

מהלכות גיטין סימן רנט משנה פב"ת דגיטין (דפ"ו א') כתב בכת"י ואין עליו אלא עד אַחַד וּבְגַמְ' שְׂמוּאֵל מְכַשֵּׁר כְּתַב סוֹפֵר וְעַד וּמִשְׁמַע אֶפִּילוּ סוֹפֵר שְׂאִינוּ מְוַבְּחֵק כְּשֶׁר דִּיעֲבַד וּבְסוֹפֵר מְוַבְּחֵק כְּשֶׁר אֵף לְכַתְּחִלָּה וְהִינּוּ מִתְּנִיתִין כְּתַב סוֹפֵר וְעַד כְּשֶׁר כ"מ מִפְּרִישׁ"י וְעֵינֵין בִּירוּשְׁלַמִּי ס"ל כְּשִׁמוּאֵל כ"כ הַמ"פ וּמִיָּהוּ הַקָּה"ע לֹא פִי' פֶּן וְקִשְׁיָה מֵהָא דְעַד א' בְּשִׁטְר הָרִי יְהִי פְדִין כְּתַב סוֹפֵר וְעַד ע' (צ"ח קס"ה ע"א) וּבַח"מ ס' נ"א וּמִדּוּעַ אֵין כְּשֶׁר אֵלָא ע"י עוֹד ע"א בַּע"פ וְהִנֵּה אֲנִי לֹא קִי"ל כְּשִׁמוּאֵל וְעֵינֵין בְּהֶרָאָב"ד פ"א מֵה"ג דִּין י"ד אֶפְשָׁר דְּלִשְׁמוּאֵל כּו' מוֹרָה שְׁלֹא נִדְחָו דְּבָרֵי שְׂמוּאֵל מִכָּל וְכָל: וְהִנֵּה הָרִי"ף ס"ל דָּאָם נִתְּנוּ לָהּ בְּפָנֵי שְׁנֵי עֵדִים הֲגַט כְּשֶׁר הוּבָא ב"י סס"י ק"ל וְעֵינֵין מְזָה בַב"ש סס"י ק"ל ס"ק ל"א.

וע"ש בסופר מוֹבְחֵק וע"א יש מקילים אֶפִּילוּ לְרַב וְהַסּוֹפְרִים דְּעַכְשָׁיו שְׂכוּתְבִין הֲגַט אֲשׁוּרִית וּמַעֲוָרָה נ' דְּדִינָן כְּסוֹפֵר מְוַבְּחֵק שְׁהָרִי מִיַּעוּטָא דְּמִיַּעוּטָא שְׂיִדְעוּ לְכַתּוּב פֶּן. וְהִנֵּה נִחְקוֹר בְּדִין גַּט שֶׁהִי כַת"י סוֹפֵר מְוַבְּחֵק כְּנ"ל וְחֲתוּם בְּשְׁנֵי עֵדִים וְנִתְּנָן בַּע"מ.

וְיִצְאָ עַל א' מֵהַע"ח לַעֲזוּ פְּסוּל לַעֲדוֹת מְדַרְבְּנָן לְכַאוּרָה כְּשֶׁר הֲגַט דְּלוּ יְהִי פְּאִילוּ אֵין חֲתוּם בּוֹ אֵלָא ע"א וְכ"ש דְּסוֹפֵר מְוַבְּחֵק י"ל דִּינוּ ג"כ כְּעַד א' וְאִיתָא בְּכַתְבֵי מֵהֶרָא"י סס"י קצ"ז וְנ"ל וְאֶפְשָׁר הִנֵּה לְדַמּוּת קִצָּת לְשִׁלְשָׁה עֵדִים הַנְּמַצָּאִים חֲתוּמִים בְּגַט וְאֶחָד מֵהֶן קָרוּב אוֹ פְּסוּל תְּתַקְּנִים הָעֵדוֹת בְּשָׂאָר כְּדֹאִיתָא בְּהֶדְיָא הֵתָם עַכ"ל וְא"כ פֶּאן יֵשׁ ג' עֵדִים הַסּוֹפֵר הַמְּוַבְּחֵק וְשְׁנֵי עֵדִים כּו' וּבַכְּנֵה"ג ס' ק"ל בַּהֲגַב"י אוֹת ב' תְּמַה ע"ז דְּהָא קִי"ל כּו' יוֹסִי דְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוּב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתָן בְּטִילָה וְתִירָץ שְׁזָהוּ ע"ד שְׁנִתְּבָאָר בְּטוֹר וּב"י ס' ק"ד וְעֵינֵין תְּשׁוּ' מִיַּיְמוּנֵי ס' י"ב הֵבִיאוּ הַב"י רס"י ק"ל וּבַסס"י ק"ל הַשְּׂגִי עָלָיו וְלַעֲנִי"ד לְתִרָץ דַּס"ל כְּתַב סוֹפֵר מְוַבְּחֵק ה"ל עַד אֶחָד וְא"כ יֵשׁ פֶּאן שְׁנֵי עֵדִים כְּשֶׁרִים בְּלַעֲדוֹ אֵף ק' דַּה"ל נִמְצָא א' בִּינִיָּהוּ קַא"פ.

דְּמִבְּנָאָר בַּגַּמ' פ"ב (צ"ח ע"ב) דְּעֵדוּתָן בְּטִלָה וּמִפְּאָן ק"ל עַמ"ש בְּתִשׁוּ' בְּנִימִין זָאָב ס' רמ"ט בְּשֵׁם א"ז דְּהִלְכָה כְּשִׁמוּאֵל פ"ק דְּמַכּוֹת (צ"ח ו' ע"ב) דְּפּוֹסֵק כּו' יוֹסִי דְּדוֹקָא בַד"נ כּו' דְּהָא גִיטִין י"ל כַּד"מ דְּמִיָּא כַּמ"ש בַּב"י בַּח"מ סס"י לְמ"ד וְצ"ל הַא"ז ס"ל דְּגִיטִין כַּד"נ דְּמִיָּא כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּמַכּוֹת שָׁם אוֹ י"ל הַא"ז אֵינוּ מְפָרֵשׁ בְּגִיטִין פְּרִישׁ"י וְתוֹסְפוֹת אֵלָא הֵתָם פִּינּוֹן שְׁהַקְפִּיד הַבַּעַל שְׂיִהֵי' עֲשָׂרָה עֵדִים וְנִמְצָא א' מֵהֶן קַא"פ א"כ לִיפָּא רַק ט' עֵדִים: וְהִנֵּה בַנְד"ז שְׂיִצְאָ הַלַּעֲזוּ שְׂיִוֹשֵׁב בְּקַאָבָאָק בְּשִׁבְתָּ וּמוֹכֵר יי"ש.

י"ל דַּה"ל פְּסוּל דְּרַבְּנָן וּבְעֵי הַכְּרִזָּה וְכָל שְׁלֹא הַכְּרִיזוּ עָלָיו כְּשֶׁר לַעֲדוֹת גַּם פִּינּוֹן בַּשָּׂא"ד הוּא יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁר כָּכָל יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים וְגַם ע"ז מִתְּנַצֵּל שְׂאִינוּ מוֹדֵד וְהַמַּעוֹת מִנִּיחַ הַקּוֹנָה וְאֵינוּ מְטַלְטֵל אוֹתָם וְגַם מְוַכְרַח לְזָה מִצַּד חֵיווּתוֹ שְׁהַבַּעַל הַקַּאָבָאָק יַעֲבִירוּ מֵאוּמְנָתוֹ: וְצ"ע אוּלַי מְחַלֵּל שִׁבְתָּ אֵף בְּדַרְבְּנָן גְּרַע מִשְׂאָר פְּסוּלֵי עֵדוּת דְּרַבְּנָן עֵינֵין בְּטוֹש"ע א"ח ה' עֵרוּבִין ס' שפ"ה דְּחֻשׁוֹב כַּעו"ג לַעֲנִין בִּיטוּל רְשׁוּת אֵף י"ל זְהוּ דוֹקָא לַעֲנִין שִׁבְתָּ וְלֹא לַעֲנִין עֵדוּת שְׁהָרִי הַפְּר"ח בִּי"ד בַּק"א ס' ב' נִחְלַק עַל הַבַּה"י שַׁר"ל פֶּן לַעֲנִין שְׁחִיטָה וְהַסְכִּים הַשִּׁמ"ח ס' ב' סט"ז עַם הַפְּר"ח וּבַת"ש שָׁם ס"ק כ"ח הֵבִיאוּ שְׁזָהוּ פְּלוּגְמָא סוֹף הוֹרְיוֹת וְקִי"ל דְּבַדְּרַבְּנָן לֹא הָיוּ מוֹמְרִ: וְעוּי"ל הַב"י בְּתִשׁוּ' חַאה"ע סס"י יו"ד כ' הָא דָּאָם נִמְצָא א' מֵהֶן קַא"פ עֵדוּתָן בְּטִלָה אִם הִנֵּה פְּסוּלוֹ מַד"ס תְּתַקְּנִים הָעֵדוּת בְּשָׂאָר.

וַיֵּשׁ לְצַדִּד דָּהָא בְּלֵא"ה דַּעַת הָא"ז דְּהִלְכָה כְּשִׁמוּאֵל וּבִמ"א פְּתַבְתִּי שְׁיֵשׁ לְכַאוּרָה רְאָיָה לְזָה מְהִמְשִׁנָּה פְּרָק מְצוֹת חֲלִיצָה חֲלִיצָה בְּשָׁנִים אוּ בְשִׁלְשָׁה וְנִמְצָא אַחַד מֵהֶן קֵא"פ כּו' דְּמִשְׁמַע דְּלֵא נְפֻסְלוּ הַשָּׁנִים מִשּׁוּם שְׁנִמְצָא א' מֵהֶן קֵא"פ וְלְכַאוּרָה סוּגְיָא זֹו אֲתִי שְׁפִיר לְשִׁמוּאֵל וְלֵא לְרַב נַחְמָן וְאַף שְׁפַתְבְּתִי לְתַרְזַן וְחֲלִילָה לְהִרְהֵר אַחַר שְׁפָל הַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ כְּרַב נַחְמָן.

עכ"ז היכא שפסולו רק מד"ס אולי יש לסמוך על הרב"י בתשו' הביאו כנה"ג בח"מ סי' ל"ו בהגב"י והטור אות ד': מה גם בנד"ז י"ל אף מדרבנן אינו פסול אם מטעם שלא הכריזו ואף את"ל דמחלל שבת חמור יותר וזה חשוב בפרהסיא כיון שידוע לעשרה בני אדם שיושב בקאבאק בשבת עיין יו"ד סי' קנ"ז מענין והא אסתר פרהסיא הנה כו' אף זה נדאי אינו ידוע כלל אם מטלטל המעות או לא וא"כ הרי האליה רבא סי' שפ"ה כ' בשם תו"ח אף אם מחלל שבת באיסור דרבנן בפרהסיא אם מכסה בפני הנשיא אינו חשוב פרהסיא וזהו מוכרח בגמ' בערוכין פרק הדר (דף ס"ט ע"א).

א"כ כש"כ בכה"ג דהפרהסיא רק שיושב בקאבאק. ואם מטלטל מעות אינו ידוע כלל וגם מדידה א"צ בנדאי כי שם כל הכלים מליאים ומדודים שטאפין ונחצי שטאפין חתומים כו' הקיצור שיש כמה טעמים להקל הא' די"ל שאינו פסול כלל לעדות אף מדרבנן הב' שלא הכריזו הג' אף בנמצא א' מהן פסול מדרבנן יש לצדד ע"פ תשו' הב"י בצירוף דעת הא"ז: סימן רס ע"ד הסופר שמינהו הבעל שיכתוב הגט במקום פ' ויש שטר ע"ז בח"י שני עדים אלא שא"א לקיים חתימתן פאן רק שעוד ע"א מעיד שהי"ג כ"כ במעמד ההוא כשמינהו לכתוב הגט ולהיות שליח הולכה גם יש שטר בח"י ע"ז והוא מקום עיגון גמור ממש הנה כיון מדאורייתא א"צ קיום דחשוב שטר גמור אף שנכתב שלא מדעת האשה לא הנה פנכתב בלא דעת המתחייב כיון שלא כ' עלי' דבר שהרי אם תרצה לא תקבל ול"ד לשט"ח וכה"ג שפכתב דבר על המתחייב להכי בעי' דעתו כ"ש דקרוב דזכות הוא לה וא"כ בדרבנן נ' לסמוך על דעה ראשונה שבש"ע סי' קמ"א ס"ט גבי ש"ק שפשהוא פשר להעיד מצטרף עם עוד א' וה"ה בש"ה וא"כ ה"ה בהשליחות לכתוב גט דכ"ש הוא ואע"פ שכ' שם שיש מי שנוראה שחולק ע"ז מ"מ הקא דבלא"ה יש פאן עה"ח עהש"ט על השליחות נ' לסמוך על דעה הראשונה שהיא עיקרי' לפ"ד הש"ע פנודע מקללי ההוראה ואף שהב"ח כ' דהעיקר פהחולק ומחלק בין שנים שלוחי' דקיי"ל בפ"ב דקדושין דהו עדין דכיון דהו שנים מוכח טובא דהו עדין ולא אתו למיטעי משא"כ בשליח א' שהוא במקום הבעל דאתו למיטעי ולומר דבעל יכול ליתן גט בפני עד א' הלכך בעינן ב' אחרים שוב ראיתי במכמ"א ש"ו סי' י"ב מסיק דשליח נעשה עד על שהמשלח עצמו שאלו שליח ושכ"ד כל הפוסקים.

והאר"י (הג"ה). ע' במסכת שבת פי"ט גבי מכסהו ע"פ עדים כו' שזהו בעיא בגמרא איהו חד כו' ואולי יש ללמוד משם לנד"ז).

ומה שיש לחוש עוד כיון שהשליח יטול שכר והנוטל שכר להעיד עדותו בטלה י"ל שפאן יפסוק שכר טרם נסיעתו למקום האשה שהוא שכר טורחו ושרי כמ"ש הרשב"א שאינו מחויב לילך ולראות כו' וה"נ אינו מחויב לנסוע כו' וע' מהריב"ל ח"ד סי' ב' מיהו אם ירבה ליטול יש לחוש שאז י"ל דהוי נוגע בעדות ושיפסול מדאורייתא וע' בג"פ

שְׁהָאָרִיף בְּזָה בְּסִי' ק"כ סק"ט ומסיק היכא דהפכתב מוכיח אין לחוש ובנ"ד נמי הפכתב של השטר מוכיח שנעשה שליח ואעפ"כ למעשה טוב להחמיר שלא יטול רק פשטר הראוי עבור טורחיו ובטול מלאכתו: סימן רסא גמרא גיטין, פירק כל הגט (דכ"ו ע"ב) כתוב גט לארוסתי כו' אינו גט פרש"י משום גט ישן וכו' הרשב"א פאן וביבמות פר"ג שכ"ד הרמב"ם ג"כ פרש"י ויש להעיר מזה לדין אינו גט שבפירק השולח (דף ל"ד ע"ב) מיהו ז"א דשם אמרו אינה מגורשת ור"ת פי' דהכא אינו גט חמור מגט ישן וכתב בכה"ר פאן וביבמות דאפילו נשאת תצא ומ"מ נראה שזהו מדברבנו דהא בהדיא אמר עולא מה טעם גזירה כו' והב"ש רס"י קל"ב ס"ל אם נשאת לא תצא וכו"נ עיקר פנין רש"י והרמב"ם לא ס"ל כפי' ר"ת והמתלונקת בדברבנו ועוד דגזירה זו איתא גבי גט ישן דע"ט ב' (וא"כ נהי דכאן חמור יותר לפי' ר"ת מ"מ די דלא תנשא אבל מנלן דאם נשאת תצא פנין הפל מטעם אחד דגזירה שפא כו' והנה הא דביבמות פר"ג (דנ"ב ע"ב) אמרו ה"ז גט לרש"י והרמב"ם היינו דאם נתגרשה בו תנשא בדין גט ישן ולר"ת מייירי שפכתבו עכשיו הזמן שאחר נשואין או שפכתבו שנה כו' כ"כ הרשב"א שם והנה בדין אם אמר להם שיכתבו הגט לאחר נשואין וכן עשו וכתבו לאחר נשואין בחידושי הרשב"א פתב דבכה"ג מייירי ביבמות שם וכשר ולא חיישינן שפא הנשואין בטלו השליחות אבל אם אמר להם סתמא כתבו גט והם כתבו הגט אחר הנשואין אמרינו דהנשואין בטלו השליחות וה"ל פאילו נכתב הגט בלא צוואת הבעל והא דבכתבו הגט קודם הנשואין לא חיישינן שהנשואין יבטלו את הגט לרב ששית דאמר אינו חוזר ומגרש בו צריף לחלק דגט שהוא מעשה לא חיישינן שיבטלו ע"י הנשואין אבל הציווי לעדים שהוא רק דבור מתבטל ע"י הנשואין ואינו מוכרח שפאר פוסקים יודו לדבריו בזה דאפ"ל דכמו שהגט אינו מתבטל ע"י הנשואין אף לרב ששית כמ"כ הציווי לכתוב ג"כ אינו מתבטל רק מהא דשפא פייס (די"ח ע"ב) לפי' הרשב"א שם דמשום שלא נחתם עדיין כו' נמלך הוא ומבטלו לפ"ז יש מקום לדברי הרשב"א אבל רש"י ור"י מפרשים שם בענין אחר מ"מ בדין הראשון כשפאר להם שיכתבו אחר הנשואין ס"ל להרשב"א פאן ג"כ פהרישב"א שוב ראיתי בתו"ג בחידושי למס' גיטין דל"ג ד"ה ה"ה דיתם דיבור ודיבור הוא פירש דכאן דאמר אינו גט ר"ל מדאורייתא והגם שאמרו בגמרא דהטעם משום גזירה שפא יאמרו כו' היינו דמתמת זה מבטל הבעל הגט ובטל מדאורייתא ולענ"ד הם דברי תימה ונגד פשט הגמרא וכל הפוסקים אף מה שהביא מהרמב"ם פ"ט מה"ג דין כ"ה זהו כדברי הרשב"א אבל אם אמר להם סתמא כתבו גט כו' דהנשואין בטלו השליחות וע"ש בה"מ ובכ"מ דהרמב"ן והרשב"א ס"ל דהגט אינו בטל אלא דחיישינן שפא פייס ומ"ש ה"מ ולא דמי לגט ישן דהתם הוא עשה מעשה הנתינה אחר היחוד אבל פאן שאחר שנתניח לא עשה פלוס כפר נתבטל שליחותם ואין במעשיהם פלוס עכ"ל וע' מ"מ פ"ג מה' גיטין דין ה' ודברי ה"מ אינן מוכנים.

דאם אומר שזה שנתניח עמה מבטל הגט כדפירש הלח"מ שם דכיון שעשה מעשה הביאה שהיא חבה גדולה ביטל הגט עכ"ל א"כ מאי מהני גבי גט ישן מה שנתנו לה אחר כך נחוש שפא עתה חזר בו אבל בשעת היחוד כשבעל נתבטל הגט ואיך הנתינה שאח"כ מוציאה מידי חששא דביטול הגט שפשעת יחוד ובעילה ומדלא חיישינן להכי גבי גט ישן עכצ"ל דלא חיישינן פלל שע"י היחוד ואפילו ע"י בעילה יבטל הגט כמ"ש ה"מ

דגילויא דעפא בגיטא לאו מילתא היא גם אין פאן אפילו גילויא דעפא דהא עדיין לא גירשה א"כ מותר לו לבא עליה ואינה בעילת זנות ואח"כ יכול לגרשה בגט הישן או אפילו ע"י הגט שיוכתב בציווי וגם הנה המכנה אפרים בחדושים פ"ט מה"ג דין כ"ה הקשה על הה"מ ממ"ש בגמרא ס"פ מש"א (דף ע"ו ע"ב) ולגט ישן אין חוששין שיהי לא נתייחד עמה דמשמע שאם נתייחד עמה לא נתבטל הגט ואע"ג דלא עשה שום מעשה אחר הייחוד עכ"ל ור"ל דאם נתייחד עמה הוי רק גט ישן ותנשא לכתחלה לכו"צ"ל דלדעת הרמב"ם אין הטעם משום דלאחר שנתייחד עמה לא עשה פלום אלא החילוק דגט שפבר נכתב ונחתם במצנתו אינו מתבטל ע"י הייחוד שאח"כ רק דה"ל גט ישן ואפשר אפילו לא עשה מעשה פלל אח"כ כ"א שנתנו לשליח ליתן והשליח נתנו אח"כ וקודם הנתייחד עמה הוי רק גט ישן ועיין ב"ש סי' קמ"ד סעיף ז' אבל פשלא נכתב הגט פלל אע"פ שציונה לסופר ועדים לכתוב.

ציווי זה מתבטל ע"י שנתייחד עמה דמעשה הייחוד מבטל הדבור אבל אינו מבטל הגט. ומ"מ בדינו של הריטב"א אם הנה הציווי לכתוב אחר הנשואין י"ל דלא יחלוק הרמב"ם לומר שיתבטל הציווי ע"י הנשואין פיון דכף הנה הציווי בתחלה שאע"פ שישא אותה עכ"ז יכתבו הגט אח"כ והרמב"ם לא קאמר אלא באומר להם סתמא כתובו הגט דמשמע עכשיו לכו כשאח"כ נתייחד עמה י"ל דבטל הציווי מיהו לדברי הה"מ י"ל שגם הריטב"א לא הקיל רק באופן שאחר כף יעשה הבעל מעשה דהיינו שפשיכתבוהו אחר שייכנסנה יתנו הם הגט ליד הבעל והוא יגרשנה בעצמו או ע"י שליח פאומרו לכשאכנסנה אגרשנה דבכה"ג מודה הה"מ דאין פאן רק משום גט ישן כו' והכא לא שייך ג"כ החשש דגט ישן כו' ועמ"ש מזה ג"כ בתשו' בדין אחד שצוה לסופר ועדים שייכתבו ויתנו גט לאשתו כי הוכרח לילך בדרך רחוקה והסופר והעדים והאשה יסעו לעיר אחרת ליתן הגט כי בפפר זו שיהיו דרים האשה ובעלה אין כותבין גיטין והאשה נסעה ללוות את בעלה ושהתה עמו ג' ימים: סימן רסב גידון גט שזוגתו עיפכה ויגלה ממונו ועיגנה אותו זמן רב עד שנתפשו שפתחזיר לו ממונו ולא בשלימות ויתן גט ומסר מודעא וביטל כל הביטולים שייבטל המודעות ואח"כ ביטל המודעא ומודעי דמודעי וכו' ונתן הגט ועכשיו מערער שהגט אינו גט: פרק חזקת (דף מ"ח ע"ב) אי לאו מודעא מאן דחתם אאשקלתא שפיר חתם וכתב הנמוק"י מהא שמעינן דאע"ג דאמרין תלויה וזבין זביניה זביני פל היכא דמסר מודעא לא הוו זביני (ור"ל לאפוקי מרבא דאמר לעיל (דף מ' ע"ב) דלא פתבינן מודעא אזביני משום דס"ל דבשדה סתם לא מהני מודעא וכן פרשב"ם אלא קיי"ל דאפילו בשדה סתם מהני מודעא).

ואין פן דעת המרדכי פרק חזקת סי' תקמ"ד דלא מהני מודעא רק בשדה זו ולא בשדה סתם. וכ"כ בהגמ"י פ"ימה' מכירה) ומיהו אם ביטל המודעא ואפילו מתוך האונס מסתברא דמודעתו מבוטלת דלא עדיפא בטול המודעא מאונס המכר עצמו דאמרין דאגב אונסא זוזי גמר ומקנה ה"נ גמר ומבטל לה למודעא עכ"ל וכו"כ עוד הנמוק"י בסוגיא (דף מ' ע"ב) הנ"ל וז"ל וכתב הרב רבינו יונה ז"ל וואם אנסוהו עד שבטל המודעא שפסר מכרו קיים וכן הדין בגט ומתנה (זה צע"ג כמו שעמדו ע"ז המפרשים ומקלן הב"י באה"ע סי' קל"ד ועמ"ש מזה לקמן) ואם המוכר מוסר מודעא על המכר ועל פל ביטול שייבטל המודעא באונס פיון שאנסוהו לבטל פל המודעות הרי נתבטלו ביטוליו

ואגב אונסו גמר בלבו ובטלם ואין פח מסירת מודעה על הבטול יותר מפת מסירת מודעה על המכר שאנו דנין בו ואומרים פשםבטל המודעה מתוך האונס גמר והקנה וכ"ד רבותינו ולענין גט יש לחוש לדבר ולהחמיר עכ"ל ור"ל לענין גט פשםסר מודעה על (המכר) [הגט] ועל בטול כל המודעות שביטל מחמת אונס יש לחוש ולהחמיר אף אם חזר וביטל כל המודעות ולכאורה זה נגד דעת הרמב"ם דגבי גט המעושה פדין ס"ל דמהני ביטול מודעה פשםבטל כל הדברים כו' כמ"ש פ"ו מה' גרושין דין כ' משא"כ גבי מכר ספ"י מה' מכירה לא הזכיר תקון זה והנה פדעת הר"י והנמוק"י פן הוא דעת הרא"ש פ"ק חזקת סי' נ"א.

ונ"ל והיא דביטל המודעה בשעת זביניה מהני הביטול פדאיתא בערכין ספ"ה (דף כ"א ע"ב) כו' עד דמבטל ליה למודעה ומשמע אם כפו אותו עד שביטל המודעה דמהני בטול ולא הני מודעה כו' וכ"כ הכ"מ ספ"י מה' מכירה דין ח' דלא עדיפא כו' אמןם בטוח"מ סי' ר"ה סי"ד מבואר בשם רב האי גאון דביטל המודעה שמחמת האונס לא הני ביטול וכ"כ הב"י שם בשם בעל העיטור וכ"כ עוד הטור שם בשם הרמ"ה.

רק מ"ש הטור שכ"ד הרי"ף והרמב"ם השיג ע"ז הב"י שם דמשמעות הה"מ הוא שהרמב"ם ס"ל פדעת הר"ר יונה והרא"ש והנמוק"י והב"ח שם פתב להקשות על רב האי דהלא תלמוד ערוף הוא בפ"ק האומר משקלי עלי דמהני פשםבטל ליה למודעה קמא (ר"ל אף דמבטל מחמת שמעשין ומכריחין אותו וכמ"ש של שנה הוא ראית הרא"ש פ"ק חזקת סי' נ"א) והרי"ף הביאו פ"ק השולח וי"ל דס"ל לרב האי דדוקא בגט מהני הביטול נאפילו ידוע דהאונס דאנסיה למיהב גיטא הוא דאנסיה נמי בביטול המודעות אפ"ה הגט פשר דהא העיטור הוא פדין וה"ל גט המעושה בישראל פדין דכשר אבל בזביני לא מהני ביטול באונס ידוע כו' וכ"כ הדרישה שם סט"ו דבערכין מייירי בהנהו שכופין להוציא לכן העיטור על ביטול המודעה הוא פדין ואין ללמוד מזה פלל למכר שיעיטור אינו פדין פלל לכן י"ל המודעה קיימת ושזהו טעם רב האי והעיטור והרמ"ה וס"ל להדרישה שגם דעת הרמב"ם י"ל פן ודלא פמשמעות הה"מ והכ"מ וכ"כ בסמ"ע סי' ר"ה סעיף י"א ס"ק כ"ו וכ"ד מהרח"ש בקונטרס המודעה דף ל' ע"ב בד"ה ונ"ל דרבינו האי מייירי וכ"כ במכמ"א ש"ז סי' י"א סב"א זו וכ"כ באריכות בספר מקח וממכר לרב האי גאון שער ל"א דביטל מודעה מתוך האונס גבי זביני לא מהני עד שנדע שבטל האונס וז"ל אבל ביטול מודעות דזביני פשם שאין אנו מעידין על האונס עד שנעמוד על עיקר האונס ועד שימסור את המודעה פה פשםבטל את המודעה נמי צריך שיסתלק מעליו האונס ואח"כ יבטל עכ"ל ועוד כ' אבל ביטול הגט והמתנה אם אמה מוצא את בטולו בתוך השטר ממש ביטולו ביטול לפי שאין אנו צריכים לידע בפסום אונס הגט והמתנה כמו שאנו צריכים לידע אונס הזביני דהא אמרינן אי דגיטא ודמתנתא גלוייא מילתא בעלמא הוא כו' נמצא כמו שקבלנו את האונס בדבורו לבדו פה אם ביטלו מתוך האונס די לו בבטולו לבדו ואע"פ שלא נסתלק האונס כמו שאפרש בחבור גיטין עכ"ל ובמה שהקיל בגט אע"פ שלא נסתלק האונס אם הפנונה אף שידוע שלא נסתלק האונס הוא קשה ועמ"ש מזה לקמן סעיף ב' וסעיף ז' ועיין ב"י בח"מ סי' ר"ה סעיף י"ד ובתשו' מהר"מ אלשיך סי' ל"ה הביא ב' דיעות אלו ושהרמב"ם ז"ל מטיל פשרה בין ב' הדיעות דאם במסירת מודעה לא ביטל הביטול יכול לבטל המודעה ואם מעיקרא ביטל הביטול

לא מהני וכ"כ הנ"י ומיהו אם מסר מודעה על כל הביטולים שיבטל בכה"ג אין כל הביטולים פלום וכ"כ בהגהמי"י וז"ל לכן נראה כדפ"י הרב ד"פ פ"ח ביטול כו' אבל בכפ"ית ביטול מודעת הביטול לא גמר ומבטל כו' אף מודעת הביטול מבטל הביטול שעושה אח"כ כו' עכ"ל הגה"מ (ולא מצאתי זה בהגמי"י פ"י מה' מכירה ולא בהגמ"ר פ' חזקת) הרי דלדעת רבינו האי והרי"ף והרמ"ה אפילו בדלא ביטל הבטול לא מהני ביטול המודעה היכי דלא ידעינן דנסתלק האונס קודם המכר וכ"ש בנ"ד דביטל הביטול דגם להרמב"ם והספמת המפרשים שפ"ת הה"מ ונ"י והגהמי"י שוב לא מהני ביטול והמכירה בטל וכ"ד הרשב"א וכדאי הם כל הפוסקים האלה לגבי הרא"ש ורבינו יונה ז"ל עכת"ד מהר"ם אלשיך: קיצור אע"ג דתלוייה וזבן זביניה זביני אם מסר מודעה לא הווי זביני ומיהו אם ביטל המודעה אפ"ל מתוך האונס ס"ל להתוספות והר"י וקרא"ש מודעתו מבטלת.

ולרב האי אין המודעה מבטלת וכ"ד הרי"ף והרמ"ה ודעה שלישית היא דעת הרמב"ם ספ"י מה' מכירה דאם במקירת מודעה לא ביטל הביטול יכול לבטל המודעה ואם מעיקרא ביטל הביטול לא מהני ולא דמי לגט המעושה כד"ן דמהני הביטול מודעה וכן בגט שאין יודעין שנאנס הדין דמהני ביטול הביטול פ"ן משמע בהה"מ פ"ו מה"ג ה"כ: ב והנה נלע"ד ראיה לדעת רב האי דהא כל עיקר הטעם דביטול מודעה מהני הוא משום דאתי דבור ומבטל דבור כמבואר בתשו' ה"ר"ן סי' מ"ג שהביא הב"י סי' קל"ד ולר"ל רפ"ג דקדושין לא קשה מהא דערכין ספ"ה דגט המעושה כד"ן שאני דמדינא צריף לבטל דבורו הראשון ויש לומר עד כאן לא קיי"ל כר' יוחנן דדבור מבטל דבור אלא כשהדבור השני הוא מצדו נפשו כמו דבור הראשון ודומיא דמתניתין דתרומות פ"ג ביטל אם עד שלא תרם ביטל כו' שנה הביטול הוא מצדו ומנפשיה אבל כשהדבור הראשון לבד הוא מצדו ודבור השני אינו מצדו כ"א ע"י אונס והכרח והאונס אינו כד"ן א"כ הוא דבור גרוע הרבה מהדבור הראשון לכן י"ל גם לרבי יוחנן אין מבטל דבור הראשון.

ואין לומר דהכא הדבור השני ג"כ דבור גמור הוא אע"ג דלבו בל עמו משום דהא אסיקנא פ"ב דקדושין (דף מ"ט סע"ב וד"נ ע"א) דדברים שבלב אינן דברים. די"ל התם כשאינו אנוס כלל דומיא קסבר הייתי שהיא פהנת כו' ודומיא אע"פ שאמר בעה"ב לא הנה בלבי אלא מזה כו' דכיון שלא הנה אנוס ואעפ"כ לא הוציא בפיו מה שבלבו אמרינן דברים שבלב אינן דברים נגד מה שהוציא בפיו או אפילו אם.

הוא אנוס אבל האונס הוא כד"ן כמש"ש בגמרא מהא דגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני משום דמצוה לשמוע דברי חכמים ומיירי בשעה עיושוי כד"ן ואז איכא טעמא אחרינא דה"ל כזביני דקיי"ל תלויה וזבין זביניה זביני דמה שהדין מחייבו לגרש ה"ל כמקבל ממון ועדיף מיניה ולכן אף לר"ב דס"ל גבי שדה זו לא הנה זביניה זביני הכא דחייב מדין לגרש שאני אבל היכא שהוא אנוס שלא כד"ן י"ל דברים שבלב הנה דברים וכ"כ בחזקת הרשב"א לשם בד"ה ואסיקנא דברים שבלב אינן דברים והא דתנן נודרין לחרמין ולהרגין ומפרש התם כו' ואומר בלבו היום דאלמא דברים שבלב הוי דברים שאני התם דאנוס הוא עכ"ל וכ"כ הריטב"א שם וכ"ש הכא שפ"ר ע"י המודעה שמבטל הדבור האחרון זה עדיף מאומר בלבו היום ובתשו' מיימוני דשייכי לספר הפלאה

בד"ה להאריה אין פנאי פתב דדוקא באונס ממון הוא דבצעינו דאמר בלבו היום ואם לאו לא אכל באונס יסורין א"צ שיאמר בלבו היום ועמשל"ק סעיף נ"ו דזהו פשידוע אונסו בעדים הא לא ידעינו באונסו אע"פ שהיה אונס מהני הביטול מודעא וקשוב האונס דברים שבלב וה"ט דרב האי גבי גט וצ"ל משום דלא אתי אונס שאינו ידוע בעדים ומרע ביטול המודעא שביטול לפני עדים וזהו שפחשב כמו דברים שבלב: וכתב בקונטרס המודעא להרח"ש דף ל"ה ע"ב וז"ל ומתוך כל מה שכתבנו יראה דהמגרש באונס וקבל דמים ומסר מודעא וביטלה אע"ג דנראה דהיה כזביני איפא למיחש טובא ולמימר דהגט פסול חדא דכתב הריב"ש סי' קכ"ז ש"ל דלא דמי לזביני דהא אין דמים לאשה ולכן למאן דסובר דהא דאמרין אגב אונסא וזווי גמר ומקנה היינו פשנותן לו כל שיווי וזה רוב הפוסקים הקא גבי אשה דלא שייך זה יש להחמיר ולומר דלא אמרינן אגב אונסא וזווי גמר ומגרש.

אבל למ"ד דבזביני אפילו אין נותן לו כל שיווי אמרינן אגב אונסא וזווי גמר ומקני ה"נ במגרש באונס וקבל דמים אמרינן דאגב אונסא וזווי גמר ומגרש ויש ראיה לזה מתשו' הרשב"א סי' תקע"ב המתחלת ראובן בעל לאה כו' מ"מ אפילו לפ"ז היכא דמסר מודעא אף שביטלה יש לחוש לרבינו האי והעיסור דלידהו אף בזביני כה"ג לא מהני ביטול דמחמת האונס ביטול פנ"ל וכ"ש בגט וכ"ש אם מסר מודעא בלשון כולל שמסר מודעא על כל הביטולים שבעולם לא מהני ביטול גם להרמב"ם והר"ן פי היכי דלא מהני לדידהו גבי מוכר באונס עכת"ד מהרח"ש שם וכבר פתבתי לעיל שכ"פ מהר"ם אלשיך בתשו' לא פהרא"ש והרר"י ובתשו' הרשב"ש ס"י של"ט הקיל במגרש באונס וקבל דמים רק לרווחא דמילתא הצריכה גט שני.

ולפמ"ש מדינא י"ל הגט פסול וא"כ נדאי היתה צריכה גט שני ואזי צ"ע אם מהני שמשב תחת בעלה פנין הגט הראשון י"ל לא הנה מהני מדאורייתא לכמה פוסקים רבים: וא"כ למעשה גבי גט שהיה אונס ממון ומסר מודעא וביטול כל הביטולים ופסל עדים שיעידו על ביטול מודעא.

ואח"כ ביטול כל המודעא ומודעי דמודעי כו' מחמת אונס ממון הנ"ל שלא נסתלק עד אחר נתינת הגט. פנין רוב הפוסקים זולת רי"ו נכ"ד סוף ח"א ס"ל דאונס ממון בגט הוי אונס: (והמכמ"א ש"ז סי' י"ט וכ"ב כ' דאם מסר מודעא לכ"ע הוי אונס וזה אינו מוכרח דא"כ בשדה סתם אמאי לא כתבינן מודעא לרבא פרק חזקת (ד"מ ע"ב).

א"ו פנין דאינו אונס גם מודעא לא מהני כמ"כ באונס ממון בגט לפ"ד רי"ו). א"כ אף למ"ד דכשנתנו לו ממון חשוב כזביני לא מהני הביטול מודעא לפ"ד כל הפוסקים זולת הרר"י והרא"ש פנ"ל וכ"ש דאינו דומה לזביני פלל מטעם שכ' מהרח"ש ומטעם אחר שלא סיקלו לו רק מעות שלו ולא נתנה לו ממעות שקה מאומה עבור הגט ועיין שו"ת הרשב"ש ס"י של"ט לא החשיב זה לזביני רק משום שנתנה לו כל מעות שקה ממש ואפילו מנעל שברגלה יעו"ש: קיצור ראיה לרב האי די"ל דייבור גרוע לא מבטל דייבור שלם וכיון שידוע בעדים שהוא אונס חשוב דייבור גרוע ולא הנה דברים שבלב ודין המגרש באונס וקבל דמים ש"ל דאין הגט פלום לפ"ד רוב הפוסקים: אף מה שיש לצדד

בְּזֶה הָאֶחָד אִם אֲנֹס מְמוֹן חָשׁוּב אֲנֹס גְּבִי גִט יֵשׁ בְּזֶה דְּעֵוֹת דְּמַדְבְּרֵי רַבֵּינוּ יְרוּחָם נכ"ד
סוּף חֵלֶק א' מְבוֹנָר דְּעֵשָׂה מַעֲשָׂה בְּגִט שְׁלֵא לְהַחֲשִׁיב אֲנֹס מְמוֹן לְאֲנֹס.

וְכֵן נוֹטָה דַעַת הַרְשָׁב"ץ. וְהַב"י ס' קל"ד סד"ה פֶּתַב בְּקוֹנְדְּרִיסִין רִמְזוּ לְדַבְּרֵי רִי"ו הַנָּ"ל
וְכַתֵּב עֵינֵי רִי"ו נכ"ד ח"א וְנִגְדָה זֶה הִבִּיא בַד"ה בְּתִשְׁבִּי הַרְשָׁב"א מְבוֹנָר דְּאֲנֹס מְמוֹן חָשׁוּב
אֲנֹס גְּבִי גִט וְכ"מ בְּתִשְׁבִּי ה"ר מִיִּימוֹן נוֹאֵר שְׁהִבִּיא הַב"י שֵׁם ד"ה פֶּתוּב בְּקוֹנְדְּרִיסִין גְּבִי
רְאוּבֵן שְׁקֵנֶס עֲצָמוּ בְּמֵאָה זְהוּבִים כו' בַּנְד"ז שְׁהוּא חֲתִיב עֲצָמוּ כו' אֵין זוּ כְּפִיָּה עכ"ל
מִשְׁמַע הָא לָאו הֲכִי קֵנֶס מֵאָה זְהוּבִים חָשׁוּב אֲנֹס וְכ"מ בַּמְהַרְ"ק שְׁנִרְשׁ ס"ג הוֹבָא ב"י
שֵׁם ד"ה כ' ע"ש אִם הוּא הַשְּׁלִישׁ כו' וְאֵין הַשְּׁלִישׁ כו' וְלֹא כְּשֶׁהִבִּיא הוּא הָאֲנֹס עָלָיו
עכ"ל מְבוֹנָר הִכָּא שְׁלֵא הוּא הִבִּיא הָאֲנֹס עָלָיו כַּנ"ד שְׁהֵאֲשָׁה הַשְּׁלִישָׁה אֶת מַעוֹת שְׁגִזְלָה
מִבְּעֵלָה בְּיַד שְׁלִישׁ שְׁלֵא יִתֵּן לְבַעֲלָה עַד שְׁיִגְרֵשׁ אוֹתָהּ וְדַאי חָשׁוּב אֲנֹס.

וּבְנִדְאֵי דְּפִירֵשׁ גִּט הַמְּעוֹשָׂה שְׁבַמְשִׁנָּה פֶּרֶק הַמְּגִרֵשׁ וּשְׁאָר דְּוִכְתֵּי הֵינּוּ ע"י נִגְדָא שְׁהִיו
מִפִּין אוֹתוֹ כַּמֶּש"ש בְּמִשְׁנָה חוֹבְטִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ עֲשֵׂה מַה שְׁיִשְׁרָאֵל אוֹמְרִים לָהּ וְכֵן
אֵיתָא בְּגִמְרָא ס"פ הַמְּדִיר (דַע"ז סע"א) בְּדַבְּרִים לֹא יִנְסֵר עֶבֶד כו' הָא וְהָא בְּשׁוֹטֵי וְאֲנֹס
דְּהַפָּאָה בְּשׁוֹטֵים הָיִי אֲנֹס טוֹבָא טְפִי מְמוֹן וְכַמוֹ שְׁשִׁנִּינוּ פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת (דַּף י"ח ע"ב)
הַעֲדִים שְׁאֲמָרוּ כְּתִב יְדִינוּ הוּא זֶה אֲבָל אֲנוֹסִים הֵינּוּ כו' הָרִי אֵלוּ נְאֻמֵּינִי וְאֲמָרִינִי בְּגִמְרָא
לֹא שָׁנוּ אֵלָא שְׁאֲמָרוּ אֲנוֹסִים הֵינּוּ מִחֲמַת נְפֻשׁוֹת אֲבָל אֲמָרוּ אֲנוֹסִים הֵינּוּ מִחֲמַת מְמוֹן
אֵינִי נְאֻמֵּינִים שְׁאֵין אֲדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע.

וּפִי' הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשִׁנִּיּוֹת דְּמִחֲמַת מְמוֹן הֵינּוּ שְׁהִיָּה מַגִּיעַ לָהֶם הַפֶּסֶד מְמוֹן שְׁלֵהֶם
אִם לֹא הַעֲדִידוּ שְׁקָר אַעפ"כ חָשׁוּבִים רְשָׁעִים אִם הַעֲדִידוּ שְׁקָר הָרִי שְׁאֵין אֲנֹס מְמוֹן כְּדַאי
לְשִׁיעִיד שְׁקָר מִחֲמַת אֲנֹס זֶה וּמְחַוְיִיב לְהַפְסִיד מְמוֹנוֹ וְלֹא יַעֲיֵד שְׁקָר מִשְׁא"כ אִם הִי
הָאֲנֹס מִחֲמַת נְפֻשׁוֹת מוֹתֵר לְהַעֲיֵד שְׁקָר כְּדִי לְהַנְצִיל מֵאֲנֹס זֶה אִם אֵי אֲפָשֵׁר לְהַנְצִיל מֵאֲנֹס
זֶה.

וְכ"ה בְּתִשְׁבִּי מִיִּימוֹנֵי דְּשִׁיכִי לְסַפֵּר נְזִיקִין ס' כ' וְהוֹבָא ב"י בַּח"מ ס' שפ"ו וְיִסּוּרִים
דְּהַפָּאוֹת וְנִגְדָא ג"כ חָשׁוּב כְּאֲנֹס מִחֲמַת נְפֻשׁוֹת כַּמֶּש"ש בְּתִשְׁבִּי מִיִּימוֹנֵי סוּף סֶפֶר הַפָּלֵאָה
בְּתִשְׁבִּי דְּשִׁיבָה לְהַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי וְנ"ל כַּש"כ אֲנֹס דְּיִסּוּרִין כו' דְּיִסּוּרִין גְּדוּלִים
מִמֵּיתָה דְּאָמַר מֵר אֲלֵמְלֵא נִגְדוּהוּ כו' פ"ג דְּכַתְּנֻבוֹת (דל"ג ע"ב) וְהֵינּוּ הַפָּאוֹת שְׁאֵין לָהֶם
קֶצֶבָה וְכַמוֹ גְּבִי גִט הַמְּעוֹשָׂה שְׁהִיו מִפִּין אוֹתוֹ עַד שְׁיִתֵּן הַגִּט כו'.

נִמְצָא יִסּוּרִין וְהַפָּאוֹת שְׁאֵין לָהֶם קֶצֶבָה חֲמוּר טוֹבָא מֵאֲנֹס מְמוֹן עַד שְׁגָם הִכָּא דְּאֲנֹס
מְמוֹן לֹא חָשׁוּב אֲנֹס כְּלָל יִסּוּרִין וְהַפָּאוֹת חֲשִׁיבֵי אֲנֹס גְּמוּר וְלָכֵן חִזְקָה שֵׁם מֵהַר"מ בְּתִשְׁבִּי
הַנָּ"ל לְעֵנִין נִדָר וּשְׁבוּעָה דַּע"ג דְּבִאֲנֹס מְמוֹן צָרִיף שְׁיִחְשׁוּב בְּלִבּוֹ הַיּוֹם כו' אֲלֵמָא דְּאָמַר
בְּלִבּוֹ הַיּוֹם הָא לָאו הֲכִי לֹא הָנָה שְׁרִינֵן גְּבִי יִסּוּרִים וְהַפָּאוֹת הַנָּ"ל אַף אִם לֹא חָשׁוּב בְּלִבּוֹ
הַיּוֹם הָיִי בְּטַל הַשְּׁבוּעָה הוֹבָא ב"י בִּי"ד ס' רל"ב.

וְכֵן בַּב"י ס' קנ"ד הִבִּיא בְּשֵׁם תִּשְׁבִּי הַרְשָׁב"א גְּבִי בָּאָה מִחֲמַת טַעֲנָה דַּעפ"כ אֵין פּוֹפִין
בְּשׁוֹטֵים אֵלָא מוֹסִיפִין עַל כְּתוּבָתָהּ כו' אֲלֵמָא אֲנֹס מְמוֹן לֹא דְּמִי כְּלָל לְכַפֵּיָּה בְּשׁוֹטֵים.
וְכ"כ עו"ש בַּב"י סוּף הַסִּימָן בַּד"ה כָּל הַנּוֹשָׂא בְּעִבְרִיהָ.

ובד"ה וכתב א"א ו"ל נהי דאין פופין אלא בראיה ברורה מ"מ נפיק ממנה מידיה וניהיבנא לה כו' והוא מבןאר בהג"א ר"פ המדיר בשם רבינו מאיר ונ"ל אם לא הורשנו לכוף להוציא משום דאם היינו פופין ה"ל גט מעושה שלא פדין מ"מ פתובה מ"ט לא נפיק מיניה כו' עכ"ל ומדוע לא חש בהוצאת ממון מנה ומאיתים ונדונייתה ג"כ משום גט מעושה שעי"ז מוכרח לגרש אם לא ישאר לו ממה להתפרנס אע"ג דאם יגרש ג"כ יתן פתובה מ"מ י"ל ע"י הגרושין ימצא אחרת שתכניס לו נדוניא ויהיה לו ממה להתפרנס וא"כ הגט מעושה שלא פדין אלא משמע דכפית ממון לא דמי ממש לכפיה בשוטים.

ומיהו אינו מוכרח וא"כ לכאורה היה מקום לומר דלגבי גט דאשתו כגופו דמיה ג"כ אונס ממון לא חשוב אונס דלגרש אשתו שהיא חביבה עליו לא קיל לאדם מלעבור על ל"ת של תורה לכן הממון אינו ענין כ"כ לומר שמתחתו מגרש וכשמגרשה מתמת אונס ממון י"ל משום שבלאו הכי הוספם אצלו לגרשה מפני שהיא שונאתו ולא תדור עמו כדפרשב"ם פ"ק חזקת (דמ"ח ע"א) ורק מפני האונס ממון ממהר לגרשה אבל לא שהממון הוא עיקר הסיבה בגרושין כמו שהפאות שאין להם קצבה הם עיקר הסיבה בגרושין כי לא יוכל לסבול ומצאתי בחידושי הריטב"א בגיטין פ"ק הניזקין (דנ"ה ע"ב) ונ"ל דאמרינן הכא לקח מסיקריקון אע"פ שחזר ולקח מבעה"ב מקחו בטל אומר ר"ת דה"ה לגט מעושהדקיי"ל דפסול דלאו דוקא פשמיין אותו בשוטים וכופין אותו אלא כל שמגרש מתמת יראה מאדם שיש בידו לעשות כי הא דהכא בסיקריקון הגט פסול דהא סיקריקון הכא אינו כופה אותו למכור אלא שמקימו (זהו איזו ט"ס) ומפחד שיש לו הוא מוכר ואמרינן דלא קנה ה"נ לא שנא רבינו תם עכ"ל.

וכ"כ בחידושי הר"ן שם והכא הפחד שיש לו מהסיקריקון הוא שפא יהרגנו ואע"ג דבגזירה הג' אמרי כל דקטיל ליקטלוהו אעפ"כ הוא מתירא פיון שהוא אנס וכ"מ בהרמב"ם פ"י מה' גזילה ה"ג וע"כ אמרינן דכיון מפני הפחד הוא מוכר לא קנה ועיין בפרשב"ם פ"ק חזקת (דמ"ז ע"ב) בד"ה לקח מסיקריקון פתב הטעם דמתמת פחד דסיקריקון אבל רש"י בגיטין שם (דנ"ה ע"ב) בפ"י המשנה פתב שני טעמים הא' מפני היראה הב' שיוכל לומר השני נוח לי והראשון קשה הימנו א"כ לפירוש השני דרש"י לא מוכח מפאן דינו דר"ת.

ואף שהרשב"א הקשה טובא על פ"י השני דרש"י הנה הפנ"י פתב להעמיד דברי רש"י ועכ"פ אנו רואים שר"ת הנצרך להוכיח לגבי גט דלאו דוקא פשמיין אותו בשוטים כו' אלא ה"ה כשמפחד מזה והיינו הכל פחד נפשות דגם פחד חשוב אונס וכמ"ש בספר המקח לרב האי של"א פיון שזה המגזים יש יכולת בידו והוא עכומ"ז אבל אונס ממון לא מוכח עדיין דהוי אונס דהא ר"ת הנצרך להוכיח דפחד דנפשות חשוב אונס ועל אונס ממון לא מצינו הוכחה מפורשת דחשוב גט המעושה ומ"מ פיון הסכמת כל הפוסקים דאונס ממון חשוב אונס כמו שקבצם מהר"ר בצלאל אשפנזי סי' י"ו הביאו המכתב מאליהו שער ז' סי' י"ט והוסיף עליהם ופסק כן חלילה לזוז מזה וגם פי ארז"ל אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך משום שיש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו א"כ לא יפלא אם אונס ממון חשוב אונס אף בסתם בני אדם ומ"מ זהו דוקא באונס ממון רב אבל

בממון מועט לא שייך לומר דחשוב אונס ותדע עוד מדהתיר ר"ת גבי טוענת מאיס עלי לעשות ההרחקה המבואר בתשו' מהרי"ק שןרש ק"ב הובאה ב"י סי' קל"ד בד"ה כ' מהרי"ק ובלבוש שם סעיף יו"ד ונהרי ר"ת ס"ל דאין כופין בטענת מאיס עלי ואם כופין תצא והבנים ממזרים ואעפ"כ התיר הרחקה הנ"ל אלמא דזה אינו חשוב כפניה ובנדאי דאונס ממון סף מועט לא עדיף מהרחקה הנ"ל: וזכר לדבר מ"ש במשנה וגמרא ספ"ז דב"מ לענין אונסין דשומר שקר זאב אחד אינו אונס שני זאבים אונס הרי אע"ג זאב אחד ג"כ הוא קצת אונס מ"מ אינו חשוב אונס שיהי' פטור עי"ז כו' ע"כ כמ"כ י"ל דאע"ג דאונס ממון חשוב אונס בגט ג"כ היינו ממון חשוב ולא ממון שאינו חשוב כ"כ אף שהוא קצת אונס אינו חשוב אונס כלל ועל"ק אות ח' הבאתי עוד ראיה לזה דאונס ממון מועט אינו חשוב כלל אונס גבי גט וא"כ הא דאונס ממון חשוב אונס גמור היינו ממון הרבה שחשוב לפי ערוך הבעל ועוד ראיה לזה ממ"ש הרשב"ם פ"ק חזקת (ד"מ ע"ב) ד"ה ומשני להפסיד הפסד לגמרי כו' ובד"ה כה"ג שמפסיד הפל אם לא ימפור כו' וביאר דבריו הב"י בח"מ סי' ר"ה בסעיף ד' וז"ל ומ"ש דמתוך פחד שמפחידים אותו כו' הוא להוכיח דאונס פי האי אונס הוה פיון שמפסיד כל השדה עכ"ל משמע אם לא היה מפסיד כל השדה רק איזו חלק ממנה כגון ששטר המשפנתא היה רק על איזו חלק מהשדה ולא על כל השדה ומחמת אונס זה דהפסד החלק מכר לו כל השדה י"ל אין זה נחשב אונס כלל לפי הרשב"ם והב"י שמחמת הפסד החלק אינו פדאי למפור כל השדה: מיהו אפ"ל הרשב"ם לא כתב כן רק לרבא דמקיל באונס דהא ס"ל בשדה סתם לא פתבינו כלל מודעא וצ"ע בפוסקים ובבעל המאור (הג"ה הא דאונס ממון חשוב אונס גמור היינו ממון הרבה כו' ועיין בפרשב"ם פ"ק חזקת הביאו הב"י בח"מ סי' ר"ה סעיף ד' שכתב כה"ג דמפסיד הפל אם לא ימפור מודה רבא דכתבינו מודעא כו' משום דהוי אונס גדול כו' דאונס פי האי אונס הוי משום שמפסיד כל השדה כו' עכ"ל הב"י הרי אפילו במקרה בענין שמפסיד הפסד רב אזי חשוב אונס כש"כ גבי נתינת גט שאין לומר דחשש הפסד ממון הוי אונס אא"כ מפסיד סף נכון ועוד לכאורה יש להקשות מה שהוכיחו הפוסקים דאונס ממון חשוב אונס בגט ממה דמבואר בגמרא פ"ק חזקת דחשוב אונס לענין מכירת קרקע ש"ל דלא דמי כלל דהתם פיון דהאונס אינו מבטל המכירה אלא בצירוף המודעא ונהרי גבי מודעא י"ל אפילו האונס קטן מהני המודעא כמ"ש במכמ"א ש"ז סי' י"ט מההיא דפ"ק חזקת (דף מ"מ ע"ב) בענין מתנה טמירתא דהוי מודעא לכן י"ל אונס ממון אף דאינו אונס גמור נחשב אונס בצירוף המודעא אבל לגבי גט דבעינו למימר שיהיה אונס ממון חשוב אונס מצד עצמו בלי מסירת מודעא אין להביא עי"ז ראיה משם והנה גבי גרושין תכ"ד לאו כד"ד ופי' הר"ן בנדריים פב"ת (דף פ"ז ע"א) משום דחמירי כולי האי אין אדם עושה אותם אלא בהסכמה גמורה כו' ולא דמי למכירת קרקע וכה"ג כמ"כ יש לחלק בין אונס ממון אע"ג דלגבי מכירת קרקע נחשב אונס ממון אונס משום ש"ל שמחמת אונס הממון מכר הקרקע אבל לענין לגרש אשתו שהוא דבר גדול ביותר שאין אדם עושה אותו בנקל כ"כ פמכירת קרקע י"ל אין אונס ממון אונס ובפרט בדאיכא תרתי שהממון אין סף נכון כ"כ וגם לא מסר מודעא וגם שהמאנסו הממון הוא אשתו עצמה שאין בזה חשש כ"כ דסוף סוף תוכרח להתפשר עמו בשביל הגט א"כ אין בזה חשש הפסד גמור י"ל אין זה חשוב אונס אלא ודאי רצה לגרשה מצד

עצמו או בשביל שלא יהיה מעונן לישוב בלי אשה עכשיו שא"א לישא שתי נשים ועיין פסקי מהרא"י סי' רי"א משמע כן.

עכ"ה).

וא"כ לפ"ז בנד"ז שע"פ פסק הבוררים והשליש שפסקו שתחזור לו תקט"ו ר"כ והוא יתן לה גט ע"ז נתרצה הבעל והיה נותן גט א"כ כבר נתרצה לגרשה ורק מפני שסירבה ולא רצתה ליתן לו רק תי"ו וסירבה על קט"ו מפני זה מסר המודעא וס' קט"ו לגבי תקט"ו י"ל דלא הוי ממון רב ואין זה אונס גמור ולא עדיף מהרחקה דר"ת שאינו חשוב אונס גמור כנ"ל וכיון שפיר ראינו שנתרצה לגרש והאונס דס' קט"ו אינו אונס (ממון) גמור].

א"כ אף שפסק מודעא פיון שביטלה אח"כ י"ל שהמודעא מבוטלת והגט גט ועל"ק אות ח' טעם אחר על שהס' קט"ו ר"כ ס' אינו חשוב אונס: קיצור באונס ממון גבי גט משמע ברי"ו נכ"ד ח"א דאינו אונס וכ"נ דעת הרשב"ץ וגבי עדות שקר אונס ממון אינו חשוב אונס ויסורים ונגדא חשוב אונס א"כ י"ל כמ"כ גבי גט וקצת ראיה דר"ת הנצרך להוכיח דהפחדה דנפשות חשוב אונס ומ"מ הסכמת כל הפוסקים דאונס ממון חשוב אונס גבי גט ג"כ והיינו דוקא ממון חשוב לפי ערך המגרש.

דממון מועט לא חמור מהרחקה דר"ת דאינו חשוב אונס וא"כ בנד"ז ס' קט"ו לגבי תקט"ו י"ל אינו ממון רב ואינו חשוב אונס לכן אף שפסק מודעא פיון שביטלה אח"כ י"ל הגט פשר: ד אף יש להשיב ע"ז מתרי טעמי האחד י"ל דאף הפסק שישא מהבוררים והשליש אף שהי' מרנצה ע"ז י"ל חשוב פדין פשרה באונס.

שקרי כ' ועשו פשרה ביניהם וגם מה שגמרו שגירש אין זה ע"פ הדין כ"א דר' פשרה ומבואר בב"י סי' י"ב מחודש ח' ונכנס אחד ביניהם ועשו פשרה כו' הדין עם שמעון לפי שאנוס היה כו' ובסי' ר"ה בב"י סעיף י"ב ובש"ע משמע דפשרה דינה כמכר.

וע"ש בבאה"ט בשם הגאון מ' עוזר ובתשו' נשב הפהן סי' כ"ה הסכימו דאם הפשרה נעשית מחמת אונס אין בה פלוג מיהו על סכום הממון י"ל דמהני הפשרה פיון שקהה הגמר ע"פ דיינים בזבל"א וזבל"א ושליש והם עשו פשרה ה"ז כעין דין שקרי יש פח בדיינים לעשות פשרה כעין דין כמ"ש הב"י סי' י"ב מחודש ד' אבל מה שחייבוהו ליתן גט זה י"ל דה"ל כפשרה ממש וכיון שנעשית באונס עכבת הממון י"ל דאף אם היה נותן הגט ע"ז אזוהיתה מעכבת ממון זה עד שיתן הגט י"ל דה"ל הגט מחמת אונס שקרי מה שפסקו שיתן גט אין זה ע"פ הדין כ"א דר' פשר והוא מוכרח לשמוע ולקבל מאונס עכבת הממון ועוד שעל הגט אין זה אפילו פשר רק כמו מתנה שקרי הפשר היה רק בעסק הממון ולא נתנה לו מאומה עבור הגט שיהיה פדין מכר ופשרה וכיון שגמר היה בא מחמת אונס עיכוב הממון שלו בידה אע"ג שלא מסר מודעא ה"ל אונס ואם לא החזירה לו הממון עד אחר שגירש הרי ידעינו באונסיה והא דמשמע בכתבי מהרא"י סי' רי"א הזכירו המכמ"א ש"ז סס"י י"ט ומבואר שם במהרא"י שהאשה בגדה בו וחספה וגזלה כל אשר לו כו' וא"כ קשה מדוע לא הזכיר מהרא"י שם מזה לחשוש לדין גט

מעושה והוא לא פלפל רק נידון חשש שינוי השם משמע קצת ג"כ דס"ל אונס ממון אינו אונס.

ונה ודאי אי אפשר. ולכן נראה דבכתבי מהרא"י מייירי ודאי שהחזירה לו הגזלה קודם פתיבת הגט וא"כ היה בידו שלא ליתן הגט פיון שפבר סר לגמרי האונס ממון וא"כ הרי ודאי נתן מרצונו בלי אונס ועישוי כלל משא"כ הקא זהו טעם אחד הטעם השני דהרחקה דר"ת ג"כ לא הסכימו לזה האחרונים לעשות מעשה פן אף גבי מאיס עלי כמ"ש בתשו' מהריב"ל דחשוב כפיה וא"כ הסף מעות קט"ו ר"כ שדימינו להרחקה דר"ת י"ל ג"כ חשוב כפיה ואונס: קיצור.

שיש להשיב דגם הגמר הראשון שע"פ הבוררים והשליש אף שבפעם קצבת הפשרה לסף תקט"ו אינו אונס אכן מה שמעפכת הממון עד שיתן הגט ה"ל אונס ממון הב' דגם השינוי והפחת קט"ו אף אם ה"ל רק פהרחקה דר"ת ג"כ ה"ל אונס: מה שי"ל בזה הוא מה שהזכרתי כבר בקצרה מ"ש ברי"ו נכ"ד סוף ח"א וז"ל ואירע מעשה לפני באיש שנתקוטט עם אשתו ותפשה היא שטרי חובות ממנו ונתן לה גט כדי שתתן לו את שלו ונתנה לו שלו אחר שקבלה הגט והיו טוענין בשבילו כי הגט אינו גט כי הוא גט מוטעה ופסול כי לא נתן לה אלא כדי לגבות את שלו וראיתי כמה גדולים שחלקו זה לפי סוגיית הגמרא ולפע"ד כי אין ראיה מכאן והגט גט עכ"ל ומ"ש לפי סוגיית הגמרא נראה דקאי אדסמיה ליה שהביא שם דין גט מוטעה פסול הנזכר ביבמות פרק מצנות חליצה (דק"ו ע"א) דהיינו ע"מ שתתן לי מאתים זוז כו' וכ"כ רי"ו שהטוענין בשבילו אמרו שהוא גט מוטעה.

וע"ז פתב שאין ראיה מכאן דגט מוטעה זהו פשוטו גט על תנאי ואינה מקיימת התנאי משא"כ הקא קיימה ונתנה לו את שלו אבל עכ"ז קשה מאד על רי"ו דהא ה"ל גט מעושה שלא פדין שהרי לא נתן לה הגט רק מחמת שתפשה השטרי חובות שלו ולא נתנתם לו עד אחר שיגרשנה א"כ הרי נאנס אונס ממון והב"י סי' קל"ד סד"ה פתב בקונדריסין.

פתב עיין רי"ו נכ"ד ח"א והמכתב מאלהו שער שביעי סי' כ"ב הבין מזה דהרי"ו ס"ל פהרשב"ץ דאין הגט מעושה אלא בעישוי הנעשה בגופו ממש כו' אבל חוץ מגופו לא חשוב עישוי דעור בעד עור כו' וכמ"ש הרשב"ץ ז"ל.

אמנם כבר כתבנו לעיל סי' י"ט שכל הראשונים והאחרונים פה אחד הסכימו שאונס ממון חשוב אונס להיות גט מעושה על ידו עכ"ל ובס"י י"ט פתב וז"ל סוף דבר כבר הסכימו כל הראשונים דאונס ממון חשוב אונס להיות גט מעושה על ידו כמו שפבר קבצם מהר"ר בצלאל אשכנזי בתשו' סי' י"ו גם מהרי"ק סי' ס"ג פתב גם בענין אונס ממון דבר פשוט הוא שהוא אונס באשר פתבת וכ"כ הריטב"א פרק האיש מקדש (דמ"ט) עכ"ל המכמ"א שם ועי' פתובות פרק אע"פ (דס"ג ע"ב) גבי פוחתין לה מפתופתה מבואר דזהו חשוב כפיה ע"ש גבי כפינון לה או לא כפינון לה וע"כ כדי להציל את הרי"ו שלא יהיו דבריו נגד הסכמת כל הראשונים ובפרט דמעשה רב לכן אפ"ל דרי"ו ס"ל נהי דאונס ממון חשוב אונס זהו באשר אם לא יתן הגט ודאי יפסיד ממנו.

כַּנְדוֹן דְּשׁוֹ"ת הַרְשָׁב"א שֶׁהֵבִיא הַב"י ס' קל"ד בד"ה בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א שְׁאַלְתָּ רְאוּבוֹן בַּעַל
לְאֵה שְׁהִיָּה צְרִיף לִיתֵן קִנְס אֶלְף דִּינָרִין לְגִזְבֵּר הַמֶּלֶךְ וְכֵן מ"ש מֵהַר"ר בְּצִלְאֵל בְּתִשׁוּ' ס'י
י"ו בְּשֵׁם הַרְמ"ה וְנ"ל וְהָי אֲוֹנָסָא דְּפָסִיל בְּגִיטָא לֹא תִימָא עַד דְּעֵבְדִי מַעֲשֵׂה בְּגוֹפִיָּה אֶלָּא
פִּינָן דְּאָמַר לִיה אָנֹס כּו' וְלֹא דוֹקָא הֵיכָא דְּאָמַר דְּאָנִיס לִיה בְּגוֹפִיָּה אֶלָּא אֶפִּילוּ אָמַר
לְמִינְסָיָה בְּמִמוּנָא אֲוֹנָסָא הָנִי דְּהָא אִידִי וְאִידִי שְׁלֹא לְרִצּוֹנֵי הָנִי עַכ"ל (וּמ"מ מ"ש הַטַּעַם
שְׁלֹא לְרִצּוֹנֵי הוּא צ"ע בַּמְכַמ"א ש"ז ס' ז' בְּדִין אִם אָמַר שֶׁהוּא אָנוֹס בְּנִתְיַנֵּת הֲגֵט וְלֹא
אָמַר שֶׁבִיטְלוּ דְּכַתְבָּ שֶׁהוּא מַחְלֻקָת הַפּוֹסְקִים אִם הֲגֵט בְּטַל אִף שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהוּא אָנוֹס פִּינָן
שְׁלֹא בִיטְל הֲגֵט בְּפִירוּשׁ י"א דה"ל גִּילּוּיָא דְּעֵתָא בְּגִיטָא וְלֹא מִקְלָתָא הִיא א"כ מֵהוּ שְׁכ'
הַרְמ"ה שְׁלֹא לְרִצּוֹנֵי הוּא הָא אֶפִּילוּ אָמַר שֶׁהוּא אָנוֹס י"א דְּהֲגֵט גֵּט פִּינָן שְׁצוּהָ אַח"כ
לְכַתּוּב וּצ"ל הַרְמ"ה ס"ל כְּהַפּוֹסְלִים שֵׁם כַּמ"ש הַמְכַמ"א שֵׁם בְּשֵׁם הַעֵיטוֹר) הָרִי מִיָּרִי
ג"כ שְׁאִישׁ אָנֹס אָמַר לְמִינְסָיָה בְּמִמוּנָיָה וְהִיכְוִנָת בִּידוֹ וַיֹּאבֵד מְמוֹנֵי אֶבֶל פְּאֶשֶׁר הָאִשָּׁה
עֲצָמָה הַמְבַקֶּשֶׁת גֵּט מִמֶּנּוּ חֲטָפָה מְמוֹנֵי וּמַעֲפֶכֶת מְמוֹנֵי בְּכַדִּי שְׁיִתֵּן לָהּ גֵּט י"ל זֶה אֵינִי
אָנוֹס כָּלֵל דְּהָרִי סוּף סוּף הִלָּא הִיא בִּידוֹ שֶׁהָרִי פְּוֹנְתָהּ לִינְשָׂא לְאַחַר וְנָה אִי אֶפְשָׁר בְּלִתִּי
שְׁיִתֵּן לָהּ גֵּט וְהָרִי לֹא יִתֵּן עַד אַחַר שְׁתַּחֲזוֹר לוֹ מְמוֹנֵי וְלָכֵן כְּשֶׁהוּא בְּעֵנְיָן שְׁאִין לְחוּשׁ
שְׁתַּפְסִיד הַמְמוֹן שְׁיִלְף לְאִיבּוּד כ"א שְׁמַעֲפֶכֶת הַמְמוֹן.

י"ל פִּינָן שְׁבִטוּחַ שְׁמִמוֹנֵי יְהִיָּה שְׁלֵם לֹא חָשׁוּב זֶה אָנוֹס מְמוֹן דְּאָנוֹס מְמוֹן זֶהוּ כְּשִׁיֹּאבֵד
מְמוֹנֵי מִשָּׂא"כ בְּכַה"ג דְּהַמְמוֹן בִּיד אִשְׁתּוֹ וְאִף שֶׁהִיא מוֹרְדָת מ"מ פִּינָן שְׁבִהֲכַרְח צְרִיכָה
לוֹ וְכָל חֲפָצָה שְׁיִתֵּן לָהּ גֵּט וְתִנְשָׂא לְמִי שְׁחַפְצָהּ בּוֹ וְהִיא ג"כ בַּת דַּעַת וּמְרִנּוּחַת בְּהַמְמוֹן
א"כ בְּהֲכַרְח תְּסַלֵּק לוֹ מְמוֹנֵי וְאִין פֶּאֵן יִרְאֵת הַפְּסֵד מְמוֹן כָּלֵל וְא"ת שְׁיִשׁ חָשׁשׁ שְׁלֹא יוּכַל
לִישֵׁב בְּעֵיגוֹן כ"כ בְּלִי אִשָּׁה וַיִּנְכַּרְח לִיתֵן גֵּט בְּלִי שְׁתַּחֲזִיר לוֹ מְמוֹנֵי ע"ז יֵשׁ לְהַשִּׁיב חֲדָא
דְּהִיא מְעוֹנָגָת ג"כ וְיוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָאִישׁ רוֹצֵה לִישָׂא הָאִשָּׁה רוֹצֵה לְהַנְשֵׂא עֵינָן תְּשׁוּבַת
הַרְשָׁב"א ס' תַּתְנ"ט שְׁכַתְבָּ כַּה"ג וְכִינָן דְּסוּף סוּף מוֹכַרְחַת לְהַתְּפִיֵּשׁ עִמּוֹ לָכֵן י"ל שְׁאִין
זֶה אָנוֹס וְהִינּוּ טַעְמָא דְּרַבִּינּוּ יְרוּחָם דְּמָה שְׁאִשְׁתּוֹ חֲטָפָה מְמוֹנֵי אִין זֶה אָנוֹס מְמוֹן אִם
הוּא בְּטוּחַ שְׁיִהִיָּה שְׁלֵם וּבְפִרְט דְּעוֹבְדָא דְּהָרִי"ו הִיָּה שְׁגִזְלָה מִמֶּנּוּ שְׁטָרוֹת וְלֹא מְמוֹן בְּעֵין
וּגְזִילַת הַשְּׁטָרוֹת אִין פֶּאֵן הַפְּסֵד מְמוֹן כ"כ כִּי הוּא יְכוּל לְעַקֵּל ע"פ ב"ד בִּיד הַבְּעֵלִי חוֹבוֹת
שְׁלֹא יִתְּנוּ לִידָה לָכֵן כְּשֶׁנּוֹתֵן גֵּט מְסַתְּמָא הוּא מְרִצּוֹנֵי וְלֹא מַחְמַת הַמְמוֹן שְׁחַטְפָה אוֹ
שְׁמַרְגִישׁ שְׁלֹא יְהִיָּה מִיתְּדָר לוֹ עֲמָה וּבּוֹדָאִי לֹא תִשׁוּב אֵלָיו כְּדִפְרִישׁ רְשָׁב"ם פֶּרֶק חֲזָקַת
(דַּמ"ח ע"א) ע"כ נוֹתֵן הֲגֵט מִשָּׂא"כ כְּשִׁישׂא אַחַר אֲוֹנָסוֹ בְּמְמוֹן בְּשָׁבִיל הֲגֵט וְדָאִי חָשׁוּב
אָנוֹס דְּאוֹתוֹ הָאִישׁ אַחַר י"ל יֶאָנֹס הַמְמוֹן וְלֹא יִחְזִירָנוּ לוֹ עוֹד אִף שֶׁהָאִשָּׁה תִּשָּׁב עֲגוּנָה
אִין זֶה נוֹגֵעַ לוֹ כ"כ לָכֵן שְׁפִיר חָשׁוּב אָנוֹס אִף מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"ץ עֲצָמוֹ ח"א ס' א' לֹא
מִשְׁמַע כָּלֵל לְחַלֵּק בֵּין שְׁאִשְׁתּוֹ אֲוֹנָסָתוֹ בְּמְמוֹן וּבֵין אִם אִישׁ אַחַר אֲוֹנָסוֹ שְׁהָרִי כְּתַב כְּגוֹן
שְׁגִזְלָה אִשְׁתּוֹ מְמוֹנֵי כּו' זֶה הָעֵנְיָן אֲנִי מְסַתְּפֵק בּוֹ אִם הוּא כְּפִיָּה וְהָנִי גֵּט מְעוֹנָשָׁה אוֹ לֹא
כּו' וְטַעַם סְפִיקוּתוֹ רַק מִשּׁוּם דְּגַבִּי גֵּט י"ל אָנוֹס מְמוֹן אֵינִי אָנוֹס אִם לֹא מְסַר מוֹדְעָא
וּמְסִיק דַּמ"מ הָנִי אָנוֹס וְלֹא זָכַר כָּלֵל חִילּוּק הַנָּ"ל בֵּין אַחַר אֲוֹנָסוֹ וּבֵין שְׁהָאִשָּׁה אֲוֹנָסָתוֹ
אִף מ"מ זֶהוּ דְּבָר שֶׁל טַעַם לִיתֵן טַעַם לְדַבְּרֵי רִי"ו: קִיצוֹר.

שִׁי"ל אָנוֹס מְמוֹן מֵה שְׁאִשְׁתּוֹ גְּזִלָה מְמוֹנֵי אֵינִי אָנוֹס וְלֹא דְּמִי לְאָנוֹס מְמוֹן שֶׁהַזְּכִיר
הַרְשָׁב"א וְשָׂא"פ דְּכִינָן שְׁצָרִיכָה אֵלָיו לְקַבֵּל הֲגֵט א"כ הִיא לְעוֹלָם בִּידוֹ שְׁלֹא לְגַרְשָׁה עַד
שְׁתַּחֲזִיר לוֹ מְעוֹתָיו דְּהָא מֵהָאִי טַעְמָא לֹא תִיקְנוּ כְּתוּבָה לְאִישׁ כְּשִׁישָׂא שְׁתּוֹ מְקַנִּיטָתוֹ עַד

שִׁיגְרָשְׁנָה כְּמוֹ שֶׁתִּיקְנוּ כְּתוּבָה לְאִשָּׁה מְשׁוּם דְּאִפְשָׁר דְּמִשְׁהִי לָהּ אֲגִיטָא כְּדֵאִיתָא בְּגִיטִין (דמ"ט ע"ב) וְאִם מְשׁוּם שְׁעֵכְשִׁין אֵין בְּיָדוֹ לְהִשְׁהוּתָהּ שְׁהָרִי גַם הוּא מִתְעַנֵּן מ"מ עכ"פ גַּם הִיא מִתְעַנֵּנָא וּבְהִכְרַח שְׁיִהְיִי הַמְעוֹת קִיָּיִמִים: הַ נְעוּד דְּהָא י"א שְׁבַכְהָ גַם הִיא מוֹרְדָת עָלָיו לֹא תִיקֵן ר"ג מ"ה וְיִוְכַל לִישָׂא אַחֲרָת וְהִיא תִשָּׁב עֲגוּנָה עַד שֶׁתִּחְזִיר לוֹ מְמוֹנוֹ כַּמ"ש בַּש"ע ס' ע"ז סְעִיף ב' בַּהֲג"ה וּבִתְשׁוֹ הַרְשָׁפִי אֲסִי תַתְנ"ט וְאִף שְׁבַתְשׁוֹ סֵד"א ס' י"ג ד"ס ע"א כ' שְׁכָל שֶׁהִיא רְצוּנָה לְקַבֵּל גֵּט אֵין מִתִּירִין לְבַעַל לִישָׂא אַחֲרָת בְּמַחֲכ"ת דְּבָרָיו הֵם נֶגֶד תְּשׁוֹ הַרְשָׁפִי אֲסִי תַת"ס שְׁהֲרָאָב"ן שֶׁהִתִּיר לוֹ לִישָׂא אַחֲרָת וְהִיא תִתְעַנֵּן הִיָּינוּ בְּמוֹרְדָת דְּמֵאִיס עָלֵי וְלֹא כַּמ"ש הַסֵּד"א דְּקֵאֵי רַק עַל מוֹרְדָת דְּבַעֲיָנָא לָיָה וּמִצְעָרָנָא לָיָה וְעוֹד דְּאִפִּילוֹ לְהַסֵּד"א כְּשֶׁמְעַכְכָּת מְמוֹנוֹ חֲנָם אִף שֶׁתִּרְצָה לְקַבֵּל הַגֵּט אֵינוֹ מְחַנְיֵיב לְהַפְסִיד מְמוֹנוֹ חֲנָם בְּמַכְש"כ מַמ"ש בְּמִשְׁנֵה שְׁלִימָה כַּב"ת דְּכְתוּבוֹת אֵילוֹ אֲנִי פִּסְקִיתִי לְעֲצָמֵי אִשְׁבַּע עַד שֶׁיִּלְבִּין רֵאשִׁי וְאֵין לוֹמֵר דְּטְרִיחָא לָיָה לְהַשְׁיֵג הִיתֵר הָא אֲמַרִּינּוּ בְּגִיטִין פֶּרֶק הַנִּזְדָּקִין (דנ"ח ע"ב) פִּינּוּ דְּאִיפָא בֵּי דְּנָאֵר בְּמִתָּא וְלֹא אֲזִיל וְקַבִּיל אִימֵר אַחֲרָתֵי אַחִיל וּמִנָּה הִבִּיא הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו פֶּרֶק חֲזָקָת (ד"מ) בַּד"ה לֹא פְתִיבִין מוֹדְעָא אֲמֵאן דְּצִיָּית דִּינָא דְּגַם בְּגֵט הַדִּין כֵּן מְשׁוּם דַּה"ל כְּמֵאן דִּיכּוֹל לְאִשְׁתְּמוּטִי מֵאוֹתוֹ הָאֲנָס כּו' דְּמוֹדְעָא לֹא מוֹדְעָא דְּלֹא אֲנָס הוּא וְאִח"פ פְּתַב וְז"ל וּמִיָּהוּ בְּגִיטָא וּבְמִתְנָתָא דִּידְעֵינּוּ דְּאֲנִיס לָיָה לִיכָא לְמִימֵר דְּמִנְפְּשִׁיָּהוּ נְמִי מְבַטְלָן כּו' אֲלֵא בְּגִיטָא וּמִתְנָתָא בְּדִלָא יְדְעֵינּוּ וּבְזַבְיָי אִפִּילוֹ יְדְעֵינּוּ כּו' עכ"ל וְכ"פ בְּתִשׁוֹ מֵהֲרִי"ט ח"א ס"י ל"א מֵהַש"ס פֶּרֶק חֲזָקָת (דמ"ח ע"ב) וְלֹא אֲמַרְן אֲלֵא דְּלֵא ה"ל לְאִשְׁתְּמוּטִי כּו' ע"ש וְר"ל דַּא"כ מוֹכַח דְּמִדְעָתוֹ וְרְצוּנוֹ גִּירָשׁ וְכִינּוּ שְׁכֹן שִׁי"ל דְּאֲנָס מְמוֹן אֵינוֹ אֲנָס א"כ מֵהַשְׁיֵג אִשְׁתּוֹ י"ל שְׁזָהוּ מִפְּנֵי שְׁמַעְנָן מִמֶּנָּה זְמַן רַב וּמִשְׁעַר שְׁבֻנְדָאֵי לֹא תִשׁוּב אֵלָיו עוֹד וְתִתְעַנֵּן אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּפְטָרְנָה בְּגֵט דְּאִף לְמ"ד דְּרַגְמ"ה לֹא תִיקֵן בְּמוֹרְדָת כַּנ"ל וְיִכּוֹל לִישָׂא אַחֲרָת מ"מ פִּינּוּ דְּלֵא נְהִיגִי כֵּן וְלֹא נִשְׁמַע בְּעוֹלָם שִׁישָׂא אַחֲרָת בְּלִיתִי שִׁיגְרָשׁ זֶה אוֹ מִצַּד דִּינָא דְּמַלְכוּתָא הוּא כֵּן.

א"כ רוּאָה שֶׁתְּעַנֵּן אוֹתוֹ עַד שֶׁמּוֹכְרָח לְגִירָשָׁה לְכֹן לְפִי שְׁקִישָׁה לוֹ לִישָׁב בְּלִיתִי אִשָּׁה מוֹכְרָח לְגִירָשָׁה כְּדֵי שִׁיּוּכַל לִישָׂא אִשָּׁה שֶׁתִּחְפּוֹץ בּוֹ וְא"כ הָעֲנִין בְּהַגֵּט זֶה הוּא לְפָחוֹת שִׁישׁ לְהַמְגִירָשׁ שְׁנֵי אֲנָסִים הָאֶחָד הוּא כְּדִין וְהַשְׁנִי שְׁלֵא כְּדִין הִיָּינוּ הָאֶחָד אֲנָסָא דְּגוּפָא שֵׁא"א לוֹ לִישָׁב בְּלֵא אִשָּׁה זֶה שְׁנַיִם רַבִּים וּמְבֹאָר בְּגִמְרָא פֶּרֶק אַע"פ (דס"ד ע"ב) מֵה בֵּין מוֹרְד לְמוֹרְדָת כּו' דְּצַעְרוֹ גְּדוֹל מִשָּׁל אִשָּׁה וְזֶה מְכָרִיחוֹ לְגִירָשָׁה כְּדֵי שִׁיּוּכַל לִיקַח אִשָּׁה פִּינּוּ שְׁרוּאָה בְּרוּר שְׁזוֹ לֹא תִשׁוּב אֵלָיו עוֹד אַחֲרֵי שְׁעִיגְנָה אוֹתוֹ כְּמֵה שְׁנַיִם וּמִנְחֻלַּט אֲצִלָּה שְׁלֵא תִשׁוּב אֵלָיו וְכַנ"ל וְאֲנָס זֶה כְּדִין שְׁאִינָה מְחַנְיֵיב לְהִיֹּת תַּחֲתֵי כְּשֶׁרְצוּנָה לְקַבֵּל גֵּט וְכַדְלַקְמֵן הֵב' אֲנָס דְּמִמּוֹן שְׁעִיכְבָּה כָּל מְעוֹתָיו וְזֶהוּ אֲנָס שְׁלֵא כְּדִין' וְהִנֵּה אִף שְׁאֲנָס דְּמִמּוֹן ס"ל לְכַמָּה פּוֹסְקִים דְּחָשׁוּב אֲנָס אִף בְּגֵט וְכ"מ בְּכְתוּבוֹת שָׁם (דס"ג ע"ב) גְּבִי כְּיִיפִינוּ לָהּ אוֹ לֹא כְּיִיפִינוּ לָהּ דְּהַכְּפִיָּה הִיא ע"י פְּחִיתַת כְּתוּבָתָה הָרִי שְׁזָה נִקְרָא כְּפִיָּה עכ"ז כָּאֵן גְּבִי שְׁהָאִשָּׁה תְּפֹסָה כָּל מְעוֹתָיו י"ל דְּלֵא חָשׁוּב אֲנָס גְּמוּר פִּינּוּ שְׁצָרִיכָה אֵלָיו שִׁיגְרָשְׁנָה וְכַמִּש"ל בְּאַרְיִכוֹת וְא"ת שְׁזָה אֵינוֹ טַעְנָה דַּע"כ מוֹכְרָח לְגִירָשָׁה כְּדֵי שְׁלֵא יִשָּׁב בְּלֵא אִשָּׁה א"כ סוּף סוּף עֵיקֵר הָאֲנָס הוּא מִתְחַמַּת שֵׁא"א לוֹ לִישָׁב בְּלֵי אִשָּׁה דְּלוּלֵי זֶה לֹא הִיָּה הַמְמוֹן אֲנָס כְּלָל שְׁבַהֲכְרַח תִּחְזִיר לוֹ הַמְעוֹת כְּדֵי שִׁיתֵן לָהּ גֵּט וְא"כ הָרִי עֵיקֵר הָאֲנָס הַמְכָרִיחוֹ לִיתֵן גֵּט זֶהוּ הָאֲנָס שְׁלֵא יוּכַל לִישָׁב בְּלֵא אִשָּׁה וְאֲנָס זֶה הוּא כְּדִין א"כ ה"ל כְּמוֹ גֵּט הַמְעוֹשָׁה כְּדִין וְאִפִּילוֹ נֹאמֵר דַּה"ל כְּמוֹ שְׁנֵי אֲנָסִים א' כְּדִין וְא' שְׁלֵא כְּדִין מ"מ

נדאי האונס שפדין הוא עיקרי והשני טפל מפמה טעמים הא' שזהו צערא דגופא וגם בא עיי"ז לידי מכשולי עבירות עי' תה"ד סי' רס"ג הובא בש"ע אה"ע סי' א' דלא דחינו זה אף מפני קטטה משא"כ במצנת יבום וגם יש בו ביטול מצנת פריה ורביה וגם שרוי בלא עזר ובלא טובה כמ"ש לא טוב היות האדם לבדו כו' לכן זה נדאי גדול מאונס הממון דסוף סוף לא תפסיד כל ממונו א"כ כשמגרש אנו סהדי דעיקר הגט אינו מפני אונס ממון כ"א מפני האונס שמעונן בלא אשה וכמ"ש בתשו' הסד"א סי' י"ג דנ"ט סע"ד דלכן א"צ עתה לתקנת הגאונים במאים עלי לכופו על הגט דכיון שהבעל מעוכב בעצמו כו' מעונן את עצמו וע"כ באים לידי פשרה כו' וכ"כ עו"ש ד"ס ע"א דכיון שהאיש מעוכב בדורות הללו כו' ע"כ לא הונקו ב"ד על פה כו' ע"ש.

וא"כ האונס ממון אף אם הוא מסייע בהכרח נתינת הגט פינו דעיקר ההכרח מצד אונסא וצערא דגופא ה"ל האונס ממון רק כמסייע ומסייע אין בו ממש פדאיתא בשבת פרק המצניע (דצ"ג ע"א) גבי זה יכול וזה אינו יכול כו' ואף שמסר מודעא שמחמת אונס ממון מגרשה ה"ל כמוסר מודעא שהיא אנוס ואנו יודעים שמשקר דאין בהמודעא פלום מאחר שמצוה אח"כ ליתן גט וביטל מודעא כו' ועי' בב"ק (דנ"ג ע"א) גבי שור שדחף את חבירו לבור יש שני סברות הא' דהאי כולא הויקא עביד והאי פולא הויקא עביד הב' דהאי פלגא הויקא עביד והאי פלגא הויקא עביד ולכאורה הכא שהוכרח לגרש מחמת שני אונסין הנ"ל יש לומר ג"כ ב' סברות אלו הא' דמחמת כל אונס בפ"ע לבד הוכרח לגרש הב' דכל אונס עושה פלגא ההכרח וא"כ לסברא הא' לכאורה הגט מעושה שלא פדין אף ז"א פינו דמצד האונס שפדין ג"כ מחמתו לבד מוכרח לגרש א"כ הרי האונס דשלא פדין לא פעל מאומה לבטל הגט פינו דגם מחמת האונס אשר פדין מוכרח לגרש ועוד דהכא א"א לומר דמחמת האונס ממון לבד מוכרח לגרש דהא אם לא שמעונן מלישא אחרת מפני תקנת ר"ג אין האונס ממון פלום והנה לסברא הב' ג"כ מאחר שהאונס ממון עושה רק חצי ההכרח א"כ ה"ל כמו זה וזה גורם שרי וכמו שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך עיסה לא בזה פדי לחמץ ולא בזה פדי לחמץ ונצטרפו וחמצו דשרי פ"ב דערלה.

וה"נ פינו שאין בהאונס דשלא פדין בלבדו פדי להכריח הגט אלא בצירוף האונס שפדין י"ל אין זה פלל גט המעושה שלא פדין ועוד שהרי האונס שלא פדין אינו אונס פלל אלא עיי' צירוף האונס שפדין א"כ רוב האונס הוא פדין.

ועי' במכמ"א ש"ז סי' ד' במי שחייב א"ע בקנס לגרש דהגט תחלתו ברצון וסופו שלא ברצון כ"א מאונסא דנפשיה שיש בזה דיעות ונהרי שנינו גט המעושה שלא פדין פסול וכאן אין הגט מעושה מחמת שלא פדין לבד ואת"ל דמ"מ גם מעושה פדין א"א לומר עליו: עכ"ז פינו בלא"ה האונס דשלא פדין הוא אונס ממון שהאשה אונסתו וגם הנוחלש האונס פדלקמן סעף ו' י"ל עכ"פ דעיקר בזה הוא האונס שפדין: קצוור עוי"ל דהכא האונס ממון אינו אונס מפני שבדו להשיג היתר ולשהותה אגיטא ועוד דלכל הפחות הכא מגרש מחמת שני אונסים אשר אחד מהם הוא פדין.

והשני דשלא פדין עיקרו נמשך ג"כ מהראשון א"כ ה"ל גט המעושה פדין ואף את"ל דמ"מ מגרש ג"כ מחמת האונס דשלא פדין. הרי אונס זה טפל לאונס הראשון שפדין

וה"ל כמו מסייע ומסייע אין בו ממש ואף את"ל דשניהם שקולים פיון לא מחמת האונס
דשלא פדין לבד נתן הגט כ"א גם ע"י האונס שפדין.

אינו נקרא גט המעושה שלא פדין ואף את"ל דגם מעושה פדין א"א לומר עליו עכ"ז
ה"ל כמו זוז"ג: ' ואף דלקאורה לא שינה פאן היתר דוזוז"ג דהא עכ"פ אין הגט ברצון
מיהו יש למצוא היתר בכה"ג: ונקדים מ"ש הרשב"ם פ"ק חזקת (דף מ' ע"ב) סד"ה
גלוניא מילתא א"ו אנוס הוא ומש"ה תקינו בגיטין כו' הרי אף שהאמינו לו שהוא אנוס
עכ"ז כשבטל מודעות מהני אף דלא ידעינו שנסתלק האונס והנה בתוספות לקמן (דף
מ"ח ע"ב) סד"ה אמר רבא אבל במתנה כו' ומיהו אי לא ידעינו באונסיה ומבטל מודעא
נראה שבטולו ביטול כו' וכ"כ הרא"ש שם סנ"א ומיהו במתנה כו' אבל אם כו' פיון
שלא כו' וכ"פ רמ"א בש"ע ח"מ סי' ר"ה סי"א בהג"ה והקצה"ח שם סק"ח הקשה ע"ז
פיון דלפרשב"ם אמרינן שע"י המודעא מוכח דנדאי אנוס הוא בגט זה א"כ מאי מהני
ביטול המודעא דהא מסתמא י"ל שגם מחמת האונס ההוא הוכרח לבטל המודעא כמו
שמוכרח היה על נתינת הגט.

וא"כ ה"ל תלויה ויהיב וקא הנה גיטא והעלה דלפרשב"ם לא מהני בגט ביטול מודעא
אלא בהנהך שכופין להוציא או כשידוע שנסתלק האונס וכ"מ דעת הבית מאיר סי' קל"ד
ס"ג אכן בתשו' חמדת שלמה סי' פ"א סד"ה ע"ד הגט הביא ד' הקצה"ח והב"מ וכ' ע"ז
נדבריהם תמוהים דהא התוספות כתבו להדיא דבמתנה הטעם דנדאי הוא אנוס (והוא
בתוספות דף מ' סע"א) ואפ"ה כתבו בפוגיא דתלויה וזבין דהיכא דלא ידעינו באונסיה
מהני ביטול מודעא וכבר הארכתי בזה בעזה"י ליישב דברי תוס' על נכון עכ"ד וכן
מוכרח דעת רב האי גאון פדלקמן.

ופסק בתשו' דברי ריבות סי' קצ"א היכא שיש לספוקי אם חשוב אונס או לא ה"ל כמו
לא ידעינו באונסיה. וז"ל ועל ענין האונסים שטען שהיה שם אונס ממון ואונס הגוף כו'
איכא לספוקי מיהא אם חשוב אונס אי לא פיון שגילה דעתו שחפצו לגרשה וכיון דלא
ידעינו נדאי שיש פאן אונס ומצינו שבטל כל המודעות נדאי דמהני כו' וכמ"ש התוספות
פ' חזקת (דף מ"ח) ומיהו אי לא ידעינו באונסיה כו' עכת"ד.

וכ"כ עוד בסי' ע"ר בד"ה וא"ת נהי וכו' ואף אם אלא שלפע"ד בנדון ההוא ה"ל קולא
יתירה דשם י"ל חשוב ידעינו באונסיה פיון שהיו עדים שקודם שהלך לכתוב הגט היה
אנוס לא דמי כלל להא דהר"ן דלא היו עדים כלל אף שאנו מאמינים באונסו וכמשי"ת
לקמן בסעף שאחר זה אבל מ"מ במה שכתב כשיש ספק שקול לומר שלא מחמת האונס
גירש חשוב לא ידעינו באונסיה בזה אפשר לקיים דבריו אם הספק שקול ממש עד שיש
טעם וסברא לומר שבלאו הכי רוצה לגרש וכמו בנדון שלנו וא"כ לדבריו ה"ה הכא פיון
שיש בזה ג"כ אונס שפדין שמעונן מחמתה שלשה שנים ואנו סהדי שהעיון קשה לו
מאד וגדול צער א"כ שמא מחמת זה גירש לכן האונס דשלא פדין חשוב כמו לא ידעינו
באונסיה דאף שצאמן כו' מ"מ מהני ביטול המודעא וכ"ש שהמעות תי"ו ר"כ היו ביד
שליש בטוח ונוסף ע"ז שהמסדר אמר להמגרש שימתין ג' שעות ויביאו הפעות להמסדר
קודם סידור הגט א"כ נחלש הרבה אונס המעות דהא יוכל ליתן עיקול ב"ד שלא יחזירו
המעות לידה אף שלא יתן גט ואף שלא יתנו גם לידו מ"מ לא יחוש לאיבוד עכ"פ וא"כ

נחלש פח האונס המזון ונתפרר שעיקר המכריחו נתינת גט הוא מצד אונסא דגופא שקשה עליו לישב בלא אשה זמן רב: קיצור הרשב"ם ס"ל גבי גט ומתנה פשוט מודעא ואומר שהוא אנוס הוא נאמן ע"ז וכ"כ הר"ן פ' השולח דנאמן משום מה לו לשקר ועכ"ז מהני ביטול מודעא והקצה"ח ס"י ר"ה והבית מאיר ר"ל דלהרשב"ם לא מהני ביטול מודעא ודחה דבריהם הקמדת שלמה סי' פ"א מהתוס' (ד"מ סע"א ודף מ"ח ע"ב).

ופסק בשו"ת דברי ריבות סי' קצ"א היכא שיש לספוקי אם חשוב אונס או לא ה"ל פלא ידעינן באונסיה ומהני ביטול מודעא א"כ כמ"כ י"ל בנד"ז שיש פאן ב' אונסי' והאחד כדין וא"כ שפא מחמת אונס זה גירש: ז ויש עוד לסייע סברא זו ממ"ש רב האי גאון בספר מקח וממכר שער ל"א וז"ל אבל בטול (מודעא כצ"ל) הגט והמתנה אם אתה מוצא את בטולו בתוך השטר ממש בטולו לפי שאין אנו צריכים לידע בפרסום אונס הגט והמתנה כמו שאנו צריכים לידע אונס הזבני דהא אמרינן אי דגיטי ודמתנה גילויינא מילתא בעלמא היא שאם אמר בדבורו אנוס אני מקבלין את אונסו ואין אנו צריכין לעמוד ולחקור על עיקר האונס כמו שאנו צריכין לעמוד על אונס זבני נמצא כמו שקבלנו את האונס בדבורו לבד כן אם ביטלו מתוך האונס די לנו בבטולו לבדו ואע"פ שלא נסתלק האונס כמו שאפרש בחבור גיטין.

אבל בטול מודעות זבני פשם שאין אנו מעידין על האונס עד שנעמוד על עיקר האונס ועד שימסור את המודעא כן כשביטל המודעא נמי צריך שישתלק מעליו האונס בתחלה ואח"כ יבטל עכ"ל וצע"ג איך הקיל בגט אע"פ שלא נסתלק האונס דהא אפי' לא מסר מודעא לא הו גירושין כשהאונס שלא כדין וכ"ש כשסר מודעא אף שביטלה ואין לומר דמירי בגט המעושה כדין דא"כ אף שידוע אונסו בעדים בשעת המודעא ואח"כ ג"כ מהני ביטול מודעא כדאיתא ספ"ה דערכין ועוד דהא כ' אבל ביטול הגט והמתנה וא"כ גט דומיא דמתנה שאינו מחוייב ליתן מתנה כן בגט מירי לא באותן שפופין להוציא.

ע"כ צ"ל דמ"ש אע"פ שלא נסתלק האונס אין ר"ל שידוע בעדים ממש שהיה אנוס דא"כ ודאי הגט בטל כדין גט המעושה שלא כדין דמירי ודאי אף שביטל מודעא דאם לא ביטל מודעא אף בגט המעושה כדין הגט פסול ואינו פשר במעושה כדין אא"כ לא מסר מודעא או שסר מודעא וביטלה ואם כן במעושה שלא כדין אף בכה"ג פסול מדאורייתא או מירי דליכא עדים ממש שהיה אנוס כ"א שהמגרש אומר כן וקמ"ל דאף שהוא נאמן ע"ז כמ"ש הר"ן פרק השולח משום מה לו לשקר אפ"ה פיון שאנו לא ידענו באונסו ע"פ עדים כ"א על פי עצמו וכיון שאח"כ ביטל המודעא ויש לומר שפא אז נסתלק האונס הגט פשר והטעם צ"ל משום דכיון דלא ידוע אונסו בעדים אע"ג דנאמן משום מה לי לשקר עכ"ז י"ל שפא אח"כ בשעת ביטול המודעא נסתלק האונס לכן אף אם לא נסתלק ה"ל כמו דברים שבלב ודברים שבלב אינן דברים לבטל אמרי פיו ועיין בתשו' מהרש"ל סי' כ"ה מ"ש בשם תשו' מהר"ן מעיל צדק מתוכו יש ללמוד הטעם דמהני ביטול מודעא בגט אף לפרשב"ם משום דאזלינן בתר פיו פיון דבעלמא דברים שבלב אינן דברים ואפילו גלויינא דעתא בגיטא לאו מילתא היא כו' עכ"ל ור"ל דא"כ אתי דבור בתרא דביטול מודעא ומבטל המודעא ובישלמא באונס ידוע שהכינו באונסו אזי ע"ז

הדברים שבלב חשוב דברים ולא מהני הביטול מודעה לבטל המודעה פיון ע"י אונס הידוע אנו סהדי דבלבו אין רוצה לגרשה כמו שמסר המודעה וע"י האונס חשיבי הדברים שבלב עם דבור המודעה נגד דבורא בתרא אבל בשלא הפרנו באונסו אף שהוא נאמן שיש לו אונס פיון שאינו ניפר וידוע לנו לא חשוב לבטל הדברי פיו של ביטל המודעה כמו דברים שבלב שאינו דברים דהא פיון שי"ל שמא נסתלק אונסו א"כ ה"ל רק דברים שבלב וא"כ בנד"ז שיש ב' אונסי' א' פדין ב' שלא פדין י"ל חשוב לא ידעינו באונסי' דהא י"ל יותר שמחמת האונס שפדין גירש א"כ מהני ביטול מודעה מה גם שהאונס דשלא פדין שהוא אונס המעות הוחלש קודם סידור הגט שהרי המעות היו ביד שלישי והיה יכול לעשות עיקול ב"ד שלא יתן גם לידה עכ"פ עד יקוב הדין: קיצור עוד ראיה לזה מדברי רב האי גאון ותשו' מעיל צדק דכה"ג דלא ידעינו בבירור באונסי' ה"ל כמו דברים שבלב: ח והנה הגם שפ"קט"ו רוכ"ס הנכרח לעזוב בידה אין להחשיב מחמת זה הגט מעושה שלא פדין דהא פ"י מעושה שלא פדין באונס ממון היינו שאם לא יתן הגט יפסיד ממנו וע"י שיתן הגט לא יפסיד הממון נמצא מוכרח ליתן הגט מחמת הממון שאינו רוצה להפסיד וזה שייך בנד"ז על התי"ו רוכ"ס אשר עיכבו אותם עד שיתן הגט וכנ"ל לכן י"ל דהם ה"ל אונס ממון שלא פדין כנ"ל.

אבל הספ"קט"ו רוכ"ס שגם פשיגירש לא קיבלה פלל להחזירם לו א"כ אין מחמתם שוב אונס על הגט אף אם הם גזלה ממש אין הגט מעושה מחמתם פיון שפ"קט"ו לא החזירם לו פלל ובין יגרש בין לא יגרש גזלה אותם ממנו אינם שייכים לעישוי הגט פלל אלא זהו מפני שרצה לגרש ולהפטר ממנה כדי לישא אחרת הנכרח לעזוב ס"ד הנ"ל בידה וזה אינו אונס שפ"קט"ו בגט וכמו אם אשה רעה ובעלה רוצה לגרשה והיא אין רצונה לקבל הגט עד שיתן לה בעלה מאה מנה ובעלה מוכרח ליתן לה כדי להפטר ממנה ולישא אחרת שא"א לגרשה בלי רצונה מתקנת רגמ"ה הנאמר שזהו גט מעושה שלא פדין הרי אדרבה אין פאן שום הכרח על הגט כ"א אדרבה מרחיקים שלא יתן הגט והוא מרוב חפצו לגרש בותן המעות כדי שתקבל הגט וכו' הוא ענין קט"ו רוכ"ס דנד"ז.

רק מחמת התי"ו רוכ"ס שהחזירם לו אחר הגרושין י"ל דחשוב אונס וכנ"ל וע"ז נתבאר שיש להקל משום דחשוב לא ידעינו באונסי' פיון שיש עוד אונסא דגופא והוא אינו שלא פדין כנ"ל.

ועוד פתבתי לעיל אשר גם התי"ו רוכ"ס פיון שהיא בידי אין זה אונס ממון גמור וה"ל כמו אונס ממון מעט דכתבתי לעיל סעיף א' שאינו אונס ועכשיו מצאתי עוד ראיה לזה ממה שהקשה בספר המקנה רס"י מ"ב על הא דאונס ממון חשוב אונס גבי קדושין וגט מסונגיא דפ"ק דקדושין (דף י"ג ע"א) אתא ההוא גברא חטרף נורשכא מינה דהא ה"ל אונס ממון כו' וא"כ נימא אפקעינהו כמו תלנה וקדיש ותירוצו אינו נכון דבגמרא משמע דרק היכא דאשתיקה הוא דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי אבל אם אמרה הן אפילו קודם הגתינה לידה כו'.

א"ו כה"ג לא חשוב אונס ממון פלל פיון שאינו ממון מרובה אין שייך זה לקרותו אונס שתוכרח להתקדש מחמתו ולכן אם השיבה הן דינינו זה לרצון גמור ולא דמי פלל לתלנה וקדיש כו' דהתם אנוסה ומוכרחת כו' והכא לא חשוב אונס א"כ כמ"כ בנד"ז אף

שְׁמַעְפֹּכֶת תִּי"ו רֹכ"ס שְׁלוֹ פְּשִׁיטָא לִיה שְׁאַף אִם לֹא יִגְרַשְׁנָה לֹא יִפְסִיד הַפֶּל כ"א מְעַט הַפְּסִד כְּמוֹ עֵיפֹב הַמְּעוֹת בְּלִי רִינוּחַ וְכַה"ג וְה"ל אֲוֹנִס מְמוֹן מוֹעֵט וְאִין זֶה אֲוֹנִס שְׁיִנְכְרַח מִחֲמַתוֹ לְגֵרֶשׁ א"ו בְּלֹא"ה רְצוֹנוֹ לְגֵרֶשׁ מִחֲמַת הָעֵיגוֹן שֶׁא"א לוֹ לִישָׁב בְּלֹא אִשָּׁה: קִיצוֹר הַסֵּף קט"ו רֹכ"ס שְׁפִינְרָבָה עַל פְּסִק הַבּוֹרְרִים וְהַשְּׁלִישׁ אִין זֶה אֲוֹנִס עַל הַגֵּט פִּינּוֹן שְׁגַם אַחַר הַגֵּט לֹא קִיבְּלָה לְהַחְזִירָם לוֹ פְּלָל א"כ זֶהוּ גְזִילָה בַּפ"ע וְאִינָה שְׁיִיכָה לְעִישׂוֹי הַגֵּט פְּלָל: וְהִנֵּה גַבִּי סִיקְרִיקוֹן פ' הַנְּזָקִין (דָּף נ"ה ע"ב) מְקַחוּ בְּטֵל פֶּרֶש"י מִשׁוּם שְׁיִכּוּל לֹמֵר הַשְּׁנֵי נוֹחַ לִי וְהִרְאִישׁוֹן קִשָּׁה הִימְנוּ.

כַּמ"כ יוֹכֵל לְטַעוֹן כְּאֵן שְׁפָדִי שְׁיִוצִיא סָף קט"ו רֹכ"כ נוֹתֵן הַגֵּט כִּי פִינּוֹן שְׁתַּחֲזִיר לוֹ תִּי"ו ע"י נְתִינַת הַגֵּט וְאִז יִתְגַּלְּהַ הָעֵרְעוֹר וְהַמּוֹדְעָא אִזִּי תִּתְכַרַח לְהַחְזִיר סָף קט"ו ג"כ וּבִלְעֲדִי זֶה אִין לוֹ דָּרָף לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה סָף קט"ו מ"מ אָף שִׁי"ל כֵּן הָרִי עַכ"ז י"ל שְׁעֵיקֵר הֶכְרַח נְתִינַת הַגֵּט הוּא מִחֲמַת אֲוֹנִסָא דְגוּפָא שְׁזָהוּ עֵיקֵר הַמְכַרִּיחוֹ לְגֵרֶשׁ א"כ סוּף סוּף מִחֲמַת זֶה גֵּירֶשׁ וְלֹא בְּשִׁבִיל לְהוֹצִיא סָף קט"ו וְלִפְחוֹת ה"ל לֹא יִדְעִינוּ בְּאֲוֹנִסִיָּה פְּנ"ל גַּם עֲדִינּוֹן י"ל דַּה"ל כְּזַבְיָנִי דְמַפְסִיד סָף קט"ו בְּשִׁבִיל שְׁיִכּוּל לִיקַח אִשָּׁה פְּנ"ל: ט טַעַם ב' לְהַתִּיר דְּהִנֵּה גֵט הַמְּעוֹשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא כְּדִין אָף דְּלִפְרֶש"י ס"פ הַמְּגֵרֶשׁ הוּא גֵט בְּטֵל מִדְּאֹרְיִיתָא וְכ"ד הָר"ן שֵׁם.

וְהַתּוֹס' פֶּרֶק חֲזַקַת (דָּף מ"ח תַּחֲלַת ע"א) סַד"ה אֵילִימָא פִּירְשׁוּ דְגַם לְרַב מְשַׁרְשָׂיָא שְׁם הַדִּין כֵּן אָף הֶרְמֵב"ם סַפ"ב מַה"ג ס"ל דְּכָשְׁלֹא כְּדִין בְּיִשְׂרָאֵל הַגֵּט פְּסוּל מִדְּרַבְּנָן אֲבָל מִדְּאֹרְיִיתָא כָּשֵׁר וְכֵן בְּמְעוֹשָׂה כְּדִין בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת וְכ"כ בַּכְּנֵה"ג סִי' קַל"ד בַּהֲגַהֲבִי ס"ק כ"א וְז"ל אֲנִסוּהוּ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא כְּדִין פְּסוּל מִדְּרַבְּנָן וְאִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא וְהַנִּלְד כָּשֵׁר אֲנִסוּהוּ עַכּוּמ"ז שְׁלֹא כְּדִין הַגֵּט בְּטֵל וְאָף אִם נִשְׂאֵת תִּצָּא וְהַנִּלְד מְזוּר רַשְׁד"ם חֹאה"ע סִי' ס"ג וְרִי"ד עַכ"ל.

וְהַלַּח"מ הַקִּשָּׁה וְתִירֵץ מִשׁוּם שִׁי"ל דְּקִסְבֵּר מְצוּהָ קַעֲבִיד שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ דְּבָרֵי חֲכָמִים וְכֵן פִּי' הַמְכַמ"א שְׁעַר זִינּוֹן סִי' י"ג דְּמִיָּרִי בְּגֵט הַמְּעוֹשָׂה שְׁלֹא כְּדִין בַּב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל: וְיִשׁ לְתַרְץ בְּעֵינֵן אַחַר מִשׁוּם דְּלִפְרֶש"ב"ם פ' חֲזַקַת (דָּף מ"ח ע"א) לְרַב מְשַׁרְשָׂיָא גֵט דּוּמָה לְזַבְיָנִי יַעוֹ"ש הַטַּעַם דְּבִלֹא"ה אִשְׁתּוֹ שׁוֹנְאָתוֹ וְלֹא מַפְסִיד מִיָּדִי וְכִינּוֹן דְּלְרַב הוֹנָא תְלוּהָ וְזַבְיָן זַבְיָנִיָּה זַבְיָנִי א"כ גַּם גַּבִּי גֵט אָף עִישׂוֹי שְׁלֹא כְּדִין מִדְּאֹרְיִיתָא י"ל הַגֵּט כָּשֵׁר וְהַב"ש סִי' קַל"ד ס"ק יו"ד כ' מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְּפְסוּל מִדְּרַבְּנָן וְלִיתָא אֲלֵא אֲפִילוּ מִדְּאֹרְיִיתָא פְּסוּל כַּמ"ש בְּרֶש"י וְהָר"ן וּבִטּוֹר עַכ"ל הִינּוּ לְמֵאִי דְמַסְקִינּוּ דְרַב מְשַׁרְשָׂיָא בְּדוּתָא הִיא אֲבָל לְרַב מְשַׁרְשָׂיָא לִפְרֶש"ב"ם י"ל גֵּט הַמְּעוֹשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא כְּדִין ה"ל כְּגֵט הַמְּעוֹשָׂה בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת כְּדִין וּבְשִׁנְיָהֶם כָּשֵׁר מִדְּאֹרְיִיתָא וְכֵן רְאִיתִי לְנִכְדוֹ שֶׁל הַתְּשַׁב"ץ בְּתַשׁוּ' שְׁבַסְפָּר חוּט הַמְּשׁוּנָלֶשׁ הַטּוֹר הַשְּׁלִישִׁי בְּתַשׁוּבָה הַאֲחֵרוֹנָה ד"ק ע"ג וְז"ל לְפִי סוּגִיָּא זֹו דְּגֵט הַמְּעוֹשָׂה כְּדִין ע"י עוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת כָּשֵׁר הוּא אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן הוּא שְׁפְסוּלוּהוּ לְגֵרֶשׁ בּוֹ מִהַטַּעַם הַנְּזָכֵר וְיָדוּעַ דְּשְׁלֹא כְּדִין דְּיִשְׂרָאֵל דִּינוֹ כְּמוֹ דִּין עוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת וְע"פ סוּגִיָּא זֹו הוּא פְּסִק הֶרְמֵב"ם בְּחִיבּוּרוֹ עַכ"ל וְהֶרְמֵב"ן פֶּרֶק חֲזַקַת שְׁם הַקִּשָּׁה דְּהָא קִי"ל כְּרַב הוֹנָא וְקִי"ל דְּרַב מְשַׁרְשָׂיָא בְּדוּתָא הִיא וְתִירְצוּ דְּהַסוּגִיָּא פֶּרֶק חֲזַקַת הִנֵּה קַס"ד דְּהָא דְרַב הוֹנָא מִיָּרִי בְּלֹא מְעוֹת הוּא דּוּחַק גְּדוּל וְרֶשֶׁב"ם פִּי' לְהַפֵּךְ מִשְׁ אֲמַנָּם רְאִיתִי בְּקוֹנְטְרִיס הַמּוֹדְעָא לְמַהֲרַח"ש דַּכ"ב ע"ג שְׁדַחָה סְבָרָא זֹו וְז"ל אֲמַנָּם יִרְאֵה דְּהָא

ליתא (ר"ל הסבֵּרָא דאָנסוּוהוּ שְׁלֵא כְּדִין ע"י ב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל יְהִיֵּה הֶגֶט כְּשֶׁר מְדַאֲוֵרֵיִתָּא מִטַּעַם שֶׁכ' הַרְשָׁב"ם דְּכִינּוֹן שְׁאֲשֵׁתוּ שׁוֹנְאָתוּ וּבְלֵא גֵט לֹא תַעֲמֹד אֲצֵלוּ לֹא מִפְסִיד מִיָּד) דְּדַבְרִים אֵלוּ שֶׁכ' רְשָׁב"ם יִרְאֶה דְּהִיָּנוּ דְּנוֹקָא בְּכַפּוּהוּ כְּדִין דְּאָז שְׁיָיָה לֹמֵר דְּלֹא מִפְסִיד מִיָּד מִשׁוּם דְּבִלֵּא"ה לֹא תַעֲמֹד אֲצֵלוּ שְׁהָרִי הוּא מְאוּתָן שְׁכּוֹפִין לְהוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה אֲבָל כְּכּוֹפִין אוֹתוֹ שְׁלֵא כְּדִין לֹא שְׁיָיָה לֹמֵר כֵּן דְּאֲדַרְבֵּה תַעֲמֹד אֲצֵלוּ בַע"כ וְאִם לֹא הִיא מוֹרְדָת וּמִפְסִיד מְזוֹנוּתִיהָ כּו' דַּל"כ תִּקְשִׁי בְּכַפּוּהוּ א"י שְׁלֵא כְּדִין אֲמַאי אֲפִילוּ רִיחַ הֶגֶט [אִין בּו] נִימָא כִּינּוֹן דְּאֲשֵׁתוּ שׁוֹנְאָתוּ וְלֹא תַעֲמֹד אֲצֵלוּ כּו' לֹא מִפְסִיד מִיָּד כּו' א"ו ע"כ לֹא אֲמַרו דְּדַמְיָא לְזַבִּינִי אֲלֵא דְּנוֹקָא בְּכַפּוּהוּ כְּדִין עכ"ל וְדַבְרֵי נְכוּנִים מִיָּהוּ י"ל מ"ש דְּאֲדַרְבֵּה תַעֲמֹד אֲצֵלוּ בַעַל כְּרַחָה.

זֶהוּ שְׁיָיָה כְּשֵׁלֵא הָיָה חֲרַגְמ"ה שְׁהַבְעֵל הָיָה יָכוֹל לִישָׂא אַחֲרָת וּא"כ תַּתְיָיֵרָא שְׁמָא יִשָּׂא אַחֲרָת וְהִיא תַתְעַגֵּן כָּל יָמֶיהָ ע"כ תַעֲמֹד אֲצֵלוּ בַעַל כְּרַחָה לֹא כֵן עַכְשָׁיו שְׁהַבְעֵל א"א לֹא לִישָׂא אַחֲרָת מִשׁוּם חֲרַגְמ"ה וְאָף לְמ"ד דְּרַגְמ"ה לֹא תִיָּקֵן בְּמוֹרְדָת מ"מ א"א מִצַּד דְּד"מ וּמִצַּד דְּלֹא נִשְׁמַע כֵּן בַּעוֹלָם א"כ כְּמוֹ שֶׁהִיא מְעַגְגֶּנֶת כֶּף הוּא מְעַגֵּן א"כ לֹא תִנְכַרַח כָּלֵל לַעֲמֹד אֲצֵלוּ וּמְזוֹנוּת נ' דְּלֹא אִיכְפַת לָהּ בְּנִד"ז בְּפִרְט שְׁתַּפְסָה כָּל הַמָּמוֹן לְכֵן אִם הוּא בְּעַנְיָן שְׁאֲשֵׁתוּ שׁוֹנְאָתוּ וּבְרוּר שְׁלֵא תַעֲמֹד אֲצֵלוּ וּכְגוֹן בְּנִד"ז שְׁנִפְרְדָה מִמֶּנּוּ שְׁלֵשׁ שָׁנִים שְׁלִימִים וְהִיא מוֹאֶסֶת בּו שְׁפִיר י"ל דְּטַעֲמָא דְּרְשָׁב"ם מְהִי דְּחָשׁוּב כְּזַבִּינִי וְאִין הֶגֶט בְּטַל מְדַאֲוֵרֵיִתָּא וְהִקְוִיָּא מְאָנסוּוהוּ עוֹכּוּמ"ז שְׁלֵא כְּדִין יֵשׁ לְתַרְץ דְּהֵתָם י"ל דְּלֹא גָמַר וּמְגַרֵּשׁ כִּינּוֹן דְּאִיכָּא תְּרִי שְׁלֵא כְּדִין וְע"י עוֹכּוּמ"ז.

גַּם י"ל זֶהוּ דְּאֲפִילוּ רִיחַ הֶגֶט אִין בּו הִיָּנוּ ג"כ קוֹדֵם תַּקְנַת רַגְמ"ה וְעכ"פ יִצָּא לָנוּ מִזֶּה דְּאֲחַר תַּקְנַת רַגְמ"ה כְּשֶׁהוּא בְּעַנְיָן שְׁמֹחֲלֵט הַדְּבָר לְעֵינֵי כָּל שְׁנֵדָאֵי לֹא תָשׁוּב אֲצֵלוּ יֵשׁ פְּנִים לֹמֵר דְּכְשֶׁעָשׂוּהוּ שְׁלֵא כְּדִין ע"י ב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁטַעוּ כְּדִין ה"ל כְּמוֹ זַבִּינִי וְהֶגֶט כְּשֶׁר מְדַאֲוֵרֵיִתָּא וּמְדַרְבְּנָן פְּסוּל וּבְהַצְטָרָף לְזֶה הַטַּעַם שְׁעִי"ז מְרוּיַח שְׁיֹכֵל לִישָׂא אֲשֶׁה אַחֲרָת שְׁתַּחֲפִיץ בּו וְאָנוּ רוֹאִים שֶׁהוּא קָשָׁה לּו לִישָׁב בְּלֵא אֲשֶׁה וְיֹשֵׁב מְעַגֵּן זֶה זְמַן רַב אִזִּי י"ל וְדָאֵי דְּחָשׁוּב כְּמוֹ תַלְוּה וְזַבִּינִי דְּזַבִּינִיָּה זַבִּינִי וְיֵשׁ עוֹד לְחֻזַּק סְבָרָא זֹ מְהֵא דְּקִי"ל בְּגַמְרָא פֶּרַק חֲזַקְתָּ שֶׁם דְּגַבִּי קְדוּשִׁין ג"כ חָשׁוּב כְּמוֹ זַבִּינִי וְתַלְוּה וְקִדִּישׁ הָיִ קִדְוִשׁוּ קְדוּשִׁין מְדִינָא מִזֶּה יֵשׁ לְכַאוּרָה רְאִיָּה לְפִרְשָׁב"ם דְּגַבִּי גֵט ג"כ י"ל כֵּן וְלָרֹב הַפּוֹסְקִים דְּלֹא ס"ל כְּהַרְמָב"ם צְרִיף לֹמֵר הַחֲלִיּוֹק מִשׁוּם הֵתָם הַקְדוּשִׁין הֵנָּה כְּמוֹ זַבִּינִי שֶׁהִיא נִהְיָה ג"כ דְּטָב לְמִיתָב טַן דּוּ אֲבָל גַּבִּי גֵט אִין הַבְעֵל נִהְיָה וְה"ל כְּמוֹ מִתְנָה אָף שְׁבִלֵּא"ה אֲשֵׁתוּ שׁוֹנְאָתוּ מ"מ הִיָּנוּ רַק שְׁאִינוּ מִפְסִיד אֲבָל אִינוּ נִהְיָה וְלֹא דְּמִי לְזַבִּינִי וְעוֹד דִּי"ל שְׁמִפְסִיד כִּי תִנְכַרַח לְהִיּוֹת אֲצֵלוּ דַּל"כ יִשָּׂא אַחֲרָת וְהִיא תַתְעַגֵּן וּא"כ עַכְשָׁיו שְׁיֵשׁ חֲר"ג שְׁלֵא לִישָׂא שְׁתֵּי נָשִׁים א"כ הָרִי הוּא מְעַנְפֵּב לְיִנְשָׂא מִחֲמַתָּה י"ל הָרִי מְגִיעַ לּו הַנְּאָה מִהֶגֶט שְׁעִי"ז יֹכֵל לִישָׂא אֲשֶׁה וּא"כ ה"ל כְּמוֹ זַבִּינִי וְכְמוֹ קְדוּשִׁין וְעֵינָן בְּהַרְמָב"ם רפ"ד מִהִלְכוֹת קְדוּשִׁין ס"ל הָאִישׁ שְׁאָנסוּוהוּ עַד שְׁקִידֵשׁ הָיִ קְדוּשִׁין ס"ל ג"כ אַגַּב אָנְסִיָּה וְהַנְּאָה שְׁמִגִיעַ לּו מְהֵאֲשֶׁה אַע"פ שְׁמַתְחִיב לָהּ בְּכֶסֶף קְדוּשִׁין וְשָׂאָר וְכִסוּת הָיִ קִנְיָן.

וְעֵינָן מִזֶּה בַש"ע רס"י מ"ב וּבַחמ"ח וּבב"ש שֶׁם סק"א שְׁיֵשׁ חוֹלְקִים ע"ז וס"ל אַע"ג דְּמוֹכַר בְּאֹנָס קְנָה דְּהִיָּנוּ הָאֲשֶׁה שֶׁהִיא מְקַנָּה א"ע לְבַעֲלָהּ כְּשֶׁדָּהּ זֹ קוֹנָה בְּאֹנָס לֹא קְנָה וְעֵינָן מִזֶּה בַּעֲצֵי אֲרָזִים שֶׁם ס"י מ"ב סק"גוּא"כ לְדַעַת הַרְמָב"ם וְסִיעֵתוּ מֵה הֵתָם קְנָה

באונס אע"פ שי"ל שזוהו הפסד שאין האשה הגונה לו ואע"פ שיכול לגרשה מ"מ זהו טורח וכיין שלא רצה עד שאנסוהו מסתמא אינה הגונה בעיניו ועכ"ז כיין שיש הנאה קנה כ"ש הקא שאינו מפסיד כלל דבלאו הכי לא תדור עמו ומרוויח ונהנה שיוכל ליקח לו אשה י"ל דהנה פזביני והגט גט ואף להחולקים שם היינו דס"ל דתלוהו ומכר הוא דהנה זביני ולא תלוהו וקנה והקא הרי ה"ל תלוהו ומכר ואע"ג דהריב"ש ס"ל דגבי גט באונס אע"פ שנתנו לו מעות וה"ל כמו זביני עכ"ז אין הגט פלום ולא אמרינו דאגב אונסיה וזוי גמר ומגרש כמו שאנו אמרים בתלנה וזבין דאגב אונסיה וזוי גמר כו' וכ' ע"ז שני טעמים האחד משום דליכא למימר בשום פנים שיהיה מן הדין לכוף האיש לקבל מעות ושיגרש את אשתו וכיין שאינו מן הדין אם עשה כן הוא גט מעושה שלא כדין והרח"ש בקונטרס המודעא פקפק על דבריו אלו דאע"ג דאין הדין נותן שיכופו אותו לכחלה לגרש מ"מ אחר שקיבל מעות איכא למימר דגמר ומגרש והביא ראיה לזה מתשו' הרשב"א.

ולכאורה יש ראיה לזה מדין הקדושין דאין מן הדין בשום פנים לכוף אשה שתתקדש וכן לכוף איש לקדש ואפ"ה הוי קדושין לולי הטעם משום דאפקעינהו רבנן לקדושין מיניה ועוד דגבי גט המעושה כדין דכשר פ' הרמב"ן בחדושי פ"ק חזקת (בדף מ"ח) משום דה"ל פזביני ועדיף מיניה וכ"כ בתוספות שם (דמ"ח ע"א) וז"ל ותיירץ ר"י דכל דבר שהוא מחוייב לעשות הנה ליה כמכר עכ"ל אלמא דגם גט המעושה כדין מדין זביני נגעו בה.

והא דגט המעושה בעממין אינו גט צ"ל כיין הדין אינו שיכפוהו עממין א"כ ה"ל שלא כדין ולא דמי כלל למכר דכל דבר שמחוייב לעשות ה"ל כמכר וחיוב זה אינו אלא ע"י ב"ד. אף עוד כתב הריב"ש טעם שני וז"ל ועוד דגבי זביני הסכימו המפרשים ו"ל דלא אמרינו תלוהו וזבין זביניה זביני אלא כשנתנו לו כל שקווי הקרקע אבל בפחות משונו לא כו' וא"כ לכוף את האיש לגרש אשתו בקבלת מעות לא נאמר אגב אונסא וזוי גמר ומקני ואפילו בכל ממון שבעולם דאין דמים לאשה עכ"ל וזה טענה גדולה.

אבל בנדון זה שהנאה שמקבל הוא ג"כ פנה היינו שיוכל ליקח אשה הרי זהו דמים כשיווי האשה כיין שעי"ז הגט וע"י שתחזיר לו הגזילת ממון ע"י הנה"ב דברים יוכל ליקח אשה א"כ יש לומר זהו כשיווי האשה שמגרש שהרי האשה שמגרש בלאו הכי לא תהיה עוד עמו ואע"ג שאינה נותנת לו מעות שלה והריוח מגיע מאליה י"ל דלא גרע הנאה זו מענין דניחא ליה דתהוי ליה כפרה.

ומה גם שמתחזרת לו מעותיו דאע"ג דמשום זה לבד אין שייך שיהיה נקרא זביני מ"מ הא והגט גורמים שיוכל ליקח אשה י"ל שניהם יחד ה"ל כזביני: קיצור גט המעושה שלא כדין אף דלפרש"י אינו גט מדאורייתא הרמב"ם ס"ל דמדאורייתא הוי גט ויש שתיירצו דבריו לפי הסוגיא פ"ק חזקת (דמ"ח ע"א) דפרשב"ם דומה לתלנה וזבין משום דבלא"ה אשתו שונאתו ולא מפסיד מידי ומהרח"ש דחה סברא זו משום דזה אינו שייך רק בגט המעושה כדין מיהו עכשיו שיש חר"ג שלא לישא שתי נשים י"ל כן דלא מפסיד מידי שהרי בינה לעגנו עד שיוכרח ליתן לה גט ולכן גם מרוויח ונהנה ע"י הגט שיוכל לישא אחרת ועם החזרת ממון שגזלה ממנו י"ל חשוב כמו זביני.

ואף שְׁהַרִיב"ש ס"ל דגבי גט אף שְׁמַקְבֵּל מְעוֹת הַגֵּט אִינוּ גֵּט הֶכָּא שְׁאֵי דְהַתְמוּרָה הִיא ג"כ הַנְּאֻת לְקִיחַת אִשָּׁה: אִךְ מֵהֶרַח"ש בְּקִנְיָנוֹת הַמּוֹדְעָא דל"ה כ' דמ"מ אִם מָסַר מוֹדְעָא וּבִיטְלָה אִיכָּא לְמִיחַשׁ לְרַב הַאִי וְהַעֲיִטוּר דְלִדְיָדָהּוּ לָא מְהַנִּי בִּיטוּל (גְּבִי תְלוּהוּ וְנִבִּין) דְכִינּוּ דְאִיכָּא אֲוֹנָס אֲמַרִּינוּ דְמַחְמַת אֲוֹנָס בִּיטְל (כְּמַבְנֵאָר בַּח"מ ס"י ר"ה) וְעוֹד דָּאִם מָסַר מוֹדְעָא בְּלִשׁוֹן פּוֹלֵל שְׁמָסַר מוֹדְעָא עַל כָּל הַבִּיטוּלִים שְׂפַעוּלָם לָא מְהַנִּי בִּיטוּל גַּם לְהַרְמַב"ם וְהַר"ן כִּי הִכִּי דָּלָא מְהַנִּי לְדִידָהּוּ גַּם בְּמוֹכֵר בְּאֲוֹנָס כְּמַבְנֵאָר בַּש"ע שְׁם ס' ר"ה סְעִיף י"א עכ"ל.

וע"ז יֵשׁ לְהַשִּׁיב דְּהָא לְהַתּוֹסְפוֹת (ד"מח ע"ב) וְהַר"ר יוֹנָה בְּנִמוּק"י וְהַר"א שְׁם ס' נ"א מְהַנִּי בִּיטוּל מוֹדְעָא וְכַמ"ש רַמ"א שְׁם ס' אִי בַּהַג"ה מִיְהוּ אִם חָזַר וּבִיטְל כָּל הַבִּיטוּלִין כּו' וּבְנִד"ז יֵשׁ טַעַם לְסַמְּךָ עַל דְּבִרְיָהּ דְּהָא לְרַבָּא לָא כְּתִבִּינוּ מוֹדְעָא כָּלֵל אֲזַבִּינִי וּבַהַגְמִי"י פ"י מַה' מְכִירָה ס"ל לְכַמְּהָ פּוֹסְקִים דְּבִשְׁדָּה סְתָם לָא פְּלִיג רַב הוֹנָא עַל רַבָּא וְגַם כְּמַה פּוֹסְקִים ס"ל דְּהַלְכָה כְּרַבָּא א"כ אֲוֹנָס שְׁהִיא מְכַרִּיחָתוּ עַל הַגֵּט ע"י מְמוֹן י"ל דָּלָא דְּמִי לְשַׁדָּה זֶה פִּינּוּן בְּלֵא"ה הֵם מְוַפְרָדִים וּמ"ש בְּגַמְרָא דְּהָא אִשָּׁה כְּשַׁדָּה זֶה דְּמִיָּא זֶהוּ בְּכַפְיָהּ עַל קְדוּשֵׁין דְּכוּפָה לְהַכְנִיסָה לְרִשׁוּתוֹ מִשָּׂא"כ הֶכָּא הִיא כּוּפָה אוֹתוֹ שְׁתַּשְׁאָר קְנוּיָה לְעַצְמָהּ וּבְלֵא"ה הִיא לְעַצְמָהּ וִי"ל דַּה"ל כְּמוֹ מוֹכֵר שְׁדָּהּ מִפְּנֵי רַעְתָּהּ דָּאִף בְּשַׁדָּה זֶה י"ל כְּשַׁדָּה סְתָם דְּמִיָּא דְּהָא אֲנִי סְהַדִּי שְׂאִם הִי כּוּפָהּ עַל שַׁדָּה סְתָם הִיא בּוֹרֵר אֶת זֶה וְגַם י"ל לָא חֲשִׁיבָא שְׁדָּהּ כָּלֵל פִּינּוּן שְׂאִין לוֹ שׁוּם תּוֹעֵלַת מְמַנָּה וְגַם ה"ל כְּמוֹ אֲרַצִּי זִוְזִי דְּגַם בְּשַׁדָּה זֶה לָא כְּתִבִּינוּ מוֹדְעָא לְרַבָּא שְׁהִי בְּשַׁעַת סִידוּר הַגֵּט אֲמַר בְּפָה מְלֵא שְׁרַצוֹנוֹ לִיתָן הַגֵּט וְא"כ לְכַמְּהָ דִּיעוֹת לָא מְהַנִּי מוֹדְעָא כָּלֵל גְּבִי זְבִינִי כַּה"ג ע"כ לְפָחוֹת יֵשׁ לְסַמְּךָ ע"ד הַתּוֹס' וְהַר"ר וְהַר"א שְׁ דְּכַשְׁמָסַר מוֹדְעָא וּבִיטְלָה אַח"כ דְּמְהַנִּי הַבִּיטוּל וְהִנֵּה בְּמַכְמ"א ש"ז ס' י"א בְּדִין גֵּט הַמְעַוְשָׁה שְׁלֵא כְּדִין וּמָסַר מוֹדְעָא וְאֲנָסוּהוּ לְבִטְל הַמּוֹדְעָא הַעֲלָה דְּהַגֵּט פְּסוּל וְלֵא בְּטַל מְשׁוּם דְּבִיטוּל הַמּוֹדְעָא אִף שְׁהִי בְּאֲוֹנָס ה"ל כְּלֵא מָסַר מוֹדְעָא וְנִשְׂאָר רַק מְשׁוּם הָאֲוֹנָס מִצַּד עַצְמוֹ וְה"ל גֵּט פְּסוּל וְכ"פ בַּש"ע ס' קל"ד ס"ז וצ"ע שְׁנָה נִגְדַּת סְבֵרַת רַב הַאִי וְנִגְדַּת דַּעַת הַרְמַב"ם וְהַר"ן כְּנ"ל דְּלִדְיָדָהּוּ הַבִּיטוּל מוֹדְעָא אִינוּ כְּלוּם וְנִשְׂאָר הַמּוֹדְעָא קִיָּמַת וְעַם הָאֲוֹנָס שְׁלֵא כְּדִין רְאוּי שְׂאִין הַגֵּט כְּלוּם.

וְלְכַאוּרָה גַּם לְהַתּוֹס' וְהַר"ר וְהַר"א שְׁ לָא מְהַנִּי כָּאֵן בִּיטוּל הַמּוֹדְעָא דְּהֵם לָא אֲמַרוּ רַק גְּבִי תְלוּהוּ וְנִבִּין וצ"ע וְהִנֵּה בְּמַכְמ"א שְׁם מְשַׁמַּע דַּס"ל דְּהַגֵּט אִינוּ אֶלָּא פְּסוּל מְדַרְבְּנָן וְהוּא כְּשַׁטַּת הַרְמַב"ם גְּבִי גֵט מְעַוְשָׁה שְׁלֵא כְּדִין.

אֲבָל לְשַׁטַּת רַש"י וְתוֹסְפוֹת י"ל הַגֵּט פְּסוּל מְדַאוּרִיָּתָא וְכ"פ הַב"ש שְׁם ס"ק י"ג מ"מ ע"ז י"ל לָא פְּלִיגִי דְּהַמּוֹדְעָא בְּטָלָה אֶלָּא דְּמַחְמַת הָאֲוֹנָס לְבַד הַגֵּט פְּסוּל מְדַאוּרִיָּי כְּמַשְׁנֵתִינוּ דְּגֵט הַמְעַוְשָׁה כּו' דְּאִינוּ כְּשֵׁר מְדַאוּרִיָּתָא אֶלָּא כְּשַׁמְעוּשָׁה כְּדִין אִף זֶה צַע"ג דְּכָאֵן י"ל הַמּוֹדְעָא קִיָּמַת אִף לְהַתּוֹסְפוֹת וְהַר"ר וְהַר"א שְׁ וְכַנ"ל אִף לַפ"ז עכ"פ בְּנִד"ז דְּכִינּוּ דִּי"ל דַּה"ל כְּזַבִּינִי א"כ יוֹתֵר י"ל דְּהַמּוֹדְעָא בְּטָלָה כְּפִי הַתּוֹס' וְהַר"ר וְהַר"א שְׁ וְעוֹד דְּבְּאֲוֹנָס מְמוֹן בְּגֵט שְׂאִשְׁתּוֹ אוֹנְסוֹתוֹ דְּבְּלֵא"ה יֵשׁ מְקִילִים א"כ כָּאֵן יֵשׁ לְצַדֵּד מַה גַּם בְּצִירוּף הַטַּעַם דְּלַעֲיִל דְּחָשׁוּב לָא יְדַעִינוּ בְּאֲוֹנְסִיָּה לְכֵן אִף שְׁלֵא נְסַמְּךָ לְוִמֵר דְּחָשׁוּב מְמַשׁ לָא יְדַעִינוּ בְּאֲוֹנְסִיָּה לְכֵן בְּאֵנוּ לְצַדֵּד מְשׁוּם דַּה"ל כְּזַבִּינִיָּה בְּאֲוֹנָס ע"כ יֵשׁ לְסַמְּךָ עַל בִּיטוּל

המודעא: קיצור מהרח"ש בקה"מ פתב דמ"מ גם את"ל דה"ל פדין תלוהו ונבין אפתי
אם מסר מודעא לא מהני הא מצד דעת רב האי.

הב' מצד דעת הרמב"ם שבש"ע סי' ר"ה סי"א. וי"ל בנ"ד יש לומר דה"ל פשדה סתם
וגרע מינה דה"ל פמוכר שדהו מפני רעתה יש לסמוך ע"ד הרמ"א שם שפסק פהתוס'
והרא"ש וכ"ד הש"ע באה"ע סי' קל"ד ס"ז וכ"כ במכמ"א ש"ז סי' י"א מה גם בצירוף
דהאונס ממון שהאשה מאנסתו י"ל אינו אונס ובצירוף שי"ל דחשיב לא ידענו באונסיה:
ועוד יש למצוא היתר דיעבד ע"פ דעת הפוסקים דס"ל בטענת מאיס עלי כופין אותו
לגרש וס"ל שזהו תקנתא דהגאונים הראשונים וסמכו על אפקעינהו רבנן לקדושין מינה
כמ"ש בתשו' הרא"ש פל"מ"ג סי' ח' דלא פהרדב"ז ח"א סי' קפ"ז ופסקי מהרא"י סי'
קל"ח דנמשכו אחר דעת הרמב"ם בגט המעושה שלא פדין בב"ד של ישראל דהגט פשר
מדאורייתא מדינא דגמרא ונהרי רוב הפוסקים פליגי ע"ז וכמ"ל וכמ"ש ג"כ ע"ז במ"א
ופי' מאיס עלי היינו שאומרת שרוצה להתגרש ונקא משא"כ באומרת בעינא ליה
ומצערנא ליה וכמ"ש הרי"ף פ"ק אע"פ כד אתיא ואמרה לא בעינא ליה להאי גברא
ניתב לי גיטא יהיב לה גיטא לאלתר עכ"ל אף הרמב"ם פט"ו ה"ח פתב אם אמרה
מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי כופין לו לשעתו לגרשה לפי שאינה פשויה
כו' עכ"ל משמע דאין כופין אלא פשמאוס עליה ממש ואינה יכולה להבעל לו מדעתה
כו' לא פשרצונה להתגרש מאיזה טעם אחר אף שרצונה להתגרש באמת ולא ע"ד בעינא
ליה ומצערנא ליה וכ"כ בהגמי"י שם סק"ה בשם התוספות ובשם תשו' מהר"מ שאין
בטענתה ממש אא"כ נותנת אמתלא לדבריה וטענה הנראית לחכמי המקום למה הוא
מאוס עליה.

וכ"נ ראיה ממ"ש במד"ר סוף איכה ע"פ אם מאוס מאסתנו אם מאיסה היא לית סבר כו'
וכ"מ בתשו' הרשב"א סי' תקע"ג במ"ש שאין תחזן והמאוס תלויים אלא ברצון הלב כו'
וכ"כ ברי"א ז' בש"ג פ"ק אע"פ הואיל ואין דעתה סובלת הרי היא אנוסה בדבר כו' וכ"כ
במרדכי ס"פ אע"פ פיון דמאיס לה ולא יכולה לסבול כו' וכ"כ התוספות פ"ק אע"פ
(דס"ג ע"ב) ד"ה אבל אמרה ונ"ל ומיהו יש לדחות דלא מצי למימר מאיס עלי אלא
היא דיש רגלים לדבר שהבעל אינו מתקבל לה כו' עכ"ל ועיין מזה בש"ע סס"י ע"ז
בהשגת החמ"ח סס"ק ד' ומיהו נ' התוספות לא כ"כ רק למאי דקס"ד דמדינא דגמרא פן
הוא שכופין אותו כשטוענת מאיס עלי וכדי לתרץ ממה שהקשו ע"ז מפ"ק הנזקין
הנזכרו לתרץ ומיהו י"ל כו' אבל לפמ"ש בתשו' רב שרירא שהיא תקנת מר בר רב
הוא גאון שלא תצאנה בנות ישראל לתרבות רעה.

וכ"כ בהג"א פ' אע"פ בסי' ל"ה. א"כ לפ"ז י"ל דכל שחפיצה ונקא להתגרש הדין פן
דחא בכה"ג שייך הטעם שלא תצאנה כו' וכ"ה בתשו' רב שרירא שהביא בעל העיטור
הובא בסד"א בתשו' סי' י"ג דנ"ח ע"ד משמע דכל שתובעת להתגרש הדין פן ובעל
המאור משמע ג"כ שיהבין פן מדברי הרי"ף וע"ז פתב ותימא הוא ותימא יש ליישב
שהוא תקנה פדי שלא תצאנה כו' ואפ"ל טעמא דהגאונים שתקנו פן הוא משום דבגמרא
ריש פתובות אמרינו דרבא מטעמי' דנפשיה אמר דאין אונס בגיטין דאף שמדאורייתא
אינו גט כדפרש"י שם דאונס הוי דאורייתא מולנערה לא תעשה דבר אפ"ה משום תקנת

בנות ישראל הכשירו גט זה וסמכו על הפקעת הקדושין בכה"ג לכן ראו הם הגאונים הראשונים שהקרוח לתקן פו ג"כ בטוענת מאיס עלי לכופו על הגט כו' וכ"מ ממ"ש בתשו' להרשב"א ח"ב סי' רע"ו הובא בכנה"ג סי' ע"ז בהגב"י ס"ק כ"ה וז"ל פי גם הגאונים ז"ל ידעת שאמרו שכופין לגרש כל שהיא מורדת ובמקום שנהגו על פיהם אין בנו פח לחלוק עליהם ולבטל דבריהם עכ"ל.

וכ"מ בתשו' מהרלנ"ח סי' ל"ו שהביא בכנה"ג סי' ע"ז בהגהת הטור ס"ק כ"ח שלא להוציא מפלל התקנה רק באומרת בעינא ליה ומצערנא ליה כו' פיון שהיא אינה תובעת גרושין משמע כל שתובעת גרושין זהו בכלל מאיס עלי וכ"כ שם דבכל הפוסקים כשהזכירו תקנת הגאון כתבו לשון מורדת כו' ומ"מ פוונתם באומרת מאיס עלי דומיא דכלתיה דרב זביד אימרדא כו' יעו"ש וכל פוונתו לאפוקי מאומרת בעינא ליה ומצערנא ליה.

ע"ש (דף נ"ט ע"א). וכן פרש"י שם גבי פלתייה דרב זביד אימרדא שאמרה מאיס עלי והקשה הריטב"א הובא בשט"מ וא"ת היכי קרינו לה דאימרדא דהא לא מיקרי מורדת אלא באומרת בעינא ליה ומצערנא ליה פדאימא לעיל הא ליתא דכל שפוסקת על בעלה מורדת היא ואין לה מסרבת יותר מן האומרת מאיס עלי כו' עכ"ל וכיון שנק' מורדת י"ל דהינו אע"פ שאין אמתלא גלויה על טענת מאיס עלי וכמ"ש הרשב"א בתשו' סי' תקע"ג אע"פ שהוא איש יפ"ת תקיף וזקן בחור פארזים כו' ותדע עוד שהרי הרא"ש בתשו' פלל מ"ג סי' ח' שהשיג על הרמב"ם כו' בשביל שהיא הולכת אחר שרירות לבה נשלים תאנתה כו' עכ"ל משמע דס"ל מאיס עלי זהו אפילו בענין שנמשך מחמת שרירות לבה ותאנתה כו' וכ"מ בהדיא בתשו' הרשב"א סי' אלף קצ"ב שאלת המורדת כו' אם כופין כו' אלא שהרב אלפסי ז"ל כתב בהלכות שהגאונים ז"ל תקנו לכוף את הבעל ליתן גט כל שהיא מורדת וכן הרמב"ם ז"ל כתב פו באומרת מאיס עלי כו' עכ"ל מדכתב שהרמב"ם כתב פו באומרת מאיס עלי מפלל דהרי"ף כ' פו בכל מורדת ור"ל כל שתובעת להתגרש לאפוקי באומרת בעינא ליה ומצערנא ליה.

וכ"מ יותר ממ"ש הרי"ף פב"ת דכתובות אמתימתן הפוסק מעות לחתנו והשתא דתקינו רבנו במורדת כו' ושם אינה אומרת פלל מאיס עלי והנה הרמב"ם פכ"ג מה"א הלכה י"ו חלק על הרי"ף בזה והינו משום ששם אינה מורדת פלל מפלל דבמורדת ס"ל להרמב"ם ג"כ דכופין אותו מתקנת הגאונים יעו"ש וע' בהר"ן שם ובתשו' הרשב"א ח"א סי' רל"ה וע' בתשו' מהר"א ששון סי' קפ"ו.

זו"ל מהרי"ק שורש ק"ב דהא פשיטא דלדידהו לאו דוקא מאיס עלי אלא היכא דבעינא גיטא יתבינו לה לאלתר וכן לדברי האומר דרבנו סבוראי תקנו פו וע' בתשו' הסד"א סי' י"ג דף סמך סע"ג מה שהשיג עליו.

מ"מ בתקנת רבנו סבוראי נדאי הוא פו דברי מהרי"ק: קיצור י"א בטוענת מאיס עלי כופין אותו לגרש. וכמה פוסקים ס"ל דלאו דוקא שאומרת מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתיה הדין פו פי אם כל מורדת שתובעת להתגרש הדין פו לאפוקי במורדת בעינא ליה ומצערנא ליה: יב וא"כ בנד"ז שהיא טוענת שחפצה להתגרש דוקא ויושבת פו

נְפָרֶדֶת מִמֶּנּוּ כִּמְהָ שָׁנִים לָא מִיבְעֵיָא אַם טוֹעֲנַת מְאִיס עָלֵי וְאִינִי יְכוּלָה לְהַבְעֵל לֹו
דְהֶרְמַב"ם ס"ל מְדִינָא דְגַמְרָא פּוֹפִין אוֹתוֹ לְגַרְשׁ.

וְעֵינִן פְּנִי בְּסוֹנְגֵיָא דְמוֹרְדֵת פ' אַע"פ וּבִק"א שְׁמֵ סְעִיף קִנ"א הִבִּיא סְמוּכוֹת לְהֶרְמַב"ם
מִפְרִש"י: וּבִכְנֵה"ג ס' ע"ז בְּהֶגְהֵת הַב"י ס"ק י"ד כ' וְנ"ל גַּם שְׁיֵשׁ מִן הַמְּפָרְשִׁים שֶׁהִבִּינוּ
מְדַבְרֵי רִש"י כֹּן כְּבָר הִפּוּ עַל קְדָקֵד סְבָרָא זֹו וּבִיטְלוּהָ בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת כו' וְהִסְד"א בְּתִשׁוּ'
ס' י"ג דִּנ"ח ע"א כ' שִׁכ"ד רִש"י לִפ"ד הַסְמ"ג וְכֵן הוּא דַעַת הַסְמ"ג לְאִנְן פ"א וְהִנֵּה
בִּב"י ס' ע"ז בִּד"ה כ' הַר"ש כֹּן הַרְשָׁב"ץ כו' דְאַפִּילוּ לְאוּמְרֵי שְׁאִין פּוֹפִין בְּטַעֲנַת מְאִיס
עָלֵי יוֹדוּ בְּזֵה שְׁמָה שְׁאֲמְרוּ שְׁלֵא לְכוּף דְחִיָּישִׁינֵן שְׁמָא עֵינֵיהָ נִתְנָה בְּאַחַר כו' וְיֵשׁ תִּימָה
ע"ז דְהָא הָאוּמְרִים שְׁאִין פּוֹפִין הוּא מֵצַד שְׁהָאִישׁ אִינוּ מוֹצִיא אֱלָא לְרִצּוֹנוֹ וְכִמ"ש בְּתִשׁוּ'
הַרְשָׁב"א ס' אֱלָף קצ"ב וְס' אֱלָף רל"ה וְא"כ אַף שְׁלֵא נִתְנָה עֵינֵיהָ בְּאַחַר אִין פּוֹפִין.

וְרֵאִיתִי בְּתִשׁוּבָה שְׁבִסוּף סְדָר אֲלֵיהָ רְבָא ס' י"ג דָּף נ"ח ע"ב שְׁעַמַד ע"ז וְרֵאִיתִי בְּתִשׁוּ'
אַחֲרוֹנָה שְׁבַחְלָק ד' שְׁל הַתְּשִׁב"ץ הַנִּק' חוּט הַמְּשֻׁנָּלֵשׁ סוּף הַטוֹר הַג' הִבִּיא שְׁבַעֲהָ דַעוֹת
בְּעֵנִן כְּפִיָּיהָ עַל הַגִּט בְּמוֹרְדֵת וְהַדַּעָה הַג' שֶׁהִבִּיא שְׁמֵ זֵהוּ כִּמ"ש בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א שְׁלַעוֹלָם
אִין פּוֹפִין אֵת הַבְּעַל עכ"ז הַדַּעַת הַשְּׁשִׁי וְהַדַּעַת הַשְּׁבִיעִי זֵהוּ כִּמ"ש הַרְשָׁב"ץ וְכִפִּי הַנִּרְאָה
מְקוֹרָם מִמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פְּרָק אַע"פ (דס"ג ע"ב) וְמִיָּהוּ יֵשׁ לְדַחוֹת דְלֵא מְצִי לְמִימַר מְאִיס
עָלֵי אֱלָא כְּשִׁישׁ רְגָלִים לְדָבָר כו' וְתִמְיָהֵנִי שְׁבִשׁוּ"ת מִהֶרִי"ט חֵאָה"ע ס' מ"ם הִבִּיא ד'
הַרְשָׁב"ץ הַנְּ"ל וּמִדּוּעַ לֹא חָלַק עָלָיו אַף אֲפִילוּ בְּאִינָה אוּמְרַת מְאִיס עָלֵי וְאִינָה יְכוּלָה
לְהַבְעֵל לֹו רַק טוֹעֲנַת מְאִיס עָלֵי וְרוֹצָה לְהַתְּגַרְשׁ נְהִי דְמִדִּינָא דְגַמְרָא י"ל לִכ"ע אִין פּוֹפִין
מ"מ מִתְקַנַּת רַבָּנָן סְבוּרָאֵי פּוֹפִין אֵת הַבְּעַל לְגַרְשָׁה וְכ' הִסְד"א בְּתִשׁוּ' הַנְּ"ל דִּנ"ח ע"א
וְנ"ל וְדַעַת הַרִי"ף דְתִקְנָה זֹו הַתְּקִנָה לְכָל הַעוֹלָם וְנִהְגָא לַעוֹלָם מִדְּהִבִּיאָה בְּהִלְכוֹת לְהִלְכָה
(וְכ"נ וְדֵאֵי מְדַבְרֵי הַרִי"ף כִּב"ת דְכְתוּבוֹת אִמְתַּנִּיתֵן דְהַפּוֹסֵק מַעוֹת לְחַתְנוֹ וְכִמ"ש"ל) וְכ"ה
דַּעַת בַּעַל הָעֵיטוֹר וְכֵן הוּא דַּעַת רִיא"ז בִּש"ג פְּרָק אַע"פ בִּד"ה אַע"פ שְׁפָף הוּא דִין
הַמוֹרְדֵת כו' כְּבָר תִּקְנוּ גְאוּנֵי הִישִׁיבוֹת כו' וְאִין לָנוּ לְזוּז מִתְקַנְתֵּן כְּמִבְּנָאָר בְּקוֹנְטְרִיס
הַרְאָיוֹת עכ"ל וְכ"כ עוֹד רִיא"ז בִּש"ג ס"פ הַמְּגַרְשׁ בִּד"ה עֲשׂוּהוּ גוֹיִם לְתַת גִּט וְנ"ל
הַמוֹרְדֵת עַל בַּעֲלָה שְׁכוֹפִין אֵת הַבְּעַל לְגַרְשׁ כְּתִקְנַת הַגְּאוּנִים ה"ז גִּט מַעְוֹשָׁה כְּדִין שְׁתִּקְנַת
הַגְּאוּנִים דִּין הוּא כְּמוֹ שְׁבִיָּאָר מִז"ה עכ"ל אֲבָל הַרְבֵּה גְדוּלֵי הַרְאִישׁוֹנִים דְחוּ תִקְנָה זֹו מִן
הַדוֹרוֹת הַבָּאִים בְּכִמְהָ טַעֲנוֹת מֵהֶם שְׁאֲמְרוּ דְתִקְנָה זֹו לֹא הִיְתָה אֱלָא לְשַׁעֲתָא וּמֵהֶם שְׁאֲמְרוּ
שְׁלֵא נִתְפַּשְׁטָה כָּלִל בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וּמֵהֶם שְׁאֲמְרוּ דְהַשְׁתָּא נִתְבַּטְּלָה אוֹתָהּ תִקְנָה מְפִנֵי
פְּרִיצוֹת הַדוֹרוֹת עכ"ד הַתִּשׁוּ' סד"א הַנְּ"ל וְעֵינִן בְּמִלְחָמוֹת לְהֶרְמַב"ן פְּרָק אַע"פ ס'י"ם
אֲבָל הֵם בְּאַמַּת לְדוֹרוֹת תִּקְנוּ כו' אֲבָל מִי שְׁרוּצָה לְהַתְּמִיר שְׁלֵא לְכוּף בְּגִט כְּדִין הַגְּמָרָא
לֹא הִפְסִיד וְתַע"ב עכ"ל מִשְׁמַע שְׁגָם עֲכָשְׁיוֹ שְׁאִין זֵה רַק חוּמְרָא שְׁלֵא לְכוּף עַל הַגִּט וְא"כ
קֵאִי בְּשִׁטַּת הַרִי"ף וְהָעֵיטוֹר וְזֵה נִגְדַּ מ"ש הַר"ן בְּשִׁמוֹ שְׁעַכְשָׁיו כְּבָר בְּטָלָה מְפִנֵי פְּרִיצוֹת
הַדוֹרוֹת יַעו"ש בְּסוֹנְגֵיָא דְמוֹרְדֵת וְהִנֵּה אַף שְׁלַעֲנֵן דִּינָא אֲנֵן וְדֵאֵי קִי"ל כְּדַעַת רֹב גְדוּלֵי
הַרְאִישׁוֹנִים ר"ת וְהַרְשָׁב"א וְהָרָא"ש וְהַר"ן וְהָר"מ וְהַרְב"י בִּש"ע וְכָל הָאַחֲרוֹנִים שְׁחִלְיָה
לְכוּף אֵת הַבְּעַל לְגַרְשׁ וְכָל הַמַּעֲשָׂה עַל הַגִּט מְרַבָּה כו' עכ"ז אֲנֵן רוֹאִים שְׁלַפְעָמִים צִירְפוּ
דַּעַת תִּקְנַת הַגְּאוּנִים לְאִיזוֹ צִירוּף (וְעֵינִן תְּשִׁב"ץ ח"ב ס' ס"ט מ"ש וְאֵף לְדַעַת ר"ת
וְהֶרְמַב"ן כו') כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ שִׁר"ת עֲצָמוֹ שְׁהוּא הֶרְחִיק הַכְּפִיָּיהָ הַזֹּאת בְּכָל עוֹן עכ"ז הַתִּיר
לְעֲשׂוֹת לְהַבְעֵל הֶרְחָקָה עֲצוּמָה עַד שְׁיִגְרֵשׁ כְּמִבְּנָאָר בְּתִשׁוּ' מִהֶרִי"ק שְׁוֹרְשׁ ק"ב הוּבָא

ב"י סי' קל"ד בד"ה פתב מהרי"ק וכ"פ הלבוש שם ס"י קל"ד סע"י יו"ד אף שטעמו
שאין זה קרוי כפיה שאם ירצה ומצא לו מקום כו' הנה להיות גולה ומטולטל ממשפחתו
ומעירו דבר גדול הוא וה"ז חשוב נסיון באברהם אבינו כשנאמר לו לה לה מארצה כו'
ולכן מהריב"ל ח"ב סי' ע"ט וח"ג ס"י ק"א כ' שלא ראה לרבני הדור שעשו מעשה כן
לפי שהרחקה קשה עכשיו מן הנדוי ואם הנדוי הוי כפיה כ"ש ההרחקה וע"כ צ"ל
בטעמו דר"ת הוא לפי שצירף לזה תקנת הגאונים שתקנו לכוף ממש בכפיה גמורה לכן
אף שחלק ע"ז סמך לעשות ההרחקה כיון שאין זה כפיה ממש ועמש"ל מזה סע"י ג'
וגדולי האחרונים החמירו עוד יותר מפני שהרחקה הוא כעין כפיה ממש.

גם הרא"ש פלל ל"ה סי' א' נראה שצירף תקנת הגאונים לצד גדול להקל שהרי כ' נהי
דקדושין לא נפקיע מ"מ יש לסמוך בנד"ז ע"ד קצת רבותינו שפסקו בדינא דמורדת
דכופין אותו לגרשה יעו"ש וע' תשו' רבינו בצלאל אשפנזי ס"י ר' ג"כ כענין זה וכבר
תמה ע"ז הסד"א בתשו' הנ"ל דנ"ט ע"ג איך סמך הרא"ש ע"ז להתיר לכוף אשר כמעט
זולת זה הצד אין שום היתר ותיירץ ע"פ תשו' הרא"ש פלל מ"ג סי' ח' יעו"ש.

וכ"ז אף לכתחלה ולענין דיעבד כ' הב"י סי' ע"ז סד"ה כ' הר"ש בן הרשב"ץ שהדין שנה
בכל המקומות שלא תנשא ואם נשאת לא תצא עכ"ל והרמ"א בד"מ סק"ט כ' ובמ"מ
פי"ז משמע דאף אם נשאת תצא עכ"ל והיינו אפילו בכפיה גמורה ובתשו' מהרש"ל סי'
מ"א משמע נמי דאפילו נשאת תצא וזה לכאורה נגד תשו' הרא"ש פלל ל"ה סי' א' הנ"ל
ועוד נ' להחמיר דעכשיו כבר בטלה תקנה זו יותר כיון שאין עושים מעשה כן ועיין
בש"ג ס"פ הספינה בד"ה מההיא דאגרדמים שכתב דהמקדש תלה דעתו בקיום הקדושין
ובטולן פדעת רבנו דאתריה ולפ"ז יש לנו ללכת תמיד אחר מקום הקדושין כו' עכ"ל
וא"כ עכשיו שברכל הפדינות מכמה מאות שנים אין נוהגים לכוף א"כ לכאו' בטלה הטענה
משום כל דמקדש אדעתא דרבנו מקדש שזהו טעם דתקנת הגאונים לכוף כמ"ש בתשו'
הרא"ש ומיהו י"ל שמה שנוהגים שלא לכוף זהו מטעם שאינו נצרך כמ"ש הסד"א
בתשו' סי' י"ג הנ"ל וגם שהמנהג שלא לכוף כפיה גמורה בשוטים אבל על כפיה בענין
הרחקה דר"ת י"ל אין מנהג וכמ"ש הסד"א הנ"ל שהסכים כן למעשה בנדון שלו וכן
פסק הלבוש ס"י קל"ד והכפיה במעות דנד"ז י"ל דלא הוי כפיה יותר מהרחקה דר"ת
פדלקמן ואף שבהרחקה דר"ת ג"כ לא נעשה מעשה לכתחלה מ"מ בדיעבד אם גירשה
מחמת הרחקה זו נדאי היו מורים שלא תצא ונד"ז הוא דיעבד וגם י"ל כעין מ"ש בגמרא
פרק א"ט אינהו מיכל אכלי לדידן מיסתם נמי לא סתים בתמיה.

ר"ל הרי יש מי שמתיר לכתחלה לכוף ממש אנו נסמוך בדיעבד שפבר נשאת בענין
שאינו כפיה גמורה רק כערוך הרחקה דר"ת: קיצור וא"כ בנד"ז שישבת כמה שנים
י"ל כופין לפי התקנה אף רוב גדולי הפוסקים דחו תקנה זו מכמה טעמים: ומ"מ היינו
שאין כופין אבל לעשות ההרחקה דר"ת י"ל שרי כמ"ש הלבוש ס"י קל"ד.

ובתשו' סד"א סי' י"ג. ועכ"פ לענין שאם נשאת שלא תצא ואונס ממון שאשתו אונסתו
כיון שהיא בידו פנ"ל י"ל לא חמור מהרחקה דר"ת לכן בדיעבד שפבר נשאת י"ל דלא
תצא: יג וחקם א' הקשה לי על סברא זו דאף לו יהא לפ"ז דה"ל כמו המעושה פדין מ"מ

לא עדיף מהנהף שפופין להוציא דדוקא פשהגט מעושה בב"ד וע"כ לפי סוגיא דב"ב (דמ"ח ע"א) דכשהעישוי פדין ה"ל פנביני וד"ת אפילו בעכומ"ז פשר.

שפיר י"ל דכשאינו בעכומ"ז כ"א האשה עצמה פשר לגמרי אכל לסוגיא דגיטין פירשו התוס' בב"ב שם ד"ה דבר תורה פיון שע"י כפיית פותים נותנים ה"ל שלא פדין כו' א"כ ה"ה ע"י האשה דב"ד בעינו.

וע"ז יש להשיב פיון דקיי"ל בב"ק פ' המניח (דכ"ז) דעביד אינש דינא לנפשי' א"כ האשה עצמה שליחותא דב"ד עבדה לעשות דינא לנפשה ובפרט שעושה פן בשוא"ת לעקל ולעכב המעות עד שיפטרה פדין תקנת רבנו סבוראי לא דמי פלל לגט המעושה בעכומ"ז ונחשיב פדין פיון דעביד אינש דינא לנפשיה.

ועיין ביש"ש פ"ק המניח ס"י ה' חילק ג"כ היכא שמעכב פשב ואל תעשה עדיף עוד יש לעיין דעכשיו יש חרגמ"ה שגם האיש לא יכול לגרש בע"כ י"ל ממילא בטלה תקנה זו משני טעמים.

א' שאין צורך בזה שתקנה זו דהגאונים לא הוצרכו רק פשהאיש יכול לישא אחרת עליה וכשהיא מואסת בו תשב עגונה לעולם ולכן יש לחוש שלא תצאנה בנות ישראל לתרבות רעה על פן נצרכו תקנה זו שגם היא תוכל לכופו ליתן גט כדי שלא תתעגן לעולם ותצאנה לת"ר משא"כ עכשיו שגם הוא מעונן מחמתה א"צ תקנה זו וכה"ג פ' בתשו' סד"א סי' י"ג דכיון שהאיש מעונן ג"כ כמו האשה ע"כ מהם ומאליהם יתפשו לכן הניחו חכמי הדורות מלהזדקק בזה לכופו כו' יעו"ש דף ס' ע"א.

הב' י"ל דאין לייפות פח האשה מכח האיש מיהו בתשו' סד"א הנ"ל בסוף התשובה משמע ס"ל גם במקום שיש חר"ג לא בטלה תקנה זו לפ"ד הסוכרים דתקנוהו לעולם רק שלא הוצרכו להזדקק לזה כו' ולפע"ד צ"ע דכיון שעכשיו בטל הטעם שבשכילו תקנו תקנה זו י"ל אין לסמוך להקל באיסור א"א על סמך התקנה וראיה ממ"ש בשט"מ פ"ק דביצה (דף ה') סד"ה מפדי פתיב: ונ"ל וי"ל דשאני הכא שבטל הטעם ושורת הדין שיתבטל מאיליו אלא שהצריך הכתוב היתר ב"ד ולפיכך בכל ב"ד חשוב סגי כו' עכ"ל וכ"ד הראב"ד פ"ב מה' ממרים נמצא פשעשו תקנה להקל נגד הד"ת היינו לכוף הבעל לגרש משום שסמכו על כל דמקדש אדעתא דרבנו מקדש ובטל הטעם ממילא בטיילה התקנה והיינו דלאחר שתיקן רגמ"ה שגם הבעל לא יוכל לישא אחרת א"כ א"צ לתקנה הנ"ל לכוף הבעל וצ"ע בהג"א פ' אע"פ בהרא"ש סי' ל"ה דרגמ"ה עצמו ס"ל תקנת הגאונים לכוף הבעל ולכן צ"ל פי רגמ"ה לא תיקן במורדת שלא יהיה הבעל יכול לישא אחרת וכדעת הראב"ן שהביא בש"ע סי' ע"ז ס"ב בהג"ה (וכן הסב"א נותן פי מאחר שהתקינו שיכופו האיש פשהאשה טוענת מאיס עלי מכש"כ שלא יכופו את האיש נגד הדין פשהאשה פושעת בו).

וכיון ש"כ"ל לישא ממילא צריכים לתקנה לכוף הבעל דאל"כ תתעגן לעולם ומ"מ פיון עכשיו אין נהיגין פלל לישא הבעל אחרת י"ל בטלה תקנת הגאונים מדינא ואין לכוף הבעל פלל אף מה שיש כפי' עליו מצערא דגופא שפיון שלא יכול לישא אחרת מוכרח לגרש זאת וק' אמאי לא חשוב גט מעושה וצ"ל פיון תקנת הגאונים ה"ה אף לכוף הבעל

לגרש ולא בטלה תקנה זו רק משום שהבעל לא יוכל לישא אחרת א"כ סוף סוף כפי זו שרי הרי למדנו מהשהאשה מכריחתו לגרש ע"י שלא יוכל לישב בלי אשה זהו שרי מחמת תקנת הגאונים הנ"ל או י"ל שאפילו בלא תקנת הגאונים זהו שרי פי עצם האונס שאינו יכול לישא אחרת זהו מחמת תקנת ר"ג ולא היא אונסתו בזה רק היא אינה רוצה להיות יושבת תחתיו ומשמשתו וזה אינו חשוב אונס רק שב ואל תעשה ועמש"ל סע"ף ה' ועכ"פ למ"ד דרגמ"ה לא תיקן במורדת י"ל שגם תקנת רבנן סבוראי לא נתבטלה לגמרי רק לפ"ז י"ל נתבטל טעם היתר הא' והב' שסמכנו שעיקר האונס הוא מצד שלא יוכל לישא אחרת וזה מאנסו על הגט והוא אונס שפדין ומאחר שרגמ"ה לא תיקן במורדת הרי בטל אונס זה פניו שיוכל לישא אחרת וי"ל שאע"פ שרגמ"ה לא תיקן במורדת ולכן י"ל דלא בטלה תקנת רבנן סבוראי עכ"ז מאחר דלא נהיגי כלל לישא אחרת ולא נשמע זה כלל וגם מצד דד"מ אסור זה א"כ זהו נדאי מכריחו על הגט והוא עיקר הגורם שנתרצה לגרש ועפ"כ המזון הנה טפל לו ועכ"ז לגבי תקנת רבנן סבוראי יש לצרף ההיתר בכה"ג שהאשה מעפכת ממונו שזה יש לצדד אף לאחר תקנת רגמ"ה כו' דהא יכול לילך למרחקים ולישא אשה כו' ע"כ י"ל שתוכל לעצב ממונו והיינו רק לענן שבדיעבד שנשאת לא תצא.

מיהו למ"ד דרגמ"ה תיקן גם במורדת י"ל בטל היתר זה דתקנת רבנן סבוראי דהא אינו נצרך עכשיו תקנה זו כלל. ונגד זה לפ"ז חזק הטעם דעיקר הכרח הגט הוא משום מה שפענן: קיצור תשו' על קושיות חכם א' דגם להרמב"ם דוקא בב"ד פסוגיא דגיטין ש"ל דהא עביד אינש דינא לנפשיה ענין תקנה שפטל הטעם שבגללו תקנו התקנה י' דבטלה ממילא מדינא וי"ל שלא בטל הטעם לגמרי: יד אף עוד יש טעם לדחות סברא זו משום שסירבה על פשר הדיינים ולא נתנה קט"ו לגמרי ובכה"ג שהיא גוזלת גם ממונו חנם בכה"ג י"ל דלא תיקנו הגאונים כלל וכמשמע בתשו' הרשב"א שהביא הב"י סי' ע"ז סד"ה ומ"ש רבינו אב"ר אלפס וז"ל על מורדת התובעת גט לפי מנהג מקומם ואמר לה הבא פתובתיך כו' הדין עם הבעל עכ"ל מבואר דאפי' במקום שנהגו לכוף את הבעל ליתן גט עכ"ז פשהיא מעברת עליו הדרך בעסק ממון אין כופין אותו ואפילו גבי איש דמדאורייתא מגרש בע"כ עכ"ז אינו יכול לגרשה עד שיתן פתובתה רק אם אין לו לפרוע פתובתה בזה נחלקו הפוסקים וע' מזה בש"ע סי' קי"ט ס"ו בהג"ה ובב"י שם ובחמ"ח סק"ה וע' ברב אלפס בפרק בתרא דכתובות אמתימתן הפוסק מעות לחתנו דבפסקה איהי ס"ל ג"כ דכופין אותו אף שאינה מקיימת התנאי ממון.

י"ל התם שאני דאין לה וגם לא תפסה משלו כלום ובפרק אע"פ כ' ג"כ יהיב לה גיטא לאתרא ואי תפסה מידי כו' הזכיר נתינת הגט תחלה ואח"כ יוציאו ממנה המזון וזהו פעין סברא של הריב"ש גבי איש שהביא החמ"ח שם וסי' קוף ס"ה ס"ק כ"ז מיהו הקא שפסרבת בפירוש שלא ליתן שאני: סימן רסג [עוד על ענין הנ"ל] נראה להעיר עוד לומר דנד"ז אינו חשוב גט המעושה משלשה טעמים האחד מהא דפרק איזהו נשף (דף ס"ו ע"א) שהוא שכ"מ דכתב לה גיטא כו' אמר רב זביד פטומי מילי בעלקמא הוא הרי אף שהבטיחה לו בפירוש אי קיימת דידך אנא ואיכא למימר דאדעתא דהכי יהיב גיטא עכ"ז פניו שמקודם נתרצה לגרשה אע"ג דאינגיד ואתנח אנן סומכים לומר שלא החשיב זה לתנאי גמור ומותרת לישא לאחר כמ"כ בנד"ז אחר שמוכן שעיקר נתינתו הגט הוא

מפני שמעונן זמן כביר לכן אנו אומרים דאונס ממון לאו פלום הוא פיון שלא הנה לו חששא באמת מטעמים דלעיל והמודעה זהו רק שמפעסו עליה רצה לבוא עליה בעלילה כו' לומר שקר שמחמת אונס הממון נותן הגט אבל האמת עד לעצמו שמפני העיגון שלו גירשה.

והראי' שעל תקט"ו כבר נתרצה לגרש ולא מסר מודעה פלל א"כ ה"ל פערבדא דשכ"מ הנ"ל דכיון שפבר נתרצה לגרש ומשום סירוב קט"ו מסר מודעה וזה לא פלום הוא פנ"ל סעיף ח': הב' ממ"ש בגמ' פ' האומנין (דף ע"ז סע"ב) גפי עייל נפקיק אזוי לא קנה ופרש"י משום דזוי אנסיה למפור וכיון דלא יתיב ליה זוי כו' הרי חשבינו זה לאונס ואף שהוא אונסא דנפשיה אף כשאין הלוקח מקיים בטל המקח וגפי מוכר שדהו מפני רעתה אע"ג דעייל נפקיק אזוי קנה ופרש"י דאנן סהדי דבלאו אונסא דזוי כו' ע"ש (דע"ח רע"א) ובתוספות (דף ע"ז סע"ב) הרי מחמת דאנן סהדי אמרינו דלא זוי אנסיהו ואע"ג דעייל נפקיק אזוי כמ"כ ממש בנד"ז ענין הגט ה"ל כמוכר שדהו מפני רעתה והוא כי האשה הנק' שדה ברור לו שלא תשוב אליו עוד כמש"ל א"כ מפני זה הוא מגרשה ומה שתולה באונס זוי זהו שקר כו' ואנן סהדי שדהו מוכר שדהו מפני רעתה.

ועוד דוגמא לדבר פ"ד דגיטין במשנה (דף מ"ה סע"ב) אמר ר"א לא אסרו זה אלא מפני זה ופרש"י שאינו יכול לומר אילו הייתי יודע כו' דאנן סהדי דאין אדם רוצה כו' הרי סמכינו על סברא זו להכשיר הגט כמ"כ יש לומר בנד"ז וכן ראיתי בספר בינת אדם בשער בית הנשים בתשו' ס"י ל"ב כשמגרש אדם אשתו אין מן הסברא פלל שגירש אותה בשביל שנותנים לו ממון ומי ראה פזאת אלא שפנדאי בלא"ה הנה מן ההכרח לגרשה יהיה מאיזה טעם שיהיה.

רק פל מה שיוכל להוציא ממון עושה כו' אבל אנן סהדי שלא בשביל זה הוא מגרשה עכ"ל: הג' מהא דאיתא ר"פ הבע"י (דף נ"ג ע"ב) אין אונס בערונה שאין קישוי אלא לדעת וכיון שנותן דעתו להתקשות אף שזהו מחמת אונס גמור דנפשות שאומרים לו להרוג אותו אם לא יתקשה ויבא עליה עכ"ז אין אומרים אונס הנה אלא ה"ז כאילו בא עליה מרצון גמור מאחר שמתקשה לדעת ותייב ע"ז מיתה בב"ד כ"ד הרמב"ם פ"א מהא"ב ה"ט ופ"ך מה' סנהדרין ה"ג ובחידושי הרמב"ן ביבמות שם הביא דיעה זו בשם י"א.

וכ' עוד שי"א פיון שמחמת האונס הוא שיהיב דעתו ונתקשה אף הוא פטור בדיני אדם כאילו אמרו קטול אספסתא בשבת ואי לא קטילנא לך דפטור ואפילו בעובד כוכבים ומזלות ושפ"ד שדינו שיהרג ואל יעבור בדיני אדם פטור ואע"פ שמדעת עצמו הוא הולך ועושה אף כאן אע"פ שהוא נותן דעתו ומקשה עצמו פטור שהרי אם תסלק אונסו מעליו אף הוא פורש עכ"ל וכ"נ דעת התוספות ועיין בההמגי"ד פ"א מהא"ב ה"ט שיש קושיא על פירוש זה ותירוצם דחוק.

ודעת הראב"ד נראה ג"כ כהרמב"ם וכ"ד הסמ"ג ובכ"מ פ"כ מה"ס כ' לתרץ דעת הרמב"ם מקושיות הרמב"ן פיון שמחמת האונס הוא שיהיב דעתו ונתקשה כו'. ומי עדיף טענת אין קישוי אלא לדעת מעושה מעשה בידיים.

ואפֿשֿר לומר דבֿשֿלֿמָא מעֿשָׂה שְׂפִידִים הוא דְּבַר שְׂיָכוֹל לעֵשׂוֹת בְּאֹנָס וְשֵׁלָא בְּרָצוֹנוּ
אַבְל קִישׁוּי כָּל שְׂאִינוּ מְרוּצָה בְּדְבַר א"א לוֹ לְהִתְקַשׁוֹת וְכִינּוּן שְׂנֵיתִקְשָׁה וְדַאי מְרוּצָה הוּא
וּלְפִיכֶּךָ חֵיב עכ"ל הוּבָא דְבַרְיוּ בַחמ"ח סו"י כ'.

וד' החמ"ח עֶצְמוֹ אֵינּוּ נְכוּנִים וְהֵם נֶגְד דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ן בְּפִירוּשׁוֹ דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם וְכֵן
בְּהַרְשָׁב"א שָׁם א"ו צ"ל הַתִּירוּץ כַּמ"ש הַכ"מ דְּמַעֲשֵׂה הַקִּישׁוּי פִּינּוּן שֵׁא"א לְהִיּוֹת בְּלִי
רָצוֹן לְזֶה הַבִּיאַה הוּא גֵרַע מְשָׂאָר מַעֲשֵׂה בִּינְדִים שְׂאֵפְשֵׁר שְׂיָכוֹל לעֵשׂוֹתוֹ בְּלִי רָצוֹן זֶה
וְכ"ד הִיש"ש ר"פ הַבַּע"י סו"י ב' דְּפָסַק פִּינּוּן שְׂאִין קִישׁוּי אֵלָא לְדַעַת חֵיב מִיתַת ב"ד
יַעו"ש: וְלַע"ד נִרְאֶה לְבָאָר דְּבַרֵי הַכ"מ וְהוּא שְׂהַרְצוֹן יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי עֲנִינִים הָאֶחָד נִקְרָא רָצוֹן
הַב' נִקְרָא חֶפֶץ וְהַרְצוֹן יוּכַל לְהִתְפָּרֵשׁ אַף שְׂאִינוּ חֶפֶץ בְּזֶה כָּלֵל כ"א מְוַכְרַח בְּזֶה וְכַמוֹ
כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שְׂיֵאמַר רוּצָה אֲנִי הָרִי נִקְרָא זֶה ג"כ רָצוֹן אַף דְּאֵנּוּ סְהַדִי שְׂאִינוּ חֶפֶץ
בְּאַמַּת בְּזֶה כ"א שְׂמֻכְרַח מִחֲמַת הַהֶפְאֹת לְרָצוֹת פֶּן לומר רוּצָה אֲנִי.

וְאַף לְפִי מַה שְׂפִירֵשׁ הֶרְמֵב"ם ספ"ב מַה' גִּיטִין וְכִינּוּן שְׂהַנְפָּה עַד שְׂתַּשֵּׁשׁ יִצְרוּ וְאָמַר רוּצָה
אֲנִי כְּבָר גִּירֵשׁ מְרוּצוֹנוּ. מ"מ אֵין לוֹ בְּזֶה תְּשׁוּקָה וְחֶפֶץ כָּלֵל אֵלָא שְׂמֻכְרַח לְרָצוֹת וְלִשְׂא"פ
זֶהוּ ע"ד תְּלוּהוּ וְנִבִּין ע' תּוֹסְפוֹת פְּרָק חֲזַקַת (דָּף מ"ח ע"א) דַּאֲע"ג דְּגָמַר וּמְקַנְהָ וְחֻשׁוּב
רָצוֹן מ"מ הָרִי הוּא בָּא ע"פ הַכְּרַח (וְלִכְּן יֵשׁ שָׁם דִּיעָה דְּאִי אַרְצֵי זוּזֵי אֵינוּ אֹנָס וְכֵן אִי
ה"ל לְאַשְׁתְּמוּטֵי מְשׁוּם דַּע"ז מְרָאִים הַדְּבָרִים שְׂיֵשׁ לוֹ רָצוֹן אֲמִיתִי בְּזֶה) אַבְל חֶפֶץ זֶהוּ
מַה שְׂחֶפֶץ וּמִשְׁתַּוְּקָה לְזֶה וְיֵשׁ לוֹ תַעֲנוּג בְּרָצוֹן זֶה בְּלִי שׁוּם הַכְּרַח אֲדַרְבָּה זֶהוּ רָצוֹנוּ
וְחֶפְצוֹ הָאֲמִיתִי וּמִתַּעֲנֵג מְזֶה וְכַמוֹ שֵׁאֲרֵז"ל בַּמִּדְרָג' פ' וְיִשְׁלַח פְּרִשָׁה פ' בַּג' לְשׁוֹנוֹת שְׁל
חֶבֶה חֶבֶב הַקַּב"ה אֵת יִשְׂרָאֵל בְּדַבִּיקָה חֲשִׁיקָה חֶפְצִיָּה כו' בַּחֶפְצִיָּה פִי תִהְיֶה אַתֶּם אַרְץ
חֶפֶץ כו' וְאֵנוּ לְמַדִּים אוֹתָהּ מִפְּרִשְׁתּוֹ רְשַׁע הִנֵּה וְתַדְבַּק נִפְשׁוֹ בְּדִינָה כו' פִי חֶפֶץ בְּבַת יַעֲקֹב
וְהָרִי חֶפֶץ זֶה הוּא מַה שְׂחֶשֶׁק וְחֶפֶץ מְאֹד בָּהּ מְלַב וְנִפְשׁ.

זֶהוּ הַנִּקְרָא חֶפֶץ. וְהִנֵּה עֲנִין אֵין קִישׁוּי אֵלָא לְדַעַת זֶהוּ ג"כ עֲנִין חֶפֶץ וְנִגְמַת פִי חֶפֶץ בְּבַת
יַעֲקֹב עַע"י שְׂנוֹתָן דַּעַתוֹ עֲלֶיהָ וְנִתְאַנְהָ לְבִיאַה זו עי"ז נַעֲשֵׂה הַקִּישׁוּי מִשְׂא"כ בְּלֵא תַאֲנָה
וּתְשׁוּקָה וְחֶשֶׁק א"א שְׂיִהְיֶה הַקִּישׁוּי וְזֶהוּ שְׂאֵמְרוּ אֵין קִישׁוּי אֵלָא לְדַעַת מְלִשׁוֹן וְהַאֲדָם
יִדַע אֵת חֲנֹה כו' וַעֲפ"ז אֵתִי שְׂפִיר דְּבִשְׂאָר מַעֲשֵׂה שְׂעוּשָׂה בִּינְדִים אַף לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְכוּ"מ
ח"ו הוּא פְּטוּר אִם עֲשֵׂה פֶן מִחֲמַת אֹנָס שְׂאֵמְרוּ לְהוֹרְגוֹ אִם לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה מִפְּנֵי שְׂמַעֲשֵׂה
זו עֲשֵׂה שְׂלֵא בַחֶפֶץ וּתְשׁוּקָה לְזֶה כָּלֵל כ"א מְהַכְרַח גְּמוּר וְה"ז חֻשׁוּב אֹנָס גְּמוּר וְאֹנָס
רַחֲמָנָא פְּטָרִיהָ מִמִּיתָה אַף שְׂהַדִין שְׂיִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר מ"מ אִם עֶבֶר וְלֹא נִהְרַג פְּטוּר וְכֵן
הַדִין בְּאַשְׁהָ שְׂאֵנְסוּהָ לְהַבִּיא עֲרוּהָ עֲלֶיהָ אַף שְׂדִינָה לִיְהַרְג וְאֵל תַּעֲבֹר מ"מ אִם עֶבְרָה
פְּטוּרָה.

שִׁי"ל מַעֲשֵׂה זו הוּא ג"כ בְּהַכְרַח וְלֹא בְּתְשׁוּקָה כָּלֵל פִּינּוּן דְּלֹא שְׂיִיף בָּהּ קִישׁוּי. אַבְל בְּאִישׁ
שְׂאֵנְסוּהוּ לְבוֹא עַל הָעָרוֹה אַף שְׂאֵמְרוּ לוֹ לְהוֹרְגוֹ אִם לֹא יַעֲבֹר אֵין זֶה חֻשׁוּב אֹנָס פִּינּוּן
שְׂמַעֲשֵׂה הַקִּישׁוּי בְּלִתִּי אֶפְשֵׁר שְׂיִהְי' אֵלָא ע"י חֶפֶץ וּתְשׁוּקָה מִמֶּשׁ לְבִיאַה זו וְכִשְׂהַגִיעַ
לְמַדְרַגַת הַחֶשֶׁק לְזֶה ה"ז רָצוֹן גְּמוּר וְכַטֵּל הָאֹנָס עֲכָשְׁיוֹ לְגַמְרֵי שְׂהָרִי עֲנִין הָאֹנָס הוּא
שְׂאִינוּ רוּצָה בְּמַעֲשֵׂה זו כָּלֵל וְזֶה שְׂיִיף בְּשְׂאָר מַעֲשֵׂה כְּמוֹ אֶפִילוּ ח"ו בְּהַשְׁתַּחֲוּוּאָה כו' י"ל
שְׂגַם בְּשַׁעַת הַשְׁתַּחֲוּוּאָה הוּא נֶגְד רָצוֹנוֹ וְחֶפְצוֹ לְגַמְרֵי ע"כ חֻשׁוּב אֹנָס לֹא כֵן מַעֲשֵׂה
הַקִּישׁוּי שְׂהוּא ע"י שְׂחֶפֶץ וּמִתְאַנְהָ וּמִשְׁתַּוְּקָה אֵלֶיהָ, א"כ כְּבָר כְּטֵל הָאֹנָס וּמַעֲתָה אֵין

כָּאן אָנֶס כ"א רְצוֹן גָּמוּר וְלִכְּנֵי חֲזִיב מִיַּת ב"ד ע"ז וְלֹא דְמִי לְהָא דְתַחֲלֵתָהּ בְּאֹנֶס וְסוֹפָהּ בְּרְצוֹן דְחָשׁוּב אָנֶס אַף שְׁלִבְסוֹף מִשְׁתוֹקֶקֶת לוֹ פְּדֵאִיתָא בְּכַתּוּבוֹת (דָּף נ"א ע"ב) דְּהֵתָם שְׂאֵנִי דְתַחֲלֵת הַבִּיאָה הִיא מְאֹנֶס גָּמוּר.

מִשָּׂא"כ הֵכָא הַקִּישׁוּי הוּא תַחֲלֵת הַבִּיאָה וְהוּא בְּרְצוֹן גָּמוּר וְתִשׁוּקָה פְּנ"ל וְעֵינֵי פְּעִין חִילוּק זֶה בְּתוֹסְפוֹת פ"ד דב"ק (דָּף מ"א ע"א) ד"ה וְכִמְאֵן וּא"ש פֶּסֶק הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג: וְהִנֵּה בְנֵד גְּבִי אָנֶס מְמוֹן אַף אַת"ל דְּמֵאֹנֶס מְמוֹן נִתְרַצָּה לִיתָן הֵגֵט פִּינּוֹן שְׁנַתָּן הֵגֵט בְּרְצוֹן גָּמוּר וְהוּא תְּבַע פְּמָה פְּעָמִים שְׂיִסְדְּרוּ הֵגֵט.

לְכַאוּרָה י"ל דְּדוּמָה לְהָא דְאֵין קִישׁוּי אֲלֵא מְדַעַת אַף שְׂבָא מְחַמַּת אָנֶס גָּמוּר פִּינּוֹן אַת"כ מְרֻצָּה וְחִפְזָה לְזֶה וְה"נ הֵרִי חִפְזָה בְּהֵגֵט מֵאַחַר שֶׁהוּא תוֹבַע אֶת הַב"ד וּמְבַקֶּשׁ שְׂיִסְדְּרוּ הֵגֵט מִשָּׂא"כ בְּגֵט הַמְעֻנְשָׁה ע"פ שְׁחֻבְטִין אוֹתוֹ אַף שְׂאוּמֵר רוּצָה אֲנִי הוּא נִיפְרָה בְּעֵלִיל שְׂאֵינּוּ מְרֻצָּה כָּלֵל כ"א שְׂאוּמֵר רוּצָה אֲנִי בְּהִכְרַח מְחַמַּת הַהִפְאוֹת מִשָּׂא"כ הֵכָא שְׂהָאֹנֶס מְמוֹן הוּא מַה שְׂכֶבֶר תְּפִסָּה מְזֻמָּן שְׁנָה יוֹתֵר וְעַכְשָׁיו הוּא בָּא וְצוּעַק שְׂרוּצָה לִיתָן לָהּ גֵט הֵרִי מְחַמַּת הָאֹנֶס יְהִיב דַּעְתָּא לְחִפְזָה לְזֶה וּמְבַקֶּשׁ פֶּן מַעְצָמוּ מִשָּׂא"כ גֵּט הַמְעֻנְשָׁה ע"י חֻבְטוֹת לֹא יְהִיב דַּעְתוֹ כָּלֵל לְחִפְזָה לְזֶה אֲלֵא שְׂמֻנְכָרַח לוֹמֵר רוּצָה אֲנִי וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְחֻלְקָה דְּגִבִּי קִישׁוּי שְׂאֵנִי שְׂמֻנְכָרַח שְׂיֵשׁ לוֹ תִשׁוּקָה וְתַאֲנָה וְחִפְזָה מְמַשׁ לְזֶה שֶׂאֵל"כ בְּלִתִּי אֶפְשָׁר לְהַתְקַשׁוֹת אֲבָל גְּבִי סִידוּר הֵגֵט לֹא שְׂיִיף תִּשׁוּקָה לְזֶה א"כ אֵין זֶה חִפְזָה כ"א רְצוֹן וְגְבִי רְצוֹן בְּלִי חִפְזָה פִּינּוֹן דְּבָא מְחַמַּת אָנֶס אֵין רְאִיָּה שְׁנַחֲשֵׁב רְצוֹן.

ע"ז יֵשׁ לְהַשִּׁיב פִּינּוֹן בְּנ"ד ע"כ מְעֻנְרָב בְּזָה ג"כ עוֹד אָנֶס שֶׂא"א לוֹ לִישֵׁב בְּלִי אִשָּׁה. וּמְבַקֶּשׁ תְּפַקִּידוֹ וְע"י זֶה הֵגֵט יוֹכֵל לִישֵׂא אִשָּׁה א"כ י"ל דְּמְעֻנְרָב בְּזָה ג"כ חִפְזָה וְתִשׁוּקָה מְמַשׁ לִישֵׂא אִשָּׁה שְׁנָהוּ חָשׁוּב נְהִיָּה מְמַשׁ וְכִינּוֹן שְׂצוּעַק מְמַשׁ שְׂרְצוֹנוֹ לִיתָן גֵּט יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׂפִין הוּא הָאֵמֶת שְׂיֵשׁ לוֹ תִשׁוּקָה וְחִפְזָה לְזֶה מְחַמַּת הַתִּשׁוּקָה שְׂיֵשׁ לוֹ לִישֵׂא אִשָּׁה וְאַף שְׂבָא מְחַמַּת עִירוֹב אָנֶס מְמוֹן פִּינּוֹן שְׂמֻנְכָרַח מְמַשׁ לְזֶה מְחַמַּת טַעַם הַשְּׂנִי ה"ל פְּהָא דְאֵין קִישׁוּי אֲלֵא לְדַעַת דְּחָשׁוּב רְצוֹן גָּמוּר אַף שְׂבָא מְחַמַּת אָנֶס עֲצוּם שְׂאֵין לָהּ אָנֶס גְּדוּל מְפֻנּוֹ כ"ש הָאֹנֶס מְמוֹן דִּי"ל שְׂאֵינּוּ אָנֶס גָּמוּר וְכִינּוֹן שְׂהִרְצוֹן שֶׂא"כ י"ל שֶׁהוּא חִפְזָה גָּמוּר חָשׁוּב רְצוֹן גָּמוּר פְּנ"ל: סִימָן רִסֵּד מְכַתְּבוֹ ה' מִיּוֹם ג' כ"ג שְׂבֵט וּמְכַתְּבוֹ מִן כ"ו שְׂבֵט וּמִן ער"ח דְּנָא בְּנֵלֵם הִגִּיעֵנִי ע"י גִּיסִי הַפּוֹפ' הַנְּגִיד ר' יוֹנָה נ"י אֲשֶׁר כ' ו'ז"ל בְּשָׂבֻעַ הַעֲבָרָה פֶּאֲשֶׁר נִתְּנָה לִי שְׂשִׁלְחוּ שְׂנִי דִּינִי דְּפָה שְׂאֵלָה לְכַבּוּדוֹ מְעַסֵּק גֵּט הַנִּתָּן פָּה: שְׂלַחְתִּי מְכַתֵּב הוֹדְעָה פִּי הָאִשָּׁה אֲשֶׁר עָלֶיהָ בָּאָה הַשְּׂאֵלָה כְּבָר נִשְׂאֵת ע"פ הוֹרָאוֹת הַגָּאוֹן מוה' שְׁלֵמָה שִׁי קְלוּגֵר מְבָרָאד וְהִיא מְעֻנְרָת כְּמוֹ כֵּן פְּתַבְתִּי אֲזַ מְכַתֵּב לְהֵרֵב הַנְּז"ל וְהוֹדַעְתִּי אֲשֶׁר שְׂמוֹעַ שְׂמַעְתִּי אֲשֶׁר נִשְׁלַחַה הַשְּׂאֵלָה לְכַבּוּדוֹ וּבְקִשְׁתִּי אֲשֶׁר יְכַתּוּב דְּבָרֵי תִשׁוּבוֹתֵי בְּזָה לְכַבּוּדוֹ וְהִנֵּה יוֹם אֲמַשׁ הַשְּׂגָתִי תִשׁוּבָה מֵאַתּוֹ בְּזֶה"ל כְּבוֹד רומע"ל יְכַתּוּב לְשֵׁם אֵיף שְׂאֵנִי הַתְּרַתִּי וְכְבָר נִשְׂאֵת יוֹדִיעַ לוֹ לְעֵינֵי בְּסִפְרָה מֵאִיר נְתִיבִים וּבְתוֹרַת גִּיטִין וּבְתִשׁוּבַת הַגָּאוֹן בֵּית אֶפְרַיִם הָא"ע.

וְאִם יִרְאֶה הֵרֵב הַנְּז"ל דְּבָר לְאִשׁוּרוֹ וְלֵאמֹתוֹ בְּעֲצָמוֹ אֵין צוֹרֵךְ לְתִשׁוּבָתִי וְאִם לֹא אִם הֵרֵב יְרָצָה בְּתִשׁוּבָתִי יְבַקֶּשׁ מְפֻנִי לְכַתּוּב שְׂמְבַקֶּשׁ לְרֵאוֹת תִּשׁוּבָתִי וְיִשְׁלַח לְכָאן יֵד הֵרֵב הַנְּז"ל וְאֲזַ אַעֲתִיק כָּל הַתִּשׁוּבוֹת וְאֲשְׁלַח לְיַד רומע"ל לְשִׁלּוֹחַ לְיַד הֵרֵב הַנְּז"ל עכ"ל מְכַתְּבוֹ וּבְשָׂבֻעַ זֶה וְיַעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה הַעֲבָרִים שְׂהַשִּׁיגוּ מְכַתֵּב תִּשׁוּבָה מְכַבּוּדוֹ אֲשֶׁר הֵגֵט בְּטֵל

והאשה תצא מזה ומזה עד אשר הגיעו הדברים באזני תינוקות של בית רבן והיא שיחה בפניהם וידע פבדו שלא מחמת שום קורבה אני מכניס עצמי בענין הלז כי ה' יודע על גודל חילול השם אשר נתנה מזה קנא קנאתי לה' כי האשה היא מעוברת ונשאת בהיתר הגאון הנ"ל עכ"ל כת"ר: וע"ז אשיב התשובה מפאן לא השבתי בח"י פלל כ"א חת"י הרב המפורסם המ"צ דקהלתנו רק אמת שהספמתי לזה ג"כ והתשובה הנה על נגיד של השאלה ששם מבואר בפירוש שעדיין לא נשאת האשה ושהמגרש יתן לה ודאי גט שני רק שתתן לו הסף קט"ו רוכ"ס שחייבו הב"ד ליתן לו תקט"ו והיא נתנה רק ד' מאות.

וגם לא ידעתי שנשאלה שאלה זו מלפני הגאון המפורסם מו' שלמה קלוגר והנה התשובה לא היתה פלל על דיעבד שפבר נשאת כ"א רק ע"ד שלא נשאת והצרכנו לה גט שני ע"פ נוסח השאלה שנשלח לכאן שהיה אונס ממון עם מסירת מודעא עצומה היינו שפיטל ביטול המודעא ואף אם יפסול עידי מודעא כו' מפל מה שהפה יכול לדבר כו' ואף שאח"כ ביטל המודעות רק שהי' קודם שנסתלק האונס היינו שלא מסרו לו ממנו הסף ד' מאות רוכ"ס עד לאחר הגט לבד אונס קט"ו פפסק הבוררים שלא השלישה פלל וסירבה מלייתן ולא נתנה לבד שגם הסמיכה על הבוררים הנה באונס פי תפסה הפל כו' פמבואר באריכות בהשאלה ומהשומע"ל פתב דבאמת לא הי' אונס ממון פלל שהמעות הי' מושלש פינד שלישי ושלח המסדר הגט להשלישי שייביא תיקף המעות לידו פי הקוויטל של השלישי הנה אצל המסדר והשיב השלישי שייביא המעות אחר ג' או ד' שעות ואמר המסדר להבעל נמתין עם סדר הגט עד שייביא השלישי המעות וימסור לידו והבעל השיב שאין לו נפקותא מזה שיודע בודאי שיקבל המעות אחר סדר הגט וצנה הבעל לסדר הגט תיקף ואם הי' הבעל ממתין הי' מקבל המעות לידו והי' אח"כ עושה עם הגט כפי שירצה רק שלא רצה להמתין עכ"ל א"כ לדברי מעלתו כמעט נסתלק האונס קודם סידור הגט פינן שאמר המסדר להמגרש שיתן המעות לידו קודם סידור הגט אף במכתב הרבנים לא מבואר פן וז"ל וכתב השלישי להמסדר בחזרה שבודאי ישלח לידו המעות רק שיתתן לו ג' או ד' שעות וקשקיבל הרב המסדר בחזרה הקוויטל מהשלישי אמר להבעל אם אתה רוצה תמתין עם הגט עד שישלח המעות לידו או אכתוב תיקף הקוויטל של השלישי על שמה ואמתן לה הקוויטל תיקף ולא סיים דבריו מה יעשה עם המעות כשימתין או יכתוב הקוויטל על שם הבעל והרב המסדר רצה להבחין בזה דעת הבעל מהדיבורים ששייב לו והלה הבעל מלפני המסדר להתניעץ בדבר וזה הי' דבר תמי' בעיני הבעל שלא שלח השלישי המעות תיקף פי איש עשיר הוא וכמה פעמים אמר השלישי שהמעות הוא בעין אצלו פי לא הפקידו אצלו המעות להוציאם פי כל שעה זמנו ושיער בלבו שיש בזה דבר חכמה בכדי שביני לביני יהא נתינת הגט ואמר אם אשיב להמסדר שאני רוצה המעות יתבטל הנועד פמקודם ויתמשך הדבר עוד מי יודע עד כמה לכן בא והשיב להמסדר בערמומית ודיבר עמו בתמימות אין לי שום נפקא מינה בזה אם יהיה הממון תח"י השלישי או תחת ידכם פי אני יודע בודאי שאחר נתינת הגט תנו לי מעותי סידרו הגט והרב המסדר קיבל דבריו שדיבר בתמימות וסבר שיצא מחשש מעושה והי' פשגגה ובאמת דעת הבעל הי' על אופן אחר ואמר בלבו אם הייתי יודע כשאמתין יתן לי המעות מקודם נתינת הגט הייתי ממתין ואקבל המעות ולא אתן לה גט בשום אופן.

רק שדברי השליש הם רק לפנים להבחין דעתי כי הי' יודע שאין ביד המסדר ליתן לו המעות מקודם ונרא להרבות דברים בכדי שלא יתבטל עוד הפעם וכן הני וסידר הגט ונתן ואחר שקיבל מעותיו מהשליש בא לפני הדיינים והראה להם מה שעשה וגם העדים הגידו בפניהם בתו"ע במוטב תלתא שהפל אמת איה שמסר בפניהם מודעא ועוד שארי דברים הפל פפי שנקתב בנייר הדבוק עכ"ל מבואר מדבריהם שהמסדר לא סיים דבריו מה יעשה עם המעות פשימתין א"כ לא פירש לו שיתן לידו וגם המגרש אמר שיודע שאין ביד המסדר ליתן לו המעות.

א"כ לדבריהם לא נסתלק האונס ממון של הד' מאות רו"כ כלל בשעת סידור הגט עד אחר שגירש ולכן הי' פשוט אצלנו שאריכה גט שני שאפילו נדון הת"ו רוכ"ס שלו שהשלישה ביד השליש פדין זביני הרי עכ"פ הוא זביני באונס שאין מחזירין לו ממונו עד שיגרש וגבי גט שהוא דומיא דזביני באונס פסק מהרח"ש בקונטרס המודעא דהגט פסול וז"ל מהרח"ש שם דל"ה ומתוך כל מה שפכתבנו יראה דהמגרש באונס וקבל דמים ומסר מודעא וביטלה אע"ג דנראה דהוה פזביני איכא למיחש טובא ולמימר דהגט פסול חזא דכתב הריב"ש סי' קכ"ז דבנדון כזה שגירש באונס וקבל דמים אפ"ל לא מסר מודעא לא הוה פזביני לומר דכי היכי דהתם אגב זויזי גמר ומקנה ה"כא נמי אגב זויזי גמר ומגרש דה"כא איכא טעמא אחרניא דליכא למימר בשום פנים שיהי' מן הדין לכוף האיש לקבל מעות ולגרש את אשתו וכיון שאינו מן הדין אם עשה כן ה"ז גט מעושה שלא פדין ע"כ וא"כ נקטינו מדבריו דמגרש באונס אפ"ל קבל דמים ואפ"ל לא מסר מודעא הוי גט מעושה ואפ"ל למאן דלא בעי בזביני דמי שווי.

ואיברא דאני מפקפק בדבריו אלו דאע"ג דאין הדין נותן שיכופו אותו לכתחלה לגרש ולקבל מעות מ"מ אחר שקבל המעות וגירש איכא למימר דגמר ומגרש וגט מעושה שלא פדין דפסול משום דלא גמר ומגרש ובאנסוהו פדין אמרי' דגמר ומגרש משום דמצוה לשמוע דברי חכמים וה"נ אמרי' ה"כא דאגב זויזי גמר ומגרש ויש ראיה לזה מתשו' הרשב"א ז"ל המתחלת ראובן בעל לאה וקרובי לאה היו בהספקה שיגרש ראובן ללאה אשתו בקנס כו'.

הביאה הרב"י ז"ל בסי' קל"ד בטור א"ה וה"ה מהריב"ל ז"ל חלק א' מפסקיו דף קכ"ט וכבר כתבתי לעיל ונראה מדברי הרשב"א שם בבירור דדוקא הפקעת שאר וכסות לא חשיב פזביני וכן נראה קצת מדברי התוספות בפ' חזקת ולכן נראה דלמאן דסובר דמאי דאמרי' בזביני אגב אונסיה גמר ומקנה היינו אפ"ל לא נתן לו כל שווייו ה"נ במגרש באונס וקבל דמים אמרינו דאגב זויזי גמר ומגרש אמנם למאן דבעי שיתן לו כל שווייו והם רוב הפוסקים ה"כא גבי אשה יש להחמיר דהא אין דמים לאשה וכמ"ש הריב"ש בסי' הנז' וא"כ כל המגרש באונס אפ"ל קבל דמים לא גמר ומגרש אפ"ל לא מסר מודעא ומינה אם מסר מודעא וביטלה ואף למי שסובר בזביני לא בעי שיתן כל שווייו ה"כא אם מסר מודעא וביטלה איכא למיחש לרבינו האי והעיסור דלדידהו לא מהני ביטול דכיון דאיכא אונס אמרי' דמתמת אונס ביטול ואם מסר מודעא בלשון כולל שמסר מודעא על כל הביטולים שבעולם לא מהני ביטול להרמב"ם והר"ן כי היכי דלא מהני לדידהו גבי מוכר באונס עכ"ל מהרח"ש וא"כ בנד"ז שיש אונס ממון לא מיבעיא לפ"ד הריב"ש

סי' קכ"ז הגט פסול אלא אפי' לפי הבנת מהרח"ש מתשו' הרשב"א תולה בשני דיעות וליבד זה פיון דמסר מודעא בבטול ביטול המודעא הרי המודעא קנימת לפ"ד הרמב"ם והר"ן וכ"ש לפ"ד רב האי והרמ"ה א"כ אין פלל על מה לסמוך שלא להצריכה גט ולא די בגט אלא אף בעסק חייב ממון הקל כה"ג פסק בתשו' מהר"מ אלשיך סי' ל"ה דהמודעא קנימת והחייב ממון בטל ואם פסק פן בממון הקל כש"כ בערוה התמורה ונ"ל תשובה בהאי דינא איפא פלוגתא דרבננותא דרב האי ונ"ל פתב דאם מסר מודעא וביטלה אח"כ דלא הוי ביטול אפי' אם פירש בשטר זביני בדלא אגיס ונתים ביה בבטול מודעא לא פלום היא דהוא אונסיה דאונסיה אעיקר זביני הוא גופיה אנסוהו לאודוי ליה מאי דבעי ליה וכ"כ הר"ף (והוא בתשו' סי' מ"א כמ"ש בחי' הגהות בטור ח"מ סי' ר"ה) וכ"כ הרמ"ה דלא מהני ביטול מודעא דזביני עד שיעידו העדים שיצעו בסילוק אונסו שהודה (לו) שלא מסר מודעא קודם דהודאת בעל דין כמאן עדים דמי אבל דעת הרא"ש ז"ל הוא דלא מיבעיא במודעא גרידתא אלא אפי' אם ביטל הביטול מ"מ לבסוף פשכפו אותו וביטל כל מה שאמר מקודם הפל בטל דאגב אונסיה גמר ומקנה ומבטל וכ"ה דעת רבינו יונה ז"ל כמ"ש הנ"י משמו פ"ק חזקת (וכ"ד התוספות שם דמ"ח ע"ב) אבל הרמב"ם ז"ל מטיל פשרה ואומר דאם במסירת מודעא לא ביטל הביטול יכול לבטל המודעא ואם מעיקרא ביטל הביטול לא מהני שכתב ונ"ל העידו עליו עידי המכר שביטל המודעא הרי המודעא בטלה ואם אמר לעידי המודעא היו יודעים שקל קנין שאני לוקח לבטל המודעא שהפל בטל ואיני אומר כן אלא מפני האונס שאתם יודעים ואין בדעתי להקנות לנה האונס לעולם הרי המכר בטל ואע"פ שקנו מידו לבטל המודעא כמו שביארנו עכ"ל.

וכתב עליו ה"ה ונ"ל ואם אמר לעידי המודעא היו יודעים וכו' סברא נכונה וכן הסכימו המפרשים ז"ל וכ"כ הנ"י ומיהו אם מסר מודעא על כל הביטולים שביטל בכה"ג אין פל הביטולים פלום לפי שפכר מסר מודעא על פולן וא"א לבטל מודעתו הלכך פל היכא דמסר מודעא על כל הביטולין וידעי באונסיה לא הוי זביני וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"י מהלכות מכירה עכ"ל וכ"כ בהגה"מ ז"ל לכן נראה כו' הרי דלדעת רבינו האי והר"ף והרמ"ה אפי' בדלא ביטל הביטול לא מהני ביטול המודעא היכא דלא ידעי דנסתלק האונס קודם המכר וכ"ש בנ"ד דביטל הביטול במסירת המודעא דאצ"ל רבינו האי והר"ף והרמ"ה אלא נמי הרמב"ם והספמת המפרשים שכ' ה"ה שהסכימו לדעת זו פיכשביטל הביטול אין יכול לבטלו עוד וכן הוא דעת נ"י והגה"מ וכ"ה דעת הרשב"א ז"ל כו' וכדאי הם פל הפוסקים האלה לגבי הר"ר יונה והרא"ש ז"ל עכ"ל א"כ לדבריו בנ"ד ג"כ שביטל פל הביטולים ואף אם יפסול פל העדים שעל המודעא כו' פיון דלא ידעינן שנסתלק האונס ממון לא מהני לרב האי והר"ף והרמ"ה ולרמב"ם והרשב"א והר"ן והנ"י והגה"מ ופסק פנותיהו נגד הר"ר ונ"ל שנתוספות וכן ראיתי באגודה פ"ק חזקת סי' ע"ח ונ"ל הגאונים פתבו אם אנסוהו לבטל מודעא בזביני אין ביטולו ביטול ולהכי אפי' ש רבנן סבוראי לכתוב ארבע מודעות כו' עכ"ל ומ"מ בסי' פ"ט הביא פדעת התוספות שהוא פדעת הר"ר ונ"ל ש"ש יעו"ש ומ"ש רומע"ל שיש דיעות דאונס ממון אינו אונס לגבי גט אמת שכן משמע ברבינו ירוחם נכ"ד סוף ח"א בנדון כזה שהמאנס היא המתגרשת אבל אין פן דעת פל הפוסקים כמו שביאר המכתב מאליהו

שער זיין ס"י י"ט וז"ל סוף דבר דבר הספימו כל הראשונים דאונס ממון קשוב אונס להיות גט מעושה על ידו פמו שפבר קבצם בתשו' מהר"ר בצלאל אשפנזי סי' י"ו ובמהרי"ק שרש ס"ג פתב גם בענין אונס ממון דבר פשוט הוא שהוא אונס פאשר פתבת עכ"ל וכ"כ הריטב"א פרק האיש מקדש דמ"ט עכ"ל המכמ"א שם.

וע"כ השבנו שצריכה גט שני ומ"ש בב"י בח"מ סי' ר"ה סי"ד בשם רבינו האי ובגט אפי' באונסא דידעא. ר"ל מהני ביטול מודעא פבר עמד ע"ז מהרח"ש בקונטרס המודעא דף ל"מ"ד ע"ב ונהאריף בזה ונהעלה ונ"ל דרבינו האי מייירי באותן שפופין אותם להוציא עם שלשוננו הוא קצר וזה דתתי קאמר בין במודעא סתם דלא ידיעא לן אונס פלל אלא אונסא דנפשיה אם ביטלה בפירוש בין דאונס שפופין אותם להוציא בדין דגם זה לאו אונסא הוא אלא בכלל אונסא דנפשיה הוא כמ"ש הרמב"ם ו"ל פ"ב מגרושין וכפיהו לבטל המודעא ה"ל גט מעושה כיון דכמו שפופין אותו לגרש פה פופין אותו לבטל המודעא וכשר ומ"ש לבסוף אבל במתנה מהני לאונסא דלא ידיע ובגט אפילו באונסא דידע פירוש דבזביני לא משפחת לה דמהני ביטול מודעא אלא ע"י סילוק ובמתנה משפחת לה דמהני באונסא דלא ידיע ובגט משפחת לה אפילו באונס דידע פגון גט מעושה פדין כו' זה נ"ל האמת והנכון בדבריו עכ"ל מהרח"ש ונדחה בשתי ידים דברי מהרשד"ם שלא הבין פן בדברי רב האי יעו"ש והמענין בספר מקח וממכר לרבינו האי שער ל"א יראה שדברי מהרח"ש נכונים.

ומש"ש אע"פ שלא נסתלק האונס ר"ל שאפשר שלא נסתלק האונס אף כיון דלא ידעין באונסיה פלל רק על פי עצמו לבד והוא אח"כ ביטל המודעא לכן סגי בהכי אבל לא מייירי פלל בדידעין באונסיה דאז פשיטא דלא גרע מזביני ודעת הגאון בעל קצה"ח ס"י ר"ה סעיף י"א סק"ח דבגט שאינו מן הכופין להוציא פל דמסר מודעא נאמר שהוא אנוס אע"ג דלא ידעין באונסיה לא מהני ביטול מודעא כיון שבגט מאמינים לו שהוא אנוס ה"ל פידעין באונסיה יעו"ש ובתשו' חמדת שלמה סי' פ"א הקשה עליו מהתוספות וכמ"כ קשה עליו מדברי רב האי פנ"ל.

עכ"פ מכ"ז מוכרח מ"ש רב האי אע"פ שלא נסתלק האונס אין ר"ל דבאמת הוא פן אלא ר"ל דלא ידעין אם נסתלק האונס. כנלע"ד מוכרח וגם על מ"ש הב"י סי' קל"ד בד"ה פתב א"א בשם הנ"י וכן הדין בגט והב"י כ' ע"ז ודברי תימא הם.

ובכר עמד ע"ז מהרח"ש ג"כ בקונטרס הנ"ל דל"ו סע"ב וז"ל ומה שהביא הרב ז"ל מהיה דהרב בעל הנ"י שפתב בשם רבינו יונה במ"ש וכן הדין בגט ומתנה כו' הא נדאי אנו מצטערין על דברים אלו שפתב הנמוק"י בשם ה"ר יונה ובכר פתבנו לעיל פמה יש מן התימה בדברים הללו וכמו שתמה ג"כ ה"ה בית יוסף ז"ל ונהדבר קרוב לומר שטעות נפל בספרים ובכר פתבנו לעיל ליישב דבריו בדוחק עכ"ל וענין בבית מאיר סי' קל"ד ס"ג ובגט מקושר דמ"א סק"ה וכאשר פתבתי פן פסק ג"כ הגאון בספרו חמדת שלמה סי' פ"א אף שיש להרהר על קצת דבריו פמה שנטה להקל ודימה זה לזביני וכמשי"ת מ"מ למעשה סיים דאין לפסול זה הגט פלל ולחומר צריכה גט אחר להתירה לעלמא עכ"ל הרי הצריכה גט אחר אף ששם לא הנה האונס ממון ברור יעו"ש גם בלא"ה פמה שדימה זה הח"ש לזביני וכן בנ"ד צ"ע דלדמות לזביני זהו פשהאשה נותנת לו ממון

שְׁלֵה מִמֶּשׁ עֲבוּר שְׁיִגְרָשְׁנָה ע"ז י"ל דה"ל כְּמוֹ תְלוּהוּ וְזַבִּין שְׁהֶאֱשָׁה קוֹנָה א"ע מִהַבְּעַל
בְּהֵגֵט הַמְעוֹשָׂה ע"י מִמּוֹן שְׁנוֹתְנָת לֹו וּבְכַה"ג מִיִּירֵי הָרִיב"ש ס' קכ"ז שְׁפֶתֶב וְאִם כֵּן
בְּגִדוֹן זֶה שְׁלֹוֹקֶם מִמּוֹן בְּגֵט זֶה הַדָּר ה"ל כְּזַבִּינֵי כו' וְהִינּוּ כַּמֶּש"ש בְּתַחֲלַת הַתְּשׁוּבָה אִם
יִתְּנוּ לֹו סֵף גְּדוּל כִּי אֵח הַבְּחִירָה הִיָּה עֲשִׂיר כו' אֲרַבְּעָה מְאוֹת דּוּקָאטִי כו' יַעו"ש ש"כ"ז
נִתְּנוּ קְרוֹבֵי הַבְּחִירָה מְשֻׁלָּהֶם נִמְצָא קִבְּל מְעוֹת מְשֻׁלָּה מִמֶּשׁ עֲבוּר הֵגֵט מִשְׁא"כ בְּנִד"ז
הָרִי לְפִי הַשְּׂאֵלָה לֹא נִתְּנָה לֹו מְעוֹת מְשֻׁלָּה כְּלָל כ"א רַק מְעוֹת שְׁלֹו הַחֲזִירָה לֹו וּג"ז לֹא
בְּשֻׁלְמִוֹת וְלֹא כְּמוֹ חֵיב הַבּוֹרְרִים תַּקֵּט"ו כ"א פִּיחֲתָה קֵט"ו א"כ אִף אִם נֹאמֵר שְׁנָהוּ
חֲשׁוֹב פְּשָׁרָה וּפְשָׁרָה הֵנִי כְּזַבִּינֵי כַּמֶּש"ש בְּב"י בַּח"מ ס' ר"ה ס' בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם
(וּבְכַנְה"ג שֵׁם בְּהֵגֵהת הַב"י ס"ק ע"ב הַעִיר ע"ז מִמֶּש"ש בְּב"י בְּמַחֲזִדְשֵׁי מְחֻדָּשׁ ח'
וּמְתָשׁוּ' מִהָרִיב"ל ח"ג ס' כ"ח.

וּבְקוֹנְטְרִיס הַמּוֹדְעָא לְמַהֲרַח"ש דָּף כ"ה) הִינּוּ שְׁהַזְבִּינֵי הוּא עַל תְּבִיעֵתוֹ כַּמֶּש"ש הַב"י שֵׁם
שְׁהַעֲנִין שְׁהוּא מוֹכֵר כָּל זְכוֹת שְׁיֵשׁ לֹו בְּתַבִּיעָה זֹו בְּסוֹף שְׁמֵת־פְּשָׁרִים בְּיָנִיָּהֶם וְכֵן זֶה הַמַּגְרֵשׁ
מְכַר כָּל תְּבִיעֵת מִמּוֹן שְׁלֹו וְגַם שְׁחִיבֻיָּה ב"ד עַל תַּקֵּט"ו מְכַר זֶה עֲבוּר ד' מְאוֹת וְשִׁינֵי
לֹוּמֵר עַל מְוֹתֵר קֵט"ו דְּאֵגֵב אֲוֹנְסִי' וְזוֹזֵי מְכַר הַסֵּף תַּקֵּט"ו עֲבוּר ד' מְאוֹת אֲבָל עֲבוּר אֲשֵׁתוֹ
הַקְּנוּיָה לֹו לֹא קִיבְּל שׁוּם מִמּוֹן וּמַהֲכ"ת שְׁיִינֵי לֹוּמֵר בְּהַ אֵגֵב אֲוֹנְסִיָּה וְזוֹזֵי גָמֵר וּמְקַנָּה
הַנֶּאֱמָר שְׁאֲשֵׁתוֹ נִקְנִית לָהּ לְעֶצְמָה דְּרָף אֵגֵב עֲבוּר מְכִירַת הַתְּבִיעֵת מִמּוֹן הָא לֹא מְסַתְּבָרָא
שְׁהָרִי רֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל לְהִיפָף שְׁאֲפִילוּ נִתְּנָה הַרְבֵּה מְעוֹת מְשֻׁלָּה מִמֶּשׁ לֹא חֲשׁוֹב זֶה
כְּתַלְנָה וְזַבִּין וְאִיךָ נִתְּפֹס אֲנִי שְׁיִהִיָּה חֲשׁוֹב כְּתַלְנָה וְזַבִּין אִף שְׁלֹא נִתְּנָה מְעוֹת כְּלָל עֲבוּר
זֶה כ"א דְּרָף אֵגֵב וְטָפֵל תְּהִיָּה נִקְנִית כו' וְזֶה קֶשֶׁה לִי עַל תְּשׁוּ' חֲמֻדַת שְׁלֵמָה הַנֶּ"ל שְׁפֶתֶב
שֵׁם מְחַמַּת הַמְעוֹת שְׁהַבְּטִיחוּהוּ דְּהֵנִי כְּעֵין תְלוּהוּ וְזַבִּין כו' דְּהָא לְפִי הַנֶּרְאָה מִהַשְּׂאֵלָה
הַבְּטִיחוּהוּ הַמְעוֹת מְעוֹת הַשְּׁלִישִׁית שְׁלֵ הַזּוּג וְא"כ הִי זֶה מְעוֹת שְׁלֹו וְא"כ הַזְבִּינֵי הִיא
עַל הַמְעוֹת גּוֹפָא לֹא שְׁנֹאֲמֵר שְׁאֵגֵב זֶה הַזְבִּינֵי תְהִי הַאֲשָׁה ג"כ נִקְנִית כְּקַנְקֻנִים לִינֵן וְהָרִי
בְּמִקּוֹר הַדִּין בְּגִמְרָא דְּתַלוּהוּ וְזַבִּין זְבִינָה זְבִינֵי זֶהוּ כְּשִׁנּוֹתֵן מְעוֹת מְפֹרֵשׁ עֲבוּר הַשְּׁדָה
וְלֹא ע"ד שְׁמִסְלַק לֹו חוֹבוֹ לְבַד זֶה גַם בְּשְׁדָה לֹא חֲשׁוֹב זְבִינֵי וְאִין זֶה רַק תְלוּהוּ וְיִהִיב
וּמַכְש"כ בְּאֲשָׁה וְצ"ל"ע: וּמ"ש רומע"ל בְּשֵׁם הַגָּאוֹן הַמְּפֹרֵסֶם מו"ה שְׁלֵמָה מְבָרָאד לְעֵינֵן
בְּתָשׁוּ' מְאִיר נְתִיבִים אִין הַסְּפָר ת"י וּבְתָשׁוּ' ב"א לֹא מְצָאֵתִי עֲדִינֵן מְזֶה זוּלְתִי בְּסִי' קכ"ט
בְּתָשׁוּ' גֵט מְעוֹשָׂה אִין מִשֵׁם לִיקַח קוֹלָא לְנִד"ז.

וּמ"ש הַתּוֹרַת גִּיטִין סס"י קל"ד בד"ה דְּלֹא מְקַרִי אֲוֹנְסֵ לְכֹן נֶרְאָה דְּמִיִּירֵי שְׁהֶאֱשָׁה גְזוּלָה
כו' וְאִינוּ מְזַפִּיר כְּלָל הַגְּרוּשִׁין כו' דְּהָא בַּח"מ ס' ר"ה מְבִיא הַב"י דְּכַשְׂאִינוּ מְזַפִּיר הַמְתַּנָּה
בְּשַׁעַת אֲוֹנְסֵ רַק נִתֵּן מְעַצְמוֹ לְפָדוֹת נְפִשׁוֹ דְּהֵנִי מְתַנָּה עַכ"ל וְא"כ אֲפֹשֶׁר בְּנִד"ז ג"כ הִיָּה
כֵּן.

אִף בַּמַּחֲכ"ת דְּבָרֵיו צַע"ג דְּהֵתֶם בְּפָרְק הַנִּינְזָקִין (דָּף נ"ה ע"ב) עֵיקַר הַטַּעַם כַּדְּפַרְש"י
דַּה"ל כְּמוֹ תְלוּנָה וְזַבִּין וּכַמֶּש"ש בְּמִרְדְּכִי שֵׁם בְּשֵׁם ר"ת דְּהָא מִקְלָתָא דְּמִי לְזַבִּינֵי וּבְשֵׁם תְשׁוּ'
מַהֲר"מ שֵׁם דְּשִׁאֲנֵי הֵתֶם שְׁהַעוֹבָד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת הֵיוּ צָרִיכִים כו' וְה"ל כְּמוֹ בְּרִי הַזִּיקָא
וּכַמֶּש"ש בְּתָשׁוּ' מַהֲרִי"ט חֲלַק ח"מ ס' מ"ב דְּדַאֲגַת הִיָּה בְּרִי לְהֵם כו' מִשְׁא"כ כְּשְׁהֶאֱשָׁה
גְזוּלָה אִינוּ בְּרִי הַזִּיקָא כְּלָל שְׁהָרִי יֵשׁ שׁוֹפְטִים בְּאַרְצֵי וְה"ל כְּמוֹ שֵׁם בְּגִזְרָה ג': וְעוֹד דְּהָא
הַאֲשָׁה הִיא צָרִיכָה אֲלֵיו לְקַבֵּל הֵגֵט מִמֶּנּוּ.

והוא לא יתן לה עד שתסלק לו המעות ואי משום דשתעגן אותו הרי גם היא מעוגנת ועיין תשו' הרשב"א סי' תתנ"ט. ועוד דהכא אין עיקר פוננת האשה כ"א על הגט: אלא שבתחבולה תופסת הממון ואינה מזפרת הגט וכל פוננתה שיתן לה הגט א"כ זהו אונס על הגט וכ"כ בכנה"ג באה"ע סי' קל"ד בהגב"י אות ל"ח ונ"ל היא דאינו קרוי כפנייה פיון דלא פפו אותו ממש להוציא כו' נ"ב היינו דנקא פשהכפנייה היא על דבר אחר שהם מקפידים שאם היה עושה אותו דבר לא היו פופין אותו על הגט אבל פשוטין לכפותו על הגט כו' אלא לכפות אותו על הגט פופין אותו על דבר האחר שיודעין שלא יוכל לקיים ויגרש אז נראה דהוי פגט מעושה הר"מ מטראני ח"ב סי' קל"ח.

ועיין ברשד"ם חאה"ע סי' מ"ג ובהראנ"ח ח"א סי' ס"ג עכ"ל הכנה"ג וא"כ כשהאשה גזלה ממנו ותפסה אף שאינה מזפרת הגט זהו כפנייה על דבר אחר בשביל שיגרשנה כו' לכן לא מהני כלל. אמנם בדיעבד שקבר נשאת ע"פ היתר וכ"ש שהיא מעונפת יש למצוא צדדים שלא תצא ואף גם שלא להצריכה גט שני כלל מטעם אחר והוא דבאומרת מאיס עלי ותובעת גט נהי דמדינא דגמרא לפ"ד רוב הפוסקי' פולם אין פופין את הבעל לגרשה מ"מ מתקנת רבנן סבוראי דכופין את הבעל לגרשה.

וכ' בספר סדר אליהו רבא בתשו' סי' י"ג דנ"ח ע"א ונ"ל נדעת הרי"ף דתקנה זו הותקנה לכל העולם ונהגא לעולם מדהביאה בהלכות להלכה (וכ"נ ודאי מדברי הרי"ף פב"ת דכתובות אמתניתן דהפוסק מעות לחתנו) וכ"ה דעת בעל העיטור וכ"ה דעת ריא"ז בש"ג פ"ק אע"פ בד"ה אע"פ שקפך הוא דין המורדת כו' פ"ק תיקנו גאוני הישיבות כו' ואין לנו לזוז מתקנתו פמבואר בקונטרס הראיות עכ"ל וכ"כ עוד ריא"ז בש"ג ס"פ המגרש בד"ה עשהו עובדי כוכבים ומזלות לתת גט ונ"ל והמורדת על בעלה שפופין את הבעל לגרש פתקנת הגאונים ה"ז גט מעושה פדין שתקנת הגאונים דין הוא כמו שפיאר מז"ה עכ"ל אבל הרבה גדולי הראשונים דחו תקנה זו מן הדורות הבאים בכמה טענות מהם שאמרו דתקנה זו לא היתה אלא לשעתא: ומהם אמרו שלא נתפשטה כלל בכל המקומות ומהם שאמרו דהשתא נתבטלה אותה תקנה מפני פריצות הדורות עכת"ד הסד"א ונדעת מהרש"ל בתשו' סי' מ"א שאפילו בדיעבד אם נשאת תצא וכאילו מרבה ממזרים בישראל וכ"כ הרמ"א בד"מ סי' ע"ז סק"ט בשם המגיד משנה מ"מ זהו בכפנייה גמורה אבל עכ"ז הביא הלבוש סס"י קל"ד שיכולים לעשות להבעל ההרחה דר"ת שהביא מהרי"ק שורש ק"ב ונהביאו הב"י סי' קל"ד נאמת שמהריב"ל ח"ב סי' ע"ט וח"ג סס"י ק"א כ' שלא ראה לרבני הדורות שעשו מעשה פן לפי שההרחה קשה עכשיו מן הנדוי ואם הנדוי הוי כפנייה כ"ש ההרחה.

וגם בתשו' סדר אליהו הנ"ל סי' י"ג העלה דאין לעשות ההרחה אא"כ יש הוכחות גדולות דמאנס עליה באמת ושאין זו בנדאי משום עיניה נתנה באחר יעו"ש באריכות גדול. משא"כ בסתם מאיס עלי אבל י"ל דכ"ז הוא לכתחלה אבל דיעבד בכל מורדת האומרת מאיס עלי ומתעגנא מתמת זה כמה שנים ונראה שא"א שיהי' זיווגן עולה יפה אם עשו ההרחה דר"ת ומתמת זה הוכרח לגרש אם פ"ק נשאת עי"ז אפ"ל דלא תצא ובהיות פן י"ל שאונס ממון דנדון זה שהאשה עיכבה מעותיו ואח"כ ע"י הפשר השלישה המעות ביד שליח המרוצה לשניהן י"ל אונס זה לא חשוב אונס יותר מההרחה דר"ת

כִּינּוּן שְׁנַעֲשֶׂה כִּן ע"פ פֶּשֶׁר כְּמִנְהַג הָעוֹלָם כַּמ"ש סְבָרָא זֶה הַחֲמִדָּת שְׁלֵמָה וְא"כ בְּדִיעֲבַד שְׁכַבְר נְשֵׂאת י"ל דְּלֹא תִצָּא כָּלֵל וְלִדְעָתִי הַגָּאוֹן מו' שְׁלֵמָה נ"י שְׁהִתִּירָה לְהַנְשֵׂא הוּא מִשׁוּם צִירוּף טַעַם זֶה וְאֲנִי בְּעוֹנֵי קוֹדֶם שְׁנִשְׂאת לֹא רְצִיתִי לְצַרְף זֶה כָּלֵל מִכַּפָּה טַעַמִּים.

אֲכֵן עַל דִּיעֲבַד שְׁכַבְר נְשֵׂאת וְהִיא מְעוֹפְרָת יֵשׁ לְצַרְף זֶה עִם עוֹד צִירוּף מֵה שֶׁלֶפ"ד הַתּוֹסְפוֹת וְהֵרַר"י, וְהָרָא"ש מְהַנִּי בְּזִבְיָי כַּה"ג בִּיטוּל מוֹדְעֵי כַּמִּש"ל וְאֵף שְׁפַתְבָּתִי לְעִיל דְּאִינוּ דוֹמָה לְזִבְיָי, מִשׁוּם שֶׁלֹּא קִיבַל רַק מְעוֹת שְׁלוֹ.

עַכ"ז בְּדִיעֲבַד בְּשְׁכַבְר נְשֵׂאת יֵשׁ לִי אִיזוֹ סִנְיָף מִטַּעַם אַחַר לְצַדָּד דַּה"ל כְּזִבְיָי וְאֵף דְּגַם בְּזִבְיָי רֹב הַפּוֹסְקֵי חוֹלְקִים עַל הֵרַר"י וְהָרָא"ש כַּמִּש"ל בְּשֵׁם תִּשׁוּ' הֵהֵר"מ אֶלְשִׁיף ס'י ל"ה אֶפְשָׁר לְצַדָּד כִּינּוּן דְּרָבָא ס"ל דְּלֹא פְתַבִּינוּ מוֹדְעָא אֲזִיבְיָי כָּלֵל מִשׁוּם דְּבָרוֹב הָאֲוֹנָסִים לֹא מְהַנִּי מוֹדְעָא כָּלֵל כְּמוֹ בְּשִׁדָּה סֶתֶם אוֹ אֶפִּילוּ בְּשִׁדָּה זֶה וְאֶרְצִי זִוְיָי כו' א"כ אַע"ג דְּלֹא קִי"ל כִּן אֶלֶּא דְמַהַנִּי מוֹדְעָא י"ל הִינּוּ בְּשִׁלָּא בִּיטוּל אַח"כ הַמּוֹדְעָא אֶבֶל אִם בִּיטוּלָה אַח"כ י"ל כְּנִלִי הֵאֵי לֹא נִפְלֹג עַל רָבָא לְכֹן אֶפְשָׁר לְחַזֵּק דַּעַת הַתּוֹס' וְהֵרַר"י וְהָרָא"ש נִגְדַּד דַּעַת רַב הֵאֵי גָאוֹן וְדַעֲיָמִיָּה.

וְאֵף דְּגַם לְהַתּוֹס' וְהֵרַר"י וְהָרָא"ש י"ל בְּגִט לֹא אֶמְרִינוּ כָּלֵל אַגַּב אֲוֹנָסָא וְזִוְיָי גְּמַר וּמְגַרְשׁ כְּמוֹ שְׁהָאֲרִיף הָרִיב"ש ס'י קכ"ז וְכ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים מ"מ בְּאֲוֹנָס מְמוֹן כְּשֶׁהָאֲשֶׁה אֲוֹנָסָתוֹ יֵשׁ לְצַדָּד קִצָּת עַפ"י סְבָרָת רַבִּינוּ יְרִוּחָם נכ"ד סוּף חֶלֶק א' וְלוֹמַר דְּאֲוֹנָס מְמוֹן שֶׁל הָאֲשֶׁה אִינוּ כְּשֶׁאֲרָא אֲוֹנָס מְמוֹן כִּינּוּן שֶׁהִיא בִּידוֹ שְׁצָרִיכָה לְגִט כו' א"כ רְחוּק קִצָּת הַחֲשֵׁשׁ הַפְּסָד הַמְּמוֹן כו' רַק שֶׁלֹּא מְצָאֵתִי סְבָרָא זֶה בְּשׁוּם פּוֹסֵק וְעוֹד יֵשׁ לְצַדָּד ע"י מֵה שְׁאֲמַר לוֹ הַמְּסַדֵּר שְׁיִמְתִּין ג' וד' שְׁעוֹת דְּגַם לְפִי מִכְּתַב הַרְבָּנִים שֶׁלֹּא פִּירַשׁ אִם יִתֵּן לִידוֹ כו' הִנֵּה הַלְשׁוֹן מְסוּפָק אִם יִתֵּן לִידוֹ מִכָּל אֵלּוּ הַטַּעַמִּים יֵשׁ לְהַחֲלִישׁ קִצָּת הָאֲוֹנָס מְמוֹן אֵף שֶׁאִינוּ מְסַפִּיק לְגַמְרֵי וְעוֹד שְׁהֵרִי מְגִיעַ לוֹ יוֹתֵר מִסְּף אַרְבָּעָה מְאוֹת כַּנ"ל וְלִכֵּן יֵשׁ צְדָדִים לְהַקֵּל וְלוֹמַר שֶׁלֹּא תִצָּא כָּלֵל וְשֶׁלֹּא לְהַצְרִיכָה גִט שְׁנֵי וִיכּוּלִים הֵם לְסַמְּךָ דְּבָרֵי הַגָּאוֹן מוֹהֵר"ש נ'י.

וּבְעַנְיָן הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁנִית מִשְׁעֲבוּד וְהַקְּנָאת הַנְּיִיר לְכַאוּרָה ד' מַע"ל נְכוּנִים אֵף אִין לִי פְּנָאֵי כְּעַת לְעִינֵי בְּזָה כָּלֵל וְלֹא אֶבֶא כָּלֵל אַחַר הִיֵּתֵר הַגָּאוֹן הַנ"ל שְׁפָדָאֵי הוּא לְסַמְּךָ עֲלִיו: סִימָן רִסָּה נִידוֹן שְׂאֵלָת הַגִּט שְׁהָאֲשֶׁה עִקְבָּה חֲפָצִיו וְהַעֲלִים שֵׁם א' שְׁנִשְׁמַקַּע ע' כַּה"ג בְּפִסְקֵי מַהֵרָא"י ס'י רִי"א וְעַכּוּב הַחֲפָצִים י"ל דְּאִינוּ אֲוֹנָס כִּינּוּן דְּהַמְּמוֹן מוֹעֵט וְשֶׁאֲשֵׁתוֹ מְעַפְכָּת שְׁבִטוּחַ שֶׁלֹּא יֵאבֵד כִּינּוּן דְּצָרִיכָה לוֹ לְגִט וּמֵה גַם בְּלִי מוֹדְעָא.

וְא"ת הָעֵלֶם הַשֵּׁם יְהִי כְּמוֹ גְלוּי דַּעַת דְּמַקְמֵי גִיטָא וְה"ל כְּמוֹדְעָא י"ל מוֹדְעָא שְׂאֲנֵי שְׁמַבָּאָר בְּדַבּוּר שְׁנוֹתָן הַגִּט שֶׁלֹּא בְּרַצוֹנוֹ אֶבֶל הֵכָא מֵה שְׁהַעֲלִים שֵׁם א' ה"ל דְּבָרִים שְׁבַלְב וְגַם בִּיטוּל הַמּוֹדְעָא.

וְע' תִּשׁוּ' הָר"ן ס'י מ"ג שַׁבְבִּי ס"י קל"ד דְּקִי"ל דְּאֵתִי דַּבּוּר אַחֲרוֹן וּמְבַטֵּל דַּבּוּר הֵרָאשׁוֹן וְא"כ הָא דְּמוֹדְעָא מְהַנִּי וְאֵתִי דַּבּוּר רֵאשׁוֹן וּמְבַטֵּל דַּבּוּר אַחֲרוֹן זֶהוּ מִשׁוּם שֶׁלֹּא בִּיטוּל הַמּוֹדְעָא וְנִשְׂאָר הַדַּבּוּר הֵרָאשׁוֹן בְּלֹא דַּבּוּר אַחֲרוֹן הַמְּבַטְלוֹ וְזֶהוּ שְׁהַשְׁמִיעֵנוּ רַב שְׁשֵׁת עֲרָכִין (כ"א) דְּהַמּוֹדְעָא מְהַנִּי וְזֶהוּ עַכ"פ כְּשִׁישׁ דַּבּוּר רֵאשׁוֹן אֶבֶל כָּאֵן לִיכָא שׁוּם דַּבּוּר הַמְּבַטֵּל כ"א דְּבָרִים שְׁבַלְב אִין זֶה הַדְּבָרִים שְׁבַלְב מְבַטֵּל הַדַּבּוּר שְׁדִיבֵר לְהַפְּךָ וְגַם גְלוּי דַּעַת אִין כָּאֵן דְּגְלוּי דַּעַת הִינּוּ ג"כ בְּדַבּוּר כְּמוֹ בְּרוּף הַטּוֹב וְהַמְּטִיב וְלֹא בְּמַחְשָׁבָה

לבד ועו"ל כמ"ש בגמרא אטו האי לבטולי גיטא קבעי לקיומא תנאיה קבעי ולכו אף לרבא אין זה גלוי דעת לבטל הגט.

אע"פ שפוננתו לקיומי תנאיה כדי שלא יהי' הגט כלום עכ"ז לא בטיל גיטא וה"נ פוננתו רק שפסול הגט ע"י שלא כ' שמו הראשון ולא מכונן לבטולי גיטא מחמת האונס ממון א"כ אדרבה משמע עצם הגט נכתב בכשרות בלא אונס עכ"פ לא דמי זה למודעא שהוא שאינו רוצה בנתינת הגט ונותנו באונס והכא רצונו בנתינת הגט כ"א שרוצה לפסלו ע"י חסרון השם אבל אינו מודעא שנכתב באונס גם י"ל שהעלם השם לא חשוב גלוי דעת כלל דומיא אמר רב ששת דלבטיל גיטא ודומיא דאשור הייא שתלוי הדבר בדבר רחוק כ"ש הכא י"ל דקסבר פיון שאין קוראים לו בשם זה א"צ לקנותו וכ"ה באמת מדינא וגם פי אח"כ קודם הגט נתפשו ונתנה לו עוד חמשים ר"כ לבד התפצים וה"ל כמו זביני לדעת קצת פוסקים גם כמו בשדה סתם לא כותבין מודעא לרבא משום דלא נחשב זה אונס כ"כ לא מהני מודעא ואע"ג דלא קיי"ל פו זהו פי זה ג"כ נחשב אונס אבל לגבי לגרש אשתו אין אונס הבגדים חשוב כלל וה"ל, כערך שמאנסו בשנה דינר בשביל שימפור השדה דנדאי לא חשוב אונס ולא מהני גם מודעא ועוד דבאמת אנו סהדי דעיקרמה שמכריחו הגרושין הוא שאי אפשר לו לישב בלא אשה זה ב' שנים דזהו לו הכרח עצום יותר מעיקוב הבגדים: סימן רסו פהו שאמר לעדים ראו גט שאני נותן לאשתי והלך אחרי אשתו ותחבו לה באחוריה בקאלנער וא' ה"ז גיטא בחפזון עד שלא הרגשה האשה שהוא גט כלל ולאחר (ששחקו) [ששחקו] העדים הבינה ונערה אותו מן הקאלנער ונפל לארץ וביקש אחד מהגדולים להתיר לו לחזור ולישא אותה מפני שלדעתו גט בטל וזה כתבתי על תשובתו מ"ש מר היתר הב' ממ"ש הר"ן בפ' הזורק אמתניתין אמר לה כנסי שטר חוב או שמצאתו מאחוריו בפרק הזורק גט (דף ע"ח ע"א), וע"ז כ' הר"ן ונ"ל בעסוקים בענין גרושין עסקינן דאי לא מאי אריא אמר לה כנסי שטר חוב זה ומאי אריא מצאתו מאחוריו וקראתו אפילו נתן לה נתינה מעליא אלא שלא פירש אינו כלום דהא קיי"ל דצריף לפרש כדאיתא בפ"ק דקדושין (דף נ"ו ע"א).

(הג"ה הנה מדבר עם האשה על עסקי גיטה וקדושיה ונתן לה גיטה וקדושיה ולא פירש ר' יוסי אומר דיו כו' והוא משנה פ"ד דמעשר שני אף הנה בשו"ע רס"י קל"ו מבואר דאם לא הנה מדבר עמה על עסקי גיטה הגט פסול מבואר דאינו רק פסול ולא בטל וכ' הב"ש שם סק"א והא דאינו בטל הגט מדאורייתא כשלא אמר כלום דכתיב ונתן בידה ספר כריתות דאם נותן בתורת כריתות י"ל אפילו אינו מדבר כלום כשלא אמר בידה מיהו הטור והר"ן כתבו אם אינו מדבר כלום בטל מדאורייתא וכ"כ בש"ג פרק הזורק עכ"ל הב"ש ועיין ג"כ בבית מאיר רס"י קל"ו מזה א"כ הר"ן פאן דכתב אינו כלום דהא קיי"ל דצריף לפרש לשיטתיה אגיל דהגט בטל מדאורייתא אבל להרמב"ם והש"ע נראה שאינו רק פסול מדרבנן אבל אינו בטל מדאורייתא עכ"ה) ומזה הוכיח מעכ"ת גם לקבלה גרועה של האשה דלא מהני אפי' אמר לעדים ראו גט זה כו' כל שלא אמר לה ה"ז גיטא תימה בעיני איף השמיט מר מ"ש הב"ש רס"י קל"ח סק"א דלהרמב"ם אפי' בנתינה גרועה י"ל שהגט כשר אם היו עסוקים באותו ענין משום דלדידה מתני' לא מיירי כלל בעסוקין באותו ענין ונ"ל הב"ש שם רס"י קל"ח אבל לשטת הרמב"ם דס"ל דאם נתן בשתיקה ולא היו עסוקים באותו ענין אינו אלא פסול א"כ י"ל דאיירי מתניתן כשלא

היו עסוקים באותו ענין דבעלמא פסול ולא בטל וכאן הנה נתינה גרוע הגט בטל אבל אם היו עסוקים באותו ענין י"ל אפילו אם הנה הנתינה גרוע הגט פשר עכ"ל וע"ש וגם בלח"מ פ"א מה' גרושין הלכה ט' פ"י המשנה פן לשטת הרמב"ם ונ"ל וכו' הר"ן ו"ל דהך מתניתין מירי על פרוק במדבר עמה על עסקי גיטה כו' ונ"ל שאין דעתו של רבינו ו"ל פן אלא מדמתניתן סתמא קאמרה משמע דאפילו אינו מדבר עמה על עסקי גיטה כו' עכ"ל ומ"ש הב"ש ל' י"ל משמע דמספקא ליה לדעת רמב"ם היינו אם הגט פשר אבל בטל ודאי דלא הנה דאל"כ מנ"ל להרמב"ם שם הלכה י"א דנתן לה גט סתם אינו אלא פסול כמ"ש בש"ע סי' קל"ו סעיף א' וכו' הלח"מ שיצא לו זה מדאמר במשנה אומר לה פנסי שט"ח אינו גט לאשמעין בסתמא א"ו דבסתמא הוי רק פסול ומה הוכחה היא זו א"ת דגם בעסוקים באותו ענין מירי מתני' מש"ה הנפרד לומר פנסי שט"ח כו' דבסתמא כה"ג פשר א"ו דבעבא"ע לא הוי בטל: קיצור.

מה שרצה כת"ר לומר דגם לקבלה גרוע של האשה לא מהני מדאורייתא אפילו אומר לעדים ראו גט זה כו' פל שלא אומר לה ה"ז גיטה אינו נראה כלל מפמה טעמים האחד דלהרמב"ם פ"א מה"ג ה"ט והלכה י"א אפילו בנתינה גרוע של הבעל דחומר מקבלה גרוע של האשה אם היו עסוקים באותו ענין י"ל דהגט פשר או עכ"פ פסול רק מדרבנן ואומר לעדים ראו גט זה כו' עדיף מעסוקים באותו ענין כמ"ש לקמן: ב וכש"כ לדעת הנמוק"י ביבמות פ' חרש דמכשיר בעסוקים באותו ענין אף באמר לה פנסי שטר חוב זה ונ"ל אהיה דאמר רבא מעדותו של רבי יוחנן פן גונדא אומר לעדים ראו גט זה וחסר ואמר לה פנסי שטר חוב זה הרי זה מגורשת וע"ז כ' הנמוק"י ונ"ל פתב הריטב"א ו"ל אומר לעדים לאו דוקא אלא ה"ה הנה מדבר עמה על עסקי גיטה ונתן לה לאלתר אבל לא אומר לעדים וגם לא הנה מדבר עמה על עסקי גיטה אפילו נתן לה גט סתם אינה מגורשת עכ"ל הרי ס"ל דהנה מדבר עמה על גיטה מהני אע"פ שאמר לה פנסי שט"ח זה פמו דמהני אומר לעדים ראו הביאו הד"מ סי' קל"ח א' (מיהו בש"ע סי' קל"ו ס"ה לא נזכר רק אומר לעדים ראו פמבואר בגמרא) וכ"ד הרשב"א בחי' לחד תירוצא הובא במל"מ פ"א מה"ג ה"ט ואע"פ שהמל"מ שם דחה זה בהרשב"א מ"מ הנה בחי' רשב"א פי"ד דיבמות כ' להדיא פדעת הנ"י ולפ"ז כש"כ במצאתו מאחוריו שהגט פשר אם עסוקין בא"ע וגם לפ"ד הר"ן יש שני תשובות בדבר הא' שי"ל דלא דמי נתינה לקבלה וקבלה גרוע אינה חסרון כלל הגם שלפ"ד כת"ר נהפוך הוא דבאשה ידה פתיב משא"כ באיש ונתן פתיב מ"מ באמת שזה תכן אילו הנה ריעותא דנתינה גרועה גזה"כ אבל מאחר שפאמת מה דריעא הוא רק משום שעי"ז שנתן נתינה גרוע ריעא מלתא של מעלת העסק בא"ע ואינו מורה כ"כ שנתן לה בתורת גירושין שהרי שובר עמו מדלא יהיב נתינה גמורה פדרפה אבל כשנותן נתינה פדרפה אע"פ שנתן במקום שהיא קבלה גרוע אין ראיה כלל ע"ז שאין זה בידו כ"כ דדלמא לא אפשר ליתן במקום אחר מאחר שפגרשה בע"כ לא תקבל בידה וא"א לו רק לתחוב מאחוריה ובר מן דין אינו דומה נתינה דאיש דבעי' מידו ממש לקבלה דאשה דברשותה סגי כמ"ש הטור רס"י קל"ח עיין ט"ז שם.

ומה שנתן מאחורי' וכה"ג ריעא מידו ולא מרשותה: קיצור דלהנמוק"י פ' חרש מהני באומר לה פנסי שט"ח זה אם עסוקים באותו ענין דגרושין מהני כאילו אומר לעדים ראו

וכ"ד הַרְשָׁבָ"א בְּחִידוּשָׁיו שָׁם וּלפ"ז כ"ש בְּנִתְיָנָה גְרוּעַ פֶּהִיָּא אוֹ שְׁמַצָּאתוֹ מֵאַחוֹרָיו מְהֵי ג"כ אִם עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין וְגַם לְשִׁטַּת הֶרְ"ן י"ל דְּאִין לְדַמּוֹת כְּלָל קַבְלָה גְרוּעָה לְנִתְיָנָה גְרוּעַ דְּנִקְא בְּנִתְיָנָה גְרוּעַ הוּא שִׁ"ל דְּלֹא מְהֵי עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין אֲבָל בְּקַבְלָה גְרוּעַ י"ל דְּמְהֵי וּשְׁנֵי חִילּוּקִים יֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּין נִתְיָנָה גְרוּעַ לְקַבְלָה גְרוּעַ: ג הַטַּעַם הַשְּׁנִי דְּגַם אִם נֹאמַר דְּבְקַבְלָה גְרוּעַ לֹא מְהֵי עֲסוּקִים בֵּא"ע עֲדִינן י"ל דְּאֹמַר לְעֵדִים רָאוּ מְהֵי אָמַר לָהּ פְּנִסִי שִׁט"ח יוֹכִיחַ דְּבִהְדִּיא אָמַר רַבָּא פ' הַנִּזְקִין דַּנ"ה ע"א) דְּמְהֵי אִף שְׁאָמַר לָהּ פְּנִסִי שִׁט"ח זֶה וְאֵע"פ שְׁהֶר"ן פ'י הַמְשָׁנָה פֶּרֶק הַזּוֹרֵק אָמַר לָהּ פְּנִסִי שִׁט"ח זֶה דְּמִיָּרִי בְּעֲסוּקִין בֵּא"ע מ"מ וְדֹאֵי יוֹדָה דְּבִבְאָמַר לְעֵדִים רָאוּ מְהֵי אִף שְׁלֹא הָיוּ עֲסוּקִין בֵּא"ע כְּלָל כְּדַמְשָׁמַע פֶּרֶק הַנִּזְקִין שָׁם שְׁלֹא הִצְרִיךְ רַק אָמַר לְעֵדִים רָאוּ וְכ"כ הֶרִי"ף שָׁם וְכַמ"ש בְּגִמְרָא דְּהָאֵי דְּאָמַר לָהּ פְּנִסִי שִׁט"ח זֶה וְהוּא מְשׁוּם כְּסוּפָא וְא"כ פְּשִׁטָא שְׁלֹא נִתְבַּטַּל נִתְיָנָה הֵגֵט עִי"ז שְׁאָמַר לָהּ פְּנִסִי שִׁט"ח וְכ"כ הֶרָא"ש וּבְדֹאֵי שְׁלֹא יִחְלֹק הֶרְ"ן ע"ז רַק גְּבִי עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין ס"ל דְּמִתְבַּטַּל ע"י אָמַרוּ פְּנִסִי שִׁט"ח זֶה הֶרִי דְּעֲדִיף אֲנִי לְעֵדִים רָאוּ מִדִּין עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין וְעוֹד דְּגַם רִי"ו דְּפְלִיג בְּמִשְׁנָה פ"ד דְּמַעְשָׁר שְׁנֵי עַל דִּין עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין מְסַתְמָא לֹא יִחְלֹק עַל דִּינוֹ שֶׁל רַבָּא דִּילִיף מְעוֹדוֹ שֶׁל ר' יוֹחָנָן בֶּן גֻּוֹדְגָדָא דְּאָמַר לְעֵדִים רָאוּ מְהֵי וְא"כ כַּש"כ דְּמְהֵי אָמַר לְעֵדִים רָאוּ בְּקַבְלָה גְרוּעַ כַּנִּד"ז.

וּמ"ש רַמ"א ס' קל"ו ס"ה בַּהֲג"ה עַל דִּינוֹ דְּרַבָּא וּבְלִבְד שְׁתַּדַּע הָאִשָּׁה שְׁנִתְגַּרְשָׁה בּוֹ אוֹ שְׁהָעֵדִים מְגִידִים לָהּ אַח"כ וְהוּא בְּתוֹס' פֶּרֶק הַזּוֹרֵק (דַּע"ח ע"א) הֶרִי בַּנִּד"ז הִזְיָה כֵּן וְלֹא נִעְלַם מִמֵּי אֲשֶׁר כַּת"ר מְחַלְקֵי וְז"ל דְּהֵתָם גְּבִי דְּבָרֵי רַבָּא בְּאוֹמַר לְעֵדִים רָאוּ טַעְמָא רַבָּה אִיכָּא דְּלֹא שְׁיִיף לֹאמַר דְּבִבְאוֹמְרוֹ לָהּ פְּנִסִי שִׁט"ח זֶה בִּיטוּלִיָּה בְּטַלְיָה דְּאִתָּא דְּבִטְלִיָּה לְעֵדִים הֵנָּה אָמַר לְהוּי וְזֶה הַטַּעַם לֹא שְׁיִיף בְּעֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין עַכ"ל (הַג"ה אַחַר זְמַן רַב).

כַּעַת אִינִי מִבִּין מַה זֶה הוּא תְּשׁוּבָה עַל הַשְּׁאֵלָה דַּנִּד"ז דְּמִיָּרִי ג"כ בְּאוֹמְרֵי לְעֵדִים רָאוּ וְצ"ל דְּזֶהוּ רַק תְּשׁוּבָה עַל מ"ש אוֹת ב' דְּלֵהֲנִמוּק"י פ' חֲרַשׁ וְהַרְשָׁבָ"א בְּחִידוּשָׁיו שָׁם מְהֵי בְּאוֹמַר לָהּ פְּנִסִי שִׁט"ח חוֹב זֶה אִם עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין ע"ז מְשִׁיב וְצ"ע.

עַכ"ה (לְאַחַר זְמַן רַב) אִיכָּרָא שְׁנָה יִתְכֵּן לְטַעַם א' שְׁבַרְשָׁבָ"א בְּגִיטִין פ' הַזּוֹרֵק דְּהָא דְּכַנְסִי שִׁט"ח אִינוּ גֵּט מְשׁוּם בִּיטוּלִי בְּטַלִי אֲבָל הַרְשָׁבָ"א שָׁם סִתַּר אַח"כ טַעַם דְּלֹא חִיָּיְשִׁינן לְבִטּוּלִי כְּלָל וְלֹא טַעְמָא הֵתָם מְשׁוּם דְּמַעְיָקְרָא אָמַר לְעֵדִים רָאוּ כו' דְּנִקְא אֲלֵא מְשׁוּם דְּכִינן דְּאִיכָּא סְהַדִי לְסְהַדִי הֵנָּה מוֹדַע כו' וּלפ"ז טַעַם פְּיִסוּל דְּכַנְסִי שִׁט"ח מְשׁוּם שְׁצָרִיף שְׁיִתְנַנּוּ לָהּ בַּתו"ג כְּהַרְמַב"ם אוֹ כַּמ"ש בְּסִפְרֵי הוֹבָא בְּמִלְחָמוֹת וְשִׁלְחָה מִכָּאן אָמְרוּ כְּתַב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ פְּנִסִי שִׁט"ח חוֹב זֶה אִינוּ גֵּט כו' עַכ"ד הַרְשָׁבָ"א וּבְמֵאוֹר יֵשׁ טַעַם א' שְׁיִוְצִיא הַגְּרוּשִׁין מִפִּי וְז"ל הַמְּאוֹר נָהִי דְּלֹא בְּעִינן דַּעְתָּה אֲבָל בְּעִינן שְׁיִוְצִיא הַבַּעַל הַשְּׁיִלּוּחִים מִפִּי לְאַחַר כְּתִיבַת הַגֵּט בְּעִינן שְׁיִתְבּוֹנֵן הַדְּבָר אוֹ לְעֵדִים אוֹ לְאִשָּׁה וְכִינן שְׁפִירֵשׁ הַדְּבָרִים לְאִשָּׁה א"צ דַּעַת הָאִשָּׁה בְּגְרוּשִׁין (הַג"ה אַחַר זְמַן רַב זֶהוּ לְכַאוּרָה לֹא כְּהִגְהַת רַמ"א ס' קל"ו סְעִיף ה' שׁוּב רְאִיתִי כֵּן בַּב"ש שָׁם עַכ"ה) וְלֵג' טַעְמִים אֵלּוּ אִין מְקוּם לְחֻלְקָא בֵּין עֲסוּקִין בֵּא"ע לְאוֹמַר לְעֵדִים רָאוּ בְּכַנְסִי שִׁט"ח זֶה יוֹתֵר מִבְּמַצָּאתוֹ מֵאַחוֹרָי וְכִינן, שְׁאֵע"כ הֶרְ"ן מְחַלְקֵי בִּינְיָהֶם גְּבִי פְּנִסִי שִׁט"ח א"כ ה"ה בְּמַצָּאתוֹ מֵאַחוֹרָיָהּ וּבְקַבְלָה גְרוּעַ לְמַר (וְכ"נ בַּתו"ט דְּגְבִי מַצָּאתוֹ מֵאַחוֹרָי מְהֵי אָמַר לְעֵדִים רָאוּ

שכ' ישנה ואפ' אמר לעדים ראו דמהני ברישא הכא לא כו' ורישא פולל לכנסי שט"ח ומצאתו מאחורי דבחדא מחתא מחתינהו במשנה ופסקו בהם הדין אינו גט ואח"כ הסיפא נתן בידה והיא ישנה כו') אמת שי"ל הר"ן ס"ל פטעם ראשון שפרשב"א דכנסי שט"ח אינו גט משום בטלי וכמ"ש במל"מ דאל"כ גם עסוקים בא"ע יהי מהני בכנסי שט"ח.

והמופת לזה שהרשב"א פי"ד דיבמות שפטר טעם זה העלה דבעבא"ע מהני פנ"ל מ"מ יהי איהו שיהי נשאר טעם הר"ן יחיד נגד ג' טעמים אחרים וכש"כ שגם לפ"ד צ"ע בנ"ד מטעם דל"ד נתינה גרוע לקבלה גרוע פנ"ל: קיצור מ"ש כת"ר לחלק בין אמר לעדים ראו ובין עסוקים באותו ענין זהו רק לטעם אחד שהביא הרשב"א בחידושו פ"ק הזורק אבל לשני טעמים שהביא אח"כ ולטעם בעל המאור אין לחלק ביניהם וכמ"ש הרשב"א ביבמות פ"ק חרש (גם בעל המאור חולק על הגהת רמ"א סי' קל"ו ס"ה) ועוד דנד"ז דהוי קבלה גרוע קיל מנתינה גרוע פנ"ל: ד ועוד נ"ל דאפילו בנתינה גרוע דלא מהני עבא"ע להר"ן י"ל דאמר לעדים ראו מהני לפמ"ש במל"מ פ"א מה"ג ה"ט דגבי גירושין מה"ט אמרי' דאם אמר לעדים ראו גט שאני נותן ונחזר ואמר לה כנסי שט"ח זה דהוי גט משום דלא בעי דעתה כו'.

ור"ל דמ"ש הרמב"ם שיתנהו לה בת"ג לא קפדי שתדע היא מזה רק על נתינה ש"ל קפדינו ולכן אם אמר לעדים ראו גט כו' הוי ממש פאומר לה וכן מוכח ממ"ש לקמן בשם ח' הרשב"א גבי היא בטבר' ונחצירה בצפורי כו' וא"צ שיאמרו לה העדים אח"כ רק משום שלא יהא משלחה וחוורת כמ"ש התוספות פ"ק הזורק (דף ע"ח סע"א) ולפ"ז נדאי שנה עדיף מעבא"ע שהרי בעבא"ע לא הוציא מפיו בפ"י שהוא נותן לה גט עב"י סי' קל"ו משא"כ באמר לעדים ראו הרי אמר בפ"י שנותן גט זה לאשתו ומה שבעסוקין בא"ע אמר לה ובאמר לעדים ראו אמר לעדים אין נ"מ פנ"ל וא"כ פנין דאמר לעדים ראו עדיף אין ללמוד ממ"ש הר"ן דבעבא"ע לא מהני בנתינה גרוע לאמר לעדים ראו וי"ל דאמר לעדים ראו מהני גם בנתינה גרוע גם להר"ן ועכ"פ מוכן שבנ"ד עכ"פ אין להיתר זה שפכת כת"ר יסוד ושרש מפמה טעמים הנ"ל גם לדעת הר"ן וכש"כ לפ"ד הרמב"ם וכש"כ לפ"ד הרשב"א והנ"י ביבמות פ"ק חרש: קיצור: שאף בנתינה גרוע לשטת הר"ן דעסוקים באותו ענין לא מהני י"ל דאומר לעדים ראו מהני והוא עפ"מ ש המל"מ פ"א מה' גירושין ה"ט דמוכן דאל"ר עדיף מעב"ע וא"כ אין ללמוד ממ"ש הר"ן דעבא"ע לא מהני די"ל מ"מ אל"ר מהני פפ"ש הגמרא בגיטין (דנ"ה ע"א) וכ"ש בנד"ז דהוא רק קבלה גרוע וא"כ אין להיתר זה שפכת כת"ר לבטל הגט משום שלא אמר ה"ז גיטף שום יסוד ושרש אף לדעת הר"ן פנין שאמר לעדים ראו גט זה וכש"כ לדעת שאר פל הפוסקים: ה ונהיתר הראשון דמעל' ע"פ תשו' ר"ש הובאה בשו"ת מהרש"ל סי' ס"ה דדעת שמירה מיהא בעינן ולהכי נקט רבא כנסי שט"ח שפ"ח שפ"ח פקחין לשמור ולא נייר בעלמא וכ' מר ע"ז וא"כ בנ"ד נמי שלא הרגישה בדבר הנחתב בבית צנארה ולא ידעה מה הוא לא הנה דעתה לשמירה פלל עכ"ל צ"ע פי הרי הרמב"ן והרשב"א והר"ן שתמהו אמתייתין דכנסי שט"ח לאשמעינן בסתמא כו' ע"כ לא ס"ל כהר"ש דלפ"ד לק"מ דלגופיה אצטריך דוקא בכנסי שט"ח הוי גט שיש פאן דעת שמירה אבל בסתם דנותן לה נייר בעלמא אין פאן דעת שמירה ולא הוי גט (ומש"ש ר"ש בחזקת נייר בעלמא סגי עכצ"ל דמייירי בקבלתו בפ"י בתורת שמירה לשיטתו) והנה על קוש' זו בנו בנינים

להוכיח דעסויקי' בא"ע לא מהני בכנסו שט"ח והכי קי"ל וע"כ דלא פר"ש שלדכריו לא מוכחי מדי: ומודינא ודאי דכל הפוסקי' בעו דעת שמירה שהרי הש"ס אמר והא לא מינטר כו' הקא משום אינטורי הוא כו' אבל במה שהצריך רבינו שמחה שיתנו לה בתורת דבר חשוב כשט"ח שאז דרף הפקחין לשמור ולא פשוטן לה בתורת חפץ סתם שא"י מה הוא בזה י"ל שהפוסקי' הנ"ל חולקים עליו דאל"כ לא הנה להם לדקדק במ"ש המשנה לשון פנסי שט"ח פנ"ל ומדבריהם נראה שכל שנותן לה בתורת דבר יהיה מה שיהיה כיון שיודעת בנתינתו יש פאן דעת שמירה והטעם אע"פ שי"ל שפדעטה ס' שמא הוא צרור וכה"ג מ"מ פיון שאינה יודעת מה הוא וס' ג"כ בדעטה שמא הוא דבר חשוב חזקה על בן דעת שאינו מוציא מת"י עד שרואה מה הוא וכשתראה שהוא גט תשמרנו א"כ מה שאינה רוצה לזרקו עד שתראה מהו זהו בעצמו שמירה כי גם שמירה על הספק שמא שמירה ויש פאן דעת שמירה כו' ולכן שפיר קשה להו למה ל"ל פנסי שט"ח כו': קיצור.

מ"ש כת"ר עוד סברא לומר שאין נתינת הגט פלום משום דאיתא בתשו' רבינו שמחה דדעת שמירה מיהא בעינן ובנ"ד לא הנה בדעטה לשומר פיון שלא ידעה מה תחב לה. זה אינו לפ"ד הרמב"ן והרשב"א והר"ן דאל"כ מה הקשו למה נקט במשנה פנסי שט"ח הלא להר"ש זהו פדי שיהיה לה דעת שמירה א"ו ס"ל דכל שנותן לה בדרף נתינת איזו חפץ נחשב דעת שמירה דאף שאינה יודעת מה הוא מ"מ יש פאן ספק אצלה שמא הוא דבר חשוב קצת ע"כ נחשב דעת שמירה: ועמ"ש בחידושי הרשב"א במ"ש עולא ר"פ הזורק והוא שעומדת בצד ביתה כו' וזרקו לה מגורשת בין מדעטה בין בע"כ כו' והיא דמימא בצד ביתה וזרקו לה בתוך ביתה ושלא מדעת אפטר לומר דמגורשת אם זרקו לה בפני עדים ואמר לעדים ראו גט שאני נותן לאשתי דומיא דידה וכעדוהו של ר' יוחנן בן גונדא שהעיד על חרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט ול"ד לישנה דהקא אית לה יד לזכות לה וכיון דיש לה יד אף חצרה קונה לה דומיא דידה דידה אילו נתנה לה סתם ואמר לעדים ראו גט כו' ודאי מגורשת דלא אמרו אינה מגורשת אלא בישנה דלאו בת איגרושי היא אבל נעורה דבת איגרושי היא מגורשת וה"ה לחצרה עכ"ל והובא דכריו במל"מ רפ"ה מה"ג ובריו ובב"י ובב"ש רס"י קל"ט: ופי' ושלא מדעת היינו שלא ידעה כלל מזריקה זו דאם ר"ל שלא מרצונה הא תחלה תני לה בין בע"כ וכ"מ במ"מ ובריו.

גם כ' הרשב"א עוד פן מפנרש גבי מש"ש ר"א אפי' היא בטכר' ונחצירה בצפורי שאז אינה יודעת בשעת זריקתו כלל אם זרקלה ומגורשת לר"א וכה"ג בחצירה הסמוכה לה לעולא ע"ש. מפל הלין מוכח דלא בעי דעטה כלל וכלל רק דעת העדים סגי כל שנתן לה במקום המשממר כמו בחצר המשממרת שעומדת בצידה דהוי פידה וכן י"ל בקעשינא שלה אפי' א"י מזה כלל ואמר לעדים ראו מהני.

ולכאורה דברי הרשב"א אלו הם כסברת בעל המאור שהביא הב"ש סי' קל"ו סעיף ה' סק"ג והתוספות פ' הזורק (דע"ח ע"א) חולקים ע"ז כמש"ל סעיף ג' גם בתשו' ר"ש שבתשו' מהרש"ל סי' ס"ה משמע פהרשב"א: ווא"כ בנד"ז נמי עם שתחבו לה מאחוריה שאינו מקום המשממר מצ"ע מ"מ פיון דהרגישה עכ"פ שתחב לה דבר מה הרי יכולה

לשמור ונדמי לזרק לה גט בחצר שאינה משתמרת והיא עומדת בצידה דמהני כמבואר
מלשון הרמב"ם רפ"ה ה"ב ואע"פ שהיא חצר שאינה משתמרת הגט בתוכה כו' ומשמע דגם
באינה משתמרת סגי עכ"פ בעומדת בצד חצירה דאל"כ הכי הול"ל והוא שהיא חצר
שאינה משתמרת הגט בתוכה.

גם הר"ן ר"פ הזורק ד"ה חצר משום ידה כו' כ' כל' הנה (ול' הש"ע סי' קל"ט סי' א'
והוא משתמרת לדעתה לאו לאפוקי חצר שאינה משתמרת אלא לאפוקי חצר שאינה
משתמרת לדעתה כגון עבדה ע' ט"ז וע' ב"י דר"ל חצר גדולה ביותר שאז גם שעומדת
בצידו אינה יכולה לשמור בצידו האחר והט"ז השיג עליו פי אם שדינו אמת מ"מ לא
מטעם חצר שאינה משתמרת לדעתה אתינון עלה רק משום שאינה משתמרת לגמרי)
וכ"כ להדיא הרמב"ד בס' תמים דעים סי' רל"ט בפ' הזורק על מתני' היתה עומדת בראש
הגג דמקשי עלה בגמ' (דע"ט) והא לא מינטר.

והקשה הוא ז"ל פ"ן שהיא עומדת בראש הגג ל"ל דמינטר והא פל דהוא בתוך רשותה
לא בעי' חצר המשמרת כדאיתא לענין מציאה פ' שנים או חזין לא קשיא דנהי דלא בעי'
חצר המשמרת הואיל והיא בתוך חצירה מפני שהיא משמרת מה שבתוכה ואילו אינה
יכולה היא לא יועיל עמידתה בחצר ולא כלום וע"ז הקשו והא לא מינטר כלומר שאפ"י
היא עצמה לא תוכל לשומר מאויר הגג כו' עכ"ל הא קמן דהיא דיכולה לשומר אע"פ
שהמקום מצד עצמו אינו משתמרת חשוב מינטר וסגי בהכי וכן יש להוכיח מסוגית הגמ'
איזו קרוב לה פל שהיא יכולה לשומר כו' ואע"פ שזרקו ברה"ר שאינו מקום המשמרת
ואע"פ שזהו רק מהתקנה מ"מ בחצירה כה"ג י"ל דמדינא מהני.

וא"כ בנד"ז נמי שתחבו לה הגט בקאלנער מאחוריה אע"פ שאילו לא ידעה מתחילה זו
לגמרי לא היתה משתמרת פי היתה יכול לילך אכל עכשיו שהרגישה מן התחילה אין לה
עומדת בצד חצירה גדולה מזה וחשוב מינטר והגם שלא הרגישה אם הוא גט או ש"ד
מ"מ כפר נת"ל שלפ"ד הרמב"ן ורשב"א ור"ן סגי בהכי דחזקה על בן דעת שלא יוציא
מת"י דברים הנותנים לו בגופו עד שיגיע מהו וזה מוכרח ממתני' דכנסי שט"ח ממה
שהקשו ע"ז פנ"ל וכשתדע יכולה לשומר ושאמר שבנ"ד לא הרגישה מן התחילה פלל
רחוק מן החוש גם הבעל הפהן אינו אומר כן: קיצור גם נד"ז דומה לזרק לה גט בחצר
שאינה משתמרת והיא עומדת בצידה ועי"ז משתמרת מהני וא"כ בנד"ז שתחב לה
בקאלנער והיא יודעת שתחב לה איזה חפץ אין לה עומדת בצד חצירה גדולה מזו רק
יש לחלק דהתם ידעה שזרק לה גט משא"כ הקא מ"מ פ"ן דאמר לעדים ראו גט וגם
הרגישה שתחב לה חפץ חשוב דעת שמירה כמ"ש סע"ף ה' בשם הרמב"ן והרשב"א
והר"ן וא"כ ההיתר הראשון של כת"ר לבטל הגט ע"פ דעת רבינו שמחה ג"כ אינו פלום.

וע"כ חשובה מגורשת ואסורה לבעלה הפהן: סימן רסז גט ממי שענין את אשתו ונסע
למרחק מאד והחליף ונזדמן שהיה שם יהודי א' ממקום האשה ופעל שישלח ג"פ וסיקרו
שם הג"פ ונשלח ליד האשה והנה בהרשאה כ' זה"ל בפנינו עדים ח"מ כו' מסר הבעל
משה וכל שום וחיכה דאית ליה בן יוסף לאברהם בן שמעון גט פרישות להוליכו לאשתו
חנה בת מאיר וליתן אותו לידה וכן אמר בפנינו הבעל משה כו' לאברהם בן שמעון זכה
בגט זה לאשתי חנה בת מאיר ונהרי היא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם והוליקו גט זה

לאשתי חנה בת מאיר ונתן אותו לידה ותהא ידה פנידי כו' ותיפף שיגיע גט זה בינה מייד או מיד שלוחה כו' תהא מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם עכ"ל והשליח אומר שכמ"ש בהרשאה כה ממש אומר הבעל שאמר לו זכה כו' והוליה כו' עד לכל אדם וככלות דבריו מסר לו הגט: וא"כ יש מקום ספק לכאורה מאחר שלא עשו כמ"ש בס"ג שיאמר לו זכה כו' וימסור לו ויקבלנו ממנו אח"כ לתורה ויחזור ויתנו לו ויאמר לו הוליה כו' שאז היה זכי וגם שליחות הולכה אבל בנ"ד שלא מסר לו פשאמר זכה עד אחר שאמר ג"כ הוליה כו' א"כ יש להסתפק דילמא לא גמר לעשותו רק על דבר א' או זכין' או ש"ה ולא אתרונניהו דאם הי' ברור לנו דנתפנין לתרונניהו פגון אם היה אומר כמ"ש ולרונחא דמילתא כו' אז הי' מהני אף אם הי' רק מסירה א' דאין לחוש משום שלא הי' מסירה מיוחדת ע"ד הולכה וא"כ ה"ל פאלו אומר לש"ה טלי גיטך מע"ג קרקע דיש פוסלי בזה וה"ט דהי"ח בסי' קמ"א סל"ה בהג"ה כמ"ש במכמ"א שער סי' י"ג אף נראה דאי משום הא אין לחוש שהרי רוב הפוסקים חולקים ע"ז וגם המכמ"א לא החמיר רק בדאיכא נמי צירוף חששא דמינוי שליח שלא בפניו כו' יעו"ש ולכאורה ראי' לזה מאומר לשנים או לג' תנו שיקתבו ויתנו אף שלא נתן להם ביזו ואין לדחות דהתם הסופר עומד במקום הבעל ומסירתו להשליח ה"ל כמסירת הבעל דלכאורה בסדר הגט סי' למ"ד לא נז' שהסופר ימסור להשליח ע"ש (ומ"ש בהריב"ש סי' שכ"ט צריף שיטלנו מן השליח ויחזור ויתנו לו היינו בש"ק דוקא דהשליח במקום האשה ובעי' ונתן משא"כ בש"ה) ועוד דל"ד פלל לטלי גיטך מעג"ק שהרי מסר לו ביזו אף שהיה תחלה ע"ד זכין' מ"מ הרי את"ל דזכין' מהני א"צ פלל להשליח הולכה ולא הנצרכנו להשליח הולכה אלא דילמא הזכין' לאו פלום הוא וכינן שפן אם הזכין' לאו פלום הוא הרי המסירה היא שיוליכנו ואין הזכין' מפסקת פניו דבאמת לא זכה לה והוא מסר לו ככלותו דבריו א"כ אם הזכין' לאו פלום הוא הרי מסירה זו היא שיהיה ש"ה דהכי אומר לו אלא דכ"ז פשהיה מפרש פן לומר דמשום שפא זכין' לא מהני לכן עושהו ג"כ ש"ה אבל בנ"ד שאמר בל' סתום זכה והוליה א"כ יש להסתפק שפא נתפנין לתרונניהו ע"ד הנ"ל דזהו טוב ומהני ושפא נתפנין רק לא' מהו דהיינו שפא נתפנין לזכין' לבד ותפוס ל' ראשון ושפא רק על ש"ה לבד דתפוס לשון אחרון.

הו אמת דאם נתפנין רק ללשון אחרון היה מקום להקל במקום עיגון גמור כזה וכמ"ש בתשו' הב"ח סי' ק"ב ובתשו' גא"ב סי' מ"ד דסמכי' בכה"ג על ש"ה לבד אבל יש לחוש שפא נתפנין רק ללשון ראשון דהיינו ענין הזכין' וע"ז לחוד ודאי לא סמכינן פמוכן ממ"ש בש"ע סי' ק"מ ס"ה בהג"ה וכ"מ ביש"ש פט"ו דיבמות סי' כ"א (וע' ביש"ש דגיטין שאינו אצלי).

אף לכאורה י"ל דאין פאן מקום לחוש לתפוס ל' ראשון לבדו רק או לתפוס ל' שניהם פנ"ל או ל' אחרון לבד דממ"נ אם אין פאן חזרה היינו ל' תרונניהו דהיינו שאומר זכה לי ואולי יש לפקפק בזה מדינא לכן הוליה ג"כ גט זה כו' ואם אינו מכנין רק לחז מיינייהו א"כ יש פאן חזרה ואזי בתר דבריו האחרונים אזלי' דהיינו ש"ה וע"ד שכ' בתשו' הר"ן סי' מ"ג דכין דק"ל דאמי דבור ומבטל דבור הדבור האחרון הוא העיקר ובטיל פל הדבורים הקודמים אליו כו'.

אכן א"א לומר פן דהא כ' התוס' בב"מ פ"ק ח' (דף ק"ב ע"ב) ובב"ב פ"ז (דף ק"ה) דקיי"ל כר' יוסי דמספקא ליה אי תפוס ל' ראשון או אחרון וע"ש שיישבו המקומות דמשמע מניניהו דתפיס לשון שניהם והמקומות דמשמע מניניהו דבגמר דבריו אדם נתפס.

ונ"ל בב"ב שם וי"ל דבכולהו הוי לר' יוסי פאילו הוציא שניהם ביחד ולהכי הוי הכא ספיקא שהרי סותר זה את זה וא"א לומר שדעתו על שניהם אבל בתמורה ובמרוכה להכי אמר ר' יוסי תפוס ל' שניהם דאין סותר זה"ז וזהו דנזיר כו' דמפרש דבריו קאמר דבגמר דבריו אדם נתפס עכ"ל.

הרי מבואר דספק הוא שפא תפוס ל' ראשון ואין זה קושני' אמ"ש ה"ן הדבור אחרון הוא העיקר כו' דה"ן מנירי כשפירש להדיא שהוא חוזר בו יעו"ש וכיין דמידי דיכול לחזור בו הוא כמ"ש דקיי"ל אתי דבור ומבטל דבור דהיינו כשלא נעשה מעשה והוא מפרש שחוזר בו ודאי הדבור האחרון הוא העיקר אבל הכא שאינו מפרש להדיא שחוזר בו מדיבור הראשון רק שאמר ל' שהוא סתירה לדבריו הראשונים מספקא לו דילמא עכ"ז נתפסין יותר לל' ראשון וכמ"ש רשב"ם בב"ב (דף ק"ה א') ונ"ל דכיין דבתוך פדי דבור אמר שני הלשונות מספקא לו על איזה נתפסין יותר כו' ע"ש (ומלשוננו יראה דלכאורה גם כשחוזר בו בפירוש כיין שהוא תכ"ד מספקא לו לומר שפא עכ"ז נתפסין יותר לל' ראשון מיהו אפ"ל דכשחוזר בפ"י ודאי תפוס ל' אחרון ולא מספקא לו לתפוס ל' ראשון אלא בדליכא חזרה בפ"י רק שמתוך דיבור האחרון משמע ונמשך סתירה לדבריו הראשונים וכיין דמ"מ אין כאן חזרה מפורשת רק משמעות לחד מש"ה יש להסתפק דילמא לא חזר בו פלל ול' הראשון הוא עיקר אצלו אלא שאמר הלשון השני רק דברים בעלמא.

וע' בה"ר"ן רפ"ג דקדושין שיש לחלק טובא בין חזרה מפורשת להיכא שאין כאן רק הוכחה כו') ונ"ל הנ"י בפ' השואל וכתב הריטב"א ז"ל ברם צריף אתה למידע דע"כ לא איירי אלא בב' לשונות הסמוכין זל"ז אבל אינם סמוכים זל"ז כ"ע אחרון עיקר פדתנן כ' בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים הפל הולך אחר התחתון עכ"ל וע' בהרמב"ם פכ"ז מה' מלנה הי"ד לפי שאין האחד תלוי בתבירו כו' אבל דבר שאין האחרון תלוי בראשון הלא אחר אחרון עכ"ל ואפשר דלהרמב"ם לא מספקינן בלתפוס ל' ראשון אלא בכה"ג שהא' תלוי קצת בתבירו בכור בשלשים סאה בסלע וי"ב ד"ז לשנה ד"ז לחדש אבל היכא שיש סתירה מבוארת הלא אחר אחרון וכ"ש כשחוזר בו להדיא ובעה"ת סוף שער ס"ח כ' בשם הר"י בן מיגאש ונ"ל ומה שפסקנו שפעמים הולכים אחר תחתון ופעמים אחר פחות שבלשונות פי אמרי' הלא אחר התחתון היכא דהווי שני דיבורים מחולקים וכ"א מהם דבור בפ"ע וא"צ לחבירו והתחתון סותר את העליון אמרי' מיהדר קא הדר בי' מעליון ולפיכך הלא אחר התחתון.

והיה דשואל גבי מרחץ הלא אחר הפחות שבלשונות ולא אמרי' בהו תפוס ל' אחרון התם משום דדיבור א' הוא זה אחר זה ולא הפריש ביניהם בענין אחר שנעשו שני דיבורין עכ"ל והוא בחי' הר"י בן מיגש פג"פ.

ומהרי"ק ש' יו"ד כ' בשם הרשב"א כתב בו מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הכל הולך
אחר התחנות לא שייך בההוא פלוגתא (דתפוס ל' ראשון או אחרון) דהקא ודאי מיהדר
הוא דקא הדר בי' דעיני בחרושפנייהו וכתב למטה ולא אמרינו תפוס ל' ראשון או ל'
אחרון אלא היקא דמפיק להו בבת אחת כגון איסתירא מאה מעי עכ"ל: ובנ"ד לפי
הרשב"ם פיון דתכ"ד אמר כו' א"כ יש להסתפק שמה תפוס ל' ראשון לבדו וכ"ה לפ"ד
הנמ"י ואף אם נאמר שהלשונו סתרי לגמרי אינו מציל מלומר שמה תפוס ל' ראשון
דהא אמרי' כה"ג פ' בית פור גבי מדה בחבל הן חסר הן יתיר כו' אע"ג דסתרי אהדדי
ולהר"י בן מיגש צ"ע אם נאמר דנ"ד דמי לשני דבורים דהא ל"ד לאיסתירא מאה מעי
שהכל דבור א' משא"כ הקא שני ענינים הם יזכה ויוליד וא"כ הלך אחר אחרון או שמה
י"ל פיון שלא הפסיק ביניהם בדבר אחר ה"ל כדבור אחד ומספקא לן אי תפוס ל' ראשון
כו' ולמ"ש הרמב"ם שאין האחרון תלוי כו' י"ל דה"נ הלך אחר אחרון ולכאורה י"ל
לפמש"ל בשם התוספ' דבתמורה להכי אר"י תפוס ל' שניהם דאין סותר זא"ז א"כ בנ"ד
נמי יכולים לקיים שניהם שאומר לו זכה אף שמה לא מהני זכיה מדינא לכן הוליד כו'
אף אפשר לא חשבנו ליה יכול לקיים שניהם פיון דצריף פירוש לדבריו דאל"כ גבי
מרחץ נמי יכולים לקיים שניהם כדפרשב"ם מי"ב לחדש אם יהיה השנה פשוטה מד"ז
לחדש פשתהיה השנה מעופרת ואפ"ה חשבי' ליה סתרי אהדדי וגבי גט מהיום ולאחר
מיתה חיישי' נמי שמה חזרה הוא אע"ג שיש לפרש בענין שאינו חזרה הוא אלא דכיון
דע"כ דבריו צריכים ביאור א"כ יש להסתפק שמה חזרה הוא ומצאתי בחה"ר פי"נ (דף
קל"ו) שכ' גבי מהיום כו' מספקא ליה אי תנאה הוי כו' איפא דקשני' ליה אמאי לא אמרי'
תפוס ל' ראשון ולא קשיא דאי תנאה הוא תרנוניהו תפסינו לכ"ע.

ולשון ראשון לבד אי אפשר לתפוס דאי חזרה הוי מצי הדר ביה עכ"ל נ' מלשונו דהיקא
דנדאי חזרה הוא אזלי' בתר בתרא וא"כ לפ"ז ממ"נ אין להסתפק בנ"ד על תפוס ל'
ראשון ג"כ מה"ט אבל דבר זה צ"ע דהא במרחץ ובאיסתירא ע"כ יכול לחזור בו
ואעפ"כ מספקינו לשמה תפוס ל' ראשון (ואפשר פנונתו כמש"ל דלא אמרי' תפוס ל'
ראשון פשיש סתירה מבוארת אבל ז"א דמדה בחבל הן חסר יוכיח) והא דלא מספקינו
גבי מהיום כו' לשמה תפוס ל' ראשון היינו משום דא"כ הגט פשר נאנן בתר חומרי
מהדרינו ומידי ספיקא לא נפקא דשמה תפוס ל' אחרון ואיה"נ אם היפך הל' נאמר לאחר
מיתה מהיום אז נמי חיישינו לשמה תפוס ל"ר וע' במהר"א ששון סי' ל"ז שצידד להקל
בזה משום דליפות פחה נתפנון מפלל דאי לאו הכי חיישי' ללשון ראשון ולכאורה יש
לצדד עפ"י תשובת הרא"ש פלל מ"ה סי' ז' למה יש לנו לתלות בחזרה מוטב יש לנו
לומר דליפות פחה נתפנון כו' אם פן ה"נ בנ"ד לא תלינו פלל בחזרה ואמרי' דליפות
פחה נתפנון אם תועיל הזכיה' תתגרש בזה ואם לאו יהיה שליח להולכה כמ"ש הרא"ש
שם ובמהריב"ל ח"ב סי' ג' הקשה על הרא"ש מאי שנא מההיא דמהיום ולאחר מיתה
דמספקינו בחזרה וע"ש מה שתי' ומהרא"ש בסי' ל"ז הנ"ל תי' בע"א משום דכיון דבנדון
דהרא"ש אמר לסוף ענין ש"ק חזינו לייפות פחה נתפנון וז"א בנ"ד דלבסוף אמר ענין
ש"ה וע' במכמ"א ש"ו סי' ה' שיישב דעת הרא"ש דטעמו הוא משום דאל"כ למה נכתב
שליחות ההולכה ותמיהני דמהר"א ששון הפך על ראי' זו דהסופר כותב פמאמר הבעל
ע"ש.

ול"נ לפרש הכי דע"כ לא מספקינו בחזרה אלא כשא"א לעשות שניהם ממש כמו במהיום ולאחר מיתה דממ"נ אם הגט הוא מהיום ממש א"כ מגרשת תומ"י ואין מקום לומר שתה"א א"א עד לאחר מיתה הלכך א"א לתפוס שניהם אלא או תנאה או חזרה וכן ב"ב ד"ז לשנה מד"ז לחדש א"א לומר דתרונויהו אמת דאם מד"ז לחדש ה"ל י"ג לשנה מעוברת משא"כ בעובדא דהרא"ש יכול השליח לקיים שני הענינים שיוליהו לה הגט גם יזכה לה מעכשיו דאע"ג שיזכה עכשיו לא מפני זה א"א שתקבל הגט שנית דאע"פ שאין להצורך כ"כ בזה מ"מ אין מפסיד וא"כ שפיר תלין ליפות פחה נתפגין שמא הזכין לא מהני כו' מאחר שאין פאן סתירה לל' הראשון (אדרבה שני הענינים הם על פועלה א' והוא לגרשה ועסי' קמ"א סמ"ד).

ול"ד לתשו' ריב"ש סי' שכ"ט שכ' ונהה פכר נתבטל ש"ה והיינו ע"י שעשה לו אח"כ ש"ק דהתם ל"ל ליפות פחה נתפגין דא"כ אמאי עשה ש"ה דהתם ודאי סגי לקבלה לחד כיון שהאשה עצמא ש"ק ועוד דהתם היו שטרות) ועפ"ז בנ"ד גמי י"ל דליפות פחה נתפגין.

וע' במכמ"א שם שכ' דאם הש"ה הוא לבסוף לא מספקינו בתפוס ל' ראשון או אחרון אלא תלין דנדאי ליפות פחה נתפגין ע"ש וכ"ש עכשיו שידוע שהגרש אומר כפי שהמסדר אומר לו לומר והמסדר אומר לו עפ"י הש"ע (אלא דטעה המסדר שלא אומר לו ליקח הגט אחר שאומר זכה כו') א"כ ליכא לספוקי בחזרה ודיינינו כפי הלשון דליפות פחה הוא ותו דאפ"י אם היינו חוששין לל' ראשון אפ"ש שאין להחמיר כ"כ כיון שהיתה מהדרת אחר הגט ואף דאי הנה ברור לנו דלא נתפגין רק לל' ראשון לא היינו מקילי מאחר שהובא בש"ע סי' ק"מ ס"ה בהג"ה שני דיעות בזה מ"מ בכה"ג דאין פאן רק ספק שמא תפוס ל' ראשון י"ל דאין להחמיר וכש"כ לפמ"ש שיותר י"ל דדיינינו ליפות נתפגין ויש להתיישב לפמ"ש בחה"ר קדושין (ד"ס ע"א) מהו דתימא האי ליפגא משמע תנאה כו' קמ"ל ולא שירדו חכמים לסוף דעתן של בריות כו' אלא שחכמים נסתפק להן משמעות הלשון האיהו והלכך אע"פ שזה אומר לכה נתפגונתי וזה אומר אני בהכף זה נתפגונתי אנו אין לנו אלא לדקדק עיקר משמעות הלשון ודינו שפגונת המקדש אינה נשמעת לעדים ואין פאן עדים אלא מעיקר הלשון ומשמעותו עכ"ל חה"ר.

וא"כ אם נאמר דכשאמר שני הלשונות זכה והוליהו יש להסתפק מצד הל' בתפוס ל"ר או ל"א אלא שבאנו להקל מצד הוכחה דליפוי פח נתפגין ה"ז לאו פלום הוא ול"ד לתמורת עולה ותמורת שלמי' דאמרי' אם לכן נתפגין כו' דהתם כיון שא"צ עדים הרי הוא נאמן לפרש משא"כ ה"כא: (וצ"ע בתשו' מי" דשייכי לה' אישות סי' ג' דלכאורה יש לשמוע משם דנאמן לפרש משום דלא אתחזק איסורא כו' ואולי יש לחלק).

לכן צ"ל דה"כא ה"ט דלא מספקינו בחזרה כיון שיכולים לקיים שתיהן וכמש"ל ובפרט כמ"ש מהריב"ל שם דחזרה הוא מילתא דלא שכיחא פלל לחזור בו תכ"ד אלא דהיכא שמוכרחי אנו לומר פן פשיש סתירה כמו במרחץ פנ"ל וגבי מהיום כו' היינו משום דתנאה הוא ג"כ דוחק גדול מדלא התנה בפ"י כמ"ש הפנ"י בקדושין (בדנ"ט ע"ב).

וכ"מ ברש"י גיטין (ע"ב א') במשנה בד"ה מהיום ולאחר מיתה ונ"ל ואי משום תנאה הל"ל מהיום אם מתי אכל ה"כא יש לקיים בטוב שניהם שיזכה וגם יוליהו: מעתה אשים

דברתי נידון הקשש השני שיש בהגט והוא שמתוך ההרשאה נזכר שמסדרי הגט היו ע"ה פנין שלא ציוו לו למסור תחלה כשצאמר זכה ולחזור ולמסור לו ולומר הוליה כו' הנה לפרש"י ריש גיטין דבני מדה"י אינן בני תורה ואפ"ה ל"ח רק לשמא נכתב שלא לשמה לחוד א"כ בנ"ד אין לחוש דחזינן דבקיאיין בלשמה שהרי בפתב האחר שם מבואר שצאמר הבעל לסופר כתוב ולעדים חתמו כו' וכתב זה שלח לדובראונני א"כ מסתמא גם בגט שהוא אמר פתוב כו' ועוד דע"י שצאמר השליח בפנ"כ ובפנ"ח יצאנו מחששא דשלא לשמה כמ"ש התוס' בשם ר"י ובחה"ר והתוס' הקשו על רש"י אמאי ל"ח למחנפר ושינה שמו ושמה ונכתב ביום ונחתם בליקלה ונלע"ד ליישב דלמחנפר אין לחוש פלל ברוך גיטין הנכתבי על נייר או קלף ושמו ושמה ידוע גם במ"נ.

ולשמא נחתם בליקלה אין לחוש כ"כ דהא פסק הרא"ש דסמכי בשעת הדחק אר' שמעון א"כ אין לחוש כ"כ שמא נחתם בליקלה. וכה"ג בב"י בי"ד רס"א א' מ"ש הרא"ש בשם הגאונים ומוסרי' להם לכתחלה לשחוט על סמך שיבדקנו אח"כ משום דאי אפשרלי כו' שוב מצאתי בפנ"י ריש גיטין כ' כמ"ש.

והנה הפנ"י שם ובק"א הביא דעת התוס' בפ"ב דע"ג (דכ"ז) דהסופר צ"ל בפיו שפותב לשמו ולשמה ולש"כ ושינה מעכב אפילו דיעבד והוא ז"ל רצה לחלוק ע"ז ולכסוף ביטל דעתו מפני דעת התוס' והפמ"א בחי' ריש זבחים הביא שהרא"ש בסה"ת סי' ג' יישוב בע"א קושני' התוס' ממילה לגט ולדבריו אין הכרח פלל לומר שצריך הסופר להוציא בפיו וע"ש בהרא"ש דמסתפק אי סגי בגט במחשבה כו' הלכך טוב הוא להוציא בשפתיו כו' וכ"פ בשו"ע א"ח סי' ל"ב ס"ח וכו' בא"ר שם סקט"ו משמע דמדינא סגי במחשבה לחוד וכ"כ בתשובת מ"ע סי' צ"ד וראיתי בהרמ"ע שם דקאי נמי אגט וז"ל וכן בגיטי נשים אם הבעל פותבו לשמה במחשבה סגי אבל הסופר צריך שישמע מפי הבעל שיאמר לו כתוב לשם פלונית ולרונחא דמילתא הנהיגו מסדרי גיטין שגם הסופר יחזור ויוציא בשפתיו וגם זו עצה טובה עכ"ל הרי ס"ל דמדינא א"צ הסופר להוציא בפיו וכ"כ שם לעיל מיני' בפשיטות וז"ל וכתיבת הגט לה לשמה שזכר ג"כ הרא"ש בספקותיו של בעה"ת במחשבה סגי אפילו לכתחלה כו' וכ"כ הת"ג סי' קל"א בפשיטות אלא דאשתמיטתי שהתוס' כ' להכף ועונ"ל ליישב קושני' התוס' ממילה אגט די"ל דבמילה גם לר"י לא בעינן לשמה ממש רק דשלא לשמה פוסל פגון לשם הר גריזים ולכן פותי פוסל ועפ"ם פשר אבל בגט דבעי' לשמה ממש עפ"ם פסול אבל מ"מ בישראל כשפותב לשמה א"צ פלל להוציא בשפתיו ודו"ק ומאחר שגדולי האחרונים סוברים דא"צ להוציא בשפתיו א"כ אין לחוש שמא לא הוציא בשפתיו מאחר דאין מעכב דיעבד ולחוש שמא לא נתפנין גם במחשבה על לשמה הא ודאי אין לחוש דמאחר שפתב הגט בשביל פלונית היינו ודאי מחשבה דלשמו ולשמה ולש"כ וע' במרדכי בה' ציצית הובא ב"י רס"י י"א אי נמי יאמר לאשה טוי לי ציצית לטלית ותו לא צריך עכ"ל ור"ל דהאשה א"צ שום אמירה שעל דעת האומר לה לטוות היא עושה וה"נ הבעל ודאי אמר לסופר כתוב כו' פמו שזכר אפילו במינוי על גט שני ובנדאי היה פן גם בגט ראשון וא"כ אף את"ל דהסופר לא הוציא בפיו לשמו ולשמה פשר ועדוף מטוניית האשה שיש הפסק זמן יותר בין ציווי לגמר הטויה כ"ש שבנדאי אמר בפיו לשמו ולשמה כו' פנהוג: ונדון מחנפר בנייר ג"כ אין לחוש שמא אחר הכתי' חתם הגט מן נייר גדול דיש אומרים שהגט

פסול ובטל דכיון ש'הגט הוא על חצי בויגין א"כ גם אם היה בויגין וחתף ממנו חצי אין לחוש בדיעבד לפמ"ש בש"ע אה"ע סי' קכ"ג ס"ג בהג"ה וכל שלא חתף ממנו הרבה יותר מפדי פתיבת הגט הני פדי לפותו וכו' הג"פ ס"ק י"ט הא פדי פתיבת הגט ומעט יותר חשוב דבר מועט והני פליפותו עכ"ל ואף שפתיבת הגט אינו מחזיק כל החצי בויגין ויש בהחצי בויגין גליונות מכל הצדדי וא"כ אם נחשוב החצי הנחתף לגבי פתיבת הגט לבד ה"ל הרבה יותר מ"מ נ"ל שאנן צריכי לחשוב נגד כל החצי בויגין שבו הגט שהוא גליון שלו ועוד דמידי הוא טעמא אלא דכשנחתף מועט מן המרובה דומה לחתי מחובר משא"כ קא גם כיון שיש מקילים בכל ענין אין לבדות חששות שפתיבת חתף מבוגין שלם ותו דנ' מפתב הגט שהסופר כ' באותיות מעורות כמנהג בגיטין א"כ כיון שהיה בקי בזה מסתמא ידע ג"כ שא"ד שנהגו כל סופרי' שמעפבים יותר ונחזר לענין ראשון.

הנה בירוש' משמע כפרש"י כמ"ש בקה"ע שם מדקאמר שאין בקיאים בדקדוקי גיטין וגם מדמסיק שפתיבת השליח בפנ"כ ביום בפנ"ח ביום נכתב לשמה כו' וע"ש בדדיעבד אם לא שאלו בכ"ז אינו מעפב רק שאמר בפנ"כ בפנ"ח.

א"כ למדנו מהירוש' ופרש"י דאף שידענו שהמסדרי' לא היו בקיאי' מ"מ אין לפסול הגט מה"ט וצ"ל דהטעם פנ"ל משום דאין מקום לחוש חששא גמורה רק אלשמה דאלו מחובר ושא"ד לא שכיחי כמ"ש הפנ"י.

ונגד לשמה מהני מ"ש בפנ"כ בפנ"ח. ובחי' רמב"ן מסיק ג"כ דעיקר החששא רק על לשמה לבד יעו"ש וגם להתוס' אין הכרח כלל לפסול הגט פשהמסדרי' לא היו בקיאים כ"כ מאחר דבנ"ד אין לחוש למחנך פנ"ל וגם לשמה לא צינה הבעל לכתוב ולחתום אין לחוש פנ"ל שפתיבת השני מוכיח ויש להשיב הרבה ע"ד תשו' דרכי נועם סי' ג' מ"ש דרוב בקיאים הן היינו רוב הב"ד המסדרי' גיטין תמוה דא"כ איך שייך לומר ואפילו לר"מ כו' סתם ספרי דדייני מיקמר גמירי וכי יש סברא לומר דהסופרי' בקיאי' יותר מהב"ד אמתמה ואם בב"ד יש מיעוט ב"ד שאין בקיאים האיך נאמר דבסופרי' בקיאי' פולם א"ו רוב בקיאים היינו רוב ישראל ממש כל מי שמילא ידו לכתוב גט מסתמא בקי הוא דאל"כ לא היה לבו נותן לו לכתוב וכדאמרי' גבי רמאשמ"ה ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא מ"מ סתם ספרי דדייני מיקמר גמירי יותר משאר כל אדם ורגילות הוא שהסופר פותב גיטין אבל א"צ כלל ב"ד מדינא בכתבת הגט ומ"ש למה חששו בלשמה יותר משאר ה' גיטין כפר נת"ל דלק"מ.

והעיקר פתשו מהרי"ט שם דאין לחוש על הגט משום שהפתיבת מוכיח אם יש בו שום פסול כו' יעו"ש ומה שהקשה הד"נ מ"ש כתי' הגט מנתינת הגט דאמרי' כל שא"י בטיב גיטין כו' י"ל דנדאי בנתינה יש פמה חילוקי' שצריף ליתן מידו לידה ושיאמר לה הא גיטך וגם יש נפ"מ אם נותן על תנאי או לאחר זמן וכו' ג' ורש"י פי' בקדושין (ד"ו סע"א) לא יהא לו עסק עמהן לא יהא דייקן כו' אבל כתי' הגט א"צ ב"ד רק על נתינת הגט י"א שצריף ב"ד ומיהו אם היו המסדרי' הדיוטות גמורי' אפשר אין להקל אבל בנ"ד הרי עכ"פ ניכר שידע המסדר שצריף הבעל לומר פתוב וחתמו כו' וגם ידע שאר הדקדוקים שנהגו לומר לשופרא דמילתא כמו פתוב מא' עד ק' כו' וגם ניכר שהסופר בקי לכתוב א"כ אף שבפרט א' נ' שנפל טעות בסדר מסירת הגט לשליח לא מפני זה נכריח לפסול

הגט בפרט שלא נזכר בו שום פיסול וכש"כ שעכשיו שנדפסו ס"ג אין לחוש כ"כ לשמא לא ידעו ה' גיטין שמסתמא סידר הגט עפ"י הב"ש (ע' במנחות (מ"ב ע"ב) תפילין אינן נקחי אלא מן המנחה היודע שצ"ל לשמן ותוס' פי' בע"א מ"מ נשמע דלכ"ע אין חוששי שמא אירע פסול חק תוכות ושללא פסדן וכה"ג משום דאחזקי ריעותא לא מחזקינן וכמ"ש הפוסקי גבי שהי' דרסה כו' חזקה על בן דעת שאין קלקולי' יוצאים מת"י) וע' בב"ש סי' קמ"א ס"ק מ"ב ונ"ל דאפ"ל דלא היו ע"ה אלא מ"ש שהוא ש"ק לא כ' אלא ליפוי פח כו' וצע"ג מה יפוי פח הוא מאחר שהבעל א"י לעשות ש"ק ועוד דעכ"פ עשו הטפל עיקר ואת העיקר אפ"י טפל לא עשו שלא כ' שהוא ש"ה אשר לכאורה צ"ל לפ"ז דדוקא פשינפר שהיו הדיוטות גמורים שסברו שהבעל יוכל לעשות ש"ק אז הגט פסול אבל אם אסתפק להו שמא יועיל ש"ק ועשו שניהם אין הגט נפסל בכך וכמ"ש שם תחלת התשו' שאותו ב"ד ע"ה היו כו' ואפ"ה רצה להכשיר ועיין עוד בצ"צ סי' ק"י שאין ראוי קלל מההרשאה שמסדר הגט הי' ע"ה דדלמא לאו המסדר כ' ההרשאה.

ואף אם בנ"ד יאמר הכותב שהרשא' שהוא הי' המסדר יש מקום לומר דאין עד א' נאמן לפסול הגט ע' בד"מ ס"ק מ"א מנה וכינן שבלא"ה יש צדדים להקל בנ"ד יש לצקף זה ג"כ: ולרונחא דמילתא הנה אמרתי נבואה לחשבון מהדברים המעכבים בגירושין אם יש לחוש שיארעו בנ"ד.

והם מבוארים בהרמב"ם ריש ה' גירושין. א' שלא יגרש האיש אלא ברצונו הנה אף דמסתמא אין לחוש שמא כפיהו דאין יד ישראל תקיפה מ"מ הרי גבי מומר מבואר בסי' קנ"ד שי"א דכופין אותו ובלבד שיאמר אח"כ רוצה אני וגם הני פאומר איני זן ואיני מפרנס דכופין אותו כיון שא"א לכופו לזון.

בנ"ד אין לחוש דהכתב מוכיח. ה' שיהי' נכתב לשמה גם ע"ז אין לחוש כמ"ש ל' ו' שלא יהיה מחוסר מעשה אחר כתיבתו גם ע"ז אין לחוש כנ"ל בענין מחוסר זחט"י ע"ז תעיד ההרשא'.

לשמא לא הנה הבעל בדעתו אין לחוש דרובא דעלמא בחזקת בריאי קיימי כ"ש שכתבתו מוכיח לשמא הי' העדים פסולים ג"כ אין לחוש מהסתם והכתב השני מוכיח ע"ז לשמא התנה תנאי ע"פ לפני התנאי אין לחוש חזקא דעכשיו ליכא שום תנאי א"כ מהכ"ת נחוש שמא הנה תנאי ותו דהרבה מקילי' בזה: אף אעפ"כ לענין מעשה אין להקל אא"כ ע"י צירוף גט ב' והוא שהמומר חתם בכ"י לסופר שהי' אצלו שיכתוב הגט בדובראוני גם מינה שם ע"י ח"י ב' ע"ח וש"ה.

והנה בב"ש סי' ק"כ נסתפק אם להקל במקום עיגון בכ"י ודעת הג"פ להקל במקום עיגון אבל הפר"ח החמיר שאין להקל ע"י כת"י אף במקום עיגון לא בפסקא ולא במדבר ואינו שומע כו' ומשמע דס"ל דמדאורייתא הגט בטל והיסוד שפנה עליו הפר"ח הוא מחמת הירוש' היא שמיעת הקול היא הרפנת הראש ור"ל לאפוקי כ"י וכבר הובא ירוש' זו בחה"ר פמ"א.

אמנם תמיהני אהפר"ח דלא שפיל לסיפא דהירוש' א"ר אבא מארי בחרש אנו קיימין ואין שליחות לחרש ופי' בקה"ע אבל בבריא מהני כ"י. ר' יוסי אמר בבריא אנו קיימין

למה אינו גט אני אומר מתעסק בשטרותיו וכי נשפּתבו כמתעסק ולא היה דעתו לשליחות וא"כ י"ל לר' יוסי ג"כ אם הזמין עדים שיכתוב בפניהם ושיקיימו כתי"י דאז לא שייך לומר כמתעסק דדוקא כשכתב בפ"ע רק שעדים מכירים כתי"י שייך לומר כמתעסק כו' אבל כשמדברים עמו שיכתוב ומזמין עדים שיכתוב בפניהם ל"ל כמתעסק כו' וא"כ י"ל דאז מהני לר' יוסי ג"כ ולו יהא דלר' יוסי בכ"ע אפרי' כמתעסק כו' מ"מ א"כ במחלוקת שנוי' בירוש' דלר' אבא מארי מהני בפסקת וכינון שפן יש לקיים משמעות ש"ס דילן דמשמע ס"ל דמהני בפסקת כ"י.

(וע"ש בקה"ע ובתוספותיו דפירושו מחנור יותר מפי' המפרש במס' תרומות). ובמכמ"א ש"א סי' ה' האריה בדין זה והנה דעת התוס' והרמב"ם וריא"ז להקל בפסקת בכ"י וכ"ד הרמב"ן בחידושו פמש"א והמכמ"א כ' דלא מכשרי אלא בשכוחב בפני הסופר והעדים שהם רואים בשעה שכותב אבל בכוחב שלא בפניהם ה"ל כאומר אמרו ועפי"ז הסכים גם דעת סה"ת וסמ"ג וסמ"ק והרשב"א לדעת הרמב"ם וסיעתו לפי שהם לא פסלו רק בשולח כתבו למקום אחר אבל ככותב לפני הסופר והעדים נראה לו מדבריהם דס"ל דשפיר דמי לכתוב גט עפ"י כתבו ודעת ר"י להכשיר בכל גונוי ודעת ר"ת והרא"ש והר"ן והטור לפסול בכל גונוי עכ"ד והנה מה שהחליט דשולח כתי"י למקום אחר שיכתבו ויתנו אפי' את"ל דכ"י מהני מ"מ לא עדיף מדבור פה וה"ל כאומר אמרו אינו מוכרח פלל דלא מיבעי' להרא"ה ור"ן דס"ל דממנה סופר ועדים שלא בפניהם עדיף מאומר אמרו א"כ ה"נ הוי כממנה עכ"פ ולא כאומר אמרו אלא אף להחולקים (שדבריהם עיקר יותר) מ"מ י"ל דכתי"י עדיף שהרי הסופר ועדים רואי' כתבו משא"כ כאומר אמרו שומעין משלווחיו והוא ז"ל הכריח בעצמו דלרשב"ג מהני אפילו שולח למקום אחר א"כ פינון דבפסקת ס"ל כר"כ י"ל דה"ה בשולח כמו חרש לרשב"ג ור"כ מיהו מנה אין ראי' כ"כ דר"כ ס"ל דכתב פי הגדה דמאי כמ"ש התוס' גיטין [ע"א] ד"ה אר"ז.

אבל אנו דס"ל דכתב לאו פהגדה דמי רק דמהני בפסקת כמו הרפין בראשו י"ל דכתב בפניהם דוקא בעינו: ומ"מ מל' סה"ת וש"א פ' שכ' וא"כ אין אדם יכול לשלוח כתבו כו' ואי איתא דזה דומה בהחלט לאומר אמרו הרי כבר כ' דאומר אמרו הגט פסול א"ו אפשר לחלק משום שרואים הכתב ידו והנה בת"ג סי' ק"כ סכ"ד כ' בכותב בכת"י לפני הסופר והעדים ודאי דלא גרע מרמיזה כו' ואשתמיטתי מ"ש המכמ"א שר"ת והרא"ש וסיעתם פסלי בכל גונוי גם מסבא יש לחלק דבהרפנה ניכר בשעה שמרפין שמכנין על הן הלכך ה"ל כשמיעת הקול משא"כ בכתיבה אין ניכר פלל מתוך תנועת ידו שמכנין על הן דכמ"כ יכול להיות שכותב לאו רק ניכר אחר הכתיבה לכן ל"ד לשמיעת הקול דנשמע שאומר הן.

וגדולה מזו משמע בתשו' הרשב"א הובאה ב"י באה"ע רס"י צ"ו דדוקא הרפנת הראש הוי כדבור ולא שאר רמיזות יעו"ש וזו תשובה ברורה להת"ג וגם להמכמ"א שכ' דדעת הרשב"א ג"כ להקל בכותב בפניהם דליתא דלא עדיף משאר רמיזה מיהו צ"ע דאמרי' בגמ' שחט בו שנים ורמזו ואמר כתבו גט כו' הרי דלאו דוקא הרפנת הראש בעינו דשאר רמיזה נמי מהני ולדינא אפ"ל קצת סמיכה דבכותב בפניהם מהני דבהא א"ש הא דגרסינו

קולו לאפוקי מדר"כ כו' דקשה דהל"ל לאפוקי מכת"י כדי שצדע דאפילו בפקח לא מהני וכמו שבאמת דעת התוס' וסיעתם דמהני מה"ט דלא אמרו רק לאפוקי חרש כו'.

לכן נ"ל דה"פ דכבר נת' דר"כ ס"ל דכתב ידו הוי פהגדה לכן מהני אפי' בחרש כמ"ש התוס' וע"ז אומר קולו לאפוקי מר"כ דכתב אינו פהגדה ומ"מ בפקח יש חילוקי דכותב לפניהם ה"ל הפתיכה פהרפנה דאע"ג דהרפנה לא מהני בחרש מהני בפקח וכמ"כ כתי' לאפוקי משא"כ כששולח כתבו ליפא ראי' ההרפנה לכן לא מהני ולכן לא אמר סתם לאפוקי כת"י כי אז הוי משמע דכתיבה אפילו בפניהם גריעא גם מהרפנת הראש וזה לימא דאין ר"ל רק דאינה פהגדה אבל אי הוי פהרפנה או לא תלוי אם כותב לפניהם או לא ונהנהבנ"ד שסופר הי' בפניו הנה לפ"ד המכמ"א אפ"ש להקל במקום עיגון דהא לדידנ' רוב גדולי הראשונים מקילים בכותב לפניהם כנ"ל והת"ג הקיל בזה בפשיטות והג"פ מיקל בכ"ע במקום עיגון ואף להפר"ח שקהמיר ביותר גם לא נחית לחלק בין כותב בפניהם או שלא בפניהם אפ"ש לצדד דמסתמא קדמו דיבורים בין הסופר ובין המומר שהרצהו ליתן ח"י ואפ"ש אותן הדבורים מספיקי לגבי מינוי הסופר מיהו י"ל דלימא דמתוך דברי הסופר שאמר לו שיתן חת"י א"כ אף אם השיב שיתן אין בזה משמעות רק שיעשונו שליח ע"י הפכת דומה לאומר לשלוחו שיבטל הגט שאינו חשוב ביטול מעכשיו ויש לחלק דגילוי' דעתא בגיטא לאו מילתא היא כיון שפ"ש נעשה המעשה אבל לשיעשונו שליח י"ל דסגי בגילוי' דעתא כמו במסופן האומר כתבו דא"צ לומר תנו דע"כ מדין ג"ד אתינן עלה וקא איפא ג"ד שמתרצה עכשיו שיכתוב הסופר גט אחר רק שמבטיחו שיחתום ג"כ לו ראי' ע"ז שנתרצה ול"ד לאעשונו בן חורין דאינו רק הבטחה וקיי"ל דלא קנה (ע' גיטין מ ע"ב) דשם לא מהני גילוי דעת מיהו האי דינא אי מהני בשליחות ג"ד תלוי באשלי רב"כ כמ"ש בתשו' אחת מדיני שבת והרשב"א כ' בנדר' ל"ה דלא מהני וע' בט"ז בי"ד סי' של"א ובכא"י שם וע' במרד' ס"פ מי שהיה נשוי ונגדון העדים אף שלא ראו כשכתב לפניהם י"ל דבע"ח אין הפיסול רק מדרבנן לכן בדרבנן יש לסמוך ע"ד הג"פ דס"ל להקל במקום עיגון בכ"ע כנ"ל.

ועג"פ סי' ק"כ ס"ק כ"ה חילק ג"כ בין סופר לעדים ועת"ג סי' ק"ד ס"ק ש"אין דבריו מוכרחי דשינוי' בתרא דהתוס' (ס"ו) דוחק הוא וע' פנ"י פמש"א במשנה אמרו לו נכתוב ובגמ' גבי רב אשי משמע דאין פיסול מדאורייתא בע"ח אלא כששינוי ממש מדברי הבעל אבל כשעשו כמאמר הבעל י"ל שאין כאן פסול מדאורייתא ובפרט בנדון זה שהבעל הוא מומר דלא שייך כלל לומר שקפיד שיוכתב ע"י שליחות דאנן סהדי דאין קפיד כלל ומה שעושה הוא רק משום שמפצירי ומשחדי אותו ועוד יש לצרף מ"ש הפנ"י שיש סברא לומר דאע"ג דרב אשי אמר לאפוקי מרב פהנא עכ"ז אפ"ש דהלכה כר"כ וכמו באומר אמרו לכמה פוסקים ע"ש: סימן רסח שאלה אחר גמר כתיבת הגט קודם החתימה הכעיסו המסדר את המגרש וכאשר חרה אפו מאד צונח האדייע האדייע נישטא קאיין גט איך גיב ניט קאיין גט אפילו פאר פינף הונדערט רופל בזה הלשון דיבר ואח"כ נתרצה ונתפייס וגמר הגט כדת שחתמו העדים ובטל מודעות הכל כדת.

גם אמר אחר שנתרצה בזה הלשון וואש האט איר גימיינט איך ונאלט איר ניט געבין קאיין גט איך ונאלט איר שיקען אומזישט (ר"ל בלא מעות) עכ"ל ואח"כ נתן הגט

להשליח פדת והוא מקום עיגון קצת שהמגרש כבר החליף דתו עכ"ל השאלה: הנה מה שאמר המגרש נישטא קאין גט שכ' רומע"ל שהוא דין מפגרש בש"ע א"ע סי' קמ"א סעי' ג' ונ"ל אם אמר גט זה אינו גט לא אמר כלום עכ"ל והוא ג"כ תלמוד ערוף ר"פ השולח (דף ל"ב ע"א).

לכאורה דבריו נכונים אבל מחמת שאנו רואים בגמרא דבשינוי מועט משתנה מלא ביטול לביטול כמו חרס הוא לא אמר כלום וכשהוסיף תיקה א' ואמר הרי הוא חרס הגט בטל כמ"ש בגמרא וכן בטל הוא הגט בטל ובטל לחוד נסתפקו בגמרא לכן אני מסתפק בנ"ד ג"כ לפי שאומרו נישטא היינו בלה"ק אין פאן (נישט דא) ונמצא שאמר אין פאן גט או אם נאמר דאנמרו נישטא הוא רק הלעז דמלת אין כמו שנדפס בלע"ז דעו"א (משלי ל' כ"ז) מלך אין לארבה דהלעז הוא אונן שום הישריק איז גיט דא קיין מלך כו' ואם פן גיט דא קיין גט הינה ענינו בלה"ק גט אין כמו מלך אין וכן אין מלך בישאל ג"כ י"ל הלעז גיט דא קיין מלך ובת"י לית מלפא וא"כ פ"י גיט דא קיין גט י"ל ע"ד לית גיטא היינו אין גט או ע"ד גט אין או ע"ד אין פאן גט.

ועכ"ז אינו דומה לאינו גט דהתם פ"י אינו קאי על הגט שאינו גט אבל לית גיטא אין הענין שהגט אינו גט כ"א שהוא לא יתן עוד הגט וכאילו אינו ולכן יש להסתפק אם זה דומה ללשון אינו גט שבגמרא דלא אמר כלום כי בחה"ר נשם כ' טעם ונ"ל אינו גט לא אמר כלום דאינו אלא פאומר שאין זה גט ואנו רואים אותו שהוא גט ואינו אלא כמשנה את הידוע עכ"ל ור"ל כמו האומר על העמוד של זהב שהוא של אבן או על האיש שהוא אשה.

אבל לשון אין פאן גט שפיר מצינו דלשון זה שייך אביטול שפיון שבטלו מעתה אין פאן גט דהכי איתא בטור א"ח סי' תרי"ט גבי התרת נדרים ושבועות שהתרה דשבועות ונדרים הוא דוגמא ממש לביטול הגט ונ"ל כל נדרי וחרמי כו' אין פאן נדר כו' אין פאן שבועה כו' בטל הנדר מעיקרו עכ"ל וכה"ג הוא בסידור בהתרת נדרים הרי מבואר להדיא דלשון אין פאן שייך על שהי' נדר ושבועה רק שעכשיו אין פאן מחמת ההתרה שבטל הנדר עי"ז.

א"כ כמ"כ י"ל באומרו אין פאן גט שאין הפנונה שמכחיש את הידוע לומר שאין זה גט כדכתב הרשב"א בפ"י אינו גט אלא דר"ל שעכשיו אין פאן גט מפני שנתבטל ע"י שמבטלו ואף שלא אמר בפירוש שמבטלו ול"ד ממש להתרת נדרים דהתם אמר תחלה חזרנו בו פולם יהיו מותרים אבל ודאי אילו אמרו אין פאן שבועה לחוד לא נתבטלה השבועה עי"ז מ"מ אין לדמות זה לזה דהא חזינו דהרשב"א הנצרך ליתן טעם על אינו גט דלא אמר כלום מפני שאין זה אלא פאומר שאין זה גט כנ"ל משמע הא הי' הפירוש שאינו גט מפני הביטול אע"פ שלא אמר בפירוש שמבטלו היו חוששין לו וא"כ בנ"ד דהפ"י י"ל שאין פאן גט מפני שמבטלו יש לחוש אף שלא הוציא בפיו הלשון שמבטלו כף י"ל לכאורה לדברי חז"ר הנ"ל אמנם לולי דברי החז"ר הנה לפרש"י שלא פ"י כלום בטעם אינו גט דלא אמר כלום י"ל דהטעם בענין אחר דלשון אינו גט משמע משום ענין שפיר יש בו בהגט ריעותא המבטלו ולא שעכשיו בדבור זה הוא מבטלו ולשון עבר אינו כלום.

משא"כ באומרו פסול הוא. דהרי מצינו לשון זה בלהבא דהיינו בטל הוא דהפני' דיתבטל ע"י אמירה זו א"כ בזה הנה צריך רש"י לפרש למה פסול הוא לא אמר פלום מאי שנא מבטל הוא ולכך אמר דפסול לא משמע דאיהו מבטל ליה כנ"ל.

אבל אאינו גט א"צ לשום טעם פיון דמשמע משום ריעותא דלשעבר וכ"כ בב"י סי' קמ"א ד"ה ובאינה לשון מבטלו ונ"ל וכלל הדברים הם שלבטל הגט צריך שיאמר לשון שמשמעו להבא וגם שמשמעו שהוא מבטלו ולא לשמע שהוא מעצמו פסול עכ"ל ואהכי גבי פסול הוא דהוא לשון להבא הנצרך רש"י לפרש דהא דלא אמר פלום הוא משום דאין משמע שהוא מבטלו רק שהוא מעצמו פסול משא"כ אאינו גט י"ל עוד טעם דאין משמעו להבא כנ"ל (מלבד דמשמע ג"כ שהוא מעצמו אינו גט ופסול כו' כנ"ל) וכן בחידושי הריטב"א ר"פ השולח ד"ה ת"ר בטל הוא משמע הטעם דאינו גט לא אמר פלום משום דה"ל דומיא דפסול הוא שכ' וכן פשאמר אינו גט כו' ואפילו נאמר דקאי אשליחות לאו פלום הוא דאפילו אמר שליחות זה פסול הוא לא משמע שהוא מבטל השליחות עכשיו אלא שהשליחות הוא פסול מאליו ואם הוא אינו מבטל למה יהי' פסול ומש"ה כשאומר גט זה פסול הוא אינו גט לא אמר פלום עכ"ל הרי מבואר הטעם דאינו גט לא אמר פלום משום דמשמעו כמו פסול הוא דהיינו שהשליחות או הגט יש בו פסול מאליו ולא שהוא מבטלו וכ"נ פוננת רש"י לכן לא פירש טעם על אינו גט משום דפירש הטעם על פסול הוא.

וזה הטעם עצמו שייך ג"כ על אינו גט. ולפ"ז י"ל דגם בלשון אין פאן גט אין לחוש דאף בלשון זה אין מוכרח לפרשו אריעותא שבגוף הגט רק שאין פאן גט פיוןשביטלו כנ"ל וכל היכא שיש לפרש ב' לשונות אנו מפרשים הלשון דמהני לבטל כמ"ש בגמ' (דף ל"ב ב') מ"מ פיון שלא אמר בפירוש שהוא מפני שמבטלו אין פאן לשון שמשמעו להבא ר"ל לשון שמשמעו ע"י אמירה זו ינמשך הפסול רק משמע לשעבר וא"כ למאי נחוש לה ואין לומר נחוש שפא בטילו ככר י"ל דלהא ודאי אין לחוש בנ"ד עכ"פ פיון דלא שמעו הביטול הסופר והעדים ואיש אחר אין שם בפני מי יבטלו וביטול שלא בפני עדים לאו פלום הוא ואפשר אף לפרש"י יש לחלק דאינו גט לא אמר פלום.

מטעם שלשון זה משמע שהגט עצמו יש בו פסול וריעותא כמו פסול הוא ונהרי זה שקר אבל לשון ניטא קיין גט. וכמו לית גיטא גט אין אינו מורה שהגט יש בו פסול וריעותא אלא הפירוש שהוא המגרש מעכב נתינת הגט ואין לו עוד רצון לגרש וזה עיקר ע"כ י"ל דניטא קאיין גט אינו דומה לאינו גט: (נת' דניטא קאיין גט היינו פי' גט אין או אין פאן גט: ואפשר לא דמי לאינו גט דלא אמר פלום פי' יש לחלק ביניהם לפירוש הרשב"א אכן לפרש"י לכאורה אין לחלק ויותר נראה שאף לרש"י יש לחלק): ב אף צ"ל אחזה"ר למה הוצרכו לטעם דלא אמר פלום מפני דה"ל כמכחיש את הידוע ולא די להם בהא דאין פאן שום משמעות להבא כו' רק לשון עבר.

ונהרי בגמרא מבואר להדיא דאפילו באמר עיקר לשון ביטול הגט פדתנן גט שנתתי לה בטל הוא אפ"ה בעינן שיהי' הלשון מורה דליבטל ע"י אמירה זו אבל באמר לשון שביטל לשעבר לא מהני ולכן נסתפקו בגמרא באמר בטל ולא אמר הוא: ופרש"י משום די"ל דלשעבר לחוד משמע ולא מהני.

ואי הנה ברירא לן דלשעבר לחוד משמע הי' פשיטא לן דלא הנה ביטול כלל מיהו הרמב"ם ס"ל גבי בטל דהוא פועל עבר ואעפ"כ הוי ספק הובא בש"ע סי' קמ"א סע"י ס"ג ואין פן דעת שא"פ. ועיין במכמ"א ש"ז סי' ו' מ"ש לפרש דברי הרמב"ם דאפשר לפרשו על צד הדחק להבא כו' וא"כ באינו גט דלקאורה ודאי לשעבר משמע א"כ א"צ לומר פטעמו משום דאינו אלא פאומר שאין זה גט כו' ואפשר דבאמת הרשב"א קושטא קאמר דלשון אינו גט משמע פאומר כו' אבל גם בלא"ה ניחא משום דהוא לשון עבר ולפ"ז בנ"ד ג"כ שאמר נישטא קאין גט דמשמע לשון עבר אין לחוש אפי' לפמשנ"ת דלשון זה שייך גבי ביטול כו' אף אפ"ל דלשון אינו גט אינו משמע כ"כ לשעבר דאל"כ גבי אינו מועיל למה הנצרך רש"י לפרש משמע דהוא אינו מבטלו אלא מעיד בו שהוא פסול כו' ת"ל דאפילו אי הנה לשון ביטול לא מהני פינו דהנה לשון עבר כדפרש"י לעיל גבי בטל מהו ואפשר גם ברש"י י"ל פן דקושטא קאמר ודוקא גבי לשון ביטול הנזכר החילוק בין עבר להבא אבל בלשונות אלו טעמא רויחא טפי דאינו אלא פמעיד כו' ולכן גבי חרס הוא דחרס לשון ביטול הוא הנזכר הטעם דלא אמר כלום דמשמע לשעבר כו' ולקאורה הנה מקום להחמיר עוד ולומר דכיון דלשון נישטא קאין גט שייך שפיר לומר אחר שביטלו א"כ אע"ג דלא הנזכר הביטול י"ל דיש לזה דין ידות דהא קי"ל פ"ק דנדרים (דף ו' ע"ב וע"א ודף ה' ע"ב) דגבי גיטין שייך דין ידות אע"ג דבקדושין מספקא לן וכמ"ש הר"ן שם (דף ו' ע"ב) בד"ה מגו וז"ל וא"ת ומאי קא מספקא לי בקדושין מאי שנא מגיטין דלכ"ע יש יד פדמוכח סוגיין דלעיל ולא פליגי אלא ביד שאינו מוכיח כו' עכ"ל וכ"כ בחידושי הרשב"א שם ד"ה בעי רב פפא בשם התוספות וא"כ שמא ה"ה בביתוול הגט ופי' ידות מבואר בהרא"ש בפירושו בנדרים רפ"ק (דף ב' סע"א) אינו גומר דבריו לפרש הנדר אלא התחלה בעלמא ומתוכן נזכר שדעתו לידור ומחשבינו ליה כאילו גמר דבריו כו' וע' עוד (ד"ו ע"ב) בפ"י הרא"ש ד"ה אלא כגון.

דאם א"א לפרשו בע"א אפילו אין יד לקדושין מקודשת היא אלא ענין ידות קדושין היינו פשהלשון מסופק רק דמוכח טפי לצד קדושין כו' ע"ש. וא"כ פאן ג"כ י"ל מה שאמר נישטא קאין גט היינו התחלת הביטול ומחשבינו לי' כאילו גמר דבריו לומר אני מבטלו אף י"ל דנישטא קאין גט אינו כלל יד והתחלה לביטול דאפילו לשון אין פאן שבועה דהתרת נדרים הוא גמר ההתרה שמתחלה אמר חזרנו כו' ואח"כ מסיים אין פאן שבועה לחיזוק הענין אבל לא שנה הוא יד והתחלה כו' (הג"ה מיהו לפי הירושלמי בנדרים פרק נערה שהביא הרא"ש בנדרים פרק נערה סי' ט' הזקן אומר אין פאן נדר אין פאן שבועה לפ"ז י"ל דגם גבי ביטול הגט ה"ל יד מוכיח לכל הפחות ואי"ה נדבר מירושלמי זו לקמן בהג"ה עכ"ה).

ועוד אפילו בהתחלה י"ל דאין מהני אי משום שאין זה יד מוכיח אי משום דלא מהני יד בביתוול הגט כמ"ש בתשו' בית אפרים האה"ע סי' קכ"ה (הג"ה פי הרשב"א ונהר"ן פ"ק דנדרים הנ"ל שכתבו דלגבי גיטין לכ"ע יש יד כתבו הטעם דשאני גט פינו דאיכא נתינת הגט דהוי מעשה כו' עכ"ל וגבי ביטול הגט והמעשה לא שייך הטעם הזה ונהפוך הוא דהאיה יהי' מהני היד לבטל המעשה ע"כ לא עדיף מקדושין מיהו גבי קדושין ג"כ פסק הרמב"ם פ"ד מה' קדושין ה"ב דה"ל ספק אם יש יד לקדושין מקודשת מספק עכ"ה) והראי' מהא דנסתפקו בגמרא גבי גט זה בטל ולא סיים הוא אם מהני ופירש"י דהספק

שְׁמָא בְּטַל בְּלֹא הוּא מִשְׁמַע ג"כ לְהִבָּא פְּמוּ בְּטַל הוּא וְהִשְׁתָּא פִּינּוּ דְאִי סִיִּים הוּא ה"ל וְדִאי גַט בְּטַל א"כ יְהִי בְּטַל הַתְּחִלָּה יָד וּמַחְשָׁבֵינוּ לִיה פְּאִילוּ גְמַר דְּבָרֵיו וְאָמַר בְּטַל הוּא שְׁמָא תֵּאמַר דְּבִאָמַת הִינּוּ הַסְּפֵק בְּגִמְרָא זֶה אֵינוֹ דֵּא"כ ה"ל לְפָרֵשׁ יֵשׁ יָד לְבִיטַל הַגַּט אוֹ אֵין יָד כּו': א"ו כּפִרְש"י ז"ל דְּאֵם אֵין הַלְשׁוֹן מִצַּד עֲצָמוּ מִשְׁמַע לְהִבָּא לֹא חִיָּישִׁין לֹמַר דְּהוּי יָד וְעוֹד דְּאֵם הַסְּפֵק מִשׁוּם יָד א"כ גַּם בְּגַט זֶה חֶרֶס אֲמַאי הִחְלִיטוּ בְּגִמְרָא דְלֹא אָמַר פְּלוּם שְׁמָא הוּי יָד לְהָרִי הוּא חֶרֶס וְאֵם נִחְלַק דְלֹא שִׁינָה יָד לְדַבּוּר שְׁלִפְנֵיו רַק לְשִׁלְאֲחֵרִיו כַּנ"ל א"כ בְּנִד"ז ג"כ נִישְׁטָא קֵאִינּוּ גַט אֵינוֹ שִׁינָה לְהִיּוֹת יָד לְבִיטוּל שְׁלִפְנֵיו כּו' וַיֵּשׁ לֹמַר דְּוִדָּאי לְשׁוֹן נִישְׁטָא קֵאִינּוּ גַט בְּלִי הַנְּפִרְתָּ בִּיטוּל לֹא עֲדִיף מִהָרִי אֲתָּ מְקוֹדְשָׁתָּ בְּלֹא לִי דְחָשׁוּב יָדִים שְׁאֵין מוֹכִיחוֹת כָּלֵל רַפ"ק דְּקִדּוּשִׁין (דָּף ה' ס"א) דִּי"ל נִישְׁטָא קֵאִינּוּ גַט ר"ל שְׁלֹא יִתְנַנּוּ לָהּ עוֹד וְכַדְסִיִּים אֵיךְ גִּיב נִיט קֵאִינּוּ גַט אֲפִילוּ פֶּאָר פִּינָף הוֹנְדַעֲרַט רוּפֵל וְהִינּוּ נִישְׁטָא דְכִינּוּן שְׁלֹא יִתְנַנּוּ עוֹד ה"ז אֲצֵל הָאֲשָׁה פְּאִילוּ אֵינוֹ דְּכָף רְגִילִים הָעוֹלָם לֹמַר כְּשִׁמְחִלִּיטִים הָעֲנָנּוּ שְׁנִדָּאי לֹא יִהְיֶה עוֹד הַדְּבָר כּו' וְלֹא גְרַע מִהָרִי אֲתָּ מְקוֹדְשָׁתָּ דְחָשׁוּב אֵינוֹ מוֹכִיחַ כָּלֵל שְׁמָא הוּא קִדּוּשִׁין לְחִבְרֵיו אַע"ג דְּמִשְׁמַע יוֹתֵר שְׁמִקְדָּשָׁה לֹו שְׁהוּא עֲתָה עֲמָה וְגַם יֵשׁ לְדַמּוֹת לְאֶהָא כְּשִׁאֵין נִזִּיר עוֹבֵר לְפָנָיו דְּהוּי יָדִים שְׁאֵין מוֹכִיחוֹת לְהַתּוֹס' רַפ"ק דְּנִזִּיר אַע"ג דְּמִשְׁמַע יוֹתֵר אֲנִזִּירוֹת מִתְעַנִּית וּלְרִש"י שֵׁם אֲפִילוּ יָדִים שְׁאֵין מוֹכִיחוֹת לֹא הוּי וְא"כ בְּנִד"ז נִימָא שְׁמָא הִפִּי שְׁאֵין גַּט לְפִי שְׁלֹא יִתְנַנּוּ וּבְכַרְט שְׁפִיִּים כֹּן וְנָה קְרוֹב יוֹתֵר מִשְׁיִבְטַל גּוּף הַגַּט דְּמִנְיָן יָדַע זֶה שְׁיִוְכַל לְבִטַל הַגַּט וְכַמ"ש בְּתִשׁוּ' הַב"ח סִי' ק"א דְּטוֹב יוֹתֵר שְׁלֹא יִשְׁאַלּוּ מִמֶּנּוּ שְׁיִקְבֵּל עָלָיו שְׁלֹא לְבִטַל הַגַּט כּו' שְׁאֵז לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ כֹּל עֵיקַר שְׁיֵשׁ כַּח לְבִטַל כּו' הָרִי דְאֵין רְחוּק שְׁלֹא יָדַע כָּלֵל שְׁיִכּוֹלִים לְבִטַל הַגַּט וְא"כ יֵשׁ יָדִים מוֹכִיחוֹת לְהִפְּךָ שְׁלֹא נִתְכַּנֵּן לְבִטַל הַגַּט רַק לֹמַר שְׁלֹא יִתְנַנּוּ כּו' וְאַע"ג דְּבִסְדֵּר הַגַּט שְׁנֵי סִי' כ"א כ' לֹמַר שְׁיִקְבֵּל עָלָיו שְׁלֹא יְבִטַל הַגַּט כּו' אֲלֵמָא לֹא ס"ל מ"ש הַב"ח אֵף בְּאָמַת לֹא רָאָה תִּשׁוּ' הַב"ח: וְגַם י"ל ה"ט מִשׁוּם דְּלֹא חִיָּישִׁין שְׁיִבְטַל פִּינּוּ דְאֹמְרִים לֹו שְׁכַּבְרָה נִתְגַּרְשָׁה ע"י הַקְּבֵלָה כּו' אָבֵל בְּגוּף הַסְּבָרָא ל"פ אַהַב"ח וְעַכ"פ אֵין כָּאֵן יָדִים מוֹכִיחוֹת שְׁנִתְכַּנֵּן אֲבִיטוּל הַגַּט.

ע"כ אֵף לְהַרְמַב"ם דַּס"ל דְּכְשִׁבְיטַל גּוּף הַגַּט א"י לְגַרְשׁ בּוּ כָּאֵן אֵין לְחוּשׁ כָּלֵל לְבִיטוּל גּוּף הַגַּט כַּנ"ל לְכֹן כְּשִׁנְתְּרָצָה אַח"כ י"ל לְכַאוּרָה דְּמַהֲנִי לַכ"ע מִיְהוּ הִינּוּ דְּוִקָא אִם צְנוּה אַח"כ לְחַתּוּם וְלִיתָן מִשְׁא"כ הִכָּא וְנָה יִתְבָּאָר לְקַמְן אוֹת ט': נַח' שִׁי"ל דְּהַרְשָׁב"א מוֹדָה בְּדִינוּ דְּרִש"י הִיכָא דְהוּא לְשׁוֹן עֵבֵר אֵינוֹ בִּיטוּל וְהִנֵּה בָּאֵין כָּאֵן גַּט אֵין לְהַחְמִיר מִשׁוּם יָדוֹת הַבִּיטוּל אֵי מִשׁוּם דְּזֶה אֵינוֹ יָד וְהַתְּחִלָּה רַק גְּמַר וְגַם לֹא עֲדִיף מִיָּדִים שְׁאֵין מוֹכִיחוֹת וְגַם י"א דְאֵפִי יָדִים מוֹכִיחוֹת לֹא מַהֲנִי בְּבִיטוּל הַגַּט): הַג"ה שְׁכַתְּבִתִּי לְאַחַר כְּמָה שְׁנֵים אַחַר שְׁכַתְּבִתִּי הַתְּשׁוּבָה זֹו ת"ל.

וְהוּא כִּי כְּבָר הַעִירוֹתִי לְעֵיל סְעִיף א' דִּישׁ לְחַלֵּק טוֹבָא בֵּין לְשׁוֹן אֵינוֹ גַּט דְּלֹא אָמַר פְּלוּם מִשׁוּם דְּמִשְׁמַע שְׁאֹמַר שְׁיֵשׁ רִיעוּתָא וּפְסוּלָא בְּהַגַּט עֲצָמוּ וְלֹא מִשׁוּם שְׁהוּא מְבִטְלוּ וּבֵין אֵין כָּאֵן גַּט אוֹ גַּט אֵין אוֹ לִית גִּיטָא דְאֵין מִשְׁמַעוּ כָּלֵל מִשׁוּם שְׁיֵשׁ רִיעוּתָא בְּהַגַּט כ"א אֲדַרְבָּה שְׁהַגַּט אֵין כִּי הוּא מְאֵבֵד אוֹתוֹ וּמְבִטְלוּ פְּאִילוּ אֲבֵד מִן הָעוֹלָם וְאֵף שְׁפִיִּים אוֹן אֵיךְ גִּיב נִיט כּו' אֲדַרְבָּה זֶהוּ מְסִייעַ לְזֶה הַפִּירוּשׁ שְׁהַגַּט מִצַּד עֲצָמוּ אֵין בּוּ רִיעוּתָא אֲלֵא שְׁהוּא מְאֵבֵדוּ וּמְבִטְלוּ וְאֵין לֹמַר דֵּא"כ ה"ל רַק עֲנָנּוּ אֲחַד וְהִינּוּ אֵיךְ גִּיב נִיט כּו' וְכַנ"ל סַע"י ב' דִּי"ל דְּהָרִי עַכ"פ מְגַלְּהָ דַּעְתּוֹ בְּפָה מְלֹא שְׁרוּצָה עַכְשָׁיו לְהָרוֹס עֲנָנּוּ הַגַּט בְּכָל הָאֲפָשֶׁר

וא"כ דיינינון לישגיה מה שהוא סובל וא"כ נישטא קאינו גט י"ל סובל ביטול מה שפכתב
פבר און איך גיב ניט מורה ביטול שלא יחתמו ולא יתנו עוד וכה"ג יש במשנה ה' פ"ק
דנזיר גבי ואם סתם נזרתי ופי' הרע"ו כמו שידונו חכמים לשונו וראיתי זה אינה שנים
בשו"ת משפנות יעקב שנדפסו מתדש ושם אה"ע סי' ל"א נשאל על שאילה זו ממש
שנשאלתי עליה ג"כ והשיב וז"ל.

הנה נלע"ד דמה שאמר בלשון נישט דא קאינו גט אין בזה שום חשש לשון ביטול דלא
עדיף לשון זה מהאומר גט זה שנתתי לה אינו גט כו' אפ"ה קיי"ל דלא אמר פלום עכ"ל
וחיז מפבודו לא דמי כלל מטעם שפכתתי לעיל דאינו גט לפרש"י והריטב"א ענינו כמו
אומר פסול הוא משא"כ נישטא אינו אומר שיש פיסול בעצם הגט כ"א שהוא מבטלו
וכן לפי הרשב"א באינו גט מכחיש את הידוע אבל הכא שאינו תולה הענין בגוף הגט
שאינו גט אינו כמכחיש את הידוע כ"א שהגט גט אלא שהוא פאילו אינו מפני שהוא
מבטלו וכמו מה שהזקן אומר אין פאן נדר דאינו מכחיש הידוע לומר שלא נדר מעולם
אלא שאע"פ שזדאי נדר עכ"ז פינן שהוא מתיר את הנדר הרי אין פאן נדר וראיתי לו
ז"ל שחילק ביניהם וז"ל וראיה מפונרשת דגבי הפרת נדרים קיי"ל דבעל שאמר אין פאן
נדר ה"ז לא היפר והיא פרייטא בנדרים פרק נערה המאורסה (דע"ז ב') ומפונרש בש"ע
סי' רל"ד סעיף ל"ז וטעמא דבהפדה בעינו לישנא דלהבא דבעל מיגז גיז ולהכי קיי"ל
דבעל שאמר בלשון חכם לא אמר פלום דחכם עוקר הנדר מעיקרו הרי להדיא דלישנא
דאין פאן נדר לישנא דמעיקרא משמע עכ"ל.

ולפע"ד שגג הרבה בזה דהטעם שפכתב דבעל שאמר אין פאן נדר לא אמר פלום משום
דבהפדה בעינו לישנא דלהבא א"כ מה יענה הטעם על מ"ש בגמרא שם פשהבעל אומר
אי אפשי בו (ענין רשב"א שם העתיק אי אפשי בו) לא אמר פלום והרי בהדיא מבואר
בגיטין ר"פ השולח (דף ל"ב ע"א) דגבי ביטול הגט מהני דוקא לשון אי אפשי בו משום
שזהו לישנא דלהבא.

וכ"פ בטוש"ע אה"ע סי' קמ"א סעיף ס"ג. ועוד קשה הרי בשו"ע י"ד סי' רל"ד סל"ז
שם כ' שהבעל פשמיפר אומר לשון שענינו עקירת הנדר מעיקרו.

וא"כ איך פכתב הוא שהטעם דאנמרו אין פאן נדר אינו פלום הוא מפני שלשון זה משמע
עקירת הנדר מעיקרו איך הרמב"ם ושו"ע יכתבו לפסוק שני דברים הסותרים זה את זה
תוף פדי דבור אלא על פרוח מוכרח דהא דאין פאן נדר ה"ז לא הפר אינו מהטעם שפכתב
הוא דהא זה שמשמען עקירת הנדר מעיקרו מעליוותא הוא להרמב"ם וש"ע וא"ת דהא
באמת הכ"מ ר"פ י"ג מה' נדרים הקשה על הרמב"ם מסוגיא דנזיר (דף כ"ב ע"א) דמסיק
דבעל מיגז גיז ולא עוקר הנדר מעיקרו עכ"ז הרי תירץ דבריו א"כ איך הביא עזר
מהש"ע והרמב"ם פנגדו ועוד הא בנזיר שם (דכ"א) איבעיא לן אי בעל מיעקר עקר או
מיגז גיז והביא הרבה פשיטות לכאן ולכאן ולהמ"י קשה למה לא הביא מברייטא
שבנדרים פרק נערה הנ"ל דבעל שאמר אין פאן נדר לא אמר פלום שהטעם משום דהו
לישנא משמע מעיקרא ולא מהני בלשון בעל דאינו עוקר הנדר מעיקרא אלא ודאי האמת
יורה דרכו דהא דאין פאן נדר לא אמר פלום לא שייך פלל בענין מיעקר עקר או מיגז
גיז.

ושפיר י"ל דזהו לישנא דלהבא כמשמעות הרמב"ם פ'ק שלשה עשר מה"נ הלכה ב' ואעפ"כ אינו כלום וכמו באי אפשי בו והטעם נ"ל כמ"ש בחידושי הרשב"א בנדרים שם זה פהלקתו וזה פהלקתו הבעל אומר מופר לה בטל לה והזקן אומר אין פאן שבועה כו' לא יאמר אדם לאשתו בשבת כו' איכא למיזק הא אפילו באומר לה אי אפשי בהן.

אין פאן נדר לא אומר כלום וא"כ האיך יועיל טלי ואכלי כו' ונ"ל מתוך דברי התוס' דמדאורייתא פל שמוציא בשפתיו צריך הוא לומר מופר ליכי בטל ליכי הא אומר בלשון אחרת פגון אי אפשי בו וכיוצא בזה לא אומר כלום וכדדרשינן בזה הדבר: אבל אם אינו רוצה להוציא בשפתיו מבטל או מיפר בלבבו ונדיו עכ"ל הרי דבריו מבוארים דהא דבעל שאומר אי אפשי בו או אין פאן נדר לא הפר זה נפקא לן מזה הדבר כמבואר בהדיא בגמרא פ'ק נערה המאורסה שם (דף ע"ז סע"ב ודף ע"ח ע"א).

חכם מתיר ואין בעל מתיר בעל מיפר ואין חכם מיפר יעו"ש אלא ה"ן שם (דע"ח תחלת ע"א) כ' ולפ"ז משמע לי דלישנא דמיפר שינה מפאן ואילך. ולישנא דמותר בנדר שהיה מותר מעיקרו עכ"ל וכ"מ לכאורה בתשו' המינותות להרמב"ן סי' רס"ב פדלקמן בסמוך.

ויש להקשות עליו דא"כ אמאי לא פשיט לן מפאן בנזיר (דכ"א) דבעל מיגז מיגז ולא מייעקר עקר ועוד מה יאמר על אי אפשי בו. גם בפירוש הרא"ש שם משמע דפליג בחדא על ה"ן שכ' (דף ע"ז סע"ב) חכם שאמר בלשון בעל בלשון הפרה לא אומר כלום דהפדה משמע מפאן ולהבא (ובא) [ובלא] טעם כמו ואת בריתי הפר וכן בעל שאמר בלשון הפרה לא אומר כלום פדי ליתן חילוק בין הפרת בעל להפדת חכם עכ"ל הרי לא פירש משום דלישנא דמותר משמע שהיה מותר מעיקרא כמ"ש ה"ן אלא דלישנא דמותר יש לפרשו ג"כ להבא וכולל תרי לישני ואעפ"כ בעל לא אומר כלום פדי ליתן חילוק א"כ גם בענין אין פאן נדר יש לומר פן ומדברי רש"י בנדרים משמע הטעם משום דגבי בעל פתיב יפר וכן גבי חכם יש דרש דדוקא לשון מותר כו' עכ"פ מכ"ז מוכרח דהא דאין פאן נדר אינו מוכרח כלל דמשמע רק לשון מעיקרא אלא כמו לשון הפרה שיש לפרשו ג"כ להבא וכולל תרי לישני ואעפ"כ לא מהני גבי בעל משום זה הדבר דדוקא הפרה או ביטול דהוא ענין הפרה ממש ולא לשון אחר וא"כ שפיר יש לומר דמהני בביטול הגט כשאומר די די אין פאן גט כו' ולא דמי כלל לאינו גט ואין להמשכנות יעקב שום ראיה מסוגיא דנדרים (דף ע"ז) שהביא: (ב) ועוד אפילו לסברת ה"ן דלשון מותר משמע שהיה מותר מעיקרו וכן י"ל לשון אין פאן נדר לפ"ד הירושלמי ולסברת ה"ן הרי על פ'ק לא נכחיש הידוע לומר שלא נדר כלל מעולם דהא נדאי נדר אלא הענין שהחכם ע"י שמתיר הנדר עכשיו עוקרו למפרע וכאילו לא היה פלום מעיקרו זה נדאי ברור הפירוש גם לה"ן וא"כ גם לשון אין פאן נדר הענין פן שלא נכחיש שנדר אלא שע"י היתר זה עוקרו למפרע שלא היה שום ממשות בנדר למפרע.

וכ"כ בתשו' להרמב"ן סי' רס"ב מהו לשון מחול כו' תשובה מלשון לא יחל כו' שלשון לא יחל לא יתיר והענין כמתיר הקשר שחזר הענין פאילו לא היה וכאדם שמצא חבל קשור והתירו ונהרי הוא פאילו לא היה וזהו שאמר שחכם עוקר הנדר מעיקרו ומחילה

ג"כ שְׁעוּשָׁה אֶת הַחֹב או אֶת הַחֶטָּא פְּאִילוּ לֹא הָיָה כּו' מִשָּׂא"כ בְּלִשׁוֹן הַפְּרָה שֶׁהוּא פְּדָבֵר שִׁינּוּ אֶלָּא שִׁישׁ מְעַכֵּב מִלְהַשְׁלִימוֹ כְּמוֹ מִפְּרַח מְחֻשְׁבוֹת עֲרוּמִים כּו' ע"כ"ל [ע' מִפְּתַח].

עכ"פ גם לְשׁוֹן מַתִּיר לֹא נִכְחֵישׁ שֶׁהִיָּה קָשֶׁר גְּמוּר אֶלָּא ע"י שֶׁהַתִּירוֹ חוֹר פְּאִילוּ לֹא הָיָה וְנָהוּ ג"כ עֲנִין אֵין פֶּאן נִדָּר לְשַׁטְתָּם וְאִם פֶּן הָרִי עֲנִין שֶׁהַבְּעַל מְבַטֵּל הַגֵּט הוּא מִמֶּשׁ כַּה"ג כְּמוֹ הַתֵּר הַקָּשֶׁר וְכְמוֹ עֲנִין הַמְּחִילָה כְּמִשִּׁי"ת הַיֵּינוּ לְמ"ד שִׁיּוּכָל לְבַטֵּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט מִמֶּשׁ אִם בִּיטּוֹל בְּפִירוּשׁ דְּזָהוּ הַנְּדוֹן שֶׁלָּנוּ לְחֹוֹשׁ לְבִיטּוֹל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט וְהַנָּה לְמ"ד שִׁיּוּכָל לְבַטֵּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט הַקָּשָׁה הַרְשָׁב"א דְּכִינוּן שֶׁנִּכְתַּב פְּדִין לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה הָאֵיךְ הוּא חוֹזֵר וּמְבַטֵּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט אִטּוֹ כּוֹתֵב סֵפֶר תּוֹרָה לְשִׁמָּה יוּכַל הוּא לְחוֹזֵר וְלוֹמֵר שֶׁלֹּא יֵהָא פְּתוּב לְשִׁמּוֹ י"ל דס"ת לֹא חִסֵּר מִיָּדִי אַחֲרֵינָא כּו' עַד אֶבֶל הֵכָא מַעֲשֶׂה זּוּטָא הָוִי כֹּל פְּמָה דְלֹא מְטָא לִידָה וְלָכֵן מְצִי לְבִטּוֹלֵי עכ"ל וְהוּא מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּגִיטִין פֶּרֶק הַשּׁוֹלֵחַ (דף ל"ב ע"ב) בַּד"ה רַב שִׁשִּׁת וּר"ל שֶׁמְבַטֵּל מַה שֶׁצָּוָה לְקוֹתְבוֹ לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה וְה"ל פְּאִילוּ לֹא נִכְתַּב לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה וְלָכֵן אֵין חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ וְכֵן מְפָרֵשׁ בְּחִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א בְּקִדּוּשֵׁין שֶׁם דְּכַל פְּמָה דְלֹא מְטָא גִיטָא לִיד הָאֵשָׁה יָכוֹל הוּא לְבַטֵּל הַגֵּט לּוֹמֵר שֶׁתְּבַטֵּל שְׁלִיחוּתוֹ לְמַפְרַע וְהָוִי פְּאִילוּ עֲשָׂאוּהוּ מְדַעְתּוֹ וְלֹא הָוִי לְשִׁמָּה וּפְסוּל עכ"ל.

וכמ"כ נִפְרָשׁ עֲנִין אֵין פֶּאן גֵּט. הַיֵּינוּ שֶׁנֶּעְקָר הַגֵּט מֵעִיקְרוֹ וּמִתְחַלְתּוֹ וְנַעֲשֶׂה פְּאִילוּ לֹא הָיָה גֵּט.

כְּמוֹ בְּלִשׁוֹן אֵין פֶּאן נִדָּר לְפִי הִירוּשְׁלָמִי ע"פ פִּי תְּשׁוּבוֹת לְהַרְמַב"ן וְהָר"ן הַנ"ל. הָרִי בְּאַמַּת פֶּן הוּא שַׁע"י בִּיטּוֹל זֶה שֶׁמְבַטֵּלוֹ עֲכָשְׁיוֹ בְּלִשׁוֹן לְהַבָּא פִּינוּן שֶׁנִּתְבַּטֵּל עִי"ז גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט ע"כ שֶׁנֶּעְקָר לְמַפְרַע פְּאִילוּ לֹא נִכְתַּב לְשִׁמָּה כֹּל וְנָהוּ עֲצָמוֹ הַמְּכוּוֹן בְּלִשׁוֹן אֵין פֶּאן גֵּט כְּמוֹ אֵין פֶּאן נִדָּר שֶׁמַּתִּיר הַקָּשֶׁר וְנַעֲשֶׂה פְּאִילוּ לֹא הָיָה אֶבֶל לֹא שֶׁלֹּא הָיָה מִמֶּשׁ אֶלָּא אַע"פ שֶׁהִיָּה קָשֶׁר וְאִיסוּר הַתֵּר עַד שֶׁהוּא פְּאִילוּ לֹא הָיָה וְכַמ"כ פֶּאן אַף שֶׁנִּכְתַּב הַגֵּט לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה ע"י בִּיטּוֹל זֶה נַעֲשֶׂה פְּאִילוּ לֹא נִכְתַּב לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה וְא"כ שֶׁפִּיר שִׁיָּךְ אֵין פֶּאן גֵּט וְא"ת א"כ אִמְאִי לֹא מְהַנִּי בְּבִיטּוֹל הַגֵּט לְשׁוֹן עֶבֶר כְּמוֹ פְּסוּל הוּא אֵינוֹ גֵּט מֵאַחַר שַׁע"י בִּיטּוֹל זֶה נִחָשֵׁב לְמַפְרַע פְּאִילוּ לֹא נִכְתַּב לְשִׁמָּה.

א"כ שֶׁפִּיר שִׁיָּךְ פְּסוּל הוּא שֶׁהָרִי לֹא נִכְתַּב לְשִׁמָּה וּתְנוּן רַפ"ג דְּגִיטִין כֹּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשׁוֹם אֵשָׁה פְּסוּל פִּיצָד כּו' יַעו"ש הָרִי בְּשֶׁלֹּא לְשִׁמָּה שִׁיָּךְ דּוֹקָא לְשׁוֹן פְּסוּל הוּא וְכֵן שִׁיָּךְ בּוֹ אֵינוֹ גֵּט וְאִפ"ל שֶׁמְזָה יֵשׁ רֵאָזָה לְדַבְּרֵי הָאוּמְרִים דְּגּוּפוֹ שֶׁל גֵּט אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל כ"א שֶׁמְבַטֵּל הַשְּׁלִיחַ הוֹלְכָה וְנָהוּ רַק מִפֶּאן וְלִהַבָּא ע"כ אֵין שִׁיָּךְ בּוֹ לְשׁוֹן עֶבֶר וְלֹא לְשׁוֹן פְּסוּל הוּא אֵינוֹ גֵּט אֲמָנָם לְדַבְּרֵי הָאוּמְרִים שֶׁיָּכוֹל לְבַטֵּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט וְהַיֵּינוּ שֶׁנֶּפְסֵל לְמַפְרַע פְּאִילוּ נִכְתַּב שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה כַּנ"ל בְּשֵׁם הָרִיטְב"א וְהַרְשָׁב"א ע"כ צ"ל דְּהַלְשׁוֹן צְרִיךְ לְהִיּוֹת מִשְׁמַע שֶׁמְבַטֵּלוֹ עֲכָשְׁיוֹ אֶלָּא שַׁע"י זֶה נִתְבַּטֵּל לְמַפְרַע וְנָהוּ כְּשִׂאוּמֵר אֵי אֲפָשִׁי וְכַה"ג מִשָּׂא"כ כְּשִׂאוּמֵר לְשׁוֹן הַמּוֹרָה שֶׁהוּא פְּסוּל לְמַפְרַע כְּמוֹ אֵינוֹ גֵּט פְּסוּל הוּא לֹא מִשְׁמַע כֹּל שֶׁהוּא מְבַטֵּלוֹ כ"א שִׁישׁ בּוֹ פְּסוּל וְרִיעוּתָא מִצַּד עֲצָמוֹ וְנָה לֹא מְהַנִּי כֹּל דְּהָא אֵין בּוֹ רִיעוּתָא מִצַּד עֲצָמוֹ אֶבֶל לְשׁוֹן אֵין פֶּאן גֵּט לֹא מְכַרַח כֹּל שִׁישׁ בּוֹ רִיעוּתָא מִצַּד עֲצָמוֹ כ"א שֶׁהוּא מְבַטֵּלוֹ עֲכָשְׁיוֹ דּוּמְיָא דְּהַתְּרַת חֲכָם בְּלִשׁוֹן אֵין פֶּאן נִדָּר שֶׁהַעֲנִין דּוֹקָא שֶׁעֲכָשְׁיוֹ מְבַטֵּלוֹ אֶלָּא שִׁישׁ בְּכַח בִּיטּוֹל זֶה לְעוֹקְרוֹ לְמַפְרַע אֶבֶל עכ"פ הַבִּיטּוֹל הוּא עֲכָשְׁיוֹ לֹא שֶׁהוּא נִדָּר טְעוֹת לְגַמְרֵי דָּאִם פֶּן לֹא הָיָה צְרִיךְ הַתְּרַת חֲכָם כֹּל לּוֹמֵר לוֹ מוֹתֵר לָךְ או אֵין פֶּאן נִדָּר

אָלָא רַק הַוְרָאָה שֶׁהַגָּדֵר אֵינוֹ נִדְרֵי אֲבָל כְּשֶׁצָּרִיךְ הַתְּרָה הַיְיָנוּ שֶׁדוֹקָא עֲכָשְׁוּ מִתִּיר אֵת הַקְּשֵׁר רַק שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּאֵילוֹ לֹא הָיָה הָרִי עַכ"פּ לְשׁוֹן אֵין פֶּאן מִשְׁמַע שֶׁעֲכָשְׁוּ מִתִּירוֹ א"כ כַּמ"כ פִּירוּשׁ אֵין פֶּאן גַּט הַיְיָנוּ שֶׁעֲכָשְׁוּ דוֹקָא מִבְּטָלוֹ אָלָא שֶׁבְּכַח בִּיטוּל זֶה דְּעֲכָשְׁוּ נֶעְקַר לַמְּפָרַע וְלֹא דְמִי כָּלֵל לְאֵינוֹ גַּט לֹא אָמַר כְּלוּם מִשׁוּם דְּלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע דְּלֹא אִיהוּ מִבְּטָל לִיָּה וְכַנ"ל הָרִי מְוַכְרַח לְהַפְּךָ מִדַּעַת הַמ"י אָלָא דְלִשׁוֹן אֵין פֶּאן גַּט מְהֵנִי בְּבִיטוּל הַגַּט וְלֹא דְמִי לְאֵינוֹ גַּט פְּרַחֲוּק מְזַרְח מִמַּעַרְב כַּש"כ פֶּאן דְּהוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִלְתּוֹ דְּמִסִּינִים אִיךְ גִּיב נִיט קֵאִינִן גַּט דְּמוּרָה בְּעֵלִיל דְּהוּא הַגּוֹרֵם עֲכָשְׁוּ שְׁאֵין פֶּאן גַּט וְלֹא שֶׁהַגַּט מְצַד עֲצָמוֹ פֶּסוּל וְשֶׁפִּיר הָיָה רְאִיָּה מִסִּינִים לְשׁוֹנוֹ עַל תְּחִלְתּוֹ וּמִשְׁנָה שְׁלִימָה שְׁנִינִי פ"ח דב"ב (דף קכ"ו ע"ב) פֶּתַב בֵּין בְּתַחֲלָה בֵּין בְּאַמְצַע בֵּין בְּסוּף מִשׁוּם מִתְּנָה דְּבָרֵיו קֵיִימִין וְכַמ"ש בְּטוּש"ע ח"מ ס' רפ"א ס"ז וְגַם תְּחִלַּת אוֹמְרוֹ הָאֲדִייעַ הָאֲדִייעַ נִישַׁט דָּא קֵאִינִן גַּט מוּרָה כֹּן דְּעֵנִן הָאֲדִייעַ הַיְיָנוּ דִּי ר"ל גִּינּוּג וּא"כ אוֹמְרוֹ דִּי דִּי נִישַׁטָּא קֵאִינִן גַּט מוּרָה דִּי מְלַעֲסוֹן עוֹד בְּנִתְיִנַת הַגַּט כִּי הוּא מִבְּטָל הַעֲנִין לְפִי שְׁאֵי אָפְשִׁי בּוֹ: קִיצוּר מֵהַג"ה (א) כְּבָר נִתְבָּאָר דִּישׁ לְחַלֵּק טוּבָא בֵּין לְשׁוֹן אֵינוֹ גַּט דְּלֹא אָמַר כְּלוּם וּבֵין לְשׁוֹן אֵין פֶּאן גַּט וְכ"ש נִישַׁט דָּא קֵאִינִן גַּט: דִּי"ל דְּהָיָה בִּיטוּל גְּמוּר דְּלֹא כַּהַמ"י שֶׁהַשְׁנָה זֶה לְאֵינוֹ גַּט וְרֵאֲיָתוֹ מִבְּעַל שְׁאָמַר אֵין פֶּאן נִדְרֵי בִּשְׁ"ע י"ד ס' רל"ד סל"ז הוּא עֶזֶר כְּנִגְדּוֹ לְדַעַת הַש"ע שֶׁם וּסְבַרְתָּ הַגַּמ' דְּנִזְרִי (דף כ"א) דְּבַעַל ג"כ עוֹקֵר הַגָּדֵר מְעִיקְרוֹ וְעוֹד א"כ מַה יִּתְרַץ עַל אֵי אָפְשִׁי בּוֹ דְּבַעַל לֹא אָמַר כְּלוּם וּלְשׁוֹן זֶה מְהֵנִי דוֹקָא בְּבִיטוּל הַגַּט אַעֲכָז"ל שֶׁם יֵשׁ טַעַם אַחַר מִשׁוּם דְּנִפְקָא לָן מִזֶּה הַדְּבָר חֲכָם מִתִּיר וְאֵין בַּעַל מִתִּיר כו'.

וּמ"ש הָר"ן שֶׁם וּלְפ"ז מִשְׁמַע לִי כו' הָרָא"ש שֶׁם בְּפִירוּשׁוֹ מִשְׁמַע דְּלֹא ס"ל כֹּן וְכ"מ מְדַבְּרֵי רִש"י שֶׁם. עַכ"פּ מַכ"ז מוֹכַח דְּלִשׁוֹן אֵין פֶּאן נִדְרֵי לֹא מְוַכְרַח כָּלֵל דְּהָיָה רַק לַמְּפָרַע כ"א כְּפִירוּשׁוֹ שֶׁעֲכָשְׁוּ מִבְּטָלוֹ וְגַם לְהָר"ן פְּנוּנְתוֹ קְרוּב לְזֶה: (ב) וְנִהְפֹּךְ הוּא דְּמִשְׁם רְאִיָּה לְהַפְּךָ דָּאֵין פֶּאן גַּט הָיָה בִּיטוּל דְּהָא אֵין פֶּאן נִדְרֵי הַיְיָנוּ שֶׁמִּתִּיר הַקְּשֵׁר עֲכָשְׁוּ דוֹקָא אָלָא שְׁעִי"ז חִזַּר הַעֲנִין כְּאֵילוֹ לֹא הָיָה לַמְּפָרַע כְּלוּם וְהַיְיָנוּ ע"י הַתְּרָה דְּעֲכָשְׁוּ דוֹקָא א"כ כְּשֶׁהִזְקֵן אוֹמֵר אֵין פֶּאן נִדְרֵי הַפִּירוּשׁ שֶׁעֲכָשְׁוּ דוֹקָא מִתִּירוֹ וְעִי"ז הָיָה כְּאֵילוֹ לֹא הִי לַמְּפָרַע.

א"כ הָרִי גַם אֵין פֶּאן גַּט הַפִּירוּשׁ שֶׁעֲכָשְׁוּ דוֹקָא מִבְּטָלוֹ אָלָא שְׁיֵשׁ בְּכַח בִּיטוּל זֶה לְעַקְרוֹ לַמְּפָרַע כְּאֵילוֹ לֹא נִכְתַּב לְשִׁמָּה וְכֹן בְּאַמַּת דַּעַת הָאוּמְרִים שֶׁיִּכּוֹל לְבַטֵּל גּוּפוֹ שֶׁל גַּט וְהָא דְּאֵינוֹ גַּט לֹא מְהֵנִי הַיְיָנוּ מִשׁוּם שְׁנָה הַלְּשׁוֹן מִשְׁמַע דְּלֹא הוּא מִבְּטָלוֹ כ"א שְׁיֵשׁ בּוֹ פִּיטוּל בְּעֵצָם אֲבָל אֵין פֶּאן גַּט מִשְׁמַע שֶׁהוּא מִבְּטָלוֹ כְּמוֹ אֵין פֶּאן נִדְרֵי דְּזִהוּ מַה שְׁאַחֲרִים מוֹחֲלִים וּמִתִּירִים לוֹ: מִיָּהוּ לְהָאוּמְרִים דְּהַגַּט לֹא יוֹכֵל לְבַטֵּל כ"א הַשְּׁלִיחוֹת י"ל דְּלֹא מְהֵנִי אֵין פֶּאן גַּט דְּמִשְׁמַע שֶׁמִּבְּטָל הַגַּט מִיָּהוּ בְּאַמַּת גַּם ז"א דְּהָא אוֹמֵר גַּט זֶה בְּטָל הוּא אוֹ יָהּ אֵין פֶּאן גַּט דְּמִשְׁמַע דְּקֵאִי דוֹקָא עַל גּוּפוֹ שֶׁל גַּט וְאֵעִפ"כּ מִבְּטָלִים רַק הַשְּׁלִיחוֹת לְבַד עִי"ז כַּמ"ש הָר"ן ר"פ הַשְּׁוֹלֵחַ וּבַחֲדוּשֵׁי הַרְמַב"ן שֶׁם פ"י מִשׁוּם גּוּפוֹ שֶׁל גַּט א"א לְהַתְּבַטֵּל אֲמֵרִינֵן שְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל שְׁלִיחַ בִּיטָל שְׁאֵין דְּבָרֵיו לְבַטְלָה עַכ"ל אִךְ כ"ז לְפ"ד הַפִּירוּשׁ שְׁבַהֲרָא"ש ספ"י דְּנִדְרִים שֶׁהִזְקֵן אוֹמֵר אֵין פֶּאן נִדְרֵי אֲבָל בְּהַרְמַב"ם פ"ו מַה שְׁבוּעוֹת לֹא הוֹנְכַר רַק שֶׁהִזְקֵן אוֹמֵר מְוַתֵּר לֵךְ שְׁרוּי לֵךְ וְלֹא נִזְכַּר אֵין פֶּאן נִדְרֵי וְכֹן בְּטוּש"ע ס' רכ"ח ס"ד לֹא נִזְכַּר זֶה וְהוּא מִשׁוּם דְּבִש"ס שְׁלָנוּ לֹא נִזְכַּר זֶה ע"כ אפ"ל בְּאַמַּת אֵין פֶּאן נִדְרֵי לֹא מְהֵנִי מִשׁוּם דְּמִשְׁמַע לְשׁוֹן עֶבֶר לְבַד וְאֵין בְּעֵינֵי שֶׁעֲכָשְׁוּ יִתִּיר וּא"כ לְפ"ז גַּם בְּבִיטוּל

הגט לא מהני וכמו אינו גט וכמ"ש מזה בתשובה השנייה המתחלת תקירה בדין האומר גט זה אין ואפס הוא ועיין בב"ב פי"נ (דף ק"כ סע"ב) נזכר רק שהחכם אומר לשון מותר לה ולא נזכר אין פאן נדר ובהר"ן ריש דף ע"ח כ' ובירושלמי משמע דחכם נמי מצי אומר אין פאן נדר כו' וע' בקה"ע פ"י דנדרים מה שתמה על לשון נמי עכ"פ משמע מדברי הר"ן דרק בירושלמי משמע פן ובש"ס שאלנו לא משמע פן.

וראיתי בספרי ר"פ מטות ג"כ לא נזכר רק חכם מתיר ואין בעל מתיר ואפשר גם להירושלמי לא מהני אין פאן נדר רק משום שפתח תחלה אדעתא דהכי מי נדרת וכיוצא בזה שיש הוראה קודם לאין פאן נדר שפא לבטל הנדר אז אח"כ מהני אין פאן נדר א"כ לפ"ז גם גבי גט י"ל דלא מהני אומריו ניטא קאיין גט.

ויש לדמותו למ"ש הרמב"ם פ"ו מה"ג דין כ"ג שאין זה לשון מבטל אלא לשון מודיע אמיתת הדבר כו' עכ"ה:ג ועוד דאפילו הנה אומר ל' גט זה בטל הוא אין לחוש לכאורה כל שנתרצה אח"כ אם צנה לחתום וליתן ואפי' לדעת הרמב"ם דאע"ג דלשון גט זה בטל הוא משמע יותר שמבטל גוף הגט: מ"מ כשהגט ביד השליח אנו תולין שנתכונן לבטל השליחות לבד ולא גוף הגט וזה מוכרח בגמ' וכמ"ש הר"ן והריב"ש בתשו' סי' קכ"ז וסי' רל"ב.

ונ"ל הריב"ש סי' קכ"ז בד"ה ועתה יש לעיין ועוד נראה ברור כי אף הרמב"ם ו"ל שסובר שיכול לבטל הגט אחר כתיבה כו' אם הגט הוא ביד השליח ואמר יהא פחרס או יהא בטל אנו תולין שלא ביטל הגט עצמו אלא שליחות השליח ויכול לחזור ולגרש בו כרב נחמן דקיי"ל פנותי' עכ"ל ואף שלשון יהא פחרס או יהי' בטל משמע שמבטל גופו של גט וכמ"ש הר"ן ונ"ל ויהא פחרס משמע טפי ביטול הגט מביטול השליחות עכ"ל.

ועכצ"ל להרמב"ם דאעפ"כ תולין שביטל רק השליחות אלא דכשהגט ביד הבעל וביטלו על פרוה דעתו על הגט עצמו (או אם הוא ביד השליח וביטלו בפירוש מלהיות גט כמ"ש הריב"ש סי' רל"ב).

ולא די באומר גט זה בטל הוא אא"כ הוסיף בטל הוא מלהיות גט) וא"כ בנ"ד פיון שנוהגים שהמגרש ממנה השליח הולכה קודם שמתחיל הסופר לכתוב כמבואר בסדר הגט שני סי' כ"א ומסתמא עשה המסדר פן שמינה המומר לעובד פוכבים ומזלות השליח קודם כתיבת הגט ג"כ.

א"כ ה"ל פאילו הגט ביד השליח דליכא למימר דעל פרוה דעתו לבטל הגט עצמו די"ל דכיון שפבר מינה שליח חשש שיקחנו השליח בלי ציווי עוד שנית לכן ביטל השליחות וה"ל פאילו הגט ביד השליח דהרי הנה ביד הסופר והמסדר שהן צונתא חדא עם השליח והן פאו ליטול הגט מהמומר לכה חשש שיתנהו להשליח שמינה (וכש"כ דאפשר הסופר עצמו הי' ג"כ השליח כו') וביטל השליחות וא"כ אף לכשנאמר דאומר האדייע האדייע נישטא קאיין גט ה"ל פאומר גט זה בטל הוא י"ל שאין פאן בית מיחוש אפילו להרמב"ם כל שנתרצה אח"כ לגרש אף לכאורה י"ל דכיון דגט מומר לעבודת פוכבים ומזלות ממנה השליח על ב' דרכים להיות ש"ק ג"כ בתחלה ואח"כ הוא שיהי' שליח הולכה ונהרי ענין שליח קבלה א"א להיות בלעדי המגרש שאע"פ שמינהו ש"ק להיות ידו ביד

המתגרשת מ"מ אפילו אמר המגרש לאשתו המתגרשת טלי גיטה לאו פלום הוא אלא
א"כ יתנהו לידה פדכתיב ונתן אבל טלי גיטה מעל גבי קרקע לאו פלום הוא פדאי בגיטין
פרק הזורק (דף ע"ח א') וא"כ לא היא צריה לבטל השליחות וה"ל פאילו הגט פידו פינו
שא"א לש"ק ליטלו בלעדו ועכצ"ל דנתפונן לבטל הגט אכן לקושטא דמילתא נ"ל דאין
זה פלום תדא דהרי מינהו ש"ה ג"כ ולהולכה יכול ליטול הגט מיד הסופר בלא המגרש
ומלשון השאלה משמע דבנד"ז הי' הגירושין ע"י ש"ה לבד (וסמכינן מעיקר הדין דיעבד
על ש"ה בלא ש"ק כמ"ש בתשו' הב"ח סי' ק"ב ובתשו' תודת שלמים סי' יו"ד) ועוד
דאפילו לענין ש"ק אטו המגרש הנ"ל דינא גמיר לידע דטלי גיטה מע"ג קרקע לאו פלום
הוא ואמרין שפיר דכינן שמינהו ש"ק חשש שיטול הגט ויזכה בו ע"כ ביטל השליחות
וכה"ג אמרינן לענין קדושין אטו כ"ע דינא גמירי כו' וסמכינן ע"ז לחד מ"ד לבטל
הקדושין פדאיתא בקדושין (דף י"ג).

וע' חה"ר ור"ן שם דגם שם לפי האמת י"ל פו בענין אחר יעו"ש ומאחר דמוכרח לומר
לדעת האומרים שיכול לבטל גופו של גט שכל שיש לתלות שלא ביטל רק השליחות
לבד תולין פו אף שפשט דבריו מורים שביטל גופו של גט פנ"ל בענין יהא פחרס.

א"כ כ"ש שמחמת החשש דטלי גיטה כו' אין לבדות שביטל גופו של גט ותולין שביטל
רק השליחות קבלה ושליחות הולכה ולא גופו של גט הנכתב פבר. לכן אפילו נאמר
דאמריו נישטא כו' הני לשון ביטול אין לחוש לכאורה פל שנתרצה אח"כ משום דה"ל
פאילו הגט פיד השליח וכ"ז לדעת הרמב"ם וכש"כ לדעת התוס' והרמב"ן והרשב"א
וסייעתם דס"ל דגוף הגט אינו מתבטל פלל ולעולם מהני ריצוי דלסוף דלדבריהם י"ל
לכאורה בפשיטות דכינן דנתרצה אח"כ וגירש דמהני: קיצור נתבאר דגם אם נתפנס
בפשיטות דהאדייע האדייע נישטא קאינן גט ה"ל ביטול הגט פדין יהא פחרס מ"מ פל
שנתרצה אח"כ וצנה לגמור הגט י"ל לכאורה דגט פשר הוא משום שהרי רוב הפוסקים
ס"ל דגוף הגט אינו מתבטל פלל אף אם ביטלו בפירוש מהיות גט ולכן חוזר ומגרש בו.

ולהרמב"ם דס"ל שאם ביטלו בפירוש מהיות גט אין חוזר ומגרש בו מ"מ מוכרח לפ"ז
דכל שיש לתלות שלא ביטל רק השליחות תלינן פו וא"כ ה"נ תלינן פו אף שהגט אינו
פיד השליח עדיין כ"א פיד הסופר מ"מ פינון שפבר מינה השליח קבלה והולכה תלינן
דביטל רק השליחות וא"כ לכאורה לכ"ע חוזר ומגרש בו: ד אף באמת יש לחוש עוד
לומר אדרבה שפא בנ"ד אפי' להתוס' וסייעתם יש לחוש דכינן דביטל השליחות עכ"פ
קודם שנגמר הגט דהיינו בין פתיבה לחתימה שפא בכה"ג אין חוזר ומגרש בו לכ"ע
כמ"ש התוס' ר"פ השולח (דף ל"ב ע"ב) סד"ה התם ונ"ל משמע דאם ביטלו בפירוש
מודה ר"נ דבטל כו' ומדקאמר בפרק ב' (דף י"ח ע"ב) גבי נכתב פיום ונחתם בליקה דלא
הכשיר ר' שמעון מכאן עד עשרה ימים דחיישינן שפא פייס פירוש שפא ביטל את הגט
פדפי' ר"ת אין ראיה פדפרישית בפ"ב ועוד דשפא התם לא נחתם לא חשיב גמר מעשה
עכ"ל ור"ל דשם בפ"ב (דף י"ח ע"ב) בד"ה שפא פייס פירשו דחיישינן שפא פייס
וביטל שליחותם ופלא מדעתו חתמו אבל אם אחר עשרה ימים צנה להם לחתום פשר
דאפילו ביטל הגט הא קי"ל פרב נחמן (דף ל"ב ב') דחוזר ומגרש בו עכ"ל ולפי תירוץ
זה אף גט שנתבטל ולא נחתם חשוב מעשה ואינו מתבטל לרב נחמן.

וע"ז אמרו ועוד דשמה התם לא נחתם לא חשיב גמר מעשה ור"ל דא"צ לומר שלא מדעתו חתמו אלא אף שצוה להם אח"כ לחתום לא מהני דבגט שלא נחתם מודה רב נחמן לרב שישת דלא חשוב מעשה ומתבטל גופו של גט ונהנה לפי דעה זו דגט שנכתב ונחתם לא מתבטל רק כשנכתב ולא נחתם מתבטל גופו א"כ לפ"ז א"צ לידחק דאמר ר' יהא פקדס או בטל הוא (דמשמע אגוף הגט) שנפרשו רק על השליחות דרק להרמב"ם ודעימי' הוצרכו לומר פן משא"כ לשטה זו מפרשים שפיר כפשיטות ושטחיות דבריו שנתפנין לבטל גופו של גט וגם השליחות אלא דכיון דגופו של גט אי אפשר שיתבטל נשאר הבטול על השליחות פן משמע בהדיא בהר"ן שם גבי כ"ד הרמב"ם ז"ל ולא מחזור כו' והא יהא פקדס כו' ע"ש.

דזהו עיקר קושיותו על הרמב"ם למה נוציא דבריו מפשוטן ודבריו אלו מבוארין באריכות בחידושי הרמב"ן ר"פ השולח גט ושם מפורש פן כמו שפכתתי וא"כ לדבריהם כשנכתב הגט ולא נחתם עדיין דאזי גוף הגט מתבטל לפי שטתם ג"כ א"כ כשאומר לשון ביטול המורה על גוף הגט מפרשין דביטל גופו של גט ואין חוזר ומגרש בו ולא נכנס בדחוקים דלא ביטל רק השליחות וא"כ הכא שאמר האדייע האדייע נישטא קאין גט דמשמע דביטול זה קאי על גופו של גט וכיון שלא נחתם עדיין בעת ביטולו י"ל דאינו חוזר ומגרש בו אף אם צוה אחר כך לעדים לחתום.

דקא פבר נתבטל מעשה הכתב גופו של גט ומודה ר"נ לרב שישת דאין חוזר ומגרש בו ונהנה המל"מ פ"ו מה"ג דין כ"א כ"כ נדע שכתבו התוס' בפ"ק המגרש (דפ"ח ע"א) ד"ה דלמא דכשביטלו קודם שנכתב פנלו מודה רב נחמן דאין חוזר ומגרש בו עכ"ל וע' בחה"ר שם ובר"ן ותמצא שיש בזה ארבעה שטות.

היינו א' שיטת ה"ר עזרא שכתב 'הנ"ל דמודה ר"נ דבכה"ג נתבטל מקצת הגט הנכתב לגמרי וכ"נ דעת רש"י שם לפירושו הראשון שחשבוהו התוס' עיקר יעו"ש וכן דעת ר"ת שכתב (דל"ב) סד"ה התם הנ"ל והטעם מבואר שם בשם ר"ת משום דכיון דלא נחתם לא חשוב מעשה גמור ואתידיבור ומבטל ליה ב' שיטת הרמב"ן שבר"ן (דפ"ח) דהטעם משום דלא מצי משוי שליח אמקצת הגט שעדיין לא נכתב כמו שליח שלא ניתן לגירושין והר"ן שם הקשה עליו שאין דומה פלל לשליח שלא ניתן לגירושין וכן הרשב"א בחידושי הקשה עליו עכ"פ הרמב"ן עצמו עם היות ר"פ השולח הסכים דמעיקר הדין הגט עצמו אינו מתבטל רק שנכון להחמיר עכ"ז בפ"ק שני (דף י"ח ע"ב) גבי שמה פייס הביא סברת ר"ת דגט שלא נחתם עדיין אינו חשוב מעשה ואפילו לר"נ אינו חוזר ומגרש בו.

ושם משמע שאינו דוחה סברא זו ג' שטת ר"י שהביאו התוספות (דפ"ח) והר"ן הקשה ע"ז שאינו במשמע בלשון הגמרא נמצא מכל ג' שיטות אלו נשאר עיקר פרש"י והר"ר עזרא דכשלא נגמר הגט מודה ר"נ דאינו חוזר ומגרש בו רק הר"ן כתב שטה ד' וז"ל ולי נראה דהכי פרכינן וליחויש שמה נמלה בעל וביטל שליחות הסופר ואחר שנתרצה לגרש לא חשש הסופר שעשאו שליח אלא השלים את הגט על דעת הראשונה עכ"ל ובאגודה פב"ת דגיטין סי' קנ"ט הביא רק סברת הר"ר עזרא לבד וז"ל ודלמא אימלוכי אימליף פי' בקונטרס שביטלו ושוב אינו יכול לגרש בו וקשה הא דלעיל אמרי לרב נחמן

דְּכַשֵּׁר לְגַרְשׁ בּוֹ וְתִירֵץ הַרְבֵּי עֲזָרָא הַנְּבִיא דְלַעִיל שְׁנַגְמַר הִגֵּט אֵינּוּ יָכוֹל לְבַטֵּל אֲבָל כְּשֵׁלָא נִכְתַּב כְּלוּל מוֹדָה רַב נִחְמֵן דְּיָכוֹל לְבַטֵּל עַכ"ל וּלפ"ז בנ"ד שְׁלָא נִגְמַר הִגֵּט דְּהֵינּוּ שְׁלָא נִחְתָּם עֲדִינּוּ אִם נֹאמַר דְּאִנְרֵי הָאֲדִייעַ הָאֲדִייעַ נִיטָא קֵאֲיִין גֵּט הָוֵי בִּיטּוּל וְדָאִי הִגֵּט בְּטֵל לְסַבְּרַת רַש"י וְהַרְר"ע וּר"ת וְלִכְאוּרָה הֵיךָ אַפ"ל דְּאֲפִשֵׁר הַרְר"ע לֹא אָמַר רַק כְּשֵׁלָא נִכְתַּב כְּלוּל אִז מוֹדָה רַב נִחְמֵן דְּיָכוֹל לְבַטֵּל מִשָּׂא"כ כְּשֵׁנִכְתַּב כְּלוּל כַּנ"ד רַק לֹא נִחְתָּם י"ל דְּחֻשׁוֹב מַעֲשֵׂה וְאֵינּוּ מִתְבַּטֵּל אִךְ ר"ת וְדָאִי לֹא ס"ל כִּן אֲלָא דְּכָל שְׁלָא נִגְמַר בְּשִׁלְיָמוֹת הֵינּוּ אִךְ שְׁנִכְתַּב כְּלוּל רַק שְׁלָא נִחְתָּם אֵינּוּ חֻשׁוֹב מַעֲשֵׂה וּמִתְבַּטֵּל דְּהָא (בְּדָף י"ח) שְׁמָא פִּיִּיס מִיָּרִי שְׁנִכְתַּב כְּלוּל רַק שְׁלָא נִחְתָּם וּע"ז כ' (דָּף ל"ב) הַנ"ל דְּשְׁמָא הֵתָם לֹא נִחְתָּם לֹא חֻשִׁיב גְּמַר מַעֲשֵׂה וּכ"כ בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א (דִּי"ח) בְּאַרְיָכוֹת וְז"ל הַרְשֵׁב"א שֶׁם עוֹד יֵשׁ לִי לְפָרֵשׁ כו' כִּל שְׁבִיטְלוּ קוֹדֵם חֲתִימָתוֹ כְּדִבּוּר גְּרִידָא דְּמִי דְּהָא מִיתְּלָא תְּלִי עַד דְּחֲתִמִּי לִיהִ סִהְדִי וְחֲתִימַת סִהְדִי דְּבוּר הוּא וְעַד שְׁלָא חֲתִמוּהוּ מוֹדָה ר"נ דְּיָכוֹל לְבַטֵּלוֹ וְכִי בְּטֵלוּ מְבִטְלוּ לְגַמְרֵי וּבְהָא לַכ"ע אֵינּוּ חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ וְדַרְב נִחְמֵן בְּחֲתוּם עַכ"ל רַק לְשִׁטַּת הַר"ן פב"ת חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ כְּשִׁצְנוּהָ לְעַדִּים לְחֲתוּם וְכֵן לְשִׁטַּת הַרְמַב"ן יֵשׁ לְהַקְל מִשׁוּם דַּע"ח עֲנִין בַּפ"ע הוּא וְלֹא שְׁיָיָה ע"ז שְׁלִיחַ שְׁלָא נִיחַן לְגִירוּשֵׁין וְכִדְלִקְמוּן: קִיצוּר נִתְבָּאָר לְחוּשׁ לַמ"ש הַמַּל"מ בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת כְּשֵׁהִגֵּט לֹא נִגְמַר עֲדִינּוּ מִתְבַּטֵּל גּוּף הִגֵּט לַכ"ע וְאֵינּוּ חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ וְלִדְיָדְהוּ כִּל שְׁבִיטְלוּ לֹא תְּלִינּוּ שְׁבִיטְלוּ רַק הַשְּׁלִיחוֹת כ"א גּוּף הִגֵּט לַפ"ז אִם נִיטָא קֵאֲיִין גֵּט הָוֵי בִּיטּוּל וְדָאִי בִּיטְלוּ גּוּף הִגֵּט וְאֵינּוּ חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ רַק לְשִׁטַּת הַר"ן שֶׁם וְלְשִׁטַּת הַרְמַב"ן יֵשׁ לְהַקְל אִם צְנוּהָ שְׁנִית לְחֲתוּם וְלִיחַתּוּם אֲבָל הֵם חִידָאִי נִגְדַּר רַש"י וְתוֹס' וְהַר"ר עֲזָרָא וּכ"נ דַּעַת הַרְשֵׁב"א (דָּף י"ח): הֵ רַק אִם נֹאמַר הַסְּבָרָא דָּאִין כָּאֵן נִדָּר לֹא הָוֵי הַתְּרָה וְנִדְחָה הִירוּשְׁלָמִי מִהַלְכָה וְאִז נֹאמַר דַּכַּמ"כ נִיטָא קֵיִין גֵּט ג"כ אֵינּוּ בִּיטּוּל לְמָה שְׁפָכְר נִכְתַּב רַק בְּאוּמְרוֹ אִיךְ גִּיב נִיט קֵיִין גֵּט בִּיטְלוּ רַק שְׁלִיחוֹת דְּלִהָבָא א"כ לְכְאוּרָה אִם חוֹזֵר וְצְנוּהָ לְחֲתוּם וְלִיחַתּוּם הִגֵּט כְּשֵׁר גַּם לְרַש"י וּר"ת וְהַרְר"ע דַּעַד כָּאֵן לֹא קֵאֲמֵרִי דָּאֵינּוּ חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ אֲלָא כְּשֵׁאֲמַר גֵּט זֶה בְּטֵל הוּא וְכַה"ג שְׁנַמְצָא כְּשֵׁט לְשׁוֹנוֹ דְּבִיטְלוּ הִגֵּט גּוּפָא מַה שְׁפָכְר נִכְתַּב ע"כ אֵין חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ כִּינּוּ דְּנִתְבַּטֵּל גַּם מַה שְׁפָכְר נִכְתַּב וְכִלְשׁוֹן הַתּוֹס' (דל"ב ע"ב) בַּד"ה הֵתָם שְׁמָא פִּיִּיס וּבִיטְלוּ אֶת הִגֵּט מִשָּׂא"כ בַּנ"ד אַת"ל דְּנִיטָא קֵיִין גֵּט לֹא מִהֵי דַּה"ל כְּמוֹ אֵינּוּ גֵּט א"כ רַק אוּמְרוֹ אִיךְ גִּיב נִיט כו' הָרִי לְשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע רַק בִּיטּוּל שְׁלִיחוֹת דְּלִהָבָא וְאֵין כָּאֵן בִּיטּוּל לְמָה שְׁפָכְר נִכְתַּב וְלִהְכִי חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ ע"י שְׁיָצְנוּהָ לְעַדִּים לְחֲתוּם בּוֹ וְלְשִׁלִּיחַ לִיחַתּוּם אִךְ לְדַעַת הַרְמַב"ן שְׁבִהַר"ן (דפ"ח) אֲפִשֵׁר יֵשׁ לְפַקְפִּק עֲדִינּוּ מִשׁוּם דְּמָה שְׁאֲמַר נִיטָא קֵאֲיִין גֵּט אִיךְ גִּיב נִיט קֵאֲיִין גֵּט כו' י"ל דְּהָוֵי בִּיטּוּל הַשְּׁלִיחוֹת הוֹלְכָה וְגַם בִּיטּוּל שְׁלִיחוֹת הָעִידִי חֲתִימָה ג"כ דְּכִינּוּ שְׁאֲמַר אִיךְ גִּיב נִיט כו' נִיטָא כו' י"ל דְּבִטְלָה שְׁלִיחוֹתָן דֹּא ע"ג דְּאֲמַרְנוּ שְׁאֵין בְּמִשְׁמַע הַלְשׁוֹן לְבַטֵּל הִגֵּט שְׁנִכְתַּב הֵינּוּ מִשׁוּם דְּבִלְשׁוֹן אִיךְ גִּיב נִיט אֵין נִכְלָל רַק מַה שְׁלָא נַעֲשֵׂה עֲדִינּוּ וְלֹא מַה שְׁפָכְר נַעֲשֵׂה דְּהֵינּוּ מַה שְׁפָכְר נִכְתַּב אֲבָל מַה שְׁלָא נַעֲשֵׂה עֲדִינּוּ נִתְבַּטֵּל ע"י אֲמִירָה זוֹ וְא"כ נִתְבַּטֵּל שְׁלִיחוֹת ע"ח וְכִינּוּ שְׁכֵן אִךְ אִם אַח"כ צְנוּהָ לְהֵם לְחֲתוּם י"ל דְּלֹא מִהֵי כְּעִין מ"ש הַר"ן בְּשֵׁמוֹ כְּשֵׁאֲמַר לְסוֹפֵר הַשְּׁלִיחַ חֲצִי הִגֵּט דְּהָוֵי שְׁלִיחַ שְׁלָא נִיחַתּוּם לְגִירוּשֵׁין כו' אֲכֹן בְּאַמַּת י"ל דְּלֹא אָמַר הַרְמַב"ן רַק עַל עֲנִין הַשְּׁלִמַת גּוּף הִגֵּט.

אֲבָל עִידִי חֲתִימָה עֲנִין בַּפ"ע הוּא וְשִׁפִּיר יָכוֹל לְמַנּוֹתָם אֲפִילוּ אַחַר שְׁנַשְׁלָם כִּל כְּתַב הִגֵּט. וְאֵין זֶה עֲנִין כִּל לְשִׁלִּיחַ שְׁלָא נִיחַתּוּם לְגִירוּשֵׁין דְּהָא בַּב"י ס' קל"א בַּד"ה וְהָעַדִּים

החותרים צריף שיהיו שם בפעולה שהסופר כותבו הביא בשם סה"ת דבדיעבד אם לא היו הע"ח בפעולה שנקתב הגט פשר.

ושכ"כ בסדר הגט דסמ"ג ובמרדכי א"כ ממילא י"ל שאפילו מינה אותם אח"כ פשר וע"ש בב"ש סק"ט ואע"ג שהבית מאיר חלק ע"ז דצ"ל יודעים שנקתב הגט לשמה במצות הבעל ובתשו' אחת הארכתי בזה ליתן טעם לסה"ת וסייעתו אף פאן א"צ לזה דהא פאן ראוי פל זה רק שמנה אותם אחר גמר פתיבת הגט י"ל דאין בזה חשש פלל אפי' להרמב"ן וסברא גדולה הוא לחלק בין מקצת הגט לע"ח ורא' לזה דבחני' הרמב"ן (די"ח ע"ב) סד"ה חיישינן שמא פניס ומסתבר דאי אמר פל גט שאכתוב מכאן ועד יום פלוני בטל הוא בטליו ואינו פשר עד שיבטל דבריו הלכך חיישינן שמא פניס וביטל הגט שיהיה חתימת העדים שיתקמו בה בטילה שכן דרף המתפייסין לומר גט שכתבתי בטל הוא ולא יהא ראוי לחתום ולגרש בו לעולם עכ"ל ועיין מזה עוד בחידושי' בב"ב פ"ק חזקת (דף מ"ם) ד"ה הא דאקשינן וז"ל ומ"מ יש להחמיר באומר גט שאכתוב בטל הוא שפא לבטל שליחות סופר ועדים שיהא פאילו כתובה שלא במצותו דלא הוי לשמה ופסול וכשחזר ואמר כתובו מדעתכם משמע עד שיאמר חזרני בי בפסול הראשון עכ"ל ומשמע לכאורה מדבריו שם פ"ב דגיטין הנ"ל דאם היה חזר ומבטל דבריו אלו והיה מצוה לחתום היה מהני דהכי כתב ומסתבר כו' ואינו פשר עד שיבטל דבריו כו' וכן"ל ומ"ש אח"כ ולא יהא ראוי לחתום ולגרש בו לעולם דמשמע אף שיצוה לחתום לא מהני.

זהו כפלא ביטל דבריו הראשונים לומר חזרני בי דאז חתומו מדעתכם משמע. והנה פינון שפן יהיה זה סתירה למ"ש הר"ן (דפ"ח) משמו דאמקצת הגט לא מהני אפי' יצוה אח"כ אלא ע"כ צריף לחלק בין מקצת הגט לחתימת העדים ומטעם הנ"ל אבל אין לומר דלשון איך גיב ניט לא ביטל ממש אפילו להשליחות הולכה וכ"ש להע"ח רק דהוי גילוי דעת גדול.

אבל מ"מ אפשר אינו ביטול ממש. וכמ"ש הרמב"ם ספ"ו מה"ג הכ"ה אמר הבעל דברים שמשמען שאין בדעתו לגרשה לא ביטל הגט עד שיאמר לו בפירוש לא תתן לה או יבטל בפירוש.

ועם היות שבנ"ד אמר בפירוש שאין בדעתו לגרשה ולא משמען לבד מ"מ לא אמר בפירוש לא תתן גם לא ביטל בפירוש א"כ י"ל שאין זה ביטול רק בכלל גילוי דעת אף זה אינו דאמרין בגמרא דאי אפשי בו הוא לשון ביטול הגט א"כ אומר איך גיב ניט קיין גט היינו כמו אי אפשי בו.

ובחה"ר ר"פ השולח כ' (בד"ה הגיעו) וז"ל דאטו מי שלא ביטל שליחותו לגמרי אלא שאמר לו איני חפץ ליתן עדיין מי יהיב עד שיחזור ויאמר לו עכשיו אני רוצה עכ"ל (וצ"ע מזה על תשובת מהר"מ אלשיף סי' ל"ו ודיבר ללוי שיאמר לשלוחו ויחלה פניו שלא יתן הגט עד אחר שבועות לא חשיב ביטול השליחות רק גילוי דעתא בגיטא שזה נגד מ"ש הרשב"א איני חפץ ליתן עדיין כו' חשוב ביטול מיהו שם היה עוד טענות אחרותיו ע"ש).

וניש לדמותו למ"ש בגמרא פָּרַק כָּל הַגֵּט (דף כ"ט ע"ב) אִילּוּ מֵת בְּעַל מִיָּדֵי מְשֻׁאָא אֵית בְּהוּ פְּוֵלְהוּ מִפְּחַ מֵאֵן קִאָתוּ מִפְּחַ דְּבַעַל קִאָתוּ אֵיתִיהּ לְבַעַל אֵיתִיהּ לְכֹוֹלְהוּ לִיתִיהּ לְבַעַל לִיתִיהּ לְכֹוֹלְהוּ עכ"ל ומה לי מת בעל מה לי אומר בפה מלא שלא יתן עוד הגט ונידון זה שאמר איני נותן עוד גט לא גרע מאומרו איני חפץ דהיינו הך.

אף לכאורה י"ל דלא ביטל רק הנתינה והיינו השליח הולכה אבל לא ביטל שליחות הע"ח שהרי לא אמר רק איך גיב גיט כו'. אף נ' דאומרו איך גיב גיט פולל הפל דהא תנו ס"פ התקבל (דס"ו) דהאומר תנו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אלמא דבלשון תנו נכלל הפל גם הפתיכה והחתימה וכמ"ש הפר"ח סי' ק"כ ס"ק י"ח וא"כ ממילא פשאמר איך גיב גיט הפל בכלל דהיינו שאינו חפץ עוד פלל לגמרי בענין הגט וממילא היינו שאין חפץ בשליחו' ע"ח שהרי שליחותו הוא ג"כ מענין נתינת הגט פנ"ל דתנו פולל כו"ח ג"כ והא דלא חיישינן שביטל ג"כ מה שפבר נכתב כיון דתנו פולל הפתיכה ג"כ היינו משום דאין במשמע הלשון רק ביטול לדבר שלא נעשה עדיין והיינו ש"ה, וע"ח ולא למה שפבר נעשה ועוד יש לחלק דבאומרו תנו ודאי נכלל הפתיכה והחתימה שהרי אי אפשר ליתן גט אא"כ שייכתבו ויחתמו תחלה אבל להפך פשמבטל הנתינה אינה ראיה שביטל הפתיכה ג"כ וא"כ פשאמר איך גיב גיט אין ראיה שביטל מה שפבר נכתב אבל שליחות ע"ח י"ל ודאי נתבטל (הג"ה).

ולכאורה אם נדון אומרו איך גיב גיט קאיין גט כמו אי אפשר בו הרי בהרמב"ם פ"ו מה"ג דין כ"א כ"ב משמע פשהגט ביד הבעל עדיין אף שפבר נחתם מתבטל גופו של גט עי"ז ואינו חוזר ומגרש בו אלא פשהוא ביד השליח תלינן שלא ביטל רק השליחות וא"כ עכ"פ הָכָא עֵינֵי חֲתִימָה שְׁהוּא עֵדֵינָן שְׁלִיחוֹת וְדַאי נִתְבַטַּל אִיךְ לִשְׂא"פ הָא דְאִוְמְרוּ אֵי אִפְשִׁי בּוּ לֹא נִתְבַטַּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּגּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט אֵי אִפְשִׁי לְהַתְבַטֵּל הָא הֵיךְ אִפְשִׁי שְׁיִתְבַטַּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט י"ל הֵיךְ בְּטַל ע"י אִוְמְרוּ אֵי אִפְשִׁי בּוּ כְּמוֹ ע"י אִוְמְרוּ גֵט זֶה בְּטַל הוּא וְרַב שֵׁשֶׁת יוֹכִיחַ דס"ל שְׁאִין חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ בְּאִוְמְרוּ אֵי אִפְשִׁי בּוּ כְּמוֹ בְּאִוְמְרוּ גֵט זֶה בְּטַל הוּא כְּמִבְּנֹאֵר בְּגִמְרָא.

מה גם לפמ"ש רש"י גבי בטל הוא דאע"ג דמשמע ג"כ לשון עבר כיון דמשמע ג"כ לשון להבא אמרינן דלישנא דמהני ביה קאמר ובטל הגט. וה"נ אומרו אי אפשר בו כיון דאפשר לפרשו שמתבטל גוף הגט היינו מפרשים כן לולי דבגופו של גט לא מהני הביטול שלו פלל א"כ הָכָא שְׁלֹא נְגַמַר עֵדֵינָן הַגֵּט דְּאֵם הֵיךְ מְבַטְלוּ בְּהִדְיָא הֵיךְ בְּטַל עַד שְׁאִין חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ א"כ פְּשָׁאוֹמְרוּ אֵי אִפְשִׁי בּוּ יֵשׁ לוֹמַר שְׁבִיטַל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט הַנִּכְתָּב וְאִינוּ חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ כ"ש פְּשָׁנְצָרְךָ מִשְׁךְ הַלְשׁוֹן נִיטָא קִאִינן גֵּט אִיךְ גִּיב גֵּט דְּמוּכַח וּמְבֹנָאֵר שְׁאִינוּ חִפְצֵי בְּהַגֵּט פְּלָל, וְה"ל אֵי אִפְשִׁי בּוּ וצ"ע וע' לקמן אות ז מזה עכ"ה אחר זמן): קיצור אף אם נאמר דאומרו ניטא קאיין גט אינו חשוב ביטול הגט א"כ רק מענין אומרו איך גיב גיט קאיין גט דמשמע ביטול עכ"פ למה שלא נעשה היינו עידי חתימה ושליח הולכה כו' עכ"ז כיון גוף הגט שנקתב לא ביטל א"כ חוזר ומגרש בו פשיצונה לעדים לחתום גם להרמב"ן אין לפקפק פי ע"ח אינו חצי שליח אבל זאת אין לומר דאיך גיב גיט לא הני ביטול גם להבא לע"ח (ובהג"ה).

פינון דהוי פאומרו אי אפשי בו א"כ י"ל נתבטל גם מה שפבר נכתב ועל"ק אות ז): ו
ומ"מ אם חזר ומינה אותן י"ל דשפיר דמי להקל אפילו לסברת הרמב"ן דס"ל דא"א
למנות שלית למקצת הגט משום דלא דמי מקצת לע"ח פנ"ל אות ה' ועוד שאפ"י לא
נסמוך על חילוקים הנ"ל אין פאן רק פסול דרפנון אפילו לדעת הרמב"ן.

דקא פסול זה לא גרע מדין אם חתמו ע"ח שלא לשמה דמ"ש הר"ן (דפ"ח) לשטת
הרמב"ן דה"ל שלית שלא ניתן לגירושין כו' וה"ל כמו דין מקלי לא מימסרי לשלית
עד"מ שאע"פ שעושה שליחותו לא מהני וא"כ בשלמא בכתב הגט מעכב זה מדאורייתא
דנכתב לה לשמה בעינן משא"כ ע"ח הוא רק מדרפנון לדין דקיי"ל דעדי מסירה פרתי
ומש"ה פתב הרמב"ם פ"ג ה"ח שאם חתמו העדים שלא לשמה הגט פסול מדרפנון לבד
וכ"ה בש"ע סי' קל"א ס"ו.

מיהו שם הביא וי"א שאין זה גט והב"ש שם כ' שצריך לישב ממ"ש בש"ע סי' ק"ל
סעיף י"ז דמשמע דאינו רק פסול מדרפנון ועיין ב"ש סי' ק"ך סק"ז ועיין ג"פ סי' ק"ך
ס"ק כ"א ס"ל שרוב הפוסקים ס"ל פהרמב"ם וכ"כ בסי' קכ"א.

ואע"פ שהת"ג סי' ק"כ וסי' קכ"א ס"ק ג' ר"ל דבאומר אמרו בחתימה ג"כ הגט בטל
עפ"י תירוץ שני בתוס' (דס"ו ע"ב) ד"ה הא כתב הגט הנה תירוץ זה א"א להעמיד בשום
פנים לדעת הרמב"ם וש"ע סי' ק"ל סעיף י"ז דכיון דאפ"י חתמו שלא לשמה פשר
מדאורייתא דלכאורה לא קיימו מצות הבעל שמהסתם פתיבה שאמר להם י"ל דהיינו
לשמה ואפ"ה פשר דאמרינו דלא קפיד רק שיתחמו פדין חתימה דהוי רק מדרפנון כש"כ
בדין אומר אמרו שקיימו ציווי פהנוייתו וע' פנ"י פ' מי שאחזו שכ' ש"ל דסוגיא זה
משמע פהגאונים החולקים אהרמב"ם ובתשו' אאזמו"ר הגאון נ"ע מוקי לה כר' יהודה
דבעינן פתיבה בחתימה לשמה.

וכ"כ הב"ש סי' קכ"ג. וע' בבית מאיר סי' ק"כ הביא ד' פנ"י וע"ש ס"י ק"ל מ"ש בשם
ב"י להקל בע"ח לסמוך אחזקה דרבא היינו הפל לשטת הרמב"ם וכיון שפן דאפ"י
להרמב"ן י"ל דכל החשש אינו רק בדרפנון.

ואהא איכא נמי חילוק לומר דאין לחוש כלל אפילו מדרפנון ולשאר כל הפוסקים ה"ה
ר"ת ור"י והרשב"א והר"ן אין לחוש כלל. א"כ י"ל דאין להחמיר כלל מיהו יש לדחות
דכיון דמתחלה אמר וצנה שיתחמו עידי חתימה א"כ מעכב חתימתן מדאורייתא ואח"כ
פשביתלן אע"פ שחזר וצנה פינון דציווי זה לא מהני דאין שליחות לחצאין א"כ ה"ל
פאילו לא חתמו עידי חתימה ולא נתקיים ציווי הראשון שצנה שיתחמו עידי חתימה
(הג"ה זה המיהו יש לדחות צ"ע): קיצור ולכן אם אח"כ חזר ומינה העידי חתימה י"ל
דאין לחוש אפילו להרמב"ן וכש"כ דכל החשש בשלא לשמה בעידי חתימה פינון שיש
ג"כ עידי מסירה הוא רק מדרפנון לפ"ד רוב הפוסקים: ז אף באמת נ"ל להחמיר לפ"ד
ר"ת והר"ע בתוס' (דפ"ח) דכשלא נגמר הגט יכול לבטלו וא"כ פינון דנת' דלשון נתינה
פולל ג"כ כו"ח א"כ פאומרו איך גיב ניט ה"ל פאומר איני פותב הגט ואיני מצנה לחתום
ולא ליתן וא"כ ביטל ג"כ מה שפכתב.

והא דאי אפשי בו חוזר ומגרש בו משום דגט שנגמר א"י לבטל. משא"כ בנד"ז דלא נגמר יכול לבטלו ואפ"ל דהא דאמרי בתנו נכלל ג"כ כו"ח היינו פשההכרח לפרש פן אומר תנו ע' פר"ח סי' ק"ך סקי"ח ונ"ל כי קאמר תנו לחודי דכינן דלא נחית לפרושי על פרושה בכלל הנתינה הני פתיבה ונחתי דהא לא סגי בלא הכי עכ"ל משא"כ בנד"ז אין הכרח לפרש פן ודי לתפוס הפחות שבמשונות שאומר שלא יתן בפ"מ ומבטל ש"ה לחוד וכמ"ש מזה לעיל אות ה' ומיהו נ' דלעגנו ע"ח אין להקל כלל דכינן דבלשון תנו י"ל שנקלל הכל א"כ פשאומר שאינו נותן מבטל כל מה שנקלל בלשון נתינה ובפרט שאנו רואים שמתאמץ לבטל כל מה שאפשר לבטל מדאמר לישנא יתירא נישא קאינן גט וקיי"ל דלישנא יתירה לטפויי אתי עב"י בח"מ סי' מ"ב מן חודש ו' בשם מהרי"ק שרש י"ב שהוכיח פן מתלמוד ערוף פי"ב (דקל"ח) ואע"ג די"ל שאין לקמוד גט מדיני ממונות דבגט גילוי דעתא לאו מקלתא היא משא"כ במתנה ולישנא יתירה הני רק כגילוי דעתא מ"מ ה"א לא אזלינן כלל בתר הגילוי דעתא מצד עצמו רק דמהני לן לפרש הלשון איך גיב נישא שכולל ג"כ הע"ח כינן דמצד הלשון הוא סובל בישול הע"ח רק שיש להסתפק שמה מ"מ לא נתפסין לזה וע"ז מהני הג"ד שנתפסין לבטל כל האפשרי לו לבטל ויש פאן ג"ד ודבור משא"כ ג"ד בלא דבור הוא דלא מהני.

ובגמ' ר"פ השולח (דל"ב סע"א) מבואר ג"כ כשיש ב' פירושים בדבורו מפרשים להחמיר כינן דכוננתו לבטל הגם שיש לדחות דהכא די לו בביטול הש"ה לחוד מ"מ יש לפרש להחמיר מצד הלישנא יתירה פנ"ל ובלאה"נ ספיקא לחומרא אף מ"מ י"ל הגם שזאמר שנתפסין לבטל הע"ח אבל אין במשמע שביטול ג"כ מה שפבר נכתב ואף שאנו רואים שדעתו לבטל כל מה שאפשר פנ"ל מ"מ הרי בעינן ג"כ דיבור שיוציא פן בפיו ולא סגי בג"ד לחוד והדיבור י"ל שאינו סובל כלל רק בישול דלהבא ולא לשעבר מה שפבר נעשה דע"כ הביטול הוא ע"י האמירה איך גיב נישא כו' ולשון זה הוא מורה שמונע מעשות מה שלא נעשה עדיין ולא שמונע ומבטל מה שפבר נעשה ומיהו אפשר דלשון איך גיב נישא דהיינו איני נותן הוא לשון ממונע דאילו הנה מכוין לבטל להבא לחוד הנה אומר לא אתן אבל איני נותן הוא לשון הנה ומבטל ג"כ מה שנקתב וכדלקמן סוף אות ח' ועוד י"ל דצירוף אומר האדייע האדייע נישא קאינן גט עם אומר איך גיב נישא קאינן גט כו' לא גרע מלשון אי אפשי בו דה"נ דבריו מבוארים שאינו חפץ כלל בהגט ובהחלט שלא יתננו עוד עד שהוא כאילו אינו ונהרי אי אפשי בו הנה כמו גט זה בטל הוא דס"ל לרוב הפוסקים שהנה מתבטל עי"ז גופו של גט לגמרי עד שאין חוזר ומגרש בו.

לולי משום דגופו של גט א"א שיתבטל לר"נ ובאמת לרב ששית מתבטל עי"ז עד שאין חוזר ומגרש בו וא"כ ה"א שלא נחתם דס"ל להרבה פוסקים דרב נחמן מודה בזה לרב ששית הרי ע"י אי אפשי בו אינו חוזר ומגרש בו ונהני לישני שבנד"ז לא קילי מאי אפשי בו וכמש"ל מזה סעיף ה' בהג"ה: קיצור שמה י"ל דגם לשון איך גיב נישא ביטול גם מה שפבר נכתב ועוד ש"ל דבצירוף נישא קאינן גט איך גיב נישא קאינן גט ה"ל כאומר אי אפשי בו.

דלרב ששית בטל גוף הגט עי"ז עד שאין חוזר ומגרש בו ונהרי כשלא נחתם ס"ל להרבה פוסקים דמודה ר"נ לרב ששית. וא"כ אינו חוזר ומגרש בו אף אם צונה שנית לעדים

לחתום: ח ועוד זאת שאפילו נתפוס שאינו מבטל רק להבא י"ל שממילא מתבטל המקצת
גט שפכת והענין דהנה בגמרא (דף פ"ח) אמרינו ודלמא אימלוכי אימליה מלגרשה והדר
אימליה לאחר זמן לחזור ולגמרו ונמצא הראשון בטל: ופי' רש"י כמו שביאר דבריו
הרר"ע דכשלא נכתב פולו מודה ר"נ דכשמתבטלו אין חוזר ומגרש בו וקשה דעכ"פ היינו
דוקא כשביטל המקצת גט שפכת עפ"י הלשונות שנתבארו ר"פ השולח כשאמר גט זה
בטל הוא יהא פקדס כו' אבל בלשון נמלה מלגרשה אין במשמע שאמר פן רק שנמלה
לבד והספיק שלא לגרש עוד א"כ איך עי"ז נתבטל הגט אשר ע"כ מוכרח לומר
דכשנמלה ואומר איני חפץ לגרש עוד נתבטל ג"כ מה שפכת המקצת גט ואע"ג דלשון
זה אינו רק להבא אין נפ"מ בכך דכל שנמלה מלגרש נתבטל מה שאפשר להתבטל אלא
התם ה"ט דחוזר ומגרש בו כי גט שלם א"א לו להתבטל דלא אתי דבור ומבטל מעשה
אבל כ"ז שלא נגמר דה"ל רק דבור לר"ת וסייעתו אתי דבור ומבטל דבור ואין
מדקדקים בהדבור אם הוא לשון לבטל להבא או לבטל גם לעבר רק פל שיהיה לשון
ביטול דהיינו שאינו חפץ לגרש והטעם י"ל דאפילו כשהלשון הוא רק שמבטל א"ע
ומונע מלהבא היינו שלא יתן הגט הרי מ"מ ממילא מוכן שבכלל זה הוא ג"כ ביטול גוף
הגט שנכתב פיון שלא יגרש בו ומצאתי דיוכל להיות ביטול ע"י ההסכם וההנחה
מלעשות הפועל ממשנה שלימה ששנינו פ"ד דע"א (דף נ"ג ע"ב) עבודת כוכבים
שהניחיה עובדיה בשעת שלום מותרת כו' והיא הלכה פסוקה בטוש"ע י"ד סי' קמ"ו ס"י
שע"י שהניחיה חשוב ביטול אע"פ שלא עשו בה מעשה ממש לבטלה כמו קטע ראש
אזנה כו' וכ"כ עוד שם רפ"ג דע"א גבי עבודת כוכבים שנשתברה מאליה למ"ד דמותרת
היינו מפני שמניחה מלעבוד וה"ל כעבודת אלילים שהניחיה עובדיה כמ"ש הר"ן שם.

וא"כ בנ"ד נמי ע"י שנמלה מלגרשה עוד מתבטל הגט מאחר שאינו עומד עוד לפועל זה.
וגם יש לדמות להא דשנינו שם המבטל עבודת כוכבים ביטל משמשיה ופי' הר"ן משום
דמשמשיה בתרא גריא הביאו התו"ט וה"נ כשביטל מלהשלים הגט ממילא נתבטל גם
הנכתב פיון דאין ראוי לכלום ולא דמי לביטל משמשיה דהיא אסורה דמשמשיה הוא
דבר הטפל ואינו נוגע בה ממש משא"כ סיום מקצת הגט זהו מגופו וכמו קטע ראש אזנה
דכולה בטילה והא דגט שלם חוזר ומגרש בו היינו משום דגט שלם אינו מתבטל כלל
אפילו ביטלו בפירוש אבל גט שלא נגמר דמתבטל לפר"ת י"ל שנתבטל מלגרש בו ע"י
זה שנמלה מלגרש בו ומדוקדק מאד לפ"ז לשון אימלוכי אימליה דבזה לחוד נתבטל
הגט.

וכן משמע להדיא ביש"ש פ"ק המגרש סי' כ"א שפכת ונ"ל שאם מנעו מלהשלים
(פתיבת נחתמת הגט) נתבטל הגט והשליחות ושוב לא יוכל לגרש בו ועיקר עכ"ל הרי
מבואר דרק ע"י שמנעו מלהשלים נתבטל המקצת גט כו' אע"פ שלא ביטל בפירוש מה
שכתב אף לשטת הרמב"ם צ"ל לכאורה דל"ד ביטול הגט לביטול אלילים דהא
לדידן גט שלם ג"כ מתבטל ואעפ"כ בביטול שליחות הנתינה אינו מתבטל הגט וחוזר
ומגרש בו אלמא דאין מדמין לביטול עבודת כוכבים דמתבטל ע"י שמניחה מלעבוד אף
יש לחלק דה"ט דהגט אינו מתבטל ע"י ביטול ש"ה לפי שי"ל שאינו מתניאש מלגרש בו
לעולם רק שמבטל ש"ה דעכשיו אבל דעתו לגרש באפשר אח"ז וכיון שכן בכה"ג
בעבודת כוכבים ג"כ אינו מתבטל וכמו שמבואר שם במשנה בענין בשעת מלחמה

אסורה ועוד דוֹמָה לביטל מְשַׁמְשֵׁיהַּ דְּמְשַׁמְשֵׁיהַּ מְוֹתְרִים וְהִיא אֲסוּרָה וְה"נ שְׁלִיחַ הַגֵּט
הוא מְשַׁמֵּשׁ לְגוּפוֹ שֶׁל גֵּט לְמִן־סָרוּ לְהַאֲשִׁיחַ שְׁתַּתְגַּרְשׁ ע"י הַגֵּט א"כ אִם שְׁבִיטָל הַמְשַׁמֵּשׁ
לֹא בִיטָל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט וְזֶה שְׁיָיֶה רַק בְּבִיטוֹל הַשְּׁלִיחוֹת לְבַד וּבְגֵט שְׁנִגְמַר דָּאזְ שְׁיָיֶה לְוֹמַר
כִּינּוּן שְׁלֹא פָּגַע וְנִגַּע בְּבִיטוֹל קִצָּת עֶצֶם הַגֵּט רַק בְּהַשְּׁלִיחוֹת אוֹמְרִים אֲנִי שְׁלֹא בִיטָל גּוּפוֹ
שֶׁל גֵּט וַיִּגְרַשׁ בּוֹ אַח"כּ מִשֵּׁא"כּ בְּגֵט שְׁלֹא נִגְמַר אִם שְׁנִכְתַּב כְּלוּל רַק שְׁלֹא נִחְתַּם
דְּכַשְׁמִבְטָל עֵינֵי חֲתִימָה וְשְׁלִיחַ הוֹלְכָה הֲרִי נִגַּע בְּבִיטָל קִצָּת גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט.

ועוד מְמִילָא ג"כ אִי אֶפְשָׁר לְגַרְשׁ בּוֹ עוֹד דֵּה"ל נִכְתַּב הַיּוֹם וְנִחְתַּם לְמַחַר דְּכָפְסוֹל וְעַכְצ"ל
שְׁנִגְמַלְךָ מִלְגַּרְשׁ בּוֹ לְעוֹלָם א"כ מִתְבַּטֵּל גּוּף הַגֵּט לְגַמְרֵי ג"כ. הֲרִי אֶפְיִלוּ לְהִרְמַב"ם י"ל
בַּנְד"ז שְׁנִתְבַּטֵּל הַגֵּט לְגַמְרֵי וְעוֹד דְּהֲרִי רֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּגוּף הַגֵּט אֵינּוּ מִתְבַּטֵּל לְעוֹלָם
רַק בְּגֵט שְׁלֹא נִגְמַר ס"ל לר"ת וְסִיעֵתוֹ דְּמִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי וְכ"פ הַיִּש"ש.

וּלְדַבְרֵיהֶם פְּשׁוּט דִּי"ל דְּשׁוּהַ בִּיטוֹל הַגֵּט לְבִיטוֹל כּו"ם דְּמִתְבַּטֵּל ע"י שְׁמִיחָה מִלְגַּרְשׁ בּוֹ
עוֹד לְעוֹלָם וְגֵט שְׁלֵם שְׁאֵנִי דֵּא"א לֹא לְהִתְבַּטֵּל כָּלֵל בְּשׁוּם עֲנִיָּן וְאֲנִי אֵין מוֹרִין פְּהַרְמַב"ם
רַק לְהַחְמִיר וְלֹא בְּמִקּוֹם דְּנִפְיָק מִיָּנִיחָה קוֹלָא כִּינּוּן דְּרֹב הַפּוֹסְקִים כ' בְּהַפָּה וְכ"ש דְּבַנְד"ז
גַּם לְהִרְמַב"ם יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּנ"ל וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דֵּא"כ אִם נִדְמָה גֵּט לְכּו"ם א"כ הֵא דְתַנּוּ
רפ"ג כ' לְגַרְשׁ בּוֹ אֲשֵׁתוֹ וְנִמְלָךְ מִצָּאוּ בֶּן עִירוֹ כּו' וְרַב שְׁשֵׁת דַּס"ל דְּכַשְׁבִּיטָל הַגֵּט אֵין
חֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ א"כ אִי אֵיתָא דַּע"י שְׁנִגְמַלְךָ מִתְבַּטֵּל הַגֵּט כְּמוֹ בְּאִמְלוּכֵי אִמְלִיךָ שְׁבַגְמ' (דפ"ח)
א"כ ל"ל דְּכָפְסוֹל לְחַבְרֵי לְגַרְשׁ בּוֹ מִשׁוּם שְׁלֹא נִכְתַּב לְשִׁמוֹ וְלִשְׁמָה ת"ל דְּבִיטָלוּ
הֲרֵאשׁוֹן ע"י שְׁנִגְמַלְךָ מִלְגַּרְשׁ בּוֹ וְאֵמַאי לֹא מוֹתְבִינּוּ מִיָּנִיחָה לְרַב שְׁשֵׁת א"ו צ"ל דַּע"י
שְׁנִגְמַלְךָ אֵין מִתְבַּטֵּל הַגֵּט אִם בְּאֵמַת זֶה אֵינּוּ קוֹנְשָׁא דְאֵם כֵּן יִקְשָׁה עַל פֶּרֶש"י וְהַרְר"ע גְּבִי
וְדַלְמָא אִמְלוּכֵי אִמְלִיךָ מֵהָא דְכַתְּבֵי לְגַרְשׁ אֵת אֲשֵׁתוֹ וְנִמְלָךְ לְרַב שְׁשֵׁת וּמִרְבַּ שְׁשֵׁת בְּגֵט
שְׁלֵם נִלְמוּד לְרַב נִחְמָן בְּגֵט שְׁלֹא נִגְמַר אֶלָּא וְדֵאֵי הַחֲזִילוּק פְּשׁוּט דְּשֵׁאֲנִי גֵט שְׁלֵם שֵׁא"ע"פ
שְׁנִגְמַלְךָ מִלְגַּרְשׁ הֵינּוּ שְׁנִגְמַלְךָ מִתְבַּטֵּל וְאֵין זֶה יֵאוּשׁ וּבִיטוֹל לְהַגֵּט מִמֶּשׁ דְּאֶפְשָׁר עֲדִינּוּ
יֵשׁ אֶצְלוֹ סְבָרָא שְׁיִגְרַשׁ אַחַר זְמַן רַב וְע' יְבָמוֹת פֶּר"ג דְּף נ"ב סע"א) וְגִיטִין (דְּף כ"ו)
וְה"ל כְּעֲנַנּוּ בִיטָל מְשַׁמְשֵׁיהַּ דְּעֵבֻדַּת אֱלִילִים שְׁמִשְׁמִשְׁיָהּ נִתְבַּטְלוּ וְהִיא לֹא נִתְבַּטְלָה כָּלֵל
עִי"ז וְה"נ אִם שְׁנִגְמַלְךָ מִתְבַּטֵּל הַגֵּט אֵין זֶה בִּיטָל לְגוּפוֹ שְׁלֵם.

מִשֵּׁא"כ גְּבִי וְדַלְמָא אִמְלוּכֵי אִמְלִיךָ שְׁמוֹנְעוּ מִלְהַשְׁלִים עֶצֶם הַגֵּט נִיכְרִים הַדְּבָרִים
שְׁמִתִּיאֲשׁ מִגּוּף הַגֵּט מִמֶּשׁ דֵּא"כ אֵמַאי אֵינּוּ מִיָּחֹה לְהַשְׁלִים יִשְׁלִים וְלֹא יִתֵּן כְּעַתְּ גַּם גֵּט
שְׁאֵינּוּ שְׁלֵם לֹא חֲזִי כָּלֵל לְגַרְשֵׁין מִטַּעַם הַנִּ"ל וְעַכ"פ שְׁכִינּוּ שְׁבִיטָל מִקְצָתוֹ שֶׁל גֵּט מִמֶּשׁ
בִּיטָל כְּלוּל וְלִקְמָן בְּתַשׁוּבָה שְׁנִיחָה הָאֲרַכְתִּי בְּזָה בְּרֵאִיָּה מִתְסַגֵּיא דְּעֵדוֹת שְׁבִטָלָה מִקְצָתָהּ
בְּגִיטִין (דְּף ל"ג) וְלֹא דְמִי עֲנִיָּן זֶה לְגִילּוּיָא דְּעֵתָא בְּגִיטָא דְּלֹא מִקְלָתָא הִיא דְּשֵׁא"ה שְׁיֵשׁ
לְקִיָּים כָּל הַגֵּט עַד שְׁיִתֵּן מִמֶּשׁ וְכֵן הַלְשׁוֹנוֹת פְּסוּל הוּא אֵין מוֹעִילִים לְבִטָל הַשְּׁלִיחוֹת
אֲבָל כְּשִׁמְכָטָל ש"ה וְע"ח בַּפ"מ י"ל שְׁעִי"ז מִתְבַּטֵּל מִקְצָת הַגֵּט שְׁכַתְּבֵי רַק גֵּט שְׁלֵם אֵינּוּ
מִתְבַּטֵּל מִטַּעַמִּים הַנִּ"ל לְמַר כְּדֵאִית לִיָּה וְלְמַר כְּדֵאִית לִיָּה אִם לְכֹאֲוֶרָה י"ל שְׁאֵין רֵאִיָּה
כָּלֵל מֵהָא דְכּו"ם שְׁהַנִּיחוּהָ עוֹבְדֵיהָ דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין בִּיטָל כּו"ם וּבֵין בִּיטָל הַגֵּט מֵהָא דְכַתְּבֵי
הַמְרַדְכֵי רפ"ג דְּעֵבֻדַּת כּוֹכְבִים וְז"ל קַבְלִיתִי דְּהִיכָא דְּהִיכָא אָנוּס לְבִטָלָה לֹא בְּטָלָה עַד
שְׁיַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוֹפָה אֲבָל הִיכָא דְּלֹא אָנוּס אִזּוּ פּוֹסֵל עוֹבֵד כּוֹכְבִים כּו"ם בְּאִמְרָה אוֹ
בְּמַחְשָׁבָה בְּעֵלְמָא וְתַדַּע דְּהָא תַּנּוּ עֵבֻדַּת כּוֹכְבִים שְׁהַנִּיחוּהָ עוֹבְדֵיהָ בְּשַׁעַת שְׁלוֹם מְוֹתֵרָת

עכ"ל וְהִבִּיאֻהוּ הַב"י בְּסִי' קמ"ו וְכ' עָלָיו וְתַמְהֵנִי עַל זֶה מְדִין מְכַרְהָ אוֹ מְשַׁפְּנָה דְבַסְמוּךְ דְּמִשְׁמַע אִפִּי מוֹכֵר בְּרִצּוֹנִי לֹא בְּטִלָּה עכ"ל והד"מ פֶּתַב עַל זֶה וְלֹא יִדְעֵתִי מֵאֵי תַמְהֵנִי דְשִׂאֲנֵי הֵתָם גְּבִי מְכַרְהָ אוֹ מְשַׁפְּנָה דְלֹא יִדְעִינוּ בְּנֹדָאֵי שְׂבִטְלָה אֲבָל כְּשִׂבְטְלָה אִפִּי בְּאַמִּירָה בְּעֵלְמָא מְהֵנִי פְּדֻבְרֵי הַמְרָדְכִי עכ"ד והב"ח שָׁם גַּם כֵּן הִסְכִּים לְהַמְרָדְכִי וְתִירֵץ קוֹשְׁיֵית הַב"י דְשִׂאֲנֵי גְּבִי מְכַרְהָ אוֹ מְשַׁפְּנָה דְזוּזֵי אֲנָסוּהוּ כו' וְתִירֵצוּ זֶה אֵינִי מוֹכְרָח דְהָא ה"ל אֲוֹנְסִיָּה דְנִפְשִׂיָּה ע' פֶּרֶק חֲזָקַת (דָּף מ"ח) וְלִכְאוּרָה לִפ"ד הַמְרָדְכִי וְרַמ"א דָּאָם יִדְעֵנוּ שְׂבִיטְלָה אָף ע"י מַחְשָׁבָה בְּטִלָּה וְה"ל כְּדִין בְּיִטּוּל חֲמִיץ עֵינֵי בְּגִמְרָא פֶּרֶק קַמָּא דְפִסְחִים (דָּף ד' ע"ב): וּבב"י ה' פֶּסַח סִי' תל"א.

וא"כ לפ"ז אֵינִי עֹנֵן לְגַט דְהָא אִפִּי גִילּוּיָא דְעֵתָא בְּגִיטָא לֹא מִיְלֵתָא הִיא כַּש"כ דְּבָרִים שְׂבִיטְלָה וְיֵשׁ לִיִּשְׁב דְהָא דְגִילּוּיָא דְעֵתָא בְּגִיטָא לֹא מִיְלֵתָא הִיא מִשּׁוּם דְתַלְיִנָּן שְׂבִיטְלָה בְּיִטְלָה כָּלֵל וְכַמוֹ גְּבִי מְכַרְהָ אוֹ מְשַׁפְּנָה דְתַלְיִנָּן שְׂאִין זֶה בְּיִטְלָה אֲבָל הִיכָא דְיִדְעִינוּ שְׂבִיטְלָה הוּא בְּאַמִּירָה וְדָאֵי בְּטִלָּה וְא"צ מַעֲשֵׂה וְעוֹד דְכָאֵן אִיכָּא מַעֲשֵׂה גְּמוּר דְכְּשִׁנְמֵלְךָ מְלַגְרֵשׁ וּמוֹנַע מְלַהֲשָׁלִים מְקַצָּת הַגָּט וְאִין זֶה עֹנֵן לְגִלּוּי דְעַת דְשָׁם הָעֹנֵן מְפָנֵי שְׂיֵשׁ לְתַלּוּת שְׂבִיטְלָה כִּיּוֹן לְבִטְלָה הַשְּׁלִיחוֹת אֲבָל הִכָּא הָרִי מְבִטְלָה בְּפִירוּשׁ וְלִכְּנָן כָּל שְׂנַמְלָךְ מְלַהֲשָׁלִים כְּתִיבַת הַגָּט חָשׁוּב בְּיִטּוּל גַּם לְכָל הַגָּט וְלִכְּנָן אֲמַרְיִנָּן וְדַלְמָא אִימְלוּכִי אִימְלָךְ מִשְׁמַע דַּע"י הַהִמְלָכָה לְבַד שְׂמוֹנְעוּ מְלַהֲשָׁלִים נִתְבַּטְלָה הַגָּט וְצ"ע בְּהַרְמַב"ם פ"ד הַלְכָה כ"ד וְהוּא שְׂיֵהִיָּה נִיפְרָ בְּמִגְלָה שְׂבִיטְלָה נִחְתַּף כו' וְכ"ה מ' רַב אֲשִׁי אָמַר כו' וּפְרַש"י ז"ל שְׂנִיפְרָ כו' דְהָא רַש"י סִיִּים עוֹד וְכַשְׂאִין רִינּוּחַ מְלַמְטָה עֶסְקִינוּ דְלִיכָא לְמִיפְרָ אִימְלוּכִי אִימְלָךְ.

וְלָמָּה לֹא הִזְכִּירוּ הַרְמַב"ם וְהַה"מ תַּנְאֵי זֶה ג"כ וְעוּי"ל דְלִשׁוֹן אִינִי נוֹתֵן הָיִי לְשׁוֹן הָהָא דְמִשְׁמַע לְעַבְרָ וְלַלְהָבָא (כְּמוֹ מוֹצִיא לְחֵם בְּבִרְכוֹת (דל"ח) מוֹצִיאָם מִמְצָרִים דְאַפִּיק מִשְׁמַע) וְעִי' בְּהַרְיִב"ש סִי' נ"ז שְׂפִי הַדְרָה בְּעִיר פִּי ג"כ דְמִשְׁמַע לְשַׁעֲבֵר כו' (וְעַד"ז פִּי הַמְכַמ"א ש"ז סִי' ו' בְּהַרְמַב"ם גְּבִי בְּטִלָּה דְכִיּוֹן דְאַפְשָׁר לְפָרְשׁוֹ עַל צַד הַדּוֹחַק לְהַבָּא כו') וְא"כ גַּם בְּאִינֵי נוֹתֵן י"ל כְּפִיּוֹנְתוֹ ג"כ שְׂאִינוּ חֲפִץ כָּלֵל גַּם בְּמָה שְׂפָכְרָ נִתֵּן וְה"ז בְּיִטְלָה לְקַצָּת הַגָּט שְׂנַכְתָּב וְאִין חוּזָר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ: קִיצוּר: שִׁי"ל עוֹד שַׁע"י בְּיִטּוּל עִידֵי חֲתִימָה מְתַבְּטֵל מִמִּילָא מַה שְׂפָכְרָ נִכְתָּב כְּדִמְשַׁמַּע בַּבב"ת דְגִיטִין (דפ"ח ע"א) אַע"ג דְבַגָּט שְׂנַכְתָּב וְנִחְתָּם וּבְיִטְלָה הַשְּׁלִיחַ הוֹלְכָה אוֹ שְׂנַמְלָךְ מְלַגְרֵשׁ אֵינִי מְתַבְּטֵל הַגָּט וְחוּזָר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ זֶהוּ מִשּׁוּם שְׂבִיטְלָה נִגְעָה בְּבִיטּוּל גּוּף הַגָּט רַק בְּיִטְלָה פִּיּוֹעַל נְתִינַת הַגָּט מִשְׂא"כ כְּשִׂבְטְלָה הַע"ח נִגְעָה בְּבִיטּוּל הַגָּט וְיֵשׁ רְאִיּוֹת מְסוּגִיָּא דַּע"א שְׂהַנִּיחוּהָ עוֹבְדֵיהָ אָף שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק מ"מ כָּאֵן שְׂבִיטְלָה ע"ח גְּרַע טְפִי: וְעַם הַיּוֹת כִּי בְּהַר"ן (דפ"ח) נז' עוֹד ג' פִּירוּשִׁים בְּאִימְלוּכִי אִימְלָךְ מְלַבַּד פְּרַש"י וְהִינְנוּ פְּרַש"י שְׂבִיטְלוֹס' וְפִי' הַרְמַב"ן וְפִי' הַר"ן וְלְדַבְרֵי כֹּהֲלָם אֵין לְחוּשׁ שְׂנַתְבַּטְלָה הַקַּצָּת גַּט וְשִׂמָּה נְסִמְוּךְ עֲלֵיהֶם כְּנִגְדַּת פְּרַש"י וְסִיעֵתוֹ אָף כְּכָר נִתְבָּאָר לְעֵיל סְעִיף ד' שְׂהַרְשָׁב"א וְהַר"ן הַקְּשׁוֹ עַל פְּרַש"י וְהַרְמַב"ן.

וא"כ גַּם לְדַבְרֵיהֶם הָעֵינִיקָר יוֹתֵר פְּרַש"י וְהַרְר"ע. וְעֵינֵי בְּב"י בִּי"ד סִי' קמ"ו בַּד"ה בְּסִי' קל"ט דְלַעֲנֵן בְּיִטּוּל ע"א אַע"ג דְמְכַרְהָ אוֹ מְשַׁפְּנָה לֹא בְּיִטְלָה גְּבִי מִשְׁמַשִּׁי ע"א מְכַרְהָ אוֹ מְשַׁפְּנָה הָיִי בְּיִטּוּל נְלִמּוּד מְזָה דְדַבְרָ שְׂאִינוּ כְּגוּף הַדְּבָר נִתְבַּטְלָה בְּקַל יוֹתֵר כַּמ"כ נְלִמּוּד מְזָה לְעֵנֵן בְּיִטּוּל הַגָּט דְאָף לְהַאוּמָרִים דְגּוּף הַגָּט אֵינוֹ מְתַבְּטֵל לְרַב נַחְמָן לְעוֹלָם מ"מ כְּשִׂבְטְלָה נְגַמְרָ הַגָּט וְאֵינוֹ דְבָר שְׂלָם עֲדִינָן י"ל דְשִׁפִּיר מְתַבְּטֵל וְעוֹד כִּי אֲפִילוּ לְפְרַש"י

והרמב"ן והר"ן יש לפסול כיון שנתבטלו שליחות הע"ח והוא לא צוה להם פעם ב' לכתוב וכשחתמו שלא בשליחותו ה"ל מזונין מתוכו ועי' בש"ע סי' קל"א ס"ז דפסול נדאי מדרבנן וי"א שאינו גט מדאורייתא והיינו חששא דאימלוכי אימלה לפי הר"ן דפי' שלאחר שנתרצה לגרש לא חשש הסופר שעשאו שליח והשלים את הגט על דעת הראשונה פנזפר לעיל דאין לומר דבאמרו איך גיב ניט לא ביטל רק הש"ה ולא הע"ח דקשה לחלק בין איך גיב ניט לאי אפשי.

ומה שהביא כת"ר מדברי הרמ"ה שבטור סי' קל"ח דאם מסר מודעא על הגט ונתנו לה ואח"כ ביטל המודעא כו' הרי לא נתבטל הגט ע"י המודעא והובא בש"ע ס"י קל"ד סעי' יו"ד אינו ענין כלל לנד"ז דהא פי' הב"י דמייירי שנקתב הגט בכשרות ואח"כ מסר מודעא נתינתו כו' משא"כ ה"א דביטל עסק הגט קודם שנקתב הגט דנתבטלו עידי חתימה עי"ז ובטל כל הגט פנ"ל והנה לא מיבעיא אם הרמ"ה ס"ל כדעת הפוסקים דגופו של גט אינו מתבטל לעולם א"כ פשיטא דאין שום קושיא משם דהא התם פבר נכתב ונקתב בכשרות ושוב אינו בטל לעולם לכן חוזר ומגרש בו משא"כ ה"א דעדיין לא נגמר הגט ומתבטל גופו פנ"ל אלא אפי' אם נאמר כמ"ש הרב"י שם סי' קל"ח בד"ה וכתב הרמ"ה דוקא שדקדק קצת מדברי הרמ"ה דס"ל ש"יכול לבטל גט הכתוב שלא יגרש בו עוד והיינו כדברי הרמב"ם והתוספות פרק השולח ד"ה התם.

וכ"כ שם הב"י בשם רי"ו. א"כ גם לפ"ז דברי הרמ"ה דכאן שכ' דאם מסר מודעא על הגט מייירי בהכרח שמסר מודעא רק על הנתינה לבד וא"כ למאי נחוש לה וה"ל פהא דמתניתן ר"פ כל הגט כתב לגרש בו את אשתו ונמלה.

דאין הגט מתבטל עי"ז. או י"ל דמייירי שהגט ביז השליח דאז להרמב"ם ג"כ אמרינן דלא ביטל רק השליחות ולא גופו של גט ואם פוננת מעל' פה דהרמ"ה ס"ל ד"יכול לבטל גופו של גט ואעפ"כ כיון שביטל הנתינה לבד אין בזה ביטול לגופו של גט א"כ ה"נ באמרו איך גיב ניט ביטל רק הנתינה ואינו נוגע לביטול גוף הגט עכ"ז אינו דומה כלל דהתם שנגמר כל הגט ונקתב ונקתבם א"כ כשמתבטל הנתינה אין זה נוגע לגופו של גט: אבל ה"א שעדיין לא נקתבם הגט א"כ באמרו איך גיב ניט י"ל שנתבטלו עידי חתימה וכמש"ל סעיף ה' וסעיף ז': אף מה שיש לומר הוא דמש"ל בסעיף הקדום דאפילו לפי ר"י והרמב"ן והר"ן גבי ודלמא אימלוכי אימלה יש לפסול כהן משום שלא צוה פעם שני לעידי חתימה לחתום ע"ז אפטר יש לצדד ולומר דמ"מ כשפייסו אותו ונתרצה אזי עי"ז חזרו ונתמנו לשליחותם כדתנן ר"פ מי שאחזו נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרפין בראשו כו' הרי אלו יכתבו ויתנו הרי אע"פ שלא פירש כלל שיכתבו ויחתמו ויתנו ולא עשה רק הרפנה לבד אפ"ה כיון שאמ"ל נכתוב כו' וע"ז הרפין חשוב כאילו צוה בפיו לכתוב וליתן ואע"ג דהתם בודקים אותו ג' פעמים זהו משום דנשתתק חיישינן דלמא דעתא שגישתא היא וגם בנשתתק זהו בנשתתק מתוך בוריו אבל נשתתק מתוך חוליו ס"ל להעטור דא"צ בדיקה פהובא ב"י סי' קכ"א וגבי שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר (דף ע"א ב') כתבו התוס' שם פגון שאמרו לו נכתוב גט לאשתך והרפין בראשו ושפא אין צריך לבדוקו כמו במתניתן משום דאית ביה דעתא צילותא עכ"ל.

וא"כ ה"נ הרי הפיוס שפייסוהו ונדאי קאי לשיתרצה על כל מה שאמרו לו בתחלה והן הפתי וע"ח וש"ק וש"ה שעכ"ז נתרצה תחלה ומינה כל הנ"ל אלא שלאח"כ בחרון אפו חזר וביטל כו' וע"ז פייסוהו שיתחזר ויתרצה א"כ כשנתרצה ונתפייס הוי הסכם לבקשתם ושפא י"ל דמהני כמו הרפין ורמז דהוי הסכם למ"ש לו נכתוב כו' ואע"פ שראיתי בתשו' הרשב"א הובא' ב"י באה"ע רס"י צ"ו לענין שבועת אלמנה שנתתקה שכ' וז"ל ולא שגלה אחר רמיזותיו אלא הרפנת הראש דהרפנת הראש פדבור וכדגרסינו בירושלמי היא שמיעת הקול היא הרפנת הראש עכ"ל דאלמא לא סגי בשאר רמיזה אא"כ הרפין בראשו דוקא או שאמר בפ"י שיתחמו ויתנו אף לכאורה לא משמע פן בגמרא גבי שחט בו שנים ורמז ואמר כתבו כו' הרי דרמיזה נמי מהני ורמיזה פרש"י פקק הגזקין (דף נ"ט א') גבי חרש רומז ונרמז רמיזה היא בידי או בראשו אף התוס' שם פ"י דהיינו והרפין בראשו פנ"ל וכ"כ בב"ש ובג"פ סס"י קכ"א דפ"י ורמז ואמר שאמ"ל נכתוב והרפין בראשו וי"ל שהתוספות דקדקו פן מלשון ורמז ואמר שבגמרא.

ומצאתי במכמ"א ש"ז סי' ה' שעמד על דברי תוספות האלו עוד בדבר אחד דמלשון הגמרא ורמז ואמר משמע דרמיזתו מהני אף אם לא קדמו דברים מזולתו שאמרו לו נכתוב גט לאשתך ומלשון התוספות מבואר כי כל כה"ג לאו כלום הוא כי מי יודע לשער סוף פנונת הרמיזה שאפשר שהוא לדבר אחר אבל כשאמרו לו נכתוב גט לאשתך והרפין בראשו אז אין לספק בדבר אחר אמנם מדברי כל רבנותא שזכרנו משמע שהן תופסים דברים כפשוטן עכ"ל ואפ"ל מה"ט הצריכו התוס' הרפנה דוקא כי להיות נזכר הסכם גמור על מה שאמרו לו נכתוב כו' זהו דוקא ע"י הרפנת הראש.

ועוד דגבי חרש רומז ונרמז הצריף הרמב"ם פכ"ט מה' מכירה דין ב' ובטוש"ע ח"מ סי' רל"ה סעיף י"ז שבודקין אותו בדיקות רבות. וכאן משמע בגמ' דא"צ בדיקה ע"כ פירשו פגון שאמ"ל נכתוב כו' והרפין בראשו ועו"ל טעמם ונמוקם עפ"י הירושלמי דאומר היא שמיעת הקול היא הרפנת הראש וכמו שהביא בחידושי הרשב"א פמש"א (דף ע"א א') בד"ה מאי קמ"ל תנינא נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך וכו' ק"ל טובא קמ"ל דטפי עדיף הרפנה מכתובת חרש דהרפנת הראש פדבור דמי וכדאמרין בירושלמי היא שמיעת קולו ולקמן נמי אמרינן קולו לאפוקי מדרב פהנא אמר רב ואילו בהרפנה פותבין עכ"ל ועיין ב"ש סי' קכ"א סק"ו ופקח שהרפין לדעת רוב הפוסקים מגרשים כו' עכ"ל וכ"נ במכמ"א שער א' סי' ה' ובג"פ סי' ק"כ ס"ק כ"ו לא הכריע ובנ"ד לענין ע"ח הנה ראוי להכריע דמהני הרפנה דפקח ג"כ: קיצור.

לר"י והרמב"ן והר"ן אם כשפייסו אותו ונתרצה ליתן הגט הרפין בראשו י"ל דמהני לגבי ע"ח: יא אלא דלקאורה עוד יש לחוש דהא לא נזכר כלל שהי' אפילו הרפנה ורמז רק פתבתם ובתוך כך נתרצה.

ולא נזכר במכתבם אם הנה איזה דבור כמו רעכט או הן דאז פיוצא מפיו דמי כמבואר לענין שבועה ברמב"ם ובש"ע י"ד סי' ר"ט רק נזכר במכתבם שאמר וואש האט איר גימיינט איה וואלט איר ניט געבין קיין גט איה וואלט איר שיקען אומעזישט כו' שמתוך זה מוכן שעשקשו מתרצה אבל עכ"ז אין זה ציווי בפ"י לחתום בהרפנה רק שהוא ע"ד גילויא דעתא בגיטא שמתרצה והרי גילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא אף י"ל הא

דג"ד לאו מילתא היא היינו לענין ביטול הגט דא"א לבטל ע"י ג"ד מה שכתב עשה שליח דכח מינוי השליחות דהוי דבור שלם עדיף מג"ד לכן לא אתי הג"ד ובטל הדבור משא"כ ג"ד זה למנות ע"ח י"ל דמהני שאינו בא לבטל דבר הקודם לו.

דאדרבה מקודם מינה אותן בפ"י רק שנתבטל המינוי באומרו איך גיב גיט כו' ובג"ד שחוזר ומתברר אוקמי' אדיבורא קמא ותדע דיש לחלק פנ"ל דהא המרדכי פ' מי שיהיה נשוי סי' רמ"ב כ' דגבי שליחות לא בעינן רק ג"ד מדתנן כל השומע קולי יכתוב גט כו' ע"ש.

וא"כ מה יעשה בהא דקיי"ל ג"ד בגיטא לאו מילתא היא אעכצ"ל פנ"ל ועוד יש לדמותו למ"ש הרא"ש בפ"ק האיש מקדש סי' ז' בשם הרמב"ן בפ"י ודלמא ארצויי ארצי האב קמי' ה"בן למהוי לי' שליח ושתיק מחמת פסופא ומסתמא ה"ל שליח ולפ"ז כש"כ בנ"ד דהרצו קמי' ופייסוהו שיהיו שלוחיו ולא שתיק אלא גילה דעתו שרצונו בזה דהווי להו שלוחים.

ועיין באה"ע סי' ל"ה סעי' ה' וסעיף ד' ועיין במשנה ט' פ"ט דפסחים ובפ"י המשניות להרמב"ם ובחזקתו לראשון חולק דבג"ד לא נעשה שליח והארכתי בזה במק"א מהא דר"פ המדיר דבאומר כל ה"ן אינו מפסיד לא חשוב שליח וגבי כל הרוצה לתרום יבא ויתרום למירוץ הראשון בתוספות פ"ו דגיטין (דף ס"ו) סד"ה כל השומע חשוב זה שליחות ולפי תירוץ השני אין זה שליחות וכ"נ בנדרים (דף ל"ו ע"ב בפירוש הרא"ש שם דדעת איכא שליחות ליכא והר"ן שם פתב דאין זה שליחות גמור רק לגבי תרומה מהני דלגבי תרומה בגילוי דעת בלחוד דניחא לי' סגי.

ועיין ב"ש סי' קמ"א ס"ק י"ט מנה א"כ לפ"ז כמ"כ גם כן לא מהני גילוי דעת וכמו אומר אמרו לא מהני ואין לה גילוי דעת גדול מנה והגם פי במכמ"א ש"ז סי' ה' פתב ג"כ דדוקא ג"ד בבטולי גיטא לא מהני אבל אם אעיקרא דמילתא פשיטא לכתוב הגט או פשיטא לה איכא גילוי דעת כו' מילתא היא וכ"כ בתשו' ב"ח החזקתו סי' צ' והאריף לחלק בין גילוי דעתא אחר מעשה או דבור דלא מהני ובין ג"ד מקודם דמהני אעפ"כ המעיין יראה שאין מדבריהם שום ראיה לשנאמר שע"י ג"ד יהי נעשים שלוחים דהם לא באו לומר רק שאם יש ג"ד שנותן הגט על תנאי זה עד"מ אז בבטול התנאי הגט בטל וא"כ הג"ד דמקודם מהני לבטל דבר אבל אין ראיה על לקיים דבר חדש די"ל בפשיטות דלא מהני ולא פלוגא בתשב"ץ ח"ב סי' קי"ט יש שאלה קרוב לנ"ד בענין ע"ח שחתמו שלא בציווי הבעל והקיל ע"י אומדנא שפינו שצנה לסופר בפני העדים שיכתוב גט כשר שבכלל גט כשר היינו שיתתמו העדים שהרי ע"ה אינם יודעים שיהיה גט כשר בלא ע"ח כו' ועוד שהיה שכ"מ דסגי בכתבו אף שלא אמר תנו כו' ומהני כמו הרפין כו' ואע"פ שבאמת השיגו בס' בית מאיר בס"ק סעיף ד' שאני התם שלא דברו כלל גזון ע"ח אבל הכא שמקודם מינה אותם ואח"כ כשחזר בו מנתינת הגט פייסוהו ואיפייס י"ל דשאני דכיון שכתב היו שלוחיו רק שנתבטלו י"ל דבכל יומת הדרו לשליחותיהו ממנוי שליחות חדש ובשגם שי"ל פינו מה שנתבטל שליחותן לא היה ביטול בפירוש כ"א מכלל שמיצא לן מאומרו גיטא קאנין גט איך גיב גיט קאנין גט לכן ע"י גילוי רצונו שחפץ בהגט הדרו לשליחותן ע"ד כשם שכוונס ברמיזה פה מוציא

בְּרִמְיָהוּ וְעוֹד דְּכָבֵד נִתְבָּאָר לְעֵיל סְעִיף ז' דְּבְאוֹמֵר תְּנוּ גִט לְאַשְׁתֵּי הָרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִחַתְמוּ
וְיִתְנוּ אַף שְׁלֵא הַזְכִּיר רַק תְּנוּ מִשׁוּם דְּעַל פְּרִתְחָה הַפְּתִיבָה וְנִחְתִּימָה בְּכָלֵל דְּהָא לֹא סָגִי
בְּלֵא"ה.

וְכִינּוּן שְׁכֵן הַכָּא פְּשִׁיטוּהוּ הִיָּה בְּנֻדָּי עֲנִין הַפִּיּוּס שְׁיִתֵּן הַגִּט לְאַשְׁתּוֹ וְע"ז נִתְפָּיִס וְהַסְפִּים
לְדַבְרֵיהֶם וְאָמַר וּוְאֵשׁ מִיֵּינֵט אֵיר אֵיר וּוְאֵלֵט אֵיר נִיט גְּעֵבִין כּו' הָרִי מְבֹנָאָר שְׁמִסְפִּים
וְרוּצָה לִיתֵן וְכִמוּ שְׁאָמְרוּ לוֹ שְׁיִתֵּן הַגִּט לְאַשְׁתּוֹ וְא"כ ה"ל פְּאוֹמֵר תְּנוּ גִט לְאַשְׁתֵּי דְבְּכָלֵל
זֶה חֲתִימַת הַעֲדִים ג"כ וְנוֹסֵף ע"ז דְּכָתֵב כֵּת"ר שְׁעֵשֶׂה פְּמָה הַזּוֹזוֹת בְּגוּפּוֹ שְׁנֹכְנֵס לְהִיּוֹת
בְּכָלֵל הַנְּאֻסְפִים לְנִתְיֵנַת הַגִּט וְלִיתֵן לְשִׁמְנֵעַ וְלְדַבֵּר מַה שְׁיִזְרוּ לוֹ כּו' וְע' מִכִּמ"א ש"ז ס'י
ה' דְּרִמְיָהוּ דְּלֵאחֵר שְׁאוֹמְרִים לוֹ נִכְתּוּב גִּט כּו' עֲדִיף טוֹבָא מְשָׁאָר רְמִינָה וְעוֹד זֹאת דְּהִנְהָה
בְּתֵה"ד ס'י רכ"ח נִתְבָּאָר דְּפִיטוּל דְּאוֹרֵינְתָא פְּשֵׁהוּא בְּע"ח לֹא פּוֹסֵל רַק מְדַרְבְּנָן לִר'
אֲלַעְזָר דְּאָמַר עֲיָדִי מְסִירָה פְּרִתִּי וְכּוֹנְתִי קִי"ל.

וְכִן מְסַקְנַת הַרְשָׁבָ"א בְּחִי רִישׁ גִּיטִין גְּבִי מוֹדָה ר' אֲלַעְזָר בְּמִזְנֵינָהּ מִתּוֹכּוֹ וְכ"כ רִש"י
(ד"י ס"ב) שְׁהוּא פְּסוּל מְדַרְבְּנָן. וְזֶה פְּדִיעָה הֶרְאֵשׁוּנָה בְּש"ע ס'י קל"א ס"ז (וְעֵינֵין בְּס'
תּוֹרַת גִּיטִין ס'י ק"כ סְקִי"ב פְּשֵׁהֲבַעַל נִתֵּן הַגִּט כּו' כִּנ"ד אֲזַ גַּם לְסַבְרָתוֹ הָיִי פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן)
וְאִי לְזֹאת בְּדַרְבְּנָן אֲפִשֶׁר יֵשׁ לְסַמְנָהּ עַל כָּל הַנְּ"ל דְּכְשֶׁנִּתְרַצָּה וְנִתְפָּיִס וְהַסְפִּים לְבִקְשָׁתָם
לְגַמּוֹר הַגִּט עִי"ז חֲזָרוּ הַע"ח לְשִׁלְיַחֲוֹתָם וְלִפְיָכָהּ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הַגִּט לְפִי הַג' פִּירוּשֵׁי
דְּבִאִמְלוּכֵי אֵימְלוּהָ שְׁנִתְבָּאָרוּ בְּהֶר"ן שֶׁם פִּינּוּ דְּלִשְׁיטָתָם אֵין לְחַלֵּק כָּלֵל בֵּין מְקַצֵּת הַגִּט
לְכָל הַגִּט נִהְרִי אִם נִגְמַר כּו"ח הַגִּט וְאִח"פ הִיָּה זֶה"ל נִיטָא קְאִינָן גִּט אֵיר גִּיב נִיט קְאִינָן
גִּט הִיָּה חוּזָר וּמְגַרְשׁ בּוֹ לִג' פִּירוּשֵׁים הַנְּ"ל וְכִינּוּן שִׁלְג' שִׁיטוֹת הַנְּ"ל דִּין א' פְּשִׁנְגָמֵר כּו"ח
הַגִּט וְכְשֵׁלֵא נִגְמַר א"כ פְּשֵׁלֵא נִגְמַר אֲמָרִינָן ג"כ דְּלֵא בִּיטֵל רַק הִלְהֵבָא הִיָּינוּ ש"ה וְע"ח
אֲבָל מַה שְׁנֹכְתֵב מִהַגִּט דֵּה"ל מַעֲשֵׂה אֵינוֹ מִתְבַּטֵּל וּבִסֵּה"ת ס'י קכ"ח מְשַׁמַּע קָצֵת ג"כ
דִּס"ל דְּאֵין חִילּוּק אִם נִגְמַר כָּל הַגִּט אִו לֹא נִגְמַר עֲדִינָן ע"ש גְּבִי אֵי קוֹנְדָם שְׁגָמְרוּהוּ כּו'
מִיָּהוּ אֵינוֹ מְוַכְרַח וְכִינּוּן דְּהִכִּי הוּא שְׁלֵא נִתְבַּטְלוּ רַק הַע"ח וְש"ה סְמְכִינָן בְּעֲנִין ע"ח דְּרַבְּנָן
לוֹמַר שְׁנִתְמַנּוּ ע"י הַרִיצוּי וְהַסְכָּם כִּנ"ל וְש"ה עֲשֵׂה אִח"כ בְּפָה מְלֵא בְּבִיטוּל מוֹדְעוֹת
א"כ לְשִׁיטָתָם הַגִּט פְּשֶׁר: קִיצוֹר אֵיר בִּנ"ד לֹא הִיָּה הַרְפַּנְתָּ הֶרְאֵשׁ רַק דְּבוּר גִּילּוּי דַּעַת
שְׁנִתְרַצָּה אַף שִׁי"ל גִּילּוּי דַּעַת נְמִי מְהִנִּי לְקָצֵת פּוֹסְקִי רַק לְבִטֵּל הַמַּעֲשֵׂה שְׁעֵשֶׂה לֹא מְהִנִּי
גִּילּוּי דַּעַת אִו כְּמוֹ דִּתְכ"ד לָאו כִּד"ד בְּגִיטִין וְקוֹדוּשִׁין עֵינֵין ר"ן בְּנִדְרִים כִּב"ת (דָּף פ"ז).

מ"מ רֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל גִּילּוּי דַּעַת לֹא מְהִנִּי. אֵיר פְּאוֹן שְׁאֵנִי שְׁכָבֵר מִיָּנָה אוֹתָן שְׁלוּחִים
בְּפִירוּשׁ גַּם לֹא בִּיטֵלָן בְּפִירוּשׁ כ"א מִמְשַׁמְעוֹת.

לְכִן י"ל דְּחֲזָרוּ לְשִׁלְיַחֲוֹתָן ע"י גִּילּוּי דַּעַת חֲזַק וְעוֹד דְּתְנוּ גִט ה"ל פְּאוֹמֵר כְּתָבוּ וְחַתְמוּ
וְא"כ פִּינּוּ דְּבִקְשׁוּהוּ וּפְיִיטוּהוּ שְׁיִגְמּוֹר נִתְיֵנַת הַגִּט וְנִתְרַצָּה לְזֶה הָרִי רִיצוּי זֶה הוּא ג"כ עַל
הַחֲתִימַת עֲדִים וְכ"ש שְׁהַחֲשֵׁשׁ בְּחֲתִימַת עֲדִים הוּא פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן לְכִן י"ל לִר"י וְרַמְבַּ"ן
וְר"ן הַגִּט פְּשֶׁר: יב אָמְנָם לְפִרְש"י וְהֶר"ר עֲזָרָא בְּתוֹס' (דפ"ח) וְכ"כ הַתּוֹס' (דל"ב ע"ב)
סד"ה הֵתָם לְחַד תִּירוּצָא וְעוֹד כּו' לְחַלֵּק בֵּין נִגְמַר הַגִּט בְּכו"ח וּבֵין נִכְתֵּב וְלֹא נִחְתֵּם שְׁאֵז
אִפִּי לְרַב נִחְמָן אֵין חוּזָר וּמְגַרְשׁ בּוֹ אִם בִּיטֵלוּ תַחֲלָה קוֹנְדָם הַחֲתִימָה וְכִן מְסַקְנַת הַרְשָׁבָ"א
(דִּי"ח) כְּדִלְקַמְּן גַּם בְּחִי הַרְמַב"ן שֶׁם כ' סְבָרָא זֹו לִינִישׁב פִּי ר"ח וְהִנְהָה לְדַבְרֵיהֶם וְנָדָי
י"ל דְּבִיטוּל הַע"ח וְש"ה נִתְבַּטֵּל כְּתִיבַת הַגִּט עַד שְׁאֵין חוּזָר וּמְגַרְשׁ בּוֹ כָּלֵל כְּמִשְׁנַת"ל

באריכות ועכשיו מצאתי ראיה לזה מלשון ח' הרשב"א (די"ח) ה"ל גבי תישינון שפא פייס ונ"ל עוד יש לי לפרש לל"ק דפרק האומר דקדושין דאמר ר"ל לא אתי דבור ומבטל דבור שיש בו קצת מעשה הא דבור גרידא מודה הוא דאתי דבור ומבטל דבור ה"נ כל שביטלו קודם חתימתו דבור גרידא דמי דהא מיתלי תלי עד דחתמי לי סהדי נחתימת סהדי דבור הוא ועד שלא חתמוהו מודה ריש לקיש דיכול לבטלו וכי בטלו מבטל לגמרי ובהא לכולי עלמא אינו חוזר ומגרש בו ודבר נחמן בכתום ולפיכך אע"פ שביטלו אינו מבטל לכ"ע ואפ"ל ר' יוחנן דמתורת גט אינו מבטלו וכדאיתא התם בפרק האומר עכ"ל והנה מדסיים מתורת גט אינו מבטלו וכדאיתא התם משמע דאי ביטלו בפירוש מתורת גט בטל לר' יוחנן דהכי הוא לפי גי' דקדושין ולכן כתב וכדאיתא התם בפרק האומר אלא דמייירי דמבטל סתם ואמרי' דבטלג' רק לשליחותי' כו' ואפ"ה פשלא נחתם הגט וביטלו בכה"ג אין חוזר ומגרש בו משום דחתימת סהדי עד שלא חתמוהו דבור הוא ואתי דבור ומבטל דבור אפילו לריש לקיש וממילא נתבטל כתיבת הגט פיון דמיתלי תלי כו' ואין חוזר ומגרש בו וכבר נת' לעיל שכן פסק היש"ש פרק המגרש סי' כ"א ובהא א"ש דלא אמרינו בגמ' (דפ"ח) גבי אימלוכי אימלוך הניחא לריש לקיש (לל"ק דלא איתותב) כי למ"ש הרשב"א אפילו ר"ל מודה דאין חוזר ומגרש בו והנה הגם פי דברי רש"י וסיעתו א"צ חזוק מאתנו ח"ו אעפ"כ תורה היא כו' דלכאורה יש ראיה לשטה זו מסוגיא דגמ' (דל"ד ע"א) דרב ששת ורב יהודה הצריכו גט שני ושלישי למי שביטל הגט דלכאורה קשה לשטת הפוסקים דלמאי דקיי"ל כרב נחמן דחוזר ומגרש בו אפילו ביטל גופו של גט חוזר ומגרש בו למה הצריכו לכתוב גט אחר הרי די בכפ"ל ביטול מודעא ומינוי ש"ה שנית.

ומצאתי בסה"ת סי' קכ"ח קושיא זו ושם כ' דבשלקא רב ששת פשטתו אבל לרב יהודה קשיא וע"ש התירוצ' ולא הבינותי עדיין מש"ש ואפילו רבי מודה שאינו מבטל פי אם אותו שדבר דליפא חורבא כו' אלמא לאחר שאמר להם לעשות אינו יכול לבטל הגט שלא בפניהם כו' יעו"ש דהמעין בפרש"י (ותוס' דל"ג סע"א ד"ה רבי סבר) מבואר דרבי סבר שמהסתם אינו מבטל רק אותו שדבר ולא אמרינו עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה אבל אם ביטל כולם בפירוש אפילו שלא בפניהם מבטל דרש"י פי' יכול לבטל מותר לבטל הא אם הנה ס"ל לרבי דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה לא הנה מותר לבטל לרבי אבל דיעבד אם בטלו מבטל שהרי לרשב"ג דס"ל דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה פי' הטעם דדיעבד אינו מבטל משום דא"כ מה פח ב"ד יפה וכיון דרבי לא ס"ל הא דא"כ מה פח ב"ד יפה א"כ אפילו הנה ס"ל דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה מ"מ דיעבד ביטלו מבטלים כולם רק דלכתחלה לא הנה מותר וכ"כ בהדיא בחידושי הרשב"א שם ד"ה ת"ר ואי בדיעבד קאמר אפילו סבר בטלה כולה אם ביטלו מבטל כאידך דרבי עכ"ל רק הא דמותר לכתחלה זהו משום דס"ל לרבי עדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה וא"כ אינו ענין להוליד משם סברא זו שכ' סה"ת דלאחר שאמר להם לעשות מעשה אינו יכול לבטל שלא בפניהם דאדרבה מוכח משם להפך לדין דלא ס"ל מה פח ב"ד יפה וצ"ע שוב ראיתי קושיא זו בחידושי אנשי שם מהר"ם בפרדכי פרק השולח ונ"ל לעניותי לא הבינותי דנדאי לרבי אילו פירש בהדיא לזה המקצת אשר בפניו שאף כל העשרה הוא מבטל שהם בטלים ואע"ג דהוי שלא בפניהם דהא אית ליה ביטלו

מבטל עכ"ל ומה שתירץ ע"ז ונ"ל וי"ל דעד כאן לא פליגי רבי ורשב"ג אלא בשליחות השליח הא גיטא לכ"ע לא ביטל עכ"ל אין לו שחר כלל דהא סה"ת רוצה להוכיח מפאן לחלק בין שליח להולכה של הגט שיכול לבטלו שלא בפניו ובין שליחות דסופר ועדים לכתוב ולחתום שאין יכול לבטלם שלא בפניהם פניו דצוה להם לעשות מעשה לכתוב ולחתום ומביא ע"ז ראיה מדברי רבי נהרי מדברי רבי מבואר נגד זה שאם ביטל כל העשרה הם מבטלים אף שבטלם שלא בפניהם רק בפני שנים מהם כו' והנה בב"י סי' קל"ד ד"ה פתב בסמ"ג מבואר פדברי סה"ת וכן הביא בב"ש שם סק"ה.

אף הבית מאיר שם ססע"י ג' כ' ע"ז ונ"ל וע' בקרמב"ם פ"ט מה"ג הלכה כ"ה והוא בש"ע ס"י קמ"ט ובהה"מ שם לע"ד כל החולקים שם על הרמב"ם מ"מ מודים לו דביטול שלא בפניהם מועיל כו' עכ"ל ועכ"פ נשאר הקושיא של סה"ת למה הכריחו לכתוב גט אחר ולכן פדי ליישב קושיות סה"ת א"ש מאד לשטת רש"י וסייעתו הנ"ל דקודם גמר חתימת הגט לכ"ע אם ביטלו אין חוזר ומגרש בו א"כ מסתמא מעשיות הנ"ל דרב ששת ודרב יהודה הנה קודם גמר כו"ח.

ומש"ה הצריכו גט אחר דוקא. וגם בסה"ת שם גופא חילק פן ונ"ל ואי קודם שנגמר הגט ביטל בפניהם אז אינו מועיל ביטול מודעי ולכך רב יהודה רב ששת אצרוכה גיטא אחרנא שהבעל ביטל את הגט לעדים עצמן קודם שנגמר הגט אבל לאחר שנגמר הגט שנקתב ונחתם אינו יכול לבטל הגט עצמו כו' עכ"ל אף בב"י שם בשם הסמ"ג כ' בשם הסה"ת לפיכך אם קודם שנגמר הגט או לאחר שנגמר בטלו הבעל לפניו אז לא מהני ביטול מודעא מבואר דלמ"ד שגופו של גט יכול לבטל אין חילוק בין קודם שנגמר הגט לאחר שנגמר הגט דבשניהם בפניהם יכול לבטל ושלא בפניהם ס"ל דאינו יכול לבטל ולמ"ד דגופו של גט אינו יכול להבטל מה שחילק סה"ת דקודם שנגמר הגט ביטלו י"ל דלא מפני שקודם שנגמר הגט יכול לבטל גוף הגט מה שנקתב היינו שגוף הגט שנקתב נתבטל זה אינו אלא שעכ"פ אינו יכולים הסופר והעדים לגמור את הגט פניו שביטל הגט נתבטל שליחותם אף עדיין אין זה מיןשב דא"כ למה הצריכו רב יהודה לכתוב גט שני ושלישי מחדש הנה ליה רק לכוף אותו שיצוה להסופר ועדים לנגמר פתב הגט ונתינתו ונתינתו דהא מה שנקתב קודם הביטול אינו בטל לפ"ד הרבה פוסקים.

אע"כ צ"ל כפרש"י (דף פ"ח) דקודם שנגמר הגט יכול לבטל גוף הגט. וא"כ פניו שביטלו קודם שנגמר נתבטל המקצת שפתב עד שאין חוזר ומגרש בו לכך הצריכו רב יהודה גט אחר מחדש וכ"ז לפלפולא בעלמא ולדינא בלאה"נ אין נלע"ד להקל נגד רש"י וסייעתו דלדבריהם פניו שביטל ש"ה וע"ח קודם החתימה י"ל דנתבטל הגט ממילא ואין חוזר ומגרש בו וכש"כ שבלשון איני נותן כו' י"ל דנקלל ג"כ ביטול פתיבת הגט כמשנת"ל ואע"פ דלפי שאר ג' פירושים שבתוס' והר"ן גבי אימלוכי אימלוך הגט כשר פדלעיל סוף אות י"א נראה דלמעשה יש לחוש ולהחמיר לפרש"י וסייעתו ובפרט שפשט לשון הגמרא גבי אימלוכי אימלוך ולעיל דף ל"ד ע"א) א"ש טפי לפרש"י וסייעתו ועוד דאפילו לר"י והרמב"ן והר"ן דאין חילוק בין גט שנגמר לגט שלא נגמר זהו לפ"ד האומרים דגופו של גט אינו מתבטל לעולם אבל לפ"ד הרמב"ם והתוס' וסה"ת סי' קכ"ח ורי"ו בשם הרא"ש והרמ"ה בב"י סי' קל"ח בד"ה וכו' הרמ"ה דוקא דס"ל דגופו של גט ג"כ

מתבטל אם ביטלו בפירושו אלא לדבריהם צ"ל דמהסתם תלינן דלא ביטל גוף הגט רק השליחות הנה זהו בגט שנגמר שנכתב ונחתם אבל בגט שלא נחתם עדיין שפיר תלינן דביטל ג"כ הע"ח וכמש"ל סוף סעיף ה' בהג"ה וא"כ לדבריהם ג"כ בנד"ז ביטל עידי חתימה ועי"ז ביטל כל הגט שפבר נחתם ג"כ כמשנת"ל סעיף ח' ונתבאר עוד בתשובה השנייה בס"ד: קיצור דלפרש"י והרר"ע והתוס' אין חוזר ומגרש בו וראיה לזה מחידושי הרשב"א (די"ח) גם ראיה מהגמ' (דל"ד) לשטת רש"י וגם לר"י והרמב"ן והר"ן יש לחוש ע"פ דעת האומרים דיכול לבטל גופו של גט וגם מ"ש אות יו"ד וי"א י"ל שיש לפקפק בזה כמ"ש בתשו' השנייה: סימן רסט תקירה בדין האומר גט זה אין ואפס הוא או דער גט איז נישט: הנה בטל פ"י בקו' העדר ומביא ובטלו הטוננות (קהלת י"ב ג') וענין העדר היינו שהי' הדבר ונחסר אח"כ כמו ותיי האמת ונעדרת (ישע' נ"ט) איש לא נעדר (שם מ') וגבי ובטלו הטוננות אע"פ שלא נחסרו לגמרי דהא אח"כ פתיב פי מעטו שרוב שיניו נושרות ומיעוטן נשארו מ"מ גם על המיעוט קאי ובטלו משום דה"ל כמאן דליתנהו פי אין ראוי' למלאכתן לפ"ז ההפך בין נעדר לבטל שנעדר היינו שנחסר לגמרי ובטל דה"ל כמאן דלית' וא"ש גבי גט דתני ביטול שהרי הי' ועכשיו נתבטל וכמאן דלית' וכן גבי חמץ וע"ג שלא יהיו תופסי' מקום וג"כ ביטול במתנה שמה שנתן אינו מקבל הרי מבטל פועל של הנותן שהדבר חוזר אצלו או עכ"פ אין מתקיים רצונו שיהי' של המקבל והעדר פי הקו' כמו יפקד נפקד איש הפל ענין חסרון רק דחסרון שייך בין בדבר שהי' ונחסר אח"כ ובין בדבר שחסר מתולדתו כמו ותחסרהו מעט מאלקי' אולי יחסרון חמשים חסר לב משא"כ העדר ונפקד וביטול לא שייך רק פשה' הדבר ואח"כ נחסר או כמו שנחסר ועיין בס' התשבי בענין בטל וכן בערוף ערוף בטל הוא כמשנת"ל וענין אפס הוא ג"כ דבר שהי' וכלה וכמ"ש במצ"צ (ישע' י"ו ד') שהוא לשון פליון וכן פי אפס כסף כפ' מקץ ויש ג"כ אפס דפירושו נישט וענין אין או אין פי בקו' שיש בו ב' ענינים לשון שלילה ולשון אפס פי לשון שלילה הוא כמ"ש ואדם אין מבקשים מים ואין ישע' מ"א י"ז) וישר באדם אין (במ"כ ז' ב') וכח אין ללידה ישע' ל"ז ג') דפירושו ניט דא ולשון אפס הוא מ"ש (ישע' מ"ג) הנותן רזנים לאין וחדלי פאין נגדה (בתהלים ל"ט ו') יהיו פאין וכאפס (ישע' מ"א י"ב) דפירושו אזו וויא נישט ומותר האדם מן הבהמה אין (בקהלת ג') דהלעז בסידורים איז ניקש כו' וכן התרגום יונתן מתרגם אין דשלילה לית אבל פאין דאפס מתרגם ללמא ואין פירושו רק לשון שלילה אין זה כ"א בית אלקי' לית דין כו' ואיש אין בארץ ושייך ג"כ בדבר שהי' ונעדר כמו ואיש אין כו' והנה בטל אין פירושו בלעז דאשפנו נישט.

פי הנה לשון השבתה מתרגמין ביטול בכל התנ"ך. וכמ"ש התשבי והקונקו' וכ"ה בגמ' תשביתו שאור ביטול חמץ והלעז הוא פאר שטערט כמ"ש ישע' י"ד ה') איה שבת נוגש שבתה מדהבה וויא איז פאר שטערט גיווארען כו' והשבתי חיה רעה מן הארץ ר"פ בחקתי תרגם אונקלס ואבטל וכן ת"י (יחזקאל ל"ד כ"ה) והלעז שם און איה וועל פאר שטערין כו' וכ"ה ג"כ בכל חמירא הנדפס בלשון אשפנו הלעז דליבטיל כו' וכן בסידורי עם טאייץ בפ"ב דאבות בטל רצונה פאר שטער כו' אבל נישט הוא לעז דאין ואפס ולפ"ז אפי' אם אמר דער גט איז נישט פאנו לדין האומר גט זה אין הוא שהוא לשון אפס ואם אמר ניט דא קאין גט או אפי' נישט דא קאין גט הוא לשון שלילה כמו אין פאן גט או

כמו וכח אין ללידה דבין שיאמר נישט דא או נישט דא הפל לשון שלילה הוא ולא לשון אפס ובין לשון שלילה ובין לשון אפס אין זה דין האומר גט זה בטל הוא רק לשון אפס היינו גט זה אין הוא ולשון שלילה הוא אין פאן גט: ומ"ש כת"ר ונ"ל ענין בטיול בלה"ק הוא בלעז יהודית שלנו מלת נישט אין נראה לפענ"ד דאדרבה העו"א הנדפסים בסלאוויטא בשנת תקע"ט וכתב שם בפתיחה שהלשון אשפנז הוא לשון מדברת הנהוג בינינו יעו"ש שם מבואר ג"כ כמבואר למעלה בטיול ל' פאר שטערין ואין ואפס ל' נישט וכן המלמדים עם הנערים מפרשין להם תשביתו שאור זאלט איר פאר שטערין כו' ולא אפשר כלל לפרש ע"ז לשון נישט זאלט איר מאכען פאר נישט כי אין פאן ענין נישט כלל וכן כל לשון השבחה שבתנ"ך שהוא בטיול כנ"ל והשבתי חיה רעה כו' א"א לומר בכאן לעז נישט (והיינו משום דנישט הוא לשון אין ואפס וכמו דבלה"ק בלשון בטיול שייך לומר ואבטל משא"כ באין ואפס אין שייך לומר אאין רק אעשה אותם אין ואפס או יהיו פאין כו' כמו"כ ממש בהלעז שלקהם לכן בפי' והשבתי שהוא ואבטל א"א כלל לומר לשון נישט מלבד דאין זה פי' האמיתי) גם כשנבין הפנונה מביטול ואין נראה שהם שני דברים דביטול היינו שמשבית ומבטל הדבר להיות כמאן דלית' וזהו הנרצה בלשון פאר שטערין אבל אין ואפס היינו שהוא פבר לא ממש וזהו נישט: והוא מדריגה שאחר הביטול וכמו בטל רצונה שיש לו רצון אחר ומבטלו ואין ואפס פשאין מה לבטל כלל מיהו הנותן רזנים לאין ת"י לחולשא כו' א"כ אינו אפס ממש וי"ל לאין שאני גם לומר שהושאל אצלנו ל' נישט על בטיול איני יודע הכרח לזה דאם ממ"ש כת"ר שרגילים לומר על בטיול ענין מו"מ פשרוצה לבטל מה שעבר מהמו"מ אומר נישטא נישטא איהו פאר קוף נישט נ"ל דאין זה ענין בטיול והשבחה רק לשון שלילה שמחליט פאילו אין הדבר אצלו דהגע עצמה אטו שייך לומר שמשבית ומבטל הסחורה שתהי' פעפרא דארעא דאת"ל כמ"ש כת"ר שזהו ל' בטיול ונהרי הוא אומר נישטא על הסחורה וא"כ נאמר שמשביתה ומבטלה וזה ודאי אינו דאדרבה סיבת בטיול המו"מ הוא מצד יוקר הסחורה אצלו א"ו פשוט דפי' נישטא היינו שמחליט הדבר שלא יסנפק להלוקח שמא ימפור לו פי יהי' הדבר פאילו אין כלל הסחורה אצלו וכהא דאמרינן פרק ואלו מגלחין אליהו חי הוא אמ"ל פנין דכתיב ולא ראווה עוד ה"ל לגבי דידי' כמת הובא בשל"ה דף א' וה"נ אומר להלוקחנישטא נישטא ר"ל לגבי דידי' ה"ל סחורה זו כמאן דליתא פי בבירור לא אתננה לה וא"כ הוא מענין ואדם אין לשון שלילה דתרגומו לית ולא אפי' לשון אפס דתרגומו לקמא וכש"כ שאינו ענין לביטול כלל שהוא לשון השבחה ותרגומו בטיול כנ"ל: ב אף זה נ' לכאורה שרגילים לומר כשנתבטל אינה מו"מ או אינה שידוף שהי' קרוב תחלה לבוא לידי גמר וכשנתבטל אח"כ אומרים פון דעם שידוף איז נישט גיווארין או דער שידוף או דער מו"מ איז נישט גיווארין ולכאורה היינו פי' לנתבטל השידוף עש איז נישט גיווארין וכן י"ל בפי' בטלה דבר בטלה אהבה.

אף בלעז אשפנזי פי' בפ"ה דאבות שביסודור פאר גייט כו' דאי ליבשאפט אנה פאר גאנגען אמנם אפי' נאמר פן נראה דדוקא על בטיול דמעיקרא ר"ל לשון עבר שפבר נתבטל ע"ז הושאל לשון נישט כנ"ל מענין מו"מ שנתבטל שהוא לשון שפבר נתבטל והיינו משום דעם היות נישט הוא ענין אין ואפס שהוא לא ממש והוא יותר מענין השבחה וביטול מ"מ פשפבר נתבטל א"כ מעתה שייך לומר עליו אין ואפס אבל על בטיול

דלישנא דליבטיל אין שינה פלל לשון נישט (ואפשר שאפילו אלשון ביטול דעבר י"ל דוקא דומיא דביטול מו"מ או שידוך שפשתבטל לא נשאר ממנו מאומה י"ל לשון נישט משא"כ על ענין ביטול דכמאן דליתת' כמו ובטלו הפונות לא שינה לשון נישט) וא"כ לפ"ז אם אמר דער גט איז נישט אפי' את"ל דהוא מענין ביטול היינו מענין ביטול דמעיקרא ולא לישנא דליבטיל וכן הלעז אשכנזי לעז ביטול דעבר בלשון אחר מליבטיל פנ"ל בבטלה דבר בטלה אהבה: והנה בדין האומר גט זה אין הוא לכאורה ג"כ מ"ש אין ואפס מלשון ביטול דהא הוא יותר לא מביטול פנ"ל.

והאומר גט זה בטל הוא מתבטל הגט. מ"מ נראה דל"ד דהנה י"ל דקיי"ל האומר גט זה חרס הוא לא אמר פלום אבל אמר יאה חרס דבריו קיימין וצ"ל פיון דחרס לשון ביטול הוא פשאומר בלשון להבא (ואע"ג דבלהבא י"ל דאפי' אמר יאה פסול מתבטל מ"מ הרי הטור חולק ע"ז ועוד בהרי הוא פסול לכ"ע אינו מתבטל כמ"ש היש"ש ובהרי הוא חרס מתבטל דזהו לשון להבא כדפרש"י).

א"כ פשאמר ג"כ גט זה חרס הוא אמאי לא מפרשינו להבא כמו דמפרשים באומר גט זה בטל הוא דהא חרס ג"כ היינו פשבטל הגט וכמ"ש הרי הוא חרס הוי ביטול אעכצ"ל דהא דאמרינו דלשון בטל הוא משמע ג"כ דליבטיל היינו דוקא רק בלשון ביטול ממש דפירושו השבתה וכיון שהזכיר בפ"י לשון השבתה שהוא ענין העתקת הדבר מיש לאין לקח אנו מפרשים אותו להבא שזהו עיקר ענין השבתה משא"כ באומר לשון חרס שאין זה ממש לשון השבתה רק שלשון השבתה נתפס בו שפשאומרים שנתבטל ונעשה פחרס כמ"ש בביעור חמץ ליבטיל ולהוי פעפרא דארעא וא"כ חרס הוא מדרגה אחר הביטול שמתפסי' בו הביטול (כמו גבי נדרים שהמתפסי' בנדר היינו פאימרא פדירים כו' שהוא דבר הקדוש כפר) להכי פשאומר חרס הוא אינו במשמע שמבטלו עכשיו רק דבטל מעיקרא עד שעכשיו נדמה והי' לחרס דאי איתא דעכשיו בדבור זה פא לבטלו ועדיין קודם דיבור זה הי' בישותו אין נופל לומר לשון חרס הוא וכעין הא דפרש"י ריש סופה דבמבוי לא שינה לומר פסולה דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי הוא תחלת הוראתו ומצנתו וה"נ פיון דחרס אין שינה רק אחר שפכר נתבטל א"כ פשבדיבור זה פא לבטלו אין שינה לומר חרס הוא רק יאה חרס או פחרס אבל לשון בטל הוא שינה שפיר לומר פיון דביטול הוא השבתה והעתקה מיש לאין פנ"ל מעתה האומר גט זה אין ואפס הוא דהוא ג"כ מדרגה שאחר הביטול י"ל דדומה לדין גט זה חרס הוא דלא אמר פלום אא"כ אמר לשון ברור דמשמע להבא כמו הרי הוא אין ואפס דומיא דהרי הוא חרס ובזה יש ליישב מה שתמה הר"ן על הרמב"ם רפ"ד מה' זכיה בענין הרי היא בטילה מנלן לחלק בין זה לבטילה היא.

והדבר פשוט דבטל הוא משמע ב' לשונות כמ"ש בגמ' אבל הרי היא בטילה ס"ל דהוי רק להבא מדמהני גבי הרי הוא חרס ושוב מצאתי פן במל"מ ולזה נתפנין הרמב"ם דמ"ש והכין איתא בגיטין יעו"ש: (ומ"מ לדינא יש לעיין בדינו דהרמב"ם די"ל דלשון הרי היא בטילה שינה ג"כ לפירוש בדוחק לשון זה אלשון עבר והרא"י דבהרי הוא פסול לא אמר פלום אפי' לדעת הרמ"ה ע' יש"ש משא"כ ביהא פסול): ולפ"ז אם אמר דער גט איז נישט דהיינו פ"א אין ואפס לא אמר פלום ואע"ג שנת' די"ל נישט הןשאל ג"כ אביטול

היינו אביטול דמעיקרא דלא מהני ג"כ דדוקא פשיש בו ב' לשונות מהני כמ"ש בגמ' ואע"פ דלקהמב"ם ג"כ בטל שהוא פועל עבר כמו חמק עבר הוי ג"כ ספיקא כפר כ' המכמ"א שער ז' ס"י ו' שלכאורה אין דבריו מוכנים דכיון שמשמעו פועל עבר מה ספק יש בו הרי מבואר בגמ' דכל לשעבר לאו פלום הוא ולכן יישב דבריו דכוננתו דבטל משמעו הפשוט הוא לשעבר ואפשר לפרשו על צד הדוחק ג"כ להבא וע"ז מספקא לן אי בכה"ג נמי אמרינן לישנא דמהני בי קאמר (וע' בכה"ג בתשו' הריב"ש סי' נ"ז גבי הדרה).

דרובא דעלמא יפרשו כו'). וא"כ בנ"ד ענין נישט את"ל כמש"ל דלא הנשאל רק אביטול דמעיקרא ממש אין בו שום ספק אפי' להרב"ם: ויש לעמוד על סוגיא דגיטין (דף מ' מ"ב) עשיתי פלוני עבדי בן חורין דמהני כשכ' בן בשטר אע"ג שהוא לשון עבר.

ולאו משום הודאה אתינן עלה דא"כ הי' צריף גט שחרור: מיהו במר' פ' השולח פ"י הסוגיא בע"א הובא בב"ח בי"ד ס"י רס"ז ועיין בתשו' חו"י סי' קצ"ד ג"כ פ"י דמצד הודאה לחוד הוא דמהני. וע' בסמ"ע ס"י ר"ז בכותב קבלתי בשבועה ולא קיבל י"א דלא מהני וע' בי"ד סי' רל"ב סי"ב ובתשו' נו"ב ח"י"ד סי' ס"ח וצ"ע ואולי יש לחלק בין כותב בשטר דמהני אפי' לשון עבר וע' לח"מ רפ"ו מה' עבדים: ובנ"ד שא' ניטא קאיין גט שהוא ל' שלילה מלבד שאין זה שייך לביטול ולא ללשון אין ואפס אף את"ל דר"ל ניטא מפני דכמאן דלית' הוא מ"מ ה"ל פאילו אמר ביטול בלשון עבר שפבר ביטולו דלא עדיף מגט זה חרס הוא או אין ואפס הוא דה"נ פשאמר ניטא כו' היינו שהוא כפר אין ואפס וחרס דהוא מדריגה שאחר הביטול דכיון שאמר ניטא היינו שאינו כולל וכש"כ מאפס וכמו בהתרת דנדרים ושבועות דלאחר שאמר חזרנו בו כולם יהיו מותרים שנמצא שפבר נתבטל לגמרי הנדר והשבועה אז הוא שאומרים אין פאן נדר ר"ל שפבר נתבטל וא"כ מבואר דהוא לשון ביטול דמעיקרא דלא מהני בגט ומ"מ באומר גט זה אין ואפס הוא או דער גט איז נישט צ"ע אכל פאן שאמר ניטא קאיין גט או נישטא קאיין גט דאינו שייך ללשון אפס כ"א ללשון לית והוי לשון עבר הג"ה ולפמ"ש בתשו' דלעיל בהג"ה דאין פאן נדר הוא לשון התרת חכם לפ"ד הירושלמי כהובא בהרא"ש בנדרים פרק נערה סי' ט' והרי החכם מתיר עכשיו אף שעי"ז נעקר הנדר מעיקרו מ"מ עכ"פ מתירו עכשיו וא"כ ע"ז מורה לשון אין פאן נדר א"כ כמ"כ אין פאן גט היינו שמבטלו עכשיו.

משא"כ ענין אינו גט לא משמע שהוא מבטלו כ"א שיש בו ריעותא הפוסלו וכ"ש שסיים איף גיב ניט כו' יורה סופו דלשון אין פאן גט המכונן שהוא עושה אין מהגט עכ"ה: ג אף לכאורה י"ל דמ"מ משמע בלשון ניטא קאיין גט ביטול השליחות של הנתינה לפי שרגילים האומר לשון זה כשהחלט אצלם שלא ליתן הדבר שהיה מתחלה אצלו סברא ליתן וכמו שא' פאן איף גיב ניט כו' וא"כ אפי' אם לא היה מסיים לומר איף גיב ניט כו' י"ל דמובן זה מלשון ניטא קאיין גט.

מיהו י"ל דלא עדיף מינדים שאין מוכיחות פיון שיש לנה ג"כ פ"י אחר דר"ל ניטא מפני שנפסל הגט בכתיבה. ואע"ג שבאמת לאנפסל וא"כ מוכח שמתכוין שלא יתן מ"מ דעת

מהר"ט ב'תשו' ח"א סי' קל"ח ש'כל לשון שאינו מוכיח מתוכו אע"פ שיש לו הוכחה מדבר אחר לא מקרי ידים מוכיחות והביאו ב'תשו' ב"א סי' קכ"ה.

מיהו פשאר זה בלשון פעם דמוכח יותר שמתפנין שלא יתן אפשר דהוי ידים מוכיחות ואפשר דעדיף מידיים מוכיחות כי ידים מוכיחות היינו כמ"ש הר"ן והרא"ש פ"ק דנדדרים (דף ו' ע"ב) גבי נאת והדין כו' שיש לזה ג"כ פ"א אחר רק דמוכח דלא נתפנין לאותו פ"א האחר רק לקדושין יעו"ש ואם תשיב רק ידים מוכיחות הנה נשאר בגמרא בתיקו אם יש יד המוכיח לקדושין וכמו"כ לביטול הגט דלא חמיר מקדושין ולא דמי לנתנת הגט דעדיף מידיים מוכיחות כמ"ש הר"ן ואדרבה ב'תשו' ב"א הנ"ל ס"ל דיש לומר דבביטול הגט לא מהני אפי' יד המוכיח וקשה לסמוך על סברא בעלמא ובפרט בנ"ד ש'אמר האדייע האדייע ניטא קאיין גט ומ"מ ודאי אין פאן רק יד המוכיח על ביטול הנתנת לבד אבל אפילו אביטול ע"ח לא תשיב יד המוכיח פלל דדלמא לא נתפנין רק לביטול הנתנת ולכאורה י"ל פנין שאין מוכיח לזה יותר מלזה א"כ אין זה ביטול לשניהם לכמ"ש הרא"ש והר"ן בנדדרים (ד"ה סע"א) אף ז"א דהנתנת ממ"נ נתבטל דאם קאי אביטול ע"ח כש"כ דנתבטל ג"כ הנתנת דמה יתן כו' ובכה"ג אפי' רבי מודה פשנתבטל השליח הראשון נתבטל ג"כ הנמשך אחריו וכמו דאמרין גיטין (כ"ט) גבי מת בעל כו' ועוד דאיה גיב ניט מורה יותר אנתנת הלכך הנתנת ביטול בנדאי אבל על ע"ח י"ל שאין זה יד המוכיח ומאי דקאמר מר דמחשבתו ניקרת מתוך דיבורו שאין רצונו שיתעסקו עוד בהגט.

ואע"ג דאין הלשון מבואר כ"כ ה"ל כמו באומר גט זה בטל הוא דמתבטל השליחות אף לדברי האומרים שהגט אינו מתבטל והרי לא הזכיר השליחות לכאורה יש לחלק דהתם פנין דביטול הגט במכש"כ שביטול ממש שלוחי ההולכה פנ"ל ממת בעל כו' ואע"ג דאי אפשר לו לבטל הגט מ"מ עכ"פ ברור שמבטל הפל ודיבורו ממש סובל בהכרח ביטול הפל משא"כ הקא שי"ל דלא נתפנין על הע"ח פלל ואעפ"י שי"ל ש'נראה שאין רצונו עוד שיתעסקו עוד בהגט הרי גבי מנדר אני ממה י"ל ג"כ דמתפנין על הנאה וגם על דיבור ואפ"ה אפרו דאין זה יד המוכיח וש'א יש לחלק דהתם דיבור והנאה ב' ענינים הם אבל הקא הפל ענין אחד הוא וש'א הוי יד המוכיח לבטל גם ע"ח אף מלשון איה גיב ניט נ"ל דזהו ביטול ג"כ לע"ח משום דבתנו נכלל ג"כ פתיבה וכיון שנקלל בזה ב' לשונות חיישינן להחמיר בשגם שבגמרא אפרו דכ'יש ב' לשונות מפרשינן להחמיר הגם שיש לחלק ומבואר שם באריכות ול"ד לידיים פ'יש ב' לשונות לפרש תשיב ידים שאין מוכיחות דשאני התם דהוא רק בית יד מש"ה אינו חשוב כשאינו מוכיח ממש אבל כ'שפי' הביטול ויש בו ב' לשונות ה"ל ספיקא דאורייתא כש"כ דאין פאן ספק כמש"ש משום שאמר ניטא כו' ומיהו נפ"מ ממה שכתבנו להתלמד במק"א דאפילו להרמב"ם הסובר דכשהגט ביד הבעל ומבטלו אין חוזר ומגרש בו מ"מ אם אמר ניטא קאיין גט אפי' ברונגז חוזר ומגרש בו דאין פאן לכל היותר רק יד המוכיח על להבא והיינו שלא יתן עוד: וכן באומר נישטא דער גט דהוא ג"כ לשון שלילה פנ"ל והאומר גט זה אין ואפס הוא י"ל דדמי לגט זה חרס הוא דאין פאן לא ביטול הגט ולא ביטול השליחות וכן י"ל באומר דער גט איז נישט ומ"מ בזה צ"ע ועיין מכמ"א ש"ז סי' ה' מענין ביטול ע"י רמיזה דיש פנים דמהני א"כ לכאורה ניטא קאיין גט לא גרע מרמיזה שלא יתן עי' פ"ג

דמ"ק אליה' חי הוא א"ל כו' לגבי דידיה פמת הוא ה"נ לגבי דידיה שלא יתננו לה היינו ניטא.

מיהו י"ל רמיזה היינו פשאין לזה פיא אחר פלל משא"כ הכא פנ"ל ועי' בתשו' בסוף ספר בית מאיר סי' ט' שכ' נעד פאן לא אמרינו גט זה אינו גט לא אמר פלום אלא פשלא אמר יותר כו' ע"ש ולכן בנ"ד מלשון איך גיב גיט לחוד את"ל שלא ביטל בזה רק ש"ה לחוד לא הנה פנו פח לפסול את הגט דכיון דלא ביטל רק ש"ה ולא הע"ח ואח"כ נתנו בידיה למאי נחוש לה ואם משום דקודם שנגמר הגט פשמבטלו אין חוזר ומגרש בו לפירש"י (דפ"ח).

מ"מ לא נתבאר בפירוש רק פשנמלך מלהשלים הגט אבל בנ"ד לא ביטל שליחות הע"ח אפשר דחוזר ומגרש בו אפי' לפירש"י וצ"ע בזה לפירש"י משא"כ פשבטל הע"ח דאין חוזר ומגרש בו לפירש"י אפילו צנה אח"כ לעדים לחתום וכמש"ש מלתא בטעמא: ד והנה לפמ"ש כת"ר בטעם התוס' דל"ב) סד"ה התם שהוא שטת רש"י משום שליחות שבטלה מקצתה בטלה פולה ודאי דיש לחלק פן בין ביטול ע"ח לביטול נתינה שהוא ענין בפ"ע כמ"ש כת"ר וע' בתשו' ב"א סי' קכ"ה ד"ה ועוד יש ראי' כ' קרוב למ"ש כת"ר אף באמת מסקנת כת"ר ג"כ דלאו מה"ט אתינו עלה דהא ודאי י"ל רש"י והתוס' ס"ל פרום הפוסקים דשליחות שבטלה מקצתה לא בטלה פולה ועוד דאפי' רשב"ג לא אמר בטלה פולה אלא בענין שאם ביטול בפירוש בטלו דהיינו עד שלא עשו מעשה וס"ל דכשבטל מקצתו ה"ל פביטול פולן בפירוש אבל אם פבר עשו מעשה מודה דמה דעשו עשו.

וא"כ בנ"ד מקצת הגט שכבר נכתב אם מעשה הוא כס"ת איך יתבטל אפי' ביטול בפירוש. א"ו עיקר הטעם דעד שלא חתמו העדים פדיבור גרידא דמי כמ"ש בזה"ר (די"ח) גבי שמה פייס א"כ לפ"ז אפי' ע"י ביטול ש"ה יש לספק שמה נתבטל הגט וע"ז יש להעיר משליחות שבטלה מקצתה בטלה פולה פיון דהכל דיבור הוא ואי ביטולו בפ"י מבטל גם מה שנכתב א"כ בדביטול מקצתו י"ל דביטול פולו מיהו פיון דקיי"ל דשליחות שבטלה מקצתה לא בטלה פולה ואי פתבי הני שלא שמעו ממנו שפיר פתבי אע"ג דביטול קצתו וגליא דעתא שאין רצונו בהגט כש"כ דמביטול שליחות הנתינה לא ינמשך ביטול ע"ח וביטול שליחות הסופר רק פשבטל הע"ח ונגע בגוף הגט אזי ממילא נתבטל ג"כ כתי' הסופר ול"ד לשליחות שבטלה מקצתה דלא בטלה פולה דהתם יוכל השליח הנשאר לקיים פל השליחות משא"כ הפתי' בלא החתימה איננה שנה פלום וממילא מוכח דרצונו לבטל ג"כ הפתיכה אף לכאו' צ"ע אפילו פביטול שליחות הנתינה לחוד י"ל דנתבטלו ע"ח מטעם אחר דאיך יחתמו לשם גירושין ונהרי אומר פפה מלא שאין רצונו לגרש ול"ד לשליחות שבטלה מקצתה דלא בטלה פולה דהתם הנשארם שלא ביטולם יכולים לכתוב ולחתום וליתן משא"כ פשאי אפשר ליתן עוד י"ל ממילא נתבטלו הע"ח וממילא נתבטל ג"כ הפתיכה דהוי ג"כ רק דיבור וע' בתורת גיטין סי' קכ"ב סק"ו דודאי לשם פריתות מעכב וגדולה מזו דעת הרמב"ם דכל התנאים פוסלים בגט לפני התורף אפי' בע"פ מדאורייתא משום שאין זה נכתב לשם פריתות גמור כמ"ש המגיד פרק ח' הלכה ד' והחולקים עליו היינו דס"ל דכריתות על תנאי חשוב פריתות משא"כ פשבטל

הפּריתות בַּפּה מְלֵא הַיָּינוּ שְׁאֵמֵר שְׁלֵא יִתֵּן עוֹד הַגֵּט א"כ מִמֵּילָא נִתְבַּטְלוּ ע"ח אַעפ"י
שְׁלֵא בִּיטּוּלָם כָּלֵל כִּי חֲתִימָתָם ה"ל שְׁלֵא לְשֵׁם פְּרִיתוֹת כָּלֵל וְעַיִן בְּמַהֲרֵי"ט ח"א סס"י
ס"ו פְּמָה פְּרַכּוּרִים כְּרַפֵּר לְמִצּוֹא שְׁיֻכַּל לְהַתְנוּת עִם הַשְּׁלִיחַ הוֹלְכָה כּו' וְלֹא אֲמַרְיִן דְּתַנְאֵי
דְּשְׁלִיחוֹת נֹגַע בְּגֵרוּשֵׁין וְכֹאֲלוּ לֹא נִכְתַּב לְשֵׁם פְּרִיתוֹת עַל תְּנֵאֵי כּו' שְׁהָרִי יְכוּל הוּא
לְחִזּוֹר וּלְגַרְשׁ בּוּ הִנֵּה הַקָּיִל בְּזָה פִּינּוֹן דְּבִלֵּא"ה לְכָל הַפּוֹסְקֵי זִוְלָתֵי הַרְמַב"ם פְּרִיתוֹת עַל
תְּנֵאֵי הִנֵּה פְּרִיתוֹת גָּמוּר מִשֵּׂא"כ פְּשִׁבֵּיטֵל הַפְּרִיתוֹת לְגַמְרֵי קוֹדֵם כּו"ח הַגֵּט.

וּמַהֲרִיב"ר שֵׁם ס"ל דְּאָפִי לְהַתְנוּת עִם הַשְּׁלִיחַ לֹא יְכוּל קוֹדֵם כּו"ח דְּהָא בְּהָא תְּלִיא אֶלָּא
דְּלְכֹאֲרָה יֵשׁ ג"כ רֵאִי לְהַפֵּךְ מְהָא דְּאֲמַרְיִן דְּנִהֵי דְּשְׁלִיחוֹתָם קָא בְּטִיִּל גִּיטָא גּוּפָא לֹא
בְּטִלֵּי. וְלְהַרְמַב"ם יִתְבַּטְּל הַגֵּט מִמֵּילָא פִּינּוֹן שְׁאִינוּ עוֹמֵד לְכַרִּיתוֹת עוֹד הָרִי בִּיטּוּל לְשֵׁם
פְּרִיתוֹת דְּגֵט בְּשִׁלְמָא לְשֵׂא"פ דְּגֵט שְׁנַגְמֵר הָנִי כִּס"ת וְאִינוּ יְכוּל לְבַטְלוּ א"ש.

מִשֵּׂא"כ לְהַרְמַב"ם דְּכְשִׁבֵּיטְלוּ בְּפִי מְבֻטָּל א"כ ה"נ פְּשִׁבֵּיטֵל הַשְּׁלִיחוֹת בִּיטּוּל הַלְשָׁם
פְּרִיתוֹת שְׁבַגְט. אַעכְצ"ל דְּאִין זֶה בִּיטּוּל הַלְשָׁם פְּרִיתוֹת דְּשִׁמְא יִמְלֵךְ עוֹד וַיִּגְרַשׁ בּוּ וְנִהֵי
דְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה זֶה נִתְבַּטְּל מ"מ אִין חָשׁוּב הַחֲלֵט לְגַבֵּי הַגֵּט לֹאֲמַר שְׁאִינוּ לְשֵׁם פְּרִיתוֹת
דְּאֵטוּ לֹא אָדָם הוּא לְהַנְחֵם.

וּלְפ"ז אֶזְאָפְשֵׁר דְּאָפִי בִּיטּוּל הַש"ה קוֹדֵם כּו"ח הַגֵּט אַעפ"כ מְצִי הַסּוֹפֵר וְעַדִּים לְכַתְּבָא
וְלְחַתּוּם וְחָשׁוּב לְש"כ דְּשִׁמְא יִתְנַחֵם וְהָא דְּאָפִי תְּנֵאֵי בַּש"ה פּוֹסֵל קוֹדֵם כּו"ח הַגֵּט
לְהַרְמַב"ם הַיָּינוּ פְּשִׂאֲמֵר כֵּן גַּם לְהַסּוֹפֵר וְעַדִּים.

מִיָּהוּ ז"א בְּמִשְׁמַע בְּסִדֵּר הַגֵּט דְּהַרְב"י סִי ל"א וְע' בְּמַכְמ"א ש"ח סל"ב דְּאָפִילוּ אֲמַר כֵּן
הַתְּנֵאֵי רַק לְש"ה וְהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים יוֹדְעִים מִזֶּה יֵשׁ לְהַחְמִיר לְהַרְמַב"ם מַכְש"כ וְקו"ח
פְּשִׁבֵּיטֵל ש"ה לְגַמְרֵי בְּפִנְיָהֶם דִּי"ל דְּכ"ע מוֹדוּ לְהַרְמַב"ם שְׁנִתְבַּטְּל ג"כ שְׁלִיחוֹת הַסּוֹפֵר
וְהַעֲדִים דְּאִין זֶה לְשֵׁם פְּרִיתוֹת וְהָא דְּלֹאֲחַר שְׁנַגְמֵר הַגֵּט אִין מְזִיק בִּיטּוּל ש"ה הִנֵּה לְרֹב
הַפּוֹסְקִים דִּס"ל דְּאֲחַר שְׁנַגְמֵר אֶפִי בִּיטּוּל גּוּפּוֹ שְׁלֵל גֵּט אִינוּ מְבֻטָּל וְדֵאִי לְק"מ אֶלָּא אֶפִי
לְהַרְמַב"ם ע"כ צָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין בִּיטּוּל הַפְּרִיתוֹת קוֹדֵם כּו"ח הַגֵּט לְאֲחַר שְׁנַגְמֵר וְע'
בְּמַכְמ"א ש"ח סִי ל"א דָּף קפ"ו סד"ה אֲמַנְם הִבִּיא שָׁם פְּמָה דִּיעוֹת הָאוּמְרִים דְּתַנְאֵי
דְּחוּץ עַל פֶּה לְפָנֵי הַתְּנָרָף ג"כ לֹא פָּסִיל מְדֹאֲרִיָּתָא אִם בְּשַׁעַת נְתִינָה חִזּוֹר וְגִירָשָׁה
לְחַלוּטִין דְּלפ"ז עַכְצ"ל דְּאִין מְעַכְב כָּלֵל לְשֵׁם פְּרִיתוֹת בְּכו"ח הַגֵּט דְּהָא חוּץ וְדֵאִי לֹא
חָשׁוּב פְּרִיתוֹת וְאִין מְעַכְב רַק שְׁיִהֵי פְּרִיתוֹת בְּשַׁעַת נְתִינָת הַגֵּט א"כ לְדַבְרֵיהֶם י"ל
בְּבִיטּוּל ש"ה אֶפִילוּ לְפָנֵי כּו"ח אִין מְתַבַּטְּל שְׁלִיחוֹת הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים וְאֵע"ג דְּהָתָם גְּבִי
חוּץ מוֹדוּ דְּמְדַרְבְּנָן פָּסוּל שְׁאִנֵּי הָתָם דְּהוּא גְּזִירָה אֵטוּ חוּץ בְּכַתְב מִשֵּׂא"כ הֵכָא אִין שְׁנִיךְ
כָּלֵל גְּזִירָה דְּבַכְתָּב אִף הִנֵּה רֵאִיתִי בְּתוֹס' (פ"ד ע"ב) ד"ה מַהוּ דְּתִמְא וּבַחַה"ר פִּי דְּהָתָם
חָשׁוּב לְשֵׁם פְּרִיתוֹת מִשׁוּם דְּסוֹפֵר לֹא כָּתַב אֶלָּא ע"מ כְּמוֹ שְׁיִאֲמַר בְּעַל לְבַסּוֹף מ"מ נִשְׁמַע
דְּלֹא חָשִׁיב בִּיטּוּל סוֹפֵר וְעַדִּים בְּמָה שְׁיִאֲמַר שְׁלֵא לְשֵׁם פְּרִיתוֹת דְּאוּלֵי יִתְנַחֵם וְא"כ כִּמ"כ
הֵכָא מַה שְׁמַבְטֵל ש"ה וְהָנִי שְׁלֵא לְש"כ אִין זֶה בִּיטּוּל לְהַסּוֹפֵר וְעַדִּים דְּכּוֹתְבִים לְש"כ
אוּלֵי יִתְנַחֵם.

אִף הָרִי הִבִּיא שָׁם פְּמָה דִּיעוֹת מְגֹדוּלֵי הָרֵאשׁוּנִים רַש"י וְתוֹס' דִּס"ל דְּחוּץ ע"פ לְפָנֵי
הַתְּנָרָף פָּסוּל מְדֹאֲרִיָּתָא וְהוּבְאוּ ג"כ כָּלֵל לְשֵׁם ב' דִּיעוֹת אֵלוּ בַּהֲמַגִּי"ד שְׁבַב"י סִי קמ"ז
וּבב"ש שָׁם ס"ק ג' א"כ מַה שְׁהַבְעֵל אוֹמֵר דְּבָר שְׁאִינוּ פְּרִיתוֹת מְעַכְב בְּשַׁעַת כְּתִיבָה ג"כ

לפ"ז בביטול ש"ה נתבטלו הסופר והעדים דאין פאן לש"כ פלל (ומ"מ אפשר לחלק דהתם שאני שכותב הגט בענין שאין בו פרייתות.

משא"כ ה"א: וראיה מש"ע סי' מ"ם ס"ב וכמ"ש לקמן): ומ"מ י"ל דדוקא בביטול ש"ה לפני פתיבת התנאי משא"כ לאחר התנאי אפי' קודם חתימת העדים כמו דתנאי דחוץ בע"פ אינו פוסל אז פלל פשפשעת נתינה חזר וגירשה לחלוטין אפי' גמר הפתיבה וחתימת העדים היה שלא לשם פרייתות פנין שהתנה תנאי דחוץ א"כ עכצ"ל דלש"כ אינו מעפב רק בפתיבת התנאי משא"כ בע"ח אע"ג דבעי' לשמו ולשמה אבל לש"כ אינו מעפב אם משום די"ל שאין זה חשוב שלא לש"כ דשמה תנחם בשעת נתינה וכסברת הרשב"א ותוס' (דפ"ד ע"ב) ד"ה מהו דתימא הנ"ל ואף דכ"כ לרב ספרא אבל רבא צ"ל דלא סבירא ליה כן י"ל דאינו מחמיר רק בלפני התנאי אבל בלאחר התנאי דמכשיר היינו מה"ט ולא משום דאחר התנאי לא בעי' לש"כ פלל ועכ"פ י"ל דכמו"כ אינו פוסל ביטול ש"ה אז לשיטתבטלו עי"ז הע"ח.

ולפ"ז בנ"ד באומרו ניטא קאיין גט אם הוי רק ביטול ש"ה פדלעיל לכן פנין שאמר כן אחר הפתיבה קודם החתימה אין זה פוגע לבטל שליחות ע"ח וחשוב לשמו ולשמה אף שאין פאן לש"כ פנ"ל או משום דחשוב לש"כ דחושבים העדים דשמה תנחם וכמו שהיה באמת כן שהתנחם וכש"כ שלא חתמו אלא עד שנתפייס דחזר הלשם פרייתות למקומו ואפשר בכה"ג אפי' לפני התנאי פשהתנה ע"פ תנאי דחוץ ותיומ"י ביטלו קודם פתיבת הגט מודו כ"ע דקשר וא"צ למנות הסופר וע"ח מחדש דלא נתבטלו פלל ע"י שאמר שלא לש"כ רק דקשהסופר כותב הגט אז קודם שחזר הבעל ה"ל שלא לש"כ ופסול אבל פשהבעל ביטל תנאי דחוץ חזרו להקשרו וא"צ מינוי מחדש כמו"כ פאן פשביטל הש"ה אף את"ל דקודם שחזר בו א"י לחתום דה"ל שלא לש"כ פל שחזר בו א"צ מינוי מחדש ואף אם לא אמר ממש שחזר בו רק נ' ממנו פן מספיק להחשיב החתימה לש"כ דדוקא אמינוי שליח צריך דבור משא"כ לענין להחשיב לש"כ סמכינן על מה שפראה מדעתו דהא לרב ספרא אפי' נ' ממנו להפך סמכינן על שיוכל להיות שייחזור בו לסוף א"כ לרבא ג"כ אין להחמיר פשכבר חזר בו ממש אע"פ שלא הוציא בשפתיו ועכ"פ לאחר התנאי ודאי אין שום מקום לחוש פלל בנ"ד ג"כ פשפראה ממנו שחזר בו מביטול ש"ה וא"צ מינוי ע"ח מחדש אם לא שפחלק דהתם פשאו' שלא לש"כ מ"מ אז ממש מצוה לכתוב ולחתום אבל ה"א פשחזר אח"כ מן לש"כ לגמרי יש לחוש שמה חזר בו ג"כ מפתיבה וחתימה דלמאי מתבעי ליה שליחותם משא"כ התם טועה דיכול לגרשה חוץ מפלוני וצ"ע אם לקמוד מהירושלמי שבש"ע אה"ע סי' מ' סעיף ב' בהג"ה שהוא דעת הרמב"ם ורמב"ן ע"פ הירושלמי וע"ש בחמ"ח סק"ז וב"ש סק"ה וגם הרשב"א י"ל דיודה פאן דהתם קדושי שני הם סתירה לקדושי ראשון דא"א שייחולו קדושי ראשון רק עפ"י סיבה חוץ לטבע משא"כ ה"א מה שמבטל ש"ה אינו סתירה גמורה פלל לע"ח דעביד אינש דמתפייס ובדעתו פשיצו אותו ברצי פסף יתן הגט ע"כ אין מבטל רק הש"ה לחוד הלכך אין לנו לבדות מלבנו ביטול שליחות ע"ח ועיין בתשו' תודת שלמים סי' יו"ד דמעמידין שליח בחזקתו ועי' בתשו' פ"ח סי' ק"ב ג"כ מענין חזקה זו אע"ג דיש מקום לחלק דשם מיירי בגט גמור ומעמידין הגט על חזקתו והוי חזקה דמעשה משא"כ ה"א דע"ח לא חתמו עדיין א"כ הוי רק דבור שמה אין שייך כ"כ חזקה ע"ז אף ז"א

דְּהֵתָם נְמִי עֵיקָר הַחֲשֵׁשׁ שֶׁיִּבְטֵל הַשְּׁלִיחַ שֶׁהוּא ג"כ רַק דְּיָבוּר וְאֵפ"כ מֵעֲמִידֵי אַחֲזָקָה ה"ה הַכָּא (וְאֵע"ג דְּלִקְמֹן הַעֲלִיתִי בִּס"ד דְּבַהֲזָפִיר הַבִּיטוּל אַקְצָת הַגֵּט גֵּרַע מְשַׁלְּיחוֹת שֶׁבְטָלָה מִקְצָתָהּ וּבְטָלָה כְּנֹלָה אַף לְרַבֵּי אֵין לֹאמַר כֵּן גַּם בְּכֹאן בְּבִיטוּל גְּתִינַת הַגֵּט דְּזֶה אֵינוֹ דְּמִנְתִּינָה אֵין הוֹרָאָה כ"כ לְבִיטוּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט וְכִמוֹ גַּבֵּי אָמַר לְשָׁנִים תָּנוּ כּו' תְּלִינֹן דְּמִבִּיטוּל ע"א אֵין רֵאִי שֶׁחֲפֵץ לְבְטֹל כֹּל הַגֵּט וִי"ל רַק שֶׁאֵין חֲפֵץ בּוֹ וְכִי ג"כ מִנְתִּינַת הַגֵּט י"ל דְּאֵין רֵאִיָּה שְׂרוּצָה לְבְטֹל הַגֵּט מִמֶּשׁ.

וְע"ז י"ל דְּיֵשׁ רֵאִיָּה מִהַש"ע ס"י קל"ד לְדִין דְּחִיּוּשֵׁינֹן לְהַרְמִיב"ם אִמְאֵי מִבִּיטוּל גְּתִינָה אֵין חוֹשְׁשִׁין אֲגוּפוֹ שֶׁל גֵּט וְעַכְצ"ל דְּהֵם ב' דְּבָרִים): אֲבָל מְאוּמָרוּ אֵיךְ גֵּיב נִיט דְּנִכְלָל בְּזֶה ג"כ בִּיטוּל ע"ח י"ל דְּנִתְבְּטַל כְּתֵב הַגֵּט לְפִירֵש"י אֵךְ לְכַאוּרָה מְצִאתִי שׁוֹבֵר לְסִכְרָא זֹו מְהָא דְר"פ הַשּׁוֹלְחַן (דל"ג ע"ב) אָמַר לְשָׁנִים תָּנוּ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי יָכוֹל לְבְטֹל זֶה שְׁלֹא בְּפָנָי זֶה וּפְרֵש"י וְהוּי בִּיטוּל וְאֵין זֶה כְּשֶׁר לְהִיּוֹת עוֹד עַד בְּדָבָר עַד שֶׁיִּצְוֶהוּ מִשְׁמַע לְהִדְיָא דַּמ"מ לֹא נִתְבְּטַל הַשָּׁנִי שְׁלֹא בִּיטְלוּ בְּפִי אֵע"פ שֶׁבִּיטְלֵ א' מִשְׁנֵי ע"ח וְלֹא נִשְׁאַר רַק עַד אֶחָד וְא"כ אֵי אֲפֹשֶׁר לְגֵט זֶה לְהִיּוֹת נִשְׁלֵם לֹא אֲמַרִּינֹן דְּמִמִּילָא מִיבְטִיל שְׁלִיחוֹתָא דְכֹנְלָא גִיטָא אֵע"פ שְׁלֹא נִכְתַּב עֲדִינֹן כֹּלָל וְלֹא אֲמַרִּינֹן דְּבַהֲכִרַח מְתִיבָא שֶׁמֶל הַגֵּט שֶׁהָרִי ע"י בִּיטוּל עַד זֶה פִּגְעַע וְנִגְעַע בְּכֹל הַגֵּט שְׁאֵי אֲפֹשֶׁר לְגֹמְרוֹ כֹּלָל עכ"ז אֲמַרִּינֹן מֵאֵי דְּבִיטְלֵ בִּיטְלֵ וּמֵאֵי דְּלֹא בִּיטְלֵ בְּפִי לֹא בִּיטְלֵ וְאֲמַרִּינֹן דְּשִׁמָּא יִתְנַחֵם לְצוּוֹת לְחַתָּן עוֹד עַד אֶחָד וְהַכֹּלָל צ"ל דְּמָה שְׁלֹא בִּיטְלֵ בְּפִי אֵינוֹ מִתְבְּטַל ע"י הוֹכָחוֹת וְאֲמַרְדְּנוֹת א"כ כַּמ"כ נִימָא בַּנ"ד שֶׁבִּיטְלֵ הַע"ח לֹא נִתְבְּטַל מִהַ שְׁכַתְּבָא כְּפָר.

וְרֵש"י י"ל דְּלֹא פָּסִיל גַּבֵּי אֵימְלוּכֵי אֵימְלוּךְ אֲלֵא כְּשֶׁבִיטְלֵ בְּפִי מִש"כ כְּפָר אוֹ שִׁי"ל דְּהַעֲיָקָר שְׁלִיחוֹת וְעֲדוֹת שֶׁבְטָלָה מִקְצָתָהּ לֹא בְטָלָה כְּנֹלָה לְכֹן ע"י בִּיטוּל עַד א' לֹא נִתְבְּטַל הַשָּׁנִי אֲבָל (בְּדָף פ"ח) גַּבֵּי אֵימְלוּכֵי אֵימְלוּךְ שְׁלֹא לְהַשְׁלִים כְּתֵב הַגֵּט עֲצָמוּ.

א"כ כְּתִיבַת הַגֵּט כְּנֹלָה חֲדָא מִקְלָתָא הִיא וְכִשְׁבִּיטְלֵ מִקְצָת כְּתֵב הַגֵּט מִמֶּשׁ (מְלַבַּד הַחֲתִימוֹת) גֵּרַע טָפֵי וְנִתְבְּטַל כֹּל כְּתֵב הַגֵּט. מִשְׁא"כ ע"ח כֹּל אֶחָד דְּבָר בַּפ"ע הוּא.

לפ"ז ג"כ בַּנ"ד זֹו שְׁלֹא בִּיטְלֵ רַק ע"ח לֹא נִתְבְּטַל ע"ז כְּתֵב הַגֵּט וְכַדְמוּת רֵאִיָּה דַּע"ח כְּאו"א בַּפ"ע הֵלֵא דְּבָר הוּא לְעַנְיָן בְּפָנָי נְחַתֵּם דְּצָרִיךְ הַשְּׁלִיחַ הַמְבִיא אֶת הַגֵּט לְרֵאוֹת חֲתִי כֹל עַד בַּפ"ע מִשְׁא"כ בְּכַתְּבֵ גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט דֵּי בְּשִׁטָּה רֵאִישׁוֹנָה.

וְהִנֵּה אֵע"ג דְּרַב אֲשֵׁי מוּקֵי בְּרִיָּתָא הַנ"ל בְּעִידֵי הוֹלְכָה מ"מ וְדֵאֵי הַדִּין דִּין אֲמַת עַכ"פ גַּם בְּעִידֵי כְּתִיבָה דְּלֹא נִתְבְּטַל הַשָּׁנִי וְעוֹד דַּחַה"ר כְּתִבּוּ בַּד"ה הָא דְּאֲמַרִּינֹן דְּהָא דְּרַב אֲשֵׁי דִּיחוּיָא הִיא וְאֵנֹן בְּרִיָּתָא כְּפִשְׁטָה מְפָרְשִׁינֹן: אֵךְ י"ל הַחֲזִילוּק בְּעַנְיָן אַחַר אֲמִיתִי וּמִתְקַבֵּל יוֹתֵר וְהוּא בְּהַקְדָּיִם מ"ש בַּפְנֵי דַּל"ג ע"ב בַּד"ה עֲדוֹת שֶׁבְטָלָה דְּמִוְכָרַח לֹאמַר דְּעַנְיָן זֶה בְּעֲדוֹת שֶׁבְטָלָה מִקְצָתָהּ דְּלְרַבֵּי לֹא בְטָלָה כְּנֹלָה הֵינֹן דְּוָקָא כְּשֶׁבִיטְלֵ הַמְקַצָּת הַזְּכִיר הַבִּיטוּל רַק עֲלִיָּהֹן שֶׁהֵן לֹא יִכְתְּבוּ וְלֹא יִחַתְּמוּ דְּאֵילוּ הַזְּכִיר הַבִּיטוּל עַל כֹּל הַעֲשָׂרָה פְּשִׁטָּא דְּנִתְבְּטְלוּ כְּנֹלָן לַפ"ד רַבֵּי יַעוֹ"ש וְאֵף אֵנוּ נֹאמַר דְּמִוְכָרַח ג"כ לֹאמַר שְׁלֹא הַזְּכִיר הַבִּיטוּל עַל הַגֵּט לֹאמַר גֵּט שְׁצוּיָתִי לְכַתּוּב בְּטֹל הוּא דָּאָם הִנֵּה מְזַכֵּר הַבִּיטוּל עַל הַגֵּט א"כ הוּי כְּהַזְכִּיר בִּיטוּל עַל כֹּל הַעֲשָׂרָה וּבְהָא לֹא הוּי אָמַר רַבֵּי דְּלֹא נִתְבְּטְלוּ הַשְּׁאָר שְׁלֹא שְׁמַעוּ הַבִּיטוּל דְּהָא ס"ל דְּבִיטְלוּ לְגֵט שְׁלֹא בְּפָנֵיהֶם מְבִטְלוּ וְפִי בִּיטְלוּ הֵינֹן שְׁאָמַר בְּטֹל הוּא אוֹ הֵא כְּחִרַס כְּדִאֲמַרִּינֹן (דל"ב).

ואין נפ"מ פְּשִׁיטָלוּ קוֹדֵם הַפְּתִיבָה אַחַר שְׁצוּנָה לְכַתּוּב וְהַשְׁמָא פִּינּוּ דְמִיָּרִי שְׁבִלְשׁוֹן הַבִּיטוּל לֹא הִזְכִּיר לְשׁוֹן בִּיטוּל עַל כְּלָלוֹת עֲנִין הַגֵּט רַק שְׁבִיטָל שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל זֶה מִש"ה ג"כ בְּבִרְיָתָא דְאָמַר לְשָׁנִים תָּנוּ כו' לֹא נִתְבַּטַּל הַשְּׁנִי אַע"ג דַּא"א עוֹד לְהַתְקַיֵּים עֲנִין הַגֵּט אִם לֹא יִחְזוֹר הַבְּעַל וְיִמְנָה עוֹד עַד אֶחָד אַפ"ה סְמְכִינּוּ בְּאַמַּת דְּיִמְנָה שְׁהָרִי לֹא רְאִינוּ מִמְּנוּ שְׁבִיטָל הַגֵּט רַק שְׁבִיטָל שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל זֶה וַיֵּשׁ לִוְמַר שְׁמָא מְשׁוּם דְּלֹא נִיחָא לִיהּ בּוּ בְּפִרְט וְאִין מְפָאן הוֹרָאָה גְמוּרָה שְׁרוּצָה לְבִטָל הַגֵּט וְנִזְהוּ בְּכָלל עֲנִין עֲדוּת שְׁבִיטָל מְקַצְתָּהּ הַבְּעַל דְּבָר לֹא חִיָּשִׁינּוּ לִוְמַר שְׁבִיטָל כְּפִינּוּ דְשְׁמָא אִינוּ חִפְזֵי בְּעַד זֶה אֲבָל לֹא שְׂאִינוּ חִפְזֵי עוֹד בְּכָללוֹת הָעֲנִין דְּהִכָּא עַכְצ"ל שְׁלֹא הִזְכִּיר שְׂאִינוּ חִפְזֵי בְּכָללוֹת הָעֲנִין דַּא"כ ה"ז בִּיטוּל הַגֵּט כְּפִינּוּ כְּדַתְנִיא אִי אִיפְשִׁי בּוּ.

משא"כ אִימְלוּכִי אִימְלוּךָ (בְּדָף פ"ח) דְּפִרְש"י שְׁנִמְלוּךָ מְלַגְרָשָׁה וְהִינּוּ שְׁמַנְע מְלַהֲשָׁלִים הַגֵּט א"כ הָרִי הִזְכִּיר הַבִּיטוּל בְּפִי אִמְקַצְתָּ דְּכָללוֹת הַגֵּט בְּכַה"ג מוֹדָה רַבִּי ג"כ דְּגֵט שְׁבִיטָל מְקַצְתוֹ בִּיטָל כְּפִינּוּ דְּכָאֵן לֹא שְׁיָיָךְ לִוְמַר שְׁלֹא בִיטָל רַק שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל זֶה וְלֹא פָּגַע בְּכָללוֹת הָעֲנִין דְּהָרִי נִרְאָה מִמְּנוּ לְהַפְּךָ דְּרוּצָה לְבִטָל כְּלָלוֹת הַגֵּט וְאִין זֶה שְׁיָיָךְ בְּגִילוּי דְּעִתָּא בְּגִיטָא דַּא"כ רְשָׁב"ג דְּסוֹבֵר בְּטָלָה כְּפִינּוּ אִינוּ נִאָמַר דַּס"ל ג"ד בְּגִיטָא מְקַצְתָּ הִיא אַעכְצ"ל דְּשְׂאִינִי הִכָּא דְּבִיטָל מְקַצְתוֹ בְּפִי עֲדִיף מְג"ד גַּם לְגַבִּי הַשְּׁאָר שְׁלֹא בִיטָל בְּפִי וְרַבִּי פְּלִיג שְׁמֵם אֲבָל בְּנִד"ז י"ל דְּיוֹדָה ג"כ דְּלֹא דְּמִי כְּלָל בִּיטָל מְקַצְתָּ הַגֵּט שְׂאִינוּ רוּצָה עוֹד בְּהַגֵּט לְבִיטוּל א' מִן הַשְּׁלִיחוּתִי וְהַעֲדִים אַע"ג דַּא"א בְּלַעְדוּ בְּקִיּוּם הַגֵּט וְכַנ"ל וְהָרִי אִפְּלוּ בְּשְׁלִיחוּת שְׁבִיטָלָהּ מְקַצְתָּהּ פֶּסֶק הַרְמַב"ם דְּבִטָלָהּ כְּפִינּוּ אַע"ג דְּרַבִּי פְּלִיג רַק מְשׁוּם דְּלֹא אִיפְּסִיקָא הַלְּכָתָּא פֶּסֶק כְּרִשָׁב"ג מְכַש"כ כָּאֵן שִׁי"ל דְּרַבִּי לֹא פְּלִיג וְעוֹד דְּכַנ"ד שְׂאִמַר נִיטָא קְאִינּוּ גֵט נִיפְרָ שְׁמַתְיָא שׁ מְכָללוֹת גֵּט זֶה וְהָרִי נִיפְרָ שְׁרוּצָה לְבִטָל כְּפִינּוּ וְכַה"ג דְּמְבִטָל מְקַצְתוֹ בְּפִירוּשׁ וְנִיפְרָ מְאֹד שְׁיָרְצָה לְבִטָל כְּפִינּוּ וְדַאי לֹא פְּלִיג רַבִּי: מַה שְׁהִבִּיא כַּת"ר מִמְּחֻשְׁבָּתוֹ נִיפְרָת מִתּוֹךְ מַעֲשִׂיו בְּפ"ק דְּחֻלִּין (דָּף י"ג לְכַאוּרָה תְּמוּהָ דַּא"כ אִפִּי אִינָה נִיפְרָת נְמִי נִיזִיל בְּתַר מְחֻשְׁבָּה דְּהָא גְדוּל יֵשׁ לוֹ מְחֻשְׁבָּה גְרִידָתָא כְּדִפִּירִש"י וְרַק בְּקִטּוֹן בְּעִינּוּ נִיפְרָת כו' א"ו מְדַפְּשִׁיטָא לָן דְּמְחֻשְׁבָּה לְחוּד אִינוּ כְּלוּם דְּאִפִּי ג"ד אִינוּ כְּלוּם מְשׁוּם דְּהִכָּא לֹא מְהַיָּי דְּבָרִים שְׁבִלְב מִשְׂא"כ לְעֲנִין כְּפִינּוּ דְּשְׁחִיטָת קְדָשִׁים וַא"כ אִפִּי נִיפְרָת כו' אֲלֹא דְּכָף כְּפִינּוּתוֹ דְּהָא בְּקִטּוֹן לֹא מְהַיָּי מְחֻשְׁבָּה לְחוּד וַאֲעַפ"כ בְּנִיפְרָת כו' מְהַיָּי אֲלֵמָא דְּכַה"ג יִצְאָה מִתּוֹרַת מְחֻשְׁבָּה כַּמ"כ בְּנ"ד נִימָא כְּשִׁמְחֻשְׁבָּתוֹ נִיפְרָת כו' יִצְאָה מְכָלל דְּבָרִים שְׁבִלְב וְג"ז אִינוּ מַעֲלָה אַרוּכָה דְּמִמְקוּמוֹ תְּבָרָא דְּמִסְקִינּוּ שְׁמֵם דְּמִדְּאוּרִינִי לֹא מְהַיָּי מְחֻשְׁבָּתוֹ נִיפְרָת כו' וְאִפִּי מְדַרְבְּנָן דְּמְהַיָּי הִינּוּ כְּשִׁישׁ מַעֲשָׂה גְמוּר רַק שְׁהַמְחֻשְׁבָּה הִיא רַק נִיפְרָת וַא"כ אִם כַּמ"כ נִיזִיל בְּנ"ד בְּתַר מְחֻשְׁבָּה הַנִּיפְרָת מִתּוֹךְ דִּיבּוּרוֹ צ"ל הַדִּיבּוּר גְמוּר וְהַמְחֻשְׁבָּה רַק נִיפְרָת וְכַנ"ד נִהְפֹּךְ הוּא שְׁהַדִּיבּוּר אִינוּ גְמוּר כְּלָל וְל"ד כְּלָל לְהַתֵּם דִּישׁ מַעֲשָׂה גְמוּר דְּאִתְיָנָה מְדָרוּם לְצַפּוֹן כו': קִיצוּר מִתְּשׁוּ' הַנ"ל א לְשׁוֹן בִּיטוּל הוּא עֲנִין הַשְּׁבִיטָה וְהַעֲדָר וְהַנְּהוּ לְשׁוֹן בִּיטוּל וְהַעֲדָר וְנִפְקֵד הוּא חֶסְרוֹן שְׁנֻחְסָר דְּבָר שְׁהִיָּה אֲבָל חֶסְרוֹן שְׁיָיָךְ אִף בְּדְבָר שְׁחָסַר מִתּוֹלְדָתוֹ עֲנִין אֶפְסֵס הוּא ג"כ דְּבָר שְׁהִיָּה וְאִם כַּפְּלָה אִין יֵשׁ בּוּ שְׁנֵי פִירוּשִׁים לְשׁוֹן שְׁלִילָה וְתַרְגוּמוֹ לִית וּבְלַעְז נִיטָא וְלְשׁוֹן אֶפְסֵס וְת"י כְּלָמָא וְהַלְעִז נִישְׁט וְאִין פִּירוּשׁוֹ רַק לְשׁוֹן שְׁלִילָה.

אִם אָמַר הַמְּגַרְשׁ דְּעַר גֵּט אִיז נִישְׁט ה"ז כְּאוּמַר גֵּט זֶה אִין וְאֶפְסֵס הוּא וְאִם אָמַר נִיטָא קְאִינּוּ גֵט הוּא כְּמוֹ אִין כָּאֵן גֵּט וְאִינוּ שְׁיָיָךְ לְבִיטוּל: ב אִף אַת"ל דְּלְשׁוֹן נִישְׁט הַנְּשָׂאֵל עַל עֲנִין

דָּבָר שֶׁנִּתְבַּטַּל מ"מ אִם אָמַר דְּעַר גֵּט אִיז נִישַׁט הַיִּינוּ לְשׁוֹן שְׂפָכָר נִתְבַּטַּל מִשׁוּם דְּנִישַׁט פִּירוּשׁוֹ אָפֶס וְהוּא כְּעֵנֶן חָרַס שֶׁהוּא מְדַרְגָּה אַחַר הַבֵּיטוּל כִּי בֵּיטוּל הַיִּינוּ תִּשְׁבִּיתוּ שְׂמִבְטַל הַדְּבָר וְאַחַר שֶׁנִּתְבַּטַּל נַעֲשֶׂה אֵין וְאָפֶס וְחָרַס וְעַפְרָא דְאַרְעָא וְצ"ע וְכַש"כ בַּנ"ד שְׂאָמַר אֵין פֶּאן גֵּט אִינוּ שְׂיִיף לְלִשׁוֹן אָפֶס רַק לְלִשׁוֹן לִית וְהוּי לְשׁוֹן עֶבֶר: ג מ"מ מְלִשׁוֹן נִיטָא קְאִינְו גֵּט י"ל דַּה"ל יָדִים מוֹכִיחוֹת לְבֵיטוּל עֶסֶק דְּלַהֲבָא וְא"כ אֶפְשָׁר נִתְבַּטַּלוּ גַם ע"ח עי"ז ומ"מ בְּגֵט שֶׁנִּגְמַר שְׂאָמַר פֶּן חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ אִפִּי לְהַרְמֵב"ם: ד פְּלִפּוּל אִפִּי בְּבֵיטוּל ש"ה קוֹדֵם שְׂחַתְמוּ ע"ח א"כ שְׂמָא מְמִילָא נִתְבַּטַּלוּ ע"ח וְא"א לְהֵן לְחַתָּם פִּינְו שְׂא"א עוֹד לְכוּיִן לְשֵׁם פְּרִיתוֹת: ה דְּבֵיטוּלוֹ אַחַר כְּתִי הַתּוֹרָף יֵשׁ לְהַקֵּל וְאֶפִּי בֵּיטוּלוֹ לְפָנֵי הַתּוֹרָף וְאַח"כ חוֹזֵר וּמִינָהּ אוֹתָן י"ל דַּא"צ לְצוּוֹת לְסוּפֵר שְׁנִית: ו בְּבֵיטוּל ע"ח נִתְבַּטַּל כְּתָב הַגֵּט פִּינְו שֶׁהַזְּפִיר הַבֵּיטוּל עַל כְּלָלוֹת הַגֵּט מִשְׂא"כ כְּשֶׁאָמַר לְעֵדִים שְׂלָא יִחַתְמוּ י"ל דְּלֹא נִתְבַּטַּל כְּתָב הַגֵּט: סִימָן עַר עוֹד תְּשׁוּבָה עַל עֵנֶן הַנ"ל לְחַכֵּם אַחַד: א הִנֵּה בְּעֵנֶן אִם יָכוֹל לְבַטַּל גּוּף הַגֵּט יֵשׁ ד' שְׂיִטוֹת.

הָא סְבֵרַת רַוב הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּגוּף הַגֵּט אִינוּ מִתְבַּטַּל לְעוֹלָם דַּה"ל כְּמוֹ סֵפֶר תּוֹרָה שְׂפָכָר נִכְתָּב לְשִׁמָּה שְׂא"א לְבַטַּלוֹ כַּמ"כ הַגֵּט שְׂפָכָר נִכְתָּב לְשִׁמָּה מַה שְׂיִיף בּוֹ בֵּיטוּל הַב' דַּעַת הַרְמֵב"ם דַּס"ל דִּיכּוֹל לְבַטַּלוֹ וְנַעֲשֶׂה כְּחָרַס וְאֵין חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ וּמְכַתֵּב מְאֵלֵי שְׂעַר ז' סִי ו' כְּתָב שְׂכָן מְסַקְנַת הַתּוֹס' בְּפָרֶק הַשּׁוֹלַח (דל"ב) ד"ה הֵתָם ע"ש שֶׁהוֹכִיחַ פֶּן וְכֵן דַּעַת רִי"ו בְּשֵׁם הָרָא"ש הוֹבָא ב"י סִי קל"ח סד"ה וְכ' הָרָא"ש דְּנִקָּא וְע"ש בַּב"י שְׂאֶפְשָׁר גַּם דַּעַת הַרְמ"ה הוּא פֶּן וְכֵן בַּסֵּה"ת סִי קכ"ח הִבִּיא ב' הַסְּבָרוֹת וְס"ל לְהַחְמִיר וְכ"ד סְמ"ג מ"ע סִי נ' גַּבֵּי וּלְפִיכָף הַצָּרִיכוּ רַב יְהוּדָה וְרַב שְׁשֵׁת גֵּט שְׁנֵי כו' הַג' דַּעַת רִש"י (דפ"ח) וְכַמָּה פּוֹסְקִים דַּס"ל דְּגֵט שְׂפָכָר נִגְמַר אִינוּ מִתְבַּטַּל דַּה"ל מְעַשֶׂה אֶבֶל קוֹדֵם שֶׁנִּגְמַר לַכ"ע אֵין מִתְבַּטַּל וְכֵן פֶּסֶק בִּיש"ש פ' הַשּׁוֹלַח סס"י ט' דְּהִיכָא שְׂבִיטוּלוֹ לְגַט קוֹדֵם שֶׁנִּגְמַר לַכ"ע אֵין חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ וְכ"כ בַּפ' הַמְּגַרֵּשׁ סִי כ"א שְׂכָן עֵיקָר וְע"ש בַּפ' הַשּׁוֹלַח לְעֵנֶן בֵּטוּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט שֶׁנִּגְמַר ס"ל דְּהוּי כְּמִסִּירַת מוֹדְעָא כו' הַשְּׁטָה ד' סְבֵרַת רִי"ו וְהַר"ן דְּאַפִּילוּ בֵּיטוּלוֹ קוֹדֵם שֶׁנִּגְמַר חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ עוֹד נִמְשָׁף חִילוּק דְּלְסְבֵרַת הַרְמֵב"ם מְוַכְרְחִים אָנוּ לוֹמַר שְׂכָל בֵּיטוּל מִן הַסֵּתָם אָנוּ מְפָרְשִׁים אוֹתוֹ רַק עַל בֵּיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת לֹא עַל בֵּיטוּל הַגֵּט אֶף שְׂאוּמַר לְשׁוֹן שְׂמִשְׁמַעוּ בֵּיטוּל גּוּף הַגֵּט וְזֶה מִהֶכְרַח הַשְּׂמוּעוֹת שֶׁבְּגַמְרָא דְּמִבּוֹאָר שְׂאֶפִּי כְּשֶׁאָמַר גֵּט זֶה בֵּטַל הוּא אוֹ יֵהָא כְּחָרַס חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ וְשְׂלָא יִקְשָׁה עָלָיו דַּס"ל דְּהַגֵּט מִתְבַּטַּל עַד שְׂאֵין חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ לְכֵן הֶהְכְּרַח לְשַׁטְתּוֹ לוֹמַר זֶה דְּכָל בֵּיטוּל מְפָרְשִׁי אָנוּ רַק עַל הַשְּׁלִיחוֹת וְכַמ"ש הָרִיב"ש סִי קכ"ז אֶמְנָם לְסְבֵרַת הַפּוֹסְקִים דְּגוּף הַגֵּט א"א לְבַטַּלוֹ אֵין אָנוּ צָרִיכִים לְזֶה אֶלָּא דְּכָל בֵּיטוּל י"ל שְׂכּוֹלֵל הַפֶּל הֵן גּוּף הַגֵּט הֵן הַשְּׁלִיחוֹת דְּהָא וְדָאֵי פִינְו שְׂחַפֵּץ לְבַטַּל דַּעַתֵּי אַעֲלִינָא כַּמ"ש כַּת"ר וְכַדְמִשְׁמַע בְּגַמְרָא לִישְׁנֵי דְּאַהֲנֵי בִי קְאָמַר (וְתַדַּע עוֹד דְּהָא רַבֵּי וְרִשְׁב"ג נְחֻלְקוּ אִפִּי בְּעֵדוֹת וּשְׁלִיחוֹת שְׂבִטְלָה מְקַצְתָּה אִם בְּטְלָה פְּוֵלָה כַּש"כ דְּבֵיטוּלְסֵתְמֵי י"ל דְּכוֹלֵל הַגֵּט וְהַשְּׁלִיחוֹת) אֶלָּא דְּאַפ"ה חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ פִּינְו דְּהַגֵּט גּוּפָא אִינוּ מִתְבַּטַּל וְע' בְּהַר"ן פ' הַשּׁוֹלַח שְׂכ' דְּאַדְרָבָה טְפִי מְשַׁמַּע בֵּיטוּל הַגֵּט כו' וְכ"כ בִּיש"ש שָׁם סס"י ט' וְהוּא מְבּוֹאָר ג"כ בְּחֻדְדוּשֵׁי הַרְמֵב"ן וּבְחֻזֵי הַרְשֵׁב"א סד"ה אִיבְעִיָא לְהוּ חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ.

וְהִנֵּה לְעֵנֶן מְעַשֶׂה הִבִּיא בַּס' מְכַתֵּב מְאֵלֵי שְׂעַר ז' סִי ו' שְׂיֵשׁ לְדוּן בְּמַחְלוּקַת זוֹ שְׂבִין הַרְמֵב"ם לְשֵׁא"פ דְּהוּי סְפֵק מְגוֹרְשֵׁת וְכַמוֹ שְׂפֶסֶק בַּש"ע סִי קמ"א סע"י ס"ו מַה גַּם

לפמ"ש שכ"ד הרבה גדולי הראשונים התוספות וסה"ת וסמ"ג והרמב"ם והרמ"ה ורי"ן וא"כ כש"כ וק"ו בביטלו קודם שנגמר דנוסף עוד דיעות מראשונים ואחרונים דמתבטל משום שאינו עדיין מעשה גמור והכי משמע פשט הגמ' (דף פ"ח) וסברא זו היא אמצעית בין סברת הרמב"ם וסייעתו ובין סברת שא"פ גם המל"מ פ"ו הביא סברא זו שיש להורות בפשיטות דאם ביטלו בפ"י דאין חוזר ומגרש בו ונחמור מספק מגורשת ועיין במכמ"א שם שביאר טעמי ב' הסברות אם הפתיכה לשמה חשוב מעשה או לא חשוב מעשה כל זמן שלא הגיע הגט ליד האשה דלפ"ז יש לנו לומר דאף את"ל דחשוב מעשה מ"מ כל זמן שלא נגמר לא חשוב מעשה וכדלקמן אות ז ולכן תמה אני מ"ש כת"ר עלי ונ"ל ומנלן לרמעכ"ת להחמיר בדבר ולומר שיש יכול לבטל בין פתיכה לחתימה עכ"ל כאילו אני החמירתי דבר חדש מלבי הלא בש"ע החמיר יותר ואע"ג דבש"ע לא החמיר רק כשביאר בפירוש שביטלו מהיות גט דאל"כ אמרינן שביטל רק השליחות הולכה.

הנה זאת יתוסף חומרא עכ"פ בביטלו קודם שנגמר שכל שביטלו בסתם לא נדחוק עצמינו לפרש הביטול רק על השליחות כי זאת הוכרחנו רק לדעת הרמב"ם דס"ל דגם גט שלם מתבטל וכדי שלא יסתור למ"ש בגמרא דחוזר ומגרש בו צריך לפרש דלעולם אינו מבטל רק השליחות אבל אנו בדין מי לא נחוש לסברת גדולי הפוסקים דס"ל להפך דכל לשון ביטול כולל הכל כמש"ל בשם הר"ן ומנכח בגמ' דהא מהאי טעמא לרב שישת אין חוזר ומגרש בו והא דקיי"ל דחוזר ומגרש בו משום דגט שלם א"א להתבטל גופו של גט פנ"ל דלפ"ז קודם שנגמר דבנדאי יש לחוש שיכול להתבטל הנה ממילא נאמר דכל לשון ביטול כולל הכל גם גופו של גט כסברת רוב גדולי הפוסקים שהרי לדיעה זו אין לנו הכרח מהגמ' להפך כמו שיש הכרח לסברת הרמב"ם פנ"ל ועוד דלקמן אות ג' ית' שבב"ד אפילו להרמב"ם אמרינן דהביטול קאי על עצם הגט ולא על שליח הולכה וכאשר גם כת"ר הסכים לזה: קיצור נתבאר ארבעה שיטות בדין ביטול גוף הגט האחד ס"ל אפילו ביטל בפירוש גוף הגט אינו בטל וחוזר ומגרש בו וכ"פ היש"ש בפרק השולח סי' ט' רק דס"ל דהוי כמודעא הב' הרמב"ם והתוספות וסה"ת וסמ"ג והובא ג"כ במרדכי פרק השולח ואפשר שכן דעת הרמ"ה דס"ל דאם ביטל בפירוש גוף הגט הוא בטל ובש"ע סי' קמ"א סעיף ס"ו פסק דהוי ספק מגורשת ולא כהיש"ש הג' דאף לדיעה הראשונה אם ביטלו קודם שנגמר בטל ואין חוזר ומגרש בו.

הד' דאפי' ביטלו קודם שנגמר חוזר ומגרש בו והיש"ש פסק דדיעה הג': ב ומ"ש רומע"ל דדוקא קודם שנגמר פתיכתו ס"ל לרש"י דמתבטל גוף הגט אבל כשנגמר פתב הגט וביטלו קודם שנתתם ה"ל כאילו נגמר פולו וחוזר ומגרש בו אין נראה לי דהא התוס' (דל"ב) סד"ה ה"ה נקטו בלשונם קודם שנתתם וכן הרמב"ן והרשב"א וגם הטעם ברור דאע"ג דע"ח הם רק מדרבנן מ"מ כל שצוה הבעל שיחתמו והם לא חתמו הגט בטל מדאורייתא דכש"כ הוא מדין כולכם חתומו: וא"כ כיון שמתחלה צוה שיחתמו ע"ח כל שלא חתמו לא נגמר הגט מדאורייתא כאילו לא נגמר פתיכתו וממילא יכול לבטלו כמו קודם שנגמר פתיכתו ועוד דהא הרבה פוסקים ס"ל דהרי את מותרת אינו מעכב בגט כיון שפבר כ' הרבה לשונות המועילים ואפ"ה יכול לבטלו קודם שגמר פתיבת הרי את מותרת לכל אדם.

וא"כ ממקומו הוא מוכרע מאימלוכי אימלך (דדפ"ח) לפרש"י והר"ע בתוס' דמשמע בגמ' שם דאפי' לא אימליך עד אחר שכ' נהרי את מתבטל הגט וכדפריה בגמ' ודילמא הכי אתרמי כו' דהיינו שנמלך אחר שפתב ונהרי את קודם מותרת ונהרי רש"י עצמו ס"ל דנהרי את מותרת אינו מעפב בגט כמ"ש הר"ן בשמו בסוגיא דגופו של גט כו' פ' המגרש וא"כ ה"ל כמו שנגמר כתי' הגט ואיך יכול לבטלו ועכצ"ל דהוא משום דעדיין לא חתמו הע"ח שצוה שיחתמו או משום דכיון שפדעתו שייגמרוהו פתיקונו כל שלא נגמר אינו מעשה שלם.

ועבב"י סי' קכ"ב דאפילו פסול דרבנן נק' חספא בעלמא ע"ש. מיהו יש לדחות הראי' מן נהרי את מותרת דאע"ג דהפוסקי' ס"ל דא"צ לכתוב ונהרי את מותרת זהו מפני שפתבו תחלה ודן דיהוי ליכי מנאי ספר תרוכין וכמ"ש בהגמ"ר סוף גיטין סי' תס"ז בשם העיטור וכ"ה בב"י סי' קכ"ו.

אכן לפי המשנה דתנן גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם ריה"ו אומר ודן א"כ לת"ק שלא היו צריכים לכתוב ודן הנה העיקר הגט הרי את מותרת לכל אדם וא"כ הגמרא (דפ"ח) דקאי על מתניתן שייך מקצת הגט י"ל דהמשנה קאי לת"ק דר' יהודה דא"צ לכתוב ודן ע"כ הרי את מותרת זהו גופו של גט לכן פשלא פתב עדיין זה נקרא לא נגמר גוף הגט אף מלשון התוספות פ"ק כל הגט (דכ"ו ע"א) סד"ה וצריך שיהי מאריכין לכתוב פמה לשונות בגט דחשוב כמו ונהרי את מותרת לכל אדם עכ"ל משמע מלשונם לכאורה דאף בלתי ודן דיהוי ובלתי הרי את מותרת יש ג"כ פמה לשונות בגט המבארים ענין הגרושין והיינו כמ"ש בטופס הגט שברש"י פ"ק המגרש (דף פ"ה ע"ב) פטרית יתיכי כו' וכדו פטרית ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי דיתהוייין רשאה ושלטאה בנפשתיכי למטה להתנסבא לכל מאן דיתיציביין כו' עכ"ל א"כ לשון זה בלבד ודאי סגי וכן משמע בחידושי הרשב"א פ"ק כל הגט שם ונ"ל שהרי מאריכין כו' ועוד שהרי פתוב בגט למטה להתנסבא לכל גבר דיתיציביין עכ"ל נשמע דנה לבד סגי אף בלא ודן.

לכן הרי את מותרת הוא רק לשופרא דשופרא לפרש"י ואעפ"כ נקרא שלא נגמר הגט פנ"ל וא"כ הראיה נכונה אף אנו בדידן א"צ לנה דודאי קודם שחתמו ע"ח לא היה ממש בהגט מדאורייתא פיון שמנה ע"ח וא"כ ממילא דשנה כשמבטלו אז כמו כשפוטלו קודם שנגמר כתי' (ואחר זמן רב ראיתי בספר משפנות יעקב שכתב הלא בידו לבטל ציווי כו' ודבריו תמוהים דמה בכך עכ"פ כל זמן שלא ביטלם לא נגמר מעשה הגט מדאורייתא והוי דבור ולכן יכול לבטלו וראייתו מספר הישר לר"ת סי' תקצ"ט יש לדחות דהתם עכ"פ חתמו העדים בציווי לאחר שקבלתו מידו ומ"מ יש להקשות על ר"ת שהרי אפילו לגבי בפנ"כ ובפנ"ח דמדאורייתא א"צ כלל אמרינן פ"ק (דף ה' ע"ב) פיצד יעשה וטלנו הימנה ויחזור ויתנה לה כו' ולא סגי בנתינה הראשונה.

וכ"פ בש"ע סי' קמ"ב סעיף זי"ן ונראה דר"ת סובר דהגט בטל בלא ע"מ אף שיש ע"ח כמ"ש הב"ש סי' קל"ג סק"ג ולכן ס"ל בפשיטות דע"ח לעולם אינו רק מפני תיקון העולם. אבל לפ"ד הדיעה הראשונה בשו"ע שם דדיעבד פשר בע"ח בלי ע"מ א"כ ע"ח ענין גדול הוא וכיון שהוא צוה תחלה לע"ח לחתום ואח"כ נתנו לה קודם שחתמו העדים י"ל דלאו נתינה הוא וגם לדיעה האחרונה צ"ע ולקמן יתבאר עוד מזה) ומה שתפס כת"ר

עלי דא"כ לסבבתי יהיו ד' הרשב"א סותרים זא"ז ממ"ש (די"ח) עוד יש לי לומר ללישנא קמא כו'.

למ"ש (דפ"ח) בענין אמלויכי אימלף ומחמת זה נכנס כת"ר ללישב ביניהם בדברים שאינן לפי פשוטן במח"כ ואני אומר דהרי הרשב"א סיים (דפ"ח) המלכה שבנתיים למה פוסלת לר"נ דאית לי חוזר ומגרש בו עכ"ל.

הרי שאין מחלק בין ביטול גט שלם לגט שלא נגמר וכסברת ר"י בתוס' וכן (די"ח) כ' ג"כ פסקרא זו וכמש"ש וא"ת ולפי כו' ותירץ ר"י כו' אלא מיהו כו' רק אח"פ נמלף וכתב עוד יש לי לומר והדבר פשוט דבדף פ"ח הניח הצ"ע לסברתו הראשונה שבדף י"ח.

ומ"מ אנו מי לא נחוש לסברת רש"י ור"ע ותוס' (דף נ"ב) סד"ה התם פיון שלפנינו שהרב"י בש"ע חושש להחמיר דהוי ספק מגורשת אפילו בגט שנגמר כש"כ וק"ו שיש לנו לחוש לסברת רש"י וסייעתו שיש לה מקום יותר לשתי הגרסאות דהשולח ודהאומר ופשוט הגמרא (דפ"ח).

גם פתבתי סמך לסברא זו מהא דכפה רב יהודה לחתני דר' ירמיה ביראה לצוות ליתן גט מחדש ושלא הנה די לו במה שיבטל הביטול ויצוה ליתן גט הראשון וכתבתי משום ש"ל דביטולו באמצע קודם שנגמר הגט ואז אינו חוזר ומגרש בו.

וע"ז תמה כת"ר עלי וכתב שותא דמרון לא ידענא היכן מבואר שם דמירי באמצע עכ"ל. ואשתמיטת'.

סה"ת סי' קכ"ח שפלפל ליישב סוגיא הנ"ל וז"ל וקשה דרב ששית כו'. וכן ר"י דעבד הכי לחתני דר' ירמיה ביראה אמאי עשה גט אחר וליבטל מודעא וביטול דעבד כו' ולבסוף העלה כמ"ש שהבעל ביטל את הגט לעדים עצמן קודם שנגמר הגט אבל לאחר שנגמר הגט שנקתב ונחתם אינו יכול לבטל הגט עצמו עכ"ל ועם פי יש לזקק הרבה להבין דבריו שם עכ"פ מבואר בהדיא בו דמירי שהבעל ביטל הגט לעדים עצמן קודם שנגמר וע' במרדכי פרק השולח סי' שס"ח מזה והכריח זה ג"כ ממעשה רב דרב יהודה אשקל' כו' פנ"ל והעירני לזה הרב המ"ץ דק' האדין ר' יוסף נ"י וכ"מ קצת בחי' הריטב"א רפ"ג דקדושין (דנ"ט ע"ב) שכ' וק"ל לרבינו כו' ותירץ דאנו הנה ס"ד כו' דכל כמה דלא מטי גיטא ליד האשה יכול הוא לבטל הגט לומר שתבטל שליחותו למפרע ולא הנה לשמה ופסול ואנו אמרינו דכיון שנקתב ונחתם על פיו והנה לשמה תו לא אפשר לבטלו שלא יהא לשמה עכ"ל משמע דקודם שנקתבם שעדיין לא נגמר יכול לבטל שליחותו למפרע: קיצור נתבאר שגט שצוה הבעל לכתוב ולחתום וקודם שחתמו העדים ביטל גוף הגט הוא בטל דחשוב לא נגמר הגט ושיש ראיה לזה מהגמרא פרק השולח גבי רב יהודה לפי' סה"ת דמירי שביטלו המגרש קודם שנגמר הגט: והנה בנ"ד שאמר גיטא קאינו גט איה גיב ניט הדבר ברור דביטול שליחות הע"ח כמ"ש בתשובתי הראשונה דנתינה פולג ג"כ פתיבה ולא מיבעי לסברת גדולי הפוסקים דכל ביטול אינו מפרשים לשנתכונן רק לבטל שליחות השליח הולכה כ"א שמבטל הפל אלא דאפ"ה חוזר ומגרש בו משום דגיטא גופא א"א להתבטל דלפ"ז בנ"ד דע"ח הוי רק דבבור שנתבטלו אלא

אפילו להרמב"ם דס"ל אפי' כשאומר גט זה בטל הוא אנו מפרשים שבטל רק הש"ה
דלפ"ז לכאורה גם פאן י"ל פן אע"ג שהגט עדיין בידי הסופר מ"מ פיון שמזנה ש"ה
מקודם כנהוג נימא דנתפנין לבטל שלא יטלנו הש"ה.

אף ז"א דעד פאן לא שמעינן לי' להרמב"ם רק על שאינו מבטל הגט שנגמר משום
דאמדינן דעתיה דמהסתם אינו מבטל רק דבור דהיינו שליחות הש"ה ולא מעשה שהוא
הגט שנגמר אע"ג דיכול לבטלו מ"מ אמרינן דלא אסיק אדעתיה לבטלו פיון דדי לו
בביטול דבור דש"ה אבל הקא דע"ח עדיין לא חתמו וג"כ רק דבור הוא אין לנו הברה
כלל אפי' להרמב"ם לאפוקי לישנא ממשמעוטי' לומר דלא נתפנין לבטלם וכש"כ שאמר
ג"כ ניטא קאינו גט דניפר שרוצה לבטל הכל ונכון הדבר אצלו לבטל מכל וכל.

וכיון שפן הדבר ברור דע"ח נתבטלו לכ"ע ואין בזה דיעות להקל כלל לומר שלא
נתבטלו הע"ח מעתה יש לדון ג"כ דנתבטל ג"כ כתיבת הגט ואין חוזר ומגרש בו אפי'
היה מצנה לע"ח לחתום והנה אם היה מבטל בפירוש קודם שנתתם את כתב הגט שנתתם
נדאי היה כת"ר מודה דאין חוזר ומגרש בו שהרי אפי' אם כבר נכתב ונתתם וביטלו בפ'
אנו מורין פן דאין חוזר ומגרש בו והוי ספק מגורשת כש"כ בביטול קודם שנתתם שנסוף
ע"ז סברת רש"י וסייעתו דיש להחמיר בזה יותר ויותר ואין לו לדון להקל רק משום
שלא ביטל בפירוש את כתב הגט כ"א הע"ח וש"ה ונאמר שפא בכתב הגט לא פגע ולא
נגע ולא ביטלו כלל ועל נקודה זו מוסב כל שאילתינו דאילו נניח פן פשיטא שאין שום
מקום להקל וע"ז ראיתי ברורה מאילוכי אימלה (דנר פ"ח) שאם מנעו מלהשלים
כתיבת הגט שזהו פ"א אימלה ע"ז אנו דנים שבטל ג"כ מה שפבר נכתב דהכי פרש"י
אימלה שלא לגרשה ונמצא הראשון בטל משמע דאין החשש שפא ביטל בפירוש את
מה שכתב פבר דזה אינו מתפרש כלל בלשון אימלה וכמו הא דתנן ר"פ כל הגט כתב
לגרש את אשתו ונמלה ומצאו חבירו כו' היינו נדאי דלא ביטלו מתורת גט דא"כ פשיטא
דחספא הוא למ"ד דאין חוזר ומגרש בו וה"נ באימלה דכאן אין החשש שבטל בפ' מה
שפבר כתב די"ל דדין אין לחוש לזה דמעמידן אותו אחקתו ע' שו"ת תודת שלמים
סי' יו"ד שהאריה בענין חזקה זו דהגט רק לדלמא אימלה מלהשלים לחוד שייה לחוש
ואין מעמידן בזה אחקתה מכמה טעמי חזא בזה ליכא חזקה פיון שיש ספק בעיקר
התחלת הדבר הנה ותו דפרש"י דנראין פן הדברים הואיל ויש ריוח מלמטה אבל אין
מזה ראיה לשבטל מש"כ פבר וכיון שא"א לחוש רק לשפא נמלה ומנעו מלהשלים
כתיבת הגט א"כ צריכים אנו להתבונן מהכ"ת נתבטל מש"כ פבר פיון שזה לא ביטל
פבר כלל מש"כ פבר והרי רש"י ביאר בפ' שנתבטל ג"כ מש"כ פבר כמ"ש ונמצא
הראשון בטל וכן בתוס' הבינו פן בפרש"י ומ"ש התוס' שבטלו היינו שנתבטל ע"י
אימלוכי אימלה מלגרש בו א"ו שע"י המלכה זו שלא לגרש מתבטל כתב הגט דלמפרע
ג"כ וכמ"ש הטעם בתשובתי הראשונה ועל תירוצ הרמב"ן יש לשאול דא"כ מאי פריה
הש"ס אח"כ ודלמא אתרמי ליה הלא כל ענין הרי את מותרת אינו מעכב בגט לפרש"י
כמ"ש הר"ן בשמו בסוגיא דגופו של גט כו' וא"כ מהו החשש כ"כ אם נכתב שלא לשמו
אלא עכצ"ל משום דנתבטל כתב הגט למפרע: קיצור בגט שלא חתמו עליו עידי חתימה
אפילו פבר מנה עליו שליח הולכה וביטל הגט מודה הרמב"ם דהביטול קאי ג"כ על
עידי חתימה ולא על ש"ה לבד ושע"י ביטול עידי חתימה נתבטל ממילא ג"כ כתב הגט

לפ"ד רוב דיעות הפוסקים הנזכר לעיל סעיף א': ד ועכשיו אוסר דהנה רבי ורשב"ג נחלקו ר"פ השולח בעדות ושליחות שבפיטל הבעל מקצתה אי בטל פוליה וע' בפנ"י שם דהתם לא נגע הבעל כלל בביטול פללות הגט שאמר לעשרה כתבו ותנו וכשבפיטל רק שני' שהו לא יכתבו הרי לא ביטל בפ"י את השמונה הנשארים ויכול הגט להכתב ולהנתן ע"י כל שנים משמונה הנשארים דק"ה הדין באומר לעשרה כתבו ותנו שכל שנים מהם יכולים לכתוב וליתן כו' ואפ"ה ס"ל לרשב"ג דכשבפיטל מקצתן אמרינו דדעת' אפולן וה"ל פאלו ביטל פולן בפירוש ורבי פליג וס"ל דלא נתפנון לבטל פולן רק אותן שבפיטל לפניהם לבד ובח"י הרמב"ן שם כ' לפרש טעמ' דרבי שמא בעדות זה אינו רוצה ואינו רוצה בא' שיהיה עליו עד עכ"ל ור"ל שהרי אין לנו ראיה מביטול זה שאינו חפץ בכללות הגט דנוכח מזה דנתפנון לבטל פולם שהרי יש לתלות שבפיטל רק את עד זה משום שאינו חפץ בו שיהיה הוא עליו עד אבל לעולם רוצה הוא בכללות ענן הגט ובח"י הר"ן כ' וז"ל לא בטלה פוליה דבעדות זו הוא רוצה ואינו רוצה באחר שיהיה עליו עד עכ"ל והיינו כדפרישית דלעולם רוצה הוא בכללות עדות זו רק באיש זה הפרטי אינו רוצה וגם בהרמב"ן י"ל דצ"ל הוא רוצה ואפי' הגי' אינו רוצה מ"מ המכונן אחד פדפי' זהו טעמו דרבי ורשב"ג סבר דלא תלינו בזה אלא אמרינו דנדאי אינו חפץ בכללות הגט ולכאורה צ"ל לרשב"ג לו? הא באמת פן דאינו חפץ בכללות הגט מ"מ פיון דלא ביטל בפ"י השמונה עדים הנשארים א"כ ה"ל רק גילוי דעתא בגיטא ודוחק לומר דרשב"ג ס"ל ג"ד בגיטא מילתא היא אעכצ"ל דכיון דביטל קצת הענין בפ"י עדיף מג"ד לרשב"ג והנה מעתה בנד"ז שבפיטל הע"ח פשיטא דלרשב"ג נדאי ביטל ג"כ מה שפכר נכתב דהא ס"ל דעדות שבפיטל מקצתה בטל פוליה אלא אפי' לרבי יש סברא גדולה לחלק דהתם ה"ט דאמרינו דלא בטלה פוליה כמ"ש הרמב"ן והר"ן הטעם משום דתלינו שלעולם חפץ בכללות הענין לכן תלינו שבפיטל רק זה הפרטי והיינו דוקא התם שאין הדברים מגיעים לכללות הגט אבל הכא שפגע ונגע בנדאי בהגט ממש שכל דבריו הן למנוע גמר פתיבת הגט ואין לתלות כלל לשאינו חפץ בע"ח אלו וכמו שאמר גיטא קאיין גט איך גיב גיט קאיין גט הרי תלה הביטול בהגט לא בהעדים לומר איך וניל גיט איך זאלט חתמנון אופען גט כמו בפלוגתא דר' ורשב"ג אפי' רבי י"ל דמודה שנתבטל כל הגט דהא רבי לא פליג רק כשהזכיר הביטול על העדים שאינו רוצה בו שיהיה עד אז י"ל דלא פיון לבטל הנשארים משא"כ הכא דהזכיר עצם הגט נדאי ביטל מקצתו ביטל פולו ואף את"ל שאין הכרח כ"כ לחלק לדעת רבי מ"מ הרי כ' הר"ן ר"פ השולח דכל מה שלא נפסק הלכה פרבי מחמירין לפסוק פרשב"ג ולכן פסק הרמב"ם בשליחות שבפיטלה מקצתה דבטלה פוליה פרשב"ג אע"ג דבהדיא פליג רבי עלי' בהא כש"כ בנדון זה שקרוב הדבר מאד לומר דרבי לא פליג כלל עלי' הרי נת' טעם נכון לדעת רש"י דס"ל שע"י שפגעו מלהשלים נתבטל כתב הגט למפרע ג"כ ואע"ג דאיכא התם ספיקא בגמרא שמה רשב"ג ג"כ סובר דעדות שבפיטלה מקצתה לא בטלה פוליה מ"מ הרמב"ם נ' ס"ל פלישא דרשב"ג ס"ל דעדות שבפיטלה מקצתה בטלה פוליה מדפסק פן בשליחות וכ"מ בגמרא שם דהכי סבר רב אשי פהו לישא ע"ש (ובהא א"ש דלק"מ על פרש"י וסייעתו דאימלוכי אימלוך חשוב ביטול ממשנה שלימה ר"פ כל הגט כתב לגרש בו את אשתו ונמלה כו' ורב ששת דס"ל דיקול לבטל גוף הגט מוכרח לומר דנמלה לא הנה ביטול וא"כ גם ר"נ י"ל דלא

פליג עליה בזה וראיתי שהמ"י הביא ראיה מזה דהמלכה אינו ביטול וכבר כתבתי בתשובתי הראשונה לחלק בין נמלה אגט שנגמר לנמלה אגט שלא נגמר.

אף עפמ"כ יש לחלק עוד בפשיטות בין אלעבר ללהבא דעל מה שפבר נעשה נאמר דלא חשוב ההמלכה ביטול והיגו מתני' דר"פ כל הגט שהגט פבר נגמר לכן אין מה שנגמלה מלגרש בו חשוב ביטול כלל לעצם הגט רק על נתינתו לבד לא כן הכא (בדף פ"ח) שעדיין לא נגמר הגט א"כ מה שנגמלה ומנעו מלהשלים הגט בהכרח הוי ביטול למה שלא נעשה עדיין היגו להעיד חתימה ולהסופר שלא יחתמו וישלימו הגט וכיון שפון ממילא בהכרח שהוא ביטול ג"כ להגט שנקתב משום דע"י שנתבטל מקצת הגט ממש לכ"ע בטל כולו) הרי נת' בס"ד דלהאנמרים שגט שלא נחתם אם ביטול בפ"א אינו חוזר ומגרש בו אזי כמו"כ כשביטל רק הע"ח ה"ל ג"כ כמו אילו ביטול בפ"א כתב הגט דכוף מוכרח לפרש"י ויש לזה ראיה מהגמרא וכמשי"ת עוד לקמן.

והנה עוד נתיישבתי אח"כ דברור הדבר בנ"ד שנתבטל כולו מטעם אחר דאם היה רק מבטל ואומר אף גיב קאין גט ניט שהוא רק ביטול עסק דלהבא אז היה שייך החקירה שפכתבנו דכיון דנגע במקצת הגט י"ל דלרבי ג"כ נתבטל כל הגט אבל בנ"ד שפכה מלא אמר ניטא קאין גט דמשמע דכל הגט כמאן דליתיה ואע"פ שאנו דנין שאפשר לומר דלשון זה לא מהני לבטל משום שהוא לשון עבר מ"מ ליכא לספוקי מ"ש הרמב"ן שפא רק בעדות זה אינו רוצה וה"נ נימא שפא רק בע"ח אינו רוצה דהרי נפך בהדיא שאינו רוצה בכל הגט מאומרו ניטא קאין גט רק דלשון זה לא מהני לבטל אבל מ"מ יגיד עליו רעו דבאומרו אף גיב ניט כו' וביטל מקצתו דהיגו הע"ח דביטל כולו לרבי ג"כ כיון שא"א לומר שלא רצה לנגוע בכל הגט כמו התם: קיצור.

ראיה לזה מדין פלוגתא דרבי ורשב"ג בעדות ושליחות שבטלה מקצתה אם בטלה כולה דאף להאומר דהתם לא בטלה כולה הכא דהגט חד מילתא הוא י"ל דכשבטל מקצתו שלא נגמר בטל גם מה שנקתב: ה מעתה אין להקל משום מה שכתבתי בתשובה ראשונה דיש פמה פ"א באימלוכי אימלה ה"ה ר"י בתוס' והרמב"ן בהר"ן והר"ן עצמו.

ולדברי כולם הגט פשר רק לפרש"י הגט פסול וכמו שכתב לי הרב המ"צ דק' ראמען למה לא נסמך על הגדולים האלו במקום עיגון נגד פרש"י. דלא דק בזה כלל דאילו היו הגדולים האלו מחולקים עם רש"י בסברא זו דאם ביטל מקצת הגט אם חשוב ביטול לכולו דרש"י ס"ל דביטל מקצתו בטל כולו והם הנה ס"ל דביטל מקצתו לא בטל כולו אז היה מקום לדבר בזה במקום עיגון ואף גם זאת החמיר בפללים שבסוף ספר גט פשוט לחוש למיעוט הפוסקים נגד הרוב בעניני גיטין וקדושין יעו"ש באריכות כלל ה' מילתא בטעמא אבל באמת לא נזכר כלל שום רמז דמחולקים על רש"י בסברא זאת כלל ואדרבה נראה שמספיקים לזה.

שהרי הרשב"א בחידושו אחר שהעתיק ל' רש"י כ' ובתוס' הקשו דהא קיי"ל פרב נחמן דאמר חוזר ומגרש בו משמע דהא ניחא ליה דההמלכה שנגמלה שלא לגרש חשיב ביטול למה שנקתב פבר מהגט דאי לא הכי עדיפא ה"ל לאקשוני היכן נז' בגמרא שביטל מה שפבר כתב וא"כ אפי' לרב ששית אמאי אין חוזר ומגרש בו מ"ש מהא דתנן רפ"ג כ' לגרש בו ונמלה ומצאו חבירו כו' דדוקא חבירו לא יגרש בו הא הוא מצי לגרש בו

כדאמרין ביהדיא בגמרא שם ובנדאי לרב שישת נמי א"ש דין המשנה עכ"ל דנמלה אין זה ביטול הגט ממש וא"כ מהו החשש באימלוכי אימלה דכאן דאין במשמע פלל ביטול מש"כ פבר כמו נמלה דהתם.

א"ו אע"ג דנמלה אין פאן ביטול למפרע מ"מ הוא ביטול עסק דלהבא ומש"ה התם שהגט פבר נגמר אין ביטול עסק דלהבא מזיק אלמפרע כמו אילו ביטול השליח הולכה לבד בפ"י דיודה רב שישת דחוזר ומגרש בו דלא אמר רב שישת דאין חוזר ומגרש בו רק באומר גט שנתתי לה בטל הוא אבל הכא דמזירי שנמלה באמצע הגט קודם שנגמר א"כ המלכה זו הוי עכ"פ ביטול למפאן ולהבא וא"כ ביטול מקצת הגט וגט שפטר מקצתו בטל פולו ומש"ה לרב שישת א"ש דאין חוזר ומגרש בו.

ולכן לא הקשו הפוסקים על רש"י רק מרב נחמן לחוד וא"כ ממילא מבואר דאודווי אודו ל"י לרש"י בסברא זו דביטול מקצת הגט דלהבא הוי ביטול גם למקצת הגט שנכתב מקודם רק דפליגי עלי' מטעם אחר משום דס"ל כר"נ דאמר חוזר ומגרש בו וא"כ אפי' ביטול בפירוש מה שכתב מקודם מה בכך? הא יכול לגרש בו וכאשר כ' בשם הרשב"א פ' מוכח ג"כ ביה"ד.

מעשה פיון דר"י והרמב"ן והר"ן וסייעתם לא נחלקו על פרש"י רק משום דס"ל דחוזר ומגרש בו איך נסמוך עליהם בזה נגד פרש"י פיון שבש"ע סי' קמ"א סעי' ס"ו פסק דאפי' לאחר שנגמר הגט אם ביטלו בפירוש אין חוזר ומגרש בו והכי הוי כביטולו בפ"י פנ"ל דבזה אין שום חולק על פרש"י וכש"כ בנדון זה שהגט לא נגמר שבה נוסף עוד דיעות מגדולי הראשונים דכשביטלו בפירוש אין חוזר ומגרש בו פנ"ל באריכות והיש"ש פסק פן בפשיטות אע"פ דבגט שנגמר ס"ל לא פהרמב"ם רק דהוי מסירת מודעא כו' א"כ פשיטא דחמיר מספק מגורשת דדוקא בגט שקבר נגמר פסק הש"ע דהוי ספק שקול ובנד"ז יכריע יותר הצד להחמיר וכבר מבואר דבנד"ז ה"ל כביטול בפירוש (נדברי המ"י לסמוך על הפוסקים דאף כביטול ממש הוא חוזר ומגרש בו הם אינם מחנורין פלל מטעם הנ"ל).

ומה שצריך משום שאין בלשון הזה לשון ביטול רק מחומר אשת איש באנו לחוש לכך כו' ע"ש ג"כ אינו נכון פלל דלפרש"י וסיעתו מוכרח דמה שנמלה קודם שנגמר הגט חשוב ביטול ממש ואם משום שחילק בין לא נגמר כתב הגט ללא נחתם פבר נתבאר שאין חילוק זה אמת.

ואם משום דר"י והרשב"א והר"ן פליגי על פרש"י הלא גם זה פבר נתבאר דאינהו לא פליגי עליה מטעמו של המ"י דאין זה ביטול דאדרבה משמע שמודים דהנה כביטול ממש אלא דס"ל דאעפ"כ לא נתבטל מהשפבר נכתב ובזה נדאי א"א לסמוך ע"ז להקל פיון שהש"ע מחמיר יותר ויותר).

וגם על יתר דבריו מציא תשובות ממש"ל בתשובה ראשונה בענין ניטא קאיין גט: קיצור שאין לסמוך על סברת ר"י והרמב"ן והר"ן (דף פ"ח) פיון דהם עיקר טעמם דס"ל דאפי' ביטול בפירוש המקצת שכתב חוזר ומגרש בו לרב נחמן וזהו הדיעה הד' דלעיל סעיף א' וע"ז א"א לסמוך דאפי' בגט שנכתב ונחתם קיי"ל דהוי ספק אם חוזר ומגרש בו כ"ש

בכה"ג שלא נגמר דרבבו על הספק כמה דיעות מראשונים ואחרונים: ועתה הנני יוסיף דאפי' לשטת הפוסקים דס"ל דאפי' בגט שלא נגמר שביטלו בפירוש מ"מ חוזר ומגרש בו.

עכ"ז י"ל שבנד"ז הגט פסול או בטל דהא ה"ן הוא מפלל הפוסקים הסוברים פן ולכן נטה מפרש"י בפי' אימלוכי אימלה וכתב הוא ונ"ל ולי נראה דהכי פרכינו וליחויש שמא נמלה בעל וביטל את שליחות הסופר ואחר פשנתרצה לגרש לא קשש הסופר שעשאו שליח אלא השלים את הגט ע"ד הראשונה עכ"ל הרי אף שמתחלה עשאו שליח וגם אח"כ נתרצה לגרש לא מהני ובנ"ד ג"כ הנה המעשה כה ממש שהע"ח השלימו את הגט ע"ד הראשונה ולא מהני כלל הריצוי דבינתיים ואין לחלק משום דבע"ח יש להקל טפי שאין במשמע לחלק.

ותו דכבר נתבאר דבגמ' משמע דאפי' בהרי את מותרת חיישינו לאימלה וי"א דהרי את מותרת אינו מעכב בגט ואע"ג דה"ן ס"ל דמעכב הרי גם בע"ח י"א דשלא לשמה פסול מדאורייתא והתשב"ץ ח"ב סי' קי"ט שהקיל ע"י ריצוי השיגו הבית מאיר בסי' ק"כ ס"ד.

ואם נלמוד מהרפנת הראש דמהני לפ"ד רוב הפוסקים גם בפקח ומ"מ אינו מוסכם עיין בית שמואל סי' קכ"א סק"ו וג"פ סי' ק"כ סק"ו. הרי הרשב"א בתשובה הובאה ב"י רס"י צ"ו כ' דדוקא הרפנת הראש הוי כדבור ולא שאר רמיוזות ואף את"ל דרמיוז נמי מהני ממ"ש בגמרא כמש"א (דף ע"א) ורמז ואמר כו' ובערוף ערוף רמז בשם התרגום משמע דרמיוז היינו או ביד או בעין וכ"מ בש"ע ח"מ סי' רל"ה סי"ז.

(והרשב"א י"ל דס"ל כפרש"י בגיטין (נ"ט) רמיוז היינו בידי ובראשו. מ"מ צ"ע דמסתמא רש"י או או קתני).

הרי בנ"ד לא רמז לא בידי ולא בעיניו ולא בראשו לעדים שייחמתו וממה שהלה לנתינת הגט אפטר הנה זה אחר חתימת העדים ואף אם הנה קודם אינו סימן הנזכר פרמיוז ועיין בפ"י המשניות להרמב"ם פ"ט דפסחים משנה ט' משמע ע"י רמיוזות לא נעשו שלוחיו ונה ג"כ פהרשב"א או י"ל דרמיוז ונהרפנה לא מהני רק אם אמרו לו נכתוב גט ונהרפין כו' וכ"ה בתוס' גיטין (דף ע"א ע"ב) ואם באנו לומר מצד הדבור שאמר וזאש האט איר גימיינט איר ונאלט איר נ"ט געבין קאין גט איר ונאלט איר שיקען אומעזישט כו' שמתוך כך הוי קצת גילוי דעת שעכשיו מתרצה ונאמר דאע"ג דגילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא היינו דלא מהני לבטולי גיטא אבל מהני לעשותו שליח וכ"מ לכאורה בפרדכי פ' מי שהיה נשוי סי' רמ"ב וע' בתשו' פ"ח החדשות סי' צ' אכן באמת נ' שאין דין זה מוסכם דהא בגיטין ספ"ו בסוגיא פל השומע קולי יכתוב גט לאשתי משמע דשליחות בעינן וגילוי דעתא לחוד לא מהני דאל"כ מה מקום הספק באמרו פל הרוצה לכתוב יכתוב כו' ע"ש.

ומ"ש מעל' משום שקיבל המעות וכמו בתלנה ונבין מהני קבלת המעות וה"ל פירצון תמוה דהתם בעינן שיאמר רוצה אני ולא סגי בקבלת המעות לחוד כדפרשב"ם פחז"ה בסוגיא זו ע"ש וסוף דבר יש לפקפק טובא אם הע"ח ה"ל לשמה ובשליחותו אי לא

ומפֿשט לשון הָר"ן משמע דְלָא מְהַי פנ"ל ואע"פ שְבִתְשׁוּבָה הָרֵאשׁוּנָה פְתִיבְתִי לְצַדֵּד בְּזָה פִינּוֹן דְפִיִסוּהוּ וְשִׁיגְמוֹר נְתִיבַת הַגֵּט וְנִתְפָּיִס וְנִתְרַצָּה לְזָה הָרֵי רִצְיֹו זָה פּוֹלֵל ג"כ חֲתִימַת הָעֵדִים כְּמוֹ בְכָלֵל תְּנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי ה"ל פְּתִיבָה וְחֲתִימָה מ"מ לְמַעֲשֵׂה אִין זָה פְרוּר וּבְפֶרֶט שְׁלֵשָׁאָר כָּל הַדְּיוֹעוֹת יֵשׁ לְפִסּוֹל הַגֵּט ע"כ אִין לְהַקֵּל בְּשׁוּם אֲנָפּוֹן: קִיצוּר שְׁאָפְקִי לְדַעַת הָר"ן יֵשׁ לְפַקְפֶק פִּינּוֹן שְׁלֵא מִינָה הַע"ח מְחַדָּשׁ: וְעַתָּה אָבּוּא לְהַשִּׁיב עַל סֵדֵר קֶוּנְטֶרַס דְכַת"ר הַבִּיא כַת"ר מַה שְׁפִתְבִּתִי אָנִי שְׁיֵשׁ כְּמָה פִּירוּשִׁים בְּעִנְיָן אִימְלוּכִי אִימְלָךְ הִינּוּ ר"י בְּתוֹס' וְהַרְמַב"ן בְּר"ן וְהָר"ן עֲצָמוּ וּלְדַבְרֵי כְּנִלְמָה י"ל דְּהַגֵּט כְּשֶׁר אָף אִין דַּעַתִּי נֹחֶה לְהַקֵּל נֶגֶד פֶּרֶש"י אֱלוּ דְבָרֵי וְע"ז הַשִּׁיב כַת"ר דְּאָף פְּוֹנַת רֶש"י לֹא הָוִי רַק בְּמַקְצַת פְּתִיבַת הַגֵּט עכ"ל.

וְהִנֵּה כְּבָר בִּיאַרְתִּי לְעֵיל אוֹת ה' דֹּא"א לְסִמּוֹן עַל שִׁיטַת ר"י וְהַרְמַב"ן וְהָר"ן נֶגֶד פִּירֶש"י פִינּוֹן דְכָבָר אִיפְסָקָא הַלְכָתָא בִש"ע נֶגֶד שִׁיטְתָם וְכַנ"ל וְלֹא אֲאָרִיף בְּזָה שְׁנִית. גַּם בִּמ"ש דְּאָף פְּוֹנַת רֶש"י לֹא הָוִה רַק בְּמַקְצַת כַת"י הַגֵּט נִתְבָּאָר ג"כ לְעֵיל אוֹת ב' שְׁזָה אִינוּ וְכַמְבּוּאָר ג"כ מְלִתָא בְּטַעְמָא מִמ"ש אוֹת ג"ד מ"ש כַת"ר שְׁדַבְרֵי הָרֶשֶׁב"א סוֹתְרִים זָה אֵת זָה נִתְבָּאָר ג"כ לְעֵיל אוֹת ב' וְחִילּוּקוֹ שֶׁל כַת"ר בְּדַבְרֵי הָרֶשֶׁב"א לֹא מְרַשְׁמֵינּוּ דְוָקָא בְּעִנְיָן שְׁצִוָה לְחַתּוּם עַד עֲשָׂרָה יָמִים כּו' אִין לְזָה שׁוּם יְסוּד פְּלֵל וְאִינוּ בְּמַשְׁמַע בַּד' הָרֶשֶׁב"א.

מַה שְׁנִסְתִּיעַ כַת"ר דְּכְשֶׁנֶּגְמֵר כְּתִב הַגֵּט ה"ז חָשׁוּב נֶגְמֵר הַגֵּט מִס' תּוֹרַת גִּיטִין בְּחִידוּשֵׁי פֶרֶק הַשׁוֹלַח שְׁכַתֵּב הַטַּעַם לְפִי דַעַת הַפּוֹסְקִים דְּאִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל פְּלֵל גּוֹף הַגֵּט: וְכ"כ הָרֶשֶׁב"א דְלֹא פְהַרְמַב"ם הַטַּעַם מְשׁוּם דַּס"ל דְלֹא בְּעִינּוּ שְׁלִיחוֹת מְמַשׁ בְּכַתִּיבָה פִי וְכַתֵּב קָאִי עַל הַסּוֹפֵר וְלֹא שְׁיִיף בִּיטוּל ע"ש.

א"כ עֵינְךָ הַמַּעֲשֵׂה הוּא הַפְּתִיבָה עכ"ל לְדַבְרֵי כַת"ר אָף אִם לֹא חֲתָמוּ הַע"ח יְהִי הַגֵּט כְּשֶׁר מְדַאֲוֵרִיָּתָא פִינּוֹן דְוָכַתֵּב קָאִי אֶסּוֹפֵר וְזָהוּ נְדָאִי פְּשׁוּט דְּהַגֵּט בְּטַל לִפְ"ד הַת"ג עֲצָמוּ סִי' ק"כ סק"כ בְּבִיאוּרִים.

א"ו נְהִי דְוָכַתֵּב קָאִי אֶסּוֹפֵר מ"מ אִם הַבַּעַל מְצָנָה שְׁיַחֲתָמוּ ע"ח פְּשִׁיטָא דְמַעַכְבִּי מְשׁוּם קְפִידָא דְבַעַל וְאֶפְשָׁר הָרֵי הֵן ג"כ בְּכָלֵל וְכַתֵּב ע"ש. וְכַש"כ לְדַעַת הָרֵי"ף פֶּרֶק הַמְּגַרְשׁ דְּלֶרְבִי אֶלְעָזָר דְּאָמַר ע"מ פְּרִתִי מ"מ אִם יֵשׁ ע"ח א"צ פְּלֵל לַע"מ א"כ הֵן ג"כ בְּכָלֵל וְכַתֵּב כְּשֶׁמְצָנָה לָהֶם שְׁיַחֲתָמוּ וְלְדַבְרֵי א"ש הָא דַתְּנָן גְּבִי אוֹמֵר אֶמְרוּ שְׁהַגֵּט בְּטַל עַד שְׁיֵאמֵר לְעֵדִים חֲתוּמוֹ דְּמִיָּרִי בְּדִלְכָא ע"מ וְלְדַעַת הַת"ג אִפִּי יֵשׁ ע"מ הֵן בְּכָלֵל וְכַתֵּב אֶפִּילוּ לְעִנְיָן לְשִׁמָּה אִם צָנָה לָהֶם שְׁיַחֲתָמוּ וְכִמוֹ לר' מֵאִיר בְּכַתֵּב הַגֵּט אַע"ג דְוָכַתֵּב קָאִי אַע"ח מ"מ אִם צָנָה הַבַּעַל לְכַתּוּב הַגֵּט יֵשׁ לוֹ כָּל דִּין ע"ח לְעִנְיָן לְשִׁמָּה יַעו"ש וְכִמוֹ"כ בְּהַפָּךְ לר"א כ"ה דַּעַת הַת"ג שֶׁם וְכ"כ הַפְּנ"י וְא"כ בַּנ"ד שְׁצִוָה לָהֶם תַּחֲלָה שְׁיַחֲתָמוּ וְלֹא חֲתָמוּ א"כ לֹא נֶגְמֵר עֲדִינּוּ וְכַתֵּב שְׁבִתְוֹרָה וְעַם הַיּוֹת זָה בְּנוִי עַפ"י תִּירוּץ א' בְּתוֹס' (דַּס"ו) ד"ה הָא פְּתִיבַת עִינּוּ פְנ"י שֶׁם.

מ"מ בַּר מִן דִּין הִנֵּה פְּלִיגָה ד' הַת"ג בְּחִידוּשֵׁי דַל"ב מ"ש דְלִמָּאן דַּס"ל דְוָכַתֵּב דְקָרָא אַבְעַל קָאִי וְכַעֲיִנּוּ שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה מְמִילָא יְכוּל לְבַטֵּל הַגֵּט אָף לְאַחַר שְׁנִכְתָּב כּו' וְלִמָּאן דַּס"ל דְוָכַתֵּב אֶסּוֹפֵר קָאִי וְלֹא בְּעִינּוּ שְׁלִיחוֹת כּו' א"א לְהַבַּעַל לְבַטֵּל הַגֵּט כּו' יַעו"ש הִנֵּה לְעַנ"ד א"א לְקִיָּים דְבָרֵי כְּשֶׁנֶּעֱיִין בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים הָעוֹמְדִים בְּשִׁטוֹת הַנ"ל שְׁהָרֵי ר"י

סוֹבֵר דְּבַעֲיָנָן שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה כַּמ"ש הָרָא"ש בַּפ' הַמְּבִיא תַנְיִין סִי כ"ה מְשֻׁמוּ וּכ"מ בַּתּוֹס' שֶׁם בְּשֵׁם ר"י וְעַכ"ז מְשֻׁמַּע מִיָּנִי בַּתּוֹס' (דַּפ"ח) דַּס"ל דַּא"א לְבַעַל לְבַטֵּל אִפִּי גֵט שְׁלֵא נִגְמַר וּכ"מ בְּהַר"ן מְשֻׁמוּ וְהַתּוֹס' ס"פ הַמְּבִיא תַנְיִין ס"ל דְּלֵא בְּעֵינָן שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה וְעַכ"ז ס"ל פ' הַשּׁוֹלַח דִּיכּוֹל לְבַטֵּל גּוֹף הַגֵּט כַּמֶּש"ל אוֹת א' בְּשֵׁם הַמְּכַתֵּב מְאֵלֶיהוּ א"ו דְּלֵאוּ הָא בְּהָא תְּלִיָא.

וּכ"ה לְהַדְיָא בַּחֲי' הָרִיטְבָ"א רַפ"ג דְּקִדּוּשֵׁין דַּאֲע"ג דְּמִשְׁמַע מִיָּנִי דְּבַעֲיָנָן שְׁלִיחוֹת כַּמֶּש"ש וּבְשְׁלִיחוֹת עֲשָׂאָהוּ כו' שְׁתַּבְּטֵל שְׁלִיחוֹתוֹ כו' עַכ"ז מְסִיק פִּינָן שְׁנֹכְתָב וְנִחְתָּם עַל פִּיו תוּ א"א לְבַטֵּלוּ יַעו"ש הָרִי אַע"ג דְּבַעֲיָנָן שְׁלִיחוֹת א"א לְבַטֵּלוּ וְכֵן בִּיָּאָר הַמְּכַתֵּב מְאֵלֶיהוּ דְּטַעַם הַפְּלוּגְתָּא הוּא דְּלָמ"ד דַּא"א לְבַטֵּל גּוֹף הַגֵּט הֵינּוּ מְשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא לֹא חָל שֵׁם גֵּט עַל הַגֵּט כ"א ע"י הַכְּתִיבָה לְשִׁמָּה וְכָל כִּי הָאִי הֵנּוּ מַעֲשָׂה וְאִין דְּבוּר שֶׁל בִּיטוּל מְבַטֵּל מַעֲשָׂה וְכִי אֲשַׁפְּחֵן בִּיטוּל בְּמַתְּנִיתָן לְעֵינָן שְׁלִיחַ דְּמִינוּיָוִע"י דְּבוּרוֹ הוּא כו' וְהָאוּמְרִים דִּיכּוֹל לְבַטֵּל הוּא מְשׁוּם דְּלֵא חֲשִׁיב הַכְּתִיבָה לְשִׁמָּה מַעֲשָׂה כָּל זְמַן שְׁלֵא הִגִּיעַ לִיד הָאֲשָׁה יַעו"ש נִמְצָא דְּטַעַם מַחְלָקוֹתָם אֵינָה עֵנָן כָּלֵל לְאֵם בְּעֵינָן שְׁלִיחוֹת פְּסֻבְרַת הַת"ג.

רַק תְּלוּי בְּאֵם חֲשׁוּב מַעֲשָׂה אוֹ לֹא: וְכֵן מְשֻׁמַּעוֹת הַתּוֹס' דְּבַהָא תְּלִיָא. וּלפ"ז שְׁפִיר י"ל דַּאֲף אִם חֲשׁוּב מַעֲשָׂה אִפִּילוּ קוֹדֵם שֶׁהִגִּיעַ לִיד הָאֲשָׁה הֵינּוּ כְּשֶׁנִּגְמַר מַעֲשָׂה הַגֵּט עַכ"פ דְּהֵינּוּ כְּשֶׁנִּכְתָּב וְנִחְתָּם מִשָּׂא"כ קוֹדֵם שְׁנֹחְתָם דַּאֲז לֹא נִגְמַר כָּלֵל מְדַאוּרֵיָתָא פִּינָן שֶׁהַבַּעַל אָמַר שְׁיַחְתְּמוּ י"ל דְּמוֹדוֹ דְּלֵא חֲשׁוּב מַעֲשָׂה וְאֲתִי דְּבוּר וּמְבַטֵּלוּ וְהֵינּוּ טַעְמָא דְּרִש"י וְסִייעָתוּ.

וְע' חַה"ר בְּקִדּוּשֵׁין שֶׁם שְׁבִיָּאָר ג"כ טַעְמֵי ב' הַסְּבָרוֹת מִמֶּשׁ כַּמ"ש הַמְּכַתֵּב א"א וְאִין זָכַר כָּלֵל לְסְבָרַת הַת"ג: קִיצוּר מַה שְׁנִסְתַּיִיעַ מְדַבְּרֵי הַת"ג בְּחִידוּשָׁיו יֵשׁ לְדַחוֹת דִּי"ל שְׂאֵם צְוָה הַבַּעַל שְׁיַחְתְּמוּ ה"ל חֲתִימָתָם בְּכָלֵל וְכַתֵּב וְעוֹד שְׁדַבְּרֵי הַתו"ג אִין לְהֵם קִיּוּם: ח עוֹד הִבִּיא כַּת"ר סְבָרַת הַפּוֹסְקִים שְׂאִינּוּ יְכוֹל לְבַטֵּל גּוֹף הַגֵּט וְז"ל וּבִפְרִט שְׁלִדְעַת כָּל הַמְּפָרְשִׁים הַרְשָׁב"א וְהָרָא"ש וּר"ת מְסַכְּמִים דַּאִינּוּ יְכוֹל לְבַטֵּל הַגֵּט וְסִייעָתוּ הַרְשָׁב"א דְּלַחוּשׁ לְדַבְּרֵי הַמְּחַמִּיר לְכַתְּחֵלָה.

א"כ מִנ"ל לְהַחְמִיר בְּמִקּוּם עֵיגוֹן כְּזֶה דַּאִינּוּ יְכוֹל לְהַשִּׁיג גֵּט בְּשׁוּם אֶןפֵּן עַכ"ל. וּבַמַּח"כ דְּבָרָיו אֵלוּ מְרַפְסֵן אֵיגְרִי.

דַּעַם הָיִיתָ שְׁמִשְׁמַעוֹת הַרְשָׁב"א וְסִייעָתוּ הוּא כֵּן שְׁלֵא לְחוּשׁ רַק לְכַתְּחֵלָה. מ"מ מִי לָנוּ גְדוֹל מְהֵרָב הַב"י שֶׁהוּא עֲמוּד הַהוֹרָאָה דְּפָסֵק דְּהַגִּי סָפֵק מְגוֹרְשָׁת: וּכ"כ בַּש"ע סִי קַמ"א סַעִי ס"ו.

גַּם כְּפָר פְּתַבְתִּי שֶׁהַמְּכַתֵּב א"ש ז"ס ו' הִבִּיא ג"כ סְבָרַת הַרְשָׁב"א וְסִייעָתוּ שְׁלֵא כ' רַק לְהַחְמִיר לְכַתְּחֵלָה. וְהוּא ז"ל הַעֲלָה דִּישׁ לְדוֹן דְּהַגִּי סָפֵק מְגוֹרְשָׁת וּכ' שְׁגַם דַּעַת הָרָא"ש מְשֻׁמַּע לְדוֹן כֵּן לְחוּמְרָא דְּהַגִּי סָפֵק וְלֹא רַק בְּלַכְתְּחֵלָה לְבַד.

וּכ"ז אִפִּילוּ בְּגֵט שְׁלֵם וְגַמּוּר שְׁבִיטֵלוּ דַּאִין לָנוּ מַחְמִירִים רַק הַרְמַב"ם וְתוֹסְפוֹת דְּהַשּׁוֹלַח וְכַש"כ בְּגֵט שְׁלֵא נִגְמַר דְּנוֹסָף עֲלֵיהֶם עוֹד סְבָרַת רִש"י וְרַבִּינוּ עֲזַרְיָא וּר"ת (דַּל"ב) וְאֶפְשָׁר כ"ד סַה"ת כַּנ"ל לְהַחְמִיר בְּזֶה יוֹתֵר דְּפִשְׁיטָא דִּישׁ לְהַחְמִיר בּוּ יוֹתֵר וְאִפִּי הַרְשָׁב"א עֲצָמוּ י"ל דְּהִיָּה דוֹן בְּזֶה לְסָפֵק שְׁהַרִי (דַּפ"ח) הַנִּיחַ בַּצ"ע וְגַם (דִּי"ח) הַזְּכִיר עַכ"פ סְבָרָא זוֹ

לחלק בין גט שנגמר לגט שלא נגמר כמש"ל באריכות וכ"ש שמהרש"ל ביש"ש פסק
כן ושכן עיקר פנ"ל.

עוד כתב כתר אמה שהבאתי ראיה מהגמרא (דל"ד) בעובדא דרב יהודה דהדר תנא
ואשקלי' הגט שנית מחתני' דרב ירמיה ביראה. ולא הנה די לו שביטל הביטול משום
דביטלו באמצע קודם שנגמר וכ' ע"ז כתר שותא דמרון לא ידענא כו' כבר נת' ראי' זו
לעיל אות ב' מעתה מ"ש כתר דזכינו לדין דיש חילוק בין פשביטל במקצת כתי' ובין
פשינגמר מעשה הפתיכה לשמה הנה לפמשנת אין שום מקום לחלק ביניהם פיון דגם
קודם חתימה הנה הגט בטל מדאורייתא וכמשנת"ל אות ב' ואודות שכתב כתר לדון
דה"ל פאילו צנה לחתום הנה אף לו יהי פן מ"מ הרי פיון דנתבטל כתב הגט ע"י ביטול
הע"ח פאשר נתבאר לעיל אות ג"ד א"כ אף אם צנה בפה מלא לע"ח שיתתמו לא מהני
ומ"מ כבר כתבתי לעיל אות ו' שגם זה אינו מוכרח כלל.

ומ"ש כתר וז"ל פיון שמתחלה כשפעס האט ער אוןארף גיגעבין דאש מעות דער נאך
קודם חתימת העדים האט ער צו גינומען דאש מעות הנה לדעתי כמצנה לחתום עכ"ל
נהביא ראי' לזה דקבלת המעות הוי הוכחה גמורה פאילו מתרצה ממ"ש הב"י בשם
הרשב"א דכשקיבל מעות הוי כמכר דתלויה וזבין כו' וכ"כ היש"ש הרי אף דמתחלה
אמר שאינו רוצה בזה דעשה מעשה וקיבל המעות גמר ומגרש והוי כמצנה כמו במקח
דמבטל המעשה דמקודם בזה המעשה דקיבל המעות עכ"ל הנה באמת הלא גם כמכר
דתלויה וזבין זבינה יש הרבה פוסקים דלא סמכינן על קבלת המעות לחוד א"כ
אומר בפירוש רוצה אני כדכתב רשב"ם פחז"ה (דמ"ז סע"ב) ד"ה תלנה וזבין (ודמ"ח
ע"א) ד"ה עד שיאמר רוצה אני וכ"כ הגמ"י רפ"י מה' מכירה בשם התוס' וכ"ד הראב"ד
רפ"ד מה' אישות וכמ"ש בגמ' ס"פ הכונס וע' בלח"מ שם ובנתיבות משפט סי' ר"ה מזה
ואפילו לדברי הרמב"ם והטוש"ע בח"מ סי' ר"ה שלא הצריכו שם תנאי דרוצה אני לאו
משום דקבלת המעות הוי כאומר רוצה אני דהא התם מוכרח לקבל וא"כ איך אפשר
לומר דזה ראיה שמתרצה אלא התם ה"ט דחז"ל אמדו דעת בנ"א דאגב אונסי וזווי גמר
ומקנה אבל בגיטין אפי' לדעת הרשב"א דכשקיבל המעות הוי כזביני דתלויה וזבין
זביני' זביני' מ"מ צ"ל לשיטתו דבעינן שיאמר בפירוש רוצה אני ולא סמכינן אאומדנא
דהא ביבמות פרק מצות חליצה (דק"ו ע"א) אמרינן חליצה מעושה וגט מעושה זמנין
פטר וזמנין פסול הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני ואי איתא לימא א"נ הא
הא דלא אמר רוצה אני הא דקיבל מעות דה"ל כתלנה וזבין הא דלא קיבל מעות.

א"ו דבחליצה וגיטין דבעינן ממש לרצונו כמש"ש בגמרא אין נק' רצון עד שיאמר רוצה
אני וזה אפי' בגט המעושה כדן דהכי מייירי בגמרא שם. מיהו לשא"פ החולקים
אהרשב"א וס"ל דאפי' קיבל מעות ל"ד לתלנה וזבין אין ראיה משם ובר מן דין אפי'
היבנא לי' לכת"ר שיטת' דזה שקיבל המעות ה"ל כרצון מ"מ אפי' ידעינן ברור
שנתרצה לגרש הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו דהא באומר אמרו או
בכתב בכ"י לסופר ועדים שיחתמו ג"כ ידעינן ברור שנתרצה לגרש ואפ"ה הגט בטל
לכמה פוסקים ולהמכשירים היינו משום דס"ל דזה ה"ל כמו ציווי שמצנה להם שיחתמו
משא"כ קבלת המעות שלא ע"ד שום אדם דה"ל כציווי פשיטא דה"ל פאילו לא

אמר לעדים שיחתמו ומה בכה דינדינו שנתרצה הלא משנה שלימה דאפי' ידעינו דרוצה לגרש עכ"ז הגט בטל עד שיאמר כו' לעדים חתומו ועיין פנ"י שם בטעם אמאי הוא בטל ולא פסול וע' בתשו' אומר אפרו של כאזמו"ר הגאון ז"ל דס"ל דלדין הוי רק פסול וע' בתשו' הרא"ש פ"ל מ"ה סי' ג': קיצור סתירה למ"ש דכיון שקיבל המעות ה"ל כמזנה לחתום: ט מה שהשיג על המל"מ פ"ו מה"ג הי"ט שכ' דלמ"ד דאף אם ידעינו שאין פאן אונס המודעא פשיטא דאף שקיבל מעות בגרושין מ"מ המודעא קיימת ואצ"ל הפרנו באונסו כו' וכתב ע"ז כ"ת וז"ל במחכ"ת נעלם ממנו דעת הרשב"א שהביא הב"י בתחלת סי' קל"ד דאף אם האונס שאמר הוא שקר הוי מודעא ואפ"ה כ' הב"י שם בשם הרשב"א דדמי לתלנה וזבין פשלקח מעות וא"כ פשקיבל המעות מבטל האמירה שביטל ודבריו הראשונים קיימים עכ"ל הנה הגם שאינה ענין לנ"ד וכמש"ל דבעינן בפ"י שיאמר רוצה אני ואף את"ל דלא בעינן שיאמר רוצה אני מ"מ בעינן שיאמר לעדים חתומו ובנ"ד לא אמר אף מ"מ נלע"ד שלא נעלם מהמל"מ דעת הרשב"א והנה העולה ע"ד כת"ר שדברי הרשב"א אלו אין חולק עליהם תמוה דהרי הריב"ש סי' קכ"ז הובא ב"י סי' קל"ד פתב להפך כמש"ש ולא שאני אומר שיהא פזביני ממש כו' ע"ש וכבר האריף בזה המכתב מאלף שער ז' י"ב ולבסוף כ' וז"ל נמצינו למידין דהיכא דאנסוהו לגרש שלא כדיו ונתנו לו מעות כדי שיגרש הוא פלוגתא דרבנותא ז"ל דלדעת התוס' והרשב"א הוי גט כשר דאמרינו.

אגב אונסי וזוי גמר ומגרש ולדעת הריטב"א ורבו הרא"ה וריא"ז והרב זקנו והריב"ש מתן דמים לא מהני ולא מידי וה"ל גט מעושה ופסול והיכא דאין לו אונס ידוע ונתנו לו דמים לגרש ומסר מודעא פבר פתבנו בשם הרא"ש והריב"ש דלא הויא מודעא פיון שאין אונסו ניכר והגט כשר כ"ש לתוס' והרשב"א דהוי דינא הכי פמבואר אבל מדברי הרא"ה והריטב"א וריא"ז הראשון והאחרון לא שמעי' מידי.

ועדיין אפשר דכי היכי דלענין גט מעושה מתן דמים לאו פלום הוא ה"נ לענין מודעא וכבר ראיתי להריב"ל ח"ב סי' ע"ז שהביא דברי הרשב"א והריב"ש הנז' לענין גט מעושה שנתנו לו מעות לגרש והעלה דגט מעושה הוא בטל אע"פ שקיבל מעות ושפן נ' מד' מהרי"ק שרש"ס"ג אמנם לענין מה שהאריף הריב"ש בזה שיהא אונסו ניכר פתב שהוא חילוק אמיתי זהו תוכן דבריו יעו"ש כו' עד גם בעיקר דינו של הריב"ש הגם שמהריב"ל שבת סברתו ואשפחן להרא"ש דצנוח עלה והרעיש על מאן דלא דאין הכי פי לא נעשה כפשע הזה כו' וגם התוספות והרשב"א קיימי בפשטה זו פאמור ואף גם זאת פי לא אשפחן לשום חד מרבנותא דפליג עליה בהא מ"מ דבר ברור הוא שדינו זה הוא מיוסד על דעת האומר דמודעא דגיטא מתקיימא בגילוי דעת שאין דעתו ורצונו בגט שהוא וכו' שנתבאר לעיל סי' מ"ו ועל זה יצא לחלק בהיכא דמקבל מעות על הגרושין דלא סגי בהכי וצריף שיכירו באונסו כמו זביני.

אמנם לדעת הרמב"ם ומאן דעימי' דסברי דאין הדבר תלוי בגילוי דעת שאינו חפץ בגרושין דגילוי דעתא בגיטא לא מקילתא היא אלא עיקר הדבר תלוי במה שהוא מבטל את הגט דלדעתם פי היכי דהגט מתבטל אחר שנתבטל הכי נמי מתבטל קודם שיכתוב וכו' שנת' לעיל סי' הנז' א"כ מעתה לפי שיטה זו מה יתן ומה יוסיף מה שמקבל מעות

על הגירושין הלא אין המעות מבטלות הביטול שפבר נעשה אלא ביטול על הביטול הוא דוקא תרופת דבר הזה עכ"ל המכמ"א מעתה י"ל דמ"ש המל"מ דאף ל"ד כו' היינו סברת הרמב"ם שהביא המכמ"א שלסברא זו הדין ברור כמ"ש המל"מ מיהו אם נאמר דהיא סברת העיטור והרר"י והרא"ש שבב"י בח"מ סי' ר"ה סי"ב וסי' רמ"ב ס"א ואפשר הם לא ס"ל סברת הרמב"ם אז י"ל שאין הדין מוכרח כמ"ש המל"מ אבל אפשר הוא כמ"ש המכמ"א ועדיין אפשר כו' אבל לסברת הרמב"ם הדין מוכרח כמ"ש המל"מ: י"מ"ש כת"ר עוד וז"ל עוד נלע"ד דכיון דאמר תחלה לכתוב א"צ לצוות שוב כו' היכא דמחשבתו ניפרת מתוך מעשיו הנה ענין מחשבתו ניפרת מתוך מעשיו הנז' ב"חולין (די"ג) מבואר שם דלא מהני מדאורייתא רק מדרבנן ולחומרא לבד כדפרש"י שם וא"כ י"ל דלהקל לא סמכינן ע"ז כלל ואפ"י בע"ח ואפ"י להאמרים דע"ח הפיסול בהם רק מדרבנן מ"מ כל דתיקון רבנן פ"עין דאורייתא תיקון דהא אמר בפני נכתב ולא אמר בפנ"ח פסול אע"ג דפיסול זה רק דרבנן דמדאורייתא עה"ח על השטר פמי שפזקרה עדותם בב"ד דמי וכש"כ ה"כא דהוא פיסולא דאורייתא.

רק מדרבנן מהני לחומרא לבד ואף את"ל דסמכינן בזה בע"ח מ"מ בנ"ד אין ניפר מתוך מעשיו רק שנתרצה לגרש אבל אין ניפר שמצוה להם ממש לחתום. והרי י"ל דאסיק אדעתך שא"צ מינוי מחדש פי די במינוי הראשון ובאמת מינוי הראשון חלף והלך לו וזוהי ממש חששת הר"ן גבי אימלוכי אימלוך ואף פי היא דמחשבתו ניפרת מתוך מעשיו הני רק מדרבנן היינו בקטן לבד אבל גדול הא יש לו מחשבה וכ"ש מחשבתו ניפרת מתוך מעשיו דהיינו לפרש"י מעשה בלא מחשבה.

וא"כ ה"נ פ"נן שעשה מעשה וקיבל המעות וכו' לנתינת הגט ניפר מחשבתו שנתרצה ליתן גט מ"מ ה"כא שאני דבעינן שישמעו מפיו ש"אמר להם לחתום: מפאן ואילך נכתב ממה"ק: ויכר כתבתי בזה לעיל אות ח' דנתרצה לחוד לא מהני עד ש"אמר פתובו וחתמו כו' ועכשיו מצאתי עוד ראי' מהא דפלפלו התוס' ופוסקי' גיטין (ס"ח).

אם מהני באומר כל הרוצה לכתוב כו' פמו שהוא בב"ש סי' קמ"א סק"יט הלא באומר כל הרוצה כו' ידעינן ברור שרוצה שיקתבו גט ומהכ"ת יפסול ועדיף טובא ממחשבתו ניפרת מתוך מעשיו א"ו דבעינן ש"אמר להם ממש כתבו וחתמו ואם מפני דאמר תחלה לכתוב כו' מה בכך הדבר ברור שפאומר איך גיב ניט כו' בטל לגמרי הציווי הראשון פדמוכח מדברי הר"ן שם ובהרמב"ן שם שפבר"ן דא"א למנות שליח לחצי גט אע"פ שבתחלה מינה אותו שליח על כל הגט.

מ"מ אח"כ פשנמלך עכצ"ל דבטל שליחות הראשון לגמרי ועוד דאם מחשבתו ניפרת מתוך מעשיו יהי' מועיל בגיטין אמאי פסלו הרבה פוסקים בכותב לסופר ועדים שיקתמו. הגם שיש לחלק דהתם אין ניפר בשעת מעשה הכתיבה רק אח"כ מ"מ דוחק הוא ועוד דבלא"ה אין ניפר כלל שמצוה פנ"ל ומה שהביא כ"ת מסי' קמ"ג דבמקום שלא הי' התנאי לצעורי א"צ לחזור ולצוות הדבר הזה אינו מוכן אצלי כלל.

דמה ענין שמטטה אצל הר סיני דהתם פשנתן לה גט גמור רק שהתנה תנאי שתתן לו מאתים וזו לולי דלצעורי קא מיפניו הי' מהני פשמחל לה דה"ל פנתקיים התנאי ממש פדאיתא בפגמרא (דע"ה ב') משום הרנוחה הוא וקא לא אצטרף וכדפרש"י שם מחילה

פקבֵּלָה וּלְמֵאֵי נִיחּוּשׁ לָהּ כִּינּוּן דְּמִתְחַלְּה מִתְּלֵי תְּלֵי עַל תְּנַאֵי וְאַח"כּ ה"ל מִמֶּשׁ כְּמוֹ נִתְקַיְּנִים הַתְּנַאֵי אֲבָל הֵכָא אַף אַת"ל דְּרַק לְהַרְוּחָה קָא מְכַוֵּן מַה שְּׁגַם זֶה אֵינּוּ יָדוּעַ לָמָּה לֹא נֹאמַר דְּהַמְעוּת ג"כ בְּיָקֻשׁ מִחֲמַת לְצַעוּרֵי קָא מְכַוֵּן כַּדְפַרְש"י שָׁם.

דְּכָבֵּל גַּט כְּשִׁמְתָנָה תְּנַאֵי אִפִּי ע"מ שִׁתְּנֵי לִי מְאֵתִים זִוּו אֲמַרִּינּוּ לְצַעוּרֵי קָא מְכַוֵּן מ"מ אַף אַת"ל כְּסִבְרַת מַעַל דְּלְהַרְוּחָה קָא מְכַוֵּן מ"מ עכ"פ בְּיָטֵל הַשְּׁלִיחוֹת שֶׁל הַע"ח בְּהַחֲלֵט וְלֹא עַל תְּנַאֵי שֶׁהָרִי אָמַר אֵיךְ גִּיב קְאִינּוּ גַט נִיט אֲפִילוּ פֶּאָר פִּינַף הוּנְדְעָרְט רּוּבֵּל א"כ כְּשִׁחְזַר וְאִיפִיִּיס א"א לּוֹמַר דַּה"ל כְּנִתְבְּטְלוּ דְּבְרֵי הָרַאשׁוֹנִי שֶׁבְּיָטֵל הַשְּׁלִיחוֹת מֵאַחַר שֶׁהַבְּיָטוּל הָיָה בְּלִי שׁוּם תְּנַאֵי.

וּמ"ש כַּת"ר עוֹד וּגְדוּלָה מְזוּ אֲמַרִּינּוּ בְּשִׁאמְר כְּתָבוּ גַט לְאַשְׁתִּי וְנִפְּל מֵהַגַּג נוֹתְנִים גַּט אֲפִילוּ שְׁלֹא צוּה לְעַדִּים לְחַתּוֹם דְּמַחְשָׁבְתוֹ נִיכְרַת מִתּוֹף מַעֲשֵׂיו הִנֵּה בַפ"ט (דב"ב דקמ"ו ב') אֲמַרִּינּוּ דְזֶה עַדִּיף מְאֻמְדָּנָא מְשׁוּם דְּאָמַר כְּתָבוּ וְכָבֵר כְּתָבְתִי לְעִיל אוֹת ו' שִׁישׁ דִּיעָה בְּפוֹסְקִים דְּגִילּוֹי דַּעַת מְהַנִּי בְּשְׁלִיחוֹת וְלְהָאֲמַרִּים דְּלֹא מְהַנִּי צ"ל דְּזֶה הַדְּבּוּר שֶׁאָמַר כְּתָבוּ כּוֹלֵל מִמֶּשׁ תְּנּוּ דְהָא בְּגִיטִין פֶּרַק הַזּוֹרֵק (דַּפ"א) אֲמַרִּינּוּ דְאַפְשֵׁר קְרוּ לְנִתְיָנָה ג"כ כְּתִיבָה וּבִשְׁכ"מ וּמְסוֹפֵן דְּנֻדְאֵי נִתְכּוֹנִין לְתַנּוּ ה"ז כְּאִילוּ וְנֻדְאֵי קְרָא לְנִתְיָנָה בְּשֵׁם כְּתִיבָה הַלְּפָף דְּיָבּוּר דְּכְתָבוּ ה"ל מִמֶּשׁ כְּאֻמַּר חֲתָמוּ וּמַה עֲנִינוּ זֶה לַנ"ד דְּאֵין אוֹמַר וְדְבָרִים כְּלָל ה"ז רַק אֲנוּמְדָּנָא לְחוּד וְגַם לֹא דְמִי לְאֲנוּמְדָּנָא דְּמְסוֹפֵן דְּאֲמַדּוּהוּ חו"ל כְּלָלוֹת עֲנִין הַמְסוֹפֵן כּוּ מִשְׁא"כ בְּמִקְרָה פְּרָטִי כַּנֵּד"ז.

וּמַה שֶׁרְצָה לְדַמּוּת זֶה לְכּוֹתֵב בַּכַּת"י לְעַדִּים שִׁיחְתָּמוּ הִנֵּה מְלַכְּד שְׁגַם בְּזָה יֵשׁ דִּיעוֹת רַבּוֹת בְּאַחְרוּנִים וְהַפְּר"ח הַחֲמִיר בְּזָה לְגַמְרֵי אַף כְּבָר נַת' דְּלֹא דְמִי כְּלָל דְּהֵתֵם מְצוּה לְהֵם שִׁיחְתָּמוּ אֲבָל הֵכָא אַף דִּישׁ הוֹכַחָה שְׁנִתְרַצָּה לְגַרְשׁ אֵין שׁוּם צִוּוִי לְהֵם שִׁיחְתָּמוּ וְהַגַּע עֲצָמָף אֵיךְ הָיָה הַדִּין אִם רְצָה לְגַרְשׁ וְצוּה לְסוֹפֵר שִׁיכְתּוּב וְלַע"ח לֹא צוּה מְאוּמָה וְאַף שֶׁאַח"כּ אֲמַרוּ לוֹ שֶׁצָּרִיף ע"ח וְחֲתָמוּ בְּפִנּוּ וְנִיכְרַ שְׁנִתְרַצָּה לְזָה עכ"ז הֵלֵא ע"ז הַשִּׁיג הַבֵּית מְאִיר סִי' ק"כ ס"ד עַל הַתְּשַׁב"ץ וְנ"ל וְא"כ בַּנֵּד"ז אַף דְּבְרָצוּנוּ חֲתָמוּ לְפִנּוּ מ"מ י"ל דְּלֹא מְקַרִּי חֲתִימָה לְשָׁמָה עכ"ל יַעו"ש שֶׁהָאֵרִיף וְדַחָה דְּלֹא דְמִי לְמְסוֹפֵן הָאוּמַר כְּתָבוּ וְלֹא אָמַר תְּנּוּ וְהוּא מַה שֶׁרְצָה כַּת"ר לְדַמּוּתֵם לְהַדְדִי וּמְשׁוּם שְׁבַנ"ד מִתְחַלְּה מִינָה אוֹתֵם אֵין לְהַקְל כְּלָל שֶׁכָּבֵר נִתְבְּטְלוּ בִּינְתִימִים וְהִי צָרִיף מִינּוּי מְחַדֵּשׁ וְהָא לִיכָּא וְה"ל מְזוּנִיף מִתּוֹכוֹ מְצַד הַע"ח שְׁלֹא לְשָׁמָה.

וְכַש"כ שְׁנִתְבְּטְל כְּתָב הַגַּט ג"כ לְגַמְרֵי עַד שֶׁאֵין חוּזַר וּמְגַרְשׁ בּוֹ אֲפִילוּ אִם הָיָה מְצוּה לְעִידֵי חֲתִימָה לֹא מְהַנִּי כַּמְשַׁנְת"ל בְּאַרְיִכוֹת: סִימֵן רַעַא ע"ד הַשְּׁכ"מ הַמְגַרְשׁ שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה רַק הַמְסוֹדֵר הַמְקַרָּא לוֹ שֶׁכַּח וְנִדְלַג וְלֹא אָמַר וּפִיף כְּפִי וְדִיבּוּרָף כְּדְבּוּרֵי.

וְגַמַּר הַכָּל כְּפִי הַמְבּוֹאָר בְּסִדְרֵי גִיטִין שֶׁלְנוּ: א ע"ד חֲסָרוֹן תְּיָבוֹת וּפִיף כְּפִי כו' נִרְאָה שֶׁאֵין לְחוּשׁ כְּלָל עִם הָיִוֹת שֶׁהַב"ש סִי' קמ"א ס"ק מ"א ג"כ הֵבִיא תְּשׁו' מֵהַר"מ מִינּוּץ שְׁבַנ"ש וְכ"כ בַּבֵּא"ט שָׁם וְהִינּוּ אַף שֶׁהַחֲסָרוֹן רַק בְּהַתְּרַשָּׁאָה לְבַד עֵינֵן ב"ש שָׁם וְכ"ש הֵכָא שֶׁבַעַת מִינּוּי הַשְּׁלִיחוֹת חֲסָרוּ הִנֵּה תְּיָבוֹת מ"מ בַּט"ז שָׁם ס"ק י"ז חֲזַלְק עַל תְּשׁו' מֵהַר"מ מִינּוּץ וְדְבָרֵי נְכוּנִים לַעַנ"ד וְכַמ"ש ע"ז תְּשׁוּבָה בְּפִנּוּ עֲצָמָה.

ובנד"ז שְׁהִיָּה גִט שכ"מ הגם שְׁלֹא הָיָה בְּהוּל שְׁהָרִי פִּי' כָּל הַדְּבָרִים כְּדָרָךְ הַפְּתוּב בְּסִדְרֵי גִיטִין מ"מ יֵשׁ לְצַדָּד טְפֵי אִפִּי' לֵהֵב"ש לְכֹן לִפְעֵ"ד אֵין לְהַחְמִיר בְּזֶה אֲמָנָם בְּשִׂאלָה הַשְּׁנִית צ"ע דִּידוּע דְּבִצְיוּוֵי הַבְּעַל וּקְפִידָתוֹ אִם וְשִׁינוּ מִזֶּה הִגֵּט בְּטֵל כִּי הָיָה דְּכֹלְכֶם כְּתוּבוֹ ס"פ הַתְּקַבֵּל דָּאָם מֵת אֶחָד מֵהֶן וְלֹא חָתַם הִגֵּט בְּטֵל.

וְלִכֵּן אִם הָאָמֵת כְּדָבְרֵי הַשְּׁלִיחַ שְׁהַבְּעַל צִוָּה שְׁהַסּוֹפֵר יִמְסֹר הִגֵּט לְשְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁמִינָה הַבְּעַל וּכמ"ש בְּסִדְרֵי הִגֵּט שְׁנֵי סְעִיף ס"א יֵשׁ לְחֹזֵשׁ מְאֹד מִמָּה שְׁלֹא נַעֲשֶׂה צִוּוֵי הַבְּעַל וְלֹא מְסַר הַסּוֹפֵר אֶת הִגֵּט לְיַד הַשְּׁלִיחַ הוֹלְכָה אַע"פ שֶׁהֵב"ד מְסִדְרֵי הִגֵּט נִתְּנוּהוּ לְיַד הַשְּׁלִיחַ הוֹלְכָה וְאֵין לְדַמּוֹת זֶה לַמ"ש הֵב"ש ס' קמ"א ס"ק ס"ב גְּבִי תְּנָהוּ בְּבֵית וּנְתָנוּ בְּעֵלְיָהּ דְּמִסְתַּמָּא לִיכָּא קְפִידָא: וּפִי' דְּלֹא קְפִיד לְעֵינֻכּוּבָא אֲלֵא שְׁאָם אֲפִשְׁר קְאָמַר כְּדָפְנִ' בַּמְכַמ"א ש"ח ס' ט"ל דְּהֵתָם ה"ט מְשׁוּם דְּאֵין טַעַם בְּקְפִידָא זֹו.

מִשָּׂא"כ הֵכָּא יֵשׁ לְמִצּוֹא טַעַם לְקְפִידָתוֹ שְׁלֹא יְהִי לְקִיחַת הַשְּׁלִיחַ אֶת הִגֵּט כְּטָלִי גִיטִיךְ מִע"ג קְרַקַע כ"א שְׁהַסּוֹפֵר שְׁהוּא כּוֹתְבוֹ בְּמָקוֹם הַבְּעַל הוּא יִתְּנֵנוּ לְיַדוֹ כְּדְכַתִּיב וְכָתַב כּו' וְנָתַן כּו' וְהִגֵּם שְׁבָאָמֵת מְדִינָא אֵין קְפִידָא בְּזֶה כ"א בְּלִקְיַחַת הָאִשָּׁה כַּמ"ש בַּגְמ' (דָּף ע"ח א') מִשָּׂא"כ בְּלִקְיַחַת הַשְּׁלִיחַ מִיַּד הַבְּעַל אֵין קְפִידָא מְדִינָא דְּהָרִי לִיְמוּד זֶה הוּא מְדַכְתִּיב וְנָתַן וְהִינּוּ אֲנִתִּינָה לְיַד הָאִשָּׁה בְּעֵינֵן שְׁיִתֵּן לָהּ הַבְּעַל הוּא אוֹ שְׁלוּחוֹ וּכַמ"ש הֶרְמֵב"ם פ"א מֵה"ג ה"ב שְׁנָאָמַר וְנָתַן בְּיָדָהּ לֹא שְׁתַּקַּח הִיא מִעֲצָמָה וְהָרִי לֹא נָתַן לָהּ לֹא הוּא וְלֹא שְׁלוּחוֹ עכ"ל.

וְכִינּוּן דְּנִתְיַבַּת שְׁלוּחוֹ הוּא כְּמוֹתוֹ וּמְקָרִי וְנָתַן א"כ מִמִּילָא דְּבִהַשְּׁלִיחַ לֹא אֵיכְפַת לָן מֵהַ שְׁלוּקָם הִגֵּט מִעֲצָמוֹ ע"י צִוּוֵי הַבְּעַל מֵאַחַר דְּשְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ וּכ"כ הַת"ג בְּהַגְהוֹת לְסִדְרֵי גִט שְׁנֵי בְּסְעִי' ל"ח דְּמְדִינָא דְּש"ס שְׁלִיחַ הוֹלְכָה יְכוּל לִיטּוֹל הִגֵּט מִע"ג קְרַקַע אֲלֵא דְּרִאֲיִיתוֹ אֵינָה פְּלוּם וְז"ל דְּהָא יְכוּל לְעַשׂוֹתוֹ שְׁלִיחַ אִפִּי' קוֹדֵם שְׁיִכְתּוּב הִגֵּט שְׁיִקְבְּלוּ מִיַּד הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים עכ"ל וע"ז יֵשׁ לְהַשְׁיִב דְּהֵתָם י"ל שְׁהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים שְׁפָתְבוּ וְחָתְמוּ הִגֵּט בְּמִצּוֹת הַבְּעַל הֵם הַנּוֹתְנִים לוֹ בְּמִצּוֹת הַבְּעַל זֶה לֹא דְּמִי לְטָלִי גִיטִיךְ מִע"ג קְרַקַע דְּהָרִי מִי שְׁפָתַב בְּמָקוֹם הַבְּעַל הוּא הַנּוֹתֵן אֲלֵא דַּמ"מ הַדִּין אָמַת כַּנ"ל מֵאַחַר שְׁלֹא נִמְצָא לִיְמוּד רַק עַל נִתְיַבָּה לְיַד הָאִשָּׁה שְׁיִהְיִ' וְנָתַן הוּא אוֹ שְׁלוּחוֹ וְכֵן יֵשׁ עוֹד רֵאָיָה לְזֶה מְדָבְרֵי הֶרְשֵׁב"א וְהֶר"ן, וְהֶרָא"ש ס"פ שְׁנֵי דְּגִיטִין וְשֵׁא"פ שְׁהַעֲלוּ שְׁיִכּוּל לְשִׁלּוֹחַ הִגֵּט ע"י א"י וּמְמַנְהָ בְּכַתְּבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבָאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁלִיחַ.

וְהָרִי כִּינּוּן שְׁהִישְׂרָאֵל אֵינּוּ לוֹקָם הִגֵּט רַק מִיַּד א"י ה"ל כְּטָלִי גִיטִיךְ מִע"ג קְרַקַע: אֲלֵמָּא דְּלִגְבֵי שְׁלִיחַ הוֹלְכָה לֹא שְׁיִיךְ קְפִידָא זֹו. וְאַף דְּשָׁם יֵשׁ חוֹלְקִין ע"ז וּכַמ"ש רַמ"א בְּסִי' קמ"א ס"ל"ה בַּהֲג"ה וְגַם שְׁלֹא רֵאָה נוֹהֲגִין כֵּן.

י"ל הֵתָם עֵיקַר הַטַּעַם מְשׁוּם דְּמִינּוּי הַשְּׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפָנָיו ס"ל לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּלֹא מְהַנִּי. מִיְהוּ הַמְכַמ"א ש"ו סִימָן י"ג הַעֲלָה דְּרַב חֲנִינְיָאֵי גְּאוֹן הַפּוֹסֵל בְּזֶה וּדְעִימָיָה טַעְמוֹ לִפ"ד הֶרְשֵׁב"א וְהֶר"ן וְהֵה"מ הוּא מְשׁוּם דַּס"ל דְּטָלִי גִיטִיךְ מִע"ג קְרַקַע לֹא מְהַנִּי אִף בְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה וְלִכְאוּרָה יֵשׁ רֵאָיָה לְזֶה מְהָא דְּאִיתָא בְּגִמְרָא ספ"ו דְּמַעֲיָלָה (דָּף כ"א ע"א) נִתְּנוּ ע"ג הַקּוּף כּו' אֲלֵמָּא קָא עַבְדִּיָה שְׁלִיחַתָּהּ וּפִי' בְּתוֹסְפוֹת שָׁם בְּשֵׁם רַבִּינוּ אֲפֵרַיִם דְּמִיְרִי שְׁאָמַר לְאַדָּם לִיטְלוּ מִע"ג הַקּוּף.

וכן יש גירסא שם בגמרא בהדיא וכ"מ בערוובין פרק בפל מערבין (דף ל"א סע"ב) דמייירי בכה"ג ואפ"ה אמרינו שם אלמא קא עבדיה שליחותיה שנתחשב מעשה הקורף פעושה שליחותו עד שהביאו מזה ראיה לדין שבמשנה שם שלח ביד חרש שוטה וקטן אם עשו שליחותו בעה"ב מעל והתוס' שם הקשו דא"כ אין זה דומה לזה ולכן תירצו דמייירי שהקורף עצמו מניחו אלא שהוא עומד ורואהו כו' אכן לתירוץ דרבינו אפרים קשה אכל לדברי המכמ"א אתי שפיר דהתם נמי פיון ששלוחו מקבל מיד הקורף ולא מיד המשלח אין זה שליחות גמורה כמו גבי שלים הגט פנ"ל אלא דהתם מהני משום דאתעביד שליחותיה והנה התוספות בערוובין שם מפרשים ג"כ בפשיטות שהיא דמעילה שהקורף עצמו מניחו רק שהוא עומד ורואה וכ"כ הריטב"א שם ג"כ בשם רבינו אפרים אף מדברי הרמב"ם פ"ו מה' ערוובין דין כ"ב משמע דמפרש כפי' רבינו אפרים שהזכירו התוספות דמעילה וכ"ה בטוש"ע א"ח סי' ת"ט ס"ח.

והנה לדברי המכמ"א א"ש מה שבסדרי גיטין הקפידו מאד בזה שיקבל השליח הולכה את הגט מיד הבעל ממש כמ"ש בסדר הגט דמהר"י מרגליות סעיף צ"ח והבעל ימסור הגט לשליח כו' ובהג"ה שם ויקבל השליח הגט כמו האשה בעצמה כו' ובסדר גיטין מהרב מהר"מ מקראקא בסדר גט שני סעיף ל"ח עד סעיף מ"ג: ואין זה חומרא בעלמא כמ"ש הת"ג דא"כ לא היו מחמירים כ"כ ואל יתא שום דבר חוצץ כו' בפעם שיקבל הגט וכן נראה בהדיא בסדר גט שני סעיף ס"א ממ"ש יעשה שליח את הסופר כו' ליתן הגט לשליח הולכה ע"ש הרי"ס ל' דצריך שלא יתא לקחת השליח הגט מע"ג קרקע.

אלא דלא הבינותי דבשלמא פשמנה ע"ז את הסופר או אפילו אחד מעידי חתימה שפיר פיון דהם פתבו וחתמו הגט והיו שלוחיו ע"ז ע"כ נתינת א' מהם ליד השליח הולכה מוציא מחשש טלי גיטף מעג"ק משא"כ פשמנה ע"ז איש אחר כמש"ש או איש אחר כו' מאי עדיפותיה מהשליח הולכה עצמו פיון שגם אותו האחר לא לקח הגט מיד הבעל כ"א מע"ג קרקע ע"כ אם באנו לחוש לסברת המכמ"א צ"ל שיצוה שהסופר דייקא יתנונו ליד השליח הולכה או אחד מעידי חתימה עכ"פ: קיצור.

נגידון חסרון אמירת ופיה פפי אין לחוש פלל בנד"ז שהיה גט שכ"מ עכ"פ ונגידון שלא מסר הסופר את הגט ליד שליח הולכה והוי שינוי ממ"ש הבעל ע"פ סדר הגט שני סי' ס"א ובפרט שיש למצוא טעם לקפידא בזה שלא יהיה לקחת השליח הגט ג"כ ע"ד טלי גיטף מעג"ק אף שמדינא באמת אין קפידא בזה כמ"ש הת"ג אף שראייתו אינה מכרעת ויש ראיה ממ"ש הרשב"א והרא"ש והר"ן ספ"ב דגיטין והובאו בש"ע סי' קמ"א סל"ה מיהו המכמ"א ש"ו סי"ג העלה דרב חנינאי גאון ס"ל דטלי גיטף מעג"ק לא מהני גם בלקחת השליח הולכה ולכאורה יש קצת ראיה לזה מהגמרא ספ"ו דמעילה (דכ"א א') לפי רבינו אפרים שבתוספות שם.

והנה לדברי המכמ"א א"ש מה שבס"ג הקפידו מאד ע"ז שיקבלנו השליח מיד הבעל דוקא: ב אמנם בסדר הגט דמהר"י מרגליות סעיף למ"ד משמע דבאם הבעל נחפז כו' לא הקפיד פלל בענין זה שהשליח הולכה יקבל הגט מיד איש אחר וכ"ה בסדר הגט שבסוף ספר גט פשוט סעיף קס"א וכן נלע"ד ראיה מתשו' הרשב"א שהביא הב"י ס"י קמ"א שכתב וז"ל אילו אמר כל הרוצה יטול ויתן לה ועמד אחר ונתנו לה ה"ז גט עכ"ל

הרי ס"ל בפשיטות דאין שינוי בקבלת השליח את הגט ענין טלי גיטף מע"ג קרקע ע"ש דהתם ודאי ה"ל כטלי גיטף מעג"ק שהרי שליחות הראשונה נתבטל ואעפ"כ לא עלתה על דעתו דעת תורה לחוש לזה פלל רק שחשש משום שהשליח לא שמע מפיו כו' ושוב מצאתי ג"כ במכמ"א סוף שער זיין סס"י כ"ה שבתחלה ר"ל דטעם חומרת הרשפ"א הוא משום דה"ל כטלי גיטף מעג"ק אלא שכתב שקשה לזה מאומר כתבו גט ותנו לאשתי שאינו מוסר בידם שום דבר אלא דברים בלבד ואפ"ה הוי שליחות גמור ולא חשוב כטלי גיטף מעג"ק עכ"ד ובאמת זו אינה ראיה כ"כ דשאני התם שהם ג"כ נעשו שלוחים על הפתיבה והחתימה כו' כמש"ל ומ"מ במסקנא העלה המכמ"א דטעם שהחמיר הרשפ"א שם אינו פלל משום טלי גיטף מע"ג קרקע וא"כ מזה משמע דס"ל להרשפ"א שאין שינוי לחוש לזה פלל ואפשר יש ראיה ג"כ לזה ממ"ש בגמ' ס"פ התקבל הוליו גט לאשתי אחד מוליה ע"י פולם וכן עוד שם אובילו כל חד וחד מינכון ועיין בהרמב"ם פ"ט דין כ"ו כ"ח.

והרי ודאי לא נתן הגט רק ליד אחד ועכ"ז כל אחד מהן שיוליה אותו ה"ז גט אף מי שלא נתנו הבעל לידו ואין לומר דשם צריף שנה שנתן הבעל לידו הוא דייקא ומסרנו ליד חבירו שיוליה דא"כ ה"ל להגמרא לומר פן והוא שיגיע הגט להמוליה מיד הבעל או מיד מי שקבלו מהבעל אבל אין להביא ראיה לזה מדין אומר לשלשה תנו גט לאשתי דס"ל לר' מאיר שיאמרו לאחרים ויכתבו מפני שעשאן ב"ד ומ"מ משמע דהם הב"ד רשאים ליתן אע"ג דכאן לא צנה להסופר ועדים שיתנו הגט להב"ד א"כ הב"ד מקבלים הגט מעג"ק.

ור' יוסי דפליג הוא מטעם אחר דזה אינו דכיון שפח הב"ד גדול לר"מ עד שיכולים לעשות שלוחים על הפתיבה וחתימה א"כ הסופר והעדים הם שלוחי הב"ד וכדפרש"י (דף כ"ט ע"א). א"כ לא גרעו הב"ד מאילו עשה הבעל את הסופר והעדים שלוחי נתינה דאין זה טלי גיטף מעג"ק כנ"ל ומיהו מאומר אמרו למאן דאמר מודה ר' יוסי באומר אמרו אם הוא בכה"ג דהראשונים יתנוהו להאשה יש ראיה לזה דהא באומר אמרו עיקר שליחות הפתיבה והחתימה נמסר רק לאלו האחרונים כמ"ש התוספות (דף ס"ז ע"א) ד"ה אמרו וא"כ פיון שהראשונים לא נעשו שלוחים על פתיבה וחתימה ממש א"כ ה"ל כטלי גיטף מעג"ק ואפ"ה פשר וגם מאן דפליג באומר אמרו הוא רק משום מקלי לא מימסרי לשליח: קיצור אמנם בס"ג דמהר"י מרגליות סעיף ל' וס"ג שבסוף ספר גט פשוט סעיף קס"א משמע דאין בזה קפידיא וכן נ' ראיה מתשובת הרשפ"א שבב"י סס"י קמ"א.

ואפשר עוד קצת ראיה לזה ממ"ש בגמרא ס"פ התקבל אחד מוליה ע"י פולן ומדין אומר אמרו: ג והנה הב"ש סי' כ"ז סק"ג כ' בשם תשו' רש"ך דאם אמר לאשה טלי קידושיך מע"ג קרקע ה"ז ספק קדושין ובעצמי ארזים שם סק"ב כתב שהוא תמוה דבגט הטעם דלא מהני טלי גיטף מעג"ק משום דבעינו ונתן בידה הוא או שלוחו ובקדושין לא בעינו נתינה פלל שהרי אפי' לא בא לידה מקודשת כמ"ש הב"ש בעצמו סק"א עכ"ל ובאמת א"א לומר דבקדושין לא בעינו נתינה דהא קיי"ל דבעינו נתן הוא דייקא בפ"ק דקדושין (דף ה' ב') ועיין חידושי הרשפ"א שם דנתינה היא ואמר הוא אין כאן בית מחוש כו'

והא דס"ל להפוסקים דקידושה במקושר בתורת פסוף מהני היינו משום דפיוסול מקושר בגט פשקצצו בין פתיבה לנתינה הוא משום דכתיב ונתן שאינו מקושר אלא נתינה כו' וכשלא קצצו ונתנו לה המקושר כתב בקידושי הרשב"א פ"ב דגיטין (דף כ"ב ב') ד"ה אין פותבין במקושר דבירושלמי גליף לה מספר מה ספר מיוחד שהוא בתלוש כו' ויש מפרשים משום דכתיב ונתן בגדה דבר הנחתן מיד ליד דהיינו תלוש עכ"ל.

משא"כ גבי קדושין דלא פתיב ונתן אף דבעינו נתינה מפי יקח איש מ"מ פיון דלא פתיב בהדיא ונתן אין לומר דבעינו דייקא דבר הנחתן מיד ליד דהיינו תלוש אלא אפי' מקושר פל שקנתה המקושר נתקדשה וא"כ פיון דעכ"פ נתינה בעינו לכאורה נסתרה טענת העצ"א.

אף מ"מ דבריו אמת פיון דעכ"פ לא בעינו נתינה ממש מיד ליד דאפילו היא שנתנה לו מקודשת אם הוא אדם חשוב בהנאה דמטיא לידה ממה שמקבל ממנה וכן בשחוק לפני רקוד לפני כו' אם פן בטלי קידושיה מע"ג קרקע ג"כ מטיא הנאה לידה.

וגט שאני דבעינו ונתן ממש הוא או שלוחו פיון דכתיב ונתן. וראיתי בספר המקנה סי' כ"ז סעיף א' סד"ה אף הנראה לענ"ד שכתב וז"ל ועיקר נראה דמוכח דלא בעינו נתינה בקדושין כמו בגט מההיא דאמרינו (דף מ"ז) בקדושה בפקדון שיש לו בגדה מקודשת ובגט כה"ג אינה מגורשת פדאיתא בסי' קל"ח ולפ"ז גם פשאמר לה טלי מע"ג קרקע מהני משום דלא בעינו נתינה עכ"ל ולכאורה דבריו תמוהים דאדרבה בסי' קל"ט בב"ש סק"ב פתיב נראה אפי' נתן הגט לידה בתורת פקדון ואח"כ אמר לה ה"ז גיטך מגורשת וא"צ ליטול ממנה וכ"כ הר"ן פ"ק הזורק עכ"ל וכן מוכח ממ"ש הטור סס"י קל"ח בשם הרמ"ה דוקא דאמר פנסי דמשמע לשם פקדון בעלמא כו' הרי בהדיא דבכה"ג א"צ ליטלו ממנה ומיהו באמת שבתוס' דגיטין (דף ס"ה ריש ע"ב) לא משמע פן שהרי הקשו שם גבי גיטא לא הוי עד דמטית למתא מחסיא דהוי כמו טלי גיטך מע"ג קרקע ואי איתא מאי קושיא מי גרע מנתנו לידה תחלה בתורת פקדון ואין לחלק משום דהתוספות מייירי בשליח קבלה שלה דמהו הנפקותא בין ש"ק שלה ובינה ממש דאם נתינה דפקדון מהני גבי האשה לשאין צריך לחזור וליטלו ממנה ה"ה דמהני כה"ג בשליח קבלה שלה אלא שיש לחלק משום דהיא ממש יש לה יד לקבל הגט בתורת גרושין ממש אילו נתנו לה אז בתורת גרושין לכה"ג גם שנתנו לה בתורת פקדון הוי נתינה משא"כ בגדון שפגמרא ותוספות (דס"ה) הרי אם קיבלו הש"ק בתורת גרושין אינה מתגרשת פיון שאמרה לו שלא יקה גט עד מתא מחסיא א"כ פשוטנו לו אינה נתינה פלל מיהו באמת אין זה מספיק פיון דאדרבה שם עדיף מנתינה דפקדון שהרי האשה אמרה לו בפירוש שיקבלנו בכל מקום פדי שתתגרש בו בהגיעו למתא מחסיא א"כ התחלת הקבלה בשליחותה ממש ולא ע"ד פקדון לבד א"כ פשיטא דלא גרעא מנתינה לידה בתורת פקדון והנה לפי ב' התירושים שתיקצו שם לא שייך פן גבי פקדון א"כ משמע דלתוספות בנתן לידה בתורת פקדון צריך שיטלנו ממנה ויחזור וינתנו לה והיא דכנסי שט"ח זה י"ל דלא דמי לפקדון פי הגם דאמרינו דהנתינה אינו פלום מאחר שלא נתן בתורת גרושין מ"מ מאחר שלא אמר בהדיא לשם פקדון וי"ל דמשום פוספא אמר לה פנסי שט"ח לכה"ג הוא דא"צ נתינה אחרת רק לומר לה ה"ז גיטך משא"כ פשאמר לה בהדיא לשם פקדון י"ל דלא מהני

פָּלַל נְתִינָה זוּ וּכ"מ מ"מ ש' הלח"מ פ"א מה"ג ה"ט דְּהֵכָא ה"ט מְשׁוּם דְּמִדְאֹרְיִיתָא בְּנִתְיָנָה
לְחִוּד סָגִי וּא"צ אֲמִירַת ה"ז גִּיטָה רַק מְדַרְבְּנָן דְּבִנּוּתָנּוּ לָהּ בְּהֵדְיָא בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן פְּשִׁיטָא
דְּאִין פְּאֵן נְתִינָה מִדְאֹרְיִיתָא וְכֵן דַּעַת הַבֵּית מֵאִיר סִי' קל"ט ססע"י ב' דְּבִנְתָנּוּ לִיְדָה בְּתוֹרַת
פְּקֻדוֹן צָרִיף נְתִינָה מִחֻדָּשׁ וְעֵינָן בְּר"ן פֶּרֶק הַפּוֹתֵב אֶסְנֻגְיָא (דפ"ו ע"ב) גִּבִּי ה"ז גִּיטָה וְלֹא
תִּתְגַּרְשִׁי בּוּ אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם מ"ש בְּשֵׁם הָרֶאָב"ד דְּבִלָּא אָמַר לָהּ מַעֲכָשְׁיָו אֶפִּילוּ
הִלְכָה וּמִצְאָתוּ וּנְטַלְתּוּ מִשָּׁם אֵינָה מְגֻנָּשֶׁת דֵּה"ל כְּטָלִי גִיטָה מַע"ג קַרְקַע כּו' וְהוּא ז"ל
נִחְלַק ע"ז שְׂאִין זֶה כְּטָלִי גִיטָה מַע"ג קַרְקַע מְשׁוּם דְּהֵכָא הָא אֵיפָא נְתִינָה לְשֵׁם גְּרוּשִׁין
אֶלָּא שְׂאִינּוּ רּוּצָה שְׁיַחֲלוּ הַגְּרוּשִׁין אֶלָּא לְאַחַר ל' עכ"ל וע"ש דמכ"ז מוכן ג"כ דבנתינה
בתורת פקדון נדאי לכ"ע ה"ל כְּטָלִי גִיטָה מַע"ג קַרְקַע מְשׁוּם דְּהֵכָא הָא אֵיפָא נְתִינָה מִחֻדָּשׁ וּמ"מ רְאֵינָתוּ שְׁל
סֵהמ"ק נְרָאָה נְכוּן אֶפִּילוּ לְדַעַת הַרמ"ה וְהַר"ן דְּבִגְט נְמִי מְהֵי נְתִינָה קַמְיִיתָא דְּהֵינּוּ
דְּיִיקָא כְּשֶׁנְּתָנּוּ הוּא עֲצָמוּ לִיְדָה בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן ס"ל דְּמִצְטָרַף הָדָּ נְתִינָה וּמִדְמוּ לָהּ לְכַנְסִי
ש"ט"ח זָה.

מִשָּׂא"כ אֵילוּ הַגֵּט הִגִּיעַ לִיְדָה שְׁלֹא מִיַּד הַבַּעַל כְּגֹון מִהַסּוּפֵר וְעַדִּים אִף שְׂאָמַר הַבַּעַל יְהֵא
בְּיָדָהּ לְפְקֻדוֹן נְדָאִי דְּלֹא מְהֵי אִם יִחְזוֹר וַיֹּאמֶר לָהּ ה"ז גִּיטָה אִא"כ יִטְלָנוּ מִיְדָה וַיִּתְנָנוּ לָהּ
מִשָּׂא"כ גִּבִּי קְדוּשִׁין דְּתַנְיָא (דמ"ז) הָאוּמַר לְאַשָׁה הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּפְקֻדוֹן שְׂיֵשׁ לִי בְּיָדָהּ כּו'
מִשְׁמַע נְדָאִי אֶפִּילוּ לֹא הִגִּיעַ הַפְּקֻדוֹן מִיְדוֹ מִמֶּשׁ לִיְדָה כ"א אַחַר הַחֲזִירוּ לִיְדָה חֲפִץ שְׁל
פְּלוּנִי שְׁתִּתְנָנוּ לְפְלוּנִי וְחִזוֹר וְאָמַר לָהּ אוֹתוֹ פְּלוּנִי יְהֵא בְּיָדָהּ לְפְקֻדוֹן דְּמְהֵי אִם אִמ"ל
הַתְּקַדְּשִׁי לִי בּוּ וְכֵה"ג אִף שְׁלֹא הָיָה כְּאֵן נְתִינָה מִיַּד הַמְּקַדֵּשׁ כָּל מְהֵי דְּהָא סְתָמָא אֶמְרִינָן
כָּל שְׂיֵשׁ בְּיָדָהּ פְּקֻדוֹן שְׁלוֹ מְקַנְדָּשֶׁת וּמִשְׁכַּחַת עוֹד דְּלִיכָא נְתִינָה כְּגֹון שְׁשַׁלַּח לָהּ הַפְּקֻדוֹן
ע"י חש"ו או ע"י עוֹבֵד כּוֹכְבִים דֵּה"ל כְּנוֹטְלַת הַפְּקֻדוֹן מַע"ג ק או כְּגֹון שְׁמִתְחַלָּה קַבְּלָהּ
הַפְּקֻדוֹן בְּעֲצָמָה מִבֵּיתוֹ מַע"ג קַרְקַע מִמֶּשׁ וְאִפ"ה נְדָאִי מְהֵי כְּשְׂאָמַר לָהּ אִס"פ הַתְּקַדְּשִׁי
לִי בּוּ וְעֵינָן בְּתִשׁוּ' מְהֵרִיב"ל ח"ב סִי' ל"ג כ' ג"כ דְּדוֹקָא בְּגְרוּשִׁין הוּא דְּאֶמְרִינָן הָכִי
דְּכְתִיב וְנָתַן בְּיָדָהּ וְלֹא שְׁתַּקַּח הִיא מַעֲצָמָה אֲבָל בְּקְדוּשִׁין לֹא כְּתִיב הָכִי אִע"ג דְּכְתִיב כִּי
יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה כּו' אֶלָּא דְּלִמְעַשָּׂה לֹא הִכְרִיעַ לוֹמַר דְּלֹא תִפְסִי בָּהּ קְדוּשִׁי שְׁנֵי עכ"ד וּמִזָּה
נְבוֹא לְנִדּוֹן שְׁלָנוּ גִבִּי קַבְּלַת שְׁלִיחַ הוֹלְכָה הַגֵּט מִיַּד הַבַּעַל דְּכִינּוּ דּוֹנְתָן בְּיָדָהּ לֹא קָאִי עַל
זֶה כִּי אִם עַל נְתִינָתוֹ לִיד הָאִשָּׁה או עַל נְתִינַת שְׁלוּחוֹ לִיד הָאִשָּׁה.

אֲבָל שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ יִלְפִינָן מוֹשַׁלַּח וְשַׁלְחָה. דְּכְשֶׁשְׁלוּחוֹ נוֹתֵן לְהָאִשָּׁה ה"ל ג"כ קִיוּם וְנָתַן
דְּקָרָא וְלִיכָא שׁוּם לִימּוּד שְׂיִצְטָרַף הַמְּגַרְשׁ לִיתָן הַגֵּט לְשְׁלוּחוֹ א"כ פְּשִׁיטָא דְּלֹא גָרַע
מְקְדוּשִׁין לְהָאוּמְרִים דְּבְקְדוּשִׁין לֹא אֵיכְפַת לָן כְּטָלִי קְדוּשִׁיף מַע"ג ק מְשׁוּם דְּלֹא כְּתִיב
וְנָתַן וּכ"ש הֵכָא דְּעַל נְתִינָה לְהַשְׁלִיחַ לִיכָא שׁוּם קָרָא דּוֹנְתָן דְּקָרָא קָאִי עַל נְתִינַת הַשְׁלִיחַ
לְהָאִשָּׁה וְגַם לְהָאוּמְרִים דְּבְקְדוּשִׁין יֵשׁ לְחֻוּשׁ לְזָה הֵינּוּ מְשׁוּם דְּכְתִיב כִּי יִקַּח כּו' דִּי"ל
ג"כ וְלֹא שְׁתַּקַּח הִיא אֶת הַכֶּסֶף ע' מְהֵרִיב"ל וְאִע"פ שְׁדָחָה זָה כ' עוֹד אֵיזָה סְבָרָא וְטַעַם
מִשָּׂא"כ בְּשַׁלִּיחַ לֹא שְׂיִיף כָּל זֶה וְעוֹד דְּאֶדְרַבָּה לְפִי הַסְּבָרָא דְּבְקְדוּשִׁין ג"כ בְּעֵינָן שְׁלֹא
יְהִיָה טָלִי קְדוּשִׁיף מַע"ג ק א"כ לִפ"ז יֵשׁ רְאֵיָה מְפֻרָּשֶׁת דְּלֹא שְׂיִיף זֶה רַק בְּנִתְיָנָה
מִהַמְּקַדֵּשׁ או מִהַשְׁלִיחַ לִיד הָאִשָּׁה וְלֹא בְּנִתְיָנָה מִהַמְּקַדֵּשׁ לִיד הַשְׁלִיחַ כְּדָאִיתָא בְּהֵדְיָא
בְּגִמְרָא פֶּרֶק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ (דף מ"ח ע"ב) כְּגֹון שְׂאָמַר לְשְׁלוּחוֹ הַלּוּנִי דִּינָר שְׁל כֶּסֶף וְלָךְ
וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוּנִית וּא"כ ה"ה בְּשַׁלִּיחַ הַגֵּט לְפִי סְבָרָא זוּ דְּקְדוּשִׁין דְּמִי לִגֵּט בְּזָה.

ומיהו בלא"ה העיקר פסב"א ראשונה: וכן מבואר עוד בחדושי הרשב"א ר"פ הזורק גט (דף ע"ז ע"ב) ד"ה ותיזול ונ"ל וא"ת למה לא התירו לטלטלו כו' אפילו תאמר שהיה רשות הרבים מפסקת בין השכ"מ ובין מקום הנחתו יתנונו לה ע"י שליח עכ"ל וכ"כ בחדושי הריטב"א שם.

ונהרי כשרה"ר מפסקת אי אפ"ש שיתנונו השכ"מ ליד השליח כ"א שהשליח יטלנו מעג"ק בעצמו ואפ"ה ס"ל להרשב"א והריטב"א בפשיטות דאין שום בית מיוחד בזה עד שעשו מזה קושיא והוצרכו לתרץ משום דלא שרו טלטול הגט ע"ש וגם לדעת המכמ"א ש"ו סי' י"ג נראה דבדיעבד אין קפידא זו מעפכת דלא החמיר שם גם דיעבד אלא פשיש עוד נוסף ע"ז טעם דמינוי שליח שלא בפניו ועוד שבשער זיין ס"י כ"ה נראה שגחלש קצת אצלו טעם דטלי גיטף מעג"ק אצל השליח מיד הבעל.

ומה שנסתייע המכמ"א ש"ו סי' י"ג לחזק טעם זה משום דאל"כ קשיא מדברי בה"ג מדידיה אדידן' דמאי שנא מינוי ש"ק שלא בפניו ממינוי שליח הולכה שלא בפניו פתבתי מזה בתשו' אחרת דגם בלא טעם זה יש עדיפותא בענין מינוי שליח שלא בפניו בש"ק יותר מבש"ה ועיין במכמ"א עצמו ש"ו ס"י ב' בתשו' רש"י שהביא שם: קיצור גבי קדושין דעת העצ"א סי' כ"ז סק"ב וספר המקנה סי' הנ"ל סעי' א' דלא איכפת לן בענין טלי קדושיף מעג"ק והוי קדושין וכן נוטה דעת מהריב"ל ח"ב סי' ל"ג ועיקר הטעם משום דליכא קרא ונתן כמו בגט א"כ בנתינת הגט מהבעל להשליח נמי י"ל פן פיון דונתן דקרא לא קאי על זה וכן מבואר בהד"א בזה"ר והריטב"א ר"פ הזורק גט דבלקחת השליח את הגט לא איכפת לן פלל אם נוטלו מע"ג קרקע וגם להמכמ"א דלעיל פשיטא דאין קפידא בזה בדיעבד עכ"פ: ד אף מ"מ אם אמר הבעל פפי גוסח שבסדר הגט שני סעיף ס"א שעשה שליח את הסופר שיתן הוא במקומו את הגט לשליח הולכה שעשה.

א"כ נראה דמעשה מעכב זה מדינא ממש מחמת ציווי הבעל דהגם שמצד עצם הדין אין שום קפידא בזה פיון שהוא צוה פן ה"ז מעכב פכל מצותיו בענין הגט כמו שהיא דכולכם פתובו או פולכם הולכו ואין לחלק ולומר דשאני התם שידוע שהוא מקפיד ע"ז שהרי ידוע לכל שא"צ רק שני עדים ועכ"ז הוא אומר לעשרה פולכם פתובו א"כ ודאי שמקפיד בזה מצד עצמו משא"כ הקא י"ל שאינו מקפיד ע"ז פלל מצד עצמו כ"א אדרבה שרצונו לגרשה ואומר כמ"ש בסדרי גיטין אבל באמת י"ל שאינו מקפיד לעיפובא יותר ממה שמעכב מדינא פיון שאין בזה ג"כ שום הנאה לו.

לכן לא דמי לתן לה במקום פלוני דשם י"ל שיש לו טעם זילותא אם יגרשנה במקום אחר כדפי' רש"י דהא בתוס' ס"פ התקבל (דף ס"ו ע"ב) ד"ה פתב הגט לפי האי נמי מוכח דאפי' לרבי מאיר דא"צ פלל פתיבת הגט לשמה עכ"ז היכא שצוה לכתוב אם לא נכתב לשמה פדין פסול אף ששם י"ל ג"כ שאפ"ש לא הקפיד פלל על הפתיבה דהא עכשיו סבירא לן דהאי פתובו דקאמר הבעל פתב ידן הוא דהיינו חתימת ידם וכתב הגט לא הזכיר פלל בפ"י נאדרבה אמרינו מדלא קפיד עליה נעשה כאומר אמרו לסופר שיכתוב כדפרש"י שם ד"ה והאמר שמואל והתראן לא חידש רק דמודה רבי יוסי באומר אמרו אבל גם להקס"ד אי אפ"ש לומר בענין אחר מאחר דכתובו דקאמר היינו חתימתן

א"כ פתב הגט עכצ"ל ושיאמרו לסופר שיכתוב או י"ל דלהקס"ד הפנונה שהם יעשו שליח מעצמן על הפתיכה והתרחצון חידוש ונעשה כאומר אמרו וכיון שפן מהיכי תיתי לתלות שנתכונן הבעל להצריף שיהיה פתיבת הגט באופן המועיל מדינא גם בתתימת העדים.

דקא לא הזכיר פלל בפירוש ציווי על פתיבת הגט רק שאנו לומדין מדבריו דעל פרחו יעשו שליח על הפתיכה א"כ נאמר שלא קפיד בהפתיכה יותר מהמעפב בה ע"פ דין ונהרי לרבי מאיר ס"ל דאין שום קפידא מדינא בכתב הגט פלל א"ו צ"ל דמ"מ פיון שיש גילוי דעת מהבעל שיכתב הגט עתה ולא שימצאו גט מוכן אמרינו דמצוה שיהיה הפתיכה פדיו חתימה: אף דמדינא לא דמו פלל להדדי א"כ כ"ש וק"ו הקא דבהדיא צוה הבעל שהסופר יתנוו במקומו ליד שליח הולכה שלו דצריף לעשות ציווי שלו אף שמדינא אין זה מעפב פלל ועוד יש ק"ו דקא התם באמת עשו בענין פתיבת הגט כמו שרצה וצוה הבעל דהיינו שאמרו לסופר שיכתוב דכן היה ודאי דעת הבעל ג"כ.

ואפ"ה מקשה הש"ס שיפסול דכיון שהוא רוצה שהסופר יכתוב בשליחותו וא"כ צריף שליחות ממש ואיהו הוא דקטעי דמהני שליחות בכה"ג אבל למאי דקיי"ל דלא מהני שליחות בכה"ג דמילי לא מימסרן לשליח לא נעשה ציווי של הבעל וגרע ממצאו באשפה וזה מוכרח בדברי התוספות עכ"ל הפנ"י שם וא"כ מחמרינו התם תרי חומרי הא' לומר שרוצה שהסופר יכתוב בשליחותו דייקא מה שמדינא א"צ לזה פלל וגם הוא לא צוה פלל ע"ז הב' שאפילו אם עשו כפי שצוה עכ"ז אמרינו דאיהו הוא דקטעי כו' אבל למאי דקיי"ל כו' וא"כ כ"ש הקא ששינו מציווי הבעל ממה שצוה בפירוש די"ל דהגט בטל אף שמה שצוה פן י"ל שהי' רק מפני שראה פן בס"ג וקסבר דיש בזה קפידא ואילו היה יודע שאין בזה קפידא לא היה מצוה פלל פו.

מ"מ מאחר שעכ"פ צוה פן אף שהי' מחמת טעות ההכרח לקיים ציווי פדמוכח מהתוספות הנ"ל שנהרי מה שהי' רוצה שהסופר יכתוב בשליחותו זהו מפני דעלה ע"ד דבעינו פתיכה לשמה ונהרי זה אינו דא"צ פלל פתיכה לשמה א"כ נימא דאילו היה יודע שא"צ פתיכה לשמה לא היה רוצה פלל שיכתוב הסופר בשליחותו וכ"ש שגם באמת לא צוה על זה פלל ואף לשינוי קמא דתוספות דמשום דשמואל פוסק כר' אלעזר הוא דמקשה הש"ס שיפסול דמשמע דלר' מאיר לא היה פסול היינו משום דבאמת עשו ככל אשר עלה ע"ד הבעל משא"כ הקא דלא נעשה ציווי של הבעל פלל.

אף אם הציווי מחמת טעות י"ל דמודו דאינו גט ולא פליגי שם אשינויאי בתרא רק משום שנעשה כפי הציווי וראיה עוד להחמיר ממ"ש בג"פ סי' קכ"ב סק"ז ואם פתבו גט ונהיה בו פקפוק כו' מספקא לי אי הוה גיטא דדלמא לא עשאם שלוחים אלא שיהיה הגט בלי פקפוק עכ"ל הגם שאנו יודעין שלא עלתה על דעתו שהגט שפטר מדינא יפסול מחמת ציווי שנהרי לא אמר פל זה רק ליפוי פחה בלבד ומשום שפך אמר לו המסדר שיאמר כך ועכ"ז מפני שמלשון ציווי יש לספק ע"ז נסתפק הג"פ בזה ואף שבת"ג סי' קכ"ב סק"ב חלק עליו התם היינו טעמא משום דלשוננו מבואר ג"כ שגם הגט שיש בו פקפוק נכתב בשליחותו אלא שמ"מ נתן להם רשות לכתוב גם גט אחר: וכמ"ש בהדיא לשון רשות שנותן להם רשות כו' במבואר בש"ע שם דלשון זה מבואר בהדיא דאינו מקפיד

לְשִׁיהֶי' דִּיִּיקָא בְּלִי שׁוּם פִּקְפוּק מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דְּהוּא לְשׁוֹן צִיּוּי מִמֶּשׁ וּלְשׁוֹן הַג"פ שְׁהַעֲתִיק
הַת"ג שְׁם רַס"ק ב' לֹא מְצָאתִיו בַּג"פ כָּלָל כ"א מ"ש הַת"ג אַח"כ וּלְפִי דְבָרָיו כּו' זֶהוּ
הַנְּמָצָא בַּג"פ כַּנ"ל וּלְדִינָא דְבָרֵי הַת"ג שְׁם נְכוּנִים: קוֹצוּר וּמ"מ פִּינּוּן שְׁאַמֵּר הַבַּעַל פֶּן י"ל
דְּעַכְשָׁיו זֶה מְעַכֵּב מְדִינָא וְאִין לְחַלֵּק דְּדוּקָא בְּדָבָר שְׁיֵישׁ לוֹ הַנְּאָה בְּזֵה אֲמָרִינוּ דְּהוּי קְפִידָא
אוּ כַה"ג אֲבָל הֵכָא דְשִׁיכוֹת הַקְּפִידָא אִינוּ אֵלָא שְׁיֵהִי' הַגֵּט כְּשֶׁר וְכִינּוּן דְּבִאֲמַת מְדִינָא אִין
קְפִידָא בְּזֵה י"ל דְּגַם הוּא אִינוּ מְקַפִּיד זֶה אִינוּ דְּמוּכַח בְּתוֹס' (דָּף ס"ו ע"ב) דְּאָף הֵיכָא
דְּקִטְעֵי הוּי קְפִידָא אֲפִילוּ בְּדָבָר הַשְּׁיִיף רַק לְכִשְׁרוֹת הַגֵּט דְּהָא גַם שְׁם י"ל שְׁאַף אִם רָצָה
שְׁהַסְפִּיר יִכְתּוּב בְּשְׁלִיחוֹתוֹ אִין זֶה רַק מְפִי דְלָא יָדַע דּוֹכְתָב דְּקָרָא קְאִי רַק עַל חֲתִימַת
הַעֲדִים לְבַד: הַ וּמִיָּהוּ אֲפִשֶׁר לְצַדֵּד לְהַקֵּל עַפְמ"ש בְּגִמְרָא רַפ"ק דְּכִתְנֻבוֹת (דָּף ג' ע"א)
וּבִיבְמוֹת (ד"צ ע"ב) וּבְגִיטִין (דל"ג ע"א) וּבְשִׁאָר דְּוֹכְתֵי כָּל דְּמְקַדְשׁ אַדְעָתָא דְּרַבְּנָן מְקַדְשׁ
וְאַפְקַעִינָהוּ רַבְּנָן לְקִידוּשֵׁי מִיְּנִיָּה וּפְרַש"י כָּל הַמְּקַדְשׁ אֲשֶׁה עַל דַּעַת שְׁהַנְּהִיגוּ חֲכָמִים
בְּיִשְׂרָאֵל הוּא מְקַדְשָׁה שְׁיֵהִי קִיּוּמִין קִדּוּשִׁין לְפִי דְּבָרֵי חֲכָמִים וְיֵהִי בְּטִילִים לְפִי דְּבָרֵי
חֲכָמִים ע"י גִּיטִין שְׁהַכְּשִׁירוּ חֲכָמִים וְאַפְקַעִינָהוּ רַבְּנָן לְקִדּוּשִׁין כְּשִׁיבָא גֵט כְּזֵה אַחֲרֵיהֶם
נְמָצָא שָׂא ע"פ דְּמְדָאוּרִיָּתָא אִין הַגֵּט כְּלוּם עַכ"ז מְהִי מְשׁוּם דְּבַכְה"ג עוֹקְרִין חֲכָמִים
הַקִּדּוּשִׁין לְמַפְרַע שְׁמַעֲיָקְרָן לֹא יֵהִי קִדּוּשִׁין וְעַתּוּס' פ' הַשּׁוֹלַח (דל"ג ע"א) דְּאִם זִינְתָה
פְּטוּרָה מִן הַתּוֹרָה מְהִי טַעְמָא דְּהָא הֵינָה פְּנוּיָה וְהַכֵּחַ הֵינָה הֵינּוּ מְשׁוּם דְּהַמְּקַדְשׁ עַצְמוֹ
אַדְעָתָא דְּרַבְּנָן מְקַדְשׁ וְכֵן בִּיָּאָרוּ הַתּוֹסְפוֹת פָּרָק חז"ה (דָּף מ"ח) סד"ה תִּינַח וְנ"ל
וְאַצְטְרִיף טַעְמָא דְּאַדְעָתָא דְּרַבְּנָן מְקַדְשׁ מְשׁוּם דְּהֵתֵם פִּינּוּן דְּקִדּוּשִׁין נַעֲשׂוּ כַּהֲנֵן לֹא הֵינָה
כַּח בְּחֲכָמִים אִי לֹא מְשׁוּם דְּאַדְעָתָא דְּרַבְּנָן מְקַדְשׁ עַכ"ל וְכ"כ רַש"י בְּגִיטִין (דל"ג ע"א)
סד"ה בַּעֲלִית וְעִינּוּ עוֹד בְּפִרְש"י בְּשַׁבַּת (דקמ"ה רִישׁ ע"ב) וְעִינּוּ בַשֵּׁט"מ פ"ק דְּכִתְנֻבוֹת
שְׁם שְׁהֵאָרִיף בְּזֵה וַא"כ כַּמ"כ עַכְשָׁיו בְּעִנּוּן סֵדֵר הַגֵּט שְׁהַמְּגַרְשׁ לֹא אָמַר לְהַסְפִּיר וְהַעֲדִים
וְהַשְּׁלִיחַ שׁוּם דְּבָר מְפִי עַצְמוֹ וּמַדְעָתוֹ כִּי אִם שְׁהוּא עוֹנָה אַחַר הַמְּסַדֵּר הַגֵּט וְאוֹמֵר מַה
שְׁמַצְנָה לוֹ לֹמַר וְכָל דִּיבּוּר וְדִיבּוּר מְפִי הַמְּסַדֵּר יִקְרָא לוֹ וְהוּא אוֹמֵר אוּ שְׁהַמְּסַדֵּר מְרָאָה
לוֹ בְּסֵדֵר הַגֵּט סְעִיף פְּלוּנִי שְׁיֵאמֵר מִש"ש וְכָף הוּא אוֹמֵר א"כ מְבִנְיָא לְכָל שְׁהוּא מְגַרְשׁ
עַל דַּעַת חֲכָמִים וְכָל הַצִּיּוּיִם שְׁהוּא מְצָנָה אִינוּ מְקַפִּיד עֲלֵיהֶם מַצַּד עַצְמוֹ כִּי אִם שְׁהוּא
מְצָנָה פֶּן ע"פ דַּעַת חֲכָמִים וַא"כ מַעֲתָה אִין לָנוּ לֹמַר שְׁמַקְפִּיד שְׁהַסְפִּיר יִתֵּן דִּיִּיקָא הַגֵּט
בְּמִקּוּמוֹ לִיד שְׁלִיחַ הוֹלְכָה דְּאִילוּ הֵינָה מְצָנָה פֶּן מַדְעָתוֹ שְׁפִיר י"ל פֶּן אֲבָל מֵאַחַר שְׁלֵא
אָמַר זֶה מַעֲצָמוֹ רַק מְפִי שְׁהַמְּסַדֵּר הַקְּרָא אוֹתוֹ כָּף וְכָף כַּמ"ש בְּסֵדֵרֵי גִיטִין שְׁלָנוּ וַא"כ
יֵשׁ לָנוּ לֹמַר שְׁצוּוּיֵי בְּזֵה הוּא רַק ע"ד חֲכָמִים שְׁאִם הַדְּבָר מְעַכֵּב יַעֲכֵב וְאִם אִין בְּזֵה
עֵיכּוּב מְדִינָא גַם הוּא אִינוּ מְעַכֵּב בְּזֵה וְהוּא כ"ש וְק"ו מְדִין כָּל הַמְּקַדְשׁ אַדְעָתָא דְּרַבְּנָן
מְקַדְשׁ דְּאָנוּ אוֹמְרִים פֶּן מְסַבְּרָא וּמֵאֲנִיָּד הַדַּעַת וְהֵכָא נִיכָר לְכָל שְׁכֵן הוּא מֵאַחַר שְׁהַמְּגַרְשׁ
אִינוּ רַק עוֹנָה מַה שְׁהַמְּסַדֵּר מְצָנָה לוֹ לֹמַר דְּוֹמָה כְּהָף שְׁשִׁנִּינוּ פ"ג דְּסוּכָה (דל"ט ע"א)
עוֹנָה אַחֲרֵיהֶם מַה שְׁהֵם אוֹמְרִים כּו' וַא"כ הוּא סוּמָךְ רַק ע"ד חז"ל שְׁהַנְּהִיגוּ לֹמַר פֶּן
בְּסֵדֵר הַגֵּט וְהַגֵּם שְׁהַתּוֹס' בְּכִתְנֻבוֹת וּבְגִיטִין שְׁם כְּתָבוּ לְכֵן אוֹמְרִים בְּשַׁעַת קִדּוּשִׁין כְּדַת
מִשֶּׁה וְיִשְׂרָאֵל י"ל דְּאִין פְּנוּנְתֵם דְּמַחֲמַת דְּקָאמֵר כְּדַת מִשֶּׁה וְיִשְׂרָאֵל הוּא דְּאֲמָרִינוּ
דְּאַדְעָתָא דְּרַבְּנָן מְקַדְשׁ אֵלָא פְּנוּנְתֵם דְּמַה"ט הַתְּקִינוּ שְׁיֵאמֵר פֶּן כְּדִי שְׁיִתְפָּרֵשׁ פֶּן אֲבָל
ה"ה אִי אַתְרָמִי דְּלֹא אָמַר כְּדַת מִשֶּׁה וְיִשְׂרָאֵל מ"מ לֹא יִשְׁתַּנָּה הַדִּין דְּנִדְּאִי אַדְעָתָא דְּרַבְּנָן
מְקַדְשׁ וְכ"מ בַּשֵּׁט"מ בְּכִתְנֻבוֹת שְׁם רִישׁ ד"ה כָּל הַמְּקַדְשׁ מִיָּהוּ בְּשֵׁם שְׁיֵטָה כ' הַטַּעַם

עצמו כָּלֵל כַּנ"ל בְּאַרְיכוֹת: קִיצוֹר וּמִיּהוּ י"ל כְּמוֹ גִּבִּי כָּל דְּמִקְדָּשׁ אֲדַעֲתָא דְרַבָּנָן מְקַדָּשׁ עִי"ז יֵשׁ לָהֶם פֶּחַ לְהַפְקִיעַ הַקְדוּשִׁין וְכֵן פ"ה דְּנִדְהָ (דָּף מ"ו) גִּבִּי כָּל הַנוֹדְרָת ע"ד בַּעֲלָהּ הִיא נוֹדְרָת כֶּה בַנְד"ז שֶׁהוּא עוֹנָה אַחַר הַמְסַדֵּר מֵה שֶׁמְצָנָה לוֹ לומר י"ל דְּאִין מִקְפִּיד בָּהֶם מְעַצְמוּ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא ע"פ דַּעַת הַמְסַדֵּר: וְעוֹד דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין מִדּוּעַ גִּבִּי תְּנָאי ס"ל לְהִרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּגַם בְּגִיטִין וְקְדוּשִׁין בְּעֵינָן תְּנָאי כְּפּוֹל וְאִם לֹא כְּפֶל תְּנָאי אֲזִי אִין הַתְּנָאי מְעַכְבַּ כַּמ"ש בַּש"ע אַה"ע רַס"י ל"ח וּבְצִוּוֵי הַבַּעַל אִם לֹא נַעֲשֶׂה צִוּוּי הַגֵּט בְּטַל כְּמוֹ בְּכּוֹלְכֶם פְּתוּבוֹ אוֹ בְּתֵן לָהּ בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי וְנִתְּנוּ לָהּ בְּמִקּוֹם אַחַר הַנְּאֻמָּת כִּי לַכַּמ"ש הַרְשָׁב"א וְהָר"ן כַּמְש"א דְּכָל הַתְּנָאִים שֶׁמִּתְּנָה עִם הַשְּׁלִיחַ אֶפְּיָלוֹ לֹא כְּפֶל הַתְּנָאי קִיָּים כֶּהוּבָא בַב"ש רַס"י ל"ח סַס"ב יִתְיַשֵּׁב זֶה אֶמְנֵם הַמְכַמ"א ש"ח ס"ו הַשִּׁיג עַל סְבָרָא זֹו וְשִׁשְׂאָר פּוֹסְקִים לֹא פְתוּבוֹ חִילּוּק זֶה [ע' מִפְּתוּחַ] גַּם לְפִי מֵה שֶׁכָּתַב הַמְכַמ"א שֶׁם דְּכָל תְּנָאי שֶׁהַמְעַשֶׂה שָׁלוֹ אִינוֹ בְּפוֹעַל בַּשַּׁעַת הַתְּנָאי לֹא בְּעֵינָן בִּיָּה מִשְׁפָּטֵי הַתְּנָאי יֵשׁ לְיִיִּשֵׁב הִיא דְּכּוֹלְכֶם פְּתוּבוֹ דְּהֵתֵם עַדִּיָּין אִין כָּאֵן מַעֲשֶׂה רַק דִּיבּוּר: אֶמְנֵם הִיא דְּתֵן גֵּט זֶה לְאַשְׁתִּי בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי דְּאִכָּא מַעֲשֶׂה וְכֵן כּוֹלְכֶם הוֹכִילוּ קִשָּׁה מִיָּהוּ בְּכּוֹלְכֶם הוֹכִילוּ י"ל כִּיִּין דְּדִיבּוּר אֶחָד הוּא דְּבִדִּיבּוּר זֶה שֶׁעֲשָׂאָם שְׁלוּחִים בְּאוֹתוֹ דִּיבּוּר מִמָּשׁ נִתְבָּאָר דְּהֵיָּינוּ שְׁכּוֹלְכֶם דִּיִּקְא יוֹלִיכוּ הַגֵּט א"כ וְדָאי א"א לְקִיָּים הַדִּיבּוּר לְחֻצָּאִין אֲבָל גִּבִּי תֵן גֵּט זֶה לְאַשְׁתִּי בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי אֶפְשָׁר שֶׁמִּתְחַלֵּה עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ סֵתֵם לִיתֵן לָהּ הַגֵּט וְאַח"כ אָמַר תֵּן גֵּט זֶה לְאַשְׁתִּי בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי וְאַפְּיָלוֹ הִכִּי אִם נִתְּנוּ לָהּ בְּמִקּוֹם אַחַר הַגֵּט בְּטַל הַגֵּט שִׁישׁ לומר דְּמִיָּירִי דּוֹקָא שֶׁבְּתַחֲלַת מְנוּיָו אָמַר לוֹ כֵּן רַק דִּיבּוּר זֶה לְבַד מ"מ דִּןֶחַק הוּא לומר כֵּן דְּכָל כַּה"ג ה"ל לְהַשְׁמִיעֵנוּ וְכֵן רְאִיתִי בַּמְכַמ"א ש"ח ס"ו ט"ל דַּקְצ"ז סַע"ב שְׁפִי הִיא דְּתִנְהוּ לָהּ בְּבֵית דְּמַעֲיָקְרָא עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לְהוֹלִיף גֵּט לְאַשְׁתּוֹ וְשׁוֹב הַתְּנָה דִּיתְּנָהוּ בְּבֵית כּו' וְא"כ דְּכֻנּוּתָהּ ג"כ הִיא דְּתֵן גֵּט זֶה לְאַשְׁתִּי בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי אֶשְׁר ע"כ נִלְע"ד שִׁי"ל דְּמִיָּירִי אֶפְּיָלוֹ בַּשַּׁח"כ אָמַר לוֹ כֵּן וְעַכ"ז א"צ כָּאֵן כְּפִילוֹת וְהַטְעַם דְּלֹא דְּמִי לְתְּנָאי הוּא עַכַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פ"ג דְּקְדוּשִׁין (דָּף ס"ב ע"א) ד"ה בְּשֶׁלְמָא וְנ"ל וְהִלָּא בְּהִרְבֵּה מְקוֹמוֹת כְּתַב וְרַחֲץ בַּמַּיִם וְטָהַר וְלֹא הִנְצַרְף לומר וְאִם לֹא יִרְחֹץ לֹא יִטָּהַר וי"ל דְּלֹא דְּמִי דְּמִילְתָּא דְּפִשְׁטָא כִּיִּין דְּמִצְוָה הוּא שְׁצוּנָה הַקַּב"ה אִם לֹא עֲשֶׂה לֹא יֵצֵא אֲבָל הֵכָּא מִשְׁמַע קִצָּת שֶׁהוּא לְשׁוֹן תְּנָאי מְדַכְתִּיב הוּא יִתְחַטָּא וְהָנָה כְּאִילוֹ כְּתַב אִם יִתְחַטָּא בּוֹ יִטָּהַר וְלֹא כְּתִיב וְיִתְחַטָּא וְיִטָּהַר וְאֵז הוּא צִוּוֵי כְּמוֹ וְרַחֲץ וְטָהַר עַכ"ל וְא"כ כִּזֶּה מִמָּשׁ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין צִוּוֵי שְׁמִצְוָה הָאֲדָם לְשִׁלּוּחֵהוּ וּבֵין תְּנָאי דְּתְּנָאי גִּרַע מִצִּוּוֵי דְּבְצִוּוֵי א"צ כְּפִילוֹת כְּמוֹ בְּתְּנָאי דְּתְּנָאי הוּא שְׁאִין לוֹ כֹּחַ לְבַטֵּל תּוֹקְפוֹ שֶׁל מַעֲשֶׂה אִא"כ כְּפֶל לְתְּנָאוֹ וְשִׁשְׂאָר דְּקְדוּקֵי הַתְּנָאי אֲבָל הַצִּוּוֵי גְדוֹל כְּחוֹ יוֹתֵר וְהַטְעַם י"ל אוֹ מִשׁוּם דְּכֶה פֶּחַ צִוּוֵי הַשְּׁנִי כְּצִוּוֵי הַרְאִשׁוֹן שֶׁהוּא הַמַּעֲשֶׂה מִשָּׂא"כ תְּנָאי אִינוֹ צִוּוֵי רַק שֶׁמִּתְּנָה עָלָיו דְּרָף תְּנָאי אוֹ מִשׁוּם דְּצִוּוֵי שְׁאִנִּי שְׁאִינוֹ בָּא לְבַטֵּל הַמַּעֲשֶׂה ע"כ חַל הַצִּוּוֵי בְּקַל יוֹתֵר מִחֲלוֹת הַתְּנָאי.

וְרִאשׁוֹן עֵיקָר וְהִנֵּה גִבִּי צִוּוֵיִם מִמָּשׁ מְצִינוּ דְּבְקַדְשִׁים בְּעֵינָן שִׁינָה עָלָיו הַפְּתוּב לְעַכְבַּ וְעֵינָן בְּתוֹסְפוֹת פ"ק דְּזִבְחִים (דָּף ד' ע"ב) ד"ה אִימָא וּבְמִנְחוֹת (דָּף ל"ח סַע"א) כ' הַתּוֹסֵ' דְּהָא לֹא בְּעֵינָן שִׁינָה הַפְּתוּב לְעַכְבַּ אֶלָּא בְּקַדְשִׁים וצ"ל הָא דְּתֵנָן בֵּיבְמוֹת פַּמ"ח (דָּף ק"ד סַע"א) חֲלֻצָה וְרִקְקָה אֲבָל לֹא קִרְאָה חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָה דְּקִרְיָה לֹא מְעַכְבָּא וְלר' עֲקִיבָא רִקְיָה נְמִי לֹא מְעַכְבָּא הָא רִקְיָה וְקִרְיָה נְאָמַר עָלֵיהֶם לְשׁוֹן צִוּוֵי גְמוּר וְלֹא בְּעֵינָן שִׁינָה הַפְּתוּב לְעַכְבַּ אֶלָּא בְּקַדְשִׁים כַּנ"ל וְהַגֵּם דְּהֵתֵם בְּמִשְׁנָה עֲצָמָה מְפֹרֶשׁ הַטְעַם מִשׁוּם דְּכְתִיב

פְּכָה יַעֲשֶׂה כָּל דְּבַר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה מְעַכֵּב לְכַאוֹרָה אִין זֶה מְסַפִּיק דְּבִשְׁלָמָא אִם הִיָּה הַדִּין דְּאִילּוּ לֹא פְתִיב פְּכָה לֹא הָוֵה שְׁמִיעָא לָן עֵינְכּוּבָא כְּלָל רַק ע"י דְּכְתִיב פְּכָה שְׁמַעִינוּ דְּאִיפָא עֵינְכּוּבָא ע"ז שְׁפִיר הִטְעַם דְּהָא פְתִיב פְּכָה יַעֲשֶׂה דְּעֵינְכּוּבָא דִּילְפִינּוּ מִפְּכָה אִינוּ אֶלָּא עַל דְּבַר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה מִמִּילָא דְּבַר שְׁאִינוּ מַעֲשֶׂה אִינוּ מְעַכֵּב פִּינּוּ דְּאִין לָנוּ לִימוּד ע"ז אֶבְל מֵאַחַר דְּגַם אִילּוּ לֹא פְתִיב פְּכָה הִיָּה הַדִּין דְּהַפְּל מְעַכֵּב מִשּׁוּם דְּנֶאֱמַר בְּלִשׁוֹן צִוּוּי פְּנ"ל א"כ הַגַּם דְּמַפְּכָה יַעֲשֶׂה א"א לְלַמּוּד רַק דְּהַמְעֲשֶׂה מְעַכֵּב מ"מ גַּם הַקְּרִיָּה תַעֲכֵב פְּדִין כְּלָל דְּבַר שְׁנֶאֱמַר בְּלִשׁוֹן צִוּוּי דְּמַעֲכֵב וַיֵּשׁ לֹאמַר דַּמ"מ מְדַכְּתִיב פְּכָה יַעֲשֶׂה מִשְׁמַע דְּהַמְעֲשֶׂה לְחוּד הוּא דְּמַעֲכָא וְנִתְמַעֵט הַקְּרִיָּה דְּלֹא מְעַכָּא אַע"ג דְּכְתִיבָא בְּלִשׁוֹן צִוּוּי.

וּמִיָּהוּ בְּסוּטָה פְּרָק אֱלוּ נֶאֱמָרִין (נַר ל"ג סע"א) מִשְׁמַע קֶצֶת דְּהַפְּרִיּוּשׁ כְּפִשׁוּטוֹ דְּמַפְּכָה הוּא דִּילְפִינּוּ דְּהַמְעֲשֶׂה מְעַכֵּב וּמִמִּילָא קְרִיָּה לֹא מְעַכָּא לְפִי שְׁאִין עֲלִיָּה לִימוּד דְּמַעֲכָא וְלֹא שְׁהַפִּי דְּכָכָה בָּא לְמַעַט שְׁהַקְּרִיָּה לֹא תַעֲכֵב דְּהָא פְתִיבוּ הַתּוֹסְפוֹת שְׁם ד"ה וְרַבִּי יְהוּדָה דְּמִסְתַּבְּרָא לְמִימַר דְּרַבִּי יְהוּדָה ס"ל דְּקִרְיָאָה מְעַכֵּב וּפְלִיג אַתְּנָא דְּמַתְּנִיתִין בַּפְּמ"ח ע"ש וְא"כ קִשָּׁה לְמָה לְהַש"ס לֹאמַר דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּרִישׁ כַּה פְּכָה מְחַד דְּרִישׁ דְּהַמְעֲשֶׂה מְעַכֵּב וּמְחַד דְּרִישׁ דְּכָל הָאֱמֹר בְּפְרָשָׁה אִפִּי קְרִיָּאָה מְעַכֵּב דְּאִין לְשִׁנוֹת מְכָל הָאֱמֹר וּמִמִּילָא הָוֵי לְשׁוֹן הַקְּדָשׁ נְמִי עֵינְכּוּבָא ע"ש בְּתוֹסְפוֹת עֲדִיפָא הַל"ל דְּרַבִּי יְהוּדָה נְמִי לֹא דְּרִישׁ רַק פְּכָה כְּחֻמְמִים אֶלָּא דְּבָהָא פְּלִיג עֲלִיָּהוּ דְּלִדְיָהוּ פְּכָה מִיַּעוּטָא הוּא דְּרַק הַמְעֲשֶׂה מְעַכֵּב וְלֹא קְרִיָּאָה וְאִיָּהוּ ס"ל דְּאִין לְמַעַט זֶה מִפְּכָה דְּטוֹב לָנוּ לֹאמַר דְּקִרְיָאָה מְעַכֵּב פְּדִין דְּבַר הַנֶּאֱמָר בְּצִוּוּי דְּמַעֲכֵב וְכָכָה בָּא לֹאמַר דְּשְׁתַּאֲמַר בְּלִשׁוֹן הִזָּה דְּלִשׁוֹן הַקְּדָשׁ נְמִי הָוֵי עֵינְכּוּבָא פֶּאֶן וּמְדַהֲנֶאֱרָכוּ לֹאמַר דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּרִישׁ פֶּה פְּכָה מִשְׁמַע דְּאִילּוּ אִין לָנוּ לִימוּד שְׁהַקְּרִיָּאָה תַעֲכֵב יֵשׁ לָנוּ לֹאמַר דְּלֹא מְעַכָּא אַע"פ שְׁנֶאֱמָרָה בְּלִשׁוֹן צִוּוּי וְאַע"פ שְׁאִין עֲלִיָּה מִיַּעוּט שְׁלֹא תַעֲכֵב.

וְצִרִיף לֹאמַר הִטְעַם דַּאֲע"ג דְּדְּבַר שְׁנֶאֱמָר בְּצִוּוּי מְעַכֵּב מ"מ הִכָּא גַבִּי חֲלִיצָה דְּאִיפָא דִּיבּוּר וּמַעֲשֶׂה הִיָּינוּ קְרִיָּאָה וְחֲלִיצָה וְרַקִּיקָה מְסַבְּרָא יֵשׁ לָנוּ לֹאמַר דְּלֹא הַפְּל מְעַכֵּב כ"א מַה שְׁבָא לִימוּד ע"ז וְצ"ע: וּמַעֲתָה נָשׁוּב לַנ"ד דְּכֻמוּ בְּצִוּוּיָם שְׁל הַקַּב"ה אַע"ג דְּצִוּוּי פְּחוּ גְדוּל מַתְּנָאי עכ"ז יֵשׁ צִוּוּיָם שַׁאֲע"פ שְׁנֶאֱמָרוּ בְּלִשׁוֹן צִוּוּי עכ"ז אִינּוּ רַק לְכַתְּחִלָּה וְלֹא לְעַכֵּב כְּמוֹ בְּקִדְשִׁים הִיכָא דְּלֹא שִׁנְיָה הַפְּתוּב וְכֵן קְרִיָּאָה דְּגַבִּי חֲלִיצָה פְּנ"ל.

כְּפֶה יֵשׁ לָנוּ לְלַמּוּד מְזָה לְצִוּוּי דְּעֵנִינִי גִיטִין הַגַּם דְּאִין דוּמָה מְדַת הָאֲדָם לְמַדַּת הַקַּב"ה וַיֵּשׁ לָנוּ לְתַלוּת טְפִי בְּקַפִּידָא בְּצִוּוּי הָאֲדָם עכ"ז בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ שְׁיֵשׁ הוֹכְחָה גְמוּרָה דְּצִוּוּי זֶה אִינוּ כְּלָל בְּקַפִּידָא מְדַעַת עֲצָמוּ כ"א אֲדַרְבָּה שְׁבָא לִפְתוּ פְּחָה וְאִינוּ רַק אֹמַר מַה שְׁמַצְוִיָּים עֲלֵיו הַמְּסַדְרִי גִיטִין לֹאמַר סְבָרָא גְדוּלָה הוּא לֹאמַר דְּסוּמָה דְּעֵתוֹ ע"ד חֻמְמִים וְאִין דְּעֵתוֹ כְּלָל לְצִוּוֹת לְעֵינְכּוּבָא יוֹתֵר מִמָּה שְׁצוּוּ חֻמְמִים.

כ"ש שְׁיֵשׁ פֶּאֶן הַרְבֵּה צִוּוּיָם מְאֹד בְּסַדְרִי גִיטִין מַה שְׁהַבְּעַל יִצְוָה לְסוּפֵר וּלְעֵדִים וּלְשִׁלִּיחַ וְאִיף יִסְבּוּר שְׁפּוֹלָן מִפֶּשׁ יִהְיוּ לְעֵינְכּוּבָא וְדַאי אִסִּיק אֲדַעַתִּיהָ שְׁיֵשׁ מִהֵן מַה שְׁאִינּוּ מְעַכְבִּים אֶלָּא דַּאֲעַפ"כ הוּא מְצוּה אוֹתָן פְּדִי לְעֲשׂוֹת פְּתִיקוֹן חֻמְמִים וּמִמִּילָא מַה שְׁאִינוּ מְעַכֵּב מְדִינָא גַם מִחֻמְתוֹ לֹא יִתּוּסֵף עֵינְכּוּבָא: קִיצוּר וְעוּד הַתּוֹסְפוֹת בְּקִדְוִשִׁין (דס"ב) כְּתִיבוּ אַע"ג בְּתַנְאִי בְּעִינּוּ כְּפִילוֹת מְצוּה שְׁאִנִּי וּמַה"ט י"ל כֵּן גַבִּי צִוּוּי הַבְּעַל דַּא"צ כְּפִילוֹת וְהִנֵּה גַבִּי צִוּוּיָם מִפֶּשׁ בְּקִדְשִׁים בְּעִינּוּ שִׁנְיָה הַפְּתוּב לְעַכֵּב הַגַּם דְּבַחְוִלִין לֹא בְּעִינּוּ כֵּן וּפְשִׁיטָא דְּצִוּוּי הַבְּעַל

דמי לחולין מ"מ הָכָא דַּיֵּשׁ הַרְבֵּה צִוּוּיָם מְאֹד בְּסִדְרֵי גִיטִין וְהַבְּעֵל מְצוּהָ רַק ע"ד הַמְסֻדָּר וְהַסְדְּרֵי גִיטִין י"ל דְּסוּמְךָ ע"ד הַמְסֻדָּר שְׁלֵא פְּנֻלָם יְהִי לְעַכְבִּי: וְעוֹד רְאִיָּה לְזָה מִמְשַׁנְתִּינוּ פְּרָק הַתְּקַבֵּל (דף ס"ה ע"א הָאִשָּׁה שְׁאִמְרָה הַתְּקַבֵּל לִי גִיטִי בְּמָקוֹם פְּלוּנִי וְקִיבְלוּ לָהּ בְּמָקוֹם אַחַר פְּסוּל רַבִּי אֶלְעָזָר מְכַשִּׁיר וּבְגִמְרָא וּרְבִי אֶלְעָזָר מֵאֵי שְׁנָא רִישָׁא (גְּבִי תָן גִּט זֶה לְאִשְׁתִּי וְקִתְנִי פְּסוּל) דְּלֹא פְּלִיג וּמֵאֵי שְׁנָא סִיפָא דְּפְלִיג אִיהוּ דְּמַדְעֵתִיָּה מְגַרְשׁ (וְהַדְּבָר תְּלוּי בּו) קִפִּיד (אִיפָא לְמִימַר קִפִּידָא הִיא וְדוּקָא קְאָמַר לִיה) אִיהִי דְּבַעַל פְּרָחָה מִתְּגַרְשָׁת (מְנָא יְדַעָא דְּנִיחָא לִיה לְבַעַל לְמִיתְבִּי הֵתָם הַלְּפָה אִינְהָ אֵלָא פְּמַרְאָה מְקוֹם שָׁם תְּמַצְאָנוּ) מְרָאָה מְקוֹם הִיא לֹו עַכ"ל הַגְּמָרָא וּפְרַשׁ"י וּבְקִדּוּשִׁין (דף מ"ט ע"א) פִּירַשׁ"י וְלֵת"ק הֵוִי קִפִּידָא אִי אֶפְשִׁי שְׁתְּקַבְּלָנוּ אֵלָא שָׁם וְאִין זֶה שְׁלוּחָה בְּמָקוֹם אַחַר וְהַשְׁתָּא לָא מִיבְעֵיָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר דֹּא ע"ג דְּגְבִי אִשָּׁה ג"כ שְׁיִיף לְתֵלוּת בְּקִפִּידָא כְּדִפְרַשׁ"י בְּגִיטִין שָׁם (דף ס"ה ע"ב) דְּהֵתָם נִיחָא לָהּ דְּתִיתּוּל וְלֹא בְּדוּכְתָא אַחְרִינָא אֶפְיֵלוּ הֵכִי פִּינּוּ שְׁיֵשׁ סְבָרָא לֹוּמַר דְּלֹאוּ בְּקִפִּידָא אִמְרָה פִּן מְשׁוּם דְּמְנָא יְדַעָה כּו' אֶמְרִינּוּ דְּלֹאוּ בְּקִפִּידָא אִמְרָה פִּן.

כ"ש וק"ו בְּנִדּוּן זֶה שְׁיֵשׁ רְאִיָּה עֲצוּמָה דְּלֹאוּ בְּקִפִּידָא אִמְרַם פִּן דְּלֹא מַדְעֵתוּ צוּהָ ע"ז אֶמְרִינּוּ דְּאִינּוּ מְקִפִּיד ע"ז מְצַד עֲצָמוּ אֵלָא אֶפְיֵלוּ לְרַבְּנָן דְּבִאִשָּׁה ג"כ תְּלִינּוּ בְּקִפִּידָא מ"מ הָרִי רַב יוֹסֵף בְּגִיטִין שָׁם (דף).

ס"ה ע"ב) פִּי דְּלְרַבְּנָן ג"כ הִיכָא דְּבִנְדָאִי לִיכָא סְבָרָא שְׁיִקְפִיד אִינּוּ קִפִּידָא ע"ש בְּפִרְשׁ"י גְּבִי הָא וְהָא רַבְּנָן פְּאֵן בְּשָׁלוּ פְּאֵן בְּשָׁל חֲבִירוֹ דְּלִפְרַשׁ"י אֶפְיֵלוּ בְּשָׁל הַמְשַׁלַּח אִין קִפִּידָא בִּין תְּמָרִים לְגְרוּגְרוֹת וְלִהַתּוֹסְפוֹת שָׁם הִדִּין פִּן בְּשָׁל שְׁלִיחַ עַכ"פ וְעֵינִין תּוֹסְפוֹת פְּרָק הַמְּפִקִיד (דף מ"ב ע"ב) וְכֵן פְּסִק הַרְשָׁב"א בְּסִפְרָא עַה"ק בְּדִינֵי עִירוּבֵי תְּחוּמִין סְעִיף י"ז פְּרַב יוֹסֵף לְפִי תּוֹסְפוֹת וְהִבִּיאוּ הַמְּגִיד פ"ו מֵהַלְכוּת עִירוּבִין הַכ"ג וּבְנִד"ז דג"כ וְדָאִי אִין שׁוּם סְבָרָא שְׁיִקְפִיד ע"ז פְּנ"ל א"כ גַּם לְרַבְּנָן אִינּוּ קִפִּידָא אֵלָא אֶפְיֵלוּ לְרַבָּה שָׁם דְּמִשְׁמַע דְּס"ל דְּבַכָּל עֲנִין הֵוִי קִפִּידָא לְרַבְּנָן אֶפְיֵלוּ בְּשָׁל שְׁלִיחַ י"ל דְּקִפִּיד דוּקָא בְּגְרוּגְרָת וְלֹא בְּתְמָרִים אוֹ לְהַפְּךָ וְכ"פ הַרְשָׁב"א פ"ו מֵהַ עִירוּבִין וְהַמְּגִיד שָׁם וְהַמ"א ס' ת"ט ס"ק י"ח יֵשׁ לֹוּמַר דְּהֵתָם פִּינּוּ דְּאוּמַר מַדְעַת עֲצָמוּ עָרַב לִי בְּתְמָרִים פִּינּוּ דְּמַעְצָמוּ מְזַפִּיר תְּמָרִים דוּקָא י"ל דְּבַקִּפִּידָא הוּא אוּמַר פִּן וְכִמוּ גְּבִי עָרַב לִי בְּבֵית וְעִירַב לֹו בְּעַלְמֵיהָ דְּמוּדָה הַרְשָׁב"א שָׁם דְּהוּי קִפִּידָא כְּמַש"ש וְאֶפְיֵלוּ הֵוִי שְׁנִיָּהָם קְרוּבִים כּו' פְּאֵן דְּעֵתוּ לְקַבּוֹת שְׁבִיתָהּ בְּשַׁבָּת וְלֹא בְּמָקוֹם אַחַר וְכָף י"ל יוֹתֵר אֲשִׁינוּי מִתְּמָרִים לְגְרוּגְרוֹת אוֹ לְהַפְּךָ אֵלָא דְּטַעְמָא דְּהַרְשָׁב"א גְּבִי תְּמָרִים וְגְרוּגְרוֹת דְּבָשָׁל שְׁלִיחַ אִינּוּ קִפִּידָא פִּינּוּ דְּזַכּוֹת הוּא לֹו שְׁמֻזְכָּה לֹו תְּמָרִים אוֹ גְרוּגְרוֹת וְכֵן מְשַׁמַּע בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א וְהַרְשָׁב"א בְּגִיטִין שָׁם שְׁפַתְבּ וְנ"ל פִּינּוּ דְּמִשְׁלַ עֲצָמוּ מְעָרַב לֹו לְמָה יִקְפִיד בְּכָף כָּל מָה שְׁנוֹתָן לֹו מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עַכ"ל וְלְרַבָּה י"ל שְׁאִין זֶה הַזְּכוֹת שְׁקוּל פְּנִגְדַּת הַקִּפִּידָא וְלְפִיכָף חָשׁוּב שְׁיִנוּי וְהִינּוּ דוּקָא פְּשַׁמְעֵצָמוּ מְזַפִּיר פִּן אֲבָל בְּנִדּוּן זֶה שְׁהַדְּבָר יְדוּעַ שְׁמַעְצָמוּ לֹא הִי מְצוּהָ ע"ז רַק מְפִנִי שְׁהַמְסֻדָּר הַקָּרָא לֹו פִּן מ"ש בְּסִדְרֵי גִיטִין י"ל אִפִּי רַבָּה מוּדָה דְּאִין שׁוּם סְבָרָא לְתֵלוּת בְּקִפִּידָא לְרַבְּנָן ג"כ וְעַם הֵיחָד דְּכָאן אִין שְׁיִיף לֹוּמַר מְרָאָה מְקוֹם הוּא לֹו מ"מ י"ל בְּעֲנִין אַחַר דְּהַצִּוּוּי אִינּוּ אֵלָא לְכַתְּחֻלָּה וְע"ד שְׁנַז' לְעֵיל אוֹת א' בְּשֵׁם הַמְּכַמ"א ש"ח ס' ט"ל דָּאָם אֶפְשָׁר קְאָמַר וּבְנִדּוּן זֶה י"ל דְּכַתּוּרָה יַעֲשׂוּ קְאָמַר: קִיְצוּר וְעוֹד רְאִיָּה מְגִיטִין (דף ס"ה ב') דְּלְרַב יוֹסֵף גַּם רַבְּנָן מוּדוּ שְׁבַדְבָּר שְׁרַחוּק מְאֹד לְתֵלוּת בְּקִפִּידָא תְּלִינּוּ דְּמְרָאָה מְקוֹם הוּא לֹו וְאִפִּי לְרַבָּה דְּתֵלִינּוּ בְּקִפִּידָא אֶפְיֵלוּ בְּכַה"ג זֶהוּ פְּשַׁמְעֵצָמוּ מְזַפִּיר פִּן דְּהַלְשׁוֹן

מורה שִׁמְקֵיד מִשָּׂא"כ הֵכָא שְׂאִין מְצַנָּה מְעַצְמוּ כְּלוּם גַּם רַבָּה יוֹדָה דְּאִין זֶה קְפִידָא: ח
וְהִנֵּה בְּפָרְק כָּל הֶגֶט (דכ"ט סע"א) אִיתָא נְעֻשָׁה כְּמִי שְׂאָמַר לוֹ אַל תִּגְרָשָׁה אֱלָא בְּבֵית
וְגִירָשָׁה בְּעֵלְיָהּ אַל תִּגְרָשָׁה אֱלָא בְּיָמִין וְגִירָשָׁה בְּשְׂמָאל וְכָל־שׁוֹן זֶה כְּתֹב ג"כ הֶרְמֵב"ם
פ"ט מה' גְּרוּשִׁין הִל"ג וְז"ל הָאוּמַר לְשָׁלִיחַ תָּן גִּט זֶה לְאִשְׁתֵּי בְּמָקוֹם פ' וְנִתְּנוּ לָהּ בְּמָקוֹם
אַחַר אֵינוֹ גִּט כּו' אָמַר אַל תִּתְּנֶהוּ לָהּ אֱלָא בְּבֵית וְנִתְּנוּ לָהּ בְּעֵלְיָהּ כּו' אֵינוֹ גִּט עכ"ל וכו'
הה"מ תָּן גִּט כּו' מְשַׁנָּה פ' הִתְקַבֵּל (דס"ה) אַל תִּתְּנֶהוּ לָהּ כּו' בְּפָרְק כָּל הֶגֶט בְּסוּגְיָא מְבוֹנָא
עכ"ל וכו"ה לְשׁוֹן הַטּוֹר ס'י קמ"א כְּהֶרְמֵב"ם ופ"י ה"ב ח שָׁם סְעִיף כ"ח דְּגַבִּי בְּמָקוֹם פְּלוּגִי
אֲפִילוּ לֹא אָמַר אַל תִּתְּנֶהוּ לָהּ אֱלָא בְּמָקוֹם פְּלוּגִי הִנֵּה קְפִידָא מְשׁוּם דְּאִיכָּא טַעַם ע"ז
כדפּרש"י דְּאִין רְצוּנוֹ שְׂיַעֲלִיזוּ עָלָיו שָׁם בְּמָקוֹם אַחַר וּקְפִידָא הִיא אֲבָל גַּבִּי עֵלְיָהּ וּבְיָמִין
אִם אָמַר סְתָם בְּעֵלְיָהּ יָכוֹל לִיתְּנוּ בְּבֵית דְּלִיכָּא קְפִידָא בְּסִתְמָא אֱלָא מְרָאָה מְקוֹם הוּא לֹא
וְכוּ תְּנֶהוּ בְּיָמִין א"כ בדא"ל אַל תִּתְּנֶהוּ אֱלָא בְּעֵלְיָהּ אֱלָא בְּיָמִין.

שְׁכָל שֶׁהוּא מְקִפִיד אֲפִילוּ בְּדַבְרֵי הַבָּאִי קְפִידָתוֹ קְפִידָא כְּדִאִיתָא פָּרְק כָּל הֶגֶט (דכ"ט)
עכ"ל וכו"כ ה"ב ש"ס'י קמ"א ס"ק ס"ב וְכֵן הֵבִיא בְּסִפְר מְכמ"א ש"ח ס'י ט"ל בְּשָׁם תְּשׁוּ
הִרָא"ם וּשְׂאָר חֲכָמִים שְׂכַנְגְדוֹ וְדַקְדְּקוּ בְּן מְדַקְדָּמַר בְּגַמ' אַל תִּגְרָשָׁנָה אֱלָא בְּבֵית מְשַׁמַּע
דְּלָא הוּי קְפִידָא אֱלָא בְּכַה"ג וְקָשָׁה טוֹבָא ע"ז מְדַאֲמְרִינָן בְּגַמְרָא שָׁם דָּף ס"ה ע"ב) א"ל
אֲבִי וְאֱלָא הָא דְּתַנְיָא הָאוּמַר לְשְׁלוּחוֹ עָרַב לִי בְּמַגְדָּל וְעִירַב לוֹ בְּשׁוּבָהּ וְעִירַב לוֹ
בְּמַגְדָּל דְּתַנְיָא חֲדָא עִירוּבוֹ עִירוּבוֹ וְתַנְיָא אִידָּא אֵין עִירוּבוֹ עִירוּבוֹ מֵאִי שְׁלוֹ וְשָׁל חֲבִירוֹ
אִיכָּא ור"ל דְּבִשְׁלָמָא לְרַבָּה נִיחָא דְּאָמַר הָא רַבְּנָן דְּאָמְרֵי קְפִידָא הָא ר' אֶלְעָזָר דְּאָמַר
מְרָאָה מְקוֹם הִיא לֹא מִשָּׂא"כ לְרַב יוֹסֵף קָשְׂיָא הָא עכ"פ מוֹכַח דְּלְרַבְּנָן אֶלְיָכָא דְּרַבָּה הוּי
קְפִידָא אֲפִילוּ אָמַר לוֹ סְתָם עָרַב לִי בְּמַגְדָּל וְעִירַב לוֹ בְּשׁוּבָהּ אַע"ג דְּהוּי מְשַׁשׁ דְּוָמְיָא
דְּבֵית וְעֵלְיָהּ שְׁהֵם קְרוּבִין זֶה לְזֶה בְּמָקוֹם אַחַד דְּאִין לֹא מְדַמְיָרִי שְׂיַשׁ רִיחּוּק מְקוֹם
בִּינֵיהֶם א"כ גַּם לְרַב יוֹסֵף לִק"מ דְּאִיהוּ נְמִי לֹא נִחְלַק אַרְבָּה אֱלָא בְּמִידֵי דְּלִיכָּא שׁוּם
קְפִידָא וְלֹא אִיכְפַת לִיהּ וְאִילוּ יֵשׁ רִיחּוּק מְקוֹם בִּינֵיהֶם הָרִי יִהְיֶה נִפ"מ כְּפִמָּה יוֹכֵל לִילָף
לְהִלָּאָה וְא"כ יֵשׁ בְּזֶה קְפִידָא גְּדוּלָּה וְעוֹד דֹּא"כ מ"ט דְּבְרֵייתָא דְּתַנְיָא עִירוּבוֹ עִירוּבוֹ וְכֵן
הוּא בְּהִדְיָא בְּתוֹסְפָתָא רפ"ג דְּעִירוּבִין הָאוּמַר לָהּ עָרַב לִי בְּתַמְרִים וְעִירַב עָלָיו בְּגְרוּגְרוֹת
בְּגְרוּגְרוֹת וְעִירַב לוֹ בְּתַמְרִים בְּמַגְדָּל וְעִירַב עָלָיו בְּשׁוּבָהּ וְעִירַב עָלָיו בְּמַגְדָּל בְּבֵית
וְעִירַב עָלָיו בְּעֵלְיָהּ בְּעֵלְיָהּ וְעִירַב עָלָיו בְּבֵית אֵין עִירוּבוֹ עִירוּבוֹ אֲבָל אִם אָמַר לוֹ סְתָם
עָרַב עָלֵי וְעִירַב עָלָיו בֵּין בְּתַמְרִים בֵּין בְּגְרוּגְרוֹת בֵּין בְּמַגְדָּל בֵּין בְּשׁוּבָהּ בֵּין בְּעֵלְיָהּ בֵּין
בְּבֵית עִירוּבוֹ עִירוּבוֹ עכ"ל וכו"פ הֶרְמֵב"ם פ"ו מה' עִירוּבִין ה"כ ג' וּבְטוּש"ע א"ח ס'י ת"ט
ס"ו.

הָרִי בְּהִדְיָא שְׂמַגְדָּל וְשׁוּבָהּ הוּא כְּמוֹ עֵנִין בֵּית וְעֵלְיָהּ וּמְבוֹנָא בְּהִדְיָא בְּגַמ' (דס"ה ע"ב)
דְּלְרַבְּנָן הוּי קְפִידָא בְּכַה"ג וְכדפּרש"י הַטַּעַם פִּינּוֹן דְּאָמְרֵי לְעִיל גַּבִּי דִּינָה אַע"ג דְּלָא בְּדִידָה
תְּלִיָא וְלֹא אִיכְפַת לָהּ אֲמְרִינָן כָּל מַה דְּאָמַר אֵינֵשׁ לְשְׁלוּחִיָּהּ אִי שְׁנֵי לָאו שְׁלוּחִיָּהּ הוּא ה"ג
לָאו עִירוּבוֹ הוּא עכ"ל א"כ פִּינּוֹן דְּאֲפִילוּ לְעֵנִין עִירוּבוֹ שְׁהוּא מִידֵי דְּרַבְּנָן אָמְרוּ בְּן כ"ש
לְגַבִּי גִט אִיסוּר א"א דְּאוֹרְיִיתָא דָּאִם אָמַר תְּנֶהוּ לָהּ בְּבֵית וְנִתְּנוּ לָהּ בְּעֵלְיָהּ אֵינוֹ גִּט שְׁהָרִי
גַּם לְעֵנִין עִירוּבוֹ לֹא לְמַדּוֹ אֱלָא מִגִּט לֹא מְרָאָה דְּאִתִּי כְּרַבְּנָן דְּרַבִּי אֶלְעָזָר א"כ ה"ז בָּא לְלַמַּד
וְנִמְצָא לְמַד דַּע"כ פ"ג גַּם בְּגִט הוּי קְפִידָא בְּכַה"ג: וְה"ז בְּכָל־ל מ"ש בְּמִשְׁנָה תָּן גִּט זֶה לְאִשְׁתֵּי
בְּמָקוֹם פְּלוּגִי וְנִתְּנוּ לָהּ בְּמָקוֹם אַחַר פְּסוּל דְּפִי מְקוֹם הֶגֶט הֶגֶט שְׂעִיקְרוֹ ר"ל מְתָא פְּלוּגִי

כְּדַמְשָׁמַע בַּגַּמ' שָׁם (דס"ה סע"א) בְּמִתָּא מְחִסְיָא כּו' מ"מ י"ל דְּכוּלָּל ג"כ בֵּית וְעֲלִיָּה וּמְוֹכַח הוּא לִפְ"ד רַבָּה לְרַבְּנָן כַּנ"ל.

וּכ"כ הַמַּגִּיד פ"ו מַה"ע הַכ"ג דְּשִׁינּוּיָא דְרַב יוֹסֵף דְּעָרַב לִי בְּמַגְדָּל מְפִירֵי דְמַגְדָּל קְאָמַר דְּוֹחַק הוּא וְגַם אַבְיֵי מְשָׁמַע דס"ל פְּרָבָה וּכ"פ הַרְמַב"ם וְהַמַּגִּיד שָׁם וְטוֹש"ע א"ח ס' ת"ט ס"ו פְּרָבָה וְעֵינָן בְּפָרְק עָרְבֵי פְּסָחִים (דק"ב ע"ב) הָא דְאִמְרַת שִׁינּוּי מְקוּם צְרִיךְ לְבַרְרָה לֹא שָׁנוּ אֲלָא מִבֵּית לְבֵית אֲבָל מְמָקוּם לְמָקוּם לֹא וּפְרַש"י מְמָקוּם לְמָקוּם מִבֵּית לְעֲלִיָּה.

הָרִי דְעֲלִיָּה נָק' מְקוּם אַחַר (הַג"ה וְאִפְשָׁר מְשׁוּם דְּבַנְדָּרִים (דנ"ו ע"א) שִׁינּוּ הַנּוֹדֵר מִן הַבֵּית מְוֹתֵר בְּעֲלִיָּה דְבָרֵי ר' מְאִיר וְנַחְמִים אֲמָרִים עֲלִיָּה בְּכָלֵל בֵּית א"כ הַתּוֹסְפָתָא דְרַפ"ג דְּעָרוּבִין י"ל דְּאִתְּיָא כּו' מְאִיר וְאֵנָן דְּקִי"ל פְּרַבְּנָן ע"כ אִם אָמַר גְּרָשָׁה בְּבֵית וְגִירָשָׁה בְּעֲלִיָּה י"ל דְּהוּי גִּיטָא דְעֲלִיָּה בְּכָלֵל בֵּית ע"כ אָמְרוּ בְּגִמְרָא אֵל תְּגַרְשָׁה אֲלָא בְּבֵית כּו' מִיָּהוּ עכ"פ גַּם לְרַבְּנָן אִם אָמַר גְּרָשָׁה בְּעֲלִיָּה וְגִירָשָׁה בְּבֵית הוּי קְפִידָא) וּמִיָּהוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּטַעְמָם דַּהֲב"ח וְהַב"ש וְסִיעֲתָם מְשׁוּם דס"ל פְּרַב יוֹסֵף דס"ל דְּאִפְי' לְרַבְּנָן בְּמִדְּי דְלֹא אִיכְפַת לִיה אָמְרִינָן דְּלֹא קְפִידָא הוּא וּלְפַרְש"י הִינּוּ אֲפִילוּ בֵּין תְּמָרִים לְבִין גְּרוּגְרוֹת דִּידָה לִיכָא קְפִידָא וּלְתוֹסְפוֹת וּשְׁאָר מְפָרְשִׁים עכ"פ בְּשָׁל חֲבִירוֹ לִיכָא קְפִידָא וּמוֹכַח בְּגִמְרָא בְּהִדְיָא דְלַרְב יוֹסֵף גַּבֵּי עָרַב לִי בְּמַגְדָּל וְעָרַב לוֹ בְּשׁוּבָה לִיכָא קְפִידָא אֲפִילוּ בְּשָׁלוֹ וְכֵן בְּשָׁל חֲבִירוֹ אַא"כ בְּפִירֵי דְמַגְדָּל כּו' דַּא"כ לְמָה לִיָּה לְרַב יוֹסֵף לְשִׁנּוּי לְאַבְיֵי הָתָם נְמִי אִיכָא פִּירֵי דְמַגְדָּל וּפִירֵי דְשׁוּבָה.

הַל"ל בְּמַגְדָּל מְמָשׁ וּבְשׁוּבָה מְמָשׁ וְשָׁם נְמִי פָּאן בְּשָׁלוֹ פָּאן בְּשָׁל חֲבִירוֹ לְרַש"י כְּדָאִית לִיָּה וּלְתוֹסְפוֹת כְּדָאִית לִיָּה אֲלָא וְדָאִי דְדוֹקָא בְּפִירֵי שִׁינּוּ לֹמַר קְפִידָא וְלֹא בְּמַגְדָּל וּשׁוּבָה עֲצָמָן וּכְדַפְרַש"י בְּהִדְיָא בַד"ה מְאִי שָׁלוֹ וְלְכַאוּרָה מְפָאן יֵשׁ סִיוַע לְשִׁטַּת רַש"י דְּגַם בְּפִירֵי בְּשָׁלוֹ אֵין קְפִידָא כ"א בְּדַחְבְּרִיָּה מְשׁוּם דְּבַגְרוּגְרוֹת דְּחַבְרִיָּה לִית לִיָּה רְשׁוּתָא דְאִילוּ לְהַתּוֹסְפוֹת וְסִיעֲתָם דְּבְפִירֵי שָׁלוֹ הוּי קְפִידָא רַק כְּשֶׁהַשְּׁלִיחַ מְעָרַב לוֹ בְּשָׁל הַשְּׁלִיחַ עֲצָמוֹ הוּא דְלִיכָא קְפִידָא דַא"כ גַּם בְּמַגְדָּל וּשׁוּבָה נְמִי י"ל כֵּן דְּבְשָׁלוֹ הוּי קְפִידָא דְכָה לִי הַקְפִידָא בֵּין מַגְדָּל לְשׁוּבָה כְּמוֹ בֵּין תְּמָרִים לְגְרוּגְרוֹת וְהַרְשָׁב' בַּעַה"ק יוֹכִיחַ פְּדַלְקָמָן וּבְמַגְדָּל וּשׁוּבָה שָׁל הַשְּׁלִיחַ י"ל דְּאֵין קְפִידָא מְהַאי טַעְמָא גּוּפָא דְאֵין קְפִידָא בְּפִירֵי דְהַשְּׁלִיחַ הֵגַם דְּהַתְּמַזְכָּה לוֹ פִּירוּתֵיּוֹ לְגַמְרֵי וְהִכָּא רַק מְנִיחַ לוֹ מְקוּמוֹ לְשַׁעָה מ"מ מְנַלָּן לְחִלְקָא בְּהִכֵּי אֲבָל לְפַרְש"י א"ש דְּבַתְּמָרִים וְגְרוּגְרוֹת נְמִי לֹא מְשַׁכַּחַת קְפִידָא לְרַב יוֹסֵף כ"א בְּדַחְבְּרִיָּה וּבְמַגְדָּל וּשׁוּבָה לֹא שִׁינּוּ הַאי טַעְמָא (וּלְפַמ"ש לְקָמָן בְּשֵׁם סְפָר עַה"ק לְהַרְשָׁב' א יִתְיַשְׁבַּ זֶה קֶצֶת).

וְעוּי"ל קֶצֶת רְאָיָה לְפַרְש"י דְּאִילוּ לְהַתּוֹסְפוֹת לֹא הַל"ל וְכָאן בְּשָׁל חֲבִירוֹ אֲלָא הַל"ל וְכָאן בְּשָׁל הַשְּׁלִיחַ כֵּינָן לְהַתּוֹסְפוֹת פִּירֵי בְּשָׁל חֲבִירוֹ הִינּוּ בְּשָׁל הַשְּׁלִיחַ דְּוֹקָא מְשַׁא"כ לְפַרְש"י אֲתִי שְׁפִיר דְּשָׁל חֲבִירוֹ לֹא הִינּוּ הַשְּׁלִיחַ כָּלָל וְעוֹד בְּאַגְוָדָה בְּגִיטִין פְּרָק הַתְּקַבֵּל סְעִיף קי"ח פְּתַב פְּסַק רַב אֶלְפִּס דְּאֵין הִלְכָה כּו' אֲלַעְזָר דְּפָרְק ג"פ מוֹקִיָּם לָהּ בְּשִׁטָּה כּו' וּר"י פִּי' דְּהַלְכָתָא כְּרַבֵּי אֲלַעְזָר דְּאִשָּׁה לֹא קִפְדָּה וּמְרָאָה מְקוּם הִיא לוֹ עכ"ל וְעֵינָן בִּירוּשְׁלָמִי רַפ"ח דְּתְרוּמוֹת מוֹקִיָּם סְתָם מְתַנִּיחָן דְּהַתָּם כּו' אֲלַעְזָר ע"ש בַּקוּה"ע וְכֵינָן שִׁישׁ פּוֹסְקִים כּו' א לְכֵן גַּם לְדִידָן דְּקִי"ל פְּרַבְּנָן יֵשׁ לְהַקְל כְּפַרְש"י וּמְהַרְשָׁ"א בְּגִיטִין פָּאן הַקְשָׁה עַל

פרש"י מהא דמעילה ועיין פנ"י מ"ש ע"ז ועכ"פ לרב יוסף במגדל ושוכה ובית ועלייה
עצמן ליכא קפיידא וס"ל להב"ח וב"ש וסיעתם דהלקה פרב יוסף.

משום דהכי משמע פשטא דסוגיא (דף כ"ט סע"א) דדוקא בדאמר ליה אל תגרשנה אלא
בבית הוי קפיידא (ועי' ש"ג פ"ק התקבל פ"א הוכיח מהרמב"ם דאם אמר תנהו לה ביום
פלוגי ונתנו אחר פה פשר) וה"ל פה שכתבו התוס' והרא"ש פ"ו דשבועות בפ"י וסוגיא
דעלמא אלא פאידיה כו' עי' ש"ף בח"מ סי' כ"ה סעיף ב' סק"ט בשם הטור ותשו'
הרשב"א סי' א"ל ורבה צריה לדחוק ולומר דלאו דוקא נקט הלשון אל תגרשנה
אלא בבית כו' אלא דבכה"ג הוי קפיידא לכ"ע אפילו לר' אלעזר ודכונתה בטול הימנה
חפץ כו' אבל ה"ה אפילו בגרשה בבית וגירשה בעלייה הוי קפיידא לרבנן דפליגי אר'
אלעזר או י"ל הטעם דפסקו פרב יוסף פינן דעכ"פ לרבי אלעזר גם רבה מודה דליכא
קפיידא בכה"ג ומבואר בגמרא פ' גט פשוט (דקס"ה ע"א) דגם רשב"ג ס"ל פנוניתה וכמו
שהובא בתוספות פ"א וגם האגודה פתב דר"י בעל התוס' פסק כר"א רק דפליגי רבה
ורב יוסף אם רבנן נמי מודו ליה בהא או לא ע"כ פינן דלרב יוסף רבנן נמי ס"ל כר'
אלעזר בהא האי סברא עדיפא למעט המחלוקת וכן מצאתי בספר עבודת הקדש
להרשב"א בדין עירובי תחומין סעיף י"ז שפסק פרב יוסף דבתמרים וגרוגרות דשליח
ליכא קפיידא הביאו המגיד פ"ו מהלכות עירובין הכ"ג וכמו שכתבתי לעיל אלא דתמיה
לן מילתא דפסק דבמקום הנחת עירוב דהיינו במגדל ושוכה עצמן בין בשל בין בשל
השליח הוי קפיידא ואפילו היו שניהם קרובים או שניהם רחוקים פ"א דעתו לנוח בשבת
ולא במקום אחר אשר זהו נגד הסוגיא דגיטין (דס"ה ע"ב) דאל"כ למה ליה לשנויי התם
נמי איכא פירי דמגדל כו' פינן דיוכל לשנויי במגדל ושוכה עצמן וצ"ל משום דס"ל
דבמגדל ושוכה עצמן א"א לחלק בין שלו ובין של חבירו אלא דרש"י ס"ל דבאמת אין
קפיידא בזה כלל לרב יוסף אבל הרשב"א דס"ל פפירש התוספות דבתמרים וגרוגרות
אפילו בשל הוי קפיידא רק בשל השליח ליכא קפיידא וא"כ א"א לומר שבמגדל ושוכה
שלו ליכא קפיידא דזה לא יתכן רק לשטת רש"י כמש"ל משא"כ לשטת התוס' והרשב"א
דמאי שנא מתמרים וגרוגרות שלו וכינן דעכ"ל שבמגדל ושוכה שלו יש קפיידא א"כ
אם תאמר דבמגדל ושוכה דשליח ליכא קפיידא כמו בפירי א"כ מאי מקשה אבני לרב
יוסף ולכן הוכרח לומר דס"ל להש"ס דבמגדל ושוכה אפילו בדשליח יש קפיידא ולכן
לתרץ דבריינות הוכרח רב יוסף לתרץ דמירי בפירי דמגדל ופירי דשוכה ולפ"ז
להרשב"א י"ל גם בגט אם אמר לו גרשה בבית וגירשה בעלייה הוי קפיידא אפילו לרב
יוסף דאיך יהיה זה קל מדין עירוב וא"כ לפ"ז הב"ח וב"ש וסיעתם צ"ל דס"ל כפרש"י
וכדמשמע פשטא דגמרא דאדרבה במגדל ושוכה עצמן ליכא לרב יוסף שום קפיידא או
י"ל דס"ל להב"ח וב"ש דדוקא גבי עירוב שנייה לומר הטעם שכתב הרשב"א פ"א דעתו
לנוח בשבת ולא במקום אחר משא"כ גבי גט מאי איכפת ליה ודחוק הוא דאטו גבי עירוב
מוכרח הוא לנוח שם בשבת.

שקרי פשהניחו לו העירוב שם ביהש"מ אע"פ שהוא בביתו נחשב אותו כאילו שבת הוא
במקום שהניחו לו העירוב כמבואר בגמרא דעירובין בכמה דוכתי ובהרמב"ם רפ"ו מה"ע
ושם הכ"ב וא"כ מאי איכפת ליה ואם באנו לומר שיש קפיידא גם בכה"ג ודאי ימצא פן

גם בגט קפידיא כּוֹז שְׁבַע־לֵיָהּ יִמְעַט הַפְּרָסוּם מִכְּבִית וְכֵן בְּעֵינֵי יָמִין וּשְׂמָאל שְׂמָאל דּוּחָה וְיָמִין מְקַרְבָּת.

ואולי מְגַרְשָׁה בְּיָמִין מְקַרְבָּת כְּדֵי שְׂיַחְזֹר וְיִשְׁאַנְהָ. וכה"ג וכן להפך.

ומעֲתָה הִנֵּה לְשִׁטַּת הַב"ח וּב"ש הָרִי אַע"ג שְׁמַצְנָה לּוֹ גְרִשָׁה בְּבִית וְהוּא מְגַרְשָׁה בְּעַלְיָהּ הַגֵּט כְּשֶׁר אַע"ג שְׁמַשְׁנָה מִצְיוּוֵי שְׁלוֹ אַעפ"כּ כִּינּוּן דִּקְדַּעֵינּוּ דְלֵא קַפִּיד אַע"ג שְׁהַשְׁלִיחַ אֵינּוּ מְקַיִּים צְיוּוֵי הַגֵּט כְּשֶׁר א"כ ה"ה בנ"ד אַע"פ שְׁצִינָה שְׁהַסּוֹפֵר יִתֵּן גֵּט לְהַשְׁלִיחַ כִּינּוּן שְׂיִדְעֵינּוּ דְלֵא קַפִּיד ע"ז הַגֵּט כְּשֶׁר נֶאֱמַר לַפִּמ"ש דְלַרְבָּה מְוַכְרַח לֹאמַר דְלֵא קִי"ל כֵּן הִינּוּ מְשׁוּם דְהֵתֵם כִּינּוּן שְׁמַעְצָמוֹ צְנָה כֵּן י"ל שְׂמָא מְקַפִּיד גַּם בְּכַה"ג מֵאַחַר שְׁהַלְשׁוֹן מוֹרָה שְׁבִדְנָקָא אֹמֵר אֲבָל הֵכָא דִּידוּעַ לָנוּ בְּנֻדָּא דְלֵא בְּקַפִּידָא אֹמֵר כֵּן י"ל וְדָאֵי מוֹדָה רַבָּה: קִיָּצוּר: מ"ש הַב"ח וְהַב"ש ס' קמ"א ס"ק ס"ב בְּתֵן לָהּ בְּבִית וְנָתַן לָהּ בְּעַלְיָהּ הַגֵּט כְּשֶׁר קָשָׁה ע"ז מְגִיטִין (דס"ה ב') דְמוּכַח דְלַרְבָּנָן דַּר"א הָוֵי קַפִּידָא וְכ"ה בְּתוֹסְפָתָא רַפ"ג דְעַרוּבִין וּבַש"ע א"ח ס' ת"ט ס"ו וּמִיָּהוּ לְרַב יוֹסֵף לַפְרָש"י אֵין קַפִּידָא וּלְפָנֵי תוֹסְפוֹת וְרַשְׁבָּ"א י"ל הָוֵי קַפִּידָא וְצ"ל הַב"ח וּב"ש פְּסָקוֹ כְּרַב יוֹסֵף לַפְרָש"י וְצ"ע וּמִיָּהוּ יֵצֵא לָנוּ מִזֶּה דָּאָף שְׁלֵא נִתְקַיִּים צְיוּוֵי הַבְּעַל כֹּל שְׂיִדוּעַ שְׂאֵינּוּ מְקַפִּיד הַגֵּט כְּשֶׁר וַא"כ בְּנֻד"ז דִּידוּעַ שְׂאֵינּוּ מְקַפִּיד מְעַצְמוֹ י"ל הַגֵּט כְּשֶׁר כְּנ"ל ט וְהִנֵּה בְּמַכְמ"א ש"ח ס' ט"ל דַּקְצ"ז סַע"א הִבִּיא דְבָרֵי מַהֲרִי"ק שְׂרַשׁ כ"ז שְׁהַעִיר מִהַמְשָׁנָה רַפ"ו דְמַעֲיָלָה דְהָבָא לִי מִן הַחֲלוֹן וְהִבִּיא לּוֹ מִן הַדְּלוֹסְקָמָא שְׁלִיחַ מְעַל מְשׁוּם דְלֵא עָשָׂה שְׁלִיחַ שְׁלִיחוֹתוֹ דְקַפִּידָא הָוֵי וְהָרִי לָךְ דְבַשְׁיָנוּי כֹּל דְהוּא פְּקַע תּוֹרַת שְׁלִיחוֹת מִהַשְׁלִיחַ וְהַמְכַמ"א הַקָּשָׁה ע"ז מ"ש מִתְנַהּוּ לָהּ בְּבִית הַגַּם שְׁשִׁינָה הַשְׁלִיחַ וְנָתַנוּ לָהּ בְּעַלְיָהּ הָוֵי גִיטָא כְּשִׁטַּת הַרָא"ם וְסִיעֲתוֹ וְתִירָץ דְבַתְנָהּוּ לָהּ בְּבִית מְעַיָּקָרָא עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לְהוֹלִיף גֵּט לְאַשְׁתּוֹ וְשׁוּב הַתְנָה דִּיתְנָהּוּ לָהּ בְּבִית כּו' וְאֵין זֶה אֱלָא דְבָרֵי נְבִיאוֹת דְמִי הִגִּיד לּוֹ דְלֵא מִיָּרִי שְׁבַשְׁעַת מְסִירַת הַגֵּט לִידּוֹ אֹמֵר לּוֹ רַק כְּלָשׁוֹן זֶה וְדוּמִיָּא דְמַשְׁנֵתֵינוּ תֵּן גֵּט זֶה לְאַשְׁתִּי בְּמִקּוּם פ' אֲבָל בְּאַמַּת לֹא יִדְעָנָא מֵאֵי קָשָׁיָא לִיָּה מִהַמְשָׁנָה דַּרפ"ו דְמַעֲיָלָה יוֹתֵר מִהַדִּין הַשְּׁנוּי בְּגִמְרָא בְּדוֹנְפָתָה בְּגִיטִין (דס"ה ע"ב) דְמַתְמָרִים לְגְרוּגְרוֹת חֲשׁוּב שְׁיָנוּי וְקַפִּידָא הָוֵי וְכֵן מְבֹאָר בְּתוֹסְפּוֹ שֵׁם ד"ה הָא וְהָא רַבְּנָן.

דְמַדְמוּ הֵיכָא דְהָבָא לִי מִן הַחֲלוֹן לְתַמָּרִים וְגְרוּגְרוֹת שְׁלוֹ ע"ש וַא"כ מִתְסַגֵּיָא בְּדוֹנְפָתָה עַדִּיפָא ה"ל לְאַקְשׁוּיֵי מ"ש בֵּית וְעַלְיָהּ מַתְמָרִים וְגְרוּגְרוֹת וְכֹאשֶׁר בְּאַמַּת בְּתוֹסְפָתָא רַפ"ג דְעַרוּבִין מְשַׁמַּע שְׁהֵם שְׁוִיִּים מְשֶׁשׁ וְכַהוּבָא לְעִיל וְהַתִּירוּץ בְּזֶה כְּבָר נִתְבָּאָר דְלַפְרָש"י בְּתַמָּרִים וְגְרוּגְרוֹת שְׁלוֹ נְמִי אֵין קַפִּידָא לְרַב יוֹסֵף וְלָכֵן ה"ה בֵּית וְעַלְיָהּ וְהֵיכָא דַּרפ"ו דְמַעֲיָלָה עַכְצ"ל דְמַעֲיָלָה שְׂאֵנִי כְּמוֹ שְׁעָלָה ע"ד הַמְכַמ"א דַּא"כ מִי גְדוּל הַשְּׁיָנוּי מִבֵּין תַּמָּרִים לְגְרוּגְרוֹת אוֹ דְהֵתֵם מִיָּרִי ג"כ בְּשֵׁל חֲבִירוֹ וְלְהַרְשָׁב"א וְהַתוֹסְפוֹת דְבַתְמָרִים וְגְרוּגְרוֹת שְׁלוֹ הָוֵי קַפִּידָא הָרִי בְּיָאָר הַרְשָׁב"א בְּהַדְיָא דַּה"ה מְגַדֵּל וְשׁוּבָךְ דְהָוֵי כְּבִית וְעַלְיָהּ הָוֵי קַפִּידָא לְעֵינֵי עֵירוּב וְכ"ש לְרַבָּה מְוַכְרַח בְּגַמ' דְבִית וְעַלְיָהּ הָוֵי קַפִּידָא לְרַבְּנָן וּמִשְׁמַע דַּה"ה בְּגִיטִין כַּה"ג מֵאַחַר דְלָמְדוּ זֶה מִרַבְּנָן דְגִיטִין.

(א"נ י"ל מְשׁוּם דְעַלְיָהּ בְּכָלֵל בֵּית וְכַמְש"ל בַּהַג"ה) וּמ"מ מ"ש הַמְכַמ"א שֵׁם דַּקְצ"ז ע"ג בַּד"ה וּמַעֲתָה אַחֲרֵי הוֹדִיעַ דְהָאֹמֵר לְשְׁלוּחוֹ שְׂיִתְנָהּוּ לְאַשְׁתּוֹ בְּתַנָּאֵי אִם לֹא יָבֹוא לְזָמַן פְּלוּנֵי וְעֵבֵר הַזָּמַן וְעַדִּין לֹא נְמַסֵּר הַגֵּט לְיָדָהּ כְּשִׂיתְנָהּוּ לָהּ הַשְׁלִיחַ אַחַר זְמַן הַנְּז"ל דוּמָה מְשֶׁשׁ לְתַן בְּשֶׁר לְאוֹרְחִים וְנָתַן לָהֶם כְּבֵד כּו' וְחָלַק עַל הַב"י ס' קמ"ד אֶפְשָׁר אֵין דְבָרֵי

מְוֹכְרֵי חַיִּים אֶף לַפְּמִשְׁנָה דְּגַבֵּי בַּיִת וְעַלֵּיָהּ אֶף אִם אָמַר תְּנָהוּ לָהּ בְּעַלְיָהּ וּנְתָנוּ בְּבֵית הָוִי קַפִּידָא דִּישׁ לֹמַר דְּהָתָם כִּינּוּ דְאָמַר עַלֵּיָהּ, א"כ זְהוּ שְׁיֻנּוּי אַבְל הֵכָא י"ל דְאִין שְׁיֻנּוּי כְּלָל מְדַעַת הַבְּעַל כִּינּוּ שְׁהַגֵּט לֹא נִיתָן לָהּ כ"א אַחַר עֲבוּר הַזְּמַן.

רַק מ"מ י"ל דְּצָרִיף שְׁיָהֵל הַנְּתִיבָה כְּמֵאמַר הַבְּעַל מִמֶּשׁ וּרְאָיָה מ"מ שׁ בְּגִיטִין פָּרַק מִי שְׁאָחִזוּ (דָּף ע"ו סע"ב) גַּבֵּי מְעַכְשָׁיו אִם לֹא בְּאִתֵּי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֻדְשֵׁי וּמַת בְּתוּף י"ב חֻדְשֵׁי דֹאע"ג דְּנֻדְאֵי לֹא אִתֵּי עוֹד אַחַר יב"ח וּא"כ מְעַכְשָׁיו הָוִי גִּיטָא אַעפ"כ אִין לְהַתִּירָה עַד אַחַר יב"ח וְהִינּוּ מִשּׁוּם שַׁצ"ל קִיּוּם הַתְּנַאי כְּמוֹ שְׁיֻצָא מִפִּי הַבְּעַל וְאֵע"ג דְּנֻדְאֵי יִתְקַיְיִם הַתְּנַאי עכ"ז לֹא מְהַיָּי וְהַגַּם שְׁהַתּוֹס' שָׁם פִּי שְׁזָהוּ רַק מִשּׁוּם גְּזִירָה לְכַאוּרָה אִין זֶה בְּמִשְׁמַע מְהַגְמ' ע"ש וְגַם הָרִי"ף שְׁכ' וְלֹא אִיפְשִׁיטָא וְלַחֻוּמָרָא עֲבָדִין וּכ"כ כָּל הַפּוֹסְקִים וְאִם אִין הַחֲשָׁשׁ רַק מִשּׁוּם גְּזִירָה לֹא הָיוּ מַחְמִירִים בְּפִשְׁיטוֹת בְּסַפִּיקָא דְּבַעֲיָא.

וְלָכֵן י"ל כְּמ"ש הָר"ן שָׁם וְנ"ל וְל"נ דַּה"ט מִשּׁוּם דְּאִיהוּ נֻדְאֵי לֹא הָנָה חֲנִינֵשׁ לְמִיתָה דִּידֵיהּ וְלֹא הָנָה גּוֹמֵר וּמְגַרֵּשׁ אֱלָא לְאַחַר יב"ח וּמִש"ה חֲנִינֵשׁוֹ וְלֹא שְׁרִינּוּ לָהּ מִקְּמֵי הַכִּי וְלִישְׁנָא הַכִּי מוֹכַח דְּאִמְרִינּוּ אוֹ דִּילְמָא לְאַחַר י"ב חֻדְשֵׁי שְׁרִינּוּ לָהּ כִּי מְקַיְיִם תְּנַאיָהּ עכ"ל.

וְהַפְּנ"י שָׁם כ' דְּלֵהֲר"ן ה"ה בְּאוּמַר ע"מ שְׁתַּנִּיק אֶת בְּנֵי לְמָאן דְּמִצְרִיף שְׁתַּנִּיקָהוּ כ"ד חֻדְשֵׁי וְא"כ אֶפְיָלוּ מַת הַנִּלְדָּ דְּאִמְרִינּוּ ה"ז גֵּט מ"מ אֶסּוּרָה לִינְשָׂא כ"ד חֻדְשֵׁי שְׁהָרִי לֹא גָמַר בְּדַעַתֵּיהּ לְגַרְשָׁה וְלְהַתִּירָה עַד אוֹתוֹ זְמַן עכ"ל וּבְאִמַת שְׁאִין זֶה בְּמִשְׁמַע שָׁם בְּמִשְׁנָה וְגַמ' וְע' בַּש"ע ס"י קמ"ג ס"ח בַּהַג"ה.

וּי"ל דְּשָׁם אִין שְׁיָיָף טַעַם דְּהָר"ן דְּנֻקָא הֵכָא שְׁהַזְכִּיר בְּפִי שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֻדְשֵׁי הוּא דְּשְׁיָיָף לֹמַר דְּבַעֲיָנוּ לְקִיּוּמָא תְּנַאיָהּ כְּמוֹ שְׁאָמַר וְאִי מִשּׁוּם דְּאִנּוּ סְהַדֵּי שְׁבֻדְאֵי יִתְקַיְיִם הַתְּנַאי מ"מ אִין זֶה כְּמוֹ קִיּוּם מִמֶּשׁ כִּינּוּ דְּאִיהוּ לֹא אֶסִּיק אַדְעַתֵּיהּ שְׁיִמּוֹת תּוּף י"ב חֻדְשֵׁי.

וּקְצַת רְאָיָה מ"מ שׁ בְּגַמְרָא (דָּף ע"ב א') שְׁלַחוּ מִתָּם אַכְלוּ אַרְי אִין לְנוּ כו' ע"ש הַגַּם שְׁיֵשׁ לְחַלֵּק מִשְׂא"כ גַּבֵּי ע"מ שְׁתַּנִּיק אֶת בְּנֵי כִינּוּ שְׁלֹא הַזְכִּיר הַזְּמַן א"כ כָּל שְׁהַנִּיקַת עַד שְׁמַת הַבֵּן ה"ז קִיּוּם הַתְּנַאי גַּם לְהָר"ן וּבְנִדּוֹן הַלְז' ג"כ י"ל כִּינּוּ דְּאִיהוּ לֹא אֶסִּיק אַדְעַתֵּיהּ שְׁיֻנְתָּן לָהּ הַגֵּט לְאַחַר עֲבוּר הַזְּמַן שְׁקַצַּב א"כ לֹא אֶסִּיק אַדְעַתֵּיהּ רַק שְׁיֻנְתָּן בְּתַנַּאי זֶה שְׁאָמַר א"כ א"א לִיתָן הַגֵּט בְּלֵי תְּנַאי אֶף לְאַחַר זְמַן שְׁקַצַּב שְׁהָרִי אִין זֶה כְּמוֹ שְׁאָמַר וְאֶף שְׁזָהוּ בְּכָלֵל דְּבָרֵי שְׁפִנוּנְתוֹ הָיָה שְׁלֹא תַתְּגַרֵּשׁ עַד אַחַר הַזְּמַן שְׁקַצַּב א"כ ה"נ נְתַקְיָיָהּ כְּפִנוּנְתוֹ מִמֶּשׁ רַק שְׁהוּא בְּיַתֵּר שְׂאֵת שְׁגַם לֹא נִיתָן לָהּ כְּלָל עַד אַחַר הַזְּמַן שְׁקַצַּב מ"מ כִּינּוּ דְּאִין זֶה מִמֶּשׁ כְּמוֹ שְׁאָמַר י"ל שְׁאִין זֶה קִיּוּם מֵאַחַר דְּלֹא אֶסִּיק אַדְעַתֵּיהּ לְגַרֵּשׁ בְּכַה"ג דְּהָא הָתָם ג"כ בְּשָׂאָר תְּנַאי' כְּשִׁמְגַרְשָׁה מְעַכְשָׁיו עַל תְּנַאי פ' אִם הַתְּנַאי מְתַקְיָיִם בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה תוֹכֵל לְהַנְשֵׂא קוֹדֵם קִיּוּם הַתְּנַאי לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים עֵינּוּ בַּהַמְגִי"ד פ"ח מַה"ג ה"א סד"ה וְיֵשׁ לָהּ לְהַנְשֵׂא וּבב"י וּש"ע ס"י קמ"ג וּכ"ש בְּתַנַּאי הַנְּ"ל דְּבֻדְאֵי יִתְקַיְיִם א"כ אִין שׁוּם צַד אִיסוּר שְׁלֹא תַנְשֵׂא אֱלָא רַק מִשּׁוּם דְּלֹא אֶסִּיק אַדְעַתֵּיהּ וְעוּי"ל דְּהָא אִמְרִינּוּ בְּגִיטִין שָׁם (דָּף ע"ד ב') דְּסִתָּם תְּנַאי שְׁבָגִיטִין לְצַעוּרֵי קַא מְכוּנָן וְה"נ י"ל שְׁנִתְּפוּנֵי שְׁתַּהֲא כְּפּוּפָה תַּחַת רְצוּנוֹ מַעַת קְבֵלַת הַגֵּט עַד זְמַן שְׁקַצַּב יְהִי גִירוּשָׁיָהּ תְּלוּיִין וְעוּמְדִים בְּרְצוּנוֹ וְהָרִי לֹא צִיָּעָרָה הַשְּׁלִיחַ וְעוֹד דְּנַפְקוּתָא ג"כ בְּדָבָר שְׁבָמּוֹן שְׂאֵם גִּירְשָׁה לְזְמַן כְּמוֹ שְׁאָמַר הָיָה הַבְּעַל נִפְטָר מִפְּזוּנוּתֵי מַעַת נְתִיבַת הַגֵּט אִם לֹא בָּא לְזְמַן הַהוּא מִשְׂא"כ כְּשִׁלֹּא נָתַן לָהּ

הגט כ"א אחר זמן הג' ל הרי חייב לה כל חיובי ממון עד זמן הגט א"כ יש פאן שינוי
וצ"ע: קיצור.

דברי המכמ"א ש"ח סי' ט"ל צ"ע ומ"מ אפ"ש דינו מה שחלק על הר"י בולט והב"י סי'
קמ"ד י"ל אמת: ונחזור לענינינו דאע"פ שהעליתי לצדד להקל לא מפני שאנו מדמין
נעשה מעשה פי מ"מ למעשה אין להקל בנדון שלנו לולי שהמסדרים והסופר מכחישים
את השליח שלא אמר השכ"מ פ"ל שיתן הסופר להשליח וגם השליח עצמו עכשיו אומר
שאינו זוכר וגם מעיקרא לא הגיד בב"ד רק דרך סיפור לפני ההמ"ץ והנה הכחשת
הסופר זהו הכחשה ברורה שהרי לדברי השליח אמר הבעל להסופר זה הדבר שהוא
מסור הגט להשליח והסופר אומר ברור שלא אמר לו שום חצי דבור מזה וגם אומר
שזוכר בפעם שאמר הבעל להשליח שהוא יהי שליח להוליה הגט שיכתוב הסופר הג' ל
ושלא הזכיר פ"ל הבעל שהסופר יתנו להשליח וגם המסדרים פיון שאומרים שברור
כשמש בצדדים שהשכ"מ לא הוציא מפיו שום דיבור וחצי דיבור זולת אשר שמע מפי
המסדרים וגם הם המסדרים לא זזו ידם לעשות דבר או חצי דבר מכל המבואר בכתב
אמת שנשלח להם מהרב הישיש מ' שמעון מ"צ דק' לאוני אשר לא נזכר בו פ"ל וכל
ענין הנז' בסדר גט שני סעיף ס"א ולא הקרו פ"ל דבר זה להשכ"מ וגם זכורים היטב
שבמעמד שהוא לא אמר פ"ל הבעל השכ"מ הדבר א"כ י"ל דהנה הכחשה גמורה דהנה
הב"ש סי' מ"ז סק"א בשם תשו' שער אפרים סי' קי"ב דאין חילוק בין ראיה לשמיעה
ור"ל דאם היו במעמד אחד ואמר לא שמעתי הנה הכחשה כמו בשנים אומרים לא ראינו
שנתקדשה דחשיב הכחשה לשנים האומרים ראינו שנתקדשה אם מעידין אמצע אחד
וכ"כ בכנה"ג בח"מ סי' כ"ט בהגהת הב"י אות ל"ז בשם ראנ"ח ח"ב סי' פ"ו ובשם
מהר"ח באסן הובא ברשד"ם ובהרש"ד.

ועיין בב"י בח"מ סי' כ"ט מחודש ה' שכתב ונ"ל דהיינו פדאמרינו בכמה דוכתי כשאמרו
עדים לא זזה דינו מתוך ידו עכ"ל והד"מ שם בח"מ סס"י למ"ד השיג עליו ונ"ל וא"צ
אלא פ"ל שהיו במעמד אחד הוי לא ראינו ראיה וכמ"ש באה"ע סי' מ"ז עכ"ל והבית
מאיר רס"י מ"ז כ' שממש"ש בב"י בשם רי"ו משמע כהב"י ולא פהרמ"א ואין דבריו
מוכרחים.

גם בכנה"ג בח"מ סי' כ"ט בהגהת הב"י אות ל"ח כתב דמדברי רי"ו הג' ל משמע כמ"ש
הד"מ ושכ"כ מהר"ר בצלאל בתשו' סי' ז' אמנם שם אות ל"ז כ' בשם הרדב"ז ח"א סי'
נ"ו שכתב בשם הרשב"א דאפילו אמרו לא זזה דינו מתוך ידם לא ראינו אינה ראיה.

והוא בתשו' המנדפסות בסדילקאב חלק ד' סי' נ"ו ע"ש ומ"ש רי"ו בשם הרשב"א
דאפילו במעמד א' דהוי הכחשה היינו בקדושין דוקא וכמ"ש בשט"מ פ"ב דכתובות דלא
אמרינו ה"א דלא ראינו אינה ראיה משום דלא עבידי אינשי דמקדשי בצניעא פולי האי
וה"ה נמי לגרושין דלא עבידי אינשי דמגרשי בצניעא פולי האי עכ"ל.

משמע אבל בענין אחר אין לא ראינו ראיה אפילו במעמד אחד ואפ"ש אפילו אומרים
לא זזו ידם כו', וכמ"ש בתשו' הרשב"א שהביא הרדב"ז ונ"ל דלא ראינו אינה ראיה
ואפילו לא זזה דינו מתוך ידו דכל שאילו אחרים ראו שאכל אפ"ש שישינו אותם או
נפרדו ממנו מעט ובאותה שעה אכל.

אי נמי הצניע מהם עצמו ואכל עכ"ל וצריך להבין לפ"ז המשנה דפרק עגלה ערופה עד אַחַד אוֹמֵר רֵאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג וְעַד א' אוֹמֵר לֹא רֵאִיתִי אִיף יְהִי זֶה הַכְחָשָׁה דאע"ג דְּהֵתֵם אֵין הַמְּכַחֵשׁ אוֹמֵר לֹא רֵאִיתִי כִּי אִם לֹא רֵאִיתִי מ"מ אִיף יוֹדֵעַ בְּרוּר שְׂחֻבִירוֹ לֹא רָאָה.

דאף אם מעיד שלא וזה ידו מתוך יד חבירו המעיד שראה. וקרי הוא לא ראה: א"כ גם חבירו לא ראה הא להרשב"א אין לא וזה ידו מתוך ידו ראיה דמ"מ אפשר שפירושו ממנו מעט.

והגם דהרשב"א לא כתב פן רק על לא וזה יד המכחיש מיד מי שמעידין עליו מ"מ הוא הדין והוא הטעם על לא וזה דהעד המכחיש מיד העד השני האומר ראיתי דמאי שנא וכ"ש על הכחשה דלא ראית שאפי' לא נפרד ממנו יוכל להיות שחבירו האומר ראיתי הסתכל למקום שהי' המעשה במזרח הברייה והאומר לא ראית לא הסתכל למזרח כ"א לשאר רוחות ועיין כה"ג בגמ' פ"ק דמכות (דף ה' ע"א) לכן לכאורה צ"ל דלא משפחה לה כ"א בעידי הזמה שמזים אותו ואומר עמי הייתם אותו היום במקום פלוני מיהו אפשר דמיירי גם בהכחשה וכגון שאומר שביום ההוא הי' במקום אפל שאין שום דרך לראות משם או שהי' ישן בפונדק וראה המכחיש בחבירו שהמעיד הנה ישן כל משוף שעות ההם ונהו פ"ל לא ראית אבל כשאין ההכחשה על המעיד האומר ראיתי לומר לא ראית כי אם שאומר לא ראיתי אף שהיו שניהם במעמד אחד ולא וזה ידם זה מזה אין זה הכחשה וכדמוכח לכאורה בגמרא דמכות (דף ה') הנ"ל אי כדקיימי במערב בירה מיתזו חזו למזרח בירה כו' וכ"פ הרמב"ם והובא בטור ח"מ סי' ל"ח סט"ו: ומ"מ אין מזה ראיה דשאני התיב דקיימי במערב בירה והמעידין שראו היינו שהי' המעשה במזרח בירה והוא טרקלין גדול דשפיר י"ל שאלו האומרים לא ראינו לא הסתכלו לשם אבל אם היו אומרים שהמעשה הי' ג"כ במערב בירה ודאי שאילו האומרים לא ראינו פלל ה"ל מכחישים אותם עכ"פ ובענין המשנה דפרק עגלה ערופה הנ"ל אפשר דהרשב"א יפרשה ע"ד לא וזה יד המכחיש מיד המעיד ולא חיישינן שפירושו ממנו מעט כשאצריך לומר שבמעט ההפרדה הזאת יודמן עוד תינהא גדול כזה בשני אנשים זולתן שלא נראו פאן פלל ושהי' ראה אז משא"כ בענין לא וזה יד המכחיש מיד מי שמעידין עליו לבד י"ל שאין זה שייך כ"כ דאין פאן עוד תינהא על דרך ההוא ומ"מ זה דוחק כי פ"ל לא ראית היינו על פרוץ שההכחשה בגוף המעיד שהוא נדאי לא ראה ולא מפני שלא ראיתי ושהיינו במעמד אחד.

וא"כ עכצ"ל הענין כדפרישית לעיל כגון במעיד שהי' ישן ונסתם מראה עיניו וכה"ג וכ"מ ג"כ בעיטור שהביא בהגמ"ר סוף סנהדרין שכ' דהאומר לא ראיתי (באופן הנ"ל שפי' שם) ה"ל כאומר לא ראית מפלל דמ"מ אין זה לא ראית ממש כ"א דשניין זה לזה ומיהו בנד"ז י"ל דאפילו להרשב"א שהביא הרדב"ז הוי זה הכחשה דעדיף מלא וזה ידו מיד המעיד שהרי יוכלו לידע ברור שהם לא הקרו להשכ"מ זה הדבר וא"כ מאחר שאומרים שברור להם כשאמ"מ לא הוציא מפיו דבר א"כ זה י"ל שיוכלו לידע בחבירו דמסתמא הקפידו והזהירוהו על זה ועוד דכיון שעכ"פ הסופר מכחישו בחבירו י"ל שיודה הרדב"ז ועוד דאפי' לא היו יכולים להכחישו בחבירו פיון שעכ"פ הם נדאי לא שמעו שאמר פן הבעל א"כ לדבריהם ראו שנתגרה פדין.

וא"כ אף אם השליח הָיוּ כְּעַד א' הָאוֹמֵר לֹא נִתְגַּרְשָׁה שְׁהוֹפֵר מִכְחִישׁוֹ בְּבִירֹר ה"ל ע"א
בְּהַכְחָשָׁה דְּלֹאוּ כְּלוּם הוּא כִּינּוּן שְׁשֻׁנִים מְעִידִים שְׁנִיתְגַּרְשָׁה וּמ"מ צ"ע דְּגַם בַּע"א אוֹמֵר
נִתְקַדְּשָׁה וַע"א אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה אַע"ג דְּלִדְבָרֵי שְׁנִיָּהֶם הִיְתָה פְּנוּיָה מִקְוָדָם.

עכ"ז לְכַתְּחִלָּה לֹא תִנְשָׂא כו' וּכ"ש הֵכָא שְׁלִדְבָרֵי הָעֵד הָאוֹמֵר לֹא נִתְגַּרְשָׁה הִיא בְּחֻזְקָתָא
א"א דְּמִקְוָדָם כְּמוֹ שְׁהִיְתָה אַף כִּינּוּן שַׁע"פ הוּא ע"א בְּהַכְחָשָׁה שִׁי"ל דַּע"כ"פ אִם נִשְׂאָתָא
לֹא תִצָּא: כִּינּוּן שְׁגָם מְבַלְעָדָם הִנְחֻזְקָה גְרוּשָׁה גְמוּרָה בּב"ד לֹא דְמִי לַמ"ש בַּא"ע ס' קנ"ב
ס"ה וַע"ב תְּשׁוּ' הָרִיב"ש ס"ס"י קכ"ז גַּבִּי וְאִם כֵּן שְׁבַתִּי וְאֵלֶיהוּ הֵם כְּעַד מִפִּי עַד וְאִין מִמֶּשׁ
בְּחֻזְמִיתָן כו' ע"ש א"כ בַּכַּה"ג וְדַאי יֵשׁ לְסִמּוּךְ ע"ד הַרְב"י דְּלֹא זָזָה יְדִינוּ מִתּוֹךְ יְדוֹ הָיוּ
הַכְחָשָׁה גְמוּרָה וַא"כ הוּא מְנוֹכָח מִפִּי שְׁנִיִּים וְשִׁלְשָׁה עֵדִים: קִיצוּר וּמ"מ לֹא מִפְּנֵי שְׁאֲנוּ
מִדְמִין נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה אֲלָא מִפְּנֵי שְׁהִמְסַדְּרִים וְהַסּוֹפֵר מִכְחִישִׁים אֶת הַשְּׁלִיחַ דְּגַם לַפ"ד הַב"י
בַּח"מ ס' כ"ט מְחַוְּדֵשׁ ה' הָיוּ זֶה הַכְחָשָׁה וּכ"ש לְרַמ"א בַּד"מ שֶׁם ס"ס"י לְמ"ד וְאֵף לְדַעַת
הַרְדָּב"ז בְּתִשׁוּ' ח"ד ס' נ"ו דְּגַם לֹא זָזָה כו' אֵינוֹ הַכְחָשָׁה מ"מ הֵכָא עֲדִיף מִכְּמָה טַעְמִי
בְּעֵגְנוֹ שִׁי"ל דְּהָיוּ הַכְחָשָׁה: יֵא אַף מַה שִׁישׁ לְחוּשׁ הוּא כִּינּוּן דְּהוּא שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה י"ל
דְּנֶאֱמָן קָדִין שְׁלִישׁ דְּהָא הִימְנִיָּה כְּדַאִיתָא פִּרְק הַתְּקַבֵּל גִּט זֶה (דָּף ס"ד ע"א) דְּהָרִי"ף
פִּירֵשׁ דְּמִיָּרִי בְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה וְאֵף לְפִרְש"י דְּמִיָּרִי בַּש"ק מ"מ אֲדַרְבָּה כ' הָר"ן דַּלפ"ז
שְׁלִיחַ הוֹלְכָה דְּאֵפִי לְרַב הוּנָא אִין הַבְּעַל נֶאֱמָן כו' ע"ש וְגַם בַּלֵּא"ה פִּשׁוּט דְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה
לֹא גָרַע מִנְּפִקְדָּה דְּחָשׁוּב שְׁלִישׁ דְּהָא הִימְנִיָּה כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א ח"ג ס' קצ"ט הוּבָא
ב"י בַּח"מ ס' נ"ה סְעִיף ה' וְכִינּוּן שְׁכָן יֵשׁ לְחוּשׁ וְלוֹמֵר דְּהוּא נֶאֱמָן יוֹתֵר גַּם מִהַרְבָּה עֵדִים
הַמְּכַחֲשִׁים אוֹתוֹ וּכַמ"ש הַב"י בַּא"ה ע"ס ס' קמ"א שֶׁם סנ"ה בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשׁוֹ
וּבְתִשׁוּ' דְּאֵפִי עֵדִים מְעִידִים דְּלִפְקָדוֹן יְהִיבִיהּ נִיְהִלִּיהּ שְׁלִישׁ נֶאֱמָן לוֹמֵר לְגְרוּשִׁין יְהִיבִיהּ
נִיְהִלִּיהּ כו' מִשּׁוּם דְּהָא הִימְנִיָּה וְכַאֲלוֹ אֵמֵר נֶאֱמָן עָלֵי יוֹתֵר מִמָּאָה עֵדִים כו' ע"ש וּכ"כ
עוֹד הַרְב"י בַּח"מ ס' נ"ה ס"ג בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת הַרְשָׁב"א.

וע"ש בַּב"י סְעִיף ה' מְחַוְּדֵשׁ ג' ד'. וְהִנֵּה בְּתִשׁוּ' דְּחֻלְקָה ג' ס' קצ"ט הָאֵרִיף בְּזָה וּכ' לְשׁוֹאֲלוֹ
וְחֻזְרָת וְשִׁדְיָת בִּיָּה נִרְגָא דְּלִמָּא שְׁלֵא נִמְסַר בְּעֵדִים אֲלָא עֵידי חֲתִימָה פְּרָתִי אִי נְמִי דְּנִמְסַר
בְּעֵדִים וְהִלְכוּ לָהֶם לְמַדִּינַת הַיָּם וְלִיתָא דְּהִיא בַּש"ק הִיא כְּמוֹ שְׁפִרְש"י וְכִינּוּן שְׁכָן כָּל
שְׁנוֹתָנִין לָהּ אוֹ לַש"ק שְׁלָה צְרִיף לְמוֹסְרוֹ בְּפִנֵּי שְׁנִיִּים כְּדִי לְהַחֲזִיקָה מְגוֹרְשָׁתָא וּכ"כ ר"ת
ז"ל וְהַדְּבָרִים כְּנִיִּים הֵם אִם כֵּן בְּפִנֵּי עֵדִים נִמְסַר וַא"ת בְּשִׁהֲלָכוּ לָהֶם לְמַדְנָה"י הָא נְמִי
לִיתָא כו' דַּא"כ הַל"ל אִי דְּאִיכָא עֵדִים נִחְזִי עֵדִים מְאִי קְאָמְרִי כו' אֲלָא שְׁמַחֲלִקוֹתָן כָּאֵן
בֵּין אִיכָא עֵדִים בֵּין לִיכָא עֵדִים הוּא עַכ"ל לְזָה דְּלֹא כַּמ"ש בְּדַרְשָׁה בַּח"מ שֶׁם שְׁאֲפִשָׁר
לוֹמֵר דְּהַרְשָׁב"א לֹא קְאָמֵר אֲלָא כְּשִׁאֲנוּ מִכְחִישׁ הָעֵדִים שְׁאוּמְרִים לְפִקְדוֹן דְּאֲפִשָׁר
דַּא"כ חֻזַר הַבְּעַל וְכַא אֲצִלוּ וְאֵמֵר יְהִי בְּיָדָה לְגְרוּשִׁין כו' וְהַסְפִּים עִמּוֹ הַתְּנָמִים שֶׁם סק"י
דְּבִתְשׁוּ' הַנ"ל וְדַאי לֹא מִשְׁמַע כֵּן אַף בְּזָה וְדַאי יָפָה פְּתַב הַדְּרִישָׁה דְּמַהֲתוֹסְפוֹת פִּרְק
הַתְּקַבֵּל מוֹכַח לְהַפְּךָ וְלֹא כַּמ"ש הַרְשָׁב"א דְּמַדְכְּתָבוֹ הַתּוֹס' דְּאֲפִילוּ אֵמֵר הַבְּעַל שְׁנָתָן לוֹ
בְּפִנֵּי עֵדִים וְלֹא כְּתָבוּ דְּאֵפִי יֵשׁ עֵדִים שְׁמַכְחִישִׁים לְהַשְׁלִישׁ דְּמַהֲיָמֵן דְּבַכַּה"ג ס"ל דְּוַדַּאי
לֹא אֲמַרִינּוּ דִּיהָ הַשְּׁלִישׁ נֶאֱמָן לְהַכְחִישׁ שְׁנֵי עֵדִים אֲלָא מִיָּרִי דְּהָעֵדִים אֵינָם בְּכָאן לְשִׁמּוֹעַ
מִפִּיָּהֶם וְהַבְּעַל מְחַוְּדֵשׁ עִם הַשְּׁלִישׁ וְאוֹמֵר מַעוֹלָם לֹא הָאֲמַנְתִּי הַשְּׁלִישׁ לְחוּד אֲלָא סְמַכְתִּי
אֲהָעֵדִים כִּי בְּפִנֵּיהֶם מְסַרְתִּי לוֹ וַע"ז כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת דַּאִין שׁוּמְעִין לְהַבְּעַל כִּי אַף אִם
כְּדַבְּרִיו כֵּן הוּא שְׁמַסֵּר לוֹ בְּפִנֵּי עֵדִים הָא ע"כ סְמַךְ אֲהִימְנוֹתוֹ דְּשְׁלִישׁ בָּאֵם יְמוֹתוֹ הָעֵדִים

כו' עכ"ל וכ"כ ג"כ הב"ח באה"ע סי' קמ"א סל"ד וז"ל אבל ידעי סהדי פשיטא דאין השליח נאמן להכחיש העדים פנ"ל ועבב"י האריף בזה עכ"ל ומ"ש התוס' שם ולפ"ז נאמן השליש אפילו בדברים העשויין להשאיל כו' ופי' התנאים דהיננו אע"ג שיש להמשליש מיגו אפ"ה נאמן השליש מ"מ מיגו לא הוה פ'עדים דהא מיגו במקום עדים לא אמרינן א"כ נהי דנאמן נגד מיגו אבל נגד עדים אינו נאמן וכ"ד הטוש"ע בח"מ סי' נ"ו ס"ב וכל האחרונים שכשעדים מכחישים להשליש אינו נאמן פ'ל ועי' בעה"ת שער נ"ב ח"ג ס"ח דאף שהניח בצ"ע דשמא י"ל שהשליש נאמן אף נגד הכחשת העדים עכ"ז כ' דווקא דלא אומיניהו להנהו סהדי עליה דשליש אלא שהיו באותו מעמד כו' אבל אי אומיניהו לאסהודי עליה דשליש על איזה ענין נתמנה ביניהם שלישי והשתא קא מכחישים ליה לשליש הני סהדי אינהו מהימני דכינן דאוקמוהו לשליש בעדים מונומנים להעיד עליו על איזה ענין הוא שלישי גלי אדעתיה דטפי מהימני סהדי משליש דהא אוקמיניהו עילוניה ומיהמני טפי מיניה עכ"ל.

א"כ בנדון זה שהשכ"מ סידר השליחות ומינוי הסופר והעדים הפל בפני ב"ד שעל פיהם עשה הפל בציוויים וכמאמרם א"כ פשוט דזהו גילוי דעת גמור דטפי מהימני הב"ד מן השליח וגם בלא"ה ב"ד עדיפי אפילו משני עדים ועי' בפ"ק בס"י ע"א סק"ו וס"ק ח' ועי' בתשב"ץ ח"א ס"י א' ועיין עוד בתנאים סי' נ"ו סק"י פי מקור הסברא דהשליש יתנה נאמן נגד עדים נובע מדין בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגרושין הא בעינו עידי מסירה ואי דאיכא ע"מ נחזי עדים מאי קאמרי ועפ"ז הוכיח הרשב"א דשליש נאמן אף נגד עדים וכמ"ש בתשו' ח"ג סי' קצ"ט הנ"ל ולהתוספות נהי דאינו נאמן להכחיש העדים עכ"פ שייך לומר דהא הימניה ע"ד מ"ש לעיל בשם הדרושה והתנאים פקפק לגמרי ע"ז לשטת הרי"ף והרמב"ם שבאה"ע סי' קל"ג דכשיש ע"ח א"צ לע"מ פ'ל כו' וא"כ י"ל הסוגיא מייירי בנתנו לידו שלא בפני עדים פ'ל אבל בהיה עדים במעמד המסירה ליד השליש י"ל על עדים קא סמיה ואין כאן נאמנות פ'ל ונסתייע בזה מסברת רבינו ברוך ממגנצא שבמדרדכי פרק החובל סי' צ"ח שכ' פיון שהשטר בידו בלא עדים כו' ואפילו לפ"ד התוס' והרא"ש דפליגי על הרי"ף וסיעתו וס"ל דלעולם צריף ע"מ דווקא הרי עכ"ז י"ל כמ"ש העיטור בדיני שלישיית דסוגיא דבעל אומר לפקדון היא אליבא דמ"ד עידי חתימה פ'רתי ונסתייע בזה משום דאח"כ אמרינן בגמ' הא מני ר' אלעזר היא דאמר ע"מ פ'רתי ואין גט פ'שר בלא ע"מ ש"מ דסוגיין דשמעתין קס"ד אליבא, דרבי מאיר היא ונהגם שהב"י סי' קל"ג הביא בשם הרשב"א אשתמה על העיטור אין זה שייך למ"ש שי"ל דהסוגיא אליבא דר' מאיר היא ועוד לכאורה אינו מוכן סברת הרשב"א מאחר דעכ"פ א"א להוכיח דין מחודש זה שהשליש יתנה נאמן יותר מעדים רק לשטת התוס' וסיעתם דאין גט פ'שר בלא ע"מ פי הם דווקא הכותרים ואם נמסר לה בפני עדים פסולים אינה מגורשת אפילו חתומים עליו עדים פ'שרים לפי שהפ'ריות תלוי רק בעידי מסירה וזולתם אינו גט פ'ל כמ"ש בב"י סי' קל"ג.

א"כ איך יתכן שכשהעדי מסירה שאומר השליש שבפניהם מסרו לו לגרושין הם צווחים ששקר אומר ולא נמסר רק לפקדון יתנה השליש נאמן א"כ לפחות אין זה עדיף מאילו נמסר בלא ע"מ פ'ל דאטו כשהע"מ אומרים שלא ניתן לגרושין פ'ל יהי עדיף משנמסר לגרושין בלא ע"מ ואם תאמר שמאמינים להשליש שנמסר בע"מ אף שהע"מ

מכחישים א"כ אין ע"מ פְּרְתִי רַק נְאֻמֹת הַשְּׁלִישׁ פְּרְתִי וּא"כ לְמָה צָרִיךְ ע"מ כָּלֵל מֵאַחַר דְּאִפִּילוּ כַּשֶּׁה ע"מ מְכַחֲשִׁים הַגְּרוּשִׁין נְאֻמֵּן הַשְּׁלִישׁ דִּהוּא הַש"ק.

מכ"ש שְׂרָאוּי שְׂיָהֲנִי נְאֻמֵּן בְּלֹא ע"מ מְשׁוּם דְּהָא הִימְנִיָּה וְנָה לִיפָא לְמ"ד דְּאִפִּילוּ לַר"מ בְּעֵנִין ע"ח עכ"פ וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר זֶה בְּקִצְרָה מֵאַחַר דְּלַר"א לַפ"ד הַתּוֹס' וְסִיעֲתָם אִפִּי מְסַר הַבְּעַל לְהַשְּׁלִישׁ גֹּט בַּע"ח עכ"ז אִינוּ פְּלוּם בְּלֹא ע"מ וְאִין פֹּחַ לְהַבְּעַל שְׁתַּתְּגַרְשׁ בְּלִי ע"מ א"כ אִיךְ יֵשׁ לְהַבְּעַל פֹּחַ לְהֶאֱמִין לְהַשְּׁלִישׁ יוֹתֵר מֵעֵיזֵי מְסִירָה דְּבִשְׁלֵמָא בְּמִמוֹן יָכוֹל הוּא לְהֶאֱמִין לְאַחַד יוֹתֵר מִמָּאָה עֲדִים.

משא"כ לְעֵנִין גֹּט לְמ"ד דְּבַעֲיָנָן ע"מ דְּנֻקָא וְאִין לְהַבְּעַל פֹּחַ לְגַרְשָׁה זִילְתָּם. א"כ אַחַר שְׁתַּתְּרָה הֶאֱמִינָה לָהֶם דְּנֻקָא עֵנִין הַפְּרִיתוֹת אִיךְ יֵשׁ פֹּחַ לְהַבְּעַל לְהֶאֱמִין לְהַשְּׁלִישׁ עֲלֵיהֶם וְנִגְדַּ דְּבַרְיָהֶם הֲרִי זֶהוּ נִגְדַּ הַפֹּחַ שְׂיֵשׁ לוֹ מִן הַתּוֹרָה.

וּלְהַרִּי"ף וְהַרְמַב"ם דְּסָגִי בַּע"ח לְבַד הֲרִי לְדְבַרְיָהֶם בְּלֹא"ה אִין שׁוּם שְׂרָשׁ וּמְקוֹר לְהוֹכִיחַ חִידוּשׁ זֶה שְׂיָהֲנִי הַשְּׁלִישׁ נְאֻמֵּן יוֹתֵר מִשְׁנֵי עֲדִים וְתַדַּע דְּבִלֹא"ה מְצִינוּ לְרַב הוּנָא ע"י סְבָרָא בְּעֵלְמָא דּוֹחִין לְגַמְרֵי נְאֻמֹת הַשְּׁלִישׁ כַּמ"ש בַּגַּמ' דָּאֵם אִיתָא דְּלַגְרוּשִׁין כּו' כ"ש כְּשֶׁהַעֲדִים מְכַחֲשִׁין אוֹתוֹ וְדָאִי אִין לוֹמַר מְסַבְרָא לַכ"ע דְּיָהֲנִי נְאֻמֵּן הַשְּׁלִישׁ אִפִּי לְרַב חֲסֵדָא דְּהָא מְצִינוּ פ"ו דְּשְׁבוּעוֹת (דַּמ"ב ע"א) דְּאֶמְרִינָן נְהִי דְּהִימְנִיָּה טְפִי מִנְפְּשִׁיָּה טְפִי מְסַהֲדֵי מִי הִימְנִיָּה וְכַמ"ש בְּאַמַּת ע"ז בְּפִשְׁטוֹת בְּתִשׁוּ' מִיְיָמוּנֵי דְּשִׁיכִי לְסַפֵּר מְשֻׁפְּטִים סַס"י מ"ד וְכ"ז לְהַפּוֹסְקִים דְּנְאֻמֹת הַשְּׁלִישׁ הוּא מְשׁוּם דְּהָא הִימְנִיָּה אָבַל לַפְרֵש"י דִּהוּא רַק מְשׁוּם שְׂיֵשׁ לוֹ מִיגוֹ וְהִרְאָנִי שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' לְנִגְדַּ זֶה מַס"פ זֶה בּוֹרֵר הִנֵּה בְּהַרְמַב"ם פִּי"ו מַה' מְלוּהַ דִּין ח' מְבֹנָאָר שְׁמִפְרֵשׁ גַּם שָׁם הַטַּעַם רַק מְשׁוּם מִיגוֹ כַּמ"ש שְׂאִילוּ רָצָה הָיָה שׁוֹרְפוֹ אוֹ קוֹרְעוֹ וּמְבֹנָאָר מְדַבְּרֵי שְׁמִפְרֵשׁ שָׁם כַּפְרֵש"י דְּאַתְחִזּוּק בְּבִי דִּינָא הִינְנוּ שְׁהִי מְקוּיָים בַּב"ד אָבַל מִיְיָרִי שְׂיֵשׁ לָהּ מִיגוֹ וְכ"ד אָבִי הַעֲזָרִי וְרַבִּינוּ בְּרוּךְ מִמְּגֻנָּצָא שְׁהִבִּיא הַמְרַדְכִי פְּרָק הַחֹבֵל סִי צ"ח.

וְרֵאִיתִי בַּבַּע"ת שֶׁנִּבְחַ"ג סַס"י ב' שְׁפִי דַּעַת הַרְמַב"ם ג"כ לְדַעַת שֶׁא"פ דַּס"ל דְּלֹא מְשׁוּם מִיגוֹ הוּא נְאֻמֵּן וְזֶה אִינוּ וְלְדְבַרְיָהֶם דְּנְאֻמֹת הַשְּׁלִישׁ הוּא מְשׁוּם מִיגוֹ א"כ פְּשִׁטָּא וּפְשִׁטָּא דְּאִינוּ נְאֻמֵּן נִגְדַּ עֲדִים הַמְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ דְּהָא מִיגוֹ בְּמִקּוּם עֲדִים לֹא אֶמְרִינָן: קִיצוּר אִיךְ יֵשׁ לְחוּשׁ דְּהַשְּׁלִישׁ דִּינוּ כְּשֶׁלִּישׁ י"ל דְּנְאֻמֵּן אִיךְ נִגְדַּ עֲדִים כַּמ"ש הַב"י בַּא"ה ע סִי קַמ"א וּבַח"מ סִי נ"ה ס"ג בְּשֵׁם תִּשׁוּ' הַרְשָׁב"א אִיךְ הַתּוֹס' חוֹלְקִים עַל זֶה וְגַם לְבַע"ת שֶׁנִּבְחַ"ג ס"ח אִי אֶזְמוּנִיָּהוּ לְסַהֲדֵי כּו' א"כ כַּש"כ הֵכָא שְׁהֵם ב"ד וְגַם בְּלֹא"ה יֵשׁ לְפַקְפֵּק טוֹבָא בְּסְבָרָא זֹו דְּהַרְשָׁב"א לְשַׁטַּת הַרִּי"ף וְהַרְמַב"ם בְּעֵנִין ע"ח עֵינִין תּוֹמִים סִי נ"ו סַס"י וְלַפְעַנ"ד יוֹתֵר יֵשׁ לְפַקְפֵּק גַּם לְשַׁטַּת הַתּוֹס' וְהִרְאָנִי בְּעֵנִין ע"מ וְכ"ש לְמ"ד דְּנְאֻמֹת הַשְּׁלִישׁ רַק מְשׁוּם מִיגוֹ הִינְנוּ רַש"י וְרַמְבַּ"ם פִּי"ו מַה' מְלוּהַ דִּין ח' וְהַמְרַדְכִי פְּרָק הַחֹבֵל סִי צ"ח: יב וְהִנֵּה גַם הַשְּׁלִישׁ לֹא אָמַר זֶה רַק דְּרָךְ סִיפּוֹר בְּפִנֵי הַהַמ"ץ לְבַד שְׁלֹא בְּשַׁעַת סִידוֹר הַגֹּט רַק שְׁהִיָּה עוֹד אַחַר שְׁשִׁמְעָא מִיְיָרְתוֹ לְפִנֵי הַהַמ"ץ נְמָצָא יֵשׁ שְׁנֵי עֲדִים שְׁסִיפֵר הַשְּׁלִישׁ בְּעוֹד הַגֹּט בִּידוֹ אִיךְ שְׁאֶמַר הַמְגַרְשׁ שְׁהַסּוֹפֵר אוֹ א' מְהַעֲדִים יִתֵּן לוֹ אָבַל לֹא אָמַר כֵּן לְפִנֵי ב"ד מְמֹשׁ וְגַם רַק בְּדְרָךְ סִיפּוֹר דְּבָרִים וְאַחַר נְתִינַת הַגֹּט זְמַן רַב כְּשֶׁנְּחַקֵּר בַּב"ד עַל אֶמִּירְתוֹ הַנְּ"ל אוֹמַר שְׁבָאָמַת אִינוּ זוֹכֵר כָּלֵל זֶה וּבַעַת שְׁסִיפֵר לְהַהַמ"ץ הַנְּ"ל ג"כ לֹא שְׂיַדַּע בְּרוּר רַק מְצַד שְׁיָקוּל דַּעַתוֹ אָמַר כֵּן וְלֹא נִזְהַר בְּדְבַרִי וְלִפִּי שְׁהַהַמ"צ

הנ"ל שאל ממנו אם צוה למי למסור לידו השיב לו פן משיקול דעתו ולפי שייגעו מאד בשאלות יתירות כו' ובא עמו לכלל פעם וקטטה וכו' והאריף באמתלאות ע"ז שבאמת אינו זוכר כלל וגם פשטן להמ"ץ ג"כ הנה פן כמו עתה והנה בתשו' הרא"ש כלל ק"ה סי' ו' הובא בטור ובש"ע סי' נ"ו ססע"י ו' בהג"ה יאמר לפני עדים כו' הרי מה שהשליש אומר בפני עדים יכולים העדים להעיד ע"ז וא"צ שיאמר לפני ב"ד דוקא ואין זה פעדים מפי עד כי השליש אין לו דין עד כ"א הוא כמו בעל דבר ממש כשאומר באיזה ענין הושלש בידו כמ"ש בנתי"מ שם ס"ק י"ט ויפה כתב אף עכ"ז אפטר דמהני אמתלאה שלו דהא גם בענין הודאת בעל דין משנה שלימה שנינו פרוק זה בורר (דכ"ט) אם (העד) אומר הוא אומר לי שאני חייב לו כו' לא אומר כלום (דעביד אינש דאמר פלוני נושה בי כדי שלא יחזיקוהו עשיר) עד שיאמרו בפנינו הודה לו (שהיו שניהם בפנינו ולהודות נתפנון להיות לו עדים בדבר) שהוא חייב לו כו' משא"כ ברישא שלא היה התובע שם פן פי' רש"י (דל"ז ע"ב) והרא"ש שם סי' כ"ד כ' שצריך שייחד אותם לעדים אבל בענין אחר לא ולשון הירושלמי שם הובא בחידושי ה"ר"ן שם הוא אומר לי שאני חייב לו לא אומר כלום ואם נתפנון למסור לו עדות עדותו וכו' הב"י בח"מ סי' ל"ב סי"ז שהרמב"ם למד מכאן שפשוטה דרף הודאה ולא דרף שיחה חייב וא"כ בנד"ז שהוא דרף שיחה בעלמא אף שהוא מילתא דאיסורא.

מ"מ פינון שאמר פן שלא בפני ב"ד ובדרף שיחה י"ל דכשחוזר בו בפני ב"ד נאמן. דהא גם בענין איסורין פסק ה"ר"ן בתשו' סי' מ"ז דאף בעדות אשה שמת בעלה או יבמה שאין צריך שיעיד העד בב"ד דמתירין ע"פ עדותו חוץ לב"ד פאילו העיד בב"ד אפ"ה כל שלא העיד בב"ד חוזר ומגיד בב"ד לפי שאין אדם מדקדק בדבריו במה שאומר חוץ לב"ד ולכן כשאומר מודה אני שלא הייתי חושש לדברי פינון שהיה חוץ לב"ד סגי ולא מקרי חוזר ומגיד עכ"ז והובא בב"י אה"ע סי' י"ז ובש"ע שם סעיף ד' וכו' פ בתשו' מהריב"ל ח"ג סי' ד' ונ"א ובעצמי ארזים סי' י"ז סעיף ד' הביא שכ"כ מהר"מ ב"ב בתשו' מי"י סי' י' ונ"ל אם כו' הודה ששיקר או שטעה ונתחלף לו בין ראובן המת לאחר אז ודאי אין בדבריו הראשונים כלום דגרסינן בתוספתא דסנהדרין העדים יכולים לחזור בהן עד שתסקר עדותן בב"ד נחקר עדותן בב"ד אין יכולים לחזור בהם וא"כ אפילו אם יחזור בו ויאמר שקרתי או טעיתי יכול לחזור בו עכ"ל ותשו' זו הובאה ג"כ בהגמ"ר דכתובות פרק אלמנה ניוזנית סי' ש"ו הן אמת שמצאתי בחידושי הריטב"א בשבועות (דל"ב ע"ב) ד"ה הפל מודים בעד מיתה שדקדק ממ"ש רש"י לפי שיכולה האשה לילף לב"ד אחר ולומר מת בעלי ותנשא וכפירה זו כפירת דברים הוא שמה מוכח שאילו הייתה היא נאמנת אלינו לגמרי שפך אומר לה העד אין כפירת העד בב"ד כלום פינון שהגיד לה חוץ לב"ד שוב אינו חוזר ומגיד בב"ד כי האשה היא כב"ד בענין זה וזהו הפך ד' ה"ר"ן ומהר"מ אף באמת מאחר שכ' שם פן נ"ל לפרש דברי רש"י וברש"י שלפנינו ליתא כלל תיבת לב"ד אחר כ"א לילף לב"ד ולומר כו' וכוננתו כמ"ש הרשב"א בחי' שם וה"ר"ן שמעיקרא הייתה יכולה פן ואינה גרמה לנפשה שהשביעתו בב"ד שלא הייתה צריכה לזה ואין זה ענין לחידוש דינו דהריטב"א ואעפ"י שהרב"י בתשו' הובאה בק"ע סעיף קנ"ט כ' ג"כ הפך מדעת ה"ר"ן עיין במרה"צ סעיף ד' שתמה עליו וע' בעצ"א שם וקצת רא"י י"ל לה"ר"ן ומהר"מ מדין הנ"ל דהודאת בע"ד דרף שיחה בעלמא דיכול לטעון ע"ז שלא

להשביע כו' וטענת השטאה כו' ולכאורה כמ"כ השליש הנה בממון י"ל דלא עדיף מהודאת בע"ד.

ובמילתא דאיסורא כנד"ז י"ל דלא עדיף מעד דאשה שאע"פ שנגאמן בכל מה שאומר אפילו חוץ לב"ד פנגאנות השליש דנגאמן כבי תרי עכ"ז יכול לחזור בו פנ"ל כמ"כ סיפור השליש חוץ לב"ד י"ל דיכול לחזור בו אף צ"ל דמצינו במשנה וגמ' שאפ"י באמירה שחוץ לב"ד לא יכול לחזור בו כ"א ע"י אמתלא פדאיתא בפ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"א) גבי אמרה מקודשת אני כו' ובחזות דעת סי' קפ"ה חילק ביניהם דהיכא דשייך לומר שניא אנפשיה חד"א הוא דצריך אמתלא והיינו באדם שאומר על עצמו פה היא דמקודשת אני או טמאה אני.

משא"כ בעד פגדון דהר"ן ומשמע בדבריו דשליש פיון דנגאנותו מחמת דהבעלים הימנוהו א"כ הוי פדין בעלים וצריך אמתלא ולפ"ז לפי רש"י דנגאנות השליש הוא רק משום מיגו י"ל דלא דמי לבעלים ויכול לחזור בו אפילו בלי אמתלא כל שלא אמר תחלה דרף הודאה גמורה ומסירת עדות כ"א דרף שיחה שלא בב"ד.

ועוד דמצינו דלרב הווא דוחין נאמנות השליש לגמרי פשיש הוכחה ע"ז שאין דבריו מתקבלים פדאמרינו בגיטין (דס"ד א') אם איתא דלגרושין כו' ואע"ג דרוב הפוסקים ס"ל פרב חסדא התם מפני שאין זה רק סברא בעלמא ואיכא נמי למימר דמשום פיסופא נתן לה ע"י שליח עיין חי' הרשב"א שם.

אבל הכא דאיכא ראיות ברורות ועצומות שלא אמר הבעל מעולם הדבר פלל י"ל דלכ"ע אין נאמנות השליש כ"כ דלפחות יכול לחזור בו כל שלא אמר פן תחלה בב"ד ועוד דבנ"ד יש קצת אמתלאה וכיון שעדים מכחישים אותו בלא"ה י"ל א"צ כ"כ אמתלאה ברורה דאין לה רג"ל גדול מזה שחזרתו אמת ע' בהרמב"ם ובמגיד משנה פ"ט מה"א דין כ"ד בענין במקום אמתלא כו' ושוב מצאתי פן בהד"א במל"מ פ"ט מה"א דין ט"ו שהביא ד' הרשב"א וריא"ז דענין שניא אנפשי' חד"א הוא אף שעדים מכחישים אותו ומ"מ העלה מדברי פסקי מהרא"י סי' רכ"ו דהיכא דחוזר בו אף דליכא אמתלא עכ"ז פיון שיש עדים שפן הוא א"צ אמתלא ע"ש.

ובפ"ג מה' יבום דין י"ג כ' שמהרא"י מקיל יותר וע' במ"ש אדמו"ר נ"ע בי"ד סס"י א' גבי והת"ש כ' דמהרי"ק מודה כו' דהכא כו' וכ"ש שי"ל פן לגבי שלישי דבלא"ה אינו דומה כ"כ לשניא אנפשי' חד"א ממז' רק החזות דעת המציא זה לכן פשחוזר בו ויש עדים ג"כ פן נדאי אין לחוש פלל: קיצור.

ועוד יש לצדד שהשליח לא אמר פן בפני ב"ד כ"א לפני המ"ץ ודרף שיחה א"כ י"ל דיכול לחזור בו דבהודאת בע"ד בממון יוכל לחזור בו ואף באיסורא ע' תשו' ר"ן סי' מ"ז מיהו החזות דעת סי' קפ"ה העלה היכא דשייך לומר שניא אנפשי' חד"א צריך אמתלא מיהו גבי שלישי אין להחמיר לרש"י ואף להרשב"א י"ל פיון שחוזר בו וגם נותן קצת אמתלא בכה"ג סמכינו אעדים המכחישים אותו וע' מל"מ פ"ט מה' אישות סוף דין ט"ו: ובגדון שההכחשה מעליא שלא זזה ידם עד שהלה השליח עם המסדר וישנו בלילה שינת קבע כו' אם לחוש שמא באישון לילה אחר שישן המסדר הלה השליח להש"מ:

עיינן בגמ' פ' חזקת שיבבי מידע ידיעי ובהרא"ש שם סי' ב' אטו צריכים שיהי' גיעורים
פל הלילה ומ"מ מסיק ואם ראיתו יוצא זמן גדול בלילה אחר שהלכו השכנים לישן כו'
הובא בטוש"ע ח"מ סי' ק"מ וא"כ הכא אע"ג דלא טעין השליש פן י"ל אנו טענינו ליה
כמ"ש בש"ע ח"מ סי' נ"ו ס"ב דשמא אח"כ כו' ואפשר הכא שאני דמילתא דלא שכיחא
היא מפמה טעמים שילך לשכ"מ באישון לילה ולא ירגישו ושידבר השכ"מ עמו נידון
הגט ושללא יספר פן אז להמסדר מה שאמר לו השכ"מ ע"כ לא טענינו ליה פן וכמו דלא
טענינו ליתומים נאנסו כמ"ש התוס' פ"ד דב"ב (דף ע' ע"ב) (וכ"ש פשיבאר השליש
ענה שמעולם לא היה אצל השכ"מ אח"כ דנהי שלא יוכל לחזור ענה בלי אמתלא אבל
[יכול] לפרש דבריו כ"ש שגם למפראשונה נדאי היה הפוננה שאמר לו פן בשעת סידור
הגט) ומ"מ צ"ע מדקיי"ל כהב"י סי' כ"ט מחודש ה' ולא פהרמ"א בד"מ ס"י למ"ד
אע"ג גם במעמד א' לא שכיחא ועכ"ז אמרי' דהוי הכחשה מיהו ממ"ש השליש לפני
המ"ץ דנוקליז משמע בהדיא שהשכ"מ צוה פן להסופר מפה אל פה שהוא יתן הגט
להשליש שהרי על שאלת ההמ"ץ הנ"ל מהשליש ולמי צוה למסור לידך השבתי לו אינני
זוכר להסופר או להעדים עכ"ל.

משמע שצוה השכ"מ להם ממש וכן מבואר ממ"ש אח"כ לפני הב"ד מה שאמר להמ"ץ
שאינני זוכר אם להסופר או להעדים פי בלעדם לא היה שום איש בקאליסק שיהיה בעת
פתיבת הגט בלאזני וגם לא דבר השכ"מ בעניני הגט עם איש אחר וזולתם כו' עכ"ל א"כ
מבואר שאמירתו להמ"ץ היה שהשכ"מ דבר פן עם הסופר או העדים ממש.

וא"כ הם יכולים להכחישו בבירור שלא ראו פני השכ"מ עם השליש אחר סידור הגט
ואז הוי הכחשה גמורה רק צריך שעל פל' א' מהסופר והעדים יעיד פן הוא עצמו וחד
דעמיה כו' נהרי העדים אומרים שונדאי לא היה השליש אצל השכ"מ אח"כ א"כ עכ"פ
הם לא היו עמו בנדאי וכמו כן אמר הסופר ועוד הנה מקור הדין שפטור סי' נ"ו ס"ג
הוא מבעה"ת שנ"ב ח"ג סוף דין ח' אבל פשהיו עדים מכחישים אותו כו' דמיגו במקום
עדים דים לא אמרינו כו' אבל כו' שמא אח"כ באו לפניו דכה"ג לאו מיגו במקום עדים
כו' עכ"ל נמצא היכא דהוי מיגו במקום עדים ס"ל דאין השליש נאמן והנה בתשו'
מהריב"ל סוף ח"א בדיני מיגו ד"ה פתב הר"ן ז"ל בפ"ק חז"ה בענין זה אומר של אבותי
דאמרינו פ"ק חזקת (דל"ג ב') מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינו אע"ג שאפשר
לתרץ דבוריה שאינו מכחיש לעדים עכ"ז נק' במקום עדים פיון שיש במשמעות דבורו
נגד העדים הובא בכנה"ג בסי' פ"ב ס"ק ס"ו.

וא"כ בנ"ד לתרץ דבורו שאמר פן המגרש באישון לילה זהו נדאי נגד פשט לשונו
דמשמע שבשעת סידור הגט אמר פן. וא"כ ה"ל מיגו במקום עדים ועוי"ל דאפי' היה
טוען פן בפ' הוי מיגו במקום עדים לפמש"ש במהריב"ל לעיל מינ' בד"ה בפ"ק יש
נוחלין אמרינו דמיגו היכא דרגלים לדבר דמאי דטוען הוא שקר ה"ל כמיגו במקום עדים
והביא ראיות לזה מעובדא דנהר פקוד דאיכא מיא בפ"ק האומנין (דפ"א ב') ע' רמב"ם
פ"ד מה' שכירות שמצויין שם מים כו' וכ"כ בשט"מ פ"ב דכתובות (דכ"ו ע"ב) שעל
הרוב שכיחי תמן מיא כו' משום דאל"כ שיש עדים ממש איך פליג רבה ועיינן מזה ג"כ
בשט"מ פ"ק האומנין בענין אחר קצת.

ומעובדא דהנהו גינאי ספ"ק דגיטין (דף י"ד א') שכתבו התוספות שם והרא"ש דאינו נאמן לומר טעיתי במיגו דפרעתי משום דלא שכיחא שיטעה כו' וכ"כ הר"ן שם דלקף ה"ל כמיגו במקום עדים והובא בכנה"ג שם ס"ק ס"ב לאו דוקא במקום עדים ממש אלא אפילו דליכא עדים כו' דאנו סהדי דאיכא מיא כו' וא"כ כנ"ד שאומרים המסדרים והעדים דאנו סהדי שלא הלה פלל לבית השכ"מ אחר סידור הגט ה"ל כמיגו במקום עדים וכ"ש שעד אחד היינו הסופר מכחישו בבירור שמעיד שהוא הסופר לא היה אצל השכ"מ פלל אחר סידור הגט א"כ למי יצנה וא"כ היכא שגם בלא העד יש רג"ל דמאי דטוען הוא שקר י"ל שע"א נאמן וכמו בע"א אחר קינוי וסתירה ועכ"פ אין השליש נאמן בכה"ג נגד הע"א והרג"ל.

וכ"ש כשאין טוען כן פלל ואדרבה דבריו מורים להפך שבשעת סידור הגט אמר כן וע"ז הוא מוכחש ודאי מכמה עדים וכ"ש שעכשיו הגיד כן בב"ד שלא היה פלל אצל השכ"מ אחר סידור הגט ולא ראה עוד פניו.

והנה לכאורה י"ל בדברי הרמב"ן שבבעה"ת דמיגו במקום עדים כו' דהא הרמב"ן ס"ל כשטת התוס' דנאמנות השליש אינו משום מיגו כ"א משום דהימניה ולכן נאמן בלא שום מיגו וכמש"ש בהדיא לא מיבעי היכא דאיכא למימר אי בעי קלייה אלא אפילו אתחזק שטרא כו' וא"כ מנלן היכא שיש לומר מיגו במקום עדים לא אמרינן אין השליש נאמן מאחר שנאמנותו אינו פלל משום מיגו וצ"ל דס"ל בפשיטות דאף שנאמנותו משום דהא הימניה מ"מ אין ליתן לו נאמנות יותר מדין מיגו והטעם מפני שזה שהוא נאמן אף לאחר שאין לו מיגו זה מפני שהאמינוהו עליהם וענין נאמנות זה היינו שהיה לו מיגו לשורפו וכמ"ש בחידושי הר"ן ס"פ זה בורר וז"ל ורבא דפליג עליה דרב נחמן ס"ל בשליש שאין הנאמנות בשעת המיגו בלבד כמו בשאר טענות אלא ע"י שהניחו השטר בידו שהיה שליט עליו לשורפו רואין אותו כאילו האמינוהו עליהם כו' שעל פת הראשון שהיה בידו הוא הנאמנות עכ"ל וכ"מ בנ"י שם הלכך השתא נמי מהימן ואע"ג דליכא מיגו כו' דמ"מ הא הימניה מעיקרא כו' וכיון שפן סוף דינא כתחלת דינא דהיכא דגם כמיגו אין אדם נאמן אזי גם השליש אינו נאמן דלא עדיף שלישי בלא מיגו.

ממיגו ממש: ע' מפתח] אף יש לצדד שי"ל דהוא השליח גרע משאר עד אחד והוא ע"פ מ"ש בגמרא בגיטין פרק הניזקין (דף נ"ד ע"ב) רבא אמר כגון דאשפחיה ולא אמר ליה ולא מידי ולבתר הכי אשפחיה נאמר ליה דאינו נאמן.

משום אמאי לא אמר לו כן בזימנא קמייתא או בשעה שנתנן מידו לידו כו' כמ"ש הרא"ש שם בדין הי"ד כשהוא בעצמו החזירו ולא אמר לו פלום שוב אינו נאמן אח"כ וכ"ד הרשב"א שם דלא כהראב"ד דס"ל דפעם דחזרה אינו בכלל דמשום פיסופא הוא דלא אמר ליה בשעת חזרה וכ"כ הריטב"א שם שהעיקר דלא כהראב"ד והנה הטעם שם פי' הריטב"א דמשום דכיון דמעיקרא אשפחיה ולא אמר ליה שוב אינו נאמן דדלמא לצעורי קא מכונין דאם איתא דנטמאו תחלה הנה אמר ליה וכיון דלא אמר ליה שקורי קא משקר ולצעורי קא מכונין ודוקא בכי הא שהוא פועל הוא דאמרינן דכיון דאשפחיה ולא אמר ליה שוב אינו נאמן משום דכיון דפועל שלו או שלוחו הוא מיד הנה ליה למימר אבל בעד אחד דעלמא שהוא נאמן באיסורין לא שניא מצאו ולא שניא לא מצאו הרי הוא נאמן

דאין הדבר מוטל עליו לומר לו מיז ושמה מתחלה לא היה זכור או שלא רצה להודיעו ועכשיו נמלה דלא עליה רמיה להודיעו אבל הכא פנין דשלוחו הוא ה"ל להודיעו מעיקרא עכ"ל וכ"כ הרשב"א שם והתוספות והרא"ש שם אינן מחלקים חילוק זה בין פועל לעד אהד ואין להאריך ועכ"פ גם לשטת הרשב"א והריטב"א בני"ד שהוא שליח הולכה הרי עליו היה מוטל לומר מיז להב"ד מסדרי הגט שיקיימו מצות הבעל שהסופר ימסור לו הגט ומה זו שתיקה ומדלא אמר פן שוב אינו נאמן וגרע משאר עד אהד משום די"ל דלצעורי קא מכנין דאל"כ מתחלה היה אומר פן פנין שהוא שליח הגט הגם שי"ל דסמך על הסופר שהוא יאמר מ"מ אין זו תירוץ דמאחר שהסופר לא אמר ה"ל לומר פן מאחר דעליה רמיה ג"כ ועליה רמיה יותר פי הוא הגומר הגרושין ובכאן אפילו להראב"ד לא שיקף האמתלא דמשום פיסופא דכאן ליפא פיסופא כלל אדרבה זהו זהירות פנין שאפ"ש היה לתקן שהסופר ימסור לו והנה השליח הוא ג"כ מסר הגט להאשה ואמר בפנ"כ ובפנ"ח דה"ל כעין עדות שהגט פשר ויש.

ע"ד שפתבו התוספות רפ"ק דגיטין סד"ה לפי ואומר ר"י דסתמא לשמה קא מסהיד וכ"כ הרשב"א שם דמימר אמר מ"ט אטרחהוהו רבנן למימר בפני נכתב ודאי משום דצריך לשמה ועד דידע דנכתב לשמה לא אמר בפני נכתב ואף דהינינו רק על לשמה אבל על שארי פיסולים משמע שאין זה פעדות כמ"ש מהרש"א שם אפ"ל דהינינו שאינו כמעיד שידוע בבירור שאין בו שאר פיסול אבל עכ"פ ה"ל כמעיד שהוא אינו יודע בו פסול אחר דאם הוא יודע שיש בו פסול אחר איך אומר בפנ"כ ובפנ"ח להכשירו מה מהני שבפניו נכתב הא מ"מ חספא בעלמא הוא ואיך מתיר הש"ך כו' וכ"ש להפנ"י בשם הירושלמי ריש גיטין דבפנ"כ ובפנ"ח לאו משום לשמה בלחוד הוא אלא גם משום שאר חששא דקדוקי גיטין וכ"כ בקה"ע בירושלמי ריש גיטין אלא דמסיק דא"כ להירושלמי היינו דשיילינן לי' אכל הני מילי אבל אינן בכלל בפנ"ג סתמא כו' כמ"ש מהרש"א י"ל הפירוש פנ"ל דאין זה כמעיד שידוע שאין בו שאר פיסולים אבל מ"מ הנה כמעיד שאינו יודע שיש בו שאר פסולים ואף את"ל שאין זה ממש כמעיד בפירוש שאינו יודע רק פשוטק מ"מ הוכחה מיהו הני דהכי הוא.

וא"כ כשאח"כ אומר שיש בו פיסול י"ל דאמרין לצעורי קא מכנין ואינו נאמן אפי' כעד אהד ומיהו קשה ע"ז מ"ש הב"י בח"מ סי' כ"ט מחנודש ח' ומחנודש ט' דלהר"ן אפי' אמרו העדים בפירוש אין אנו יודעים לו עדות ואח"כ אמרו יודעים אנו לא מיקרי חוזר ומגיד.

וגם להמרדכי והתוספות דפליגי ע"ז מ"מ אם שתקו תחלה ולא אמרו בפ"א אין אנו יודעים אף שהקהל נתנו ח' כו' דהנה רמיה עליהו להעיד אעפ"כ חוזרין ומגידין ואפילו אמרו בפירוש אין אנו יודעים ונתנו אמתלא לדבריהם חוזרין ומגידין וכן פסק רמ"א שם בש"ע ססע"י א' בהג"ה.

וא"כ להר"ן צ"ל מאי שנא מדין דגיטין (דנ"ד ב') ה"ל דאמר רבא כו' וא"א לתרין משום דשאני עד דלאו עליה רמיה כמ"ש ל"בשם הריטב"א דהא בנדון דהר"ן ששאלוהו להעד בב"ד להעיד ודאי עליה רמיה כדכתי' אם לא יגיד כו' ולכן צ"ל דהתם בגיטין ה"ט דהר"ן ס"ל כהרשב"א והריטב"א שם דע"א נאמן באיסורין ופועל דאינו נאמן היינו

משום דגרע מעד אַחַד דחזקה מזהיר מזהיר כו' ע"ש בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א אֶלְא דאעפ"כ פִּינֵן שְׁבִידוֹ אוֹ דא"ל פִּן בְּזִמְנָא קַמִּיתָא נְאָמֵן מִשְׁא"כ כְּשֵׁלָא א"ל בְּזִמְנָא קַמִּיתָא שׁוּב אֵינִי נְאָמֵן מִשׁוּם דְּעֵצָם עֵדוּתוֹ גְּרַע טְפֵי מַעֲדוֹת עַד.

משא"כ בְּשֵׁלִיחַ זֶה צ"ע אִי שִׁינָה לֹא מְרַע הַטַּעַם דְּחִזְקָה הַנִּ"ל עַד שִׁינָה גְּרַע מַעַד אַחַד וְגַם לְהַמְרָדְכִי וְהַתּוֹסְפוֹת צ"ע דַּנְד"ז י"ל דְּלֹא הֵנָּה בְּפִירוּשׁ שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי בּוֹ שׁוּם פִּיטוּל רַק כְּשׁוֹתֵק כּו' דִּיכּוֹל לְחַזֵּר וּלְהַעֲיִד וְהָא דְגִיטִין (נ"ד) צ"ל לְהַמְרָדְכִי וְהַתּוֹסְפוֹת בְּעֵינֵי אַחַר דְּהֵם אֲזִילִי לְשִׁטְתֵּיהוּ שֵׁם דַּס"ל דְּעַד אַחַד אֵינִי נְאָמֵן לְאַסְוֵר בְּדַאֲתַחְזֵק הַתִּירָא אֶלְא דְהֵינָה נְאָמֵן מִשׁוּם שִׁינָה בִּידוֹ דְמַה"ט נְאָמֵן כְּשֵׁנִי עֵדִים וְעַל זֶה מְהִי הַטַּעֲנָה דְשִׁתֵּק בְּזִמְנָא קַמִּיתָא שְׁאִין לְהַאֲמִינוּ עוֹד יוֹתֵר כְּשֵׁנִי עֵדִים אֲבָל לְעוֹלָם ע"י טַעֲנָה זֹו דְשִׁתֵּק לֹא אֲבַד כּוֹחַ עֵדוּת אֶלְא דְהֵתֵם עַד אַחַד אֵינִי נְאָמֵן לְשִׁטְתֵּם בְּדַאֲתַחְזֵק הַתִּירָא דְהֵינִי שְׁאֵף לְדַבְּרֵי הָעֵד הֵינָה מוֹתֵר וְדַאי מְקוֹדֵם כְּנ"ל בְּשֵׁם תְּשׁוּ"מ מִיְיִמוּנֵי וּלְפ"ז בְּנַד"ז מַחְמַת שְׁתִּיקוּתוֹ שְׁל הַשְּׁלִיחַ י"ל דְּלֹא אֲבַד כּוֹחַ עַד אַחַד וְה"ל כְּעַד אַחַד אוֹמֵר לֹא נִתְגַּרְשָׁה כְּנ"ל וְעוֹד דַּעַכ"פ פִּינֵן דְּפִסְק הַרְמ"א דְאָפִי אֶמְרוּ בְּפִי אֵין אֲנוּ יוֹדְעִים מְהִי אֲמַתְלָא א"כ גַּם כָּאן אִם יִתֵּן אֲמַתְלָא שְׁמַתְחֵלָה לֹא שֵׁם עַל לְבוֹ שִׁינָה בְּזֶה קַפִּידָא מְדִינָא מַמְהָ שְׁלֹא מְסַר הַסּוֹפֵר הַגֵּט לְהַשְּׁלִיחַ וְעַכְשָׁיו שְׁמַעְרַעְרִים עַל הַגֵּט נִזְכָּר גַּם הוּא לֹא מְרַע לֹא מְרַע קַפִּידָא זֹו וְא"כ לֹא דְמִי לְנִטְמָאוּ טְהוּרֵי דְאֵינִי נְאָמֵן כְּשֵׁלָא א"ל פִּן בְּזִמְנָא קַמִּיתָא דְהֵתֵם לִיכָּא אֲמַתְלָא זֹו דְהַפְּלִי יוֹדְעִים מְהוּ טוֹמְאָה: סִימֵן עָרַב ע"ד שְׁכ"מ הַמְּגַרֵּשׁ שְׁעֵשָׂה שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה רַק הַמְּסַדֵּר הַמְּקַרָּא לוֹ שְׁכַח וְדִקְלַג וְלֹא אֶמְרֵי וּפִיָּה כְּפִי וְדִיבּוּרָה כְּדִיבּוּרֵי וְגַמְרֵי הַפְּלִי כְּפִי הַמְּבִנְיָא בְּסִדְרֵי גִיטִין שְׁלֵנוּ הֵנָּה לְכַאֲרָה אֶפִּילוּ בְּשִׁאָר מְגַרֵּשׁ שְׁאִינוּ שְׁכ"מ אֵין בְּזֶה בֵּית מִיחּוּשׁ.

מֵאַחַר שְׁאֶמְרֵי הַנְּגִי מִמֶּנָּה אוֹתָהּ כּו' לְהִיּוֹת שְׁלּוּחֵי לְהוֹלִיף גֵּט כּו' וְלִיתֵן כּו' וְתִיָּבֵן שְׁיִגִיעַ כּו' כְּכֹל הָאִמּוֹר בְּסִדְרֵי גֵּט שְׁנֵי סִימֵן כ' שְׁהֵרִי בְּמִשְׁנֵיּוֹת וְגַמְרָא מוּכַח וּמְבִנְיָא בְּכַמְהָ דְּוֹכְתֵי דְבִאוּרֵי תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתֵּי סְגִי הֵינִי בְּפִרְקֵי הַתְּקַבֵּל מִשְׁנָה ה' הָאוּמֵר כְּתִבוּ גֵּט וְתִנּוּ כּו' וְכֹן בְּפ"ק דְּגִיטִין (דף י"ג א' ב') גַּבִּי הָאוּמֵר תִּנּוּ גֵּט זֶה וּבְשִׁאָר דְּוֹכְתֵי טוּבָא.

וְכֹן בְּהוֹלְף לְבַד סְגִי כְּדִאִתָּא ר"פ הַתְּקַבֵּל וְא"כ כ"ש הֵכָא דְאֶמְרֵי לְהוֹלִיף כּו' וְלִיתֵן כּו' וְתִיָּבֵן שְׁיִגִיעַ כּו' וּמִתְרַת לְכָל אָדָם. אֶלְא דְמִצְאָתִי בְּנַחֲלַת שְׁבַעָה בְּסִי"מ זֶהוּא נִוּסַח הַרְשָׁאָה לְשִׁלִּיחַ הַבַּעַל ס"ק י' וּפִיָּה כְּפִי כְּתִב בְּשֵׁם מְהַר"מ מִיְיִנְץ סִי'קִי"ד שְׁעוּבָדָא בָּא לִידוֹ כּו' וְלֹא הֵינָה כְּתוּב בְּהַרְשָׁאָה וּפִיָּה כְּפִי וְהַחֲזִיר אֶת הַשְּׁלִיחַ רִיקָם מִשׁוּם דְּמִשְׁמַע שְׁלֹא עָשָׂהוּ שְׁלִיחַ רַק לְמַעַשׂ לִיתֵן לָהּ הַגֵּט בְּשִׁתִּיקָה וְכַה"ג אֶפִּי אִם הַבַּעַל נִתְּנוּ לָהּ בְּלֹא דִיבּוּר לְאוּ פְלוּם הוּא כְּדִאִתָּא בְּפ"ק דְּקִדּוּשִׁין וְהוּא שְׁמַדְבָּר עֲמָה עַל עֶסְקֵי גִיטָה וְקִדּוּשִׁיהָ עַכ"ל וְנ"ל דְאִם כְּתוּב בְּהַרְשָׁאָה וְדִבּוּרָה כְּדִבּוּרֵי יוֹתֵר טוּב כּו' וּבְהַרְשָׁאָה הַנִּ"ל לֹא הֵינָה כְּתוּב רַק יָדָה כְּפִי וְעֵשִׂיתָהּ כְּעֵשִׂיתָהּ וּמִש"ה הֵינָה פּוֹסְלוֹ עַכ"ל הַנִּ"ש וְכ"כ בְּב"ש סִי' קַמ"א ס"ק מ"א וְז"ל וְכוּתְבִין פִּיָּה כְּפִי וְאִם לֹא כְּתִב הֵכִי לֹא יִתֵּן לוֹ כִּי שְׁמָא הוּא רַק שְׁלִיחַ עַל הַנְּתִיבָה אַע"ג דְּהַשְּׁלִיחַ נְאָמֵן לֹא שְׁעֵשָׂאוּ שְׁלִיחַ מ"מ כָּאן הַכְּתִב מְכַחֵשׁוּ וְעֵינֵן תְּשׁוּ"מ מְהַר"מ מִיְיִנְץ סִי' קִי"ד עַכ"ל וְכ"כ בְּבִאָה"ט שֵׁם ס"ק כ"ה.

מְבִנְיָא מְדַבְּרֵיהֶם דְּמַחְמִירִים אֶפִּי רַק מַחְמַת שְׁבַעָה הַרְשָׁאָה חֲסֵר תִּיבַת פִּיָּה כְּפִי אֶף שְׁהַשְּׁלִיחַ אוֹמֵר שְׁבַעָה מִיְיִנְץ הַשְּׁלִיחַ אוֹמֵר לוֹ וּפִיָּה כְּפִי וְאִם פִּן לְדַבְּרֵיהֶם כ"ש וְק"ו

דבנדון זה שבשעת מינוי השליחות שכח המסדר ולא אמר הבעל ופיה כפי כו' דישי להקמיר יותר.

אמנם בט"ז סי' קמ"א ס"ק י"ז חלק על תשו' מהר"מ מינץ ונ"ל דכמה שאומר הולך גט זה לאשתי כו' סגי והשליח יאמר מעצמו דבריו להאשה שהוא השליח מבעלה דנדאי בלשון תן גט זה לאשתי נכלל זה דהיינו שיתן אותו לה פדינו של שליח והאי לישנא דפיה כפי אינו הכרח כלל אלא לרנוקא דמילתא כו' עכ"ל ונהגם שמה שחלק בפ"י על מהר"מ מינץ היינו רק בשהדילוג הני תיבות הוא בההרשאה מ"מ מדבריו מוכן דה"ה כשגם בשעת מינוי השליחות שכח הני תיבות כנ"ד מאחר דאינם רק לרנוקא דמילתא ולדברי מהר"מ מינץ והב"ש והנ"ש צריף לומר דאע"ג דבנדאי אמת כמ"ש הט"ז דבש"ס מבואר דבתן גט זה לאשתי לבד סגי היינו פי לא נחית לפרושי ע"כ בכלל הנתינה הוי ג"כ שיאמר לה בשעת נתינה ה"ז גיטף כו' משא"כ פאשר נחית לפרושי ותהא ידף פדי ועשייתף פעשייתי ועכ"ז דילג ופיה כפי וגם דבורף דבורי א"כ מיגרע גרע די"ל שלא עשהו שליח רק ליתן בשתיקה ומ"מ לכאורה מנלן להקמיר כן ונהרי גדולה מזו אמרינו בפרק התקבל (דף ס"ב ע"ב) דאם אירע איזה פיסול בהגט כותבין גט אחר ונותנין אפילו מאה פעמים משום מי קאמר להו כתובו חספא והבו לה דבנדאי נתפנין שיהא גט פאשר ולא יהיה בו שום פיסול אפי' פסול דרבנן.

וכמבואר בב"י רס"י קכ"ב וכמ"כ הקא שהוסיף לומר בפירוש ומיז שיגיע גט זה מיזד לידה תהיה מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם. הרי אמר בפירוש שתהיה מגורשת כו' ואנו נאמר ונבדה שנתפנין שיהיה הגט חספא אף לכאורה יש להשיב גם ע"ז מטעם הנ"ל דכ"ז פשאמר רק תן גט זה לאשתי דנדאי הפ"י שיהיה הנתינה פדת משא"כ פדנחית לפרושי ופרט אחד לא פירש י"ל שפא גרע טפי דכה"ג איתא בספר גט פשוט סי' ק"כ ס"ק כ"ד דאע"ג דבאומר לשלשה תנו גט זה לאשתי יכולים ג"כ לכתוב ולחתום ואפ"י לשנים הדין כן (רק למ"ד חתם סופר ועד פסול הוא פסול בשנים משום חס"ו) וכדאיתא במשנה ס"פ התקבל והיינו משום דבכלל תנו לבד הוי ג"כ הכתיבה והחתימה מ"מ אם אמר כתבו ותנו ולא אמר חתמו מיגרע גרע ואין יכולים לחתום ע"ש וכ"ז הב"י וא"כ עכצ"ל משום דנחית לפרושי ואמר כתבו וגרע תיבת חתמו גרע טפי מאם לא נחית לפרושי ואמר תנו לבד וכו' עד"ז י"ל בטעמיה דמהר"מ מינץ והנ"ש גבי דילג פיה כפי ודבורף דבורי פנ"ל אף באמת הפר"ח שם סי' ק"כ ס"ק י"ח האריף בדין זה והעלה דאם אמר כתבו ותנו מצי שפיר למיכתב ולמיחתם וליתן גט לאשתו ודלא כב"י והב"ח.

וע"ש שהביא הסברא הנ"ל לחלק בין לא נחית לפרושי כו' ועכ"ז העלה דאין לחלק וכן משמע דעת הב"ש סי' ק"כ ס"ק י"א. והבית מאיר שם מסכים ג"כ דבאומר כתבו ותנו רשאים לחתום מק"ו דתנו לחוד כו' והיינו כיון שגומר שיתנוהו ולא יתזירוהו לידו נדאי פוננתו בכתבו כל הצורך ע"פ הנהוג כו' רק בכתבו לבד בלא תנו ס"ל דאין החתימה בכלל וא"כ מכ"ז נשמע לנ"ד דאע"פ שדילג פיה כפי כו' מאחר שאמר ליתן לידה כו' ותירף שיגיע גט זה לידה כו' תהיה מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם נדאי פוננתו שיתן לה לא בשתיקה כ"א פנהוג שיאמר לה ה"ז גיטף כו' כמו דשם הוי חתימה בכלל אף שלא הזכיר אותה כלל ואפ"י להג"פ יש לחלק דשאני חתימה שהוא ענין בפ"ע לגמרי

וגם משום דאפשר בלא עידי חתימה דעידי מסירה פרתה לכן פשנחית לפרושי ודילג
החתימה לגמרי י"ל שלא עשאון שלוחים ע"ז פלל משא"כ הכא שהוא רק ענגן שליחות
הולכה.

י"ל דמודה הג"פ דכיון שפי' שיהיה שלוחו להולכה ושיוליה ויתן כו' וכ"ש שגמר ותיקף
שיגיע גט זה לידה תהא מגורשת כו'. ודאי מורים הדברים באין ספק שנתכונן שיתן לה
פדיון באמירה ולא בשתיקה עד שתהיה מותרת לכל אדם וכ"ש בנד"ז שהי' גט שכ"מ
מסופן דאפי' באומר כתבו ולא אומר תנו סגי א"כ אע"ג דנחית לפרושי אין להחמיר בו
כ"כ ועוד נ' דהא באמת גבי גט א"צ שיפרש הא גיטף רק משום שיהא הוכחה בדבריו
או במעשיו שנותן לה גט זה לגרושין עיין חי' הריטב"א פ"ק דקדושין (ד"ו) דלא דמי
לקדושין וע' תוי"ט פ"ד דמעשה שני מ"ז דלכן להרמב"ם פ"א דה"ג דין י"א אפילו נתן
לה בשתיקה לגמרי אינו רק פסול מדרבנן וכ"כ בש"ע רס"י קל"ו וע' ב"ש שם מזה
שהביא מחלוקת הפוסקים בזה וע' בבית מאיר שם ובחי' רשב"א פ"ק דקדושין (דף ו')
משמע דהני פיסול דאורייתא ומ"מ בנד"ז יש הוכחה טובא מהבעל דנותן לשליח לגרושין
ממש א"כ אף שלא צינהו בפ"י שיאמר ה"ז גיטף מ"מ ודאי שלא צינהו שיאלם פיו
מלספר הדברים שאמר לו הבעל הולך כו' וא"כ לא גרע שליח זה מעסוקין באותו ענגן
ונתן לה גיטף דדיו ועוד דאל"כ איך שליח עושה שליח הא קי"ל מילי לא מימסרי
לשליח וא"כ נהי שעל נתינת הגט יוכל לעשות שליח שני מ"מ על אמירת ה"ז גיטף איך
יעשה שליח שני הא מילי נינהו א"ו מטעם הנ"ל דאין צריף ע"ז שליחות ממש מאחר
דאפילו עסוקין בא"ע סגי.

מיהו זה יש לדחות דשליח קדושין עושה שליח אע"ג דמעכב האמירה ממש. ומיהו בתוס'
רי"ד ר"פ האיש מקדש ס"ל דאינו עושה שליח מה"ט ועוי"ל דהתם נמי היינו מה"ט
דכיון שבפעסוקין בא"ע סגי בשתיקה ממש ועוד דהא שליח עושה שליח אף שלא פירש
לו פלל שיעשה שליח מ"מ כיון דנעשה שליח חשוב כמותו גם להיות עושה שליח עם
שהוא דבר חדש כ"ש הכא שנעשה כמותו שיוכל לדבר ה"ז גיטף ועכ"פ שיפרש הדברים
שא"ל הבעל הולך גט כו' ואין לומר דמדלא אומר ופיה כפי קפיד שיתן דוקא בשתיקה.

דזה אינו דמוכח פירק פל הגט (דף כ"ט ע"א) דלא תלינן בקפידא רק כשפירש בהדיא
כמו את הולך וכמו שקיל מינה חפץ וקדר כו' משא"כ באומר הב כו' ושקול כו' ע'
תוספות שם. ועם היות שי"ח ע"ז כהובא בב"ש סי' קמ"א סעי' נ"א ס"ק ס"ו התם ה"ט
שהזכיר לקחת החפץ משא"כ הכא דאין זה רק חסרון דבור ומוכח טובא שלא דילג זה
מפני קפידא שהרי רק המסדר דילג זה מפני המהירות וע' בגיטין (דף ס"ב ב') ור' חגיגה
כו' וע' בסי' קכ"ו סכ"ב דגם גבי הני דקדוקי שבגמ' בהמגרש אם אין הבעל מערער י"א
דאין לחוש וכ"ש הכא ועוד דבפרק חז"ה (דף ל"ט ע"א) אע"ג דאמר לא תימרו ליה
אמרינו לדידיה לא תימרו לאחריני תימרו.

אא"כ אומר לא תפיקו שותא והאיך פאן נימר דמסתמא קפיד שיעשה א"ע כאלם לא
יפתח פיו ואע"ג דאיסורא מממונא לא ילפינן מ"מ היינו אילו גילה דעתו שלא יאמר כו'
משא"כ הכא דאדרבה נתן הגט בכל פה וע' בפרק ט' דב"ב (דף קנ"א) דאף היכא

שיש לחוש שמה לא גמר כו' מהני מיפה את פחו ופרשב"ם דלישנא יתירא ליפות את פחו הוא.

וא"כ ה"נ דהוסיף לומר ומידשיגיע גט זה לידה תהא מגורשת כו' זהו ודאי יפוי פח. ומבטל הקשש דחסרון ופיה כפי כו' ועוד דבנזיר רפ"ד גבי הרניני נזיר ושמע חבירו ואמר פי כפיו אינו נזיר אא"כ אמר פי כפיו מיין אלמא סתם פי כפיו אינו מוכח דמיין קאמר אף שאמר פן מיד לאמירת חבירו הרניני נזיר א"כ כ"ש הקא סתם פי כפיו אינו במשמע דקאי על שיאמר השליח ה"ז גיטף כו' עד שנפסול כשלא אמר ופיה כפי א"ו דמשאר דיבורי הבעל מוכן שימתו הגט פדין באמירת הרי זה גיטף: סימן רעג שכ"מ המגרש שבאו אצלו הסופר והעדים והמסדרים ושליח הולכה ומינה השליח הולכה בטרום שמינה הסופר והעדים ואמר הלשון הנזכר בסדר הגט שני סעיף ד' רק שהוסיף להוליה גט שיכתוב הסופר פב"פ ויחתמו העדים פב"פ ופב"פ לאשתי פב"פ כו' והסופר והעדים עמדו שם ושמעו כ"ז ויש מי שרצה לפקפק בזה ע"פ סוגיא דנזיר (דף י"ב ב') דבמילתא דלא מצי עביד השתא לא משוי שליח וא"כ איך יוכל לעשות שליח על ההולכה בטרום שמינה מי שיכתוב ויחתום כו': א גרסינן בב"מ פרק השואל (דצ"ו ע"א) שליח פלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן כו' וע"ש בתוספות ד"ה שליח דטעמא דר' יאשיה כו' א"נ משום דלשון בעליו ואישה משמע ליה הוא דוקא ולא שלוחו עכ"ל ועיין בטוש"ע ח"מ סי' ככ"ו ס"כ בענין מעמד שלשתן ע"י שליח.

דמסוגיא זו יש ראיה לשם. וכ' האלפס פ"ב רבי יאשיה וכן לענין נדרים נמי אינו מופרין והרא"ש שם סי' ב' פתב ולא הבנתי דבריו כו' ועיין ברמזים שם דפליגי הרא"ש והרי"ף ודלא פהדרישיה סי' שמ"ו ס"ט ובנ"י פתב דר"ח פסק כר' יאשיה משום דקראי דייקי פנותיה כו' וכתב הרנב"ר כו' וגבי נדרים לא מצי מיפר ע"י שליח דבשל תורה הלא אחר המחמיר וכ"פ הרמב"ן ז"ל ל בה' נדרים שלו והנה בספר תבואת שמש על הרמב"ם הביא בשם רב מקראטשין שהקשה על זה מסוגיא דפ"ב דנזיר (דף י"ב ע"ב) דאמרינן קס"ד פי אמר רבי יאשיה אליבא דרבנן כו' ודלמא אליבא דר' אליעזר כו' ע"ש ודעת הפוסקים שם פהאי ודלמא אבל לרבנן אין שייך פלוגתא דרבי יאשיה ור' יונתן ע"ש בתוספות סע"א ובהרי"ף והרא"ש פרק האיש מקדש אמתינתו דהאומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פלוגתא במקום פלוני ובטוש"ע אה"ע סי' ל"ה סי"א.

וכיון דקיי"ל פרבנן נגד רבי אליעזר והם לא דרשי פלל אישה יפירונו למעוטי שליח אפי' לר' יאשיה מאחר דלדידהו בלא"ה לא שייך ענין זה פלל מטעם הנז' בגמ' דנזיר שם א"כ איך פסקו הרי"ף ורמב"ם כר' יאשיה לענין שאילה בבבועלים וגם לענין נדרים ובשלמא להפוסקים כר' יונתן אתי שפיר דגילויא מילתא הוא ומדרבי אליעזר נשמע לרבנן משא"כ לרבי יאשיה דמחדש שאין שלוחו פמותו ומגלן זה פיון דלרבנן לית להו הך דרשא ולכן מזה הוכיח דמש"ש בנזיר ודלמא אליבא דרבי אליעזר דיחוייא הוא אבל באמת ר' יאשיה ור"י פליגי אליבא דרבנן ועפ"ז קנים סברת מהרי"ט בתשו' חח"מ סס"י כ"ג דמ"ש בנזיר שם לא משוי אינש שליח אלא במילתא דמצי עביד השתא במילתא דלא מצי עביד ל' השתא לא משוי שליח היינו דמסתמא לא אסיק אדעתיה ולא שוניה שליח אבל אי פריש פריש כו' וכ' מהרי"ט וא"ת והא אמרינן בפ"ק דקדושין (דף כ"ג

ע"ב) הַגִּי פְּהַגִּי שְׁלוּחֵי דְרַחֲמָנָא נִינְהוּ דְּאִי ס"ד שְׁלוּחֵי דִּינָן מִי אִיכָא מִינֵי דְאַנָּן לֹא עֲבָדִינוּ וְשְׁלִיחַ מְצִי עֲבִיד וִי"ל דְּהֵתָם לֹא מְצִי לְמַעַבְדַּ לְגַמְרֵי קְאָמַר אַבְל הֵכָא לְכִי שְׁלִיחַ מְצִי לְמַעַבְדַּ אִיהוּ נְמִי מְצִי עֲבִיד כּו' עכ"ד הָרַב הַגָּו"ל.

וְלִכְאוּרָה מִשְׁמַע פֶּן ג"כ מְסוּגֵיָא דְנִדְרִים פֶּרְק נַעֲרָה (דָּף ע"ב סע"ב) ת"ש הָאוּמַר לְאַפּוֹטְרוּפּוּס כּו' דְּאִי ס"ד דְּפִלְוִגְתָּתָם הוּא רַק אֲלִיבָא דְר' אֲלִיעֶזֶר לְבַד א"כ הָרִי כְּבַר דְּחָה שָׁם רְאִיָּה פְּזוּ שֶׁהִבִּיא מַר' אֲלִיעֶזֶר דְּמִינֵי דְאָמַר לְכִי שְׁמַעְנָא כּו' דְלִמָּא מְטַרְיִדְנָא כּו' א"כ פְּשִׁיטָא דְגַם פֶּאן יוּכַל לְדַחֲוֹת פֶּן מִמֶּשׁ דְּהִינּוּ הֵךְ אֲלָא מְזָה מִשְׁמַע דְּפִלּוּגְתָּא דְר' יֵאֲשִׁיָּה וּר"י הוּא עֲנִין בַּפ"ע וְאָפִי לְרַבְּנָן לְכִן הִבִּיא רְאִיָּה מְזָה וְדַחֲוִי דְגַם הֵם מִינֵי בַכּה"ג דְאָמַר לְכִי שְׁמַעְנָא כּו'.

וְאִין לּוֹמַר דְאֲדַרְבָּה מְדַבְּרֵי הָר"ן שָׁם מְוַכְרַח דְּפִלּוּגְתָּא דְר' יֵאֲשִׁיָּה וּר"י הִיא דְּוָקָא אֲלִיבָא דְר"א מְשׁוּם דַּא"ל"כ אֲלָא דְפִלְיָגִי גַם אֲלִיבָא דְרַבְּנָן א"כ יִשְׁאַר קְוִשְׁיָתָהּ הָר"ן לְעוֹלָם אִימָא לָךְ דְּבַעֲי שְׁמִיעָה וְשִׁאנֵי הֵכָא דְאִיכָא שְׁמִיעָה דְאַפּוֹטְרוּפּוּס וְתִירוּצוֹ לֹא יַעֲלָה לְרַבְּנָן אֲדָּ בְּאֲמַת אִין דְּבָרֵי הָר"ן מְוַכְרַחִים פֶּלֶל דִּי"ל כַּמ"ש הָרָא"ש בְּפִירוּשׁוֹ שָׁם דְשְׁמִיעַת הָאַפּוֹטְרוּפּוּס אִינְהָ כְּשְׁמִיעַת הַבַּעַל וְאֵע"פ שֶׁעֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ לְהַפֵּר דְּבַמִּידֵי דְמַמְלִיא לֹא שִׁינְיָה מִינֵי שְׁלִיחֹת וּכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידוּשֵׁי שָׁם בְּשֵׁם הַתּוֹסְפּוֹת בְּשֵׁם הַקּוֹנְטְרַס וּמִשְׁמַע בּוּ דְאֲתִיָּא גַם לְרַבְּנָן רַק בְּשֵׁם ר' יוֹסֵף פִּי דְאֲתִיָּא לְר' אֲלִיעֶזֶר וּכַמ"ש הָרָא"ש: וְהִנֵּה הַתְּבוּאָת שְׁמֶשׁ דְּחָה רְאִיָּה זֹו שֶׁל הָרַב מְקַרְאָטְשִׁין עַפְמ"ש הָרָא"ש בְּפִסְקֵי בְּנִדְרִים שָׁם ס' ז' דְּפִלּוּגְתָּא דְר' יֵאֲשִׁיָּה וּר"י שְׁיִיכִי אֲלִיבָא דְרַבְּנָן בְּנִדְרִים שְׁנִדְרָה כְּבַר דְר' יֵאֲשִׁיָּה קְאָמַר דְלֹא מְצִי מְשׁוּי שְׁלִיחַ לְהַפֵּר דְקִרְא קְדָרִישׁ אִישָׁה יְקִימְנוּ וְאִישָׁה יְפִירְנוּ כּו' וּכ"כ הַלַּח"מ פִּי"ג מַה' נְדָרִים ה"ט גַּבִּי עֲשֵׂה שְׁלִיחַ לְהַפֵּר כּו' וְעַפ"ז תִּירָץ הַלַּח"מ פ"ב מַה' שְׁאֵלָה וּפְקָדוֹן דִּין ה' דְשִׁפִּיר מִיִּתֵי רְאִיָּה הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם לְעַנְיָן שְׁאֵלָה בְּבַעֲלִים מְקָרָא דְר' יֵאֲשִׁיָּה פִינָן דְר' יֵאֲשִׁיָּה מִינֵי גַם לְרַבְּנָן לְעַנְיָן נְדָרִים שְׁנִדְרָה כְּבַר אֲלָא שֶׁהַתְּבַש"מ שָׁם הִבִּיא בְּשֵׁם הָאוֹרַח מִיִּשׁוּר בְּנִזִּיר שָׁם שֶׁהַקְּשָׁה עַל הָרָא"ש דְּאִי אִיתָא דְר' יֵאֲשִׁיָּה מִינֵי ג"כ בְּנִדְרִים שְׁנִדְרָה כְּבַר מֵאִי מִיִּתֵי הַש"ס בְּנִזִּיר שָׁם רְאִיָּה מִינֵיָּה דְלִמָּא מַש"ה נִקְטַ קְרָא דְאִישָׁה יְפִירְנוּ וְלֹא דִי לֹו בְּטַעַם דְּבַמְקִלְתָּא דְלֹא מְצִי עֲבִיד הַשְׁתָּא לֹא מְצִי מְשׁוּי שְׁלִיחַ מְשׁוּם דְקָאִי גַם אֲנִדְרִים שְׁנִדְרָה וְהַתְּבַש"מ הַסְפִּים שְׁזָהוּ קְוִשְׁיָא גְדוּלָּה.

וּלְפַע"ד אִין זֶה קְוִשְׁיָא כ"כ פִּי הַש"ס שָׁם שִׁפִּיר מִיִּתֵי רְאִיָּה מְשׁוּם דְקַס"ד דְּפִלְוִגְתָּתָם בְּנִדְרִים שְׁעִתִּידָה לִידְוֹר הִיא ג"כ אֲלִיבָא דְרַבְּנָן וּמ"ש וְדִלְמָא כַּר"א הִינּוּ פְּלוּגְתָּא זֹו אַבְל נְדָאִי דַנְפ"מ גַם לְרַבְּנָן בְּנִדְרִים שְׁנִדְרָה כְּבַר וְע' בַּפ"ק דְּנִדְרִים (דָּף ח' ע"ב) גַּבִּי בַעַל מַהוּ שְׁיַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ בְּהָר"ן שָׁם.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ רְאִיָּה לְמַהֲרִי"ט מַמ"ש בַּגְמ' פ"ה דִּיבְמוֹת (דָּף נ"ב רע"ב) וְלֵאשָׁה בְּעֵלְמָא אִינוּ גַט מְפִנֵי שְׁאִין בִּידוֹ לְגַרְשָׁה וּפְרַש"י הוּאִיל כְּשֶׁנִּכְתַּב לֹא הִנֵּה רְאוּי לְגַרוּשִׁין וּכ"כ הַרְמַב"ם פ"ג מַה"ג ה"ו מְפִנֵי שְׁלֵא הִיָּתָה בֵּת גְּרוּשִׁין כְּשֶׁנִּכְתַּב גַּט זֶה מִשְׁמַע דְאִם אָמַר לְסוּפֵר שְׁיִכְתּוּב גַּט זֶה לְאַחַר שְׁיִשְׁאַנְהָ וְכִן עֲשֵׂה הָנִי גַט וְאֵע"פ שֶׁאָמַר לוֹ בְּשַׁעֲהָ שְׁאִין בִּידוֹ לְגַרְשָׁה וְכִן הוֹכִיחַ מְכָאן בְּבֵית מֵאִיר ס' קל"ב וְגַם בַּמַּל"מ פ"ו מַה"ג ה"ג ד"ה וְדַע כ' סְבָרָא זֹו דְשִׁאנֵי הֵתָם דְנִכְתַּב וְנִחַתָּם הַגַּט קוֹדֵם שְׁיִשְׁאַנְהָ אֲלָא שֶׁאֲח"כ כ' דְאִין לְחַלֵּק וְע"ז כ' הַבֵּית מֵאִיר שְׁאִין דְּבָרֵי מְוַכְרַחִים.

אָלאַ שכ' הטעם משום שי"ל דא"צ שליחות לכתובה וזהו דוחק אלא י"ל הטעם כמ"ש מהרי"ט וקרב הג"ל וכ"מ בסימני סה"ת סי' פ"ג וז"ל ואע"ג דאמרין בפרק הרניני גזיר כו' דמילתא דלא מצי עביד אינש לא משוי שליח י"ל דה"ק לא דעתא דאינש לשווי שליח לקדש אשת איש לאחר גירושיה ואפילו גירשה לא מצי משוי שליח שאני התם דאין בידו לגרש אשת חבירו עכ"ל ונראה שזהו שני תירוצים ולתירוץ ראשון הענין כמ"ש מהרי"ט דלא אסיק אדעתיה לשווי שליח אכל אי פריש פריש ולכאורה כ"ד היש"ש והב"ח וסיעתם שהעלו להשליש גט אשה שנשתטת ולא חששו להא דמילתא דלא מצי עביד כו' דמשמע ודאי דס"ל כשטת מהרי"ט ותירוץ קמא דסה"ת: ואמנם הבית מאיר סי' קי"ט ס"ו פתב לנישב שטתם בענין אחר והעיר מסוגיא דפרק קמא דקדושין (דכ"ג ע"ב) דעבד אע"ג דאיהו לא מקבל גיטתיה שליח מצי משוי משום דשייך בתורת גיטין כו' וא"כ גם בנדון שלנו י"ל פיון עכ"פ כיד הבעל לכתוב גט בעצמו להאשה ע"י הדחק פגון שיכתוב פתב משטא שנים או ג' שורות אני פלוני בן פלוני מגרש כו' דכשר בשעת הדחק א"כ מצי משוי שליח על גט שיכתוב הסופר פלוני אף את"ל שזהו אין בידו פיון שעכ"פ יכול לכתוב לה גט א"כ עדיף מדין עבד הג"ל דרק שייך בתורת גיטין כו' עיין פרק גט פשוט (דף קע"ב ב') אם פתוב בו גרשתיה היום פשר ועיין פ"ט דב"ק (דף ק"י ע"א) בענין ע"י הדחק כו'.

ועיין בספר בני אהובה פ"ט מה"א: ולכאורה קצת ראי' ממ"ש ספ"ז דגיטין (דף ע"ו ב') אם לא באתי מכאן ועד יב"ח פתבו ותנו גט כו' וקרי לא נעשו שלוחים כ"א על אחר יב"ח אשר אז י"ל שאין בידו ליתן לה הגט וא"כ איך מצי משוי שליח ע"ז אלא צ"ל משום שעכ"פ יוכל ליתן עתה ע"כ יכול לעשות שליח גם אלאחר שנה אף שאז אין בידו כו': ב ועוי"ל שגם פתיבת הסופר נחתימת העדים נקרא בידו ממש דכה"ג פתב בסה"ת דלעיל שם שאני התם דאין בידו לגרש אשת חבירו אכל ביד האשה לעשות עיסה מן הקמח או לומר לאחר לעשות כו' עכ"ל הרי דמה שיוכל לומר לאחר לעשות נקרא בידו.

וצריך להבין דבקדושין (דף ס"ב רע"ב) אמרין מי יימר דמנדקקי ליה הגני תלתא ויש לחלק דסה"ת מיירי בענין שרגילות הוא שאותו אחר יעשה לה כגון שכנינתה או שכירה ולקיטה בכה"ג נקרא בידו ממש ולא דמי לההיא דקדושין דשפיר י"ל מי יימר שפדבר גדול כזה י"ל שלא ירצו לקבל על עצמן להנדקק משא"כ בנדון דסה"ת וכ"ש וק"ו בנדון זה שפבר בא הסופר מעירו לעירו של השכ"מ המגרש רק בשביל זה לכתוב הגט וכן הע"ח והם אתו עמו עם המסדרים וגם מקבלים שקר ע"ז מלבד המצוה א"כ אין בזה שום ספק שפנדאי יכתבו ויחתמו וא"כ ה"ל לענין שיוכל למנות שליח על הנתינה אף קודם שמינה הסופר והעדים כמו דבר שפנדו ממש ועוד נראה דגם להתוס' דנזיר וסיעתם דבמילתא דלא מצי עביד השתא לא מצי משוי שליח זהו בענין שפנדאי לא יוכל לעשותו כגון שהיא לקדש אשת חבירו שהרי אין בידו לגרש אשת חבירו וגם אין הדבר עומד לכך אכל אם יש בידו קצת תחבולה לזה וכ"ש אם קצת הדבר עומד לכך נראה לכאורה דלכ"ע מצי עביד שליח דאל"כ איך האשה עושה שליח לקבלה לקבל לה גיטה מבעלה הרי אין בידה להכריח שבעלה יתן לה גט דברצונו לבד תליא וכן איך האיש עושה שליח לקדש לו אשה פלונית במשנה רפ"ג דקדושין שפא לא תרצה לקבל הקדושין ואי ס"ד דלא מצי משוי שליח אלא על דבר שיש בידו ממש לעשותו הרי בכל זה אין זה בידו

פָּלַל וְאֵעֶפֶ"כ מְצִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ עַל הַסֹּפֵק שֶׁאִם תִּתְרַצֶּה לְהַתְקַדֵּשׁ לוֹ הַגּוֹי קְדוּשֵׁינָן וְאִין לֹא מֵר דְּהֵינָנוּ דְּנִקְא בְּשִׁקְדָמוּ שְׂדוּכִין דְּכ"ז אִינוּ מְעַכְבּ פָּלַל א"ו עַכְצ"ל דְּאַף שְׁתּוּלָה בְּרַצּוֹן אַחֲרִים יוּכַל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ עַל הַדְּבָר וְלֹא דְמִי לְהֵיבָא דְנִזְיָר דְּהִכָּא גַבֵּי לְקַדֵּשׁ פְּנוּיָה שְׁפִיר עוֹמֵד הַדְּבָר לְכַף שְׁפָל פְּנוּיָה מְסַתְמָא תִּתְקַדֵּשׁ א"כ אֶפְשָׁר שְׁתִּתְקַדֵּשׁ לוֹ וְכֵן גַבֵּי שְׁלִיחַ לְקַבֵּל הַגָּט אֶפְשָׁר הוּא שְׂיִתֵּן לָהּ הַגָּט.

אָבֵל הֵיבָא דְנִזְיָר שְׁעֵתָה א"א לוֹ לְקַדֵּשׁהּ בְּשׁוּם אֲנָפִין אֶפְיָלוּ אִם הִיא הִיָּתָה רוּצָה וְלֹא יוּכַל לְקַדֵּשׁהּ אֲלֵא אַחַר שְׂיִתְחַדֵּשׁ מַעֲשֵׂה גְדוּל וְחֻדֵּשׁ שְׂיִגְרָשָׁה בַּעֲלָה בְכַה"ג לֹא מְצִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ וְנָה דְנִקְא הוּא הַנֵּק' מִיְלִתָּא דְלֹא מְצִי עֶבֶד וּא"כ בְּנִד"ז אֵף אִם רַק אֶפְשָׁר שְׁהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים יִכְתְּבוּ וְיִתְחַמּוּ יוּכַל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ הוּלְכָה לְהוֹלִיף גָּט זֶה אִם יִכְתְּבוּ וְיִתְחַמּוּ דְמֵאֵי שְׂנָא מִמָּה שְׁהֵאֲשָׁה תַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּלָהּ בְּאִם יִרְצָה הַבַּעַל לְצוּוֹת לְכַתּוּב וְלִתְחַנּוּם וְלִתְחַנּוּם לְשִׁלּוּחָהּ זֶה וְכ"ש הִכָּא בְנִד"ז שְׂאִין זֶה אֶפְשָׁר לְבַד כ"א פְּכָר בָּאוּ בְּשִׁבִיל זֶה וּמְצַפִּים וְעוֹמְדִים לְצִיּוּי הַשַּׁכ"מ לְכַתּוּב וְלִתְחַנּוּם וְאִין לְחַלֵּק מְשׁוּם דְּהִתָּם תּוּלָה בְּרַצּוֹן מִי שְׂנִשְׁתַּלַּח אֲצִלוּ מִשָּׂא"כ הִכָּא דְתּוּלָה בְּיַד הַסּוֹפֵר דְמֵאֵי נַפ"מ גַּם מְצִינוּ בְּמִשְׁנָה (דָּף ס"ה) דְּהֵאֲשָׁה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל לָהּ גִּיטָה בְּמָקוֹם פְּלוּנֵי דְנִקְא וְסַתְמָא שְׂנִינוּ אֶפְיָלוּ רַחוּק מְמָקוֹם הַבַּעַל נְהָרִי מְחַנּוֹסֵר מַעֲשֵׂה גְדוּל כו': עוֹד י"ל שְׂבַמִּינוּי זֶה דְשְׁלִיחַ הוּלְכָה נִכְלָל ג"כ מִיַּצְוֵי הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים כִּינּוּן שְׂאֵמֵר הַגָּט שְׂיִכְתּוּב הַסּוֹפֵר פב"פ וְיִתְחַמּוּ הַעֲדִים פב"פ וּפב"פ וְהֵם בָּאוּ שָׁם בְּשִׁבִיל זֶה וְשְׂמַעוּ קוּלוֹ הַנָּ"ל וְאֵע"פ שְׂלֵא אָמַר הַדְּבָר לְהֵם כ"א לְשִׁלּוּחָהּ.

הֵנָּה לַפ"ד הַמְרַדְכֵי ס"פ מִי שֶׁהִי נְשׁוּי דְבַגְלִינָא דְעֵתָא דְנִיחָא לִיהּ חֲשִׁיב שְׁלּוּחוֹ הַרִי אִין לָהּ גִּילּוּי דְעַת גְדוּל מְזָה וְאֵע"ג שְׂאִין דְבָרֵינוּ מְסַפְּמִים פָּלַל וְגַם לְכַאוּרָה הָא אֲמַרִינָן גִּילּוּיָא דְעֵתָא בְּגִיטָא לֹא מִיְלִתָּא הִיא אֵע"ג דְיֵשׁ לְחַלֵּק עֵינֵין תְּשׁוּ' ב"ח הַחֲדָשׁוֹת ס' צ' וּבְמַכְמ"א שְׁעַר זַיִן ס' ה' מ"מ הִכָּא י"ל דְעֵדִיף מְגִילּוּיָא דְעֵתָא שְׁהָרִי אָמַר בְּפִי שְׂיִכְתּוּב וְאֶפְשָׁר לְדַמּוּתוֹ לְהָא דְתַנּוּן ספ"ו דְגִיטִין (דָּף ס"ו א') פֶּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוּלֵי יִכְתּוּב כו' וְעֵינֵין ב"ש ס' קמ"א ס"ק כ"ז דְלַחַד תִּירוּצָא בְּתוֹסְפוֹת שָׁם אֶפְיָלוּ אָמַר פֶּל הַרוּצָה לְכַתּוּב כו' וְלְכַאוּרָה כ"ש הִכָּא דְיִיחַד סוֹפֵר פב"פ: וְאֶפְשָׁר לְחַלֵּק מְשׁוּם הִתָּם הַדְּבָר וְהַצִּיּוּי לְכָל הַרוּצָה אוֹ לְהַשּׁוֹמֵעַ מִשָּׂא"כ הִכָּא דְלֹא הִיָּה הַדְּבָר לְהֵם כ"א לְהַשְׁלִיחַ וּמ"מ י"ל דְלֹא גָרַע עַכ"פ מֵאוֹמֵר אֲמָרוּ וְאֵף שְׂלֵא אָמַר לוֹ אָמֹר לְהֵם הַרִי גַם נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר אֲמָרוּ הַגּוֹי כְּאוֹמֵר אֲמָרוּ עֵינֵין ספ"ו דְגִיטִין (דָּף ס"ו ע"ב).

וּבְאוֹמֵר אֲמָרוּ וְהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים שׁוֹמְעִים קוּלוֹ וְשׂבַּפְנֵיהֶם אוֹמֵר הַדְּבָר וְדַאי יֵשׁ לְהַקְל טְפִי מִבְּשָׂאֵר אוֹמֵר אֲמָרוּ עֵינֵין מְזָה בְתִשׁוּ' אֲדָמוּ"ר נ"ע הַמְתַּחֲלֵת הֵנָּה דְעַת רש"ל בִּיש"ש בַּד"ה אָמְנָם כ"ז שְׁפָתָב וְז"ל פֶּשִׁישׁ עוֹד צַד לְהַקְל פְּעוּבָדָא דנ"ד שְׁפָתָב הַגָּט אֲחַד מִהַשּׁוֹמְעִים מִפִּי הַבַּעַל כו' וְא"ל דְלֹא מִיְקָרִי צְנוּאָת הַבַּעַל פְּשִׁילָא יִיחַד הַדְּבָר לְסוֹפֵר זֶה כו' ע"ש וּבְקָמַת הִכָּא עֵדִיף יוֹתֵר רַק צ"ע מְשׁוּם שְׂלֵא אָמַר לְשׁוֹן צִיּוּי כ"א שְׂיִכְתּוּב כו' וְאֵע"פ שְׁפִינִים וְתֵהָא מְגִנְרִשָׁת כו' וְאוּלַי יֵשׁ לְהַעֲיֵר מֵאִמ"ל נִכְתּוּב גָּט לְאִשְׁתָּהּ וְהַרְפִּין בְּרֵאשׁוֹ כו' וּמִמ"ש בְּגַמ' (ד"ע ב') וְרִמְזוּ וְאָמַר כו' וְהַתּוֹס' כ' פְּגוֹן שְׂאֵמֵר לוֹ נִכְתּוּב גָּט כו' דְּהִכֵּי נָמִי מַה שְׂבָאוּ הַמְסַדְרִים וְהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים וְהַשְׁלִיחַ הוּלְכָה ה"ל כְּפִאֲמָרוּ לוֹ נִכְתּוּב גָּט לְאִשְׁתָּהּ בְּשִׁגְמָם שְׂבַבֵּר הַתְּחִילוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ מְזָה.

א"כ כְּשֶׁאָמַר גַּט שְׂיִכְתוּב סוֹפֵר כַּב"פ וְיִחְתְּמוּ עֲדִים כַּב"פ וּפְב"פ ה"ל כְּרָמְזוּ וְאָמַר כְּתָבוּ גַט כּו' אַע"פ שֶׁלֹּא אָמַר אֲלֵיהֶם בְּלִשׁוֹן צִוּוּי מִמֶּשׁ מִיְהוּ יֵשׁ לְחַלֵּק הַתֵּם הַדִּיבּוּר וְהִרְמִז לָהֶם. מִשָּׂא"כ הֵכָא שְׂאֹמֵר לְשִׁלִּיחַ הָגוֹי רַק כְּסוֹפֹר דְּבָרִים דְּלֹא דְמִי לְצִוּוּי כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּיַבְמוֹת פּמ"ח (דָּף ק"ג א').

מִיְהוּ י"ל גַּם סוֹפֹר דְּבָרִים ה"ל הַרְשָׁאָה לְכַתּוּב דְּהָא הָתֵם ג"כ ה"ל מְצַנְה לְכַתְחֵלָה ע"ש וְעוֹד פִּינּוֹן אֲשֶׁה זֹו כְּבָר מִינְה עֲלֵיהָ שְׁלִיחַ הוֹלְכָה וְגַם הִיא בְּמִקּוֹם יָבָם י"ל דְּלִגְרוּשִׁין קִינְמָא לְכוּ גַם ע"י גִּילּוּי דַּעַת כְּזֶה נַעֲשֶׂה הַסּוֹפֵר שְׁלִיחַ דְּהָא רַפ"ק דְּזִבְחִים אָמְרִינּוּ דְּהָא דְסִתְמָא פְסוּל הֵינּוּ מִשּׁוּם דְסִתְמָא אֲשֶׁה לָאו לִגְרוּשִׁין קִינְמָא כּו' מִשָּׂא"כ הֵכָא י"ל דְּלִגְרוּשִׁין קִינְמָא מִטַּעַם הַנ"ל שְׂכָבֵר נִתְמַנְה ש"ה וְהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים עוֹמְדִים כּו' וְנִהֵי דְלֹא נִכְשִׁיר בְּסִתְמָא מ"מ כָּאֵן שְׂהַזְכִּיר שְׂיִכְתוּב כַּב"פ וְיִחְתְּמוּ כַּב"פ י"ל דְּמִהֲנִי וְאִף שְׂבִנְדָאִי לֹא נִסְמָךְ לִגְרֵשׁ בְּגַט כְּזֶה מ"מ כָּאֵן לַעֲנִן חֲשֵׁשׁ דְּמִינּוּי ש"ה מְקוֹדֵם דְּבַלֵּא"ה חֲשֵׁשׁא בְּעֵלְמָא הוּא יֵשׁ לְצַרְף גַּם סְנִיף כְּזֶה וְעוֹד יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה מַמ"ש בְּמִשְׁנֵה (ס"ו א') כֹּל הַשּׁוֹמֵעַ כּו' וְהָרִי יָכוֹל לְהִיּוֹת דְשְׁלִיחַ הַנְּתִינָה יְהִי אִישׁ אַחֵר שֶׁלֹּא מִי שְׂיִכְתוּב וְיִחְתּוּם א"כ אִיךָ יַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ בְּטָרָם שְׂיֵשׁ שְׁלִיחַ עַל הַכּו"ח וְאִין לּוֹמֵר דְּבִקְאָתָא צ"ל הַשְׁלִיחַ הוֹלְכָה אַחַד מִן הַכּוֹתְבִים כְּדִי שְׂיִקְבֵּל שְׁלִיחוֹת הַנְּתִינָה אַחֵר שְׂקִיבֵל שְׁלִיחוֹת הַכּו"ח דַּכ"ז דוֹחֵק וְנ"ל הַמְּחַנְה אֲפָרִים פ"ג מַה' גִּירוּשִׁין אָמְנָם מְצִאֲתִי רְאִיָּה לְדִין זֶה מִמְּתַנִּיתוּ דְּהָאֹמֵר כְּתָבוּ גַט וְתַנּוּ לְאֲשֶׁתִי שְׂכּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין וְהָא בְּעֵינֵי שְׁלִיחוֹת לְנִתְנָה וְהַשְׁתָּא לֹא מְצִי עֵבִיד דַּעֲדִינּוּ לֹא נִכְתַּב הַגַּט וְע"כ ה"ט פִּינּוֹן דְּכִידּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ קָרוּי דְּשַׁב"ל עַכ"ל וְלִכְאוּרָה י"ל כְּפִינּוֹתוֹ מִשּׁוּם דְּכִידּוֹ הַשְׁלִיחַ לַעֲשׂוֹתוֹ הֵינּוּ לְכַתּוּב וְלִחְתּוּם אִף ז"א דְּמֵאִי מִהֲנִי הָא בְּעֵינֵי דְאִיְהוּ הֵינּוּ הַמְּשַׁלַּח יְהִי מְצִי עֵבִיד אֲלֵא כְּפִינּוֹתוֹ פִּינּוֹן שְׂבִיד הַבַּעַל לְכַתּוּב לְכוּ יָכוֹל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ הַנְּתִינָה גַם מְקוֹדֵם שְׂנִכְתַּב וְה"ה מְקוֹדֵם שְׂצַנְה לְכַתּוּב דְּאִף שְׂשֵׁם צִנְה הָרִי עֲדִינּוּ לֹא הִשִּׁיב הַשְׁלִיחַ הַזֶּה: ד וְעוֹד דְּאָמְרִינּוּ (דָּף ס"ז א') אָמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתוּב וְאַתֶּם חֲתוּמוּ וְהָרִי בְּמִשְׁנֵתִינוּ תִּנּוּ הַגַּט בְּטַל עַד שְׂיִאמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב וְלַעֲדִים חֲתוּמוּ מְבוֹנָר דְּלַעֲדִים ג"כ בְּעֵינֵי שְׁלִיחוֹת כְּמוֹ לְסוֹפֵר וְהַגַּט בְּטַל מִמֶּשׁ אִם לֹא אָמַר לַעֲדִים חֲתוּמוּ כּו' וְהַטַּעַם י"ל כַּמ"ש בְּתוֹס' (דָּף ס"ו ע"ב) ד"ה הָא א"נ נִהֵי דְמִכְשֵׁר ר"מ כּו' וְא"כ הָרִי כָּאֵן מִינְה ע"ח בְּטָרָם שְׂיֵשׁ שְׁלִיחַ עַל הַכְּתִיבָה שְׂהָרִי עֲדִינּוּ לֹא אָמְרוּ לְסוֹפֵר שְׂיִכְתוּב וּמְחַנְסֵר אֲמִירָה דִּידְהוּ עֲדִינּוּ וְאִיךָ יַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ עַל דְּבָר שְׂאִין בְּיָדוֹ א"ו דְּזֶה אִינוּ מְעַבֵּב פִּינּוֹן דְּמִסְתְּמָא יֵאמְרוּ וּמִסְתְּמָא יְכַתּוּב הַסּוֹפֵר.

א"כ כ"ש הֵכָא שְׂהַסּוֹפֵר מוֹכֵן לְכַתּוּב וְלֹא מְחַנְסֵר רַק אֲמִירָה דִּידְהוּ דְּזֶה אִינוּ מְעַבֵּב דְּמִסְתְּמָא יֵאמַר מִיָּד לְסוֹפֵר שְׂיִכְתוּב בְּשִׁגְמָה שְׂהָרִי כָּאֵן הַזְכִּיר הַגַּט שְׂיִכְתוּב סוֹפֵר פְּלוּנִי א"כ כְּבָר הַתְּחִיל לּוֹמֵר כּו' וְאִין לּוֹמֵר דְּשֵׁם לֹא מְחַנְסֵר אֲמִירָה דִּידְהוּ לְהַסּוֹפֵר דְּכָבֵר נִתְמַנְה הַסּוֹפֵר ע"י אֲמִירַת הַבַּעַל רַק שְׂאֲמִירָה דִּידְהוּ הָגוֹי גִּילּוּי מִקְלֵתָא בְּעֵלְמָא דְּזֶה אִינוּ בְּמִשְׁמַע עֵינֵי תוֹסְפוֹת שֵׁם (דָּף ס"ז א') ד"ה אָמְרוּ וְהָרִאשׁוֹנִים הֵם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל כּו' הָרִי עַכ"פ הֵם שְׁלוּחִים לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְא"כ דוֹקָא ע"י אֲמִירַתוֹ לְהַסּוֹפֵר הוּא שְׂנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ.

מִשָּׂא"כ אִם לֹא אָמְרוּ לוֹ אִף שְׂשִׁמְעוּ עֲדִים אַחֲרֵים וְהוֹדִיעוּ כֵּן לְהַסּוֹפֵר י"ל דְּלֹא כְּלוּם הוּא פִּינּוֹן שֶׁלֹּא שְׂמַע מִפִּי שְׁלוּחֵי הַבַּעַל (ע' מִפְּתַח) וְכִינּוּן שְׂכּוֹן הָרִי עֲדִינּוּ לֹא נִתְמַנְה סוֹפֵר

ואעפ"כ מהני מינוי ע"ח ויש לדחות דשאני התם שהע"ח הן השלוחים למינוי הסופר א"כ ממ"נ הרי פשיעשו שליחותן לסופר אז יחתמו.

א"כ מסר להן פל פח שליחות הגט. משא"כ הקא דמסר להשליח פח הנתינה וכח הפתיכה נשאר עדיין ביד המשלח ומ"מ פיון דעכ"פ מוכח מפאן דגם קודם ששמע הסופר יוכל למנות ע"ח ולא חיישינן שפא לא ירצה הסופר לקבל שליחות הפתיכה וסגי במה שבידן לומר לסופר שיקתוב א"כ ה"נ מה לי אם ביד השליח לומר לסופר או שביד המשלח לומר לסופר דהא לא בעינן רק דאיהו מצוי עביד היינו המשלח וברי בידו לומר לסופר שיקתוב לכן יוכל למנות שליח הולכה מקודם ואם משום שפא לא יתראה הסופר הרי זה מוכרח דלא חיישינן פנ"ל.

ואין לומר דשאני התם דאמר להם סתם אמרו לסופר דהיינו איזו סופר שירצו הם ולא ייחד איש מיוחד וא"כ זה נקרא שפיר דבר שבידן דאם לא ירצה סופר זה ירצה סופר אחר אף באמת זה אינו דנדאי אין לחלק בהכי דמסתמא ה"ה אם אמר אמרו לסופר פלוני ואתם חתומו נמי הדין כן.

ועוד דכאן שהסופר בא לכתוב ועומד בפני הבעל ומצפה ע"ז א"כ ג"כ הוא ברור שיקתוב ועדיף מסתם אמרו לסופר כו' גם עמיתי הרב מ' נחמיה נ"י הביא ראיה מפרש"י (דס"ג ב') כתבו ותנו לשליח מהו ופרש"י לשליח שלי שמניתי הרי מבואר דיכול למנות שליח להולכה בטרם שאמר למי לכתוב דאין לומר משום דאמר להם ותנו דהם נעשו שליח לעשות שליח.

דלשון שמניתי משמע שע"י מינוי שלו הוא שנעשה שליח והם רק יתנוהו לידו ועוד דאם הם הם הממנים שליח ולא הוא א"כ אפשר אין שייך האיבעיא פי בכה"ג י"ל דדמי לכתבו ותנו לבד דלא עשו שליחותן וכ"כ בגט פשוט סי' קכ"ב ס"ק י"א שפן דקדק הרדב"ז בתשו' מפרש"י וכ"פ הפר"ח ואע"ג שפבית מאיר סס"י קכ"ב כתב ש"ל דהרמב"ם והטור לא ס"ל כרש"י דמייירי לשליח שלי שמניתי מ"מ לענין הדין דיוכל למנות שליח מקודם ודאי י"ל דלא פליגי ומתמא שהג"פ ואחריו הבית מאיר כתבו דשאר הפוסקים לא פירשו שבשליח שנעשה הבעל מייירי ואשתמיט להו לשון רבינו רבנחם נכ"ד ח"ג שכתב אמר לשנים כתבו וחתמו ותנו ביד שליח שמניתי עכ"ל: ה והנה יש לדקדק בסוגיא דנזיר (די"ב ע"א) אמר רבא ומודה רבי יוחנן כו'.

וצ"ל אמאי לא אמר ג"כ דמודה ר' יוחנן ג"כ באשה שקרובתה שהיא ערוה לה היתה בשעת השליחות פחות משתים עשרה שנה ויום אחד ולא היתה לה אב שהיא מותר באשה הגדולה מפני שקרובתה לא היתה ראויה להתקדש לו מן התורה פיון שהיא קטנה אין לה קדושין מדאורייתא ולכן לא מצוי משוי שליח ע"ז לקדשה אפילו אחר שתגדיל ואם משום דיכול לקדשה קדושין דרבנן ע"י אחיה ואמה ועיין בש"ע סי' קנ"ה ס"ב בהג"ה מ"מ י"ל דמדאורייתא עכ"פ לא מצוי משוי שליח דאין שייך שמחמת שיוכל לקדשה מדרבנן והנה מצוי עביד שליח מדאורייתא לכשתגדיל פיון עכ"פ מדאורייתא הוא מילתא דלא מצוי עביד השתא לכן לא מצוי עביד שליח פלל.

ועיין חידושי הרשב"א ביבמות פ"ק בית שמאי (דק"ט ע"ב) ד"ה הא דאמרין דכי גדלה כו' דאין ראיה מדבריו לכאן דהא באמת קיי"ל דלא כר"ג ולא גדלו קדושין ואין לתרץ דכינן דעכ"פ מדרבנן יכול לעשות שליח לקדשה לכך אסור בקרובתה מדרבנן וכמ"ש הט"ז סי' ל"ה ס"ק ט"ז דאסור כמו כן בשניות דרבנן דהרי כבר חלקו עליו החמ"ח והב"ש שם סעיף י"א.

ומה גם להתוס' דאין אסור מדינא רק שקנסו אותו חכמים א"כ י"ל שלא קנסוהו רק היכא דשייך חששא דאיסור דאורייתא משא"כ בחששא דאיסור דרבנן כמו בשניות וה"ה בנד"ז ומדלא אמר רבא דמודה רבי יוחנן בהכי עכצ"ל דמ"מ יוכל השליח לקדשה לו אחר שתגדיל ותהיה נערה אף שבעת מינוי השליחות היתה פחותה מיב"ש ויום אחר.

והיינו טעמא דאע"ג דלא מצי לקדשה השתא מ"מ הזמן הוא דבר העתיד לבוא. ע"כ יכול למנות שליח ע"ז שיקדשה כשתגדיל ולא דמי לדין לקדש אשת איש אחר שתתגרש דשם אין עתה עומד שיוכל לקדשה אחר זמן.

וגדולה מזו איתא במל"מ פ"ד מה' אישות ה"ז ד"ה ונדע דמסוגיא דבכורות הלזו יש ראיה למה שכתבנו דאליבא דרש"י אם נתן הקדושין בעודו קטן ואמר שיחולו לכשיגדיל דמהני משום דזמן ממילא קאתי כו' ובתשו' א' פתבתי ע"ז דאין דמיונו עולה יפה דשם בבכורות המדבר והפודה הוא גדול אלא שמדבר אודות הקטן.

משא"כ ה"כא גבי קידושי קטן שהקטן עצמו נותן ומדבר כשהוא קטן ודיבור ונתינה זו אין בה ממש. וכה"ג איתא בפ"ט דב"ק (דק"ו ע"ב) דאין נתינת קטן פלום אע"פ שתבעו כשהוא גדול ועיין מזה ג"כ בתוספות פ"ב דכתובות (דף י"ח ע"א) ועיין בטוש"ע ח"מ רס"י צ"ו.

אבל מ"מ לענין הנדון שלנו בגדול הממנה שליח לקדש לו קטנה אחר שתגדיל שפיר י"ל דדמי לההיא דבכורות (דמ"ט) שהביא המל"מ דהא ה"נ המשלח והשליח הם גדולים ומה שנעשה שליח על קידושי קטנה אחר שתגדיל הרי זה עדיף מענין הפודה את בנו הפחות מכן למ"ד יום שיחול הפדיון לאחר שלשים יום.

דאע"ג שאין בידו לפדותו עכשיו עכ"ז חל הפדיון לאחר שלשים יום כשהמעות קיימים אפילו לשמואל. וה"נ אף שאין בידו לקדשה עכשיו עכ"ז יחולו הקדושין כשיקדשה השליח אחר שתגדיל ע"י אמירה שאומר להשליח עתה.

דהתם נמי חל הפדיון לאחר שלשים יום ע"י האמירה דעכשיו ואין לומר התם שאני שעיקר הפדיון ע"י המעות והם דבר שיש בו ממש וקיימים לאחר שלשים יום מ"מ עכצ"ל מצד צירוף האמירה דעכשיו נגזעו בה דנתינה בלא אמירה י"ל לאו פלום הוא ועוד ה"נ השליח יש בו ממש וכ"ש לרב בבכורות שם דס"ל אפילו נתאפלו המעות תוך למ"ד יום ה"נ פדוי וכ"פ הרמב"ם וסמ"ג והרא"ש ואם נאמר פן דיכול לעשות שליח לקדש קטנה אחר שתגדיל והוי קדושין דאורייתא אע"ג דאינו יכול לקדשה בעצמה עכשיו מדאורייתא א"כ כ"ש וק"ו בנ"ד דיכול למנות שליח הולכה מקודם הפתיחה ועוד דהא איתא בירושלמי פי"א דיבמות דהספיקות מצי משגי שליח הובא ג"כ בתוספות פי"א דיבמות (דף צ"ט ע"ב) ד"ה ואין מוציאין ועיין במל"מ פ"ט מה"א סוף ה"ו אם פן כ"ש

הָכָא דְעָדִיף מְסַפֵּק אֵלָּא הוּא וְדָאֵי מִמֶּשׁ שְׁהַסּוֹפֵר יִכְתּוּב הֵגֵט דְלִכְּוּן וְדָאֵי יוּכַל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ הוֹלְכָה מִקְוֵדָם: וְמָה שְׁחָשׂשׁ עַל שְׁלֵא אָמַר לְהַסּוֹפֵר וְעָדִים וְתַנּוּ לְשְׁלִיחַ שְׁלֵי שְׁמִינִיתֵי.

מִשְׁנֵה גִיטִין (דס"ו א') הִבְרִיא שְׁאָמַר כְּתָבוּ כו' רִשְׁבֵּ"ג כו' וּבִגְמָרָא וְאִם הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ כו' וְכַתְּבֵהוּ דְלֵא פְּלִיגֵי רַבְּנָן עָלֶיהָ דְרִשְׁבֵּ"ג אַע"ג דְּבִשְׁאָר הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ פְּלִיגֵי עָלֶיהָ שְׁאֲנִי הָכָא דְאָמַר כְּתָבוּ וְאִיכָּא קֶצֶת הוֹכְחָה בְּתַחֲלָה וְכִדְאִיתָּא בַּפ"ב דְּחֻלִּין (דל"ט ע"ב) וְע"ש דְּגַם בְּסַפֵּק אִם מַעֲצָמוּ נָפַל מְקִילִינָן וְעִי' בְּהָרָא"ש בְּגִיטִין שָׁם ס' י"ח.

וּבְטוֹש"ע ס' קמ"א סְעִיף י"ז י"ח וּא"כ בַּנְד"ז שְׁאָמַר בְּהִדְיָא מִקְוֵדָם הִפֵּל לְשְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁהֵגֵט שְׁיִכְתּוּב הַסּוֹפֵר כַּב"פ וְיִחַתְּמוּ הָעָדִים כו' יִהְיֶה הוּא שְׁלִיחַ הוֹלְכָה לְהוֹלִיכּוֹ וְלִיתְּנּוּ לְאִשְׁתּוֹ כַּב"פ וְתֵהָא יָדָּהּ כִּי כַּמ"ש בְּסֻדָּר גֵּט שְׁנֵי סְעִיף כ' וְאַח"כּ אָמַר לְסוֹפֵר הַגָּל שְׁיִכְתּוּב וְלַעֲדִים הַגָּל שְׁיִחַתְּמוּ הֵגֵט הַגָּל.

אַף שְׁלֵא אָמַר לָהֶם וְתַנּוּ לְשְׁלִיחַ הַגָּל גְּרָאָה דְעָדִיף מִפְּלֵ הוֹכְחוֹת הַגָּל דְּהֵתָם הֵנִי רַק הוֹכְחָה שְׁדַעְתּוֹ שְׁיִתְּנוּהוּ לָהּ וְהָכָא הָרִי פִּירֵשׁ בְּהִדְיָא שְׁהַשְׁלִיחַ יוֹלִיכְנוּ לָהּ א"כ מְסַתְּמָא הֵינּוּ שְׁהַסּוֹפֵר וְהָעָדִים יִתְּנוּ לוֹ אוֹ עכ"פ שְׁהוּא יִקַּח מַעֲצָמוּ הֵגֵט מֵהֶם וְיוֹלִיכְנוּ לְאִשְׁתּוֹ וְאִין קִפִּידָא בְּזָה וְכ"ש הָכָא דְהוּא הַמְּגַרֵּשׁ הֵיךְ ג"כ שַׁכ"מ מְסוֹפֵן דְּבָאוּמַר כְּתָבוּ לְבַד סְגִי וְנִהֵי דְעַכְשָׁיו שְׁמַקְרִין אוֹתוֹ אֶפְשָׁר אִין לְהַקְל בְּאוּמַר כְּתָבוּ לְבַד.

מ"מ בְּעֵנִין הַגָּל שְׁמוֹנֵה בְּהִדְיָא שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה רַק שְׁלֵא אָמַר לְהַסּוֹפֵר וְהָעָדִים שְׁיִתְּנוּ לְשְׁלִיחַ וְדָאֵי יֵשׁ לְצָרְף לְהַקְל מָה דְּבַשַׁכ"מ א"צ פְּלֵל לֹמַר וְתַנּוּ וּבִהְכִי אֲזָדָא לִיָּה מ"ש מַעַל' אָבֵל בַּנְד"ז אֵף טְלִי אִין כָּאן כ"א אֲנֻמָּד הַדְּעַת וְהוֹכְחוֹת שְׁרוּצָה לִיתְּנָן וְאוּלֵי כָּאן בְּגִיטִין אִין מוֹעִיל גִּילּוּי דְעַת וְהוֹכְחוֹת כו' עַד שְׁיִשְׁמְעוּ מִמֶּנּוּ בַּפ"י לִיתְּנָן כו' עכ"ל דְּאֵגֵב חֲרִיפְתִּיָּה אֲשַׁתְּמִיטְתִּיָּה גְּמָרָא מְפֹרְשֶׁת בְּמִקְוֵמָה וְאִם הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ כו' כַּב"ל: וְמָה שְׁחָשׂשׁ עוֹד עַל לְשׁוֹן סֻדָּר גֵּט שְׁנֵי סְעִיף כ' הַנְּגִי מְמַנָּה כו' לְהִיּוֹת שְׁלוּחֵי לְהוֹלִיף כו' וְלִיתְּנָן אוֹתוֹ לִיָּדָהּ כו'.

אוּלֵי אִין בְּלִשׁוֹן זֶה שְׁרוּצָה לִיתְּנָן הֵגֵט תוּמ"י אֵלָּא זֶהוּ רַק הִכְנָה שְׁמַכִּין לַעֲצָמוּ שְׁלִיחַ לְגַרְשׁ בְּעַת שְׁיִרְצָה כו' הִנֵּה גַם אִם הֵיךְ חֲשָׁשׂא זֶה נּוֹפְלֵת בְּלִשׁוֹן הַגָּל אִין לְחוּשׁ כָּאן שְׁהֵיךְ גֵּט שַׁכ"מ דַּא"צ פְּלֵל לֹמַר תְּנּוּ כ"ש הָכָא שְׁאָמַר לְהוֹלִיף וְלִיתְּנָן כו' שְׁנִבְדָּה חֲשָׁשׂוֹת הַגָּל דְּאֵף שְׁמַקְרִין אוֹתוֹ מ"מ הוֹכְחָה עֲצוּמָה שְׁאִינוּ מְגַרֵּשׁ רַק שְׁלֵא תַפְּנֹל לְפָנֵי יָכֶם וְאִיךְ נִאֲמַר שְׁדַעְתּוֹ לְגַרְשׁ לְאַחַר זְמַן כְּשִׁימוֹת אֵף בְּאַמַּת אַפִּי בְּבָרִיא אִין לְחוּשׁ פְּלֵל לָזֶה.

שְׁהָרִי תַחֲלַת דְּבָרֵי וְאַמְצָעָן וְסוֹפֵן מְבִנְאָרִים שְׁמַמְנָה אוֹתוֹ עֵתָה מִמֶּשׁ שְׁהָרִי אָמַר הָרִינִי מְמַנָּה אוֹתָהּ וְלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע שְׁמַמְנָה אוֹתוֹ עֵתָה מִמֶּשׁ. וְכֵן מָה שְׁאָמַר לְהוֹלִיף וְלִיתְּנָן הוּא לְשׁוֹן הֵנָּה מִשְׁמַע תוּמ"י וְכ"ש שְׁיֵשׁ כָּאן כְּמָה לִישְׁנֵי יִתִּירֵי דְלִטְפוּיֵי קְאָתִי כְּמוֹ וְנוֹתֵן לָהּ רִשׁוֹת לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ כו' וְגַם מָה שְׁאָמַר וְתַכְרַף שְׁיִגִיעַ כו'.

הָרִי בִּינְיָנוּ תַכְרַף מִמֶּשׁ שְׁיִגִיעַ הֵגֵט לִיָּדָהּ מִשְׁמַע בְּרוּר אֶפְיָלוּ מִיָּד וְכֵן מִמ"ש וְהָרִינִי מְקַבֵּל כו' מִשְׁמַע שְׁכָבֵר עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ. וְלֵא שְׁזָהוּ רַק הִכְנָה בְּעֵלְמָא וְעוֹד דְּבִפְרָק הַשּׁוֹלַח (ד"מ ע"ב) גְּבִי אֶעֱשֶׂנוּ בֵּן חוֹרִין כו' אֶתְּנָנוּ לְפָלוּגֵי כו' ס"ל לר' מֵאִיר דְּהֵינּוּ שְׁעַכְשָׁיו מִמֶּשׁ עוֹשָׂהוּ בֵּן חוֹרִין ע"ש בְּפִרְש"י וְרַבְּנָן לֵא פְּלִיגֵי עָלֶיהָ רַק מִשּׁוּם דְּאֶעֱשֶׂנוּ מִשְׁמַע וְדָאֵי רַק אֶלְעֵתִיד וְלֵא עַל עַכְשָׁיו מִשְׁא"כ בַּנְד"ז שְׁאָמַר הָרִינִי מְמַנָּה אוֹתָהּ לְהִיּוֹת שְׁלוּחֵי

כו' מורה ודאי ש'ממנה' אותו עכשיו ממש ופי' להיות שלוחי היינו ג"כ מעתה ממש ע"י מינוי זה ואף שלשון להיות ממש לעתיד כמ"ש בקהלת סי' ג' ט"ו ואשר להיות כבר הנה ופרש"י ואשר עתיד להיות עוד באחרונה הוא דנגמט מה שפבר הנה וכן בתרגום שם מה דעתיד למהוי.

אף באמת הרי פאן יש ג"כ ענין עתיד היינו ש'יוליה' הגט מפאן למקום האשה וליתנו לה וע"ז אמר להיות שלוחי להוליה כו' וליתנו כו' אבל עכ"ז התחלת השליחות הוא מעתה דהיינו שמעתה ממנה ועושה אותו שליח להיות הוא מוליכו אחר זמן דעתה פי בלי ספק אפי' לאחר רגע ממש שייך לשון עתיד וא"כ הלשון להיות אינו סותר כלל ללשון הריני ממנה אותה דמשמע מעתה.

והיינו שמעתה יקבל עליו השליחות לעשותו והיינו בהכרח אח"ז דעתה. וגם בהכרח אחר שיכתוב הסופר הגט בלאזני ויחתמו עליו העדים שם בלאזני שפל זה לא יהיה ביום המינוי כ"א למחר ע"כ אמר להיות ודנגמטו מ"ש במגלת אסתר סי' ט' ד"א לקיים עליהם להיות עושים כו' ותרגומו לקיימא גזרת דינא עילונייהו למהוי עבדין כו' א"כ אף שהעשייה היא לאחר זמן מ"מ הקבלה היא מעכשיו שמקבלים על נפשם חיוב זה מעתה ועד"ז ממש הוא פאן שמעכשיו יקבל עליו שליחות זה והעשייה הוא בהכרח לשון עתיד וענין בטוי"ד סס"י רס"ז בענין אעשנו בן חורין דאף דלשון זה לא מהני מ"מ אם אמר זה בן חורין מהני ולשון הריני ממנה אותה להיות שלוחי לענ"ד עדיף מלשון זה.

וע' עוד בטור ח"מ סי' רמ"ה ס"ג תהא נתונה כו' ע"ש. וגם דהכא אמר עוד ונותן לה רשות לעשות שליח כו' דזהו ודאי לשון המורה על עתה ממש וגם דמוכח עוד דהיינו תכף ממש כמו שפיים ותכף שיגיע גט זה לידה כו' א"כ תחלת לשונו הרי ממנה ואמצעו וסופו מורים ומבוארים דעושהו שליח להוליה וליתנו מיד מ"ש אפילו בבריא אין לחוש לזה ומצינו בגמרא פ"ט דב"מ (דק"ד, ע"א) דאפילו לענין איסור חמור סמכו אדקדוק הלשון ע"ש גבי הלל הנה דורש לשון הדיוט כו' ובנ"י שם דאע"ג דאפשר הנה לפרש כו' אלא דא"כ כו' ולפיכך הנה דורש הלל דתנאה הוא כו' ע"ש.

וע"ש שנסתייע לפירושו מהירושלמי פ"ד דכתובות לכן אף שאח"כ פי' שם עוד רבותא שאע"פ שלא נכתב כו' היינו כמ"ש ואף זה בכלל דורש כו' אבל עכ"ז הדין הראשון אמת. וכ"ש הכא דאיכא נמי כמה לישני יתירי לטפויי וליפות פח השליחות והוכחות רבות דהפירוש מעתה וכו"ל: ומה שחשש עוד שפא יחזור בו מהשליחות הנה עפמשנ"ת שפבר נעשה שליח אין לחוש לזה כלל וכ"ש שפבר קבל עליו בחרם שלא לבטל השליחות גם אפילו היכא שאומר בפיו ענין ביטול אמרינו גילויא דעתא בביתול גיטא לאו מילתא היא אא"כ הביטול בלשון ברור ומכ"ש שפחוש לסברות פאלו שפא יחזור בו.

ותמיה לי על מעל' שפחוש לחומרות פאלו שאין להם שרש ולהעלותן על נגיר ודיו: ומה שחשש עוד פיון שבשעת מינוי שליח ההולכה לא הי' נגיר הגט של הבעל כ"א אח"כ הקנוהו להבעל כשמניח את הסופר וא"כ ה"ז שליח ההולכה לענין הקנאת הנגיר להאשה ה"ל שליח על דבר שאין בידו וי"ל דלא מהני לדעת החולקים על מהרי"ט וא"כ ה"ל פעין ה"ז גיטא והנגיר שלי הנה פ"ק דב"מ (דט"ז ע"א) אמרינו מה שאירש מאבא היום

מכור לה לא דמי לדשלב"ל ע"ש וכמ"ש בטוש"ע ח"מ רס"י רי"א וכ"ש הקא דהגנייר
היה מונח שם להקנותו להבעל תומ"י ועוד איתא בכתובות פ"ק מי שהיה נשוי (דצ"א
ע"ב) בתוספות ד"ה דובנה נראה לר"ת דהא דאמר מה שאירש מאבא מכור לה לא אמר
כלום הנ"מ כשאמר מה שאירש מאבא אבל אם אמר שדה זו שאירש קנה ואפילו למ"ד
אין אדם מקנה דשלב"ל כו' והרא"ש שם סי' ו' כ' דכיון שהירשה עתידה לפול לפניו
מאיליה וגם בירר המכר לא חשיבה פולי האי דשלב"ל כו' ומיהו בשט"מ שם משמע
דלא ס"ל כפי"ר ר"ת.

וכ"מ בתוספות ספ"ט דב"ב (דקנ"ט ע"א) ד"ה ולימרו ליה. דלא כר"ת דאילו לר"ת א"צ
למש"ש הריב"ם ור"י וכמ"ש בתוספות דכתובות סד"ה דובנה הנ"ל ועיין בהרמב"ם
פכ"ב מה' מכירה ה"ז משמע דלא כפי"ר ריב"ם ור"י וא"כ לכאורה צ"ל כפי"ר ר"ת מיהו
י"ל דס"ל כהפוסקים שהביא הב"י בח"מ סי' רי"א ססע"י א' וסעי' ב' ועיין בחידושי
מהרי"ט בכתובות שם ובשעה"מ פכ"ב דמכירה הלכה ה' שפי"ר דר"ת לא מיירי אלא
בשפ"כ לו לכשיירש כו' והנה בנד"ז איפא תרתי למעליותא דה"ל כמו מה שאירש מאבא
היום ועדיף מיניה דהא נדאי יגיע לידו תומ"י ממש וגם פירש שממנהו שליח על הגט
א"כ אף לענין הקנאה ממש הי' מקום לצדד ועיין בש"ע סי' ר"ט ס"ו.

אבל עכ"פ לענין מינוי שליח שממנה שיהיה מקנה הדבר לאחר שגיע לרשותו דבלא"ה
למהרי"ט ח"מ סי' כ"ג מהני אפילו בדבר דאיהו לא מצי עביד השתא כלל א"כ אין
להחמיר עכ"פ בנד"ז ועוד דאפילו בדשלב"ל ממש קי"ל בפ"ק א"נ (דס"ו סע"ב) דאי
שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה ופרש"י שהרי כל זמן שלא חזר מחל כו' ור"ת פי' משום
דאין לו לחזור פי' היכי דליקום בהימנותיה וע' בסמ"ע סי' ר"ט ס"ק י"ב ובש"ך סק"ז.

וא"כ עכ"פ כשנתן השליח הגט להאשה ודאי הגנייר שלה דבנדאי הקא י"ל יותר שאין
לו לחזור פי' היכי דליקום בהימנותיה שהרי קיבל על עצמו בשבועת התורה ובח"ח שלא
לחזור בו מהשליחות וגם שקיבל עשרה רוכ"ס עבור נתינת הגט והגנייר אינו שונה רק
פרוטה.

ועוד נשגם הגנייר של האשה אלא שהקנוהו להבעל והיגו כמו קנה על מנת להקנות
דק"ס בנדרים ספ"ה (דמ"ח ע"ב) א"כ בכה"ג י"ל דנקנה יותר בקל להאשה אח"כ ואין
לחוש משום דמה שנעשה שלה זהו ע"י תפיסתה א"כ קבלתה מסייע בהנתינה אף זה
אינו חסרון דלא גרע מהא דגיטה ונחצירה באין פאחד בר"פ הזורק גט (דע"ז ב').

וע"ש (דע"ח א') בענין דעיניק ליה חרציה ושלפתו ועיין עוד בב"ש סי' כ"ח סק"ד לענין
קדושין כה"ג: סימן ע"ד תשובה הנה מתחלה יש לדבר נידון איהו יסמכו על שקלוח הגט
ע"י הכי דנאר שהרי א"א להשליח לומר בפנ"כ ובפנ"ח וא"א שיתקיים בחותמיו לא
הגט ולא ההרשאה ואם באנו לסמוך על סברת הי"א שבש"ע ס"י קמ"ב דמעשה ב"ד
א"צ קיום הנה זהו נגד הש"ס שלנו דכתובות (דכ"א) גבי עד ודיין מצטרפין כו' כמ"ש
כל הפוסקים שם בשט"מ ובטוש"ע ח"מ רס"י מ"ו וכבר השיג הט"ז באה"ע שם על י"א
הנ"ל.

והנה הראו לי מ"ש הנו"ב במה"ת חאה"ע סי' קל"ו סב"ר דבקי"ם הגט הוא שי"ל דמעב"ד הפתוב תחת הגט א"צ קיום משום דבגט סמכינן על עד א' היינו השליח שאומר בפנ"כ ובפנ"ח אע"ג דעד א' אינו נאמן כלל מדאורייתא מכ"ש שיש לסמוך על מעב"ד דעדים התומים על השטר אע"פ שאינו מקוים הוי עדות דאורייתא א"כ קיום זה של הגט ע"י המעשה ב"ד שתתקיו אף שגם המעב"ד אינו מקוים עדיף מקיום שע"י השליח דה"ל עד א' משא"כ בשאר קיום שטרות דלא סמכינן על עד א' ובעינן דוקא שני עדים לכן לא סמכינן ג"כ על מעב"ד הנה פינון שלא נמצא סב"ר זו בשום פוסק י"ל ע"ד דאי איתנהו הני מילי לא הוי שתקי בגמ' ופוסקים מינייהו וגם בכל הטרחה שהטריחו א"ע חז"ל בענין בפנ"כ ובפנ"ח אמאי לא תקנו ג"כ ענין זה שיהי' מעב"ד שתתיו ואז א"צ קיום וגם במשנה ספ"ב דגיטין (דכ"ג) דתנו דסומא פסול להביא את הגט בחו"ל ופי' בגמרא משום דאינו יכול לומר בפנ"כ ובפנ"ח ואי איתא לסברת הנ"ב הרי יכול להביא הגט אם יש מעב"ד שתתיו הגם שיש לדחות דהא אם הגט מקוים יכול להביא כמ"ש הטור סי' קמ"ב בשם הרמ"ה וצ"ל דהא דתנו דסומא פסול כו' הנה בסומא מיירי דוקא כשא"א לקיים הגט כו' א"כ נימא ג"כ דמיירי דוקא פשאין עליו מעב"ד.

אכן יש לדחות דבשלא אם צריכים דוקא להפיר חת"י העדים שיהי' לומר שפסול להביא משום דהא אין אנו יודעים אם במקום נתינה יכירו ח"י העדים הלכך שיהי' למיתני תורת פסול ע"ז דפוסל אותו להיות שליח מחמת חשש זה משא"כ שיש דר"ד דא"צ הפרה כלל רק שיתקמו עוד ב' תחת הגט א"כ זה בקל לעשות בכ"מ אין שיהי' כ"כ לומר סתם דסומא פסול כו' וה"ל לבאר דאם יעשו מעב"ד שתתיו דכשר: ועוד דזהו רבותא גדולה יותר מקולא דנתקיים בחותמיו ממש ע"פ שני עדים כשרים וגם סב"ר יש לדחות לסברת הנ"ב ולומר דהגדת השליח עדיף ממעב"ד שאינו מקוים דאע"ג דע"א אינו נאמן מדאורייתא מ"מ הימנוהו רבנן בדרבנן וגם אמרינן טעמא בגיטין (ד"ג) דמעיקרא מיזק דייק כו' אבל מעב"ד אין פאן שום תוספת ענין חדש על חת"י העדים שהרי אין פאן רק חזקה א' דלא חציף אינש לזיופי דמש"ה הוי עדות מדאורייתא אע"פ שאינו מקוים ונהרי חזקה זו יש לנו מכפר גם ע"י חת"י העדים בלבד גם בלא המעב"ד שתתתיו ולא ניתוסף לנו כלום ע"י המעב"ד והגע עצמך דאטו יש לחלק דאם התומים בהגט רק שני עדים הוא שצ"ל בפנ"כ ובפנ"ח.

אבל אם הרבה בעדים עד חמשה א"צ זה ודאי לא אמרה אדם מעולם ואע"ג דלזיף ה' עדים הוא חוצפא יותר מ"מ לא חלקו חז"ל מאחר דהם חששו שלא לסמוך על חזקה זו לבריה א"כ כמ"כ אף שתתמו ג"כ דר"ד מעב"ד ליפא רק חזקה זו משא"כ שליח האומר בפנ"כ ובפנ"ח הוא תוס' ענין מחודש וסוג אחר בזולת חזקה הנ"ל (ועוד דאפי' גבי ס"ס חלקו הפוסקים בין אם הם משם א' או משני שמות דמשם א' לא מהני אף שמ"מ פל א' הוא ספק בפ"ע כ"ש הקא דהני שם א' ואינו כמו שני ספיקות כלל דהפל ספק א' ממש בלבד אם לא זיף או זיף ולכן אף לפמ"ש המנ"י בדיני ס"ס סק"כ להקל בס"ס משם א' מ"מ שא"ה דהפל חזקה א' ממש ונהי שם א' וענין א' לבד ודו"ק ונהנה הפוסקים המתמירים לחוש לשאלה אפילו במשאל"ס דרבנן ואעפ"כ ע"א וגמל"ת נאמן אפי' בדאורייתא נלע"ד שזהו תשובה לטענת הנו"ב אלא שאף המקילים היינו משום דהפרת המת הוא ענין בפ"ע זולת הטביעה אבל בדאיפא אומדנות טובא שמת לא מהני לכ"ע אף

במשאל"ס ע' מהר"מ ב"ב סי' תתק"ע וכוונדאי אף ל"מ"ד דאןמ'דנות הוי כמשאל"ס ע' מהרא"י סי' קל"ח וש"ע סי' י"ז סט"ו הדין פן ונה נלע"ד תשובה מספקת על הנ"ב (ודו"ק) ועוד נלע"ד ראיה ממ"ש הריב"ש והובא בש"ע סי' קמ"ב סעיף א' בהג"ה דהרש"א לא מקרי קיום על הגט והיגו אף שמפירים חת"י עידי ההרש"א הרי חיישינו לאבידת גט ראשון ולזיופא דגט שני אף שאבידה היא חששא רחוקה ביותר כו' וי"א דלא חיישינו לה פלל מכ"ש שיש לחוש לזיופא בעידי הגט ומעב"ד שתחתיו ועויל"ל דבנד"ז ששולחין הגט על הכי דואר ואין פאן ישראל המביאו יש בזה חששא דאורייתא אם אינו מקנינים ע' בתשו' בית אפרים חאה"ע סי' ק"י בשם הש"ך סי' מ"ו.

מיהו בקצה"ח סי' מ"ו ס"ק הביא מהתוס' וש"פ דס"ל דהוי מדרבנן גם בשילוח עדיף ממציאו פתוב בשטר דמיירי הש"ך שם אף אף שהוא מדרבנן מ"מ ראינו שחז"ל התמירו בזה יותר משאר פסולי דרבנן כמ"ש הרא"ש פ' המגרש בשם הרי"ף והיגו אפי' לרבנן דפליגי על ר"מ דאילו לר"מ הולד ממזר ולא פמו' ג' גיטין הפסולין דפרק המגרש דהולד פשר לר"מ ג"כ וע' בב"י סי' קכ"ח לפ"ד ר"ח הוי ממזר מדאורייתא לר"מ ומותר בממזרת ע"ש.

וע' בספר מכתב מאליהו שער ששי סי' ל"א שיש בזה כמה גדולי ראשונים דס"ל הלכה כר"מ והן רש"י והג"א בשם ר"ח וכ"כ הא"ז משמו ור"י גסתפק בזה והסמ"ג הכריע מהירושלמי כר"מ וממ"ש המכמ"א בשם הרשב"א שי"ל דר"ח לא פסק כר"מ רק בעלמא דכל המשנה כו' אבל בכאן מודה דהלכה פתקמים כו' זירא דאמר כל הראוי לביקה כו' ע"ש הרי בכאן שהגט שלוח ע"י הכי דואר ואין פאן שלוח המביאו י"ל דלא הוי פלל ראוי לביקה א"כ לפ"ד ר"ח וסיעתו פסול עצום הוא וממזרות דאורייתא או דרבנן עכ"פ לפי דברי הרמ"ה בב"י סי' קכ"ח וגם רוב הפוסקים דפסקו פתקמים דפליגי אר"מ מ"מ מסקו הפוסקים דל"ד לשאר פסולי דרבנן דבהו אם נשאת לא תצא ובהא אפילו אם נשאת תצא ואלו דוקא אין לה בנים אלא אפילו יש לה בנים פדין איסורא דאורייתא ודלא פרינו ירוקם וכו' שהאר"י בזה המכמ"א בסי' ה"ל וא"כ יש להחמיר בזה טובא ולא לסמוך על סברת הי"א שבש"ע ס"י קמ"ב ה"ל שסתרה הט"ז ודחאה בשתי ידים וכן עיקר פנ"ל וגם לא על סברת הנ"ב מה"ת שאין לה שרש בשום פוסק פלל רק סברת עצמו וכבר נתבאר מה שיש סברא ברורה להיפוך ממש: ב אמנם מה שיש לצדד משום תקנת עגונות הוא עפ"י הש"ך סי' מ"ו ס"ק כ"א וס"ק כ"ז שיש למצוא עוד אופנים פענן הדרך החמישי של הקיום הנז' בש"ע שם סעי' ז' והוא שיהא פתב ידם יוצא משטרות אחרים ועורכים ב"ד זה הפתב לאותו הפתב שבשטרות אחרים ויראה להם שפתב ידי אלו הוא פתב ידי אלו עכ"ל הש"ע אף היגו פשידוע שהשטרות אחרות עכ"פ הוא ודאי פתב ידם דהיגו אם הוא מקנינים בב"ד ומפירים ח"י הב"ד או אפי' אינו מקנימין רק שהן שתי שטרי פתובות שידוע לנו שנשים אלו יושבות פחת בעליהן ג' שנים ע"ש וע"ז כ' הש"ך בשם הירושלמי דאם הקיום הוא משלשה שטרות של שלשה בני"א מהני אפי' הן שטרי הלונאות ולא חיישינו שמא גם השטרות הללו מזניפים הם דתלתא בני"א הוי חזקה אף בתנאים ובעל קה"ע בפ"י הירושלמי חלקו ע"ז אבל בספר נתי"מ סי' מ"ו הביא ד' הש"ך בלבד וא"כ לפ"ד הש"ך ונתי"מ י"ל דכמ"כ אם יושלח עוד קיום על הגט ומעב"ד שבו משלשה פתי דינין שבישראל היגו משלשה

עֲיִירוֹת הַסְּמוּכוֹת לִב"ד דְּמָקוֹם פְּתִיבַת הַגֵּט שֶׁהֵן וְדַאי יִפִּירוּ ח"י הַמַּעֲב"ד הַסְּמוּכָה לְעִירָם א"כ אַף שֶׁבְּמָקוֹם נְתִינָה אֵין מִפִּירִין ג"כ חת"י שֶׁל בְּתֵי דִינִין הַנָּ"ל מ"מ לֹא גָרַע מִשְׁלֹשָׁה שְׁטָרוֹת הַנָּ"ל שֶׁג"כ אֵין מְקַוְּיִימִין אֲצֻלְיָנוּ וְאִפ"ה תִּלְתָּא הֵוִי חֲזָקָה וְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ שֶׁפּוֹלָם זִינְפוּ כַּמ"כ גַּם כָּאֵן לֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְזִיּוּפָא אַף וְדַאי אִם הֵג' קִיּוּמִים הַנָּ"ל יִנְשַׁלַּח עִם הַמַּעֲב"ד שְׁעַם הַגֵּט י"ל דל"ד לְגִידוֹן שֶׁל הַשֵּׁ"ף דְּהָרִי כָּאֵן שׁוֹלְחִים זֶה רַק לְמָקוֹם אֶחָד א"כ חִיּוּשֵׁינוּ דְּזֶה הַפֶּל רַק מַעֲשֵׂה אֲנוּשׁ וְתַחֲבוּלוֹתָיו שֶׁל אִישׁ אֶחָד בְּלִבָּד שֶׁבְּמָקוֹם הַהוּא אוֹ שֶׁהוּא בְּמָקוֹם אַחֵר וְהָאִשָּׁה שֶׁכָּרְה לְזִינְיָהּ כָּל זֶה עַל שֵׁם מָקוֹם פְּלוּנִי מִשָּׂא"כ בִּירוּשְׁלַיִם מִיָּרִי שִׁיּוּצָאִים מִיַּד שְׁלֹשָׁה בִּנ"א מִמֶּשׁ אַף אֲנוּ פּוֹנְנִינּוּ כִּף שֶׁהִב"ד דְּמָקוֹם נְתִינָה אַחֵר שֶׁיִּקְבְּלוּ הַגֵּט עִם קִיּוּם ב"ד דְּמָקוֹם פְּתִיבָה יִבְקָשׁוּ מִב"ד דְּעִיר הַסְּמוּכָה הֵיאָ שֶׁיִּקְוִימוּ מִעֲב"ד הַנָּ"ל וְיִשְׁלַחוּ ג"כ עוֹד לְשִׁפְתֵי עֲיִירוֹת שֶׁיִּקְוִימוּ וְיִשְׁלַחוּ לָהֶם הַקִּיּוּמִים וְאֵע"פ שֶׁעֲדִינִין יוּצָאִים רַק מִמָּקוֹם אֶחָד מ"מ רְחוּק הַחֲשָׁשׁ זִיּוּפָא בְּיוֹתֵר שֶׁהָרִי אִם אֲנוּ בָּאִים [לְחוּשׁ] לְיִשְׂאִישׁ א' זִינְיָהּ הַפֶּל מִנֵּין יָדַע לְאִיזָה מָקוֹם יִשְׁלַחוּ ב"ד דִּמ"נ וְעוֹד יֵשׁ לְתַמְנָן פְּאֶשֶׁר ב"ד דְּמָקוֹם פְּתִיבָה יִשְׁלַחוּ הַרְשָׁאָה בַּח"י וְגַם עוֹד שְׁנֵי מְכַתְּבִים ע"ג בַּחֲת"י מִמֶּשׁ וְאֵז יוֹכְלוּ ב"ד דְּמָקוֹם נְתִינָה לְשַׁלּוֹחַ הַהַרְשָׁאָה (לְעִיר א') [וְהַמְּכַתְּבִים לִג' עֲיִירוֹת] הַסְּמוּכִים לְמָקוֹם פְּתִיבָה וְנִמְצָא יִהְיֶה הַקִּיּוּם מִג' בְּתֵי דִינִין שֶׁל ג' מְקוֹמוֹת מִמֶּשׁ וִי"ל דְּבַחֲזָקָה דִּג' מְקוֹמוֹת כָּאֵלוּ (שֶׁכְּבִלֵי הוֹדַע לְהָאִשָּׁה לְאִיזָה עֲיִירוֹת יִשְׁלַחוּ) יוֹדוּ ג"כ הַתְּנֻמִּים וְהַקָּה"ע דְּסִמְכִינֵן ע"ז בְּקִיּוּם הַגֵּט בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְאֶפְשָׁר אִם בְּמָקוֹם נְתִינָה אֵין יָדוּעַ שֵׁם הָעֲיִירוֹת הַסְּמוּכוֹת לִמ"כ שֵׁישׁ בָּהֶם בִּי דוֹאֵר יוֹכְלוּ לְרַשְׁנוּם לָהֵן שְׁמוֹתֵיהֶן מִב"ד דִּמ"כ וְלִיכָּא לְמִימַר דִּא"כ הִדַּר חֲשָׁשׁ לְדוֹקְתָּא שֶׁמָּא הַפֶּל מַעֲשֵׂה אֲנוּשׁ א' שֶׁיִּכְוִין לְקַבֵּל הַמְּכַתְּבִים מִהִבֵּי דוֹאֵר דִּמ"מ זֶה חֲשָׁשׁ רְחוּק דְּהָא מִבֵּי דוֹאֵר לֹא יִתֵּן רַק לְרַב הָעִיר כְּשֶׁיִּכְתְּבוּ עַל שְׁמוֹ אִיגָרַת סְטְרָאֲחוּיֵיעַ וְעוֹד מִנֵּין יָדַע הָאִישׁ פ' הַזְּמַן שֶׁיִּגִּיעַ לְשֵׁם הַמְּכַתְּבִים (מִהִבֵּי דוֹאֵר דִּמ"נ) ע"י הַפְּאֻצֵּט מִמָּקוֹם נְתִינָה שֶׁיִּסְבֵּב בְּעֲיִירוֹת הֵהָן וְא"כ ה"ז בְּחֻזַּת קִיּוּם מִשְׁלֹשָׁה בְּתֵי דִינִין מִמֶּשׁ: ג עוֹד יֵשׁ דְּרָף אַחֵר בְּקִיּוּם עֲפִמ"ש ג"כ הַשֵּׁ"ף ס' מ"ו ס"ק כ"ז (בְּשֵׁם ח' הַרִיטְב"א שֶׁלְּפִנֵּינוּ וּבִשְׁט"מ מִשְׁמוֹ) וְז"ל גְּרָסִינֵן בִּירוּשְׁלַיִם לְמִידִין מִסְפָּר מִגְּזָה כְּגוֹן דְּאִמְרִינֵן אֵלִין סְפָרֵי דְאִסִּי פִי' שֶׁהֵם מְחוֹזְקִים שֶׁהוּא כְּתָבָם בְּלֹא עֲדוּת אַחֲרָת וּבְאֵלִין אִגָּרַת צְרִיכָה פִי' אָבֵל מֵאִגָּרַת שֶׁל רִשׁוּת הַמְּחוֹזְקִים בְּכַתֵּב יְדֵי הָעֲדִים הָאֵלֶּה צְרִיכָה רְבָּא אִם לְמִידִין מֵהֶם בְּחֻזַּת הַזֹּאת בְּלִבְדָּה כֵּן נ"ל פִי' הִירוּשְׁלַיִם וְכֵן פִי' לְפָנֵי מוֹרֵי הָרַב ז"ל עכ"ל הַרִיטְב"א ז"ל וְהַסְּפִים לְזֶה הַשֵּׁ"ף דְּנִדְאִי אִם יָדוּעַ בְּבִירוֹר שֶׁהָאִגָּרַת הוּא כְּתֵב עַד זֶה מְקִיּוּמִין מִמֶּנּוּ רַק הַצְּרִיכָה הוּא אִם לְמִידִין מִמֶּנּוּ ע"י חֲזָקָה זוֹ בְּעֵלְמָא שְׁמַחֲזִיקִים שֶׁזֶּה הָאִגָּרַת הוּא מִמֶּנּוּ וְהֵן אֵמֶת כִּינֵן שֶׁאֲמָרוּ דְצְרִיכָה א"כ יֵשׁ לְהַחֲמִיר מִסְפָּק דִּאֵע"ג דְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת מְדַרְבְּנֵן מ"מ מִשְׁמַע לְהִדְיָא בְּגִמְרָא פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף כ"א ע"א) דְּמַחְמִירִין בְּסְפִיקָא כַּמֶּש"ש מִהוּ דְתִימָא לְרַבֵּי סְפוּקֵי מִסְפָּקָא לִיהֵ כו' יַעו"ש וצ"ל הַטַּעַם כִּינֵן שֵׁישׁ חֻזַּת מְמוֹן לְגַגְד וְא"כ שֶׁמָּא כַּמ"כ כָּאֵן יַחְמִירוּ בְּסְפָק מִצַּד חֻזַּת אִשָּׁת אִישׁ אֲכֹן כִּינֵן דְּבַעֲיִגוֹנָא הַקִּילוּ רַבָּנֵן לְסִמְנָהּ עַל עַד אֶחָד הָאוּמֵר בִּפְנֵ"כ וּבִפְנֵ"ח מִשָּׂא"כ בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעֵלְמָא א"כ י"ל כַּמ"כ לְהַקֵּל בְּעֵנִין סְפָק זֶה דִּירוּשְׁלַיִם לְסִמְנָהּ לְקִיּוּם מֵאִגָּרַת שֶׁהוּא בְּחֻזַּת שֶׁהוּא שֶׁל פְּלוּנִי וְתַדַּע עוֹד דְּבְקִיּוּם הַגֵּט לֹא דְמִי מִמֶּשׁ לְמְמוֹן כְּמִבְּוֹאֵר בְּתוֹסְפוֹת בְּעֵנִין מְצָאוּ פְּתוּב בְּשֵׁטֵר מֵת פְּלוּנִי דְאֶפִּילוּ אֵינוּ מְקַוְּיִימִים מִשִּׂיאֵין הָאִשָּׁה ע"פ כְּתֵב זֶה וְכו' בַּק"ע סַע"י ט"ז וְע"י ב"ש שֵׁם ס"ק כ"ט בְּשֵׁם חֲמ"ח אִם בָּא כְּתֵב מְפָרְחִים וְאֵינוּ מְקַוְּיִימִים

מקיל במקום עיגון הרי דמחזיקין המכתב שהוא בתזקת שפכתבו מי שחתם בו שמו א"כ כמ"כ יש להקל ללמוד ממנו לקיים הגט דאם במיתת הבעל סמכינן על עדות מכתב עד א' האיננו מקנינים לבד וזולתו אין שום עדות כלל א"כ בגירושין יקילו במקום שבלא"ה יש עדות מספק מדאורייתא דעה"ח על השטר כמי שנתקרה עדותן בב"ד דמי ואף דלא סמכינן על עד א' האומר ידעתי היינו משום או פולו בקיום השטר או פולו בתקנת חכמים אבל בנד"ז יהיה פולו בקיום השטר רק הקולא שישמכו על חזקת האגרת ועוי"ל בזה כמ"ש בב"י רס"י י"ז בשם הנ"י וז"ל ומיהו כל פיוצא בזה אין לו לדנין אלא מה שענינו רואות עכ"ל וא"כ אם נראה לדנין שבודאי המכתב הוא מפלוני אע"פ שאינו מקנינים יש לסמוך על חזקה זו כדי לקיים ממנו לענין קיום הגט ועוי"ל ע"פ מ"ש הריא"ז בש"ג ס"פ האשה שנתארמלה ד' מדות בעדות כו' עד המסל"ת דינו פדין המעיד בגודלו על מה שראה בקוטנו עכ"ל והמעיד בגודלו על מה שראה בקוטנו נאמן על קיום שטרות וכמ"ש בגמרא שם.

וא"כ לפ"ז קטן מסל"ת נמי נאמן ואף שעדות הקטן אינו כלום מ"מ סמכינן על היותו מסל"ת. א"כ בעינין אגרת שהגיע מקודם על מעשה אחר מב"ד הנ"ל וה"ז חשוב לענין הגט כמו מסל"ת שהאגרת הוא כתב ידם וכיין דחשוב מסל"ת י"ל דסמכינן ע"ז בקיום הגט כמ"ש ריא"ז ואף דהתם לא סמכינן עליו אא"כ יש עד אחר עמו היינו משום דאפי' המעיד בגודלו על מה שראה בקוטנו צריך אחר עמו פינן שעד אחד אינו נאמן בקיום שטרות אבל בנד"ז שאנו עוררין ומדמין הסתימות מה צריך עוד אחר פינן שע"י מסל"ת הוחזק שזהו כתב ידו ואף דהתם בעינין דוקא גדול אחר עמו י"ל דהיינו דוקא בממון ועי' תשב"ץ ח"א סי' פ"ג דמ"א סע"א ועוד דהכא הוי מסל"ת דגדול וה"ל בעדות דגדול ממש ועוד יש להעיר ממ"ש הרי"ף פ"ק החולץ גבי ענין ואשתמודענהו אפי' ע"פ עבד כו' משום דלאו אמילתא דאיסורא ולא אממונא קא מסהדי אלא מילתא בעלמא הוא דמגלי כו' ועפ"ז כתב מהרי"ט בתשו' ח"א סס"י פ"ב וז"ל דמאחר שאמר את הדבר טרם שיהא נוגע בדבר הוחזק האיש הזה ע"פ עצמו שיש לו אחים כדאמרין בהחולץ כו' עכ"ל והוא מתשו' הריב"ש רס"י קפ"ב שכתב וז"ל שאם אמרו פן קודם מעשה שאין מעידין לא על ממון ולא על איסור הוחזק על פיהם עכ"ל הרי אף שהקטן והקרוב אינו נאמן שם מ"מ פינן שאומר מקודם כו' א"כ כמ"כ בכאן י"ל אם מתחלה הגיע מכתב מהם שאינו נוגע לענין הגט הרי הוחזק שזהו כתב ידו של פלוני ולכן יש לקיים את"כ המעב"ד ע"פ דימוי למכתב הנ"ל והן אמת כי כתוב אצלי בתשובה אחרת שאין הפל מודים להריב"ש דהטעם משום שאמרו קודם מעשה דהא הב"י באה"ע סי' קנ"ז פסק דאפי' בשעת מעשה סמכינן עליו אלא עיקר הטעם דגילויא מילתא בעלמא היא היינו כדפי' התשב"ץ ח"א סי' פ"ג שהדבר קרוב לנו שהוא כמאמר העד אלא שהוא מקוסה ונעלם קצת ואחר שגילה לנו זה העד אותו פסווי הוחזק הדבר בדעתנו כאלו נודע לנו עפ"י ראיותינו מצד מה שהיה כבר דעתנו נוטה לזה כו' שכשפאין לפנינו איש ואשה לחליצה בודאי דעתנו סומכת שיבם ויבמה הן כאלו היה נודע לנו באומדן דעתא אלא שנעלם ממנו קצת וגילוי מילתא אפי' מפי אשה וקרוב סגי עכ"ל ועי' במרדכי פמ"ח דעכ"פ בשעתמעשה מהני ואין זה ראיה לסברא זו דמאחר שאמר לנו את הדבר טרם מעשה דכאן אפי' בשעת מעשה מהני והיכא דלא שייך כ"כ גילוי מילתא י"ל דאפילו אמר בטרם: אינו נאמן: ד אף לכאורה

יש לדון נשמה אדברה בנד"ז הוי ג"כ רק גילוי מילתא בעלמא וא"כ יהי נאמן אפי' ע"י
אגרת שפותרין מענין שרצונו לגרש דהנה הא נד"ז הוא היפר האיש והיפר ח"י האיש
שפותרין משם איך יש שם איש פלוני בעלה של זו שבכאן והוא רוצה לגרש וזה ח"י
והנה אף גם זולת מכתבם נודע ומפונרם שהבעל נשלח לשם וא"כ הוי רק גילוי מילתא
בעלמא והנה הפוסקים פתבו דבהיפר האיש והאשה ג"כ סומכין אפי' ע"פ עד א' ואפי'
ע"פ אשה וקרוב כמבואר בטוש"ע סי' ק"ך סעי' ג' וא"כ ה"נ בנד"ז הוי רק היפר האיש
וראוי לסמוך אפי' ע"פ אשה וקרוב וא"כ י"ל כמ"כ לסמוך על מעב"ד אף שאינו מקוים
דהנה לכאורה מעב"ד דהוי כמו שפוקרה עדותו בב"ד מדאורייתא לא גרע מעדות אשה
וקרוב וכן הוא בספר בית מאיר סי' ק"כ ס"ג בהג"ה במ"ש על תשובת מהרי"ז וכמ"ל
ג"כ בשם תשובת נ"ב מה"ת רק דשם דחינו זה דלא מהני פשמעידין על הגט משום דלא
נוסף דבר עי"ז אבל בכאן אין מעידין על הגט רק שפותרין ומעידין איך יש שם בעל
אשה זו ומקיימין פתב ידו של הבעל שהבעל פותר שרצונו לגרש אשתו ומקיימין מהם
שזהו פתב ידו ה"ז פאילו מעידין רק על היפר האיש והיפר פתב ידו דהיפר פתב ידו נמי
פהיפר האיש דמי וגילויא מילתא בעלמא הוא פיון שבלאה"נ ידוע לנו שהבעל נשלח
לשם והוא פותר משם שרצונו לגרש אף לכאורה י"ל להפך אמאי נאמר דהיפר פתב ידו
דומה להפרת שמו דלמא דומה לקיום הגט דלא סומכין בי' על מעב"ד שאינו מקוים
ולברר זה צ"ל תחלה החילוק שבין היפר האיש לקיום הגט דהנה גבי קיום הגט אמרו
בגמ' דרק משום עיגונא אקילו בה רבנן להאמין לשליח דמדינא בעינן שנים בקיום
שטרות דעלמא משא"כ היפר האיש והאשה דמייירי ע"פ ע"א נאפי' ע"פ אשה לאו משום
דבעיגונא אקילו אלא דמשורת הדין כף ראוי להיות נאמן בזה אפי' אשה וקרוב ותדע
דהא לענין שטרי ממון נמי הדין כן כמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' מ"ט ומה שמהתוספות דגיטין
(דף פ') לא נראה כן כפר עמד ע"ז המכמ"א שע"ד סי' ל"א והנה החילוק ביניהם הוא
לכאורה משום דהיפר האיש חשוב מילתא דעבידא לגלוי' כמ"ש הרמב"ם פ"ד מהלכות
יבום וטוח"מ סי' מ"ט משא"כ קיום הגט ובכנה"ג בח"מ סי' מ"ט הקשה בשם ספר בני
שמואל הא במקומו קיי"ל דע"א אינו נאמן אפי' הוא מילתא דעבידא לגלוי' וא"כ הא
סומכין בהיפר האיש ע"פ ע"א נאפי' אקרוב כו' וע' בג"פ סי' ק"כ מה שתיירץ משום
דאין המלדעל"ג בגדר א' כו' מיהו בריב"ש שפמנו חילוק זה לא משמע כן אלא שהטעם
הוא משום דרק מילתא בעלמא הוא דמגלי כו' אלא דלפ"ז אינו נאמן בשעת מעשה ואנו
לא קיי"ל כן אשר ע"כ צ"ל כמ"ש התשב"ץ ח"א סי' פ"ג דגילוי' מילתא עדיף טפי
ממלדעל"ג פי מלדעל"ג הוא הדבר שאין לנו בו שום ידיעה וגילוי לא בעדות ולא באומדן
דעתא כו' אלא שיכול להתברר כו' וגילוי מילתא הוא בהיפר זה שהדבר קרוב לנו להיות
נודע כמו שמעיד זה כו' (הועתק לשונו לעיל) ולכן אפשר הנה לומר שיהא ע"א נאמן
בגילוי מילתא ולא יהי נאמן במלדעל"ג לפי שבגילוי מילתא כפר נגמר ידיעת הדבר
עכשיו כו' אבל במלדעל"ג הדבר שאנו סומכין עליו הוא ענין העתיד לבוא כו' ומש"ה
איבעיא לן בגמ' טפי במלדעל"ג מבגילוי מילתא.

והא דפליגי רב אחא ורבינא בהדין הוא אחזה דפלגינא אי סגי בקרוב או לא לאו למימרא
דס"ל למאן דאית ליה דלא סגי דבגילוי מילתא בעי עדים אלא דס"ל דהכא לאו גילוי
מילתא הוא עכ"ל והנה מדאמרינן ספ"ב דכתובות פיון דרוב נשים בתולות נישאות גילוי'

מִקְלָתָא הוּא מְשַׁמַּע בְּהַדְיָא כְּדַפְיָי הַתְּשַׁב"ץ דְּגִילּוּי מִקְלָתָא הֵינּוּ שְׁהַדְבָר קָרוּב לָנוּ בְּלֵא"ה לְהִיּוֹת כְּמוֹ שְׁמַעִיד זֶה וְהַשְׁתָּא א"ש מַה דְּסַמְכִינָן בְּהִיכְרָה הָאִישׁ עַפ"י ע"א אִפִּי בְּדָבָר שְׁבַמְמוֹן כְּמוֹ דְּסַמְכִינָן סַפ"ב דְּכַתְּוֹבוֹת לְהַקְל בְּגִילּוּיָא מִקְלָתָא אִפִּי בְּמַמּוֹן מִשְׁא"כ בְּמַלְדַּעַל"ג לֹא מְצִינּוּ שְׁהַקְלּוּ רַק בְּעֵיגוּנָא וְלֹא בְּמַמּוֹן: אִךְ זֶה שְׁהִיכְרָה הָאִישׁ חָשִׁיב גִּילּוּיָא מִקְלָתָא כְּבָר נִתְבָּאָר הַטַּעַם בְּשֵׁם הַתְּשַׁב"ץ שֶׁהוּא מְשׁוּם כְּשִׁבְאִין לְפָנֵינוּ אִישׁ וְאִשָּׁה לְחַלּוֹץ בְּנֻדָּאֵי דְעַתִּינּוּ סוּמְכַת שְׂיָבָם וַיְבַמָּה הֵם כּו' וַצ"ל ג"כ מְשׁוּם דַּעַכ"פ בְּלֵא"ה נִדְּוַע לָן שְׂיֵשׁ יָבָם וְכִינּוּ שְׂזָה בָּא וְאוֹמֵר שֶׁהוּא הֵיבָם דְּעַתִּינּוּ סוּמְכַת שֶׁהוּא זֶה וְאֶפְשָׁר מְשׁוּם דַּא"כ הִי מִירְתַת שְׁמָא יִתְבַּדָּה ע' קְדוּשִׁין (דָּף ס"ג) אֶלָּא דַּא"כ זֶהוּ מַלְדַּעַל"ג וּלְפַמ"ש הַמְרָדְכִי דְמִיָּרִי שְׁבַלֵּא"ה הוּא בְּחֻזְקַת אֶחָיו א"ש בְּפִשְׁיטוֹת אֶלָּא דְלֹא מְשַׁמַּע כֵּן בְּשַׁאָר פּוֹסְקִים כַּמ"ש הַמְכַמ"א שַׁע"ד ס' ל"א הַנְּ"ל וְהָרִי"ף פִּי שְׁהַעֲנִין הִיּוֹת גִּילּוּי מִקְלָתָא הוּא דְמִקְלָתָא בְּעֶלְמָא הוּא דְמַגְלוּ דְהַדִּין הוּא פְּלָן כּו' וַצ"ל אַע"ג דְּזֶה נּוֹגַע לְאִסּוּר שְׁהָרִי כִּינּוּ שְׁאוּמֵר שְׂזָה אֶחָיו א"כ עַפ"ז יִתִּירוּ הַזְּקוּקָה לְשׁוּק כְּשִׁיחַלּוֹץ לָהּ אִפִּי עֵיקָר עֲדוּתָן הוּא רַק מִקְלָתָא בְּעֶלְמָא דְהַדִּין הוּא פְּלוּנִי כּו' מִשְׁא"כ כְּשִׁמְעִידִין רַק עַל דְּבַר אִסּוּר כְּמוֹ שְׁלִיחַ הַמְבִיא גִט ה"ז עֲנִין עֲדוֹת אִסּוּר עֲרוּהָ לְבַד וְלֹא שְׂיָיָה כ"כ לֹמֵר דְּמִקְלָתָא בְּעֶלְמָא הוּא דְמַגְלוּ (דְּלֹא כְּהַתּוֹרַת גִּיטִין בְּחִידוּשֵׁיו רִישׁ מְסַכַת גִּיטִין וּמַה שְׁנִסְתִּיעַ מְהַרְמַב"ן גְּבִי בְּדִיקַת סִימָנִים עִי תְּשַׁב"ץ שֵׁם שְׁהַנִּיחַ זֶה בַּצ"ע דְּהָתָם גְּבִי סִימָנִים כ' הָרִי"ף בְּהַלְכוֹת יְכַמוֹת דְּהַטַּעַם מְשׁוּם חֻזְקָה דְּרַבָּא וְאִפִּי לְדַבְרֵי הַרְמַב"ן שֶׁא"ה גְּבִי סִימָנִים שְׁאֶפְשָׁר לְבַדּוּק אִם הוּא כְּדַבְרֵי הַנְּשִׂים וְתַדַּע דְּשָׁנִים לֹא חָשִׁיב כְּגִילּוּי מִקְלָתָא ע"ש וְכֵן מִן־כַּרְח מְהַבְרִיָּתָא קְדוּשִׁין (ס"ד) אֶבֶל לֹא לְמַפּוֹת וַאֲכַמ"ל) וְהִנֵּה סִינְעֵתָא לְפִי הָרִי"ף בְּעֲנִין גִּילּוּי מִקְלָתָא הוּא מְעַנֵּן ל' גִּילּוּי מִקְלָתָא הַנְּזָכָר בַּפ"ב דְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף כ"ג ע"ב) הַזְּכִיר זֶה הַתְּשַׁב"ץ שֵׁם וְנ"ל עוֹד נִזְכָּר גִּילּוּי מִקְלָתָא בַּפ"ב דְּכַתְּוֹבוֹת בְּעֲנִין עֲרַעוֹר דְּפָסוּל מְשַׁפְּחָה דְמוֹקְמִינָן לִיהָ אַחְזַקַת כְּשֵׁרוֹת אַע"פ שְׁהַעֲזִדוּ שָׁנִים בְּפָסוּל כִּינּוּ שְׂיֵשׁ שָׁנִים מְעִידִים בְּכְשֵׁרוֹת אַע"פ שְׁבַעֲרַעוֹר דְּגִזְלָנוּתָא לֹא מוֹקְמִינָן לִי אַחְזַקַתוֹ מְשׁוּם דְּהִכָּא גִילּוּי מִקְלָתָא בְּעֶלְמָא הוּא (וַע"ש בְּכַרְש"י דְּלַכְאוּרָה מְשַׁמַּע דְּמַפְרָשׁ שֶׁהוּא מַלְדַּעַל"ג אִךְ בְּאַמַת אֵינוּ כֵּן ע"ש בְּסִיּוּם לְשׁוֹנוֹ מַגְלֵי דְּבָר כּו') וְנִלְע"ד שֶׁאִפִּי ל' עֲנִין גִּילּוּי מִקְלָתָא זֶה הוּא כְּמוֹ שְׁחִילְקוּ בַּגַּמ' רַפ"ג דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף כ"ג ע"ב) בֵּין עֲרַעֵר דְּגִזְלָנוּתָא לְעֲרַעֵר דְּפָגַם מְשַׁפְּחָה דַּלְר"מ הַבַּע"ד מְצַטְרֵף עִם עַד א' לְפָסוּל הַדִּין בְּפָגַם מְשַׁפְּחָה מְשׁוּם דְּאִינְהוּ אִמְשַׁפְּחָה קָא מְסַהְדִי וּפְרַש"י וְלֹא מְשׁוּם הָאִי לְחֻזְדָּא קָא מְסַהְדִי הַלְכָּה סְהַדוּתָא אַחְרִינָא נִינְהוּ וְלֹא כְּנוֹגַע בְּעֲדוֹת דְּמִי וְאִינְהוּ מְמִילָא קָא מִיפְסֵל וְאִף דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי אַר"מ מְשׁוּם דְּסוּף סוּף נּוֹגַע בְּעֲדוֹת הוּא הֵינּוּ שְׁלֵכָה הַבַּע"ד אֵינוּ פֶּשֶׁר לְעֲדוֹת זֶה אֶבֶל מ"מ לְעֲנִין תְּרִי וְתַרִי שְׁפִיר י"ל גִּילּוּי מִקְלָתָא בְּעֶלְמָא הוּא וַע"פ לְכַאוּרָה מְסוּגִיָּא דְּסִנְהֶדְרִין הַנְּ"ל יֵשׁ ג"כ דְּמִיּוֹן לְפִי הָרִי"ף כְּשִׁבְאִין מְעִיד עַל אִסּוּר לְבַד רַק כְּשִׁבְאִין הַדִּין הוּא פְּלָן כּו' ה"ז גִּילּוּי מִקְלָתָא בְּעֶלְמָא וְדו"ק מִשְׁא"כ בְּשְׁלִיחַ הַגִּט וּלְפִי הַתְּשַׁב"ץ ג"כ בְּשְׁלִיחַ הַגִּט לֹא שְׂיָיָה כ"כ לֹמֵר שְׁדַעַתִּינּוּ סוּמְכַת כּו' דְּהָא לֹא מִירְתַת כ"כ שֶׁא"א לְהַכְחִישׁוּ כְּעַת וּל"ד לְבֵא לְחַלִּיצָה שְׂיִכּוּלִים לְהַכְחִישׁוּ מִיָּד וּמִירְתַת כּו' וַע"פ ז' יֵשׁ לְדוֹן בְּנַד"ז אִם הַבַּעַל שׁוֹלַח מְכַתֵּב מְסִיבִיר לְכָאן (אוּ מְכָאן לְשָׁם) אִיָּה הוּא בַּעַל אִשָּׁה זֹו שְׁבַכָאן וּרְצוּנוֹ לְגַרְשׁ אִשְׁתּוֹ וַיֵּשׁ ע"ז קִיּוּם ב"ד א"כ י"ל דְּנִק' גִּילּוּיָא מִקְלָתָא שְׁהָרִי עֲזִינּוּ לָאוּ אִסּוּרָא מְמַשׁ קָא מְסַהְדִי כְּמוֹ שְׁלִיחַ הַגִּט רַק דּוּמָה לְהַפְרָה שְׂזָה אִישׁ פְּלוּנִי דְּהָא הַב"ד מְעִידִין עַל הָאִישׁ וְעַל חַת"י וְלֹא עַל

הגט עדיין וכ"ת שאני בהיפך האיש פשהוא לפנינו דהא מדאורייתא כותבין אף בלא הפרה פלל ע"י עד רק ע"י עצמו פדתנו בגיטין פ' התקבל שהי' מןשלה לבור כו' וכמ"ש הפוסקים בפשעת הספנה כותבין אע"פ שאין מפירין אני אומר לה ומאן לימא לן דבנד"ז נמי אין הבעל נאמן ע"י מכתבו לבד שהוא בעל אשה זו דהא בכה"גשכותב מאריך מרחק אין לחוש לשום תחבולה דזיופא וכמ"ש אכיוצא בזה החמ"ח סי' י"ז סעי' י"א בתשובתו להגאון מוה' מאיר פ"ץ ע"ש בסוף תשובת החמ"ח וכמו שבפשעת הספנה לא חששו לצרה וישד כמ"כ י"ל גם פאן שאין לחוש שמא אינו פתיבת יד הבעל וא"כ כש"כ כשהב"ד מקיימין פתב ידו אף אם המעב"ד אינו מקיימין י"ל דלא גרע מעדות אשה וקרוב וכש"כ כשהב"ד כותבין באריכות בענין שניפריין דברי אמת ויותר טוב שבמכתב הבעל יבואר ג"כ שא"ד שלא מענין הגט לבד היינו נידון ג"כ לקרוב אם תסע לשם פדי שי"ל בפשיטו' דגילויא מילתא בעלמא הוא ולאו אאסורא קא מסהדי וכ"ש להתשב"ץ דמפרש ענין גילויא מילתא מה שדעתינו סומכת בלא"ה כו' דנדאי פשיטא בנד"ז ע"י מכתב הבעל דעתינו סומכת שהדבר אמת כיון שידוע לנו שבעל אשה זו הוא שם ואשתו פאן אשר ביניהם מהלה שנה ואריך אשר לא עבר בה איש כו' הרי דעתנו סומכת שרוצה לגרש ולזיופא ליפא למיחש פנ"ל בשם החמ"ח ול"ד פלל לשליח המביא גט שי"ל האשה שפירתו לזיף אכל פאן שהאשה פאן אין ידה שולטת לשפוך איש בסיביר אא"כ נחוש חששות שאין הדעת סובלתו ולכן בנדאי דעתנו סומכת שהדבר אמת וא"כ י"ל דקרוב ואשה הי' נאמן מדינא להעיד ע"ז וה"ה מעב"ד שאינו מקיימין ואף שבסוף יבמות כ' הרי"ף ונהרא"ש בשם הירושלמי שי"ל שיפה פח העדים מפח השטר כו' והינו אפי' עד אחד א"כ י"ל דעדיף קרוב ממעב"ד שאינו מקיימין הלא זהו לדעת ר' בון שם אכל לר' ירמיה שם אין הדין פן והפוסקים פסקו כר' ירמיה באה"ע סי' י"ז סעיף י"א הנ"ל מיהו להרמב"ם והטור דנקטו הטעם גבי ואשתמודענהו משום דמלדעל"ג הוא פמבואר באריכות בהרמב"ם פ"ד מה' יבום לפ"ז דוקא כשמעידין על איש ממש שיף לומר פן ולא כשמעידין שזהו פתב ידו דלא שיף פלל ע"ז לומר כ"כ דעל"ג אם הדבר שקר הרי נתבאר שלפ"ד הרי"ף וגם לפירש התשב"ץ יש מקום לומר שאם הבעל שולח מכתבו נידון שרצונו לגרש אשתו שהניח פאן ומעב"ד מקיימין שזהו מכתבו וגם מבארים הענין ג"כ עד שניפריים דברי אמת אזי אנו מחזיקים שזהו כת"י הבעל ואם אח"פ יבוא גט והבעל יקיים הגט ויהנה ניכר שהכתב דומה למכתב הנ"ל הרי די שהבעל שהביא גיטו א"צ שיאמר בפנ"כ ובפנ"ח וה"נ להא דמי וכ"ש שגם מעב"ד שהוא שקיימו מכתב הבעל הראשון יקיימו ג"כ הגט ומכתב הבעל השני וגם יכתבו עוד סימנים אמןם להרמב"ם והטור אין להקל דלדידהו אין זה דומה לענין היפך האיש פנ"ל אכל ממכתב שהגיע מקודם על ענין אחר הן מהבעל הן מב"ד י"ל שיש לקיים כמ"ל אות ג' בשם הריטב"א והש"ף בח"מ סי' מ"ו ס"ק כ"ז וזה אפי' להרמב"ם וסיעתו י"ל פן שוב ראיתי בפני הושע בגיטין קו"א דף ג' סד"ה בדין הוא דבקיום שטרות כו' שכתב שי"ל בקיום שטרות הוי נמי רק גילוי מילתא פמו ואשתמודענהו ואעפ"כ צריך תרי על הקיום ועוד בגיטין בתוס' רפ"ק (ד"כ סע"ב) ד"ה עד אחד פתב ג"כ דה"ל גילוי מילתא ועי' פנ"י שם רק שכתב פן אלשמה ואעפ"כ מבואר בגמרא דבגט אינו נאמן עד אחד רק השליח משום עיגונא וא"כ מזה נסתר לכאורה מש"ל להקל משום דגילוי מילתא בעלמא הוא וי"ל

דמ"מ פירש גילוי מילתא מ"ש הרי"ף אינו שינוי פלל שם רק בנד"ז עוד ראיתי בפני
הושע סוף פרק ב' דכתובות וז"ל ועוי"ל דריש לקיש גופא לא קאמר דעה"ח על השטר
כמו שחזקיה עדותו אלא כשיודעין מיהא שיש עדים בעולם ושמותיהן כן וא"כ ה"ל
שפיר מלדעל"ג ואף בגיטין הבאים ממדינת הים משמע בגיטין בריש גיטין שהיו רגילין
לחתום תמיד ספרי דדייני כדפרש"י התם וא"כ ה"ל שפיר מלדעל"ג.

משא"כ כשאין העדים ידועים פלל אפשר דלכ"ע בעינן קיום עכ"ל: והנה לכאורה אם
הבעל שלח מכתבו מהתם מסיביר לכאן ע"י בי דנאר שמצוה לסופר ועדים בכאן שיכתבו
ויחתמו ויתנו לאשתו למאן דאמר דבפקח פותבין ע"פ פתב יד פנזפר בש"ע סי' ק"כ סעי'
ה' ובב"ש בשם הד"מ.

א"כ לפ"ז אפי' אינו מקוים י"ל דכותבין דהא פיון שבשעת הספנה פותבין אע"פ שאין
מפירין ואף שאין מפירין פלל טביעת קולו רק שפומכין עליו שאמר שהוא פב"פ ולא
חיישינן לצרה ונשד כמ"כ ה"כא לא נחוש לחששות רחוקות אלו שהן רחוקות יותר מחשש
צרה מה גם כשקלמטה מכת"י יהיה ג"כ מעב"ד שהדברים פנים דנדאי יש להאמין לזה
כמו לקול המושלף בבור ואף שראיתי בבית מאיר סי' ק"ד דהתם היינו פיון שהוא
בספנה בבור אין עשוי לשקר אז לא משמע פן מפרש"י דבשעת הספנה פותבין כו' משום
דאם לא עכשיו אימתי ועוד דמעב"ד האינו מקוים ראוי להאמין כמו סברא דשעת
הספנה אינו משקר וצריך לחלק אמאי בשליח המביא גט כשלא יכול לומר בפנ"כ
ובפנ"ח לא מהני אף במקום עיגון גמור ומ"ש ה"כא דסמכין אכת"י שאינו מקוים וי"ל
דנדאי בקיום הגט שהוא דבר דשכיח תיקנו חכמים שצריך קיום כמו בשאר שטרות
משא"כ בהפרת האיש המצוה לכתוב לא תיקנו פלום וא"כ אף שגמשה מזה להאמין ג"כ
לכתב שאינו מקוים מה בכך פיון שהכתב הוא בהפרת האיש וע"ז לא מצינו שתיקנו
חכמים דכמו שאנו מאמינים לקול המושלף פן ראוי להאמין לכת"י וכתב מעב"ד וכן
מצאתי להגאון ר' הושע צייטלעס בהגהותיו לסמ"ק תשובה ע"ז בנדון שגשאל בסופר
שהיה לו מעב"ד שהבעל צוה לו לכתוב גט לאשתו וא"א לקיימו והקיל משום דדוקא
הגט צריך קיום ולא שטר השליחות יעו"ש וע"ש שהראיות שלו אין נכונים פלל לפע"ד
אף מ"מ י"ל שהדין אמת ונלקחה מהא דבשעת הספנה פותבין אע"פ שאין מפירין דה"נ
הסופר שהמעב"ד בידו לא גרע מקול המושלף בבור דאין לחלק דהתם שמעו הקול שני
עדים או שלשה משא"כ ה"כא שמע הסופר לבד ואיך יוגמר דבר שבפערנה ע"י אהד דז"א
דה"כא נאמר הסופר והמעב"ד ה"ל פקול ואנו יהיה כמו עדים השומעים קול.

ויש לחלק דמ"מ ה"כא השומעים חותמים ע"ז אבל התם לא יכתוב רק הסופר ונסמך על
ע"מ והם לא שמעו גם הקול ומה שרואים המכתב לא הני פקול פיון שבמכתב לא נכתב
להם דבר וצ"ע בנדון הר"י הנ"ל אבל בנד"ז לכאורה הדמיון אמת דהמכתב והמעב"ד
ה"ל פקול שאין מפירין עכ"פ וכותבין ונותנין עי"ז בכה"ג דדמי לשעת הספנה ואף שאין
לסמך פלל על גט זה בלבד דהא רבו האומרים דאפי' כותב לפנינו אין פותבין וכו' עד
שישמעו קולו מ"מ פיון דסמכין עכ"פ שזהו כת"י הבעל והב"ד ומחזיקים זה בחזקה
גמורה שפן הוא שהרי סמכו ע"ז להתיר אשת איש א"כ נסמך ע"ז לקיים מזה את כת"י
הבעל ומעב"ד שתחת הגט ומ"מ כפר נאמר שכ"ז רק לסניף ועיקר הסמכה על ש"ק

שָׂרְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאַצְ"ל בַּפּנ"כ וּבַפּנ"ח כו': אִף אַעפ"כ וְכִי מִפְּנֵי שְׂאָנוּ מִדְּמִין נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְסַמּוֹךְ עַל דְּבָרֵי הַקְּיוּמִים הַנִּזְכָּרִים לְבַדָּם מֵהַ שְׂלֵא נִזְכָּר בְּפּוֹסְקִים וְאִיךָ נִסְמָךְ ע"ז בְּעֶרְוֵה הַחֲמוּרָה אִף יֵשׁ לְמִצּוֹא עוֹד דְּרָךְ שְׂלֵא יִצְטָרְכוּ לְקִיּוּם לְגִדּוּלֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהוּא ע"י עֲשִׂיַת שְׁלִיחַ קַבְלָה כַּמְשִׁי"ת אִי"ה וְאֵע"פ שֵׁינֵשׁ חוֹלְקִים מ"מ לְזֶה יִצְנַרְף הַקְּיוּמִים הַנִּזְכָּרִים לְכֵן מִתְחַלֵּה יֵשׁ לְבָאֵר נִידוֹן שְׁלִיחַ קַבְלָה הַמְבִיא גֹט אִם צָרִיךְ קִיּוּם אוֹ לֹא דִהְנֶה בְּמִשְׁנֵה קַמִּינְתָא דְּגִיטִין הַמְבִיא גֹט מִמֶּדֶה"י צָרִיךְ שְׂיֵאמַר בַּפּנ"כ וּבַפּנ"ח.

פִּרְש"י וְשְׁלִיחַ זֶה הַבַּעַל עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לְהוֹלִיכּוֹ וְכָתַב הָר"ן שֵׁם (ד"ה וְכָתַב רִש"י ז"ל בְּמִשְׁנֵתֵינוּ) שֵׁן"ל שְׁכַתְבַּת פֶּן מִשּׁוּם דְּאִי הֵנָּה שְׁלִיחַ קַבְלָה פִּינּוֹן שְׂהֵאֲשֶׁה נִתְגַּרְשָׁה בְּקַבְלָתוֹ אֲצ"ל בַּפּנ"כ וּבַפּנ"ח כו' דְּכָל שְׁנִיתְגַּרְשָׁה בְּכָר (הוּן ע"י עֲצָמָה הוּן ע"י שְׁלִיחַ קַבְלָה) א"צ קִיּוּם הַגֹּט אֲא"כ בָּא הַבַּעַל וְעָרַעַר שְׂאָז יִתְקַיֵּם בְּחוֹתְמִיו ע"ש בְּר"ן בְּאַרְיִכוֹת וְהִבִּיא רֵאזָה ע"ז מֵהַגְּמ' וְכֵן פִּירֵשׁ הַמְהַרְשֵׁ"א בְּרִש"י וְכ"כ הַפּנ"י וְהָאָרִיךְ בְּזֶה בַּקּו"א וְהָא דְתַנְיָא בְּבִרְיָתָא (דָּף ח' ע"ב) עֲבָד שְׂהִבִיא גִיטוֹ כו' וּמְבֹאֵר בַּפִּרְש"י דְּצ"ל בַּפּנ"כ וּבַפּנ"ח עַכְצ"ל דִּהְבִּיאוּ בְּתוֹרַת שְׁלִיחַ הוֹלְכָה דָּאִם הָרַב שִׁחְרְרוּ ע"י קַבְלָתוֹ לֹא הֵיךָ צ"ל בַּפּנ"כ וּבַפּנ"ח פִּינּוֹן דְּשִׁנּוּהַ לְגִיטֵי נָשִׁים וְכֵן פִּי' לְהַדְיָא הַטּוֹר י"ד סִי' רִס"ח וְס"ל דְּעֲבָד נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ הוֹלְכָה בְּגֹט אִפִּי' רַבּוּ שְׁלוֹ וְאַפְשָׁרְלֵהֶעֱמִים פֶּן הִפִּי' בַּפִּרְש"י בְּרִש"י שְׁכַתְבַּת וְצ"ל בַּפּנ"כ וּבַפּנ"ח הָאֲשֶׁה הַמְבִיאָה גִיטָה וְלִשׁוֹן אֲשֶׁה הַמְבִיאָה גִיטָה נִזְכָּר בְּמִשְׁנֵה סוּף פָּרָק ב' דְּגִיטִין דְּמִיָּרִי שְׂהִבִיאתוּ בְּתוֹרַת שְׁלִיחַ הוֹלְכָה וּבַכֵּה"ג מִיָּרִי בְּעֲבָד וּמִן־כָּרַח שְׂכ"ה דָּאִם מִיָּרִי שְׂכַתְבַּר נִתְגַּרְשָׁה ע"י קַבְלָה מִמ"נ אִם צָרִיךְ קִיּוּם י"ל דְּלֹא מֵהֵנִי פָּלַל אֲמִירַת בַּפּנ"כ וּבַפּנ"ח שְׂלֵה כַּמ"ש הַפּנ"י בַּקּו"א רִישׁ גִּיטִין וְכַדְעַת הָרֵאָב"ד ספ"ו מֵה' עֲבָדִים וְרִי"ו עִי' לַח"מ וְהֵנָּה כַּד' הָר"ן רַפ"ק פְּתַב ג"כ הַרְמַב"ם פ"ז מֵה' גִּירוּשִׁין הַכ"ד בְּעֶנְיֵן הָאֲשֶׁה הַמוֹצִיאָה גֹט מִתַּחַת יָדָה שֵׁא"צ לְקִיָּמוֹ וְכ"ד הַה"מ שֵׁם וְהִבִּיא ג"כ רֵאזָה מִגְּמָרָא וְהִיא הָרֵאזָה שְׂהִבִיא הָר"ן לְעֶנְיֵן שְׁלִיחַ קַבְלָה וּבְרַמְבַּ"ם רפ"ו מֵה' גִּיטִין הִלְכָה א' ב' כ' לְהַדְיָא דִּיצִיאָתוֹ מִיַּד שְׁלִיחַ קַבְלָה פִּיצִיאָתוֹ מִיַּד הָאֲשֶׁה וְכ"כ ג"כ פִּי"ב הִי"ג י"ד מְבֹאֵר דַּס"ל דַּש"ק א"צ קִיּוּם עַל הַגֹּט אֲא"כ בָּא הַבַּעַל וְעָרַעַר כַּמְש"ש הִי"ד וְהָרֵאָב"ד חוֹלַק ע"ז רפ"ב גִּבִּי אֲשֶׁה עֲצָמָה וְכֵן נִחְלְקוּ בְּזֶה הַרְמַב"ם וְהָרֵאָב"ד ספ"ו מֵה' עֲבָדִים גִּבִּי עֲבָד וְשֵׁם פְּתַב הָרֵאָב"ד לְדַחוֹת הָרֵאזָה שֵׁינֵשׁ מֵהַגְּמָרָא לִפִּי' הַרְמַב"ם וְהִיא הָרֵאזָה שְׂהִבִיא הָר"ן וְהַה"מ"ג וְעִי' בַּמְכַמ"א ש"ו סִי' ל"ו דְּקַדְקַד ג"כ מְלִשׁוֹן רִש"י ספ"ב בְּעֶנְיֵן אֲשֶׁה מְכִי מְטָא גִיטָא לְיָדָה דַּס"ל פְּהַרְמַב"ם וְסִיִּים שְׂהַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה (בַּטּוֹר סִי' קַמ"ב) וְהַטּוֹר שֵׁם (וְבִי"ד סִי' רִס"ז) וְהָר"ן וְרִש"י ס"ל בְּחֻדָּא שְׂיִטְתָּא דְּאֲשֶׁה הַמְבִיאָה גִיטָה א"צ קִיּוּם וְהָרֵאָב"ד וְהַרְשָׁב"א בַּחִי' ספ"ב דְּגִיטִין וְהַרִיב"ש סִי' שַׁפ"ב וְרִי"ו ס"ל דְּצָרִיכָה קִיּוּם וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף עוֹד עַל הַפּוֹסְקִים הָעוֹמְדִים בְּשִׁטַּת הַרְמַב"ם הֵינּוּ הַגְּמָ"ר בְּגִיטִין סִי' תַּס"ו וּמְקוֹר דְּבָרֵיו מִסֵּה"ת סִי' קַל"א שְׂעוּמַד ג"כ בְּשִׁטָּה זֹו וְכַמ"ש בְּתִשׁוּ' ב"א סִי' ק"י בְּבִיאֹר דְּבָרֵי סֵה"ת וְגַם דַּעַת הַרְהַמ"ג פֶּן כַּמ"ש ספ"ז מֵה' גִּיטִין וְז"ל בַּגְּמ' רִישׁ גִּיטִין פִּרְש"י דְּמִיָּרִי בַּש"ה מִשְׁמַע אֲבָל לְקַבְלָה א"צ וְכ"כ שֵׁם הָר"ן בְּהַדְיָא וְכ"נ מְדַבְּרֵי פֶל הַפּוֹסְקִים הִבִּיאֵן בַּס' בֵּית מֵאִיר רִס"י קַמ"ב וְהָאָרִיךְ ג"כ לְהוֹכִיחַ שְׁפֵן עֵיקָר וְז"ל וְדֹאִי נִרְאָה מִמְשַׁמְעוֹת הַמְסַכָּת פּוֹלָה שְׂלֵא נִזְכָּר בַּפ"נ אֲלֵא בַּש"ה וְבַש"ק לֹא נֶאֱמַר בְּמִתְנִיתוֹן דִּהְמַקְבֵּל אֲלֵא שְׂצָרִיךְ שְׁנֵי פְתִי עֲדִים וּמְסִיק הַגְּמָרָא דְּאִיָּרִי בְּגֹט בְּלֹא עֲדִים מִשְׁמַע הָא בְּיוֹצֵא מִתַּח"י חֲתוּם בְּעֲדִים א"צ קִיּוּם וְאִף אִם הֵיךָ צָרִיךְ קִיּוּם הֵיךָ רֵאזִי שְׂיֵהֵה נְמִי נֶאֱמָן

באמירת בפ"נ (זה נגד רי"ו וחה"ר) וזה לא נראה ולא נשמע אלא משמע ליה (להרמ"ה) דאף הראב"ד בו מודה ואף דבאשה עצמה חייב לזיוף מ"מ ש"ק אין לחשוד ומוקמינן על דת דחזקה דר"ל כו' עכ"ל.

גם בספר מכמ"א ש"ו סי' מ"ה הוכיח מחה"ר (דס"ד) דבש"ק א"צ קיום אפי' לפ"ד הרשב"א והראב"ד ע"ש ומהר"ש"ל ביש"ש רפ"ק דגיטין סי' א' פסק ג"כ גבי ש"ק כמ"ש הר"ן וכ"כ ספ"ב דגיטין גבי אשה הרי רוב גדולי הראשונים בש"ק א"צ לקיום הגט וכ"ד האחרונים שאנו נמשכין אחריהם הרמ"א ומהר"ש"ל ושא"ר אחרונים ומה שהר"פ בהג"ה סמ"ק הפליג להחמיר בש"ק יותר מבש"ה ונהרי אנו אומרים דש"ק קיל טפי מדינא שא"צ קיום וש"ה צ"ל בפנ"כ ובפנ"ח עכ"פ אף כפר עמד ע"ז בתשו' ב"א הנ"ל דהר"פ לא החמיר רק משום דש"ק צריף עכ"פ עדים שאמרה לו לקבל הגט וע"ז פל החששא שלו שמה במקום כו"נ לא יפירו חת"י העדים שאמרה בפניהם כו' ולא כהפרישה שפ"י דחייב נמי לשמא במקום האשה לא יפירו חת"י העדים שבפניהם קיבל הש"ק הגט מהבעל דע"ז לא היה חושש כלל פ"נן שמדינא א"צ עדים כלל פנ"ל וגם על חששא זו דהר"פ הניח בצ"ע שיהי' גם זה יוכלו לתקן שהב"ד שבמקום נתינה יכתבו אל הב"ד שבמקום עמידת האשה שלא יתירוה לינשא עד שיתקיים ח"י עידי אמירה כו' ושכ"כ התשב"ץ ע"ש (וע"ש עוד מה שהעלה בתשובה הנ"ל משום דעת הטור סי' קמ"א בענין ש"ק שי"ל ג"כ דס"ל שא"צ קיום ולא ראה הספר מכמ"א הנ"ל דהוכיח מהרשב"א דיש להקל בש"ק טפי מבאשה עצמה פנ"ל) ועי' בבית מאיר סי' קכ"א סעיף כ"ז ג"כ פ"ז: וימעתה נבוא אל הנידון שלפנינו דכמו בש"ק שגיטו בידו והביא לה הגט שא"צ קיום כמ"כ לכאורה אם הש"ק ישלח לה הגט ע"י פאצט עם קיום ב"ד איף שקיבל הגט י"ל דא"צ קיום דהרי יש פ"נן לפנינו עדים שאמרה לו לקבל הגט וגם יש מעב"ד שקיבל ועדים החתומים עהש"ט כמו שחזקה עדותן בב"ד דמי וכן שפ"ר נגמרו הגרושין לא החמירו לקיים כמ"ש הר"ן ואע"ג דלכאורה יש לחלק דאם הש"ק עצמו מביא הגט הנה מלבד עה"ח על הגט דכמו שנח"ע בב"ד דמי עוד זאת יש ג"כ הגדת הש"ק עצמו דה"ל קיום ממנו כמו קיום דש"ה רק שאצ"ל הלשון בפנ"כ ובפנ"ח אכל פשולח הגט ע"י הפאצט אין פ"נן אפילו עד א' המעיד ממש רק משום עה"ח לבד אף באמת נ' דאין לחלק דהא הגדה דע"א לבד בקיום שטרות לאו כלום הוא אפי' בשני עדים רק שיש ספק אולי נפיק נכי ריבועא דממונא אפ"נא דחד החמירו חז"ל בכתובות (דכ"א) וכמש"ל ובגט ג"כ אמרו להדיא או פ"נן בקיום הגט כד"ן ע"פ שני עדים או פ"נן בתק"ח דהיינו בפנ"כ ובפנ"ח וכ"ן דבש"ק אין שייף תק"ח דבפנ"כ ובפנ"ח אי איתא דבעי' קיום ה"ה צ"ל ב' עדים דוקא וכמ"ש בחה"ר ספ"ב דגיטין וברי"ו ולכן המקילים בש"ק עכצ"ל דלאו משום נאמנות השליח כ"א דסמכינן אהא דס"ל דעה"ח עהש"ט כמו שנח"ע בב"ד דמי וא"כ ה"ה אם יש קיום מעב"ד איף הש"ק קיבל הגט וגם שולחים הגט ותדע דגדולה מזו כ' הרמב"ם פי"ב מה"ג הי"ג וז"ל שליח קבלה שקיבל גט לאשה ושלחו לה בפני עדים והגיע הגט לידה ונטלתו ונהרי הגט יוצא מתח"י והיא אינה יודעת אם בעלה שלחו לה או שליח קבלה שלה או שלוחו של בעלה ה"ז מגורשת כמו שבארנו בא בעל וערער יתקיים בחותמיו עכ"ל וכ"כ הרהמ"ג וז"ל ולא חידש רבינו בזאת הכבא אלא שפל שיש שני עדים שראוהו יוצא מתח"י ש"ק א"צ לידע פיצד בא לידו ודבר ברור הוא עכ"ל: והיינו

אפי' הגט אינו מקוניים כלל (כדמסיק הרמב"ם דאם ערער הבעל אז צריף שייתקניים בחותמיו) ונמצא אף שאין הש"ק אומר בפנינו שקיבל רק ששלחו לה סתם פשר נאף שהגט אינו מקוניים כ"ש שבנד"ז שבמעב"ד יתבאר איה הש"ק קיבל הגט דמהני אף שאין עדים לפנינו ממש שהיה ביד ש"ק דהא סוף סוף אף שיש עדים לפנינו א"א להתיר מבלי שנסמוך אחרקה דר"ל וא"כ טוב יותר פאשר עכ"פ ע"י חזקה זו מתבאר שהש"ק קיבל הגט ממש משא"כ בנידון דהרמב"ם (ולכן אפי' לרב הונא הדין פן משא"כ בדינו דהרמב"ם אינו רק לפ"ד רב חסדא כמ"ש הרהמ"ג שם) והנה אף לפ"ד הראב"ד ורשב"א המחמירים באשה עצמה שהביאה גיטה דצריכה קיום משא"כ בש"ק הם מודים שא"צ קיום לפ"ד המכמ"א ש"ו סי' מ"ה כמ"ל י"ל דלאו משום שהשליח בפנינו אלא דבאשה עצמה חיישינו שתזיף משא"כ ה"כ ליכא למיחש לזיוף יותר אפי' מש"ק פי מי יזיף שהרי אין ידי האשה שולטים בסיביר הרחוק מפאן מהלך שנה א"כ אם הם מודים בש"ק דא"צ קיום וסמכינן אחרקה דר"ל כו' כ"ש ש"ל שיודו בנד"ז דליכא למיחש לזיוף כלל וע"י תשב"ץ ח"ג סי' ס"ו כ' בפשיטות דכה"ג ליכא למיחש לזיוף דאשה כלל והנה פאשר פתבתי מוכח להדיא מדברי תשו' מהריב"ל ח"ב סי' א' דע"י מעב"ד שהאשה נתגרשה בפניהם סגי למ"ד דהאשה שהביאה גיטה א"צ לקיום וכ"כ בפ"י בשם הגהמ"ר דגיטין סי' תס"ו שע"י מעב"ד לחוד סגי אף שאין גיטה בינה.

ובהיות פן יש לתמוה עמ"ש הרב"י בש"ע סס"י קנ"ב דאשה שיש בינה מעב"ד אינה יכולה להנשא בו עד שינפרו חת"י הב"ד איה סתם פן הלא בסי' קמ"ב סעיף י"ג הביא דברי הרמב"ם בסתם ודעת הראב"ד בשם ויש חולקין ועוד צ"ע שבב"י סס"י הנ"ל כ' פן בשם התשב"ץ והוא בתשב"ץ ח"ג סי' כ"ב דכ' דמעב"ד צריף שייתקניים ונהרי עכ"ז מסיק להקל ויותר מזה מבואר שם סי' ס"ו וע"ש סי' י"ו ואפשר ע"ז רמז הב"י בבד"ה וי"ל שרמז שאין מוסכם הדין שכתב בב"י ושו"ע ואף שדעת התשב"ץ שם צ"ע שמד' הרמב"ן והרשב"א סוף יבמות שמביא ראיה להקל שא"צ קיום משם מביא מהריב"ל בתשובה הנ"ל ראיה להתמיר מ"מ אנו א"צ לזה דעיקר סמיכותינו על האומרים דש"ק א"צ קיום פנ"ל.

והנה אף שמהריב"ל נטה שם להתמיר פשיטת הראב"ד רק שפייים שמי שירצה להקל יוכל לסמוך על סברת המקילים פי ראויים הם ל"ל לסמוך עליהם אף שלא בפשעת הדחק היינו משום דכתב דרוב הפוסקים הספימו לסברת הראב"ד אבל לעיל נת' הרבה מגדולי הראשונים שהספימו לסברת הרמב"ם ולא נזכרו במהריב"ל והן סה"ת והרמ"ה והטור והר"ן ושכ"מ בפרש"י ושפן פסק הרמ"א בד"מ ומהרש"ל ביש"ש ושאדרכה י"ל שהרמב"ן והרשב"א נמי יודו בש"ק ובשו"ת ב"א כ' בשם הרמב"ן בס' הזכות דס"ל פהרמב"ם א"כ אדרכה רוב הפוסקים עומדים בשטת הרמב"ם.

וא"כ במקום עיגון ממש פנדון זה שאם לא נסמוך עליהם תשוב עגונה לעולם נדאי יש לסמוך עליהם עכ"פ: והנה בתשובת ב"א סי' ק"י דף ק"צ סע"א פתב וז"ל ועוד יש לעיין בזה שאף לפ"ד הפוסקים דלא בעו קיום י"ל דוקא באשה או ש"ק שגטו בידו דבזה אמרינן ד"ת עדים החתומים כו' פיון שזה המביא לנו הגט או השטר שהוא טוען בב"י שנסמך לידו מיד הבעל אמרינן לא תשיד אינש לזיף משא"כ בנד"ד שהמעב"ד שנתקבל

הגט לא יבא בידי אדם רק ע"י הכי דנאר דקביע במתא וזה ה"ל כמציא פתוב בשטר פ' גירש אשתו וחתומים עליו עדים או ב"ד שאין להקל בדבר בלא קיום ואפ"ל בעדות מיתה פתבו בס"י י"ז דעת הרבה פוסקים דבעינן קיום וע' ש"ך ח"מ סי' מ"ו גבי מצאו שטר קדושין בשוק דלא מהני בלא קיום משום דמה שאינו בידי שום אדם לא שייך לא חשיד לזיופי ע"ש עכ"ל וז"ל הש"ך סי' מ"ו ססק"ט וכן בשטר קדושין שמצאו בשוק נמי צריך קיום (פי' מדאורייתא ע"ש) דאינו ביד שום אדם לא שייך לומר לא חשיד אינש לזיופי דהא לא גרעין מי הוא הבעל דבר והיינו ה' דירושלמי דשלהי יבמות במצאו פתוב מת פלוני דאף למ"ד דמשיאין את אשתו לא מתיר אלא מפני עיגונא כמו דמשיאין ע"י עד מפי עד עכ"ל.

ובאמת בחידושי הרשב"א שלהי יבמות משמע להדיא בהפ"ד דמדאורייתא מהני שרי פתב אע"פ שאין עדים מצויים לקיימו דכינן דקיום שטרות מדרבנן לא אחמור רבנן בעדות אשה דלבעי קיום דאדרבה בכל עדות אקילו כ"ש דלא מחמירין ביה כו' עד אפי' בעד א' מפי פתבו אע"פ שאינו מקויים משיאין עכ"ל מדכ' לא אחמור רבנן כו' כ"ש דלא מחמירין ביה מזה מבואר בהדיא דס"ל דבמצאו פתוב בשטר הוי עדות מדין מדאו' משום עה"ח על השטר כו' וכדבריו כ"ה גם כן בחידושי הרשב"א ל"ש וכן מבואר להדיא בלשון הנ"י ונה"ן שבב"י רס"י י"ז בהפ"ד דינא דמצאו פתוב בשטר וא"כ דינא של הש"ך מדוכתייה תברא ותמהני על האחרונים והנתי"מ שפלפלו בדין זה לסתור ולבנות בסברת הש"ך ולא שתו לבם אל המקום אשר עומד עליו דין זה דהש"ך עצמו פתב והיינו ה' דירושלמי וע"ז מבואר בהרמב"ן ונהרשב"א ונה"ן והנ"י דהוי מדאורייתא ומ"ש הש"ך דאף למ"ד כו' כמו עד מפי עד כ"ה בתשובת אביו של הש"ך בחמ"ח ס"ק כ"א ונהרי לא פתב כן רק אעד א' בכתב שאינו מקויים רק ע"פ ע"א ע"ש וע' בתשו' החמ"ח בסופו מ"ש ק"ו ב"ב של ק"ו כו' מבואר דס"ל ג"כ בפשיטות דה"ל עדות מדאורייתא דאל"כ לא [היה] התחלת ק"ו גם בלאה"נ ליפא שום חשש דזיופא פאן שיהיה צריך קיום ד"ת דומיא דמ"ש החמ"ח שם ועוד קיום זה מה הוא כו' ע"ש והנה בקצה"ח סי' מ"ו סק"ד הביא ראיה מהתוספות נגד הש"ך ובנתי"מ השיב עליו שלא פדת לכאורה דמ"מ אם מדאורייתא צריך קיום לא היה לנו להתיר להחזיר להמלוה כו' מיהו אף גם לפמ"ש הנתי"מ סס"ק ה' משא"כ בשט"ח כו' י"ל דנד"ז נמי דליפא למיחש לזיופא פנ"ל דמי לשט"ח ע"ש דא"צ קיום ד"ת ועוד והוא העיקר דבנד"ז שהגיע הכי דנאר ונכתב עליו ממקום שנשלח הן בכתבים ששולחים והן שעל המכתב בלשונם א"כ לא דמי כלל לנמצא פתוב בשטר כו' כ"א יש לו פח שטר ממש.

ועוי"ל עפמ"ש בתשובת מהר"מ אלשיך סי' מ' דאף היכא שיש עה"ח עהש"ט אף דהוי כמי שנחקרה כו' אם יש אמתלאות רב רבין ומקיפין טובא דהדין מרומה יש לצדד להקל אף שלא לחוש לקדושין ע"ש וא"כ אמרו לבטל דבר שמדאורייתא הוי עדות כ"ש להיפוך בנד"ז שיש אמתלאות טובא וניפרין דברי אמת שהדבר אמת שי"ל דהוי עדות מדאורייתא כמו בש"ק שגיטו בידו דהרי פאן עדים החתומים על השטר כו' עם אמתלאות שניפרין דברי אמת.

וְלָכֵן י"ל שְׁגָם רַבָּנָן לֹא הִתְמִירוּ בְּזָה וְכִמוּ בִש"ק פִּנ"ל וּמ"מ פְּדִי לְצֵאת ג"כ יְדֵי חוֹבַת הַפּוֹסְקִים הָאוֹמְרִים דִּש"ק ג"כ צָרִיף קִיּוּם דְּנֻקָּא שְׁחָשַׁשׁ לְהֵם מִהַרִּיב"ל בְּתַשׁוּבָה ח"ג ס' א' וְגַם פֶּסֶק פֶּן בִּש"ע ס"י קנ"ב אִף שְׁנַת' שִׁי"ל שֶׁבִבְד"ה הִרְאָה מְקוֹם שְׂאִינּוֹ מִןסֶפֶם מ"מ לְמִיחָשׁ מִיבְעֵי שְׁלֵא לְהַקְלֵל לְכַתְּחֻלָּה נֶגֶד פֶּסֶק הַש"ע.

ע"כ נלענ"ד שְׁיִתְקַנְיִים הַמַּעֲבֵב"ד בְּאֶחָד מִדְּרָכֵי הַקִּיּוּם דְּלַעֲיֵל הֵינּוּ אוּ פִּנ"ל אוֹת ב' אוּ ע"ד הַנְּ"ל אוֹת ה' דָּאִף שְׁיִישׁ לְפַקְפֶּק עַל קִיּוּמִים אֱלוֹ שְׁלֵא נִתְבָּאָר בְּפּוֹסְקִים מ"מ פִּינּוֹן שְׁרַבּוּ כְּמוֹ רַבּוֹ גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים הָאוֹמְרִים דִּש"ק א"צ קִיּוּם פֶּלֶל רַק שְׂבָאֲנוּ לְחוּשׁ ג"כ לְהַמְחִירִים לְכֵן יֵשׁ לְסַמְּוֶה עַל קִיּוּם הַנְּ"ל ג"כ.

וְהָרִי הַנְּ"ב מַה"ת פֶּתַב לְסַמְּוֶה בְּכַה"ג עַל הָאוֹמְרִים דַּמַּעֲבֵב"ד א"צ קִיּוּם וְאִף שְׁלֵא בְּמַקּוֹם עֵיגוֹן ע"ש וְאִף שְׁלַעֲיֵל אוֹת א' נַת' לְדַחוֹת סְבָרָא שְׁלוֹ מ"מ בְּמַקּוֹם עֵיגוֹן עכ"פ יֵשׁ לְסַמְּוֶה עַל הָאוֹמְרִים דִּש"ק א"צ קִיּוּם מַה גַּם עִם קִיּוּם הַנְּ"ל.

וְהִנֵּה אִם הָאִשָּׁה כָּאֵן וְהַבְּעַל בְּסִיבִיר וְקִיּוּם הַש"ק צ"ל בְּכָאֵן אֲזִי קָשָׁה לְקַיְיִם ע"ד הַנְּ"ל אוֹת ב' כִּי בְּסִיבִיר מְעַט עֵינְרוֹת שְׁלֵ יִשְׂרָאֵל וְגַם כָּל עִיר רְחוֹק מְאֹד מִהַשְּׁנִינְיָה ע"כ צָרִיף שְׁיִהְיֶה הַקִּיּוּם ע"ד הַנְּז' אוֹת ה'.

וְאִם הָאִשָּׁה בְּסִיבִיר וְהַבְּעַל כָּאֵן יוֹכְלוּ לְקַיְיִם בְּסִיבִיר ע"ד הַנְּז' ג"כ אוֹת ב' וְדַע שֶׁבְּכ"ז צָרִיף לְהִיּוֹת שְׁיִנְשַׁלַּח הַגֵּט עֲצָמוֹ עִם הַקִּיּוּם ב"ד וְלֹא סָגִי בְּקִיּוּם ב"ד לְבַד אִף דְּלַכְאוּרָה מְדִינָא אֵין חִילוּק הַרִי אֲנוּ רוֹאִים בִּש"ע ס' קנ"ב סַע"י וְסַע"י י"ב דְּמַחְלַק בִּינְיָיָהוּ וְכַמ"ש הַנְּ"ב מַה"ת שָׁם: ט וְהִנֵּה עוֹד יֵשׁ טוֹב טַעַם לְהִיּוֹת הַגְּיָרוּשִׁין ע"י ש"ק דְּנֻקָּא וְלֹא ע"י ש"ה מְלַבֵּד טַעַם הַעֲצוּם הַנְּ"ל דְּבִש"ה לְבַד א"א לְהַקְלֵל פִּינּוֹן דַּא"א לְקַיְיִם הַמַּעֲבֵב"ד עַל פִּי הַקִּיּוּמִים הַנְּז' בִּש"ע וְרַק בִּש"ק יֵשׁ לְהַקְלֵל בְּזָה מְשׁוּם דְּרַבּוּ הָאוֹמְרִים שַׁא"צ קִיּוּם כו' עוֹד זֹאת דְּהִנֵּה בְּעֵנִין מִנְּבוּי שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפִינּוֹ ג"כ יֵשׁ לְפַקְפֶּק וְעַם הִיּוֹת שְׁבִתְשׁוּ ב"א רַס"י ק"ו פֶּתַב וְז"ל וְעכ"פ בנ"ד דְּהוּא מִינָה אֵת הַשְּׁלִיחַ בְּפָה רַק שְׂאֲנוּ מוֹדִיעִים הַדְּבָר לְשְׁלִיחַ ע"י פֶּתַב בְּכַה"ג נִרְאָה דְּאֵין חִילוּק בְּדָבָר לְמַנּוֹת בְּפָה שְׁלֵא בְּפִינּוֹ וְאֵין מִי שְׁחֹלַק בְּדָבָר דְּמַהֲנִי עכ"ל וְהָאֲרִיף בְּזָה בַּמַּח"כ אֲשַׁתְּמִטְתִּי תְשׁוּ הַרְשָׁפ"א הוֹבָאָה ב"י ס"י קמ"א וְז"ל כ' הַרְשָׁפ"א בְּתַשׁוּבָה עַל א' שְׁשַׁלַּח גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וּבִטְלַת הַשְּׁלִיחוֹת שְׁלֵא בְּפִינּוֹ וְאַח"כ נִמְלֵךְ לְבַטֵּל הַבִּטּוּל וְשִׁהְיֶה שְׁלִיחַ לְגַרְשׁ כְּמוֹ שְׁהִיָּה כו' עַד א"כ אִף זֶה בְּשַׁעַת נְתִיבְתּוֹ כְּבָר חֲזַר בּוֹ הַמְּשַׁלַּח וְנִתְרַצָּה שְׁיִתְנוּ לָהּ כו' וְאִם נִפְשָׁה לּוֹמַר שְׂאִינּוֹ גֵט שְׁצָרִיף שְׁיִשְׁמַעוּ מִפִּי הָא לֹא אֲמַרְיָנּוּ אֲלֵא בְּכַתִּיבַת הַגֵּט וְחִתְמִתּוֹ וְזֶה קְרוֹב בְּעֵינֵי אֲלֵא שְׂרָאוּי לְהַחְמִיר עכ"ל.

הַרִי לְמַעֲשֵׂה לֹא הַקְלִל וְהֵינּוּ] מְשׁוּם שְׁלֵא שְׁמַע מִפִּי מִנְּבוּי הַשְּׁנִי וְאִף שְׁקִיבֵל הַגֵּט מִיַּד הַבְּעַל מִמֶּשׁ כ"ש הֵכָא דְּהַגֵּט לֹא יִגִּיעַ לְיָדוֹ רַק ע"י הַבִּי דְּנֹאָר וְלֹא מִיַּד הַבְּעַל דִּישׁ לְהַחְמִיר בְּיוֹתֵר וְכַאֲשֶׁר כְּבָר הָאֲרִיף בְּדִין זֶה הַמַּכְמ"א שְׁעַר ו' ס' י"ג וּמַסִּיק דְּבִשְׁוֹלַח הַגֵּט ע"י גוֹי יֵשׁ לְהַחְמִיר שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת פֶּן פֶּלֶל וְאַפְּי דִּיעֲבַד וְהֵינּוּ כִּי בִּינְיָר שָׁם שְׁרָשִׁי הַדִּין בְּמִנְּבוּי שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפִינּוֹ שְׁעִיקְרוּ בְּבוּי עַל גִּירְסַת הַרִי"ף ס"פ כָּל הַגֵּט (דָּף ל"א ע"א).

אֲבָל לְגִירְסַת רַש"י לֹא מוֹכַח מִיַּד דְּהֵתֵם הַפִּי שֶׁב"ד יִמְנוּ הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי בְּפִינּוֹ רַק שְׁהַשְּׁלִיחַ הִרְאִשׁוֹן אֵינוֹ אֲזִי בְּמַעֲמַד זֶה וְהָרִי עכ"פ מִנְּבוּי הַשְּׁלִיחַ הַזֶּה הַשְּׁנִי הוּא בְּפִינְי

המשלם והשליח שהרי הב"ד הן המשלחים כדאיתא ס"פ המביא תניין ואבע"א כו' ע"ש בסוף הפרק ממש.

וא"כ אין מכאן ראיה למינוי שליח שלא בפניו וגם הביא שם יש מן המתירין במינוי ש"ק שלא בפניו ומחמירין במינוי ש"ה בפניו דוקא משום דס"ל דהא דאמרין עד שישמע נהוג בכל שליחות הבעל ולא בשלוחי אשה ואולם מצד פקפוקים אלה העלה להקל במקום דלית ברירה כי רבו המקילין במינוי שליח שלא בפניו הן בש"ה והן בש"ק אבל בשלח הגט ע"י גוי העלה להחמיר די"ל דה"ל כפ"ק גיטות מע"ג קרקע לפי שלא הגיע הגט לשליח מיד הבעל והעלה שזהו טעמו של ר' חנינא גאון לפ"ד הרשב"א והר"ן וסיעתו (ואף דלכאורה י"ל דט"ל גיטות מע"ג קרקע אינו פוסל רק בהאשה מהבעל או משלוחו ולא בהשליח מהבעל דהא באומר לשנים או לשלישה כתבו ותנו אינו מוסר הגט ממש לידם ויש לדחוק בזה עפ"מ"ש הב"ש סי' ק"כ סק"ב בשם הרמ"ה לדחות ראיות הרמב"ן וצ"ע) ובהצטרף סברת פוסקים אלו לסברת המחמירים בלא"ה במינוי שליח שלא בפניו כו' יעשה חומה בצורה שלא יועיל שליחות זה ושהו פוננת רמ"א שהגיה בסעי' ל"ה דוקא דיש חולקים ולא בסי"ד עכת"ד וגם בספר קרבן העדה על הירושלמי סוף יבמות הביא ראיה מהירושלמי לדעת ר"ח גאון ע"ש וא"כ קשה להקל בזה אבל במינוי ש"ק שלא בפניו לא שייך חששא דר"ח גאון הנ"ל ולכן יש להקל במקום עיגון גמור בזה ועו"ל דיש עוד טעם בזה להקל אף לגירסת רש"י שלא נתבאר בגמ' היתר דמינוי שליח שלא בפניו וכמ"ל מתשובת הרשב"א שבב"י ס"י קמ"א.

מ"מ לו יהי פן יש איזה צד להקל במינוי ש"ק משום שי"ל דאפשר זכות הוא לה שזכו לה הגט מאחר שמרוחקת מהבעל מהלך שנה ויותר והבעל נכתב לעבודת המלך בענין שא"א שייבוא לכאן ושתלך היא לשם ג"כ כמעט דבר שא"א פי היא ארץ שאין בה יהודים כו' וכ"ש אם יושבת עגונה כבר זה פמה שנים ואפשר לדמותו להמזכה גט לאשתו במקום יבם קטן ע' ביש"ש ספט"ו דיבמות ועכ"פ פיון דג"כ מינתה ש"ק א"כ בכה"ג י"ל דט"פ זכות הוא לה וכ"כ בס' ק"נ ספט"ו דיבמות אפי' באשה דעלמא וכ"כ בס' בית מאיר סי' ק"מ ושוב ראיתי במכמ"א ש"ו סי' ב' הביא תשו' רש"י הובא בתשו' הרא"ם סי' ס"ז שם כ' בהדיא דמינתה ש"ק שלא בפניו מהני כשזיכה לה הגט ופי' המכמ"א דדוקא מתורת זכוי ולא מתורת שליחות וא"כ הרי מבואר דאף את"ל דמינוי שליחות שלא בפני השליח לא מהני מ"מ הרי בש"ק מהני כשזיכה לה הגט דע"י מינוי ש"ק שמינתה נתברר דזכות הוא לה וכיון שזכות הוא לה זכין לה שלא בפניה ולא מצד שהיא שלוחה כלל רק שהבעל זיכה על ידו ואף שמד' הר"ן ר"פ התקבל ד"ה לפיכך נראה בעליל דלא ס"ל סברא זו יעו"ש וכן בתשובת רש"י הנזכר כתב שיש מחמירים וגם רש"י שהקיל שם היינו בהתקבל וזפי ועוד איזה סניף יעו"ש מ"מ בנד"ז נמי יש סניף מטעם הנ"ל מאחר שבלא"ה ההכרח שתשב גלמודה כו' לכן אפשר בכה"ג יודה הר"ן ועוד דלהר"ן וסיעתו בלא"ה שרי מצד ש"ק וכל הטורח רק לשתת רש"י ובזה יש לצדד לפרש"י ג"כ: ולהיות שא"כ יהיה ש"ק זה מורכב משני ענינים הא' היותו שליח קבלה והוא שליח האשה הב' שהבעל מזכה לה הגט על ידו וזהו ענין בפ"ע כמבואר מדברי הר"ן ע"ש וכן מתבאר בקדושין (דף כ"ג ע"ב).

דגריסיןן הַתָּם עֶבֶד כְּנַעֲנִי מֵהוּ שִׁיעֶשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטוֹ מִיַּד רַבּוֹ כּו' וּכ' הַתּוֹסֵף דְּכִי לֹא אָמְרוּ לוֹ לְקַבֵּל גִּיטוֹ וּבֵא וּמִקַּבְּלוֹ פְּשִׁיטָא דְמַהֲנֵי דְאָמְרִינּוּ בְּמַתְנִיתוּן (לְעֵיל דָּף כ"ב) וּבִשְׁטֵר ע"י אַחֲרִים אֲבָל אֲמִירְתּוֹ שְׁאָמַר לוֹ לֵךְ לְקַבֵּל גִּיטֵי שְׂמָא מִיַּגְרַע גְּרַע שְׂבָא מִטַּעַם שְׁלִיחוֹת אוֹ לָאוּ וְאֵע"ג דְּפְשִׁיט דִּיכּוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ הֵיִינוּ מְשׁוּם דְּגַמִּיר מֵאִשָּׁה וּבְאָמַת מַהֲנֵי הַש"ק בְּלֹא טַעַם דְּזַכֵּי אֲבָל הֵיכָא דַּש"ק לֹא מַהֲנֵי רַק מִטַּעַם זְכִיָּה לֹא מַהֲנֵי אִם קַבְּלוּ בְּתוֹרַת ש"ק וְא"כ לְפִי מַה שְׁאָנוּ חוֹשְׁשִׁים לְחוּשׁ לְדַעַת קַצַּת פּוֹסְקִים הָאוּמְרִים דַּש"ק א"א ג"כ לְמַנּוֹת שְׂלֵא בְּפִנּוּי (וְעוֹד יֵשׁ טַעַם לְחוּשׁ דַּש"ק לֹא מַהֲנֵי אִם אֵין הָאִשָּׁה מִפְּרַת מִפְּש"ק וּכְדִלְקַמְּן אוֹת י"א) וּבְאֵנוּ מִטַּעַם זְכִיָּה הֵיִינוּ דְּוָקָא אִם קַבְּלוּ בְּפִירוּשׁ בְּתוֹרַת זְכִיָּה וְכֵן לְהַפֵּךְ לַפ"ד רַבּ פּוֹסְקִים דַּס"ל דַּש"ק שְׂלֵא בְּפִנּוּי מַהֲנֵי וּזְכִיָּה לֹא מַהֲנֵי אִזִּי אִם קַבְּלוּ בְּתוֹרַת זְכִיָּה לֹא מַהֲנֵי] רַק דְּוָקָא בְּתוֹרַת ש"ק וְכִינּוּן שְׁבַנ"ד צְרִיכִים אָנוּ לְשִׁנֵּי הַדְּבָרִים שְׁיִהְיֶה דִּין ש"ק וְגַם לְעַנּוּן (שְׁלִיחוֹת) זְכִיָּה] ע"כ נִלְע"ד שְׁטוֹב לְסִדֵּר כֹּל דְּבָר בַּפ"ע שְׁמַתְחֵלָה יִתֵּן לוֹ הַבְּעַל הַגֵּט ע"ד ש"ק שְׁזָהוּ עַנּוּן עֵיקָרֵי יוֹתֵר וַיֵּאמֶר לוֹ הַלְשׁוֹן שְׂאוּמְרִים לַש"ק וְהוּא נִזְכָּר בַּש"ע ס' קמ"א סע"א כ"ט זִינְיָא מִקַּבֵּל דְּעַם גֵּט לְפִלוֹנִית אִשְׁתִּי וְהָרִי הִיא מְגֻרְשָׁת מִמֶּנִּי וּמִתְרַת לְכָל אָדָם וְאַחַר שְׁלֵשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה מִינּוּטִין יִטְלָנוּ הַבְּעַל מֵהַש"ק וְיִתֵּן לוֹ שְׁנִית ע"ד זְכִיָּה שְׁהוּא נּוֹתְנוּ לוֹ מִפְּחוּ שְׁיִזְכָּה בּוֹ לְהָאִשָּׁה ע"ד זְכִיָּה לְאָדָם שְׂלֵא בְּפִנּוּי (וּכ"ש בַּנְד"ז שְׁיִדּוּעַ שְׁחַפְּיָצָה מְאֹד בְּגִירוּשִׁין עַד שְׁמִינְתָּה שְׁלִיחַ דְּאָף אִם אֵינוּ נַעֲשֶׂה שְׁלוּחָה עִי"ז מ"מ יִזְכָּהוּ לָהּ מֵאַחַר שְׁהַבְּעַל מְזַכָּה עַל יָדוֹ) וַיֵּאמֶר לוֹ זִינְיָא זֹכָה בְּגֵט זֶה לְאִשְׁתִּי פְּלוֹנִית בֵּת פְּלוֹנִי וְהָרִי הִיא מְגֻרְשָׁת מִמֶּנִּי וּמִתְרַת לְכָל אָדָם וְאֵעפ"י שְׁאֲפָשֶׁר לְכַאוּרָה לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי עֲנִינִים אֲלֵה יַחַד בְּנִתְיָה אַחַת מֵהַבְּעַל לַש"ק וַיֵּאמֶר לוֹ שְׁנֵי הָעֲנִינִים יַחַד הֵיִינוּ הַתְּקַבֵּל וְזָכָה גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי כּו' וּכ"מ לְכַאוּרָה בְּתִשׁוּ' רַש"י הַנ"ל נִרְאֶה דְּנִדְאֵי בְּנִתְיָה אַחַת לִיכָא רוּוַחִים טְפִי מִבְּשִׁתִּי נְתִיבוֹת דַּמְמ"נ אִם נְתִינָה אַחַת מַהֲנֵי בְּאָמַת וְחִבְרִיתָה אֵינָה פְּלוּם א"כ מַה הִיא צְרִיכָה לְשִׁתְּהֵינָה יַחַד עִם חִבְרִיתָה אַדְרָבָה עֲדִיף שְׁתִּתְהֵינָה לְבַדָּה לְהִיּוֹת נְתִינָה מִבְּוֹרְרַת (ע' גִּיטִין דָּף פ"ו סע"ב) וְאִם בְּאָמַת שְׁנֵי נְתִיבוֹת כֹּל א' מִסְּפָקַת בְּפִנּוּי עֲצָמָה כ"ש דְּטוֹב יוֹתֵר לְהִיּוֹת כ"א בַּפ"ע מַה תֵּאמֶר שְׂמָא בְּאָמַת גַּם שְׁנֵינָהם לֹא מַהֲנֵי הֵיִינוּ לְחוּשׁ לְסִבְרַת דְּלֹא מַהֲנֵי מִינּוּי ש"ק שְׂלֵא בְּפִנּוּי וּשְׁג"כ אֵין זְכִיָּה לָהּ כּו' א"כ מַה יוֹשִׁיעֵנוּ כְּשִׁיחֵינָה שְׁנֵי הַנְּתִיבוֹת בְּיַחַד דְּמִפְּנֵי שְׁיִתְעַרְבּ כֹּחַ הַזְּכִיָּה בְּכֹחַ הַש"ק לֹא עִי"ז יִגְדֵּל כֹּחַ הַש"ק אִת"ל דְּלֹא מַהֲנֵי אִם דְּמִפְּנֵי שְׁמִינְתָּה ש"ק עִי"ז נִתְבָּרַר דְּזָכוּת הוּא לָהּ וְגַם דְּעֲדִיף שְׁיִזְכָּה הוּא לָהּ מִי שְׁהוּא נְאָמָן לָהּ לְשִׁלִּיחַ כְּדַמְשָׁמַע בְּתִשׁוּ' רַש"י א"כ כ"ז תְּקַיִים גַּם אִם יִזְכָּה אַחַר הַקַּבְּלָה דְּמִפְּנֵי שְׁעֵשָׂה מַעֲשֶׂה הַקַּבְּלָה לֹא נִסְתַּלַּק זְכוּתוֹ וְלוֹמַר כְּבָר עֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְשִׁלְיָחוֹתוֹ דַּכ"ז אֵינוּ שְׁיִיף לְהַנ"ל שַׁמ"מ זְכוּת הוּא לָהּ וְעוֹד דְּאִם בְּאָמַת עֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְשִׁלְיָחוֹתוֹ א"צ יוֹתֵר וְהָרִי כֹּל הַטּוֹרַח שְׂמָא הַשְׁלִיחוֹת אֵינוּ פְּלוּם כְּנ"ל.

(וְלְכַאוּרָה הוּא מַעֲיִן הָא דְאָמַר רַבָּה עִירוּבִין (דָּף נ' וְקִדּוּשִׁין דָּף ט"ו) כֹּל שְׂאֵינוּ בְּזָה אַחַר זֶה אִפִּי' בְּכַת אַחַת אֵינוּ מֵיְהוּ אֵינוּ שְׁיִיף כ"כ לְעַנּוּנִים הָהֵם) וְכִינּוּן דְּלִיכָא רוּוַחִים מִנְתִּינָה אַחַת] י"ל דִּישׁ לְחוּשׁ לְקַצַּת הַפְּסֵד עַפְמַש"ל מֵהַש"ס דְּקִדּוּשִׁין דְּגַם הֵיכָא דְּזְכִיָּה מַהֲנֵי י"ל דַּש"ק לֹא מַהֲנֵי וּבְוִדְאֵי ה"ה לְהַפֵּךְ כַּמ"ש הַר"ן.

וְא"כ הָרִי בְּכַאֵן אָנוּ חוֹשְׁשִׁים שְׂמָא א' מֵהֵם לֹא מַהֲנֵי פְּלֵל רַק הַשְּׁנֵי מוֹעֵיל וְא"כ י"ל דְּכְשִׁנְתְּעַרְבּ כֹּחַ הַאֵינוּ מוֹעֵיל פְּלֵל בְּאוֹתוֹ כֹּחַ הַמוֹעֵיל מִיַּגְרַע גְּרַע וְכַעֲיִן הָא דְאָמְרִינּוּ

בפסחים (נ"ף קט"ו ע"א) ואפ"ל למ"ד מצות אין מבטלין זו את זו ה"מ דאורייתא בדאורייתא או דרבנן בדרבנן אבל דאורייתא בדרבנן אתי דרבנן ומבטל ל"ל דאורייתא ולכן לא יצא ידי חובת מצה דאורייתא אם פרפה עם המרור שהוא דרבנן וכ' התוספות שם וכ"ש דאי לא הנה מרור אפי' דרבנן דמבטל להמצה כו' עכ"ל.

וה"נ אם הש"ק מהני והזכיה לא מהני פלל א"כ פשקבל ע"ד ש"ק וזכיה פאחד הרי פוננת הזכיה מבטלת פח הקבלה (אא"כ יקבל ע"ד תנאי אם קבלה מהני יהיה לשם קבלה בלבד ואם זכיה מהני יהיה לשם זכיה בלבד וזו קשה כ"כ להסביר לאיש המנוי וגם עדיין יש לפקפק בזה ע' בב"י בא"ח ה' ר"ה רס"י תק"צ ד"ה ומ"ש רבינו דמסתפקא לן כו' מה שכתב מהרא"ם ז"ל תירץ כו' ובג"פ סי' קכ"ט ס"ק ק"ד העיר מזה לענן נתינת שני גיטין פאחת וכו' יש להעיר לנד"ז ומה שחילק שם בין שני גיטין לנידון דהרא"ם אין מספיק בנד"ז דגט א' הוא ושני קבלות וה"ל פתנועה אחת לשתי פנונות כו' ע"ש ועוד דא"כ שייך לומר לתנאי א"כ פשיטא דלא עדיף משתי נתינות כ"א בפ"ע שיקרי מעתה אין פח אחד מתערב בתבירו לחזקו כו') ועוד דיש לדמותו לשני גיטין שכ' בתשו' מהרי"ו סי' ק"פ אם תן שני גיטין בב"א דילמא דעת' אהאי גיטא דלאו גיטא הוא ונמצא שאינה מתגרשת בו ודמ' קצת להמקדש במלנה ופרוטה דר"נ אומר אינה מקודשת דדעתה אמלנה כו' עכ"ל וע' בג"פ סי' קכ"ט ס"ק ק"ד ק"ה שיש עוד חשש יותר בשני גיטין פאחת מן זה אחר זה משום ברירה וכ"ש דכל אלו החששות שייכים פאן יותר דגט אחד הוא ושני פנונות זכיה וקבלה וכיון דמסיק התם ליתן זה אחר זה משום ברירה כ"ש פאן רק הג"פ מסיק ס"ק ק"ה ומי שירצה לחוש לכל הסברות יעשה כמ"ש הר"ש הלוי בשם אביו ז"ל דבתחלה היה נותן שני גיטין בבת אחת ואם"כ היה חוזר ולוקחם ונותנם בזה אחר זה עכ"ל וא"כ בנד"ז י"ל פן שמתחלה יתן לו ויאמר לו התקבל וזכה אף שיפרש דאם ש"ק מהני יהיה רק ש"ק ואם זכיה מהני יהיה רק זוכה ואם"כ יחזור ויקחם ויתן מתחלה ע"ד ש"ק ואם"כ ע"ד זכיה אף הרי בשני גיטין ג"כ אין נותנים רק בזה אחר זה בלבד כמ"ש סי' קכ"ט ס"ק א"כ ה"נ א"צ יותר: יא והנה עם היות שהעלינו דצ"ל הגירושין ע"י ש"ק דוקא וכמש"ל (אות ו' אות ט') טעמים עצומים בזה מ"מ נלע"ד שאין להקל עד שיגרשנה שנית ע"י ש"ה ג"כ אף שיהיה מינוי ש"ה זה ג"כ שלא בפני השליח מ"מ יש בזה איזה יתרון מעלה מה שאינו במינוי ש"ק שלא בפניו דאף דיש הרבה מעלות במינוי ש"ק שלא בפניו מה שאינו במינוי ש"ה (פנ"ל אות ט') והעיקר דש"ק א"צ קיום (פנ"ל אות ו') משא"כ בש"ה מ"מ פיון דלא ראי זה כראי זה ויש איזה יתרון מעלה ג"כ בש"ה שלא בפניו מה שאינו בש"ק פדבעינן למימר בס"ד ע"כ ראו לעשות שניהם (פיון דבלאה"נ צריך עכ"פ שינשלח הגט עם המעב"ד של הקבלה (פנ"ל סוף אות ח').

א"כ מה הוא הטורח שימנה ג"כ ש"ה על גט זה). והנה ענין היתרון שיש במינוי ש"ה על ש"ק שהמינוי שלו שהוא נשלח ממדינתנו לסיביר והאשה נשארת בכאן ומיעוטא הוא להפך שהאשה תהיה נשלחת לשם והבעל ישאר פאן כי רוב המשפטים הם על הזכרים כו' שמסתמא הוא העושה העולה הגניבה או הרציחה ואשה אין דרפה בכו'.

ולזאת כִּינֵן שֶׁהִיא צָרִיכָה לְמִנּוֹת ש"ק אִישׁ א' שֶׁהוּא בְּסִיבִיר הָרִי מִן הַסֵּתֶם אֵינָה יוֹדַעַת וּמִפְּרֵת שֵׁם שׁוֹם אָדָם כִּלְל עַד שֶׁתּוֹכֵל לֹמַר פְּלוֹנִי יְהִי שְׁלוּחָהּ וְגַם מִן הַסֵּתֶם אֵין שׁוֹם אָדָם דְּסִיבִיר שֶׁיְהִי מִפִּיר הָאִשָּׁה שֶׁהִיא כָּאֵן זוֹלַת בְּעֵלָה מְכִירָה.

וּא"כ לְכַאוֹרָה א"א לָהּ כִּלְל לְמִנּוֹת ש"ק דְּהֵתֶם. כִּינֵן שֶׁאֵין הַשְּׁלִיחַ יוֹדַע וּמִפִּיר כִּלְל מִי הַמְשַׁלְּחוֹ וְאֵע"פ שֶׁרוֹאֶה כְּתוֹב בְּמַעַב"ד שֶׁפְּלוֹנִית בַּת פ' וְהִיא אֲשֶׁת פב"פ הִיא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ י"ל דְּאֵינוֹ כְּלוּם כִּינֵן שֶׁאֵין מְכִירָה וְכִמוֹ שֶׁהוּא ש"ס עָרוּף ספ"ב דְּגִיטִין (נ"ג כ"ג סע"א) גְּבִי סוּמָא דְּפָסוּל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ הַגֵּט מְשׁוּם שֶׁאֵינוֹ יוֹדַע מִמִּי נוֹטְלוֹ וְלָמִי נוֹתְנוֹ אֵא"כ מְפִירִים בְּטב"ע דְּקָלָא וְכַתֵּב בְּש"ע ס' קמ"ב סע"י י"א וְאֵם אֵינוֹ מְפִירִים בְּטב"ע דְּקָלָא לָא מְהַנִּי מַה שֶׁאֲחָרִים יֹאמְרוּ לוֹ שֶׁהִיא זֹאת אֵע"ג דְּמַהֲנִי בְּפִקְחָא עכ"ל וְלְכַאוֹרָה בְּנִד"ז שֶׁהִיא ש"ק הוּא שְׁלֵא בְּפִנְיָהּ אֵם אֵינוֹ מְכִירָה י"ל דְּלָא עֲדִיף מְסוּמָא דְּהָא כְּמוֹ שֶׁהַסּוּמָא אֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתָהּ כִּי הוּא אֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתָהּ.

וּא"כ אֵין מְהַנִּי מַה שֶׁאֲחָרִים אוֹמְרִים לוֹ שֶׁכַּב"פ עֲשָׂאתוֹ שְׁלִיחַ וְלֹא הִקְלִי הַפּוֹסְקִים רַק בְּפִקְחָא שֶׁרָאֶה אוֹתָהּ בְּעֵינָיו וְאֵף גַּם בְּפִקְחָא יֵשׁ חוֹלְקִים כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא הַמַּכְמ"א ש"ו ס' י"ח וְנ"ל הַסֵּה"ת ס' קכ"א מְהַקָּא מְשַׁמַּע לְכַאוֹרָה אָדָם שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְהוֹלִיף גֵּט לְאֲשֶׁתוֹ צָרִיף שֶׁיִּפִּיר הַשְּׁלִיחַ אֶת הָאִשָּׁה קוֹדֵם שֶׁנַּעֲשֶׂה שְׁלִיחַ כו'.

וְאֵף שֶׁאֲח"כ הִבִּיא רֵאָזָה מְעוֹבְדָא דְּרַבָּה בַּר מְנַיִמִי לְהַפְּךָ הִנֵּה הַמַּכְמ"א שֵׁם כ' בְּשֵׁם כְּמָה מְפָרְשִׁים שֶׁהִבִּיאוּ מְשֵׁם רֵאָזָה לְהַפְּךָ וְדַחוּ רֵאָזָה דַּסֵּה"ת מְשׁוּם דְּלִפְיֵרֵשׁ רֵש"י אֵינָה רֵאָזָה כִּלְל וְעכ"פ גַּם לְהַמְקִילִים בְּעֵינָיו שְׁנֵי עֲדִים כְּשֶׁרִים שֶׁיַּעֲדוּ לִפְנֵי הַשְּׁלִיחַ וְכ"פ הַמַּכְמ"א וְדָלָא כַּהֲב"ש ס' קמ"ב ס"ק קי"ט וְהִנֵּה בְּכָל הַפּוֹסְקִים הַמַּתִּירִים בְּמִנּוּי שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפִנְיָו כְּלוּם כְּאֶחָד מִמֵּשׁ נְקֻטוּ בְּלִשׁוֹנָם אִישׁ פְּלוֹנִי שְׁבַמְדָה"י וְהִינֵנוּ וְדָאִי בְּיַדְעוּ וּמְפִירוּ רַק שֶׁאֵינוֹ כְּעַת לְפִנְיָנוּ מִשֶּׁא"כ בְּכַה"ג לְמִנּוֹת אִישׁ שֶׁאֵינוֹ מְכִירָה כִּלְל לֹא שֶׁמַּעֲנוּ וְלַדַּעַת הָר"ן גְּבִי סוּמָא דַּה"ל שְׁלִיחַ שְׁלֵא נִתְּן לְגִירוּשִׁין י"ל שֶׁיֵּשׁ בְּזָה פְּסוּל דְּאוֹרֵייתָא אֵף בַּסֵּה"ת כ' הַטַּעַם שֶׁמָּא יִטְעָה א"כ י"ל דַּא"ז רַק חֲשִׁשָׁא דְּרַבְּנָן אָכֵן צ"ל דְּהִתְנֵן ספ"ו דְּגִיטִין מִי שֶׁהִיא מוֹשְׁלָה לְבוֹר וְאָמַר כִּלְל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלִי יְכַתּוֹב גֵּט לְאֲשֶׁתִּי הָרִי אֵלוֹ כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין וּבְגַמ' וְלִיחֻשׁ דְּלִמָּא צָרָה הִיא מְתַרְץ בְּשַׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין אֵע"פ שֶׁאֵין מְפִירִין וְהֵתֶם לְכַאוֹרָה הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ לֹא הִפִּירוּ בְּטב"ע דְּנִקָּא דְּאֵם הִפִּירוּ לֹא שֶׁיִּיף לְחֻשׁ וְדִלְמָא צָרָה הִיא דְּטַבִּיעַת עֵין דְּקָלָא הָיִי טב"ע גְּמוֹר וְע' שׁו"ת שְׁבו"י ח"א ס' ק' וְכִינֵן שֶׁכֵּן וְגַם י"ל שֶׁלֹּא הִפִּירוּ כִּלְל בְּחַיֵּי רַק שֶׁעֲכָשְׁנוּ שׁוֹמֵעַ שֶׁאֲמַר אֵיף שֶׁהוּא פב"פ וְעַל שֶׁמִּיעָה זֹו נַעֲשֶׂה זֶה שְׁלִיחַ לְכַתּוֹב וְלִיתְּן הָרִי נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ אֵע"פ שֶׁאֵינוֹ מְפִיר הַמְשַׁלְּחַם כִּלְל רַק שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ שֶׁהוּא פב"פ: וְה"נ בְּנִד"ז ע"י הַכְּתָב מַעַב"ד אֵף שֶׁלֹּא הִפִּירָה מְעוֹלָם דְּהִקָּא לֹא בְּעֵינָיו שֶׁמִּיעַת הַקּוֹל וְלְכַאוֹרָה זֶהוּ נִגְדַּ סוּגְיָא הַנְּ"ל דְּגְּבִי סוּמָא וְצָרִיף לְחַלְקָא דְּבַשַׁעַת הַסְּפָנָה שֶׁאֵין וּפְרַש"י כְּגוֹן זֶה שֶׁמְסוּכָן לְמוֹת וְאֵם לֹא עֲכָשְׁנוּ אֵימְתִי מִשֶּׁא"כ גְּבִי סוּמָא יַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ אִישׁ אַחַר וּא"כ בְּנִד"ז שֶׁהַבַּעַל רְחוּק מִמֶּנָּה מְהַלְּךָ שָׁנָה וּא"א כִּלְל אֵם לֹא ע"י מִנּוּי ש"ק י"ל דְּנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ אֵף שֶׁאֵין מְכִירָה: יב אֵף צ"ל לְהָר"ן דְּפִיְסוּלָא דְּאוֹרֵייתָא הוּא אֵיף יֵשׁ לְהַקְלִי גַם בְּשַׁעַת הַסְּפָנָה.

וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם ז"ל שֶׁהִבִּיא דִּין זֶה פ' שְׁנֵי מַה' גִּירוּשִׁין הִלְכָה י"ג כְּתָב וְז"ל וְכֵן מִי שֶׁהִיא מוֹשְׁלָה בְּבוֹר (וְאָמַר כִּלְל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלִי) יְכַתּוֹב גֵּט לְאֲשֶׁתִּי הָרִי אֵלוֹ יְכַתּוֹבוּ וְיִתְּנוּ לָהּ וְהוּא

שִׁידְעוּ אוֹתוֹ וְאֵע"פ שֶׁהֶעֱלוּהוּ וְלֹא הִפְרִיחוּהוּ ה"ז כְּשֶׁר שָׁזָה כְּשַׁעַת הַסְּפָנָה הוּא שְׁפוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אֵע"פ שְׁאִין מְפִירִין עכ"ל וע' לח"מ שֵׁם שְׁיֵשׁ צ"ע מֵאִין יָצָא לוֹ לְרַמְבַּ"ם דְּבַר זֶה שֶׁהֶצְרִיךְ וְהוּא שִׁידְעוּ אוֹתוֹ שֶׁהָרִי לֹא נִמְצָא זֶה בַּגְמ' מִדִּין הֵהוּא וְהַגְהֵמִי"י פ"י דַּמ"ש וְהוּא שִׁידְעוּ אוֹתוֹ הֵינּוּ שֶׁהוּא אָדָם דֹּאֵע"ג דְּמִשְׁנֵינָן בַּגְמ' שֵׁם דְּבִשְׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אֵע"פ שְׁאִין מְפִירִין הֵינּוּ דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ דְלִמָּא צָרָה הִיא אָבֵל מ"מ חִיְיָשִׁינּוּ דִילְמָא שָׂד הוּא וְלִכּוֹן בְּעֵינָן דְחִזִּי לִי דְמוֹת אָדָם וּבְבוּאָה דְבְבוּאָה וְזֵהוּ נִכְלָל בַּמ"ש הַרְמַב"ם וְהוּא שִׁידְעוּ אוֹתוֹ אָבֵל הָר"ן פ"ו דְגִיטִין כְּתֹב דְלִהְרַמְבַּ"ם לֹא חִיְיָשִׁינּוּ כְּלָל לְדִלְמָא שָׂד הוּא כְּמוֹ דְלֹא חִיְיָשִׁינּוּ לְצָרָה וְא"כ צ"ע לַפ"ז מֵהוּ וְהוּא שִׁידְעוּ אוֹתוֹ וְע' רַש"י בְּסוּף יְבָמוֹת דְצָרִיךְ שִׁיזְכּוֹר בְּדִבְרֵי אִיךְ הוּא פַב"פ וְאָנּוּ סוּמְכִין עָלָיו וְהִימְנִינּוּ לִיה בְּכָל דְבְרֵי שֶׁהוּא פַב"פ וְהִלַּח"מ פ"י דַּמ"ש וְהוּא שִׁידְעוּ אוֹתוֹ הֵינּוּ שִׁיְהִיָּה יְדוּע לְנוּ שַׁפְב"פ הוּא בְּעַל אִשָּׁה זֹו דְנָהִי שְׁאָנּוּ מֵאֲמִינִים לוֹ שֶׁהוּא פַב"פ מ"מ צָרִיכִים אָנּוּ לִידְע מְעַצְמֵינוּ שַׁפְב"פ הוּא בְּעַל אִשָּׁה זֹו וְקָשָׁה לְהַעֲמִים דְבְרֵי בְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם דַּא"כ הַל"ל וְהוּא שִׁיְהִי הַעֲדִים יוֹדְעִים שְׁשֵׁם בְּעַל אִשָּׁה זֹו הוּא כְּפִי שֵׁם זֶה שֶׁהִזְכִּיר זֶה הַמְּוִשְׁלָךְ בְּבוֹר אָבֵל לְשׁוֹן שִׁידְעוּ אוֹתוֹ מִשְׁמַע שִׁיכִירוּ אוֹתוֹ מִקְוֹדָם לְכֹן י"ל דְהַרְמַב"ם ס"ל כְּפִשְׁט לְשׁוֹן הַגְמ' (דַּס"ג) שְׁכָל שְׁלִיחַ אַא"ל שְׁלִיחַ אַא"כ מְפִיר הַמְּשַׁלַּח וְא"כ בַּנְד"ז אִם זֶה הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ לֹא הִפְרִי מְעוֹלָם אִיךְ יְהִיָּה נַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ וְעוֹד דְאֶפִּילוּ לְדִבְרֵי הָאוּמְרִים דְכָשָׁה־שְׁלִיחַ פְּקַח וּפְתוּחַ וְאִינוּ סוּמָא סְגִי כְּשִׁמְעִידִים לְפָנָיו שֶׁזֵּהוּ פְלוֹנִי דֵהֵינּוּ מְפָנִי שַׁעִי"ז נַעֲשֶׂה מְפִירוֹ אָבֵל בַּנְד"ז שֶׁהַמְּשַׁלַּח מְוִשְׁלָךְ בְּבוֹר וְאִין הַשְׁלִיחַ רוּאָה אוֹתוֹ וְאִם גַּם לֹא הִפְרִי מְעוֹלָם מֵה בֵּין זֶה לְסוּמָא שַׁא"א לוֹ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לַכ"ע אִם אִינוּ מְפִירוֹ ע"פ טַב"ע דְקָלָא.

וְהָרִי הַפּוֹסְקִים לֹא הִקְלוּ בְּסוּמָא וְאֶפִּילוּ בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן לְכֹן הֶצְרִיךְ הַרְמַב"ם לְהִיּוֹת שִׁידְעוּ אוֹתוֹ וּמְפִירוֹ בְּדִבְרֵי רַק הַקְּוֹלָא הוּא שְׁמֵאֲמִינִים לוֹ שֶׁהוּא פַב"פ. וּמ"ש בַּגְמָרָא שְׁפוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אֵע"פ שְׁאִין מְפִירִין פ"י הַרְמַב"ם דַּר"ל אֵע"פ שֶׁהֶעֱלוּהוּ וְלֹא הִפְרִיחוּהוּ תְלִינָן שְׁנִשְׁתַּנָּה צוּרְתוֹ אָבֵל מ"מ צָרִיךְ שִׁידְעוּ אוֹתוֹ מִקְוֹדָם אוֹ י"ל כְּפִשְׁטוֹ דְכוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אֵע"פ שְׁאִין מְפִירִין כְּלָל מִיְהוּ הֵינּוּ כְּשִׁרוּאִין אוֹתוֹ דַּא"כ נַעֲשֶׂה עֲכָשָׁיו מְפִירוֹ בֵּינּוּ דְמֵהִימְנִינּוּ לִי וְזֵהוּ הַדִּין שֶׁהַעֲתִיק הַרְמַב"ם פ"ב ה"ז אָבֵל גְּבִי מְוִשְׁלָךְ בְּבוֹר וְאִין רוּאָה אוֹתוֹ הֶצְרִיךְ שִׁידְעוּ אוֹתוֹ דַּא"כ א"א לְהַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְכְמוֹ הַסוּמָא.

וּבַמְכַמ"א שַׁעַר א' ס' ט' נִדְחַק לְפָרֵשׁ בַּמ"ש שִׁידְעוּ אוֹתוֹ הֵינּוּ שֶׁהִפְרִי קוֹלוֹ בְּטַב"ע דְּוָקָא וְדִבְרֵי דְחֻוּקִים בְּיוֹתֵר עֵינָן עָלָיו אִךְ בִּירוּשְׁלַמִי סוּף יְבָמוֹת מִשְׁמַע לְכַאוּרָה כְּדִבְרֵי מְדַפְרִיךְ לִי ע"ז מִמְסִית דְלֹא סְגִי בְּטַב"ע דְּקוֹל ע' בְּסִנְהֶדְרִין (דַּס"ז ע"א) בַּפְרָש"י דְבַעֲי דְוָקָא שִׁיְהִי רוּאִין אוֹתוֹ (ע' קִצָּה"ח ס' פ"א ס"ק י"ג) וְאֵהָא פְרִיךְ הִירוּשְׁלַמִי מ"ש דְהִקָּא סְגִי בְּזֵה שִׁישְׁמַעוּ קוֹלוֹ כו' א"כ לְכַאוּרָה מִשְׁמַע כַּמ"ש הַמְכַמ"א שֶׁהִפְרִיחוּהוּ בְּקוֹלוֹ וְאִם הִפִּי בְהַרְמַב"ם כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ הַמְכַמ"א אוֹ כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁתִּי אִין שׁוּם רְאָיָה מִמְתְּנִיתִין דְּמִי שֶׁהִיָּה מְוִשְׁלָךְ לְבוֹר לְדִין דְכָשָׁה־שְׁלִיחַ אִינוּ מְפִיר הָאִישׁ אוֹ הָאִשָּׁה שִׁיְהִיָּה בְּזֵה שׁוּם צַד לְהַקֵּל אִךְ לְפִי מִשְׁמַעוֹת שְׁאָר הַפּוֹסְקִים שַׁא"צ שׁוּם הַכְּרָה וְלֹא מִיְעֲטוּ שְׁאָדָם שְׁלֹא הִפְרִי מְעוֹלָם פְּסוּל לְשְׁלִיחוֹת זֶה וּמְסַתִּימוֹת הַלְשׁוֹן מִשְׁמַע דְהַכֵּל כְּשֵׁרִים לְהִיּוֹת שְׁלוּחִים לְכַתּוּב וְלִיתָן ה"ז נִגְדַּהָ דְרַב שְׁשֵׁת גְּבִי סוּמָא וְהַהֲכָרַח לְחַלְק דְּבִשְׁעַת הַסְּפָנָה שְׁאִנִּי כַּמ"ש הַגְמָרָא לַפ"ז עַכְצ"ל שְׁאֶפִּילוּ גְבִי סוּמָא אִין בְּזֵה רַק אִיסוּר דְרַבְּנָן וְכַמְשִׁמְעוֹת הַסַּה"ת שְׁמָא יִטְעָה וְלֹא כְהַרְ"ן וְצ"ע שֶׁהַפּוֹסְקִים לֹא הִעִירוּ מֵהָא דְסוּמָא אַהֲרָ מַתְנִי אִךְ אֶפִּילוּ

לפ"ז י"ל דבמקום עיגון לא דמי לשעת הספנה שהתירו בגמרא אפילו אין מפירין דהתם שאני כפרש"י שגזר מסופן למות ואם לא עכשיו אימתי אכל בנד"ז פן יזדמן אח"כ נוסע למקום האיש ותמנהו ש"ק דאל"כ אלא נאמר דבכל מקום עיגון דומה לשעת הספנה א"כ אמאי לא התנו הפוסקים גבי סומא ושארפי אינה מפירה בקול יוכל להיות שליח במקום עיגון דהא נותנין אע"פ שאין מפירין אלא ודאי שאני התם שגזר מסופן למות ושוב אין עוד תקנה משא"כ הקא פן ואולי יזדמן איזה נוסע מיהו לכאורה קשה הרי התם ג"כ אם לא יכתבו הגט ג"כ אינו עיגון יותר מנ"ד דעכצ"ל שלא תזקק ליבם הוא החששא דלגבי מיתה שמת יש להאמינו בנדאי כמעשה דצלמון כו' ורק החששא מצד יבם כו' או שפא הוא בבור במאסר וכה"ג וא"כ אין זה עיגון יותר מנד"ז.

וע' בת"ג סי' ק"ך ס"ק י"ט פתב בענין שעת הספנה וז"ל נראה דוקא פגון שהי' מושלף בבור או שתפסוהו אנסין ומליכין אותו למקום אחר או שאמר כתבו והלף למדה"י כו' עכ"ל לפ"ז דנד"ז ודאי פשעת הספנה דמי וא"כ היו כותבין ונותנין אע"פ שאין מפירין האיש והאשה וא"כ ה"ה שייכול הש"ק להיות שלוחה אע"פ שאינו מפירה וע' במכמ"א שער ו' סי' י"ד שכ' שדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דאפילו סומא א"צ שיפירה בטב"ע ייכול לסמוך על אחרים ולכן יכול להיות ש"ק אפי' בחו"ל ע"ש.

וא"כ לפ"ד הב"ש וסיעתו דסמכינן אפי' על קרוב ואשה ודאי ה"ה על מעב"ד אפילו אינו מקניינים כ"ה בבית מאיר סי' ק"ך דמעב"ד שאינו מקניינים לא גרע מע"א כו' ועוד דבנד"ז ה"ז כמעב"ד מקניינים שהרי הב"ד דכאן לא יתירוה עד שיכתברר להם שהפל אמת ע' לעיל סוף אות ו'.

לכן הרי הש"ק יודע ע"פ עדים שהאשה פ' מינתו שליח וסגי לפ"ז, (ר"ל לדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והסמ"ג לפ"ד המכמ"א) אפי' יהי' לזה דין סומא ממש ואפילו יהיה כמו שלא בשעת הספנה.

ומיהו פנין שרוב הפוסקים לא כ"כ גבי סומא ע"כ אין לצדד רק משום שי"ל דבכה"ג נותנין אע"פ שאין מפירין וגם לצדד הדרה דזכ"ל שיזכה לה השליח ודאי דא"צ הפירה ומ"מ י"ל לרונחא דמילתא לעשות הבעל שליח הולכה שמפיר בנדאי והיא אשתו שייכולה להיות ש"ה כמ"ש בגמרא ס"פ המביא תניין: קיצור הענין הוא פה תחלה יכתוב הבעל בכ"י להב"ד שבמקום דירת אשתו או שאיש אחר יכתוב והוא יחתום אם אינו יכול לכתוב פל הכתב בכ"י ובמכתב יהיה מבואר איך שהוא איש פלוני מעיר פלוני שנשלח לסיביר ושאתו נשארה שם בעיר פלוני לכה מבקש אולי אפשר שאשתו תסע למקום שהוא כעת בסיביר ואם אין רצונה ליסע לשם ונחפצה לקבל גט אזי בעט איך דעם סופר פב"פ שבעיר פלוני (היינו מקום דירת אשתו או הסמוכה לה) (או) ופב"פ] ופב"פ מעיר ה"ל אז אחז מהם זאל שרייבין בעיר ה"ל אגט פטורין כשר לגרש בו את אשתי פב"פ הנזכרת און זאלשט שרייבין אים לשמו ולשמה ולשם גירושין און אפילו כמה גיטין ביז איינער וועט פשר ווערין כד"ת לדעת המסדר בין בכתובה בין בהתימה און איך בעט איך פב"פ ופב"פ מעיר פלוני ה"ל אז צוויי פון די דראני זאלין חתמן זיך אויף דעם גט ה"ל לשמו ולשמה ולשם גירושין ואפילו כמה וכמה גיטין ביז איינער וועט פשר ווערין כדת און אנה בעט איך דעם וואש וועט שרייבין דעם גט און מאך אים

פֶּאָר אַיִן שְׁלִיחַ לַגִּירוּשִׁין בְּמִקּוּמֵי וּבְחֵרִיקָאֵי אַז דָּנָא סוּפֵר זְאֵלְשֵׁט נַעֲמַעֵן דְּעַם גֵּט כְּשֵׁר הֵנָּה לְאַחַר הַפְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה אוֹן זְאֵלְשֵׁט גַּעֲבִין אַיִם לִיד אֲשֵׁתֵי פב"פ הַנְּזַכְרָת לְמַעַלְהָ אוֹן זָיָא זְאֵל מְגוֹרְשָׁת וּוְעָרִין פּוֹן מִיר מִיט דְּעַם גֵּט הֵנָּה לְאוֹן מוֹתֶרֶת וּוְעָרִין לְכָל אָדָם וְתַהּ יָדָה פִּינְדֵי וְעֲשִׂינְתָּהּ כְּעֲשִׂינְתִּי וּפִיָּה כְּפִי וְדַבּוּרָה כְּדַבּוּרֵי מִמֶּשׁ אוֹן אֵיָּה גִיב דִּיר רְשׁוּת צָנָא מְאַכְנֵן אֲשֵׁלִיחַ אַחַר בְּמִקּוּמָהּ לִיתָן גֵּט הֵנָּה לִיד אֲשֵׁתֵי פב"פ הֵנָּה לְכָל מְקוּם שְׁהִיא: וְאַפִּילוּ בְּלֹא אֲנָס פְּלָל וְתִיכְפָּה שְׂיִגִיעַ גֵּט הֵנָּה לְלִידָה מִיָּדָה אוּ מִיד שְׁלוּחָהּ תַּהּ מְגוֹרְשָׁת בּוּ מִמְּנֵי וּמוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם גַּם בֵּין אֵיָּה דִיר מוֹדִיעַ אַז מְלַבֵּד דָּאָשׁ וּוּאָשׁ אֵיָּה שְׂרִיבֵיב זִיִּיא כָּל הֵנָּה לְעוֹד זֹאת הָאָב אֵיָּה זִיִּיא מְמַנָּה גִּוּוּעָן שְׁלוּחִים פֶּאָר ב"ד הַחֲתוּמִים לְמַטָּה הִיָּנוּ אֵיָּה הָאָב גִּיזָאגַט פֶּאָר שְׁלֵשָׁה אֲנָשִׁים ב"ד הֵנָּה לְבִזָּה הַלְשׁוֹן הַעֲרֵט צו ב"ד פֶּאָר אֵיָּה בֵּין אֵיָּה מְמַנָּה אֵת פב"פ וּפב"פ מְעִיר הֵנָּה לְאוֹן אֵיָּנְעֵר פּוֹן זִיִּיא זְאֵל שְׂרִיבֵיב בְּעִיר הֵנָּה לְאוֹן אֲגֵט כְּשֵׁר לְגֵרֵשׁ בּוּ אֵת אֲשֵׁתֵי פב"פ הַנְּזַכְרָת אוֹן זְאֵל שְׂרִיבֵיב אַיִם לְשִׁמוּ וְלִשְׁמָה וּלְשִׁם גִּירוּשִׁין אוֹן אֲפִילוּ כְּמָה וְכְמָה גִּיטִין בִּיזוּ אֵיָּנְעֵר וְנֻעַט כְּשֵׁר וְנֻעַרִין פְּדָת לְפִי דַעַת הַמְסֻדָּר בֵּין בְּכַתִּיבָה בֵּין בְּחֲתִימָה אוֹן פֶּאָר אֵיָּה ב"ד בֵּין אֵיָּה מְמַנָּה פב"פ וּפב"פ מְעִיר הֵנָּה לְאוֹן צוֹנִיָּא פּוֹן דִּיא דְרֵאָנִי זְאֵלִין חֲתוּמָן זִיָּה אוּף דְּעַם גֵּט לְשִׁמוּ וְלִשְׁמָה וּלְשִׁם גִּירוּשִׁין בִּיזוּ אֵיָּנְעֵר וְנֻעַט כְּשֵׁר וּוְעָרִין פְּדָת אוֹן פֶּאָר אֵיָּה ב"ד בֵּין אֵיָּה מְמַנָּה דְּעַם וּוּאָשׁ וּוְעַט שְׂרִיבֵיב דְּעַם גֵּט הֵנָּה לְאוֹן עֵר זְאֵל זְאֵיָּן ג"כ אֲשֵׁלִיחַ לַגִּירוּשִׁין בְּמִקּוּמֵי וּבְחֵרִיקָאֵי עֵר זְאֵל נַעֲמַעֵן דְּעַם גֵּט לְאַחַר הַפְּתִיבָה וְחֲתִימָה אוֹן זְאֵל גַּעֲבִין אַיִם לִיד פב"פ אֲשֵׁתֵי הֵנָּה לְאוֹן זָיָא זְאֵל מְגוֹרְשָׁת וּוְעָרִין פּוֹן מִיר מִיט דְּעַם גֵּט הֵנָּה לְאוֹן מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם וְתַהּ יָדוּ פִּינְדֵי כּוּ וְתִיכְפָּה שְׂיִגִיעַ גֵּט הֵנָּה לְלִידָה מִיָּדוּ אוּ מִיד שְׁלוּחוֹ תַּהּ מְגוֹרְשָׁת בּוּ מִמְּנֵי וּמוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם.

כָּהּ דְּבִרְתֵי בְּפָה מְלֵא לְפָנֵי הַב"ד דְּפָה וְהַנְּגִי מוֹדִיעַ כ"ז לְמַעַלְתָּם וּמְבַקֵּשׁ לְקַיָּים בְּקִשְׁתִּי כ"ד הַבְּעַל הַבָּא עַה"ח יוֹם פ' לִירַח פ' שְׁנַת פ' בְּעִיר פ' נְאֻם פב"פ וְצָרִיָּה שְׂיַדְבֵּר כֵּן מִמֶּשׁ לְפָנֵי הַב"ד דְּסִיבִיר בְּפָה מְלֵא אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלוּ מִן הַעֲרֵט צו ב"ד פֶּאָר אֵיָּה בֵּין אֵיָּה מְמַנָּה כּוּ עַד מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם.

וְאַח"כּ יְקַיָּמוּ ב"ד כָּל הֵנָּה לְבִזָּה לְבִפְנֵינוּ ב"ד ח"מ מִיָּנָה הַבְּעַל בְּפָה מְלֵא מְפוֹרֵשׁ וְיִנְצָא מִפִּי אוֹן הַסּוּפֵר וְהַעֲדִים שְׂיִכְתְּבוּ וְיִחֲתְמוּ אֵת הַגֵּט וְאֵת הַסּוּפֵר שְׂיִהְיֶה ג"כ ש"ה הַפֵּל כְּאִשֶּׁר לְפָל כְּמִבְנוֹאָר בְּמִכְתָּבוֹ לְמַעַלָּה שְׁהִיא אֲמַת וְיִצִּיב וְגַם בְּפָנֵינוּ פֶּתַב מְכַתְּבוֹ הֵנָּה לְהוֹדִיעַם כ"ז וּלְבַקֵּשׁם וּלְמַנּוֹתָם ע"ז ג"כ ע"י פֶּתְבוּ כְּמִבְנוֹאָר בְּמִכְתָּבוֹ וְזֵהוּ חֲתִימַת יָדוֹ מִמֶּשׁ וְלִרְאָנִי בְּאֵנוּ עַה"ח יוֹם פ' לִירַח פ' שְׁנַת פ' נְאֻם.

וְנְאֻם.

וְנְאֻם: בּוּ וּבְהִגִיעַ זֵה לְמִקּוּם הָאֲשֵׁה יְכַתְּבוּ וְיִחֲתְמוּ הַגֵּט וְיִתְּנוּ לָהּ אַעֲפ"י שְׂאִין פָּאן מִי שְׂיִפִיר הַחֲתִימוֹת עַכ"ז ע"ז י"ל דְּמִקּוּם עֵיגוֹן גְּדוּל וְעֲצוּם כְּזֵה הֵנָּה לְכַשְׁעַת הַסְּפָנָה דְּמִי דְּכוּתְבִין וְנוֹתְנִין אַע"פ שְׂאִין מְפִירִין וְלֹא חִיָּשִׁינּוּ דְלִמָּא צָרָה הִיא וְכ"ש דְּכ"ש דְּלִיכָּא לְמִיחַשׁ הָכָא דְלִמָּא אִישׁ אַחַר כְּתִב זֵה לְשִׁקֵּר וּמְחַזְקִינּוּ אֲנוּ בְּחֻזְקָה גְּמוּרָה שְׁהַפֵּל אֲמַת וְיִצִּיב שְׁהִיא מְכַתְּבַת הַבְּעַל וְהַב"ד דְּסִיבִיר.

וּא"כ זֵה יְהִיָּה גֵּט כְּשֵׁר לְדַעַת קְצַת פּוֹסְקִים רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים (ה"ה הָאוּמְרִים דְּבַכָּה"ג כּוֹתְבִין ע"י כַּתְּי כַּנְז' בַּש"ע ס' ק"כ סַע'י ה' וַע"ש בַּג"פ ס"ק כ"ו דְּאַפִּילוּ כְּתִב שְׁלֵא

בפניהם הקיל הרד"ך ואע"ג שכתב ונ"ל פינו דהסופר ונהעדים מפירין כת"י הרי הוא קאילו ראוהו פותב עכ"ל וא"כ בנ"ד אין מפירין פתב ידו.

י"ל פינו דקיי"ל פותבין ונותנין אע"פ שאין מפירין הרי מוחזק להו שכתבו בעל אשה זו וכאילו שמעו קול המושלך בבור דכותבין ונותנין אע"פ ששמעו אנשים שאין מפירין קולו בטב"ע דקלא כמש"ל וגם יתנה הגט פשר לדעת הר"א"ה ונהר"ן דמקשרו באומר אמרו לפלוגי שאני מניתי אותו סופר כו' וע' ג"פ שם סס"ק כ"ה מזה) ומ"מ למעשה לא נסמוך ע"ז לבד חלילה שיהי רבו כמו רבו הפוסקים ראשונים החולקים וס"ל דעד שישמעו קולו שיאמר לסופר וכו' הגט בטל רק נסמוך על שתמנה האשה שליח קבלה בסיביר שיקבל בשליחותה גט אחר מיד הבעל ממש כמו שמבואר לקמן סעי' ג' והבעל בסיביר וב"ד דשם יעשו שטר מקבלה זו ואף דבמקום האשה אין נמצא מי שמפיר חתימות הבעל והב"ד דסיביר מ"מ יקניין השטר ומעב"ד של הקבלה שיעשו הבעל וב"ד דשם ממכתב הבעל וב"ד הנה שמכתב זה ומעב"ד זה ששלחו למקום האשה לסופר ועדים דבמקום האשה התקנוהו במכתב הבעל והב"ד עפ"י סברת חז"ל שהורו לנו דכותבין ונותנין אפי' שאין מפירין ולכן נוכל לקניין ממנו מכתב הבעל השני שעל אודות השליח קבלה.

וכן המעב"ד שעל הש"ק. ע"י שיעריכו ב"ד שבמקום האשה זה השטר ומעב"ד של הש"ק לאותו מכתב הבעל ומעב"ד הראשון ויראה להם שכתב ידי אלו הוא כתב ידי אלו ע' ש"ע ח"מ סי' מ"ו סעיף ז' ואם יש לפקפק גם ע"ז נצטרף לזה גם מה שרוב הפוסקים ס"ל דשטר של קבלה א"צ קיום ונאמן פשיש מעב"ד שקיבל הגט אף בלא קיום מה גם פשולח הגט ובלבד פשיש עדות לפנינו שהאשה מינתה ש"ק וכמשנ"ת כ"ז למעלה באריכות בס"ד: ג אח"כ תמנה האשה בפני ב"ד שבעירה את איש אחד שבסיביר במקום שהבעל שם שיתנה שלוחה לקבלה ואם יש שם איש אחד שהיא מפרת בו והוא מפירה מהטוב שתמנה אותו וכך תאמר הערט צנא ב"ד פאר אייך בין איך ממנה פב"פ שהוא במקום פ' ער זאל זאיין אשליח בחריקאי ובמקומי לקבל לי הגט מיד בעלי פב"פ בכל מקום שיתנו לו ותהא ידו פדי ועשייתו פעשייתי ומיד פשיגיע הגט מיד בעלי לידו אהי מגורשת ממנו ומותרת לכל אדם פן הנוסח אמינוי ש"ק שלא בפניו הועתק סוף ספר ג"פ סי' רע"ו רע"ז מהמרדכי ואם אין שם במקום הבעל איש שמכרת האשה אותו אזי ההכרח שתמנה אפי' מי שאין מפרת וכשר כמשנ"ל.

ומ"מ צריך שתניח את מי שהיא ממנה פגון אחד מהשלשה דינינים שבאו במעב"ד הראשון או שתמנה מי שיראה מכתב הב"ד דעירה שכותבים ושולחים למקום הבעל הנה מי שיראה המכתב תוף שבעה ימים מעת הגיע לב"ד ההוא דמקום הבעל הוא יתא שלוחה.

ומי שיראה תוף זמן הנ"ל ויקבל על עצמו להיות שלוחה יתנה שלוחה לקבל הגט מיד בעלה הנזכר והב"ד של מקום האשה יעשו שטר ממינוי וזהו לשון השטר בפנינו ב"ד ח"מ בכה בשבת פה ימים לחודש פ' שנת פ' לבריאת עולם למנין שאנו מנין פאן מתא פ' מינתה פב"פ איש להיות שליח לקבל גיטה מיד בעלה פב"פ וכך אמרה לפנינו ב"ד הח"מ הערט צו ב"ד פאר אייך בין איך ממנה את פב"פ שהוא במקום פ' ער זאל זאיין

אשליח במקומי ובחריקאי לקבל לי גט מיד בעלי פב"פ בכל מקום שינתנו לו ותהא ידו
פדי נעשינתו כעשינתי ומיד כשיגיע הגט מיד בעלי לידו אהי מגורשת ממנו ומותרת
לכל אדם ומה שנעשה בפנינו כתבנו וחתמנו לזכות ולראי' על מינוי שליחות קבלת גיטת
ושריר וקנים ראובן דין שמעון דין לוי דין: ד וישלחו זה ע"י פי דואר לסיביר למקום
הבעל ע"י מכתב סטראחאוןאיי ע"ש הב"ד שבמקום ההוא ואז הב"ד ההוא יקראו להבעל
ולשליח קבלה ויצוה הבעל לכתוב שם בסיביר גט פהלקתו בכל ההידורים דקדוקים
ופרטים ואח"כ ישובו ג' דיינים שלא יהיו קרובים לא לבעל ולא לאשה ויראו הגט
ויקראוהו קודם נתינה ויחזירוהו לבעלה ויבטל כל מודעי פדינם וינתנו הבעל ליד שליח
קבלה הנז' וכה יאמר בלשון זה התקבל גט זה לאשתי פב"פ נהרי היא מגורשת בו ממני
ומותרת לכל אדם אח"כ בכמו שלשה או ארבעה מינוטין יקבל הבעל הגט מהשליח פדי
למסרו לו שנית בתורת זכייה ליפוי פח ויאמר הבעל להשליח ההוא שליפוי פח נותנו
לו שנית בתורת זכייה היינו זאלסט זוכה זאיין גט זה לאשתי פב"פ ותהא היא מגורשת
בו ממני ומותרת לכל אדם ואח"כ יכתבו הדיינים השטר מכ"ז וזה נוסחו: ה כף וכו' בשבת
לירח פ' שנת כף וכו' לבריאת עולם למנין שאנו מנין פאן בסיביר במתא פ' אנחנו
ב"ד ח"מ במוטב תלתא פחדא הוינא וכו' לפנינו פב"פ לגרש את אשתו פב"פ ונתן גיטה
לפב"פ שלוחה לקבלה ואמר לו התקבל גט זה לאשתי פב"פ נהרי היא מגורשת בו ממני
ומותרת לכל אדם וקודם מסירת הגט בטל כל מודעי דהנה לי ואין שום תנאי בגירושין
אלא הם גירושין גמורים וקרינו הגט קודם נתינתו ואחר נתינתו והנה פשר ואחר משו
זמן מה באותו מעמד קיבל הבעל הגט מהשליח קבלה הנז' פדי למסרו לו שנית בתורת
זכייה ואמר לו בפנינו שליפוי פח נותן לו שנית בתורת זכייה היינו זאלסט זוכה זאיין
גט זה לאשתי פב"פ ותהא היא מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם ושליח קבלה הנז' כפר
הוא איש הדר פאן בסיביר והאשה במקומה מינתה אותו בפני ב"ד דשם שיהיה שליח
קבלה שלא בפני השליח וכמבואר במעב"ד שהגיע לנו ממקום הנז' להשליח דכאן
נתרצה בפנינו להיות שליח ולהיות שאין אנו מפירין ח"י מעב"ד ההוא לכן אנו פותבין
המעשה כמו שהיא ושולחים המעב"ד הנז' ללחזרה לב"ד ההוא ע"י פאצט וכשיקניים
שם המעב"ד יתירוה לישא וכתבנו שט"ז לראי' ולפחות בינה והכל שריר ראובן דין
שמעון דין לוי דין.

ואחר חתימות הדיינים יכתוב הבעל עצמו בזה"ל אני פב"פ הח"מ העומד היום בפלוגית
מתא דיתבא על נהר פ' גרשתי אשתי פ' דמתקריא פב"פ בפני ב"ד פב"פ ופב"פ ופב"פ
פלי שום תנאי ובביטול כל מודעי ומסרתי הגט לשליח קבלה שלה וגם ע"ד זכייה ככל
הכתוב למעלה וחתמתם אמת והכל שריר וקנים אני פב"פ: והקיום גלע"ד שיכתב על
גוף הגט מעל"ד וגם אח"כ יאמר הבעל לפני ב"ד שבמקומו בסיביר שלרונחא דמילתא
יתן הגט עוד הפעם ע"ד שליחות הולכה היינו שישלח גט זה ע"י הפאצט למקום אשתו
וממנה אשתו שתהיה שליח הולכה וזה נוסחו הערט צוא ב"ד פאר אייך בין איך ממנה
את אשתי פב"פ שבעיר פ' שתהיה שליחתי להולכה היינו כשיגיע הגט לשם ע"י הפאצט
תקח היא הגט מהפאצט ותמסרנו בתורת שליחות ממני לב"ד דק' הנז' והם יעמידו
שליח שינתן גט זה לאשתי פב"פ הנז' ל ותגרש בו ותהיה מותרת לכל אדם והב"ד
דסיביר יעשו שטר מעב"ד מזה וזה הנוסח בפנינו ב"ד ח"מ מינה הבעל עוד אחר כל

הנ"ל את אשתו פב"פ שתהיה עוד שלים הולכה על הגט הנ"ל לרנוחא דמילתא אולי יועיל זה יותר וכו' אמר בפנינו הערט צו ב"ד פאר אייך בין איך ממנה את אשתי פב"פ שבעיר פ' שתהיה שליחתי להולכה היינו פשיגיע הגט לשם ע"י הפאצט תקח היא הגט מהפאצט או ממי שיקבל מהפאצט ותמסרנו בתורת שליחות ממני לב"ד דק' הנ"ל והם יעמידו שלים שיתן גט זה לאשתי פב"פ הנ"ל ותתגרש בו ותהיה מותרת לכל אדם ומה שנעשה בפנינו כתבנו וחתמנו ראובן דיין.

שמעון דיין לוי דיין וגם הבעל יחתום ע"ז בזה"ל כל הכתוב למעלה הפל אמת וחתמתם אמת אני פב"פ וישלחו אח"כ ע"י הפאצט היינו הגט עם המעב"ד ועננו השליח קבלה וחתמת הבעל על זה שנקתבו על גוף הגט מלע"ד.

וגם אח"כ המעב"ד על שליחות הולכה פנ"ל עם ח"י הבעל והב"ד שבמקום דירת האשה יקיימו זה המעב"ד וח"י הבעל ממעב"ד וח"י הבעל הראשון הנז' לעיל (סע"י א' וכמש"ל סעיף ב') והם יודעים ג"כ ממני ש"ק שהאשה מינתה לפנייהם לכן יתירוה לישא ומ"מ לרנוחא דמילתא יעשו ג"כ עננו שליחות הולכה של האשה והרנוחא בזה שהבעל יהיה מכיר השליח הולכה שהיא אשתו.

משא"כ האשה שמינתה ש"ק לא הפירה אותו אף אם הש"ק הוא ביודעה ומכירה א"צ עננו שלים הולכה הנ"ל הנז' סעי' זה ודי בשלים זה הקבלה לבד שמינתה האשה וא"צ פלל שהבעל ימנה עוד את אשתו לשליח הולכה: ז ואם אפשר לעשות עוד קיום על מעב"ד של עננו הש"ק ע"י שישלחו הב"ד דמקום האשה את מעב"ד הנ"ל שנעשה על ש"ק ע"י הפאצט ע"ש קהל דעיר הסמוכה למקום פתיבת ונתינת הגט שנעשה שם המעב"ד אודות קבלת הגט והקהל הנ"ל יושיבו ב"ד ויקיימו המעב"ד או חתימות הבעל וכן ישלח עוד לשני מקומות אם אפשר וה"ז דומה לקיום משלשה שטרות דמהני לפ"ד הש"ך בח"מ סי' מ"ו ס"ק כ"א: אף אם בלתי אפשר אין זה מעכב בהיתר האשה דיש לסמוך על הקיום ממכתב הבעל ומעב"ד הראשון הנז' סעיף א' שממנו יקיימו ב"ד שבמקום האשה את שטר הקבלה ומעב"ד הנז' סעיף ה' נכנז' למעלה סעיף ב' וכ"ז בהיתר האשה שהיא פאן וכמ"כ לעננו היתר האיש שהוא בסיביר גלע"ד דמיד אחר שגייע מעב"ד שבמקום האשה שטר מעב"ד איך שהאשה מינתה בפניהם איש אחד מסיביר להיות שלוחה לקבל לה גיטה מיד בעלה ע"ד הנז' למעלה סעיף ג' ואזי אחר שימסור הבעל הגט ליד הש"ק זה כנז' למעלה סעיף ה' אזי יוכל לישא אשה ואף שבסיביר א"א להפיר החתימות מהמעב"ד דכאן איך שמינתה האשה ש"ק.

מ"מ פינו דמדאורייתא א"צ קיום דעה"ח עהש"ט כמו שנח"ע בב"ד דמי וכ"ש שטר של הדיינים יש לסמוך ע"ז לעננו להתיר לבעל לישא אשה אחרת כמו שפסק בשו"ת נ"ב מה"ת חאה"ע ס"י קל"ו: סימן ערה גיטין (דכ"ט סע"ב) אמר רבא הא ודאי קא מיבעיא לן כי משוו ב"ד שלים בפניו (מי בעינו בפניו דשליח קמא כו') או שלא בפניו כו' הגה פ"י כי משוו ב"ד שלים זהו כמו שמבואר בגמרא ספ"ב (דכ"ד סע"א) ואיבעית אימא כו' וכתבנו שם בחי' הש"ס] דעכצ"ל דשליח קמא אמר לב"ד שיתנו הגט דאל"כ מהיכן יש להם פח ליתן ולמנות שלים וכ"מ בגמ' שם שהבעל אמר לה ומשוני ב"ד שלים.

דאין לומר דדי בְּמָה דְשִׁלִּיחַ קָמָא אוֹמַר לְפָנֵיהֶם בַּפ"נ ובפ"נ וְנוֹתֵן לָהֶם הַגֵּט דַּע"ז עֲשָׂאן ב"ד וְהָרִי מְצִינּוּ בְּאוֹמַר לְשִׁלְשָׁה תָּנוּ גֵּט לְאַשְׁתֵּי דַע"ז עֲשָׂאן ב"ד רְשָׁאִים לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְכַתּוּב וְלַחֲתוּם וְעֵינֵן רַש"י (דַּע"א ע"ב) בַּד"ה דְאָמַר מְיָלִי מִמְסָרֵן דְאִיפָא לְמִימַר דַּעֲשָׂאן ב"ד כּו' נִמְצָא מְצַד שְׁיֵשׁ גְּיָלוּי דַּעַת שְׁלִיחָה נְתַפְּוּן לְכֵן יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וּר' יוֹסִי לֹא פְּלִיג רַק מְשׁוּם דְּמְיָלִי לֹא מִמְסָרֵי לְשִׁלִּיחַ וּא"כ גַּם פֶּאן דְשִׁלִּיחַ קָמָא עֲשָׂאן ב"ד רְשָׁאִים לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַף בְּאַמַּת לֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה פְּלַל דְּהֶתֵּם שְׁאֵנִי שְׁאָמַר לָהֶם תָּנוּ א"כ הֵם עֲצָמֵן וְדַאי עֲשָׂאן שְׁלוּחִים וְהָרִי מְדִינָא שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ אֱלָא דְבִשְׁנַיִם חִיּוּשֵׁינֵן שְׁבוּשָׁתָּהּ הוּא לּוּ פְּשִׁיעֵשׁוּ שְׁלִיחַ אוּ מְשׁוּם דְּמְיָלִי לֹא מִמְסָרֵן לְשִׁלִּיחַ בְּשְׁנַיִם גַּם לַר"מ וּלְפִיכַף פִּינּוּן שְׁהֵם שְׁלִיחָה דְאִיפָא לְמִימַר דַּעֲשָׂאן ב"ד וְלֹא שְׁיִיכִי הֵנִי טַעְמֵי הַמּוֹנְעֵי לְכֵן יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ מִשָּׂא"כ הֵכָא אִם לֹא אָמַר הַשְׁלִיחַ לַב"ד תָּנוּ אִיף יוּכְלוּ לִיתָן אֶפִּילוּ הֵן עֲצָמֵם כ"ש לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ וְאִם מְשׁוּם דְּמוֹכְחָא מִקְלָתָא שְׁלִיחָה נְתַפְּוּן הֵלֵא לֹא אֲזַלְיָנּוּ בְּתַר אֲנָמְדָנָא רַק בְּיֹצֵא בְּקוֹלָר וּמְסוֹפֵן וְכַה"ג כַּמ"ש בְּמִשְׁנֵהּ וּגְמָרָא (דַּס"ה סַע"ב) וְאַף גַּם שְׁם מְשׁוּם דְאָמַר פְּתַבּוּ כַּמ"ש בַּב"ב (דַּקַּמ"ו) א"ו צ"ל דְשִׁלִּיחַ קָמָא אָמַר לָהֶם תָּנוּ אוּ שְׁהַשְׁלִיחַ קָמָא אָמַר לָהֶם בְּפִי שְׁהֵם יַעֲשׂוּ שְׁלִיחַ וְכַמ"ש בְּגְמָרָא סַפ"ב וְכַנ"ל אַף א"כ צ"ל מֵאִי קָא מִיבְעִיָא לְרַבָּא מִי בְּעֵינֵן בְּפָנָיו דְשִׁלִּיחַ קָמָא מִי גְרַעֲי הַב"ד מְשִׁלִּיחַ דְשִׁלִּיחַ שְׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנֵי הַשְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן וְאֶפִּילוּ מֵת שְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן וְלַכְּאוּרָה י"ל מְשׁוּם דְּהַרְמַב"ן כ' בְּשֵׁם הָרִי"ף דְשִׁלִּיחַ שְׁנֵי ג"כ אֵינּוּ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ אַחַר אַא"כ חָלָה אוּ נֶאֱנַס וְהַב"ד עוֹשִׂין שְׁלִיחַ בְּלִי שׁוּם אֲנָס וּמִש"ה הָוָה קַס"ד דְּבַעֲיָנֵן בְּפָנָיו דְשִׁלִּיחַ קָמָא וּמְסִיק דַּא"צ שְׁיֵהֵן בְּפָנָיו מְשׁוּם שְׁבוּדַי שְׁלִיחַ קָמָא שְׁעֲשָׂאן ב"ד לְזֶה נְתַפְּוּן שְׁיַעֲשׂוּ שְׁלִיחַ אַף י"ל בַּע"א דַּהַב"ד לֹא דְמִי לְשִׁלִּיחַ דְשִׁלִּיחַ פִּי הַשְׁלִיחַ דְשִׁלִּיחַ יְכוּל לִיתָנוּ בְּעֲצָמוּ ע"כ פְּשִׁיטָא דְמְשׁוּי ג"כ שְׁלִיחַ אַחַר שְׁלֵא בְּפָנָיו דְשִׁלִּיחַ קָמָא וְאֶפִּילוּ מֵת שְׁלִיחַ קָמָא מִשָּׂא"כ הַב"ד אֵין דְרָף שְׁיֵתָנוּ בְּעֲצָמֵם אֱלָא שְׁאָמַר לָהֶם שְׁיַעֲשׂוּ שְׁלִיחַ וְה"ל פְּשִׁלוּחוּ דְהַהוּא גְבַרָא לִיתָנוּ לְאַפָּא בַר מְנִיּוּמֵי שְׁהוּא שְׁלִיחַ שְׁלֵא נִיתָן לְגְרוּשֵׁין ע"כ מִיבְעִיָא לִי אִם צָרִיף לְהִיּוֹת בְּפָנָיו דְשִׁלִּיחַ קָמָא כּו' וּבְתַר דְּבַעֲיָא הַדָּר פְּשִׁטָּה דְאֶפִּילוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו דְהָא אֶפִּילוּ שְׁלִיחַ שְׁלֵא נִיתָן לְגְרוּשֵׁין יוּכַל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחָתוֹ מֵה שְׁצוּוּ לּוּ שְׁלֵא בְּפָנֵי הַמְּשַׁלֵּחַ דְהָא עַכ"פ לְאַפָּא בַר מְנִיּוּמֵי הָיָה יְכוּל לִיתָנוּ בְּטוֹב וְכ"ש ב"ד דִּי"ל דְּעַדִּיפֵי מְשִׁלִּיחַ שְׁלֵא נִיתָן לְגְרוּשֵׁין פִּי מֵה שְׁאָמַר לָהֶם שְׁיַעֲשׂוּ שְׁלִיחַ וְלֹא אָמַר לָהֶם שְׁיֵתָנוּ בְּעֲצָמֵן זֶהוּ מְפָנֵי כְּבוֹדֵם וְעוֹד דַּב"ד אֵלִים פְּחִיָּהּ.

וַיֵּשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם מֵת שְׁלִיחַ קָמָא אִם הַב"ד יְכוּלִים לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ דְרַבָּא לֹא פְּשִׁיט רַק שַׂא"צ בְּפָנָיו אֲכַל אִם מֵת י"ל דַּאִין יְכוּלִים לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ פִּינּוּן דְהֵם עֲצָמֵן לֹא הָיוּ שְׁלוּחֵי לִיתָן וַי"ל דַּמ"מ גַּם שְׁלִיחוֹת זֶה לִיתָנוּ לְשִׁלִּיחַ מִפְּחַ בַּעַל קֶאֱתִי וְלְכֵן פִּינּוּן דְאִיתָהּ לְבַעַל יְכוּלִים לְמַנּוֹת הַשְׁלִיחַ: ב וְהָרִי"ף גְרִיס בְּבַעֲיָא דְרַבָּא בְּעֵנֵן אַחַר מַגִּירַסַת רַש"י וַי"ל אָמַר רַבָּא הָא וְדַאי מִיבְעִי לִי שְׁלִיחַ פִּי מְשׁוּי לִיָּה שְׁלִיחַ בַּב"ד בְּפָנָיו אוּ אֶפִּילוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו הַדָּר פְּשִׁטָּה בֵּין בְּפָנָיו בֵּין שְׁלֵא בְּפָנָיו עַכ"ל וְכ' הַב"י סִי' קַמ"ב וַי"ל וְהָכָא פְּרִוּשׁוּ שְׁלִיחַ פִּי מְשׁוּי שְׁלִיחַ בַּב"ד מִי בְּעֵינֵן שְׁיֵהֵן שְׁלִיחַ שְׁנֵי שְׁהוּא מְמוּנָה בְּאוֹתוֹ מְעַמְד אוּ אֶפִּילוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו יְכוּל לְמַנּוֹתוֹ וּפְשִׁט דְאֶפִּילוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו וְכֵן פְּרִוּשָׁה הַרְמַב"ם בַּפ"ז ה"כ עַכ"ל וְזֶה לְשׁוֹן רַבִּינוּ יְרוּחֵם נַכ"ד ח"ג וּלְפָרֵשׁ"י בְּבַעֲיָתָהּ הַגַּמ' וּפְשִׁטָּה שַׁב"ד יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ ב' אֶפִּילוּ שְׁלֵא בְּפָנֵי א' וּלְפִי גְיָרַסַת רִי"ף שְׁלִיחַ יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ בְּפָנֵי ב"ד שְׁלֵא בְּפָנֵי

שליח שני אלא שאומר בפני ב"ד אני ממנה שליח לפלוני וב"ד יתנהו לו ועיקר הדין של שתי הגירסאות נהגו לעשות ר"ל לעשות בב"ד שליח שני שלא בפני שליח ראשון ולעשות שליח ראשון בפני ב"ד שליח שני שלא בפניו עכ"ל וכ"כ הטור סי' קמ"ב ונראה דגם לגרסת הרי"ף דייקא משום שממנה אותו בפני ב"ד.

והב"ד הן ממוצעים בין שליח קמא לשליח שני ומה שהם פנים בפנים עם השליח שני ה"ל כאילו שליח קמא עמו פב"פ: הא למה זה דומה לדין אומר אמרו לפלוני שיכתוב ולפלוני ופלוני שיחתמו דאע"ג דהבעל אינו בפניו של הסופר והעדים מהני למ"ד מילי מימסרי לשליח מאחר דהן הן שלוחיו לומר לפלוני שיכתוב ולפלוני ופלוני שיחתמו נהרי הוא עם השלוחי' פה אל פה והשלוחים הן עם הסופר והעדים פה אל פה.

לכן אף למ"ד שאין יכולים למנות שליח שלא בפניו מהני דהא ה"ל כאילו הן בפניו מטעם הנ"ל אלא דהתם לא מהני למ"ד מילי לא מימסרי לשליח משא"כ כאן דנותן לב"ד גוף הגט ולא מילי לבד.

ואומר להם שהם יתנו הגט לפלוני שהוא יהיה שלוחו. ה"ז ממש אומר אמרו וכיון שכן מה ששליח שני שומע פה אל פה מהב"ד ה"ל ממש כאילו שומע מפי משלחו דהיינו שליח קמא וכמ"ש ה"ר"ן ס"פ התקבל בענין אומר אמרו דאם איתא דמילי מימסרו לשליח כיון ששלוחו של אדם כמותו כשהסופר והעדים שומעין מפי השליח הרי הן כאילו שומעין מפי הבעל הלכך על כרחך מאי דקא פסיל רבי יוסי אומר אמרו בין במקבר בין מדעתכם משום דמילי לא מימסרו לשליח עכ"ל.

וא"כ בנד"ז דמוסר להם גוף הגט כשהשליח שני שומע מפי הב"ד ה"ל כאילו שומע מפי שליח קמא ממש וכ"כ התוס' (דס"ז ע"א) ד"ה אמרו והראשונים הם שלוחים של הבעל כו' ואין לומר דלא דמי לאומר אמרו דהתם אומר אמרו.

לפלוני כו' משא"כ הקא לא הזכירו הפוסקים לישון שיאמר לב"ד אמרו לפלוני שאני ממנה אותו שליח וכנזכר בלשון רבינו ירוחם הנ"ל וכ"כ הרמב"ם פ"ז ה"כ פל העושה שליח א"צ שיהי' השליח עמו בב"ד אלא אומר להם הרי פלוני שלוחי ואפילו שלא בפניו וכ"כ הטור סי' קמ"ב אף זה אינו דהא בגמרא ס"פ התקבל (דס"ו ע"ב) איתא אמרי אי פתובו כתב ודן הוא כ' הגט (מדלא קפיד עליה) נעשה כאומר אמרו וכ"ש בכה"ג שנותן הגט לב"ד שיתנהו לשליח שהוא ממנה בפניהם דנעשה כאומר אמרו לפלוני כו' ג ואין לומר עוד דהא הרא"ה חילק בין אומר אמרו לממנה שליח שלא בפניו הובא בה"ר"ן ס"פ התקבל והריטב"א שם ביאר יותר וז"ל דלא פליג ר' יוסי אלא באומר אמרו מדעתכם אבל בממנה אחרים שלא בפניו אלא שמודיע להם ע"פ עדים בהא ודאי לא פליג ר' יוסי דודאי אדם עושה שליח שלא בפניו כו', עכ"ל והיינו דאפילו אומר אמרו לפלוני שיכתוב זה נק' מדעתכם אבל כשאמר אמרו לפלוני שאני ממנה אותו לכתוב זהו נק' ממנה שליח שלא בפניו ולכן אע"ג דאומר אמרו לא מהני משום דמילי לא מימסרי לשליח אבל בממנה שליח מהני גם לענין מילי משום דממנה אותו בעצמו שלא ע"י שליח וא"כ לפ"ז למאי דבעינו למימר דאדרבה מינוי השליח צ"ל בפניו דוקא ולא פשיט רבא דאפי' שלא בפניו דשליח ב' מהני אלא משום דמה שהשליח הב' המתמנה שומע מפי הב"ד ה"ל כשומע מפי משלחו ובשלמא אם מיירי באומר אמרו או שנעשה כאומר אמרו אתי שפיר

משום דבכה"ג הב"ד הם שלוחים למנות השליח ב' אפילו פ'א אמרו לפלוני אבל לפי הלשון של הרמב"ם הרי פלוני שלוחי וכן ל' ר"י'ו אגני ממנה שליח לפלוני, א"כ הוא עצמו ממנה אותו כעת והב"ד אינן רק שמודיעים לו ענין מינוי זה ואינן שלוחים ממש למנותו דהא אפי' במילי דלא מימסרי ע"י מינוי מהני משום שהם רק מודיעים לו המינוי וא"כ מה מהני ששליח ב' המתמנה שומע מפי הב"ד פיון שאינו בפניו דשליח קמא שהוא המשלחו וי"ל דאומר אמרו לפלוני שאני ממנה אותו שליח אע"ג דעדיף מאומר אמרו מדעתיתכם לענין ששייך לומר דמהני אפי' לענין מילי מ"מ לא נגרע בזה ג"כ המעלה שבאומר אמרו שהרי הן ג"כ שלוחים להודיעו עכ"פ ענין מינוי זה א"כ פשוט מעמיהם ה"ל לענין חששא דשלא בפניו פאילו הוא בפניו מאחר שהוא בפניו דשלוחים שלו כו' כף י"ל אפי' להרא"ה וגם מסברא י"ל פן דלא גרע מנעשה כאומר אמרו שבגמרא (דס"ו ע"ב) וכ"מ ממ"ש הר"ן בין במברר בין מדעתיתכם כו' הובא לעיל אלמא דאי מילי מימסרן לשליח מהני במברר ג"כ דהיינו הנדון דהרא"ה שאני ממנה אותו כו' וגם אם נאמר דהרא"ה באמת לא הוה כמו בפניו דשליח קמא משום שאינן שלוחים רק להודיעו כו' מ"מ הרי הרמב"ן וכל הפוסקים לא חילקו כלל בין אומר אמרו מדעתיתכם ובין אומר אמרו לפלוני שאני ממנה אותו דשניהם לא מהני כלל לענין מילי משום דמילי לא מימסרי לשליח וא"כ עכ"פ לדבריהם מוכח דאפילו בכה"ג הן שלוחים ממש על המינוי דהיינו שממנה אותן על ידו והן הממוצעים פי המינוי צ"ל בפניו ע"כ הוא מעמידן במקומו לומר להם שהוא ממנה אותו שליח וכן משמע בהדיא בחי' הרמב"ן ס"פ התקבל שכ' קשה לי לר' יוסי כו' הרי לא מסר מילי אלא זהו עושה שליח שלא בפניו כו' דהא פ' בהדיא ולפלוני ופלוני ויחיתמו כו' ואפ"ל שאני גט דבעינן לשמה כו' אלא פשוט מעו הם מפיו עכ"ל ונהרי בגמ' משמע בהדיא דלשמואל דפליג על ר' יוסי באומר אמרו וס"ל דבכה"ג מילי מימסרי לשליח מהני בין באומר אמרו סתם ובין באומר אמרו לפלוני שיכתוב ולפלוני ופלוני שיחתמו כמש"ש פיון דאמר מר פשר ול"ת כו' ונהרי באומר אמרו לפלוני ופלוני כ' הרמב"ן דזהו ממנה שליח שלא בפניו ומאי מילי קא מסר להו כו' ע"ש ואעפ"כ תולה דין זה בהא דמילי מימסרי לשליח דייקא דלשמואל דייקא מהני כה"ג אלמא דגם בממנה שליח שלא בפניו פיון דהוא ע"י אומר אמרו ה"ל הראשונים שלוחים ממש על מינוי זה וצ"ל משום דבכלל מאתים מנה: ד ועפ"ז צ"ל מ"ש הרמב"ן ס"פ התקבל ונהיאו הרשב"א שם דבשאר דברים של גט זולת פתיבתו וחתמתו אדם עושה שליח שלא בפניו.

וכ"כ הרא"ש והטוש"ע סי' קמ"א סעיף י"ד והרב"י בבד"ה שם הביא ראיה לזה מהא דרבא דכאן ולפע"ד מהא דרבא אין שום ראי' כלל דהכא שאני דה"ל כמו בפניו משום שהב"ד הן בפניו וכנ"ל משא"כ מינוי שליח שממנה בפני עדים או ב"ד שליח העומד במקום אחר והעדים כותבין וחותמין שממנה לפלוני לשליח פיון שהשליח אינו רואה כלל פני העדים שמינהו בפניהם.

ע"ז אין שום ראיה כלל מהא דרבא: אדרבה מהא דרבא משמע להפך שהרי אפילו בכה"ג שהב"ד הוא בפניו הנה מיבעיא לי ונהי דאח"כ פשוטה דכה"ג מהני משמע ודאי דייקא משום שהב"ד הן בפניו עם השליח הא' והב' לכן ה"ל פאילו השליח א' הוא בפניו דהשליח ב' אפילו לגי' הרי"ף וכ"ש לגי' רש"י ומינה מוכח דשלא בפניו לגמרי רק

שמודיעים לו ע"י כתב זה נדאי לא מהני' אם לא להאומרים דכתב יד מהני בפסקת וזהו מחלוקת הפוסקים וגם להאומרים דכת"י מהני צ"ע כי יש בזה תנאים ואין כאן מקומו ועוד פי הם לא הצריכו כת"י העדים רק בשביל הידיעה אבל המינוי ס"ל דמהני לגמרי שלא בפניו וגדולה מזו כ' הריטב"א ס"פ התקבל דאפילו עדים אחרים באו והודיעוהו הגט פשוט אע"פ שלא להם אמר הבעל להודיעו רק שהיו באותו מעמד ושמעו ממנו נהרי לא נעשו שלוחיו כלל להודיעו ע"ש.

וכ"ז נגד משמעות האיבעיא והפשיטות דרבא פאן. ועיין בק"נ ס"פ התקבל שהקשה עמ"ש הרא"ש ונ"ל דאיש ואשה שוין כו' והלא תלמוד ערוך הוא כו' ע"ש דמאד תימה על תמיהתו דבגמ' שם המינוי ע"י אומר אמר לו שאני ממנה אותו שליח וכיון שגט בידו לכ"ע מהני ומה שינוי זה למינוי שליח שלא בפניו אלא שהעדים מודיעים להם בכתבם זה לא מוכח כלל מהש"ס שיהיה מהני ולא דמי לעובדא דבש"ס שהביא הק"נ אפילו כי אוכלא לדנא: ה והנה במכמ"א שער ששי סי' י"ג חקר בדין זה אם יכולים למנות שליח שלא בפניו וכ' דלגירסת רש"י ליפא למשמע מפאן דיכולים למנות שליח שלא בפניו וגם לגירסת הרי"ף אפשו דליפא למשמע מינה שהבעל יכול לעשות שליח שלא בפניו דדוקא בשליח ב"ד הוא דאלים פחזיהו לעשותו שלא בפניו אבל בעל גופיה לא ודייקא הכי מדקא מיבעי ליה בשליח ב"ד דמשמע דגבי בעל גופיה פשיטא ליה דלא מצוי למיעבד הכי דאי גבי בעל מצוי למיעבד הכי מאי קא מיבעיא לי גבי ב"ד מי גרע ב"ד מבעל עכ"ל ונפלאתי עליו שלא מצא לדחות רק משום ש"ל דב"ד אלים פחזיהו דסברא זו אינה מוכרחת כ"כ.

לשנה יספיק למינוי שליח שלא בפניו את"ל דבעל עצמו לא מהני וכמו מקלי לא מימסרי לשליח דאין מחלקין בזה בין ב"ד לעדים לר' יוסי דקיי"ל פנותי' ואפילו רבי מאיר דמחלק בין ב"ד לעדים הרי פרש"י (דף ע"א ב') דהטעם משום דאיפא למימר שע"ז נתפנון שיאמרו לאחרים לכתוב ולחתום כו' משא"כ לענין מינוי שליח שלא בפניו אין טעם לחלק בין הבעל לב"ד.

אבל היה לו לדחות ראיה זו בפשיטות מטעם הנזכר לעיל דכיון שהבית דין הם בפניו דשליח קמא והם גם כן בפניו דשליח ב' הני ליה פאומר אמרו דמהני לכולי עלמא היכא דהשליחות אינו מקלי' משום דמה ששליח שני הוא בפניו דהב"ד ה"ל פאילו הוא בפניו דשליח קמא דשלוחו של אדם כמותו והב"ד לא גרעי משלוחי' לומר אמרו לפלוני שיהיה שלוחי פנ"ל באריכות ותדע דהא גם שליח דמשוי שליח בב"ד כגירסת הרי"ף עכ"ז נקרא שליח ב"ד אני פדמוכח מהא דאמרו ליה רבנן לאבימי כו' מיהו הריב"ש בתשו' סי' שי"ח הובאה ב"י סי' קמ"ב פי' דר"ל רק שהמינוי הוא בפני ב"ד.

אף היינו בשליח דמשוי שליח בפניו שאז אין לב"ד חלק בו רק שמתמנה בפני ב"ד אבל פשממנהו בפני ב"ד שלא בפניו דשליח ב' עכצ"ל דהב"ד יש להן חלק בשליחות זה דע"כ הני פאומר אמרו ועיין בהרא"ש שהקשה על גירסת הרי"ף והיינו דלעיל אמר דלבתר תלתין יומין משוינו שליח משמע שהב"ד יעשו השליח ואיך אומר כאן ע"ז העובדא שליח פי משוי שליח כו' והגם שהקשה ג"כ גם על גירסת רש"י דאי בעינו בפניו למה ימנה ב"ד את השליח.

ימנה הוא את השליח ובפניו ב"ד לפע"ד לק"מ דהא רש"י פ"י דכאן בעובדא זו א"א שיהיה בפניו כמ"ש או אפילו שלא בפניו פגון זה שהוא אנוס ואינו יכול לעכב כו' ומיבעיא ל"י אם יוכלו ב"ד למנות שליח שלא בפניו ובעלמא נדאי יוכלו לצייר שצ"ל שב"ד יעשו השליח אע"פ שהוא בפניו דשליח קמא פגון ע"ד הנז' בגמ' ספ"ב שהבעל אמר בפ"י שב"ד יעשו השליח וכן אם השליח השני אינו מבין הלשון של שליח הראשון עוי"ל אנפן פשוט יותר כי הנה התוס' בפ"ק (דף ה') סד"ה יטלנו הימנה כ' דהשליח צ"ל בפ"נ ובפ"נ בשעת נתינה אבל קודם נתינה מספקא לר"י אי מהני והא דשליח עושה בב"ד שליח ואומר כו' הרי אומר כשהגט יוצא מתחת ידו.

ור"ל בשעה שמוסרו לשליח שני אבל קודם נתינה לשליח ב' לא הי' מהני וכ"כ הרא"ש שם וא"כ כשמוסרו לב"ד ועדיין לא עשה שליח ב' קשה אידך נאמן לומר בפ"נ ובפ"נ ובגמ' מוכח בעובדא דההוא גברא דאיתגניס דאפ"י כה"ג נאמן.

אעכצ"ל דגם זה נק' שהגט יוצא מתחת ידו לב"ד והיינו אם הוא מוסר פחו לב"ד שהב"ד הם יעשו השליח ולא הוא נמצא יצא הגט מתחת ידו אבל אם הוא יעשה השליח נמצא כשעושה השליח אז יוצא הגט מתחת ידו ולא נאמן על בפ"נ ובפ"נ שאמר תחלה קודם נתינה ולכן כשאומר בפ"נ ובפ"נ קודם מינוי השליח הב' עכצ"ל שנתן להם בענין שהם ימנו השליח.

וא"כ שפיר צנייר בעיא דרבא כי משווי ב"ד שליח מי בעינן בפניו דשליח קמא ולק"מ מ"ש הרא"ש למה ימנה ב"ד כו' ימנה הוא כו' דאם פן לא יהיה מהני בפ"נ ובפ"נ שאמר תחלה ואעפ"כ הנה מספקא ליה אי בעינן בפניו פנין שמ"מ הוא אמר להם שיעשו השליח.

וכל שליח צ"ל פ"פ עם מי שמשתלח ממנו ומ"מ פשט דא"צ דדי מה שהב"ד הם פ"פ עמו שהרי הם העושים השליח השני: והנה התוס' בפרק מי שאחזו (דף ע"א א') ד"ה קולו משמע דס"ל דלא מהני מינוי שליח שלא בפניו.

שהרי דימו ענין שליח קבלה לשליחות הסופר והעדים משמע דאין להקל מדינא בשליחות הקבלה וההולכה יותר משליחות הסופר והעדים דא"ל דס"ל פהרמב"ן דשליחות הסופר והעדים שאני דשם דייקא בעינן שישמעו מפיו משום דאל"כ אין זה לשמה א"כ מהו הביאו ראיה מתן גט זה לשליחות הסופר והעדים הרי י"ל דמ"מ כאן בעינן שמיצת הקול דייקא א"ו ס"ל דדומים זל"ז וא"כ הרי בשליחות הסופר והעדים לכ"ע לא מהני מינוי שלא בפניו ממש.

והתוס' שם קאמרי רק דמהני הרפנה וכת"י דפקח דזה ה"ל כשמיצת הקול וא"כ ה"ה בשליחות הנתינה והקבלה לא מהני רק כה"ג אבל שלא בפניו ממש י"ל דלא מהני אד' צ"ל דהא מהראיה שהביאו מתן גט זה כו' יש לשמוע דאפילו שלא בפניו נמי מהני.

דלא גרע המינוי שלא בפניו מהתם שאין האשה ממנה אותו כלל רק משום דזכות הוא לה. וי"ל דנדאי י"ל דגרע טפי למ"ד דזכיה מהני מדאורייתא אף למי שאין לו שליחות עכשיו מדאורייתא רק דאתי לכלל שליחות כמו זכין לקטן א"כ פשיטא דזכיה שלא בפניו לא גרע מזכין לקטן ולכן י"ל דלעולם במידי דבעינן שליחות לא מהני שלא בפניו כלל

ואעפ"כ זכני' מהני אם הנה זכות לה כמו דזכני לקטן מדאורייתא אע"ג דאין לו שליחות רק ראית התוס' הוא על שליחות בפניו אלא שאינו ע"י שמיעת הקול כ"א ע"י הרפנה וכה"ג ע"ז הוא שפיר ראיה דסברא הוא דשליחות כה"ג לא גרעא מזכני' אע"פ שאינה אומרת פלוג דמהני משום דקים לו שמתרצה כו' וה"ה הרפנה בפניו וכתב ידו דפקח.

אבל על שליחות שלא בפניו שיהיה מהני אין להביא ראיה פלל מזכני' פד מוכרח לומר לדעת התוס' מאחר דס"ל דשליחות דקבלה והולכה שנה למינוי הסופר והעדים ושם לכ"ע לא מהני שלא בפניו פדמוכח מאומר אמרו לפלוני שיכתוב כו' ואע"פ שהר"ן והרא"ה חילקו ביניהם.

התוס' ודאי ס"ל פהרמב"ן וכ"מ ממ"ש ישמעו לאפוקי ממ"ד מודה ר' יוסי באומר אמרו והתוס' לא התנו דממעט רק אומר אמרו ולא מינוי שליח שלא בפניו פדחילקו גבי קולו לאפוקי מדרב פהנא דאינו ממעט רק חרש ש"מ דבאומר אמרו ממעט גם גוננא דהרא"ה והר"ן וכינון דעכ"פ במינוי סופר ועדים לא מהני מינוי שליח שלא בפניו ה"ה גם בש"ק וש"ה.

דאין לומר דשם הטעם משום מילי לא מימסרי. דהא בממנה שליח שלא בפניו כ' הרמב"ן והר"ן מאי מילי מסר להו כו' ולכן להרא"ה מהני גם במינוי סופר ועדים שלא בפניהם ולהרמב"ן דלא מהני היינו רק משום שלא לשמה וא"כ התוס' דאין מחמירים בשלא לשמה יותר ממינוי ש"ק וש"ה פנ"ל א"כ פיון דלהתוס' לא מהני כה"ג במינוי סופר ועדים עכצ"ל דלא מהני כה"ג ג"כ במינוי ש"ק וש"ה והיינו ודאי רק משום דא"א למנות שליח שלא בפניו פלל רק אומר אמרו לשמואל ה"ל בפניו פיון דהוא פב"פ עם השלוחי ור' יוסי לא מהני משום דמילי לא מימסרי לשליח ולכן מה שהסופר והעדים הן בפני השלוחים לא מהני וא"כ ה"ל כממנה שליח שלא בפניו דלא מהני פנ"ל: ז אמנם הרא"ש ס"פ התקבל סי' עשרים הביא ג"כ ראיה שכ' התוס' מהאומר תן גט זה כו' אבל לא הביא ראיה זו רק לענין מינוי ש"ק ולכן העלה דש"ק וש"ה יכולים למנות שלא בפניהם וע"ז הוכיח מתן גט זה אם הנה זכות כו' וכ' דל"ד למינוי הסופר והעדים וזה הפד דברי התוס' דמדמו תן גט זה הוא תמוה דזכניה שאני דהא זכין לאדם שלא בפניו ונמצא זכניה שלא בפניו ה"ל כשליחות בפניו משא"כ היכא דאינו זכות ובעיני שליחות י"ל דבעיני בפניו ממש ולא מהני מדעתו והנה להאומרים דזכני לקטן מדאורייתא אף שא"א לו למנות שליח פלל י"ל בפשיטות דקטן יוכיח וצ"ל הרא"ש אמרה בשטת האומרים דאין זכין לקטן מדאורייתא ואף גם לפ"ז אין הרא"י מוכרחת דקטן שאני דלית ליה שליחות פלל וכינון דזכני' משום שליחות הוא לכן אין לו זכני' מדאורייתא אבל לענין זכין לגדול שלא בפניו אף את"ל דשליחות אינו אלא בפניו ולא מהני מדעתו פנ"ל מ"מ זכניה שלא בפניו פיון דידוע לכל דזכות הוא י"ל דה"ל כמו בפניו ממש ועדיף משליחות בדבר שאינו זכות כשהוא שלא בפניו אף אם הוא מדעתו דמ"מ השליח לא שמע מפיו שמתרצה משא"כ בדבר שהוא זכות ה"ז ממש כאילו שמע מפיו מאחר שהענין מצד עצם זכות הוא לו בודאי פל אדם רצונו זכותו וה"ז כאילו שמע מפיו לא כן בדבר שאינו זכות אין לו פח להיות שלוחו אא"כ שמע מפיו ממש שמתרצה: ונלע"ד טעם לזה דהנה

בְּעָרוּבֵינּוּ ס"פ חֲלוּן תִּנּוּ בְּנוֹתַן מְעָה לְחַנּוּנֵי וּלְנִחְתוּם כְּדֵי שְׂיִזְכָּה לוֹ עִירוּב שְׂלֵא זָכוּ לוֹ מְעוֹתָיו וּפְרִשׁ"י וְאֶפְיָלוּ עִירֵב הַחַנּוּנֵי לְכָל הָאֲחֵרִים וְזִיכָּה גַם לְזֶה כּו' דְּכִינּוּ דְּמַעוֹת אֵינּוּ קוֹנוֹת לָא סְמָכָא דְּעֵתִיהֶדְהָאֵי וְלֹא הָוֵה דְּעֵתִיהֶדְהָאֵי לְאֶקְנוּנֵי וְנִמְצָא מְעָרֵב לוֹ בְּמַעוֹתָיו שְׂלֵא מְדַעְתוּ עכ"ל וּפְי' בְּמַעוֹתָיו אֵינּוּ ר"ל בְּמַעוֹתָיו מִמֶּשׁ דַּא"כ אֶפְי' מְדַעְתוּ לֹא הָוֵי עִירוּב אֶלָּא ר"ל שְׂמַעְרָב לוֹ בְּכַפֵּר שְׂמִזְכָּה לוֹ ע"י אַחַר אֶלָּא שְׂמִזְכָּה לוֹ הַכַּפֵּר ע"ד לְקָנוֹת עֲבוּרוֹ הַמְעָה שְׂנִתּוּ לוֹ.

וְכִינּוּ שְׂהַנּוֹתוּ לֹא סְמָכָא דְּעֵתִי לְהַקְנוֹת לוֹ הַמְעָה לְהַחַנּוּנֵי מִשּׁוּם דְּמַעוֹת אֵינּוּ קוֹנוֹת א"כ זֶה שְׂמִזְכָּה לוֹ ע"ד לְקָנוֹת הַמְעָה מִחֲמַת זֶה ה"ז מְעָרֵב לוֹ עֲבוּר מְעוֹתָיו שְׂלֵא מְדַעְתוּ. אֶלְמָא דְּמִשּׁוּם שְׂלֵא סְמָכָא דְּעֵתִיהֶדְהָאֵי נוֹתֵן לְאֶקְנוּנֵי הַמְעָה נִקְרָא מְעָרֵב שְׂלֵא מְדַעְתוּ מִמֶּשׁ אַע"פ שְׂאָמַר לוֹ בְּפִי שְׂיִזְכָּה לוֹ עִירוּב עֲבוּר הַמְעָה וְכֵן כְּתִב בְּאַלְתֵּיהֶדְהָאֵי רַבָּא בַּא"ח סִי שִׁס"ט סִי סִי וְנ"ל גַּם י"ל דְּהָא דְּזִיכָּה ע"י אַחַר מְהֵי בְּנִחְתוּם דְּנִקְא כְּשִׂמְכּוּנָא בְּפִירוּשׁ לְזַכּוֹתוֹ בְּמִתְנָה אֶבְל בְּסִתְמָא אֶמְרִינּוּ כֵּן אֲדַעְתָּא דְּמַעוֹת וּמַעוֹת אֵינְהוּ קוֹנֵה עכ"ל וְכ"כ הַפְּמ"ג בַּמ"א סִי וְנ"ל עַמ"א אֶפְשֵׁר כְּפִירוּשׁוֹ בְּפִירוּשׁוֹ זָכָה לִי אַף שְׂזָכָה לוֹ ע"י אַחַר מ"מ דַּעַת הַחַנּוּנֵי עַל הַמְעָה וְלֹא מִתְנַת חֲנָם וּמַעוֹת לֹא קָנָה וּמ"ש הַמְּחַבֵּר לְקַמְן זִיכָּה ע"י אַחַר שְׂאֹמַר בְּפִירוּשׁוֹ כֵּן הַנִּחְתוּם מִתְנַת חֲנָם כּו' עכ"ל וּבְגַמְ' שָׁם (דְּפ"א ע"ב) דָּאֵם אָמַר לוֹ עָרֵב לִי שְׂלִיחַ שְׂוִינִי וְקָנִי וּפְרִשׁ"י וְסְמָכָא דְּעֵתִיהֶדְהָאֵי דְּחִזְקַת שְׂלִיחַ עוֹשֶׂה שְׂלִיחָתוֹ כּו' הַלְּפָדָּ מְעָרֵב לְדַעְתִּיהֶדְהָאֵי הוּא.

וְא"כ זֶהוּ כְּשֶׁהַשְּׂלִיחַ הוּא בְּפִנּוּי אֵזִי סְמָכָא דְּעֵתִיהֶדְהָאֵי דְּהַמְשַׁלַּח אֶבְל כְּשִׂמְמִנְהָ שְׂלִיחַ בְּפִנּוּי י"ל דְּלֹא סְמָכָא דְּעֵתִי כְּלָל שְׂיַעֲשֶׂה הַשְּׂלִיחַ שְׂלִיחָתוֹ דְּהָא לֹא שְׂיִיךְ חִזְקָה שְׂלִיחַ עוֹשֶׂה שְׂלִיחָתוֹ שְׂהָרִי לֹא יִדַּע שְׂקַבֵּל עָלָיו הַשְּׂלִיחָתוֹ וְכ"ש שְׂהוּא שְׂלֵא בְּפִנּוּי: וְכָל הַיְכָא דְּלֹא סְמָכָא דְּעֵתִיהֶדְהָאֵי נִקְרָא שְׂלֵא מְדַעְתוּ כְּנ"ל בְּשֵׁם רַש"י מִיְהוּ ק' עַל פְּרִשׁ"י מְהָא דְּתִנּוּ ס"פ הַתְּקַבֵּל מִי שְׂהָיָה מוֹשְׁלָךְ בְּבוּר וְאָמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלֵי יְכַתּוּב גִּט לְאַשְׁתֵּי הָרִי אֵלוֹ יְכַתּוּב וְיִתְנוּ וְהֵתֵם לֹא סְמָכָא דְּעֵתִי שְׂיַעֲשֶׂוּ שְׂלִיחָתוֹ דְּלֹא שְׂיִיךְ לֹמַר חִזְקָה שְׂלִיחַ עוֹשֶׂה שְׂלִיחָתוֹ אֶלָּא כְּשִׂקַבֵּל עָלָיו הַשְּׂלִיחָתוֹ וְהַבְּטִיחוֹ ע"ז כְּדַמוּכַח בְּעָרוּבֵינּוּ (דָּף ל"א ס"ע"ב) מִשָּׂא"כ הָכָא דְּהַשּׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ לֹא הַבְּטִיחוֹ כְּלָל לֹא שְׂיִיךְ חִזְקָה שְׂלִיחַ עוֹשֶׂה שְׂלִיחָתוֹ וְאֶעֱפ"כ יוֹכֵל לְכַתּוּב וְלִיתֵן וְעוֹד דְּהָא רַב נִחְמָן לִית לֵיהּ חִזְקָה שְׂלִיחַ עוֹשֶׂה שְׂלִיחָתוֹ וְאֶף עַל פִּי כֵּן אִם עוֹשֶׂה שְׂלִיחָתוֹ הָוֵי לֵיהּ שְׂלִיחָתוֹ כְּמוֹתוֹ וְצָרִיךְ לֹמַר דַּמ"ש רַש"י הַטַּעַם דְּסְמָכָא דְּעֵתִיהֶדְהָאֵי מִשּׁוּם דְּקִי"ל חִזְקָה שְׂלִיחַ עוֹשֶׂה שְׂלִיחָתוֹ לְרוּחָא דְּמִילְתָא כְּתִב כֵּן דָּאֶף אֵי לִיכָא חִזְקָה זו מ"מ הַיְכָא דְּשְׂלִיחַ שְׂוִינִי סְמָכָא דְּעֵתוֹ מִשָּׂא"כ הֵתֵם לֹא סְמָכָא דְּעֵתִי מִשּׁוּם דְּלֹא שְׂוִינִי שְׂלִיחַ וּמַעוֹת אֵינּוּ קוֹנוֹת כּו' אֶף מ"מ י"ל דַּה"ה בְּמִנְהָ שְׂלִיחַ שְׂלֵא בְּפִנּוּי דְּבוּדָאֵי י"ל דְּלֹא סְמָכָא דְּעֵתִיהֶדְהָאֵי כְּמוֹ הֵתֵם ע"כ אֵינּוּ לוֹ דִּין שְׂלִיחַ כְּלָל אֶף אִם עָשֶׂה שְׂלִיחָתוֹ וְכֵן הוּא בְּתִשׁוּ' רַש"י הוּבָאָה בַּמְּכַמ"א ש"ו סִי ב' בְּעִנּוּ מִיְנוּי שְׂלִיחַ שְׂלֵא בְּפִנּוּי וְנ"ל דְּלִמָּאֵי נִיחּוּשׁ לָהּ אֶלִּימָא מִשּׁוּם דְּכִינּוּ דְּלֹא יִדַּעַת בֵּיהּ אֵי צְבִי אֵי לֹא צְבִי לֹא סְמָכָא דְּעֵתָהּ וְלֹא הָוֵי שְׂלִיחַ סְתְמָא דְּמִילְתָא לֹא מִשּׁוּי שְׂלִיחַ אֶלָּא לְמַאן דְּיִדַּעַת בֵּיהּ דְּרַחֲמִים לָהּ כּו' עכ"ל הָרִי אֵי לֹא סְמָכָא דְּעֵתָהּ לֹא הָוֵי שְׂלִיחַ רַק שְׂצִידָד לְהַקֵּל רַק מִשּׁוּם דְּסְתְמָא דְּמִילְתָא לֹא מִשּׁוּי כּו' וְאֶף גַּם זֹאת לֹא סְמָךְ ע"ז לְבַד רַק מִשּׁוּם שִׁי"ל זְכוּת הוּא לָהּ וְזָכִין לְאֶדָּם כּו' וְגַם ע"ז יֵשׁ חוֹלְקִים שָׁם הוּבָאוּ בַּמְּכַמ"א: ם וְאֶזְמוּ"ר הַגָּאוֹן וְנ"ל בַּא"ח סִי שִׁס"ט פִּי דְּבָרֵי רַש"י דְּשָׁם בַּע"א.

וְנִלְוֵנוּ וְנִפְּלוּ אִם זִיכָרָה הַנְּחִתוּם לְכָל בְּנֵי הַחֲצֵר בְּיָמֵינוּ כִּי מִמֶּנּוּ לֹא נִתְּפָנִין הַנְּחִתוּם שְׂזִיכָרָה בּוֹ זֶה ע"י הַזִּכָּרָה שְׂזִיכָרָה נַעֲשֶׂה שְׂלִיחוֹתוֹ כִּי אֵלֶּיךָ דַּעַת הַנְּחִתוּם הוּא שְׂזִיכָרָה לֹא כְּבָר זְכוּת בְּכֹפֶר זֶה בְּשִׁבִיל הַמַּעֲשֶׂה שְׂנִתָּן לֹא כִּי ע"ש נִשְׁמַע דִּס"ל דְּכָל שְׂזִיכָרָה בְּדַעַתוֹ שְׂזִיכָרָה הַזִּכָּרָה שְׂלִיחַ לְזֶה כְּמוֹ לְשַׁאֲרֵי בְּנֵי הַחֲצֵר קָנָה עִירוֹב וְאַף שְׂדַעַתוֹ שְׂזִיכָרָה הַזִּכָּרָה שְׂלִיחַ לְזֶה עַל סְמִיךְ שְׂזִיכָרָה הוּא הַנְּחִתוּם אֶת הַמַּעֲשֶׂה שְׂלִיכָרָה בַּעֲבוּר זֶה.

וְהוּא מְדַבְּרֵי הַתּוֹי"ט ס"פ חֲלוֹן בַּד"ה לֹא זָכוּ לֹא מְעוֹתָיו שְׂפָתָיו וְנִלְוֵנוּ וְנִפְּלוּ וְנִפְּלוּ שְׂזִיכָרָה ע"י אַחַר הִיךָ זֶה בְּשִׁבִיל אַחֲרֵים כִּי אֶבֶל לִפ"ז כִּי לֹא עִירַב הַחֲנֻנִי אֵלֶּיךָ לְזֶה לְבַדּוֹ וְזִיכָרָה ע"י אַחַר מִשְׁמַע דְּמַהֲנֵי עַכ"ל וְק"ל טוֹבָא עַל הַתּוֹי"ט דַּא"כ אֵיךְ יִבְנֹאֵר מ"ש רַש"י שֵׁם בְּמַשְׁנֶה (דְּפ"א ס"ע"א) וְנִמְצָא מְעַרְבֵי לֹא בְּמַעוֹתָיו שְׂלֵא מְדַעַתוֹ וְהַרְע"ב לֹא הִעֲתִיק תִּיבּוֹת שְׂלֵא מְדַעַתוֹ אֶבֶל לִפְמ"ש רַש"י מוֹבָן דְּמִזְכָּרָה לֹא מִמַּשְׁ הַעִירוֹב ע"י אַחַר ע"ד לְקַנּוֹת הַמַּעֲשֶׂה.

וְנִהוּ שְׂלֵא מְדַעַתוֹ דָּאִם אֵינּוּ מְזַכָּר לֹא כָּלֵל רַק שְׂדַעַתוֹ שְׂזִיכָרָה לֹא כְּבָר זְכוּת בְּהַפְּכָר ע"י הַמַּעוֹת א"כ אֵינּוּ זֶה שְׂלֵא מְדַעַתוֹ דְּהָא נִתָּן הַמַּעוֹת מְדַעַתוֹ רַק הַטַּעַם דְּלֹא מְהַנֵּי מְשׁוּם דְּמַעוֹת אֵינּוּ קוֹנֵנוֹת א"ו מִיִּירֵי דְּמִזְכָּרָה לֹא מִמַּשְׁ ע"י אַחַר רַק מְשׁוּם דְּמִכְּנֻיָן ע"ד לְקַנּוֹת הַמַּעֲשֶׂה וְכִינּוּן דְּלֹא הִיךָ דַּעַתוֹ שְׂלֵא הַנּוֹתָן לְאִקְנוּיֵי הַמַּעֲשֶׂה לְהַחֲנֻנִי א"כ לֹא מְהַנֵּי הַזִּיכָּרָה וְהַמַּשִּׁיכָה דַּה"ל שְׂלֵא מְדַעַתוֹ דְּהַנּוֹתָן וְלִפְע"ד זֶהוּ תַלְמוּד עֲרוּף שֵׁם (דְּפ"א ע"ב) הִכָּא בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ לְשִׁזְכָּרָה לֹא ע"י אַחַר כִּי אֵלֶּיךָ מְשׁוּם דְּחֹב הוּא לֹא שְׂמוֹצִיא הוֹצֵאוֹת לְכֹן לֹא מְהַנֵּי הַזִּכָּרָה וְאֵלֶּיךָ שְׂזִיכָרָה הַנּוֹתָן נִתָּן הַמַּעוֹת מְדַעַתוֹ וְהָרֵי בְּגַמ' שֵׁם מְבֹאֵר דַּר' אֵלֶּיךָ עֲשֵׂאוּ כְּאִרְבָּעָה פְּרָקִים בְּשִׁנָּה אֶבֶל רַבָּנָן דִּס"ל לֹא זָכוּ לֹא מְעוֹתָיו ס"ל דְּלֹא דְּמִי לְאִרְבָּעָה פְּרָקִים כ"א לְשַׁאֲרֵי יְמוֹת הַשָּׁנָה וְא"כ אֵיךְ אִם זִיכָרָה לֹא מִמַּשְׁ בְּפֶרֶט ע"י אַחַר לֹא מְהַנֵּי וְאַף דְּקִי"ל כְּפֹאֲרֵי מְתָא דְּרַבֵּי יוֹחָנָן שֵׁם הֵינּוּ דְּבִאֲרָבְעָה פְּרָקִים א"צ זִיכָּרָה ע"י אַחַר.

אֶבֶל בְּהָא דְּבִשְׁאֲרֵי יְמוֹת הַשָּׁנָה אֵיךְ אִם זִיכָרָה לֹא ע"י אַחַר לֹא מְהַנֵּי י"ל דְּהֵאֱמַת כֹּן וְלֹא נִדְּחוּ כָּלֵל דְּבָרֵי רַב שְׂמוֹאֵל בַּר יִצְחָק בְּזֶה וּמִיָּהוּ בַח' הַרִיטְב"א בְּעֲרוּבֵין שֵׁם הַקְּשָׁה ע"ז בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א דַּאִיךְ יִתְּכֵן לֹא מְרַבָּן לֹא חֲשָׁבוּ לְעִירוּבֵי חֲצִירוֹת זְכוּת כָּלֵל וּמְדַמּוּ לָהּ לְזִכְרֵיתָּ בְּשַׁר בְּשַׁר יְמוֹת הַשָּׁנָה דְּהָא לְקַמָּן אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ כֹּן לֹא דַר' יְהוּדָה לְפָרֹשׁ בָּא וּמְדַמּוּ חֲכָמִים בְּעִירוּבֵי חֲצִירוֹת וְשִׁתּוּפֵי מְבֹאוֹת דְּזְכוּת הוּא לֹא וְנִהוּ יַעֲשֶׂה רִיב"ל בְּמַשְׁנֶה זֹו אֵלֶּיךָ וְדַאִי דְּלַרְבֵּי יְהוֹשֻׁעַ כֹּן לֹא מְשַׁנְתִּינוּ בְּעֲרוּבֵי תַחֲוּמִין.

וּבְהָא הוּא דְּסָבְרֵי רַבָּנָן לֹא זְכוּת הוּא לֹא דְּדַלְמָא לֹא נִיחָא לִי לְמִיזַל בְּהוּא רֹחָא וְהַרִיטְב"א תִּירָץ בַּע"א דְּלַעוֹלָם מִיִּירֵי בְּעִירוּבֵי חֲצִירוֹת אֵלֶּיךָ מִיִּירֵי בְּזִיכָרָה לֹא ע"י אַחַר וְדַאֲמֵרִינוּ בְּגַמ' עֲשֵׂאוּם כְּאִרְבָּעָה פְּרָקִים לֹא אָמַר כֹּן אֵלֶּיךָ מְשׁוּם אִוְקִימָתָא בְּתַרְיִיתָא דַּר' אֵלֶּיךָ אָמַר ר' יוֹחָנָן דַּאִיךְ לֹא אֵיךְ אִוְקִימָתָא דְּהַתָּם דַּאִוְקִימָתָא שְׂזִיכָרָה לֹא ע"י אַחַר לֹא אִוְקִימָתָא כָּלֵל וְדַקְדַּק כֹּן מְדַבְּרֵי רַש"י נִשְׁמַע לִפ"ז בֵּין לְהַרְשֵׁב"א וּבֵין לְהַרִיטְב"א אֵלֶּיךָ דְּבָרֵי הַתּוֹי"ט וְאִזְמוֹר הַגָּאוֹן ז"ל דְּבְּזִיכָרָה לֹא מִמַּשְׁ ע"י אַחַר מְהַנֵּי וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּעִירוּבֵי חֲצִירוֹת זְכוּת הוּא לֹא וְזֶה דְּלֹא כְּדַבְּרֵי הַא"ר וְהַפְּמ"ג ס' ש"ס"ט אֵיךְ מ"מ בְּעֲרוּבֵי תַחֲוּמִין הַדִּין דִּין אֱמַת דַּאֲף אִם זִיכָרָה לֹא ע"י אַחַר ע"ד לְקַנּוֹת הַמַּעוֹת שְׂלֵא הַנּוֹתָן לֹא מְהַנֵּי וְאַף שְׂהַנּוֹתָן מְדַעַתוֹ נִתָּן לֹא הַמַּעוֹת מ"מ כִּינּוּן דְּלֹא נִתְּפָנִין אֵלֶּיךָ לְקַנּוֹת הֵימְנוּ וְלֹא סְמִיךְ עָלֵינוּ שְׂזִיכָרָה שְׂלִיחוֹתוֹ כִּי נִמְצָא נִק' הַזִּיכָּרָה שְׂלֵא מְדַעַתוֹ: מִשָּׂא"כ אִם אָמַר לֹא עָרַב לִי שְׂלִיחָא

שְׁוִיָּא וְסִמְכָא דַּעֲתִיָּה כַּמ"ש רַש"י א"כ מְזַה מוֹכַח הַדִּין שֶׁרְצִינוּ לְהוֹכִיחַ דְּבַעֲיָנוּ שְׁהַמְשַׁלַּח יְהִיָּה סִמְכָא דַּעֲתוֹ.

וא"כ י"ל הטעם דְּשָׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו לֹא מְהַנִּי מִשּׁוּם דְּלֹא סִמְכָא דַּעֲתִיָּה דְּמַשְׁלַח שְׁיַעֲשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וּמ"מ אֵין מִשָּׁם רְאִיָּה מְוֹכַרְחַת דְּשִׁאנֵי הֵתָם שִׁאע"פ שְׁקָנָה מִמְּנוּ מ"מ לֹא עֲשִׂאוּ שְׁלִיחַ כָּלֵל עַל שְׁיַזְכֶּה לוֹ ע"י אַחַר וְאֵף שְׁיַנִּישׁ כְּפֵן גִּילוּי דַּעֲתָ גְמוּר שֶׁרְצוֹנוּ בְּזַכִּיָּה זֹו מ"מ שְׁאנֵי הֵיכָא דַּעֲשִׂאוּ שְׁלִיחַ מִמֶּשׁ עַל הַדְּבָר אֵף אִם הוּא שְׁלֵא בְּפָנָיו י"ל דְּעַדִּיף טְפִי וְשִׁפִּיר סִמְכָא דַּעֲתִיָּה כְּמוֹ בְּאוּמֵר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלֵי יִכְתּוּב גִּט כו': וְנִחְזוֹר לְעֵנְיָנוּ דַּע"פ מְהַסְוִיָּא דְּכָאן אֵין שׁוּם רְאִיָּה שְׁהַבְעֵל יְכוּל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו וְכִבְרַת נַת"ל דְּהַתּוֹס' פ' מִי שְׁאַחְזוֹ (דַּע"א) מִשְׁמַע דַּס"ל דְּאֵין יְכוּל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו אֲלֵמָא דַּס"ל דְּסוּגִיָּא זֹו אֵינָה עֵנְוִן לְדִין זֶה וְכוּ הֶרְמֵב"ן וְהֵרָא"ש ס"פ הַתְּקַבֵּל דַּס"ל דְּיְכוּל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו לֹא הֵבִיאוּ רְאִיָּה כָּלֵל מִכָּאן הַגֵּם שִׁי"ל דְּטַעַם הַתּוֹס' מִשּׁוּם דְּגֵרְסִי כְּפֵן כְּגִירְסַת רַש"י מ"מ הֵרִי הֶרְמֵב"ן מְחַבֵּב תְּמִיד דְּבָרֵי הֵרִי"ף וְכוּ הֵרָא"ש כְּפֵן הֵבִיאוּ גַם גִּירְסַת הֵרִי"ף וְאֵעִי"כ לֹא הֵבִיאוּ שׁוּם רֵאִי מִכָּאן לְהַתֵּר מִינּוּי שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו שְׁכַתְּבוּ ס"פ הַתְּקַבֵּל וְלֹא נִמְצָא זֶה רַק בְּהֶר"ן פ"ג דְּגִיטִין כְּפֵן וְהֵה"מ פ"ז מַה"ג הַכ"ב שְׁהֵם הוֹצִיאוּ מְהַסְוִיָּא דְּבַעֲיָא דְּרָבָא וּפְשֻׁטָה שְׁהַבְעֵל יְכוּל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו וְז"ל הֶרְשֵׁב"א בַּח' כְּפֵן אָמַר רָבָא הֵא וְדֵאִי מִיבְעִיָּא לִי כִי מִשּׁוּי ב"ד שְׁלִיחַ מִי בַּעֲיָנוּ בְּפָנָיו אוֹ שְׁלֵא בְּפָנָיו נִרְאָה שְׁכַף הֵיא גִירְסַתוֹ שֶׁל רַש"י ז"ל וּפִי' כִי מִשּׁוּי ב"ד שְׁלִיחַ מִי בַּעֲיָנוּ בְּפָנָיו שֶׁל שְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן אוֹ שְׁלֵא בְּפָנָיו וְהֵדֵר פְּשֻׁטָה דְּבִין בְּפָנָיו וּבִין שְׁלֵא בְּפָנָיו כְּדָאמַר לִיָּה רָבָא לְהֵהוּא שְׁלִיחַ מְסוּר מִיָּלָף קָמֵן וּבַתֵּר דְּאִזֵּל לִיָּה מִשּׁוּי לִיָּה שְׁלִיחַ אַחֲרֵינִי לְמִיָּהֲבִיָּה גִיְהֵלָה אַבֵּל סְפָרִים יֵשׁ דְּגֵרְסִי כִי מִשּׁוּי שְׁלִיחַ בַּב"ד בְּפָנָיו אוֹ אֲפִילוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו וְה"פ שְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן כִי מִשּׁוּי שְׁלִיחַ בַּב"ד מִי בַּעֲיָ שְׁיָהִי' שְׁלִיחַ שְׁנֵי שְׁהוּא מְמַנְוָה בְּאוּתוֹ מַעְמָד אוֹ אֲפִילוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו יְכוּל לְמַנּוֹתוֹ וְהֵדֵר פְּשֻׁטָה דְּאֲפִילוּ שְׁלֵא בְּפָנָיו עַכ"ל וְלְכַאוּרָה נ' כְּוֹנְנָתוֹ דְּלְגִירְסַת יֵשׁ סְפָרִים מוֹכַח דְּשָׁלִיחַ יְכוּל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו וְכַמ"ש הֶר"ן אֲכַן א"א לֹאמַר כֵּן דְּבַהֲדִיָּא כ' הֶרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּ' הוּבָאָה ב"י ס"ס קמ"א לְהַחְמִיר שְׁלֵא לְסַמְוֵה עַל מִינּוּי שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו א"כ עַכְצ"ל דְּמַהֲגָמ' לֹא מוֹכַח דִּין זֶה רַק שְׁכַתְּבַת כֵּן ס"פ הַתְּקַבֵּל ד"ה ר' יוֹסִי תַרְתִּי קָאמַר בְּשֵׁם הֶרְמֵב"ן וְכִינוֹן דְּמַגְמָרָא לֹא מוֹכַח דִּין זֶה ע"כ הַעֲלָה שְׁרֵאוּי לְהַחְמִיר דְּלֹא כַהֲמַכְמ"א סוּף שְׁעַר ז' שַׁכ' שְׁיֹוֹתֵר נ"ל דַּמ"ש הֶרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּ' הֵהִיא שְׁרֵאוּי לְהַחְמִיר אֵין זֶה מִשּׁוּם מִינּוּי שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו רַק מִשּׁוּם דְּשִׁאנֵי הֵתָם שְׁהַשְׁלִיחַ לֹא יָדַע מִמִּינּוּי הַשְׁנֵי כו' דְּמִלְשׁוֹן הֶרְשֵׁב"א שֶׁם וְזֶה קְרוּב בְּעֵינֵי אֲלֵא שְׁרֵאוּי לְהַחְמִיר נִרְאָה דְּזֶה קָאִי אַדְסְמִיָּה לִי בְּהַתֵּר מִינּוּי שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו כו' יַעו"ש וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְדַחּוֹת דְּטַעַם שְׁהַחְמִיר הֵינּוּ מִשּׁוּם גִּירְסַת רַש"י כְּפֵן דְּלְגִירְסַת רַש"י וְדֵאִי לֹא מוֹכַח מִכָּאן מִיָּדִי: יָא וְהִנֵּה מ"ש הֶרְמֵב"ן ס"פ הַתְּקַבֵּל וְכִי אֵין אָדָם עֲשׂוּי לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו כו' יֵשׁ לְעֵינֵן דְּמַצִּינוּ אֲפִילוּ בְּעֵינֵן שְׁלִיחוּת לְהֵבִיא מְמוֹן שְׁחִילְקוּ בְּגִמְרָא בִין אִם שׁוֹמְעִין כֵּן מִפּוֹ וּבִין עֲדִים מְעִידִים ע"ז אוֹ אֲפִילוּ כְּתַב יָדוֹ וְהוּא מְהַסְוִיָּא דַּב"ק פ' הַגּוֹזֵל קָמָא (דְּף ק"ד ע"א) דְּרָבָה ס"ל דְּשָׁלִיחַ שְׁעֲשִׂאוּ בְּעִידִים לֹא הֵנָּה שְׁלִיחַ וּפְרַש"י שֶׁם ד"ה פְּטוּר עַד שְׁיַשְׁמְעוּ מִפּוֹ וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת שֶׁם ד"ה שְׁלִיחַ דְּאֲפִילוּ אָמַר בְּפָנֵי עֲדִים שְׁיַשְׁלַח לוֹ עַל יָדוֹ לֹא מְהַנִּי לְפְטוּר הַלְוָה עַד שְׁיַיאֲמַר לוֹ בְּפָנָיו שְׁלַח לִי עַל יָדוֹ דְּאִזְ נְפֻטָר וְהֵינּוּ מִתְּנִיתָן דְּפָרְק הַשּׁוֹאֵל אָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל שְׁלַחָה לִי בְּיַד בְּנֵי כו' הֵרִי דְּמִינּוּי שְׁלֵא בְּפָנָיו אֵף שְׁטַרְח וּמִיָּהוּ בְּפָנֵי עֲדִים לֹא

דמי קלל לשומע מפיו וכ"כ התוספות עוד שם סד"ה רבה אומר ולפמ"ש דדוקא שאמר ליה בפניו כו' ואפילו פתב לו פן המלנה להלנה בכתב ידו שישלח לו ע"י זה השליח וחתם ע"ז אין מועיל כל זמן שלא אמר לו פן בפניו כמו שפתיב התוספות שם עמוד ב' סד"ה אין משלחין מעות בדיוקני ואף דהתם מה שצריךין שיאמר לו פן בפניו היינו בפניו דהלנה דוקא אבל בפניו דהשליח לא בעינן כדמוכח ממשנה דהשואל הנ"ל דאמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנה או ביד עבדה או ביד שלוחה כו' דבנו ושלוחו דהמשאיל לא שמעו פן מפי השואל שיהיו שלוחיו רק מהמשאיל שמעו ואעפ"כ נתחייב השואל באחריות כאילו נתן המשאיל ביד שלוחו ממש דהשואל אף התם בדבר חיוב ממון ע"כ הקפידא דשישמע מפיו שינה רק בין המלנה והלנה או המשאיל והשואל אבל לעגן השליח לא איכפת לנו וכמ"ש בחי' הר"ן פ"ק השואל שם דהכא לאו מדין שליחות הוא אלא מדין ערב שכיון שאמר לו להוציא פרתו מרשותו ושלחה ביד עבדו נתחייב מדין ערב כו' ע"ש והיינו אפילו לשמואל שם והא דביד עבד פנעני פטור היינו משום שלא יצתה מרשותו עדיין וא"כ אין שינה להצריהו שהשליח ישמע קולו וכה"ג בפעם שמתזירה וכן בלנה ששלח למלנה אין שינה להצריהו שהשליח ישמע קולו דכיון שמוציא השואל והלנה הממון ע"י פי המלנה נפטרו פיון שהוציאו הממון מרשותם על פיו למי שצוה ליתן ועיין בהרמב"ם פ"ב מה' שלוחין ה"ג אלא התם העיקר דשישמע מפיו הוא היינו שהלנה ישמע מפי המלנה וכן המשאיל והשואל זה מפי זה ומ"מ נלמוד משם דכמו שאין הלנה נפטור מחיוב ממון שיש למלנה עליו עד שיתן לידו ואם יתן ביד אחר לא מהני אא"כ שמע מפי המלנה שיתן לידו משא"כ ע"י שממנהו בפני עדים שישלח הלנה על ידו ואפילו פתב לנה פן בכתב ידו לא נפטור עי"ז והיינו שאין לנה לסמוך ע"ז מדינא א"כ כיון שלמדנו דכח פיו בעינן והוא גדול מדיעה שע"י עדים וע"י פתב ידו א"כ כמו כן אין תימא אם בשליח הגט שהשליח נעשה כמותו דהמשלח בעינן שיאמר פן המשלח להשליח פה אל פה.

ולא מהני מה שעשאו שליח בפני עדים שלא בפניו ואפילו פתב לו פן בכתב ידו דהכא יש להצריהו עגן שישמע בפיו לגבי המשלח והשליח שהוא נעשה כמותו על דרך ששם בחיוב ממון מצריכים עגן דשישמע בפיו לגבי המחנניב עם מי שהוא חייב לו ונהרי התם אף שהשליח שומע מפי המלנה ואומר פן להלנה אינו נפטור עי"ז כיון שלא שמע בעצמו לפי שצריכין שהוא ישמע מפיו וכ"ש גבי שליח הגט שאין מי שאומר לשליח פן בשם הבעל רק שהעדים מודיעים לו מפי פתבם דלא מהני ואף כת"י הבעל לא מהני כמו שם דבעינן שהלנה ישמע מפיו ולא מהני פתב ידו פנ"ל: יב ואמנם יש להשיב ע"ז דכ"ז לרבה שם אבל לרב חסדא ור' יוחנן ור' אלעזר דשליח שעשאו בעדים הנה שליח.

לפ"ז י"ל להפך דכמו שם א"צ שהלנה ישמע מפיו והמיוני בעדים מהני ה"נ נימא ג"כ לנ"ד וכ"ש בנד"ז שהמשלח (מהני) ממנה השליח ב"ד ובגמרא שם דשליח ב"ד שעשאו גזלן עדיף משליח בעדים דנגזל וע"ש מ"ש התוספות שם (דק"ג) ד"ה אבל אף באמת להקל פאן ודאי אין שום ראיה משם דהתם כיון שהמשלח ממנה השליח פא"פ לקבל המעות מהלנה א"כ מאחר דנעשה שלוחו כמותו ממילא נפטור הלנה אף שלא שמע מפיו דה"ל פנתן המעות לידו וגם שם הטעם דלהכי טרחיה ואוקמיה בעדים פי היכי דליקום ברשותיה וכמ"ש הרשב"א שזהו עיקר הטעם ואין ללמוד מזה קלל לעגן מיוני שליח

שלא בפניו וגם בשליח ב"ד ס"ל להרשב"א ונהרמב"ן שם במלקמות דהוא מהני רק מפני תקנת השבים דלא כהתוספות (דק"ג) הנ"ל נמצא מהנה פוסקים דס"ל דשליח שעשאו בעדים הוי שליח אין ראיה להקל בנד"ז ומהנה פוסקים דס"ל דלא הנה שליח יש ראיה להחמיר אלא דלשטת הרשב"א ונהרא"ש שם דמפרשים שליח שעשאו בעדים דלא אמר לו שיאמר לו שישלח על ידו ובכה"ג לבד פליג רבה וכ"ד התוספות פ' השואל ועי' יש"ש בב"ק שם שהשיג על הטור ובחי' הרשב"א משמע פהטור א"כ לשטה זו אין שום ראיה משם להחמיר בנד"ז אף באיסור ערנה ראוי לחוש לפי רש"י והתוס' ומה גם שבהגמ"יי פ"ח מהלכות גזילה פתב דהלכה פרבה דשליח שעשאו בעדים לא הוי שליח ושבן כ' בתשו' רב מתניה גאון ובשאלתות דרב אחאי פ' ויקרא ומדכתבו ומיהו אם אמר לו מפיו שלח לי על ידו הוי שליח משמע דפלי' שליח שעשאו בעדים הוי נמי כה"ג ואפ"ה לא מהני וכן משמע ממ"ש הרי"ף דכתב לו שישלח לו ע"י פלוני מהני משום דהכי נהיגו תגרי: מקלל דמדינא אפילו כה"ג לא מהני ונהרא"ש תמה ע"ז אכן לפי התוספות ורש"י א"ש ונאף לפמ"ש במרדכי שם דכ"י מהני ומשמע מדינא י"ל דה"ט פיון דאפ"ה לענין גט יש פוסקים דס"ל דפקח שקתב שיכתבו גט לאשתו מהני כשמיעת הקול כמ"ש באה"ע סי' ק"ד לכן לגבי ממון לכ"ע מהני ועיין תוספות שם בב"ק (דף ק"ד ע"א) ד"ה רבה אמר שקתבו ונ"ל ולפי מה שפירשתי דבעינן דוקא שאמר ליה בפניו אית לן למימר דכינן דנתן הפונדיון הנה ליה פאילו אמר ליה בפניו שלח כו' ע"ש ור"ל דה"ל פאילו אמר פן בפניו דהתנוני ואע"פ שהתנוני לא ראה ג"כ זה שנתן הפונדיון ליד בנו עכ"ז הוי ליה פראה מאחר שראוה הפונדיון אצל בנו וא"כ פיון דנה מהני להחשיב פאילו אמר פן בפניו ושמא י"ל כמ"כ גבי מינוי שליח הולכה שלא בפניו דאע"פ שהשליח לא שמע המינוי מפי המשלח עכ"ז פיון שהגט מגיע לידו ע"יפי דואר מהבעל ה"ל פאילו אמר ליה בפניו שיהיה שליח.

אע"ג דהשליח לא ראה אף הגט יצא מתח"י הרי התנוני ג"כ לא ראה נתינת הפונדיון ליד הבן ומ"מ ה"ל פראה וה"נ י"ל פן פיון הב"ד כותבים שהבעל שלח הגט ליד השליח ומה גם אם יש ע"ז ג"כ פתב יד הבעל ששולח הגט ליד שלווחו כו' ולכן י"ל דמהני זה בצירוף המינוי שמינהו שליח אע"פ שהיה שלא בפניו דע"י שמגיע לידו הגט ה"ל כמו בפניו כו' וצ"ע: יג והנה המכמ"א ש"ו סי' י"ג הביא דרבננו ירוקם נכ"ד ח"ג כ' בשם התוס' דמינוי שליח שלא בפניו מהני בש"ק שיכולה האשה להרשות ולמנות שליח לקבלה במקום אחר ועדים פותבין וחותרין על פיה שמינתהו להיות שליח לקבלה אע"פ שאינו שומע קולה ודקדקו מאותה של מעלה כי דוקא באיש בעינן שישמעו קולו ולא באשה עכ"ל ור"ל דבאיש גם בשליחות הנתינה בעינן שישמעו קולו ועיין בהרא"ש ס"פ התקבל סי' ד' נז' סברא זו במ"ש ונראה דדוקא לענין ציווי הבעל כו' עד ונ"ל דאיש ואשה שוין כו' משמע דלסברא ראשונה אין האיש שוה להאשה בזה ועמש"ל בשם התוס' עוד הביא המכמ"א פן בשם הסמ"ג.

ונ"ל הסמ"ג בסדר הגט פתב מורי רבינו יהודה בשם רבינו יצחק שהאשה יכולה להרשות אדם לקבל גיטה בעיר אחרת אע"פ שאינו שומע קולה ע"פ עדים שישמעו שהיא מתרצה בכך והם יכתבו שטר וישלחו לו שפכל מקום שידוע לנו שהיא רוצה בכך מועיל בלא שמיעת קול כדאמר' ביבמות בסוף פרק האשה שהלכה (דף קי"ח) שהיה יכול לזכות

הגט לאשתו במקום יבם משום דסניא ליה אלא מפני שלפעמים אוהבת אותו וכן תן גט זה לאשתי אם הנה זכות לה כמו שטר שחרור לעבד לא הנה יכול לחזור בו דזפין לאדם שלא בפניו ואע"פ שאינה אומרת פלום עכ"ל וכ' המכמ"א שמזה מבואר דס"ל דבשליח הולכה אין הדין פן והנה הטעם שיש עדיפות בשליח קבלה יותר מבשליח הולכה שבשליח קבלה מהני המינוי שלא בפניו משא"כ בשליח הולכה אע"ג דבענינים אחרים מצינו בשליח קבלה צריך ראי' יותר על שליחותו משליח הולכה כמבואר בש"ע סי' קמ"א סכ"ד ובמשנה גיטין (דף ס"ד ב') צריכה שתי פתי עדים כו' ועכ"פ לא גרע ש"ה מש"ק נראה משום דבשליח קבלה יש לומר דהשליח זוכה לה הגט דזפין לאדם שלא בפניו ולכן אף שאינו שומע קולה מהני ואע"ג דגט אינו זכות לה זהו כשלא מינתה שליח קבלה אבל כשמינתה שליח קבלה זה אנו אומרים דזכות הוא לה.

ומש"ה א"צ שישמע קולה משא"כ בשליח הולכה ליפא למימר הכי דדוקא בש"ק שזוכה הגט להאשה שייך לומר פן משא"כ שליח הולכה אינו זוכה הגט להבעל כ"א נותן הגט וא"כ לא שייך לומר זכין כו' ובעינן שליחות ממש שלא ע"ד זפין וזה לא מהני שלא בפניו ודבריהם אלו הם ע"ד דברי התוס' פ"ק מי שאחזו (דף ע"ב א') ד"ה קולו אלא שהתוס' לא הביאו ראיה מהא דזכיה כי אם על הרפנה שהוא בפניו ממש רק בלא שמיעת הקול ע"ז ס"ל דכיון דקים לן שמתרצה בפניו לא גרע מזכיה שלא בפניו והם הוסיפו לומר דכמ"כ אפילו במינוי ש"ק שלא בפניו שייך לומר פן דמינוי כה"ג לא גרעא מזכיה אע"פ שאינה אומרת פלום אבל להתוס' יש לחלק ביניהם וכמש"ל באריכות ואפשר לומר עוד דהתוס' לא פליגי על מ"ש סמ"ג בשם ר"י ורי"ו בשם התוס' כי מה דמשמע בתוס' שלפניו שלא למדו מהא דזכיה רק על הרפנה שהיא בפניו זהו לפי דמירי בשליחות האיש דלא שייך ע"ז ענין זכין ועל פן לא מהני שלא בפניו ממש ונהרי גם דעת ר"י שבסמ"ג פן אבל במינוי ש"ק דשייך לומר זכין מהני המינוי שלה אפילו שלא בפניו דכיון דקים לן שמתרצה.

דהיינו במינוי זה שהוא ידיעה ונדאית שמתרצה על קבלה זו ממש ע"י שליח זה לא גרע מזכיה דמהני אע"פ שאינה אומרת פלום אלא מש"מ למדו התוס' מזה גם על שליחות האיש לענין דלא בעינן שמיעת הקול ממש כ"א סגי ע"י הרפנה דנהי דמשום דלא שייך ל' זכיה לכן לא מהני שלא בפניו כמו בש"ק אבל מ"מ בפניו סגי ע"י הרפנה דכיון דקים לן שמתרצה וגם הנה בפניו ממש סגי אפילו בשליחות האיש ומיהו בתוס' שם משמע דגם כתב ידו דפקח מהני י"ל משום פשרואה כתב ידו ה"ל פאילו אמר לו פן בפניו וכעין מ"ש התוס' בב"ק (דף ק"ד) ד"ה רבה דכיון דנתן הפונדיון הנה ליה פאילו אמר ליה בפניו כו' וכמ"ש לעיל מיהו ע"ז יש חולקין פנודע ועכ"פ למדנו מזה דהתוס' והסמ"ג בשם מורו רבינו יהודה בשם ר"י ורבינו ירוחם בשם התוס' וכ"כ הרא"ש פ' התקבל סי' כ' בסברא ראשונה שהביא פולם ס"ל דשליח שלא בפניו לא מהני ולכן לא מהני מה שהבעל ממנה שליח הולכה שלא בפניו אף שמינה אותו בפני עדים והעדים פותבים שטר ומודיעים פן להשליח לא מהני אבל בשליח קבלה מהני כה"ג והיינו משום דבמינוי כה"ג י"ל דלא גרע מדין זכין היכא דזכות הוא לה דמהני אע"פ שאינה אומרת פלום וסברא זו נמצאת ג"כ בתשו' רש"י הובאה בא"ז שהביא הרא"ם בתשו' ח"א סי' ס"ז הביאה המכמ"א שער ששי סי' ב' וז"ל רש"י נראה בעיני שהאשה שמינתה שליח במקום

אָחַד וְאַמְרָה בְּפָנַי שְׁנֵי עֲדִים הָרִי אֲנִי מִמֶּנָּה אֶת פְּלוּנֵי שְׁמִמְקוֹם פְּלוּנֵי שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטֵי וְהוֹדִיעוּ לְשְׁלִיחַ וְנִתְרַצָּה שְׁשְׁלִיחוֹת הוֹגְנֵת הִיא וְכָל שְׁכֹן אִשָּׁה זוֹ שְׁנִטְמָאָה וְנִאֲסָרָה דְמֵאֲחֵר שְׁנִאֲסָרָה עָלָיו זְכוּת הוּא לָהּ שְׁיֻצָּאָה מִתַּחַת יָדוֹ כּו' וְאֶפִּילוֹ לְשָׂאֵר נְשִׁים שְׁגִירוּשֵׁין שְׁלֵהֶן חוֹבְתָן כִּינּוֹן שְׁאֲמָרָה בְּפָנַי עֲדִים פְּלוּנֵי יְהִי שְׁלוּחֵי לְקַבֵּל גִּיטֵי גִילְתָּה דַעְתָּה שְׁהִיא חֲפִיצָה בְּגִירוּשֵׁין וּמַעְתָּה זְכוּת הוּא לָהּ וּשְׁלוּחָה גְמוּר הוּא דְלִמְאֵי נִחְוֵשׁ לָהּ אֵילִימָא מְשׁוּם דְכִינּוֹן דְלֹא יִדְעָה בֵּיהּ אֵי צְבִי אֵי לֹא צְבִי לֹא סְמָכָה דַעְתָּה וְלֹא הָוֵי שְׁלִיחַ סְתָמָא דְמִקְלָתָא לֹא מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ אֲלֵא לִמְאֵן דִּינְדְעָה בֵּיהּ דְרַחֲמִים לָהּ כּו' וְטַעַם הָאוֹסְרִים לֹא יִדְעָתִי מ"מ יִלְמְדוּ הַמְגַרְשׁ לֹמֵר לְשׁוֹנוֹת הַלְלוּ שְׁתִּיהֶן הַתְקַבֵּל וְנֹכַי בְּגִט זֶה לֹא שְׁתִּי דַהּוּה שְׁלִיחַ מִמָּה נִכְשָׁף עַכ"ד הוּבָא קֶצֶת תְּשׁוּ' זוֹ ג"כ בִּיש"ש פֶּרֶק כָּל הַגִּט ס' כ"ז וְהַמְכַמ"א כ' ע"ז וְנ"ל וְהַמְתַּבָּאֵר מְדַבְּרִיו דְכָל שְׁמִינְתָה שְׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפָנָיו לֹא שְׁלִיחוֹת גְמוּר מְדִידָה הוּא אֲלֵא שְׁהוּא נַעֲשֶׂה שְׁלוּחָה מִפְּתַח שְׁזַכֵּן לְאֵדָם שְׁלֹא בְּפָנָיו דְכִינּוֹן שְׁגִילְתָּה דַעְתָּה.

כו' זְכוּת הוּא לָהּ וְהִינּוּ דְסִיִּים שְׁיִלְמְדוּ לְבַעַל לֹמֵר הַתְקַבֵּל וְנֹכַי דַּהּוּי שְׁלִיחַ מִמ"נ וְלִיכָּא לְמִיחֵשׁ בַּהּ לַחֲזָרָה כְּדִחְיִישׁ בִּירוּשְׁלַמִי דַּהֲכָא כִּינּוֹן דְמִינְתָה שְׁלִיחַ בִּיחוד סְמָכָא דַעְתָּה דְמִסְתָּמָא דְמִקְלָתָא לֹא מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ אֲלֵא מֵאֵן דִּינְדְעָה בֵּיהּ כּו' כַּמ"ש רַש"י בְּתִשְׁבִּי' וְהִיא דִירוּשְׁלַמִי שְׁאֲנִי דְלֹא מִינְתָה לְשׁוּם אָדָם אֲלֵא שְׁהִיָּתָה מְחַזְרָת אַחַר הַגִּירוּשֵׁין וּמִש"ה חֲיִישֵׁינּוֹן לַחֲזָרָה עַכ"ל הַמְכַמ"א עוֹד כ' שְׁם הַמְכַמ"א דְבַעַל הָעֵיטוֹר שְׁהִבִּיא הַטוֹר ס' ק"מ דַּהֲיָכָא דְאָמַר לִי זְכִי לָהּ וְהַתְקַבֵּל לָהּ וְהִיא רַצְתָּה בּוֹ מִיִּירֵי ג"כ כְּעֵנֶן תְּשׁוּ' רַש"י הַג"ל פְּלוּמֵר שְׁנִתְרַצָּה בּוֹ בִּיחוד כּו' וְהַטוֹר שְׁכ' שְׁאִין נִרְאָה לוֹ טַעַמוֹ כְּטַעַם הָאוֹסְרִים שְׁבִנְדוֹן רַש"י ז"ל וְעַכ"פ מְבֹאֵר מְדַבְּרֵי רַש"י וְסִיעֵתוֹ וְכ"ש מְהָאוֹסְרִים שְׁבִנְדוֹן רַש"י דְמִינּוּי שְׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפָנָיו לֹא שְׁלִיחַ גְמוּר הוּא אֲלֵא דְמַהֲנֵי בְּשְׁלִיחוֹת הָאִשָּׁה מְשׁוּם שְׁבַכְה"ג י"ל זְכִין לָהּ שְׁלֹא בְּפָנָיו מִשְׁא"כ בְּשְׁלִיחַ הָאִישׁ דַּל"ל זְכִינִי כְּדַלְעִיל דַּהּא אִין הַשְׁלִיחַ זֹכָה לוֹ הַגִּט כ"א נוֹתֵן אִין פָּאן שְׁלִיחוֹת וְזֵהוּ דַעַת הַסְּמ"ג בְּשֵׁם ר"י וְהַתּוֹס' שְׁהִבִּיא רִי"ו וְהַסְּכָרָא שְׁהִבִּיא הָרֵא"ש פ' הַתְקַבֵּל ס' כ' אֲשֶׁר נִרְאָה שְׁהוּא ג"כ מְהַתּוֹס' וְאֵע"פ שְׁהָרֵא"ש כ' ע"ז וְנ"ל דְאִישׁ וְאִשָּׁה שְׁוִין כּו' כְּבָר נִת' דְבִאִשָּׁה יֵשׁ טַעַנָּה דְזַכִּין לָהּ מִשְׁא"כ בְּאִישׁ: יד גַּם הִנֵּה מְקוֹר הַהִיתָר דְמִינּוּי שְׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפָנָיו נוֹבַע מִחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן ס"פ הַתְקַבֵּל וְנ"ל לְפִיכּוּד יְכוּלָה לֹמֵר אוֹתָהּ אִשָּׁה.

פְּלוּנֵי שְׁהוּא בְּמִדֵּינַת הַיָּם הָרִינֵי עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטֵי כּו' וּמְצַאֲתִי בַּה"ג וְעֵגוּנָה דְאֲתִנָּא לַב"ד וְאַמְרָה הָווּ עָלַי סְהַדֵּי דְפִלְגִנָּא דְאִיתָּהּ בַּמְדִּנָּה י"י שְׁוִיתָּהּ שְׁלִיחַ לְקַבֵּלָהּ לְקַבּוּלֵי לִי גִיטָא מִן בַּעֲלֵי וְכַתְּבוּן לְבִי דִינָא כּו' עַכ"ל וְע' לְקַמָּן.

הָרִי הַבַּה"ג אֲסָבְרָה לָהּ בִּש"ק דְנוֹקָא וְאַחֲרָיו נִמְשָׁף הַרְמַב"ן ז"ל מִשְׁא"כ בְּמִינּוּי שְׁלִיחַ הוֹלְכָה וְשׁוֹלְחַת לוֹ הַגִּט ע"י גוֹי כ' בַּבַּה"ג גַּבְפִּי ע"ש בַּה"ג גִּיטֵין דְנִחְלְקוּ הַגְּאוּנִים דְרַב חֲנִינְאִי גְאוֹן אָסֵר וְגַם הַחֹלְקִים עָלָיו לֹא כְתָבוּ רַק שְׁאָם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא וְסִמּוּף לָזֶה מְמֹשׁ תִּיּוֹמ"י בְּעֵנֶן מִינּוּי ש"ק שְׁלֹא בְּפָנָיו הַתִּיר לְכַתְּחֵלָה בְּלִי שׁוּם מְחַלְקָת וְכ' הַמְכַמ"א ש"ו ס' י"ג דְלִפִּי הַנְּשִׁמְעַת לְכַאוּרָה דְטַעַמִּיהָ דְרַב חֲנִינְאִי גְאוֹן דְפָסֵל לְגַמְרֵי וְהַחֹלְקֵי דְפָסֵלִי לְכַתְּחֵלָה הוּא מְשׁוּם דְתַפְסִי בְּמִן שְׁלֵם כְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת וּמֵאֵן דַּעַמְיָהוּ דְלֹא מְשׁוּנֵי בַעַל שְׁלִיחַ כ"א בְּפָנָיו דְנוֹקָא וְשְׁכֵן הַבִּינּוֹ דַעַת בַּה"ג הָרֵא"ש וְהַמְרַדְכִי וְהַג"א פ' כָּל הַגִּט בְּשֵׁם מ"כ וּמָה שְׁנִמְצָא לְהַבַּה"ג שְׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁבַמְקוֹם אַחַר דְנוֹקָא בְּשְׁלִיחַ הָאִשָּׁה הוּא כֵּן עַכ"ד

המכמ"א אלא שלא כ' טעם לזה מדוע יהיה ש"ק עדיף מש"ה וכמ"ש בפעצמו דהא אדרבה ש"ק צריך חיזוק יותר כו' והתימא שלא הביא דברי רש"י שהביא בשער ההוא סי' ב' דלפ"ז יש טוב טעם לחלק בין ש"ק לש"ה בפנין שלא בפניו משום דבש"ק יש עוד עצה שהבעל יאמר התקבל וזכה כו' משא"כ בשלית הולכה דלא שינה צירוף זה דנכיה והנה בלשון בה"ג גבי היתר דמינוי ש"ק שלא בפניו יש לדקדק קצת ג"כ דמצד צירוף טעם דנכיה נגעו בה דסיים שם וז"ל וכתבין לבי דינא דמדינת הים ומשוי ליה תוב בעל לההוא שלית שלית לקבלה וכתוב גיטא ויהיב ליה עם דנפיל גיטא לידא דשלית אם נקרע או נשרף מיגרשא הדא עגונה עכ"ל בה"ג א"ש לכהונה מ"ש בה"ג ומשוי ליה תוב בעל לההוא שלית שלית לקבלה הוא שפת יתר ובלתי מוכן דהא בעל לאו בר שוניה שלית לקבלה הוא ודוחק לומר דכוננת בה"ג רק על נתינת הבעל שימתן הגט ביד הש"ק שנתמנה מהאשה.

דע"ז לבד לא שינה כלל לשון ומשוי ליה תוב בעל כו' שלית לקבלה ועוד דע"ז כ' אח"כ וכתוב גיטא ויהיב ליה כו' א"ו צ"ל דלפי דס"ל ג"כ כמ"ש המכמ"א בשם תשו' רש"י דכל שמינתה שלית שלא בפניו לאו שלחות גמור מדידה הוא ולכן לא מתפטר אלא ע"י שגם הבעל יעשנו עוד ש"ק.

דהיינו שיאמר לו התקבל וזכה בגט זה לאשתי דאע"ג דבעל לאו בר שוניה שלית לקבלה הוא מ"מ בנד"ז שהיא מינתה ש"ק אע"ג שאינו שלחות גמור משום שהי' המינוי שלא בפניו מ"מ ע"ז מספיק מה שהבעל אומר לו בפניו התקבל וזכה דבכה"ג י"ל דזפין לה שלא בפניה לקיים שלחותה ממש אשר ציונה עליו: טו מיהו יש להקשות ע"ז דהנה בתשו' פנ"י חאה"ע סי' ה' האריך להוכיח מסוגית הש"ס ר"פ התקבל דאפי' עשתה שלית להביא גיטה לא מהני כשהבעל מזכה לה הגט ע"י שלית זה ונכדו הפנ"י בגיטין ר"פ התקבל בד"ה מאי לאו קבלה אקבלה הוכיח ג"כ מדברי הש"ס הנ"ל פן אלא שכ' שמצא בתוספתא דפרקין שהוא מחלוקת התנאים.

והבית מאיר סי' ק"מ סע"י ח' השיגו דהתוספתא אינה ענין כלל לדין זה וא"כ לפ"ז י"ל דכמ"כ בפעשתה שלית לקבלה שלא בפניו מאחר דאינו שלחות גמור א"כ י"ל דלא מהני הזיכוי דמאי שנא משלית הובאה בפניו אף יש לחלק וכמ"ש בק"נ ספט"ו דיבמות שי"ל דבמינתה שלית הולכה איכא למימר דלא ניחא לה להתגרש מיד שלית לקבלה פן תנחם היא או בעלה עד שתגיע הגט לידה אבל אם היא עשתה שלית לקבלה נסתפק הק"נ שם שי"ל דמהני אם זיכה הבעל לה הגט ע"י אחר ואע"ג דשם העלה דהוי ספיקא צ"ל דכאן עדיף פיון שזיכה לה הגט ע"י שלושה ממש שעשאתו לקבלה והוא שלושה ממש ג"כ רק שאינו שלית גמור לכן בכה"ג מהני הזכות עם השלחות משא"כ כשזיכה לה ע"י אחר שאינו שלושה מיהו לפמ"ש הר"ן במשנה ר"פ התקבל בד"ה לפיכך אם אמר הבעל אי אפשי שתקבל לה כו' שאפילו עשאה ש"ק גמור אם זיכה הבעל הגט על ידו ואמר שאין רצונו שיקבלנו מחמת שלחותה אלא שהוא מזכה לה על ידו לא מהני כלל וכלל דחיישינן שמא חזרה בה ולכן אם רצה הבעל לחזור יחזור א"כ לפ"ז נ' דכ"ש בנד"ז שעשתה ש"ק שלא בפניו מאחר דאינו שלית גמור חיישינן שמא חזרה בה וא"כ לא מהני הזיכוי ונשאר השלית מצד עצמו ונהרי לא מהני שלית שלא בפניו והפנ"י

אשְׁתַּמִּיט לְהוּ דְבָרֵי הָרִ"ן וְעַ' בְּקִדּוּשֵׁי (דָּף כ"ג ע"ב) בְּתוֹסּוֹפוֹת בּד"ה עֶבֶד מְהוּ שְׂעִישָׁה שְׁלִיחַ יֵשׁ רֵאָיָה לְפִי הָרִ"ן מִיְהוּ בַחֲי' הָרֶשֶׁבֶ"א שָׁם פִּי' בַע"א וּמִיְהוּ י"ל דַּמ"מ נַד"ז עֲדִיף דְהֵנָּה מ"ש הָרִ"ן דְּחִינְשֵׁי שְׁמָא חֲזָרָה בָּהּ לְכַאוּרָה תְּמוּנָה דַּא"כ גַּם בְּכָל שְׁלִיחַ קַבְלָה נִיחּוּשׁ הָכִי אִף שְׁנָתָן הַבְּעַל הֶגֶט לִידוֹ מִמֶּשׁ בְּתוֹרַת שְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁמָא חֲזָרָה בָּהּ מִקּוֹדֶם וּבִיטּוּלָה הַשְּׁלִיחוֹת וּצ"ל דְּנֻדְאֵי לְבִיטּוּל הַשְּׁלִיחוֹת מִמֶּשׁ לֹא חִינְשֵׁינּוּ דְמַעְמִידִין הַשְּׁלִיחוֹת בְּחֻזְקָתוֹ וּכְמוֹ דְלֹא חִינְשֵׁינּוּ שְׁמָא בִיטּוּל הֶגֶט וּכְמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"ו מַה"ג הַכ"ז וְעֵינּוּ בְּתִשּׁוּ' הַב"ח ס' ק"ב מִיְהוּ הֵינּוּ דְנוֹקָא לְבִיטּוּל הַשְּׁלִיחוֹת מִמֶּשׁ הוּא דְלֹא חִינְשֵׁינּוּ אֲבָל לּוֹמֵר דְלֹא חִינְשֵׁינּוּ כָּלֵל אֲפִילוֹ לְשְׁמָא חֲזָרָה בָּהּ בְּלִבָּהּ ס"ל לְהָרִ"ן דַּא"א לּוֹמֵר כֵּן וּכְמ"ש בִּירוּשְׁלַמִי דְאֲפִילוֹ צְוֹנָה לְהַתְּגַרְשׁ חִינְשֵׁינּוּ שְׁמָא חֲזָרָה בָּהּ אֲלֵא דַמ"מ הַשְּׁלִיחַ כָּשֶׁר דְדַבְּרִים שְׁבַלְב לָאו כְּלוּם הוּא וְאֲפִילוֹ גִילּוּיָא דְעֵתָא בְּגִיטָא לָאו מִקְלָתָא הִיא לְגַבֵּי שְׁלִיחַ הַבְּעַל וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְאִין כֹּחַ בְּגִילּוּיָא דְעֵתָא לְבִטּוּל דִּיבּוּר גְּמוּר וּכְמ"ש בְּתִשּׁוּ' ב"ח הַחֲדָשׁוֹת ס' צ' וְאֲפֶשֶׁר כְּמ"כ בְּשְׁלִיחַ קַבְלָה דְהֶגֶם דַּה"ל מִקְלֵי לְכַמָּה פּוֹסְקִים מ"מ דְּבּוּר גְּמוּר הוּא וְלִכּוֹן לֹא מִיבְטָל אַא"כ בִּיטּוּלָתוֹ מִמֶּשׁ וְלִזְנָה לֹא חִינְשֵׁינּוּ אֲבָל הִיכָא שְׁהַבְּעַל בִּיטּוּל שְׁלִיחוֹת קַבְלָה שְׁלָהּ וְאָמַר אֵי אֲפֶשֶׁי שְׁתַּקְבֵּל לָהּ בְּשְׁלִיחוֹתָהּ אִם כֵּן אִף שְׁמֻנְפָּה לָהּ עַל יְדוֹ מ"מ מְאָחַר שֶׁהוּא רַק דְרָף זִיכּוּי שְׁלוֹ א"כ אִם כֵּן חֲזָרָה בָּהּ בְּלִבָּהּ וּכ"ש אִם גִּילְתָּהּ דְעֵתָהּ כֵּן תּוֹ לֹא מְהֵי הַזִּיכּוּי דְמְאָחַר דְחֲזָרָה בָּהּ בְּלִבָּהּ א"כ אֵינּוּ זְכוּת לָהּ כָּלֵל וְאֵע"ג שְׁהַשְּׁלִיחַ כָּשֶׁר וְלֹא מְהֵי חֲזָרָה זוֹ לְבִטּוּל הַשְּׁלִיחוֹת אִף הָרִי אֵין נוֹתְנָוּ לּוֹ ע"ד שְׁלִיחוֹת שְׁלָהּ וְאָמַר אֵי אֲפֶשֶׁי ע"ז אִם כֵּן כִּינּוּן שְׁמֻצָד הַשְּׁלִיחוֹת לֹא מְהֵי כָּלֵל לִכּוֹן גַּם הַזִּיכּוּי לָאו כְּלוּם הוּא דְנֶגֶד הַזִּיכּוּי מְהֵי וְדַאֵי אִם חֲזָרָה בָּהּ בְּלִבָּהּ שְׁאֵז אֵינּוּ זְכוּת לָהּ כָּלֵל מְשַׁא"כ בַּנְד"ז שְׁהַבְּעַל מְזֻפָּה לָהּ הֶגֶט עַל דִּי ש"ק שְׁלָהּ לֹא ע"ד לְבִטּוּל שְׁלִיחוֹת קַבְלָה דִּינְדָּה דְאֲדַרְבָּה אֹמֵר לּוֹ הַתְּקַבֵּל וְזָכִי דְהֵינּוּ שְׁלִיחוֹת לּוֹ אֹמֵר לּוֹ ג"כ זָכִי וְהֵנָּה הַש"ק אֵינּוּ מִתְבַּטֵּל ע"י חֲזָרָה בְּלִבְ דִּיבּוּר גְּמוּר הוּא וַא"כ מַעְמִידִין אוֹתוֹ בְּחֻזְקָתוֹ וְלִכּוֹן מְהֵי ג"כ הַזִּיכּוּי שְׁמֻנְפָּה לָהּ ע"י ש"ק הַנְּ"ל דְמַעְכָּשׁוֹ שְׁפִיר זְכוּת הוּא לָהּ אִף אִם חֲזָרָה בְּלִבָּהּ דְכִינּוּן שְׁאִין חֲזָרָה שְׁבַלְב מְהֵי לְבִטּוּל כֹּחַ ש"ק שְׁעֵשְׂתָהּ א"כ כִּינּוּן דַּהַש"ק קִיָּים הָרִי אֲמַרִּינוּ שְׁחַפְּצָה בְּגִירוּשֵׁינּוּ ע"י שְׁלִיחַ זֶה א"כ מִמִּילָא ג"כ זָכִין לָהּ עַל יְדוֹ לְחֻזְקַ מַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ זֶה אֲלֵא שְׁמ"מ צ"ע דְהָא בְּנִדּוֹן דְהָרִ"ן ג"כ הַשְּׁלִיחַ בְּחֻזְקָתוֹ מְצִינְדָּה וְאֵעִפ"כ לְגַבֵּי הַזִּיכּוּי אֲמַרִּינוּ דְחוּב הוּא לָהּ מִשּׁוּם שְׁמָא חֲזָרָה בָּהּ בְּלִבָּהּ וְעַכְצ"ל דְלֹא דְמִי הַשְּׁלִיחוֹת לְזִיכּוּי דְהַשְּׁלִיחַ הָנִי שְׁלִיחַ אִף שְׁאִין הָעֵנִין זְכוּת לָהּ כִּינּוּן שֶׁהוּא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ מִדְּעֵתָהּ וּמְנַלָן לּוֹמֵר דְזְכוּת הוּא לָהּ עַד שְׁעִי"ז הֵנָּה מְהֵי ג"כ הַזִּיכּוּי שְׁמֻצִידוֹ כְּמ"כ כָּאֵן אִף שְׁהַשְּׁלִיחַ בְּחֻזְקָתוֹ לְגַבֵּי הַזִּיכּוּי שְׁמֻצִידוֹ י"ל דְחוּב הוּא לָהּ וְע"כ לְדַבְּרֵי הָרִ"ן יֵשׁ לְפַקְפֵּק לּוֹמֵר דְהַזִּיכּוּי ג"כ לֹא מְהֵי בַנְד"ז ג"כ וּמ"מ כִּינּוּן שְׁאֲפֶשֶׁר לְחַלֵּק בֵּין נַד"ז לְנִדּוֹן דְהָרִ"ן דְשִׁאנֵי הָכָא דַּהַש"ק שְׁלָהּ מְקַבְּלוֹ ג"כ בְּתוֹרַת ש"ק שְׁלָהּ וְגַם דְבָרֵי הָרִ"ן בְּפִירֵשׁ לְפִיכָף דְמִתְנִיתִין לֹא מְצִינּוּ כֵּן לְשִׁאָר מְכַרְשִׁים שְׁפִירֵשׁוּ כֵּן וּמִתְשׁוּבַת רַש"י דְלַעֲיֵל שְׁבִיש"ש וּבַכְּמ"א ש"ו ס' ב' לֹא מִשְׁמַע כֵּן: טז וּצ"ע אִם אֲפֶשֶׁר לּוֹמֵר שְׁדַבְּרֵי הָרִ"ן הֵם לְמ"ד דְזִכְיָהּ לָאו מִשּׁוּם שְׁלִיחוֹת הוּא לְכָף י"ל אִף שְׁש"ק שְׁלָהּ קִיָּים מ"מ אֵינּוּ זְכוּת לָהּ אֲבָל לְמ"ד דְזִכְיָהּ ג"כ מִשּׁוּם שְׁלִיחוֹת הוּא י"ל כִּינּוּן דְמִינְתָּה שְׁלִיחַ לְקַבְלָה מַעֲתָה זְכוּת הוּא לָהּ אוֹ י"ל דְלָאוּ הָא בְּהָא תְּלִיָא דַּאִף לְמ"ד דְזִכְיָהּ מִשּׁוּם שְׁלִיחוֹת הוּא מ"מ לֹא כָּל שְׁלִיחוֹת נֶחֱשָׁב זְכוּת לָהּ וְעוֹד צ"ע לְפַמ"ש בְּכַוּוֹנַת הָרִ"ן דְּחִינְשֵׁינּוּ שְׁמָא חֲזָרָה בָּהּ בְּלִבָּהּ אֲלֵא דְזֶה לֹא מְהֵי לְבִטּוּל הַשְּׁלִיחוֹת מ"מ י"ל דְּנוֹקָא בְּשְׁלִיחַ שְׁנַעֲשֵׂה

בפניו אמרינו כן דאין דברים שבלב ואפילו גילוי דעת מבטל דיבור גמור כזה אבל
במינותה שלים שלא בפניו הרי הדיבור אינו נגמר עד שיתרצה השלים לקבל עליו לעשות
השליחות וא"כ אם בינתיים חזרה בלבה שמה י"ל דמתבטל דיבור שלה ע"ז פינו דלא
נגמר הדיבור והיגושאף אם השלים מתרצה אח"כ לעשות השליחות לא מהני פינו
שחזרה קודם שנתרצה וא"כ יהיה זה טעם מספיק להאמרים דלא מהני שלים שלא
בפניו אף יותר נראה דמ"מ גם מינוי זה דשלא בפניו דיבור גמור הוא שאמרה פן בפני
ב"ד שהם יודיעו בכתבם לפלוני ואינו מתבטל ע"י דברים שבלב ולכאורה יש ראיה ע"ז
מאמר אמרו דג"כ לא נגמר השליחות ואעפ"כ לא חיישינו רק משום דמילי לא מימסרי
לשלים ולא משום שמה חזר בו מיהו באמת לא דמי דשאני התם שבדיבורו זה מינה אלו
שלוחים ממש לומר לסופר וע"ח כו' וכיון שנתמנו אלו שלוחים ע"ז דיבור גמור הוא
משא"כ הלא שמינותה השלים שלא בפניו ולא ע"י אומר אמרו וכיון השלים עדיין לא
קיבל עליו א"כ אין זה דיבור גמור ואפ"ש דכיון שאמרה שב"ד יודיעו זה בכתבם לפ'
הוי דיבור גמור ולכן היכא שיכולים שהשלים יודיע תחלה להבעל או להאשה שיעשה
שליחותם ואח"כ ימנו אותם לש"ה או ש"ק עדיף טפי כי אז סמכא דעת המשלח טפי
ודבור גמור הוא עוד צ"ע לכאורה מהגמרא דעירובין ס"פ חלון (דפ"א ע"ב) ובחולין
(דפ"ג) א"ר שמואל בר יצחק לעולם בשלא משוה הלא במאי עסקינו בשזיכה לו ע"י
אחר כו' בשאר ימות השנה דחוב הוא לו אין חבין לאדם שלא בפניו.

אלמא אע"ג דגילה דעתו שחפץ להוציא המעות לקנות בשר שהרי נתן מעות ע"ז
ומדאורייתא מעות קונות אעפ"כ לא אמרינו דזכות הוא לו פינו שהענין מצד עצמו אינו
זכות לא מחשבינו ליה זכות מחמת גילוי דעתו שחפץ בזה ואף שנתן מעות פינו שמעות
אינו קונות מדרבנן א"כ כמו כן נימא פאן במינוי שלים קבלה שלא בפניו אע"ג שגילתה
דעתה שחפצה בגרושין פינו שאין זה שליחות גמור ה"ל כמו מעות דג"כ מדאורייתא
קונות ומ"מ פינו דמדרבנן אינו קונות וצריף זכוי וה"נ פינו דצריף זכוי י"ל פינו דחוב
הוא לה אין חבין לה שלא בפניה ולא מחשבינו החוב לזכות מחמת מינוי השליחות כמו
דלא מחשבינו קני' הבשר לזכות מחמת נתינת המעות ולכאורה מגמרא זו יקשה עמ"ש
התה"ד ס"י רל"ז בשם הרא"ש פ"ק ב' דקדושין שאם גילה דעתו לשדכן כו' ודוחק
לחלק משום מעשה הקדושין אינו חוב הגם שאינו זכות מ"מ ע"ז מהני הגילוי דעת
להחשיב זכות משא"כ מה שהוא חוב ממש לא מהני בו גילוי דעת ואף אם נאמר פן
עכ"פ לגבי ש"ק דהגירושין חוב הוא לה י"ל דדמי לגמרא הנ"ל ואולי י"ל פינו שעשתה
שלים ע"ז ממש לקבל הגט אף אם אין זה שליחות גמור עדיף מנתינת מעות דלא עשה
שום שלים על המשיכה: יז ונחזור לענינינו דעכ"פ יש פוסקים רבים גדולי הראשונים
רש"י והתוספות ודעמיהו דס"ל דש"ק שלא בפניו מהני מצד צירוף הזכין' משא"כ
בש"ה שלא בפניו ואפ"ש שכ"ד בה"ג אמנם המכמ"א ש"ו סי' י"ג כ' דלהרשב"א והר"ן
והה"מ צ"ל טעמא דבה"ג דאוסר לענין מוליה גוי הוא משום דכש"ד א"י באמצע אין
הא"י מקבל שום כח מהבעל פינו דלאו בר שליחות הוא והשלים המקבלו ממנו מהיכן
יבא לו כח יד הבעל ונמצא דכשהוא מוסרו לאשה ה"ל כטלי גיטתה מע"ג קרקע וס"ל
דטלי גיטתה מע"ג קרקע לא מהני אף לשלים הולכה כו' דבעינו שהשלים יקבלו מיד הבעל
או מיד שלוחו משא"כ כש"ד עובד כוכבים מפסיק באמצע ה"ל כטלי גיטתה מע"ג קרקע

אף אם מינוי השליח שלא בפניו הנה שליח מ"מ בעינין שהשליח יקבל הגט מייד הבעל וְהָא לִיפָא וְהָרָא"ש וְדַעֲמִינִי' ס"ל דְּלֹא שִׁינְיָה טְלִי גִיטָהּ מֵע"ג קַרְקַע בְּקַבְלַת הַשְּׁלִיחַ מִהַבְּעַל כִּי אִם בְּקַבְלַת הָאִשָּׁה מִהַבְּעַל אוֹ מִהַשְּׁלִיחַ (וְעֵינֵינוּ מִזֶּה בַּתְּשׁב"ץ סוּף חֶלֶק שְׁלִישִׁי סִי' ש"ו וְדַבְרֵינוּ מִגְּוִמְגָמִים קִצְתָּ דְּמַשְׁמַע דְּפִשְׁטָא לִיהַ דְּאִם הַשְּׁלִיחַ נָטַל הַגֵּט מֵע"ג קַרְקַע פְּסוּל רַק שִׁישׁ לְחֶלֶק בֵּין מַעֲשֵׂה עֵץ לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְא"כ אִם שָׁלְחוּ ע"י פְּאֻצֵּט לְהַשְּׁלִיחַ דַּה"ל טְלִי גִיטָהּ מֵע"ג קַרְקַע לִכ"ע פְּסוּל לְדַבְרֵינוּ וְצ"ע) וְלָכֵן לְהָרָא"ש וְדַעֲמִינִי' צ"ל טַעֲמִיהָ דְּבַה"ג לְעַנְנֵי מוֹלִיךְ גּוֹי מִשׁוּם דְּאִין הַבְּעַל עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפָנָיו וְשְׁלִיחַ קַבְלָהּ שְׂאֵנִי וְכַמְש"ל וְלַעֲנִין מַעֲשֵׂה הַעֲלָה וְנ"ל דְּעַם הַיּוֹת דְּאִיפָא ר"י בַּעַל הַתּוֹסְפוֹת וְרַבֵּינוּ יְהוּדָה וְהַסְמ"ג דְּסַבְרֵי דְּאִין הַבְּעַל יְכוּל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפָנָיו וְגַם כִּי לְדַעַת הָרָא"ש וְהַמְצָא פְּתוּב שֶׁהִבִּיאוּ הַר"י א"ז וְהַמְרָדְכִי כֵּן הוּא דַּעַת הָרַב בַּה"ג וְסִיעֲתוֹ וְנ"ל מ"מ פִּינּוּ דְּאִיפָא כְּמָה רַבְּנוֹתָא קַמְאִי וּבְתַרְאִי וְהִיא סִיעָה גְּדוּלָה לְמַעְלָה מַעֲשֵׂרָה שֶׁהַסְפִּימוּ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ בְּכַה"ג כְּדִאִין אֵינּוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן הִיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת בְּעַנְיָן אַחַר אָמְנָם לְעַנְיָן שׁוֹלַח גֵּט בְּיַד עוֹבֵד פּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת שְׁיִתְּנָהוּ לְשְׁלִיחַ יִשְׂרָאֵל שְׁפָסַל בְּהַדְּאָה בַּה"ג עִם הַיּוֹת דְּהָרָא"ש מְכַשֵּׁיר וְהַעֲיָדוּ שְׁפָה נְהַגוּ בְּאֶשְׁכַּנּוּ וּבְצַרְפַּת ע"פ דְּבַרֵי ר"ת כו' מ"מ פִּינּוּ דְּהַרְשֵׁב"א וְהַר"ן וְהַה"מ הִבִּיאוּ דְּבַרֵי בַה"ג וְלֹא תִמְהוּ עָלָיו כְּמוֹ שֶׁתִּמְהוּ הָרָא"ש כו' הִנֵּה בְּהַצְטָרֵף לְזֶה דַּעַת ר"י בַּעַל הַתּוֹסְפוֹת וְרַבֵּינוּ יְהוּדָה וְהַסְמ"ג דְּאֶמְרֵי דְּאִין הַבְּעַל יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפָנָיו יַעֲשֶׂה חוּמָה בְּצוּרָה שְׁלֹא יוֹעִיל שְׁלִיחוֹת זֶה וְכַבֵּר אֶשְׁכַּחַן לְהַרְיב"ש ס' נ"ה ש"כ שִׁיּוֹתֵר רְאוּי הוּא שֶׁתַּעֲשֶׂה הָאִשָּׁה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטָהּ מִיַּד שְׁלִיחַ בַּעֲלָהּ אַע"פ שְׁאִיפְלִיגוּ בַּהּ אֲמוֹרָאִי וְהַפּוֹסְקִים מִמָּה שִׁיִּנְוְשַׁלַּח הַגֵּט ע"י עוֹבֵד פּוֹכְבִים כַּמ"ש הָרָא"ש עכ"ד וְכֵן מְצֵאתִי בַּקָּה"ע בִּירוּשׁ' בְּפָרֶק בְּתַרְא דִּיבְמוֹת ה"ו הִבִּיאוּ רְאִיָּה מִמַּש"ש הָדָא אֲמָרָה עֶבֶר עוֹבֵד פּוֹכְבִים פֶּשֶׁר לְדַבְרֵי בַה"ג שְׁפּוֹסַל עוֹבֵד פּוֹכְבִים לְהוֹלִיךְ גֵּט לְיִשְׂרָאֵל בְּמָקוֹם אַחַר שְׁיִהְיֶה שְׁלוּחוֹ כו' וּבַפ"ג דְּגִיטִין ה"ג חֲזַר וְגַמְגַם קִצְתָּ בְּרָאִיָּה זֹו וְהִיּוּצָא מִדְּבַרֵינוּ שְׁלֹא הַתִּיר בְּמִינוֹי הַבְּעַל שְׁלִיחַ הוֹלְכָהּ שְׁלֹא בְּפָנָיו הִיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר בְּעַנְיָן אַחַר אֵלָא בְּשֶׁהַבְּעַל שׁוֹלַח הַגֵּט לְהַשְּׁלִיחַ הַהוּא ע"י יִשְׂרָאֵל וּבְאֵמַת דְּבַכַּה"ג הִינּוּ תַלְמוּד עָרוּף דְּשָׂרִי נְזוּהֵי מ"ש הַק"נ ס"פ הַתְּקַבֵּל לְתַמּוּנָה עַל הָרָא"ש וְהֵלָא תַלְמוּד עָרוּף הוּא כו' וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּבַכַּה"ג ה"ל כְּמַמְנָה שְׁלִיחַ בְּפָנָיו מֵאַחַר שֶׁהַבְּעַל נוֹתֵן הַגֵּט לְיִשְׂרָאֵל שְׁיִתְּנָהוּ לְיִשְׂרָאֵל פְּלוּנֵי ה"ל כְּאוֹמֵר אֲמָרוּ וּמְקִילֵי לֹא מִיְמַסְרֵי לְשְׁלִיחַ לֹא שִׁינְיָה כְּאֵן וְכַמְש"ל וְצ"ל כְּוִנּוֹתוֹ אֶפְיָלוּ לֹא אֲמַר הַבְּעַל כָּלֵל לְהִישְׁרָאֵל שְׁנָתֵן הַגֵּט לְיָדוֹ שִׁיאֲמַר לְיִשְׂרָאֵל פ' שִׁיתֵן הַגֵּט לְהָאִשָּׁה.

רק בכתבו כתב לו פן וע"פ עדים שמינהו בפניהם וְהֵם כְּתָבוּ לוֹ כֵּן אֲבָל הַיִּשְׂרָאֵל הַמְּבִיאוּ לֹא שָׁמַע מִהַבְּעַל רַק שִׁיתֵן הַגֵּט לְיָד יִשְׂרָאֵל פְּלוּנֵי אֲבָל לֹא אֲמַר לוֹ בְּהַדְּאָה שְׁאוֹתוֹ פְּלוּנֵי יְהִיָּה שְׁלוּחוֹ לְיָתְנוּ לְיָד הָאִשָּׁה וְא"כ אִף שְׁאוֹמֵר כֵּן לְאוֹתוֹ פְּלוּנֵי מ"מ הָרִי לֹא אֲמַר לוֹ כָּלֵל שֶׁהַבְּעַל אֲמַר לוֹ שִׁיאֲמַר לְפְלוּנֵי שְׁיִהְיֶה שְׁלוּחוֹ לְהוֹלְכָהּ וְא"כ עֵיקַר מִינוֹי שְׁלִיחוֹת הַהוֹלְכָהּ אֵינּוּ מִפֶּה לְפֶה ע"י אוֹמֵר אֲמָרוּ רַק הַמִּינוֹי הוּא מֵה שְׁמִינְהוּ שְׁלֹא בְּפָנָיו בְּפָנֵי עֲדִים וְהַדְּיַעָה ע"ז הוּא ג"כ ע"י כְּתַב הָעֲדִים וְזֶה אֵין לְלַמּוֹד מִתַּלְמוּד עָרוּף שֶׁכְּתַב הַק"נ דְּהַתָּם ה"ל כְּאוֹמֵר אֲמָרוּ מֵאַחַר שֶׁהַשְּׁלִיחַ אֲמַר לִב"ד אוֹ לְהַשְּׁלִיחַ שְׁיִתְּנָהוּ לִפ' שְׁיִהְיֶה שְׁלוּחוֹ כו' מִשָּׂא"כ הִכָּא וְעַמְש"ל ע"פ הַתּוֹסְפוֹת דְּב"ק (דָּף ק"ד ע"א) ד"ה רַבָּה לְצַדֵּד קִצְתָּ פִּינּוּ שְׁנָתֵן הַגֵּט לְיָד הַיִּשְׂרָאֵל שְׁיִתְּנָהוּ לְאוֹתוֹ שְׁלִיחַ ה"ל כְּאוֹמֵר לוֹ פִּא"פ כו': יח וְהִנֵּה

עֹבֵד אֲתִי לִיְדִינֹו בְּאֶחָד שְׁשָׁלַח גֵּט ע"י הַפֶּאֶצֶט מְקַצֵּה אֶרֶץ סִיבִיר שְׁשָׁלַח שָׁם ע"פ פְּקֻדֹת מְקוֹם מְשֻׁפֵּט הַגּוֹבֵעֲרֵי דֶק' וּוִיטֵעֶפֶסֶק אֲשֶׁר לֹא יוֹכֵל לָשׁוּב עוֹד לְמְקוֹמוֹ הָרְאשׁוֹן וְאֲשֶׁתּוֹ נִשְׁאַרָה בְּנוֹיֵטֶעֶפֶסֶק וְהִרְיָחוּק בִּינֵיהֶם קָרוֹב לְסֹף אֶלְף פְּרֻסְאֹת וְשָׁלַח מִשָּׁם הַגֵּט ע"י הַפֶּאֶצֶט וּמִיָּנָה בְּפָנֵי ב"ד שָׁם אֶת אֲחִיו שְׁשָׁאָר כָּאֵן שְׁיֵהֵן שְׁלִיחַ לִיתֵן הַגֵּט לְאֲשֶׁתּוֹ וְגַם בְּמִכְתָּב לְאֲחִיו נִכְתָּב כֵּן בְּשֵׁמוֹ וְהוּא חָתֵם ע"ז בְּחִתּוּמַת יָדוֹ שְׁמִפְרִים אוֹתָהּ כָּאֵן וְהַרְבָּנִים דֶּק' הַג"ל רָצוּ לְהַתִּיר ע"פ מ"ש הָרַא"ש שְׁכָף נוֹהֲגִין בְּאֲשֶׁפְּנוֹ וְצָרְפֶת.

וע"פ דְּבָרֵי הַרְב"י ב"ש"ע ס' קמ"א סעי' ל"ו אע"פ שְׁרַמ"א שָׁם הִגִּיה ע"ז שְׁיֵשׁ חוֹלְקִין וְשָׁלָא רָאָה שְׁנוֹהֲגִין כֵּן וְהִבִּיאוּ רְאִיָּה מִתְּשׁוֹ אֲמוֹנַת שְׁמוּאֵל ס' יו"ד וְאֵנִי מְחִיתִי בְּיָדָם מִהֲטַעְמִים שְׁנַת' לְעֵיל שְׁיֵשׁ גְּדוּלֵי הָרְאשׁוֹנִים הַמְחַמְרִים בְּמִיָּנוּי הַבְּעַל שְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁלָא בְּפָנָיו וְכ"ש בְּהַצְטָרֵף לָזֶה עוֹד הַטַּעַם דְּטָלִי גִיטָה מֵע"ג קָרַקַע דְּמַסִּיק הַמְכַמ"א ג"כ שְׁאִין לְהַקְל כָּלֵל וְכָלֵל וּמִתְּשׁוֹ א"ש אֵין רֵאִי כ"כ אֶף דָּשָׁם הִי הַשְׁלִיחַ פְּסוּל לְעֵדוֹת לְגַמְרֵי מ"מ יִשְׁנֹו בְּתוֹרַת גִּיטִין כו' וע"ש אֶף מְפָנֵי שֶׁהוּא מְקוֹם עֵיגוֹן לְגַמְרֵי הַסְּפָמְתִי לְהַקְל בְּעֵנָן זֶה שְׁאֲחַר שְׁיִסְדְּרוּ הַגֵּט בְּוִיטֵעֶפֶסֶק וְיִתְנוּהוּ לְהַאֲשֶׁה ע"י שְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁמִיָּנָה הַבְּעַל בְּכַתְּבוֹ אַח"כ לֹא יִקְרַעוּהוּ כ"א הַב"ד דְּנוֹיֵטֶעֶפֶסֶק יִשְׁלַחוּהוּ ע"י הַפֶּאֶצֶט בְּחֻזְרָה לְסִיבִיר לְעִיר שֶׁהַבְּעַל שָׁם וְהַאֲשֶׁה תִּמְנָה בְּפָנֵי ב"ד דְּנוֹיֵטֶעֶפֶסֶק אִישׁ א' מְעִיר הֵהוּא שֶׁהַבְּעַל שָׁם שְׁיֵהֵהּ שְׁלִיחָה לְקַבֵּל הַגֵּט שְׁנִית בְּשִׁבְלֵהּ מִיַּד בְּעֵלָהּ הַנְּזַכֵּר וְהַבְּעַל יִתְנֶנּוּ שָׁם לְשְׁלִיחַ קַבְלָה הַג"ל וַיֵּאמֶר לוֹ הַתְּקַבֵּל וְזָכָה בָּגֵט זֶה לְאֲשֶׁתִּי כַּב"ב וְהָרִי הִיא מְגֻנְרֶשֶׁת בּוֹ מִמְּנֵי מַעֲכָשָׁיו וּמִתְּרַת לְכָל אָדָם כו' כִּי הִנֵּה בְּשְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁלָא בְּפָנָיו הִתִּירוּ הַרְבֵּה מִהַמְחַמְרִים בְּמִיָּנוּי שְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁלָא בְּפָנָיו כַּב"ל מִחֻמַּת צִירוּף הַטַּעַם דְּזַכְיָהּ וּבְפֻרְט כַּב"ד"ז שֶׁהַמְקוֹם רְחוֹק בִּינֵיהֶם כְּמוֹ הַשְּׁמִים בִּינֵי לְבִינָהּ דֶּהַגֵּט מְצַד עֲצָמוֹ קָרוֹב לְזַכּוֹת וְלֹא לְחוּבָה וְלֹא דְמִי לְשֶׁאָר גֵּט דְּשִׁינָה לְזַכּוֹת כו' מִשָּׂא"כ הֵכָא שֶׁהִיא כְּאֵלְמָנָה שְׁהִלָּף בְּעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם וְאִי אֲפֻשֶׁר שְׁיִשׁוּב אֵלֶיהָ אַח"כ שְׁתַּסַּע הִיא אֵלָיו מְרַחֵק עֲצוּם כָּל כָּף וְעֵינָן בְּמַרְדְּכֵי פֶט"ו דִּיבְמוֹת ס' ע"ט וּבְמַהֲרֵי"ק שְׁוֹרֵשׁ קמ"א וּבִישׁ"ש פֶט"ו דִּיבְמוֹת ס' כ"א וּבְמַכְמ"א ש"ו ס"י ג' בְּשָׁם תְּשׁוּ מֵהֲרַא"ם ח"א ס' ס"ז.

וְלָכֵן בְּכַה"ג י"ל דְּבְמִיָּנָתָה ש"ק אֶף שְׁלָא בְּפָנָיו וְדֹאֵי זְכוֹת הוּא לָהּ וְלֹא חִיִּישִׁי שְׁמָא חֻזְרָה בָּהּ וּבְפֻרְט אַחַר שְׁקִיבְלָה הַגֵּט מְשָׁלִיחַ הוֹלְכָה וְעֵבְדָה מְעַשָּׂה א"כ כְּשִׂאח"כ תִּמְנָה ש"ק לְרוֹוְחָא דְמִקְלָתָא י"ל דְתוֹ לִיכָא לְמִיחַשׁ לְחֻזְרָה שְׁמָא חֻזְרָה בָּהּ בְּלָבָה אֶפְּלוֹ לְדַעַת הַר"ן ר"פ הַתְּקַבֵּל דְחִיִּישׁ לְשְׁמָא חֻזְרָה בָּהּ אֶף שְׁמִיָּנָתָה ש"ק מ"מ שְׁאֵנִי הֵכָא דְכָבֵר קִיבְלָה הַגֵּט בְּפוֹעַל מְשֻׁשׁ וְדֹאֵי אֶסְחָה דַּעַתָּה לְגַמְרֵי מְלָשׁוּב אֵלָיו עוֹד וְכַעֲיִן זֶה כְּתָב בַּת"ד ס' רל"ז גְּבִי מוֹמֵר הַמְגַרֵּשׁ דְּאֶסַּח דַּעַתָּה מְלַבְטֵל שְׁלִיחוֹת הַהוֹלְכָה כִּי יֵאמֶר שְׁנִסְמוּף עַל הַקַּבְלָה לְחוּדָה כו' וְקָרוֹב לָזֶה י"ל כָּאֵן וְלָכֵן עֲדִיף זֶה טוֹבָא מְלַסְמָן עַל ש"ק לְחוּדָה שְׁלָא בְּפָנָיו עוֹד הִיָּה מְקוֹם לְחוּשׁ כָּאֵן בְּש"ק שְׁלָא בְּפָנָיו לְפִי שְׁאֵינָה מְכַרַת שָׁם אִישׁ וְנִמְצָא אֶף שְׁתַּסִּיִּים אִישׁ פְּרֻטִי מ"מ הַשְׁלִיחַ אֵינֹו מְכִירָה וְהִיא אֵינָה מְכַרַת הַשְׁלִיחַ וּבַתְּשַׁב"ץ סוּף ח"ג ס"י ש"כ"ו כ' לֹא מְסַתְּבֵר דְלִהְיֵי עֵיכּוֹב בְּדָבָר וְהִבִּיא רְאִיָּה מִס"פ הַתְּקַבֵּל כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוּלִי יִכְתּוֹב כו' וְאֵע"פ שֶׁהַבְּעַל אֵינֹו מְכִירוֹ וְאֵין מְשָׁם רְאִיָּה לְהִיכָא שְׁהַשְׁלִיחַ אֵינֹו מְכִיר אֶת הַמְשַׁלַּח דְלִכְאוּרָה נְרָאָה לְהַחְמִיר בָּזֶה כַּמ"ש בַּגְּמ' ס"פ הַמְבִּיא תְּנִיָּין (דכ"ג ע"א) גְּבִי סוּמָא לְפִי שְׁאֵינֹו יוֹדַע מְמִי נוֹטְלוֹ כו' וְנִתְבָּאָר בַּמ"א אָכֵן מְצַד טַעְנַת הַזְּכִיָּה יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְל גַּם בָּזֶה דְּבַזְכְּיָהּ וְדֹאֵי זַכִּין אֶף שְׁאֵין הַזּוֹכָה מְכִיר אֶת מִי שְׁזָכִין לוֹ וְתוֹ דְלָזֶה יֵשׁ

לְצַרְף סִידוּר הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַגָּט שֶׁעִי שְׁלִיחוֹת הַהוֹלָכָה דָּשֵׁם הַבְּעַל מְכִיר אֶת הַשְּׁלִיחַ
שֶׁהוּא אֲחִיו הַגָּם דַּמ"מ אֵין לְסַמּוֹךְ עָלָיו מִצַּד הַטַּעַמִּים דְּמִינוּי שְׁלִיחַ וְשֶׁלֹּא בְּפִנּוּי וְטָלִי גִיטָה
מֵעַל גְּבִי קַרְקַע כַּנ"ל מ"מ מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים וְהַטּוֹש"ע
שֶׁמְקַיְלִים בְּזָה צַד גְּדוֹל הוּא לְהַקְלִל לְצִירוֹף סֶדֶר הַגָּט הַשְּׁנִי שֶׁעִי ש"ק אָף וְשֶׁאֵין הַשְּׁלִיחַ
מְכִירָה כּו' וְהִנֵּה בַתְּשׁב"ץ שֶׁם דְּבָרָיו מְגַנְמְגָמִים קִצַּת דְּהַתִּיר בְּמוֹלִיף עוֹבֵד כּוֹכְבִים
וּמְזוּלוֹת לְשְׁלִיחַ הוֹלָכָה.

אֵע"ג דְּמִשְׁמַע דַּס"ל דְּטָלִי גִיטָה מֵע"ג קַרְקַע נוֹהֵג פִּיּוּסוּלוֹ גַם מִהַבְּעַל לְשְׁלִיחַ הוֹלָכָה אֲלֵא
דְּמַחְלֵק בֵּין מֵעַג"ק וְעַז. לְבִין קַבְלָה מֵעַכּוּמ"ז וְלְדַבְרָיו י"ל דְּשׁוֹלַח גָּט ע"י בִּי דְוָאָר גְּרַע
טָפִי וְדָמִי לְטָלִי גִיטָה מֵעַג"ק כּו' בֵּינון שֶׁהַגָּט הוֹלָךְ ע"י אֲנָשִׁים רַבִּים מְאֹד עֲצָמוּ מְסַפֵּר
וְאֵין הַשְּׁלִיחַ מְקַבְלוֹ מִמֵּי שֶׁמְסַר הַבְּעַל לִידוֹ וְאַפְשָׁר אֵין לְחַלֵּק.

אָף בְּלֵא"ה דְּבָרָיו תְּמוּהִים בְּזָה דְּוֵדָאִי מַעֲשֵׂה קוּף ה"ל כְּטָלִי גִיטָה מֵע"ג קַרְקַע מִמֵּשׁ אֲלֵא
דְּהָרֵא"ש וְדַעֲיָמִי הַמְקַיְלִים בְּזָה ס"ל דְּטָלִי גִיטָה מֵע"ג קַרְקַע זֶהוּ פּוֹסֵל בְּקַבְלַת הָאִשָּׁה
דְּבַעֲיָנוּ וְנִתְּנוּ בְּיָדָהּ הוּא אִו שְׁלוּחוֹ.

מִשָּׂא"כ הַגָּעַת הַגָּט מִהַבְּעַל לִיד שְׁלוּחוֹ שֶׁהוּא כְּמוֹתוֹ לֹא שִׁיָּךְ לְפָסוּל בּוֹ שֶׁהַשְּׁלִיחַ נוֹטְלוֹ
מֵע"ג קַרְקַע מֵאַחַר דְּהַשְּׁלִיחַ הוּא כְּמוֹתוֹ דְּהַבְּעַל וְלֹא ע"ז קָאִי וְנִתְּנוּ דְקָרָא כ"א אֲנִתִּינַת
הַשְּׁלִיחַ לִיד הָאִשָּׁה כָּף נִלְע"ד: סִימָן רַעוּ הִנֵּה לִפְעַ"ד צָרִיף ג"כ לְסֶדֶר הַגָּט ע"י שְׁלִיחַ
הוֹלָכָה מִשׁוּם דָּאָף עַל גַּב דְּשְׁלִיחַ קַבְלָה עֲדִיף בְּנִדוֹן זֶה אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֵינָה מְכַרַת
הַשְּׁלִיחַ קַבְלָה לְכָף צָרִיף וְהַכֶּרֶם ג"כ לְסֶדֶר ע"י הַשְּׁלִיחַ הוֹלָכָה שֶׁהַבְּעַל מְכִירוֹ שֶׁהָרִי הוּא
אֲחִיו.

וְמֵה שְׁכַת"ר מְפַקֵּק מִשׁוּם כִּי מַעֲשֵׂה דַש"ק וְדָאִי מְבַטֵּל ש"ה הַקּוֹדֶמֶת לִפְעַ"ד בְּרוּר
שֶׁאֵינוֹ מְבַטֵּל כָּלֵל וּמִפְּנֵי אֶפְיֻסַת הַפְּנָאִי אֲבָא בְּקַצְרָה הִנֵּה בְּטוּר אַה"ע ס' קמ"א סְעִי מ"ד
אֶיִפְסָקָא הַלְכָתָא דְלֹא נִתְבַטֵּל שְׁלִיחוֹת הַשְּׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן ע"י מִינוּי שְׁלִיחַ הַשְּׁנִי וְהוּא דַעַת
הָרֵא"ש וְהַרְשָׁב"א וְהַעֲיָטוּר וּכ"ד רַש"י בְּמֶרְדְּכִי פֶרֶק הַשְּׁוֹלַח וְדָלָא כְּדַעַת הַרְמ"ה שֶׁבְּטוּר
שָׁם וְאֵע"פ שְׁבַש"ע ס' ל"ז סְעִי יו"ד הִבִּיא דַעַת הַרְמ"ה כְּבָר עֲמַד ע"ז הַב"ש שָׁם ס"ק
י"ג וְהַסְּכִים לְתִירוּצוֹ ג"כ בַּס' הַמְקַנָּה שָׁם דַעַכ"פ הַדִּין שֶׁבְּסִי קמ"א סְעִי מ"ד שְׁרִיר
וְקִיָּים וּכמ"כ מִמֵּשׁ בְּנִדוֹן שְׁלָנוּ וְאֵין לְחוּשׁ רַק לְהַסְפֵּק שֶׁהַעִיר כַּת"ר דְּלָמָּא נ"ד שֶׁמְסַר
הַגָּט לְשְׁלִיחַ קַבְלָה דְּהָוִי מַעֲשֵׂה גְמוּר הָוִי בְּיָטוּל לְשְׁלִיחַ הוֹלָכָה דְּמַקְדָּם.

וּמִצָּאִיתִי בַמְכַמ"א ש"ו סכ"ג שֶׁהִבִּיא סָפֵק זֶה בְּשֵׁם מ"ז הָרַב ז"ל אֲכַן לַעֲנִיד יֵשׁ רֵאִי
בְּרוּרָה דָּאֵינוֹ בְּיָטוּל כָּלֵל וְהוּא מִמְחַלְנֶקֶת הַפּוֹסְקִי שֶׁהוּבָא בַש"ע ס' מ"ם סְעִי ב' בַּהַג"ה
וְעִיָּין בַּב"י שָׁם. וְלֹא מִיִּבְעָי לַדַעַת הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן שֶׁפְּסָקוּ כְּהִירוּשְׁלָמִי הָרִי מַעֲשֵׂה
גְמוּר אֵינוֹ חֲזָרָה וּבִיטוּל לְדַבּוּר שֶׁהָרִי קְדוּשִׁין הָרֵאשׁוֹן נִק' דַּבּוּר וְקְדוּשִׁי שְׁנֵי הֵם מַעֲשֵׂה
גְמוּר: וְאֵע"פ שֶׁהוּא סְתִירָה גְמוּר לְקְדוּשִׁי רֵאשׁוֹן וְא"א קִיּוּמָם רַק ע"פ הַתְּחַדְשׁוֹת נִפְלְאָה
כּו' כַּש"כ הֵכָא דְשְׁנֵיָהֶם עַל דְּבָר אֶחָד וְלֹא נִצְרָכָה הַעֲנִין הַשְּׁנִי רַק לְהַעֲדָפָה א"כ מֵהִי תִימִי
שִׁיָּהֵי חֲזָרָה לְמִינוּי הָרֵאשׁוֹן שִׁיֵּשׁ בּוֹ ג"כ עֲדִיפוֹת בְּצַד א' ע"י שְׁמִפְרִים הַשְּׁלִיחַ הַבְּעַל
וְהָאִשָּׁה אֲלֵא אֶפְיָלוּ לְהַחֲזִיקִים שָׁם עַל הִירוּשְׁלָמִי וְהוּא דַעַת הָרֵא"ש הָרִי כ' הַטַּעַם רַפ"ג
דְּקְדוּשִׁין ס' ג' דְּמַכִּי פְּשֻטָה יָדָהּ וְקַבְלָה קְדוּשִׁין מֵאַחַר כְּבָר חֲזָרָה בּוֹ מְקְדוּשִׁי רֵאשׁוֹן כּו'
וּכ"ז לֹא שִׁיָּךְ בַּנְד"ז כַּמ"ש הָרֵא"ש עֲצָמוּ בַתְּשׁוֹ כָּלֵל מ"ה שֶׁאֶפְיָלוּ גִילוּי דַעַת אֵין כָּאֵן

לביטול שליחות הא' דאדרבה מוכחא מילתא כו' ועיין בהר"ן רפ"ג דקדושין במה
שקארף להעמיד הירושלמי ולהשיב ע"ד הרשב"א ויעיין בחי' הרשב"א שם דמכ"ז
יובן דגם להרשב"א שם דס"ל פהרא"ש שם מ"מ בנד"ז יודו דאין זה חזרה וביטול כלל
לשליחות הראשון כיון ששניהם פעולה א' ממש עושים ולא מינו ש"ק רק להעדרה
ומשום דעדיף יותר כו' אין בזה חזרה וביטול לש"ה וכ"ש וק"ו לדעת הר"ן שם וכ"כ
בחי' הריטב"א שם ונ"ל אלא ודאי דקדושי שני לא חשיבא חזרה כלל עד שתחזור בה
בפירוש עכ"ל והדברים ק"ו לנד"ז: סימן רעז האשה המוכ"ז באתה פאן באמרה שכת"ר
שלחיה לכאן ונהגם שאין לי פנאי לעיין אף מצאתי מה שפכתתי מכבר מזה ערף שמונה
שנים לכבוד הרר"א נ"י על גט כה"ג לאיש א' מיאנעוויץ ולקטתי משם מה שמבואר
במכתבי הנ"ל שיהי' הגט דוקא ע"י ב' גט פטורין תחלה ע"י מינוי שליח להולכה ואח"כ
ג"פ שני ע"י שתמנה האשה שליח לקבלה כמבואר פאן הטעמים ע"ז וגם הנוסח הנראה
לפ"ד.

והם יראו מה שראוי לפי דעתם הרמה להוציאה מפבלי העיגון: הנה במינוי שליח לקבלה
שלא בפניו יש ג' מעלות על מינוי שליח להולכה שלא בפניו והוא זה כי יש אומרים
שא"א למנות שליח שלא בפניו אפי' שולח לו הג"פ ע"י ישראל כמ"ש במכמ"א ש"ו סי'
י"ג.

הב' פשולח לו הגט ע"י גוי שפסל בה"ג וכ' המכמ"א שם דבהצטרף הני תרי טעמי
נעשה חוקר שלא יועיל שליחות זה ע"ש אבל במינוי שליחות קבלה הנה הטעם הב'
בנדאי לא שיהי' שהרי הבעל מוסרו לידו מיד ליד אף גם הראשון נחלש פחו כי בשליח
לקבלה שלא בפניו יש לומר דמהני מתמת צירוף דין זכי' שזוכה להאשה שלא בפני'
דזכות הוא לה כיון שמינתה שליח לקבלה ועודגם עצם הענין הוא זכות כיון שרחוקה
ממנו אף פרסאות וכן מבואר במכמ"א שאלה ו' בשם תשו' רש"י הג' מצד דשליח
הולכה צ"ל בפ"נ ובפנ"ח או קיום הגט ואם לאו לא תנשא וגם אם נשאת תצא אבל
בשליחות קבלה יש אומרים דאין צריך לומר בפנ"כ ובפנ"ח כמבואר בהר"ן רפ"ג
דגיטין ואף שהרבה חולקים ע"ז מ"מ הוי מיהו ספיקא דדינא ולכן לפ"ד הר"ן נסיעתו
מהני כמו"כ אם הב"ד מודיעים שקבל שם השליח קבלה את הגט ואף שא"א לקיים
חתימת יד הב"ד.

ועיין מזה בתשו' מהריב"ל ח"ב סי' א': ב אף לנגד זה יש מעלות בשליח להולכה מה
שאינו בשליח לקבלה כי הנה פשהשליח אינו מכיר ויודע את המשלח וכש"כ אם גם
המשלח אינו מכיר את השליח יש צ"ע אי מצי להיות נעשה שלוחו דלכאורה נראה
להחמיר בזה ממה דאמרי' בגמ' ס"פ המביא תניין (דף כ"ג ע"א) גבי סומא לפי שאינו
יודע ממי נוטלו וכו' וכמבואר בש"ע סי' קמ"ב סעי' י"א ואף שבתשב"ץ סי' שכ"ז חלק
ג' נוטה להקל אמנם ראיתו אינו מוכרח לדין שהשליח אינו מכיר את המשלח וכן משמע
ברמב"ם פ"ב מה' גיטין דין ג' שכתב והוא שיודע אותו אף משאר הפוסקים לא משמע
פהרמב"ם וצריך להבין החילוק בין הא ובין הא דסומא ולכן בזה יש מעלה בשליח
הולכה שהמגרש שהוא מוניטעפסק והוא פעת בסיביר הוא יכול למנות שליח בוויטעפסק
כמו אחיו או שאר איש המכירו: משא"כ האשה שבוויטעפסק מסתמא אינה מכרת שום

איש בסיביר ושהוא יהי מפירה ג"כ ועוד יש מעלה בשליח הולכה שאנו רואין הג"פ בפנינו ומעשה רב ועיין בסג"פ בסופו בסי' רפ"ב שאע"פ ששליח קבלה גמור שעששאתו בפניו ונתקנים השטר שליחות וקיבל לה הגט עכ"ז מחמת איזה חששא לא סמכי ע"ז ואם זה השליח אח"כ ג"כ שליח הולכה כו' ע"ש על פן ק"ו וכ"ש פאן דצריה ג"כ שליחות הולכה בלי שום ספק.

ע"כ צ"ל דוקא ב' הדרכים שתתגרש תחלה ע"י שליח הולכה ואח"כ תתגרש פעם שני ע"י שליח קבלה ומ"מ השליח קבלה אף שאינה מפרת אותו ראוי שיהי' איש מסוים כמו הסופר שכ' הגט הראשון שנתגרשה בו ע"י שליח הולכה וכה"ג: ג ולכאורה נראה להקדים הגט שע"י שליח הולכה קודם הג"פ שע"י שליח קבלה והוא מאחר שהעלינו דטעם דשליח קבלה הוא עדיף דזכין לאדם שלא בפניו וזה זכות הוא לה וכמ"ש בתשו' רש"י הג"ל דכיון דכבר מינתה שליח קבלה א"כ ידעינן דחפצה להתגרש לכן מעתה זכות הוא לה וכש"כ שהענין מצד עצם זכות יעו"ש אף מד' הר"נ במשנה ר"פ התקבל בד"ה לפיכך אי אמר הבעל אי אפשי שתקבל לה כו' מוכן דאפי' עשתה שליח עדיין אין זה זכות ותיישנו שמה חזרה יעו"ש אף לא מצינו לשארי פוסקים שפירשו המשנה כפירושו של הר"נ מ"מ כדי לצאת ידי חובת דברי הר"נ נראה כאשר מקודם שתקבל הגט ע"י שליח הולכה א"כ כיון שעשתה מעשה וקבלה הגט בפועל ממש אשר לדברי כמה פוסקים כבר נתגרשה ממש אזי אח"כ כשהוא ממנה שליח קבלה נחשב כזכות הוא לה וכש"כ כשנוסף ע"ז שעצם הענין חשוב זכות כיון שרחוק ממנה אלה פרסאות א"כ בזה י"ל דאף להר"נ מהני שליחות הקבלה בצירוף דזכות הוא לה ומטעם זה נלע"ד להקדים ענין שליחות הולכה.

והו' דוקא יהיו חתומים על הגט השני שיקבל השליח קבלה וגם שליחות ההולכה מתקנים קצת עי"ז אחר שנה הב"ד החתום על שליחות ההולכה ושליחות קבלה הג"ל אחד יתקיימו חתימתם זה מזה ועיין שם בח"מ סי' ט"ז ס"ק כ"א בשם הירושלמי דבתלתא הוי חזקה וכו' וצ"ע ומ"מ ראוי שיהי' קיום מעבר לדף על הגט בהגט עצמו כדי לצרף סברת התשוב"ץ חלק ג' סי' י"ג וסי' כ"ב הביאו הב"י סי' קמ"ב בד"ה האשה עצמה מביאה גיטתה ומה טוב אם אפטר שיתחום המגרש תחלה תחת קיום על הגט מעל"ד שהגט אמת ונכתב בציווי והוא יחתום ע"ז בחתימתו ומסתמא יוכלו להפיר חתימת ידו בוויטעפסק לפי זה יהי' זה כמו בעל שהביא גיטו שמדינא אצ"ל בפנ"כ ובפנ"ח ועיין בפכ"ת דגיטין (דף פ' ע"א) במשנה פתב בכ"י ופרש"י דכתיבת ידו כמו עדים דמי.

והאשה מוכ"ז אומרת שבעלה לא יוכל לחתום מ"מ בדוחק אפטר שיתחום וכשאי אפטר לו לחתום כלל יהי' מההכרח לסמוך על הג"ל דיש אומרים ששליח קבלה א"צ קיום ועל מקצת הקיום שיהי' בזה פנ"ל בצירוף סברת התשוב"ץ ח"ג סי' י"ז וסי' כ"ב הביאו הב"י סי' קמ"ב בד"ה האשה עצמה שהביאה גיטתה דסבירא לי' דגט המקנינים בקיום ב"ד אע"פ שלא נתקנים הקיום ב"ד סומכין ע"ז בשעת הדחק ועיין בב"ש סי' קמ"א ס"ק ל"ח ובצירוף מה שהדבר רחוק מעצמו שיהי' פאן זיוף כיון שהפל הולך ע"י ב"ד וע"י פאצט ואולי אפטר שיתחום המגרש איזה סימנים שהיא המגרש כמו מהדברים שהיו עמו טרם שילוח לשם מה שידוע בוויטעפסק: אחר כותבי זאת ראיתי בשו"ת ב"א ח"א ע"י ק"י

לענן פון ע"י שליח קבלה לבד וישם בד"ה ואחרי הודיע פתב פשהמעשה ב"ד שנתקבל הג"פ ע"י שליח קבלה לא יבוא בידי אדם כ"א ע"י פאצט יש לומר שזו גרע טפי ונהיה לי פמצא פתוב בשטר פלוני גירש את אשתו כו' וכן פתב עוד בסוף תשובתו הנ"ל ויש ללמוד דכאן דומה לנמצא שטר בשוק וכו' שדעת הש"ך בחו"מ סי' מ"ו סק"ט דצריף קיום מדאורייתא ומ"מ לענן מעשה פתב בו צדדים להקל רק שלא סיים היתר למעשה רק דרף פלפול בלי מסקנא ע"ש ובנ"ד שיהי' ע"י שליח הולכה ושליח קבלה עדיף טפי פנ"ל ובקצה"ח סי' מ"ו שם הקשה על הש"ך ממ"ש בתוס' פתובות (דף צ"ג) מענן המוצא שטר הקנאה ונתי"מ חלק עליו אף בעיקר סברתו של הב"א יש לומר דלא דמי כלל למצאו פתוב בו וכו' דהכא שאני פיון שעכ"פ המ"כ שהב"ד מוויטעפסק פתבו לאחב"י שפסיביר עי"ז נשלח משם הגט ג"כ על פאצט נהרי אנו רואים שמשביים על מכתבינו פהוגן והגיטין נכתבו הפל פראוי: וגם בלא"ה ידוע שהבעל הוא שם א"כ הוי אומדנא דמוכח שהדבר אמת דומה קצת לאומדנא דרבי אחא פרק המוכר פירות (דצ"ב ע"א) ואף דלא קיי"ל כר' אחא היינו שלא לסמוך על אומדנא בלבד אבל הכא סומכין על האומדנא רק לענן קיום שטרות ועו"ל דכאן עדיף מאומדנא דר' אחא ע"כ אפשר לצרף אומדנא זו ולא דמי כלל למצא פתוב בשטר כ"ז אני פותב רק למעלתם לעוררם על העיון בזה ולא שייסמכו על דברי לבד ח"ו.

דידכם מנחם: סימן רעח בגט שהבעל הרחיק גלוד במדינת צרפת והאשה יושבת עגונה י"ג שנים וא"א כ"א שגייע הגט ע"י הפאצט פתבתי במ"א שצ"ל הגט ע"י ש"ק ואח"כ פעם שני ע"י שליח הולכה היינו שבתחלה תעשה האשה ש"ק שתמנה האשה איש אחד שישם שיקבל ויזכה לה הגט כי הנה במכתב מאליהו שער ששי סי' י"ג חלק על פסק הב"י בש"ע סי' קמ"א סעיף ל"ה וחזק דעת רמ"א בהג"ה שם פחומה בצורה מדינא וע"ש שזהו מתרי טעמי וגבי שליח קבלה בכה"ג די"ל דזכות הוא לה נחלשו שני הטעמים היינו דגם להדיעה שהביא שם שא"א למנות שליח הולכה שלא בפניו י"ל דיכולה האשה למנות שליח קבלה שלא בפניו משום שי"ל שהשליח קבלה ג"כ זוכה לה הגט ובזכיה הרי זכין לאדם שלא בפניו וכ"ש פשהיא ממנה אותו אף שהוא שלא בפניו וכן משמע מדברי הסמ"ג בסדר הגט בשם מורו רבינו יהודה בשם רבינו יצחק.

דבש"ק מהני מינוי שלא בפניו מטעם דה"ל כמו זכין לאדם שלא בפניו יעו"ש וכ"כ רי"ו נכ"ד ח"ג בשם התוספות דמינוי שליח שלא בפניו מהני בש"ק ולא בשליח הולכה וצ"ל מטעם הנ"ל וכ"ד רש"י בתשובה הובאה בא"ז והובא בתשו' הר"ר אליהו מזרחי ח"א סי' ס"ז הביאו המכתב מאליהו שער ששי סי' ב' וכ' שילמדו המגרש לומר התקבל וזכה בגט זה לאשתי דהנה שליח ממ"נ עכ"ל ויעו"ש באריכות ונכון שגם האשה כשתמנה השליח קבלה תאמר ג"כ שני לשונות הללו שיקבל ויזכה לה הגט הטעם השני שיש עדיפות בשליח קבלה משום דכאן קשה להשיג קיום על הגט ובש"ק יש דיעות שא"צ קיום כמ"ש הר"ן ריש גיטין וכן הביא בספר בית מאיר רס"י קמ"ב אע"פ שלפע"ד יש הרבה חולקין ע"ז מ"מ צד גדול הוא עכ"פ.

לכן מצד הנה תרין טעמי צריף שיהנה הגט ע"י ש"ק תחלה אמנם אח"כ צ"ל ג"כ נתינה ב' ליד האשה דוקא ע"י שליח הולכה כפסק הרב"י בש"ע סי' קמ"א סעיף ל"ה. פי יש

מעלה גדולה בשליח הולכה והוא שיהיה הגט בפנינו ונתן ליד האשה ממש ועוד איזו מעלות וגם עי"ז יחזק ג"כ קיום הגט ביותר פאשר יהיה עכ"פ הגט עם החתימות עדים ועם ההרשאה לפני הב"ד דכאן מקום האשה וראיתי בשו"ת חמדת שלמה סי' ס"ח ס"ט חקר הוא עם הגאון רע"ק ז"ל בענין מינוי ש"ק שלא בפניו אם תאמר איך אני ממנה ש"ק כל מי שירצה להיות ש"ק או מי שירצה הרב והנה בב"י סי' קמ"א גבי מ"ש הטור ואם עשתה שני שלוחים לקבלה זה אחר זה כו' הביא תשובת הרשב"א שאם אמרה האשה לעשרה בני אדם כו' כל מי מכם שירצה הבעל ליתנו לו יהא שלוחי לקבלה אפשר שנאמר בזה אין ברירה פענין לאיזו שארצה אגרש עכ"ל והחמדת שלמה השיג ע"י תשובה זו על הגאון רע"ק ז"ל הנה"ל שהתיר לעשות ע"י שתמנה האשה לכל מי שירצה להיות שליח לקבלה היא עושה אותה שליח לקבלה ואינו ענין לברירה כדמוכח מההיא דכל הנלקט וע"ש בח"ש בד"ה ומ"ש הרשב"א דיש לדמותו לאיזו שארצה אגרש: וראיית הרשב"א מהא דאיזו שארצה אגרש אינו מספיק רק לשלא נאמר שמעכשיו נעשה שליח אבל פאן בלאו הכי אינו נעשה מעכשיו שליח פי אינו ידוע אם יקבל עליו השליחות.

ובשעה שמקבל עליו השליחות שאז נעשה שליח הרי אז א"צ לברירה וכבר ביאר הרשב"א בתשובה בתולדות אדם סי' פ"ב דבלהבא א"צ לברירה ולכאורה אפ"ל מ"ש הרשב"א אפשר: משום דבפרק כל הגט (דכ"ה סע"ב) משמע דעל מנת שירצה אבא חשוב ברירה ע"כ לפ"ז גם בש"ק הנה"ל י"ל שייך ברירה: אבל בטוש"ע אה"ע סי' ל"ח ס"י קי"ל דע"מ שירצה אבא אינו שייך בדין ברירה ומ"מ י"ל דלא דמי מיהו אם תאמר כל הרואה כתבה יהיה שלוחה לקבלה י"ל דמהני כמו כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי דאין שייך בדין ברירה פון כל מי ששמע נעשה שלוחו אפילו שמעו עשרה אנשים כל א' יכול לכתוב וה"נ בענין כל הרואה כתבה ועיין שו"ת נו"ב חאה"ע סי' צ"א דפסק דלא שייך מינוי פהנה"ל דהרשב"א בדין ברירה ונעלם ממנו תשו' הרשב"א הנה"ל שבב"י ודברי הב"ש שם סי' קמ"א סעיף מ"ד ס"ק ס"א ועיין בספר בית מאיר סי' קמ"א סעיף מ"ג מה שהשיג על הנו"ב ולכן לענ"ד ראוי שתמנה איש מסויים היינו שתאמר שכל אחד ואחד משני עידי החתימה שיחתמו על הגט יהיה שלוחה לקבל ולזכות לה הגט מיד בעלה ואיזה מהשנים הנה"ל שיקבל וינקה לה הגט תתגרש בו דוגמת הנזכר בגמרא ספ"ו דגיטין (דס"ז ע"ב) אובילו כל חד מנכון ובש"ע סי' ק"ד סי"א וכ"ה לענין ש"ק כמבואר בתשובת הרשב"א הנה"ל ובש"ע סי' קמ"א סעיף מ"ד והנה בענין הקיום אף ש"א דש"ק א"צ קיום מ"מ הרי הרבה חולקים ע"ז.

וכאן אפשר לתקן ע"י שהבעל עצמו יקיים ההרשאה והגט שנעשה הכל כד"ת ויחתום ע"ז וחת"י הבעל וכתבו יוכלו להפיר פאן וא"כ ה"ז דומה לדין בעל שהביא גיטו שא"צ לומר בפנ"כ ובפנ"ח כדאימת בגמרא פ"ק דגיטין (דף ה' ע"א).

ועי' ב"ש סי' קמ"ב סעיף י"ד ס"ק ז"ך: סימן רעט הנה ה"ן בפ"ג דגיטין כתב דשליח קבלה אין צ"ל בפנ"כ ובפנ"ח. והביא ראיה מהגמרא ס"פ המביא התניינא (דף כ"ד ע"א) אשה מפי מטא גיטא לידה איגרשה וכן כתב הריטב"א שם סוף פרק הנה"ל וכתב דליכא לפרש דכיון דלדבריהם פכר נתגרשה תו אינה נאמנת לומר בפנ"כ ובפנ"ח.

אָלָא הַפִּירוּשׁ דְּאִין צְרִיכָה לֹמַר בַּפִּנ"כּ וּבַפִּנ"ח אָבֵל הַרְשָׁבָ"א שְׁם ס"פ הַתְּקַבֵּל הַנְּל"ל כְּתוּב וְנ"ל וְזֶה תִּימָא שְׁהָרִי שְׁנִינוּ בְּכַתְּוּבוֹת (דָּף כ' ע"א) הָאִשָּׁה שְׁאַמְרָה אִשְׁתּוֹ אִישׁ הֵייתִי וְגִירוּשָׁה אֲנִי נְאֻמְנָת וְאִם יֵשׁ עֵדִים שְׁהִיתָה א"א וְהִיא אוֹמֶרֶת גְּרוּשָׁה אֲנִי אֵינָה נְאֻמְנָת וְיֵשׁ לְתַרְזַן לְד' הָר"ן וְהָרִיטְב"א דְּהָא שְׁנִינוּ בַּסַּפ"ב דְּגִיטִין אַף הַנְּשִׁים שְׁאִינָן נְאֻמְנוֹת לֹמַר מֵת בְּעֲלִיהֶן נְאֻמְנוֹת לְהִבְיָא אֶת גִּיטָה מַה בֵּין גִּט לְמִיתָה שְׁהַפְתָּב מוֹכִיחַ הָרִי דְּלֹא דְּמִי עֲדוּת הִפָּה בְּלַבָּד לְעֲדוּת שְׁמַבִּיא הַגִּט דְּאַף שְׁחַמְשָׁה נְשִׁים הַנְּל"ל אֵין נְאֻמְנוֹת לְהַעֲיֵד לָהּ כָּלֵל מ"מ ע"י גִּיטָא שְׁאִנִּי כִּינּוּן שְׁהַפְתָּב מוֹכִיחַ לְהַכִּי אַף שְׁאִינוּ מְקוּמִים נְאֻמְנוֹת לְהַעֲיֵד וְלֹמַר בַּפִּנ"כּ וּבַפִּנ"ח דְּעֲדוּת זֹו שְׁאִנִּי דְּבַלֵּא"ה הַפְתָּב מוֹכִיחַ וְזֶהוּ לְאַבְיֵי שְׁם וְגַם לְר' יוֹסֵף שְׁם ע"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁהַפְתָּב מוֹכִיחַ וְא"כ כְּמוֹ"כ בְּדִידָה אַף שְׁכַשְׁיָדוּעַ שְׁהִיתָה א"א אֵינָה נְאֻמְנָת לֹמַר גְּרוּשָׁה אֲנִי מ"מ כְּשִׁמְבִּיאָה גִּיטָה כִּינּוּן שְׁהַפְתָּב מוֹכִיחַ נְאֻמְנָת א"כ תְּמִיחְתוּ שֶׁל הַרְשָׁבָ"א אֵינוֹ תִּימָה כָּלֵל.

וְעוֹד אֶפְשָׁר שְׁיֵשׁ רְאִיָּה מִשְׁם לְהַקְלֵל דְּהָא לְחַד מ"ד בְּגִמְרָא אִם נִשְׂאֵת וְאִם נִשְׂאֵת וְאִם נִשְׂאֵת עֲדִים לֹא תֵצֵא וְהֵינּוּ אַף כְּשִׁנְשֵׂאֵת כְּשִׁאֵין גִּיטָה בְּיָדָה כָּלֵל רַק בְּדִיבּוּרָה וְא"כ הֵיכָא דְּגִיטָה בְּיָדָה יֵשׁ לֹמַר דְּתַנְשֵׂא לְכַתְּחִלָּה דְּהָא מְבֹנָר שְׁם הַטַּעַם דְּסָמִיף אֶדְרַב הַמְּנוּנָא וְאַפִּי' שְׁלֹא בְּפִנּוּי כִּינּוּן שְׁהִיָּה לָהּ מִיָּגוּ כֶּף פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּפָרֵק בְּתָרָא דְּגִיטִין (דָּף פ"ט ע"ב) סד"ה וְאִידָּף וְאֵע"ג דְּאֵין הַמִּיָּגוּ טוֹב כ"כ שְׁהָרִי יוֹדַעַת שְׁיֵשׁ עֲדִים שְׁהִיתָה א"א וְא"כ הֵכָא דְּגִיטָה בְּיָדָה דְּמִדְּאוּרִיָּתָא הֵנִי כְּנֻחָקְרָה עֲדוּתוֹן בַּב"ד רַק מְדַרְבְּנָן צְרִיף קִיּוּם יֵשׁ לֹמַר דְּנְאֻמְנָת מְדַרְבַּב הַמְּנוּנָא בְּדַרְבְּנָן וְאֵין לֹמַר דְּאֶדְרַבָּה כִּינּוּן דְּאִיכָּא דְּמִסְיָעָא לָהּ מְעִיָּה וּמְעִיָּה כְּדֹאִיתָא בְּגִיטִין פ' הַתְּקַבֵּל (דס"ד ע"ב) דְּשְׁאִנִּי הַתָּם דְּהַסִּיּוּעַ רַק ע"א הוּא הַשְּׁלִישׁ ע"כ לְסָמוּךְ עֲלֶיהָ לְבִדָּה עִם ע"א לֹא סְמַכִּינוּ אָבֵל הֵכָא דְּגִט חֲשִׁיב מִדְּאוּרִיָּתָא כְּשִׁנִּי עֲדִים יֵשׁ לֹמַר דְּסְמַכִּינוּ עֲלֶיהָ וְהָא דְּאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת גִּיטָה צְרִיכָה לֹמַר בַּפִּנ"כּ וּבַפִּנ"ח כְּדִי שְׁלֹא תַחְלוּק בְּשְׁלִיחוֹת כַּמ"ש הַרְשָׁבָ"א.

מִיָּהוּ תִירוּץ זֶה לֹא יִתְיַשֵּׁב רַק עַל הָאִשָּׁה עֲצָמָה הָאוֹמֶרֶת נִתְגַּרְשָׁה דְּשִׁיף צִירוּף דְּרַב הַמְּנוּנָא לְהָא דְּהַפְתָּב מוֹכִיחַ אָבֵל בְּשְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁהוּא רַק ע"א קָשָׁה לֹמַר כֵּן וְהִנֵּה כְּדַבְּרֵי הַר"ן כֵּן פִּי' מְהַרְשָׁ"א בַּד' רַש"י.

וְכ"כ הַפְּנִי הַיּוֹשֵׁעַ שְׁם. וְהָאִרִיף שְׁם בְּקוּנְטֵרְס הָאֶחָרוֹן וְגַבִּי עֶבֶד דְּצ"ל בַּפִּנ"כּ וּבַפִּנ"ח יֵשׁ לֹמַר ג"כ כִּי מִיָּרִי כְּשִׁהֲבִיא גִט בְּתוֹרַת שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה דְּאִם כְּפָר נִתְגַּרְשׁ דְּרָף שְׁלִיחַ קַבְלָה מִמ"נ אִם צְרִיף קִיּוּם יֵשׁ לֹמַר דְּלֹא מְהַנִּי כָּלֵל בַּפִּנ"כּ וּבַפִּנ"ח כַּמ"ש הַפְּנִי' בַּק"א רִישׁ גִּיטִין.

וְנ"ל וְעוֹד יֵשׁ לֹמַר דְּבָלָאוּ הָכִי לֹא שְׁיָיף לֹמַר דְּמַהִימָן שְׁלִיחַ לְקַבְלָה כְּבִי תְרִי אַף בְּמָקוֹם עֲרַעוֹר הַבַּעַל דְּמַהִיכָא תִימִי דְּהָא לְמַסְקָנָא אֶמְרִינוּ כִּינּוּן דְּאֶמַר בְּפִנִּי כְּמָה נּוֹתְנוּ לָהּ כּו' מְעִיָּקְרָא מִיָּדָּק דִּינִי וְזֶה לֹא שְׁיָיף בְּשְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁאִין צְרִיף לְמַסְוֹר לָהּ הַגִּט כָּלֵל.

וְכִינּוּן דְּלֹא מַהִימָן כְּבִי תְרִי הֵיכָא דְּאִתִּי בַּעַל וּמְעַרְעֵר א"כ אֵין כָּאן לֹא קוֹלָא וְלֹא חוּמְרָא עַכ"ל וְהֵינּוּ דַּעַת הָרִאָב"ד סוּף פ"ו מֵהַלְכוֹת עֶבְדִים שְׁפָתָב וְהַשְּׁכַל מוֹרָה שְׁאֵף בְּלֹא עֲרַעוֹר אֵין לְהַתִּיר א"א וְאִסּוּר עֶבֶד בְּלֹא קִיּוּם הַגִּט אֶלָּא וְדֹאִי צְרִיף לְפָרֵשׁ בּו (ר"ל בַּמ"ש בְּגִמְרָא אִשָּׁה מְכִי מְטָא גִיטָא לְיָדָה אִיגְרָשָׁה שְׁמִשְׁם רְאִיָּת הַר"ן וְהַרְמַב"ם) דְּרָף אֶחָרֶת עַכ"ל הָרִאָב"ד וְכַתְּבַת הַלַּח"מ דְּהֵינּוּ לְפָרֵשׁ דְּאֵינָה נְאֻמְנָת לֹמַר בַּפִּנ"כּ וּבַפִּנ"ח

דלא תקינו רבנן זה אלא בשליח אבל זו שאינה שליח אלא נתגרשה בקבלה זו לא מהימנא במה שאומרת בפנ"כ ובפנ"ח אלא צריף קיום גמור וכ"כ בעל מיישרים שלא האמינואלא לשליח אבל באשה הבאה וגוטה בידה צריכה קיום.

עכ"ל הלח"מ ועיין מה שכתבתי לעיל שהריטב"א דחה מלפרש פירוש זה בגמרא והנה כד' הר"ן פן ד' הרמב"ם פ"ז מה' גיטין הכ"ד גבי האשה עצמה וכן דעת הרב המגיד שם. והוא הדין בשליח קבלה כמ"ש רפ"ו מה' גיטין הלכה א' ובפי"ב הלכה י"ג י"ד' והראב"ד חלק ע"ז ר"פ י"ג וכן נחלקו בזה הרמב"ם והראב"ד ספ"ו מהלכות עבדים ועיין במכמ"א ש"ו סל"ו דייק ג"כ מד' רש"י פהרמב"ם.

ויש להוסיף עוד על הפוסקים העומדים בשטת הרמב"ם היינו הגמ"יי דגיטין סי' תר"ו ונ"ל מעשה באשה שהביאה גיטה ממדה"י והביאה עמה הרשאה כתוב בעדים ולא מצאו קיום לכתבם והשיב שמונתרת להנשא ולכי אתי בעל תבקש קיום או בירור גרושין והוא הדין אם שלחו ב"ד חתימתן שבאותו מקום שנתנו שם הגט שבפניהם נתגרשה שמונתרת להנשא אפי' אין מפירין החתימה פינו דליכא מערער פאן עכ"ל והנה בשו"ת ב"א חלק אה"ע סי' ק"י הבין מתוך דברי ספר התרומות סוף סי' קל"א שעומד ג"כ בשטת הרמב"ם והר"ן והוא ממ"ש לעיל הסה"ת ונ"ל ואע"פ שכתבתי שאין צריף הכרת חתימת ב"ד שניתן הגט בפניהם ליד שליח קבלה פל זמן שלא יבוא הבעל ויערער כו' עכ"ל ולפע"ד זה אינו דכוננתו דאין צריף עדים על שפסר הבעל הגט לידו אבל קיום הגט גופא י"ל דס"ל דצריף: וכן משמע ממ"ש שם בסה"ת סי' קל"א הנ"ל לעיל מיניה ונ"ל פשהגט ביז האשה והוא חתום יכולה להנשא באותו גט או לגבות פתובתה בלא הבאת עידי מסירה לבד כו' דכיון שהגט ביז האשה והוא חתום יש לומר שבא לידה בהכשר וכמשפט ע"י עידי מסירה וכדתנן פרק השולח אין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם ומוקי לה כר"מ וזהו תיקון העולם שלא תהיה צריכה להביא עידי מסירה לב"ד כו' ומינה יש ללמוד כו' וראיה נמי ממביא גט ממדה"י עכ"ל.

הרי פל פנונתו רק שאין צריף עידי מסירה ולא עדים שצונה הבעל לסופר לכתוב ושכתוב לשמה. ומביא ע"ז ראיה מהמביא גט ממדה"י דהיינו משליח הולכה שכמו"כ אין צריף עדות על שצונה הבעל כו' ולא על שליחותו כו' א"כ משמע דלא עדיף משליח הולכה דכשם משליח הולכה צריף קיום על הגט או בפנ"כ ובפנ"ח כמו"כ האשה שקבלה גט יש לומר דצריכה לקיים הגט ועד"ז כתב אח"כ מה שכ' ונ"ל ואעפ"י שא"צ הכרת חתימת ב"ד כו' ור"ל שא"צ עדים על סוף שליחותו היינו על שהבעל נתן גט לידו לגרושין ע"ש אבל לומר שגם חתימת העדים החתומים על הגט אין צריף קיום פלל על זה אין שום זכר בדבריו ואדרבה מזה שכתב יכולה להנשא באותו גט או לגבות פתובתה משמע ודאי דאיירי בגט מקוניים.

או שאמרו בפנ"כ ובפנ"ח דאל"כ אינה גובה פתובתה וכמו שהאריף בזה הרשב"א סי' אלה קע"ח ע"ש וגם ממה שהביא הסה"ת ראיה לדינו ממתניתין דפרק השולח אין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם ושם משמע בהד"א בגמ' (דף ל"ז ע"א) ובפרש"י דצריף לקיים העידי חתימה ולכן תקנו שיפרשו שמומיהן בכדי שיהיה בקל להשיג עדים

לקיים תתימתן ומ"מ אין משם קושיא על הרמב"ם ור"נ פי יש לומר דשם הוא משום
שמה יבוא הבעל ויערער דאז תהיה צריכה לקיים.

אבל אם אינו מערער יש לומר דא"צ קיום עידי תתימה. והה"מ עומד ג"כ בשטת
הרמב"ם וכמ"ש ספ"ג מה' גיטין ב"ד ש"כ ע"ג שיטה ב' ונשפך פתב התשב"ץ ועיי"ש
ומיהו אפשר דהר"ף סבירא ליה פהראב"ד והרשב"א דשליח קבלה אינו נאמן לומר
בפנ"כ ובפנ"ח וצריף קיום דלא פתשו' ב"א דסבירא ליה שסה"ת ס"ל שא"צ קיום
ומסתמא דהר"ף נמשך אחר סה"ת: אבל לפי מה שפתי אינו בדבריו החרם פלל לומר
שאין צריף קיום.

א"כ י"ל דהר"ף ס"ל דצריף קיום וכן מצאתי שפתי בקו"א סי' קמ"א ס"ק י"ח
בד"ה מד' הר"ף כו' ונ"ל משמע שהחמיר מאד בשטר שליח קבלה בענין הקיום לפי שמן
הדין צריף שני עדים משא"כ בשטר שליח הולכה דמן הדין נאמן השליח בע"פ לומר
שנעשה שליח הולכה בעדים כמו שנאמן בע"פ בפנ"כ ובפנ"ח.

א"כ אין להחמיר בשטר שליח הולכה כו' עכ"ל (מיהו דברים אלו שפתי שצריף שני
עדים פשהבעל מסר הגט ליד השליח הם נגד סה"ת שפתי להפך שאין צריף הפרת
תתימת ב"ד שנתן הגט בפניהם ליד השליח עכ"ל) ולכן יש לומר דמ"מ צריף קיום הגט
והשליח קבלה אינו נאמן ע"ז מטעם שפתי לעיל בשם הפנ"י והלח"מ בשם הראב"ד
ורבינו ירוחם ונהנה בתשו' ב"א פתי מהדין הנזכר בשו"ע סי' קמ"א ריש סעיף נ"ה
דכשהבעל אומר מזוניף הוא צריף שיתקיים בחותמיו וכ"כ הרשב"א אשר מבואר דדוקא
בדטעין הבעל מזוניף הוא דמצרכינו אותו לקיים אבל לא טעין לא צריף לכלום עכ"ל
עיין בבית מאיר סי' קמ"א סכ"ו: קיצור הר"נ ס"ל בשליח קבלה א"צ קיום הגט ולא
לומר בפנ"כ ובפנ"ח וכ"כ הריטב"א ספ"ב וכ"כ מהרש"א והפנ"י והתשב"ץ והרשב"א
הקשה ע"ז מהמשנה ספ"ב דכתובות ויש ליישב בטוב ואדרבה משם ראי' קצת להפך
ועיין כ"מ ספ"ב מה' גיטין ג"כ דחה קושני' הרשב"א והרמב"ם ס"ל כהר"נ וכן דעת
הרמ"ה והגהת מרדכי סוף גיטין סי' תס"ז והראב"ד חולק ע"ז וס"ל דצריף קיום ואינו
נאמן לומר בפנ"כ ובפנ"ח וכן דעת רי"ו וכ"נ דעת הר"ף שהביא הטור כמ"ש הפ"ח
קרוב לזה בד' הר"ף ומדברי סה"ת הבין בתשו' ב"א סי' ק"י דס"ל ג"כ פהרמב"ם והר"נ
מ"מ אפשר לומר דדבר זה חשוב ספיקא דדינא הבאה מפלוגתא דרבנותא אם שליח
קבלה צריף לקיום הגט או לא והבית מאיר ס"ל דאף להאומרים דצריף קיום נאמן
פשאומר בפנ"כ ובפנ"ח וזה נגד ד' הראב"ד ורבינו ירוחם ובמכמ"א ש"ו סי' ל"ו גראה
מסקנתו דהוי פלוגתא דרבנותא: סימן רפ סוגיא דגמרא גיטין (דכ"ט) ושאלה לפי הנוסח
שהבעל אומר לשליח וליתן אותו לידיה כו' אם במקום אונס יכולה לעשות שליח קבלה
שיקבל הגט מיד שליח בעלה ועב"ש רס"י קמ"א סק"ג: בגמרא פ"ג דגיטין (דכ"ט ע"א)
ואיבעית אימא את הולך וחתה שאני מבואר אע"פ שהיה מקום לומר דהוי קפידא את
דוקא ולא אחר כסברת המקשן ואי דאמר ליה את הולך אפילו חלה נמי לא עכ"ז מסקינן
דאם חלה ודאי ע"ז לא הקפיד משום שאין דרוך בני אדם להקפיד בכה"ג שחלה פן
מתבאר מדברי הר"ן שם וע' כה"ג בכתובות פ"ק המדיר (דע"ב סע"ב) רב אשי אמר
לעולם ארישא כו' ומידי דלא קפדי בה אינשי לא הוי קפידה קפידא וע"ש בתוספות

ד"ה ומידי אָבֵל אַם פִּירֵשׁ בְּהִדְיָא כּו' וּע' בּש"ע רס"י ל"ט (הג"ה ע' ר"ן שם פֶּרֶק פֶּל הגַט שְׁפֵתב מְשׁוּם דְּאִיפָא אִינְשֵׁי דְקֶפְדִי כּו' אָבֵל בְּחֵלָה לִיפָא דְקֶפֶיד עכ"ל וְהוּא ז"ל כ"כ עַל חֵלָה וְלִכְאוּרָה זֶהוּ לֹא פֶרַב אִשֵׁי דְלִדְיָה אִפִּי קֶפֶיד לֹא הָוֵה קֶפֶידָה קֶפֶידָא עכ"ה).

וּגְבִי אֶת הוֹלָה אַע"ג דְּאוּמַר בְּהִדְיָא אֶת פִּינּוּן שִׁי"ל שְׁאִין זֹו קֶפֶידָא בְּאֵם חֵלָה. לְכֹן אֶמְרִינּוּ שְׁאִין זֶה קֶפֶידָא וּצ"ע הַדִּין בְּאוּמַר לֹו אֶת הוֹלָה וְלֹא חֵלָה וְשִׁלְחוּ בִּיד אַחַר אֵם דִּיעֵבַד הָוֵי גֵט אוֹ לֹא וּבִטּוּש"ע לֹא נִזְכָּר רַק לֹא יִשְׁלַחנּוּ וְלֹא בִּינְאוּ לְעַנְנּוּ דִּיעֵבַד וּגְבִי אֶל תְּגַרְשָׁנָה אֶלָּא בְּיָמִין מְשַׁמַּע מִהַפּוֹסְקִים דְּאִינוּ קֶפֶידָא אַא"כ אֶמַר אֶל תְּגַרְשָׁנָה אֶלָּא בְּיָמִין ע' ש"ע ס' קמ"א סמ"ה וּבב"ש שָׁם ס"ק ס"ב וְנ"ל ר"י"ו נכ"ד ח"ג נְתַן הַגַּט לְשִׁלִּיחַ וְאֶמַר אֶל תִּתְּנֵהוּ לָהּ אֶלָּא אַתָּה וְנִתְּנָהּ לְאַחַר וְנִתְּנָהּ לָהּ אִינוּ גֵט עכ"ל.

מְשַׁמַּע דְּנֹקָא בַכּה"ג אִינוּ גֵט לֹא כְשֵׁאמ"ל אֶת הוֹלָה וְנִתְּנָהּ לְאַחַר וְנִתְּנָהּ לָהּ אֶפִּילוּ לֹא חֵלָה הָוֵי גֵט דִּיעֵבַד דִּי"ל הַקֶּפֶידָא לֹא הָוֵי רַק אֶלְכֶתְחֵלָה (הג"ה אַחַר זְמַן מִיְהוּ אִין זֶה מְוֹכַרְחוּבִיש"ש פ"ג ס' יו"ד כ' וְאֵם לֹא חֵלָה אֶפִּילוּ בְּדִיעֵבַד לֹא מְהַנִּי שְׁלִיחוֹת ע"י אַחַר וּבְפָנִים כ' וְאֶפִּילוּ נִשְׂאֵת מְסִתְּפִינָא דְתַצָּא עכ"ל עכ"ה).

דְּוִמְיָא לֹא יִשְׁלַחנּוּ בִּיד אַחַר שְׁאִין רְצוּנּוּ שְׁיֵהִי פִקְדוּנּוּ בִּיד אַחַר דְּהָוֵי רַק קֶפֶידָא דְלִכְתְּחֵלָה וּע' בּש"ע ס' קמ"א סנ"א: קִינְצוּר בֵּין א"ל הוֹלָה בֵּין א"ל אֶת הוֹלָה אֵם חֵלָה יוֹכֵל לְשִׁלְחָן הַגַּט ע"י שְׁלִיחַ אַחַר: מַכ"ז קֶשֶׁה לִי עַמ"ש בּש"ע רס"י קמ"א בְּהַגְהַת רמ"א אֶמְרָה הָאִשָּׁה לְשִׁלּוּחָהּ לְקַבֵּל הַגַּט מִיד בְּעֵלָה אִין לְקַבְּלוּ מִיד שְׁלּוּחוּ וּכ' הַב"ש וְכֹן אֵם הוּא צְוָה לִיתָן לִיד אִשְׁתּוּ יֵשׁ קֶפֶידָא לִיתָן דְּנֹקָא לִידָהּ אֶלָּא אֵם אֶמַר לִיתָן לְאַשְׁתּוּ אִזּוּ יְכוּלָה לְעַשׂוֹת שְׁלִיחַ לְשִׁטָּה זֹו עכ"ל וְהוּא מְתַשּׁוּ הַרְשָׁב"א ס' אֶלְף ר"ז שְׁהִבִיא הַרְב"י בְּסוּף הַסִּימָן קמ"א דְכִינּוּן שְׁאִין דְרָף הַמַּגְרֵשׁ וְהַמְתַּגְרֵשׁת לְהַקְפִיד בְּזֶה מְהִיכִי תִיְתִי נֹאמַר דְּאֶמַר זֶה בְּקֶפֶידָא.

וּמֵאִי שְׁנָא מֵאֵת הוֹלָה דְּאֶמַר בְּפִירוּשׁ אֶת אַע"פ שְׁהִיָּה דִי לֹו בְּאוּמַרוּ הוֹלָה גֵט זֶה לְאַשְׁתִּי עכ"ז הוֹסִיף וְאֶמַר אֶת הוֹלָה עכ"ז אֶמְרִינּוּ דְלֹא קֶפֶיד בְּמָה שְׁאִין דְרָף לְהַקְפִיד פְּגוֹן אֵם חֵלָה עכ"פ ה"נ אַף שְׁאֶמְרָה מִיד בְּעֵלִי דְזֶהוּ פְחוֹת מֵאֵת הוֹלָה שְׁהִרִי הִיְתָה מְוֹכַרְחַת לְוֹמַר מְבַעֲלִי אֶלָּא שְׁהוֹסִיפָה מִיד בְּעֵלִי, וְזֶהוּ דְרָף הַלְשׁוֹן וְאִינוּ יְתוּר לְשׁוֹן כְּמוֹ אֶת הוֹלָה מְסִתְּמָא י"ל דְלֹא קֶפֶידָה וְכֹן בְּאֶמַר הוּא לִיתָן הַגַּט לִיד אִשְׁתּוּ דְמַמָּה שְׁלֹא אֶמַר לְאַשְׁתִּי אִין לְהַכְרִיחַ קֶפֶידָא בְּמִיָּדִי שְׁאִין דְרָף לְהַקְפִיד.

דְּדוּקָא הֵתָם גְבִי תָן גֵט זֶה לְאַשְׁתִּי בְּמִקּוּם פְּלוּנִי שְׁיֵיף לְוֹמַר דְּהָוֵי קֶפֶידָא דְאִי לֹא קֶפֶיד לְמָה לֹו לְוֹמַר בְּמִקּוּם פְּלוּנִי אָבֵל הֵכָא דְמְוֹכַרְח לְוֹמַר וְתָן גֵט זֶה לְאַשְׁתִּי א"כ מַמָּה שְׁהוֹסִיף לְוֹמַר לִיד אִשְׁתִּי אִין שׁוּם הוֹכְחָה דְּהָוֵי קֶפֶידָא דְלִפּוּי הַלְשׁוֹן אוּמַר פֶּן אוֹ כַּמ"ש בְּקֶרָא וְנִתְּנָה בְּיָדָהּ וְהָרִי גַם בְּקֶרָא בְּיָדָהּ לֹא דְנֹקָא וְכִינּוּן שִׁי"ל שְׁאִין זֶה קֶפֶידָא וְלֹא דְמִי פֶלֶל לְדִין בְּמִקּוּם פְּלוּנִי דְהֵתָם מְוֹכַרְח דְּהָוֵי קֶפֶידָא וְכֹן חִזְקָא אֲבִי פֶרֶק פֶּל הַגַּט (דכ"ט ע"א) הֵכָא בְּעַל לֹא קֶפֶיד וְאֶדְרַבָּה בְּגוֹלָה מְזוּ אֶמְרִינּוּ בְּגִמְרָא ר"פ הַתְּקַבֵּל דס"ג ע"א) בְּיָנּוּן שְׁנִתָּן עֵינָיו לְגִרְשָׁה מִיָּמַר אֶמְרָה תִּיגְרֵשׁ כָּל הִיכִי דְמַגְרֵשָׁה.

ונהגם דאָמרינן שם הכי השתא מ"מ אָמרינן דאע"ג דאָמר התקבל פּוֹנוֹתוֹ הוֹלֵךְ יעו"ש כש"כ פּשָׁאָמֵר לִיד אֲשֵׁתִי שִׁ"ל דְּלֹא בִקְפִידָא אָמֵר פִּינּוֹן שְׂאִין דְּרַף בְּנֵי אָדָם לְהַקְפִּיד עַל זֶה כְּלָל לִפ"ד רַבִּי חֲנִינְא (דס"ג ע"ב) גַּם לִפ"ד רַב לְמ"ד מְשׁוּם חֲצָרָה הַבָּאָה לְאַחַר מָפוּן.

א"כ מדוע נחלה בקפידא מה גם לפ"ד הב"ש דאָם אמ"ל גְּרִשָׁה בְּיָמֵינוּ וְגִרְשָׁה בְּשִׁמְאֵל הֵגֵט פְּשֹׁר וּכ"מ קֶצֶת מִמ"ש הֶרְמֵב"ם פ"ט הל"ו שְׁהָרִי עֵבֶר עַל דְּבָרֵי הַבְּעַל בְּדָבָר שְׁסֵתָם בְּנֵי אָדָם מִקְפִּידִין עֲלֵיו מְשֻׁמַּע אֲפִילוּ אִם עֵבֶר עַל דְּבָרָיו רַק שְׁהוּא בְּדָבָר שְׁסֵתָם בְּנֵי אָדָם אֵין מִקְפִּידִין עַל זֶה פֶּגוֹן כִּשְׁאֵמ"ל תְּנַהוּ בְּבֵית וְנָתַן לָהּ בְּעֵלְיָהּ הֵגֵט פְּשֹׁר אֵא"כ הוֹסִיף לֹאמֵר אֵל תְּנַהוּ אֵלָּא בְּבֵית וְנַהוּ כְּעֵין מ"ש מְהָא דְּרַב אֲשֵׁי דְּכִתְּוֹבוֹת (דע"ב סע"ב) בְּעֵנָן עַל מְנַת שְׂאִין עֲלֵיהָ גְדָרִים כְּנ"ל וְא"כ כ"ש הֵכָא שִׁ"ל שְׁלֵא עֵבֶר עַל דְּבָרֵי הַבְּעַל כְּלָל.

דְּמָה שְׁאָמֵר לִיד אֲשֵׁתִי אֵין פּוֹנוֹתוֹ וְלֹא לִיד שְׁלוּחָהּ. אֵלָּא אוֹרְחָא דְּמִלְתָּא קָאָמֵר לְכֹן עַכ"פ לֹא גֵרַע מֵאַת הוֹלֵךְ וּבְמָקוֹם שְׂיֵשׁ אֲנֹסִס שְׁלֵא יוֹכַל לִיתָן לִיָּדָה יוֹכַל לִיתָן לִיד שְׁלוּחָהּ וְאֵין לְעַגּוֹן אֲשֵׁה מִחֲמַת זֶה: קִיְצוֹר (הַעֲרָה עַל הֶרְמֵב"א רס"י קמ"א וְעַל הַב"ש מ"ש מְדִין אֵת הוֹלֵךְ דְּאָמֵרִינוּ חֲלָה שְׂאֵנִי וּמִמ"ש הֶרְמֵב"ם פ"ט הל"ו): וּנְפ"מ מְזָה בְּדִין אֲשֵׁה שְׁהִיא בְּהֶאָיִסִין בְּקֶצֶה וְנֹאֲלִין וּבְעֵלָה נְשַׁלַּח לְסִיבִיר בְּקִאֲבָאֲנִיק שְׁהוּא עֲרַף ד' או' ה' אֲלָפִים מִיָּלִין (ווייארסט) מְהֶאָיִסִין וְשׁוּב נְשַׁלַּח מְשֻׁם עוֹד רַחוּק עֲרַף ג"א ווייארסט וְקוֹנְדָם הִילּוּכוּ מְקִאֲבָאֲנִיק עֲשָׂה שְׁם שְׁלִיחַ שְׁיולֵיהּ הֵגֵט לְאֲשֵׁתוֹ שְׁבִהֶאָיִסִין וּר"ל ע"י פֶּאֶצֶט וְהַשְׁלִיחַ שְׁלַח הֵגֵט ע"י פֶּאֶצֶט וּמִיָּנָה שְׁלִיחַ שְׁנֵי בְּהֶאָיִסִין שְׁיִתְּנוּ לְהֶאָשָׁה וְכֹן עֲשָׂה.

רַק יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה ע"פ דְּעַת הַמַּכְמ"א ש"ו ס"ג שְׁמַחְמִיר בְּזָה אָף דִּיעַבְד וְגַם מְפָנֵי שְׂאִין קִיּוּם גְּמוּר עַל הֵגֵט וְהַמַּעַב"ד ע"כ מַה"ט צָרִיף עוֹד שְׁתַּמְנָה הֶאָשָׁה ש"ק אֵישׁ שְׁבִקֵּאֲבָאֲנִיק שְׁיִקְבֵּל לָהּ גֵּט זֶה מִיד שְׁלִיחַ בְּעֵלָה כְּאֲשֶׁר כְּתוּב אֲצִלֵי בַמ"א לְעִיל] בְּאַרְיִכוֹת שַׁע"י צִירוּף ב' הַעֲנִינִים שְׁלִיחוֹת הוֹלְכָה וְש"ק יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקֵּל טְפֵי הֵן מִצַּד עֵצָם הַגְּרוּשִׁין הֵן מִצַּד הַקִּיּוּם שִׁ"א דש"ק א"צ קִיּוּם כִּמ"ש הֶר"ן רִישׁ גִּיטִין וְשִׁא"פ וּבְמָקוֹם עֵיגוֹן גְּמוּר שִׁא"ל כ' תַּשְׁבַּע עֲגוּנָה לְעוֹלָם הַהֶכְרַח לְסַמּוֹף עַל גֵּט זֶה שְׁיִהְיֶה ע"י ש"ה וְע"י ש"ק אָף כָּאֵן נוֹסֶף חוּמְרָא מִצַּד תַּשׁו' הֶרְשֵׁב"א ס' ר"ז הַנ"ל הֵינּוּ דְכִינּוֹן עֲכָשְׁוֹ בַס"ג שְׁלָנוּ נַז' שְׁאֹמֵר הַמְּגַרְשׁ לְהַשְׁלִיחַ וְלִיתָן אוֹתוֹ לִיָּדָה כו' וְתַכְּף שְׁיִגִיעַ גֵּט זֶה לִיָּדָה כו' כְּהוּבָא בְּסִדְרָא גֵּט שְׁנֵי מִיד הַבְּעַל לִיד הַשְׁלִיחַ סְעִיף ד' א"כ י"ל דְּדוֹקָא לִיָּדָה וְשְׁלִיחַ קִפְלָה שְׁלָה לֹא א"כ לִפ"ז מַה שְׁתַּעֲשֶׂה ש"ק לֹא מְהִנֵּי אָף לִפְמ"ש שְׂאִין דִּין זֶה מְנוֹכְרַח כִּי י"ל לִיָּדָה וְה"ה לְשְׁלוּחָהּ דְּהָא כָּל עִיקָר עֲנָנָן זֶה שְׁאֹמֵר כֹּן רַק פְּדִי לְבָאָר שְׁבִהֶאָיִעַ הֵגֵט לִיָּדָה מְהַשְׁלִיחַ תַּהִי' מְגוֹרְשָׁת כְּמִבְּנוֹרָא מְפִסְקֵי מְהֵרָא י"ס ט"ו וְהַב"י כְּדִלְקַמְּן וְא"כ מְהַכ"ת נֹאמֵר שְׁנַתְּפוּנוּ לִיָּדָה וְלֹא לְשְׁלוּחָהּ מַה גַּם שְׂאִינוּ אוֹמֵר כֹּן מְעַצְמוּ רַק אוֹמֵר כֹּן שְׁמַצְוּנוּם לוֹ לֹאמֵר כֹּן ע"פ נוֹסַח סִדְרָא הֵגֵט א"כ וְדָאֵי מְעַצְמוּ לֹא נִתְּפוּנוּ לְזָה דְּהָא רַבִּי אֲלִיעֶזֶר ס"ל דְּאֲפִילוּ הִיכָא שְׁמוּכַח דְּמִתְּפוּנוּהָ דְּנוֹקָא כֹּן כְּמוֹ גַּבִּי הַתְּקַבֵּל לִי גִיטֵי בְּמָקוֹם פְּלוּנֵי עַכ"ז דְּנוֹקָא אִיהוּ דְּמִדְּעִתְּיָהּ מְגַרְשׁ.

אִיהִי לֹא וְאָף דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ וְהַכִּי קִי"ל הֵינּוּ מ"מ פִּינּוֹן מִדְּעִתְּהָ וּרְצוּנָהּ אֲמָרָה כֹּן אֲבָל בַּנְד"ז שְׂאִין הַבְּעַל אוֹמֵר שׁוּם דְּבָר מִדְּעִתּוֹ רַק אוֹמֵר מְלָה בְּמְלָה מַה שְׁהַמְסִדְרָא מְצוּנָה לוֹ לִיכָא לְתַלוֹת בְּקִפִּידָא כְּלָל אָף לְרַבְּנָן כ"ש שְׂאִין כָּאֵן הַכְּרַח עַל קִפִּידָא כְּלָל כְּדִלְעִיל וְא"ת שִׁמ"מ מְלִשׁוֹן סִדְרָא הֵגֵט מְשֻׁמַּע כֹּן לִיָּדָה וְלֹא לְשְׁלוּחָהּ דְּכִינּוֹן שְׁתַּחֲלָה אוֹמֵר אִפִּי' עַד

מאָה שלוחים וְכאַן גבֿי דִּינָה אינו אומר רק לִינָה י"ל מִשְׁמַע וְלֹא לְשְׁלֹחָהּ הָא עַל זֶה י"ל דְּלֹא אָמַר לִינָה אֲלֵא פְּשָׁאֲפֶשֶׁר בְּלֹא אַנְס אָבֵל אַם יְהִיֶה אַנְס שְׁלֹא תוּכַל לְקַבֵּל בְּעֶצְמָה יְכוּלָה לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְדוּמְיָא דְאַתְּ הוּלְכָה שְׂאֵע"פ שְׂאוּמָר פֶּן מַעְצָמוּ וְגַם הִלְשׁוֹן מִשְׁמַע אֶת דְּוָקָא וְאֵעִפ"כ קי"ל חֲלָה שְׂאֵנִי כמ"כ לְפָחוֹת י"ל בְּעֵנֵן לִינָה דְאַיְנוּ אומר פֶּן מַעְצָמוּ וְנִימָר הִיכָא דְאֵי אֲפֶשֶׁר שְׂאֵנִי.

וְהִכָּא ה"ל כְּמוֹ אַנְס פִּינֵן שְׂאֵין מִתִּירִים אוֹתָהּ ע"י ש"ה לְבַד. וְהִיא עֶצְמָה א"א לָה לִיִּסַע מִרְחֵק רַב פְּזָה ע"כ יֵשׁ לְעֲשׂוֹת ש"ק וְתוּ דְאֵם לֹא יוֹעִיל לֹא יִזְקַע עכ"פ דְּהָא שְׂאָר הֶרְבְּנִים דְּעֵתָם לְהַתִּיר בְּנִד"ז מְצַד הַשְּׁלִיחוֹת הוּלְכָה לְבַד: וְע' בְּכַתְבֵי מֵהֵרָא י"י ס' ט"ו דְּלֹא פְּתַב וְכִשְׁיִגִיעַ גֹּט זֶה לִינָה כו' וּבב"י ס' קמ"א ד"ה וְדַע דְּתַמְיָה לִי מִקְלָתָא טוּבָא: הַשִּׁיג עָלָיו וְע' מְזָה בְּכַנָּה ג' ס' קמ"א בְּהַגְהַב"י סְעִיף נו"ן וְע' בְּשׁו"ע שְׁם סְעִיף לְמ"ד לִיד אֲשֵׁתִי כו' אוֹ לִיד שְׁלֹחָהּ וְכַתְבַּת הַבֵּית מְאִיר ע"ז וְז"ל בְּסִדְרֵי הַגֹּט שֶׁל הַרְבֵּי ר"מ יוֹזְפֶשׁ וְכֵן בְּהַטּוֹר לִיתָא זֶה (ר"ל אוֹ לִיד שְׁלֹחָהּ) וּבְנִדְאֵי נִיחָא שְׂאֵין אֲנוּ נוֹהֲגִין לְגַרְשׁ ע"י ש"ק אֲלֵא מְדוּחָק עכ"ל מִשְׁמַע מְדַבְּרֵיו דְּבִמְקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַתִּיר אַף כַּה"ג בְּש"ק וְקִשָּׁה מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ע' בְּסִפְרֵי מַחְנֵה אֲפָרִים פ"ט מֵה"ג דִּין ל"ג בְּד"ה גֹּט שְׁנִיתָן לְשְׁלִיחַ כו' וְע' בְּסִפְרֵי גֹט מְקוֹשֶׁר דְּע"ו נְמִשָּׁה בְּפִשְׁטוֹת אַחַר תְּשׁוּ הַרְשָׁב"א: וְהִנֵּה גַבֿי שְׁקִיל מִינָה חֲפֵץ וְהִדָּר הַב לָה גִיטָא וְהוּא עֲשָׂה לְהַפְּדָה לְרַשְׁב"ל אֵין קְפִידָא אַם עֲשָׂה לְהַפְּדָה וְאֵע"ג דר' יוֹחָנָן פְּלִיג וְהִכֵּי קי"ל הִינֵנוּ מְפִנֵי שְׂאֵמֵר בְּפִירוּשׁ וְהִדָּר הַב נִשְׁמַע פֶּל ש"ל שְׂאֵין קְפִידָא בְּהַדְּיָא לֹא תְלִינֵן בְּקְפִידָא וְמָה גַם לְפִרְש"י שְׁם.

א"כ הִכָּא גַבֿי לִינָה י"ל דְאַיְנוּ בְּקְפִידָא אַף לְעַבֵּב בְּמְקוֹם אַנְס כ"א ה"ה לִיד שְׁלֹחָהּ פְּשִׁישׁ אַנְס. וְעוֹד פִּינֵן שְׁנָתָן לוֹ רְשׁוֹת לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ אֲפִילוּ עַד מְאָה שְׁלֹחִים וְאַף בְּלֵי אַנְס חֲזִינֵן דְּנִתְפְּוּן שְׁתַּתְּגַרְשׁ פֶּל הִיכָא דְאַפְשֶׁר וְנִתְפְּוּן לִיפּוּי פַּח הַגְּרוּשִׁין א"כ זֶה מוֹרָה דְּגַם הִלְשׁוֹן וְתוּ לִינָה אינו בְּקְפִידָא וְלֹא לִיד שְׁלֹחָהּ דְּמֵאֵי שְׁנָא דְּעַל מְאָה שְׁלֹחִים אינו מְקִפִיד וְעַל זֶה יְקִפִיד וְעֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת פ"ו דב"מ (דְּע"ו סְע"א) ד"ה דְּאֵי כְּשִׁי"ל דְּדַעְתָּא דְּבַעַל אַעֲלוּיָא דִּינָה: וְעוֹד דְּאַף אֲת"ל שְׂמָא מ"מ הִלְשׁוֹן מוֹרָה שְׁתַּקְבֵּל לִינָה דְּוָקָא הִרֵי הִכָּא תְּקַבֵּל הַגֹּט פְּעַם הִרְאִשׁוֹן מִשְׁלִיחַ הוּלְכָה לִינָה מִשְׁמַע א"כ נִתְקַנֵּים דְּבָרוֹ פְּלִשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע וְמָה שְׁשְׁלִיחַ קַבְּלָה יְקַבֵּל פְּעַם שְׁנֵי מִשׁוּם שְׂמָא לֹא מְהַיֵּי הַשְּׁלִיחוֹת הוּלְכָה.

ע"ז וְדֵאֵי לִיכָּא קְפִידָא דְּהַרְשָׁב"א לֹא חֲשַׁשׁ רַק פְּשָׁלָא תְּקַבֵּל לִינָה פְּלִל: וְעוֹד לֹא תְּהֵא שִׁיחָה שֶׁל הַבַּעַל שְׁעוֹנָה עִפְמ"ש בְּסִדְרֵי הַגֹּט עֲדִיף מִתּוֹרָה שְׁלִימָה דְּכַתִּיב וְנָתַן בְּיַדָּהּ וְאֵעִפ"כ אֲמָרִינֵן מְדָלָא פְּתִיב וּבְיַדָּהּ יִתְּנֵנוּ מִשְׁמַע יְדָהּ לָאוּ דְּוָקָא דְּה"ה גָּגָה חֲצִירָה וְקַרְפִּיפָה בְּגִיטִין ר"פ הַזּוֹרֵק בְּפִרְש"י ד"ה תְּלַמּוּד לּוֹמֵר וְה"נ אָמַר הַבַּעַל ע"פ סִדְרֵי הַגֹּט רַק שְׁיִתָּן לִינָה וְלֹא אָמַר וּבְיַדָּהּ תִּתֵּן א"כ י"ל דְּלֹא קְפִיד וְז"ל הַרְמְב"ם רפ"ה מֵה"ג זֶה שְׁנָאֲמָרָה בְּתוֹרָה וְנָתַן בְּיַדָּהּ אֵין עֵנֵן הַפְּתוּב אֲלֵא שְׁיִגִיעַ הַגֹּט לִינָה וְאַחַד יְדָהּ אוֹ חִיקָה אוֹ חֲצִירָה אוֹ שְׁלֹחָהּ שְׁעֵשְׂתָהּ יְדָהּ פְּיָדוֹ הַפֶּל אַחַד הוּא עכ"ל וְכ' הַה"מ בְּפָרְקֵי הַזּוֹרֵק (דְּע"ז) בְּמִשְׁנֵה וּבְבִרְיָתָא וּבְגִמְרָא נִזְכָּר זֶה בְּבִיאוֹר וְכָל הַחֲלָקִים שְׁהַזְכִּיר רַבִּינוּ מְבִנְאִרִים שְׁם וּבְמְקוֹמוֹת אַחֲרִים עכ"ל וְכ"כ עוֹד הַרְמְב"ם רפ"א ה"ג וְז"ל וְנָתַן בְּיַדָּהּ מְלַמֵּד שְׂאֵינָה

מתגרשת עד שינתן הגט בינדה או ביד שלוחה שהוא בינדה או לחצרה שהפל בינדה כמו שיכתבאר עכ"ל.

וצריך להבין דהא איתא בגמרא ר"פ הזורק דחצירה משום ידה אתרבאי וכן גגה וקרפיה. אבל שליחות ילפינו ר"פ האיש מקדש מן שלחה וכ"ה בגמרא פ"ק דב"מ (דף יו"ד סע"ב ודי"ב ע"א) חצר אתרבאי משום יד ולא גרע משליחות הרי דשליחות אינו משום יד פי מה יד בסמוכה וא"כ איך כ' הרמב"ם דשלוחו נכלל במ"ש ונתן בינדה ואפשר משום בירושלמי ר"פ התקבל אומר ונתן בינדה אין לי אלא בינדה מניין ביד שלוחו ביד שלוחה משלוחו לשלוחה משלוחה לשלוחו ת"ל ונתן ונתן וכ' בקה"ע תרי זימני פתיב ונתן בפרשה לרבות דאפילו משלוחו לשלוחה הני גט עכ"ל הרי פי' ונתן בינדה קאי ג"כ על שלוחה ושלוחו ואפשר זה כר' אושעיא בגמרא ר"פ הזורק דלא ס"ל מה ידה בסמוכה.

וע' בירושלמי שם ה"ב ובתוס' קה"ע שם ד"ה חצירו של שליח שהרב שדה הושע כ' דשליח מינדה אתרבאי והוא השיג עליו דהא ודאי שליח מן שלחה אתרבאי ולא מינדה עכ"ל ואפ"ל עוד דאע"ג דשליחות ילפינו מן שלחה מ"מ מאחר דילפינו דשלוחה מהני כמו ונתן בינדה א"כ עכצ"ל דבכלל ונתן בינדה היינו ג"כ ביד שלוחה ועוד דייק הרמב"ם פיון שעשתה ידו בינדה.

והיינו מה שכותבים בשטר הרשאה ותהא ידה בינדי ולכאורה איך ידה בינדי פיון שליחות לאו מן ידה אתרבאי אעכצ"ל פיון דילפינו דשלוחו של אדם כמותו א"כ ממילא ידו בינדה ולכן בכלל ונתן בינדה היינו ג"כ לשלוחה אף דלא ילפינו זה מן ידה רק הנפ"מ דקטנה יש לה חצר אע"ג דאינה יכולה לעשות שליח ובהדיא אמרינו פ"ק דב"מ (דף יוד ע"א) שאני פועל דידו בינדה בעה"ב הוא.

ורש"י שם פי' דכמ"כ יד שליח בינדה בעה"ב והתוס' לא פירשו פן וקשה עליהם מיד פועל ותיקן הש"ך בח"מ רס"י ק"ה דפועל שאני שבא בשכר א"כ עכ"פ ש"ק שבא בשכר הני ידו בינדה האשה. וגם סתם שליח אף להתוס' זהו רק לענין תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים.

משא"כ לשא"ד הני ידו בינדה בעה"ב. וא"כ עכ"פ יצא לנו דנכון כמ"ש הרמב"ם רפ"ה דשלוחה היינו ונתן בינדה וא"כ זה שפתיב בסדר גט שני עד שיגיע הגט לינדה י"ל ה"ה לש"ק שילה דהסדר הגט ודאי לאו בקפידא אמר למילתיה ואף דכוננה לינדה ממש מ"מ היכא שא"א שימסור לינדה סגי לש"ק שילה וכמו באת הולך דחלה שאני ולכאורה יש להקשות דתנו במנחות פ"ק שתי מדות (דצ"ג ע"א) הפל סומכין חוץ מחש"ו והעבד והשליח והאשה ומפרש בגמ' (שם ע"ב) ת"ר וסמך ידו ולא יד עבדו ידו ולא יד שלוחו הרי ילפינו מידו דיד דוקא ולא יד שלוחו אע"ג דשלוחו של אדם כמותו ואיך אמרינו דכאן גם יד שלוחה נקרא ידה ממש דנהי דמרבין שלוחה דה"ל כמותה מן שלחה.

מ"מ נהי דמהני פאילו קיבלה היא אבל מ"מ אין זה ונתן בינדה וי"ל דהפל לפי הענין דידו סובל ב' פירושים האחד ידו דוקא והב' רשותו כמ"ש בירושלמי ר"פ הזורק גט מדכת' ויקח את כל ארצו מידו עד ארנון ס"פ חקת וכי מידו לקח אלא מהו מידו מרשותו והכריחו

דינדה דגבי גט ונתן בינדה היינו ברשותה ולא נוקא בינדה ממש: ולכן ה"ה תצירה גגה וקרפיפה יעו"ש וכינון שפן הא דאמרינו ידו ולא יד שלוחו.

זהו היכא שהפני' ידו ממש היינו גבי סמיכה לכן בכה"ג אמרינו ידו ולא יד שלוחו אבל היכא שהפירוש ידה היינו רשותה ולא ידה ממש אז לא ממעטינו שלוחו פינו דשלוחו של אדם פמותו לכן ה"ל יד שלוחה כמו רשותה עכ"פ.

וא"כ מ"ש בסדר הגט שני עד שיגיע הגט לידה פינו דרשותה ג"כ נכלל בזה דאטו נתפנון שאם יזרוק לחצרה לא תתגרש. ע"ז נדאי לא נתפנון להמעט פח הגרושין כ"א דיבר פפי ההנה וא"כ פינו דלא נתפנון למעט רשותה.

ורשותה נכלל בכלל לידה א"כ ה"ה יד שלוחה: אח"כ ראיתי תשו' הרא"ש פלל מ"ה סי' ט' במ"ש פי' בזיון דבעל אדעתא דהכי לא שנייה שלים לתתו ביד שלוחה אלא בינדה משמע דמפרש פלוגתא דרב ורבי חנינא אף באופן שאמר הבעל לשליח שימתן הגט בינדה ולא כמ"ש הרשב"א שאמר הולך גט זה לאשתי ואעפ"כ ס"ל לר' חנינא דהאשה עושה שליח לקבלה לקבל מיד שליח בעלה.

והיינו משום שידו של שליח הקבלה הוא בינדה ומיהו אין זה מוכרח בדברי הרא"ש לומר דפליג על הרשב"א די"ל ג"כ דמייירי באומר הולך גט לאשתי וע' במכמ"א שער ששי סי' ט' דפ"ג ע"א דהר"ש בן הרשב"א בתשו' סי' רס"ו הובאה ב"י סי' קמ"א פליג אהרשב"א בענין מינוי האשה שהיא נדאי לא קפדא עוד אינו מוכן מ"ש הרשב"א דלמא בהקפדה אמרי דאי לא אף אנו נימא דבקדושין אי אמרה קבל לי קדושין במקום פלוני וקבל לה במקום אחר תהא מקודשת דהא לא תנו בקדושין בדידה עכ"ל.

ונה תמוה דמאחר דבגרושין דלאו בדידה תליא ס"ל לרבנו דקפידא הוי כ"ש בקדושין דבדידה תליא כמו בהמקדש וכ"ז משום דשם מוכרח הלשון דהוי קפידא דאי לא מה לה לומר קבל במקום פלוני וכנ"ל אבל הקא דמוכרחת לומר מבעלי וכן הוא מוכרח לומר לאשתי א"כ ממה שאמר ליד אשתי ליפוי הלשון אין שום הכרח דהוי קפידא והנה הרשב"א עצמו הקיל שם למעשה כשיש עוד צד להקל כשהיה הבעל במעמד כו' שזה פאילו קבלו מיד הבעל אף שלא קבל מידו פלל כ"א מיד העדים יעו"ש והיינו לומר דכה"ג נדאי ליכא קפידא כש"כ בנד"ז שי"ל ד' טעמים דלא הוי קפידא הא' משום דאין פאן מקום קפידא ודומיא דאת' הולך דחלה שאני הב' משום דאינו אומר מד"ע פלל כ"א עונה אחר המסדר והמסדר נדאי לא קפיד הג' משום דחזי' דנתפנון ליפוי הגירושין כל היכא דאפשר הד' דהגיע הגט לידה פ"א א"כ על פ"ב י"ל נדאי אין קפידא: סימן רפא בענין שליח הולכה ממקום רחוק וקבואו למקום נתינה אמר דיבור שמשמעו שחוזר בו משליחותו ואח"כ נתרצה להיות שליח וגם הבעל המגרש ידוע שעדיין ברצונו עומד לגרשה רק שלא מינהו שנית כי אינו יודע פלל מחזרת השליח אם יכול השליח ליתנו לה: מ"ש הט"ז ס"י קמ"א ס"ק מ"ד דהשליח יכול לבטל שליחותו נדאי סברא אמיתית היא דאין לומר דמה שקיבל הגט מהבעל הוי מעשה ולא אתי דבור ומבטל מעשה ול"ד לבעל שמבטל השליחות דאתי דבור ומבטל דבור השליחות משא"כ בשליח דא"צ לדבורו בשעת קבלת השליחות וה"ל רק מעשה.

דְּזָה אֵינוֹ דְּמַעֲשֵׂה קַבְּלַת הַגֵּט שְׁקִיבֵל הַשְּׁלִיחַ לֹא עֲדִיף מִמַּעֲשֵׂה קַבְּלַת הַקְּדוּשִׁין שְׁהָאִשָּׁה מְקַבֶּלֶת לְהַתְקַדֵּשׁ לְאַחֵר ל' יוֹם דְּקִי"ל כַּר' יוֹחֲנָן דְּחוּזְרַת וְאֵע"ג דְּהוּא נַעֲשֵׂה שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ מִיָּד ע"י מַעֲשֵׂה זֹה מ"מ פִּינּוֹן דְּמַעֲשֵׂה הַשְּׁלִיחוֹת עֲצָמָה אֵינוֹ רַק הַכְּנָה וְהַכְּשֵׁר לְמַעֲשֵׂה נְתִיבַת הַגֵּט וְדָאִי לֹא דְמִי לְמַעֲשֵׂה מְמַשׁ וְה"ל רַק כְּמוֹ דְּבוּר וְכְמוֹ מַעֲשֵׂה דְּקַבְּלַת קְדוּשִׁין הַגָּ"ל דְּנָק' דְּבוּר אֵע"ג דְּהוּי מַעֲשֵׂה וְרַק מְחֻסָּר זְמַן וְזְמַן מְמִילָא קָאֲתִי וְא"כ הִיָּה רָאוּי לִוְמַר דְּבַתֵּר שְׁעַת נְתִיבָה אֲזֵלִינּוּ לְעַנְנָן לְהַחְשִׁיבָה מַעֲשֵׂה.

וְעֵינָן בְּמַשְׁנֵה פִּי"א דְּנִדְרִים בְּעַנְנָן אֲמַרְהָ הַרְיֵנִי נְזִירָה לְאַחֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם כּו' דְּבַתֵּר שְׁעַת הַנִּדָּר אֲזֵלִינּוּ וְאֵפ"ה לֹא אֲמַרְינּוּ כֵּן וְנָק' דְּבוּר לְבַד פִּינּוֹן דְּלֹא נִגְמַר מַעֲשֵׂה חִלּוֹת הַקְּדוּשִׁין וְכ"ש מַעֲשֵׂה מִינּוּי הַשְּׁלִיחוֹת לֹא חָשִׁיב מַעֲשֵׂה וְעוֹד רָאִי מ"ש הַתּוֹס' בְּגִיטִין (דל"ב ב') סד"ה הֶתֶם (ודפ"ח א') ד"ה וְדִילְמָא דְּאֶפִּילוּ הַגֵּט כ"ז שְׁלֹא נִגְמַר לֹא חָשׁוּב מַעֲשֵׂה וִיכוּלִים לְבַטְלוּ לְגַמְרֵי אֶפִּילוּ לְרַב נַחְמָן וְכ"ש מַעֲשֵׂה הַשְּׁלִיחוֹת וְעוֹד רָאִי מְהָא דְּגִיטִין (דל"ד סע"א) הֵהוּא דְּאָמַר לְהוּ אִי לֹא נְסִיבָנָא כּו' דְּהַבְעֵל יְכוּל לְבַטֵּל הַנְּתִיבָה שְׁנָתָן לְהַגֵּט לְפִי שְׁלֹא חָלוּ הַגְּירוּשִׁין הַגֵּם שְׁיֵשׁ לְחַלְקָא דְּמַבְטֵל הַדְּבוּר דְּאָמַר לְהוּי גִיטָא מ"מ אִין זֶה חִילּוּק דְּדִיבּוּר וּמַעֲשֵׂה לֹא גָרַע מִמַּעֲשֵׂה לְבַדָּה א"ו פֶּל כַּה"ג אֵינוֹ נָק' מַעֲשֵׂה פֶּלֶל וְכ"ז אִפִּי לְהַאוּמְרִים דְּהַגֵּט עֲצָמוּ א"י לְבַטֵּל לְרַב נַחְמָן אֲבָל לְהַרְמַב"ם וְסִיעֵתוֹ דְּאֶפִּילוּ הַגֵּט עֲצָמוּ יְכוּל לְבַטֵּל פְּשִׁיטָא דֹא"צ רָאִי שְׁהַשְּׁלִיחַ יוּכַל לְבַטֵּל מַעֲשֵׂה שְׁלִיחוֹתוֹ וְעַנְנָן בִּיטּוּל זֶה נְדָאִי דְּהֵינּוּ אֶפִּילוּ נִתְרַצָּה אַח"כ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לֹא מְהֵנִי אֵא"כ יַעֲשֻׁנוּ הַבְעֵל שְׁלִיחַ מְחֻדָּשׁ: ב אֲמַנְם רְאֵינִת הַט"ז מְתָשׁוּבַת הָרִיב"ש ס"י שְׁכ"ט הַמוּבָא ב"י ס' ק"מ.

לְכַאוּרָה י"ל ע"ז אֲדַמְסִינְעָתָ ע"ז מְתָשׁוּ הָרִיב"ש יְקֻשָּׁה ע"ז מְדַבְּרֵי רִש"י בְּגִיטִין (דס"ג ע"א) ד"ה אֵלָא הַלְפָּה אִי נְמִי אִימְלִיף וְאִמְטִינָה גִיטָא לְאוּ גִיטָא הוּא דְּמַעֲיָקְרָא לֹא קַבֵּל עָלָיו לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לְבַעַל לְהוּלִיף עכ"ל דְּאֵלְמָא הָא אִם קִיבֵל עָלָיו לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לְהוּלִיף אַף שֶׁאֵח"כ עָקַר שְׁלִיחוּתָהּ וְאָמַר שְׁאֵינוֹ רוּצָה לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ.

מ"מ אִם אַח"כ נִמְלָף לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ הוּי גִיטָא וְזֶה מְבוּאָר הַפָּה מ"ש הַט"ז בְּשֵׁם הָרִיב"ש דְּאִי הוּוּ עֲקִירָה לְשְׁלִיחוֹת הַקַּבְּלָה הִיָּה שְׁלִיחַ בְּטֵל לְגַמְרֵי מְפָנִי שְׁהוּא עֲצָמוּ מַבְטֵל שְׁלִיחוֹתוֹ דְּאִם כֵּן אֶפִּילוּ קִיבְלוּ ע"ז כֵּן מִהַבְעֵל וְאַח"כ עָקַר שְׁלִיחוֹתוֹ לֹא יִהְיֶה מְהֵנִי אִם נִמְלָף אַח"כ כְּמוֹ דְּלֹא מְהֵנִי בְּנִדּוֹן שְׁהוּכִיחַ הַט"ז מְהָרִיב"ש דְּאִין לְחַלְקָא מְשׁוּם שְׁבַנְדוֹן שְׁל הַט"ז שְׁהוּכִיחַ מְהָרִיב"ש הֵינּוּ דְּעָקַר לְשְׁלִיחוּתָהּ קוֹדֵם שְׁקַבֵּל הַגֵּט מִהַבְעֵל וְרִש"י מִיָּרִי דְּעָקַר אַח"כ דְּאִין לְחַלְקָא דְּהָא הַט"ז הוּכִיחַ מְדַבְּרֵי הָרִיב"ש לְדִין אִם בִּיטֵל הַשְּׁלִיחַ אֶת שְׁלִיחוֹתוֹ אַחֵר שְׁקַבֵּל הַגֵּט מִהַבְעֵל אֲלֵמָא דְּשִׁנְיָהֶם שְׁוִים דְּכִינּוֹן דְּעָקִירָה הֵינּוּ בִּיטּוּל הַשְּׁלִיחוֹת א"כ אִם מְתַבְטֵל שְׁלִיחוֹתוֹ ע"י בִּיטּוּל זֶה קוֹדֵם שְׁקַבֵּל כַּמ"כ מְתַבְטֵל לְגַמְרֵי עִי"ז אַחֵר שְׁקַבֵּל וְא"כ יְקֻשָּׁה ע"ז מְדַבְּרֵי רִש"י הַגָּ"ל כִּי דְּבָרֵי רִש"י סוֹתְרִים דְּבָרֵי הַט"ז בְּוֹדָאִי וְגַם סוֹתְרִים דְּעַת הָרִיב"ש דְּלִפְרִש"י י"ל דְּגַם אִם עָקַר שְׁלִיחַ לְשְׁלִיחוּתָהּ שְׁל הָאִשָּׁה קוֹדֵם שְׁנִמְסַר הַגֵּט מִהַבְעֵל לְיָדוֹ אִם נִמְלָף אַח"כ לְקַבֵּל מִהַבְעֵל בְּתוֹרַת שְׁלִיחוֹת קַבְּלָה שְׁל הָאִשָּׁה הוּי גִיטָא דְּרִש"י לֹא מְמַעֵט אֵא"כ עָקַר לְשְׁלִיחוּתָהּ בְּשַׁעֲה שְׁמַקְבֵּל הַגֵּט מִהַבְעֵל וְכ"כ רִש"י עוֹד רַפ"ו דְּב"מ (דף ע"ו ע"ב) וְז"ל דְּהָא עָקַר לִיָּה לְשְׁלִיחוּתָהּ לְגַמְרֵי כּו' הַלְפָּה אִפִּי נִמְלָף וְהִגִּיעוּ אִין זֶה שְׁלִיחַ שְׁנִינְתָן לְגַרוּשִׁין שְׁפָשְׁקַבְלוּ לֹא קַבְלוּ עַל מְנַת כֵּן עכ"ל מְשַׁמַּע דְּהָא דְּאַחֵר שְׁעָקַר לְשְׁלִיחוֹתוֹ לֹא מְהֵנִי מֵה שְׁנִמְלָף אַח"כ וְהִגִּיעוּ הֵינּוּ

משום דבשעיה שקבלו עקר שליחותי' אבל אם מתחלה קנדם הקבלה עקר ליה לשליחותי' לגמרי מהני אם נמלה וקבלו מהבעל פהוגן ולא נתבטלה שליחותו עי"ז וזה נגד תשו' הריב"ש אף באמת נלע"ד שי"ל דמדברי רש"י אין שום סתירה לדעת הט"ז דבביטול השליח שליחותו לא מהני מה שנמלה והגיעו אלא רש"י ס"ל דמה שעקר שליחותו אין זה ביטול לגמרי רק הוא ענין שאינו רוצה לעשות השליחות בפועל ממש אבל לא מפני זה נאמר שמבטל פח שליחותו שאפילו אם יהיה נמלה אח"כ לעשות השליחות לא יהיה מהני פיון שלא אמר בפי' לשון ביטול וכמו ע"ד דאמרין גבי בעל מהו דתימא לצעורי קא מכונן ופרש"י חדש או חדשים ונהי דהתם לא אמרינן פן היינו משום שביטלו בפי' משא"כ ה"א ועוד דלמה יבטל השליח לגמרי פחו הרי אף אם לא יבטל הפח מעיקרו בידו שלא לעשות השליחות משא"כ הבעל אין לו עצה שלא יתן הגט אא"כ יבטל עכ"פ השליחות לגמרי וכיון שאין לנו ראיה שהשליח מכונן לבטל פח שליחותו מעיקרו לא מפקינן השליח מחזקתו וכמו דאמרי' בבעל שאמר גט זה בטל הוא דנתפנין רק לבטל השליחות ולא גוף הגט ולכן חוזר ומגרש בו ולא מספקינן דלמא ביטל גוף הגט ואז אין חוזר ומגרש בו לפ"ד הרמב"ם והתוס' דגיטין (דף ל"ב).

ועיין ח"י הרשב"א דאדרבה הלשון מורה יותר שעל גוף הגט קאמר ואף על פי כן מפרשים דלא ביטל רק השליחות וצ"ל פיון דסגי ליה בביטול השליחות מדוע נבדה שנתפנין לבטל גוף הגט וי"ל דכמ"כ גבי שליח ס"ל לרש"י דאע"ג דאמר שליח קבלה הוינא שליח הולכה לא הוינא אנו מפרשים שפוננתו רק שלא יעשה השליחות לא שמבטל פחו מעיקרו דמה ירויח בזה והלא טוב לו יותר שיהיה הבריכה בידו ומי יכריחו לעשות השליחות וכיון שפן ע"כ אילו כפר קיבל הגט מהבעל בתורת שליח הולכה אף אם אח"כ עקר לשליחותיה ואמר שלא יהיה שליח הולכה.

עכ"ז מהני כשנמלה אח"כ והגיעו להאשה פי עקירה זו אינה ביטול הפח מעיקרו רק פוננתו שלא יעשה השליחות לכך מהני כשנמלה אבל אם עקר שליחותו בעת קבלתו הגט מהבעל אע"ג דעקירה זו אינה ביטול הפח מעיקרו עכ"ז א"א שיהיה נעשה שליח פיון שאינו מתרצה ע"ז לעשות השליחות א"כ לא קבלו בתורת שליח הולכה ואינו שליח פלל (וכמ"ש רש"י שם בב"מ סד"ה אלא התם דאי הוה אר"נ הכי הוה קמ"ל דהאי לאו עקירה היא כו' משמע דאי עקירה היא לא מיגרשה אע"ג דעקירה אינו ביטול השליחות לגמרי מ"מ פיון עכשיו אינו חפץ לעשות שליחותו א"כ לא קיבלו אדעתא דהכי ותו לא מהני אף אם הבעל עומד ברצונו הראשון דמ"מ אין פאן קבלת גט מהבעל) אבל באומר בפי' שמבטל שליחותו ושאינו עוד שליח מהבעל י"ל דגם לפרש"י הדין אמת כמ"ש הט"ז דאף אם קבל הגט מהבעל מתחלה בשליחות מהני הביטול שאח"כ עד שגם אם נמלה עוד לעשות שליחותו לא מהני: קיצור (א) מ"ש הט"ז סי' קמ"א ס"ק מ"ד דהשליח יכול לבטל שליחותו לכאורה סברתו מוכרח מהרא"י שיהביא מחזרת האשה וגם ראיה ממ"ש התוס' (דף ל"ב ב') סד"ה התם וגם ראיה מהש"ס דגיטין (דף ל"ד סע"א): (ב) אמנם יקשה ע"ז מרש"י בגיטין (דף ס"ג א') ד"ה אלא ומרש"י זו קושיא על הריב"ש סס"י שכ"ט וצ"ל רש"י ס"ל עקירה אינו ביטול רק העקירה שלא יעשה השליחות ע"כ אם עקירה זו בשעת קבלת הגט מהבעל אינו נעשה שליח פלל אבל אם עקר אח"כ מהני כשנמלה אבל אם ביטל לגמרי השליחות י"ל דס"ל ג"כ כהט"ז דלא מהני אם נמלה

אח"כ: ג אָבֵל עַל דִּינּוֹ דִּהְרִיב־שׁ ס׳ שׁכ״ט קָשָׁה מִפֶּרֶשׁ״י וּכְמִשׁ״ל וְצ״ל דִּהְרִיב־שׁ פְּלִיג
עַל רַשׁ״י וְס״ל דְּעֵקֶרֶה הָיִי ג״כ בִּיטּוֹל הַשְּׁלִיחוֹת דְּמַהֲכ״ת נִפְרָשׁ לְהַקְל בְּדַאֲוִרְיָתָא דְלֹא
בִּיטּוֹל פַּח שְׁלִיחוֹתוֹ וְהָא דְגַבִּי בַעַל לֹא חִיָּשִׁינּוּ לְהַחְמִיר שְׁמָא בִּיטּוֹל הֶגְט עֲצָמוּ הֵתָם הַטַּעַם
מִשׁוּם דְּאַף אִם כִּינּוּן כֵּן לֹא מְהַיָּי לְבִטּוֹל גּוֹף הֶגְט שׁכ״ד רֹב הַפּוֹסְקִים וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשָׁף
הְרִיב־שׁ וּמִיָּהוּ ד׳ הְרִיב־שׁ בְּתִשׁוֹ׳ הַנַּל בְּלֹא״ה מְגַנְמִי קֶצֶת כְּמוֹ שֶׁהִשְׁיֵג עָלָיו הַט״ז
עֲצָמוּ בַסּ״י ק״מ ס״ק י״ג וְהִבִּיאוּ ג״כ הַבֵּית מֵאִיר שָׁם וְעוֹד אֶפְשָׁר יֵשׁ רְאִיָּה לְסִבְרַת
רַשׁ״י מִהִירוֹשׁ׳ רפ"ב דְּקִדּוּשֵׁי דְאִם מֵת שְׁנֵי תוֹף ל׳ יוֹם חָלוּ קִדּוּשֵׁי רֵאשׁוֹן וְל״ד לְחֻזְרָה
כֶּה וְהַקְשָׁה הַרְשָׁב־א שָׁם דְּמַעֲשֵׂה קִדּוּשֵׁי שְׁנֵי הָיִי בִּיטּוֹל לְקִדּוּשֵׁי רֵאשׁוֹן כְּמוֹ חֻזְרָה וְע״ש
וְלְכוּלְהִירוֹשְׁלָמִי עַכְצ״ל כִּינּוּן דַּמ״מ לֹא חֻזְרָה כֶּה בְּפִי לֹא אֶמְרִינּוּ דְהָיִי חֻזְרָה וְא״כ מְזָה
סִיּוּעַ לְסִבְרַת רַשׁ״י דֹאע״ג דְּעַקֵּר שְׁלִיחַת שְׁלִיחוֹתָיָהּ לֹא אֶמְרִינּוּ דְבִיטּוֹל מִמֶּשׁ פַּח שְׁלִיחוֹתוֹ
כו׳ וּמ״מ אִם בִּיטּוֹל בְּפִי הַשְּׁלִיחוֹת נ׳ דְלֹא מְהַיָּי מַה שְׁנִמְלֵךְ אַח״כ וְכְמוֹ שֶׁהִבִּיאַתְּ כַּת״ר
מִחֻזְרָה דְּקִדּוּשֵׁי דְכַתְּבֵי הַרְשָׁב־א וְרַשׁ״י דְדוֹקָא אִם קִדְּשָׁה שְׁנֵית בְּהַפְסָף הַהוּא מְהַיָּי אָבֵל
לֹא בְּרִיצוּי לְחוּד: וְכ״כ הַב״ש ס׳ מ׳ סק״ה: וּמ״ש כַּת״ר בְּשֵׁם סֶפֶר גֵּט מְקוּשָׁר דְּכִינּוּן
דְּהַבְעַל עֲדִינּוּ בְּרִצּוֹנוֹ לְגֵרֶשׁ וְכַח הַבְעַל קִיָּם נְהִי שְׁחֹזֵר בּוֹ הַשְּׁלִיחַת מ״מ אַח״כ פְּשָׁנְתֵרְצָה
חֻזְרָה לְשְׁלִיחוֹתוֹ הַסֶּפֶר הַהוּא אֵינּוּ בְּעִירְנוּ וְדִכְרִיּוּ אֵינָם מוּבְנִים כִּינּוּן דַּעֲכ״פ נִתְבַּטְּלָה
שְׁלִיחוֹתוֹ אִיף יִחֻזֵּר לְשְׁלִיחוֹתוֹ ע״י רִצּוֹן הַבְעַל שֶׁהָיִי אִפִּי מִיָּהוּ בְּפִי שְׁלֹא בְּכַנּוּי י״א
דְלֹא מְהַיָּי כְּמוֹ שֶׁהֶאָרִיף בְּזָה בְּסֶפֶר מַכְמ״א שׁו״ו ס׳ י״ג וְכ״ה בְּתִשׁוֹ׳ הַרְשָׁב־א שַׁבְּב״י
ס״ס״י קמ״א וְכַדְלִקְמֵן אִף גַּם אִם נִתְפָּס דִּיכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁלִיחַת שְׁלֹא בְּכַנּוּי הִיָּינוּ דוֹקָא
בְּמִנְהוּי בְּפָה מְלֹא בְּכַנּוּי ב״ד אוֹ עֵדִים.

לֹא ע״י רִצּוֹן לְחוּד. (וְאַף גַּם הַרִצּוֹן הַהוּא אֵינּוּ בְּרוּר דְאִמְרֵי לֹא נִיחּוּשׁ שְׁמָא חֻזֵּר בּוֹ כְּמוֹ
דְּחִיָּשִׁינּוּ גַבִּי אִשָּׁה כַּמ״ש בַּב״י ס׳ ק״מ).

וַיֵּשׁ רְאִיָּה לְזָה מִתִּשׁוֹ׳ הַרְשָׁב־א הוּבָאָה ב״י ס״ס״י קמ״א וְנ״ל הַב״י כ׳ בְּתִשׁוֹ׳ הַרְשָׁב־א
עַל אַחַד שְׁשִׁלַּח גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וּבִיטּוֹל הַשְּׁלִיחוֹת שְׁלֹא בְּכַנּוּי וְאַח״כ נִמְלָךְ לְבִטּוֹל הַבִּיטּוֹל
וְשִׁיָּהֲנִי שְׁלִיחַת כְּמוֹ שֶׁהִי כו׳ ע״ש שְׁלֹא מְצָא לְהַקְל רַק מִשׁוּם שֶׁיְכוֹל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַת שְׁלֹא
בְּכַנּוּי וְאַף ע״ז הַחְמִיר לְמַעֲשֵׂה וְהִיָּינוּ מִשׁוּם שִׁי״א שְׁאִין אָדָם יְכוֹל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַת שְׁלֹא
בְּכַנּוּי מִשְׁמַע עַכ״פ הַשְּׁלִיחוֹת הַרֵאשׁוֹן לֹא חֻזְרָה לְמַקּוּמָה מֵאַחַר שְׁנִתְבַּטְּלָה פ״א וְא״כ
מַה לִּי אִם נִתְבַּטְּלָה מִחֻזְרָה אוֹ מִחֻזְרָה הַשְּׁלִיחַת עַכ״פ צָרִיף מִיָּנּוּי חֻזְרָה מִהַמְשַׁלַּח
וְע״כ לֹא צִיָּדָה הַרְשָׁב־א לְהַקְל לְהַלְכָה אֶלָּא בְּנִדּוֹן שְׁלֹו שְׁהַמְשַׁלַּח בִּיטּוֹל הַשְּׁלִיחוֹת וְהוּא
חֻזֵּר וּמִיָּהוּ שְׁנֵית ע״ז יֵשׁ סְבָרָא לֹא מְרַבֵּן דְּלִמְד״ד שֶׁיְכוֹלִים לְמַנּוֹת שְׁלִיחַת שְׁלֹא בְּכַנּוּי מְהַיָּי
ע״י מִיָּנּוּי זֶה הַשְּׁנֵי מִשָּׂא״כ בַּנ״ד שֶׁהַשְּׁלִיחַת חֻזֵּר בּוֹ נִתְמַשְׁלַח לֹא יָדַע מֵאוּמָה א״כ לִיכָּא
מִיָּנּוּי שְׁנֵי דְלִיכָּא לְמִיָּמֵר כְּמוֹ הֵתָם אַע״פ שֶׁהַשְּׁלִיחַת לֹא יָדַע מִיָּנּוּי הַשְּׁנֵי אַע״פ״כ מְהַיָּי
מִיָּנּוּי הַשְּׁנֵי מֵאַחַר שֶׁהַשְּׁלִיחַת עוֹמֵד בְּרִצּוֹנוֹ הַרֵאשׁוֹן.

כַּמ״כ כְּשֶׁהַמְשַׁלַּח לֹא מִיָּנָה פ״ב רַק שְׁעוֹמֵד בְּרִצּוֹנוֹ הַרֵאשׁוֹן מְהַיָּי לְהִיּוֹת כְּמוֹ מִיָּנּוּי שְׁנֵי.
דְלֹא קָרַב זֹא״ז כָּלֵל דְּהִנֵּה הַשְּׁלִיחַת נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַת אַע״פ שְׁלֹא דִיכְרָה לְהַמְשַׁלַּח הֵן רַק בְּשִׁתִּיקָה
שְׁמִקְבֵּל מִמֶּנּוּ שְׁלִיחוֹתוֹ דִּיּוֹ וּגְדוּלָה מִזּוֹ מְצִינּוּ בְּאוּמֵר כָּל הַשׁוֹמֵעַ קוֹלִי יִכְתּוּב גֵּט לְאִשְׁתִּי
דְּנַעֲשֵׂה שְׁלִיחַת אַע״פ שְׁלֹא עָשָׂה מַעֲשֵׂה לְהַמְשַׁלַּח שִׁיָּהֲנֵה מוֹרָה עַל קַבְלַת שְׁלִיחוֹתוֹ רַק
כִּינּוּן שְׁשׁוּמַע קוֹלוֹ וְרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ עוֹשֵׂה אָבֵל הַמְשַׁלַּח צ״ל שִׁיעֲשֵׂה שְׁלִיחוֹתוֹ

כדתנן עד שישמעו קולו כו' ואף למ"ד דמהני מינוי שלא בפני השליח היינו כשממנהו כדבור כנ"ל א"כ מהמשלח בעינן יותר ממה שבעינן מהשליח וכענן גבי איש המקדש ואשה המתקדשת דבעינן שיאמר הוא וממנה די בשתיקה בשעת מתן מעות וכעין זה ממש הדין במשלח ושלוח.

וא"כ בגדון דהרשב"א פשהמשלח חוזר וממנה את השליח פעם ב' הרי מהמשלח יש דיבור וסגי למ"ד דיכול למנות שליח שלא בפניו לכו"א ע"ג שהשליח אינו יודע מזה הרי מהשליח אין מבקשים רק שתיקה ומעשה המורה שיעשה שליחותו ונהרי מה שהשליח עושה שליחותו אח"כ אין לה מעשה גדול מזה המורה שחפץ לעשות שליחות המשלח ועולה זה במקום קבלת השליחות בשתיקה משא"כ בנד"ז שהשליח ביטל השליחות וצריך מינוי ב' מהמשלח ונהרי מהמשלח אין שום פעולה ומעשה אח"כ המורה על שחפץ עוד בשליחות ולא כמו מהשליח בגדון דהרשב"א שעושה מעשה גדול שנותן הגט משא"כ המשלח אינו עושה מאומה וא"כ אף בשליח לא היה זה מספיק לומר שנעשה שליח כה"ג כש"כ בהמשלח דממנו מצריכין דבור ממש או הרפנת הראש וכה"ג ואיך אפשר לומר דהיה זה כמינוי שני שלא בפניו זה נדאי לא יעלה על הדעת ומאחר שנתבאר מהרשב"א בהדיא דלא סגי לשיחזור לשליחותו רק משום דהוי כממנה שליח שלא בפניו וזה אינו שייך בגדון זה דליכא שום מינוי שני א"כ מוכרח דאינו חוזר לשליחותו וכ"ז אפילו לפמ"ש אג"י דהרשב"א שסיים שראוי להחמיר היינו רק משום דחושש לדברי האומרים שאין יכול למנות שליח שלא בפניו אכן בספר מכתב מאלי' סוף שער ז' דף קל"ה סע"ב כתב שיותר נ' לו לומר דמ"ש שראוי להחמיר הוי גם למ"ד דשליח שלא בפניו הוי שליח כי זה היינו פשהשליח יודע כן כו' דבעינן דעת שליח להיות שליח כו' אבל הכא כיון שהשליח הוא סובר דשליחות הראשון במקומו עומד ועל דעת אותו שליחות נותנו לה נאותו שליחות כבד נחבטל ואע"ג דאיגלאי מילתא בתר הכי דבשעת מסירה כבד חזר הבעל ועשא שליח שנית כיון שלא נודע בשעת מסירה שכן הוא אין כאן שליחות עכ"ל.

א"כ כיון דהיכא דליכא דעת שליח על שליחות השני אין כאן שליחות אע"ג דיש כאן דעתו עתה על שליחות הראשון על ידי שנותן הגט כ"ש וק"ו היכא דליכא דעת משלח על שליחות שני ולא מעשה עתה שנית על שליחות ראשון דאין כאן שליחות כלל וכ"ז דלא כספר גט מקושר: סימן רפב שאלה פשהשליח חזר בו אם רשאי הבעל עכ"פ למסור לידו שנית אף שנתאחר איזו זמן בין שליחות הראשונה לשליחות השנייה: עיין ט"ז סי' קמ"א ס"ק מ"ד.

ובגדון זה צ"ע. וע"כ לצאת מפל ספק אפי' יטלנו ממנו הבעל וימסרנו שנית לשליח הולכה הנ"ל ואין לחוש דא"כ שזהו מינוי שני.

א"כ יש לחוש למ"ש הרמ"א סי' קכ"ז סעיף ה' בהג"ה מיהו נהגו כו' וכ"כ הב"ש שם סק"ז וסק"ח בשם הר"ן. דכיון ש"ל ג"כ שלא נחבטל שליחות הראשון כלל א"כ אין לחוש כלל ויש לסמוך ע"ד הרב"י בש"ע שם סי' קכ"ז ס"ה ועיין ג"פ שם ס"ק ט"ו.

ועל כן יש ליזהר כשיטלנו ממנו הבעל לא יטלנו על דעת שמבטל שליחות הראשון אלא רק שטרונקא דמילתא ממנהו פעם שנית נוסף על מה שהוא שלוחו מכבד וגם השליח

לא יבטל שליחות הראשון כ"א שנוסף ע"ז כו' ויש להעיר דא"צ ליטול הגט מהשליח כמ"ש הת"ג בסוף סדר הגט דמדינא דש"ס יכול השליח ליקח הגט מעל גבי קרקע והארכת בזה בתשובה א'.

וכ"ש ה"א שמתחלה בא לידו בתורת שליחות: סימן רפג הגט יסדר תומ"י ויתנו לה כד"ת פי אם יהיה עיגון גמור ההכרח לסמוך על שליח הולכה בצירוף הזכיה. ובעוד צירוף שני כמו שיתבאר לקמן ע"כ יסדר לה הגט תומ"י רק לא יקרענו כלל אחר הנתינה וישאר שלם לגמרי וכמו שיתבאר: והנה בענין הזכיה שזיכה לה הגט תחלה הגם שאשה זו אתרעי קצת עדיין יש לצדד סברא שפ"א עכ"ז נחשב זה זכיה כיון דרף כלל נחשב זה זכות גמור א"כ מה שלפעמים אמרה כי טוב לה אז מעתה י"ל מרוב פעם אמרה כן ודרף גיזום ועוד פדי שיתנו לה הוצאות וכל דבור שאנו רואים שיש בזה פנונה ותחבולה יש לומר אינו פלוס פועין מ"ש פב"ת דיבמות (דף קכ"ב ע"א) ואמר של ערלה הו' כו' לא אמר פלוס לא נתפנון זה אלא להשביח מקחו וכן ענין נדרי זרזין שהתירו חכמים בלא שום שאלה רפ"ג דנדרי' מפני דאמדינן דעתיה שלא היו פיו ולבו שוין ונתפנון לזרז חבירו שיתן לו ג' דינרין וכן השני שגדר שלא יתן לו רק שקל נתפנון עד"ז יעו"ש בפרש"י (דכ"א א') ורוב הפוסקים והירושלמי ס"ל דכמ"כ שבוועות זרזין מותרות כמ"ש בב"י בי"ד רס"י רל"ט.

וא"כ ה"נ הרי נתפנונה רק לזרז שיתנו לה על הוצאות והגם דהתם גבי נדרים ושבוועות מבואר בטור וב"י רס"י רל"ב דבעינן שיאמרו אחר פה שלא נתפנונו רק לזרז מסתמא גם ה"א תאמר כן שלא נתפנונה רק לזה.

הן אמת אם גילתה דעתה בפירוש שאינו זכות לה ולא ע"ד תחבולה הנ"ל אף שבאמת זהו זכות גדול לה. עכ"ז לא היה מהני הזכיה כלל כמו האומר אי אפשי במתנה דלא קנה שזיכה לו פרק ח' דב"ב (דקל"ח רע"א) פאן בצונח ומ"ש רש"ב"ם ד"ה פאן דצנוח דחוב הוא לו אין ר"ל חוב ממש דא"כ איך זכין לאדם מתנה שלא בפניו כמבואר בגמרא וטוש"ע ח"מ רס"י רמ"ג אלא לפי שיש בזה צד חובה הגם שנתחשב בכלל זכות וכמ"ש הטעם בחידושי הרשב"א פ"ק דקדושין (דכ"ג ע"א) ונ"ל אלא מיהו מצד שנפשו של אדם מחמדתו קרי ליה זכות ואע"פ שהוא מצד עצמו חובה זכין לו שלא בפניו עכ"ל הרי מהסתם נחשב זכות אלא לפי שיש בזה צד חובה לכן אם מוחה בפני מהני וה"ט דרשב"ג פ"ק דב"ב (די"ג ע"ב) והת"ק דרשב"ג שם דס"ל דלא יכול למחות זהו כמ"ש הסמ"ע בסי' קע"א סעיף יו"ד ס"ק כ"ד מפני שנותן הנותן לטובת עצמו ע"ז לא קאי הקרא ושונא מתנות יחיה ועיין בש"ע סי' קצ"ה ס"ג בהג"ה: ומ"ש הסמ"ע שם ס"ק י"א דאפי' במתנה כו' אין נכון כלל דזהו פשוטה בפירוש אבל מהסתם נחשב זכות וכבר השיג עליו הקצה"ח שם סי' קצ"ה ס"ב וא"כ בנד"ז ג"כ אם היתה אומרת בפירוש שאין רצונה בהגט לא היה הזכיה פלוס אף דכאן באמת הענין זכות גדול וא"כ לכאורה י"ל כמ"ש הרשב"א בחידושו פ"ק דקדושין (דכ"ג ע"א) שם בד"ה ולענין פסק היכא דזכות גמור הוא בלי שום חובה אע"ג דעומד וצונח בטלה דעתו אלא דגבי גט אשה משמע שם בפירוש דלא שייך זה כלל.

מ"מ בגט זה י"ל פן דהא אפֿשר מדינא הוּו פּוֹפּוּן אוֹתָהּ לְקַבֵּל גַּט כּוּ' שְׁלֵא יוֹצִיאָנָה לְתַרְבוֹת וכו' ומ"מ י"ל שְׁאִין לְחַלֵּק דְּהַרְשֵׁב"א לֹא פֶתַח פֶּן רַק בְּגַט שְׁחֵרוּר דְּעֵבֶד וְלֹא בְּגַט אִשָּׁה פֶּלֶל. פֶּן מְוַכְרַח שָׁם וְעוֹד דְּכָאן לִפ"ד פֶּל הַפּוֹסְקִים חָשׁוּב יֵשׁ צַד חוֹבָה דְּנִיחָא דְּגוֹפָא שְׁהִיְתָה נְהִיגָה מְמַנּוּ חָשׁוּב זְכוּת ע"כ הַגְּרוּשִׁין חָשׁוּב חוֹבָה לְגַבֵּי נִיחָא דְּגוֹפָא כְּמַבְנֹאֵר בְּכָל הַפּוֹסְקִים שְׁלֹכֵן לֹא סְמִיכִינוּ עַל הַזְּכִינָה מִצַּד עֲצָמָה פֶּלֶל ע"כ אִם גִּילְתָּה דַּעְתָּה שְׁאִינָה חֲפִיצָה בְּהַגַּט פְּשִׁיטָא שְׁאִין הַגַּט פְּלוּם: ב וְלֹא דְמִי לְמָה שְׁמַצִּינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּגִילּוּי דַּעַת אִינוּ חָשׁוּב פְּאַמִּירָה וְכִמוּ גַבֵּי גַט קִי"ל גִּילּוּיָא דַּעְתָּא בְּגִיטָא לֹא מִיְלֵתָא הִיא גִיטִין (דל"ד) וְגַם לְרַבָּא דְאָמַר ג"ד מִיְלֵתָא הִיא הִינּוּ גִילּוּי דַּעַת גְּמוּר יַעו"ש דְּבִאֲמַת לֹא דְמִי פֶּלֶל דְּהֵתֵם הֶעֱנִינוּ שְׁאִין כֹּחַ בְּגִילּוּי דַּעַת לְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה שְׁפָכֵר נַעֲשֵׂה אֲבָל גִּילּוּיָא דַּעְתָּא דְּמַקְמִי מַעֲשֵׂה י"ל דְּמַהֲנִי כַּמ"ש בַּמְכַמ"א ש"ז ס' ה' וְעִינֵן בְּתַשׁוּבַת מַהֲרַמ"ל ס' קכ"ב וּבַמ"ש הָרָא"ש פ"ב דְּקִדּוּשִׁין ס' ז' שְׁאִם גִּילְתָּה דַּעְתּוֹ לְשַׁדְּכֵן וּמְמַנּוּ לְמַד הַתְּהִי"ד ס' רל"ז שְׁאִם גִּילְתָּה דַּעְתָּה שְׁחַפְצָה לְקַבֵּל גַּט מִהַמוּמָר כּוּ' יַעו"ש וַא"כ כַּמ"כ אִם גִּילְתָּה דַּעְתָּה לְהַפְּךָ אִין הַזְּכִינָה פְּלוּם אֲבָל מ"מ הֵכָא שְׁאִינִי פִּינּוּן שְׁנִיפֵר שְׁדַבּוּרָה הוּא רַק לְזַרְזוּ שְׁיִתְּנוּ לָהּ עַל הוֹצָאוֹת י"ל אִין הַדְּבֹר חָשׁוּב פֶּלֶל גִּילּוּי דַּעַת כּוּ' וְעוֹד יֵשׁ לְצַדָּד עַפְמ"ש בְּתַשׁוּבַת הַרַד"ךְ בֵּית ט' חֲדָר י"א בְּסוּף הַתְּשׁוּ' שֶׁהֲרָא"ם פִּי דְּזְכוּת הוּא לָהּ לְהַצִּילָה מֵאִסּוּר בִּיאָה וּמְמַכְשׁוּל כַּמָּה אִסּוּרִין כּוּ' וְהוּא חֵלֵק ע"ז דְּזְכוּת דְּקִאֲמַרִּינוּ הֵכָא לֹא בְּזְכוּת וְחוֹבַת הַנֶּפֶשׁ אֲמַרִּינוּ אֲלֵא בְּתַר רְצוֹנוֹ שֶׁל אָדָם אֲזַלִּינוּ בְּהָא וְחָכָם א' פֶּתַח לִי לַעֲזֹר לְמַהֲרָא"ם מ"ש הָרַמְבַּ"ם ס"פ שְׁנֵי מַה' גְּרוּשִׁין הֵלְכָה ד' מִי שְׁהֵדִין נוֹתֵן כּוּ' מֵאַחַר שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל כּוּ' וְכִינוּן שְׁהוֹפָה כּוּ' ע"ש.

וה"ה נְמִי אִשְׁתּ מוּמָר עוֹבֵד כּוֹכְבִים פִּינוּן שְׁהֵדִין נוֹתֵן לָהּ שְׁתַּפְּרוּשׁ הִימְנוּ כּוּ' עַד אַע"פ שְׁמַתְרָצָה בְּכַף אֲנִי סִהְדִי דְּבַתֵּר הֵכָא פְּשִׁיטָא יִצְרָה הַקְּשָׁה תַּהֲיָה שְׁמַחָה בְּהַצִּלְתָּה מִתַּחַת יָדוֹ וְהוּא הַרַד"ךְ ו"ל חֵלֵק עַל סְבָרָא זֹו דְּשְׁאִינִי הֵתֵם בְּהַרְמַב"ם שְׁאָמַר רוֹצֵה אֲנִי וְאַעֲפ"כ סִיִּים וְז"ל אֲבָל בַּנ"ד שְׁשָׁנְאוֹי הוּא לָהּ מְשִׁנֵּי טַעֲמִים חֲדָא שְׁהוּא מְשִׁנְמֵד לְעַבּוּדַת כּוֹכְבִים וּמִזָּה הַטַּעַם שְׁנְאוֹי לָהּ בְּיוֹתֵר וְנוֹסְפָה עָלֶיהָ רַעַת הַעֵיגוֹן אִם תַּפּוּל לְפָנָיו לֹא יִהְיֶה לָהּ מְמַנּוּ אֲפִילוּ צוּנוֹתָא בְּעֵלְמָא ע"כ בַּכָּה"ג י"ל זְכוּת הוּא לָהּ יַעו"ש וְכַמ"כ י"ל בַּנ"ד חֲדָא דְּזְכוּת הוּא לְהַצִּילָה מֵאִסּוּר בִּיאָה כּוּ' וְאַף שְׁדַבְּרָה אִיזוּ פְּעַמִּים דְּרַף פַּעַס פִּי טוֹב לָהּ אֲז כּוּ' וְדַאי פְּשִׁיטָא קַעֲסָה תַּהֲיָה חֲפִיצָה לְהַתְּגַרֵּשׁ מְמַנּוּ כַּש"כ שְׁהַדְּבֹר הִיָּה רַק מִכַּעַס וְדְרַף זִירוּז שְׁיִתְּנוּ לָהּ עַל הוֹצָאוֹת פַּנ"ל וְנוֹסְפָה ע"ז שַׁע"כ פ' תַּהֲיָה מְעוֹנְגָת מִחֲמַתּוֹ לְגַמְרִי פִּי אֲבִיָּה וְאַחֲיָה וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתָּה לֹא יִנְיַחוּהָ לִיסַע אֲלֶיהָ פִּינוּן שְׁאֲבִיָּה נָסַע וּלְקַחָה מִשָּׁם וְגַם הוּא מְרַחֵק רַב וְגַם לֹא תַדַּע מְקוֹמוֹ פֶּלֶל א"כ יְדַעָה שְׁנַדְאִי תַּהֲיָה מְעוֹנְגָת לְגַמְרִי לְכֵן י"ל וְדַאי זְכוּת הוּא לָהּ דְּהָא אִין פֶּאן לָהּ שׁוּם נִיחָא דְּגוֹפָא לָהּ גַּם כְּשֵׁלֵא תַּתְּגַרֵּשׁ.

ע"כ אַפ"ל דְּשִׁפִּיר דְּמִי לְסַמְנֵה ג"כ עַל הַזְּכִינָה לְצַרְרָה צַד זֶה אֵל שְׁלִיחוֹת הַהוֹלְכָה שְׁהוּא עֵיקַר הַעֲנִיָּן וְאַעֲפ"כ קֶשֶׁה לְסַמְנֵה עַל צִירוּף הַזְּכִינָה מִשׁוּם דְּהֵכָא אִיכָא עוֹד רִיעוּתָא גְּדוּלָה מִזָּה שְׁדַרְרָה אֲתוּ עִמוּ אַחַר הַהִמְרָה מִשָּׁה אִיזוּ חֲדָשִׁים אַח"כ עַד שְׁבָא אֲבִיָּה וְנִטְלָה י"ל מַעֲשֵׂה זֹו מִצְטַרְרָה לְמֵאֲמָרָה הַגַּם שִׁי"ל דְּהָא עַכְשָׁיו וְדַאי יְדַעָה דַּאי אֲפֿשֵׁר לָהּ כ"א לְהַתְּגַרֵּשׁ מְמַנּוּ מ"מ אִין לְסַמְנֵה ע"ז פֶּלֶל: ג אָף בַּנ"ד יֵשׁ עֲצָה טוֹבָה אַחֲרַת וְהוּא זֶה אֲשֵׁר אַחַר שְׁיִסְדֵּר רוּמַע"ל אֵת הַגַּט לֹא יִקְרַעְנוּ ח"ו פֶּלֶל וְכִלְל וְיִהְיֶה שְׁלֵם לְגַמְרִי וְיִשְׁלַחוּ אֵת

הגט את"כ ע"י שליח מיוחד לאלעקסאנדרייע שהמ"צ דשם יראה שיתזוירנו שליח זה להשליח הראשון אשר מינה אותו המגרש לשליח.

והוא השליח הראשון ומסרנו מידו ליד השליח הזה שינשלח ממחניכם והשליח של המגרש יעשה את שליח זה לשליח שני בפני ההמ"צ הנ"ל והב"ד שימסרנו ליד האשה ואזי פשיגייע הגט לידה מהשליח השני תהיה מגורשת בלי שום גמגום כלל דאין לומר שפבר עשה השליח הראשון שליחותו ע"י ששלח את הגט ע"י הפאצט ואינו יכול עוד למנות שליח שני דזה אינו דמאחר שאנו חוששין לדעת הפוסקים המחמירים שא"א לשלוח גט ע"י הפאצט כלל כמ"ש הרמ"א סי' קמ"א סעיף ל"ה בהגה"ה וכמ"ש באריכות בספר מכתב מאליהו שער ו' סי' י"ג.

א"כ לדבריהם הרי השליח הראשון עדיין לא עשה שליחותו כלל שהמגרש עשה שליח שימתן הגט כד"ת ליד אשתו הוא או שלוחו, ולדבריהם שליחות זו ששלח ע"י הפאצט אין בה ממש א"כ לא עשה שליחותו וע"כ יכול למסרו לשליח שני ועיין בב"ש רס"י קכ"ב דאף היכא שהגט פשר דאורייתא רק מדרבנן פסול נקרא לא עשה שליחותו ויכולים להקתיב גט אחר כ"ש הקא שלדברי האוסרים פירשו דה"ל פטלי גיטא מע"ג קרקע כמ"ש במכמ"א שם וא"כ הוא דאורייתא וא"כ יכול ודאי בלי שום ספק לעשות שליח מחדש הן אמת אם המגרש היה אומר לו בפ"י שישלחנו ע"י הפאצט י"ל לא היה יכול לעשות עוד באופן אחר אבל המגרש ודאי נתן לו בתורת שליח הולכה פנהוג ואמר לו שיוכל לעשות שליח ושליח שליח אפילו עד מאה שלוחים כו' א"כ נתן לו רשות סתם לעשות שליח וכיון שכן להאומרים דשליחות ע"י הפאצט לא מהני הרי לא עשה עדיין שליחותו כלל והגע עצמך אם שליח ראשון מסרו לשליח שני ואח"כ חזר בו השליח שני ולא רצה להיות ש"ה או שמת ודאי יכול השליח הראשון לחזור וליתן לשליח אחר ועיין פ"ג דגיטין (דכ"ט ע"ב) דגם לרב אשי דוקא מת ראשון בטלו פולן אבל אם מת שני לכ"ע שליח ראשון עושה שליח אחר ואין לחוש ולומר שפא עי"ז ששלחו ע"י הפאצט חשוב שינה שליחותו ולא יוכל עוד לעשות שליח אחר דזה אינו מתרי טעמי האחד דאפילו היכא ששינה שליחותו ולכן בטל נתינת הגט אם הוא בענין שיכול לחזור ולקיים השליחות כפי שהיה רצון המגרש י"ל שהנתינה השני ה"ל נתינה לפמ"ש הרא"ש פ"ג דגיטין סי' ז' ויקחנו מידה ויחזור ויתנונו לה אחר שהגיע החפץ ליד השליח הראשון עכ"ל וכ"פ בש"ע סי' קמ"א סס"ע"י נ"א ועיין בתשו' מהרי"ק שורש כ"ז אף הטעם השני והוא העיקר דכאן לא נקרא שינה שליחותו כלל דהא לא אמר לו שלא ישלחנו ע"י הפאצט רק שהרשה לו לעשות עוד שליח וא"כ הוא קיים שליחותו לפ"ד הרבה פוסקים דס"ל דיכול לשלוח כה"ג אלא לפי שאנו חוששים לדעת החולקים ע"ז מ"מ גם לדבריהם לא נקרא כלל שינה שליחותו ע"כ יכול ודאי למסרו ליד שליח הפשר לכולי עלמא ויש עוד עצה אחרת שלא יצטרכו לשלוח שליח מיוחד מסטארעדוב לאלעקסאנדרייע והוא שאחר שימסור לה השליח במחניכם את הגט פנ"ל אזי יושלח הגט ע"י פאצט סטראחאוואייע לאלעקסאנדרייע ליד המ"צ שימסרנו בחזרה ליד השליח הראשון שעשה אותו המגרש לשליח ותמנה האשה שליח קבלה איש א' מסויים באלעקסאנדרייא כמו הסופר שכתב הגט או אחד מעדים החתומים על הגט אחד מהן או זה או זה יהיה שלוחה לקבלה שיקבל לה את הגט מיד השליח של הבעל דכיון שהיא ממנה אותו בפירוש

לשליח קבלה י"ל דמהני כמ"ש בתשובה אחרת דעדיף משליח הולכה שבעל ממה
שלא בפניו פי שליח קבלה יכולה למנות שלא בפניו אף לדעת האומרים שלא יוכל הבעל
למנות שליח הולכה שלא בפניו ועכ"פ הנה תרתי דשליח הולכה ושליחות הקבלה י"ל
דמהני ונהגם פי רב ור"ח פליגי בפ"ו דגיטין (דף ס"ג ב') אם יכולה האשה למנות ש"ק
לקבל הגט מיד שליח בעלה הלא הרי"ף והרמב"ם פ"ו מה"ג דין ט' פסקו דקיי"ל כר'
חנינא נגד רב ובש"ע רס"י קמ"א ובב"ש שם ס"ק ד' בשם תשובת הריב"ש סי' נ"ה
וגם אפ"ל דבנ"ד גם לרב שפיר דמי דאימא בהגמ"י שם בשם הירושלמי היכא דלא
קפיד בעל מודה רב והכא לא שנייך קפידא כיון שקבלה בעצמה תחלה מיד השליח הולכה
וגם משום חציצה הבאה לאחר מפאן י"ל דלא שנייך מהך טעמא ומ"מ זהו דוקא במקום
עיגון גמור אבל כל שאפשר לשלוח שליח ממש לאלעקסנדרניא יעשו כן דוקא ולא
יחוסו על הוצאות השליח ואיני מסכים להקל בזה כ"א במקום עיגון ממש פשאי אפשר
בענין אחר אבל כל שאפשר לשלוח שליח מיוחד ממחניכם לאלעקסנדרניא יעשו כן
דוקא: הג"ה במש"ל סעיף א' ממ"ש פב"ת דיבמות (דקכ"ב ע"א).

הנה הת"ש בי"ד סי' ט"ז ס"ק מ"ד הביא בזה פלוגתא ועיין בתשובת נכדו הגאון ר"ז
ז"ל בספרו בית אפרים תשו' ל"ח נראה חולק עליו ועיין בש"ך ס"י ט"ז ס"ק כ"ג: אף
להת"ש ג"כ י"ל שאני התם משום דיש לו מיגו ועוד פאן שאני דאומרת כן בפירוש
מפעס שאין נותנין לה על הוצאות וא"כ יש לדמותו לנדרי זרוזין: סימן רפד מעשה הנה
באשה אחת שבעלה הרחיק ממנה נדוד למרחקים מאד בקצה מדינות רוסיא הישנה קרוב
למדינת סיביר וזה יותר משבעה שנים שענין אותה ואינה רוצה לבא אצלו ע"כ האשה
מבקשת שימציאו לה מזור ותרופה ואין נמצא רק איש א' נוסע לשם וזה האיש אינו
יכול לכתוב אשורית רק כמו פתב שאנו פותבים באגרת הנק' גימאשעכט"ש.

ובשם א"א לסדר גיטין פי אין שם יודע בטיב גיטין ונלע"ד למצוא לה תרופה והוא ע"י
נתינת ב' גיטין הא' יצנה הבעל להאיש הנה הנוסע ויעשונו שלוחו לכתוב לה גט א'
בוועליו וירשנו לכתבו בכל פתב שירצה ויכתבנו גימאשעכט"ש וגם לא יצנה כלל
להחתים עליו ע"ח רק יצנה ליתנו בפני עידי מסירה.

עיין מפתח] פי מדינא פותבים הגט בכל פתב כמ"ש רס"י קכ"ו ובמקום עיגון כזה יש
לסמוך אהא וגם ע"ח אין מעפכים כמ"ש בסי' קל"ג אמנם לצאת ידי המחמירים להצריך
פתב אשורית וגם שיהיו ע"ח ימנה הבעל במקומו שיהיה הסופר ועדים דק' וועליו
שלוחים לכתוב ולחתום גט לאשתו ואע"פ שמינוי זה הוא שלא בפניהם רק בפני עדים
אחרים והאיש הנה שיאמר להם כן שמינה אותם וי"א דהגט בטל מ"מ י"א שהוא גט
פשר ומהני מיהא להיות סניף להגט הראשון כמשי"ת א"ה: ומהש"י אשאל העזר.

רק שהאיש הנה צ"ל בידו ג"כ פתב בח"י עדים שפניהם מינהו הבעל סופר וש"ה על
ב' הגיטין ושפניהם מינה הבעל הסופר ועדים בוועליו וביקש מהאיש הנה שיאמר להם
כן וגם הבעל יכתוב כן בח"י להסופר ועדים דוועליו: ונהגה בגוף הדין הא דמהני גט
בכתב גימאשעכט"ש מבואר בש"ע ובפרט בס' ג"פ מבואר להדיא דכשהבעל רוצה
להרחיק ואין א' שיכול לכתוב אשורית דסגי בכתב פי האי וא"כ כ"ש בנ"ד וכ"כ
בתשובת בית אפרים חאה"ע סי' ק"ו ובמה שיהיה הגט בלא ע"ח פבר פסק כן מחבר

הגהות חֲדָשׁוֹת בְּסֵמ"ק ד' קאפוסט ע"ש וּבְעֵינֵי הַגֵּט הַב' שֶׁע"י אֹמֵר אָמְרוּ לְפָלוּנִי וּפ' וּפ' שְׁאֲנִי מְנִיחֵי אוֹתָם לְהִיּוֹת שְׁלוּחֵי לְכַתּוֹב וְלַחְתּוֹם הַגֵּט בְּשְׁלִיחוּתֵי כָּבֵר נוֹדַע שֶׁהוּא מַחְלֹקֶת בֵּין הַרְמַב"ן עִם תַּלְמִידוֹ הַרְא"ה וְהַר"ן הַסֵּפִים לְהַרְא"ה דְּגֵט פֶּשֶׁר הוּא וּבג"פ פֶּסֶק דָּאֵם נִשְׁאֵת לֹא תִצָּא הַלְפָּה חֲזִי לְאַצְטְרוֹפֵי עַכ"פ לְגֵט הַא' וּבְפֶרֶט בְּצִירוֹף מֵה שְׁיִכְתּוֹב הַבַּעַל לְהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים שִׁי"א דְּזָה נְמִי מְהֵנִי: אוֹלָם אֲנִי בָּאתִי לְדוֹן בְּדָבָר הַחֲדָשׁ וְהוּא פִי רְאִיתִי בְּנוֹסַח א' מִמּוֹרֵינוּ וְרַבֵּינוּ אַא"ז נ"ע פֶּסֶק בְּסִידוֹר גֵּט מוֹמֵר בְּמִינוּי ע"ח שְׁלֹא בְּפָנָיו (וְהַסּוֹפֵר הָיָה בְּפָנָיו) כ' שֵׁם שְׁמֻמָּה ג' אֲנָשִׁים בְּלֹאדֵי שְׁשָׁנִים מֵהֶם יַחְתְּמוּ עַל הַגֵּט לַעֲדִים כו' וַאֲכ"א אִם כַּה"ג מְהֵנִי הָיָה נִרְאָה לְכֹאֲרָה לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּנ"ד ג"כ לְמַנּוֹת ב' סוֹפְרִים שְׁפָל אֶחָד מֵהֶם יִהְיֶה שְׁלוּחוֹ לְכַתּוֹב הַגֵּט וְכֵן לְמַנּוֹת ג' עֲדִים שְׁפָל שְׁנַיִם מֵהֶם יִהְיוּ שְׁלוּחֵי לַחְתּוֹם הַגֵּט וְיִרְוִיחוּ מִזֶּה פִי בְּאוּלֵי עַד שְׁיִלְךָ וַיָּבֵא הָאִישׁ מֵהֵכָא לְהַתֵּם וּמֵהַתֵּם לְהֵכָא יִרְחִיק גְּדוּד הַסּוֹפֵר אוֹ א' מֵהַעֲדִים וְאִם לֹא יִמָּנֶה רַק סוֹפֵר א' וְשְׁנֵי עֲדִים נִמְצָא עֲנִיָּה זֹה לְשֵׁנוֹ שְׁמֵרָה מִשָּׂא"כ אִם יִמָּנֶה ב' סוֹפְרִים וּג' עֲדִים כו' וְלְכֹאֲרָה פְּשׁוּט דִּיכוֹל לַעֲשׂוֹת כֵּן כְּדֹאִיתָא ס"פ הַתְּקַבֵּל פְּתוּבוּ כָּל חַד מִמְּכֹון חֲתוּמוֹ כֵּן תִּרְוִיחוּ וְהוּבָא בְּרַמְב"ם וְטוֹש"ע ס"י ק"כ וְעוֹד שֵׁם בְּגִמְרָא (דס"ה א') בִּי תִרְוִיחוּ מִיִּנְיָכוֹ נְכַתּוּב גִּיטָא כו' אֲלָא שְׁבָאָת אֵינוֹ רְאִיָּה לַנ"ד דְּשָׂאֲנִי הֵתֵם שְׁמֻמָּה אוֹתָם בְּפָנָיו וַאֲכ"כ ע"י מִינוּי זֶה כְּנִלְמַד נַעֲשׂוּ שְׁלוּחֵי בְּאֵמַת שְׁהָרִי אֲדָם יְכוֹל לְמַנּוֹת כְּמָה שְׁלוּחִים עַל דְּבָר א' וַאֲע"פ שְׁרַק א' יַעֲשֶׂה הַדְּבָר מ"מ כְּנִלְמַד שְׁלוּחֵי הֵן וְאִיזָה שְׁיַעֲשֶׂה תַחֲלָה עֲשִׂייתוֹ טוֹב וְכַה"ג תִּנּוּ בְּפִסְחִים ס"פ מִי שְׁהָיָה אִם שְׁלוֹ נִשְׁחַט רֹאשׁוֹן כו' וְכִמוֹ שְׁהֵבִיא רַש"י ז"ל רְאִיָּה מִזֶּה בְּמֶרְדְּכִי רִישׁ פֶּרֶק הַשּׁוֹלַח וְאִף גַּם הַחֹלְקִים ע"ז בְּטוֹר ס' קמ"א מוֹדוֹ אִם מְגַלָּה דַעֲתוֹ שְׁאֵינוֹ מְבַטֵּל הַשְּׁלִיחַ הַרֹאשׁוֹן ע"י מִינוּי שְׁלִיחַ הַב' כְּמוֹ בַכַּה"ג שְׁאוּמֵר כָּל חַד מִמְּכֹון כו' וּבְזֶה מוּכָן דְּקָדוּק לְשׁוֹן הַגִּמְרָא שְׁאֵמֵר כָּל חַד מִמְּכֹון וְלֹא אֵמֵר חַד מִמְּכֹון דְּלְכֹאֲרָה הֵנָּה א"ש טְפִי לְשׁוֹן חַד מִמְּכֹון שְׁבָאָת לֹא יְכַתּוֹב רַק א' מֵהֶם מִשָּׂא"כ ל' כָּל חַד מִשְׁמַע שְׁכֹאוֹ א' יְכַתּוֹב וַאֲכ"כ יִהְיֶה י' גִּיטִין וַז"א שֶׁא"צ רַק גֵּט א' וְעוֹד דְּהַשְׁנֵי שְׁיִכְתּוֹב אַחַר שְׁכַתְּבַת הַרֹאשׁוֹן אֵין גִּיטוֹ כְּלוּם כַּמ"ש בְּפִסְחִים שֵׁם אִם שְׁלוֹ נִשְׁחַט רֹאשׁוֹן כו' וְכַדְאֵמְרֵינוּ נְמִי בְּגִיטִין (דס"ג) עֲשׂוּ עֲדִים שְׁלִיחוֹתֵן וַאֲע"פ דְּהֵתֵם הָיוּ רַק ב' אוֹ ג' עֲדִים וְהֵכָא הֵם עֲשֶׂרָה מ"מ ע"כ לֹא מִינָּה אוֹתָן ג"כ רַק לְכַתִּיבַת גֵּט א' דְּהָא אֵין אִשָּׁה מִתְגַּרְשָׁת בְּב' גִּיטִין כַּמ"ש בְּתוֹסְפוֹת דְּסוּטָה מִיָּהוּ הֵינּוּ בְּב"א וְעוֹד דַּא"כ לֹא נְכַתּוּבוּ לְשֵׁם כְּרִיתוֹת כֵּיוֵן דְּלֹא יִגְרַשׁ רַק בְּאֶחָד וְהוּא צְנִיָּה לְכַתּוֹב לוֹ שְׁנַיִם וּמ"ש כְּתוּב ב' גִּיטִין וּבְאִיזוֹ שְׁאֲרָצָה אֲגַרְשׁ מְכַתּוּב גֵּט א' לְב' נְשִׂי וְלֹאִיזָה שְׁאֲרָצָה אֲגַרְשׁ כו' וְכֵן מֵהָא דְּב' פִּסְחִים כו' א"ו הַפְּנִיָּה רַק עַל גֵּט א' וַאֲכ"כ כְּשִׁכְתּוּבוּ שְׁנַיִם מֵהֶם גֵּט א' כְּבָר עֲשׂוּ כָּל הַעֲשָׂרָה שְׁלִיחוֹתֵן וַאֲכ"כ אִיף יְכוֹל לֹמֵר לַעֲשֶׂרָה כְּתוּבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי לִיחוּשׁ דִּילְמָא יְכַתּוּבוּ ב' אוֹ ג' וַיִּנְיַחוּהוּ בְּכִיסָן וְאֲח"פ יִלְכוּ ב' וּג' אַחֲרֵים מִן הִי וַיְכַתּוּבוּ גֵט וַיִּתְּנוּ לָהּ וְתַנְשֵׂא בּוֹ וְגִיטֵן בְּטַל דְּכָבֵר עֲשׂוּ עֲדִים שְׁלִיחוֹתֵן בְּכַתִּיבָה וַאֲכ"כ דְּלֹא חִיִּישֵׁינוּ לְהֵאֵי הָא לִיתָא דְּבַגְמָרָא (דל"ג ב') חֲשֵׁשׁ רַשְׁב"ג לְהֵאֵי דְּלִמָּא הֵנָּה לֹא יִדְעִי וְאֲזִילִי וְכַתְּבִי וַיִּתְּבִי וְשָׂרוּ אִשְׁתִּי אִישׁ לְעֵלְמָא וְר"ג ל"פ עֲלִיו אֲלָא מִשׁוּם דַּס"ל דְּשִׁפִּיר קָא יְהָבִי ע"ש מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דְּלֹא שְׁפִיר קָא יְהָבִי א"כ לְמָה לֹא חָשׂוּ לְזָה אֲלָא שִׁי"ל דְּכַה"ג נְמִי שְׁפִיר קָא יְהָבִי דַעֲדִינִן לֹא עֲשׂוּ שְׁלִיחוֹתֵן דְּמִי קָאֵמֵר לְהוּ כְּתוּבוּ וְאֲנַחְנוּהוּ בְּכִיסִיָּהוּ כו' כְּדֹאִיתָא (דף ס"ג ב') וַאֲע"ג דְּהֵתֵם מִיָּרִי בְּנֶאֱבָד דְּוָקָא אִיף רִיא"ז כְּתוּב דַּה"ה בְּלֹא נֶאֱבָד וְכ"פ הַפְּר"ח וְכֵן נוּטָה הַג"פ וְכָל הַפּוֹסְקִים לֹא כ"כ מִיָּהוּ י"ל דְּאִפִּי לְשִׁטְתָּם ג"כ הַנ"מ בְּאוֹתָן שְׁכַתּוּבוּ שְׁהוּ

א"י להכתיב ולחתום גט אחר אבליהעדים האחרים שנעשו שלוחים ג"כ ולא ידעו מכתבת גט הראשון שפיר עבדי לכתוב ולחתום גט ותתגרש בו כ"ז שלא הגיע לידה גט הראשון משום דעדיין לא עבדי שליחותן כ"ז שלא הגיע הגט לידה וטעמא רבא איפא במילתא דהא באמת תמהו הפר"ח וג"פ למה לא יוכלו העדים לכתוב גט ב' אפי' לא נאבד הא' ועכצ"ל דא"כ אין הראשון נכתב לשם גירושין פיון שברצונם לא יגרשו בו וכיון דצריכים לכתוב לש"ג מש"ה פל שהראשון קיים א"י להכתיב גט אחר שהרי פן א"ל הבעל שיכתבו לש"ג ובענין אחר אינו נקרא לש"ג וזה לא שייך אלא בשעהעדים עצמן הם כותבים גט ב' א"כ אין מאמינים להם שהראשון נכתב לש"ג.

משא"כ בעדים אחרים אנו סהדי ששניהם נכתבו לש"ג ודו"ק. וכיון שעכ"פ גט א' לבד יהיה נכתב וכל שידוע לעדים ששנים מהם כתבו גט אין רשאיין לכתוב גט אחר א"כ מהו שכתב פל חד מנכון דמשמע שכל א' יכתוב א"ו צ"ל דבא להורות שפולן ממש נעשו שלוחיו ולא שאחד מהן לבד שיכתוב יהיה שלוחו אלא שפולן שלוחיו אלא שהא' שגייטו יגיע לידה יפעול שליחותו לידי פועל ובהשאר נשאר בכחם.

ומש"ה אם לא ידעו ששנים מהם כתבו גט ולכן כתבוהו הם אזי שניהם גיטין פשרים שהרי שניהם נכתבו בשליחות הבעל: ב וכיון דהכי הוא אין ראיה מהא דיכול למנות י' שלוחים על גט א' לנ"ד דשאני התם שפולם נעשו שלוחים משא"כ בנ"ד דהמינוי הוא ע"י אמצעות האיש שיאמר להם פן בשמו שמינם לסופר ועדים וא"כ כשזה האיש לא יאמר רק לא' משניהם (פגון שלא יהיה השני בביתו וכה"ג שלזה אנו חוששים ורוצים לתקן) א"כ ממילא השני לא נעשה שליח כלל שהרי ע"י אמירתו נעשה שליח שזה נעשה שליח לאמר להשני שנעשה שליח ע"י תוספות (דף ס"ז) וכשלא יאמר לו השליח הא' בטלה שליחות השני וא"כ מעיקרא בשעה שהבעל ממנה אותן שלוחים לא הוברר הדבר מי יהיה השליח דהיינו מי מן הב' סופרים שיאמר לו האיש עד אח"פ כשאומר לא' מהן הוברר הדבר שהוא השליח לכתוב ואנו לא אמרינו ברירה בדאורייתא ובפרט בגיטין כדאיתא בגמרא להדיא רפ"ג וראיה לדבר ממ"ש הרשב"א בתשובה הובאה ב"י סי' קמ"א גבי מ"ש הטור שם אם עשתה שני שלוחים לקבלה בזה אחר זה כו' ואין דעת א"א ז"ל פן וע"ז כתב הב"י ודעת הרשב"א בתשובה כדעת הרא"ש שכתב וז"ל אם עשתה שליח וחזר ועשתה שליח כו' או שעשתה עשרה בב"א פל שהגיע הגט ליד א' מהם מגורשת ולא שייך בכי הא ברירה אבל אפשר שאם אמרה פל מי מכם שירצה הבעל ליתנו לו יהא שלוחי לקבלה שנאמר בזה אין ברירה כענין לאיזו שארצה אגרש בו דאין ברירה עכ"ל ונהביאו ג"כ הב"ש סי' קמ"א סעיף מ"ד ס"ק ס"א ונהפירש בין זה לאופן הראשון דבאופן הראשון פולם נעשו שלוחים ממש ולא שייך בכי הא ברירה לומר דאיזו שקיבל הגט הוא נעשה ש"ק דליתא דהרי גם אותו שלא קיבלו הוא ש"ק וכחו ככח זה שקיבל אלא שזה פועל וקיבל ואין לשני מה לעשות לפיכך אין שייך פאן לחוש דילמא לית ברירה לומר שזה שקיבל הוברר הדבר למפרע שהוא השליח דאפי' לא אמרינו הוברר הדבר למפרע הרי גם אם למפרע לא היה עומד להיות שהוא יקבל מ"מ היה שלוחה וקבלתו מהני.

משא"כ באופן הב' שלא מינתה רק שליח הא' מי שירצה בו הבעל א"כ גם אותו שהבעל רוצה בו אינו שליח אם לא שונאמר הנכבד הדבר למפרע בפעולה שמינתה אותו שלוחים שזה היה אותו שירצה בו הבעל ונשעשה אז ש"ק ש"ק ונאנו לא אמרינו בריירה וא"כ בנ"ד נמי אע"פ שאינו אומר בפ"י שמינתה סופר לאיזו שתרצה פיון דמ"מ ממנה רק למי שיאמר האיש א"כ לא אמרינו הנכבד הדבר למפרע שזה היה ראוי וזה נתמנה שליח ואין לחלק משום דהתם תלוי ברצון הבעל לבד והכא תלוי במעשה כגון באם לא יהיה א' בביתו שהרי מקומו הוא מוכרע שהרשב"א למד זה מענין לאיזו שארצה אגרש והתם מסקינן דה"ה לאיזו שתצא בפתח תחלה כו' וכמ"ש בטוש"ע סי' קל"א להדיא: ג' אלא שאפשר לומר דבנ"ד נמי נעשו שלוחי' לכתוב ולחתום לפ"ד הר"א"ה והר"ן אפי' לא אמר להן שהרי כל עיקר טעמם הוא משום דהוי כמינתה שליח שלא בפניו.

והרי גבי מינוי שליח שלא בפניו ודאי דע"י המינוי לבד נעשה שליח ולא ע"י מה שיאמר לו. אלא דמ"מ בעי' שיאמר לו דאל"כ אולי אינו מקבל עליו להעשות שלוחו ומש"ה יש מחמירין שיאמר השליח כן אעשה.

וכיון שע"י המינוי נעשו שלוחים א"כ כולן נעשו שלוחים וגם אותן שלא יאמר להם האיש אעפ"כ מצד הבעל נמנו לשלוחי' אלא שלא ידענו אם קבלו עליהם השליחות וא"כ זה שאמר לו וקבל עליו אא"צ בזה לבריירה לומר הנכבד הדבר למפרע שבשעת מינוי שמינה הבעל אותן לשלוחים מינה את זה דייקא דהא ליחא ש"ק א"כ שלא נאמר הנכבד הדבר למפרע חשוב שליח אלמפרע מצד הבעל עכ"פ שהרי מינה את כולן ואותן שלא נודע להן אין החסרון מצדו כו' אלא שיש לספק בזה דהא לפי גירסת ופירוש של רש"י בפ' כל הגט (דף ל') אין ראי' פלל שאדם יכול למנות שליח שלא בפניו והב"י שפתיב בסי' קמ"א דלרש"י נמי יש להוכיח שהבעל עושה ש"ה שלא בפניו הוא תמוה ובר"ן חסר איזו תיבות וכבר עמד ע"ז בס' מכתב מאליהו שער ו' סי' י"ג עיי"ש (ולדעת רש"י דברי הר"א"ה בענין אומר אמרו דחויין מעיקרו) אלא שהפוסקים נמשכו אחר גירסת רב אלפס ועצה"ר שם ולכאורה תמוה איך יכול למנות שליח שלא בפניו הא בענין דעת השליח שאל"כ שמה אינו חפץ לקבל שליחות זה דהא בר"פ התקבל אמרי' אלא שאני הכא דעקר שליח לשליחותי' כו' ואע"ג דהתם משמע כן מדבריו משא"כ הכא לא ידענו דעתו מ"מ הרי עכ"פ דנקא היכא דזכות ברור הוא אמרי' זכין לאדם שלא בפניו ולא בכה"ג (אם לא שונאמר דבסופר ועדים שאומנתו בכך זכות הוא להן כשמיבטיח להם שכירות עבור זה ואף גם זה צ"ע דבר"פ האיש מקדש ותסבא משום שליחות כו' אלא זכין כו' י"ל דזכין לאו שליחות הוא ונאנו בעי' שליחות וכבר דברו הפוסקים מזה וע"ש בר"ן וגם פתבתי מזה בתשו' א' בענין מלאכת הקבלנות בשבת ע"ש).

ועוד דבר"פ אלו מציאות (דף כ"ב) אמרינו מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם כו' ואע"ג דר"ל דעת משלח מ"מ ה"ה נמי דבעי' דעת שליח דה"נ י"ל מה אתם כו' אף שלוחכם כו' וכ"ה להדיא בחולין (דף י"ב) ונאזל אינש אחריןא כו' וע' מכמ"א סוף שער ז' דקל"ה ב' וא"כ הא"י יכולים למנותו שלא בפניו שלא מידעתו כולל ועכצ"ל דהמינוי הוא לכשיקבלו עליהם (ואין לתמוה שיוכל למנות שליח ושלח יהי' שליח עד אחר זמן דהא אמרי' ס"פ מי שאחזו אם לא באתי כו' כתבו).

מיהו מנה אין ראי דהא בפ' פל הגט (דף כ"ט סע"ב) חשבי ליי שלים שניתן לגירושין גם בתוך ל' יום אע"פ שא"י ליתנו תוך ל' מ"מ שמי שלים מעכשיו משא"כ ה"א מיהו מלאחר שנה שבגמ' שם יש ראי דהתם לכאורה אין מתחיל שליחותו עד אחר שלא בא: ע' רמב"ם רפ"ט ו"ש הכ"ב ועב"י) וא"כ אותו שלא הגידו לו לא שמי שלים כלל וא"כ גם אותו שהגידו לו שהוא נעשה שלים צ"ל ברירה שבשעת מינוי נעשה שלים מיהו ז"א דא"כ פיון שלא נעשה שלים עד אחר שיקבל עליו א"כ לא שיהו בזה חשש ברירה דבלהבא לא שיהו ברירה כמ"ש בתשו' הריב"ש ס"ס רכ"ח באריכות וכ"כ שא"פ כמ"ש במ"א בדיני ברירה בעזרה"י.

אלא שבתשו' הנ"ל כ' הריב"ש דלא אמרי הכי אלא במפרש שמסכים על השלם לאחר שיקבר מי הוא כו' ע"ש אבל בסתמא אמרי דדעתו הי' מעכשיו וזה לא מהני משום דאין ברירה ואפשר דה"א סתמא כפירושו דכוננתו לאחר שיקבלו עליהן דאל"כ א"א למנותו שלוחי' כלל בלי ידיעתו מיהו ז"א מוכרח דלאו כ"ע דינא גמירי ואדרבא מסתמא כוננתו מעכשיו וא"כ לכאורה טוב שיפרש שממנה שלוחי' לכו"ח הגט למי שיבחר האיש הנה השומע מפיו והוא ממנה אותן ומסכים עליהן לאחר שיבחרו אותם ואחר שיקבלו עליהן דבזה מסולק חשש ברירה כמ"ש ריב"ש וע' שא"פ ר"ס צ"ב צ"ג:ג וגם מסולק חשש דאי אפשר למנותו בלי ידיעתו כו' (וצ"ע בתשו' מהרי"ו סי' ד' פיון שבשעת הקנין לא אתבריר לו הקנין לאו פלוס הוא כו' א"כ לא גמר ומקנה עד שיתרצה הקונה וכשיתרצה כבר הדר סודרא למרי' ואע"פ שאפשר ד' מהרי"ו אין מוסכמי' לכמ"ש הרא"ש פ"ט דב"מ ס"ס"י כ"ג אי בעי שקיל כו' מ"מ התם י"ל דהקנין הוא מעכשיו אם יתרצה משא"כ ה"א שמפרש שעושה אותן שלוחי' אחר זמן לא עתה דהיינו עד שיזדעו השלוחים ולכשיזדעו השלוחים אין אומר ואין דברים של המשלח ואין ראי מאם לא באתי כתבו די"ל ג"כ שנעשה שלוחו מעכשיו אלא שלא יכתוב עד שלא יבא מיהו ז"א דהרמב"ם כ' פ"ט מה"ג הכ"ב דלאחר זמן נמי מהני ובלאחר זמן אין שם גירושין כלל עד הזמן כמ"ש ר"פ הנ"ל וא"כ ה"ה בגדון שבהלכה כ"ב אינו שלוחי' כלל עד אותו הזמן ואפ"ה מהני בהגיע הזמן ולפיכך צריך לחלק דדוקא גבי ק"ס י"ל הכי משא"כ בשליחות דבאמירה בעלמא סגי וא"כ גם אחר שפלתה האמירה מ"מ איכא גילוי דעת דניחא לי שיהי' זה שלוחו וא"כ קרינו בי' לדעתכם גם לאחר זמן פיון דנקרא לדעתכם חשוב שלוחו כדאי' פא"מ (דכ"ב) גבי תרומה דבעי' נמי שליחות ע"ש ואף להאומרים דזכ"י אינה משום שליחות מ"מ ה"א דג"ד זה בא ע"י האמירה י"ל דעדיף טפי ומהני לכ"ע וע' בתשובתי הנ"ל בענין שבת): ד ומיהו נלע"ד דא"א לסלק חשש ברירה אא"כ פירש דוקא ואין לומר דמסתמא כפירושו מטעם דא"א למנותו בלי ידיעתו כו' דליתא דסתמא משמע ודאי מעכשיו כמ"ש הריב"ש וא"ת א"כ קשי' האיך יוכלו להיות שלוחיו וקשי' אהפוסקים שכ' דיכולי' למנות שלים שלא בפניו די"ל דעכ"פ איכא גילוי דעת דניחא לי ומש"ה ממילא נעשה שלוחו עפט"ו דיבמות גבי מזכה גט לאשתו במקום קטטה דאי הוה ברור לן דניחא לה היו זוכין לה שלא מידיעתה וא"כ ה"נ דעיינו דניחא לי'.

וצ"ע בחי' הרמב"ן דף ס"ו שמחלק דבתרומה בגילוי' דעתא נמי מהני משמע דבגטין לא מהני (וגם י"ל טעמו דבשניהם כתי' שליחות ואפשר יצא לו זה מדאמרי' בהשולח

דגילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא אף אין ראי' משם עב"ח בח"מ סי' ר"ה וע' ממ"א) ועצה"ר נדרים (ל"ה) וי"ל דהכא איכא לדעתכם כו' והרשב"א לא אמר אלא דניחא לי לחוד לא מהני במקום דבעי' שליחות מיהו במקום דשייך לומר שזוכה לו מודה הרשב"א דסגי ולפ"ז יש חילוק בין ש"ק דשייך לומר שזוכה לה הגט משא"כ בש"ה וכת' הגט לא שייך לומר שיקרי אין זוכה פלום להבעל מש"ה ניחא לא מהני ובעי' שליחות ומ"מ בכה"ג איכא דעת והני שפיר שליחות כו' ומיהו קשה דבב"י סי' ק"מ הביא ירוש' אפי' צווקה להתגרש אני אומר שפא חזרה בה אא"כ עשאתו שליח דמעמיד' אותו בחזקת שליח וא"כ האף האשה יכולה למנות ש"ק במקום אחר פנין דעדיין לא נעשה ש"ק עד שידע מזה א"כ שפא חזרה בה וכן גבי בעל נמי יש לחוש דלגב' נמי לכאורה חוב הוא לו ע' מהרי"ק שרש ל"ב ושמא י"ל פנין דבפ' מינה אותו שליח מעמיד' על החזקה שלא חזר בו וצווקה להתגרש שאני שעדיין לא מינתה שליח פלל וא"כ לסילוק חשש ברירה צריף לפרש שממנה אותו אחר שייךברר מי הוא כו' ואחר פותבי כ"ז מצאתי את שאהבה נפשי בס' מכתב מאליהו שער ו' סי' ב' בשם תשו' רש"י ככל דבריי הנאמרים למעלה דבמינוי שליח שלא בפניו לא נעשה שליח עד שנתרצה ועיי"ש דמ"מ ל"ח שפא חזרה בה פנין דמינתה אותו שליח כו' מיהו לרבותיו של רש"י אפשר דחישי' שפא חזרה בה מיהו אנו השתא לפ"ד רש"י קיימינו פנין דבאנו להכשיר גט זה משום דיכול למנות שליח שלא בפניו כמ"ש הרא"ה ור"ן וזה תלוי בדעת רש"י דייקא דלרבותיו א"י למנות שליח שלא בפניו כו' ואפשר דבזה יודו כ"ע דל"ח שפא יחזור בו דהא פשמינה שליח לכ"ע א"ח שפא חזר בו והטעם צ"ל משום דמעמיד' שליח אחזקתו א"כ ה"נ פנין דממנה השלוחי' הנ"ל אפשר לא בפניו ע"י אמצעות האיש שאומר לו אמור להם שאני ממנה אותן שלוחי' א"כ האיש הזה נעשה שליח להגיע שליחותו אליהם ומעמיד' אותו אחזקת שליחותו שלא חזר בו משליחותו זאת וא"כ ממילא גם שליחותם קיימת מיהו יש לחלק דהיינו סגי דייקא את"ל שע"י אמירתו של זה נעשו שלוחי' אבל לפי הרא"ה ור"ן אמירתו של זה אינו מעלה ומוריד רק פידיעה בעלמא ועיקר עשייתן שלוחי' הוא ע"י הפינוי שאומר אני ממנה אותן שלוחי' א"כ יש לחוש שפא חזר בו ממינוי זה פנין דעדיין לא נעשו שלוחי' עד שיידעו ואע"פ שמשליחותו של האיש אין חוששין שפא חזר בו מ"מ ע"ז לחוד לא נעשו שלוחים ושמא י"ל דאין לחוש שפא חזר בו פנין שמודיען ע"י איש זה א"כ אינו חשוד להכשילה וצ"ע דאין זה מספיק דלרבותיו של רש"י לפ"ד המכתב מאלף' אין מןבטחי' שלא יחזור בו אא"כ נעשה השליח שליח ממש' והב"ח סי' ק"מ כ' דהטעם משום דאז צריף שנים לבטלו וא"כ קודם שנעשה שליח ודאי דא"צ שנים וא"כ יש לחוש שפוטלו.

מיהו ד' הב"ח אין ברורים אצלי דמה בכך שצריף שנים שפא באמת ביטלו בפני שנים וא"ל דא"כ הי' מגיע הדבר לאוננו משום דחברא חברא א"ל ודאי שאין לסמוך ע"ז ועוד דלמא אמר להו לא תפיקו שותא כו' א"ו צ"ל דעיקר הטעם משום דכשנעשה שליח מעמיד' השליח בחזקתו וכה"ג כ' הרמב"ם לענין מודעא שפעמידים הגט בחזקת פשר וכ"כ בתשו' תודת שלמים סי' י' באורף ואין לומר דדוקא התם שהגט מעשה הוא משא"כ השליחות דיבור דהא גבי כתבו גט אחר י"ב חדש נמי מעמידים אחזקה כו' (וע' תשו' פ"י חאה"ע סי' ה') וכיון דמשום דמעמידים השליח אחזקתו י"ל דה"ה נמי אע"פ שלא

נעשה עדיין שליח רק שזה מינהו מעמידים אחזקה שלא חזר בו כדמוכח ממ"ש הרמב"ם פ"ט הכ"ב פנ"ל ועוד נ"ל דהא בלא"ה מןכרחים אנו לומר שסתמו כפירושו שאין נעשה שליח אלא את"כ פינון שמתחלה לא ידע וא"כ עכצ"ל דלהגי פוסקים סמכינן אהך סברא דלא חיישי' שמה ביטל השליחות או שמה חזר בו וא"כ למה לא יאמר פן בפ"י שעושהו שליח לאחר שיברור האיש מי הוא שיהי' שליח וכה"ג מצאתי בתשו' בית אפרים סי' ק"ו: ה' ואפשר לומר דאע"ג שאינו מפרש אמרי' סתמו כפירושו וקרא' ממ"ש התוספות בגיטין (דף ס"ו ע"ב) ד"ה פתב ידן וז"ל וכשאומר לשנים פתבו ותנו הנה פאילו אמר להם כפירושו שישתתפו אחר עמהם כו' והיגו משום דכינן דחתם סופר ועד פסול א"כ מסתמא לא נתפנוין שיתתום ס"ו אלמא דהיכא דיש בדבריו ב' פירושי' ולפי' פי' הא' יהי' הגט פסול ולפי' השני יהי' פשר אנו מפרשי' כפי הפירוש שיהיה פשר דאם לא תימא הכי מנ"ל דה"ל פאילו אמר להם בפ"י כו' דלמא לא נתפנוין רק שיתתום ס"ו ויהי' באמת הגט פסול א"ו צ"ל דס"ל פינון שאנו רואי' שרוצה ליתן גט לאשתו ויש בפ"י דבריו שיהי' הגט פשר אנו מפרשי' פן מיהו בחה"ר שם סד"ה שלחו לי מבואר שאינו מסכים בזה להתוספות גם הר"ן ורש"י אינו מפרשים כמ"ש התוס' וכמ"ש הפר"ח סי' ק"כ ס"ק ט"ז גם באמת י"ל דהתוס' ג"כ לא קאמרי אלא גבי חס"ו שהוא דבר המפורסם ונודע לבעל אם דרף הסופר לחתום עצמו או לא הלכף את"ל חס"ו פסול מסתמא יודע הבעל מזה ואז אמרינן דכוננתו שישתתפו כו' משא"כ בנ"ד לא שייך למימר הכי והלכף מסתמא היינו מפרשים שמתפנוין לעשותו שליח עתה.

ומש"ה לא מהני אם אינו מפרש עכ"פ מי יהי' השליח דהא אין ברירה ולכן צריף לפרש שעושהו שליח אחר שיברר ואע"פ שאינו יודע מי יברר סגי. בהכי וכמ"ש הריב"ש שם מענין וכבר בא חכם אע"פ שא"י לאיזו רוח כו' וגם באומר פל השומע קולי יכתוב א"י מי יהי' השליח כו' ואפ"ה מהני: ועוד נלפע"ד דהנה לפ"ד רבותיו של רש"י דא"א לעשות שליח שלא בפניו (והיגו עפ"י גי' רש"י ד"ל כדלעיל) א"כ י"ל דאפילו לשמואל דס"ל דאומר אמרו מהני היגו דוקא באומר לשנים אמרו לפ' ופ' שע"י אמצעות שלהם הוא ממנה אותן שלוחי' ואין זה מינוי שליח שלא בפניו אלא שהוא ממנה אותן שימנו שלוחים אחרים והרי בכל התורה שליח עושה שליח אלא דהכא משום דמילי ניגהו ומילי לא מימסרי לשליח אא"כ המשלח אומר בפ"י להשליח שימנה שליח אחר וה"ע אומר אמרו ה' לא"ה א"י השליח מעצמו לעשות שליח אחר ומ"מ צ"ל דייקא ע"י השליח דהיגו שהשליח ימנה את השליח האחר ומש"ה ל"ד למינוי שליח שלא בפניו ונפקא מינה דאילו מינה סופר ועדים שלא בפניו והודיע להן ע"י כתב ולא ע"י עדים שיאמרו להן שיכתבו ויחתמו לא מהני לרש"י וסייעתו דא"א למנות שליח שלא בפניו משא"כ להר"ן וסייעתו וא"כ לכאורה יש להסתפק בדין אמרו לפ' ופ' שאני ממנה אותן שלוחי' דאע"ג להרא"ה והר"ן הוא עדיף מאומר סתמא אמרו לפ' ופ' שיכתבו משום דהכא הוא ממנה אותן שלוחי' י"ל דלרש"י גרע טפי דכשאומר סתמא אמרו לפו"פ שיכתבו אזי המינוי הוא ע"י אמצעות העדים הראשונים (וע' בספר מכתב מאלף' ש"ז סס"י ג' דקי"ט ע"א) ולא הני מינוי שליח שלא בפניו משא"כ באמרו שאני ממנה אותן הורה באצבע שעושה אותן ע"י מינוי שלו לבד וזה לא מהני להאומרים דא"א לעשות שליח שלא בפניו ולפ"ז הי' יותר טוב לתקן בגט השני שיאמר הבעל להעדים אמרו לפו"פ שיכתוב

ולא שאני ממנה אותן והרונחנו בזה שאזוהי יכול לומר סתם אמרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו ועכ"פ הי' יכול לומר אמרו לא' משני הסופרים שיחתמו ולשני' מן ג' העדים משום דאז אין חשש ברירה דבנדאי אין המינוי אלא ע"י אמירתו ואז אין שינוי ברירה בלהבא אלא דמ"מ פנין דמשמעות כל האחרונים דנדון של הר"ן והרא"ה עדיף טפי אין בידי לשנות ומ"מ נ' דהיכא שהבעל רחוק מאד ורוצה למנות ב' סופרים וג' עדים כדי שיהיה הענין בהרונחה שבאולי לא יהיה א' מן הסופרים בביתו וכתוב השני וכן בהעדים אזי אין תקנה אלא או שיאמרו אמרו לא' מן שני הסופרים שיכתוב שאני ממנה אותן שאחר שתאמרו לו יהיה שלוחי לכתוב וכן אמרו לב' מן הג' עדים שיחתמו שאני ממנה אותן שאחר שתאמרו להן יהיו שלוחי לכתובם על הגט או שיאמרו סתם אמרו לא' מן שני הסופרים שיכתוב ולשנים מהג' עדים שיחתמו ועדיין צ"ע איזו מהני תרי גונוי עדיף: ועוד נלע"ד דיש נפקותא באם אומר לא' בפני עדים אמור לפ' שיכתוב ולפ"ו פ' שיחתמו לרש"י לא מהני אע"פ שיש לו גב"ע מהעדים הנ"ל שאמר לו פן פנין דמ"מ ע"י העדים שאומרים להן נעשו שלוחים א"כ א"א כ"א ע"י ב' עדים משא"כ ע"י עד א' שלא היה בכחו בעצמו לכתובם הגט דעד א' לאו פלוג הוא א"כ האיך יכול למנות שלוחים מה שאין לו בעצמו (ול"ד להבעל שיכול למנות ע"ח אע"פ שאילו היה נותן גט בעצמו היה צריך ע"מ משום שהוא בעל דבר משא"כ השליח לא עדיף מסופר שאמר לו הבעל כתוב ועוד דכת"י הבעל בלא עדים נמי מהני למ"ד ע"ח פתתי פאליו יש ע"ח פדתנו בגיטין (דפ"ו) ועי' חה"ר בקדושין (דס"ה) בזה באורח) ומש"ה נקט אומר אמרו אמרו דייקא ולא אמור ואע"פ שיש לדחות דשאני התם משום דעכ"פ בעינן עדים על האמירה ומש"ה נקט אמרו מ"מ אפ"ש נמי דבעינן פתתי מצד השליחות ובפרט לפי מה שכתב הרמב"ן פ"ג שהעדים האחרונים הן שלוחי הראשונים א"כ בעינן שמשלחיהם יהיו ג"כ שנים וכן לפמ"ש בתמים דעים ס"פ התקבל דהוי עד מפ"ע אלא דעמפ"ע פ"ש בעדות שבשטר א"כ בעינן שהראשונים יהיו שנים מיהו לפמ"ש התוס' (דס"ז) דלא הוי עמפ"ע אינו מוכרח ועוד נלפע"ד פנין דחזינן דלר"מ יש חילוק בין ג' לשנים דבשנים ס"ל נמי דאמרי' מילי לא מימסרי ובג' ס"ל דמימסרי א"כ מאן לימא לן דלשמאל נמי יש חילוק באומר אמרו בין שנים לאחד וכ"כ הרשב"א להדיא בפ"ק כל הגט (דכ"ט) ונ"ל ומיהו נ' דדוקא ע"פ שנים כותבין אכל ע"פ אחד לא עכ"ל ור"ל באומר אמרו ע"ש ובנדאי דאין ר"ל דאין פאן רק עד א' לבד דא"כ מאי קמ"ל ונדאי אין דבר שבפירושה פחות משנים.

א"ו צ"ל דמייירי שיש עדים מעידים שאמר הבעל לזה האחד אמור לפ' כו' ואפ"ה לא מהני משום דע"י עד א' לא מימסרי מילי לשליח אף באומר אמור להם ואף למ"ד דאומר אמרו מהני וא"ש לשטת רש"י אכל לפ"ד הר"ן וסייעתו באומר שאני ממנה אותן ראוי לומר דמהני ובנדאי שיש להחמיר בזה פנין שכ"כ הרשב"א בפ"א ונהכי משמע פשטא דתלמודא: (שוב אח"ז רב כמו שנה אחר פותבי תשובה זו מצאתי אגב עיוני בת' ריב"ש סי' שצ"ב שכתב בפשיטות דבאומר לאחד אמור לא מהני אף להרמב"ן ע"ש אע"ג דהמשלח מודה שאמר פן לאותו האחד ע"ש) מיהו היכא דאי אפ"ש בענין אחר אפ"ש שיש להקל אם פותב להן ג"כ בכת"י משום די"א דכתב ידו מהני וכ"כ הרמב"ן פ' מי שאחזו דאף בשולח כתב ידו ממדה"י מהני מיהת לאצטרופי לגט הא' שיכתוב

השליח ששמע מפי הבעל בעצמו שהוא העיקר עם שיהיה ניתן בלא ע"ח ואע"פ שראיתי בס' מכתב מאל"י שהקמיר מאד בכתב בכתב ידו לסופר ועדים דאף להאומרים דמהני בפקח היינו בכותב לפנייהם ממש דאז י"ל דדמי להרפנת הראש מ"מ לא משמע פן ברמב"ן הנ"ל וגם אין הסברא מוכרחת די"ל דמה שרואה כת"י הבעל הני פשוט מעיו אף שלא פתב בפניו משא"כ באומר אמרו הלפך חזי לאצטרופי בצירוף מה שאמר להא' אמור לפו"פ כו' ובצירוף גט הא'.

ועכצ"ל פן לדברי כאזמו"ר נ"ע שסמך ע"ז בגט מומר לענין ח"י העדים א"כ ה"ה בנ"ד שיהיו ב' גיטין והא' יהי נכתב ע"י השומע מהבעל פא"פ בלא ע"ח. והשני ע"י אומר אמור לפ' כו' וכת"י הבעל לסופר ועדים: סימן רפה איש אהד ושמו יהושע בן אברהם מעיר דעמיר השניף לגארעד וואסילקאוו שבגובערני קיעוו נשלח ע"פ ציווי משפטי הקיר"ה לאירקוטסק שהוא רחוק ערך עשרה מאות פרסאות מקיעוו ומעיר דעמיר ואשתו נשארה בעיר דעמיר הנ"ל ומחמת שלא יוכל לשוב לביתו נשא שם אשה ושלח גט לאשתו שבעיר דעמיר ועשה שליח להולכה כמ"ש בסדר הגט שבב"ש וזה השליח הולכה מסר הגט לאיש אהד מונעליז שהיה שם באירקוטסק ושמו יהושע בן יוסף וזה האיש יהושע בן יוסף היה בהתחלת פתיבת הגט וגם הוא פתב בהגט תיבת פדת משה וישאל מחמת שהסופר פנתס שכתב הגט נחלה ולא יכול לכתוב תיבות אלו אף חתימת העדים לא ראה רק שמתחלה ראה איהו יעקב בן ישראל וזאלקה זעליג בן אהרן הוכנו והוזמנו להיות עדים על הגט ועמדו שם מעת פתיבת הגט והחתימות שבהגט הוא יעקב בן ישראל וזאלקה זעליג בן אהרן והשליח הראשון שמסר הגט ליהושע בן יוסף לא אמר בעת המסירה בפני נכתב ובפני נחתם: העתק ממכתב הבעל בעז"ה היום יום ב' פ' תרו שנת תר"ה לפ"ק שמוע שמעתי מאחורי הפרגוד מרומע"ל ואירא ונחלתי ואמרתי בלבי ליתן שיר ושבח להשם אשר שמתל בכל דור ודור חכמים ומןפלגים וגאונים ארץ בתורה וביראה בגברא רבה דכנותיה מוה' ר' אהרן יצחק נ"י.

ר"ד מאז ומקדם קדומה אני מכיר את רומע"ל ולא זו אהבתו וחיבתו ממני עד הנה על פן מבקש אנכי לאחוז באחד עשר ברכות ולא בשש דהיינו כמו שידוע לרומע"ל שפירשתי מאשתי ומבניי ולא פטרתי אותה בגט פטורין ועתה שפול שכלתי למדינה רחוקה ולא ארץ שממה ואמרתי בחפזי לשלוח אל אשתי גט פטורין כדי שתהא מותרת לבעל לכן בעט איהו אייף פא"פ מיין ליבער גיטראיער שוואגר למעה"ש צו שטארין זיף פון אייער סוועשטער וועגין און צנא שיקען איר דעם גט פדי זיא זאל ח"ו גיט בלייבין איין עגונה לכן בין איהו אייף מודיע אז איהו האב איר איבער גילאזט בעיר קטנה מעקראווע שמה אנו זיא ונערט גרופין מיט איר נאמען שימה לאה בת הר"ר יעקב וואש ער איז צנאגישריבין אין קהל בעיר קטנה ליוואנאווער בעט איהו אייף פא"פ לא לשנות באופן אחר לקיים אגרת הלז און אונעק צנא שיקען דעם גט פטורין צנא מיין ווייב און לאזן גיריסין צו מיינע קינדער הבתולה מ' שרה שתח"י וגם פורס בשלום צו מיין ליבען זון מ' שלמה נ"י ועיקר פורס בשלום ליד הגדולה לבתי מרת רבקה שתח"י: וכל העיקר למעה"ש ליבער ברידער איר זאלט זעהן למעה"ש צו זעהן אז מיין ווייב זאל זאיין גיגעט מיט דעם וואש איהו האב גישיקט גיט אנדערש צנא טאן מנאי יהושע בן אברהם טאקער מעיר דעמיר השניף לגארעד וואשילקאוו: ע"כ העתק ממכתב הבעל שכ' בכתב ידו

וְחַתָּם חֲתִימַת יָדוֹ: הִנֵּה אִם בְּמָקוֹם הָאֵשׁ אוֹ בְּסֻמוֹכוֹתֶיהָ יִפְּירוּ אֶת חַת"י הַבֶּעַל הַמִּגְרָשׁ
שָׁזָהוּ כְּתָב יְדוֹ מִמֶּשׁ ע"פ שְׁנֵי עֵדִים.

אֲזִי נִלְע"ד דְּהִגֵּט פֶּשֶׁר וּמִתְחַלָּה נִצְיֵג הַחֲשָׁשׁוֹת וְהַסְּפִיקוֹת שְׁיִישׁ ע"ז הִגֵּט א' אִם הַשְּׁלִיחַ
הָרֵאשׁוֹן נֶאֱמָן עַל הַשְּׁלִיחוֹת לֹאמַר שֶׁשְּׁלַחוֹ הַבֶּעַל וְעָשָׂא שְׁלִיחַ הוֹלְכָה אִף שְׁיִישׁ בְּיָדוֹ הִגֵּט
וְהִרְשָׁאָה כִּינּוֹן שְׁאִין מְפִירִין חַת"י הָעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַהִרְשָׁאָה וְעַל הִגֵּט וְגַם לֹא אָמַר
בַּפְּנֵי"כּ וּבַפְּנֵי"ח: וְהִנֵּה נִדְּוֹן חֲשָׁשׁ הָרֵאשׁוֹנָה הִנֵּה גַם לְרֵבָא רַפ"ק דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין עֵדִים
מְצוּיִים לְקִיּוּמוֹ וּפְרַש"י שְׁאִם יָבֵא הַבֶּעַל וְיַעֲרֶעֶר לֹאמַר לֹא כְּתַבְתִּיו כּו' מוֹכַח עַכ"פ
מְדְאוּרֵינִיתָא הָאִישׁ שֶׁהִגֵּט בְּיָדוֹ וְאָמַר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ הוֹלְכָה נֶאֱמָן ע"ז שֶׁהַבֶּעַל עָשָׂא שְׁלִיחַ
דַּל"כ מֵאִי מְהֵי מַה שְׁאָמַר בַּפְּנֵי"כּ בַּפְּנֵי"ח דְּמְהֵי אֲדַרְבָּנּוּן לְקִיּוּם הִגֵּט הָא אִף שְׁנֵאמַר
דַּע"ח עַה"ש"ט כְּמִי שֶׁנֶּחְקְרָה עֲדוּתָן בַּב"ד דְּמִי וַא"צ קִיּוּם מְדְאוּרֵינִיתָא כ"א מְדַרְבָּנּוּן וְע"ז
מְהֵי בַּפְּנֵי"כּ וּבַפְּנֵי"ח.

אִפְתִּי אֲמַאי לֹא נְחוּשׁ שְׁמָא לֹא שְׁלַחוֹ הַבֶּעַל כְּלָל א"ו מוֹכַח דְּלֹא חִיּוּשִׁינּוּ לְזָה כְּלָל
מְדְאוּרֵינִיתָא עַכ"פ. וְכ"כ הָרֵא"שׁ שְׁם ס' ב' דְּאִי לֹא מְהֵימֵן לֹאמַר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ הַבֶּעַל כּו'
ע"ש וְכֵן מִשְׁמַע בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּיוֹת לְהַרְמַב"ם רִישׁ גִּיטִין וְלֹא נֶצְטַרְף שְׁנִשְׁמַע מִן הַמְּבִיא
שׁוּם דְּבָר אֲלָא שֶׁהוּא הִנֵּה שְׁלִיחַ בְּלִבְד מִשְׁמַע דַּע"ז נֶאֱמָן וַא"צ רֵאָה.

וְכ"מ בְּהִדְיָא בְּתוֹסְפוֹת פ"ו (דס"ד ע"א) ד"ה בַּעַל דְּלֹא מְהֵימֵן אֲלָא בְּשִׁשְׁלִשְׁתָּן בְּעִיר כּו'
דְּסַבְרִי כְּרַב חֲסֵדָא כּו' וּבַחֲזָה"ר שְׁם תַּחֲלַת ד"ה בַּעַל דְּלִנְפִילָה לֹא חִיּוּשִׁינּוּ אִין לָהּ טַעְנָה
שְׁיֵהִיָּה נֶאֱמָן בְּהַ לְרַב הוֹנָא אֲלָא בְּטַעְנַת פְּקֻדוֹן וְצ"ע מְסֻנְיָא דִּיבְמוֹת (קט"ז א') וּבְתוֹס'
שְׁם דְּלִנְפִילָה דְּרַבִּים חִיּוּשִׁינּוּ.

וְגַם לְפִקְדוֹן רַב מִשׁוּם דְּשְׁמִיָּה כְּשְׁמִיָּה לֹא מְפִקֵּד גְּבִיָּה וִי"ל הֵתָם אֲבֵי ס"ל כֵּן וּלְשִׁיטְתָּהּ
אֲזִיל פְּרָק ג"פ (דקע"ב סע"ב) דס"ל לְנִפְיָה דְּרַבִּים חִיּוּשִׁינּוּ וְאֵין קִי"ל כְּרַבָּה שְׁם
דְּלִנְפִילָה לֹא חִיּוּשִׁינּוּ כְּלָל כַּמ"ש הָרִי"ף וְהָרֵא"שׁ שְׁם.

וְכ"פ הַרְמַב"ם וְהַטוּש"ע ח"מ ס' נו"ן. וְלִפְנֵי הַתּוֹס' שְׁם בְּנִפְיָה דְּרַבִּים י"ל שְׁנַד"ז ה"ל
נִפְיָה דִּיחִיד וּלְפִקְדוֹן י"ל ג"כ דְּרַבָּא דִּיבְמוֹת שְׁם ס"ל לְפִקְדוֹן לֹא חִיּוּשִׁינּוּ כַּמ"ש בְּסִפְר
הַמְּכַרִיעַ ס' כ"א וְרַבָּא כּו' אִי אִיתָא דְּחִיּוּשִׁינּוּ לְתַרִי יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן כּו' נִחְוֹשׁ לְנִפְיָה
וּלְפִקְדוֹן כּו' עוִי"ל אִף לְאֲבֵי דְּחִיּוּשׁ לְפִקְדוֹן הִינּוּ בְּמִזְוֹן חִיּוּשִׁינּוּ דְּעוֹשָׂה קְנוּנָא עִם
הַלְוָה אָבֵל בְּגֵט אִין לְחוּשׁ דְּאִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לֹו כְּמוֹ שֶׁהַזְּפִירוּ סְבָרָא זֹו הַפּוֹסְקִי
שֶׁהוּבָאוּ בְּש"ף בַּח"מ ס' נו"ן סק"ה.

וְהַחֹלְקִים שְׁם י"ל הִינּוּ בְּמִזְוֹן וְע' בְּתוֹסְפוֹת רִישׁ גִּיטִין ד"ה וְאִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִין ג"כ
חִילוּק בֵּין גֵּט לְמִזְוֹן לְעַנְיָן טַעְנַת מְזוּנִיָּה וְאִף הַש"ף שְׁם דס"ל דְּגַבִּי גֵט ג"כ אִם הַבֶּעַל
טוֹעֵן לְפִקְדוֹן נִתְּתִיו הַבֶּעַל נֶאֱמָן י"ל הִינּוּ כְּשֶׁהַבֶּעַל טוֹעֵן מִשְׁא"כ מְסַתֵּם שְׁלֹא שְׁמַעְנוּ
מִהַבֶּעַל וְדִאי הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָן כִּינּוֹן שֶׁהִגֵּט בְּיָדוֹ וְכַדְמוּכַח חִילוּק זֶה מִמ"ש הָרֵא"שׁ פ' הַתְּקַבֵּל
ס' ח' הֵתָם בַּעַל קָא מְכַחֵישׁ הַלְכָּה אִיתְרַע לִיהַ שְׁלִישׁוֹתוֹ הִקָּא הָא קָא מוֹדִי לִיהַ וּר"ל אִף
לְרַב הוֹנָא שְׁלִישׁ נֶאֱמָן א"כ בַּנְד"ז ג"כ דְּבַעַל עַכ"פ לֹא מְכַחֵישׁ לִיהַ וְגַם אִינּוּ בְּעִיר א' י"ל
לכ"ע הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָן.

ובלא"ה האו"ת שם חלק על הש"ך וכ"ד הנתי"מ בגט עכ"פ פללו של דבר שהשליח הראשון הנה נאמן על שהוא שליח הבעל: קצוור (מדברי הרא"ש ריש גיטין והתוספות והרשב"א בהתקבל (דס"ד) מבואר שליח שהגט בידו נאמן שהוא שליח הבעל אף אם הבעל טוען לפקדון נתינו והש"ך בח"מ סי' נ"ו סק"ה חולק ע"ז וחלק עליו האו"ת מ"מ אף להש"ך פשאו הבעל פלל לפנינו השליח נאמן): והנה דבר זה מבואר בב"י סי' קמ"א גבי מדברי הר"ף מ"ש בתיקון שטרות שצריך הרשאה בשולח גט ממקום למקום נראה שאין צריך כו' הביא שכ"ד סמ"ג וסמ"ק והגמ"י והמרדכי דהשליח נאמן על שעשאו שליח (וכ"ה במרדכי ר"פ התקבל והביא ראיה מסוגיא דהתקבל (דף ס"ד) פדלקמן בשם מהרי"ט) רק להרא"ש פי' שאינו נאמן היכא שאין אומר בפנ"כ ובפנ"ח אף שנתקנים הגט בחותמיו והיינו משום דהרא"ש ריש גיטין פתב דכי היכי דהימנוהו רבנן לומר בפנ"כ ובפנ"ח כו' א"כ ה"ז פא ללמד ונמצא למד דגבי בפנ"כ ובפנ"ח אע"ג דמדאורייתא א"צ פלל מ"מ מדרבנן צריך קיום אלא דהקילו רבנן משום עיגונא להאמין השליח לפ"ז י"ל גם לענין שהוא שליח הדין פן דאע"ג דמדאורייתא נאמן מ"מ מדרבנן לא הנה נאמן ע"א אלא דהקילו רבנן פמו שהאמינוהו לומר בפנ"כ ובפנ"ח וא"כ י"ל דוקא היכא שאמר בפנ"כ ובפנ"ח אז האמינוהו גם על השליחות אבל בנד"ז שלא אמר פלל השליח הראשון בפנ"כ ובפנ"ח א"כ אינו נאמן גם על שעשאו שליח והיינו מדרבנן ואף שאח"כ יתקנים הגט י"ל שאינו נאמן על השליחות אבל מלשון התוספות והרשב"א דפרק התקבל (דס"ד) משמע דאפילו על טענת פקדון לא חיישינן פלל כ"ש לנפילה וכה"ג אף בכנה"ג בהגהת הב"י שם אות מ"ז הביא בשם מהר"ש יפה דאף להרא"ש השליח נאמן וטעמו דהרא"ש בתשו' שהביא הב"י הוא מפני שאין הגט ביד השליח כ"א ביד הזקן כו' ע"ש.

ובהגהת הטור אות ל"ו הביא בשם מהרש"ך בפי' דעת הרא"ש כמ"ש הב"י ושלשאר פוסקים לעולם השליח נאמן ועיין בתשו' מהרי"ק שרש כ"ו. שוב ראיתי מזה בתשו' מהרי"ט חלק אה"ע סי' ט' וז"ל דכיון שהגט מקוניים והוא בידו מסתמא מיד הבעל פא לידו ונאמן הוא לומר בתורת שליחות נתנו לי לגרש את אשתו משום דהימניה פדאמרין בהתקבל בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגרושין רב חסדא אומר נאמן השליח דהא הימניה ואף רב הונא לא פליג אלא היכא דאיתנהו במתא כו' השליח נאמן כו' מטעם שפידו כו' ואיכא נמי מיגו דאי בעי יהיב לה לדידה כו' וכבר הוזכר טעם זה בדברי הרא"ש שפכת הימנוהו נמי לומר שהבעל עשאו שליח כיון שהגט יוצא מתחת ידו וזה שפכת וכן נ"ל מסברא דאי לא מהימן כו' פל פחו של הרא"ש אינו מחמת אותה סברא אלא שבא להכריע דקושטא דמילתא הכי מטעם שפידו דאי לא תימא הכי כו' אלא ע"כ ממילא מהימן וטעמו משום שפידו וממה שהביא בשם הרמ"ה דאף בא"י נאמן על השליחות מוכח דטעמא מדינא הוא דכל שפידו נאמן ולא מחמת תקנתא דעיגונא דהא בא"י מצויין לקיימו והרב ז"ל עשאו להרא"ש פחולק על הרמ"ה ועל החולקין אנו מצטערין שאלו פאן שוין הם שהרי גם הרא"ש תלה עיקר הדין במה שפידו אלא שבא להוכיח ממאי דאכפול לתקן בח"ל עכ"ל ומ"מ אף דהשליח נאמן על שליחותו אף בא"י שאין אומר בפנ"כ ובפנ"ח מ"מ בח"ל פשלא אומר בפנ"כ ובפנ"ח ודאי דאינו נאמן והיינו מאחר דמדרבנן חיישינן שמא הגט מזונייהו הוא לגמרי והיינו דחשדינן שהשליח זיפו פדאמרין בגמרא חד אתי בעל ומערער כו' א"כ ממילא דחיישינן שאינו שליח פלל רק

כְּשֶׁהֵגַט מְקוּיִים אוּ בִּיאָה שֶׁאֵי צִוִּי לֹמַר בְּפִנֵּי כֹּחַ וּבְפִנֵּי חֵטְא וּמְחֻזְקִינָה שֶׁהֵגַט אִינוּ מְזוּנְיָה אֲזַי לֹא
חֵיזְקִינָה לְאַבְיָדָה וּפְקֻדוֹן וְנֶאֱמָר עַל לֹמַר שֶׁהֵבֵעַל שְׁלָחוּ וְכִמוּ שֶׁיִּתְבָּאֵר עוֹד בְּסִדְרָא לְקַמְּנָה
אוֹת ה' גְּבִי וְהִנֵּה בְּכֹהֵל ג' כו' ע"ש וְעַיִן זֶה דְּבִפְנֵי כֹּחַ וּבְפִנֵּי חֵטְא יִתְבָּאֵר לְקַמְּנָה בְּסִדְרָא שְׁבִכְאֵן
י"ל דְּמִהֵנִי מִצַּד צִירוּף מִכְתָּב הֵבֵעַל וְכִינּוֹן שְׁפֵן דְּלֹא חֵיזְקִינָה לְמְזוּנְיָה א"כ וְדַאי הִנֵּה נֶאֱמָר
עַל הַשְּׁלִיחוֹת לֹמַר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ הֵבֵעַל: קִיצוּר.

(לְהֵרָא"ש לִפְד"ה הַב"י ס' קמ"א י"ל שֶׁאִין הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָר עַל הַשְּׁלִיחוֹת רַק כְּשֶׁאֲמַר בְּפִנֵּי כֹּחַ
וּבְפִנֵּי חֵטְא הָא לֹא הִכִּי לֹא אִף שְׁנֵתְקַיִים הֵגַט אַח"כ וְכ"ד הַב"י ס' קמ"א בְּהֵרָא"ש. אָכֵן
מֵהֵרִי"ט חֵטְא"ע ס' ט' וְעוֹד אַחֲרוֹנִים הוֹבֵאוּ בְּכֹהֵל ג' חוֹלְקִים ע"ז אִף לְהֵרָא"ש וְלִשְׂא"פ
רִנְבֵם לְעוֹלָם הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָר וְלִכֵּן בְּנִד"ז שֶׁיֵּשׁ מִכְתָּב מֵהֵבֵעַל שֶׁשְּׁלַח לֵה גֵט וְדַאי הַשְּׁלִיחַ
נֶאֱמָר שֶׁעָשָׂאוּ הֵבֵעַל שְׁלִיחַ הַג"ה אַחֵר זְמַן.

מִמִּנְפֵי אִם מִצַּד מִכְתָּב הֵבֵעַל א"צ לֹמַר בְּפִנֵּי כֹּחַ וּבְפִנֵּי חֵטְא א"כ גַּם א"צ לְנֶאֱמָנוֹתוֹ שֶׁל
הַשְּׁלִיחַ עַל הַשְּׁלִיחוֹת דְּהָא בְּמִכְתָּב הֵבֵעַל מְבֹאֵר ג"כ בְּפִירוּשׁ שֶׁהוּא הֵבֵעַל עָשָׂאוּ שְׁלִיחַ
לְהוֹלִיף גֵּט זֶה לְאִשְׁתּוֹ ע"כ לְכַאוּרָה הַפְּלֹפּוֹל הִנֵּה בְּנֶאֱמָנוֹת הַשְּׁלִיחַ לֹמַר שֶׁהוּא שְׁלָחוּ אִף
לְמוֹתֵר הוּא בְּנִדוֹן הִלְזוּ וּמ"מ הִדִּין דִּין אֲמַת אִף זֶה אִינוּ דְּבִמְכָתָב הֵבֵעַל מְבֹאֵר רַק שֶׁשְׁוֹלַח
הֵגַט וְלֹא נִזְכָּר שֵׁם הַשְּׁלִיחַ כָּלֵל בְּפִרְט שְׁזָה הוּא שְׁלִיחַ שְׁנֵי ע"כ שְׁפִיר צָרִיף לְהַפְּלֹפּוֹל
הִלְזוּ): בַּהֲשֵׁשׁ הַשְּׁנֵי שְׁאִין הַרְשָׁאָה לְשְׁלִיחַ שְׁנֵי מְשֻׁלָּחִים הֵרָאשׁוֹן וְגַם הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנֵי אוֹמֵר
שֶׁהַשְּׁלִיחַ הֵרָאשׁוֹן אָמַר לוֹ בְּזוֹה"ל הֵגַט נִתְּנוּ לִי שְׁאֲתָן אוֹתוֹ לֵךְ שְׁאֲתָה תוֹלִיכְנוּ וְלֹא יִיחַד
עֲדִים בְּדָבָר אִף הִנֵּה שֵׁם אָבִיו שֶׁל מ' יְהוֹשֻׁעַ מוֹוִיעֵלִיז הַנִּזְ"ל שֶׁהוּא הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנֵי וְעוֹד
אִישׁ אֶחָד וְשִׁמּוֹ בְּנִימִין בֶּן זָאב הִפְהֵן וְשִׁמְעוֹ אִיף שְׁאֲמַר לוֹ כְּנִזְ"ל וְנִתְּנוּ לוֹ מִכְתָּב ג"כ
שְׁכָתָב הַמְּגַרֵשׁ לְגִיסוֹ עַכ"ל וְע"ז י"ל אַע"ג דְּתַנּוּן פ"ג דְּגִיטִין (דכ"ט ע"ב) הַמְּבִיא גֵט
מִמִּדְנָה"י עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ בְּב"ד דְּנִקְא הֵרִי בִּיאָר הַרְמַב"ם פ"ז מֵה"ג דִּין כ"א וְנ"ל וּמְפָנִי מֵה
צָרִיף ב"ד מְפָנִי שֶׁהוּא צ"ל בְּפִנֵּי כֹּחַ וּבְפִנֵּי חֵטְא אָבֵל אִם נִתְקַיִים הֵגַט בְּחוֹתְמֵי אַע"פ שְׁנֵתְנוּ
שְׁלִיחַ לְשְׁלִיחַ אֶפְיָלוּ מֵאָה בֵּינָם לְבִין עֲצָמָם עַד שֶׁהִגִּיעַ הֵגַט לִידָה ה"ז כְּשֶׁר עַכ"ל וְכ'
הַמ"מ וְנ"ל טַעַם רַבִּינוּ בְּזֶה בְּרוּר וְהִדִּין שֶׁיֵּצֵא לוֹ מִמֶּנּוּ פְּשׁוּט הוּא דְּנִדְאִי כֹּל שְׁנֵתְקַיִים
בְּחוֹתְמֵי הֵרִי מִדְנָה"י כֹּא"י לְגַמְרֵי וְכִבְרָה נִתְבָּאֵר שְׁבִיא"י א"צ לְמִנּוֹתוֹ בְּב"ד עַכ"ל וְהִדִּין
דֹּא"י מְבֹאֵר שֵׁם בְּהַרְמַב"ם ה"ד שֶׁא"צ עֲדִים לְחֻזֵּר וְלַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ בְּפִנֵּיהֶם עַכ"ל וְנִרְאָה
דְּדִיִּיק זֶה מְלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה (דכ"ט ע"א) ה"ז מְשֻׁלָּחוּ בְּיַד אַחֵר שֶׁלֹּא נִזְכָּר שֵׁם שְׁצָרִיף עֲדִים
אִף הֵרָא"ש פ"ג דְּגִיטִין ס' ח' כ' בְּהִדְאָה הַפִּי זֶה דֹּא"י שְׁלִיחַ בִּיאָה שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ שֶׁלֹּא
בְּב"ד: וּבְלִבְד שֶׁיַּעֲשֶׂנוּ שְׁלִיחַ בְּפִנֵּי עֲדִים דְּאִין דְּבָר שְׁבַעְרָוּהָ פְּחוֹת מְשֻׁנִים עַכ"ל וְכ"כ
הַטוֹר ס' קמ"א וְנ"ל אֶפְיָלוּ שֶׁלֹּא בְּפִנֵּי ב"ד אִם הוּא בִּיאָה א"י אוּ הֵגַט מְקוּיִים רַק שֶׁיַּעֲשֶׂנוּ
לְזֶה בְּפִנֵּי עֲדִים עַכ"ל וְהִבִּיא הַב"י ע"ז דְּבָרֵי הֵרָא"ש הַנִּזְ"ל בְּלִבְד כְּאִילוּ אִין שׁוּם חוֹלֵק
בְּדָבָר וְעַפ"ז פֶּסֶק כֵּן בְּש"ע שֵׁם סְעִיף מ"ם וְתַמְיָהֵנִי אִיף לֹא הִבִּיא ע"ז דְּבָרֵי הַרְמַב"ם
דְּס"ל שֶׁא"צ עֲדִים כָּלֵל וְהַסְפִים עִמּוֹ הַמ"מ וְהַב"ש שֵׁם ס"ק נ"ז הוֹכִיחַ מְסַעִיף י"א דְּס"ל
לְהַש"ע שֶׁהֵעִיקָר בְּהַרְמַב"ם אֶלָּא שֶׁחֹשֵׁשׁ לְחוֹמְרָא לְצִאת כֹּל הַדְּעוֹת וְע' מְעַנֵּן זֶה ג"כ
בְּמַכְמ"א שֶׁעַר שְׁלִיחוֹת הֵגַט ס"י ד' שְׁלִדְכְּרִיו גַּם לְהֵרָא"ש אִם הֵבֵעַל אִינוּ מְכַחִישׁוּ א"צ
עֲדִים וְלְכַאוּרָה לֹא מְשַׁמַּע כֵּן מֵהַלְשׁוֹן דְּאִין דְּבָר שְׁבַעְרָוּהָ פְּחוֹת מְשֻׁנִים שְׁכ' הֵרָא"ש:
קִיצוּר (לְהַרְמַב"ם שְׁלִיחַ שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ כְּשֶׁהֵגַט מְקוּיִים שֶׁא"צ ב"ד א"צ אֶפְי' עֲדִים כָּלֵל
כ"א דִּי בִּינוּ לְבִינוּ וְלְהֵרָא"ש וְהַטוֹר בְּעֵינֵינוּ עֲדִים): וְהִנֵּה מְקוּר הִדִּין מֵהִירוּשָׁלַיִם ר"פ

השולח גט שהביא ג"כ הטור רס"י קמ"א ונ"ל אבל בירושלמי יש עשה שלים להוליה
לה גט צריף להחזיקו בפני שנים כו' וא"א ז"ל הביאו לפסק הלכה וכו' הב"י ואע"ג דס"ל
להרא"ש דכל שנאמן השליח כו' מ"מ ס"ל שצריף לעשותו בעדים ונאמנות השליח הוא
לומר שעשאו הבעל שליח בעדים כו' וה"נ משמע ממ"ש הגמ"י פ"ה בשם סמ"ק וכו' כ
בסמ"ג כו' עכ"ד ונ"ל הגמ"י פ"ו אות ב' עמ"ש הרמב"ם שם דין ד' ואין שליח הולכה
והובאה צריף עדים עכ"ל ע"ז כ' הגמ"י בפ"ג מה' אישות פסק דאין שליח האי ש צריף
עדים לא בגרושין ולא בקדושין שפכל התורה שלוחו של אדם פמותו וכו' כ בס"ה בה'
קדושין אבל בה' גרושין פתב אבל אומר אני שצריף להתנישב בדבר משום דגרסינו
בירושלמי דפ' השולח עשה שליח להוליה גט לאשה צריף להחזיקו בפני שני עדים ואין
השליח מן השנים וע' לקמן בפ"ז עכ"ל.

הרי נראה דהסמ"ג אינו מחליט הדין כ"א שצריף להתנישב בדבר ובירושלמי שלפנינו
ר"פ השולח אין הגירסא פלל פו ונ"ל הירושלמי עשה שליח להוליה את הגט צריף ליתנו
לה בפני שנים ואין השליח עולה לו משום שנים הלך השליח לבטל את הגט צריף לבטלו
בפני שנים והשליח עולה משום שנים עכ"ל וכו' בקה"ע ונ"ל גירסת העיטור והרא"ש
הוא עשה שליח להוליה את הגט צריף ליתנו לה בפני שנים ואין השליח עולה לו משום
שנים עשה שליח להוליה את הגט צריף להחזיקו בפני שנים ואין השליח עולה משום
שנים הלך השליח לבטל את הגט כו' והנה בחז"ל הרשב"א ר"פ השולח הביא
בהירושלמי ג"כ רק ב' חלוקות ונלע"ד מוכח מדבריו דגרס בהירושלמי רק פגירסתנו
אף שכ' שם צריף להחזיקו נ' דט"ס הוא וצריף ליתנו לה שהרי על דין זה סובב והולך
פל מש"ש אח"כ ומסתברא כו' ע"ש ועוד דאי איתא דאפי' לענן להחזיקו צריף שנים
ואין השליח עולה משום שנים.

א"כ מה קשה לו אם כמ"כ ליתנו לה צריף שנים ואין השליח עולה משום שנים וכיון
דמסיק שבמדינה אחת השליח עולה משום שנים איך ניחא ליה מה שלענן להחזיקו
בפני שנים אין השליח עולה משום שנים יציבא בארעא כו' וכן משמע מהמשנה דפ'
התקבל (דף ס"ג) האשה שאמרה התקבל לי גיטי צריכה שתי פתי עדים כו' משמע ברור
עכ"פ דשליח הולכה א"צ עדים על שהוא שליח הולכה ונה מוסכם מכל הפוסקים.

ואי איתא דאם לא מסרו לו בפני שנים אין הגט פלום איך נאמן ע"ז לומר שפסרו לו
בפני שנים דאף שהפתב מוכיח היינו על שהוא שליח הולכה אבל עכ"ז שפא לא נתנו
לו בפני שנים דבשלמא על בפנ"כ ובפנ"ח שפיר שנאמן פיון מדאורייתא א"צ קיום פלל
והם אמרו והם אמרו אבל בגדון להחזיקו בפני שנים אי איתא דצריף פן מדאורייתא
משום שאין דבר שבפערונה פחות משנים כמ"ש הרא"ש איך יהיה השליח נאמן ע"ז שניתן
לו בפני שנים הלא גם ע"ז י"ל אין דבר שבפערונה פחות משנים וכמו שראיתי בתשו'
מהרי"ט חלק אה"ע סי' ט' תקירה איך השליח נאמן לומר שיוכל לעשות שליח שני אף
בלי אונס דמשמע מדברי הר"פ ושאר פוסקים בטוש"ע סי' קמ"א סעיף כ"ד שבשבייל
שיהיה נאמן ע"ז צריף הרשאה יען שפה מבואר פן אבל בלא הרשאה אינו נאמן ע"ז אף
שהגט בידו מ"מ זהו הוכחה שהוא שליח אבל מי יאמר שנתן לו רשות לעשות פמה
שלוחים אף בלי אונס א"כ כמ"כ קשה איך יהיה נאמן שעשאו שליח בפני שני עדים

שְׁמָא לֹא יָדַע דִּין זֶה וְנִתְּנָן לּוֹ בֵּינוּ לְבֵינוּ וְה"ל הַשְּׁלִיחוֹת לֹא כְּלוּם לַפ"ד הָרָא"ש וְסִיעֲתוֹ וּמַהרֵי"ט צִיָּדָד שֵׁם מִצַּד ס"ס שְׁמָא הֶלְכָה כְּלִישְׁנָא מְצִיעָא (דכ"ט) דְּהוּלָּהּ סֵתָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ כּו' וְאַח"כּ דְּחָה זֶה וּכ"ש בְּגִדּוֹן זֶה אֵין שׁוּם טַעַם וּסְבָרָא מִדּוּעַ נֶאֱמָר לְשְׁלִיחַ ע"ז בְּדָבָר שְׁאִין מֵהֵגֵט שְׁבִידוֹ הוֹכְחָה עַל זֶה כְּלָל וּמִדְּאָמְרִינוּ שְׁהַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָר שְׁעֲשֹׂאוּ בְּעֵדִים א"כ נִרְאֶה דְּאָף לְהָרָא"ש י"ל כּמ"ש רַבֵּינוּ יִרְחֹם הוּבָא ב"י ס' קמ"א דְּלַכְתָּחֲלָה צָרִיף לְהַחְזִיקוֹ בְּפָנֵי עֵדִים כּו' אָף שֶׁהַב"י פֶּתַב וְתִימָה הוּא שְׁמִפְרֵשׁ לְשׁוֹן צָרִיף שֶׁר"ל לַכְתָּחֲלָה כּו' מ"מ נִרְאֶה דְּהוֹכְרַח לְזֶה דֹּא"כ לֹא הֵיךְ הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָר ע"ז א"ו מִדְּנֶאֱמָר ע"ז אֵין זֶה מְעַכָּב דִּיעֲבַד וְהֵינּוּ דְּכִינוּ דְּנִמְסָר לּוֹ גֵּט בְּעֵינֵי חֲתִימָה א"כ י"ל שְׁגַם לְהַחְזִיקוֹ א"צ כְּלָל לְעִיכּוּבָא בְּפָנֵי שְׁנַיִם פִּינוּן שְׁנוּתָן לּוֹ גֵּט בַּע"ח וְא"צ ע"מ כ"א בְּשַׁעַת גְּמַר הַגְּרוּשִׁין מִמֶּשׁ כְּשְׁנוּתָנוּ לָהּ וְגַם בְּזֶה נִחְלָקוּ הַפּוֹסְקִים כְּמִבְּנֹאֵר בְּטוֹש"ע ס' קל"ג שֶׁכ"ד הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָאב"ד וְהָר"ן וְרַבֵּינוּ יִרְחֹם שֶׁא"צ ע"מ כְּלָל וְדִי בְּעֵינֵי חֲתִימָה אֵלָא שְׁרַש"י וְתוֹס' וְסִיעֲתָם חוֹלְקִים ע"ז.

מ"מ יֵשׁ ג"כ דַּעַת הַגְּאוּנִים דִּס"ל שֶׁהוּא רַק פְּסוּל מִדְּרַבְּנָן א"כ לַפ"ז פֶּאֶן בְּמִסִּירַת הַגֵּט מִיַּד הַבַּעַל לְהַשְּׁלִיחַ י"ל וְדֹאֵי לַד' הַגְּאוּנִים שֵׁם הֶכָּא פֶּשֶׁר לְגַמְרִי. אָף בְּאַמַּת לְרַש"י וְתוֹס' וְסִיעֲתָם שֵׁם דְּלָא סָגִי בַּע"ח כ"א בַּע"מ הֵינּוּ בְּשַׁעַת גְּמַר הַגְּרוּשִׁין אֲבָל כְּשְׁנוּתָנוּ לְשְׁלִיחַ י"ל א"צ עֵדִים וְדִי בְּמָה שְׁנוּתָן לּוֹ גֵּט חֲתוּם בַּע"ח דְּהֵנָּה מָה שֶׁהַכְּרִיחוֹ הַתּוֹס' דְּלָא סָגִי בַּע"ח כ"א בַּע"מ מְבֹנָאֵר בְּתוֹס' פ"ק (דף ד' סע"א) ד"ה דְּקִי"ל דְּאֵינְהוּ פְּרִתִי וְר"ל כּמ"ש בְּגַמְרָא (דף כ"ב רע"ב) עֵינֵי מְסִירָה פְּרִתִי וּפְרִש"י דְּאֵינְהוּ הוּא דְּעֲבָדֵי פְּרִיתוֹת כּו' א"כ דְּנֹקָא בְּעֵינֵי עֵינֵי מְסִירָה וְא"כ לְשׁוֹן פְּרִיתוֹת לֹא שְׁיָיֵף רַק בְּגַמְרֵי הַגְּרוּשִׁין אֲבָל בְּמִינוּי הַשְּׁלִיחוֹת י"ל גַּם ר"א מוֹדֶה לַר"מ דְּסָגִי בַּע"ח לּוֹמֵר שֶׁהַפְּתַב מוֹכִיחַ שְׁנַעֲשֵׂה שְׁלוּחֵי דוּמְיָא דְּחֲנָן (כ"ג ב') שֶׁהַפְּתַב מוֹכִיחַ ע"ש וּמ"ש הַתּוֹס' וְעוֹד רַגִּיל ר"ת לּוֹמֵר דְּאָף לַר' מֵאִיר כּו' הֵנָּה (רַש"י דף כ"ב ע"ב) ס"ל בְּהֶדְיָא לְהִיפָּף דְּלַר"מ לֹא בְּעֵינֵי עֵינֵי מְסִירָה וְאָף לַפִּי ר"ת י"ל הָא דְּבַעֲעִינֵי לַר"מ ע"מ זֶהוּ דְּנֹקָא בְּגַמְרֵי הַגְּרוּשִׁין אֲבָל בְּמִינוּי הַשְּׁלִיחוֹת סָגִי ע"י ע"ח כְּמוֹ בְּשֹׁאֵר שְׁטָרוֹת וְכֵן מִשְׁמַע מִמ"ש רַש"י (דף ס"ד ע"א) בַּד"ה וְאֵמַאי בְּעֵי עֵדִים כְּלָל לֹא בְּקַבְלָה וְלֹא בְּאַמִּירָה אֵלָא בְּאַמִּירָתוֹ בְּלַבַּד לְהִימְנִיָּה דְּהָא הִימְנִיָּה בַּעַל עַכ"ל וּכ"כ הָר"ן שֵׁם וְנ"ל וּמִדְּפָרְכֵינוּ וְלְהִימְנִיָּה לְשְׁלִישׁ וְאֵמְרִינוּ תִּינַח אֲמָרָה מוֹכַח שְׁאֵפִי אֵין עֵדִים שֶׁהוּא שְׁלִיחַ קַבְלָה נֶאֱמָר כּו'.

הָרִי לְפִרְש"י אִם הַגֵּט אֵינוּ קָרוּעַ א"צ עֵינֵי אֲמִירָה כְּלָל וְאֵין לּוֹמֵר דֹּא"צ לְהַבִּיא עֵינֵי אֲמִירָה אֲבָל לְעוֹלָם צָרִיכָה פֶּת עֵדִים בְּשַׁעַת שְׁמִינְתוֹ לַש"ק רַק שֶׁהַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָר ע"ז שֶׁהִיוּ עֵדִים בְּשַׁעַת הַמִּינוּי כּמ"ש הָרָא"ש גְּבִי ש"ה דְּזֶה אֵינוּ דְּבִשְׁלֵמָא בַּש"ה יֵשׁ סְבָרָא שְׁנֶאֱמָר ע"ז מִתּוֹף שֶׁהַגֵּט בִּידוֹ מְסִתְמָא הוּא ש"ה וְאִם כֵּן מְסִתְמָא עֲשֹׂאוֹ כְּדִין בְּפָנֵי עֵדִים אֲבָל בַּש"ק אֵין הַגֵּט שְׁבִידוֹ מוֹכַח שֶׁהוּא ש"ק דְּלֵמָּא הוּא ש"ה וְאִם הִי צָרִיכָה פֶּת עֵדִים שְׁיֵאמְרוּ בְּפָנֵינוּ אֲמָרָה הֵיטָה צָרִיכָה לְהַבִּיאָם בַּב"ד וְאֵיף יֵהִי הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָר ע"ז אַע"כ לְפִרְש"י פִּינוּן שֶׁהַגֵּט בִּידוֹ וּבִידוֹ לִיתְנֹו לָהּ נֶאֱמָר מִצַּד הַמִּיגוֹ אָף שֶׁלֹּא עֲשֹׂאתוּ בְּעֵדִים מִיְהוּ הַתּוֹס' שֵׁם ד"ה וְלְהִימְנִיָּה וְד"ה תִּינַח לֹא ס"ל כֵּן אֵלָא לְעוֹלָם צָרִיף עֵינֵי אֲמִירָה אֲבָל מִמ"ש בַּד"ה שְׁלִישׁ נֶאֱמָר אֲפִילוֹ אוֹמֵר הַבַּעַל שְׁנָתָן לּוֹ בְּפָנֵי עֵדִים כּו' מִשְׁמַע דְּגַם אִם נִתְּנָן לּוֹ בְּלֹא עֵדִים סָגִי.

אָלאַ דָשֶׁם מַיְיִרִי לר"מ דָאָמֶר ע"ח פְּרִתִי תַדַע דְהָא מַיְיִרִי בִש"ק. דִּלְר"א לֹא סָגִי בְּלֹא ע"מ לְהַתּוֹס' אַע"כ לר"מ הוּא וּמ"מ בְּתִשׁוּ' הֶרְשֵׁב"א ח"ג ס' קצ"ט לְעַנְיָן נְאֻמָּנוֹת הַשְּׁלִישׁ יוֹתֵר מְעַדִּים.

וְנ"ל גַּם חֻקְרַת וְדַרְשַׁת בְּשִׁמוּעַת בַּעַל אוֹמֵר לְפַקְדוֹן כּו' וְשִׁדְיָת בִּינָה נִרְגָא דְלִמָּא שְׁלֹא נִמְסַר בְּעַדִּים כּו' וְלִיתָא דְהָהוּא בְּשִׁלְיַח קַבְלָה הוּא וּכְמוֹ שִׁפִּי רַש"י ז"ל וְכִינּוּן שְׁכּוֹן פֶּל שְׁנוֹתְגִין לָהּ אוֹ לְשִׁלְיַח קַבְלָה צָרִיף לְמִןסְרוֹ בְּפִנֵּי שְׁנַיִם לְהַחְזִיקָהּ מְגִנְרַשַׁת וּכ"כ ר"ת ז"ל וְהַדְּבָרִים כְּנִיּוֹם הֵם א"כ בְּפִנֵּי עַדִּים נִמְסַר עַכ"ל וּמְדַבְּרִיו אֵלֶּה מוֹכַח בְּהַדְּיָא דְאֵילּוּ מַיְיִרִי בְּשִׁלְיַח הוֹלְכָה שְׁפִיר י"ל דְּמַיְיִרִי שְׁהַבְעֵל נִתְּנוּ לוֹ שְׁלֹא בְּפִנֵּי עַדִּים א"כ עַכְצ"ל דִּש"ה יוֹכֵל לְעַשׂוֹתוֹ בֵּינוּ לְבֵינוּ פְּדַעַת הֶרְמַב"ם וְרַק פְּשִׁמוֹסְרוֹ לְהַאֲשֶׁה צָרִיף עֵיִדִּי מְסִירָה פְּדִי לְהַחְזִיקָהּ מְגִנְרַשַׁת.

וְלֹא סָגִי בַע"ח לר"א לִפ"ד הֶרְשֵׁב"א שְׁעוֹמֵד בְּזֶה בְּשִׁטַּת הַתּוֹסְפוֹת פְּדִמוֹכַח בְּתִשׁוּ' הַנְּלִי וּבְחִידוּשָׁיו דְּפָרַק הַתְּקַבֵּל שָׁם אָבֵל בְּשַׁעָה שְׁהַבְעֵל מוֹסֵר לִש"ה סָגִי בַע"ח וַא"צ ע"מ שְׁהַרִי אֵין פֶּאֵן פְּרִיתוֹת עֲדִינּוּן לְשִׁנְאָמֶר דְּוָקָא ע"מ פְּרִתִי: קִי צוֹר.

(מְקוֹר הַדִּין דִּש"ה צָרִיף לְעַשׂוֹתוֹ בְּפִנֵּי עַדִּים הוּא מְהִירוּשְׁלָמִי לְפִי גִיְרַסַּת הָעֵיטוֹר וְהָרֵא"ש וְגִיְרַסַּתִּינוּ אֵינוּ כּוּן, וּכ"נ גִּיְרַסַּת הֶרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו וְהַגְמִי"י בְּשֵׁם ס"ה פְּתָבוּ שְׁצָרִיף לְהַתִּינְיָשׁ בְּדָבָר וּמְהַמְשֵׁנָה (ס"ג ב') מְשַׁמַּע דֹּא"צ עַדִּים וּכ"מ מִפְרַש"י שָׁם וּכ"מ בְּהַדְּיָא בְּתִשׁוּ' הֶרְשֵׁב"א ח"ג ס' קצ"ט): שׁוֹב רְאִיתִי בְּסִפְרֵי מַכְמ"א ש"ו ס' אֵי שְׁהַרְאָב"ד פ"ג מְה"א וְהַר"ן ר"פ הָאוֹמֵר דְּקִדּוּשִׁין ס"ל דְּשִׁלְיַח הוֹלְכָה א"צ עַדִּים וְשְׁכּוֹן דַּעַת עוֹד פּוֹסְקִים רַבִּים ע"ש וּבַעַת"ת שְׁעַר נ"ב ח"ג ס' זִינּוּן מְפָרֵשׁ סוּגְיָא דְּבַעַל אוֹמֵר לְפַקְדוֹן וְשִׁלְיַח אוֹמֵר לְגִירוּשִׁין דְּמַיְיִרִי שְׁהַשְּׁלִישׁ אוֹמֵר שְׁהוּא שְׁלִיחַ הוֹלְכָה וּכְמ"ש הַרִי"ף.

וַא"כ מַיְיִרִי לְכְאוּרָה ג"כ דְּלֹא נָתַן לוֹ בְּפִנֵּי עַדִּים וְעוֹד דְּבַנ"ד הָרִי הָיוּ שְׁנַיִם עַדִּים בְּשַׁעָה שְׁמַסֵּר שְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן אֵת הַגֵּט לְשִׁלְיַח שְׁנַיִם וְאֵי מְשׁוּם שְׁאֲחָד מִהֵן אָבִי הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנַיִם י"ל כִּינּוּן הַטוֹר ס"ל דְּהַשְּׁלִיחַ עֲצָמוֹ עוֹלָה בְּמִקּוֹם עֵד א' בְּסִי קַמ"א א"כ אָף לְהָרֵא"ש דַּס"ל שְׁאֵינוּ עוֹלָה י"ל אָבִיו עוֹלָה בְּמִקּוֹם עֵד א' כִּינּוּן שְׁאֵין פֶּאֵן שׁוֹם הַנְּאָה לְבָנוּ דְּוָגְמַת מ"ש בְּמִרְדְּכִי בִּיבְמוֹת פַּמ"ח ס' נ"ט אָב שְׁמַעִיד עַל בְּנוֹ שְׁהוּא כּוּן י"ג שְׁנָה וַיּוֹם אֲחָד עוֹלָה בְּמִקּוֹם עֵד א' אִם אֵינוּ קְרוֹב לִיבְמָה הוֹבָא ב"י רַס"י קַס"ט.

וְהִינּוּ מִפְּנֵי שְׁאֵין זֶה נוֹגַע לִיבָם וְעוֹד י"ל הֵכָא הַשְּׁלִיחַ רֵאשׁוֹן עַכ"פ עוֹלָה בְּמִקּוֹם עֵד אֲחָד וּמְצַטְרֵף עִם עֵד שְׁנַיִם שְׁאֵינוּ קְרוֹב לְשִׁלְיַח שְׁנַיִם וְה"ל שְׁנַיִם עַדִּים עַל מִינּוּי שְׁלִיחוֹת הַשְּׁנַיִם דְּלֹא דְמִי לְהַבְעֵל עֲצָמוֹ שְׁאֵינוּ מְצַטְרֵף דְּהֵכָא הַשְּׁלִיחַ הָרֵאשׁוֹן אַחַר שְׁמִינָה הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנַיִם עֲשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ וְשׁוֹב לָאוּ בְּמִקּוֹם בַּעַל קָאִי דְּאֶפִּילוּ מֵת שְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן לֹא בְּטָלָה שְׁלִיחוֹתוֹ בְּשְׁנַיִם בַּגְמ' (דָּף כ"ט ע"ב) ע"כ שְׁפִיר עוֹלָה בְּמִקּוֹם עֵד אֲחָד וְעוֹד כִּינּוּן שְׁיֵשׁ בְּיַד שְׁלִיחַ הַשְּׁנַיִם הֶרְשֵׁב"א הַנְּמַסֵּר לְשִׁלְיַח רֵאשׁוֹן וְגַם מְכַתֵּב הַבְּעֵל זֶה ג"כ מְהַנְּיָי כִּינּוּן שְׁבִלֵּא"ה הַרְבֵּה פּוֹסְקִי ס"ל שֵׁא"צ עַדִּים כָּלָל ע"ז שׁוֹב רְאִיתִי בְּמַכְמ"א ש"ו ס' אֵי שְׁהַעֲלָה שְׁמַפְלַ הַפּוֹסְקִים אָנוּ לְמַדִּין בְּפִשְׁטוּת דְּשִׁלְיַח נַעֲשֶׂה עַד עַל שְׁהַמְשַׁלַּח עֲשֵׂאֵו שְׁלִיחַ וְשְׁכּוֹן מְפּוֹרָשׁ בְּיְרוּשָׁלַיִם ר"פ הַתְּקַבֵּל עַכ"ל.

וא"כ כ"ש בנדון זה דאיפא עוד טעמי ומה שקה צירוף אביו של ר' יהושע את"ל דאינו פשר להעיד אינו גורע עכ"פ דומיא הא דתנן פי"ב דיבמות (דף ק"ד ע"ב) חלצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול ופרש"י דהדר הווי להו שנים א"כ אף את"ל דאביו פסול מלהעיד מ"מ נשארו שנים או שלשה פשרין השלים הראשון והשני והאיש בנימין הפהן בן זאב שקה עמהם.

ועמ"ש ביבמות על דין משנה זו וצ"ע: קיצור) שבנ"ד י"ל דהיו שנים או שלשה עדים בשעה שנתן שלים הראשון הגט לשלים השני: ג החשש הג' שיש לחוש שהגט נכתב שלא לשמה כמו שאנו רואים בענין פדת משה וישראל שלא הנהירו כלל את מוה' יהושע לכתוב לשמה החשש הד' שאין השלים הזה השני יכול לומר בפני נחתם.

שקרי לא ראה החתימות כלל וגם השלים הראשון בשעה שמסר הגט לשלים השני לא אמר בפנ"כ ובפנ"ח ונבוא לענין החשש הג' דלכאורה י"ל במקום עיגון דלא תשיב שלא לשמה אא"כ ע"ד הכותב טופסי גיטין.

אבל היכא שהבעל צוה לו כתוב גט לגרש בו אשתי פלונית וע"פ בקשתו וציוויו כתב את הגט י"ל דחשוב לשמה אף שלא הי' במחשבתו תיבת לשמה מ"מ מה לנו האותיות עכ"פ הרי כתב גט זה כדי שבו יגרש הבעל את אשתו ה"ז ענין לשמו ולשמה ממש ולשם פרייתו ותדע דברפ"ק דנזכרים (דף ב' ע"ב) דרמי רבא מ"ש גבי נזכרים דסתמא פלשמה דמא ולא פסול אלא שלא לשמן דעקר שמיהו בהדיא וגבי גט סתמא נמי חשוב כשלא לשמה ופרש"י כגון אם כתבו הסופר סתם לשם לאה שיהא מזונמן לכשיבא אדם אצלו ששמו ושם אשתו שוין בן.

ומוכח לה מהכותב טופסי גיטין כו' ומתרח אשה בסתמא לאו לגרושין קיימא כו' וא"כ דוקא בכותב בלא ציווי הבעל כלל משא"כ הכא שהבעל צוה לו בפירוש לכתוב הגט בשבילו לגרש בו אשתו פלונית אין זה נק' סתמא כלל כ"א לשמו ולשמה ממש: דאין לה להפליגה מדיו לשמה דקדשים רק בסתמא לא בנדון זה אף שהתוספות פ"ב דגיטין (דף כ"ג ע"ב) כתבו דכשלא צוה הבעל לא חשוב לשמה אלא חשוב סתמא ופסול עכ"ל.

ואף דלא דמי לשאר סתמא שקרי מיירי אפילו באומר אמרו אלא משום מקלי לא מימסרי לשלים חשוב סתמא א"כ לפ"ז ע"כ חלוק טובא מקדשים מ"מ י"ל דוקא שלא שמע הסופר מפי הבעל ממש אבל כששמע מפיו חשוב שפיר לשמה אף שלא הי' בלבד ממש תיבת לשמה דהא אנו סהדי שהי' בלבד שמתגרש בו האשה הזו מבעלה זה א"כ היינו לשמו ולשמה ועוד דזהו רק להתוס' אבל שא"פ ס"ל משום דבעינן שליחות בכתיבה שיקתבנו הוא או שלוחו כו' וא"כ י"ל התם באמת ל"ד כלל לסתמא כ"א משום דליכא שליחות אבל בנד"ז שיש שליחות גמורה י"ל חשוב ג"כ לשמה ושוב מצאתי בן בחידושי הריטב"א רפ"ק דגיטין ונ"ל אלא הנכון כמ"ש רבינו בשם ר"י הלוי בן אחיו דהכא באשה דבעינן לשמה היינו שלא יכתוב את הגט לשום אשה אחרת או שלא יכתוב אותו סתם שלא לשום אשה בעולם אלא שאמר לו הבעל כתוב לי גט לגרש את אשתי והוא עשה היינו לשמה ואין צריך לכנונה אחרת והכא פי חיישינן דגט זה נכתב שלא לשמה היינו משום דלמא אשכחא בר מתא דשמיה כשמיה ומשום מעוטא דמיעוטא דספרי דלא גמירי היינו דשמא כתבו טופסי גיטין לעצמן בלא צוואת שום מגרש ומפני שאם יבוא

להם שום אדם שיִרְצֶה לְגַרֵשׁ שִׁמְצָאוֹ גִּיטִין מְזוּמָּנִין וְאֵע״ג דְּוֹדָאֵי אֵין לְחֹוֹשׁ מִסְתָּמָא שְׁלֵא הִנְיָחוּ שְׁמוֹ וְשָׁמָּה שָׁם עִירוֹ וְשָׁם עִירָה מְשֹׁם דְּלֵא יְדַעֵי לְמָאן כְּתָבִיהָ אִפִּ״ה הֲגַט פְּסוּל מְשֹׁם וְהָרִי אֶת מְוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם וְכִדְאָמְרֵינוּ לְקַמְן אָמַר שְׁמוּאֵל הַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִיטִין צָרִיף שְׁיָנִיחַ מְקוֹם הָרִי אֶת מְוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם וְכוּ׳ וְזֶה מְשֹׁם דְּלֵא גְמִיר לֹא הִנִּיחַ וְנִמְצָאֵת הֲגַט פְּסוּל שְׁהָרִי כּוּ׳ לֹא נִכְתַּב לְשָׁמָּה.

וְכִינּוּן שְׁכָן פְּשָׁבָא שְׁלִיחַ וְהַעֲיֵד שְׁכַפְּנֵי נִכְתַּב כְּלוּל הָרִי יִצְאָנוּ מִחֻשְׁשָׁא זֹו דְּהָרִי הוּא מַעֲיֵד שְׁשָׁמוֹ וְשָׁמָּה שָׁם עִירוֹ וְשָׁם עִירָה כְּלוּל נִכְתַּב בְּפָנָיו וְכָל תְּנַרְף הֲגַט וְכִינּוּן שְׁכָן עַל פְּרָחָף מִחֻמַּת שׁוּם מְגַרֵשׁ עֲשֵׂה כּוּ׳ וְלִפִּי פִי׳ זֶה אֵילוֹ אָמַר שְׁלִיחַ בְּפָנָיו נִכְתַּב וּבְפָנָיו נִחְתַּם אָבֵל לֹא יְדַעֵי אֵי לְשָׁמָּה אוֹ לֹא כְּשֶׁר הֲגַט עכ״ל וְאֶפְשָׁר לְהַעֲמִיד פִּי׳ זֶה בְּכֹוֹנֵת רִשׁ״י (דָּף ג' ע"א) א"נ סְתָמָא לְשָׁמָּה קָא מְסַהִיד וְלִפִּ״ז בִּנְד״ד אָף אֶת־ל שְׁמַחֻמַּת שְׁלֵא הִזְהִירוּ אֶת מ' יְהוֹשֻׁעַ שְׁיִאמַר בְּכַתִּיבַת ג' תִּיבּוֹת כְּדַת מִשֶּׁה וַיִּשְׂרָאֵל שְׁיִאמַר אֲנִי כּוֹתֵב לְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה וְלִשְׁם כְּרִיתוֹת שְׁמָא גַם הַסּוֹפֵר מ' פְּנֻחַס מֵאִירָקוֹטְסִק שְׁכַתְּבָא כָּל הֲגַט שְׁמָא לֹא אָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁכּוֹתֵב לְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה כּוּ׳ מ"מ כִּינּוּן שְׁכַפְּנֵי הַבְּעַל נִכְתַּב וּבְוֹדָאֵי ע"פ בְּקֻשְׁתּוֹ עכ״פ שְׁהָרִי אֶפִּילוֹ בְּכַתִּיבַת הָנִי שְׁלִשָׁה תִיבּוֹת כְּדַת מִשֶּׁה וַיִּשְׂרָאֵל בָּא הַמְּגַרֵשׁ לְבַקֵּשׁ אֶת מ' יְהוֹשֻׁעַ שְׁיִכְתּוֹב אוֹתָם מְלִבַד מַה שְׁכּוֹלָם בְּקֻשׁוֹ אוֹתוֹ בָּא הַמְּגַרֵשׁ עֲצָמוֹ מְחַדָּר שְׁהִי כּוֹתֵבִים הֲגַט לְבַקֵּשׁוּ א"כ אֵין לְהַסְתַּפֵּק שְׁכּוֹדָאֵי בְּתַחֲלַת כְּתִיבַת הֲגַט בִּיקֻשׁ אֶת ר' פְּנֻחַס שְׁיִכְתּוֹב הֲגַט כְּרִיתוֹת לְאֻשְׁתּוֹ שְׁהִנִּיחַ כּוּ׳ א"כ לִפִּ״ד הָרִיטְבָּא וְרַבּוֹ הָרֵאָה וְכֵן אֲחִיו ר״י הִלּוּי זֶהוּ מְמַשׁ לְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה וְלִשְׁם כְּרִיתוֹת: קִיצוּר.

(לְעַנְנֵי חֻשׁ שְׁמָא לֹא אָמַר לְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה י"ל כָּל שְׁכּוֹתֵב ע"פ צִוּוּי הַמְּגַרֵשׁ חֻשׁוֹב לְשָׁמָּה וְרֵאָיָה מְרַפֵּ"ק דְּזִבְחִים דָּאֵין פְּסוּל רַק סְתָמָא דְּהִינּוּ הַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִיטִין וְכ"כ הָרִיטְבָּא רִישׁ גִּיטִין בְּשֵׁם רַבּוֹ הָרֵאָה): וְכֵן מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם רַפ"ג מַה גְּרוּשִׁין שְׁכַתְּבָא כָּל גִּט שְׁלֵא נִכְתַּב לְשֵׁם הָאִישׁ הַמְּגַרֵשׁ וְלִשְׁם הָאִשָּׁה הַמְּתַגַּרְשָׁת אֵינוֹ גַּט פִּיצַד סוֹפֵר שְׁכַתְּבָא גִט לְלַמֵּד אוֹ לְהַתְלַמֵּד כּוּ׳ ע"ש עַד סוֹף הַלְכָה זֵינּוּ וְאֵי אֵיתָא הִל"ל אֶפִּילוֹ כְּתָבוּ עַפ"י צִוּוּי הַבְּעַל לְגַרֵשׁ בּוֹ אֻשְׁתּוֹ אֵינוֹ גַּט א"ל אָמַר אוֹ לֹא כִינּוּן לְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה כּוּ׳ א"ו כָּל שְׁכּוֹתֵב בְּמַצְוֹתוֹ הִינּוּ לְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה כְּדַבְּרֵי הָרִיטְבָּא וּמ"ש בְּהַגְמִי"י שָׁם וְהַסּוֹפֵר כְּוִינּוּ לְשָׁמָּה מְשַׁמַּע דְּבַעֵי כְּוִינָה בְּפִירוּשׁ י"ל הִינּוּ לְכַתְּחֻלָּה אָף בְּאַמַּת בַּסֵּה"ת סִי קצ"ב הַחֲמִיר בְּזֶה וְז"ל אָף מְסוֹפֵק אֲנִי אֵי סְגִי בְּמַחְשָׁבָה אוֹ אִם צָרִיף דְּיַבּוּר בְּפִירוּשׁ כּוּ׳ וְכֵן גַּבִּי גַט שְׁצָרִיף לְשָׁמָּה אֵי לֹא סְגִי בְּמַחְשָׁבָה אֶלָּא בְּדַבּוּר צָרִיף שְׁיִאמַר בְּפִירוּשׁ בְּפָנָיו עֲדִים בְּתַחֲלַת כְּתִיבָה שְׁיַעֲשֶׂנוּ כְּלוּל לְשָׁמָּה עכ״ל וּבְסִימָנִים סִי הַנְּ"ל כ' וְכֵן גַּט צָרִיף שְׁיִאמַר בְּתַחֲלַת בְּפָנָיו הָעֲדִים לְשֵׁם הָאִישׁ וְלִשְׁם הָאִשָּׁה לְגַרְשָׁה וְלְהַתִּירָה עכ״ל וְלְכַאוּרָה כִּינּוּן דְּמַסְפָּקָא לִי הִי מְקוֹם לוֹמַר דְּסְגִי בְּמַחְשָׁבָה כִּינּוּן דְּלְהָרֵאָה וְהָרִיטְבָּא וְדָאֵי סְגִי בְּהַכִּי א"כ לֹא שְׁכַקִּינּוּ פְּשִׁיטוּתָא דִּידְהוּ מְשֹׁם סְפִיקוֹ וְאָף שִׁי"ל מִי הָעֲרַב לְנוּ שְׁהִיָּה כְּאֵן כְּוִינָה וּמַחְשָׁבָה אֶלְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה ע"ז י"ל דְּכִינּוּן דְּכָל עֶסֶק כְּתִיבַת הֲגַט ע"כ מְכּוֹינּוּ הַסּוֹפֵר שְׁתַּגַּרֵשׁ בּוֹ אִשָּׁה שְׁשָׁמָּה כְּדָף וְכָף מְבַעֲלָה הִנָּה שְׁצָנָה לוֹ לְכַתּוֹב הֲגַט בְּשִׁבִיל גְּרוּשֵׁי אֻשְׁתּוֹ הַנְּ"ל א"כ הִינּוּ כְּוִינָה דְּלְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה שְׁהָרִי מְכּוֹינּוּ וְדָאֵי שְׁבַגְט זֶה יְגַרֵשׁ פְּלוּנִי אֶת פְּלוּנִי וְכֵן מְשַׁמַּע בַּפְנִי רִישׁ גִּיטִין דְּכָל שְׁכּוֹתֵב ע"פ צִוּוּי הַבְּעַל לְגַרֵשׁ בּוֹ אֻשְׁתּוֹ פ' חֻשׁוֹב כְּתִיבַתוֹ מַחְשָׁבָה וְכּוֹנְנָה דְּלְשָׁמוֹ וְלְשָׁמָּה וְלֹא נְסַתַּפֵּק שָׁם רַק מְשֹׁם לְהַתּוֹסְפוֹת בְּעֵינָן דְּבּוּר בְּפִירוּשׁ וְע"ש בַּפְנִי בְּחִיבּוּרוֹ וּבַק"א דְּנוֹטָה מְאֹד לְסַבְּרָא זֹו דְּכָל שְׁכּוֹתֵב בְּצִוּוּי הַבְּעַל מְקַרִי שְׁפִיר לְשָׁמָּה

אע"פ שלא הוציא בשפתייו כו' וקא דמצרכינן בגט הבא ממדנה"י לומר בפ"נ לשמה היינו כדפרש"י דלמא אשכח כתוב ועומד גט ושמו כשמו ושמה כשמה והבעל אינו בקי לשמה כה הנה נ"ל לכאורה אלא פיון שניצא הדבר מפי רבותינו בעלי התוספות כו' לקה חזרני ליישב ולחזק דבריהם כו' עכ"ל.

ואפשר אילו ראה שהריטב"א כ"כ בשם רבו הרא"ה בהדיא לא הנה חוזר מדבריו ולכאורה יש להביא ראיה מדין קטן יש לו מעשה הנזכר בגמ' פ"ק דחולין (דף י"ב סע"ב) וע"ש בתוס' שבירושלים ריש מסכת תרומות הקשו ע"ז מגט דבעי גדול עע"ג.

א"כ לפחות בגדול י"ל כה"ג מחשבתו ניקרת מתוך מעשיו דכותב לשמו ולשמה מאחר שכותב ע"פ ציווי ואע"ג דמחשבתו ניקרת מתוך מעשיו אינו אלא מדברבן זהו בקטן אבל בגדול נדאי לכ"ע מהני מדאורייתא א"נ דיבור של המגרש עם מעשה של הסופר שכותב על פיו ה"ל מעשה גמור ועדיף ממחשבתו ניקרת מתוך מעשיו ע"ש גם אולי יש להעיר מהא דמצות צריכות פנונה למ"ד דס"ל פ"ג דר"ה (דף כ"ט דמ"מ ודאי סגי בכנונה בלב וא"צ להוציא פן בשפתייו וענ"ל ראיה מדין סנפה לב"ש דס"ל פ"ק דסנפה (דף ט' ע"א) דבעינו עשיית סנפה לשם חג ואפ"ה ס"ל דכשעשה בתוך שלשים יום לחג כשרה משום דשואלין בהלכות חג כו' מסתמא לשם חג הוא עושה וכ"ש בעשאה לשם חג אף שלא הוציא פן בשפתייו דכשר אף מתחלת השנה.

ואזי ודאי לא שייך לומר סתמא לשם חג קאי. גם הרמב"ן במלחמות שם כתב לענין תפילין דאף למ"ד דבעינו לשמה נקחין מכל אדם לגירסת הרי"ף ואין לחוש שמה לא עשאו לשמן דכל מי שעשאו לצאת בהן עשאו הרי שזה שבלבו שיהיו למצות תפילין חשוב לשמה אף שלא הוציא בפיו כלל לשמה וכ"נ בחידושי רפ"ק דגיטין ג"כ לענין גט וז"ל וכי אמר שליח בפנ"כ ובפנ"ח דיו בכך דמימר אמר האי שליח למה הוא לרבנן למשאל אי נכתב ונחתם בפני אלא ש"מ שיש פתיכה ונתימה בגט שהיא פסולה ואילו לא הנה שם נכתב לשמה הנה אומר פה וכה אירע מעשה דלאחר נכתב ועוד דכיון שהוא שלוחו של בעלה והוא אומר שבפניו נכתב ונחתם תולין להקל ואומרים שבעלה של זו כתבו ונחתמו בפניו ועשאו שליח ואין חוששין שמה אחר כתבו ונחתמו ואח"כ מצאו זה וכתבו לו (נ' שהוא ט"ס וצ"ל ונתנו לו) ועשה שליח שאין הדבר מצוי פן עכ"ל הרי מדבריו מבואר בהדיא דפי' שלא לשמה היינו דלאחר נכתב אבל כל שנכתב ע"פ בעלה שפיר חשוב לשמה וא"צ יותר ולשון זה דהרמב"ן הועתק גם פן בחידושי הר"ן לשם.

ועוד ראיה ממ"ש התוספות פרק המביא תניין (דף כ"ב ע"ב) ומיהו הקא בגדול עע"ג כשר אפילו בשוטה משום דמוכחא מילתא דקא עבידא לשמה שכותב שמו ושמה כו' עכ"ל מכ"ש בסופר פקח דאף בלא עע"ג כשכותב ע"פ ציווי הבעל וכותב שמו ושמה ושם עירו כו' מוכח ודאי דקא עביד לשמה וגם המרדכי בה' ציצית הובא בב"י סי' י"א כ' א"נ יאמר לאשה טווי לי ציצית ותו לא צריך עכ"ל הרי כשהיא עושה אח"כ הציצית ע"פ ציווי חשוב לשמה שוב ראיתי שפן פסק בתשו' מנחם עזריה סי' צ"ד דבמחשבה לשמה סגי וא"צ להוציא בשפתייו וז"ל וכן בגיטי נשים אם הבעל כותבו לשמה במחשבה סגי.

אָבֵל הַסּוֹפֵר צָרִיף שְׁיִשְׁמַע מִפִּי הַבַּעַל שְׁיֵאמַר לוֹ פְּתוּב לְשֵׁם פְּלוּנִית עַכ"ל הָרִי עַכ"פּ
הַסּוֹפֵר צָרִיף רַק שְׁיִשְׁמַע אָבֵל הוּא א"צ דִּיעֵבֵד לְהוֹצִיא בְּפִיו וְכֵן סֵימִים שָׁם בְּהִדְיָא וְנ"ל
וּלְרוּחָא דְמִלְתָּא הִנְהִיגוּ מְסֻדְרֵי גִיטִין וְשָׁגַם הַסּוֹפֵר יַחְזוֹר וְיוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו וְגַם זֶה עֲצָה
טוֹבָה עַכ"ל וְהִבִּיא דְבָרָיו לְהַלְכָה הָאֵלִיָּה רַבָּא בַּא"ח ה' תְּפִילִין סִי' ל"ב ס"ק ט"ו.

וּא"כ בַּנְד"ז וְדַאי הִיָּה פֶּאן מִחֻשְׁבָּה עַכ"פּ פִּינּוֹן שְׁפּוֹתֵב הֶגֶט ע"פ מְצֻנֹת הַבַּעַל ע"ז וְדַאי
יֵשׁ רְאִיָּה מִהַש"ס פ"ג דְּחֻלִּין (דָּף י"ג ע"א) דַּה"ל מִחֻשְׁבָּתוֹ נִיפְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו דְּכּוֹתֵב
לְשִׁמָּה: קִיצוֹר. (מִהֶרֶם רפ"ג נ' ג"כ פְּדַעַת הָרִיטְב"א וְכ"נ דַּעַת הֶרֶם ב"ן רִישׁ גִּיטִין
וְיֵשׁ רְאִיָּה לְזֶה מִדִּין סוֹפָה יְשִׁינָה וּמפ"ק דְּחֻלִּין (דָּף י"ג) גְּבִי מִחֻשְׁבָּתוֹ נִיפְרַת מִתּוֹךְ
מַעֲשָׂיו אֵלָּא הַסֵּה"ת נִסְתַּפֵּק דְּבַעֲיָנוּ דְּבוּר שֶׁל הַסּוֹפֵר מִמֶּשׁ.

מ"מ הַרמ"ע פֶּסֶק בְּתִשׁוּ' דְסָגִי בְּמִחֻשְׁבָּה וְלְזֶה נוֹטָה דַּעַת הַפ"י רִישׁ גִּיטִין וְהַא"ר בַּא"ח
סִי' ל"ב וּמִחֻשְׁבָּה י"ל הִיָּה פֶּאן בְּנֻדַי דְּמָה שְׁפּוֹתֵב ע"פ בְּקִשְׁת וּמְצֻנֹת הַבַּעַל הִיָּינוּ
מִחֻשְׁבָּתוֹ נִיפְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו דְּכּוֹנְנָתוֹ לְהִיּוֹת גֵּט כְּרִיתוֹת שְׁתַּתְּגַרְשׁ בּוֹ): וְהִנֵּה עִם הַיּוֹת
שְׁזָה ר' יְהוֹשֻׁעַ שְׁפָתֵב כְּדַמו"י אָמַר שְׁלֵא יָדַע שְׁצָרִיף לְכַתּוּב גֵּט לְשִׁמָּה הָרִי מ"מ כ' בְּצִיּוּי
הָאִישׁ גֵּט לְאַשְׁתּוֹ שְׁתַּתְּגַרְשׁ בּוֹ א"כ הִיָּינוּ לְשִׁמָּה אֵלָּא שְׁלֵא יָדַע שְׁזָהוּ מְצָנָה לְחֻשׁוֹב לְשִׁמּוֹ
וְלְשִׁמָּה אָבֵל אָנּוּ סִהְדֵי שְׁהִיָּה בְּדַעַתוֹ שְׁפּוֹתֵב בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְּגַרְשׁ בּוֹ אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל זֶה הַמְּגַרְשׁ
מִבַּעַלָּה אָבֵל הַמְּגַרְשׁ רַק שְׁלֵא יָדַע שְׁצָרִיף לְחֻשׁוֹב תִּיבּוֹת לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה אוֹ שְׁלֵא יָדַע שְׁזָהוּ
מְצָנָה א"כ י"ל גַּם כַּה"ג לָא הָוִי שְׁלֵא לְשִׁמָּה פִּינּוֹן דַּמ"מ כְּתֵב לְשִׁמָּה אָף שְׁלֵא יָדַע שְׁזָהוּ
מְצָנָה אַע"ג דְּאַמְרִינּוּ פ"ה דִּיבְּמוֹת (דָּף נ"ב ע"ב) גְּבִי עוֹדֵר בְּנִכְסֵי הַגֵּר וְקִסְבֵּר שְׁלוֹ הֵן
דְּלָא קָנִי הָרִי אָף שְׁעוֹשָׂה מַעֲשֵׂה הַקְּנִיָּה דְּהִיָּינוּ מַה שְׁעוֹדֵר לָא מְהִנֵּי בְּלִי כְּוֹנָה הָרִי אָמַר
שָׁם הַטַּעַם בַּגַּמ' מִשׁוּם דְּלָא מְכּוּיָן לְקַנּוֹת כָּלֵל.

אָבֵל כְּשִׁמְכּוּיָן לְקַנּוֹת אָף שְׁמִתְכּוּיָן הַפֶּה הַמְצָנָה כְּגוֹן אִם קִידֵשׁ חֲלוּצָתוֹ לְשֵׁם מְצֻנֹת יְכַמִּין
מ"מ שְׁפִיר קָנִי וְהַנ"א א"א לְדַמּוֹת לְעוֹדֵר בְּנִכְסֵי וְכו' דְּהֵתָם לָא מְכּוּיָן לְקַנּוֹת כָּלֵל וְהִקָּא
ע"כ מְכּוּיָן לְשִׁמָּה דְּהִיָּינוּ שְׁמִכּוּיָן שְׁתַּתְּגַרְשׁ בָּגֵט זֶה אֵלָּא שְׁכּוּנָה זֶה אֵינָה עַל תְּכִלִּית
הַשְּׁלִמּוֹת שְׁאִינּוּ יוֹדַע שְׁזָהוּ מְצָנָה א"כ זֶהוּ שְׁפִיר חָשׁוּב כְּוֹנָה דָּאָף לְמ"ד מְצֻנֹת צָרִיכּוֹת
כְּוֹנָה לְצִאֵת בּוֹ מִמֶּשׁ בְּכַתִּיבַת הֶגֶט אִין שְׁיָיָד זֶה רַק שְׁיִכּוּיָן לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה וְהָרִי כְּוֹנֵן וְעוֹד
דְּהָא שְׁזָה שְׁהֶגֶט הוּא מְצָנָה הוּא יוֹדַע א"כ הִיָּה כְּוֹנְנָתוֹ שְׁפּוֹתֵב גֵּט שְׁהוּא מְצֻנֹת הַקַּב"ה
נְכוּתָבוֹ ג"כ לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה אָף שְׁלֵא יָדַע שְׁלְשִׁמָּה הוּא מְצָנָה מְהִנֵּי וְכַמוֹ בַּעֲשִׂינִית סוֹפָה
לַב"ש דְּבַעֲיָנוּ לְשֵׁם חַג כָּל שְׁעֲשֵׂאָה תּוֹךְ ל' יוֹם לְחַג ה"ל לְשִׁמָּה וּבְנֻדַי אָף אִם לָא יָדַע
כָּלֵל שְׁהוּא מְצָנָה שְׁתַּהֲיָה עֲשִׂינִיתָה לְשִׁמָּה כְּשֶׁרָה כָּל שְׁעֲשֵׂאָה לְשִׁמָּה כּו' וְעוֹד דְּבְנֻדַי
בְּעַנְיָן כְּתִיבַת תִּיבּוֹת כְּדַמו"י אִין קִפִּידָא כ"כ אָף אִם לָא נִכְתֵּב לְשִׁמָּה דְּהָא מוֹכַח פ' כָּל
הֶגֶט (דָּף כ"ו) דְּאִינּוּ מִתּוֹרָף הֶגֶט.

וּא"כ זֶה שְׁנַחֲזִיק רִיעוּתָא מִחֻמַּת זֶה שְׁהַסּוֹפֵר שְׁפָתֵב כָּל הֶגֶט ג"כ לָא אָמַר בְּפִירוּשׁ
שְׁפּוֹתָבוֹ לְשִׁמָּה זֶהוּ חֻמְרָא יְתִירָה מֵאַחַר דְּסֵתָם סוֹפְרֵי דְּדִינָא מִיְגַמֵּר גְּמִירֵי וְאָף
בְּאִירְקוּטִסְק שְׁאִינּוּ בְּנֵי תוֹרָה מ"מ פִּינּוֹן שְׁבְנֻדַי בְּעִיר הַנָּ"ל יֵשׁ יְהוּדִים רַבִּים וְדַאי יֵשׁ
שָׁם מִי שְׁיִוְדַע לְסַדֵּר גֵּט וְיֵשׁ לָהֶם וְדַאי סֶפֶר בֵּית שְׁמוּאֵל וְכַמוֹ שְׁאִנּוּ רֹאִים מְנֻסַח הֶגֶט
וּמְנֻסַח הַהֶרְשָׂאָה שְׁנִכְתֵּב הַכָּל כְּהוֹגֵן כַּמ"ש בַּב"ש א"כ י"ל שְׁבְנֻדַי אָמַר הַמְסַדֵּר לְהַבַּעַל
וּלְהַסּוֹפֵר כַּמ"ש בְּסֻדְרֵי גִיטִין שַׁבַּב"ש.

וא"כ נדאי אמר בפירושו שכותבו לשמו ולשמה כו' ומה שבכדמו"י לא אמרו לשמה י"ל
פינן שעיקר הגט אמר הסופר שכותבו לשמו ולשמה כו' בזה טעו שבהנהגה סיום ג' תיבות
אין קפידא כו' ואין להחזיק מזה ריעותא על כל הגט פינן שמצד ההרשאה וננסח הגט
מוכח להקפיד ועוד כמו גבי הא דעדים החתומים עהש"ט כמו שנתקרה עדותן בב"ד דמי
פרש"י משום דלא חציף אינש לזיופי ה"נ י"ל נדאי לא חציף אינש לקבל על עצמו
שיהיה מסדר הגט אם לא ידע שום דבר מדיני סידור הגט וכמו הא דרוב מצויין אצל
שחיטה מומחים הם פי' השמ"ח הטעם דלא חציפי לשחוט באינו יודעין ומתקין ורוב
זה עדיף מרומאשמ"ה כמבואר בגמ' דהמיעוט ה"ל כמו מיעוטא דמיעוטא דל"ח ליה פלל
ובכנה"ג סי' קל"א בשם מהריב"ל סוף חלק א' דאפי' איתא קמן א"צ לשואלו אם כתב
לשמה כו' (כ"ש לפה"נ היו עמו אנשים רבים גם נ' שייחודו העידי חתימה מתחלה קודם
כתיבת הגט הפל כדבעי א"כ מסתמא המסדר ר' נחום ידע דין סדר הגט שבב"ש).

וא"כ י"ל חזקה זו שבוודאי ידע איך לסדר גט ה"ל חזקה דאתיא מפח רוב גדול כזה זהו
ענין חזקה הבאה מפח סברא הנז' במהרי"ק שרש"ע"ב ובתה"ד סי' ר"ז נקרא חזקה
שאינה פוסקת. וא"כ מחמת ריעותא דכדמו"י אין לבטל החזקה לגמרי פינן שיש לתרץ
הריעותא פנ"ל.

ולא דמי לשוחט שנבדק ונמצא שאינו יודע ה' שחיטה שנתבאר בי"ד סי' א' מתשובת
הרשב"א ח"א סי' רי"ח שיש לאסור שחיטתו למפרע דהתם שאני שנבדק ונמצא שאינו
יודע עיקרי דיני ה' שחיטה כמ"ש בתשו' הרשב"א שם אבל הכא לא נבדק ולא נמצא
פלל שאינו יודע כ"א הריעותא מכדמו"י שלא אמרו לו לכתוב לשמה וע"ז יש לתרץ
שהרי באמת מדינא א"צ בזה לשמה שהוא מטופס הגט כו' מה גם שביקשו הבעל שיקתוב
הנהגה תיבות דהיינו באמת לשמה כו' ועוד דה' שחיטה רבים הם וכשאינו יודע יש לחוש
טובא שפא אירע לו שיהיה ודרסה כו' וכה"ג והוא לא ידע משא"כ הכא בכתיבת הגט
הרי הגט לפנינו ורואין אנו שנכתב פהוגן והחששא המצויה בזה הוא רק ענין שלא
לשמה וכיון דבוודאי בציווי הבעל נכתב שהרי הבעל היה שם מעת התחלת כתיבת הגט
ואפי' כדמו"י ביקש את ר' יהושע לכתוב א"כ אין לחוש יותר ומה גם מכתבו של הבעל
מוכח שבו מבואר איך ששולח הגט כו': קיצור אף שיהושע אמר שלא ידע פלל שצריך
לכתוב גט לשמה היינו שלא ידע שזהו מצוה מ"מ ע"כ כתב בשביל גרושי זה ועוד שי"ל
פל הגט נדאי נכתב לשמו ולשמה בדבור ממש כמ"ש בסדר הגט שהרי נזכר שעשו הפל
כמ"ש בסדר הגט והריעותא אינו דומה לשוחט שנבדק ונמצא שאינו יודע ה' שחיטה.

ועוד דה' שחיטה רבים הם משא"כ הכא רק לשמו ולשמה כו': ד ונידון החשש הד' שלא
יוכל זה השליח השני לומר בפני נכתב ובפני נחתם. הנה כתב הגט היינו מה שהסופר ר'
פנחס מאירקוטסק כתב הגט בפני המגרש ובפני הע"ח ראה יהושע הנ"ל בתחלה ובאמצע
ובסוף כמבואר מתוך הגדתו וה"ל בפני נכתב ויש פאן עדות מהגדתו על לשמה ג"כ
דמסתמא ע"פ ציווי הבעל כתב ר"פ הנ"ל פינן שהמגרש הי' שם וכמש"ל בשם הרמב"ן
והר"ן ריש גיטין תולים להקל ואומרים שבעלה של זו כתבו כו' וכ"ש פשהמגרש הנה
במעמד ההוא עם המסדר והסופר וע"ח והשליח השני יהושע ראה כ"ז ה"ז ממש כמעיד
שבפניו נכתב לשמה והנה רש"י רפ"ק (דף ג' סע"א) ס"ל אפילו השליח אומר ידעתי

מהימן כמ"ש התוספות שם ד"ה אטו: בשמו ונ"ל משמע שר"ל דשליח מהימן פי אמר יודע אני כו' והם חלקו ע"ז והעלו ונראה דידעתי לא מהני אפילו לרבא עד שיאמר בפני נכתב ונחתם משום דדייק טפי בדפירשנו עכ"ל וע"ש בתוס' ד"ה הכא בפני וכ"כ הרא"ש שם ס"י ב' ובנ"ד הרי פיון שדבריו מבוארים שראה בעיניו פתיבת הגט בתחלה ובאמצע ובסוף היינו ממש בפני נכתב וכמ"ש רמ"א סי' קמ"ב ס"ז דאם אמרו בלשון לעז נ"ל דכשר וכ"נ שהרי רש"י ס"ל אפילו ידעתי מהני והתוס' והרא"ש לא נחלקו רק מטעם שצ"ל שבפניו ממש נכתב דאז דייק טפי אבל כל שאמר שבפניו ממש נכתב לא איכפת לן שיאמר ממש בלשון בפני נכתב כו' אף מה שצ"ע הוא נידון בפני נחתם ויש לומר דאף שלא ראה חתימת העדים מ"מ פיון שראה זה היהושע את יעקב בן ישראל ונאלקה זעליג בן אהרן שהוכנו והוזמנו מקודם פתיבת הגט להיות עידי חתימה על הגט והיו עומדים שם שעה גדולה מעת התחלת פתיבת הגט כדי לחתום עליו אחר שינגמר פתיבתו א"כ אפשר לדמותו להא דרב אשי אמר אפילו שמע קו קולמסא וקו מגילתא ופרש"י תיקון הקלף והקולמס שמע פשחוחתין אותו ומחליקין אותו וכ"כ הרא"ש שם סי' ג' ואף שבש"ע סי' קמ"ב ס"ו נזכר רק הפי' השני דרש"י אף בכנה"ג סי' קמ"ב בהגב"י אות ל"א הביא שרוב האחרונים ס"ל דאין שני לשונות הללו שבפרש"י חולקים לדינא אף שי"א שהן חולקים וא"כ לפ"ז אפשר הקנת והזמנת העדים שראה אותם עומדים על משמרתם בהקנה דרבה מקודם בעת פתיבת הגט כדי לראות פתיבתו שיוכלו אח"כ לחתום עליו חשוב ג"כ כמו תיקון הקלף והקולמס דלא יאה הקנת והזמנת גוף העדים שעומדים שם כמה שעות מקודם החתימה כמו תיקון הקלף ועיין בסנהדרין פ"ק נגמר הדין (דף מ"ז ע"ב) דפליגי אביי ורבא אם הזמנה מילתא היא וקיי"ל לרבא דלאו מילתא היא היינו לאיסור שלא נאסר עי"ז אבל לגבי נדון זה הרי הזמנה דתיקון הקלף והקולמס מילתא היא להעיד ע"ז כמו בפנ"כ ובפנ"ח.

א"כ כמ"כ הקנת והזמנת העדים מה שהוזמנו מקודם החתימה שעה גדולה. וכענין קבלת תענית דצריך קבלה דהיינו פשםקבל דוקא מקודם התחלת יום התענית אזי חשיבא קבלה ולא פשםקבל בעת התחלת התענית וא"כ ה"נ מה שזימן עידי חתימה לעמוד על משמרתם מקודם התחלת הכתיבה י"ל דיש להעיד ע"ז כמו על תיקון הקלף והקולמס והיינו משום שיש להעמידם על חזקתם דמסתמא חזקה שלים עושה שליחותו ומסתמא כמו כן חתמו על הגט ומצינו דסומכין בזה על חזקה שלים עושה שליחותו לפמ"ש בחידושי הרשב"א פ"ק (ד"ו ע"א) ונ"ל אפילו סופר בעלמיה אין חוששין שמא לא כתבו שחזקת שלים עושה שליחותו כו' עכ"ל ואע"ג דקיי"ל בגיטין פ"ק התקבל (דף ס"ד סע"א) דלא סמכינן לקולא על חזקה שלים עושה שליחותו מ"מ י"ל הכא שאני פיון דרואין אח"כ שחתומים עליו שמות העדים שהוכנו והוזמנו לזה א"כ ה"ל תרתי חזקה תחלה וסוף.

וע' פ"ג דערובין (דף ל"ו) ופב"ת דנדה (דף ס"ח סע"א) דתרתי חזקה שאני וכ"כ בעה"ת הובא בש"ך בח"מ סי' צ"א ס"ק י"ב אבל הכא איכא תרתי חזקה שלים עושה שליחותו וברי ומדחיא חזקה דממונא מקמי תרתי עכ"ל א"כ ה"נ תרתי דמה שעדים האלו הן חתומים על הגט וקיי"ל דעדים החתומים על השטר כמו שנהקרה עדותן בב"ד דמי עד שמדאורייתא א"צ קיום כלל א"כ גם מדרבנן עכ"ל פ"ה"ל כמו חזקה וא"כ בהצטרף חזקה

זו אֵל תְּזַקֶּה שְׁלִיחַ עוֹשֵׂה שְׁלִיחוֹתוֹ ה"ל תְּרַמֵּי תְּזַקֶּה וְעוֹד דְּהִנֵּה בְּהֶרְמַב"ם פ"א מה' מַעֲשֵׂר דִּין ח' אֵימָא הֵיכָא דְהַשְׁלִיחַ פְּתַח לֹמֵר שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת פְּעוּלָה אַחַת אֲמַרְיִנּוּ תְּזַקֶּה שְׁלִיחַ עוֹשֵׂה שְׁלִיחוֹתוֹ אֲפִילוּ לְקוּלָא וְהוּא מִן הִירוּשָׁלַיִם וְכ"כ בַּמַּל"מ פ"ד מה' בְּכוֹרוֹת וְצ"ל הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאִזְ נִרְאָה מִדַּעַת הַשְׁלִיחַ שְׁחַפְצֵן בְּיוֹתֵר בְּשְׁלִיחוֹתוֹ כִּינּוּן דְּמַעֲצָמוּ פְּתַח כו'.

וא"כ כמ"כ י"ל לְעֵנִין עֵינֵי חֲתִימָה אֵלוּ כִּינּוּן שְׁפָכֵר הַתְּחִילוּ בְּעֶסֶק שְׁלִיחוֹתָם וְעַמְדוֹ וְעֵינְבוּ אֶת עֲצָמָם שֶׁם שְׁעָה גְדוּלָה מְקוּדָם הַתְּחִלַּת פְּתִיבַת הַגָּט עַד סוּף פְּתִיבַתוֹ מִמֶּשׁ. א"כ תְּזַקֶּה שְׁוֹדַאי יִגְמְרוּ ג"כ שְׁלִיחוֹתָם וְיִחַתְמוּ עַל הַגָּט שְׁפָכֵר נִגְמַר פְּתִיבַתוֹ.

לְכֹן יֵשׁ לֹמֵר דְּלֹא גָרַע כָּל זֶה מִתִּיקוֹן הַקְּוִלְמָס וְהַקְּלָף גַּם בְּעֶרְוֵה עֶרְוֵה קוֹן כ' וְז"ל שְׁמַע קוֹן קוּלְמָסָא וְקוֹן מְגִלְתָא כו' (כְּמוֹ שֶׁהוּבָא בַּהַג"א) עוֹד פְּתַב פ"א אַחַר קוֹן קוּלְמָסָא דְשְׁמַע דְּאֲמַר לִיהּ לְסוּפֵר תִּיקוֹן קוּלְמָסָא וְתִיקוֹן מְגִלְתָּהּ שֶׁהוּא הַקְּלָף פ"א אַחַר שְׁמַע קוֹן תִּיקוֹן הַקְּוִלְמָס וְקוֹל תִּיקוֹן הַמְּגִלָּה עכ"ל וְעפ"ז אֲפֹשֶׁר לְצַדֵּד לְהַקְּל בַּנְד"ז בְּעֵנִין עֵינֵי חֲתִימָה ע"ד שְׁוֹתְפָאָר וּבַכְּנֵה"ג ס"י קמ"ב בְּהַגְהַת הַטוֹר אוֹת נוֹן הֵבִיא בְּשֵׁם מֵהַרְח"ש קְרוֹב לְזֶה לְעֵנִין עַד אֶחָד וְכו' וְה"נ מְפִיר הֵיטֵב הַגָּט ע"י תִּיבּוֹת כְּדָמוֹ"י שֶׁהוּן פְּתַב יְדוֹ וְגַם נִרְאָה לְכָל שְׁחֲתִימַת הָעֵדִים שְׁעָלְיוֹ הוּן יַעֲקֹב בְּן יִשְׂרָאֵל וְזֹא לִקְוֵה וְעֵלִיג בְּן אֶהֱרֹן שֶׁהוּכְנוּ וְהוּזְמְנוּ לְזֶה כַּנ"ל אֲף יֵשׁ מְגִדוּלֵי הָרֵאשׁוֹנִים דַּס"ל דְּתִיקוֹן הַקְּלָף וְהַקְּוִלְמָס לֹא מְהַיֵּי לְגַבֵּי ע"ח מ"מ בִּיש"ש פ"ק ס"י ט' פֶּסֶק דְּמֵהַיֵּי וְהִינּוּ מִטַּעַם וְהִכְרַח שֶׁהַזְכִּיר הַב"ש שֶׁם סק"ל וּמ"מ לְמַעֲשֵׂה אֵין לְסַמְוֵה ע"ז לְבַד כִּינּוּן דַּמ"מ אֵין זֶה תִּיקוֹן הַקְּלָף וְהַקְּוִלְמָס מִמֶּשׁ וְכִי מְפִי שְׁאֵנוּ מְדַמִּין נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה וְעוֹד שֶׁהַטוֹש"ע ס"ל שְׁפָעֵינֵי חֲתִימָה בְּעֵנִין שְׁיַחַתְמוּ בְּכַפְּיֵינוּ: קִיְצוֹר (לְעֵנִין בַּפְּנ"כ וּבַפְּנ"ח הִנֵּה בַּפְּנ"כ יֵשׁ כָּאֵן וְלְעֵנִין בַּפְּנ"ח ג"כ י"ל שְׁהַכְּנַת וְהַזְמַנַּת הָעֵדִים שְׁעָה גְדוּלָה מְקוּדָם וּבְצִירוּף שְׁחֲוֹתָמִים שְׁמוֹתֵן אַח"כ ה"ל תְּרַמֵּי תְּזַקֶּה וְהַיֵּי כְּמוֹ קוֹן קוּלְמָסָא וְקוֹן מְגִלְתָא וּמ"מ לְהַטוֹש"ע גַּם קוֹן קוּלְמָסָא לֹא מְהַיֵּי לְעֵנִין בַּפְּנ"ח): אֲף עוֹד יֵשׁ כָּאֵן צַד גְּדוּלָה לְהַקְּל לֹמֵר דַּא"צ כָּאֵן כָּלָל לְאַמִּירַת בְּכַפְּיֵי נְכַתֵּב וּבְכַפְּיֵי נְחַתְּמֵם וְהִינּוּ ע"י שֶׁהֵבִיא מְכַתֵּב הַבַּעַל הַמְּגַרֵּשׁ שְׁפּוֹתֵב שְׁשׁוֹלַח גָּט לְאַשְׁתּוֹ וְכַפֵּל וְשָׁנֵה וְשִׁילַשׁ בְּמְכַתְּבוֹ בְּבִקְשׁוֹת עֲצוּמוֹת שְׁיִרְאוּ שְׁיִתֵּן הַגָּט לְהַאֲשֵׁה וּמְכַתְּבוֹ נְכַתֵּב בְּיוֹם א' עִם הַיּוֹם שְׁנֹכְתֵב הַגָּט כִּי מְכַתְּבוֹ נְכַתֵּב יוֹם ב' פ' יִתְרוֹ שֶׁהוּא הִיָּה י"ט שְׁבֵט בְּשַׁנַּת תַּר"ה.

וא"כ ה"ל כְּאֵילוּ הַבַּעַל מְקַיֵּים הַגָּט שְׁבַמְצָנָתוֹ נְכַתֵּב וְנְחַתְּמֵם. וא"כ יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְדִין בַּעַל שֶׁהֵבִיא גִיטוֹ דְקִי"ל פ"ק דַּא"צ לֹמֵר בַּפְּנ"כ וּבַפְּנ"ח.

וְהַגַּם שְׁיֵשׁ לְחֹוֹשׁ וְלֹמֵר כִּינּוּן מְכַתֵּב הַבַּעַל אֵינוֹ רַק שְׁשׁוֹלַח גָּט כו' דְּלֵמָּא הַגָּט שְׁשׁוֹלַח הוּא נְאָבֵד בְּיַד הַשְׁלִיחַ וְגַט זֶה מְזוּנִיָּה הוּא אֲף הָרִי זֶה הַשְׁלִיחַ יְהוֹשֻׁעַ יוֹדַע וּמְפִיר תִּיבּוֹת פְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא כְּתֵב יְדוֹ שֶׁהוּא כְּתֵב תִּיבּוֹת אֵלוּ וְא"כ יוֹדַע שְׁגָט זֶה וְדַאי נְכַתֵּב בְּמִצְוֹת הַבַּעַל וְיוֹדַע שְׁבַפְּנֵינוּ נְכַתֵּב רַק שְׁאֵינוֹ אוֹמֵר בַּפְּנ"ח א"כ ע"ז מְהַיֵּי מְכַתֵּב הַבַּעַל כִּינּוּן דִּיהוֹשֻׁעַ מְפִיר שְׁאֵין גָּט זֶה מְזוּנִיָּה א"כ מְהִיכֵי תִיְתִי נְחֹוֹשׁ שְׁמָא מְכַתֵּב הַבַּעַל קָאֵי עַל גָּט אַחַר וְיֵשׁ רְאִיָּה מְסוּגִיָּא פ"ג דְּגִיטִין (דַּף כ"ז) הַמְּבִיא גָּט וְאָבֵד הִימְנוּ כו' דְּהֵיכָא שְׁאֵין הַשְׁיִירוֹת מְצוּיּוֹת וְלֹא הִנְחִזְקוּ שְׁנֵי יב"ש אֲמַרְיִנּוּ זֶהוּ שְׁאָבֵד זֶהוּ שְׁנַמְצָא כַּש"כ הֵכָא כִּינּוּן שְׁיַדְעִינוּ שְׁגָט זֶה וְדַאי נְכַתֵּב בְּמִצְוֹת הַבַּעַל וְגַם חֲתוּמִים בּוֹ הָעֵדִים שֶׁהִיוּ מוֹכְנִים וְעוֹמְדִים לְחַתּוּם מְהִיכֵי תִיְתִי נְחֹוֹשׁ שְׁמָא אַח"כ לֹא רָצָה לְשַׁלּוּחַ גָּט זֶה וְכַתֵּב בּוֹ בְּיוֹם גָּט אַחַר

ושלח אותו ואת"פ נִחוּשׁ שֶׁגֵּט הוּא נֶאֱבָד וְהַחֲלִיף אוֹתוֹ הַשְּׁלִיחַ הֵרְאִשׁוֹן עַל גֵּט זֶה דְּנִצְטָרָה לְבָדוֹת פְּתִיבַת וְחֲתִימַת גֵּט שְׁנֵי וְאֶבְיָדוֹ וְשֶׁהַחֲלִיפוּהוּ בְּגֵט הֵרְאִשׁוֹן כ"ז רְחוּק יוֹתֵר מֵאֵינן הַש"מ וְלֹא הִתְחַזְּקוּ וְעוֹד דִּינֵשׁ לְהַעֲמִיד דְּבָר אֲחֻזְקָתוֹ שֶׁגֵּט הוּא שֶׁנֶּכְתַּב כְּבָר בְּמִצְוֹת הַבְּעַל וְשֶׁחֲתוּמִים בּוֹ הַעֲדִים שֶׁהָיוּ מוֹכְנִים לְחֻתְמוֹ הוּא הַנְּשָׁלַח כ"ש שֶׁמִּפְּרִי תִּיבּוֹת כַּדְמוּ"י וּבְחֻשׁא רְחוּקָה כְּזוֹ וְדַאי יֵשׁ לְהַעֲמִיד דְּבָר אֲחֻזְקָה כְּמוֹ הַשּׁוֹלֵחַ גֵּט מִמֵּדָה"י נּוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֻזְקָתָה שֶׁהוּא קִיָּים וְכִמוֹ דְּאָף בְּמוֹמָר הַשּׁוֹלֵחַ גֵּט אֵין חוֹשֵׁשׁין שֶׁמָּא בִּיטֹל הֵגֵט דִּהֵיִינוּ מִשׁוּם חֻזְקָה כַּמ"ש הַרְמַב"ם פ"ו מ"ה גִּיטִין דִּין כ"ז בְּחֻזְקָתָה שֶׁהוּא פָּשֵׁר כו' וְהָאֲרִיף בְּזֶה בְּתִשׁוּ"ה ב"ח ס"א ק"א וְכ"ש שֶׁיְהוֹשִׁעַ הַשְּׁלִיחַ מְעִיד שֶׁהַסּוֹפֵר דְּמִתָּא שֶׁכָּתַב הֵגֵט חֲלָה בְּסוּף פְּתִיבַת הֵגֵט וְלֹא יוּכַל לְסַיֵּים אָף תִּיבּוֹת פְּדַת מִשָּׁה וַיִּשְׂרָאֵל עַד שֶׁהוֹכְרָחוּ לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ שֶׁיִּכְתּוּב תִּיבּוֹת אֵלּוּ א"כ אֵין פָּאן מְקוֹם לְחוּשׁ לְכַתִּיבַת גֵּט שְׁנֵי בּוֹ בִּיּוֹם כו' וְעוֹד שֶׁכָּל הַחֻשׁ שֶׁרַק עַל חַת"י הַעֲדִים שֶׁמָּא לֹא נִחְתַּם לְשִׁמָּה דְּאֵילוּ עַל כָּתַב הֵגֵט עֲצָמוֹ מְעִיד יְהוֹשִׁעַ הַשְּׁלִיחַ שֶׁבְּפָנָיו נִכְתַּב כַּנ"ל א"כ אֵין לְהַחֲמִיר כ"כ אֵלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹמֵר דִּקָּא כָּל זֶה אֵין אָנוּ יוֹדְעִים רַק ע"פ עַד אֲחַד הוּא הַשְּׁלִיחַ יְהוֹשִׁעַ שֶׁהוּא הָאוֹמֵר שֶׁבְּפָנָיו נִכְתַּב גֵּט זֶה וְשֶׁהוּא עֲצָמוֹ כָּתַב תִּיבּוֹת פְּדַת מִשָּׁה וַיִּשְׂרָאֵל וְשֶׁמִּפְּרִי שֶׁזֶהוּ כָּתַב יְדוֹ וְע"פ דְּבָרָיו הוּא שֶׁאֵין לְחוּשׁ לְגֵט אַחֵר: אֲבָל הָרִי הוּא רַק כְּעַד אֲחַד וְאֵין דְּבָר שֶׁבְּעָרוֹהּ פְּחוֹת מִשְׁנַיִם.

ואע"ג דְּהַשְּׁלִיחַ נֶאֱמַן לוֹמֵר בַּפְּנֵי"כ וּבַפְּנֵי"ח זֶהוּ כְּשֶׁאוֹמֵר כְּתִיבַת חֲכָמִים מִשֵּׁא"כ הֵכָּא שֶׁאֵין אוֹמֵר כְּתִיבַת חֲכָמִים בַּפְּנֵי"ח. מ"מ מֵאַחֵר דַּכ"ז רַק מְדַרְבְּנָן דְּמִדְּאוֹרֵייתָא עַה"ח עַל הַשְּׁטֵר כְּמִי שֶׁנִּחְקְרָה עֲדוּתָן בַּב"ד דְּמִי וַיֵּשׁ פָּאן ג"כ אֲמִירַת בַּפְּנֵי"כ וְכִמוֹ קַן קוֹלְמָסָא וְקַן מִגְלָתָא עַל בַּפְּנֵי"ח כְּדִלְעִיל וְגַם מִכְּתַב הַבְּעַל.

ע"כ אֵין לְהַחֲמִיר כָּלֵל דְּלִמְאִי נִיחוּשׁ לָהּ רַק לְשִׁמָּא מִכְּתַב הַבְּעַל הִנֵּה עַל גֵּט אַחֵר שֶׁנֶּאֱבָד י"ל שֶׁהַשְּׁלִיחַ נֶאֱמַן ע"ז מִצַּד טְעָמִים הַנ"ל שֶׁהַבְּעַל נָתַן לוֹ הֵגֵט זֶה דְּלֶאֱבִידָה לֹא חֵיִישִׁינוּ כָּלֵל מִדִּינָא כַּמִּש"ל אוֹת א' וְעוֹד דִּינֵשׁ לוֹ מִיָּגוֹ מְעַלְיָא דְּמָה לוֹ לְשַׁקֵּר וְהִנֵּה אוֹמֵר בַּפְּנֵי"כ וּבַפְּנֵי"ח א"ו קוֹשְׁטָא קְאָמֵר שַׁע"כ"פ מִפְּרִי אֵת הֵגֵט וְאֵין לְחוּשׁ לְאֶבְיָדָה כָּלֵל.

וא"כ יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְהָא דְּתַנּוּ ר"פ הַמְּבִיא תַּנְיִין אֲחַד אוֹמֵר בְּפָנָיו נִכְתַּב וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּפָנָיו נִחְתַּם כְּשֶׁר וּבִגְמ' (דָּף י"ז ע"א) יֵשׁ סְבָרָא לֹא שָׁנוּ אֵלָּא כְּשֶׁהֵגֵט יוֹצֵא מִתַּח"י עַד פְּתִיבָה כו' וְהַנ"ל הֵגֵט יוֹצֵא מִתַּח"י עַד פְּתִיבָה וְנֶאֱמַן עַל בְּפָנָיו נִכְתַּב וּמִכְּתַב הַבְּעַל מִהֵנִי עַל הַחֲתִימָה כְּמוֹ שְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּפָנָיו נִחְתַּם רַק שֶׁצָּרִיף שֶׁיִּתְקַיֵּים מִכְּתָבוֹ שֶׁל הַבְּעַל ע"פ שְׁנֵי עֲדִים שֶׁזֶהוּ כָּתַב יְדוֹ וְאֵז נִלְע"ד דִּהֵגֵט כְּשֶׁר וַיִּשְׂרָאֵל וְע"כ"פ בְּצִירוּף הַטַּעַם הֵרְאִשׁוֹן דִּינֵשׁ פָּאן בַּפְּנֵי"כ וּבַפְּנֵי"ח לְמ"ד דְּקַן קוֹלְמָסָא מִהֵנִי גַם בַּע"ח א"כ בְּצִירוּף סְבָרָא שֶׁל מִכְּתַב הַבְּעַל כְּשֶׁיִּתְקַיֵּים כָּתַב וְחֲתַם יְדוֹ נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהַקְלֵ.

הַן אֲמַת שֶׁטַּעַם זֶה הַשְּׁנֵי מִשׁוּם מִכְּתַב הַבְּעַל אִם מִהֵנִי זֶהוּ בְּמַחְלֻקַת שְׁנוּיָה שֶׁהִבִּיא הַרְמ"א בַּש"ע ס"א קמ"ב ס"א בַּהַג"ה. וְהִנֵּה טַעַמוֹ דְּהָרִיב"ש ס"א ש"ח הַמְּחַמֵּיר בְּזֶה וְהוּא מ"ש וַי"ל מ"מ אֵין גֵּט זֶה מְקוּנָיִים לֹא בְּקִיּוּם הֵגֵט וְלֹא בְּתִיבּוֹת חֲכָמִים עַכ"ל אֵינוּ מוּכָן דִּקָּא גַם בְּאַתִּיבָה בִּי תַּרְי לְפִי הָרִיב"א שֶׁהַסְּפִימוֹ לוֹ הַתּוֹסְפוֹת וְהַרְשָׁב"א וְהָרֵא"ש ג"כ אֵין הֵגֵט מְקוּנָיִים לֹא בְּקִיּוּם הֵגֵט וְלֹא בְּתִיבּוֹת חֲכָמִים כְּמִבְּנֵאָר בַּתּוֹסְפוֹת בְּדָף הֵרְאִשׁוֹן ד"ה דְּאַתִּיבָה וְאֲמָרִי שֶׁהַבְּעַל שֶׁלְחָם כו' לְהֵאֵי לֹא חֵיִישִׁינוּ שֶׁמָּא הַחֲתִימִים בְּמִזִּיד עֲדִים פְּסוּלִין מְבֻנָּר בְּהִדְיָא שֶׁהֵם לֹא רָאוּ כָּלֵל פְּתִיבַת וְחֲתִימַת הֵגֵט דַּל"כ אֵין שִׁינֵי וְלִהֵאֵי לֹא חֵיִישִׁינוּ

כו' דבלא"ה ליפא למיחש כמו דלא חיישינן בשאר שליח האומר בפנ"כ ובפנ"ח שפא
היו העדים פסולין א"ו מיירי שהם מעידין רק שהבעל נתן להם גט זה פתוב וחתום וסגי
בהכי וא"כ הרי אין הגט מקנינים לא בקיום הגט דהיינו ע"י הפרת חת"י העדים ולא
בתקנת חכמים דהיינו ע"י בפנ"כ ובפנ"ח.

ואעפ"כ הגט פשר משום פיון דבנדאי הבעל שלחם לא צריכין יותר וה"ל פקא דבעל
שהביא גיטו שא"צ לומר בפנ"כ ובפנ"ח. וכ"נ מלשון הרא"ש דכיון דנדאי שלחם לא
חיישינן שפא זייפו הבעל כו' מבואר דהנה תרי לא ראו כלל חתימת הגט ובלשון
הרשב"א בחידושו שם מבואר יותר ונ"ל ועוד דסתם קאמר דאתיה ב"י תרי בין מפירין
סתם ידם של עדים בין אין מפירין כו' דאל"כ צריכין ב"ד לדעת שאלו מפירין סתם ידן
של עדים כו' ונראה כמו שפירש ריב"א דאתיה ב"י תרי ואומר' שהבעל שלחם ותו לא
מהימן בעל לומר מקנינה הוא ולא שלחתי משא"כ בחד כו' וכיון דנדאי שלחם תו לא
חיישינן שפא נתפנון לקלקלה כו'.

וכן מבואר בהדיא בש"ע סי' קמ"ב סי"ח אע"פ שלא נכתב ונחתם בפניהם נותנים אותו
לה כו' וכיון דזכינו לדין שמצינו שהגט פשר אף אם לא נתקיים כלל לא בקיום הגט ולא
בתקנת חכמים רק משום דנדאי הבעל שלחם ונתן להם גט זה מחזקינן אותו בתוקת גט
פשר א"כ מעתה נראה שאין מקום כ"כ לחששא דהריב"ש מ"ש אכל בנד"ז אע"פ שיש
שטר שליחות ביד השליח שהבעל מינה אותו כו' שהרי אפשר שאותו גט נאבד או נשרף
ונה מקנינה הוא ואע"פ שאין חוששין לזה מ"מ אין גט זה מקנינים לא בקיום הגט ולא
בתקנת חכמים עכ"ל דמאחר ששפתיו ברור מללו שאין חוששין לזה שפא אותו גט נאבד
כו' וזה נדאי אמת ויציב וכמש"ל אות א' דלנפילה נאבדה ל"ח וכ"ש לנפילה ולזיוף
דעה"ח עהש"ט כמו שפסקה עדותן בב"ד דמי וכיון שפן מחזקינן ליה בתוקת ברורה
נדאית ע"ד חזקה הבאה מכח סברא שבמהרי"ק ש' ע"ב דגט זה הוא הגט שפסר לו הבעל
ותו לא צריכין יותר ומ"ש מ"מ אין גט זה מקנינים כו' זה אינו מוכן כלל דהא גם באתיה
בי תרי אין הגט מקנינים לא בקיום הגט ולא בתקנת חכמים רק פח הכשר הגט משום
שהבעל נדאי שלחם ונתן להם גט זה והרי ה"נ דכנות' שהבעל נדאי שלחו ונתן לו גט
ויש חזקה ברורה נדאית דכחה פשני עדים.

שהגט הזה שביד השליח הוא ניהו הגט שנתן לו הבעל מאחר דלאבדה ולזיוף אין לחוש
כלל ובאמת נראה דהריב"ש לא פסיקא ליה להחמיר אלא שנתן טעם למה הצריך לשליח
לומר בפנ"כ ובפנ"ח וצריך לזה ג"כ טעמו דהרמ"ה ואח"כ נאחרי ראותי כל אלה
לצאת ידי פולן הצרכתי לשליח לומר בפנ"כ ובפנ"ח עכ"ל.

ואפשר בדיעבד במקום עיגון לא הנה פוסל הגט מחמת זה גם במהריב"ל ח"ג סי' כ"ד
כתב שהריב"ש נוטה להחמיר: והנה בכנה"ג סי' קמ"ב בהגה"ט אות י"ח כו' ונ"ל נמצא
פתוב בשם הרא"ם דלפי' ריב"א באתיה ב"י תרי צריך לומר דאין השליח נאמן לומר
הבעל עשאני שליח ובעל תנמת ישרים בסי' קע"ח הוכיח במישור דאפילו לפי' ריב"א
נאמן השליח לומר הבעל עשאני שליח עכ"ל ונראה דטעמו דהרא"ם הוא פך דמאחר
דשמענו מפי' ריב"א דהיכא דנדאי הבעל עשאנו שליח אין צריך כלל לומר בפנ"כ ובפנ"ח
דזהו הטעם דבאתיה ב"י תרי א"צ לומר בפנ"כ ובפנ"ח דכיון דנדאי שלחם לא חיישינן

שְׁמָא זַיְיפּוּ הַבַּעַל כּו' פּנ"ל וּא"כ אַם אֵיתָא שְׁגַם כּל שְׁלִיחַ נְאָמֵן עַל הַשְּׁלִיחוֹת לֹמַר שֶׁהַבַּעַל עָשָׂא שְׁלִיחַ א"כ אַמַּאי הֶצְרִיכוּהוּ חֲכָמִים לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח הָא פִּינָן דְּנֻדְאֵי שְׁלַחוּ הַבַּעַל לָא חֲזִינְשִׁינָן לְמִידֵי אֱלָא פִּינָן דְּצָרִיף לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח עַכְצ"ל דְּאִין הַשְּׁלִיחַ נְאָמֵן לֹמַר שֶׁהַבַּעַל עָשָׂא שְׁלִיחַ וּבַעַל תְּנֻמַּת יִשְׂרָאֵל שְׁנַחֲלַק עָלָיו נִרְאָה טַעְמוֹ דְּהִנְהָ הָא דְהַשְּׁלִיחַ נְאָמֵן לֹמַר שֶׁהַבַּעַל עָשָׂא שְׁלִיחַ זֶהוּ פִּינָן שֶׁהֲגַט בְּיָדוֹ נְאָמֵן הוּא עַל מַה שֶׁבִּידוֹ וְנוֹבַע מְסֻנְגִיָּא דַּפ' הַתְּקַבֵּל (דַּף ס"ד) דְּבַעַל אֹמַר לְפַקְדוֹן וְשְׁלִישׁ אֹמַר לְגְרוּשִׁין וּכְמַש"ל אוֹת א' בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מַהֲרִי"ט חֵא"ע ס' ט' וְזֶה מְהַנִּי נֶגְדַּ שְׁלֵא לְחַוֵּשׁ לְפַקְדוֹן אוֹ לְאַבְיָדָה וּמְצִיאָה אֲבָל כְּשֵׁישׁ חֲשָׁשָׂא דְמַזְנוּיָיִף לְגַמְרֵי ע"ז אִין רְאָיָה כְּלָל מִהֶתֶם וּא"כ הֵיכָא שְׁלֵא אָמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח בַּח"ל דְּחֲזִינְשִׁינָן לְמַזְנוּיָיִף אֵיף יִהְיֶה נְאָמֵן עַל שְׁלִיחוֹתוֹ וְרַק הֵיכָא דְלִיכָא חֲשָׁשָׂא דְמַזְנוּיָיִף כְּמוֹ הַמְּבִיא גִט בַּא"י אִזִּי לָא חֲזִינְשִׁינָן נְמִי שְׁמָא לָא עָשָׂא הַבַּעַל שְׁלִיחַ כְּגוֹן שְׁנַאֲבַד מִמֶּנּוּ וְזֶה מְצָאוּ אוֹ שֶׁהַפְּקִיד אֲצָלוּ ע"ז לָא חֲזִינְשִׁינָן דְּמַאֲחַר דְּאִינוּ מַזְנוּיָיִף א"כ לְחֲשָׁשָׂא דְאַבְיָדָה וּמְצִיאָה לָא חֲזִינְשִׁינָן כְּלָל דְּלִנְפִילָה לָא חֲזִינְשִׁינָן וְלְחֲשָׁשָׂא דְפַקְדוֹן הָרִי ע"ז אָמְרוּ שְׁלִישׁ נְאָמֵן וְעַכ"פ מְדַבְּרֵי הֵרָא"ם לְמַדְנֵנוּ אַם הַשְּׁלִיחַ הֵיךְ נְאָמֵן לְגַמְרֵי לֹמַר שֶׁהַבַּעַל עָשָׂא שְׁלִיחַ לָא הֵיךְ צָרִיף לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח וְגַם הַתְּנֻמַּת יִשְׂרָאֵל י"ל שְׁאִינוּ חוֹלְקִים ע"ז כְּלָל וּא"כ לַפ"ז הֵיכָא שְׁיֵישׁ לְהַשְּׁלִיחַ שְׁטַר שְׁלִיחוֹת מְקַנְיִים שֶׁעָשָׂא שְׁלִיחַ נִרְאָה מְדַבְּרֵיהֶם דְּלִפְנֵי רִיב"א בְּאַתְיוּהָ בִּי תַרִי א"צ לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח דְּכִינָן דְּנֻדְאֵי עָשָׂא שְׁלִיחַ לָא חֲזִינְשִׁינָן שְׁמָא זַיְיפּוּ הַבַּעַל בְּעַדִּים פְּסוּלִים כְּנ"ל וְלִשְׁמָא אֲבַד הַשְּׁלִיחַ הֲגַט וְדַאי ג"כ לָא חֲזִינְשִׁינָן מַאֲחַר דְּלִנְפִילָה לָא חֲזִינְשִׁינָן וּכ"ש שְׁנוּסִיף ע"ז חֲשָׁשׁ זַיְיפּוּ דַג"כ אִין חוֹשְׁשִׁין לְזֶה כְּלָל מְדַאֲוֵרִיָּתָא דַּעַה"ח עַהֲש"ט כְּמִי שְׁנַחֲקֵרָה עֲדוּתָן בַּב"ד דְּמִי רַק מְדַרְבְּנָן צָרִיף קִיּוּם.

וְכִינָן דְּלִנְפִילָה לָא חֲזִינְשִׁינָן אֲפִילוּ בְּדַאֲוֵרִיָּתָא כ"ש בְּדַרְבְּנָן וּמִשׁוּם עֵיגוּנָא דְּהַקְלִיּוּ בָּהּ רַבְּנָן מִשְׁאָר קִיּוּם שְׁטָרוֹת מְדוּעַ נְחוּשׁ בְּזֶה לְנִפְיָה כּו' ע"כ א"צ לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח. וּבְמַכְתָּב מְאַלְיָהוּ ש"ו ס' ל"ג הַחֲזִיק בְּכָל עֲוֹן לְהַחְמִיר דְּצָרִיף לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח וְתַמָּה עַל הַרְמָ"א שֶׁהֲבִיא רַס"י קַמ"ב דְּהַרְשָׁב"א בְּתַשׁו' ס' תַקס"א וְהַמְרָדְכִי ר"פ הַתְּקַבֵּל ס"ל דַּא"צ לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח וְהוּא ז"ל כ' דְּלָא אֲמַרָה הַרְשָׁב"א אֱלָא בְּדַאֲיַתְנָהוּ לְסִהְדֵי קַמָן בְּשַׁעָה שֶׁהַשְּׁלִיחַ מוֹצִיא גִט מִתַּח"י כּו' אֵיף בְּדַבְּרֵי הַמְרָדְכִי הוֹדָה כִּי הִנְהָ אֲמַת כִּי מְדַבְּרִי שְׁם מְבֹאָר בְּהַדְּאָ שְׁכָל שְׁיֵישׁ בְּיָדוֹ שֶׁל שְׁלִיחַ חֲתִימַת ב"ד אוֹ חֲתִימַת עֲדִים שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ א"צ לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח אֲבָל מ"מ כְּבָר מְסִיִּים שְׁם עֲלָה וְז"ל וְתִמָּא דְּבַתְּקוּנֵי שְׁטָרוֹת כְּתוּב הַרְשָׁאָה לְהוֹלֶכֶת הֲגַט עַכ"ל אֲשֶׁר נִרְאָה דְּבָא לְבַטַּל דְּבָרֵינוּ מִפְּתַח הַנְּמַצָּא כְּתוּב בְּתַקוּן שְׁטָרוֹת וְתַמְיָהנִי שְׁלֵא הַשְּׁלִיחַ לְהַעֲתִיק כָּל דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי דְּסִיִּים וְתִמָּא דְּבַתְּקוּנֵי שְׁטָרוֹת כְּתוּב הַרְשָׁאָה לְהוֹלֶכֶת הֲגַט וְכֵן כְּתִיב וּקְנִינָא וּמַה קִּנְיָן שְׁיָיִף עַכ"ל וְגַבִּי וּקְנִינָא וְדַאי לָא בָּא לְבַטַּל דְּבָרֵינוּ וְלֹמַר דְּצָרִיף קִנְיָן א"כ י"ל כַּמ"כ כָּאֵן וְאֵף אַם נְאָמַר בְּהַרְשָׁאָה צ"ל בּפנ"כ וּבפנ"ח י"ל הַטַּעַם מִשׁוּם דְּלְכַתְּחִלָּה חוֹשְׁשִׁין לְפַרְש"י בְּאַתְיוּהָ בִּי תַרִי דְּהַטַּעַם מִשׁוּם שֶׁהֵם יְכוּלִים לְקַיְיְמוּ כּו' וְלֹא כְּפִי רִיב"א שֶׁהָרִי גַם הַטוּר ס' קַמ"ב ס"ל כְּפַרְש"י שְׁלֶכֶן כ' שְׁאֵם בָּא הַבַּעַל לְעַרְעֵר אֲבָל לְהַעֲוֹמְדִים בְּשִׁטַּת רִיב"א י"ל וְדַאי אֲמַת כְּדַבְּרֵי הַמְרָדְכִי לְכֵן דִּיעֲבַד בְּמַקוּם עֵיגוּן י"ל לְסַמּוּךְ ע"ד הַמְרָדְכִי: וְאַדְרָבָה בַּנְד"ז שֶׁהוּא מְכַתֵּב הַבַּעַל עֲדִיף מִהַרְשָׁאָה דַּה"ל כְּמוֹ בַּעַל שֶׁהֲבִיא גִיטוֹ דְּלַכ"ע אֵף גַם לְפַרְש"י א"צ לֹמַר בּפנ"כ וּבפנ"ח וּכְמַ"ש בַּהֲגַמִּי"י פ"ז מַה גְרוּשִׁין אוֹת ג' בְּשֵׁם סַה"ת וְע"ש

בלח"מ דין כ"ד ד"ה שאם נִיחוש שְׁפָן דַּעַת הַרְמַב"ם פ"ב דין ח' והוא תלמוד ערוף ומ"ש בא"ח שֶׁבַעל שֶׁהִבִּיא גִיטו צָרִיף כו' כמ"ש רמ"א סי' קמ"ב סי"ד דְּבָרָיו דְּחֻוּיִים נֶגְדַּ סה"ת והגמ"י וְהַרְמַב"ם והב"ש הַעֲמִיד דְּבָרָיו פְּרָבָה וְאַנְן לָא קִיִּי"ל פֶּן.

והמכמ"א ש"ו סי' מ"ד לא פ"י פֶּן וּמ"מ אֲשַׁתְּמִיטְתִּי ד' הגמ"י הַנְּ"ל: ז וְהִנֵּה בַק"נ רפ"ג דְּגִיטִין סַק"ט וְאִין לְהַקְשׁוֹת כו' דא"כ בפנ"כ ובפנ"ח. לְמָה לִי דְכִינֹן שֶׁהִבַּעַל שְׁלַחוּ כו' ובמח"כ אֲשַׁתְּמִיטְתִּי ד' הַמְרָדְכִי ר"פ הַתְּקַבֵּל הַנְּ"ל שֶׁבְּאַמַּת הִבִּיא הַרְאָה פֶּן.

וְהָרָא"ש י"ל דַּעְדִּיפָא מִינֵי הִבִּיא הַרְאָנִי כִּי הִכָּא שְׂיִקְיִים כו' שְׁזָהוּ רְאָיָה אַף לְשַׁטַּת רִש"י וְעִינֵין תְּשׁוּ מְהַרִּיב"ל ח"ג סי' כ"ד וְז"ל מֵאַחַר שֶׁהִשְׁלִיחַ לֹא עָמַד עַל פְּתִיבַת הַגֵּט שֶׁהוּא הָיָה בְּקוֹשְׁטְאֵנְדִינָה וְהַמְגֵרֶשׁ הָיָה בְּאַנְקוֹנָה אֶפְיָלוּ שְׂיִתְקַיִים שְׁטַר הַשְּׁלִיחוֹת לֹא מְהַי וְלֹא מְצִינּוּ דְּבָר זֶה מְפֹרֶשׁ בְּשׁוּם אֶחָד מִן הַפּוֹסְקִים זוּלָּתִי בְּתִשׁוּ הַרִיב"ש סי' ש"ח כו' גַּם הִבִּיא רְאָיָה לְהַחְמִיר מִמ"ש הָרָא"ש רפ"ק כִּי הִיכִי שְׂיִקְיִים פְּתַב הַשְּׁלִיחוֹת יִקְיִים ג"כ פְּתִיבַת הַגֵּט מְשַׁמַּע דַּע"ג שְׂיִקְיִים שְׁטַר הַשְּׁלִיחוֹת צָרִיף שְׂיִאמַר בַּפְּנ"כ וּבַפְּנ"ח כו' וְאַח"פ הָרָא"ש פְּנִים לְהַקְלֵ מִדִּין מִינֵי שְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁלֹא בְּפִנּוּ כו' וְסִיִּים פִּינּוּ הַרִיב"ש נוֹטָה לְהַחְמִיר וְכ"מ מְהָרָא"ש אִין לְחַלּוֹק עֲלֵיהֶם וְסִיִּים וְעוֹד אוֹסִיף שְׁנִית לְעִינֵין כו' עכ"ד וְהִנֵּה לֹא הִבִּיא דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי ר"פ הַתְּקַבֵּל דְּמַקְיֵל בְּזָה וְכ"י וְלֹא מְצִינּוּ מְפֹרֶשׁ בְּשׁוּם א' מִן הַפּוֹסְקִים כו' וְלִכְּן אֶפְשָׁר לומר דְּאִילוּ הָיָה לְמַרְאָה עֵינָיו הַקְדוּשִׁים ד' הַמְרָדְכִי לֹא הָיָה מִחְמִיר פֶּל פֶּךָ וּבַמְכַמ"א שְׁעַר וְא"ו סי' ל"ג כ' וְרְאִיתִי לְמַהֲרַשְׁד"ם סי' ע"ז שְׁגַם הוּא נִשְׂאֵל עַל הַגְּדוֹן הַלְזוּ שֶׁל מְהַרִּיב"ל וְכ"י לְהַתִּיר וְעִיקַר יְסוּדוֹ עַל שְׂעִידֵי הַשְּׁלִיחוֹת הָיוּ מְעִידִין שֶׁהַגֵּט נִכְתַּב וְנִחְתַּם בְּפְנֵיהֶם כו' וְא"כ אֶפְיָלוּ לְדַעַת הַרִיב"ש לֹא נִשְׂאֵר כָּאֵן שׁוּם סַפֵּק דַּעַד כָּאֵן לֹא עָרְעַר הַרִיב"ש אֶלָּא בְּשְׁטַר הַמְעִיד עַל הַשְּׁלִיחוֹת לְבַד אֲבָל בְּשְׁטַר הַמְעִיד עַל הַפְּתִיבָה וְהַחְתִּימָה וְדַאי לִיכָּא לְסַפּוּקֵי בְּמִינֵי.

והמכמ"א הַשִּׁיג עֲלָיו כו' שְׁהָרִי עִיקַר הַחֲשֵׁשׁ הוּא שְׁמָא נֶאֱבַד אוּ נִשְׁרַף אַחַר שְׂיִצָּא מִלְּפָנֵיהֶם וְאִין זֶה הַגֵּט שְׂיִקְיִמוּ הֵם כו' וּמ"מ כ' הַמְכַמ"א שְׁמַהֲרַש"ךְ סי' ל"ה הַסְּפִים לְדְּבָרֵי מַהֲרַשְׁד"ם וְכֵן הַסְּפִים הָרַב מַהֲר"ם מְטַאָלוֹן יַעו"ש וְהוּא רַבּוֹ דְּמַהֲר"א שְׁשׁוֹן וְכֵן פֶּסֶק מַהֲר"א שְׁשׁוֹן בְּתִשׁוּ סי' קפ"ד וע"פ דְּבָרֵיהֶם נִרְאָה בַנְּד"ז שְׂיִישׁ מִכְּתַב הַבַּעַל שְׁכּוֹתַב אִיף שְׁשׁוֹלַח גֵּט לְאֲשֵׁתוֹ וּמִבְּקַשׁ מְאֹד מְאֹד שְׂיִשְׁתַּדְּלוּ בְּנִתְיַנַּת הַגֵּט לְהַאֲשֵׁה א"כ עֲדִיף מִהַגְּדוֹן שְׁלֵהֶם דְּכָל טַעְמָם פִּינּוּ בְּאַנְפֹן זֶה לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְעָרְעוֹר הַבַּעַל וְכָל הִיכָּא דְּלִיכָּא לְמִיחַשׁ לְעָרְעוֹר הַבַּעַל הַגֵּט כְּשֶׁר יַעו"ש בְּתִשׁוּ מַהֲר"א שְׁשׁוֹן וּבַמְכַמ"א וְא"כ כַּש"כ פְּשִׁישׁ מִכְּתַב בְּכַתִּיבַת וְחַתִּימַת זֶד הַבַּעַל בְּאַרְיִכוֹת וְכוֹתַב אִיף שְׁשׁוֹלַח הַגֵּט וּבְקַשְׁתוֹ כְּפּוֹלָה וּמִן־כְּפֹלַת שְׂיִרְאוּ לִיתֵן לָהּ וְתוֹכֵן בְּקַשְׁתוֹ מְפִנֵי שְׁנִישָׁא שְׁם אַחֲרַת וְזָהוּ לוֹ לְבוֹז שְׂיַעֲבֹר עַל חַר"ג מ"ה א"כ וְדַאי אִין לְחֻוּשׁ לְעָרְעוֹר הַבַּעַל.

וְז"ל הַכְּנֵה"ג סס"י קמ"ב בַּהַגְּהַב"י אוֹת נ"ג מִי שְׂמִינָה שְׁלִיחַ הוֹלְכָה לְפָלוּנִי שֶׁהוּא בְּעִיר אַחֲרַת וְשִׁלַּח הַגֵּט לְיָדוֹ וּשְׁטַר הַשְּׁלִיחוֹת וְעִידֵי הַגֵּט אֵינָם בְּמִקּוֹם הַשְּׁלִיחַ אֶפְיָלוּ שְׂיִתְקַיִים שְׁטַר הַשְּׁלִיחוֹת לֹא מְהַי מְהַרִּיב"ל ח"ג סי' כ"ד וּמִדְּבָרֵי הָרַב בַּעַל תְּנוּמַת יְשָׁרִים בְּסִי ק"ב אַע"פ שְׁלֹא זְכִינּוּ לְתִשׁוּבָתוֹ נִרְאָה דְּנוֹטָה לְסִבְרַת מְהַרִּיב"ל אֲבָל רַשְׁד"ם וְז"ל בַּחֲאָה"ע סי' ע"ז כ' דָּאָם שְׁטַר שְׁלִיחוֹת מְקוּיִים דְּמַהַי וְעִינֵין בְּסִי פ"ב פ"ג וְק"ע וְהָרַב מוהר"ר מְרָדְכִי מְטַאָלוֹן וְז"ל ח"א הוּבָאוּ דְּבָרָיו בַּמַּהֲרַש"ךְ וְז"ל ח"א סי' ל"א וְגַם מַהֲרַש"ךְ

ז"ל בסי' הנזכר הסכים לדברי רשד"ם וכן הסכימו הראנ"ח ז"ל בח"א סי' ל"ב ומהר"א ששון ז"ל בתשו' סי' קפ"ד אלא שהרש"ך ז"ל והראנ"ח ז"ל פתבו בתנאי שא"א להסתפק שהגט שנמסר בפני העדים נאכד וזה הוא גט אחר ועיין בתשו' למהרי"ט ז"ל ח"א סי' ל"ה ובהרש"ך ח"א ז"א ז"א נ"ו ובתשו' פני משה ח"ב סי' נ"ב עכ"ל.

ז"ל תשו' מהרי"ט ח"א ס"י ל"ה אבל התקנה שאמר מר שיכתבו ב"ד פתב מעשה ב"ד שכתב ונחתם בפניהם לשמה אינה דרף סלילה כמו שנראה מתשו' הריב"ש ז"ל סי' ש"יח והביאה הרב הב"י ז"ל ס"י קמ"ב עכ"ל.

משמע רק שאינה דרף סלילה אבל אינו דוחה אותה לגמרי והיינו פדעת רמ"א רס"י קמ"ב ס"א בהג"ה שמביא שני דיעות בזה אשר לפ"ז ג"כ בנד"ז שיש מכתב הבעל על ששולח הגט דעדיף טפי משאר שליחות בעדים משום דנדאי לא יבא ויערער פנראה ממכתבו י"ל שידודי דמהני במקום עיגון עכ"פ ואין להקשות ע"ז ממ"ש בש"ע סי' קמ"ב ס"ז בהג"ה ולכן אלם כו' אע"פ שיוכל לכתוב בפנ"כ ובפנ"ח דצ"ל בפיו וא"כ איך נסמך על מכתב הבעל דהא הב"ש שם הכשיר לקיים ע"פ פתב וכ"כ בש"ע ח"מ סי' מ"ו ס"ז בהג"ה.

לכן מש"כ דלא מהני היינו דוקא באלם מיהו הנש"ך בח"מ שם נ' לא ס"ל פן וגם הבית מאיר סי' קמ"ב ס"ז חלק על הב"ש וכ"ד המכמ"א ש"ו סי' ל"ד ע"ש שהאריף אף שהביא דעת ריא"ז בש"ג פ' מי שאחזו דמקיל באלם כמו דעת הר"ן וכן מצאתי בחידושי הריטב"א פ"ק דגיטין דף ח' ט' וז"ל הב"ע דנתנו לה כשהוא פקח כו' והא דלא אוקמוה באלם משום דאלם יכול להגיד מתוך הפתב וכשר בהכי לעדות אשה והכי מוכח לקמן באידך פירקא ובפרק מי שאחזו עכ"ל ואפשר היינו מדתנן פ"ב (דכ"ב) הפל פשרים להביא את הגט חוץ מחש"ו סומא ועכומ"ז וסומא פסול משום שאינו יכול לומר בפנ"כ ובפנ"ח וא"כ אמאי תנא חרש ולא תני אלם דג"כ א"י לומר בפנ"כ ובפנ"ח אלא ש"מ דאלם פשר משום שיוכל להגיד ע"פ הפתב וכ"פ היש"ש פ"ק סי' ד' מ"מ אף להחולקים ופוסלים מתוך הפתב נראה שיש לחלק בטוב בין עדות דבעינן מפיהם דוקא ולא מפי פתבם.

משא"כ הבעל שאין הגדתו בתורת עדות כ"א הוא בעל דבר המגרש ולכן אם כ' גט בכתב ידו ואין עליו עדים הגט פשר מדאורייתא ועיין בש"ע אה"ע סי' ק"ל ס"ך ובסי' קמ"א סל"ה: גם כמ"ש הר"ן בתשו' ס"י מ"ג דנדאי ביטול שליחות הגט מתוך הפתב מהני כו' יעו"ש הובא ב"י סי' קל"ד א"כ נראה דגם קיומו יכול לקיימו מתוך הפתב לכ"ע פיון אפילו בדאורייתא עושים מעשה ע"פ פתבו כ"ש בדרבנן וכה"ג כ' הבית מאיר בעצמו ז"ל ואולי י"ל דס"ל על השליחות מדנאמן בתורת שלישי לא חשוב עדות ונאמן אף ע"י פתבו ודוקא להגדת בפ"נ ס"ל דאין מועיל מפי פתבו מדאורייתא בתורת עדות עכ"ל וא"כ הבעל דכשמביא ג"כ א"צ לומר בפנ"כ ובפנ"ח א"כ לאו משום עדות הוא נאמן כ"א משום שהוא בעל דבר המגרש ע"כ אף ע"פ פתבו מהני לקיום הגט וכ"מ בתשו' הריב"ש סי' ר"מ שכתב דאלם פיון שאינו יכול להגיד בפיו לא סגי מתוך הפתב וברמיזה דהא עדות הוא ורחמנא אמר מפיהם ולא מפי פתבם כו' ולא דמי לגט עצמו כשהבעל אלם דהתם לא בעינן אמירה ממש אלא די לנו בשנדע בבירור דעת הבעל ורצונו רק

שְׁבַחֲרַשׁ גָּמור אין סוּמְכִין על רְמִיזוּתוֹ וְהֵינּוּ דְאָמְרֵי קוּלוֹ לְאִפּוֹקֵי מְדַרְב פְּהֵנָּא כּו' אַבְל
בְּכָאן בְּעֵינֵי אָמִירָה מִמֶּשׁ פְּשָׁר עֲדוּת עכ"ל וא"כ לְעַנְנֵן בַּעַל שְׁהִבִּיא גִיטוֹ דְאִין צְרִיף
לוֹמַר כָּלֵל בַּפְנֵי כּו' ובפנ"ח מְשׁוּם דְסִמְכִינֵן אֶהָא שְׁרׁוּאִים דַּעְתוֹ וּרְצוֹנוֹ לְגַרְשָׁה שְׁבִנְדָּאי
לֹא יָבֵא וַיַּעֲרֶר י"ל דכמ"כ סוּמְכִין עַל מְכַתְּבוֹ מֵאַחַר שַׁעִי"ז אָנוּ רוּאִים הֵיטָב שְׁדַעְתוֹ
וּרְצוֹנוֹ לְגַרְשָׁה כּו': וְלִמְעֻשָׁה לֹא יָכֹלוּ לְמַצּוֹא קִיּוּם לְמַכְתָּב הַבַּעַל וּע"כ נְשַׁאֲרָה הָאִשָּׁה
עָגוּנָה וְאַח"כ רַב רְאִיתִי בְּשׁו"ת בְּגִדֵי יֵשַׁע ס"י לְמַ"ד מַה שְׁצִיָּדָד לְהַקְלֵל א"כ בַּנְד"ז דְהִקָּא
ג"כ בְּאַמַּת לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְזִיּוּפָא כָּלֵל אוֹלֵי יֵשׁ לְסִמְנוּף עַל הַטַּעַם דְסַעִיף ד' וְעֲדִיף מְנַדוֹן
הַבְּגָדֵי יֵשַׁע: וְמַה שְׁדַקְדָּק הַמַּכְמ"א מְדַבְּרֵי הָרָא"ש פ"ק סי' ב' שְׁכַתְּבֵי כִּי הֵיכִי דִיקְנִים
כְּתַב שְׁלִיחוֹתוֹ לְקַנִּים חֲתִימַת הַגֵּט כּו' הָרֵי דְקָאֵמַר בְּהַדְּיָא כִּי הֵגַם שְׁיִקְנִים כְּתַב שְׁלִיחוֹתוֹ
עֲדִינֵן צְרִיף הוּא לְקַנִּים אֵת הַגֵּט כּו' זֶהוּ פְּשָׁאִין מְבִנְאָר בְּכַתְּבֵי שְׁלִיחוֹתוֹ רַק שְׁעֻשָׂא שְׁלִיחַ
לְגַרְשׁ בּוֹ אִשְׁתּוֹ אַבְל כְּשֶׁמְבִנְאָר בְּכַתְּבֵי שְׁלִיחוֹתוֹ שְׁהַגֵּט נִכְתָּב בְּיוֹם פְּלוּנֵי בְּמִקּוּם פְּלוּנֵי
וְעֲדִי חֲתוּמִים בּוֹ הֵם פְּלוּנֵי וּפְלוּנֵי אַז בְּאַמַּת א"צ לְקַנִּים חֲתִימַת הַגֵּט וְהַק"נ סק"ט פ"י
דְבַרֵי הָרָא"ש ע"ד שְׁפִירְשׁ הַמַּכְמ"א.

וְאִינוּ מְוַכְרַח וְהֵנָּה הַמַּכְמ"א שְׁם דָּף ק"ד ע"ג כ' שְׁמַהֲרַשְׁד"ם בְּתַשׁוּ' סִי ע"ז כְּתַב וְנ"ל
וְאוֹמַר אָנִי שְׁאַפִּילוֹ לְדַעַת הָרִיב"ש לֹא נְשַׁאֲר כָּאֵן שׁוּם סַפְק דַּע"כ לֹא עָרַעַר הָרִיב"ש
ז"ל אֶלָּא בְּשִׁטְר הַמַּעֲיֵד עַל הַשְּׁלִיחוֹת לְבַד אַבְל בְּשִׁטְר הַמַּעֲיֵד עַל הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה וְדָאי
לִיכָּא לְסַפּוֹקֵי לְמִיָּדֵי עכ"ל וְהַמַּכְמ"א הַשִּׁיג עָלָיו הָרֵי עֵיקַר הַחֲשָׁשׁ הוּא שְׁמָא הַגֵּט נֶאֱבַד
אוּ נְשַׁרְף כּו' וַיֵּשׁ לְהַשִּׁיב דָּאָף אַת"ל דְלַהֲרִיב"ש חֵינְשִׁינֵן נְמִי בַכּה"ג מ"מ לְהָרָא"ש וְשַׁאֲר
פּוֹסְקִים לֹא חֵינְשִׁינֵן בַּכּה"ג שְׁהָרֵי יֵשׁ כָּאֵן קִיּוּם עַל הַגֵּט וְלֹאֲבִידָה וְאַח"כ זִיּוּף לֹא חֵינְשִׁינֵן
וְעֵינֵן בַּב"ש סִי קל"ב ס"ק י"א בַּמ"ש מִיְהוּ אֶפִּילוֹ בְּשְׁלִיחַ לֹא חֵינְשִׁינֵן דְמִשְׁקַר עַל הַגֵּט
כּו' וּמ"מ סוּבֵר דְשָׁלוֹ הוּא מִשָּׂא"כ בַּכּה"ג כּו' הֵיָה מִשְׁקַר בְּנִדְאֵי לֹא חֵינְשִׁינֵן עכ"ל וְדַבְּרֵי
מְוַכְרַחִים דָּאֵם הֵיּוּ חוֹשְׁדִין הַשְּׁלִיחַ שְׁמִשְׁקַר לְגַמְרֵי בְּמַרְד א"כ גַּם ת"ח לֹא הֵיָה נֶאֱמָן
שַׁבְכ"מ שְׁעַד א' אִינוּ נֶאֱמָן לְגַמְרֵי אִין חִילּוּק בֵּין סְתָם אָדָם וּבֵין ת"ח אַע"כ כָּאֵן לְשַׁקַּר
גָּמור לֹא חֵינְשִׁינֵן וְא"כ הִקָּא הוּא ק"ו גְּדוּל יוֹתֵר דְבָאֵנוּ לְחוּשׁ לְאַבְיָדָה וְאַח"כ לְזִיּוּף גָּמור
כְּזָה ע"כ נ' דְמִדְּיָנָא אִין לְחוּשׁ לְזָה וְגַם הָרֵי מְצִינּוּ דְסִמְכִינֵן עַל חֲזַקָה בְּדַבְּר דְאוֹרִיָּתָא
גַּבֵי גֵט כְּמִבְּנָאָר בַּש"ע ס"י קמ"א סְעִיף ס"ח ס"ט וע"ש סְעִיף נ"ט בַּהַג"ה יֵשׁ אוֹמְרִים
כּו' וְחֵינְשִׁינֵן שְׁמָא יְבַטְלָנוּ וְעֵינֵן בְּתַשׁוּ' הַב"ח סִי ק"ב שְׁפַסְק דְלִמְעֻשָׁה בְּמִקּוּם עֵיגוּן
סְמְכִינֵן לְהַכְשִׁיר וְלְסִמְנוּף עַל חֲזַקָה וְהִבִּיא ד' הָרַמְבַּ"ם פ"ו מַה"ג הַכ"ז וְא"כ ה"נ פִּינּוּן
מִתּוּף הַהֲרַשָּׂאָה נִתְבָּרַר שְׁמָסַר הַבַּעַל גֵּט לְשְׁלִיחַ שְׁנִכְתָּב בְּמִקּוּם פ' בְּיוֹם פ' וְעֲדִי פו"פ
וְהַשְּׁלִיחַ מוֹסֵר לָהּ גֵּט זֶה יֵשׁ לְהַעֲמִיד עַל חֲזַקָה שְׁזָהוּ הַגֵּט שְׁמָסַר לוֹ הַבַּעַל דְעֲדִיף מִהֲנֵךְ
חֲזַקוֹת הַנָּ"ל דְהִקָּא הָרֵי גַם כְּתַב הַגֵּט וְהַעֲדִים מוֹכִיחַ שְׁזָהוּ הַגֵּט שְׁנִכְתָּב לוֹ א"כ מִדּוּעַ
נִיחּוּשׁ לְאַבְיָדָה נַעֲמִיד עַל חֲזַקָה שְׁהַגֵּט שְׁנִכְתָּב לוֹ הוּא קַנִּים וְהוּא הוּא וְלֹא נֶאֱבַד וְלֹא
זִיּוּף וְגַם בְּתַשׁוּבַת הַב"ח הַנָּ"ל ס"י הַעֲלָה דְהַעֲיָקַר פְּדַבְּרֵי הַמְּרַדְכֵי פֶּרֶק הַתְּקַבֵּל וְתַשׁוּבַת
רַשְׁבָּ"א סִי תַקְס"א וְלֹא כְּהָרִיב"ש סִי שִׁי"ח: וְהֵינּוּ דְלֹא חֵינְשִׁינֵן לְאַבְיָדָה וְזִיּוּף אֶלָּא
דָּאֵם כִּי הַעֲלָה לְהַחְמִיר מִטַּעַם דְבָר וְלֹא חֲצִי דְבָר וְאִף שְׁהַרְשָׁב"א וְהַמְּרַדְכֵי אִין חוֹשְׁשִׁין
לְזָה מ"מ פִּינּוּן שְׁהַטּוֹר הִבִּיא ד' הַרְמ"ה וְלֹא נִחְלַק עָלָיו חוֹשְׁשִׁין לְחוּמְרָא עכ"ד: עוֹד סִייעַ
הַמַּכְמ"א סְבַרְתּוֹ מְדַבְּרֵי הַרְמ"ה הַמּוּבָא בַּטּוֹש"ע סִי קמ"ב סְעִיף י"ב אִם יֵשׁ עֲדִים
שְׁהַבַּעַל מְסַר לְסוּמָא גֵּט זֶה כּו' הָרֵי נֶקַט גֵּט זֶה דוֹקָא וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת בְּתוֹסְפוֹת פ"ב

דג'ט'ט'ן (ד'ף ט"ז) סע"א ד"ה אָבֿל וְאִם הָאֶחָד שְׁלִיחַ וְהַשְּׁנִי מְעִיד שְׁבִפְנֵי נֶתַן הַבְּעַל אֶת הַגֵּט דְּפִי אֶת הַגֵּט הֵינֵנו זֶה הַגֵּט אֲשֶׁר לְפָנָיו הַיּוֹם אִךְ כ' דְּבַחְדוּשֵׁי הַרְשָׁב"א נ' דְּלֹא שְׁנֵי לִיָּה בֵּין אוֹמֵר עֲשֹׂאוּ שְׁלִיחַ עַל גֵּט זֶה לְאוֹמֵר עֲשֹׂאוּ שְׁלִיחַ סֵתָם דְּבִכָּל גְּנוּנָא אִין צָרִיף לֹמַר בַּפְּנֵי כ' וּבַפְּנֵי ח' וְעֵינֵן בַּש"ע ס' קמ"ב ססע"י י"ח.

גַּם בְּרִי"ו נכ"ד ח"ג פְּתַב וְנ"ל וּכמ"כ אִם הָאֶחָד הוּא שְׁלִיחַ וְהַשְּׁנִי מְעִיד שְׁבִפְנֵי נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ א"צ שְׂיֵאמַר בַּפְּנֵי כ' וּבַפְּנֵי ח' דְּמֵאחֶר שֶׁהֵן שְׁנֵי עֵדִים לֹא יוּכַל הַבְּעַל לֹמַר לֹא שְׁלַחְתִּיו וּמְזַנְיָף הוּא עכ"ל א"כ לֹא הַזְּפִיר עַל גֵּט זֶה וְעכ"פ ע"י הַהֲרָשָׂא שְׁמִבְנֵי אֶת הַגֵּט וְהַזְּמַן וְהַמְּקוֹם א"כ לֹא יוּכַל הַבְּעַל לֹמַר לֹא שְׁלַחְתִּיו וּמְזַנְיָף הוּא וְדַבְּרֵי רִי"ו הֵן לְשׁוֹן הָרֵא"ש ר"פ הַמְּבִיא תְּנִיין ס' ב' וְעוֹד דְּהָא הַתּוֹסְפוֹת רַפ"ק דְּגִיטִין ד"ה וְאִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִים דְּגַבֵּי מְמוֹן טְעֵנִין לִיתְּוִמִּים שֶׁהַשְּׁטֵר מְזַנְיָף הֵרִי בְּדַבָּר זֶה חֲמוּר מְמוֹן מְגֵט שְׂבֵא"י אֲצ"ל בַּפְּנֵי כ' וּבַפְּנֵי ח' וְלֹא טְעֵנִין מְזַנְיָף הוּא וְא"כ גַּם בַּחו"ל י"ל לֹא חֲמוּר, גֵּט מְמוֹן וְהִנֵּה גַבֵּי שְׁטֵר וְדַאי לֹא הֵינֵנו חוֹשְׁשִׁין לְאַבְיָדָה וְזִיוֵף פֶּהנ"ל א"כ גַּם בְּגֵט אִין לְחוּשׁ יוֹתֵר: סִימָן רַפּוּ בְּנִדּוֹן מִי שֶׁהִבִּיא גֵט לְאִשָּׁה מְמַדִּינָה אַחֲרָת וְאִין הַשְּׁלִיחַ מְפִיר אֶת הַמְּגִרָשׁ וּכ"ש שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ שֶׁזֶה בְּעֵלָה רַק ע"פ הַמְּגִרָשׁ עֲצָמוּ שְׂאֵמַר כֵּן שֶׁהוּא בְּעֵלָה שֶׁל אִשָּׁה פ' בְּמִקּוֹם פ': הִנֵּה בַתה"ד ס' רל"ח הַעֲלָה דְּשְׁלִיחַ גֵּט לְהוֹלֵכָה וְאִינוּ יוֹדֵעַ וּמְפִיר שְׂזֵאת הָאִשָּׁה הִיא אִשְׁת׃ הַמְּגִרָשׁ צָרִיף שְׂיַעֲזֵדוּ לוֹ שְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים שֶׁהִיא אִשְׁת׃ הַמְּגִרָשׁ וְהוֹכִיחַ כֵּן מִסֵּה"ת וְשָׂאֵר חִיבּוּרִים וְא"ת מ"ש מֵאֲשַׁתְּמוֹדְעֵינָהוּ גַבֵּי חֲלִיצָה דְּסָגִי ע"י קְרוֹב וְע"י אִשָּׁה וְכֵן גַבֵּי הַהוּא דְּגֵט פְּשׁוּט דְּכַתֵּב הָרֵא"ש דְּאֶפִּי לְעַנְנֵן שְׁטֵרוֹת שֶׁל מְמוֹן סָגִי בְּקְרוֹב אוֹ אִשָּׁה כו' י"ל דַּע"כ הֵקָא גַבֵּי שְׁלִיחוֹת הַגֵּט אִיכָּא לְמִיחַשׁ טְפִי עכ"ל וְהַמְּכַמ"א ש"ו סס"י י"ח הַסְּפִים עֲמוּ וְכַתֵּב יוֹתֵר נִלְע"ד לְהִבִּיא רְאָיָה מְדַבְּרֵי קִצָּת מְהֵרָא שׁוֹנִים שְׂאֵמְרוּ דְּלִגְבֵי שְׁלִיחוֹת הַגֵּט בְּעֵינֵן שֶׁהוּא עֲצָמוּ יֵהָא מְפִירָה וְלֹא סָגִי בְּמָה שְׂיַעֲזֵדוּ לְפָנָיו הַגַּם שְׂיַהֲיָה שְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים וְכֵמוּ שֶׁפְּתַבְּנוּ אֲשֶׁר ע"כ נִלְע"ד מְוַכְרַח דְּלִגְבֵי גֵט יֵשׁ לְהַחְמִיר וְלֹא סָגִי כְּמוֹ לְחֲלִיצָה וּמִיָּאוֹן עכ"ל וּבְנִדָּא כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּהַפְּרַת הָאִשָּׁה הַמְּתַגְּרָשֶׁת כַּמ"כ כְּשֶׁהַשְּׁלִיחַ אִינוּ מְפִיר אֶת הַמְּגִרָשׁ צָרִיף שְׂיַעֲזֵדוּ לוֹ שְׁנֵי עֵדִים דְּהָא מְקוֹר הַדִּין מְהַגְּמָרָא (דכ"ג) גַבֵּי סוּמָא לְפִי שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ מְמִי נוֹטְלוּ וּלְמִי נוֹתְנוּ כו' וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' מְכָאֵן מְשַׁמַּע דְּצָרִיף שְׂיַכִּיר הַשְּׁלִיחַ שֶׁזֶהוּ הַבְּעַל זֶוּ הִיא אִשְׁתּוֹ כו' וְר"ל שְׂאִינוּ מוֹעִיל אִף שְׂאֵחֲרִים יַעֲזֵדוּ לְפָנָיו וְאֵהָא מְסָקוּ הַפּוֹסְקִים דַּמ"מ סָגִי ע"י שְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים שְׂיַעֲזֵדוּ לוֹ שֶׁזֶה הָאִשָּׁה וְיִדַּע ע"פ לְמִי נוֹתְנוּ וְא"כ ה"ה וְדַאי בְּעַנְנֵן מְמִי נוֹטְלוּ אִם אִינוּ מְפִיר בְּעֲצָמוּ צָרִיף שְׂיַעֲזֵדוּ לוֹ שְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים וּכ"פ כָּל גְּדוּלֵי הָאֲחֲרוּנִים הַרש"ל בִּיש"ש פְּרָק שְׁנֵי וּפ' ג' דְּגִיטִין ס' ט"ו וְרַמ"א ס' קמ"א קמ"ב וְהַג"פ ס' ק"כ ס"ק י"ד וְגַם בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְהֵרָאנ"ח וְהַמְּכַמ"א הָאֲרִיף בְּחֻקִּיָּה זֶוּ וּפְסָק ג"כ כֵּן: קִיצוֹר הַסְּכָמַת הַפּוֹסְקִים דְּהַשְּׁלִיחַ הַמְּבִיא גֵט צָרִיף שְׂיַכִּיר הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה אוֹ עכ"פ שְׂיַדַּע ע"פ שְׁנֵי עֵדִים שֶׁזֶהוּ הָאִישׁ הַמְּגִרָשׁ וְשׁוֹזוּ הִיא הָאִשָּׁה אִשְׁת׃ הָאִישׁ הַנְּ"ל: ב וְהִנֵּה הַרְבִּי בַּא"ע ס' ק"כ (ד"ה וְכוּתְבִין לוֹ גֵט) פְּתַב וּכ' הָרֵא"ש ע"ז וְשְׂמַעֲיָנָן מִיָּנָה דְּלְהִכְפֹּר אִישׁ וְאִשָּׁה סוּמְכִין ע"פ עַד א' וְאֶפִּי קְרוֹב כו' וְסִיִּים הַרְבִּי וּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵיהֶם דְּבִין לְעַנְנֵן אִיסוּר בֵּין לְעַנְנֵן מְמוֹנָא קְאָמַר דְּהָא אַמְתַּנִּיתָן קָאִי דְּמִשְׁנָה גֵט לְשׁוֹבֵר עכ"ל וּלְפַע"ד שֶׁהַתְּה"ד לֹא הִבִּין כֵּן בְּדַבְּרֵי הָרֵא"ש וּכַמ"ש לְשׁוֹנוֹ לְעֵיל דְּכַתֵּב הָרֵא"ש דְּאֶפִּי לְעַנְנֵן שְׁטֵרוֹת שֶׁל מְמוֹן כו' וּמְקַשָּׁה תְּה"ד לְנַפְשֵׁי מְמוֹן וְחֲלִיצָה לְשְׁלִיחַ הַגֵּט וְאִילוּ הִנֵּה מְבִין הַפִּי בְּהָרֵא"ש כְּמוֹ שֶׁהִבִּין הַרְבִּי

דְּהָרָא"ש קָאֵי ג"כ אַמְתַּנִּיתָן דְּכוּתְבִין גַּט כּו' א"כ הִיָּה לּוֹ לְהַתְּהִיב לְהַגְדִּיל הַקְּוֹשְׁיָא יוֹתֵר וְלַעֲשׂוֹת וּרְמִינְהּ מִגַּט אַגַּט דְּאִיָּה וְלָמָּה גַבֵּי הַשְּׁלִיחַ שְׁיַפִּיר הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה לָא מְהַנִּי אֱלָא ע"פ שְׁנֵי עֵדִים פְּשָׁרִים וְגַבֵּי כּוּתְבִין גַּט כ' וּבְלִבְדָּ שְׁיָהָא מְפִירִין סוּמְכִין ע"פ עַד א' וְאָפִי קָרוּב כּו' א"ו ס"ל דְּהָרָא"ש לָא קָאֵי רַק גַבֵּי שְׁטָרוֹת שֶׁל מָמוֹן כּו' מִש"ה לָא הַקְּשָׁה רַק מִמָּוֶן נְחִלְצָה אַגַּט וְאָפִשָׁר זֶהוּ ג"כ דַּעַת הַנ"י לְחַלְקָא בֵּין מְפִירִין דְּגַבֵּי כּוּתְבִין גַּט לְגַבֵּי שׁוּבֵר כְּמוֹ שְׁפָתַב הַרְב"י בְּשֵׁמוֹ דְּגַבֵּי מְפִירִין דְּגַט כ' דְּלָא סָגִי לְסַמְוֹךְ עַל אַחֲרִים בְּשִׁמּוֹת וְגַבֵּי תַבְרָא פְתַב כַּמ"ש הָרָא"ש דְּסוּמְכִין ע"פ ע"א א"ו מְחַלְקָא בֵּינֵיהֶם וְכַמוֹ שְׁמֹנְכָרְחִים לְחַלְקָא בֵּין הַיְפָר דְּשְׁלִיחַ הַגַּט אֶת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה לְהַיְפָר דְּגַבֵּי חֲלִיצָה וּמָמוֹן כַּמ"כ י"ל דַּס"ל לְהַנ"י ג"כ גַבֵּי וּבְלִבְדָּ שְׁיָהָא מְפִירִין שְׁבִכְתִּיבַת וּבְמִסִּירַת הַגַּט שֶׁהַע"ח צָרִיכִים לְהַפִּיר הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה הוּא ג"כ פְּדִין הַיְפָר דְּשְׁלִיחַ הַגַּט וְלָא כְּמוֹ בְּחִלְצָה וּמָמוֹן וְכֵן הֵבִיא הַמַּכְמ"א שֶׁע"ד ס' ל"ד פ' ד' הַנ"י דְּמַחְלָקָא בֵּין גַּט לְמָמוֹן דְּלָא כַּפִּי הַב"י בְּדַבְרֵי הַנ"י (שֶׁהַמַּכְמ"א כ' שְׁאִין פִּירוּשׁוֹ בְּמִשְׁמַע בַּד' הַנ"י כְּלָל וְשִׁגְמָה הַרְב"י עֲצָמוֹ בַּס' קכ"ט הַנִּיחַ בַּצ"ע ד' הַנ"י) אֱלָא דַּס"ל דְּהַחֲלוּקָא הוּא כְּפִי שְׁאָם הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ לְפָנֵינוּ סְמִיכִין עַל עַד א' וְאָפִי קָרוּב בְּרַם הֵיכָא דְּלִיתְנָהוּ וְתַרְוִיָּהוּ קָמֵן כִּי הָא דְּתַנִּינוּ בְּמַתְנִיתָן כּוּתְבִין גַּט לְאִישׁ וְאֵע"פ שְׁאִין אִשְׁתּוֹ עֲמוּ בְּהָא הוּא דְּקָאֵמֵר הַנ"י דְּלָא סָגִי כְּשִׁסְמוּךְ עַל אַחֲרִים בְּשִׁמּוֹת וְכַה"ג אֲשַׁפְּחוּן בְּשְׁלִיחַ הַמְּבִיא גַט כּו' דְּכִינּוּן שְׁהָאִשָּׁה לְבַדָּה וּבַעֲלָה אִין עֲמָה אִיכָּא לְמִיחַשׁ טְפִי כּו' וְאֵח"פ הֵבִיא הַמַּכְמ"א פּוֹסְקִים רַבִּים כַּמ"ל דְּלַעֲנִין הַיְפָר א"צ עֲדוֹת שְׁלָם אֱלָא דִּי בְּעַד א' וְאָפִי אִשָּׁה וְקָרוּב בֵּין שְׁיָהָה הַיְפָר לַעֲנִין מָמוֹן בֵּין שְׁיָהָה לַעֲנִין אִיסוּר בֵּין שְׁיָהָה לַפְּנִינֵי בֵּין שְׁיָהָה מֵאוֹתָן הַדְּבָרִים שְׁכוּתְבִין לָא שְׁלָא בְּפָנֵי חֲבִירוֹ דְּלָא כַּהַנ"י וְאֵע"פ"כ לַעֲנִין שְׁלִיחַ הַמְּבִיא גַט פְּסַק שְׁעַר נָא"ו ס' י"ח דְּצָרִיף שְׁיַפִּיר בְּעֲצָמוֹ אוֹ ע"י שְׁנֵי עֵדִים פְּשָׁרִים וְלָא בְּיָאֵר הַטַּעַם מ"ש דִּין שְׁלִיחַ הַגַּט מְדִין סוּפֵר וְעֵדִים שְׁכוּתְבִין וְנוֹתְנִין הַגַּט לְבַעַל וְא"צ שְׁיַפִּירוּ הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה בְּעֲצָמָן אוֹ ע"פ שְׁנֵי עֵדִים כ"א דִּי בְּהַפְּרָה שְׁיַפִּירוּ ע"פ קָרוּב כּו' וּמְצִינוּ לּוֹ ז"ל שְׁהַקְּשָׁה וְעֲשָׂה וּרְמִינְהּ מְדִין זֶה עַל דִּין זֶה שֶׁם ס' הַנ"ל וְלָא הַעֲלָה חֲלוּקָא נְכוּן בֵּין הַנוֹשְׂאִים וְאֵע"פ"כ פְּסַק הַדִּין לְמַעֲשָׂה לְחַלְקָא בֵּינֵיהֶם דְּהַכִּי מְוַכְרַח בְּגַמְרָא דְּנָהִי דְּשְׁלִיחַ הַגַּט בְּעִינֵן הַפְּרָה ע"פ שְׁנֵי עֵדִים לְפָחוֹת.

וְגַבֵּי הַפְּרָה דְּסוּפֵר וְעֵדִים בְּגַט שְׁיַפִּירוּ הַמְּגַרְשׁ וְהַמְתַּגְרָשֶׁת סְמָךְ אַמְשְׁמַעוֹת הַפּוֹסְקִים דְּסָגִי בְּעַד א'. וְכ"פ הַרְב"י בַּש"ע ס' ק"כ וְס' קמ"א וְהַתְּהִיב י"ל מְפָנִי שְׁלָא מְצָא בְּפִירוּשׁ בְּפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים דְּבְלִבְדָּ שְׁיָהָיו מְפִירִין דְּסוּפֵר וְעֵדִים בְּגַט סָגִי בְּקָרוּב וְאִשָּׁה כּו' ע"כ לָא יוּכַל לְהַקְּשׁוֹת מְזָה אֲדִין שְׁלִיחַ הַגַּט גַּם בַּג"פ ס' ק"כ סס"ק י"ד כ' אָךְ רָאָה זֶה מְצָאֵתִי שְׁפָתַב הַטוֹר ס' קמ"א דְּשְׁלִיחַ גַּט כּו' וְנִרְאָה שְׁהַקְּשָׁה לּוֹ ב' הַדִּינִים הַנ"ל דְּלַכְּאוּרָה סוּתְרִין זא"ז מ"ש הָקָא סָגִי בְּהַפְּרָה ע"פ קָרוּב וּמ"ש הַתָּם בְּעִינֵן ב' עֵדִים דְּוָקָא וְהִנֵּה הַתּוֹרַת גִּיטִין ס' ק"כ ס"ק י"ב כ' לְחַלְקָא כְּפִי וְז"ל וְלָכֵן נִקְרָא דְּדוּקָא הַפְּרַת שְׁמָם הוּי מְקִלְתָּא דְּעֵבִידָא לְגִלוּנֵי בֵּינוּן שְׁהַחֲזוּק שְׁמוּ בְּעִיר זֶה כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם וְכָל הָעִיר יוֹדְעִין שְׁמוּ כּו' אֲבָל הַפְּרָה שְׁזָו אִשְׁתּוֹ אוֹ שְׁזָה אֲחִיו לָא הוּי מְקִלְתָּא דְּעֵבִידָא לְגִלוּנֵי גְמוּר עַכ"ל וּבִיָּאֵר הַעֲנִין הוּא דְּהָא דְּבְעִינֵן דְּהַסּוּפֵר וְע"ח מְפִירִים וְיֹדְעִים שְׁזָה פ' וְאִשְׁתּוֹ פ' אִין ר"ל שְׁצָרִיף שְׁיַפִּירוּ שְׁשָׂרָה זֶה הַמְתַּגְרָשֶׁת הִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הַמְּגַרְשׁ כְּגוֹן שְׁהִיו מְוַחֲזָקִים בְּהֶם עַד עֲתָה בְּאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ דַּא"כ מֵאִי פְרִיף בְּגַמְרָא וְלִיחּוּשׁ לְשְׁנֵי יב"ש כּו' א"ו דְּאִין צָרִיף הַעֲדִים שְׁיַפִּירוּ רַק שֶׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה אַע"ג דְּאִינָם יוֹדְעִים אִם זֶה הִיא אִשְׁתּוֹ וְכ"כ

התוס' בְּהִדְיָא ב'פ' כַּל הַגֵּט (דכ"ד ע"ב) ד"ה בְּעֵידי מְסִירָה וְהִבִּיא דְבָרֵיהֶם הַב"י ס' קל"ו
וכ"ד הַג"פ ס' ק"כ ס"ס"ק י"א וְנִמְצָא כּוּן כִּינּוּן שְׁחִיב הַפְּרָתָם הוּא רַק שְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה
וְנָהוּ עֲנִין מִקְלָתָא דַּע"ל"ג מִש"ה יְכוּלִים לְסַמְךָ בִּידֵיעַת הַפְּרָה זֹו עַל עַד א' וְקָרוּב וְאָפִי'
אִשָּׁה מִשָּׂא"כ שְׁלִיחַ הוֹלְכָה הַמְּבִיא גֵט הוּא צָרִיף לִידַע שְׁזָה הַנּוֹתְנוּ לוֹ הוּא אִישׁ שֶׁל אִשָּׁה
פ' וְשִׁזְזָת הַמְּתַגְרָשֶׁת הִיא אִשְׁתּוֹ וְלֹא דִי לוֹ בְּהַפְּרַת הַשְּׁמוֹת לְבַד וּלְפִי שְׁזָהוּ עֲנִין דַּלְעַל"ג
כ"כ לְכָף צָרִיף הַפְּרָה מְעַלְיָא ע"פ שְׁנֵי עֵדִים פְּשָׁרִים לְפָחוֹת דְּהִנֵּה הַטַּעַם דַּהֲע"ח א"צ
לְהַפִּיר שְׁזָזָת אִשְׁתּוֹ רַק שְׁכָף שְׁמָה וּש"ה שְׁצָרִיף לִידַע שְׁזָזָת אִשְׁתּוֹ כ' הַת"ג שֶׁם מְשׁוּם
דְּמִדְּאוּרֵינְיָתָא הַבְּעַל נֶאֱמָן לוֹמַר שְׁזָזָת אִשְׁתּוֹ כו' וְהָא דְבִשְׁוֹלַח לְמָקוֹם אַחַר בְּעִינּוּ דְּוָקָא
הַפְּרָה שְׁזָזָת פ' וְלֹא סָגִי בְּהַפְּרַת שְׁמָה בְּלְבַד הַטַּעַם הוּא כִּינּוּן דְּעַכְשָׁיו אֵין כּוֹתְבִין שֶׁם
מָקוֹם הַדִּירָה כו' ע"ש וְדְבָרֵיו אֵלֶּה תְּמוּהִים מְאֹד דְּהָא דִּין זֶה דְּבִשְׁוֹלַח לְמָקוֹם אַחַר בְּעִינּוּ
דְּוָקָא הַפְּרָה שְׁזָזָת פ' הוּא הַדִּין הַנִּזְכָּר בְּשׁו"ע ס' קמ"א סל"ו בַּהַג"ה וְקָאֵי עַל שְׁלִיחַ
הוֹלְכָה וְלֹא עַל סוֹפֵר וְהַעֲדִים ע"ש וּמְקוֹר דִּין זֶה נּוֹבַע מִדִּינָא דַּגְמ' מִמ"ש הַתּוֹס' (דכ"ג
ע"א) אֵהָא דְּאָמַר רַב שְׁשֵׁת לְפִי שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי מְמִי נוֹטְלוּ וְלָמִי נוֹתְנוּ מִכָּאֵן מִשְׁמַע כו'
דְּמִדְּבָרֵי רַב שְׁשֵׁת אֵלוּ נּוֹבַע דִּין זֶה דְּלְפָחוֹת צָרִיף שְׁהַשְּׁלִיחַ יְפִירָה ע"י שְׁנֵי עֵדִים עכ"פ
כְּמִבְּנָאָר בַּת"ד ס' רל"ח וּבִמְכַמ"א כִּמְש"ל וַא"כ הָרִי בְּזִמְן הַגַּמ' הָיו כּוֹתְבִין מָקוֹם
הַדִּירָה וְאָפ"ה פְּסָקוּ כֵּן דַּהֲש"ה צָרִיף שְׁיִפְיָרָה בְּעַצְמוֹ שְׁזָזָת הִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי וּלְפָחוֹת
יְפִירָה ע"י שְׁנֵי עֵדִים כְּנ"ל וְשֶׁהַסּוֹפֵר וְע"ח יְהִיו צָרִיכִים לְהַפִּיר שְׁזָזָת אִשְׁתּוֹ כְּשִׁשְׁוֹלַח
גֵּט לְמָקוֹם אַחַר לֹא נִמְצָא כְּלָל בְּשׁו"ע אַף עַכְשָׁיו דָּאֵין כּוֹתְבִין מָקוֹם דִּירָה וּמֵהַמְּכַמ"א
שַׁע"ד ס' ל"א מִשְׁמַע בְּפִירוּשׁ דַּס"ל דְּהַדִּין שְׁנֵה בֵּין כְּשִׁכּוֹתְבִין הַגֵּט בְּפָנֵי הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה
בֵּין כְּשִׁשְׁוֹלַח לְמָק"א אָמְנָם הַחִילּוּק בִּינָאָר הַתַּה"ד ס' רל"ח דְּבִשְׁלִיחַ הַגֵּט חִיּוּשִׁין שְׁמָא
יִטְעוּהוּ וְנִמְשָׁף לוֹ מִמ"ש הַתּוֹס' גְּבִי סוּמָא דְּחִיּוּשִׁין שְׁיִטְעוּהוּ מִש"ה א"י לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ
כְּלָל מִשָּׂא"כ בְּסוֹפֵר וְעֵדִים דְּרַק כּוֹתְבִין וְחוֹתְמִין הַגֵּט וְנוֹתְנִים לִידַע הַמְּגַרְשׁ וַא"כ לְמָה
צָרִיכִים לְהַפִּיר שְׁזָזָת אִשְׁתּוֹ הַתְּנָן כּוֹתְבִים גֵּט לְאִישׁ אַף ע"פ שְׁאֵין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ רַק
דְּצָרִיכִים לְהַפִּיר שְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה בְּכַדִּי שַׁע"ז לֹא יוֹכַל הַבְּעַל לַעֲשׂוֹת שׁוּם רְמָאוֹת
וְלִיתְנּוּ לְאִשָּׁה אַחֲרַת כִּמ"ש בְּגִמְרָא שֶׁם דְּכִינּוּן דְּלִכְפָּא יב"ש שְׁנֵי בְּמָקוֹם דִּירַת הַבְּעַל א"כ
לֹא יוֹכַל לִיתְנּוּ לְאִשָּׁה אַחֲרַת כְּלָל מִשָּׂא"כ בְּשׁוֹלַח הַגֵּט ע"כ צָרִיף הַפְּרָה מְעַלְיָא ע"פ שְׁנֵי
עֵדִים לְפָחוֹת כְּדִמּוּכַח בְּגִמְרָא יְהִי מְאִיזָה טַעַם שְׁיִהְיֶה וְאֶפְשָׁר מְשׁוּם שְׁזָהוּ גְּמַר הַדְּבָר
הִינּוּ גְּמַר הַגִּירוּשִׁין בְּפִנְעַל מְשֵׁ אִז צָרִיף עֲדוֹת טְפִי אוֹ מְשׁוּם דְּכִינּוּן דְּהַשְּׁלִיחַ בְּמָקוֹם
בְּעַל קָאֵי אֵינוּ בְּמָקוֹם בְּעַל אֵלֶּה מְשׁוּם דְּשְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ וְהִינּוּ דְּוָקָא שְׁיִוְדַע מְמִי נוֹטְלוּ
וְלָמִי נוֹתְנוּ וְאִיף שְׁיִהְיֶה הַטַּעַם אָנוּ א"צ לְחַלְקַר רַק כִּמ"ש הַחִילּוּק בַּגַּמ' עֵינּוּ מְהִרִיב"ל
ח"ג ס' פ"ט וְהָרִי גְּבִי סוֹפֵר וְעֵדִים מְבִנָּאָר בְּפִירוּשׁ בְּגִמְרָא דְּדִי בְּהַפְּרַת הַשְּׁמוֹת וְהִינּוּ
מְשׁוּם דַּע"י הַפְּרַת שֶׁם הַבְּעַל וְהָאִשָּׁה תוֹ א"א כְּלָל לְהַבְּעַל לַעֲשׂוֹת רְמָאוֹת כְּמִבְּנָאָר בְּגִמְרָא
ב"ב (דף קס"ז) לְפִי רִשְׁבִּי"ם מִשָּׂא"כ לְגַבִּי הַשְּׁלִיחַ גֵּט מְבִנָּאָר בְּגִמְרָא גִּיטִין (כ"ג) דְּצָרִיף
שְׁיִדַע מְמִי נוֹטְלוּ וְלָמִי נוֹתְנוּ דַּטְב"ע דְּקָלָא עכ"פ וְלֹא דִי בְּהַפְּרַת הַשְּׁמוֹת לְבַד אֵלֶּה
לְכָאוּרָה כְּשָׂאִישׁ וְאִשָּׁה מְעִיר אַחֲרַת בָּאִים לְהַתְּגַרְשׁ בְּעִיר אַחֲרַת נ' וְדָאֵי שְׁצָרִיכִים לְהַפִּיר
וְלִידַע שְׁזָזָת אִשְׁתּוֹ מְשֵׁ וְלָכֵן כְּשָׂאִישׁ כּוֹתֵב גֵּט לְהוֹלִיכוֹ לְאִשְׁתּוֹ שְׁבַמְק"א כִּינּוּן שְׁעַכְשָׁיו
אֵין כּוֹתְבִין מָקוֹם דִּירָה יֵשׁ חֲשָׁשׁ דַּבְּב"ב (דקס"ז) וְלִיחֻוֹשׁ לְשְׁנֵי יב"ש וְהַתְּרוּץ אֵינוּ
שְׁיִיף פָּאֵן וְלֹא כַּהֲת"ג ס"ק י"ח וּבִלְא"ה כְּתַב הַג"פ ס' ק"כ ס"ק דְּלְכָאוּרָה מְהִרִיב"ם

והטור משמע שצריכים הע"ח להפיר שזהו אשתו כו' אלא מהגמרא מוכח דא"צ והיגו
דוקא פשנכתב מקום דירה כו' ומעפתה נבואה לראות בס"ד בעיקר החילוק שהמציא
הת"ג דהפרת השמות ה"ל מלדעל"ג משא"כ הפרת שזאת אשתו או שזה אחיו מלדעל"ג
ונציגה המקומות שמקום הכריחו הפוסקים דבהפרת השמות סומכין ע"פ עד א' פמו
שהביאן המכמ"א שע"ד סי' ל"א והוא מהרמב"ם פ"ד מה' יבום דין ל"א ואפ"ן אשה או
עבד כו' וממ"ש סוף ה' גרושין שלא הקפידה התורה כו' ומהה"מ סוף ה' גרושין שכתב
פגון בהפרת שמות בגיטין ובחליצה כו' ומהה"מ פכ"ד מה' מלנה ולנה ה"ד בשם
הרשב"א ומהרי"ף פרק החולץ גבי ואשתמודענהו ומהרא"ש פ' ג"פ ובעה"ת של"ג ח"ג
בשם הראב"ד וכל אילו נובעים משני מקומות שבגמרא הא' ביבמות (ל"ט)
ואשתמודענהו דהדין פ' אחנה דמיתנא הוא מאבנה דמסקינן דסגי ע"פ קרוב שזה מקור
ד' הרמב"ם פ"ד מה' יבום הל"א וד' הה"מ סוף ה' גירושין הב' ענין שהוא תבא דהוי
חתיים עליו רב חנין הנז' בגמרא פג"פ (דקס"ז) שזה מקור ד' בעה"ת של"ג והרשב"א
שבהמגיד פ' כ"ד מה' מלנה והרא"ש פ' ג"פ והרי שני ענינים אלו שבגמרא מבואר
דסמכין בהפרת שזה אחיו או שזה פלוני ממש ע"פ עד א' או ע"פ קרוב ולא בהפרת
השמות לבד דביבמות מבואר בפירוש שהקיפר שזה אחיו של פלוני ולא איכפת לו בשמו
פ"ל ובב"ב (קס"ז) בעובדא דההוא תבא בגמ' אין מבואר פ"ל ענין זה אלא שבעה"ת
בשם הראב"ד הוכיח פ' ועיין בספר ג"פ סי' ק"כ שהקשה מנ"ל לבעה"ת זה כו' אמנם
הגי"ת שם פ' מנ"ל הכרח זה והמכמ"א שע"ד סי' ל"א פ' בענין אחר ולשני הפ' מתבאר
דהיפר זה היגו אפ"ן שהיא אשה פלונית ממש ולא ידעת השם לבד שהרי אמר דלאו
איהי היא משום שינוי דקול שלה נזה ע"כ קאי בהפרת שהיא רחל פ' ממש ולא בשם
לבד כו' דאם מתחלה לא העיד ע"פ קרוב רק ששמה רחל ולא איזה רחל א"כ איך יחזור
בו מחמת שינוי קול מה ענין זה לזה אלא ע"כ דגם הפרת מי היא ממש סגי ע"פ ע"א כו'
וא"כ מבואר דחילוקו של הת"ג אינו צודק ומה שתיירץ משום דבאשתמודענהו א"צ
הפרה פ"ל מדאורייתא דהיבם עצמונאמן זה תמוה מפמה טעמים דא"כ איך הכריח המגיד
סוף ה' גירושין הכ"ט דבמלדעל"ג א"צ עדות גמור מהך דפ"ד מה' יבום דלמא שא"ה
משום דמדאורייתא היבם עצמו נאמן.

משא"כ בנדידון סוף ה' גירושין שזולת העד זה אין פאן שום עדות ועוד שהביא ראיה
דהיבם עצמו נאמן מסוגיא דקדושין (ס"ד) גבי אין אדם חוטא ולא לו נזה תמוה אצלי
דקא בחידושי הרמב"ן והרשב"א והריטב"א ביבמות שם (דף ק"ו) הקשו וז"ל ואיפא
דדאיך אשמעתין למה אין חולצין וכותבין ומתירין אע"פ שאין מפירין והלא שנינו כו'
נאמן ליתן גט אין אדם חוטא ולא לו עכ"ל וחיילק הרמב"ן בין הנושאים דדוקא התם
בגירושין ס"ג הוא דשייך אין אדם חוטא ולא לו משא"כ גבי יבם וגבי הפרת שם האיש
בגט וכ"כ הרשב"א והריטב"א הובאו ג"כ בני"ש.

א"כ מדבריהם מבואר להפך דגבי ואשתמודענהו בעינן הפרה ואין היבם עצמו נאמן
ול"ד פ"ל להא דקדושין (ס"ד) (ומ"ש הת"ג שזהו רק מדברין לא ידענא מנ"ל ומ"ש
מהתוס' דיבמות (דף ק"ו סע"א) י"ל דהתוס' פנונתם דמדאורייתא הדין פ"ב הונא
ומדברין הוא דמתרינון פ"ב אב"ל לא מדאורייתא א"צ הפרה פ"ל).

והנה יש עוד לחלק בין הא דקדושין (ס"ד) להא דיבמות (ק"ו) עפמ"ש הר"ן בקדושין שם והוא ג"כ בחי' הרשפ"א שם בשם הירושלמי למ"ד דנאמן לכנוס דבירושלמי הקשו עליו מהא דתנו המביא גט ממדה"י ואמר בפנ"כ בפנ"ח לא ישא את אשתו ומשני תמן הוחזקו א"א בפני הכל ברם הכא לא הוחזקו א"א אלא בפני שנים לכשיבאו שנים יאמרו פלוני קידש פלומו אין זה אלא שביירר דבורו של אב דשפא פשיבאו עידי הקדושין יאמר שהוא קידשה עכ"ל הר"ן בשם הרשפ"א הרי פשהוחזקה א"א בפני הכל אינו נאמן אף לענין בפנ"כ בפנ"ח דהוי רק דרבנן וכ"ש שיש לחלק למ"ד נאמן ליתן גט דדוקא התם דלא הוחזקו אלא ע"פ האב אבל גבי יבם דהוחזקו ליבום בפני הכל אין היבם נאמן לומר שהוא היבם אף לחלוץ אף מדאורייתא וכמ"ש במרדכי ביבמות פמ"ח ס"ט דחליצה ערוה היא ואין עד א' נאמן באיסורין כו' וע"ש בחי' הרמב"ן ביבמות דלאחר שחילק בין ההוא דקדושין להא דפ' ג"פ הביא חילוק דירושלמי שהבאתי למעלה משמע בהדיא דס"ל דבעל אינו נאמן כלל לומר שזה אשתו לגרשה משום דחוששין שישאנה במדינה אחרת כו' והיא דקדושין שאני ע"ש ועי' בפנ"י דקדושין שם שהקשה ג"כ מ"ש מהא דאין ע"א נאמן בדאפתחוק איסורא ולומר מת בעלה שא"נ מדאורייתא ולא סמכינן על אין אדם חוטא ולא לו כו' ועיין בספר המקנה שם ומשמע נדאי מדאורייתא אינו נאמן והא דנאמן התם י"ל משום דלא הוחזקה א"א רק ע"פ האב לבד כמ"ש הירושלמי או פתירין הרמב"ן ביבמות שם וק"ל על הרמב"ן מ"ש דאין ע"א נאמן לומר מת בעלה דהתם אם יבא בעלה ילקל בה ואעפ"כ כ' רוב הפוסקי' דא"נ רק מדרבנן וצריך לחלק בין דיבור למעשה דדוקא גבי מעשה אמרי' אין אדם חוטא ולא לו אבל בדיבור לא סמכינן ע"ז כמו שחילק הש"ס בגיטין (דף ס"ו) ועי' פנ"י בקדושין שם ותדע דהא בשו"ע סי' קנ"ו ס"ק י"א שאם יש עדים שיש לו אחים אין הבעל נאמן לומר שיש לו בנים ולא סמכינן על אין אדם חוטא ולא לו הנז' ברש"י בקדושין (דף ס"ד ב' בד"ה ור' נתן ונהחולקי' שם היינו משום שיש לו מיגו עצומה שבידו לגרשה משא"כ הכא שאין לו מיגו איך יהי נאמן מטעם חזקה שאין אדם חוטא פנ"ל דדוקא התם נאמן שלא הוחזקה א"א אלא ע"פ האב ועיין גיטין (ס"ד) דלא סמכינן אחזקה ואפי' רובא דעדיף מחזקה מצינו דלא מהני נגד חזקת א"א ול"ד לחזקה דאומרת גירשתני דנאמנת משום חזקה דאין אשה מעיזה דהיא חזקה עצומה והיא דאיתמר איתמר והיא דלא איתמר לא איתמר אלא לכאורה מוכרח דהבעל נאמן מהא דשעת הסכנה פותבין אע"פ שאין מפירין אבל י"ל דשאני התם שסוסוכן למות ובלשעת מיתה הוא דסמכינן במקום עיגון על חזקה זו דאין אדם חוטא בשעת מיתה ולא לו אבל שלא בשעת מיתה י"ל דלא הוי חזקה כ"כ הבית מאיר סי' ק"כ והשיג על תשו' פמ"א שלא ירד לחילוק זה וכה"ג מבואר בר"ן פ' מי שאחזו גבי גיטו דשכ"מ במתניתן שאם אמר כתבו אע"פ שלא אמר תנו נותנין משום דאין אדם משטה בשעת מיתה משא"כ שלא בשעת מיתה כו' ע"ש.

ועיין בעירובין (כ"ג) ובב"ב (קע"ה) דבשעת מיתה נק' נדאי זה אין אדם חוטא ולא לו משא"כ פשאומר שלא בשעת מיתה שהוא בעלה ומגרשה אין זה ברור שהוא אומר פן לאיזה תועלת וכמו שמצינו בגמ' בהדיא בפ' ג"פ (דף קס"ז ע"ב) לפרשב"ם שמכונן להתיר אשת חבירו גם מ"ש עוד הת"ג דההפכה שזאת אשתו או זה אחיו לא הוי מילתא דעל"ג לכאורה לדעת הרמב"ם פ"ו מה' יבום דין ה' שפסק נאמן ע"א לומר כו' או שנתן

לו בן כו' ע"ש מבןאר דנה חשוב מלדעל"ג ואף שהראב"ד חולק שם עליו מ"מ גם להראב"ד י"ל דנה הוי מלדעל"ג יותר מנדון ההוא ועוד דבש"ע סי' קנ"ו פסק פהרמב"ם ובכנה"ג בח"מ סי' מ"ט בהגהת הטור אות ז על מ"ש הטור שם ס"ד ומיהו א"צ עדות גמורה אלא ע"פ אשה או קרוב סגי מלדעל"ג היא כ' וז"ל בספר בני שמואל דקדק מדברי רבינו בעל הטורים ז"ל דס"ל דע"א במזון במלדעל"ג מהימן פסקרת הרב ר' דוראן ז"ל ודלא פדברי סברת הריב"ש ז"ל בסי' קנ"א וקפ"ב וכו' וכן נראה מדברי הרא"ש והראב"ד ז"ל שכו' הה"מ ז"ל עכ"ל וא"כ לדבריו לפ"ד הריב"ש אין ראוי שיהי' ע"א נאמן על ההפך (וע' רפ"ק דר"ה אם אין מפירין אותו משלחין אחר עמו להעידו ומפרש בגמ' זוג א' אבל ע"א לא מהימן ומקשה שם מרבי נהוראי ותי' סהדי אחרניא הוי בהדי' ואמאי אינו מתרץ שהעיד איש פלוני ממקום פלוני ואנו יודעי' שאותו פלוני ממקום פלוני הוא נאמן אלא משמע פיון דאין זה מלדעל"ג ביותר תומ"י אין ע"א מהימן) ובאו"ת שם סי' מ"ט סק"ד חלק על בני שמואל ותי' משום דנה הוי מלדעל"ג ביותר ולכן אפי' במזון מהימן ע"א אפי' לפ"ד הריב"ש ובאמת שכ"כ הריב"ש בפי' בסי' קנ"ה לתרץ הא דאשתמודעינהו מהני ע"פ ע"א וז"ל וכן זה אחיו של פלוני וזה יבמתו כו' עכ"ל ע"ש דס"ל שנה מילתא דעל"ג ביותר ולכן מהימן אפי' קרוב ופליאה נשגבה על הת"ג סי' ק"כ ס"ק י"ב שפתב אבל הפך נשאת אשתו או שנה אחיו לא הוי מלדעל"ג גמור ועיין בתשו' הריב"ש סי' קנ"ה שמחלק בין עבידא לגלויי גמור או לא עכ"ל ונאמת שהריב"ש מחלק שם פן אבל כ' בפ"י דההפך נשנה אחיו הוא מלדעל"ג גמור בהיפך ממ"ש הת"ג ע"ש בפ"י רק בסי' קפ"א כ' דלהרי"ף אינו נאמן כשמעיד בשעת מעשה אפי' גבי אשתמודעינהו) וכ"מ בגיטין פ' הזרק (דף פ' ע"א) בענין אשתמודעינהו קל הדבר לברר ועביד לגלויי טובא וזה שובר לכל ד' הת"ג ולחילוק שלו וצ"ל דהא בגמ' פ"ג דב"מ (דף ל"ט ע"ב) גבי מרי בר איסק מבןאר דבעינן שני עדים להעיד שהוא אחיו ואם איתא דנה הוי מלדעל"ג ביותר הרי ע"א נאמן ואפי' קרוב וכמ"ש בח"מ סי' מ"ט אף לפמ"ש הריב"ש סי' קפ"א בשם הרי"ף לא ק"מ וגם לפמ"ש בסי' קנ"ה משמע דוקא דשמעידין פן שנהו אחיו כו' והוא קרוב לעירו אז מהימן ע"א ע"ש מיהו מסתימת הפוסקי' לא משמע פן ע"כ י"ל בע"א דהתם עכ"פ גם בלא דברי העד ידוע לנו שיש לו אח מאביו רק שהעד מגלה לנו שנהו האח מש"ה מהימן אפי' ע"א או קרוב משא"כ גבי מרי בר איסק שלא הי' ידוע לנו שיש לו אח כ"א ע"פ עדים אלו מש"ה בעינן שני עדים ולפ"ז בגיטין פשהבעל מרחוק במדה"י יש סברות דאפי' על ההפך אין ע"א נאמן להעיד בשעת מעשה שנהו בעלה דל"ד לאשתמודעינהו שקל הדבר לברר ועביד לגלויי טובא כמ"ש התוס' או כמ"ש הריב"ש בשם הרי"ף משא"כ בכה"ג פשהבעל מרחוק ולא עביד לאגלויי טובא ובא ע"א להעיד בשעת מעשה י"ל דאינו נאמן מיהו מסתימת הש"ע סי' ק"כ שלא חילק פן לא משמע פן וצ"ע: ומיהו בנד"ז שאין אפי' ע"א שהעיד על ההפך שנה בעלה א"כ לכ"ע ל"מ דהבעל עצמו לא מהימן אף במלדעל"ג עי' מהר"י ס"י ק"צ.

ועוד דהשליח צריך להפיר ע"פ שני עדים דוקא שנהו בעלה וכ"ז ליפא בנ"ד ואין לצדד להקל כ"א מהאדבשעת הספנה פותבין אע"פ שאין מפירין אמנם פבר ביאר המכמ"א שע"ד סי' ל"ה שנהו דוקא פשהמגרש קרוב למיתה הוא דאקילו רבנן משום דאם לא עקשו אימתי.

אָבֵל בַּמִּפְרָשׁ לַמִּדְנָה"י לֹא אֶקִּילוּ רַבָּנָן עִם שְׂיֵהִיָּה רַחוּק שְׂיֵגִיעַ לָהּ גִּט אַחֵר כּו' ע"ש וְהִנֵּה לַפֶּמֶשׁ"ל בְּשֵׁם הַבַּיִת מְאִיר וְדַאי אֵיכָּא טַעְמָא רַבָּא לְחֵלֶק פֶּן מְשׁוּם דְּבִשְׁעַת מִיתָה אִז מְהִימָן מְדַאוּרְיִיתָא לְוֹמֵר שֶׁהוּא הַמְּגַרְשׁ מְשׁוּם דְּהוּא חֲזָקָה עֲצוּמָה דְּאִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לֹו מִשָּׂא"כ שְׂלֵא בִשְׁעַת מִיתָה אִין פֶּאן חֲזָקָה עֲצוּמָה פְּזוּ וּבָהָא יִתְיַיִשׁב אִיךְ בְּמָקוֹם הַסְּפָנָה הַקְּיָלוּ שְׂפוֹתֵבִים וְנוֹתְנִים אַע"פ שְׂאִין מְפִירִים כָּלֵל שֶׁהוּא בַּעֲלָה וְשְׂלֵא בִשְׁעַת הַסְּפָנָה בְּעֵינָן שְׂהַשְׁלִיחַ יִפִּיר שֶׁהוּא בַּעֲלָה ע"פ שְׂנֵי עֵדִים דְּוָקָא אֶלְמָא דְּלֹא סְמָכוּ בְּזָה עַל שְׂעַד א' יִהְיֶה נֶאֱמָן בַּמִּלְדַּעַל"ג וַא"כ מְבֹרָךְ דְּצָרִיךְ בְּזָה עֵדוּת מִשׁוּה"ד הַגְּמוּר פֶּנ"ל וְאִיךְ יִקְיָלוּ בַּכֵּה"ג אִפִּי בְּמָקוֹם סְפָנָה: אָבֵל לַפֶּמֶשׁ"ל י"ל דְּלַעוֹלָם בְּעֵינָן בְּזָה עֵדוּת גְּמוּרָה אָבֵל שְׁעַת הַסְּפָנָה שֶׁהַמְּגַרְשׁ עוֹמֵד לְמוֹת ה"ז אֲמִירָה דִּינְדִּיהָ חָשׁוּב כְּעֵדוּת גְּמוּרָה מְשׁוּם הַחֲזָקָה עֲצוּמָה הַנִּי"ל וַא"כ בַּנ"ד דְּלֹא שְׂיֵיךְ ה"ט אִין שׁוּם מָקוֹם לְהַקְלֵל שְׂהָרִי לֹא הִפִּירוּ הַבַּעַל אִפִּי ע"פ ע"א וְהַשְׁלִיחַ אִינוּ מְפִירוּ פֶּנ"ל וְהַט"ג בְּפִי לְסֹדֵר הַגִּט חֵלֶק עַל הַמַּכְמ"א וְס"ל בְּכָל מָקוֹם עֵיגוֹן גְּדוֹל כּוֹתְבִים אַע"פ שְׂאִין מְפִירִים וְצָרִיךְ לִיתָן טַעַם עַפְמ"ש מִהֲרִי"ו בַּתְּשׁוּ"ס ס"י ק"צ דְּמִשְׁמַע בַּתּוֹסְפוֹת דְּגִיטִין (ד"פ ע"א) דְּבַמִּדְעַל"ג טוּבָא אִפִּי הַמְּגַרְשׁ עֲצָמוּ מְהִימָן וּמִהֲרִי"ו תְּפָה ע"ז דְּאִפִּי בַּמִּלְדַּעַל"ג לֹא סְמָכִינוּ אַבַּע"ד גּוּפָא וְצ"ל הַתּוֹסְפוֹת ס"ל דְּזָהוּ מְדַרְבָּנָן אָבֵל מְדִינָא נֶאֱמָן אִפִּי הַמְּגַרְשׁ עֲצָמוּ בַּכֵּה"ג לַפ"ז א"ש הָא דְּבַמְּקוֹם סְפָנָה כּוֹתְבִים אַע"פ שְׂאִין מְפִירִין וְהֵינּוּ שְׂבַמְּקוֹם עֵיגוֹן גְּדוֹל סוּמְכִין עַל הַמְּגַרְשׁ עֲצָמוּ פִּינּוּן דְּהֵי מִלְדַּעַל"ג וַיֵּשׁ קוֹנְשִׂיָא ע"ז מַמ"ש בְּגִיטִין (כ"ג א') דְּסוּמָא פְּסוּל לְהִבִּיא הַגִּט לְפִי שְׂאִינוּ יוֹדַע מְמִי נוֹטְלוּ וְכִינּוּן דְּמַמְדָּה"י דַּה"ל מָקוֹם עֵיגוֹן א"צ לְהַפִּיר הַמְּגַרְשׁ א"כ לֹא הַל"ל טַעַם זֶה דְּמְמִי נוֹטְלוּ אָבֵל לְהַמַּכְמ"א א"ש דְּדוּקָא כְּשֶׁמְסוֹכֵן לְמוֹת כּוֹתְבִין אַע"פ שְׂאִין מְפִירִין מִיְהוּ י"ל דְּהֵם ס"ל כַּמ"ש הַמַּכְמ"א ש"ו ס' י"ו דְּהֲרִי"ף וְהֲרַמְב"ם וְהָרָא"ש וְהַסְּמ"ג ס"ל דְּלִמְסַקְנָא נְדַחִים דְּבָרֵי רַב שְׁשֵׁת לְגַמְרֵי וַא"צ כָּלֵל טַב"ע דְּקָלָא ע"ש אִיךְ אֲנִי לֹא קִי"ל פֶּן בְּסִי קַמ"ב מִיְהוּ לְהַב"ש שָׁם ס"ק י"ט קִי"ל פֶּן בְּדִיעֵבַד ע"ש וְהִנֵּה מַה שֶׁהִבִּיא הַט"ג רָאִיָּה מַמ"ש סוּף יְבָמוֹת כּו' הִיא דְּבִשְׁעַת הַסְּפָנָה לַעֲנִין עֵיגוֹנָא יֵשׁ לְחֵלֶק דְּהֵתָם מְדִינָא עַד א' מְהִימָן מַש"ה מְהֵנִי הָא דְּבִשְׁעַת הַסְּפָנָה דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְצָרָה אָבֵל גְּבִי גִט לְמ"ד דְּמְדִינָא צָרִיךְ הַשְׁלִיחַ לְהַפִּירוּ ע"פ שְׂנֵי עֵדִים י"ל דְּאִין מְקִילִין אֶלָּא כְּשֶׁמְסוֹכֵן לְמוֹת מְטַעַם הַנִּי"ל וְכִךְ חֵלֶק הַבַּיִת מְאִיר ס' ק"כ מִיְהוּ בַּמְהֲרִיב"ל ח"ג ס' ח' מְשַׁמַּע ג"כ דְּהָא בִשְׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אַע"פ שְׂאִין מְפִירִין כּו' אֶלָּא שֶׁהַחֲמִירוּ מְדַרְבָּנָן וּבִשְׁעַת הַסְּפָנָה הַעֲמִידוּ עַל דִּין תּוֹרָה סוּף דְּבָר דִּין זֶה בְּמַחְלֻקָת שְׂנוּי' וְהַטַּעַם שְׂכַתְּבַת בְּשֵׁם הַט"ז לְהַקְלֵל י"ל הַט"ז לְשִׁיטְתָּיָה אֲזִיל בְּסִי קַמ"ב שְׁחֵלֶק עַמ"ש הַרְמ"א דְּהַשְׁלִיחַ צָרִיךְ לְהַפִּירָה דְּוָקָא ע"י שְׂנֵי עֵדִים כ"א דִּי ע"פ אֲשֶׁה וְקָרוֹב וּמַש"ה בְּמָקוֹם עֵיגוֹן גְּמוּר ס"ל בְּסִי ק"כ דְּסְמָכִינוּ עַל הַבַּעַל עֲצָמוּ לְבַד דְּהִיכָא דְּקָרוֹב וְאֲשֶׁה נֶאֱמָנִים הָרִי א"צ עֵדוּת גְּמוּר מְדִינָא מַש"ה י"ל בְּמָקוֹם עֵיגוֹן כּוֹתְבִין אִיךְ שְׂאִין מְפִירִין וְעִי' מִהֲרִי"ו ס"י ק"צ בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת דְּגִיטִין (ד"פ) אָבֵל לַפ"ד הַרְמ"א וְכִן דַּעַת רֹב גְּדוּלֵי הָאֲחֻרוּנִים רַוְבָּם כְּכֹלָם דְּבַעֲיָנוּ דְּוָקָא שְׂנֵי עֵדִים אִפִּי לְעִיפּוּבָא א"כ פִּינּוּן דְּבַעֲיָנוּ עֵדוּת גְּמוּר אִיךְ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן מַנ"ל לְהַקְלֵל שְׂלֵא בְּעֵדִים כָּלֵל וְאִין כ"א מַה שְׂמַצִּינוּ בְּגַמְרָא בְּמִי שְׂמֹן־שְׁלֵף לְבוּר כּו' דְּמְסוֹכֵן לְמוֹת וַיֵּשׁ חֲזָקָה עֲצוּמָה דְּאוּמֵר אֲמַת וְכַנ"ל נְעוּד דְּבַנ"ד אֵיכָּא עוֹד רִיעוּתָא דְּבַעֲלָה שָׁל זֶה הִיא שָׁם אָבִיו דּוּד וְזֶה נִקְרָא בְּשֵׁם בֶּן דּוּד אַבְרָהָם וְלָכֵן יֵשׁ פֶּאן רִיעוּתָא אִיךְ לַפ"ד הַט"ז וְס"ג וְצ"ע וְאִם בָּאנוּ לְסִמּוּךְ עַל הַסִּי שֶׁהִגִּידָה הָאֲשֶׁה זֶה שֶׁהִיא בְּבַעֲלָה וְכִן נִמְצָא בְּאִישׁ הַמְּגַרְשׁ הִנֵּה

אף אם נתפוס הסי' לסי' מןבקה יש מקום עיון אם ע"ז נחזיק שהוא בעלה של זו דמ"ש ממ"ש התוספות בחולין (דצ"ו א') דה"נ לא הוי מפקינן חפץ כו' והיינו אפי' ע"י סי' מןבקה עיין ש"ך בחו"מ סי' רצ"ז דדוקא פשיש עידי פקדון מוציאין ע"י סי' ולא בלא עידי פקדון וא"כ כ"ש באיסור א"א שאין לסמוך על סי' לומר שזהו בעלה של זו והא דסמכינן אסי' בגט ובהפרת המת שא"ה פיון שידוע שגט זה נאבד ל"ח שגם אחר נאבד פיון שיש ג"כ סי' וכן עדות אשה שמת בעלה פיון שבעלה של זו נתעלם מן העין ולא נשמע איש אחר שג"כ נתעלם ולכן פשמוצאים מת בסימנים שבעלה יש להחזיקו שהוא זה דזה שבעלה של זו נתעלם מן העין מצטרף להסי' דאם תאמר דאתרמי סימנים פסימנים תצטרף לומר שג"כ איש אחר נאבד מהעולם כמו בעלה של זו וכ"ז שייך בשנמצא מת משא"כ בנד"ז שנמצא איש חי בעל אשה אחרת אין שום סיוע להחזיקו בבעלה של אשה זו שבסימניו רק מצד הסימני' מצד עצמן לבד שלא נאמר דאתרמי סי' כסי' אבל אין עוד צירוף אחר כמו גבי גט והפרת המת דשם האבידה מסייע להסי' ועל סי' לבד בלא סיוע אבידה או פקדון מנ"ל דסמכינן הא אפי' במקומו לא סמכינן ע"ז כנ"ל כ"ש דיש לספק שמה אין זה סי' מ' פלל וגם הפל ע"פ עד א' הוא השליח וכבר נת' שרוב האחרונים ס"ל דצ"ל ע"פ שני עדים וע"כ נראה לי שיש לברר ע"י מכתב מב"ד מקאבילאק שזה המגרש הנוחזק בקאבילאק (ששם מקום דירתו כעת) שהוא מסימניו ואם יתברר לרומע"ל פן אזי נדאי יש להתירה בפשיטות ע"י גט זה דכיון שהנוחזק שם מקודם פן שהוא מסימניו ואנו יודעים שבסימניו לא נפקד איש א"כ עכצ"ל דזהו בעלה של זו ומה שהי' נק' שם אביו דוד וזה נק' פן דוד אברהם מ"מ ע"ז יש לקבל אמתלא שלו ששינה שם אביו לאיזה טעם ועיין בהרא"ש בגיטין פ' השולח במשנה בראשונה הי' משנה שמו כו' וכיון דעכ"פ הנוחזק זאת שהוא מסימניו הרי על חזקה זו סמכינן כמו על עדים כמ"ש בגמ' פל שהנוחזק שמו שלשים יום אין חוששין לו וא"כ יש לנו ידיעה גמורה שהוא בעלה של זו מאחר שידוע לנו ג"כ שלא נפקד פלוני אחר מסימניו ועל תוס' שם אברהם י"ל שיש לקבל אמתלא שלו וע' בתשו' בית אפרים חאה"ע סי' ז' מזה והחמיר טובא דלא מהני אמתלא לסתור החזקה לענין גיטין ולענין קמחון רק גבי עדות מיתה הקיל לסמוך על האמתלא וא"כ בנ"ד שהיא עדות הגט י"ל לסבירתו דלא מהימן בהאמתלא אף יש לצדד פיון דכאן אינו עוקר שמו הראשון רק מוסיף וע"ש דף כ"ג ד"ה העולה ממ"ש בשם הפמ"א ח"ב סי' קי"ג קי"ד להקל בגוונא דנ"ד וע' בתשו' פנ"י חאה"ע סי' א' משמע דס"ל שבמקום שהחזקה ע"י דיבור לבד ולא ע"י מעשה מהני אמתלא לכן פשיתברר פן אזי נדאי יש להקל להתירה ע"י גט זה: והנה גוף הגב"ע ששלח רומע"ל נאבד אצלי ואיני יודע בטוב כל הענין כמו שהוא אף בשו"ת כת"ר ראיתי פתוב וז"ל וגם בכתב הדיינים דמישף שייקא להגט נכתב מקומות הנ"ל ושם פינוי מלאכתו שהיה ידוע מאז ומקדם ושם מקום דירתו עם אביו מקודם היא סמוכה למקום דירתו עם האשה הנכתבת בגט עכ"ל וא"כ אם ביארו מקום דירתו עם אביו שהיה ידוע שם פן מקודם יוכל מעל' לברר שלא נפקד משם איש פנה (ועי' בתוספות בקדושין (דס"ד ע"ב) סד"ה רבי סבר וא"ת כו' דאין אדם חוטא ולא לו כו' וי"ל משום כו' דבשעת מיתה לא שייך למימר פטר לה בגיטא דשמה אין לו פח עכ"ל משמע בהדיא דטעם דאין אדם חוטא ולא לו לחוד ל"מ ואפ"י בשעת מיתה ובאמת מהרש"א הניח זה

בְּקוֹשְׁיָא מ"ט ל"מ אָבֵל הפנ"י שם בד"ה ור' נתן סֵבֶר פֶּתַב דְּוֹדַי טַעַם דְּאִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לֹו לְחֹוד לֹא סְגִי לְאִפּוֹקִי מִחֻזְקָה כּו' וְהִכְרִיתִי שָׁם גַּם פֶּן מִפְרִשׁ"י לְשָׁם וּכ"כ בְּסִפְרֵי הַמְקַנָּה שָׁם בְּתַחֲלַת הַסְּנֵינָא וְנ"ל וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּאִין עַד אֶחָד נֶאֱמָר בְּמָקוֹם דְּאִתְחִזֵּק אִיִּסוּרָא אַע"פ שְׁאִינוּ נוֹגַע כּו' עכ"ל וּמִיָּהוּ צ"ע לְחַלֵּק לְשִׁטַּת הַתּוֹסְפוֹת דְּגַם בְּשַׁעַת מִיתָה לֹא סְמַכִּינוּ פֶּאן עַל ה"ט דְּאִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לֹו וּבִין הָא דְּבִשְׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אַע"פ שְׁאִין מִפִּירִין וְאִפְשָׁר הֵתָם מְשׁוּם אֶהְבַּת אֲשֶׁתוֹ חֵיִישִׁינָו וּל"ד לְהָא דְּשְׁבוּעוֹת (מ"ב ב') דְּסְמַכִּינוּ עַל אִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לֹו אִפְשָׁר הָאֵשֶׁתוֹ בְּשִׁבִיל הַיּוֹרְשִׁין כּמ"ש רש"י דְּהָא הֵתָם אִיִּירִי בְּנִקְיֵט שְׁטָרָא בִּידְלִי עֵינֵין תּוֹס' עֵרוּכִין (כ"ג ב') וּצ"ע): סִימָן רַפּוּז מְשֻׁנָּה ר"פ הַמְגַרְשׁ כְּתָבוּ בְּתוֹכוֹ אַע"פ שְׁחֻזָּר וּמְחָקוּ פְּסוּל וּכ' הַתּוֹס' (דָּף פ"ד ע"ב) פִּי לְפִי שְׁלֹא נִכְתָּב הֲגַט אֲלָא עַל תְּנַאי זֶה וְאִין פֶּאן פְּרִיתוֹת עכ"ל וְהִרְשָׁפִי אֲשֶׁם כְּתָב פִּי דְּמְשַׁעַת כְּתִיבְתוֹ נִפְסַל הֲגַט וְהָוָה לִיָּה פְּמִי שְׁנִכְתָּב שְׁלֹא לְשִׁמָּה עכ"ל וּמְשַׁמַּע בְּהִרְשָׁפִי אֲשֶׁם דְּכִמּוֹ כֵּן בְּשִׁינּוֹ שְׁמֹו אוֹ שְׁמָה הִדִּין פֶּן דַּע"פ שְׁחֻזָּר וּמְחָקוּ לֹא מְהַיְי פְּמֹו דְּלֹא מְהַיְי מְחִיקָה בְּתַנַּאי דְּחוּץ דַּה"ל פְּמִי שְׁנִכְתָּב שְׁלֹא לְשִׁמָּה וְכֵן מְצָאוּ בְּאַשְׁפָּה כ"כ סד"ה וְאִם כְּתָבוּ וְע' תוֹךְ דַּה"ה וּמִיָּהוּ כְּתָבוּ בְּתוֹכוֹ גְּבִי נִכְתָּבוּ בְּתוֹס' כּו' מְצָאוּ בְּאַשְׁפָּה כּו' וְע' בְּטוֹר וּבב"י ס"י קכ"ה וְהִנֵּה הַמְכָּתֵב מְאַלְיָהוּ ש"ח סי' ל"א דָּף קפ"ג ע"א פֶּתַב עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּלַעִיל וְנ"ל וְאִין סְפִק דְּפִירוּשָׁם הָוָה עַל גּוּפָא דְּמַתְנִיתָן כֹּל חַד לְפּוּם אוֹקִימַתָּא דִּילְיָה וְכִינּוּן שְׁפִין רְבָא דְּמוֹקִי לָהּ בְּלֹאֲחַר הַתּוֹרָף סְלִקָא מִינָהּ דְּאַפִּילוּ לְאַחַר הַתּוֹרָף כְּתָבוּ בְּתוֹכוֹ אִין זֶה פְּרִיתוֹת עכ"ל וְלֹא דִק דְּהָא הַתּוֹס' (דָּף ה"ה ע"א) ד"ה רְבָא אֲמַר כְּתָבוּ דְּלְרְבָא טַעַמִּי דְּרַבִּי דְּפּוֹסֵל בְּתַנַּאי דַּע"מ לְאַחַר הַתּוֹרָף מְשׁוּם דְּגִזּוּר אֲטוּ ע"מ דְּלַפְנֵי הַתּוֹרָף אַע"ג דְּלַפְנֵי הַתּוֹרָף נְמִי אִינוּ אֲלָא גְּזִירָה אֲטוּ חוּץ כְּנֻלָּה חֻזָּר גְּזִירָה הוּא עכ"ל וְאִי אִיתָא כְּדָבָרֵי הַמְכַמ"א דְּהַתּוֹס' ס"ל דְּלְרְבָא בְּחוּץ לְאַחַר הַתּוֹרָף אִף אִם חֻזָּר וּמְחָקוּ הֲגַט בְּטַל א"כ לְמָה לְהוּ לְמִימַר דְּלְרְבָא טַעַמִּי דְּרַבִּי כּו' כַּהֲנָל דַּה"ל כְּמֹו גְּזִירָה לְגְּזִירָה הַל"ל דְּגִזּוּר ע"מ דְּלֹאֲחַר הַתּוֹרָף אֲטוּ חוּץ דְּלֹאֲחַר הַתּוֹרָף דְּהָא לְרְבָא פּוֹסֵל חוּץ גַּם לְאַחַר הַתּוֹרָף כְּמֹו לַפְנֵי הַתּוֹרָף.

וְעוֹד קָשָׁה מ"ט דְּרַבְּנָן דְּמִכְשָׁרֵי בַע"מ דְּלֹאֲחַר הַתּוֹרָף מֵאִי שְׁנָא מְלַפְנֵי הַתּוֹרָף דְּפּוֹסֵל מְשׁוּם דְּגְּזִירִין אֲטוּ חוּץ כּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם ד"ה אָבֵל לַפְנֵי הָרִי גַּם בְּלֹאֲחַר הַתּוֹרָף שְׁיִיךְ גְּזִירָה זֹו כִּינּוּן דְּחוּץ לְאַחַר הַתּוֹרָף אַע"פ שְׁחֻזָּר וּמְחָקוּ פְּסוּל לְרְבָא מְדַאוּרִיִּיתָא וְהוֹכְחָה זֹו מְבֹנָאָר בְּר"ן לְהוֹכִיחַ מְזָה דְּחוּץ בְּכַתָּב לְאַחַר הַתּוֹרָף לֹא מְיָפְסֵל מְדַאוּרִיִּיתָא א"ו צ"ל דְּהַתּוֹס' שְׁכָתָבוּ פֶּאן לְפִי שְׁלֹא נִכְתָּב הֲגַט אֲלָא עַל תְּנַאי זֶה וְאִין פֶּאן פְּרִיתוֹת וּר"ל דְּלִכְּוֹד אַע"פ שְׁחֻזָּר וּמְחָקוּ הֲגַט בְּטַל דַּה"ל כְּנִכְתָּב שְׁלֹא לְשָׁם פְּרִיתוֹת זֶה אִינוּ שְׁיִיךְ רַק בְּשְׁכָתָבוּ תְּנַאי דְּחוּץ לַפְנֵי הַתּוֹרָף אִזִּי דִּיִּיקָא שְׁיִיךְ לֹוֹמַר דְּהַתּוֹרָף שְׁנִכְתָּב אַח"פ כִּינּוּן שְׁנִכְתָּב עַל אֲוֹפֵן תְּנַאי דְּחוּץ ה"ז נִכְתָּב שְׁלֹא לְשָׁם פְּרִיתוֹת וּמַש"ה לֹא מְהַיְי מַה שְׁיִמְחֻק הַתְּנַאי אַח"כ אָבֵל בְּאִם כְּתָבוּ אַחַר הַתּוֹרָף אִזִּי כִּינּוּן שְׁהַתּוֹרָף נִכְתָּב לְשָׁם פְּרִיתוֹת לְכֵן מַה שֶׁאֲח"כ נִכְתָּב תְּנַאי דְּחוּץ אַע"פ שְׁעִי"ז הֲגַט בְּטַל מְשָׁא אִם לֹא נִמְחַק עכ"ז כְּשִׁנְמַחֵק אִזִּי הֲגַט חוּזָּר לְכַשְׁרוֹתוֹ מְשָׁא רַק מְדַרְבְּנָן הוּא פְּסוּל גְּזִירָה אֲטוּ לַפְנֵי הַתּוֹרָף כּמ"ש הַתּוֹס' בְּהִדְיָא תַּחֲלַת (דָּף פ"ה) בַּד"ה דְּבָרֵי הַפֶּל כְּשֶׁר שְׁמֻזָּה הִבִּיא הַבֵּית מֵאִיר לְדַחוֹת סְבֵרַת הַפְּנִי וּכ"כ הַתּוֹס' בַּד"ה אָבֵל אַחַר הַתּוֹרָף וְעַם הַיּוֹת שְׁהַתּוֹס' כְּתָבוּ פֶּן לְרַבִּי זִירָא אִף מְדַבְּרִיהֶם בַּד"ה רְבָא אֲמַר מוֹכַח דְּגַם רְבָא מוֹזְדָּה לָזָה.

רק דפליג אר' זירא בענן ע"מ וכמ"ש לעיל: קיצור (מ"ש התוס' ואין פאן פרייתות ור"ל דאע"ג דחזר ומחקו פסול מדאורייתא זהו בחוץ לפני התנרף אבל באחר התנרף אפילו לרבא אינו פסול בחזר ומחקו כ"א מדרבנן ודלא כהמכמ"א ש"ח סל"א דף קפ"ג ע"א וע' תוס' (דפ"ה א') ד"ה רבא אמר): אמנם דעת הרמב"ם פ"ח מה"ג הי"ו דבחוץ לאחר התנרף וחזר ומחקו הוי ספק מגורשת.

והובא בש"ע סס"י קמ"ו ובב"ש סק"ד אבל אין פן דעת התוס' פנ"ל וכדעת התוס' כ"ד הרמב"ן והרשב"א ונהר"ן: דין תנאי ע"מ בעל פה לפני התנרף ב הנה בתוספות ד"ה מהו דתימא אבל אמר הבעל לפני התנרף אפילו בעל פה שלא כתבו הסופר פסול שעל תנאי זה כתבו ואין זה פרייתות קמ"ל דאפילו הכי פשר כו' וכ' בחידושי מהריב"ל ומינה דרבא דס"ל פמהו דתימא דהכין הוא אורחא דתלמודא ס"ל בעל פה לפני התנרף פסול מדינא וכ"כ התוס' בהדיא (דפ"ה א') בד"ה אבל לפני וכ"מ בתוס' בדבור הסמוך ד"ה שתוקי וכ"כ בחידושי הרשב"א בד"ה ומיהו כתבו ואיפא לפרושי דרבא מדינא קאמר וכ' שם בד"ה על פה.

דלפ"ז על מנת נמי פסול דגזרינן ע"מ אטו חוץ דליפא אלא חזר גזירה ובלפני התנרף גזרינן אלא דקשה לפ"ז א"כ אמאי חוץ בע"פ לאחר התנרף פשר גם לרבא פדמוכח ממ"ש (ובמשנה) [בגמ'] ומתניתן דקתני כתבו כו' וע' תוס' (דפ"ה) סד"ה ומתניתן מדקתני כתבו דמשמע אבל בע"פ פשר (והיינו פשבשעת גתינה נתן בלי תנאי) ואמאי נגזור חוץ ע"פ לאחר התנרף אטו חוץ על פה לפני התנרף פי היכא דגזרינן בכתב וקושיא זו מבואר בר"ן.

ובפנ"י סד"ה שתוקי שתקנה תירץ דלאחר התנרף אטו לפני התנרף לא גזרינן ונהו דפסלינן בכתבו בתוכו לאחר התנרף וחזר ומחקו אינו משום גזירה אלא מדינא פסול ויפה השיגו הבית מאיר סי' קמ"ז ס"ג דף קכ"ח ע"א דאשתמיטתיה התוס' (דפ"ה א') ד"ה דברי הפל פשר שכ' בהדיא דחוץ לאחר התנרף אינו פוסל אלא מדרבנן גזירה אטו לפני תנרף ונהגם שהתוס' כתבו זה לר' זירא מ"מ הוכחתי לעיל מדבריהם בד"ה רבא אמר דגם רבא מודה לזה וא"כ נשאר קושיות הר"ן על התוס' ולכן צריף לדחוק בתירוץ קושיא זו כמ"ש הרשב"א סד"ה ומיהו כתבו בתוכו משום דבין מקום למקום בעל פה לא גזרינן אבל בכתובה גזרינן חוץ דלאחר אטו דלפני עכ"ל.

ולכן פי' הרשב"א עוד שגם חוץ לפני התנרף בע"פ דפוסל רבא לאו מדינא קאמר אלא דלפני התנרף גזר בחוץ על פה אטו כתיבה וסיים וכ"נ לי עיקר והטעם דלא מיפסיל מדאורייתא היינו כמ"ש התוס' פאן קמ"ל דאפ"ה פשר דסופר לא כתב אלא ע"מ פמו שיאמר הבעל בסוף וכינן שחזר בו פשר אלא דלרב ספרא פשר לגמרי מה"ט ולרבא נהי דכשר מה"ט עכ"ז פסול משום גזירה אטו כתיבה לפני התנרף ועיין תוס' סד"ה אבל אחר התנרף.

משמע ג"כ לכאורה פשוטה זו מדכתבו ומיהו לרבא כו' דלרבא פסול אפי' בע"מ כו' ונהי בע"מ אין הפיסול רק משום גזירה ומדהשוו זה לזה משמע קצת דגם בחוץ בע"פ הפיסול פמו כן ומ"מ אינו מוכרח.

וְהִנֵּה פְדִיעָה זוֹ הַכְרִיחַ הַרְמֵב"ן בְּחִידוּשָׁיו סו"ה ת"ר כָּל הַתְּנָאִים וּכ"ד הֶר"ן וּנפ"מ דלפ"ז
 עַל מְנַת בְּעַל פֶּה לַפְּנֵי הַתּוֹרָה פֶּשֶׁר דֵּה"ל גְּזֵרָה לְגֵזֵרָה וְכוּלֵי הָאֵי לֹא גְזַרְיָנוּ וְכַתֵּב
 הַרְשָׁב"א שֶׁכ"ד הַרְאָב"ד וְהַרְמ"ה וְהַרְמֵב"ן וְהוּא ז"ל הֵבִיא רְאֵיָה לְזֶה מֵהַתּוֹסֶפֶת ספ"ד
 דְּגִיטָיו וְהִנֵּה לְעֵנָן הַלְכָה הִנֵּה מִצַּד פְּלוּגְתָא זוֹ דְּהַתּוֹס' יֵשׁ לְהַקֵּל בְּמָקוֹם עֵיגוֹן פִּינּוּ
 דְּהַפְּלוּגְתָא רַק בְּגֵזֵרָה דְּרַבְּנָן וְהוּא בְּעֵנָן דְּלַהַתּוֹס' ג"כ יֵשׁ לְהַקֵּל מִטַּעַם אַחַר דְּהָא הֵם
 ס"ל דכ"ז מִיָּרִי בְּשֵׁלָא נִתְקַיְּיִם הַתְּנָאִי אֲלָא שְׁחֹזַר וּבִטְלוּ אֲבָל בְּנִתְקַיְּיִם הַתְּנָאִי ס"ל דְּכָשֶׁר
 ע"מ אֲפִילוּ לַפְּנֵי הַתּוֹרָה וּבִכְתָּב א"כ בע"מ דבע"פ וּכְשֶׁנִּתְקַיְּיִם פֶּשֶׁר בֵּין לַהַתּוֹס' בֵּין
 לְהַרְמֵב"ן וְהַרְשָׁב"א וְסִיעֵתָם וּכ"כ הַב"ש ס' קמ"ז סק"ג וְז"ל נִמְצָא תְּנָאִי ע"מ וְנִתְקַיְּיִם
 פֶּשֶׁר לְכָל הַפּוֹסְקִים רַק לְרַש"י וְלַרְמֵב"ם פְּסוּל וּנפ"מ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְסַמְּוֶה עַל רֹב
 הַפּוֹסְקִים וּכ"פ הַב"י עכ"ל וּמַהֲרִי"ט בְּתוֹש"ח א"א ס' ס"ו הַחֲמִיר בְּזֶה לְחֹוֹשׁ לְדַעַת
 הַרְמֵב"ם דְּלִדְבָרָיו ע"מ לַפְּנֵי הַתּוֹרָה הָיוּ סָפֵק פְּסוּל דְּאוֹרְיִיתָא וּמִיָּהוּ מ"מ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן
 מִמָּשׁ כְּתִב צְרִיף פְּנוּפִיָּא מְגִדוּלֵי הַדּוֹר אִם יִרְאֶה בְּעֵינֵיהֶם לְהַתִּיר כּו' אֲמַנְם הָרִי גַם לְפִי
 הַרְאֵיָה שֶׁהֵבִיא הוּא לְהַרְמֵב"ם אִין לְהַכְרִיחַ רַק דַּע"מ בְּכַתֵּב לַפְּנֵי הַתּוֹרָה הָיוּ פְּסוּל
 דְּאוֹרְיִיתָא אֲבָל ע"מ בע"פ הָרִי כְּתִב הַמְּגִיד פ"ח ה"ד שְׁדִין זֶה לֹא נִתְבָּאָר בַּגְּמ'וֹא"כ אִין
 ע"ז שׁוּם רֵאִי פֶּלֶל מֵהַגְּמ' דְּלִרְבָּא יִהְיֶה גַם בְּזֶה סָפֵק דְּאוֹרְיִיתָא וּבִנְדָאִי דְּמַהֲסָבְרָא יֵשׁ
 חִילּוּק עֲצוּם בֵּין ע"פ לְכַתֵּב דְּהָא חוּץ לְרַב סָפְרָא יוֹכִיחַ דְּבַעַל פֶּה פֶּשֶׁר לְגַמְרֵי אִף שֶׁבְּכַתֵּב
 הֵגֵט בְּטַל לְגַמְרֵי א"כ אִף אַת"ל דְּעַל מְנַת לְרְבָא ה"ל כְּחוּץ לְרַב סָפְרָא עכ"ז עכ"פ אִין
 לְהַחֲמִיר בּוֹ יוֹתֵר מְחוּץ לְרַב סָפְרָא דְּבַעַל פֶּה פֶּשֶׁר אֲפִילוּ לַפְּנֵי הַתּוֹרָה וְעוֹזַד פִּינּוּ לִר'
 זִירָא עַל מְנַת פֶּשֶׁר אֲפִילוּ בְּכַתֵּב לַפְּנֵי הַתּוֹרָה וְהַעֲיִטוּר כְּתִב דְּגֵאוּנֵי מְחַסְיָא פְּסָקוּ כִּר'
 זִירָא הִנְבָּא בַּמַּכְמ"א שָׁם א"כ אַע"ג דְּאַנְן קִי"ל כְּהַרְי"ף וּשֵׁא"פ שֶׁפְּסָקוּ פְּרָבָא הֵינּוּ
 בע"מ בְּכַתֵּב אֲבָל בע"מ בע"פ שֶׁלֹּא נִזְכָּר דִּין זֶה בְּגַמְרָא לְפָסוּל אִפִּי לְרְבָא א"כ י"ל גַם
 לְשִׁטַּת הַרְמֵב"ם רְאוּי לְסַמְּוֶה בַּכַּה"ג לְהַקֵּל בְּמָקוֹם עֵיגוֹן פִּינּוּ דְּבֵין לְרַב סָפְרָא בֵּין לִר'
 זִירָא פֶּשֶׁר בְּפִשְׁטוּת וְגַם לְרְבָא פֶּשֶׁר לַפ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים רֹבָם כְּכוּלָם פְּנ"ל וְהִנֵּה
 בְּחִידוּשֵׁי הַרְמֵב"ן כ' וְז"ל וּפְסָק רַבֵּינוּ הַגְּדוֹל ז"ל פְּרָבָא בְּתַרְנוּיָהוּ כּו' וְאִית דְּקָשָׁה לִיָּה
 דְּהָא ר' זִירָא וְרַב סָפְרָא אָמְרוּ דְּבַר אַחַד וְאִין דְּבָרָיו שֶׁל רְבָא בְּמָקוֹם שְׁנַיִם וְלֹא מִלְתָּא
 הִיא דִּר' זִירָא לֹא אֲפָרַע בְּפְלוּגְתָא דְּרַב סָפְרָא כּו' ע"ש שֶׁכְּתִב גַם כֵּן דְּאִין מְוַכְרַח דְּרַב
 סָפְרָא ס"ל כִּר' זִירָא וְא"כ בַּנְד"ז דְּפִשְׁיָטָא דְּבֵין לְרַב סָפְרָא בֵּין לִר' זִירָא פֶּשֶׁר בְּפִשְׁטוּת
 פְּנ"ל הִנֵּה נִרְאֶה לְכַאוּרָה שֶׁאִף אִם רְבָא פּוֹסֵל אִין לְפָסוּק פְּרָבָא דְּאִין דְּבָרָיו שֶׁל א' בְּמָקוֹם
 שְׁנַיִם אֲלָא דְּבַחְדוּשֵׁי הַרְשָׁב"א כְּתִב וְז"ל וְאֵע"ג דְּרַב סָפְרָא וִר' זִירָא קִיָּמִי בְּחֻדָּא שִׁטְתָּא
 אַפ"ה קִי"ל פְּרָבָא דְּבַתְרָא הוּא וּלְחַוְמָרָא כּו' עכ"ל וּכ"כ הַתּוֹס' כָּאן דִּר' זִירָא סָבַר פְּרַב
 סָפְרָא דְּהִקָּא וּבַד"ה אֲבָל אַחַר הַתּוֹרָה כְּתִבוּ דְּרַב סָפְרָא קָאִי כִּר' זִירָא.

מִיָּהוּ בַּנְד"ז דְּגַם לְרְבָא פֶּשֶׁר לַפ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים פְּהַנ"ל י"ל דְּנִכּוֹן כְּפָסֵק הַב"י וְהַב"ש:
 קִיצוּר (בְּעֵנָן ע"מ לַפְּנֵי הַתּוֹרָה בע"פ לְהַתּוֹס' פְּסוּל לְרְבָא מְדַרְבָּנּוּ וְלַהַרְמֵב"ן וְהַרְשָׁב"א
 וְהֶר"ן פֶּשֶׁר וְגַם לְהַתּוֹס' יֵשׁ לְצַדֵּד מִטַּעַם אַחַר וְלַהַרְמֵב"ם פ"ח ה"ד ה"ז סָפֵק גְּרוּשִׁין וַיֵּשׁ
 לְצַדֵּד לְהַקֵּל בְּמָקוֹם עֵיגוֹן פִּינּוּ לִר' זִירָא וְכֵן לְרַב סָפְרָא בַּגְּמ' פֶּשֶׁר בְּפִשְׁטוּת כַּה"ג וְאֵע"ג
 דְּקִי"ל פְּרָבָא מִיָּהוּ הִיכָּא דְּגַם לְרְבָא פֶּשֶׁר לַפ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים זוּלַת הַרְמֵב"ם אִין
 לְהַחֲמִיר בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וּכ"פ הַב"י וְהַב"ש ס' קמ"ז): דִּין תְּנָאִי דְּחוּץ בְּכַתֵּב לְאַחַר הַתּוֹרָה
 וְחֹזַר וּמְחַקּוֹ: ג בְּאוֹתוֹ דְּבוּר הַתּוֹס' וּמ"מ אַע"ג דְּמַתְּנִיתָן אִיָּרִי לַפְּנֵי הַתּוֹרָה כְּתִבוּ לְאַחַר

התנרף נמי פסול כדאמרינן בסמוך ואיפיעית אימא לאחר התנרף ודברי הכל כו' פבר קתבתי לעיל אות א' דזהו מטעם גזירה.

הפנ"י בד"ה מהו דתימא כתב וז"ל לכה נראה דפשיטא להו להתוס' דבתנאי דחויז שפכתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו לא שינה כלל לחלק בין טנפס לתנרף דכיון שפכתבו בגוף הגט דבר שמבטל ועוקר הגט אין זה טנפס אלא תנרף ועקירת הגט לגמרי וכיון שנתבטל בכתיבת חויז תו לא מהני מה שחזר ומחקו דאפילו לרב נחמן דס"ל בפרק השולח (דף ל"ב ע"ב) דחוזר ומגרש בו וקיי"ל פננתיה היינו כדמפרש טעמא דלא אתי דבור ומבטל מעשה משא"כ ה"כא שכתב בגוף הגט דבר המבטלו נראה דכ"ע מודו דאין חוזר ומגרש בו דמעשה מבטל מעשה ונתבטל כתב התנרף לגמרי עכ"ל וכ"כ עוד סד"ה שתוקי שתקיה דתיקף שכתב התנאי דחויז בגוף הגט אף בטנפס נתבטל הגט לגמרי וה"ל כחספא בעלמא ותו לא מהני מה שחזר ומחקו עכ"ל ובד"ה אבל אחר התנרף פ"י בעצמו דלרבינו יהודה בתוס' שם ליכא כה"ג פיסול דאורייתא כלל כשחזר ומחקו וזה הפך דבריו דלעיל ולא ידעתי למה לא כתב שחוזר בו מדבריו הראשונים ודחוק לומר דס"ל דרבינו יהודה והתוס' דלעיל פליגי ועוד שהבית מאיר סי' קמ"ז ס"ג הביא שבהדיא כתבו התוס' ריש (דפ"ה) ד"ה דברי הכל פשר דחויז אחר התנרף אינו פסול אלא מדרבנן משום גזירה כו' וע"ש שהוכרחו בזה דאל"כ אמאי אמר ר"ז דע"מ לאחר התנרף ד"ה פשר דאין שום טעם לזה דכך יש לגזור ע"מ אטו חויז לרבי לאחר התנרף כמו לפני התנרף מאחר דפיסול דחויז הוא מדאורייתא לאחר התנרף כמו לפני התנרף וגם בהר"ן מבואר להכריח פן מפח הכרח כה"ג אפילו לרבא וצע"ג על הפנ"י איך לא הרגיש קושיא עצומה זו ואולי י"ל דלפני התנרף שאני דגם בזולת הגזירה י"ל דעל מנת מהני לענן שאינו יכול למחול תנאו ולמוחקו כיון שנתכתב הגט על תנאי זה דכמו דתנאי דחויז מהני לכ"ע לעשות תנרף הגט נכתב שלא לשם פרייתו כף התנאי דע"מ מהני לענן שעכ"פ מוכרח התנאי להתקיים וכיון דמהני לענן זה ע"כ גזרינן ביה אטו חויז לומר דאפילו נתקיים לא מהני משא"כ בע"מ לאחר התנרף דמהני מחיקה ודאי מדינא אזי י"ל דאין לו דמיון כלל לתנאי דחויז אף גם לדש דין זה דבע"מ לפני התנרף לא מהני מחיקה מדין גמור אינו מוכרח כלל דמנלן לומר פן דדוקא כשי"ל שנתבטל הגט לגמרי הוא דלא מהני מחיקה כיון שלא נכתב לשם פרייתו משא"כ כשנתכתב על תנאי אין דומה לזה והנה הבית מאיר כתב על הפנ"י וז"ל וגוף סברתו דמדמה חויז לבטול הגט לע"ד על פירוש ליתא כו' יעו"ש דיפה כתב וחוץ מהראיה שהביא גם מסברא יש לחלק דהתם שאני דנתכונן לבטל הגט ממש משא"כ ה"כא אדרבה פנונתו לגרשה רק שאומר עוד תנאי דחויז ונהי דמדינא אי אפשר לגרש פן עכ"פ הוא אינו מכונן כלל לבטל הגט ממש ומש"ה אף שבעוד התנאי דחויז בו הגט פסול מדאורייתא עכ"ז כשחוזר ומחקו חזר הגט לכשרותו הראשונה כיון שהוא לא ביטלו כלל כ"א רק עשה דאריה רביעא עליה וכשהסיר האריה נשאר הגט גט פמקודם ויש ראיה לזה דאין זה ביטול מן הי"א שהביא הטור רס"י מ"ם בענין קדשה לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שאם מת השני או שגרשה תוך למ"ד יום שחזרו קדושי הראשון למקומו והוא דברי הרמב"ן ע"פ הירושלמי אלמא אף כה"ג לא חשוב ביטול לקדושי הראשון ואף להחולקים שם היינו כמ"ש הרשב"א דאין לה חזרה גדולה מקפלת קדושי שני הובא ב"י שם משא"כ ה"כא תנאי דחויז אינו חזרה

כָּלֵל מִהַגְרוּשִׁין מִמֶּשֶׁר רַק עַל פְּרֵט זֶה לְבַד וְהָרִי חֲזָר וּמְחַקוּ וְעַם הַיּוֹת שְׁבַמְרָדְכִי פָּרַק הַמַּגְרֵשׁ סִי' תַּמ"ה מְבֹאָר בְּשֵׁם רַבֵּינוּ קְלוֹנִימוֹס דְּמַדְמָה תַּנְאֵי דְחוּץ לְהַא דַּר"פ הַשּׁוֹלַח דְּאִינוּ חוּזַר וּמַגְרֵשׁ בּוּ שְׁהִבִּיא הַפְּנִי' אִיךָ בְּאַמַּת לֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה דְּהֵתָם פִּי' כְּשֶׁהֲגַט נִכְתָּב הַתְּנַרְף עַל דַּעַת תַּנְאֵי דְחוּץ אָז ה"ל חֲסָפָא וְדוּמָה לְהַנְ"ל מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן דַּהַפְּנִי' בְּחוּץ שְׁנִכְתָּב לְאַחַר הַתְּנַרְף אָמְנָם אִם לֹא חֲזָר וּמְחַקוּ רַק שְׁבִיטֵל הַתַּנְאֵי בְּשַׁעַת הַנְּתִינָה דְכָתַב הַב"ש סִי' קַמ"ז סַק"ג לַפ"ז אֶפִּילוּ לֹא מְחַקוּ וּבִיטֵל הַתַּנְאֵי מ"מ כְּשֶׁר הֲגַט מְדַאֲרֵימָא וְהַפְּנִי' הַשִּׁיג ע"ז סַד"ה שְׁתוּקֵי שְׁתַּקְּנָה.

דְּהָרִי גַט וְשׁוּבְרוּ עִמּוֹ. וְהַבֵּית מְאִיר סַס"י קַמ"ז כ' אֶפְשָׁר דְּלֹא קִשְׂיָא פִּינּוּן דְּבִיטֵל בְּדַבּוּרֵי הַתַּנְאֵי וְע"מ פְּרָתִי הוּוּ דְּבָרִים הַפְּתוּבִים בְּתוֹכֵי כּו' יַעו"ש זֶה דְּחֻק דְּהֲגַט עֲנִינּוּ סְפִירַת דְּבָרִים בְּכָתַב אִיךָ שְׁמַגְרֵשָׁה וְכִינּוּן שְׁבַהֲסְפִירַת דְּבָרִים שְׁבַכְתָּב מְבֹאָר שְׁיֵשׁ שְׁיִוֵר בְּגַט אִין פֶּאן כָּלֵל סְפִירַת דְּבָרִים בְּכָתַב עַל פְּרִיתוֹת וְה"ל חֲסָפָא וְכ"ד הַת"ג סִי' קַמ"ז וְאֶפְשָׁר יֵשׁ עוֹד רְאָיָה מִמ"ש הָרִי"ף פ"ק דְּגִיטִין אַהֲהִיא דְּלֹא פְּרוּת גִּיטָא הוּא דְּכִינּוּן דְּשִׁיֵּר לָהּ קַרְקַע וְכָתִיב הִכִּי בְּגִיטָא כּו' וְכַגּוֹן זֶה אִינוּ גַט פְּרִיתוֹת כּו' וְע"ש מ"ש ע"ז בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א: קִינְצוֹר (פְּכָר נַת' לְעִיל אוֹת א' דְּחוּץ לְאַחַר הַתְּנַרְף כְּשֶׁחֲזָר וּמְחַקוּ אִין הֲגַט פְּסוּל מְדַאֲרֵימָא.

וְכֹאן נַת' סְבָרַת הַפְּנִי' שְׁכָתַב לְהַפְּךָ וְאָמְנָם אִם לֹא מְחַקוּ רַק שְׁבַשַׁעַת נְתִינָה בִּיטֵל הַתַּנְאֵי דְּמְחַוְלָקִים הַב"ש סִי' קַמ"ז עִם הַפְּנִי' נ' הָעֵיקָר כְּדַעַת הַפְּנִי' וְלֹא כְּהַבֵּית מְאִיר): ד בְּגַמְרָא (דַּר פ"ה א') וְאִיבְעִית אִימָא לְאַחַר הַתְּנַרְף וְד"ה הִנֵּה לַפְּמ"ש הַתּוֹס' סַד"ה מֵהוּ דְּתִימָא מוּכַח דְּחִמּוּר חוּץ בְּכָתַב לְאַחַר הַתְּנַרְף מְחוּץ בַּע"פ לַפְּנִי הַתְּנַרְף דְּהָא גַבִּי חוּץ לַפְּנִי הַתְּנַרְף כְּשֶׁלֹּא נִכְתָּב כָּלֵל מִשְׁמַעֲדְכָשׁר לְגַמְרֵי לְרַב סְפָרָא וְכ"כ הַתּוֹס' בַּד"ה אֶבֶל אַחַר הַתְּנַרְף וְאִילוּ בְּחוּץ בְּכָתַב לְאַחַר הַתְּנַרְף פְּסוּל מְדַרְבְּנָן לְרַב סְפָרָא וְכַדְאָמַר רַבִּי זִירָא בְּהִדְיָא פֶּאן וְהַתּוֹס' כ' לְעִיל דַּר' זִירָא סְבַר פְּרַב סְפָרָא וְכ"כ הַרְשָׁב"א וְכֵן מְוַכְרַח דַּלַּר' זִירָא חִמּוּר ע"מ בְּכָתַב לַפְּנִי הַתְּנַרְף מְחוּץ בַּע"פ לַפְּנִי הַתְּנַרְף דְּהָא בַּע"מ לַפְּנִי הַתְּנַרְף פּוֹסֵל רַבִּי וְאִילוּ גַבִּי חוּץ בַּע"פ י"ל וְדַאי דְּגַם רַבִּי לֹא פְּלִיג וְצ"ל מִשּׁוּם בַּע"פ אֵטוּ כְּתַב רַחוּק לְגִזּוֹר לְכֵן אֶפִּילוּ רַבִּי דְּגִזּוֹר ע"מ בְּכָתַב לַפְּנִי הַתְּנַרְף אֵטוּ חוּץ בְּכָתַב לֹא גִזּוֹר חוּץ בַּע"פ אֵטוּ חוּץ בְּכָתַב וְלַרְבָּנָן אֶפִּילוּ ע"מ בְּכָתַב אֵטוּ חוּץ לֹא גִזּוֹר כִּי אִם חוּץ בְּכָתַב אֶפִּילוּ לְאַחַר הַתְּנַרְף הוּא דְּגִזְרֵי דְּאִיפָּא תְּרֵי דְּמִיּוֹנִים חוּץ וּבְכָתַב מִשָּׂא"כ ע"מ אֵטוּ חוּץ לֹא דְּמִי כ"כ וְעוֹד דְּחוּץ שְׂאֵנִי שְׂאֵפִי' לְאַחַר הַתְּנַרְף פִּינּוּן דְּאִילוּ לֹא מְחַקוּ הֲגַט בְּטֵל לַכ"ע ע"כ גַּם כְּשֶׁמְחַקוּ שְׁיִיךָ לְגִזּוֹר מִשָּׂא"כ עַל מְנַת דְּגַם כְּשֶׁאִינוּ מוּחַקוּ הֲגַט כְּשֶׁר מְדִינָא כְּשֶׁמְתַקְּנִים הַתַּנְאֵי א"כ אִין שְׁיִיךָ לְגִזּוֹר וְכִינּוּן שְׁכֹן אֶפְשָׁר מְזַה יֵשׁ רֵאִי' לְשַׁטַּת הַרְמָב"ן וְהַרְשָׁב"א דְּחוּץ בַּע"פ גַּם לְרַבָּא אִינוּ פְּסוּל כ"א מְדַרְבְּנָן דַּאֲל"כ יְהִי' רַבָּא מְחַוְלָק בְּסְבָרוֹת הַפּוּכוֹת עִם רַב סְפָרָא וּר' זִירָא דְּלִדְיָדִיָּה חוּץ בַּע"פ לַפְּנִי הַתְּנַרְף חִמּוּר מְחוּץ בְּכָתַב לְאַחַר הַתְּנַרְף וְע"מ בְּכָתַב לַפְּנִי הַתְּנַרְף דְּגַם הוּא ס"ל בְּהִנְהָ תְּרֵי דְּלִיפָּא רַק פְּיִסוּלָא דְּרַבְּנָן מִשָּׂא"כ בְּחוּץ בַּע"פ ס"ל דְּפְסוּל מְדִינָא וְהֵם ס"ל לְהַפְּךָ מִמֶּשֶׁר דְּהִנְהָ תְּרֵי כָּל א' חִמּוּר מְחוּץ בַּע"פ דְּחוּץ בַּע"פ כְּשֶׁר לְגַמְרֵי וְחוּץ בְּכָתַב לְאַחַר הַתְּנַרְף פְּסוּל מְדַרְבְּנָן עַכ"פ אֶבֶל לְהַרְמָב"ן וְרַשְׁבָּ"א א"ש דְּגַם רַבָּא מוֹדָה דְּאִין חוּץ בַּע"פ לַפְּנִי הַתְּנַרְף חִמּוּר מְחוּץ בְּכָתַב לְאַחַר הַתְּנַרְף וְאִין פֶּאן סְבָרוֹת הַפּוּכוֹת וְהִנֵּה הַה"מ פ"ח סוּף ה"ד כ' וּמ"ש רַבֵּינוּ כּו' סְפַק גְרוּשִׁין כּו' יֵצֵא לוֹ מִן הַיְרוּשָׁלַּמִי שְׁבַפְּרָק כָּל הֲגַט כּו' בְּרִירָה כּו' דְּגַמְרָא דִּילָן כּו' לְדַבְּרֵי

רַבָּנָן דְקִי"ל פְּנוּתֵיהוּ לֹא הִזְפִירוּ כָּלְלָהּ גְזִירָה כּו' וּע"ז הַשִּׁיג מֵהֲרִי"ט וּכ' וְלֹא רָאִיתִי כּו' דְּבַר זֶה בְּבִרְיָה כּו' וְלֹא רָאָה שְׁגַם הַרְשָׁפָ"א בְּחִידוּשָׁיו פֶּאֶן פ' הַמְגַרְשׁ ד"ה וְהֵרַב בְּעַל הַמְּאֹר כ' וְאִינוּ מְחַנּוֹר דְּהֵתָם בִּירוּשְׁלָמִי מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְרַבִּי מִשּׁוּם דְּאִין בְּרִירָה וּבְגַמְ' דִּילָן מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְרַבִּי מִשּׁוּם דְּגִזֹר ע"מ אֲטוּ חוּץ כּו' וְכֵן הַרְמַב"ן פ' כָּל הַגֵּט הִבִּיא הִירוּשְׁלָמִי וּפְיָרְשׁוּ ג"כ דס"ל דְּכָל תְּנָאֵי שְׂבֻכְתִּיבַת תְּנָרְף הַגֵּט אַע"פ שְׁנִתְקַיְיִם אִין אוֹתוֹ הַגֵּט כְּשֶׁר אֵלָא לְדַעַת הָאוּמָר יֵשׁ בְּרִירָה מִיְהוּ לְהַרְמַב"ן י"ל דְּדוֹקָא כְּשֶׁפְתַב בְּתוֹף הַגֵּט מִיְיָרִי הִירוּשְׁלָמִי וּכְמ"ש פ' הַמְגַרְשׁ סד"ה כָּל הַתְּנָאֵי פּוֹסְלֵי בְּגֵט דְמ"ש פְּתַב גֵּט עַל תְּנָאֵי וְדָאֵי פְתַבּוּ בְּתוֹכּוֹ קָאָמַר כּו' וְהִנֵּה מ"ש הַמַּגִּיד לְדַבְרֵי רַבָּנָן כּו' וְכוּלְהוּ פְּסוּלֵי לְרַבָּנָן דִּינָא הוּא מְחַשֵּׁשׁ בְּרִירָה כּו' צ"ע דְּהָא חוּץ לְאַחַר הַתְּנָרְף דְּפְסוּל גַּם לְרַבָּנָן לְרַבָּא א"א לֹאמַר רַק מִשּׁוּם גְזִירָה אֲטוּ לְפָנֵי הַתְּנָרְף.

דְּאִילוּ מִטַּעַם בְּרִירָה צ"ל דְּלְאַחַר הַתְּנָרְף אִין שְׂיָיָהּ בְּרִירָה דַּא"ל כְּגַם בְּעַל מְנַת יְהִי פְּסוּל דְּהָא ס"ל לְפָנֵי דְּגַם בְּע"מ שְׂיָיָהּ בְּרִירָה דְמַה"ט פְּסוּל מְדִינָא לְפָנֵי הַתְּנָרְף וְאִפ"ה כְּשֶׁר לְאַחַר הַתְּנָרְף א"כ ע"כ לְאַחַר הַתְּנָרְף לֹא שְׂיָיָהּ פְּסוּל דְּבִרְיָה וּכְמוֹ בְּתִנָּאֵי שְׂבֻכְתִּיבַת הַגֵּט דְּלֹא שְׂיָיָהּ דִּין בְּרִירָה וְכֵן פִּי' הַרְמַב"ן בְּהִירוּשְׁלָמִי א"כ גַּם בְּחוּץ לְאַחַר הַתְּנָרְף לֹא שְׂיָיָהּ בְּרִירָה אִם לֹא שְׂנַאָמַר דְּבַטְל מְדִאוּרֵי' מִטַּעַם שְׂכ' הַפְּנִי' וְקוֹשְׁיֵי תְּנָרְף א"כ אִמָּאֵי לֹא גְזָרוּ בְּע"מ י"ל דְּלִק"מ כִּי לְרַבָּנָן גַּם ע"מ לְפָנֵי הַתְּנָרְף אִינוּ מִשּׁוּם גְזִירָה רַק מִשּׁוּם בְּרִירָה וּבְלְאַחַר הַתְּנָרְף דְּלֹא שְׂיָיָהּ בְּרִירָה כְּכ"ז דְּחִסְק לְחַדָּשׁ לְרַבָּא דְּבַחוּץ לְאַחַר הַתְּנָרְף בְּטַל מִטַּעַם אַחַר.

וְגַם בְּע"מ טַעַם אַחַר דְּבִרְיָה וְהִנֵּה הַפְּנִי' בְּד"ה רַבָּא אָמַר פִּי' טַעְמָא דְרַבִּי וּרַבָּנָן לְרַבָּא מִשּׁוּם בְּרִירָה כּו' וּדְבָרֵיו נִגְדַּד מ"ש הַרְשָׁפָ"א דְגַמ' דִּילָן לֹא ס"ל כְּהִירוּשְׁלָמִי וּבְאַמַּת לְהַפְּנִי' מְוֹכְרַח דְגַמ' דִּילָן מְחַמִּיר בְּזֵה מִשּׁוּם בְּרִירָה יוֹתֵר מִהִירוּשְׁלָמִי שְׂהָרִי לְפִי הִירוּשְׁלָמִי רַק רַבִּי ס"ל טַעְמָא דְּבִרְיָה וְחֻכְמִים לִית לְהוּ טַעְמָא דְּבִרְיָה וְלִגְמ' דִּילָן נִצְטָרְף לֹאמַר שְׁגַם חֻכְמִים ס"ל כֵּן אֵלָא דְרַבִּי מְלַבֵּד דס"ל טַעַם בְּרִירָה עוֹד ג"כ גּוֹזֵר בְּזֵה ע"מ לְאַחַר הַתְּנָרְף אֲטוּ לְפָנֵי הַתְּנָרְף כּו' וְזֵהוּ וְדָאֵי סְבָרָא רְחוּקָה פִּינּוּן כָּל הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּלִש"ס דִּילָן לֹא שְׂיָיָהּ בְּזֵה בְּרִירָה וְגַם רַבָּא לֹא הִזְפִּיר זֶה כָּלְלָהּ.

וְרַבִּי זִירָא וְרַב סְפָרָא מְוֹכְרַח דס"ל דְּלֹא שְׂיָיָהּ בְּזֵה בְּרִירָה אִיף נּוֹסִיף עוֹד דְּלִש"ס דִּילָן שְׂיָיָהּ בְּזֵה בְּרִירָה יוֹתֵר גַּם מִן הִירוּשְׁלָמִי וְעוֹד נִרְאָה שְׂאִין לְחוּשׁ בְּזֵה לְבִרְיָה בְּתִנָּאֵי דְבַע"פ עכ"פ. דְּהִנֵּה בְּגַמְרָא פָּרַק כָּל הַגֵּט (דכ"ה ע"ב) מְבֹנָאָר בְּהַדְיָא דְּבְתִנָּאֵי אִם מִתִּי שְׂיָיָהּ בְּדִין אִם יֵשׁ בְּרִירָה וּכְמ"ש רִש"י וְאִין זֵה כְּשֶׁאָר תְּנָאֵים כּו' וְאֵעִפ"כ אֲנִן קִי"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְּהָוִי גֵּט וּכְבָר עֲמָדוּ בְּזֵה הַתּוֹס' שְׁם וְע' בְּג"פ ס'י' קכ"ב סק"ח דְּעכ"פ זֵהוּ דְּלֹא כְּפִסְוֹגִיָּא הַנְּ"ל א"כ פִּינּוּן שְׂנַדְחָה סוּגִיָּא שְׁלִימָה הָאוּמָרַת דְּשְׂיָיָהּ הַתְּנָאֵי הַנְּ"ל בְּדִין בְּרִירָה כְּש"כ שְׂאִין לְהַחְמִיר ג"כ בְּתִנָּאֵי דְע"מ הַנְּ"ל בְּע"פ לְפָנֵי הַתְּנָרְף מִשּׁוּם בְּרִירָה מַה דְּאִין נִזְכָּר מְזֵה בְּגַמ' כָּלְלָהּ דְּשְׂיָיָהּ בְּדִין בְּרִירָה וְגַם לְהִירוּשְׁלָמִי זֵהוּ רַק לְרַבִּי וְלֹא לְחֻכְמִים וְגַם לְרַבִּי י"ל בְּכֶתֶב הַתְּנָאֵי בְּגֵט דִּיִּיקָא לֹא בְּעַל פֶּה דְּוִדָּאֵי יֵשׁ לְחַלְקָא בֵּין בְּעַל פֶּה וּבֵין כְּתַב כְּנ"ל וְעוֹד לְהַרְמַב"ם קָשָׁה אִיף אֶפְשָׁר לִיתָן גֵּט דְּשִׁכ"מ שְׁהוּא עַל תְּנָאֵי אִם יָמוּת כּו' דְּבַהֲכֶרַח צְרִיף לֹאמַר לֹא תְנָאֵי זֵה קוֹדֵם כְּתִיבַת הַגֵּט לְהַנִּיחַ דְּעָתוֹ וְא"כ לְהַרְמַב"ם יֵשׁ בְּזֵה

פּיִסוּל מִשׁוּם בְּרִירָה אֶפִּילוּ בְּשֹׁאֵר תְּנַאי כ"ש בְּתַנְאֵי הַנְּ"ל דְּאֶפִּילוּ כְּשֹׁאֲמָרוּ בְּשַׁעַת נְתִינָה לְבַד יֵשׁ סְבָרָא דְשִׁינְיָהּ בּוּ בְּרִירָה פְּנ"ל וּא"כ בְּלִפְנֵי הַתּוֹרָף וְדַאי חֲמוּר הַחֲשָׁשׁ.

וּצ"ל דְּלִהְרַמְבַּ"ם אוֹמְרִים לוֹ בְּפִי שְׂיִצְנוּהָ לְסוֹפֵר לְכוֹתְבוֹ בְּלֹא שׁוּם תְּנַאי וְגַם זֶה דְּחוֹסָא בִּינוּ דְּאֵנָּה סְהַדֵּי שְׁלֵבּוּ וְדַעְתּוֹ רַק עַל תְּנַאי זֶה וְכַמ"ש כַּה"ג הַבֵּית מֵאִיר ס"י קמ"ה בְּעֵינָן הֵגֵט דְּנוּיָא וְנ"ל אֲבָל עַכ"ז לֹא מְצֵאתִי בְּכָל דְּבָרֵי הַחוּלְקִים יִשׁוּב מְסַפִּיק עַל טַעֲנַת מְהַר"ם לְוִבְלִין מַה שֶּׁהִכְרִיחוּ לְפִירוּשׁוֹ זֹלַת מַחֲמַת שֶׁהִמְסַדֵּר יִפְרֹשׁ לוֹ שְׁנוֹתָן הֵגֵט בְּפִי בְּלֹא שׁוּם תְּנַאי וְאֵף בְּזֶה ע"ש שְׂעֵדִיין דְּבָרִים בְּגוֹ כְּמִבְּנֹאֵר בְּתַשׁוּ' מֵהַרמ"ל כו' עכ"ל ע"י בְּתַשׁוּבַת מֵהַרמ"ל ס' קכ"ב סד"ה וְאֵין לְדַמוּת נ"ד.

א"כ הָיָה כְּאִילוּ בִּיטָל כו' ז"א כו' וּבַד"ה וּבַר מִדִּין מְקַדִּים דְּבָרִים כו' ע"ש וּבְסוֹף הַתְּשׁוּבָה אוֹת י"ב. ע"כ מִזֶּה מוֹכַח קִצְצַת דְּתַנְאֵי כַּה"ג לְאֵינוּ פּוֹסֵל בְּעַל פִּה אֶפִּילוּ לְפָנֵי הַתּוֹרָף גַּם מֵהַר"ט פִּי דְּאֶדְרָבָה הִירוּשְׁלָמִי ס"ל דְּלֹא פָּסֵל רַבִּי אֶלָּא כְּשִׁבִיטָל תְּנַאֵי אֲבָל לֹא בִּיטָל תְּנַאֵי אֶלָּא שְׁנוֹתָנֵיהֶם אֵף רַבִּי מוֹדֵה שֶׁהֵגֵט כְּשֹׁר כו' וְהֵינּוּ כְּפִי בְּעַל הַפְּאֹר בְּהִירוּשׁ' אֵף שֶׁהִרְמַב"ן בְּמִלְחָמוֹת פָּרַק הַמְּגַרֵּשׁ וּבְחִדּוּשָׁיו פ' כָּל הֵגֵט הַשִּׁיג עָלָיו וְפִי בְּאִנְפֵּן אַחַר הֵנָּה בְּתוֹס' קה"ע פ' כָּל הֵגֵט הַשִּׁיג עָלָיו וְסִיִּים דְּדְבָרֵי בַע"מ שְׁרִירָן וְקִיָּמִין.

עוֹד כָּתַב מֵהַר"ט דְּטַעְמוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם מִמ"ש רַבָּא דְּרַבִּי סָבַר גְּזָרִינָן כו' מוֹכַח דְּבִלְפָנֵי הַתּוֹרָף אֶפִּילוּ בַע"מ פִּיִּסוּלָא דְּאוֹרֵייתָא הוּא וְסָפֵק גְּרוּשִׁין כו' עכ"ל וְגַם לִפ"ז י"ל שְׂדוּקָא בְּעַל מְנַת בְּכַתֵּב לְפָנֵי הַתּוֹרָף הָיָה סָפֵק גְּרוּשִׁין אֲבָל מִנִּין לוֹמַר כֵּן בְּעַל פִּה דִּהְגַּם שְׂבַחוּן גַּם בַּע"פ פּוֹסֵל לְרַבָּא י"ל שְׂאֵנִי חוּץ דִּהְנָה פִּיִּסוּל וְדַאי וְלֹא סָפֵק וְעַמְש"ל סוֹף אוֹת ב': סִימָן רַפְחָ בְּגֵט שְׂבַשְׁעָה שְׂאֵמֵר לָהּ ה"ז גִּיטָה וְהָרִי אֶת מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם וְנָתַן הֵגֵט לְיָדָהּ סִיִּים לְאַחַר אַרְבָּעִים שָׁנָה.

דִּהְפִירוּשׁ שְׂלֹא תִהְיֶה מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם רַק אַחַר אַרְבָּעִים שָׁנָה. וְהֵגַם שְׂסִיִּים זֶה הִיָּה אַחַר שְׁנוֹתָן הֵגֵט לְיָדָהּ מ"מ הִי תוֹף פְּדֵי דְבוּר לְאַמִּירַת מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם וְסָפֵק אִם לֹא הִפְסִיק בִּינְתֵינָם כָּלֵל רַק שֶׁהִיָּה הַגָּדָה אַחַת אוֹ שֶׁהִפְסִיק מֵהַ בְּהִנְתִּינָה אֲבָל הִפְסִיק הִיָּה פְּחוּת מְפָדֵי דְבוּר דִּהֵינּוּ שֶׁהִיָּה תוֹף פְּדֵי דְבוּר: הֵגַם כִּי בְּגִיטִין תַּכ"ד לָאו כַּד"ד נְדָרִים (דָּף פ"ז) י"ל זֶהוּ כְּשִׁחוּזָר בּוֹ אוֹ בְּנִמְלָה אֲבָל אִם לִכֵּן נִתְפָּוִין מִתְחַלְּהָ ה"ל כַּמ"ש בְּמִשְׁנֵה דְתַמּוּרָה פָּרַק ה' אָמַר ר' יוֹסִי אִם לִכֵּן נִתְפָּוִין מִתְחַלְּהָ הוּאִיל וְא"א לְקִרוֹת שְׁנֵי שְׁמוֹת פְּאָחַד דְּבָרִיו קִיָּמִין וְאִם כו' נְמָלָה כו' וְנִמְלָה זֶה מְבֹאֵר בְּגַמ' שָׁם (דָּף כ"ה סע"ב) דִּהֵינּוּ אֶפִּי תַכ"ד וְפִי הַרְמַב"ם בְּפִי הַמִּשְׁנֵה שָׁם מִשׁוּם בְּהִקְדָּשׁוֹתַמּוּרָה תַכ"ד לָאו כַּד"ד כְּמוֹ בְּגִיטִין וְקִדּוּשִׁין וּמ"מ הֵינּוּ דְנוּקָא בְּנִמְלָה אֲבָל אִם לִכֵּן נִתְפָּוִין מִתְחַלְּהָ אֵין זֶה בְּכָלֵל תַכ"ד לָאו פְּדוּר דְּמִי וְא"כ מִזֶּה נִלְמוּד ג"כ לְעֵינָן גִּיטִין אַע"ג תַכ"ד לָאו פְּדוּר דְּמִי הֵינּוּ בְּנִמְלָה אֲבָל אִם לִכֵּן נִתְפָּוִין מִתְחַלְּהָ שְׁתַּתְּגַרֵּשׁ וְתִהְיֶה מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם לְאַחַר אַרְבָּעִים שָׁנָה דְּבָרִיו קִיָּמִין וְע' בְּהַרְמַב"ם פט"ו מַה' מַעַה"ק דִּין א' וּפ"ב מַה' תַּמּוּרָה דִּין ד' וְאֵיף יִדְעִינָן שֶׁלִּכֵּן נִתְפָּוִין מִתְחַלְּהָ י"ל דִּהוּא נֶאֱמָן ע"ז אֵף שֶׁהִי הִפְסִיק מְעַט ע' תּוֹסְפוֹת בַּב"ק פ' מְרוּבָה (דָּף ע"ג ב') ד"ה וְנִמְלָה דַּע"ג דַּתַכ"ד לָאו פְּדוּר דְּמִי מ"מ נֶאֱמָן לְפָרֹשׁ דְּבָרִיו שֶׁלִּכֵּן נִתְפָּוִין מִתְחַלְּהָ וְכ"ש אִם הָאֵמִירָה הִיָּה בְּלִי שׁוּם הִפְסִיק רַק פְּדוּרָה שְׂאָדָם אוֹמֵר דְּבָר אַחַד שְׁנוֹרָאָה דְּלִכֵּן נִתְפָּוִין מִתְחַלְּהָ: ב וְאֵף שֶׁהִשָּׁף בַּח"מ ס' רנ"ה סק"ה חֲלַק עַל הַרְמַב"ם וְסִיעֲתוֹ וְהִבִּיא רֵאָיָה בְּרוּרָה מֵהַסּוֹגֵיָא דְּפָרַק מְרוּבָה הַנְּ"ל דְּגַבִּי הִקְדָּשׁ וְתַמּוּרָה הִדִּין כְּמוֹ בְּכָל

מקלי דתכ"ד פדיבור דמי ולא כמו בגיטין וקדושין ופי' דברי ר' יוסי ואם משאמר כו' נמלה זהו דוקא פשה' הפסק יותר מתכ"ד דהיינו שהי' הפסק פדי שאילת תלמיד לרב אבל אם הי' הפסק רק תכ"ד דהיינו פדי שאילת רב לתלמיד אפילו נמלה דבריו קיימין וכ"כ התוספות פ"ב דזבחים (דף ל' ע"א) ד"ה אמר ר' יוסי וז"ל והכי קאמר אם אמר תמורת שלמים בתוך פדי דבור קטן של תמורת עולה דהשתא דומה דנתפנין תחלה לכה ואפילו עומד וצונח שלא נתפנין הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות פאחד דבריו קיימין ונמלה קרי ליה תוך פדי דבור גדול כו' עכ"ל וע"ש מ"מ מאחר דהמשנה מחלק בין אם לכו נתפנין מתחלה ובין נמלה י"ל כמו"כ לענין גיטין בתכ"ד קטן דהיכא דלכו נתפנין מתחלה דבריו קיימין.

מיהו י"ל כמו גבי תמורה לא חשוב לכו נתפנין מתחלה אא"כ הי' תכ"ד דשאילת שלום רב לתלמיד אבל אם הי' אחר כ"ד זה אף שאומר שלכו נתפנין מתחלה חשוב פנמלה יעו"ש בתוספות ובתוספות דזבחים ה"ל א"כ ושם נאמר כמ"כ בגיטין אף תכ"ד קטן כל שיש הפסק חשוב פנמלה.

דקא יש הפרש בין גיטין לתמורה דבתמורה תכ"ד קטן פדיבור דמי ולכן שם תכ"ד חשוב נתפנין מתחלה לכה ולאחר פדי דבור קטן פנין דלאו פדיבור דמי חשוב הפל נמלה אף שאומר שנתפנין מתחלה לכה לא אזלינן בטר אמירתו כ"א בטר הדין תכ"ד קטן כד"ד וזהו חשוב נתפנין מתחלה לכה ולאחר כד"ד קטן דלאו פדיבור דמי חשוב נמלה א"כ גבי גיטין דשם גם תכ"ד קטן לאו פדיבור דמי י"ל אף תכ"ד קטן דיינינן ליה פנמלה אף שאומר שלכו נתפנין מתחלה כמו בתמורה אחר פדי דבור קטן הכא אפילו תוך כ"ד קטן הדין פן כל שהפסיק מעט אא"כ אמר הדבור הפל יחד בלי שום הפסק י"ל זהו נחשב נתפנין מתחלה לכה מיהו אין זה מוכרח פי י"ל דוקא אחר פדי דבור חשוב נמלה אבל תכ"ד אף בגיטין י"ל שאינו נמלה ונאמן לפרש דבריו שלכו נתפנין מתחלה.

ע"ד שכתבו התוס' בב"ק (דף ע"ג ב') ד"ה ונמלה דלמאי דסבר השתא דלר' יוסי גם תכ"ד קטן לאו פדיבור דמי מ"מ לענין לפרש דבריו מהני תכ"ד קטן עכ"ל א"כ גם למסקנא הנה גבי גיטין תכ"ד קטן לאו כד"ד מ"מ נאמן לפרש דבריו שלכו נתפנין מתחלה וא"ת א"כ מהו ההפרש בין גיטין לשא"ד דשם תכ"ד כד"ד פנין בגיטין נאמן ג"כ תכ"ד לפרש דבריו י"ל הנפ"מ הוא פאשר ניקר שזהו חזרה כמו שאמר ה"ז גיטין ותכ"ד אמר שמבטל הגט אז ודאי חשוב נמלה (אף אם הוא בלי שום הפסק ע' קדושין (דף נ"ט) גבי מעכשיו ולאחר שלשים יום ובחז' הרשב"א שם) וכמבואר בהרמב"ם פ"ו מה' גרושין דין י"ו ופ"ז מה' אישות דין כ"ב אסברא לה לענין חזרה לא מהני פלום בקדושין ובגיטין אבל פשאינו חזרה והלשון סובל שזהו דבור אחד ושלכו נתפנין מתחלה י"ל אף אם הי' הפסק מעט פחות מתכ"ד נאמן לפרש דבריו שלכו נתפנין מתחלה ולכל הפחות מידי ספיקא לא נפקא שמה לכו נתפנין מתחלה שאז דבריו קיימין פהא דרפ"ג דקדושין דמספקא ליה אי חזרה הני כו' וה"נ פאן מספקא לן שמה לכו נתפנין מתחלה וכיון שא"א לומר שני דבורים יחד דבריו קיימין ואין זה בכלל תכ"ד לאו כד"ד דמי בגיטין ודחוק לומר שלפי הסוגיא דמרוכה היכא תכ"ד לאו כד"ד לא אמרינן שלכו נתפנין מתחלה זהו דחוק והיכא שהאמירה הי' בלי שום הפסק אז ודאי גם בגיטין נאמן

לומר ש'לכו נתפנון מתחלה: וכ"ז לדעת הש"ף שדחה דברי הרמב"ם אבל המל"מ ר"פ ט"ו מה' מעה"ק העמיד דעת הרמב"ם ודלא פהסוגיא דמרוכה אלא גבי הקדש ותמורה ג"כ תכ"ד לאו כד"ד פמו בגיטין וקדושין ואעפ"כ ס"ל לר' יוסי שיש לחלק בתכ"ד דאם לכו נתפנון מתחלה דבריו קנימין כו' א"כ לפ"ז ודאי גם בגיטין וקדושין הדין פו וע"ש הטעם שדחה הרמב"ם הסוגיא דמרוכה ולפע"ד משום דפשיט לשון המשנה מורה דההפך בין אם לכו נתפנון מתחלה ובין נמלה ולא ההפך בין תכ"ד דשאילת רב לתלמיד ובין שאילת תלמיד לרב א"כ משמע שאף בתכ"ד גופא יש ההפך בין אם לכו נתפנון מתחלה ובין נמלה כו' או שהפך זה הוא אף לאחר כ"ד ולפי שזה דוסק שגם לאחר כ"ד יהיה שינוי ש'לכו נתפנון מתחלה ע"כ מפרשי הפל תכ"ד עכצ"ל משום תכ"ד לאו כד"ד.

ואעפ"כ אם לכו נתפנון מתחלה דבריו קנימין ועיין מזה במחנה אפרים ה' צדקה סי' ח' ובשעה"מ פט"ו מה' מעה"ק: ד והנה פ"ט דב"ב (דקמ"ח ע"ב) שכ"מ שפתב פל נכסיו רואים אם כמחלק כו' אם כנמלה כו' וע"ש בפרשב"ם ד"ה ניהוש.

דלמא האי דשתיק ויושב בין מתנה למתנה וסד"ה סתמא ומדשתיק נמלה הוי וכ"כ הה"מ פ"ח מה' זכיה ומתנה דין כ"א בשם פרש"י וז"ל ופרש"י ז"ל אם כמחלק שאינו שותק בין דבור לדבור ואם כנמלה בראשונה אמר זו לפלוני וחזר וחשב כמעט ואמר זו לפלוני ובין פל אחת הנה מתין ומחשב כו' עכ"ל ולא ביאר הה"מ שיעור השתיקה כמה אם דוקא שהפסיק משוה פדי דבור אזי חשוב שתיקה זו להיות גדון כנמלה אבל אם שתיק מעט מזער עד שתוף פדי דבור קטן אמר זו לפלוני לא נחשב כנמלה או אפי' תוף פדי דבור חשוב כנמלה א"כ לא שתיק פלל ובהג"א פ"ט דב"ב סי' כ"א כ' וז"ל פי' אם שעה בין אחד לאחד יותר מפדי דבור רק שלא יהא נראה כמתין וחושב מה לעשות במותר מת קנו פולן עכ"ל מבואר מדבריו דאפילו המתין יותר מפדי דבור שינוי אם כמחלק כשנראה מן הענין שאינו נמלה.

א"כ משמע דתוף פדי דבור לעולם חשוב כמחלק ולא כנמלה והנמוק"י כ' אם כמחלק שאינו מפסיק בדבורו אינו מחשב בכלום אלא שאומר שזה פלוני ופלוני ושזה פלוני לפלוני כו' וכ"כ הטח"מ סי' ר"נ סעיף י"ז אם לא הפסיק בין אחד לחבירו כו' ואם הפסיק בין אחד לחבירו דהשתא הנה פל חדא מתנה בפ"ע משמע לכאורה דכל שהפסיק אף פחות מפדי דבור נק' נמלה.

ולפי דברי התוספות בב"ק (דע"ג א') ובזבחים (ד"ל ע"א) פשוט שאפ"ל הפסיק מעט פל שאמר תכ"ד ושזה פ' לפלוני לא חשוב נמלה: ה ועיין בב"ש ה' קדושין סי' ל"א סקי"ג בשם רבינו ירוחם והוא בר"ו נתיב כ"ב ח"א וז"ל ועוד כ' הרמ"ה ה' דתנן פ"ב דקדושין (דף מ"ו ע"א) התקדשי לי בזו ובזו ובזו דכי אכלה ראשונה שאינה מקודשת הני מילי דלא אפסיק בין חדא לחברתה שיעור דאיכא למיחש לאמלוכי דמוכחא מילתא דמעיקרא נמי דעתיה אבתרייתא אבל היכא דאפסיק בין חדא לחברתה שיעור דאיכא למיחש לאמלוכי לא מיבעיא פדי דבור דאיכא למיחש דמעיקרא הנה דעתיה לקדשה בראשונה לבד ואחר כך נמלה אלא אפילו לא הפסיק פדי דבור הפסקה היא דקיי"ל בקדושין

ד"תכ"ד לאו פדבור דמי הלכך אם יש באחת שנה פרוטה מקודשת לא שנה קמייתא לא שנה בתרייתא עכ"ל ולכאורה משמע מהרמ"ה דהיכא דהפסיק אמרינו ודאי לא מהני.

מדכתב מקודשת דמשמע ודאי וצ"ע בספר עצ"א סי' ל"א ובסמה"ק סי' ל"א ססע"י ה' ובסי' ל"ז ססע"י י' וסי' ל"ח סעיף ב' בד"ה ומה שהקשה הטור על הרמב"ם וע' בש"ע סי' ל"ז סט"ז בהג"ה בשם המרדכי א"כ לפ"ז בנ"ד י"ל פיון שהי' הפסק בנדאי שמתחלה אמר ה"ז גיטף כו' והרי את מותרת לכל אדם ונתן הגט בידה והפסיק ואמר לאחר ארבעים שנה אף אם היתה תכ"ד י"ל להרמ"ה והמרדכי לא מהני דבריו האחרונים: ואפשר שכ"ד הה"מ פ"ח מה' זכיה דין כ"א אבל לפ"ד הרמב"ם פט"ו ממעה"ק י"ל פיון שאמר פן תכ"ד נאמן לומר שפן היתה דעתו מתחלה ושלכן נתפנון מתחלה ושכ"מ בתוספות דב"ק (דע"ג ע"א).

וע' בספר מחנה אפרים ה' צדקה סי' ט': אף לכאורה בנד"ז פיון שנוהגים לומר ה"ז גיטף והרי את מגורשת בו ממני מעכשיו והרי את מותרת לכל אדם כמ"ש בסדר הגט שבב"ש סעיף רל"א ובש"ע סעי' פ"ד.

והוא ממ"ש הב"י סי' קל"ו. וא"כ פשוטים לאחר ארבעים שנה א"א לומר שלכן נתפנון מתחלה לסיים לאחר ארבעים שנה שהרי תחלה אמר מגורשת בו ממני מעכשיו א"כ מה פשוטים לאחר ארבעים שנה.

זהו ודאי סתירה למ"ש תחלה מעכשיו וכיון דנדאי סתירה וחזרה הוא הרי י"ל ודאי שאף תכ"ד לאו פדבור דמי כי בחידושי הרשב"א והריטב"א ר"פ האומר דקדושין מבואר שאפי' לא הפסיק כלל לא מהני חזרה בקדושין תכ"ד מיהו י"ל פיון ריח הגט נק' שמתגורשת ממנו ואינה מותרת לכל אדם ביבמות פר"ג (דנ"ב) ופרק האשה רבה (דף צ"ד).

א"כ י"ל דאין פאן חזרה ולכן נתפנון מתחלה שתהיה מגורשת ממנו מעכשיו ממש אבל אינה מתירה לכל אדם אלא לאחר ארבעים שנה וכיון שי"ל שלכן נתפנון מתחלה א"כ לפ"ד הרמב"ם ועוד פוסקים אפי' הפסיק מעט פשיעור תכ"ד נאמן לפרש דבריו ואינה מותרת לכל אדם אלא לאחר ארבעים שנה ובתוספות גיטין (פ"ב ב') דריח הגט מותרת אף להתניבם א"כ פשיטא דאגידא בו לגמרי לפ"ז י"ל נחשב חזרה וע' ב"ש סס"י קל"ז מ"ש בשם חה"ר בד"ה הואיל וקנאתו וע"ש בבית מאיר עכ"פ פשיטא דא"א לו ליטא אחרת.

וד' התוס' צ"ע מיבמות פרק ר"ג (נ"ב). ובנד"ז פיון שאמר שמתרת לכל אדם לאחר מ' שנה י"ל ל"ד לריח הגט כ"א ה"ל גט ממש: קיצור מהמבואר לעיל הגם כי בגיטין וקדושין קיי"ל תכ"ד לאו פדבור דמי מ"מ כתב המחנה אפרים ה' צדקה סי' ט' וז"ל ודע דאפילו במקום שאמרו דתכ"ד לאו כד"ד היינו דוקא בכא לחזור ממה שאמר בלבו והוציא בפיו וכמ"ש פט"ו מה' מעה"ק גבי הקדש אבל אם מעיקרא פשהוציא הדבור מפיו דעתו היתה לסיים ולומר על מנת כף שנמצא דראש דבריו אסיפא סמיה ביה ודאי שומעין לו כל שהוא תכ"ד וכ"כ הכ"מ פ"ו מה' אישות הלכה ג"ד.

והוא ג"כ בב"י רס"י ל"ח. מ"מ פ"ג דדבריהם אהדים הם בלי הפסק ראש דבריו אסיפא
סמיה עכ"ד.

אף באמת ראיתו זו מהכ"מ והב"י אינה ראיה כלל להפסק תכ"ד דשאני התם שהם
דבריהם אהדים בלי שום הפסק כלל אף תכ"ד זה עדיף מתכ"ד וכן פ"א בספר המקנה סי'
ל"ח סעיף ב' וז"ל ומה שהקשה הטור על הרמב"ם דבקדושין תכ"ד לאו כד"ד פבר
השיב הב"י פ"ג דדבריהם אהדים הם בלי הפסק עדיף מתכ"ד.

והט"ז מפקפק בחילוק זה ולפע"ד דברי הב"י נכונים דהרי בסי' ל"א מפורש פן בדברי
רבינו ירוחם שהביא הב"ש שם סעיף ה' ס"ק י"ג הובא לעיל אות ה' והנה פשט המשנה
פ"ה דתמורה (דכ"ה ע"א) מורה דאם ניפר שלכן נתפגין מתחלה מהני אף היכא דתכ"ד
לאו פדבור דמי ואיך ניפר שלכן נתפגין מתחלה י"ל זהו כמ"ש הב"י ורי"ו בשם הרמ"ה
פשידבריהם אהדים הם בלי שום הפסק אף תכ"ד וכ"מ ממ"ל אות ד בשם הנמוק"י פ"ט
דב"ב והטח"מ סי' ר"נ סעיף י"ז אף מדברי התוספות פרק מרובה (דף ע"ג ב') ד"ה
ונמלך יש להוכיח דלענין לפרש דבריו שלכן הנה דעתו מתחלה מועיל תוף פדי דבור
אף היכא דלענין חזרה תכ"ד לאו פדבור דמי וכן פ"א הב"ח סי' ל"ח ססע"י ב' דעת
הרמב"ם.

מיהו אין דבריו מוכרחים בהרמב"ם פי י"ל דלהרמב"ם לחזור בו לא מהני אפי'
פשידבריהם הם אהדים בלי שום הפסק וכמבואר בחידושי הרשב"א בקדושין ר"פ
האומר לחבירו (דנ"ט) בד"ה אי חזרה הוי: וכ"כ הריטב"א שם בד"ה רב יהודה אסיפא
קאי וזהו דעת הרמב"ם ג"כ רק פשיאנו חזרה כ"א פירוש דבריו מהני פשיהם דברים
אהדים בלי שום הפסק משום שעי"ז נראה שלכן נתפגין מתחלה גם מדברי התוספות
פרק מרובה ד"ה ונמלך אין הכרח לזה דשם כ"כ רק לפי הקס"ד ולא למסקנא דגמרא
שם: ח וכש"כ לדעת הש"ך בח"מ סי' רנ"ה דתמורה והקדוש דינו פשאר דברים דתכ"ד
פדבור דמי וכ"נ דעת רב סעדיה גאון שהביא הב"י באה"ע סי' ל"ז בדין שבש"ע שם
סעיף ט"ז דחשיב רק ארבעה דברים שבהן תכ"ד לאו פדבור דמי וע"פ הסוגיא דמרובה
(דע"ג ב') דתכ"ד נקרא נתפגין תחלה לכה ולאחר פדי דבור אע"פ שאומר שנתפגין
מתחלה לכה אינו פלום א"כ הא דתכ"ד ה"ל פנתפגין מתחלה לכה זהו משום דבתמורה
תכ"ד כד"ד ולכן דומה לנתפגין מתחלה לכה ואע"פ שלא נתפגין וכ"כ התוס' שם ד"ה
תרי תכ"ד הו"א א"כ לפ"ז גבי גיטין דתכ"ד לאו כד"ד כמו בתמורה לאחר כ"ד י"ל דאפי'
אומר שנתפגין מתחלה לכה לאו פלום הוא והיגו כל שהפסיק בין דבור ראשון לדבור
שני אף שההפסק הנה רק פשיעור תכ"ד.

ה"ל כמו בתמורה לאחר כ"ד דאפילו אומר שנתפגין מתחלה לכה לאו פלום הוא והכא
פן הדין כל שהפסיק בינתיים אף תכ"ד. אא"כ היו הדברים אהדים ממש.

וענין תוספות פ"ב דנבחים (ד"ל ע"א) ד"ה אמר רבי יוסי ופ"א זה נראה פן להסוגיא
דמרובה (דע"ג ע"ב) דמסיק דתולה בדין תכ"ד או לא וזהו דעת הרמ"ה ודעת
רס"ג ודעת המרדכי רפ"ק דקדושין דבקדושין תכ"ד לאו פדבור דמי אף לפרש דבריו
ומה שחילק המחנה אפרים שם בין דינו דרס"ג והמרדכי ובין הוספת תנאי אינו פלום
וגם נעלם ממנו ד' הרמ"ה הנ"ל גבי בזו ובזו כו': ט והמל"מ פט"ו מה' מעה"ק כ' לחלוק

על הש"ה ולקנינים ד' הרמב"ם ולדחות הסוגיא דפרק מרובה (דע"ג) הנ"ל נאמת שכן משמע פשוט לשון המשנה דתולה בנתפונן מתחלה לכה או בנמלה גם הביא ראיה לזה מהסוגיא פ"ט דב"ב (דקמ"ח ע"ב) אם פמחלק אם פנמלה והביא ראיה מקושיות הגמרא שם ודלמא עיוני קא מעיין דאפי' תכ"ד חשוב פנמלה וראיתו זו פמחלוקת שנויה בין הג"א שם ובין הנמוק"י והטח"מ: ומה שכ' מהסוגיא פ"ב דזבחים (ד"ל ע"א) יש ראיה להרמב"ם צ"ע דהתוס' שם גופא מפרשים ד' ר' יוסי פסוגיא דמרובה (ועיין תוי"ט פ"ז דדמאי משנה נא"ו שהביא המל"מ פ"ב מה' תמורה) וצ"ע שבתמורה לכאורה נדאי תכ"ד [לאו] כד"ד עכ"פ מהמל"מ מבןאר"ג כ' דהיקא דתכ"ד לאו כד"ד לא מועיל אף שזהו פירוש דבריו ואף שאומר שנתפונן מתחלה לכה לאו פל כמיניה.

אכן פשוט לשון הרמב"ם ספ"ב מה' תמורה מורה דבתכ"ד בודקין אותו אם אמר שלכן נתפונן מתחלה דבריו קנימין כ"מ בלח"מ שם: י בפ"ט דב"ב (דקמ"ח ע"ב) אם פמחלק כו' משמע בהג"א דאפי' שקה בין זל"ז יותר מתכ"ד הדין פן ובמ"מ ובנמוק"י ובטור לא משמע פן וכ"ד המל"מ פנ"ל דדוקא פשלא הפסיק ביניהם פלל נק' אם פמחלק וכשפסיק ביניהם חשוב נמלה ולפ"ד התוספות דב"ק (דע"ג ע"ב) נ' פשלא שקה רק פדי תכ"ד חשוב פמחלק וכשהפסיק יותר מתכ"ד חשוב פנמלה: יא מדברי הרמ"ה שהביא רי"ו נכ"ב ח"א גבי בזו ובזו כו' מבןאר"ג אף הפסק ושהוי פשיעור תכ"ד לאו כד"ד נאזי פל א' הוי קדושין בפ"ע ומתוך דברי העציארזים סי' ל"א סעיף ה' ס"ק י"ט דמפרש הסוגיא (דף מ"ז ע"א) בזו נטלתו ונאכלתו ובזו נטלתו ונאכלתו שהפסיק בין דבור לדבור פשיעור אכילתה יש קושיא על דברי הרמ"ה דהא משמע בגמרא שם דעכ"ז אין פל א' קדושין בפ"ע ואפ"ל שם מייירי שנתן לה פל השלשה תמרות פאחת דוגמת מ"ש הר"ן פ"ק דקדושין על (דף ז') גבי חצייה בפרוטה וחצייה בפרוטה דמייירי שנתן לה שתי פרוטות פאחד וכ"כ הריטב"א שם והובאו בב"ש סי' ל"א ס"ז ס"ק ט"ו גבי נדע כו' שנתן מיד שני הפרוטות.

וג"ז אינו מספיק דהא שם הצריכו תכ"ד: והנה הב"ש שם ס"ק ט"ו כ' וז"ל וכתב הר"ן שאמר פן תכ"ד משמע אפילו מפסיק מעט מהני אם הוא תכ"ד. ולכאורה משמע מדברי רי"ו שהבאתי בסמוך לעיל ס"ק י"ג אפי' תכ"ד לא מהני וראיה מש"ס דהלכתא בקדושין תכ"ד לאו פדבור דמי אע"ג הש"ס איירי לענין חזרה פשוטה לחזור מקדושין אפילו תכ"ד אינו יכול לחזור כמ"ש בסי' ל"ו דהא פאן הוי פמו חזרה די"ל דהפסיק פדי שיתבטלו דבריו ואח"כ חוזר עכ"ל ובסהמ"ק סי' ל"א סעיף ז' כ' עליו שאין דבריו מוכנים דהר"ן לא קאמר אלא דלא הוי חזרה ודאי וי"ל דמונה והולך ורי"ו לא פתב אלא דחיישינן לחזרה אף תכ"ד אבל לעולם איפא למיחש דלא חזר ביה אלא מונה והולך עכ"ל וכ"כ בעצי ארזים ס"ק כ"ג והנה מה שכתבו דרבינו ירוחם לא כ' פן רק לחומרא אין משמע פן מדכתב הלכה אם יש שנה פרוטה פאחד מקודשת לא שנה קמייתא לא שנה בתרייתא עכ"ל משמע דהן קדושין נודאין.

ואילו לדבריהם הל"ל מקודשת מספק אלא ס"ל פיון בקדושין תכ"ד לאו כד"ד גם בכה"ג הדין פן לכן מקודשת ודאי. גם בדברי הר"ן אין פירושם מוכרח עכ"פ איך שיהיה בין לדברי הסהמ"ק ועצ"א במפסיק מעט אפילו תכ"ד פשאינו חזרה כ"א שי"ל שנתפונן

מתחלה לכך ה"ל ספק וכן להב"ש ה"ל ספק מכת פלוגתא דהר"ן עם הר"י בפ"ש הרמ"ה ע"כ א"א להקל ועיין בפירושי ערוך תה השני פ"ב ונ"ל בסוף נדרים בגמרא נדרה אשתו והלקתא תוה כ"ד פדבור דמי חוץ ממגדף ועובד גלולים ומקדש ומגרש פי' לענין מיהדר קא אמרינו דאי בעי למיהדר בטר דקדיש איהו או איהי לא יכלין אע"פ שעסוקין באותו ענין ואע"פ דקנימן עדים עכ"ל מזה י"ל דדוקא לענין חזרה הדין כן אבל כשי"ל שאינו חזרה כ"א שמתחלה נתפנין לכך כגון לומר על תנאי או כמו בזו ובזו כו' אפ"ל ע"ז לא אמרינו תכ"ד לאו פדבור דמי: עוד כ' הערוף שם ודין הנותן גט לאשתו אע"פ שחזר בו תכ"ד אסורה לכהן עכ"ל מדכתב אסורה לכהן ולא כתב שמתרת להנשא משמע דס"ל דהא דבגיטין וקדושין תכ"ד לאו כד"ד זהו רק לחומרא אבל לא לסמוך להקל ע"ז להתירה לעלמא והא דלא פי' ג"כ גבי קדושין משום דשם מוכן מאלו דהפירוש שאע"פ שחזר בו צריכה גט אבל גבי גט צריף לבאר דרק אסורה לכהן ולא דשריא לעלמא וזה פ"עין דעת הרשב"ם בב"ב (דקכ"ט סע"ב ודק"ל ע"א) שכתב וחומרא דרבנן היא אבל רוב הפוסקים לא ס"ל כן וכמו שהאריף מזה במכמ"א ש"ז סי' ג' א"כ יש ב' טעמים לאוסרה בנד"ז האחד משום שי"ל שכלן נתפנין מתחלה לכך ובכה"ג יש דיעות דתכ"ד כד"ד אף בגיטין וקדושין ואף שיש חולקים וס"ל דבכל ענין תכ"ד בגיטין וקדושין לאו כד"ד מ"מ ה"ל פלוגתא הב' לחוש לדעת הערוף ורשב"ם דס"ל דאף בחזרה ממש לאו כד"ד לחומרא ולא לקולא וכנ"ל אשר במכמ"א ש"ח סי' כ"ג כ' לחוש לסברתם ג"כ: יב אף אם נאמר דהלשון סובל ענין שנדאי חזרה הוא א"כ אפי' נתפנין מתחלה לכך שבסוף דבריו יחזור בו מתחלת דבריו אפ"ל דלא יוכל לחזור בו.

והוא דכיון שאמירתו הנה הרי זה גיטוף והתקבלי גיטוף וכו' תהיה מגורשת ממני מעכשיו ונהרי את מותרת לכל אדם כמ"ש בסדר הגט שבב"ש סעיף רל"א ועד"ז הוא בסדר הגט של מהר"י מרגליות שבש"ע ויש סעיף פ"ד והוא מהב"י סי' קל"ו וא"כ באומר מגורשת ממני מעכשיו מבוואר שגירשה לגמרי משעה זו וע"ז אמר ג"כ ונהרי את מותרת לכל אדם דמשמעו מעכשיו ואז נתן לה הגט וכשחזר הנתינה תכ"ד אמר לאחר ארבעים שנה זהו הפך לגמרי ממ"ש תחלה מעכשיו וא"כ זהו נדאי חזרה וכיון שזהו נדאי סתירה וחזרה י"ל דאף תכ"ד לאו פדבור דמי ואפילו נתפנין מתחלה לכך דענין נתפנין מתחלה לכך לא מהני רק כשיש לומר שאין פאן שום חזרה בדבריו מרישא לסיפא כמו במתניתין דתמורה היא שלמים ונלדה עולה וכן בתמורת עולה תמורת שלמים דהיינו שתמכר ויביא בנצי דמיה תמורת עולה ובנצי דמיה תמורת שלמים כמ"ש הרמב"ם ספ"ב מה' תמורה אבל היכא דסוף דבריו נדאי סותר לתחלת דבריו לא מהני מה שנתפנין מתחלה לכך ודיינינו ליה פחזרה ודברים שבלב מה שנתפנין מתחלה לכך לחזור בו אינו דברים לכן בגיטין וקדושין דלא יוכל לחזור בו אף תכ"ד ממילא דבור הראשון קיים והאחרון לאו פלום הוא אף שנתפנין מתחלה לכך.

ומנא אמינא לה הוא מדתנן רפ"ג דקדושין מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקדשה בתוה שלשים יום מקודשת ואינה מקודשת ובגמרא (דף נ"ט סע"ב) אמר רב מקודשת ואינה מקודשת לעולם (ואפילו לאחר שלשים עומדת בספק קדושי שניהם כו') מספקא לי' אי תנאה הוי (האי ולאחר שלשים יום אם לא אחזור בי בתוה שלשים יהיו קדושין מעכשיו) אי חזרה הוי (ממאי דקאמר מעכשיו וקאמר איני אומר מעכשיו אלא התקדשי

לי לאחר שלשים הלכף לעולם היא בספיקא דאי הנה תנאה קדושי ראשון חילי קדושי שני לא חילי ואי חזרה הוי קדושי שני חילי קדושי ראשון לא חילי) ושמואל שם ס"ל דנדאי תנאה הוי יעו"ש ופסק בש"ע סי' מ' ס"ג פ"ב.

וע' בית מאיר שם דלהש"ע משמע קצת אף שנתן הפרוטה תחלה ואין מספיק תרוץ הרשב"א ולכן אפ"ל דנהי דבקדושין לא יוכל לחזור בו תכ"ד זהו פשיש הפסק קצת אבל פשלא הפסיק פל"י"ל מהני חזרה כיון שמשמע שנתכונן תחלה לכך ואין זה דברים שבלב כיון שהן דברים אחרים בלי שום הפסק עכ"פ גם לפ"ז בנד"ז שיש הפסק רק שהוא תכ"ד אינו יכול לחזור בו כיון שנתן הגט קודם ההפסק וע"ש בעצ"א סק"ז והנה בחידושי הרשב"א שם בקדושין (דף נ"ט ע"ב) ד"ה אי חזרה הוי פלומר איני רוצה שיחולו מעכשיו אלא לאחר שלשים יום וא"ת הא כל תכ"ד פדבור דמי חוץ מע"ג וקדושין י"ל דלאו חזרה ממש קאמר אלא כעין חזרה קאמר לומר דמספקא ליה דלמא הכי קאמר מעכשיו אני נותן לה המעות ולא יחולו הקדושין עד לאחר שלשים יום ומפני שלשון לאחר משמע שנופל על התחלת הקדושין קרי ליה חזרה שנתראה בחזרה ואינו נכון פל"י ומסתברא דהכא באומר לה קודם נתינת המעות ולא נגמרה נתינתן עד שאמר לה פלשון זה ויכול הוא לחזור בו ואפילו קדשה בפקדון שיש לו בידה ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום בפקדון שיש לי בידה הרי לא נגמרו הקדושין עד לאחר גמר דבריו בפקדון שיש לי בידה וכבר קדמתו חזרה דהיינו לאחר שלשים יום והתם (ר"ל בב"ב פי"ג דף קכ"ט סע"ב) בשנתן לה קדושיה ואח"כ חזר בו תכ"ד הלכף מפנין שנגמרו הקדושין שוב אינו יכול לחזור בו עכ"ל וכ"כ הריטב"א שם ד"ה רב יהודה אסיפא מתני לה וז"ל וכי תימא וכי חזר בו מאי הנה דהא קי"ל כל תוך כ"ד פדבור דמי חוץ ממגדף ומגרש דלא מצוי הדר ביה אפ"ל תכ"ד איפא למימר דהתם הוא בטר דמטי קדושיה או גיטה לידה דתו לא מצוי הדר ביה אבל הכא קודם נתינת הגט והקדושין לידה אמר לשון זה דהנה יכול למיהדר ביה ועל לשון זה נתן הגט והקדושין עכ"ל: סימן רפט גט שגשלח ע"י שליח הולכה והשליח הולכה הנה צריך לקבל כ"ד רוכ"ס מאבי המתגרשת ואח"כ יתן הגט: אף מהמכתבים שהביא אודות זה מוכח שאין המעות מעכבים נתינת הגט ושאינו זה שייך לכשרות נתינת הגט רק בקשו השליח שיעשה זאת לעכב נתינת הגט עד שיתן המעות ולפי שלא היה לאבי המתגרשת סף זה ע"כ נתן השליח הגט ע"י שקבל רק ח"י רוכ"ס.

המכתבים שפכתבו ע"ד המעות כתב המסדר ואחי המגרש והמגרש לא דיבר מאומה נידון המעות רק היה גילוי דעת ממנו שלא רצה ליתן הגט עד שגמרו עם אבי המתגרשת נד"ז: הנה מהאגרות שהביא השליח א' מהמ"צ המסדר רבי שלמה לרבי יצחק בר' דוד ב' מאחיו של המגרש ר' יצחק לאחיו ר' משה צבי.

משניהם משמע ומוכח שענין סילוק הכ"ד רוכ"ס שצריך לסלק אבי המתגרשת ששייך לר' געציל המגרש וסוף ששה רוכ"ס להשליח כל זה אינו מעכב בנתינת הגט לומר שעל תנאי זה נתן הגט ע"ד ה"ז גיטה ע"מ שתתני לי מאתים זוז בפרק מי שאחזו ושאם לא תתן לא יתן לה הגט ושאם יעבור ויתן זהו שינוי השליחות והגט בטל כ"ז משמע ממכתבם שאינו כן אלא להיפוך שאם יתן הגט בלי המעות הגט גט ושזהו ענין בפני

עצמו שמבקשים שייתן המעות הנ"ל ומבקשים ג"כ שיעכב נתינת הגט עבור זה דרף בקשה בעלמא.

אבל אין זה שום תנאי בהגט ולכן רק הם המבקשים פן ולא המגרש עצמו שהמגרש פסק לו בספינא חריפא שייתן לה הגט בלי שום תנאי ובלי שום בקשת מעות ומסתמא הנה בידו הרשאה כד"ת שמבואר בה היטב שייתן לה הגט וכו' ולכן רק המ"צ ואחי המגרש כותבים מנידון המעות ורק דרף בקשה ולא דרף תנאי.

שהרי במכתב המ"צ ר' שלמה לר' יצחק בר' דוד כתב ויראה מעלתו שייתן חמיו של רבי געציל את כל המעות בשלימות עד פ"א ואח"כ יתן הגט פשימסוך המעות לשליח. יעשה נא מעלתו למען חברתינו שלא יגיע שום היזק להשליח ויהיה אח"כ ההיזק לרבי געציל כו' עכ"ל משמע שאין זה רק דרף בקשה בעלמא מהמ"צ לר"צ הנ"ל שיעשה זה למען חברתינו ולא שהגט תולה בזה דאל"כ הנה לו לכתוב בפשוט שאם יתן הגט בלי המעות לא יהיה הנתינה פלום.

ומה לו לבקשו בשביל חברא ואהבה. אם יש חשש גדול מזה שלא יעשה ולא פלום.

וכן ממ"ש ויהיה ההיזק לרבי געציל ולא כתב שיהיה הגט בטל או פסול עכ"פ. משמע שהגט פשר בלא"ה משום שהמגרש נתנו בלי שום תנאי וכדלקמן וכן מ"ש עוד ואם אפשר שלא ירצה חמיו של רבי געציל ליתן המעות תיקף והשליח לא ירצה להמתין יראה מעלתו שיעשה השליח הנה שליח אחר כו' למען יהיה המעות בשלימות עכ"ל הל"ל למען יהיה הגט גט וגם מ"ש יראה מעלתו הל"ל ההכרח שיעשה השליח כו' אלא מפל זה מוכרח שאין בידם רק לבקש שייראה הוא שלא יתן השליח את הגט.

דאילו יתנו השליח הגט פשר אף שייתן בלי מעות. ולכן הוצרך רק לבקש את ר' יצחק ברבי דוד שיעכב הוא נתינת הגט עד שייתן המעות אף שהיה הגט פשר אף בלי שייתן המעות והיינו משום דהמגרש נתנו בלי שום תנאי בעולם פמבואר בסדר הגט סי' ל"ו ל"ח וסי' רי"ד.

און אן תנאי ויאמר יוא ע"כ אין בידם רק לבקש שהם ימנעו נתינת הגט ולא שהמגרש מונע נתינת הגט בלי המעות. כ"א הם ימנעו מעצמם לטובת המגרש וכמו פשהשליח המביא הגט מעכב נתינת הגט עד שישלמו לו שכר טרחו ואילו נתנו בלא השכר הגט פשר פן נמי נד"ז שהמגרש לא תלה שום תנאי בהגט רק הם מבקשים שכרו ומצוונים לעכב הנתינה עבור זה וכן משמע ממכתב השני של אחי המגרש רבי יצחק שכתב און דער שליח האט ארוש גיגעבין איין קוויטעל על המעות בשלימות אויב ער וועט ארויש געבין דעם גט זאהל ער מסלק זאין המעות בשלימות בלי שום טו"מ כו' לכן זאין באהעלפין דעם שליח טאמער וניל ער עפיש מאכען דייעלס זאהלסטע עם זאין באהעלפין אז ער זאל אים אפ געבין ד"א כ"ד רו"כ וכו' עכ"ל.

הרי מבואר מתוכו שבהגט גופא אין זה נוגע רק שהשליח חייב לשלם דאל"כ מה צריכים לכ"ז הלא עדיין אינה מגורשת פלל ותצטרף לו לקבל גט ממנו ואיך ומדוע יסלק השליח חנם כל המעות וגם מה מבקש שיעזור להשליח מהו צריף עזר פנין שאם לא יסלק עד פ"א אין הגט פלום אלא ודאי מוכח מזה היטב שהגט ניתן בלי שום תנאי והמעות אינן

מעפבים נתינת הגט פלל וכלל לכן הם מבקשים שלא יותן הגט עד שייתן המעות אף שהמגרש אין מעכב זה פלל ואף שפונדאי המגרש חפץ ורוצה בהמעות אבל לא תלה זה בהגט דרף תנאי פלל לעכב.

כ"א זהו ענגן בפ"ע. ודוגמא לדבר מ"ש רש"י בגיטין (דף כ"ט סע"א) דאע"ג דאין רצונו שיהיה פקדונו ביז אחר שליחות דגיטא לא בטיל כו' דאגט לא קפיד בעל לדבר זה כו' ע"ש אלא דהתם זהו רק על ענגן שלא יהא פקדונו ביז אחר.

אבל אם לא לקח החפץ פלל אף לר"ל הגט בטל כמ"ש הרמב"ם והמגיד פ"ט הל"ז והיגו בסתם כשאמר תן לה גט וטול ממנה חפץ פלוני מסתמא אם לא תתן זהו מעכב בגט אבל הקא שבנתינת הגט נתן בפירוש בלתי שום תנאי בעולם אם כן אף את"ל שרצונו היה פונדאי שהשליח יקבל המעות מ"מ אין זה תולה בהגט פלל.

פענגן האין רצונו שיהיה פקדונו דשם דרצונו זה אינו מעכב בהגט פלל אף אם לא נתקנים רצונו כמ"כ הקא דרצונו דהמעות אין שייכים להגט פלל מאחר שהמגרש נתן הגט בפירוש בלי שום תנאי רק שאחיו והמ"צ הנפירו ענגן המעות ומדבריהם מוכן היטב שאין זה תולה בעצם פשרות נתינת הגט.

לכן אין זה דומה פלל לתן לה גט וטול ממנה חפץ פלוני דמעכב פשרות הגט בנתינת החפץ לבסוף עכ"פ ולא כן הקא: קיצור: מהמכתבים מוכח שענגן בקשת כ"ד רוכ"ס שפכתבו המסדר.

ואחי המגרש אינן מעפבים ופוסלים בנתינת הגט ולכן אין זה דומה פלל לתן לה גט וטול ממנה חפץ פלוני: ב וא"ת איך נסמך באיסור אשת איש על הוכחות מלשונם וממכתבם לבנות ע"ז שאין המעות מעפבים פשרות נתינת הגט.

וכי מפני שאנו מדמין נתיר א"א אף זה אינו: דמלבד פיון שמדברי שליחות המגרש לשליח הולכה וההרשאה אין שום זכר לתנאי דנתינת המעות ואדרבה ודאי ניתן בפירוש בלי שום תנאי א"כ לפ"ז ממילא מוכן שמדברי אחיו והמ"צ אין פועלים פלל שום ביקטול בנתינת הגט דאטו בדידהו קיימא למישדא תנאה בגיטא פדאמרינו פרק א"נ (דף ס"ו ע"א) ע"ש וכ"ש הקא שהמגרש נותן בלי שום תנאי אף עוד זאת דמצינו בגמרא מפורש שסמכו על הוכחה פהנ"ל גם באיסור אשת איש והוא מ"ש בב"מ פרק המקבל (דף ק"ד ע"א) הלל הגזן היה דורש לשון הדיוט דתנאי אנשי אלכסנדריא היו מקדשין את גשותיהן ובשעת פניסתן לחופה באין אחרים וחוטפין אותם מהן וביקשו חכמים לעשות בניהם ממזרים.

אמר להם הלל הגזן הביאו לי פתובת אמכם (שפותבין להם ביום ארוסין) הביאו לו פתובת אמן ומצא שכתוב בהן לכשתפנסי לחופה הני לי לאנתו (וקדושיהן על מנת כן ולא חלו קדושין בה עד שתפנס לחופה ונהרי חטפה קודם לכה) ולא עשו בניהם ממזרים עכ"ל הגמרא ופרש"י וכ' התוספות ד"ה היה דורש דאי דוקא כשכתב כו' ע"ש והנ"י כתב בשם הרמב"ן שכתב בשם ה"ר יהודה ברצלוני דהא קמ"ל שאע"פ שאפשר היה לפרש הלשון כפשוטו היה דורשין ומוסיפין בו כו' שאפשר היה לפרש לכשתפנסי לחופה הנה ליה נשואה גמורה ומעכשיו בשעת אירוסין כשכתב לה פתובה היא

ארוסהאלא שא"כ לא הנה הדבר צריך לאומרו ולפיכך הנה דורש הלל דתנאה הוא דרמו בקדושין שלא יהיו נגמרין עד שעת פניסה לחופה א"כ פשחטפיה לא היתה מקודשת עכ"ל וקרוב לזה כתוב בחי' הריטב"א ובשט"מ שם.

והנה מ"ש הנ"י שלא יהיו נגמרין עד שעת פניסה לחופה אין ר"ל שמתחילים משעת אירוסין אלא שאינן נגמרין עד שתפנס לחופה דא"כ ה"ל פדין המקדש מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקדשה תוך שלשים יום דצריכה.

גט מהראשון במשנה וגמרא רפ"ג דקדושין ובש"ע סי' מ"ם ס"ג וא"כ אפתי יש בזה חשש ממזרות וה"ל ספק ממזר א"ו משמע דדריש שלא חלו הקדושין כלל עד שתפנס לחופה וכדפרש"י והוכיח זה הלל הזקן מההוכחה שכתב הנ"י שאל"כ לא הנה צריך הדבר לאומרו והוכחות פאלו יש בנדאי במכתבי המ"צ ר' שלמה נאחי המגרש כמ"ש לעיל אשר מוכח מדבריהם היטב שנתנית המעות אין מעכבין פשרות נתינת הגט כלל והנה אף שהנ"י דחה פירושו זה אע"פ וכן הב"י בח"מ ס"י מ"ב פתב שדחו פירושו של הר"י ברצלוני.

וכ"כ הכנה"ג בהגהב"י סעיף מ"ח שאינו יכול לומר קים ליה פנותיה שיתיד הוא בדבר הזה אפ"ל שלא קאי זה רק על מה שלפי פ"י הרמב"ן בשם הר"י ברצלוני יומשו דדוקא פשנכתב דרשינו כן ולא שנאמר אע"פ שלא נכתב פאלו נכתב דמי.

והתוס' ושאר מפרשים ס"ל דאע"פ שלא נכתב פאלו נכתב דמי א"כ בזה הוא יחיד. אבל אהא דמשמע מתוכו דדורשין וסמכינן אהוכחה לא פליגי עליה דהא אדרבה הם מקילים יותר ממנו דאע"פ שלא נכתב פאלו נכתב דמי וכ"מ בנ"י שם במ"ש ואף זה בכלל דורש כו' מבואר דבגוף פירושו של הברצלוני בשם רב האי גאון לא נחלקו וגם הרי הביא ראיה לדבריו מהירושלמי דכתובות גבי זה מדרש דרש ראב"ע כו' ועיין בתשו' הריב"ש ס"י תט"ו אנשי אלפסנדריא כו' וכ' הרשב"א ז"ל כו' וכ"כ ס"י שצ"ט.

מבואר דפירושם הוא דאע"פ שלא נכתב הוא פאלו נכתב דמי ובזו לבד נחלקו על פי הברצלוני ועיין בתנאים סי' ס"א סק"ג דלכאורה יש קושיא על פי התוס' והרשב"א מהא דר"מ דס"ל אחריות לאו ט"ס הוא ור"מ דורש לשון הדיוט כו' ע"ש ובנתי"מ שתייצו זה ועוד ראיה דסמכינן בגט על הוכחה ממ"ש בגמ' פ"ו דגיטין דף ס"ו ע"א) אם הוכיח סופו על תחלתו וע"ש בהרא"ש סי' י"ח ובש"ע סי' קמ"א סעיף י"ח וע"ש בב"ש ס"ק כ"ו וה"נ איפא הוכחה תחלה וסוף וכנ"ל אות א': קיצור מוכח מהא דדורשין לשון הדיוט גבי הביאו לי כתובת אמכם דסמכינן על הוכחה וכ"מ בגיטין (ס"ו א') גבי אם הוכיח סופו ואף דבעינן הוכחה תחלה וסוף ה"נ פיון בשעת סידור הגט אמר אן אתנאי כמ"ש בסדר הגט סי' ל"ו ורי"ד.

א"כ איפא הוכחה תחלה וסוף: ג אף אף אם נאמר ששא"פ לא ס"ל כלל הא דהרמב"ן בשם הר"י ברצלוני עכ"ז בנ"ד יש עוד טעם לצרף לזה והוא עפמ"ש בטור אה"ע ס"י קמ"א בשם תשובות הרא"ש למה יש לנו לתלות בתורה יש לומר דלייפות פחה נתפגין כו' ע"ש.

והקשה ע"ז בתשו' מהריב"ל ח"ב ס"י ג' דכיון דהרא"ש שם עכצ"ל דס"ל דלא דמי למ"ש בגמרא ר"פ התקבל (דס"ג ע"א) אדם יודע שאין הבעל עושה שליח לקבלה והתקבל והולך קאמר והיינו משום דהכא אי אפשר לתרוציה דבוריה דבהדיא קאמר דמיד שיגיע הגט מיד הסופר אל השליח רבי שלמה תהיה מגורשת ממני ומותרת לכל אדם.

ומש"ה אית לן למימר דזה המגרש לא ידע שאין הבעל עושה שליח לקבלה וא"כ אמאי פסק הרא"ש דליפות פחה נתפגין אמאי לא קאמר דהיה ספיקא אי נתפגין ליפות פחה או דילמא דחזר בו משליחות הולכה לשליחות קבלה כדאמרינן פרק מי שאחזו (דע"ב א') גבי מהיום ולאחר מיתה דמספקא לן אי תנאה הנה אי חזרה הנה וה"ל ספק מגורשת ותירוץ א' כתב ונ"ל א"נ אפשר לומר דשאני התם דדין הוא דמספקא לן אי תנאה הני אי חזרה הני משום דאי תנאה הני הל"ל מהיום אם מתי.

ובגט לאחר מיתה נמי לא שכיח פולי האי דטעו אינשי ולא שכיח נמי פולי האי שיחזור האדם תכ"ד. ומש"ה מספקא לן אי תנאה הני אי חזרה הני אבל בנ"ד כיון דליכא הוכחה אית לן למימר טפי דליפות פחה נתפגין ממאי דנימא דחזר בו בחזרה דהני מילתא דלא שכיח עכ"ל.

ונלע"ד ראיה לדבריו מהסוגיא דפרק יש נוחלין (דקל"ו ע"א) ומפרש"י בפרק מי שאחזו (דע"ב ע"א) דתנן התם פי"ג הפותב נכסיו לבנו צריף שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. ופריף בגמרא וכי פתוב מהיום ולאח"מ מאי הני כו' ומתרץ התם מספקא לן אי תנאה הני כו' אבל הכא ה"ק גופא מהיום ופירא לאח"מ ופרשב"ם התם גבי גט לא שייכי בה שתי מתנות כי הכא כו' הלכך מספקא לן כו' אבל הכא איכא לאוקומי תרנויהו שפיר כו' ע"ש והנה התם נמי בגט דמספקא לן בחזרה זהו מפני שגם תנאי אינו מתיישב בלשונו כדפרש"י פרק מש"א (דף ע"ב א') בהמשנה בד"ה מהיום ולא"מ גט ואינו גט דבשלמא גבי מתנה איכא למימר כו' אבל הכא ל"ל הכי נאי משום תנאה הל"ל מהיום אם מתי עכ"ל הרי שמצד הדוחק וההכרח הוא דמספקינן בחזרה.

אבל אילו היה לנו פירוש אחר כמו במתנה לומר גופא מהיום ופירי לאח"מ לא מספקינן בחזרה. ולהכי בהך דתשובת הרא"ש שהזכיר המגרש ש"ה ואחר כך ש"ק אין לנו לתלות בחזרה כיון שהכל נראה המשוער ענין אחד ואינו נראה כלל ענין חזרה ויש לנו פירוש לומר דליפות פחה נתפגין דוגמת מ"ש בגמרא ר"פ התקבל (דף ס"ג א') כיון שנתן עיניו לגרשה מימר אמר תיגרש כל היכא דמגרשה ואע"ג דהתם דוחה אח"פ סברא זו והו כשלא הזכיר כלל ענין שליחות הולכה רק ש"ק לבד.

אבל הכא שהזכיר שניהם בפ"י שפיר י"ל כיון שנתן עיניו לגרשה נתפגין שתתגרש או ע"י ש"ה או ע"י ש"ק והיינו לייפות פחה נתפגין דזה עדיף ממה שנאמר דחזרה הוא כיון שאין הלשון משמע כלל על חזרה וכיוצא בזה כתבו התוספות בב"ב פרק בית פור (דף ק"ה ע"א) בד"ה ובא מעשה ולהכי הכא הנה ספיקא שהרי סותר זה את זה וא"א לומר כאן שדעתו על שניהן אבל בתמורה (דף כ"ה) ובמרכבה (דף ע"ג) להכי קאמר רבי יוסי תפוש לשון שניהן דאין סותר זה את זה כו' וכ"כ התוספות עוד פ"ח דב"מ (דף ק"ב ע"ב) בד"ה ובא מעשה וע' בתשו' מהר"א ששון סי' ל"ז מה שפירש בדעת הרא"ש

והמכמ"א שער ששי סי' ה' הקשה עליו וגם מה שתירץ הוא אינו מכונן דמש"ש דע"ח ד' ונאשר נלע"ד כו' וכינן דאיפא תרתי כו' הרי מהר"א בן ששון הקשה טובא על הוכחה זו דאם חזרה הוא למה פתב הסופר כו' דמאי קושיא הוא דאימא שבהבעל לא חזר בו בפירוש לאמר חזרני משליחות ההולכה כו' כ"א אמר השני דברים זה אחר זה והסופר פתבם כמו שאמרם עכ"ל ונהרי בכה"ג מספקינן בחזרה בענין מהיום ולאחר מיתה ומשמע ודאי אף בכתב פן בהגט פדאימא בב"ב פי"ב (קל"ו א') וכי פתב מהיום כו' והא תנן מהיום כו' ע"ש משמע דגם בכתב פן בהגט מספקינן בחזרה דאל"כ לא מקשה מידי על המשנה דהכותב נכסיו לבנו כו' ע"ש.

והנה בתשובת מהרי"ט חאה"ע סי' ל"ט פתב ג"כ דלא מספקא לן פי"ב אי תנא הוי אי חזרה הוי אלא קשאין הלשון מתפרש בענין אחר תדע דגבי ממונא אפשר לפרשו בחזרה ואפ"ה לא מספקינן ומפקינן ארעא מחזקת מריה עכ"ל ומ"מ יש להקשות ע"ז ממ"ש התוספות ביבמות פרק האשה רבה (דצ"ג ע"א) סד"ה קנויה בענין קניית פרה מעכשיו ולאחר ל' יום לרב מספקינן בחזרה ולא אמרינן גופא מהיום ופירי לאחר ל"ד יום דדוקא גבי מהיום ולאחר מיתה אמרינן פן משום דמסתברא דלהבריח נכסים משאר יורשים אמר פן כו' ע"ש הרי לא אמרינן פירוש דבריו אע"ג שיש לפרש ומספקינן בחזרה אלא היכא דמסתברא פושפירוש הוא פן ועוד קשה להפוסקים פנותי דרב רפ"ג דקדושין (דף נ"ט ע"ב) גבי מעכשיו ולאחר ל' יום דמספקינן בחזרה אע"ג שיש לפרש היטב שאין פאן חזרה אלא כמ"ש ר' יוחנן דאין פאן לא תנאי ולא חזרה אלא הקדושין מתחילין מעכשיו ונגמרים אחר שלשים יום ולא סמכינן ע"ז הפי' וחישינן ג"כ לחזרה וא"כ מזה קשיא על תשובת הרא"ש הנ"ל ואין מספיק התירוץ של מהרי"ב הנ"ל: קיצור לפ"ד הרא"ש והטור סס"י קמ"א צ"ל הא דמספקינן גבי מהיום ולאח"מ בחזרה זהו מפני שגם לשון תנאי הוא דחוק ופירוש אחר ג"כ אין לו או שהוא דחוק גדול: אבל פשיש לפרש הדברים פירוש נכון לא מספקינן בחזרה כלל לכן בנדון שלו פי' דלייפות פחה נתפנין ומהתוספות דיבמות (דף צ"ג ע"א) סד"ה קנויה לא משמע פן אלא דבעינן שיש סברא שפך הוא הפירוש הא לאו הכי מספקינן בחזרה: ד והנה בנדון שאילתינו ג"כ יש שני דרכים שאם נאמר שאגרות המ"צ ואחי המגרש הם דרך עיפוב בכשרות הגט.

א"כ זהו חזרה מדברי המגרש שסר הגט ביז השליח בלתי שום תנאי בעולם לא על האשה ולא על השליח וכמבואר בסדר הגט שלנו סעיף ל"ח ונ"ל אין לגרש על תנאי אלא אם הוא שכ"מ כו' אבל אם אינו באחד מדרכים אלו אין לגרש על תנאי כו' וכמ"ש בש"ע סי' קמ"ה ס"ט בהג"ה ואין לומר דשם מירי על תנאי שמתנה עם האשה אבל תנאי שמתנה על השליח שלא יתן הגט כ"א אחר שתתן לו חפץ פלוני זה לא נק' מגרש על תנאי פנין בשעה שהשליח מוסר הגט להאשה נותנו לה בלי תנאי מאחר שהשליח לא יוכל ליתן לה עד שתקנין התנאי ולדמות זה למ"ש בסדר הגט מהר"י מרגליות סעיף ל"א שאין להזכיר שום תנאי כו' וסעיף ל"ב כ' ואם אינו רוצה לגרש אלא לזמן כו' ולא התגרש בו וכו' הבית מאיר ונ"ל היינו משום דזה מבואר בסי' קמ"ו דלא הנה פלל תנאי עכ"ל ע"ש סי' קמ"א סעיף א' ואינו תנאי כו' וזה עדיין לא גירש כו' וכמ"כ י"ל במתנה עם השליח שאינו נק' תנאי שהרי עדיין לא גירש ולכן כמו במגרש לאחר זמן א"צ לכפול

דָּבְרוּ כַּמִּי"כ בְּמִתְנָה עִם הַשְּׁלִיחַ כַּמִּי"ש הַבִּי"ש סִי ל"ח סִי"ק ב' וְכָל הַתְּנָאִים שֶׁמִּתְנָה עִם הַשְּׁלִיחַ אֶפְיָלוּ לֹא כִּפְלֵ הַתְּנָאִי קִיָּים כּו' דְּנִרְאָה שְׂאִין לְחַלֵּק דְּהָא מְקוּר הַדִּין שְׂאִין לְגַרְשׁ עַל תְּנָאִי מְבֻנָּאָר בַּד"מ סִי קַמ"ה בְּשֵׁם הַמְרָדְכִי פְּרָק מִי שְׂאֲחִזּוּ סִי תַכ"ג וְנ"ל וְרַבִּינוּ יְחִיאֵל מְפָרִישׁ הֵיךְ רָגִיל בְּגִט ש"מ לְגַרְשׁ לְגַמְרִי בְּלִי שׁוּם תְּנָאִי לְאַפּוּקִי נִפְשֵׁיהּ מִכָּל סְפִיקוֹת וְגַמְגוּם כּו' עַכ"ל וְהִינּוּ מִפְּנֵי שְׂרַבּוּ הַדִּינִים בְּעֵנִין דְּקִדּוּקֵי הַתְּנָאִים וְא"כ גַּם בְּתַנְאֵי שֶׁמִּתְנָה עִם הַשְּׁלִיחַ שְׂיִיךְ לֹמַר כֵּן וְעוֹד דְּכִינּוּן שְׁנוֹתָן לֹו רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר בְּמִקּוּמוֹ וְשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ ע"כ א"א לְהַתְּנוֹת תְּנָאִי בְּהַגְרֵוּשִׁין דְּחִיָּישִׁיןן שְׂמָא יִשְׁנָה הַשְּׁלִיחַ הַשְּׂנִי וְהוּא הַדִּין הַנְּזָכֵר בַּש"ע סִי קַמ"א סְעִיף נ"א וְע"ש בַּב"ש ס"ק ס"ה וְהוּא דִּין הַמְשָׁנָה פ"ג דְּגִיטִין (כ"ט א') וְאִם א"ל טוֹל לִי הֵימְנָה חֶפֶץ פְּלוּנִי לֹא יִשְׁלַחֲנוּ בְּיַד אַחֵר וְאֵע"ג בַּב"ש שְׁם מְבֻנָּאָר דָּאָם נוֹתֵן לֹו רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְהוּא מִתְּשׁוּבָה הַרִיב"ש סִי ש"ו שְׂהִבִּיא הַב"י וְטַעֲמוֹ דְּכִינּוּן דְּאִיהוּ לֹא קַפִּיד אֲנִין לֹא קַפְדִּיןן קִשָּׁה דְּאִין טַעֲם זֶה מְסַפִּיק לְכַתְּחֵלָה עַכ"פ דְּהָא פִּינּוּן שְׂאֵם יִשְׁנָה הַשְּׁלִיחַ הַשְּׂנִי בְּקִיּוּם הַתְּנָאִי יְהִיָּה הֶגֶט בְּטַל.

א"כ אִף דְּהַבְעֵל לֹא קַפִּיד אֲנִין קַפְדִּיןן דְּוּמָיָא מ"ש בְּגַמְרָא פ"ו דִּיבְמוֹת (דס"ה ע"א) אִי אִיהִי שְׂתַקָּא אֲנִין מִי שְׂתַקִּיןן וְשׁוּב רְאִיתִי שֶׁהַמְכַמ"א שְׂעַר שְׂשִׁי סִי כ"ד בַּד"ה נִשְׂאֵל הַרִיב"ש הַקִּשָּׁה כֵּן עַל הַרִיב"ש וְע' בְּסִדְרַ הֶגֶט שְׂנִי סַע"י ס"א וּמִי שְׂמַגְרֵשׁ בְּעֵנִין הֵיךְ אִינוּ יְכוּל לְגַרְשׁ עַל תְּנָאִי.

לַפְמ"ש הַתּוֹרַת גִּיטִין בְּהַגְהוֹתֵיו עַל סִדְרַ הֶגֶט מִשְׁמַע דְּזֶה קָאִי ג"כ עַל מִי שְׁנוֹתָן רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ כּו' וְא"כ הִינּוּ מִטַּעֲם שַׁכ' הַמְכַמ"א דְּחִיָּישִׁיןן שְׂלֵא יִשְׁנָה הַשְּׁלִיחַ הַשְּׂנִי בְּעֵנִין הַתְּנָאִי.

אִף יוֹתֵר נ' דְּבְסִדְרַ הֶגֶט קָאִי זֶה רַק עַל מִי שְׂנַחֲפֹז לְלַכֵּת קוֹדֵם פְּתִיבַת הֶגֶט וּמ"מ הַדִּין דִּין אֲמַת. וְא"כ אִם נֹאמַר שְׂהַמְכַתְּבִים הֵן תְּנָאִי זֶהוּ תְּמוּרַת הַמְנָהֵג וְלַעֲנִין מִיגוּ קִי"ל דְּמִיגוּ לֹא מְהִי נִגְדַ הַמְנָהֵג מִשׁוּם דַּה"ל כְּמִיגוּ בְּמִקּוּם עֲדִים וְהוּא מְהַמְשָׁנָה פב"ת דְּפָאָה וְהוּבָא בַּש"ף בַּח"מ סִי"פ ב' בְּדִינֵי מִיגוּ סְעִיף ב' וְע"ש דַּצ"ל שְׂהַמְנָהֵג עֲדִיף מְחֻזְקָה כּו' דְּהָא מִיגוּ בְּמִקּוּם חֻזְקָה הוּא בְּעֵיָא דְּלֹא אִיפְשִׁיטָא וְכ"פ בַּכְּנֵה"ג בְּדִינֵי מִיגוּ שְׁם סְעִיף ק"מ וְאִיף שְׂיִהִיָּה מִנּוּסַח הַהַרְשָׁאָה מִשְׁמַע וְדֹאִי שְׂנַמְסַר הֶגֶט מִהַבְעֵל לְהַשְּׁלִיחַ בְּלִי שׁוּם תְּנָאִי לֹא עַל הָאִשָּׁה וְלֹא עַל הַשְּׁלִיחַ שְׂאִילוּ הֵיךְ תְּנָאִי עַל הַשְּׁלִיחַ שְׂלֵא יִמְסוֹר רַק אַחֵר שְׂיִתֵּן אֲבִי הַמְתַּגְרֵשֶׁת הַמְעוֹת הֵיךְ לָהֶם לְהַזְכִּיר זֶה בְּתוֹף הַהַרְשָׁאָה.

וְכ"כ בַּכְּנֵה"ג שְׂפִשְׁמוֹסֵר הַבְעֵל הֶגֶט לְשְׁלִיחַ עַל תְּנָאִי צְרִיף לְבָאָר הַתְּנָאִי תוֹף הַהַרְשָׁאָה וְהוּא בַּסִּי קַמ"א בְּהַגְהַת הַטוֹר אוֹת מ"ח בְּשֵׁם שׁו"ת הַרְדָּב"ז ח"ב סִי ז' וְכ"כ עוֹד בְּסִדְרַ הֶגֶט שְׂלוֹ חֵלֶק שְׂמִינֵי סְעִיף נ"ז וְנ"ל אִם הֶגֶט בְּתַנְאֵי צְרִיף לְכַתּוּב הַתְּנָאִי בְּשִׁטְרַ הַשְּׁלִיחוֹת וְאִם לֹא נִכְתַב עֵינִין תִּיקוּנוֹ בַּמ"ש סִי קַמ"א עַכ"ל וְכ"כ עוֹד בְּחֵלֶק ט' סְעִיף י"ד וְנ"ל אִם כְּשִׁשׁוֹלַח הֶגֶט ע"י שְׁלִיחַ הוֹלְכָה שׁוֹלְחוֹ עַל תְּנָאִי כּו' כְּתוּב הַתְּנָאִי וְהָאִמְנָה תוֹף שְׂטַר הַשְּׁלִיחוֹת עַכ"ל וְאִם כֵּן אִם נֹאמַר שְׂהַאֲגָרוֹת שְׂל הַמ"צ וְאֲחִי הַמְגַרְשׁ הֵם דְּרִיף עֵיכּוּב שְׂאֵם יִתֵּן הַשְּׁלִיחַ אֶת הֶגֶט בְּלִי הַמְעוֹת אִין הֶגֶט פְּלוּם א"כ זֶהוּ חֻזְרָה מִמָּה שְׂמַסֵּר הַמְגַרְשׁ אֶת הֶגֶט דְּמִשְׁמַע בְּלִי שׁוּם תְּנָאִי וְעַל זֶה מוֹרָה הַהַרְשָׁאָה כַּנ"ל וְחֻזְרָה הוּא דְּחַסֵּק גְּדוֹל וְעוֹד דַּא"כ הֵיךְ צְרִיף הַמְגַרְשׁ עֲצָמוֹ לְחֻזּוֹר בּוֹ וְהִרִי הַמְגַרְשׁ אִינוּ נִזְכָּר בְּהַאֲגָרוֹת הַנ"ל ע"כ

האמת יורה דרכו שאין פאן שום חזרה דהגט ניתן מהמגרש בלי שום תנאי רק הם רוצים בטובתו ומתנים עם השליח שאע"פ שהוא יכול ליתן הגט בלתי שום מעות ויהיה הגט פשר עכ"ז הוא לא יתן עד שיתנו לו המעות וברי למדנו מתשו' הרא"ש פלל מ"ה דכשאפשר לקיים שלא לומר שהוא חזרה רק ליפוי פחה נתפנין אמרינו פו.

א"כ ה"נ אם נאמר שהאגרות הן לעפב בכשרות הגט זהו חזרה. ואפשר לנו לומר דאין זה חזרה ואין זה שייך בכשרות הגט.

ע"כ יותר יש לומר פן ואף שפכתתי שיש להקשות על הא דהרא"ש. מ"מ הכא שבלאו הכי מוכח מהאגרות עצמן שאין זה שייך לכשרות הגט פלל כמשנ"ת לעיל אות א' ואות ב' א"כ בהצטרף ג"כ הוכחה זו יש לנו לומר שאין זה שייך לכשרות הגט ואף דהכא שאינן סמוכי זה לזה ר"ל סידור הגט של המגרש עם האגרות הנ"ל.

וכשאין סמוכין י"ל יותר דחזרה הוא ואזלינן בטר האחרון כמ"ש הב"י בח"מ סי' מ"ב סעיף ד' בד"ה פתב בעה"ת שער ס"ח היכא דהוי שני דבורים מחולקים כו' וכיון שהסתחיתן סותר את העליון אמרינו מיהדר קא הדר ביה כו' עכ"ל וכ"כ שם בשם תשו' הרשב"א בספר תולדות אדם סי' רס"ט ומיהו אם יש בפטר ב' ענינים מופרדים זה מזה כו' דחזרה היא זו בבירור כו' עכ"ל יעו"ש א"כ ה"נ הרי האגרות הם ענין נפרד ויש לומר דחזרה היא זו.

אף לא דמי דזה היה שייך לומר אם האגרות היה ג"כ מהמגרש עצמו אף מאחר שהאגרות אינן ממנו וגם יש משמעות הרבה בתוכם שאין זה חזרה ואינו נוגע לכשרות שליח הגט יש לנו לפרש פן שאין זה חזרה ועכ"פ כ"ז סניף הוא אל הטעם הנז' לעיל אות א' ואות ב': קיצור מההרשאה מוכח היטב שהגט ניתן בלא תנאי.

דאילו היה תנאי על הנתינה היה צריך לכותבו תוך ההרשאה. וגם לא היה נכון ליתן רשות להשליח למנות אף מאה שלוחים וגם בס"ג סי' ל"ח שאין ליתן גט על תנאי וא"כ אם נאמר שהמכתבים של המ"צ ואחי המגרש הן לעפב.

יש פאן חזרה מההרשאה וגם תמורת המנהג ומנהג עדיף מחזקה. ע"כ כ"ז הוא דוחק ולכן יש לפרש שאינן חזרה ואף דהכא אינן סמוכים זל"ז ובכה"ג יש לתלות בחזרה מ"מ פנין המכתבים אינן רק מאחי המגרש והמ"צ אין לתלות בחזרה מהמגרש תמורת המנהג מאחר שמהפכתבי עצמם מוכח ג"כ פן כמש"ל אות א' ויהיה זה סניף לחזק ההיתר דלעיל אות ב': אף עוד זאת העיקר דאף אם נאמר שאין לסמוך גם על שתי הוכחות אלו למעשה מ"מ בלא זה פנין האגרות אינן מהמגרש כי הוא נתן הגט להשליח בכל אופן המועיל מבלי הנפרת שום תנאי רק הם המ"צ ואחיו פתבו מה שכתבו ואטו בדידהו קיימא למישדא תנאה בגיטא: א"כ לכל היותר אין לומר רק מפנין שהם דורשי טובתו והוא סמוך עליהם וכמ"ש מעל' שלא רצה המגרש ליתן הגט עד שגמרו אחיו והמ"צ ר"ש עם חמיו א"כ אף שהגט נתן בלא שום תנאי י"ל שעכ"ז האגרות שלהם חשוב כמו גילויא דעתא ממנו ג"כ והנה רומע"ל הביא מהט"ז סי' קמ"א ס"ק מ"ח עמ"ש הרמ"א סעיף ס"ב בהג"ה השולח גט כו' אם תרצה האשה לבא אלי אקיימנה כו' ולא הני אלא גילוי דעת וע"ז כ' הט"ז ונ"ל דדברי הרא"ש האלו אינם אלא לאחר שמינה אותו שליח

לגמרי אלא שאח"ז אמר לו אם תבוא אלי כו' פיון שהוא שלים גמור תחלה כו' וגילוי הדעת בגט לאו פלוס הוא לבטל המעשה שנעשה פבר אבל אם בשעת מינוי השליחות אמר פן כו' בזה נדאי מהני לכ"ע הגילוי דעת שלו באיזה אופן נעשה שלים וכל שלא נתקיים מחשבתו לא הוי שלוחו הביאו הב"ש סעיף ה"ל ס"ק צ"ח וע"ז הביא רומע"ל ג"כ לקאן ולא ידענא הרי הביא עזר פנגדו דהרי בנ"ד לכל היותר אין לומר רק שיש גילוי דעת אחר שפבר נעשה שלים שהרי תחלה עשאו המגרש שלים בב"ד בלי שום תנאי בעולם ונמצא פבר נעשה שלים גמור ומה שאח"כ כתבו המ"צ נאחי המגרש את האגרות שלהם אף את"ל דזה חשוב ג"כ גילוי דעת מהמגרש ה"ז הגילוי דעת הוא אחר השליחות ולבטל השליחות אא"כ יתנה באופן זה ובזה נדאי מודה הט"ז דגילוי דעת לאו פלוס הוא וגילוי דעת זה פחות מהנדון דתשו' הרא"ש ה"ל דאם תבא אלי אקנימנה דהא הכא יש לפרש שכל אגרותיהם אינו תולה בענין פשרות הגט כלל והנה לכאורה גם גוף דברי הט"ז במחלוקת שנויה דהנה בתשו' מהר"מ אלשיך סי' ע"ח משמע דאף גילוי דעת בשעת מעשה לאו פלוס הוא בגיטא.

דו"ל והנה כ"ז פתבנו בהנחה שגילוי דעת בגיטא כו' בשעת מעשה שהוא נתינת הגט לשלם או לאשה גילוי דעת מילתא היא כו'. ואמינא דקושטא דמילתא דאפי' גילוי דעת מילתא בעת מסירת הגט לאשה גילוי דעת לאו מילתא ולא אמרו דגילוי דעת בשעת מעשה מילתא היא אלא בממון כו' וראיתו מדין המשנה פרק השולח (דף מ"ה סע"ב) המוציא את אשתו משום שם רע דאפי' אם אמר לה בשעת נתינת הגט משום שם רע אני מוציאך דהוי גילוי דעת עכ"ז אם לא פל דבריו אין אפי' לעז ואפי' אם בפליה אינו רק לעז בעלמא והוא הדיעה ראשונה הנזכר בש"ע סי' יו"ד ס"ג ובב"ש שם סק"ה ונראה כו' ומ"מ אח"כ נרתע מדברי הרמב"ם פ"י מה' גרושין הלכה כ"ה שכתב ונמצא פמגרש על תנאי ולא נתקיים שנמצא הגט בטל למפרע כו' ותיקן דהפל תלוי לפי מה שהוא ענין פי יש דבר שהגט בעצמו תלוי בו שמציאות הגרושין בשבילו כו' גילוי הדעת מספיק בלי תנאי גמור כו' אבל בשאר תנאים דעלמא פגון ה"ז גיטא אם תתני לי פך וכו' כו' צריך תנאי גמור עכ"ל ד"א"כ לפי דעתו נ"ד אף אם הי' גילוי דעת בשעת מעשה פיון שאין זה אלא בדבר שבממון אם תתני לי פך וכו' כו' אין מהני בזה גילוי דעת וצריך תנאי גמור.

וזה אפי' לדעת הרמב"ם כ"ש לפ"ד התוס' דס"ל גבי המגרש אשתו משום ש"ר דאינו אלא חשש לעז כו' וכנ"ל והנה חילוקו הנ"ל דהפל תלוי לפי מה שהוא ענין זהו פעין מ"ש התוספות בכמה מקומות היינו בקדושין פרק האיש מקדש (דמ"ט סע"ב) בד"ה דברים ובכתובות פרק אלמנה ניוזנית (דצ"ז ע"א) ד"ה זבין.

והרא"ש פרק יש נוחלין סס"י מ"ח הרי אפילו גבי ממון חילקו כה"ג לענין גילוי דעת וכ"ש לענין גט שי"ל דגילוי דעת בגיטא לאו מילתא היא פנ"ל לפ"ד מהר"ם אלשיך ויש חד תנא דקאי פותי' הוא הרמב"ן בחידושי פ"ק חזקת (דף מ"ה).

שכ' אבל אנוס אני בו אלמלא שנאמן הוא בכך הנה הגט פשר שהרי לא בטלו בפיו ואפילו חשבת לי' גילוי דעתא הא קיי"ל דלאו מילתא היא עכ"ל ואע"ג דשם הגילוי דעת הוא מקודם שצוה לכתוב הגט יעו"ש א"כ הוא גילוי דעת דמקמי מעשה דציווי

פתיבת הגט ואפ"ה ס"ל דלא פלום הוא וקריב"ש סי' קכ"ז פתב שפירוש הרשב"ם ורמב"ן עיקר אכל הרשב"א וקרא"ש לא ס"ל פן ועיין מזה בתשב"ץ חלק א' סי' א' דף ג' ע"א וכדעת מהר"ם אלשיך כ"נ דעת הסמ"ע בתשו' גאוני בתראי סי' נ"ב על ענין הגט דווינא: קיצור ועוד דהאגרות אין יכולים להחשיבן רק בגילויא דעתא של המגרש וכיון שפבר עשה השליח לגרש.

אין פח בגילויא דעתא לבטל השליחות. במכ"ש וק"ו ממ"ש רמ"א סי' קמ"א סעי' ס"ב בהג"ה גם להט"ז שם ס"ק מ"ח.

ובגוף דינו של הט"ז אף שאינו נוגע לנ"ד יש להעיר מתשו' מהר"ם אלשיך סי' ע"ח דס"ל דאף גילויא דעתא מעשה בגיטא לאו מילתא היא אא"כ הגילוי דעת הוא בדבר עיקר הגרושין וכ"מ בהרמב"ן פ"ק חזקת מיהו י"ח על הרמב"ן: ו אכל הב"ח בתשו' ב"ח התדשות סי' צ' חלק ב' על הסמ"ע וכו' דהפך גדול יש בין גילוי דעת ונאמדות דלכתר מעשה פתיבת הגט ונתינה ליד שליח כנודון דאב"י.

לנ"ד בגט דווינא דגילוי מילתא ונאמדות דלבו הוי מקמי פתיבת הגט כו' עכ"ל והמכתב מאלוהו שער שביעי סי' ה' פתב ג"כ דהא דאמרין גילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא היינו דוקא גילויא דעתא בבטולי גיטא אבל אם אעיקרא דמילתא כשצוה לכתוב הגט או כשנתינו לאשה איכא גילוי דעת או נאמדות דמוכח דלא מגרשה אלא על דעת מה בכל פי האי מילתא היא וכבר הארכתי בזה בתשו' שפתיבתי כו' עכ"ל.

נמצא לכאורה דברי הט"ז סי' קמ"א ס"ק מ"ח הנ"ל הם במחלוקת שנויה דהב"ח והמכמ"א ס"ל כוונתיה אכל מהר"ם אלשיך ס"ל בהפ"ד דאף גילוי דעת דבשעת מעשה אם אינו בדבר גדול שגוף הגט הוא מתמתו רק באיזו דבר שבמזון וזו גילויא דעתא לאו מילתא היא וכ"ד הסמ"ע כנ"ל.

וכ"מ לכאורה דעת מהרי"ט בתשו' חלק שני חאה"ע סי' י"ג דהא ס"ל בפ"י הסוגיא דהמוציא את אשתו משום שם רע פדעת מהר"ם אלשיך יעו"ש מיהו נדון דהט"ז הוא ג"כ בדבר שעיקר הגרושין אלא הט"ז אין אומר מטעם זה פלל והנה מ"ש הט"ז וראיה מתנהו לה במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר דאינו גט במשנה פ"ו דגיטין (דס"ה ע"א) אע"ג דאין פאן תנאי אלא גילוי מילתא לחוד באיזה אופן ניחא ליה שיהא שלוחו וכן צריף להתקיים עכ"ל.

ע"ז יש להשיב חדא דבמתנה עם השליח שאני כמ"ש הב"ש סי' ל"ח ס"ק ב' בשם הרשב"א וקרי"ן פ' מש"א ובמכמ"א שער שמיני סי' ו' האריף בדין זה והביא שכ"כ הרמב"ן במלחמות פ"ב דביצה בשם רב אחא משבחה גבי עובדא דההוא גברא דאמר הבו ארבע מאות זוז לפלוני ולנסוב ברתתי ע"ש ואף שהוא ז"ל הביא הרבה חולקים ע"ז אמנם זה דומה למ"ש הרמב"ן שם בשם הירושלמי הפל מודים שאם אמר הרי את מקודשת לי לאחר שיגדו גשמים שאם ירדו גשמים מקודשת ואם לאו אינה מקודשת: וא"צ לתנאי כפול וש"ד וזה דומה ג"כ למ"ש הרמב"ם רפ"ט מה"ג והביא המגיד מדין לאחר שיגדו גשמים הנ"ל וה"נ באומר לשליח תנהו לה במקום פלוני הרי עשאו שליח

רק לגרש במקום פלוני ואין שינוי פאן תנאי וכפילות התנאי ועכ"פ בנד"ז שמהגרש
עצמו עשאו שליח לגרשה בלי שום תנאי בעולם.

א"כ האגרות שנוכתבו אח"כ שלא מהמגרש כ"א מאחיו והמ"צ אף את"ל דחשוב גילוויא
דעתא מהמגרש הרי זהו גילווי דעת דלאחר מעשה. דלאו פלום הוא גם להט"ז ולהב"ח
וכ"ש למהר"מ אלשיך ומהרי"ט ואין לומר דע"כ לא אמרינן גילוויא דעתא בגיטא לאחר
מעשה לאו מילתא היא זהו פשטבטל השליחות לגמרי אבל פשמוסיף רק תנאי
יכול להוסיף ע"י גילוי דעת דנדאי אין חילוק פדמוכח מתשו' הרא"ש ששביא הרמ"א סי'
קמ"א סעי' ס"ב בהג"ה שהט"ז ג"כ מסכים לזה ומתשובת מהר"מ אלשיך ה"ל שגילווי
דעת אינו לבטל הגט לגמרי כ"א רק ע"ד תנאי שתמחול הפתובה יהיה הגט גט אפ"ה
אמרינן ע"ז גילוויא דעתא לאו פלום הוא וכ"מ בגמרא פרק השולח (דל"ג ע"א) רשב"ג
אומר אינו יכול לבטלו ולא להוסיף על תנאו יעו"ש הרי היכא שאינו יכול לבטל כמ"כ
אינו יכול אף להוסיף על תנאו אף שאינו ביטול לגמרי והיינו פיון דמ"מ הוא ביטול אם
לא יקויים התנאי לכן חשוב כביטול וא"כ פיון גילוויא דעתא בגיטא לאחר השליחות
לכ"ע לא מהני לבטל השליחות.

ה"נ לא מהני אף אם אינו מבטל לגמרי כ"א שמוסיף על תנאו וכ"ש הכא שזהו תנאי
חדש שלא זכר המגרש פלל שום תנאי בשעת פתיבת הגט אינו יכול ע"י גילוי דעת
לחדש תנאי אם לא כשמתנה אח"כ תנאי גמור וכ"ז אפילו נאמר דהאגרות שלהן חשוב
גילוי דעת מהמגרש אבל באמת אין זה חשוב שום גילוי דעת ממנו פלל פיון הוא לא
אמר מאומה רק הם כתבו וראיה דהנה התשב"ץ ח"א סי' א' ד"ג ע"ב כתב הדברים
שאמר יצחק המגרש לדודו כו' אני נותן בכח זה הגט כו' אין גט זה בטל מפני אותן
הדברים פיון שלא היו דבריו לעדים פמוסר מודעא אליהם דבמודעא בעינן שימסור
דבריו לעדים כו' ואע"פ שהעדים שמעו מה שאמר לדודו כו' ע"ש והובא ב"י סי' קל"ד
וכ"כ הריב"ש סי' קכ"ז כי אם זה היה אומר פן כדי לבטל הגט או למסור מודעא על
נתינתו היה אומר פן ומוסר דברים לעדים בפירוש כו' עכ"ל ונהביאם המכמ"א ש"ז סי'
כ"ב דקל"ב ע"א וע"ב ועיין בתוספות פרק השולח (דל"ב ע"ב) סד"ה ורב נחמן אפשר
שמשם יש קצת ראיה לדבריהם דעכ"פ בעינן בפני שנים וא"כ דרף שיחה לדודו אע"פ
ששמעו שנים שיחתו אין זה דומה לביטול בפני שנים ממש.

והנה לדבריהם אם מה שהמגרש בעצמו אומר איזה ביטול אם אינו אומר לעדים לאו
פלום הוא מכ"ש וק"ו מה שאחרים אומרים ולא המגרש אף שהוא אחיו לאו פלום הוא
פיון שהוא אומר ונתן בלי שום תנאי דיבור וכתב שלהם אין בידם להוסיף שום תנאי רק
שהוא ענין בפ"ע ואינו נוגע לכשרות הגט ואינו חשוב גילוי דעת מהמגרש ועוד ראיה
ממ"ש בגמ' (ל"ד א') אטו רב ששית מבטל גיטא דאינשי הנה ופרש"י אף גילוויא דעתא
לא הנה וכ"ש בנד"ז שלא אמר המגרש שום דבר ועי' תוספות ר"פ השולח (דל"ב א')
בד"ה מהו דתימא ורבא כו' אבל אם לא נודע אותו גילוי דעת כו' אפילו היכא דקיי"ל
שנאנס מלפרש כו' וכ"ש הכא דלא נאנס פלל ואעפ"כ לא פירש מאומה אין זה גילוי
דעת: קיצור הב"ח ס"ל דגילוויא דעתא דמגרשה אדעתא דהכי מילתא היא וכ"ד המכמ"א

וְנָהוּ דַעַת הַט"ז וְזֶה דָּלָא כַמְהַר"מ אֲלֵשִׁיף וּרְאִיּוֹת הַט"ז יֵשׁ לְדַחוֹת דְּמַתְּנָה עִם הַשְּׁלִיחַ
שְׂאֵנִי וּבַנְד"ז לַכ"ע גִּילּוּי דַעְתָּא לָאוּ מִקְלֵתָא הִיא וּלְבַטֵּל הַשְּׁלִיחוֹת וּלְהוֹסִיף עַל תְּנָאֵי שְׁוֵהוּ.

גַּם בְּאַמַּת אַגְרוֹתֵיהֶם אֵינּוּ חָשׁוּב אַף גִּילּוּי דַעַת פְּלַל מְהַמְגֵרֵשׁ: ז וּמִיָּהוּ עֲדִינָן יֵשׁ לְחוּשׁ
מִשׁוּם מ"ש רומע"ל שְׁהַמְגֵרֵשׁ לֹא רְצָה לִתְּנָן הַגֵּט עַד שְׁגַמְרוּ אַחֲיוּ וּר' שְׁלֵמָה הַמ"צ עִם
חֻמְיו שְׁיִתְּנוּ כ"ד רוכ"ס וְאַח"כּ נִתְּן הַגֵּט עַכ"ל רומע"ל וַא"כ הָרִי יֵשׁ פְּאֵן גִּילּוּי דַעַת
מְהַמְגֵרֵשׁ עֲצָמוּ קוֹדֵם הַמַּעֲשֵׂה שְׂאֵינּוּ רוֹצֵה לִתְּנָן הַגֵּט כ"א עַל דַעַת זֶה וּבְגִילּוּי דַעַת דְּמַקְמִי
מַעֲשֵׂה הַחֻמְיָרוּ הַב"ח וְהַט"ז וְהַמְכַמ"א פְּנ"ל אֹת ו' אַף הִנֵּה מֵאַחַר שְׁמִבְּנֹאֵר בְּמַכְתָּב
רומע"ל שְׂאֵבִי הַמַּתְגַּרְשֵׁת יֵשׁב שָׁם כְּמוֹ שְׁנֵי חֲדָשִׁים עַד שְׂבָא לִידֵי גָמֵר: וְשָׁלַח גֵּט ע"י
שְׁלִיחַ כּו' עכ"ל.

א"כ מִסְתַּמָּא מַה שְׁהַמְגֵרֵשׁ לֹא רְצָה לִתְּנָן הַגֵּט עַד שְׁגַמְרוּ אַחֲיוּ כּו' זֶה לֹא הִנֵּה בְּשַׁעַת
סִידוּר הַגֵּט מִמֶּשׁ כ"א מִקְוֹדֵם לְזֶה יוֹם אוֹ יוֹמֵינִים. וּבְשַׁעַת סִידוּר הַגֵּט וַדַּאי לֹא אָמַר וְלֹא
פְּלוּם ח"ו שְׁנוֹתָן הַגֵּט עַל דַעַת זֶה דְּהָא אֵין מְנִיחִין לוֹ לְהַזְכִּיר שׁוּם תְּנָאֵי קוֹדֵם פְּתִיבַת
הַגֵּט פְּמִבְּנֹאֵר בְּגַמְרָא פְּרַק הַמְגֵרֵשׁ (דָּף פ"ד ע"ב) דְּאָמַר לְהוּ רְבָא לְהַנְהוּ דְּכָתְבוּ גִיטָא
שְׁתַּקּוּ שְׁתוּקִי לְבַעַל (נְזַפּוּ בּוּ שְׁלֵא יִזְכִּיר שׁוּם תְּנָאֵי) עַד דְּכָתְבִיתּוּ לְתוֹרְךָ דְּגִיטָא וְכָתְבוּ
הַתּוֹסֵף שָׁם בְּכָל שְׂאָר תְּנָאִים אֵינְרִי כְּדָפְנִי בְּקוֹנְטְרַס עַכ"ל וַא"כ אִם אֵיתָא שְׁוֵהוּ הִי תְּנָאֵי
הִי הַגֵּט פְּסוּל בְּלָאוּ הִכִּי אַף אִם יִתְקַיֵּים הַתְּנָאֵי וְעֵינָן מְזַה בַּט"ז סִי קמ"ה ס"ק נָא"ו
שְׁהַכְרִיחַ מְזַה נֶגְדַּד דַעַת תְּשׁוּ מְהַר"ם לוֹפְלִין סִי קכ"ב וּמְהַר"ם אֲלֵשִׁיף שָׁם הִבִּיא רְאָיָה
דְּאַף לַמ"ד גִּילּוּיָא דַעְתָּא דְּמַקְמִי מַעֲשֵׂה מִקְלֵתָא הִיא כְּמוֹ בְּמִמּוֹן בְּעֵינָן שְׁיִגְלָה דַעְתּוֹ בְּשַׁעַת
הַגְּרוּשִׁין אֲבָל אִם לֹא גִילָה דַעְתּוֹ בְּשַׁעַת הַגְּרוּשִׁין אַף שְׁיִגְלָה דַעְתּוֹ מִקְוֹדֵם לָאוּ פְּלוּם
הוּא מְהִיא דְּזַבִּין נְכִסֵּי אַדְעָתָא לְמִיִּסַּק לֹא"י בְּקִדּוּשִׁין (דָּף מ"ט) וּמְהִיא דְּזַבִּין אַרְעָא
מִשׁוּם בְּצוֹרְתָא פְּרַק אֲלַמְנָה גִיזוּנִית (דַּצ"ז) וּמְהִיא דְּהַשׁוּלַח גֵּט גַּבִּי הַמוֹצִיא אֲשַׁתּוֹ
מִשׁוּם ש"ר דְּלֹא מַחְמֵרִין אַא"כ אָמַר בְּשַׁעַת הַגְּרוּשִׁין מִמֶּשׁ מִשׁוּם שָׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאָךְ
כו' אֲבָל אִם בְּשַׁעַת הַגְּרוּשִׁין לֹא אָמַר פְּלוּם אַף שְׁיִגְלָה דַעְתּוֹ מִקְוֹדֵם ה"ל דְּבָרִים שְׁפַלְב
וּכ"כ בְּשׁו"ת מַהֲרִי"ט חֲאָה"ע סִי י"ג וְז"ל דְּבָר פְּשׁוּט הוּא שְׁפַל שְׁלֵא הַתְּנָה בְּשַׁעַת נְתִינַת
הַגֵּט אֵין נְתִינַת הַמְטַלְטְלִים מְעַפְכִּים כּו' עַכ"ל יַעו"ש אַף הִנֵּה מַהֲרַמ"ל בְּתִשׁוּבָה סִי קכ"ב
אוֹת זֵינָן כ' סְמוּךְ לְנְתִינַת הַגֵּט דְּהָא הִי עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין וְע"פ הַדְּבָרִים כּו' וְזֶהוּ מִקְרִי
שְׁפִיר תְּחַלַּת נְתִינַת הַגֵּט כּו' ע"ש וְעו"ל דְּהִכָּא גְּדוּל מְגִילּוּיָא דַעְתָּא אִם הוּא כַמ"ש
רומע"ל שְׁלֵא רְצָה לְגַרְשׁ עַד שְׁיִגְמֹר עִם אַחֲיוּ כּו' וְה"ל כְּמוֹ תְּנָאֵי מִמֶּשׁ וְדוּגְמַת מ"ש
מַהֲרַמ"ל בְּתִשׁוּבָה שָׁם בַּד"ה וְעוֹד אֲנִי אֹמֵר שֶׁכ' הַרְשָׁב"א הוֹבָא ב"י אֲבָל אִם אָמַר לוֹ
עַל תְּנָאֵי פִן אֲנִי מוֹכֵר לָךְ כּו' ע"ש וַא"כ לַפ"ז י"ל דְּאַף שְׁהִיָּה מִקְוֹדֵם סִידוּר הַגֵּט מְהִנֵּי
דְּדוּקָא בְּגִילּוּי דַעַת לְבַד בְּעֵינָן שְׁיִהֵן בְּשַׁעַת נְתִינָה כּו' אַף זֶה אֵינּוּ דְּהָא בְּשַׁעַת סִידוּר הַגֵּט
אוֹמֵר לוֹ הַמְסַדֵּר בְּפִירוּשׁ שְׁיִתְּנוּ הַגֵּט בְּלִי תְּנָאֵי וְהוּא מְשִׁיב הֵן כַּמ"ש בַּס"ג שְׁלֵנוּ סִי ל"ו
וּסִי רִי"ד וּבְסִי ל"ח שְׂאֵין לְגַרְשׁ עַל תְּנָאֵי אַא"כ כּו' ע"ש.

אַ"כ גֵּט זֶה וַדַּאי נִתְּנָן בְּלִי תְּנָאֵי וַא"כ פִּירְשׁוּ בְּפִירוּשׁ בְּלִי תְּנָאֵי הִינּוּ בַלְע"ז אֵן אֵינָן תְּנָאֵי
כַּמְש"ש (הַגַּה"ה: וְעֵינָן מְזַה בְּשׁו"ת מ"ב סִי ע"ה ע"ו ק"ז וּבְתִשׁוּבָה ב"ח הַחֲדָשׁוֹת סִי צ'
בַּד"ה אֲבָל בְּקוֹשְׁטָא וּבַט"ז סִי קמ"ה סק"ו הַנְּ"ל וְאַף שְׁבָבִית מֵאִיר סִי קמ"ה סְעִיף ט'
כ' שְׁעֲדִין דְּבָרִים בְּגוּ פְּמִבְּנֹאֵר בַּמַּהֲרַמ"ל כּו' עַכ"ל מ"מ הִכָּא אַף לְדְבָרֵי מַהֲרַמ"ל עֲצָמוּ

יש ב' טענות חדא דהמכתבים מצד עצמם מוכיחים שאינו תנאי השני שהמגרש כותב כן
א"כ בכה"ג י"ל שיודה מהרמ"ל דסמכין על מה שאמר בלי תנאי כו' משא"כ בנדון שלו
דהמגרש צונח שהטעהו וליכא ראיה כמו המכתבים שבידו זה יעו"ש ועמ"ש מזה לקמן
אות י"א.

עכ"ה) וא"כ אף אם נאמר שלא רצה ליתן הגט עד שגמרו עם אחיו הרי ביטל כל תנאי
שלענין הגט לא יהי שייך שום תנאי ומה שגמר אחיו עם אבי המתגרשת עכצ"ל שלא
יהי זה שייך לנתנת הגט וכמו סופו מוכיח על תחלתו שמוכח מתוך המכתבים שאין זה
נוגע כלל לכשרות הגט.

וכן תחלתו מוכיח על סופו ממ"ש בשעת סידור הגט אן אינן תנאי ואמר כן ב' פעמים
כמ"ש בסי' ל"ו וסי' רי"ד וכינן דתחלתו מוכיח על סופו וסופו על תחלתו ודאי אין שום
חשש תנאי בגט ונהרי בגיטין פ' התקבל (דף ס"ו ע"א) אמרינן אם הוכיח סופו על תחלתו
ה"ז גט.

וע"ש בהרא"ש סי' י"ח ובש"ע סי' קמ"א סעיף י"ח והב"ש שם ס"ק כ"ו כ' אע"ג בעלמא
לא אמרינן הוכיח סופו כו' והוא מהש"ס פ"ב דחולין (דף ל"ט ע"ב) דאמרינן ודלמא
שאני התם דאמר כתבו ופרש"י ואיכא קצת הוכחה בתחלה כו' וא"כ כש"כ ה"א דבתחלה
ה"ל לא הוכחה לבד כ"א דברים מפני שיש אן אתנאי וגם אח"כ יש הוכחה עצומה שהרי
מסר הגט בלי שום תנאי בעולם ומכתבי אחיו והמסדר מוכיחין ג"כ דאין זה שום תנאי
בגט א"כ לכ"ע אין שום חשש בהגט כלל ועוד דאם הדברים שלא רצה ליתן הגט עד
שיגמור עם אחיו הי' תנאי א"כ בלא"ה מיפסל גיטא משום תנאי דלפני התנאי אעכצ"ל
דאין זה נוגע לכשרות הגט שעל הגט אמר בפ"י בלי תנאי וזה הענין מה שצריך ליתן
אבי המגרש לא יהי שייך לתנאי בגט וכה"ג כ' מהרי"ט חאה"ע סי' י"ג: קיצור מ"ש
רו"מ שגם בתחלה קודם כל לא רצה המגרש ליתן הגט עד שיגמור עם אחיו מ"מ זה הוי
מקודם סידור הגט וכ' מהר"ם אלשיך דגילוי דעתא דמקודם מעשה לא הוי מילתא לכ"ע
מיהו כן א"צ לזה דהא בעת סידור הגט אומרים בפירוש שנותן הגט בלי תנאי וא"כ
מה שרצה שיגמרו עם אחיו אין זה נוגע בכשרות ונתנת הגט ותחלתו מוכיח על סופו
וסופו על תחלתו: עוד יש טעם להתיר פנין שהמגרש כותב במכתבו ומודיע אשר ח"ו
ענין בקשת המעות לא היה נוגע כלל לכשרות הגט ולא עלה על דעתו כו' ח"ו א"כ ה"ל
בעל שאמר גירשתי את אשתי דנאמן משום מיגו דבידו לגרשה דזהו מיגו גמור כמבואר
פ"ג דקדושין (דף ס"ד ע"ב) דלרבי פי' עדים דמו כו' ע"ש ואע"ג דבפרק יש נוחלין
(קל"ה ע"א) אמרינן דבעל שאמר גירשתי ה"ל ספק אם נאמן זהו רק משום דאם איתא
דגירשה קלא הנה ליה כמ"ש רשב"ם שם והתוספות וה"ל כמו מיגו במקום עדים
וכמבואר ג"כ בכללי מיגו בח"מ סי' פ"ב באו"ת שם.

ובכנה"ג שם סעיף צ"ז אבל היכא דלא שייך ריעותא זו כמו באומר זה בני נאמן לפוטר
מהיבום משום הואיל ובקדו לגרשה וכמבואר במל"מ פ"ג מה' יבום ועפ"ז פסק מהר"ם
בתשו' מיימוני דשייך לה' אישות סי' ג' דהשליח נאמן לומר שטעה באמרו לי משום
הואיל ובקדו לגרשה ועיין בש"ע סי' ל"ה סע"י ט' אלא ששם הי' עוד טעמים והנה
בגיטין פרק התקבל (ס"ד א') פריך וליהמני לבעל והקשה בזה"ר דהא פרק י"ג אמרינן

דספק אם נאמן ותיירץ בדותק וגם הפנ"י הקשה פנ"ל ולפע"ד לק"מ דע"כ לא מספקינו דאינו נאמן אלא משום דה"ל מיגו במקום עדים משום דאם גירשה קלא הנה ליה נהרי בפרק התקבל שם באמת יש קול ועדים שהבעל כתב הגט ומסר לשלוחו רק שאין עדים שהשליח מסר לה וכיון שעכ"פ יש קול ועדים על הרבה דברים מהגרופין לכן לא הוי מיגו במקום עדים כלל וראיה לזה ממ"ש בתוספות פ"ב דגיטין (דף י"ט ע"ב) בד"ה טעמא דאיפא כתב וי"ל כיון דאמר ה"ז גיטך בדבר מועט מהימנינו לבעל פי הכי דבעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן הואיל ובקדו לגרשה עכ"ל וע"ש בפנ"י דאע"ג דהל"ל כעין מיגו במקום עדים כו' ואף למ"ד ה"תם דאינו נאמן היינו משום דאיפא סברא אי איתא דגירשה קלא אית ליה כמש"ש התוספות וזה לא שיהי פאן דיש קול שגירשה בשטר זה עכ"ל.

ואף דלקושטא דמילתא שמואל רק חיישינו קאמר י"ל משום דשם ה"ל פמו מיגו במקום עדים כמ"ש הפנ"י וגרע מהא דאם איתא דגירשה קלא אית ליה א"נ משום דלמא לא פליט ולא פלום הוא הגט אבל מ"מ מוכח דבעל שאמר גירשתי וליפא ריעותא לדבריו נאמן לגמרי וע' תשו' מהר"ם אלשיך סי' ג' דהוכיח דטענה הנ"ל דאם איתא דגירשה ה"ל קלא אינו כעדים ממש דבשיש עדים שגירשה מגרשת אף שאין שום קול דעבידי אינשי דמגרשי בצנעא כמבואר בש"ע סי' קנ"ב ס"ד מהש"ס פ"ב דכתובות אלא דלגבי מיגו מהני טענה זו שלא יהא נאמן במיגו וא"כ היכא שיש עדים על הרבה דברים מהגרופין אף שאין עדים על הגמר ממש לא דחינו גם המיגו בפרט לפ"ד רבי דס"ל דמיגו זו ה"ל פמו עדים ואפשר הי' לומר דמ"ד בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן ס"ל פרבי ומ"ד אינו נאמן ס"ל פרבי נתן והיינו היכא דליפא קלא כלל ואין להקשות ממ"ש הב"ש סי' קמ"א ס"ק פ"ד בשם רבינו ירוחם דבאמת בחידושי הריטב"א פרק התקבל שם מבואר דגבי ש"ק נאמן הבעל דה"ל בעל שאמר גירשתי וכ"נ מדברי רש"י שם וכ"פ הלבוש סי' קמ"א סנ"ו והמכמ"א ש"ו סס"י י' הקשה עליו ואין דבריו מוכרחים ועיין במגיד משנה פ"ט דין ל"ב וע' בב"ש סי' קמ"א ס"ק י"ז והמחנה אפרים חלק על המגיד וא"כ בנד"ז דאין שום ריעותא דהא ידוע באמת שגירשה נאמן הבעל לומר שלא הי' שום תנאי כלל וכלל משום מיגו הואיל ובקדו לגרשה בפרט שיש פמה וכמה הוכחות שכן האמת וא"כ עדיף מהא דתשו' מיימוני שבש"ע סי' ל"ה ס"ט הנ"ל: קיצור דהא בעל שאמר גירשתי נאמן משום מיגו הואיל כו' כשאין ריעותא דאם איתא דגירשה ה"ל קלא וכמו בנד"ז וכמבואר במל"מ פ"ג מה' יבום ובתשו' מיימוני סי' ג' ועפ"ז תנישב הש"ס גיטין (ס"ד) מ"ש וניהמניה לבעל ולק"מ קושיות הרשב"א והפנ"י מפרק יש נוחלין דהתם ג"כ ליפא ריעותא ומ"ש רי"ו הנה הריטב"א חולק ע"ז ועמ"ש המגיד פ"ט דין ל"ב ג"כ חולקים מחנה אפרים ובני דוד ובנ"ד גם המגיד ודאי יודה: ט אלא שיש להשיב ע"ז דאפילו למ"ד בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן היינו אלהבא אבל אלמפרע אינו נאמן דהא ע"ז לית ליה מיגו והיכא שאומר אלמפרע אם מהימנינו לי' על להבא נחלקו אמוראים פי"נ (דף קל"ד סע"ב) וא"כ למ"ד שם לא פלגינן דיבורא ודאי אינו נאמן ואף למ"ד פלגינן דיבורא י"ל זהו כפאשר הקצת דבור יכול להתקיים ונאמן עליו וכמ"ש רשב"ם שם ד"ה מי פלגינן דבמאי שאמר גירשתי נאמן ומה שאומר שגירשה זה לי' יום לא מהימן ועכ"פ הדבור שאומר גרשתי יש לו עליו מיגו טוב ע"כ פלגינן ומהימנינו לי'

על זה אכל הקא אינו אומר הלשון גירשתי שנפרש שגירשה עכשיו אלא שאומר שמה שאנו חוששים שהי' תנאין בגרושין שגירשה זה כמה חדשים אינו חשש שלא הי' שום תנאי וא"כ אינו אומר רק למפרע וע"ז אין לו מיגו ויש ראיה לזה מתשו' הרשב"א סי' אלה רל"ז באומר אני זניתי עם אשתך לא פלגינן דיבורא הביאו בש"ע ח"מ סי' ל"ד סעיף כ"ו והדברים ק"ו לנד"ז אלא שבתשו' נו"ב חאה"ע סי' ע"ב האריה להביא ראיות נגדו בסתירת ההיתר השני בד"ה והנה ע"כ מלאני לבי ובד"ה והנה במסכת מכות ונ"ל משום דאין אנו משגיחים בדבורו קלל רק המשמעות היצא מקללות דבורו אנו פלגינן כו' לפי שזה אפשר בלא זה שאפשר שזינתה היא והוא לא זינה קלל עכ"ל ואף לפ"ז בנד"ז לא שייך לומר פן שהרי אין שום פירוש בדבריו רק אלמפרע שהגרושין שגירשה זה איזו חדשים הם קיימים בלי שום פקפוק אלא שאח"כ הביא ממסכת מכות (דף ז' ע"א) אלעא וטובי' כו' דמשם מוכח להראב"ד דאף על ענין שא"א לזה בלא זה פלגינן שנאמינהו על זה ולא על זה מיהו ד' הראב"ד שם אינן מוכרחים וכ"מ בחי' הריטב"א שם רק מפ"ק דגיטין (דף ח') באומר כל נכסי קנוי לה דס"ל לרבא פלגינן דבורא ונאמן לגבי עצמו ולגבי הנכסים אינו נאמן משמע פן וכ"מ ממ"ש הנ"ב והח"צ סי' ק"נ בשם הרמב"ם דפלגינן דיבוריה ר"ל שאנו נאמינהו הדבר בעצמו לענין זה ולא לענין אחר עכ"ל וא"כ ה"נ מה שאומר גירשתי את אשתי למפרע אע"פ שלא נאמינהו ענין זה על למפרע נאמינהו על להבא ועיין ב"ש רס"י קנ"ב מבואר שפן דעת הרמב"ם והטור ונ"ל וצ"ל דס"ל אפילו אם אמר גירשתי כבר פלגינן לדבריו וחוששין לדבריו מכאן ולהבא ופסק כמ"ד שם דפלגינן דבריו עכ"ל ומ"ש וחוששין לדבריו ולא נאמן זהו משום דאם איתא דגירשה קלא אית ליה משא"כ פאן וכנ"ל באריכות ועיין ביבמות ס"פ ט"ו (דף קי"ח) שהאשה נאמנת שמת בעלה ותנשא ולגבי צרתה אינה נאמנת קלל ואוכלת בתרומה ועכ"ז יש לחלק דבפ"ק דגיטין מאחר שלשון כל נכסי כולל גם עצמו אם פן מעיד על עצמו ג"כ ולכן נאמן אכל הקא עיקר דבריו רק על למפרע לבד וע"ז אין לו מיגו ואינו נאמן א"כ א"א להאמינו עי"ז גם אלהבא שיש לו מיגו פיון דכל הטענה הוא דבר שאינו נאמן עליו מצד שאין לו מיגו וע' מדין פ"ד בחי' הריטב"א שבעות (ל"ב) גבי באו לב"ד והודו כו' ומ"מ נראה לצדד דעכ"פ מצד עצמו המיגו טוב אלהבא רק החסרון משום שאומר אלמפרע והנה קצת אין שייך עכשיו החשש שמה יבא להצילה מחנק דעכשיו אין שייך ד"נ אף עוד זאת דמצינו דאף היכא דלא אמרינן מיגו משום שהיא מיגו גרוע שהיא טענה דלא שכיחא וכמו במשאר סתני נאנסתי דלא מהימנא במיגו דמוכת עץ אני משום דלא שכיח כמ"ש הש"ך בכללי מיגו סעיף כ"ב והביא פן בכנה"ג בכללי מיגו סעיף צ"ה בשם כמה שו"ת וכ"כ האו"ת בכללי מיגו סעיף מ"ו וכן מבואר בתוס' פ"ק דכתובות (דף י"ג ע"א) בד"ה רב אסי.

ועכ"ז היכא דאיכא עוד טענה אמרינן מיגו זו ג"כ והיינו כי הנה בתנאים שם הקשה ע"ז דהא אמרינן בגמרא פ"ק דכתובות (דף י"ב סע"ב) דזה חשוב מיגו כמש"ש עד פאן לא קאמר רבן גמליאל התם אלא דאיכא מיגו ותיגרז ונ"ל ונ"ל דבבב"י ושמה פיון דבלא"ה איכא למ"ד ברי עדיר במיגו כל דהו אוקמינן אדינא ונאמרינן ברי עדיר עכ"ל ובאמת מ"ש פיון דבלא"ה איכא מ"ד כו' הרי שם מבואר דאף רב נחמן דס"ל דלא אמרינן ברי עדיר אלא דשמה עם חזקת ממון עדיר אעפ"כ בצירוף המיגו הנ"ל עם הברי מוציאין

ממון הרי אף שזו הטענה דברי ושמה פרי עדיף לא חשיבא טענה כלל בעצמה לבד עכ"ז בהצטרפות המיגו אף שהיא ג"כ לא מהני כלל מצד עצמה פנ"ל עכ"ז מצטרפין ומוציאין ממון ועיין מזה בתשו' מהריב"ל ח"ג ס"י ע"ט ואדרבה ע"י צירוף זה עדיפא אפילו משאר מיגו מעליא והוא דהא מיגו להוציא לא אמרינן אף במיגו מעליא ובמיגו זו הגרוע עם פרי ושמה אמרינן מיגו להוציא וכמ"ש הש"ך בכללי מיגו סעי' ט"ו וכ"כ בעה"ת שער כ"ט ח"א סי' ו' וז"ל וטעמא דאיכא חזקה דגופא בהדי פרי ושמה א"נ איכא חזקה דמיגו בהדי פרי ושמה עכ"ל הביאו הש"ך סי' צ"א ס"ק י"ב רק שקוצר דבריו ולא הביא הא דחזקה דמיגו בהדי פרי ושמה וכ"כ האו"ת בכללי מיגו סעיף י' מיגו להוציא בפרי ושמה אמרינן והשתא מזה נלמוד לנ"ד דכאן המיגו אינו גרוע כלל בעצם ואדרבה היא מיגו עצומה וחשיבא כמו עדים לרבי אלא דאעפ"כ היא גרוע מצד הדין דלא פלגינן דיבורא דהוא אומר פן אלמפרע שע"ז אין לו מיגו לכה גם אלהבא שיש לו מיגו עצומה אינו נאמן.

לכן י"ל שנהו מצד המיגו לבד: אבל בהצטרף לזה הוכחות עצומות המבוארים למעלה שמשפיקין מצד עצמן משורש הדין לומר שאין שום מיוחד בנתינת הגט ואין פאן תנאי כלל וכלל ועדיף אלה פעמים מענין הצירוף דברי ושמה או מענין הצירוף דחזקת הגוף ואף מתרנייהו יחד ולכן אף את"ל שלא לסמוך על הוכחות הנ"ל מצד עצמן לבד עכ"פ בהצטרף לזה עדות המגרש ודבריו שיש לו מיגו דבידו לגרשה ודאי נראה לסמוך עכ"ז ושלא לחוש כלל: קיצור.

שי"ל דכאן משום שאומר למפרע אינו נאמן אף להבא ואף למ"ד פלגינן דבוריה בחד גופא לא שייך פאן מ"מ פיון שיש לו מיגו אלא שהיא גרוע משום דאומר למפרע הנה מיגו גרוע בצירוף הוכחות הנ"ל י"ל דמהני ויש ראיה ע"ז מהגמרא: יתר ע"ז נאמר דאף אם אין המגרש נאמן לגמרי יהיה נידון כעד אחד פשר עכ"פ ע"י המיגו דהא בלאו הכי בחידושי הרמב"ן פי"נ (קל"ד) הקשה אמאי אין הבעל נאמן כעד אחד לומר יש לו בנים ותרוצו דאינו נאמן דלא שייך ע"ז מדעל"ג ואין ע"א נאמן משמע דחשוב כעד א'.

מיהו יש לחלק דשם ר"ל שיהיה נאמן על פשימות שאזי אינו נוגע בעדות משא"כ הכא י"ל מצד עצמו אינו נאמן אף כעד אחד וכן בהרמב"ם פי"ב מה"ג הי"ב שכתב שהרי אין פאן אלא עד אחד ובעל משמע בעל לא חשוב אף כעד אחד וכמ"ש רבינו ירוחם שפס"י קמ"א סנ"ו ובב"ש ס"ק פ"ד הנ"ל.

אף לא ידענא מי הצריכו להרמב"ם לזה דהא בגמרא שם מיירי שהבעל אינו יודע ברור שנתגרשה רק שידוע שנתן לש"ה ואין מפאן ראיה דבעל לא נאמן אף כעד אחד מ"מ בנד"ז שיש לו מיגו ובצירוף ההוכחות י"ל עכ"פ נאמן כעד אחד לבד: וא"כ פיון שהמסדר פותב ומעיד ג"כ שחלילה לא היה שום נדנוד ותנאי בשליחות הגט א"כ יש פאן שני עדים פשרים שאין שום חשש בהגט ולמאי נחוש לה ועוד דמהר"מ בתשו' מימוני סי' ג' כתב לומר שהיכא דלא אתחזק איסורא עד א' נאמן גבי קדושין ע"ש והכא ודאי ע"י שנתגרשה יצתה מחזקת איסור דמחמת החששות הנ"ל אין לעורר חזקת איסור פיון שיש הוכחות עצומות לבטל החששות וא"כ ע"א נאמן למהר"מ כ"ש שיש שני עדים.

ועוד יש לדמות זה למ"ש בגמרא ספ"ב דכתובות ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקונטון ושיצתה בהינומא וכו' ואמרינן כיון דרוב נשים בתולות נישאות גילויא מילתא בעלמא הוא ולכן א"צ שני עדים פשרים ממש כ"א המעיד בגודלו מה שראה בקונטון והוא שיש אחר עמו כמ"ש בש"ע אה"ע סי' צ"ו סט"ו.

ה"נ נאמן הבעל עם המסדר אף אם בעל לא חשוב עד פשר ממש. והכא עדיף מרוב נשים בתולות נישאות.

ועיין בתשב"ץ ח"א סי' פ"ב בפ"י גילוי מילתא כו' שהדבר קרוב לנו להיות נודע כמו שהוא מעיד זה אלא שהוא מכוסה ונעלם קצת שאחר שגלה לנו זה העד אותו פיסוי הוחזק הדבר בדעתנו כאילו נודע לנו ע"פ ראיתנו מצד מה שהיה כבר דעתנו נוטה לזה עכ"ל והכא איכא הוכחות טפי טובא מפל עניני גילויא מילתא שהביא התשב"ץ כמו גבי רוב נשים בתולות נישאות כו' הכא המנהג שבסידור הגט אומר בלי שום תנאי הנה כמו רובא ונההכחה מההרשאה והאגרות עצמן מוכיחות ע"ז ומדינא זה לחוד סגי וא"כ רק לרונחא דמילתא ודאי מהני עדות המגרש והמסדר הרי יש שלשה טעמים להקל א' הנזכר אות א' ואות ב' מה גם בצירוף מ"ש אות ג"ד טעם ב' מ"ש אות ה' דה"ל גילויא דעתא בגיטא דלאו מילתא היא וגם די"ל דזה אינו נקרא אפילו גילויא דעתא הטעם הג' דהמגרש שאומר שלא נתכוננו בהאגרות כלל לנגוע בשליחות נאמן משום הואיל ובידו לגרשה בצירוף הוכחות הנ"ל דאות א' ואות ב' וכ"ש עם המסדר שאומר פן ע"כ נלע"ד פשיבאר המסדר שבשעת סידור הגט אמר המגרש אן אתנאי כמ"ש בסדר הגט סי' ל"ו וסי' רי"ד וגם המגרש יכתוב פן אזי אין שום מיחוש כלל בהגט: יא אח"ז ראיתי בשו"ת משפכות יעקב חאה"ע סי' כ"ה וז"ל כיון שפירש שיתנו לה באותו מקום כו' והגם שבנסח ההרשאה אמר שיתנו לה בכל מקום שימצאנה כו' אין לבטל בזה מה שהקפיד בפירוש שלא יתנו לה אלא באותו מקום כו' עד שיבטל קפידתו בפירוש דומיא דביטול מודעות ואף שאומר אח"כ רוצה אני בעיני עד דמבטל למודעא קפייתא עכ"ד וכמדומה שישודו על תשובת מהרמ"ל סי' קכ"ב וכ"כ ס"י ל"ד דדברי מהרמ"ל יש להם יסוד מוסד בדברי הש"ס והפוסקים עכ"ל ממודעא אין ראיה דהתם אם אינו מבטל המודעא ליכא דבור אחרון המבטל דבור הראשון רק כמו לא אתי מחשבה ומוציא מידי דבור רפ"ג דקדושין אבל כשאמר בפ"י בכל מקום שתמצאנה הרי דיבור זה ביטול לדבור הראשון ועי' תשו"מ"ב ס"י ע"ה פיון שהמסדר הגט שאל לו אם הוא נותן הגט בלי שום תנאי ושיור ואמר הן וביטל כל המעשה והדבור שאמר מקודם שיגיע ביטול לגט זה א"כ דבריו האחרונים עיקר וכתרייהו אזלינן עכ"ל וכ"ז יש בנדון דהמ"י ובסי' ע"ו פתב המ"ב שאנו נוהגין כו' א"כ דבריו האחרונים הם עיקר כו' ואע"ג דאנן סהדי דדעתו ולבו תמיד על התנאי הנה כו' מ"מ לא הוי אלא גילויא מילתא כו' וכ"כ עוד סי' ק"ז לפי מנהגינו שאנו נוהגין לבטל מודעות וכל תנאי קודם פתיבת הגט גם קודם נתינת הגט כו' א"כ אין בדבריו הראשונים ממש כו' וכ"כ בתשובת פ"ח החדשות סי' צ' בד"ה אבל בקושטא וז"ל אבל בנ"ד כו' ואמר בפ"י קודם פתיבה כו' בלי תנאי כמו שאנחנו נוהגין כו' קיי"ל דאתי דבור ומבטל דבור כו' וכ"כ הסמ"ע בתשובת גאוני בתראי סי' נ"ב אף מהרמ"ל טען ע"ז פי מי יאמר לנו כו' אדרבה פיון כו' א"כ בנדאי גם עתה הנה דעתו פן ולא היתה פנונתו כו' אלא לומר שלא יהיה שום תנאי בגט עצמו כו' וע"ז חלקו עליו

כנ"ל ועיין ב"ש סי' קמ"ה ס"ק ט"ז וכ"ד הט"ז סי' קמ"ה סק"ו ואף שפבית מאיר סי' קמ"ה ס"ט כ' שפעדיין יש דברים בגו מ"מ לא חלק ע"ז למעשה.

ועכ"פ בנ"ד שאני דיש שני ראיות ע"ז א' מהמכתבים עצמן ב' ממכתב המגרש עתה והמסדר וכמש"ל אות זי"ן בהג"ה. ולכאורה יש לעורר מהא דקיי"ל אין למידין מן הפללות א"כ אף שאמר בלי שום תנאי ששוא אינו מחשיב זה לתנאי אף עיין בח"מ סי' רכ"ה ס"ג דבר שלא שכיח לא הנה בכלל תנאי שהוא אבל שא"ד דשכיח הנה בכלל התנאי א"כ ה"נ ענין שתתן מעות כ"ד רוכ"ס אמאי לא ינוחשב תנאי א"כ נראה דאומר או אין תנאי ממעט שגם הדבר הנ"ל אינו תנאי בנתינת הגט ועוד דאומר בשה"ג סעי' מ"ח שמבטל כל דיבור שמחמתו יתבטל הגט או יפסל או יוגרע וכן אומר פ"ב קודם הנתינה שם סעיף רי"ד א"כ דיבור הנ"ל אם אינו מבטל לגמרי אם תתן.

עכ"ז נעשה גרוע מחמתו שהרי זהו גרעון שאם לא תוכל ליתן אין הגט פלום וג"כ נפסל לדין דקיי"ל אם מתנה תנאי קודם פתיבת הגט פסול ועוד דקיי"ל כל לישני יתירי לטפויי אתי במסקת ב"ב פ"ק המוכר את הבית ובטוש"ע ח"מ סי' מ"ב וכאן יש כמה לישני יתירי שמבטל כל דיבור המזיק להגט י"ל ודאי ביטל כל דיבור שלא יהיה שום תנאי לעכב נתינת הגט ובפרט דאיכא שני הוכחות לזה מהמכתבים.

וממכתב המגרש עתה כנ"ל: יב גם טענת המסדר וז"ל הצריף לענינינו תדעו כי לא שינה השליח אפילו מדבור הקל כי אני בעצמי שכתתי השליח ודברתי עם השליח בזה הלשון אם יתן לה אביה כ"ד קערבליף אזי לא תצטרף לילך לא לר' יצחק ולא לר' משה צבי ואם לא יתן לה המעות אזי תלך להם והם יאמרו לה מה תעשה ולהם פתבנו המכתבים להתאמץ בכל מה דאפשר שלא יפחות מהמעות אפ"א ואף אם שינה ר' יצחק ור' משה צבי לית לן בה כי לא שלוחים הם מה גם פשדברתי עם השליח לא דברתי עמו פלל על אופן תנאי רק דרוך בקשה ואמרתי לו אמה דעת את עניות של ר' געציל וגם נתן מכיסו ארבעה ר"כ.

ע"כ תראה שלא תעשה שום דבר בלא ידיעת ר' יצחק ור' משה צבי עכ"ל וכ"כ המגרש ג"כ שסמך על רי"צ ורמ"צ שיעשו פטוב בעיניהם וא"כ ה"ז דומה להא דאיתא בגיטין פ"ק התקבל (ד"ד ע"א) בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגרושין כו' שלישי נאמן דהא הימניה ופי' התוספות סד"ה שלישי נאמן וז"ל לכה נראה לפרש דהא הימניה פיון שמסר בידו על דעת פן מסר לו שיהא לגרושין אם יאמר לגרושין אע"פ שהוא משקר וכו' עכ"ל וכ"כ עוד בד"ה שאני ממון דבגט נמי שלישי נאמן דעל דעת פן נתן לו שיהא לגרושין אם יאמר לגרושין עכ"ל וכ"כ עוד בפסקי תוס' סי' רל"ג שלישי נאמן פיון שמסר לידו ע"ד פן מסר לו להאמינו אפילו ישקר עכ"ל א"כ בנד"ז פיון שאמרו להשליח שמה שאמרו לו ר' יצחק ורמ"צ פן יעשה א"כ הרי המשלם האמין ענינו לר"צ ורמ"צ.

הרי הם פדין שלישי לכן אף אם במכתבם אל רי"צ ורמ"צ פתבו שיתן אבי המגרש כ"ד ר"כ. ורי"צ ורמ"צ ציוו להשליח שיקבל פחות מזה אין פאן שום שינוי מהשליח דהא הימניה לר"צ ורמ"צ הנ"ל והינו אף אם יפחותו ממה שאמר: וכדין שלישי.

שארף אם ישקר הימניה הבעל שיהא פדבריו לכן אף אם השליח יודע שבהמכתב אליהם מבואר שיתן כ"ד ר"כ אין זה שינוי בשליחותו שהרי אדרבה קיים שליחותו שציוו לו לעשות מה שיאמרו רי"צ ורמ"צ.

ואם הם פיתחו מהמכתב הרי מאחר שהאמין אותם וצוה להשליח סתם שיעשה מה שיאמרו לו רי"צ ורמ"צ. הרי ע"ד פן צוה שיעניית מה שיאמרו אף אם יפחתו פדין שלישי שיהא פדבריו אף אם ישקר כ"כ בתשובת הרשב"א ההובא ב"י בח"מ סי' מ"ה מן הדין ש"כ ב' וז"ל שכל הסומך על נאמנות של אחרים הוא גומר בדעתו להתחייב בכל מה שיאמר כו' וגדולה מזו אמרו בעל אומר לפקדון כו' שלישי נאמן כו' וטעמא דכיון כו' גמר בדעתו כו' ונתנו לשם גרושין אם יאמר הנפקד לגרושין הוא וכו' עכ"ל וכו' וז"ל אפילו במילתא דאיסורא אבל במילתא דממונא לכ"ע שלישי נאמן וכמ"ש רש"י בגיטין שם בד"ה שאני ממון דאפייקה למחילה שאם מחלו מחול הלפך שלישי נאמן דכיון שהאמינו ומסר בידו נתרצה בהבטחתו עליו למחול על ממונו ולהאמין כל מה שיאמר עכ"ל א"כ ה"נ אף שעצם הגט הוא איסורא ולא ממונא אבל ענין תנאי זה דסילוק כ"ד ר"כ זהו מילתא דממונא ומאחר שצוה להשליח שיעשה מה שיאמרו לו רי"צ ורמ"צ.

א"כ נתרצה עליהם להיות כפי מה שיאמרו הם וכל זה רק לסניף: סימן רצ בדין חשש גט מוטעה שהשכ"מ נתרצה ליתן גט ע"י שהמסדר הבטיחו לו שיתן חותנו חתימת ידו שיתזיק אותו וישגיח עליו עד שינפסק החולי וקודם סידור הגט כשפא לסדר שאל השכ"מ מהמסדר אם עשית אשר דברת והשיב המסדר הן.

ואח"כ הפסיקו מסדר על חצי שעה והמסדר שכח מלקבל הצעטיל וניתן הגט פהלקתו וקרעוהו אח"כ ואחר נתינת הגט נזכר המסדר והתחיל לכתוב הצעטיל והשיב השכ"מ שאין צריך פי מאמין להם בלאו הכי ולא כתב הצעטיל ואחר יומים נפטר השכ"מ אם אינה זקוקה ליבם והוא יבם קטן באריכות השאלה מבואר לקמן בהתשובה סעי' י"ב: א הנה ענין זה יש ללמוד מעובדא הנז' בתשובת מהרמ"ל סי' קכ"ב בגט דוניא דהוא ז"ל פסל הגט אף שאמר המגרש בשעת סידור הגט שנותנו בלי שום תנאי ושקבטל כל הדברים שדקבר שאם יתקיימו יהיו גורמים לבטל הגט כנזכר בסדר הגט סעיף מ"ח וסעיף רי"ד אפ"ה פסל הגט ותדע דהכי הנה עובדא דהא המקילים שהכשירו הגט הקילו מהאי טעמא כמ"ש המ"ב בתשו' ס"י ע"ו וז"ל ואפילו אם הנה תנאי פפול הרי ביטל את הפל שהרי נוהגין לבטל בכל גיטין עכ"ל וכ"כ בס"י ק"ז וז"ל ועוד דאפילו אי פפליה לתנאיה פכל משפט התנאים קודם נתינת הגט אפילו הכי התנאי בטל והגט פשר לפי מנהגינו שאנו נוהגין לבטל כל מודעות וכל תנאי קודם כתיבת הגט גם קודם נתינת הגט א"כ אין בדבריו הראשונים ממש במה שעשה תנאי אפילו אי פפליה לתנאיה דדבריו האחרונים הם עיקר ומבטלים דבריו הראשונים עכ"ל וכן בתשובת ב"ח החדשות סי' צ' (ד"ה אבל בקושטא) פתב וז"ל אבל בנ"ד כו' ואמר בפ"י קודם כתיבה שהוא מצוה לסופר לכתוב גט ולעדים לחתום בלי תנאי כו' כמו שאנחנו נוהגין ע"פ הסדר שבדינו מגדולי אשכנז דמצריכין לומר בלי שום תנאי דפשיטא דלא יעלה על הדעת לומר דאנו הולכין אחר תחלת המחשבה שהספים מתחלה לדברי חמותו לתת לה גט על תנאי אם ימות דאפילו היכא דאיכא דבור מעיקרא קיי"ל דאיתי דבור ומבטל דבור כ"ש דאיתי דבור

ומבטל מחשבה עכ"ל וכ"כ הסמ"ע בתשובת גאוני בתראי סי' נ"ב ונ"ל גם הסכים (ר"ל המגריש) אח"כ עם מסדרי הגט שאין נותנין בזמנינו גט על תנאי אלא הגט יהיה גט גמור ולא יהיה לזה ע"ז חיוב לישאנו רק מצות קבלת ח' או קנס כו' דהמסדרי הגט אמרו בפ"י להשכ"מ ולהמגורש קודם פתיבת הגט שיידעו שבזה נפטרו מכל וכל לגמרי וכן עשו וכ"ש בהצטרף לזה שאח"כ בשעת נתינה ביטל המגריש מודעה עד עולם וכתיקון חז"ל ופוסל כל העדים שייעידו על דבר שיורע פת הגט מחמתו כו' עכ"ל וגם מהרמ"ל בתשובתו מודה לזה שפן היה המעשה פמבואר בתשובתו בד"ה ומה ששמעתי שרוצים המקילים לסמוך על מה שאומרים שהמסדר אומר שבפירוש אומר להבעל השכ"מ שיתן הגט סתם בלי שום תנאי והודה השכ"מ לדבריו אין לסמוך ע"ז להקל כו' ואפילו אם נאמר שאמת הוא שאמר לו פן בפ"י והשכ"מ הודה לדבריו אין לסמוך ע"ז להקל ולומר שפוננת השכ"מ היא בזה לגמור בדעתו להודות שאף כשיעמוד לא תנשא לו ולבטל דבריו הראשונים פי מי יאמר לנו שהדעת השכ"מ היה פן.

אדרבה פיון שפבר קדמו ואמרו לו שפשיעמוד יחזור וישאנה ועשו לו קישור ע"ז א"כ בודאי גם עתה היה דעתו פן ולא היתה פוננתו במה שהודה אלא לומר שלא יהיה שום תנאי בגט עצמו בענין שפשיעמוד יהי' בטל ממילא כו' אבל לעולם בדעתו הראשונה הי' עומד וסמוך על שהבטיחו אותו ועשו לו קישור שפשיעמוד יחזור וישאנה ואדעתא דהכי נתן לה הגט וא"כ כשלא תנשא לו יכול לומר אילו ידעתי זה לא הייתי מגרשך והגט בטל למפרע ואפילו הוא שתק אנו לא שתקינן כו' עכ"ל וכ"כ עוד בפעיפים שאחר תשו' זו סעי' י"ב רק בסעיף י"ג פקפק עמ"ש הסמ"ע שאמרו לו שלא יהיה לזה ע"ז שום חיוב לישאנו כ"א מפת קבלת ח' או קנס ע"ז כ' שאין מדרך המסדר לדבר פן וגם כ' שהגם שאת"ל שאמת הוא שדיבר בדברים האלה כו' חשב בדעתו שתיקון סדר נתינת הגט כד הוא כו' יעו"ש.

עכ"פ ביאר שאף אם אמת שהמגריש אמר שנותן הגט בלי שום תנאי עכ"ז לא נתנו אלא על דעת זו שהבטיחו אותו ונתקשרו עמו מקודם הנתינה שפשיעמוד תחזור ותנשא לו וכשלא תנשא לו יבטל הגט למפרע אלא שפאמת ע"ז חלקו כל חכמי דורו הסמ"ע והב"ח ומהרש"א וס"ל דכיון שאמר בפ"י שנותן בלי שום תנאי א"כ דבריו אלו מבטלים התנאי שהיה תחלה פנ"ל וכמ"ל ב"שם וכ"כ הב"ש ס"י קמ"ה ס"ק ט"ז: ב אמנם עוד טען מהרמ"ל על גט הנזכר.

שמלבד טענת שהיה תנאי עוד היה גט מוטעה (כמ"ש סוף תשובת הנ"ל ד"ה מכל הלין) ונ"ל ועוד שהרי הטעו אותו באותו התקשרות גופיה ואילו היה יודע שאין באותה התקשרות ממש ובדעתם להוציא מפנו את אשתו פשיטא שלא הי' מגרשה וא"כ נראה בעיני שגט זה בכלל דומה להא דאיתא פרק מצות חליצה חליצה מוטעת פשרה גט מוטעה פסול שזה גט מוטעה גמור הוא עכ"ל וענין טעות זה שהטעוהו כתב תחלת תשובתו ונ"ל וכשבאו לעשות הקישור שפשיעמוד מחליו שיחזרו וישאו זה את זה פנהוג לכדו את הנער במצודתם ולא התקשרו אותו בחרם הקהלות כו' פנהוג רק כתבו בסוף שאם יעבור אחד מן הצדדים ולא יתראה לישא זה את זה שיתן לצד שכנגדו שני אלפים זהובים והפתובה עם התוספות היתה ד' אלפים ושש מאות זהובים והתנו שהפתובה עם התוספות

תשאיר בתקופה ולא תהא נמחלת באופן שאם תחזור היא בו והוא ירצה לתובעה בשני אלפים תתבענו היא בעד ארבעה אלפים ויש מאות וימצא עצמו עצור ועזוב ויצא נקי מכל נכסיו כו' וכאשר העלו במחשבתם פן הוציאו אותה לפועל לבסוף ואמרו להנער שאין נפשם תפיצה בו ואין לה שום זיקת בעל על אשתה שפכר היא נתגרשה ממך בלי שום תנאי ואם אתה תרצה לגבות ממנה הקנס הלא אדרבה הקנס וגם כל מה שהפנסת משלה בשעת החופה אינו מספיק לה לכדי פתובתה והתוספות שישארת חייב לה עכ"ל ור"ל דא"כ הטעוהו שלא עשו לו שום התקשרות שפשיעמוד מחוליו תהיה מוכרחת להנשא לו מאחר שלא עשו ע"ז ח' הקהלות רק קנס ונהרי הפתובה יותר על הקנס כו' ואע"פ שבאמת חייב לה הפתובה מ"מ עכ"פ אין פאן התקשרות שתוכרח לינשא לו ועוד דכתובה לא ניתנה לגבות מחיים וא"כ אם לא היה מגרשה הרי פשיעמוד מחוליו לא היה חייב לה מאומה א"כ נתחייב בכתובה רק ע"י הגט.

ונהרי הבטיחו שהגט יתן ע"ד שיעשו לו קישור שתוכרח להנשא לו א"כ פשיעוהו בכתובה אף כשלא תנשא לו והקנס פחות מהפתובה אין פאן שום התקשרות זהו ענין הטענה ואינה הטענה ממון לבד כ"א הטענה בעיקר ענין הנשואין שהבטיחוהו שיעשו לו קישור שבנדאי תנשא לו והם עשו בהפך פנ"ל זהו טענת מהרמ"ל וביאר זה עוד בתשובה ס"י קכ"ו ד"ה גם מה שכתבת ונ"ל כו' ע"ש: ג ובטענת המתירים נמצא בתשובת מ"ב סי' ע"ו שהשיב על טענת דגט מוטעה ב' תשובות אף ענין הטעות נז' שם בענין אחר ונ"ל ואפתי איכא למידק בנ"ד לפי דברי המערערים שאומרים שמעולם לא היה שכ"מ אף שע"י סם שהשקהו וע"י הרופאים שהעמידו עליו לומר שהוא מסוכן ע"ז התרצה ליתן גט כו' א"כ הכא כל עצמו של הגט מעיקרו בטעות הוא שאלמלא היה יודע המגרש שאינו שכ"מ לא היה עולה על דעתו ליתן גט מעולם כו' ואף אי ליכא פאן תנאי פלל מ"מ הני טעות בגט עכ"ל ומנידון הטענה דהקישור שכתב מהרמ"ל לא נזכר בתשובת מ"ב ועל הטענה הנ"ל השיב מסוגיא דפרק השולח (דמ"ו) המוציא את אשתו משום איילונית כו' והשתא אליבא דחכמים אע"ג דלא כפליה לתנאיה מאי הנה סוף סוף פשיעגלה הדבר שאינה איילונית נתברר הדבר שבשעת הגט טעות היה שהרי הוא אומר בפירוש שמשום איילונית הוא מוציאה וטעות הוא בידו ונמצא הגט בטעות.

אלא ודאי דאע"ג דבשעת גירושין איכא טעות כל כמה דלא כפליה לתנאיה בשעת גירושין אמרינו דגירושין גמורים דבכל ענין מגרשה בין תהיה איילונית בין לא תהיה איילונית אף פאן בנ"ד פיון דסתמא קא יהיב גיטא דעתו על גירושין גמורים בין שהוא שכ"מ בין שהוא בריא כו' עכ"ל עוד כו' ואפילו היה תנאי כפול הרי ביטל את הפל שהרי נוהגין לבטל בכל גיטין עכ"ל הרי מוכן מדבריו ב' תשובות על טענת ההטענה הא' דסתמא קנהיב גיטא ולא היה תנאי כפול עכ"פ ע"ש הב' משום דאח"כ ביטל את הפל כו'.

הרי ס"ל דלטענת גט מוטעה מהני נמי הביטול שאמר אח"כ שנותן הגט בלי שום תנאי ולכאורה צ"ל בשלמא על טענה דתנאי שטען מהרמ"ל שניתן הגט ע"ד שהבטיחוהו שפשיעמוד מחוליו ותחזור ותנשא לו כו' דמחשיב מהרמ"ל להבטחה זו עצמה לתנאי גמור ע"פ סוגיא דפרק א"נ (דס"ו ע"א).

ע"ז שפיר מאד התירוץ דכיון דאמר אח"כ שנותן הגט בלי שום תנאי הרי דיבור האחרון מבטל לגמרי דיבור הראשון משא"כ על טענת ההטעאה אין זה מספיק דכיון שהי' מן טענה ומחמת הטעות דיבר דיבור האחרון ואלולי לא הנה מן טענה לא הנה דובר פן א"כ י"ל שאין פיו ולבו שוין וכי אמרינן דאיתי דיבור האחרון ומבטל דיבור הראשון.

זהו פשדיבור האחרון הוא דיבור שלם שפיו ולבו שוין פי מקור הדין דאיתי דיבור ומבטל דיבור הוא מתשו' הר"ן סי' מ"ג הובא ב"י סי' קל"ד שכ' דלעולם אנו הולכין אחר דיבור האחרון כיון דקיי"ל דאיתי דיבור ומבטל דיבור והוא מהסוגיא דקדושין (דנ"ט) דקיי"ל כר' יוחנן דאומר פו.

והרי שם מייירי בדיבור שפיו ולבו שוין משא"כ פשמדבר פן מפני שהטעוהו ואין פיו ולבו שוין. א"כ י"ל דלאו פלום הוא וכ"ש דלא איתי ומבטל דיבור הראשון ועוד שיהי' לא נתפונן כלל לבטל התנאי של קבלת השטר דהא המסדר אמר לו קודם סידור הגט שפבר קיבל השטר היינו הצעטיל אלא דמשום הא לחוד שלא נתפונן לבטל התנאי י"ל דמה בכך שלא נתפונן בלב ע"ז כיון דמ"מ מה שאמר בדיבור פיו שמבטל כל הדברים שדיבר שאם יתקיימו גורמים לפסול הגט כולל גם ביטול תנאי זה א"כ הרי ביטלו בפיו והוי ביטול אף שלא נתפונן בלב לביטול תנאי זה דה"ל כמו דברים שבלב דאינן דברים כדאיחא בקדושין (ד"נ) וכתב הרשב"א והריטב"א שם שהקשה ר"ת מהא דתנן במס' תרומות פ"ג מ"ח המתפונן לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה כו' לא אמר פלום עד שיהיו פיו ולבו שוין ואיפא למימר דכי אמרינן דברים שבלב אינן דברים ה"מ פשנתפונן בלב להוציא מה שהוציא בשפתיו ככל הני דשמעתין אלא שאע"פ שאמר דברים שפכיו בכוננה בלב היו דברים אחרים אבל בהני דתרומות ושבועות לא נתפונן בלב להוציא דברים שהוציא בשפתיו אלא דאי תקיל ליה לישינה וכיון שפן הוי פטועה גמור וכאנוס ולא מהני עכ"ל הריטב"א וז"ל הרשב"א וטעמא (ר"ל בההיא דתרומות פ"ג מ"ח) משום דטעות הוא ואין דבורו דיבור דלישנא הוא דאי תקיל ליה ודומה לזה נדרי שגגות קונם אם אכלתי ואם שתיתי ונזפר שאכל שלא הנה סבור לידור ונזר אבל הקא שאומר מה שבלבו לומר אע"פ שאין לבו רוצה במה שאמר בלב להוציא בפיו דברים שבלב הן ואינן דברים וכן במקר שדעתו למכור סתם ואמר סתם אע"פ שהנה בדעתו שאם לא יעלה לא יהא ממכרו ממכר הרי אלו דברים שבלב ואינן דברים עכ"ל וכ"ה בפסחים (דף ס"ג ע"א) בתוס' ד"ה המתפונן וז"ל אפילו אי דברים שבלב לא הוו דברים גבי ההוא דזבין לנכסי' אדעתא למיסק לא"י ובעידנא דזבין לא אמר (קדושין דף מ"ט) הנתם אינו טועה בדיבורו אבל הקא דברים שבלב הם ומה שהוציא בשפתיו אינו פלום לפי שטענה בדיבורו עכ"ל וכ"כ הר"ן בקדושין שם בשם ר"ת.

ונמצא לפ"ז בנד"ז אין לחוש משום שלא הנה כלל בלב לבטל התנאי דקבלת השטר דמ"מ מאחר שנתפונן בלב להוציא בשפתיו מה שהוציא לבטל כל דיבור הגורם פיסול להגט א"כ נקרא שהנה פיו ולבו שוין בבטול זה ועי"ז ממילא נתבטל דיבור התנאי דקבלת השטר אע"פ שבלבו הנה שפבר נתקיים תנאי זה דאיתא במכ"ש מדין זבין נכסי' אדעתא למיסק לא"י דאע"פ שבלבו ודעתו הנה שאם לא יעלה לא יהא ממכרו ממכר

מ"מ פּינן שְׁאָמַר בְּפִיּוֹ שְׂמוּכַר סֵתָם וְגַמַר בְּלִבּוֹ לֹאמַר כִּי בְּפִי א"כ זֶה שְׁהִיָּה בְּדַעְתּוֹ שְׂאָם לֹא יַעֲלֶה לֹא יִהְיֶה מְמַכְרוֹ מְמַכֵּר ה"ל דְּבָרִים שְׂבַלְב וְאִינּוּ דְּבָרִים.

וה"נ פּינן שְׂגַמַר בְּלִבּוֹ לְהוֹצִיא בְּפִיּוֹ שְׂפָל דִּיבּוּר שְׂדִיבָר הַגּוֹרָם פִּיְסוּל לְגַט יִהְיֶה בְּטַל וְהוֹצִיא בְּפִיּוֹ א"כ ה"ל בְּיִטּוּל מְעַלְנִי לְתַנְאֵי דְקַבְּלַת הַשְּׁטָר אֲף שְׂלֵא הָיָה בְּלִבּוֹ לְבַטַל זֶה מְפָנִי שְׂסָבוּר שְׂפָכָר נְתַקְנִים מ"מ מֵאַחַר שְׂלִשׁוֹן הַבְּיִטּוּל כּוֹלָל גַּם כֵּן בְּיִטּוּל תַּנְאֵי זֶה הוּא מְתַבְּטַל כֵּינּוּן דְּהַבְּיִטּוּל יֵשׁ לוֹ פַּח לְבַטַל שְׂהָרֵי פִּיּוֹ וְלִבּוֹ שְׂוִיּוֹן בּוֹ פִּינּוּן דְּאִינוּ טוֹעָה בְּדִיבּוּרוֹ וּמְתַפְּנִין בְּלִבּוֹ לְהוֹצִיא בְּפִיּוֹ מֵהַ שְׂהוֹצִיא: (נְתַבְּאָר דְּמִשׁוּם שְׂלֵא נְתַפְּנִין לְבַטַל תַּנְאֵי דְקַבְּלַת הַשְּׁטָר שְׂהָרֵי סָבוּר שְׂנְתַקְנִים הַתַּנְאֵי אִין בְּכָף כְּלוּם פִּינּוּן דִּמ"מ לְשׁוֹן הַבְּיִטּוּל כּוֹלָל ג"כ בְּיִטּוּל תַּנְאֵי הַנ"ל וְגַם הָיָה בְּלִבּוֹ לְהוֹצִיא בְּפִיּוֹ לְשׁוֹן הַבְּיִטּוּל כְּמוֹ שְׂהוֹצִיא וְא"כ הַבְּיִטּוּל יֵשׁ לוֹ פַּח לְבַטַל הַתַּנְאֵי וּמֵהַ שְׂבַלְבּוֹ הָיָה שְׂנְתַקְנִים וְלֹא נְתַפְּנִין לְבַטַלוֹ ה"ל דְּבָרִים שְׂבַלְב וְאִינּוּ דְּבָרִים): ד אָמְנָם יֵשׁ לְחוּשׁ מִצַּד שְׂמַחְמַת שְׂהַטְעוּהוּ אָמַר כֵּן דְּהִינּוּ מְפָנִי שְׂבַדְעָתוֹ הָיָה שְׂנְתַקְנִים הַתַּנְאֵי.

לְכַן אָמַר שְׂמַבְטַל כָּל דִּיבּוּרֵי שְׂגוֹרָמִים פִּיְסוּל לְגַט אֲבָל אִם לֹא הָיוּ מְטַעִים אוֹתוֹ וְהָיוּ מוֹדִיעִים לוֹ הָאָמַת שְׂלֵא קִיבְּלוּ הַצְעָטִיל י"ל שְׂהִיָּה מְעַכָּב נְתִינַת הַגַּט וְאִם כֵּן פִּינּוּן דְּמְפָנִי שְׂהַטְעוּהוּ אָמַר כֵּן.

לְכַן אִין הַבְּיִטּוּל כְּלוּם וְאֵע"פ שְׂאִין רְאָיָה לְזֶה מְמַשְׁנָה דְּתַרומוֹת הַנ"ל דְּהִתָּם טְעָה בְּדִבּוּרוֹ מְמַשׁ שְׂלֵא נְתַפְּנִין כָּלֵל לְהוֹצִיא בְּפִיּוֹ מֵהַ שְׂהוֹצִיא מִשְׂא"כ הִכָּא שְׂלֵא טְעָה בְּדִבּוּרוֹ וְנְתַפְּנִין לְהוֹצִיא בְּשְׂפָתָיו מֵהַ שְׂהוֹצִיא וְאֵע"פ שְׂלֵא נְתַפְּנִין לְהוֹצִיא כֵּן רַק מַחְמַת שְׂהַטְעוּהוּ מ"מ לֹא הָיוּ מְמַשׁ כְּמַשְׁנָה דְּתַרומוֹת הַנ"ל שְׂלֵא נְתַפְּנִין כָּלֵל לְהוֹצִיא כֵּן וְטְעָה בְּדִיבּוּרוֹ אֲלֵא דִּאֵע"פ כִּי יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיוֹת מְמַקּוּמוֹת אַחֲרֵים דְּגַם טְעוֹת כַּה"ג שְׂנְתַפְּנִין לְהוֹצִיא בְּשְׂפָתָיו מֵהַ שְׂהוֹצִיא אֲלֵא שְׂהוּא מַחְמַת שְׂהִיָּה בְּטְעוֹת הוּא גַּם כֵּן מְבַטַל מֵהַ שְׂהוֹצִיא בְּשְׂפָתָיו וְהוּא כַּמ"ש בִּי"ד ס' רכ"ח ב"ב"י (ד"ה וְאִין פּוֹתְחִין אֲלֵא בְּדָבָר הַהוּנָה) בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה לְהַרְמַב"ן ס' רע"ג וְנ"ל וְא"ת פִּינּוּן דְּטַעְמָא דְּפּוֹתְחִין בְּנִזְלָד דְּשָׂכִיחַ הִינּוּ מִשׁוּם דְּהָיוּ כְּנִדָּר טְעוֹת א"כ לֹא הָיוּ מְצָרְכֵי לִישְׂאֵל לְחֻכְמָם עָלֵיו דְּהָא חַד מֵאַרְבְּעָה נְדָרִים שְׂהַתִּירוּ חֻכְמִים הוּא נְדָרֵי שְׂגָגוֹת י"ל דְּכִנְדָּר טְעוֹת הָיוּ אֲבָל לֹא נְדָר טְעוֹת מְמַשׁ עַכ"ל מְבֹאָר דְּנְדָר שַׁע"פ טְעוֹת מְמַשׁ א"צ הַתְּרָה כָּלֵל וְהָרֵי נְתַבְּאָר לְעֵיל מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א וְרִיטְב"א בְּקַדוּשִׁין (דף נ') דְּמַדְמוּ עַנְיָנִים שְׂבַנְדָּרִים וְשְׂבוּעוֹת לְשֵׂא"ד דְּבַעֲיָנָן פִּיּוֹ וְלִבּוֹ שְׂוִיּוֹן וְא"כ כְּמוֹ דְּנְדָרֵי שְׂגָגוֹת מוֹתָרִים כְּף ג"כ בְּגַט כְּשִׂידְעָנוּ שְׂאָמַר מֵהַ שְׂאָמַר מַחְמַת שְׂהַטְעוּהוּ דְּבָרֵינוּ בְּטַלִּים אִיבָרָא דִּישׁ לְחַלְקָא דְּלֹא כָּל טְעוֹת מְבַטַל הַנְּדָר דְּהָא שְׂנִינוּ בְּנְדָרִים (דף כ"ה ע"ב) נְדָרֵי שְׂגָגוֹת אִם אֲכַלְתִּי אִם שְׂתִיתִי וְנִזְכַּר שְׂאָכַל וְשְׂתָה כו' (וּבְשַׁעַת הַנְּדָר הָיָה סָבוּר בְּנִדְאֵי שְׂלֵא אֲכַל וְלֹא שְׂתָה וְלֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְנְדָר כָּלֵל וְלֹא הָיָה פִּיּוֹ וְלִבּוֹ שְׂוִיּוֹן הַלְכָף לֹא הָיוּ נְדָר פִּי הָרֵא"ש וְכ"כ לְעֵיל בְּשֵׁם חַה"ר בְּקַדוּשִׁין דף נ').

אָמַר קוֹנָם אִשְׁתִּי נְהִינִית לִי שְׂגָנְבָה אֵת פִּיְסִי וְשְׂהַפְתָּה אֵת בְּנֵי וְנוֹדַע שְׂלֵא הִפְתּוּ וְנוֹדַע שְׂלֵא גָנְבָה (הִינּוּ נְדָרֵי שְׂגָגוֹת דְּכֵינּוּן שְׂנוֹדַע לוֹ שְׂלֵא גָנְבָה פִּיְסוֹ נְמַצָּא שְׂלֵא הָיָה נְדָר הָרֵא"ש).

רְאָה אוֹתָן אוֹכְלִין תְּאֵנִים וְאָמַר הָרֵי עָלִיכֶם קַרְבֵּן וְנִמְצָאוּ אֲבִיו וְאִחֵיו וְהָיוּ עִמָּהֶם אַחֲרֵים כו' וְכ"ה אוֹמְרִים אֵלָיו וְאֵלָיו מוֹתָרִין וְכַתְּבֵהוּ הָר"ן וְנ"ל מִשׁוּם דְּנְדָר שְׂהוֹתָר מְקַצָּתוֹ הוֹתָר

כְּלוּ פְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא וּמִתְרִין אֶפִּילוּ בְּלֵא שְׂאֵלָה קְאָמַר פְּדֵאִמְרָן בְּרִישׁ פְּרָקִין דְּכֻלְהוּ אַרְבְּעָה נְדָרִים אִין צְרִיכִין שְׂאֵלָה לְחַכְּמָא דְּמִילְתָּא מְשׁוּם דְּכִינּוּן שְׂאֵלִיו הֵיזֵה יוֹדַע שְׂאֵבִיו אוֹ אַחִיו הֵיזֵה עֲמֵהּן הֵיזֵה מוֹצִיאָן מִן הַכֶּלֶל הֵרִי זֶה מְוֹטְעָה בְּעֵיקַר הַנְּדָר שְׂאֵלָה הֵיזֵה דַעְתּוֹ מְעוּלָם עַל אֲבִיו וְכָל שְׂיֵישׁ בְּעֵיקַר הַנְּדָר טְעוּת אִין פִּיּוּ וְלִבּוֹ שְׁוִין וּבְטֵל מְעַצְמוֹ וּמְשׁוּם הֵכִי בְּקוֹנָם אֲשֵׁתִי נְהֵינִית לִי בְּעִינּוּן שְׂיֵאמַר בְּפִירוּשׁ שְׂגֻבְנָה אֶת פִּיִּסִי דְּאִי לֹא אַע"פ שְׂהֵיזֵה דַעְתּוֹ בְּשִׁבְלִי כִּף מ"מ פִּינּוּן שְׂלֵהֲדִיר אֶת אֲשֵׁתּוֹ נְתַפְנִין אִין זֶה טְעוּת בְּעֵיקַר הַנְּדָר אֲבָל כָּאֵן שְׂאֵלָה נְתַפְנִין לְהֲדִיר אֶת זֶה מְעוּלָם בְּטֵל הַנְּדָר מְאִילִיו עַכ"ל הֵר"ן נִמְצָא דְּלֹא אֲמַרִּין שְׂע"י שְׂהֵיזֵה הַנְּדָר ע"י טְעוּת בְּטֵל הַנְּדָר לְגַמְרִי אַא"כ הֵיזֵה טְעוּת בְּעֵיקַר הַנְּדָר שְׂאֵלָה נְתַפְנִין לְהֲדִיר אֲבִיו מְעוּלָם וְכֵן גַּבִּי אִם אֲכַלְתִּי אִם שְׂתִיתִי הֵרִי דְּבָרִיו מְבֹנְאָרִים דְּנוֹדָר מִפְּנֵי שְׂפֹסְבַר בְּוֹדָאִי שְׂאֵלָה אֲכַל וְלֹא שְׂתָהּ.

לְכֹף נִיכָר דְּנָדָר שְׂגָגָה הוּא אֲבָל הֵיכָא שְׂאִין טְעוּת בְּעֵיקַר הַנְּדָר כְּגוֹן גַּבִּי קוֹנָם אֲשֵׁתִי נְהֵינִית לִי. אִין הַנְּדָר בְּטֵל אַא"כ פִּי שְׂמַדִּירָה מִפְּנֵי שְׂגֻבְנָה אֶת פִּיִּסוֹ כו' וְכ"כ בְּב"י בִּי"ד ס' רל"ב.

והט"ז שם סקי"ג כ' דאפילו יש טעות בעיקר הנדר אין הנדר בטל אא"כ מוכח לכל נשנהו טעות כו' וע"ש בש"ע סעי' י' והט"ז שם חלק וצ"ע בהנהגה דבמשנה ס"פ קונם יין. גבי קונם יין שאיני טועם עד שיהא הפסח דמשום אומדנא אנו מפרשים דעד הפסח קאמר אע"ג דמשמעות לשונו דעד שיצא הפסח קאמר ואמת הרמב"ן שם פתב דלא קיי"ל כר' יהודה ולא כר' יוסי בנו דאין הולכין בתר אומדנא אלא באומדנא דמוכח פההיא דפרק ז' הנה טעון צמר והזיע כו' והר"ן שם פתב בשם הרא"ה דקיי"ל כן ומתנייהו מיהו אפילו להרא"ה יש לחלק דהתם אין מבטלין הנדר לגמרי כ"א שפירשים בו פירוש ע"י האומדנא אבל לעשותו נדר טעות לגמרי י"ל דהרא"ה גמי מודה דאין עושין אותו נדר טעות אא"כ פ"י דמש"ה נדר פההיא דגנבה את פיסיו כו' מיהו באומדנא דמוכח י"ל דה"ל כאילו פירש: (אף יש לחוש מצד שמחמת שהטעוהו אמר כן ואע"ג דל"ד למשנה דתרומות שלא טעה בשעה שמדבר פי נתפנין לדבר כן אף מ"מ פנין שהוא מחמת טעות י"ל דדומה לנדרי שגגות אלא דהר"ן פתב דנדרי שגגות היינו פשיש טעות בעיקר הנדר שלא נתפנין לידור כלל או שנתפנין לידור אלא שפי' בשעת הנדר שנודר מפני דבר פלוני ונמצא שהדבר שקר מ"מ י"ל באומדנא דמוכח ג"כ הנה נדר טעות): ה וכן משמע מהא דתנן בגזיר פרק ה' (דף ל"ב) מי שנודר בגזיר והלך להביא את בהמתו ומצאה שנגנבה כו' ואם משנגנבה בהמתו נזר אינו נזיר ופרש"י שפדעתו הנה לקבל גזירות על אותה בהמה ובשעה שנוזר לא היתה ברשותו ה"ז אינו נזיר דגזירות בטעות הנאי נראה דא"צ התרה כלל וכ"כ הרמב"ם פ"ב דגזירות ה"ב אף הרב רבינו עובדיה ברתנוורה בפ"י המשנה פתב ה"ז פתח ויתירנו החכם וכן משמע לכאורה בתוס' שם ד"ה ואם לאו שפתבו פלומר הנה תרטה מעליותא ומתיר לו החכם כו' וכבר עמד ע"ז הלח"מ פ"ב מה' גזירות ה"ב והקשה על הרמב"ם ממ"ש הר"ן דכשאינו טעות בעיקר הנדר אין הנדר בטל אא"כ פ"י דנדר משום הכי ותירץ דהרמב"ם לא ס"ל חילוקו של הר"ן אלא דכשהדבר מוכיח ה"ל כאילו פ"י שלא נדר ע"ד כן.

ועיין בתשובת מהרי"ט ח"א סי' ס"ח ולכן נ' דגם התוס' לא פליגי שם רק כשאין אומדן דמוכח כמו גבי בהמה שי"ל שלא היה נמנע מלידור מפני זה אבל באומדן דמוכח י"ל דלא פליגי דהא בסיפא גבי ומשחרב בהמ"ק אינו נזיר משמע בתוס' שם ג"כ (סד"ה וזו טעות) דנזירות בטעות הנה לגמרי ולא התנו שצריך התרת חכם והינו משום דהוי אומדן דמוכח שאלמלא ידע שפבר חרב לא היה נזיר והנה אף שפכת הריב"ש בתשובה סי' קצ"ה הובא ב"י בי"ד סי' רי"ח וז"ל ועוד דכל הני הנה בנדרים שנזיר אדם בינו לבין עצמו והולכין אחר כוונתו משום דבעינן שיהיה פיו ולבו שנים אבל במי שנזיר מתנה לחבירו כל שלשון המתנה כולל הולכין אחריו ואין הולכין בזה בטר אומדן אא"כ הוא אומדן דמוכח כו' וכגון זה כ' הרמב"ן ז"ל בפ"נ דבנדר שנזיר אדם בינו לבין עצמו לא בעי תנאי כפול כו' עכ"ל וא"כ יש לומר שיש לחלק ג"כ לענין טעות דהא דמצינו שנזירי שגגות מותרים הרי שהטעות מבטל הנדר והו מפני דמיירי בנדרים דתליא בדידן לחוד שהיא אוסר דבר זה ע"כ הולכין אחר כוונתו משא"כ ללמוד מזה לגט מוטעה אין לדמות דכיון שהיא דבר שנזיר לחבירו אע"ג דג"כ בדידן תליא למישדא תנאה בגיטא מ"מ לא גרע ממתנה דפשיטא דבדידה לחוד תליא אעפ"כ כיון שנזיר לחבירו ושייך בזה מקבל לא דמי לנדר שבינו לבין עצמו או מה שאוסר על חבירו דה"ל כמו בינו לבין עצמו כיון דאין זה טובת חבירו ואדרבה ול"ד למתנה.

וגט דמי למתנה שהאשה רוצה להתגרש שהרי השתדלו וביקשו ממנו מאד הגירושי ווא"כ כל שלשון הנתינה כולל הולכין אחריו ואין הולכים בזה בטר אומדן ולכן י"ל דגם הטעות שהטעוהו אינו מבטל נתינת הגט שאח"כ אלא דבאמת זה אינו דהא באומדן דמוכח מודה הריב"ש דגם במתנה אזלינן בטר אומדן פההיא דמי שהלה בנו למדינת הים דפרק מי שמת ואפי' במקרה פההיא דזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י ופירש כן בשעת המקרה וא"כ בנד"ז ג"כ הא יש גילוי דעת גדול מאומדן שהרי לא הספיק ליתן הגט עד שהבטיחוהו על נתינת וועקסיל וגם אח"כ שאל מהמסדר אם עשית מה שדברת כו' ואף שלא פ"י כן בשעת נתינת הגט ממש אין זה דומה לזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י שאם לא פ"י כן בשעת מקרה הווי דברים שבלב אע"פ שמתחלה גלה דעתו ואמר שע"ד כן הוא מוכרם אלא שלא אמר כן בשעת המכר כמ"ש הריב"ש שם ה"ת לא הטעוהו ולכן כיון שלא הזכיר בשעת המכר לאו כלום הוא דאיבעי' ליה לגלות דעתו בשעת המכר משא"כ ה"א הא דלא אמר כן בשעת סידור הגט והו מפני שהטעוהו שהרי כששאל מהמסדר אם עשית אשר דברת השיב לו שעשה.

א"כ הנה סביר שפבר קבל הצעטיל. ומש"ה לא התנה בשעת הגט וא"כ יש לקומדו מנזירי שגגות דהטעות מבטל הנדר לגמרי וכמו שמצינו להרשב"א וריטב"א גבי זבין נכסי אדעתא למיסק לא"י שהעירו לשם מדין שבועות ונדרים לענין פיו ולבו שוין לכן י"ל דיש לקומדו ג"כ לענין גט מוטעה מהתם ולומר דמה שהטעוהו מבטל הגט כנ"ל: (ראיה ממשנה דנזיר (ל"ב) דלפי' הרמב"ם הטעות מגניבת בהמה מבטל הנזירות לגמרי וכ"מ מפרש"י אכן בתוס' לא משמע כן מ"מ באומדן דמוכח תוס' ג"כ מודים.

א"כ יש ללמוד משם לגט דמה שהיה טעות מבטל הגט אף שהריב"ש חילק בין נדר שבינו לבין עצמו ובין מתנה וה"ה גט מ"מ בנד"ז שגילה דעתו מקודם שמבקש צעטיל

דוקא מודה הריב"ש ואע"ג שלא פ"י פן בשעת נתינת הגט לא דמי לזבין נכסי דכשלא פ"י בשעת המכר אינו מבטל המכירה דהתם לא הטעוהו אבל הכא הטעוהו שנתקנים התנאי א"כ מש"ה לא פ"י): אבל בתשובת מהרש"ל לא משמע פן ואפילו מהרמ"ל שהוא המחמיר בגט דנוינא פתב בתשובתו בסוף (בד"ה מפל הליו טעמים) וז"ל והא דמשמע מתשו' מהרש"ל ו"ל דלא מקרי גט מוטעה אלא היכי שהתנה בתנאי גמור שלא יהא גט אלא על תנאי זה ואחר כך אין האשה רוצה לקיים התנאי אבל בענין אחר לא מקרי גט מוטעה פשוט הוא דלא פתב זה אלא פשמבטיחין אותו שיתן גט בשביל שתתן לו איזה סף ממון כמבואר שם בדבריו אבל בטעות כנ"ד גם הוא מודה דמקרי גט מוטעה עכ"ל הרי בטעות שהטעוהו בהבטחת ממון שעבור זה נתרצה ליתן הגט ס"ל למהרש"ל דאינו מבטל הגט אם לא שהתנה בתנאי גמור כו' אם פן משמע דלא למידין מנדרים ונזירות דהתם ודאי טעות פנה מבטל הנדר אף בנדר שבינו לבין חברו כו' פשהבטיחוהו חברו שישבע או ידור לו בשביל שיתנו לו איזה סף ממון דכשנדר ונשבע ואח"כ שינה חברו ולא נתן לו הממון ודאי הנדר והשבועה בטילים כו' אף שלא התנה בתנאי גמור כו' דלא גרע מנגנבה בהמתו דמבטל הנזירות להרב"ם ורש"י ואף התוס' דפליגי התם זהו מפני שלא דיבר כלל שעל סמך בהמה זו נדר בנזירות משא"כ הכא שנשבע עבור הממון.

ואף שהוא נשבע לחברו דאין ללמוד מנדר ונשבע בינו לבין עצמו מ"מ פשמבטיחו חברו ממון עבור השבועה הרי ודאי על דעת זה נשבע כו' וכמ"ש הב"י בי"ד סי' ר"ח בשם הריב"ש בתשו' הנ"ל וז"ל אבל מה שנתראה ברור הוא שנתלה מתנתם בהיות הסופרים הגונים ונאמנים במלאכתם ונדאי לא עלה על הדעת שיתנו הספרות לחשודים בעבירות וזו היא אומדנא דמוכח עכ"ל וכ"ש בכענין הנ"ל פשלא נתרצה לישבע לחברו על דבר א' עד שהבטיחוהו ממון שאם משנה אח"כ בהממון י"ל שבטלה השבועה וא"כ לד' מהרש"ל דגבי גט אין טעות פנה מבטל הגט.

עכצ"ל דאין דומה גט לשבועות ונדרים ונ' מוכן טעמו דמהרש"ל משום דביבמות (דף ק"ו) דאיתא שם חליצה מוטעת לעולם פשר וגט מוטעה לעולם פסול ופרש"י אם אינה מקיימת תנאה כו' משמע דגט מוטעה היינו בתנאי גמור ואינה מקיימת התנאי ודומיא דאיתא שם לעיל מינ' היכי דמי חליצה מוטעת כל שאומר לו חלוץ לך על מנת שתתן לך מאתים וזו משמע דבכה"ג הוא ג"כ ענין גט מוטעה דפסול משא"כ פשלא היה תנאי גמור אע"פ שלא נתרצה ליתן הגט עד שהבטיחוהו ממון ס"ל דאינו גט מוטעה אכן מהרמ"ל שם נראה דאינו מסכים לזה שהרי פתב ועוד שפכר הוכחנו בראיות ברורות דכל שפתחו לו קודם נתינת הגט מקרי ג"כ דרוך תנאי אלא משום דלא אשכחן טעות אחר שיהא פשר גבי חליצה כ"א בזה האופן שאומרים לו חלוץ לך ע"מ שתתן לך מאתים וזו לכה מוקי לה הגמ' בהכי עכ"ל ור"ל דאילו הטעות של חלוץ לך וכה אתה פונסה פוסל בחליצה ג"כ אלא טעות דתנאי ממון אינו פוסל בחליצה ע"כ מוקי לה הגמ' בהכי דכשר בחליצה אפילו אמר בתנאי גמור על מנת שתתן לך כו' אבל בגט דפסול י"ל אפילו לא אמר על מנת שתתן לי רק שפתחו לו קודם נתינת הגט כו' והנה ליתן טעם לדעת מהרש"ל לחלק בין גט לנדרים י"ל טוב טעם ע"פ מסקנת הגמ' ס"פ שבועות העדות (דף ל"ו).

דאיִתא בַּמְשָׁנָה שָׁם (דָּף ל"ה ע"א) אַל יִכַּף (אִם תְּעִידוּנִי אוּ יִכְרַכֶּה אִם תְּעִידוּנִי) וַיִּכְרַכֶּה וַיִּיטֵב לָהּ ר' מֵאִיר מְחִיב (מְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן אַל יִכַּכָּה אִם תְּעִידוּנִי וְאִם לֹא תְעִידוּנִי יִכַּף) וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין וּפְרִיָּה הַש"ס (דל"ו סע"א) וְהָא לִית לִיה לר' מֵאִיר מְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן כּו' כִּי לִית לִיה בְּמִמוּנָא אַבְל בְּאִסּוּרָא אִית לִיה הָרִי סוּטָה דְאִסּוּרָא הוּא כּו' עַד וְשִׁאנֵי סוּטָה דְאִסּוּרָא דְאִית בֵּיה מְמוּנָא הוּא וּבְמִשְׁנָה פ"ק דְּנִדְרִים (דָּף י' ע"ב) שְׁנִינוּ הָאוּמֵר לְחִבְרֵי לְחֻלִּין לְהָגִי מַה שְּׂאוּכַל לָהּ אָסוּר פִּי לְחֻלִּין הַלְמ"ד נִקּוּד בְּפִתּוּחַ וְהָגִי כְּמוֹ לֹא חֻלִּין וּמ"ה אָסוּר דְּמִשְׁתַּמְעֵי לֹא חֻלִּין אֶלָּא קֶרְבֵּן וְכֵן אִם אָמַר לֹא פֶשֶׁר לֹא דְכִי (רש"י ר"ן) לֹא טְהוֹר וּבִגְמ' (דָּף י"א ע"א) מִשְׁמַע דְּאִתְיָא כּר' יְהוּדָה דַּס"ל מְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן.

אַבְל לר"מ לֹא מִשְׁמַע לִיה מְכַלֵּל לֹא חֻלִּין אַתָּה שׁוֹמֵעַ קֶרְבֵּן אָמְנָם שָׁם (דִּי"א ע"ב) כְּתַב רש"י דְּתַנָּא דְּבִרְיִיתָא ס"ל דְּלר' מֵאִיר ג"כ הָאִי לֹא הֵנָּה מְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן דְּכִינוּן שְׂאֵמֵר לֹא חֻלִּין ע"כ קֶרְבֵּן לְהַגְיוּכ"כ הַב"י וּכ"מ בְּפִי דְעַת הֶרְמֵב"ם וְתַמְהִנֵּי שְׂלֵא הִבִּיא רְאִיָּה לְדְבָרֵי מִפְרִש"י דְכ"כ בְּפִירוּשׁ אָכֵן בְּגִמְרָא ר"פ וְאֵלּוּ מִן־תְּרִין (דִּי"ג סע"ב) מִשְׁמַע דְּהֶעֱיָקֵר כְּמ"ש בְּגִמְרָא (דִּי"א ע"א) וְהָרָא"ש שָׁם מְחַלֵּק בֵּין לְחֻלִּין בְּפִתּוּחַ וּבֵין לֹא חֻלִּין וּבְגִמְרָא שָׁם (י"א ב') חֻלִּין הַחֻלִּין כְּחֻלִּין שְׂלֵא אֹכֵל לָהּ מִן־תְּרֵינּוּ לר"מ דַּל"ל מְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן וּלר' יְהוּדָה אָסוּר עוֹד שָׁם בְּמִשְׁנָה דִּי"ג א' אִם אָמַר לְקֶרְבֵּן לֹא אֹכֵל לָהּ (רַב אֲשֵׁי י"א ב') פִּי לְקֶרְבֵּן בִּשְׁב"א תַּחַת הַלְמ"ד דְּמִפְרָשֵׁינוּ לְקֶרְבֵּן יְהֵא לְפִיכָּה לֹא אֹכֵל לָהּ כֶּף ס"ל לר' מֵאִיר וִי"ל דְּלֹא קִי"ל כֵּן אַבְל אִם אָמַר לֹא קֶרְבֵּן לֹא אֹכֵל לָהּ (רַב אֲשֵׁי) אוּ לְקֶרְבֵּן לֹא אֹכֵל לָהּ בְּפִתּוּחַ תַּחַת הַלְמ"ד דְּלְקֶרְבֵּן מִן־תְּרֵינּוּ לר"מ דְּלִית לִי מְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן מִשְׁמַע דְּלר' יְהוּדָה אָסוּר וּכ"כ הַר"ן פ' וְאֵלּוּ מִן־תְּרִין (דִּי"ו ע"א) וְאִם אָמַר לְחֻלִּין (בִּשְׁב"א תַּחַת הַלְמ"ד) לֹא אֹכֵל לָהּ (רַב אֲשֵׁי י"א ב') מִן־תְּרֵינּוּ לר"מ (ר"ן) אַבְל לְרִיָּה"ו אָסוּר אַבְל אִם לֹא חֻלִּין אוּ לְחֻלִּין בְּפִתּוּחַ לֹא אֹכֵל לָהּ אָסוּר לר"מ דְּמִפְרָשֵׁין לֹא חֻלִּין יְהֵא לְפִיכָּה לֹא אֹכֵל לָהּ וְנִהוּ לְתַנָּא דְּבִרְיִיתָא (דִּי"א) דְּלֹא חֻלִּין הֵנָּה כְּקֶרְבֵּן אִפִּי לר"מ אַבְל לְסוּגְיָא דִּי"א ע"א) אִפִּי לר"מ אֵין בְּזָה אִסּוּר מִיְהוּ בְּלֹא"ה נ' דְּלֹא קִי"ל בְּפִי זֶה כְּר"מ אִפִּי גְבִי לְקֶרְבֵּן בִּשְׁב"א לֹא אֹכֵל לָהּ שְׁבַמְשָׁנָה (דִּי"ג א') כְּנ"ל עוֹד אִיתָא בְּמִשְׁנָה (דַּט"ו ע"ב) קֶרְבֵּן לֹא אֹכֵל לָהּ מִן־תְּרֵינּוּ וְכֵן הָא קֶרְבֵּן שְׂאוּכַל לָהּ מִן־תְּרֵינּוּ (גמ' י"ג ב') מ"ט חֲזִי קֶרְבֵּן קְאָמֵר לֹא קֶרְבֵּן לֹא אֹכֵל לָהּ מִן־תְּרֵינּוּ.

וְאִתְיָא כְּר"מ דְּלִית לִי מְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן מִשְׁמַע לְרִיָּה"ו אָסוּר עוֹד שָׁם בְּמִשְׁנָה לֹא שְׁבוּעָה לֹא אֹכֵל לָהּ אָסוּר וְכַתֵּב רש"י וְהָרָא"ש וְהַר"ן מְשׁוּם דְּמִסְקִינָן ס"פ שְׁבוּעַת הַעֲדוּת דְּבִשְׁבוּעָה אִית לִיה לר"מ מְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן וְאֵע"ג דְּנִדְרִים גְּמִי אִסּוּרָא הוּא כ' הָרָא"ש פ"ק דְּנִדְרִים ס"י בְּשֵׁם ר"ת דְּנִדְרִים אִסּוּרָא דְאִית בֵּיה מְמוּנָא הוּא כִּינוּן דְּאָמַר שְׂאוּכַל לָהּ אוּ אֵהֲנָה מִפְּהוּ וּכ"כ הַרְשֵׁב"א בְּחִי שָׁם (דִּי"א) בְּשֵׁם הֶרְמֵב"ן נִדְרִים אִסּוּרָא דְאִית בְּהוּ מְמוּנָא לִיאָסֵר הוּא בְּנִכְסֵי חִבְרֵי וְכֵן בְּגִיטִין וְקִדּוּשִׁין וְזֶה נִכּוּן עַכ"ל וְע' בְּגִמְרָא סוּף יְבָמוֹת גְּבִי דו"ח דְּאִמְרֵי ג"כ כִּינוּן דְּאִיכָּא כְּתוּבָה לְמִשְׁקַל כְּדִינֵי מְמוּנוֹת דְּמִיָּא כּו' ע"ש.

וְהַר"ן (דִּי"ו) כ' תִּירוּץ זֶה בְּלִשׁוֹן אַחַר קֶצֶת דְּנִדְרִים אִסּוּרָא דְאִית בֵּיה מְמוּנָא נִינְהוּ מְשׁוּם דְּלֹא מִשְׁפַּחַת לְהוּ בְּלֹא חֶפְצָא דְּהָא אֵינָן חֻלִּין עַל דְּבַר שְׂאִין כּוּ מִשְׁ אַבְל שְׁבוּעוֹת

אינו אלא איסורא גרידא שהוא חל בגופו וכיון דאיסורא גרידא נינהו אפ"ר מאיר מודה דאמרין בהו מפלל לאו אתה שומע הן עכ"ל.

עוד כ' הרא"ש פ"ק ס"י ועי"ל פיו דאמר בנדרים הלך אחר לשון בני אדם דין ממונא אית להו ולא הבנתי תירוץ זה דהא משמע בטוש"ע י"ד סי' רי"ז דנדרים ושבועות בשניהן הולכין אחר לשון בני אדם וכ"ה להדיא בש"ע סי' רל"ט ס"א.

וצ"ע ועוד כ' התוס' בשבועות (דל"ו ע"ב) לחלק בין שבועות לנדרים משום דשבועות איסור חמור הוא ונדוקא באיסור חמור הוא דאית ליה לר"מ מפלל לאו אתה שומע הן אמנם הרשב"א בנדרים (די"א) כ' דאינו מתנישב תירוץ זה דהא לכולהו גירסאות דהתם ס"פ שבועות העדות לא ממעטינן לר' מאיר אלא ממונא ואיסורא דאית בהו ממונא כסוטה ועדים הא בכל שאר איסורי אית ליה לר' מאיר מפלל לאו אתה שומע הן עכ"ל.

וכ"מ מפל הפוסקי' שתפסו החילוק משום דנדרין איסורא דאית ביה ממונא הוא פנ"ל ומעתה בנזירות י"ל דדמי לשבועה דאפילו לר"מ אמרינן מפלל לאו אתה שומע הן. דלא מיבעי' לפי לשון הרא"ש בשם ר"ת והרשב"א בשם הרמב"ן דהטעם שנדרין נק' איסורא דאית ביה ממונא משום שאוסר עליו נכסי חבירו א"כ בנזירות לא שייך לומר כן דאוסר א"ע בסתם יין ושכר אפ"י שלו ואין שייך זה לנכסי חבירו פלל.

אלא אפ"י לפי הר"ן הרי נזירות ג"כ איסורא דגופא הוא ולא איסור חפצא כדפרש"י בנזיר (דף ד' ע"א) גבי מושבע ועומד מהר סיני הוא והתוס' שחלקו על פרש"י היינו משום דקידוש על היין אינו דאורייתא וכ"כ הרא"ש בפ"י בשמעמא קמיינתא דנדרים (דף ב' ע"ב) בד"ה לאפוקי שבועה דאסר נפשיה מן חפצא ונזיר אע"פ שצאסר ביין אינו נאסר היין עליו אלא בגופו תלוי הנזירות שאומר הריני נזיר וממילא נאסר ביין ובתגלחת ובטומאה עכ"ל וכ"מ נדאי בגמ' שם דנדוקא חרמים דומים לנדרים דמיתסר חפצא עליה משא"כ נזירות משמע שם דלא הנה איסור חפצא עלי' דאל"כ ה"ל למתני שם במשנה נזירות אחר חרמים קודם שבועות ע"ש ומסוגיא דיש נדר בתוך נדר ואין שבועה בתוך שבועה פיצד אמר הריני נזיר כו' בנדרים (דף י"ז) דמבואר שם דנזירות הוא בכלל נדרים לק"מ דמ"מ הוא מיתסר נפש' מן חפצא אע"פ שהוא בכלל נדרים וא"כ נדאי אמרינן ביה מפלל לאו אתה שומע הן אפילו לר' מאיר והשתא משום הכי י"ל ג"כ דנזירות בטעות לא חלו פלל כמ"ש מהמשנה דנזיר (דל"ב) דכמו שאנו אומרי' מפלל לאו אתה שומע הן ואזלי' בתר הוכחה אף שלא פ"י בהדיא כמו"כ אנו הולכין בתר הוכחה דטעות דאע"פ שלא פ"י שעל תנאי זה נזר מ"מ כשאומר שבלבו הי' כן ויש הוכחה לזה הוכחה זו מבטל הנזירות משא"כ גבי גיטין וקדושין דבעינן תנאי כפול ולא אמרי' מפלל לאו אתה שומע הן אע"ג דהוא הוכחה גדולה ובעינן שיפרש הן בפירוש כמו"כ לא אזלינן ג"כ בתר הוכחה שהיה מוטעה לבטל הגט אא"כ התנה בפירוש ומש"ה כ' מהרש"ל דגט מוטעה היינו דוקא כשהתנה תנאי גמור ממש ולפ"ז גבי נדרים למאן דפוסק כר"מ דלא אמרינן מפלל לאו אתה שומע הן י"ל דלא אזלי' ג"כ בתר הוכחה לבטל הנדר אא"כ יש אומדנא דמוכח ור' יהודה ס"פ קונם יין י"ל לטעמי' אזיל דס"ל מפלל לאו אתה שומע הן או י"ל דהתם הנה אומדנא דמוכח כו' ועיין בתשובת מהרי"ט ח"ד סי' כ"ז מדין ביטול נזירות ע"י הוכחה: (אף מהרש"ל כ' בתשובה הובאה במהרמ"ל דלא מקרי גט

מְנוּטָעָה אֱלָא הֵיכִי שְׁהִתְנָה בְּתַנְאֵי גְמוּר שְׁלֵא יְהֵא גִט אֱלָא עַל תְּנַאי זֶה מְנוֹכְרָח לֹמַר דַּס"ל דְּלֵא יִלְפִינָן מְנִזִּירוֹת וי"ל טַעַם דְּאֶמְרִינָן דַּלְר"מ לִית לֵי מְפָלְל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן בְּמִמוּנָא וּבְאִיסוּרָא דְאִית בֵּי מְמוּנָא אַבְל בְּאִיסוּרָא דְלִית בֵּי מְמוּנָא אֶמְרִינָן מְפָלְל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן וְלָכֵן בְּנִזִּירוֹת וְדַאי אִית לֵי מְפָלְל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן וּל"ד לְנִדְרִים דְּהוּא אִיסוּרָא דְאִית בֵּי מְמוּנָא דְאוּסֵר נְכֻסֵי חֲבִירוֹ עָלְיוֹ אוֹ מְשׁוּם דְּהִנְה מִיתְסַר חֲפָצָא אֲנַפְשֵׁי אַבְל נִזִּירוֹת דְּאִינוּ שְׁיִיף לְנְכֻסֵי חֲבִירוֹ יוֹתֵר מְנֻכְסִיו וְגַם הוּא מִיתְסַר נְפִשֵׁי דְאוּמֵר הֲרִיגֵי נִזִּיר לַכ"ע ה"ל אִיסוּרָא גְרִידָתָא וְה"ל כְּשִׁבּוּעָה דְּאֶמְרִינָן בֵּי מְפָלְל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן אִפִּי לַר"מ וְכִינּוּן דְּאֶזְלִינָן בְּתֵר הוֹכְחָה לֹמַר מְפָלְל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן כַּמ"כ אֶזְלִי בְּתֵר הוֹכְחָה לְבַטֵּל הַנִּזִּירוֹת מְפָנֵי הַטְּעוֹת מִשָּׂא"כ בְּגִיטִין וְקִדּוּשֵׁין דְּלֵא אֶזְלִינָן בְּתֵר הוֹכְחָה לֹמַר מְפָלְל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן י"ל כַּמ"כ דְּלֵא אֶזְלִי בְּתֵר הוֹכְחָה דְּטְעוֹת לְקִירוֹתוֹ גִּט מְנוּטָעָה אַ"כ פִּירֵשׁ תְּנַאי מְמַשׁ): אִף מַה שְׁיֵישׁ לְהַקְשׁוֹת דְּהֵא בְּמִמוּן מְצִינּוּ ג"כ שְׁמַחְמַת הַטְּעוֹת מְבַטְלִין הַדְּבָר אַע"ג שְׁלֵא הִתְנוּ בְּפִי כְּמוֹ קִנְיָן בְּטְעוֹת דְּחוּזָר בַּסַּפ"ק דְּגִיטִין (דַּף י"ד ע"א) וּמְחִילָה בְּטְעוֹת בְּפָרָק חֲזו"ה (דַּמ"א ע"א) וְעַתּוּ"ס שָׁם ד"ה אָמַר לִיה וְשׁוּמָא בְּטְעוֹת בְּפָרָק הַמְּפָקִיד (דַּף ל"ה ע"א) וְנִחְלָקָה בְּטְעוֹת בַּב"ב פָּרָק בֵּית פֹּר (דַּק"ו) וּבְכַתְּוֹבוֹת פָּרָק אֶלְמָנָה נִיזוּנִית (דַּצ"ז א') הֵתֵם זְבִינֵי בְּטְעוֹת הֵנָּה כּו' וּבְמִרְדְּכֵי פ"ק דְּסִנְהֶדְרִין סִי תר"פ כ' בְּשֵׁם רַאב"ן הָא דְּאֶמְרִינָן מְחִילָה בַּב"ד הָיִי מְחִילָה הֵינּוּ הֵיכָא דְּלֵא טְעָה כּו' אַבְל הֵיכָא שְׁאִין עָלְיוֹ עֵדִים וְלֹא־חֵר זְמַן מְצָא עֵדִים הֵתֵם וְדַאי לֹא הָיִי מְחִילָה דְּאִילוּ הִיָּה יוֹדַע שְׁיֵישׁ לוֹ עֵדִים לֹא הִיָּה מוֹחֵל כּו' וְאֶפִּי הִיָּה שָׁם קִנְיָן קִנְיָן טְעוֹת הוּא וְלֹא פְלוּם כּו' וְכַה"ג כ' שָׁם סִי תרפ"ב בְּשֵׁם הַסַּמ"ג דִּינָן שְׁטְעָה וְחֵיבֵי שְׁבּוּעָה לְמִי שְׁאִינוּ חֵיבֵי שְׁבּוּעָה וְעֵשָׂה פְּשָׁרָה עִם בַּעַל דִּינוּ כְּדֵי שְׁלֵא יִשְׁבַּע וְאִח"כ נוֹדַע שְׁאִינוּ בַר שְׁבּוּעָה אַע"פ שְׁקִינוּ מִידּוֹ עַל הַפְּשָׁרָה אִינוּ פְלוּם שְׁלֵא קִיבֵל עָלְיוֹ לִיתָן אוֹ לְפִטוֹר אֱלָא כְּדֵי לִיפְטוֹר מִן הַשְׁבּוּעָה שְׁחֵיבּוּ בּוֹ הַדִּינָן הַטְּעוּעָה וְכָל קִנְיָן בְּטְעוֹת חוּזָר כְּדַמוּכַח פ"ק דְּגִיטִין וּפָרָק חֲזו"ה עַכ"ל לֹכ"כ הַטּוֹר ח"מ ס"ס"י כ"ה בְּשֵׁם הַרְמַב"ם וְהוּא בְּהַרְמַב"ם פ"ו מַה' סִנְהֶדְרִין הִלְכָה ה' וְגִדּוּלָה מִזּוֹ כ' הַב"י שָׁם סִי כ"ה ס"ז בְּשֵׁם תַּשׁוּ הַרִי"ף.

אִף הִנֵּה בְּאַמַּת מְסוּגֵיָא דַּסַּפ"ק דְּגִיטִין (דִּי"ד) וְדַאי אִין רֵאִי פְּלָל דְּעַנְיָן קִנְיָן בְּטְעוֹת דְּהֵתֵם הֵינּוּ שְׁהַטְּעוֹת בְּגוּף וְעֵיקָר הַהִתְחַיְיבוֹת שְׁקִיבֵל בְּקִנְיָן לִיתָן לְמֵאֲרֵי אַרְעָא ה' אִיסְתָּרֵי שְׁחֵיבֵי לְהַגִּינָאֵי וְנִמְצָא שְׁהִיָּה טְעוֹת וְאִינוּ חֵיבֵי לְהֵם פְּלָל וְטְעוֹת זֶה וְדַאי חוּזָר.

מִשָּׂא"כ בְּטְעוֹת שְׁאִינוּ בְּעֵיקָר הַדְּבָר כַּנִּדְּ"ז שְׁהַטְּעוּהוּ בְּנִתְיַת צַעֲטִיל אִין רֵאִיָּה פְּלָל מְשָׁם. כִּי שָׁם אִין הַטְּעוֹת מְבַטֵּל דְּבָר אַחַר רַק הַטְּעוֹת מְבַטֵּל מַה שְׁהִי טְעוֹת מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דְּבָאֲנוּ לְבַטֵּל גִּט מְפָנֵי טְעוֹת בְּצַעֲטִיל ע"ז אִין רֵאִיָּה מְשָׁם.

וְכ"ש דִּין מְחִילָה בְּטְעוֹת הַנּוֹ בַּפְּחוֹת"ה (דַּמ"א) דְּלֵא הִיָּה שָׁם שׁוּם קִנְיָן וְנִתְיַת שְׁיִצְטָרֵף לְחִזּוֹר רַק שְׁפִייעַ לוֹ בְּבִנְיָן הַפְּחוֹתֵל וְאִיף נֹאמַר שְׁבָזָה יְקִנָּה הַקְּרָקַע שְׁלַ הַמְּסִייעַ שְׁהַחֲזִיק בְּטְעוֹת שְׁהַמְּסִייעַ לֹא יָדַע מְזָה פְּלָל וְגַם הַטְּעוֹת הוּא בְּעֵיקָר הַדְּבָר כַּהֲנָ"ל דַּפ"ק דְּגִיטִין.

וְהָרֵא"ש בְּפָרָק אִיזְהוּ נְשָׂה סִי ל"ב וְכֵן בַּהֲג"א מִמַּהֲרִי"ח שָׁם כ' דַּב' עוֹבְדֵי הַנָּ"ל דְּגִיטִין וְדַחוּ"ה הִנְה כְּמוֹ אוֹנָאָה דְּלֵא יָדַע דְּמַחֲלֵל כּו' וּפְרַש"י דְּאִין שָׁם מְחִילָה וְאֶפִּי בְּטְעוֹת וְיוֹתֵר שְׁיִיף זֶה בְּעוֹבְדָא דַּחוּ"ה דְּלֵא הִי שׁוּם קִנְיָן מְבַעֲוֹבְדָא דְּגִיטִין כּו' כַּנָּ"ל וְכַב"מ פָּרָק אִיזְהוּ נְשָׂה (דַּס"ו סַע"ב) מְבַוְּאָר בַּגַּמ' דְּמְחִילָה בְּטְעוֹת הִנְה מְחִילָה בְּזַבִּינֵי וְלֹא בְּהַלְוָאָה וְכ'

התוס' שם ובחז"ה (דמ"א) דלפרש"י משמע דבכל מקום לרב נחמן מחילה בטעות הנה מחילה בר מהתם מהלנאה משום דמחזי פרבית והקשו על רש"י ופר"ת להפך דבכ"מ סבר ר"נ דלא הנה מחילה אלא התם בזביני הנה מחילה דניחא ליה דליקו בהימנותיה כו' וגבי עבד רבינא עובדא וחסויב ואפיק פירי לפי' התוס' אינה יוצאה משום רבית דהא הוי אבק רבית אלא משום מחילה בטעות דהלנה לא הקנה לו אלא בתורת מכר והמכר אינו פלום דאסמכתא היא וה"ל פהלנאה ואכלה בדרף א"ר נשמע אע"ג דהנה מחילה גמורה רק מפני שיש טעות בדין שמחל ע"ד מכר ובאמת אינו כ"א הלנאה אינה מחילה ומוציאי' הפירות בדינין וכ' הב"י סי' ר"ז ס"י בפ"ש ת"ר ובשם הרא"ש והא למה זה דומה למה שמניח חבירו ליטול חפץ מרשותו וע"ד שהוא שלו ונמצא שאינו שלו דלאו מחילה היא אמנם להרי"ף והרמב"ם אין הפירות יוצאין בדינין רק משום שהוא ר"ק כמ"ש בב"י שם א"כ י"ל הא לולי זה מחילה בטעות אפילו כה"ג הוי מחילה ולא דמי למשל שכ' הת"ר כו' דשא"ה דמעיקרא הספים למחול לו הפירות כשלא יביא לו מעותיו כו' א"כ סוף סוף מחל הפירות מדעת עבור טובת המעות כו' משא"כ במשל דת"ר והרא"ש כו' ובנ"י נ' הפי' דאפ"י באבק רבית פיון דמחילה בטעות היא ונוסף ע"ז שיש איסור בהמחילה אע"ג דהוי רק איסור א"ר מ"מ בכה"ג שיש נדנוד עבירה בהמחילה אנו סהדי דאין אדם רוצה שיהי' המחילה מחילה וכ"כ בהג"א ממהרי"ח שם אבל אם לא היה צד איסורא אז מחילה בטעות פהנ"ל ג"כ הנה מחילה וכ' הג"א בפ"ש מהרי"ח שם ול"ד לקננין בטעות דחוזר פיון שהמזון הוא עדיין בידו כו' והקדוש נמי לא חזיל בטעות פיון דבעינן שיגמור בלבו ואין זה גמר פיון דטעה עכ"ל והנה אין ליקח מזה דוגמא לנ"ד לא להחמיר לפ"ד התוס' דהא שם ע"י הטעות מבטלינן הדבר שהי' בו הטעות דהיינו כמ"ש ת"ר והרא"ש שדומה למה שמניח חבירו ליטול חפץ כו' ונמצא שאינו שלו כו' נמצא הטעות הי' בענין הפירות דקסבר שהם של המלנה ובאמת אינו שלו לכן מוציאים אותם ואין מזה ראי' לבטל נתינת הגט הנתינת אח"כ בלי שום תנאי ע"י טעות שהי' בלקיחת הצעטיל דאין טעות זה בהגרושין ממש כמו ששם הטעות בעצם הפירות ממש והנ"י מדמה זה למקדש אחרתו דהיו המעות חוזרין לולי הטעם דאדם יודע שאין קדושין תופסין באחרתו וגמר נתינת לשום מתנה ע"ש וגם אין ראי' להקל לפ"ד הפוסקי' דכה"ג נמי הנה מחילה לולי מצד האיסור דשאני התם דמ"מ מחל מדעת על אכילת פירות אלו עבור טובת המזון רק שיש טעות בין דעת מכירה להלנאה מ"מ סוף סוף נתרצה שייאכל הפירות אבל הקא לא ידע שלא קיבלו הצעטיל דנימא דמחל וא"כ אין פאן מחילה אפילו בטעות.

רק טעות גרידתא לכו' י"ל דדומה לקננין בטעות דחוזר רק שיש לחלק משום דהתם הטעות בעיקר הדבר משא"כ הקא שאינו דבר גדול כ"כ י"ל דאין פח בטעות זה לבטל דבר הנעשה אח"כ בלי שום תנאי מה גם דבאמת קיימו והחזיקוהו עד שמת וניתן לו כל צרכיו וא"כ מאי נפ"מ בלקיחת הצעטיל כו' גם יש לחלק כמו שחילק מהרי"ח בהג"א דהתם המזון עדיין בידו כו' מיהו כמזדנמה הפוסקים ס"ל אפילו כפר נתן המזון יוכל להוציא מהן כעובדא דגנאי כו' ועוד גבי גט י"ל דלא שייך חילוק זה: (אף קשה דבמזון אע"ג דבעינן תנאי כפול מ"מ מבטלין הקננין והמכר או החלוקה או השומא מחמת שהי' בטעות וי"ל דמקנין בטעות אין שום ראייה דשם מייירי שהטעות הנה בגוף הדבר שהקנה

שהודיה לחבירו בְּחִזְקַת שְׁחִיב לֹו וְאִם כ"פ נִודַע שְׁאִינוּ חִיב לֹו וּמְחִילָה בְּטַעוֹת שְׁבַחוֹ"ה) דמ"א) דְּאִינָה מְחִילָה כ"ש דְּאִין רֵאִי דְּגַרְע מְקַנְנֵי בְּטַעוֹת הַנָּ"ל וּמְחִילָה בְּטַעוֹת שְׁבַא"נ (דס"ו) ג"כ אִין רֵאִי לְכָאן לֹא לְהַקְל וְלֹא לְהַחְמִיר: ח וְהִנֵּה בִּיבְמוֹת (דס"ה ע"א) מְבֹאָר בְּהַדְיָא דְּכַשְׁיֵישׁ לֹוּמַר אֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא גִירְשָׁה הִגֵּט בְּטַל וּבְנִיָּה מְמֹזְרִים וְאִפְּלוּ אִי אִיהוּ שְׁתִּיק אֲנִן לֹא שְׁתַּקִּינוּ וְכ' הַתּוֹס' שָׁם (ד"ה אִי אִיהִי) דֹּא ע"ג דְּלֹא אָמַר לָהּ מְשׁוּם עֲקָרוֹת אֲנִי מוֹצִיאָהּ וְר"ל אע"ג שְׁגִירְשׁ בְּסַתֵּם בְּלִי שׁוּם תְּנַאי רַק מְשׁוּם שְׁמוּכִיחַ הַדְּבָר שְׁמִשׁוּם בְּנִים מוֹצִיאָהּ שְׁפָכַר נְשׂוֹאת לְשָׁנִים וְלֹא הָיוּ לָהּ בְּנִים כּו' וְע"ש בְּד"ה תַּצְא נִרְאָה לְר"י דְּלֹא לְתַר תַּצְא כּו' וּמ"מ פְּשִׁישׁ לָהּ בְּנִים מִן הַרְבִּיעֵי כּו' ע"ש הָרִי דְּמִיָּרִי שְׁלֹא שְׁהַתָּה עִם הַשְּׁלִישִׁי עֲשָׂרָה שָׁנִים וּא"כ לִיכָא חִזְקָה גְּמוּרָה שְׁלֹא יִהְיֶה לָהּ בְּנִים אִפִּי לְרַבִּי כַּמ"ש הַתּוֹס' ד"ה נְשׂוֹאת כּו' דְּלַעֲנֵן מְמוֹן מוֹדָה רַבִּי כּו' וְכ"ש לְרִשְׁבִּי"ג וּא"כ מְסַפִּיקָא קָא מְגַרְשָׁה וְיֵשׁ מְקוּם לֹוּמַר דְּמְסַפִּיקָא גְּמַר וּמְגַרְשָׁה כַּדְּפַרְשִׁי וְאִפְ"ה ס"ל לְהַתּוֹס' (ד"ה אִי אִיהִי) דְּמַצִּי מְקַלְקְלָה וְאִפְּלוּ אִיהוּ שְׁתִּיק אֲנִן לֹא שְׁתַּקִּינוּ כְּנ"ל רַק דְּלִמְסַקְנָא הַתָּם לֹא שְׁיָיָה קְלַקּוּלָא דְּאִמְרִינוּ הַשְּׁתָּא הוּא דְּבְרִייתָא וּבְשַׁעָה שְׁגִירְשָׁה לֹא הִיָּתָה רְאוּיָה כּו'.

הָרִי מוּכַח מְשָׁם דְּאִיכָא עֲנִין גֵּט מְנוּטָעָה אִף שְׁלֹא הַתְּנָה בְּתַנַּאי כְּלָל רַק מְשׁוּם שְׁמוּכִיחַ הַדְּבָר כּו' וְאִף לְפַרְשִׁי דְּבָלְאוּ טַעְמָא הַשְּׁתָּא הוּא דְּבְרִינִי לֹא מַצִּי מְקַלְקְלָה שָׁם הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא נְמִי עַל הַסְּפַק הוּא מְגַרְשָׁה וְכִינּוּן שְׁכֹן אִמְרִינוּ דְּמְסַפִּיקָא גְּמַר בְּדַעְתָּיָה לְגַרוּשִׁין אֲבָל כְּשׁוֹדַאי יֵשׁ הַטַּעְמָא בְּשַׁעָת מַעֲשָׂה מְשַׁמַּע וְדַאי דְּהִגֵּט בְּטַל אִפִּי לֹא הַתְּנָה כּו' וְכַמ"ש בְּגְמָרָא שָׁם נִמְצָא גֵּט בְּטַל וּבְנִיָּה מְמֹזְרִים אֲלֵא דְּבַתּוֹס' בְּגִיטִין (דמ"ו סע"ב) ד"ה אֹמַר כ' וְי"ל דְּהַתָּם נְמִי לֹא הָוָה אֲלֵא לַעֲזוּ וְכ"כ הַתּוֹס' ספ"ק דְּנִדְּוָה (ד"ב ע"ב סד"ה אִילוּ) כ' וְאִיכָא לַעֲזוּ כּו' מְבֹאָר דס"ל דְּגֵט בְּטַל לֹאוּ דְּנֹקָא וְאִינוּ רַק לַעֲזוּ בְּעַלְמָא וְאִזְלוּ לְשִׁיטְמִיָּהוּ בְּגִיטִין (דמ"ו ע"א) ד"ה אִי אָמַר שְׁכ' נִרְאָה דְּחַשְׁשָׁא זֹו אִינָה אֲלֵא לַעֲזוּ בְּעַלְמָא וְכ"כ שָׁם הַמְּרַדְכֵי בְּשֵׁם ר"י וְכ"כ בְּחִי הַרְשִׁבִּי"א וְכ' וְהָא דְּתַנַּאי בְּבְרִייתָא וְנִמְצָא גֵּט בְּטַל וּבְנִיָּה מְמֹזְרִים לְפִי דְּבְרִי קְאָמַר כְּלוּמַר שְׁהוּא יוֹצִיא עֲלֵיהּ לַעֲזוּ לֹוּמַר שְׁהִגֵּט בְּטַל וּבְנִיָּה מְמֹזְרִין אִף קִנְשָׁה קִצְתָּ דְּהָא בִּיבְמוֹת (דס"ה) א"א לֹוּמַר כֵּן דְּלִפִּי דְּבְרִי קְאָמַר דְּהָא אֲדַרְבֵּהּ אָמַר רַב פְּפָא אִי אִיהוּ שְׁתִּיק אֲנִן מִי שְׁתַּקִּינוּ נִמְצָא גֵּט בְּטַל וּבְנִיָּה מְמֹזְרִין הָרִי אע"ג דְּאִיהוּ שְׁתִּיק אֲנִן לֹא שְׁתַּקִּינוּ וְאִמְרִינוּ דְּגֵט בְּטַל כּו' א"כ מְשַׁמַּע דְּבְדוּקָא קְאָמַרִינוּ אֲבָל דַּעַת רִשְׁ"י שָׁם בְּגִיטִין (דמ"ו) דְּגֵט בְּטַל הִיָּינוּ כְּפִשׁוּטוֹ מְדַאוּרִייתָא וְלֹא מְשׁוּם לַעֲזוּ לְבַד וְכ"כ הַרְמְב"ן בְּחִי שָׁם וְכ"ד הַרְמְב"ם פ"י מַה"ג ה"ב וְגַם בְּחִי הַרִיטְב"א שָׁם כְּתַב אע"פ שְׁלֹא אָמַר הַדְּבָר דְּרַף תְּנַאי אֲנוּמְדָנָא דְּמוּכַח הוּא דְּלֹא גִירְשׁ לָהּ אֲלֵא ע"ד כֵּן כְּהוּא דְּזָבֵן אֲרַעָא אֲדַעְתָּא לְמִסְקָא לֹא"י כּו' וְהַמְּרַדְכֵי כ' בְּשֵׁם ר"י מְדַאֲמְרִינוּ לְקַמְן שְׁתִּיקוּתָהּ יָפָה לָהּ מְדִיבּוּרָה אֲלֵמָא דְּלֹא חִיָּישִׁינוּ אֲלֵא לְלַעֲזוּ דַּאי הָוָה תְּנַאי גְּמֹר אִי אִיהִי שְׁתַּקָּא אֲנִן מִי שְׁתַּקִּינוּ וְזֶה כְּמוֹ תְּשׁוּבָה וְהַשְּׁגָה עַל פִּירִשְׁ"י.

אֲמַנְם בְּתוֹס' דִּיבְמוֹת (דס"ה ע"א ד"ה אִי אִיהִי) הַקְּשׁוּ ג"כ קְוִשְׁיָא זֹו וְתִירְצוּ וְי"ל דְּהַתָּם כִּינּוּ דְּמַקִּינוּ לְר' יְהוּדָה דְּלֹא יַחְזִיר לִיכָא לְמִיחַשׁ לְקַלְקוּלָא וּלְרַבְּנָן כּו' וּלְהָכִי שְׁתַּקִּינוּ וְכִי תוֹבַעַת כְּתוּבָתָהּ מַצִּי אָמַר לָהּ אֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא גְּרַשְׁתִּיהּ כּו' וְצ"ל דְּהַמְּר' בְּשֵׁם ר"י ס"ל דְּזֶה שְׁכַשְׁאוּמְרִי לֹו דְּלֹא יַחְזִיר לִיכָא לְמִיחַשׁ לְקַלְקוּלָא הִיָּינוּ אֲת"ל דְּהַקְּלוּל אִינוּ אֲלֵא לַעֲזוּ אֲבָל אֲת"ל דְּהִגֵּט בְּטַל מְדִינָא אִינוּ מוֹעִיל מַה שְׁאָמְרוּ דְּלֹא יַחְזִיר וְכַמ"ש בְּתוֹס' דְּכְתוּבוֹת (דע"ד סע"ב ד"ה מְשׁוּם) וְאֲמַנְם רִשְׁ"י לֹא ס"ל כֵּן אֲלֵא דְּכִינּוּן שְׁלֹא יוּכַל

להתזירה אמרינו דתו לא התנה ומספיקא גמר וגיירש לחלוטין וכמ"ש ביבמות (דס"ה ב') כה"ג אלא דהכא בעינן שיאמרו לו דאל"כ אמרינו מספיקא מגרש על תנאי שיחזירנה אם יתברר שהש"ר שקר משא"כ התם ביבמות ודאי מספיקא מגרש לחלוטין ולא על תנאי דהא א"א שיתברר שהיא בת בנים עד שתנשא לאחר כו' משא"כ גבי ש"ר שיכול להתברר קודם שתנשא לאחר שהש"ר שקר לכו אמרינו דלא גמר וגיירש לחלוטין ובעינן שיאמרו לו כו' ומ"מ אין ראי' להחמיר בנ"ד ולומר דלרש"י וקהמב"ם וקהמב"ן והריטב"א הוי גט מןטעה ובטל מדאורייתא דאע"ג דהתם הגט בטל אע"פ שלא התנה רק שגילה דעתו שמפני כן מגרשה הא כ' הריטב"א דהטעם משום אומדנא דמוכח הוא דלא גירש לה אלא ע"ד פן כההוא דזבן ארעא אדעתא למיסק לא"י והיינו משום שהענין שגילה דעתו הוא בעיקר וגוף דבר הגרושין שזהו הסיבה לגרושין שמגרשה מפני השם רע וגוף הגרושין לגרש אשתו או לא לגרשה ודאי דבר גדול הוא שאדם מקפיד ע"ז ע"כ אומדנא דמוכח הוא דאם לא הש"ר אין רצונו לגרשה ולהכי פשנמצא הש"ר שקר ונמצא הנה טעות בדבר שיש אומדנא דמוכח וגיילוי דעת ע"כ הגט בטל: משא"כ בנ"ד שזה הענין שגילה דעתו אינו בגוף הגרושין דבגוף הגרושין רצונו חזק לגרשה כדי שלא לעגנה ולהצריכה חליצה רק שגילה דעתו שרצונו שיחזירנו לו צעטיל על בטחון שיחזיקוהו כל ימי חליו א"כ אין זה דבר גדול לומר שיש אומדנא שאם לא נתנו יהי הגט בטל תדע דהא הריטב"א דיקמה זה לזבין נכסי' כו' ושם פתב הטור ח"מ סי' ר"ז ס"ה בשם רש"י דדוקא בקרקעות אמרינו פן לפי שאין דרוך בני אדם למכור קרקעותיו שהיא מתפרנס מהם אם לא שהיה דעתו לעקור דירתו מפאן אבל אי מכר כל מטלטליו אפילו אמר בשעת המכר ע"ד לילך לא"י ולא הליך המכח קיים אם לא שהתנה לפי שפעמים אדם מוכר מטלטליו אפ"י שדעתו לישאר פאן עכ"ל וכו' הב"י שכ"ד הרמב"ם והתוס' והמרדכי והרא"ש: (ביבמות דס"ה) משמע דאיכא גונוני גט מןטעה אף שלא התנה בתנאי כלל רק שמוכיח הדבר שמשום זה גירשה ולולי זה לא היה מגרשה אכן התוס' כ' דאינו רק לעז אבל רש"י בגיטין (מ"ו) והרמב"ן והריטב"א שם והרמב"ם ס"ל דהגט בטל מדאורייתא ואעפ"כ אין ראי' משם להחמיר גם פאן דהתם שהטעות בעיקר הגרושין שאל"כ לא הי' מגרשה כלל הוי אומדנא דמוכח דמהני עם גילוי דעת לבטל הגט וכמו במוכר קרקעותיו וגיילה דעתו שע"ד פן מוכר אבל הכא שאין ההטעמה בגוף ענין הגרושין רק בדבר אחר ה"ל כמו במוכר מטלטלי דלא מהני גילוי דעת אא"כ התנה בתנאי גמור): ט אבל מדעת התוס' והרשב"א והמרדכי דס"ל דגם שם גבי מוציא משום ש"ר או משום איילוניית או משום שאינה בת בנים אפ"ה ליכא רק לעז לבד אע"ג שגילה דעתו שמשום זה מוציאה וזיינו משום דלא התנה כמבואר בדבריהם שם ובכתובות (דע"ד ע"ב).

א"כ מזה מוכח פדעת מהרש"ל דלא נק' גט מןטעה רק פשהתנה בתנאי גמור וגם מוכח מזה סתירת סברת מהרמ"ל בתשו' (ד"ה מפל הליון) דכתב פשהטעות בגוף דבר הגרושין לכ"ע הוי גט מןטעה דהא הכא אמר דמשום זה מגרשה ואם לא פן לא היה מגרשה ואעפ"כ פיון שלא התנה ס"ל דליכא קלוקלא רק משום לעז ולא מדינא וראיתי שעמד ע"ז מהרמ"ל בתשו' ד"ה איכרא אלא דכתב בשם תשו' מהריב"ל ח"ג סי' צ"א דהכי דאמר משום דבר שהוא להכא הוא מוציאה אפילו לסברת התוס' הוי כמו תנאי גמור והגט בטל ממש.

והנה באמת באותו הגדון דתשו' מהריב"ל דמייירי שאמר לה בשעת נתינת הגט משום שתתן לי שטר מתנה מהבית שירשת מאביה אני מגרשה ואם לא תתן לי השטר מתנה מהבית שירשת מאביה איני מגרשה.

י"ל דנדאי לכ"ע הגט בטל פינן דאמר בהלאו ואם לא תתן כו' איני מגרשה. וכפלי' למילתא שכתבו התוס' דמ"מ אינו רק לעז היינו שאומר אלמלא שהיית איילוני' לא הייתי מגרשה כמ"ש הרמב"ם והטור סי' י' וכ' הב"י שפן נכון אבל אם אמר ואם אין את איילונית לא יהי' הגט גט י"ל לתוס' ג"כ הגט בטל אע"ג דבענין ההו' אמר רק משום ולא אם וכן כ' הב"ש סי' י' סק"ה וז"ש מהריב"ל וסופו הוכיח על תחלתו דלתנאי גמור נתפונן ר"ל הלאו מוכיח על ההו'.

רק מ"ש מהריב"ל ועוד דשאני להבא מלשעבר. כנראה דס"ל דאפי' לא אמר בהלאו רק לא הייתי מגרשה ולא אמר שלא יהא גט אפי"ה י"ל דהגט בטל גם לתוס' הנה בתשו' מהר"מ אלשיך סי' ע"ח נ' דפליג ע"ז דכתב דקושטא דמילתא (דגילוי) דאפילו גילוי מילתא בעת מסירת הגט לאשה גילוי דעתא לאו מילתא היא ולא אמרו דגילוי דעתא בשעת מעשה מילתא היא אלא בממון כי ההוא דזבין לנכסי אדעתא למיסק לא"י כו' והו' אמת כי יש מקום לטעות בדעת התוס' ולומר שדעתם דבגיטא גילויא דעתא מהני כתנאי כפול כמו בממונא והוא מ"ש הרשב"א ז"ל בפרק מי שאחזו וז"ל אתקין שמואל בגיטא דש"מ אם לא מתי לא יהא גט כו' ולימא לא יהא גט אם לא מתי בעינן תנאי קודם למעשה שאילו בתוס' בשלמא פשאין תנאי קודם למעשה אין התנאי מועיל לפי שאינו כתנאי ב"ג וב"ר אלא המעשה האידך הוא מתקנים שהרי גילה בדעתו שאינו רוצה שיתקיים המעשה כ"א בקיום התנאי כו' ותיגרז דמה שאילו בתוס' והשיבו לאו בגיטא איירי כלל אלא בממונא עכ"ד הרי מבואר דדומי' ענין גילוי דעת דבזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י דהוא ענין דלהבא בכה"ג גופא בגיטא גילוי' דעתא לאו מילתא היא וכן מה שאילו בתוס' מייירי ג"כ בגילוי דעת בדבר שלהבא שהוא ענין אם לא מתי ואעפ"כ הוצרך לומר דהתוס' לאו בגיטא איירי אלא בממונא מבואר דס"ל דאפילו בדבר דלהבא גילויא דעתא לאו מילתא היא וכן הגדון שנשאל עליו מהר"ם אלשיך שם מייירי בגילויא דעתא בדבר דלהבא שכתב הבעל לאביו אם תרצה גיטה אשלתנו לה אף באופן כו' אם תתן הכתובה ביז פלוני ואם לאו אלה למקום שלא ימצאונני והיא קיימה ונתנה הכתובה ביז פלוני וכתב לו אביו הנה אשתך מסרה הכתובה ביז פלוני כתוב לה גט.

ואח"כ שלח לה בעלה גט פרישות ולא זכר בו שום תנאי ולא שום גילוי דעת לתלות בו ענין הגט וע"ז דן מהר"מ אלשיך דמה שכתב לאביו תחלה הוי רק כמו גילוי דעת וגילוי דעת לא מהני אפילו בממונא רק כשגילה דעתו בשעת הפכירה משא"כ ה"א שבשעת נתינת הגט לא זכר מזה כלל ואח"כ כתב דקושטא דמילתא דאפילו גילוי דעתא בעת מסירת הגט לאו פלוני הוא א"כ ס"ל דאפילו בדבר דלהבא כמו הגדון דידן' לא מהני גילויא דעתא.

ולכאורה נידון דידן דומה ממש לעובדא דמהר"מ אלשיך שרצה שיתנו צעטיל כמו דשם ביקש שתתן השטר כתובה והמסדר אמר לו שנתנו הצעטיל כמו ששם כ' לו אביו הנה אשתך מסרה הכתובה כו' ואעפ"כ ס"ל דיכולה לתבוע הכתובה משום דאין זה תנאי רק

גילוי דעתא כו' א"כ כמ"כ בנ"ד י"ל אף שהטעוהו בהצטטיל אין בכך פלוס דהטעאה ושתוכל לתפוע הפתובה חד טעמא הוא מפני שאינו תנאי ואדרבה נתינת הצטטיל ענין קטן הוא ואין בו שום נפקותא בגוף הדבר רק ענין בטחון על הדבר משא"כ תביעת הפתובה דבר גדול הוא ומ"מ אפשר לחלק ע"ש: (מדעת התוס' והרשב"א בגיטין (מ"ו) משמע דאין נק' גט מוטעה רק פשהתנה בתנאי גמור ומקריב"ל ח"גסי' מ"ו כ' דאם גילה דעתו בדבר להפא י"ל לתוס' ג"כ הגט בטל כשלא קיימה מה שגילה דעתו אבל מהר"ם אלשיך בתשו' סי' ע"ח ס"ל דגילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא בכל ענין ולא דמי לממונא): והנה ראית מהר"ם אלשיך הוא מדברי התוס' והרשב"א דגיטין (דמ"ו) הנ"ל וכבר הקשה לנפשי דממ"ש הרשב"א בפרק מי שאחזו בשם התוס' משמע להפך ותיגרין ע"ז בדוחק עוד הקשה אשמעתיה מסוגיא דפרק איזהו נשך (דס"ו ע"א) דמשמע שם דגילויא דעתא בגיטא בשעת גרושין מילתא היא וכדמשמע בתוס' שם סד"ה פטומי מילי וכ"כ רי"ו נכ"ד ח"ד בשם ר"ח ונדחק שם לתרץ זה וכל הדחוקי האלה כ' שמוכרח לומר דאל"כ יהיו התוס' סותרי א"ע למ"ש התוס' בגיטין (מ"ו) דשם ס"ל דגילויא דעתא מילתא היא רק בממונא ולא בגיטא ואמנם בתשו' ב"ח החדשות סי' צ' חלק בזה על הסמ"ע שכ' בתשו' גאוני בתראי סי' נ"ב להקל בגט דווינא משום דגילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא וכונן הסמ"ע לדעת תשו' מהר"ם אלשיך הנ"ל וחלק הב"ח על הסמ"ע וכ' דגילוי דעתא זה לא דמי להא דאב"י בגיטין (ל"ד) דאמר גילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא דהפריש גדול יש בין גילוי דעת ואומדנות דלכתר מעשה פתיבת הגט ונתינה ליד שליח כפדון דאב"י לנ"ד דגילוי מילתא ואומדן דלבו הנה מקמי פתיבת הגט כו' והאמת שמהר"ם אלשיך בתשו' הנ"ל עלה על דעתו הק' חילוק זה שכ' הב"ח ואעפ"כ הסכים שאין לחלק וראיתו הוא מדברי התוס' דגיטין (מ"ו) הנ"ל גבי ההיא דמשום שם רע אני מוציא דהוי גילויא דעתא בגיטא בעת נתינת הגט ואעפ"כ ס"ל דאין בזה אלא לעזו בעלמא כו'.

אמנם מצאתי דאתאי לידיה בספר מכתב מאל"י שער ז' סי' ה' כ' ונ"ל אמנם אשר יש לברר הוא דהא דאמרין גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא היינו דוקא גילוי דעתא בבטולי גיטא אבל אם אעיקרא דמילתא כשצונה לכתוב הגט או כשנתנו לאשה איכא גילוי דעת או אומדנא דמוכח דלא מגרשה אלא על דעת מה בכל פי האי מילתא היא וכבר הארכתי בזה בתשו' שפתבתי זה ימים והעליתי פן מדברי הגמרא בהרבה מקומות ומדברי הפוסקי ועיין בתשו' מהרש"ח סי' ו' ועיין לקמן עכ"ל הנה הסכים וכונן לדעת הב"ח אף לא הביא תשו' מהר"ם אלשיך דהאריף לפסוק בהפ"ב: ולכאורה יש להעמיד דעת הב"ח והמכמ"א ושאין ראי' לנגד מהתוס' והרשב"א דגיטין (מ"ו) דנאמר ולטעמיה דטעמא דהתוס' משום דגילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא א"כ יהי' זה נגד רבא דס"ל בגיטין (דל"ד) דגילויא דעתא בגיטא היא אפילו לבטולי גיטא לאחר שכבר נעשה מעשה שניתן ליד השליח וכ"ש שלדידי' ראוי דגילוי דעתא דמקמי מעשה נתינת הגט יהיה מהני ונהרי התוס' הכריחו סברתם בגיטין (דמ"ו סע"ב) דגבי מוציא משום ש"ר או משום איילונית אינו רק לעזו בעלמא מדברי ר' יהודה במשנה שם דאמרין לה שתיקותה יפה לה מדיבורה ואם היה בזה ביטול הגט מדינא אפילו היא שתקה אנו מי שתקינן ולא מהני מה דתקון דלא יחזיר וכ"כ המרדכי בשם ר"י וכמש"ל וא"כ פיון

שְׁלֵדְבָרֵי הַתּוֹס' וּמְרָדְכֵי מְוֹכְרֵי פִירוּשֵׁם מִן הַמְשָׁנָה וּכ"ה ג"כ בַּח' הַרְשָׁב"א א"כ יִהְיֶה מִמְשָׁנֵי אֵלּוּ קוֹשֵׁי עֲצוּמָה עַל רַבָּא דס"ל דְּגִילּוּיָא דַּעְתָּא בְּגִיטָא מִלְתָּא הִיא אִפִּי בְּתַר נְתִיבַת הַגֵּט וְהָרִי פָּאן מְוֹכְרֵי מִדְּבָרֵי ר' יְהוּדָה לִפְמ"ש הַתּוֹס' וְהַמְרָד' וְכֵן מִמְשָׁנָה דְּהַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם ש"ר כִּמ"ש הַרְשָׁב"א דְּגִילּוּיָא דַּעְתָּא בְּגִיטָא לָאוּ מִלְתָּא הִיא וְאִפִּילוּ בְּשַׁעַת נְתִיבַת הַגֵּט וְגַם אֲבִי אִמָּאֵי לָא מִיִּתֵּי רְאֵינָה עֲצוּמָה לְדַעְתּוֹ מִהֲנָה מְשָׁנֵי הַנָּ"ל דְּרָף כָּל שְׁפָן וְקַל חוֹמֵר.

א"ו צְרִיף לומר דְּהַגְדוֹן דְּמְשָׁנֵי הַנָּ"ל אֵין זֶה גִילּוּיָא דַּעְתָּא מִמֶּשׁ: דְּגִילּוּיָא דַּעְתָּא בְּגִיטָא שְׁבִדְבָרֵי אֲבִי וְרַבָּא הוּא שְׂאוּמֵר הַבַּעַל דְּבָרִים שְׁנֵרָאָה מִתּוֹכָן בִּיטוּל הַגֵּט רַק שְׁלֵא בִיטְלוּ בְּפִירוּשׁ מִשְׁא"כ הֵכָא גְבִי מוֹצִיא מִשּׁוּם ש"ר אַע"פ שְׂאוּמֵר וְאִם לָא הַש"ר לָא הִיִּיתֵי מְגַרְשֵׁי הָרִי בְּאַמַּת הִיָּה שֵׁם רַע בְּעַת נְתִיבַת הַגֵּט.

ועל הַעֲתִיד שְׂאֵם יִתְבָּרַר אַחַר זְמַן דְּנְתִיבַת הַגֵּט שְׁהַשֵּׁם רַע שְׂקָר יִהְיֶה מְחֻזְרָה ע"ז אֵין מְמַנּוּ שׁוּם אֲמָר וּדְבָרִים אִפִּילוּ דְּרָף גִילּוּי דַּעַת דַּאע"פ שְׂאוּמֵר דְּמִשּׁוּם ש"ר מְגַרְשֵׁי הָרִי י"ל דְּמִסְפֵּק גָּמַר וְגִירֵשׁ לְחֻלוּטִין וְזֶה שְׁנֵשְׁפֹט שְׁדַעְתּוֹ לְהַחְזִירָה כְּשִׁיתְבָּרַר שְׁהַשֵּׁם רַע שְׂקָר ע"ז אֵין מְמַנּוּ גִילּוּי דַּעַת בְּדַבּוּר וְה"ל רַק כְּמוֹ דְּבָרִים שְׁפִלְבַּב וְהָרִי גְבִי גִילּוּי דַּעְתָּא כ' הַמְכַמ"א שֵׁם בְּרַם הֵכָא דְּלֵא אָמַר כְּוָלָם אֶלָּא שְׁמַתוּף מַעֲשִׂיו נִיכָר שְׁהוּא מְבִטְלוּ הַגֵּט שְׁתִּהְיֶה הָאֲוֹמְדָנָא רַבָּה מַה שְׁתִּהְיֶה הֵנָּה לִיה דְּבָרִים שְׁפִלְבַּב וְאֵינּוּ דְּבָרִים אִפִּילוּ לְרַבָּא דְּסָבַר דְּגִילּוּיָא דַּעְתָּא בְּגִיטָא מִלְתָּא הִיא וְהַכְרִיחַ זֶה מְעַבְדָּא דְּרַב יְהוּדָה דַּאֲשַׁקְלִיָּה לְגִיטָא דְּחַתְנִי דְּרַבִּי יִרְמְיָה בְּיִרְאָה הַמְבֹאָר בְּגַמ' שֵׁם (דל"ד).

וְהִנֵּה בְּדִין הַנּוֹז בְּמִשְׁנָה אַע"פ שְׂאוּמֵר מִשּׁוּם ש"ר אֲנִי מוֹצִיאָה: מ"מ הָרִי הַש"ר יִשְׁנּוּ וְנָדָי וְעַל עֲתִידוֹת לָא הוֹצִיא מִפִּי שׁוּם דִּיבּוּר לְכֵן י"ל דס"ל לְהַתּוֹס' דַּאֲפִי לְרַבָּא אֵין זֶה נִק' שׁוּם גִילּוּי דַּעַת כָּלָל דְּלֵא דְּמִי כָּלָל וְכָלָל לְגִילּוּיָא דַּעְתָּא דְּמִיִּרִי רַבָּא דָּאֵם הִיָּה מְגַלָּה דַּעְתּוֹ עַל שְׂאֵם יִתְבָּרַר שְׁהַש"ר שְׂקָר אֵינוֹ חֲפִץ בְּגִירוּשִׁין זֶהוּ גִילּוּיָא דַּעְתָּא מִשְׁא"כ בְּדִינֵי הַמְשָׁנָה הַנָּ"ל שְׁלֵא הַזְכִּיר דִּיבּוּר נִגְדוֹן הַעֲתִיד וְהָרִי עֲכָשׂוּ כְּשִׁמְגַרְשֵׁי מוֹחְזָקַת הִיא בַּש"ר אוֹ אֵיִלוּגִיַת כו' רַק נִגְדוֹן זֶה דוּמָה לְהָא דְּזַבִּין נְכֹסֵי אַדְעָתָא לְמִסְקָא לֵא"י דְּהַתָּם מְבֹאָר שְׂאֵם אָמַר שַׁע"ד כֵּן מוֹכֵר וְאִח"כ א"א לֹא לְעֵלוֹת הַמְכָר בְּטַל וְאַע"פ דג"כ לָא הַזְכִּיר דְּבָר זֶה כָּלָל מְנַדוֹן אִם יִתְחַדֵּשׁ מַה בְּלַעֲתִיד וְה"ל מְמַשׁ כְּמוֹ מִשּׁוּם ש"ר אֲנִי מוֹצִיאָה וּבַכַּה"ג הוּא דכ' הַתּוֹס' דְּבִגֵּט אֵין פָּאן פִּיטוּל רַק מִשּׁוּם לַעַז אֶבֶל הִיכָא שְׁיֵשׁ גִילּוּי דַּעַת בְּגֵט בְּשַׁעַת נְתִיבַת הַגֵּט שְׁנֻחְתָּנוּ עַל דַּעַת מַה י"ל דְּמִלְתָּא הִיא אִפִּילוּ לְדַעַת הַתּוֹס' כִּמ"ש הַב"ח וְהַמְכַמ"א וְאִפְשָׁר הִיָּנוּ דכ' מְהַרִּיב"ל דַּאֲפִילוּ לְהַתּוֹס' שְׂאֲנִי לְהַבָּא מְלַשְׁעֵבֵר וְהִיָּנוּ דְּמִשּׁוּם דְּהִיכָא דְּהַגִּילּוּי דַּעַת הוּא בְּלַשְׁעֵבֵר אֵין מְזָה שׁוּם גִילּוּי דַּעַת עַל לְהַבָּא דְּלֵא קְמִיִּרִי בְּעֲתִידוֹת מִשְׁא"כ כְּשִׁגִּילָה דַּעְתּוֹ בְּפִי בְּעַנְיָן דְּלַהַבָּא אִף שְׁלֵא הַתְנָה בְּתַנָּאֵי גָמוֹר י"ל דְּמוֹדוֹ הַתּוֹס' דְּגִילּוּיָא דַּעְתָּא בְּגִיטָא כַּה"ג מִלְתָּא הִיא וְאַע"ג דקיי"ל כְּאַבְיֵי דַּאֲפִילוּ גִילּוּי דַּעַת גָּמוֹר בְּלַהַבָּא לָאוּ מִלְתָּא הִיא בְּגֵט הִיָּנוּ גִילּוּי דַּעַת דְּלַבְתַּר נְתִיבַת הַגֵּט וּכִמ"ש הַב"ח וְהַמְכַמ"א.

ועפ"ז א"ש כְּפִשּׁוּטוֹ הַסּוֹגֵיָא דְּכָרְק א"נ (דס"ו) דכ' הַמְהַר"ם אֶלְשִׁיף דְּמוֹכַח מִשֵּׁם דְּגִילּוּיָא דַּעְתָּא מִלְתָּא הִיא וְהִיָּנוּ מִשּׁוּם דְּהַגִּילּוּי דַּעַת הוּא מְקַמֵּי נְתִיבַת הַגֵּט כו' וּבַכַּה"ג אֲבִי נְמִי מוֹדָה: וְהִנֵּה רְאֵינִת מְהַר"ם אֶלְשִׁיף מִתּוֹס' דְּגִיטִין (מ"ו) וְהַקְשָׁה בְּעַצְמוֹ ע"ז מְסוֹגֵיָא דב"מ

(ס"ו) ומתוס' ואמנם הב"ח והמכמ"א ס"ל דגילוי דעתא בפשעת נתינת הגט מילתא היא ול"ד לגילוי דעתא בגיטא שבגמ' דלאו מילתא היא דהיינו פשהו לבתר מעשה ומחרמ"א סתר חילוק זה מתוס' דגיטין הנ"ל ואינו מוכרח דשם אפילו גילוי דעת גמור ליפא אלהבא דאל"כ יקשה משם על רבא רק נד"ז דומה לזבין נכסי ע"ד לילה לא"י דשם ג"כ ליפא ג"ד גמור אלהבא ולכן במטלטלים אינו יכול לבטל המקח ובכה"ג ס"ל לתוס' דלא מהני בגט כמו דלא מהני התם במטלטלין אבל בגילוי דעת ממש מקמי גיטא י"ל דמודו התוס' דהגט מתבטל פדמוכח מסוגיא דב"מ (דס"ו) וכמשמעות הרשב"א פמש"א בשם שא"ל התוס': יא והנה גבי זבין נכסי אדעתא למיסק לא"י כ' הרא"ש פי"נ ססי"מ"ח ושלשה חלוקי' יש בענין ממון יש דברים שהדעת מוכרעת כל כף דאזלינן בטר אומדנא דדעת ואפילו גילוי דעת לא בעי' כו' ויש דברים דבעינן גילוי דעת כי ההיא דזבין נכסי כו' ומיהו סגי בג"ד ואפילו תנאי לא בעי' אבל בכל שאר מקלי דבעינן תנאי בעינן תנאי כפול כו' עכ"ל והוא מדברי התוס' הרי מבואר דגבי זבין נכסי הוא ג"כ מצד אומדנא נגעו בה שהוא אומדנא שאין אדם עשוי למפורקרקעותיו שמתפרנס מהן אם לא כשרצונו לעקור דירתו.

אלא דלפי שאין האומדנא מוכחא כ"כ ע"כ הצריכו ג"כ גילוי דעת אבל פשיש גילוי דעת אז העיקר היא מצד האומדנא ולכן אתי שפיר דאע"ג שאין פאן ג"כ גילוי דעת ברור על זה שבאם לא יעלה תהיה המכירה בטילה דהא יש לומר דמספיקא גמר ומכר לחלוטין אפ"ה מתבטל המכירה מצד שמ"מ הוא אומדנא דלא הנה מוכר מספק כ"א אדעתא שאם לא יוכל לעלות יהיה המכירה בטילה.

וכן ביארו התוס' בכחובות (דף מ"ז ע"ב) ד"ה שלא כתב ונ"ל ואם תאמר אם פן כל אדם הלוקח פרה מחבירו ונטרפה או מתה אנו סהדי שלא על מנת פן לקחה וי"ל דהתם אנו סהדי שבאותו ספק הנה רוצה ליכנס ואפילו אם אומר לו אם תטרף יש לה לקבל הפסד הנה לוקחה אבל הכא לא כתב כלל כ"א על מנת לכונסה ואין דעתו כלל להכניס עצמו בספק וכן ההיא דזבין ולא אצטריכו ליה זוזי עכ"ל וא"כ גבי זבין נכסי אדעתא למיסק לא"י ש"ל שפשיגילה דעתו שע"ד פן הוא מוכר הוי אומדנא שאין דעתו כלל להכניס א"ע בספק משא"כ גבי מוציא את אשתו משום ש"ר דס"ל להתוס' דאפילו אמר משום ש"ר אני מוציאך ליפא רק לעז כי אין פאן אומדנא דמוכח מצד עצם בלא הגילוי דעת שהרבה אנשי' מגרשי' נשותיהם בלאו הכי וכמו שכ' הרמב"ן בשם הגירושלמי עילה מצא כו' וכיון דליפא אומדנא אע"ג דאמר משום ש"ר י"ל דמספיקא גמר וגירש לחלוטין וז"ש התוס' בגיטין (דמ"ו ע"א) ד"ה אי דאע"ג דבכמה דוכתי מהני גילוי דעת כו' הכא ליפא למימר הכי מדבעי לר"מ תנאי כפול אין פוננת התוס' משום גילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא דא"כ לרבא מאי איפא למימר אלא ר"ל גילוי דעת כזה דאינו ג"ד גמור וברור פנ"ל לא מהני פאן משום דלא מהני אלא במקום שיש אומדנא מצד עצמה שמצטרפת אל גילוי דעת: משא"כ הכא ס"ל לתוס' דליפא אומדנא ולרש"י י"ל דס"ל דדומה ממש לדיו זבין נכסי אדעתא למיסק לא"י דגירושי אשה ענין גדול הוא כמו מכירת קרקעות ומ"מ י"ל דדוקא אי קטעין מהני הכא האומדנא אל הג"ד ולא אי קשתיק דאי שתיק מפרשין הג"ד דמספק גירש לחלוטין כף צריף לפרש דעת התוס' לפ"ד תשו' הב"ח והמכמ"א אשר הספימו דהיכא דגילה דעתו בפשעת הגירושין שעל דעת מה מגרשה

גילוי דעתא מילתא היא והיננו פשהגילוי דעת הוא ברור דדוקא על דעת פן מגרשה וזהו העובדא דאיזהו נפש (דס"ו ע"א) גבי אי קנימת דידך אנא דמשמע בתוס' סד"ה פטומי שאם בתחלת הדברים אמרה פן אמרינו דלא נתפונן ליתן הגט אלא ע"ד פן אכן ממ"ש התוס' שם ד"ה קמ"ל פ"י דכי נמי כו' משמע דמספקא להו וכ"כ הב"ח וצ"ל דמקום הספק שמא לא אמרינו דאיהו גופא אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא אבל מ"ש הב"ח דהספק שמא גם קודם הכתיבה אמרינו דפטומי מילי בעלמא הוא אינו במשמע ד' התוס' וכן משמע ברבינו ירוחם נכ"ד שכ' שאם מתחלה אמרה היא פן ונראה שהיא סמה על דבריה אפילו לא חזר היא להתנות בפ"י כמו שאמרה היא חיישינו שמא לא גמר לגרש אלא כמו שאמרה היא והוי כמו תנאי וכן נראה עיקר עכ"ל הרי דטעם היותו ספק הוא משום דלא ברירא לן שגמר לגרש על דרך שאמרה היא רק שגראה פן שהוא סומך על דבריה מש"ה ספיקא הוי נמצא דהספק הוא משום שאין ממנו גילוי דעת ברור שעל דעת פן מגרש.

אבל אם היה ממנו גילוי דעת ברור משמע דהוי כמו תנאי. ולא דמי להא דקיי"ל פאב"י בגילויא דעתא בגיטא וכמו שחילקו הב"ח והמכמ"א פנ"ל ומהרמ"ל ס"ל דלהתוס' הוי נדאי כמו תנאי: (גבי זבין נכסי למיסק לא"י מהני רק מצד צירוף האומדנא שאין אדם עשוי למפור קרקעותיו לכן אע"ג דאין ג"ד גמור לביטול מקח כשלא יעלה מהני מצד האומדנא משא"כ גבי מוציא את אשתו משום ש"ר ליכא אומדנא להתוס' מש"ה לא מהני הג"ד פנין שאינו ג"ד גמור ולכן גבי אי קנימת דידך אנא פנין שגראה שפומך על דבריה הוי כמו תנאי והרי"ו וב"ח דכ' דהוי ספק זהו משום שרק נראה פן וליכא ממנו דבר ממש שיאמר שפומך ע"ז): יב ומעתה בנד"ז שהמעשה כף היה שפשדבר המסדר עם השכ"מ שיתן הגט שתק ואח"כ אמר בזה"ל מיא וועט מיה ניט צו זעהין השבתי אותו אנכי לא שונא לה נאראה שישגיחו עליה נאקח ע"ז ונעקסיל מחותנה שישגיחו עליה עד שיופסק החולי ואמר אתן ג"פ וחזתן הש"מ אמר אליו אתה יודע שחביב אתה עלי נדאי לא אעזבה אח"ז הלכתי ובאו קרובי השכ"מ ואמרו למה להרבות הוצאת חנם על ונעקסיל כי בלא זה יחזיק ודי בצעטיל וכשבאתי להשכ"מ לסדר הגט שאל אותי אם עשיתי אשר דברתי ויצא מפי יוא ניט אוף אוועקסיל רק אוף איין צעטיל ורציתי לסדר הגט ובאתה חמותו של השכ"מ הנ"ל ולא הניחה באולי לא יחזיר אח"כ את אשתו ואחר חצי שעה ציוו לסדר הגט ונשכח ממני ע"ד הצעטיל ונסדר הגט פהלכתו עם פל השאלות ונקרע ושאלתי את הש"מ אוילי רוצה אתה שאתן חרם ע"ד ההשגחה והשיב אין צריך אח"כ נזכרתי אודות הצעטיל שלא נתקבל וגם אוילי חשב השכ"מ מהוהשיב שלי יוא שפכר נתקבל הצעטיל פתבתי צעטיל ושלחתי לחותנו שיבא עה"ח ושאל הש"מ מה זה וקראו לפניו הצעטיל אמר שאין נצרך אני מאמין לו כף וע"ז יש עד א' ואחר יום או יומיים נפטר הש"מ הנ"ל עכ"ל השאלה.

ואם פן פנין שהשכ"מ חשש תחלה שמא וועט מען אים ניט צו זעהין ולכן לא רצה ליתן גט ואח"כ פשהבטיחו המסדר שיקבל ונעקסיל אמר שיתן הגט א"כ נראה נדאי שע"ז סמה ועוד דהא השכ"מ חזק דבריו בסוף ששאל מהמסדר אם עשית אשר אמרת א"כ סופו מוכיח על תחלתו ויש פאן גילוי דעת ברור שעל דעת פן נותן הגט היינו ע"ד שנתן חמו צעטיל קודם הגט כמו שנ' מהשאלה אם עשית וע"ז השיבו יוא וא"כ כשלא קיבלו

הצעטיל ה"ל הטעאה גמורה נגד הגילוי דעת הברור ולכן להב"ח והמכמ"א יש להקמיר לכאורה דהוי גט בטל אלא שיש לדון משום דאח"כ אמר הש"מ שא"צ לצעטיל אמנם למהרמ"א דס"ל דגילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא כלל א"צ לכל זה דנדון זה י"ל דהוי רק גילוי דעת לבד דתנאי אינו רק פשאומר בלשון אם או על מנת משא"כ הקא אף שמתחלה חשש מיא וועט מיה ניט צו זעהין וכשהמסדר השיבו אנכי כו' ואקח ונעקסיל כו' אמר אתן ג"פ מ"מ הרי לא אמר אם תקח ונעקסיל אתן ג"פ א"כ אין פאן תנאי ממש אע"ג דלכאורה זהו ענין ממון וגבי ממון כ' התוס' וקרא"ש פא"נ (דס"ו) דאם בתחלת הדברים פתח המוכר כו' וכ"ש הקא דהבעל אמר בתחלת דבריו מיא וועט מיה כו' מ"מ י"ל התם עיקר הטעם דהמוכר משעבד נכסיו ע"ז בדבורו וכמ"ש בתשו' הב"ח הנ"ל אבל שיהיה נחשב זה לתנאי גמור שאפילו בגט יהיה זה כמו תנאי אינו מוכרח וגם בב"י סי' ר"ז סעי' ב' כ' בשם תלמידי הרשב"א על עובדא דא"נ (דס"ו) דה"מ פשאינו אומר בלשון תנאי אלא שהוא אומר פן דרוך ספור דברים אבל אם אמר לי על תנאי פן אני מוכר לך עכ"ל.

הרי דגם שם גבי ממון אין זה נק' תנאי ממש רק דרוך סיפור דברים ועוד שי"ל שסמך על מה שאמר לו המסדר ואראה שישגיחו עליה לכוף פניו דלא אמר אם תקבל כו' י"ל דאין זה תנאי גמור רק נק' גילוי דעת שרצונו פן וכמו שנתראה מעובדא דגיטא דסתניה דרב ירמיה ביראה בגיטין (דל"ד א') דאינו נק' רק גילוי דעת אע"פ שרואים שרץ אחריהם ורצונו ודאי לבטל הגט דאב"י שם לא ס"ל מ"ש רבא האי דקא רהיט כו' אפ"ה פניו שלא שומעני בטיולו נק' רק גילוי דעת לבד וכן ברוך הטוב והמטיב דאמר גידול ע"ש וכו' י"ל גם פאן פניו שלא אמר ל' תנאי ואם רק אמר אתן ג"פ אין זה רק גילוי דעת לבד שרצונו שיקנבל וועקסיל או צעטיל וגם מה ששאל אח"כ אם עשית כו' הוי ג"כ רק גילוי דעת שחפץ פן ומ"מ פניו דלא פסק למילתיה בלשון תנאי לא מהני כמו דלא מהני שם לאב"י אע"ג דאב"י ס"ל דהוי גילויא דעתא שאינו חפץ עוד בשליחות זה אפ"ה לאו מילתא היא בגיטא ולמהרמ"א דין גילויא דעתא דמקמי גיטא שנה לדין גילויא דעתא דאב"י כמש"ל וכן נראה מתשו' מהרמ"א הנ"ל דזה נק' רק גילוי דעת שכ' על ענין השאלה שלו הנז"ל ונ"ל אבל נ"ד אפילו תנאי שאינו פפול לא מקרי שהרי לא תלה הגרושין בתנאי לומר אם תתן כתובה בידי פ' יהא גט וכיוצא בלשון זה אלא שמדבר אם ירצה לגרש או להניחה עגונה דקאמר אם תרצה גיטה אשלקנו לה אף באופן שלא יחשבו שישארו בכל נכסי ותגלו אזני אם תרצה ותתן הכתובה בידי פ' ואם לאו אלו כו' הנה בפ"י דאינו דרוך [תנאי] בגרושין אלא שאומר לאביו שאם יתרצה בדרוך זה גם הוא יתרצה לגרש כו' איברא דגילויא דעתא נ' דהוי דגלי דעתיה דאדעתיה שתשליש הכתובה בידי פלוני קא בעי לגרש עכ"ל הרי דס"ל דזה נק' רק גילויא דעתא ואע"ג שאמר אם כו' אף באופן כו' כש"כ הקא דהוי רק גילוי דעת לבד וכיון דמסיק דג"ד בגיטא לאו מילתא היא אפילו בעת נתינת הגט א"כ בנ"ד אין שום חששא מדינא אפילו לא היה מוחל אח"כ על הצעטיל: בנד"ז יש ג"ד ברור שמגרש אדעתא שיתנו הצעטיל לכן להב"ח ומכמ"א י"ל דהוי גט מוטעה אבל למהרמ"א יש להקל פניו דס"ל ג"ד לאו מילתא היא ונד"ז נק' רק ג"ד ולא תנאי אפילו אינו פפול): יג ולכאורה יש ראיה לסברת מהרמ"א מהא דאיתא בגמ' פחז"ה (ד"מ) אמרי נהרדעי פל מודעא דלא פתיב ביה אנו

ידעינן ביה באונסא דפלגיא לאו מודעא היא מודעא דמאי אי (במודעא דמסר אגיטא ואמתנה לא צריף כולי האי אלא כיון דמודע לסהדי דהאי גיטא שאני נותן לאשתי אנוס אני בו ולא ברצון נפשי עשיתי לפיכך אני מבטלו לפניכם וכן המתנה כו' אע"ג דלא ידעי סהדי אונסא דיליה הרי גט והמתנה בטילין) דגיטא ודמתנתא גילויא מילתא בעלמא היא (כלומר הרבה בני אדם יוכלו לידע אונסו דכיון דאינו מקבל ממון במתנה ובגט זה שנותן אם איתא דניחא ליה ליתנה מדעתו למה לו למסור מודעא ואי לא ניחא ליה ליתן למה לו ליתן גט ומתנה אלא ודאי נאנס בגט ומתנה זו הלכך א"צ לפרש אונסו כו' אלא ודאי אנוס הוא כו' ונדקא מודעא שיש בה אונס אבל בלא אונס אי טעין ואמר גט שאעשה לא יהא גט אין זה ביטול דכיון דלא נאנס כלל אנו סהדי דגמר בלבבו בשעת מעשה לעשותו גט גמור ולא מהני ביה ביטול דקודם פתיבה אא"כ ביטלו אחר פתיבה) עכ"ל הגמרא והרשב"ם והרמב"ן בחי' שם כ' וז"ל איפא למידק עלה ובגיטא ומתנתא למה לי מודעא דאונס והא קי"ל שאם אמר לשלוחו קודם שיגיע הגט לידה גט שנתתי לה בטל הוא בטל כו' והר"ש ז"ל כתב כו' ולפ"ד יפה פנון שהאומר גט שאני כותב לאשתי בטל הוא למה יבטל כו' והרמב"ם ז"ל כתב שאם אמר כל גט שאכתוב מפאן עד עשרים שנה בטל הוא הרי בטל וזה ודאי אפשר הוא דמסתמא נימא אנוס הוא אבל אם פירש שאינו אונס ומבטל לפי שטתי פשר כדברי הר"ש ז"ל עוד יש לחלק שאם אמר בטל הוא מבטל אבל אנוס אני בו אלמלא שזאמן הוא בכך הנה הגט פשר שהרי לא בטלו בפיו ואפילו חשבת ליה גילויא דעתא הא קי"ל דלאו מילתא היא וכ"ש דלאו גילויא דעתא הוא כלל דכיון דלא אנוס ליבטליה בהדיא אלא רוצה הוא לגרש גירושין גמורים ולקלקל עליה בלעז פדי לצערה הוא אומר הלכך אין פסולו של גט אלא בשביל שהוא נאמן באונסו עכ"ל הרי כתב הרמב"ן בהדיא דאפי' חשבת ליה גילויא דעתא הא קי"ל דלאו מילתא היא ואע"ג דהג"ד הוא מקמי מעשה דכתיבת הגט ר"ל קודם שצינה לכתוב הגט וזה כמהרמ"א ושלא כדעת הפ"ח והמכמ"א וגם מרשב"ם נ' פן מאחר דס"ל דאפילו אמר שיהי' הגט בטל אפ"ה אמרינן אנו סהדי דגמר בלבבו בשעת מעשה לעשותו גט גמור כו' א"כ מכ"ש דלא אזלינן בתר גילויא דעתא בגיטא דכיון שצינה לכותבו אח"כ אמרי' דגמר בלבבו כו' וכ"כ במכמ"א שער ז' סי' ז' דכן הוא לדעת רשב"ם והטעם י"ל כעין מ"ש הר"ן בנדריים (דפ"ח) אהא דאמרינן והלקתא תוה פדי דבור פדבור דמי חוץ ממגדר ועע"א ומקדש ומגרש וז"ל ונראה בעיני דבשאר מילי דלא חמירי כולי האי כשאדם עושה אותם לא בגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו שיוכל לחזור בו תוה פדי דבור אבל הני כיון דחמירי כולי האי אין אדם עושה אותם אלא בהסכמה גמורה ומש"ה חזרה אפילו תכ"ד לא מהני עכ"ל ולכן מהאי טעמא י"ל דלענין גילוי דעת לא דמי גיטא לשא"ד דבשא"ד דלא חמירי כולי האי כשאדם עושה אותם י"ל דלא בגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו ע"ד האופן שגילה דעתו ושיוכל לחזור בו אם לא יהיה פאופן שגילה דעתו אבל גבי גט אמדו רבנן דאין אדם מגרש אשתו אלא בהסכמה גמורה ומש"ה גילוי דעת לא מהני אא"כ התנה בפירוש דרוך תנאי ממש ועי' בתשב"ץ ח"א סי' פ"ג שכתב וגילוי מילתא הוא שהדבר קרוב לנו להיות נודע כמו שהוא מעיד זה כו' והביא ג"כ הא דגיטא ומתנתא גילוי מילתא בעלמא הוא וזהו כפירש רשב"ם והרמב"ן דהפנונה שזאמן הוא שהוא אנוס כו' אמנם הרא"ש פחז"ה סי' ל"ב כתב וז"ל אי דגיטא ומתנתא גילויא מילתא בעלמא הוא פי' הרי

הוא מגלה דעתו במסירת המודעה שאינו נותן מתנה זו בנפש חפיצה ולא ניקח ליה דליקני והמתנה בטילה בכך וכן הגט דהא אפילו מתנה טמירתא אמרינו דבטלה אלמא בגילוי דעתא פל דהו בטלה המתנה כ"ש פשוסר המודעה ואפילו אם ידוע בעדים שאותה מודעה שפוסר בפני העדים דברי שקר הו הניא מודעה לבטל המתנה עכ"ל וכ"כ הטור סי' ר"ה סי"ב ו"ל בד"א במודעה של מקר אבל במודעה של מתנה שפפאוהו ליתן או על מחילה או גט א"צ להפיר אונסו שאפילו אם אינו אנוס פנין שאמר שאינו נותן או מוחל מדעתו כו' עכ"ל הרי משמע מדברי הרא"ש דבגט ג"כ גילויא דעתא דמקמי נתינת הגט מילתא היא כמ"ש הרי הוא מגלה דעתו כו' וכתב הב"י שם שפן דעת הרמב"ם ועוד פוסקים ו"ל הרמב"ם פ"י מה' מכירה ה"ג בד"א במוכר או בעושה פשרה אבל במתנה או במחילה אם מסר מודעה קודם מתנה אע"פ שאינו אנוס הרי המתנה בטילה שאין הולכין במתנה אלא אחר גילוי דעת הנותן שאם אינו רוצה להקנות בכל לבו לא קנה המקבל מתנה עכ"ל אף י"ל דאין ראיה מהרמב"ם שישפוך פן גבי גט דבממון הוא דאזלינן בתר גילוי דעת ובפרט במתנה אבל בגט י"ל דמודה דגילוי דעתא לאו מילתא היא אף בהגמ"י שם כ' אמ"ש הרמב"ם שאין הולכין במתנה אלא אחר גילוי דעת הנותן וכן בגיטין ר"י.

הרי ס"ל ג"כ פהרא"ש דגט שנה למתנה בזה וכלשון הגמרא שכולל גט ומתנה כא' וכ"כ הנ"י פ' חזקת שם ו"ל אבל בגיטא ומתנתא פנין דגילויא מילתא בעלמא הוא אע"פ שפלה אונסו בדבר שאינו לא הווי גיטו גט ולא מתנתו מתנה וכ"כ הרשב"א ז"ל בשם רבו הרב רבינו יונה ז"ל וכ"כ הרמב"ם וזנה הספים הרנב"ר ז"ל בחידושי אע"פ שמדברי הרמב"ן ז"ל בחידושי נראה דכל שתולה מודעתו בדבר שאין בו אונס אין בדבריו פלוג עכ"ל הנ"י.

ובהגמ"ר פ' חזקת סי' תרס"ג תרס"ד הביא פרשב"ם הג"ל ושריב"ם מפרש גילוי מילתא בעלמא הוא ולכך בלא אונס יש לנו לכתוב שהרי יכול לבטל גט ומתנה בלא אונס כו' והאריף שם והשתא נ' דמפל הפוסקים אלו הוא סתירה לשטת מהרמ"א דס"ל דג"ד בגיטא לאו מילתא היא וגם בתשובת הב"ח הג"ל כתב ראיה מסוגיא זו ו"ל שקשה במה שאמרו בפרק חזקת מודעה דמאי אי דגיטא ודמתנתא גילויא מילתא בעלמא דפשיט דלישנא משמע דגלויי דעתא מהני לבטל הגט הפך ממאי דקיי"ל פאב"י אע"פ דלשון זה פכר תיקוניהו הרשב"ם בפ"י והרא"ש בפסקיו מ"מ אי לא פירושם הייתי מקריע הלשון הזה כפשוטו והיינו לומר אע"ג דגילוי דעת לאו מילתא היא בגיטין היינו דוקא לאחר מעשה כתיבת הגט אבל קודם כתיבתו אפ"ל גילוי מילתא בעלמא מהני לבטלו פנין שהוא אנוס כו' עכ"ל: (יש ראיה למהרמ"א מדברי הרמב"ן פחז"ה דכתב דג"ד בגיטא לאו מילתא היא אפילו מקמי מעשה וכ"ד הרשב"ם שם והטעם י"ל משום דגט דבר גדול הוא ואדם עושה אותו בהסקמה גמורה שלכך ג"כ ל"מ חזרה אפ"ל תכ"ד אמנם מלשון הרא"ש והגמ"י והנ"י בשם הרשב"א והר"ן נ' אדרבה להפך לכאורה וכ"כ הב"ח בתשו' שזהו משמע בגמ' שם): יד אכן באמת י"ל דגם מהרא"ש וזהו וסיעתם אין סתירה לפי מהרמ"א דהא התם מייירי דביאר דבריו בפ"י שהגט יהיה בטל וכמ"ש הריב"ם שהרי יכול לבטל גט כו'.

משא"כ אם לא בִּיטְלוּ בפּי רַק שְׁגִילָה דַעְתוֹ שְׁאִין רוּצָה בּוֹ אִין מְוַכְרַח כ"כ דְּלֹא הָוִי גִט וּמְצִאתִי בּמַכְמ"א ש"ז סי' ז' שְׁחָקֵר בְּדִין אִם אָמַר שֶׁהוּא אָנוּס וְלֹא אָמַר שֶׁבִיטְלוֹ אִם הִגִּט בְּטֵל וְהַכְרִיחַ דְּרִשְׁבֵּ"ם ס"ל דָּאִין הִגִּט בְּטֵל וְאֵע"ג דְּנִאָמֵן בְּכַף שֶׁהוּא אָנוּס מ"מ פִּינּוֹן שְׁלֹא בִיטְלוּ בפּי הָוִי רַק גִּילּוּיָא דַעְתָּא בְּגִיטָא דְּלֹא מִקְלָתָא הִיא וְהַכְרִיחַ שְׁגָם דַעַת הַרְמַב"ם כֵּן וְשֶׁהוּא מְחַלֵּק בֵּין גִּט לְמַתְנָה וְשֶׁכֵּן דַעַת הַר"ן וְהַסְמ"ג וְרִיא"ז ב"ש"ג ר"פ הַשּׁוֹלֵחַ וּבָשֵׁם הַרְמַב"ן פְּתַב דְּהִגִּט בְּטֵל עִי"ז וְאֵע"ג דְּהַרְמַב"ן ס"ל ג"ד לֹא מִקְלָתָא הִיא מ"מ ס"ל פִּינּוֹן דְּמֵאֲמִינִים לֹו שֶׁהוּא אָנוּס ה"ל גִּט הַמְעוֹשָׂה שְׁלֹא כַּדִּין (וְלִרְשֵׁב"ם פְּתַב הַמַּכְמ"א לְתַרְזֵן זַה).

וּשְׁכ"ד הַרְשֵׁב"א בַּח"י ר"פ הַשּׁוֹלֵחַ אָמְנָם בְּשֵׁם הָעֵיטוֹר כ' שְׁפַתְבּוֹ וְז"ל וּמוֹדְעָא דְּגִט וּמַתְנָה הוּא כְּגוֹן שְׁאוּמֵר לַעֲדִים דַּעוֹ שְׁאֵנִי כּוֹתֵב גִּט לְאִשְׁתִּי אוֹ מַתְנָה לְפִלוֹנִי וְאִין דַּעַתִּי נְכוֹנָה לְזֹאת הִגִּט וְהַמַּתְנָה הָרִי אֵלּוּ הַדְּבָרִים מְבַטְלִים הִגִּט וְהַמַּתְנָה עַכ"ל הָרִי ס"ל לְהָעֵיטוֹר דְּג"ד בְּגִיטָא מְקַמֵּי מַעֲשֵׂה כְּתִיבַת הִגִּט מִקְלָתָא הִיא וְכ"מ דַּעַת הַרְא"ש פַּחוּז"ה סי' ל"ב וְר"פ הַשּׁוֹלֵחַ וְהַטוֹר ח"מ סי' ר"ה סי"ב וְרִי"ו נכ"ד ח"א אָבֵל עכ"פ דַּעַת הַרְמַב"ם וְסַמ"ג וְהַר"ן וְהַרְשֵׁב"א וְרִיא"ז לְחַלֵּק בֵּין גִּט לְמַתְנָה כְּמוֹ שְׁבִיֵּאֵר דְּבַרְיָהֶם הַמַּכְמ"א וְכ' עוֹד הַמַּכְמ"א ש"ז סי' ח' וְיֵמָּה שְׁאָמְרוּ בְּפֶרֶק חֲזוּקַת אוֹ דְּגִיטָא וּמַתְנָתָא גִּילּוּיָא מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא הִיא נִלְע"ד דְּהַרְמַב"ם סָבַר כְּמוֹ שְׁפַכְרָ פְּתַבְתִּי לְעִיל בְּסִי הַקּוּדָם דַּעַם הָיִיתָ שֶׁהַתְלַמּוּד מְחַתִּינְהוּ בַּחֲדָא מַחְתָּא אֵינָם שְׁוִים דְּגַבֵּי גִט בְּעֵינּוּ בִיטּוּל בְּפִירוּשׁ וְלֹא בְּעֵי שׁוּם אָנוּס וְקָרִי לִיהָ גִּילּוּי מִקְלָתָא מְפִנֵּי שֵׁא"צ שְׁיַבְחֵנוּ דְּבַרְיוֹ כְּמוֹ גַּבֵּי מְכָר עַכ"ל וּבְסִי הַקּוּדָם פְּתַב אַף אָמְנָם חֲלוּקִים הֵם בְּגִילּוּי הַדַּעַת עֲצָמוּ דְּבַמַּתְנָה כְּשֶׁאוּמֵר שְׁאֵינּוּ נוֹתֵן בְּרִצּוֹן נִפְשׁוֹ סְגִי אָבֵל בְּגִט צָרִיף שְׁפִירֵשׁ בְּהַדְיָא שֶׁהוּא מְבַטְלוֹ עַכ"ל וְהִנֵּה אַף עַל גַּב דֵּהַמַּכְמ"א ש"ז סי' ז' פֶּסֶק בְּדִין אִם אָמַר שֶׁהוּא אָנוּס בְּגִט הַהוּא וְאִין רְצוֹנוֹ בּוֹ וְלֹא אָמַר שֶׁמְבַטְלוֹ אִם נִיטֵן הִגִּט אַח"כ הָוִי סְפֵק מְגוֹרְשֵׁת י"ל הֵתָם הַטַּעַם לֹאוּ מְשׁוּם דְּג"ד מִקְלָתָא הִיא אֵלּא מְשׁוּם טַעְמוֹ דְּהַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהַרִיב"ש סי' רל"ב דְּכִינּוֹן שְׁאֵנּוּ מֵאֲמִינִין לֹו שֶׁהוּא אָנוּס אֵינּוּ גִט דָּאִין הָאִישׁ מוֹצִיא אֵלּא לְרְצוֹנוֹ אָבֵל הִיכָא דְּלֹא אָמַר שֶׁהוּא אָנוּס רַק שְׁאִין דַּעְתוֹ נְכוֹנָה לְזֶה הִגִּט אֵע"ג דְּלְהָעֵיטוֹר וְסִיעְתוֹ הִגִּט בְּטֵל מ"מ הָרִי רְבוּ הַמְכַשִּׁירִים הַרְשֵׁב"ם וְהַרְמַב"ן וְהַרְמַב"ם וְסִיעְתָם א"כ י"ל שְׁיֵשׁ לְנִטּוֹת יוֹתֵר לְצַד הַקּוּלָא וְגַם בְּעֲצָם פִּי גִילּוּיָא מִקְלָתָא שְׁבַגְמָרָא מוֹרָה יוֹתֵר כְּפִירֵשׁ הַרְשֵׁב"ם וְהַרְמַב"ן דְּהוּא מְשׁוּם דְּמֵאֲמִינִים לֹו שֶׁהוּא אָנוּס דַּל"כ ה"ל גִּילּוּיָא דַּעְתָּא הוּא מְשֵׁא"כ גִּילּוּי מִקְלָתָא כְּבָר פִּירְשׁוּ הַתְּשַׁב"ץ בְּאַרְיִכוֹת חֲלֵק א' סי' פ"ג וְז"ל וְגִילּוּי מִקְלָתָא הוּא שֶׁהַדְּבָר קָרוֹב לָנוּ לְהִיּוֹת נוֹדַע כְּמוֹ שֶׁהוּא מַעֲיֵד זֶה אֵלּא שֶׁהוּא מְכוּסָה וְנִעְלָם קֶצֶת שְׁאַחַר שְׁגִלָּה לָנוּ הַעֵד זֶה הַפְּסוּי הַחוּזֵק הַדְּבָר בְּדַעְתֵּינוּ כְּאֵלּוּ נוֹדַע לָנוּ ע"פ רֵאִיִּתְנוּ מִצַּד מַה שֶׁהִיא כְּבָר דַּעְתֵּינוּ נוֹטָה לְזֶה עַכ"ל וְזֶה מְסַפֵּים כְּפִירֵשׁ הַרְשֵׁב"ם וְרַמְב"ן כָּאֵן שֶׁהַדְּבָר קָרוֹב שְׁבַנְדָאֵי הוּא אָנוּס כְּמוֹ שְׁאוּמֵר כַּמ"ש הַרְשֵׁב"ם פְּלוּמֵר הַרְבֵּה בנ"א יְכוּלִים לִידַע אָנוּסוֹ כו' מְשֵׁא"כ לְפִי הַרְא"ש דְּגִילּוּי מִקְלָתָא ר"ל שְׁמַגְלָה דַּעְתוֹ אִין זֶה כְּשֶׁאֵר גִּילּוּי מִקְלָתָא דְּפִי הַתְּשַׁב"ץ פנ"ל וְכַדָּאִיתָא בְּכַתְּנֻבוֹת ספ"ב (דכ"ח) מ"ט פִּינּוֹן דְּרוּב נְשִׁים בְּתוּלוֹת נִישְׂאוֹת גִּילּוּי מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא הוּא אָמְנָם שְׁם (דכ"ב ע"א) גְּזַפֵּר גִּילּוּי מִקְלָתָא וּפְרִש"י אֵינּוּ אֵלּא מְגַלֵּי דְּבָר וְכֵן בְּאֵלּוּ מְצִיאוֹת (דל"ב א') וְכַעֲיֵן זֶה פְּתַב הָרִי"ף פֶּרֶק הַחֹלֵץ גַּבֵּי וְאִשְׁתְּמוּדְעִינְהוּ כו' גִּילּוּי מִקְלָתָא הוּא כו' דְּלֹאוּ אַאִיסוּרָא וְלֹאוּ אֲמִמוּנָא קַא מְסַהֲדִי אֵלּא מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא הוּא דְּמַגְלוֹ כו' וְע"פ פִּי זֶה יוֹכְלוּ

לכוון ג"כ פאן פּפּירש הָרא"ש אָף התשב"ץ פּירש דגם שם הטעם משום דבלאה"נ פּשאיש ואשֵה פּאין לַפּנינוּ לַחלוץ דעתינוּ סומכתּ שׂיבם ויבמה הן אלא שׂנעלם ממונו קצת וגילוי מועט אפילו אשֵה וקרוב סגי: (י"ל גם מהפוסקים דלא ס"ל פּהרמב"ן והרשב"א אין סתירה למהרמ"א דהתם מיירי פּשפּיאר פּפּירש שׂלא יהיה הגט פּלום אכל ע"י ג"ד לא מהני רק העיטור וקצת פוסקים ס"ל דג"ד מהני גם קצת ראיה דפ"י גילוי מילתא שבגמ' נאות יותר פּפּירש הרשב"ם והרמב"ן): טו והנה הב"ש רס"י קל"ד פּתב ונ"ל משמע מכל הפוסקים דוקא פּשמוסר מודעא להדיא אכל גילוי דעת למסירת מודעא לא מהני ועיין בב"י בתשובת רשב"ץ שֵהביא וב"ח עכ"ל ונ"ל התשב"ץ ח"א סי' א' על מה שאמר המגרש אני נותן בכת זה הגט וע"ז פּתב ועוד אפילו בלא פ"י אין במשמע דבריו מסירת מודעא שלא אמר בטל הוא ולא אי אפשי בו ולא לשון שמשמעו ביטול הגט אלא לשון שמשמעו כעין גילוי הדעת שאינו חפץ בו ותלה הדבר שהוא נותנו בכת ולא הזכיר בגט שום ביטול אלא שאפשר שמתוך דבריו יהא נלמד זה וכיון שלא אמר כן בפירוש הני גילוי דעתא בגיטא ולא מילתא היא עכ"ל וכ"ז נוטה לשטת מהרמ"א וצריך להבין דעת המכמ"א דבשער ז' סי' ז' הביא דעת הרבה פוסקים דס"ל דגילוי דעת על ביטול הגט לא מהני ומכללם הרמב"ם והיינו אפילו קודם מעשה הגט ואע"ג דבמתנה סגי בגילוי דעת לבד מ"מ בגט צריך שיבטל בפ"י והוא משום דגילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא ושפן פּתב הריב"ש סי' תפ"ב וסי' רל"ב ואע"פ שגראה מדבריו שמיבטל הא קי"ל דגילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא.

וא"כ איך בשער הנזכר סי' ה' פסק בספינא חריפא דגילוי דעתא בשעת פתיבת הגט מילתא היא ונראה למעיין ומדקדק בדבריו דאין הטעם משום דכיון שהגילוי דעת מקמי מעשה פתיבת הגט הוא מהני בכל ענין ודוקא לבתר מעשה נתינת הגט לא מהני גילוי דעתא כאשר זהו יסוד חילוקו של הב"ח בתשובה כמש"ל אכל המכמ"א מחלק בע"א דגילוי דעתא בביתולי גיטא לא מהני בכל ענין אפילו קודם מעשה פתיבת הגט אכל כשהג"ד מקמי מעשה אינו שמיבטל הגט אלא שמגרשה אכל שהגירושין הם ע"ד מה בכל פי האי מילתא היא ויש טעם נכון לחילוק זה דכשהג"ד הוא לבטל הגט נמצא ג"ד זה הוא סתירה למעשה פתיבת הגט שאח"כ לכה אמרינו שמעשה הגט משבר הגילוי דעת וכמ"ש רשב"ם אנו סהדי דגמר בלבו בשעת מעשה לעשותו גט גמור ואע"ג דרשב"ם ס"ל הכי אפילו לענין אם ביטל בפ"י הגט קודם פתיבה וזה לא ס"ל כן להרבה פוסקים מ"מ גבי גילוי דעת אמרינו כן לרוב הפוסקים משא"כ פשהגילוי דעת אינו סותר נתינת הגט אלא לומר שהגט ניתן ע"ד האופן שגילה דעתו ע"ז ס"ל להמכמ"א דמילתא היא ושוב ראיתי בתשובת הב"ח שגם דעת הב"ח כן דג"ד מקמי גיטא לא מהני אלא פשהמעשה שאח"כ אינה סותר לזה אלא שעושה המעשה ע"ד שגילה דעתו יעו"ש אף הנה נדאי מהרמ"א בתשו' הנ"ל ס"ל דבכה"ג נמי גילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא שיהי יסוד שאלתו הוא בזה הענין שיש גילוי דעת שהגירושין הם על דעת מה וע"ז יסוד תשובתו להכריח מהש"ס ופוסקים דג"ד בגיטא לאו מילתא היא.

ובאמת מן הרמב"ן והריב"ש נ' כמהרמ"א. דאל"כ מנ"ל להרמב"ן והריב"ש והתשב"ץ דגילויא דעתא לבטולי גיטא לאו מילתא היא אפילו פשהגילה דעתו מקמי פתיבת הגט הא

בגמרא לא שמעינן הכי אלא פשמעשה פתיבת הגט ונתניתו ליד השלים קדמה להגילוי דעת.

וא"כ את"ל שאין לה בדין זה רק כמ"ש בגמרא יש לומר דוקא התם אין גילוי דעת מבטל מעשה שקדם לו משא"כ פשקודם המעשה מגלה דעתו מנ"ל דאין הג"ד מבטל המעשה אע"ג שי"ל דאדרבה פיון שהמעשה אח"כ אתי המעשה ומבטל הג"ד מ"מ מנ"ל לומר כן הא גבי מתנה מהני הג"ד שמקודם לבטל המעשה שאח"כ.

וא"כ גבי גיטא נמי נימא הכי דהא בגמרא פחד מחתא מחתינהו באומרם אי דגיטא ודמתנתא גילוי מילתא בעלמא היא וא"כ פיון דגבי מתנה מהני הג"ד שמקודם לבטל המעשה שאח"כ כמ"ש הרמב"ם מנ"ל דגבי גט לא מהני ואם משום שזכר בגיטין דג"ד בגיטא לאו מילתא היא ע"כ נפרש שזהו כשהג"ד הוא אחר מעשה הגט ועוד דרבא פליג גם שם.

וא"כ נאמר דגם אפ"י לא אמר רק כשהג"ד הוא אחר מעשה כנ"ל אשר על פן צ"ל דהרמב"ן ס"ל דכלל זה שאמרו גילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא הוא יסוד מנח ואין לנו לחלק בו חילוקים ולכן אפי' מקמי מעשה הגט לאו מילתא היא: וא"כ יש לנו לומר לפ"ז דאפילו פשהגילוי דעת הוא שהגרשושין הם ע"ד מה לאו מילתא היא ובפרט כמש"ל הטעם דענין הגט דבר גדול הוא ואדם עושה אותו בהסכמה גמורה וקשים גרושין מאד ולכן ג"ד לחוד לאו מילתא הוא דמסתמא לא לעכב הנה הדבר.

דאל"כ ה"ל לפרש ולבאר כו'. כ"נ לבאר שטת מהרמ"א ולכן לפ"ד מהרמ"א י"ל דהגט בנ"ד פשר הוא משום שלא הנה רק גילויא דעתא לבד וג"ד בגיטא לאו מילתא היא לכן י"ל דהגט פשר: טז ועתה יש לצדד גם לפ"ד הב"ח והמכמ"א דהנה גבי זבין נכסי אדעתא למיסק לא"י פתב בב"י סי' ר"ז ס"ד אע"ג דגלי דעתא מעיקרא וידוע שלדעת פן הוא בעינן גילוי דעת בשעת מעשה כו' וצ"ל דלא דמי למ"ש בד"מ שם סק"ד בשם הריב"ש מי שהתנה עם חבירו בדבר ואח"כ עשה עמו שטר סתם ודאי על תנאי הראשון עשאו כו' דשאני התם דהנה תנאי ממש לפיכך אע"פ שאח"כ עשה המעשה סתם ודאי על תנאי הראשון עשאו משא"כ פשלא הנה תנאי ממש רק גילוי דעת אז לא מהני מה שגילה דעתו מתחלה כו' וה"ל כמו דברים שפבל משא"כ פשהנה תנאי ממש תחלה.

ובנ"ד שלא הנה ג"כ רק כמו גילוי דעת ולא תנאי גמור לכן לא מהני פיון שלא גילה דעתו בשעת מעשה דהינו פיון שחמותו ביטלה נתינת הגט ואחר חצי שעה שהתחילו שנית לא דבר השכ"מ מאומה מנדון קבלת הצעטיל נמצא בשעת התחלת סידור הגט לא הנה גילוי דעת שמבקש קבלת הצעטיל ולכן אף למ"ד גילוי דעתא מקמי מעשה מילתא היא לאו כלום הוא פיון בשעת מעשה לא הנה שום גילוי דעת וכנ"ל.

וכ"כ שם מהרמ"א תחלה דל"ה ע"ג בדפוס סלאנעק ונ"ל דכי היכא דהתם אע"ג דגילה דעתו קודם לכתיבת הגט לומר שעל פן הנה מגרשה אעפ"כ אם לא חזר ואמר בשעת נתינת הגט משום נדר אני מוציאך לא מצי לקלקל לה ולא אמרינו דסמך אמאי דאמר מעיקרא פשכא להכתיב לה אי אפשי באשה נדרנית כו' א"כ בנ"ד נמי לא נסמך אמאי דגלי דעתיה מעיקרא דבמסירת הפתובה היתה תלויה פתיבת הגט כו' עכ"ל אמנם אח"כ

כתב מהרמא"ל בתשובה הנ"ל ול"ל דנ"ד ל"ד לזה הוא דגלי דעתיה כו' דהתם אין לו על מה לסמוך כו' אבל בנ"ד כו' חשיב פאלו דמי הגדוניה מנחיה בכיסתיה כו' ומש"ה לא חש להזכירו בשעת מעשה כו' עכ"ל וא"כ בנד"ז מש"ה לא חש להזכירו בשעת מעשה כו' כיון שהשיב לו המסדר מקודם יוא אצטעטיל הבין שפבר נתקבל ודמי ליה כמאן דמנחיה בכיסתיה.

די"ל ג"כ דה"ל לאסוקי אדעתיה שפא פירש יוא אצטעטיל היינו שיקבל אח"כ צעטיל וכעין מש"ש מהרמא"ל ה"ל לאסוקי אדעתיה כו' ועוד דכשאמרו לו אח"כ שיקבל כל דיבור שאמר תחלה שגורם ביטול לגט ודאי ה"ל לאסוקי אדעתיה שהרי מבטל הג"ד הנ"ל ושפא הטעוהו והיה לו לבקש לראות הצעטיל ומדלא חש לזה מחל.

וכעין זה כתב מהר"מ בתשובת מיימוני דשייכי לספר שופטים סי' י"א היה לו להשיב על לב כו' מחל כו' ולא הוי מחילה בטעות כו' ע"ש ועוי"ל דאע"ג שי"ל שפמך על זה דסבר שפבר נתקבל מ"מ ה"ל דברים שפבל דכל שאין הג"ד בשעת מעשה נקרא דברים שפבל עכ"פ לכאורה נד"ז ודאי לא חמור מהנדון דמהרמא"ל סי' ע"ח דפסק דהגט פשר ושם היה בדבר גדול יותר ועוי"ל דהא כיון שעכ"פ בשעת סידור הגט ביטל כל הדבורים שאמר תחלה שפשיתקיימו גורמים ביטול לגט.

א"כ לשון זה ודאי פולל ביטול גם לדיבור הגילוי דעת דקבלת הצעטיל וכמ"ש בתשובת הר"ן סי' מ"ג דלעולם אנו הולכין אחר דיבור האחרון דאחי דיבור ומבטל דיבור הובא ב"י סי' קל"ד ואע"ג שפבלו י"ל לא היה ביטול על דיבור הצעטיל כי סבר שפבר קיבל מ"מ מאחר שלשון ביטול כל דבור שגורם כו' פולל ג"כ ביטול דבור זה א"כ הרי נתבטל דיבור זה דדברים שפבל אינן דברים שפשיתקיימו להוציא בפיו מה שהוציא אף שלא נתפזר בלבו רק לענין אחר כמ"ש הרשב"א והריטב"א בקדושין (ד"נ) והתוספות בפסחים (ד"ס"ג) ועי' בתוס' בכתובות (ד"ג ע"א) ד"ה איפא פשאמר אם מתי מחולי זה ונפל עליו הבית ומת היה גט לולי משום דהוי אונס כו' אע"ג שי"ל שלשון מחולי זה לא כולל גפילת הבית כו' ועי' בתוספות דגיטין (ד"ע"ג ע"א) בזה והכא דהביטול כולל ג"כ ביטול הג"ד הרי ביטלו אע"פ שאפשר לא נתפזר לבטלו רק שפאנו לדון כיון שביטלו מחמת שהיה מוטעה והטעות ה"ל כמו אונס: שהרי מחמת שהטעוהו י"ל שביטל כל דבור הגורם כו' ומה לי אונס ממון או אונס שהטעוהו בממון כו' ובמי שפסר מודעא על הגט ואח"כ אנסוהו לבטלה ודאי י"ל דאין הביטול מודעא פלום כיון דביטלה מאונס א"כ הוא גט המעושה פדין דהא גבי ביטול מודעא על המכר אם ביטל המודעא מאונס ס"ל להרבה פוסקים דלא מהני הביטול פלל כמ"ש בב"י ס"י ר"ה ובסמ"ע ס"ק כ"ו ועי' בתשובת מהרמא"ל סי' ל"ה וא"כ אם במקרה דתלוה וזבין זביניה זביני מ"מ לא מהני ביטול המודעא באונס כ"ש בגט דאם ביטל המודעא מאונס י"ל שהמודעא במקומה עומדת והגט בטל לגמרי ואף להאומרים דבמכר מהני היינו משום שי"ל דלא עדיפא ביטול המודעא מתוך האונס מאונס המכר עצמו דאגב אונסא וזווי גמר ומקנה ה"נ גמר ומבטל המודעא כו' כמ"ש הנ"י פחו"ה נסוף דינא בתחלת דינא משא"כ גבי גט דה"ל תלונה ויהיב י"ל שפמבטל המודעא מאונס לאו פלום הוא ועי' בתוספות בב"ב (דמ"ח תחלת ע"ב) משמע שזהו דעתם.

ועי' במכמ"א ש"ז סי' י"א הביא הריב"ש סי' תפ"ב וְהַרְשָׁפָ"א סי' תקע"ב דְּאִינוּ גַט בְּטַל כ"א פְּסוּל פְּדִין גַּט הַמְעוֹשָׂה שְׁלֵא פְּדִין. ומ"מ נ' דְּפְסוּל מְדַאוּרֵייתָא רַק שְׁאִינוּ בְּטַל לְגַמְרֵי וּפְסוּל לְכַהֲנָה עב"ש סי' קל"ד ס"ז ומכמ"א ש"ז סי"ג וא"כ בנד"ז אם הטעות נחשב כמו אונס א"כ אין הביטול שביטול הדיבורים פלוס פיון שהיה מוטעה ואנוס: (טענות להקל לפ"ד הב"ח והמכמ"א ג"כ משום שלא היה הג"ד בפשעת מעשה וה"ל דברים שבלב עוד משום שביטול אח"כ כל הדיבורים אף ע"ז יש לדון דכיון שביטול ע"פ שהיה מוטעה ה"ל כמו אנוס וביטול מודעא מאונס אינו פלוס): יז אמנם יש לצדד דזה אינו נקרא אונס מפמה טעמים הא' שהרי אנו רואים שאחר גמר נתינת הגט מחל לגמרי על הצעטיל ואמר מעצמו שאינו נצרך ואיך נחשיבו כ"כ לאונס הב' נקדים דהרמב"ם פ"ב מה"ג ס"ל דגט הַמְעוֹשָׂה שְׁלֵא פְּדִין ע"י יִשְׂרָאֵל אִינוּ אֵלָּא גַט פְּסוּל מְדַרְבָּנָן.

ורש"י ור"ן ושא"פ ס"ל דְּפְסוּל מְדַאוּרֵייתָא ועי' במכמ"א ש"ז סי' י"ג שיש לתמוה על הרמב"ם דנהי דגט הַמְעוֹשָׂה פְּדִין ע"י גוים י"ל שסובר פרב משרשיא אבל בשלא פְּדִין אמאי לא יהיה פְּסוּל לְגַמְרֵי מְדַאוּרֵייתָא וע"ש מה שתירץ בדוחק אמנם מה ש"ל בזה דהנה בקדושין (ד"נ ע"א) רצה להוכיח הש"ס דדברים שבלב אינו דברים מהא דתנו וכן אתה אומר בגיטוי נשים ושחרורי עבדים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי והא בליביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרין דדברים שבלב אינו דברים נמצא מוכן מזה דכשכופין אותו ואומר רוצה אני אע"פ שיזענו דבליביה לא ניחא ליה ובודאי ג"כ אמר כן מקודם הפכייה שאינו רוצה ועוד דבערכין שם (דכ"א ע"ב) מפרש דמיירי שמוסר מודעא תחלה ועד שיאמר רוצה אני היינו דמבטל למודעא ואעפ"כ נקרא רק דברים שבלב כיון שעכשיו מבטל המודעא הגם שאנו רואין שאינו עושה כן רק מחמת הפכיי' נקרא זה דברים שבלב לבד ואע"ג שאח"כ דוחה הש"ס שם דדלקא משום דמצוה לשמוע דברי חכמים ופרש"י ואית לן לאחזוקי בחזקת מקיים מצוה וגמר בלבו לקיים דברי בית דין ור"ל וא"כ אין כאן אפילו דברים שבלב מ"מ בזה אינו נדחה הסברא של הגמרא דאע"ג דלא גמר בלבו לקיים דברי ב"ד נקרא רק דברים שבלב וא"כ כיון דלמסקנא קי"ל דדברים שבלב אינו דברים י"ל דאף היכא דלא גמר בלבו כו' הגט פשר.

וא"כ י"ל מפאן טעם לדעת הרמב"ם דגט הַמְעוֹשָׂה שְׁלֵא פְּדִין ג"כ אינו פְּסוּל מְדַאוּרֵייתָא דכיון שאומר רוצה אני הא דבליביה לא ניחא ליה אין זה רק דברים שבלב. גם הנה דבגדרים (דכ"ח) גבי נודרין להרגין כו' איתא באומר בלבו היום ומוציא בשפתיו סתם ואע"ג דס"ל דברים שבלב אינו דברים לגבי אונסין שאני וע"ש בר"ן דאם הלשון שפיו הוא הפך מה שאומר בלבו אפילו לגבי אונסא אין מהני דברים שבלב.

וא"כ גבי גט הנ"ל אע"ג דאונס הוא ולגבי אונסין דברים שבלב הוו דברים מ"מ כשאומר בפיו הפך ממ"ש בלבו אפי' לגבי אונסין לא מהני הדש"ב. וא"ל דחיישינן שמא מחשב בלבו איזה תנאי עש"ך בי"ד סי' רל"ב ס"ק ל"ג דהא ע"ז יש עצה שיאמר בלי שום תנאי שבעולם וא"כ אדרבה ק' מפאן על סוגיא שבפכ"ת דגיטין דגט הַמְעוֹשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֵא פְּדִין פְּסוּל מְדַאוּרֵייתָא לְגַמְרֵי כפי' רש"י וְהָר"ן אמאי הא דברים שבלב אינו דברים וצ"ל דדוקא בגט הַמְעוֹשָׂה פְּדִין נקרא זה שאינו ניחא ליה בליביה דברים שבלב ולא בגט שמועשה שְׁלֵא פְּדִין.

והטעם י"ל דבגט המעושה פדין הוי ספק שמא משום דמחננייב בזה גמר בלבו כו' ולתירוץ הש"ס אמרינו דנדאי גמר בלבו אבל גם להקס"ד י"ל דאינו ברור ומספקא לן קצת ולכן נקרא דברים שבלב.

משא"כ פשהעישוי שלא פדין דנדאי לא גמר בלבו א"ז נקרא דברים שבלב ועי' בס' המקנה שם בקדושין נזכר סברא פזו ליישב קושיא אחרת. או י"ל בע"א דכיון דבנדריים אמרינו ואע"ג דדברים שבלב אינו דברים לגבי אונסין שאני.

י"ל דלגבי אונסין נדאי מהני הדברים שבלב וכמ"ש הרא"ש שם שיהם דברים שבלב המוכיחין והוינו דברים אלא דהתם דבעינו שיאמר בלבו היום היינו משום דלחומרא משא"כ לקולא א"צ לזה ולכן בגט המעושה שלא פדין דהוא אונס גמור הוי דשב"ל דברים.

אע"ג דאומר בפיו הפך ממה שבלב וכו"ג חילקו בקדושין שם גבי דברים שבלב בין קולא לחומרא משא"כ פשהעישוי פדין ס"ל להש"ס בקדושין דבכה"ג דברים שבלב אינו דברים פנ"ל ותירוץ זה נ' יותר ומעשה בנד"ז לא מיבעי' לפ"ד הרמב"ם דאפילו במעושה שלא פדין אינו רק פסול דרבנן משום דה"ל דברים שבלב דלפ"ז בנד"ז נדאי פשר לגמרי אלא אפילו לפ"ד רש"י ור"ן דס"ל שהוא פסול מדאורייתא ודבריהם עיקר מ"מ י"ל דהקא פשר דהא גבי מעושה פדין אמרינו דדברים שבלב אינו דברים ואע"ג דלגבי אונסין דברים שבלב הוי דברים היינו פשאונסין אותו שלא פדין והקא אפי' את"ל דמדינא הנה צריף ליתן צעטיל מקודם הגט מ"מ הם לא רצו לעשות שום עולה להמגרש וסברו וקיבלו ליתן לו כל צרכו וגם הצעטיל אלא שמחמת שכחה נעלם מהמסדר לקבל הצעטיל קודם הגט ורצה לקבלו אחר הגט.

א"כ אין לדמות זה פלל למעושה שלא פדין שעושים עמו עול גדול ולכן י"ל דבזה דברים שבלב אינו דברים: ועוד דשאני התם במעושה אז ה"ל דברים שבלב המוכיחין כי נזכר שכופין אותו ונזכר לפל דלא ניחא ליה משא"כ הקא אע"ג דשאל אם עשית כו' י"ל דלא לעיפובא שיקבלו קודם הגט נתפנין ועוד הוכיח סופו על תחלתו שאח"כ מחל לגמרי כו': (י"ל דאינו נקרא אונס כי הנה בגט המעושה פדין משמע בגמרא דאע"ג דלא גמר בלבו לגרש מרצונו נק' דברים שבלב ורק במעושה שלא פדין דאונסים אותו בעול אמרינו דדברים שבלב הוי דברים והיינו דבשב"ל המוכיחים והקא אפי' את"ל דהוי כמו אונס הוי דברים שבלב שאינו מוכיחים ועוד דל"ד פלל למעושה שלא פדין): יח ואין להקשות דא"כ בקידוש על תנאי וכנס סתם דדוקא משום דאעבב"ז אמרינו דמחל התנאי בכתובות דע"ג) הא לאו הכי תנאו קיים ולא אמרינו דכשכנס סתם א"כ מה שהתנה תחלה ה"ל לגבי הכניסה דברים שבלב כמו דמה שאמר תחלה שאינו רוצה ליתן הגט נקרא דברים שבלב לגבי מה שאמר אח"כ רוצה אני ועמש"ל בשם הד"מ סי' ר"ז סק"ד בשם הריב"ש אף החילוק פשוט דהתם כשעשה המעשה סתם אמרינו שע"ד ראשונה הוא עושה פניו שאינו סותר בפ"י מה שאמר תחלה כ"א עושה סתם.

משא"כ גבי כופין אותו עד שיאמר רוצה אני פניו שאומר הפך מ"ש תחלה שאינו רוצה הרי מבטל מ"ש תחלה אלא דנזכר שהוא מפני שכופין זה נקרא דברים שבלב ולכן בנד"ז ג"כ אם הנה נותן אח"כ הגט סתם הנה לנו לומר דעל דעת הראשונה עשה שסבר

שְׁנֵתִקְבֵּל הַצְעָטִיל וּא"ז דִּשְׁב"ל שֶׁהָרִי ג"ד תְּחִלָּה אוֹ הַתְּנָה אֲבָל בְּנִד"ז הָרִי בִּיטֵל בְּפִי פֶל הַדִּיבּוּרִים שְׁאָמַר תְּחִלָּה שְׁאָם יִתְקַיְיֵמוּ גּוֹרָמִים בִּיטוּל לִגְט א"כ הָרִי בִּיטֵל דְּבוּר הַג"ד כְּמוֹ בְּאוֹמֵר רוּצָה אֲנִי דְּמִבְטֵל מ"ש תְּחִלָּה שְׁאִינוּ רוּצָה אֲלֵא שְׁבָאנוּ לוֹמַר שְׁבִיטְלוּ רַק מִפְּנֵי שְׁסָבוֹר שְׁנֵתִקְבֵּל זֶה נִקְרָא דִּשְׁב"ל כְּמוֹ שֶׁהִכְפִּינָה נִקְרָא דִּשְׁב"ל פְּנ"ל וְכ"ש הֵכָא: עוּי"ל טַעַם, עִפְמ"ש רִש"י בְּקִדּוּשֵׁי (ד"נ) אֵהָא דְאִמְרִינוּ וְדִלְמָא שְׁאִנֵּי הָתָם דְּכִינוּ דְאִתְּגִי לְאוּ פֶל כְּמִינָה דְעִקְרָה לְתַנְאָה בְּדְבָרִים שְׁפֵלֵב הוּאִיל וְשְׁמַעְהָ וְלֹא מִיְחַתָּה כו' וְלִכְּן אַע"ג דְּבַעֲלָמָא דִּשְׁב"ל הָיוּ דְבָרִים הֵכָא פִּינוּ שְׁפִירֵשׁ תְּנָאִי וְהִיא לֹא מִיְחַתָּה כו' וְה"נ פִּינוּ שְׁבִיטֵל בְּפִי פֶל הַדִּבּוּרִי שְׁאָמַר שְׁפִוּלֵל ג"כ בִּיטוּל לְתַנְאִי הַצְעָטִיל וְה"ל לְשׁוּם אֵל לְבוֹ אוּלַי פִּיחֵשׁ לוֹ הַמְסַדֵּר שְׁלֹא קִבֵּל הַצְעָטִיל אוֹ דִּהִפִּי שְׁיִקְבְּלוּ אַח"כ וְה"ל לְבִקֵּשׁ הַצְעָטִיל לִכְּן בְּכַה"ג וְדָאִי דִּשְׁב"ל לֹא הָיוּ דְבָרִים כו' וְהָרִיטְבָ"א פִּי שְׁם בַע"א מִן פִּרְש"י וְנ"ל פִּי וְסוּתֵר בְּדְבָרִים שְׁפֵלֵבוּ מַה שֶׁהִתְנָה בְּפִיו כו' וְשְׁמַעִינוּ מִהֵכָא כו' ע"ש וְק' אִפִּירוּשׁוֹ דַּא"כ גְּבִי כּוֹפִין עַד שְׁיֵאמַר רוּצָה אֲנִי ג"כ וְדָאִי סוּתֵר בְּלִבּוֹ מַה שֶׁהִתְנָה בְּפִיו כו' וְי"ל דְשָׁם אֲפִשֵׁר אִינוּ סוּתֵר כ"א מְכוּוֹן עַל תְּנָאִי פ' כו' וְאִפ"ה לֹא מְהַי כו' וְי"ל דְלִשְׁטָתוֹ מִש"ה גְּבִי נוֹדְרִין לְהַרְגִין בְּעֵינֵי הַיּוֹם אַע"ג שֶׁהֵם דְבָרִים שְׁפֵלֵב כ"א מְשׁוּם דַּא"כ עוֹקֵר כו' מִיְהוּ לְרִש"י אִין חִילוּק וְהָתָם דְּבַעֲיָנוּ הַיּוֹם זֶהוּ לְחוּמְרָא כְּמִש"ל וְהִנֵּה לְהָרִיטְבָ"א ג"כ בְּנִד"ז הָרִי עוֹקֵר מַה שֶׁהִתְנָה בְּפִי שְׁיִהְיֶה פֶל דִּיבּוּר בְּטֵל כו' לִכְּן לְדִידְיָה א"ז מְהַי אֲפִילוּ יְהִיָּה יוֹתֵר מִדִּשְׁב"ל פְּנ"ל: אִיךָ זֶה נִקְרָא דִּשְׁב"ל בְּהַגְמָה שֶׁג"ד תְּחִלָּה וְחִילְקָה בֵּין הַתְּנָה תְּחִלָּה אַע"פ שֶׁאֲח"כ עֲשָׂה סֵתֵם שְׁלֹא נִקְרָא דִּשְׁב"ל וְבִין מִסֵּר מוֹדְעָא וּבִיטְלָה ע"י הַעֲשׂוּי כְּדִין שְׁנִקְרָא דִּשְׁב"ל עוֹד טַעְנָה עַל פִּי פִּירֵשׁ רִש"י כו' וְע"פ פִּירֵשׁ הָרִיטְבָ"א): יֵט עוֹד נ' לְצַדָּד עִפְמ"ש הַב"ח בְּתִשׁוּבָה ס' צ' הַנּוֹז"ל שְׁאִין זֶה גֵּט מְוֹטְעָה שְׁאִין פֶּח בְּמַה שֶׁהִטְעָהוּ הַמְסַדֵּר לְבִטֵּל גֵּט שְׁנֵתֵן לִיד הָאִשָּׁה בְּלִי תְּנָאִי כו' וְכ"כ בְּתִשׁוּבָה מִהֵרְמָא"ל הַנּוֹז"ל וְעוֹד טַעְמָא אַחֲרֵינָא שְׁהָרִי כְּתִבַּב"י ס' קל"ד בְּשֵׁם הָרִשְׁבָ"ץ אֲבָל דְּבָרֵי שְׁאָמַר לְאַחֲרֵים כו' אֲפִילוּ גִילוּיָא דְעֵתָא לֹא הָיוּ כו' וְהִינּוּ דַּנ"ד שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִם אֲבִיו בְּכְתוּבוֹ כו' עַכ"ל וְאִף שְׁמַהֲרַמ"ל בְּתִשׁוּבָה חוֹלֵק ע"ז מ"מ בַּנ"ד אִיכָא טַעְמָא אַחֲרֵינָא לְדְבָר זֶה.

דְּהָא עַכ"פ הַבְּעַל הִימְנִיָּה לְהַמְסַדֵּר אוֹדוֹת הַצְעָטִיל שֶׁהָרִי נָתַן הַגֵּט לְאִשְׁתּוֹ בְּלִי שׁוּם תְּנָאִי וְגַם בִּיטֵל פֶּל הַדִּיבּוּרִים שְׁאָמַר תְּחִלָּה שְׁאָם יִתְקַיְיֵמוּ גּוֹרָמִים רִיעוּתָא לְהַגֵּט וְלִכְּן אִף שְׁנֵאמַר שְׁאֲלָמָא יָדַע שְׁלֹא נִיְתָן הַצְעָטִיל לֹא הִיָּה נוֹתֵן הַגֵּט אֲלֵא דְסָבֵר שְׁכָבֵר נִיְתָן הַצְעָטִיל הִינּוּ שְׁסַמְךָ עַל הַמְסַדֵּר שְׁאָמַר לוֹ יוֹא אַצְעָטִיל וְאִף שְׁנֵאמַר שֶׁהִבִּין שְׁכָבֵר נִתְקַבֵּל הַצְעָטִיל לִיד הַמְסַדֵּר עַכְצ"ל שַׁע"כ פ' הָאָמִין לוֹ בְּזֶה שֶׁהָרִי לֹא בִּיקֵשׁ מִמֶּנּוּ לְהִרְאוֹתוֹ לוֹ א"כ סַמְךָ בְּעֵינֵי הַצְעָטִיל לְגַמְרֵי עַל הַמְסַדֵּר וְא"כ אִמְרִינוּ דִּהִימְנִיָּה לְכָל שְׁאִף אִם מְשַׁקֵּר שְׁעַדִּין לֹא קִיבֵל הַצְעָטִיל וְיִקְבְּלוּ אַחֵר הַגֵּט אוֹ שְׁלֹא יִקְבְּלוּ פֶלֶל מ"מ נוֹתֵן הַגֵּט בְּלִי תְּנָאִי.

וְזֶה מִתְבָּאֵר מִהָא דְאִתָּא בְּגִיטִין (דס"ד ע"א) אִתְמַר בְּעַל אוֹמֵר לְפִקְדוֹן וְשְׁלִישׁ אוֹמֵר לְגִירוּשֵׁין מִי נֶאֱמָן רַב הוּנָא אִמַר בְּעַל נֶאֱמָן וְרַב חֲסֵדָא אִמַר שְׁלִישׁ נֶאֱמָן כו' וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא טַעְמִיָּה דְרַב חֲסֵדָא דְאִמַר שְׁלִישׁ נֶאֱמָן דְּהָא הִימְנִיָּה וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת פִּינוּ שְׁמִסֵּר בְּיָדוֹ ע"ד כֵּן מִסֵּר לוֹ שְׁיִהָא לְגִירוּשֵׁין אִם יִאמַר לְגִירוּשֵׁין אַע"פ שֶׁהוּא מְשַׁקֵּר כו' וְהוּבָא בַש"ע ס' קמ"א ב' דִּיעוֹת הָא' כְּרַב חֲסֵדָא וְא"כ לְדִיעָה זֶה בַּנ"ד ג"כ הִימְנִיָּה לְהַמְסַדֵּר ע"ד הַצְעָטִיל שְׁיִהָא הַגֵּט גֵּט אִף שְׁיִשְׁקֵר בְּדְבָר הַצְעָטִיל כו' דָּאִין לוֹמַר דְכָאן לֹא הִימְנִיָּה וְסַמְךָ שֶׁאֲח"כ

אם לא יקנים המסדר יאמר שהגט פסול דא"כ גם התם י"ל פן שסמך שאם יאמר השליש לגרושין יכחישנו ויאמר לפקדון אעכ"ל פ"ן שלדבריו ג"כ הימניה אפקדון לכו אמרינו דהימניה לפל.

א"כ ה"נ י"ל פן דעכ"פ הימניה על גוף הצעטיל לפקדון וגם שהיה יכול לומר לו אחר הגט קבלתיו ונפל מידי ונאבד כו' וכ"ן דהימניה על פקדון הצעטיל כמ"כ אמרינו דהימניה ע"ד הצעטיל בכל ענין ואפילו להפוסקים פ"ב הו"א הרי אמרו בגמרא דבגיטי ממון מודה רב הו"א דשליש נאמן משום דאתיהיב למחילה וה"א אע"פ שהנפקותא בענין תנאי דגרושין מ"מ התנאי הוא הצעטיל דהוי גיטי ממון וא"כ בזה נדאי שלישי נאמן כו' ועוד הא פ"ב בש"ע דר"ה לא פליג רק פשיטתיה הטעם דאם איתא דלגרושין יתבה כו' שזה ראיה לסתור דברי השליש משא"כ ה"א אמנם יש לדחות דהא אפילו לרב הסדא אם שלישי אומר ג"כ שנתנו לפקדון לא יוכל ליתן לגרושין אף לפמ"ש התוספות שע"ד פן מסר לו שיהא לגרושין אם יאמר לגרושין כו' מ"מ לא מסר לו אלא שיהא לגרושין אלא אם יכחיש ויאמר שהבעל נתן לו לגרושין ולא פשיטתיה שהבעל נתן לו לפקדון כו' ובנד"ז המסדר מודה שהמגרש הבין שקבר קיבל הצעטיל כו' אכן יש לחלק בין גט לממון דאתיהיב למחילה ועוד והוא העיקר דעל ענין זה אם קיבל הצעטיל קודם הגט או שיקבלו אח"כ נדאי הימניה ולא איכפת ליה מאחר דעכ"פ הימניה על הצעטיל לפקדון כו' א"כ בהכרח אנו אומרים שהיה דעתו להאמינו אף אם משקר לו ויקבלו אח"כ דאל"כ אלא דהיה מקפיד לעיפובא שיקובל הצעטיל קודם הגט לא היה מאמין המסדר ע"ז שאמר שקבלו וה"ל לבקש שיראהו לו כו' אמנם מסוגיא (דכ"ט) גבי שקול מינה חפץ והדר הב לה גיטא דאם שינה פסול ואע"ג שהאמינו על החפץ לא אמרינו שהאמינו ג"כ שאע"ג ששינה ויקבל החפץ אחר הגט יתנה רצונו פן וכדי לחלק בין ענין שהוא להא דאמרי' בשליש דהא הימני' עכ"ל דלא שייך לומר הימניה רק על שאומר שעשה כפי שינוה לו הבעל אבל כשמודה ששינה לא אמרינו שגם ע"ז נתרצה הבעל כו' וא"כ ה"נ בנד"ז אם היה מקבל הצעטיל אחר הגט והיה אומר שקיבלו תחלה ע"ז שייך לומר דהא הימניה משא"כ כשאומר ג"כ שלא קבלו קודם הגט ע"ז לא מהני הטעם דהא הימניה וכמו בשקול מינה חפץ והדר הב לה גיטא דאע"פ שהאמינו על החפץ עכ"ז כשמודה ששינה פסול הגט כו' לכו לכאורה צד זה לא מהני רק ע"ד טענת הב"ח ומהרמ"ל כו': הג"ה עוד יש להעיר מדין הוכיח סופו על תחלתו פ"ק ב' דחולין (דל"ט ע"ב).

ה"ז גט וה"נ הוכיח סופו שאמר שאין נצרך לקבל הצעטיל על תחלתו דלאו על סמך זה נתן אע"ג דמסיק שם ודלמא שאני התם דאמר כתבו ה"נ י"ל דמדלא הזכיר זה בשעת התחלת סידור הגט הוי ג"כ קצת הוכחה דאינו מקפיד על זה עכ"ה אחר זמן: עוד יש לעיין לצדד דהא עכ"פ אף להב"ח והמכמ"א נ"ד לא נק' רק גילוי דעת דבנה י"ל דמודו למהרמ"ל אלא דבזה פליגי דס"ל דג"ד דמקמי מעשה מילתא היא וכ"נ דהב"ח והמכמ"א יצא להם זה דג"ד דמקמי מעשה מילתא היא מסוגיא דא"נ (דס"ו) דכ' התוס' שאם בתחלת הדברים אמרה אי קיימת דידך אנא כו' משמע דגם בכה"ג לא נק' תנאי רק ג"ד וגם הב"י בח"מ סי' ר"ז כ' בשם תלמידי הרשב"א דזה לא נק' תנאי רק דרף סיפור דברים כו' ועיין בנ"י שם דמסתפק בדין זה גבי גט אפילו אמרה לו בתחלת הדברים ואפשר היינו מטעם הנ"ל דמ"מ הוי רק גילוי דעתא ומהרמ"ל כ' דלתוספות

פְּשִׁיטָא לְהוּ דְהוּי כְּמוֹ תְּנַאי וְהַב"ח כ' דְּלֵהֲתוּס' ג"כ י"ל דְּהוּי סְפֵק וְרַבֵּינוּ יְרוּחֵם נכ"ד ח"ד כ' ג"כ בְּשֵׁם ר"ח חֲזִינֵינוּ כו' וּמֵהֲרַמַּא ל' פְּשִׁיטָא לִיה דְּהוּי רַק ג"ד וְאֵע"פ שְׂבִיבְיָרָה דְּבְרִיָּה הֵיטֵב מ"מ הַמְּגַרְשׁ לֹא חִזַּק דְּבְרִיָּה לֹא מְרִישׁ שֶׁע"ד זֶה נֹתֵן הַגֵּט אֲלָא שְׂאֵנוּ אוֹמְרִי שֶׁע"ד זֶה נֹתֵן הַגֵּט פִּינּוֹן שְׂבִיבְיָרָה הַדְּבָרִים אֲמָרָה הִיא פֶּן וְנִרְאֶה שֶׁהוּא סוּמָה עַל דְּבְרִיָּה כו' וּמִש"ה אֵין זֶה נִחְשָׁב מְמַנּוֹ לְתַנַּאי גְּמוּר כ"א לִג"ד לְבַד וְאֲפָשֶׁר הַנ"י דְּמִסְתַּפֵּק י"ל אֲפִילוּ אֵי ס"ל ג"ד מִקְמִי גִיטָא מִקְלָתָא הִיא מִסְתַּפֵּק דְּשָׂמָא אֵינוּ ג"ד בְּרוּר פִּינּוֹן שֶׁהוּא לֹא פִי ג"כ וְגַבֵּי מְכַר דְּמַהֲנֵי הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהַמּוֹכֵר נִשְׁתַּעֲבַד ע"ד זֶה.

אָף בְּנֵד"ז שֶׁאֲח"כ שְׂאֵל הַמְּגַרְשׁ מֵהֲמִסְדֵּר אִם עֲשִׂיתָ אֲשֶׁר דְּבִרְתָּ נִרְאִין הַדְּבָרִים שְׂבִיבְיָרָה ע"ד זֶה נִתְרַצָּה לִיתֵן הַגֵּט. וְא"כ יֵשׁ פֶּאֵן ג"ד בְּרוּר מִקְמִי מַעֲשֵׂה.

אָבֵל מ"מ י"ל דְּאֵינוּ תְּנַאי פִּינּוֹן שְׂאֵל אֲמַר אִם יִתְּנוּ הַצְּעֻטִיל אֶתֵּן הַגֵּט וְכִמוֹ ג"ד בְּגִיטָא אֵע"ג שְׂאֵמֵר בְּרוּף הַטּוֹב וְהַמְּטִיב וְנִרְאֶה מִזֶּה שְׂאֵינוּ חֲפִץ עוֹד בְּשְׂלִיחוֹת הַגֵּט בְּלִי שׁוּם סְפֵק אֲפ"ה פִּינּוֹן שְׂאֵל אֲמַר בְּפִי לְבִטִּיל גִּיטָא נִק' רַק ג"ד וְה"נ דְּכִנּוּתָהּ פִּינּוֹן שְׂאֵל אֲמַר בְּפִי שְׂעַל דַּעַת פֶּן אִם יִתְּנוּ הַצְּעֻטִיל יִתֵּן הַגֵּט נִק' רַק גִּילּוּיָא דַּעֲתָא אָף ל' סִיפּוּר דְּבְרִיָּים שְׂכ' הַב"י מְשַׁמֵּעַ קֶצֶת דְּהוּי יוֹתֵר מִג"ד: וּמַעֲתָהּ פִּינּוֹן שֶׁעַכ"פ לֹא כָּפַל הַג"ד לֹא מְרִישׁ וְאִם לֹא יִתֵּן הַגֵּט י"ל דְּאֵינוּ כְּלוּם דְּהָרִי אֲפִילוּ בְּתַנַּאי גְּמוּר בְּעֵינֵי לר' מֵאִיר תְּנַאי כְּפוּל וְאִם לֹא הַתְּנַאי בְּטֵל וְהַמַּעֲשֵׂה קֵיִים וְכִינּוֹן שְׂאֵל כְּפִלְיָה י"ל דִּהַג"ד בְּטֵל וְהַגֵּט קֵיִים וְאֲפִילוּ לְמ"ד דְּלֹא בְּעֵינֵי תְּנַאי כְּפוּל י"ל דְּדוֹקָא כְּשֶׁהֵן הוּא דְּרַף תְּנַאי אֲזַ פַּחוּ גְדוּל לֹא מְכַלֵּל הֵן אֲתָה שׁוּמַע לֹא דִי"ל הַג"ד אֵינוּ רַק דְּרַף ג"ד אֵין פַּחוּ גְדוּל לֹא מְכַלֵּל הֵן אֲתָה שׁוּמַע לֹא דִי"ל הַג"ד אֵינוּ רַק שְׂרַצוֹנוּ פֶּן אֲבָל לֹא שְׂיִהִיָּה לַעֲכָב מִיָּהוּ בְּסוּגִיָּא דֵא"נ (דס"ו) מְבַרְאָר דִּהַג"ד מְהַנִּי גַם לַעֲכָב דְּכִשְׂאֲמָרָה פֶּן בְּתַחֲלֵת הַדְּבָרִים מְהַנִּי כו' וְאוּלַי י"ל הֵתֵם מִצַּד אֲנִמְדָּא נִגְעוּ בָּהּ שְׂהַעֲנִין בְּדָבָר גְדוּל בְּדָבָר לִיפְרַד מֵאֲשֶׁתּוֹ ע"כ הַגִּילּוּי דַּעַת הוּי לַעֲכָב כו' מִשֶּׁא"כ הֵקָא בֵּין נִתְיַנֵּת הַצְּעֻטִיל קוֹדֵם הַגֵּט אוֹ אֲח"כ אוֹ אֲפִילוּ כָּלֵל לֹא אֵינוּ עֲנִין כ"כ וְאֵין פֶּאֵן אֲנִמְדָּא הַמַּצְטַרְפֵּת אֶל הַג"ד וְלִכֵּן הַג"ד מִצַּד עֲצָמוֹ שְׂאֵל כְּפִלְיָה י"ל דְּאֵינוּ מְעַכֵּב.

וְגַבֵּי מוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשׁוּם אֵינְלוּנִית דְּאֲפִילוּ לֹא כְּפִלְיָה לֹא יִחְזִיר לְמֵאֵן דֵא"צ תְּנַאי כְּפוּל י"ל דְּהוּי רַק מִשׁוּם לַעַז כו' אוֹ דְּהוּי אֲנִמְדָּא הַמַּצְטַרְפֵּת אֶל הַג"ד כְּמוֹ בְּאֵי קֵיִימַת דִּינְדָּף אֲנָא כו' אֲכֵן בְּאֲמַת י"ל שְׂאֵין לְסִמּוּף ע"ז דְּכ' הַרְמַב"ן בְּמִלְחָמוֹת פ"ב דְּבִיבְיָרָה בְּשֵׁם הַרְאָב"ד דְּלֹא נִאֲמְרוּ הַדְּבָרִים שְׂצָרִיף תְּנַאי כְּפוּל כו' אֵין סְפֵק בְּדָבָר שְׂאֵל נַעֲשֵׂה בּוֹ מַעֲשֵׂה כו' וּפְסָקוֹ פֶּן הַב"ח בַּח"מ ס' רנ"ג וְהַשָּׁף שֵׁם ס"ק ט"ז וְא"כ פִּינּוֹן בְּנֵד"ז הֵיָה הַג"ד שְׂיִקְוִיִים הַצְּעֻטִיל קוֹדֵם סִידוּר הַגֵּט א"כ לֹא הֵיָה רְצוֹנוֹ לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֵׂה רַק אַחַר קִיוּם הַתְּנַאי אוֹ הַג"ד.

א"כ בְּכַה"ג א"צ כְּפִילוֹת לְכֻלֵּי עֲלָמָא וְדוּחַק לֹא מְרִישׁ דְּנֵהִי דֵא"צ לְכְּפִילוֹת תְּנַאי הֵינּוּ שְׂאֵין מְחַזְּקִים לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֵׂה עַד שְׂיִקְוִיִים הַתְּנַאי (עֵי רִיב"ש דְּמ"ט ע"ג בְּשֵׁם רַמְב"ן פִּי"נ גַּבֵּי תְּנַאי שְׂבִינּוֹ לְבֵין עֲצָמוֹ שֶׁא"צ כְּפִילוֹת כו') אָבֵל בְּנֵד"ז שְׂנַתֵּן הַגֵּט אָף שְׂהַטְעוּהוּ אֵין הַמַּעֲשֵׂה בְּטֵל כ"ז דוּחַק וְגַם לֹא מְרִישׁ דְּבַג"ד אָף כְּשֶׁלֹּא נַעֲשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה צָרִיף כְּפִילוֹת כו' הוּא ג"כ דוּחַק כו' אָף אֲת"ל דְּכָאֵן אֵין הַפִּירוּשׁ מְוַכָּרַח שֶׁהַג"ד הֵיָה שְׂיִקְחוּ הוֹנַעֲקִסִיל קוֹדֵם

הגט דוקא א"כ לא נתפונן שלא יעשה המעשה רק אחר קיום התנאי א"כ שייעשה המעשה ואח"כ יקויים התנאי א"כ הנה צריכה לכפול תנאו למאן דבעי ת"כ.

ומ"מ למעשה אין פאן צד קולא פי נ' הפי' יותר שנתפונן שיקויים התנאי מקודם: כא ולכאורה י"ל עוד דארף דנראה שפוננתו הנה שיקובל הצעטיל קודם שיתחילו לסדר הגט ולכן א"צ לכפול תנאו מ"מ דיעבד אם הנה מקבל הצעטיל אחר סידור הגט ג"כ הנה זה קיום התנאי דהא ר' יוחנן ור"ל פליגי בגיטין (דף כ"ט) באומר שקול מינה חפץ פלוני ונהדר הב לה גיטא ואזיל איהו ונהיב לה גיטא ונהדר שקיל מינה החפץ דר"ל ס"ל דלא נפסל הגט מחמת שינוי זה ופרש"י משום דקסבר לאו קפידא הוא אלא אורחא דמילתא קאמר ליה וא"כ אע"ג דקיי"ל כר' יוחנן דקסבר זהו קפידא שישח החפץ קודם נתינת הגט דוקא מ"מ י"ל כמ"ש הר"ן דדוקא פשאמר ונהדר הב לה גיטא אבל באומר שקול מינה חפץ ונהב לה גיטא ואזיל איהו ונהיב לה גיטא ונהדר שקיל מינה החפץ לא מיפסל גיטא בהכי ואע"פ שנראה מלשון המגרש שנתפונן שהשליח יקח החפץ תחלה וכשנתן הגט תחלה שינוה מדעתו של המגרש מ"מ אין הגט נפסל ע"י שינוי זה כי אין הגט מתבטל אלא במה שהמלות מוכיחות שיהא השליחות תלוי בו וכשלא אמר ונהדר הב לה גיטא רק ונהב לה גיטא אין מוכיח מלשונו שתלאן זו בזו ושיהא שליחות הגט תלוי בכך כו' וא"כ בנד"ז נמי אף שמשאלת המגרש אם עשית אשר דברת נראה שפוננתו הנה שיקבל המסדר לידו השטר מחמתו קודם סידור הגט מ"מ מהדיבורי הראשונים אין שום הכרע שנתפונן שיקובל השטר תחלה.

לכן י"ל דאין שליחות הגט תלוי בזה ואף לר' יוחנן הגט פשר אם קיבל השטר אח"כ והשאלה אם עשית אשר דברת אין הכרע כ"כ שתהיה לעפב הגט מחמת זה עד שיקבל דוקא השטר תחלה דלא פליגי ר' יוחנן על ר"ל כ"א במפרש דבריו ונהדר הב ואפוש' פלוגתא לא מפשינן והנה דעת הרמ"ה פדעת הר"ן אמנם אין פן דעת הרמב"ם וכמ"ש בב"ש סי' קמ"א ס"ק ס"ו ובנד"ז י"ל אפי' להרמב"ם אין קפידא פיון בדבריו הראשונים לא נז' כלל שישח השטר תחלה פנ"ל והרמב"ם לא אמר רק באומר שקול ונהב.

שביאר שעשאו שליח באופן זה משא"כ פאן לא ביאר דבריו תחלה שמתחלה ינהה לקיחת השטר ואח"כ אין פאן רק שאלה בעלמא אם עשית כו' וכיון שנהה פשר אם קיבל השטר אחר נתינת הגט א"כ בנד"ז הרי אחר נתינת הגט כ' המסדר הצעטיל אלא שהמגרש אמר שא"צ כי מאמין להם בלא"ה ומחילה הרי היא פקבלה היכא שהתנאי הנה להרווחתו ולא לצעורי פדמוכח בגיטין (דע"ד ב') וכ"פ בתשו' הרא"ש ומ"מ איני סומך ע"ז דהא התוס' בגיטין (דף כ"ט ע"ב) הקשו תימא דבפרק הפותב כו' וי"ל כו' שיירא שלא כו' ובנ"ד ג"כ גם בדבריו הראשונים ביאר שיירא מיא וועט אים ניט צו זעהין וע"ז השיב לו המסדר שיתקן לו ע"י לקיחת שטר וא"כ אולי דמאי להא דפרק הפותב כו' הגם שיש לחלק דהכא יהיו מוכרחי ליתן השטר גם אחר הגט דאל"כ ינהה הגט פסול מ"מ י"ל דלאו כ"ע דינא גמירי ועוד דבאמת יש ספיקות בזה פיון דלא פפל תנאו פנ"ל ע"כ י"ל דדמאי להא דפרק הפותב ובפרט שדעת הרמב"ן בב"ש שם להחמיר בכל ענין דבעינו שישח החפץ תחלה: כב ואין לומר פיון דלדעת הרא"ש יכול לבטל התנאי לקיים הגט וי"ל דנדאי לא יחלקו ע"ז גם שא"פ בתנאי דלהרווחה קא מיפניו דמהני בו מחילה

כמבואר בגמ' (דע"ד) פנ"ל וכדמוכח ג"כ במשנה (דף ע"ה ב') ובפרש"י שם ד"ה ה"ז גט דכיון כו' וא"כ שפא נאמר דאף אם התנאי הנה שיקבל השטר קודם סה"ג וא"כ פשפודרו הגט ולא קיבלו השטר הנה הגט בטל מ"מ אח"כ פשפחל על התנאי חל הגט למפרע ואף שנקרע הגט קודם המחילה מ"מ נאמר דמחילה זו ה"ל פאילו נתקיים התנאי למפרע וא"כ נדמיה להקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים דהקדושין לא חלו מחמת התנאי ומ"מ אם אח"כ הלכה לחכם והתירה חלין הקדושין והיינו משום שהחכם עוקר הנדר למפרע וה"ל פאילו לא הנה עליה נדרים כלל ונמצא חלין קדושין הראשונים ובנדאי אף ע"פ שנתאכלו המעות בשעה שהתירה חכם הדין כן וה"נ אף שנקרע הגט בשעה שפחל על התנאי נימא דמ"מ ע"י מחילה זו חל הגט למפרע לא היא דמחילה לא מהני כלל להיות פנתקיים התנאי למפרע אלא פאילו נתקיים משעת מחילה ואילו ולא מיבעיא לפ"ד הרשב"א דמחילה הוא מטעם אפוכי מטרותא למה לי כמ"ש בב"י ב"ד סס"י רל"ב דא"כ אינה מהני רק משעה זו שפחל דעל שעה זו הוא שי"ל פן.

אלא אפ"ל לפ"ד תה"ד סי' שי"א שפיאר דאין הטעם פן רק שלא הנה התנאי מ"מ לא מהני רק משעה שנתפייס דמשעה זו חשבינו ליה פאילו נתקיים התנאי ולא אמרינו מדעכשיו ניחא ליה בהכי ונדאי גם למפרע ניחא ליה בהכי וראיה ממ"ש התוס' פ' אלו מציאות (דכ"ב סע"א) אלא דראיה זו אפשר לדחות דהתם לא ידע כלל מתחלה נדון ענין זה מש"ה אין שייך לומר דגם מתחלה הנה ניחא ליה וה"ט דאב"י גבי יאוש שלא מדעת כו' וע' בערובין ר"פ פיצד משתתפין (דף פ"ב ע"א) דמבע"י הנה ניחא ליה כו' משא"כ הקא דידע מענין תנאי זה נימא מדעכשיו מחל גם למפרע לא הי' איכפת ליה וכמו דאמרי' גבי גט הוכיח סופו על תחלתו בס"פ האומר התקבל כו' גבי עליה לראש הגג כו' אף לא דמי דהא חזינו דמתחלה קפיד אתנאי זה א"כ אע"ג דעכשיו מחל מדוע נזיל בתר השתא נזיל בתר חזקה דמעיקרא וכמו דמעמידין הגט על חזקת שלא ביטלו הבעל פן הכי נימא להפך.

ויש לומר פיון דחזינו דבשעת סה"ג בטל כל תנאי ע"כ סברא הוא לומר דבאמת מחל וכמו שאח"כ תיומ"י מחל בפירוש אף ז"א פיון שי"ל בשעת סה"ג ביטל כל תנאי מפני שפבר שפבר נתקבל השטר כמו שאמר לו המסדר א"כ אין ראיה והגם דהמחילה הנה תיומ"י סמוך לסה"ג לא נימא להחזיק פן אלמפרע דאין לחלק בין זמן לזמן דאלמפרע לא מחזקינו כלל וצ"ע הא דגבי נתבצה האב על הקדושין מהני לכמה פוסקי' ע' קדושין (מ"ה ב') ברש"י ובב"י סי' ל"ז אם הוא אלמפרע או רק אלהבא: ומ"מ אפשר לעשות ספק שפא גם מתחלה לא הנה קפידא שיקבלו השטר מקודם הגט וא"כ מהני המחילה אע"ג דבקדושין (נ"ב ב') חיישינו דלמא משום פיסופא אמר הכי.

וכן בב"מ (כ"ב א') י"ל דייקא התם שייך כו' פיון שאם לא יאמר פן יהנה פסיפותא שנטלו משלו שלא מדעתו אבל הקא לא שייך לומר פן וצ"ע ברש"י (דע"ד א') הלכך מספיקא כו' אלמא דמספיקא מחזקינו דלצעורי קא מכונין וה"נ אע"ג דנדאי להרונחה איכונין ניהוש דלמא משום פסיפותא מחל וע' קדושין (מ"ז) פסיפא לה למיתבעיה ובחמ"ח סי' כ"ט סקי"ב דהא לא שייך כ"כ לומר לא איצטריו וי"ל פיון דמעצמו כ'

המסדר הצעטיל והוא אמר שאין נצרך י"ל דלא שינה טעמא דכיסופא כו' דבגמ' נז' רק כסיפא לה למיתבעיה ומ"מ לא טוב עשה המסדר שהכניס עצמו בכל זה וגם אם נחליט דלא שינה טעמא דכיסופא והוי מחילה מ"מ הרי יש לספק דכוננתו הנה שיקבלו השטר מקודם סידור הגט וא"כ פבר בטל הגט ולא מהני המחילה דאח"כ על למפרע פנ"ל וכ"כ בפשיטות בתשו' מהרמ"ל סי' קכ"ב דנ"ו סע"א: קיצור מתשו' מהרמ"א סי' ע"ח שכ' הבעל לאביו שהיה במקום האשה אם תרצה גיטה אשלחנו לה אף באופן אם תרצה ותתן השטר פתובה בידי אביו ואם לאו אלה למקום שלא ימצאוני ומסרה מודעא ונתנה הפתובה לאביו ואח"כ שלח גט ותובעת פתובה ע"י המודעא והשאלה אם הגט גט: (א) ע"ז השיב דזה אינו תנאי כ"א גילויא דעתא דגלי דעתיה דאדעתא שפושליש השטר פתובה בידי פלוני קא בעי לגרש וקיי"ל דגילויא דעתא בגיטא לאו מילתא היא מיהו י"ל דהיינו גילויא דעתא בביתולא גיטא אבל בגילויא דעתא דקא מגלי בעל דעתיה בשעת נתינת הגט לשליח או לאשה י"ל לכ"ע מילתא היא כענין ההוא גברא דזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י פ"ב דקדושין (דמ"ט): (ב) והן אמת דאפילו את"ל דגילויא דעתא כי האי ממון וגיטין שוין אעפ"כ האי גילויא דעתא דנ"ד לאו פלוס הוא.

דקא גם בממון בעינן גילויא דעתא בשעת המכר דוקא ולא מהני מה שגילה דעתו קודם המכר כמ"ש בש"ע סי' ר"ז ס"ד וא"כ בנ"ד פיון דבשעת מעשה לא קאמר ולא מידי אלא מקמי הכי כשכתב לאביו ובשעת פתיבת הגט ומסירה לשליח לא גילה דעתו משום שהפתובה בידי פלוני הוא מגרש לאו מילתא הוא מאי דגלי דעתיה מעיקרא: (ג) וראיה ג"כ מהמשנה פרק השולח (דמ"ה ע"ב) המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר כו' והוא שאמר לה משום שם רע אני מוציאך והיינו בשעת נתינת הגט אבל אם לא אמר בשעת נתינת הגט כו' אני מוציאך אע"פ דגילה דעתו קודם לכתיבת הגט לומר שמתמת כן הנה מגרש אם לא חזר ואמר בשעת נתינת הגט משום ש"ר אני מוציאך לא מצי מקלקל לה: (ד) ול"ל דנ"ד לא דמי לההוא דגלי אדעתיה דזבין אדעתא למיסק לא"י כו' שהצריכו לחזור ולגלות דעתו בשעת המכר משום דהתם אין לו על מה לסמוך אלא בגילויא דעתא דקאמר כו' אבל בנ"ד פיון שכתבו לו שהפתובה היתה בידי שליח חשיב אנפשיה כאילו דמי הדוניא מנחא בכיסתיה כו' ומש"ה לא חש להזכירו בשעת מעשה כי פבר הנה בידו הא ליתא כו' ה"ל לאסוקי אדעתיה שאפילו תמחול מ"מ אין המחילה פלוס שהיא מחמת אונס כו' וא"כ כו' ה"ל לחזור ולגלות דעתו בשעת מעשה ולתלות הגט במחילה באופן שלא ישחקו עליו ומדלא עבד הכי אמרי' דגמר ומגרש בכל גוונא: (ה) והנה כ"ז פתבנו בהנחה שגילוי דעתא בגיטא דמי לגילויא דעתא בממונא פנ"ל סעי' א' אבל קושטא דמילתא דאפי' גילוי מילתא בעת מסירת הגט לאשה גילויא דעתא לאו מילתא היא ולא אמרו דגילוי דעתא בשעת מעשה מילתא היא אלא בממון: סימן רצא שאלה שכ"מ פהן שגירש במעכשיו על תנאי דאתקין שמואל בגיטא דשכ"מ בגיטין (דע"ה ב') והרב אשר סידר את הגט נהג עם הגט כדרך כל הגיטין שתיקף אחר הנתינה קרעו ש"ו פנהוג ונודמן הדבר שעשה קרעים קטנים ולא הגיעו לתורף הגט ואף התיבות הנפקקים נקראים היטב ואח"כ לקח המסדר הגט לרשותו ג"כ פנהוג ואח"כ נפטר השכ"מ ושבק חל"ח והוא במקום יבם קטן אם יש לה היתר ע"י הגט לבד: תשובה גיטין פרק כל הגט (דף כ"ה ע"ב) מה היא באותן הימים ופרש"י דקאי על מעכשיו וז"ל לקמן

במי ש'אחזו זה ג'טף מעכ'שין אם מתי מחולי זה ה"ז גט אם מת מאותו חולי מה היא כל
ימי החולי עכ"ל.

הרי מ'פרש דמה היא באותן הימים קאי על האומר ה"ז ג'טף מעכ'שין אם מתי וה"ה וכ"ש
על האומר מהיום אם מתי וזה דלא כפירושו פ'רק מי ש'אחזו (דע"ג רע"ב וסע"ב) דכ'
מתניתין דמה היא באותן הימים לאו באומר מהיום אם מתי כו' אלא באומר מעת ש'אני
בעולם כו' ע"ש וכאן הרי פ'י ב'הדני דקאי על האומר מעכ'שין אם מתי כו' ומ"מ בגוף
הדין משמע מרש"י פ'אן דבאומר מעכ'שין א'ני לכי מ'יית הוי ג'טף מעכ'שין ממש כמ"ש
בד"ה ולכי מ'יית דמש'עת נתינה כו' וה"ל גט מההיא ש'עתא כו' ולא פ'דעת התוספות שם.

וא"כ מ"ש ריה"ו דבאותן הימים הרי היא פ'אשת איש לכל דבריה צ"ל דהיינו ש'פך א'נו
נוהגים ב'ה ק'ודם ש'ימות וכדפרש"י ש'אם פ'הן הוא אוכלת בתרומה ואם זינתה ב'חנק:
וצ"ל הטעם ש'הרי אם ימות הוי מ'גור'שת למפ'רע ומדוע תי'דון ב'חנק מס'פיקא.

וצ"ל הטעם מ'שום דמעמידן אותו א'חזקת ק'נים ולא ח'י'שינן למיתה ולא ק'שה א'יך מ'חמת
ח'זקה תי'דון ב'חנק ד'הרי כה"ג פרש"י ב'יבמות פד"א (ד'ף ל"א ע"ב ד"ה להצ'לה. וגם היא
הכניסה א"ע ב'ספק זה ועי' בגמ'רא ב'הנהב נוח לו לאדם ש'יבוא על ספק א'שת איש ושם
פרש"י ד"ה פ'דדרש נקראת ספק צ"ל ד'זהו כר' יוסי ולא כר' יהודה דאומר הרי היא
פ'אשת איש לכל דבריה וכן התוספות ב'יבמות שם ד"ה להצ'לה הקשו על פרש"י
דמס'פיקא לא קטלינן לה י"ל זהו כר' יוסי דכ'אן דפליג על ריה"ו ונרא'ה שפ'י רש"י זה
י'צא לו מהירושלמי פ'רק מי ש'אחזו דלא מוקי מתניתין מה היא באותן הימים כ'ש"ס.

דילן דמוקי לה ב'פ'רק מי ש'אחזו (ד'ף ע"ג ב') דמ'ירי באומר מעת ש'אני בעולם א'בל
הירושלמי לא מוקי לה כ'ן. א"כ מ'ירי באומר מהיום או מעכ'שין ואעפ"כ ס"ל לריה"ו
דבאותן הימים היא פ'אשת איש לכל דבריה ו'היינו מ'שום דלא ח'י'יש ש'מא ימות ומוק'ים
ליה ב'חזקת ק'נים ולכן מק'שה ע"ז בירושלמי ת'מן הוא אומר מיתה מ'צויה ו'הכא הוא
אומר אין מיתה מ'צויה ופ'י בקה"ע ת'מן ר'יש יומא ת'נן ר' יהודה אומר א'ף א'שה א'חרת
מתק'נן לו ש'מא תמות א'שתו כו' ו'הכא לא ח'י'יש למיתה מדאומר ש'היא ב'חזקת א'שת איש
א'ף ש'אם ימות היא מ'גור'שת מעכ'שין א"כ ה'א דהיא ב'חזקת א'שת איש לכל דבריה עכצ"ל
הטעם מ'שום דלא ח'י'יש למיתה וא"כ סותר דעת ע'צמו מרפ"ק דיומא ומ'שני ת'מן ב'צבור
כ'אן ב'יחיד ופ'י הקה"ע ת'מן ה'יתה ע'בודת יוהכ"פ ש'הכה"ג עו'שה היא ע'בודת ה'צבור
הלכ'ף ח'י'יש ר' יהודה א'בל ה'כא ב'יחיד א'ירי לא ח'י'ישנן להחמיר ו'הפני מ'שה פ'י ת'מן
ב'צבור כ'עג'ן א'חר ופ'ירושו נ'סתר מהירושלמי פ"ק דיומא סוף ה'לכה א' יעו"ש.

ו'הנה בתוספות קה"ע כ'אן ד"ה ו'הכא הוא. אומר הק'שה על הירושלמי דמ'נלן דריה"ו כ'אן
לא ח'י'יש למיתה וז"ל ותימא ה'א לא פליג ריה"ו ור' יוסי אלא באומר ה"ז ג'טף מעת
ש'אני בעולם וסובר ריה"ו דלא הוי ג'ט עד ש'עשה הסמוכה למיתתו ומעיקרא א'שת איש
גמורה היא ו'חייב ה'בא ע'ליה כו' וא"כ לא ש'י'ף כ'אן ח'ש'שא דמיתה עכ"ל ור"ל דה'א
אפילו ימות מ"מ עד הש'עשה ש'הוא בעולם היא א'שת איש גמורה ו'תירוצו ד'חם גדול וכ"ז
נמש'ף לו מ'פני ש'נדמה לו דהירושלמי ג"כ מוקי המ'שנה כ'הבבלי דמ'ירי באומר ה"ז ג'טף
מעת ש'אני בעולם ולא ר'אה פרש"י פ'רק כל ה'גט דמ'פרש דהמ'שנה מ'ירי באומר ה"ז
ג'טף מעכ'שין ו'היינו ש'זהו ש'טת הירושלמי ולכן ש'פיר מ'וכרח הטעם לריה"ו מ'שום דלא

חִינּוּשׁ לְמִיתָה וְכַנּוּל וּלְפ"ז גַּם לְרַבִּי יוֹסֵי דִס"ל דְּבִאוּתָן הֵימִים דִּינָה כְּמַגְנֵרֶשֶׁת וְאַיִנָּה מְגֻנֶרֶשֶׁת וְדַאי ס"ל ג"כ דְּאֵם מֵת הָנִי גַט מִשְׁעַת נְתִיבָה דְּהָא כַּש"כ הוּא מְרִיב"ו דִּס"ל בְּאוּתָן הֵימִים הָרִי הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבְרִיָּה מִשׁוּם דְּלֹא חִינּוּשֵׁינָן לְמִיתָה וְאֵעִפ"כ אֵם מֵת מְגֻנֶרֶשֶׁת לְמַפְרַע מִשְׁעַת נְתִיבָה כ"ש לר' יוֹסֵי דְחִנּוּשׁ לְמִיתָה וְלָכֵן ס"ל דְּתוּמ"י מְנַתִּינַת הַגַּט חִינּוּשֵׁינָן שְׁמָא יָמוּת וְנִיְדוּנִית בְּאוּתָן הֵימִים כְּמַגְנֵרֶשֶׁת וְאַיִנָּה מְגֻנֶרֶשֶׁת כ"ש דְּכַשְׁמַת מְגֻנֶרֶשֶׁת לְמַפְרַע מִשְׁעַת נְתִיבָה.

וְאִין לִזְמַר הָא בְּפֶרֶק כָּל הַגַּט מִשְׁמַע דְּהָא דְלָכִי מֵיִתָּה הָנִי גִיטָא זְהוּ מִשׁוּם דְּסוּבְר ר' יְהוּדָה יֵשׁ בְּרִירָה אָבֵל אֵם אִינוּ בְּרִירָה אִין גַּט וְרִש"י פ"י (דע"ג סע"ב) דר' יוֹסֵי ס"ל אִין בְּרִירָה מִשׁוּם שְׁלִפִי הַסּוּגִיָּא אֲתַקִּין שְׁמוּאֵל בְּגִיטָא דִּשְׁכ"מ (דע"ה ב') מִשְׁמַע דְּתַנַּאי זְה ג"כ אִינוּ שְׁיִיף בְּבְרִירָה וְתַדַּע דַּא"כ אִיְדָּמְגֻנֶרֶשֶׁת עַכ"פ אֵם יָמוּת לר' יוֹסֵי הָא ר' יוֹסֵי ס"ל אִין בְּרִירָה וְלָכֵן בִּירוּשְׁלַמִי אִיפָּא חַד מ"ד דְּהָא דְאָמַר רִיב"ו הָרִי הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבְרִיָּה הֵינּוּ רַק לִיּוֹרְשָׁה וְז"ל לִיְיָדָא מִילָה וְאַמְתַּנִּיתָן קָאִי רִיב"ו אִוְמַר הָרִי הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבְרִיָּה לְאַיִנָּה דְּבַר הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ.

ר' לַעֲזַר אִוְמַר לִיּוֹרְשָׁה רִישׁ לְקִישׁ אִוְמַר לְהַפְרַת נְדָרִיָּה אָמַר ר' זְעִירָא זֵאת אוּמַרְתָּ שְׁהִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבַר וְהַקְשָׁה בְּתוֹס' קה"ע מֵאִי קָא מִיבְעִיָּא לִיהָ הָא רִיב"ו אִוְמַר הָרִי הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבַר.

וּלְפַמ"ש י"ל דְּהַכִּי פִּירוּשׁוֹ כִּינּוּ דְאֵם יָמוּת הָרִי הִיא מְגֻנֶרֶשֶׁת מִשְׁעַת הַנְּתִיבָה וְהָא דְרִיב"ו אִוְמַר הָרִי הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ הֵינּוּ מִשׁוּם דְּלֹא חִינּוּשֵׁינָן לְמִיתָה ע"ז שׁוּאֵל לְאַיִנָּה דְּבַר הוּא דְּסַמְכִינּוּ ע"ז וְלָכֵן אָמַר ר' לַעֲזַר דְּזַהוּ רַק לִיּוֹרְשָׁה וּבְאַיִסוּרִין לֹא סַמְכִינּוּ ע"ז וּר"ל דְּאָמַר לְהַפְרַת נְדָרִיָּה י"ל מִשׁוּם כָּל הַנּוֹדְרַת ע"ד בְּעֵלָה הִיא נוֹדְרַת בְּנִדָּה (דמ"ו ע"ב) וּר' זְעִירָא אָמַר לְכָל דְּבַר מִשׁוּם דְּמוֹקְמִינּוּ לִיהָ אֲחֻזְקַת שְׁהוּא קִיָּים שְׁהָרִי בְּשׁוֹלֵחַ גַּט מַמְדָּה"י אִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי פֶּרֶק כָּל הַגַּט אֲפִילוּ עֲשָׂה הַשְּׁלִיחַ בְּאַרְצָא מֵאָה שְׁנָה נוֹתְנוּ לָהּ בְּחֻזְקַת שְׁהוּא קִיָּים אָבֵל אֵם הִירוּשְׁלַמִי מְפָרֵשׁ דְּטַעֲמִיָּה דְרִיב"ו מִשׁוּם דְּמִיָּירִי בְּאוּמַר מַעַת שְׁאֵנִי בְּעוֹלָם א"כ בְּאַמַּת הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה בְּאוּתָן הֵימִים אֲפִילוּ אֵם יָמוּת א"כ מַה שְׁיִיף לְמִיבְעִי לְאַיִנָּה דְּבַר הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ פְּשִׁיטָא דְּהָרִי הִיא אֻשֶׁת אִישׁ בְּלִי שׁוּם סַפֵּק בְּעוֹלָם.

וְהַקְה"ע לְפִי שְׁסוּבְר דְּהִירוּשְׁלַמִי סוּבְר ג"כ דְּמִיָּירִי בְּאוּמַר מַעַת כּו' נִדְחַק לְפָרֵשׁ מַה שְׁהַקְשָׁה הִירוּשְׁלַמִי וְהָכָא אִוְמַר אִין מִיתָה מְצוּיָה אֲמַאי אִוְמַר הָרִי הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ וְהָכָא עָלֶיהָ חִיָּיב חֲטָאת וְלֹא אֲמַרִּינּוּ שְׁמָא עֲכָשְׁוּ הוּא שַׁע"א סְמוּךְ לְמִיתָתוֹ וְזַה אִינוּ כְּלוּם דַּא ע"ג דְרִיב"ו רַפ"ק דִּיּוֹמָא ס"ל דְּמִיתָה מְצוּיָה הֵינּוּ דְּוִמְיָא דְכַה"ג דְּחִינּוּשֵׁינָן שְׁמָא תָמוּת אֻשֶׁתוֹ אַחַר כְּפָה וְכַמָּה יָמִים לֹא שְׁנַחֲשׁוּ שְׁמָא זֹה הִיא הַרְגַע שְׁלִפְנֵי מוּתוֹ וְעִינָן כְּעִין חִזְלוּק זֹה בְּתוֹס' פ"ב דִּיבְמוֹת (ד"ז ע"ב) ד"ה דְלָמָּא וְעוֹד דְּהָרִי רְאִינוּ שְׁחִי אַח"כ וְלֹא זֹה הִיא הַרְגַע וְא"כ שְׁפִיר אָמַר הָרִי הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ כּו' א"ו הַפִּירוּשׁ וְהָכָא לֹא חִינּוּשֵׁינָן לְמִיתָה דְלֹא חִינּוּשׁ כְּלָל שְׁמָא יָמוּת מְאוּתוֹ חוֹלִי וְע"ז שְׁפִיר מְקַשָּׁה מְהָא דִּיּוֹמָא יֵצָא לָנוּ שְׁפִירש"י פ' כָּל הַגַּט (דכ"ה ע"ב) בְּעַנְיָן מַה הִיא בְּאוּתָן הֵימִים זְהוּ פִירוּשׁ הִירוּשְׁלַמִי בְּהַמְשָׁנָה זֹה וּלְקַמְוּן פֶּרֶק מַש"א (דע"ג ע"ב) מְפָרֵשׁ רִש"י בְּעַנְיָן אַחַר דְּהֵינּוּ כְּשִׁטַּת הַש"ס שְׁלָנוּ בְּפִירוּשׁ מְשָׁנָה זֹה שְׁהוּא דְלֹא כְּשִׁטַּת הִירוּשְׁלַמִי כ"א דְלִרִיב"ו הִיא פְּאֻשֶׁת אִישׁ אַף אֵם יָמוּת מ"מ הִיא בְּאוּתָן הֵימִים פְּאֻשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבְרִיָּה וְהִנֵּה כַּמ"ש בִּירוּשְׁלַמִי כָּאֵן פַּמַש"א

כמ"כ מקשה פ"ק דיומא סוף הלכה א' אהא דאמר ריה"ו שפא תמות אשתו תמן תנינו המביא גט והניחו זקן או חולה נותנו לה בחזקת שהיא קניינים והקה"ע שם הקשה דלמא מתניתן (דפ"ג) דגיטין אתיא פרבון דלא חיישי למיתה ונעלם ממנו הירושלמי (דפ"ז) דגיטין דהביא דריה"ו לא חייש למיתה ממתניתן דמה היא באותן הימים וצ"ל אמאי ביומא שם לא מקשה הש"ס ירושלמי מהא דריה"ו אומר הרי היא פאשת איש לכל דבריה שמנה ג"כ מוכח דלא חייש למיתה וי"ל משום דמתניתין נותנו לה בחזקת שהיא קניינים מוכח יותר פן.

והנה שם ביומא מתרץ ג"כ פאן ביחיד פאן בצבור וחוזר ומקשה והא אשפחן דריה"ו מחמיר גם ביחיד לחוש למיתה ולא תירץ ויש לתרץ דשם אפשר לתמן ע"ש ועויל"ל דשם אינו יחיד ממש פי רבים מטילין קניינים והא דתניא ה"ז גיטתך שעה אחת קונדם למיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד פדאיתא פ"ג דגיטין (כ"ח א') קשה לפ"ז על ריה"ו דהכא דלכל התירוצים בגמרא שם נידון זה שמגרשה משעה זו ממש על תנאי אם ימות גריעא מהנ"ל והנה בירושלמי פרק כל הגט אמתניתן אוכלת בתרומה בחזקת שהיא קניינים מקשה מברייתא זו ומתרץ תמן משעה ראשונה נתקלקלה ברם הכא לכשימות ואין זה תירוץ על משנה דמה היא באותן הימים דהא הכא ג"כ משעה ראשונה נתקלקלה וצ"ל ברייתא זו לא אתיא כריה"ו כ"א פרבון דחיישי למיתה.

ועיין כה"ג ביבמות פב"ת (דקי"ח ע"א) שאע"פ שהיא תנשא עכ"ז צרתה אוכלת בתרומה משום חזקה ובמ"א פתבתי דהא דגבי חולי נותנו לה בחזקת שהיא קניינים עכ"ז אם הוא מסוכן צ"ע דאע"ג דאינו פדין גוסס שרובן למיתה אבל עכ"ז אינו פדין סתם חולי וה"ל ספק וא"כ צ"ע איך לריה"ו מעמידין אותה על חזקתה דחזקת חיים שלו לומר שהיא ודאי אשת איש וכאשר פתבתי פן מצאתי בתשובת משפנות יעקב חאה"ע סי' מ"א שפירש הירושלמי כמו שפתבתי ע"ש בד"ה וראיה לזה מהירושלמי רק שבמחכ"ת לא הרגיש שפן מוכרח לפרש"י דפרק כל הגט (דכ"ה ע"ב) ובדאי רש"י הוציא פירוש מהירושלמי וא"כ זהו ראיה גמורה שפן הוא הפי' בהירוש' ולקמן (דע"ג סע"ב) בד"ה ופרכינן פרש"י הא לדידהו לא הוי גט למפרע משעת מסירה מפרש דמ"ש ריה"ו פאשת איש היינו אף לאחר שמת נידונית באותן הימים שקונדם מיתה פאשת איש וזה לא כמ"ש פאן דה"ל גט מההיא שעתא ולא ראיתי לאחד מן המפרשים שנגרשו בדברי רש"י דכאן דס"ל דלכי מיינת הוי גיטא משעת נתינה רק התוס' בד"ה מה היא הבינו פן בפרש"י וכמ"ש וקשה כו' והא אין גט כו' ומאי קושיא ור"ל פיון דלפרש"י פאן חל הגט משעת נתינה א"כ מאי קושיא ובחידושי מהריב"ל כ' שרש"י (דע"ג ב') ד"ה ופרכינן תירץ קושיותם זו ולא דק דלפרש"י שם נדאי לק"מ אבל התוספות מקשים לפרש"י פאן: קיצור מפרש"י פרק כל הגט (דכ"ה ע"ב) דריה"ו ס"ל ג"כ דהגט חל משעת נתינה פיון דאמר מהיום אם מתי.

ושנהו שטת הירושלמי פרק מי שאחזו דס"ל דהא דאמר ריה"ו הרי היא כ"א לכל דבר היינו משום דלא חיישינן שפא ימות דוגמת נותנו לה בחזקת שהיא קניינים אבל אם ימות חל הגט משעת נתינה ולכן יש דיעות בירושלמי לאיזה דבר אמר ריה"ו הרי היא פאשת איש אם לירשה או להפריט נדריה או לכל דבר: ב והתוספות כתבו דלעולם קאי אמיהו

כו' היינו שיחול הגט שעה אחת כו' אע"ג דאמר מהיום לא מהיום ממש קאמר אלא פלומר מהיום שאני בעולם כ"כ התוספות בפ"ק פ"ל הגט שם (ובדף ע"ג סע"ב) פתבו מהיום דקאמר היינו מחיים שדעתו לאחר הגט פ"ל מה שיוכל כו' ובפ"ק דכתובות (ד"ט ע"ב) פתבו וז"ל פדמפרש בגמ' באומר מעת שאני בעולם פ"ל דהאי דאמר מהיום לא שיחול מיד אלא דעתו שיחול שעה אחת קודם מיתתו דהיינו מעת שהוא בעולם ולא אמר מהיום אלא למעוטי לאחר מיתה פלומר מאותו יום שאני בעולם י"ה גט עכ"ל והרא"ש פ"ק מי שאחזו ס"י ד' פ"ל מהיום יחול תנאי זה אם ימות שיחול הגט שעה אחת קודם למיתה ולשון זה אינו מוכן מהו ענין חלות התנאי מהיום אם לומר שמהיום ממש מתחילין הגרושין ואינן נגמרים אלא שעה אחת קודם למיתה הרי מהר"ם בתשו' מימוני דשייכי לה' גרושין סי' ל"ד פתב שאינן מתחילין כלל עד סמוך למיתה (הג"ה).

ויש להעיר ממ"ש בתוס' פ"ק דב"מ (דט"ז סע"א) ד"ה קנויה ובשט"מ שם ובתוס' דיבמות (דצ"ג ע"א) ובקדושין (דס"ג א') ובחידושי הרשב"א שם דמוכן דשם ג"כ הלשון מעכשיו אינו מעכשיו ממש לכל מקלי יעו"ש ומ"מ לא דמי לכאן עכ"ה).

והר"ן פ' מש"א כ' דמהיום אם מתי ר"ל מהיום שמתו בו פלומר שעה אחת לפני מיתתו. ומהר"ם בפ"ק דיבמות פ"א סי' ת"ל מפרש מהיום ע"ד התוס' וע"ד הרא"ש ומחלק שם בין מהיום אם מתי ובין מהיום אם לא באתי כו' דשם למה יש לנו לעקור עיקר משמעו של מהיום כו' וחיילוקו זה הוא מהתוספות דכתובות (ד"ט ע"ב) שם גבי והשתא מהיום דהקא כו' ויש להקשות על חיילוקו זה כמשי"ת לקמן והנה בחידושי הר"יטב' פ"א פ"ק פ"ל הגט כ' פרש"י כו' וה"ל גט מההיא שעתא כו' אי לאו משום ברירה כו' ואינו נראה לי דא"כ בכל תנאי כו' אתיא כמ"ד יש ברירה כו' והנכון כמ"ד מעכשיו כו' לא שייך בו ברירה כו' אלא הקא כו' באומר מעת שאני בעולם כו' והיינו דשייך בזה ברירה כו' דלאו דוקא שעה אחת כו' ולפעמים ב' או ג' ימים כו' כגון שנטרפה דעתו כו' עכ"ל.

וק' דלקמן (דף ע"ג) מסיק הריטב"א נעשה כאומר כו' א"כ תשארו קושיותו דכאן דגיטין דשכ"מ א"י הוי גיטא הלא בדאורי' אין ברירה וראיתי בג"פ סי' קכ"ב ד"ה ומעתה אני אומר כ' ולהרמב"ן גופיה ניחא ליה דאיהו גריס וחכ"א מגורשת ובנדאי דפוסק הכי כו' אמנם לדין דאנו חוששין לגירסת וחכ"א מגורשת ואינה מגורשת כו' וכל שעה ושעה מספקא לן כו' ומסיק לתרץ דלא קיי"ל כסוגיא דפ"ק פ"ל הגט ולא ראה חידושי הריטב"א בשם הרמב"ן דאומר דשייך ברירה לא משום שאין אנו יודעים השעה אלא משום שהרי ב' בנ"א שמגרשין בענין זה הא' תהא מגורשת יום או יומים קודם מיתתו והאחד אינה מגורשת אלא שעה"א קודם למיתתו כו' ע"ש וא"כ אין לדחות כ"כ בפשיטות סוגיא דפ"ק פ"ל הגט דשייך בזה ברירה ל"ד דאינה מגורשת מהיום ממש כ"א שעה אחת קודם מיתתו ע"כ הנה נראה דדוקא באומר מהיום הוא דאמרינן דכוננתו מהיום שהוא בעולם ושייך בזה חששא דברירה אבל באומר מעכשיו ודאי אין להוציא דבריו מפשוטן דמשמעו משעת נתינה ממש ולכן א"צ לברירה וכן משמע קצת בחידושי הרמב"ן פ"ק פ"ל הגט (דכ"ה) וז"ל ואיכא דמפרשי לה הכי לעולם מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי לרבנן דאמרי מגורשת לגמרי לאו משום ברירה הוא דאפי' כשת"ל אין ברירה הוי גיטא דהא מעכשיו חנייל והא דמוכחינן מיהא דריה"ו אית ליה ברירה הוא משום דקיי"ל

פמש"א דְהִינּוּ טַעְמָא דְרִיָּה"ו דְאֹמֵר הָרִי הִיא כּא"א דְלָא חָל הִגֵּט מַעֲכָשְׁיָו מִשּׁוּם שְׁהָאֹמֵר מְהִיּוּם אִם מְתִי פְאֹמֵר מִיּוּם שְׁמִתִּי פְלוֹמֵר שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם מִיָּתָה כּו' עכ"ל מִשְׁמַע רַק בְּמִהְיּוּם אִם מְתִי מְפָרְשִׁים מִיּוּם שְׁמִתִּי אֲבָל מַעֲכָשְׁיָו אִם מְתִי חָל הִגֵּט מַעֲכָשְׁיָו מִשְׁלֹש וְלִכּוֹן הַזְּכִיר הֶרְמֵב"ן בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי מְהִיּוּם אִם מְתִי מַעֲכָשְׁיָו אִם מְתִי מִשּׁוּם דְלִרְבִּנְךָ גַּם הַיּוֹם פִּירוּשׁוֹ כְּמוֹ מַעֲכָשְׁיָו וּבְדַבְרֵי רִיָּה"ו הַזְּכִיר רַק מְהִיּוּם אִם מְתִי וְלֹא מַעֲכָשְׁיָו אִם מְתִי מִשּׁוּם דְרִיָּה"ו מְפָרֵשׁ מְהִיּוּם אִם מְתִי פְאֹמֵר מַעַת שְׁאַנִּי בְּעוֹלָם דְהִינּוּ פִי מְהִיּוּם אִם מְתִי מִיּוּם שְׁמִתִּי וְזֶה לֹא שְׁיִיךְ בְּמַעֲכָשְׁיָו אִם מְתִי וְכֵן אַח"כ פְּשָׁמְסִיק הֶרְמֵב"ן דְגַם פְּאֹמֵר מַעַת שְׁאַנִּי בְּעוֹלָם לֹא שְׁיִיךְ לְבַרְיָה פְתַב דְכִמְאֵן דְאֹמֵר מַעֲכָשְׁיָו דְמִי וְכ"כ הָרִיטְב"א בְּמִסְקָנָא הָרִי מִשְׁמַע דְבְּאֹמֵר מַעֲכָשְׁיָו אִם מְתִי לִכ"ע הִפִּי מַעֲכָשְׁיָו מִשְׁלֹש וְעַמ"ש עוֹד בְּתִשׁוּ אַחַת דְהִתְחַשַּׁשׁ שְׁמָא נְטֵרְפָה דְעִתּוֹ אִין מְוִכְרַח לְכָל הַפּוֹסְקִים שְׁנִבְדָּה חֲשִׁישׁ זֶה וּבִפְרָט שְׁבִשְׁעַת פְּתִיבָה וְחִתִּימָה הִי' וְדַאי בְּדַעְתּוֹ ע"כ י"ל זֶהוּ עוֹד סְנִיף וְטַעַם דְאִין שְׁיִיךְ בְּכַאֵן חֲשִׁישׁ דְבַרְיָה וְעִינֵן בְּחִידוּשֵׁי הֶרְמֵב"ן ר"פ מ"ש"א.

ומ"מ לְעַנְנֵן מַעֲכָשְׁיָו כֵּן פְּסִק בְּתִשׁוּ מִהֲרַשְׁד"ם חֲאָה"ע ס' מ"ה וְסִי' ע"ג וְשִׁהֲסָכִים עַמּוֹ הֶרְדֵּב"ז וְכַתֵּב לוֹ אַל תִּירָא כִּי אֲתִיף אָנִי כִּיִּן שְׁהִיָּה בְּמַעֲכָשְׁיָו כּו' הוּבָא בְּכַנְה"ג ס' קמ"ה בְּהַגְה"ט סְעִיף ח' אָמְנָם הִבִּיא שְׁם הַרְבֵּה חוֹלְקִים ע"ז דְאִין חִילּוּק בֵּין מְהִיּוּם בֵּין מַעֲכָשְׁיָו וּמ"מ לִפְמ"ש עַנְנֵן תְּנַאי זֶה בְּסִדֵּר הִגֵּט סְעִיף רל"ב וְ"ל וְסִיִּים עַל מְנַת שְׁאָם לֹא מֵת עַד יוֹם פְּלוּנִי וְהוּא בְּכָלֵל לֹא יִהְיֶה גֵט וְאִם מֵת קוֹדֵם יוֹם פְּלוּנִי יִהְיֶה גֵט מַעֲכָשְׁיָו כּו' עכ"ל א"כ כִּיִּן דְאֹמֵר מַעֲכָשְׁיָו לְבִסּוּף לֹא שְׁיִיךְ לוֹמֵר דְמַעֲכָשְׁיָו חָל הַתְּנַאי וְהַגְרוּשִׁין אִינֵן מִתְחִילִין אֲלָא שַׁע"א סְמוּךְ לְמִיתָתוֹ דַּא"כ הִכִּי הִל"ל וְאִם מֵת קוֹדֵם יוֹם פְּלוּנִי יִהְיֶה גֵט שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם מִיתָתוֹ כְּדָאֵר הַלְשׁוֹן בְּגִמְרָא גִיטִין (כ"ח א') דְבִשְׁלָמָא פְּאֹמֵר תְּחִלָּה מַעֲכָשְׁיָו וְאַח"כ אִם מֵת יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְמַעֲכָשְׁיָו קָאִי עַל חִלּוֹת הַתְּנַאי וְכַוִּנְתּוֹ שְׁיַחּוּל הִגֵּט מִחִיִּים אֲבָל כְּשִׁאֹמֵר תְּחִלָּה וְאִם מֵת קוֹדֵם יוֹם פְּלוּנִי וְאַח"כ אֹמֵר יִהְיֶה גֵט מַעֲכָשְׁיָו אִין לוֹ שׁוּם פִּירוּשׁ רַק שְׁהִגֵּט חָל מִשְׁעַת נְתִינָה מִשְׁשׁ כֵּן אָמַר לִי הֶר"ר יִצְחָק אֵיזִיק מ"צ וְד"צ דק' וּויטעפּסִק דַּא"כ הִל"ל יִהְיֶה גֵט בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁיָמוּת שַׁע"א קוֹדֵם לְמִיתָתוֹ כְּנ"ל וְכֵן מְצָאִי סְבָרָא זֹו בְּתוֹסְפוֹת בְּכַתְּנֻבוֹת פֶּרֶק הָאִשָּׁה שְׁנַפְלוֹ (דפ"ב ע"א) ד"ה הָא דְאָמַר מַעֲכָשְׁיָו וְאֵע"ג דְרַב מְסַפְקָא לִי בְּאֹמֵר מַעֲכָשְׁיָו וְלֹאֲחַר לְמ"ד אִי תְנַאָּה הָוָה אוֹ חֲזָרָה הָוִי כּו' וְעוֹד כִּיִּן דְאָמַר מַעֲכָשְׁיָו לְבִסּוּף לִיכָּא לְסַפּוּקִי בְּמִידֵי עכ"ל וְכ"כ עוֹד בִּיבְמוֹת פֶּרֶק הָאִשָּׁה רַבָּה (דצ"ג ע"א) ד"ה קְנוּיָה לָךְ וְא"כ גַּם בְּנִד"ז שְׁמִסִּיִּים וְאִם מֵת קוֹדֵם יוֹם פְּלוּנִי יִהְיֶה גֵט מַעֲכָשְׁיָו י"ל דְגַם לְמַהֲר"מ וְסִיעֵתוֹ אִין כָּאֵן שׁוּם סְפִק דְוִדַּאי מַעֲכָשְׁיָו מִשְׁשׁ קְאָמַר וְהַגֵּם שְׁם דְבַרִּי הַתּוֹסְפוֹת הוּא לְעַנְנֵן חֲזָרָה דְלֹא שְׁיִיךְ חֲזָרָה כִּיִּן דְאֹמֵר מַעֲכָשְׁיָו לְבִסּוּף עכ"ל י"ל כֵּן גַּם לְעַנְנֵן נִידוֹן זֶה דַּאֲע"ג דְמִהֲר"ם כ' בְּתִשׁוּ מִיִּימוֹנֵי ס' לְמ"ד אֲבָל הִכָּא בְּמַעֲכָשְׁיָו אִם מְתִי אִין דְעִתּוֹ שְׁיַחּוּל מַעֲכָשְׁיָו מִשְׁשׁ לְפַר"ת וְר"י אֲלָא שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם מִיתָתוֹ י"ל דְדִי לוֹמֵר כֵּן בְּאֹמֵר תִּיבַת מַעֲכָשְׁיָו בְּתַחֲלָה דְתִיבַת מַעֲכָשְׁיָו סְמוּךְ וְדְבוּק לְתִיבַת אִם מְתִי אֲבָל כְּשִׁמְסִיִּים יִהְיֶה גֵט מַעֲכָשְׁיָו מִשְׁמַע וְדַאי הִפִּי מַעֲכָשְׁיָו מִשְׁשׁ וְעוֹד זָכַר לְדָבָר מִמ"ש בְּמִשְׁנָה פֶּרֶק שְׁבוּעוֹת הַפְּקָדוֹן (דל"ו ע"ב) ר' אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר עַד שְׁיֵאֵמַר שְׁבוּעָה בְּאַחֲרוֹנָה וְע"ש בְּפִרְש"י דְהִשְׁתָּא קִיָּמָא שְׁבוּעָה אֲפוּלְהוּ וְי"ל דַּה"ל כַּמ"ש בְּתוֹסְפוֹת פ"ק דְכַתְּנֻבוֹת (ד"ט ע"ב) וּבִשְׁט"מ שְׁם.

אבל אם היו מפרשים שאם לא יחזור מן המלחמה שיחול הגט משעת נתינה דע"כ משעת נתינה קאמר שיהי' גט וה"נ כשאומר אם ימות קודם יום פלוני יהיה גט מעכשיו י"ל דה"ל כמפרש שיחול הגט משעת נתינה: קיצור שהתוספות מפרשים שאפילו באומר מהיום אם מתי הגט אינו חל לריה"ו אלא שעה אחת קודם מותו ויש קושיא ע"ז דא"כ שיהי' בזה חששא דברירה להרמב"ן ולכן צ"ל דיש לחלק בין מעכשיו ובין מהיום מיהו האחרונים הוכיחו מתשו' מהר"מ דאין חילוק ונחששא דברירה י"ל דאין שיהי' כפאן כמ"ש הרמב"ן בסוף דבריו ואחריו הריטב"א ג"כ.

ועכ"ז י"ל לפמ"ש הלשון בסדר הגט ואם מת קודם יום פלוני יהא גט מעכשיו מאחר דאומר מעכשיו לסוף ולא כמ"ש במשנה מעכשיו אם מת י"ל בזה אין פירוש אחר דמעכשיו ממש חל נתינת הגט וכן משמע ראיה לזה מהתוס' דיבמות (דצ"ג ע"א) ד"ה קנויה לך: ג ולקמן (דע"ג ע"ב) גבי באומר מעת שאני בעולם פרש"י דריה"ו ור' יוסי לא אמהיום אם מתי דמתניתין קיימא כו' וכפשט תירץ דרבה דמייירי באומר והתוס' הקשו על פירושו ולפע"ד יש ראיה לפרש"י דהא ר' יוסי ס"ל ס"פ מש"א (דע"ו ב') דאע"ג דלא אמר מעכשיו זמנו של שטר מוכיח עליו דמהיום קאמר (ודע"ב) אמרינן דאפי' בע"פ קאמר ר' יוסי כן ופרש"י והוא מבואר בגמרא שם פגון גבי גט שכתוב כהלקתו וכשמוסרו לה אמר זה גיטא אם מתי אפי"ה אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו דמהיום קאמר וכיון שכן איך נאמר דאפי' כ' בו מהיום מספקא ליה לר' יוסי שפא מעת שאני בעולם קאמר א"כ הזמן לחנם נכתב ומאחר דס"ל זמנו של שטר מוכיח עליו נראה נדאי דס"ל דזמן הפתוב בגט ממש הוי גיטא ובלבד שימות דדוחק גדול לפרש דזמנו של שטר מוכיח לשיחול הגט מעת שהוא בעולם דא"כ אין זה זמנו כלל וא"כ איך יתכן דגם באומר בפירוש מהיום אם מתי יאמר ר' יוסי דה"ל באותן הימים מגורשת ואינה מגורשת זה תמוה.

א"ו ר' יוסי לא קאי רק על האומר בפירוש מעת שאני בעולם והנה יש להסתפק בדין מהיום ולאחר מיתה דלרבנן חולצת ולא מתייבמת איך הדין לר' יוסי דמהרש"ל ביש"ש פמש"א סי' ה' משמע דס"ל דלרבי יוסי א"צ חליצה דזמנו של שטר מוכיח עליו דמהיום קאמר ואין אומרם ולאחר מיתה חזרה ולכאורה כש"כ פיון אפי' באם מתי לחוד דלרבנן אין הגט כלום לר' יוסי הגט כשר כש"כ במהיום ולאח"מ דלרבנן ג"כ הוי ספק ולרבי כשר שי"ל לר' יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו וי"ל ג"כ להפך דכיון דלשון זה סובל חזרה ממהיום לא מהני זמנו של שטר יותר מאומו' בפירוש מהיום וגרע מאם מתי לחוד דמשמע שתי לשונות ועכ"פ בענין מהיום אם מתי נדאי לר' יוסי מגורשת מעכשיו ממש.

ואח"פ מצאתי בחידושי הרשב"א (דע"ג ב') ד"ה אי נמי גרסינן באומר שכתב וז"ל ואע"ג דר' יוסי אית לי זמנו של שטר מוכיח עליו והכא מספקא לי היינוטעמא דאם מתי מספקא ליה אי הוה כמפרש דדוקא בשעה אחרונה שהוא בעולם ועוקר הזמן הפתוב בגט עכ"ל ואינו מוכן דהא (דף ע"ב א') אמרינן בהדיא דלר' יוסי אפילו באם מתי לחודיה בלא מהיום אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו הרי דלא אמרינן דאם מתי עוקר הזמן הפתוב בגט וכן מבואר ג"כ רפ"ק דכתובות (ד"ב ע"ב) גבי דלמא לאפוקי מדרבותינו כו' ועוד א"כ מאי מקשה הש"ס (דע"ב ב') ארב הווא דפסק גבי זה גיטא אם מתי דאף

לר' יוסי חולצת משום דמספקא לי' אי אמר ר' יוסי בע"פ וע"ז הקשו עליו מהא דה"ז גיטף אם לא באתי כו' דלר' יוסי מותרת לינשא משום דס"ל לר' יוסי זמנו של שטר מוכיח אף לגבי בעל פה הרי יש לחלק דתנאי דאם מת עוקר זמנו של שטר יותר מתנאי דאם לא באתי כו' דאינו עוקרו כלל וכמ"ש בתשו' מהר"ם שבמקדכי פמש"א סי' ת"ל המתחלת ידגו לרוב לגבי מהיום אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חדש למה יש לנו לעקור עיקר משמעות של היום דמשמע לאלתר כו' וא"כ ודאי ה"ה לרבתינו דס"ל דזמנו של שטר מוכיח עליו ופרש"י רפ"ק דכתובות לא לחנם נכתב זמנו כו' להודיע שמיים הפתיכה והמסירה הוא מגרשה כו' כמאן דכתב מהיום דמי עכ"ל וכן פירש בגיטין (דע"ו ע"ב) ובמס' עכומ"ז (דל"ז ע"א) זמנו של גט מוכיח דה"ק ליה מעכשיו יהא גט א"כ שם התנאי דאם לא באתי אינו עוקרו כלל לזמנו של שטר דה"ל מהיום ומעכשיו ממש אבל הכא גבי תנאי דאם מתי דאף לר' יוסי דס"ל דזמנו של שטר מוכיח עליו וה"ל כאילו נכתב מהיום מ"מ אפילו במהיום ממש עוקר התנאי דאם מתי תיבת מהיום לומר דלאו מהיום לאלתר ממש קאמר כ"א מעת שהוא בעולם א"כ שפא היכא שלא נכתב מהיום רק זמנו של שטר יש לספק דהתנאי עוקרו לגמרי בפרט פשהתנאי הוא על פה וא"כ מאי מקשה על רב הונא א"ו ס"ל להש"ס בפשיטות דלר' יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו דמעכשיו ממש מגורשת וכ"ש באומר בפירוש מהיום אם מתי.

ומה שבמשנה מה היא באותן הימים אומר ר' יוסי מגורשת ואינה מגורשת זהו כמ"ש רבה דמירי באומר בפירוש מעת שהוא בעולם. ומ"ש הרב ר"י צייטלעס דגם באם לא באתי אם נקרא הגט אינה מגורשת ועוקר זמנו של שטר זהו ודאי אינו פלום וכ"כ הת"ג בחידושו פמש"א (דע"ב ע"א) פיון דאיכא אומדנא דדעתיה לאחר הגט כל מה שיכול ממילא דליכא ג"כ ראיה מזמן הכתוב בגט שפוננתו על שעה אחת סמוך למותו כו' יותר מהשעה שלאחר מותו דהא אותן השני שעות ביום אחד הן עכ"ל וא"כ ממנ"פ או דלרבי יוסי לא הנה גיטא כלל משום שאין גט לאח"מ או שהוא גט מהיום ממש דבשלמא לרבנן דלא ס"ל זמנו של שטר מוכיח עליו דמהיום מגרשה אלא משום שאומר מהיום ע"ז שפיר י"ל דפי' מהיום אינו לאלתר ממש אלא מעת שהוא בעולם אבל בענין זמנו של שטר דאמרנו שלא נכתב בחנם אין לומר כן אלא או שמזמן זה ממש מגרשה או דהזמן לחנם נכתב ואיך נאמר שמה שנכתב בו זמן ר"ח פסלו עד"מ יהיה הוראה שהגרושין חלין שעה קודם מותו שיהיה עד"מ חצי טבת זהו רחוק מאד ולכן מאחר דמוכח בהדיא בגמרא דר' יוסי ס"ל בזה ג"כ זמנו של שטר מוכיח עליו ע"כ צ"ל דהגרושין חלין ממש מיום הפתיכה והמסירה וה"ה לרבנן באומר מהיום וכן מצאתי בפנ"י (דע"ג ב') על התוספות אומר רבה בד"ה בא"ד ונראה לר"ת כמו שכתוב בפר"ח מתרץ דהפירוש דזמנו של שטר מתחיל התנאי דאם מתי כו' ע"ש שכ"כ עפ"י פי' הרא"ש אבל לפי התוס' ולפי' הר"ן שכתב שם לא אפשר לפרש כן וגם זה דוחק גדול דאיזו הוכחה צריך ע"ז מאחר שהגט בידה וכ' בו תנאי מסתמא משעת נתינה חל התנאי ועוד אם זמנו של שטר מתחיל רק התנאי א"כ הגט שפא חל רק לאחר מיתה ואפשר לתרץ דכיון באף מעכשיו ס"ל למהר"ם דמ"מ הגט חל שעה קודם מותו א"כ זמנו של שטר הוי כמו מעכשיו ואיך שיפרשו במעכשיו כף יש לפרש זמנו של שטר הרי יש טענה לחזק פרש"י נגד פי' התוספות: קיצור יש ראיה לפרש"י פיון דרבי יוסי ס"ל זמנו של שטר מוכיח

עָלֵיו אֶפְיָלוּ לֹא אָמַר מֵהַיּוֹם א"כ מִשְׁמַע דְּמִזְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מִמֶּשׁ מִתְחִילִין הַגְּרוּשִׁין וְהַרְשָׁבָ"א תִּירָץ וְאֵינוֹ מוֹבָן כ"כ וְעוֹד א"כ מֵאֵי מִקְשָׁה הַש"ס אַרְבַּ הוּנָא (דע"ב ב') וּבִפְנֵי תִירָץ דְּזַמְנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ שְׁמִזְמַן זֶה מִתְחִיל הַתְּנָאֵי וְגַם זֶה דוֹחֵק וִי"ל דְּמִזְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ לֹא עֲדִיף מִדִּין מַעֲכָשִׁין.

ואעפ"כ דוֹחֵק גְּדוֹל הוּא דְּכִינּוֹן דְּמִזְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר לְחוּד מִיְגַרְשָׁא לר' יוֹסִי כִּינּוֹן דָּאָם מֵת סוֹבֵל ב' לְשׁוֹנוֹת כַּש"כ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי דְהַלְשׁוֹן וְדָאֵי סוֹבֵל רַק מֵהַיּוֹם מִמֶּשׁ וּכְשֶׁנוֹסֶף ע"ז ג"כ זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר י"ל דְּנִדְאֵי מֵהַיּוֹם מִמֶּשׁ קְאָמַר: ד וְעוֹד רָאִיָּה הִנֵּה מְהַר"ם בְּמַרְדְּכֵי פִמֶשׁ"א בְּתִשׁוֹ הַנ"ל כ' דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּגַבֵּי מֵהַיּוֹם אִם לֹא בָּאֵתִי אֲמַרִּינּוּ דְּמֵהַיּוֹם מִמֶּשׁ קְאָמַר דְּהֵינּוּ לְאַלְתֵּר דָּאֵי לֹא אָמַר שְׁיַחּוּל עַכְשָׁיו כו' לִימָא ה"ז גִּיטָא אִם לֹא בָּאֵתִי וְלֹא לִימָא מֵהַיּוֹם כו' דְּבִשְׁלֵמָא הֵתָם כִּינּוֹן שְׁתַּלְּה תְּנָאֵי בְּמִיתָה כו' אִם לֹא אָמַר מֵהַיּוֹם לֹא הִנֵּה גִט חַל כָּלָל כו' וְלֵהֲכִי אָמַר מֵהַיּוֹם דְּלִיחַל גִּיטָא רַגַע אֶחָד בְּחַיָּיו כו' וְהָא לֹא שְׁיַיְךָ בְּמֵהַיּוֹם אִם לֹא בָּאֵתִי כו' עכ"ד.

וּדְבָרָיו אֵלֶּה אֵתִי שְׁפִיר לְרַבְּנָן אָבֵל לר' יוֹסִי דַּס"ל דְּגַם כְּשֶׁתַּלְּה תְּנָאוֹ בְּמִיתָה אֲמַרִּינּוּ זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו וְהוּי גִּיטָא עכ"פ רַגַע אֶחָד בְּחַיָּיו א"כ לְמָה לִּיָּה לְמִימַר מֵהַיּוֹם וְהָרִי מֵהַיּוֹם הוּא שְׁפַת יְתֵר לְדִידֵי' כְּמוֹ בְּתַנְאֵי דָּאָם לֹא בָּאֵתִי א"כ גִּימָא דְּנִדְאֵי מֵהַיּוֹם לְאַלְתֵּר מִמֶּשׁ קְאָמַר דְּכָל לִישְׁנָא יְתִירָה לְטַפּוּיֵי אֵתִי וְכֵן מְצִינּוּ בְּהַדְּיָא דר' יוֹסִי מְדִיִּיק בְּהַלְשׁוֹן גַּבֵּי כְּתָבוּ וְתָנוּ גִט לְאִשְׁתֵּי אִם לֹא בָּאֵתִי מְדַהֵנָּה לִי לְמִימַר אִם לֹא בָּאֵתִי כְּתָבוּ וְתָנוּ וְאָמַר כְּתָבוּ וְתָנוּ אִם לֹא בָּאֵתִי הֲכִי קְאָמַר כְּתָבוּ מַעֲכָשִׁין וְתָנוּ אִם לֹא בָּאֵתִי ס"פ מִש"א (דע"ג ע"א) וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עַלֵּיהּ הֵתָם וּס"ל דְּלֹא שְׁנָא הֲכִי וְלֹא שְׁנָא הֲכִי אֲמַרִּינּוּ כְּתָבוּ אַחַר יב"ח קְאָמַר וְהֵינּוּ מִשׁוּם דָּאִין שֶׁם לִישְׁנָא יְתִירָה כ"א הַקְּדַמַּת תִּיבַת כְּתָבוּ וְתָנוּ כו' אָבֵל הֲכָא דְאִיפָא שְׁפַת יְתֵר לְגַמְרֵי תִיבַת מֵהַיּוֹם עֲדִיף טַפֵּי וּא"כ לְמ"ד זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו אִם לֹא מֵהַיּוֹם כְּשֶׁהוֹסִיף וְאָמַר מֵהַיּוֹם אֲמַאי נּוֹצִיא לְשׁוֹן זֶה מִפְּשׁוּטוֹ גִימָא דְּמֵהַיּוֹם מִמֶּשׁ קְאָמַר וְהָרִי מְהַר"ם אוֹמַר דְּלֹא עֲקָרִינּוּ תִיבַת מֵהַיּוֹם מִפְּשׁוּטוֹ אֵלֶּה מִשׁוּם שְׁאִינוֹ שְׁפַת יְתֵר וְהוֹכְרַח לְאַנְמָרוֹ כו' אִזִּי אֲזַלִּינּוּ בְּתֵר הָאֲנָמֵד דְּדַעְתּוֹ לְאַחַר הַגִּט כָּל מַה שְׁיִוְכַל מִשָּׂא"כ כְּשֶׁיֵּשׁ הוֹרָאָה לְהַפְּדָה מְדַהֲוֹסִיף לֹמַר מֵהַיּוֹם: וּא"כ אֵי אֵיתָא כִּפְר"ת וְסִיעְתּוֹ דְּקָאֵי עַל מֵהַיּוֹם יְקַשָּׁה טוּבָא בְּדַבְּרֵי ר' יוֹסִי מְדוּעַ ס"ל דְּמַגְנֹרְשֵׁת וְאִינָהּ מְגֹנְרֶשֶׁת א"ו מִשְׁמַע כִּפְרֶשׁ"י דְּלֹא קָאֵי כָּלָל עַל מֵהַיּוֹם כ"א בְּאוֹמַר מַעַת שֶׁהוּא בְּעוֹלָם וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל חִילּוּקוֹ דְּמְהַר"ם בֵּין מֵהַיּוֹם דְּלֹא תַלְּה תְּנָאֵי בְּמִיתָה וּבֵין מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי דְּהָא רַפ"ק דְּכְתוּבוֹת (דף ב' ע"ב) גַּבֵּי מַעֲכָשִׁין אִם לֹא בָּאֵתִי אֲמַרִּינּוּ וְדַלְמָא מֵת דְּוִקָא וּפְרֶשׁ"י דְּכָל עֲצָמוֹ שְׁפַתָּה לֵה גִט מִחַמַּת כֵּן כְּתָב לֵה שְׁאָם יָמוֹת יְהִי גִט לְמַפְרַע עכ"ל.

וּפִי' זֶה מְוֹכְרַח שֶׁם דְּלָכֵן אֲמַרִּינּוּ דָּאָם חָלָה וְלֹא מֵת אַע"פ שֶׁלֹּא בָּא אֵינוֹ גִט דִּישׁ טַעֲנַת אוֹנָס בְּגִיטִין אֵלֶּה שְׁאָם מֵת דְּוִקָא הוּי גִט אִם שְׁזָהוּ אוֹנָס גְּדוֹל יוֹתֵר מִשׁוּם שְׁרַק בְּשִׁבִיל זֶה נָתַן הַגִּט שְׁאָם יָמוֹת יְהִיָּה גִט וְכֵן פִּירְשׁוּ הַתּוֹס' שֶׁם וְכָל הַמְּפָרְשִׁים וְכֵן אֵיתָא בְּגַמ' שֶׁם (ד"ג ע"א) לֹא מֵת דְּוִקָא דְּלֹא גִיחָא לִיָּה דְּתַפּוּל קָמֵי יָבָם.

הָרִי עכ"פ מְוֹכְרַח דְּכָל עֵיקָרוֹ שֶׁל תְּנָאֵי דָּאָם לֹא בָּא הוּא בְּשִׁבִיל שְׁאָם יָמוֹת לֹא תַפּוּל קָמֵי יָבָם וּא"כ וְדָאֵי הַנְּצָרָה לֹמַר מֵהַיּוֹם כְּדִי שְׁיַחּוּל הַגִּט עכ"פ קוֹדֵם הַמִּיתָה אַעפ"כ אֲמַרִּינּוּ דְּמֵהַיּוֹם מִמֶּשׁ קְאָמַר וְלֹא עֲקָרִינּוּ הַלְשׁוֹן מִפְּשׁוּטוֹ א"כ כַּמ"כ בְּמֵהַיּוֹם דְּכָאֵן אִם

שְׁתַּלְתָּה תְּנָאוּ בְּמִיתָה דְּהָא הָתָם ג"כ הֶעֱנִינוּ רַק בְּשִׁבִיל זֶה וְהָתָם אַף לְרַבְּנָן הַדִּין פְּנֵי וּכ"ש
כָּאן לר' יוֹסִי דְּלֵא הִנְצַרְךָ פְּלִל לְגַמְרֵי תִּיבַת מֵהַיּוֹם דְּבִלְא"ה זְמַנּוּ שְׁל שְׁטַר מוֹכִיחַ עָלָיו
א"כ פְּשָׁאֵר מֵהַיּוֹם וְדַאי אֵין לְעַקְוֹר הַלְשׁוֹן מִפְּשׁוּטוֹ: קִיצוּר וְעוֹד רֵאִי פִּינּוּ לר' יוֹסִי גַם
בְּלֵא מֵהַיּוֹם זְמַנּוּ שְׁל שְׁטַר מוֹכִיחַ עכ"פ דְּלֵאוּ לְאַחַח"מ קֶאֱמַר א"כ כְּשִׁפְתוֹבִיב מֵהַיּוֹם לְטַפּוּי
אַתִּי דְּמֵהַיּוֹם מִמֶּשׁ קֶאֱמַר וְגַם לְרַבְּנָן מוֹכַח מִרַפ"ק דְּכַתְּוִבוֹת לְכַאוּרָה לֹא כַמ"ש מֵהַר"מ:
ה וְעוֹד בְּכָל הָאֲוִמְדָנָא אַף דְּמוֹכַחַא הֵינּוּ רַק לְהוֹסִיף דְּבַר שְׁאֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא נָתַן אָבֵל
אֵינוּ סוֹתֵר לְגַמְרֵי הַדְּבַר כְּמוֹ זַבְּיָן וְלֹא אֲצַטְרִיכוּ לִי זוּזֵי שְׁהָרֵי אֵילוּ נִצְטַרְךָ לֹו זוּזֵי הַמִּקְחָ
קִיָּים א"כ יֵשׁ קִיּוֹם לְדְבָרֵי בְּצַד אֶחָד עכ"פ וְכֵן הָאֲוִמְדָנָא דר"א בְּן עֶזְרָיָה שְׁלֵא פָתַב לָהּ
אַלָּא ע"מ לְכּוֹנְסָה א"כ בְּחַד צַד יֵשׁ קִיּוֹם לְדְבָרֵי הֵינּוּ אֵילוּ פְּנִסָּה אָבֵל הֵכָא מְכַחֲשִׁים
דְּבָרֵי מִכָּל ע"י הָאֲוִמְדָנָא הוּא אֹמֵר שְׁנוֹתָן הֵגַט מִעַכְשָׁיו וְאֵנוּ נֹאמַר שְׁשִׁקֵּר וְאֵינוּ נוֹתְנוּ
מִעַכְשָׁיו מִחֲמַת הָאֲוִמְדָנָא זֶה לֹא מְצִינוּ שְׁיִהְיֵי פַח דְּבָרִים שְׁבֵלֵב לְבַטֵּל לְגַמְרֵי אֲמַרֵי פִּי
וּבְמִשְׁנָה ר"פ הַנּוֹשָׂא הַפְּקָחִים הֵיוּ כּוֹתְבִין כּו' אַף שְׁבִלְא"ה יֵשׁ אֲוִמְדָנָא שְׁנַתְּחִיב לָהּ רַק
כְּשִׁאֲשֵׁתוֹ עִמּוֹ לֹא מֵהֵי נֶגֶד הַמְּפֹרָשׁ וְע' בַּח"מ ס' סְמ"ך בַּח"מ ז' שְׁם וּבְהִגָּהוֹת הַח"צ שׁוֹב
כְּשִׁנְכִיתִי לְלַמּוֹד כּו' דְּדוֹקָא כְּשִׁמְחֻסָּר דְּבַר אֶחָד מִמֶּה שְׁהַתְּנָה כּו' ע"ש דְּדוֹקָא בַּכַּה"ג
אֲזַלִּינוּ בְּתַר אֲוִמְדָנָא וְצ"ע ספ"ח דְּנִדְרִים קוֹנָם לְבֵיתָךְ שְׁאֵנִי נִכְנָס טַפַּת צוּנָן שְׁאֵנִי טוֹעַם
לָךְ מוֹתֵר לְכַנְס לְבֵיתוֹ וְלִשְׁתוֹת מִמֶּנּוּ צוּנָן שְׁלֵא נִתְפַּנּוּן זֶה אֵלָּא לְשׁוּם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה הָרִי
ע"י הָאֲוִמְדָנָא מְפָרְשִׁים דְּבָרֵי בְּעֵנָן אַחַר וי"ל דְּשִׁאֵנִי הָתָם שְׁאֲמַר זֶה עַל מַה שְׁהִיָּה חֲבִירֹו
מְסַרְב וּמְפָצִיר בּוֹ שְׁיֵאכֵל אֲצֵלוֹ ע' בַּטוֹר יו"ד וּב"י ס' רי"ח וְעוֹד רֵאֵיָּה מִמֶּה שְׁנִחְלִקוּ
הַמ"ב בְּתִשׁוּ' ס' ע"ה ע"ז וְהַב"ח וְהַסַּמ"ע בְּתִשׁוּ' גְּאוּנֵי בְּתִרְאֵי עַל תְּשׁוּבוֹת מֵהַרמ"ל ס' ס'
קכ"ב וְטַעַנַת מֵהַרמ"ל שְׁהֵגַט יִתְבַּטֵּל כְּשִׁעֲמַד הַשַּׁכ"מ מִשׁוּם דַּאמ"ל אֵי קִיָּמַתָּ דִּידְךָ אֲנָא
כּו' וְע"ז נִחְלִקוּ הֵם מִפְּנֵי שִׁאמ"ל שְׁיִתֵּן בְּלֵא שׁוּם תְּנָאֵי וְכַתְּב הַבֵּית מֵאִיר סס"י קמ"ה
וְנ"ל וְעכ"ז לֹא מְצִאתִי בְּכָל דְּבָרֵי הַחוֹלְקִים יֵשׁוּב מְסַפִּיק עַל טַעַנַת מֵהַרמ"ל כּו' זוּלַת
מִחֲמַת שְׁהַמְסַדֵּר יִפְרֵשׁ לֹו שְׁנוֹתָן הֵגַט בְּפִירוּשׁ בְּלֵא שׁוּם תְּנָאֵי עכ"ל הָרִי זֶה שְׁמִפְרֵשׁ לֹו
מוֹעִיל וּמֵהֵי גַם לְסַתוֹר הַדְּבוּרִים שְׁהֵיוּ מִתְחַלְּהָ בֵּינוּ וּבֵין חֲמוֹתוֹ לְהַפְּדָ כּו' וְהֵגַם שְׁהִיָּה
שְׁם אֲוִמְדָנָא וְגִילוּי דַעַת שְׁנוֹתָן רַק אֲדַעְתָּא דְּהָכִי עכ"ז מַה שְׁפִירֵשׁ לֹו אַח"כ שְׁנוֹתָן לֹו
בְּלֵא שׁוּם תְּנָאֵי מְבַטֵּל זֶה.

ע"כ הַדְּבוּר שְׁמִפְרֵשִׁים בְּעַת פְּתִיבַת וְנִתְיַנַּת גַּט הוּא הַעִיקֵר מַכ"ש הֵכָא שְׁלֵא הִיָּה שׁוּם
דְּיַבּוּר וְרַמְיָזָה לְהַפְּדָ שְׁדַעְתוֹ לְאַחַר הֵגַט מֵהַכ"ת גְּבַטֵּל אֲמַרֵי פִּי שְׁאוּמֵר בְּפִי מִעַכְשָׁיו
וּקְצַת רֵאֵיָּה מְכַתְּוִבוֹת פ"ה (דנ"ה ע"ב) דס"ל לְשִׁמוּאֵל שְׁמָא לֹא גָמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֵלָּא
בְּשִׁטַּר וּמֵהוּ מִקְנָה לֹו מִתְּנַת שַׁכ"מ וְהֵינּוּ כּו' מִחֲמַת שְׁיֵשׁ אֲוִמְדָנָא פֵּן שְׁהָרִי הוּא שַׁכ"מ
וְעכ"ז כְּשִׁאֲמַר מִעַכְשָׁיו ה"ל מִתְּנַת בְּרִיא מִעַכְשָׁיו אַף שַׁכ"מ בְּשִׁטַּר שְׁהִיָּה שַׁכ"מ וְאֲפִילוּ
בְּמִצְוָה מִחֲמַת מִיתָה עכ"ז כְּשִׁאֲמַר שְׁיִקְנָה מִעַכְשָׁיו הָיִי מִתְּנַת בְּרִיא וּכַמ"ש בַּש"ע ח"מ
ס' ר"ן ס"ט וּבְהַרמְב"ם פ"ח מַה זְכִיָּה דִּין י"ח אֵל תְּטַעָּה כּו' הָרִי אַף מִחֲמַת הָאֲוִמְדָנָא
הַעֲצוּמָה שְׁהוּא מְצוּנָה מִחֲמַת מוֹתוֹ אֵין סוֹתֵרִין אֲמַרֵי פִּי מַה שְׁאוּמֵר שְׁנוֹתָן מִעַכְשָׁיו וְהֵכָא
לִיכָּא אֲוִמְדָנָא כְּמוֹ שְׁם דְּהָא הֵכָא מִתְּנָה תְּנָאֵי גְּמוּר שְׁאָם לֹא מַת לֹא יֵהִי גַט א"כ י"ל
שְׁלֵא אֵיכְפַת לִיָּה שְׁיִהְיָה הֵגַט מִעַכְשָׁיו מִמֶּשׁ פִּינּוּ שְׁזָהוּ רַק אִם יָמוּת כּו' א"כ לְכֵן י"ל
יּוֹתֵר שְׁאֵין לְסַתוֹר פְּלִל אֲמַרֵי פִּי וְהֵנָּה מַה שְׁנִסְתִּיעַ הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו לֹוֹמַר נַעֲשֶׂה
כְּאוּמֵר וּכְיֹוצָא בּוֹ בְּשִׁלְהֵי פ"ק דְּנִדְרִים בְּאוּמֵר יֵאָסֹר פִּי לְדְבוּרֵי שְׁפִירוּשׁוֹ נַעֲשֶׂה כְּאוּמֵר

וכמש"ש בס"ד עכ"ל הנה הרמב"ם ספ"ג מה' נדרים דין י"א אינו מפרש פן אלא דוקא באומר בפירוש יאסר פי לדיבורי וידי למעשיהו וכמ"ש הלח"מ שם רק הרשב"א בחידושו שם פתב על הא דאמר רב באומר יאסר פי לדיבורי כו' יש מי שפירש דלאו למימרא שלא יאסר עד דאמר בהדיא יאסר פי לדיבורי אלא נעשה כמ"ד יאסר פי לדיבורי קאמר דכיון דאמר קונם פי מדבר עמה ולא קאמר קונם שאני מדבר עמה ש"מ שהפה אסור לדיבורו בקונם יהא עכ"ל וזהו מש"ש בגמרא דיקא נמי דקתני פי מדבר עמה ולא קתני שאני מדבר עמה עכ"ל.

א"כ שם יש הוכחה גמורה דכוננתו לאסור פיו לדיבורו מדאמר קונם פי מדבר עמה ולא אמר שאני מדבר עמה ועוד כ' הרשב"ב שם דה"ל פן סתם נדרים להחמיר וא"כ מה ענין זה לכאן שאומר מהיום אם מתי ששפתיו ברור מללו דמהיום קאמר: ואין שום גלוי דעת בדבריו לומר שמגרשה שע"א לפני מותו איה נאמר נעשה כאומר הא ל"ד פלל להא דנדרים דשם יש הוכחה מדבריו שפן הוא מדאמר קונם פי ידי ורגלי הזכיר בפירוש האברים ולא הדבור לחוד וכנ"ל א"כ משם ראיה להפך דלא אמרינו נעשה כאומר היכא שאין בדבריו ואמירתו דבור המורה על זה ולכן באומר קונם שאני מדבר עמה לא אמרינו דכוננתו לומר קונם פי מדבר עמה ודכונתה הכא פשאומר מהיום אם מתי לא נאמר שאין כוננתו מהיום כ"א מעת שהוא בעולם.

הרי יש טענות חזקות לחזק פרש"י נגד פ"ה התוספות וסיעתם: קיצור עוד ראיה דלא מצינו אומדנא לסתור אמרי פיו מפל וראיה מפ"ק אע"פ (דנ"ה ע"ב) וש"ע ח"מ סי' ר"ן ס"ט באומר מעכשיו אף שיש אומדנא גדולה דאינו נותן אלא משום מיתה עכ"ז חשוב הקנין מעכשיו וראיות הרשב"א מספ"ק דנדרים יש לדחות משני טענות הא' דהרמב"ם גם שם מפרש באומר הב' דשם שאני דאמירתו קונם פי מורה בהדיא פן: והנה עיקר ראיות התוספות הוא מהתוספתא פ"ה דגיטין דמשמע בה בהדיא דעל מהיום קאי ולע"ד התוספתא מפרש המשנה ע"ד שפרש"י פ"ק פל הגט דאף לר' יהודה פי מניית חל הגט מעכשיו ממש וכש"כ לר' יוסי והיינו כמ"ש בשו"ת משפנות יעקב חאה"ע סי' מ"א שזהו שטת הירושלמי והתוספתא היא פהירושלמי וכמש"ל סעיף א' באריכות דעכצ"ל פן לפרש"י פ"ק פל הגט (דכ"ה ע"ב) כמ"ש למעלה דאם מת הוי גט משעת נתינה אף לריה"ו וכ"ש לר' יוסי הדין פן וא"כ התוספתא ס"ל ג"כ פהירושלמי וא"ש מה דמביא התוספתא הפלוגתא דריה"ו ור"מ ור"י על מהיום משום דלכולהו אם מת הוי מגורשת למפרע ממש משעת נתינה ופלוגתא דמה היא באותן הימים היינו מקודם שמת אם זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפ"ת נדריה דלריה"ו זכאי בכל זה משום דלא חיישינו למיתה ולר"מ הוי ספק דחיישינו שמה ימות ולר' יוסי בעילתה תלויה דאף אם מת אח"כ עכ"ז מביא הבעל אשם תלוי עכשיו פנין דבא על ספק אשת איש ונחמיה ס"ל דדייגינן לה פמגורשת לכל דבר ואינו זכאי במציאתה כו' אבל לכולהו תנאי אם מת אח"כ ה"ל מגורשת למפרע משעת נתינה וכיון שפן אין מהתוספתא שום ראיה לשטת התוס' לומר שאפילו אם מת תהיה ספק מגורשת עד שעה אחת לפני מותו דהתוספתא י"ל דעומד בשטת הירושלמי דס"ל כשטת רש"י פ"ק פל הגט דכ"ה ע"ב) פנ"ל וא"כ מאחר שמהתוספתא לא מוכח מידי נגד פרש"י א"כ מעתה יש עוד ראיות לפרש"י מסוגיא דפ"ק הנהב (דנ"ט ע"א) גבי נוח לו לאדם כו' דמורה בהדיא כפרש"י דבאומר מהיום

הנה מגורשת משעת נתינה ונקראת באותן הימים ספק א"א פדברי ר' יוסי אלא שהתוס' שם הקשו ע"ז הא קתני בהדיא בתוספתא מהיום כו' וע"כ פר"ת דבמלחמות בית דוד קיה מגרשה לעולם בלא שום תנאי כו' וזהו דוחק גדול דא"כ מהו רבותא דרבא בהגדלת איסור מלבין פני חבירו ברבים דחמור יותר מספק אשת איש דאם היתה מגורשת גמורה רק שנק' ספק א"א לפי שהיו עושין הדבר בצנעא א"כ הרי זהו היסור מדינא ונהרי רבא פונתו להשמיענו חומר איסור מלבין פני חבירו ברבים ולפר"ת אין לרבא הכרח גמור מהא דדוד שהיה בהיתר ממש.

וע' בתוספות פ"ק דכתובות ג"כ מזה פנ"ל באומרם וכן משמע בתוספתא כו' אבל לולי זה משמע מדברייהם ג"כ דפרש"י מרנוח יותר בסוגיא גם בגיטין (דע"ג סע"א) ד"ה לא תתייחד לפי הקונטרס ניקח כו' אבל לפר"ת ור"ח כו' ואמר ר"י כו' ע"ש.

ונהו דוחק לומר דהסוגיא היא לא כריה"ו וגם שם מיירי ר' יוסי בריה"ו. ואיך יאמר בפשיטות לא פאביו ריה"ו.

אבל לפרש"י אתי שפיר דבאומר מהיום מגורשת למפרע לכ"ע לכן שפיר שינוי החושש קדושין ויש עוד ראיה לכ"ז מה שלא נזכר לא בתוספתא ולא בגמרא דין אם נקרע הגט גבי שכ"מ המגרש במהיום או מעכשיו רק גבי אם לא באתי מכאן ועד יב"ח בתוספתא וגבי ע"מ שתתן לי מאתים זוז בגמרא (דף ע"ד א') וכן גבי תקנתא דשמואל גבי שכ"מ דע"ה ב') לא נזכר שלא יקרע הגט א"ו משמע דבכה"ג חלין הגרושין משעת נתינה כפרש"י ע"כ לא איכפת לן אם יהיה נקרע הגט אחר נתינה וא"ת אמאי לא נזכר פן גבי באומר מעת שהיא בעולם התם א"צ להזכיר דמאחר שאומר בפירוש שמגרשה רק מעת שהיא בעולם פשיטא שהגט צריך להיות קיים עד שעה אחרונה שהוא חי ועוד ראיה דהנההק"נ פמש"א ס"ק י"ז לדעת הרא"ש וסיעתו אם נתייחדה עמו בלא עדים חוששין לגט ישן דהא מספקא לן שלא יחול הגט זה כ"א שעה אחת סמוך למיתה כו' ונהרי מהש"ס משמע דלא חיישינן פלל וכמ"ש רש"י (דע"ג ע"ב) ד"ה חוששין משום קדושין ועוד שהרי מבואר בתוספתא פ"ה ובירושלמי פמש"א ה"ד דדוקא בשני עדים חוששין וצריכה ממנו גט שני אבל באחד אין חוששין ואפילו אחד בשחרית ואחד בין הערבים אין מצטרפין וע' בתשו' מ"ב סי' נ"א דאין מצטרפין לענין קדושין דוקא אבל לענין דהגוי גט ישן ודאי היו מצטרפין יעו"ש.

וא"כ מדפסקו בתוספתא ובירושלמי דאין צריכה גט שני ע"כ אין הטעם משום גט ישן כ"א משום קדושין וזהו ראיה לשטת רש"י דהא לשטת ר"ת ונהרא"ש חוששין גם משום גט ישן כמ"ש בחידושי הרשב"א (דע"ג ב') ד"ה לא תתייחד עמו ונהרי מהתוספתא והירושלמי מוכרח דאין חוששין לגט ישן דא"כ אמאי אחד בשחרית וא' בין הערבים אין מצטרפין ואין לומר משום בגט ישן אם נתגרשה תנשא דהא הכא יש ספק שלא חלו הגרושין עדיין ועוד הא לכמה פוסקים דוקא כשא"א ליתן גט אחר ועוד יהיה מזה תיובתא למ"ד שאם נשאת הוא דלא תצא אבל לא בנתגרשה כו' אף הרשב"א הביא שרש"י עצמו בכתובות פ"ב (דכ"ז ז ע"ב) פי' לא תתייחד עמו משום גט ישן.

וצ"ל שפירש פן על באומר מעת שאני בעולם וע"ש בתוס' שהקשו על רש"י ובשט"מ שם כ' ליישב פמו שכתבתי וע"ש בפנ"י ובספר הפלאה ועכ"ז אינו מיושב דהא התירוץ

באומר מעת שאני בעולם לא קאי רק על המשנה מה היא באותן הימים אבל המשנה שלפניה לא תתייחד עמו קאי על מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי כו' וי"ל דלרבה דמוקי המשנה מה היא באותן הימים דמיירי באומר מעת שהוא בעולם א"כ המשנה לא תתייחד עמו יש לפרשה דקאי על מהיום ומעכשיו ואז החשש משום גט ישן.

הרי נתבאר כמה ראיות לפרש"י ונהנה אף שהש"ס דילן (דע"ג ע"ב) אינו מפרש המשנה כהירושלמי דאל"כ מהו פריה וקא אין גט לאת"מ וגם למה הוצרך רבה להעמיד באומר מעת שאני בעולם א"ו מפרשי דלריה"ו אף פשמת אח"כ עכ"ז היא פאשת איש עד שעה אחת לפני מותו ודלא כפי' הירושלמי ופרש"י פרק פל הגט היינו משום דנראה להם לדונק לפרש לריה"ו הרי היא פאשת איש דזהו רק שמחזיקים אותה פן.

אבל פשמת אח"כ איגלאי מילתא שאינו פן זה נראה להם לדונק וע"כ פירשו דלריה"ו אף פשמת ה"ל פאשת איש עד שעה אחת לפני מותו ולכן הוצרכו להעמיד המשנה באומר מעת שאני בעולם דבאומר מהיום א"א לפרש פן דאז לא יחלקו פלל על הירושלמי דה"ל גט משעת נתינה לכ"ע וכפרש"י פרק פל הגט פנ"ל ונמצא פיון דהירושלמי עומד בשטת רש"י ומהתוספתא ג"כ אין שום ראיה לשטת התוספות וגם יש ראיות רבות נכונות לשטת רש"י הנה נראה לתפוס פרש"י לעיקר אף עכ"ז למעשה מי מלא לבו להכריע נגד פי' ר"ת ור"י וסייעתם.

אף זאת נראה דלכל הפחות שטת רש"י חשוב ספק שקול עכ"פ נגד פי' התוס' דבמהיום. אם מתי יש ספק שקול שלכל התנאים והאמוראים הוי גט משעת נתינה: קיצור שראיות ר"ת מהתוספתא יש לדחותה לפרש"י פרק פל הגט דהיינו כהירושלמי וגם עוד ראיות לפרש"י מסוגיא פ"ק דכתובות (ד"ט ע"ב) ובפרק הזהב (דנ"ט ע"א) שהוא דונק לפירוש ר"ת ומסוגיא דגיטין (דע"ג) במקומה דמשמע במהיום חוששין רק משום קדושין ונדחקו בזה התוספות (דע"ג ע"א) לשטתם וגם מאי דמשמע בגמרא שאין חשש משום גט ישן כ"ז ראיה לשטת רש"י לכן עכ"פ י"ל דשטת רש"י נחשב ספק שקול עכ"פ: ועוד יש ספק שקול שני דאף אם נאמר דהלכה כפי' התוספות וסייעתם עדיין י"ל שפא העיקר בגירסת הרי"ף והרמב"ם דגורסין וחכ"א מגורשת לכל דבר: והיא גירסת התוספתא וכמ"ש הרמב"ן וא"כ מאחר דכל חיליה דהתוספות לדחות פרש"י הוא מהתוספתא א"כ י"ל ממנ"פ הרי בתוספתא הגירסא וחכ"א מגורשת לכל דבר וכתב הר"ן שכן הגירסא בש"ס בספרי ספרד ובספרים הבאים משיבא וכתב הריטב"א שכן גירסת הגאונים גם הרשב"א אע"פ שכאן פתב דגירסת רש"י נראה לו עיקר הנה לעיל מיניה סד"ה אמר רב הונא גיטו כמתנתו מבואר מדבריו דס"ל בפשיטות בגירסת הרי"ף והר"ן ה' ועוד מצאתי בתשב"ץ ח"א סי' קי"ז ראיה לגירסת הרי"ף דלפרש"י וגירסתו נצרך לומר דר' יוסי דברייטא פליג אר' יוסי דמתניתין לענן אם יש לה מזונות וכמ"ש רש"י בהדיא ותרי תנאי אליבא דר' יוסי ונהו דונק אבל לגירסת הרי"ף א"צ לכל זה ועוד קשה לגירסת רש"י מ"ט דר' יוסי דאמר אין לה מזונות פיון דאית ליה דר' זירא וכאן הוי ספק מגורשת דלכאורה הא דר' זירא היינו אף כשהיא מגורשת מן התורה רק מדרבנן אינה מגורשת דזיל בטר טעמא שפרש"י בכתובות פי"א (דצ"ז ע"ב) פיון שמעופכת להנשא מחמתו חייב במזונותיה וה"נ כשאינה מגורשת מדרבנן אינה יכולה

להנשא מתמתו ומה גם פשהוא בענין שאפילו נשאת תצא כגון שהשליח לא אמר בפנ"כ ובפנ"ח דתצא לכ"ע וכגון ספק גרושין הנזכר במשנה פ"ג דיבמות (ד"ל ע"ב) פתב בכתב ידו ואין עליו עדים ואין בו זמן כו' דהוי אינה מגורשת מדרבנן וכן פ"ד דגיטין (דל"ד ע"ב) אינה מגורשת עד שיגרוש את אשתו שביהודה כו' דהוי נדאי רק מדרבנן אעפ"כ פשיטא שחייב במזונותיה דהא התם אמרו אינה מגורשת וא"כ מדוע יחלוק ר"י גם בספק גירושין דאורייתא שיהיה פטור ממזונות ומה גם שבירושלמי ס"ל דאפילו מגורשת גמורה יש לה מזונות אם לא סילק לה פתובתה ויש פוסקים כן ובדין מה היא באותן הימים כו' איפא תרתי דמסתמא לא סילק לה פתובה עדיין שהרי אם לא מת לא יהיה גט פלל וגם דהוי ספק גט מדאורייתא עד שעה אחת לפני מותו מאיזה טעם יהיה ס"ל לר' יוסי דבריי' שאין לה מזונות משא"כ לגירסת הרי"ף אתי שפיר כיון דאם מת מגורשת גמורה היא לכל דבר מיום הנתינה ע"כ ס"ל דאין לה מזונות לכן עכ"פ נדאי גירסת התוספתא והגאונים והרי"ף והרמב"ם וכל ספרי ספרד והר"ן והרמב"ן וסיעתם חשוב נדאי לפחות ספק נגד גירסת רש"י והתוספות וסיעתם והנה שני ספיקות אלו הם בריאים מאד דלא שייך לומר עליהם אוקמא אחזקת איסור לשווק כיון שהספק הוא מצד פלוגתא דרבנותא שבכל א' משני ספיקות אלו יש פוסקים רבים ועצומים דס"ל כן בספק השני הרי נתבאר שזהו גירסת התוספתא והגאונים כו' ובספק הראשון הרי זהו גירסתינו בגמרא גבי באומר מעת ופרש"י שיש לו ראיות רבות ובפרט שהירושלמי מסייע לו כפירושו בפרק פל הגט פנ"ל לא גרע נדאי מפלוגתא דרבנותא דפלוגתא דרבנותא עדיף מספק דתרי ותרי כמ"ש בתוספות פחז"ה (דל"ב ע"ב) ועי' בפ"ד בתקפו פהן סי' ע"ט עד סי' ק"א ועי' בקצה"ח ס"ס"י כ"ה בכללי תפיסה סעיף ט' וסעיף ד' ועי' בתנאים בקת"כ ס"ק צ"ג וס"ק פ"א שבתרי ותרי הוא ג"כ מחלוקת הפוסקים אם מוקמינן אחזקה מדאורייתא או לא ופלוגתא דרבנותא עדיף פחו מספיקאדתרי ותרי ומ"מ יש חולקים והיינו בספק אחד אבל בנד"ז שיש כמה ספיקות כמשי"ת י"ל דלכ"ע לא מוקמינן אחזקת אשת איש והנה הספק השלישי הוא דאף אם נתפס כל החומרות היינו כשטת התוספות וכפי הגירסא וחכ"א מגורשת ואינה מגורשת.

עדיין עכ"פ ספק שקול הוא אם הגרושין מתחילין מהיום ממש משענת נתינה או מעת שהיא בעולם דהיינו פי' מגורשת ואינה מגורשת שהיא לא פחות מספק שקול עי' במשנה פרק הזורק (דע"ח סע"א) וס"פ מש"א (דע"ו ב') ואם אין ידוע זו היא שאמרו מגוא"מ.

ובהר"ן ותוי"ט שם ולפ"ד ר' יוסי דבריי' דאין לה מזונות ע"כ הספק נוטה אל צד הקולא יותר הספק הרביעי הוא דכל זה באומר מהיום אבל באומר מעכשיו פתב מהרשד"ם סי' ע"ג דיש להקל אף לשטת המחמירין וכ"ד הרדב"ז ובתשו' מהריב"ל ח"א סי' ל"ד העיר ספק זה דבנ"ד שאמר השכ"מ מעכשיו יש מקום קצת להסתפק כו' והעלה שלשטת הרא"ש כפי מהיום דה"ק מהיום יחול תנאי זה אין לחלק בין מהיום למעכשיו ולפירוש הר"ן דמפרש מהיום אם מתי מהיום שמת בו יש לחלק בין מהיום ובין מעכשיו אף לשטת התוספות.

ומ"ש שהר"ן הוא יחיד בזה הלא דבריו לקוחים מדברי הרמב"ן פרק פל הגט והתוספות ג"כ אין מפרשים מהיום כפי הרא"ש ע"כ לכאורה הנה מקום לומר דמעכשיו לא דמי

ממש למתהיום וה"ל עוד ספק ועכ"פ לפמ"ש בסדר הגט סעיף רל"ב הלשון ואם מת קודם יום פלוני יהא גט מעכשיו י"ל דלשון זה לא דמי גם ללשון מעכשיו אם מת כמש"ל אות ב' א"כ פנה ודאי לכל הפחות הוי ספק אף לדעת מהר"ם פי אפשר י"ל דמהר"מ מודה לגמרי בכה"ג וא"כ יש פאן ארבעה ספיקות ומהריב"ל שם פתב דהוי ספק ספיקא הזכיר רק הספק הראשון משום פרש"י והספק השלישי שפתבתי משום דגם לר' יוסי דמתניתן וחקמים דברייתא הוי מגורשת ואינה מגורשת ותמיהני מדוע לא חשב הספק העצום דגירסת הרי"ף והגאונים שהיא גירסת התוספתא: קיצור.

שיש פאן ד' ספיקות לצד הקולא ומהם ב' ספיקות שכל א' עדיף מספק תרי ותרי א"כ לא שייך בהו אוקמא אחזקת איסור לשוק וגם השני ספיקות הנשארים הם ג"כ ספיקות בריאים וחסובים: ח הספק החמישי לא ראיתי מי שהעיר בו אבל נלע"ד שהוא צד גדול להקל והוא דנדאי כל דיני המשנה הם מקודם תקנת רבא (או רב בפירוש המגריש דפ"ה סע"ב) ואמרינו בגמרא שם מיומא דנן לאפוקי מדר' יוסי דאומר זמנו של שטר מוכיח עליו (לאפוקי מדר' יוסי דאמר א"צ לכתוב מהיום בגט דשכ"מ דזמנו של שטר מוכיח עליו ולא הוי פגט לאח"מ לכה תיקון רבא בכל הגיטין להיות הסופרים רגילים בו ואע"ג דקיי"ל כר' יוסי בעינן לאפוקי נפשא מפלוגתא דיצא הדבר בהיתר ולא יצא פסול אמשפחות ישראל) ולעלם לאפוקי מדבועא מיניה כו' ופירש מיומא דנן היינו מהיום הזה.

וא"כ י"ל דזה סגי אף לפר"ת וכמ"ש התוספות בכתובות (ד"ט ע"ב) דאף לפר"ת יש לחלק בין מהיום למפרש בהדיא שיחול משעת פתיבה דע"כ משעת פתיבה קאמר שיהא גט וכ"כ בקצרה בגיטין (דע"ד א') וא"כ בכותב מהיום הזה הרי ה"ל מפרש בהדיא דמשעת פתיבה קאמר דכאן א"א לומר כמ"ש הרא"ש שמעכשיו יתחיל התנאי דזה שייך לומר גבי פשאומר מהיום או מעכשיו אם מת שמזכיר התנאי ע"ז נדחק הרא"ש לפרש דמ"ש מהיום היינו שמהיום יחול התנאי אבל התם בכתב הגט שאין נזכר בו שום תנאי וגם אין מזכירים שום תנאי כלל עד שעת נתינה איך אפ"ל דמ"ש מיומא דנן היינו שמהיום הזה יתחיל התנאי דמאן דכר שמיה דהתנאי ועוד שהרי כתבו זה כמו שפותבין בכל הגיטין דהפירוש שמהיום הזה יתחילו הגרושין וגם פי' התוספות והר"ן דבאומר מהיום אם מת היינו מהיום שמת בו א"א לומר במיומא דנן דפירוש מהיום הזה ועוד דמנכרח דהפירוש מהיום הזה דא"א לומר שהגרושין הם שעה א' לפני מיתתו דא"כ מהו ולעלם לאפוקי מהיום אי את אשתי ולמחר את אשתי דמאחר שהגרושין הם רק סמוך למיתה ממש לא שייך כלל הענין דלמחר את אשתי עד שיצטרף ולעלם לאפוקי מחשש זה דמאחר שימות אין שייך קדושין ועוד דמ"ש ואנש לא ימחי בידכי מיומא דנן ולעלם דהפ"י שגם הוא אינו יכול עוד למחות בידה מיומא דנן כמ"ש בפירוש הגט שבמהרמ"פ סעיף קי"ב ובב"י סי' קכ"ו ואם הפי' שאינו מגרשה רק מעת שהוא בעולם הרי יכול למחות בידה ולבטל הגט א"ו פירש מיומא דנן היינו מהיום הזה ממש משעת פתיבה ונתינה ולא פר"ת דמהיום אם מת היינו מעת שהוא בעולם רק לפי לשון המשנה והתוספתא שעדיין לא היו פותבין בגט מיומא דנן כמ"ש התשב"ץ ומנכרח הוא שהרי זהו תקנת רבא או רב.

אָבֵל עֵכָשְׁיוֹ דְּכוּתְבִין מְיוֹמָא דְּנָן וּלְעֵלַם שְׁזָהוּ וְדַאי הַפִּירוּשׁ שְׁמַגְרִישָׁה מֵהַיּוֹם הַזֶּה י"ל דְּמוּדָה ר"ת דְּהִיא מְגוּרְשָׁת לְכָל דְּבָר מְשַׁעַת נְתִינָה אִם יָמוּת וְאִין לְיוֹמֵר דְּאַרְף עַל גַּב דְּמְיוֹמָא דְּנָן מְשַׁמַּע וְדַאי מְשַׁעַת כְּתוּבָא ע"כ"ז מַה שְׁאוּמֵר אַח"כּ בְּשַׁעַת נְתִינָת הַגֵּט הַתְּנַאי דְּמַעֲכָשְׁיוֹ אִם מַת זָהוּ עוֹקֵר מְיוֹמָא דְּנָן דְּכִינּוּן שְׁמַזְכִּיר תְּנַאי דְּאִם מַת אֶמְרִינּוּ דְּדַעְתּוֹ לְאַחַר הַגְּרוּשִׁין כּו' וּבְנֻדַאי יוּכַל לְעַקֹּר כּו'.

דְּמָה אִם הָיָה אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא תַתְּגַרְשִׁי בּוֹ אֵלֵא לְאַחַר זְמַן פְּשִׁיטָא דְּאַרְף שְׁפַתּוֹב בְּגִט מְיוֹמָא דְּנָן אֵינָה מְגוּרְשָׁת פְּלֵל עַד זְמַן הַהוּא דְּאַתִּי דְּבוּר וּמְבַטֵּל דְּבוּר וּכְדַאיִתָּא בְּהַדְּיָא בְּגַמְרָא וּפְרַשׁ"י (דַּע"ב ב') גַּבִּי אֵי אָמַר ר' יוֹסִי בַּע"פ כּו' ע"ש דְּזָהוּ דְּנוֹקָא אִם אָמַר כֵּן לְהַפֵּי אָבֵל הֵכָא שְׁאוּמֵר ג"כ בְּשַׁעַת נְתִינָה לְשׁוֹן שְׁאַיְנוּ סוּתֵר פְּלֵל מְיוֹמָא דְּנָן וְאַדְרַבָּה מְסִייעַ לוֹ דְּלְשׁוֹן מֵהַיּוֹם וּכ"ש מְעַכְשָׁיו מְשַׁמַּע ג"כ מֵהַיּוֹם הַזֶּה אֵלֵא שְׁאַנּוּ מוֹצִיאִין הַמְשַׁמְעוֹת מְפָשְׁטוּ מַחְמַת שְׁהַזְכִּיר תְּנַאי דְּמִיתָה בְּשַׁעַת אוֹמְרוֹ מֵהַיּוֹם אוֹ מְעַכְשָׁיו אֲזִי אִין לְנוּ רְאִיָּה בְּרוּר דְּמֵהַיּוֹם לְאַלְתֵּר מְמַשׁ קָאֵמֵר וְזָה פְּשִׁלָּא הָיָה לְנוּ רְאִיָּה זוּלַת זָה אָבֵל פְּשִׁישׁ לְנוּ בְּלֵא"ה רְאִיָּה מְנוֹכְרַחַת דְּמֵהַיּוֹם הַזֶּה מְגַרְשָׁה ע"י מְיוֹמָא דְּנָן א"כ י"ל פְּשִׁיטָא דְּבִאוּמְרוֹ מֵהַיּוֹם אִם מַת אֵינּוּ מְקַלְקֵל רְאִיָּה הַנֶּ"ל וּמְפָרְשִׁים דְּמֵהַיּוֹם מְמַשׁ קָאֵמֵר לְאַלְתֵּר: קִיְצוּר שְׁיֵשׁ לְיוֹמֵר מְאַחַר שְׁעַכְשָׁיו כּוּתְבִין בְּהַגֵּט מְיוֹמָא דְּנָן וּלְעֵלַם ע"כּ הַפִּירוּשׁ שְׁמִיּוֹם הַזֶּה מְמַשׁ מְגַרְשָׁה וְהִינּוּ מְשַׁעַת הַנְּתִינָה שְׁהָרִי א"א לְיוֹמֵר שְׁמִיּוֹמָא דְּנָן יִתְחִיל הַתְּנַאי שְׁהָרִי עֲדִינּוּ לֹא נִזְכֵּר שׁוּם תְּנַאי: ט וַיֵּשׁ לְהַבִּיא שְׁנֵי רְאִיוֹת לְזָה הָא' מִמ"שׁ הַמְרָדְכִי ס"פ מִש"א ס' תל"א וְ"ל אֶתְקִין שְׁמוּאֵל בְּגִיטָא דְּשַׁכ"מ אִם לֹא מַתִּי לֹא יֵהָא גִט כּו' וְהָא דְּלֹא אֲזַכֵּר הֵכָא מְעַכְשָׁיו מְשׁוּם דְּכְתִיב בְּגִט מְיוֹמָא דְּנָן וּלְעֵלַם דַּאל"כ הָיִי גִט לְאַח"מ עַד דְּאַמַּר מְעַכְשָׁיו ע"כ"ל הָעֵיטוּר הָרִי ס"ל דְּמְיוֹמָא דְּנָן וּלְעֵלַם מְהַנִּי אַע"פ שְׁלֵא אָמַר פְּלֵל מְעַכְשָׁיו וּכ"כ הַרְמַב"ם פ"ט מַה"ג ה"ך וְהַמַּגִּיד שֶׁם הָאֵרִיף בְּזָה וְהַבִּיא גַם דְּבָרֵי הָעֵיטוּר הַנֶּ"ל: וּמְצִאִתִּי בַתְּשַׁב"ץ ח"א ס' קט"ו שְׁנַשְׂאֵל עַל מַה שְׁהַרְמַב"ם פ"ט מַה"ג הַבִּיא דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל וְלֹא פִי דְּמִיָּרִי בְּאוּמֵר מְעַכְשָׁיו וּכ' לְתַרְזַן ע"פ דְּבָרֵי הָעֵיטוּר הַנֶּ"ל דְּבְּכוּתְבִין מְיוֹמָא דְּנָן וּלְעֵלַם א"צ לְיוֹמֵר מְעַכְשָׁיו (הַג"ה אַח"כּ וּמְהַרְשֵׁ"ל בִּיש"ש פ"ה דְּב"ק ס' ל"ב בְּדִינֵי בְּרִירָה פ"ב סַע"י ט"ז כ' וְ"ל פִּמְש"א מִי שְׁגִירֵשׁ אֲשַׁתּוֹ ע"ת אִם לֹא מַתִּי לֹא יֵהָא גִט וְאִם מַתִּי יֵהָיָה גִט וְאִם לֹא מַתִּי לֹא יֵהָיָה גִט אַע"פ שְׁלֵא אָמַר מְעַכְשָׁיו וּמֵהַיּוֹם אַפ"ה לְכִי מְנִיַת הָיִי גִיטָא אַע"פ שְׁבְּשַׁעַת הַגֵּט הָיָה סְפַק אִם יָמוּת אוֹ יִחְיֶה ע"כ"ל וְכַוְנָתּוֹ שְׁאִין כָּאִן שׁוּם חֲשַׁשׁ בְּרִירָה אָבֵל תְּמוּהָ הָאֵיף הַקֵּיל בְּלֹא מְעַכְשָׁיו וּמֵהַיּוֹם הָא זָהוּ נֶגֶד הַמְשַׁנָּה (דַּע"ב א') זָה גִיטָא אִם מַתִּי כּו' לֹא אָמַר פְּלוּם וְכֵן פְּסַק בְּטוּש"ע רַס"י קמ"ה וְאִם מְשׁוּם סְבַרְת הָעֵיטוּר הָרִי לֹא הַזְכִּיר סְבַרְתּוֹ פְּלֵל ע"כּ דְּבָרֵי צַע"ג וְשׁוּב רְאִיתִי שְׁכַוְנָתּוֹ שְׁלֵא אָמַר מְעַכְשָׁיו וּמֵהַיּוֹם אֵלֵא מַעַת שְׁאַנִּי בְּעוֹלָם וּכְמַש"ש הִיש"ש בְּפָנִים דַּמ"ה ע"ג עַכ"ה).

אֵלֵא שְׁפַתּוֹב שְׁלֵא רְאָה לְאַחַד מִן הָאֲחֵרוּנִים שְׁפַתּוֹב זָה הַלְּשׁוֹן שֶׁל הָעֵיטוּר וְע"כּ הָעֵלָה שְׁחוֹלְקִים ע"ז הַפּוֹסְקִים מְשׁוּם שִׁי"ל דְּתְנַאי אִם מַתִּי דַּבַּע"פ מְבַטֵּל מְיוֹמָא דְּנָן שְׁבַגֵּט כַּנְזָכֵר סְבָרָא זֹו בַּגְמ' פִּמְש"א (דַּע"ב ב') לְעַנְיָן זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטֵר לֵר' יוֹסִי דְּאַמְרִינּוּ דְּלָמָא כִּי מְסַרְיָה נִיחְלִיָּה בַתְּנַאי הָדַר בִּיָּה מְזַמְנָא דְּשְׁטֵרָא וְאַח"כּ הָעֵלָה כִּינּוּ דְּאַסִּיקְנָא דְּאַמַּר ר' יוֹסִי אַפִּי"ב ע"פ וְאַמְרִינּוּ דְּלֹא הָדַר בִּיָּה ה"ה לְרַבְּנָן בְּכַתּוּב בְּהַדְּיָא מְיוֹמָא דְּנָן אַרְף שְׁמַסְרוּ לָהּ בַתְּנַאי דְּאִם מַתִּי וְלֹא הַזְכִּיר מְעַכְשָׁיו אֶמְרִינּוּ דְּלֹא הָדַר בִּיָּה וּמְיוֹמָא דְּנָן קָאֵמֵר וּמ"מ הָעֵלָה שְׁאִין לְסַמּוּךְ ע"ז רַק בְּדִיעַבְד שְׁאִם נְתַגְרִישָׁה כֵּן א"צ חֲלִיצָה הָרִי שְׁפּוּמָא עַל מְיוֹמָא דְּנָן

אף באיסור דאורייתא גמור היינו פשלא אמר כלל בשעת נתינה מעכשיו שאם לא היה כתוב בגט מיומא דגן ה"ל גט לאח"מ אעפ"כ ע"י מיומא דגן הגט פשר דיעבד כש"כ שנסמך אנו ע"ז בדבר שאף גם בלא מיומא דגן הוי מגורשת משעת נתינה לפ"ד רוב הפוסקי דהיינו פשאמר מעכשיו רק למיעוט הפוסקים ה"ל ספיקא שא"כ פשכתוב בו מיומא דגן אמרינו ודאי פשנזתנו בתנאי דמעכשיו דלא הדר בו ממיומא דגן ולעלם והיינו שפגורשה משעת כתו"נ ממש וגם פשט לשון מעכשיו מסייע למיומא דגן ועדיף טובא מנדון דהעיטור הב' ע"פ תשו' מהר"מ שבמרדכי פמש"א סי' ת"ל דאילו לא אמר מהיום ה"ל גט לאח"מ כו' אבל מהיום אם לא באתי כו' ע"ש וזה שייך אם לא כתוב בו מיומא דגן אבל פשכתוב בו מיומא דגן ולעלם הרי אף שלא היה אמר בשעת מסירה מהיום אין זה גט לאח"מ פדלעיל א"כ פשהוסיף לומר מהיום וכ"ש מעכשיו למה לנו לעקור הלשון מפשוטו ובנדאי לאלתר קאמר כו' וכ"ש לר' יוסי דמתניתין דאף אם לא כתוב בו מיומא דגן ולא אמר מהיום אין זה גט לאח"מ דהא ס"ל זמנו של שטר מוכיח עליו א"כ פשהוסיף בו מיומא דגן ולעלם בגט וגם אמר מעכשיו בשעת התנאי כל הני לישני יתירי ודאי לטפויי אתי דלא לחר ממש מגורשה וא"כ לא מייירי ר' יוסי ודאי בכה"ג לומר מגורשת ואינה מגורשת וא"כ ה"ה לחכמים דברייתא דס"ל כר' יוסי דמתניתין ומצאתי ראי' לדברי דבכנה"ג סי' קמ"ה בהגהת הטור ס"ק ט' הביא בשם תשו' מהר"י אדרבי סי' קמ"ה דאם אמר שני פעמים מעכשיו הוי גט אף שנקרע הגט קודם מיתה וצ"ל טעמו ע"פ תשו' מהר"מ שבמרדכי הנ"ל והכא עדיף טובא יותר מאם אמר ב"פ מעכשיו ע"פ משום שמיומא דגן נכתב קודם שזכר שום תנאי פנ"ל ובנדאי מהיום הנה ממש קאמר: קיצור שיש ראיה לנה דלדעיטור והרמב"ם סומכים על מיומא דגן אף אם לא אמר כלל מעכשיו ומהיום א"כ לפחות יש לסמוך ע"ז פשאמר מעכשיו אף שנקרע הגט ועוד ראיה ג"כ מתשו' מהר"מ: הרי נתבאר שיש פאן חמשה ספיקות: והנה אף להט"ז שכ' ביו"ד סי' ק"י סקט"ו בסופו האשה שהיא בחזקת אשת איש ונולדו אח"כ ספיקות במיתת הבעל או בגירושיה אפילו הנה פמה ספק ספיקות לא מהני פינון שאמה בא להוציאה מפלל א"א שהיתה תחלה כו' הכא שאני דחזקת א"א פבר בטלה לגמרי שהרי פבר מת עכ"פ ונשאר רק איסור היבם וכינון דכבר נתן לה גט איתרע עכ"פ חזקה זו וע' יבמות ר"פ בתרא (קי"ט א') בתו' ד"ה יצתה מלאה בשגם פינון שלפ"ד רוב הפוסקים רובם פכולם הוי מגורשת גמורה למר מטעם פרש"י ולמר מטעם גירסת רי"ף וחכ"א מגורשת לכל דבר עכ"פ רובא עדיף מחזקה א"כ בטלה החזקה ונשאר רק מיעוטא לחומרא וע"ז יש ג"כ פמה ספיקות לקולא ועוד דבכנה"ג בא"ח בסופו דקס"ב סע"י אלה נ"ט פוסק אחד מסופק וא' פשיטא ליה יש לסמוך על מאן דפשיטא ליה דאין ספק כו' וכ"כ הראנ"ח ח"ב סי' כ"ה והרא"ש פרק אלו נערוות סי' ה' פינון דלא פיי פשיטא ליה כו' וכ"כ הנמ"י בב"ק ר"פ פיצד הרגל בשם הרמ"ה דלא חיישינו לספיקא דרבא נגד פשיטותא דרבה והכא אף לדעת מהר"ם וסיעתו הוא ספיקא דהיינו מגורשת ואינה מגורשת וא"כ לכאורה לא היה לחוש משרש הדין לספיקו נגד ודאי דרוב הפוסקים אכן בשם הריטב"א כ' הנמ"י שם פינון דרבא היה בתרא חיישינו לספיקא מ"מ הכא אע"ג דמהר"ם הוא בתרא מ"מ פינון המקילים בפשיטות הם רוב הפוסקים ורק המיעוט הם מספקים י"ל ל"ד כלל לרבא נגד רבה שהוא חד נגד חד אבל מיעוטא לגבי רובא ודאי ל"ח לספיקא דידהו נגד ודאי

שֶׁל רִנְבָא אָמְנָם בְּפֶרֶק הַשּׁוֹחֵט גְּבִי תַחַת הָעוֹר בֵּי רַב אֶמְרֵי אֵינּוּ יוֹדֵעַ פְּסָקוֹ לְחוּמְרָא
אֵע"ג דְּרַב יְהוּדָה פְּשִׁיטָא לִיהּ וְבֵי רַב הֵינּוּ רַב הוֹנָא וְרֵאִיתִי בְּפֶרֶי תְּנָאָר סִי כ"ד סק"י
שֶׁכִּי שְׁהַרְשָׁפִי אֵהָא הַקְּשָׁה זֶה אִמְרֵי פְּסָקוֹ פְּסָפִיק' דְּבֵי רַב נֶגְדַּי וְדַאי דְּרַב יְהוּדָה וְתִירְצִי שְׁכֹן
מוֹכַח מְסוּנָא דַּפ"ק דְּחֻלְיוֹ (דָּף כ') וְעֵינֵי מְזַה בַּתְּה"א בֵּית שְׁנֵי שְׁעָר רֵאשׁוֹן דָּף כ"ד ע"ב
שְׁתִּירְצִי וְעוֹד פִּינּוֹן דְּשָׁקְלוֹ וְטָרוּ אֲלִיבֵיהּ כּו' וְעוֹד דְּבִיבְמוֹת ר"פ בְּתָרָא בְּמִשְׁנָה אֶפְלוּ
חֲמוּתָהּ יָצְתָה מְלִיָּאָה אֵינָה חוֹשְׁשָׁת לר' יְהוֹשֻׁעַ מִשּׁוּם דְּאִיכָּא רִנְבָא לְשׁוּק וְלֵת"ק דְּחוֹשְׁשָׁת
ע"ש בנ"י הַטַּעַם וּא"כ הֵכָא דְּאִיכָּא רִנְבָא וְגַם כְּמָה וְכָמָה סְפִיקוֹת י"ל אֵינָה חוֹשְׁשָׁת וְעוֹד
דְּבִפְרָק אַרְבָּעָה אַחֲזִין (דָּף ל' ע"ב) ס"ל לְרַבָּה בְּסַפֵּק שְׁקוּל עִם חֲזָקָת הֵיתֵר פְּטוּרָה מִן
הַחֲלִיצָה מְדִינָא וְאֵע"ג דְּאִבְיִי וְרַבָּא פְּלִיגִי עֲלֵיהּ הֵנָּה לַפ"ד הַתּוֹס' מְוַכְרַח לֹאמַר שְׁהוּא רַק
מְדַרְבְּנָן כְּמִבְּנָאָר בֵּינ"ד סִי נו"ן וּבִשְׁ"ף סק"ג וּבֵאָה"ע סִי קַע"ג וּבב"ש שֶׁם סק"ה אֵע"פ
שְׁדַבְּרִיו שֶׁם צ"ע וְאִף שְׁכָמָה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל שְׁטַת הַתּוֹס' וְלְדַבְּרֵיהֶם לֹא מוֹקְמִינּוּ
אַחֲזָקָה שֶׁם מְדַאֲוֵרִי הֵינּוּ כְּשֵׁישׁ רַק סְפֵק אֶחָד לְבַד אֲבָל בְּשְׁנֵי סְפִיקוֹת עִם חֲזָקָת הֵיתֵר
וְדַאי י"ל דְּלֹא פְּלִיגִי וְלכ"ע שְׁרִיָּא וְעמ"ש לְקַמֵּן בְּשֶׁם רְשָׁב"ם פִּי"נ וּא"כ הֵכָא אֵע"ג
דְּלִיכָּא חֲזָקָה דְּהֵיתֵרָא מ"מ חֲזָקָת אִיסוּר ג"כ י"ל דְּלִיכָּא דְּאִתְרַעָּא הַחֲזָקָה טוֹבָא ע"י
נְתִיבַת הַגֵּט כ"ש בְּצִירוּף אֶחָד מְסַפִּיקוֹת דְּלַעֲלֵל וְנִשְׂאָר אַרְבָּעָה סְפִיקוֹת דְּמוֹעִילִים יוֹתֵר
מִשְׁנֵי סְפִיקוֹת וְחֲזָקָת הֵיתֵר וְע' בְּתִשׁוּי הַרְשָׁפִי א"ח סִי אֶלְף רִי"ו וּמְהַרִּיב"ל ח"ב סִי ז'
הַתִּיר כְּשֵׁישׁ ג' סְפִיקוֹת בְּעַסֵּק קְדוּשִׁין מְדוּעַ אֲנּוּ לֹא נִתִּיר בְּאִיסוּר לֹא דְקִיל טְפִי בְּחֻמְשָׁה
סְפִיקוֹת אֵע"ג דְּאֶמְרִינּוּ פב"ת דִּיבְמוֹת רַפב"ת (דָּף קי"ט סע"א) מַה לִּי אִיסוּר לֹא כּו'
הָא פִּרְשׁ"י הָא מִיָּדִי דְּסְפִיקָא לֹא הִרְחָקָה דְּרַבְּנָן הִיא כּו' אֲבָל הֵיכָא שֵׁישׁ כְּמָה סְפִיקוֹת
לְקוּלָּא יֵשׁ לְהַקֵּל יוֹתֵר בְּאִיסוּר לֹא מְבַאֲסוּר פֶּרַת וְעִי בַת"ש סִי ל"ח סק"ז לְחֻלְק בֵּין
אִיסוּר פֶּרַת דְּנִדְּהָ לְאִיסוּר לֹא דְטְרִיפּוֹת לְעֵנִן בְּקִיאוֹת בְּמִרְאוֹת ע"ש וְעִי בְּפִלְלִים שְׁבִסוּף
סְפָר גֵּט פְּשׁוּט בְּשֶׁם מֵהֵרָא"נ אִף שְׁחָשׁשׁ לְדַעַת ר"י בַּר"י בְּעֵנִן קָטָן שְׁקִידָשׁ לוֹ אָבִיו
מ"מ הֵינּוּ בְּאִיסוּר קְדוּשִׁין אֲבָל כְּשֶׁנִּשְׂאָרָה זְקוּקָה לִיבּוּם לֹא חֻשׁשׁ.

וְעוֹד דְּרַשְׁבָּ"ם פ' י"נ (דְּקל"ד ע"ב) ד"ה הָתָם דְּלֹא מוֹחֲזֵק לִן ס"ל בְּאִיסוּר יְבָמָה לְשׁוּק
דְּמוֹתֵרַת לְשׁוּק עַל שְׁנֵי סְפִיקוֹת לְבַד א"כ אִף אַת"ל דְּהֵכָא יֵשׁ חֲזָקָת אִיסוּר לִיבָם מ"מ
בְּתַלְתָּא סְפִיקָא סְגִי לְדַעַת הַשְׁ"ף בֵּינ"ד סִי ק"י בְּדִינֵי ס"ס סע"א כ"ז כ"ש הֵכָא דְּהַסְפִּיקוֹת
הֵם סְפִיקוֹת שְׁהַחֲזָקָה אֵינָה מְבַטְלַת אוֹתָם כַּמ"ש לְעֵל דְּפְלוּגְתָּא דְּרַבְּנוּתָא עֲדִיף מְסַפִּיקָא
דְּתִירִי וְתִירִי אֵע"פ שְׁמַצַּד אַחַר יֵשׁ מְחִמִּירִים דְּשְׁנֵי פְּלוּגְתוֹת אֵין חֲשׁוּבִים שְׁנֵי סְפִיקוֹת
מִשּׁוּם דַּה"ל שֶׁם אֶחָד כַּמ"ש בְּמִנְחַת יַעֲקֹב בְּדִינֵי ס"ס מְחוֹדְשִׁים ו' י"א כּו' הֵיכָא דְּאִיכָּא
שְׁנֵי פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנוּתָא כּו' לֹא מְקַרִּי רַק חֲזָא סְפִיקָא כּו' וְרַבִּים חוֹלְקִים דַּה"ל סְפֵק סְפִיקָא
וְכֹן נ"ל עֵינְךָ עכ"ל וְע"ש סק"ו שְׁכַתְּבָה שְׁמַהֲרִיב"ל ח"א סִי מ"א ס"ל דְּהֵנִי חֲזָא סְפִיקָא
וְרֵאִיתִי בְּמַהֲרִיב"ל שֶׁם ח"א סוּף פְּלָל שְׁשִׁי סִי מ"א פְּסָק בְּפְשִׁיטוֹת דְּהֵנִי תִּרְתִּי סְפִיקוֹת
כ"א בח"ד סס"י בִּי פֶתַב כֵּן וְנ"ל דְּסְפִיקָא דְּדִינָא אֵע"ג דְּהֵנִי תִּרְתִּי חֲזָא שְׁמָא אֵית לְהוּ
עכ"ל וּבַח"ג סִי כ"ב כ' ג"כ דְּהֵנִי שְׁנֵי סְפִיקוֹת ע"ש לְעֵנִן רִיבִית וְעֵלָה עַל דַּעַתוֹ אִף
לְהוֹצִיא מְמוֹן מִחֻמַּת שְׁנֵי סְפִיקוֹת אֵלוֹ וְשֶׁם סס"י ל"ג שְׁהֵיָה שְׁנֵי פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנוּתָא וְסָפֵק
שְׁלִישִׁי בְּגוּף הַמַּעֲשֶׂה פְּסָק לְהוֹצִיא מְמוֹן עִי"ז פִּינּוֹן שְׁלַדַּעַת הַתּוֹסְפוֹת פ"ק דְּכַתְּנוּבוֹת
מוֹצִיאִין מְמוֹן ע"י שְׁנֵי סְפִיקוֹת א"כ עכ"פ יֵשׁ לְפִסּוּק בַּנ"ד דְּאִיכָּא תַלְתָּ סְפִיקָא עכ"ד
וְכ"כ שֶׁם סִי מ"ו וּבְסִי ס"ג כ' דְּתַלְתָּא פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנוּתָא נִדְּוֹנִין כְּתַלְתָּא סְפִיקָא דְּפְלוּגְתָּא

דַּרְבְּנוֹתָא דְמַסִּיעַ לִיהַּ תְּדָא דְאִיפָא מֵאֵן דַּס' דְעַל מְנַת כּו' א"צ לְכַפּוֹל הַתְּנַאי וְאִיפָא נְמִי פְלוּגְתָא אַחְרֵינָא מְרַבְּנוֹתָא דַּס"ל דְלָא בְעֵינֵן תְּנַאי פְּפוּל אֶלָּא בְעַרְיוֹת כּו' וְאִיפָא נְמִי סְכַרְתָּ הֶרְמֵב"ם ו"ל כּו' עכ"ל הֶרִי חוֹשֵׁב שְׁלֵשָׁה פְּלוּגְתוֹת לְשֵׁלֶשָׁה סְפִיקוֹת הִבִּיאוּ הַכְּנֵה ג' בַּח"מ סִי' כ"ה בְּהֶגְהוֹת הַב"י אוֹת פ"ד וּשְׁכ"ד הֶרְאֵנָה ח"א סִי' כ"ט וְע"ש אוֹת פ"ב שֶׁהִבִּיא מִחֲלוֹקֶת אִם אֶפְיֵלוּ שְׁנֵי פְּלוּגְתוֹת אִם גִּידוּנִין פְּשָׁנֵי סְפִיקוֹת אוֹ לֹא אוֹת פ"ג כְּתַב תְּרִי פְּלוּגְתָא דַּרְבְּנוֹתָא בְּאִיסוּרָא לְקוֹלָא מֵהֶרַח"ש ו"ל וְהֶר"ם אֶלְשֶׁקֶר בְּסִי' כ"ו וּמֵהֶרַשְׁד"ם וּבְאוֹת פ"ב כ' בְּשֵׁם בַּעַל מִשְׁפֵּט צָדֵק דְלַעֲנִין גֵּט יֵשׁ לְהַחְמִיר לֹאִמֵּר שְׂאִין גִּידוּנִין פְּשָׁנֵי סְפִיקוֹת.

וְנִרְאֶה בְּגִדוֹן זֶה שְׁעַכְשָׁיו אֵין הַסְּפֵק בְּאִיסוּר א"א כ"א בְּאִיסוּר לָאוּ יֵשׁ לְתַפְּוֹס פְּדַעַת רֹחַב הָאֲחֻרוּנִים דַּס"ל דְכָל פְּלוּגְתָא גִּידוֹן פְּסֵפֵק בְּפָנֵי עַצְמוֹ כַּנ"ל וְאִף שְׁעֵיקֶר הַסְּפִיקוֹת הֵם בְּעֵנִין הֵגֵט דְהוּא אִיסוּר א"א מ"מ הֶרִי עַכְשָׁיו שְׁמַת הַבַּעַל הֶרִי כָּל הַסְּפִיקוֹת עַכְשָׁיו הֵם בְּאִיסוּר לָאוּ וְכַמ"ש בַּשְּׁעָה"מ ה' מְקוֹנְאוֹת כָּל ז' בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת וְהַרְשָׁב"א לַעֲנִין עֵירֵב בְּתֵרוּמָה סְפֵק טְמֵאָה סְפֵק טְהוֹרָה אַע"ג דְתֵרוּמָה סְפֵק טְמֵאָה ה"ל אִיסוּרָא דְאִרְיֵיתָא אַפ"ה פְּשִׁנְתַּגְלָגַל הַדְּבָר לַעֲנִין עֵירוּב ה"ל סְפִיקָא דַּרְבְּנֵן וּל"ד לְסְפֵק דְרוּסָה שְׁנִתְעַרְבַּ חֲדָ בְּתֵרֵי דְלָא מְקִרֵי ס"ס יַעו"ש מַה שְׁחִילְקָא וְה"נ דּוּמָה לְדִין עֵירוּב דַּע"פ שְׁהַסְּפֵק אִם חֲשׂוּבָה מְגוֹרְשָׁתָּ הִיא בְּאִיסוּר א"א דּוּמָיָא דְתֵרוּמָה סְפֵק טְמֵאָה מ"מ עַכְשָׁיו הַסְּפֵק רַק לַעֲנִין יָבוּם כַּש"כ דְהִכָּא תַּכְלִית פְּנוּנַת הֵגֵט הִיָּה רַק לְפוֹטְרָה מְזִיקַת הֵיבָם גַּם לְפַעְמִים אַפִּי' בְּגֵט וְאִיסוּר א"א סוּמְכִין עַל סְפֵק א' דְתֵרֵי וְתֵרֵי בְּדִיעַבְדַּ פְּשִׁנְשֵׁאֵת לֹא מְעִידִיהָ וְאוֹמֶרֶת בְּרִי לִי בַּפ"ב דְכַתּוּבּוֹת (כ"ב ב') וְהִנֵּה שְׁנֵי סְפִיקוֹת דְפְּלוּגְתָא דַּרְבְּנוֹתָא עֲדִיף טוֹבָא מְסִפִּיקָא דְתֵרֵי וְתֵרֵי ע' בַּפ' חֲזַקַת (דל"ב ע"ב) בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הַלְכָתָא כּו' רַק דְבִזְזָה לֹא שְׁיִיף לֹא מְעִידִיהָ וְלֹא בְּרִי לִי וְגַם אֵינוֹ דִיעַבְדַּ וּמ"מ פְּשִׁישׁ נוֹסֵף ע"ז עוֹד פְּמָה סְפִיקוֹת נִרְאֶה דִישׁ לְהַתִּיר אִף לְכַתְּחִילָה בְּנִד"ז שְׂאִינוֹ אִיסוּר א"א עַכ"פ כַּנ"ל וְהַעֵיקֶר בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן וְשַׁעַת הַדְּחַק כַּנִּד"ז לְהַמְתִּין עַל יָבָם קֶטֶן שְׁהֵרֵי בַּכַּה"ג ס"ל לְהַג"פ בְּכָלֵּים שְׁבִסוּף סְפָרוֹ ס"י ו' דְבַשְׁעַת הַדְּחַק סוּמְכִין בְּזֵה לְכ"ע אִף בְּדְאִרְיֵיתָא עַל רוּחַ הַפּוֹסְקִים הַמְתִּירִים נֶגֶד מִיעוּט הָאוֹסְרִים כִּף הִיָּה נִרְאֶה וְאֶפְשָׁר שְׁזֵה הִיָּה טַעְמוֹ שֶׁל אַאזְמו"ר נ"ע שְׁהִיָּה דַעְתוֹ לְהַקְל בְּזֵה וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי שְׁלוּלִי שְׁכַף שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ לֹא הִיִּיתִי מְדַבֵּר בְּזֵה כָּלֵל: יֵא וּמ"מ כ"ז רַק לְפַלְפוּלָא בְּעֵלְמָא אֲבָל לֹא לְמַעֲשָׂה ח"ו כִּי לֹא מְפָנִי שְׂאֵנוֹ מְדַמִּין בַּעֲשָׂה מַעֲשָׂה ח"ו.

וְאֶפְשָׁר בְּגִדוֹן שֶׁל אַאזְמו"ר ו"ל הִיָּה עוֹד סְנִיפִים לְהַקְל מֵצַד הֵגֵט שְׁלֹא נִקְרַע בְּתוֹרְף וְכַדְבְּעֵינוֹ לְמִימֵר לְקַמֵּן אִי"ה וְלִכֵּן הַעֵיקֶר שֶׁלְפַעַנ"ד יֵשׁ לְסַמְּוֵה לְמַעֲשָׂה לְהַקְל אִם יִסְפִּימוּ גְדוּלֵי הַמּוֹרִים הוּא ע"פ מַה שְׁכַבֵּר הוֹרָה זְקוֹן הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִם הַבֵּית מֵאִיר סִי' קַמ"ה ס"ב וְנ"ל וְכִבֵּר נִהוּג עֵלְמָא שְׁלֹא לְקַרְוֵעַ הֵגֵט שְׁכ"מ הַנְּעִשָׂה עַל תְּנַאי אִם יָמוּת כְּנִהוּג בְּזוּלְתוֹ מֵהַגִּיטִין וְהוּא ע"פ הַמְּרָדְכִי וְתָשׁוּ מִיָּמוּנֵי וְכַמְבּוֹאֵר ס"י קַמ"ח בְּב"ח כּו' וּבְתָשׁוּ מִיָּמוֹן הַנ"ל מְצָרִיף נְמִי שְׁיֵהָא הֵגֵט בְּרִשׁוּתָהּ בַּשְּׁעָת מִיתַת הַבַּעַל כּו' הֵן אָמַת שְׁנִרְאֶה מְהֶר"ם ו"ל אֲזִיל בְּשִׁטַּת הֶרְאָב"ד שְׁמַפְרֵשׁ הַאיִבְעִיא (שְׁבַגְמָרָא בְּכַתּוּבּוֹת פֶּרֶק הַפּוֹתֵב דְרַף פ"ו ע"ב) לַעֲנִין הַנִּיחְתוּ בְּצִידֵי רַה"ר) דוּקָא בְּמַעֲכָשׁוֹ כּו' מִשָּׂא"כ לְפַסֵּק הַש"ע סִי' קַמ"ו כְּהֶרְמֵב"ם וְר"ן וְהַה"מ שְׁמַפְרָשִׁים הַאיִבְעִיא בְּלֹא מַעֲכָשׁוֹ וּפּוֹסְקִים דְמְגוֹרְשָׁתָּ בְּצִידֵי רַה"ר א"כ ה"ה בְּגֵט שְׁכ"מ י"ל שְׂאֵף שְׁדַעְתוֹ שְׁלֹא יְחוּל קוֹדֵם מוֹתוֹ מִתְגַּרְשָׁתָּ הִיא בְּגֵט

זה שמונח אז ברשות הרב כו' נהי דלא הנה ממש תצירה כו' מ"מ לא גרע מצדי רה"ר כו' אף כל זה אפשר בדיעבד עכ"ל הרי דיעבד דעתו להקל בתש"ש זה מה שלא היה מונח ברשותה עוד כתב ובדיעבד אם נתקדש קודם מותו והוא מעורה יש לעיין בסי' קכ"ה סעי' כ"א עכ"ל וא"כ המעיין שם יראה שפוננתו שבנ"ד ודאי יש להקל גם בתש"ש זה בדיעבד פיון שלא נקדש התנרף וא"כ פיון שפבר הורה זקן נלע"ד שיש לסמוך ע"ז בשעת הדחק פנה עכ"פ: ועי' תוס' ספ"ק דב"מ (דף כ' ע"ב) ד"ה אסורא וי"ל דמ"מ בא"א כו' ובאסור לאו ודאי לא התמירו דהא שטרי חליצה ומיאונין מבואר בגמרא שם דדומה לשטרי ממונא והיינו כמ"ש עוד התוספות דמדאורייתא ל"ח לשני יב"ש כו' ואילו גבי גט חיישינו לשני יב"ש מבואר דל"ד אסור חליצה לאסור א"א וכ"כ בפנ"י שם ד"ה שטרי חליצה ומיאונין תנו ונ' דרב עמרם סבר דבחליצה ומיאונין נמי לא חיישינו כו' ודוקא לענין גיטין סובר רב עמרם דמתמירין משום חומר א"א כו' ורבה סובר דאין לחלק בין גיטין לחליצה ומיאונין לענין חששא דשני שוירי כו' עכ"ל אפשר גם לרבה היינו התם דס"ל דחששא גמורה היא אבל בנד"ז שיש פמה וכמה ספיקות להקל י"ל שיודה ג"כ לחלק בין אסור לאו ובין אסור א"א: ועיין ביבמות פ"ק החולץ (דף ל"ו סע"ב) מת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה אם אשת פהו היא אינה חולצת והיינו פיון דאיכא רבנו דפליגי עליה דרשב"ג דאמרי אע"ג דלא שיה וליד מעליא הוא וגבי אשת פהו דלא אפשר סמכינן ארבנו עכ"ל ואע"ג דאפשר שמתא מהפהו ותחלוץ ותנשא לישראל מ"מ סמכינן אע"ג דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג בשבת פי"ט (דף קל"ו ע"א) א"כ סמכינן להקל שלא תחלוץ על רבנו דפליגי על רשב"ג א"כ ה"נ באסור חליצה יש לצדד לסמוך על חמשה ספיקות להקל דלעיל נגד דעת מהר"מ אף כי גדול הוא ורב גובריה לכאורה לא יחמירו בדבריו יותר מדברי רב יהודה אמר שמואל דאמר הלכה כרשב"ג: סימן רצב הנה בגמרא פמש"א (דף ע"ד א') איכא בינייהו פגון שנתקדש הגט או שאבד כו' רב יהודה אמר לכשתתן צריכה הימנו גט שני (דלכשתתן פבר אגזיל ליה גיטא) מיתבי ה"ז גיטא על מנת שתתני לי מאתים וזו אע"פ שנתקדש הגט או שאבד מגורשת מוכח מכאן דגט שנתקדש הרי הוא כאילו אבד והיינו שפמאן דליתא דמי וכ"מ עוד בתוספתא דגיטין פ"ה וכו"ה עוד לעיל פ"ק התקבל (דף ס"ד א') גבי מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דלהימניה ופרש"י הו קרעו ועי' בתוס' דיבמות (דף צ"ג א') ד"ה קנויה והנה הרמב"ם פ"ד מה"ג הט"ו כתב וכן גט שנמצא קרוע שתי וערב שהוא קרע של ב"ד ה"ז גט בטל פשאר השטרות כו' ובהלכה י"ז כ' בד"א בשניה הגט יוצא מתחת ידה בעידי חתימה ואין שם עידי מסירה אבל אם יש שם עדים שנמסר לה הגט והיה פשר ה"ז פשר אע"פ, כו' שהיה קרוע שתי וערב פשנתן לה בפניהם עכ"ל ולכאורה מהגמרא דפ"ק מש"א (דע"ד א') ה"ל יש קושיא על הרמב"ם דא"כ אמאי לרב יהודה פשנתקדש צריכה הימנו גט שני הא יוכל ליתן לה אותו הגט עצמו בפני העידי מסירה שפסרו לה בפניהם בראשונה שהם מסתמא יפירו הגט שהיה פשר ומדפסיק שצריכה הימנו גט שני משמע דגט זה פיון שנתקדש הרי הוא כחספא בעלמא וכאילו אבד לגמרי וכמ"ש רש"י דהא אגזיל ליה גיטא והרשב"א פ"ק התקבל דף ס"ד א' כ' לדידי קשיא לי למ"ש הרמב"ם שאם מסרו לה בפני עדים אע"פ שהיה קרוע שתי וערב פשנתנו לה בפניהם פשר שאין דברי התוספתא נראים פן אלא פיון שקרעו פועין קרע של ב"ד ה"ז

בטל נהרי הוא פתח ופסול כו' ונתקרה קרע של ב"ד אין תורת גט עליו ופסול לגרש בו אפילו בעידי מסירה עכ"ל.

והה"מ שם כ' שאין דבריו מוכרחין ולכאורה מהגמרא הנ"ל דצריכה הימנו גט שני יש ראיה והכרח לדבריו גם מדמדה נתקרה לאבד ועיין בזה בהר"ן בפרק המגרש גבי ואי פתב בתוכו אע"פ שחזר ומחקו הביא ד' הרמב"ם הנ"ל וכו' וטעמא דמילתא כו' (פעין הטעם שכ' הה"מ לחלק בזה בין גיטין לשטרות) וסיים אבל הרשב"א ז"ל חולק בזה ואומר פינן שהוא קרוע פעין קרע ב"ד הרי הוא פתח ופסול לגרש בו עכ"ל וכהפ"ח סי' קכ"ה ס"ק מ"ם ד"ה עוד כ' שהב"י בתשובה כ' שהר"ן נוטה לדעת הרמב"ם וליתא דכינן שפתב אבל הרשב"א חולק בזה כו' נראה שנוטה לדעת הרשב"א: קיצור.

(ש"ע סי' קכ"ה ס"כ כ"א) גט שנמצא קרוע ש"ו שהוא קרע של ב"ד ה"ז גט בטל כשאר שטרות ואם נמסר הגט לפני עידי מסירה הרמב"ם מכשיר אבל הרשב"א פוסל דמדה גט לשאר שטרות דשם מודה הרמב"ם דלא מהני עידי מסירה כדמוכח מהסוגיא פרק ג"פ (דקס"ח ע"ב) ובטוש"ע ח"מ סי' נ"ב: ב וגרסינן בגמרא פרק ג"פ (דקס"ח ע"ב) נקרע (ע"י אדם) פסול נתקרה (מעצמו) פשר היכי דמי נקרע היכי דמי נתקרה א"ר יהודה נקרע קרע של בית דין.

נתקרה קרע שאינו של ב"ד לכאורה אינו מוכן מאחר דהרשב"ם פי' דהחילוק בין נקרע לנתקרה היינו בין נתקרה ע"י אדם פסול ואם נתקרה מעצמו פשר א"כ מאי קאמר רב יהודה דהחילוק הוא אם הקרע של ב"ד כו' הלא אם נקרע בידי אדם פסול אפילו אינו קרע של ב"ד ואם נתקרה ממילא פשר אפילו הוא פעין קרע של ב"ד אף יש ליישב דבריו ע"פ תשו' הרא"ש פ"ל ס"ח סי' ל"ד דדברי רב יהודה ואב"י היינו פשאינו יכול לעמוד על הקרע אם הוא בספין (ר"ל ע"י אדם) או אם נקרע ממילא ובהא קא יהיב גמרא סימנא להבחין בין נקרע ממילא ובין נקרע מחמת פרעון (דהיינו ע"י אדם) וקאמר אב"י דכל קרע שלא נעשה בספין צריך שיהיה שתי וערב ואי לא תלינו דממילא נקרע אבל קרע שיש לעמוד ולהבחין שבספין נקרע אפילו אינו שתי וערב אין לה ריעותא גדולה מזו עכ"ל ונהביאו הטור ח"מ סי' נ"ב ס"ד ולפ"ז אתי שפיר דברי רשב"ם דנקרע פסול היינו משום שהוא ע"י אדם.

ונתקרה דכשר מפני שהוא ממילא אף בקרע שאין אנו יודעים אם נקרע ע"י אדם אם ממילא אז יהי רב יהודה ואב"י סימנא ולכן ס"ל להרא"ש דכל קרע שהוא נדאי ע"י אדם כשניכר שנעשה בספין אז אפילו לאב"י דמכשיר פשאינן הקרע שתי וערב ה"א פסול וכתב הט"ז שם סי' נ"ב דה"ה אם ניכר שנעשה ממילא ולא ע"י אדם כגון אם נקרע בכפלו וניכר שנעשה מעצמו כדרכו שמונח זמן רב או משמשו בידיים פשיטא דכשר בכל גונוי אפילו נקרע לגמרי שתי וערב ואינו מעורה אפילו קצתו ואי ניכר שנעשה נדאי בספין פסול בכל גונוי אפילו מעורה קצתו ולא נקרע שתי וערב כו' אבל במקום שיש ספק כו' אם נעשה ממילא או בספין אז הוויין חילוקים דרב יהודה ואב"י הנזכרים בסימן זה עכ"ל אף קשה דאם נאמר דנתקרה ממילא פשר אפי' קרוע שתי וערב א"כ איך קאמר בגיטין פרק מש"א (דף ע"ד א') איכא בינייהו כגון שנתקרה הגט או שאבד כו' אע"פ שנקרע הגט או שנאבד כו' מאיזו טעם פסול בתרנוייהו בין בנקרע

בין בנתקרה פינון דנתקרה היינו ממילא א"כ אינו פסול כלל בשאר שטרות וא"כ ה"ה בגיטין דהא להרב"ם דלעיל סעיף א' קיל גיטין בזה משאר שטרות וגם להרשב"א שוין הן ומזה משמע לכאורה דכל שנקרה קרע ב"ד אפילו ממילא פסול ולא פה"ט"ז רק שהרא"ש פוננתו דכל שניכר בידי אדם פגון שניכר שנעשה בספין אז פסול אפי' לא נקרע שתי וערב אבל להפ"ה להקל בקרע פקרע של ב"ד שנעשה ממילא י"ל דאין לנו משום דכשנעשה בו פקרע של ב"ד הרי הוא פמאן דליתא ונעשה פחרס ואף שנעשה ממילא ה"ז פאילו נשרף ממילא וה"נ כשנעשה בו קרע פזה אשר קרע פזה מפורסם לביטול השטר אפילו נעשה פן ממילא הרי נעשה פחרס והנה מקור דברי הט"ז פמדונה נובעים מדברי הדרישה סי' נ"ב שכתב וז"ל לכאורה נראה דאם ניכר לפנינו דנקרע בכפליו אף שנקרע לגמרי לשנים פשר כו' והקשה לנפשיה ממ"ש בעה"ת שער נ"ז חלק א' דין ג' דאם יש עדים שנקרע באונס דינא פמו שנימחק שטר חובו וב"ד כותבים לו שטר אחר במקומו ואם איתא דבנקרע לפנינו לגמרי ואינו מענרה כלל פשר כ"ש זה שנקרע באונס ומאי למימרא י"ל דבא לאשמעינן דב"ד יכולים לכתוב לו שטר אחר מזמן הראשון עכ"ל אף באמת זה אינו דמשמע בבעה"ת דהשטר פסול שהרי מדמה זה לנמחק השטר או נשרף וכן הכריח בד"מ סי' נ"ב סק"ג ע"פ תשובת הרשב"א סי' תש"ח וכ"כ בסמ"ע סק"ט וא"כ פינון דנפסל אף שיש עדים שנקרע באונס א"כ לכאורה ה"ה בנקרע ממילא קרע של ב"ד וכ"ד הש"ף שם סק"ח דבנקרע קרע ב"ד אפילו בכפליו פסול כו' והסמ"ע שהקיל בזה וכתב העטרת צבי והאו"ת שפן נוהגין י"ל בכפליו שאני דניכר לכל שנקרע פן ממילא וכן הדרף א"כ אין זה דומה לקרע ב"ד כלל אבל כשנקרע קרע ב"ד י"ל אפי' באונס (ואפילו ממילא אם אפשר שיהיה פן) פסול: קיצור מהרשב"ם משמע דנתקרה מעצמו פשר והינו כמ"ש בתשובת הרא"ש דדברי רב יהודה ואב"י היינו פשאנו יכול לעמוד על הקרע אם הוא ע"י אדם או מעצמו אבל קרע שודאי נעשה ע"י אדם בכל ענין פסול וכ' הדרישה והט"ז דה"ה אם נעשה ודאי מעצמו אפילו פקרע ב"ד פשר ומיהו בעה"ת שנ"ז כתב דאפילו נקרע באונס השטר פסול א"כ לכאורה ה"ה אם נקרע מאילו קרע של ב"ד נמי פסול והטעם פינון דהוא פמו שטרות הקרועין שנתבטל פחן וכ"מ מהש"ף ומה שהקיל הסמ"ע בנקרע בכפליו י"ל שאני שאין זה כלל פדרף שטרות הקרועין: ג אף הנה בתשובת הרדב"ז ח"ג סי' תס"א כתב שהריטב"א פרק המגרש פתב וז"ל והיכא דקרוע גיטא שתי וערב ויהביה ניהליה בעידי מסירה אי פתיבה לגיטא עילוניה פתר דאיקרע (י"ל שזה יצא מהירושלמי פ"ב דגיטין גבי עלה של זית שהביאו ה"מ פ"ד מה"ג הלכה י"ז) או דאיקרע שלא מדעת הבעל לאחר פתיבה פשר בעידי המסירה שלא נקרע מדעת הבעל לאחר פתיבה אבל אם איקרע מדעת הבעל לאחר פתיבה בטליה מלגרושי ביה ותו לא מציי לאתכשורי עכ"ל וצ"ל טעמו דס"ל כפי' רשב"ם דנתקרה ממילא פשר והינו אפי' שנקרע קרע ב"ד.

וס"ל דאם נקרע שלא מדעת הבעל ה"ל פנקרע ממילא וכ"כ בתשובת הר"ן סי' ע"ו וז"ל שהרי אפשר לומר שנתקרה כולל כל שהקרע מוכיח שלא נעשה פדי לפסול את השטר ובין שנעשה מאילו או ע"י אדם שלא בכונה לפוסלו נתקרה מיקרי עכ"ל ולעיל מיניה פתב וקמפרש רב יהודה מקום עדים כו' לפי שכל שהוא חוץ למקומות הללו הדבר מוכיח שלא נעשה פדי לפוסלו שאם היה פה במקום עיקרו של שטר דהינו באחד ממקומות

הָלְלוּ הָיוּ עוֹשִׁים פֶּה שֶׁכָּף נִהְגוּ וְכָל שְׂאִינוּ כֵּן הַדָּבָר מוֹכִיחַ שְׁנֵתְקַרַע מַעֲצָמוֹ וְאֵע"פּ שֶׁכִּשְׁהוּא בְּמִקּוּמוֹת הָלְלוּ עַד יְיָ אֶפְשָׁר שְׁנֵתְקַרַע מַעֲצָמוֹ כֹּל הֵיכָא דְאֵיכָא לְסַפּוֹקֵי מְסַפִּיקָא לֹא מִגְבִּינָן בֵּיהּ וְאֲבִי נָמִי דְאָמַר שְׁתִּי וְעַרְבִי הֵינּוּ ג"כ לְתַת סִימָן לְהַפִּיר אִם נַעֲשֶׂה הַקְּרַע מֵאֲלִיוֹ אוֹ לֹא עַכ"ל מִשְׁמַע ג"כ אִם יָדוּעַ בְּעֵדִים שֶׁהַקְּרַע נַעֲשֶׂה מֵאֲלִיוֹ אוֹ שְׁלֹא בְּכּוֹנְנָה לְפָנֶסְלוֹ אֵע"פּ שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּמִקּוּם הַתּוֹרָף אוֹ שְׁתִּי וְעַרְבִי אֵינוֹ נִפְסָל אֲלֵא דְמְסַפִּיקָא אִם אֵינוֹ יָדוּעַ שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵאֲלִיוֹ לֹא מְפָקִינוּ מְמוֹנָא עַכ"ל וְא"כ לְדַבְּרֵי אֶפְשָׁר ס"ל דְּגַם לְעַנְיָן הַגֵּט כָּשֶׁר בְּכַה"ג כְּשֵׁטַת הַרִיטְבָ"א.

וְנִקְרַע בִּיְדֵי אָדָם הֵינּוּ בְּמִתְכַנְיָן לְפָנֶסְלוֹ שְׁעִי"ז בְּטָלוּ מִלְּהִיּוֹת שְׁטָר וְס"ל דַּמ"מ אֶפְיָלוּ נַעֲשֶׂה שְׁלֹא מִדַּעַת הַבַּעַל אֵינוֹ כָּשֶׁר אֲלֵא ע"י עֵינֵי מְסִירָה וְהֵינּוּ בְּגִיטִין וְגַם בְּשָׂאָר שְׁטָרוֹת אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּקְרַע בְּאֹנָס קְרַע ב"ד י"ל דְּכָשֶׁר וְכִמוֹ שֶׁהֵבִין הַדְּרִישָׁה בְּפִירוּשׁ ד' בַּעַת"ת (וְגַם דַּעַה זֶה מְמוֹנָא בֵּין הַרְמַב"ם לְהַרְשָׁב"א).

וּבִירוּשְׁלָמִי פ"ב גְּרָסִינוּ עוֹר הַנִּקְרַע ה"ז כָּשֶׁר (שֶׁנִּקְרַע מַעֲצָמוֹ כָּשֶׁר לְגַט) נִתְקַרַע (ע"י אַחֲרִים ה"ז פְּסוּל) בְּשֵׁלֹא נִתְקַרַע בְּקְרַע ב"ד (פִּי' אֵינְהוּ נִקְרַע בְּשֵׁלֹא נִתְקַרַע קְרַע ב"ד אֲבָל נִקְרַע בְּקְרַע ב"ד ה"ז נִתְקַרַע וּפְסוּל) אֲבָל נִקְרַע בְּקְרַע ב"ד פְּסוּל אֵינְהוּ קְרַע ב"ד בֵּין כְּתָב לְעֵדִים עַכ"ל וְהוּא תּוֹסַפְתָּא ס"פ הַמְּגֵרֶשׁ לְכַאוּרָה מִשְׁמַע מִהִירוּשְׁלָמִי דְבְּנִקְרַע בֵּין כְּתָב לְעֵדִים אֶפְיָלוּ מַעֲצָמוֹ הָרִי זֶה פְּסוּל וְזֶה דְּלֹא כְּהַרִיטְבָ"א וְכ"ש לְפִי מַה שֶׁפִּירֶשׁ הַפְּנִי מִשֶׁהַ דְּנִקְרַע הֵינּוּ אִם הָיָה כְּבָר נִקְרַע וְכָתָב עָלָיו הַגֵּט כָּשֶׁר נִתְקַרַע אַח"כ בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָנָה ה"ז פְּסוּל וְהָא דְאָמְרִינוּ הַנִּקְרַע כָּשֶׁר הֵינּוּ בְּשֵׁלֹא נִתְקַרַע בְּקְרַע ב"ד שֶׁהוּא בֵּין הַכְּתָב לְעֵדִים מְזַה יֵשׁ רְאִיָּה לַמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם בַּעַת"ת דְּבְּנִקְרַע קְרַע שָׁל ב"ד אֶפְיָלוּ מִמִּילָא פְּסוּל וְאֶפְשָׁר אֶפְיָלוּ לְדַעַת תְּשׁוּבַת הַר"ן י"ל דְּנֹקָא גְּבִי שְׁטָרֵי רְאִיָּה הַדִּין כֵּן דְּכָל שְׁנֵתְקַרַע מִמִּילָא אוֹ שְׁלֹא בְּכּוֹנְנָה אֵינוֹ נִפְסָל כֵּינּוּ שֶׁיָּדוּעַ בְּעֵדִים שֶׁהַשְּׁטָר לֹא נִפְסָל א"כ סְגִי בְּכָף לְרְאִיָּה אֲבָל לְעַנְיָן גֵּט דְּבַהֲשָׁטָר עֲצָמוֹ מִתְגַּרְשָׁת אִם נַעֲשֶׂה בְּהַשְּׁטָר מַעֲשֶׂה שֶׁהוּא כְּדָרָף שְׁטָרוֹת הַפְּסוּלִין הָרִי הַשְּׁטָר חֲסָפָא בְּעֵלְמָא הוּא וְכִיּוּצָא בְּזֶה חִילְקוֹ בְּגִמְרָא פ"ק דְּגִיטִין (ד"ט ע"ב) לְעַנְיָן שְׁטָרוֹת הַעוֹלָיִם בַּעַת"ג בֵּין שְׁטָרֵי מְכָר לְשְׁטָר מִתְנָה וּמְסִיק תְּנִי חוּץ מִכְּגִיטֵי נָשִׁים מ"מ י"ל כָּשֵׁלֹא נִקְרַע בְּמִקּוּם הַתּוֹרָף רַק בְּטוֹפְס אַף שֶׁנִּקְרַע ש"ו י"ל לֹא קָאָמַר אֲבִי רַק לְסִימָן שֶׁנִּקְרַע כֵּן כְּדִי לְפָנֶסְלוֹ אֲבָל אִם יָדוּעַ בְּעֵדִים שֶׁנַּעֲשֶׂה כֵּן שְׁלֹא בְּכּוֹנְנָה אֵינוֹ נִפְסָל אַף בְּגִיטֵי נָשִׁים דְּלֹא נַעֲשֶׂה חֲסָפָא מִמֶּשׁ וצ"ע: וְהִנֵּה בְּתוֹסַפְתָּא רַפ"ב דְּגִיטִין אֵינְהוּ אֵינוֹ כְּעֵין הִירוּשְׁלָמִי וְהַתּוֹסַפְתָּא דַּס"פ הַמְּגֵרֶשׁ וְז"ל הַמְּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם וְנִתְּנוּ לָהּ וְלֹא אָמַר לָהּ בַּפְּנִ"כּ וּבַפְּנִ"ח הָרִי זֶה מְקַבְּלוֹ הֵימְנָה אֶפְיָלוּ לְאַחַר שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְיִחַזְרוּ וְיִתְּנוּ לָהּ וְיֹאמַר לָהּ בַּפְּנִ"כּ וּבַפְּנִ"ח נֶאֱמַנְתְּ אִשָּׁה לֹאמַר זֶהוּ גֵּט שֶׁנִּתְּנָה לִי נִקְרַע כָּשֶׁר נִתְקַרַע פְּסוּל נִקְרַע בּוֹ קְרַע שָׁל ב"ד פְּסוּל ר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמַר מְדַבֵּק אֶת הַקְּרָעִים וְנוֹתֵן לָהּ וְאוֹמַר לָהּ בַּפְּנִ"כּ וּבַפְּנִ"ח וְיֵשׁ לְהֵבִין אֲמַאי בְּתוֹסַפְתָּא דַּס"פ הַמְּגֵרֶשׁ דְּקִתְּנֵי ג"כ כְּהַנֵּ"ל נִקְרַע כָּשֶׁר כּוֹ וְלֹא פְּלִיג רִשְׁבִּי"א וּמִדּוּעַ הֵכָא פְּלִיג ע"כ אַפ"ל דְּשָׁם ס"פ הַמְּגֵרֶשׁ שֶׁעַד יְיָ לֹא נִתְּנוּ לָהּ הַגֵּט מֵעוֹלָם וְנִתְקַרַע קוֹדֵם הַנְּתִינָה מוֹדָה רִשְׁבִּי"א ג"כ דַּאֵע"פּ שֶׁיִּדְבַק אֶת הַקְּרָעִים לֹא מְהַיְי הַנְּתִינָה כֵּינּוּ הַגֵּט נִפְסָל ע"י שְׁנֵתְקַרַע רַק כָּאֵן גְּבִי בַּפְּנִ"כּ וּבַפְּנִ"ח דְּכָבָר הַגֵּיץ הַגֵּט לִידָה כְּשֶׁהָיָה שָׁלֵם רַק שְׁלֹא אָמַר אִז בַּפְּנִ"כּ וּבַפְּנִ"ח וְאַח"כ נִתְקַרַע וְצָרִיף לִיתְּנוּ לָהּ פַּעַם ב' כְּדִי לֹאמַר בַּפְּנִ"כּ וּבַפְּנִ"ח בְּשַׁעַת הַנְּתִינָה וְעִי"ז מִתְּכַשֶּׁר הַנְּתִינָה הִרְאִשׁוּנָה וְה"ל הַגֵּט גֵּט מִלְּמַפְרַע מְנִתְיָנָה הִרְאִשׁוּנָה דָּאִם לֹא מִתְּכַשֶּׁר

רק מנתינה הב' היא הדין דתצא פינון ששקה עמה באיסור אעכצ"ל דהגט הנה גט מנתינה הראשונה וכמו אם נתקיים הגט ע"י עדים וכינון שפן ס"ל לרשב"א דסמכינו על שמדבר הקרעים וכמו שנאמנת אשה לומר זהו גט שנחת לי שזהו ג"כ קולא והינו מפני שפבר קבלה הגט ונתגרשה לגמרי מדאורייתא ע"כ לענין אמירת בפנ"כ ובפנ"ח סמכינו על דיבוק הקרעים אבל אם לא ניתן לה מקודם להכשירו להיות גט ע"י דיבוק הקרעים מודה ר"ש פן אלעזר דלא מהני ולכן לא פליג כלל ס"פ המגרש וענין בפר"ח סי' קכ"ה ס"ק מ"מ מ"ש בפ"א תוספתא זו בענין אחר:

קיצור. מ"ש הרדב"ז בשם הריטב"א דבנקרע הגט שלא מדעת הבעל פשר בעידי המסירה וזהו כמ"ש הט"ז בשם תשובת הרא"ש כלל ס"ח וע"פ הרשב"ם בב"ב (דקס"ח ע"ב).

אבל בהרי"ף לא נזכר זה וכן ברי"ו במישורים נתיב ד' חלק ד' ובירושלמי פ"ב דגיטין ה"ג ובתוספתא רפ"ב דגיטין וס"פ המגרש משמע אפילו נקרע ממילא כל שיהא קרע ב"ד פסול ות"ק ורשב"א פליגי לענין גט שפבר ניתן כשהוא שלם ולא אמר בפנ"כ ובפנ"ח ונקרע קרע של ב"ד אם מהני דיבוק הקרעים לאמירת בפנ"כ ובפנ"ח: ד גרסינו פ"ק ג"פ שם (דקס"ח ע"ב דלעיל סעיף ב') היכי דמי קרע של ב"ד אמר רב יהודה מקום עדים (זהו פהירושלמי פ"ב דגיטין דנקרע בין פתב לעדים זהו קרע של ב"ד) ומקום הזמן ומקום התנרף וכתב בעה"ת שער נ"ז בתחלתו דמקום התנרף היינו שם המלנה והלנה וצ"ע דהא ודאי בשטרי הלנואה ס"ה המעות הוא ג"כ מהתנרף ובשטרי מקח מקום המעות ומקום השנה כמבואר במשנה פ"ג דגיטין (דכ"ו ע"א) ואף לפ"ד התוספות שם (דכ"ו א') ד"ה רבי אלעזר נקראו תנרף וענין ש"ע ח"מ רס"י מ"ח ופ"ה שם ובגט אשה מקום התנרף היינו מקום האיש ומקום האשה ונהרי את מותרת לכל אדם ועי' פר"ח סי' קכ"ה ס"ד ס"ק ל"ט ואין פאן מקומו.

וכתב הסמ"ע סי' נ"ב סק"ה נקרא זה קרע ב"ד מפני שד"ר הב"ד פשוטין לפסול שטר או גט קורעין בקרעים הללו וענין בגמרא ספ"ק דב"מ (ד"ד ע"ב) גבי שמצאו בין שטרות קרועין וענין בתשובת הר"ן סי' ע"ו וענין ש"ה סי' נ"ב סק"ו מ"ש בשם הגי"ת מה שחלק על תשובת הר"ן ולכאורה ראיה לדבריו מדין גזירה לזמן פ"ב דגיטין (די"ז ע"ב אף מהירושלמי פ"ב דגיטין הנזכר לעיל סעיף ג' דקרע ב"ד היינו שנקרע בין פתב לעדים משמע פדעת הר"ן והנ"י והגמ"י הביא זה הירושלמי פדלקמן וענין באו"ת שם סק"ז פתב דהריב"ש חולק על רבו הר"ן וכ"מ דעת הריב"ם דלקמן: אב"י אומר שתי וערב (גבי פחל אמרו פ"ק כל הבשר קורעו שתי וערב כו').

וכתב הנמוק"י אב"י לא פליג אלא אומר בשאר הגט הגט הני פסול בכ"ל עכ"ל וכ"כ בהג"א פ"ק ג"פ סי' כ"א אב"י אומר שתי וערב כ' הריב"ם ואפילו אינו במקום עדים והזמן ואם לא יהיה שתי וערב אפילו נקרע מקום העדים והזמן והתנרף לא הני קרע ב"ד לאב"י ופשר עכ"ל.

ומדברי הנמוק"י שכתב דאב"י לא פליג ארב יהודה מבואר דבזה פליג על הריב"ם וכ"כ הטור בקיצור פסקי הרא"ש כהנ"י והה"מ פכ"ג מה' מלנה דין י"ד פתב דנראה מדברי הרמב"ם פדעת הריב"ם אבל הרי"ף ורב האי ס"ל דאב"י מוסיף על דברי רב יהודה דלא

מיבְעֵינָא אַם נְקַרְעוּ בְּמִקְוֹמוֹת אֵלּוּ דְּפָסוּל אֲלֵא אֲפִילוּ נְקַרְעוּ בְּכָל מְקוֹם שְׁתֵּי נְעָרֵי פָּסוּל
וְהַגְמִי"י שְׁם אוֹת פ' כְּתֹב בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּגִיטִין אֵיזְהוּ קְרַע ב"ד בֵּין כְּתֹב לְעֵדִים עכ"ל
וְהִנֵּה הַשֵּׁ"ף ס' נ"ב סק"ז כְּתֹב וְנִרְאָה דְּבַעֲיִנן שְׁתֵּי נְעָרֵי עַל כָּל הַכְּתָב שֶׁל הַשֵּׁטֶר וְיִנְפָּה
הַשֵּׁיג עָלָיו הַפֶּר"ח ס' ב' גִּיטִין ס' כ"ה סס"ט דְּלִיתָא דְּאֵי הַקְרִיעָה הָיָה עַל כָּל הַכְּתָב הָא
עַל פְּרָקָה הָיָא בְּמִקְוֹם הַזְּמַן וְהַתְּנִיחָה וְא"כ לְמָה לִּי שְׁתֵּי נְעָרֵי כו' עכ"ל וְאִף לְהַרְיב"ם
וְהַרְמַב"ם דְּאֲבֵי פְּלִיג עַל רַב יְהוּדָה מ"מ מְוַכְרַח דְּלֵא בְּעֵינָן עַל פְּנֵי כָּל הַשֵּׁטֶר דְּהָא
הַרְיב"ם כְּתֹב בְּהַדְּיָא וְאֲפִילוּ אֵינּוּ בְּמִקְוֹם עֵדִים וְהַזְּמַן כו' וְאֲפֹשֶׁר לְיִישָׁב דַּעַת הַשֵּׁ"ף
דְּאֲשַׁפְּחֵן שְׁתֵּי נְעָרֵי שְׁקַרְעוּ אֶחָד הוּא עַל פְּנֵי כָּל הַשֵּׁטֶר וְקַרְעוּ אֶחָד בְּמִיעוּט הַשֵּׁטֶר וְא"כ
י"ל הַקְרַע הָאֲרוּךְ הוּא לְרוֹחַב הַשֵּׁטֶר וְהוּא בְּטוֹפָס עַל פְּנֵי כָּל הַקְרַע וְהַקְרַע הַשְּׁנַי
בְּמִיעוּט הַשֵּׁטֶר וְג"כ רַק בְּטוֹפָס וְגַם לַפְמ"ש הַגִּי"ת דְּכַתְּוִין אֵינּוּ נִפְסָל בְּלֵא ש"ו א"כ
הִנֵּה בְּכָל ג' הַמְּקוֹמוֹת יֵשׁ לְיִישָׁב ג"כ דַּעַת הַשֵּׁ"ף: וּמ"מ הַעֲיָקָר בְּזֵה דְּלֵא פְּהַשֵּׁ"ף וְלָכוּ
יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מְאֹד עַל הַפֶּר"ח שְׁם דס"ל בְּפִשְׁטוּת דָּאִם לֹא נְקַרְעוּ הַגֵּט בַּתְּנִיחָה כָּל כ"א
בְּטוֹפָס אִף שְׁנַקְרַעוּ קְרַע ב"ד הֵינּוּ שְׁתֵּי נְעָרֵי פְּשָׁר אִף לְשִׁטַּת הַרְשָׁב"א דְּהָא מְבֹנָאָר מְכַל
הַפּוֹסְקִים רַב הָאִי וְהַרְי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַרְיב"ם וְהַשֵּׁ"ף דְּקַרְעוּ שְׁתֵּי נְעָרֵי נְקַרְעוּ קְרַע
ב"ד וּפּוֹסֵל הַשֵּׁטֶר אִף שְׁאֵינּוּ בְּמִקְוֹם הַתְּנִיחָה כָּל כו' וְכַמוֹ שֶׁהַשֵּׁיג הַפֶּר"ח עֲצָמוֹ עַל הַשֵּׁ"ף
מֵהָאִי טַעְמָא כְּנ"ל וְא"כ סוֹתֵר אֶת עֲצָמוֹ מִמֶּש"ש סס"ק מ' לַמֶּש"ש בַּד"ה רְאִיתִי בְּתַשׁוּבַת
מֵהַר"א שְׁשׁוֹן וְהַרְי הַרְשָׁב"א אוֹמֵר בְּהַדְּיָא פ' הַתְּקַבֵּל כִּינּוּן שְׁקַרְעוּ כְּעֵין קְרַע שֶׁל ב"ד ה"ז
בְּטַל וְהַרְי הוּא כְּחֶרֶס וּפְסוּל עכ"ל: הַ וְעַתָּה נִצְיַע מַה שְׁנִמְצָא מְזֵה בְּאַחֲרוֹנֵי הַגֵּה הַרְב"י
בְּתַשׁוּבָה בְּדִינֵי גִיטִין ס' ה' דְּפָסֵק לְסִמְנוֹהַ עַל הַרְמַב"ם דְּאֲפִילוּ נְקַרְעוּ קְרַע ב"ד בְּיַדִּים יֵשׁ
תְּקִנָּה לִיתָנוּ ע"י ע"מ רַק כְּשֵׁלֵא נִחְלַק אוֹת מֵהַתְּנִיחָה מִשְׁמַע (אֲבָל) הַקְרַע ב"ד אִף שֶׁהוּא
בְּמִקְוֹם הַתְּנִיחָה אֵינּוּ פּוֹסֵל וְהַפֶּר"ח חָלַק עָלָיו וס"ל דְּהַעֲיָקָר פְּהַרְשָׁב"א וְהִנֵּה שִׁטַּת מֵהַר"א
כִּן שְׁשׁוֹן בְּתַשׁוּבַת ס' לַמ"ד פ' דְּלַדַּעַת הַרְשָׁב"א הַקְרִיעָה פּוֹסֵלֵת מִשׁוּם בִּיטוּל הַגֵּט וּפִי
בְּזֵה ג"כ ב' שְׁטוֹת הָא' דְּדוֹקָא כְּשִׁנְתָּפוּן לְקוֹרְעוֹ וּלְפּוֹסְלוֹ וּלְבַטְלוֹ מִשְׁא"כ כְּשִׁנְקַרְעוּ
מִמִּילָא שְׁלֵא בְּכּוֹנוֹהַ מוֹדָה הַרְשָׁב"א לְהַרְמַב"ם ע"ש בְּתַשׁוּבָתוֹ דַּנ"ב ע"ד וְנ"ל לְפִי שְׁטַעַם
הַרְשָׁב"א בְּמָה שְׁפָסֵל בְּנְקַרְעוּ קְרַע ב"ד אֲפִילוּ בְּשִׁנְתָּנוּ בְּעֵינֵי מְסִירָה אֵינּוּ לְבַד מִפְּנֵי קְרַע
הַגֵּט אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעַל קְרַעוּ בְּקוֹם עֲשָׂה כו' וְאֵע"פ שְׁכַפְּכַתְבֵּי הַר"ן פְּרָק הַמְּגַרְשׁ דְּבָרֵי
הַרְשָׁב"א לֹא כְּתֹב אֲלֵא כִּינּוּן שֶׁהוּא קְרוּעַ כְּעֵין קְרַע ב"ד הַרְי הוּא כְּחֶרֶס כו' הַרְי לֹא כְּתֹב
שְׁקַרְעוּ אֲלֵא כִּינּוּן שֶׁהוּא קְרוּעַ שְׁמוֹרָה שֶׁהַקְרִיעָה עֲצָמָה מְבַטְלוֹ מִתּוֹרַת גֵּט ג"כ נִרְאָה כִּן
מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א עֲצָמוֹ בְּחִידוּשָׁיו שְׁכַתְבֵּי וְנִתְקַרְעוּ קְרַע ב"ד אֵין תּוֹרַת גֵּט עָלָיו כו' הַרְי
נִרְאָה שֶׁמְסִיבַת הַקְרִיעָה עֲצָמָה הוּא שְׁאֵין תּוֹרַת גֵּט עָלָיו אֲלֵא שְׁכַפֵּי הָאָמַת אֵין הַמְּשַׁמְעוֹת
הִנֵּה מְוַכְרַח לְשִׁנְאָמֵר שְׁמַצִּיאוֹת הַקְרִיעָה עֲצָמָה הוּא סִיבַת הַבִּיטוּל כִּינּוּן שְׁבַתְחֻלָּה כְּתֹב
הַרְשָׁב"א כִּינּוּן שְׁקַרְעוּ כו' שְׁמוֹרָה שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בְּסִיבַת שֶׁהַבְּעַל קְרַעוּ וְתוֹ דְּהָא וְדָאִי מוֹדִינָא
דְּלַדַּעַת הַרְשָׁב"א אִם קְרַעוּהוּ ב"ד הָיָה כְּמוֹ קְרַעוּהוּ הַבְּעַל בְּקוֹם עֲשָׂה כו' וְאֲפֹשֶׁר לְהַכְרִיחַ
חִילוּק זֶה מִמֶּש"ש הַרְשָׁב"א בְּדָף ד"ש ע"א בְּסוֹנְגִיָּא דְּתִינַח אֲמָרָה דְּדִלְמָא נְמַלְךָ עָלָיו בַּעַל
וְקַרְעוּ וְהַשְּׁלִיכוּ כו' וְאִם אֵיתָא שֶׁהַקְרִיעָה עֲצָמָה הִיא הַסִּיבָה א"כ לְמָה הַנְּוָצְרָה לְטַעְמָא
דְּשִׁמְא נְמַלְךָ כו' אֲבָל כְּשִׁתְּהִיָּה הַקְרִיעָה בְּמִקְרָה כְּמוֹ בַּד"כ ע"ע מוֹדוֹ דְּסִגֵּי בְּעֵינֵי מְסִירָה
כְּנ"ל עכ"ל וְעַמְש"ל סְעִיף ב' שִׁי"ל כִּן לְדַעַת רְשָׁב"ם ב"ב (דְּקַס"ח ע"ב) וְהַרְא"ש
בְּתַשׁוּבָה כָּל כ"ח ס' לַמ"ד וְהַר"ן בְּתַשׁוּבָה ס' ע"ו וְהַט"ז ב"ח מ"ס' נ"ב ה' פ' שִׁי"ל

דְּהַקְרִיעָה מִצַּד עֲצָמָה מְבֹטָלוֹ מֵהֵיוֹת גָּט וְנִעְשָׂה כְּחֶרֶס כִּינּוּן שְׁנֵעֲשָׂה בּוֹ מִעֲשָׂה שְׁטָר פְּסוּל
דְּהַקְרִיעָה שׁוֹ וְזֵהוּ סִימָן שֶׁהַשְׁטָר נִפְסַל וְנִתְבַּטַּל וְכִינּוּן שְׁנֵעֲשָׂה בּוֹ מִעֲשָׂה כְּזֶה אֲפִילוֹ
מִמִּילָא נִתְבַּטַּל וְנִעְשָׂה כְּחֶרֶס וְכִמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן מִלְּשׁוֹן הָר"ן פֶּרֶק הַמְּגֵרֶשׁ וּמִלְּשׁוֹן הַרְשָׁב"א
עֲצָמוֹ וְע"ש בְּהַתְּשׁוּ דנ"א ע"ג ממ"ש בִּירוּשְׁלָמִי פ' הַמְּבִיא תַנְיִין שֶׁהַקְּשׁוֹ עַל הַמְּשָׁנָה וְעַל
הָעֵלָה שֶׁל זֵית וְלֹא כִּמְקוֹרְעֵה הוּא וְהַתְּנִיץ אֲפִילוֹ לֹא פָתַב אֲלֵא אֲנִי פְלוֹנִי מְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתִּי
כְּשֶׁר מִשְׁמַע מִתְּשׁוּ הַרְשָׁב"א שֶׁהִבִּיא הַב"י ס"י קכ"ה בְּעִנְיַן פְּתִיבַת י"ב שִׁיטִין וְסִתְמָא
דְּמִילְתָא עַל עֵלָה שֶׁל זֵית אִינוּ מְכִיל י"ב שִׁיטִין מִשְׁמַע דְּבַעֲלָה שֶׁל זֵית כּוֹתְבִין כֹּל הַגָּט
וּא"כ פִּירוּשׁ הִירוּשְׁלָמִי מַה שְׁאִינוּ כְּמִקְוֶה מִפְּנֵי שְׁאִין פְּתוּב עַל הָעֵלָה רַק אֲנִי פְלוֹנִי
מְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתִּי לְבַד וְלִהְיֵי מְהֵנִי מִשׁוּם דְּאֵלוֹ הַתְּיָבוֹת אֵינָן מְקוֹרְעוֹת וְכ"כ בְּלַח"מ פ"ד
מַה גִּיטִין דִּין י"ז וְהָרִי עֵלָה שֶׁל זֵית מְקוֹרְעֵה מִמִּילָא הוּא וְלֹא ע"י קָרַע ב"ד מְזָה מִשְׁמַע
דְּאֲפִילוֹ קְרוּעֵה מִמִּילָא הַגָּט פְּסוּל דַּל"כ לְמָה לִּיהֵא לְהִירוּשְׁלָמִי לֹאמַר שֶׁלֹּא פָתַב רַק אֲנִי
פְלוֹנִי מְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתִּי מִיְהוּ אַפ"ל הִירוּשְׁלָמִי מִיְיָשֵׁב אַף אִם אֵין נוֹתְנוֹ לָהּ בַּע"מ וְכַתְּבִיתִי
שָׁם לְעֵיל סְעִיף ב' שְׁכֵן מִשְׁמַע מִבַּעַת שְׁעַר נ"ז וּמֵהִירוּשְׁלָמִי כַּמ"ש סְעִיף ג' וְגַם כְּתַבִּיתִי
שִׁי"ל דְּאַף הָר"ן לֹא פָתַב כֵּן רַק בְּשִׁטְרֵי רֵאזָה וְלֹא לְעִנְיַן גָּט וְזֶה הַפִּירוּשׁ הַב' לְכַאוּרָה
הוּא כְּסִבְרַת הַפְּר"ח אֲלֵא שְׁאֲפִשֶׁר לְחַלֵּק דְּלַהֲפַר"ח אֵין הַקְרִיעָה פּוֹסְלַת מִצַּד בְּיִטּוּל הַגָּט
מִמִּילָא אֲלֵא מִשׁוּם שְׁמִקוּם הַקְרוּעֵה כְּמֵאן דְּלִיתָא וְנַפ"מ דְּלַמְהַר"א ב"ש י"ל שְׁאֲפִילוֹ נִקְרַע
מִמִּילָא בְּטוֹפְס קְרִיעָה שׁוֹ מִתְבַּטַּל דְּהֵא נִעְשָׂה בּוֹ מִעֲשָׂה שְׁטָר פְּסוּל וְכַטַּל מִשְׁא"כ
לַהֲפַר"ח שֶׁהִטְעַם מִשׁוּם שְׁמִקוּם הַקְרִיעָה כְּמֵאן דְּלִיתָא כִּינּוּן שֶׁהַתְּנִיץ קִיָּים כְּשֶׁר וְכַבֵּר
כְּתַבִּיתִי דְּמִסּוּגֵיָא דַּב"ב (דְּקַס"ח ע"ב) מִשְׁמַע קָרַע ב"ד פּוֹסַל אֲפִילוֹ בְּטוֹפְס וְלֹא כַּהֲפַר"ח
וְהִנֵּה עוֹד אֲפִילוֹ נִקְרַע מִמִּילָא גַם בְּמִקוּם הַתְּנִיץ כִּינּוּן שֶׁקֶצַת הַתְּנִיץ הַעֵינִקְרִי קִיָּים כְּמוֹ
הָרִי אֶת מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם וְשָׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה עֵינֵי רַש"י בְּשִׁבְתַּת פֶּרֶק הַמוֹצֵיא י"ן (דַּע"ט
א') אַע"פ שֶׁשְׁאָר הַתְּנִיץ נִקְרַע שׁוֹ מֵאֲלִיו וְדַאי כְּשֶׁר לַהֲפַר"ח וְלַמְהַר"א ב"ש לְשִׁטָּה
הַב' יֵשׁ לְפִנְסוֹל בְּנִדְּאֵי כִּינּוּן שְׁנֵעֲשָׂה בּוֹ מִעֲשָׂה שְׁטָר בְּטַל בְּמִקוּם הַתְּנִיץ וְלַכַּאוּרָה יֵשׁ
רֵאזָה לְשִׁטָּה זֹה הַב' דְּמַהַר"א ב"ש מֵהִירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּגִיטִין שִׁיבָא לְקַמֵּן סְעִיף ט'
וּמֵהַגְּמָרָא (דַּע"ד א') כְּנ"ל אַף עַכ"ז מַהַר"א ב"ש הִבִּיא רֵאזִיּוֹת לְשִׁטָּתוֹ הַא' דְּדוֹקָא מִשׁוּם
שְׁנִתְכַּוְּנוּ לְקוֹרְעוֹ וְלִבְטָלוֹ הֵא בְּקְרִיעָה שֶׁלֹּא בְּכּוֹנְנָה וְאֲפִילוֹ נִתְכַּוְּנוּ לְחַתוּךְ מִמֵּנּוּ רַק שֶׁלֹּא
כִּינּוּן שִׁיטָּה בְּטַל דּוֹמֵיָא דְּגִיטֵיָה לְזִמְן פ"ב דְּגִיטִין (דִּי"ז) אִינוּ נִפְסַל וְכ"מ מִדְּבָרֵי הַרִיטְב"א
שֶׁהִבִּיא לְעֵיל סְעִיף ג' וְעוֹד כְּמָה פּוֹסְקִים וְהַבֵּית מֵאִיר מְסִכִּים ג"כ לְשִׁטָּה זֹה דְּכַשְׁנִקְרַע
מֵאֲלִיו שׁוֹ כְּשֶׁר וְאֵין הַקְרִיעָה פּוֹסַל אֲלֵא בְּכּוֹנְנָה כּוֹ' וְלַפ"ז וְדַאי י"ל דְּאֲפִילוֹ בְּטוֹפְס
פְּסוּל מֵאַחַר שְׁנִתְכַּוְּנוּ לְבַטָּלוֹ וְקָרְעוּ שׁוֹ בְּכַתְּבֵה הַגָּט וְעוֹד דְּמַהַר"א ב"ש מְכַרְשׁ דְּגַם
לְהַרְמַב"ם דְּמִכְשִׁיר ע"י ע"מ הֵינּוּ כְּשֶׁהַתְּנִיץ נִשְׂאָר קִיָּים כ"כ שָׁם דַּנ"ג רַע"א וְכַדָּף נ"א
רַע"ד פִּירוּשׁ דְּהֵינּוּ אֲפִילוֹ קֶצַת מִן הַתְּנִיץ כְּגוֹן מ"ש בִּירוּשְׁלָמִי אֲנִי פְלוֹנִי מְגֵרֶשׁ אֶת
אִשְׁתִּי אוֹ הָרִי אֶת מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם וְא"כ הַרְשָׁב"א הַחוֹלֵק עָלָיו הוּא חוֹלֵק אַף כְּשֶׁנִּקְרַע
שְׁאָר הַגָּט דְּהֵינּוּ הַטוֹפְס לְבַד אַף שֶׁלַּפְמ"ש דַּנ"א רַע"ד י"ל דְּהַרְשָׁב"א אִינוּ חוֹלֵק רַק
כַּה"ג מ"מ הָרִי כְּתַב כִּינּוּן שְׁבַהֲרֶשֶׁב"א לֹא נִזְכָּר חִילּוּק בֵּין טוֹפְס לְתְּנִיץ אֵין לְחַלֵּק וְעוֹד
כִּינּוּן בְּכּוֹנְנָה תְּלִיא שְׁפִיר י"ל שַׁע"י שְׁקוֹרְעֵה הַטוֹפְס קָרַע ב"ד אֲדַעְתָּא שֶׁיִּתְבַּטַּל הַגָּט ה"ל
מִעֲשָׂה הַמוֹצֵיא מִיָּדִי מִעֲשָׂה מִיְהוּ בְּנִקְרַע מִמִּילָא בְּמִקוּם הַטוֹפְס אַף כְּעֵין קָרַע ב"ד שׁוֹ
אַף לְפִי שִׁטָּה הַשְּׁנִינְיָה דְּמַהַר"א ב"ש יֵשׁ צַד לְהַקְלֵ דֵּינֵשׁ לֹאמַר דְּאֲבִי דְּפּוֹסַל כַּה"ג בְּב"ב

(דף קס"ח ע"ב) זהו משום דתלינו שקרעו במתכונן אבל אילו ידוע בעדים שנקרע ממילא אפשר דאינו פוסל בטנפס כ"א בתורף דהיגנו דעת רב יהודה שם דקרע ב"ד זהו פשנקרע בתורף ובזה י"ל דפסול אף שנקרע פן ממילא דנעשה בו מעשה חרס וכאילו נשרף ממילא אבל בזה שהוסיף אביי דקרע ש"ו פוסל אפילו בטנפס י"ל זהו משום דתלינו שבודאי נעשה במתכונן אבל בידוע בעדים שנעשה במקרה י"ל אינו פוסל ומ"מ זהו רק סברא ואין בזה הכרח גמור: קיצור מהר"א ב"ש ה"ג"ל בתירוץ א' ס"ל דהקריעה ה"ל כמו מבטל הגט ולכן בנתקרה ממילא אין פיסול והפר"ח ס"ל דהקריעה אינו ענין לביטול הגט כלל אלא במה שנתקרה ש"ו חשוב כמאן דליתיה לדעת הרשב"א ושכ"מ מפלוגתא דתנאי שבתוספתא פרק שני דגיטין ומהירושלמי גבי על עליה של זית ולכן אפילו נתקרה ממילא פסול ושטה שנייה דמהר"א ב"ש חמור מהפר"ח שאפילו נתקרה ממילא קרע ב"ד אף בטנפס נעשה פחרס ומ"מ בנקרע ממילא בטנפס אפשר לצדד בדוחק: והנה מהר"א ב"ש כתב לפי שטתו הראשונה שהקריעה הוא כמבטל השטר והגט כתב שי"ל דדוקא פשהבעל בעצמו קרעו אבל אחרים שלא מדעת הבעל אין יכולים לבטל הגט ע"י קריעה וא"כ לשטתו אפשר שיש לדמות זה למ"ש במשנה פ"ז דכלאים משנה ד' ר' יוסי ור' שמעון אומרים אין אדם מקדש דבר שאינו שלו כו' וע"ש בפ"י הר"ש ויש מחלקין בין איסור התלוי במחשבה לשאר איסורים כו' והוא סברת ר"י פ"ח דיבמות (דף פ"ג ע"ב) בתוס' שם וכ"פ בש"ע יו"ד סי' רצ"ו ס"ד והטעם דפסק כר' יוסי ור' שמעון נגד ת"ק הוא משום דשמואל פסק פן בפ"ח דיבמות (דף פ"ג ע"א) וגם רב אדא אמר רב דהלכה פן אע"ג דרב הונא אמר רב דאין הלכה פן מ"מ פיון לרב אדא רב ס"ל כשמואל עדיף טפי וע' כה"ג בחולין פא"ט (דף נ"ג ע"ב) לענין דרוסת הזאב בגסה ועיין בכ"מ פ"ה מה' תרומות דין ח' שהוסיף עוד טעם משום דבירושלמי משמע דרב ס"ל דהלכה פן ויש להקשות על הרמב"ם והש"ע דהא בדין הנזכר בגמרא בחולין ס"פ השוחט (דף מ"א) לא כתב דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא משום דלא נתפנון אלא לצערו הא לאו הכי אדם אוסר דבר שאינו שלו כמ"ש הרמב"ם ספ"ב מה' שחיטה דין כ"א והוא בגמרא פ"ב (דמ"א א') דהיגנו למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו מ"מ ישראל לצעורי קא מכנין וכ"כ הפר"ח ביו"ד סי' ד' סק"ז וז"ל ודע שפסקו הרא"ה והר"ן כמ"ד שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אבל דעת הרמב"ם והרשב"א והרא"ש וש"א"פ לפסוק כמ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו עכ"ל ועיין מזה בתה"א בית א' סוף שער א' ובמ"ה שם די"א ע"א כ' דלא קיי"ל גבי פלאים כר' יוסי ור' שמעון.

הרי ס"ל דהא בהא תליא. וא"כ הרמב"ם שפסק כר' יוסי וכו' שמעון פ"ה דכלאים פנ"ל איך פאן ס"ל דאדם אוסר דבר שאינו שלו ואפ"ל דבאיסור כומ"ז מחמיר הרמב"ם או י"ל עפ"מ ש"הר"ן ס"פ השוחט דאף למ"ד שאין אדם אוסר כו' מ"מ באכילה אסורה כו' דהכא לאו איהו אסור לה אלא דלא שרי לה ע"י שחיטתו כו' ע"ש ומה"ט הוצרך הרמב"ם לומר שלא נתפנון אלא לצערו כדי להתירה אף באכילה ושוב נראה דע"כ צריך לחלק מדינא ממש בין הא דכלאים פ"ז מ"ד ה"ג"ל ובין הא דספ"ב דחולין דהא ספ"ב דחולין (דף מ"א ע"א) מבואר דמאן דס"ל בענין השוחט בהמת חבירו לעכומ"ז לא אסרה משום שאין אדם אוסר דבר שאינו ס"ל כריה"ו פן בבא וריה"ו פן בתירא דעכומ"ז שנספה יינו של ישראל יכול לומר לו הישראל לא פלהימנה שתאסר ייני לאונסי ולדבריהם פל יין

שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׁשְׁכָשֶׁף בּו עֹכּוּמ"ז מִן תֵּר בִּהְנֵאָה מְשׁוּם שְׂאִין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ וּשְׂמוּאֵל ס"ל בְּהִדְיָא דְאָסוּר בִּהְנֵאָה פֶּרֶק ר' יִשְׁמַעְאֵל (דנ"ח ע"א) דְּהָהוּא עוֹבְדָא דְהִנְהוּ בְּהַרְדְּעָא וְאָסֵר שְׂמוּאֵל כּו' ע"ש.

וְהָרִי שְׂמוּאֵל פֶּסֶק פ"ח דִּיבְמוֹת כּר' יוֹסִי וּר' שְׁמַעוֹן דְּכִלְאִים הֲנ"ל וְהַחֲלִיזוּק י"ל פְּשׁוּט דְּהִתָּם עֲשָׂה מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ בְּשֵׁל חֲבִירוֹ וּע"כ דְּנִקָּא אָסֵרָה אָבֵל בְּמִסְכָּף אֶת גִּפְנוֹ ע"ג תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ י"ל שֶׁנֶּק' אֵין עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּשֵׁל חֲבִירוֹ וְרֵאָיָה לְזָה מִמ"ש בִּירוּשְׁלָמִי שֶׁם מֵה פְּלִיגִי בְּמִסְכָּף אֶת גִּפְנוֹ ע"ג תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אָבֵל הַמִּסְכָּף אֶת גִּפְנוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ ע"ג תְּבוּאָתוֹ כ"ע מוֹדִים שְׁהָאוּסֵר נְאָסֵר וּפִי' הֵר"ש דְּהֵינּוּ מְשׁוּם דְּעֵבֵד מַעֲשֵׂה בְּגִפְנוֹ חֲבִירוֹ הָרִי כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ בְּשֵׁל חֲבִירוֹ גַּם ר' יוֹסִי וּר' שְׁמַעוֹן מוֹדִים דְּאוּסֵר וְלִכְּנָן צ"ע עַל הַמְשַׁמְרֵת הַבֵּית דְּלַעִיל לְמָה הֵנְצֵרָה לֹאמֹר דְּלִית הִלְכָתָא כּר' יוֹסִי כּו' אֶף קָשָׁה ע"ז דֵּר' יוֹסִי הִבִּיא רֵאָיָה מִמַּעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁזָרַע אֶת כֶּרְמוֹ בְּשִׁבְעִיעִית וּבָא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי רַע"ק וְאָמַר דְּאֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ וְהָרִי הִתָּם עֲשָׂה מַעֲשֵׂה גְמוּר בְּהַפְרָם שְׂאִינוּ שְׁלוֹ אִפ"ה אֵינוּ אוֹסֵר וַיֵּשׁ לְתַרְזֵן דִּמ"מ לֹא עֲשָׂה מַעֲשֵׂה רַק בְּהַפְרָם וְלֹא בְּהַגְפָּנִים מִשָּׂא"כ בְּמִסְכָּף גִּפְנוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ ע"ג תְּבוּאָתוֹ שְׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּהַגְפָּנִים שֶׁל חֲבִירוֹ מִמֶּשׁ וּמַעֲתָה בִּנְד"ז שֶׁהִרְבַּע עֲשָׂה מַעֲשֵׂה גְמוּר בְּהַגֵּט שֶׁקָּרְעוּ ש"ו י"ל דְּלֹא דְמִי לְמִסְכָּף גִּפְנוֹ כּו' וְשִׁפִּיר יוֹכֵל לְבַטְלוֹ ע"ז וּמָה גַּם דְּקָרִיעַת הַמְסִדֵּר הַגֵּט הַשְּׁנֵה מֵהֵר"א ב"ש לְקָרִיעַת הַבַּעַל כִּמְש"ל וּמ"מ הָרִי יֵשׁ דְּעוֹת דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שֶׁל חֲבִירוֹ אֶפְיָלוּ בְּמַעֲשֵׂה כִּנ"ל בְּשֵׁם הָרֵאָה וְהָר"ן וְהַגֵּה הִרְבֵּי בְּתִשׁוֹ ס' ה' ו' מְדִינֵי גִיטִין הִבִּיאוּ מֵהֵר"א ב"ש בְּתִשׁוֹ ס' לְמ"ד וְהַכְּנֵה ג' ס' קכ"ה בְּהַגְהוֹת הַב"י אוֹת כ"ו דְּבִמְקוֹם עֵיגוּנָא סְמִכְיָן אֶהְרַמְב"ם וְהִתִּיר בְּנִקְרַע אֶפְיָלוּ ע"י ב"ד לְחִזּוֹר וְלִתְנוֹן לָהּ בְּעֵידי מְסִירָה וְעַכְצ"ל דִּס"ל שַׁע"י הַקָּרִיעָה לֹא נִתְבַטַּל מֵהִיּוֹת גֵּט וּמִיָּרִי שְׁלֹא נִתְקַרַע מִדַּעַת הַבַּעַל וּס"ל כִּמ"ד אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שֶׁל חֲבִירוֹ אֶף ע"י מַעֲשֵׂה א"נ אֶף לְמ"ד דְּאָדָם אוֹסֵר כּו' ע"י מַעֲשֵׂה זֶהוּ כְּשֶׁנִּתְפָּנִין וְנָדָי לְאֶסְתֵּר אָבֵל הֵכָא י"ל שֶׁהַב"ד לֹא נִתְפָּנִין לְבַטְלוֹ מֵהִיּוֹת גֵּט כִּי הִטְעַם שְׁנוֹהֲגִין לְקָרֹעַ הַגֵּט פִּי בְּתִשׁוֹ הֵרְדָּב"ז ח"ג ס' ת"מ בְּשֵׁם מֵהֵר"א מְשׁוּם שְׁלֹא תִּגְבֶּה הָאִשָּׁה בּו פְּעַם שְׁנֵי ב' מְשׁוּם דְּבִשְׁעַת הַגְּזִירָה הִנְכַּחְזוּ לְקוֹרְעוֹ כּו' ג' כְּדִי שְׁלֹא יָבֵא לִיד הַבַּעַל וַיַּעֲרַעַר עָלָיו כּו' וְכֵל זֶה י"ל שְׂאִינוּ שְׁיִיךְ לְבַטַּל הַגֵּט מִמֶּשׁ וּבִאֵינוּ מִתְפָּנִין בְּפִי לְבַטְלוֹ אֵין זֶה מַעֲשֵׂה גְמוּר שְׁיִבְטַל אֶת שֶׁל חֲבִירוֹ כּו' וְכִמוֹ פ"ב דְּחֻלִּין (דָּף מ"א א') דְּבִישְׁרָאֵל תְּלִינֵן דְּלַצְעוּרִי קָא מְכֻנֵּן וְאֵינוּ אוֹסֵר דְּבַר שֶׁל חֲבִירוֹ אֶפְיָלוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ בְּשֵׁל חֲבִירוֹ אֶף קָשָׁה אֵיךְ יִתְרַץ תְּלֻמוּד עָרוּף בְּגִיטִין פִּמְש"א (דָּף ע"ד א') אֵיכָא בִּינְיָהוּ שְׁנִיתְקַרַע הַגֵּט כּו' דְּמִשְׁם מוֹכַח בְּהִדְיָא דְּכְשֶׁנִּתְקַרַע תּוֹ לֹא מְהַיְעִידי מְסִירָה וּכִמ"ש ר' ש"י שֶׁם כְּבָר אָזַל לִיָּה גִיטָא מְשַׁמַּע דְּכִמְאֵן דְּלִיתָא דְּמָיָא וּכ"מ בְּתוֹס' בִּיבְמוֹת (דָּף צ"ג ע"א) ד"ה קְנוּיָה דָּאֵם נִקְרַע אוֹ אָבֵד הַגֵּט כּו' הָרִי בְּנִקְרַע ה"ל כְּאָבֵד וּכִמ"ש בְּתוֹסְפָתָא דְּגִיטִין פֶּרֶק תְּמִישִׁי וּבְבֵית מֵאִיר ס' קכ"ה סכ"א תִּירַץ דְּשֶׁם מִיָּרִי דְּנִתְקַרַע עַד שְׁגוּפִי הָאוֹתִיּוֹת אֵינֵן נִקְרָאִים עַכ"ל וּלְפַמ"ש בַּג"פ ס"ק ק"ב הַב"י לֹא הִכְשִׁיר אֶלָּא בְּשֵׁלֹא נִקְרַע שׁוּם אוֹת מֵהַתְּנַרְךָ: קִיצוּר בְּתִשׁוֹ מֵהֵר"א ב"ש פִּי שְׁטָה אַחַת שְׁאֲחָרִים שְׁלֹא מִדַּעַת הַבַּעַל אֵינֵן יְכוּלִים לְבַטַּל הַגֵּט ע"י קָרִיעָה וְא"כ יֵשׁ לְדַמּוֹתוֹ לִמ"ש ר' יוֹסִי וּר' שְׁמַעוֹן פ"ז דְּכִלְאִים מ"ד אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּהֵרַמְב"ם וּש"ע ס"ל כִּמ"ד פ"ב דְּחֻלִּין (דָּף מ"א א') דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ וּבִמ"ה בֵּית א' ש"א דִּי"א ע"א מְשַׁמַּע דְּהָא בְּהָא תְּלִיָּא

ונש לחלק בין עושה מעשה בשל חבירו ממש פההיא דב"פ דחולין ובין הא דכלאים שאין עושה מעשה בשל חבירו ממש ומ"מ י"ח אפילו בעושה מעשה בשל חבירו ממש.

ועוד דכאן י"ל שלא נתפוננו בהקריעה לבטל הגט ודומיא דלצעורי קא מכוין ספ"ב דחולין והא דמוכח בגיטין פרק מש"א דכשנתקרה הגט בטל לגמרי י"ל שנתקרה לגמרי עד שהאותיות אינן נקראים או שם מייירי שנקרע מדעת הבעל והב"ד: והנה לכאורה לפי שטה זו י"ל דהגם דקיי"ל דאדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה וכמ"כ מבטל הגט של חבירו ע"י מעשה היינו כשעושה מעשה בעצם הגט דהיינו בתורף דומיא דשחט סימן אחד בבהמה שם משא"כ כשהמסדר קרעו רק בטנפס אינו דומה לשוחט גוף הסימן שהרי הפר"ח מדמה זה לקורע הנזיר החלק שפחת הגט ואף אם נאמר דלא דמי לנזיר החלק וכשהבעל עצמו קורעו מבטלו אפילו קורעו רק בטנפס כדמשמע בסוגיא דב"ב (דף קס"ח ע"ב).

אבל איש אחר אינו יכול לבטלו עי"ז וא"כ לפ"ז י"ל בנ"ד שרקעו המסדר בטנפס לא נתבטל מהיות גט לכל הדיעות שוב ראיתי דלכאורה תליא בפלוגתא דהט"ז בי"ד סי' ב' ס"ק י"ד עם הב"ח דלהט"ז דמיעוט הקנה לא חשוב אפילו מעשה כל דהוא י"ל דה"ה קריעת הטנפס אבל להב"ח דאפילו במיעוט הקנה אוסר א"כ ה"ה קריעת הטנפס חשוב מעשה והש"ך שם הוכיח מהש"ס כהב"ח וכ"ד הפר"ח וגם המשפצות שם ס"י ב' כ' וכן הלכה וע' בש"ע יו"ד סי' קמ"ה ס"ח ובבכ"ש פ"ב דחולין (דף מ') ואפ"ל הטנפס לא דמי גם למיעוט הקנה כ"א לעזר שע"ג הסימנים ועוי"ל פ"ב דחולין הפמ"ג פ"ד סי' ד' בשפ"ד כ' שפמ"ה פוסקים ס"ל הא דאדם אוסר דבר שאינו שלו הוא רק מדרבנן ונראה דראיתם מהא דאמרין דישאל נדאי לצעורי קא מכוין דבדאורייתא לא הנה תלין בהכי פ"ב שפ"ו אומר ששוחט לעכומ"ז וא"כ גם פ"ב יש לתלות שאינו מכוין בקריעתו לבטל הגט פ"ל אף לכאורה י"ל קריעת המסדר שאני משאר אדם דה"ל פקורעו מדעת הבעל וכמ"ש מהר"א ב"ש וכאשר מצאתי בתשו' הרדב"ז ח"ג ס"י תס"א שפ"ב ונ"ל הר"טב"א פרק המגרש והיא דקרוע גיטא שתי וערב ויהביה ניהליה בעידי מסירה אי פתיב' לגיטא עלויא בתר דאיקרע או דאיקרע שלא מדעת הבעל לאחר פתיבה פ"ש בעידי המסירה דלא איקרע מדעת הבעל לאחר פתיבה אבל אי איקרע מדעת הבעל לאחר פתיבה בטליה מלגרושי ביה ותו לא מציא לאכשורי עכ"ל ודברי הר"טב"א אלו פ"ב עולין בסגנון אחד עם תשו' הרא"ש פ"ל ס"ח סי' ל"מ ד' שכ' ופ"ש דבריייתא דכל קרע שאנו יכול לתלות שנתקרה מעצמו השטר פ"ש כו' ועיין מזה בטור ח"מ סי' נ"ב ס"ד ומיהו צ"ע ג"ש י"ל דה"ל פ"ש פ"ל ומ"מ בב"ע"ת שער נ"ז דין ג' דנותנין לו שטר אחר משמע זה השטר פסול ובטל הרי גם להר"טב"א מה שנקרע מדעת הבעל חשוב כאילו קרעו הבעל א"כ מה שהמסדר קורעו ה"ל כאילו הבעל בטלו לגט.

אף עכ"ז בכאן א"א לומר פ"ד דהא אנו אומרים שהבעל נתן לה הגט ע"ד שלא תתגרש בו כ"א שע"א סמוך למיתתו א"כ איה נאמר ג"כ דדעת הבעל לבטלו מהיות גט הרי א"כ אנו תופסים החבל בשני ראשין הגם ש"ל שפ"שעת נתינת הגט חשוב נדאי שיהיה הגט חל רק לאחר זמן ומ"מ בשעת הקריעה פ"ב שראה שהמסדר קרעו הסכים לבטלו מהיות גט אף זה אינו דמהיכא תיתי לומר פ"ב שחזר בו הלא בכ"ד מעמידין הגט אחרותו ואין

חוששין שְׁמָא בְּיָטְלוּ הַבַּעַל וְאִ"כ הֵכָא דְאַתָּה אוֹמַר שְׁנַתְּפוּנָן שְׁיַחֲוִיל הֲגַט אַח"ז מֵהַכ"ת נֹאמַר דְּחִזְרוּ בּוּ וּבְיָטְלוּ וְאִם מְשׁוּם שְׁהִמְסִדֵּר קִרְעוּ הָרִי הוּא לֹא צְנָה לּוּ לְקַרְעוּ ע"כ אֵין לְתַפְּנֹס פְּאֵן תְּרִי חוֹמְרִי לְכֹן י"ל דְּאֵין לְדוּן ע"ז רַק מְצַד קִרְיַעַת הַמְּסִדֵּר וְאִ"כ כְּשֶׁנִּקְרַע רַק בְּטוֹפְס י"ל דְּלֹא נִתְבַּטַּל מֵהֵיחִת גַּט אֲבָל אִם קִרְעוּ בְּתוֹרְףָּ שְׁפִיר י"ל דְּנִתְבַּטַּל מֵהֵיחִת גַּט מְשׁוּם דְּאָדָם יָכוֹל לְאַסְוֵר דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ ע"י מַעֲשֵׂה.

וְאִף שְׁפַתְּבַתִּי שִׁי"ל דְּאֵין זֶה בְּיָטוּל פְּלַל דְּוָמִיָּא דְּתַלְיָנָן לְצַעוּרִי קָא מְכוּנָן מ"מ אֲפָשָׁר שְׁאֵין לְסַמְוֵה ע"ז כ"כ לְבַד אֲלֵא כְּשֶׁנִּקְרַע רַק בְּטוֹפְס: קִיְצוּר גַּם לְמ"ד אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ ע"י מַעֲשֵׂה גְמוּר פְּאֵן שְׁלֵא קִרְע רַק בְּהַטוֹפְס י"ל אֵין זֶה מַעֲשֵׂה גְמוּר וְאִפ"ל דְּלֹא דְמִי אִף לְמִיעוּט הַקְּנָה גַם אֵין לוֹמַר פִּינּוּן שְׁהִמְסִדֵּר קִרְעוּ ה"ל פְּקוֹרְעוּ מְדַעַת הַבַּעַל לְבַטְלוּ דְכָאֵן א"א לוֹמַר כֹּן אַא"כ כְּוָנַת הַבַּעַל שְׁתַּתְּגַרְשׁ מִיָּד וְלֹא שְׁעָה אַחַת סְמוּךְ לְמִיתַתּוֹ א"כ מִמְנ"פ הָנִי גַט וְאִף דְּמִבְּנוֹרָא בְּגִמְרָא ב"ב (דָּף קס"ח ע"ב) לְאַבְיִי אִף שְׁקִרוּעַ בְּטוֹפְס קִרְע ב"ד הַשְּׁטֵר בְּטַל י"ל הֵינּוּ דְּמִסְתְּמָא תַּלְיָנָן שְׁנִקְרַע כֹּן מְדַעַת בַּעַל הַשְּׁטֵר אֲבָל אִם יָדוּעַ שְׁנִקְרַע כֹּן שְׁלֵא מְדַעַת בַּעַל הַשְּׁטֵר י"ל שְׁאִינוּ נִפְסַל כְּשֶׁנִּקְרַע כֹּן בְּטוֹפְס וְעַמְש"ל ססע"י ה': ח וּמ"מ אִף שְׁנִקְרַע רַק בְּטוֹפְס וְע"י הַמְּסִדֵּר שְׁלֵא מְדַעַת הַבַּעַל כִּינּוּן שְׁנִקְרַע ש"ו שְׁהוּא קִרְע ב"ד וְדֹאֵי בְּלֵא עֵינֵי מְסִירָה הֲגַט פְּסוּל לְגִמְרִי דְּהָא כ' הָר"ן בְּתַשׁוּ' סִי ע"ו דְּהָרִי"ף וְרַב הָאֵי גְאֹן ס"ל דְּאַבְיִי בַּפּ"ת דְּב"ב (דָּקס"ח ע"ב) לְאוֹסוּפִי אֲדַר"י אֲתִי דְּלֹא מִיבְּעִי בְּקִרוּעַ בְּמִקוּם הַתּוֹרְףָּ אֲלֵא אֲפִילוּ אֵינוּ בְּמִקוּם הַתּוֹרְףָּ כְּשֶׁקְרוּעַ ש"ו פְּסוּל וְכ"כ הַה"מ פּכ"ג מַה' מְלֻנָּה דִּין י"ג בְּשֵׁם הָרִי"ף וְכִינּוּן שְׁכֹן בְּגַט נְמִי פְּסוּל לְגִמְרִי אִם לֹא ע"י עֵינֵי מְסִירָה וְאִ"כ י"ל דְּצָרִיף עֵינֵי מְסִירָה בְּשַׁעָה שְׁחַל הֲגַט מִשֵּׁא"כ בּו"ד שְׁהִיו ע"מ בְּשַׁעַת נְתִינַת הֲגַט וְאִזִּי עֵדִינּוּ לֹא חַל הֲגַט וְכַמ"ש בְּתַשׁוּ' הָרַדְּבָ"ז ח"ג סִי תַס"א שְׁנִשְׁאֵל עַל שַׁכ"מ שְׁגִירָשׁ אֵת אֲשֵׁתוֹ בְּאוֹמַר מַעַת שְׁהוּא בְּעוֹלָם וְקִרְעוּ הֲגַט ה' שְׁעוֹת לְפָנֵי מוֹתוֹ וְהַעֲלָה דְּאִף לְהַרְמַב"ם אֵינוּ מְהַנִּי דְּהַרְמַב"ם מִיָּרִי שְׁמִסֵּר לָהּ הֲגַט קְרוּעַ בְּפָנֵי עֵדִים וּמִתְגַּרְשֵׁת בְּקַבְּלַת הֲגַט וְהַתָּם בְּדִין הוּא שְׁיִהְיֶה כְּשֶׁר שְׁהָרִי בְּשַׁעַת חֲלוּת הֲגַט אִיכָּא עֵינֵי מְסִירָה אֲבָל בּו"ד בְּשַׁעַת קַבְּלַת הֲגַט לֹא נִתְגַּרְשֵׁהּ הָאֲשֵׁה אֲלֵא סְמוּךְ לְמִיתָה חֲזִייל הֲגַט וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה בְּעֵינָן שְׁיִהְיֶה הֲגַט שְׁלָם וְקִיָּם שְׁהָרִי לֹא הָיוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה עֵינֵי מְסִירָה כּו' קְצָרוּ שֶׁל דְּבָר כִּינּוּן דְּלֹא חֲזִייל גִּיטָא אֲלֵא סְמוּךְ לְמִיתָה בְּעֵינֵי חֲתִימָה מִתְגַּרְשֵׁת וְלֹא בְּעֵינֵי מְסִירָה וְכִינּוּן שְׁהוּא קְרוּעַ קִרְע ב"ד גַּט בְּטַל הוּא עַכ"ל אִף הִנֵּה מ"ש כִּינּוּן דְּלֹא חֲזִייל גִּיטָא אֲלֵא סְמוּךְ לְמִיתָה בְּעֵינֵי חֲתִימָה מִתְגַּרְשֵׁת וְלֹא בְּעֵינֵי מְסִירָה זֶהוּ אֵינוּ מְחַנּוּר פְּלַל דֹּא"כ הָרִי הַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דְּגַט שְׁנִינְתָן בְּלֵא עֵינֵי מְסִירָה אַע"פ שְׁעֵדִים חֲתוּמִים בּוּ הוּא בְּטַל לְגִמְרִי כַּמ"ש הַב"ש סִי קל"ג סק"ג שַׁכ"ד הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש וְהַמְּרַדְכִי וְשְׁכֹן פְּסַק בַּש"ג וְאִ"כ לְדְבָרֵי הָרִי אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת פְּלַל לְדְבָרֵיהֶם אִף שְׁהֲגַט שְׁלָם וְלֹא נִקְרַע פְּלַל כִּינּוּן שְׁלֵא הָיוּ עֵינֵי מְסִירָה בְּשַׁעָה שְׁחַל הֲגַט וְזֶה מְבִנְיָר לְהַדְיָא בְּהַפְּךָּ בְּגִמְרָא וּבְתוֹסְפוֹת (דַּע"ג ע"ב) גְּבִי אֲמַר רַבָּה בְּאוֹמַר מַעַת שְׁאֵנִי בְּעוֹלָם ע"ש.

אַעֲכַצ"ל כִּינּוּן שְׁנִמְסֵר בְּעֵינֵי מְסִירָה לְשֵׁם גְּרוּשִׁין אִף שְׁהַגְּרוּשִׁין חֲלוּן אַחַר זְמַן מְהַנִּי מְדִין עֵינֵי מְסִירָה שְׁהִיו בְּשַׁעַת שְׁנִמְסֵר הֲגַט דְּאֵין לוֹמַר דְּלֹא מְהַנִּי רַק מְצַד עֵינֵי חֲתִימָה ג"כ דֹּא"כ לֹא אֲתִי שְׁפִיר מ"ש שְׁאֵין הַעֲדִים חוֹתְמִין עַל הֲגַט אֲלֵא מְפָנִי תִּיקוּן הַעוֹלָם בְּמִשְׁנָה פּב"ת דְּגִיטִין (דַּפ"ו ע"א) וְהָא לְפַעְמִים בְּלַעְדָּם אֵין הֲגַט פְּלוּם אִף שְׁנִתְּנוּ לָהּ בְּפָנֵי עֵדִים דְּהֵינּוּ כְּשֶׁחֲלוּת הֲגַט הוּא אַחַר זְמַן כְּמוֹ בְּאוֹמַר מַעַת שְׁהוּא בְּעוֹלָם אוּ בְּשֵׁאֵר תְּנֵאֵי דְּאִם

בלא מעכשיו א"ו אעפ"כ מהני עידי מסירה ועיין בגמרא פ' התקבל (דס"ה סע"א) מי שקל כל היכא דמשפחת ליה שקליה מיניה גיטא לא הוה עד דמטיית למתא מחסא וע"ש בתוספות סד"ה גיטא א"נ מבבל עד מתא מחסא הוה הפל שליח לקבלה כו' ונהרי עידי מסירה לא היו רק בבבל פשמסר לו הבעל את הגט וכיון דאמרה שלא יהיה הגט גט עד מתא מחסא הרי שם ליכא עידי מסירה אלא ע"כ צ"ל דע"מ שהיו בשעה שפסד לו הבעל את הגט מהני ומועילים אף שהגט חל אח"כ כו' וע"ש בחידושי הרמב"ן ורשב"א פ' עין דברי התוס' וע' בס"י קמ"א סעי' נו"ן ובב"ש שם ס"ק ס"ד וע' בגמרא בכתובות פ'ק הפותב לאשתו (דפ"ו ע"ב) בפעל דרמי בר חמא מרב חסדא לפ"ד הרמב"ם והה"מ ונה"מ דלא מיירי במעכשיו הרי ליכא עדי מסירה בשעה שהגט חל רק שמ"מ בנדון שגשאל הרדב"ז עליו י"ל דלא מהני עידי מסירה שהיו בשעת נתינה פיון שגשאלה הגט משעת נתינה עד שעה שחל הגט ועידי מסירה לא ראו השינוי א"כ אתרעי הגט.

דקא הטעם דמהני עידי מסירה שהיו בשעת נתינה אף שחלות הגט הוא אחר זמן עכצ"ל משום דעידי מסירה לא גריעי מעידי חתימה וכשם שאם היו עדים חתומים עליו מהני לר"מ אף שהגרשוין חלים אחר הנתינה פי יש עדות שנתגרשה ע"י שהגט יוצא מתחת ידה בעידי חתימה ה"נ כשהגט שגמסר לה בפני שני עדים יוצא מתחת יד המתגרשת אף שחלות הגט היה אחר זמן משום דמאחר שעדי מסירה יודעים שזהו הגט שגמסר בפניהם הרי יש כאן עדות שנתגרשה דאין לחוש שמה חזר הבעל וקיבלו ממנה ונתבטל הגרושוין ואח"כ לקחה האשה הגט ממנו או שנתנו לה בלא עידי מסירה דכולי האי לא חיישינן כמו דלא חיישינן בעידי חתימה לר"מ אף זהו כשעידי מסירה רואין הגט שהוא כמו שנתנו לה בפניהם אבל כשנקרע בנתיים ונהעידי מסירה לא ראו כשנקרע אזי יש ריעותא וחישינן שקרע הבעל את הגט וביטל הנתינה ולכן הגט פסול בנדון של הרדב"ז אבל בנדון שלפנינו שקריעת הגט היה בשעת נתינת הגט שאח"כ קרעו המסדר בפני הע"מ א"כ אם חלות הגט הוא אח"כ הרי הע"מ יודעים ששפיר נתגרשה ואין כאן שום ריעותא וה"ל כאילו גירשה לכתחלה בגט קרוע ש"ו ואדרבה עדיף טפי שהקריעה היה רק ע"י המסדר ולא מהבעל ומפני שהמסדר ס"ל שגירשה מעכשיו ממש וא"כ אף שאנו חוששינן שהבעל רוצה שחלות הגט יהיה אח"כ א"כ ודאי אינו עושה מהקריעה דבר וכמו שנקרע מאליו דמאי וכ"ש שהקריעה רק בטופס.

מיהו הרדב"ז שם כ' בע"א וז"ל וטעמא דמילתא דבשלמא כשהגט שלם מתחלה ועד סוף או קרוע מתחלה ועד סוף לדעת הרב ז"ל במילתא קמייטא קאי והמסירה נמשכת מתחלה ועד סוף אבל בנ"ד שהמסירה הוא בגט שלם וחיילות הגט בגט קרוע לא נמשכה המסירה עמו אא"כ יש בו עידי חתימה שבהם מתגרשת סמוך למיתה ובאותה שעה כבר הוא קרוע ודו"ק ור"ל דע"כ בטלו אז עידי החתימה וכמאן דלימנהו דמאי אלו דבריו ואף לדבריו י"ל בנ"ד פיון הקריעה היה בשעת מסירה בפני הע"מ לא גרע מאילו הגט קרוע מתחלה ועד סוף וא"כ המסירה נמשכה מתחלה ועד סוף וכ"ש פיון שהקרע היה רק בטופס א"כ עצם הגט שהוא התורף הוא שלם מתחלה ועד סוף וקריעת הטופס ש"ו דפסול זהו משום דאתרעי השטר וחישינן שנקרע בשביל לפסולו ובנ"ד הע"מ ראו שלא נקרע מהבעל אדעתא לפסולו: קיצור אף מ"מ בקרוע ש"ו בלא עידי מסירה לא

מְהַי וְכָאן הָעֵידי מְסִירָה לֹא הָיוּ בְּשִׁעָה שְׁיָחֹול הַגֵּט דְּהֵינּוּ שַׁע"א לְפָנֵי מוֹתוֹ וְאוּלַי יֵשׁ לְדַמּוֹתוֹ לַמ"ש הַרְדָּב"ז ח"ג סי' תס"א וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵכָא שְׁהַעֲיָדי מְסִירָה רָאוּ שְׁבַפְנִיָהֶם קָרַע הַמְסֹדֵר אֶת הַגֵּט לֹא נִתְבַטְּלָה עֵדוּתָן גַּם עַל שְׁעַת חִלּוֹת הַגֵּט: ם ט וּכ"ז לְשִׁטָּה הָרְאוּשׁוֹנָה דְּמַהֲר"א ב"ש אָבֵל לְשִׁטְתוֹ הַשְּׁנִיָּה אַף שְׁנִקְרַע מִמִּילָא ה"ל פְּחָרְס וְכֵן מִשְׁמַע לְכַאוּרָה מִפְּלוּגְתָא דְּתַנְאֵי בְּתוֹסְפָתָא פ"ב דְּגִיטִין דַּת"ק וּר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר שְׁהִבִּיא בְּתַשׁוּי' הַב"י סי' ו' מוֹכַח לְכַאוּרָה דְּגֵט שְׁנִתְקַרַע קָרַע ב"ד לֹא מִיבְטָל כְּלָל מְהִיּוֹת גֵּט דָּאֵם נִתְבַטַּל מֵהוּ הַתּוֹעֵלֶת שְׁיִדְבַּק הַקָּרְעִים לְרַשְׁבָּ"א וְאִין לּוֹמֵר דַּת"ק דְּפּוֹסֵל הֵינּוּ מַה"ט דַּא"כ פְּלִיגֵי ת"ק וְרַשְׁבָּ"א אִם הַקָּרִיעָה הִיא חָשׁוּב בְּיִטּוּל הַגֵּט אוֹ לֹא וְזֶהוּ דּוֹחַק דַּמְמַנ"פ אִם נֹאמֵר שְׁזָהוּ בְּיִטּוּל א"כ מ"ט דְּרַשְׁבָּ"א ע"כ לְכַאוּרָה י"ל דְּהַקָּרִיעָה לֹא חָשׁוּב שְׁמַבְטַל הַגֵּט אֶלָּא דַּאֲע"פ שְׁלֹא בְּיִטּוּלוֹ מ"מ מִצַּד עֲצָם הַקָּרִיעָה ס"ל לַת"ק דְּנִפְסֵל כְּאִילוֹ אִינוּ כְּלָל וְכַאֲלוֹ נִשְׁרַף וְתוֹ לֹא מְהַי הַדִּיבּוּק וְלְרַשְׁבָּ"א מְהַי הַדִּיבּוּק וְזֶהוּ ג"כ פְּעִין שְׁיִטַּת הַפַּר"ח ס"י קכ"ה סְעִיף כ"א דס"ל דְּהַגְרִיעוֹת וְהַפְּיִסוּל הוּא מִצַּד הַקָּרִיעוֹת עֲצָמָם מַה שְׁנִתְקַרַע וְלֹא מִשׁוּם שְׁנִתְכַּוְּוִן לְפּוֹסְלוֹ וְלִבְטָלוֹ אֶלָּא דְּטַעְמוֹ מְפָנֵי שְׁמָקוּם הַקָּרִיעָה כְּמֵאן דְּלִיתְהִי וְיִנְוִשְׁף מִזָּה חוּמְרָא וְקוֹלָא נִגְדַּ שְׁטָה הָרְאוּשׁוֹנָה דְּמַהֲר"א ב"ש הַחוּמְרָא שְׁאֵם נִקְרַע ש"ו אַף שְׁלֹא בְּכּוֹנוּנָה הוּא פְּסוּל וְכֵטַל לַפ"ד הַרְשָׁבָ"א וְהֵינּוּ אִם הַקָּרַע הוּא בְּמָקוֹם הַתּוֹרָף אָבֵל בְּטוֹפְס לְכַתְחֻלָּה לֹא תַתְגַּרְשׁ בּוֹ וְאִם נִתְגַּרְשָׁה בּוֹ תַנְשָׂא לְכַתְחֻלָּה (וְז"ל הַפַּר"ח) דַּאֲפִילוֹ תִימָא דְּכָל מַה דְּקָרוּעַ כְּמֵאן דְּלִיתְהִי דְּמִיָּא הָא הַתּוֹרָף נִשְׂאָר קִיָּים וְכִי יַעֲלָה עַל דַּעַת שׁוּם אָדָם שְׁאֵם כְּתַב הַגֵּט עַל חֲצִי הַדָּף וְהַחֲצִי הָאֲחֵר שְׁלֹא נִכְתַּב עָלָיו כְּלוּם נִקְרַע קָרַע ב"ד וְכִי בְּשָׁבִיל קָרַע זֶה יִפְסוּל הַגֵּט וְטוֹפְס כִּינּוּן שְׁאִינוּ מִן הַתּוֹרָה הָיִי דְּכּוֹנְתִיָּה וְאֵל תַּשְׁגִּיחַ בְּדַבְרֵי הַרַב"י שְׁכ' בְּתַשׁוּי' סי' ה' הַפָּה מִזָּה דְּלֹא נ"ל כְּלָל [עַכ"ל] וְכִבְרַ כְּתַבְתִּי לְעִיל דְּדַבְרֵי תַמוּהִים דְּבַגְמָרָא וְכָל הַפּוֹסְקִים מוֹכַח כַּהֲב"י דַּאֲף בְּטוֹפְס קָרַע ב"ד מְבַטַּל הַשְּׁטָר כְּנ"ל ע' בַּבַּעַה"ת רִישׁ שַׁעַר נ"ז וְבַהֲג"א פ' ג' פ' סי' כ"א וְבַהֲג"מ פכ"ג מַה' מְלוּה דִּין י"ד לַאֲבִי אַף שְׁאִין הַקָּרַע בְּתוֹרָף וְלֹא בְּזַמֵּן כּו' שְׁנִקְרַע ש"ו פְּסוּל מִשְׁמַע דְּפְסוּל לְגַמְרֵי וְאִינוּ שְׁטָר כְּלָל וְתִימָא עַל הַפַּר"ח שְׁכ' דְּנִקְרַע בְּטוֹפְס אַף לְהַרְשָׁבָ"א כְּשֵׁר גַּם מ"ש דִּי"ז ע"ד וְרָא' לְדַבָּר מְהֵא דְּאִמְרִינוּ פ"ב דְּגִיטִין כּו' וְהָא הֵכָא דַּאֲיִת בַּגֵּט זֶה כְּמַה קָרְעִים כּו' ע"ש.

זֶה נִדְחָה מִתַּשׁוּי' הַרִיב"ש סי' שפ"ג הֵתָם הוּא שְׁהַשְּׁטָר כַּא שְׁלָם לְפָנֵי ב"ד כּו' וְה"ל כְּשִׁטָּר שְׁנִמְחַק כּו' ע"ש וְחוּמְרָא דַּאֲפִילוֹ נִקְרַע כֵּן ש"ו שְׁלֹא בְּכּוֹנוּנָה פְּסוּל וְכֵטַל אִם הַקָּרַע בְּמָקוֹם הַתּוֹרָף מֵאֲחַר דְּהַגְרִיעוֹת הוּא מִצַּד הַקָּרִיעוֹת בְּעֲצָם וְלֹא מִשׁוּם שְׁנִתְכַּוְּוִן לְבְטָלוֹ וְכֵן בִּיָּאָר וְהִבִּין מְדַבְרֵי הַבֵּית מֵאִיר וּמִשְׁמַע דְּבַטוֹפְס אַף שְׁנִקְרַע ש"ו בְּכּוֹנוּנָה לֹא נִפְסֵל הַגֵּט אַף לְהַרְשָׁבָ"א וְלְהַרְמַב"ם אַף שְׁנִקְרַע הַתּוֹרָף כְּשֵׁר ע"י ע"מ וְאֵף בְּנִכְנָס הַקָּרַע לְתוֹף הָאוֹתִיּוֹת כְּשִׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה שׁוּם אוֹת ע"י הַקָּרַע אָבֵל אִם נִשְׁתַּנָּה שׁוּם אוֹת מִהַתּוֹרָף ע"י הַקָּרַע אַף דַּאֲיָא ע"מ אִינוּ גֵּט שְׁהָרֵי אִין כָּאן כְּתַב עַכְתָּ"ד וְהִנֵּה מְדַבְרֵי הַרִיטְבָ"א דְּלְעִיל הוּא תִיּוֹבְתָא לְהַפַּר"ח שְׁמְדַבְרֵי מוֹכַח דְּפִיִּסוּל הַקָּרִיעָה הוּא מִשׁוּם דַּה"ל כְּאִילוֹ מְבַטַּל אֶת הַגֵּט כְּנ"ל אַף לְעוֹמֵת זֶה לְכַאוּרָה יֵשׁ רָאִיָּה לְדַבְרֵי מְהִירוּשְׁלָמִי דְּפָרִיף עַל הַמְשָׁנָה שְׁאִמְרָה וְעַל הַעֲלָה שְׁל זִית וְלֹא כְּמִקְוֶרַע הוּא וְהִלָּא אִם מְקוֹרַע הַחֲשָׁשׁ דְּמְבַטַּל אֶת הַגֵּט וְהֵכָא נִהְפָּנֵף הוּא שְׁכּוֹתַב לְכַתְחֻלָּה כֵּן.

וְנָהוּ חִילּוּקוֹ שֶׁל הַרִיטָב"א דְּאֵי כְּתִיבָה לְגִיטָא עִילוּיָא בְּתַר דְּאִיקְרַע כְּשֶׁר בְּעִידי הַמְּסִירָה
אָבֵל אֵי אִיקְרַע מְדַעַת הַבְּעַל לְאַחַר כְּתִיבָה בְּטִלְיָה מְלַגְרוּשִׁי בִּי אַעכְצ"ל דְּעַנְנֵן הַקְּרִיעָה
אֵינוֹ עַנְנֵן לְמַבְטֵל אֶת הַגֵּט כִּי אִם מְצַד עֵצֶם הַקְּרִיעוֹת ע"כ שְׁפִיר פְּרִידָה וְהָרִי הוּא כְּמִקְרַע
כּו' וְכֹן בְּגִמְרָא (דע"ד א') דְּאִמְרִינֵן אִיקָא בִּינְיָהוּ פְּגוֹן שְׁנַתְקַרַע הַגֵּט אוֹ שְׁאָבֵד וְנִתְקַרַע
אִמְרִינֵן בְּפֶרֶק ג"פ (דף קס"ח ב') דְּהִינְנוּ מְמִילָא כּו' אֶלְמָא דְּאָף שְׁנַקְרַע מְמִילָא ם נְקַרַע
ש"ו אוֹ בְּמִקּוֹם הַתְּנַרְף פְּסוּל וְהַבֵּית מְאִיר תִּירֵץ דְּשֵׁם מְזִירֵי שְׁנַתְקַרַע עַד שְׁגוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת
אֵינֵן נְקִרָאִים וְאֵינוֹ מְוַכְרַח וְשִׁטָּה שְׁנִיָּה דְּמַהֲר"א ב"ש זְהוּ כְּהַפְר"ח אָף לֹא מְשׁוּם זֶה לְבַד
שְׁמִקּוֹם הַקְּרִיעָה הוּא כְּמֵאן דְּלִיתְיָה אֶלָּא פִּינוֹן שְׁקִרוּעַ כֹּן הֲלֹא פְּלוֹ הוּא כְּחֶרֶס וְאִזְיֵל לִיה
גִּיטָא: קִיצוּר הַפְּר"ח ס"ל דְּהַקְּרִיעָה אֵינוֹ עַנְנֵן לְבִיטוּל הַגֵּט כִּלְלֵי אֶלָּא דְּמָה שְׁנַתְקַרַע ש"ו
חֲשׁוֹב כְּמֵאן דְּלִיתְיָ לְהַרְשָׁב"א וְשַׁכ"מ מְהַפְּלִיגְתָּא דְּתַנְאֵי שְׁבַתוֹסְפָתָא פְּרַק שְׁנֵי דְּגִיטִין
וּמְהִירוּשְׁלָמִי גְבִי עֲלָה שֶׁל זֵית וְלָכֵן אֶפְּלוֹ נִתְקַרַע מְמִילָא פְּסוּל וְמַהֲר"א ב"ש בְּשִׁטָּה
שְׁנִיָּה ס"ל דְּאֵין הַטַּעַם מְשׁוּם שְׁמִקּוֹם הַקְּרִיעָה הָיָה כְּמֵאן דְּלִיתְיָה אֶלָּא פִּינוֹן שְׁנַקְרַע כֹּן
נַעֲשֶׂה פְּלוֹ כְּחֶרֶס וְאִזְיֵל לִיה גִּיטָא: וְעַתָּה נְשׁוּבָה לְבַד דְּשְׁהַקְרַעִים הָיוּ רַק בְּטוֹפְס וְלֹא
בְּתוֹרְף כִּלְלֵי וְאָף הַתִּיבּוֹת הַנְּפֻסְקוֹת נְקִרָאִים הֵיטֵב וְנֹאמַר שְׁלֹדַעַת הַרְמָב"ם אָף אִם רַק
קִצַּת הַתְּנַרְף נִשְׂאָר קִיָּים שְׁלֹא נְקַרַע הִינְנוּ שְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהָרִי אֶת מוֹתֶרֶת לְכֹל
אָדָם כְּשֶׁר לֹא מִיבְעִיא לְהַפְר"ח אֶלָּא אֶפְּלוֹ לְמַהֲר"א ב"ש כְּשֶׁר ע"י עֵינֵי מְסִירָה וְלִשְׁיטַת
הַרְשָׁב"א אֶלְיָבָא דְּהַפְר"ח הוּא ג"כ כְּשֶׁר דְּאֶפְּלוֹ תִימָא דְּמָה שְׁנַקְרַע כְּמֵאן דְּלִיתָא דְּמִי
הָא נִשְׂאָר קִיָּים מָה שְׁמִסְפִּיק שְׁתַּתְגַּרְשׁ בּוֹ וְלְמַהֲר"א ב"ש לְפִי מְסַקְנָתוֹ שְׁהַסְכִּים ע"ז
הַבֵּית מְאִיר י"ל ג"כ דְּכָשֶׁר פִּינוֹן שְׁהַקְרִיעָה אֵינָה פּוֹסְלַת רַק מְשׁוּם שְׁנַתְפּוּנֵן לְבַטְלוֹ וְהָרִי
בְּנַד"ז לֹא קָרְעוֹ הַבְּעַל וְגַם לֹא קָרְעוּהוּ מְדַעַת הַבְּעַל וְאַחֲרִים י"ל שְׁאֵין יְכוּלִים לְבַטְלוֹ
לְפ"ד הָאוֹמְרִים דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאֵינוֹ שְׁלוֹ דְּהִינְנוּ דַעַת הָרֵא"ה וְהַר"ן ספ"ב דְּחֻלִּין
וְאָף שְׁרוֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאֵינוֹ שְׁלוֹ ע"י מַעֲשֶׂה מ"מ כְּשֶׁיִּשׁ סָפַק שְׁלֹא
נִתְפּוּנֵן לְאַסְוֵר רַק לְצַעוּרֵי אֵינוֹ אוֹסֵר וְהָכָא אֵינוֹ בְּרוּר שְׁנַתְפּוּנֵן הַמְּסַדֵּר לְבַטְלוֹ אֶלָּא
קוֹרְעוֹ סְתָמָא מִחֻמַּת הַמְּנַהֵג אֵיבְרָא יֵשׁ לְהַעִיר דְּהַקְשׁוֹ הַתּוֹסְפוֹת יְבָמוֹת (דפ"ג ע"ב) אֵהָא
דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאֵינוֹ שְׁלוֹ וּמֵאֵי שְׁנָא מְנוֹתֵן גְּבִילָה אוֹ חֶלֶב בְּתַבְשִׁיל שֶׁל חֲבִירוֹ
שְׁנַאָסֵר וְאוֹמַר ר"י דְּבַדְבָר הַתְּלוּי בְּמַחְשָׁבָה הוּא דְּאִמַר הָכָא כְּגוֹן מְשַׁתְחַוְוָה לְבַהֲמַת
חֲבִירוֹ כּו' ע"ש וְכ"כ הַר"ש פ"ז דְּכִלְאִים וְא"כ הָכָא מָה שְׁקוֹרַע הַגֵּט ש"ו אֵינוֹ דְּבַר הַתְּלוּי
בְּמַחְשָׁבָה כ"א נִיכָר וְנִרְאָה בְּעֵלִיל שְׁעוּשָׁה בּוֹ מַעֲשֶׂה הַמְּבַטֵּל הַגֵּט וְא"כ י"ל [דְּדָמִי] לְנוֹתֵן
גְּבִילָה אוֹ חֶלֶב בְּתַבְשִׁיל שֶׁל חֲבִירוֹ מ"מ י"ל דְּדוּמָה לְכִלְאִים דֹּאע"ג דְּמִסְכָּף גְּפָנוֹ כּו' מ"מ
כְּיִנֵּן בְּכּוֹנוּנָה תְּלִיא ע' תּוֹס' שָׁם וְה"נ פִּינוֹן דָּאָם קוֹרְעוֹ וְאֵינוֹ מְכּוּנֵן לְבַטְלוֹ כְּשֶׁר א"כ בְּכּוֹנוּנָה
תְּלִיא וְא"כ שְׁפִיר י"ל אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאֵינוֹ שְׁלוֹ וּבְפֶרֶט שְׁהַקְרַע רַק בְּטוֹפְס א"כ
נִשְׂאָר כֹּל הַתְּנַרְף וְלֹא נִיכָר בּוֹ דְּבַר הַפּוֹסֵל כ"א מִחֻמַּת מַחְשָׁבָה תְּלִיא מְקִלְתָּא ש"ל
שְׁנַתְפּוּנֵן לְבַטְלוֹ וְה"ל דְּבַר הַתּוֹלָה בְּמַחְשָׁבָה לְבַד וְעַמְש"ל מְזָה סְעִיף ז' אָמְנָם בְּאִמַת י"ל
שְׁשִׁטָּה שְׁנִיָּה שֶׁל מַהֲר"א ב"ש אָף שְׁלֹא הַסְפִים לָהּ הִיא עֵינִיקְרִית יוֹתֵר דְּכֹל שְׁנַקְרַע קָרַע
ב"ד אָף מְמִילָא נַעֲשֶׂה כְּחֶרֶס וְאִזְיֵל לִיה גִּיטָא שַׁכ"ד בַּעַה"ת שַׁנ"ז וְהִירוּשְׁלָמִי כְּנ"ל סַע"י
ה' וְגַם הַסְבָּרָא הוּא כֹן וְה"ז דוּמָה לְנוֹתֵן גְּבִילָה אוֹ חֶלֶב בְּתַבְשִׁיל שֶׁל חֲבִירוֹ כּו' וְכ"מ
מְהַגְמָרָא דְּגִיטִין (דע"ד א') וְהַתּוֹס' בִּיבָמוֹת (דצ"ג ע"א) ד"ה קְנוּיָה דְּכֹל שְׁנַתְקַרַע הַגֵּט
אִזְיֵל לִיה גִּיטָא וּמ"מ בְּנַד"ז שְׁהַגִּיעוּ הַקְּרַעִים רַק עַד הַטּוֹפְס וְלֹא בְּתוֹרְף.

דלרב יהודה אין זה קרע ב"ד ונהי דקיי"ל פאביי אפ"ל לאביי פשידוע שנקרע ממילא יש לצדד. ובפטרות כמו בנד"ז שפבר ניתן לה הגט שלם אין להחמיר בו יותר מהא דתוספתא רפ"ב דגיטין לענין בפנ"כ ובפנ"ח דלרשב"א אף שנתקרע לגמרי מדבק הקרעים וגם פניו הב"י פסק פהרמב"ם לכן בנד"ז שיש פמה צדדים להקל להרשב"א משום שלא נקרע מדעת הבעל ובטנפס הגט שאף אם בתורף יש לפסול אף שנקרע ממילא מ"מ בטנפס יש סברות יותר להקל בנקרע ממילא וכיון כל החששא היא רק חומרא פי העיקר שפבר נתגרשה מעת קבלת הגט ולא איכפת לן כלל מה שקרעו הגט אלא שדרך חומרא בעלמא חוששין לסברת ר"ת ומהר"ם.

ע"כ לענין חומרא זו נדאי יש להקל ולסמוך שהקריעה שלא מדעת ובטנפס לבד אינה פוסלת פשינתו הגט בעידי מסירה: סימן רצג לענין החשש השני דמלבד שנקרע הגט שע"ז פבר דברנו לצדד אף עוד זאת הרי אינו מנוח ברשותה בשעה שהגט חל לפר"ת כי אז הוא ברשות המסדר שלקחו אחר הגרושין והניחו אצלו.

הנה בספר מכמ"א שער ח' סי' נ"א החמיר בזה הרבה ובנד"ז צריך לעמוד על מש"ש בסוף דרי"ב סע"ד ונ"ל ולענין היכא דהגט קיים אלא שלא נמצא ביד האשה בעת מיתת הבעל כו' עד ג"ז לא יועיל ואף שהביא שם שמדברי מהריב"ל ח"ג סי' כ"ג נראה דמועיל כשהוא ביד מי שהפקידתו אצלו וכ"ד מהרשד"ם עכ"ז חלק עליהם ושכ"ד מוהראנ"ח ואני ראיתי בספר בית מאיר על אה"ע סי' קמ"ה שהקיל בזה בדיעבד ונ"ל משא"כ כשהיא מוסרתו לפקדון ביד הרב נהי דלא הוי ממש חצירה שתהא מתגרשת בתורת חצירה מפני שאינה עומדת בצידו מ"מ לא גרע מצדי רה"ר ומתגרשת בקבלתה דהא לא יצתה מרשותה פניו שמפקדת אותו בידו והוי ממש חצירה ומקום הראוי לקנין משיכה הוא כמבואר בש"ע ח"מ סי' קצ"ח ס"ט בהג"ה עכ"ל והמכמ"א שם דרי"ב ע"ב ד"ה ומעמה כתב דאם הפקידה הגט ביד אחר אינה מגורשת דהא רשות אחרים לאו בר קנייה הוא דהא אמרינו בפרק הספינה (דע"ו) כו' דבחצר שאינו של שניהם אלא שהוא של אחר אין משיכה קונה עכ"ל ודברי הבית מאיר נכונים דהא מבואר שם בסי' קצ"ח ס"ט דהא דבחצר שאינו של שניהם אלא של אחר לא מהני משיכה זהו פשהפניסה שם שלא ברשות בעל החצר וכתב הסמ"ע שם ס"ק ט"ז דאל"כ ה"ל חצר של זהו שהרשוהו להכניס או של שניהם וכמ"ש בסי' קצ"ז עכ"ל.

והיינו בסי' קצ"ז ס"ב סק"ד ואפ"ל דהמכמ"א מחלק דהתם שאני שהרשוהו שזה בעצמו יכניסו לשם אבל הכא שהוא מקבל הפקדון אינו דומה לזה אף ז"א דדין זה שפסי' קצ"ח ס"ט בהג"ה הוא מדברי המגיד פ"ג דמכירה דין ג' בשם הרשב"א דכשהוא ברשות המנופקדין אצלו ה"ל פרושות המוכר שהפקידו שם ונהי כ' המגיד שם ה"ו דאם הנפקד מקבל עליו ברצון המוכר לתתן ללוקח סגי בכך וכ"כ בהגמ"י שם אות ה' פניו שקיבל עליו נפקד לזכות ללוקח אחר פיסוק דמים קנה לוקח כו' וא"כ צ"ע דברי רמ"א דכיון דרשות נפקד של המוכר הרי הוא פרושות מוכר אף מהני שם משיכה הרי פרושות המוכר לא מהני משיכה כמבואר בהד"א בגמרא שם וא"כ צ"ע ג' על הסמ"ע ושאר אחרונים שלא נרגשו מזה וא"כ לכאורה בטל ראיות הבית מאיר אף עכ"ז בנ"ד פניו שהרב הוא הנפקד שלה א"כ אדרבה הרי רשות המנופקדין אצלו הוא פרושות שלה ממש וגם אם נאמר

שְׁמוֹפְקָד אֶצְלוֹ מְרֻשּׁוֹת שְׁנֵיהֶם הַבְּעַל וְהָאִשָּׁה ה"ל פְּחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְכַעֲנִין מ"ש בַּגְּמָרָא פ"ק דב"ק (די"ד ע"א) חָצֵר הַשְּׁוֹתְפִין וְהַפְּנֻדָּק (בֵּית גְּדוּל שְׁרָגִילִים הָאוֹרְחִים וְאֶכְסְנָאִים לְלוֹן בּוֹ כו') הָיָה פְּחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְעוֹד כִּינּוּן שֶׁהֵרַב מִקְּבֵל שְׂכָר עֲבוּר סִידוּר הַגֵּט אֲמָרִינוּ אַגַּב דְּנִהְיָה מְהֵנָּה וּמִשְׁאִיל לָהּ רְשׁוּתוֹ כַּש"כ דְּנִיחָא לִיהָ שְׁלֵא יֵצֵא תַקְלָה מִתַּח"י מַה שְׁנִקְרַע הַגֵּט וְגַם מְחֻיָּב לְהַחְזִיר הַשְּׂכָר כְּדִין אֲנָשֵׁן שֶׁקְלָקֵל א"כ וְדָאֵי נִיחָא לִי שְׁנֵיהֶם רְשׁוּתוֹ מְוַשְׁכָּר לָהּ: ב הַמְכַמ"א וְעוֹד נ' דְּפַקְדוֹן גְּרִיעָא מְרַה"ר שְׁהָרִי תָנִן פ' הַכּוֹתֵב (דף פ"ד ע"א) מִי שְׁמַת כּו' וְהִי לוֹ פַּקְדוֹן כּו' הָרִי בְּהִדְיָא דְאִילּוּ הָיוּ מְוַנְחִים בְּרַה"ר קְתָנִי סִיפָא כָּל הַקּוֹדֵם בְּהוֹן זָכָה וְאִם קָדְמוּ יוֹרְשֵׁין וְתַפְסוּ אִין מוֹצִיאִין מִיָּדָם.

וְהַשְׁתָּא דְנִמְצָאוּ בְּפַקְדוֹן נוֹתְנִים אוֹתוֹ לְכַתְחֻלָּה לְכוּשֶׁל שְׁבָהוֹן וְאִם קָדְמוּ יוֹרְשֵׁין וְתַפְסוּ מוֹצִיאִין מִיָּדָן ג"כ בַּמַּח"כ אֲזִיל בְּתַר אֵיפְכָא דְהֵתֵם שְׁאֵנִי שְׁנֵיהֶם הַפַּקְדוֹן הַפְּקִיד אָבִי הַיּוֹרְשֵׁין וְהוּא הִבְע"ח שְׁחֵיב לְהַבְּעֵלִי חוֹבוֹת א"כ מִפְּנֵי שְׁרֻשׁוֹת הַמְּוַנְחֵי אֶצְלוֹ הוּא פְּאִילוּ מְוַנְחָ בְּרֻשׁוֹתוֹ בְּחֵיּוֹ ע"כ נוֹתְנִים אוֹתוֹ לְכַתְחֻלָּה לְבַע"ח וְלֹא דְמִי לְמְוַנְחָ בְּרֻשׁוֹת הַמְּוַרִישׁ מִמֶּשׁ דְּהֵתֵם כִּינּוּן שְׁמַת ה"ל רְשׁוּת שְׁלָהוֹן וְלֹא רְשׁוּת הַמְּוַרִישׁ אֲבָל הֵכָא הָרִי הוּא רְשׁוּת שֶׁל אַחַר וְלֹא נִק' מְטַלְטְלֵי דִיתְמִי דְבִשְׁעָה הָרְאוּנִי לְהַעֲשׂוֹת מְטַלְטְלֵי דִיתְמִי הֵינּוּ בְּשַׁעַת מִיתָה אֲזִי רְאוּיָה ג"כ לְהַנְתֵּן לְמִי שְׁאֲבִיחָם חֵיב כִּי זֶה הַנְּפִקָד אוֹ הַלְוָה יוּכַל לְזַכּוֹת לְבַע"ח שֶׁל הַמְּפִקִיד מִשׁוּם מְצוּהָ כַּש"כ שְׁיֵשׁ חֵיב עָלָיו מְדַר"נ מִשְׁא"כ בְּרַה"ר וְסִימְטָא ל"ל הָכִי וְנ"ל הַשְׁט"מ שֶׁם בְּמִשְׁנָה (דף פ"ד א') וְהִנֵּה לוֹ מְלֻנָּה אוֹ פַּקְדוֹן כּו' כְּלוּמַר שְׁלֵא הִנֵּה בְּרֻשׁוֹת הַיְתוּמִים וְשָׂאֵם הִנֵּה בְּרֻשׁוֹתָן הָא קִי"ל דְּמְטַלְטְלֵי דִיתְמִי לֹא מְשַׁתְּעֵבְדִי לְכַתְּנוּבָה וְלֹא לְבַע"ח אֲבָל הֵיכָא דְלֹא תַפְסוּ בְּהוּ כְּגוֹן הֵכָא דְאִית לִיהָ פַּקְדוֹן אוֹ מְלֻנָּה כִּינּוּ אַחַר עַכ"ל וְנ"ל הָרִיטְב"א אֲמַתְנִיתוֹן הַנְּ"ל וְהִנֵּה לוֹ פַּקְדוֹן אוֹ מְלֻנָּה פִי דְסָבַר ר"ט דְּמְטַלְטְלֵי דִיתְמִי כָּל הֵכִי שְׁלֵא בָּאוּ לְרֻשׁוֹת הַיְתוּמִים מְשַׁתְּעֵבְדִי לְבַע"ח וְלְכַתְּנוּבַת אִשָּׁה וְחֻשְׁבִּינוּ לָהּ פְּאִילוּ תַפְסִי בָּהּ עַכ"ל וְהָרִי"ף בִּיָּאֵר הַטַּעַם בְּפִירוּשׁ וְנ"ל וּמ"ש פַּקְדוֹן אוֹ מְלֻנָּה כּו' כִּינּוּ דְלֹא אֲתִי לְרֻשׁוֹת יוֹרְשֵׁים מְשַׁתְּעֵבְדִי לְבַע"ח מְדַר"נ כּו' וְע"ש בְּר"ן וְהַפְּנ"י דְקָדְקָא מְדַבְּרֵי רִש"י דַּס"ל ג"כ כִּן מְטַעַם זֶה.

וּא"כ הֵינּוּ עֲדִיפוֹתָא שֶׁל פַּקְדוֹן אוֹ מְלֻנָּה מְרַה"ר וְסִימְטָא דְהֵתֵם אִין שְׁיָיָה לּוֹמַר דְּמְשַׁתְּעֵבְדִי מְהָא דְר"נ ע"כ מְהֵנִי תַפְסִיא שֶׁל יוֹרְשֵׁין וְהַתּוֹס' ס"פ הָאִשָּׁה שְׁנָפְלוּ (דפ"ב ע"א) ד"ה לֹא אֲשַׁכְּחֵן הַקָּשׁוּ עַל טַעַם מְדַר"נ וְהָר"ן פְּאֵן יֵישֵׁב קוֹשְׁיֵיתֵם בַּמ"ש דְר"ט ס"ל כְּר"מ וּמ"מ גַּם לְהַתּוֹס' שֶׁם הָרִי כְּתָבוּ דְשִׂא"ה דְאִין הַיּוֹרְשֵׁין מְוַנְחֵי מִן הַפַּקְדוֹן אוֹ הַמְּלֻנָּה וּבְפָרְק יֵשׁ בְּכוֹר (דנ"א סע"ב וּדנ"ב רע"א) בִּיָּאֵרוּ הַדְּבָר וְנ"ל דְהוּאִיל וְהַמְּלֻנָּה כִּינּוּ אַחֲרֵים לֹא חֻשְׁבִּי מְטַלְטְלֵי דִיתְמִי כּו' וּמְסַתְּבַר דְאֲתָא אֶפִּילוּ כְּרַבְנָן דְּפְלִיגֵי אַרְב"נ כּו' לְפִי שְׁלֵא הִנֵּה מְמוֹן זֶה כִּינּוּ הַיְתוּמִים מְעוֹלָם אֲלֵא עַכְשָׁיו בְּאִין לִיטוֹל מִפְּחַ יְרוּשָׁה וְעֲדִינּוּ לֹא בָּא לִידָם לְהָכִי מוֹדוֹ לִיהָ רַבְּנָן לְרַב"נ שְׁנֵימֵן לְבַע"ח וְלְכַתְּנוּבוֹת אִשָּׁה כּו' ע"ש א"כ גַּם לְדַבְּרֵיהֶם הֵכָא הַטַּעַם כִּינּוּ נִתְּן דְכִמּוֹ שְׁמֻשׁוֹעֵבְדִי הַנְּפִקָד אוֹ הַלְוָה לְאֲבִיחָם כְּפִי הוּא מְשׁוֹנְעֵבְדִי לְבַע"ח אֲלֵא דְהֵכָא רַבְּנָן נְמִי מוֹדוֹ לְר' נִתְּן בְּזָה וּבַשְׁט"מ ס"פ הָאִשָּׁה שְׁנָפְלוּ שֶׁם כ' בְּשֶׁם הָרִא"ש י"ל כִּינּוּ דְהַמְּלֻנָּה כִּינּוּ אַחַר כְּגַבּוּי דְמִי וְלֹא הִנֵּה מְטַלְטְלֵי דִיתְמִי כּו' עַכ"ל וְכ"ז שְׁיָיָה דְנִקָּא בְּפַקְדוֹן אוֹ מְלֻנָּה שֶׁהַפְּקִיד אוֹ הַלְוָה רְאוּבֵן וּמִת שְׁאֲזִי לֹא זָכוּ בּוֹ יוֹרְשֵׁין טְפִי מְבַרְה"ר מִשׁוּם שְׁרְאוּבֵן חֵיב לְשַׁמְעוֹן וְשְׁיָיָה בְּהָא הָא דְר"נ מִשְׁא"כ בְּרַה"ר וְכ"ש בְּסִימְטָא וּא"כ מְהוּ הָרְאוּיָה מְזָה לְנ"ד שֶׁהַגֵּט הוּא פַּקְדוֹן כִּינּוּ הֵרַב מִן הָאִשָּׁה אוֹ מְשַׁנְיָהֶם

מהבעל והאשה לשנאמר דגריעא מרה"ר וסימטא הא אינו ענין לזה פלל וא"כ י"ל דצדקו דברי הבית מאיר דה"ל פסימטא בפרט שהמכמ"א עצמו פתב שכ"ד מהריב"ל ומהרשד"ם וא"כ פבר ביאר הבית מאיר דמחמת זה יש להקל בדיעבד אפילו נתפוס במןשלהם פחומרת מהר"ם ודעימין דהגט אינו חל אלא מעת שהוא בעולם יעניין עליו ועוד דבנד"ז הרב הוא נפקד מהאשה אף לפ"ד מהר"ם שקהרי הבעל נתן גט זה ליד האשה וא"כ פבר הגיע לידה ומידה הוא מופקד אצל הרב ולא מהבעל שקהרי הבעל פבר נתנו ליד האשה ואף לשטת מהר"ם דאין הגרושין חלין מיד כ"א שע"א לפני מותו מ"מ עכ"פ נתנו לידה ושתתגרש בו שעה אחת לפני מותו.

אבל הנתינה היא מעתה א"כ ממנה הוא מופקד אצל הרב. גם לפי הסוגיא דכתובות פ"ק הכותב (דפ"ו ע"ב) ה"ז גיטף כו' דלהרמב"ם פ"ט מה"ג ה"ג מגורשת אף בלא מעכשיו א"כ לדידן מגורשת אף למהר"ם אף אם הגרושין לא מתחילין פלל עד שע"א סמוך למיתתו דהרב המסדר לא גרע מאגם.

ואף להרשב"א שהביא הה"מ דשם היינו באומר מעכשיו ולאחר ל' יום מ"מ גם כן גבי מעכשיו י"ל דאף לר"ת מתחיל מעכשיו ואינו נגמר אלא שעה אחת לפני מותו פן י"ל עכ"פ לפי מה שנכתב בהגט מיומא דנן ולעלם א"כ ע"כ הגט מתחיל מעכשיו וא"כ גם להרשב"א מגורשת אף אם הגט הנה באגם שעה הסמוכה למיתתו וכשהוא אצל הרב י"ל דלא גרע מכשהוא באגם כיון שהיא מפקדת אותו ביד הרב ואף שהב"ש רס"י קמ"ו כ' דלהתנספות והרשב"א אף אם אמר מעכשיו הוי ספק גט דקיי"ל כרב דמספקא ליה שמה תנאה כו' ושמה חזרה הוי וה"ל כאילו אמר לאחר ל' יום בלא מעכשיו ואינה מגורשת כי צידי רה"ר לאו מקום שלה הוא עכ"ל מ"מ פבר פתבתי לעיל בפתשובה הראשונה סעיף ב' דהתוס' פרק האשה רבה (דצ"ג ע"א) ד"ה קנויה לה פתבו דלרב ג"כ פשאמר מעכשיו לבסוף אין שייך להסתפק פלל וכ"כ בכתובות (דפ"ב ע"א) וא"כ לפמ"ש בסדר הגט סעיף רל"ב דהשכ"מ אומר מעכשיו לבסוף אין להסתפק פלל לרב דנדאי אינה חזרה וכיון דהכא אומר רק מעכשיו לבד לא יגרע זה מאומר בפירוש מעכשיו ולאחר שלשים יום דמגורשת לכ"ע בין לר' יוחנן בין לרב (כשאמר מעכשיו לבסוף) אף שהגט לאחר שלשים יום אינה בידיה כ"א באגם ופירשו התוס' ביבמות שם נעשה האגם רשותה כו' ע"ש כ"ש שי"ל פן רשות הרב מקום שמונח הגט נעשה רשותה כיון שהרב הוא כמו נפקד שלה שממנה בא הגט לידו והוא מקבל שכו"ל על סידור הגט כו' אף צ"ע שמה אין הרב חשוב נפקד שאין נוטלו על דעת שיהיה זה פקדון מהאשה כ"א על דעת שהגט הוא דבר שא"צ לה עוד פלל שקהרי סובר שפבר נתגרשה ע"י גט זה ואינה צריכה לו עוד ונוטלו רק שיהיה מונח אצלו אולי יצטרף לסידור גט אחר וא"כ זהו על דרך מתנה שהיא נותנה אותו לו במתנה ולא דרך פקדון וי"ל כיון מ"מ הגטה הוא שלה והוא נוטלו מעצמו דינו כפקדון דאפילו במי שנותן לחבירו דבר בסתם ס"ל לכמה פוסקים דאין זו מתנה אלא פקדון או הלנואה כמ"ש המל"מ פ"ג מה' אישות הלכה ח' ד"ה והיא דלא בשם הרשב"א והר"ן וכ"ש הכא דנוטל מעצמו מהאשה ע"י בסה"ג מהר"י מרגליות שבב"ש סעיף פ"ז ובסה"ג של מהר"ם סעיף רמ"ט ועוד דזיל בתר טעמא מאי מהני סימטא ואגם כיון שלא עשה שם משיכה אעכ"ל כיון שפבר קיבלה הגט שאני ומדמה זה ליתומים דכיון דהם באמת הבעלים של עזבון אביהם ע"כ פל שאינו

ברה"ר זוכים בו ולא מהני תפיסה ועיין בשט"מ בשם רש"י אלמא רה"ר לא קנו לבצעלים מידי אא"כ מגביהו עכ"ל מבואר הא סימטא קונה היינו מפני שבלא"ה הן הבצעלים של החפץ וכמ"כ גבי גט כיון שפבר קבלתו האשה חשיבא בעלים לכן מהני פל שאינו מונח ברה"ר אפילו באגם וצידי רה"ר א"כ כש"כ פשמונח ביד הרב המסדר שנוטלו ממנה להצניעו ולגונזו וז"ל השט"מ בכתובות (דפ"ו) שם בשם הריב"ש שפתב בשם הרמב"ן אלא ודאי בדלא אמר מעכשיו היא ומייתי מינה ראיה דכי היכי דמשיכה דהשתא מהני לאחר שלשים פל שעומדת במקום שיש לה רשות להניחה שם אע"ג דלא אמר מעכשיו ה"נ הכא הך נתינת הגט מהני לאחר שלשים פל שעומדת במקום שיש לה רשות להניחה שם עכ"ל הרי לא בעינו רק שיהיה במקום שיש לה רשות להניחה שם וא"כ פשהיא ברשות הרב המסדר הגט לא גרע מרשות הג"ל דהא א' מן הטעמים שקהרב נוטל הגט לרשותו הוא פדי שלא יגיע ליד הבעל ויערער עליו א"כ מצניעו לטובת האשה וה"ל פמו נפקד ממנה יצא לנו שאם נאמר דע"י שנקתב הגט מיומא דנו ולעלם אזי אף לר"ת מתחילים הגרושין מייד רק שע"י אומרם אם מת יהיה הגט מעכשיו אין נגמרים אלא שעה אחת לפני מותו יש להכשיר הגט גם לר"ת לכל הסברות שנקאמרו בפירוש האובעאי דרמי בר חמא היינו אף להרמב"ן והרשב"א דפסק כר' יוחנן ולא כרמב"ח ורב חסדא ואם נאמר דלר"ת בכל ענין אין הגרושין מתחילין אלא שעה אחת קודם מותו אעפ"כ יש להתיר להפוסקים כרמב"ח ור"ח והן הרמב"ם וה"ה והר"ן ובשט"מ פתב ג"כ בשם רש"י דרב נחמן אמר רבה בר אבהו פליג על ר' יוחנן וכ"כ בש"ע רס"י קמ"ו וכיון שעכ"פ יש צד גדול להתיר אף לשטת ר"ת לכן יש לסמוך ע"ד רוב הפוסקים דסוכרים דנתגרשה מייד בעת קבלת הגט ממש: סימן רצד מה שחשיב להשואל: ע"ד השאלה מענין גט שכ"מ פהן אשר גירש אשתו בחלו על תנאי בק' זלאטאנאש והרב המנוח אשר סידר הגט נהג עם הגט פדרוך פל הגיטין שתיקף אחר הנתינה קרעו שו"ע פנהוג (ונדמן הדבר שעשה קרעים קטנים ולא הגיעו לתורה הגט ואף התיבות הנפסקים נקראים היטב) ולקחו לרשותו ג"כ פנהוג והאשה הזאת ענייה ואין לה אב ועיניה תכלינה ערוך עשור שנים עד יגדל היבם עכ"ל: והנה לא הייתי רוצה לעיין בזה הגם שרוב גדולי הראשונים מקילים בזה עכ"ז מאחר שמהר"מ מרוטנבורק וסיעתו מחמירים בדבר מי הוא זה כו'.

אף נשענתי על ב' דברים הא' שקרוב לומר שבנדון זה יש לצדד להקל גם לפ"ד מהר"מ כמשי"ת לקמן ע"פ דברי הבית מאיר הב' והוא שידוע לי שהיה מעשה כזו ממש בדור שלפנינו והיה דעת אאזמו"ר הגאון נ"ע להסכים עם דעת הרב שהיה רוצה להקל בזה למעשה להתירה בלי חליצה והן אמת שלא נעשה מעשה בזה מפני שגברה ידי החולק עליו פנדפס ענין זה בספרי הסמ"ק שנדפסו בקאפנוסט שנת תק"פ.

עם הגהות הה"ג מ' יהושע צייטלש ז"ל המכונים הגהות חדשות שם הובא שאילה זו במצות לגרש סי' קפ"ד והוא היה החולק על אאזמו"ר הגאון ז"ל להחמיר בזה וכל ראיותיו אין מכריעות כלל וגם הוא סיים וז"ל ובפרט שהחלוץ לפנינו ובקל אפשר לפשר אותו שיחלוץ לה כו' א"כ במקום עיגון עשרה שנים כנד"ז אפשר לא היה מחמיר כ"כ ואיך שיהיה דעתו עכ"פ הסכמת האחרונים שהעיקר פדעת רוב הפוסקים המקילים בזה וכמ"ש בספר תורת גיטין סי' קמ"ה ס"ב ובשו"ת משפנות יעקב להגאון מו' יעקב

מקארלין ז"ל חאה"ע סי' מ"א שששאל על שאילה זו שנקרע הגט והאריף להביא ראיות שדעיקר פהמקילים.

רק שמ"מ לא נתבאר שם בפ"ה הפסק להקל למעשה רק דרך מטין הדבר ומהרי"ט בתשוב' חאה"ע סי' י"ט כתב וז"ל ומה גם בדין זה אינו אלא חומרא יתירה לחיוב לדברי המחמירין פנגד להקת המתירין פי רבו ומה גם פי רבותינו האחרונים צדדו כמה צדדים להקל יש מי שאומר דבאומר מעכשיו כ"ע מודו.

ויש מי שאומר כשנגרש על תנאי סבור שהדברים כפשוטן שמאותה שעה נגרש ויש מי שאומר דהיא דכפל תנאיה אין פאן ספק וכבר כתבתי דבריהם בתשובה כו' ואע"פ שחזרתי על כל הצדדים וצדי צדדים ולא מצאתי דבר שראוי לסמוך עליו להתירה בלי חליצה אלא במפרש בהדיא שיחול הגט משעת מסירה מ"מ קלישא איסורא טובא כו' עכ"ל והמכמ"א שער ח' ס"י נ"א גמגם עליו דלא קלישא איסורא כ"כ וכבר השיג עליו המשפנות יעקב הג"ל וכינון שפן דקלישא איסורא א"כ יש לסמוך להקל בנד"ז אם יסכימו גדולי המורים מפני שלא הגיעו הקרעים לתורף הגט והוא ע"פ מה שפבר הורה זקן הגאון המפורסם הבית מאיר סי' קמ"ה ס"ב וז"ל וכבר נהוג עלקמא שלא לקרוע הגט שכ"מ הנעשה על תנאי אם ימות פנהוג בזולתו מהגיטין והוא ע"פ המרדכי ותשובת מיימון וכמבואר ס"י קמ"ח בב"ח כו' ובתשובת מיימון הג"ל מצריף נמי שיהא הגט ברשותה בשעת מיתת הבעל כו' הן אמת שגראה מהר"ם ז"ל אזיל בשטת הראב"ד שפפרש האיבעיא (שבגמ' בכחנבות פ"ק הכותב (דפ"ו ע"ב) לענין הניחתו בצדי רה"ר) דוקא במעכשיו כו' משא"כ לפסק הש"ע סי' קמ"ו פהרמב"ם ור"ן והה"מ שפפרשים האיבעיא בלא מעכשיו ופוסקים דמגורשת בצדי רה"ר א"כ ה"ה בגט שכ"מ י"ל אף שדעתו שלא יחול קודם מותו מתגרשת היא בגט זה שמנחח אז ברשות הרב כו' נהי דלא הוה ממש חצירה כו' מ"מ לא גרע מצדי רה"ר כו' אף כ"ז אפשר בדיעבד עכ"ל.

הרי דיעבד דעתו להקל בחשש זה מה שלא היה מונח ברשותה עוד כתב ובדיעבד אם נתקרע קודם מותו והוא מעורה יש לעיין בסי' קכ"ה סעיף כ"א עכ"ל וא"כ המעיין שם יראה שפפונתו שבנ"ד ודאי יש להקל גם בחשש זה בדיעבד פינון שלא נקרע התורף וא"כ פינון שפבר הורה זקן נלע"ד שיש לסמוך על זה בשעת הדחק כזה עכ"פ: סימן רצה שאלה מקאימסק זה כמו שנים עשר שנה נשלח פה אשה אחת ואמרה שקבלה ג"פ מבעלה גם באו עדים ואמרו ג"כ שקבלה גט מבעלה ונשאת ע"פ העדים וילדה מבעלה האחרון שתי בנות ולבסוף נודע הדבר שלא קבלה מחמת שפפסל הגט מחמת אות אחת ששמה באשא ובגט היה כתוב באשה.

ולא הספיקה לקבל הגט ששלחו אותה לסיביר וזה לערף שני שנים נגזר ג"כ על בעלה הראשון לשלוח אותו לסיביר ודרך הילוכו היה דרך גארעד קאימסק ואמר בפירוש כזה הדברים שלא קבלה מפנו הגט מחמת טעם הג"ל וכתב לה גט אחר ומסר ליד שליח דפה גארעד קאימסק מחמת שהאשה עם בעלה האחרון נסעו מזה לכמה מאות וויארסט לבקש פרגסה: וכשבאו קבלה הגט מיד השליח בדין ומתראוי לדעת כל הפוסקים שתקבל ג"כ ג"פ מבעלה האחרון אף שהיא איננה רוצה מחמת הבנות.

ע"כ לפקח בזה האם יש צד להקל שתשאיר עם בעלה השני עכ"ל א הנה מ"ש ולבסוף נודע הדבר שלא קבלה כו' אפילו נודע עפ"י עדים או אפילו ע"י הודעה מן הב"ד שהיךרו הגט שמה שהם הודיעו שלא קבלה מ"מ מאחר שמתחלה באו עדים שקבלה גט א"כ תרי ותרי נינהו ובאנו לדין שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה שפירק שני דכתובות (דכ"ב ע"ב).

דאין לומר דהב"ד נאמנים יותר דהא תרי כמאה ואין לדמות למ"ש בתשובת שבו"י ח"א סי' קכ"ה אודות שומרת יבם שפאו עדים שמת היבם ועמדה ונשאת ואח"כ נודע מפי הפל שצדיין הוא חי וחקר שם אי אמרינו דתרי כמאה אפילו לענין הכחשה.

(מיהו ד' תשו' הנ"ל צע"ג דאפי' נאמר תרי כמאה חייב להוציא פיון שלא ניסת לא מעידיה וגם היא אינה אומרת ברי לי שמת חייב להוציא כדמוכח מסוגיא דכתובות הנ"ל ועב"ש סי' קנ"ט סק"ז ובנד"ז גם להרמ"ה שבב"י שם תצא דהא אתחזק איסורא ועי' לקמן מדין זה) ולבסוף מסיק דאין להכחיש הידוע והכא נמי נימא לפ"ז שאין להכחיש הידוע לב"ד ולשארי אנשים שלא קיבלה הגט אף באמת א"א לומר פן אלא התם שאני כמ"ש השבו"י פיון שהחולץ עצמו צדיין חי וכתב בכתב ידוע וניכר לפל וגם בני הק"ק מעידין עליו שזה הוא ה"ז דומה למ"ש ביבמות (דפ"ח) אתא גברא וקאי כו' שכתב שם התוס' וא"ת פיון דאיכא תרי דאמרי מת אפי' איכא מאה דאמרי שהיא חי מה בכך הא תרי כק' דמי וי"ל דלגבי דבר הנראה וידוע לכל לא הנה אומר רב אבל בשני עדים לא תצא עכ"ל.

הרי דוקא לגבי דבר הנראה לכל לא אמרי' תרי כמאה ר"ל פיון דאתא גברא וקאי ועדים מעידים וכל מכיריו אמרי שזהו בכה"ג אמרינו דסהדי קמיינתא שקרי נינהו אבל לגבי דבר שאינו נראה כנ"ד אם נתגרשה או לא ודאי אמרינו תרי כמאה ומ"ש בפסקי תוספות שם שנים אומרים מת וכל העולם אומרים שהיא חי פשיטא דתצא עכ"ל אין ר"ל משום דכל העולם הם רבים דמאחר דתרי כמאה מאי נפ"מ אלא עיקר הטעם משום דאתא גברא וקאי וה"נ כתב ידו הניכר לכל המבואר שהכתב נכתב זה מקרוב ה"ל פאתא גברא ומ"ש וגם בני הק"ק כו' וכמו דאמרינו המפורסמות א"צ ראיה זהו לסניף וגם י"ל בגילויא מילתא כזה שבלא"ה מוכח לכל פן ע"י כתב ידו לכו הוי רק גילויא מילתא בעלמא וגם מילתא דעבידא לאגלויי וגם דה"ל כמו שלח ואחוי שבקדושין פירק האומר (דס"ו ע"ב).

לכן בכה"ג לא אמרינו תרי כמאה וכדלקמן לשטת רש"י דכתובות וזה עדיף יותר טובא ועיין בירושלמי פירק בתרא דיבמות שיוכא לקמן בסמוך משמע שם דגם זה לא פשיטא כ"כ אלא דצריכה לחוש ידי שמים יעו"ש בקה"ע ואע"ג שבש"ס דילן לא משמע הכי מדאמרינו מחפו עליה כו' וכן משמע מהש"ס דב"ק (דף ע"ד ע"ב) שהביא השבו"י אמר אפיי בבא הרוג ברגליו וכן משמע בש"ס בכתובות (דכ"ב ע"ב) מיתה אינה יכולה מכחישתו מ"מ משמע דוקא בכה"ג דאתא גברא וקאי הוא דמחפו עליה ולא פשמעידים על מעשה שפכר נעשה תדע דאל"כ יהיו ד' התוספות דכתובות (דכ"ב ע"א) פנגד דברי הש"ס והתוספות דיבמות הנ"ל שבכתובות שם בד"ה תרי ותרי נינהו פתבו ונהו תימא פיון ששנים אומרים שהוא עבד אין כל העולם יכול להכחישו דתרי כמאה עכ"ל א"ו

החילוק דהתם אם הוא עבד או לא אינו דבר הנראה הלכך אמרינו בזה תרי כמאה: קיצור שנים אומרים נתגרשה ונשאת ואח"כ הב"ד מקום סידור הגט הודיעו שלא ניתן הגט הוי כתרי ותרי: ומעתה בנ"ד שהם מעידים על מה שפבר נעשה ואינו דבר הנראה עתה לפנינו אמרי תרי כמאה אף מפרש"י שם ד"ה גילוויא מילתא משמע להפך ממ"ש התוס' בכתובות שם וכ"כ הש"ך בח"מ סי' מ"ו ס"ק ס"ו ונ"ל ומ"ש התוספות וזהו תימא כו' לפע"ד לק"מ דבדבר העשוי להגלות לפל העולם לא אמרינו תרי כמאה והכי אמרינו ביבמות (רפ"י) אתא גברא וקאי כו' ע"ש ונסתייע מהתוספות דיבמות הנ"ל וממהרי"ק ש' קע"א הרי ס"ל להש"ך דאפילו בדבר שאינו נראה עתה רק שהוא דבר הידוע ומפורסם לא אמרינו ע"ז תרי כמאה ונ"ל האו"ת שם ס"ק פ"א ולא קשה קושיות התוס' איה אפשר לברר שהוא שקר מוחלט דתרי כמאה י"ל בדבר המפורסם לרבים לא אמרינו כן כ"כ הש"ך עכ"ל ונדעת הש"ך שם דשטת רש"י עיקר וכ"כ הר"ן ועיין בשט"מ שם פתב ג"כ בשם גדולי הראשונים ליישב שטת רש"י וקושיות התוספות מהא דרב הונא בשבועות (דמ"ז) לשיטתם אזלי בכתובות (ד"ך ע"א) בד"ה אלא אמר רב נחמן שהקשו ג"כ על דין ההוא מהא דרב הונא וכ"כ עוד בפירק חזקת (דל"א ע"ב) בד"ה ורב נחמן והוצרכו להעמיד הא דפסולי עדות היו דמירי פגון שפוסלים אותם משנולדו שאומרים קרובים היו משנולדו ונהרי סתם פסולי עדות כולל ג"כ שאר פיסול שלא מחמת קורבה כדפרש"י במשנה בכתובות (די"ח ע"ב) מיהו הא לא קשיא דבלא"ה צריף להעמיד בפסול קורבה כמ"ש הש"ך בסי' מ"ו ס"ק ק"ב אלא דמ"מ הרי כמה פסולי קורבה הוא שלא משנולדו כ"א אח"כ ע"י נשואין בענין שהיה להם תחלה חזקת פשרות אמנם לפמ"ש הרמב"ן לחלק בין הא דרב הונא דשאני התם דכיון שבאותו זר אחר זו אמרינו זו היא דכשרה ודמי לבאו לישראל זה אחר זה לענין טומאה דאמרינו ששניהם טהורין כו' אבל שתי פתי עדים הבאות לפנינו על אחד כו' עכ"ל הובא בשט"מ וכ"כ הר"ן לפ"ז גם בהא דרב נחמן לק"מ מיהו ישוב הקושיא הב' של התוספות כיון ששנים אומרים שהוא עבד אין כל העולם יכול להכחישן ע"ז תירץ בשט"מ בשם הרא"ש דמירי בענין דבתראי לא מפחשו להו לקמאי פגון דאתו בי תרי ואמרי זה האיש ידוע לנו שהוא ממשפחה שנטמעו בה עבדים והיינו מחזיקים כל המשפחה בחזקת פסלות ואתו בתראי ואמרי זה האיש ידוע לנו שהוא לא בא מן העבדים שנטמעו באותה משפחה כו' והרמב"ן שם תירץ דבגילוויא מילתא אמרינו אוקי גברא אחזקת פשרות נמצא לעולם תרי כמאה אלא דמהני הא דהוי גילוויא מילתא להעמיד בתרי ותרי אחזקת פשרות וכ"כ התשב"ץ ח"א סי' פ"ג ונ"ל עוד נזכר גילוי מילתא בפ"ב דכתובות בענין ערער דפסול משפחה דמוקמינן ליה אחזקת פשרות אע"פ שהעידו שנים בפסול כיון שיש שנים מעידים בפשרות אע"פ שבערער דגזלנותא לא מוקמינן ליה אחזקתיה משום דהכא גילוויא מילתא בעלמא הוא עכ"ל ולעיל מינן ביאר ענין גילוויא מילתא שהדבר קרוב לנו להיות נודע כמו שהוא מעיד זה ע"ש והפנ"י בכתובות שם תירץ ליישב פרש"י משום שבפסול משפחה שייך יותר בירור גמור שייכרוו שהראשונה העידו בטעות כו' וזהו פתרוץ השני של הש"ך שם במ"ש ועוד נראה לתרץ כו' וא"כ בע"כ שהם מקברים לכל כו' ע"ש נמצא לפי כל ג' תירוצים אלו אין הכרח כלל לסברת הש"ך הראשונה שבדבר כזה לא אמרינו תרי כמאה ואדרבה מתירוצ הרא"ש ומתירוצ הרמב"ן מוכח להפך וראיית הש"ך

מהש"ס דיבמות (דף פ"ח) הנ"ל לא דמי כלל לדשאני התם פנדאתא גברא וקאי שהוא דבר הנראה לכל בפועל ממש.

בשגם שפבר פתבתי דבירוש' פט"ו דיבמות גמ' על משנה ה' משמע להדיא דאפילו היכא דאתא גברא וקאי נאפילו הוא אדם מסוים כר' אימי שהפל מפירין אותו אפ"ה אמר רב דלא תצא משום שמה זהו אדם אחר דומה לר"א וזהו כו' אלא דמסקנא שם שאע"ג שהיא מותרת להאחרון מדינא (לפ"ד רב דס"ל בתרי ותרי לא תצא) מ"מ קמי שמיא פנוי דהוא גברא ממזירא כו' יעו"ש הרי דמשמע דמדינא אפי' בכה"ג אמרי' תרי ותרי גינהו ונהי דגמרא דידן ודאי פליגא ע"ז וס"ל דמדינא בטלה עדות הראשונה לגמרי כדמוכח מהנה"ג מקומות ההובאו לעיל ביבמות (דף פ"ח) ובכתובות (דף כ"ב ע"ב) ובב"ק (דף ע"ד ב') מ"מ י"ל דוקא באתא גברא וקאי שהוא דבר הנראה לכל עתה ממש ולא כשמידי' אמעשה שפבר הנה שלא לחלוק כ"כ על הירושלמי גם בתשו' שפסוף ספר בית מאיר סי' ט' בענובדא דגט דיאקב מפין דף י"ד ע"א כתב ונ"ל כי תרי כמאה לא נאמר כ"א על דבר שאינו בפנינו כמו שמעידים שנים פלוני לנה או עשה דבר פלוני ומאה אומרים כו' שגבול יש אותם המאה יודעים ושאר כל העולם בספק משא"כ בבאהרוג ברגליו או שבא הבעל שלידיעה זו אין גבול מפני שאנו רואים שכל הראוים להפירו מפירים אותו בלי ספק ומסתמא כמו כן יש בכל עולם עוד אלפים המפירים והכל בלי ספק בזה אין שייך תרי כמאה עכ"ל נמצא דוקא בדבר שפנינו ע"ז הוא דלא אמרינו תרי כמאה וזה שנסתייע הש"ך עוד ממהרי"ק שרש קע"א קרוב לתחלת השרש בענין דס"ל דהולכים אחר רוב הדיעות שאמרו שאין חוששין במקום ההוא לסבלונות ולא אמר בזה תרי כמאה ג"כ אינה ראיה כלל ואדרבה אפשר שהוא עזר כנגדו כי ו"ל מהרי"ק שם גם מ"ש דתרי כמאה כו' גם זה הנה הבל.

ודאי כשנזקקה עדותם בב"ד או כשנתקבל בב"ד מהני תרי כמאה דסוף סוף עדות איכא אבל כי לא אתא בתורת עדות אלא גילויי מילתא בעלמא סברא הוא להאמין יותר המרובים מהמועטים דכל היכא שאין עדות ממש הולכים אחר רוב דיעות פדאיתא ביבמות פרק האשה ובסוטה פרק מי שקניא עכ"ל ומשמע דמיירי שאותן המעידים שחוששין שם לסבלונות לא נחקר עדותם בב"ד כלל דאז אין ע"ז תורת עדות.

וכיון שפן בכה"ג אזלי' בתר רוב דיעות כמו גבי פסולי עדות כו' ע"ש אבל אילו נזקקה עדותם בב"ד י"ל דאמרינו ע"ז תרי כמאה אכן באמת בנ"ד א"צ לכל זה כי גם לפ"ד הש"ך ל"ד נ"ד לנדון דהש"ך דהתם ביחוס משפחה הוא דבר העשוי להגלות לכל העולם משא"כ בנ"ד אם קבלה הגט או לא פשיטא ופשיטא דליכא למימר הכי וכדאיתא בכתובות (דף כ"ב ב') גרושין יכולה מכחישתו א"כ נראה דבנ"ד לכ"ע הנה כמו תרי ותרי אא"כ העדים שאמרו שנתגרשה לא העידו לפני ב"ד בת"ע אז יש ללמוד ממהרי"ק הנ"ל דבכה"ג אזלינו בתר רוב דיעות ואם לבסוף נודע מפי המרובים שלא נתגרשה לא אמרי' דתרי ותרי גינהו וה"ל אשת איש גמורה: קיצור פלפול בדברי רש"י פ"ב דכתובות (דף כ"ב א') ד"ה גילויא מילתא ובדברי התוספות שם והש"ך בח"מ סי' מ"ו ס"ק ס"ו ואו"ת שם ס"ק פ"א ושאין דברי הש"ך מוכרחי' כלל בפרש"י ושאף לדברי הש"ך בנד"ז הנה בתרי ותרי: ג עוד מצאתי טענה לכאורה לומר דלא אמרינו דתרי ותרי גינהו עפ"מ ש

בתשב"ץ ח"א סס"י א' בענן אשה א' שהחזיקה ב"ד בגרושה ושני עדים אומרים שלא נתגרשה דמסיק דלא אמרינו תרי ותרי ניהו פי אין עדים יכולים להכחיש ב"ד יעו"ש שהאריה הרבה בזה לחלק בין הכחש' תרי ותרי (או אפי' מאה רק שמעידין דרף עדות).

ובין הכחשה דעדות נגד ב"ד. ומעתה נמי בנ"ד אם הב"ד העידו שלא נתגרשה מחמת שנפסל הגט ומחמת פיסול זה לא נתנו לה א"כ אפ"ל דה"נ תורת ב"ד ע"ז מאחר שנהוג עכשיו ליתן הגט בפני ב"ד והם מחזיקים אותה במגורשת ע"י קריעת הגט וא"כ כשמעידים שלא החזיקה י"ל דזהו הגנת ב"ד וצדיפא מעדות לפ"ד התשב"ץ אף באמת יש לחלק דהתם כשב"ד אומרים שהחזיקה בגרושה א"כ הם מעידים שנעשה בפניהם מעשה ב"ד וכיון שכן צדיפי בזה מעדים.

אבל במה שמעידים שלא נעשה בפניהם הרי מאחר שגם לדבריהם לא נעשו דייני' בזה א"כ הגדתן היא רק הגנת עדות בעלמא שמעידין שלא נתגרשה לכן כששני' מעידין שנתגרשה ה"ל תרי ותרי גם בלא"ה דינו של התשב"ץ חידוש הוא ולא מצאתי בזה בד' הפוסקי' ועיין בהריב"ש סי' קכ"ז שכ"ג"כ הרבה אנדון של התשב"ץ הנ"ל להקל וכ' שם ג"כ סס"י הנ"ל טעם להאמין יותר להעדים (שהו הב"ד) שאומרים שנתגרשה משום שהם הוזמנו להעיד על פתיבת הגט ונתינתו ודייקי טפי בעדותן אבל האחרוני' לא הוזמנו להעיד ע"ז כו' יעו"ש שהאריה בזה סס"י הנ"ל ולא הזכיר טעמו של התשב"ץ דעדים לא מצי מכחשי פלל לב"ד א"כ משמע דלא ס"ל חילוק זה וכן משמע ממ"ש בכנה"ג בח"מ סי' כ"ט בהגהת הב"י אות ס"ט ונ"ל אין חילוק בין עדים אומרים תנאי לדייני' אומרים תנאי הרשד"ם חח"מ סי' רס"ב הראנ"ח ו"ל ח"ב סי' פ"ו עכ"ל וקאי על תשו' הרשב"א שבב"י סס"י הנ"ל מחודש י"ג הרי בהדיא דהעדים נאמנים כמו הדיינים וה"ל תרי ותרי ע"ש בתשו' הרשב"א שהיא ולכאורה מהסוגיא (דב"ב דל"א ב') דמסקינן דלזילותא דבי דינא לא חיישינן ומהדרין הוראת ב"ד מחמת שפאו שני עדים מוכח לא כהתשב"ץ.

הגם שהתשב"ץ חילק בין אם ב"ד התירוה ע"פ עדים כו' ובין כשהם עצמם מעידים כו' ע"ש אין זה מוכרח דגם התם איפא מעליותא מה שנעשה מעשה בב"ד ע"י העדים הראשונים ועוד מדאמרינו רפ"ג דר"ה ולא תהא שמיעה גדולה מראייה משמע דעכ"פ ג"כ לא צדיפא ראייה משמיעה ומ"מ טעמו דהריב"ש שייף לומר ג"כ בנ"ד אם הב"ד העידו שלא נתגרשה מחמת סיבת פיסול הגט שיש להאמינם יותר משום שהם הוזמנו כו' וי"ל ג"כ שאותן שאמרו שנתגרשה היינו שראו סידור הגט וכתבתו ולא הספיקו לראות שלא ניתן מחמת שנפסל וע"ד שכ' הריב"ש שם דמשום דלא רמיא עלייהו לא דייקו יעו"ש פללא דמילתא אם הראשונים שאמרו שנתגרשה לא נחקרה עדותן בב"ד אזי אם האומרי' שלא נתגרשה הם רבים אזי אזלי' בתר רוב דיעות ונהרי היא אשת איש גמורה כמש"ל בשם מהרי"ק והש"ף ואף אם נחקרה עדותן בב"ד אם מה שנודע לכם שלא נתגרשה היינו ע"י ב"ד מקום פתיבת הגט אזי הדעת נותנת דטפי יש להאמין להב"ד כמ"ש הריב"ש ויש להקמיר ג"כ בזה יותר משאר תרי ותרי ואפשר דבכה"ג י"ל אוקמא אחזקת אשת איש אף לפ"ד התוספת ביבמות (דף פ"ח ע"ב) סד"ה והבא עליה שפכתו דלא מוקמינן לה אחזקה מ"מ כיון דהספק מצד עצמו קרוב יותר לצד החזקתה י"ל

דמוקמינו לה אחזקת אשת איש וכעין מ"ש לעיל בשם הרמב"ן והתשב"ץ שכתבו פן להקל וכ"ש להחמיר מיהו הקא שנסא את בהיתר ע"פ שנים האומרים נתגרשה לבד י"ל דלכ"ע לא אמרינו אח"כ אוקמא אחזקת אשת איש עכ"פ וע' מנה לקמן: קיצור אף לפמ"ש התשב"ץ ח"א סי' א' דעדים לא מצי מכחשי הב"ד נ' דבנד"ז לא שיקה זה פיון הב"ד מעידים שלא נעשו ב"ד ושללא נתגרשה וגם קצת הערות ע"ד התשב"ץ: ד ועתה יש לעיין בגוף הדין של אשה זו אף את"ל דתרי ותרי ניהו והנה דין זה מבואר בפ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"א) וביבמות (דף פ"ח) ובטוש"ע אה"ע סי' קנ"ב דאפילו ניסת ע"פ עדים הראשונים שאמרו נתגרשה ואחר שניסת באו השני' ואמרו שלא נתגרשה תצא אא"כ ניסת לא מעדיה וגם היא אומרת ברי לי שנתגרשה ובאופן דלא אמרו עכשיו גירשה כו' יעו"ש וא"כ בנ"ד שניסת לאיש אחר שאינו מעדיה א"כ באשם תלוי קאי לפ"ד התוס' ולפ"ד הר"ן שם י"ל לכאורה דבחסאת קאי למ"ד דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא.

וא"כ הי' מחויב לגרשה פנ"ל דתצא אף מה שיש לעיין בזה הוא פיון שפבר קבלה גט כד"ת מבעלה הראשון זה שתי שנים א"כ לפ"ז יש לספק אולי אין בעלה האחרון חייב לגרשה: ול"ד להא דקיי"ל באשה שאמרו לה מת בעלה וניסת ואח"כ בא בעלה דתצא מנה ומנה דשאני התם שאח"כ נתנדע שפודאי היתה א"א פשניסת להשני ומש"ה אסורה לו דכשם שאסורה לבעל כף אסורה לבעל משא"כ בנ"ד את"ל דתרי ותרי ניהו א"כ פיון דיש לספק שמה היתה גרושה פשניסת להשני לכה"ל דרשאי לקיימה אחר שנתגרשה בנדאי שנית דמשום ספיקא י"ל דלא מפקינן לה מיני' פיון דאין האיסור משום א"א דאז גם משום ספיקא מפקינן כדלעיל אבל הקא שאין האיסור רק משום שאסורה לבעל י"ל דבספיקא לא מפקינן משום איסור זה פיון שנסא אותה בהיתר תדע דבגמ' אמרי' התם הבא עליה באשם תלוי קאי מפלל היקא דליכא אשם תלוי אין מוכרח כ"כ לומר דתצא וכ"כ בתשו' ח"צ רס"י ג' ד"ה גם מ"ש משא"כ וז"ל ואפ"ה אי לא דבאשם תלוי קאי לא הוי מתמהינן אמאי לא תצא אפילו בלא נשאת לאחד מעדיה אלא משום דהבא עליה באשם תלוי קאי מוקמינן ליה בנשאת לאחד מעדיה כמ"ש בגמרא עכ"ל והקא אפי' אם היתה נדאי א"א אין פאן אפי' איסור לאו לבעל כמ"ש התוס' ביבמות פ"ק (דף ג' ע"ב) ד"ה לפי ועיין במל"מ ספ"א מה' אישות שהוא דין תורה גמור ואינו לאו אלא איסור עשה.

וא"כ דלמא משום ספיקא לא מפקינן לה מיני' פשנשאה בהיתר אף הא אמרי' ספב"ת דיבמות מפדי הא דאורי' והא דאורי' מ"ל איסור פרת מ"ל איסור לאו ופרש"י מי לא בעינן למיחש לספק איסור לאו כמו לספק איסור פרת הא מידי דספיקא לאו הרחקה דרבנן היא בדבר המותר דנימא לכרת עביד הרחקה בדבר המותר ללאו לא עביד הרחקה בדבר המותר דהקא שמה איסורא דאורי' ממש קא עביד עכ"ל וכמ"כ י"ל ג"כ אנ"ד שהוא ג"כ איסור דאורי' ואף שאינו איסור לאו רק איסור עשה מ"מ הוא ג"כ עכ"פ איסור דאורי' וא"כ י"ל ג"כ שמה איסורא דאורי'תא ממש קא עביד ותו דהא אדרבה גבי סוטה מצינו להדיא שעשה בה הכתוב את הספק פודאי הן לגבי בעל הן לגבי בעל רק לכאורה יש לחלק חילוק דק והוא דל"ד ספק זה לספק סוטה דהתם ספק שמה בעל א"א ממש אבל הקא אף אם האמת שלא נתגרשה.

מ"מ הוא לא בעל רק פְּשֵׁהָ סֶפֶק שְׁמָא היא א"א. וְשָׁמָּא לֹא הִתְמַיְרָה הַתּוֹרָה לְאַסְרָה לְבוּעֵל אֶלָּא פְּשֵׁבָא עַל וּדְאֵי א"א.

מיהו ז"א דְהָא פְּרִיָּה פ"ק דְכִתְוּבוֹת (נ"ף ט') אִמְאֵי לֹא נֶאֱסְרָה בֵּת שְׁבַע עַל דָּוָד וּלְחַד תִּי הוּא מְשׁוּם שְׁכָל הַיּוֹצֵא לְמַלְחָמַת בֵּית דָּוָד. גֵּט פְּרִיתוֹת כּוֹתֵב לְאַשְׁתּוֹ וּלְפִרְש"י הֵגֵט הוּא מְשַׁעַת גְּתִינָה אִם יָמוֹת וּכְשֵׁבָא עֲלֵי בָּא אֶסְפֵּק א"א וּכְמ"ש בְּגִמְרָא פֶּרֶק הִזְהָב (דנ"ט ע"א) שְׁיָבָא עַל סֶפֶק אִשְׁתּוֹ אִישׁ כּוֹ' וְדוֹקָא מְשׁוּם שְׁמַת אִוְרֵי' בְּמַלְחָמָה וְאִיגְלֵי מִקְלֵתָא דְאַפְנוּי' בָּא הוּא דְהִתְתַּרְהָ לּוֹ הָא אִם הִי' בָּא מִן הַמַּלְחָמָה אִסּוּרָה לּוֹ.

אִם הָיָה מְגִרְשָׁה אִוְרֵיהָ וְעֵינָן בְּתוֹס' דְהִזְהָב מְזָה וּבִשְׁט"מ דְכִתְוּבוֹת בְּסוּגְיָא הַנִּלְד"ל ד"ה כָּל הַיּוֹצֵא (דמ"ו ע"ד) דְמִשְׁמַע שָׁם לְהַדְיָא כְּמ"ש דְאַיְלוֹ הִיְתָה סֶפֶק א"א הִיְתָה אִסּוּרָה לְבוּעֵל כְּשֵׁם שְׁאִסּוּרָה לְבַעַל כְּמִש"ש וְכִינּוֹן שְׁמַת פְּנוּיָה גְּמוּרָה הִיְתָה וּלְפִיכּוּף לֹא אִסּוּרָה כּוֹ'.

וּמִינָה דְלִבְעַל נְמִי אִסּוּרָה מְשׁוּם סֶפֶק כְּזָה אַע"ג שְׁנִשְׁאָה בְּהִתְרָ, וְא"כ זָה רֵאִי לִנ"ד וְע' בְּרַמְבַּ"ם וּבִטּוּש"ע ס' ק"נ דְסֶפֶק מְגוֹרְשָׁת שְׁנִשְׁאָת תַּצָּא מְזָה וּמְזָה כּוֹ' וּמ"מ יֵשׁ לּוֹמֵר דְסִפְיָא תְּרֵי וְתֵרֵי שְׁאֵנִי שְׁפִינּוֹן שְׁיֵשׁ שְׁנֵי עֲדִים הָאוּמְרִים שְׁנִתְגַּרְשָׁה בְּתַחֲלָה אִין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִבְּעֻלָּה פִּינּוֹן דְלֹא שְׁיֵיָהּ כְּפִינּוֹן אִסּוּר אֲשֶׁם תְּלוּי כְּנ"ל בְּשֵׁם הַח"צ וְלֹא אֲמָרוּ מַה לִּי אִסּוּר פֶּרֶת מַה לִּי אִסּוּר לָאו כ"א בְּשִׁאָר סֶפֶק וְלֹא בְּסִפְיָא דְתְּרֵי וְתֵרֵי תַדַּע דְסֶפֶק זָה דְתְּרֵי וְתֵרֵי עֲדִיף שְׁהֵרֵי אִיכָּא לְמ"ד דְלֹא מוֹקְמִינּוּ בְּזָה אַחְזָקָה כְּלָל אֲפִילוּ מְדִאוּרֵי' מִשָּׂא"כ בְּשִׁאָר סֶפֶק וְעוֹד יֵשׁ לְמַצּוֹא סְמָךְ לְחִילּוּק זָה מִמ"ש בְּחִידוּשֵׁי מַהֲרִי"ט רַפ"ק דְקִדּוּשֵׁין גְּבִי נִתְּן הוּא וְאִמְרָה הִיא.

דְהָא דְתַנְי' שְׁנֵים אוּמְרִים נִתְקַדְּשָׁה וּשְׁנֵים אוּמְרֵי' לֹא נִתְקַדְּשָׁה אִם נִשְׁאָת לֹא תַצָּא וּמוֹקִי לָהּ אֲבִי בְּעַד א' כּוֹ' לֹא בְּעוֹ לְמִימֵר דְחוּמְרָא דְרַבְּנָן הִיא אֶלָּא ה"ק לִית לָן לְמִימֵר מְדִאוּרֵי' לְכַתְחֻלָּה אוֹקְמָא אַחְזָקָתָה לְהַתִּירָה לְכַתְחֻלָּה אֶלָּא שְׁאִם נִשְׁאָת לֹא תַצָּא שְׁאִין בְּכּוּף לְהוֹצִיאָה מִתַּחַת בְּעֻלָּה אִם לֹא הִכָּא דְאַחְזָקָה אִסּוּרָא כְּגוֹן תְּרֵי וְתֵרֵי דְהוּוּ בְּאֲשֶׁם תְּלוּי כְּדִאוּרֵי' הֵתֵם לְעִיל מְפִדֵי תְּרֵי וְתֵרֵי נִיגְהוּ הִבָּא עֲלֵיהָ בְּאֲשֶׁם תְּלוּי קִיָּמָא דַּע"פ הַשְּׁנֵים שָׂאוּ נִתְקַדְּשָׁה קְרִי אַחְזָקָה אִסּוּרָא אֲבָל הִכָּא נְהִי דְאַיְתְּרֵעָא חֲזָקָה דְהַתִּירָא אֲפִתִּי לֹא אַחְזָקָה אִסּוּרָא עַכ"ל הֵרֵי דַּע"ג דְהֵתֵם נְמִי אִסּוּרָא דְאוּרֵי' עַכ"ז לֹא תַצָּא וְכּוּף י"ל ג"כ בְּתֵרֵי וְתֵרֵי דְלֹא תַצָּא אֶלָּא בְּסֶפֶק פֶּרֶת כְּדִאוּרֵי' הִבָּא עֲלֵיהָ בְּאֲשֶׁם תְּלוּי קִיָּים (וְתַדַּע דְלַהֲרַמ"ה אֲפִילוּ בְּסֶפֶק פֶּרֶת לְפַעְמֵי' לֹא תַצָּא כְּמִשְׁל"ק מִמ"ש הַרְב"י בְּשִׁמּוֹ בְּסִי' קִנ"ט וּבִטּוּר ס' קס"ד) וּכ"מ בְּרַאב"ן דְּדוֹקָא כְּשִׁחִיבֵי' אֲשֶׁם תְּלוּי הוּא דְתַצָּא דְהַקְשָׁה אִמְאֵי לֹא תִירְצוּ בְּגַמ' דְלִיכָּא כְּפִינּוֹן אֲשֶׁם תְּלוּי מְשׁוּם דְבַעֵי' חֲתִי' מְשִׁנֵי חֲתִיכוֹת יַעו"ש אֲבָל הַתּוֹס' הַקְשׁוּ בַּע"א אִמְאֵי חֲתִיבֵים אֲשֶׁם תְּלוּי וְעֵינָן בְּתוֹס' דְכְּרִיתוֹת רַפ"ד אִסּוּר אֲשֶׁם תְּלוּי מְשַׁמַּע אַע"ג דְלִיכָּא חֵיב אֲשֶׁם מ"מ תַּצָּא וּכ"כ הַתּוֹס' בְּכִתְוּבוֹת שָׁם אִי נְמִי כּוֹ' וּכ"מ בְּשִׁט"מ דְכִתְוּבוֹת בְּשֵׁם הָרָא"ש וְא"כ ה"ה בְּשִׁאָר סֶפֶק דְאוּרֵי' תַּא: מִיְהוּ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין סֶפֶק פֶּרֶת לְסֶפֶק אִסּוּר עֲשֵׂה וְתַדַּע דְלַהֲרַמְבַּ"ם סִפְיָא דְאוּרֵי' לְחוּמְרָא מְדְרַבְּנָן וּבְסֶפֶק פֶּרֶת וּדְאֵי דְאוּרֵי' תַּא גַּם לְרַמְבַּ"ם וְאִף לְדִידוֹן דְלֹא קִי"ל כְּהַרְמְבַּ"ם וְע' סה"ת ס' ע"ו מְדַמָּה סֶפֶק דְאוּרֵי' לְסֶפֶק שְׁחִיבֵין עֲלֵיו אֲשֶׁם תְּלוּי מ"מ לְעַנְיָן שְׁלֹא לְהוֹצִיאָה מִבְּעֻלָּה בְּסֶפֶק דְתְּרֵי וְתֵרֵי שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם מֵאַחַר דְבִגְמ' פְּרִיָּה רַק מְשׁוּם דְהַבָּא עֲלֵיהָ

בְּאִשָּׁם תְּלוּי קָאֵי פְנ"ל בְּשֵׁם הַח"צ אָמְנָם בְּכַרְשֵׁב"ם פַּחוּז"ה (דָּף ל"א ע"ב) מְבֹאָר בְּהַדְיָא
לְהַפֵּךְ שְׁפִי שָׁם אַהֲהִיא דְשָׁנִים אוֹמְרִים נְתַגְרָשָׁה וּשְׁנִים אוֹמְרִים לֹא נְתַגְרָשָׁה וּפְיָ שָׁם
א"נ שְׁנִים אוֹמְרִים נְתַגְרָשָׁה בְּחַיֵּי בַעֲלָה וְאִינְהָ זְקוּקָה לִיבָם וּשְׁנִים אוֹמְרִים לֹא נְתַגְרָשָׁה
וּזְקוּקָה לִיבָם הָרִי דְלִיפָא רַק אִיסוּר לֹא וְאִפ"ה אִם נִשְׂאֵת תַּצָּא וּמִשְׁמַע אִפִּי נִיֶּסֶת וְאִח"כ
בָּאוּ עֲדִים מֵאַחַר דְּמִפְרֵשׁ הַבְּרִיִּיתָא בַּכָּה"ג ע"כ ע"ש מִיְהוּ פִירוּשׁוֹ צַע"ג דַּא"כ מֵאֵי פְרִיָּד
הַש"ס ע"ז בְּכַתְּנֻבּוֹת (דָּף כ"ב ע"ב) הֵבֵא עֲלֵיהָ בְּאִשָּׁם תְּלוּי קָאֵי הָא בְּאִיסוּר יְבָמָה לְשׁוּק
לִיפָא אִשָּׁם תְּלוּי וְצ"ל דְּמִפְרֵשׁ דְּקוֹשְׁיָא זֶה קָאֵי רַק עַל שְׁנִים אוֹמְרִים מֵת כּו' דְּהָא גַם
הַתִּירוּץ בְּאוֹמְרֵת בְּרִי לִי לֹא קָאֵי רַק ע"ז דְּאִילוּ עַל דִּין דְּנְתַגְרָשָׁה פְּשִׁיטָא דְּבָרִי לָהּ בְּיִרוּר
גְּמוּר שְׁהָרִי קִיבְּלָהּ הַגֵּט: מִיְהוּ מִמ"ש בַּגְּמ' גְּרוּשִׁין יְכוּלָהּ מְכַחֲשֵׁתוּ וּפְרֵשׁ"י אִם יָבוֹא
וְיֵאמֶר לֹא גְרָשֵׁתִיָּהּ מוֹכַח בְּהַדְיָא דְּלֹא כְּפַרְשֵׁב"ם שְׁפִי שָׁמַת וּזְקוּקָה לִיבָם וּשְׁנִים אוֹמְרִי
נְתַגְרָשָׁה וְאִינְהָ זְקוּקָה לִיבָם דַּא"כ אֵין שְׁיִיָּהּ כָּלֵל עֲנִין יְכוּלָהּ מְכַחֲשֵׁתוּ אוֹ אִינְהָ יְכוּלָהּ
מְכַחֲשֵׁתוּ שְׁהָרִי וְדַאֵי לֹא יָבוֹא עוֹד א"ו מִיִּירִי לְעֲנִין שְׁתַּהֲלִי מוֹתֶרֶת לִינְשָׂא מְאִיסוּר אִשָּׁת
אִישׁ וְלֹא מִיִּירִי כָּלֵל בְּאִיסוּר יְבָמָה לְשׁוּק וְכ"מ בְּתוֹס' דְּכַתְּנֻבּוֹת (דָּף כ"ו ע"ב) בַּד"ה אָנּוּ
דְּמִיִּירִי בַּכָּה"ג: וְהַבַּעַל הַמְּאוּר כ' מִשָּׁם ה"ר מִשָּׁה בַר יוֹסֵף פִּי בַּמַּס' סוּטָה אֲמַתְנִי עַד
אוֹמֵר נְטִמְאֵת כּו' וְכ' שָׁם מִשְׁמֹו וְאִפִּי שְׁנִים אוֹמְרִים נְטִמְאֵת וּשְׁנִים אוֹמְרִים לֹא נְטִמְאֵת
לְאֵלוּ הַשְּׁנִים הַמְּעִידִים וְאוֹמְרִי לֹא נְטִמְאֵת הֵנּוּ צְיִיתִינוּ וְהִיתָה שׁוֹתָה עַכ"ל וְכ"מ בַּב"י
סִי קַע"ח שֶׁכ' ה"ל פְּתָרִי וְתָרִי וְהִיתָה שׁוֹתָה (עַם הֵיזוֹת שְׁבַמ"ש דַּה"ל פְּתָרִי וְתָרִי אֵין
מְוַכָּרֵת דְּלַעוֹלָם הַשְּׁנִים עַדִּיפִי מֵאַחַד אִפִּי שְׁבָא רֵאשׁוֹן וְלִהְרַמְב"ם פ"ט מ"ה רֹצֵחַ צ"ע)
מִשְׁמַע דַּע"כ"פ בְּתָרִי וְתָרִי אֵין מוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ בְּלִי שְׁתַּשְׁתָּה מִיָּם הַמְּרִים מִיְהוּ מִשָּׁם אֵין
רֵאִי דִּי"ל שְׁהַפְּנִי שְׁהַשְּׁנִים אוֹמְרִי שְׁלֹא נְטִמְאֵת בְּשַׁעֲהָ שְׁאֵתָם אוֹמְרִי שְׁנְטִמְאֵת וְאִפִּי
נִשְׂאֵר סָפֵק שְׁמָא נְטִמְאֵת קוֹדֵם דַּע"כ"ל כֵּן בַּא' אוֹמֵר נְטִמְאֵת וּשְׁנִים אוֹמְרִים לֹא נְטִמְאֵת
כַּמ"ש הַמְּפָרְשִׁים וּבַעַל הַמְּאוּר שָׁם וְעוֹד דְּהֵתָם שְׁאֵנִי שְׁקִינָא לָהּ וְנִסְתָּרָה לְדַבְּרֵי כְּוָלָם
וְהִנֵּה קִשָּׁה לְהַקְל בְּתָרִי וְתָרִי בְּאִיסוּר לֹא אִפִּי נִשְׂאֵת נֶגֶד פְּרֵשֵׁב"ם גַּם בְּרִי"ו שְׁהִבִּיא
הַב"י סִי קַנ"ט מִשְׁמַע כְּפַרְשֵׁב"ם מַדְכֵּי וְהָא דְּאִמְרִינוּ אִשָּׁה כּו' אֲבָל בְּהַכְחָשָׁה ר"ל
שְׁהַכְחִישׁוּם לֹא תַצָּא וְכֵן מוֹכַח מְסוּנְגִית הַגְּמ' (וְהִינּוּ דָּף צ"ד רִישׁ ע"א).

וּבַח"ג מְנַתִּיב כ"ג פְּתַבְתִּי כּו' מִשְׁמַע שְׁבָא לְרַמּוֹן דְּהָא דְּלֹא תַצָּא הִינּוּ דְּוָקָא בְּנִשְׂאֵת
לְאַחַד מְעִידֵיהָ וְאוֹמְרֵת בְּרִי לִי כַּמְשַׁנ"ת שָׁם הָרִי אֲפִילוּ בְּאִיסוּר לֹא דִיבְמָה לְשׁוּק מִשְׁמַע
דַּס"ל דְּבַעֲיָנוּ דְּוָקָא כֵּן אַע"ג דְּלֹא שְׁיִיָּהּ כָּאֵן אִשָּׁם תְּלוּי מִיְהוּ צ"ע דְּהָא לְקַמֵּן בְּסוּמָף הִבִּיא
דַּעַת הַרַמ"ה דְּלֹא בְּעִינָן לְאַחַד מְעִידֵיהָ בְּלֹא אֲתַחַזֵּק אִיסוּרָא אֲפִילוּ בְּסָפֵק אִשָּׁת אַח דְּהָרִי
אִיסוּר פְּרֵת וַא"כ כ"ש בִּיבְמָה לְשׁוּק וְעוֹד דְּאֲתַחַזֵּק הַתִּירָא שְׁהִיתָה בְּחֻזְקָתָה הִתֵּר לְשׁוּק
כִּינּוּ שְׁהִיָּה לָהּ בְּו'.

א"כ י"ל בַּכָּה"ג לַכ"ע אִם נִשְׂאֵת ע"פ עֲדִים הַמְּתִירִים לֹא תַצָּא אִף שְׁבָאוּ אַח"כ עֲדִים
הָאוֹסְרִים דְּאִיפָא תְּרַתִּי לְמַעֲלִיּוֹתָא חֻזְקָה דְּהַתִּירָא וְנִשְׂאֵת ע"פ שְׁנֵי עֲדִים בְּהִתֵּר וְשְׁאֵין
בּוֹ דְּרָרָא דְּאִשָּׁם תְּלוּי אִף צ"ע בַּש"ע ס' מ"ז ס"ב וי"ל הֵתָם סָפֵק אִיסוּר אִשָּׁת אִישׁ גַּם
י"ל הֵתָם נִשְׂאֵת אַחַר שְׁבָאוּ תְּרִי וְתָרִי וּבְסָפֵר עֲצִי אֲרָזִים שָׁם סָפֵק כ' דְּהַרִיב"ש בְּתִשׁוּ
סִי רַס"ו חוֹלֵק ע"ז וְס"ל לְדַלְמ"ד תְּרִי וְתָרִי סָפִיקָא דְּרַבְּנָן אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא אֲפִילוּ לֹא
נִשְׂאֵת לְאַחַד מְעִידֵיהָ וְכ"כ בְּסָפֵר הַמְּקַנְהָ וְכ"כ בְּתִשׁוּ מְהָר"ם אֲלֶשְׁקֵר סִי י"ו קָרוֹב
לַסַּס"י בְּשֵׁם הַרִיב"ש ע"כ י"ל שְׁגַם הַרִי"ו לֹא נְתַפְנִין לָזָה: קִיצוּר אִם הִנֵּה סָפִיקָא דְּתָרִי

ותרי בנד"ז שאח"כ נתגרשה שנית בנדאי רק משום שאסורה לכוּעל שְהוּא הַכּוּעַל הַשְּׁנִי
יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּסִפִּיקָא דְתַרֵּי וְתַרֵּי כִּיּוֹן דְּאִין בְּזוּה שְׂיִכּוּת אָשֵׁם תְּלוּי וּמְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"ם
פְּרָק חֲזָקָת (דל"א) מְבֹאָר לְאַסּוֹר: הַמִּיהוּ בְּנֵד"ז כִּיּוֹן שְׁנַשְׂאָת ע"פ שְׁנֵי עֵדִים הָאוּמְרִים
נִתְגַּרְשָׁה וְאִח"כ בָּאוּ עֵדִים הָאוּמְרִים לֹא נִתְגַּרְשָׁה וְהִיא אוּמְרַת גְּרוּשָׁה אֲנִי כִּיּוֹן שְׂיֵשׁ קִצָּת
פּוֹסְקִים דּוּס"ל דְּאַפִּילוּ נִשְׂאָת לְאִישׁ שְׂאִינוּ אֶחָד מְעִידָהּ לֹא תִצָּא כְּמִשִּׁית אַע"ג דְּבִטְלָה
דְּעַתָּם נִגְד כָּל הַפּוֹסְקִים הָאוּמְרִים דְּתִצָּא אַא"כ נִשְׂאָת לְאַחַד מְעִידָהּ וְכַמ"ש בְּפִשְׁטוּת
בש"ע סי' קנ"ב ס"ג.

מ"מ עֲכָשְׁיוּ שְׂאִין כָּאֵן סָפֵק אִיסוּר אִשְׁתּ אִישׁ כִּיּוֹן שְׁנִתְגַּרְשָׁה שְׁנִית רַק סָפֵק אִיסוּר עֲשֵׂה
דְּאַסּוֹרָה לְכוּעַל בְּכַה"ג יֵשׁ לְעֲשׂוֹת סְנִיף מִהַפּוֹסְקִי הַנְּ"ל וְעַתָּה אָבִיא הַקִּצָּת פּוֹסְקִי וְ"ל
הַרְאָב"ן דָּף קכ"ב עֲמוּד שְׁנֵי וְהוּא בִּיבְמוֹת פְּרָק הַא"ר וְאִם בָּאוּ שְׁנֵים וְאָמְרוּ מֵת וְשְׁנֵים
אוּמְרִים לֹא מֵת אוּקִי תַרֵּי לְהַדִּי תַרֵּי וְאוּקִי אִשְׁה עַל חֲזָקָתָהּ וְלֹא תִנְשָׂא וְאִם נִשְׂאָת תִּצָּא
וְאִם נִשְׂאָת עַל פִּי שְׁנֵים הַרְאִשׁוֹנִי וְאִח"כ בָּאוּ הָאַחֲרוֹנִים אוּקְמָא אֲחֲזָקָתָהּ שְׂהִיא עֲכָשְׁיוּ
תַּחַת הָאַחֲרוֹן וְלֹא תִצָּא אֶלָּא אִם כֵּן יָבוֹא הַכּוּעַל עֲצָמוּ וְאִם אִין אֲנוּ מְכִירִין אֶת הַכּוּעַל שְׂבֹא
שְׂיִצָּא בְּלֹא חֲתִימַת זְקָן וְכֹא בְּחֲתִימַת זְקָן וְכֹא שְׁנֵי עֵדִים שְׂאוּמְרִים שְׂהוּא שְׂאֵנוּ הִיָּינוּ
עֲמוּ מְשִׂיצָא וְעַד עֲכָשְׁיוּ תִצָּא וְאִם נִשְׂאָת לְאַחַד מְעִדִים הַרְאִשׁוֹנִים וְגַם הִיא אוּמְרַת בְּרִי
לִי שְׂאִינוּ הוּא לֹא תִצָּא עכ"ל הַרֵּי דְבְּרִיו מְבֹאָרִי דְּמַחֲלֵק בֵּין אִם בָּאוּ עֵדִים הָאַחֲרוֹנִים
ג"כ קוֹדֵם שְׁנַשְׂאָת וּבֵין אִם נִשְׂאָת ע"פ עֵדִים הַרְאִשׁוֹנִים וְאִח"כ בָּאוּ עֵדִים הָאַחֲרוֹנִים
וְהַחֲזִיק הוּא לְדְבָרֵיו דְּדוּקָא בָּאוּ עֵדִים הָאַחֲרוֹנִי ג"כ קוֹדֵם שְׁנַשְׂאָת אִז תִּצָּא מִשׁוּם
דְּמוֹקְמִינוּ לֵה אֲחֲזָקָתָהּ אִשְׁתּ אִישׁ אֶבֶל בְּנִשְׂאָת קוֹדֵם שְׂבֹאוּ הָאַחֲרוֹנִים ע"פ שְׁנֵים הָאוּמְרִי
מֵת אִז לֹא תִצָּא אַע"פ שְׂלֹא נִשְׂאָת לְאַחַד מְעִידָהּ הַרְאִשׁוֹנִים וְגַם הִיא אִינָה אוּמְרַת בְּרִי
לִי וְהִטַּעַם מִשׁוּם דְּכָבֵר נִשְׂאָת בְּהִיתָר ע"פ שְׁנֵי עֵדִים יִצְתָה לְגַמְרֵי מְחֲזָקָתָהּ אִשְׁתּ אִישׁ
וְנִעֲשִׂית בְּחֲזָקָתָהּ הִיתָר מִמֶּשׁ אֶצֶל בְּעֵלָה הַשְּׁנֵי וְכִיּוֹן שְׂכֹן אִין כַּח בְּשְׁנֵי עֵדִים הָאַחֲרוֹנִים
לְהוֹצִיא מִבְּעֵלָה וּמְחֲזָקָתָהּ הִיתָר שְׁנַעֲשֵׂה מְעֵשֵׂה וְנִשְׂאָת ע"פ שְׁנֵי עֵדִים הַרְאִשׁוֹנִים וְז"ש
אוּקְמָא אֲחֲזָקָתָהּ שְׂהִיא עֲכָשְׁיוּ תַּחַת הָאַחֲרוֹן כו' וְהָא דְּאִיתָא ר"פ הָאִשְׁה רַבָּה (דפ"ח סע"א)
סוּף סוּף תַרֵּי וְתַרֵּי נִיגְהוּ וְהָבֵא עֲלֵיהּ בְּאָשֵׁם תְּלוּי קֹאֵי אָמַר רַב שְׁשֵׁת פְּגוֹן שְׁנִיסַת לְאַחַד
מְעִידָהּ כו' וְכֹאוּמְרַת בְּרִי לִי וְהֵתֵם מִיָּרִי דְּנִשְׂאָת תַּחֲלָה ע"פ שְׁנֵי עֵדִים הַרְאִשׁוֹנִים
שְׂאֵמְרוּ שְׂמַת בְּעֵלָה וְקוֹדֵם שְׂבֹאוּ הָאַחֲרוֹנִים וְאָמְרוּ שְׂהוּא חֵי וְאִפ"ה הוֹצֵרְכוּ לְהַעֲמִיד
דְּדוּקָא פְּשִׁינַסַת לְאַחַד מְעִידָהּ וְהִיא גַם הִיא אוּמְרַת בְּרִי לִי הָא לֹא הִכִּי תִצָּא כְּבָר נִשְׂמַר
הַרְאָב"ן מִזָּה בְּמָה שְׂחִילְקָא וְאָמַר וְלֹא תִצָּא אַא"כ יָבֵא הַכּוּעַל עֲצָמוּ וְאִם אִין אֲנוּ מְכִירִין
אֶת הַכּוּעַל מִחֲמַת כו' וְכֹאוּ שְׁנֵי עֵדִים כו' תִּצָּא וְאִם נִשְׂאָת לְאַחַד מְעִידָהּ הַרְאִשׁוֹנִים כו'
כְּדִלְעִיל דְּבְכַה"ג מִמֶּשׁ מִיָּרִי בִּיבְמוֹת (דף פ"ח) שְׁם וְס"ל דְּדוּקָא בְּכַה"ג שְׂבֹא הַכּוּעַל
עֲצָמוּ עִם שְׁנֵי עֵדִים הָאַחֲרוֹנִים דַּע"פ שְׂאֵנוּ אִין מְכִירִים אוֹתוֹ רַק הָעֵדִים הָאַחֲרוֹנִים
אוּמְרִים שְׂהוּוּ הַכּוּעַל אַעפ"כ כִּיּוֹן שְׂאוּמְרִים עַל אֲדָם שְׂבִפְנִינוּ שְׂהוּוּ הַכּוּעַל וְגַם הוּא עֲצָמוּ
אוּמְרִים כֵּן אִז אֲנוּ אוּמְרִים דְּתִצָּא אַא"כ נִשְׂאָת לְאַחַד מְעִידָהּ הַרְאִשׁוֹנִים כו' דְּכִיּוֹן שְׂהֵם
אוּמְרִים זְהוּ שְׂבִפְנִינוּ וְכֵן אוּמְרִים הַכּוּעַל עֲצָמוּ יֵשׁ לְחוּשׁ לְדְבָרֵיהֶם יוֹתֵר מִשׁוּם דַּל"כ לֹא
הִיוּ מְעִיזִים פְּנִיָּהֶם לְשַׁקֵּר כָּל כָּךְ נִגְד כָּל הָעוֹלָם כְּדִאִיתָא קְרוּב לְזָה בְּגַמְרָא בְּקִדּוּשֵׁין פְּרָק
הָאוּמְרִ (דף ס"ג ע"ב) גְּבִי רַב אִשִּׁי אוּמְרִ אַף נִאָּמֵן לְכַנוּס וּפְרַש"י דְּלֹא חֲצִיף לְמִמַּר לְפָנֵי
הָאֵב שְׂקִיבֵל הַקִּדּוּשֵׁין אֲנִי הוּא דְּמִירַתָּת דְּלָמָּא מְכַחִישׁ לִיהּ וְאָמַר יְדַעְנָא דְּלֹא אֶתְּ יִהְבַּתְּ

לי קדושין עכ"ל ולכן אע"פ שפבר היא בחזקת בעלה השני ע"פ שני עדים הראשונים תצא אא"כ נשאת לאחד מעידיה ואומרת פרי לי שאינו הוא.

אבל כשהעדים האחרונים אומרים לא מת ואין הבעל בפנינו אזי לא תצא אע"פ שנשאת לאחר שלא מעידיה הראשונים וגם היא אינה אומרת פרי לי דכיון שפבר היא בחזקת היתר לגמרי לא תצא וע' עוד בהראב"ן דקכ"ד סע"ד ודף קכ"ה שהאריה טובא בסוגיא הג"ל ומשמע דמסיק ג"כ כמש"ש דקכ"ב.

ומ"ש דגם לר' מנחם בר"י בעינו שנשאת לאחד מעידיה דקדק לכתוב דקכ"ה ע"א זה לשונו דכיון דהני אמרי מת והני אמרי זהו בעלה הוי היא ספק אשת איש כו' ומשני בשנשאת לאחד מעידיה כו' עכ"ל הרי פי' דדוקא כששנים האוסרים אמרי זהו בעלה אבל אם אומרים שהוא חי ואינו בפנינו וכן בשנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה מסיק ונ"ל פלוג' של דבר כל היכא דתרי אמרי הכי ותרי אמרי הכי בין במקומא בין באיסורא אי לא אתעביד מעשה אמרינו מוקי תרי בהדי תרי ואוקי דבר בחזקתו אבל אתעביד מעשה ע"פ הראשון כיון דמספקא לן מילתא לא אמרינו אוקי תרי לבהדי תרי אלא מאי חזית דסמכת אהני בתראי לביטל הדין לסמוך אקמאי ויעמוד הדין עכ"ל דקכ"ה ע"ד וכ"כ שם עמוד ג' ועמוד ב' ואע"ג דבכתובות (דף כ"ב ע"ב) מבואר בהדיא דבכל תרי ותרי תצא אא"כ ניסת לאחד מעידיה ואומרת פרי לי צ"ל לפ"ד הראב"ן דנה קאי רק על ת"ק דרבי מנחם ברבי יוסי דאמר לא תצא אפילו נשאת אחר שבאו עדים האחרונים וכן משמע ג"כ מפרש"י שכתב על מ"ש הת"ק לא תצא ולקמן פריה תרי ותרי גינהו משא"כ לר' מנחם בר' יוסי דאינו מתיר אלא בנשאת תחלה בהיתר ואח"כ באו עדים ס"ל להראב"ן דבכה"ג א"צ לאוקמי בנשאת לא מעידיה כו' ומיהו מפרש"י נדאי אין שום ראיה לזה דאע"ג שכתב על דברי ת"ק ולקמן פריה כו' י"ל דמ"מ קאי הפירקא ג"כ על דברי רבי מנחם ג"כ וכמו שמוכח פן בהדיא בסוגיא דיבמות (דפ"ח ע"ב) וכדלקמן ובפנ"י בכתובות שם סד"ה א"ר מנחם כתב בשם הגאון מוהר"ר אברהם ברוך דלרבי מנחם בניסת ואח"כ באו עדים לא תצא אפילו ניסת לאדם אחר ואינה אומרת פרי.

וכ"כ ג"כ בספר הפלאה שם משמו ודבריו הלא המה בתשו' ח"צ סי' ב' אלא שהפנ"י כתב עליו דלא נהירא ומ"מ מצאנו לו תנא דמסייע ה"ה הראב"ן פנ"ל ואפשר לומר דמה שהביאו להראב"ן לפרש פן הוא דכף משמע לכאורה תלמוד ערוך בפרק האשה רבה (דף צ"ג ע"ב) אמר להו רב ששית תניתוהו אמרו לה מת בנה כו' ונתניבמה כו' ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים תצא כו' היכי דמי אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני מבואר דהקושיא הוא שלא תצא וק' אדרבה כיון שיש פאן תרי ותרי מדוע לא תצא הלא הוא ספק איסור פרת וגם היתה בחזקת איסור ליבם עיין בתוספות שם ופ"ב דכתובות (דף כ"ו ע"ב): וכאן אי אפשר לומר דמייירי בנשאת לא מעידיה דהא נתניבמה תנו אלא שהתוספות שם פי' דהפנונה היכא דבם אומר פרי לי והיא אומרת פרי לא הנה לן למימר תצא ויש לפקפק ע"ז דלא דמי פרי דבם לברי דידה דאשה דייקא ומינסבא ונאמנת לומר מת בעלה שתנשא או תתיבם משא"כ היבם דמשנה שלימה

שנינו ס"פ האשה שלום ואין האישי נאמן לומר מת אחי שייבם אשתו א"כ אע"ג דהקא שני עדים מסייעים לו מ"מ פיון דשני עדים מכחישי מנלן דנאמן לומר פרי לי.

ול"ד לנשאת לאחד מעידיה דכיון דהיו שני עדים שאינו חשודים לכן סמכינו עליו ומה גם שהעד מעיד שראה ממש משא"כ עגנו פרי לפרש"י בכתובות שאינו ידיעה ודאית י"ל דלא שינה רק בהאשה עצמה שהיתה אשתו וברור אצלה בלב שאילו היה קנים הי' פא משא"כ היבם י"ל דלא שינה בו פן (וגם א"א לומר ע"ד שפי' רש"י (דפ"ח ריש ע"ב) פרי לי פגון ע"י סימנים דזה אינו שינה רק שם גפי אתא גברא וקאי.

שם שינה לומר שפכת ע"י סימנים שאינו בעלה משא"כ (בדף צ"ג ע"ב לא מיירי פלל בכה"ג). ונצטרף לומר דהיבם ג"כ ראה מיתת הבעל ממש.

ועכ"ז קשיא דא"כ מנלן לרב ששית לפשוט מזה דמיירי בעד אחד ושעד אחד נאמן ביבמה דלמא לעולם מיירי בתרי ותרי רק שהיבם והיא אינו אומרים פרי לי כו' לכן מסוגיא זו הוכיח הראב"ן דכיון שנתניבמה (או נשאת לשוק בשקיו לו פנים) ע"פ שנים עדים הראשונים בהיתר גמור הרי היא עומדת בחזקת בעלה השני ולא תצא אף שפאו אח"כ שני עדים ומכחישים אותם וא"צ פלל לשפתי' נשאת לא' מעידיה כו' ולכן שפיר פשיט רב ששית מפאן דעד אחד נאמן ביבמה משום דא"א פלל לומר דמיירי בתרי ותרי דא"כ אמאי תצא.

נהרי רב ששית עצמו הוא מרא דדינא בפירק האשה רבה (דפ"ח) ובכתובות (דכ"ב) דדוקא בשנשאת לאחד מעידיה ושהיא אומרת פרי לי לכן חילק הראב"ן בחילוקים שנתפארו לעיל דשאני התם ביבמות (דף פ"ח) שהבעל עצמו פא עם העדים ובכתובות (דף כ"ב) מיירי שפאו עדים ואח"כ נשאת כמ"ש הגאון מוהר"ר אברהם ברוך פנ"ל וכן משמע קצת בחידושי הרשב"א בקדושין פירק האומר סד"ה מאי לא נמצא במ"ש ושהיא דהאשה.

רבה כו' דאקשינו תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני פלומר ולא תצא מסתברא משום דהני תרי דאמרו חלוף היו הדברי' לא פאו עד שנתניבמה הוא דאמרינו הכי כו' דהא רבי מנחם בר' יוסי כו' מודה הוא דאם נשאת עד שלא פאו הני דאמרי לא מת ולא נתגרשה לא תצא עכ"ל משמע לכאורה דר"ל אפילו בשאין היבם והיא אומרים פרי לי.

דאילו בכרי לי א"צ לטעם משום דהני תרי דאמרי חלוף לא פאו כו' דאפילו פאו מקודם לא תצא דהא אנו קיי"ל כת"ק דרבי מנחם אפילו בגרושין וכרב אסי ולא פרכא פדאיתא בטוש"ע סי' קנ"ב ס"ג ע"ש בב"י אלא מוכרח דמיירי בשאין שינה פלל פרי לי ולהכי אילו נתניבמה אח"כ ל"ע תצא אלא דכיון דנתניבמה עד שלא פאו הני תרי דאמרי חלוף היו הדברי' א"צ לכרי לי לרבי מנחם וכ"כ בתשו' מהר"ם אלשיקר ס"י י"ו בכוננות הרשב"א ואפשר דגם ת"ק מודה ליה בזה דהא רבי מנחם מחמיר יותר ממנו: קיצור הראב"ן דקכ"ב ס"ל בנשאת ואח"כ פאו עדים אפילו נשאת שלא לאחד מעידיה הראשונים לא תצא א"כ אתא גברא וראיתו מדף (צ"ג ע"ב) מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני וכ"מ בחידושי הרשב"א בקדושין (דף ס"ו) סד"ה מאי לא נמצא: ונהיה

הפנ"י בכתובות שם כתב הטעם בשם הגאון מוהרא"ב משום דכשניסת בהיתר קאי לגמרי בחזקת השני שניסת לו ומ"ש הח"צ שזו הסברה דהואיל וניסת יצאה מחזקת א"א הם דברי ר"י בר' פרוה ודחאן ר"י בעל התוס' לקמן (דכ"ו ע"ב) ז"א דבניסת י"ל דלא פליג ר"י ע"ש בפנ"י והנה פנון הגאון מוהרא"ב לדעת הראב"ן שפתיב פן אוקמא אחזקת שיהא עכשיו כו' ובאמת שסברא זו ממש מבואר לענין חזקה שפדיני ממונות והוא בתשו' הרשב"א שהובא בב"י בח"מ ס"י כ"ט מ'חודש י"ג ונ"ל דשאני התם שלדברי פולם לוקח זה פדין ירד לכרם זה כו' העמד פנים זה בחזקת זה שהיה מוחזק בה עכשיו עכ' הרי אע"ג דהפנים היה בנדאי של המוכר תחלה ותרי ותרי ניגהו אם הוא של לוקח או לא עכ"ז לא אמרינו אוקי נכסי בחזקת מרא קמא פינון שהלוקח פדין ירד כו' נעשה בחזקת שלו וה"נ פינון האשה נשאת בהיתר ע"פ שני עדים לבעלה השני י"ל שיהא בחזקת השני שניסת לו כמ"ש מוהרא"ב מיהו לא דמי דהתם לדברי פולם פדין ירד משא"כ ה"א לדברי האומרים שלא מת הרי נדאי שלא פדין ניסת לו ואף שלא באו רק אחר הנשואין ובשעת נשואין פדין נשא לאשה זו ומ"מ אף שאין לזה הוכחה משם עכ"פ יש מקום וסברא לומר פן דכיון שבשעת נשואין פדין נשאת ע"פ שני עדים לכן עי"ז יצאה לגמרי מחזקת אשת איש דבעלה הראשון ונעשית בחזקת בעלה זה השני וסברא זו ג"כ לדמות חזקת האשה אצל בעלה לחזקת לוקח שדה מבואר בהדיא בירושלמי פרק האשה רבה הלכה ג' אמתניתן ואח"כ אמרו לה חלוף היו הדברים כו' בשעה שנשאת בעדות פרוה נשאת כו' עד שהשדה בחזקת של ראובן ע"ש בכ"י קה"ע והוא ג"כ יותר באריכות בירושלמי דכתובות פרק האשה שנתארמלה ה"ב פמה דרבנן דתמן אמרין משעה שישאת (השדה מראובן לשמעון) בעדות פרוה יצאת פן רבנן דה"א אמרין משעה שנשאת בעדות פרוה נשאת ע"ש ומשם מבואר דכה"ג ג"כ נקרא פדין ירד ומ"מ בירושלמי שפיר מוכרח סברא זו אבל מתשו' הרשב"א הנ"ל אין ראי' פלל לדין זה פי הנה תשו' זו היא בתולדות אדם סי' רכ"ט ושם פתיב ונ"ל שלדברי פולם לוקח זה פדין ירד לכרמו ורבי יוסף זה המוכר החזיקו בו בכסף ובשטר ובחזקה כו' שירד לתוכו ברשות הבעלים מעיקרא עכ"ל והובא בב"י בס"י מ"ו סעי' ל"ו ולפיכך היא בחזקת שלו ועמ"ש הרא"ש ספ"ק דבכורות סי' ט"ו אבל נתנוהו לו בעלים הדר ה"ל פהו בעלים כו' ועי' בתה"ד סי' שכ"א ובקיצור תקפו פהו סי' נ"ז ונ"ח וה"נ דכונתה שהבעלים הראשונים התפיסו מדעתם להלוקח משא"כ ה"א שלדברי העדים המכחישים ירד לתוכו שלא פדין אכן לדברי הירושלמי נדאי מוכרח סברא זו.

מיהו באמת ענין הירוש' הנ"ל זהו ממש עובדא הנז' בש"ס דילן בפרק חזקת (דל"א ע"ב) דרבא ורב המנונא ס"ל סברא זו שבירושלמי דכיון שמשעה שישאת השדה מראובן לשמעון ע"י עדות דאבהתיה בעדות פרוה יצאת לכן אף שאח"כ הביא ראובן ג"כ עדות אבהתיה לא מפקינן משמעון ועד"ז הוא דברי רבי מנחם ברבי יוסי.

אלא דבירושלמי מבואר דדין גמור הוא לפי שע"ז נעשית בחזקת שמעון פינון שבעדות פרוה באת לידו וכדין ירד לתוכה ולכן אח"כ מספיקא לא מפקינן לה מחזקתו ובגמרא דילן מבואר שהוא רק משום זילותא דבי דינא ועיין תוספות שם ד"ה אבל ניסת וקשה לרשב"א דעל פרוה לאו טעמא משום זילותא דבי דינא כו' וע"כ טעמא דמספיקא לא מפקי לה מבעל כו' ע"ש ודבריו אמת לשטת הירושלמי ואפשר הנה לדחוק ולפרש ענין

זילותא דבי דינא שבגמרא ע"ד הירושלמי דהפנונה שאם לא נעשה מזה התנקה שהתחזיקו
הב"ד השדה בידו ע"פ עדות ברורה לדין גמור עד שנעשית בתוקתו לכל ספק הנולד
אח"כ זהו זילותא דבי דינא ועי"ז יתישב קושית התוספות הנ"ל.

וכן משמע קצת בחידושי הרמב"ן שם ד"ה ואם נשאת שפי' טעמיה דר' מנחם משום
זילותא דבי דינא ולעיל מיניה בד"ה אנו הביא ג"כ הירושלמי אף היותר קשה הוא דהא
רב נחמן אמר אנו אחתינו ליה ואנו מסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא תישינו ועבד
עובדא הכי וכ"פ פל הפוסקים הרי מזה מבואר בהדיא להפך דאע"ג שע"י עדות וכדין
ירד לתוכה לא נעשית בתוקתו עי"ז וכשבאו אח"כ עדות המכחישים אותם מוקמינן לה
בתנקה קמייתא בתוקת ראובן כמ"ש התוספות שם ד"ה אנו וצ"ל דלא דמי להא דתשו'
הרשב"א דלעיל דשאני התם שלדברי כל העדות פדין ירד לתוכה פי' ברשות הבעלים
שהם עצמם הורידוהו לתוכה וברשותם ירד כמ"ש בתשובת הרשב"א ס"י תתקע"ב.

משא"כ ה"א אע"פ שבשעה שיירד לתוכה פדין ירד לתוכה ע"י עדות ברורה מ"מ הרי
לדברי העדים שבאו אח"כ שלא פדין ירד לתוכה וכן מבואר שם (דל"ב ע"א) ג"כ לגבי
כהונה דאע"ג דאחתינו ליה ע"פ תרי הדר מסקינן ליה ואף שיש לחלק קצת דהתם
בעובדא דרבא ור"נ הרי גם כשיירד לתוכה היו עוררין שזה אומר של אבותי היא ואייתי
סהדי דאכלה שני חזקה וגם גבי פהו מעיקרא הנה עד א' שהוא פהו משא"כ גבי נישואי
אשה שניסת ע"פ שנים בלי שום עוררין מ"מ משמעות הש"ס שם שאין לחלק בהכי
אלא דלא מהני כלל מה שבעדות ברורה יצאת מידו.

דלא כהירושלמי ולפ"ז צ"ל טעמא דרבי מנחם בר' יוסי היינו ג"כ רק בנשאת לאחד
מעדיה ובאומרת ברי לי וכמו שכתבו התוספות שם בפשיטות מיהו יש לדחות פי טעמא
דרבי מנחם י"ל משום דחייש לזילותא דבי דינא ור"ל דמחמת זהה"ל בתוקת בעל השני
פינו ששואה ברשות אלא דעכ"ז מוכרח דעכ"פ אנו לא קיי"ל פן ועוד דדוחק גדול הוא
לפרש דמחמת זילותא דבי דינא ה"ל חזקה ועוד שפן משמע בהדיא ביבמות פרק הא"ר
(דפ"ח ע"ב) בכולא סוגיא דגם לרבי מנחם לא מיתוקמא רק בכה"ג שנשאת לאחד
מעדיה ואומרת ברי לי.

ואי לאו הכי תצא אפילו נשאת קודם שבאו עדים האחרונים. שהרי אחר שתירץ רב
ששת דמירי בשנשאת לאחד מעדיה ובאומרת ברי לי אז דייקא פריף אי הכי מאי
למירא אפילו רבי מנחם ברבי יוסי לא קאמר כו' משמע בהדיא דגם לרבי מנחם אין
ההיתר רק בכה"ג.

ותו אמרינן שם היכי דמי אילימא דלא ניסת לאחד מעדיה ולא קאמרה ברי לי צריכא
למימר דדפנו שמזה משמע בהדיא דאין שום אופן וסברא דבכה"ג לא תצא והיינו אפילו
נשאת ואח"כ באו עדים דאל"כ מאי קושיא הרי מצוי למימר דמירי בכה"ג א"ו משמע
בהדיא דגם בזה פשיטא ולא צריכא למימר דתצא וגם מוכח מסוגיא הנ"ל דאין שום
חילוק להחמיר בשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת מחמת שגם הבעל בא עמהם
ואומרים שזהו פינו שפנו אין מפירים אותו כלל אף שיש לתלות מחמת שיצא בלא
חתימת זקן ובא בחתימת זקן מ"מ לא חמיר כלל מדין שנים אומרים מת ושנים אומרים
לא מת והוא במדינת הים.

דאל"כ מאי פריה עליה דרב אי הכי מאי למימרא אפילו רבי מנחם ברבי יוסי לא קאמר כו' מה ענין ר' מנחם בר' יוסי דמיירי בשאר תרי ותרי לרב דמיירי באתא גברא וקאי ע"ד הנ"ל א"ו דכיון דלא ידעינן ליה אין שום חומרא בזה על שאר תרי ותרי ודלא דהראב"ו.

וכ"כ בספר הפלאה בכתובות (דכ"ב) דמוכח מסוגיא זו דגם לר' מנחם בר' יוסי ג"כ בעינן דייקא שנשאת לאחד מעידיה אף מ"ש שכן משמע מסוגיא דפרק חזקת (דל"א ב') דמפרש שם טעמיה דרב מנחם משום דחגיגש לזילותא דבי דינא א"כ אין חילוק בעיקר הדין דבעינן ניסת לאחד מעידיה וכמ"ש התוס' שם להדיא כבר נתבאר שלולי דברי התוספות הנה מקום לפקפק בזה ולומר דפי' זילותא דבי דינא היינו פהירושלמי ועוד דהראב"ו דף קכ"ה סע"ג פ"א ענין זילותא דבי דינא שהוא ע"ד מ"ש בגמרא פ"ג דגיטין (דל"ב א') בטלו אינו מהני שאם פן מה פח ב"ד יפה כו' וע"ש דס"ל דאפילו רב נחמן דס"ל בטלו מבוטל מודה פאן פיון דהוי ספיקא ולא דמי להתם דנדאי בטל מדאורייתא ע"כ לא מהני מה פח ב"ד כו' ואף שהפוסקים ס"ל דרב נחמן בפ' חזקת פליג אפילו בספיקא ולית ליה בכה"ג סברת זילותא דב"ד וצ"ל דלא דמי להא דהגדילו אין יכולים למחות בגיטין (דל"ג א') מ"מ לרבא ורב המנונא דס"ל טעמא דזילותא דבי דינא גבי ספיקא דתרי ותרי אפילו באיסור א"א שייך לומר פן פמו דאמרינן לרבי בגיטין שם גבי בטלו אינו מבוטל שא"כ מה פח ב"ד יפה וכדמחלק הראב"ו בין נדאי לספק כו' וא"כ לפ"ז י"ל דסוגיא דפרק חזקת ס"ל פהירושלמי והיינו לרבא ורב המנונא אלא דאנן קי"ל פרב נחמן שם דלא חיישינן לזילותא דבי דינא אפילו בדבר שבממון וכ"ש באיסור אשת איש ועוד שאם פן ה"ל להגמרא לפרש דמשום זילותא דב"ד מתירין איסור אשת תלוי וכדדף שהקשו בגיטין (דל"ב) ומשום פח ב"ד יפה שרינן אשת איש כו' וה"נ ה"ל להקשות פן וכי משום זילותא דב"ד מתיר איסור ספק חנק שחייבים עליו אשת תלוי ומאחר שלא הקשו פלל פן עכצ"ל דמיירי הפל פמו סוגיא דכתובות (כ"ב) ובפרק האשה רבה (דפ"ח) דמיירי הפל שנשאת לא מעידיה ואומרת פרי לי וכמו שנתבאר לעיל שזהו דוחק גדול לפרש בענין אחר מה גם שהתוספות פירשו להפך וגם סוגיא דיבמות (דפ"ח) מורה להפך.

ע"כ אין ספק פלל דאפילו בנשאת ואח"כ באו עדים אין שום היתר אפילו לר' מנחם אא"כ נשאת לאחד מעידיה ואומרת פרי לי וכמ"ש התוספות שם וביבמות (דצ"ג ע"ב) וסוגיא דיבמות (דצ"ג ב') דאמרינן מאי חזית כו' תירץ עוד בהריטב"א שם וז"ל קשה הא אשה זו בחזקת אשת איש קיימא כו' וכי תימא פשנשאת לאחד מעידיה ובאומרת פרי לי מנלן דמתניתין מיירי בהכי עד דלפרוה הכי בהדיא וי"ל דקושא לא משום תצא אלא משום שאר דברים דקנסו לה ומפקינן ממונא מחזקתו שאפילו נטלה מזה ומזה תחזיר דהא אמתניתין דלעיל קאי וי"ג דבר פה עכ"ל.

ומ"ש הלשון וכו' פשנשאת לאחד מעידיה צ"ל דשלא בדקדוק פתב פן דהא נתיבמה תנן אלא ר"ל שהיבם ג"כ יודע עדות זו או דקאי אמ"ש בגמרא (דצ"ד א') ונשאת ואח"כ כו' מאי חזית כו': קיצור: וכ"כ הפנ"י וההפלאה בכתובות שם בשם ר' אברהם ברוך דא בתשובת ח"צ סי' ב' דפשנשאת ע"פ שני עדים קאי לגמרי בחזקת זה השני שנשאת לו.

וכ"ה בירושלמי פֿרק הָאִשָּׁה רַבָּה ה"ג. אָף בַּש"ס דילן פֿרק חֲזָקָת (דל"א) מְבוֹאָר דְּלֵא קי"ל פֿון וְלִקְאוּרָה י"ל דְּרַבָּא וְרַב הֶמְנוּנָא ס"ל פֿון אָף גַּם זֶה אֵינוֹ רַק בְּדָבָר שְׂבַמְמוֹן וּמִשׁוּם זִילוּתָא דְּבֵי דִינָא אָבֵל בְּדָבָר אִיסוּר עכצ"ל דְּמִינְרֵי בְּשִׁנְשֵׁאת לְאַחַד מְעִידֵיהּ וְאוּמְרַת בְּרֵי לִי.

בְּשִׁגְמָ שְׂפָל הַפּוֹסְקִים פֿסקוּ פֿרַב נַחְמָן שֵׁם אָפִילוּ בְּדָבָר שְׂבַמְמוֹן לֹא חִינְשִׁינָן לְזִילוּתָא דב"ד: ז ומ"מ שְׂטַת הִירוּשְׁלָמִי נִרְאָה דִּלְר' מְנַחֵם פְּשִׁנְשֵׁאת וְאַח"כּ בָּאוּ עֵדִים לֹא תִצָּא אָף שְׁלֵא נִשְׁאֵת לְאַחַד מְעִידֵיהּ כ"כ בְּתוֹסְפוֹת קה"ע בִּירוּשְׁלָמִי בִּיבְמוֹת פֿרַק הָאִשָּׁה רַבָּה הֶלְכָה ג' בד"ה מְסַתְּבָרָא דִירוּשְׁלָמִי לִית לִיהּ הָאִי פִירוּקָא וְלִת"ק דר' מְנַחֵם אָפִילוּ בְּשִׁהֲתִירוּהּ לִינְשֵׁא ע"פ שְׁנִים הָרֵאוּנִים תּוֹ לֹא תִצָּא כּו' וְנִלְע"ד רֵאָיָה לְדְבָרֵיו מִמ"ש בִּירוּשְׁלָמִי פֿט"ו הֶלְכָה ה' רַב נַחְמָן בֵּר יַעֲקֹב בְּשֵׁם רַב נִשְׁאֵת ע"פ עֵדִים שְׁנִים אָפִילוּ אֶתוֹן.

פֿי אָפִילוּ בָּאוּ בְּעִלְיָהּ אַח"כּ. אָמְרִין לִיהּ לִית אֶתְנוּ פֿי אָמְרִינָן זֶהוּ אֵינְשׁ אַחְרֵינָא וְקִלְסְתָּר פֿנֵיו דּוֹמָה לְהֵרָאִשׁוֹן.

וְאַפֿי הוּא אָדָם מְסוּיָיִם פֿרַבִּי אָמִי וְלִבְסוּף מְסַקְנָא דְּאָמְרִינָן לְהַבְעֵל הַשְּׁנִי שְׁנִשְׁאָה אֵין בְּרֵי דְהִיא שְׂרִיָא לָהּ אֵלָא תְּהֵא יוֹדַע דְּבִנּוּי דְּהִיא גְבָרָא מְזוּרָא קוּמִי שְׂמִיָא וּפְשׁוּט דְּנִד"ז חֲמוּר מִדִּין שְׁנִים אוֹמְרִים מֵת וּשְׁנִים אוֹמְרִים לֹא מֵת דְּכִינּוֹן דְּאַתָּא גְבָרָא וְקָאִי הָרֵי פֿל הַעוֹלָם הַמְפִירִים אוֹמְרִים שְׁזָהוּ בְּעִלְיָה דְּמָה"ט בַּש"ס דִּילָן ר"פ הָאִשָּׁה רַבָּה אָמְרִינָן מִחֲכוּ עֲלֵיהּ כּו' וְאַעֲפ"כּ לְדַעַת הִירוּשְׁלָמִי אָמְרִינָן דְּמִדִּינָא לֹא תִצָּא לִפ"ד רַב וְא"כּ בְּשְׁנִים אוֹמְרִים מֵת וְנִיִּסְתָּ וְאַח"כּ בָּאוּ שְׁנִים וְאָמְרוּ לֹא מֵת וְדָאִי לֹא תִצָּא אָף לְמְסַקְנָא דִירוּשְׁלָמִי דְּדוּקָא בְּאַתָּא גְבָרָא וְקָאִי אָמְרִינָן לִיהּ תְּהֵא יוֹדַע דְּבִנּוּי כּו' פֿינּוֹן דְּנִרְאָה לְכָל שְׁזָהוּ הַבְעֵל מִשָּׂא"כּ בְּתַרִּי וְתַרִּי דְּהוּי סְפִיקָא וְדָאִי דְּלֹא תִצָּא פֿלֵל.

וּמִהֲתָם מוֹכַח דְּלֹא בְּעִינָן שְׁנִיִּסְתָּ לְאַחַד מְעִידֵיהּ דָּא"כּ אֵיף אָמְרִינָן לִיהּ תְּהֵא יוֹדַע דְּבִנּוּי דְּהִיא גְבָרָא מְזוּרָא מֵאַחַר שְׁהוּא הָעֵד שְׁהַעִיד שְׂמַת בְּעִלְיָה א"כּ הָרֵי יוֹדַע בְּבִירוּר שְׂבַנּוּי פְּשָׁרִים וְזֶהוּ אַחַר.

דָּאֵין לוֹמֵר שְׂמָא גַּם הֵם הַעִידוּ אֶמֶת אֵלָא שְׁהַמַּת הִיָּה קִלְסְתָּר פֿנֵיו דּוֹמִים לְבְּעִלְיָה שֶׁל זֶה. דָּא"כּ אֵינוֹ מְזוּר וְדָאִי קוּמִי שְׂמִיָא כ"א סְפִק מְזוּר א"ו מִינְרֵי שְׁלֵא נִיִּסְתָּ לְאַחַד מְעִידֵיהּ וְע"כּ מֵאַחַר שְׁזָה שְׂאֵתָא נִרְאָה לְכָל שְׁהוּא בְּעִלְיָה שֶׁל זֶה אָמְרִינָן לִיהּ דָּאֵע"ג דְּמִדִּינָא אֵין לָנוּ פֿתַּח לְהוֹצִיאָה מִבְּעִלְיָה הַשְּׁנִי מ"מ קוּמִי שְׂמִיָא גְלִיָא שְׁזָהוּ בְּעִלְיָה וְהַעֲדִים שְׂקָר הַעִידוּ פְּדָפִי בַקָּה"ע וְלִכְּן שְׁפִיר ה"ל מְזוּרִים וְדָאֵין קוּמִי שְׂמִיָא.

וְא"כּ מִזָּה מִשְׁמַע בְּרוּר דְּלִהִירוּשְׁלָמִי בְּשְׁנִים אוֹמְרִים מֵת וְנִיִּסְתָּ וְאַח"כּ בָּאוּ שְׁנִים וְאָמְרוּ לֹא מֵת וְלֹא אֶתָּא גְבָרָא וְקָאִי לֹא תִצָּא אָף שְׁלֵא נִשְׁאֵת פֿלֵל לְאַחַד מְעִידֵיהּ וְעוֹד נִלְע"ד רֵאָיָה מִמ"ש"ש בִּירוּשְׁלָמִי מְקוּדָם וְנ"ל אֶמְתַּנְיָתָן עַד אוֹמֵר מֵת וְנִשְׁאֵת וְבָא אַחַד וְאָמַר לֹא מֵת ה"ז לֹא תִצָּא.

מִפְּנֵי שְׂאֵמֵר מִשְׁנִשְׁאֵת הָא אִם עַד שְׁלֵא נִשְׁאֵת וְנִשְׁאֵת תִּצָּא א"ר יוֹחֲנָן זֶה דְּבָרֵי רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסִי. אָבֵל דְּבָרֵי חֲכָמִים בֵּין אָמַר מִשְׁנִשְׁאֵת בֵּין שְׂאֵמֵר עַד שְׁלֵא נִשְׁאֵת לֹא תִנְשֵׂא וְאִם נִשְׁאֵת לֹא תִצָּא עכ"ל וְהוּבָא יְרוּשְׁלָמִי זֶה בְּחִזְדוּשֵׁי הַרְמְב"ן וְהַרִיטְב"א בִּיבְמוֹת פֿט"ו

ופי' הרמב"ם א' בשם הרמב"ן דפי' בין שאמר עד שלא נשאת דקאמרי חכמים היינו כשפאו זה אחר זה ומאי עד שלא נשאת דקאמר עד שלא נשאת ממש ואחר שהתירוה לנשא ורבי מנחם ברבי יוסי לית ליה דעולא כלל וחכמים איתלהו כשנשאת ממש דוקא ופליג אגמרא דילן עכ"ל והשתא כמו לדברי חכמים דאית להו הא דעולא כשנשאת אחר ההיתר ודאי מיתוקמא המשנה כשלא נשאת להעד ההוא דאין צריך לידחק בזה לומר דמייירי שנשאת לאותו עד המתירה דהוא דחוק עצום כמ"ש לקמן.

אלא לפ"ז שפיר מייירי דנשאת לעלמא ומ"מ אע"פ שפא אח"כ עד המכחישו לא תצא: פינן דעד זה כשנשאת על פיו ה"ל כשנים לעולא ואין דבריו של אחד במקום שנים משא"כ בשנים אומרים מת ונשאת על פיהם ואח"כ באו שנים ואמרו לא מת תצא כשלא ניסת לאחד מעידיה לפי ש"ס דילן.

משום דהנהו המכחישים פתם גדול כמו השנים הראשונים דאף שיש להן מעלה שנשאת על פיהם מ"מ מה יש להחשיבם עי"ז יותר משנים הא תרי כמאה וא"כ סוף סוף תרי ותרי נינהו משא"כ בעד א' דלאו כלום הוא לכן כשנותנים לו מעלה כשנים ע"י שנשאת על פיו ה"ל העד המכחישו שאין לו מעלה זו כאחד במקום שנים.

אבל בתרי ותרי ממש ל"ל הכי. לכן בתרי ותרי א"א לומר שלא תצא אא"כ ניסת לאחד מעידיה משא"כ בעד אומר מת ונשאת ובא אחר אח"כ ואמר לא מת אף שלא ניסת להעד ההוא לא תצא ואדרבה בניסת להעד ההוא י"ל דתצא כדלקמן וכינון דביררנו דלהירושלמי ג"כ לת"ק דרבי מנחם מייירי המשנה דעד אומר מת ונשאת.

דר"ל שנשאת לעלמא ולא לעד ההוא. א"כ כמו"כ גם לרבי מנחם מייירי המשנה ג"כ ככה"ג ואעפ"כ לא תצא כשהעד המכחישו בא משנשאת.

ונהרי הרמב"ן פי' דרבי מנחם לית ליה דעולא כלל א"כ זה העד שנשאת על פיו הרי עכ"ז אינו כשנים ממש כ"א הוא עד אחד רק שעד א' נאמן באשה. ונהרי יש עד המכחישו ואמאי לא תצא.

אעכצ"ל דס"ל גם בתרי ותרי כל שניסת ע"פ שנים הראשונים ואחר שנשאת באו השנים המכחישים אותם אזי לא תצא אף שלא ניסת לא' מעידיה ומטעם האמור בירושלמי פ"ק האשה רבה בשעיה שנשאת בעדות ברורה נשאת וה"ה גם בנשאת ע"י עד אחד נקרא עדות ברורה פינן דעד אחד נאמן באשה: ועוד נראה דדחוק גדול הוא להעמידה כשנשאת להעד פי מלבד דדעת הרמב"ן והרשב"א ותשובת הרא"ש כלל ל"ב ס"י ג' דדוקא בשנים עדים מהני מה שנשאת לא' מעידיה ולא בעד אחד דעד אחד בהכחשה לאו כלום הוא.

אף עוד זאת הנה בלא"ה משנה שלימה שנינו בפרק שני דיבמות דעד המעיד לאשה שמת בעלה לא ישא את האשה א"כ דחוק להעמיד המשנה דעד אומר מת ונשאת מייירי שנשאת לו. ותו דדעת הרשב"א שם דאפילו פנס יוציא כהובא בב"ש סי' י"ב ואפ"ל להחולקים שם י"ל דהיינו בדליכא מאן דמכחיש ליה אבל כשעד אחד בא ומכחישו ראוי לומר דלכ"ע אפילו פנס יוציא דאפוי פלוגתא לא מפשינן ועוד דדעת ר"ח שאפילו

בשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דאמרינו שאם נשאת לאחד מעידיה לא תצא היינו פשיש ג' עדים שאומרים מת.

דאם לא היו אלא שנים אמרינו דזה שושא פמאן דליתיה דמי ונשאר רק עד אחד ואין דבריו של אחד במקום שנים והגם שהמגיד ספי"ב מה"ג הכ"ב נחלק עליו דלא אמרינו זה שושא פמאן דליתיה דמי ראוי לומר דהיינו בשני עדים שאין חשודים לשום דבר כלל משא"כ בעד א' פשושא ויש ג"כ עד המכחישו יש ריעותות טובא.

ע"כ דוחק עצום להעמיד הירושלמי בכה"ג ועוד קשיא להפך לפי הר"ן דפירש שהאשה אומרת ברי לי היינו ראיתיו שמת א"כ אילו מייירי בכה"ג שושאאת להעד האומר שמת וגם היא אומרת שמת א"כ פשיטא דלא תצא דה"ל תרי לגבי ע"א האומר לא מת ואפילו לכתחלה תנשא לעלמא ולא לעד זה האומר מת כו' ולא מיבעיא לפי פשטא דברייתא דתני ר' נחמיה ביבמות פט"ו (דקי"ז ב') דאשה מכחשת איש ודאי ה"ל תרי לגבי חד אלא אפילו לפי האיבעית אימא דשתי נשים באיש אחד כפולגא ופולגא דמאי י"ל היינו שתי נשים דוקא אבל איש ואשה נגד איש אחד ה"ל יותר מפולגא וכ"ש האשה עצמה דדייקא ומינסבא הג"ה אחר זמן ואפ"ל טעמא דהירושלמי מפשט לשון המונה פט"ו דיבמות משנה ד' עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אע"פ שושאאת תצא דמשמע דוקא כשעד אחד אומר מת הוא דכשכאו שנים ואמרו לא מת תצא אף שושאאת ע"פ העד אחד הא שנים אומרים מת ונשאת על פיהם אע"פ שכאו שנים ואמרו לא מת לא תצא ועיין מדיון זה ג"כ בשער המלך פרק י"ב מה' גרושין האריף בזה בדעת הרשב"א ובדעת רי"ו דלקמן ס"ח: קיצור.

מיהו בירושלמי ס"ל פן כמו שכתב הראב"ן: ח ועוד יש לצדד בנד"ז שלא תצא והוא ע"פ דעת הרמ"ה דהנה הרב"י באה"ע סי' קנ"ט הביא מ"ש רי"ו בשם הרמ"ה ונ"ל הא דתנו האשה שהלה בעלה למדה"י ואמרו לה מת בעלה ואח"כ מת בנה ונשאת ואח"כ אמ"ל שהבן מת תחלה והיתה זקוקה ליבם תצא דוקא שהזימום עדים אחרוני' לראשונים אבל אם הכחישום לא תצא וכו' מוכח מסוג' הגמ' עכ"ל והב"ש שם סק"ז תמה על זה דהא בסי' י"ז ומ"ז וקנ"ב מבואר דבתרי ותרי לעולם אם נשאת לאחור תצא אא"כ נשאת לא מעידיה ואומרת ברי לי וכ' שם הב"ש דאף אם לרי"ו בשם הרמ"ה שיטה אחרת בזה מ"מ לא קי"ל כנות' ולכאו' ד' הרמ"ה הם תלמוד ערוף בפ' האשה רבה (דצ"ג ע"ב וצ"ד ע"א) המוכא לעיל דפריף שם אילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ומוקי לה בעידי הנמה ולכאורה קשה טובא מאי פריף סמוך אהני הא קי"ל דבתרי ותרי אם נשאת תצא כמ"ש הב"ש וע"ש בגמרא דרב ששת הוא דאמר פן מאי חזית כו' ואיהו גופי' משמע דס"ל בכתובות (כ"ב ב') דבתרי ותרי תצא דמוקי שם בנסיסת לא מעידי' וי"ל שמה יצא לו להרמ"ה לחלק בין דיני' אלו לדיני' שבכתובות שם.

וכשנעיינן בד' הרמ"ה במה הוא החילוק ביניהם. הנה כ' עו"ש רי"ו בשם הרמ"ה ונ"ל הלה בעלה למדה"י ואמ"ל מת בנה ואח"כ מת בעלה ונתיבמה ואח"כ אמ"ל בהפך תצא מן היבם והולד ממזר ומוכח שם דדוקא שבא עד א' תחלה ואח"כ באו שנים אבל באו שנים תחלה ואח"כ באו שנים לא תצא והולד ספק ממזר ול"ד לשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דנשאת ואח"כ באו עדים תצא דהתם אתחזוק איסורא דאשת איש הקא

לא אתחזק איסורא דאשת אח כיון דנדאי מת ויש דרף במיתה דפקע בי' איסור אשת אח אם מת הבן תחלה פקעה ליה חזקה דאיסור אשת אח מאי אמרת דאלו העדים האחרונים מחזיקי לה באיסור אשת אח הווי לי' תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני וכ"כ הרמ"ה ועוד כ' דדוקא פשמודים העדי' האחרונים שמת בעלה ובנה אלא שאומרים שהבעל מת תחלה אבל אמרו מת בעלה ובנה קנים מעיקרא הנה קנימא חזקה דבן ואפתי לא פקעה חזקה דידי' נאפילו שנשאת תצא עכ"ל מבואר מזה דהרמ"ה ס"ל לחלק דלא אמרי' דאפילו נשאת ע"פ שנים עדים שהתירוה ואח"כ באו שנים עדים האוסרי' אותה דתצא כשלא נשאת לאחד מעדיה כו' אא"כ יש ג"כ חזקת איסור כגון בשנים אומרים מת כו' אבל היכא דליכא חזקת איסור אע"ג דליכא ג"כ חזקה דהתירא לא תצא.

כיון שנשאת ע"פ השנים המתירים אמרי' מאי חזית כו' ואין מוציאין אותה מבעלה ואע"ג דהוי ספק פרת אף ספיקא דתרי ותרי שאני כיון שיש שני עדים פשרים שסמייעי' לה וגם שנשאת על פיהם א"כ הרי היא בחזקת בעלה זו השני וכיון דליכא חזקה דאיסורא לנגד אין מוציאין אותה מחזקת בעלה השני.

אף צ"ל דהא רי"ו ושם נתיב כ"ה ח"א בענין פל העריות שאמרו צרותיהן מותרות כתב בשם הרמ"ה ונ"ל ולא תימא דדוקא בב' פתי עדים דאחת אומרת קרוב לה דהוי ספיקא דאורייתא כו' מוכח דס"ל דתרי ותרי ספיקא דאורייתא הוא דר"ל מדאורייתא לא מוקמי' לה אחזקה וא"כ לפ"ז קשה דמאי נפ"מ אם אתחזק איסורא דא"א או לא אתחזק דהא אע"ג דאתחזק לא מוקמי' אחזקה וכדפרי' בכתובות תחלת (דף כ"ג) מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא שמשם הביאו בעלי דיעה זו ראיה דבספיקא דתרי ותרי אין חילוק בין אתחזק איסורא דא"א כמו בספיקא ובין לא אתחזק איסורא דאשת איש כמו ברישא ונאפשר לומר דמ"מ יש חילוק לענין חיוב אשם תלוי למאן דבעי שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שונן ומשום דאז איקבע איסורא א"כ הכי אע"ג דהוא חתיכה אחת מ"מ כשהיתה תחלה בחזקת אשת איש ה"ל איקבע איסורא כמ"ש התוס' שם (דכ"ב ע"ב) בד"ה באשם תלוי משא"כ כשלא היתה בחזקת אשת איש ליכא אשם תלוי משום דלא איקבע איסורא וכן פסק הרמב"ם פ"ח מהלכות שגגות סוף דין ג' וע"ש בלח"מ בסוף דבריו וס"ל להרמ"ה כפשוטא דגמרא בכתובות (דכ"ב ב') דלא אמרינו בנשאת ואח"כ באו עדים דתצא אלא משום דהבא עליה באשם תלוי קאי והיינו כשחייבים אשם תלוי ממזש וכמש"ש התוספות בד"ה באשם תלוי ולא כמ"ש התוס' בסוף אי נמי לאו אשם תלוי ממזש קאמר כו' וע"כ ס"ל דדוקא כשהיתה בחזקת איסור אשת איש שאז יש חיוב אשם תלוי ממזש תצא אפילו נשאת ואח"כ באו עדים משא"כ בליכא חזקת איסור שי"ל דליכא אשם תלוי ממזש דלא חשיב איקבע איסורא ע"כ לא תצא וכן משמע ברי"ו נכ"ג ח"ב גבי ועוד כ' הרמ"ה ודוקא שפאו אשתו וגיסו אבל באו עדים שהם קניימים כו' ואם נשאת מתחלה בשני עדים והכחישום תצא דקנימא באשם תלוי והגלד ספק ממזר עכ"ל הרי התם משום דהיתה בחזקת אשת איש ואיכא אשם תלוי הוא דס"ל תצא מזה מוכן הא דהכא לא תצא היינו משום דליכא אשם תלוי וכנ"ל ומאי דפרי' הש"ס בכתובות (דכ"ג ריש ע"א) מ"ש רישא ומ"ש סיפא והקשו התוס' שם שנא וישא דרישא אית לן לאוקמא בחזקת פנוי' וסיפא בחזקת א"א כו' וע"ש תי' התוס' דהל"ל תצא מדרבנן ולהרמ"ה א"א לומר פן דהא ס"ל דלא תצא אף גם היכא דליכא חזקה דהתירא רק דליכא נמי חזקה דאיסורא

וכ"ש הַתָּם דַּיֵּשׁ ג"כ חֲזָקָת פְּנוּי' וי"ל אֲדַרְבֵּהּ הַרְמ"ה ס"ל דְּתַרֵּי וּתְרֵי סְפִיקָא דְּאֲוֲרֵיָתָא
הוא וא"כ שְׁפִיר מִקְשָׁה מ"ש רִישָׁא כּו' וְאֵי מִשּׁוּם דְּבְרִישָׁא לִיכָא חֵיּוּב אֲשָׁם תְּלוּי מִשָּׂא"כ
בְּסִיפָא יֵשׁ אֲשָׁם תְּלוּי הָרִי גַם לַהֲרַמ"ה טַעֲנָה זֹו דְּלִיכָא אֲשָׁם תְּלוּי לֹא מְהַנִּי רַק בְּנִיסַת
תְּחִלָּה וְאַח"כּ בָּאוּ עֵדִים וְכַנ"ל מִשָּׂא"כ כְּשֶׁבָּאוּ תְּחִלָּה הַתְּרֵי וְתַרֵּי וְאַח"כּ נִיסַת פְּשִׁיטָא
דְּאֲפִילוּ לִיכָא חֵיּוּב אֲשָׁם תְּלוּי מִמַּשׁ תַּצָּא וְלָכֵן שְׁפִיר מִקְשָׁה הַש"ס מ"ש רִישָׁא וּמ"ש
סִיפָא דְּהָא הַבְּרִיָּתָא מִיְיָרֵי בְּשִׁנְשָׂאֵת אַחַר שְׁבָאוּ הַשְּׁתֵי כְּתֵי עֵדִים.

זֶה נִרְאֶה דַּעַת הַרְמ"ה וּס"ל גְּבִי אָמְרוּ לָהּ מֵת בְּנָהּ וְאַח"כּ מֵת בַּעֲלָהּ וְנִתְיַבְּמָה וְאַח"כּ
בָּאוּ שְׁנַיִם וְהִכְחִישׁוּם שְׁחִלוּף הָיוּ הַדְּבָרִים. דְּכִינּוּן דַּעַכ"פּ לְדְבָרֵי שְׁנֵי הַכְּתוּת מֵת הַבֵּן תּוּ
לִיכָא חֲזָקָת הַיֵּתֵר לְשׁוּק שֶׁהוּא חֲזָקָת אִיסוּר לְגַבֵּי הַיָּבָם דַּאֲע"ג דְּכִשְׁהֵבֵן הִי חֵי הַיֵּתֵרָה
חֲשׂוּבָה חֲזָקָת הַיֵּתֵר לְשׁוּק לְגַבֵּי הָאִשָּׁה כְּמוֹ צֶרֶת עֲרוּהָ מ"מ חֲזָקָה זֹו לֹא הָיוּ חֲזָקָה אֲלֵא
לְעַנְיָן כְּשִׁישׁ סְפָק אִם הַבֵּן הוּא חֵי אוֹ מֵת אִזְ שְׁפִיר י"ל דְּמוֹקְמֵי לִי אַחֲזָקָת חֵיִים וְכַמוֹ
בְּסָפֵק נִתְגַּרְשָׁה הָעֲרוּהָ כִּינּוּן דְּהַבְּעֵל וְדַאי מֵת וְבַהֲעֲרוּהָ יֵשׁ סְפָק אִם נִתְגַּרְשָׁה אוֹ לֹא וְכֵן
בְּהַבֵּן יֵשׁ סְפָק אִם מֵת אוֹ לֹא.

שְׁפִיר מְצִינּוּן לְמִימֵר דְּמוֹקְמֵי לְהוּ אַחֲזָקָתֵיהוּ שְׁלֵא נִתְגַּרְשָׁה הָעֲרוּהָ וְשְׁלֵא מֵת הַבֵּן
מִשָּׂא"כ כְּשִׁנְדַּאי מֵת הַבֵּן אֲלֵא שְׁבָאֵת לֹא מֵר שְׁהָאֵב מֵת תְּחִלָּה לִיכָא חֲזָקָה לְהַבֵּן יוֹתֵר
מִלְּהָאֵב וְכֵן יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁהַבֵּן מֵת תְּחִלָּה כְּמוֹ שְׁיָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁהָאֵב מֵת תְּחִלָּה: קִיצוּר
הַרְמ"ה בְּרִי"ו נִכ"ה ח"ג ס"ל כָּל שְׁלִיכָא אֲשָׁם תְּלוּי לֹא תַצָּא בְּנִשְׂאֵת וְאַח"כּ בָּאוּ עֵדִים
וְרִאֲיִיתוּ ג"כ מִדָּף (צ"ג ע"ב) הַנ"ל: מִיְהוּ קִשָּׁה לִי טוּבָא עַל סְבָרָא זֹו דְּהַרְמ"ה מְהָא
דְּאִיתָא בְּגַמְרָא פְּרָק ד' אַחֲזִין (דל"א ע"א) אִיתִיבִיָּה אַבְיֵי נְפֵל הַבֵּית עָלְיוּ וְעַל בֵּית אַחֲזִין
וְאִין יָדוּעַ אִיזָה מְהֵן מֵת רִאשׁוֹן צֶרֶתָה חוֹלְצָת וְלֹא מִתְיַבְּמַת אַמְאֵי הֵכָא נְמִי נִימָא אִשָּׁה
זֹו בְּחֲזָקָת הַיֵּתֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת וּמְסַפֵּק אַתָּה בָּא לְאַנְסְרָה אַל תַּאסְרָנָה מְסַפֵּק וְהָרִי בֵּית אַחֲזִין
דְּהָתָם הִיא מִמַּשׁ פְּדוּגְמַת הַבֵּן שְׁבָדִין אָמְרוּ לָהּ מֵת בְּנָהּ וְאַח"כּ מֵת בַּעֲלָהּ וְנִתְיַבְּמָה
שְׁשִׁנְיָהֶם פּוֹטְרִים מִן הַיָּבוּם.

וא"כ כְּמוֹ דְּהָתָם אַע"ג שַׁעַכ"פּ מֵתָה בֵּית אַחֲזִין עַכ"ז אָמְרִינוּ דְּהַצָּרָה בְּחֲזָקָת הַיֵּתֵר לְשׁוּק
עוֹמְדָת אַף שְׁחֲזָקָה זֹו נִמְשָׁף מִבֵּית אַחֲזִין כְּשֶׁהִיָּתָה חִזָּה דִּיִּיקָא אִין אֲנוּ גּוֹרְעִין חֲזָקָה זֹו מְפִנֵי
שְׁעַכְשָׁיו מֵתָה הִיא כִּינּוּן שִׁי"ל שְׁלֵא מֵתָה כִּי אִם אַחַר מִיתַת הַבְּעֵל א"כ ה"נ מִמַּשׁ גְּבִי
אָמְרוּ לָהּ מֵת בְּנָהּ כּו' וְנִתְיַבְּמָה וְאַח"כּ אָמְרוּ לָהּ חִלוּף הָיוּ הַדְּבָרִים כִּינּוּן דְּבְּחֲזָקָת הַיֵּתֵר
לְשׁוּק וְאִיסוּר לִיָּבָם הַיֵּתֵרָה עוֹמְדָת מִחֲמַת הַבֵּן וּמְסַפֵּק אַתָּה בָּא לְהַתִּירָה שְׁלֵא תַצָּא מִהַיָּבָם
אַמְאֵי לֹא נִימָא שְׁיֵשׁ כָּאֵן חֲזָקָה דְּאִיסוּרָא לִיָּבָם אַף שְׁעַכְשָׁיו מֵת הַבֵּן כִּינּוּן שִׁי"ל שְׁלֵא מֵת
כ"א לְאַחַר מִיתַת הַבְּעֵל וְכַמוֹ בְּדִין בֵּית אַחֲזִין הַנ"ל הֵן אָמַת שְׁהַתּוֹסְפוֹת שָׁם כְּתִבוּ תִימָא
אַמְאֵי חֲשִׁיב לָהּ טְפִי בְּחֲזָקָת הַיֵּתֵר לְשׁוּק מְלִיבָם דְּהָא קָמֵן שְׁשִׁנְיָהֶם מֵתוּ וְכֵן יָכוֹל לְהִיּוֹת
שְׁהִיא מֵתָה תְּחִלָּה כְּמוֹ הַבְּעֵל עַכ"ל קִנְשִׁיָּתָם וְקִנְשִׁיָּא זֹו הִיא מִמַּשׁ סְבָרַת הַרְמ"ה שְׁבִרִי"ו
נִכ"ה ח"ג שְׁפָתָב אַמ"ל מֵת בְּנָהּ כּו' הֵכָא לֹא אַתְּחִזֵּק אִיסוּרָא דְּאִשְׁתָּא אַח כִּינּוּן דְּנִדַּאי מֵת
וְיֵשׁ דָּרָף בְּמִיתָה דְּפָקַע בִּיָּה אִיסוּר אִשְׁתָּא אַח אִם מֵת הַבֵּן תְּחִלָּה כּו' כְּהוּבָא לְעִיל אֲבָל הָרִי
בְּגַמְרָא מְוִכְרָח דְּלֹא אָמְרִינוּ כֵּן מִדְּמִקְשָׁה אַבְיֵי אִשָּׁה זֹו בְּחֲזָקָת הַיֵּתֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת וְהִינּוּ
כְּמוֹ שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם וי"ל דְּמִשּׁוּ"ה חֲשִׁיב לָהּ טְפִי בְּחֲזָקָת הַיֵּתֵר לְשׁוּק מְלִיבָם
מִשּׁוּם דְּבְּמִיתַת הַבְּעֵל מְשִׁתְּרָא לְשׁוּק אֲבָל בְּמִיתַת הָעֲרוּהָ אִינָה נִיְתַרַת לִיָּבָם עַד שְׁיָמוּת

הבעל עמה עכ"ל וא"כ ה"נ ממש בדינו דהרמ"ה דהא במיתת הבן אינה נותרת ליכם עד שיקמות הבעל עמו משא"כ במיתת הבעל משתרין לשוק ומש"ה קיימא בחזקת היתר לשוק וא"כ ממילא בחזקת איסור ליכם קיימא מה"ט: ודוחק לומר דהתוס' לא פתבו רק דמש"ה חשיב לה טפי בחזקת היתר לשוק מליבם ור"ל דלשוק חשוב חזקת היתר ממש מה"ט ולגבי יכם אינו חזקת היתר אבל מ"מ אינו ג"כ חזקת איסור וכמ"ש הרמ"ה משום דהא קמן ששניהם מתו כו' דזהו דוחק גדול כי לשוק וליכם הם שני הפכיים וכשהיא בחזקת היתר לשוק זהו עצמו חזקת איסור ליכם וצריך לומר בפ"י דברי התוספות בתירוץ דנדאי לגבי חזקת חיים דבת אחיו וכן הבן שבנדון דהרמ"ה לא שייך למימר אוקמא אחזקת חיים עד עכשיו דע"ז נדאי קשה מאי חזית להעדיף חזקת חיים שלהם יותר מחזקת חיים של הבעל דהא קמן ששניהם מתו וכן יכול להיות שהם מתו תחלה כמו הבעל ונפיר קאמר הרמ"ה בזה אלא פוננת התוספות דמ"מ יש פאן חזקת היתר של הצרה דבחזקת היתר לשוק עומדת בעוד שהבעל ואשתו בת אחיו היו קיימים משום דבמיתת הבעל משתרין לשוק כו' פנ"ל וא"כ הגם שעכשיו יש ספק שקול ממש שפא מתה בת אחיו תחלה ואין לה חזקת חיים יותר מלבעלה מ"מ חזקת היתר של הצרה לשוק שייך לומר גם לגבי ספק זה וא"כ אפשר לתרץ דעת הרמ"ה דס"ל דלא מהני חזקת היתר של הצרה לבד אלא בעינן שיהי' ג"כ חזקה בהערוה עצמה שהיא בת אחיו או בהבן ונדגמת ספק גרושין דמוקמינן ג"כ הערוה בחזקת שלא נתגרשה עם חזקת הצרה בהיתר לשוק מיהו זה אינו דעכ"פ מוכרח בגמ' דבנפל הבית שייך חזקת היתר לשוק וצ"ל משום דחשבינן הכל חזקת הצרה ולא איכפת לן במה שבהערוה עצמה ליכא חזקה וכדמשמע פשטא דגמרא שם (ד"ל ע"ב) אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת דקאי על הצרה והא דגבי תרי ותרי לרבה ורב יוסף דהויא ספיקא דאורייתא לא מוקמינן גם הצרה אחזקתה אף שהספק דתרי ותרי היינו בהערוה צ"ל דזהו רק בספיקא דתרי ותרי ומשום דחזקת הצרה תלויה בחזקת אישות הערוה וכיון דתרי מפקי להערוה מחזקתה ממילא בטלה ג"כ חזקת היתר דהצרה דהא בהא תליא משא"כ בספק דנפל הבית עליו ועל בת אחיו דליכא תרי סהדי דמפקא לבת אחיו מחזקתה כי אם משום מאי חזית כו' שפא היא מתה ראשונה ע"ז שפיר י"ל דמהני חזקת היתר דהצרה מיהו עד"ז יש לתרץ ג"כ דעת הרמ"ה לחלק בין ספק דנפל הבית עליו ועל בת אחיו ובין הספק דאמרו לה מת בנה ואח"כ מת בעלה ונתניבמה ואח"כ אמרו לה חלוף היו הדברים דדוקא בספיקא דתרי ותרי הוא דכתב הרמ"ה שבר"י ודלא אתחזק אסורא דאשת אח כו' משום דה"ל תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ור"ל כיון דאפילו נגד חזקה גמורה כמו אפילו אם היו התרי מכחיש' שהבן חי גם עכשיו לא היו מוקמינן לה אחזקה לשוק וחזקת החיים של הבן דכיון דתרי ותרי ניגהו ה"ל ספיקא דאורייתא ולא מוקמינן אחזקה דכף ס"ל להרמ"ה פנ"ל אלא דאז הנה חיוב אשם תלוי משום דה"ל איקבע איסורא מחמת הבן והיינו כיון לדברי שני עדים חי הוא גם עכשיו ולכן תצא אבל פשגם לדבריהם מת הוא עכשיו רק מכחישים שהיה קיים פשגתניבמה תו לא חשיב אתחזק איסורא גם לענין אשם תלוי ולכן לא תצא משא"כ גבי נפל הבית עליו ועל בת אחיו דלא מיירי בספיקא דתרי תרי כ"א הספק בהמעשה מצד עצמו וכיון דליכא תרי דמפקא להצרה מחזקתה י"ל להעמידה בחזקת היתר לשוק כמו קודם שנולד הספק כף צ"ל לדעת

הרמ"ה שְׁיַצֵּא לוֹ פֶּן מִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּפָרְק הָאִשָּׁה רַבָּה (דצ"ג ע"ב) מאי תְּזִית דְּסַמְכָתָא אַהֲנִי סְמוּךְ אַהֲנִי כּו' וְנִסְתַּלְקָה בְּזָה תְּמִיּהָת הַב"ש ס' קנ"ט סק"ז על הרמ"ה מֵהַדְּיָנִים שְׁבַסס"י י"ז וס' קנ"ב דלהרמ"ה יֵשׁ לְחַלְק מְשׁוּם דְּהָתָם אֶתְחַזֵּק אִיסוּרָא וְיֵשׁ חַיִּיב אֲשָׁם תְּלוֹי וְהָכָא ס"ל דְּלֹא נִקְרָא אֶתְחַזֵּק אִיסוּרָא דְאִשְׁתָּא אַח וְלִיכָא אֲשָׁם תְּלוֹי ע"כ ס"ל דְּלֹא תִצָּא אַף שִׁמְ"מ הַנִּלְדָּ סָפֵק מְמַזְר וְהֵיכָא דְסִי' מ"ז מְיִירִי בְּבָאוּ תְּרִי וְתְּרִי קוֹדָם שְׁנִשְׁאָת גַּם בְּלֹא"ה הָתָם פְּלִיג הַרִיב"ש ס' רס"ו כְּמוֹ שְׁנַת' לְעִיל סוּף אוֹת ד וְהַתּוֹסְפוֹת דִּיבְּמוֹת (דצ"ג ב') אע"ג דְּפִי דְּמְיִירִי דְּוִקָא בְּשִׁהִיבָם אוֹמַר בְּרִי לִי י"ל דְּלֹא פְּלִיגִי עַל הַרמ"ה רַק מְשׁוּם דְּס"ל דְּשָׁם חָשׁוּב חֲזַקָת אִיסוּר לִיבָם כְּמ"ש בְּהַדְּיָא בְּתוֹסְפוֹת שָׁם וְאִיכָא חֲזַקָת אִיסוּר לִיבָם וְכ"כ בְּהַדְּיָא בְּכַתְּנֻבוֹת (דכ"ו ע"ב) בְּד"ה אָנּוּ דְאִית לָן לְאוּקְמִי אֶתְחַזֵּקָה דְאִיסוּרָא לִיבָם שְׁמַת בְּעֵלְהָ תַחְלָה כְּדָא מְרִינּוּ בְּפָרְק אַרְבַּעָה אַחִין דְּל"א א') גְּבִי נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל בֵּית אַחִיו כּו' דְּמָה שְׁחִילְקָתִי לְעִיל לְדַעַת הַרמ"ה בֵּין נָפַל הַבֵּית וּבֵין גְּדוֹן דְּהַרמ"ה דְּהוּי סְפִיקָא דְתְּרִי וְתְּרִי לֹא ס"ל כָּלָל לְהַתּוֹסְפוֹת כִּי הֵגַם דְאִיכָא מ"ד דְּתְּרִי וְתְּרִי סְפִיקָא דְאוֹרֵייתָא וְלֹא מוֹקְמִינּוּ אֶתְחַזֵּקָה מ"מ לֹא בְּשִׁבִיל זֶה נֹאמַר דְּלִיכָא חֲזַקָה דְאִיסוּרָא כָּלָל כ"א דְּלֹא מוֹקְמִינּוּ אֶתְחַזֵּקָה אָבַל הֵיכָא דְבָאָמַת לִיכָא חֲזַקָה דְאִיסוּרָא וְנִשְׁאָת ע"פ שְׁנֵי עֵדִים וְאֶחָד פָּאוּ עֵדִים בְּחִלוּף אֶפְשָׁר לֹא פְּלִיגִי עַל הַרמ"ה דְּלֹא תִצָּא: קִיצוּר קוֹנְשֵׁי עַל הַרמ"ה מֵהַש"ס פד"א (דל"א ע"א) וקִצַּת יֵשׁוּב ע"ז: מִיְהוּ לְכַאוּרָה נִרְאָה רְאִיָּה לְגַד דַּעַת הַרמ"ה מֵהַמְּשֻׁנָּה ר"פ הַחֹלֶץ הַכּוֹנֵס אֶת יְבָמָתוֹ וְנִמְצָאת מְעוֹבְרָת וְיִלְדָּה כּו' סָפֵק בְּן תַּשְׁעָה לְרֵאשׁוֹן סָפֵק בְּן שְׁבַעָה לְאַחֲרוֹן יוֹצֵיא וְהַנִּלְדָּ כִּשְׁר וְחִיבִין בְּאֲשָׁם תְּלוֹי וּבְגָמ' (דף ל"ז ע"א) דֹּא ע"ג דְּרוּב נְשִׁים לְתַשְׁעָה יִלְדָּן מ"מ רוּב הַיּוֹלְדוֹת לְתַשְׁעָה עוֹבְרָה נִיכָר לְשִׁלִּיש יְמֵיהָ וְהֵיא מְדֹלָא הַנִּיכָר הַעוֹבֵר לְשִׁלִּיש יְמֵיהָ אִיתְּרַע לִיהָ רְוָבָא וְעַתוּ"ס שָׁם ד"ה זֶוּו הוֹאִיל תִּימָא דְאִמָּאי לֹא מוֹקְמִינּוּ לָהּ בְּחֲזַקָת הַיִּתְּרָא לִיבָם כּו' ע"ש וּא"כ עכ"פ בְּהַצְטָרֵף הַרוּב דְעוֹבְרָה נִיכָר לְשִׁלִּיש יְמֵיהָ וְחֲזַקָת הַיִּתְּרָא לִיבָם אֵל הַמִּיעוּט דִּיּוֹלְדָת לְשַׁבְעָה וְדֹאי לֹא גִרַע כָּל זֶה מְסַפֵּק שְׁקוּל דְּלִיכָא חֲזַקָה לֹא דְאִיסוּרָא וְלֹא דְהַתִּירָא וְאֶפְשָׁר עֲדִיף מִיְנֵיהָ וְע' בְּחֻלּוּין פֹּא"ט (דנ"ג סע"א) וְאֵעֵפ"כ אֶמְרִינּוּ בְּפִשְׁטוֹת דְּתִצָּא וְחִיבִין בְּאֲשָׁם תְּלוֹי מִיְהוּ יֵשׁ לְחַלְק בְּרוּחוֹת דְּשִׁאנֵי סְפִיקָא דְתְּרִי וְתְּרִי דְכִינּוּ שְׁנֵי עֵדִים שְׁנִיסַת עַל פִּיהֶם עֲדִיף מְשִׁאָר סָפֵק מִיְהוּ לְכַאוּרָה הַרמ"ה מְקִיל אֶפִּילוּ בְּשִׁאָר סָפֵק כְּמ"ש הַטוֹר אַה"ע ס' קס"ד מְשִׁמוּ גְּבִי הַכּוֹנֵס יְבָמָתוֹ כּו' וְאֵם יִלְדָּה וְלֹא שָׁהָה הַנִּלְדָּ ל' יוֹם כּו' שְׁהַרמ"ה כ' בֵּין דְּסָפֵק הוּא אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ וְכֵן מְשִׁמַּע בְּרִי"ו נְכ"ה תַּחְלַת ח"ב בְּשֵׁם הַרמ"ה וְאֵם לֹא שָׁהָה כּו' וְאֵם כְּנֶסֶה כּו' וְהִבִּיא רְאִיָּה מֵהַדִּין דְּמַת בְּתוּף שְׁלִשִׁים יוֹם אִם אִשְׁתָּ כִּהֵן הִיא אֵינָה חוֹלְצָת ע"ש שְׁלִזָּה גְּתַפּוּן רִי"ו וְנִרְאָה דְּס"ל לְהַרמ"ה דְּלְרִשְׁב"ג כָּל שְׁלֹא שָׁהָה ל' יוֹם בְּאֵדָם סָפֵק גְּפִל הוּי מְדֹאוֹרֵייתָא (וְע' חַה"ר בְּשַׁבְּת פ' הַמִּילָה וּבִיבְמוֹת פ' הָעֶרְל) וְאֵעֵפ"כ אֶמְרִי בְּגָמְרָא אִם אִשְׁתָּ כִּהֵן הִיא סְמִינּוּ אַרְבָּנוּ וְאֵע"ג דְּהַלְכָה כְּרִשְׁב"ג וּמְזָה הוֹכִיחַ הַרמ"ה דְּמְסַפִּיקָא לֹא מְפָקִינּוּ אֶתְמָא מְבַעֲלָה עַב"ח שָׁם דְּלִכְּוָה ה"ה אִם גְּתִיבְמָה אֵלָא דְּהָתָם מְשִׁמַּע דְּס"ל לְהַקֵּל אֶפִּילוּ נִשְׁאָת אַחַר שְׁיִלְדָּה ע"ש בְּטוֹר וּב"ח ס"י הַנ"ל וְצ"ל דְּסָפֵק פְּלוּגָתָא דְּרַבּוֹנוֹתָא עֲדִיף מְסַפֵּק תְּרִי וְתְּרִי דְאִילוּ בְּתְּרִי וְתְּרִי לֹא ס"ל לְהַקֵּל רַק בְּנִשְׁאָת קוֹדָם שְׁבָאוּ הָעֵדִים וְע' בְּטוֹר ס' ל"א דְּבִשְׁאָר סְפִיקָא מוֹדָה הַרמ"ה דְּתִצָּא וְע' בְּב"ש ס' י"ז ס"ק ע' מ"ש בְּשֵׁם רִי"ו בְּשֵׁם רַמ"ה בְּעִנְיָן סִי"ב וְע' בְּמַרְה"צ שָׁם מִיְהוּ שִׁא"פ ס"ל דְּאֶפִּילוּ לְרִשְׁב"ג אֵינוּ סָפֵק דְּאוֹרֵייתָא רַק חוֹמְרָא דְּרַבּוֹן וּמַש"ה בְּדִיעְבַּד

סמכינן ארבבנו ע' בתשו' מהרי"ו סי' נ"ד שבב"י סי' קנ"ט ואף לשטת הרמ"ה דלרשב"ג הוא ספק גמור מ"מ אין ללמוד משם דשא"ה דהוי כמו ס"ס פיון דלרבבנו הוי ולד גמור ולרשב"ג הוי ספק כו' אלא שיש לדחות דהא הלכתא פרשב"ג כו' ומ"מ על דין זה דהרמ"ה נדאי יש קושיא עצומה מדין דספק בן תשעה לראשון כו' הנ"ל ועב"ש סי' קס"ד סק"י שהרב"י השמיט דיעה זו מהש"ע: קיצור עוד בענין דעת הרמ"ה: יא ונשוב לנ"ד יש לצדד להקל לפ"ד הרמ"ה דלעיל בספיקא דתרי ותרי.

הגם דכאן אתחזק איסורא דאשת איש אבל אפשר לומר דכיון דעתה עכ"פ גירשה הבעל הראשון א"כ תו ליכא חזקה כלל דממ"נ עכשיו גרושה היא הגם שמ"מ עד שגירשה היינו יכולים לומר אוקמא אחזקה מ"מ פיון שאנו דנין ע"ז עכשיו כשפבר נתגרשה.

י"ל דה"ל פאליו ליכא חזקה והכי משמע ממ"ש התוס' שלהי קדושין (דע"ט ע"א) בד"ה קידשה וז"ל, וא"ת נפלגו בקידשה אביה גרידא כו' וי"ל דנדאי לא פליגי בקידשה אביה לחוד דבהיה מודה שמואל דאינה מקודשת דאמרי' העמד אשה אחזקת פנוי' כמה שהיתה קודם שקידשה כו' אבל עתה שקידשה אף היא עצמה ליכא חזקה דפנוי' דממ"נ אשת איש היא או משום קידושי אביה או משום קידושי דידה וליכא האי סברא עכ"ל והנה ל' הטוש"ע בדין זה כף הוא קידשה אביה בפקר וקידשה א"ע בערב וכ"ה ל' רש"י הרי אף שקדמו קדו' אביה לקדו' דידה וא"כ כשאנו דנין אם היתה בוגרת בשעה שקידשה אביה אז יש לה חזקת פנוי' עדיין שהרי ליכא ממ"נ עד הערב מ"מ פיון שאנו לדון ע"ז אחר זמן ואז כבר קידשה א"ע ויש פאן ממ"נ אז מסלקין אנו החזקה מה"ט אף שעל הזמן שאנו דנין הנה שייך החזקה בשלימות ועיין בחמ"ח ובב"ש רס"י ל"ז משמע מדברייהם להדיא כמ"ש מיהו לולי דבריהם הנה אפ"ל דלהתוס' לא מייירי כלל בשידוע לנו שקדו' אביה קדמו אלא שאביה קידשה בדרף והיא קידשה א"ע בעיר ולא ידעינו הי מינייהו קדם או שיכול להיות שניהם קידשו כאחד ובזה שפיר איכא למימר כמ"ש התוספות דליכא חזקה אמנם בתוס' דיבמות (דס"ח סע"א) כ' וז"ל וי"ל דהכא פגון דהשתא דאתי קמן הוי נדאי בן תשעה אע"פ שהי' ספק כשאבא עלי' לא מוקמינן לי' אחזקה קמייתא אלא אזלינן בתר השתא שהוא נדאי בן ט' דחזקה קמייתא איתרע ליה עכ"ל ועיין במהרי"ט ח"א סי' י"א שפכת רבו ז"ל והך דיבמות בשעה שפא עליה פסול זה היינו מסופקים אם הי' בן ט' כו' ואע"פ שאם היינו דנין אז על הדבר היינו מעמידין אותו בחזקתו הראשונה השתא שפא לפנינו פשה הוא נדאי בן ט' לגבי השתא חזקתו הראשונה הורעה עכ"ל וא"כ בנ"ד נימא הכי אף שאם היינו דנין על הדבר קודם שנתגרשה שנית מבעלה הראשון היינו מחמירין לאוסרה דאוקמא אחזקת א"א.

השתא שפא לפנינו כשבנדאי נתגרשה הורעה חזקתה הראשונה וא"כ י"ל דלא תצא לפ"ד הרמ"ה דלעיל ועיין בס' עצמות יוסף בקדושין דע"ט שם מ"ש היכא דאיכא ספק בקדושי אשה כו'. ואח"כ תפסה קדושין אחרים גמורים שלא נאמר דלא נוקמא הך אתתא בחזקת פנויה מצד הקדושין השניים כו' וע"ש דמשמע שנתלקו בזה האחרונים והוא נוגמא לנ"ד (ואעפ"כ נ"ד עדיף דהגרושין הפל מאיש א' משא"כ הקדושין מב' אנשים שונים).

ולכאורה מתוס' דיבמות הנ"ל הוא סייעתא לזה כנ"ל מיהו בתשו' מהרי"ט סי' מ"א הביא ראיות דאזלי ב"ת חזקה קמייתא אע"ג דעפ"ה ודאי ליתא חזקה זו ופי' שם ד' התוס' בע"א ע"ש. גם בהרמב"ם פ"ח מה' תרומות נ' שאין פוסק כלל כהתוס' דיבמות ע"ש דסתם ולא פי' דמייירי כשהשתא הוא ודאי בן ט'.

גם בלא"ה יש לחלק דהתם פשם שעכשיו הוא גדול כף י"ל שהי' ג"כ גדול אז דהפל עגנו ודבר א' הוא אבל איך שייך כ"כ לומר משום שנתגרשה עכשיו שנית שגם אז היתה גרושה. אלא שהיה מקום לומר פיון דלהרמ"ה לא תצא אפילו באיסור פרת היכא דלא אתחזק איסורא א"כ בנד"ז דהוא איסור עשה י"ל אפילו אתחזק איסורא תחלה לא תצא פיון שנשאת בהיתר ע"פ שנים.

דקא להרמ"ה אין לומר שתצא רק בדאיכא אשם תלוי משא"כ הכא שהוא איסור עשה לא שייך עגנו אשם תלוי ע"כ י"ל דלא תצא ומה גם כשנצטרף לזה דעת הרמב"ן דלעיל אף בלא"ה דברי הרמ"ה לא מצינו להם חכר כלל ויחידאה הוא בזה שהתוס' ביבמות (דצ"ג ב') מפרשים בעגנו אחר וכן הריטב"א גם בשט"מ דכתובות (דכ"ו ב') כ' הפך מדברי הרמ"ה ועיין בחידושי הרמב"ן פ"ק חזקת (דל"א) ד"ה אנו אסתינו ובטור ח"מ סי' קמ"ו סעי' ל"ו ל"ז דלכאורה לפ"ד ר"ח ונהרמב"ן יש לקיים סברת הרמ"ה אמנם לדעת הרי"ף ונהרמב"ם פט"ו מהלכות טוען דין ה' והתוס' ורשב"ם ונ"י וכ"פ בש"ע שם סעיף כ"ג מבואר בהדיא דלא כהרמ"ה אף באמת גם להרמב"ן אין מוכרח סברת הרמ"ה דהתם הטעם כמ"ש בחידושי הרמב"ן שם דכיון דדינא כל דאלימ גבר הוא כו' לא נפקא מחזקת' דהאי פיון שירד בה ברשות וכ"ז לא שייך פאן אבל אין ראיה להחמיר בנד"ז מהדין שבטוש"ע ס"י י"ז סעיף נ"ז אמרו לה מת בעלה ונשאת ואח"כ אמרו לה קיים הנה ומת כו' דהפלוגתא אם הולד השני ממזר מדרבנן אבל לכ"ע תצא ומשנה שלימה היא בפ"ק האשה רבה (דצ"ב ע"א) דתצא נמצא אף שעכשיו לכ"ע מת הבעל ויש תרי ותרי אם קיים הי' דהוי הספק עכשיו באיסור עשה דאסורה לבעול ועכ"ז תצא ואף שנשאת תחלה ע"פ שנים עדים המתירים ואח"כ אמרו לה עדים האחרונים קיים הנה ומת אף באמת זה אינו כי דין זה דמשנה זו היא מייירי בעגנו אחד עם מש"ש במשנה תחלה ואח"כ אמרו לה חלוף היו הדברים כו' ואוקמה רב שש"ת (דצ"ג ע"ב) כשנשאת תחלה ע"פ עד אחד ואח"כ באו שנים והכחישוהו.

או כמ"ש רב אחא שם דמייירי בעידי הזמה באופן שאין ספק שעדות הראשון נתבטל לגמרי ולא מייירי כלל בתרי ותרי כנד"ז: קיצור עכ"פ לפ"ד הרמ"ה יש לצדד להקל בנד"ז אלא שא"א לסמוך ע"ז נגד כל הפוסקים ועיין בטור ח"מ סי' קמ"ו סעיף ל"ו ל"ז: יב ומיהו כ"ז אם בעלה השני הי' דר עמה גם אחר שנודע לו שלא קבלה הגט אבל אם מיז שנודע לו מזה פירש א"ע ממנה והרחיקה מעליו א"כ ליכא פאן איסורא דאורי' לגבי דידן'.

דקא מתחלה אונס הי' שנשאה ע"פ עדים. ומוכח בפ"ק דכתובות (ד"ט סע"א) דאפילו היא אנוסה והוא מזיד שריא ליה משום דכשלא נאסרה לבעול מחמת שהיתה אנוסה לא נאסרה לבעול אף שהיה מזיד מכ"ש כשהבעול ג"כ הי' אנוס ומנטעה והיא אומרת ברי לי שנתגרשה וא"כ פיון שאח"כ כשפאו עדים האומרים שלא נתגרשה לא בא עלי' וא"כ

אינו מחוייב לגרשה עתה (שפבר נתגרשה בנדאי מבעלה הראשון) רק מדרבנן ובדרבנן יש לצדד להקל כיון דאיפא תרי ותרי ה"ל ספיקא דרבנן ולקולא וכ"מ בתשו' שבו"י ח"א ס"י צ"ח דע"כ לא אסר שם אלא משום דס"ל דה"ל ספיקא דאורייתא כיון שניסת רק ע"פ עד אחד מיהו דבריו צע"ג דגם ע"פ עד א' אין פאן רק איסור דרבנן כמ"ש בגמרא פ"ק דיבמות (ד"א) ואמינא לה אנא סוטה דרבנן וע"ש בפרש"י.

א"כ בנ"ד דניסת ע"פ שני עדים אין פאן איסור דאורייתא לכ"ע לגבי דידין דאונס גמור הי' הלכה אם לא בא עליה אחר שפאו העדים האחרונים אין לאנסרה עליו משום זה ולגבי דידיה אע"ג דאיפא ספק דאוריין מ"מ אם אומרת ברי לי היא נאמנת וממה שקיבלה גט השני אין ראיה דמודה שלא נתגרשה אם בפשה שקיבלה אמרה דאינה מקבלת רק בשביל בעלה השני שאינו יודע שנתגרשה ופירש ממנה ולצאת לעזו הבריות שלא יאמרו שהיא אשת איש ועיין מנה בתשובת הרא"ש שבב"י ס"י מ"ו.

ובהגמ"ר דקדושין סי' תקל"א. ומיהו אפשר דתליא בהנהך תרי לישני דפרק ד' אחין (דל"א) אם בתרי ותרי מעמידין על החזקה דלמ"ד דאפילו בדאורייתא לא מוקמינן אחזקה יש להקל הכא אף דהיתה בחזקת אשת איש כיון דלא מוקמינן אחזקה והספק הוא רק באיסור דרבנן אבל למ"ד דמדאורייתא מוקמינן אחזקה א"כ ה"ל ספק דרבנן שיש לו חזקת איסור ויש להחמיר ומיהו אפשר כיון דמדרבנן לא מוקמינן אחזקה א"כ הם אמרו וזהו אמרו.

אף אפילו בקיום שטרות דרבנן מבואר בגמרא פ"ב דכתובות (דכ"ב ריש ע"א) דבתרי ותרי לא מתפטר ועש"ך בח"מ סי' מ"ו ס"ק ס"ה וממון הוא קל לגבי ערוה החמורה כדאיתא במשנה פט"ו דיבמות אף בתשובת הרא"ש פ"ל נ"ב סי' ג' הובאה להלכה בטוש"ע סי' קנ"ו ס"ה מבואר בתרי ותרי שהאיסור מדרבנן לא תצא אף שיש חזקת איסור לשוק מדרבנן כל זמן שלא חי הולד שלשים יום מיהו אאזמו"ר הגאון ז"ל בתשו' המתחלת שייך ליו"ד ס"י ט"ו פ"ל הרבה בתשובת הרא"ש הנ"ל והעלה דטעמו דאינו חזקת איסור גמורה מדרבנן ע"ש הטעם וגם הביא ראיה להחמיר מהא דקדושין (דס"ו) דתרי אמרי אשתבאי ותרי אמרי לא אשתבאי דאע"ג דאיסור שבויה הוא דרבנן וגם יש חזקת היתר ועי' בית מאיר סי' קנ"ו ס"ה הקשה ג"כ משבויה מיהו התוספות בקדושין (דס"ו סע"א) פתבו אבל ביוחסין דאיפא איסורא דאורייתא וכ"כ הרשב"א שם וצ"ל כמ"ש הבית מאיר דעיקרו דאורייתא ועיין מנה בפנ"י שם ס"ד וי"ל דלא אמר ולפירושו אין ראיה פ"ל משם (ואפשר שעד"ז יש לפ"ש ג"כ ענין מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני שביבמות (דצ"ג ב') פ"ל אמאי פשיטא לה דהאמת כדברי העדים השניים ולא לדינא קמקשה אמאי תצא רק אהא דמלשון המשנה ואח"כ אמרו לה כו' משמע שסומך ממש עליהם) ומיהו בתוספות בכתובות (דכ"ב ע"ב) ד"ה אנו אחתינו משמע דאפילו לענין תרומה דרבנן לא מהני בתרי ותרי רק משום שי"ל אוקמא אחזקה דהתירא וכ"כ עוד בפרק חזקת (דל"ב ע"א) ד"ה אנו וכ"כ בב"ש סי' ג' סק"ד בשם עוד פוסקים ומיהו יש לומר דכ"ז בתרי ותרי שלא נעשה מעשה תחלה ע"פ השנים הראשונים אבל כשנעשה מעשה ע"פ השנים הראשונים הרי לסברת רש"י בכתובות שם י"ל דה"ל כחזקת היתר כמו הא דאסקינ"י ע"פ עד אחד חזקת חזקה: אף שהרשב"א

והריטב"א בקדושין (דס"ו) כ' פיון דאיכא תרי ותרי תזקה דעל פום סהדי קמאי לאו תזקה היא וכ"כ בשט"מ בכתובות שם בשם הרמב"ן והרא"ה וגם לפרש"י י"ל הטעם כמש"ש בשם שטה ישנה דהע"א עם תזקה קמיתא דהתירא ה"ל תזקה ע"ש הטעם.

מ"מ פיון שפבר הוכחנו דהירוש' ס"ל פשנשאת ע"פ עדים הראשונים לא מהני הכחשה דתרי א"כ נהי דש"ס דילן לא ס"ל הכי מ"מ באיסור דרבנן גם לש"ס דילן אין להחמיר בכה"ג ועד"ז פי' אאזמו"ר נ"ע בתשו' דלעיל טעם הש"ע אה"ע סי' קנ"ו שפסק בתשו' הרא"ש ובכתובות (דכ"ו ב') גבי פהו אין זה נחשב פנעשה מעשה כמו נשואי אשה ולפיכך הוצרכו לתקת היתר עוי"ל דהתם שאני שפבר חזרו והורידוהו ע"פ השנים משא"כ הקא שהיא אצל בעלה אין להוציאה מספיקא פתשובת הרא"ש וכן נלע"ד ראיה לזה ממ"ש הרי"ו נכ"ג ח"ב בשם הרמ"ה בדין מי שהלכו אשתו וגיסו אבל אמרו עדים האחרונים קיימים היו בשעת נשואין ואח"כ מתו כו' אם נשאת מתחלה בשני עדים לא תצא עכ"ל ועכצ"ל הטעם אע"ג דהיתה בתזקת איסור עכ"ז פיון שהספקעכשיו רק באיסור דרבנן וגם נשאת בשני עדים לא תצא.

וה"ז דומה ממש לנדון שלפנינו ולא קשה על הרמ"ה מהש"ע סי' י"ז סעי' נ"ז דהתם מייירי ע"י עידי הזמה וכמש"ל: קיצור אכן אם פירש ממנה פשנודע לו מהכחשת העדים שלא קבלה הגט י"ל באיסור דרבנן סמכינן על הירושלמי: יג אמנם ביבמות (דף צ"א ע"ב) גרסי' מי אמרי' מאי ה"ל למיעבד והתנן כתב לשם מלכות כו' שינה שמו כו' תצא ועי' בתוס' והח"ר פ' הזורק ובר"ן דמייירי הכל בפסולי דרבנן וע"ש בר"ן דמדאורייתא מגורשת גמורה היא ואעפ"כ תצא מן השני משום פשם שאסורה לבעל דהיינו הראשון כף אסורה לבעל דהיינו השני אע"ג שאין בבעלתו רק איסור דרבנן ומוכח מסוג' דיבמות הנ"ל דאף גם שהיה שוגג בבעילה (באיסור דרבנן הנ"ל) זו אסורה לו (אף אחר שיגרש ראשון בגט פשר) דאע"ג דלא אמרי' מאי ה"ל למיעבד משום דאיבעי לאקרויי גיטא היינו שאינו אונס אבל מ"מ חשוב שוגג (ובשוגג לא נאסרה לבעל ולבעל) וכיון שכן י"ל לא יהא ספק דאורייתא דתרי ותרי קל יותר מודאי איסור דרבנן ופי' דמאחר דאע"ג היכא שמדאורייתא מגורשת גמורה היא רק מדרבנן לא הוי גיטא אסרינן לבעל אף שפא עליה בשגגה וקרוב לאונס דהוי עוד רק סוטה דרבנן אפי' הי' הגט בטל מדאורייתא נמצא אסרינן לבעל ולבעל גם בתרי דרבנן א"כ כש"כ בספק דאורייתא שיש לאסור אפי' בסוטה דרבנן דהיינו אף שפא עליה בשגגה ע"פ שנים האומרים נתגרשה דסברא הוא שלא יהא תרי דרבנן חמור מספק דאורייתא עם חד דרבנן ומה גם שהספק דאורייתא יש עמו תזקת איסור דאשת איש מיהו לפרש"י בהזורק מייירי שם הכל באיסור דאורייתא דגם הנה במזרח פיון דאית' לר"מ דאמר כל המשנה ממטבע כו' י"ל דהנלד ממזר מדאורייתא כמ"ש הב"ש סי' קכ"ח סק"ג א"כ אין משם ראי' להחמיר בנ"ד אף הנה הרי מבואר בירוש' פרק חרש הובא בהרמב"ם פ"י מה"ג דין ה' דגם באשת חרש הדין כמו באשת פקח הרי גם בתרי איסורי דרבנן הדין כן וצ"ל שהוא משום קנס כמ"ש בירושלמי שם עוד הוא באילין קנסייא הביאו הה"מ שם ותדע דהא אפילו בקא על סוטה דאורייתא אין הנלד ממזר והכא באשה שהלה בעלה למדנה"י ובאו ואמרו לה מת בעלה ונשאת ואח"כ בא בעלה כו' הנלד ממזר מהראשון ג"כ אף שהיא אצלו רק סוטה דרבנן ועיין בגמ' ס"פ החולץ (דף מ"ט ע"ב) ובתוס' שם סד"ה סוטה נמי ובהרא"ש ס"פ הנ"ל ובש"ע אה"ע

סי' ד' סעיף ט"ז וא"כ מאחר דמשום קנס הוא אם קנסו בדרבנן כ"ש בספק דאורייתא מיהו אפשר לחלק דהתם פיון דעכ"פ מדרבנן ודאי הגט פסול וחשוב שינה שמו מדרבנן וכן באשת חרש לכה החמירו בו פבדאורייתא דכל דתקון רבנן פועין דאורייתא תיקון ע' ביבמות (דף כ"ח ריש ע"ב) סד"א כו' קמ"ל ע"ש אבל פשיט ספק שמה היא מגורשת לגמרי מחמת שפן העידו שני עדים אע"פ שאח"כ באו שנים והכחישום וה"ל ספיקא דאורייתא מ"מ לענין איסור דרבנן יש לחלק בספק זה וע' בשער המלך פ"י מה' מקנאות דין ו' בדין אם הספק מצד עצמו הוי דאורייתא אלא שמצד אחר נתגלגל להיות דרבנן לא מקרי ספק דרבנן שיש לחלק דשאני הכא שאין אנו באין להתיר מה שאסרנו בספק דרוס' שנתערב שמחמת התערבות באנו להתיר הספק דרוס' שאסרנו תחלה אבל הכא אין מתירי' ספק א"א ח"ו רק ספק דין דכשם שאסורה לבעל אסורה לבעל וע"ש בשעה"מ מ"ש בשם פני משה דדומה לזה שהם ב' איסורי' נאפ"ה"מ דשם גבי עירוב י"ל שיוזקה פאן: דהתם א"א לעירוב בלא הפך שהוא אסור מספק משא"כ הכא אין לאסרה לבעל מדרבנן פיון שאפשר היתה פנויה אף במהרי"ק ש' פ"ד הובא בהגה' ש"ע סי' ל"א ס"ה ועב"ש שם משמע להדיא דס"ל דאין להקל בכה"ג (והוא הפך דעת תשו' שבו"י ה"נ"ל) דהתם גבי גדון של מהרי"ק הוי כמו ספק דרבנן שאפילו לד' האומרי' דאי ידעינן ששונה פרוטה במדי מקודשת מדאורייתא וא"כ עכשיו קדושי ספק דאורייתא הם.

מ"מ פיון שניסת ע"פ הוראת חכם אנוס' היא נאף למ"ש מהרי"ק דה"ל לשאול משאר חכמי' שוגגת היא ואין פאן איסור לבעל מדאורייתא רק מדרבנן החמירו וא"כ ה"ל ספיקא דרבנן וראוי להקל בו.

וכ"ש לפ"ד האומרים דאפ"י שנה פרוטה במדי אין פאן רק קדו' דרבנן א"כ פיון דלא ידע' שש"פ במדי רק דחיישי' שמה ש"פ במדי ה"ל ספק קדו' דרבנן ונהי דחז"ל החמירו בספק זה י"ל דדוקא גבי איסור א"א שלא להתירה בלי גט אבל לענין אם נשאת ע"פ הוראת חכם אם יגרש ראשון שאפ"י היתה ודאי א"א דאורייתא פיון שגירש ראשון אין אסורה לשני רק מדרבנן פיון שהיו שוגגים פנ"ל וא"כ מאחר שהקדו' הם רק קדו' ספק דרבנן ראוי להקל בזה דה"ל ספק בתרי' דרבנן נאף שבספר עצי ארזים סי' ל"א ס"ק י"ד השיג על מהרי"ק מ"מ בנד"ז דעכ"פ צריכה גט מספק דאורייתא ממש יודה דאסורה להבועל אף שהיה הבעילה בשוגג ודלא בתשו' שבו"י ח"א סי' צ"ח ה"נ"ל ומ"מ אפשר לחלק אפ"י לפ"ד מהרי"ק דהכא שאני פיון שהספק מחמת תרי ותרי ובענין שנשאת ע"פ שני עדים נאח"פ באו עדים האוסרים יש להקל טפי לגבי איסור דרבנן עכ"פ וכדמוכח מתוך דברי הרמ"ה שברי"ו נכ"ג ח"ב שהבאתי לעיל סוף אות י"ב דהקיל בהדיא בכה"ג ועכצ"ל הטעם דנשאת נאח"פ באו עדים שאני פיון דלהירושלימי סמכינו עליהם בכה"ג לומר שא"צ גט פלל וכ"ד הרמב"ן כמש"ל אלמא דלא דמי פלל לשארי ספיקות ע"כ אף דאנו לא קיי"ל פן היינו להצריכה גט אבל לענין שנחוש באיסור דכשם שאסורה לבעל כו' פשהיה בשגגה ואנוס דהוי דרבנן י"ל שאין להתמיר כ"כ ועיין בתשו' מהר"מ אלשקר סס"י י"ו מה שפי' בתשו' הרא"ש שבטוש"ע אה"ע סי' קנ"ו ס"ה ועדים מעידים כו' ועדים אחרים כו' שהטעם פיון שנשאת קודם נשאו עידי איסור כו' ע"ש והכא עדיף שעדי' היתר באו קודם שנשאת ונשאת על פיהם: קיצור הגם דמוכח ביבמות (דף צ"א

ב') דגם בתרי דרבנן אסרינו לבעל ולבועל א"כ לכאורה כש"כ תרי ותרי בדאורייתא עם חד דרבנן כנ"ד יש לחלק דהתם שאני דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון מיהו ממנהרי"ק סוף שרש פ"ד משמע להחמיר בנד"ז.

אף יש לחלק פיון להירושלמי והראב"ן בנשאת ע"פ עדים ואח"כ באו עדים א"צ גט כלל אע"ג דש"ס דילן פליג ע"ז לפ"ד כל הפוסקי' מ"מ באיסור דרבנן יש לסמוך ע"ז וכ"מ ברי"ו נכ"ג ח"ב בשם הרמ"ה גבי אשתו וגיסו כו': יד ומיהו י"ל דבנד"ז אין שנייה כל זה דהנהגה לכאורה הכא איסורא לבועל אינו ספיקא דרבנן כ"א ספיקא דאורייתא ממש דאף שהוא הנהגה אונס שהרי נשאה ע"פ שני עדים שאמרו נתגרשה וכן אמרה היא מ"מ היא ידעה האמת אם נתגרשה אם לא וא"כ מאחר שבאו עדים שלא נתגרשה א"כ לדבריהם היא היתה מזינה וא"כ אף שהוא הנהגה אונס אסורה עליו מדאורייתא פיון שנאסרה לבעלה הראשון ע"ז מדאורייתא אסורה לבועל ג"כ כמ"ש הב"ש סי' י"א סק"ג בשם התוספות ר"פ פ"ש (דכ"ז סע"ב) שהביאו פן מהירושלמי ר"פ הנ"ל ונ"ל הוא שוגג והיא מזינה פשיטא שהיא אסורה לביתה גירש מהו שיהא מותר בה אפ"ש לומר יוצא מתחת ידו ואת אמר הכין כו' עד בה הדבר תלוי אם היתה מזינה אסורה שוגגת מותרת עכ"ל וכשהבועל מזיד והיא שוגגת ס"ל לירושלמי דמותרת לביתה ואסורה לבועל ועיין מזה בב"ש שם ומעתה הרי לדברי שני העדים האומרים שלא נתגרשה שלדבריהם היתה היא מזינה א"כ אע"פ שהיא הנהגה שוגג או אנוס מ"מ אסורה לו מדאורייתא אלא דהא היא אומרת שנתגרשה כדברי שני העדים ראשונים וא"כ לגבי דינה היא נאמנת כדאיתא בכתובות דף כ"ב ע"ב) אפילו באומרת כרי לי שאין לבי נוקפי לפרש"י כ"ש בנ"ד שאומרת שקיבלה הגט בינה ממש.

וא"כ פיוןבהוא שוגג והיא מזינה דאסורה לבועל הוא משום לתא דינה משום שנאסרה לבעל והרי היא נאמנת לומר שהאמת שנתגרשה. ואף שהבועל אינו יודע האמת מ"מ מאחר דמצד לתא דינה אין איסור אף להירושלמי שהרי הנהגה אונס ושוגג והאיסור לו הוא רק משום לתא דינה והרי היא אומרת שנתגרשה והיא נאמנת לגבי דינה ועיין כה"ג בפסקי מהרא"י סי' רכ"ב הגם דנדאי לענין קודם שתקבל גט מבעלה הראשון לא מהני כרי דינה לבעלה השני מאחר שאינו כרי לו התם הוא דהוא איסור עצמי לבעלה השני איסור אשת איש אבל לאחר שקיבלה הגט שנית מבעלה הראשון דמה שתהיה אסורה לבעלה השני זהו משום פ"ש שאסורה לבעל אסורה לבועל ואיסור זה אינו רק בבעלה ברצון ולא באונס ושוגג וא"כ הכא שהבועל הנהגה אונס ושוגג אין זה איסור עצמי לו אלא נמשך עליו האיסור ממנה לפי שהיא היתה מזינה וא"כ פיון דלגבי נאמנת לומר שלא עשתה איסור כלל כי היתה גרושה ממילא שגם על הבועל אין להמשיך איסור זה אע"פ שהוא אינו יודע האמת ומיהו יש לומר דכשהיא מזינה זהו ג"כ איסור עצמי להבועל דבה הדבר תלוי שכשנאסרה לבעל נאסרה לבועל ואף שהוא לא פ"שע כלל עכ"ז חשיב איסור לגבי דינה ממש עד דברי דינה לא מהני כלל אליו כמ"ש בירושלמי יוצאת מתחת ידו ואת אמר הכין והרי כאן לדברי שני עדים היא יוצאת ע"ז זה הבועל מבעלה הראשון שלא נתגרשה ממנו.

וקצת ראי' לזה שהוא איסור עצמי דהנה לפי ש"ס דילן בכתובות דף ט' ע"א) משמע דבה הדבר תלוי לגמרי עד שאפילו הבעל מזיד והיא אנוסה או שוגגת מותרת לבעל ג"כ אם מת בעלה או גירשה.

וא"כ לפ"ז בשנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה ונשאת אף שלא לאחד מעידיה רק שהיא אומרת נתגרשה אף דהדין שתצא מ"מ אם יגרשנה שנית בעלה הראשון י"ל לפ"ז דלא תצא משום שאסורה לבעל כיון שבה הדבר תלוי והיא נאמנת לגבי עצמה לומר שנתגרשה וזה אינו סברא דא"כ אמאי קפסיק בספינא חריפא דתצא ולא אשמועינן האי חידושא דאם תקבל גט מבעלה הראשון תהי' מותרת לבעלה השני או דבאמת אסורה לו משום כשם שאסורה לבעל אסורה לבעל ואף שהאיסור מחמתה מ"מ זה איסור ממש לו ג"כ וא"כ ממילא דברי דידה לא מהני אליו ולכן תצא אא"כ נשאת לאחד מעידיה ואפשר שלזה הביא ר' יוחנן שם בירושלמי ראי' והוכחה מהפסוק דלטמאה בה לומר שגם לבעל הדבר תלוי בה דאם הייתה מזידה היא טמאה לו אע"פ שהוא הי' שוגג או אנוס דע"ז שיהי' איסור מצידה לא צריכה קרא מיוחד מאחר דלמדנו קרא דכשם שאסורה לבעל אסורה לבעל א"כ ממילא מוכן דכשהיתה מזידה כשם שאסורה לבעלה ע"ז כף נאסרה לבעל ועוד דמי עדיפא מהבעל דאף שאין הדבר תלוי בו עכ"ז כשהוא מזיד אף שהיא שוגגת אסורה לו להירושלמי כמש"ש אפ"ש לומר מזיד בה ואת אמרת הכין כו'.

וא"כ כמ"כ וכ"ש כשהיא מזידה אע"ג דהוא שוגג דיש איסור מצידה ודאי ג"כ להבעל וא"כ הקרא דמיתי ר' יוחנן היינו לומר שבה הדבר תלוי עד דחשיב איסור עצמי להבעל ג"כ ונקראת טמאה ממש אצלו וכמו נושא אשה פסולה לו.

וה"נ היא טמאה ופסולה לו ואין שייך קולא מפני שלא פשע דמ"מ היא טמאה לו ממש כשא"ר אשה פסולה כמו זונה ונחלה לכהן וכו"ג: קיצור ומיהו י"ל כיון דהקא לדברי שני העדים שלא נתגרשה היא מזידה א"כ יש איסור לבעלה השני מדאורייתא לדבריהם ובדאורייתא אין לסמוך על הירושלמי כיון דש"ס דילן פליג בהדיא ועיין ברב אלפס סוף עירובין שאפילו להחמיר לא חש דעל גמרא דידן אנו סמכינן דבתרא היא ואינהו הוו בקיאי בגמרא דבני מערבא טפי מינן ואי לאו משום דקים להו דלא סמכא היא כו' עכ"ל: טו ועוד יש טעם לאוסרה על בעל שני מחמת שעכ"פ מוכרחת לקבל גט מבעלה הראשון מחמת שני עדים האומרים לא נתגרשה ואף שהיא אומרת שנתגרשה מ"מ בעלה השני אינו יודע מזה וכיון שמקבלת גט מחמת זה נאסרה על בעלה השני כדאיתא בפרש"י שלהי גיטין (דפ"ט ע"ב).

אהא דאמרינן פל קלא דבתר נשואין לא חיישינן ליה ופרש"י דאין חוששין ג"כ להצריכה גט מבעל הקול שאם אתה מצריכה גט נמצא אתה אוסרה ע"ז דמחזקת לקלא ונמצא זה בעל אשת איש וקיי"ל כשם שאסורה לבעל כף אסורה לבעל עכ"ל וכ"פ הטור סס"י מ"ו וז"ל ודוקא שקידשה השני ולא כנסה אבל אם כנסה אסורה לו כו' וכ' הב"י ע"ז פשוט הוא ונהרי פשיטא דקול לא חמור מקדון ספק דהא לא חיישי' ליה פלל בתר נשואין וגם שם הבעל היה אנוס כיון שלא יצא הקול רק אחר הנשואין וגם מסתמא

היא אומרת פרי לי שאין הקול אמת ואעפ"כ נאסרה עליו וכמ"ש הטעם בטור שפיון שפצריכין אותה גט מראשון הרי היא בחזקת שהיתה אשתו ונמצא שפא עליה השני בזנות ואסורה עליו עולמית עכ"ל וכ"ש בנד"ו שפצריכין אותה גט מהראשון לא מחמת קול לבד כ"א ע"י שני עדים דה"ל ספיקא דאוריין וחייב אשם תלוי הרי ע"ז הגט מחזקינו לה בחזקת שהיתה אשתו עד עתה ונמצא שפא עליה השני בזנות ואסורה לו עולמית והשתא אתי שפיר הא דאמרין בכחובות (כ"ב ב') שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה וניסת תצא.

אם ניסת לאחר שלא מעידי ואפ"י ניסת ואח"כ באו עדים הדין פן כמ"ש לעיל ואמאי לא חילקו שאם נתן הראשון גט מחדש מותרת לשני ולשון תצא משמע דא"א להשאיר תחת השני ע' מהרי"ק ש' פ"ד דכ' פן על ל' מוציאנה כו' ועמש"ל הטעם בזה.

אף עוד זאת י"ל הטעם משום דכיון שפצריכין אותה גט מהראשון אסורה להשני משום דמחזקינו להנהך תרי האומרים שלא נתגרשה וכמו שפ"י רש"י גבי קול ואין לחלק דדוקא בקול פרש"י פן דמדין אין צריכי' לחוש לקול ומדחיישי' ליה מחזקינו ליה משא"כ בתרי ותרי דמדינא דאוריין יש לחוש א"כ אין פאן חיזוק ע"י הגט דדוחק לחלק בכה"ג דאדרבה נהפוך הוא ועוד דבקול ג"כ חיישי' ליה קודם האירוסין ונשואין וא"כ מה זה חיזוק ע"י הגט או צ"ל דאף אם צריכין ליתן גט מדינא מ"מ הוא חיזוק וממילא אסורה לכוועל ואפילו הנה שוגג או אנוס פנ"ל: ומיהו לכאורה י"ל דתליא באשלי רב רב"י דהרמב"ם רפ"י מה"ג לא ס"ל פנותי' דרש"י מדכ' שם דין ב' גבי גט פסול מדרבנן שלא תנשא בו ואם נשאת לא תצא וכותבין לה גט אחר פשר ונותנין לה והיא תחת בעלה וע"ש בהג"ה במל"מ דרש"י חולק ע"ז בתשו' שבב"י סי' קכ"ט בשם הא"ח בשם רש"י גבי שינה שם האב כו' ע"ש דרש"י הכשיר הגט ולא הצריך גט אחר משום שלא תצטרך לצאת מבעלה השני כו' אע"ג דהגט הראשון ג"כ לא הנה בו פיסולא דאוריין לדעת רש"י שהרי הכשירו לגמרי דיעבד והיינו משום שהחזיק פן שם אביו ע"ש אעפ"כ אם היו מצריכין אותה גט מהראשון היתה נאסרת על בעלה השני הרי דלא פהרמב"ם וראיתי בבבאיורי הגאון מוויילנא ז"ל סי' ק"נ הביא ראיה לדעת הרמב"ם מהא דאיתא בפ"ק דגיטין (דף ה' ע"ב) פיצד יעשה כו' והיינו אפ"י לאחר שנשאת ע"ש בתוספות והרשב"א ולפע"ד אין ראוי משם דשאני התם דעכ"פ ניתן גט זה ממש לידה ג"כ קודם שנשאת אע"פ שאז לא אמר בפנ"כ ובפנ"ח מ"מ פשנוטלו ממנה ונותנו לה אח"כ איגלאי מילתא דנתינה קמיינתא אמיתית היא דהא החשש הנה רק שפא הגט מזוניף ונהרי נתקיים הגט אח"כ ועכ"פ גט זה ממש הוא שהגיע לידה גם מקודם א"כ לא שייך לומר שנאסרה לכוועל דהא עכשיו איגלאי מילתא שהגט הנה פשר ובהיתר בעלה.

משא"כ בגט שאנו פוסלים אותו ומצריכין לה גט אחר ממש א"כ היתה בחזקת שהיא אשתו של ראשון מדרבנן י"ל שאסורה לשני עולמית פנ"ל בשם רש"י והטור סס"י מ"ו ולכאורה יש קצת ראוי לזה מהא דאיתא בפרק האשה רבה (דף צ"ד ע"ב) וכיון דאמר ר' עקיבא בעינא גט ממילא איתסרא עליה דהויה לה אחות גרושתו כו' עכ"ל והוא פסק הלכה בטוש"ע סס"י ט"ו ונהרי התם אינהגט רק מפני לעז שלא יאמרו כו' ועכ"ז אוסרי' אשתו עליו ע"י גט פנה של אחותה וכ"ש לכאורה בגט הנתינה מצד שהנה נפסל הגט

הראשון מדרבנן ושהגט נותנין לה ממש ולא לאחותה רק יש לדחות משום לעז דאחות גרושתו דה"ל איסור פרת חמור יותר מנד"ז ומיהו שם (דפ"ח סע"ב) משמע בהדיא דגם לענן איסור דמתזיר גרושתו מן האירוסין אסרינן כה"ג היכא דבעיא גט אפ"ל אין הגט רק משום לעז פהג"ל ועיין בש"ע סי' י' סעי' ב' חרש שגירש כו' ובסי' מ"ד בב"ש סק"ב ואם בא פקח ונשא כו' ע"ש ועיין בב"ש סי' מ"ח סק"ג ובמרדכי דקדושין פ' האומר סי' תקל"א ועיין בפסקי מהרא"י סי' י"ט וסי' כ' כ"א משמע ס"ל בפשיטות פהרמב"ם דכשמצריכין לה גט שני מחמת שגט הראשון הנה פסול מדרבנן לא נאסרה לבעלה עי"ז וצ"ל דלא דמי לדינן' הג"ל פ"ן שפכר קבלה גט אחד ממנו קודם הנשואין אף שהנה פסול מדרבנן מ"מ פ"ן שיש בגיטין פסולי דרבנן שלא תצא כלל מחמתם אף שלא ניתן לה גט אחר כלל א"כ ליפא לעז כ"כ ונהרשב"א ונהר"ן פ"ק המגרש הביאו דעת הרמב"ם משמע שלא נחלקו ע"ז וכן רבינו ירוחם פסק פהרמב"ם וממ"ש הרי"ף בפ"ק החולץ אמתניתן קמייטא ואי קשנתקדשה כו' כ"ש אם נשאת כו' ונהר דאמרינן כו' דהתם נדאי כו' חליץ לה כו' ע"ש יש ראיה דס"ל פהרמב"ם דאל"כ גם שם נאמר דדוקא נתקדשה כו' אבל נשאת לא ודו"ק ועי' בגיטין שם (דף פ"ט סע"ב) ומיהו באמת גם הרמב"ם לא מצינו שהקיל רק כשהגט הראשון הנה פשר גמור מדאורינן' רק מדרבנן הנה פסול אבל כשהגט הראשון הנה פסול מספק דאורינן' נדאי נאסרת גם לדידן' אבעלה שני ולא מהני קבלת גט שני כמו שמשמע שם דין ג' אע"פ שהיתה שוגגת או אנוסה וא"כ אחר שתתגרש שני' ה"ל ס' דרבנן א"ו ס"ל כמו שקנסו חז"ל בנשאת בגט בטל לגמרי כף קנסו ג"כ בנשאת בגט הפסול מספק דאורינן' דתצא (רק בגט פסול מד"ס ס"ל דדמי לג' גיטין דלא קנסו דתצא) וה"ה בנדון דמהרי"ק דה"ל קדושי ספק דאורינן' להרמב"ם נחמירי מקדושין דרבנן שקנסו בהם כמש"ש דין ה' גבי אשת חרש שנשאת בשגגה ואונס לפקח כו' ע"ש ואע"פ דלעיל בתחלת תשובה זו כתבתי שי"ל דספיקא דתרי ותרי נשאי נשאי מוציאין אותה מבעלה אא"כ יש חיוב אשם תלוי ע"ש אינו מוכרח ועוד דאעפ"כ יש איסור דתצא מחמת הגט שמוכרחת לקבל שנית כנ"ל בשם רש"י והטור וגם הרמב"ם לא פליג בכה"ג דלא מצינו שלא חשש לזה אלא במקום שאינו רק פסול דרבנן כנ"ל משא"כ ה"קא דהוא ספק דאורינן' כנ"ל הלכך מאחר שמוכרחת לקבל גט שני נאסרה עליו דכשם שאסורה לבעל אסורה לבועל ולכן תצא.

דגם לפי הסברא שכתבתי בשם הח"צ דבתרי ותרי בדליפא חיוב אשם תלוי לא תצא זהו רק באיסור שלא הנה בו חיוב אשם תלוי אף שלא תקבל גט שני שאז דייקא י"ל דסומכת אהני תרי וגם ע"ז פליג הרשב"ם כנ"ל משא"כ שמוכרחת לקבל גט שני א"כ מחזקת הנה תרי האומרים שלא נתגרשה ולכן תצא ולכן לא דמי זה לדינו דהרמ"ה שבר"ו נכ"ג ח"ב גבי אשת גיסו כו' הנזכר לעיל סוף אות י"ב דהתם א"צ גט מגיסו כ"א שמת גיסו אבל היכא שצריכה להתגרש מבעלה הראשון כנ"ד יודה שתצא מהשני וכמו שהכריח מהרי"ק סוף שרש פ"ד מדברי הרמ"ה שבטור סי' ל"א: אח"ז ראיתי בתשובת צ"צ סי' פ"ב הביא בשם פסקי מהרא"י סי' רכ"ב שדקדק מפרש"י ביבמות (דפ"ח ע"ב) ד"ה אלא לאו כה"ג דנשאת לאחד מעידיה ואח"כ באו עדים שהנה חי באותה שעה ומת ולא רצה להוציא משום זונה עכ"ל רש"י וכתב ע"ז מהרא"י שם שפ"ן לישאל שר"א ונדקא לכהן קדשתו תורה כו' משמע לכאורה דלישראל אינה אסורה

לשני משום דאסורה לבועל כיון דהוי ספק דרבנן רק לכהן דהאיסור אפילו באנוסה משום זונה אף באמת אין זה ראיה דהתם מדאורייתא אמרינן דהיינו קרא דוקדשתו ומדאורייתא נדאי אין שנייה איסור זה רק בכהן ולא לישראל כיון דאנוסה היתה שנושאת ע"פ שני עדים א"כ אף לדברי עדים האחרונים שהיה חי באותה שעה כיון שעכשיו מת הרי אנוסה שריא לישראל רק לכהן אסירא משום זונה דהוי איסור דאורייתא אפילו הבעילה באונס פדאיתא פ"ו דיבמות (דנ"ו ע"ב) אבל לדין מדרבנן י"ל אפילו באשת ישראל אסורה לבעלה ועיין בבית מאיר סי' ו' ג"כ מזה וז"ל מ"ש דהוא רק איסור פהונה אף דלדברי העדים האחרונים אסורה נמי על הב' מאיסור עשה דונטמאה אהד לבועל ע"כ פנונתם או משום דהסוגיא לרב אזלה ורב פסק (דצ"א) כר' שמעון דאם נשאת ע"פ עדים חשובה אנוסה ומותרת לראשון וממילא במעידים שהיה חי ומת מותרת לשני א"נ אפילו לדין כיון דאינה אסורה לזה ולזה אלא מדרבנן י"ל דלא הוי אלא איסור פהונה לחוד דלכהן אסורה דבר תורה משום זונה עכ"ל: קיצור ועוד מאחר שמוכרח שתקבל גט מבעלה הראשון א"כ מה"ט נוסף איסור על השני.

פי רש"י מחולק על הרמב"ם רפ"י מה"ג וכ"פ בתשובת מהר"מ מינץ סי' ט' הובא בכנה"ג סס"י קכ"ז וחלק על מהרא"י יעו"ש ואף שהרשב"א ונהר"ן לא חלקו על הרמב"ם וכ"פ רי"ו והטוש"ע סי' ק"נ ואפ"ש שפן נוטה דעת הרי"ף ר"פ החולץ והובא להלכה בש"ע סי' קס"ד ס"ז מ"מ בנד"ז גם להרמב"ם אסורה מחמת הגט ג"כ: ומ"מ לענין הבנים שילדה מבעל השני שילדה אותן בטרם שבא עדות השני שלא נתגרשה יש לצדד שלא לפוסלן מהקהל כיון דספק ממזר מותר מן התורה א"כ בדרבנן יש לסמוך בשעת הדחק הגדול כזה על הירושלמי וקצת גדולי הראשונים והאחרונים שנתבאר למעלה ועיין לעיל סעיף י"ב י"ג וסעיף ה"ו ז"ח: סימן רצו בשט"ר פתב לראיה ביד האשה שרה חנה שנתגרשה וכו' ובאמת שמה חנה שרה ואח"כ ביררה שעדים מעידים שבהגט היה פתוב חנה שרה ושהם קראו הגט וגם הסופר העיד פן: והנה נידון מ"ש דעה"ח עהשט"ר אין מעידין איהו כ' בגט: לכאורה יש להקשות ע"ז ממ"ש הת"ש סי' ח"י סקכ"ט דלשכחה לא חיישינן וכ"כ בתשובת שב"י חאה"ע סי' י"ד וא"כ אם עדים אלו הן הן עידי הגט או המסדרים א"כ אף שהשטר נכתב למחר מ"מ מסתמא ידעו כמו שנכתב בגט וא"כ ה"ל כמעידין שפן פתוב בגט אף ז"א דנדאי כשעוד מעיד על דבר א' לא חיישינן ששכח כו' אבל פשאין מעיד ממש על דבר שהוא רק שמתוה עדותו אנו רוצים להוכיח הדבר ההוא: דאל"כ יוכרח לומר ששכח כו' זה אינו רק ספק.

וראיה לדבר מפרק אלו נערות (דל"ג) אמרי אשתליין כו' ומבואר בשט"מ שם בשם הראב"ד דלאחר כ"ד חיישינן לשכחה וכ"מ בהרמב"ם המצויין בעין משפט שם פ"ב מה"ס ה"ב שכתב אבל אחר כ"ד צריה התראה אחרת כו' וצ"ע מתשובת הרשב"א שבב"י בח"מ סי' ל"ד מחנודש ז אף בחידושי פ' כל הנשבעין הניח באמת דין זה בצ"ע בענין חשוד על השבועה דלמא אשתלי ונהריטב"א שם פתב דמייירי כשיש עדים שהזכירוהו בדבר בענין דלא שנייה לטעון שכחתי ונהר"ן שם פתב דמייירי שהיה סמוך להשבועה וא"כ כשיש יום א' ביניהן אינו סמוך כדפרש"י פתובות (דל"ג א') מעיקרא יום או שעה כו' מיהו לפירש"י אפי' שעה נקרא מעיקרא א"כ מהו סמוך וצ"ל דרש"י והראב"ד ס"ל כהריטב"א ובתשובת מהרי"ט חאה"ע סי' מ' פתב דדוקא לענין שיהיה

שְׁכַנְגְדוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל מִחֲמִירִין אָבֵל לִפְסוֹל אֶת הָאָדָם מִחֻזְקוֹתוֹ אִינוּ אֵלֶּיךָ יֵשׁ דְּבַר בְּרוּר וְיִכּוּלִים לְתַלּוֹת בְּשִׁכְחָה וְאֵלֶּיךָ לִפְ"ז בְּגִדוֹן דִּינֵן שֵׁשׁ עֲדוֹת שְׁנִכְתַּב שָׁרָה חֲנָה וּמַעֲהָ"ח עֵהשֵׁט"ר אֵין פֶּאן רַק הוֹכְחָה תְּלִינֵן דְּשִׁכְחוּ אוֹ טָעוּ בֵּין שָׁרָה חֲנָה לְחֲנָה שָׁרָה כּו' וְעֵי' כִּנְה"ג בְּסִי' ל"ד בְּהַגְבִּי אוֹת כ"ט פְּתַב לְחַלֵּק בְּע"א דְּבִשְׁבוּעָה שְׁנִשְׁבַּע בְּעֶצְמוֹ וְהִבִּיא הָאִסּוּר עָלָיו מִיֵּדֶק דִּינִיק וְלֹא תְּלִינֵן בְּשִׁכְחָה דְּכָל יוֹם שְׁבוּעָתוֹ לְגַד עֵינָיו אֵלֶּיךָ לִפְ"ז הִקְא אֵין לֹמַר כֵּן עוֹד נ' לְהַעִיר דְּהָא עֲדוֹת רָאָה עֲדִיף מְעֻדוֹת יְדִיעָה דְּבַד"נ אֵין הָעֲדוֹת מְתַקְיָמַת אֵלֶּא בְּרָאָה וְרַק בְּד"מ סְגִי בִּידִיעָה וְהֵינּוּ ג"כ יְדִיעָה וְדָאִית פְּהֵיא דְּנִחְבַּל פ"ז דְּשְׁבוּעוֹת וּבַח"מ ס"י צְדִי"ק וְהָרִי בְּנ"ד מַעֲהָ"ח עֵהשֵׁט"ר לִיפֵא רַק יְדִיעָה שְׁבַגְט הָיָה פְּתוּב חֲנָה שָׁרָה וְגַם אֵינָה יְדִיעָה וְדָאִית א"כ פְּשִׁיטָא דְּלֹא מְהַי לְבַטוּלֵי עֵינֵי רָאָה הַמְעִידִים שְׁבַגְט הָיָה כ' שָׁרָה חֲנָה וְגַם לֹמַר דַּע"ה"ח הַשֵּׁט"ר מְעִידִין שְׁשֻׁמָּה חֲנָה שָׁרָה ג"כ פִּינֵן דָּאֵין מְעִידִין ע"ז בְּפִי לֹמַר שְׁשֻׁמָּה כֵּן וְרַק שְׁאֵנוּ מוֹכִיחִין כֵּן מִדְּבַרְיָהֶם אֵין זֶה כְּדָאֵי לֹמַר כּו' בְּנ"ל וְעֵי' בְּתוּי"ט פ"ז דְּב"ק מ"ג כְּשֶׁהַעִידוּ עֲדִים שְׁלֵא נִמְכְּרָה לֹא אִפְ"ה לֹא הָוִי פְּמְעִידִים שְׁגַנְב דְּדַלְמָא הָיָה טוֹבַח אַחַר הַגְּנָב וְאֵין זֶה יְדִיעָה וְדָאִית שְׁגַנְב.

וְה"נ י"ל כְּעֵין זֶה דַּע"ה"ח עֵהשֵׁט"ר אֵין מְעִידִין רַק שְׁנִתְגַּרְשָׁה זֶה וְזֶהוּ עֵיקַר עֲדוּתוֹן אָבֵל אֵין מְעִידִין כְּלָל אֵיף הָיָה פְּתוּב בְּגַט. וְגַם אֵין מְתַפְּוֹנִים לְהַעִיד שְׁהוֹחֲזוּק שְׁמָה חֲנָה שָׁרָה כּו' לְכֵן כְּשֶׁעֲדִים מְעִידִים שְׁנִכְתַּב בְּגַט שָׁרָה חֲנָה וְשִׁכְחוּ שְׁמָה מְהַי לְכ"ע וְעַמ"ש לְקַמֵּן בְּתַשׁוּבָה גִּידוֹן אִשָּׁה מְעַנְיָא שְׁנִתְגַּרְשָׁה: וְבַהֲשֵׁט"ר הָיָה פְּתוּב לְרָאָה בְּיַד הָאִשָּׁה הָעַנְיָא וְאַח"פ הִבִּיאָה עֲדוֹת מִהִמְסָדֵר וְהַסּוֹפֵר שְׁבַגְט הָיָה פְּתוּב מְעַנְיָא וְלֹא הָעַנְיָא: סִימָן רְצוּ מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כֵּן הָיָה אִישׁ אֶחָד נִסְע מְלוּקִימְלָא לְדַרְכּוֹ עִם בֵּיתוֹ הַבְּתוּלָה הַנִּקְרָאת מְעַנְי' וְיָהִי כְּבוֹאֵם לְעִיר נָאֵרָא וְלֹא נִשְׂאֵת הַבְּתוּלָה הַלֵּז לְאִישׁ אֶחָד וְשָׁמוּ חַיִּים כֵּן יוֹסֵף וְאַבְיָה הַלֵּז לְדַרְכּוֹ וְיָהִי כִּי אָרְכוּ יָמִים שְׁל צַעַר אֲשֶׁר לֹא מִתְּדַר לְהוּ יַחַד גְּזַמֵּן לָהּ אֵינָה אִישׁ מְצַאֲסָנִיק בְּיֹדְעָה וּמְכִירָה מְאֹז אֲשֶׁר נִסְע עִם ב"ב מֵאֲדַעס לְצַאֲסָנִיק לְחַזְרָה וּבִיקְשָׁה מִמֶּנּוּ שְׁיִתְאַמֵּץ בְּזֶה שְׁיִגְרַשׁ אוֹתָהּ בְּעֵלָה וְגַם יוֹלִיכְנָה לְבֵיתָה ג"כ עִם ב"ב לְלוּקִימְלָא כִּי לוּקִימְלָא וְצַאֲסָנִיק סְמוּכִים זֶה לְזֶה וּיְקַבֵּל שְׁכָר עַל הַפְּרִיָּשָׁה וּבְעַד הַהוֹלְכָה וְקַצְבָּה לֹא שְׁכָר ע"ז טְלִית שְׁשֻׁנָה אַרְבַּעָה רוּכ"ס וְיָהִי כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמֵי שְׁל הָאִישׁ עָלֶיהָ מִיֵּלָא בְּקִשְׁתָּהּ וְהִתְאַמֵּץ שְׁיִגְרַשְׁנָה וְגִירָשָׁה בְּעֵלָה בִּי"ב יָמִים לְחַדָּשׁ סִינֵן שְׁנַת תְּקַפ"ד בְּק' הַנְּ"ל וְהַגְט נִשְׂאָר בְּיַד הַב"ד כְּפִי הַנְּ"ל פְּנֵהוּ וְנִתְּנוּ לָהּ פְּתַב רָאָה וְנִסְעָה לְבֵיתָה עִם הָאִישׁ הַנְּ"ל וְיָהִי כְּבוֹאָה לְלוּקִימְלָא הַתְּחִילָה לְהִרְאוֹת הַפְּתַב רָאָה שְׁנִתְגַּרְשָׁה וְתִמְהוּ עָלֶיהָ מָה רָאִית לְהִבִּיא מַעֲשֵׂה לְסִתּוֹר אֶת דְּבַרְיָה כִּי בְּמַעֲשֵׂה ב"ד נִכְתַּב שְׁנִתְגַּרְשָׁה אִשָּׁה הָעַנְיָא כְּמוֹ שְׁנִעְתַּמַּק לְקַמֵּן וְהִתְחִיל אַבְיָה וְהָאִשָּׁה לְהַתְרַעַם עַל הָאִישׁ שְׁלֵא הִשְׁגִּיחַ בְּפִנְי' וְהוֹגֵבָה עֲדוֹת מִמֶּנּוּ בְּב"ד דְּלוּקִימְלָא וְעַנָּה וְאָמַר שְׁיִשְׁבַּע ע"ז כִּי רָאָה וְשָׁמַע שְׁהִיָּה קוֹרִין בְּגַט שָׁם מְעַנְי' וְגַם אָמַר שְׁשֻׁמָּה קוֹדֵם שְׁנִכְתַּב הַגְט שְׁהִיָּה יָשׁוּב הַדַּעַת בֵּין הַדִּינִים אֵיף לְכַתּוּב שָׁם מְעַנְיָא וּמְחַמַּת שְׁהִיָּה נְחוּץ לְדַרְכּוֹ מְאֹד לֹא שָׁם לְבוֹ לְרָאוֹת אֵיף הָיָה פְּתוּב הַפְּתַב רָאָה כִּכָּה סִיפְרָה לִי הָאִשָּׁה וְלֹא רָאִיתִי אֶת הַג"ע דְּלוּקִימְלָא רַק הַפְּתַב רָאָה לְבַדוֹ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: לְאוֹת וְלְרָאָה בְּיַד הָאִשָּׁה מ' הָעַנְיָא בֵּת מ' מְשֵׁה מוֹכ"ז מְצַאֲסָנִיק אֵיף שְׁקַבְלָה גַּט פְּטוּרִין מִבְּעֵלָה ר' חַיִּים בְּמו' יוֹסֵף מִפָּה נָאֵרָא וְלֹא בְּיוֹם שְׁלִישֵׁי שָׁנִים עֲשָׂר יוֹם בְּחַדָּשׁ סִינֵן תְּקַפ"ד לִפְ"ק פָּה נָאֵרָא וְלֹא כָּאֵנוּ עַה"ח הַיּוֹם יוֹם ד' י"ג סִינֵן שְׁנַת הַנְּ"ל פ"ק הַנְּ"ל נָאוּם מְנַשֵּׂה בְּלֹא"א מ' פֶּסַח כְּפִי זֶלַה"ה מְנָאֵרָא וְלֹא נָאוּם יְהוּדָא לִיב בְּמ' יִשְׁעִיָּה נָאוּם זָאב וּזְאֵלָה בְּמ' דוּד: וְשְׁאֵלָה מִפִּי

המורים מה דינה והורו המורים שלפי דברי הפתב ראיה הגט פסול וגם נשאל נשאל מעמדי ג"כ והוריתי ג"כ פמוהם פמוני אז אבי האשה שם לדרך פפעמי לילה ולתמן העיוות ולא ראיתי אותו ולא שאל מאתי פמה יתמן העיוות כ"א הלה מדעת עצמו או מדעת איזו מורה שהורה איה לתמן ואי לדידי צניית הייתי מניעצו שיקבל גט פטורין אחר.

וינהי היום והביא ג"ע אתו עמו מהב"ד דק' מאזיר וזה נוסחתו פמותב תלתא פי דינא כחדא הוינא נאתא לקדמנא ר' מנשה הני"ל הגיד בת"ע פנ"ל. איה קען דעם מוכ"ז ר' משה פון רייסין ער האט חתונה גימאכט זיין טאכטער הבתולה הנק' מעניא מיט אמאן הנק' חיים בן יוסף און פיום שלישי לבריאת עולם בשנים עשר ימים בחדש סיון תקפ"ד האב איה מסדר גיווען אג"פ בק' נאראנולא וואש האט מגרש גיווען דער בעל חיים בן יוסף הני"ל זיין ווייב מעני' בת משה הני"ל און דיא עדים זיינען גיווען אויף דעם גט יחיאל בן שמרי' און זאב בן דוד און דער ג"פ הני"ל איז בכשירות בלי שום נדנוד חשש פלל וכלל אפ גיגעבין גיווארין אין דער האנט פון דער אשה מעני' בת משה פיום הני"ל אונ פאיי אונז אין דער גאנצער שטאט גיפינט זיך ניט אנאנדרער וואש ער היינט חיים בן יוסף און זיין ווייב מעני' בת משה אונ איה האב פיום הני"ל קאנין שום אנדערין מענטשין פלל ניט מסדר גיווען קאנין ג"פ דער נאף פיום מחר היינו פיום ד' י"ג סיון הני"ל האב איה גישריבין דער אשה מעני' הני"ל אכתב ראיה אז זיא איז מגורשת מבעלה חיים בן יוסף הני"ל ומחמת מהירות האב איה זיך טועה גיווען אונ האב גישריבין שם האשה העניא בת משה אבער דאש איז ברור וצולל אז אין דעם גט וואש זיא האט מקבל גיווען מבעלה חיים בן יוסף הני"ל איז גישריבין גיווארין מעני' בת משה אונ אויף דעם פתב ראיה וואש ער איז גישריבין גיווארין בטעות הני"ל נחתם עליו שמי מנשה בלא"א מוה' פסח מנאראוילא והשני מ' יהודא ליב פמוה' ישעיה והשלישי זאב בן דוד א' מהעדים התומים על הגט הני"ל ור' יצחק בר' משה הגיד בת"ע כד"ת כו' בזה"ל איה קען דעם מוכ"ז ר' משה פון רייסין וואש ער האט חתונה גימאכט זיין טאכטער הבתולה מעני' פון נאראוולא מיט חיים בן יוסף הני"ל אונ פיום השלישי שנים עשר ימים בחדש סיון תקפ"ד האב איה אליין גישריבין דעם גט הני"ל וואש ר' מנשה הפהן הני"ל האט מסדר גיווען פון דעם בעל חיים בן יוסף הני"ל צו זיין ווייב מעני' בת משה מוכ"ז אונ דיא עדים זיינען גיחאמעט אויף דעם גט הני"ל אונ עש איז גאנץ גיוויש גישטאנען אין דעם גט דער שם האשה מעני' בת משה אונ איה בין גיווען פיום הני"ל בישקין דער בעל חיים בן יוסף האט מוסר גיווען דעם גט הני"ל צנא זיין ווייב מעני' בת משה מוכ"ז אין איר האנט בכשירות פדת בלי שום נדנוד ופקפוק פלל וכלל אונ עש איז ניט פכל קהילתינו קיין איש זאל זאיין שמו חיים בן יוסף ושם אשתו מעניא בת משה פלשון הזה העידו לפנינו בת"ע באליונ"ע כד"ת על כל הני"ל בפרטות ר' מנשה פהן בן ר' פסח הני"ל ור' יצחק בר' משה מק' נאראוילע ועל מה דאסהידו קדמנא פתבנו וחתמנו היום יום ד' י"ד שבט תקפ"ה לפ"ק פה מאזיר נאום יעקב בלא"א במוה' בנימין ביינש מ"ץ דפ"ק מאזיר נאום שמשון בלא"א מ' יוסף הלוי הורוויץ נאום יצחק בלא"א מוה' יוסף מקאוונה: בפנינו עדים ח"מ חתמו א"ע הני תלתי ה"ה הרבני מוה' יעקב במ' בנימין ביינש מ"ץ דפ"ק מאזיר והרבני מ' שמשון במוה' יוסף הלוי הורוויץ והרבני מוה' יצחק בר' יוסף מקאוונה

ונאשרנוהו ונקימונוהו פדחזי היום יום ד' י"ד שבט תקפ"ה לפ"ק פ"ק מאזיר נאום אברהם בלא"א מוה' יצחק אייזיק דובראָוונטר משקאלב נאום מרדכי בלא"א מ' אריה ליב משקלאב: ותוכן הענין של שאלה זו הוא דלכאורה הנה ליה לפחות פשנים אומרים נתגרשה ופנים אומרים לא נתגרשה היינו המעשה ב"ד שפינה שבו מבואר לאות ולראיה ביד האשה העניא ה"ל פאילו מעידין שלא נתגרשה משום די"ל מסתמא בהגט הנה פתוב כמו במעב"ד בשגם שהמסדר וא' מע"ח של הגט הם החתומים על המעב"ד א"כ מסתמא פתבו במעב"ד שם האשה כמ"ש בגט וכיון דה"ל פמעידין שבגט הנה פתוב העניא וידוע ששמה מעניא ה"ל הגט חספא בעלמא וא"כ מעידין שלא נתגרשה אמנם מהגב"ע שהגב"ע אח"כ שהעיד הסופר שבגט הנה פתוב מעניא וגם המסדר הגט העיד פן ושהיה טעות בהמעב"ד א"כ ה"ל פשנים אומרים נתגרשה.

וגם האיש שהוליה אותה ללוקימלא העיד פן בב"ד דלוקימלא רק שלא ראינו הגב"ע ז'ה מב"ד דלוקימלא אף הנה בפנים אומרים נתגרשה ופנים אומרים לא נתגרשה הרי אסורה להנשא ע"כ זהו השאלה שפא אין פאן ממש פנים אומרים לא נתגרשה פיון שהן אין מעידין בפירוש איה שבגט הנה ג"כ פתוב העניא רק שאנו מוכיחים פן דרף הוכחה לומר שמסתמא בגט הנה פתוב כמו במעב"ד.

ומ"מ י"ל דלא דמי ממש לכשמעידין בפירוש גם י"ל להפך שעדיין אין פאן פנים אומרים נתגרשה משום שעדיין לא ראינו הגב"ע מלוקימלא א"כ אין פאן רק עדות הסופר דהוי עד אחד שנתגרשה על פן יש לדון אם המסדר נאמן לומר טעיתי ויהיה פאן פנים אומרים נתגרשה רק ישאר הספק אם הוא ג"כ דין פנים אומרים לא נתגרשה ועוד דכשנאמן לומר טעיתי א"כ יהיה זה סיוע להחזיק יותר ידי העדים האומרים נתגרשה אף שמ"מ נשארו עדיין פנים מהחתומים על מעב"ד שלא הגובה מהן גב"ע שישאמרו ג"כ טעינו וא"כ נשארו פנים האומרים לא נתגרשה מ"מ אוילי יש להקל פיון דגם הם אין אומרים ממש לא נתגרשה וכנ"ל זהו תוכן השאלה: א הנה תחלה יש לדון אם המסדר נאמן לומר טעיתי אף דלכאורה בנ"ד אין נפ"מ שהרי הפנים שהיו חתומים עמו על השטר ראיה לא שמענו מהם שאומרים טעינו וא"כ עדיין נשארו פנים עדים על שהיה פתוב העניא מ"מ נפ"מ דאם נאמן לומר טעיתי הרי י"ל שמצטרף עם הסופר להיות פנים עדים שבהגט הנה פתוב מעניא ואפ"ל דהם נאמנים יותר על איה הנה פתוב בהגט פדלקמן אי"ה והנה פכר האריף בזה כת"ר בטוב טעם ודעת דאין נאמן לומר טעיתי וראשונה פתב דנ"ד ל"ד למ"ש בש"ע ח"מ סי' כ"ט סעיף א' אבל בדבר שמוכיח שטעה כו' שומעין לדבריהם האחרונים והוא מהש"ס פרק אלו מצואות (דכ"ח ע"ב) אמר רבה בר רב הונא מסתברא לא מייתי אינש חובתא לנפשיה והובא ב"י שם ופרש"י מסתברא שפן היה דעתם מתחלה ואין פכאן משום מגיד וחוזר ומגיד ומעל' ביאר דנ"ז לא דמי להמסתברא שבגמ'.

אף לכאורה עומד לנגדינו תשו' הרשד"ם חאה"ע סי' פ"ב הובאה בתשובת בית אפרים חאה"ע סי' קכ"ג בהרשאה שנקתב בה ששם המגרש פלוני פן שמעון והמגרש שמו פלוני פן ראובן וכן נכתב בגט כו' ולא עוד אלא שראוי לדון אותו בט"ס וקרוב לזה מצינו בפ"ב דמציעא (דכ"ח ע"ב) אפנה דר"פ כו' מסתברא דלא מייתי אינש חובתא

לנפשיה שמעינן מינה אע"ג דקיי"ל פיון שהגיד ואלו פבר אמרו שהווא רמאי עכ"ז מפת הסברא אנו אומרים שטעו ולא שייד בזה פיון שהגיד כו' ובנ"ד נמי אין לה סברא גדולה מזו שהיו שולחין הגט וכתבו בן ראובן ובשטר השליחות בן שמעון אלא שניפריים דברי אמת שט"ס הנה כו' עכ"ל הרי שדיקמה ההוכחה שבהגדון שלו להמסתברא שבגמרא וא"כ אמאי לא נימא ג"כ בנד"ז שיש הוכחה טובא שטעו מאחר דנתנוהו לראיה לאשה זו הנק' מעניא שנתגרשה א"כ אם נאמר שלא טעו ונכתב העניא א"כ היא מיינתא חובה לנפשה מאחר ששמה מעניא ובהשטר ראיה פתוב העניא ומסתברא לא מיינתי אינש חובה לנפשיה א"כ מוכח דנדאי הנה טעות בהשטר ראיה.

שנתחלה לו ממעניא להעניא וא"כ מצד מסתברא הנה יהיה נאמן לומר שטעה ומ"מ אף שזהו סברא אין ראיה מדברי מהרשד"ם הנ"ל דשאני התם שגיטו מוכיח עליו שהנה טעות בההרשאה.

וכעין שאמרו במשנה ספ"ב דגיטין שהכתב מוכיח יען שבהגט מדקדקים היטב היטב בשמו ושם אביו משא"כ בההרשאה וכיון דהגט הוא פשר אף אם לא הנה הרשאה כלל. ע"כ ס"ל דלא ספק בהגט מחמת ההרשאה וזה כעין תשובת הצ"צ סי' ק"י שהביא כת"ר אלא שבגדון דהצ"צ הנה מקום יותר לתלות בטעות סופר כמש"ש תלינו בטעות הסופר שהנה לו להזכיר בההרשאה שמות העדים החתומים על הגט והזכיר שמות העדים החתומים על ההרשאה והטעות הוא טעות דמוכח וכיון דהשליח נאמן על הגט אף אם נאבד ההרשאה לכן מחמת הטעות בההרשאה אין מטילין ספק על שליחות הגט פיון שהטעות בההרשאה הוא ג"כ טעות דמוכח ובהא עדיפא מהא דהרשד"ם ששם אין הטעות מוכח כמו פאן שיש מקום לתלות ממה נצמח הטעות בההרשאה ולכן אין ראיה מתשובת הצ"צ לנד"ז דשם יש עדות המספיק מצד עצמו שהגט פשר ויש ספק נפל רק בההרשאה לא כן הכא שהטעות נפל בעיקר המעב"ד אף שאח"כ יש עדות המספיק שהרי אח"כ פותב המסדר מעב"ד שנתגרשה פדת בשמה מעניא ומ"ש תחלה בהמעב"ד העניא הנה ט"ס והטעות בין מעניא להעניא ג"כ קרוב בנדאי כמו הטעות שבגדון הצ"צ עכ"ז שם נפל הטעות רק בההרשאה שהוא דבר שאין בו צורך מעיקר הדין ובשעה שנתראה הטעות יש עדות המספיק שנתגרשה אבל הכא הנה הטעות בהמעב"ד שהוא עיקר המתירה והעדויות המספיק בא אחר זמן רב י"ל דאינו נאמן לומר טעיתי: קיצור לכאורה י"ל שצאמן המסדר לומר טעיתי דהא יש הוכחה שטעה דונגמא מ"ש בטוש"ע ח"מ סי' כ"ט אבל אם יש הוכחה שטעה ובתשו' מהרשד"ם ובתשו' צ"צ סי' ק"י סמך על הוכחה שטעה אף בלי שיאמרו העדים טעינו אלא דשם הטעות רק בההרשאה ולא בהגט עצמו ואף שזה מטיל ספק בהגט ה"ל דונגמת ספין אתרעאי בהמה לא אתרעאי ועדיף מינה משא"כ הכא שהטעות בהמעב"ד המתיר (מ"מ) [איך] הנה נאמן ע"י שיאמר טעינו: והגם שיש סברא לומר דליכא למימר עלה מסתברא לא מיינתא חובתא לנפשה שהרי לא ידעה מה פתוב בהשטר ועוד שבכנה"ג סי' כ"ט שם בהגהת הטור אות ח' כ' אמ"ש הטור אבל בדבר שמוכיח שטעה ודוקא אם חזרו מעדות תוף שעה אמןם אם היום העידו כו' ואחר יום או יומים חזרו כו' יראה דאינם יכולים לחזור עכ"ל.

וכ"ש בנ"ד שהוא אחר חצי שנה מיהו אפ"ל דמיירי דוקא בעדות שבע"פ מיהו בלא"ה י"א דהיינו דוקא תכ"ד ע' תשו' ב"א שם ד"ה וראיתי בספר דברי אמת אע"פ שהמחבר שם דחאו וכן באו"ת סי' כ"ט. מ"מ באחר זמן טובא קשה להקל ובפרט שבנ"ד ליפא הוכחה זו שהרי לא ידעה פנ"ל מ"מ אין זו טענה דהרי עכ"פ ניתן לה זה לראי' ולזכות שתוכל להנשא בה ואיך יתנו לה המסדר והעדים דבר שהוא חובה לה אם לא שגאמר שטעו ודימו ששמה העניא או שפברו לכתוב על מעניא העניא משום דהוה ס"ד שהוא קיצור השם וכ"ז דחוק גדול ע"כ הוי הוכחה שטעו בכתוב השט"ר ממעניא להעניא ולכן מהני לענין שיכולים לחזור בהם ולהעיד שבהגט הי' פתוב מעניא ועוד שאין זה כ"כ חוזר ומגיד שהרי מתחלה לא הגידו ממש שבהגט הי' פתוב העניא רק דהי' מוכח פן וע"כ פשמוכח שטעו בהשט"ר שפיר יכולים לחזור בהן ולהעיד שבהגט הנה פתוב מעניא: קיצור שאין לומר דלא שייך פאן מסתברא לא מיינתא חובה לנפשה משום דהא לא ידעה שפתוב בהשט"ר העניא.

דקא עכ"פ המסדר ובית דינו נתנו לה זה לזכות ועוד שאין זה כ"כ חוזר ומגיד: ואין לומר עוד שהמסדר והסופר והעדים במתפנין פתבו העני' לשלא תהי' מגורשת והשט"ר שבידה יהי' מוכיח ע"ז ואע"ג דמסקינן ספ"ו דגיטין מעשה לא עבדי כו' היינו להעיד שגר ח"ו אבל בנ"ד אין מעידין כלל שנתגרשה אדרבה בשט"ר שנתנו לה מבואר שהי' גט פסול מאחר שנתב העניא ושמה מעניא וע' בתשו' הרשב"א ח"ג סי' ד' שכ' לפסול העדים מחמת הקדמת הזמן וכ' ואע"פ שהרב הנודע בתסידות חתום בו זאת לא מצינו שנתקשר בכענין זה כו' מיהו א"כ אם באנו לחוש שבמתפנין ח"ו פתבו ודאי י"ל ע"ז מסתברא שלא היו עושין כזאת ח"ו כמו מסתברא לא מיייתי אינש חובתא לנפשי' דמלבד שאין לחשוך ח"ו ב"ד והעדים שיעשו כזאת מכמה טעמים עוד זאת הוא ג"כ בזיון גדול והרי אפי' בשטרות העולים בעש"ג אפרו פ"ק דגיטין לא הוו מרעו נפשייהו וכתבין לי' שטרא.

כש"כ וק"ו שהב"ד יעשו עול כזה וצ"ע בהריב"ש סי' שפ"ה וע' בעה"ג סס"י ל"ח דס"ל דלא מהימנו לומר טעינו כו' מיהו אף את"ל דמהימני היינו פשהעדים עצמן חזרו בהן. משא"כ בנ"ד שעדיין לא חזרו בהן רק המסדר לבדו ועדות שבטלה מקצתה נ"ל דלא שייך בזה ועדים אחרים אין נאמנים עליהם אף במקום שהם נאמנים והווי תרי ותרי ע' קצה"ח סי' מ"ג סק"ג שפעל מ"ש בש"ע ס"ז בהג"ה וה"ה בכל טעות שהעדים מצויים לטעות בו נאמנים לומר טעינו כ' הוא ז"ל ונ' דהיינו דוקא העדים החתומים על השטר נאמנים במידי דמצויים לטעות אבל עדים אחרים הבאים להעיד בדבר שמצויים לטעות ואין עידי השטר לפנינו בזה הנה תרי ותרי ומנהי תפיסה אבל העדים עצמן נאמנים במצויים לטעות ואפי' תפס מלנה מפקינן מיני' עכ"ל: קיצור שאין לומר ג"כ שבמתפנין עשו זאת לשלא תהיה מגורשת דזה ודאי מוקצה מהדעת ועדיף מהמסתברא לא מיינתא חובה לנפשה ע"כ י"ל שפיר הנה הוכחה שטעו לענין שיכולים לחזור בהן.

וצ"ע בתשו' עה"ג סי' ל"ח מיהו גם אם נאמר דשייך פאן הסברא דמסתברא לא מיינתא אינש חובתא לנפשה היינו פשיחזרו בהן העדים החתומים עהשט"ר ובנד"ז עדיין לא חזרו בו כ"א המסדר: ול"ד נמי לתשו' מי" ס' נשים סי' ג' שכ' וה"נ מהימנינו לי' במה

שְׁאֵמֵר טְעִיתִי וְלֹא נִתְפַּנְנֹתִי לֹמֵר אֲלֵא לְרֵאוּבֵן מִשׁוּם דְּבִידוֹ לְגַרְשָׁה כּו' וְעוֹד מִשׁוּם חֻזְקַת שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ כּו' ע"ש וְהוֹבֵא ב"ש ע"ה קְדוּשֵׁי סִי ל"ה סס"ע י"ט ד"ש א"ה דְּאִיפָּא מִיגוּ הוֹאִיל וּבִידוֹ לְגַרְשָׁה וְחֻזְקַת שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וּמ"ש ה"ש ש"ש ס"ק כ"ה וְכֵן לִיפָּא מִיגוּ אֵינוֹ מוּבָן שְׁהָרִי בְּהִדְיָא מְבֻנָּה בְּתִשׁוּי הַנַּ"ל הַטַּעַם מִשׁוּם מִיגוּ וְכִבְרַהּ הַשִּׁיגוּ הַבַּיִת מְאִיר שֶׁמֶּדְעוֹשֶׂה מִהַטָּפֵל עֵינֵי מִשְׁא"כ הֵכָא לִיפָּא לְמִימַר הֵכִי וְכַמ"ש כַּת"ר מִיְהוּ חֻזְקַת שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ יֵשׁ פָּאן בְּיַתֵּר שְׁאֵת פְּמֻבְנָהּ בַּגַּמ' בְּעִירוּבֵינָּן פ"ג (דל"ב ע"א) דְּאֵף לר"נ דס"ל דְּלֹא סְמִיכֵנָּן עַל חֻזְקַת שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ סְמִיכֵנָּן עַל שְׁאֵין ב"ד מִתְעַצְלִין בּוּ דב"ד שְׁאֵנִי ע"ש.

וּא"כ י"ל ב"ד בְּנֻדְאֵי בְּהַכְשֵׁר נִתְּנוּ הַגָּט וְלָכֵן נֶאֱמָר לֹמֵר טְעִינוּ בַּהֲשֵׁט"ר וּמ"מ אֵין לְסִמְחָה ע"ז דְּלֹא דְּמִי לְהָא דְּתִשׁוּי מִי"ד דְּשָׁם אִיפָּא מִיגוּ וְנִהוּ עֵינֵי הַסְּמִיכָה וְחֻזְקָה א' ר"ל לְכַאוּרָה דְּבַנ"ד יֵשׁ צַד קְוֵלָא ע"פ תִּשׁוּי הָרֵא"ש כָּל מ"ה סכ"ה שְׁהוֹבֵא בְּטוֹר אַה"ע ס' קכ"ו דְּעַל פְּרָחִין טְעָה אוֹ בְּקִבְעוֹת הַחֻזְקָה אוֹ בֵּין שְׁלִישֵׁי לְרִבְעֵי וּבִימֵי הַשְּׁבוּעָה לֹא שְׁכִיחֵי אֵינְשֵׁי דְּטַעוּ הַלְכָּהּ תְּלִינָּן טְעוּתֵי בְּקִבְעוֹת הַחֻזְקָה וּס"ל דְּסְמִיכֵנָּן ע"ז עַד שְׁאֵם זִינְתָהּ בְּשְׁלִישֵׁי תְּהַרְגַּ ע"ש.

וְה"נ י"ל כֵּן דְּעַכ"פ מ"מ הִנֵּה טְעוֹת אֵם בְּשַׁעַת סִידוּר הַגָּט נִתְחַלְּף לְהֵם בֵּין מְעַנְיָא לְהַעֲנִיָּא אוֹ בַּכַּת"י הַשֵּׁט"ר וְא"כ שְׁכִיחַ יוֹתֵר שְׁיִטְעוּ בַּכַּת"י הַשֵּׁט"ר שְׁיִכּוֹל לְהִיחַת שְׁפִלְטָה הַקְּוֵלָמַס מְצַד מְהִירוֹת כְּתִב גִּימָא שְׁעִכְטֵשׁ שְׁיִנּוּ אוֹת א' מִשְׁנִתְּלָה שְׁטַעוּ בַּכַּת"י הַגָּט שְׁכּוֹתֵבִים אֲשׁוּרִית שְׁהָרִי הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים צ"ל מְפִירִים שֶׁמֶּהָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְגַם שׁוֹאֲלִים אֵת הַמְּגוֹרְשֵׁת אִיף שְׁמָה.

(וּמ"ש כַּת"ר בְּשָׁם פְּסָקֵי מִהֵרָא"י ס' י"א לְחַלְקָה אֵם הַטְּעוֹת מוּכַח מִינְיָ וּבִי כו' י"ל דְּהֵינּוּ אֵם וְנֻדְאֵי יֵשׁ טְעוֹת בְּגִט לֹא מְהֵנִי מֵהַ שְׁמוּכַח מְבַחוּץ שְׁהוּא ט"ס א"כ מוּכַח מִינְיָ וּבִי אָבֵל בַּנ"ד שְׁהַסְּפֵק ג"כ מְבַחוּץ דְּהֵינּוּ אֵם הִנֵּה ט"ס בְּגִט אוֹ לֹא שְׁפִיר י"ל דְּהוּכְחָה דְּמְבַחוּץ נְמִי מְהֵנִי) וְנֻדְאֵי הַשְּׁבִתִי לוֹ דְּלוּ יֵהִי כֵן שְׁשְׁכִיחַ יוֹתֵר מ"מ הָרִי בַּה"ע ס' קכ"ו סְעִי כ"א הֵבִיא הַרְמ"א לְחוּשׁ לְדַעַת הָרִיב"ש ס' קי"ז הַחֻזְקָה עַל הָרֵא"ש וְע"ש בַּג"פ דְּמִסִּיק לְהַקֵּל כְּהָרֵא"ש מִטַּעַם אַחַר שְׁאֵינוֹ שְׁיִיף לַנ"ד וְהַשְּׁ"ף בַּח"מ ס' מ"ג סק"ז הֵנִיחַ דִּין זֶה בַּצ"ע לְדִינָּא אֶפְיָלוּ בְּשִׁטְרוֹת וְכ"ש בְּגִיטִין ס"ל דְּדַעַת רְמ"א ג"כ לְהַחֲמִיר בְּמִרְדְּכֵי פ"ק דְּר"ה מְבֻנָּה שְׁיֵשׁ שְׁנֵי דְּעוֹת בְּזָה וְעַל בְּתוּמִים ס' ל' תְּחַלַּת ס"ק י"ג שְׁהַקְּשָׁה טוּבָא עַל הָרֵא"ש מְהַמְשֵׁנָּה פ' הֵי בּוֹדְקִין אֵף דְּשָׁם ג"כ ע"כ טְעָה אוֹ בִּימֵי הַחֻזְקָה אוֹ בִּימֵי הַשְּׁבִתָּה כּו' וְתִי דְּשְׁאֵנִי הֵתֵם שְׁצָרִיף דְּרִישָׁה וְחֻזְקָה מִשְׁא"כ הֵכָא וְכ"כ בַּסִּי מ"ג סק"ב.

וְלְכַאוּרָה אֵין הַתִּירוּץ מְסַפִּיק דְּהָא גַם בַּד"מ שְׁא"צ דו"ח מ"מ אֵם הַכְּחִישׁוּ זַא"ז בְּחֻזְקֵירוֹת עֲדוּתָן בְּטָלָה וְהֵינּוּ אֵף בְּחֻזְקֵירוֹת דִּימֵי הַחֻזְקָה בְּיוֹם א' אַחַר רְנוּבּוֹ שְׁלַ חֻזְקָה אֵף שִׁי"ל דְּמַמ"נ טְעָה זֶה הָעֵד אוֹ בִּימֵי הַחֻזְקָה אוֹ בִּימֵי הַשְּׁבִתָּה כּו' וּבִימֵי הַשְּׁבִתָּה לֹא שְׁכִיחֵי דְּטַעֵי כּו' אַעפ"כ לֹא מְהֵנִי וְע"כ צָרִיף לְחַלְקָה כַּמ"ש הַסְּמ"ע ס' מ"ג דְּבַעֲדוֹת עַל פֶּה הוּא דְּאִמְרִינָּן כֵּן וְלֹא בְּעֲדוֹת שְׁבַשְׁטֵר מִשׁוּם דְּמוּכַח מִתּוֹכּוֹ יוֹתֵר שְׁהוּא ט"ס וְעַל בְּתוּמִים ס' מ"ג סק"ב דְּלֵהֲרִיב"ש לֹא תְּלִינָּן הַטְּעוֹת בְּנֻדְאֵי בִּימֵי הַחֻזְקָה אֲלֵא סְפֵק הוּא כּו' א"כ בַּנ"ד נְמִי יֵשׁ לְסִפְקָה הֵיכָן הִי הַטְּעוֹת: וּבְפִרְטָה לְפַמ"ש כַּת"ר שְׁאֵין מְוַכְרַח כָּל שְׁטַעוּ אֲלֵא שְׁבַמְתְּפוּיָן כ' הַעֲנִיָּא כַּנ"ל א"כ אֵף לְדַעַת הָרֵא"ש אֵין קְוֵלָא וּמ"מ צַד הוּא לְהַצְטָרֵף לְטַעַם הָרֵאֲשׁוֹן

דמסתברא דלא מיינתא חובתא לנפשה וכיון ג"כ ממ"נ טעו ושכיח יותר הטעות בהשט"ר יש פנים לומר דמיימן לתזור בו: קיצור תקירה אם יש ללמוד קולא לנד"ז ממ"ש בתשובת מיימוני לספר נשים סי' ג' והובא בש"ע סי' ל"ה ס"ט דנאמן לומר שטעה ושיש לומר דלא דמי דהתם איכא מיגו גם תקירה אם לדמותו למ"ש בתשו' הרא"ש פלל מ"ה סכ"ה פיון דע"כ טעה כו': ב וע"ד שפתב כת"ר דלא דמי טעות זה למ"ש בש"ע סי' כ"ט וכן בכל טעות שהעדים מצויים לטעות בו כו' והנה במ"ש דבנדאי עבידי לדקדק בשם האשה שעיקר הגט תלוי בזה כ"ה בתשו' מהרי"ט חי"ד סס"י כ"א ע"ש שהקשה על הירושלמי שהביא הר"ן פ"ק דר"ה שהעדים נאמנים לומר ע"ז חתמנו וע"ז לא חתמנו מהא דאמרינו פ"ב דכתובות (דף כ"ד) דמעלין משטרות ליוחסין וע"ז תירץ דבשמות האנשים מדקדקים העדים יפה כו' אף קושיותו אינה מכוננת דאנן קי"ל דאין מעלין משטרות ליוחסין והא דבתשו' הר"ן סי' מ"ז מבואר דהשם הוי בדיקות נ' דשא"ה דלא מן השם הוא ההיתר או האיסור כי מיתת היבם מתרת וידוע שלא היה רק יבם אחד לבד וא"כ פשהעידו שאחיו של בעלה של זו מת הרי עדות מספיק ושמז לא מעלה ולא מוריד הלכך אין מדקדקי בזה כ"כ ועיין שם.

אבל בנ"ד שהגט הוא המתיר ושינוי שמו או שמה מבטלים הגט וגם הוא שט"ר שנותני לה שתוכל להנשא עי"ז פשיטא ופשיטא דעיקר העדות הוא על שמו ושמה כו' וזה פשוט וכן מוכח בגמרא דבפ' חז"ה (דנ"ו סע"ב) אמרינו בין חיטי לשערי לאו אדעתיהו דאינשי ואילו בפז"ב (ד"ל ע"א) א' אומר חבית יין וא' אומר חבית שמן עדותן בטלה ולא מסתבר לחלק בין יין ושמן לחיטי ושערי ובפרט לפי סברת הב"י בבד"ה בח"מ סי' קמ"ה ס"ד אעכצ"ל דשאני התם דאין נפ"מ לגוף העדות של החזקה בין אם אכלה חטים כו' משא"כ פשמעידין על שחיב לו חטים או שעורים ונדאי א' אומר חטים וא' אומר שעורים עדותן בטלה דבנדאי מדקדקי בזה וה"ל הכחשה שוב מצאתי שכן פתב בהדיא בחידושי הר"ן פ"ק דהורר (ד"ל ע"ב) סד"ה אמר רבא ועמ"ש בתשו' ב"א סי' כ"ד בענין שם אשת המת דהכחשה בשמה ה"ל רק הכחשה בבדיקות פמנה שחור כו' י"ל ג"כ מפני שההיתר נמשך רק ממיתת הבעל א"כ בין ששמה כ"ף או כ"ף אין חילוק מיהו י"ל דז"א דנדון שלו לא דמי לבדיקות מאחר דע"י השם יבורר מי המת שאמרו ששם הנפטר פב"פ ושם אשתו שרה א"כ זהו ג"כ מסימני מי ומי הוא משא"כ בתשו' הר"ן.

וכתבתי מזה במ"א. ועכ"פ בנ"ד שפעידין שנתגרשה זו ונדאי מדקדקים בשמה שזהו עיקר העדות שעי"ז תנשא וגם לפי שינוי שמה הי' הגט בטל כו' משא"כ בתשו' הר"ן דומה לאכלה חטים כו': קיצור בתשו' מהרי"ט כ' דאף להירושלמי דנאמנים לומר בענין הזמן על זה לא חתמנו מ"מ בהשמות עבידי לדקדק טפי מ"ש בתשו' הר"ן דהשם נחשב בדיקות זהו פשידוע על מי מעידין בלא השם משא"כ הכא שצריכין השם להיתר מ"ש בתשו' ב"א סי' כ"ד: אמנם אף גם דעבידי לדקדק בשם האשה אם הוא דבר שהעדים מצויים לטעות יוכלו לתזור וכדמוכח בתשו' הר"ן סי' מ"ז ד"ה ועוד ראי' דאפילו בגופה של עדות ס"ל דיכולים לתזור בכה"ג אלא דמ"מ ונדאי שפיר קאמר מר שאינו נק' מצויין לטעות לענין זה כ"א ע"ד טעות בעיבורא דירחא דרובא דאינשי דטעו בהכי וכן פי' להדיא התומים סי' למ"ד סק"י דעת תשו' הר"ן.

מיהו התשוב' רס"י מ"ז הנ"ל דחוקה לי' לפ"ז דשם כ' דאיכא אינשי טובא דלא ידעי דעד מפי עד סגי בעדות אשה ומגלן דרובא יטעו בהכי להחליט הדין פן ואפשר שם כ"כ הר"ן רק לסגוף וכמ"ש הפוסקים שמצטרפין לסגוף אף דבר שאינו מספיק בעצמו וכמ"ש בנמ"י פט"ו דיבמות בענין בגמלא פרחא כו' מיהו תירוץ זה הוא דוחק דלא משמע פן בתשוב' הר"ן אף בנדאי אנו לא קיי"ל שצאמנים רק בדבר שהרוב טועי' בו כמ"ש התומים ואפי' בזה י"ח פמבואר ברמ"א סי' מ"ג ס"ח שהביא כת"ר וכמ"ש התומים שם באריכות וכדלקמן א"ה.

ובמה שהאר"י כת"ר דנ"ד נק' פתב ידם יוצא ממקום אחר כו' אני לא באתי למדה זו דלו יהא שאין כת"י יוצא ממקום אחר לא מהימנו במיגו מאחר דמדאו' עה"ח עהש"ט כמי שגזקרה עבב"ד דמי וא"צ קיום וע' במהריב"ל ח"ב סי' א' דאפילו מדרבנן בכה"ג בשט"ר שפינד האשה המיקל יש לו על מה שישמך אלא שאין פן דעת הש"ע ס"י קנ"ב א"כ פשיטא דלא מהני המיגו שמדרבנן נגד דאורייתא משא"כ בסי' מ"ו דהוי מיגו מעליא פנין דעכ"פ מדרבנן אינו גובה בהשטר: וכעין חילוק זה נמצא בתשוב' עה"ג ס"י ל"ח שהביאה כת"ר וז"ל אע"ג פשאין כ"י יוצא ממ"א נאמנים היינו היכא שאנו צריכים להעדאתו ואילו שתקי הנה השטר בטל כו' אבל הכא שהשליח כבר הודה שכ"י הוא זה כו' וה"נ בנ"ד הודית האשה שכ"י הוא זה כו' וצ"ע פ"ב דכתובות (די"ט סע"ב) דנאמנים לומר אנוסים היו העדים משום שהשטר אינו מקנינים ונהרי מדאורייתא א"צ קיום ויש לחלק דהתם שאני שיש שני עדים אומרים פן ע' שט"מ שם אבל מצד מיגו אין להאמינם מיהו זה אינו דהא ה"נ הן שני עדים.

ובמה שהניח העה"ג שם בצ"ע אי אמרי' בשטר כזה כמי שגזקרה עבב"ד דמי הנה אפ"ל שלא כ"כ רק על הרשאה שהוא דבר שא"צ כ"כ מדינא. אבל במעב"ד שפינד האשה שתוכל להנשא בו מה מקום הספק וע' במהריב"ל הנ"ל וראי' משטר ראי' אקדושין דדין שטר יש לו כמ"ש הרשב"א עב"ש סי' מ"ב ס"ק ט"ו אף מהר"מ אלשיך בתשוב' סי' מ"ם לא ס"ל פן מיהו לפמ"ש הש"ך בח"מ סי' כ"ח ס"ק י"ד אין דבריו גכונים ובנד"ז א"צ דעת הבעל דאחר שגירשה אין זה חיוב לו לשיהי' צריכים דעתו וע' בח"מ סי' פ"א סע"י כ"ט ובחז"ן הר"ן פז"ב בדרף כ"ט ד"ה מטלטלי אכל בהודאה דקרע כו' וע' בח"מ סי' רנ"ה ס"א ובגמ' שם פי"נ: קיצור (בנד"ז בשם האשה בשט"ר ודאי עבידי לזקדק: אמנם עכ"ז בדבר שמצויין לטעות בו ע"ד טעות דעיבורא דירחא ס"ל להר"ן וש"א פ' דנאמנים לומר טעינו ואין בזה משום חוזר ומגיד מיהו נד"ז הטעות בין מעניא להעניא י"ל לא נק' מצויים לטעות וקצת צ"ע על ת' הר"ן שם): ג והנה לכאורה דבר זה דהיינו אם הטעות בנ"ד הוא דבר שהרוב טועים בו תלוי במחלוקת הריב"ש סי' שפ"ב עם הר"ן רבו בתשוב' סי' ע"ז בהגט חליצה שהיה פתוב ומאה וארבע לב"ע והי' חסר בו מנין שלשים שהריב"ש פסלו מצד שהוא מוקדם וס"ל דגם העדים נפסלי' ואין תולין בטעות להכשירם והסמ"ע בסי' מ"ג והש"ך שם סקי"ז פתבו דאפילו העדים לפנינו ואומרים שטעו אינן נאמנים והגם שהתומים שם סק"ו כ' דאין ראי' מהריב"ש לזה כבר השיגו בתשוב' ב"א סי' קכ"ג דרי"ח ע"ד ד"ה והנה אבל הר"ן שם כ' דטעות זה נק' שטעו בדבר שהעדים עשוים לטעות ובתומים שם תמה על הסמ"ע והש"ך שתפסו במושלם ד' הריב"ש ונהרי הר"ן חולק עליו גם ב"י באה"ע ס"י קס"ט הביא מחלוקתם ואפ"ל משום

דתשו' הרשפ"א ח"ג סי' ד' שהובא ב"י בח"מ שם סי' מ"ג מסייע לכאורה להריב"ש
דשם היא הטעות שעל חמשים ושמונה כתב חמשים ושבע וטעה בזאת מפני שכל שאר
שטרות שהי' פותב פתוב הנה בהם חמשים ושבע ובחדש תשרי כמ"כ כ' חמשים ושבע
ואעפ"כ כ' הרשפ"א דכיון שהגידו אין חוזרין ומגידין ואע"פ שאומרים טעות היא אינן
נאמנים וגדולה מזו כ' רס"י ד' הנ"ל לפסול העדים מה"ט שהקדימו הזמן ולא תלינו
בטעות להכשירם ואע"פ שהקרב הנודע בתסידות חתם בו וזהו ממש בתשו' הריב"ש ולא
פקר"ן ובנדאי שטעות זה הוא מצויים לטעות כמו הנדון של הר"ן דאע"ג דשם בפר"ן
הי' השמטה תיבה א' ובהרשפ"א הי' חליפין אין לחלק כ"כ בהכי בשגם שטעמו עמו
מפני שכל שאר שטרות כו' וא"כ צ"ל דהרשפ"א ס"ל ג"כ דכה"ג לא ה"ל מצויים לטעות
דאל"כ אמאי יהי' העדים פסולים וגם י"ל דהיו נאמנין פשוטין ומגידין כמ"ש המ"מ
ר"פ כ"ג מה' מלנה בשם הרמב"ן והרשפ"א לענין שיפורא דירחא וכמ"ש בתשו' הר"ן
סי' ל"ד ומ"ז וכנ"ל ולפ"ז נ"ד נמי שנתחלה מעניא להעניא י"ל דתלוי במחלוקת זו
ואת"ל דחליפין גרע מהשמטה שלא יהי' קשה על הר"ן מהרשפ"א א"כ בנ"ד דה"ל
חליפין להר"ן נמי ל"ח מצויים לטעות כו' אף שי"ל דנ"ד הטעות מצוי יותר פנין שהוא
רק באות א' ובהריב"ש הי' השמטה תיבה א' מיהו מהסמ"ע והש"ך שכתב הדין שבמקום
קל"ד כ' ק"ד משמע לכאורה דאין חילוק ועוד דאע"פ שהוא אות אחד פנין שמעניא
והעניא שני שמות שונים הם.

נדאי יש דקדוק בזה לכן להרשפ"א והריב"ש נדאי לא נק' זה מצויים לטעות ואין לדמותו
לשיפורא דירחא שבגמ' אף אפילו לדעת הר"ן אשר נתבאר אצלי במ"א שדעתו עיקר
יותר מסברת הריב"ש לענין שלא לפסול העדים גבי מוקדם בכה"ג שיש לתלות בטעות
פנין דלרבינו שמשון בפ"י המשנה פ"ק בתרא דשביעית גבי שט"ח המוקדמין ולפ"ד
הר"ן פ"ק דר"ה יש להקל יותר שלא לפסול העדים אף כשאין לתלות בטעות כ"א
בטענה שלא נתנו לב על הזמן כו' ע"כ אין להחמיר יותר מהר"ן אף אפילו לדעת הר"ן
י"ל דזהו רק שלא לפסול העדים פי אפטר לומר דלהר"ן יש ב' גונוי עדים מצויים לטעות
הא' דבר שהקרב טועים בו כשיפורא דירחא שבגמרא וכה"ג הב' דבר שהטעות מצוי
ויוכל לפול בו אבל אינו בגדר לומר שהקרב טועים בו ובגמרא נמי אשכחן כה"ג לפ"ד
הריב"ש בפ"י דיוטא עליונה ודיוטא תחתונה שבפז"ב (ד"ל) כמ"ש בתשו' סי' רס"ו
הובא ב"י בח"מ סי' ל"מ"ד סעי' ד'.

דהטעם משום דבין דיוטא עליונה לדיוטא תחתונה לא דכירי אינשי ונהרי בד"נ לא מקילין
בזה ועכצ"ל דלא הגיע טעות זה לטעות דשיפורא דירחא דמקילין בו אף בד"נ אלא
שבד"מ הקילו בזה מיהו הטור ורי"ו יש להם שיטה אחרת בטעם דדיוטא ומעכשין י"ל
דהר"ן נמי ס"ל דהטעות ממאה ושלשים וארבעה על מאה וארבעה אינו בגדר טעות
שהקרב טועים בו והחוש יעיד ע"ז שבנדאי טעות בזה אינו נופל רק לפעמים יכול להיות
שיפול טעות בזה.

ומש"ה י"ל דמודה גם הר"ן בזה דאין העדים נאמנים להיות חוזרין ומגידין ולעשות
השטר מוקדם אם מצד עצמנו אין ידוע שהוא מוקדם. ודלא כהתומים סי' מ"ג סק"ו
(הג"ה).

ז"א דלר"ש ונהר"ה הרי נאמנין לומר שהשטר מוקדם ועש"מ פא"נ (דע"ב א') ס"ל ג"כ פן בדבר שאפשר לתלות בטעות משמע אף שלא הגיע למדרגה דרנפא עבידי דטעו בהכי עכ"ה). ולא הקיל בזה הר"ן והש"ע סי' כ"ט אא"כ בדבר שהרוב טועים בו כמש"ל בשם התומים סי' למ"ד סק"י אלא דאעפ"י שאין נאמנים לשיהיו חוזרים ומגידי דלגבי זה אמרי' שלא טעו תחלה כיון שאין טעות זה שכיח טובא כ"כ מ"מ לעגן שלא לפסול העדים ע"י שהקדימו הזמן במתפונן שפיר תלינן בטעות ולא במתפונן כיון שהוא דבר שמצויים לטעות אע"ג דלא שכיח טובא.

שהרי לו יהא דהוי ספק שקול בטעות י"ל דמעמידין העדים אחזקתן ע' סי' ל"ד סכ"ג בהג"ה. וע' בתשו' הריב"ש סי' שי"א שבב"י בס"ל ל"ד ס"ה דהנהו קבוראי דפוז באין נ' שרוב העולם יטעו בזה אלא כיון שאפשר לתלות תולין כו' ע"ש ולזאת הר"ן בתשו' סי' ע"ז לא הוצרך רק לשלא יהיו העדים פסולים דאז ממילא השטר חליצה מועיל שמאמיני' שעכ"פ נחלצה ע"ש ולזה שפיר תלינן בטעות אף אם אין טעות זה שכיח כ"כ טובא כנ"ל ולהריב"ש אפילו לעגן זה לא תלינן בטעות אלא דוקא בטעות שבשפופרא דירחא ונהו בש"ך סי' מ"ג סק"ז פי' דעת הטור בעגן טעינו בשנת המלך דמהני לעגן שאין העדים נעשו פסולים מחמת הקדמת הזמן אע"פ שאינו טעות המצוי כ"כ כשיפופרא דירחא ולכן אין העדים נאמנים לומר שהוא מוקדם ושטעו בשנת המלך כו' יעו"ש ונהו ממש כמו שכתבתי בדעת הר"ן בעגן טעות מן מאה ושלשים וארבעה על מאה וארבעה וכה"ג חילק התומים סי' מ"ג סק"ז לדעת הרמב"ן אפילו בטעות כשיפופרא דירחא דלא מהני רק שלא לפסול העדים אבל לא שיוכלו לחזור בו כו' ע"ש וכ' על הש"ך והש"ך השנה להדי השאלה במה יודע שהשטר מוקדם כו' והשאלה דהעדים יפסלו.

ונה אינו ע"ש ובחנם כתב פן על הש"ך שהרי אדרבה בחילוק זה כבר קדמו הש"ך בעגן טעינו בשנת המלך כו' אלא שהש"ך חילק פן על טעות לא עבידי רנפא דאינשי דטעו בו והוא ז"ל הסיע חילוק זה על טעות דשיפופרא דירחא כו' שוב מצאתי בתשב"ץ ח"א סס"י א' ד"ה ושם יספיקו ובסוף התשובה ממש שחילק ג"כ בין עגן שלא לפסול העדים דסגי באיזו טענה מה דלא סגי שיהיה ע"ז חוזר ומגיד ע"ש.

וממוצא דבר נשמע לנ"ד דבעינן שהטעות יהיה שכיח כ"כ עד שהרוב טועים בו כדי שפשוט חוזרין ומגידין שנתב בגט מעניא יהיו נאמנים ואין בזה משום חוזר ומגיד: ודאי דאין לומר פן אפילו לדעת הר"ן ונהוש יעיד ע"ז ג"כ שעפ"י רוב כשאדם כותב שם מעניא לא יטעה לכתוב העניא אלא מקרה הוא שיכול לפול בטעות דנפאתה תפאתה שבגמ' ומש"ה אין חוזרין ומגידין דאמרי' שלא טעו תחלה ונהר"ן בס"ל ע"ז לא הקיל רק שלא לפסול העדים וראיה לחילוק זה ע"פ שטת הנמ"י פחז"ה בעגן א' אומר ק' הלהו וא' אומר מאתים דב"ה אומרים יש בכלל מאתים מנה.

והקשה הנ"י דהא עדות מוכחשת היא ותו' דעבידי דטעו בין מנה למאתים. ובנדאי פשוט שאם היו עדים מעידים שראובן חייב לשמעון מאתים ולמחר היו אומרים טעינו ואינו חייב אלא מנה דנדאי היינו אמרי' שא"י לחזור דכיון שהגיד כו' אלמא דלגבי זה שלא לפסול עדים תלינן בטעות אף בדבר שאינו מצוי כ"כ שאם היו העדים חוזרים בהם בעצמן לומר טעינו לא היו נאמנים כו' ועם היות כן יש תירוצים אחרים על קושני' הנמ"י

הנ"ל ע' ראב"ן סי' מ"ג ועש"ך רס"י ל"א וע' שט"מ פ"ב דכתובות (דכ"ב ב') בד"ה תרנוייהו באשת איש קמסהדי מ"ש בשם תלמיד הרשב"ה"מ להבא אבל למפרע לא כו' מ"מ למידין אנו עכ"פ מדברי הנ"י דגיש מקום לחילוק הנ"ל ע' מפתח]: קיצור (אם הטעות ממעניא להעניא חשוב פטעות דשיפורא דירחא הוא מחלוקת הר"ן בתשו' סי' ע"ז וקריב"ש סי' שפ"ב והנה הרשב"א בתשו' ח"ג סי' ד' ס"ל פקריב"ש.

אף באמת נראה דגם להר"ן אין טעות זה דומה כלל לטעות דשיפורא דירחא דהתם רובא דאינשי עבידי דטעו משא"כ הקא: כ"א התם מהני שלא לפסול העדים כמו בטעינו בשנת המלך לפ"ד הש"ך סי' מ"ג סק"ז וכה"ג מציינו בנ"י גבי מנה ומאמיתם פ"ק חזקת דמ"א): ד וכ"ז הוא אפילו לדעת תשו' הר"ן סי' ל"ד והרב"י בש"ע סי' כ"ט שפסקו דטעות שהעדים מצויים לטעות נאמנים הם בעצמן ואין בזה משום חוזר ומגיד וכש"כ שבאמת אין דין זה מוסכם כ"כ כמ"ש כת"ר שהרי הרמ"א בסי' מ"ג ס"ח הביא שי"ח ע"ז וכ"כ הע"ש שם.

והגם שהש"ך כ' שד' רמ"א צ"ע מ"מ התנאים שם חזק דבריו ושכ"ד הרמב"ן והוא שלא הביא רמ"א דעת החולקין בסי' כ"ט היינו משום דדוקא בעדות שבשטר חולקין משום דדייקי טפי יעו"ש.

וא"כ בנ"ד שבאים לומר שהי' טעות בהשט"ר אף את"ל שהוא טעות דשכיח טובא אין נאמני' לפ"ד הרמב"ן שהביאו הרמ"א וע' תומים שם דס"ל שפן עיקר ועב"ש סס"י קנ"ב שהוכיח מתשו' הרא"ש כלל מ"ה סי' ג' דס"ל פדעה הראשונה שפרמ"א סי' מ"ג ס"ח אבל התנאים שם דחה ראי' זו דהרא"ש משום חומרא דגיטין החמיר ע"ש ולפעד"נ אפטר שהרמב"ן חולק על הר"ן אפילו בעדות שבע"פ מהא דכ' בעה"ת בשמו שער ס"ו הובא בטוש"ע סי' למ"ד ס"ג ואם העידו בסתם דגין הדבר דמוכחי' והט"ז שם תמה ע"ז שהוא נגד ד' הש"ע סי' כ"ט הנ"ל ותירוצו דחוק ע"כ צ"ל לכאורה כמ"ש בכנה"ג סי' למ"ד בהגה' הטור אות ל"ו על ד' הרמב"ן וז"ל זה הפך ממ"ש הריב"ש סי' תע"ו והביאו רבינו ב"י ז"ל בסי' זה עכ"ל שהוא תופס במןשקלם שהרמב"ן פליג על הריב"ש וא"כ כ"ש וק"ו דפליג ג"כ על הר"ן הנ"ל שבש"ע סי' כ"ט ס"א גבי פל שאנו יכולים לכוין דברי העד כו' וא"כ לפ"ז י"ל דחולק ג"כ בדין מש"ש בש"ע וכן בכל טעות שהעדים מצויים כו' דהא בתשו' הר"ן ובש"ע שם משמע דכולהו חד טעמא הוא ומיהו אין זה מוכרח להשוותו יחד דטעות שהעדים מצויים לטעות בו י"ל דעדיף פדמוכח מהך תברא דפרק ג"פ (דקס"ז סע"ב).

והנה במה שפלפל כת"ר בדינו של השער משפט סי' כ"ט סס"ק ב"ת בדין שני פתי עדים המכחישים זא"ז ואח"כ הודו פת אחת לדברי הפת השני דמסיק דאם אמרו שמה שאמרו תחלה היו מוטעים הדעת נוטה דנאמנים וע' בתנאים סס"י מ"ו שפלפל שם עמ"ש הב"י שעדים אחרים נאמנים לומר תנאי כו' ואי אי' לד' השע"מ הנה מצ"ל דמייירי שעהש"ט מודים להם.

אלא שבלא"ה אין דינו נוגע לנ"ד מאחר שעכ"פ השנים החתומים עם המסדר לא שמענו כלל מהם שאמרים טעינו גם בלא"ה קשה לסמוך עמ"ש מסתברא בלי שום ראי' בדבר גדול כזה שאריה לפנים כו' וגם כת"ר השיב עליו: קיצור (וכ"ש לפי היש חולקין שהביא

רמ"א סי' מ"ג ס"ח י"ל דאין נאמן לומר טעיתי ע' בפער משפט סי' כ"ט סק"ב יש טענה לצדד בנ"ד דנאמן לומר טעיתי ומה גם בצירוף הטענות דלעיל דלא מיייתי חובתיה לנפשי' ומוכח שטעה ועוד פיון דממ"נ טעה ושכית טובא לתלות הטעות בהשט"ר וגם יש קצת במה לתלות הטעות מעניא להעניא וה"ל כמו הגדון דתשו' הר"ן סי' ע"ז ודעת הירושלמי שהביא הר"ן והר"ן פ"ק דר"ה.

א"כ היה מקום לומר שנאמנים לומר טעינו): ה אף יהיה אף שיהיה לענין המסדר החתום על השט"ר אם נאמן לומר טעיתי אבל מ"מ יש להקל בנ"ד מטעם אחר שפיון שיש לנו שני עדים המעידים שבהגט היה כתוב מעניא א"כ אין לחוש כלל (ומתוך זה י"ל שגם המסדר יהי נאמן לומר טעיתי).

דהנה פיון שיש שני עדים המעידים שבהגט כתוב מעניא א"כ אין לחוש רק פשיש שני עדים אחרים המכחישים אותם ממש לומר שבהגט היה כתוב העניא והגט פסול שאז אמרינו מאי חזית דסמכת אהני האומרים נתגרשה סמוך אהני האומרים לא נתגרשה ואז ה"ל ספק אשת איש והבא עליה באשם תלוי קאי אבל כל שאין לנו עדים מכחישים אותן ממש בבירור גמור אין לחוש כלל.

וכדמוכח מההיא דרפ"ד דסנהדרין (דל"ב א') שטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמטה כו' ובנ"ד ז' הרי עה"ח עהשט"ר אינו מכחישין אותו כלל שאף תאמר שהן מכחישים אותו לומר לא נתגרשה משום שבהגט הי' כתוב העניא וא"כ הגט בטל הרי אדרבה כל עדותו הוא לומר שנתגרשה אשה זו רק שכתוב בהשט"ר העניא אבל בעיקר העדות מעידין הו ג"כ שנתגרשה כד"ת.

והשתא ממה נפשך אם נאמין לאשה זו ששמה שם היה גם כן מעניא כמו שיצתה מכאן בשם זה וכמו שמעידין שני העדים הנ"ל האומרים שבהגט כ' מעניא דמבואר מהו בפשיטות עכ"פ ששמה מעניא ואין מחלוקת בזו כלל ולכאורה נאמנת היא בזה כדמוכח מהמשניות ספ"ו דיבמות האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובנה עמהם ובאה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת והינו משום דלא מפקה נפשה מחזקתה כו' וע"ש בכמה דינים כזה וא"כ אם נאמין לה כן ששמה שם מעניא ונאמין ג"כ שנתגרשה שהרי ע"ז יש שתי פתי עדים שנתגרשה כד"ת.

ורק באנו להמשיך איסור משום שבשט"ר כ' שנתגרשה האשה העניא מוכ"ז ושמה הי' כתוב כן בגט ע"פ טעות ע"ז י"ל פיון שאין מהשט"ר הכחשה גמורה על שבהגט כתוב מעניא א"כ א"א לבטל דברי שני העדים האומרים שבהגט כתוב מעניא די"ל שבהשטר ראי' טעו אף דלא תלינו בטעות היינו על מה שהן מעידין בפירוש אבל פאן אין מעידין כלל שבהגט כתוב העניא הלכך אין זה ענין לתרי ותרי המכחישים זה את זה דהיינו כשכחישים זא"ז בבירור משא"כ הכא ועיין בהריב"ש ס"י קכ"ז במ"ש ועוד י"ל שאפילו יש הכחשה בין עדות הראשונים לעדות האחרונים שאלו אומרים שביטל והאחרונים אומרים שלא ביטל יש לנו להאמין לראשונים לפי שאלו הוזמנו להעיד על פתיבת הגט ונתינתו וכל הצריך בו ודייקי בעדותן טפי והאחרונים לא הוזמנו כו' יעו"ש שהאריך בזה והדברים ק"ו לנ"ד שאלו מעידים בבירור שבהגט כתוב מעניא ועה"ח על

השטר אין מעידין כלל להפך כי אם שיש להוכיח מתוך דבריהם פן ייש להאמין להעדים המעידים שבהגט פתוב מעניא.

ואף המחמירים בהגט שבהריב"ש יודו פאן די"ל דדמי למ"ש הריב"ש שם מהא דפרק שני דכתובות (דכ"ג) שנים אומרים ראיונה שנתגרשה ושנים אומרים לא ראיונה שנתגרשה כו' דאע"ג דדיירי בקצר אחד כו' ואע"ג דהתם אמרינו דלכתחלה לא תנשא היינו כו' ע"ש בהריב"ש ומהם היינו משום די"ל שאין זה הכחשה משום דעבידי אינשי כו' אף שלכאורה הוי הכחשה עכ"ז פיון דאפשר כו'.

וכמ"כ י"ל בנ"ד פיון שאין אומרים שבגט פתוב העניא אין זה הכחשה כלל. ועוד פיון שעדים החתומים על השט"ר הן המסדר וא' מעדים החתומים על הגט א"כ ממ"נ נפל אצלם טעות או בעת פתיבת השט"ר או ח"ו בכתיבת הגט ולכן אני אומר פיון דעכצ"ל שעה"ח עהשט"ר טעו עכ"פ בנדאי בכתיבת שמה יען ידוע שמה מעניא והם פתבו עליה העניא.

וא"א כלל להמלט לומר עליהם שלא טעו כי טעו בנדאי אלא שבאנו לספק מהיכן נמשך להם טעות זה אם מהגט שלפי שטעו בגט וכתבו העניא לכך פתבו ג"כ למחר בהשט"ר העניא אם שהם טעו בהשט"ר לבדו מחמת מהירות וכ' העניא לפי ששם זה מורגל יותר אבל בגט נכתב מעניא וא"כ אפילו אם היה זה ספק שקול או אפילו היה הספק נוטה לצד החומר טפי עכ"ז פשיש לנו אח"כ שני עדים שבגט לא היה שום טעות ונכתב מעניא למאי ניהוש לה שהרי נתבאר ומוכח מהברייתא דרפ"ד דסנהדרין הנ"ל שמספיקא אין בנו פח לפסול עה"ח על השטר וחישינו שמה איחרוהו וכתבוהו וכמ"ש בש"ע ח"מ סי' ל"ד ס"ט ואיך נפסול ונכחיש העדים המעידים שבגט פתוב מעניא משום הנה החתומים על השט"ר וכתב בו העניא פיון שעדותן מסופקת דע"כ טעו ומאי חזית לומר שטעו בכתיבת הגט מוטב לומר שטעו בהשט"ר כדי להשוות העדים להדדי ועכ"פ מספיקא אין עושין העדים המעידים שבגט פתוב מעניא מוכחשין ועוד שהרי שני עדים מהימנו אפילו להוציא מחזקה ונדאית ולד"נ כש"כ לברר הספק היכן נפל הטעות.

וכש"כ שאפילו בלא עדים הללו עצם הספק נוטה לצד הקולא טפי. משום שבגט כמעט בלתי אפשרי שיפול טעות כזה שמדקדקים מאד בכתיבתו והפתיכה בכתב אשורית וקורין אותו כמה אנשים איך לא ירגישו בטעות כזה משא"כ בשט"ר שפותבים אח"כ לרא' בעלמא במהירות וגימאשעכטש יוכל לפול הטעות בקל ועיין בכנה"ג ח"מ סי' מ"ג בהגהת הב"י אות י"א ונ"ל כי היכי דתלינו הטעות בענין ה"נ תלינו הטעות בכתיבה הראנ"ח ז"ל ח"א סי' ק"י הר"א ששון ז"ל סי' ל"ו ול"ז עכ"ל ולתלות הטעות במהירות הפתיכה ודאי שיהי רק בהשט"ר לא בהגט ולדעת תשו' הרא"ש כלל מ"ה סכ"ה יש לסמוך ע"ז לתלות הטעות במאי דשכיח ועוד דהכא אפילו אם טעו בהגט מ"מ ישאר התמיה על פותבי השט"ר למה כ' העניא ולא הרגישו שאין זה שמה ואף אם ראו פן בהגט אדרבה היה להם להרעיש שהגט פסול ועכצ"ל שהם טעו ושגו בהשטר ראיה ממעניא להעניא מצד מהירות א"כ פיון דמוכרח שהן ודאי הטועים מנ"ל לבדות טעות על סידור הגט א"כ בלאה"נ קרוב הדבר מאד שלא לחוש שהטעות היה בהגט (אם לא שהינו חוששים שמה לא נתגרשה אשה זו כלל והשט"ר ניתן לאשה אחרת ששמה

העניא) אבל פשיטא פשיש שני עדים פשרים שפגט לא היה טעות מה לנו לדבר בזה ועוד ראיה מהא דכתובות (פ"ב די"ט סע"ב) ת"ר שנים חתומים על השטר ומתו ובאו שנים מן השוק ואמרו ידענו שכתב ידם הוא אבל אנוסים היו קטנים היו פסולי עדות היו הרי אלו נאמנים וכתב הר"ן שם מסתברא דקרעין ליה לשטרא דנאמנים לגמרי משמע ועל מזה בב"י בטח"מ סי' מ"ו סל"ג ולכאורה קשה כיון מדאורייתא א"צ קיום דעה"ח עהש"ט פמי שנקקרה עדותן בב"ד דמי א"כ מדאורייתא ה"ל כמו תרי ותרי רק מדרבנן השנים האחרונים נאמנים לגמרי משום שצריה קיום וא"כ איך מאמינים להם לגמרי וכ"ש לרשב"א שבהג"א שם דמוקי לה בעידי שובר א"כ פי' נאמנים היינו שהשובר אינו פלום ומוציאין ממון מהלנה וקשה אמאי כיון מדאורייתא השטר פשר ה"ל תרי ותרי.

ועכצ"ל כיון מ"מ בהשטר אינו מפנרש שלא היו אנוסים ולא קטנים א"כ אף שמדינא השטר בחזקת פשרות מ"מ פשישני עדים פוסלים אותו נאמנים: קיצור אף כיון שעה"ח עהש"ט"ר אין מעידין כלל בהדיא שפגט היה כתוב העניא ח"ו רק דמוכח פן א"כ י"ל שהוכחה אינו נידון בהכחשה ונדאית נגד תרי המעידים שפנדאי היה כתוב בגט מעניא כדמוכח מסנהדרין (ל"ב א') וכתובות (כ"ג א') והריב"ש סס"י קכ"ז ועוד דעה"ח עהש"ט"ר ממ"נ טעו וא"כ נדאי אין בכח עדות פנה להכחיש עדים המעידים בבירור שהגט נכתב פדת): ו אין לומר די"ל שעה"ח עהש"ט"ר לא טעו כלל בשמה וכן עידי הגט והסופר רק המסדר ודעימין טעו בדין וסברו דמעניא הוא קיצור השם מן העניא מש"ה נכתב בגט העניא אבל פולם ידעו ששמה מעניא ועל פן נכתב גם פן בשט"ר העניא וכמו שכתב כת"ר וא"כ הגט בטל ואע"ג שיש עדים מעידים שפגט כ' מעניא ה"ל שנים אומרים נתגרשה.

ושנים היינו עה"ח עהש"ט"ר אומרים לא נתגרשה פי נאמר שהן לא טעו בשמה שפן דרף לדקדק בשמות כמ"ש מהרי"ט חי"ד סי' כ"א ופשוט הוא וא"כ פשלא טעו עכצ"ל שפגט היה כתוב פן מצד טעות בדין וה"ל שנים אומרים לא נתגרשה: אף ז"א פי מלבד שי"ל דלב"ד טועין כ"כ לא חיישינן אף עכ"פ הב"ד לא גריעי מעה"ח עהש"ט"ר וה"ל ספק שקול עכ"פ אם הם הב"ד הטועים או עה"ח עהש"ט"ר הן הטועים וא"כ ע"ז ג"כ נאמנים הפת עדים השלישיים המעידים שפגט נכתב מעניא ואע"ג דבשני פתי עדים המכחישים זא"ז לא מהני אם יבוא פת עדים עוד ויעידו פדברי אחד מהן דמ"מ אמרינן מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני דתרי פמאה.

אף זהו בענין פשהשניים מכחישים את השנים אז לא מהני גם אם עוד שנים מעידים פכת א' משא"כ בנד"ז שבהכרח פת א' טעו ולא פמרד ומעל להעיד שקר ח"ו כ"א נפל טעות אצל פת א' ונאנחנו לא ידענו מי הטועים אז י"ל דנאמנת פת הג' לומר שאלו לא טעו ונאפילו אם שני הפתות הראשונים היו מחזיקים בדבריהם לומר אלו על אלו אתם הטועים י"ל שהדין פן וכמו דבאומדנא אזלינן פתר רוב דיעות פפרק פתרא דיומא ולא אמרינן תרי פמאה.

ה"נ בענין נפילות טעות י"ל יותר ששנים יטעו מארבעה ועכ"פ בנד"ז דאדרבה המסדר צונח שהוא טעה רק בהשט"ר וכן שאר עה"ח אהשט"ר מסתמא יאמרו פן ועכ"פ אינן

אומר' להפך רק שאצלנו יש ספק מי הטועים ע"כ אפשר הפת הג' נאמנת לנו לברר ספק זה אף עוד זאת והוא העיקר דאין פאן תרי פלל האומרים שבגט הנה פתוב העניא פי מ"ש בהשט"ר להיות לראיה ביד האשה העניא אין זה ממש עדות שלם שבגט הנה פתוב העניא.

פי עיקר עדותן הוא שנתגרשה אשה זו מבעלה וע"ז מעידים איה שקיבלה האשה המוכ"ז גט פטורין מבעלה חיים בן יוסף ומ"ש האשה העניא היינו לסימנא לנדע מי היא ויש באפשר לומר דלאו אפולא מילתא קא מסהדי כמ"ש בגמרא דכתובות (דף כ"ד ע"ב) גבי אני פלוני פהו לויתי ממה מנה ועדים חתומים על זה דאין מעלין אותו ליוחסין עי"ז ופי' הרשב"א משום שי"ל דעדים מעידין רק על גוף הענין שלנה ממנו מנה אבל אין מעידין ע"ז שהוא פהו ואע"ג דהש"ך בח"מ סי' מ"ט לא נ"ל פירוש זה מ"מ באו"ת כ' שי"ל כפי' הרשב"א ושכ"ד עוד פוסקים וכו' י"ל בנד"ז דלאו אפולא מילתא קמסהדי ואין מעידין ע"ז ששמה העניא ואע"ג דאין לדמות השם לענין פהו דענין פהו שהוא רק ע"ד ענין סימן ואינו עיקר השם שייך לומר שאין מעידין ע"ז משא"כ בעצם השם אין שייך לומר פן אף פן הוא נדאי בשטר שבין לנה למלנה וכה"ג דהתם עיקר הענין הוא שמות הבעלים אבל בשטר ראיה זו שנאמר בו הלשון להיות לראיה ביד האשה מ' העניא בת מ' משה מוכ"ז מצאסניק איה שקבלה ג"פ מבעלה מ' חיים במ' יוסף מפה נאראוולא וכו' א"כ בזה אין השם מעיקר העדות משום דבלאה"נ ידעו בצאסניק שלזו האשה נתפנין משום שהיא בת ר' משה משם ושהיה לה בעל בנאראוולא ומשום מ"ש האשה מוכ"ז דהיינו מוציא פתב זה משמע שהיא אשה זאת כמ"ש בפ' גט פשוט דף קע"ב) גבי ההוא שטרך דהנה כתי' ביה לויתי מנה ממה כו' ע"ש מה גם בצירוף סימנים הנ"ל בת משה כו' די להתירה וא"כ השם העניא אינו רק פכהו לכן י"ל דלאו ע"ז מסהדי.

ואף דהרשב"א ס"ל דאם השטר הוא מלשון העדים י"ל דאפולא מילתא קא מסהדי הרי שא"פ חולקים ע"ז ואין מחלקים חילוק זה ועוד דאפילו נאמר דאפולא מילתא קא מסהדי מ"מ פשט העדאתם הוא רק ששמה העניא אבל אין שייך לומר שמעידין שפן פתוב בגט דמנ"ל זאת שהרי כשראו עדים איה הב"ד סינדרו נתינת הגט לידה והחזיקוה בגרושה נראה שיקולים לכתוב לה שטר אף שלא קראו הם את הגט פלל פדאיתא ביבמות (דק"ו סע"א) לענין חליצה כה"ג וא"כ ה"ה בגט ואם משום דבגט פותבין ונותנין בשעת הספנה אע"פ שאין מפירין הא גם בחליצה הוא פן עיין בפירוש סדר חליצה סל"ה ומ"ש בב"י רס"י קל"ה דאם לא קראו העדים הגט לא תנשא היינו בעדים שהבעל נתן הגט רק לפניהם שלא קראו רק הבעל לבד משא"כ ה"ה קראו הגט והחזיקוה בגרושה ואח"פ קרעוהו פנהוג יכולים גם עדים אחרים לכתוב לה שט"ר (וגם דינו של הב"י צ"ל אע"פ שאין פאן מקומו דהא בעל שאומר גירשתי את אשתי נאמן לולי דאם איתא דגירשה קלא אית ליה כמ"ש ברשב"ם פי"נ דקל"ד ובתשובת מי"י לספר נשים סי' ג' וא"כ היכא שלפנינו מגרשה בגט למה אינו נאמן שהגט פשר ועי' מל"מ פ"ג מהלכות יבום) וכיון שעכ"פ כשהחזיקוה ב"ד בגרושה יכולים גם עדים אחרים שלא קראו הגט לכתוב לה שט"ר א"כ אם בהשטר כתב העניא מהכ"ת תתפוס שמעידין שבגט פתוב פן שמה פיון שיקולים לכתוב לה שט"ר זה בלי שיקראו את הגט פלל נאפילו אם אירע שיקראו את הגט נאפילו עה"ח עהשט"ר הן מעדים החתומי' על הגט מ"מ אין פשט לשון

עדותן שפן כתוב בגט ואפילו אם נאמר דאפולא מילתא מסהדי היינו דמעידים ששמה העניא וזה עכצ"ל דטעות הוא שכל יודעיה שם יעידו על זה ששמה מעניא אבל עכ"פ על איך כתוב בגט אין לנו מהן עדות שכתב בו העניא רק חששא בעלמא שמה היה כף כתוב בגט ג"כ ודי לחוש לזה כל זמן שאין לנו עדים על שבגט נכתב מעניא.

אבל פשיש לנו שני עדים ע"ז שבגט נכתב מעניא אין שום מקום לחשוש בזה כלל: קיצור (גם לחוש שמה טעה המסדר דמעניא הוא קיצור השם אין לחוש מה"ט פיון דממ"נ נכל טעות י"ל שגאמנים פת הג' לברר מקום הטעות וגם העיקר שאין מהשט"ר עדות שלם שבגט היה כתוב העניא רק עדות ששמה העניא ובה נדאי מוכחשים הם מפל העולם שם וכאן): ז ומהאי טעמא נמי אין לחוש לחששא אחרת שהיינו יכולים לחוש ולומר שמה בגט היה כתוב העניא ולא מחמת טעות רק שהבעל נתפונן שלא תהיה מגורשת לכן שינה שמה בגט ולא שינה לומר בזה מ"ש בירושלמי שאינו חשוד לקלקלה בידי שמים דשאני התם מתוך שיודע שערעורו בטל שאינו נאמן אבל הכא יהיה נאמן ע"י השטר ראיה שלה שיהיה עזר בנגדה ואע"ג שהגט ניתן בב"ד וחלילה לחשוד את הב"ד שיעשו מעשה כזה אשר לא יעשה בישראל אע"ג שי"ל שסברו שלא יוכל לבוא לידי מכשול מחמת שגזרכת לשט"ר ונהרי בשט"ר עצמו מבואר ששינוי שמה.

מ"מ הוא איסור גדול וחלילה לחשוד רק דהיה מקום לומר שמ"מ ההכרח לחוש לזה פיון בהשט"ר מבואר כן העניא ושגאמר מוטב שנאמר שטעו העה"ח עשהשט"ר משגחשוד המסדרי הגט בחשד בזה לא כן דעת הריב"ש ז"ל דס"ל דלא תלינן בטעות אף אם ע"ז נוכרח לומר שהעדים העידו שקר ממש במזיד ונפסלו לעדות ואף לומר שעשו שקר ללא תועלת שיקדימו הזמן שלשים שנה שעדיין לא נולדה זו אז וה"ר חסדאי ז"ל כתב לו דלכך ההכרח לתלות שטעה והוא ז"ל לא שנאי נפשיה הדרנא והיינו רק משום היסוד שישד שאין תולים בשום פנים לומר שטעו העדים אא"כ הוא דבר דרנבא דעלמא עבידי דטעו בהכי וכן משמע ממש"ל אות א' בשם תשובת הרשב"א ח"ג סי' ד' וא"כ ע"פ דבריו אלו כמ"כ י"ל בנד"ז מאחר דשם האשה בשט"ר מדקדקים בו ואינו מצוי לטעות וכמ"ש בתשובת מהרי"ט ח"ד סס"י כ"א (ושא"ד שם צ"ע דכ' דקיי"ל מעלין וכו' נגד פסק הרמב"ם וכל הפוסקים ומ"ש בש"ע אה"ע סי' ג' דמעלין היינו לתרומה דרבנן) וא"א לתלות בטעות א"כ ההכרח לחוש גם לחשש זה ששינוי שמה בכנונה אף כ"ז היה מקום לחוש כשלא היה לנו עדים שבגט היה נכתב שמה כדבעי מעניא אבל מאחר שיש שני עדים ע"ז ועה"ח עשהשט"ר אין מעידין כלל על ענין כתיבת שמה בגט פנ"ל א"כ אין כאן תרי ותרי כדי שגחוש לחשש רחוק הנ"ל והגט פשר בפשיטות דעכצ"ל שעה"ח עשהשט"ר טעו בשמה מצד המהירות פיון שלכל היותר אין מעידין רק ששמה העניא וזה נדאי שקר אבל מנידון איך נכתב שמה בגט אין מדברים כלל רק אדרבה מעידין שקיבלה ג"פ דהיינו נדאי גט פשר (אבל אם אין שני עדים שכתב בגט מעניא רק שעדים החתומים עשהשט"ר אומרים טעינו יש לומר דלהריב"ש אין נאמנים משום שאין הכרח כלל שטעו ממנ"פ היינו או בהגט או בהשט"ר פי"ל שלא טעו כלל רק לחשוד ששינוי כו' וכמו בנדון דהריב"ש כמש"ל): קיצור (גם מה"ט אין לחוש עוד חשש שבמתפונן שינה הבעל כו' ועי' מזה לעיל אות א'): ח וכו"ז פשגאמין ששמה שם בגאראולא רק מעניא דכיון שפן ובגט נדאי נכתב מעניא א"כ למאי נחוש לה וכנ"ל: אבל עדיין יש מקום לבע"ד

לחלוק ולומר מאחר שהאשה זאת מוציאה שט"ר לפנינו שפותבים עליה העניא ועדים אפולא מילתא קא מסהדי א"כ ה"ל כשני עדים מעידים ששם בנאראוולא נקראת העניא והיא עצמה אומרת ששמה שם מעניא וגם יש עדים פן וישנכתב בגט מעניא אם פן אם נכתב בגט מעניא כפי שיש שני עדים ע"ז הרי הוא גט בטל לדברי העה"ח עהשט"ר דמעידין ששמה העניא וא"כ חזר הדין מצד אחר לשנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה ואע"ג דנדאי האמת ששמה מעניא ויכולים לברר זה מפל שכיניה שבנאראוולא שהכירוה וכו' לא אמרינו תרי כמאה פענין מ"ש בתוספות דיבמות (דפ"ח) גבי אמת גברא וקאי וכמו שפירש דבריהם בתשו' הבית מאיר בסוף ספרו במעשה הגט דיאקב מפין ע"ש מ"מ כל כמה שלא פירוהו ה"ל תרי ותרי מיהו י"לדגם לו יהי פן שעה"ח עהשט"ר מעידין ששמה העניא ודבריהם אם נכתב בגט מעניא הגט בטל מ"מ הרי הם מעידין ג"כ בהשט"ר שקיבלה ג"פ וא"כ נדאי ענין עדותם הוא שקיבלה גט כשר איך שהחזיק שמה שם וא"כ ממנ"פ אם פי' דבריהם הוא ששמה שם העניא נדאי פן נכתב בגט: וא"כ לדברי שני פתי העדים הגט ניתן בכשרות והיינו נדאי כפי שהחזיק ומפורסם שמה בעיר דירתם ששם נכתב וניתן הגט אלא שמחלקותם איך הנה השם הנודע לה שם ומה לנו בזה איך שהיה שמה כף נכתב בגט עכ"פ ונמצא גם לפ"ז אין כאן פלל ענין שנים אומרים לא נתגרשה רק פולם אומרים נתגרשה ואין להחמיר ע"פ מ"ש בתשו' מהרי"ט ח"א סי' קל"ח וחאה"ע סי' ל"ח גבי עדים המעידים על קדושין אם מכחישים זה את זה בהמעשה אע"פ שלדברי פולם מקודשת מ"מ הוי הכחשה ובטל הקדושין אם משום דגיטין וקדושין הם פדיני נפשות דמי ועדות המכחשת זא"ז בבדיקות פסולה בד"נ אם משום דהכחשה בגוף המעשה אף אם הוא פענין שלדברי שניהם מקודשת ה"ל כהכחשה בחקירות עכת"ז אף כפר עמד על דבריו בספר סדר אליה רבא (דף פ"ו) והשיג עליו במ"ש דעדות גיטין וקדושין דומה לד"נ שאין פן דעת גדולי הפוסקים וגם אמ"ש דה"ל כהכחשה בחקירות פי זה אינו חקירות שהם פוננת הזמן והמקום.

משא"כ בנד"ז י"ל דנקרא בדיקות ואע"פ שהן בגוף המעשה מ"מ פיון שלדברי שניהם הקדושין נגמרים י"ל דמהני עדותן. ונראה ללמוד דבר זה מהירוש' פט"ו דיבמות גבי שני עדים א' אומר מת וא' אומר נהרג דנחלקו שם ר' אלעזר ורב דלר"א הואיל ומכחישים זא"ז אע"פ ששניהם מודים שאינו קיים לא ינשאו ולא דמי לשני צרות שאחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג דינשאו דהכחשה דצרה לגבי חבירתה לאו פלום הוא משא"כ בשני עדים.

ור' יוחנן שם בירושלמי ג"כ ס"ל פן. ולכן פסק שם ר' יוחנן בדין שתי פתי עדים אחת אומרת שראובן אמר הריני נזיר שתיים ואחת אומרת שאמר הריני נזיר חמש דבטלה עדותן ולא אמרו ב"ה יש בכלל חמש שתיים ויתקיים נזירות שתיים עכ"פ אלא במונה דהיינו שפת אחת אומרת שאמר הריני נזיר אחת ושתיים וכת שניה אומרת שאמר ג"כ ושלש וארבע וחמש דאז אין פת שניה מכחשת לכת ראשונה שלא אמר אחת ושתיים רק שמוסיפין עליהם לומר שמונה ג"כ שלש וארבע וחמש ע"כ מקיימים עדות נזירות שתיים ובש"ס דילן ספ"ג דנזיר (ד"ך ע"ב) גרסינו אמרי במערבא אין הכחשה במונה ואפשר ר"ל דגם האומר אחת ושתיים אינו חשוב מכחיש שלא אמר עוד שלש ארבע וחמש מיהו

י"ל דעל ג' ד' ה' חשוב הכחשה וזה כמ"ש הרשב"ם פחז"ה (דף מ"א ע"ב) בד"ה שיש בכלל אבל פת ראשונה מכחשת לשניה כו' רק שאין פת שניה מכחשת על אותו מנה שפת ראשונה מעידין כו' ע"ש.

משא"כ בכלל שפת א' אומרת שאמר שתיים נכת שניה אומרת שאמר חמש הרי הפת שניה מכחשת שלא אמר שתיים אע"פ שאדברבה לדבריהם נזר יותר משתיים מ"מ בטלה כל העדות מחמת הכחשה זו וזהו הנקרא שם בירושלמי הכחיש העדות בתוך העדות.

ורב שם פליג ע"ז וס"ל דאפילו בכה"ג אמרו ב"ה יש בכלל חמש שתיים. ומיהו בכת א' שיש ביניהן הכחשה כזו מודה רב שם דאין מצטרפין ומבואר שם דנחלקו בכה"ג ממש בדיני ממונות כגון פת אחת אומרת שהמלנה מנה המעות מן הכיס וכת אחת אומרת מן הצרור מנה וכן בדיני נפשות אם במקל הרגו ואם בסייף הרגו וכן בדיני עריות היינו דין אחד אומר מת הבעל ואחד אומר נהרג בכ"ז ס"ל לר' יוחנן דאפילו שתי פתי עדים שמכחישים זא"ז בהכחשה כזו בטלה העדות.

ורב מחלק דבשתי פתי עדים לא בטלה עדותן ובכת א' מודה דבטלה עדותן והנה רב הביא ראיה מדין המשנה הנ"ל דאחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג דאמרו ריה"ו ור"ש הואיל וזו מודות שאינו קיים הרי אלו ינשאו ואע"ג דיש ביניהן הכחשה ור"א מתירן דדוקא בצרות הדין כן ולא בעדים ובטוש"ע אה"ע סי' י"ז סעיף ט' פסק בפשיטות דגם בעדים הדין כן וכ"כ הקה"ע בירושלמי שם דהלכה כרב וא"ת אם מהמשנה הנ"ל מוכיח רב כן א"כ אפילו בכת אחת יהיה הדין כן דהא במשנה שנינו אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג כבר תירץ זה בקה"ע שם בתוספותיו דכיון דעד אחד נאמן בעדות אשה הרי כאן שנים וה"ל כשתי פתי עדים וממוצא דבר נשמע לנ"ד דיש כאן שתי פתי עדים שנתגרשה אשה זו פדין רק מכחישים א"ע בשמה דלרב ודאי נתקיים עדותן ובדינו של מהרי"ט ג"כ נשמע לפ"ז דאם יש שני עדים שאין מכחישין זא"ז כ"ל רק עוד עדים מכחישין אותן כמו בהגדון שנשאל בח"א סי' קל"ח עדותן קיימת לפ"ד רב בירושלמי אבל בכת אחת שיש ביניהן הכחשה בטלה עדותן ואע"ג דבמסקנא מסקינן בירושלמי דבדיני נפשות מודה רב דגם בשני פתי עדים בטלה עדותן היינו ודאי רק בד"נ ממש ולא בגיטין וקדושין כדאמר שם שניא היא דיני נפשות דכתיב צדק צדק תרדוף ועוד דבהדיא מבואר שם דמקור דינו של רב נמשך לו מהמשנה דיבמות דאחת אומרת מת כו' שהוא בדיני אשת איש ולא שייך לומר בזה דמשום עיגונא אקילו דהא רב מוכיח מזה לכל העדיות שבתורה לנזירות ודיני ממונות וגם לדיני נפשות רק במסקנא פליגי אמוראי אדיני נפשות לבד משמע ודאי דלכל שאר עדיות שבתורה דין גמור הוא: קיצור.

(אם עדים שעל השט"ר מעידין ששמה העניא הרי ג"כ מעידין שנתגרשה פדין א"כ מסתמא גם לדבריהם נכתב שמה פדין אף שמהרי"ט ח"א סי' קל"ח ודאה"ע סי' ל"ח פתב דכה"ג הני הכחשה נראה שהוא פלוגתא דרב ור' יוחנן בירושלמי פט"ו דיבמות גבי הכחיש העדות בתוך העדות כו' דבתרי ותרי לרב נתקיימה עדותן): ט אף כ"ז לדעת רב בירושלמי אבל י"ל דהש"ג ביבמות .

פט"ו ס"ל לפסוק כר' יוחנן שביירושלמי וכצ"ל לדעת מהרי"ט בתשוב' חאה"ע סי' ל"ח אכן באמת בזה ודאי מוכרח דקיי"ל כרב דמאחר שלימדנו בירושלמי דדין אחד אומר

מת ואָחָד אומֵר נִהְרַג ה"ל הַכְחָשָׁה שֶׁבַּבְּדִיקוֹת פִּינּוֹן דְּמַדְמוּ לָהּ לַפֶּת אוֹמֵרֶת מִן הַפִּסִּים מְנָה וְכַת א' אוֹמֵרֶת מִן הַצָּרוֹר מְנָה דְּהוּא עֵנִין בְּדִיקוֹת הַנּוֹזֵר בְּש"ס בְּבָלִי בְּפִז"ב אַרְנָקִי שְׁחוֹר וְאַרְנָקִי לָבֵן מְנָה שְׁחוֹר אוֹ מְנָה לָבֵן וְכֵן סִינֵף וְאַרְרִירִין הַפֶּל נִקְרָא בְּדִיקוֹת וּא"כ הָרִי בְּש"ס בְּבָלִי פְּסָקוֹ דְּעֵדוּת הַמְּכַחֶשֶׁת זֶה"ז בְּבְּדִיקוֹת כְּשֶׁרָה בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וְהֵינּוּ אֶפִּילוּ בְּכַת עֵדִים אַחַת שְׁעַד אֶחָד אוֹמֵר מְנָה שְׁחוֹר הַלְלוּהוּ וְהַשְׁנִי אוֹמֵר מְנָה לָבֵן וְכ"פ כָּל הַפּוֹסְקִים בְּטוֹש"ע ח"מ סי' ל' א"כ הִקְיָלוּ יוֹתֵר אֶפִּילוּ מִהִירוֹשְׁלָמִי לִפ"ד רַב דַּס"ל דְּבַכַּת א' בְּטֹלָה עֵדוּתָן וּבַתְּלִמוּדָנוּ ס"ל דְּאֶפִּילוּ בְּכַת א' לֹא בְּטֹלָה עֵדוּתָן וְהַטַּעַם דְּבַתְּלִמוּדָנוּ פְּסָקוֹ כַּר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּאָמַר דְּבֵית הַלֵּל אָמְרוּ יֵשׁ בְּכָלֵל מְאִתִּים מְנָה אֶפִּילוּ בְּכַת אַחַת וְכֵן בְּנִזְרֵי וּבִירוֹשְׁלָמִי ס"ל כַּת"ק אָבֵל מ"מ מְנוֹכְרָח בְּתִלְמוּדָנוּ דְּפִיֶּרְשׁוּ דַּעַת בֵּית הַלֵּל כְּרַב דְּלֹא מִיָּרִי בְּמוֹנָה כ"א בְּכוֹלֵל מְדַהוּכִיחוּ מִזֶּה דְּאֶחָד אוֹמֵר מְנָה שְׁחוֹר וְאֶחָד אוֹמֵר מְנָה לָבֵן עֵדוּתָן קִיָּיֶמֶת כְּדִאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין פְּרָק זֶה בּוֹרֵר (דל"א ע"א) וְאִילוּ ר' יוֹחָנָן ס"ל בִּירוֹשְׁלָמִי דְּאֶפִּילוּ בְּכִסִּים וְצָרוֹר בְּטֹלָה עֵדוּתָן וְלָכֵן קִיָּי"ל וְדַאי כְּרַב וְכֵן הֶרַמְבַּ"ם בַּה' נִזְרֵי פ"ג לֹא חִילַק בֵּין מוֹנָה לְכוֹלֵל רַק דְּבַכָּל עֵנִין דְּכַת א' אוֹמֵרֶת שְׁנַיִם וְכַת א' אוֹמֵרֶת חֲמֵשׁ ה"ז נִזִּיר שְׁתֵּים וְהֵינּוּ כְּרַב שְׁבִירוֹשְׁלָמִי וְדִלֹא כְּתִישׁוּ נ"ב חֲאֵה"ע סי' מ"ו שְׁחַלַּק עַל הַש"ע אַה"ע סי' י"ז ס"ט מְחַמֵּת הִירוֹשְׁלָמִי הַנ"ל וְלֹא שֶׁת לְבוֹ דְּרַב פְּלִיג אַר' יוֹחָנָן וְהַלְכָה כְּרַב וּמְצִאֲתִי בְּבֵית מְאִיר סי' י"ז ס"ט הַשִּׁיג עָלָיו כְּנ"ל אִף הוּא ג"כ ס"ל דְּהַלְכָה כַּר' יוֹחָנָן וּבְתִישׁוּ א' שְׁפַתְבָּתִי מְקֻרֹב הוֹכַחְתִּי דְּקִיָּי"ל כְּרַב מִשׁוּם דְּמְנוֹכְרָח בְּש"ס דְּמַחְלָקִים בֵּין פֶּת אַחַת לְשְׁתֵּי פֶתוֹת וְהֵגַם שַׁר' יוֹחָנָן מַחְלַק בֵּינֵיהֶם זֶה הַחִילּוֹק א"א לְהַעֲמִידוֹ לְש"ס דִּילָן פְּרָק זֶה בּוֹרֵר (דל"א) גְּבִי נִהְרַדְעֵי אָמְרוּ כו' וְאַף דְּהֶרַמְבַּ"ם בַּפ"ג מַה' נִזְרֵי מִשְׁמַע דַּס"ל דְּדוֹקָא בְּשְׁתֵּי פֶתִיעֵדִים אָמְרִינֵן יֵשׁ בְּכָלֵל מְאִתִּים מְנָה וְהֵינּוּ כַּת"ק דַּר"ש בֶּן אֶלְעָזָר מ"מ בַּא' אוֹמֵר מֵת וַא' אוֹמֵר נִהְרַג מְנוֹכְרָח בִּירוֹשְׁלָמִי דַּה"ל כְּשְׁתֵּי פֶתִי עֵדִים וְכַנ"ל וְהַלַּח"מ שְׁם הַקְּשָׁה עַל הֶרַמְבַּ"ם הֵא בַה' עֵדוּת פְּסָק כַּר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר וּבְתוֹמִים סי' ל' סַק"ז כְּתַב לִיִּישׁב דַּעַת הֶרַמְבַּ"ם דְּמַחְלַק בֵּין דִּינֵי מְמוֹנוֹת דְּשָׁם הִקְיָלוּ אֶפִּילוּ בְּכַת אֶחָד בְּש"ס בְּבָלִי מִשְׁא"כ בְּנִזְרֵי דְּלֹא פְּסָקוּ בְּהַדְיָא בְּגִמְרָא דְּלֹא כַּת"ק פְּסָק כַּת"ק דְּדוֹקָא בְּשְׁתֵּי פֶתִי עֵדִים ס"ל לַב"ה כֵּן.

א"כ לִפ"ז בְּדִינּוֹ שֶׁל מֵהֵרִי"ט גְּבִי גִיטִין וְקִדוּשִׁין יֵשׁ לְחַלַּק בֵּין פֶּת א' לְשְׁתֵּי פֶתִי עֵדִים. וּמ"מ אֵין לְסַמְנֵף ע"ז לְהַקֵּל בְּכַת א' כ"א לְהַחְמִיר יֵשׁ מְקוֹם לוֹמֵר כֵּן לִפ"ד הַתְּנֻמִּים: עוֹי"ל בְּנִד"ז דַּה"ל כְּדִין הַכְּחִישׁ עֵדוּת לְאַחַר הָעֵדוּת דְּאֶפִּילוּ לַר' יוֹחָנָן בִּירוֹשְׁלָמִי שְׁם עֵדוּתָן קִיָּיֶמֶת דְּהַפֶּת הָאוֹמְרִים הָעֵנִיָּא הֵם מְגִידִים לְאַחַר הָעֵדוּת דְּהֵינּוּ עֵדוּתָן הוּא שְׁנַתְּגַרְשָׁה אִשָּׁה זֶה הַמוֹכ"ז מִבְּעֵלָה חֲיִים בֶּן יוֹסֵף כְּפִי שְׁיָדוּעַ וּמוֹחֲזֵק שְׁם שְׁמָה אֶלֹא שְׁמִידֵי דְּכַרְבֵּן מְחֻזְקִים שְׁמָה בְּהַעֲנִיָּא ה"ל כְּהַכְחָשָׁה דְּלְאַחַר הָעֵדוּת.

רַק פֶּת רֵאשׁוֹנָה ה"ל בְּתוֹף הָעֵדוּת. וַי"ל עֵדוּתָן קִיָּיֶמֶת אֶפִּילוּ לַר' יוֹחָנָן שְׁנַתְּגַרְשָׁה אִשָּׁה זֶה: עוֹי"ל דְּאֵין כָּאֵן הַכְּחָשָׁה כִּי הָאוֹמְרִים שְׁשְׁמָה הָעֵנִיָּא אֵין מְכַחֲשִׁים כָּלֵל שְׁאֵין שְׁמָה מְעַנִּיָּא כָּלֵל וַי"ל דְּהֵיָה לָהּ ב' הַשְּׁמוֹת בְּהַעִיר וּבְגִירָשׁ בְּאֶחָד מֵהֵן כ"ש בְּשֵׁם מְעַנִּיָּא שְׁהוּא מְעַרְסָה וְגַם בְּמִדְיָנָה זֶה מוֹחֲזֵקֶת רַק בְּשֵׁם זֶה ס"ל לְרוֹב הַפּוֹסְקִים דְּהַגִּט כְּשֶׁר וְאַף לְקַצַּת פּוֹסְקִים הַמְּחַמְרִים מְדַרְבְּנֵן י"ל שְׁאֵין לְהַחְמִיר בְּזֶה אֶפִּילוּ בְּתַרִּי וְתַרִּי פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ שְׁנַיִם אוֹמְרִים דְּשְׁמָה שְׁם רַק מְעַנִּיָּא אֶלֹא שַׁא"צ לַכ"ז דְּאֶפִּילוּ יֵשׁ הַכְּחָשָׁה בְּעֵנִין הַשֵּׁם פִּינּוֹן

שְׁשִׁייהֶם מוֹדִים שְׁנִתְגַּרְשָׁה כְּדִין מְוֹתֵר לִכ"ע בְּשִׁתִּי כִּתִּי עֲדִים עַכ"פ כַּנ"ל: קִיצוֹר וּמְוֹכָרָח
בְּש"ס שְׁלָנוּ דְקִי"ל כִּרְב וְלֹא כִר' יוֹחֲנָן וְיוֹתֵר מְרַב דְּאֶפִּילוּ בְּכַת אַחַת מְקַיִּימִין עֲדוּתָן.

וְגַם אֶפְשָׁר אֶפִּילוּ לִר' יוֹחֲנָן דִּירוּשְׁלָמִי נִד"ז הֵי כִּהִי כְּהַכְחִישׁ הָעֲדוּת לְאַחַר הָעֲדוּת אוֹ שִׁי"ל
שְׂאִין פֶּאֶן הַכְחָשָׁה כְּלָל: סִימָן רִצַּח הִנֵּה אַחַר כּוֹתְבֵי הַתְּשׁוּ' הָאֶרְנוּפָה גִּידוֹן הָאֲשָׁה מְעַנֵּי
שְׁנֵעֲזֹאת וּבִהֲשֵׁט"ר מְגִירוּשִׁיָּה הִנֵּה כ' הָעֲנִיָּא עֲלֶה בְּדַעְתִּי לְחַפְשׁ עוֹד צַד הִיתֵר עַפְמִש"ש
רִישׁ הַתְּשׁוּ' דְמוֹכַח שְׁעַל פְּרָחָף טָעוּ בִּהֲשֵׁט"ר מְשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא לֹא מִיִּיתָא חוּבָה לְנַפְשָׁה
וּפְרִשׁ"י וְהֵי נִדְאֵי מִיטְעָא קְטַעוּ וְה"נ י"ל פֶּן וּא"כ גַּם הַמְסַדֵּר נֶאֱמָן לוֹמֵר טְעִיתִי בְּהִשְׁטֵר
רְאִיָּה וּכְמִש"ש בְּשֵׁם מֵהֲרַשְׁד"ם בְּתִשׁוּ' סִי פ"ב.

אֵע"פ שְׁדַחֲתִי דְטַעְמִי דְרַשְׁד"ם מְשׁוּם שְׁמִדְנָא א"צ לְהַרְשָׁאָה כּו' מ"מ י"ל דְּלֹא הִנְצַרְף
לְזֶה רַק לְהֶאֱמִין הַשְּׁלִיחַ בְּלִי חֲזָרַת הָעֲדִים כּו' אֲבָל אִיה"נ אִילוּ הֵי הָעֲדִים חוֹנְרִים
נְאוּמְרִים טְעִינוּ הֵי מֵהִימְנוּ מֵה"ט.

רַק שְׁלִכְאוּ מִתְּשׁוּ' הַעֵה"ג ס"ס"י ל"ח מְשִׁמַּע לְהִיפָּךְ שְׁהָרִי כ' שָׁם דָּף לְמ"ד סַע"א וְנ"ל
אֲמָנָם אִם יִבְרַר הַשְּׁלִיחַ ע"י עֵינֵי הַהַרְשָׁאָה בְּעֲצָמָם שְׁיִגִּידוּ וְיִאֲמְרוּ אֲמַת שְׁטַעוּ צָרִיף
פְּנִים אִם נֶאֱמָנִים אִם לֹא מְשׁוּם דַּע"ה עַה"ש"ט נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁנִחְקֶרְהָ עַבְבַּד"ד וְכִיּוֹן
שְׁהִגִּידוּ אִינְן חוֹנְרִים וּמְגִידִים כּו' אֲבָל לַע"ד צ"ע כִּי קָרוֹב הַדְּבָר לוֹמֵר גְּבִי שְׁטֵר כְּזֶה לֹא
אֲמַרִי נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁנִחְקֶרְהָ עֲדוּתָן בְּב"ד עַכ"ל הִרִי מְבִנְיָא מְדַבְּרִי דְאִילוּ הִנֵּה אֲמַרִינְן
בְּשִׁטֵּר הַרְשָׁאָה דְכָמִי שְׁנִחְקֶרְהָ עַבְבַּד"ד לֹא הוּוּ מֵהִימְנוּ לוֹמֵר אַח"כ טְעִינוּ וְלֹא עֲלִתָּה עַל
דַּעְתוֹ לְהַקֵּל מְשׁוּם הַסְּבָרָא דְמִסְתַּבְּרָא לֹא מִיִּיתִי אִינְשׁ חוּבָה לְנַפְשִׁי וְהֵי נִדְאֵי מִיטְעָא קָא
טָעוּ וְלֹא שְׁיִיף פִּינּוּן שְׁהִגִּיד כּו' וּא"כ בְּנ"ד שְׁהַעֲלִיתִי בְּתִשׁוּ' הַנ"ל דְּלִכ"ע בִּשְׁט"ר שְׁעַל
גִּירוּשִׁי אֲמַרִינְן כְּמוֹ שְׁנִחְקֶרְהָ עֲדוּתָן בְּב"ד דְּמִי תוּ לֹא מֵהִימְנוּ לוֹמֵר טְעִינוּ וְלֹא אֲמַרִינְן
מִסְתַּבְּרָא לֹא מִיִּיתִי אִינְשׁ חוּבָה לְנַפְשִׁיָּה כּו' מִיָּהוּ בְּאֲמַת צ"ל טְעַמּוֹ שֶׁל הַעֵה"ג שְׁהָרִי
סְבָרָא זֶה דְּמִסְתַּבְּרָא לֹא מִיִּיתִי אִינְשׁ חוּבָה לְנַפְשִׁי הוּוּ תַלְמוּד עָרוּף וְהִלְכָה פְּסוּקָה
בְּטוֹש"ע ח"מ ס"י כ"ט וי"ל דַּס"ל לַע"ה"ג דְּאֲנוּ אִין לְנוּ לְהַקֵּל רַק כְּמַעֲשֶׂה שְׁהִנֵּה בְּגַמ' שָׁם
פ' אֵלוּ מְצִיאוֹת (דָּף כ"ח) שְׁהִנֵּה בְּעֲדוּת ע"פ וְהַבְּעַל דְּבָר הַבִּיא הָעֲדִים לְפָנֵי ב"ד שְׁיַעֲיֵדוּ
לוֹ זְכוּתוֹ וְהָרִי עֵינֵינוּ רוֹאוֹת שְׁעֵדִים אֵלוּ בָּאוּ לְהַעֲיֵד לוֹ וְהוּוּ מְבִיאֵם הַלְּכָף שְׁפִיר שְׁיִיף
לוֹמֵר סְבָרָא זֶה דְּבִנְדְאֵי הִנֵּה בְּטוֹחַ בְּהֵם שְׁיַעֲיֵדוּ זְכוּתוֹ וּמִיטְעָא קָא טָעוּ כּו' וּמֵהֵי לְהֶאֱמִין
לְהֵם לְדַבְּרֵיהֶם הָאֲחֵרוֹנִים כּו'.

מִשָּׂא"כ בְּאוֹתוֹ הַנְּדוֹן שְׁנִשְׂאָל עָלָיו הַעֵה"ג שְׁהִנֵּה עֲדוּת בְּשִׁטֵּר. דְּהִינּוּ שְׁהַשְּׁלִיחַ הַבִּיא גִּט
עִם הַרְשָׁאָה וְהַהַרְשָׁאָה הִיא מְנַגְּדַת לְהַגִּט שְׁשֵׁם שְׁמוֹת עֵינֵי הַגִּט לֹא כַּמ"ש בְּגִט כּו' ע"ז
לֹא אֲמַרִינְן סְבָרָא זֶה דְּמִסְתַּבְּרָא כּו' מְשׁוּם דְּלֹא בְּרִירָא לָן מִיִּלְתָּא כְּלָל שְׁהַהַרְשָׁאָה גִּימָן
לוֹ עַל גִּט זֶה דַּע"ג שְׁאֲנוּ רוֹאִים שְׁהוּוּ מְבִיא לוֹ רֵאִי הַרְשָׁאָה זֶה אֲבָל ל"ד מְמַשׁ לְהַמְעֵשֶׂה
שְׁבִגְמָרָא דְהֵתֵם בְּגִמְרָא מְלַבֵּד שְׁאֲנוּ רוֹאִים שְׁהוּוּ הַבִּיא הָעֲדִים עוֹד זֹאת רֵאִינוּ שְׁהַעֲדִים
בָּאוּ עִמּוֹ לְהַעֲיֵד לוֹ ע"ז וּמִסְתַּמָּא לְזְכוּתוֹ בָּאוּ אֲבָל בְּנִדוֹן שֶׁל הַעֵה"ג יֵשׁ לְחוּשׁ הַחֲשָׁשָׁא
שְׁהַנְּפִיר שָׁם אַחַר סִיּוּם תְּשׁוּבָתוֹ בְּשֵׁם חוֹתְנוֹ הַגָּאוֹן הַצ"צ דְּלִמָּא הַבְּעַל עֲשׂוּהוּ שְׁלִיחַ
לְגַרְשׁ בְּגִט שְׁחַתוּמִי עָלָיו הָעֲדִים הַנְּז' בְּהַרְשָׁאָה וְהָרִי אִין אוֹתוֹ הַגִּט בְּיַד הַשְּׁלִיחַ וּבְמֵה
תְּתַגְרֵשׁ כּו' וּפִי' דְּבָרִיו שְׁאֲנוּ חוֹשְׁשִׁי שְׁהַגִּט שְׁנָתָן לוֹ הַבְּעַל נֶאֱבַד מִמֶּנּוּ וְאוֹתוֹ הַגִּט הִנֵּה

עָדְיוֹ כַּמֵּשׁ בְּהִרְשָׁאָה וְגַט זֶה שֶׁבִּידוֹ זַיִיף הוּא כּוֹ' וּכְמִ"ש ג"כ הֵעֵה"ג שֵׁם ד"ל ד"ה וְלֹא נִשְׁאַר.

וְהִשְׁתָּא לִפ"ז ל"ד כָּלֵל לְהַמְעֵשֶׂה שֶׁבְּגַמְ' שֶׁהָרִי לֹא רָאִינוּ שֶׁהָעֵדִים בָּאוּ לְהָעִיד דָּאָם מִשּׁוֹם שִׁישׁ בִּידוֹ הִרְשָׁאָה הָרִי י"ל שֶׁבְּאַמַּת הִרְשָׁאָה זֶה הָיָה עַל הַגֵּט שֶׁאַבְדַּ וְא"כ לִיכָּא כָּלֵל סְבָרָא זֶה דְּמִסְתַּמָּא בְּטוּחַ הָיָה שְׁלֵא יַעֲיָדוּ חוֹבְתוֹ דְּבִנְדָאִי הֵכָּא עֵיקַר עֲדוּתָם לְזְכוּתָן הָיָה לְהָעִיד לוֹ עַל הַגֵּט שֶׁנִּיטְנָן לוֹ אֲלֵא שֶׁאַבְדַּ גֵּט זֶה וְהוּא בָּא לְרַמּוֹת בְּהִרְשָׁאָה זֶה עַל גֵּט שֶׁזַּיִיף הוּא כּוֹ' וְא"כ פִּינּוֹן שִׁישׁ לְחוּשׁ שֶׁעֲשֵׂה פֶּן לְזַיִיף וְסְבוּרָה הָיָה שֶׁיִּצְלִיחַ לוֹ זַיִיפוֹ כַּמֵּשׁ הֵעֵה"ג אֵין שִׁינְךָ לֹא מִיִּתִּי כּוֹ' דְּאֵטוּ אֵין לְחוּשׁ שֶׁאַדָּם עָשׂוּי לְזַיִיף לוֹ רֵאִי וְל"ד לְעוֹבְדָא שֶׁבְּגַמְרָא דְּלִיכָּא חֲשֵׁשׁ זַיִיף פִּינּוֹן שֶׁמְבִיא עֲדִים לְפָנֵינוּ שֶׁיַּעֲיָדוּ לוֹ בְּב"ד רַק שִׁישׁ לְחוּשׁ שֶׁהָיָה סְבוּרָה שֶׁיַּעֲיָדוּ זְכוּתוֹ וְהֵם נִתְפָּוּנוּ לְהָעִיד חוֹבְתוֹ ע"ז אָמְרִי שֶׁפִּיר מִסְתַּבְּרָא דְּמִסְתַּמָּא בְּטוּחַ הִי' שְׁלֵא יַעֲיָדוּ חוֹבְתוֹ וּמֵהֲרַשְׁד"ם שְׁלֵא חֲשֵׁשׁ לְחֲשָׁא זֶה שֶׁל הֵעֵה"ג י"ל דְּהֵטַעַם מִשּׁוֹם שֶׁבְּנִדּוֹן שְׁלוֹ הַשִּׁנּוּי נִיכָּר שֶׁבְּהַגֵּט הָיָה כ' בֶּן רֵאוּבֵן וּבְהִרְשָׁאָה כ' בֶּן שֶׁמְעוֹן הִלְכָּהּ זֶהוּ חוֹבְתוֹ מִמֶּשׁ וּמִדּוּעַ מְבִיא זֶה מִסְתַּמָּא אַמַּת הוּא שֶׁהָיָה טְעוּת.

דַּמ"ש בְּהִרְשָׁאָה וְעָדְיוֹ הִתְתּוּמִים בּוֹ כּוֹ' לֹא קָאִי עַל הַגֵּט רַק עַל הִהִרְשָׁאָה וּכְמִ"ש בְּתִשּׁוֹ' צ"צ ס' ק"י לְהַקְלֵל לְגַמְרֵי מַה"ט מִשּׁוֹם דְּחֲשׂוּבָה זֶה טְעוּת דְּמוּכָח וְנִרְאָה לְעֵין שֶׁבְּזֶה טְעָה הַסּוֹפֵר פִּינּוֹן דְּאִתְרַמֵּי שְׁמוֹת אֱלֹהִים כְּשֶׁמּוֹת הָעֵדִים הִתְתּוּמִי עַל הִהִרְשָׁאָה כּוֹ' ע"ש הִלְכָּהּ אַף לְדַעַת עַה"ג דְּלֹא הִקְיָל לְגַמְרֵי מַה"ט עַכ"פ אֵין לֹא מִיִּתִּי חוֹבָה לְנַפְשִׁי פִּינּוֹן שִׁישׁ פֶּאֶן סְבָרָא מְעֵלִיא לֹא מִיִּתִּי אֲדַעְתִּי שֶׁיִּצְאֵנוּ לוֹ שֶׁטְעוּ הָעֵדִים כּוֹ'.

מִיֵּהוּ הַמְעַיִינֵן בַּעַה"ג נ' דְּלֹא מַה"ט אֲתִי עֲלֵה וְאֶפְשָׁר חוֹלֵק עַל דֵּינוּ שֶׁל מֵהֲרַשְׁד"ם. וּבְהֵא פְּלִיגֵי דְּמֵהֲרַשְׁד"ם דֵּיִיק מִלְשׁוֹן הַגַּמ' לֹא מִיִּתִּי אֵינֶשׁ חוֹבָה לְנַפְשִׁי אֲלֵמָּא דְּעֵיקַר הַהוֹכָחָה אָנוּ עוֹשִׂי מִן הַבְּעַל דְּבָר הַמְבִיא אֶת הָעֵדִים שֶׁמִּסְתַּמָּא אֵינוּ מְבִיא חוֹבָה לְנַפְשׁוֹ וְכִדָּא אֲנִימְדָּנָא זֶה לְהַאֲמִין אַח"כ לְהָעֵדִים שְׁלֵא יֵהִי חֲשֵׁשׁ מִשּׁוֹם פִּינּוֹן שֶׁהִגִּיד כּוֹ' הִלְכָּהּ אַף גַּם בְּמִקּוּם שִׁישׁ חֲשָׁא שְׁמָא הַבְּעַל דְּבָר הַבִּיא זֶה ע"י זַיִיף מ"מ עַכ"פ י"ל לֹא מִיִּתִּי חוֹבָה כּוֹ' וְהֵעֵה"ג ס"ל דְּאֵין לְהַקְלֵל אֲלֵא כַּמְעַשֶׂה שֶׁבְּגַמְ' שֶׁבְּרוּר לָנוּ שֶׁהָעֵדִים בָּאוּ לְהָעִיד לוֹ עַל מַעֲשֵׂה זֶה.

מִשָּׂא"כ פְּשִׁישׁ חֲשֵׁשׁ זַיִיף לֹא סְמַכִּינוּ ע"ז כ"כ לְכֹן אֶפְשָׁר שֶׁהֵעֵה"ג לֹא הָיָה מִיִּקְל בְּנִדּוֹן דְּהֲרַשְׁד"ם: (אֶפְשָׁר לְחַלֵּק דַּל"ד זֶה לַמ"ש בַּגַּמ' מִסְתַּבְּרָא לֹא מִיִּתִּי אֵינֶשׁ חוֹבְתָא לְנַפְשִׁי דְּהֵתָם אָנוּ רוֹאִים שֶׁהָעֵדִים בָּאוּ לְהָעִיד לוֹ מִשָּׂא"כ הֵיכָּא שִׁישׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁהָעֵדִים לֹא בָּאוּ כָּלֵל לְהָעִיד לוֹ עַל נִדּוֹן זֶה כְּמוֹ בְּתִשּׁוֹ' עַה"ג ס' ל"ח): בְּוַמְעַתָּה בְּהַנִּדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ לְכַאוּרָה תְּלוּי בְּזֶה דְּלִסְבֵּרְתָהּ הֵעֵה"ג פִּינּוֹן שֶׁאֵין בְּרוּר לָנוּ שֶׁעֲדִים אֱלֹהִים הִתְתּוּמִי עַה"ש"ר בָּאוּ לְהָעִיד לֵה מִמֶּשׁ א"כ לֹא סְמַכִּינוּ עַל סְבָרָא זֶה דְּלֹא מִיִּתִּי חוֹבָה כּוֹ' לְהַאֲמִין אַח"כ לְהָעֵדִים כְּשֶׁחֲזַרְרִי וּמַגִּידִי טְעִינוּ וּכְמִ"ש הֵעֵה"ג בְּנִדּוֹן שְׁלוֹ בְּנ"ל וּכ"ת מֵאֵי זַיִיפוֹ שִׁינְךָ בְּנ"ד בְּשֶׁלְמָא בְּנִדּוֹן דְּהֵעֵה"ג יֵשׁ מְקוּם לְחוּשׁ כַּמֵּשׁ"ל בְּשֵׁם הַצ"צ שֶׁהִרְשָׁאָה נִיטְנָן עַל גֵּט אַחַר כּוֹ' אִפ"ל דְּבַנ"ד נְמִי יֵשׁ סְבָרָא מִבְּחוּץ (לוֹלִי הַגְּזַת הָעֵדִים שֶׁאֲח"כ מֵאַחַר דְּלֹא מֵהִימָנוּ) לְחוּשׁ שֶׁשֵּׁט"ר זֶה נִיטְנָן לְאִשָּׁה אַחֲרַת שֶׁשָּׂמָה הָיָה בְּאַמַּת הָעֲנִיאָה וְשֵׁם בְּעֵלָה הָיָה כְּשֵׁם בְּעֵלָה שֶׁל מְעַנְיָא זֶה דְּהִינּוּ חַיִּים בֶּן יוֹסֵף וְכָבֵר מְצִינוּ לְהָרִיב"ש ז"ל בְּתִשּׁוֹ' ס' שֶׁפ"ה שֶׁחֲשֵׁשׁ לְזֶה עַל אוֹתוֹ שֶׁטֵּר חֲלִיצָה שֶׁהִקְדִּימוּהוּ שְׁלִשִׁים שָׁנָה.

ונו"ל ומה שכתבתי שיש לחוש שגט זה נעשה בזמנו לאשה אחרת ששמה כשמה ושם היכם ובעלה כשם אלו זה ודאי אמת ויציב אין ספק בו כו' והודה בזה הר"ן ו"ל להצריף בדיקה אם ימצא שם מי ששמה כשמה ושמו כשמו כו' ולרוב פשיטותו לא היה צריף לבאר זה עכ"ל והצריף ואין לומר דעד פאן לא חיישינו לזה אלא שתשיג גט ששמה כשמה.

אבל בנו"ד ששמה מעני' ובשט"ר נכתב העני' א"כ מה יושיעה זה הא ליתא דשם נמי אין הגט מועיל לה שהרי נכתב משלשים שנה שהוא הזמן שלא נולדה עדיין אלא מאי אית לה למימר דחיישינו דסלקא אדעתה שיאמינו לה שזהו טעות כמ"כ יש לחוש בנו"ד דסלקא אדעתה שיאמינו לה שטעו מן מעני' להעניא ובהדיא כ' הריב"ש שם דטפי איפא למיתלי בהא מלתלות שטעו העדים ע"ש.

וא"כ בנו"ד נמי ליפא אומדנא דמסתמא לא מיייתי חובה כו' מאחר שי"ל מבחוץ שהשט"ר לא ניתן לה כלל ול"ד להמעשה שבגמרא שבאו העדים לב"ד להעידו פנ"ל ואע"ג דבהגב"ע שהגב"ע במאזיר כתוב שהעידו שאין בכל העיר אנאנדערער וואש ער היישט חיים בן יוסף און זיין ווייב מעניא בת משה וא"כ אודא לה חששא הנ"ל לכאורה אף ז"א שיש לפרש שאין עוד חיים בן יוסף ושגם אשתו תהיה מעניא אבל חיים בן יוסף שאשתו העניא בת משה לא נתבאר בהגב"ע שגם הוא אין נמצא בעיר כלל וא"כ חששא זו במקומה עומדת.

אכן לדעת הרשד"ם נ' דליפא למיחש להאי חששא ושפיר אמרינו דאומדנא הוא דלא מיייתי חובה לנפשיה ול"ח לזיופא דמ"מ אף שיהי' עכ"פ זהו חובתו וכו' אם לא שנגחלק דהקא אין זה חובתה כ"כ כי תדמה בנפשה שבנקל יאמינו לה שטעו ממעניא על העניא.

משא"כ בהרשד"ם שטעו משמעון לראובן שהוא טעות גדול יותר ומ"מ הוא דוחק אף קשה לכאורה על הרשד"ם מתשו' הריב"ש הנ"ל בסי' שפ"ה שכ' להשיב להרב רבי חסדאי (שקפי הנראה היה בר פלוגתא' באותו הדון) ונו"ל ועוד הוספת להפליא על מה שסיימתי לחזק דברי שהדבר ידוע שבזמן הכתוב בפטר עדיין לא נולדה זו דאדרבה היא הנותנת שטעו בודאי ולא חתמו שקר בודאי זה הגט האשה שואלת אותו לראיה שיכתבו לה הדיינים אף נחלצה בפניהם והקדמה כזו אין תועלת לה בשום פנים שמא תאמר שלא נחלצה מעולם ועל הכל העידו שקר ולטובת האשה אם כן למה הקדימו זמנו קודם ללידתה עכ"ל בשם הר"ח וע"ז השיב שם הריב"ש ומה שכתבתי שהדבר ידוע שבזמן הכתוב בפטר עדיין לא נולדה זו לא לחזק דברי שלא טעו העדים אלא שאמרת אמת הדבר לטענת מחזי כשקרא שכתבתי אס"פ ומפני שהקדימוהו יותר מן הצריף לה מפני זה לא נכשירוהו עכ"ל הריב"ש והשתא לכאורה דברי הרב ר' חסדאי במ"ש דאדרבה היא הנותנת כו' הוא סברת הגמ' דלא מיייתי אינש חובה לנפשי' וא"כ מה השיב הריב"ש בפשיטות ומפני שהקדימוהו יותר מן הצריף לה לא נכשירוהו האף פשיטא ליה כ"כ סברא זו שאין לחלק בזה והוא נגד תלמוד ערוף לחלק בזה דהיקא שהקדימוהו קודם ללידתה ה"ז נראה לכל ששקר הוא וא"כ זהו חובתה ולא מיייתי אינש חובה לנפשי' משא"כ כשהקדימוהו רק מעט אין בזה חובה כו' הן אמת שיש ליישב דבריו ולומר שהרי בגמ' לא סמכו כלל על אומדנא זו בלבדה דלא מיייתי אינש חובה לנפשי' לתלות מה"ט

בטעות אלא דמהני שפשהעדים אומרים שטעו נאמנים ואין בזה משום פיון שהגיד כו' וא"כ באותו הגדון של הריב"ש שהר"ר חסדאי רצה להקל אף מפלי שייחזרו לשאול שנית מן העדים ע"ז שפיר קאמר הריב"ש דמהאי טעמא מפני שהקדימוהו יותר מן הצריף לה מפני זה לא נכשירוהו ר"ל אם לא ישאלו מן העדים שנית אבל איה"נ אם ישאלו מהן שנית הנה מיקל מה"ט באמת אף אין לשונו מורה פן ובפרט לפמ"ש בתשו' הראשונה בשם הגאון בתשו' ב"א סי' קכ"ג שכ' דאע"ג דהריב"ש מייירי שאין העדים לפנינו מ"מ ביאר בדבריו דאף אם הם לפנינו ואומרים שטעו אינו נאמנים שהרי כתב ונ"ל אבל לומר טעינו במאי דאורחיהו למידק פדי להכשיר השטר פסול נראה שאינם נאמנים וכ"ש פשאינם לפנינו כו' ע"ש עוד יש לתמוה במ"ש לפסול העדים מה"ט ונ"ל רס"י שפ"ב אבל בגדון הזה שהקדימו זמנו לכתיבתו עדים פסולים הן שהרי חתמו שקר שהדבר ידוע שבזמן הכתוב בשטר עדיין לא נולדה זו עכ"ל וא"כ כלפי לניא דכיון שהקדימוהו כ"כ וי"ל המסתברא לא מיייתי אינש וכו' א"כ יהי זה פדאי עכ"פ שלא לפסול העדים דמאחר שיש פח באומדנא זו אפילו לענין שיוכלו העדים לחזור מדבריהם הראשונים ואין בזה משום פיון שהגיד וכו' כ"ש וק"ו שיהיה פח בזה לשיהיו נאמני שטעו ולא יהיו פסולים דלענין שלא לפסול העדים מקילים טובא ביותר לתלות בטעות אף שאין תולין בזה לשיאמנו דבריהם בעדות דכיון שהגיד וכו' כמ"ש באריכות בתשו' הראשונה ומצאתי אח"כ ראיה ברורה לחילוק זה בתשו' התשב"ץ ח"א סס"י א' שחילק פן בהדיא ע"ש ד"ה ושמא וכו' ובסוף התשו' ממש וא"כ היכא שפח המסתברא דלא מיייתי אינש וכו' מהני אף לענין שיוכל לחזור ולהגיד כ"ש דמהני שלא לפסול העדים ולחושדם שהקדימהו בכוננה ונעשו רשעים וי"ל דנדאי מיטעא קא טעו כו' אעכצ"ל דס"ל להריב"ש דלא אמרינו הכי בגמ' אלא בעדות שבע"פ שהעדים באים עם הבעל דין להעידו בזה אמרי' מסתברא כו' ולא בעה"ח עהש"ט: (ולפ"ז בנ"ד ג"כ יש לחוש ששטר לא ניתן לה כלל כ"א לאשה אחרת ששמה העניא ולכן ליכא המסתברא הנ"ל לפ"ד העה"ג אבל לדעת מהרשד"ם אפילו בכה"ג אמרינו מסתברא דמ"מ עכ"פ אם נאמר שלא טעו הרי היא מיייתי חובה לנפשה ונדברי הר"ר חסדאי שבהריב"ש סי' שפ"ה נראה פסקרת מהרשד"ם במ"ש דאדרבה היא הנותנת שטעו בנדאי כו' אף הריב"ש שם נראה דלא ס"ל כלל ששייף בזה המסתברא הנ"ל שפגמא): ג מיהו יש להתיישב בטעמו של הריב"ש מאיזה טעם מחלק ביניהם והנה לפמ"ש"ל בדעת העה"ג החילוק הוא משום דבעה"ח עהש"ט לא ברירא לן שבאו העדים להעידו פי יש לחוש לזיופא כו' וצ"ע אם יוכלו להעמיס טעם זה בהריב"ש והנה במה שהשיב להר"ח שמפני שהקדימוהו יותר מן הצריף לה מפני זה לא נכשירוהו בזה י"ל טעם הנ"ל דלהכשיר השטר נדאי לא סמכי על המסתברא הנ"ל מאחר שיש לחוש לזיופא כו' אבל במה שרצה לפסול העדים לכאורה אינו מובן דאי משום דחיישי לזיופא ששטר זה ניתן לאשה אחרת א"כ נדאי לא נפסלו העדים דא"כ כתבוהו בזמנו לאותו האשה ויש לומר בדוחק דה"ק הריב"ש שאין להקל משום דעכ"פ יש עדות שנוחלצה והקדמת הזמן אינו פוסל כמו דאינו פוסל בשט"ח המוקדמי לענין בני חרי כמו שהוא באמת סברת הר"ן ז"ל וע"ז אומר דז"א דהעדים נפסלו וא"כ אמאן נסמוך שהרי את"ל שהקדימוהו בכוננה נעשו רשעים.

וְשִׁנְתָּהּ לְהַקְלֵה שְׁלֵא הַקְדִּימוּהוּ בְּכַוֵּנָה רַק שִׁטְעוּ אֵין תּוֹלִין בְּטַעוֹת כְּמוֹ שְׁהָאֲרִיף שָׁם וְאִי מִשּׁוֹם הַמְּסַתְבָּרָא לֹא מִיִּיתִי אֵינֶשׁ חוֹבָה כּוֹ הָרִי י"ל בְּאַמַּת שְׁנִיתָן לְאַשָׁה אַחֲרַת זֶזוּ לֹא נִחְלָצָה כְּלָל כּ"ש בְּסִי שִׁפ"ה מִיִּהוּ זֶה דְּנִחַק דְּבָסִי שִׁפ"ה מִשְׁמַע דְּבָסִי שִׁפ"ב עֲדִינָן לֹא נְחִית לְחַשְׁשָׁא זֶז שְׁמָא נִיתָן לְאַשָׁה אַחֲרַת כְּמִבְּנָאָר שָׁם בְּדַבְרֵי שְׁפַתְבּ וּמָה שְׁפַתְבּ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁגִט זֶה נַעֲשֶׂה בְּזַמְנֵוּ לְאַשָׁה אַחֲרַת וְכוּ' זֶה וְדַאי אָמַת כּוֹ וְגַם אֲנִי הִרְגִּשְׁתִּי בְּטַעֲנָה זֶז לּוֹלִי פִי מִפְּנֵי הַטֹּרַח הָיָה דִּי לִי בְּסִפְיָקוֹת אַחֲרִים עַכ"ל הָרִי אֹמֵר בְּפָה מְלֵא שְׁהֵיָה דִּי לֹו לְפִנְסֵלוּ בְּלַעֲדֵי חֲשֵׁשׁ זֶה וְזֶהוּ מִצַּד פִּיסוּל הָעֵדִים שִׁפ"ז בְּנָה כָּל יְסוּדוֹ בְּסִי שִׁפ"ב וּלְפַמ"ש אִם לֹא נְחוּשׁ לְחַשְׁשָׁא שְׁמָא נִיתָן לְאַשָׁה אַחֲרַת כּוֹ א"כ אֵין לְפִסּוּל הָעֵדִים דְּכִינּוֹן שְׁנִיתָן לְאַשָׁה זֶז י"ל מְסַתְבָּרָא לֹא מִיִּיתִי חוֹבָה לְנַפְשָׁה וּבְדַאי מִיטְעָא קָא טְעוּ כּוֹ לְכֹן צ"ל דְּהֵרִיב"ש מְחַלֵּק בְּעִנְיָן אַחַר וְהוּא דְּזֶה שְׁאָמְרוּ מְסַתְבָּרָא לֹא מִיִּיתִי אֵינֶשׁ חוֹבָה לְנַפְשָׁיָה הֵינּוּ כְּשֶׁהוּא חוֹב גְּמוּר הַנִּרְאָה לְכָל בְּפִשִּׁיטוֹ כְּמַעֲשֶׂה שְׁהֵיָה בְּגִמְרָא שְׁהִצְרִיכוּ לְהִבִּיא עֵדוֹת שְׁאִינוּ רַמָּאי וְהִבִּיא עֵדִים שְׁאָמְרוּ שְׁהוּא רַמָּאי ה"ז מְבִיא עֵדִי לְחוֹבְתוֹ שְׁיִסְתְּרוּ דְּבְרֵי מִמֶּשׁ וְזֶה וְדַאי אֲנִימְדָּנָא וּמְסַתְבָּרָא לֹא מִיִּיתִי כּוֹ מִשָּׂא"כ בְּנִידוֹן שְׁל הָרִיב"ש הָרִי הָעֵדוֹת הוּא לְזַכּוּתָהּ שְׁנִחְלָצָה מִיְבָמָה כְּדַבְעֵי.

רַק שְׁפַרְט א' יֵשׁ שְׁזֶהוּ חוֹבְתָהּ וְהוּא הַזְּמַן שְׁהַקְדִּימוֹ ל' שְׁנָה וְחוֹב זֶה אֵינוּ נ' כ"כ לְכַאוּרָה רַק לְמִי שְׁיַעֲמִיק בְּזֶה וְיִתְיַשֵּׁב וְיִרְאֶה שְׁהַקְדִּימוֹ בְּיוֹתֵר שְׁעֲדִינָן לֹא נוֹלְדָה וְכוּ' וְהוּאִיל וְאֵין זֶה גִּילוּי כ"כ כְּמַעֲשֶׂה שְׁבַגְמ' שֶׁהִי לְסַתּוֹר דְּבְרֵי מִמֶּשׁ לְכֹן לֹא אָמְרִי' כ"כ ע"ז מְסַתְבָּרָא לֹא מִיִּיתִי כּוֹ דְּאוּלֵי סְבָרָה שְׁלֵא יִהְיֶה לָהּ לְחוֹבָה כ"כ וּא"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁהַקְדִּימוּהוּ בְּכַוֵּנָה וְנַעֲשֶׂוּ רְשָׁעִים וְאִז אֲמַאן נְסִמּוּף כּוֹ (הַרְמַב"ם הַשְּׁמִיט גַּמ' הַנ"ל וְגַם רִיטְב"א פִי תַכ"ד וְגַם בְּשִׁטְר י"ל אֲגַמּוּרֵי טַעֲנִתִּי) כְּנִלְע"ד לְיִישֵׁב דַּעַת הָרִיב"ש וְאֲפָשֶׁר שִׁכ"ד הֵעִה"ג הַנ"ל שְׁנִרְאָה מְדַבְרֵי דְלָא ס"ל לְהַקְלֵה כְּלָל מִצַּד סְבָרָא זֶז דְּהַמְּסַתְבָּרָא שְׁבַגְמ' וִי"ל דְּמְחַלֵּק ג"כ כַּמ"ש בְּהֵרִיב"ש: (וְטַעֲמִיָה דְּהֵרִיב"ש י"ל דְּלָא סְמַכִּינּוּ עַל מְסַתְבָּרָא הַנ"ל בְּגִמְרָא אֲלֵא כְּשֶׁאִם נֹאמֵר שְׁלֵא טְעוּ הָעֵדוּ לְחוֹבְתוֹ מִמֶּשׁ מִשָּׂא"כ כְּשֶׁעִיקֵר הָעֵדוֹת הוּא לְזַכּוּתָהּ אַע"פ שְׁיֵשׁ בּוֹ פֶּרֶט אֶחָד שְׁהוּא לְחוֹבְתָהּ י"ל דְּסַמְכָה שְׁיִתְּלוּ זֶה בְּטַעוֹת וְיִשְׁאָר הַזְּכּוּת בְּתַקְפּוֹ לְכֹן לֹא אָמְרִינּוּ בַּכַּה"ג מְסַתְבָּרָא לֹא מִיִּיתִי כּוֹ): ד נִמְצִינוּ לְמִידִים שְׁיֵשׁ בְּזֶה שְׁתִּי שְׁיִטוֹת הָא' הוּא דַּעַת הָרִיב"ש וְכ"נ דַּעַת הֵעִה"ג דְּלָא סְמַכִּינּוּ עַל הַמְּסַתְבָּרָא הַנ"ל אַא"כ הוּא חוֹבְתָהּ בְּפִשִּׁיטוֹת גְּמוּר דְּהֵינּוּ לְסַתּוֹר דְּבְרֵי מִמֶּשׁ אִז אָמְרִינּוּ וְדַאי מִיטְעָא קָא טְעוּ וְהֵינּוּ כְּשֶׁאֲמִרִי אַח"כ טְעִינוּ אֲבָל כָּל הֵיכָא שְׁאִין בְּהַעֲדוֹת שְׁבַשְׁטֵר חוֹב בְּפִשִּׁיטוֹת בְּעִנְיָן שִׁי"ל דְּסַלְקָא אַדְעָתִי שְׁלֵא יִרְגִּישׁוּ בְּחוֹב זֶה אוֹ שְׁפִשְׁיִרְגִּישׁוּ יְאָמִינוּ לוֹ שֶׁהִי טַעוֹת לֹא סְמַכִּינּוּ עַל הַמְּסַתְבָּרָא הַזֶּה וְלֹא תְּלִינּוּ בְּטַעוֹת פִּינּוֹן שְׁאִין פָּאן אֲנִימְדָּנָא כ"כ שֶׁהִי טַעוֹת מֵאַחַר שְׁיֵשׁ לוֹמֵר דְּסַלְקָא אַדְעָתִי כַּנ"ל הַב' הוּא סְבָרַת מֵהַרְשָׁד"ם דְּאַף בַּכַּה"ג אָמְרִינּוּ הַמְּסַתְבָּרָא וְכ"נ דַּעַת הָרַב רַבִּי חֲסֵדָי שְׁבַתְשׁוֹ הָרִיב"ש סִי שִׁפ"ה הוּבָא לְשׁוֹנוֹ לְעִיל ע"ש.

וּלְפַמ"ש לֹא אוֹת א' יֵשׁ סְבָרָא שְׁלִישִׁית דְּהֵיכָא דִּישׁ חֲשֵׁשׁ זִיוְפָא שְׁהַעֲדוֹת נִיתָן לְדַבֵּר אַחַר תּוֹ לֹא אָמְרִינּוּ הַמְּסַתְבָּרָא כַּנ"ל וּמַעֲתָה נְשׁוּבָה לַנ"ד וְנִתְחִיל לְפִי סְבָרָא הַג' שְׁפַתְבְּתִי לְמַעֲלָה דְּלְכַאוּרָא יֵשׁ לְחוּשׁ שִׁשְׁט"ר זֶה נִיתָן לְאַשָׁה אַחֲרַת שְׁשִׁמָּה הָעֲנִיָּא אֲשֶׁת חַיִּים בֶּן יוֹסֵף וְכִמוֹ שְׁמַצִּינוּ חֲשֵׁשׁא זֶז בְּהֵרִיב"ש כַּנ"ל וּא"כ צְרִיף בְּדִיקָה בְּנִירְאָוֹן לֹא אִם יֵשׁ שָׁם מִי שְׁשִׁמוֹ חַיִּים בֶּן יוֹסֵף וְאֲשֶׁתוֹ הָעֲנִיָּא שְׁנִתְגַּרְשָׁה מִמֶּנּוּ בְּזַמְנֵוּ הַנ"ל מִיִּהוּ נ' דְּאֵין לְחוּשׁ

לזה כיון דעיקר החששא הוא שמא שט"ר זה לא ניתן לה כלל א"כ הרנוחנו עכ"פ שאין כן תרי האומרים שלא נתגרשה כמו שאם אמרנו שניתן לה שט"ר אלא שבהגט הי' כ' העניא א"כ ה"ל עה"ח עהשט"ר מעידין שלא נתגרשה כיון שמעידין שבגט כ' העניא א"כ הגט היה חספא בעלמא ונהרי הם מכחישי העדי האומרי שנתגרשה דהיינו אותן האומרי שבגט כ' מעניא וה"ל תרי ותרי משא"כ לפי חששא זו שהיא שמא שט"ר זו לא ניתן לה כלל א"כ עה"ח אהשט"ר אין מעידין כלל נידון גירושי של זו וא"כ כשאח"כ יש שני עדים אחרים האומרים שנתגרשה בגט פשר יש להתירה שהרי ליכא תרי שמכחישי אותן ונהרי לפ"ז בנ"ד יש ויש שני עדים המעידים שנתגרשה בגט פשר והו המסדר והסופר שהעידו שאשה זו מעניא בת משה נתגרשה כד"ת מאישה חיים בן יוסף מנארנוילא וא"כ אפילו נתפס שט"ר זו שפיז האשה ניתן לאשה אחרת שהיא העניא שנתגרשה ג"כ מאישה מ"מ אשה זו מעניא ג"כ יש עדים שנתגרשה כנ"ל והגע עצמך אטו בנדון של הריב"ש שחשש ג"כ שמא הגט חליצה ניתן לאשה אחרת.

וכי לא היה תרופה לאשה זו אם תביא גט אחר זה ודאי לא יעלה על הדעת ע' תשו' הר"ן סי' ע"ז ומ"מ אם אפשר לתקן כו' וא"כ בנ"ד נמי נימא הכי. ואי משום שהמסדר העיד ג"כ ששט"ר זו שכ' בו העניא ניתן לאשה זו על גט שלה אלא שטעה בו וע"ז אינו נאמן ולכך לא נאמינו אותו ג"כ על שניתן לאשה זו עכ"פ גט פשר וכענין עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה וכ"מ לכאו' מתשו' העה"ג הנז"ל ריש תשו' זו במ"ש צריך פנים אם נאמנים כו' דלכאורה תמוה דנהי שאין נאמנים לומר טעינו.

יהיו נאמנים עכ"פ במה שאומרי שהיה ביז השליח אותו הגט שאומר השליח ואינו מזויף ואע"ג שאין ביזו הרשאה מה בכך. אעכ"ל דכיון שהם אינם אומרי כן אלא שההרשאה היה ג"כ על הגט אלא שטעו ואינם נאמני לומר טעינו אזי אינו נאמני ג"כ לומר שהי' גט כזה ביז השליח וא"כ בנ"ד נמי נימא הכי אף נ' דאין בזה משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה אע"ג דמשמע בב"ק (דף ע"ג ע"א) דהלכה כר' יוסי שפשהעידו בעדות א' על הגניבה ועל הטביחה והוזמו על הטביחה בטלה עדות הגניבה ג"כ משום עדות שבטלה מקצתה כו' י"ל דדוקא ה"ת משום שנעשו העדות פסולים וכיון שכן א"א לקיים עדותן על הגניבה שהרי היו פסולי לעדות בשעה שהעידו משא"כ בנ"ד אע"פ שאין נאמן במה שאומר טעיתי לא נעשה פסול לעדות עי"ז שאין אדם נפסל ע"י עצמו אפילו באומר שקר העדתי כש"כ הכא שאינו אומר כלל ששיקר אלא שטעה בכתב וכיון שאינו נעשה פסול לעדות א"כ נהי דאינו מהימן במה שאומר שטעה מ"מ יהיה נאמן במה שאומר שנתגרשה אשה זו כדת בגט פשר.

וראני לזה ממ"ש הפנ"י בב"ק שם לחלק בין סוגי' דב"ק הנ"ל להא דחז"ה (דל"א) במאי דאתכחש אתכחש במאי דלא אתכחש כו' דבהכחשה לא שייך עדות שבטלה מקצתה דהא אפי' המקצת לא בטל לגמרי כו' א"כ בנ"ד נמי גם המקצת לא בטלה לגמרי שיוכל להיות שטעה בהשט"ר אלא שאין מאמיני לו לכן לא בטל לגמרי כו' לענין שנתגרשה מעניא זו.

וע' תשו' ב"א סי' כ"ד דף ל"ו ע"ב וסע"ד שהביא תשו' הח"ץ סי' מ"ד ותשב"ץ ח"א סי' ס"ו ויצא לנו דלסברא הג' שכתבתי ממ"נ נאמני עדי' אלו המסדר והסופר. דאת"ל

שְׁבֻעַת גִּיתָן לֵה שֵׁשֶׁת"ר א"כ נֶאֱמָן הַמְסֻבָּה לְמִשׁוֹם הַמְסֻבָּה וְכֹו וְאֵת"ל דְּמִסְפָּקִינוּ שְׁמָא גִיתָן לְאִשָּׁה אַחֲרַת אַפְתֵי הָרִי עֲדִיף שֶׁלֶּפ"ז לִיפָא עַכ"פ תְּרִי עַל לֵא נִתְגַּרְשָׁה וְא"כ הֵן נֶאֱמָנִי לְגַמְרִי וְאֵע"ג שְׁאִין מֵאֲמִינִי לֹו בְּמָה שְׁאוּמֵר שְׁטַעָה בִשְׁשֶׁת"ר מ"מ נֶאֱמָן בְּמָה שְׁאוּמֵר שְׁנִתְגַּרְשָׁה.

לפ"ז ד' עה"ג במ"ש צָרִיף פְּנִים אִם נֶאֱמָנִי כֹו צ"ע דַּע"כ"פ נֶאֱמָן לְהֵם שְׁנִיתָן לְהַשְׁלִיחַ גִּט זֶה וְאִפ"ל דְּמִיָּרִי שְׁאֲמָרוּ רַק טְעִינוּ וְלֹא בִּיָּאָרוּ בְּפִי שְׁנִיתָן לֹו גִט זֶה: וְהִנֵּה לְפִי הַטַּעַם דְּלַעִיל אֹת א' ב' דְּהָא דְּלֹא נִסְמָךְ פֶּאן עַל הַמְסֻבָּה הַנָּ"ל זֶהוּ רַק מְפָנִי שְׁנַחוּשׁ לְזִיוְפָא שְׁמָא שֵׁשֶׁת"ר זֶה לֹא גִיתָן לֵה פֶלֶל א"כ נְרוּיחַ מְזָה דְּלִיפָא שְׁנִים אֹמְרִים לֹא נִתְגַּרְשָׁה וְא"כ כְּשֶׁהַמְסֻבָּה וְהַסּוֹפֵר מְעִידִין אַח"כ שְׁנִתְגַּרְשָׁה כְּדִין הָרִי נֶאֱמָנִים וְאִם הַשֵּׁשֶׁת"ר גִּיתָן לֵה א"כ אִיפָא הַמְסֻבָּה וְנֶאֱמָן הַמְסֻבָּה לְמִשׁוֹם הַמְסֻבָּה לְמִשׁוֹם הַמְסֻבָּה (כֹו): וְיַמְעָתָה נְבוֹא לְדַעַת הָרִיב"ש הַנּוֹ"ל וִי"ל דְּאָף אֵת"ל דְּהָתָם ס"ל לְהָרִיב"ש דְּאִין נֶאֱמָנִי לְמִשׁוֹם טְעִינוּ וְלֹא סְמְכִי עַל הַמְסֻבָּה כִּינֹן שְׁאִינוּ חֹב גָּמֹור כֹו י"ל דְּהָתָם נֶאֱמָנִי דְּהָתָם חֲשַׁשׁ שְׁהַקְדִּימוּהוּ בְּכֹונָה לְתוֹעֵלַת פְּירוֹת וְא"כ אֵע"ג שְׁיֵשׁ בְּזֶה חֹבָה מ"מ הַזְכוּת מְרֻבָּה לְכֹן לֹא שְׁיָיָה לְאֲמִינִי אִינְשׁ חֹבָה כֹו"ל וְכִינֹן שְׁכֹן חִיָּשִׁי שְׁלֵא נְחֻלְצָה כֹו.

משא"כ בנ"ד במ"ש הַעֲנִיָּא אִין בְּזֶה שׁוֹם זְכוּת רַק חֹבָה לְבַד א"כ אָף שְׁהַחֹבָה מְעַט שְׁיָיָה לְמִשְׁכָּח לֹא מִיָּתִי חֹבָה לְנִפְשִׁי לְכֹן כְּשְׁאוּמְרִים אַח"כ טְעִינוּ נֶאֱמָנִים וְכ"ש שְׁאֲפָשֶׁר לְמִשְׁכָּח דְּמִשְׁמַע בְּרִיב"ש סִי שֶׁפ"ב שְׁאִין הַעֲדִי נֶאֱמָנִי לְמִשְׁכָּח טְעִינוּ הִיָּנוּ מְקַמִּי דַּכ' לִי ה"ר חֲסִידָאֵי הִיא הַנּוֹתְנָת כֹו אָבֵל אַח"כ נְהִי שְׁהַשִּׁיב לֹו וּמְפָנִי שְׁהַקְדִּימוּהוּ יוֹתֵר וְכֹו אִין לְהַכְשִׁירוּ הִיָּנוּ כְּשֶׁלֹּא חֲזָרוּ בְּהֵם אָבֵל כְּשֶׁיִּחְזְרוּ בְּהֵם אִפ"ל דְּמוֹדָה שְׁנֶאֱמָנִים לְמִשְׁכָּח טְעִינוּ וְנִגְדֹון צִירוּף הַעֲד דְּלֹוקִימָלָא שְׁהַעֲדִי בְּב"ד דְּלֹוקִימָלָא יֵשׁ לְחֹוֹשׁ מִשׁוֹם שְׁצָרִיף שְׁיִצְטָרְפוּ הַבְּתִי דִּינִין עֲצָמָן אָבֵל כְּשֶׁמְעִידִין לְב"ד ג' ה"ל עֲמַפ"ע וְרָאִי מִמ"ש הַט"ז סִי לְמַ"ד סַעִי י"א.

אֵע"ג דְּבַתּוֹס' פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף כ' סַע"א) מְבֹאָר כְּשֶׁמְעִידִין עַל שְׁשִׁמְעוּ עֲדוּת שְׁנִתְקַרְהָ בְּב"ד לֹא הָוִי עֲמַפ"ע י"ל דְּדִנְקָא כְּשֶׁנִּתְקַרְהָ עֲדוּת שְׁלִימָה בְּב"ד הִיָּנוּ שְׁנֵי עֲדִים מִשְׁא"כ בְּעַד א' וְכַדְמוּכַח בְּרִיב"ש סִי רס"ו סד"ה עוֹד יֵשׁ כֹו דְּקַבְּלַת עֲדוּת כְּגַמֵר דִּין דְּמִי וְהָוִי כְּאִילוּ הַעֲדוּ שְׁנִתְקַרְהָ הַדִּין בְּפְנֵיהֶם עַכ"ל וְר"ל כְּהָא דְּתַנֵּן סַפ"ק דְּמַכּוֹת מְעִידִין אָנוּ שְׁנִתְקַרְהָ דִּינוּ בְּב"ד כֹו מְפָלֶל כְּשֶׁנִּתְקַרְהָ רַק עַד א' שְׁאִין זֶה גָּמֵר דִּין אִין הַב"ד כֹו לִים לְהַעֲדִי לְפָנֵי ב"ד אַחֵר דְּבַכְה"ג מִיָּרִי הָרִיב"ש שְׁשֶׁם אֶלָּא צָרִיף שְׁיִצְרָפוּ הַב"ד עֲצָמָן וְעוֹד רִאִי לְחִילוּק זֶה מִתְּשׁוּ רִיב"ש סִי קכ"ז סד"ה וְעָתָה שְׁאֵף הַרְמָב"ם ז"ל יוֹדָה דְּעַד א' בְּשִׁטְר יְכוּל לְחַזֹּר בֹו וְלֹא הָוִי כְּמוֹ שְׁנִתְקַרְהָ עֲדוּתוֹ בְּב"ד דְּדִנְקָא בְּשָׁנִים אֲמָרוּ כֹן נְהָרִי לְהַרְמָב"ם ע"א בְּשִׁטְר מְהַנִּי אִפ"ה יְכוּל לְחַזֹּר בֹו הֵן אֲמַת הַסַּמ"ע סס"י מ"ו כ' דִּנְקָא בַע"א בְּשִׁטְר אָבֵל עַד א' בַע"פ א"י לְחַזֹּר בֹו.

גַּם הַשִּׁיג הַשִּׁיג אֲרִיב"ש מ"מ י"ל אֲדַרְבָּה אָף לְהַשִּׁיג שְׁא"י לְחַזֹּר בֹו מ"מ לְעַנְיָן זֶה ל"ד לְנִתְקַרְהָ עֲדוּת שְׁנֵים שְׁהַשׁוּמַע שְׁנִתְקַרְהָ עֲדוּת ע"א א"י לְהַעֲדִי בְּב"ד דֵּה"ל עֲדִינִין כַּעֲמַפ"ע וְכִמוֹ דְּלְהָרִיב"ש יֵשׁ חִילוּק לְעַנְיָן שְׁיְכוּל לְחַזֹּר בֹו כַּמ"כ לְדִידִן יִהְיֶה חִילוּק בֵּין א' לְשָׁנִים לְעַנְיָן עֲמַפ"ע וְכִינֹן אִין חִילוּק בֵּין עַד א' בְּשִׁטְר לַע"א בַע"פ שְׁנִתְקַרְהָ עֲדוּתוֹ בְּב"ד אֶלָּא ק"ל הָא דֵּאִי בְּב"ק (צ"ח ב') אִי דֵּאִיפָא סְהָדִי כֹו וּמֵאִי קוּשְׁיָא נוֹקִים שְׁהָיָה

לו ב' שטרות שהיה רק עד א' על פל א' שהיה גובה בהם דעד א' בשטר מצטרף ועכשיו הוי עמפ"ע אלא ש"מ דלא הוי עמפ"ע כיון כמו שנתקרה עדותו דמי וי"ל דאפשר רבה ס"ל פהירוש' דע"א בשטר אינו כלום א"כ א"א לאוקים כה"ג וצ"ע בסי' מ"א וע' מעד"מ בהגוזל קמא שם ול' הרא"ש משמע בעד א' ליכא למימר כפס"ד כו': סי' רצט ומ"ש בענין הדין הנזכר בש"ע אה"ע סס"י קנ"ב סע"י י"ב עד שיקרו חתימות ידי הב"ד ובקהלתכם המנהג שמתירין אשה ע"י [מעב"ד] הנ"ל אפילו באינו מכירין ח"י הב"ד.

הנה בתשו' מהריב"ל חלק שני סי' א' נשאל ע"ז והביא דהראב"ד והרמב"ן והרשב"א ס"ל דצריך שיקרו חתימות ידי הב"ד אף שבהגמ"ר דגיטין סי' תס"ו כ' ונ"ל וה"ה אם שלחו ב"ד חתימתו שבאותו מקום שנתן שם הגט שבפניהם נתגרשה שמתרת להנשא אפילו אין מכירין החתימה כיון דליכא מערער עכ"ל ושני דיעות אלו תלוין בשני הדיעות שבש"ע סי' קמ"ב סעיף י"ג י"ד וסיים מהריב"ל שנ"ל עיקר דאין מתירין אותה להנשא עד שתקנים המעשה ב"ד בחותמיו ומי שירצה להקל יוכל לסמוך על סברת המקילים כי ראויים הם לסמוך עליהם עכ"ל ובנדאי שקשה להקל נגד הש"ע דאנו גרירי בתריה אף אם במחניכם נהגו להקל כן אם צריך כת"ר למחות בזה צ"ע כיון מהריב"ל כותב ומי שירצה להקל כו' והנה הרשב"א בחידושו בגיטין (דף כ"ד ע"א) ד"ה אשה פי מטא גיטא לידה איגרשה הביא ד' הרמב"ם שבש"ע סי' קמ"ב סע"י י"ג ונהרי הגט יוצא מתחת ידה וחלק עליו וס"ל כמו ויש חולקין שהביא בש"ע סעיף י"ד ובחידושי הריטב"א שם בשם רבו ס"ל פהרמב"ם ולכאורה היה נ' ראיה מן המשנה עצמה פדעת הרשב"א משום דלכאורה דין המשנה האשה עצמה מביאה גיטה דמוקמינן לה בתורת שליחות הולכה הוא תמוה לאיזה ענין יעשה כן הבעל שיתן לה גט בתורת שליחות הולכה ממ"נ אם רוצה לגרשה יגרשה בהחלט כשהיא אצלו במדינת הים אלא י"ל שזהו לטובתה שאם יגרשה במקומו א"כ תצטרף לקנים הגט ובלתי קיום לא יתנו לה היתר במקומה פדעת הרשב"א וסיעתו שהאשה המביאה גט ממדינת הים ואומרת שנתגרשה בו ג"כ צריכה לקיימו וע"י אמירת בפנ"כ ובפנ"ח לא תהיה נאמנת כיון שכבר נתגרשה בו דלא מהני אמירת השליח בפנ"כ ובפנ"ח אלא בשעה שנותנו להאשה שנתגרש בו וכמ"ש ג"כ הריטב"א שם סברא זו ש"ל דזהו קושיות הש"ס אשה פי מטא לידה איגרשה וא"כ מה מהני מה שאומרת אח"כ במקומה בפנ"כ ובפנ"ח וכ"כ הה"מ פ"ז הכ"ד וכן מבואר בב"ש סי' קמ"ב סע"י ד ס"ק כ"ו ועל כן י"ל נותן לה הבעל את הגט בתורת שליחות הולכה כדי שתהא נאמנת במקומה ע"י בפנ"כ ובפנ"ח אבל לדברי הרמב"ם והריטב"א דהאשה שהגט בידה ואומרת שנתגרשה בו א"צ לקיימו א"כ זה הענין שהאשה תביא הגט בתורת ש"ה אין לזה טעם למה יעשה כן הבעל וצריך לומר שזהו רק ע"ד קפידא כמו אל תגרשה אלא בבית בגמרא (דכ"ט סע"א) אף מהא דאמרין בפ"ק דגיטין (דף ה' ע"א) וזה אשה דלא שכיחא ותנו האשה עצמה מביאה גט כו' ופרש"י דלא שכיחא שתהא היא עצמה מביאה את גיטה בתורת שליחות שלא תתגרש בו עד שתגיע לב"ד של פלוני עכ"ל משמע דזה שהאשה עצמה תהיה מביאה גיטה שכבר נתגרשה בו שכיחא רק זה שתביא גיטה בתורת שליחות לא שכיחא ולדברי הרשב"א לכאורה נהפוך הוא שזה שתביא בתורת שליחות צ"ל שכיחא יותר יען שע"ז תוכל להנשא בו בלא קיום ע"י אמירת בפנ"כ ובפנ"ח.

משא"כ פְּשֵׁתֵיאוּ בְּתוֹרַת שְׁפָכָר נִתְגַּרְשָׁה בּוֹ הָרִי לֹא תוּכַל לְהַנְשֵׂא בּוֹ אֶלָּא ע"י קִיּוּם א"כ מְדוּעַ אָמְרוּ דָּלָא שְׁכִיחָא שְׁתַּבִּיא הֵגֵט בְּתוֹרַת שְׁלִיחוֹת הָרִי לְדַעַת הָרִשְׁבָּ"א וְסִיעֵתוֹ זֶהוּ הַכֶּרֶחַ פְּדִי שְׁתוּכַל לְהַנְשֵׂא בּוֹ אֶבֶל לְהַרְמַב"ם וְהָרִיטְבָּ"א דְּגַם פְּשֵׁמְבִיאָה גִיטָה שְׁפָכָר נִתְגַּרְשָׁה בּוֹ א"צ קִיּוּם וְלֹא בַפְנִ"ח וּבַפְנִ"ח וְזֶה שְׁתַּבִּיא בְּתוֹרַת שְׁלִיחוֹת הוּא רַק מְשׁוּם קַפִּידָא דְּבַעַל לְכּוֹן אֲתִי שְׁפִיר שְׁהוּא לֹא שְׁכִיחָא וְגַם בִּירוּשְׁלַמִּי ס"פ הַמְּבִיא תַנְיִין אֲמַתְגִּימֵן הָאִשָּׁה עֲצָמָה מְבִיאָה גִיטָה פְּתַב בְּתוֹסְפוֹת קה"ע שְׁם דְּמִשְׁמַע פְּדַעַת הָרַמְבָּ"ם וְכּוֹן הַה"מ פ"ז הַכ"ד ס"ל פְּדַעַת הָרַמְבָּ"ם וּבְסִפָּר מִכְּתַב מְאֲלִיָּהוּ ש"ו סס"י ל"ו פְּתַב וְנ"ל הָעוֹלָה בְּיַדְנוֹ דְּאִיפָא בְּדִין זֶה פְּלוּגְתָא מְעַרְכָּה מוּל מְעַרְכָּה לְדַעַת הָרַמְבָּ"ם וְהַרְמ"ה וְהַטוֹר וְהָר"ן וְרַש"י לְפִי פֶשֶׁט דְּבָרָיו (וּלְפַמ"ש פֶּן הוּא דַעַת הַה"מ וְהָרִיטְבָּ"א) כָּל אִשָּׁה שְׁמוּצִיאָה גֵט וְאוֹמֶרֶת שְׁנִתְגַּרְשָׁה בּוֹ מִיַּד בַּעֲלָהּ א"צ לְשׁוּם קִיּוּם וְהָרִי הִיא בְּחֻזְקַת מְגוֹרְשָׁתָא וְתַנְשֵׂא בּוֹ וּלְדַעַת הָרַאב"ד וְהָרִשְׁבָּ"א וְהָרִיב"ש וְרַבֵּינוּ יְרוּחֵם לֹא תַנְשֵׂא עַד שְׁיִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמָיו עכ"ל.

וא"כ יֵשׁ קֶצֶת קוֹשְׁיָא עַל הַרְב"י בְּש"ע פִּינּוֹן בְּסִי' קַמ"ב סְעִיף י"ג י"ד הִבִּיא הַב' דְּיַעוֹת הַנ"ל בְּדִין אִשָּׁה שְׁמוּצִיאָה גֵט אִם צָרִיכָה קִיּוּם אוֹ לֹא א"כ מְדוּעַ בְּסִי' קַמ"ב סִי"ב פֶּסֶק בְּפִשְׁטוֹת דְּאִשָּׁה שְׁיֵשׁ בְּיָדָהּ מַעֲשֵׂה ב"ד אֵינָה יְכוּלָה לְהַנְשֵׂא בּוֹ עַד שְׁיִנְכָרוּ חֲתִימוֹת יְדֵי הַב"ד הֲלֹא לְכַאוֹרָה זֶהוּ פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא הַנ"ל וְאוּלַי ס"ל דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין גִּיטָה בְּיָדָהּ לְמַעַב"ד.

דְּבַגֵּט עֲצָמוֹ פִּינּוֹן בַּא"י א"צ לֹמֵר בַּפְנִ"ח וּבַפְנִ"ח ע"כ בְּאִשָּׁה עֲצָמָה הַקְּלוֹ אַף בְּחוּ"ל כְּמוֹ בַּא"י פְּנִינְפָר סְבָרָא זֶה בַּהַה"מ שְׁם אֶבֶל גְּבִי מַעַב"ד י"ל צָרִיף קִיּוּם אַע"ג בְּש"ע סס"י קַמ"ב מְשַׁמַּע מַעֲשֵׂה ב"ד עֲדִיף י"ל זֶהוּ כְּשֶׁהַמַּעַב"ד הוּא עַל הֵגֵט לְכּוֹן וְדַאי אֵין לְהַקְּל לְכַתְּחִלָּה אִף אִם יֵשׁ עוֹד צַד נֶכּוֹן לְהַקְּל י"ל שְׁאֵין לְכַת"ר לְמַחֲוֹת כְּמוֹ עַד מ"א אִם הִבִּיאָה הַפְּתַב מַעַב"ד מְמַקּוּם הַקְּרוּב לְקַהֲלָתָם דְּהֵינּוּ כְּמוֹ הַנֶּקֶל בְּגַמְרָא בְּאוֹתָהּ מְדִינָה בְּמְדִינַת הַיָּם דְּכִינּוֹן דְּקִי"ל פְּרָבָא א"צ לֹמֵר בַּפְנִ"ח וּבַפְנִ"ח מְשׁוּם דְּעֵדִים מְצוּיִים לְקִיּוּמוֹ וְכַמ"ש הָרַא"ש רַפ"ק דְּגִיטִין ס' ב' וְסוּגְיָא פְּרָבָא וְהִיכָא דְּאֲתִיּוּהוּ בִּי תַרִּי אוֹ בְּאוֹתָהּ מְדִינָה בְּמַדְנָה"י כּו' לֹא צָרִיף לְמִימַר בַּפְנִ"ח וּבַפְנִ"ח וְכ"כ בְּקִיצוֹר פְּסָקִי הָרַא"ש ס' א' וּפְשׁוּט הוּא מְדִינָא דְּגַמְרָא אֶלָּא דְּלִפִּי שְׁאֲמָרוּ בְּגַמְרָא (דָּף ו' סע"א) דְּשִׁאֲנִי בְּנִי מְחוּזָא דְּנִיִּידִי וַע"ש בַּפְרִש"י ע"כ צ"ל בַּפְנִ"ח וּבַפְנִ"ח וְעַפ"ז כ' הַתּוֹסְפוֹת שְׁם בְּשֵׁם ר"ת דְּהַשְׁתָּא בּוּזָה"ז צ"ל בְּכָל מְקוּם בְּפִנֵּי נֶכְתַּב כּו' דְּהַשְׁתָּא בְּכָל מְקוּמוֹת נִיִּידִי כְּבִנִי מְחוּזָא עכ"ל וְכ"כ הָרַא"ש שְׁם ס' ו' בְּשִׁמּוֹ וּבְש"ג פ"ק דְּגִיטִין ס"ק א' כ' דַּכ"ע נִיִּידִי לְפִי שְׁאֵין לְהֵם נַחֲלָאוֹת וְקַרְקָעוֹת פְּמַקְדָּם עכ"ל וְכַתְּבַהּ הַמְּגִי"ד פ"ז מַה' גִּיטִין דִּין ה' דְּהָרַמְבָּ"ם לֹא ס"ל כַּר"ת דְּלָאוּ כ"ע כְּבִנִי מְחוּזָא אֶלָּא דַּס"ל דַּאֲעַפ"כ מְעִיר לְעִיר מְצָרִיף הָרַמְבָּ"ם לֹמֵר בַּפְנִ"ח וּבַפְנִ"ח אֶבֶל הַגְּמִי"י שְׁם סַק"א נִרְאָה דַּר"ל מְמַדִּינָה לְמְדִינָה אֶבֶל מְמַקּוּם לְמְקוּם בְּאוֹתָהּ מְדִינָה עֲדִים מְצוּיִין לְקִיּוּמוֹ עכ"ל הָרִי מְפָרְשִׁים דְּבָרֵי הָרַמְבָּ"ם דַּס"ל כְּדִינָא דְּגַמְרָא דְּבְּאוֹתָהּ מְדִינָה בְּמַדְנָה"י א"צ לֹמֵר בַּפְנִ"ח וּבַפְנִ"ח אִף מְעִיר לְעִיר וְעֵינֵן בְּש"ע רַס"י קַמ"ב שְׁהִבִּיא לְשׁוֹן הָרַמְבָּ"ם וּבַב"ש שְׁם סַק"א שְׁלֹא נִרְגַּשׁ מִפִּי הַגְּמִי"י בְּהָרַמְבָּ"ם וְעַם הַיּוֹת כִּי פְּשׁוּט דְּאָנּוּן קִי"ל כַּמ"ש רַמ"א שְׁם בַּהַג"ה דְּאֲפִילוּ מִבֵּית לְבֵית בְּעִיר א' צ"ל בַּפְנִ"ח וּבַפְנִ"ח וְכַדַּעַת ר"ת מ"מ יֵשׁ לְצַרְף דַּעַת הַגְּמִי"י בְּהָרַמְבָּ"ם שְׁהוּא דִּינָא דְּגַמְרָא לְסָנִיף לְקִיּוּם פֶּסֶק מְהָרִיב"ל הַנ"ל דְּמִי שְׁיִרְצָה לְהַקְּל בְּמַעַב"ד שְׁאֵינּוּ מְקוּיִים כּו' אֵין לְמַחֲוֹת בְּיָדוֹ וְגַם אַפ"ל

דמעב"ד עדיף חָדָא מְשׁוּם דְּהֵם קְבִיעֵי וְלֹא נִינְדִי וְעוּד דְּאֶמְרִינּוּ בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלַח (ד'ף ל"ו ע"א) שְׁאֲנִי רַבְּנָן דְּבִקְיָאִין סִמְנִיָּהּ כַּש"כ שִׁי"ל שְׁחַתִּימַת יָדָן נִיפְרָא וְלֹא דְמִי לְשֶׁאָר עֲדִים וְכַמ"ש בְּרִיא"ז בַּש"ג רִישׁ גִּיטִין לְרֹב בְּנֵי אָדָם שְׁאִין חוֹתְמִין אֱלָא לְפֶרְקִים צָרִיף הַשְּׁלִיחַ לֹמֵר בַּפְנֵי כו' ע"ש א"כ חַת"י הַב"ד י"ל עֲדִיף מִיְהוּ נֶגְדָה זֶה יֵשׁ סְבָרָא לְהַפְּדָה וְלֹמֵר דְּלֹא אֶקִּילֹו רַבְּנָן דְּהִיכָא דְשִׁירוֹת מְצוּיֹות א"צ לְקִיָּמוּ אֱלָא בְּהֶגֶט עֲצָמוּ וְלֹא בַמַּעַב"ד שְׁנַתְּגַרְשָׁה פְּנ"ל לְכֹן בְּמִדְיָנָה אַחַת י"ל א"צ כַּת"ר לְמַחֹות עַל הַמְּנַהֵג שְׂפִכְרָא נְהַגוּ בְּקַהֲלָתָם אֲבָל בְּמִדְיָנָה לְמִדְיָנָה קָשָׁה לְסַמְּוֵה עַל דַּעַת הַגְּמ"ר דְּגִיטִין סִי' תַּס"ו נֶגְדָה רֹב הַפּוֹסְקִים וְהָרִי אֶפְשָׁר לְכַתּוֹב ע"י הַפְּאָצֵט לַב"ד שְׂפִיעֵר הַהוּא שְׁיֹודִיעוּ אִם פֶּן נִתְּגַרְשָׁה אִשָּׁה כְּזוֹ כו' דְּהִינּוּ לְשַׁלּוֹחַ לְהֵם הַעֲתֵק מִהַמַּעֲשָׂה ב"ד שְׂהַבִּיאָה הָאִשָּׁה וְשְׁיֹודִיעוּ אִם פֶּן הוּא.

וְכַשְׁיֹודִיעוּ ג"כ ע"י הַפְּאָצֵט שְׂפִינּוּ הוּא אֲזִי וְדֹאֵי יֵשׁ לְהַקְלֹו כַּש"כ אִם אֶפְשָׁר שְׁיִחַתְמוּ עַכ"פ שְׁנִיִּים מִהַשְּׁלִשָׁה הַחֲתוּמִים עַל מַעַב"ד שְׂהַבִּיאָה הָאִשָּׁה וְאִזּוּ יִהְיֶה נֶחֱשָׁב זֶה פְּקִיּוּם אִם יִהְיֶה הַחֲתִימוֹת שְׁוִין וְפִי' מְדִינָה מְבֹנָאָר בַּב"י סִי' קַכ"ח ד"ה בְּמַתָּא פְּלוּנִית מְחֹזוּ וְהוּא כּוֹלֵל עָרִים רַבִּים וְכ"מ מִהַמַּשְׁנָה פֶּרֶק חֲזַקַת (דל"ח ע"א) גְּבִי עַד שְׁיָהָא עִמּוּ בְּמִדְיָנָה וּבַפְּרָשָׁה שְׁם וְלַעֲנִין זֶה אַפ"ל שְׁתִּלּוּי בְּמַקּוֹם שְׂשִׁכִיחַ נוֹסְעִים וּבָאִים לְקַהֲלָתְכֶם.

וּמ"מ כ"ז לַעֲנִין שְׁלֹא לְמַחֹות אֲבָל לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְנַהֵג שְׁיִפִּירוּ חַת"י מַעַב"ד אוּ לְכַל הַפְּחֹות יְדִיעָה ע"י הַפְּאָצֵט עוּד יֵשׁ לְהַקְלֹו בְּאִם לֹא הִיָּתָה מְוַחֲזָקַת בְּאַשְׁתַּי אִישׁ ע"פ עֲדִים רַק מַחֲמַת שְׁהִלְכָה בְּצַעֲרֵי פְּדִרְוּ הַנְּשׂוֹאוֹת שִׁי"ל שְׁזוּ אִינְהָ חֲזַקָה גְּמוּרָה דְּהָא ע"כ יֵשׁ מִיעוּט אֲלֻמְנוֹת וְגִירוּשׁוֹת וְעוּד פִּינּוּן שְׁהִיא הַבִּיאָה הַחֲזַקָה עַל עֲצָמָה: סִימָן שׁ מְשָׁנָה גִיטִין (ד"פ ע"א).

פְּתַב סוֹפֵר גֵּט לְאִישׁ וְשׁוֹכֵר לְאִשָּׁה וְטַעָה כו' תַּצָּא מְזָה וּמְזָה וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בְּהָ וּבִיבְמוֹת פ"י (דצ"א ב') וְאִמְאֵי נִימָא מֵאֵי הֵנָּה לַה לְמִיעֵבַד אִיבְעֵי לַה לְאֶקְרוּיִי לְגִיטָא וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת ס"ד דְּהִכָּא לֹא שְׁיִיף אִיבְעֵי לַה לְאֶקְרוּיִי לְגִיטָא כְּמוֹ לַעֲלִי גְּבִי הִנֵּה בְּמִזְרַח וְכַתְּבַב בְּמַעֲרֵב דְּהִכָּא מִיָּרִי אֶפִּילוּ אֶקְרִיאַת גִּיטָא אַחַר כְּתִיבָה קוּדָם נְתִינָה וְעִיָּלִי לְבִי יְדִיָּה וְאִיחַלֵּף וּמְשַׁנֵּי דְאִיבְעֵי לַה לְאֶקְרוּיִי לְגִיטָא לְאַחַר שְׁנַתְּנָן לַה סוֹפֵר וּבַפ"ב דְּגִיטִין (ד"י"ט ע"ב) בַּד"ה צָרִיכִי כו' ג"כ בְּחַד תִּירוּץ פֶּן וְז"ל א"נ הֵתָם בְּעִיָּלִיָּה לְבִי יְדִיָּה וְקִנְסִינּוּ לַה דְאִיבְעֵי לְמִקְדָּר מִיָּד לְאֶקְרוּיִי אוּ לְאַחַר נְתִינָה עַכ"ל וְלִתְרוּץ רֵאשׁוֹן שְׁם מִיָּרִי דְלֹא קְרִאוּהוּ פְּלֵל וּבַחַה"ר שְׁם פְּתַב כְּתִירוּץ הָאֵי נָמִי וְיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּנִתְּגַרְשָׁה בְּפִנֵי ב"ד וְהַמְּסֻדְרִים טַעוּ וְשִׁינּוּ בְּשֵׁם הָאִשָּׁה מִיָּנְקָא וְכַתְּבוּ מֵאִינְקָא שְׁטַעוּ שְׁסַבְּרוּ שְׂפָךְ יָאוֹת לְכַתְּבוּ דְלַכְאוּרָה בַּכַּה"ג לֹא שְׁיִיף פְּלֵל אִיבְעֵי לַה לְאֶקְרוּיִי לְגִיטָא וְיֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לַמ"ש הַב"י ס"י י"ז בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א סִי' אֱלֵף קַפ"ט א"נ הֵתָם טַעוֹת גְּמוּרָה שֶׁל הוֹרָאָה הוּא כו' וְטַעוֹת כְּזֶה פְּאֻנְסֵי הוּא עַכ"ל וְכ"פ רַמ"א שְׁם ס"י הַנ"ל דְּמִתְרַת לְבַעֲלָה הָרֵאשׁוֹן וְהַב"ש שְׁם בְּשֵׁם הַט"ז שְׁמַשִּׁיג ע"ז וְאִין הַהֲשָׁגָה מְוַכְרַח דְּגְבִי שְׁנֵי עֲדִים מ"מ שְׁיִיף שְׁפִיר לַה לְמִזְדַּק אִם הַעֲנִין אֲמַת אֲבָל בְּהוֹרָאוֹת ב"ד לֹא תִלוּי בְּהָ כ"כ וּמ"ש הַט"ז תִּימָא רַבָּה הָא סוּגְיָא מְלִיאָה פֶּרֶק כַּה"ג אֲשַׁתְּמִטְתִּיהָ שְׁלֹא נַעֲלָם זֶה מִהַרְשָׁב"א בְּתְּשׁוּבָה סִי' יו"ד וּבְסֻפֵּר בֵּית מֵאִיר ס"י י"ז הַחֲזִיק לְקִיָּים דַּעַת הַרְשָׁב"א אֱלָא שְׂהַבִּיא מְפָסְקִי מֵהֵרָא"י ס"י י"ד גְּבִי גְּרֵשׁוֹן גְּרֵשׁוֹם דְּלֹא אָמַר מֵאֵי ה"ל לְמִיעֵבַד כו' וְעוּד דְּהַתּוֹסְפוֹת פ"י דִּיבְמוֹת (דצ"א סע"ב) ד"ה ת"ש פְּנֹסָה בְּגֵט קֶרַח פִּי' דְאִיבְעֵי לַה לְאֶקְרוּיִי לְגִיטָא בַּב"ד הַבְּקִיאִין

בדבר הרבה כו' א"כ גם פאן י"ל פן ועי' בעצמי ארזים סס"י י"ז ס"ק ר"י גם השינוי ממיןקא למאיןקא י"ל זהו גיכר לכל מבין קצת בדיני גיטין א"כ שינה איבעי לה לאקרוני לגיטא: ב רבי אליעזר אומר אם לאלתר יצא אין זה גט כו' ובירוש' מה אנו קנימין אם בשטעה אף ר' אלעזר מודה (פי' בקה"ע אי בדידעינו בודאי שטעה הסופר ודאי דאף ר"א מודה דתצא) אם בשלא טעה אף רבנו מודו (פי' אי בדידעינו שלא טעה אף רבנו מודו שלא תצא דודאי עשו קנוניא) אלא פן אנו קנימין בסתם (דלא ידעינו אי טעה אי לא).

ר' אלעזר חשש שמא לא טעה ורבנו חוששין שמא טעה ובקה"ע הגיה ר"א לא חשש שמא טעה ובתוס' קה"ע הביא מ"ש בספר הון עשיר. אם בשטעה אף ר"א מודה דרגלים לדבר כו' ור"ל דאף אם ודאי טעה הסופר ונתן הגט לאשה ושובר לאיש אין זה רק רגלים לדבר אבל לא הוי דבר ברור שלא קיבלה הגט שהרי י"ל שאע"פ שהסופר טעה הנה האיש והמסדרים קרוב שהפירו טעותו והחליפו את של זה לזה אלא דמ"מ רגלים לדבר חשוב פיון שידענו שהסופר טעה וגם אח"כ הגט יוצא מיז האיש ושובר מיז האשה ובחידושי הרשב"א הביא הירושלמי ומ"ש בתוס' קה"ע די"ל דש"ס דילן פליג אירושלמי לתירוץ קמא דתוס' (די"ט ע"ב) והרשב"א ס"ל לתירוץ הב' דמייירי בעיילי לבי ידיה ואין כ"כ רגלים לדבר משא"כ לתירוץ קמא יש רגלים לדבר דקראו תחלה וניתן הגט פראוי דבריו תמוהים וכתבם שלא בהשגחה כלל דהא אדרבה נהפוך הוא דלתירוץ קמא אין רגלים לדבר כלל דלתירוץ קמא מייירי שלא קראו הגט כלל קודם נתינה משא"כ לתירוץ ב' מייירי בדקרויה ובתר הכי עיילי לבי ידיה וכמבואר ג"כ בהרא"ש שם סי' ט"ז וא"כ פיון לתירוץ ב' ס"ל להרשב"א פהירושלמי כ"ש לתירוץ קמא: ג והנה נדון גט הנ"ל דמינקא שכתבו מאינקא ואחרי מןפלג פשנשאת האשה לאיש אומר המסדר שטעה וכתב מאינקא וידוע ששמה מינקא ולכאורה הוי שינוי השם עיין במרדכי פרק המגרש סי' תמ"ו בתשו' ריצב"א בענין פוריש באוריית.

אם המסדר מוציא את הגט קרוע שנשאר אצלו ורואין שכתוב מאינקא י"ל דנקרא רגלים לדבר וכענין שהכתב מוכיח שבמשנה ס"פ המביא תניין ומיהו אם אין הגט תחת ידו ואומר שפבר נאבד ממנו לכאורה אין להביא ראיה ממשנתנו דלא כל הימנו כו' דשאני התם שיש טעם למה אין נאמנים משום דיש לתלות בקנוניא ועיין תוספות (דפ"א) ד"ה לא כל הימנו משא"כ הקא אין לתלות בשום דבר כ"א אדרבה שהוא מרעא חזקתיה ומודה על מכשלה גדולה שיצא מתחת ידו א"כ י"ל דאע"ג דמדינא ודאי הרי הוא כעד אחד שאינו נאמן כלל בדבר שבערוה וכמו בזינתה אשתה בעד אחד בקדושין (דס"ו א') מ"מ י"ל שהוא נאמן פעין מ"ש במשנה ראשונה דשלהי נדרים פראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות פתובה האומרת טמאה אני לה כו' וכתב הר"ן שם בשם אחרים דמדינא ודאי אין האשה נאמנת לומר טמאה אני לה להפקיע את עצמה מבעלה שהיא משועבדת לו אלא משום דהא מילתא דטמאה אני לה פסיפא לה תקינו במשנה ראשונה להימנה דאי לאו דקושטא קאמרה לא הנת מזולזלא נפשה למימר הכי ומכי חזו רבנו בתראי דאיכא למיחש לשמא תהא נותנת עין באחר אוקמיה אדינא עכ"ל וכן העלה עוד הר"ן ספ"ג דקדושין והנה אזמור"ר נ"ע בתשו' הפתחלת אודות האמתלא אנהרינהו לעיניו שדברי הר"ן הנ"ל הם תלמוד ערוף בנדרים שם (דצ"א א') א"ל רבא אדרבה

אפילו למשנה ראשונה דקתני מהימנא התם הוא משום דלא עבידא לבזויי נפשה כו' הרי דמה"ט הוא דמהימנא יותר מעד אחד כ"א כפני עדים הן להפקיע שעבוד בעלה הן לענין הפתובה ומ"ש הר"ן שבמשנה ראשונה הנה זה רק תפנתא ולא מדינא אין זה מוסכם כי הר"ן הוכרח לזה פדי לתרץ איך יוכלו להתיר במשנה אחרונה וע"כ פירש דמדינא נדאי כו' דתקיננו במשנה ראשונה כו' ומפי חזו כו' אבל התוס' בנדריים שם פי' טעם דמשנה אחרונה דכיון שיש לחוש שמה נתנה עיניה באחר יש פח ביד חכמים לעקור דבריים מפל וכל בסברא גדולה פזאת עכ"ל ועי' בתוי"ט שם שהתוספות אזלי לשיטתיהו ר"פ האשה רבה (דפ"ח סע"ב ודפ"ט סע"ב) ובגנזיר (דמ"ג ע"ב) וכיון שפן משמע שלפ"ד התוס' מדינא מהימנא מה"ט דלא עבידא לבזויי נפשה רק שבמשנה אחרונה מפני שראו שיש לחוש שמה נתנה עיניה באחר התירו ומטעם הנ"ל שיש פח ביד חכמים כו' וכיון שפן בגדון שלפנינו נדאי שייך הטעם דלא עביד לבזויי נפשיה לחלל כבודו כ"כ לבלתי בקי בדיני גיטין ועוסק בהם שקשין לעולם יותר מדור המבול כו' וגם יוכל לגרע פרנסתו עי"ז וכאן לא שייך שום חשד כמו נתנה עיניה כו' ע"כ י"ל דמהימן מדינא: ד ועוד יש לדמותו להא דאפילו לענין ערפאות של עובדי אלילים וכוכבים אמרו פ"ק דגיטין דאי לא דיהבי זויי קמיהו לא הו' מרעי נפשיהו כו' ועיין מזה במהרי"ק סוף שרש קכ"א שכתב ואע"ג דאם הנה משקר לא הנה מגיע לו הניגח רב כ"א מעט זלזול אפ"ה אמרינן כינון שהוא דיון לא הנה מעיד שקר ופוגם כבודו ואפילו לענין ערוה להתיר א"א לעלמא הנה סמכינן אחזקה זו אי לא משום דלאו בני פריטה גינהו כו' וק"ו דאיכא למימר הקא דאי לאו דקושטא קאמר לא הנה מרע נפשיה כו' יעו"ש ומיהו יש לדחות דהנה גבי ערפאות מבואר בהדיא במרדכי פ"ק דגיטין סי' שכ"ד וא"ת א"כ משה ואהרן אמאי לא מהימנא הא נדאי לא מרעי נפשיהו כו' עד והקא נראה שתקנת חכמים היא שהתקיננו בשטרות כו' יעו"ש והובא ג"כ בהג"א שם ועי' בב"י בח"מ סי' ל"ד מחודש כ"ב וכ"כ בתשב"ץ ח"א סי' ע"ח בשם תשובת הרשב"א שהערפאות של עובדי פוכבים לא מדין עדות הפשרים כו' שהלכו בה חכמים בדבריים אלו על סמך אמת כו' והתשב"ץ פי' דבריו שחכמים פשהכשירום לא הכשירום אלא על סמך ידיעת האמת ולא מתורת עדות כו'.

וכיון שתקנת חכמים הוא י"ל שזה אינו שייך רק בדבר שבמזון או כמו שלמד מהרי"ק מזה לענין עדות אשה שמת בעלה דהתם ג"כ לא בעינן עדות גמור מדהאמינו לעובד פוכבים מסל"ת.

אבל לענין דבר ערוה ולאסור אשה על בעלה דבעינן שני עדים ממש י"ל דאין אוסרים פלל מחמת חזקה זו דלא הנה מרע נפשיה כו' כמו שאין אוסרים אשה על בעלה ע"י שני אחים פשרים ונאמנים אא"כ העד מהימן ליה פכי תרי ונהרי פאן צונח הבעל ככרוכיא שאינו מאמינו פלל וכיון שאינו מאמינו אנו מעצמינו אין לנו לאסור כמו דלא מכשירין שטר שחתומים בו משה ואהרן פנ"ל: ה והראיה הראשונה מדין טמאה אני לה לפי משנה ראשונה אפשר ג"כ לדחות דהנה צ"ל דמשנה שלימה שנינו בפב"ת דקדושין (דע"ח ע"ב) ואפילו שניהם אומרים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינם נאמנים ופרש"י והר"ן ממזר הוא שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר ואע"ג דאיהי קים לה ואע"ג דעובר לית ליה חזקה דכשרות אפ"ה לא מהימני כו'.

גם לר' יהודה דיליף מקרא דהאב נאמן אבל האם אינה נאמנת צ"ל הלא פאן י"ל בפשיטות הסברא דלא עבידא לבזוהי נפשה או קושטא קאמרה ואמאי לא מהימנא וכאן לא שניף לומר שיש נגד זה השובר דשמה נתנה עיניה באחר דהא פאן הבעל ג"כ מודה לדבריה ומסתמא יגרשה בלאו הכי וא"צ שיוציאוה ממנו בעל פרחו אעכצ"ל פיון דלפסול העובר צריכים שני עדים ע"כ א"א לפוסלו פלל מחמת טענה זו דלא עבידא לבזוהי נפשה והיא דמשנה ראשונה דשלהי נדרים צ"ל כמ"ש הר"ן דלא מדינא הוא כו' א"נ גם להתוספות י"ל התם שאני דהא על עצמה ודאי היתה נאמנת רק משום שעבוד הבעל ע"כ כפיש הסברא דלא עבידא לבזוהי נפשה נאמנת להחזיק האיסור על נפשה וממילא נפקע שעבוד הבעל משא"כ גבי לפסול העובר שבמעיה אפילו למ"ר בשלהי נדרים אינה נאמנת פלל וא"כ לפ"ז בנד"ז ג"כ אין לאסור להבעל והאשה מחמת אמירתו ועדותו של המסדר אע"ג דלא עביד לבזוהי נפשה כמו דלא פוסליון פלל העובר שבמעיה ע"י עדות אמו פנ"ל: ו ומיהו ודאי אם הבעל או האשה היו מאמינים להמסדר כפי תרי היו אסורים כדאיתא בקדושין (דס"ו) אי מהימן לה כפי תרי זיל אפקה וכ"פ בתשובת מהרי"ט ח"א סס"י ט"ו גם בענין קדושין וכיון שפן בנ"ד לפמש"ל בפשם הרשב"א והתשב"ץ דהחזקה דלא הוה מרעי נפשיה חשוב ידיעת האמת.

א"כ פולנו מאמינים לו כפי תרי מחמת חזקה זו מאחר שהי' מוציאין ממון עי"ז בשטרות העולים כו' וא"כ אף אם הבעל אומר שאינו מאמינו צריף תלמוד אם מהני וקצת ראיה ממ"ש הר"ן בפ"ב דקדושין (ד"נ) גבי דברים שפלב אינו דברים שהקשה מהא דקיי"ל בדוכתי טובא דאזלינו בתר אנמדנא ותירץ דכל כה"ג שהענין מוכיח מתוכו לאו דברים שפלב הם אלא דברים שפפי פל העולם ובלבם אלמא דדברים שפפי פל העולם ובלבם עדיפא מדברים שפלב וכמ"כ נימא דהאמנת פל העולם לא גרע מאי מהימן לה לבד ואף לפמ"ש בתשו' להרמב"ן סי' קל"ג דפי' מהימן לה כפי תרי היינו דמהימן בעלמא דומיא דבת רב חסדא דקים לה בגוה וכ"כ בתשו' מהרי"ק שרש פ"ב.

וא"כ הך דאין להאמינו כפי תרי רק מחמת החזקה אין זה דומה לקים לה בגוה אף הנה פ' מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' א' דהיכא דניכרין דברי אמת דומיא מ"ש ותרא כו' פי הגיד לה את פל לבו מנא ידעה אלא ניכרין דברי אמת הא עדיפא מהיכא דמהימן ליה בעלמא.

ובנד"ז ודאי י"ל ניכרים דברי אמת. פאשר ראיתי מכתבו הנשלח אלי אשתקד חורף העבר שניכר מתוכו טובא שדבריו אמת (אלא שלא יכולתי לכתוב אז כי לא הודיעני פלל מי המגרש והמתגרשת וגם הוא נסע אז ממקומו מביחאב ישן) וגם עתה וא"כ גבי ואפילו שניהם מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא דאין נאמנים ג"כ נימא הכי.

הרי לב פל העולם מאמין שדבריהם אמת דלא הנות מרעא נפשה חנם והרי אעפ"כ אין חוששין לזה פלל אף זה אפשר לתרץ עפמ"ש בהרמב"ם פי"ח מהא"ב דין ח' ובש"ע סי' ו' סי"ב אם היא נאמנת לו או העד נאמן לו וסמך דעתו לדבריהם ה"ז יוציא כדי לצאת ידי ספק ובנדאי דפי' נאמן לו וסמך דעתו.

אין הפי' שפוסק בזה אלא שפמך דעתו ממש ומאמינו כפי תרי אלא שאעפ"כ נק' איסור זה כדי לצאת ידי ספק מאחר שאין ע"ז שני עדים המועילים משורת הדין והנה גבי ממזר

קיי"ל דספק ממזר שרוא לגמרי מדאורייתא ולכן מה"ט י"ל שלא אסרו כלל באיסורא דמאמין משא"כ ה"כא: ולכן ה' נלע"ד שיש להצריכה גט שני ותשב תחת בעלה פאשר פסק מהרא"י בפסקיו סי' כ"א שאין לחוש בכה"ג ללעז כו' יעו"ש.

ובהרמב"ם פ"י מה"ג ה"ב וטוש"ע סי' ק"ן אף מהיות נלע"ד דרש"י סוף גיטין (דפ"ט ע"ב) ד"ה דבתר נשואין פליג אהרמב"ם וס"ל דכל היכא דמצריכין לה גט תאסר על בעלה וכ"מ בתשו' רש"י שבב"י סי' קכ"ט בשם ספר אגרות חיים והג"פ שם ס"ק נ"ב לא נרשש מזה דרש"י פליגפאשר העיר מזה המגיה במל"מ רפ"י מה"ג ותמיה טובא איה מהרא"י לא הקשה אשמעתיה מפרש"י אם לא שמתקלק בין הנושאים דשאני הכא שגם מקודם נתגרשה בגט עכ"פ אף שלא היה פשר לגמרי מיהו על חילוק זה יקשה מהתוס' בגיטין (דף צ') ד"ה והלקתא מיהו בנ"ד יש עוד צד ע"פ תשו' הרשב"א סי' אלה קפ"ט שבב"י סס"י י"ז וברמ"א בש"ע בהג"ה או שהורו לה ב"ד בטעות הוי כאנוסה כו' ועיין ב"ש סי' י"א סק"ב נשמע לבועל אסורה לעולם כו' פיון אצלו ה' במזיד כו' משא"כ ה"כא שהוא באונס גמור וא"כ י"ל גם לתשו' רש"י תהי' מותרת לישוב תחת בעלה אף אם נצריכה גט: דה"כא אנוסי' היו ע"פ הוראת ב"ד בטעות הוי שהמסדר הורה שהגט פשר והוא היה מ"צ שם ומסתמא ג"כ ממנוה אגיטי ואף שמהרי"ק סוף שרש פ"ד פליג על הרשב"א כמ"ש הב"ש סי' ל"א סק"י גם הט"ז סס"י י"ז פליג עליו והבית מאיר הביא מפסקי מהרא"י סס"י י"ד כמנדמה ג"כ דפליג בפשיטות ע"ז.

אף פיון דה"כא בלא"ה לפ"ד מהרא"י והש"ע סי' ק"נ אין לחוש כלל פשיצריכוה גט שנית א"כ לכאורה יש לדון פן שמהרא"י סי' כ"א נוטה מאד לזה לתקן אלהבא מלחוש ללעז דלשעבר כו' ע"ש ובסי' י"ט ר' י"א.

ומ"מ הדבר צ"ע ובמ"א פתבתי טעמים להקל שלא להצריכה גט: סימן שא הנה מה שחשש כת"ר בתשובתו הראשונה פיון שהוא היה המסדר הגט י"ל דלרבא פרק הניזקין (דף נ"ד ב') יש להאמינו אי אשכחיה זימנא קמיינתא וא"ל שהיה פיסול בהגט ולכן י"ל בנ"ד פיון דטעה ולא ידע וכשידע שזהו שינוי השם הודיע אף שהי' אחר זמן רב נאמן פרבא ושוב דחה כת"ר סברא זו הנה הו' אמת שסברא זו דכיון דטעה ולא ידע כו' מצאתי פן בכנה"ג בי"ד סי' קכ"ז בהגהות הטור אות י"ח וז"ל אם היתה הנגיעה של העובד פוכבים בדרך שאינו יודע שהוא אסור ואמר הישראל לא אמרתי לה מפני שהייתי סבור שהוא היתר ואח"כ שמעתי שהוא אסור נאמן ואפילו שהישראל לא אמר פן אנו פותחין לו אם מפני כן לא אמר לו בפעם הראשון מהר"א די קנדיא הובאו דבריו בתשו' הרא"ם ח"א סי' נ"ד עכ"ל ויש להביא ג"כ ראי' לזה ממ"ש רמ"א בש"ע שם סי' קכ"ז סעיף א' בהג"ה שניקה ואם לא הגיד לו בפעם ראשון שמצאו ואומר לו אח"כ ואמר אמתלא למה לא אמר לו בראשונה יש לחוש לדבריו כו' אף נלע"ד דה"כ דרבא זהו רק בשאר איסורין ולא בדבר שבערונה אע"ג דה"כ דאפיי שפשהו ביזו נאמן זהו שיהו אפילו בדבר שבערונה כדמוכח בגיטין פ' התקבל (דף ס"ד ע"א) בפסגיא דשליש אומר לגרושין והתם מבואר דאע"ג דהבעל מכחישו השליש נאמן דאף רב הונא דפליג בזה על רב חסדא דכשהבעל מכחישו אין השליש נאמן זהו מפני שיש ראיה להבעל דאם איתא דלגרושין יתביה ניהל' לדידה הוי יתיב ניהליה ולכן היכא דלא שיהו האי טעמא פגון שאין שלשתן

בְּעִיר מוֹדָה רַב הוֹנָא דְהַשְׁלִישׁ נֶאֱמַן אַף אִם הִבְעֵל מְכַחֲשׁוּ פְּמִבְּנֹאָר בְּתוֹס' שָׁם ד"ה בַּעַל
נֶאֱמַן וּמִתּוֹרֵץ בְּזָה קוֹשְׁתֵי הַש"ף בִּי"ד רס"י קכ"ז סק"ג שְׁהַקְשָׁה עַל הַתּוֹס' וְהָרָא"ש
וְהַמְרָדְכִי וְעוֹד הַרְבֵּה פּוֹסְקִי וְהַטּוֹש"ע שָׁם שְׁפָסְקוּ דְהָאוֹמֵר לְחַבְרִירוּ נְתַנְסָה יִינָה אִם הוּא
בְּיָדוֹ נֶאֱמַן אֶפְיָלוֹ אִם הִבְעֵל מְכַחֲשׁוּ וְע"ז הַקְשָׁה הַש"ף טוֹבָא דְלֹא מְסַתְבֵּר כָּלֵל דִּיהָ עַד
א' נֶאֱמַן לְהַכְחִישׁ הַבַּע"ד וְלְהַפְסִיד מְמוֹנּוֹ וּבִמְחַכ"ת לֹא דַק בְּזָה כָּלֵל נִגְדַּךְ כָּל הַפּוֹסְקִים
הַרְבֵּים וְהַעֲצוּמִים דַּס"ל כֵּן דְהָא תַלְמוּד עֲרוּף הוּא דְהַשְׁלִישׁ נֶאֱמַן אַף כְּשֶׁהִבְעֵל מְכַחֲשׁוּ
וְאֶפְיָלוֹ בְּדָבָר שֶׁבְעֲרוֹה וּכְמ"כ וּכְש"כ בְּשֶׁאֵר אִסּוּרִין כְּשֶׁהוּא בְּיָדוֹ ה"ל כְּדִין שְׁלִישׁ מִמֶּשׁ
דְּבִין לְרַש"י שָׁם דְּשִׁלִישׁ נֶאֱמַן מִדִּין מִיגוּ, כְּמ"כ הֵכָא גַבִּי נְתַנְסָה יִינָה הוּי מְשׁוּם דְּאִיפָא
מִיגוּ כְּמ"ש הַש"ף רס"י קכ"ז סק"א בְּשֵׁם רַש"י וְסִיעֲתוֹ וְכ"ש לְהַתּוֹס' שָׁם גַבִּי שְׁלִישׁ
דַּע"ג דְּלִיפָא מִיגוּ נֶאֱמַן מְשׁוּם דְהָא הִימְנִי' כְּמ"כ ס"ל פֶּאן כְּמ"ש בְּש"ף עֲצָמוֹ שָׁם.

וְכֵן הִבִּיא הַחוֹת דַּעַת סִי קכ"ז סק"א בְּשֵׁם הַפְּנ"י בְּגִיטִין (דנ"ד) דְּעִנִּין דְּבָר שֶׁבְּיָדוֹ ה"ל
כְּשִׁלִישׁ יַעו"ש וּבַפְּנ"י בְּגִיטִין שָׁם בַּד"ה וְאוֹמֵר ר"ת דְּהֵכָא בְּמְכַחֲשׁוּ כו': עַכ"פ מְבֹנָאָר
מְזָה דְהָא דְאַבְיִי דְאָמַר כָּל שֶׁבְּיָדוֹ נֶאֱמַן זְהוּ אִפִּי' בְּדָבָר שֶׁבְעֲרוֹה אַע"ג דְּבַעֲיָנָן בְּזָה שְׁנֵי
עֲדִים מ"מ כָּל שֶׁבְּיָדוֹ נֶאֱמַן כְּשִׁנֵּי עֲדִים וּמִיָּהוּ בַּפ"ג דְּקִדּוּשִׁין (דס"ג ע"ב) גַבִּי קִדְשִׁתִּי אֶת
בְּתִי ס"ל לְרַב דְאִין סוֹקְלִין עַל יָדוֹ וְאֵע"ג דְּבִיָּדוֹ לְקִדְשָׁה: וְעִיָּין בְּמְרָדְכִי ר"פ הָאוֹמֵר
וּבְתִשׁוֹ מִיָּמוֹנֵי דְשִׁיכִי לַה' אִישׁוֹת סִי ג' הִבִּיא מֵהַר"מ כְּפָה רְאִיּוֹת דְכָל שֶׁבְּיָדוֹ נֶאֱמַן
וְהִיָּינוּ אַף לְקִדּוּשִׁין וְלִגְרוּשִׁין נִמְצָא הָא דְאַבְיִי שִׁיָּה אֶפְיָלוֹ בְּדָבָר שֶׁבְעֲרוֹה אֶבְל עכ"ז הָא
דְּרַבָּא שֶׁחִידָשׁ וְהוֹסִיף ע"ד אַבְיִי דַּע"ג שֶׁעֲכָשׁוּ יָצָא מִתַּח"י וְנִמְצָא אִינוּ בְּיָדוֹ אַעפ"כ אִי
אִשְׁכַּחֲהִי וְא"ל בְּזִימְנָא קַמִּיָּתָא נֶאֱמַן נַלְע"ד שֶׁזְּהוּ רַק בְּשֶׁאֵר אִסּוּרִי' אֶבְל בְּדָבָר שֶׁבְעֲרוֹה
כָּל שֶׁאִינוּ בְּיָדוֹ אִינוּ נֶאֱמַן וְרֵאָה מְהָא דְקִדּוּשִׁין (דס"ד א') קִדְשִׁתִּי אֶת בְּתִי כו' וּבְגִמְרָא
רִישָׁא בְּיָדוֹ סִיפָא לֹא בְּיָדוֹ: וְאַף לְרַב אֲשֵׁי שָׁם הַדִּין אֶמַת וְע' בַּחמ"ח סִי ל"ז סְעִיף כ"ו
ס"ק מ"ד מ"ש נִרְאָה דְמַכְש"כ אִם אָמַר קִדְשִׁתִּיהּ בְּלַבַּד כְּשֶׁהִיָּתָה קְטַנָּה דְאִינוּ נֶאֱמַן
לְאוֹסְרָה עַל כָּל הָעוֹלָם כִּינּוּן דְּעַכְשָׁיו הִיא גְּדוּלָּה עַכ"ל וְכַדְבְּרִיו מְבֹנָאָר בְּהִדְיָא בְּתוֹס'
יְשִׁינִים פ"ב דְּכַתְּנֻבּוֹת (דכ"ב) בַּד"ה מְנִיָּין לְהַפָּה שְׁאָסֵר כו' וְנ"ל וּמִיָּהוּ אִם אָמַר עַל בְּתוֹ
בּוֹגְרַת קִדְשִׁתִּיהּ כְּשֶׁהִיָּתָה נַעֲרָה אוֹ קְטַנָּה נִרְאָה דְאִינוּ נֶאֱמַן כָּלֵל דְּהַשְׁתָּא אִין בְּיָדוֹ כָּלֵל
כו' עַכ"ל וּמִשְׁמַע מִפְּשָׁטָא דְמִתְנִיתֵן דְאֵף אִם אוֹמֵר כֵּן מִיָּד כְּשֶׁהִגְדִּילָהּ אִינוּ נֶאֱמַן דְאִינוּ
נֶאֱמַן רַק בְּעוֹזָה קְטַנָּה מִמֶּשׁ וְלֹא כְּשֶׁהִיא גְּדוּלָּה וְכֵן מִשְׁמַע מִלְשׁוֹן רַש"י גַבִּי נְהָרִי הִיא
גְּדוּלָּה מִשְׁגָּדְלָה אוֹמֵר כֵּן וּבְקַטְנוּתָהּ לֹא אָמַר אִינוּ נֶאֱמַן וּמִן תִּרְתֵּן לְבַעֲלָהּ דְלִשׁוֹן מִשְׁגָּדְלָה
מִשְׁמַע אֶפְיָלוֹ תוּמ"י כְּשֶׁהִגְדִּילָהּ וְאַפ"ה אִינוּ נֶאֱמַן.

וְכֵן מִשְׁמַע מְהָא דְגִיטִין (דס"ד ע"א) תְּנִן הָאִשָּׁה שְׁאָמְרָה כו' וְאַמְאִי לְהִמְנִי' לְשִׁלִישׁ מִי
קָא נְפִיק גִּיטָא מִתּוֹתִי יְדִיהָ דְלְהִימְנִיָּה וְאִי אִיתָא דְאִי בְּזִימְנָא קַמִּיָּתָא דְאִשְׁכַּחֲהִי נֶאֱמַן מְאִי
מִשְׁנִי.

הָא אִפְתִּי קוֹשְׁיָא אַמְאִי צְרִיף שְׁנֵי כִּתְיֵי עֲדִים דַּע"ג דְּעַכְשָׁיו הוּא קְרוּעַ מ"מ כִּינּוּן שְׁנֵי
עֲדִים שְׁרָאוּהוּ בְּיָדוֹ שְׁלֵם דְּבַהֲכִי מְיִירִי כְּמ"ש בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א א"כ אַע"ג דְּעַכְשָׁיו
קְרַעוּ הָרִי הוּא זִימְנָא קַמִּיָּתָא.

וְעוֹד שָׁם גַבִּי בַּעַל אָמַר לְגְרוּשִׁין וְשְׁלִישׁ אוֹמֵר לְגְרוּשִׁין כו' מִי קָא נְפִיק גִּיטָא מִתּוֹתִי יְדִיהָ
כו' מוֹכַח דְאֶפְיָלוֹ לְהַחְמִיר לֹא חִיָּיָשִׁין לְדַבְרֵי הַשְׁלִישׁ כָּלֵל כָּל שֶׁאִין הִגֵּט תַּחַת יָדוֹ מִמֶּשׁ

מדנהוצרכו הרי"ף והרא"ש והרשב"א בחידושי לומר והשתא דאמרין חזקה שלים עושה שליחותו לחומרא אי בעלה פהן ולא היינו מספקין לחומרא מחמת דברי השליש פינו שאין היתר מותרת לבעלה פהן ולא היינו מספקין לחומרא מחמת דברי השליש פינו שאין הגט תח"י ממש אע"פ שהיה בידו תחלה וכ"מ בטור ובב"י ס"י קמ"א ואמאי לא דלמא זהו זימנא קמיינתא דאשפחיה א"ו דכל שאין הגט בידו ממש לא נאמן ע"א פלל בדבר שבפירוה אפי' לרבא דלא נחלק רבא על אב"י רק בשאר איסורין ולפ"ז בנ"ד אף שהוא המסדר והיה בידו מ"מ עכשיו שפבר יצא הגט מידו אע"ג אם נאמר דהוי כזימנא קמיינתא משום דמיד שלמד ונדע שזהו שינוי השם הודיע פסברת כת"ר עכ"ז אינו נאמן פלל אפילו לחומרא: ב ויש מי שרצה לומר דכיון שהמנהג שהגט אחר שקורעים אותו נשאר אצל המסדר א"כ אפתי ה"ל פשליש ונק' הגט בידו וליתא דהא אהא דאמרין מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה פרש"י ואע"פ שהקורעים בידו בפנינו אין שלישי אא"כ השלישות בידו דמיגו דאי בעי הוה עביד ביה מאי דקאמר נאמן נמי על אמירתו אבל זה שקרעו אין בידו למוסרו בינה עכ"ל הרי דע"י מה שנשאר קרוע בידו אין להחשיבו שלישי ומיהו זהו לשטת רש"י דהשליש אינו נאמן רק משום מיגו אבל לשטת התוס' דהשליש נאמן אע"ג דאין לו מיגו ומשום דהא הימניה הוצרכו לפרש גבי מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דהנה קרעים שבידו נשא מציאו באשפה משמע הא אילו ידוע דהבעל מסרו לו נאמן אע"פ שהוא קרוע עכשיו דמ"מהא הימניה.

וא"כ יש להסתפק מה שמניחים הגט קרוע אצל המסדר נשא נקרא דהא הימניה פינו שהמגרש והמתגרשת מניחים הגט קרוע תחת ידו ופ"י וענני הימניה בזה היינו רק אלהחמיר שהרי אם היה המסדר הנ"ל מראה הגט זה והיינו רואים אף שנכתב שינוי השם היינו אומרים שאין הגט פלום.

פינו דהגט יתקיים בחותמיו שזהו הגט שנמסר לאשה זו ויש בו שינוי השם א"כ פינו שהניחו הגט תחת ידו הרי האמינוהו עליהם לענין זה ואע"ג דלית ליה מיגו הוא נאמן. מיהו נראה דדוקא למאי דהאמינוהו הוא נאמן וי"ל שלא הימנוהו רק פל זמן שיהי' הגט קרוע קיים תח"י ע"ז האמינוהו שפשיהי' נראה בו שינוי השם וכה"ג שיהי' נאמן לקלקלה אבל שיהי' נאמן כ"כ אפילו כשאבד הגט י"ל דע"ז לא האמינוהו פלל דכה"ג איתא בגמרא פ"ו דשבועות (דמ"ב ע"א) ובש"ע ח"מ סי' ע"א ס"ג בהג"ה דאין הנאמנות אלא למה שהאמינו עליו ולא יותר ולכן לפ"ז פינו שהגט עכשיו אינו נמצא פלל אצלו לא שיהי' לומר דהא הימני' וצ"ע בתשו' מיימוני דשייכי לספר משפטים סי' מ"ד דס"ל דשליש נאמן למפרע כו': ג והן אמת שמצאתי אח"כ בספר המקנה בחידושי פ"ג דקדושין (דס"ה ב') בדבור התוס' שם ועתה בענין זה יש ג' דינים.

שמתחלה ר"ל דלענין דבר שאין בידו עתה רק שהיה בידו יש לחלק לרבא בין דבר שבפירוה לשאר איסורים. ואח"כ כ' ש"ל דאפילו לענין דבר שבפירוה אמרין פן וכ"כ בקו"א בסי' ל"ז סע"י כ"ו ושם הניח הדבר בצ"ע ולדבריו נמשך חומרא גדולה בנ"ד ע"פ דברי הכנה"ג דלעיל ודברי כת"ר ש"ל שזה הוי כמו אשכחיה בזימנא קמיינתא פנ"ל ולפע"ד העיקר פסברא הראשונה שלו דבדבר שבפירוה גם לרבא יש לחלק פי מלבד הראי' שכתבתי מסוגיא דגיטין (דס"ד) עוד זאת ממקומו הוא מוכרע וגם מצד

הסבֵּרָא דְהַנְּהִי לְשִׁטַּת הַרְאָב"ד וְהַרְשָׁב"א וְהַרִיטְב"א בְּגִיטִין (דנ"ד) וְהָר"ן דְּמַחְלֵקֵינוּ בֵּין פּוֹעֵל לְעַד א' דְּעָלְמָא דַּס"ל דְּעַד א' נְאָמְן בְּאִיסוּרֵין לְאַסּוֹר דְּבָר שֶׁהוּא בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר וְזֶהוּ סוּגְיָא דְקַדוּשִׁין (דס"ה ב') וְהָא דְגִיטִין דְּהַנְּצָרָה אַבְיֵי לְטַעְמָא דְכָל שְׂבִידוֹ וְלִרְבָּא מְפֻנֵי דְהִיָּה בִידוֹ זֶהוּ בְּפוֹעֵל דְכִינּוֹן שְׂקִיבֵל לְעִשׂוּתָהּ בְּהַכְשֵׁר חֻזְקָה מִיְזַהֵר וְלִכְּפָה אִין נְאָמְן לְאַסּוֹר אֱלָא ע"י טַעְמִים הַנ"ל מִשָּׂא"כ בְּעַד א' שְׂאִינוּ פּוֹעֵל א"צ לְטַעְמִים אֱלוּ וְלִשְׁטָה זֹו הַסְּפִים הַשְּׂ"ף בִּי"ד בַּסִּי קכ"ז סק"ג וס"ק ט"ז.

א"כ לפ"ז י"ל בְּפִשְׁטוּת דְהַךְ סְבָרָא דְרָבָא דְמַהֲנֵי בְּדָאָמַר לִיה בְּזִימְנָא קַמְיִיתָא הִינּוּ רַב לֹמַר שַׁעֲי"ז יְהִי נְאָמְן כְּשֶׁאָר עַד א' שְׂנַאָמְן בְּאִיסוּרֵין אֲבָל לֹמַר שְׂיִהִיָּה נְאָמְן עִי"ז כְּשֶׁנִּי עֲדִים לְאַסּוֹר גַּם בְּדָבָר שְׂבַעְרוֹנָה בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר דְאִין ע"א נְאָמְן ע"ז לְרָבָא בְּקַדוּשִׁין (ס"ו א') מְנִיין לְנוּ לֹמַר כֵּן וְהָבִי דְלָא לְהוֹסִיף בֵּין דְאַבְיֵי פְּלִיג שְׂאִינוּ אִפִּי כְּעַד א' אִיף נֹאמַר דְלִרְבָּא הָנִי גַם כְּשֶׁנִּי עֲדִים זֶה וְדָאֵי לֹא מְסַתְּבַר כְּלָל אִיף אֲפִילוּ לְשִׁטַּת הַתּוֹס' בְּגִיטִין (נ"ד ב') וּבְקַדוּשִׁין (ס"ה ב') דְאִין מְחַלְקִין בֵּין ע"א לְפוֹעֵל וס"ל דְּעַד אֲחַד אִינוּ נְאָמְן גַּם בְּשֶׁאָר אִיסוּרֵין לְאַסּוֹר דְּבָר שְׂבַחְזֻקַת הַיָּתֵר אֱלָא מִשּׁוּם דְּהִלְהָ שׁוֹמֵק (וְלֹא בְּאוּמַר אִינִי יוֹדַע דְלָא כְּשִׁטַּת הַרְשָׁב"א).

וּמִשּׁוּם דְשִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְמִיָּא אֲשֶׁר לְשִׁטָּה זֹו הַסְּפִים אַאזְמו"ר הַגָּאוֹן נ"ע בְּתַשׁוּבְתוֹ הַמְּתַחַלַּת אוֹדוֹת הָאֲמַתְלָא וְדָלָא כְּהַשְׂ"ף יַעו"ש טַעְמוֹ אַפ"ה הָרִי לְרָבָא פִּי הַתּוֹס' בְּקַדוּשִׁין (דס"ו ע"א) דְקַסְבַּר רָבָא דְטַעְמָא דְשׁוֹמֵק מְהִימֵן לֹא מִשּׁוּם דְשִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְמִי (דא"כ גַּם בְּאַשְׁתָּהּ זִינְתָהּ אַמַּאי לֹא מְהִימֵן) אֱלָא מִשּׁוּם דְאִיכָּא רַגְלִים לְדָבָר מְהִימֵנִי לִיה רַב לְאַבְיֵי דַס"ל שֵׁם דְאַפִּי בְּאַשְׁתָּהּ זִינְתָהּ וְהִלְהָ שׁוֹמֵק נְאָמְן י"ל דַּס"ל דְשִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְמִיָּא וַאֲע"ג דְּהַתּוֹס' ר"פ הָאֲשָׁה רַבָּה (דפ"ח א') ד"ה דְשִׁתִּיקָה כ' דְלֹא הוֹדָאָה מְמַשׁ הִיא אֱלָא בֵּין דְשִׁתִּיק נִרְאָה לֹו אֲמַת וְיוֹדַע שְׂיֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר כו' וְזֶה מְוַכְרַח אֲפִילוּ לְאַבְיֵי ע"ש.

מ"מ לְאַבְיֵי אֲמַרִינּוּ מַה"ט דְדְמִיָּא קֶצֶת לְהוֹדָאָה מְמַשׁ. וְלִרְבָּא אִין זֶה עֲנִין כ"כ לְהוֹדָאָה מְמַשׁ (א"נ י"ל בְּתוֹס' דִּיבְמוֹת ר"פ הָאֲשָׁה רַבָּה דְאַבְיֵי וְרָבָא שְׁנִיָּהֶם ס"ל בְּעֲנִין שִׁתִּיקָה דְלֹא כְּהוֹדָאָה מְמַשׁ הִיא אֱלָא בֵּין כו' רַב דְלְאַבְיֵי אוֹסַר מַה"ט אֲפִילוּ בְּדָבָר שְׂבַעְרוֹנָה בֵּין דְנִרְאָה לֹו אֲמַת וְיוֹדַע שְׂיֵשׁ רַג"ל וְלִרְבָּא אִין זֶה אוֹסַר כְּלָל בְּדָבָר שְׂבַעְרוֹנָה בֵּין דְבַעֲיָנּוּ שְׁנֵי עֲדִים) וַאֲכ"כ לַפ"ז הָא דַּס"ל בְּזִימְנָא קַמְיִיתָא ג"כ י"ל דְמַהֲנֵי רַב לְהַחְשִׁיבוּ רַגְלִים לְדָבָר לְבַד דְבַכָּה"ג נְאָמְן ע"א בְּשֶׁאָר אִיסוּרֵין לְרָבָא וְלְאַבְיֵי דְלָא מְהִינֵי הָא דַּס"ל בְּזִימְנָא קַמְיִיתָא הִינּוּ מִשּׁוּם דַּס"ל דְלָא סְגִי כְּלָל בְּרַג"ל אֱלָא כְּשֶׁנִּי לֹמַר דְשִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְמִיָּא אַע"ג דְאִינוּ הוֹדָאָה מְמַשׁ אֲבָל לֹמַר שְׂיִהִיָּה הָא דַּס"ל בְּזִימְנָא קַמְיִיתָא דוּמָה לְב' עֲדִים מְמַשׁ הָבִי דְלָא לְהוֹסִיף אֲדַבְיֵי בֵּין דְגַם לְרָבָא אִינוּ מְוַכְרַח לֹמַר כֵּן וּבִלְא"ה יֵשׁ סְבָרָא בַּחֲזִי הַרְשָׁב"א בְּגִיטִין נ"ד דְהִלְכָה כְּאַבְיֵי בְּהָא וַאֲע"ג דְאַנּוּ לֹא קִי"ל כֵּן אֱלָא כְּרָבָא עכ"ז אִין לְחַדֵּשׁ בְּדָבָרֵי רָבָא חוּמְרָא וְתִירָה נְגִד הַפְּשֻׁט הַפְּשׁוּט דְמִיָּרִי רַב בְּשֶׁאָר אִיסוּרֵין וְלֹא בְּדָבָר שְׂבַעְרוֹנָה וְעוֹד רֵאִי בְּרוּרָה דְהָא עֲנִין וְהִלְהָ שׁוֹמֵק עֲדִיף וְחַמִּיר טְפִי מְהָא דַּס"ל זִימְנָא קַמְיִיתָא וְאִינוּ שׁוֹמֵק כְּדְמוּכַח מְאַבְיֵי דַבָּא"ל זִימְנָא קַמְיִיתָא וְהִלְהָ אִינוּ שׁוֹמֵק אִינוּ נְאָמְן לְאַבְיֵי וּבְנִטְמָאוּ טְהוּרֻתִיהּ וְהִלְהָ שׁוֹמֵק אַע"ג שְׂלֵא הִיָּה בִידוֹ כְּלָל נְאָמְן לְאַבְיֵי וְאַפִּילוּ בְּדָבָר שְׂבַעְרוֹנָה נְאָמְן כַּה"ג לְאַבְיֵי גַבִּי אֲשִׁתָּהּ זִינְתָהּ וְהִלְהָ שׁוֹמֵק אֱלָמָא דְעֲנִין וְהִלְהָ שׁוֹמֵק

אע"פ שלא הָיָה בְּיָדוֹ שֶׁל הָאוֹמֵר נְטֵמָאוֹ חֲמוֹר טוֹבָא יוֹתֵר לְאַבְיֵי מֵעַנִּין מֵהָיָה בְּיָדוֹ כְּשֶׁעֲכָשְׁוּ אִינוֹ בְּיָדוֹ אע"ג דא"ל בְּזִמְנָא קְמִיִּיתָא וְכִינּוּן שְׁלֵרְבָא אֶפִּילוּ בְּוָהֳלָה שׁוֹתֵק אִינוֹ נְאֻמָּן בְּדָבָר שְׁבַעְרָנָה כש"כ וק"ו דְּהָא דא"ל בְּזִמְנָא קְמִיִּיתָא ג"כ לֹא מְהַנִּי לְרַבָּא בְּדָבָר שְׁבַעְרָנָה וְאִין נִרְאָה כְּלָל לומר שְׁאַבְיֵי וְרַבָּא יִחְלֹקוּ בְּסִבְרוֹת הַפּוֹכוֹת כ"כ וְעוֹד רְאֵיהּ מְהֵא דְמִתּוֹף שְׂאֵתָהּ נְאֻמָּן לְהַפְסִיד שְׁכָרָה כו' דְּעֵדִיף מִזִּמְנָא קְמִיִּיתָא דְגַם לְאַבְיֵי מְהַנִּי וְאַפ"ה בְּדָבָר שְׁבַעְרָנָה ל"מ כְּלָל בְּדָמוּכַח מִש"ע ס"ו קט"ו ס"ו וע"ש בְּבֵית מְאִיר: ד אָבֵל מֵה שְׂצִידָד כַּת"ר לְהַקְל ע"י הַשִּׁנּוּי דְמִיִּנְקָא לְמֵאִינְקָא מֵמַה שְׂמַצִּינוּ בְּנִבְיָאִים בְּסִפּוֹר יִחְזַקְאֵל ס"י מ"ג וְרַצָּאתִי אֶתְכֶם.

הָרִי נְקוּד חִירִיק תַּחַת הַצְדִּי"ק אַף שְׂיֵשׁ אֶל"ף אַחֲרָיו וְה"נ י"ל כֵּן בְּעַנְיָן מֵאִינְקָא הִנֵּה תְּשׁוּבָתוֹ מִמ"ש בַּג"פ ס"י קכ"ח ס"ס"ק גִּימ"ל בְּגִט שְׁשֵׁם אָבִי הָאִשָּׁה הָיָה שְׁלֵמָה טְרַנְטוֹ וְנִכְתָּב שְׁלֵמָה טְרַנְטוֹ דְּצִידָד מֵהָרִי"ט לְהַקְל מִכְּפָה טַעְמִי וְלֹא צִינְרָף טַעַם דְּלִגְפִין עֵינָה נִכְתָּב ה' עַל חוֹלָם רַק לְאִינָה סְנִיף בְּעֵלְמָא וְאַפ"ה נִחְלַק עָלָיו מֵהֶרַח"ש וְעֵינָן בְּמַכְמ"א שְׂעַר ד' ס"י ל' דְּתַמָּה עָלֵיהֶם מִטַּעְמָא אַחֲרֵינָא אָבֵל טַעַם זֶה מִשְׁמַע שְׂאִינוֹ מִצְטָרַף כְּלָל וְאַפְשָׁר שִׁי"ל ע"ז כַּמ"ש בְּפִסְקֵי מֵהָרֵא"י רִישׁ קפ"ד מֵה הַבְּאֵת רְאֵיהּ מִשְׁמוֹת הַפְּתוּבִים כו' לְשֵׁם דְּרָשָׁה כו' וְעוֹד דְּאִיתָא בַּג"פ ס"י קכ"ט ס"ק קי"ג דְּגֵרְשׁוֹן בֶּן לֹוי פְּתוּב בַּד"ה גֵרְשׁוֹן בְּמ"ם וְא"כ אֲמַאי כ' מֵהָרֵא"י ס"י י"ד וּבְשֵׁם גֵרְשׁוֹן שְׁכ' גֵרְשׁוֹן כו' אִם תִּתְּבַרְר שְׂשֵׁמוֹ גֵרְשׁוֹן הִי נִרְאָה אֶפִּילָא אִם נִשְׂאֵת תַּצָּא וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוֹ בָּהּ כו' ע"ש וְעוֹד דַּנְד"ז גַּם לְהַמְקַרָּא דּוֹרְצָאתִי ל"ד דְּהֵתֵם נִכְתָּב עַל חִירִיק אֶל"ף לְבַד אָבֵל שְׂיִנְכְתָּב אֶל"ף וְיִו"ד עַל חִירִיק כְּמוֹ מֵאִינְקָא זֶה לֹא נִמְצָא כְּלָל וְהִנֵּה מְבֹאָר בְּמֵרְדְּכִי פֶרֶק הַמְּגֵרָשׁ ס"י תמ"ו בְּעַנְיָן שֵׁם הָעִיר וְמֵה שְׁקוֹרִין בְּנִרְיֵשׁ וְאַנּוֹ קוֹרִין בְּאֹרִיִּישׁ כו' הָרִי לֹא צִידָד לְהַקְל רַק מִשׁוֹם שְׂנִיכְרָ שְׂאִין כָּאֵן שְׂנִינּוּי כְּלָל כִּינּוּן שְׂמַאֲרִץ הֵגֵר בָּא וְהוּא לְשׁוֹם לְדָבָר לְשׁוֹן קְלִילָא כו' הָא לֹא הִכִּי הִנֵּה תוֹס' הָאֶל"ף שְׂנִינּוּי וְכ"ש בְּשֵׁם הַמְּתַגְרָשֶׁת עֲצָמָה וְע' בְּתִשׁוֹ מֵהָרִיב"ל ח"א ס"י כ"ט בְּגִט דְּאִשָּׁה גְּוִיָּא שְׁכ' גְּוִיָּא וּבְתִשׁוֹ לְהַרְמְבִּין ס"י קמ"ח מוֹכַח לְהַחְמִיר טוֹבָא לומר שֶׁהֵגֵט בְּטַל בַּכַּה"ג וְהֵתֵם לֹא הָיָה שֵׁם אִשָּׁה אַחֲרַת שְׂיֵהִיָּה שְׂמָה כְּשֵׁם הַשִּׁנּוּי כש"כ גְּבִי מֵאִינְקָא דַּעכ"פ שֵׁם מֵאִינְקָא בְּקַמְצָא לְרֹוב בְּאַנְשִׁים וְיֵשׁ לומר דְּזֵהוּ ג"כ שֵׁם אִשָּׁה וְכְמוֹ מֵעַנְקָא בְּסִגּוֹל שְׁשֵׁם זֶה יִשְׁנוֹ בְּאַנְשִׁים כַּמ"ש הֵרַב הַדְּיִין שְׁהַדְפִּיס הַט"ז בְּאַמְשֻׁטְרָדֵם בְּשִׁנַּת תַּק"ג וּג"כ נִשְׂאֵלְתִי עַל גִּט אִשָּׁה שְׂשֵׁמָה מֵעַנְקָא וְעוֹד בַּט"ג בַּש"נ אוֹת מ ס"ק י"ג כ' שְׂיֵשׁ שְׁמוֹת נָשִׁים שְׁנַק' מֵאִינְקָא א"כ נ"ד חֲמִיר טוֹבָא לְפָחוֹת כְּדִין מִי שְׂשֵׁמוֹ וְדֹאִי גֵרְשׁוֹן וְכ' בְּגִט גֵרְשׁוֹן: ה וְמֵה שְׂהַשִּׁיג כַּת"ר דְּלִיכָא לְאוֹכוּחֵי מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּשִׁלְהִי נְדָרִים דְּמִדִּינָא מְהִימְנָא לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה לֹא דִקְדַק כְּלָל בְּכַתְבֵי שְׂאִנִּי לֹא כְּתַבְתִּי לְהוֹכִיחַ זֶה מֵהַתּוֹס' רַק לְאַחַר שְׂהַבְּאֵתִי דְּבָרֵי אֲאֻמּוֹ"ר הַגָּאוֹן ז"ל דְּטַעַם דְּמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה מְבֹאָר בַּגַּמ' שֶׁהוּא מִשׁוֹם דְּלֹא עֲבִידָא לְבִזּוּיִי נִפְשָׁה ע"ז כְּתַבְתִּי דַּע"פ שְׂהַר"ן כ' שְׂזֵהוּ מֵהַתְּקַנָּה הִנֵּה לְדְבָרֵי הַתּוֹס' א"צ לְזֵה וּמִמִּילָא י"ל שֶׁהוּא מְדִינָא וְאַשְׁפַּחֵן דְּלְבִזּוּיִי נִפְשָׁה הוּא סְבָרָא דְּאֹרִיִּיתָא בַּפ"ק דְּסוֹטָה (ד"ח ע"ב) דְּרַבְּנָן דְּפְלִיגֵי אַר' יְהוּדָה ס"ל דְּבִזּוּיִנְיָה עֵדִיף לִיה (חֲשׁוֹב עַל הָאֲדָם וְשְׁנׁוּי לוֹ) טְפִי מִצְעָרָא דְּגוֹפָא וְקִי"ל הִכִּי וְזֵהוּ וְדֹאִי מְדֹאֹרִיִּיתָא יַעו"ש וְהֵתֵם הִינּוּ אֶפִּילוּ בְּשַׁעַת מִיתָה כ"ש וְק"ו מַחֲיִים וְגַם נוֹגַע לְפִרְנָסְתוֹ וּמְחִינְתוֹ וְכַדָּא בִּזְיוֹן כו' גַּם בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א סוּף נְדָרִים מִשְׁמַע דְּמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה מְדִינָא הוּא וְלֹא מִן הַתְּקַנָּה ע"ש: וְמֵה שְׂהַבִּיא כַּת"ר רְאֵיהּ דְּמִטַּעַם חֲזָקָה דְּלֹא מְרַעִי נִפְשִׁי אִין

להאמינו בשל אחרים מהא דאמרינו בגיטין (נ"ד) אבל מה אעשה שהתורה האמינתו כו' גבי כה"ג ביוהכ"פ כו' ולא מחלקינן דשאני כה"ג שפבדו יקר ולא הוה מזלזל נפשי' כו' הנה אע"ג דיכילנא לדחויי דהא הכי גבי נטמאו טהרותיה נמי פסיפא ליה מילתא להעיד על עצמו שפשע או קלקל כמ"ש בחידושי הרשב"א ונהרי ע"ז הביאו ראי' אף האמת ג"כ לפע"ד פן דמשום דלא עביד לבזויי נפשי' אין להאמינו עכ"פ בדבר שבערוה דבעינו שני עדים וכמו שהבאתי ראי' ממשנה דקדושין (דף ע"ח ב') גבי נאפילו שניהם אומרים כו' ואעפ"כ נהי דמדאוריין לא מהימן מ"מ י"ל דלא גרע זה מהא דאי מהימן לה שאע"ג שהבעל אינו מאמין פלל מ"מ הא דכל העולם יאמרו ונדאי לא עביד לבזויי נפשיה כ"כ חנם ולקלקל עצמו ואחרים א"ו ניפרים דברי אמת י"ל ששקול הוא פדין איסורא דמאמין אף שהבעל אינו מאמין וכמו שהבאתי בכתבי הראשון מדסמכינן ע"ז להוציא ממון כו' ואפשר שיש סמך לזה מדברי הרמב"ם פכ"ד מה' סנהדרין ע"ש.

והנה מדברי הרמב"ם שם נראה שיש אומדנא דמהני מדאוריין בדיני ממונות וכדמשמע מש"ש רפ"כ אין ב"ד עונשין באומד הדעת כו' והיינו בד"נ ופכ"ד כ' יש לדיין לדון בדיני ממונות ע"פ הדברים כו' וכ"מ מדבריו בספר המצות לאנן סי' ר"ץ והרמב"ן השיגו שם דהא בד"מ נמי לא אזלינן בתר אומדנא ולכן גם בענין איסורא דאי מהימן לה כפי תרי משמע בהרמב"ם פכ"ד מה' אישות דין י"ז דהוי דאורייתא מדכילל שם בחד בבא ובחייב אחד ממש איסורא דמאמין וסמכה דעתו עם דין מי שראה בעצמו משמע קצת דס"ל שהן שוין ממש וי"ל דאזיל לשיטתן' פכ"ד מה' סנהדרין דס"ל דמה שסמכה דעתו הוי דאוריין' בד"מ ומדמה דבר שבערוה לד"מ כדילפינו דבר דבר כו' אבל בתשו' להרמב"ן סי' קל"ג כ' דהא דאמר שמואל אי מהימן לה כפי תרי אפקא לאו לאנסרה עליו דבר תורה קאמר כו' אלא חייב לאפוקה בבא לצאת ידי שמים קאמר כו' משמע דמדרבנן הוא (וע' בתשו' מהרי"ו סי' ח') וכ"כ בפשיטות הב"ח סי' קט"ו ס"ו ובתשו' מהרב ר' תם פן יחייא הובא בפמ"ג בהקדמתו ל"ד בכלל רובא וחזקה וי"ל דאזלי בשטת הרמב"ן בסה"מ פנ"ל ועפ"ז כתבתי דבנ"ד ג"כ לפי מה שדמייתי זה לאומדנא דסמכה דעתו א"כ הוי מדרבנן לפ"ד רוב הפוסקים וגם בהרמב"ם פכ"ד מה"א הי"ז לא מבנאר בפ"י דהוי דאוריין' כ"א משמעות כו' לכן שפיר י"ל שתקבל גט שנית ותשב תחת בעלה ע"פ פסק הרמב"ם וטוש"ע אה"ע סי' ק"נ סעי' א' ומהרא"י סי' כ"א וחנם השיג כת"ר עלי פאילו טעיתי בפשיטות דממ"נ אם נחזיק שינוי השם כו' והאריה בזה: תמהתי עליו הלא הדבר פשוט לפע"ד דמצד השינוי בעצמו אין להקל רק שיש לצדד להקל לפי שמדאוריין אינו נאמן וכמ"ש כת"ר ולכן על הולד אין חשש פלל דכשר גמור הוא פדמוכח מהמשנה דקדושין (ע"ח) הנ"ל דמשום הטעם דלא עבידא לבזויי נפשיה לא מספקינן על הולד כו' (ומהני זה לגבי הולד יותר אף שי"ל דלא שייך איסורא דמאמין פלל על הולד פניו דלרבנן אין האב נאמן אפילו אומר בבירור שפנו ממזר א"כ נהי דקיי"ל כר' יהודה זהו כפאומר בבירור שפן הוא אבל לא שפנחזיקו לממזר מפני שהאב מאמין כו' ומ"מ פשאינו מאמין עדיף טפי) אבל עכ"ז לגבי הבעל והאשה אף שאינו מאמין חוכה אני להחמיר כמו באיסורא דמאמין ממש אלא שלפי שגם באיסורא דמאמין ס"ל להרשב"א וש"א"פ דהוי רק מדרבנן ולא לאנסרה עליו דבר תורה כו' ע"כ י"ל דסגי בקמה שתקבל גט ותשב תחת

בעלה כו' פנ"ל: ו והנה אחר ששלחתי כתבי הראשון לכת"ר נפל אצלי עוד חשש גדול לכאורה להקמיר בנ"ד והוא זה.

תנן בפ' בתרא דשביעית משנה ה' שטר חוב המוקדם פסולין. וכו' הר"ש גרסין בירושלמי מי מודיע עדים התומין על השטר לא כן אמר ריש לקיש עשו עדים התומין על השטר כמו שנהקרה עדותן בב"ד תמן כשאמרו לא חתמנו כל עיקר ברם הכא אמר על זה חתמנו ועל זה לא חתמנו וזהו פירושו דקשיא ליה מי מודיענו שהוא מוקדם ותירץ שעדים עצמן נאמנים לומר שהוא מוקדם ופריה מדריש לקיש דנעשה כמו שנהקרה עדותן בב"ד אפי' מדרבנן היכא דכתב ידם יוצא ממקום אחר דאי אין כתב ידן יוצא נאמני לפוסלו כדמוכח בפ"ב דכתובות ומשני ההיא דר"ל כשאמרו לא חתמנו דאין נאמני דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אבל פאן מודים שחתמו כו' עכ"ל ואפשר פי' דבריו הוא ע"ד מ"ש בבעה"ת שער נ"ו ס"י א' בשם ואיפא דמפרש כו' דכי אמרינן כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ה"מ כי אמרו אנוסים היינו או אמנה הנה דברינו דליתן להגדה כלל אבל היכא דאיתא להגדה כו' נאמנים לומר ע"ז חתמנו וע"ז לא חתמנו ע"ש.

וכתב בהר"ן פ"ק דר"ה וגרסין בירושלמי מי מודיע כו' וכתב עליו הר"ן והמפאן אנו למדים שכל טעות שהעדים מצויים כו' אבל הרמב"ן ז"ל כ' בפ"ק א"נ כו' אבל ודאי כל טעותא דעבידי עדים כו' ע"ש מזה משמע פדעת הש"ך בח"מ סי' מ"ג ס"ק י"ט דהר"ן ס"ל דגם להרמב"ן כל טעותא דעבידי עדים כו' ודלא פהתנאים שם סק"ז וכן בנתי"מ שם הביא דברי הש"ך לבד ומ"ש התנאים בשם הר"ש די נידאש באסיפת זקנים בב"מ פא"נ דרמב"ן ס"ל כו' תמוה דנהפוך הוא יעו"ש גבי נאשר הביא אל הרמב"ן כו' ביותר מן השיעור כו' יעו"ש.

והיינו ודאי בדבר שאין מצויין לטעות שזהו פי' יותר מן השיעור ומ"ש בדבר שאפשר לטעות בו ט"ס הוא וצ"ל בדבר שאי אפשר לטעות בו ותדע דהא אח"כ כ' אבל כשישערו כו' שלא האמינו את העדים אלא בדבר שאפשר לטעות בו בלבד לא יהיה קשה בעיניהם כו' עכ"ל מזה מוכח בהדיא דתחלה צ"ל בדבר שאי אפשר לטעות כו' ומה שהקשה ע"ז התנאים דהא גם הר"ן ה"כ' ומפאן אנו למדים שכל טעות שהעדים מצויים כו' י"ל דכוננת הר"ן דזה איתא במש"כ מדין הירושלמי.

דדין הירושלמי ודאי לא עבידי למיטעי בין ניסן לתשרי אלא לפי שיכולים לומר דלא נתנו לב כלל על הזמן שאין זה כ"כ מעיקר העדות וכמ"ש בחידושי הרשב"א פ"ק כל הגט דכ"ו ד"ה אלא ארוסה שהביא התנאים פעמים שאין דרפן לדקדק על הזמן כו' וע"ש בהרשב"א שזהו דוגמת מ"ש בגמ' דידן פ"ב דכתובות (דף כ"ד ב') לחד מ"ד דס"ל דאין מעלין משטרות ליוחסין משום דלאו אפולה מילתא קא מסהדי וע"ש בתוס' וכ"פ הפוסקים (וע' מהרי"ט ח"ד ס"י כ"א שדבריו צ"ע קצת במ"ש נאנן קיי"ל דמעלין) וכ"כ התוס' בגיטין (דף פ' ע"א) דאין מעלין משטרות ליוחסין כו' וסברא הוא דעדים לא קיימי אלא על עיקר מעשה כו' וזה קרוב לדברי בעה"ת שנו"ס"י א' דלעיל שפי' משום דאיתיה להגדה כו' ומ"ש האו"ת שם ס"ק י"ג ה"תם בע"פ אבל פאן בשטר לא איתא ע"פ ומרעא ליה לשטר כו' לכאורה נראה שדבריו אלה הם סותרין ונגד ממש לדברי הירושלמי דדוקא גבי שטר הוא שאמר הירושלמי שיכולי לומר ע"ז חתמנו ועל

זה לא חתמנו: ולא בעדות על פה ומטעם שבשטר יוכלו להתנצל שלא חתמו אלא על עיקר המעשה.

וכמ"ש מהרי"ט בתשו' הנ"ל בסופה דחותמין וסומכין על מה שהלנה קורא את השטר ומדקדק בו כו' יעו"ש משא"כ על מה שהגיד בפירושו ע"פ בתורת עדות אין לו התנצלות כלל ע"ד שיש התנצלות בשטר לומר ע"ז לא חתמנו ועכ"פ לפי ד' התנאים ג"כ הנה לרבינו שמשון והר"ה והר"ן וסיעתם נרב האי והעיסור בשט"מ פא"נ הדין כן ולפ"ד הש"ך מוסכם הוא לכולי עלמא דכל טעות שהעדים מצויים לטעות נאמנים לומר שטעו כו' והנה בנ"ד אף שי"ל דלטעות לכתוב מאינקא בא"ף יו"ד לא עבידי למיטעי בהכי אף הנה בתשו' הריב"ש ס"י שפ"ט ובתשו' רבו הר"ן אליו שם ס"י ש"ץ כ' שהא"ף אסמוך על בנ"א שאין יודעים בטיב גיטין כו' נאנחנו היודעים ועדים כו' וכ"פ בש"ע סי' קמ"א ס"ע"י ל"מ"ד בהג"ה לפסול גט שהמסדרים אינו בקיאים בטיב גיטין ובסי' קמ"ב ס"ט ובסדר הגט דמהר"י מרגליות סעי' א' וא"כ פיון שאפילו אם לא ידענו שום ריעותא בהגט חיישינו שטעו כ"ש כשאומר בפ"י שטעה שי"ל דה"ל כמו טעות שמצויין לטעות דנאמן לומר שטעה ואין בזה משום חוזר ומגיד כו' דאע"ג דבאגרות ושטרות שאין מדקדקין בהן כ"כ לא היה טועה לכתוב על מינקא מאינקא אף אדרבה בגט לפי שמדקדקי מאד בכתובת השמות וכשאינו בקי בדין ומחזיק עצמו למדקדק וכה"ג מצוי שיטעה ביותר וכה"ג איתא בפסחים (דף צ"א ב') שא"י ידקדקו בו כו' ועיין בכה"ג בתשו' מהריב"ל ח"ג סי' כ"ג בענין שהסופר אמר שלא שמע מפי הבעל שיכתוב שהאמינו להיותו בלתי מלומד בגיטין וכ' ונ"ל וגדולה מזו כתב הר"ן בשם הר"ה דכל טעות שהעדים מצויין לטעות כו' הובא במכמ"א סוף שער א' ואף שישם היה המסדר מכחישו וגם היה עדים באומדנות ששמע מפיו אעפ"כ האמין להסופר יעו"ש.

כ"ש בנ"ד שיש להאמין להמסדר על עצמו שטעה כו' אלא שי"ל דהתינוח אם היו שני עדים אומרים כן שטעו בכתובת השם משא"כ המסדר לבד הרי לא יקום עד אחד כו' אף גם ע"ז יש להשיב דהא מצינו גבי עד אחד אומר תנאי דאמרינו והלכתא פרב הונא בדר"י פ"ב דכתובות (דף י"ט ע"ב) דנאמן משום דלמיעקר סהדותיה קאתי ולא פרב פפא שם דאמר תרנוייהו בשטרא מעליא קא מסהדי כו' וכ' הר"ן שם שרבינו האי ז"ל וכת' א' של ראשונים פרושה אפילו בשפתב ידן יוצא ממקום אחר ושהרמב"ן הקשה ע"ז דא"כ מצינו עד אחד קם בממון והתורה אמרה אינו קם אלא לשבועה כו' והוא ז"ל כתב דאין הכרעת הרמב"ן ז"ל מכרעת אצלי כלל כו' דגבי פרוע פיון דלאו גילויא מילתא דסהדותא קמא היא אי אפשר שיהיה עד אחד קם לממון אבל כי אמר שהוא סהדי גופא דשטרא דתנאי היו דברינו גילוי מילתא דסהדותא היא ומיהימן בהכי כו' עכ"ד ועפ"ז י"ל כמ"כ בנד"ז אף שהמסדר הוא אחד פיון דעוקר סהדותיה קמייטא ע"י שאומר שטעה בדבר שמצוי לטעות כנ"ל מהימן בהכי ואי שייך ע"ז לומר שאין ע"א קם בדבר שבפירוה כו' דהיכא דלאו גילויא מילתא אסהדותא קמייטא ודאי אין ע"א קם אבל הכא זהו פגילויא מילתא אבטול סהדותא קמייטא דקם בזה ע"א לדעת רבינו האי והראשונים והספיק להם הר"ן דבתראי הוא.

ועיין בעיטור מאמר זמן שהשנה ענין הקדמת זמן לתנאי הנה דנאמני אפילו בכת"י יוצא
ממקום אחר ומינה דכמו שבתנאי עד אחד נאמן כמ"כ לענין מוקדם. ולפ"ז כש"כ בטעות
שמצויים לטעות: ז ומה שיש להשיב ע"ז הוא הא' דאף אם נאמר שהוא נאמן למיעקר
סהדותיה לבד אבל הרי נשארו עוד כמה אנשים שהתחזיקוה בגרושה הסופר והעדי
חתימה וא"כ י"ל אין דבריו של א' במקום שנים ואף שאינן מכחישים אותו ה"ל פחד
במקום שנים דאינו נאמן וכמ"ש לקמן בשם הרמב"ן ולא דמי לעד אומר תנאי דהתם
מיירי שלא היו רק שני עדים לבד הוא נחז דעימה וא"כ פשעוה סהדותיה ממילא
מתבטל השטר משום שלא נשאר רק עד אחד לבד אבל הכא אף שעוה סהדותיה נשארו
כמה עדים ואין דבריו של אחד כו' ומ"מ י"ל שנה אינו דחייה דכיון שהוא הנה הרב
המסדר והסופר והע"ח גרידי אבתריה שהוא המורה להם איך לכתוב ולחתום א"כ
העיקר איך לכתוב השמות בו הדבר תלוי וכיון שהוא נאמן לומר שטעה ואין בזה משום
חוזר ומגיד ממילא אף שמהם לא שמענו שהם חוזרים הרי אין זה דומה ממש לשלשה
עדים כו' כיון דאנו סהדי דכולהו גרידי אבתריה כו' ולכן אף שהיו שלשה או ארבעה
עכ"ז יש לדמותו רק לשני עדים וא' מהן אומר תנאי כיון דעכ"פ אנו רואים שעד אחד
קם לבטל השטר ע"י שעוה סהדותיה וה"נ דכונתה כיון שעוה סהדותיה והוא הנה
העיקר והם טפלים אליו מיהו לדברי הרמב"ן שהביא הר"ן שכ' אפילו היכא דליכא
דמכחיש ליה לא יהא מהימן דא"כ מצינו ע"א קם במקומו כו' א"כ ה"ה אפילו בדבר
שמצויים לטעות אע"ג דאם שניהם היו אומרים כן היו נאמני עכ"ז ע"א אינו נאמן מהו
טענה דא"כ מצינו עד אחד קם כו' והנה אף שהרבה פוסקי"ס ל' כהרמב"ן דהיה דתנאי
מיירי בשאין כת"י יוצא ממקום אחר אף עכ"ז י"ל דבהו טענה דא"כ מצינו ע"א קם כו'
ס"ל כהר"ן שבבטול סהדותא קמייטא עד א' קם כו' ולא כהרמב"ן אלא דהתם ה"ט
דס"ל דאפילו אם שניהם אומרים תנאי אין נאמנים כשכת"י יוצא ממקום אחר כמבואר
בב"י סי' כ"ט ס"ב ובס"י מ"ו אבל היכא דאם שניהם אומרים היו נאמנים כמו בטעות
בדבר שמצויים לטעות י"ל דגם הם לא פליגי דאפילו עד א' קם כו' כסברת הר"ן.

ועכ"פ מכ"ז נראה שאי אפשר לומר כמ"ש כת"ר שיש לדונו כאיש דעלמא המוציא לעז
שבנדאי אינו נאמן דשאני הכא שהוא הנה המתירה ומוציאה מחזקת אשת איש שלדעת
רב האי והראשונים והר"ן אפילו עד אחד קם בכה"ג היכא שאין בו משום חוזר ומגיד
ומה זה דמיון לאיש דעלמא דפשיטא דלא יקום ע"א כו': ח הב' יש להשיב דלא דמי כ"כ
לתנאי דהתם פי' הר"ן דנק' גילוי סהדותא קמייטא והכא עוה לגמרי לומר שמןטעה
הנה מיהו בגמ' נזכר גבי תנאי ג"כ למיעקר סהדותיה אף עוד זאת י"ל כמו שגבי עד אחד
אומר נתגרשה קיי"ל פ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"ב) תרנוייהו בא"א קא מסהדי והאי
דקאמר נתגרשה ה"ל חד כו' וכ' הר"ן דלא דמי לעד א' אומר תנאי דהתם עוה השטר
מעיקרו שלא הנה לו לחתום אלא לפי תנאי זה ומש"ה לא אמרינו תרנוייהו בשטרא
מעליא מסהדי אבל אם הנה אומר פרוע כו' וה"נ האי דקאמר נתגרשה כיון דמעיקרא
מודה דא"א היתה לעד אומר פרוע דמיה עכ"ל.

וא"כ י"ל הכא לא דמי לעד א' אומר תנאי כיון דהכא אף לדבריו עתה מודה הוא
שהתחזיקה בשעת הגט בגרושה גמורה כ"א עתה נודע לו שטעה למפרע א"כ י"ל בשעת

הגט תרנוניהו בגרושין קא מסהדי כו' משא"כ גבי תנאי הרי לדבריו גם בעת חתימת השטר הנה נודע לו פן ועוקר השטר מעיקרו וממש ומ"מ משום איחור הידיעה אין לחלק דעכ"פ לא דמי לפרוע ולנתגרשה דהתם נדאי א"א היתה גם לדבריו משא"כ הכא הרי אומר שעשה נודע לו שלמפרע ומעיקרו לא הנה הגט גט א"כ ג"כ עוקר הגט מעיקרו רק שהידיעה נעלמה ממנו אז ונתחדשה לו אח"כ ולא דמי לתנאי שידע בזה גם מקודם ומחמת זה לבד ליכא למימר תרנוניהו בגרושין קא מסהדי כו' דהא לדבריו לא הנה הגרושין פלום: ומיהו נראה דיש עוד להקל מטעם אחר.

דאם הנה אומר כ"ז קודם שנשאת לשני הי' נאמן אבל לאחר שנשאת י"ל דאינו נאמן וכהא דאיתא בגיטין (דף פ') לא פל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני אלמא דאע"ג שקודם שנשאת הנה מהימן עכ"ז לאחר שנשאת אינו מהימן ואע"ג דהתם הטעם דחיישינו לקנוניא כדפרש"י מ"מ הרי אחר שנשאת רחוקקצת הקנוניא עיין תוס' (דפ"א ריש ע"א) ובקה"ע בירושלמי פי' דבנשאת ליכא הקנוניא וא"כ עכ"פ צ"ל דאף לחשש רחוק דקנוניא חיישינו ועיקר הטעם משום שלא לאבד זכותו של שני אין מאמינים להם כמ"כ י"ל פאן פינן דאפ"ל שאין זה נק' טעות שהעדים מצויים לטעות וגם אפשר לומר דאע"ג דהסופר וע"ח גרירי אבתרי' עכ"ז לא דמי לעד אומר תנאי ועד אומר אינו תנאי דהתם נדאי נשאר רק ע"א משא"כ הכא.

ע"כ לאחר שנשאת י"ל שאין נאמן משום שלא לאבד זכותו של שני ובקה"ע בירושלמי דמן הנשואין הקנוניא הוא נגד הלקוחות שלקחו ממנו שדות מזמן הגט עד עכשיו שהרי הוא אומר שעדיין אשתו היא וקנוניא זו י"ל שייך גם פאן שעשה המסדר קנוניא עם בעלה הראשון להוציא ממנה ומבעלה השני מעות עבור הגט ועוד נראה להקל בנ"ד ע"פ תשובת מהר"מ אלשקר ס"י י"ו שהביא דיעות בתרי אומרים שהיא מותרת להנשא ונשאת על פיהם ואח"כ פאו שנים אחרים האומרי' שהיא אסורה באיסור א"א דלא תצא וכן מצאתי דעת הראב"ן באריכות גדול פרק האשה רבה (דקכ"ב ודקכ"ד סע"ד ודקכ"ה) והאמת שבגמ' ופוסקים פ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"ב) לא קיי"ל פן אא"כ נשאת לא' מעידיה ואומרת ברי לי כו' אלא זהו דעת ש"ס ירושלמי פרק האשה רבה הלכה ג' בשעה שנשאת בעדות ברורה נשאת כו' ובפרק האשה שנתארמלה ה"ב ובפרק חז"ה ומשמע שם מהירוש' שהטעם דלא תצא כענין הנז' בגמ' שלנו פרק חזקת (דל"א) למ"ד דחיישינו לזילותא דבי דינא כו' וכן הארי' הראב"ן שם ואפ"ל הפי' ע"ד א"כ מה פח ב"ד יפה הנז' בגיטין (דף ל"ב) לרשב"ג דבטלו אינו מבוטל מה"ט ואפקעינהו רבנן כו' ונהגם דהתם לא קיי"ל פן היינו התם דמדאורייתא נדאי אינו גט משא"כ הכא שי"ל מאי חזית כו' ונהגם דאנן לא קיי"ל כהירושלמי וגם בירושלמי אפשר לומר שהיא מחלוקת רבנן דתמן ורבנן דהכא כו' עכ"ז היינו כשיש תרי ותרי אבל הכא במשנתנו דכתב סופר גט כו' ולאחר זמן הרי הגט כו' שהערעור לבטל הגרושין אינו נמשך משני עדים רק ממנה ומבעלה הראשון י"ל בכה"ג לכ"ע הטעם דנשאת שאני.

משום שהב"ד עשו מעשה והחזיקוה בגרושה ע"כ אין חוששין לספק בזה ואף אם באמת הנה פן י"ל אפקעינהו רבנן לקדושין מיניה דא"כ מה פח ב"ד יפה כו' היכא דאין הספק רק כה"ג גם כמ"ש בגמ' ס"פ יש מותרות דרכיה דרכי נועם ופרש"י וזו שיש כו' וכ"ש

הָכָא שְׁלֹאֲחֵר זְמַן פְּשֻׁנְשֵׁאת אִיף תִּצָא מִבְּעֵלָה כּו' ע"כ בכה"ג וְדַאי רָאוּי לֹאמַר פְּנ"ל וּמְצִינּוּ בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי דְּנִשְׁאֵת עֵינֵן גְּדוּל הוּא כּמ"ש בִּיבְמוֹת (דָּף קי"ז ב') עַד אֹמַר מַת וְנִשְׁאֵת כּו' וְהַגַּם דְּהַש"ס מְפָרֵשׁ מִשׁוּם דְּעוֹלָא זְהוּ פְּדֵי שְׁאֲפִילוּ בְּהִתִירוּהוּ לְהַנְשֵׂא הַדִּין כֵּן אָבֵל גַּם בְּלֹא עוֹלָא הָוָה נִיחָא פְּשֻׁנְשֵׁאת מִמֶּשׁ וּכ"פ בִּירוּשְׁלָמִי דְּמַתְנִיתֵן אֲתִיָּא כּו' מְנַחֵם בּר' יוֹסִי כּו' וּע"ש עוֹבְדָא קָמִי רַבְּנָן דְּתַמְנָן כּו' שְׁמִשְׁם רֵאִי ג"כ שְׁלֹא לְהַחְמִיר: סִימָן שֶׁב דִּין אֲשֶׁה הַהוֹלְכֵת בְּצַעֲרִיף שְׂזָה מוֹרָה שְׁהִיָּתָה אֲשֶׁת אִישׁ אִם נֶאֱמַנְתָּ לֹאמַר גְּרוּשָׁה אֲנִי אוֹ אֶלְמָנָה אֲנִי שְׁתִּהִיָּה מְוַתֶּרֶת לְהַנְשֵׂא אוֹ אִינָה נֶאֱמַנְתָּ וְצָרִיכָה עֲדִים עַל זֶה: מְשֻׁנָּה ה' א"א הֵייתִי כּו' עֵינֵן בַּהֵ"מ ר"פ י"ב דס"ל דְּאֲפִילוּ לְאַחַר פְּדֵי דְבוּר כּו' שְׁפוּטֵר עֲצָמוּ מִצַּד אַחַר כּו' פִּינּוֹן שְׁאִין לְנוּ אִיסוּר אֶלָּא מִפִּיָּה כּו' שְׁהָרִי אֶפִּילוּ בְּחוּזְרַת מְדִיבּוּרָה כּו' פֶּל זְמַן שְׁנַתְנָה אֲמַתְלָא נֶאֱמַנְתָּ כּו' וּמְצָאֲתִי בְּשֵׁם רַבִּינוּ יַחֲיָאל כּו' וְזֶה מְסַכִּים לְדַבְּרֵי שְׁאִין דִּין הַמְשֻׁנָּה דְּנוֹקָא תוּף פְּדֵי דְבוּר עכ"ל פ"א דְלָא שֵׁהָ"מ ס"ל מִמֶּשׁ פְּרַבִּינוּ יַחֲיָאל רַק שְׁדַבְּרֵי רַבִּינוּ יַחֲיָאל מְסַפִּימִים לְדַבְּרֵי שְׁאִין הַמְשֻׁנָּה דְּנוֹקָא תכ"ד וּלְאַפּוֹקִי מְדַעַת הַרמ"ך אָבֵל הַ"מ מוֹסִיף אַהֲרַרִי"ח.

דְּרַבִּינוּ יַחֲיָאל פִּי הַטַּעַם מִשׁוּם דְּלִשׁוֹן אֲשֶׁת אִישׁ הֵייתִי מִשְׁמַע דְּעַכְשָׁיו פְּנוּיָה הִיא וְלֵהָ"מ א"צ לְזֶה דְּאֲפִילוּ לֹא הָיָה לְנוּ סִיוַע מִהֶלְשׁוֹן דְּעַכְשָׁיו פְּנוּיָה הִיא (רַק שְׁלֹא הָיָה מִשְׁמַע דְּגַם עַכְשָׁיו הִיא אֲשֶׁת אִישׁ אֶלָּא שְׁהָיָה סוּבַל ב' פִּירוּשִׁים וּכְנֻדוֹן נְשִׁבִיתִי וְאַחַר זְמַן אָמְרָה טְהוּרָה אֲנִי אוֹ אֲשֶׁה הַהוֹלְכֵת בְּצַעֲרִיף שְׂזָה לְקַמְּן בּס"ד) עכ"ז נֶאֱמַנְתָּ פִּינּוֹן דְּהַפֵּל אֶפְשָׁר שֶׁהוּא אֲמַת וְאִין לָהּ הָאִיסוּר אֶלָּא מִפִּיָּה כּו' וּכ"ד הַטוּר אַה"ע ס' קנ"ב וְכַתֵּב בַּב"י שְׁכָן מִשְׁמַע ג"כ מִהַתּוֹס' פֶּאן (דכ"ב סע"א) שְׁפַתְבוּ בְּשֵׁם רַבִּינוּ יַצְחָק דְּבַעֲנֵן זֶה שְׁאִינוּ סוּתֵר דְּבַרְיוּ הָרֵאשׁוֹנִי וְלֹא בָּא אֶלָּא לְפָרֵשׁ דְּבַרְיוּ הָרֵאשׁוֹנִים מִהֵימֵן אַע"ג דְּלִיפָּא מִיגוּ אֶלָּא דַּמ"מ פֶּתַב הַב"י שְׁיֵישׁ לְדַחֲוֹת שְׁאִין זֶה דוּמָה מִמֶּשׁ לְגִדּוֹן הַתּוֹסְפוֹת (וּבַתְשׁוּ מִהָרִיב"ל ח"ג סס"י ע"ט כ' דְּהַתּוֹס' הַנָּ"ל ס"ל כְּסִבְרַת הַרמ"ך וְזֶהוּ הַפָּה סְבַרַת הַב"י בְּהַתּוֹסְפוֹת דְּלֹא כ' הַב"י בְּאַחַרְוֹנָה אֶלָּא שְׁיֵישׁ לְדַחֲוֹת שְׁאִין רֵאִיָּה דס"ל כְּהַמְגִיד וְהַטוּר אָבֵל לֹא לֹאמַר דס"ל כְּהַרמ"ך) וּבִיָּאוּר הַחִזְקוּק שְׁבִינִיָּהֶם מוּבָן יוֹתֵר עַפְמ"ש בַּשֵּׁט"מ פֶּאן בְּשֵׁם הָרִיטְב"א דְּגִילוּי מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא הִיא דְּהָא פִּינּוֹן שְׁאֲמַר שְׁקַדְשָׁה לֹא סָגִי שְׁלֹא קַדְשָׁה לְשׁוּם פְּלוּנִי עכ"ל מִשָּׂא"כ הָכָא לֹא שְׁיֵיף לֹאמַר הָכִי אֲמַנְם בְּסוּף סוּגְיָא הַנָּ"ל כ' בַּשֵּׁט"מ וְז"ל כְּתוּב בְּהַשְׁלָמָה הָא דַּתְנָן נְשִׁבִיתִי וְטְהוּרָה אֲנִי נֶאֱמַנְתָּ שְׁהַפָּה שְׁאָסֵר כּו' אִיכָּא לְעִיּוּנִי אִי אָמְרָה נְשִׁבִיתִי וְלֹאֲחַר זְמַן אָמְרָה טְהוּרָה אֲנִי מִי אָמְרִינָן הַפָּה שְׁאָסֵר כּו' וְגַבִּי שְׂזָה נְמִי אִי אָמַר שֶׁל אָבִיף הִיָּתָה וְלֹאֲחַר זְמַן אָמַר לְקַחְתִּיָּה מִמֶּנּוּ מִי אָמְרִינָן הַפָּה שְׁאָסֵר כּו' וּבְפָרְק שְׁנֵי דִּינֵי גִזְרֹת מִשְׁמַע דְּאָמְרִינָן בְּהַפָּה שְׁאָסֵר כּו' דְּגַרְסִינָן הֵתֵם הַהוּא שְׁעַשְׂאָה סִימָן לְאַחַר כּו' עַד אִי הָוָה אַבְוֹהֵנּוּ קִיָּים הָוָה טַעֲנֵן וְאָמַר חוּזְרִתִי וּלְקַחְתִּיו מִמֶּנּוּ נֶאֱמַן וּפְרַש"י ז"ל פִּינּוֹן שְׁאִין לוֹ זְכוּת בְּאוֹתוֹ תֵּלֵם אֶלָּא עַל פִּיו שֶׁל זֶה שְׁעַשְׂאוּ סִי לְאַחַר וְחוּזֵר וְאָמַר לְקַחְתִּיו מִמֶּנּוּ הַפָּה שְׁאָסֵר כּו' וּלְפָרֵשׁ"י ז"ל אֶפִּילוּ לְאַפּוֹקִי מִיָּנִיָּה וּלְפִנִי הָרִי"ף ז"ל הוּא בְּדִקְוִיָּא אַרְעָא בִּידִיָּה מ"מ שְׁמַעֲינָן מִיָּנִיָּה דְּאָמְרִינָן הַפָּה שְׁאָסֵר הוּא הַפָּה שְׁהִתִּיר אֶפִּילוּ לְאַחַר זְמַן וְנִרְאִין הַדְּבָרִים זֶה"ה בְּנְשִׁבִית עכ"ל וּמְדַבְּרֵי נְלִמוּד דְּאִינוּ מְפָרֵשׁ דְּבַרְיֵי הָרִי"ף שֶׁם פֶּמוּ שְׁפִירְשׁוּ הָרֵא"ש וְהַר"ן שֶׁם דְּאִיָּרִי שְׁהַחְזִיקוּ בּוּ שְׁלֵשָׁה שְׁנִים בְּחִיּוֹ אַחַר שְׁהוּצִיָּאָה מִיָּדוּ כּו' דַּא"כ א"צ לְהַפָּה שְׁאָסֵר כּו' אֶלָּא מְפָרֵשׁ דְּלֹא הַחְזִיקוּ ג' שְׁנִים: ב וְהֵנָּה בְּתוֹסְפוֹת שֶׁם (דק"ט ע"ב ד"ה אִם טַעֲנֵן תִּיָּמָא אֲמַאי נֶאֱמַן כּו' דְּבַכָּה"ג לֹא אָמְרִינָן מִיגוּ

ובניאר דבריהם הרא"ש שם סי' י"ב דכיון דהודיה מיגו למפרע לא אמרינו וצריף להבין דבעל ההשלמה מדמה זה לדין נשפיתי ואחר זמן אמרה טהורה אני דשם נאמנת וכדעת המגיד והטור גבי אשת איש הייתי ונהרי התם ה"ל ג"כ מיגו למפרע: והתוספות שם משמע לכאורה דס"ל ג"כ פנותיהו וא"כ איף הקשו הכא בפשיטות תימא כו' וא"כ נכריח מזה דחילוקו של הב"י מוכרח הוא בהתוספות אף באמת מהא לא איריא דטעמיה דהטור והמגיד ובעל ההשלמה אינו מהאי טעמא לבד פיון שלא ידענו שלא הייתה אשת איש או שבויה כ"א על פיה אלא משום שמצטרף לזה עוד שאינה עוקרת דבריה הראשונים אלא מוספת עליהם נתגרשה או טהורה אני ואין זה רק פירוש דבריה הראשונים שפשאמרה נשפיתי מ"מ טהורה אני.

וכן בענין אשת איש. ונהרי דבריה הראשונים סובלים פ"י זה.

ע"כ בכה"ג נאמנת אע"פ שעכשיו אין פאן מיגו דה"ל מיגו למפרע מ"מ פיון שנהו רק פירוש וביאור הדברים נאמנת משום דהפה שאסר הוא הפה שהתיר אמרינו אף בכה"ג אף דאומרת הקיטר לאחר זמן ואין לזה דין מיגו מ"מ מהני הקיטר פיון שהוא רק פירוש דבריה דהפה שאסר לומר שהפירוש היה כף.

משא"כ הכא גבי חזרתי ולקחתי ממך דאינו פירוש דבריו הראשונים מה שעשאה סימן לאחר אדרבה זהו סתירה והפה, כ"א שטוען שאסר כף נתחדש שחזר ולקחו ע"ז יודו המגיד והטור דאינו נאמן אף שי"ל הפה שאסר וכמ"ש בטור ח"מ סי' קמ"ז ס"ה ובעל ההשלמה שהשונה זה לדין נשפיתי ואחר זמן אמרה טהורה אני ודאי אי אפשר להסכים דבריו עם הטור רק נמשך אחר פשט לשון רש"י שם (דק"ט ע"ב) דמשמע דאמרינו הפה שאסר אפילו כה"ג וכבר הקשו באמת ע"ז שם התוס' והרא"ש ובש"ט"מ בשם הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ר ישע"י מטראני שפולם הקשו על פרש"י אלא דהר"ר ישע"י תירץ משום דמה שעשאה סימן לאחר לא דמי להודאה בפועל מפש הלכף בכה"ג מאמינים לו פשאומר חזרתי ולקחתי ממך.

ונהו ג"כ דעת הרמ"ה שבטור ח"מ ס"ס קמ"ז. וכ"כ הפנ"י שם מדנפשיה ליישב שיטת רש"י ומדבריהם נלמוד סיוע לדעת המגיד והטור דלעיל דכיון דהיכא דאינו הודאה גמורה נאמן אף לחדש טענה חדשה מכ"ש שנאמן לפרש דבריו הראשונים וא"כ גבי נשפיתי או אשת איש הייתי (אף אי מדלית הטעם דהייתי לשעבר משמע ולא עכשיו) מ"מ אין זה עכ"פ הודאה גמורה שהיא אסורה שנהרי י"ל נשפיתי וטהורה אני וכן י"ל דהיתה א"א ועכשיו גרושה היא וכיון שאינה הודאה גמורה ונלוטה לאיסור נאמנת להתיר את עצמה כשמפרשת דבריה הראשונים פן מאחר שאינו פירוש זר ורחוק.

ועדיף מדין טענה דחזרתי ולקחתי ממך כו' שהיא התחדשות דבר וא"כ לכאורה י"ל דגם התוספות יסברו פהמגיד והטור ולא פליגי רק בדין דחזרתי ולקחתי משום דס"ל דהוי הודאה גמורה או משום דלחדש טענה אינו נאמן: אכן בתוספות פרוק חזקת (דף למ"ד ע"א) משמע בהדיא דס"ל דמאחר דמיגו למפרע לא אמרינו לא מהימן אפילו לפרש דבריו כמש"ש בענין שהוא גברא דדר בקשתא בעליתא דלא מהימן אח"כ לומר קמי דידי ובנה מינה.

אע"פ שזוהו רק פיל דבריו הראשונים שהרי גם מתחלה אמר מפלגניא זבינתיה דזבנה מינה כמ"ש בתוספות שם ובגמרא ובאמת שהרא"ש שם סי' ל"ז ס"ל דבכה"ג נאמן וכ"ד הטור סי' קמ"ו והוסיף דאפילו אמר תחלה מפלוני קניתי סתם (ולא אמר דזבנה מינה ע"ש בב"י וש"ע סעיף י"ד) נאמן כשמתרץ דיבורו דזבנה מינה קמי דידי ובש"ך סי' קמ"ו ס"ק ט"ו משמע דס"ל דאין כאן מחלוקת דהתוספות נמי מודו להרא"ש כשאמר תחלה דזבנה מינה שנאמן לבאר דבריו אח"כ דר"ל דקמי דידי זבנה מהם ודבריו תמוהים דבתוס' מבאר בהדיא דאפילו בכה"ג אינו נאמן וכן פיל בהדיא בהגמ"י ס"פ י"ד דטוען שהביא הש"ך.

ונ"ל אבל היכא דאמר כבר מפלוני זבינתא דזבנה מינה תו לא מהימן לומר קמי דידי זבנה מינה במיגו דאי בעי אמר תחלה לא היתה שלח מעולם דמיגו למפרע לא אמרינן עכ"ל כ"כ בתנאים סי' קמ"ו ס"ק י"ז דהתוספות ס"ל דבענין מיגו למפרע אינו נאמן אפילו לבאר דבריו הראשונים הגם שהדברים הראשונים סובלים פיל זה ושהרא"ש חולק ע"ז וקיי"ל פהרא"ש ובפרק הכותב (דפ"ה ע"א) גבי ההיא איתתא דהו מפקדי גבה מלוגא דשטר פתבו התוס' ג"כ הטעם משום דה"ל מיגו למפרע וק"ל לא פתב טעם זה אלא שאין זה מיגו שאין אדם עשוי למפור שטרי ראיה שלו לצור ע"פ צלוחיתו כו' ובש"ט"מ בשם הרמב"ן פיל שפ"ש שאין האותיות נקנות בלא פתיכה ומסירה פ"ה אפילו הנזיר שבהן אינו נקנה לפיכך אין כאן מיגו כו' ואין מזה ראיה דהרמב"ן וק"ל פליגי על התוספות בדין מיגו למפרע דאדרבה ק"ל ס"פ זה בורר גבי פנין דאתחזק גבי דינא אי בעי קלתיה לא אמרינן עומד בשטת התוס' אלא י"ל דהתם אין זה פלל מיגו למפרע פנין בשעה שהוציאה אותם אמרה מחיים תפיסנא להו.

אלא שהתוס' פיל דמ"מ פנין דבאותה שעה שאמרה מחיים תפיסנא להו סבורה היתה שהיא טענה מעולה כו' וע"ש: ד והנה מקור ראיתי התוס' דמיגו למפרע לא אמרינן זהו משני מקומות הא' מס"פ ז"ב הנ"ל (דל"א סע"א).

הב' מהיא דמנה לי בידיה כו' למחר א"ל תנהו לי נתתיו לה כו' כמו שהביאו ב' ראיות אלו בהפתיח (דפ"ה) ובפרק חזקת (דף ל"ד ע"א) ובאור ראיתם מס"פ ז"ב היינו דאע"ג דאיתותב רב נחמן זהו מפני שהשליש נאמן אע"פ שאין לו עכשיו מיגו פלל אבל מ"מ זה אמת דאין זה מיגו וכ"כ בחידושי הר"ן שם ואם פן הרמב"ם פ"ו מהלכות מלנה דין ח' שמפרש בהדיא דהתם הטעם דנאמן הוא משום מיגו ואע"פ שהוציא השטר מתחלה בב"ד וכמ"ש ששטר שהיה בידי שלישי והוציא מתחת ידו בב"ד ואמר פרוע הוא נאמן שאילו היה רוצה הי' שורפו או קורעו הרי בהדיא דמחשיב לה מיגו אע"פ שראינוהו בידי קודם שאמר ומטעם המיגו הוא דנאמן הפך שטת התוספות הגם שי"ל דמיירי דייקא שתכ"ד להוצאת השטר אמר פרוע הוא מ"מ דוחק הוא דהא זהו פיל למש"ש בגמרא פנין דאתחזק גבי דינא וכן מבואר בסי' נ"ו דא"צ תכ"ד א"ו ס"ל להרמב"ם דכיון שאינו סותר שום דיבור רק שמפרש שהוא שטר פרוע נאמן פנין שפיל זה נסבל שפיר גם בשעה שהי' לו המיגו משא"כ היתה דמנה לי בידיה כו' דבא לפטור א"ע בטענת נתתיו לה אח"כ כשלא הי' לו מיגו אין לפנותו משום שהיה לו מיגו למפרע פנין דגם עכשיו מודה שבשעה שהי' לו מיגו היה חייב באמת מיהו בבעה"ת שנ"ב ח"ג

ס"י ב' פ"י דבריו הרמב"ם דלאו משום המיגו הוא נאמן ודבריו צע"ג שְהָרִי בפי' אומר הרמב"ם שאילו רצה הנה שורפו הרי דנאמן משום מיגו וכ"כ המרדכי פ"ק החובל סי' צ"ח בשם אב"ה ור"ב: ה לפ"ז אשה ההולכת בצעיף ורדיד פמנהג נשים הנשואות והיא אומרת אח"כ גרושה אני צ"ע איך נדמינה.

דלקאורה הרי במשנה שנינו ב' אופנים האחד פשהפה שאסר הוא הפה שהתיר. הב' ואם יש עדים שהיתה אשת איש והיא הרי ליפא עדים שיודעים שהיתה אשת איש רק ממנה נמשך הדיעה שהיתה אשת איש ע"י שהולכת בצעיף פמנהג הנשואות ולא פמנהג הכתולות שלא נשאו.

וא"כ פיון שממנה נמשך האיסור י"ל דה"ל פדין הפה שאסר הוא הפה שהתיר לכן נאמנת לומר גרושה אני וגם אפ"ל להפך דה"ל פדין ואם יש עדים שהיתה אשת איש. דאנו פולנו עדים שהיתה א"א ע"י שרואים שלבשה צעיף לכן אינה נאמנת להתיר א"ע.

ואין לומר דידיעתנו ע"י הצעיף הוא רק שהיתה א"א אבל אפשר שנתגרשה. משא"כ ואם יש עדים שהיתה א"א ידעו העדים שהיתה א"א ולא ידעו מהגרשוין וא"כ לחדש מעצמנו ענין גרושוין אי אפשר אבל לבישת צעיף הרי מכמה נשים שלובשות צעיף יש נדאי מיעוטא פנויות א"כ ידיעתנו רק ע"ד רובא לגבי מיעוטא.

ויש לדחות. והנה להרמ"ך ואף להררי"ח פשיטא דאינה נאמנת רק לדעת המגיד צ"ע וממ"ש הה"מ שם מדין אמתלא דנאמנת אפילו אמרה אשת איש אני וחרה נאמרה פנוי' אני פ"ב דכתובות (דכ"ב) וה"ה באומרת א"א הייתי ואח"כ אמרה גרושה אני דזה עדיף מאמתלא פיון שרק מפרשת דבריה יעו"ש וא"כ גם לבישת צעיף ואח"כ אומרת גרושה אני ה"ל כמו אמתלא טובה אף ע"ז י"ל דגבי דבור מהני אמתלא ולא לגבי מעשה עיניו בטו"ד סי' קפ"ה.

(ועוד דבצעיף גרע דהתם בנקל להחליף בגדי נדות אבל הכא טורח להסיר הצעיף ולילף פכתולות וביותר שהשנים מודיעים עד"מ אם היא ערוה בת כ"ה שנים רחוק שתהנה עדיין בתולה פיון שזהו מיעוטא דלא שכיח).

ומ"מ יש מ"ד דאמתלא מהני לגבי מעשה וא"כ כש"כ פירוש ועיין לעיל סעיף ב' ועוד קצת סיוע מהא דכתובות (דף כ"ג א') ר' אושעיא מתני לה ארישא וכ' התוס' אע"ג דרב המנונא לא איירי אלא בפניו מ"מ לענין נשאת ואח"כ באו עדים מהני שלא תצא: וא"כ הכא ענין הצעיף פיון דהיא אומרת גרושה אני אף שזהו שלא בפניו מ"מ מהני פיון דליפא פאן עדים ממש ואפשר דלא חמור מנשאת ואח"כ באו עדים ואע"ג דלא קיי"ל כר' אושעיא מ"מ הכא דינש עוד טענה שפא ה"ל באומרת אשת איש הייתי וגרושה אני לפ"ד המגיד אולי יש להקל מ"מ אין לצדד פלל בכה"ג אא"כ באה ממקום קרוב דמירתתא שכיח להתברר ולא בבאה מרחוק וג"ז צע"ג אפי' באה ממקום קרוב ובמ"א פכתתי מזה.

רק יש להקל בהביאה פתב מעב"ד שנתגרשה אף שאינו מקוים הגם בש"ע ס"י קנ"ב סעיף י"ב פסק דאין מתירין אותה להנשא עד שינפרו חת"י מעב"ד אף בתשו' מהריב"ל

ח"ב סי' א' הביא דעת הגמ"ר דגיטין סי' תמ"ו שמיקל אף באינו מקוניים אף שהעיקר נדאי כמ"ש בש"ע.

וכ"כ מהריב"ל ג"כ. מ"מ בכה"ג שאינה מוחזקת בא"א ע"י עדים פלל רק מחמת הצעיר יש להקל בכה"ג בשו"ת בגדי ישע שנדפס מחדש כמדרמה יש שו"ת בענין אשה ההולכת בצעיר: סימן שג שאלה איש ואשתו ושהו יחד עשרה שנים ול"ע מתו להם חמשה ולדות שנים הראשונים היו בני כמה שנים אף השלשה אחרונים מתו בתוך שבועה או עשרה ימים תוך לידתם והבעל רוצה לגרש אשתו פי הוא כבר בן ארבעים וזו אשתו שניה ומתי יעשה לביתו והאשה אינה רוצה להתגרש בשום אופן: וארשום ע"ז הנלע"ד לכאורה דהנה פשוט דבהחזקה לנפלים דהיינו שהפילה ג' פעמים חייב להוציאה וימן פתובה אע"ג די"ל דהתם מייירי בשעה חילה להפיל מתחלת נשואיה ומעולם לא ילדה ולד קיימא עמו וכן משמע בנמוק"י פ"ק הבע"י דמייירי בכה"ג מ"מ נ' דלדינא ה"ה בנד"ז שנתהנה אח"כ הדין כן דמה בקדו שנתקלקלה עכשיו עכ"פ נתקלקלה וגם אין לו שום ולד ממנה ולא מאשה אחרת.

וכה"ג מציינו גבי רוצה מחמת תשמיש ג"פ אע"ג דדעת ר"ח שלא הצריכו חכמים בדיקת שפופרת אלא באשה שמיד אחר נשואיה נתקלקלה שלא היו לה ביאות של היתר אבל אם הורגלה בביאות של היתר משמע דשרי אע"ג דראתה אח"כ ג' ביאות רצופי' של איסור מ"מ כתבו הפוסקי' דאין לסמוך בזה על ר"ח כמ"ש הרמ"א בד"מ בי"ד ס"י כפ"ז וכן פסק בפשיטות בש"ע שם סעי' א' בהג"ה וס"י.

ואע"ג דבסעי' י' יש ג"כ קצת סניף להקל ולתלות בתולדות בנות הלידה עכ"ז לא הקילו כלל: בנד"ז י"ל דאינו נק' נפל כלל דהפילה קאמרין והיינו שלא יצא הולד חי לאויר העולם או אע"פ שיצא חי רק שלא פלו לו חדשיו ולא גמרו סימניו אבל בנד"ז מהסתם נדאי גמרו שעריו וצפורניו וגם א"י אם פלו לו חדשיו או לא דבכה"ג לרבנן דרשב"ג ולד קיימא הוי מאחר שי"ל דנולד לתשעה וגם גמרו סימניו וכ"ש לרבי אשר לרבי גם בן שמונה אם גמרו סימניו ס"ל דאינו נפל ועיין במגיד משנה פ"א מה' יבום דהרמב"ם ס"ל לרבי דמדאורי' ולד קיימא הוא ולכן לענין ירושה נוחל ומנחיל ועכ"פ הכא שהוא מסתם ולדות שי"ל שהן בני תשעה וגמרו סימניו הנה לרבנן ולרבי חשוב ולד של קיימא רק לרשב"ג אינו חשוב ולד קיימא והחמירו לרשב"ג לדונו פספק לענין יבום וכ"ה לדעת הרמב"ן שם וא"כ אין לחייבם להוציאה בגט וכמו באשת פהו אינה חולצת וסמכין ארבנן דולד קיימא הוי כדי שלא להוציא אשה מבעלה ה"נ בנד"ז שלא להוציא אשה מבעלה סמכין ארבנן וארבי ואמרין שאין זה נקרא הפילה כלל, רק שבניו מתים ל"ע ובכה"ג לא מציינו שהצריכו חכמים לגרשה ומ"מ אם הבעל רוצה לגרשה י"ל שמוחזקת לקבל גט ממנו פיון דמדרבנן מספקין לי' בנפל וי"א דרשב"ג מדאורייתא קאמר עיין בתשו' שבספר בית אפרים על ה' טריפות מזה ועוד דבנד"ז שהחזקה כן ג"פ החזקה מסייע.

לחזק את הספק ועוד דהר"ן בשבת פי"ט כ' בשם רבינו יונה ז"ל דלא פליגי רבנן ארשב"ג אלא באכלו ארי או נפל מן הגג ומת תוך שלשים אבל בחלה ומת תוך שלשים ה"ל כפיהק ומת דמודו רבנן לרשב"ג דהוי נפל ואע"ג דלא קיי"ל כן מ"מ פל הנ"ל לא

גַרַע מְהָא דכ' הַרְשָׁבָא בְתִשׁוּי' שְׁלֵא תִיקֵן רגמ"ה שְׁלֵא לְגַרֵשׁ בע"כ אֶפְּלוּ פְּשִׁמְגָרְשָׁה
רק מִשׁוּם מִדַּת חֲסִידוּת וּמִיְהוּ נ' דְּנִקְא פְּשִׁמְסֶלֶק לָהּ פְּתֻנְפָּה אָבֵל אִם לֹא פֶן אִין נ' לְהוֹרוֹת
מ"ש הפּוֹסְקִים הֵיכָא דְּמִדְּיָנָא מְחַוְּיָבֵת לְקַבֵּל הַגָּט וְאִין לֹו הַפְּתֻנְפָּה תִּהְיֵי הַפְּתֻנְפָּה חוֹב
דְּהָקָא אִין פֶּאן חַיּוּב מִדְּיָנָא פִּינּוֹן דְּבִאֲשַׁת פֶּהָן אִין מוֹצִיאִין פֶּנ"ל מִיְהוּ י"ל דְּלֹא גַרַע מִמ"ש
הב"ש סי' קי"ט סק"ו פְּשִׁיכּוֹל לְגַרֵשׁ אוֹתָהּ ע"פ דִּין הֵיִינוּ דְּשׁוֹנָא אוֹתָהּ בְּזִיוּג שְׁנֵי כּו'
וּפְשִׁיטָא דַּנְד"ז הָא עֲנִין גְּדוֹל יוֹתֵר שְׁרוּצָה לְחוּשׁ לְרִשְׁבָּ"ג גַּם לְרַבֵּינוּ יוֹנָה שְׁמַחְמִיר אֶפְּלוּ
לְרַבָּנּוּ וְאִם מִשׁוּם תְּקֻנַּת רגמ"ה יֵשׁ לְסַמְנֵי אַהֲרָשָׁבָא עכ"פ לֹוּמֵר לָהּ שְׁמַחְוִיָּבֵת לְקַבֵּל
הַגָּט: סִימָן דֵּשׁ בְּעֵינֵין שְׁתַּמָּה אִמ"ש בְּסֻדָּר הַגָּט דִּמְהַר"מ שֶׁבַב"ש סי' רל"ה וְתַגְבִּיָּה שְׁתֵּי
יָדָיָה לְמַעְלָה ג"ט דְּהָא פִּינּוֹן שְׁהַגָּט בִּיָּדָה קִנְיָה בְּלֵי הַגְּבָהָה ג"ט לכ"ע כִּמ"ש הַנְּתִי"מ בְּסִי
קצ"ח סק"ג וְהוּא מְדַבְּרֵי הָרָא"ש פ' חֲלוֹן וּפ' הַמַּנִּיחַ שְׁהַזְכִּיר הַרְבֵּי רס"י קצ"ח וְלָכֵן
הַשִּׁיג הַנְּתִי"מ עַל הַסִּמָּע וְרָא' שְׁאִין פְּתוּב פֶּן בְּשׁוּם מְקוּם שְׁתַּגְבִּיָּה הַגָּט ג"ט לֹא בִש"ע
וְלֹא בִס"ג דְּמַהֲרָ"י מְרַגְלִיּוֹת רַק בִּס"ג דְּמַהֲרָ"ם כ"כ וְהַדְּבָר אֶצְלֵי פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה עַכְת"ד:
הִנֵּה בַד"מ סי' קל"ט סק"ג כ' בְּשֵׁם ס"ג דְּנוֹהֲגֵי שְׁהֶאֱשָׁה מְכַנְסֵת הַגָּט תַּחַת סַרְבֵּלָה וְגַם
שְׁלֵא יִהְיֶה יָדֵי קְרוֹבוֹת לְאַרְצָן בִּג"ט דְּהוּי פְּלָבוּד וּבְלָבוּשׁ פְּתַב בְּסֻדָּר הַגָּט סי' ס"ו כ' וְלֹא
תִשְׁפִּיל יָדֵי פְּחוֹת מִג"ט לְקַרְקַע כּו' וְסִי ע"א פְּתַב וְתַגְבִּיָּה שְׁתֵּי יָדֵי לְמַעְלָה וְתַכְנִיטוּ
תַּחַת הַסַּרְבֵּל וְקְרוֹב לְזָה נִמְצָא בְּסֻדָּר הַגָּט (שְׁבַתִּשׁוּי מִהַרְמ"פ) סי' כ' ס"ט כ"ג: וְשֵׁם
סי' י"ז כ' מִהַרְ"נ אֵיגֵר ר"ל דְּהַשְׁלִיחַ צָרִיף לְהַגְבִּיָּה שְׁתֵּי יָדָיו פְּשִׁיבָעֵל נוֹתֵן הַגָּט לְיָדוֹ
כְּדֵי שְׁיִהְיֶה מְפֻרָס עכ"ל וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַלָּבוּשׁ וְס"ג דְּפִאֲדוּנָה מוּבָן שְׁנוֹהֲגֵי שְׁתַּגְבִּיָּה הַגָּט
לְמַעְלָה וְתַכְנִיטוּ כּו' אוּלָם לֹא נִז' הַגְּבָהָה ג"ט וּבְעֵינֵי הַמְּנַהֵג אִם יֵשׁ לְזָה סְמֵךְ קִצָּת
מִדְּיָנָא: הִנֵּה מִתְחַלָּה יֵשׁ לְחַקוֹר בְּדִין הַהַגְבָּהָה דְּלִפִּירש"י צָרִיף לְהַגְבִּיָּה ג"ט כְּדֵי שְׁיִצָּא
מִתּוֹרַת לָבוּד כְּדִפִּירש"י בְּקַדוּשֵׁין (דכ"ו תַּחֲלַת ע"א).

וּלְפָר"ת שֵׁם דֵּי בְּטַפְחָ. וּבְהָרָא"ש דְּעֵרוּבֵין פ' חֲלוֹן סי' ח' כ' דְּלִפִּירש"י ג"כ פְּשִׁיבָעֵי
בְּיָדוֹ קִנְיָ לֵי בְּפְּחוֹת מְשַׁלְּשָׁה וּמוּכָח לָהּ מְהָא דְּכְתוּבוֹת (דל"א ע"ב) פְּגוֹן שְׁצִירָף יָדוֹ
לְמַטָּה מִג' וְקַבֵּלָה וְכ"כ בִּפ"ג דְּב"ק סי' ה' וְהוּא מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּב"ק שֵׁם (דף כ"ט ע"ב)
ד"ה אֵלָא וּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹנָם דְּאֶפְּלֵי בְּיָדוֹ בְּעֵי הַגְּבָהָה רַק דְּלֹא בְּעֵינֵין ג"ט אוּלָם הַתּוֹס'
בְּכְתוּבוֹת (דף ל"א ע"א) ד"ה דָּאֵי בְּעֵי וְשֵׁם עֲמוּד ב' ד"ה רַב אֲשֵׁי ס"ל בְּפְּשִׁיטוֹת דְּבִידוֹ
א"צ שׁוּם הַגְּבָהָה וְדִיִּיקוּ לָהּ מוֹנֵתָן בְּיָדָה דְּגַבֵּי גַט הִנֵּה ס"ל בְּפְּשִׁיטוֹת דָּא"צ שׁוּם הַגְּבָהָה
בְּגַט אָבֵל רִש"י שֵׁם ד"ה דָּאֵי בְּעֵי מְבוֹנָר דְּס"ל דְּבִאֲנִיָּה בְּפִי בְּעֵינֵין הַגְּבָהָה ג' טְפָחִים
וּמִסְתַּמָּא ה"ה בְּיָדוֹ אֵלָא דְּלָרְבָא דְּס"ל יָדוֹ שְׁלֵא אָדָם חֲשׁוּבָה לֹו כְּד' עַל ד' חֲשׁוּב ג"כ לְעֵינֵין
הַגְּבָהָה פְּאִילוּ הִיא לְמַעְלָה מְשַׁלְּשָׁה כּו' אָף נ' מִן ל' רִש"י שֵׁם דְּהָא דְּבְּעֵינֵין הַגְּבָהָה ג"ט
הֵיִינוּ פְּשִׁיבָעֵינֵין מוֹנָח עַל הָאָרְצָן אִז צָרִיף לְהַגְבִּיָּה עַד שְׁיִהְיֶה גְּבוּהָ ג"ט שְׁאִינוּ צָרִיף פְּלָל לְהַגְבִּיָּה
מִתּוֹרַת לָבוּד אָבֵל אִם בִּלֹּא"ה הוּא מוֹנָחָה מִן הָאָרְצָן ג"ט י"ל שְׁאִינוּ צָרִיף פְּלָל לְהַגְבִּיָּה
(וְלִהְיֵי קְאָמֵר הַש"ס דָּאֵי בְּעֵי גְּחִין לְמַטָּה מִג' כּו') פִּינּוֹן שְׁהוּא בְּפִי וּלְפ"ז בְּיָדוֹ אֶפְּלֵי
לְמַטָּה מִג' א"צ שׁוּם הַגְּבָהָה פִּינּוֹן דְּיָדוֹ שְׁלֵא אָדָם חֲשׁוּבָה כּו' וְכֵן פִּירש"י לְהַדְּיָא בְּסֻדָּרֵין
(דף ע"ב ע"א) דְּקִנְיָ מִדִּין חֲצִירוֹ בְּלֵי שׁוּם הַגְּבָהָה וּמִיְהוּ צ"ל לְפִי הַתּוֹס' דְּכְשִׁהוּא בְּיָדוֹ
א"צ שׁוּם הַגְּבָהָה א"כ לְמָה בְּעֵינֵין בְּעֵרוּבֵין פ' חֲלוֹן (דף ע"ט ע"ב) לְהַגְבִּיָּה טַפְחָ מִסְתַּמָּא
הַעֲרוּב בְּיָדוֹ וְע"י יָדוֹ הוּא מְגַבִּיָּהוּ וְא"כ לְמָה לְנוּ הַהַגְבָּהָה פְּלָל.

ובט"ז בא"ח סי' שס"ו סק"ו כ' וְאִם הַנִּיחַ עַל יָדוֹ הַתְּלוּיָהּ בְּאֹרֵי צָרִיף שְׂיִגְבִּיהָ יָדוֹ טַפַּח מִיָּהוּ לְפִי הַרְמָב"ם דְּהוּא רַק מְשׁוּם הַפִּירָא א"ש אֲבָל לְכָל הַפּוֹסְקֵי שֶׁמֶּהוּא מְשׁוּם דְּבַעֲיָנָה הַגְּבִיָּה טַפַּח קָשָׁה.

ולולי ד' הט"ז י"ל דְּלֵהפּוֹסְקֵי הַנֶּ"ל כְּשֶׁהַחֲפִיץ מְנַחַח עַל יָדוֹ מִמֶּשׁ א"צ הַגְּבִיָּה כָּלֵל אֲבָל הַתָּם מִיָּרֵי כְּשֶׁאוֹחֵז הָעִירוֹב בְּיָדוֹ וְאִינוֹ מְנַחַח עַל יָדוֹ מִמֶּשׁ רַק תְּלוּיָהּ לְמַטָּה וּבִכְה"ג לֹא שְׂיִיף לומר יָדוֹ שֶׁל אָדָם חֲשׂוּבָה לוֹ כְּדַע"ד דְּזוּהוּ דִּיִּיקָא בְּמִנְחָה עַל יָדוֹ הַלְפָּה לְפִרְש"י בְּעֵינָה הַגְּבִיָּה וְלֵהתוֹס' דְּאֶפִּילוּ בְּפִי קוֹנָה דְּהִגַּם שְׂאִינוֹ כְּדַע"ד צ"ל ג"כ דְּדוֹנָקָא כְּשֶׁהוּא בְּפִי אוֹ בְּיָדוֹ מִשָּׂא"כ כְּשֶׁתְּלוּיָהּ מִיָּדוֹ לְמַטָּה בְּעֵינָה הַגְּבִיָּה אֲבָל אִם הַחֲפִיץ מְנַחַח עַל יָדוֹ א"צ הַגְּבִיָּה כְּדִי לְקַנּוֹת לֹא לְפִרְש"י וְלֹא לֵהתוֹס' רַק מְשׁוּם הַפִּירָא לְהַרְמָב"ם לְכַן ד' הַט"ז בַּא"ח צ"ע: עכ"פ נִקְטִינָה מְזֵה דְּלְפִרְש"י כְּשֶׁהַחֲפִיץ לְמַטָּה מִג' וּמִגְּבִיָּהוּ ע"י פִּי צָרִיף לְהַגְּבִיָּהוּ לְמַעְלָה מִג"ט שְׂיִצָּא מִתּוֹרַת לְבוֹד.

אֲבָל כְּשֶׁהוּא לְמַעְלָה מִג' י"ל שָׂא"צ כָּלֵל שְׂיִהֵי הַהַגְּבִיָּה ג"ט וְכִשְׁמַכְנִיסוֹ בְּפִי א"צ הַגְּבִיָּה כָּלֵל וְכִשְׁמַקְבְּלוֹ לְתוֹף יָדוֹ אִפִּי יָדוֹ לְמַטָּה מִג' א"צ שׁוּם הַגְּבִיָּה מִדְּאֲמָרִינָה וְקַבְּלָה כו' אָף בְּתוֹס' דב"ק וְהָרָא"ש מְשַׁמֵּעַ דְּצָרִיף הַגְּבִיָּה אִפִּי בְּיָדוֹ לְשִׁיטַת רַש"י.

וכ"ז כְּשֶׁהַחֲפִיץ עַל יָדוֹ אֲבָל אִם אוֹחֵזוֹ בְּיָדוֹ וּמִגְּבִיָּהוּ י"ל דְּבַעֲיָנָה ג"ט וּמִיָּהוּ לֹא מְשַׁמֵּעַ הָאִי חִילּוּקָא בַּפ"ק דְּשִׁבְתָּ גַבִּי פֶשֶׁט הָעֲנִי אֵת יָדוֹ כו' וּבְהַרְמָב"ם פִּי"ג מֵה' שְׁבִתָּה"ב דְּאִי אִיתְנָהוּ לְהָהּ חִילּוּקָא ה"ל לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּאִינוֹ חֲזִיב אִם הַחֲפִיץ מְנַחַח עַל יָדוֹ וְלֹא כְּשֶׁאוֹחֵזוֹ בְּיָדוֹ כו' וּמִדְּסַתְמוֹ מְשַׁמֵּעַ דְּבָכָל עֲנִין כְּשֶׁהוּא אוֹחֵזוֹ בְּיָדוֹ ה"ל כְּמִנְחָה ע"ג מְקוּם דַּע"ד וְצ"ע אֲלֵא דכ"ז לְדַבְרֵי רַבָּא דס"ל יָדוֹ שֶׁל אָדָם חֲשׂוּבָה לוֹ כְּד' עַל ד'.

מִשָּׂא"כ לְהִנָּף אֲמוֹרָאֵי דְלֹא ס"ל הַכִּין בַּפ"ק דְּשִׁבְתָּ בְּעֵינָה בְּיָדוֹ ג"כ שְׂיִגְבִּיהָ לְמַעְלָה מִג"ט וּלְפ"ז הָא דְּבַגְט פְּתִיב וְנָתַן בְּיָדָהּ כ' בַּשֵּׁט"מ דְּכַתְּוֹבוֹת שֶׁם דס"ב ע"ד) דס"ל לְרַש"י י"ל דְּשָׂמָה הִינּוּ דוֹנָקָא כְּשֶׁמִּגְּבִיָּהוּ ג"ט מִן הָאֲרָץ וְהִיא דְּקַלְתָּהּ שְׂאֵנִי מְשׁוּם דְּהִנּוּ הַכְּלִי שְׁלָהּ וְקִנְיָא מִדִּין רְשׁוּתָא אֲבָל כְּשִׁינְדָה סְמוּךְ לְאֲרָץ הוּא כְּלָבוֹד דְּמִי וּבִיטוּל אַגַּב אֲרַעָא עכ"ל.

וּא"כ פִּינָה דְּבַגְט אָנוּ יוֹצְאִים לְכָל הַדְּיָעוֹת כַּמ"ש בַּתה"ד סי' י"ל שְׁחֹשְׁשִׁי לְכַתְּחִלָּה לְהִנָּף אֲמוֹרָאֵי דס"ל דְּלֹא אֲמָרִינָה יָדוֹ שֶׁל אָדָם כְּדַע"ד דְּמִי וּמִשָּׂא"ה בְּעֵינָה הַגְּבִיָּה ג"ט: וְעכ"ז אִין זֶה מִיְּנֻשָׁב דְּחֲשֵׁשׁ זֶה אִינוֹ שְׂיִיף אִם יָדוֹ סְמוּךְ לְקַרְקַע דָּאז שְׂיִיף לומר דְּכָלבוֹד דְּמִי וּמִשָּׂא"ה בְּעֵינָה שְׂיִיף הַהַגְּבִיָּה ג"ט מִשָּׂא"כ כְּשִׁינְדִי מוּגְבָהוֹת בְּלֹא"ה ג"ט אִין שְׂיִיף לומר כֵּן וּא"כ פִּינָה דְּגַבִּי גַט בְּעֵינָה בְּלֹא"ה שְׂיִיף יָדוֹ גְּבוּהוֹת מִהָאֲרָץ וְאֶפִּילוּ מִהַשְׁלָחַן ג"ט א"כ פִּינָה דְּלֹא שְׂיִיף לְבוֹד לְמ"ל שְׂיִיף הַהַגְּבִיָּה ג"ט אֲלֵא דמ"מ י"ל דְּבַעֲיָנָה הַגְּבִיָּה מוּעָטָה אוֹ נְדָמִי גַט לְשָׂאָר קְנִיּוֹת וּבְשָׂאָר קְנִינֵי י"ל דְּבַעֲיָנָה הַגְּבִיָּה מוּעָטָה אִי יָדוֹ לֹא מִדִּין רְשׁוּתוֹ הוּא כו' כְּמִשְׁמַעוֹת הַשֵּׁט"מ אֲבָל בְּאֲמַת תְּמוּהָ מִי גֵרַע יָדָהּ מִחֲצָרָה גָּגָה וְקַרְפִּיפָה כו' דְּהָא חֲצָר מִדִּין יָד אֲתֵרְבָּאֵי א"כ כַּש"כ יָד מִמֶּשׁ אָף הִנֵּה בְּנִתִּי"מ סי' קצ"ח סְעִי' ב' כ' דָּאִם בּוֹלְט מְצַד יָדוֹ אִינוֹ קוֹנָה מִחֲמַת יָדוֹ (ר"ל מִחֲמַת דְּיָדוֹ הִנֵּה פְּחֲצִירוֹ) רַק מִטַּעַם הַגְּבִיָּה וּבְעֵינָה שְׂיִיף מוּגְבָה לְמַר ג"ט וְלִמַר טַפַּח וְהַשְׁתָּא לְפִי דְּבָרִיו שְׂפִיר מִצ"ל דַּה"ט דְּצָרִיכִי לְהַגְּבִיָּה גַט דְּשָׂמָה יָצָא קִצְתוֹ לְצַד יָדוֹ וְאִין אִינוֹ נִקְנָה מִדִּין חֲצִירוֹ וְכ"כ בְּתוֹרַת גִּיטִין סס"י קל"ט דַּמָּה"ט בְּעֵינָה שְׂתִקְנָה גַט בְּהַגְּבִיָּה וּלְפַע"ד אִין מוּכַרְח דַּמָּה בְּכַף שְׂבוּלְטָה מְצַד יָדוֹ לְאֹרֵי פִינָה שֶׁמ"מ רְבוּבָה בְּיָדוֹ וְהָרִי יָכוֹל לְשׁוּמְרוֹ אִזִּי יָדוֹ קוֹנָה

לו בכה"ג מדין תצירו ומנ"ל דבעינן שיהי' פל החפץ ממש פולו בינדה שהרי האויר הוא אויר שאין סופו לנוח א"כ י"ל שאינו מעפב על ידו מלקנות עיין מענין אויר שאין סופו לנוח פ"ק דב"מ (דף י"ב ע"א) ובזבחי' (דף כ"ה ע"ב) ובפרק השואל (דף ק"ב ע"א) ומקא דפרק השואל יש ראיה לנ"ד פדלקמן גם בגיטין (דף ע"ט ע"א) מבואר החילוק בין שבת לגיטין דבגט עיקר הקפידא שיהי' משתמר ע"י הקצר ושם עמוד ב' מבואר להקדיא גבי שתי תצירות זו לפנים מזו דאעפ"י שלא הגיע למחיצות הפנימי' פלל מתגרשת.

וע' תוס' (דף ע"ח ב') ד"ה אם דאם תקפנין ידה בעוד שהבעל אוהו בגט כו' משמע דאם אין הבעל אוהו גט אעפ"י שהגט בולט מצד ידה לחוץ והתם ליכא הגבחה רק מדין תצירה ועוד דשם בגמ' אמרו פל שהיא יכולה לשוןמרו כו' א"כ פשהגט בינדה אין לה יכולה לשוןמרו גדול מזה אעפ"י שמקצתו בולט מצד ידה ואע"ג דאמרינו עלה ואף לא תעביד עובדא עד דמטא גיטא לידה מ"מ בנד"ז הרי מטיא לידה.

ובגמ' שם וגט יוצא מד"א שלו לד"א שלה ופרכי' והא אגיד גבי' ור"ל וליכא פרייתות במכש"כ מדין משיחה ביזו ויכול לנתקו ולהביאו אצלו משמע פשיצא לגמרי מד"א שלו דלא אגיד גבי' אעפ"י שאין פולו בד"א שלה מגורשת מיהו בפרש"י שם משמע דבעינן שיהא פולו ברשותה אף לפ"ז צ"ע ל' הגמרא לל"ל והא אגיד גבי' הל"ל והא אין פל הגט ברשותה וע' בקה"ן גבי שניהם א"י לשוןמרו אח"כ ראיתי בס' המקנה על קדושין בדף כ"ו בד"ה א"נ בחבילי זמורות ביאר החילוק בין קנין הגבחה ליזו ומ"ש דבקנין יזו אפילו אם לא הגביה יזו פלל פכר נת"ל דכן פרש"י להקדיא בפסוקהדרין ומ"ש אכל פשתופס בקצהו ואין פל החפץ ביזו אינו קונה את החפץ מדין יזו אלא מדין הגבחה כו' הנה י"ל דמייירי פשקצת החפץ נגרר בקרקע פדמייתי מב"מ (ד"ט) גבי טלית שהיא מונחת תצירה על העמוד כו' אינו קונה פל הטלית הנגרר רק מטעם דהוי הגבחה אף לכאז' תלוי בשני התירוצי' שבתוס' שם לחד תירוץ וי"ל כו' שתופס כו' אין להוכיח רק אפנ"ל.

אבל לתירוץ שני מייירי שאין מגיע ראשו השני לארץ ובב"ק (צ"ח ע"א) כ' מוגבה ג' מעל הארץ. וע' ברבינו ירוחם במשרים נתיב יו"ד סוף חלק ב' שבבאר פן הנפקותא ואם אעפ"כ דייקא משום הגבחה מהני ולא פשנתן חבירו ליזו המקצת מוכח דידו לא קני ליה אם אין פולו ממש ביזו אע"פ שהשאר ג"כ אינו נגרר בארץ רק באויר אף ממ"ש אח"כ בספר המקנה לחלק בין מסירה להגבחה מוכן דמייירי פשהשאר נגרר בארץ ע"ז קאמר דלא מהני גם אין מוכרח כ"כ מהתוס' דלא מהני יזו בכה"ג גם לתירוץ שני שי"ל משום דרק קצה החפץ ביזו ורובו פכולו חוץ ליזו ע"כ לא מהני משום תצירו כ"א משום הגבחה.

אבל אם רובו ביזו וקצתו נגרר באויר אין ראיה משם דלא מהני ועוד יש לחלק בין טלית דהשאר שחוצ ליזו נגרר ונשתלשל למטה ובין נסכא וכה"ג שגם השאר שחוצ ליזו אינו נגרר ומשתלשל למטה כ"א עומד בשונה עם מה שביזו רק שהוא באויר אבל עכ"פ מה שעומד פן באויר זה שידו של האדם נושא וסובלו ממש ע"י חלק הנסכא שביזו ונחשוב טפי ביזו מטלית שנשתלשל למטה ע"כ בזה י"ל יותר דחשוב קניה מדין יזו ממש וצ"ע ועפ"ז נדחה מ"ש הת"ג סי' קל"ט סט"ו דאלת"ה א"כ הי' צריף כו' שלא

יְהִי קֶצֶתוֹ חוּץ לַיָּדָה דְּהָא בְּתַצִּירָה כּו' וַי"ל דל"ד דְּבַחֲצִירָה א"כ הַשְּׂאָר נִגְרָר בְּקַרְקַע וְאֵז וְדַאי לָא מְהֵי וְכַדְפְּרִישׁ"י בְּגִיטִין (דָּף ע"ח ע"ב) (הַגַּם שְׁנַת"ל שְׁל' הַגַּמ' לָא מְשַׁמַּע כֵּן כּו' רַק מְשׁוּם אֲגִיד).

מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהוּא בְּיָדָה וְהַשְּׂאָר נִגְרָר בְּאֹרִיר י"ל דְּמְהֵי אַע"ג דְּמִהָא דְּשִׁבְתָּ (דָּף צ"ב) מוֹכַח דְּגַם לְעַנְיָן קְנִיָּה לָא קְנִי הַנְּסָפָא אִם עֲדִינָן מְקַצְתָּה בְּפָנִים אֲלָא עַד שְׂוִיצִיא כָּל הַנְּסָפָא לְחוּץ רַק הַשְּׂנִיצִי לְבַדָּם יִשְׂאָרוּ בְּפָנִים וְאֵז קוֹנָה פִּינוּ דִּיכּוֹל לִיטּוֹל הַנְּסָפָא וְגַם כּוֹלָה לְחוּץ א"כ מְשַׁמַּע לְהַפֵּךְ כְּשֶׁקַּצְתָּה בְּפָנִים לָא קְנָה כַּדְפְּרִישׁ"י וְהִינּוּ דְּוּמִיא דְּטְלִית אֲבָל מ"מ אִין מְשַׁם רְאִיָּה רַק כְּשֶׁקַּצְתָּה מְוַנַּח בְּפָנִים אֲבָל כְּשֶׁקַּצְתָּה נִגְרָר בְּאֹרִיר מְנ"ל דְּלָא קְנִי דַּלְת"ה יִשְׂאָר קְוִשְׁיָתָה ת"ג דְּהָא דְּכַתִּיב בְּאֹרִייתָא וְנָתַן בְּיָדָה ה"ל שְׁלָא יְהִי קֶצֶת הַגַּט בּוֹלֵט חוּץ לַיָּדָה וּבְדַאי אִי אִיתְנָהוּ לְהַנְּךָ מִלִּי ה"ל לְהַשְׁמִיעֵנוּ בְּש"ס וְהַטַּעַם י"ל כַּמֶּש"ל דְּאֹרִיר שְׂאִין סוֹפּוֹ לְנוֹחַ אִינוּ מְעַכְבֵּי וּמוֹנַע הַקְּנִיָּה מִיָּדוּ דְּאָף אִם לָא נִפְשְׁתָּה הַבְּעִיא בְּאֹרִיר שְׂאִין סוֹפּוֹ לְנוֹחַ זֶה כְּשֶׁאִין לְנִגְדוֹ קְנִיָּה אַחֲרַת אֲבָל הָכָא שְׂוִישְׁנָגְדָּ זֶה קְנִיָּה דְּיָדָה י"ל אֲזַלִּינוּ בְּתַר יָדָה דְּחָשׁוּב טְפִי טוֹבָא מְאֹרִיר וְזָכַר לְדָבָר מְהָא דְּעֵרוּבִין (דָּף פ"ג ע"ב) לְזֶה בְּפִתְחָא וְלְזֶה בְּשִׁלְשׁוּל כּו' ע"ש וְעוֹד רְאִיָּה מ"מ בְּגַמ' פְּרָק הַשְּׂוֹאֵל (דָּף ע"ב ע"א) וְהַקּוֹלֵט מִן הָאֹרִיר כּו' ע"ש דְּבַקְלָטוֹ בְּכָלִי מִן הָאֹרִיר קְנָה וּפְשִׁיטָא לָן דְּהָאֹרִיר אִינוּ מְעַכְבֵּי עַל קְנִיָּה זֶה מְשׁוּם דְּהַפְּלִי הַפְּסִיק בֵּין הָאֹרִיר לְהַקְרָקַע וְהוּבָא בְּטוֹר ח"מ ס' ש"י ג וּבְרַמ"א שְׁמ אָף שְׁהַחֲפֵץ בְּאֹרִיר לְבַד לָא קְנָה לוֹ הָאֹרִיר.

כ"ש הָכָא שְׂרוּב הַחֲפֵץ בְּיָדָה וּמִיַּעוּטָא בְּאֹרִיר וְגַם זֶה הַמִּיעוּט מְוַגְבֵּה מִחֲמַת יָדָה דִּי"ל דְּוַדַּאי לָא מְעַכְבֵּי הָאֹרִיר וְכִינּוּן שְׂאִין הָאֹרִיר מְעַכְבֵּי מִמִּילָא ה"ל כְּאִילוּ כּוֹלָה בְּיָדָה וְעוֹד דְּמְשַׁמַּע פ"ק דְּב"מ (דָּף י"ב) דְּבְעִיא דְּאֹרִיר שְׂאִין סוֹפּוֹ לְנוֹחַ לָא שְׂוִיָּה רַק כְּשִׁישׁ דַּעַת אַחֲרַת מְקָנָה אוֹתוֹ לְבַעַל הָאֹרִיר ע"ש בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וַיִּצָּא בְּפִתְחָא אַחַר וּבִשְׁט"מ שְׁמ.

וְעוֹד אַפ"ל דְּכָל כַּה"ג אָף שְׁהַשְּׂאָר נִגְרָר בְּאֹרִיר לָא גָרַע מְהַגְבֵּהָ דַּאע"פ שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה מְעַשֶׂה מ"מ מִהַ שְׂאוֹחֲזוֹת הַגַּט בְּיָדָה וְעִי"ז הַשְּׂאָר מְוַגְבֵּה מְהַאֲרֵץ שְׂמָא ה"ל כְּמוֹ מְעַשֶׂה כּו' וְעוֹד שִׁי"ל דְּלְעַנְיָן גִּיטִין שְׂאִין דְּכִינּוּן דְּקַצְתָּה בְּיָדָה הִיא כּוֹלָה לְשׁוֹמְרוֹ וְלָא הוּא כּו' מִיָּהוּ י"ל זֶה דִּיכּוֹלָה לְשׁוֹמְרוֹ לָא מְהֵי רַק בְּרַה"ר וְלָא נִגְדָּ אֹרִיר בֵּיתוֹ וּרְשׁוֹתוֹ אַת"ל דְּאִפִּילוּ אֹרִיר שְׂאִין סוֹפּוֹ לְנוֹחַ כְּמוֹנַח דְּמִי מִיָּהוּ ע"ז י"ל וְדַאי מוֹכַח מְהַש"ס דְּפְרָק הַשְּׂוֹאֵל (דָּף ע"ב) הַנְּ"ל דְּהָאֹרִיר אִינוּ חָשׁוּב כְּרְשׁוֹתוֹ מְשַׁם בְּכַה"ג שְׂרוּב הַחֲפֵץ בְּיָדָה וְעִינָן בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א פ"ק דְּקַדוּשִׁין (דָּף כ"ו) סד"ה א"נ בְּחִבְלֵי זְמוּרוֹת וְעִינָן בְּטוֹר ח"מ ס' ש"ן וּבִסְמ"ע שְׁמ סק"ג וְחִיבָר יָדוּ כּו' וְהַפִּילוּ לְתוֹכוֹ כּו' וְקָשָׁה שְׂמָא קֶצֶת מְהַפִּיס חוּץ לַיָּדוּ וְאִמָּי קְנָה מִדִּין חֲצִירוֹ דִּידוֹ כְּחִירוֹ כַּמ"ש הַתּוֹס' פ' הַסְּפִינָה (דָּף ו' א') ד"ה וְהָא פִּיס וְהָא ס"ל לְהַסְמ"ק וְנִתִּי"מ דְּבְעִינָן שְׁלָא יִצָּא כָּלָל.

וְגַם לַפ"ז יֵשׁ לְמַצּוֹא גַם לְרַב אֲשֵׁי דְּאִסּוּר שְׁבַת אִיכָּא וְאִסּוּר גְּנִיבָה לִיכָּא כְּגוֹן בְּעַנְיָן הַנְּ"ל שְׂוִיצִיא קֶצֶת חוּץ לַיָּדוּ א"כ לָא קְנָה וְלְעַנְיָן שְׁבַת ע' תוּס' שְׁמ ד"ה רַב אֲשֵׁי דְּלִמְטָה מַג' לָא בְּעִינָן מְקוּם ד' אֲלָא מְשַׁמַּע דַּאִין לְדַקְדַּק כֵּן אֲלָא פִּינוּ דְּעֵיקַר הַחֲפֵץ מְוַנַּח עַל יָדוּ אַע"פ שְׂוִיצִיא מְעַט מְצַד יָדוּ לְאֹרִיר אִינוּ מְעַכְבֵּי הַקְּנִיָּה כָּלָל וְצ"ע: הַלְכוֹת מִיָּאוֹן יְבוּם וְחִלְצִיָּה סִימָן שָׁה ע"ד שְׂאִילָתָם בְּדִין קְטָנָה יְתוּמָה שְׁנִשְׂאָת וְחִלָּה הַבְּעַל וּמְחַשֵּׁשׁ הַמְתַּנַּחַת עַל יָבָם קָטָן לְמַדוּהָ שְׂתַמָּאֵן וְהִינּוּ שְׂתַמָּאֵן עַל תְּנָאֵי אִם יִכְשָׁר בְּעִינָי הַהַמ"ץ דְּשְׁמ וְאִם

לא יִנְכָּשֶׁר אֵינָהּ מְמַאֲנֶת וְנִתְפַּוְּנוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִפְגַּס לְדִין חֲלִיצָה פְּסוּלָה שֶׁצָּרִיכָה לְחַזֹּר עַל כָּל הָאֲחִיזִין (יְבָמִים קִטְנִים) אִם לֹא יִנְכָּשֶׁר הַמֵּיאוֹן בְּעֵינֵי רַבָּנִים לְכֹן לְמַדוּקָה לֹא מְרַמֵּז שֶׁאִם לֹא יִנְכָּשֶׁר אֵינָהּ מְמַאֲנֶת: א הִנֵּה בְּגוּף עֵנִין הַמֵּיאוֹן עֹכְשֵׁיו פֶּתַב הַרְמָ"א בִּש"ע ס"י קנ"ה וְנ"ל וְלִכְנֹלֵי עֲלָמָא אִם הִיא פְּחוּתָה מִבֵּית יב"ש מְמַאֲנֶת אִפִּי בְּזִמְן הִזָּה וְכֹן עֲשֵׂה מֵהַר"ר יַעֲקֹב פּוֹלֵק ו"ל וְדֹלָא פִּינֵשׁ מִחֲמִירִין כּו' וְכ"כ הַלְבוּשׁ שָׁם וְכ"פ הַב"ח שָׁם ס"ח וְכ"ד הַט"ז וְגַם שְׁאָר גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוֹנִים מְפָרְשֵׁי הַש"ע אַה"ע סִתְמוּ פְּדַעַת רַמ"א וְלֹא זָכְרוּ כָּלֵל דַּעַת הַמְּחַמְרִים הַחַמ"ח וְהַב"ש וְהַבֵּית מֵאִיר וּבְבִיאָוּרֵי הַגָּאוֹן מוֹנִילָנָא ו"ל לֹא אֶחָד מֵהֶם שָׁזָכַר לְחֹשׁ לְדַעַת הַמְּחַמְרִים וְא"כ אִפִּי בְּאִיסוּר דְּאוֹרֵיִתָּא בְּכַה"ג לֹא הִזָּה לְחֹשׁ לְהַחְמִיר נִגְדַּד דַּעַת כָּל גְּדוּלֵי הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁבַב"י וְנִגְדַּד כָּל בְּעַלֵי הַש"ע וְאַפְּי' גַּבֵּי קִים לִי בְּמִמוֹנָא לְהָאוּמְרִים דְּהַמְּנוֹחֶזֶק יְכוֹל לֹאמַר קִים לִי כְּמִיעוּט הַפּוֹסְקִים עַכ"ז פֶּתַב הַאו"ת בִּפְיָא לַקַּת"כ ס"ק קכ"ד שַׁח"ו לֹאמַר קִים לִי נִגְדַּד הַכְּרַעַת הַמְּחַבֵּר וְרַמ"א ע"ש שְׁהָאֲרִיף בְּזָה וְהַגַּם שְׁהָאֲוֵי לִי דְמַהְרָשׁ"ל בִּיש"ש פֶּרֶק בֵּית שְׁמַאי מְחַמְרִי בְּזָה ג"כ שֶׁלֹּא לְמַאֵן עֹכְשֵׁיו לְפַע"ד אִין לְחֹשׁ בְּזָה דִיעֵבַד עַכ"פ כִּי הִנֵּה אֲדַרְבֵּה מְהַרְש"ל שָׁם ג"כ פֶּתַב דְּבַדִיעֵבַד אִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא וְחֻלְק עַל תְּשׁוּבַת מְהַר"י מִיְנִיץ הַחֹשֶׁשׁ לְהַחְמִיר בְּזָה מְדִינָא מִשׁוּם דַּס"ל דְּהָא דְאַמְרִינָן תוֹף הַזִּמְן כְּלַפְנֵי הַזִּמְן הִינֵנוּ כְּשֶׁלֹּא בָּא סִי הָעֲלִיּוֹן אֲבָל אִם בָּא הָעֲלִיּוֹן אִפִּי בְּקַטְנוּתָהּ הֵנִי דְּאוֹרֵיִתָּא כּו' יַעו"ש בְּתַשׁוּ' מְהַר"י מִיְנִיץ שַׁע"ז בְּזָה יְסוּד הַחֲנוּמְרָא וּמְהַרְש"ל פֶּתַב דְּזָה אִינוּ כִּי רַק בְּבָנִים אֲמַרִינָן דְּהֵן כְּסִימָנִים וְאַפִּי תוֹף הַזִּמְן מִשְׁא"כ בְּסִימָנִים תוֹף הַזִּמְן לָאו כְּלוּם הוּא וְעֵינֵן בְּגִמְרָא פ"ק דִּיבְמוֹת (דָּף י"ב סַע"ב) וְהָרַא"ש שָׁם סִי ז' ס"ל דְּאַפִּי דִין בָּנִים הָרִי הֵן כְּסִימָנִים ה"ל סְפִיקָא וְכֹן פֶּסֶק בְּרַמְזִים שָׁם סִי ז' וְעֵינֵן בְּנִמְק"י שָׁם וּבִש"ג וְלִכְּן אֲאִזְמוּר הַגָּאוֹן נ"ע פֶּתַב ג"כ בְּתַשׁוּבַתוֹ עַל דְּבַרֵי מְהַר"י מִיְנִיץ בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל שֶׁהֵן דְּבַרֵי תִקְמָה כּו' גַּם בְּעֵינֵי תִמּוּהָ לִי טוֹבָא דְּהַרְמַב"ם פ"ב מַה' אִישׁוֹת הַלְכָה ח' פֶּתַב בְּפִירוּשׁ הַיְפָף דַּעַת מְהַר"י מִיְנִיץ שְׁאַפְּי' בָּא סִי הָעֲלִיּוֹן בְּתוֹף יב"ש אִין מְשַׁגִּיחִין בּוּ וְהָרִי הִיא קִטְנָה וּלְפָחוֹת ה"ל לְהַבִּיא דַּעַת הַרְמַב"ם וְלִסְתָרוֹ בְּשִׁגְמָם שַׁכ"מ דַּעַת כָּל הָרֵאשׁוֹנִים הוּבָאוּ ב"י בְּסִי' קנ"ה וְכַבֵּר פֶּתַב אֲאִזְמוּר נ"ע שְׁהָאֲרִיכוֹת בְּזָה לְמוֹתֵר וְנִמְצָא אֲדַרְבֵּה מְדִינָא גַם דַּעַת מְהַרְש"ל כְּדַעַת רַמ"א רַק שְׁמַחְמִיר לְכַתְּחֵלָה שֶׁלֹּא תִנְשָׂא ע"י הַמֵּיאוֹן מִשׁוּם גְּזִירָה כּו' וְרַמ"א וְסִיעֵתוֹ אִין חוֹשְׁשִׁין וְכִמוֹ שֶׁלֹּא חֹשְׁשׁוּ בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים לְזָה וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן סִתְמוּ כָּל הָאֲחֵרוֹנִים נ' דְּאִין לְהַחְמִיר כָּלֵל כִּינּוּן שְׁאַפְּי' לְדַעַת מְהַרְש"ל אִין בְּזָה שׁוּם חֹשֶׁשׁ מְדִינָא כָּלֵל וְעוֹד נ' דְּאַפִּילוּ אִם ת"ל לְחֹשׁ לְזָה דִי לְחֹשׁ שֶׁלֹּא תִמְאֵן לְכַתְּחֵלָה אֲבָל בְּדִיעֵבַד שְׁכַבֵּר מִיָּאָנָה בְּכַה"ג וְדִאי יֵשׁ לְסַמְּוֹךְ עַל דַּעַת רַמ"א וְתַנְשָׂא לְכַתְּחֵלָה וְרַא' לְזָה דְּהִנֵּה מְשַׁנָּה שְׁלִקְמָה שְׁנִינוּ בֵּית שְׁמַאי אוּמְרִים אִין מְמַאֲנִים אֲלָא אַרוּסוֹת וּב"ה אוּמְרִים אַרוּסוֹת וְנִשְׂוֹאוֹת ב"ש אוּמְרִים אִין מְמַאֲנִים אֲלָא בְּפִנּוּי וּב"ה אוּמְרִים בְּפִנּוּי וְשֶׁלֹּא בְּפִנּוּי וּבְגִמְרָא תַנְיָא א"ל ב"ה לִב"ש וְהֵלֵא פִישׁוֹן הַגַּמְלָה כּו' וְכַתְּבֵת הַתּוֹסְפוֹת ד"ה תְּרִי קִיטְרִי בִירוּשְׁלָמֵי פְּרִיף אִילוּ הָעוֹשֶׂה דְּבַר שֶׁלֹּא כְּשׁוּרָה מִתִּירִין עֲרָנָה שְׁלוֹ וּמִשְׁנֵי רַב חֲסֵדָא הִדָּא אֲמָרָה עֲבָרָה מִן הַנִּישְׂוֹאִין וְשֶׁלֹּא בְּפִנּוּי עַל דַּעַתִּיהוּ דְּבֵית שְׁמַאי מִיָּאָנָה מִיָּאָן וּבְחֵל' הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ר"פ ב"ש פִּי' ג"כ כֵּן דְּבַרֵי ב"ש אַף לְפִי סוּגְיַת הַש"ס שְׁלָנוּ רַק שְׁפִירוּשׁוֹ דְּהִינֵנוּ אִם נִזְקָקוּ וְכַתְּבוּ לְהֵן גַּט מִיָּאָן לְהַתִּירָה אֲבָל אִם עֲדִינֵן לֹא כְּתָבוּ אִין מִתִּירִין אוֹתָהּ.

והתוספות לא חלקו בכך אלא כתבו סתמא עברה ומיאנה מיאנה מיאון משמע אע"פ שלא כתבו עדיין ולכאורה נראה דהרמב"ן והרשב"א הוכרחו לזה משום דאל"כ אלא דבנשואות לב"ש ג"כ דיעבד מיאנה מיאון אף שלא כתבו לה גט מיאון א"כ הא דממאנין ארוסות עכצ"ל שזקקין להם לכתחלה ונהרי מתרחקין מן המיאונים ומש"ה פ"י דבנשואה אין מיאנה מיאון אא"כ כ' לה גט מיאון ולכן י"ל דבארוסות ג"כ אין נזקקין לכתחלה רק שאם מיאנה הוי מיאון מיהו באמת זה אינו דהא אעפ"כ מקשה שם הרשב"א דא"כ לארוסות כו' והיינו משום דס"ל דלארוסות נזקקין אף לכתחלה ע"ש ולפ"ז להתוספות עכ"פ לק"מ דא"כ וכי לארוסות נזקקין אף לכתחלה דהא באמת הדין פן אפ"י לפ"ד הרמב"ן ורשב"א ומעתה פיון דשמיעא לן מהירוש' דאפילו לדברי ב"ש דס"ל דמעיקר ושו"ש ענין המיאון אין ממאנין אלא ארוסות ולא נשואות אפ"ה מודו דדיעבד באם עברה ומיאנה הוי מיאון ולא העמידו דבריהם בדיעבד לאוסרה להנשא כ"ש אנו דפשיטא לן דמעיקר הדין הוי מיאנה מיאון ואפילו מהרש"ל מודה בזה דמדינא נזקקין אפ"י לכתחלה כנ"ל כ"א שפסק להחמיר יותר משהו"ד שבגמרא ופוסקים ורמ"א וסיעתו חולקים ע"ז לגמרי דלכל היותר יש להנהיג החומרא בזה כסברת הירושלמי לפ"ד המחמירים במיאון בנשואות מעיקר הדין והיינו דעת בית שמאי דמ"מ בעברה ומיאנה הוי מיאון ותנשא אפילו לכתחלה.

כי איך הסבירא נותנת שניחוש ונחמיר אנו לחומרת האחרונים במה שהחמירו דרך חומרא יותר הרבה ממה שחשו אבות העולם המחמירים בזה מדינא ולא דרך חומרא לבד שלא העמידו דבריהם בדיעבד רק בלכתחלה ואע"פ שהרמב"ן ורשב"א פ"י דדיעבד היינו דוקא באם נזקקו וכתבו לה גט מיאון נראה דזהו לדעת ב"ש עצמן דפשיטא להו להחמיר בזה מדינא וע"כ גם בדיעבד לא הקילו אא"כ כבר כתבו לה גט מיאון אבל אנו לכל היותר אין לומר רק דמספקא לן אם להקל כדעת רמ"א וכל האחרונים או להחמיר כדעת מהרש"ל יש לנו להקל באם עברה ומיאנה אף אם לא כתבו לה עדיין גט מיאון (בשגם שהתוספות לא חילקו לפרש דדוקא בכתבו לה כו' מייירי הירושלמי וגם זה גופא לומר דמספקא לן אם להקל כסברת הרמ"א הוא רק דרך חומרא בעלמא וכמש"ל) ודי להעמיד דעת מהרש"ל אלכתחלה שאין נזקקין להם למאן עכשיו ובהא לא תברא ג"כ ממה שהביאו מעלתם מהקרן נתנאל פב"ש שכתב דהמאון לא שכיח בזמן הזה מתקנת הגאון דנדאי ר"ל דלא שכיח משום דלכתחלה חוששים לתקנה זו שלא למאן אבל בדיעבד משמע מיניה נדאי דהוי מיאון דאל"כ מהו לא שכיח והל"ל דהמאון אינו נהוג בזמן הזה מתקנת הגאון.

א"ו פנונתו דלכתחלה לא שכיח שמיאנו כו' וג"ז ר"ל רק דלא שכיח ולא שתפסו פן במושלם דאין ממאנין לכתחלה אבל דיעבד בעברה ומיאנה משמע מכל גדולי האחרונים שאנו נמשכים אחריהם דתנשא לכתחלה: קיצור: גם רש"ל חלק על תשובת מהר"י מינץ דס"ל דגם תוך זמן אם בא סימן העליון הוי דאורייתא דזה אינו כ"א רק בבגדים לבד אמרינן דהוה פסימנים וכן מבואר בהרמב"ם פ"ב מה"א ה"ח רק שמחמיר רש"ל לכתחלה משום גזירה ובדיעבד נדאי אין לחוש לחומרתו וראיה דמבואר בירושלמי דאף לב"ש דס"ל דנשואות אין ממאנין עכ"ז באם עברה ומיאנה הוי מיאון וכ"ש וק"ו שי"ל פן בחומרתו של מהרש"ל ועיין בכנה"ג סי' קנ"ה בהגהות הטור אות ל"ב ל"ג: ב ומיהו כ"ז

במקראו גמור אבל בנ"ד שתלתה המקראו באם יוכשר בעיני ההמ"ץ יש לפקפק בזה ולהעיר ספיקות הא' דלא מצינו מקראו על תנאי הב' דבגמרא בגיטין (דכ"ה ע"ב) מבואר דתנאי על מנת שירצה אבא לא מהני רק למ"ד יש ברירה וזה התנאי באם יוכשר בעיני ההמ"ץ דומה לכאורה לע"מ שירצה אבא הג' דגבי ע"מ שירצה אבא י"א שצ"ל אין בשעת השמיעה דוקא ובנ"ד עדיין לא אמר שהוכשר בעיניו הד' איה דקנינים התנאי כי איה יאמר ההמ"ץ שכשר הדבר והא קיי"ל התרחק מן המקראו: והנה ענין הספק הראשון הוא מצד ב' דברים הא' פנין דהמקראו ענינו שאינה חפיצה בו ועי"ז עוקרת הקדושין והנשואין למפרע א"כ שפ"א זהו דוקא פשטחל"ת רצונה שאינה חפיצה בו פ"ל לא פשיש תנאי בדבר אה' נ' דאף את"ל פ"מ תנאי זה לא הוי פ"ל כשאר תנאי דהכא אין התנאי כ"א אם מהני המקראו ע"פ דין אז היא ממאנת ואם אין המקראו מועיל א"כ למה תמאן להרע לעצמה לכנס לדין חליצה פסולה שצריכה לחזור על כל האחים לדעת קצת פוסקים וא"כ אין בתנאי זה שום הוראה על שאין ברצונה החלט גמור למאן בו משום שפטלת תנאי בהמקראו כי אינה מטלת תנאי מרצונה רק מה שמוכרחת לזה ע"פ דין דהיינו אם מהני המקראו עכשיו: אבל אדרבה מגלה היא רצונה שאינה חפיצה בו פ"ל ורצונה לעקור הנשואין אם אפ"ש ע"פ דין משא"כ אם הייתה מטלת תנאי בהמקראו מרצונה פגון אם לא ילך עמה לבית אביה ממאנת בו אז הנה מקום לחקירה זו מטעם הנ"ל וגם מטעם דשפ"א אין פ"ח בדבר שהוא על תנאי לעקור נשואין דרבנן שפ"ל תנאי מיהו נראה פנין דאמרינן בגמ' (דק"ז ע"ב) דשמואל ור' יוחנן ס"ל דמיאנה ביבם זה מותרת לאחיו יבם השני.

ודלא פ"ח דאמר מיאנה בזה אסורה לזה ודלא פ"ח אפי' דאמר אין מקראו לחצי זיקה וכיון שיש מקראו לחצי זיקה ה"ה שי"ל דיש מקראו על תנאי ועוד פנין שיש גירושין על תנאי אף דהיא אשת איש דאורייתא מתגרשת על תנאי אף שיש ספק אם יתקיים התנאי מ"מ כשמתקיים הוי גירושין א"כ כש"כ דיש מקראו על תנאי גם יש להעיר ראיה מסוגיא דנדרים (דס"ט ע"ב) גבי ולא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה דפשיטנן דהפרה חלה ופי' הר"ן דלר' יוסי נדאי איפשיט בעיניו כו' וכי תימא כו' דהא אתני ואמר כו' ע"ש.

והרי הנדר הנה דבר שפ"ל תנאי וההפרה באה לבטל הנדר ואין פ"ח הפרה גמורה אלא מחמת התנאי שהתנה ואמר לא תיחול כו' ואפ"ה חלה ההפרה ואע"ג דהתם התנאי הוא בהקמה ולא בהפרה מ"מ הרי אין הפרה זו כשאר הפרה גמורה וחלוטה כי אדרבה יש הקמה פגודה רק משום שהתנה בהקמה ע"כ מחמת תנאי זה הוא דמהני ההפרה וא"כ מינה נמי לבד"ז שהמקראו ג"כ פ"ח לבטל הקדושין שג"כ אין להחמיר שאע"פ שהוא על תנאי יוכל לבטל הקדושין מיהו בש"ע יו"ד סי' רל"ד סעיף מ"ג הביא רמ"א וי"א דהוי קיום מיהו לא דמי דהתם טעם הי"א היינו כמ"ש הרא"ש וי"א פנין דחלו שניהם לא ידעינן אם הוקם אם הופר עכ"ל וכמ"ש בב"י שם מבואר משום דדבריו סותרים זא"ז אמרינן הכי ולא מצד התנאי וא"כ בנד"ז שדבריה ברורין שפ"מאנת רק שאמרת ע"מ שירצה הרב וגם הוכחה לטובה לומר פ"ח הוי מקראו וקצת זכר לדבר ממ"ש בחידושי הר"ן בסנהדרין (פ"ג דכ"ט ע"ב) גבי הודיה במקרקעי פותבין כו' והלכתא פותבין ומה שי"ל עוד דאין מהני תנאי אלא בדבר שהמעשה יוכל להתקיים ע"י שליח ולכן אין תנאי בחליצה וא"כ גם במקראו י"ל פ"ח אף באמת זה אינו כי הרמב"ן כ' פ' יש נוחלין דבתנאי

שְׁאֵדָם מִתְּנָה בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוּ לֹא בְּעֵינֵי תְּנָאֵי כְּפֹל וְלֹא שְׂיִהְיָה אֶפְשָׁר לְקַיְמוּ ע"י שְׁלִיחַ וְלֹא שְׁאָר דְּקִדּוּקֵי הַתְּנָאִים אַע"ג דְּבְּעֵינֵי הֵכִי בְּתַנְאִים שְׁבִין אָדָם לְחַבְרֵי דְּוִמְיָא דְּבְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבֵן עַכ"ל וְהִבְיָאוּ בְּתַשׁוּ' הַרִיב"ש ס' קצ"ה וּבְנֵד"ז גְּבִי מִיָּאוֹן ה"ל כְּמוֹ תְּנָאֵי שְׁאֵדָם מִתְּנָה עַל עֲצָמוּ מֵאַחַר דְּבְּדִידָה לְחוּד תְּלוּי הַמִּיָּאוֹן וְאִינָה צְרִיכָה לְבַעֲלָה כְּלָל בְּזָה וְל"ד לְגַט דַּא"א שְׁיִנְגָמַר הַגֵּט כ"א ע"י קְבֻלַּת הָאִשָּׁה אוֹ חֲצִירָה הַלְּפָה בֵּינוּ שְׁהַדְּבָר נִגְמַר ע"י שְׂנִיָּהֶם דְּוִקָּא כְּשִׁמְטִילִים תְּנָאֵי ה"ל תְּנָאֵי.

שְׁבִין אָדָם לְחַבְרֵי מִשָּׂא"כ בְּמִיָּאוֹן וּכ"ש לַב"ה דְּמִמְאָנָת שְׁלֹא בְּפָנָיו כְּלָל א"כ מֵה שְׁמִטְלַת תְּנָאֵי י"ל דַּה"ל כְּמוֹ תְּנָאֵי שְׁאֵדָם מִתְּנָה עַל עֲצָמוּ וְא"צ שְׂיִהְיָה אֶפְשָׁר לְקַיְמֵם ע"י שְׁלִיחַ כְּנ"ל בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וְהַרִיב"ש וְעוֹד דְּגַם בְּתַנְאֵי שְׁבִין אָדָם לְחַבְרֵי בְּדָבָר שָׂא"א לְקַיְמֵם הַמַּעֲשֶׂה ע"י שְׁלִיחַ אֲמַרִּינוּ דְּהַתְּנָאֵי בְּטַל וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּים וְזָהוּ כִּי אֵין תְּנָאֵי בְּחִלְצָה וְא"כ מ"נ אֲדַרְבָּה הַמִּיָּאוֹן קַיָּים אַף שְׁלֹא יִקְנִיִים הַתְּנָאֵי אֲלֵא דְּבִאָּמַת זֶה אֵינוֹ מְטַעַם הַנ"ל שְׁפַתְב הַרְמַב"ן וְהַרִיב"ש וְעוֹד דְּכָבָר נַת"צ דְּנִדּוֹן תְּנָאֵי זֶה ל"ד לְשְׁאָר תְּנָאֵי הַלְּפָה עַכ"פ אֵין לְסַפֵּק כְּלָל מִחֲמַת הַסַּפֵּק הָרֵאשׁוֹן: קִיצוּר.

מֵה שְׁהַמִּיָּאוֹן הוּא עַל תְּנָאֵי י"ל דְּלֹא גְרַע מְהָא דִּישׁ מִיָּאוֹן לְחֲצִי זִיקָה וְעוֹד דְּהָא גֵט דְּאוֹרֵייתָא מְהַנִּי עַל תְּנָאֵי גַם בְּהַפְרַת נֹדָר אַף שְׁהַנֹּדָר הִיָּה נֹדָר גְּמוּר מְהַנִּי הַפְרָה שְׁהִיא יֵשׁ בָּהּ כְּעֵין תְּנָאֵי.

כ"ש דְּתַנְאֵי זֶה אֵינוֹ כְּשְׁאָר תְּנָאֵי וְגַם מִשׁוּם שְׂאִין הַמַּעֲשֶׂה יָכוֹל לְהַתְקַיְמֵם ע"י שְׁלִיחַ אֵין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ מִשְׁנֵי טַעְמִים: וְע"ד הַסַּפֵּק הַשְּׂנִי. הַנֵּה בְּסַפֵּר תּוֹרַת גִּיטִין ס' קכ"ב סק"ו גְּבִי עַד שְׂיִהְיָה א' כְּשֵׁר לְדַעַת הָרַב שְׁבַעִיר דְּהַחֲשֵׁשׁ בְּרִירָה הוּא דְּדָמִי לְמַקְדָּשׁ ע"מ שְׂיִרְצָה אֲבָא דְּחֲשִׁיב לִיהַבְרִירָה וְהָא דְּבִאָּמַת לֹא חִיִּישִׁינוּ לְזָה כו' הוּא מִשׁוּם דְּלֹאוּ בְּדוּקָא קָא מִתְּנָה כו' ע"ש וְזֶה אֵינוֹ שְׂיִיָּה כָּאֵן דְּנִדְּאֵי בְּדוּקָא קָא מִתְּנָה שְׂאָם לֹא יִוְכָשֵׁר בְּעֵינֵי הַמ"ץ לֹא יִהְיָה מִיָּאוֹן כְּדִי שְׁלֹא תִפְנֹס לְסַפֵּק חִלְצָה פְּסוּלָה וְא"כ בֵּינוּ דְּבְּדוּקָא קָא מִתְּנָה ה"ל בְּרִירָה אֲלֵא דְּבִאָּמַת גַּם זֶה אֵינוֹ חֲשֵׁשׁ מִכְּפָה טַעְמִים חֲדָא דְּקִי"ל בְּדַרְבְּנֵי יֵשׁ בְּרִירָה וְאֵע"ג דְּגְבִי גֵט כְּתָבוּ הַתּוֹס' פ' פֶּל הַגֵּט (דכ"ד ע"ב) דְּאָפִי מֵאֵן דְּסַבֵּר בְּעִלְמָא יֵשׁ בְּרִירָה הֵכָא מוֹדָה כו' אֵין לוֹמַר דְּמִיָּאוֹן דּוּמָה בְּזָה לְגַט וְלִכְּן אַע"ג דְּבְּעִלְמָא קִי"ל בְּדַרְבְּנֵי יֵשׁ בְּרִירָה גְּבִי מִיָּאוֹן יֵשׁ לְהַחְמִיר דְּאֵין בְּרִירָה דְּזָה אֵינוֹ דְּהָא כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּגְבִי הַגֵּט הִיָּינוּ טַעְמָא מִשׁוּם דְּוִכְתַּב לָהּ לְשִׁמְעָה מִשְׁמַע שְׂיִהְיָה מְבוֹרֵר בְּשַׁעַת פְּתִיבָה מִשָּׂא"כ בְּמִיָּאוֹן לֹא שְׂיִיָּה הָאֵי טַעְמָא וְאֲדַרְבָּה מִיָּאוֹן אֵינוֹ כְּלָל דְּוִגְמַת גֵּט שְׁהַמְמָאָנָת בְּאִישׁ לֹא פְּסוּלָה מִן הַפְּהוּנָה וּמִתְּר בְּקַרוּבוּתֶיהָ כו' וְעוֹד נִרְאָה שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין נִדּוֹן תְּנָאֵי זֶה בְּאֵם שְׂיִוְכָשֵׁר בְּעֵינֵי הַמ"ץ לְתַנְאֵי דְּעַל מְנַת שְׂיִרְצָה אֲבָא דְּהַנֵּה הָא דְּתַנְאֵי דַּע"מ שְׂיִרְצָה אֲבָא חֲשִׁיב לִיהַ בְּרִירָה וְלֹא הוּי כְּשְׁאָר תְּנָאִים דְּעִלְמָא דְּלֹא שְׂיִיכִי בְּבְרִירָה פִּי הַרְמַב"ן בְּחִידוּשֵׁי ר"פ כְּלָ הַגֵּט וְנ"ל דְּשָׂאֵנִי ע"מ שְׂיִרְצָה שְׁפִינוּ שְׁהַדְּבָר מְסוּר לְלֵב אֵין אוֹמְרִים כְּשְׂרָצָה עֲכָשְׁוּ הַוְּבַר הַדְּבָר שְׂרָצָה מִשַׁעַת שְׁמִיעָה אֲלֵא לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה עַכ"ל וְזֶה שְׂיִיָּה בְּסַתָּם רְצוֹן שְׁתְּלוּי וּמְסוּר לְלֵבוּ מִמֶּשׁ אֲבָל בְּנֵד"ז שְׁעָנְנֵי יִוְכָשֵׁר בְּעֵינֵי הַמ"ץ הִיָּינוּ כְּפִי הַמְּבוֹרֵר בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים א"כ אֵין שְׂיִיָּה ע"ז לוֹמַר שְׁהַדְּבָר מְסוּר לְלֵב כו' וְשְׂפִיר הוּי כְּשְׁאָר תְּנָאִים דְּאָפִי לְמ"ד אֵין בְּרִירָה בְּקִיּוּם הַתְּנָאֵי מִתְקַיְמֵם הַמַּעֲשֶׂה וְלַעֲנ"ד י"ל דְּהִיָּינוּ טַעְמָא ג"כ דְּגְבִי גֵט בְּסִי' קכ"ב אֵין חֲשֵׁשׁ בְּרִירָה בְּאָמַת דְּהַתָּם ג"כ מֵה שְׂיִוְכָשֵׁר בְּדַעַת הָרַב הִיָּינוּ

כְּשִׁיחָהּ הַגֵּט פֶּשֶׁר ע"פ ד"ת ול"ד כָּלֵל לַע"מ שְׁיִרְצָה אָבָא דְתַלְוּי בְּרִצּוֹן לְבַד כּו' וְכַמ"ש
הֶרְמֵב"ן.

וְעוֹד דְאָפִי בְּמַקְדָּשׁ ע"מ שְׁיִרְצָה אָבָא פֶּסֶק בַּש"ע אַה"ע ס"י ל"ח דְהַי קְדוּשֵׁי אֱלֹמָא דְלֵא
שְׁיִכִי בְּבִרְיָה וְכ"פ מְהַרְש"ל בְּדִינֵי בְּרִיָּה שְׁבִיש"ש פ"ה דב"ק ס"י ל"ב ע"ש פ"ב
מְדִינֵי בְּרִיָּה אוֹת י"ז י"ח וְעֵינֵן בְּסֶפֶר בֵּית מֵאִיר ס"י ל"ח: קִיצוֹר.

מִשׁוּם חֲשַׁשׁ בְּרִיָּה אֵין פֶּאן חֲדָא דְקִי"ל בְּדַרְבְּנֵן יֵשׁ בְּרִיָּה וְעוֹד דַּע"מ שְׁיִנְכָשֶׁר בְּעֵינֵי
הַמ"ץ דְהֵינּוּ ע"פ הַדִּין עֲדִיף מַע"מ שְׁיִרְצָה אָבָא וְעוֹד דְגַם בְּדִין ע"מ שְׁיִרְצָה אָבָא קִי"ל
דְּמִקְוֵדֶשֶׁת אֱלֹמָא דְלִפִּי הָאֱמֶת אֵין זֶה שְׁיִיף בְּדִין בְּרִיָּה: ד וע"ד הַסֶּפֶק הַג' הֵנָּה גְבִי ע"מ
שְׁיִרְצָה אָבָא לְהֶרְמֵב"ם ר"ל עַד שְׁיֵאמֵר הֵן וּלְפ"ז כְּתֹב הַה"מ רפ"ז מַה' אִישׁוֹת דְזַמְנֹו
לְעוֹלָם וּא"צ שְׁיֵאמֵר הֵן בְּשַׁעַת שְׁמִיעָה דְנֻקָּא וְכ"כ הֶר"ן רַק הַכ"מ פִּי דְבִשְׁעַת שְׁמִיעָה
הַדְּבָר תְּלוּי אֲמָנָם גַּם לַהֲכ"מ רַק הֶרְמֵב"ם ס"ל פֶּן אָבָל כָּל הַפּוֹסְקִים ס"ל דְבִאֲוֹמֵר ע"מ
שְׁיֵאמֵר הֵן זְמַן קִיוֹם הַתְּנַאי הוּא לְעוֹלָם שְׁפָל זְמַן שְׁאֲוֹמֵר הֵן נִתְקַיֵּים הַתְּנַאי אֲלֵא דְשֵׁא"פ
חוֹלְקִים בְּזֶה עַל הֶרְמֵב"ם וְס"ל דַּע"מ שְׁיִרְצָה אָבָא אֵין ר"ל שְׁיֵאמֵר הֵן דְהֶרְמֵב"ן ס"ל
דַּה"ל כְּאֲוֹמֵר עַל מְנַת שְׁלֵא יִמְחָה אָבָא וּבִאֲוֹמֵר ע"מ שְׁלֵא יִמְחָה אֲפִי נִתְרַצָּה תְּחִלָּה בְּשַׁעַת
שְׁמִיעָה כָּל שְׁמוּחָה אַח"כ מִתְבַּטְּלִים הַקְדוּשֵׁי כ"כ הֶר"ן וְהַמְגִיד אָבָל הֶרֶא"ש כְּתֹב
דְּבַנְתְּרַצָּה תְּחִלָּה בְּפִירוּשׁ וְאָמֵר רוּצָה אֲנִי לֹא מִתְבַּטְּלִים הַקְדוּשֵׁי אֲף שְׁיִמְחָה אַח"כ
וְהֶרֶא"ש ס"ל דַּע"מ שְׁיִרְצָה אָבָא הֵינּוּ ע"מ שְׁיִשְׁתַּוֵּךְ וּבַע"מ שְׁיִשְׁתַּוֵּךְ לַכ"ע בְּשַׁעַת
שְׁמִיעָה קִאֲמֵר וּבְשַׁתַּק בְּשַׁעַת שְׁמִיעָה מְקוֹדֶשֶׁת אַע"פ שְׁמִיחָה אַח"כ וְהַשְׁתֵּא בַנ"ד אֲף
אַת"ל לְהַחְמִיר כָּכֵל הַפִּירוּשִׁים מ"מ כְּשֵׁיִאמֵר הַה"מ"ץ גַּם עֲתָה שְׁמִיחָה בְּעֵינֵי נִתְקַיֵּים
הַתְּנַאי דְלְהֶרְמֵב"ם וְהֶרְשֵׁב"א דַּע"מ שְׁיִרְצָה הֵינּוּ שְׁיֵאמֵר הֵן כְּבָר נִתְבָּאֵר דְהַעֲיָקֵר דְזַמְנֹו
לְעוֹלָם וּא"צ שְׁיֵאמֵר הֵן בְּשַׁעַת שְׁמִיעָה דִּיָּקָא.

וְאֲף לְפִי הַכ"מ בְּהֶרְמֵב"ם יֵשׁ לְחַלֵּק דְדוּקָא בַּע"מ שְׁיִרְצָה אָבָא שְׁפָלְבוּ וּרְצוּנוּ הַדְּבָר
תְּלוּי שְׁיִיף שְׁיֵאמֵר הֵן בְּשַׁעַת שְׁמִיעָה מִשֵּׁא"כ עֵנֵן שְׁיִנְכָשֶׁר בְּעֵינֵי הַמ"ץ א"א לֹמֵר
דְּבִשְׁעַת שְׁמִיעָה הַדְּבָר תְּלוּי שְׁצָרִיף לְעֵינֵן וְלְחַקוֹר הַדִּין וְכִינּוּן דַּה"א לֹמֵר בְּשַׁעַת שְׁמִיעָה
מִמֶּשׁ מְמִילָא זְמַנּוּ לְעוֹלָם וְלְהֶרֶא"ש דַּע"מ שְׁיִרְצָה הֵינּוּ ע"מ שְׁיִשְׁתַּוֵּךְ הֶרֶי כְּבָר נִתְקַיֵּים
הַתְּנַאי שְׁשַׁתַּק מִשְׁעַת שְׁמִיעָה עַד עֲתָה וְלִמְ"ד דְהַפְּלִ ע"מ שְׁלֵא יִמְחָה הֶרֶי לֹא מִיחָה אֲלֵא
דְלַפ"ז צ"ע דִּישׁ לְחוּשׁ לְעוֹלָם שְׁיִבְנוּטֵל הַמִּיָּאֹן אִם יֵאמֵר שְׁלֵא יִנְכָשֶׁר בְּעֵינֵי אֲפִי אַחַר
שְׁיֵאמֵר פִּי"א שְׁכָשֶׁר בְּעֵינֵי וּא"כ אֵיף תִּנְשָׂא אֲלֵא דְהֶרֶי לְהֶרֶא"ש כ"ז שְׁיֵאמֵר פִּי"א שְׁכָשֶׁר
בְּעֵינֵי לֹא יוּכַל לְמַחוֹת עוֹד וְגַם לְהֶר"ן וְהַמְגִיד יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין נַד"ז לְנִדּוֹן שְׁלֵא יִמְחָה דְשָׁם
וְעוֹד דְבַב"ש ס"י ל"ח ס"ק י"ח הִבִּיא בְּשֵׁם ב"ה רֵאָיָה מִהַגְמָ' נֶגֶד הַמ"ד דַּע"מ שְׁיִרְצָה
פִּירוּשׁוֹ שְׁלֵא יִמְחָה וְעוֹד דָּאִם יִנְכָשֶׁר בְּעֵינֵי הַמ"ץ הִפִּי יוֹתֵר קְרוּב לַכ"ע דַּר"ל שְׁיֵאמֵר
הֵן מִבַּע"מ שְׁיִרְצָה אָבָא דְבִשְׁלֵמָא הֵתֵם י"ל כָּל שְׁאָבִיו אֵינּוּ מוּחָה לֹא אֵינְכַפֵּת לִיהָ אָבָל
פֶּאן שְׁמִסְנֹפְקִים אִם מְהֵנֵי מִיָּאֹן וּמִש"ה הַתְּנַיִת הַתְּנַאי זֶה א"כ מַה מְהֵנֵי כְּשֵׁלֵא יִמְחָה לָהּ
הַמ"ץ בֵּינּוּ שְׁעִדִּינֵן לֹא תִדַּע אִם מְהֵנֵי הַמִּיָּאֹן א"כ בְּזֶה לַכ"ע י"ל דְכּוֹנְנָתָה אִם יֵאמֵר הֵן
וְלָכֵן כְּשֵׁיִאמֵר הֵן נִתְקַיֵּים הַתְּנַאי וְאֵין פֶּאן שׁוּם בֵּית מִיחּוּשׁ: קִיצוֹר בְּפִי עַל מְנַת שְׁיִרְצָה
אָבָא יֵשׁ ג' פִּירוּשִׁים הַא' שְׁיֵאמֵר הֵן הַב' שְׁלֵא יִמְחָה הַג' שְׁיִשְׁתַּוֵּךְ וְהֶכָא הֶרֶי שְׁתַּק וְלֹא
מִיחָה אֲף שְׁבִשְׁעָה שְׁשַׁמַּע לֹא אָמֵר הֵן כ' הַה"מ דַּע"מ שְׁיֵאמֵר הֵן בְּשַׁעַת שְׁמִיעָה דְנֻקָּא

וגם להכ"מ הקא דהמ"צ צָרִיף לומר הן ע"פ מה שיעיין בטוש"ע א"כ א"א לומר הן בשעת שמיעה לכן פאָשר יאמר גם עכשיו הן מהני גם להכ"מ: וע"ד הספק הד' ג"כ אין לחוש פִּינן דע"פ דין הוי מִיאון יוכל לומר שפֿשר בעיניו דהתרחק מן המיאון זה לכתחלה אָבל הקא כָּבֵר מִיאָנָה א"כ אין התנאי רק אם המיאון פֿשר ומועיל או אולי לא מהני כָּלל וצָרִיכָה חֲלִיצָה וְכִינּוּ דְכָשֵׁר וּא"צ חֲלִיצָה יוכל לומר שפֿשר בעיניו ומתקנים התנאי.

ועוד נ' דלפ"ד גדולי הראשונים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרמב"ן והרשב"א והנ"י והטוש"ע אין שייך כָּלל בנד"ז התרחק מן המיאון פֿמו שפֿאָבאר דתנן ביבמות פב"ש (דק"י ע"א) קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה ובגמרא שם (דק"י ע"ב) פיצד תקנתן כו' ע"ש וכתב הרי"ף ולר' אליעזר מלמדיו את הקטנה שתמאן בו ומינבם לחרשת וכ"פ הרמב"ם פ"ה מה' יבום הכ"ו והרא"ש סי' ח' הביא ד' הראב"ד שהשיג על הרי"ף והרמב"ן פתב למה לא תמאן הא טעמיה דבר קפרא דלמא גדלה ומיחרטא בה וזו יוצאה עכ"פ למה תתעגן עד שתגדיל ותחלוץ ותפסל מן הפהונה שופך מי בורו ונאחרים צריכים לו כו' למה לא ילמדוה למאן לתקנתה ולתקנת חברתה עכ"ל והספיק עמו הרא"ש וכ"ד הרשב"א בחי' דקי"א בד"ה הא דתנן כו' וכ"כ ג"כ הנ"י וכ"פ הטוש"ע סי' קע"א סעיף א' וכ"פ היש"ש ולפ"ז בנד"ז ג"כ י"ל למה לא תמאן פִּינן שמיאנה בעת שהיה בעלה עומד למות ומיאנה כדי שלא תזקק לחליצת יבם קטן והרי לא שייך טעמיה דבר קפרא דלמא גדלה ומיחרטא פִּינן שעכשיו אין נוהגים כָּלל ליבם וא"כ ממ"נ תצא מן היבם למה תתעגן עד שיגדיל היבם קטן ותפסל מן הפהונה כו' הרי בכאן הוא תקנתה יותר שתמאן ממה שפֿנדון דהרמב"ן דא"צ להתעגן רק עד שתגדיל היא ואין זה עיגון כ"כ מה שלא תנשא בעת קטנותה משא"כ הקא דאולי תצטרף להמתין שנים רבות אחר שתגדיל עד שיגדיל היבם קטן ויביא שערות ארופות כפי הנהוג דתוכל להתעגן חמשה שנים או יותר אחר שתגדיל בנדאי המיאון הוא תקנתה יותר מבנדון דהרמב"ן ולכן אע"ג דהקא לא שייך תקנת חברתה רק תקנתה נ' דלהרמב"ן וסיעתו יכולים ללמדוה למאן פִּינן דהאיסור התרחק מן המיאון לא שייך הקא מטעם הנ"ל דאין מייבמים עכשיו ועוד זאת נ' דאפי' לפ"ד הראב"ד שחולק על הרי"ף וראיתי בבבאורי הגאון סי' קע"א סק"ג שכ' ראיות קצת לדעת הראב"ד וכן הוא ג"כ בספר חוסן ישועות על מסכת יבמות פ' ב"ש שם נ' דאין פוננתו רק שאין מלמדים אותה שתמאן אָבל אין פֿאן איסור דבר קפרא מטעם שפתב הרמב"ן דא"א להכחיש זה וכינּוּ שזוהו תקנתה ודאי דבדיעבד שפֿבֵר מִיאָנָה יכולים לומר בפשיטות דמיאון פֿשר גמור הוא אף לשטת הראב"ד: קיצור.

שי"ל בנ"ד אין שייך התרחק מן המיאון דגבי קטנה וחרשת מלמדין את הקטנה שתמאן ואפלהראב"ד רק אין מלמדין אותה שתמאן אָבל אם מיאנה מיאנה ושפיר יכול להשיב המ"ץ שהוכשר בעיניו: ה אָבל מה שאני חושש בזה מדינא הוא אם הלשון פֿא בדיקדוק שאמרה באם שייך בעיני המ"ץ כו' והרי כ' הרמב"ם פ"ו מה' אישות הט"ו דהמקדש על תנאי אם אתן ואם לא אתן כו' פשיטתיים התנאי תהיה מקודשת משעה שנתקיים התנאי ולא משעה שנתקדשה וכתב ההמגי"ד שזוהו מוספם מכל המפרשים וא"כ בנ"ד פִּינן שעדיין לא גילה המ"ץ דעתו אם הוכשר בעיניו ועכשיו אפֿשר כָּבֵר הגיעה ליב"ש ויום א' וא"כ אף כשיאמר עכשיו שהוכשר בעיניו לא יחול המיאון למפרע פִּינן שהוא

בתנאי באם רק עכשיו פשיקונים התנאי ונהרי עכשיו ג"כ א"א לחול המיאון פינון שהגיעה לשנותיה דלא תקינו רבנו מיאון בגדולה אע"ג דלא בעיל וכמ"ש רש"י בגדה ס"פ יוצא דופן (דמ"ו ע"א) והתוס' ביבמות (דק"ט סע"ב) ועכשיו פינון שהגיעה ליב"ש יום א' אינה ממאנת אע"פ שלא הביאה שתי שערות וכמ"ש בהגמי"י פי"א מה' גירושין בשם סה"ת וא"כ פשאמרה התנאי רק ע"ד אם לבד ממילא אין המיאון פלוס אם לא נתקנים התנאי עד שהגיעה ליב"ש שלמים מיהו אם אמרה על מנת באם נראה דכמעכשיו דמי דאע"ג דאמרה ג"כ אם מ"מ מאחר שאמרה ג"כ על מנת הוי כמעכשיו וראיה מתשו' הרשב"א הובאה ב"י בח"מ סי' ר"ז מחודש ט"ו לפ"ז אם אמרה בזה"ל ששמאנת אוף אתנאי באם שיוכשר כו' הוי ודאי חל, המיאון למפרע משעה שמיאנה אבל אם אמרה רק זה"ל ששמאנת באם שיוכשר אז לכאורה אפי' בקיום התנאי אין המיאון חל רק מקיום התנאי ואילך ולא למפרע וא"כ פשנתקנים התנאי אחר שגדלה לא הוי מיאון אלא דלכאורה יש לצדד אפי' בתנאי דאם לומר דבמיאון בקיום התנאי חל המיאון למפרע והוא ע"פ דעת הרמב"ם רפ"ח מה' גירושין שפתיב המגרש על תנאי כו' ולכתחלה לא תנשא עד שיתקנים התנאי ואם נשאת לא תצא ומיירי בתנאי דאם והה"מ שם תמה ע"ז בקמה שאמר ואם נשאת לא תצא שנהרי אינה מגורשת עד שיתקנים התנאי וכ"כ בכ"מ שם בשם הרשב"ץ דקיי"ל פשם שאסורה לבעל פה אסורה לבעל כו' ע"ש ועיין בב"ש סי' קמ"ג סק"ב שדעת הב"י בש"ע שם פהרמב' אוף באמת לכאורה דברי הרמב"ם תמוהים וגם סותר את עצמו למ"ש בפ"ו מה' קדושין תהיה מקודשת משעה שנתקנים התנאי לא משעה שנתקדשה ומסתמא ה"ה גבי גירושין אמנם מצאתי בספר מכתב מאלהו שער ח' סי' ב' דקמ"ז שהאריף ליישב דעת הרמב"ם והוא שדעתו דיש חילוק בין קדושין לגירושין דגבי גירושין כל הפס הוי של הבעל אבל האשה אינה יכולה לעשות שום דבר דהאיש אינו מגרש אלא מדעתו ונקא והאשה מתגרשת מדעתה ושלא מדעתה אבל בקדושין דבעינן דעת שניהם כו' ומעתה בדין הוא דגבי קדושין פשהתנאי הוא באם שלא יחולו הקדושין מיד כ"א אחר קיום התנאי דכינן דהוא והיא יכולים לחזור בהם אוף נאמר שחלו הקדושין אבל גבי גירושין שכל שהבעל רוצה בקיומו של גט שהיא מגורשת בע"כ הוי שפיר שהגירושין חלין משעה שהגיע הגט לידה עכ"ל והאריף הרבה ולפ"ז כ"ש במיאון דבדידה לחוד תליא הוי שפיר שבקיום התנאי חל המיאון למפרע משעה שמיאנה וא"כ לפ"ז אפי' הנה התנאי רק באם ונתקנים התנאי כשנעשית יב"ש מ"מ חל המיאון משעה שמיאנה במכ"ש מבגט לדעת הרמב"ם והב"י אמנם פבר כ' הב"ש סי' קמ"ג סק"ב דלהר"ן והמגיד והרשב"ץ ליתנהו לד' הרמב"ם וא"כ א"א לסמוך להקל ע"ד הרמב"ם ואעפ"כ נלע"ד שיש לצדד להקל גבי מיאון ולומר דגם הר"ן והמגיד והרשב"ץ החולקים על הרמב"ם גבי גט וס"ל דמשעה שנתקנים התנאי חל הגט ולא למפרע וכמו גבי קדושין מודו גבי מיאון דבקיום התנאי חל המיאון למפרע והינינו משום דמיאון בדידה לחוד תליא.

משא"כ בגט שאין הגט נגמר כ"א ע"י שתקבלהו האשה מש"ה אין הגט חל למפרע כ"א מקיום התנאי ואילך והראיה שיש לחלק בכה"ג נלע"ד מהא דתנן פ"ג דעירובין (דף ל"ו ע"ב) מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו עובדי פוכבים מן המזרח ערובי למערב ופרש"י אע"ג דלא אתי העובדי פוכבים עד למחר אמרינן יש ברירה דקנה לו עירובו

דאיִדָּה גִּיסָא וּמִסְקִינָא דְהֵיִנוּ מִשׁוּם דְּבִדְרַבְנָן יֵשׁ בְּרִירָה וּכְשִׁבְאוּ לְמַחֵר מִן הַמְזִרְחָא אֲמַרִּינוּ הַוְבָרַר הַדְּבָר לְמַפְרַע כּו' וְקִשָּׁה בְּשִׁלְמָא אִם הֵיא מִתְנָה בְּפִי שְׂיִקְנָה לּוּ עִירוּבוּ עֲכָשְׁוּ הֵיִנוּ בִּיהֵש"מ לְמַעַרְבֵי אִם יָבוּאוּ הָעוֹבְדֵי פּוֹכְבֵּי לְמַחֵר מִן הַמְזִרְחָא שְׁפִיר הֵוָה אֲמַרִּינוּ דְּמִשׁוּם יֵשׁ בְּרִירָה בְּדְרַבְנָן דְּבָרֵי קִיָּמִין דֹּא ע"ג דְּאָמַר מְעַכְשָׁיו מ"מ צְרִיכִים לְטַעְמָא דְּבִירָה פִּינָן דְּלֹא בָּאוּ עַד לְמַחֵר וְכֵן גַּם אִם בָּא חָכָם צְרִיכִים לְטַעְמָא דְּבִירָה דְּהָא הֶחָכָם נָמִי בָּא מִשְׁחֻשְׁיָהּ לְאַחַר תְּשֻׁלוּם כָּל בִּיהֵש"מ פְּמִבְּרִירָה שָׁם בְּגַמ' וְרַש"י ד"ה מְזִרְחָא וּמַעַרְבֵי נָמִי הִטְעַם דְּתַנָּאי זֶה שְׂיִיָּהּ בְּבִירָה מִשׁוּם מִי יֹאמַר דְּבִשְׁעַת קְנִייתָ עִירוּבָא הֵוָה דַּעַת הֶחָכָם כּו' וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אֵיתָא בְּגִיטִין (דָּף כ"ה ע"ב) גְּבִי תַנָּאי מֵהִיּוּם אוּ מְעַכְשָׁיו אִם מֵת דְּמִיָּשְׁוּהּ שְׂיִיָּהּ בְּבִירָה אַע"ג דְּאָמַר מְעַכְשָׁיו אֲלֵא דְהָתָם לְפִי הָאָמַת אִין תַּנָּאי הֵהוּא שְׂיִיָּהּ בְּבִירָה אֲבָל תַּנָּאי דָּאם בָּאוּ עוֹבְדֵי פּוֹכְבֵּי וְכֵן תַּנָּאי דָּאם יָבֹא חָכָם גַּם לְהַמְסַקְנָא מִיָּשְׁוּהּ שְׂיִיָּהּ בְּבִירָה אִף אִם יֹאמַר מְעַכְשָׁיו וְהִלְכָהּ בְּשִׁלְמָא אִם אָמַר בְּפִי שְׂיִקְנָה לּוּ עִירוּבוּ בִּיהֵש"מ לְמַעַרְבֵי אִם יָבוּאוּ הָעוֹבְדֵי פּוֹכְבֵּי לְמַחֵר לְמַחֵר שְׁפִיר הֵוָה אֲמַרִּינוּ דְּכִינָן דִּישׁ בְּרִירָה בְּדְרַבְנָן עִירוּבוּ עִירוּבֵי אֲבָל הָרִי בְּמִשְׁנֵתֵינוּ לֹא נִתְפָּרֵשׁ כָּלֵל שְׁאוּמַר בְּפִי שְׂיִקְנָה לּוּ עִירוּבוּ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת אוּ לְשׁוֹן מְעַכְשָׁיו אֲלֵא סָתָם שְׂמַנִּית הָעִירוּבָא בִּיהֵש"מ וְאֹמַר זֶה הַלְשׁוֹן אִם בָּאוּ עוֹבְדֵי פּוֹכְבֵּי מִן הַמְזִרְחָא עִירוּבֵי לְמַעַרְבֵי אִם בָּא חָכָם לְמַחֵר עִירוּבֵי לְמַחֵר וְכִינָן שְׁכֵן מֵאַחַר דְּקִי"ל דְּכָל תַּנָּאי שְׁהוּא בְּלִשׁוֹן אִם פְּשִׁיתְקִיָּים הַתַּנָּאי אִז תְּהִיָּה קִיּוּם הַמַּעֲשֵׂה לֹא לְמַפְרַע מִשְׁעַת הַתַּנָּאי כִּמ"ש הַרְמַב"ם פ"ו מֵה' קְדוּשִׁין וּמִשׁוּם דְּכֵן פְּנוּנַת וּלְשׁוֹן תַּנָּאי זֶה דָּאם וְא"כ מֵאִי מֵהֵי לָן דִּישׁ בְּרִירָה מֵאַחַר דְּתַנָּאוּ מוֹרָה שְׁהַתְנָה שְׁלֵא יְהִיָּה הַמַּעֲשֵׂה לְמַפְרַע כ"א מַעַת קִיּוּם הַתַּנָּאי וְאֵילָף וְאִז א"א שְׂיִחּוּל הָעִירוּבָא דְּזַמְן קְנִייתָ עִירוּבָא אִינוּ אֲלֵא בִּיהֵש"מ וְגַבִּי כָּל עֲנִינֵי בְּרִירָה שְׂבִש"ס לֹא נִזְכַּר לְשׁוֹן אִם שְׂיִהִיָּה מוֹרָה שְׁאִין הַמַּעֲשֵׂה מְעַכְשָׁיו כ"א אֲדַרְבָּה הַלְשׁוֹן מוֹרָה שְׁהַמַּעֲשֵׁה מְעַכְשָׁיו כְּמוֹ גְּבִי כָּל הַמַּתְלַקֵּט זֶה הַפְּקָר כִּב"ק (דָּף ס"ט) וְכֵן גְּבִי חִילוּל מְעַשֵּׂר שְׁנֵי עִירוּבֵין (ל"ז ב') אֲלֵא דִּמ"מ אַע"פ שְׁאָמַר בְּפִי מְעַכְשָׁיו א"א לְהִיּוֹת דְּבָרֵי קִיָּמִים אֲלֵא ע"י בְּרִירָה כְּמוֹכֵן בְּגִמְרָא וְלָכֵן גְּבִי עִירוּבָא צַע"ג מֵאַחַר שְׁאוּמַר בְּפִירוּשׁ לְשׁוֹן תַּנָּאי בָּאִם מֵאִי אֵהֵי לָן דְּאֲמַרִּינוּ בְּרִירָה פִּינָן שְׁפִי עֵנָה בּוּ שְׁהַתְנָה שְׂיִהִיָּה קִיּוּם הַמַּעֲשֵׂה אַחַר קִיּוּם הַתַּנָּאי: קִיּוּר מֵה' שְׂיִישׁ לְחוּשׁ פִּינָן שְׁתַּלְתָּה הַלְשׁוֹן בְּלִשׁוֹן אִם יִנְכָשֵׁר בְּעִינֵי הַמ"ץ וּבְתַנָּאי דָּאִם פְּשִׁיתְקִיָּים הַתַּנָּאי מִתְקִיָּים הַמַּעֲשֵׂה וְלֹא קוֹדֵם וְהָרִי הַתַּנָּאי לֹא נִתְקִיָּים עַד עֲכָשְׁוּ שְׁגָדוּלָה הִיא וְא"א שְׂיִחּוּל מִיָּאוּן עֲכָשְׁוּ אֲלֵא דִישׁ לְצַדָּד ע"פ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם רפ"ח מֵה"ג דס"ל הַמְגַרֵּשׁ בְּתַנָּאי דָּאִם כְּשִׁנְשֵׁאת לֹא תִצָּא וְיִישַׁב דְּבָרֵי בְּמַכְתָּב מֵאַלְיָהוּ ש"ח סי' ב' לְחַלֵּק בֵּין קְדוּשִׁין לְגִירוּשִׁין אִף מְבֹנָאָר כִּב"ש סי' קמ"ג סק"ב דֵּה"מ וְהָר"ן חוֹלְקִים עַל הַרְמַב"ם מ"מ לְעַנְנֵן מִיָּאוּן יֵשׁ לְצַדָּד ע"פ הַמְשָׁנָה פ"ג דְּעִירוּבֵין מִתְנָה אָדָם עַל עִירוּבוּ וְאֹמַר אִם בָּאוּ כּו' דְּסִמְכִינוּ אֲבִירָה וְקִשָּׁה נְהִי דְּסִמְכִינוּ אֲבִירָה מ"מ אִם נֹאמַר דְּתַנָּאי שְׁהוּא בָּאִם אִין הַמַּעֲשֵׂה מִתְקִיָּים אֲלֵא אַחַר קִיּוּם הַתַּנָּאי וְהָרִי הֵם לֹא בָּאוּ אֲלֵא לְמַחֵר א"כ א"א שְׂיִקְנָה לּוּ עִירוּבוּ כָּלֵל בִּיהֵש"מ פִּינָן עֲדִינָן לֹא נִתְקִיָּים הַתַּנָּאי וְאִין לֹאמַר מֵאַחַר שְׂיִדוּעַ שְׁקִנִּיתָ הָעִירוּבָא הוּא בִּיהֵש"מ ה"ל סָתָמוּ כְּפִירוּשׁוֹ דְּכּוֹנְנָתוֹ מְעַכְשָׁיו דְּהָא גְּבִי ה"ז גִּיטָהּ אִם מֵתִי בְּגִיטִין ר"פ מִי שְׁאֲחִזוּ נֹאמַר ג"כ הָרִי יְדוּעַ דָּאִין גִּט לְאַחַר מִיתָהּ וְע"כ מֵהִיּוּם קָאמַר וְאַע"פ כ' לֹא אֲמַרִּי הָכִי כ"א גְּבִי זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטֵר מוֹכִיחַ עָלָיו אֲמַרִּינוּ כֵּן ס"פ יֵשׁ נוֹחֲלִין לִפ"ד ר' יוֹסִי וְאִין לֹאמַר דֵּה"נ מְעַשְׂיוֹ מוֹכִיחִים כֵּן שְׂמַתְפִּינָן שְׂיִקְנָה עִירוּבוּ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת מֵאַחַר שְׂמַנִּית

העירוב ביהש"מ דא"כ גבי גט וקדושין נמי נימא הכי מדנותן הגט והקדושין עכשין ש"מ דמעכשין קאמר א"ו זה אינו ולכן לכאורה צריף לחלק בענגן אחר דהא דאמרין בגמרא ופוסקים שבתנאי דאם אין המעשה מתקיים בקיום התנאי למפרע כ"א מעת קיום התנאי ואילף זהו רק בתנאי שאדם מתנה עם חבירו כמו בגיטין וקדושין וכן בכותב נכסיו לבנו כנ"ל דשם שפיר שייף לומר שמעפב מעשה זה שעושה לחבירו עד קיום התנאי דמאחר שאנו רואים שאינו חפץ ליתן ולעשות ענגן זה לחבירו אלא על תנאי זה א"כ אנו אומרים שאין שום קיום המעשה אלא אחר קיום התנאי פי אינו רוצה להוציא מידו הענגן לחבירו אלא אחר קיום התנאי שאינו רוצה שתתגרש האשה ממנו אלא אחר קיום התנאי וכן במקדש על תנאי אינו רוצה שתתקדש לו אלא אחר קיום התנאי דוקא אבל בענגן שבינו לבינו כמו גבי עירוב וכו' ג שאין הדבר שייף כ"א מינף ובי' בינו לבין עצמו אף שאין חפץ לעשות מעשה זו אלא על תנאי זה מ"מ מהכ"ת נאמר שלא יהיה קיום המעשה שעושה עכשין אף כשיתקיים התנאי רק אחר קיום התנאי דלמה יהיה מעפב ע"י עצמו שהרי עושה המעשה עכשין א"כ הוא חפץ בהמעשה ואע"פ שחפץ בהמעשה רק על תנאי זה הרי באמת התנה שלא יתקיים המעשה רק בקיום התנאי אבל מהכ"ת נאמר שאינו חפץ שיתקיים המעשה מעכשין אפי' בקיום התנאי דדוקא בתנאי שבינו לחבירו שפיר י"ל שאינו רוצה להוציא המעשה פלל לחבירו מידו קודם קיום התנאי משא"כ ע"י עצמו לא שייף לומר הכי ולכן אף בתנאי דאם באו עכומ"ז וכן בתנאי דאם בא חכם וכו' דהעירוב הוא דבר ששייף רק לעצמו אמרינן שקונה לו עירובו ביהש"מ בעת שעושה המעשה ומניח העירוב: ויש ראיה לדבר לחילוק זה מדברי הריב"ש בתשו' סי' קצ"ה שחילק כעין זה בענגן נדרים בין נדרים שאדם נודר בינו לבין עצמו ובין נודר או נותן מתנה לחבירו דבדבר שבינו לבין עצמו הולכים אחר פנונתו ובנודר ונותן לחבירו כל שלשון המתנה פולל הולכין אחריו ואין הולכין בזה אחר אומדנא אא"כ היה אומדנא דמוכח כו' וכגון זה כ' הרמב"ן בפ' יש נוהלין דבגדר שנודר אדם בינו לבין עצמו לא בעינן תנאי פפול ולא שיהי' אפשר לקיימו ע"י שליח ושאר דקדוקי התנאים אע"ג דבעינן הכי בתנאים שבינו אדם לחבירו דומיא דבני גד ובני ראובן עכ"ל הריב"ש ולפ"ז נאמר ג"כ לענגן תנאי אם.

דבתנאי שבינו לחבירו הוא דאמרין דאין קיום המעשה למפרע. אבל בתנאי שבינו לבינו שפיר י"ל דמעת המעשה מתקיים המעשה בקיום התנאי דכינן שעושה מעשה זו עכשין ודאי דעתו שתחול המעשה מעכשין רק שהוא על תנאי פלוני וא"ש משנה זו דאם באו עכומ"ז אם בא חכם כו' גם ההיא דשני רמונים של טבל דאם ירדו גשמים יהי' זה תרומה על זה דחשבו מהרש"ל בדיני ברירה דאמרין יש ברירה ע"ש בדיני ברירה שלו פ"ב סי' י"ז ודבריו לקוחים מדברי התוספות דעירובין (דל"ז ע"א) ד"ה ר' יוסי שכ' ונ"ל והא דאמרין בשמעתין הרי זה תרומה על זה אם ירדו גשמים כו' ה"נ לא הוי תרומה דפשיטא ליה דהוי תרומה היינו למאן דאית ליה ברירה קאמר עכ"ל וענגן ברירה היינו שהוברר למפרע לא מקיום התנאי ואילף דאילו מקיום התנאי ואילף א"צ לברירה כמ"ש הרשב"א בתולדות אדם סי' פ"ב וקשה אף דיש ברירה הרי אמר תנאי דאם ובתנאי דאם אין חל המעשה רק אחר קיום התנאי אף כשאין שייף חשש ברירה כמו בתנאי שבינו.

ולפמ"ש א"ש דבתנאי שבינו לבין עצמו אפי' בתנאי דאם חל המעשה מעת המעשה רק כשמתקנים התנאי ולכן גם הר"ן והמגיד החולקין על הרמב"ם גבי גט וס"ל דתצא כמ"ש הב"ש סי' קמ"ג סק"ב י"ל דהיינו משום דבגט ג"כ אע"ג דלא בעינו דעתה מ"מ א"א שיהי' נגמר הגירושין כ"א בקבלתה הגט הלכה ה"ל תנאי שבינו לחבירו ועוד שהוא ענין שבינו ובין זולתו שמגרש אשה זו ממנו ושתהא מותרת לכל אדם וכיון שאינו מרנצה בזה אלא בתנאי שפיר י"ל שאינו רוצה להתירה אלא לאחר קיום התנאי משא"כ גבי עירוב שהוא דבר השייך בינו לבין עצמו לפה יעכב ע"י עצמו שלא תחול המעשה אלא אחר קיום התנאי נהי דאינו רוצה בהמעשה אלא בתנאי מ"מ כשמתקנים התנאי תחול המעשה מעכשיו מעתה בנ"ד גבי מיאון שהדבר תלוי בה בלבד שהרי ממאנת שלא בפניו ולא דמי כלל לגט שא"א לגרשה בלעדה וגם לא שייך שהיא מתרת אותו רק שהענין שהיא מתרת את עצמה א"כ אף שמיאנה על תנאי ה"ל כמו תנאי שבינו לבין עצמו כמו תנאי דאם באו עכומ"ז מן המזרח כו' או אם בא חכם מן המזרח עירובי למזרח אשר בקיום התנאי מתקנים המעשה למפרע משעת עשיית המעשה לא מקיום התנאי ואילך אלא ש"ל דבעינו עכ"פ הוכחה שרצונו שיתקנים המעשה מעכשיו וגם שהלשון יתנה מורה כן פההיא דאם באו עכומ"ז כו' עירובי למערב דמשמע עירובי שאני מניח עכשיו מיהו ודאי גם כן גבי המיאון י"ל דאיכא הוכחה דהא ודאי ידוע לה ג"כ שבענין המיאון היינו רק מפני שהיא קטנה פחותה מי"ב שנה דמש"ה מהני המיאון שלה א"כ יש הוכחה דמעכשיו רצונה שיחול המיאון כו' דאל"כ שפא תגדיל בינתיים וכמו בקניית עירוב ביהש"מ שוב אחר זמן רב ראיתי ש"ל ראי' מהמשנה בנדרים ס"פ הנזדר מן הירק (דנ"ז ע"א) שאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת את לבית אביה עד החג כו' לאחר הפסח בלא יחל דברו הרי שחל הנדר מעכשיו אף בתנאי דאם נהינו כמש"ל בשם הריב"ש שכתב בשם הרמב"ן ואע"ג דשם פירק הנזדר מן הירק הוא דבר שבינו ובין אשתו מ"מ רק בדידה תליא שאוסר הנאתו עליה: קיצור.

ולכן צ"ל דהדקדוק שבתנאי דאם אין המעשה חל מעכשיו זהו רק בתנאי שאדם מתנה עם חבירו וכן בגיטין וקדושין אבל בענין דבר שבינו לבין עצמו גם בתנאי דאם משמע שמתקנים המעשה מעכשיו רק שהוא אם יתקנים התנאי וכ"מ בהמשנה ס"פ הנזדר מן הירק: ז ולענין חליצה פסולה אם צריכה לחזור אחר כל האחין הנה התוספות פ' ד' אחין (דכ"ו ע"ב) ד"ה וחליצה פסולה כ' אלא נראה לר"י דלא חשיבא חליצה פסולה אלא אחות זקוקתו כו' דבכולהו קלישא זיקה כו' ע"ש.

אף בנ"ד ג"כ י"ל דקלישא זיקה מחמת המיאון וא"כ ה"ל ח"פ: אמנם באמת פשיעוין בגמ' ופוסקים נראה דכולם ס"ל דבנ"ד א"צ לחזור על כל האחין דהרי"ף כ' ופסקו רבנותא כשמואל וכ' הנ"י ואע"ג דבעלמא הלכתא פרב שאני הכא כו' הרי פי' דלא קיי"ל פרב בדין ח"פ צריכה לחזור על כל האחין ומשמע דס"ל פשינויאי בתרא אליבא דשמואל דלמפטר נפשה פטרה בחליצה גרוע אפי' תוכל לחלוץ חליצה טובה מהאח השני והרא"ש שפסק פשינויאי קמא מ"מ כשחליצת ב' האחים שנה לשינויאי קמא ג"כ א"צ אליבא דשמואל לחלוץ רק מא' מהן דהיינו מ"ש שהאמצעית חולצת מאחד משני האחין והרא"ש פסק ג"כ כשמואל משום דר' יוחנן סבר כשמואל רק הרמב"ן מחמיר לומר דקיי"ל פרב לומר דח"פ צריכה לחזור אחר כל האחין אפילו חליצת ב' האחין הוא שנה ואפילו

למפטר נפשה וכ"ד הרמ"ה וע"ש בחי' הרמב"ן דמודה דר' יוחנן סבר פשמואל רק מפני שלא אמר זה בפירושו רק מוכח פן ע"כ פסק כרב וזה דוחק קצת ולכן הריטב"א תלמידו והנ"י העומדי' תמיד בשטת הרמב"ן פאן נטו מזה ולכן מאחר שהרי"ף לפ"ד הנ"י והרא"ש בשם התוספות פוסקים פשמואל וכן הרמב"ם והראב"ד והרשב"א בחידושיהו שם והריטב"א פולם ס"ל דהלכה פשמואל בזה אין לנו להתמיר בדרכנו כ"כ בשגם שי"ל דהכא הרמב"ן ג"כ מודה פינו דעיקר הזיקה נמשך מקדושינו דרפנו וגם אפ"ש המיאון ביטל הקדושינו ונהי דאין אנו סומכין על המיאון.

מ"מ אין להתמיר כ"כ לחזור אחר כל האחיז: סימן שו גט שכ"מ שפכתב שם האשה יודתה ויש מצריכה חליצה דס"ל שהגט פסול או בטל דה"ל שינוי שמה פי חסר יו"ד אחר התיו"ו שהי' צ"ל יו"ד מפני שפירוש במבטא כמו בפעס"א חאס"א גנעס"א ודומיהו ע' בפסקי מהרא"י סי' י"ד פי גרשון וגרשום שני שמות הן כו' ומזה דקדק מהריב"ל ח"א סי' ד' פי אילו לא נמצא כתוב בתורה רק שם גרשום והיה נכתב בגט גרשון היינו אומרים פי ה' גרשון פינוי לגרשום ואעפ"י שהאותיות של המ"ם ונו"ן הם מאותיות ההרש"ש ויש שינוי הרבה במבטא כו' ובתשו' מהר"א ששון סי' ל"ד שפ"שאל בגט שכ' דמתקרא זוהי והיה צ"ל זויי בשני יודין והקיל ע"פ דעת מהריב"ל ה"ל פינו שיהם קרובים הרבה זל"ז כו' מיהו שם היה עוד טעם וטענה להקל ובמכמ"א ש"ד סי' כ"ה הביא כ"ז והביא ג"כ ד' הרא"ם ומהרלנ"ח שתופסים במןש"לם דמשום שאין שם בעולם כמו אותו השינוי לא תלינו להכשיר כו' ובסוף תווד' שלום ביניהם דכשהחילוף אות הוא באמצע התיבה וכ"ש אם הוא בתחלתה עושה רושם להפכה לשם אחר אבל בגרשון וגרשום שהמ"ם והנו"ן בסוף התיבה אם נחסרו או נתחלפו עיקר השם במקומו עומד ועפ"ז השיג אמהר"ש שכ' מקושטאנדינה שכ' קושטאנטינו דיש להתמיר דאפילו מהריב"ל יודה להקל בזה שהשינוי בסופו פינו שפ"כ מהו השם וליכא שם אחר בעולם שפ"מ עליו פי הוא זה כו'.

ולפ"ז בנ"ד נמי אף את"ל דחסר יו"ד מ"מ השינוי בסופו וליכא שם אחר בעולם שיהי' נק' כזה א"כ לא גרע מפנינו פנ"ל בגרשון לגרשום כו' ואין לחלק דאינו בסופו ממש שהרי הסגול האחרון הוא מאןחר להב"ת היו"ד ליתא דדומה לזוהי דג"כ החיריק אחר היו"ד ואפ"ה חשיב המכמ"א לשינוי לבסוף וה"ט פינו שאין אות אח"כ רק נקודה כו' אמנם במהר"ש שפ"די על הגליון מ"כ מכי"ק אאזמו"ר הגאון נ"ע על הוכחת מהריב"ל ה"ל מפסקי מהרא"י הא קמן פי אילו לא נמצא כתוב בתורה כו' ע"ז כ' כ"ק ז"ל ז"א להכשיר לגמרי אלא שלא היה בטל לגמרי וכל הדרכים האלו בה כו' ע"ש הגה מוכח דס"ל דאפי' השינוי בסוף התיבה וליכא שם אחר בעולם כזה נמי הגט פסול אלא שאינו בטל ולא פסקנת המכמ"א מיהו אפ"ל דע"כ ל"פ עלי' אלא בחילוף גמור כמו מ"מ"ם לנו"ן משא"כ בנ"ד וכדחילק מהר"א ששון בין חילוף ה"ל לחילוף דה"א על יו"ד פנ"ל אלא שאין לנו ראיה לסמוך ע"ז דיסוד הבנין נשען המכמ"א אמהרא"י ולפמ"ש רבינו ז"ל לא נתפנין מהרא"י להקל לגמרי פנ"ל ענ"ל לפרש ד' מהרא"י דמייברי שהיו קורין לו ג"כ גרשון ואפ"ה לא הוי פחניכה פחנין ליצחק פינו דשני שמות הן כו' וע' בת"ג בסוף סי' קכ"ט ס"ק כ"ז שכ' פן מיהו בג"פ סי' קכ"ח ס"ק ג' דע"ט, ע"א הביא שפשינוי מן זינו על שני ומן דלית על טית אין להקפיד וא"כ אפ"ל פן בנ"ד דהוא שינוי קל וע"ש

עוד דע"ח סע"ג בַּשֵּׁם הַרְאנ"ח ח"א סי' פ"ז יש קצת מְבֹטָאוֹת וּמוֹצָאוֹת בְּלִשׁוֹן הַלְעִז
שָׂאִין לְנוֹ אוֹת בְּאוֹתִיּוֹת מוֹרָה עֲלֵיהֶן כּו' וּע"ש.

וְכַף י"ל עַל הַרְגָּשׁ הַיּו"ד שְׂאֲחַר הַסְּמָךְ דְּפִעֲסִיא וְגַנְעֲסִיא וְכַדוּמָה וְכֵן בְּיֻדְתִּי אֵינּוּ יו"ד
גְּמוּר דְּיו"ד גְּמוּר הִי אֵילּוּ הַסְּמָךְ הִי בְּחֻטָּף כְּמוֹ בְּתִיָּה וְהַיּו"ד בְּקַמ"ץ אוֹ בְּסַגּוּ"ל אֲבָל
כָּאֵן הַסְּמָךְ בְּסַגּוּ"ל אֵלּא שְׁנִרְגָּשׁ קֶצֶת יו"ד עִם הַסַּגּוּ"ל א"כ הוּא מְבֹטָא מְמוֹנָע בֵּין
הַבֵּרֶת יו"ד מְמַשׁ לְהִיכָא שְׂאִין הַבֵּרֶת יו"ד הַלְפָּה אַף שְׁלִכְתְּחִלָּה אֶפְשָׁר יֵשׁ לְכַתּוּב יו"ד
בְּדִיעֵבַד אִם חִסֵּר י"ל שְׁלֵא פִּסְל וְעַמ"ש בְּתִשׁוּ' דְּאִשָּׁה שְׂאִשָּׁה שִׁי"ל שְׁהַבֵּרָה זֶה הִיא כְּמוֹ
שִׁין יְמִנִית וְעֵינִן בְּמַכְמ"א שַׁע"ד ס"ד ד"ה אֲבָל מַה שְׂפַתְב עַל דְּבָרֵי הַרִיצַב"א מ"ש דְּכִינּוֹן
שְׂאִין שׁוּם אוֹת כּו' שְׁהֵם כְּהַלְכָתָא בְּלֵא טַעְמָא וְהֵינּוּ לְפִירוּשׁוֹ שְׁם וּפִי הַרְאנ"ח וְלָכֵן
הַסְּפִים שְׁם יוֹתֵר לְפִירוּשׁוֹ שְׂבִשְׁעַר שְׁלִישֵׁי סִי י"ג וְע"ש שְׁשֵׁם כ' בֵּין שְׁנֵי חֲצֵי עֲגוּלִים
שְׁפִי הַרְאנ"ח בְּהַרִיצַב"א נְכוּן הוּא.

וּצ"ל שְׁבִשְׁע"ד ס"ד חֲזַר בּו'. וּבִנְד"ד אֶפְשָׁר לְהַקְלֵ אַף לְדְבָרֵי בְּשַׁע"ג סִי י"ג דְּאִין כָּאֵן
שְׁיֻנּוּי כ"כ וְהָרִי יְרוּשְׁלַיִם עִיר הַקִּדְשׁ נִרְגָּשׁ בְּהַיּו"ד הַרְבֵּה וְאֵעִפ"כ נִכְתָּב בְּמַקְרָא הַפֶּל
חִסֵּר יו"ד וְעֵינִן בְּט"ג בְּסוּפּוֹ בְּלִיקוּטֵי שְׁמוֹת וְעֵינִיּוֹת וְנִהְרֹת ס"ק ט"ז וּמִיָּהוּ אֵין לְלַמּוֹד
מִהַמַּקְרָא אַף הֵכָא שְׂאִין נִרְגָּשׁ יו"ד גְּמוּר יֵשׁ לְצַדָּד וְגַם אֶפְשָׁר עַכ"פ לְלַמּוֹד מִזֶּה בְּאֵם
יְנַהְגוּ לְכַתּוּב בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת בְּלֵא יו"ד כְּשֵׁר אַף אִם נִרְגָּשׁ יו"ד בְּמַבְטָא אַף מ"מ אֶפְשָׁר
דְּכִינּוֹן דְּהַבֵּרֶת יוֹדְתִיָּה לֹא פָחוֹת עַכ"פ מִן שִׁין יְמִנִית הֵינּוּ יוֹדְשָׁא אוֹ יוֹדְתִיָּה בְּתִי"ו יו"ד
דְּהוּי ג"כ כְּהַבֵּרָה דְּשִׁין יְמִנִית.

א"כ כְּשִׁכְתָּב יוֹדְתָה. ה"ל כְּאֵילּוּ כְּתַב בְּמַקּוּם שִׁין יְמִנִית תִּיו אוֹ סְמ"ךְ וְהִנֵּה בְּג"פ סִי
קכ"ט ס"ק ק"ל כְּתַב אֲמָנָם בְּשְׁמוֹת דְּנִהְגוּ לְכַתּוּב בְּסְמ"ךְ אִם שְׁיָנָה וְכַתָּב בְּהֵן שִׁין דְּעֵתִי
נוֹטָה לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבַד אִם הוּא שְׁעַת הַדְּחָק עַכ"ד וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּגַם שִׁין אֶפְשָׁר לְקָרוֹתוֹ
בְּשִׁמְאָל וְהוּי כְּמוֹ סְמ"ךְ.

א"כ לִפ"ז מְשַׁמַּע כְּשִׁישׁ שְׁיֻנּוּי בְּנֻדְאֵי מְיָמִין עַל שְׁמַאֲל כְּמוֹ שִׁין יְמִנִית שְׂפַתְב סְמ"ךְ אוֹ
תִיו אֶפְיִלוּ בְּשְׁעַת הַדְּחָק אֵין לְהַקְלֵ וּצ"ע לִפְמַשׁ"ש לְהַקְלֵ בְּחִילוּף צְדִיק וְסְמָךְ כְּמוֹ יַעֲלֹס
יַעֲלֹץ א"כ לְכַאוּרָה כְּמ"כ מְיָמִין עַל שְׁמַאֲל וּצ"ע: וְעוֹד יֵשׁ לְצַדָּד מְשׁוּם יוֹדְתָה שְׂאִנִּי
שִׁי"ל שְׁמַקּוּרוֹ מְשׁוּם יְהוּדִית ע"כ רְאוּי לְכֹתְבוּ בְּתִיו: ב וּכ"ת מַה נְחוּשׁ אִם נִצְרִיף חֲלִיצָה
י"ל דְּאֶדְרָבָה יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁאֵם אִתָּה אוֹמֵר חוֹלְצָת מִתְּיָבְמוֹת כְּדָא' בְּקִדּוּשֵׁין (ד"ס ע"א)
וּצ"ע בִּיבְמוֹת (ל"א ב') מְסִיק אַבְיִי גּוּפָא ה"ה בְּגִירוּשֵׁין אֶלְמָא דַּל"ח לְהָא.

מִיָּהוּ י"ל דַּס"ל דְּהֵתָם מְדַאוּרִיָּתָא לֹא מוֹקְמִינּוּ אַחְזָקָה פִּינּוּ דְּנֻדְאֵי זָרַק לָהּ הַגֵּט אִתְּרַע
הַחֲזָקָה כְּמ"ש רַבִּינוּ ז"ל בְּשֵׁם הַתּוֹסֵ' כְּתוּבוֹת (כ"ג א') דַּאלֶת"ה קִשְׂיָא דְּאַבְיִי אַבְיִי
מְקִדּוּשֵׁין (ד"ס) הַנְּ"ל וְע' בְּתוּיָק"ו רַס"י כ"ה מ"ש בְּזֶה דְּאַבְיִי ס"ל דְּחוֹלְצָת מְדַרְבְּנָן וְזֶה
צ"ע פְּנ"ל וְע' כּו"פ רַס"י נ' וְלֹא יְדַעְתִּי מ"ש דְּבָאָמֶת ל"ח לְזֶה הָא אַבְיִי חִיִּישׁ פְּנ"ל וּמְהָא
דַּפ' הַזֶּרֶק כ' לְשׁוּם מַלְכוּת אַחְרָת כּו' חוֹלְצִין וְלֹא מְיָבְמִין לִק"מ פִּינּוּ דְּשִׁנְיָהֶם נוֹתְנִי גֵט
אוֹ א' נוֹתֵן גֵּט וְא' חוֹלֵץ לֹא שְׁיָיָף חֲשָׁשׁא זֶה מִיָּהוּ אֲשַׁפְּחוּן חֲלִיצָה מְדַרְבְּנָן גְּבִי יְלִדָה וּמֵת
תּוֹף לְמ"ד דְּבָאָשֶׁת כְּהֵן אִם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא וּבִישְׁרָאֵל חוֹלְצָת א"כ אֶפְשָׁר ה"נ בְּנ"ד אֵין
לְחוּשׁ אִם תְּחַלְּץ.

גם אפ"ל דדוקא בגזירה אמר אב"י שאם חולצת כו' לכה לא גזרינו אבל בשאר חשש פיסול דרבנן י"ל דמודה שיתלחץ ואין לחוש. וצ"ע בחי' הרמב"ן גיטין (ע"ח ב') משמע דלא ס"ל פו.

והרמב"ם ספ"ב מה' יבום כ' כל יבמה שהיא ספק מדבריהם אם יש עליה זיקת יבם כו' שדינה שתתלחץ כו' מבואר דפשיטא לי' דעכ"פ צריכה חליצה ול"ח שאם אתה אומר חולצת מתניבמת וצ"ל דס"ל דל"ח להא רק לדעת רבה ביבמות (ל"א) ולא לאב"י ורבא שם.

וצ"ע דבקדושין (ד"ס) מבואר דאב"י ס"ל פו וא"כ עכצ"ל דהטעם דס"ל דה"ה בגירושין הוא משום דאיתרע התזקה מדאורייתא פנ"ל ומיבמה שילדה ונד ומת תוף למ"ד אין ראי' דהתם משמע מפשט לי' הש"ס ביבמות (ל"ו) ושבת (קל"ו) דלרשב"ג ספיקא דאורייתא הוא דאל"כ מאי פריה מימיהל היכי מהלינו כו' אע"ג דאשכחן שהעמידו דבריהם במקום פרת באינמל ע' פסחים (צ"ב) פבר כ' הרמב"ם פ"ב מה' מילה הטעם משום שאפשר להביאו מע"ש משא"כ בכה"ג.

ועכ"פ איך פשיטא לי' להש"ס דהעמידו דבריהם עד שיקשה היכי מהלינו והא יש ג"כ עניני' שלא העמידו דבריהם במקום פרת א"ו משמע דלרשב"ג ספיקא דאורייתא הוא וכ"מ מיבמות (ל"ו) דלרשב"ג אפי' נשאת תצא ואת"ל דרק מדרבנן מ"ש מגט פסול דאם נשאת לא תצא להגונים והש"ע גם בנדה (מ"ג) משמע מפרש"י וע' רשב"ץ שם דלרשב"ג אינו נוחל ומנחיל אא"כ פלו לו חדשיו ואי אי' דולד גמור הוא מדאורייתא במקום לא שייך קולא וחומרא כמ"ש המ"מ וכ"ד הרמב"ם ספ"א מה' נחלות דלרשב"ג ספק גמור הוא (וע' תוס' נדה החמירו חכמים משמע קצת דמדרבנן הוא מיהו אשכחן מיעוטא דהני מדאורייתא בהנהך תלת דר"א בן פרטא בפ"ג דגיטין ע' ריב"ש סי' שע"ט וע' הרא"ש ר"פ החולץ ספק יבמה מדאורייתא ויש לדחות) וע' בהרשב"א פ' הערל משמע ג"כ פו והלכה פינו דלרשב"ג ספיקא דאורייתא הוא לכו חולצת ואעפ"כ באשת פהו סמכי' אדרבנן אע"ג דלית הלכתא פנותייהו מ"מ הם הרבים ועוד דמ"מ לרשב"ג נמי ספיקא לחוד הני ואעפ"י שמהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' י"ח פי' דלרשב"ג נמי הני רק מדרבנן אין דבריו נלע"ד רק דהרמב"ם ס"ל הכי אבל אין פו דעת שא"פ: וממ"ש פ"ג מה"י הי"ג וחולצת ולא מתניבמת אין ראי' דל"ח שאם אתה אומר חולצת מתניבמת דשא"ה שמדינא נאמנת לאסור עצמה כמ"ש המל"מ שם ואינו חומרא דרבנן לבד אבל במקום שמדאורייתא א"צ כלל חליצה י"ל שאין מחמירין מדרבנן ג"כ פדמסיק אב"י בקדושין (ד"ס) פנ"ל (וע' במהרי"ט ח"א סי' פ"ב מ"ש בזה בד"ה ועוד יש לי כו' וע' במל"מ דכינון שהיתה בחזקת היתר כו' ע"ש).

ומה"ט נמי אין ראי' לסתור מדין י"ד שם. סוף דבר דין זה אם למסקנא אמרי' שאם אתה אומר חולצת מתניבמת י"ל דבמחלוקת שנוי' דהרמב"ם לא ס"ל פו אבל הרמב"ן בגיטין ס"ל פו ומ"מ לדינא דבמדינות אלו שאין מניבמין כלל יש לסמוך בודאי אהרמב"ם דל"ח שאם תתלחץ תתיבם ועיין בחמ"ח סי' י"ז סק"א וע' צ"צ סי' פ"ח ועה"ג סי' ס"ז שכ' בהפך אבל אין טעמים שלקחם שייכי פאן ועיין בק"נ רפ"ק דביצה ס"ק כ"ז משום דבר שבמנין אף ע' מרה"צ ס"ק י"ט די"ח.

ע"ד דבפלוגתא דרבנותא היכא שבטל הטעם סמכינן אמאן דמיקל וכן לפמש"ש היכא ששהטעם ידוע וכו'. א"כ כמ"כ בנ"ד י"ל שאין להחמיר מה"ט גם אפ"ל דזה לא מיקרי נאסר במנין שאין פאן חומרא רק אדרבה תו"ל לא החמירו שפתחלוץ משום שפא תתייבם ואין זה רק העדר שלא התקינו להחמיר וכינן שפן עתה דליכא חשש יש להחמיר מכ"ש והוא העיקר שבנ"ד את"ל דיש פאן חשש שינוי מאין לימא לן דשינוי קל הוא רק מדרבנן כו' הלכך יש להחמיר שפתחלוץ (שנית): סימן שזו שאלה מק"ק דובראונא: אהד עובר אורח נשא אשה פה ושהה עמה ערף חצי שנה ולא הנה מיתדר להו ונפרד בקטטה ואחר משף שנה יותר בא מקתב ששבק חל"ח.

והגיד קודם מותו שיש לו אשה בדובראונא ואמר שמה ושם אביה ושיש לו אח מאביו ואינו ידוע לו מקומו איה ומשף היותו במחנינו הזכיר כמה פעמים שיש לו אחיות ואיה מקום תחנותם ושמן ומעמדם ולא הזכיר בשום פעם שיש לו אח וא' מאחיותיו הגידה שאביהם נשא אשה אחרת ופ"א באה אמה חורגה לביתה הגידה שיש לה בן מאביה ושהיה חולה גדול באותו פעם גם דודו הגיד שיודע לו שפ"א בא אביו לביתו והיו לו שני בנים היינו זה הבעל ועוד בן א': הנה בהשאלה לא נתבאר אם זה הבעל העובר אורח היה מוחזקים בו שאין לו בנים כגון שהיה בחור או אם לא היו מוחזקים בו כגון שהיה נשוי או אלמן או גרוש גם צריך לידע אם זה זמן רב שנשא אביהם אשה זו או זה מקרוב: ולכן צריך לברר הדין בעזה"י לכל צד והנה לכאורה יש למצוא היתר ממ"ש בטוש"ע סי' קנ"ז ס"ו לא היה מוחזק באחים ואמר יש לי אחים אינו נאמן בא אהד ואמר אני אחיו אינו נאמן ואפילו עד אהד (או קרובים) מעיד עליו שהוא אחיו אינו נאמן להוציאה מחזקתה עכ"ל ולכאורה נ"ד נקרא לא הוחזק באחים כמו שבא בשאלה שלא החזיק עצמו ביש לו אחים ואדרבה מדהזכיר כמה פעמים שיש לו אחיות ולא הזכיר בשום פעם שיש לו אח הדברים מראין שלא הי' לו אח דאל"כ ה"ל להזכירו ג"כ כפסיפך ממשפחתו ואין לומר דבכוון הכחיד תחת לשונו שיש לו אח כדי שלא ימנעוהו מללכת מדובראונא מחשש שפא תפול לפני יבם דהא אין פאן חשש בזה דאפילו אין לו אח יוכלו לרצות למונעו שלא יעגן אותה כו' ועוד דבקדושין (דס"ד) מוכח לפי פרש"י והר"ן דאפילו אמר בשעת קדושין אין לי אחים נאמן אע"פ שיש לחוש שאומר פן כדי שתתרחץ לו אפ"ה ל"ח להא ואע"פ שהרמב"ן במלחמות חולק ע"ז (ולפרש"י י"ל ג"כ דשא"ה דאמרינו מה לי לשקר דאיבעי מצוי פטר לה בגיטא כמ"ש הר"ן שם שיכתוב לה גט שתתגרש בו שעה אחת קודם מיתתו משא"כ האידנא אין נוהגים לכתוב גיטין כאילו ולגרשה לגמרי אינו רוצה ומ"מ נראה דהדין דמה לי לשקר ודאי אין משתנה בין אז לעכשיו וע"ש בחה"ר).

מ"מ בנ"ד שהיה אחר הנשואין גם הרמב"ן מודה דאין חשש אלא שמ"מ י"ל דדוקא באומר אין לי אחים הוא דאין חוששין שאומר שקר כדי שתתרחץ אבל כמה שהכחיד תחת לשונו ואינו אומר האמת שיש לו אח כינן שאינו אומר שקר שאין לו אח ודאי יש לחוש שאומר פן בשביל שלא יעכבוהו כו' וא"כ אפשר שאין שום ראיה ממה שלא אמר שיש לו אח שהחזיק עצמו באין לו אחים: קיצור אם היה אומר שאין לו אחים נאמן לרש"י והר"ן אף שאמר פן בשעת קדושין משום מה לי לשקר והרמב"ן חולק בנ"ד שהוא אחר קדושין גם להרמב"ן נאמן מיהו בכאן רק לא אמר שיש לו אחים אינו דומה

כָּלֵל וְכָלֵל לֹא־מֵר אֵין לִי אַחִים וּפְשׁוּט הוּא: וּמִמָּה שְׂאִין יְדוּע בְּדוּבְרָאוּנָא שְׂיֵשׁ לֹו אַחִים וְנָדַי אֵין שׁוּם רְאִיָּה פִּינֹן שְׂאִין דִּירְתוּ וְגִידוּלוּ בְּדוּבְרָאוּנָא.

רַק בָּא עוֹבֵר אֲנִיחָה וְהִנֵּה פְתוּב הַדֵּר הוּא בְּתִשׁוּ' שְׂאֵלָה לְרַבִּינוּ הַגְּדוֹל כַּאֲזַמוּ"ר הַגָּאוֹן נ"ע הַמְתַּחֲלֵת הִנֵּה ז' ל' תִּשׁוּ' הָרָא"ש כו' דְּלֹא הִנְחִיחַ בְּאַחִין שְׂבִיבָא מִשְׁמַע וְנָדַי דְּמִיָּרִי פְּשֵׁבַעל הִנֵּה דֵר בְּעִיר מוֹלְדָתוֹ וּמְפִירִין מְשַׁפְּחָתוֹ וּבֵית אָבִיו וּבְכָגוֹן זֶה אָמְרוּ דְּאִפִּילוּ לֹא הִנְחִיחַ בְּאַחִין פְּמוֹ שְׂהִנְחִיחַ שְׂאִין לֹו אַחִים דְּמִי מִשָּׂא"כ מִי שְׂבִיבָא מְאַרְץ מְרַחֵק וְלֹא נוֹדַע מְשַׁפְּחָתוֹ וּבֵית אָבִיו הִלְזָה יִקְרָא לֹא הִנְחִיחַ בְּאַחִין מִשׁוּם שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִים אֲדַרְבָּה מִסְתַּמָּא יֵשׁ לֹו אַחִים פְּדָרָךְ כָּל הָעוֹלָם כו' אֶלָּא אָנֹן הוּא דְּלֹא יְדַעִינֵן אַבְל בְּאַתְרֵי' יְדַעִי עכ"ל וּמְצַאֲתִי סִייע לֹו בְּסִבְרָא זֹו שְׂכ"כ מֵהֵרִי"ט צִהְלוֹן בְּתִשׁוּ' ס' כ"ז הוּבָאָה בְּתִשׁוּ' שְׂב יַעֲקֹב חָאָה"ע ס' מ' וְז' ל' דְּהָרָא"ש וְהַטּוֹש"ע דְּנִקְטוּ לֹא הִי' מְנַחֵחַ בְּאַחִים מִיָּרִי שְׂהָאִישׁ הַהוּא נִתְגַּדֵּל בְּעִיר הַהוּא וְלֹא נוֹדַע מִעוֹלָם שְׂיֵשׁ לֹו אַחִים וְהִכִּי מְשַׁמַּע מִמ"ש בְּתִשׁוּ' הָרָא"ש כִּי רַחֲוִק הוּא כו' שְׂלֹא הִי' נוֹדַע בְּאַרְץ מְגוּרִיָּהֶם הַדְּבָר הַזֶּה הָרִי כ' שֵׁהִי' בְּאַרְץ מְגוּרִיָּהֶם הַלְפָּה אִם הִנֵּה אַחִים הַדְּבָר נוֹדַע.

אַבְל בְּנ"ד זֶה הָאִישׁ ר"ד בָּא מְקָרוֹב מְאַרְץ מְרַחֲקִים אַרְבֵּל שְׂמָה וְלֹא שְׂיִינָה לֹומר שְׂהָאִישׁ הַזֶּה הִנֵּה לֵה חִנְחִיחַ שְׂאִין אַחִין לְבַעֲלָה כו' הַלְפָּה לִיכָּא חִנְחִיחַ הָרִי הִי אִתְמַא בְּחִנְחִיחַת אִיסוּר קִיָּמָא וְעַד, א' מְסִייע כו' עכ"ל הַתִּשׁוּ' וְה"ז מִמֶּשׁ פְּדָבְרֵי רַבִּינוּ ז' ל' אָה מַה שְׂדַקְדַּק פֶּן מִמ"ש הָרָא"ש בְּאַרְץ מְגוּרִיָּהֶם תְּמוּהָ כִּי אֲדַרְבָּה לְשׁוֹן אַרְץ מְגוּרִיָּהֶם י"ל דְּהִיָּנוּ שְׂבִיבָא לְשֵׁם מְאַרְץ אַחֲרַת פְּדָפִי' בְּקוּרְקַעֲדָאֲנָצִיעַ בְּשַׁרְשׁ גוּר שְׂהוּא לְשׁוֹן גְּרוּת שְׂעוּנִינוּ הַבִּיָּאָה מְאַרְץ אַחֲרַת עכ"ל.

וּכְמ"ש עִם לְכֹן גְּרַתִּי וְכַתִּי גַבִּי לֹוט הָאֶחָד בָּא לְגוּר וְכַתִּי ב'פ' וַיִּגַּשׁ לְגוּר בְּאַרְץ בְּאִינוּ וְאִיתָא בְּהַגְּדָה מְלַמֵּד שְׂלֹא יִרְדַּע יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהַשְׁתַּמֵּעַ בְּמַצְרִים אֶלָּא לְגוּר שֶׁם וְזֶהוּ הַהַפְּרָשׁ בֵּין גֵּר לְתוֹשֵׁב שְׂהַתוֹשֵׁב נִק' אֲנִיחָה הָאֶרֶץ וּמ"מ אֵין מְזָה רְאִיָּה לְהַפְּרָשׁ כִּי הִנֵּה אַרְץ מְגוּרִיָּהֶם ס"פ וַיִּשְׁלַח ס' ל"ו פְּסוּק ז' ת"א אֶרֶע תוֹתַבְּנִתְהוֹן וְכֹן בִּימֵי מְגוּרִיָּהֶם ב'פ' וַיִּגַּשׁ מ"ז ט' וְכֹן ר"פ וְאַרְא ו' ד' וְכֹן בִּיחְזַקְאֵל ס' ד' ל"ח מְאַרְץ מְגוּרִיָּהֶם אֲצִיא אוֹתָם ת"י מְאַרְע תוֹתַבְּנִתְהוֹן וְגֵר וְתוֹשֵׁב ת"א וְדִיָּיר וְתוֹתַב וְכֹן כָּל לְשׁוֹן גֵּר מְתוּרְגָם דֵּר.

וּא"כ לְשׁוֹן מְגוּרִיָּהֶם דְּמְתוּרְגָם תוֹתַבְּנִתְהוֹן וְכֹן מְגוּרֵי אָבִיו ר"פ וַיִּשְׁבַּע תוֹתַבּוֹת אָבוּהִי הִיָּנוּ שְׂדַר שֶׁם מְזַמֵּן רַב וְכְמוֹ יַצְחָק שְׂנוֹלֵד בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל רַק שְׂאֲבָרְהֶם בָּא לְשֵׁם מְאַרְץ אַחֲרַת לְכֹן, נִק' מְגוּרֵי וְאַנְרַח הָאֶרֶץ מְתוּרְגָם יַצִּיבָא דְאַרְעָא וְלֹא תוֹשֵׁב לְבַד כִּי אִם שְׂהוּא יְסוּד הָאֶרֶץ כְּמוֹ אִיתָן הָאֲנִיחֵי בְּתַהֲלִים ס' פ"ט וְכַתִּי וְהֵאִיתְנִי מוֹסְדֵי אַרְץ בְּמִיכָה ס' ו' דְּהִיָּנוּ שְׂהוּא שֶׁם מְמָאָז וּמְקַדָּם מִעוֹלָם מִשָּׂא"כ פִּי אַרְץ מְגוּרִיָּהֶם עִם שְׂהוּא תוֹשֵׁב שֶׁם הִיָּנוּ שְׂבִיבָא לְשֵׁם הוּא אוֹ אָבִיו אוֹ אָבִי אָבִיו מְאַרְץ אַחֲרַת וְנִתְיָשְׁבוּ שֶׁם וְאֵין זֶה עֵיקַר אַרְצָם אַבְל עכ"ז יְכוּל לְהִיּוֹת שְׂהוּא שֶׁם מְזַמֵּן כְּפִיר דְּהִיָּנוּ שְׂבִיבָא אָבִיו בָּא לְשֵׁם וְכַה"ג: קִיָּצוּר פִּי לֹא אִתְחַזַּק בְּאַחֵי פִי רַבִּינוּ הַגְּדוֹל כַּאֲזַמוּ"ר הַגָּאוֹן נ"ע דְּהִיָּנוּ פְּשֵׁבַעל הִנֵּה דֵר בְּעִיר מוֹלְדָתוֹ וּמְפִירִין מְשַׁפְּחָתוֹ וּבֵית אָבִיו וְלֹא הִנְחִיחַ בְּאַחִים וְכ"כ בְּתִשׁוּ"ת מְהֵרִי"ט צִהְלוֹן ס' כ"ז הוּבָאָה בְּתִשׁוּ' שְׂב יַעֲקֹב חָאָה"ע ס' מ"מ וּמ"מ הָרְאִיָּה שְׂהִבִּיא מְלִשׁוֹן אַרְץ מְגוּרִיָּהֶם שְׂבִיבָא הָרָא"ש אֵינָה רְאִיָּה כ"כ וּלפ"ז עֲנִין לֹא הִנְחִיחַ בְּאַחִין ה"ל כְּעֲנִין וְהוּא שְׂלֹא הִנְחִיחַ שְׂנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׂמַעוֹן.

ענין פ"ק דב"מ (ד"ח ע"ב) בפרש"י ד"ה היכא דמזבני: ב אף בתשו' מהריב"ל ח"א סי' י"א משמע לכאן דגם באיש שפא ממרחק ולא נודע לנו בכאן מאחרים שיש לו אחים נק' לא הוחזק באחים שז"ל השאלה פה טריקולי פא לפנינו ר' משה אשכנזי ואמר איך בתו היתה נשואה עם בחור א' מגורבי שמו ר' אברהם שנהרג כו' ובעבור שהיה רבון בעיר שאומרים שהיה אומר ר' אברהם הנז' שהיו לו אחים כו' ובאותו שעה פא יהודי א' והעיד שהוא היה מפיר לאברהם מגורבי הנז' בעיר א' מערי ארץ ישראל ואת אביו וגם לאמו ולאחותו ולא היה לו אחים עכ"ל השאלה בקצרה ובתשו' שם האריך שם ואח"כ סיים וז"ל וכד מעיינין שפיר אשכחנן שזאת האשה היא מותרת להנשא ואין בה שום מיוחד לפי שזה האיש לא הי' מוחזק באחים פי הרבונן והקול שיצא בעיר שהיו לו אחים לא היה כ"א על דבריו של הבעל וכבר אמרו במתניתן מי שאמר כו' יש לי אחים אינו נאמן והרב בעל הטורים כ' וז"ל לא הוחזק באחים ואמר יש לי אחים אינו נאמן כו' וכיון דכך הוא אשתו מותרת כו' ונוסף ע"ז מה שהעיד העד כו' עכ"ל הרי מבואר מלשון השאלה שזה הבחור ר' אברהם ואביו ר' יוסף פהו היה דירתם בעיר אחת בארץ ישראל ובא משם למרחק לטריקולא ונשא שם אשה ואפ"ה חשיב לי' לא הוחזק באחיו עד שאע"פ שאמר שיש לו אחים אינו נאמן ואפילו בלא העד משמע שהיה מותר וכמ"ש אשתו מותרת כו' ונוסף ע"ז כו'.

אף באמת האי מקלמא דתימיה הוא איך שיניך לומר דבכה"ג הוי לא הוחזק באחים דמה זו חזקה וכמ"ש רבינו ז"ל דאדרבה מסתמא יש לו אחים פדרך העולם כו' וענין בכנה"ג סי' קנ"ז בהגהות הטור אות י"א י"ב שהביא הרבה תשובות המדברים בענין זה ואמנם לכאורה יש לסייע לסברת מהריב"ל מהא דפרשב"ם פי"נ (דקל"ד ע"ב ודקל"ה ע"א) תנינא מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן התם דלא מוחזק לן באח (וקיימא הך אתתא בחזקת שאינה זקוקה ליתבם דספק ספיקא הוא שפא יש לו בנים ואת"ל אין לו שפא גם אחים אין לו ומותרת לשוק כו' הלכך אמר יש לי אחים ואין לי בנים לאו פל כמיניה דמפיק לה מחזקה) ותו גרסינן התם שהוא דהוי מוחזק לן דלית ליה אחיו (חזקה בעלמא בלא עדים ויודעים היו בנדאי דאין לו בנים ואי לא דמוחזק לן דלית ליה אחי היה לנו לאוסרה לשוק מספק פניו דנדאי אין לו בנים) כו' א"ר יוסף מאי ליחוש לה כו' הנה מבואר מפי רשב"ם שהוא מפריש בין לשון לא מוחזק לן באח ללשון מוחזק לן דלית לי' אח דלא מוחזק היינו שהוא ספק שקול ממש שפא יש לו אחים ולא מהני אא"כ יש ספק ג"כ שפא יש לו בנים ומשום דהוי ס"ס משא"כ לשון מוחזק לן דלית לי' אחי שהוא ג"כ בלא עדים מ"מ הוא חזקה ממש ומהני אע"ג שידוע בנדאי שאין לו בנים והכי משמע מלשון הגמרא דהתם אמר לא מוחזק לן באח והכא אמר דמוחזק לן דלית לי' אחים שפנדאי אין השנינוי בכדי ולפ"ז י"ל שאפילו איש שפא ממרחק ולא נודע לן פאן שיש לו אח נק' לא מוחזק באחים שהרי מידי ספיקא לא נפקא שפא אין לו אחים ואע"ג דרוב נשים מתעברות ויולדות לא הוי רובא ממש שיש לו אחים שהרי יולדות מתחזה זכרים ומחצה נקבות.

וא"כ אפילו היו לה עוד שני יולדות וזולת זה הבעל עדיין יש ס' שפא הן נקבות דהא עם זה הבעל יהיה לה שלשה יולדות וא"כ אם בשני היולדות שחויז הבעל תאמר שאחד זכר א"כ יהי' לה שני זכרים ונקבה אחת וא"כ יש ספק שפא הוא להפך שיש לה שני נקבות

ונזכר אחד אא"כ יש ג' זולתו אז י"ל שְכֻשָּׁהֶם מְחַצֶּה זְכָרִים וּמְחַצֶּה נְקִיבוֹת וְנֹדָאֵי יֵשׁ שָׁם זְכָר א' וא"כ אֶפְשָׁר דְלַחוּשׁ לְלִידוֹת מְרֻבּוֹת כְּזוֹ וְנֹדָאֵי מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא וּעַמ"ש בְּזֶה לְקַמֵּן אוֹת י"ג וּמִיָּהוּ אִם הַשְּׂנִי וְלִדוֹת הֵם מֵאִשָּׁה אַחֲרַת שְׁפִיר אַף בְּשָׂנִים יֵשׁ לַחוּשׁ לְזָכָר אֶחָד וְאִם נִתְגַּדֵּל בְּעִיר הֵהוּא שְׁנֵשָׂא הָאִשָּׁה וְלֹא נֹדַע בְּשֵׁם לּוֹ אַחִין זֶהוּ מְוַחֲזָק דְלִית לִי אַחִין שְׁבַגְמ' כֵּן י"ל לְכַאוּרָה לְפִי רַשְׁב"ם וְהָא דְאֶמְרִינֵן בְּגִיטִין (דכ"ז) בְּעַנְיָן לֹא הִוְחָזְקוּ שְׂנֵי יב"ש בְּעִיר א' וּפְרַש"י דמ"מ חִיְיָשִׁינֵן לר' זִירָא שְׁמָא יֵשׁ שָׁם יב"ש שְׂנֵי וְלֹא יִדְעִינֵן לִי אֶלְמָא דֹאע"ג שְׁלֹא נֹדַע לָנוּ יב"ש שְׂנֵי בְּעִיר זֶה אֶפ"ה חִיְיָשִׁינֵן לִיהוּ וְא"כ לְכַאוּרָה א"א לֹמַר דְמְוַחֲזָק לֵן דְלִית לִי אַחִין הִיָּינוּ רַק שְׂאִין יָדוּעַ לָנוּ בְּעִיר זֶה שְׁנַתְגַּדֵּל שָׁם שְׂנֵי לֹא אַחִים שְׁהָרִי בְכִי הָאֵי גְוֹנָא עֲדִינֵן אֶפְשָׁר שְׂמִצָּא לּוֹ אַח וְא"כ הִיכִי מְהִנִּי בְּשִׂוְדָעִי שְׁבַנְדָאֵי אֵין לּוֹ בְּנִים כּו' וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְתַרְזַן שְׂאִין רֵאִי מְגַט לִיבּוּם שְׁבַגְט שְׁהוּא אִיסוּר א"א מְמַשׁ הַחֲמִירוּ בּוֹ טְפִי מְבַאֲסוּר לָאו אַע"ג דְאֶמְרִינֵן פּב"ת דִּיבְמוֹת (דק"ט סע"א) מַה לִּי אִיסוּר לָאו כּו' הִיָּינוּ בְּסַפְקָא שְׁקוּל מְמַשׁ וְלֹא בְּחֻמְרוֹת פְּדִמְשָׁמַע מִדְּפְרַש"י שְׁפִי מִי לֹא בְּעִינֵן לְמִיחָשׁ לְסַפְקָא אִיסוּר לָאו כּו' וְאֵע"ג דְאֵם הִקְוִשְׂתָּא עַל הַסִּיפָא דְהוּא אִיסוּר לָאו הוּא רַק חֲשִׁשָׁא דְמִיעוּטָא דְנִזְכָּרִים הוּוּ מִיעוּטָא וְאֶפ"ה פְּרִיף מַה לִּי אִיסוּר כֶּרֶת מַה לִּי אִיסוּר לָאו הִיָּינוּ מְשׁוּם דְהַסּוּגָא אֲזֵלָא לר"מ דְחִיְיָשׁ לְמִיעוּטָא מִשָּׂא"כ גְּבִי חֲשִׁשָׁא דְשְׂנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן לְפַמ"ש הַתּוֹס' ספ"ק דב"מ (ד"ך ע"ב) דְמְדַאוּרִיָּתָא לֹא חִיְיָשִׁינֵן לְשְׂנֵי יב"ש אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן חִיְיָשִׁינֵן מְשׁוּם לַעֲזֵי כּו'.

א"כ בְּחֲשִׁשָׁא כְּזוֹ י"ל דְלֹא חֲשִׁשׁוּ רַק בְּאִיסוּר א"א וְלֹא בְּאִיסוּר לָאו וְעִינֵן תּב"ש סִי ל"ח סק"ג וְהַס"ט סס"י קפ"ח הַשְּׂיָגוֹ וְאֵין דְבָרָיו מְוַכְרַחִים. מִיָּהוּ זֶה אֵינוֹ דְהָא בּב"מ שָׁם פְּשִׁיט מְשֻׁטְרֵי חֲלִיצָה וּמִיָּאוּנִין לְגַט אֶלְמָא דְאֵין מְחַלְקִים בְּחֲשִׁשָׁא דְשְׂנֵי יב"ש בֵּין אִיסוּר לָאו דְהוּא עַנְיָן שְׁטָרֵי חֲלִיצָה לְגַט דְהוּא אִיסוּר א"א וְעוֹד דְהַתּוֹס' פ"ק דְחֻמְלוֹן (דִּי"ב ע"א) ד"ה פֶּסַח וּבפ"ג דְבִכּוּרוֹת (ד"ך סע"א) ד"ה וְאִיבְעִית אֵימָא פִּי דְגַם ר"מ דְחִיְיָשׁ לְמִיעוּטָא לֹא מְדַאוּרִיָּי אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן וְאֶפ"ה פְּרִיף מַה לִּי אִיסוּר לָאו כּו' כֵּן לִי מִיָּהוּ בְּגַט נְמִי לְרַבָּה בְּגִיטִין (דכ"ז ע"א) וּבפ"ק דב"מ (דִּי"ח) אֵי לֹא הִוְחָזְקוּ שְׂנֵי יב"ש בְּעִיר אַחַת לֹא חִיְיָשִׁינֵן וְאֵע"ג דְהַשְּׂיָרוֹת מְצוּיּוֹת וְעִינֵן בְּתוֹס' בְּגִיטִין שָׁם ד"ה כָּאן.

וְא"ת הִיכָא דְהִוְחָזְקוּ כּו' וִי"ל כּו' מְשָׁמַע בְּלֹא הִוְחָזְקוּ א"צ לְתִירוּץ זֶה: וְעִינֵן בְּתִשּׁוֹ מִהֲרִי"ט חֵא"ע סִי שְׁלִשִׁים ד"ה וּמַעְתָּה בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנִינוּ שְׁהַעֲלָה לְעַנְיָן עֲדוֹת אִשָּׁה שְׁמַת בְּעֵלָה שְׁכֻשְׁמִזְכִּיר שָׁם אָבִיו וְשָׁם עִירוֹ א"צ לְחַפְשׁ בְּאוֹתָהּ הָעִיר שְׁהוּא מְשָׁם אִם יֵשׁ שָׁם יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן אַחַר אֶלָּא מְסַתְמָא כָּל שְׁלֹא נִשְׁמַע כָּלֹא הִוְחָזְקוּ דְמִי עכ"ל אַף יֵשׁ לְחַלְקָא דְשְׂנֵי הָתָם מְדָלָא נִשְׁמַע אִשָּׁה עֲגוּנָה אַחֲרַת בְּעִיר זֶה שְׁחֻקְרַת וְדוּרְשֶׁת עַל בְּעֵלָה זוּלַת אִשָּׁה זֶה וְע' בְּתִשּׁוֹ אֲזַמּוּר נ"ע מִדִּין עֲגוּנָא בְּד"ה וְאִיף שְׂיָהֲנִי אַף עוֹד זֹאת י"ל דְאֶפְשָׁר יוֹתֵר יֵשׁ רְאִיָּה כְּשִׁלָּא הִוְחָזְקוּ אַח לְאִישׁ פְּרָטִי זֶה הִיָּדוּעַ לָנוּ עַל שְׁבַנְדָאֵי אֵין לּוֹ אַח מְשׁוּם דְאֵל"כ הִיָּי יָדוּעַ לָנוּ מֵאַחַר שְׁנֹדַע וּמְסוּנֵיָם לָנוּ זֶה הָאִישׁ תְּמִיד מִמָּה שְׁנֹאמַר שְׂאִין יב"ש שְׂנֵי מְדָלָא הִוְחָזְקוּ לָנוּ שְׂנֵי יב"ש שְׁאֶפְשָׁר בְּעִיר גְּדוּלָה אֵין זֶה רֵאִי כָּלֹל דְאֵטוּ הוּא מְכִיר כָּל בְּנֵי הָעִיר מִשָּׂא"כ כְּשִׁמְכִירִים זֶה הָאִישׁ פְּרָטִי בְּתִמִּידוֹת רְחוּקָא הוּא שְׂיָהֲנִי לּוֹ אַח בְּעִיר זֶה וְלֹא יֵהִי יָדוּעַ זֶה כָּלֹל לְשַׁכְּנֵיו וּמִיָּדוּעֵיו וְזֶה בְּרוּר ע"כ וְנֹדָאֵי י"ל דְבָאִישׁ שְׁנַתְגַּדֵּל בְּעִירוֹ וְאֵין יָדוּעַ לְמִיָּדוּעֵיו שְׂנֵי לּוֹ אַח נִק' מְוַחֲזָק דְלִית לִי אַחִים שׁוּב רְאִיתִי בְּתִשּׁוֹ ב"א סס"י קל"ב דרל"ו ע"א נִדְחַק מְאֹד לְפָרֵשׁ מִהוּ מְוַחֲזָק דְלִית לִי אַחִים לְפְרַש"ב.

ולפע"ד י"ל בפשיטות כמ"ש ועמ"ש לקמנאות י"ג. שוב ראיתי שפן פ"ה הגאון מוהר"ר מרדכי בנעט הובא בתשו' נו"ב מהד"ת חאה"ע רס"י קמ"ה ונ"ל דלפ"ז צ"ל מ"ש בש"ע אה"ע סי' קנ"ז ס"ו לא הי' מוחזק באחים ואמר יש לי אחים אינו נאמן ר"ל שהי' מוחזק שאין לו אחים דהיינו מי שידוע במקומו ובמשפחתו ולא נשמע מעולם שקה' לו אח וזהו חזקה אלימתא שאין לו אחים וכה"ג משמע שם בתשו' הרא"ש שהובא שם עכ"ל אף עכ"ז מענגן לא הוחזקו שני יב"ש דמיינרי בעיר דירתו מזה יש ליקח לפרש לשון לא אתחזק באחי דהיינו ג"כ בעיר שהוא תושב שם ולא פשבא לגור שם מארץ מרחק דכמו דלא הוחזקו שני יב"ש זהו ראיה דליפא יב"ש אחר פאן פה ענגן לא הוחזק באחין צ"ל ג"כ שהוא רא' דלית ליה אחין ואין זאת אלא פשהוא תושב הארץ הזאת הוא ואביו: קיצור מתשובות מהריב"ל ח"א פלל שני סי' י"א נ' לכאו' שמפרש לא הוחזק באחין אפילו באיש שבא ממרחק.

ולא נודע לנו שיש לו אחין ויש למצוא לו סיוע מפרשב"ם פי"נ (דקל"ד ע"ב). ולפ"ז כשדר בעיר מולדתו ומכירין משפחתו ובית אביו ולא נודע לו אח נקרא מוחזק לן דלית ליה אחים וצ"ל הא דגבי לא הוחזקו שני יב"ש בעיר אחת נקרא זה רק לא הוחזקו שני יב"ש ולכן חיישינן לר' זירא.

י"ל בגט דהוא איסור א"א החמירו טפי מבאיסור יבמה לשוק דהוא איסור לאו וצ"ע מהסוגיא רפב"ת דיבמות (דקי"ט א') מה לי איסור פרת כו' גם מתשו' מיימוני דשייכי לה' גרושין פ"ח ופ"ט. ושם סי' למ"ד שהחמיר טובא באיסור יבמה לשוק אף בכמה ספיקות כו' וכתבתי ע"ז במ"א ואפ"ל ספק זה שאני לפי הירושלמי דאמר פי ישובו אחים יחדיו ולא בספק וכמ"ש לקמן אות י"ב מיהו בגט ג"כ לרבה לא חיישינן גם אפ"ל דלא הוחזק באח פשהוא בעיר א' חשוב יותר חזקה דלית ליה אח מן לא הוחזקו שני יב"ש בעיר א' ע"כ י"ל דבכה"ג חשוב לפרשב"ם מוחזק דלית לי' אחי וכ"ד הגאון מוהר"ם בנעט ו"ל אמנם יש להקשות ע"ז מהלשון לא הוחזקו שני יב"ש בעיר א' הרי זה נק' לא הוחזק ולא נקרא מוחזק ממש שאין יב"ש שני ודכונתה לא מוחזק באחין י"ל ג"כ כה"ג: ג ומ"מ עכ"פ י"ל דמהריב"ל בשטת רשב"ם אמרה דאע"ג שזה הבעל בא ממרחק מ"מ נק' ג"כ לא הוחזק באחין לפרשב"ם משום דמידי ספיקא לא נפקא כו' וההיתר הוא משום שיש עוד ספק שפא יש לו בנים.

וה"ל ס"ס.

ולכאורה י"ל שזהו ג"כ דעת הנ"י שהביא הב"ש בסי' קנ"ו סק"י דכשאנו מוחזק בבנים לא הוי בחזקה דאין לו בנים וכ"כ בשמו בסי' קנ"ז סק"ז בענגן לא מוחזק באחים כו' ועב"ש שם שכ"ד רש"י ונהר"ן וא"כ לפ"ז י"ל פירוש לא הוחזק באחים היינו אפי' בא ממרחק ומיהו זה אינו דהא דברי הנ"י לחלק בין אינו מוחזק בבנים למוחזק דלית לי' בנים או למוחזק שיש לו אחים נובעים מדברי הרמב"ן במלחמות פ"ג דקדושין והרשב"א וסייעתם שדחו אוקימתא דאב"י מה"ט דאינו נאמן לסתור החזקה ונהרי לדידהו משמע ג"כ דבלא אתחזק באחי נמשך ההיתר מחמת זה לבד כמ"ש להדיא בחידושי הרשב"א ומוחזק דאין לו בנים ואינו מוחזק באחין אם יש לו או לא כו' ולא שאנו צריכים לדבריו בכה"פ פיון דאינו מוחזק באחים עכ"ל הרי דאע"ג דמוחזק דאין לו בנים סגי

להתירה ע"י דאינו מוּחָזָק בְּאֲחִים אע"ג דאין זֶה דוֹמָה לְמוֹחָזֵק דְּלִית לִי אֲחִי וּא"כ צ"ל דגם לא מוּחָזֵק בְּאֲחִי אִין זֶה סֶפֶק מִמַּשׁ מֵאֲחֵר דְּסָגִי לְהַתִּיר בְּלֹא מוֹחָזֵק לְבַד וּא"א לְצַרְף סְפִיקָא דְּבָנִים מֵאֲחֵר דְּמוֹחָזֵק בְּחֻזְקָה מִמַּשׁ שְׂאִין לוֹ בָּנִים אע"כ צ"ל דְּמִיָּירִי בְּלֹא מוֹחָזֵק בְּאֲחִים בְּאַרְץ שְׁהוּא תוֹשֵׁב בְּהָ מְעוֹלָם דְּאִזְ סְמְכִינוּ ע"ז לְבַד לְהַתִּיר כַּמ"ש מוהריט"ץ וּרְבִינוּ ז"ל וּאעפ"כ ס"ל לְהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א דְּלֹא דְּמִי לְמוֹחָזֵק מִמַּשׁ דְּאִין לוֹ אֲחִים: קִיְצוּר (מֵהַנ"י דְּמַחְלֵק בֵּין לֹא הוֹחָזֵק בְּבָנֵי וּבֵין חֻזְקָה דְּאִין לוֹ בָּנִים אִין רְאִיָּה דְּמִפְרָשׁ לֹא הוֹחָזֵק כְּפִרְשַׁב"ם.

אַלָּא דְּאֶפִּילוּ לֹא הוֹחָזֵק בְּעִיר אֶחָד לֹא דְּמִי לְחֻזְקָה מִמַּשׁ שְׂאִין לוֹ בָּנִים וּכְמוֹ דְּלֹא הוֹחָזֵק שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר אֶחָת לֹא חָשׁוּב חֻזְקָה מִמַּשׁ שְׂאִין כָּאִן עוֹד יב"ש מְדַחֲזִישִׁינוּ בְּזֶה לר' זִירָא): אַבְל לְפִירוּשׁ הַרְשָׁב"ם (דְּקל"ה ע"א) ד"ה וְעוֹד שְׂאִין דוֹחָה אוֹקִימָתָא דְּאֶבְיִי וּכ"מ בְּתוֹסְפוֹת שְׁם ד"ה הָא.

לפ"ז אֶפְשָׁר דְּלֹא מוֹחָזֵק לֹן בְּאֲחִי בְּעִיר דִּירְתוּ מֵאִזְ וּמִקְדָּם ה"ל בְּחֻזְקָה מִמַּשׁ דְּאִין לוֹ אֲחִים. וּבְבֹא מְעִיר וְאַרְץ אֶחָת דֵּה"ל סֶפֶק אִזְ הִתִּיר כְּשֵׁישׁ עוֹד סֶפֶק ג"כ עַל בָּנִים.

וְהִנֵּה מֵה דְּמִשְׁמַע שְׁם מֵהַב"ש דְּדַעַת שֵׁא"פ וּבְכַרְט דַּעַת הַטּוֹש"ע ס' קנ"ז ס"ו אִינוּ כֵּן מְדַכְתְּבוּ דַּעַד א' אִינוּ נֶאֱמָן לומר שֵׁישׁ לוֹ אֲחִים וְאִי לֹא מוֹחָזֵק בְּאֲחִים לֹא הִנֵּי כְּמוֹחָזֵק דְּאִין לוֹ אֲחִים א"כ אֶמְאִי אִין ע"א נֶאֱמָן הָא קִי"ל בִּי"ד ס' קכ"ז דְּבְדָבָר שְׁלֹא נִתְחַזַּק לֹא לְהִתִּיר וְלֹא לְאִסוּר נֶאֱמָן ע"א וּמִזֶּה הִכְרִיחַ דֵּשֵׁא"פ וְהַטּוֹש"ע ס"ל דְּלֹא מוֹחָזֵק בְּאֲחִין הִנֵּי כְּמוֹ חֻזְקָה דְּאִין לוֹ אֲחִים וּא"כ לפ"ז נְצַטְרַף לומר דְּהִינּוּ דִּיִּיקָא בְּשִׁנְתַּגְדֵּל בְּאַרְץ הִהוּא כְּדַלְעִיל אוֹת א' בְּשֵׁם רְבִינוּ ז"ל וּלפ"ז בְּבֹא מְמַרְחָקִים אִין רֵא"ל לְשִׁיטָתָם שְׁיִהְיֵ נק' לֹא מוֹחָזֵק בְּאֲחִין וְאֶפְשָׁר דְּאֶפִּילוּ לֹס"ס לֹא חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי מִשׁוּם דְּאֶדְרָבָה מְסַתְמָא יֵשׁ לוֹ אֲחִין דְּרוּב נְשִׁים מְתַעַבְרוֹת וְיוֹלְדוֹת כו' ע' תה"ד סס"י שִׁמ"ט גְּבִי דְּמְסַתְמָא אֲשֶׁת רֵאוּבֵן אֲחִיו יִלְדָה לוֹ עוֹד יִלְדִים קְטָנִים כו' אִף בְּאֶמֶת אִין הִכְרַח כְּלָל לְשִׁטָּתָם לומר כֵּן דַּלְעוֹלָם אִימָא לָךְ דִּישׁ גּוֹנוֹנָא דְּלֹא מוֹחָזֵק בְּאֲחִין שְׁלֹא דְּמִי לְמוֹחָזֵק שְׂאִין לוֹ אֲחִים וְהָא דְּאִין ע"א נֶאֱמָן מִשׁוּם דֵּמ"מ עוֹמְדָת בְּחֻזְקַת הִתִּיר מִצַּד ס"ס וּכְדַפְרִשְׁב"ם לְהַדְיָא (דְּקל"ד ע"ב) דֵּמָה"ט אִין הִבְעֵל נֶאֱמָן לומר יֵשׁ לוֹ אֲחִים כו' כְּדַלְעִיל אוֹת ב' וְלִשֵׁא"פ וְהַטּוֹש"ע מֵה"ט נְמִי גַם שְׁאָר עַד א' אִינוּ נֶאֱמָן דְּהָא לְהַרְא"ש אִין חִילוּק בֵּין הִבְעֵל לְשְׁאָר עַד א' וּכְמוֹ שְׁהַקְשָׁה מְהַרְשָׁ"א בְּקַדוּשִׁין (דָּף ס"ד) בְּד"ה דְּלֹא מוֹחָזֵק עַל פִּרְש"י לְשֵׁם דְּמַחְלֵק בֵּין הִבְעֵל עֲצָמוּ שְׂאִינוּ נֶאֱמָן לומר יֵשׁ לִי אֶחָ וּבֵין בָּא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי אֲחִיו: וְע"ש בִּפְנֵי שְׁכַתְּבִי לִיִּישׁב פִּרְש"י וְשָׁכֵן דַּעַת הַרְשָׁב"ם פִּי"נ (דְּקל"ד ע"ב) סֵד"ה וּמִשְׁנֵי הֵתָם דְּלֹא מוֹחָזֵק לֹן וּא"כ לִשֵׁא"פ דְּלֹא ס"ל כֵּן א"כ מֵה"ט דְּהִבְעֵל אִינוּ נֶאֱמָן לְפִרְש"י אִזְ לִשֵׁא"פ גַּם ע"א אִינוּ נֶאֱמָן וּכְצ"ל לְדַבְרֵי מְהַרְיב"ל ח"ב ס' י"ט דְּמִפְרָשׁ לֹא הוֹחָזֵק בְּאֲחִין שְׁבִטוּר בְּכַה"ג שְׁהַקְשָׁה הוּא רַק מִצַּד ס"ס וְאֶפ"ה כ' הַטּוֹר שֵׁע"א אִינוּ נֶאֱמָן לְאֶנְסְרָה אֶלָּא שֵׁהַב"ש ס"ל כְּדַעַת מֵהַרִי"ט ס' פ"ב דֵּס"ל דְּלִגְבֵי ס"ס ע"א נֶאֱמָן אֶפִּילוּ בְּדָבָר שְׁבַעְרוּהָ וְעִינֵן בְּסִפְרָ בֵּית מֵאִיר ס' קנ"ז ס"ו וְיִתְבָּאָר לְקָמֵן בִּס"ד אִף מ"מ קִשָּׁה לִיִּישׁב דַּעַת מְהַרְיב"ל (בְּתִשׁוּ' ח"א ס' י"א) בְּזֶה שְׁהַרִי מִיָּירִי שְׁהַבְעֵל הִנֵּה בְּחוּר כַּמ"ש אִיף בְּתוֹ הִתְּהָ נְשׁוּאָה עִם בְּחוּר א' מְגוֹרְכֵי כו' וְכִינֵן שְׁהַרִי בְּחוּר ה"ל כְּיִדְעִינוּ וְדֵאִי שְׂאִין לוֹ בָּנִים (דְּלִנְוֹת וְדֵאִי ל"ח דְּנְוֹת לֹא שְׁכִיחָא וְגַם אוֹקִמָהּ בְּחֻזְקַת כְּשִׁרוֹת וְעוֹד דְּאֶפִּילוּ בְּזִינָה

בַּנְדָּאִי עִם הָאִשָּׁה וְנִתְעַבְּרָה וְהוֹלִידָה אֵינּוּ פּוֹטֵר מֵהֵיבּוּם וְאֶפְיָלוּ אָמַר שְׁזֵה הָעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הוּא ג"כ רַק סָפֵק וְחוֹלְצָת כּו' א"כ מֵה שְׁנִסְפֵק שְׁמָא זִינָה לֹא תְזִי כְּלָל לְאַצְטְרוּפִי) וְא"כ אֵין כָּאֵן ס"ס כְּלָל וְאֵין לֹמַר שֶׁהִבְעֵל אֵינּוּ נֶאֱמָן לֹמַר שֶׁהוּא בַּחּוֹר כְּמוֹ שְׁאֵין נֶאֱמָן לֹמַר אֵין לִי בָּנִים וּמִש"ה אַע"פ שְׁאָמַר שֶׁהִי בַּחּוֹר תְּשִׁיב לִיה מְהֵרֵיב"ל לְסָפֵק שְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים אִף הָא לִיתָא דְכִינּוּן שְׁהֶחְזִיק עֲצָמוֹ לְבַחּוֹר קוֹדֵם שְׁנִשְׁאַה נְדָאִי נֶאֱמָן שְׁאֶפְיָלוּ בְּדַבְרֵיהֶם לְבַד שְׁאָמַר שְׁאֵין לוֹ בָּנִים יֵשׁ מְקוֹם לֹמַר שְׁאֵם אָמַר כֵּן קוֹדֵם גְּשׁוּאִין נֶאֱמָן שְׁהֵרִי זֵה דוֹמָה לַמ"ש הֶרְמֵב"ם פִּט"ז מֵה' סְנֵהֲדָרִין דִּין נִי"ו א"צ שְׁנֵי עֵדִים אֵלָא לְמַלְקוֹת אֲבָל הָאִיסוּר עֲצָמוֹ בְּעַד א' הֶחְזִיק כּו' וּמֵה"ט כ' מֵהֵרִי"ט וּסְהֵמ"ק בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ס"ג) דְּהָא דָּאֵין הָאֵב נֶאֱמָן לֹמַר בְּנֵי זֵה בֶן י"ג שָׁנָה לְמַכּוֹת וְלַעוֹנָשִׁי הֵינּוּ דְיִיקָא בְּשְׁאָמַר כֵּן אַחַר שְׁמִחְוִיב מַלְקוֹת אֲבָל בְּאָמַר כֵּן מְקוֹדֵם הֶחְזִיק עַל פִּי וְא"כ מֵה שְׁאִמְרַהּ הַבַּחּוֹר קוֹדֵם גְּשׁוּאִין שְׁיֵשׁ לוֹ אַחִים וְאֵין לוֹ בָּנִים נָמִי לֹא גָרַע מְאֵמִירַת הָאֵב עַל הַבֶּן קוֹדֵם הַמַּעֲשֵׂה וְאִף לַפִּמ"ש בַּעֲזָה"י בְּתִשׁוּ' אַחַת דְּמִסְה"ת ס' קל"ג מְשַׁמַּע דְּהֶחְזִיק ע"פ הָאֵב לֹא מְהֵרֵי אַע"פ שְׁאָמַר כֵּן מְקוֹדֵם מ"מ י"ל דְּחִזְקָה שְׁמִחְזִיק א"ע מְהֵרֵי יוֹתֵר מֵמָה שְׁמִחְזִיק הָאֵב עַל הַבֶּן דְּהָא בְּכָל מְקוֹם מְהֵרֵי מֵה שְׁמִחְזִיק עֲצָמוֹ כְּמוֹ הֶחְזִיק שְׁמוֹ בְּעֵיר ל' יוֹם אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ וְע' בַּמְהֵרִי"ק שָׁרֵשׁ פ"ז דְּאֶפְיָלוּ חִזְקָה שְׁלֵא ע"י מַעֲשֵׂה ס"ל דְּמְהֵרֵי לַעֲנִן אִיסוּרֵי וּמַלְקוֹת (וְע' בַּס"ט רַס"י קַפ"ה וְע' בְּתִשׁוּ' פִנ"י חֵאָה"ע ס' א' וּבְתִשׁוּ' חוּט הַשְּׁנֵי ס' י"ז וְת' חו"י ס' ק"י מְדִין חִזְקָה).

מֵיהוּ יֵשׁ לְחֻלְק דַּע"כ יֵשׁ לוֹ אֵיזָה שֶׁם רְאוּבֵן אוֹ שְׁמַעוֹן א"כ כְּשְׁאִמְרַהּ שְׁשָׁמוֹ כֵּן הוּא רַק מְבָרַר הַשֵּׁם וְהוּי גִילוּיָא מִיְלֻתָא וְכֵה"ג כְּתַבְתִּי לְקַמְן אוֹת י"ח גְּבִי וְאִשְׁתְּמוּדְעִינָהוּ ע"ש. מִשָּׂא"כ גְּבִי אֵין לוֹ בָּנִים לֹא שְׁיִיף לֹמַר כֵּן וְעוֹד דְּהֵתֵם פִּרְשַׁב"ם בַּב"ב (דָּף קס"ז) שְׁלֵא הֵיָה מַחְלִיף שְׁמוֹ כ"כ כֵּן יוֹנֹדַע הַדְּבָר וְהֵינּוּ שְׁיָבוּא אִישׁ א' מְפִירוֹ לְכָאֵן וְיִקְרָאֵהוּ בְּשֵׁם אַחַר וְגְבִי אֵין לוֹ בָּנִים לֹא שְׁיִיף זֵה אִף מ"מ נֵת' לְקַמְן אוֹת י"ז דְּגְבִי אֵין לוֹ בָּנִים י"ל שְׁנֶאֱמָן אִם אָמַר קוֹדֵם גְּשׁוּאִין וְכ"ש הֵכָא בְּהֶחְזִיק עֲצָמוֹ לְבַחּוֹר שִׁ"ל דְּאִיכָא חִזְקָה ע"י מַעֲשֵׂה מֵמָה שְׁאֵינּוּ לוֹבֵשׁ הַטְּלִית שְׁלוּבְשִׁי הַגְּשׁוּאִים כְּפִנְהוּג בְּמִדִּינוֹת אֵלוֹ וּבְנָדָאִי דְּמַעֲשֵׂה כָּל דְּהוּא מְהֵרֵי כַּמ"ש מֵהֵרִי"ק שֶׁם בְּשֵׁם רַש"י וְכִינּוּן שְׁנִנְרָאָה דְּמָה שְׁמִחְזִיק עֲצָמוֹ לְבַחּוֹר קוֹדֵם הַגְּשׁוּאִין מְהֵרֵי מַעֲתָה גְּסַתְלַק מְכָאֵן הַסָּפֵק דְּשְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים וְא"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹכְתִּיָה אִיף סְמוּךְ מְהֵרֵיב"ל לְהַקְל מִשׁוּם דְּלֹא הֶחְזִיק שְׁיֵשׁ לוֹ אַחִים כִּינּוּן שְׁבָא מְפָרְחַק וְאֵין מְשַׁפְּחָתוֹ וּבֵית אָבִיו בְּעֵיר זֹו שְׁנִשְׂאָ א"כ מִיָּדִי סְפִיקָא לֹא נְפִיקָא שְׁמָא יֵשׁ לוֹ אַחִים וְכַמ"ש הַרְשָׁב"ם לְהִדְיָא דְּבַכָּה"ג אֵין לְהַקְל אַא"כ יֵשׁ לָנוּ חִזְקָה שְׁאֵין לוֹ אַחִים וְאֵין שׁוּם פּוֹסֵק שְׁיִאֲמַר דְּבַכָּה"ג נִק' מִן חִזְקָה דַּל"ל אַחִים כּו' וְיֵשׁ לֹמַר שְׁבְּמִדִּינַת מְהֵרֵיב"ל שֶׁם לֹא הֵיָה חִילוּק בְּלִבִּישַׁת הַטְּלִית וְעֵינֵין בְּקִדּוּשֵׁין (דַּכ"ט סַע"ב) בְּפִרְשִׁי שְׁהֵי רְגִילִין כּו' וְעַבְב"י בַּא"ח רַס"י ח' מְזָה וּבַמ"א שֶׁם סַק"ג וְא"כ לִיכָא חִזְקָה ע"י מַעֲשֵׂה וְיוֹתֵר י"ל דְּמָה שְׁאָמַר שֶׁהוּא בַּחּוֹר אָמַר כֵּן אַחַר הַגְּשׁוּאִין: קוּצוֹר לְכַאוּרָה גְּרָאָה דְּטַעְמוֹ דְּמְהֵרֵיב"ל ח"א ס' י"א הוּא מְצַד שְׁנֵי סְפִיקוֹת הֵינּוּ שְׁמָא אֵין לוֹ אַחִים וְשְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים וְכַמ"ש רַשְׁב"ם אֵלָא דַּע"ע שְׁהֵרֵי מְבִנְאָר בְּהַשְׁאָלָה שְׁנִשְׂאָת לְבַחּוֹר כּו' א"כ כִּינּוּן שְׁלֵא הִי גְּשׁוּי בְּתַחֲלָה לִיכָא סְפִיקָא דְּבָנִים וְנִשְׂאָר רַק לֹא הֶחְזִיק בְּאַחִין א"כ מְפָרְחַק דְּאִף בְּבָא מְפָרְחָה אַחֲרַת וְלֹא נֹדַע לוֹ אַח נִק' לֹא הֶחְזִיק בְּאַחִין לְדַעַת מְהֵרֵיב"ל וְלֹמַר שְׁלֵא הִי נֶאֱמָן לְגַמְרֵי בְּאוּמְרוֹ שְׁהֵי בַּחּוֹר וְלֹא גְּשׁוּי אֵין לָזֵה טַעַם וְע' בְּהֶרְמֵב"ם פִּט"ז מֵה' סְנֵהֲדָרִין דִּין נִי"ו.

וצ"ע בסה"ת סי' קל"ג: ד ולכאורה מדברי מהריב"ל יש ראי' לדברי הגאון מוהר"ר ולמן מרגליות נ"י שכתב בתשו' בית אפרים חאה"ע סי' קל"ב דאפילו איש שבא ממרחק ונשא אשה בכאן ולא ידענו שיש לו אחין נקרא לא הוהחזק באחין ופליג אפשו' מהריט"ץ דלעיל אות א' והאריף מאד בתשו' לחזק דבריו והמענין בתשו' יראה דס"ל דאפילו ידעין ביה בנדאי שאין לו בנים אפ"ה אתתא שרי' משום דלא הוהחזק באחין אפילו בכה"ג שבא ממרחק הני כמו חזקה שאין לו אחים ואתתא שרי' ע"ש דרל"ה ע"ד סד"ה וע"פ מ"ש.

וכ"כ בסוף התשו' סד"ה ומצאתי בשו"ת מהרי"ט וע"ש דרל"ו שביאר דעת הרשב"ם שמחמיר בזה שאינו אלא מדרבנן כו' והטעם בכ"ז הוא משום דס"ל שיש פאן חזקה לשוק היינו החזקה שהיה להאשה קודם שנשאת שהיתה בחזקת היתר ועתה בעת הקדושין נתחדש בה ענין להוציאה מחזקתה הא' בנדאי והא' בספק היינו הא' הוא שנעשית א"א הב' וגם ע"י מעשה זו אפשר שלא יהי' מיתת הבעל מתיר בה דאולי יש לו אחים ואמרינן דהנדאי מוציאה מחזקתה והספק אינו כדאי להוציאה מחזקתה ולכן כשיש פאן ספק שמא אין פאן אחים כלל מעיקרא לא יצתה מחזקתה לשוק שלא יהיה לה היתר במיתת הבעל שהרי יש פאן ספק שמא אינו נופל עליה מחמת קדושין אלו זיקת יבמין כלל כו' עכת"ד.

ור"ל דמה"ט אפילו באיש שבא ממרחקים ונשא אשה בכאן אע"פ דספק שקול הוא שמא יש לו אחים אפ"ה אשתו מותרת במותו משום דהעמידה אחזקה קמיינתא שהי' לה לשוק קודם נשואין ואפילו ידעין ביה בנדאי שאין לו בנים שרי' דלא בעי' ס"ס זהו דעתו בתשו' הנ"ל אלא שהאריף מאד והנה לכאורה התשובה דמהריב"ל הנ"ל היא תנא דמסייע לדעתו דהתיר אפילו בידיע שאין לו בנים שהרי היה בחזקת מצד שלא הוהחזק באחים ואע"פ שבא מארץ מרחק כו' אבל באמת הרואה בתשו' מהריב"ל ח"ב סי' י"ט יראה להדיא כתוב ומפורש הפך מסברת הגאון הנ"ל ונ"ל וכד מעיינינן אנשפחן דהא לאו מילתא היא דאשה זו דינעין בה בנדאי שאין לו בנים וכמ"ש הרשב"ם בחזקת איסור היא עומדת עד ידיע לן דלית ליה אחי כו' והרב בעל הטורים כ' לא היה מוהחזק באחים ויצא קול שיש עדים במדנה"י שיש לו אחי ה"ז חושש משמע לכאורה דס"ל דלא כהרשב"ם דדוקא היכא שיצא הקול שיש עדים הוא דחוששת הא לא יצא הקול אינה חוששת ואפשר לכונן ולהשוות דברי הרב בעה"ט עם דברי הרשב"ם דע"כ לא קאמר הרשב"ם אלא היכא דינעין ביה בנדאי דאין לו בנים והרב בעה"ט מייירי בדלא הוהחזק לא באחי ולא בבנים ולא ק"ל בנדאי דאין לו בנים ומש"ה דוקא שיצא הקול שיש עדים במדנה"י הוא דחוששין עכ"ל מבואר מדבריו דס"ל דכשידוע שאין לו בנים אזי האשה בחזקת איסור עומדת לענין ביום ג"כ ולא בחזקת היתר כמ"ש הגאון ר"ז ומש"ה אינו מתיר אא"כ יש חזקה שאין לו אחים ולא סגי בלא הוהחזק באחי' כפרשב"ם וע"ז הקשה מהטור דמתיר בלא הוהחזק באחי' אא"כ יצא הקול כו' ומתיר דהטור מייירי בשא"י נדאי שאין לו בנים ונמצא יש פאן ס"ס אבל בשידוע שאין לו בנים לא סגי בלא הוהחזק באחים אא"כ יש חזקה שאין לו אחין ומבואר שם בתשו' הנ"ל דאיש שבא ממרחק הני לא הוהחזק באחים אבל לא הני כמחזק שאין לו אחין.

וא"כ הרי מוכן שדעת מהריב"ל להחמיר לענן? ביום באיש שבה ממרחק ונשא אשה
בכאן אע"פ שלא נודע שיש לו אחים אם ידוע ודאי שאין לו בנים וזה הפך מדעת הגאון
ר"ז נ"י וכ"כ הבאה"ט סי' קנ"ז סק"ט בפשיטות בשם מהריב"ל ותמיהני שפבית אפרים
שם בד"ה והנה הריב"ש הביא דברי תשו' מהריב"ל האלו ולא כ' מזה כלל אף שהם
סותרים כל עצתו ויסודו אלא שכ' לדחות תשו' מהריב"ל זו מחמת מ"ש בתשו' מהר"א
בן ששון סי' נ"ג שאם הי' רואה מהריב"ל דברי הגדולים שהביא הב"י בח"מ סי' רפ"ד
היה פוסק פמותם ולפע"ד זה אינו מועיל לו פלוג' פי דברי מהר"א בן ששון אינם אלא
לענן דין ירושה ואין זה ענן כלל לגבי היתר איסור? במה לשוק דאין ללמוד כלל
איסורא מממונא דלגבי ירושה י"ל דאיכא חזקת נחלה לזה מהקרוב והוי כמו אין ספק
מוציא מודאי לדעת תה"ד ס"י שמ"ט משא"כ באיסורא וכמ"ש מזה בתשו' בפ"ע
באריכות ומחלוקת הריב"ש והרא"ש שהביא מהריב"ל שם זהו רק לענן ירושה.

אבל לענן חששא דיבום י"ל דגם הרא"ש לא פליג כלל ואע"פ שבמהריב"ל שם מבואר
דמדברי הרשב"ם גבי חששא דאחין משמע פדעת הריב"ש לענן ירושה וא"כ הרא"ש
דפליג על הריב"ש בענן ירושה משמע קצת דפליג ג"כ על הרשב"ם לענן יבום.

אף באמת זה אינו מוכרח כלל דטעמא רבא איכא לחלק ביניהם דירושה שאני די"ל בו
אין ספק מוציא מידי ודאי לשטת הרא"ש פ' החולץ סי' ח' וכדפני' בתה"ד שם. משא"כ
באיסור אפילו אם הי' חזקת היתר אין זה דומה לחזקת, ממון עתה"ד ס"י שמ"ט וכ"ש
דבאמת ליכא חזקת היתר וכדלקמן א"ה ותדע דאל"כ אף רצה מהריב"ל להשוות דעת
הטור עם דעת הרשב"ם את"ל דהרא"ש ודאי פליג אהרשב"ם מסתמא ודאי הטור נמשך
אחר אביו והנה עדיף לי' למימר דס"ל פאביו הרא"ש ופליג אהרשב"ם ממה שנאמר
בהפך דס"ל פהרשב"ם ופליג על אביו הרא"ש.

א"ו אין מההכרח שהרא"ש חולק על הרשב"ם דשאני ממונא מאיסורא וכ"מ בתחלת
תשו' מהריב"ל דלא פסיקא ליה מילתא למילף ממונא מאיסורא ע"ש שכ' ונראה לכאורה
פינון דלענן איסורא היה לנו לאונסרה מספק דלענן ממונא מעפבין הב"ד הנכסים ולא
יתנו ביד זה הקרוב פדעת תשו' הריב"ש סי' מ"ו עכ"ל הרי שלא החליט זה לנדאי
ללמוד ממון מאיסור אלא שלכאורה נראה פן וכ"ה דעת הריב"ש וא"כ י"ל שהרא"ש
אינו חולק אלא שאין ללמוד ממון מאיסור אבל באיסור יבום עצמו משמע ודאי שאין
חולק כלל להקל יותר מן הרשב"ם ודברי תשו' מהר"א בן ששון סי' נ"ג שאם הי' רואה
מהריב"ל כו' נאמרו רק לענן דין ירושה לבד וגם באמת גם זה אינו מוכרח כלל דדברי
הריב"ש חזקים יותר בסוגיא דקריביה דרב אידי פרק חזקת (דל"ג א') מדברי התשב"ץ
ח"א סי' נ"ח ע' חידושי הרמב"ן שם וכ"ש לגירסת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרשב"ם
שם וכמ"ש מזה בתשו' בפ"ע אף אף שיהי' לענן דין ירושה אבל לענן איסורא עכ"פ
דעת מהריב"ל ודאי הוא להחמיר בזה ושפתיו ברור מללו בזה ואפילו לדעת תשו'
מהר"א בן ששון זהו אמת ויציב לדינא וכ"ה ודאי דעת מהרי"ט בתשו' סי' פ"ב ואאזמור
כ' שכ"ד מהרמ"ג ג"כ נמצא דעת גדולי האחרונים אשר בית ישראל נשען עליהם רובם
פכולם להחמיר בהא ה"ה מהריב"ל ומהרי"ט ומהרי"ט"ן ומהרמ"ג.

ואחרון חביב כאזמו"ר הגאון נ"ע ולא מצינו מי שיקל בזה זולת הגאון ר"ז בתשו' הג"ל וכ"ד הנו"ב במהד"ת חאה"ע סי' קמ"ה אבל הגאון מוהר"מ בנעט ז"ל מחמיר שם בזה ועם היות פי רב גובריה ומי אני לפאר אחריו פי קטנו עבה כו' אעפ"כ תורה היא כו' ולפע"ד בחנם נטה מדעת גדולי האחרוני' פי דבריהם ברורים בזה וכל דבריו במחילה מכת"ר פי רב הוא לא נתפנו בזה כלל כמשי"ת א"ה: קיצור בשו"ת בית אפרים סי' קל"ב כ' דאפילו באיש שפא ממרחק חשוב לא הוחזק באחין והיינו מצד חזקת היתר לשוק שהי' לאשה זו קודם הנשואין ולכאן' תשו' מהריב"ל הג"ל מסייעא לו אבל זה אינו דקה במהריב"ל עצמו ח"ב סי' י"ט מפורש הפך ממש מדבריו ומ"ש הב"א משו"ת מהר"א בן ששון סי' נ"ב זהו רק לענן דין ירושה ואין זה ענין להתיר מחששת זיקת יבום דלגבי ירושה י"ל דאיכא חזקת נחלה לזה הקרוב והוי כמו אין ספק מוציא מידי נדאי לדעת תה"ד ס"י שמ"ט משא"כ באיסורא וגם בדין ירושה אין זה מוכרח כלל: ה פי הנה מה שהחליט דהרא"ש והטוש"ע וש"א פ מקילים בלא הוחזק באחים אף מי שפא ממרחק וידוע שאין לו בנים דלא פהרש"ב"ם.

לא ידעתי מנ"ל הא. פי לפע"ד הלואי שלא יהיו הם ז"ל מחמירים יותר מהרש"ב"ם אבל נדאי אין מקילים יותר ממנו דהנה בתשו' הרא"ש כלל נ"ב סי' ה' שממנו מקור דברי הטוש"ע להקל בלא הוחזק באחין לומר שאפילו ע"א אינו נאמן לומר שיש לו אחים כו' מבואר שהוציא דינו מאוקימתא דאב"י בקדושין (דס"ד).

דאמר מתניתין דלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני אמר יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן לאו כל כמיני' לאסרה אכולי עלמא כו' הרי אנו רואין שהבעל אינו נאמן לומר יש לי אחים היכא דלא מוחזק לן באחי אפילו לר' נתן דלאו כל כמיני' דבעל להוציאה מחזקתה ולאסרה לעלמא עכ"ל הרא"ש בתשו' הג"ל וכיון שהרא"ש הוציא דינו מגמ' זו הדבר מבואר שאין לנו פח להוכיח יותר ממה שמבואר כאן בגמ' שמשם מקור דברי הרא"ש ונהרי בגמ' לא נת' שיש לה חזקת היתר ולא כל כמיני' לאסרה אכ"ע אלא בדלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני ומנלן להוסיף לומר דאפילו במוחזק שאין לו בנים וגם אפילו בידוע שאין לו בנים בבירור גמור הנה לן חזקת היתר אפילו יש ספק אם יש לו אחים דהיינו לא אתחזק באחי לפי הגאון ר"ז הג"ל ובשלמא אם נפרש פי' לא מוחזק לן באחי שבגמ' באופן שפי' מהריט"ץ ורבינו ז"ל דהיינו פשהבעל הי' דר מאז ומעולם בעיר שהוא שנושא לשם את האשה והיא עיר מולדתו ונתגדל שם ומפירין משפחתו ובית אביו ולא נודע מעולם שיש לו אחים וא"כ נדאי דכה"ג נמי הוי לא הוחזק בבנים שבגמ' ולא הוחזק זה הנה ממש כחזקה שאין לו אחים ואין לו בנים שבנדאי הוא דבר הרחוק מאד שיהיה לו אח או בן ולא יהיה ידוע כלל לאנשי העיר ושכיניו ומינדעו הדרים עמו בתמידות ולפיכך י"ל דאפילו ידענו נמי בבירור גמור שאין לו בנים כגון שזוהי אשתו ראשונה נמי אין לחוש שהרי בלאה"נ כמעט הוי פידיעה ברורה מצד שלא הוחזק בבנים באופן הג"ל דהוי ממש כחזקה שאין לו בנים.

ומהו החילוק בין חזקה גמורה לעדים אלא שעיקר היתר האשה לשוק הוא מצד שלא הוחזק באחים שהוא ג"כ כחזקה גמורה שאין לו אחים וא"כ אע"פ שאין לו בנים מותרת לשוק הלכך כמו בחזקה שאין לו אחים מפקא להיתר מחזקה שאין לו בנים ה"נ מפקא

אפילו מעדים שאין לו בנים כדפרשב"ם פי"ג דקל"ה ע"א ואע"ג שאין עדים ממש שאין לו אחים סגי דאין לחוש למיעוט בנה שיהי' לו אחים ולא יהיה ידוע בעיר זו שנתגדל שם מעודו כו' ולכך אע"פ שבגמ' לא נתפרש בהדיא להקל בידוע בעדים שאין לו בנים י"ל דאעפ"כ סמכו הפוסקי' להקל מאחר דעיקר ההיתר הוא מצד שלא שלא הוחזק באחים דהוי פחזקה שאין לו אחים וכיון שבגמ' התירו בנה אע"ג דלא אמתחזק בבני אע"פ שהוא פחזקה ממש שאין לו בנים א"כ ה"ה והוא הטעם שיש להקל אפילו בידוע שאין לו בנים וכ"ז הוא לפי הנ"ל דלא הוחזק שבגמ' היינו פשנתגדל בעיר מולדתו ושם נשא האשה ושם הוא שלא הוחזק כו' דבכה"ג החילוק מועט מאד בין לא הוחזק בבני לידוע בעדים שאין לו בנים משא"כ לפ"ד הגאון ר"ז נ"י בתשובת בית אפרים דמפרש דלא הוחזק באחיו היינו אפילו באיש שבא ממרחק ואף שהוא ספק שקול שמא יש לו אחים א"כ ודאי, דבכה"ג נמי יש לנו לפרש פי' לא אמתחזק בבני ג"כ שהוא ספק שקול שמא יש לו בנים דמאחר שישנויהם נאמר בלשון א' א"כ ודאי הפי' בשניהם שנה ומאחר שלפירושו מתפרש לשון לא אמתחזק אספק שקול א"כ עכצ"ל דכן הוא ענין לא אמתחזק בבנים היינו שיש ספק שמא יש לו בנים כגון ש"ל שהי' נשוי גם קודם בואו לכאן וכיון שכן הרי מבואר בגמ' דלא הוי חזקת היתר בשיש ספק שמא יש לו אחים שזהו לא אמתחזק באחי לפי הב"א א"כ יש ספק ג"כ שמא יש לו בנים שזהו בהכרח פי' לא אמתחזק בבני לפי זה ומנ"ל להוסיף אפילו בשודאי אין לו בנים או אפילו במוחזק שאין לו בנים דחזקה שאין לו בנים הוי ג"כ קרוב לעדים פנ"ל וא"כ מנלן להקל בנה אמתחזקה והאידך נתפוס החבל בשני ראשיו לפרש לא אמתחזק באחים באופן שהוא ספק שקול ולא אמתחזק בבני אפילו בודאי לו בנים.

או מוחזק שאין לו בנים דאם פן לא ה"ל להש"ס לומר לא אמתחזק בבני כלל אלא מתנימן בדלא אמתחזק באחי ואע"ג שאין לו בנים ומדלא אמר פן ש"מ דבדוקא קאמר בלא אמתחזק ומאחר דלפי' זה לא אמתחזק היינו ספק שקול א"כ ודאי שאין לנו ללמוד מדעתנו להקל אפילו בידוע שאין לו בנים ומצד חזקת היתר לשוק של האשה דדלקמא לא התירו בגמ' רק מצד ס"ס כדפרשב"ם פדמשמע מפשט לשון הש"ס לפי' זה דבודאי לא נקטו בכדי לא אמתחזק בבני ובודאי שאם היה פן דעת הרא"ש והטוש"ע היה מקום לתמוה עליהם מאין הוציאו זה מהגמ' אבל האמת יורה דרכו שמעולם לא עלה על דברי הרא"ש והטוש"ע להקל בשיש ספק שקול באחים ואין לו בנים בודאי אלא אם י"ל שנתפוננו להקל בלא הוחזק באחים אע"פ שידוע שאין לו בנים היינו אם לא הוחזק באחיו בעיר מולדתו ופשנתגדל שם פנ"ל בשם מהריט"ץ ורבינו י"ל ומפרשים לא הוחזק שבגמ' בכה"ג או אפשר שמפרשי' לא הוחזק שבגמ' כדפי' הגאון בית אפרים והוא פרשב"ם פי"ג ואז באמת לא הקילו בכה"ג בידוע שאין לו בנים א"כ יש ספק שמא יש לו בנים דהוי ספק ספיקא ולא הקילו בידוע שאין לו בנים א"כ מוחזק שאין לו אחים דהיינו פשנתגדל בעירו כו' וזהו לא הוחזק באחים לפי מהריט"ץ ורבינו י"ל.

ולדינא הכל א' אבל להקל בלא הוחזק באחים כשבא ממרחקים אע"פ שידוע שאין לו בנים זה ודאי לא עלה על דעתם ודלא כתשובת בית אפרים הנ"ל: קיצור. מהש"ס דקדושין פ"ק האומר (דס"ד) מבואר שאין להקל אלא בלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני.

וא"כ ממנ"פ אם נפרש לא הוזהר לן באחי שהוא כדפירש הבית אפרים דהיינו אפילו בשיש ספק שקול א"כ גם לא מוזהר לן בבני הוי ג"כ בכה"ג דוקא שיש ספק שקול ואיך נתפוס החבל בשיני ראשין לפרש לא מוזהר לן באחי אפילו בשסהספק שקול ולא מוזהר לן בבני אפי' במוזהר לן ממש שאין לו בנים זה תימה גדולה דנדאי עגנו הלא מוזהר באחי ובבני מייירי שניהם באופן אחד: ונאפשר יצא לו פן מלשון הטוש"ע סי' קנ"ז לא הנה מוזהר באחין כו' ולא הזכירו נידון בנים כלל דמוכח שעיקר ההיתר הוא משום שלא הוזהר באחין לבד ולא משום צירוף ספיקא דבנים וכ"מ קצת בקיצור פסקי הרא"ש בקדושין פ"ג סי' י"א אכן כבר נתבאר אות ה' דאת"ל שהפ"ל פן בדבריהם עכצ"ל שהם מפרשים לא הוזהר באחין שבגמרא כפי מהריט"ץ ורבינו ז"ל וכ"מ בקיצור פסקי הרא"ש שם והוא הנה בחזקת שאין לו אחים כו' וזהו פ"ל ללא הוזהר באחין שבגמרא ואי ס"ד דמפרש לא הוזהר באחין שבגמרא כדפירש הגאון מוהר"ז נ"י שאפילו באיש שפא ממרחק כו' האיך שיניף לומר שהוא בחזקת שאין לו אחים הרי זהו ספק שקול כמ"ש בעצמו רק דאתו עלה להתיר משום חזקת האשה ואין שיניף לומר ע"ז חזקת שאין לו אחים א"ו נראה מזה כדפ"ל רבינו הג"ל ז"ל וא"כ אין ללמוד מדברי הרא"ש והטוש"ע להקל באיש שפא ממרחק כו' וידוע שאין לו בנים ועיין בתשו' הגאון הג"ל דרל"ב ע"ב ד"ה שוב מ"ש הוא בפ"י דברי הרא"ש דס"ל דכל דלא מוזהר באחין חשיב להו בחזקת שאין לו אחים כו' והוא סתירה למ"ש בעצמו דה"ל ספק שקול אלא דמעמידין האשה על חזקתה וצ"ל שזהו כוונתו במ"ש בחזקת שאין לו אחים דר"ל לגבי האשה אומרים פן מצד חזקת היתר שלה לשוק וכל מעיין ישפוט בצדק שהוא דחוק גדול בפ"י לשון בחזקת שאין לו אחים דמשמע שהאיש מצד עצמו מוזהר שאין לו אחים גם מה שהביא ראי' שם מחה"ר דקדושין (די"ב) שפתיב דא"כ בכל אדם נידוש שפא יש לו אחים במדנה"י.

ולדברי מהרי"ט הרי באמת פן הוא דבאדם הבא ממדה"י חיישינן שפא יש לו אחים עכ"ל גם זה אינו ראיה דנדאי למהרי"ט נמי ל"ח באדם הבא ממדנה"י שפא יש לו אחים מצד ס"ס שפא יש לו בנים ואת"ל אין לו בנים שפא אין לו אחים ג"כ כמבואר במהרי"ט דס"ל כפרשב"ם בהא נאם רצונו לומר דמייירי בידוע שאין לו בנים א"כ איפא מצא בדברי הרשב"א דבכה"ג נמי ל"ח שפא יש לו אחים אפילו בבא ממדנה"י כו' ואף שהרשב"א כ' פן אעובדא דפי"נ דקל"ה ונשם פרשב"ם דמייירי בידוע שאין לו בנים אני אומר ממ"נ את"ל דהרשב"א ס"ל כפי רשב"ם א"כ הרי התם ההיתר מצד שהוזהר דלית ליה אחים וגם אפשר וקרוב דהרשב"א אינו סובר כלל כפרשב"ם וכמשמעות שא"פ שלא חלקו בין לא מוזהר באחי למוזהר דלית ליה אחי דלדידהו אצ"ל דמייירי התם בידוע שאין לו בנים אלא דלא אסתחזק לא באחי ולא בבני ובכה"ג קאמר הרשב"א דל"ח שפא יש לו אחים במדנה"י.

ואף את"ל דמייירי אפילו באדם שפא ממדנה"י י"ל דהטעם מצד ס"ס פנ"ל גם מה שהביא מדברי הרשב"א בקדושין (דס"ד) במ"ש דאי לא מוזהר באחי לשקול הימנותיה ולשדניה אחיזרי דמסתמא ל"ח ליה כו' אינה ראיה דהא התם מייירי בשיש להסתפק שפא יש לו בנים מדאומר זה בני כו' נאמן ולהרשב"א במוזהר שאין לו בנים אינו נאמן לומר זה בני כמ"ש המ"מ משמו פ"ג מה' יבום דין ה' אעכצ"ל דמייירי בדלא הוזהר בבני ולא שמוזהר

שָׂאִין לוֹ בָּנִים וּא"כ שְׁפִיר קָאָמַר הָרֶשֶׁב"א לִישְׁקוֹל הַיְמָנוּתִיהָ וְלִישְׁדֵּי אַחֲזֵרֵי שְׁהָרֵי יֵשׁ
כָּאֵן ס"ס פּנ"ל וְנִמְצָא דְאָפִי בְּבָא מַמְדָּה"י שְׁיֵשׁ סָפֵק שְׁמָא יֵשׁ לוֹ אַחִים שְׁפִיר קָאָמַר
הָרֶשֶׁב"א לִישְׁקוֹל הַיְמָנוּתִיהָ כּו' וְאָמְנָם מְחִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א שְׁהִבִּיא דְכֶתֶב וְתוּ דְמִסְתַּמָּא
כָּל אִשָּׁה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר קִינְמָא לְשׁוּק עַד שְׁתַּאֲסֵר בְּזִיקַת יָבָם לְפָנֵינוּ עַכ"ל מְזָה מְשַׁמַּע
כְּדַבְּרֵיו אִךְ הִנֵּה הָרֵי הָרִיטְב"א כְּתִב כּו' אֶפְיָלוּ עַל מִתְּנִיתָא דְמוֹחֲזֵק לֵן בְּאַחֵי וְלֹא מוֹחֲזֵק
לֵן בְּבָנֵי בְּזָה וְדַאי פְּלִיגֵי עֲלֶיהָ כָּל הַפּוֹסְקִים דְּהָרֶשֶׁב"א סד"ה אֶלָּא אָמַר אַבְיֵי כְּתִב בְּפִירוּשׁ
עַל אִנְפוֹן זֶה דְּעַד הַשְׁתָּא בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק הָרֵי קִינְמָא כּו' דְּאִשָּׁה זֹו בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק
עוֹמְדָת וְעוֹד דְּהַרְמַב"ן וְהַרְמַב"א וְהַר"ן וְהַרְמַב"ם פ"ג מ'ה' יְבוּם דִּין ג' וְהָרָא"ש ס"ל
דְּבַכָּה"ג אֶפְיָלוּ בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר שְׂאִין לוֹ אַחִים אֵינוּ נֶאֱמָן נֶגְדַּת הַחֻזְקָה וְכ"פ בְּטוּש"ע
ס'י קנ"ז ס"ז וְלִכְּוֹן דְּבָרֵי הָרִיטְב"א הַנֵּ"ל צ"ע וְעַמ"ש מְזָה לְקַמְן אוֹת ז' וּמָה שְׁהִבִּיא שְׁם
(ד' רל"ד ע"ב ד"ה וּמְצָאֵתִי) רְאָיָה מִתְּשׁוּ' מִהַר"י מִינְיָן ס'י י"ד שְׁכֶתֶב נ"ל הָיִתֵר גְּמוּר
וְאִין לְהוֹצִיאָה מִבְּעֻלָּה כְּלָל דְּמִתּוּף הַדְּבָרִים מוֹכַח דְּלֹא הָרֵי לְכֶם חֻזְקָה שְׁהִיָּה לְאוֹתוֹ רַבִּי
כְּשִׁרְיָאֵל ז"ל אַח אוֹ אַחִים כּו' עַכ"ל וְהוֹכִיחַ מְזָה דְּכָל שְׁלֵא הַחֻזְקָה בְּאַח אוֹ בְּאַחִים שְׁרֵי
לְהַנְשֵׂא לְעֻלְמָא ע"ש וְגַם מְזָה אִין שׁוּם רְאָיָה כְּלָל חֻזְקָה דְּמַנְלוֹן שְׁנָה הַר"ר כְּשִׁרְיָאֵל לֹא
הָיָה דִּירְתוֹ בְּעִיר מוֹלְדָתוֹ דְּכָה"ג וְדַאי כְּשִׁלֵּא הַחֻזְקָה בְּאַחִין שְׁרֵיָא וְאֶפְיָלוּ אַת"ל שְׁנָה
הַרְבֵּי כְּשִׁרְיָאֵל בְּאִי מַמְדָּה"י מ"מ שְׁרֵיָא מְצַד ס"ס פּנ"ל גַּם מְסַפֵּר טוּרֵי אָבֵן אִין רְאָיָה
מְטַעַם הַנֵּ"ל כַּמ"ש בְּעַצְמוֹ וּמ"ש דְּלֹאוּ מְטַעַם ס"ס אַתִּי עֲלֶיהָ אִין רְאָיָה כְּלָל שְׁהַפּוֹסְקִים
א"צ לְפָרֵשׁ רַק דְּהִתְיָתֵר הוּא מְצַד לֹא אַתְּחֻזֵק לֹא בְּאַחֵי וְלֹא בְּבָנֵי כְּלִישׁוֹן הַגְּמָרָא וּמ"מ"ג
אִי מִיִּירֵי בְּאִישׁ שְׁדִירְתוֹ בְּעִיר מוֹלְדָתוֹ אִזְ עֵיקַר הַתְּיָתֵר מְצַד שְׁהוּא בְּחֻזְקַת שְׂאִין לוֹ אַחִים
אֵע"פ שְׁהוּא בְּחֻזְקַת שְׂאִין לוֹ בָּנִים וְאִי מִיִּירֵי בְּבָא מְפָרְחָה הַתְּיָתֵר מְצַד ס"ס סוּף דְּבָר
שְׂאִין לְהַעֲמִיד יְסוּד עַל דְּקְדוּקִים חֲלוּשִׁים בְּדְבָרֵי פּוֹסֵק א' נֶגְדַּת פְּשֻׁט לְשׁוֹן הַגְּמָרָא דְּלֹא
אַתְּחֻזֵק לֹא בְּאַחֵי וְלֹא בְּבָנֵי כְּדִלְעִיל אוֹת ה': קִיצוּר.

מִהַטוּש"ע ס'י קנ"ז אִין רְאָיָה לְהַגְּאוֹן ר"ז גַּם מְחִידוּשֵׁי הָרֶשֶׁב"א דְּקְדוּשִׁין (ד"ב וס"ד)
אִין רְאָיָה דִּי"ל שְׁשֵׁם יֵשׁ ס"ס רַק מִהַרְיטְב"א (דס"ד) יֵשׁ רְאָיָה אָכֵן בְּלֹא"ה כָּל הַפּוֹסְקִים
פְּלִיגֵי עֲלֶיהָ: וְעוֹד יֵשׁ לְכַאוֹרָה רְאָיָה מִהַש"ס בְּמִקּוּמוֹ הַפֶּה דְּבָרֵיו מִהָא דְּקָאָמַר אַבְיֵי
בְּקְדוּשִׁין (ס"ד) שְׁם מִתְּנִיתוֹ דְּלֹא מוֹחֲזֵק לֵן לֹא בְּאַחֵי וְלֹא בְּבָנֵי כּו' בְּרִייתָא דְּמוֹחֲזֵק לֵן
בְּאַחֵי וְלֹא מוֹחֲזֵק לֵן בְּבָנֵי וּפְרַש"י דְּמוֹחֲזֵק לֵן בְּאַחֵי וְלֹא שְׁיֵשׁ עֲדִים בְּדְבָר אֶלָּא חֻזְקָה
בְּעֻלְמָא כְּפִי שְׁמַעְנוּ עֲלֵיו קוּדָם קְדוּשִׁין כּו' וּמְבֹאָר שְׁם מִפְרַש"י וְכָל הַמְּפָרְשִׁים וְהַפּוֹסְקִים
דְּבַכָּה"ג קִינְמָא בְּחֻזְקַת זְקוּקָה לִיבּוּם וְכַמְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן רַבִּי נֶתָן לֹא אַתִּי חֻזְקָה דְּמָה לִי
לְשַׁקֵּר וְעִקְרָא חֻזְקָה אֶלְמָא דְּחֻשְׁבִּיב לֵה בְּחֻזְקַת זְקוּקָה לִיבּוּם וְרַבִּי נָמִי מוֹדָה בְּהָא אֶלָּא
דס"ל דְּכִשְׂאוֹמֵר אִין לִי אַחִים נֶאֱמָן לְהוֹצִיאָה מִחֻזְקָתָהּ (וְעַחְה"ר ש"ר נֶתָן חוֹלֵק ע"ז וּבְחֻזְמָם
תְּמָהוּ הַלַּח"מ וּמַהֲר"א בֵּן שְׁשׁוֹן ס'י כ"ו עַל הַמ"מ וְהַר"ן) אָכֵל אִם אֵינוּ אוֹמֵר כְּלוּם לַכ"ע
בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק קִינְמָא וּלְפִי פְּסֵק הַרְמַב"ם וְטוּש"ע ס'י קנ"ז ס"ז אֶפְיָלוּ אוֹמֵר אִין
לִי אַחִים אֵינוּ נֶאֱמָן וְכַמ"ש לְעִיל בְּסִמּוּף וְהַשְׁתָּא לְדְבָרֵי הַגְּאוֹן ר"ז דְּמִתִּיר אֶפְיָלוּ בְּאִישׁ
שְׁבָא מְפָרְחָה וְלֹא אַתְּחֻזֵק בְּאַחֵי וְאֵע"ג דְּאַתְּחֻזֵק דְּאִין לוֹ בָּנִים וְא"כ וְדַאי צ"ל דְּאוֹקִימָתָא
דְּאַבְיֵי בַמ"ש מִתְּנִיתוֹ דְּלֹא מוֹחֲזֵק לֵן בְּאַחֵי כּו' מִיִּירֵי אֶפְיָלוּ בְּאִישׁ שְׁבָא מְפָרְחָה דַּל"כ
אֶלָּא דְּמִיִּירֵי דוּקָא בְּאִישׁ שְׁדִירְתוֹ בְּעִיר מוֹלְדָתוֹ א"כ מְנָלוֹן לְהַקֵּל בְּאִישׁ שְׁבָא מְפָרְחָה א"ו
עַכְצ"ל דְּמִיִּירֵי אֶפְיָלוּ בְּבָא מְפָרְחָה וְא"כ דְּכּוֹנְתָהּ בַּמ"ש בְּרִייתָא דְּמוֹחֲזֵק לֵן בְּאַחֵי כּו'

מיינרי נמי בכה"ג אפילו בבא מפרחק ומ"ש מוחזק לן באחי היינו פה שמענו עליו כדפרש"י ולא מוחזק לן בבני היינו ודאי שלא שמענו עליו פלום דאל"כ אלא ששמענו עליו שאין לו בנים הל"ל מוחזק לן דל"ל בני ומ"ט שינה דגבי אחי אמר מוחזק ובבני אמר לא מוחזק.

א"ו צ"ל פנ"ל ועוד דכמו שהגאון הנ"ל מפרש לא אתחזק באחי דהיינו אע"פ שלא שמענו פלום לא שיש לו אחים ולא שאין לו כמ"כ ודאי יתפרש ענין לא אתחזק בבני שלא ידענו פלל לא הן ולא לאו וא"כ תמה על עצמה לדברי הגאון נ"י אמאי קיימא בחזקת איסור הא ה"ל ספק שקול שמה יש לו בנים שמה אין לו וא"כ בכה"ג ה"ל להקל מצד חזקת היתר של האשה שהיתה בחזקת היתר קודם שנשא את האשה ואע"ג דמוחזק לן באחי מה בכך עדיין יש ספק שקול להתייר מצד שמה יש לו בנים וכמו שהקילוה"ט בש"ש ספק אם יש לו אחים ומוחזק דאין לו בנים מצד חזקת היתר דאשה וה"נ דכונתיה דאין צד להקל יותר בספיקא דאין לו אחים מבספיקא דיש לו בנים ששניהם עיקר ביבום זה כזה ואין לומר משום דספק דיש לו בנים תלי במעשה טפי משום דשמה לא נשא אשה ואת"ל נשא שמה לא הוליד דהא ליתא דאת"ל נשא ודאי קרוב יותר שהוליד פדאמרין בגמרא ר"פ בתרא דיבמות רוב נשים מתעברות כו' ואע"ג דלא סמכינן אהאי רובא להקל ועוד שי"ל סמוך מיעוטא דאין מתעברות לספיקא דשמה לא נשא וה"ל רובא וא"כ אין כאן ספק שקול אף הרי לעומת זה יש להסתפק שמה שמה עם אשתו כ"כ זמן עד שילדה שני ולדות זה אחר זה כמו רוב נשים מתעברות ויולדות ולדות זה אחר זה והמשנה דר"פ בתרא דיבמות פ"י בתשו' אזמו"ר נ"ע דמיינרי שאין זמן להסתפק רק על ולד א' וכ"כ בתשובת נו"ב במהד"ת חאה"ע סי' קמ"ה ועוד דמלשון לא אתחזק בבני משמע ודאי דאפי' הוחזק בנשוי רק שלא הוחזק באית לי בני ה"ל בכלל האיסור דאל"כ לא ה"ל לתלות בלא אתחזק בבני אלא ה"ל לא אתחזק שהיה נשוי אשה וכ"מ מסתימת פל הפוסקים וא"כ הרי אנו רואים דאע"ג דרוב נשים מתעברות כו' אין כאן ס' שקול לאיסורא אפ"ה לא סמכינן אהא להתייר להנשא לשוק פל שהוחזק באחים א"כ כש"כ וק"ו שאין להקל במוחזק שאין לו בנים ולא אתחזק באחים אם הוא ספק שקול כגון בבא מארץ מרחק ולא סמכינן אחזקת היתר האשה לשוק שקודם נשואין כדלקמן אי"ה אין לומר דאי אפשר לפרש ענין מוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני כה"ג בבא מפרחק וידוע שהיה לו אשה שם.

דא"כ עכ"פ גם בלאו אמירתו לא גרעא הך דינא מדינא דמתניתין דר"פ בתרא דיבמות האשה שהלה בעלה וצרתה למדה"י דמוקמינן לה בגמרא שם כר"מ דחייש למיעוטא אבל לרבנן משמע דמותרת לשוק משום דאזלינן בתר רובא דרוב נשים מתעברות ויולדות וא"כ איך רבי ור' נתן דמשמע דס"ל דהיא בחזקת איסור לשוק יהיו ס"ל דלא פרבנן כ"א כר"מ: ואע"ג דהתם פסקו הפוסקים פסתם מתניתין הנ"ל וס"ל דלתיגרין דרבא א"צ להעמיד המשנה כר"מ לבד אלא ככולי עלמא דרבנן נמי מודו דלא תנשא היינו משום דחזקה מסייע למיעוטא דהיתה מוחזקת ליבום שפשהלה בעלה וצרתה למדה"י היה ידוע דעדיין כאן אין לו בנים וכיון דחזקה מסייעא למיעוטא ה"ל פלגא ופלגא וכמ"ש בחידושי הרשב"א שם באריכות ובמשמרת הבית דף ז' משא"כ הכא בבביתא זו שפשא אשה זו כבר קדם הרוב דיש לו בנים את"ל דידוע שהיה נשוי מקודם ונהרי

רוב נשים מתעברות ויולדות וא"כ מעולם לא היתה לה חזקת יבום אע"ג דמחזקת לן באחי פנין דיש רובא דבנים להתירה א"כ בפשעת נשואין יש רובא להתירה ומיעוט לאיסורא משא"כ במשנה דפב"ת דיבמות היתה מחזקת באחין או שידוע שיש לו אח וידוע בנדאי שאין לו בנים זהו נדאי חזקת יבום ובכה"ג דייקא מודו רבנן ולא שפשינשא זו פבר קדם הרובא להתירה דאז ליפא חזקה ממש דמסייע למיעוטא נגד הרובא וא"כ לרבנן נדאי שריא אם לא שנגמר כמ"ש בחידושי הרמב"ן שם דלרבינא דרפ"ג דבכורות הוה רובא דרוב נשים מתעברות ויולדות לא חשיב רובא משום דהוי רובא דתלי במעשה ובתוספות ביבמות שם (דקי"ט ע"א) ד"ה ר"מ יש ג"כ סברא פן וילשינויא בתרא שם ס"ל דאין חשיב תלוי במעשה ועוד דגם כר"מ לא אתיא דלר"מ נמי אע"ג דחנייש למיעוטא אין זה חשוב חזקת איסור מטעם הנ"ל וכ"ש לדעת התוס' דר"מ לא חנייש למיעוטא רק מדרבנן ולא מדאורייתא וא"כ רבי ור' נתן דס"ל בחזקת איסור לשוק קנימא דלא פמאן: ואין לומר דבאמת גם לר' ור' נתן ליפא פלל חזקת איסור לשוק מטעם הנ"ל ומ"ש בגמרא ואתו עדים ועקרי חזקה כו' לא אתיא חזקה ועקרא חזקה לגמרי אין הפי' חזקת איסור לשוק אלא קאי על החזקה דהיה מחזקת לן באחי דכשומר אין לי אחים הוא פא לעקור חזקה זו וע"ז הוא הפלוגתא אם מה לי לשקר פעדים דמי ואתו עדים ועקרי חזקה או לא אבל חזקת איסור לשוק באמת ליתא ועפ"ז יתיישב דברי הריטב"א דלעיל אות ו' דמשמע דס"ל באמת אפילו מחזקת באחים ולא מחזקת בבני קנימא בחזקת היתר לשוק והיינו פשידוע שהיה נשוי ומשום דאיפא רובא להתירה דאי אפשר לפרש פן דברי ר' ור' נתן ג"כ דא"כ תינח סיפא דברייתא דמתירה ע"י אמירתו אין לו אחים דבזה עוקר החזקה אבל רישא דברייתא דמתירה ע"י אומר שיש לו בנים שפנה אינו עוקר שום חזקה והרובא מסייע לזה א"כ מאי טעמא דר' נתן בזה ועוד דגם רישא דברייתא לא אתי שפיר דא"כ פלאו אמירתו דאין לו אחים שריא מצד רובא דבנים וכ"ש שנוסף ע"ז אמירתו דאין לו אחים דאף לר' נתן ספיקא הוי וא"כ א"א לפרש הברייתא דלא מחזקת לן בבני מיירי בכה"ג שפא מפרחק וידוע שהיה נשוי שם דה"ל פרוכא.

וא"כ לכאורה נסתרה הקושיא שהקשינו ע"ד הגאון בתשו' בית אפרים דמיקל בספק אחים משום חזקת היתר והכא מחמרינן אפילו ברובא דבנים דהא לק"מ דעכצ"ל דלא מיירי בכה"ג שהי' רובא פנ"ל אף א"כ מוכרח לכאורה להעמיד הברייתא דלא מחזקת לן בבני מיירי באיש שנתגדל בעיר מולדתו וכיון שבעיר מולדתו לא החזקת בבני נדאי ה"ל פחזקה דאין לו בנים ואעפ"י שידוע שהיה נשוי אין שייך פאן הטענה דרוב נשים מתעברות ויולדות מאחר דעכ"ז לא החזקת בבנים פאן זהו ראיה שאין לו בנים וכדאמרינן רפ"ב דכתובות (דט"ז סע"א) דאע"ג דרוב נשים בתולות נישאות פנין דרוב הנישאות בתולות יש לה קול וזו אין לה קול איתרע לה רובא כו' וכ"ש ה"כא שי"ל פן דרוב אותן שיש להן בנים בעיר דירתן א"א שלא יהיה ידוע זה פלל בעיר זו ממש.

ולא אמרינן הטענה למיזל בתר רוב נשים שמתעברות ויולדות רק בהלך בעלה וצרתה למדה"י דליפא שובר על הך רובא וכיון שפן שמוכרחים להעמיד סוגיא זו באיש שנתגדל בעיר מולדתו ובכה"ג דייקא מיירי ענין מחזקת לן באחי ולא מחזקת לן בבני א"כ גם פי' לא אמתחזק לן באחי ולא בבני יש להעמיד נדאי בכה"ג דמיירי באיש שנתגדל בעיר מולדתו וע"ז דנין ובכה"ג דוקא חשיבא בחזקת היתר ע"י לא אמתחזק באחי ומטעם הנ"ל

דרוב אותן שיש להן אחין בעיר אי אפשר שלא יהיה ידוע זה כלל לכן אע"ג דבכה"ג
הא דלא אתחזק בבני הוי ג"כ ראיה שאין לו בנים כלל מ"מ מהני מה שיש ראיה שאין
לו אחים וא"כ מנלן להקל בלא אתחזק באחי באיש שפא ממרחק אם מוחזק דאין לו
בנים וליכא ספק ספיקא פיון דאבני לא מיירי בהכי כלל רק באיש שנתגדל בעירו פנ"ל.

וניש ליישב דלעולם מיירי הברייתא ואבני ג"כ באיש שפא ממרחק רק דפי' לא מוחזק
בבני מיירי ג"כ שאין ידוע שהיה נשוי כלל דלפ"ז ספיקא דבנים הוי רק פמיעוטא משום
שי"ל שפא לא היה נשוי כלל ואת"ל שהיה נשוי אפתי איכא מיעוטא דאין מתעברות כו'
ומש"ה אין מעמידין אותה אחזקת היתר וז"ש בגמרא רפב"ת דיבמות (דקי"ט ע"ב) גבי
היא צרתה דלצרה אחרייתא לא חיישינן ופי' ביש"ש שם סי' א' דה"ה אם הלה בלא אשה
למדה"י ל"ח שפא נשא שם אשה וכ"כ ריא"ז בש"ג שם אבל בספיקא דאחים דהוי ספק
שקול אין ראיה מפאן דלא מעמידין אחזקה מיהו כ"ז דוחק לשקול בפלס דספיקא דבנים
הוי מיעוטא וספיקא דאחים הוי ספק שקול ואין ראיה ע"ז מסוגיא דר"פ בתרא דיבמות
מסוגיא דהיה לה חמות כו'.

ועכ"פ אין שום ראיה להקל בזה מסוגיא דכאן מאחר בדלא אתחזק לא באחי ולא בבני
שבכה"ג ג"כ הוי ספק ספיקא ממש ובזה דייקא מבואר להקל ומנלן להוסיף להקל בלא
אתחזק באחי שבכה"ג אף שיש ג"כ חזקה גמורה דאין לו בנים בענין דליכא שני ספיקות
וכמ"ש לעיל אות ה': קיצור.

שא"א להקל בס' שקול דאחים מצד חזקת היתר שלה דקודם הנשואין דאת"ל פן יהיה
קשה אמאי במוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני מבואר בגמרא דבחזקת איסור קיימא
הא יש ספק שקול דבנים ואדרבה אם ידוע שהיה נשוי הרי רוב נשים מתעברות ויולדות
וי"ל דמיירי בלא ידוע אם היה נשוי וא"כ ה"ל ענין בנים רק כמו מיעוטא: משא"כ ספיקא
דאחים י"ל שנק' ספק שקול ועכ"ז עכ"פ אין שום ראיה להקל מסוגיא זו): ח מיהו הרי
הטור סי' קנ"ו ס"ל דאם יש עדים שיש לו אחים אינו נאמן לומר שיש לו בנים וכ"כ
רבינו הרנחם נתיב כ"ה ח"ג וז"ל וכבר כתבתי שאם יש עדים בודאי שיש לו אחים דאינו
נאמן כשאמר שיש לו בנים אפילו לדברי רבי דעד פאן לא קאמר רבי אלא במקום חזקה
אבל במקום עדים לא וכ"כ מורי ה"ר אברהם בן אסמעאל נר"ו עכ"ל.

והובא בש"ע שם סעי' ז' בשם י"א והב"ש שם ס"ק י"א כתב ולא מציינו מי שחולק ע"ז
והבית מאיר שם האריף לחלוק ע"ז והביא מחידושי הרשב"א בקדושין (ס"ד) דאפילו
יש לו אחים יודעים נאמן לומר יש לו בנים וכ"כ בשער המלה פ"ג מה' יבום וכ"כ בתשו'
ושב הפהן סי' כ"ח מ"מ משמע דלכ"ע כשאינו אומר בפירוש שיש לו בנים אע"פ שידוע
שהי' נשוי אשתו אסורה כל שיש לו אחים ידועים.

והרי בכה"ג איכא רובא להקל דרוב נשים מתעברות ויולדות ואפ"ה לא מהני וכ"ש
שאין להתיר בספיקא דאחים כשבודאי אין לו בנים ואין לחלק דשאני ספיקא דאחים
מספיקא דבנים.

משום דספיקא דבנים הספק בהמתיר אבל יש פאן אוסר בודאי דהיינו האח ע"כ חשוב
פחזקת איסור משא"כ ספיקא דאחים הספק אם יש פאן אוסר דזה היה טענה אם הספק

דבנים הנה נולד אחר שנשא את זו והיתה בחזקת איסור לשויק כמו בענין האשה שהלה בעלה וצרתה למדה"י דר"פ בתרא דיבמות התם דייקא נק' זה חזקת איסור משא"כ הכא שפשושא זו פבר יש ספק זה שפא יש לו בנים מאשה שהיה לו פבר א"כ ה"ל רנפא לקולא בלא חזקה דאיסורא ומיהו אפשר לךחות דהא הרבינו ירוחם פתב זה על פרייתא דמוחזק לו באחי ולא מוחזק לו בבני דכשיש עדים שיש לו אחים אינו נאמן לומר שיש לו בנים וא"כ י"ל דמייירי באיש שנתגדל בעיר דירתו וכיון דשם ממש לא מוחזק בבני ה"ל פחזקה דאין לו בנים וגרע מספק שקול אבל באיש שפא לכאן ממדנה"י נידוע שהי' נשוי שם ולא נודע אם יש לו בנים ונשא אח"כ אשה פאן אזי אפילו יש לו אחים דועים י"ל דמוחזקת לשויק כדמשמע לכאורה מסוגיא דרפב"ת דיבמות לרבנן דר"מ פיון דהכא ליפא חזקה ליבום וכמ"ש באות זו ומ"מ לפ"ז מוכרח מרבינו ירוחם והטור דהסוגיא דקדושין (ס"ד) מייירי הפל באיש שנתגדל בעיר מולדתו וא"כ אין להוציא מפאן שום קולא לסמוך על לא אתחזק באחי באיש שפא לכאן ממדנה"י.

אא"כ יש ס"ס וע"פ דעת הרשב"ם אף ורק יש לבאר באמת מ"ט לא מוקמינן לה אחזקה דקודם הנשואין אשר זהו יסוד טענת התשו' בית אפרים אמנם באמת תמיה על שהעמיד יסוד ע"ז דהא בהדיא מסקנא דסוגיא פד"א (דל"א ב') דאב"י ורבא לא ס"ל הא דרבה וצריכה חליצה אף שהיה לה חזקת היתר לשויק אחר הנשואין וכ"ש וק"ו בחזקת פנויה דקודם הנשואין ואע"ג דבתוס' שם (ד"ל סע"ב) משמע דס"ל דמוקמינן אחזקה דאל"כ מאי מקשו מספק דרוסה אף הנה הפלתי בי"ד סי' נ' מסיק דקושיותם היא מרבה ארבה ע"ש ולדבריו משמע דגם להתוס' לאב"י ורבא דפליגי ארבה לא אזלינן בטר חזקה מדאורייתא והטעם פתב הא ריעותא דקרה לה מחיים מנגדתו ומחליש פח החזקה ואתרע פח חזקה משא"כ גבי גבינות בסי' פ"א כו' דע"ז אנו דנין אם נולד ריעותא היום או אתמול ואמרינן דנולדה היום ואתמול לא היה ריעותא פלל עכ"ל ודבריו מבוארים שהטעם דלאב"י ורבא לא מהני החזקה אינו משום דמוחזקין מאיסור לאיסור (אינו) לפי שנולד הספק פשהיתה בחזקת איסור אשת איש אלא הטעם משום דהריעותא היא ודאית לכו עי"ז נתבטל פח החזקת היתר וזה פי' ריעותא מחיים ר"ל לאפוקי פשיש לומר שמשחיים לא היה ריעותא דא"כ לא נחלש פח החזקה פלל ע"ש וגם בתויק"ו סי' כ"ה תחלת סק"ד העלה דלאב"י ורבא חולצת מדינא ולא משום חומרא ע"ש דהוכיח פן מלשון הש"ס וכי תימא ה"נ לחומרא כו' ובזה יישבו הכו"פ והתויק"ו דעת רמ"א בד"מ סי' ל"א אלא דלהתויק"ו הטעם דלאב"י ורבא לא מוקמינן אחזקה הוא מפיון שפשוולד הספק היתה בחזקת אשת איש וע"ז השיגו דודי הרי"ל זצ"ל בעל שארית יהודא בגליון התויק"ו שם בשם אאזמו"ר הגאון נ"ע וז"ל אשתמיטתיה ש"ס ר"פ האשה בתרא (דקי"ט סע"א ורע"ב) אלא אמר רבא רישא כו' סיפא חזקה לשויק כו' אלא טעמא משום דהוי ריעותא פיון דזרק לה קדושין איתרע וכמ"ש התוס' בכתובות (דכ"ג א') עכ"ל וכ"כ במהרי"ט רפ"ק דקדושין גבי נתן הוא ואמרה היא כו' וכ"כ הבכ"ש פדלקמן וא"כ לפ"ז בנד"ז ג"כ לא שייך לאוקמי אחזקת היתר דקודם הנשואין ונדאי הנשואין הוי ריעותא לגבי חזקה דקודם הנשואין והנה הש"ף בי"ד סי' נ' סק"ג פתב ג"כ דפשוטא דש"ס משמע התם דאב"י אעיקרא דדינא פליג.

ור"ל דְּמַדְיָנָא לָא מוֹקְמִינְן אַחְזָקָה וְלֹא מְשׁוּם חוּמְרָא וְגַם הַפְּר"ח ס"י כ"ט כ' דְּלִמְסַקְנָא אַע"פ שְׁיֵישׁ לָהּ חֲזָקַת הֵיטֵר אֲסוּרָה מְסַפֵּק וּמ"מ מְדַבְּרֵי הַפְּר"ח בְּדִינֵי ס"ס פְּלָל א' מְשַׁמַּע שְׁזָהוּ מְדַרְבְּנָן וְכֵן צ"ל לְכַאוּרָה לְפִי מְסַקְנַת הַשְּׁ"ד ס"י נ' ס"ס ק הַנְּ"ל אִם לֹא שְׁנַחֲלַק בֵּין טְרִיפוֹת וּבֵין אִיסוּר אִישׁוֹת וְע' ב"ש ס"י קע"ג סק"ה שְׁפַתְבּ וּסְפַק קְדוּשִׁין אוֹ גְרוּשִׁין כּו' הָיִי סְפַק דְּאוֹרְיִיתָא וְאִם ב' עֵדִים כּו' הָיִי ס' דְּרַבְּנָן וְהַבֵּית מְאִיר תָּמָה עָלָיו וְהַעֲלָה דְּהַפְּל הוּא סְפַק דְּרַבְּנָן וּמְדַאוּרְיִיתָא מוֹקְמִינְן אַחְזָקָה וְיֵישׁ לִיְיֵשֵׁב דַּעַת הַב"ש דְּהִיכָא דְּהִרְיַעוּתָא וְדֵאִית מְדַאוּרְיִיתָא לָא מוֹקְמִינְן אַחְזָקָה אֲבָל בְּשִׁתֵּי כְּפֵי עֵדִים כִּינּוּן לְכַת א' אֵין פְּאֵן רִיעוּתָא כְּלָל לְכֵן יֵישׁ לְהַחְזִיקָה כַּח יוֹתֵר וְלֹא נִחְלַשׁ חֲזָקַתָּה וְסַעַד לְסַבְּרָא זֶה הוּא מְהַרְשֵׁב"א בִּיבְמוֹת שָׁם פּד"א (דל"א) סד"ה הֵכִי גְרָסִינְן שֵׁכ' וְז"ל וְאוּלַי בְּזוֹ נֹאמֵר דְּכָל שְׁיֵישׁ שְׁתֵּי כְּפֵי עֵדִים וְאַחַת אוֹמֶרֶת קְרוֹב לוֹ הָיִי מְסִייעֵי לְחֲזָקַתָּה דְּאַלִּימָא חֲזָקַתָּה טְפִי וְזֶה דְּחוּק מְאֹד וְרַחוּק עַכ"ל וְאֵע"פ שְׁפִינִים וְזֶה דְּחוּק מְאֹד מ"מ לְפִרְש"י צ"ל פֶּן וְגַם י"ל דְּאֵין זֶה רַחוּק כ"כ מְטַעַם הַנְּ"ל וְיֵמָה גַּם לְפַמ"ש הוּא וְז"ל בְּשֵׁם ר"ח דְּבַכְת א' הֵינּוּ שְׁלִשְׁנֵיהֶם מְסַפְקָא לְהוֹ אֵי קְרוֹב לָהּ אוֹ לוֹ א"כ הָיִי רִיעוּתָא וְדֵאִית מְשֵׁא"כ בְּשִׁתֵּי כְּפֵי עֵדִים הָרִי לְכַת א' הָאוֹמֶרֶת שְׁהִי קְרוֹב לוֹ אֵין פְּאֵן שׁוּם רִיעוּתָא דְּאִם וְדֵאִי קְרוֹב לוֹ אֵין זֶה שׁוּם רִיעוּתָא וְלֹא מְקַרֵי רִיעוּתָא אֲלֵא כְּשׁוֹדַאי זָרַק לָהּ וְיֵישׁ סְפַק שְׁמָא הִיא קְרוֹב לָהּ וְהֵינּוּ בְּכַת א' וְשִׁנְיָהֶם מְסוּפְקִים כִּנְ"ל אוֹ אֲפִילוֹ אֲחַד אוֹמֵר קְרוֹב לָהּ וְא' אוֹמֵר קְרוֹב לוֹ נִקְרָא רִיעוּתָא לְהַתּוֹס' דְּכַתּוּבוֹת (כ"ג א') כִּינּוּן דְּגַם אָנוּ יוֹדְעִים מְלַבֵּד הַב' עֵדִים אֵלּוֹ שְׁזָרַק לָהּ וּמְסַפְקָא לָן אֵי קְרוֹב כּו' ע"ש אֲמַנְם בְּחִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א בִּיבְמוֹת שָׁם מְסִיק דְּלֵאבִי וְרַבָּא נְמִי מְדַאוּרְיִיתָא אוֹקְמָא אַחְזָקָה אֲלֵא דְּחוֹלְצַת מְדַרְבְּנָן וְלֹא חֵיְיֵישִׁין לְאִם חוֹלְצַת מְתִיבְמַת וְאֲפִילוֹ בְּשִׁתֵּי כְּפֵי עֵדִים כִּינּוּן וְכ"ש בְּכַת א' עַכ"ד וְכ"מ לְכַאוּרָה דַּעַת הַתּוֹס' בְּכַתּוּבוֹת (דף כ"ו) וּפְחוּז"ה (דל"ב) וְהַרְשֵׁב"א בְּקְדוּשִׁין (דס"ו) שְׁהוֹכִיחוּ מְסוּגִיָּא זֶה דְּבַתְרֵי וְתֵרִי נְמִי סְפִיקָא דְּרַבְּנָן הוּא וּמְדַאוּרְיִיתָא מוֹקְמִינְן אַחְזָקָה הָרִי ס"ל דְּגַם לֵאבִי וְרַבָּא הִדִּין כֵּן מְדַאוּרְיִיתָא וּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵיהֶם דְּכ"ש בְּכַת אַחַת אַע"פ שְׁשִׁנְיָהֶם מְסוּפְקִים אִם קְרוֹב לָהּ אוֹ לוֹ כְּדַכְתֵּב הַרְשֵׁב"א פְּאֵן דְּפִי בְּכַת א' הֵינּוּ דִּיִּיקָא שְׁשִׁנְיָהֶם מְסוּפְקִים וְאֵע"פ כְּכַת דְּלוֹמֵר דְּבִשְׁתֵּי כְּפֵי עֵדִים אֲלִימָא חֲזָקַתָּה טְפִי הוּא דְּחוּק וְרַחוּק כִּנְ"ל וְזֶה דְּלֵא כְּהַפְּלִיתִי דְּלַעִיל בְּדַעַת הַתּוֹס' וְע' בְּבַכּוֹר שׁוֹר בְּחוּלִין ד"י בְּמ"ש הַתּוֹס' שְׁהַקְשׁוּ שָׁם מְדַרְבְּהָ כּו' וְלַהַפְּלִיתִי י"ל דְּהַתּוֹסְפוֹת פְּלִיגִי עַל הַרְשֵׁב"א וְס"ל דְּהִיכָא דְּאִיפָּא רִיעוּתָא וְדֵאִית גְּרַע מְסַפֵּק דְּתֵרִי וְתֵרִי וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּכַתּוּבוֹת דָּף כ"ג ע"א).

מִיָּהוּ עַכ"ז אֵין רֵאִי מִהַתּוֹס' דְּכַתּוּבוֹת לְהַפְּלִיתִי כִּי שָׁם רַק לְכַתְּחֵלָה לֹא תִנְשָׂא וְיֵישׁ לוֹמֵר דְּהֵינּוּ מְדַרְבְּנָן וְצ"ע. וְלְכַאוּרָה אִף אִם נֹאמֵר כֵּן אֵין רֵאִיָּה מְשָׁם לְשִׁאָר דְּוִכְתִּי וְכַמוֹ בְּנ"ד דְּשִׁאֲנֵי הֵתֵם דְּהָיִי כְּמוֹ שְׁנֵי חֲזָקוֹת וְלְדַבְּרֵי הָרִיטְב"א ש' ס"י שַׁע"ט דְּכַתֵּב בְּעֵנִין עֵדוֹת אֲשֶׁה שְׁנַטְבַּע בַּעֲלָה דְּהִכָּא אִיפָּא תְּרֵי חֲזָקָה חֲזָקַת הָאִישׁ שֶׁהוּא קְיָיִם וְחֲזָקַת הָאִשָּׁה שֶׁהִיא בְּחֲזָקַת א"א וְלַהֲכִי מְהִי אֲפִילוֹ כְּנִגְד רַבָּא דְּבַהֲנָה שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים שְׁאָמַר ר' אֲלִיעֶזֶר כֵּן פְּרִטָּא שְׁלֵא לְהִיֹּת רַבָּא עֲדִיף מִחֲזָקָה ע"ש: וּבַתְּשׁוּ' נ"ב חֵאָה"ע ס"י מ"ג הַשִּׁיג עָלָיו דְּזֶה לֹא מְיַקְרִי שְׁנֵי חֲזָקוֹת וְהַפְּל חֲזָקָה אַחַת דַּע"י מָה הִיא א"א ע"י שְׁבַעֲלָה חֵי כּו' ע"ש וְא"כ לֹא מְיַבְעִיָּא לְפ"ד הָרִיטְב"א דְּחִשְׁבֵי זֶה לְתֵרִי חֲזָקָה א"כ בְּנִד"ז ג"כ אִיפָּא תְּרֵי חֲזָקָה חֲזָקַת הַצָּרַת עֲרוּהָ שֶׁהִיָּתָה בְּחֲזָקַת הֵיטֵר לְשׁוּק לְפ"ד הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהָרִיטְב"א דְּמִיָּרִי בְּכַנְס הַצָּרָה וְאַח"כ גִּירֵשׁ הַעֲרוּהָ גִּירֵשֵׁי סְפַק וְחֲזָקַת הַעֲרוּהָ עֲצָמָה לְהַעֲמִידָה בְּחֲזָקַת

אֲשֶׁת אִישׁ וּאִם כֹּהֵן דָּוָק אֶתְּמַר אֲמַרְיָן דְּמִדְּאֹרְיִיתָא אֹקְמָא לְהַצְרָה אֲחֻזְקָתָהּ פִּינּוּ דְאִיפָּא תְּרִי חֻזְקָה מִשְׁא"כ כְּשֵׁיִשׁ רַק חֻזְקָה אַחַת י"ל אֶפִּילוּ מִדְּאֹרְיִיתָא לֹא מוֹקְמִינּוּ אֲחֻזְקָה הֵיכָא דְּנֹדָאֵי אַתְרֵי חֻזְקָה כְּנ"ל וּבְהֵכִי הִיא מְתִינְשֵׁב קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' וְהַרְשָׁפ' אֵי מְעוּבָדָא דִּינְאֵי בְּפָרְק הָאוּמֵר בְּקִדּוּשֵׁין (דס"ו סע"א) דְּהֵתֵם לִיפָּא רַק חֻזְקָה וְעִינּוּ בְּכַוֵּי בְּקו"א דְּכְתוּבּוֹת סִי מ"ו שְׁחִילָק ג"כ בֵּין חֻזְקָה לְתְּרִי חֻזְקָה כְּנ"ל אֵי לְכַאוּרָה יֵשׁ רְאָיָה לְדַעַת הַנ"ב מְהָא דְּפָרִיף הַש"ס אִי בְּב' פְּתִי כו' קְוִימֵי עֵדִים וְקְאָמְרֵי קְרוּב לְהָ וְאֵת אֲמַרְתָּ תְּתִיבֵם וּמְהוּ הַקּוֹשְׁיָא כ"כ הָא אֶפִּילוּ רְבָא דְּפְלִיג פְּאָן עַל רְבָה ס"ל בְּעִירוּבִין (דף ל"ז ריש ע"א) דְּהֵיכָא דְּאִיפָּא תְּרִי חֻזְקָה לְקוֹלָא אֲזֻלִּינוּ לְקוֹלָא אֶפִּילוּ בְּשִׁתִּי פְּתִי עֵדִים ע"ש.

אֵעֲכָז"ל דְּכַה"ג לֹא נִקְרָא תְּרִי חֻזְקָה וּל"ד לְהָא דְּעִירוּבִין וּמִטְעַם דְּהַנ"ב. מִיְהוּ ז"א דְּהָא הַש"ס פְּרִיף פִּן עַל סְפֵק קִדּוּשֵׁין וְלֹא עַל סְפֵק גְּיִרוּשֵׁין וְכִשְׁהַסְפֵּק בְּקִדּוּשֵׁין שְׁל הָעֶרְוָה וְדָאֵי אִיפָּא תְּרִי חֻזְקָה לְכ"ע שְׁהֵרִי הַצְרָה יֵשׁ לְהָ חֻזְקָה לִיבּוּם מִצַּד עֲצָמָה דִּינִיקָא שְׁקוֹנְדָם קִדּוּשֵׁי הָעֶרְוָה וְגַם הָעֶרְוָה יֵשׁ לְהָ חֻזְקָת פְּנוּיָה א"כ אִיפָּא תְּרִי חֻזְקָה לְהַצְרָה וּמֵאֵי קוֹשְׁיָא וְצ"ל רְבָה לְשִׁיטְתוֹ בְּעִירוּבִין (דף ל"ו סע"ב) דְּמִשְׁמַע דְּאִינוּ מְחַלְק פְּלָל בֵּין חֻזְקָה לְתְּרִי חֻזְקָה אֵי אֶפִּילוּ לְדַעַת הַנ"ב דְּפְלִיג עַל הַרִיב"ש וְא"כ גְּבִי סְפֵק גְּיִרוּשֵׁין אֶפִּילוּ כְּנִס וּלְסוּף גְּיִרְשׁ נִק' חֻזְקָה וְאֵעֲפ"כ מִדְּאֹרְיִיתָא מוֹקְמִינּוּ אֲחֻזְקָה עַכ"ז נִלְע"ד דְּלְדַעַת הַרְמַב"ן וְסִיעֵתוֹ דְּמוֹקְמִינּוּ הַסּוּגְיָא בְּכַנְס וּלְסוּף גְּיִרְשׁ דִּינִיקָא אִין מְפָאן שׁוּם רְאָיָה לְשָׂאָר חֻזְקָה וְכִמוּ שְׁבָאַמֶּת דַּעַת רַבִּינוּ יוֹנָה דְּלֹא אֲזֻלִּינוּ בְּתֵר חֻזְקָה בְּדִאֲתֵרַע וְכִמ"ש הַבְּכוֹר שׁוּר בְּפ"ק דְּחוֹלִין (דף י') אֵלָא שְׁהִקְשָׁה עַל רַבִּינוּ יוֹנָה מְסוּגְיָא דְּכָאן עַד שְׁהַנְּכַרַח לּוֹמֵר דְּרַבִּינוּ יוֹנָה דִּינִיק פִּן מְסוּגְיָא אַחֲרִיתָא דְּחוֹלִין (דף קל"ד) ע"ש וּלְפַע"ד לִק"מ מְסוּגְיָא דְּכָאן אֶפִּילוּ מְרַבָּה וְנִהְפֹךְ הוּא דְּאֶפְשָׁר יֵשׁ קֶצֶת רְאָיָה מְפָאן לְהַרְר"י דְּהַנְּה צְרִיף לְהַבִּין לְמָה הַזְכִּיר רַבָּה הַפֶּל רַק חֻזְקָה שְׁל הַצְרָה דְּבְחֻזְקָת הֵיטֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת וְלֹא הַזְכִּיר פְּלָל הַמְקוֹר דְּמוֹקְמִינּוּ הָעֶרְוָה עֲצָמָה בְּחֻזְקָת שְׁלֹא נִתְגַּרְשָׁה וְכִמ"ש הַתּוֹסְפוֹת א"ו י"ל דְּהָעֶרְוָה עֲצָמָה לֹא מוֹקְמִינּוּ אֲחֻזְקָה אֶפִּילוּ לְרַבָּה פִּינּוּ דְּאִיפָּא רִיעוּתָא וְדֵאִית שְׁזַרְק לְהָ גִט וְהֵיכָא דְּאִיתְרַע לֹא אֲזֻלִּינוּ בְּתֵר חֻזְקָה אֶפִּילוּ לְרַבָּה וּבְהֵכִי א"ש דִּלְק"מ מְסַפֵּק דְּרוּסָה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת וְכוּ בְּזַרְק לְהָ קִדּוּשֵׁין אִיתְרַע חֻזְקָת פְּנוּיָה שְׁלָה כִּמ"ש הַתּוֹס' דְּכְתוּבּוֹת (דף כ"ג ע"א).

אֵלָא דס"ל לְרַבָּה דִּמ"מ מְהֵי חֻזְקָת הֵיטֵר שְׁל הַצְרָה פִּינּוּ דְּהִרְעוּתָא לֹא הִיָּה בְּהָ מְשִׁשׁ רַק בְּהָעֶרְוָה וְאֵע"ג דְּהָא בְּהָא תִּלְיָא מ"מ הֵרִי כַה"ג מְשִׁשׁ אֲמַרְיָן פ"ק דְּחוֹלִין (דף י' ע"א) סְפִין אַתְרֵי בְּהֵמָה לֹא אַתְרֵי אֵע"ג דג"כ הָא בְּהָא תִּלְיָא מְשִׁשׁ כְּמוּ בְּנִדּוּן הַצְרָה עִם הָעֶרְוָה אֵעֲפ"כ לֹא דְּמִי לְהֵיכָא שְׁהִרְעוּתָא נִמְצָא בְּהַדְּבָר שְׁדִנִּין עָלִיו מְשִׁשׁ כְּמוּ בְּטָבֵל וְעָלָה וְנִמְצָא עָלִיו מְשִׁשׁ דְּבָר חוּצָץ ע"ש וְאֵבִי וְרַבָּא דְּפְלִיגֵי אַרְבָּה הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּהָא הַתּוֹס' בְּחוֹלִין שְׁם נְרַפ"ק דְּנִדְּהָ (ד"ב סע"ב) הַקְשׁוּ ע"ז מְמַקְנָה וְתִנְרָצוּ דְּגְבִי סְפִין הַטְעַם מְשׁוּם דְּעֲצָם וְדָאֵי פּוֹגֵם כו' אֲבָל בְּלֹא"ה אִין לְחַלְק בֵּין רִיעוּתָא דְּסְפִין לְבְּהֵמָה פִּינּוּ דְּהָא בְּהָא תִּלְיָא וְא"כ דְּבָרֵי רַבִּינוּ יוֹנָה כְּשֵׁהִרְעוּתָא בְּדָבָר שְׁבּוּ חֻזְקָת הֵיטֵר דְּלֹא מוֹקְמִינּוּ אֲחֻזְקָה אֲתִי שְׁפִיר אֶפִּילוּ לְרַבָּה וְכ"ש לְאֵבִי וְרַבָּא: קִיְצוּר (רְאָיָה מְהַטוּר וְרִי"ו הַפְּלִתִי סִי נ' פְּתַב דְּבְרִיעוּתָא וְדֵאִית לֹא מוֹקְמִינּוּ אֲחֻזְקָה וְעַד"ז י"ל דַּעַת הַב"ש סִי קַע"ג סִק"ה הַרִיטְב"א וְסִיעֵתוֹ ס"ל דְּמִדְּרַבָּנּוּ הוּא מִיְהוּ לְהַרִיב"ש שְׁם יֵשׁ תְּרִי חֻזְקָה וְגַם לְהַנ"ב דס"ל דְּכַה"ג נִק' חֻזְקָה מ"מ שְׁם הִרְעוּתָא אִינוּ בְּהַצְרָה כ"א בְּהָעֶרְוָה כְּעִין סְפִין אַתְרֵי בְּהֵמָה לֹא אִיתְרַעֵי מִשְׁא"כ כְּשֵׁהִרְעוּתָא בְּהָ מְשִׁשׁ חֲמוּר טְפִי) ט אֵי בְּתִשׁוּי ב"א הַנְּל' ל

דרל"ב א' סד"ה וממוצא הדברים ס"ל דספק דאחין י"ל שאין זה נק' ריעותא פלל ונ"ל משא"כ בספק אם בשעת פניסה יש לו אחים או אין לו א"כ על הריעותא גופא אנו דנין דשמא פניסה זו אינו סותר פלל חזקתה לשוק אחר מות בעלה אם אין לה אחים ומעיקרא לא איתרע חזקתה פלל לענגן זה ובכה"ג שפיר אזלינן בתר חזקה לכ"ע וכן מבואר מדברי אא"ז בת"ש סי' כ"ט במש"ש על הפר"ח ובזאר שם דכל כה"ג שי"ל שאין פאן ריעותא פלל וכגון בסרכא פסדרן שי"ל שאינו מחמת נקב פלל לאו ריעותא היא לבטל החזקה ע"ש עכ"ל הגאון הנ"ל והנה אף שבאמת גם לשטתו דלא נקרא ריעותא מ"מ להתוס' לא מהני החזקה מדרבנן עכ"פ דהא להתוס' דיבמות לפ"ד הש"ך אין חילוק בין אתרעי ללא אתרעי דאפילו באתרעי מוקמינן אחזקה לענגן טריפות היכא שהספק שקול והא דבחליצה לא מוקמינן אחזקה עכצ"ל שהחמירו כמ"ש הש"ך.

א"כ נדאי דאפילו בלא אתרעי החמירו. וכ"ש לדעת התויק"ו דמחזיקי מאיסור לאיסור א"כ אע"ג דלא אתרעי אסורה אף לדעת רבינו יונה הי' מקום להקל את"ל דלא אתרעי וגם זה אינו מוכרח דרבינו יונה י"ל דמודה ג"כ דלא מוקמינן אחזקה בחליצה בכל ענגן כפשוט לשון הגמרא דאם אמר להחמיר באתרעי יאמר להקל בלא אתרעי במקום שלא נז' בגמרא אף באמת נלפע"ד שהקדושין שנעשוי' א"א חשובים ריעותא ונדאית וגדולה מאד עכ"פ שלא להעמידה אחזקה לענגן יבום ג"כ כשיש ספק אם יש אחים (ועיין לקמן אות יו"ד דאין נופל ע"ז אפילו לשון ריעותא פלל אלא דנתבטלה החזקה לגמרי) ולבאר זה יש להקדים ענגן חזקה מהו וענגן חזקה העשויה להשתנות שיש פוסקים אומרים דלא הני חזקה הנה במהרי"ק שרש ע"ב פי' שיש כמה חזקות היינו חזקה התלויה בסברא כמו חזקה אין אדם פורע בתוך זמנו וחזקה על חבר שאינו מוציא מתח"י כו' וכה"ג רבות חזקות בש"ס ויש חזקה גופא כמו העמד הגוף על חזקתו או העמד טמא על חזקתו שהוא משום שאין לנו לבדות הנולד וההשתנות משעת ראיתנו אותו וכדילפינן לה בפ"ק דחולין (ד"י) מדכתוב ויצא הפה מן הבית כו' וע"ש דחזקה התלויה בסברא עדיפא טובא מהך חזקה דגוף שנגד חזקת הגוף מהני חזקה דממונא שהרי כמו כן יש לומר שאין לנו לבדות ההשתנות ממון מיד בעליו אבל כנגד חזקת התלויות בסברא דקים להו לרבנן דהכי הוא פשיטא דלא תעמיד חזקת ממון עכ"ד.

ובתה"ד רס"י ר"ז בשם א"ז כ' ג"כ ענגן דמהרי"ק בלשון אחר ונ"ל חזקה שאינה פוסקת שהיא באה מפח הרוב כמו החזקה אין עדים חותמים על השטר אא"כ נעשה בגדול וכן חזקה אין אדם פורע בתוך זמנו וחזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דכל הני חזקה באים מן הרוב ולומר רוב בני אדם אין עושין אלא בענגן זה אפילו בדיני נפשות סמכינן אחזקה כה"ג וחזקה הפוסקת פגון אשה זו בחזקת פנויה עומדת או בחזקת אשת איש עומדת עכ"ל ונראה דמ"ש שאשה זו בחזקת אשת איש עומדת נק' חזקה הפוסקת אין ר"ל שעלולה וקרובה להיות פוסקת וכענגן חזקה העשויה להשתנות דהא בחזקה העשויה להשתנות ס"ל לכמה גדולי הפוסקים דלא אזלינן בתרה פלל וכמ"ש המ"א בא"ח סי' ח' ס"ק י"א אלא דר"ל פי חזקה שאינה פוסקת היינו כשיש טעם וסברא אמיתית שלא יפסוק וישתנה ענגן זה כענגן החזקה דאין אדם פורע בתוך זמנו כו' פדכתב מהרי"ק דקים להו לרבנן דהכי הוא וא"כ זהו החזקה היא שיש לנו סברא אמיתית על זמן הספק שאנו דנין עליו דהכי הוא כמו שהיה בעת ההלואה משא"כ חזקת א"א שהוא רק משום

שאין לנו לבדות הנולד וההשתנות ממה שהיה תחלה אבל אין ע"ז סברא שיהיה קים לן שלא ישתנה כו' דכמה נשים מתגרשים או מתו בעליהן כו' ואין לנו ראי' וסברא אמיתית על זמן הספק שהוא ודאי כמו שהיה רק משום שאין לנו לבדות כו' אבל מ"מ ל"ד לחזקה העשויה להשתנות דהיא גריעא טובא פיון שידוע שעשויה להשתנות ומ"ש בענין חזקה שאינה פוסקת שהיא באה מפי הרוב צ"ל הלא אפילו בדיני ממונות לא אזלינן בתר רובא פדאיתא בב"ב (דצ"ב) ואפילו באיסורין י"ל דחזקה דאתיא מפי רובא לא מהני גבי אם עשו מבהמה גבינות בי"ד סי' פ"א ויש לתרץ ע"ד שתיקצו התוס' רפ"ק דסנהדרין (ד"ג סע"ב) ד"ה דיני ממונות ע"ש וילשון מהרי"ק נוח יותר דחזקה הבאה מפי סברא הוי כמו מ"ש בגמרא רפ"ק דגיטין דאפילו לר' מאיר דתייש למיעוטא סתם סופרי דדיני מיגמר גמירי וכו' התוס' והוי כמו מיעוטא דמיעוטא כו' וע' בתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' כ"ו דחזקה הבאה מפי סברא חשיב כעדים דאנו סהדי כו' (וזה מקרוב נדפס ספר בית דוד להה"ג מוהר"ד טעביל ממינסק שי' ושמ' בתשו' סי' י"ז וגדולה מזו שמעתי מזקנינו כו' שחילק מיני חזקות הנמצאות בש"ס כו' והדברים לקוחים ממהרי"ק ותה"ד ומהרי"ט וכנ"ל).

והנה ממין חזקה הב' שאין לנו לבדות הנולד וההשתנות הם ג"כ ענין חזקת איסור דבהמה בחייה או חזקת היתר דמשנשחטה וכן חזקת היתר דאשה לשוק או חזקת איסור דהיגו שאנו מעידים הדבר על חזקתו כמו שהי' ואין אנו בודי' שנשתנה ואע"פ שאנו מוצאי' אח"כ איזו שינוי אנו אומרים עכשיו הוא שנשתנה כמו גבי בא זאב ונטל בני מעיים והחזירו פשהו נקובים אין אנו חוששים שמה היה הנקב מקודם שהרי הבהמה בחזקת פשיה הייתה ואין לנו לבדות השתנות שניקבו בני מעיים ונעשי' טריפה אלא אנו תולין שעכשיו הוא שנעשי' נקובה ע"י הזאב וכ"כ הרשב"א בחי' פ' ד' אחין (דל"א) ונ"ל וילשון אחר נ"ל לפרש דהתם גבי בהמה (בחי' בחזקת איסור עומדת) כל שלא מתה או מתה ממילא או לא נשחטה פהוגן אסורה עד שיתחדש בה ענין המכשירה והלכך פיון שאמה בא להתירה ולומר דנעשה בה מעשה המכשירה עליה הראי' ודכונתיה הכא כו' פשאמה בא לאוסרה ולומר דנעשה בה מעשה האוסרה עליה הראיה עכ"ל מבואר מדבריו ג"כ כמ"ש מהרי"ק דענין חזקה הוא שאין לנו לבדות הנולד וההשתנות ובין שאמה בא לאוסרה ובין שאמה בא להתירה ע"י שתאמר שנעשה בה מעשה האוסרה או מתירה ונשתנית ממה שהיתה קודם אנו אומרים עליה הראיה דנעשה בה מעשה.

ומש"ה חשבינן את הצרת ערוה בחזקת היתר לשוק ואע"פ שאסורה לשוק מחמת שהיא א"א משום דאין ר"ל שהיא מותרת עתה ממש. אלא שאנו מחזיקים אותה שאם ימות בעלה תהיה מותרת לשוק בלא חליצה כמו שהיתה מותרת אם היה מת עכשיו פיון שהיא צרת ערוה ואין לבדות ההשתנות הלכך פשאמה רוצה לאוסרה ע"י שתאמר שנמתחדש בה ענין האוסרה והוא שנתגרשה צרתה ויש ספק בגירושין אלו אנו אומרים עליה הראיה שהן גרושין גמורים וסברא זו שאנו אומרים עליה הראיה משמע ג"כ בדוכתי טובא כמו גבי תנאי ממון בב"ב בח"מ סי' רמ"ח סעי' ו' שיש חילוק בין אם התנאי הוא בקום ועשה כו' יעו"ש והוא מדברי הר"ן בגיטין פ' מי שאחזו וע' בש"ע אה"ע רס"י קמ"ג סע"א' ובב"ש סק"ד וכנלע"ד ראיה ממתניתין דנדה (דס"ח א') דתנו התם בדקה עצמה ביום שביעי (או אפילו בשנים לנדתה לדברי חכמים) ומצאתה טהורה ובין

השמשות לא הפרישה ולאח"ז בְּדָקָה וּמְצָאָה טְמֵאָה ה"ז בְּחֻזְקַת טְהָרָה כו' וְקָשָׁה הָא ע"כ בשנים לנדתה שא"א שתטבול עד סוף ז' וכ"ז שלא טבלה טמאה היא וא"כ אמאי מוקמינן לה בְּחֻזְקַת טְהָרָה אֲדַרְבֵּה נִזְקָמִי בְּחֻזְקַת טְמֵאָה שְׁהָרִי הִיְתָה טְמֵאָה בְּהִכְרַח עַד פְּלוּת ז' א"ו צ"ל דְּעִיקָר הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁאִין לְבָדוֹת הַנוֹלָד וְהַשְׁתַּנּוֹת וְהַלְכָּף מֵהָ שֶׁהִיא בְּחֻזְקַת טְמֵאָה מְחַמַּת שְׁלֵא טְבִילָה אֲזִיל לִי ע"י שְׁטָבְלָה.

ומעתה פשטנו דנין אם נשתנה קודם זה הזמן או לא אנו אומרים שאין לבדות הנוולד וההשתנות זהו פ' וננין בְּחֻזְקַת טְהָרָה ר"ל שְׁהַפְסִיקָה מְלַרְאוֹת וְאֵע"פ שְׁבִנְדָאִי טְמֵאָה הִיְתָה [ע' מפתח] נמצא עיקר החזקה הוא שאנו אומרים שתהיה בזמן העתיד כמו שהיא עכשיו ואע"ג דְּעַכְשָׁיו אֲרִיָּא רְבִיעַ עֲלֵה מִצַּד אַחַר זֶה לֹא אִיכַפַּת לָן שְׁאֲנוּ אִין דְּנִין עַל עֶסֶק זֶה כָּלֵל רַק אִיף תְּהִיָּה כְּשִׁסּוּר מְמַנָּה רְבִיעַת הָאֲרִי וְהָרִי סָר לְכֹן אִין בּוֹדִים לָהּ שִׁנּוּי אַחַר וּמִפְּאֵן רְאִיָּה לְכַאוּרָה נִגְדַּד דַּעַת הַתּוּיָק"ו וּמַהֲרִי"ט בְּתַשׁוּ"ח א"א ס' פ"ב דְּמַחְזִיקִין מְאִיסוּר לְאִיסוּר.

והנה המ"א ס' ח' ס"ק י"א כ' בשם תשו' הר"ן ס' ס"ו ההובא בב"י בי"ד ס' ר"א ובש"ע שם סעיף ס"ה דְּחֻזְקַת הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת לֹא מְקַרֵי חֻזְקָה וְנ"ל הָר"ן שֶׁם לֹא אֲמַרְיָן הַעֲמַד אָדָם בְּחֻזְקַת בְּרִיאָה כְּמוֹ שֶׁהִיָּה מִתְחַלָּה וְאֵע"פ שְׁעַכְשָׁיו ג"כ הוּא בְּרִיאָה לְפִי שְׁאוֹתָה חֻזְקָה עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת שְׁהָרִי הַחֹלִי מְצוּי עַכ"ל וְהָר"ן ס"ל בְּפִשְׁטוֹת דְּהַלְכָּה כַּר' יַעֲקֹב בַּב"ב (דקנ"ג ב') וּבְקִדּוּשֵׁין (דע"ט ב') אָבֵל בְּתַשׁוּ"מִי"י דְּשִׁיכִי לְסַפֵּר קִנְיָן ס' ל"א בְּמֶרְדְּכִי פ"ח דב"ב ס' תרכ"א בשם תשו' מהר"מ דְּהַלְכָּה כַּר' נֶתָן וְכ"פ רֶשֶׁב"ם וְכ"כ בְּהַגְמִי"י פ"ח מֵה' זְכַיָּה בְּשֵׁם רַאָב"ן וְרַאָבִי"ה וְגַם בְּמֶרְדְּכִי שֶׁם מְשַׁמַּע דְּטַעַמָּא דַּר' יַעֲקֹב הִיְנּוּ מִשּׁוּם דְּלִיפָּא רַק חֻזְקָה דְּהַשְׁתַּא אָבֵל לֹא הִיָּה יָדוּעַ שְׁמִתְחַלָּה הִיָּה בְּרִיאָה כו' וְכ"כ הַט"ז בִּי"ד ס' א' סס"ו וְגַם לְכַאוּרָה הָר"ן ג"כ לֹא קָאָמַר רַק כְּשִׁינֵשׁ חֻזְקָה דְּמִמוֹנָא כְּנִגְדָּה אֲזִי אֵינָה מוֹצִיאָה מִחֻזְקָה דְּמִמוֹנָא וְגַם ע"ז קָשָׁה מְגִיטִין (דכ"ח) דְּנוֹתְנוּ לָהּ בְּחֻזְקַת שְׁהוּא קִיָּים אֵע"ג דְּחֻזְקַת חִיָּים הִיָּה חֻזְקָה הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת כַּמ"ש הַט"ז בִּי"ד ס' שצ"ז וְהַפְנִי בְּגִיטִין שֶׁם וּמִפְּאֵן פֶּסֶק מְהָרִיב"ל ח"ג ס' ע"ב הַהֲפָךְ מִפֶּסֶק הַט"ז בִּי"ד שֶׁם.

ובמשנה בגיטין ס"פ מי שאחזו אם הגט קדם למיתה כו' ואם אין ידוע כו' צ"ל למהריב"ל משום דהוי תרתי לריעותא כמ"ש בגיטין (דל"א ב') חלוקין עליו חביריו על ר' אליעזר בן שמוע והח"צ ס' ג' ס"ל כהט"ז.

ויש לומר לדבריהם דאע"ג דְּחֻזְקַת הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת חֻזְקָה הִיא הִיְנּוּ כְּשִׁעֲדִיין לֹא יָדְעִין שְׁנִשְׁתַּנְיָת דָּאָז נִוְתְּנוּ לָהּ בְּחֻזְקַת שְׁהוּא קִיָּים. מִשָּׂא"כ כְּשִׁיִּדְעִין שְׁנִשְׁתַּנְיָת מְסַפְקִין אֲלֵמְכָרַע כו' וְדִלָּא כַּהֲפַמ"ג בְּשׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים כָּלֵל י"ב ח"ד שְׁפַתְב דִּין נִגְדַּד מְשַׁנָּה זֹו דַּס"פ מִי שְׁאֲחִזוּ וּבְתַשׁוּ"מִהֲרִי"ט ח"א ס' מ"א כְּתַב חֻזְקַת קְטָנוֹת לָאו חֻזְקָה הִיא לְהַעֲמִידָה בְּחֻזְקַת קְטָנָה כְּמוֹ שֶׁהִיְתָה מְקוּדָם דְּכִי אֲמַרְיָן אוֹקִי מִלְּתָא אַחְזָקָה הִיְנּוּ בְּדָבָר שְׁמְצוּי לְעַמּוּד בְּאוֹתָהּ חֻזְקָה אָבֵל חֻזְקַת קְטָנוֹת פִּינּוּ דְּכָל יוֹמָא גְּדִלָּה וְאֵתָאִי אֵינָה חֻזְקָה וְכ"כ הַפְנִי בְּקו"א דְּקִדּוּשֵׁין ס' צ"ד שְׁהִי' נ"ל דְּחֻזְקַת קְטָנוֹת לֹא הִיָּה חֻזְקָה גְּמוּרָה פִּינּוּ שְׁבָכֵל יוֹם הוֹלֵךְ וְגָדוֹל וְא"א לֹא מְשַׁמַּע כְּמוֹ שֶׁהוּא עַכְשָׁיו כֹּן הִיָּה מְקוּדָם וְאֵע"ג דַּק"ל דְּכָל חֻזְקָה אֵע"פ שְׁעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת אֵפ"ה מְקַרֵי חֻזְקָה נִרְאָה דְּהִיְנּוּ דְּוָקָא בְּדָבָר שְׁעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת בְּסַפֵּק מִשָּׂא"כ הִכָּא שְׁהִיְנּוּ הוּא בּוֹדָאִי שְׁבָכֵל עַת וְרַגַּע הַקְּטָן הוֹלֵךְ וְגָדֵל אִיפָּא לְמִימַר

שפיר דלא הוי חזקה גמורה עכ"ל (ואפשר דמה"ט נמי ריעותא דחסר ואתאי הוי ריעותא גדולה משום שפונדאי נשתנה קודם כו' וע' בתויק"ו רס"י י"ח) והנה מ"ש מהרי"ט היינו בדבר שמצוי לעמוד כו' פן משמע ממ"ש התוס' רפ"ק דגיטין (נ"ב ע"ב) סד"ה עד אקד.

וי"ל דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה כו' ולא אתחזק איסורא כו' הרי כמ"ש מהרי"ט פיון דאינה מצויה לעמוד באותה חזקה אין זה חזקה וכ"כ בחי' הרשב"א שם בגיטין פיון דדמיה פוסקין ממילא וימי ספירה באין מאליהו כחתיכה ספק חלב ספק שומן חשבינו לה עכ"ל מיהו במהרי"ק שרש ע"ב משמע ס"ל דנדה נקרא אתחזק איסורא וכ"מ בחי' הרמב"ן בגיטין שם וגם להתוס' ורשב"א שאני התם דרגילות טובא ודךך כל הנשים פן הוא דדמיה פוסקין ממילא כו' ועפ"ז יתבאר לנו דה"ט דרבינו יונה וסיעתו האומרים דבדאיפא ריעותא לא מוקמינן אתחזקה לענגן מפאן ולהבא משום דכשקריעותא ודאית לא שייך לומר שאין לנו לבדות הנולד והשתנות דהא ע"כ נשתנית מכמו שהי' קודם שיהי' נעשית בה ריעותא זו ואע"פ שמ"מ יש ספק אם נגמר האיסור מ"מ לא שייך לומר אוקמא אתחזקה שא"א לנו להתחזקה בכמו שהיה קודם פיון שעיינו הרואות שנעשה בה מעשה איה תאמר עליך הראיה שנעשה בה מעשה והרי יש ראיה שנעשה בה מעשה ונשתנית ממקודם.

משא"כ כשי"ל שאין פאן ריעותא כלל שפיר מוקמינן אתחזקה קמייטא ואמרינן עליך הראיה שנעשה בה מעשה כו' וגרע מחזקה העשויה להשתנות דה"ט"ז והח"צ כשפבר נשתנית דמספקינן אלמפרע על קודם שראינו שנשתנית אף דגם חזקה העשויה להשתנות דה"ט"ז היינו רק שסוף כל אדם כו' במכש"כ שיש לספק פן על כל חזקה שראינו שנשתנית אמכאן ואילך ובהא א"ש לדעת רבינו יונה טעמא דאפיי ורבא דלא מוקמינן על החזקה מדאורייתא משום דכיון דנדאי זרק לה קדושין הרי אנו רואים שנעשה איזו מעשה באשה זו ולא שייך לומר עליך הראיה שנעשה מעשה (וכ"כ הרשב"א בחי' בחולין דמ"ו פיון שהוחל הטורף ואנו מספקים על הגמר כו' ע"ש מפי דודי נ"י) שוב מצאתי בתויק"ו סי' כ"ה דס"ג ע"א קרוב למ"ש וכן העלה הפנ"י בגיטין (דכ"ח) בד"ה א"ל תרומה אגיטין קרמית וממוצא הדברים נשמע אל הנדון שאנו עסוקים בו לענגן ספק אם יש לו אחים ודאי דלא שייך לומר העמד האשה על חזקתה שהיה לה קודם שנשא מאחר שעיקר ענגן החזקה הוא שאנו אומרים שאין לנו לבדות הנולד והשתנות ועליך הראיה שנעשה בה מעשה כו' וא"כ איה אפשר לומר פן באשה זו ועיינו הרואות שנעשה בה מעשה שהרי יצתה מחזקת פנויה ונעשית א"א גמורה ואין לה מעשה גדולה מזו ואע"ג דעדיין לענגן מה יהיה בה אחר מיתת הבעל יש ספק שקול דשמא אין לו אחים מ"מ א"א להתירה מחמת החזקה פיון שנעשה בה מעשה איתרע החזקה והרי בכל ריעותא יש ספק שמא עדיין מותרת היא כמקדם ממש ואפ"ה לא מוקמינן אתחזקה משום דקרינן בי' שנעשה בה מעשה אף דאת"ל שהקדושין היו קרוב לו באמת לא נעשה בה ענגן כלל לשום דבר והרי היא כמקדם ממש ואפ"ה נק' זריקת הקדושין ריעותא ומעשה עד שאין מעמידים אותה על החזקה מה"ט פנ"ל בשם הבכור שור פ"ק דחולין (ד"י) והפנ"י וגם התוס' דכתובות (כ"ג) ס"ל פן אלכתחלה עכ"פ ומהרי"ט רפ"ק דקדושין כ' דמדאורייתא הוא וכן נקיבת הקוץ בנושט נק' הוחל הטורף

להרשב"א אע"פ שאם לא ניקב לחוץ פשירה היא כמקדם אפ"ה נק' מעשה לשלא נעמיד על החזקה א"כ כ"ש וק"ו מעשה הקדושין שאע"פ שיש ספק אם נאסרה עי"ז לשוק אחר מעשה נק' ריעותא ונעשה בה מעשה ועדיף מהוחל הטורף וזריקת הקדושין שהרי עכ"פ ודאי מעשה הוא לענין שנעשית א"א ועוד שהיא התחלה ממש לענין יבום ג"כ אע"פ שבנדאי אין לו אחים איתרע חזקתה לגבי היתר לשוק אחר מיתת הבעל וע' בסנפא (ד"ז) דאמרינן מיגו מענין לענין משבת לסנפא ומסנפא לשבת א"כ איך יתכן שמעשה א"א לא יהי' אפילו ריעותא לגבי יבום ובנדאי הוי מעשה גדולה יותר מזריקת הקדושין כנ"ל וגם זכר לדבר פועל דאמרינן בב"ק (דע"ג ע"ב) דהכחשה תחלת הזמה היא אלא שלא נגמרה כו' ובסנהדרין (דפ"ו ע"ב) גניבה אתחלתא דמכירה היא כו' ומ"ש הבית אפרים דאם אין לו אחים מעיקרא לא איתרע חזקתה כלל לענין זה כו' א"א להולמו דא"כ נימא נמי דאם היו הקדושין קרוב לו לא איתרע חזקתה כלל לענין קדושין ג"כ וכ"ש הוא שהרי לא נעשה בה שום מעשה וכיון דזריקת הקדושין חשיב התחלה לענין קדושין אע"פ שנשארו קרוב לו משום שהיה התחלה ואפשר היה שע"י זריקה זו תיעשה א"א ואע"פ שלא נגמרה ונשארה פנוי' כמקדם עכ"ז מה שהי' באפשרי שתיעשה א"א מחמת זה אע"פ שלא נעשית חשוב נמי ריעותא א"כ לענין יבום נימא ג"כ שמה שנעשית א"א חשוב התחלה לענין יבום כיון שאפשר תהיה זקוקה ליבום אח"כ מחמת קדושין אלו כגון אם יוליד האב בנים אחר כך ואף אם אין שייך לומר כן כגון שאביו אינו קיים מ"מ נראה דמעשה הקדושין חשיב ריעותא לענין יבום מה"ט דאמרן דלא שייך לומר עליה הראיה שנעשה מעשה שזהו העיקר והיסוד פדלעיל באריכות ועוד שא"א לומר שנעמידנה על חזקתה שהיה לה קודם הנשואין שהרי לא היתה מוחזקת קודם הנשואין לשמה' בחזקת היתר לשוק אחר מיתת בעלה ול"ד כלל לצרת ערוה שמחזקת שתהיה בהיתר לשוק פשימות בעלה אם לא יהיה שינוי בהערוה אבל זו איזו חזקה הי' לה מקודם הנשואין לשמה' בהיתר לשוק אחר הנשואין אחר מיתת בעלה מאחר שיש להסתפק שמה יש לו אחים א"כ מעיקרא בספק נכנסה.

רק שקודם הנשואין היתה בחזקת היתר לשוק על זמן שהוא תנשא וחזקה זו נדאי נתבטלה כנשואת אבל לא היה לה חזקה כלל על שתהיה בהיתר לשוק אחר מיתת בעלה אע"פ שלא יתחדש שום דבר מאחר שיש ספק שמה כבר יש אחים לבעלה כשניסת לו כו' והרי כתב מהרי"ט דכל חזקה היינו בדבר שמצוי לעמוד באותה חזקה כו' כנזכר לעיל ולפע"ד י"ל דזה דומה ממש למ"ש בגמ' בקדושין (דע"ט ב') אבל הכא מי נימא העמד הגוף על חזקתו ותהוי נערה יומא דמישלים שית אין בה לא חזקת נערוה ולא חזקת בגרות שהיום היא עשויה להשתנות כ"כ רש"י ותוס' שם.

והכא נמי האיך נאמר העמידה בחזקת היתר לשוק לגבי ספיקא דאחים דכיון שנשואת עשויה להשתנות ולזקק ליבום ג"כ ע"י נשואין אלו ואע"ג דספיקא הוא התם נמי בצפרא רק ספיקא הוא וי"ל שיומא דנשואת לגבי ימים שהיתה פנויה הוא כמו יומא דמישלים שית לגבי הימים שלפניו דהאי יומא דקא גרים שמחמתו עשויה להשתנות לכן אין להעמידה אחזקת ימים הראשונים וגם כמו שנתבאר למעלה בשם מהרי"ק שרש ע"ב והא"ז שבתה"ד סי' ר"ז דחזקה הבאה מפי סברא אמיתית עדיפא טובא מחזקה דגופא

אף אם היא חזקה שאינה עשויה להשתנות כנ"ל אלמא דמה שהסברא אמיתית נותנת פן עדיף טפי מחזקה דגופא.

א"כ בחזקה דגופא פשיש סברא אמיתית המורה שעכשיו אין מקום לחזקה זו משום דעכשיו עשויה הרבה להשתנות ודאי י"ל דסברא זו מבטלת החזקה וה"ל כמאן דליתא לגמרי וכ"ש בנד"ז דהוי חזקת פנויה דבלאה"נ גריעא טפי מחזקת הגוף כמבואר בכתובות פ' המדיר (ד' ע"ה ב') בתוספות שם סד"ה אבל היכא דנראה לרשב"א דחזקת פנויה ל"ח חזקה כלל לגבי חזקת הגוף ובשט"מ שם פי' הטעם של התוס' משום שעומדת לינשא והפנ"י שם נדחק למצוא הטעם ובשט"מ שם הוסיפו דחזקת פנויה לא תשיבא כלל אפילו שלא כנגד חזקת הגוף כיון דעומדת לינשא כו' ואף שכתב שם פשהספק על הפתובה כו' כף י"ל בנד"ד כיון שפבר נתקדשה בודאי והספק לגבי אחיו כו' א"כ בחזקת פנויה דגריעא טובא ויש סברא אמיתית מדרף העולם שהיום נשתנית חזקה זו ודאי דבטלה החזקה לגמרי ועוד דהנה הפנ"י בגיטין (דכ"ח) שם הביא ראיה דכשאיטרע החזקה לא מוקמינן אחזקה מהא דאיתא בבימות פרק חרש (דקי"ג ע"א) דאיכא דאמרי דאשת חרש חייבין עליה אשם תלוי לר' אליעזר ושמואל מפני שהוא ספק וקשיא לן אמאי לא מוקמינן לה בחזקת פנויה אע"כ כיון שזו קידשה איתרע לגמרי חזקת פנויה ודו"ק שנלע"ד ראי' דבכה"ג מדאורי' נמי איתרע החזקה מדמחייב אשם תלוי עכ"ל והפמ"ג בספר שושנת העמקים כלל י"ב סוף חלק ד' תירץ כיון דאנו מסופקי' מה הוא מעשיו כה"ג לא שייך אוקמא אחזקה כמו ספיקא דדינא וספיקא דבעיא ולפע"ד יש לתרץ בטוב יותר דשאני ספיקא דחרש שהוא ספק במין ואין הספק בחרש זה לבד כ"א הספק הוא בכל החרשים ובספק כזה לא שייך לומר אוקמא אחזקה לכ"ע דמפני חזקתה של זו לא ישתנה המין וגם ה"ל כאילו קדם הספק להחזקה שהרי הספק הוא בכל החרשים שמימות עולם.

וא"כ בספק דנ"ד ג"כ שאין הספק על איש זה יותר מעל כל האישים הבאים מפרק שיש להסתפק בהם אם יש להם אחים או לא י"ל דלא מוקמינן אחזקה לכ"ע ואף שיש לחלק בין ספיקא דחרש שהספק שנה בכל המין אבל ספק זה אע"פ שהוא בכל האישים מ"מ ודאי לא הכל שונים באמת שיש שאין לו אחים כלל ויש שיש לו אח אחד ויש שיש לו אחים יותר ע' תוס' דבכורות (דף מ"א ב') ד"ה ואתי וטומטום כו' אבל פוי כו' מ"מ כיון דספק גדול וקבוע הוא י"ל לכ"ע לא מוקמינן אחזקה וחילוקנה בין ספק במילתא דקביעותא ושכיחא טובא ובין ספק הבא במקרה חילק אדמו"ר נ"ע בתשו' המתחלת שייך לי"ד סס"י ט"ו להעמיד תשו' הרא"ש שבב"י אה"ע סי' קנ"ו ובש"ע שם ס"ה אף לפ"ד או"ה כלל כ"ה גבי גבינות שבש"ף בסי' ק"י בדיני ספק ספיקא סעי' י"ז י"ח.

ונ"ל משום דהתם ספק שמה החליף הוא מילתא דקביעותא ושכיחא טובא כו' משא"כ כשאיטרע לפעמים אינה ספק בדרבנן בדרף מקרה כו' ועכ"פ בהצטרף כל הטעמים הא' דחזקת פנויה עצמה גריעא אפילו לגבי קדושין הב' שגם כשהיתה פנויה לא היה לה חזקה שגם כששתנשא שלא יהיו אחיו לבעלה והוי דומיא דנדה לפ"ד התוס' דרפ"ק דגיטין דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה כו' כנ"ל.

א"כ מעיקרא לא הי' חזקה לזה הג' דכשנשאת ה"ל נכנסה בספק גדול וקבוע המבטל אפילו חזקה ממש להיות כמאן דליתא וכמה טעמים שנתבארו ע"ז נראה דנדאי אין שום מקום להקל מצד החזקה.

ומה שדיקמה זה הבית אפרים לסרכא ספק פסדון שאינה ריעותא כו' הנה לבד שגם בסרכא השיג אדמו"ר נ"ע על הת"ש בזה והוא בתשובתו לברדיצוב המתחלת ידיעה בתחלה סד"ה והנה פלפול זה ע"ש באריכות אף גם לפ"ד הת"ש אין הנדון דומה לראיה דכל ג' טעמים דלעיל הם שם בהפך שהחזקה היא טובה וגם רוב בהמות פשרות הן גם הספק אינו שקול דאף אם יש לה סרכא מחיתוף לגב אינה טריפה ודאית ממש כ"א כמו רובא לאיסורא דהא לרש"י ורמב"ם אין זה שלא פסדון ועוד דהספק הוא במקרה.

ונהפוך הוא בכל הנ"ל. ועוד מכמה טעמים שנתבארו להחמיר בספק זה מה דליתא שם: קיצור (הב"א פתב דספיקא דאחים ליכא ריעותא לפנינו וזה אינו כי הנה חזקה דגופא הוא משום שאין לנו לבדות הנולד וההשתנות ולכן י"א דחזקה העשויה להשתנו' לא מיקרי חזקה מיהו זה אינו ומ"מ כשנשתנית מספקינן למפרע להט"ז וח"צ וא"כ בריעותא ודאית כ"ש שי"ל דתו לא מוקמינן אחזקה אף להחולקים על הט"ז וכ"ש הקא דחזקת פנויה גריעא מצד עצמה וגם לא היתה מוחזקת על שפשתנשא וגם שהנשואין הוא מעשה גדול המבטל אפילו חזקה גמורה וגרע טובא משאר ריעותא וכמו דחזקה דאתיא מפת סכרא כ' מהרי"ק שרש ע"ב ותה"ד סי' ר"ז דעדיף מחזקה דגופא כף פשהסכרא נותנת שעכשו אין מקום לחזקת פנויה דקודם הנשואין היא מבטלת החזקה לגמרי): י וכאשר פתבתי מוכח ג"כ להדיא מדברי התוס' ביבמות (דף ל' ע"ב) ד"ה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת וא"ת תינח פנס ואח"כ גירש שפכר הוי צרת ערוה אבל גירש ואח"כ פנס הא לא הוי בחזקת היתר לשוק עכ"ל.

ואי ס"ד דחזקת היתר לשוק דקודם הנשואין נמי חשוב חזקה א"כ אפילו בגירש ואח"כ פנס אע"פ שלא היתה צרת ערוה מעולם מ"מ יש לה חזקת היתר דקודם הנשואין וכשפנסה ואתה בא לאוסרה לשוק ע"י פניסה זו מחמת ספק גירושין של הערוה אני אומר העמידה על חזקת היתר לשוק שהיה לה מקודם פניסה זו ואע"ג דמיירי שיש אח לבעלה מ"מ אין כאן רק ספק זיקה מחמת שהיא ספק צרת ערוה וא"כ מדוע לא מצאו התוס' תירוץ לקושיותם רק משום דמוקמינן הערוה בחזקת שלא נתגרשה וכ"כ בחידושי הרשב"א בשם (ושי"א דדוקא פנס ולסוף גירש) שזהו שינוי מלשון הגמרא דאמר רבה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת עדיפא הל"ל דמ"מ יש לאשה זו ממש חזקת היתר כדקאמר רבה א"ו דחזקה דמקודם לאו פלוגי היא שהרי לא היתה מוחזקת מקודם לשוק גם על זמן שתנשא ואחר מות בעלה דמנלן הא ולא היתה מוחזקת לשוק רק אם לא תנשא והא ודאי חזקה היא על זמן זה שלא נשאת אבל כשנשאת נתבטלה החזקה לשוק ואע"ג דהתוס' ס"ל בענין טריפות שמעמידים על חזקת היתר אע"ג דאתרעי כמו בישב לה קוץ בנושט ובספק דרוסה לולי דשכיחא טפי לאיסורא מלהתירא ואע"פ שלא שנייד לומר שהיתה מוחזקת להיות פשירה גם אם יארע לה ריעותא זו דמנלן הא (הן אמת כי הט"ז ס"י מ"ח סובר דלהתוס' בכל ריעותא לא מוקמינן אחזקה וע"ש ג"כ בס"ק י"ח ובגוף תשו' אהיו הגאון רס"י כ"ה משמע ג"כ פן וזה פדעת הפלתי סי' נון דלעיל)

אעכצ"ל דייש לחלק לפ"ד התוס' בין שאר ריעותא פגון ישב לה קוץ אם לא ניקב לחוץ הרי הבהמה פשוטה ממקדם ממש בלי שום שינוי הלכה אילו היה ספק שקול אם נטרפה מוקמינו אחזקה ובין ריעותא דנשאת שעל פרוקה יש פאן שינוי ומעשה גדול דבכה"ג ודאי בטלה החזקה שהרי מעיקרא היתה בחזקת פנויה ועכשיו איבדה החזקה זו בלי ספק שנעשית א"א א"כ איה תחזיקה בהיתר לשוק מצד חזקת פנויה והיא איבדה חזקה זו בלי ספק: אלא שאמה רוצה לומר שגם בהיותה בחזקת א"א מ"מ היא מותרת לשוק ונהרי ההיתר לשוק דפנויה עם היתר לשוק דא"א הם שני ענינים מחולקים ממש וא"א להמשיך חזקה מזו לזו משא"כ בשאר ריעותא שאמה יכול להמשיך החזקה הראשונה ממש לכן ס"ל להתוס' דבשאר ריעותא מוקמינו אחזקה משא"כ חזקה דקודם הנשואין א"א להמשיך אחר הנשואין מאחר שחזקה זו הי' סעף וענף מחזקת פנויה שהיא העיקר והיא נתבטלה לגמרי כנ"ל.

וגם יש לדמות זה למ"ש הרשב"א במ"ה ד"ז והרמב"ן בחי' פ' המפלות גבי שליח בבית כו' בענין חזקה שנתעסקו לבטלה דה"ל פמאן דליחא ולא אמרינו בה סמוך מיעוטא לחזקה וכ"כ בחידושי הריטב"א בקדושין (דף ע"ט א' וד"פ ע"א).

והגם שיש לחלק דהתם רוב שליות יש להן ולד רק מיעוט שליות שאין להן ולד. משא"כ ה"א הוי ספק דאחים דמ"מ הרי ל"ד סמוך מיעוטא לחזקה איירינו וא"כ עיקר הטעם אינו אלא מכיון דה"ל שליח בבית נפיק ליה בית מחזקתיה וה"ל כשליח ולא אמרינו סמוך מיעוטא לחזקה רק בתינוק המטפח כשי"ל שהתינוק לא נגע בעיפה כלל ע"ש בהריטב"א (ד"פ ע"א).

וא"כ בנ"ד נמי אע"ג דספק הוא מ"מ כיון דנדאי נתקדשה לזה ונהרי היא אשתו א"כ ה"ל היא פמותו ע"ד שהבית כשליח ור"ל כמו כשספקינו עליו מצד עצמו אם יש לו אחין ה"ז אצלנו ספק שקול כ"ג אין לגרוע מהות ספק זה לגבי דידה ג"כ מחמת החזקת היתר שהיה לה קודם הנשואין דמה לנו לחזקה דקודם הנשואין הרי עכשיו שנתקדשה לזה הרי היא פמותו ממש בענין ספק זה.

ועוד דבהדיא כ' פן הריטב"א שם (דע"ט) לתרץ אמאי לא מוקמינו טהרות בחזקתם לענין ספק דמעל"ע שבבגדה וז"ל וכן בגדה לב"ה דמטמו למפרע מעת לעת כל טהרות שנגעה דכיון דנדאי נגעה נפקו טהרות מחזקתם והוי בגדה גופא וכן אתה דן בכ"מ דאיכא ודאי מגע ולא אזלינו בתר חזקת טהרות אלא כש"ש ספק במגע עצמו ושמה לא נגע עכ"ל ונהרי התם מעל"ע שבבגדה ה"ל רק ספק וגם אשה בחזקת טהרה עומדת רק דכיון דמגופא קא חזיא לא אמרינו אוקמא אחזקתה עכ"ז קיל מספיקא דאחים דאין לזה שום חזקה כלל דאין לו אחים.

והטהרות יש להם חזקה גמורה ועכ"ז לא אמרינו אוקמא אחזקת טהרה שלהם משום דכיון דנדאי נגעה אין להקל בהם יותר מבספק שבה מצד עצמה וכו' ממש או כ"ש בנד"ז דאף אילו היה לה חזקה הרי כיון שנתקדשה לזה אין לדון בספק דאחים רק כמו שהספק עליו דהוי ספק שקול ממש וא"ת שאין לצייר שום נפ"מ הנוגע לו לבד בלעדה אם יש לו אחים דיש נפ"מ לענין ירושה פגון אם באה אחותו לירש ואדרבה התם גבי טהרות וגבי בית באמת אין ברור שנתבטלה חזקת טהרתם.

משא"כ הָקָא דעכ"פ חֲזַקַת פְּנוּיָה בְּטָלָה לְגַמְרֵי שְׁהָרֵי נִתְקַדְּשָׁה לְזֶה וּלְכֵן אֶפִּילוּ לְפִרְש"י בְּקִדּוּשֵׁי (ד"פ) דְּמִפְרָשׁ שְׁהִתְיַנּוֹק וּדְאֵי נִגְעָה בְּעֵינָהּ וְלֹא ס"ל כְּהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א אֵלֶּא דְלֹא נִתְבַּטְּלָה הַחֲזַקָּה עִי"ז כְּאֵן גָּרַע טְפֵי וְעוֹד דְּגַבֵּי טְהוּרוֹת הָרֵי לְרִש"י ג"כ לֹא מוֹקְמִינן אַחְזַקְתֶּם בְּמַעַל"ע שְׁבַנְדָּה כְּמִבְּנֹאֵר בְּמִשְׁנָה וּגְמָרָא בְּהִדְיָא אַע"פ דְּמִשְׁמַע בְּפִרְש"י רִישׁ גְּדָה (ד"ב ע"ב) סד"ה תר"ל דְּלֹא נִתְבַּטְּלָה חֲזַקְתֶּם לְגַמְרֵי ע"י הַנְּגִיעָה וְכ"ש הָקָא דְנִתְבַּטְּלָה חֲזַקַת פְּנוּיָה לְגַמְרֵי וְגַם הַסְּפֵק חֲמִיר יוֹתֵר דְּהָא אֵין לוֹ כְּלָל חֲזַקָּה דְּהִתְיַרָא כְּאִשָּׁה וְרִש"י סד"ה הַנ"ל מִשְׁמַע דְּמִצְרַף ג"כ חֲזַקַת טְהוּרָה דְּאִשָּׁה וּמִשּׁוּם הֵכִי דִּיִּיקָא לֹא הוּוּ וּדְאֵי טְמֵאִים ע"ש וְלְכֵן כ"ש וְק"ו הָקָא וְגַם יֵשׁ לְדַמּוּת זֶה לְהָא דְאַמְרִינן ספ"ו דְּבִכּוּרוֹת (דמ"ב ב') הוֹאִיל וְאִשְׁתֵּי אִשְׁתֵּי וְכ"פ הַטּוֹש"ע בִּי"ד ס' ש"ט"ו וְהָרָא"ש שָׁם וְאֵע"ג דְאַמְרִינן הֵתָם דְּאִכָּא מֵאֵן דְּפָלִיג בְּהָא.

וְעֵינן בִּש"ע אַה"ע ס' קע"ב ס"ט הֵינּוּ לֹמֵר דְּל"ח לְמִיעוּטָא דְּמַחְמַת דְּאִשְׁתֵּי נִיחּוּשׁ לְמִיעוּטָא דְּהֵינּוּ לְחוּשׁ שְׁמָא הוּא סְרִיס חֲמָה ע"ז ס"ל דַּע"ג דְּאִשְׁתֵּי עכ"ז לֹא חֵיִיִּישֵׁינן לְמִיעוּטָא מַחְמַת הַשֵּׁינוּי כ"א אֲזֵלִינן בְּתֵר רַבָּא דְּרַבָּא דְּעֵלְמָא לֹא סְרִיסִים נִינְהוּ אֲבָל לְסַפֵּק שְׁקוּל י"ל כ"ע מוֹדוּ דְּחֵיִיִּישֵׁינן מֵאַחַר דַּא"א לְהַקֵּל כ"א מִצַּד חֲזַקָּה קַמְיִיתָא וְהָא אִשְׁתֵּי וְע' בְּכֻלְיִי חֲזַקוֹת לְהַב"א ס' י"ט שְׁהִבִּיא בְּעֵצְמוּ רֵאזִיה מַגְמ' זו לְעַנְיָן מִים בְּמוֹחַ כו' וְרוֹאֵה אֲנִי שְׁהַדְּבָרִים ק"ו לנ"ד דְּהָקָא וְדְאֵי אִשְׁתֵּי שְׁנַעֲשִׂית א"א וְגַם לְחוּשׁ לְסַפִּיקָא דְּאַחִים אֵינוּ מִיעוּטָא כ"א סְפֵק שְׁקוּל וְע' בְּמ"ש הַתוּיָק"ו ס"י כ"ה בְּקִיצוּרֵי הַדִּינִים אוֹת ב' בְּדַעַת הַתּוֹס' וְסִיעַתֶּם נִמְצָא שְׁעֵלָה בְּיַדְנוּ שְׁאָף לַפ"ד הַתּוֹס' דִּיבְמוֹת (ד"ל ע"ב) דס"ל דַּע"ג דְּאַתְרֵי מוֹקְמִינן אַחְזַקָּה מוֹדוּ דְּהָקָא לֹא מוֹקְמִינן אַחְזַקָּה מְדְאוּרֵיִיתָא וְכ"ש וְק"ו לַפְמ"ש בְּתוֹס' דְּכַתּוּבוֹת (דכ"ג) דְּלַעִיל אוֹת ט' דְּאַפִּילוּ בְּשַׁאֵר רִיעוּתָא לֹא מוֹקְמִינן אַחְזַקָּה דְכ"ש בְּגִדּוֹן זֶה.

וְהַכו"פ פִּי שְׁגַם הַתּוֹס' דִּיבְמוֹת ס"ל כֵּן לְכֵן אֶפִּילוּ לַמ"ש מֵהַרִּי"ט רַפ"ק דְּקִדּוּשֵׁי דְּבִשְׁאָר רִיעוּתָא אִם נִשְׂאָת לֹא תַצָּא י"ל דְּהָקָא תַצָּא מִשּׁוּם דְּאִיבְטָלָא לְגַמְרֵי חֲזַקָּה קַמְיִיתָא וְכַמְשִׁמְעוֹת הַתּוֹס' הַנ"ל וְהֵינּוּ מֵהַטְעָמִים שְׁנַתְּבָאֵר כְּאֵן וּבְאוֹת ט' וְכ"ש לְדַעַת חֵי הַרְמַב"ן שְׁכ' עַל תִּי שֶׁל הַתּוֹס' (ד"ל ע"א) הַנ"ל וְאֵין זֶה כְּלוּם דְּלְדְּבָרֵי מוֹכְרָח לֹמֵר יוֹתֵר דְּבְטָלָה חֲזַקָּה לְגַמְרֵי וְכ"ש לְשַׁטַּת רַבִּינוּ יוֹנָה דְּאַפִּילוּ בְּשַׁאֵר חֲזַקָּה טוֹבָה כֵּל דְּאַתְרֵרְעֵא לֹא מוֹקְמִינן אַחְזַקָּה דְק"ו בְּנַד"ז וְגַם עֵלָה בְּיַדְנוּ דְּלַעַת הַתּוֹס' אֶפִּילוּ בְּחֲזַקָּה גְמוּרָה לֹא מוֹקְמִינן אַחְזַקָּה לְעַנְיָן יְבוּם וְחִלְצָה מְדְרַבְּנָן עכ"פ וְכַמ"ש הַש"ף בִּי"ד ס' נו"ן: קִיצוּר רֵאזִיה מֵהַתּוֹסְפוֹת דִּיבְמוֹת (ד"ל ע"ב) דְּהַנְּצָרְכוּ לֹמֵר דְּמוֹקְמִינן הַעֲרֹנָה בְּחֲזַקַת שְׁלֵא נִתְגָּרְשָׁה וְאַמְאֵי לֹא תִירְצוּ דַּמ"מ אִשָּׁה זֶה הַצָּרָה יֵשׁ לָהּ חֲזַקַת הִיתֵר לְשׁוּק דְּקוֹדֵם שְׁנִשְׂאָת לְכֵן אֵין הַסְּפֵק גְרוּשֵׁינן שֶׁל הַעֲרֹנָה מוֹצִיאָה מִחֲזַקְתָּהּ אֵלֶּא וְדְאֵי דְכִינּוּ שְׁנִשְׂאָת נִתְבַּטְּלָה חֲזַקַת הִיתֵר דְּפְנוּיָה גַם לְעַנְיָן יְבוּם וְלֹא דְמִי לְסַפֵּק טְרִיפָה לְמ"ד דְּמַעְמִידִין עַל חֲזַקָּה דְשָׁם לֹא נִשְׁתַּנָּה כְּלָל חֲזַקָּה הִרְאִישׁוֹנָה לְגַמְרֵי רַק שֵׁישׁ בְּהָ רִיעוּתָא אֲבָל חֲזַקַת הִיתֵר הַנְּמַשְׁף מֵהִיּוֹתָה פְּנוּיָה נִתְבַּטְּלָה לְגַמְרֵי כְּשִׁנְשִׂאָת וְאַף לְעַנְיָן חִלְצָה וְיְבוּם וְגַם יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְחֲזַקָּה שְׁנַתְּעַסְקוּ לְבְטָלָה דְלֹא מִצְטָרְפָא תוּ לְהַמְיַעוּט כְּמוֹ גַבֵּי שְׁלֵיָא בְּבֵית דֵּה"ל בֵּית כְּשְׁלֵיָא וְה"נ ה"ל הָאִשָּׁה כְּמוֹ זֶה הַבְּעַל שְׁנִשְׂאָת לוֹ.

וכמ"כ לעגנו ספק דמעל"ע שבגדה מטמאין הטירות שנגעה אף שיש להן חזקת טהרה דכינו דודאי נגעה האשה בהן ה"ל הטירות כמו האשה: יא וראיתי בב"א דרל"א ע"ג ע"ד שהביא בשם הקצוה"ח בספר ש"ב שמעתיא שהוכיח מדברי התוס' גבי גירש ולסוף פנס דחזקת היתר שלה דקודם הנשואין פקע ע"י שנשאת שלכה פתבו התוס' רק שמעמידין הערנה עצמה בחזקה שלא נתגרשה והוא ו"ל תגרין דאף להבנת הקצוה"ח יש לחלק דווקא ספק גירושין מפקיע חזקת היתר של הצרה פינון דיש אחים ובגרושי הערנה יש ספק הוי ריעותא ודאית משא"כ ספיקא דאחים דאין דבר לפינונו במה לספק אינו מפקיע חזקת היתר שקודם שנשאת ולכן כתב דאפילו הרמב"ן דחולק בגירש ולסוף פנס י"ל דמודה בספיקא דאחים כ"כ בד"ה והנה מהרי"ט ובד"ה אף לפמ"ש ולפענ"ד דבריו תמוהים ובמחכ"ת אגיל בטר איפכא דספק גירושין אפילו גירש ולסוף פנס קיל מספיקא דאחים ויש לומר בו יותר העמד על חזקת היתר של הצרה אי איתא דהוה חזקה מילתא היא פינון דנוסף ע"ז שהספק מצד עצמו יש לו ג"כ חזקה דהיינו חזקת הערנה עצמה א"כ אע"ג דאתרעי חזקה זו מ"מ עדיף משאר ספק שאין לו חזקה דהתיירא פלל ולכן טפי י"ל בו העמד הצרה אחזקת היתר שלה מבספק דאחים דעכ"פ איכא תרתי חזקה נגד ספק זה משא"כ בספק דאחין הוי רק חדא חזקה.

ובנדאי דתרתי חזקה נגד ספק אחד אף אם הוא ספק שיש ריעותא עדיפא מחזקה אחת נגד ספק אחד אף אם אין בו ריעותא ברורה ועוד שי"ל דאע"ג דבספק גירושין יש ריעותא מ"מ ריעותא זו לא מרעא רק חזקת א"א של הערנה עצמה ולא חזקת היתר של הצרה כדאמרינו ספין אתרעאי בהמה לא אתרעאי וכמש"ל ועוד דהא התוס' ס"ל בדבור זה דמוקמינו אחזקה אפילו אתיליד ריעותא א"כ פשיטא דתרתי חזקה עדיפי והל"ל דמוקמינו הצרה בחזקת היתר א"ו כמ"ש הקצוה"ח דחזקת היתר שלה פקע ע"י שנשאת ומה שכתב בד"ה ואמנם המעיין לחלוק על פי קצוה"ח בהתוס' ונדחק לפרש דמ"ש התוס' דמ"מ היא בחזקת היתר לשוק דמוקמינו הערנה בחזקת שלא נתגרשה דעיקר היתר הוא מחמת חזקת היתר של הצרה עצמה מה דבשעת פניסה הי' לה חזקת היתר של קודם הפניסה.

וז"ש התוס' דמ"מ היא בחזקת היתר לשוק ומ"ש התוס' דמוקמינו הערנה בחזקת שלא נתגרשה היינו דאי ערנה בספיקא קיימא ולא בחזקת א"א פגון בשתי כת' עדים א"א לומר ג"כ אוקמא הצרה אחזקת היתר כו' כ"כ בד"ה ובאמת שהכרח פל דבריו אלה רחוקים מאד מפשט לשון התוס' דמשמע שהחזקת היתר לשוק נמשך להצרה רק מחזקת הערנה לבד ולא שיש לה חזקת היתר מצד קודם הנשואין דא"כ העיקר חסר מהספר.

וכן מורה בהדיא לשון הרשב"א בשם התוס' פינון דערנה כו' בחזקת נשואה קיימא כו' א"כ נכרית בחזקת היתר לשוק עומדת. וכן לשון הריטב"א וכולם הם עזר פנגדו ומה דהפירו על הצרה ג"כ לשון בחזקת היינו פדי להעמיד לשון רבה דקאמר אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת דקאי על הצרה.

שיהי' שיהי' ג"כ אפילו בגירש ולסוף פנס אבל לעולם חזקת היתר לשוק של הצרה נמשך רק מחזקת הערנה דבחזקת נשואה קיימא ומ"ש דאם ערנה בספיקא קיימא כו' א"א לומר כו' לכאורה זהו נגד תלמוד ערוך בפרק בפל מערבין (דל"ו ריש ע"א) רבא אמר כו' הרי

אפילו בפשיש פתי עדים מהני בתרי חזקה ואי משום דהכא נולד הספק קודם שבא
החזקה השנית הרי מ"מ פיון דעכ"ז אפילו קודם בוא החזקה השנית של הצרה ג"כ
הערוה רק בספיקא קיימא א"כ בהתגלגל הספק על הצרה י"ל אוקמא אחזקתה ועכ"פ
אין זה ברור שא"א לומר אוקמא הצרה אחזקת היתר פיון דאצלה יש נגד ספק זה תרתי
חזקה וגדולה מזו מבואר דעת הפמ"ג במשפצות סי' א' סס"ו סד"ה ודע מ"מ אם
הראשון מחמת ספק אפשר דהב' יש חזקה להפך פשר והינו אפילו בדליפא תרתי חזקה
לקולא וכו' משמע מדברי הריטב"א פב"ת דקדושין (דע"ט ע"א) שכתב וקשיא לן אמאי
אזלינן בתר חזקת טמא ניזיל בתר חזקת טהרות שנגע בהן שיהי בחזקת טהרה ולא בטמאם
מספק ואיפא למימר דכיון דנדאי נגע בהם אין להם שוב חזקה.

וכדאמרינן בשליא בבית כו' עכ"ל הרי דלולי סברא זו שאין להם חזקה היו מעמידים
אותן אחזקתן אף שבאדם שנגע בהן היא חזקת טמא אלא דס"ל דכיון דנדאי נגע בהם
שוב אין להם חזקה וא"כ ממ"נ אם תאמר דה"נ פיון שודאי נתקדשה שוב אין לה חזקה
וכמש"ל א"כ פשיטא שבטלו דברי הב"א ואם תאמר דלא בטלה חזקתה אמאי לא
נעמידנה על חזקתה כמ"ש הריטב"א אלא מדהוצרכו התוס' לומר דמוקמינן הערוה
בחזקת כו' ש"מ דהצרה עצמה אין לה חזקת היתר לשוק רק משום דמוקמינן כו' ומ"ש
עוד בד"ה ובאמת שהכרח שאין דנין חזקה מגברא לגברא ולפיכך הוצרכו רבה לומר
אשה זו בחזקת היתר עומדת שאין זו מטהרת ע"י חברותיה אלא בשביל חזקת עצמה
ובד"ה אף לפמ"ש הביא שהפנ"י בכתובות (דע"ו) פי' דעת התוס' דכאן הפך פירושו.

ולכאורה מדברי רב אשי בכתובות שם לפירש"י ותוס' משמע פדבריו דלא מהני חזקת
הבת לגבי האב אבל ה"ר"ן שם כ' שאין זה מחנור דאמאי לא כ"כ בשט"מ שם דהרמב"ן
והרא"ש והריטב"א ס"ל דחזקת הגוף מועיל לכ"ע וכדאשכחן גבי מקנה שמועיל לכל
הטובלין בה וכן כתב הרשב"א דחזקת הגוף לכ"ע מהניא דאטו מקנה דמוקמינן אחזקתיה
מי איצטרךא חזקתה לנפשיה כו' עכ"ד ואף לפרש"י י"ל דהא דלא מהני חזקת הבת לגבי
האב היינו משום שיש חזקה דממונא לבעל נגד חזקה דגופא של האשה.

אלא דחזקה דגופא עדיפא מחזקה דממונא ולגבי אב לא עדיפא כ"כ לאפוקי מחזקה
דממונא אבל בשאין חזקה פנגדה י"ל פיון דמוקמינן אחזקה ממילא נמשך ההיתר גם
למי שתלויה בה אע"פ שאין לו חזקה פיון שעכ"פ אין חזקה פנגדו וכמ"ש הפנ"י שם
ראיה ע"ז מדקיי"ל בכתובות (די"ג ע"ב) כו' יוחנן דאמר לדברי המכשיר בה מכשיר
בבתה דמהני לכת חזקת האם וכמ"ש התוס' בכתובות (דכו"ו ע"ב) ד"ה אגן וכ"כ
הרשב"א בקדושין (דס"ו) ד"ה מאי ולא ימצא.

וכ"כ הריטב"א שם. או יש לחלק דהא דרב אשי היינו דוקא בממונא ולא באיסורא וכן
חילק הרשב"א פט"ו דיבמות (דקט"ו) סד"ה ואמר אפיי לענין פאן נמצא וכאן הנה
דאע"ג דרב אשי בכתובות משמע דפליג ארבא היינו לגבי ממונא כו' ועוד דהא עכ"פ
רבא שם משמע דלית ליה סברת רב אשי והה"מ פרק כ"ה מה' אישות הלכה ד' כתב
שקדמב"ם והרי"ף פוסקים פרבא הובא ב"י סס"י ל"ט וי"ל טעם לנה דהא התוס' (דע"ו)
סע"ב) ד"ה פל שנוולד פתבו דרמי בר יחזקאל אוקי לכלה דמתניתין פרבא וכ"כ ה"ר"ן
שם דס"ל דאמרינן פאן נמצאו וכאן היו ועיין בתשובת נו"ב חי"ד סי' ו' דמבואר שם

הפך מספרת הב"א פאן ומה שהעיר הב"א לדין זה מסוגיא דפט"ו דיבמות גבי שתי צרות אחת אומרת מת כו' לא הבינותי דבריו דהתם הטעם משום דאין הצרה נאמנת כלל לגבי חברה ואיך שיהיה להלכה בדין זה אבל ודאי משום זה אין להוציא דברי התוספות דכאן מפשטן דס"ל דחזקת הערנה מהני לגבי הצרה ולמסקנא בלא"ה לא קיי"ל פרבה אפילו פשיש לה ממש חזקת היתר לשוק: יב והנה מצאתי בראב"ן פי"ג שפתב (המעשה דשם בגמרא דקל"ה ע"א) בזה"ל שהוא דנה מוחזק לן בגויה דלית ליה אחי להזיק אשתו ליבום ואמר נמי בפשעת מיתה דלית ליה אחי לא פאן ולא פאן וכך היה מעשה שאביו של זה היה במדה"י ואמר רב יוסף למאי ניהוש לה חזקת דמוחזק לן דלית ליה אחי ועוד האמר בפשעת מיתה דלית ליה אחי א' אפיי פיון דאביו היה במדה"י דילמא איפא עדים דאית ליה אחים וא"ל רבא לרב נתן בר אמי חוש לה לדלמא איפא עדים ואמור לו לזה אם הוא קיים שיפטרנה בגט ואם אינו קיים תשב עד שנברר מן הבאין מקום שהיה אביו שם אם יש לו בן לשם ואם לאו וכן הלכה עכ"ל ויש ללמוד ממנו דס"ל ג"כ דכל שאביו במדה"י אנו חוששים שמא יש לו בן דהיינו שמא יש אחים לזה וכמש"ל באריכות שז"ד כאזמו"ר הגאון נ"ע וכל האחרונים ושלא פדברי הב"א אף צ"ע על הראב"ן מה שלא פתב דאפיי חש לה משום דאמרי דאיפא עדים במדה"י כו' דמשמע דדוקא דאמרי הכי אבל מסתמא לא היינו חוששים לזה אע"פ שאביו היה במדה"י וא"כ אדרבה משמע דדוקא בדאמרי הכי הוא דחיישי' לזה הא מסתמא לא.

ונה הפך ממשנת"ל דבכה"ג חיישינן מסתמא וצ"ל דהראב"ן מפרש מ"ש דאמרי כו' היינו שאומרים פן מאמך דעתם דכיון דאביו היה במדה"י דלמא איפא עדים כו' מיהו אף שזהו דוחק מ"מ גם לשא"פ שפי' דדוקא משום דאמרי דאיפא עדים חששו לזה הא מסתמא לא היינו חוששים לזה אין סתירה למש"ל דכל שאביו במדה"י חוששים מסתמא אף אם נפרש דה"נ מייירי כה"ג כמ"ש הראב"ן משום שי"ל דהא דלא היינו חוששים לזה בהאי עובדא לולי דאמרי כו' היינו משום דאמר בפשעת מיתה דל"ל אחי ואע"ג דמשמע דאף גם בלאה"ט דאמר בפשעת מיתה דל"ל אחי לא היינו חוששים לולי דאמרי דאיפא עדים כו' דהכי משמע מלשון רב יוסף דאמר למאי ניהוש לה חזקת דמוחזק דל"ל אחים ועוד הא אמר בפשעת מיתה דל"ל אחי משמע דהא דאמר בפשעת מיתה דל"ל אחי לא איצטרך רק להעדרה כמ"ש ועוד הא אמר כו' מיהו באמת אין זה מוכרח דאשכחן לשון ועוד בגמרא שהוא מוכרח ובלעדו אין גולא כמ"ש בתוספות בפ"ק דכתובות (די"ד) ושם (דפ"ה ב') ואף את"ל שגם בלא אמירתו לא היינו חוששים י"ל דהיינו משום שהיינו מוחזקים דל"ל אחי ולא שלא הוחזק באחים כ"א שהיה לנו חזקה שאין לו אחים ומ"מ נראה דשטת הבית אפרים יש לה מקום ע"פ הירושלמי רפב"ת דיבמות גבי היתה לה חמות אינה חוששת.

אבל אין פן שטת הש"ס שלנו דאיתא שם וז"ל בשם רבי יוחנן טעמין דרבנן (דאמרו היתה לה חמות אינה חוששת ולא חששו שמא ילדה חמותה) כי ישבו בנדאי ולא בספק (כי ישבו אחים יחדו כו' וכן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה דוקא בדנדעין בנדאי שישבו יחדו אבל מספק אין חוששין) יצתה מליאה חוששת שהוא ספק אחד ספק זכר ספק נקבה מדבר תורה להחמיר ר' יהושע אומר אינה חוששת שהן שתי ספיקות ספק זכר ספק נקבה ספק בן קיימא ספק אינו בן קיימא שתי ספיקות מד"ת להקל עכ"ל והנה

בתוספות קה"ע שם הקשה על מ"ש ב"ש"ס דילן הטעם דהנה לה חמות אינה חוששת משום דסיפא תזקה לשוק ורנבא לשוק ע"ש (דקי"ט ריש ע"ב) וז"ל קצת קשה נחוש שפא ילדה כמה פעמים ובהא נדאי לא שינוי לומר דאזלינו בטר רנבא דאדרבה רוב נשים פי ילדו תרי או תלתא זימני יולדות ביניהם זכר מיהו לסוגיית הירושלמי לק"מ דהא מקרא נפקא דאינה חוששת עכ"ל הרי ס"ל בפשיטות דלהירושלמי אין לחוש אף אם היתה חמותה ותמיה במדה"י זמן רב בענין שיש לחוש לכמה וולדות עד דלא שינוי פלל הטעם דרנבא לשוק כ"א אדרבה דרנבא ליבום ואפ"ה אמרינו פי ישובו אחים בנדאי ולא בספק פיון דליכא ריעותא לפנינו דומיא דיצתה מליאה וריעותא דה"ל רנבא ליבום י"ל דאינו ריעותא כ"כ דאפילו את"ל שהיה זכר יש לספק שפא היה נפל או שפא מת ולכן ליכא רנבא ממש ליבום והקילה התורה בספק זה וא"כ לפ"ז י"ל דה"ה ג"כ באיש שפא לכאן ממרחק אין אנו חוששין לספיקא דאחים דהא גם ע"ז שינוי לומר פי ישובו בנדאי ולא בספק ומיהו י"ל דהירושלמי מיירי ג"כ כשידוע שמתחלה לא היו לו אחין דיש תזקה לשוק וכמ"ש לקמן אכן ש"ס דילן משמע דלית ליה הך דרשא וכ"כ בתוספות קה"ע שם דב"ש"ס בבלי בפרקין משמע מפורש דלית ליה הך דרשא והיינו משום דאל"כ מאי פריה לר"מ ליחוש בהנה לה חמות למיעוטא דזכרים והוכרחו לתרץ בכמה תירוצים אמאי לא תירצו שאני הכא דכתיב פי ישובו בנדאי ולא בספק.

ועמ"ש מזה בתשו' המתחלת יש לחקור בדין איש שפא ממרחק כו' ושם סעיף י"ג שהקשיתי ע"ז ליישב גושניית קה"ע על ש"ס דילן דמדוע בהיתה לה חמות אינה חוששת נחוש שפא ילדה כמה פעמים ובתשובת נ"ב מהד"ת סי' קמ"ה פי' דהא דהנה לה חמות מיירי בשאין לחוש לפי הזמן רק לולד א' ואין זה דוחק כ"כ דהא ע"כ א"א לומר דלעולם אינה חוששת דהא אם הנה לה ב' חמותות פגון שאבי אישה הנה לו ב' נשים ויצאו למדה"י משמע נדאי לפי ש"ס דילן דחוששת וא"כ י"ל דה"ה בחמות א' פשיטה טובא עם חמיה במדה"י וכ"ש באיש שפא ממרחק אין לזה שום קולא לפי ש"ס דילן.

גם י"ל דיש ללמוד זה מדין יצתה מליאה דלא מוקמינו אחזקה לשוק אף ששם יש ג"כ רנבא לשוק דסמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות וה"ל רנבא לשוק ותדע דאפילו ילדה ולד מספקינו ליה בגפיל עד ששוהה שלשים יום דהא קיי"ל פרשב"ג דבעינו שיהנה הנולד בן שלשים יום ואז דוקא א"צ חליצה הא לאו הכי חיישינו למיעוטא דנפלים והתוספות רפ"ג דעבודת כוכבים (ד"מ ע"ב) כתבו דהוא מיעוט הפצוי דנפלים שכיחא וכ"כ התוספות פ"ה דגדה (דמ"ד ע"ב) וא"כ נדאי י"ל סמוך מיעוטא למחצה דנקבות ובירושלמי קורא זה ב' ספיקות לר' יהושע ואפ"ה קיי"ל דחוששת ולא סמכינו ארנבא ואחזקה ובחז' הרמב"ן כתב הטעם משום דזכרים הוי מיעוטא דשכיחא אלמא דאפילו במיעוטא דשכיחא לא מוקמינו אחזקה ועי' ביש"ש שם ס"י ב' וז"ל דמיעוטא כה"ג שהריעותא לפנינו שהרי היא מעוברת ושפא תלד זכר כו' מסתבר לחוש למיעוטא כה"ג עכ"ל ועיין חידושי הרשב"א שם סד"ה אלא אמר רבא וא"ת מ"מ סמוך מחצה דנקבות לחזקה דשוקא כו' ע"ש.

והרשב"א לשיטתיה דס"ל דלא קיי"ל כר' שמעון ביבמות (דס"ז ע"א) אבל לפמ"ש התוספות והרא"ש שם ס"י ד' משמע נדאי דקיי"ל דזכרים הוי מיעוטא נגד מחצה

דנקבות ומיעוטה דמפילות וכ"כ התוספות עוד בנדה (דף מ"ד ע"א) ועיין בכ"מ פ"ח מה' תרומות סוף הלכה ד' שפן דעת הרמב"ם לדינא ונמצא לפ"ז לא שייך כ"כ תירוץ הרשב"א דליתא לחזקה דשוקא.

וא"נ שייך תירוץו מ"מ כש"כ שי"ל פן בנד"ז דהחזקת פנויה ודאי ליתא מיד שנשאת יותר מחזקת שוק ביצתה תמותה מליאה דעד הנה הנה לה חזקה ממש וכמשנ"ת לעיל וגם הספק דאחים הוא ספק שקול ממש ולא מיעוטה דיש להורות דחוששת: יג ומיהו בנד"ז שדירת אביו מעולם הנה בפפרים הסמוך לעיר ולפעמים הנה דר גם בעיר פמה שנים ולא נודע מעולם לכל מקורביו ומינדעיו שהיה לו עוד אח ושני אנשים זקנים ואיזו נשים העידו שמפירין אמו ושני האחים זה יותר משלשים שנה ומעולם לא נודע להם מאח אחר נראה דזה חשוב שפיר לא אתחזק באחי וכ"מ ודאי ג"כ דעת תשו' כאאזמו"ר נ"ע ע"ש סוף תשובתו שכתב משא"כ פשיש חשש מדינה אחרת לפנינו לעיר מולדתו ובית אביו כו' אלא לחקור עד פמה נקרא מדה"י כו' וזהו באמת הפל לפי מה שעיינו רואות כו' ע"ש דמוכח ודאי דבכה"ג דנ"ד שהיה דר בפפר הסמוך לעירכם ממש וכמה שנים גם בעיר ממש ולא הוחזק בעירכם באח זולת שני האחין הנ"ל שמתו ודאי הוא בכלל לא הוחזק באחין שבגמרא ולכן אע"ג דלא אתחזק בבני והוא בחזקת שאין לו בנים אתתא שריא.

ועוד דמהרי"ט בתשו' ח"א סי' פ"ב הנזכר לעיל פי' ואותו נדון של הרא"ש התם חזקה אלימתא איכא כמ"ש שם שישב פמה שנים ומעולם לא נראה ולא נשמע לא מפיו ולא מפיו זולתו שהיו לו אחים זו חזקה ברורה כו' ע"ש בד"ה ומצאתי בתשובה ומשמע דס"ל דאפילו בבא לכאן מארץ אחרת הוי חזקה עי"ז שישב כאן פמה שנים ומעולם לא נראה כו' אף בתשו' אזמו"ר ז"ל חולק ע"ז ע"ש במ"ש והנה לכאורה י"ל דהרא"ש סמך כו' דזו היא ממש סברת מהרי"ט אלא דלא רצה להביאו בפ"י מפני הכבוד מאחר שהעלה לחלוק ע"ז ומ"מ בנ"ד דאיכא תרתי שהיה מקום דירתו ממש בפפרים הסמוך לעיר ולפעמים בעיר וגם לא נודע ולא נשמע מעולם שהיה לו אח אחר זולת האח שמת נראה להקל בודאי ולכן גם ע"פ דיבור תמותה אין לאוסרה בשגם שיש בזה אמתלא שביקשה הקאטינקע והפאציילע.

הרי יש לתלות שלזה היא מתפוננת וה"ל פההיא דאיתא שלהי יבמות (דקכ"ב ע"א) נכרי שהיה מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן כו' לא אמר פלום לא נתפונן אלא להשביח מקחו ומבואר בתשו' הרשב"א ח"א סי' קי"ח דלולי זה היה לנו להאמינו משום דמקחו בידו ונאמן לאסור את שלו שהוא תח"י מיגו דאי בעי לא מיזבין ליה ניהלן אי נמי קלי להו ואפ"ה פינן שי"ל דלהשביח מקחו מכונן אינו נאמן ומותרין הפירות כ"ש הכא שאפילו בלא"ה י"ל דאינה נאמנת כמו דהבעל אינו נאמן היכא דלא הוחזק באחין דכשנוסף ע"ז האמתלא הנ"ל דודאי אינה נאמנת: יד כבר נתבאר לעיל דבמי שבא ממרחק ונשא אשה כאן אין להקל מתמת שלא הוחזק באחין אמנם מה שיש לחקור הוא פשיש להסתפק שמה היו לו בנים להבעל.

אי מותרת לשוק משום ספק ספיקא כדפרשב"ם פי"נ פדלעיל אות ב' ולכאורה לדעת רשב"ם ודאי מותרת אף עדיין יש להסתפק משום דלכאורה הספק דשמה אין לו אחים

אינו ספק שקול דרוב נשים מתעפרות ויולדות ועי' בתה"ד ס"י שמ"ט דכתב וז"ל פ"ק
בתרא דיבמות מוכח דרוב נשים מתעפרות ויולדות אפילו בדלימא לאשה ובעלה לקמן
אמרין מסתמא נתעברה וילדה ומוכח התם נמי דרוב גמור הוא מדאורייתא עכ"ל ועי'
תוספות (דקי"ט א') ד"ה אמאי וי"ל דמייירי כו' ועי' בב"ש ס"י קנ"ו ס"ק י"ז וא"ל
בגיתן לי בן כו' מ"מ הרוב מכחיש כו' ויש ליישב וישבו אינו מבואר אף הרשב"א
בחדושי ס"פ ט"ו וישב קושיא זו וז"ל וי"ל פ"ק שיעתה בלא בנים וחתרה בלא בנים
לא יצתה מחזקתה הראשונה עכ"ל וע"ש דבזה תירץ ג"כ קושיות התוספות הנ"ל והבית
מאיר סי' קנ"ו סס"י י"ב פתב שמוכרח פשטת הרשב"א.

ובחדושי הריטב"א ס"פ ט"ו כ' וז"ל ה' דתניא גיתן לי בן במדה"י מת בני ואח"כ מת
בעלי נאמנת טעמא דמילתא משום דאיהי קיימא בחזקת ליבם ואילו שתקה ולא אמרה
אלא מת בעלי הנה דינה שתתניבם הלכך אע"ג דרוב נשים מתעפרות ויולדות ולד מעליא
כדאמרין בר"פ דלקמן הכא אין לנו אלא חזקה וכיון דאי שתקה תתניבם הוי לה כהפה
שאסר הוא הפה שזהתיר וזה ברור.

וכן סיפא גיתן לי יבם במדה"י ואמרה מת יבמי ואח"כ מת בעלי נאמנת משום דאי בעי
שתקה ולא תתניבם עכ"ל ודבריו אינם מוכנים לכאורה במ"ש הלכך אע"ג דרוב נשים
כו' אין לנו אלא חזקה הרי רובא עדיף מחזקה וכמ"ש הב"ש שם דהא ר"פ דלקמן בהל"ך
בעלה וצרתה למדה"י לא תנשא משום דחיישינן לרובא ולא סמכינן אחזקה אבל לכמ"ש
הרשב"א א"א"ש דבאמת האי רובא עדיף מחזקה אלא דשאני הכא גבי גיתן לי בן במדה"י
כיון דחתרה בלא בנים כו' פנ"ל וא"כ גבי מי שפא מארץ מרחק שלא שייך לומר הכי
וליא שום ריעותא נגד הרוב לכ"ע אזלינן בתר רובא ואפילו להריטב"א ה' הכא ליפא
חזקה נגד הרוב וא"כ בזמן רב שיש שהות כדי שתלד חמותה הרבה ולדות זה אחר זה
הרי אף אם ילדה מחצה נקבות ומחצה זכרים יש לו אף או אחין וא"כ איפא רובא
לאיסורא וחסורא מספק שקול ועיין תשו' הריב"ש סי' שע"ב מ"ש בענין מחצה זכרים
ומחצה נקבות דהוא נדאי ובהכרח פי כן יסד המלך מלכו של עולם לקיום המין כו' ע"ש
מ"ש דלא דמי לשאר ספק וזה דתנן ר"פ בתרא הנה לה חמות אינה חוששת פ"א אזמור
ז"ל בתשו' שני תירוצים ע"ז הא' דמתניתין לא מייירי אלא בכגון שאין לחוש אלא לולד
א' הב' אפילו בזמן רב ומשום חזקה ודוקא בידוע שלא הנה אחין לבעלה קודם לכן ומ"ש
רובא לשוק אינו אלא שלא לומר שהרוב הוא נגד החזקה כו' ע"ש ויש להבין תירוצו
השני דהא בזמן רב ועצום איפא רובא ממש נגד החזקה וצ"ל דלא מייירי בזמן רב ועצום
כ"כ ולהריטב"א דלעיל דס"ל דחזקה עדיפא מהו רובא א"ש אפילו בזמן רב ועצום מיהו
כפר נת' שאין פן דעת הרשב"א ותה"ד והאחרונים וכ"כ התוס' בקדושין (ד"פ סע"א)
ובתשו' נו"ב מהד"ת סי' קמ"ה פ"ג ג"כ דמייירי בכגון שאין לחוש אלא לולד א' ואין זה
דוחק דהא ע"כ א"א לומר דלעולם אינה חוששת דאם היו לה ב' חמותות כגון שחמיה
היה לו ב' נשים והיא ובעלה יצאו משם זמן רב ודאי דחוששת דהא איפא רובא ממש
ליבום וא"כ י"ל דהה"נ בחמות א' פששהתה טובא כשי"ל שילדה ב' וולדות וכ"ש כשי"ל
שילדה יותר כמו ב' שפא ממרחק מיהו לכמ"ש הרמב"ן בחי' לשם דלא קיי"ל דהוי
רובא משום דהוי רובא דתלי במעשה ולא אזלינן בתריה כדאמר רבינא רפ"ג דבכורות
(ד"ך ע"א) ולפ"ז י"ל דדינו כספק שקול ומצטרף בהדיה ספק דבנים למהוי ספק ספיקא

ואין לומר דנהי דלא הוי פרוקא ממש מ"מ להקל כספק שקול נמי לא תשיב וכ"מ לכאורה הפשט הגמרא בבכורות שם דלרבנן רובא דתלי במעשה הוי כמו שאר רובא לר"מ ולכן תישינו למיעוטא ע"ש והנה לר' מאיר בשאר דוכתי נמי נהי דתייש למיעוטא מ"מ לא הוי כספק שקול ממש אלא בצירוף חזקה כדאיתא בתולין (דפ"ו) ריש ע"ב וא"כ י"ל דכמ"כ לרבנן פרוקא דתליא במעשה נהי דתיישא למיעוטא מ"מ לא הוי כמו ספק שקול או דהוי ספק שקול בצירוף החזקה דאוקמא הבהמה בחזקת שלא ילדה כמ"ש התוספות בבכורות שם ד"ה מתנורתא (מיהו בתוספות דתולין שם ד"ה סמוך הקשו וא"ת למה ליה לר"מ לומר סמוך מיעוטא לחזקה בלא חזקה נמי הוא מטהרדכיון דתישינו למיעוטא א"כ הוי ספק כו' וי"ל כו' ולמאי דפרישית לעיל כו' ע"ש).

א"כ לפי תירוץ הראשון מייירי דמיעוט לר"מ הוי כמו ספק ממש מיהו בקדושין (ד"פ ע"א) בתוספות ד"ה סמוך מבואר דס"ל לר"מ דדוקא בצירוף החזקה אז תשיב המיעוטא כספק ולא מצד עצמו עד דמשום הכי הוצרכו לומר דהוא רובא דהתם אינו רוב חשוב ומש"ה ע"י המיעוט והחזקה איתרע רובא לגמרי והוי כמאן דליתא וזה דלא כדפ"י בתולין (דפ"ו ב') דטהור משום ספק פיון דהוי דבר שאין בו דעת לישאל כו' ועיין בדבריהם פ"ב דנדה (ד"ח ע"ב) פ"ג ד"ה טהור משום ספק משום דתינוק הוי דבר שאין בו דעת לישאל אלא דמ"מ בד"ה סמוך פירשו דע"י המיעוט עם החזקה דייקא ה"ל ספק וכמו שכתבו בזה בקדושין שם אבל בד"ה מיעוטא בסוף הדיבור פ"י כמ"ש בתולין שם דכיון דתייש למיעוטא הוי ספק אפילו בלא צירוף החזקה ועיין מהרש"א בנדה שם ועי' בחי' הריטב"א בקדושין שם משמע ג"כ דמיעוטא עם החזקה דייקא הוי ספק לר"מ וכ"כ בתשו' הריב"ש סי' שע"ב.

ועיין בי"ד סי' כ"ה בדברי אזור ז"ל סק"ב משמע לכאורה דלהרמב"ם ורשפ"א הוי כספק שקול ולהתוס' שם אפשר ל"ח רובא דתלי במעשה פיון שבנדאי נעשה מעשה שהרי שחוטא לפינוי משא"כ בשאר רובא דתלי במעשה כשי"ל שלא נעשה מעשה כלל י"ל דמודו להרמב"ם ורשפ"א דהוי ספק שקול ומיהו כ"ז לדברי הרמב"ן ביבמות שם אבל להתוספות שם ובפ"ג דבכורות מבואר דרובא דאחין ל"ח כלל רובא דתלי במעשה וכ"מ ברמב"ן לפ"ד רב האי גאון שהביא אח"כ ולפ"ז י"ל שאינו מצטרף כלל לס"ס.

ומ"ש הרשפ"ם בלא אתחזק לא באחי ולא בבני דהוי ס"ס י"ל דהינו בשדירתו במקומות שסביבות מולדתו דכה"ג יש קצת ראיה דאין לו אחים מדלא נשמע עליו כלל ומחזק שאין לו אחים היינו ששמענו עליו כף קודם קדושין כדפרש"י בקדושין (ס"ד).

אף זהו דוחק וכן פי' מהריב"ל בתשו' ח"ב סי' י"ט דבספיקא דאחין פשיש עוד ספיקא דבנים שריא מ"מ נראה שיש להסתפק לדעת הטוש"ע ושא"פ מדלא הנכירו הטעם דס"ס כלל ואדרבה תמכו עיקר יסוד ההיתר בלא אתחזק באחין משום דהוי בחזקה שאין לו אחין וכמשמעות תשובת הרא"ש וכמשמעות קיצור פסקי הרא"ש פ"ג דקדושין סי' י"א וכמשמעות הטוש"ע סי' קנ"ז ס"ו שלא הנכירו נידון בנים כלל מכלל דלאו מה"ט דס"ס אתו עלה אלא אע"ג דמחזק דל"ל בני ומשום דהוי כמחזק דל"ל אחי וכדפ"י לעיל בשם רבינו ז"ל.

וְקָשָׁה אֲמַאי לֹא נִקְטוּ ג"כ דִּין מִי שֶׁבָּא מִמְרָחֵק וְלֹא אֶתְחַזֵּק לֹא בְּאֲחֵי וְלֹא בְּבָנֵי לְהַתִּיר
מִצַּד ס"ס אֲלֵא מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דס"ל דבכה"ג אֵין לְהַתִּיר מִשּׁוּם דְּסַפֵּק דְּאֲחִין אֵינוֹ סַפֵּק
שְׁקוּל כְּלָל וּבִלְבוּשׁ סִי קנ"ז ס"ו כָּתַב מִי שֶׁלֹּא הָיָה מְנוּחָזֵק בְּאֲחִים וְאֵין לוֹ בָּנִים כּו' מְבֹנָאָר
לְהִדְיָא כּמ"ש דְּלֹאֹ מִטַּעַם ס"ס אֲתִי עָלָה וְאֶפְשָׁר לֹא מֵר ג"כ דְּסַפֵּק דִּישׁ לוֹ בָּנִים ג"כ אֵינוֹ
סַפֵּק שְׁקוּל אִם יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שְׁמָא לֹא הָיָה נְשׁוּי כְּלָל וּכְדַתְנֵן רַפְט"ז הָאֲשָׁה שֶׁהִלְךָ בְּעָלָה
כו' הִיא צְרֵתָה וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְלִצְרָה אֲחֵרִיתָא ל"ח וּפְרֵשׁ"י דל"ח שְׁמָא נְשָׂא אֲשָׁה שָׁם
וְהִטַּעַם פְּשׁוּט מִשּׁוּם דְּהָנִי כְּמוֹ ס"ס שְׁמָא לֹא נְשָׂא וְאֵת"ל נְשָׂא שְׁמָא לֹא יִלְדָה וְנָהִי דְרוּב
נְשִׁים מִתְעַבְרוֹת מ"מ סְמוּךְ מִיעוּטָא לְסַפִּיקָא דְשְׁמָא לֹא נְשָׂא וְה"ל רְנָבָא וּכּמ"ש לְעֵיל
וּכְמוֹ דְאֶמְרִינֵן רַפְט"ז בְּעֵנֵן סְמוּךְ מִיעוּט דְּמַפִּילוֹת לְמַחְצָה דְנִקְבוֹת כּו' וְה"ל רְנָבָא וְה"נ
נִימָא הָכִי וְנִמְצָא נְשָׂאָר הַשְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים רַק מִיעוּטָא לְבַד וְהֵגַם שִׁישׁ לְחֻלְק בֵּין נ"ד
לְהָא דְצָרָה אֲחֵרִיתָא שְׁבַגְמָרָא דְהֵתָם י"ל שְׁרַחֲוּק שְׁנִשְׂאָ אֲחֵרַת כִּינּוּן שִׁישׁ לוֹ אֲשָׁה עֲמוֹ
בַּמְדָּה"י מִשָּׂא"כ בַּנ"ד מ"מ בְּרִיא"ז בִּש"ג שָׁם וּבִיש"ש מִשְׁמַע דל"ח שְׁמָא נְשָׂא אָף אִם
לֹא הוֹלִיךְ עֲמוֹ אֲשָׁה אֲלֵא שִׁי"ל דְּהֵתָם מִצַּד חֲזָקָה לִיבּוּם נִגְעוּ בָּהּ מ"מ עכ"פ אָף אִם אֵין
רְאִיָּה לְדַבָּר י"ל שְׁאֵינוֹ סַפֵּק שְׁקוּל מִטַּעַם שְׁנַתְבָּאָר: טו וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת פ"ק
דְּכַתְּנוּבוֹת ט' ע"א) ד"ה וְאֵיבְעִית אֵימָא מִשְׁמַע דְּמִיעוּטָא לֹא מְצַטְרַף לְעוּד סַפֵּק שְׁקוּל
לְהִיּוֹת שְׁנֵי סַפִּיקוֹת מְדַכְּתְבוּ וְא"ת א"כ בְּסַפֵּק סַפִּיקָא נְמִי תִּיאָסֵר כּו' וְאֹמֵר ר"י דְּהֵאֵי
רְנָבָא דְּבָרְצוֹן אֵינוֹ רֹב גְּמוּר כּו' ע"ש וּכ"פ הַשְּׁ"ף בִּי"ד סס"י נ"ג וּבְסִי' ק"י בְּדִינֵי ס"ס
ס"ק ל"ג וְהַפְּר"ח שָׁם בְּדִינֵי ס"ס כְּלָל ז' וְעֵינֵן בְּתַשׁוּבַת הַרִיב"ש סִי' שַׁע"ב שֶׁהַקָּשָׁה עַל
הַתּוֹסְפוֹת דפ"ק דְּכַתְּנוּבוֹת הַנ"ל דְּאֶדְרָבָה אֵית לָן לְמִימַר סְמוּךְ מִיעוּטָא דְאֹנָס לְמַחְצָה
דְּאֵין תַּחְתּוֹ וְה"ל תַּחְתּוֹ בְּרָצוֹן מִיעוּטָא כְּמוֹ סְמוּךְ מִיעוּטָא דְּמַפִּילוֹת לְמַחְצָה דְנִקְבוֹת
וְה"ל זְכָרִים מִיעוּטָא בַּפ"ג דְּבַכּוּרוֹת לר' יְהוֹשֻׁעַ וְע"ש מֵה שְׁתִּירָץ וְאֵין הַתִּירוֹץ מְנוֹכַח
וּבְשֵׁם הַר"ן תִּירָץ דְלִית לְהוּ לְרַבְּנָן סְמוּךְ בְּכַה"ג וְאוּלַי כְּוֹנְתוֹ מִשּׁוּם דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי עַל ר'
יְהוֹשֻׁעַ וְקִי"ל כְּרַבְּנָן וּבִשְׁט"מ דְּכַתְּנוּבוֹת שָׁם ד"ה וְאֵיבְעִית אֵימָא תִּירָץ בַּע"א דְּבִשְׁלֵמָא
הָא דְאֶמְרִינֵן סְמוּךְ מִיעוּטָא דְּמַפִּילוֹת לְמַחְצָה דְנִקְבוֹת וְהוּוּ לְהוּ זְכָרִים מִיעוּטָא נִיחָא
דְּבַתְרֵינוּיְהוּ הַמַּפִּילוֹת וְהַנְּקָבוֹת מְגַרְעִים כּח הַזְּכָרִים מְחַד טַעְמָא וּלְכַף ה"ל זְכָרִים מִיעוּטָא
וּלְמִיעוּטָא לֹא חִיָּישִׁינֵן אֲבָל מִיעוּטָא דְאֹנָס וּמַחְצָה דְאֵין תַּחְתּוֹ שְׁרִייתֵיהוּ לֹא הָנִי מְחַד
טַעְמָא וְכָל אֶחָד עוֹמֵד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ כּו' רְנָבָא דְרָצוֹן נִגְדַּד מִיעוּטָא דְאֹנָס וְהָרִי הוּא בְּטֵל וְלֹא
נְשָׂאָר אֲלֵא סַפֵּק תַּחְתּוֹ סַפֵּק אֵין תַּחְתּוֹ כּו' עכ"ל וְע"ד חִילּוּק זֶה דְהַשְׁט"מ נְרָאָה לְפָרֵשׁ
מ"ש בְּפִסְקֵי מֵהֵרָא"י סִי' קס"ז וְנ"ל אֲבָל בַּנ"ד אֵין נ"ל לְצַרְף קִנְיֵן הַפְּסָף לְטַעַם דְּחוּלְבַת
וּלְהַתִּיר מִבְּיַנְיָהוּ דְשִׁנְיָהֶם לֹא שְׁיִיכֵי אֶהְדְּדִי כְּלָל כּו' וּבַמִּל"מ רַפ"ד מֵה' בְּכוּרוֹת כְּתַב וְלֹא
יִדְעָתִי מֵהוּ זֶה שְׁכַתְּבַת הָרַב שְׁהָרִי בְּנֹלָד זֶה יֵשׁ נִפְנִינוּ תְּרֵי סַפִּיקֵי לְהַקֵּל כּו' וְהַנִּיחַ בַּצ"ע
וִי"ל דְּמֵהֵרָא"י שָׁם כְּוֹנְתוֹ כּמ"ש אַח"כ דְּרֹב הַגְּאוּנִים פְּסָקוּ דְקִנְיֵן כְּסָף לֹא מְהַנִּי וְא"כ
נְשָׂאָר רַק מִיעוּטָא וְלֹא מְהַנִּי סְמוּךְ מִיעוּטָא לְסַפִּיקָא דְּחוּלְבַת מֵאַחַר דְּלֹא שְׁיִיכֵי אֶהְדְּדִי
וְכַסְבַּרְת הַשְׁט"מ בְּהַתּוֹסְפוֹת וְאֵע"ג דְּלְכַאוּרָה נְרָאָה דַּמ"ש דְּרֹב הַגְּאוּנִים כּו' זֶהוּ טַעַם
אַחַר דַּע"ז כ' וְתוֹ נְרָאָה כּו' י"ל דַּמ"ש וְתוֹ נְרָאָה דְכַמְהָ נְרָאָה כּו' הִינֵנוּ כְּדִסְיִים דְּלֹא הִקְנָה
הַבְּהֵמָה לְעוֹבְרָה כּו' וְאֵין אָדָם מְקַנָּה דְשִׁלְב"ל מִיְהוּ יֵשׁ לְדַחוֹת דְּטַעְמָא דְּמֵהֵרָא"י הִינֵנוּ
מִשּׁוּם דס"ל דְּאֶפִּילוּ ס"ס מִמֶּשׁ לֹא מְהַנִּי שָׁם מִשּׁוּם דִּישׁ חֲזָקַת אִיסוּר דְּאוּקֵי הַבְּהֵמָה
בְּחֲזָקַת שְׁלֵא יִלְדָה.

וְלֹא מֵהֵנִי רַק פְּשֵׁה־צַדִּים שְׂיִכִּים לְטַעֲמָא דְחֻלְכַת דְּאָז ה"ל הָאִיסוּר מִיַּעוּטָא דְלֹא שְׂכִיחָא וּמִיַּעוּט כה"ג לֹא אֲמַרִּינָן סְמוּךְ מִיַּעוּטָא לְחֻזְקָה ע"ש וְהִנֵּה אֲזַמּוּר נ"ע ב"ד ס"י ל"א ס"ק ט"ו בְּעֵנָן תּוֹלַעַת שְׁנַמְצָא חוּץ לְקַדְרָה וְנ"ל וס"ס מֵהֵנִי בכה"ג אַעפ"י שְׂסַפֵּק א' אִינוּ סַפֵּק שְׁקוּל מִמַּשׁ כְּדִלְקָמָן ס' ק"י בְּכֻלָּי ס"ס עכ"ל וְסָבוּר הֵייתִי שְׁנֵה שְׁלֵא כְּדַעַת הַתּוֹס' דפ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת הַנ"ל וְאֲזַלָּא פְּהֵךְ דְּכַתְּבֵי הַסְּדְרֵי טְהָרָה אִךְ בְּאַמַּת זֶה אִינוּ כִּי הָרִי אֲזַמּוּר נ"ע כְּתֹב כֹּן בְּשֵׁם הַתְּה"ד וּבַתְּה"ד ס"י קס"ו מְבֹאָר בְּהַדְרָא דְחֻשִׁיב לִיה ס"ס דְּנֻקָּא לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת דפ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת הַנ"ל וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּאֶפִּילוּ רַנְבָּא דְרַבְּנָן לֹא מֵהֵנִי בְּמַקּוֹם ס"ס עכ"ל ור"ל דֹּאע"ג דְּנִגְדַּד הַסַּפֵּק דְשָׁמָא בְּאִנּוּס אִיפָּא רַנְבָּא דְרַצּוֹן דְּהוּי רַנְבָּא מְדַרְבָּן עכ"פ וּא"כ סַפֵּק דְּאִנּוּס אִינוּ ס' שְׁקוּל אַפ"ה מְצַטְרַף לַס"ס.

וּז"ש אֲזַמּוּר נ"ע שְׂסַפֵּק אֶחָד אִינוּ סַפֵּק שְׁקוּל מִמַּשׁ ור"ל בְּעֵנָן דְּמְדַרְבָּן חָשׁוּב רַק כְּמוֹ מִיַּעוּטָא אֲבָל הֵיכָא דְאֶפִּילוּ מְדֹאֲרֵינִי חָשׁוּב רַק כְּמוֹ מִיַּעוּטָא לֹא פְּלִיג כְּלָל הַתְּה"ד עַל הַתּוֹסְפוֹת דְּאִינוּ מְצַטְרַף לַס"ס.

אִךְ הַסְּדְרֵי טְהָרָה ס' קפ"ג ס"ק ט"ו כְּתֹב שְׂבִתְשׁוּבַת שְׁאֵלָה כְּתֹב דְּלִיתָא לְהָךְ כְּלָלָא דְהַש"ךְ הֵגַם שְׁהַתּוֹסְפוֹת דְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף ט') מוֹכַח דַּס"ל הֵכִי אֲמַנְם בְּנִדָּה (ד"י"ח) ד"ה שְׁלֵיָא כְּתֹבוּ דְהוּי ס"ס בכה"ג מִשּׁוּם דְּסְמוּךְ מִיַּעוּטָא לְהָךְ פְּלִגָּא וְלֹא שְׂיִיךְ שְׁם תִּירוּץ וְחִילוּק דְּהַרִּיב"ש ס' שַׁע"ב עכ"ד.

וּבְאַמַּת לְפִי הַחִילוּק שְׂחִילְקוּ הַשֵּׁט"מ ספ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת לַק"מ מְדַבְּרִיהֶם בְּנִדָּה (ד"י"ח) עַל דְּבַרִּיהֶם פ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת דְּהֵתֶם גְּבִי שְׁלֵיָא ג"כ תַּרְוִנוּיָהּ מְגַרְעִים כַּח הַמַּחְצָה שְׁיֵשׁ בֵּה רֹב וְלָד ע"ש וּבְחִילוּק זֶה נִדְּחוּ שְׁאָר רְאִיּוֹתָיו שְׁהִבִּיא שְׁם וּבַס"י ק"ץ הִבִּיא עוֹד רְאִיָּה לְזֶה מֵהַגְּמָרָא רפ"ט דְּנִדָּה בְּאִישׁ וְאִשָּׁה שְׁעָשׂוּ צְרִכֵיהֶם לְחוּף הַסַּפֵּל דְּמַטְהַר ר' מְאִיר מִשּׁוּם ס"ס אַע"ג דַּס' מִן הָאִישׁ אִינוּ ס' שְׁקוּל כְּלָל וְגַם הַס' הַא' לר' מְאִיר אִינוּ ס' שְׁקוּל לְמ"ד דר' מְאִיר מְטַמָּא מִשּׁוּם נִדָּה וּלְפַמ"ש בְּתַשׁו' פְּנִים מְאִירוֹת ח"א ס' י"ב דר' יוֹחָנָן דְּאָמַר דר"מ מְטַהַר בַּס"ס הַנ"ל ס"ל כר' יוֹסִיבֵר חֲנִינָא (דָּף י"ד ב') דְּגַם בְּחַד סַפִּיקָא אִינוּ מְטַמָּא רַק מִשּׁוּם כְּתֹב אִין זֶה רְאִיָּה כְּלָל גַּם עכ"פ הֵתֶם ב' הַסַּפִּיקוֹת שְׂיִיכֵי לְהַדְדִי דְּתַרְוִנוּיָהּ מְגַרְעִים כַּח הַמַּחְצָה דְּהַמְקוֹר וְעוֹד דְּאִשָּׁה בְּחֻזְקַת טְהָרָה עוֹמְדַת וְכֹן מְצַאֲתִי בְּבֵית מְאִיר בְּתַשׁו' שְׂבַסוּף סְפָרוֹ ס' י"ג שְׂתִירָץ כֹּן דְּהֵתֶם מִשּׁוּם חֻזְקַת טְהָרָה וצ"ע.

וְהִנֵּה סַפֵּק דְשָׁמָא יֵשׁ לוֹ בְּנִים כְּשֵׁיִשׁ לְהַסְתַּפֵּק שְׁמָא עַדִּין לֹא נָשָׂא אִשָּׁה כְּלָל י"ל דְּאִינוּ רַק כְּמוֹ מִיַּעוּטָא מִמַּשׁ מְדֹאֲרֵינִיָּא שְׁהָרִי גַם אִם וּדְאִי נָשָׂא אִשָּׁה לִיכָּא לְכָל הַיּוֹתֵר רַק רַנְבָּא א"כ כְּשֵׁיִשׁ סַפֵּק שְׁמָא לֹא נָשָׂא ה"ל פְּלִגָּא מְרַנְבָּא וּא"כ גְּרַע מְשָׁאָר סַפֵּק שְׁקוּל דה"ל פְּלִגָּא מְכּוּלָּה מִשָּׂא"כ הֵכָא דה"ל פְּלִגָּא מְרַנְבָּא אֶפְשָׁר אַפ"י מְדֹאֲרֵינִיָּא חָשׁוּב רַק כְּמוֹ מִיַּעוּטָא וַאֲע"ג דְּרַנְבָּא מֵהֵנִי מְדֹאֲרֵינִיָּא כְּמוֹ כְּנֻלָּה הֵינּוּ רַנְבָּא מִמַּשׁ אֲבָל לְגַבִּי סַפֵּק שְׁהוּא פְּלִגָּא יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין פְּלִגָּא דְרַנְבָּא לְפְלִגָּא דְכּוּלָּה אַפ"י מְדֹאֲרֵינִיָּא אַע"ג בְּתַשׁו' הַרִיב"ש ס"י שַׁע"ב כְּתֹב וְכִינּוּן דְּמְדֹאֲרֵינִיָּא רַנְבָּא עַדִּיף אֶפִּילוּ בְּסַפִּיקָא אִית לָן לְמִיסַר כו' ור"ל דְּלֹא מֵהֵנִי הַחֻזְקָה אֶפִּילוּ כְּנֻלָּה סַפִּיקָא דְרַנְבָּא מִשְׁמַע דְּסַפִּיקָא דְרַנְבָּא אִינוּ נִדּוֹן כְּמִיַּעוּטָא אִךְ לַענ"ד דְּבַרִּיו שְׁם אִינּוּ מוֹכְנִין שְׁהוּא לֹא חִידֵשׁ סְבָרָא זֹו רַק כְּדִי לְתַרָץ דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת דפ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת הַנ"ל כְּמַש"ש אֲבָל עַדִּין קָשָׁה לִי עַל הַתּוֹס' מָנָא לְהוּ דְלַרְבָּן גִּימָא רַנְבָּא וְחֻזְקָה רַנְבָּא עַדִּיף בכה"ג דָּאָר כִּי גִיזִיל בְּתַר רַנְבָּא אִינָּה אֲסוּרָה וְדֹאִית אֲבָל

נשאר עדיין ספק תחתיו ס' אין תחתיו כו' ובאמת לא נמצא פן בתוספות שאפילו בכה"ג לא יהיה מהני התזקה וגם תמוה הוא שהרי התוספות ס"ל דאפילו נגד ס' גמור שהוא פלגא מכולה מהני תזקת היתר וכמ"ש התוס' שם לעיל מיניה ד"ה לא צריכא ואיך לא יהיה מהני נגד פלגא דרובא ואפילו להרר"י וסיעתו דס"ל בס' שקול לא מהני תזקה נראה דבספיקא כה"ג מהני התזקה שהרי באמת ה"ל תזקה ורובא להקל.

ומ"ש התוספות שם ורובא ותזקה רובא עדיף זה קאי על אשת ישראל דקביל בה אביה קדושין פחותה מבת ג' שנים דאין פאן להקל רק ספיקא דאונס לבד דהוא מיעוטא וליכא ס' אין תחתיו ובאשת פהו דאיכא ס' דאין תחתיו ליכא תזקה מטעם שכתבו התוספות בד"ה לא צריכא הנ"ל ואפשר נתפונן הריב"ש למ"ש התוספות בד"ה ואיבעית אימא וא"ת א"כ בספק ספיקא נמי תיאסר כו' ובהא לא שייך לאוקמא בתזקת היתר כדפ' עכ"ל התוספות ופ' הריב"ש דהינו משום דרובא ותזקה רובא עדיף אפי' בכה"ג דאף כי ניזיל כו' פנ"ל אבל באמת אחר המחילה לא זו הדרך בכוננת התוספות אלא דמ"ש התוספות כדפירשתי ר"ל כמו שכתבו לעיל מיניה בד"ה לא צריכא דלעמידה על התזקה בספיקא דאין תחתיו איכא תזקה לנגד זה דאוקמא אחזקת הגוף שהיתה בתולה כו' ורק על ספיקא דשמא באונס היה שייך לומר אוקמא אחזקה דחזקת פשרות משום דע"ז ליכא תזקה לנגד אלא דמ"מ לא מהני משום דאונס אינו ספק שקול כ"א מיעוטא אבל ספיקא דאין תחתיו אע"ג דהוא ס' שקול והיה מהני אילו היה תזקה פאן לא מהני משום דנגד תזקה זו דלעמידה בתזקת היתר וכשרות איכא תזקת הגוף המראה להפך וכו' מצאתי בשט"מ ונ"ל דהתזקה לגבי ס' דתחתיו לא מעלה ולא מוריד דאדרבה איכא תזקה (לנגד כצ"ל) וכמו שכתבו התוספות וכדכתבנו לעיל וליכא למימר תזקה אלא לגבי ס' באונס ולגבי האי ספיקא שפיר איכא למימר רובא ותזקה רובא עדיף וכיון דמדלית מכאן ס' באונס לא נשאר כ"א ס' תחתיו בלא תזקה והלכך אסור עכ"ל אבל תזקה שהוא כנגד הספיקא דרובא נדאי מהני להתוספות במכ"ש דמהני תזקה נגד ספיקא דכולה אלא דהתם לעמידה ס' דאין תחתיו על התזקה ליכא למימר כלל משום שיש תזקה כנגדה וכיון דליתא לסברת הריב"ש בהתוס' א"כ יש לנו לומר דספיקא דרובא גרע מספיקא דכולה וה"ל רק כמו מיעוטא דהא י"ל סמוך המיעוטא שפנגד הרוב להך פלגא של הס' וה"ל רובא וכמו בנד"ז בספיקא דבנים כשיש להסתפק שמא לא נשא אשה כלל.

א"כ י"ל סמוך מיעוטא דשמא לא נתעברה ולא ילדה להך ספיקא דשמא לא נשא וה"ל רובא לומר שאין לו בנים והכא תרנונייהו המיעוטא והפלגא שייכי להדדי ששניהם מגרעים פח הספיקא דבנים וא"כ לא תזי הך ספיקא לאצטרופי לספיקא דאחים אף אם היה ספיקא דאחים ספק שקול כ"ש שגם ספיקא דאחים י"ל דהוי כמו רובא לומר שיש לו אח פנ"ל: טז אף בספר תויק"ו סס"י נ"ג מבואר דביש שני ספיקות להקל אז אפילו אם בכל ספק בפני עצמו האיסור שכיח יותר אפ"ה מהני אם בהצטרף שניהם יחד ההיתר שכיח יותר וכ"ה לפמ"ש הס"ט סס"י ק"ץ בענין איש ואשה שעשו צרכיהן לדעת ר"מ דמטהר משום ספק ספיקא אף למ"ד דבחד ספיקא דעומדת מטמא משום גדה והנה התויק"ו שם כתב ונ"ל וראיה לזה ממ"ש התוספות והרא"ש לענין גבינות שנעשו מבהמה ונמצאת טריפה דאם הטריפות הוא מחמת סירכא פשר מחמת ספק ספיקא שמא אינה טריפה ואת"ל כו' והרי ספק זו שמא אינה טריפה בנדאי האיסור שכיח יותר כיון

דהתוס' והרא"ש ס"ל בַּשְּׁטַת רַש"י דַּאִין סִינְרָא בְּלֵא נֶקֶב וְאִפ"ה הָוֵי ס"ס גַּם לַפְעַד"נ דְּגַם הַסְּפֵק הַשְּׁנִי שְׁמָא הֵיִתָּה כְּשִׁירָה בְּשַׁעָה שְׁנֹחֲלָבָה ג"כ שְׂכִיחַ הָאִסּוּר יוֹתֵר דְּכִינּוּן דְּלִפִּי הַסְּלֵקָא דַּעֲתָדָה דְּקִינְמִינּוּ הַשְּׁתָּא דְּלֵא מוֹקְמִינּוּ אַחְזָקָה א"כ י"ל יוֹתֵר דְּנַעֲשֵׂה בְּהַמְשָׁךְ הַזְּמַן מְלוֹמֵר דְּנַעֲשֵׂה בְּאִיזָה זְמַן מוּעָט אַחַר שְׁנֹחֲלָבָה וְאִפ"ה הָוֵי סְפֵק סְפִיקָא עַכ"ל (עוֹד פְּתַב רַאֲיָה מָהָא דַּפ"ק דְּפִסְחִים (ד"ט ע"ב) גַּבֵּי סְפֵק נֶפֶל וְשְׁמָא גְּרַרְתִּיהָ וְהָא נֶפֶל לֵא שְׂכִיחַ וּדְבָרֵיו אֵלֶּה אֵינּוּ מוּבָנִים דְּאֶדְרָבָה אִם נֶפֶל לֵא שְׂכִיחַ א"כ שְׂכִיחַ שְׁמָא רִיחַ הוּא וְשְׂכִיחַ הַקֵּיִתֵּר יוֹתֵר וְעוֹד דַּשֵּׁא"ה דְּשְׁמָא גְּרַרְתִּיהָ הָוֵי סְפֵק הַרְגִּיל וְעַדִּיף טוּבָא מְסַפֵּק שְׁקוּל וּמִיָּהוּ בְּלֵא"נ לֵא נִתְּפוּנָן בְּרַאֲיָה זֹו רַק לְכַשְׁהַסְּפֵק א' לֵא שְׂכִיחַ וְגַם זֶה אֵינּוּ רַאֲיָה כַּנ"ל) וְלֵא עֵינָן בְּש"ף ס' פ"א סק"ט שְׁפַתְבַּ מִיָּהוּ מ"ש הַטּוֹר וְהַמְּחַבֵּר לְהַתִּיר בְּסִינְרָא מְטַעַם סְפֵק סְפִיקָא הֵינּוּ בְּסַתָּם סְרָכוֹת שְׁאֲנוּ אוֹסְרִים מְסַפֵּק מִפְּחַ שְׁאִין אָנוּ בְּקִיָּאִין בְּבִדְיָקָה אָבֵל וְדֵאִי אֵיפָא סְרָכוֹת טוּבָא דְּטְרַיְפוֹת בְּוֹדָאִי וּכְמַשְׁנ"ת בְּס' ל"ט ע"ש וּבְהַכִּי נ"ל לְיִישָׁב דְּהַרְשָׁב"א וְהַר"ן לֵא פְּלִיגֵי אֶהְרָא"ש וְהַתּוֹסְפוֹת וְסִיעֲתִיָּהוּ דְּלֵא כְּהַטּוֹר וּב"י ע"ש עַכ"ל.

וְהִבִּיאֻ ג"כ הַפְּר"ח שְׁם ס"ק יו"ד וּכ"ד הַמ"י כָּלָל ע"ב ס"ק ט"ו אַע"פ שְׁפַתְבַּ שְׁמַדְבָּרֵי הַסַּמ"ע ס' רל"ב ס"ק כ"ח מְשַׁמַּע דְּכָל סִינְרָא לֵא אֶסְרִינּוּ רַק מְסַפִּיקָא וּבַמ"א פְּתַבְתִּי מְזָה שְׁדַבְּרֵי הַש"ף אֵין מְוַכְרְחִים וְעוֹי"ל הָרִי כָּאֵן בְּסְפִיקָא דְּבָנִים ג"כ הָרִי אִם נִשְׂא אִשָּׁה י"ל שְׁיִלְדָה שְׁנֵי וְלָדוֹת א"כ אִף שְׁיִישׁ סְפֵק שְׁמָא לֵא נִשְׂא כִּינּוּ דְּבַצַּד הַסְּפֵק שְׁנִשְׂא י"ל ג"כ שְׁיִלְדָה שְׁנֵי וְלָדוֹת א"כ אֵין זֶה הַסְּפֵק חָשׁוּב כְּמוֹ פְּלִגָּא מְרַנְבָּא דַּה"ל מִיַּעוּטָא מְכַוְלָה כַּמ"ש לְעֵיל דְּזָהוּ שְׁיִיף אִם בְּהַצַּד שְׁנִשְׂא ג"כ ה"ל רַק רַנְבָּא לְבַד וְזָהוּ כְּשִׁנְאָמֵר שְׁגַם אִם יִלְדָה לֵא הֵיָה הַזְּמַן רַק עַל וְלָד א' וְכִינּוּ דְּרַק רוּב נְשִׁים מְתַעַבְרוֹת וְיולָדוֹת ה"ל רַנְבָּא לְבַד: אָבֵל כַּשִּׁי"ל שְׁיִלְדָה שְׁנֵי וְלָדוֹת א"כ אַע"ג שְׁיִישׁ מִיַּעוּט שְׁאִין יולָדוֹת כָּלָל מ"מ הָרוּב עַדִּיף מְשַׁאֵר רוּב כִּינּוּ שְׁיולָדוֹת ג"כ שְׁנֵי וְלָדוֹת וְלָכֵן לְעֵינָן וְלָד א' אֶפְשָׁר שְׁגַם הַפְּלִגָּא מְהַרְנְבָּא ה"ל סְפֵק שְׁקוּל וּמ"מ אֵין זֶה מְוַכְרַח דַּמ"מ י"ל סְמוּךְ מִיַּעוּטָא דַּאִין יולָדוֹת כָּלָל לְהַד פְּלִגָּא דְּלֵא נִשְׂא אִשָּׁה וְה"ל רַנְבָּא לְצַד שְׁאִין לוֹ בָּנִים וְע"כ לְכַאוּרָה קָשָׁה לְהַקְל עַל סְמוּךְ הַסְּפֵק סְפִיקָא אִם יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שְׁמָא הִיוּ לוֹ בָּנִים כָּל שְׁלֵא הֵיָה יְדוּעַ כָּלָל אִם הֵיָה נְשׁוּי אָכֵן אִם הֵיָה יְדוּעַ שְׁהֵיָה נְשׁוּי כְּגוֹן שְׁהֵיָה לְבוּשׁ הַטְּלִית גְּדוּל כְּדָרְךָ הַנְּשׁוּאִים נִלְע"ד דַּבְּכָה"ג יֵשׁ לְהַקְל מְשׁוּם דַּבְּכָה"ג וְדֵאִי הָוֵי ס"ס מְעַלְיָא דְּאִף אִם נֵאמֵר דְּהַסְּפֵק שְׁמָא אֵין לוֹ אַחִים לֵא הָוֵי סְפֵק שְׁקוּל.

כְּדַלְעִיל מ"מ לְעֹנְמַת זֶה יֵשׁ לוֹמֵר שְׁהַסְּפֵק שְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים עַדִּיף מְסַפֵּק שְׁקוּל וְהָוֵי כְּמוֹ רַנְבָּא מְשִׁשׁ לְשׁוּק כְּדַמְשַׁמַּע בְּגַמְרָא (רַפִּי"ו) דְּרוּב נְשִׁים מְתַעַבְרוֹת וְיולָדוֹת וְאִף לְדַבְּרֵי הַרַמְבַּ"ן שְׁפַתְבַּתִּי שְׁם דְּהָוֵי רַנְבָּא דְּתַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה מ"מ לְעֹנְמַת זֶה גַּם הָרוּב דִּישׁ לוֹ אַחִים הָוֵי רַנְבָּא דְּתַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה וְא"כ הָרִי אֵיפָא לְהַקְל רַנְבָּא דְּתַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה דְּשְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים וּמִיַּעוּטָא דְּלֵא תַלְיָא בְּמַעֲשֵׂה דְּשְׁמָא אֵין לוֹ אַחִים.

וְא"כ יֵשׁ כָּאֵן לְהַקְל יוֹתֵר מְרוּב אֵלֵא כְּמוֹ רַנְבָּא דְּרַנְבָּא מְשִׁשׁ אוֹ יוֹתֵר וְאֶפְשָׁר שְׁאֵם הַבַּעַל הֵיָה בָּא בְּשָׁנִים כְּמוֹ יוֹתֵר מְבוּעָשְׁרִים שְׁנָה עֵינָן ש"ע אַה"ע ס' א' ס"ג יֵשׁ לְצַרְף לַס"ס שְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים מְשׁוּם דִּי"ל דְּרוּב בַּנ"א בְּזְמַן זֶה הֵם וְדֵאִי נְשׁוּאִים.

וְא"כ אִף שְׁיִישׁ מִיַּעוּטָא שְׁאִין נְשׁוּאִים וּמִיַּעוּטָא נְשִׁים מְפִילוֹת כו' מ"מ הָוֵי סְפֵק שְׁקוּל שְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים בְּהַעֲרִיף הָרוּב נְשִׁים מְתַעַבְרוֹת כו' נֶגֶד ב' מִיַּעוּטִין אֵלוֹ וְהַגַּם שְׁרוּב בַּנ"א

גשואים הוא תלי במעשה מ"מ י"ל דעדיף משאר ספק שקול ועיין בתשובת ב"א רס"י קל"ג מ"ש בענין אחים ה"נ יש לצדד לגבי בנים וכן משמע מדברי הרשב"ם פ"נ דלעיל שהקול מצד ס"ס ולא התנה דמייירי דוקא בידוע שהיה נשוי משמע דכל שלא נודע שלא היה נשוי ה"ל ספק שמא יש לו בנים והיינו עכ"פ כשקלפי ערה שניו ראוי לומר שהיה לו אשה פגון שיש לו חתימות זקן (ובמדינות שהנשואים נוהגים ללבוש ט"ג וזה אינו נושא ט"ג אף יש לו חתימת זקן צ"ע ועיין תוספות פתובות (ט"ז ב') ד"ה וזו) ואין ללמוד להקמיר ממ"ש בכה"ר ס"פ האשה שלום אהא דתנן התם (דף קי"ח ע"ב) גיפתן לי בן במדה"י מת בני ואח"כ מת בעלי נאמנת פי' משום דהיא בחזקת ליבום היתה עומדת ואף עכשיו באותה חזקה בעצמה היא מחזקת את עצמה ולפיכך נאמנת ואיכא למידק אמאי נאמנת לימא רוב נשים מתעברות ויולדות כו' וי"ל פיון דיצתה זו בלא בנים וחזרה בלא בנים לא יצתה זו מחזקתה הראשונה עכ"ל וא"כ לכאורה ה"נ נימא הכי פיון שמתחלה בנדאי לא היו לו בנים ועכשיו הוא בא ג"כ בגפו הוא בחזקת שאין לו בנים אף ל"ד דהתם יש ראיה מהחזרה שחזרה בלא בנים שאין לה בן דכיון שאביו מת א"כ אם היה לה בן לא היתה משלקת אותו בשוק והיתה מביאה אותו עמה משא"כ ה"ל שהניחו אצל אמו שגירשה ואף אם נתאלמן י"ל שהניחו אצל בני משפחתו שאין דרוך שישטפל האב בבן קטן כמו שהוא דרוך האם דסתם קטן צריך לאמו דייקא (פדאימא באה"ע סי' פ"ב ס"ז) אפילו לאחר ימי הנקתו וכ"ש תוך ימי הנקתו: יז ומיהו אם קודם הנשואין לגמרי סיפר לפני שארי אנשים שאין לו בנים לכאורה נראה דנאמן ותו לא חזי לאצטרופי אפילו לס"ס דהכי מבואר בתשובת מהרי"ט סי' פ"ב וז"ל והנני יוסיף להפליא הפלא ופלא מאחר שיש עד אחד שמעיד מפיו של הבעל טרם שדיבר לו בענין גשואין כלל שהיה מסיח לו עניניו לפי תנמו ואמר שהיה לו אחים שם.

אף מצאו אנשי חיל ידיהם ומלאם לבם להקל בדבר ערוה דמאחר שאמר את הדבר טרם שיהא נוגע בדבר הוחזק האיש הזה ע"פ עצמו שיש לו אחים פדאמרינן בהחולץ ואשתמודעניהו דהדין פלוני אחוהי דמיתנא מן אבנה הוא ואפסיקא הלכתא דהאי דאשתמודעניהו אפילו ע"פ קרוב וע"פ אשה דגילוויא מילתא בעלמא הוא ואילו היה כאן שני עדים ששמעו מפיו פן קודם שיאירס היה מוחזק באחיו על פיהם עכ"ל מהרי"ט שם.

מבואר מדבריו דכל מה שאומר הבעל טרם האירוסין והנשואין אנו מאמינים לו ונעשה מוחזק ע"פ דבריו אלו ואע"פ שאם היה אומר פן אח"כ לא היה נאמן וכן יש לדייק קצת מפרש"י בקדושין (ס"ד תחלת ע"ב) בפ"י דמוחזק לן האי גברא באחי ולא שיש עדים בדבר אלא חזקה בעלמא כה שמענו עליו קודם קדושין כו' דלכאורה מ"ש קודם קדושין הוא אף למותר אלא משום שי"ל דלאחר קדושין לא הנה מחזקינן ליה בהכי ע"י שמיעה בעלמא משא"כ קודם קדושין מיהו ז"א אלא י"ל דמש"ה הוצרך לומר קודם קדושין לאשמועינן דאפ"ה נאמן באמר בשעת קדושין אין לי אחים משום דאמרינן מה לו לשקר כו' וכ"מ ברשב"ם (דקל"ה) שפכת ג"כ חזקה בעלמא ולא הזכיר קודם קדושין בדוקא והיינו משום דהתם א"צ לזה אף מהרמב"ם רפ"ג מה' יבום דין ב' יש ראיה לדברי מהרי"ט שפכת אמר יש לי אחין אינו נאמן לאסור את אשתו כו' שהרי זה מתפנין לאוסרה לאחר מותו מדכתב שהרי זה מתפנין מכלל דהיכא דלא שייך לומר פן פגון באומר פן טרם הנשואין הוא נאמן ולכאורה לדברי הרמב"ם היה מקום לומר דאפילו

אחר הנשואין אם אומר פן לפני אחרים במסל"ת י"ל דנאמן ומיהו בזה י"ל דאערומי קא מערים וכמו האומרת טמאה אני לך דמשמע דאין חילוק בין אומרת פן לבעלה או לאחרים וכמ"ש אזמו"ר בתשו' אחת דאמרינן אינערומי קא מערמא להפקיע עצמה מבעלה (ומיהו צ"ע לפי הירושלמי שם באת להתיר עצמה אסרה) אבל באומר פן קודם הנשואין נראה דאין שנייה לומר פן: יח אף הנה בעיקר ראיות מהרי"ט מההיא דאשתמודעניהו כו' יש לתמוה לכאורה דממ"נ אם מדמה ליה לההוא דאשתמודעניהו גם אחר הנשואין יהיה נאמן לומר שיש לו אחים כמו בשם דהקרוב או האשה נאמנים לומר דהדין פלוני אחוהי דמיתנא מאבנה הוא אפילו בשעת חליצה כו' ואע"פ שהריב"ש בתשו' סי' קפ"ב כ' שלפי לשון הרי"ף ז"ל נראה שאין אשה וקרוב נאמנים לומר זה אחיו של פלוני כשמעידין בין בממון בין באיסור בשעת מעשה ומשנה שלימה בפ"נ האומר זה אחי אינו נאמן כו' אלא שאם אמרו פן קודם מעשה שאין מעידין לא על ממון ולא על איסור הנוחזק על פיהם עכ"ל א"כ לכאן י"ל דמהרי"ט בשיטת הריב"ש אמרה אף באמת א"כ הוא לית הלכתא פנותיה דהא הב"י באה"ע רס"י קנ"ז דחה דברי הריב"ש מהלכה וכ"מ בתשב"ץ ח"א סי' פ"ג ודוחק לומר דה"ק מהרי"ט דכשם שעד אחד או קרוב נאמן אפילו בשעת מעשה לומר דהדין פלוני אחוהי דמיתנא הוא כמ"כ הבעל עצמו אע"פ שאינו נאמן אח"כ לומר זה אחי או יש לי אחים משום שמתכוין לאסור מ"מ קודם הנשואין הוא נאמן.

דאז לא גרע משאר עד דא"כ עכ"פ יפלא על פסק הטוש"ע סי' קנ"ז ס"ו דעד א' אינו נאמן לומר יש אחים לבעלה נהרי קיי"ל דאשתמודעניהו אפילו ע"פ קרוב וכ"פ בש"ע שם ס"ב וא"כ הוא סותר עצמו תכ"ד וכן קשיא אתשו' הרא"ש פ"ל נ"ב שפמנו מקור דברי הטוש"ע סי' קנ"ז ס"ו איהו אישתמיטתיה תלמוד ערוף דהחולץ הנ"ל א"ו האמת יורה דרכו שאין זה ענין לזה פ"ל: דבהחולץ מייברי במוחזק לן באחים בנדאי בחזקה ממש או בבירור גמור רק שאין אנו יודעים מי הוא האח ואיזהו והלכך כשזה הקרוב או האשה אומרים דהדין פ' אחוהי דמיתנא הוא אינו רק מגלה מילתא בעלמא דהיינו שהוא מקבר לבו מי זה הוא האח אבל לא שמעיד עדות חדשה לומר שיש לו אח פי זה הנה ידוע בלא"ה ע"פ עדים או מצד חזקה וכ"מ מפשט לשון ואשתמודעניהו אפילו ע"י קרוב כו' דל' אשתמודעניהו היינו ידיעה ונכרה ע"ז בפרט לומר שהוא האח וכמ"ש דהדין פלוני אחוהי כו' אבל לא שהוא עיקר העדות שיש לו אחים.

והלכך פיון שבלא"ה ידוע שיש לו אחים רק שאין אנו יודעים מי הוא בכה"ג נאמן ע"א לומר דהדין פ' כו' וע"ד שפסק הפנ"י בקו"א דקדושין סס"י פ"ט (במברר המיעוט כו') וסי' צ' משא"כ היכא שיש ס' בעיקר הענין אם יש לו אחים או אין לו אחים פ"ל י"ל דאין עד אחד נאמן פ"ל (לא מביעני' בדלא הנוחזק באחים במקומו אלא אפילו בספק שקול י"ל דאינו נאמן להאומרים דאין דבר שבערוה פחות משנים אפילו היכא דלא אתחזק איסורא כו' ע' רמב"ן ר"פ האשה רבה.

וכ"ש היכא שיש ספק ג"כ שפ"א יש לו בנים דנמצא בחזקת היתר קיימא כדפרשב"ם פ"נ (דקל"ד) וכאשר יתבאר מזה לקמן באריכות בס"ד). וראיה לדברי ממ"ש המרדכי פמ"ח הובא ב"י רס"י קס"ט ז"ל דאין להביא ראיה מאשתמודעניהו דפ' החולץ דהתם

גילויא מילתא בעלמא הוא דבלא"ה אנו תופסים אותו בחזקת אחיו מן האב אבל אם לא היינו מוחזקים בו שהוא אחיו מן האב והביא קרובים לעדות הא לאו הוי גילויא מילתא עכ"ל ונהגם שהב"ש סי' קנ"ז סק"ב פתב דלא משמע פן מדברי שא"פ י"ל דא"צ שיהיו תופסים אותו בחזקת אחיו כו' אלא דאע"פ שלא היינו מוחזקים בו שהוא אחיו נאמן ע"ז ע"א אבל מ"מ בעינן שיהי' עכ"פ הבעל המת מוחזק דאית ליה אחים פנ"ל ונהגו ברור לפע"ד וכינן שהדין דאשתמודעיהו דסגי ע"פ קרובים נת' דמייב' במוחזק לן באחי דייקא בלא"ה א"כ מעתה יצא לנו שהראיה שהביא מהרי"ט מזה שיהי' הבעל נאמן באומר קודם הנשואין שיש לו אחים היכא דבלא אמירתו לא היינו מוחזקים שיש לו אחים אינה עולה יפה כלל דלא קרב זה לזה מטעם זה דהתם הוי רק גילויא מילתא פיון דבלא"ה הוא מוחזק באחי א"כ אינו רק מבקר לומר שזהו האב (וע' במל"מ פט"ו מהא"ב דין י"א גבי נאמנת היא וע' בפנ"י מ"ש בזה בקדושין (ע"ג ב') דמדינא הוא ואף את"ל דמהתקנה כפשוט לשון הר"ן י"ל דאשתמודעיהו עדיף דהוי נמי מלדעל"ג) משא"כ כשאין לנו חזקה בו שיש לו אחים אין שום ראיה כלל מזה שיהי' נאמן הבעל אפילו קודם הנשואין: יט אף אע"פ שאין ראיה לדברי מהרי"ט מהא דאשתמודעיהו עדיין יש לכאורה להביא ראיה לדבריו מהא דכתב הרמב"ם פט"ז מה' סנהדרין דין ו' ונ"ל א"צ שני עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בעד א' ומוחזק כיצד אמר עד אחד חלב פליות הוא זה פלאי הפרם הן פירות אלו גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל בעדים אחר שהתרו בו ה"ז לוקה אע"פ שעיקר האיסור בעד א' עכ"ל.

והנה הכ"מ שם כ' שלמד פן מדאמרינן עד אחד נאמן באיסורין ומפרש רבינו נאמן לאסור הדבר. והמל"מ פ"ג מה' שגגות דין ב' כ' עליו שדבריו תמוהים וצ"ל דהיינו משום שי"ל דהא דעד א' נאמן באיסורין היינו לאסור או להתיר אבל מניין שייחייבו מלקות עי"ז אח"כ ובאמת שאם זו לבד הייתה תמיהתו אין פאן תימא כ"כ על הכ"מ שי"ל דסברתו דמאחר שהעד נאמן באיסורין ממילא הרי דבר זה שנואסר ע"י העד חזר להיות כחלב פליות או פלאי הפרם דמה לי חלב פליות או דבר זה שאסרתו התורה מחמת שהאמינה בזה עד אחד.

(הגם שי"ל דאם הא דעד אחד נאמן באיסורין הוא רק מסברא אינו מוכרח סברא זו דמה לי חלב כו' עת"ג ריש גיטין מ"מ אין סברת הת"ג מוכרח פדלקמן ועוד דא"כ איך שייך לשון תימא על הכ"מ מאחר שי"ל דס"ל פהרשב"א דעד א' נאמן באיסורין מדאורייתא) אלא שי"ל דתמיהתו הוא דאת"ל שמהו הוא שיצא לו להרמב"ם פן אפתי קשה מנ"ל להרמב"ם לומר פן על גרושה או זונה אשה זו.

דלכאורה הוא דבר שבערונה שאין עד אחד נאמן בזה דילפינן דבר דבר ממון. אעכצ"ל דהרמב"ם מחלק אפילו בדבר שבערונה בין בשעת מעשה שאז צריך שני עדים.

ובין שיוחזק האיסור קודם המעשה כגון לומר שגרושה אשה זו והיא בחזקת פנויה או שהיא זונה דקודם שפא עליה פהו הרי אינו מעיד על דבר ערוה ממש להלקותו ואע"ג שצדוהו נוגע למעשה שעי"ז אוסר אותה לכהן ס"ל להרמב"ם דכל שבשעת עדותו אין פאן מעשה ממש נאמן עד אחד.

וא"כ זה א"א להוכיח מהא דעד א' נאמן באיסורין שהרי זה אינו איסור לבד אלא דבר שבפירושה רק משום שעדיין אין פאן מעשה ממש וחיוב מלקות לפיכך כ' המל"מ שנה יצא לו להרמב"ם מהירושלמי דפ' שני גזירין נאני מצאתי בחדושי מהרי"ט פ"ג דקדושין (דף ס"ד) הביא ירושלמי זה דסוטה פ' מי שקנא ונ"ל אמר עד אחד פלוני אכל חלב והתרו בו אינו לוקה אמר לו א' חלב הוא והתרו בו שנים לוקה עיקר עדותו לא בעד א' הוא עכ"ל הירושלמי הרי מפונרש בדברי הרמב"ם אלא דאפתי קשה אהרמב"ם מנ"ל ללמוד מזה לענין גרושה או זונה אשה זו שהיא דבר שבפירושה שיהי' נאמן עד א' אפילו בתחלה דלמא חלב שאני שעד א' נאמן באיסורין אלא דס"ד שאינו נאמן רק לאסור ולא להלקות על ידי זה ולזה קמ"ל הירושלמי שהיא נאמן לגמרי פיון דבשעת עדותו אין פאן מלקות וכיון דנאמן לאסור מדינא ממילא לוקים עי"ז אח"כ משא"כ גבי גרושה או זונה אשה זו שהיא דבר שבפירושה י"ל דלאו כל כמיני' דעד א' לאוסרה על פהגים.

דעד א' אינו נאמן בדבר שבפירושה אפילו לאסור בלבד כדמוכח בקדושין (ס"ב) גבי אשתה זינתה בעד א' דאמר רבא שאינו נאמן משום דאין דבר שבפירושה פחות משנים ואע"פ שבשעת עדותו עדיין אינו חיוב מלקות על הבעל שהרי עדיין לא פא עליה אח"כ מ"מ אינו נאמן לאסור כלל וא"כ גבי גרושה או זונה אשה זו למה יהיה נאמן לאוסרה אפהגים: כ ולכאורה היה נ"ל לומר דהרמב"ם מחלק בין אם העד פא להוציאה מחזקת היתר שאינו נאמן דאפילו באיסורין י"א שאין עד אחד נאמן לאסור דבר שהי' בחזקת היתר ובין אם העד פא לאסור בדבר שלא היינו מוחזקים בו ממש בהיתר שאז נאמן אפילו בדבר שבפירושה (ועמש"ל בשם הפנ"י) ובהכי הוא מתנישב הדיא דאשתו זינתה שאינו נאמן משום דהתם היתה בחזקת היתר לבעלה.

אלא דאפתי לא יתנישב הדיא דגרושה או זונה היא אשה זו דפסק הרמב"ם דנאמן לאסור שהרי התם היה לה ג"כ נדאי חזקת היתר תחלה גם לדברי העד שהרי לא נולדה גרושה וזונה וא"כ מפני מה נאמן עד אחד לאסור לכן נלע"ד בדעת הרמב"ם הוא דכיון דלאפיי בקדושין שם נאמן ע"א לאסור בדבר שבפירושה ג"כ א"כ נהי דאנן קיי"ל פרבא הבו דלא להוסיף עלי' דהיינו דייקא בהדיא עובדא שהעד פא להוציאה מתח"י בעלה פהא הוא דאמר רבא שעד א' אינו נאמן לאסור אשה על בעלה משא"כ היכא שעד א' פא לומר גרושה או זונה אשה זו כשעדיין לא ניסת לכהן פהא אפשר דלא פליג רבא על אפיי ומודה לו דנאמן עד אחד.

שהרי אפשר לזו שלא תנשא לכהן וכיון שפן נאמן בזה ע"א דלא הוי דבר שבפירושה ממש פמו להוציא אשה מבעלה פיון שאפשר לא תנשא לכהן וה"ז ס' אם יגיע הענין לדבר שבפירושה וגם הוא קודם שתנשא לו והוי פלכתחלה ונאמן בזה ע"א לאוסרה לכהן (וסמוך לדבר מהא דכתובות (י"ד) הלכה כר"ג ואת לא תעביד כו' הא לכתחלה הא דיעבד.

פ"י לכתחלה להשיאה לכהונה אבל לפוסלו מקהל לגמרי פדיעבד דמי ע' ר"ן שם וכן להוציאה מבעלה אלמא יש חילוק בין לכתחלה לדיעבד וכמ"כ י"ל דיש חילוק לגבי א"א אם מעיד אלכתחלה או אדיעבד) ומאחר שנאמן בזה עד אחד לכן אם פא עליה פהן אח"כ היה לוקה (בזמן הסנהדרין) פמו גבי חלב פליות הוא זה מאחר שפבר הוחזקה זונה ע"פ

הַעֵד שֶׁהִיא נֶאֱמָר בְּזֶה כְּמוֹ שֶׁעַד א' נֶאֱמָר בְּאִסּוּרֵינִי מִמִּילָא לֹוּקִים אַח"כ עי"ז כְּמִבְּנֹאֵר
בִּירוּשָׁלַיִם וְאֵין לְהַקְשׁוֹת אֶהְרַמְב"ם מִהָא דְרִישׁ גִּיטִין גְּבִי שְׁלִיחַ הַגֵּט דְּמִקְשִׁינוּ הָאִידָּה נֶאֱמָר
לוֹמַר בַּפ"ג וּבַפ"ג הָא הָוֵי דְּבַר שֶׁבְּעֵרְוָה כּו' וְאֵע"ג שְׁאִין מְעִיד רַק שֶׁהֲגֵט רָאוּי לְגַרֵשׁ בּוֹ
מִשׁוּם דְּהֵתֵם עי"ז בָּא לְהַתִּירָה מִבְּעֵלָה וּבַכּה"ג הָוֵי דְּבַר שֶׁבְּעֵרְוָה מִמֶּשׁ (וּבַס' תּוֹרַת גִּיטִין
בַּח' רִישׁ גִּיטִין כ' בְּזֶה דְּבָרִים שְׁאִינָן נְכוּנִים מ"ש דְּמָה שֶׁמְעִיד שֶׁהֲגֵט רָאוּי לְגַרֵשׁ בּוֹ לֹא
גָרַע מִסִּימָנִים דְּנִבְדָּקִין ע"פ אִשָּׁה הֵתֵם עֵיקַר הַטַּעַם מִשׁוּם חֲזָקָה דְּרָבָא כַּמ"ש הֵרִי"ף
וְהֵר"ן וְדָלָא פְּהֶרַמְב"ן כַּמ"ש הֵרִיב"ש רַס"י קַפ"ב וְגַם לְהֶרַמְב"ן הֵינְנוּ מִשׁוּם שְׁבִידֵינוּ
לְבִדּוּקָה מִיָּד וְעַדִּיף מִשְׁאָר מִלְּדַעַל"ג כַּמ"ש הֵרִיב"ש ס' קַנ"ה מִשְׁא"כ גְּבִי גֵט שֶׁהוּא
מִמְדָּה"י וּמֵאֲשַׁתְּמוּדְעֵינָהּ אֵין רָאִי לְפַמֶּשׁ"ל סַע"י י"ח דְּהֵתֵם הוּא מְנוּחָק בְּאַחִים בְּלֹא"ה)
וְעֵינָן בְּמַחְנֵה אֶפְרַיִם בְּהַלְכוֹת עֵדוּת ס' י"ג שֶׁפֶלְפֵּל בְּדַבְרֵי הֶרַמְב"ם הַנ"ל וְשֶׁהִרְטֵב"א
בְּקִדּוּשֵׁין פ' הָאוֹמֵר גְּבִי עֲנוּבָדָא דִּינָאִי כ' שְׁאִין ע"א נֶאֱמָר לוֹמַר אִשָּׁה זֹו גְרוּשָׁה הִיא וְלִסּוּף
סִינִים שִׁי"ל דְּאֵין אִסּוּר פְּהִינָה חֲשִׁיב עֵרְוָה וּלְפ"ז כַּמ"כ בְּנִדּוּן שֶׁל מַהֲרִי"ט מָה שְׁאָמַר
הַבַּעַל קוֹדֵם הַנְּשׂוּאִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַחִין י"ל שֶׁהוּא נֶאֱמָר ע"ז לְפ"ד הֶרַמְב"ם דְּלֹא גָרַע מִשְׁאָר
עַד אֶחָד שֶׁהִי נֶאֱמָר אִזּוֹ נִדְּאִי לוֹמַר כֵּן דְּלֹא גָרַע מֵאוֹמֵר גְרוּשָׁה אוֹ זֹוּנָה הִיא אִשָּׁה זֹו שֶׁהוּא
נֶאֱמָר וְאִם בָּא עָלֶיהָ כִּהֵן אַח"כ לֹוּקָה מִיָּהוּ אַפ"ל דְּלֹא דְּמִי הַבַּעַל דְּבַר עֲצָמוֹ לְעַד אֶחָד
תִּדְעַ דְּגְבִי גְרוּשָׁה אוֹ זֹוּנָה אִשָּׁה זֹו דְּנִקָּא כְּשֶׁאוֹמֵר כֵּן עַד אֶחָד לֹוּקִים ע"ז מִשְׁא"כ כְּשֶׁאֶמְרָהּ
הִיא בְּעֲצָמָה מִשְׁמַע דְּאֵין לֹוּקִים ע' פ"כ מַהֲא"ב הִי"ג ה"ז סַפֵּק כּו' וְדוּחַק לְחַלֵּק בֵּין כִּהֵן
שֶׁהוּא חֲשִׁיבּוֹת לְגְרוּשָׁה שְׁאִינָן חֲשִׁיבּוֹת וְתִדְעַ דְּאִמָּי הַצְּרִיף ע"א דְּנִקָּא גְבִי גְרוּשָׁה אוֹ
זֹוּנָה הִיא אִשָּׁה זֹו וְלִכְאוּרָה נ"ל רָאִיָּה לְדַעַת הֶרַמְב"ם מִהָא דְּכִתְּנֻבוֹת (דָּף כ"ג א') עַד
אֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וְעַד אוֹמְרָא נִתְקַדְּשָׁה תְּרַנּוּיָּהּ בְּכַנּוּיָּהּ קָא מִסְּהֵדִי וְהִיא דְּאָמַר
נִתְקַדְּשָׁה ה"ל חַד וְאֵין דְּבָרֵי שֶׁל אֶחָד בְּמִקּוּם שְׁנַיִם וּמִבְּנֹאֵר הֵדִין שֶׁם דְּלִכְתָּחֵלָה לֹא
תִּנְשָׂא וְאִם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא וּמִשְׁמַע דְּהֵינְנוּ דְּיִיקָא מִשׁוּם דְּעַד א' אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה.

הָא אִם אֵין כָּאן מִי שְׁאוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶפְיָלוּ אִם נִשְׂאָת תִּצָּא וְאֵע"פ שְׁאִין כָּאן רַק ע"א
שְׁאוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה הָא קִי"ל דְּאֵין דְּבַר שֶׁבְּעֵרְוָה פְּחוֹת מִשְׁנַיִם. וְהִיאִדָּה נֶאֱמָר
עַד אֶחָד לְהוֹצִיאָה מִחֲזַקַּת הָיִתֵר אַעֲכָז"ל כַּמ"ש דְּהָא דְּאָמְרִינָן אֵין דְּבַר שֶׁבְּעֵרְוָה פְּחוֹת
מִשְׁנַיִם הֵינְנוּ דְּיִיקָא כְּשֶׁבָּא לְהוֹצִיאָה מִבְּעֵלָה מִשְׁא"כ בְּזוֹ שְׁעַדִּין לֹא נִשְׂאָת לְאָדָם אַחַר
(וּמ"ש וְאִם נִשְׂאָת הֵינְנוּ לְאַחַר שֶׁהֵעִיד שְׁאִילוּ נִשְׂאָת קוֹדֵם שֶׁהֵעִיד וְדִאִי דְּלֹא עַדִּיף מְקַלָּא
דְּבַתֵר נְשׂוּאִין דַּל"ח לִי) הַלְכָּהּ כְּשֶׁזֶה אוֹמֵר שְׁנִתְקַדְּשָׁה נֹאמַר דְּאֵין כָּאן וְדִאִי דְּבַר
שֶׁבְּעֵרְוָה שְׁהָרִי יְכוּלָה לְהַנְשֵׂא לְזֶה שְׁנִתְקַדְּשָׁה לוֹ לַד' הָעֵד מִיָּהוּ עַכְצ"ל דְּמִיָּרִי שֶׁהֵעִיד
אוֹמֵר שְׁנִתְקַדְּשָׁה לְפָנַי שְׁנַיִם דַּל"כ הָא קִי"ל דְּהִמְקַדְּשׁ בְּעַד א' אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשֵׁי
וּמִצָּאִתִּי ג"כ בְּסִפֵּר הַמְּקַנָּה ס' מ"ז בְּפִי דְּבָרֵי הֶרַבְב"ד פ"ט מַה' אִישׁוֹת קְרוּב לַמ"ש.

וְשׁוּב מִצָּאִתִּי כְּדַבְרֵי בְּסִפֵּר מַחְנֵה אֶפְרַיִם בְּהַלְכוֹת עֵדוּת ס' ט' בְּאַרְיִכוֹת ע"ש שֶׁפֶתַב וְז"ל
וּכ"ת וְהָא אָמְרִינָן הֵתֵם בְּעֲנוּבָדָא דְּהָהוּא סְמִיָּא דְּאִשְׁתּוֹ מוֹתֵרַת מִשׁוּם דְּהָוֵי דְּבַר שֶׁבְּעֵרְוָה
וְאֵין דְּבַר שֶׁבְּעֵרְוָה פְּחוֹת מִשְׁנַיִם כּו' לַק"מ דְּהֵתֵם הָוֵי לְאַפּוֹקִי אִשָּׁה מִבְּעֵלָה כּו' אָבֵל
לְאַסּוּר לְאִשָּׁה מְסַפֵּק כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר שְׁנִתְקַדְּשָׁה וְהִיא אֵינָה יוֹדַעַת לְמָה לֹא תַחֲזוּשׁ לְעֲצָמָה
מְסַפֵּק כּו' וְזֶה נִרְאֶה שֶׁהוּא דַּעַת הֶרַמְב"ם פ"ט מַה' אִישׁוֹת דִּין ל"א וּכ"כ הֶרַבְב"ד עַכ"ד.

מיהו דעת שאר גדולי הפוסקים לא נראה פן דהר"ן בכתובות שם בשם הרמב"ן פי' דרב פפא לטעמיה דס"ל דהמקדש בעד אחד חוששין לקדושין משמע הא לדין אפילו ליפא עד שני דמכחיש ליה תנשא ואפילו גם היא אינה יודעת להכחישו וגם הר"ן מסכים לזה לדינא דאפילו אומר נתקדשה בפני ובפני אחר לאו פלוג הוא אא"כ שני העדים מודים שזרק לה קדושין רק שאחד אומר קרוב לה ואחד אומר קרוב לו.

משמע הא לאו הכי תנשא אפילו לכתחלה וכן משמע מלשון לאו פלוג הוא ומ"ש דבשותקת לא תנשא זהו אם אומר לה שהיא נתקדשה ושותקת אבל באומר לה שקיבל בה אביה קדושין דלא ה"ל למידע כלל יש לומר אפילו שותקת תנשא לכתחלה וכן משמע דעת התוס' שם ד"ה תרנוייהו דמ"ש אבל תימא אמאי לא תנשא לכתחלה דה"ל לאוקמא אחזקה י"ל דהיינו אפילו לא אתא עד שני דמכחיש ליה ועיין מהרש"א שם דמייירי בההוא אומר שנתקדשה בפני ובפני אחר וז"ל הפנ"י שם ואע"ג דבכמה דוכתין אשכחן דלא סמכינן אחזקה כו' היינו נמי היכא דאיתרע החזקה קצת משא"כ הכא דלמאי דמשמע להו שאין פאן כ"א עד אחד המעיד על עיקר הקדושין א"כ לא איתרע החזקה כלל ומש"ה קשיא להו דתנשא לכתחלה עכ"ל וי"ל דהיינו אפילו ליפא עד דמכחיש ליה מטעם הנ"ל שפיר"ן דעד אחד לאו פלוג הוא: וכ"מ קצת בשט"מ בשם תר"י שאפילו לכתחלה מותר כו' ואם היה בא האחד בלבד לא היינו מתירין אותה פיון דאיפא עד אחד נמי שאומר שקדושין היה ביניהם לאו פלוג הוא לגמרי וא"כ היינו אפילו זה אומר שנתקדשה בפני עד שני ג"כ דוגמת שזרק לה קדושין בפני שנים רק שלא בא לפנינו עד השני שאומר שקדושין היו ביניהם וכן משמע בחידושי הרשב"א ביבמות פ"ק ד"א (דל"א) ד"ה ומתניתן בכת אחת וז"ל ולא עוד אלא אפילו עד אחד לבדו בלא הכחשה אינו פלוג וכדאיתא בכתובות תרנוייהו בפנויה קא מסהדי ומ"ד נתקדשה ה"ל חד ואין דבריו של אחד במקום שנים וכן בגרושין ואפילו ספיקא דרבנן ליפא עכ"ל אף הב"ש סי' מ"ז סק"ד ובסי' מ"ב ס"ק זיין מפרש דברי התוספות והש"ע דטעמא דעד אחד מכחיש אותו אבל אם אינו מכחישו צריכים לחוש לדבריו ולא תנשא לכתחלה ואם נשאת לא תצא וההפ"ש בין שטה זו להראב"ד י"ל כדפ"י בספר המקנה סי' מ"ז סעיף ג' דלהראב"ד בכה"ג אפילו נשאת תצא ואמנם למ"ש בשט"מ בשם הרא"ה ובשם הריטב"א דהכא מייירי ג"כ בקנימא בחזקת א"א ובאו שנים ואמרו לפנינו נתגרשה וחסר וזרק לה קדושין זה אומר קרוב לו וזה אומר קרוב לה עכ"ל א"כ לפ"ז בקנימא בחזקת פנויה אפילו יש עד אחד לבד האומר שקיבל בה אביה קדושין ואין מי שמכחישו תנשא ולכאורה יש קצת סמך לזה מעד אומר נתגרשה וא' אומר לא נתגרשה דנדאי אפילו אין פאן אחד אומר לא נתגרשה רק א' האומר נתגרשה הדין שנה דתצא אם היתה מוחזקת בא"א מתחלה וכדאיתא בגיטין (דף ס"ד) שליש אומר לגרושין כו' ע"ש.

וא"כ ה"ה גבי קדושין אם היתה בחזקת פנויה מקודם ולכאורה מדעת הראב"ד וסיעתו לפמ"ש בסה"מ ק סי' מ"ז סוף סעי' ג' ובמחנה אפרים יש ראי' לדעת מהרי"ט סי' פ"ב דע"א נאמן לאסור לומר שיש אחים וקשה לכאורה אתשו' הרא"ש והטוש"ע סי' קנ"ז ס"ו וצ"ל דלשיטתיהו אזלי בסי' מ"ז ס"ג אף הרי גם לדבריהם הא פי' הב"ש דלכתחלה לא תנשא וא"כ ה"ה הכא פיון שאין האשה יכולה להכחישו הל"ל דלכתחלה לא תנשא

ועכ"פ אף לדברי האומרים שם דלכתחלה לא תנשא ואם נשאת לא תצא מוכח דלא פהרמב"ם גבי גרושה או זונה היא אשה זו דס"ל דלוקה אח"כ עי"ז וה"נ הל"ל אפילו נשאת תצא וכיון דאם נשאת לא תצא א"כ לא הוה חזק האיסור ע"י עד א' אבל אין לומר דהתוספות דכתובות לא פליגי פלל אהרמב"ם דמ"ש הרמב"ם ש"ע א' נאמן להחזיק האיסור היינו גבי גרושה או זונה היא אשה זו ומשום דהוא איסור דלא שייך בו רק חיוב מלקות אבל גבי איסור א"א שהוא חיוב מיתה אין עד א' נאמן אפילו לאסור פלל.

ותדע שהרמב"ם עצמו מחלק בין ממון למיתה דל"ק שהאיסור עצמו בע"א מוחזק אלא לענין חיוב מלקות אבל לענין מיתה ודאי מודה שאין ממיתי' אא"כ יש ב' עדים שהיא א"א אבל אם אמר א' מתחלה שהיא א"א ואח"כ בא עליה א' אין ממיתין אלו כמ"ש להקד"א ספ"א מהא"ב הכ"ג עד שיהיו שם עדים כו' משמע דעד אחד אינו נאמן (ובהא"ש דהתוס' דחולין (צ"ו) לא פליגי אהרמב"ם פט"ז מה"ס דלא כת"ג בהדידושיו ריש גיטין שלא ירד לחלק בין מלקות למיתה) אבל באמת ז"א דנהי דע"א אינו נאמן להחזיק האיסור לענין מיתה מ"מ את"ל דנאמן לענין מלקות פשיטא דאפילו באיסור דשייך ביה מיתה נהי שאין מביא לידי מיתה עכ"פ הוי דנאמן לאסור ונפיר הוינו פלגינן דבורין דנאמן לאסור ואינו נאמן להביא לידי מיתה וכמו גבי אב האומר קדשתי את בתי ע' רמב"ם ספ"א מהא"ב הכ"ג ה"ל: לכן מדכתבו התוס' דבא' האומר נתקדשה אם נשאת לא תצא עכצ"ל דס"ל שאין נאמן עד אחד לקבוע איסור בדבר שבפערונה.

אפילו אם בשעת עדותו לא בא להוציאה מבעלה אלא שלא תנשא כו' ובודאי פליגי אהרמב"ם פט"ז מה"ס. מיהו אפ"ל דנתקדשה שאני דאוסרה אפולי עלמא ואינו מתירה רק לאיש א' ה"ל פדבר שבפערונה ומש"ה אין ע"א נאמן משא"כ בגרושה או זונה היא אשה זו שאינה אוסרה רק לכהן שהם מיעוטא דמיעוטא ומתירה לרובא דעלמא לא ה"ל כ"כ דבר שבפערונה וא"כ אין מוכרח כ"כ לומר דהתוס' דכתובות וסיעתם פליגי אהרמב"ם: סימן שח א אודות מ"ש בתשובת בית אפרים חאה"ע סי' קל"ב להביא ראיה דאין חוששין לספיקא דשמא יש לו אח מעובדא דקריביה דרב אידי שבפרק חזקת הבתים (דל"ג א') וע"פ מ"ש בזה התשב"ץ ח"א סס"י נ"ח להשיג מ"ש הריב"ש סס"י מ"ז שהקרוב הבא לירש צריך להביא עדים שהוא הקודם בירוששה ואין אחר קודם לו.

וכ"כ שם בסי' מ"ו וע"ז פתב התשב"ץ שם וז"ל ואני אומר שאין אנו צריכים לעדים שהוא הקודם בירוששה ואין אחר קודם לו אלא כל שאין יורש קודם אחר בפנינו אנו מורידין לגנבים ולא נחוש לקרוב יותר קודםפניו שלא הוה חזק ונהי מוכח בפרק חזקת דאמרינו ה"מ קריביה דרב אידי בר אבין כו' לפי גירסת ר"ח לסוף אתו סהדי דאיהו קריביה ולא גרסי דאיהו קריביה טפי כו' וכן נמי לגירסת הרמב"ם ד"ל לסוף אודי ליה דהוא קריביה פלומר ולא אודי ליה דקרוב טפי כו' עכ"ד התשב"ץ ועפ"ז הביא הב"א ראיה מזה כמ"כ לענין ביום דכשאין לו אח לפנינו לא חיישינן שמא יש לו אח במקום אחר והנה מתחלה צריך לבאר בענין מחלוקת הריב"ש והתשב"ץ עצמן ואח"כ נראה אם יש משם ראיה לדינו דהב"א.

הנה לפי גירסת הש"ס שלנו והוא גירסת רשב"ם דגרסינן לסוף אודי ליה דאיהו קריב טפי ודאי אין שום התחלת ראיה מכאן לדינו דהתשב"ץ. וכן לגירסת הרי"ף והרא"ש

דגריסנין איינטי סהדי דאיהו קרוב טפי איכא דאמרי לסוף אודי ליה דאיהו קרוב טפי וכן היא גירסת הרמב"ם פט"ו מהלכות טוען דין ג' כמ"ש המגיד והלח"מ שם.

וגם הרמב"ן בחידושי פתב דהכי איתא בכולהו גוסחי ואזיל רב אידי ואייתי סהדי דאיהו מקרב טפי ואף גם לגירסת הרמב"ן שם שפתב וז"ל ולי נראה דלא גריסנין אנא קריבנא טפי אלא אנא קריבנא לסוף אייתי ראיה דאיהו קריבניה וראוי לירושא במקום כל אדם פגון שהעידו שאין לו בנים למת וזה היה פן אחיו או מזרע אחיו שפנדאי הוא יורש ושהוא גברא לא ידע בברי אם היה ראוי לירושא במקום רב אידי או לא פגון שהיו לו אחים למת ואחי האב ולא היה יודע אם הוא מבני אחיו וראוי ליטול מחצה אפילו לאחר שפאו עידי קורבת רב אידי או שמא הוא מזרע אחי אביו של מת ואינו ראוי לירושא במקום רב אידי כו' והו' שמעמא שייכא בהיה דאמרינו בפרק החולץ בספק ויבם שפאו לחלוק בנכסי סבא דחשבינו ליה לייבם ודאי ולספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי.

הכי חשבינו לרב אידי ודאי כדפרישין עכ"ל הרמב"ן לפ"ז מבואר דגם לגירסת ר"ח היינו דוקא כשרב אידי הוא יורש ודאי דהיינו שאין קרוב יותר ממנו עכ"פ אלא הספק על ההוא גברא אם הוא ג"כ קרוב כמו רב אידי או שהוא קרוב קורבה רחוקה עד שאינו ראוי לירושא כלל במקום רב אידי וא"כ היינו ממש דין דספק ויבם הנ"ל בנכסי סבא אבל אם יש להסתפק שהיה גברא קרוב יותר מרב אידי עד שאין רב אידי ראוי לירש נגדו אע"פ שיש להסתפק ג"כ בהפך אז י"ל דבאמת חולקין כמו ספק ויבם בנכסי מיתנא: ב אמנם התוס' שם (דל"ג סע"א) בשם ר"י כתבו ג"כ בגירסת ר"ח אבל י"ל לדבריהם שאפילו אין רב אידי ודאי גמור בירושא הדין כן דז"ל התוספות וגירסת ר"ח נראה לר"י עיקר דלא גריס לסוף אודי ליה אלא גריס לסוף אייתי סהדי דאיהו קריבניה ולא גריס קרוב טפי שלא היו העדים מעידים שרב אידי קרובו היה טפי מהוא גברא אלא היו מעידים שרב אידי קרובו היה ושהוא גברא לא היו מכירים אם הוא היה קרובו או לא ולא היה לו שום עידי קורבה ואפילו גריס טפי מצינו לפרש טפי מפל אותן שהיו העדים מכירים לכך אוקמא רב חסדא בידיה דרב אידי.

דהוי רב אידי ודאי ושהוא גברא ספק עכ"ל ולפ"ז י"ל דמ"מ יש ספק שמא ג"כ ההוא גברא קרוב טפי מרב אידי עד שהוא היורש ולא רב אידי ואעפ"כ פיון שרב אידי הוא ודאי קרובו עכ"פ וממשפחתו ושהוא גברא יש ספק שמא אינו קרובו כלל דהיינו שאינו ממשפחתו כלל רק כשאר אחינו בני ישראל זה לזה מש"ה נק' רב אידי ודאי ושהוא גברא ספק אף שלפ"ז אינו דומה.

כלל להא דאין ספק מוציא מידי ודאי דגבי ספק ויבם בנכסי סבא דהתם ה"ט שאין שום ספק שמא היבם אינו ראוי לירש כלל דהוא יורש ודאי אף אם הספק בנו של מיתנא וא"כ מדכתבו התוס' דהנה רב אידי ודאי ושהוא גברא ספק משמע דמדמו זה לדין ספק ויבם הנ"ל וא"כ צ"ל הפי' כמ"ש הרמב"ן אף לא משמע פן ממ"ש התוספות כי אמר נמי אכלי ודידי אכלי מהימן ומאחר דטוען דידי אכלי א"כ צ"ל שלטענתו הוא קרוב טפי מרב אידי אף לפי העדאת עדים על קורבתו דרב אידי מיהו זה אינו ראיה דהא הרמב"ן ג"כ פתב פן וז"ל וכבר קדם ואכל אין מוציאין ממנו שמא הוא קרוב פרב אידי וחקלקו אכל עכ"ל ואע"ג שהרי אכל ג"כ מחצה דרב אידי י"ל נגד זה יאכל רב אידי פולו בשנים

הבאים וְהָרִי יֹאכַל ג"כ מְחַצָּה שֶׁל הַהוּא גְבָרָא לְפִי טַעֲנַת הַהוּא גְבָרָא מִשׁ"ה אֵין מוֹצִיאֵין מֵהַהוּא גְבָרָא מַה שְּׂאֲכַל אַכּוּן בְּתִשׁוּי הָרָא"ש פְּלִל פ"ו ס' ט' מִשְׁמַע דס"ל לְדִינָא כְּדִפְרִינְשִׁית תְּחִלָּה בְּדַעַת הַתּוֹס' שְׁלֵא ע"ד הַרְמַב"ן שְׁהָרִי פָּתַב וְנ"ל יִפָּה דְנָתַם מֵאַחַר שְׂרָאוּבוּ אָמַר עַל שְׁמַעוֹן בְּחִיּו שְׁהִיָּה בֶן דּוּדוּ וְלֹא נוֹדַע לוֹ קְרוּב מִמְּנוּ הָרִי שְׁמַעוֹן יוֹרְשׁוּ עכ"ל מִשְׁמַע אַע"פ שִׁמ"מ בְּכָלֵל הַסְּפֵק שְׁמָא יֵשׁ קְרוּב יוֹתֵר מִמְּנוּ שְׁיִהְיֶה הַקְּרוּב הַהוּא דִּינְקָא הַיּוֹרֵשׁ מ"מ פִּינּוּן שְׁלֵא נוֹדַע לוֹ קְרוּב מִמְּנוּ לֹא חִיּוּשִׁינּוּ לְזֵה וְזֵה פְּדַעַת הַתְּשַׁב"ץ ח"א סס"י נ"ח דְלַעִיל וְעֵינּוּ בְּטוֹר ס' קל"ט ס"ח מִשְׁמַע קֶצֶת ג"כ כּוּן אִינּוּ מְוַכְרַח וְכוּן הוּא דְבָרֵי הָאֲגוּדָה שְׁהִבִּיא הַב"י בְּסִי רפ"ד מְחַוְדָּשׁ א' פְּדַרְדָּה הַטּוֹר: ג וְנִרְאָה דְלַדְבְּרִיהֶם צָרִיף לְבָאָר עֲנִינּוּ וְדָאֵי וְסָפֵק שְׁבַתּוֹסְפוֹת ע"ד מ"ש הָרָא"ש בְּפָרְק הַחוֹלֵץ ס' ח' וְתִמָּא לִימָא הֵיבָם כּוּ' אֲנִי יוֹרֵשׁ שֶׁל מִיתְנָא וְאַתָּה סָפֵק כּוּ' וְנ"ל דְמִיָּרִי שְׁהַסְבָּא קִינִים כּוּ' מְבוֹנָאָר דַּאל"כ נק' הֵיבָם וְדָאֵי יוֹרֵשׁ פִּינּוּן שְׁהוּא אָחִיו אָף שְׁיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שְׁמָא הַסְּפֵק הוּא בְּנוּ שֶׁל הַמַּת וְאָז הוּא הַיּוֹרֵשׁ וְלֹא הֵיבָם אַפ"ה נק' הֵיבָם וְדָאֵי וְאַמְנָם אֵין כּוּן דַּעַת הַרְמַב"ם וְכ"מ בַּש"ע אַה"ע ס' קס"ג סע"ג ג' שְׁהִבִּיא דַּעַת הָרָא"ש רַק בְּשֵׁם וי"א.

וְכוּן בַּתְּשַׁב"ץ ח"ג ס' ער"ב מְבוֹנָאָר דְהַרְשָׁב"א לֹא ס"ל פְּהָרָא"ש. וְכוּן בְּחִיּוּשֵׁי הַרִיטְב"א בִּיבְמוֹת שְׁם מְבוֹנָאָר בְּהַדְיָא דְלֹא פְּהָרָא"ש.

כִּי הִנֵּה רְאֵינִת הָרָא"ש הוּא מִמְתְּנִיתִין ס"פ י"א דִּיבְמוֹת (דַּף ק') הוּא אֵינּוּ יוֹרֵשׁ אוֹתָן כּוּ' וּמִשְׁמַע לִיָּה לְהָרָא"ש מְסַתִּימַת לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה דְאַפִּילוּ אֵין בְּנִים לָהֶם רַק בְּנוֹת אוֹ אֲפִילוּ רַק אָחִין לְבַד הַדִּין כּוּן.

וְא"כ יֵשׁ סָפֵק שְׁמָא הוּא הַיּוֹרֵשׁ וְלֹא הַבְּנוֹת אוֹ הָאָחִין וְאַפ"ה הוּא אֵינּוּ יוֹרֵשׁ פִּינּוּן דְמַעֲיָקְרָא הֵיוּ הֵם בְּחֻזְקַת יוֹרְשִׁין שְׁלָהֶם. וְהוֹחֲזָקָה נִחְלָה לְאוֹתוֹ הַשְּׁבֵט כּוּ' וְע"כ מְקַשָּׁה ג"כ מֵהֶתֵם לְדִין סָפֵק וְיָבָם בְּנִכְסֵי מִיתְנָא אֲבָל הַרִיטְב"א פ'י דְזֵהוּ דוֹקָא כְּשֵׁיִשׁ לָהֶם בְּנִים אַחֲרִים.

וְנ"ל וְהָא דְתַנּוּן הוּא לֹא יוֹרֵשׁ אוֹתָם הֵנִי מִיָּלִי כְּשִׁהְיָה לְכָל אֶחָד מֵהֶם בְּנִים שְׁהֶם וְדָאֵי רְאוּיִין לְיָרֵשׁ וְאַפִּילוּ הִיָּה זֶה הַסְּפֵק וְדָאֵי אֲבָל בְּשָׂאָר יוֹרְשִׁים שְׂאִינָם יוֹרְשִׁים וְאִינָם רְאוּיִים בְּמָקוֹם בֶּן סָפֵק הוּא וְחוֹלְקִין דָּאֵי דְמַר לֹאוּ דְמַר עכ"ל וְכוּן מְסִיק מְהַרְשָׁ"א בְּפָרְק הַחוֹלֵץ שְׁם גַּם הַקֶּשֶׁה עַל שְׁטַת הָרָא"ש קוֹשְׂיָא עֲצוּמָה מְדִין סָפֵק וְסָבָא בְּנִכְסֵי יָבָם גַּם הַט"ז בַּאֲה"ע ס' קס"ג דְחָה שְׁטַת הָרָא"ש מְחַמַּת קוֹשְׂיָא זֹו וְע' לַח"מ פ"ה מַה' נְחֻלוֹת ה"ד שְׁדַבְּרִיו סוֹתְרִי זַא"ז גַּם הַט"ז בְּמַחכ"ת לֹא הִרְגִישׁ שְׁעֵיקָר רְאֵינִת הָרָא"ש הוּא מִמְתְּנִיתִין דס"פ נוֹשְׂאֵין עַל הָאֲנוּסָה הַנ"ל וְע"ז לֹא תִירֵץ הַט"ז כְּלוּם.

וּלְפַע"ד י"ל דְאָף אִם הַפִּי שְׁם בְּמַתְנִיתִין ס"פ י"א דִּיבְמוֹת כַּמ"ש הָרָא"ש לַק"מ מִשְׁם עַל דִּין סָפֵק וְיָבָם בְּנִכְסֵי מִיתְנָא דְהֶתֵם אִם זֶה אֵינּוּ בְּנוּ א"כ הוּא רְחוּק מִמְּנוּ לְגַמְרִי וְא"כ מִש"ה נק' הָאָחִים וְדָאֵי אֲצֵלוּ פִּינּוּן שִׁי"ל הוֹחֲזָקָה נִחְלָה לְאוֹתוֹ הַשְּׁבֵט מִשָּׂא"כ בְּדִין סָפֵק וְיָבָם בְּנִכְסֵי מִיתְנָא שְׁגַם אִם אֵין הַסְּפֵק בְּנוּ שֶׁל הַמַּת הוּא כּוּן אָחִיו עכ"פ וְאֵינּוּ רַק נְחִית חַד דְרָגָא מְקוֹרְבַת הֵיבָם.

וְנִגְדַּד זֶה יֵשׁ סָפֵק שְׁמָא הוּא בְּנוּ שֶׁל הַמַּת מְמַשׁ וְקְרוּב טְפִי יוֹתֵר מֵהֵיבָם שְׁהוּא רַק אָחִיו שׁוֹב מְצָאֵתִי כּוּן בְּסַפֵּר בֵּית מֵאִיר ס' קס"ג וְשַׁכ"כ הַרְמַב"ן וְכוּן מְצָאֵתִי בְּסַפֵּר חוֹסֵן יִשׁוּעוֹת

ביבמות (דל"ז) בשם הרמב"ן ושפן דעת היש"ש גם פתב ליישב בזה קושית מהריב"ל על הרי"ף שהביא הש"ך בח"מ סי' רע"ט סק"ד והט"ז באה"ע סי' קנ"ו ודבריו נכונים בזה דלא דמי לספק ויבם בנכסי מיתנא אלא דומה למתניתן דס"פ נושאין הוא אינו יורש כו' לפי הרמב"ן שם שהביאו הבית מאיר והחוסן ישועות דאפילו אין להם בנים רק אחים עכ"ז הוא אינו יורש אותן.

ומעתה התשב"ץ ודעמ'צ"ל דס"ל פדעת הרא"ש בפ"ק החולץ סי' ח' גבי ספק ויבם בנכסי מיתנא פנ"ל וכדלקמן: ד ועפ"ז א"ש דלק"מ על תשו' הריב"ש סי' מ"ו ס"ז מסוגיא דקריביה דרב אידי הנ"ל דלא מיבעיא לגירסת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שם והרשב"ם דפשיטא דלק"מ וכבר פתב הרמב"ן דהכי איתא בכוליהו גוסחי אלא אפילו לגירסת ר"ח שפראה עיקר לר"י הנה לפי הרמב"ן דמייירי שהעידו שרב אידי הוא יורש ודאי אפילו אם יקיה ההוא גברא קרוב ג"כ פטענתו מ"מ רב אידי הוא ג"כ לפחות פמזהו א"כ ג"כ אין זה ענין פלל לדינו של הריב"ש והתשב"ץ דיש להסתפק שפא יש קרוב יותר מזה הקרוב כו' וא"כ אין לבוא ע"ז מדין אין ספק מוציא מידי ודאי שזהו הטעם שם פמבואר בהרמב"ן ובתוספות ולהריב"ש היינו דוקא פשהנדאי הוא ודאי יורש פשטת פל הפוסקים החולקים על הרא"ש דפ"ק החולץ סי' ח' הנ"ל ובכה"ג מייירי להריב"ש ענין קריביה דרב אידי משא"כ בנדון דהתשב"ץ והריב"ש אין נקרא זה ודאי קרוב מאחר שאין ברור שהוא ודאי יורש דאפשר יש קרוב יותר ממנו וא"כ גם הוא ספק ולא ודאי ממש אלא דהתשב"ץ ודעמיה צ"ל דמפרשים לא פהרמב"ן שם וע"ז אין שום ה"ק לדבריהם מהגמרא וגם מהתוספות אין ה"ק לזה כמש"ל שדברי התוספות י"ל ג"כ כפי הרמב"ן וגם המגיד פט"ו מהלכות טוען לפי גירסת ר"ח העיר ע"ז מדין ספק ויבם בנכסי סבא והיינו ודאי כפי הרמב"ן שם וכ"כ הנ"י שם פ"ק חזקת ובתשו' מהריב"ל ח"ב סי' י"ט לא הכריע בין הריב"ש ובין הרא"ש פלל פ"ו סי' פ"ט וכן בתשו' מהר"א בן פשוטן סי' נ"ג רפ"א בידיה ואדרבה לכאורה מאחר שהתוספות דפחו"ה ג"כ נקטו הטעם משום ודאי וספק ובפ"ק החולץ (דל"ז) רוב הראשונים והאחרונים ס"ל דלא פהרא"ש שם ס"ח א"כ גם פאן י"ל העיקר פהריב"ש ולא כהתשב"ץ: אף לכאורה י"ל פיישוב שטת התשב"ץ והרא"ש פלל פ"ו סי' ט' דס"ל דכה"ג נק' זה ג"כ אין ספק מוציא מידי ודאי אף להחולקים על הרא"ש דפ"ק החולץ ס"ח והיינו פינו דזה הוא ודאי קרובו והחזקה נחלה לאותה משפחה ומשאר קרוב לא ידענו פלל א"כ אף שיש להסתפק שפא יש קרוב יותר ממנו מ"מ ה"ל פדין המשנה דס"פ נושאין הנ"ל לפי הרמב"ן שזה הלשון המובא בפ"ק בספר חוסן ישועות שאפילו היו למת רק אחים ולא בנים וזה הספק פא לירש עמהם האחים נוטלים הפל.

דלא דמי לספק וסבא בנכסי יבם דחולקין שהרי הספק מן הראוי לירש במשפחה זו ואין מעכב עליו ירושתו אלא הסבא וכשם שהוא מספק עליו ירושתו פ"ה הוא מספק עליו הלפ"ה חולקין אבל מה ששינונו הוא אינו יורש אותן היינו מפני שהחזקה נחלה לבני משפחה ע"כ ור"ל דאף שמ"מ הוא מספק עליהם שפא הוא לבדו היורש ולא הם פשם שהם מספקים עליו עכ"ז פינו שספק שהם מספקים עליו היינו דשפא אינו מזה המשפחה פלל זה גרע טפי.

ולכן אינו יורש משא"כ בספק וסבא דעכ"פ גם הספק הוא מזו המשפחה לדברי הפל ולפ"ז י"ל כש"כ בנדון דהתשב"ץ וקרא"ש פ"ג שנה קרובו ודאי ולא נודע לו קרוב אחר הרי הוזהר בנחלה בחזקת קרובו הידוע לנו וקיל טפי מהנדון דהוא אינו יורש אותן כו' שיש דבר המספק לפנינו על ירושתם ועכ"ז אין מוציאין הנחלה מירושתן פ"ג ש"ל שנה אינו משפחה זו כלל אף ש"ל ג"כ שהוא משפחה זו ובנו ממש א"כ כ"ש פש"אין כלל לפנינו דבר המספק ירושתן אף שמהשכל יש לעשות ספק אין לחוש: וכן בט"ז באה"ע סי' קס"ג אף לפי מה שהעלה שם דלא פקרא"ש בענין ספק ויבם בנכסי מיתנא דלעולם חולקין משום דבעינן תרתי למעליותא כ'.

ולא דמי למ"ש התוספות פחו"ה (דל"ג) בקריב"ה דרב אידי דרב אידי הנה ודאי קרוב והוא גברא ספק דשם הנה ספק בלי שום סברא בעולם ע"כ לא צריף שם תרתי למעליותא משא"כ פ"ג דנולד עכ"פ מאשת המת עכ"ל וא"כ כ"ש להרמב"ן דס"ל דאפילו נולד מאשת המת מ"מ כשהספק הוא שפ"א אינו מזו המשפחה כלל לא בעינן תרתי למעליותא דכתב הט"ז והיינו הך דס"פ נושאין על האנוסה רק בספק וסבא או בספק ויבם בעינן הנה תרתי למעליותא משום דעכ"פ גם הספק לדברי הפל הוא מזו המשפחה כנ"ל.

א"כ לפ"ז כ"ש דגבי הנדון דקריב"ה דרב אידי לא צריף תרתי למעליותא כו' זה י"ל לשטת התשב"ץ וקרא"ש הנ"ל: ה אף באמת מלשון הרמב"ן עצמו גבי קריב"ה דרב אידי מבואר דגם שם צריף שיהי' ודאי יותר דייקא והיינו תרתי למעליותא דהט"ז ולכאורה י"ל הטעם משום דהתם לא מיידי בקורבה פאחים ממש רק קורבה רחוקה יותר א"כ ככה"ג יש לספק טפי שפ"א יש הרבה קרובים יותר ממנו ובזה לא דמי למתנין דס"פ נושאין דמיידי עכ"פ פאחים או הפאים מפחם ואין הספק רק מחמת זה הספק לבד אף יותר נראה דאין צריף לזה ויש טוב טעם יותר מזה והוא דהנה בעיקר החילוק שכתבנו בשם הרמב"ן בפ"ה המשנה דס"פ נושאין מפני שהחזקה נחלה לבני המשפחה הנה במהרש"א פ"ה החולץ (דל"ז) מבואר דגם שם אינו מספיק כלל האי טעמא פ"ג דלפי דברי הספק שאומר שהוא בנו תעמ"ד הנחלה בחזקת אותו השבט ולא דמיא להיא דס"פ מי שמת (דקנ"ח ע"ב) בנפל הבית עליו ועל אמו דמסיק שם בחזקת יורשי האם מטעם הואיל והחזקה נחלה לאותו שבט דהתם לפי דברי ראובן כו' עכ"ל ור"ל דהתם אם יתנו חלק ליורשי ה"ב ודאי תצא הנחלה מחזקת שבט אביה של האם אף לפי דברי יורשי ה"ב משא"כ ה"כ לדברי הספק הרי הוא מאותו השבט ממש.

וצ"ל דהרמב"ן ס"ל דאפילו להוציא הנחלה מנדאי אותו השבט למי שהוא ספק אם הוא מאותו השבט אין מוציאין וזה צ"ע פ"ג בלא"ה יש פוסקים גם שם דלא כר' עקיבא אלא דיתלוקו ולא חיישינן להא דהחזקה נחלה באותו השבט כדמשמע בהג"א שם ס"פ מי שמת בשם ריב"א וריב"ם ור"ת ור"י וע' בתשו' קרא"ש פ"ד סי' ג' וגם דברי הרמב"ם פ"ה מה"נ דין ו' מ"ש בחזקת יורשי האם שהם יורשין ודאין כו' אינו מוכן דהא ספק וספק הוא דאי דמר לאו דמר ואי דמר לאו דמר אלא הטעם משום שהחזקה נחלה בחזקת משפחת האם לכן אע"ג דספק וספק הוא הם יירשו אב"ל אין זה ענין לנדאי וספק דזהו רק גבי ספק ויבם בנכסי סבא דהיבם ודאי יורש אף לדברי הספק ומ"מ אף לשטת

הַרְמַב"ן בַּמְשָׁנָה דס"פ נושָׁאין דְּאָף לְמִי שֶׁהוּא סָפֵק מְאוּתוֹ הַשְּׁבֵט אֵין מוֹצִיאֵין הַנְּחֻלָּה מִמֵּי שֶׁהוּא וְנָדַי י"ל דְּלֹא שְׁיִיךְ טַעַם זֶה בְּגִדוֹן קַרְיָבִיָּה דְּרַב אִיִּדִי דְּהֵתָם הָרִי לְדַבְרֵי הַהוּא גְּבָרָא הוּא וְנָדַי מְאוּתָה הַמְּשַׁפְּחָה וְקָרוֹב יוֹתֵר מִרַב אִיִּדִי וְאָף שְׁאָנוּ אֵין יוֹדְעִין זֶה מ"מ הוּא טוֹעֵן טַעֲנַת בְּרִי וְלֹא דְּמִי לְמַתְנִיתָן דס"פ נושָׁאין שֶׁהַסָּפֵק בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְטַעוֹן טַעֲנַת בְּרִי וּמַש"ה גַּבִּי קַרְיָבִיָּה דְּרַב אִיִּדִי לֹא הִי' לָנוּ לְהַחְזִיק הַנְּכָסִים בְּיָדוֹ פִּינּוֹן שְׁאֵינוֹ וְנָדַי יוֹרֵשׁ וְאוּלַי יִתְבָּרַר דֶּהֱהוּא גְּבָרָא קָרוֹב טְפִי.

וּע"כ הַנְּחֻלָּה הַרְמַב"ן לֹא מֵרַב אִיִּדִי הוּא וְנָדַי יוֹתֵר וְכִמוֹ כֵּן בְּגִדוֹן דֶּהֱתַשְׁב"ץ וְהַרְיָב"ש דְּהָא הֵתָם אִם יֵשׁ קָרוֹב יוֹתֵר מִזֶּה הָרִי הוּא וְנָדַי מְאוּתָה הַמְּשַׁפְּחָה וְא"כ אֲמַאי לֹא נְחוּשׁ לְזֶה וְא"כ אֵין לְדוֹן ע"ז רַק מְדִין וְנָדַי וְסָפֵק וְזֶה לֹא שְׁיִיךְ שָׁם פִּינּוֹן דְּאֵינוֹ וְנָדַי יוֹרֵשׁ וְלָכֵן אֵין לְתַרְץ וְלְהַעֲמִיד דַּעַת הַתְּשַׁב"ץ אֶלָּא אֵת"ל דס"ל כְּשֵׁטַת הָרָא"ש פְּרָק הַחוֹלֵץ ס' ח' גַּבִּי סָפֵק וְיָבֵם בְּנִכְסֵי מִיתְנָא דְּהֵיבָם נָק' וְנָדַי כְּשֵׁאֵין הַסָּבָא קִיָּים.

אָף ע"ז כְּבָר נְחָלְקוּ כָּל הָאֲחֵרוֹנִים מִהַרְש"א וְהַט"ז וְהַבֵּית מְאִיר. מִיְהוּ לַפְּמַש"ל בְּשֵׁם הַט"ז בִּאֵה"ע ס' קס"ג דְּסָפֵק דֶּהֱהוּא גְּבָרָא דְּקַרְיָבִיָּה דְּרַב אִיִּדִי קִיל מְסָפֵק הַנּוֹלָד מְאֻשָּׁת הַמֵּת פִּינּוֹן דֶּהוּא סָפֵק בְּלִי שׁוּם סְבָרָא בְּעוֹלָם וְלָכֵן לֹא צָרִיךְ שָׁם תְּרַתִּי לְמַעֲלִיּוֹתָא א"כ לַפ"ז י"ל דְּקִיל ג"כ מְסָפֵק דס"פ נושָׁאין.

דְּהָא הֵתָם ג"כ נוֹלָד מְאֻשָּׁת הַמֵּת. וַיֵּשׁ מְקוּם לֹא מְשַׁפְּחָה זו.

וְאִפ"ה אֵין מוֹצִיאֵין הַנְּחֻלָּה מִמֵּי שֶׁהוּא וְנָדַי מְשַׁפְּחָה זו כַּמ"כ עכ"פ אֵין לָנוּ לְבָדוֹת מְלַבֵּינוּ שְׁמָא יֵשׁ קָרוֹב יוֹתֵר מִזֶּה מַה שֶׁלֹּא נִוְדַע כָּלָל וְלֹא לְהַעֲמִיד הַנְּחֻלָּה מִחֲמַת סָפֵק זֶה בְּיַד מִי שֶׁהוּא וְנָדַי מְשַׁפְּחָה זו וּמ"מ אֵין לְזֶה הַכְּרַח פִּינּוֹן שְׁכָאן עֲנִין הַסָּפֵק הוּא שְׁיִתְבָּרַר שֶׁהוּא מְשַׁפְּחָה זו מִשָּׂא"כ בַּס"פ נושָׁאין וְגַם דְּבִלֵּא"ה מִהַרְש"א חוֹלֵק עַל פִּי' זֶה וְכַמְש"ל וְגַם בְּחִידוּשֵׁי הַרִיטְב"א פִּי' הַמְּשָׁנָה דס"פ נושָׁאין בְּעֲנִין אַחַר: קִיצוֹר (א) בְּגִדוֹן מְחֻלְקָת הַתְּשַׁב"ץ ח' א"ס' נ"ח עַל פְּסַק הַרִיטְב"ש ס' מ"ו מ"ז הִנֵּה לְפִי גִירְסַת הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש פְּרָק חֲזַקָת (ל"ג א') וְלִגְיִרְסַת רְשָׁב"ם שָׁם אֵין שׁוּם הַתְּחֻלָּת רְאִיָּה מְשָׁם לְהַתְּשַׁב"ץ נֶגֶד הַרִיטְב"ש וְגַם לִגְיִרְסַת ר"ח שְׁבַתוֹסְפוֹת שָׁם לְפִי פִי' הַרְמַב"ן בְּחִידוּשֵׁי שָׁם ג"כ אֵין שׁוּם דְּמִיּוֹן מְשָׁם לְגִדוֹן דֶּהֱתַשְׁב"ץ: (ב) אָף לְפִי גִירְסַת ר"ח יֵשׁ פְּנִיָּים לְכָאן וְלְכָאן דִּישׁ לְפָרֵשׁ דְּבְרֵיהֶם שֶׁהוּא כְּשֵׁטַת הַרְמַב"ן וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ דְּבְרֵיהֶם כְּשֵׁטַת הַתְּשַׁב"ץ וְכ"מ קָצַת בְּטוֹר ס' קל"ט ס"ח וּבִאֲגוּדָה שַׁבְבִּי ס' רפ"ד: (ג) וְאִם נִפְרָשׁ דְּבְרֵיהֶם כֶּהֱתַשְׁב"ץ צ"ל דְּעֲנִין וְנָדַי וְסָפֵק דְּנִקְטוּ הֵינּוּ כְּשֵׁטַת הָרָא"ש בְּפָרֵק הַחוֹלֵץ ס' ח' הוֹבָא בַּש"ע אֵה"ע ס' קס"ג ס"ג בְּשֵׁם וי"א אֶבֶל אֵין כֵּן דַּעַת הַרְמַב"ם שָׁם וְשָׂא"פ וְגַם מִהַרְש"א שָׁם וְהַט"ז הַשֵּׁיגוֹ עַל הָרָא"ש וְכ"ד הַרִיטְב"א שָׁם גַּם הַרְמַב"ן שָׁם הוֹבָא בְּבֵית מְאִיר ס' קס"ג וּבְסִפְרָא חוֹסֵן יְשׁוּעוֹת פְּרָק הַחוֹלֵץ דל"ז: (ד) וְא"כ אֲדַרְבֵּה לֹא דִי שְׁאֵין שׁוּם קוֹשְׁיָא עַל הַרִיטְב"ש כַּנ"ל אוֹת א' פִּי אִם גַּם יֵשׁ רְאִיָּה לְדַבְרֵי מִהַפּוֹסְקִים דְּלֹא כְּהָרָא"ש דְּפָרֵק הַחוֹלֵץ הַנ"ל וּמ"מ י"ל דַּע"פ שְׁטַת הַרְמַב"ן שָׁם לִיִּשְׁב קוֹשְׁיָא הָרָא"ש דְּבְּפָרֵק הַחוֹלֵץ מִהַד דס"פ נושָׁאין גַּבִּי הוּא לֹא יוֹרֵשׁ אוֹתָם כו' מִשׁוּם שְׁאֵין מוֹצִיאֵין הַנְּחֻלָּה מִחֲזַקַּת הַמְּשַׁפְּחָה אָף הִיכָא דְּלֹא הוּי מְשָׁם וְנָדַי וְסָפֵק כ"א סָפֵק וְסָפֵק א"כ מְמִילָא עַפ"ז יֵשׁ לְהַעֲמִיד ג"כ סְבָרַת הַתְּשַׁב"ץ הַנ"ל: (ה) אָף מ"מ דְּבְרֵי הַרְמַב"ן בְּפָרֵק חֲזַקַּת אֵינָן מוֹרִים כֵּן וַיֵּשׁ טַעֲמִי' לְחַלְקָא דְּלֹא דְּמִי זֶה לְהַד דס"פ נושָׁאין מִשׁוּם דֶּהֱתָם

אין הספק עומד להתברר ועוד טעמים שבלא"ה מהרש"א חולק ע"ז ומ"מ לפמ"ש הט"ז סי' קס"ג ס"ק גימל י"ל דדומה להך דס"פ נושאין לפי הרמב"ן שם: ומעתה נבוא לדברי הבית אפרים דמה שיהביא ראיה מירושלמי ליבום לא קרב זא"ז כלל דהא לפי המבואר בתוספות וחייושי הרמב"ן פ"ק חזקת (דל"ג ע"א) הטעם דאוקמיה ביד רב אידי לגירסת ר"ח הוא משום אין ספק מוציא מידי ודאי ובין שנוכח ענין אין ספק מוציא מידי ודאי כפי כל הפוסקים ובין שנוכח כפי הרא"ש פ"ק החולץ סי' ח' אין זה רק בדין ירושה ולא לענין איסורא כמ"ש הב"א בעצמו בשם תה"ד ס"י שמ"ט משום דלענין ממון אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה ואפילו רובא לא מקרי ראיה וענין ודאי הנ"ל חשיב ליה כמו חזקה דממונא ממש ולכן אפילו רובא לא מהני להוציא מחזקת הודאי יעו"ש בתה"ד: וא"כ לענין איסור פשיטא דלא שנייה כלל סברא זו דאין פאן שום חזקה להתיירא וגם ספק איסורא לחומרא וכ"ש היכא דשנייה רובא ולא דמי כלל לשאר אין ספק מוציא מידי ודאי שנאמר ג"כ לגבי איסורא דמלבד שבלא"ה אפי' בירושלמי אין זה דומה ממש לשאר אין ספק מוציא מידי ודאי אכל לענין יבום לא שנייה פאן ודאי כלל שיהי' נגד הספק דוק ותשפח.

דענין ודאי לא שנייה רק בירושלמי שיש פאן קרוב לפנינו משא"כ לענין יבום שאין אנו דנין על הודאי שהוא המת רק על אם יש לו אח שהוא ענין הספק מהו הודאי שעומד נגד הספק הנה.

עד שיהי' מקום ושייכות לומר אין ספק מוציא מידי ודאי וגם לפמ"ש שי"ל טעמא דהתשב"ץ משום דאין מוציאין הנחלה מחזקת המשפחה מחמת ספק שאנו בודים מלבינו. ז"א שנייה ג"כ לענין יבום דאיזו חזקת היתר הנה להאשה.

ועוד דשאני חזקה דממונא דלא מפקינן מחזקה אלא ע"י ראיה ואפילו רובא לא נקרא ראיה כנ"ל בשם תה"ד וכ"ז לא שנייה באיסורא דרובא עדיף מחזקה ואפילו ע"י מיעוטא לפעמים יוצאה מהחזקה פהך דיצתה חמותה מליאה ר"פ בתרא דיבמות דקיי"ל דחוששת וכ"ש הכא דליכא שום חזקת היתר להאשה גם מ"ש הב"א דלנחלה החמירו טפי מלענין איסורא דהא משיאין אשה ע"פ עד אחד משא"כ לענין נחלה בעינן שני עדים.

במחכ"ת פד ניים ושכיב אמרה להיא מילתא. דודאי בהמעידים הקילו יותר בעדות אשה והיינו מ"ש בפ"ק יש בכור דבסוף עדות אקילו בה רבנן ר"ל בהמעידים להאמין לעד אחד ואשה ושפחה כו' והיינו משום חומר שהחמרת עליה בסופה ומשום עיגונא משא"כ בעצם העדות שהוא ענין תחילת עדות אדרבה החמירו יותר באיסורא מלענין נחלה כמ"ש הרמב"ם פ"ז מה' נחלות וכ"מ בבה"ג ה' וע' בתה"ד סי' ר"מ בשם תשו' מי' לענין משאל"ס דאפילו בדיני נפשות אזלינן בתר רובא (פי הך דמשאל"ס) אלא דבעריות החמירו כו'.

וא"כ הכא לחוש שפא יש לו אח זהו ודאי תחילת העדות ואף שייבמה לשוק הוא איסור לאו ולא דמי ממש להיתר אשת איש עכ"ז הרי ודאי דלענין משאל"ס אין שום הפך בין אם העדות על בעלה או על יבמה.

ועיין ספ"ק דב"מ (ד"ך ע"ב) דאמרין היכי פשיט מר איסורא מממונא ומשני שטרי חליצה ומיאונין תנו ושמע מינה תרתי דחליצה דהוא היתר יבמה לשוק חמירא מממונא ושמיא ראי משטרי חליצה לגט אלמא דאין לחלק בין היתר יבמה לשוק דהוא איסור לאו לגט דהוא איסור א"א ועכ"פ לא שניף לומר דאדרבא נחלה חמירא כו' וע' במרדכי סוף יבמות סי' צ"ג: סימן שט יש לחקור בדין איש שבא ממרחק ולא אתחזק לן לא באחי ולא בבני דהוי שני ספיקות להקל שפא אין לו אחים ואת"ל שיש לו אחים שפא יש לו בנים ולכן אשתו מותרת לשוק כמ"ש הרשב"ם פי"נ (דקל"ד) וכמשנ"ת בתשובה דלעיל אף החקירה איה הדין אם בא עד אחד ואמר שידוע שיש לו אחים ואין לו בנים או אפילו אם אומר שידוע שיש לו אחים לחוד או שידוע לו שאין לו בנים לחוד יש להסתפק אם עד אחד נאמן בזה או לא והנה הגם שבטוש"ע סי' קנ"ז ס"ו מבואר דעד א' אינו נאמן לאסור אף בתשובת מהרי"ט ח"א סי' פ"ב הביא ראיות דחוששין להחמיר לאסור בעד אחד ולא כהטוש"ע.

ועוד זאת פתב דאף הרא"ש והטור שפכתבו דאין עד אחד נאמן לאסור נגד החזקה היינו דוקא בדאתחזק התיירא ממש וכגון דאתחזק לן דלית ליה אחי אלא דמספקא לן אי נולד אח"כ משא"כ היכא דליכא חזקה להתיירא ממש אלא דשריא מטעם ס"ס ולא מטעם חזקה פלל הלכך פי אתי עד אחד אמאי לא מהימנינן ליה עכ"ל מיהו מלשון רשב"ם פי"נ (דקל"ד ב') משמע דס"ל דאפילו בכה"ג דשריא מכח ס"ס ה"ל כחזקה כמ"ש וקיימא הך אתתא בחזקת שאינה זקוקה ליבם דס"ס הוא כו' הלכך אמר יש לי אחים ואין לי בנים לאו פל כמיניה דמפיק לה מחזקה הרי מבואר דס"ל דבכה"ג נמי הכא לאוסרה הוי פמוציאה מחזקת היתר וצ"ל דס"ל פיון דהחזקה בחזקת היתר לשוק מצד הס"ס ה"ל כחזקה וכה"ג פתבו הרשב"א והר"ן בפ"ק דחולין גבי גבינות שעשו מבהמה ונמצאת אח"כ טריפה דהוי נמי חזקה דאתיא מכח רובא וכמ"כ י"ל חזקה דאתיא מכח ספק ספיקא מיהו יש לדחות דהתם ה"ט כמ"ש הרא"ש פ"ק דחולין דהיינו משום דרובא עדיף מחזקה וביאר דבריו בתשו' פלל עשרים סי' י"ד ורובא עדיף מחזקה כו' ואוקמה אחזקתה כו' ע"ש הובא בתויק"ו סי' פ"א וע"ש דר"ל דכיון דרובא עדיף מחזקה הלכך שפיר שניף לומר חזקה דאתיא מכח רובא שבכלל מאתים מנה משא"כ ספקספיקא לא ברירא לן דעדיף מחזקה שיהי רבו האומרי דס"ס לא מהני נגד חזקת איסור אע"ג דרובא מהני וכיון שפן י"ל דלא שניף לומר חזקה דאתיא מכח ס"ס שיהי אין פת בס"ס כמו ברוב לדחות החזקה עד שנעשה חזקה מהשני ספיקות.

מיהו י"א דס"ס הוי כמו רובא כמ"ש בתשו' הרשב"א סי' ת"א וכ"כ הפר"ח בדיני ס"ס פלל ט"ו דכי איכא חדא ספיקא ה"ל כפלגא ופלגא וכי איכא תרי ספיקי ה"ל כרובא וגם להאומרים דס"ס לא דמי לרובא מ"מ פיון דעכ"פ מחמת השני ספיקות היתה מותרת ומחזקת בהיתר לשוק א"כ שפיר י"ל דחשוב חזקה מה שעכ"פ החזקה בהיתר לשוק מקמא דאתא העד האוסרה ואע"ג דלא היתה החזקה מצד דבר ברור דהא כה"ג אמרינן בכתובות (כ"ד) הרי אתם בחזקתכם כו' וכמ"ש הת"ש סי' י"ח ס"ק כ"ט וחזקה זו אינה כשאר חזקות שבפגמ' כגון ספין שנבדק ומקנה שנמדד שברור פשרותו בשעה שנתחזקו דהא הכא לאו ברור פשרותו מעולם ולא נתייחסו פלל רק ה"ק שא"א לשנות דבר שנהגין בו היתר לנהוג בו איסור כ"א בראיה ברורה כו' וה"נ אמרינן בקדושין (דף

ע"א) פֿאן להשיאו אשה פֿאן להוציא אשה מיִדו אלמא דבְדָבָר שְׂבִיד הָאָדָם בְּחִזְקַת הָיִתָּר
אע"ג דְּלִית לִיה חֲזָקָה בְּרוּרָה אִין מוֹצִיאִין ומְפָקִיעִין הִתִּירוּ כ"א בְּרֵאשִׁי בְּרוּרָה כְּמוֹ שְׂאִין
מוֹצִיאִין מְמוֹן מִיד הַמְּחֻזָּק בּוּ עכ"ל.

וא"כ ה"נ פֿינן דְּאִשָּׁה זוֹ הָיְתָה מְחֻזָּקַת בְּהִיתָר גְּמוּר לְשׁוּק אִין מְפָקִיעִין הִתִּירָה כ"א
בְּרֵאשִׁי בְּרוּרָה דְּהִינּוּ ע"פ שְׁנֵי עֵדִים לֹא ע"פ עַד אֶחָד פֿינן דְּהוּי דְּבָר שְׂבִיעֵרָה וְאִתְחֻזַּק
הִתִּירָה לֹא מְהִימָן עַד אֶחָד לְכוּלֵי עֲלָמָא וְאע"ג שְׂהִחֻזַּקַת הָיִתָּר לֹא הָיָה רַק מִצַּד שְׁנֵי
סְפִיקוֹת עכ"ז י"ל כמ"ש ה"ש ש"א"א לְשִׁנוֹת דְּבָר כּו' פנ"ל.

וְתַדַּע עוֹד דְּחֻזָּקָה דְּאִתְיָא מִכַּח רַבָּא מְהִינֵי נְמִי יוֹתֵר מְהֻרָבָא עֲצָמוּ לִפְמ"ש הַתּוּיִק"ו ס'י
פ"א דְּאִילוּ מִצַּד הָרֹב לֹא הָיָה מְהִינֵי פֿינן שְׂאָנוּ רוּאִים הַיּוֹם שְׂהוּא מִן הַמִּיעוּט כּו' אֶלָּא
דְּמְהִינֵי מִשׁוּם שְׂיֵשׁ חֲזָקָה דְּאִתְיָא מִכַּח רַבָּא ע"ש שְׂהוּכִיחַ פֿן מִתְּשׁוּ' הָרָא"ש וְשַׁעֲרֵי דוּרָא
ס'י פ"ד וְקִשְׁה מְנִינן כַּח זֶה בְּחֻזָּקָה זוֹ הַבָּאָה מִכַּח רַבָּא יוֹתֵר מִבְּהָרֹב עֲצָמוּ וצ"ל דמ"מ
יְפָה פְּחָה יוֹתֵר פְּעִין מ"ש ה"ש וְה"נ י"ל גַּם בְּחֻזָּקָה דְּאִתְיָא מִכַּח ס"ס נְמָצָא י"ל דמ"ש
מִהִרִּיט דְּהִיכָא דְּשַׁרְיָא מִצַּד ס"ס לֹא הָיָה בְּחֻזָּקָה אִין דְּבָרֵי מְוֹכְרָחִים וְגַם מ"ש מִהִרִּיט
לִיִּישָׁב דְּבָרֵי שְׂלֵא יְקִשְׁה ע"ז מִתְּשׁוּ' הָרָא"ש שְׂבִנְדוֹן דְּהָרָא"ש חֲזָקָה אֲלִימָתָא אִיכָא כְּמוֹ
שְׂכַתְב שְׂיִשָׁב שָׁם כְּמָה שְׁנִים וּמַעוֹלָם לֹא נִרְאָה וְלֹא נִשְׁמַע לֹא מִפֿיו וְלֹא מִפֿי זוּלְתוֹ שְׂהִיָּה
לוֹ אַחִים כּו' מִשְׁמַע שְׂמִפְרָשׁ נְדוֹן דְּהָרָא"ש לֹא כְּמוֹ שְׂפִי בְּתִשׁוּבַת מִהִרִּיט"ץ דְּמִיִּירֵי
שְׂנַתְגַּדַּל בְּעִיר הַהוּא דֹא"כ לֹא הִי צָרִיף לְמָה שְׂלֵא נִשְׁמַע מִפֿיו אֶלָּא מִשְׁמַע שְׂאִין זֶה עִיר
מוֹלְדָתוֹ רַק שְׂיִשָׁב שָׁם כְּמָה שְׁנִים וְלִכֵּן חֲזָקָה הִיא רַק מִשׁוּם דְּלֹא נִרְאָה וְלֹא נִשְׁמַע מִפֿיו
כו' וְעַל חֲזָקָה כְּזוֹ כְּבָר פִּקְפִּק אַזְמוּר הַגָּאוֹן נ"ע לוֹמֵר דְּאִינוּ נִק' חֲזָקָה כָּלֵל וְאִף לִפְמ"ש
הוּא ז"ל דְּמִיִּירֵי בְּדָלָא אִתְחֻזַּק בְּאַחִים בְּעִיר מוֹלְדָתוֹ כּו' וְכמ"ש מִהִרִּיט"ץ וְמָה"ט הוּא
בְּחֻזָּקַת שְׂאִין לוֹ אַחִים מ"מ גַּם חֲזָקָה כְּזוֹ אִינְהָ בְּחֻזָּקָה בְּרוּרָה וְדֹאִית שְׂאִין לוֹ אַחִים וְרֵאשִׁי
לְזֶה דְּהָא גְּבִי חֲזָקָה שְׂאִין לוֹ בְּנִים ס"ל לְכַמָּה פּוֹסְקִים שְׂאִין הַבְּעַל נְאָמֵן לוֹמֵר שְׂיֵשׁ לוֹ
בְּנִים כמ"ש ב"ש ס'י קנ"ו סק"י וּבְלֹא אִתְחֻזַּק בְּבָנֵי וְדֹאִי לִכ"ע נְאָמֵן לוֹמֵר יֵשׁ לִי בְּנִים
אִף בְּלֹא אִתְחֻזַּק בְּבָנֵי בְּעִיר שְׂדֵר בְּהַ מַעוֹלָם דְּהָא פִּי לֹא אִתְחֻזַּק בְּבָנֵי הוּא בְּעִנְיָן אֶחָד
עִם לֹא אִתְחֻזַּק בְּאַחֵי שְׂבִגְמָרָא דצ"ל לִפִּי זֶה דְּמִיִּירֵי הַכֵּל בְּעִיר מוֹלְדָתוֹ וְא"כ מְזַה מוֹכַח
דְּלֹא אִתְחֻזַּק בְּזֶה ג"כ לֹא הָיָה מִשְׁשׁ בְּחֻזָּקָה וְדֹאִית וְא"כ י"ל דכמ"כ גַּם בְּחֻזָּקָה דְּמִצַּד ס"ס
פֿינן שְׂהוּחֻזָּקָה בְּחֻזָּקַת הָיִתָּר ה"ל בְּחֻזָּקָה וְכְמוֹ שְׂהַבְּעַל אִינוּ נְאָמֵן לְאַנְסְרָה מִה"ט
כְּדִפְרַשְׁב"ם כְּפִי לְהָרָא"ש גַּם אִינְשׁ דְּעֲלָמָא אִינוּ נְאָמֵן מֵאַחַר שְׂהוּא עַד אֶחָד: ב וְעוֹד י"ל
שְׂבִדְבָר שְׂבִיעֵרָה אִין עַד אֶחָד נְאָמֵן לְאַסְוֹר כְּשִׁהִיָּתָה מְוֹתֵרַת מִצַּד ס"ס אִף אֵת"ל דְּלֹא
דְּמִי לְחֻזָּקָה דְּהִנְהָ בְּשִׁמְעָתָא קְמִיִּיתָא דְּגִיטִין אֲמִרִינוּ אַבְל הִכָּא דְּאִתְחֻזַּק אִיסוּרָא דְּאִשְׁת
אִישׁ ה"ל דְּבָר שְׂבִיעֵרָה וְאִין דְּבָר שְׂבִיעֵרָה פְּחוֹת מְשֻׁנִּים וְכ' בְּחִי הַרְמְב"ן שָׁם וּבִיבְמוֹת
(דַּר פ"ח) דְּבִדְבָר שְׂבִיעֵרָה אִין חִילּוּק בֵּין אִתְחֻזַּק אִיסוּרָא לְלֹא אִתְחֻזַּק אִיסוּרָא דְּלַעוֹלָם
אִין פְּחוֹת מְשֻׁנִּים וְז"ל אַבְל הִכָּא הָא אִתְחֻזַּק אִיסוּרָא דְּאִשְׁת אִישׁ הָיָה דְּבָר שְׂבִיעֵרָה וְאִין
דְּבָר שְׂבִיעֵרָה פְּחוֹת מְשֻׁנִּים קִשְׁה לִי הָא פֿינן דְּאִתְחֻזַּק אִיסוּרָא אֲפִילוּ בְּשַׁאֲר אִיסוּרִין נְמִי
כְּדֹאֲמִרִינוּ בְּפִרְק הָאִשָּׁה רַבָּה בְּהַקְדָּשׁ וְקוֹנְמוֹת דְּאִתְחֻזַּק אִיסוּרָא לֹא מְהִימָן וְדְבָר שְׂבִיעֵרָה
אֲפִילוּ לֹא אִתְחֻזַּק אִיסוּרָא נְמִי אִין פְּחוֹת מְשֻׁנִּים וְאֲפִילוּ לְאַסְוֹר נְמִי אִין פְּחוֹת מְשֻׁנִּים
כְּדֹאֲמִרִינוּ בְּפִרְק הָאִישׁ מְקוֹדֵשׁ וְאִית גְּרוּסִי דְּלֹא גְרוּסִי הִכִּי אֶלָּא אַבְל הִכָּא דְּאִתְחֻזַּק אִיסוּרָא
דְּאִשְׁת אִישׁ לֹא וְאִי גְרוּסִי לִיה ה"ג וְהָיָה דְּבָר שְׂבִיעֵרָה וְכֵן נְמִי בְּפִרְק הָאִשָּׁה רַבָּה וּפִי

דחידא ועוד קאמר ולא נהירא עכ"ל וגם בחידושי הר"ן בגיטין שם כתב הוי דבר שבערונה כו' איכא דלא גריס ליה דכיון דאתחזק איסורא לא צריכין לדבר שבערונה ואי גרסינן ליה הכי גרסינן והוי דבר שבערונה נחידא ועוד קאמר עכ"ל וכ"כ בחי' הרשב"א ונ"ל והא דקאמרינן הוי דבר שבערונה נחידא ועוד קאמר פלומר ועוד ה"ל דבר שבערונה ומשום דביבמות מספקא לן היכא דאתחזק איסורא ואין בידו לתקן אי מהימן אי לא ואיכא, מ"ד דמהימן אמר הקא ה"ל דבר שבערונה פלומר ואף כשת"ל דאפילו היכא דאתחזק איסורא מהימן הקא שאני דהוי דבר שבערונה ואין פחות משנים עכ"ל והריטב"א שם כתב דאליבא דהלכתא ע"א נאמן בשאר איסורין ואפילו באתחזק איסורא ואפילו אין בידו לתקן אלא עיקר הקושיא הוא משום דהוי דבר שבערונה ואין דבר שבערונה פחות משנים והא דאמר דאין דבר כו' ילפינן לה בגמ' בג"ש מדבר דבר בממון פתיב ע"פ שנים עדים יקום דבר וכתוב הקא פי מצא בה ערות דבר עכ"ל והנה אף שדברי הרשב"א והר"ן אפשר לפרש דפי' נחידא ועוד קאמר היינו ועוד בדבר שבערונה ואתחזק איסורא.

אף באמת מאחר דלדינא ס"ל דבשאר איסורין אפילו באתחזק איסורא עד אחד נאמן כמ"ש הריטב"א וכן העלה הרשב"א בפ' האשה רבה (דפ"ח). א"כ הא דבדבר שבערונה אין עד אחד נאמן לאו באתחזק איסורא תליא כ"א משום דבר שבערונה וכן נראה בהדיא מלשון הרשב"א ביבמות שם שכ' ונ"ל שהרי דבר תורה אין דבר שבערונה מתקנים בכל דיניה בפחות משנים עכ"ל ופי' בכל דיניה ר"ל אפילו לא אתחזק איסורא וכן משמע ממ"ש לעיל מיניה ד"ה הא אשתיק אבל להקל משום עיגונא תרי קולא נחידא דהוי דבר שבערונה ועוד דאתחזק איסורא פולי האי לא נקל עכ"ל ואי איתא דבדבר שבערונה היכא דלא אתחזק איסורא עד אחד מהימן אין פאן רק קולא נחידא שהקילו באיסור דאתחזק איסורא כמו באיסור דלא אתחזק איסורא א"ו בדבר שבערונה אפילו לא אתחזק איסורא אין עד אחד נאמן וכן פי' מהריב"ל בחידושיו במסכת גיטין שגדפסו סוף ח"ג מתשובותיו בכוננת התוס' בגיטין דהנה התוס' כתבו בד"ה עד אחד נאמן באיסורין הקשה ר"ת מאי תשובה הוא זה עיקר הגט יוכיח שצריך לחתמו בשנים ותירץ דה"ק עד אחד נאמן באיסורין בכה"ג שעיקר הגט נעשה כבר ושוב אין צריך אלא גילוי מילתא לידע אם לשמה נכתב עכ"ל וכ' מהריב"ל ע"ז ונ"ל וצ"ל לפ"ז דהאי דקאמר הוי דבר שבערונה ואין דבר שבערונה פחות משנים הכוונה הוא לומר דאפילו לא להוי אלא גילויא מילתא פל דאביזריה דערוה אינו בפחות משנים ואם פן איכא למידק מאי האי דקאמרי התוס' בסמוך הא דנקט דבר שבערונה אומר ר"י משום דבהאשה רבה (דפ"ח) בשאר איסורין פגון טבל והקדש וקונמות מספקא לן אי מהימן אפילו אתחזק איסורא ולא בידו או לא ומאי קשיא להו לתוס' דאמאי נקט דבר שבערונה.

והלא איצטרך למינקט דבר שבערונה למימר דאפילו לא הוי אלא גילויא מילתא בעלמא אפ"ה בעי שנים ואפשר לתרץ דפירושים חלוקים הם ור"ת מפרש פשטא דשמעתא דלא פפירש ר"י כו' ואי נמי אפשר לומר דלאו פירושים חלוקים הם ור"ת ור"י הכי מפרשי לה לפשטא דשמעתא אימר דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כו' וכיון דהיכא דאתחזק איסורא בשאר איסורין אין עד אחד נאמן הוא הדין נמי בדבר שבערונה אפילו היכא דלא הוי אלא גילוי מילתא בעלמא אינו נאמן ועוד דאפילו נימא דהיכא דאתחזק איסורא עד אחד נאמן הוי דבר שבערונה כו' ואין לחלק בדבר שבערונה להיכי דלא הוי אלא גילוי

ועדיף גילוי מילתא דדבר שבפירושה מאתחזק איסורא דבשאר איסורין עכ"ל הרי לר"ת ודאי דאפי' בגילויא מילתא דדבר ערוה אין עד אחד נאמן.

א"כ ודאי הוא הדין בעדות ממש שבדבר ערוה אע"ג דלא אתחזק איסורא רק פנין דהוי דבר ערוה אין עד אחד נאמן דהא כ' כל אביזריה דערוה אינו בפחות משנים וגם לפי ר"י פתב שי"ל פן.

וגם פתב שם אח"כ דרש"י ס"ל כפר"ת וגם לפמ"ש תחלה דאפשר דפירושים חלוקים הם כו' וא"כ ר"י לא ס"ל כפר"ת עדיין י"ל דלא פליג רק עמ"ש ר"ת דהוי גילוי מילתא דאילו הוי רק גילוי מילתא הי' עד א' נאמן אפילו בדבר שבפירושה כמו גבי ואשתמודענהו בפירק החולץ ולכן ע"ז פליג וס"ל דאין זה דומה לגילוי מילתא אבל בדבר שצריך עדות ממש י"ל דמודה להרמב"ן דבדבר שבפירושה אין עד אחד נאמן אף היכא דלא אתחזק איסורא: ג והנה מהרי"ק בשרש ע"ב הביא ג"כ ראיה לזה מהתוס' דגיטין הנ"ל ממ"ש גבי גדה דאינה בחזקת שתהא רואה פל שעה כו' ולא אתחזק איסורא ואעפ"כ משמע בתוס' דאי גדה הנה חשוב כמו דבר שבפירושה לא הנה מהימנא.

שקרי פתבו סד"ה הוי דלהכי אצטרף קרא דנספריה לה דס"ד דחשיב כמו דבר שבפירושה שמהו מוכח בדבר שבפירושה אין עד אחד נאמן אע"ג דלא אתחזק איסורא כמו גדה דחשיב לא אתחזק איסורא ואח"כ נטה מזה והעלה דגם בדבר שבפירושה היכא דלא אתחזק איסורא מהימן עד אחד ונדה נקרא אתחזק איסורא רק שבגדה לטבול נאמת שבחידושי הרמב"ן שם משמע דנדה הוא כענין זה שכתב מהרי"ק אבל הרשב"א שם פתב בהדיא בענין גדה דה"ל כחתיכה ספק של חלב ספק של שומן פנין דדמיה פוסקין ממילא וימי ספירה באין מאליהן כחתיכה ספק חלב ספק שומן חשבינו לה דהשתא דקאמרה טהורה אני לא אתחזק איסורא ואי משום טבילה ה"ל כשחיתה דבידו לתקן עכ"ל וכדבריו מורים ג"כ דברי התוס' דממ"ש סד"ה עד אחד דאינה בחזקת שתהא רואה כו' מבואר בהדיא דחשיב לא אתחזק איסורא ומה שסיימו וגם בגדה לטבול זהו כמ"ש הרשב"א ואי משום טבילה כו' וכן פי' מהרש"א דמשום שהיא רואה לא מקרי אתחזק איסורא כו' ואי משום כו' הרי יש בגדה לטבול כו' ע"ש וכן פי' בחידושי מהריב"ל ועיין בתוס' ר"פ האשה רבה (דפ"ח ע"א).

ומ"ש בד"ה הוי אפילו אתחזק איסורא ולא בגידו י"ל דלרונחא דמילתא קתני לה מיהו עכצ"ל דהתוספות ד"ה הוי לא אזלי בשטת התוס' סד"ה עד אחד שקרי הקשה מהריב"ל עמ"ש התוס' ד"ה הוי וז"ל ותמהא דהרי אילו לא הוי וספריה לה לא הנה ידעינו דעד אחד נאמן באיסורין אפילו לא אתחזק איסורא ומנספריה לה לעצמה ידעינו כו' כמ"ש התוס' סד"ה עד אחד ולתרץ זה צ"ל דהתוס' ד"ה הוי אזלי בשטת רש"י דהא דעד אחד נאמן באיסורין ילפינו משום שכל אחד האמינתו תורה על הפרשת תרומה כו' אבל מנדה אין ללמוד דא"כ אפילו אתחזק איסורא גמי וכמ"ש הרמב"ן בחידושו ווא"כ לפ"ז י"ל דהתוס' ד"ה הוי ס"ל דנדה נק' אתחזק איסורא וא"כ אי הנה ג"כ דבר שבפירושה לא מהימנא אבל היכא דלא אתחזק איסורא אין ללמוד מדבריהם מיהו דוחק לומר פן דהתוס' בשני דיבורים הסמוכים יהיו סותרים זל"ז אלא י"ל דהתוס' ד"ה הוי מקשים הכי דלמ"ד דאפילו באתחזק איסורא ע"א נאמן בשאר איסורים א"כ עכצ"ל דלאו מוספריה לה ילפינו

דאָילו מ'שם אין ללמוד רק ללא אמתחוק איסורא כמ"ש התוספות סד"ה עד אחד וכ"כ בפרק האשה רבה (דפ"ח ע"א) ד"ה פרי לי אלא ע"כ ממקום אחר למדין זה (ועיין בחידושי הרשב"א פ' האשה רבה שם מזה שהלימוד מאו הודע אליו חטאתו כו' וליאידך לישנא דפרק אמרו לו כו' ע"ש).

וא"כ למאי אצטרף וספרה לה להאמינה בנדה דהוי לא אמתחוק איסורא שהרי זה נלמוד מק"ו מאמתחוק איסורא וכן פי' מהרש"א בד"ה הוי דבר וז"ל פיון דלפום הך סברא ע"כ איפא שום ילפותא דאפילו באמתחוק ולאו בידו תרתי לריעותא נאמן מכ"ש בנדה דליפא אלא חדא לריעותא כמ"ש לעיל דנאמן עכ"ל.

וא"כ, פיון דע"ז תירצו התוס' וי"ל דס"ד דחשוב כמו דבר שבערוה מוכח דעכ"פ בדבר שבערוה אין עד אחד נאמן. אף דלא אמתחוק איסורא דומיא דנדה.

ודוחק לומר דכוננת התוס' דאי הנה נדה דבר שבערוה לא הנה מהימן על הטבילה משום דהוי אמתחוק איסורא ואע"ג דבידה לטבול מ"מ ע"ז לא נאמן עד אחד בדבר שבערוה. אבל לגבי ריעותא דפסיקת הדם דהוי לא אמתחוק איסורא היא נאמנת ואע"ג שאין בידה אפילו הנה כדבר שבערוה.

נלע"ד דדוחק גדול הוא לומר פן בכוננת התוס' דמפשט דבריהם משמע דאילו הנה נדה דבר שבערוה לא הנה מהימנא כלל גם על ספירת ז"נ. ואדרבה עיקר וספרה לה ע"ז קאי.

וטבילה לא נזכר פאן כלל כ"א ספירה ועיין בי"ד רס"י ר"א דטבילה ילפינן מפסוק במי נדה יתחטא. ובהדיא גרסינן בפרק המדיר (דע"ב א') מניין לנדה שפונרת לעצמה שנאמר וספרה לה כו' אלמא דעיקר קרא על נאמנות פסיקת הדם וספירת הז"נ בא.

וע"ז פתבו דאצטרף קרא משום דס"ד נדה חשיב כמו דבר שבערוה מבואר בפירוש שבעדבר שבערוה לא מהימנא בכה"ג דספירה דלא אמתחוק איסורא פנ"ל ואע"פ שמהרי"ק פי' דדניקא אמתחוק איסורא אע"פ שבידו פיונו התוס' אחרי המחילה לא נהירא כלל ועוד אדרבה בדבר שבידו ממש דומיא דטבילה י"ל אפילו אי נדה הוי כדבר שבערוה ואע"ג דאמתחוק איסורא היתה נאמנת כמ"ש בתשו' מיימוני דשייכי לה' אישות סי' ג' וכדמוכח בקדושין פ' האומר (דס"ד ע"ב).

דאע"ג דמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני נאמן להתייר ולומר יש לי בנים משום שבידו לפוטרה בגט ואף להרשב"א והרמב"ן שדחו אוקימתא זו והו פנשומר החזקה ממש כמו שאומר אין לי אחים משא"כ הכא שאומרת שטבילה וכיון שבידה לטבול ראוי שתהא נאמנת אף אם הוי דבר שבערוה דומיא דהיתר יבמה לשוק שנקרא דבר שבערוה כמ"ש בסה"ת סי' קל"ג וכדלקמן א"ה ואעפ"כ משום הך טעמא שבידו לפוטרה נאמן להתייר מחזקת איסור ועיין בחידושי הרשב"א שם דאפילו יש עדים שיש לו אחים ולא אמתחוק בבנים נאמן להתייר ע"י יש לי בנים והב"ש סי' קנ"ו סקי"א לא ראה חידושי הרשב"א על קדושין.

ואף להי"א שבש"ע שם ס"ו דאינו נאמן. הרי הכא אין עדים שראתה הדם כ"א על פיה שאמרה טמאה אני ועוד דהתם אין בידו שיהי' לו בנים רק המיגו הוא בידו לפוטרה בגט

ומחמת המיגו מאמינים לו על פנים אכל הכא שגוף הטבילה הוא בינה וג"כ דרף פל הנשים לטבול נדאי דהיא ראוי להיות נאמנת לכ"ע אף אם יש עדים שהיתה טמאה ועוד מוכח פן מסוגיא דגיטין פ' התקבל (דס"ד ע"א) גבי בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגרושין שפכתו התוס' ד"ה שלישי נאמן דאי הנה חשיב מיגו שייכול למנסרו לאשה לא הנה פליג רב הונא לומר דבעל נאמן אלא משום דאין זה מיגו דשמא לא תרצה האשה לקבל ע"ש (ואע"ג דהתם איפא טענה דמגרע פח המיגו משום דאם איתא דלגרושין יתבי' ניהליה לדידה הוי יתיב לה וכמ"ש הר"א"ש שם שהי' סברא לומר דהנה פמיגו במקום עדים ואפ"ה העלו התוס' ור"א"ש דהיכא דהנה מיגו גמור לא גרעינן ליה מטעמא דאם איתא דלגרושין כו').

וגם לפרש"י שם דחשיב ליה מיגו גמור כמש"ש בד"ה מי קא נפיק. ואעפ"כ לרב הונא אינו נאמן זהו רק משום דטענה דאם איתא דלגרושין כו' מגרע פח המיגו פנ"ל וגם ע"ז פליג רב חסדא וס"ל דנאמן וכוונתיה פסקו הרמב"ם ור"י"ף א"כ הכא שאין שום דבר שמגרע זה הענין שבידה לטבול לכ"ע ראוי שתהיה נאמנת אף אם הוי דבר שבערונה דאין לה דבר שבערונה יותר מהיתר אשת איש דנאמן השליש מצד מיגו לכ"ע אילו הנה מיגו גמור בלי טענה הסותרת ולכן עכצ"ל מ"ש התוס' ריש גיטין דקרא וספרה לה נצרך דס"ד דחשוב כמו דבר שבערונה לא משום נאמנות הטבילה נצרך רק על נאמנות הספירות ז"נ וכינן דכתבו לעיל מיניה דזה נקרא לא אתחזק איסורא א"כ מוכרח דס"ל בפשיטות דבדבר שבערונה אין עד אחד נאמן אע"ג דלא אתחזק איסורא: גם מ"ש מהרי"ק ועוד כינן דגמרינן דבר דבר ממון איפא למימר דון מינה ומינה מה התם להוציא ממון מחזקתו אף פאן להוציא אשה מחזקת איסור או מחזקת היתר עכ"ל ג"כ לפע"ד הביא עזר פנגדו דבממון נדאי אין עד אחד נאמן אף היכא דליפא חזקה דממונא כדאיתא בפירק אלו מציאות (דכ"ח ע"א) סימנין וסימנין ועד אחד.

עד אחד כמאן דליתא דמי ויניח עד שייבא אליהו וכ"פ כל הפוסקים ור"י שם ליפא חזקה דממונא לשום אחד מהם. דלכן סגי באבידה סימנים בינונים משא"כ בפקדון לא סמכינן על סי"ב כמבואר בהרא"ש פ' אינהו נשף סי' נ' ובמגיד פ"ו מה' שאלה דין ד' ובנ"י פט"ו דיבמות.

והיינו לפי שפסקדון מוציאין ממון מהנפקד משא"כ באבידה ואפ"ה עד אחד כמאן דליתא לגמרי נמצא מבואר בהדיא דע"א כמאן דליתא לגמרי לענין ממון אף כשאין עדותו נגד חזקת ממון ואף גם לכמ"ש בזה בתשו' מיימו' דשייכי לספר משפטים סי' ו' ובהגמ"ר פ"ק דב"מ סי' תי"ז דהוי להו סימנים של זה כמו עדים ולזה שפנגדו הוי סימנים ועד אחד כג' עדים ולהכי יניח דתרי כתלת ותלת כתרי דא"כ לכאורה נדחה ראיה זו דהתם ה"ט משום דתרי כתלת.

עכ"ז ביאר שם בהדיא דחשיבות דעד א' ליתא אלא לענין שבועה משמע בהדיא דלענין ממון אינו קם פלל ועוד דהא באמת סימנים אינן ממש כעדים דהא סימנים ועדים ינתן לבעל העדים.

וא"כ אם איתא דעד א' קם לממון כשאין חזקה דממונא לנגד הרי לא דמי לג' עדים נגד תרי דהא התרי אינן עדים ממש: והעד הוא עד ממש וכ"ש לפמ"ש הר"א"ש בב"מ שם

פא"מ סי' י"ג דאפילו העד מעיד שראה שנפל ממנו והרי הסימנים אינן רק פעידי אריגה וא"כ לזה יש עידי אריגה ולזה יש ג"כ עדים עד"ז וגם עד נפילה והרי א"כ העד אינו מכחיש כלל להסימנים של זה דאימור זבוני זבני' ומטיא לידיה דהאי ונפלה מיניה כדאמרינן בעידי אריגה ועידי נפילה דינתו לעידי נפילה מה"ט ובצעד א' פמאן דליתא אפילו הוא מעיד שממנו נפלה וכ"פ בטור ובש"ך בח"מ סי' רס"ז וא"כ עכצ"ל הטעם כפשוטו דעד א' פמאן דליתא לענין ממון ועוד ראיה ממחלוקת הפוסקים בעד א' אם הוא פוטר משבועה דר"ת ס"ל דעד א' פוטר משבועה וכ"ד הר"מ מרוטנבורק וקרא"ש רפ"ק דב"מ סי' ג' וכו' קרא"ש שם ויש מקשים הבל מהא דאמר לקמן שומר שפסד לשומר כו' ולק"מ דחייביה דראשון בשביל דאינו יכול ליטבע הוא והוא אינו רוצה להאמין לשני ונתחייב לו הראשון ממון ואין עד א' פוטר מחיוב ממון עכ"ל.

וכ"כ תירוצי זה בחידושי הר"ן שם והובא ג"כ בש"ט"מ וז"ל ואינה ראיה שפינון שהראשון מחויב שבועה ואינו יכול ליטבע הרי הוא מחויב ממון ואע"פ שחייב זה של ממון מחויב שבועה פא לו אם אתה אומר ששומר שני פוטר מחויב זה נמצא עד א' קם לממון עכ"ל והרי התם עדותו לפטור ממון להפחית א"כ חזקה דממונא מסייע להעד ועכ"ז אינו קם לממון ואף שאין הממון פא רק מחויב שבועה כ"ש וק"ו פשמעיד בדבר שאין חזקה דממונא מסייע לו אף שאין חזקה דממונא פנגדו דאינו נאמן וגם להחולקים על ר"ת וס"ל דעד א' אינו פוטר משבועה ואע"ג שזה מחויב בממון לא מהני ליה העד לפוטרו משבועה כ"ש וק"ו דאינו קם לממון כה"ג דאילו הנה קם לממון ממש בכה"ג פשיטא שהיה קם ליפטר משבועה כה"ג וא"כ אדרבה לדברי מהרי"ק שכ' דין מינה ומינה יש להוכיח דכמ"כ בדבר שבפירוה אין עדותו דעד א' פלום אפילו בכה"ג דמסייע ליה החזקה כ"ש בדליפא חזקה כלל וכמ"כ משמע מהא דאין עד דטומאה נאמן אלא אחר הקינוי וסתירה בעדים דאיכא רגלים לדבר טובא שהרי נאסרה עליו מדאורייתא עי"ז גם מקודם העד א' משא"כ אחר הקינוי לבד לא נאמן כלל עד אחד דטומאה אע"ג דכשקינא לה מסתמא חושדה ולא על חנם קינא לה וכמ"ש בתשו' להרמב"ן סי' קל"ג וסיים ואפילו עד דטומאה לאחר סתירה חדוש הוא עכ"ל וזה נדאי הפך לגמרי מסברת מהרי"ק דלמהרי"ק דין גמור הוא דעד אחד נאמן בדבר שבפירוה ג"כ היכא דליפא חזקה פנגדה ובקינא לה ונסתרה כ' התוס' ריש גדה בד"ה והלל פי אמר.

דאתרע חזקתה אף אם נסתרה ברה"ר אף דסתירה ברה"ר ליפא ומותרת לבעלה ולכן ילפינו מזה דספק טומאה ברה"ר טהור אפילו ליפא חזקת טהרה ע"ש וא"כ בסתירה ברה"י דאסורה מדאורייתא ודאי איתרע חזקת טהרה ביותר עד שעשאה הפתוב ודאי טמאה א"כ אין שום חידוש שיהי' ע"א דטומאה נאמן בה א"ו הך תשו' להרמב"ן והוא מהרשב"א לא ס"ל מ"ש מהרי"ק וס"ל דמדינא אין עד אחד נאמן כלל בדבר שבפירוה אף היכא דליפא חזקה פנגדו ולכן כתב דחדוש הוא ואף לשאר מפרשים שלא הזכירו הלשון דחדוש הוא היינו משום דהתם רגלים לדבר וכדפרש"י בכתובות (דף ט' סע"א) וגם מדברי התוס' הנ"ל דנדה יש לשמוע הפך דברי מהרי"ק דכינון דאפילו בקינא לה ונסתרה ברה"ר ס"ל דאתרע חזקתה עד שמדמים זה לספק טומאה ברה"ר בדליפא חזקת טהרה ואעפ"כ פשיטא שאין עד אחד דטומאה נאמן בה מאחר דאין זו סתירה א"כ זה הפך דעת מהרי"ק וכ"מ מלשון הרמב"ם רפ"ה מהלכות עדות בשני מקומות האמינה

התורה עד אחד בסוטה שלא תשטה מי מרים ובעגלה ערופה שלא תערוף כמו שביארנו במקומו וכן מדבריהם בעדות אשה שיעיד לה שמת בעלה עכ"ל משמע דזולת זה אינו נאמן בדבר שצריך שני עדים דהיינו בממון ובדבר שבערנה (ועיין במחלוקת התשב"ץ ח"א סי' ע"ד עד סי' פ"ד עם הריב"ש סי' קנ"ה וסי' קפ"א קפ"ב דהתשב"ץ ס"ל דנאמן עד אחד בממון במילתא דעבידא לגלויא וגם משום דבלא"ה יש אומדן דעת כמש"ש סי' פ' ואומדנא זו הוי כמו איתרע חזקתו ע"ש ואפ"ה לא עלה ע"ד התשב"ץ להאמין ע"א רק משום דהוי מילתא דעבידא לגלויא וגם ע"ז חלק הריב"ש וביטל דבריו לגמרי ומשמע שכל גדולי דורו סוברים כמותו וכ"פ ברמ"א בח"מ ס"י למ"ד ואפשר שגם ממחלוקתם יש ראיה נגד סברת מהרי"ק דלעיל): ה אמן בתשובת מיימוני דשייכי להלכות אישות סי' ג' משמע דס"ל דעד אחד נאמן גם גבי קדושין היכא דלא אתחזק איסורא וכמו שהביא מזה ראיה בתשו' מהרי"ט הנ"ל אף באמת לא ע"ז לבד סמך כ"א שם היו עוד טעמים רבים ועצומים יותר להתירה והנה לכאורה קשה על הרא"ש בתשו' פלל נ"ב סי' ה' שהביא ראיה לדין ע"א שאינו נאמן לומר שיש אה להמת היכא דלא הוחזק באחין מהא דגיטין פ' הנזקין (דנ"ד) ת"ר הנה עושה עמו בטירות כו' דמשם מוכח דכל היכא דאתחזק התיירא ואמר עד אחד שנטמאו אינו נאמן לאסור ומדוע לא הביא בפשיטות מהא דעד א' אינו נאמן בדבר שבערנה דהנה ראיה טפי כי מסוגיא דגיטין הנ"ל אין ראיה פלל לפי הרשב"א בחידושו שם שלא נאמרו דברים הללו אלא בפועל כו' אבל עד אחד דעלמא ודאי נאמן וכ"כ הר"ן שם ומשום דחזקת פועל כו' ומיהו באדם דעלמא כו' ובעל חידושי אנשי שם שהקשה על הר"ן מה הפרש בין פועל לאדם דעלמא לא ראיה דברי הרשב"א וכ"כ בחידושי הריטב"א שם ובתשו' הרשב"א סי' ר"ד ובתשו' הריב"ש סי' רמ"ה ועש"ך בי"ד סי' קכ"ז ס"ק ט"ז ואף דהרא"ש ס"ל כפי"ר ת"ת שם דאין מחלקים בין פועל לעד אחד דעלמא מ"מ עדיפא ה"ל להביא מדבר שבערנה וצ"ל אחד משתי אלה או משום דלא נתבאר בהדיא בדבר שבערנה אינו נאמן לאסור רק להוציאה מבעלה דומיא דההוא סמיא משא"כ הכא לאנסרה לכתחילה אין ראיה משם וכמש"ל [בתשובה הראשונה] אות כ' בשם המחנה אפרים ואע"ג שנתבאר לעיל שהעיקר דאין עד אחד נאמן פלל בדבר שבערנה אף דלא אתחזק איסורא והו להקל אבל להחמיר אין ראיה משם שלא יהיה נאמן היכא דליכא חזקה דהתיירא או י"ל דלא ברירא ליה דאיסור יבמה לשוק נקרא דבר שבערנה פיון דהוא רק איסור לאו ומצינו ביבמות פ' ביצד דאיסור ערונה נקרא חייבי פרייתות לבד ואיסור מצנה ואיסור קדושה הן שניות מד"ס וחיבי לאוין דפסולי פהגים ופסולי קהל וכן כתב בתשו' נו"ב חאה"ע סי' צ"ג ונ"ל ודע כי בכל אלה אפתי אין פאן דבר שבערנה בבירור דאנן קיי"ל כשמואל ביבמות (דף צ"ב ע"א) דצריכה גט מספק וא"כ אם קדושין תופסין לאו דבר שבערנה הוא עכ"ל ודבריו אלה יש להם סמך ממ"ש במרדכי פ"ק מצנת חליצה ס"י נ"ח וגם היתר יבמה לשוק היא ערונה כשמואל ורב דאמרי תרנויהו פ"ק האשה רבה בעניויתו צריכה גט והולד ספק ממזר ואין דבר שבערנה פחות משנים עכ"ל והרי שמואל ס"ל דצריכה גט מספק.

א"כ לקולא לא סמכינן ע"ז (ומ"ש בשם רב זהו נגד הגמרא) ולכן הוצרך הרא"ש להביא דאף בשאר איסורין אין עד אחד נאמן היכא דאתחזק התיירא: ונבוא על אחרון ראשון. הנה בסה"ת סי' קל"ג כ' בשם ר"י.

דחליצה הוי דבר שבפערונה שצריך עדים על השנים של היבם וכ"מ בתוספות דקדושין (דף ס"ד ע"ב) ובהרא"ש שם סי' ט' ומלשונם משמע דהוי נדאי דבר שבפערונה דבעינן עדים דוחק לומר דמשום דמספקא לן אי צריכה גט אי לא דא"כ הל"ל דהוי ספק שמה הויא דבר שבפערונה וכמו דאיפסקא הלכתא פנותיה דשמואל בפ' האשה רבה (דצ"ב ע"ב) ובש"ע סי' מ"ד ס"ז ודוחק לומר דרק לחומרא להצריכה גט קיי"ל כשמואל אבל העיקר דאין קדושין תופסין בה כמש"ש בגמרא רב ור' ינאי שנמנו וגמרו פן בתורה ור' יוחנן דהא הלשון מספקא ליה לשמואל משמע דהוי ספק ממש וכן ס"ל לאביי ס"פ החולץ (דמ"ט ע"ב) והברייתא שם לפרש"י ס"ל דקדושין תופסין בה ונהרי אמרו הלכתא פנותיה דשמואל משמע דהוי ספק ממש.

ולכן אפשר לומר דס"ל לסה"ת דלאו הא ביה תליא דאפילו את"ל דקדושין תופסין בה מ"מ נקרא לענין זה דבר שבפערונה להצריכה שני עדים וכדמשמע בפ' החולץ (דף ל"ט ע"ב) גבי ואשתמודעינהו חד אמר בעדים ואע"ג דקיי"ל נאפילו קרוב אפילו אשה היינו משום דגילויא מילתא בעלמא הוא כמ"ש בסה"ת.

וכ"מ מבעיא דעד אחד ביבמה בפרק האשה רבה (דף צ"ד ע"א) דאי איתא שיש ספק דהיתר יבמה לשוק אינו כדבר שבפערונה דצריך עדים מדאוריין כ"א לשאר איסורין מדמינן להו דלהרבה פוסקים עד אחד נאמן בהו אע"ג דאתחזק איסורא וכ"ש במלדעל"ג וכמו דמעלין לפהונה ע"פ אחד אף לתרומה דאורייתא דעון מיתה (אף דרובא דעלמא אינן פהנים כמ"ש בפנ"י שם שמש"ה להרמב"ם צריך ב' עדים) וכ' הר"ן בפרק האשה שנתארמלה והמגיד פ"כ דהא"ב שהטעם משום דעד א' נאמן באיסורין וכ"ש במילתא דעל"ג וא"כ רבא ביבמות (דצ"ד) שם דאמר לאיסור פרת התרת לאיסור לאו לא כ"ש הל"ל עדיפא מינה לאיסור דצריך ב' עדים התרת לאיסור שיש ספק ממש דמדאורייתא נאמן עד אחד לא כ"ש וכ"כ הריטב"א בקדושין (דס"ו ע"א) סד"ה איבעיא להו ובמעיד על האשה שנשבית או שהיא גרושה וחלוצה לפוסלה מכהונה כדבר שבפערונה הוא עכ"ל ולכאורה מקור הדין מאשתו זינתה בעד אחד דאמרינן עלה אין דבר שבפערונה פחות משנים הרי פינן שהעד בא רק לאוסרה לבעלה וכ"ש עכשיו דליכא ד"נ ולגבי בעלה דהוא איסור לאו ואפ"ה נק' דבר שבפערונה אלא שיש לדחות פינן הזנות עצמו דאשת איש הוי איסור ערוה וצ"ע בסנהדרין (דמ"א א') לאוסרה על בעלה באנו ובפ"ק (ד"ח ע"ב) בא לתובעו ממון כו' וכו' י"ל פאן דכיון דלא בא רק לאוסרה אבעלה דהוי איסור לאו את"ל דבאיסור לאו עד אחד מהימן מדאורייתא אמאי אין עד אחד מהימן אף דיש בהגדתו ג"כ איסור ערוה מ"מ מאחר שיש בו ג"כ איסור לאו ועיקר עדותו על איסור זה נאמינו למה שהוא נאמן ואשכחן כה"ג ביבמות (דף קי"ח ע"א) דהאשה נאמנת לומר מת בעלי שתנשא ולגבי צרתה אינה נאמנת ותאכל בתרומה ועוד דעד אחד שנאמן אחר קניוי וסתירה הרי נאמן לאוסרה על בעלה מדאורייתא ואעפ"כ פשיטא דאינו נאמן לד"נ שבה ועיין בסוטה (דף ל"א ב').

וגם מדאמרין שם וטומאה בעלמא בלא קינוי ובלא סתירה דלא מהימן עד אחד מנלו
נאמר כאן דבר כו' מבואר דאע"ג דפשיטא דלא עלה על הדעת שיהי' עד אחד נאמן לגבי
ד"נ שבה אעפ"כ הוי קס"ד דלאוסרה על בעלה נאמן ולא אמרינו פיו דאין עד אחד
נאמן למה שהיא מעיד לחיוב ד"נ אינו נאמן ג"כ לאוסרה.

אלא הוה ס"ד דאע"ג דלקטלא לא מהימן לאיסורא יהיה נאמן וכמו אב שאומר קדשתי
את בתי דנאמן לאוסרה ולא סוקלין על ידו דלאיסורא הימניה ולקטלא לא הימניה
כדאימא בקדושין (דס"ד ע"ב) ולהכי אצטריף קרא ללמוד דאין עד אחד נאמן גם
לאוסרה אבעלה וכיון שפן משמע דבאיסור זה עצמו דלבעלה אינו נאמן ולא משום
דמעיד באיסור ערוה שאין נאמן ע"ז על הבעל והאשה דהא לאו הא בהא תליא דאעפ"כ
יהיה נאמן לגבי בעלה שהוא איסור לאו שאינו ערוה כמו דמהימן לאיסורא ולא לקטלא
כף ג"כ באיסורא גופא יהיה נאמן לאיסור זה אף שאינו נאמן לאיסור התמור שבו א"כ
מזה משמע דגם באיסור לאו דאישות אין עד אחד נאמן וכן משמע מדאמרין רפ"ק
דסוטה דקינוי וסתירה ע"פ שנים דנקא ואין עד א' נאמן לא בקינוי ולא בסתירה ונהרי
כשמעיד על הסתירה אינו עדיין דבר שבערוה ממש דהרי אינו מעיד כלל שזינתה
ואעפ"כ ילפינו דמדאורייתא אין עד אחד נאמן א"כ מכ"ז משמע ג"כ דאפילו באיסור
לאו שאין בו איסור פרת אין עד אחד נאמן במילי דאישות ונקרא דבר שבערוה לענין
זה וי"ל דמה"ט פשיטא ליה לסה"ת בשם ר"י ושא"פ דחליצה נקרא דבר שבערוה ולא
כהמדרכי פמ"ח דתליא בהא דרב ושמואל כו' והנה אע"ג דריא"ז בש"ג פרק בתרא
דקדושין פליג על סה"ת וס"ל דהאב נאמן על בנו להחזיקו גדול לגבי חליצה זהו מטעם
אחר דס"ל דזהו דומיא דהאב נאמן על בנו גם בדבר שצריך שני עדים דהיינו שנאמן
לומר בני זה ממזר ע"ש אבל אינו חולק דלולי האב צריך ב' עדים ומ"מ יש לדחות
הראיה מסתירה פי י"ל דסתירה הוי עכ"פ אביזריה דאיסור ערוה ממש: ז ולכאורה
הרמב"ם פט"ז מהלכות סנהדרין הלכה ו' דכתב אבל האיסור עצמו בעד אחד יוחזק פיצד
אמר עד אחד חלב פליות הוא זה פלאי הפרם הם פירות אלו גרושה או זונה אשה זו
ואכל או בעל בעדים אחר שהתרו בו ה"ז לוקה עכ"ל וכו' הכ"מ שלמד פן מדאמרין עד
אחד נאמן באיסורין והמל"מ פ"ג מה' שגגות דין ב' פתב שגלמוד מהירושלמי דנזיר
ושדברי הכ"מ תמוהין וז"ל הירושלמי בסוטה פרק מי שקינא ה"ב ובנזיר פרק שני
נזירין ממה דר' יוסי אמר פלוני אכל חלב והתרו בו אינו לוקה אמר לו עד אחד חלב הוא
זה והתרו בו שנים לוקה ועיקר עדותו לאו בעד אחד הוא.

ממה דרבי יודה אומר פלוני נזיר ונטמא התריתי בו אינו לוקה אמר לו אחד נזיר אתה
והיה נוהג בנזירות על פיו שתה יין ונטמא למתים והתרו בו שנים לוקה עכ"ל ונהרי
מפןרש כדברי הרמב"ם ועכ"ז מה שכתב המל"מ על הכ"מ שדבריו תמוהים אין כאן
תימה כ"כ דגם מהש"ס דידן דעד אחד נאמן באיסורין יש לשמוע פן דמאחר
שמדאורייתא עד אחד נאמן באיסורין א"כ כשהעד אומר חלב פליות הוא זה ה"ל באיסור
דחלב ממש דמה לי חלב פליות או דבר זה שאסרתו התורה מחמת שנאמן בזה עד אחד.

ויש לומר משום די"ל לאיסורא הימניה ולא למלקות דאב שאמר קדשתי את בתי
וכ"ש לפמ"ש הת"ג בחידושו ריש גיטין דלמאן דס"ל דעד אחד אינו נאמן רק היכא

דלא אתחזק איסורא אינו נאמן רק מסברא דאל"כ אין לך אדם מתארח אצל חבירו כמ"ש ברש"י וברשב"א ז' שיטות עכ"ל א"כ מאחר שאין נאמנותו מקרא י"ל דאין לוקין את"כ עי"ז מיהו בתוספות ריש גיטין משמע דגם למ"ד דעד א' אינו נאמן רק בדלא אתחזק איסורא י"ל דנאמנותו מקרא דנספרה לה אף עכ"פ מדברי הרמב"ם מבואר דענין גרושה או זונה אשה זו דומה ג"כ לדין שאר איסורין שנאמן עד אחד להחזיק האיסור ממש להיות נעשה פאיסור ודאי עד שלוקין את"כ עי"ז וא"כ צ"ל דס"ל להרמב"ם דהא דאמרינן דאין דבר שבערונה פחות משנים זהו באיסור ערונה ממש ואשתו זינתה בעד אחד ה"ל ג"כ דבר שבערונה דהיינו זנות דאשת איש אבל לומר גרושה או זונה אשה זו דהוא איסור קדושה ותייבי לאוין ה"ל כשאר איסורין דנאמן ע"ז עד אחד וכ"מ לכאורה ממ"ש התוספות ריש גיטין סד"ה מידי דהנה עיקר דבר שבערונה אין פחות משנים זהו באשת איש בגיטין ובקדושין וזנות דאשת איש לאנסרה אבעלה עכ"ל מיהו זה אינו דהא ודאי גם בשאר עריות כן הוא אלא דעיקר דבר כו' נאמר באשת איש גבי פי מצא בה ערות דבר דילפינו דבר דבר ממון וכבר עמדו על דברי הרמב"ם הגאון בספר מחנה אפרים בהלכות עדות סי' י"ג והגאון בספר שער המלך פט"ז מה' סנהדרין והקשו עליו דמסוגיא דשמעתין דפרק האומר משמע דבכה"ג אין עד אחד נאמן דמייתי שם מעובדא דינאי דאין עד אחד נאמן לומר שנשפית וכמו כן אינו נאמן לומר כן גרושה הוא ונראה דלכאורה דה"ט משום דאין דבר שבערונה פחות משנים וכ"כ הריטב"א שם (דכדבר שבערונה הוא הובא לעיל) והנה נראה לומר לדעת הרמב"ם דשניא ההוא שפכר נשאת לכהן והוא ערונה עליו וכן בנה הויא כן הערונה ולהכי אין עד אחד נאמן לומר כן גרושה הוא אבל כל שלא נשאת עדיין לכהן אין הגרושה שם ערונה עליה אלא הרי היא כשאר פנויה שאינה נקראת ערונה אלא לאחר שתנשא לכהן עכ"ל המח"א ואינו תירוץ פלל על זונה אשה זו דאינה כשאר פנויה שעכ"פ נעשה בה איסור ובשער המלך כתב על דבריו ולדידי אפתי קשה מתנין דלעיל דתנן נשפית ופדיתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן וליכא למימר דהתם מיירי בשפכר נשאת לכהן כו' ופשיטא ודאי דלענין עד אחד נאמן באיסורין לא גרע האב משאר עד אחד כו' ואולי נאמר דהיא מתנין מיירי בשפכר נשאת כו' ולא משמע כן מלשון הגמרא ופוסקים ועוד דהכחשה דקטנה מידי משפא אית ביה דאולי נשפית כשהיא קטנה קטנה עד שעכשיו שהיא גדולה נשפח ממנה הדבר לגמרי ומיהו מ"ש דלענין עד אחד נאמן באיסורין לא גרע האב משאר עד אחד אע"ג שכ"ד החמ"ח סי' ז' ס"ק י"ב פכר השיג עליו הב"ש שם ס"ק ט"ו והבית מאיר שם הביא ראיה להב"ש מדברי רש"י פרק עשרה יוחסין (דע"ח ב') והר"ן שם אף י"ל דראיתם זו אינו אלא במקום דצריך שני עדים דאז האב שהוא קרוב לה אינו אפילו כעד אחד לצרף עם עד אחר פשר אבל לענין עד אחד נאמן באיסורין הרי גם אשה נאמנת כמ"ש בי"ד ס"ס"י קכ"ז ועיין בתוספות רפ"ג דכריתות ד"ה ואשה אומרת ובר"ן בקדושין פ' האומר (דס"ו) בשטת ר"ת ודו"ק וא"כ גם האב שהוא קרוב לא גרע מאשה וגם כדאיתא ביבמות פט"ו (דקי"ז ב') כל מקום שהאמינה תורה עד אחד אין שם תורת עדות כי היכי דחד חשוב פסולי עדות נמי חשיבי כן פרש"י שם אף באמת מצאנו תלמוד ערוף בכתובות (דכ"ה ע"ב) לענין מעלין לכהונה לאכילת תרומה דס"ל לרבי חייא דאע"ג דעד א' נאמן עכ"ז האב אינו נאמן מפני שהוא קרוב וכן האח ואע"ג דקיי"ל לרבי

דס"ל דהאב נאמן להאכילו בתרומה הרי גם לרבי אינו נאמן רק משום מיגו שהרי יש בידו להאכילו בתרומה משמע דאם לא המיגו לא היה נאמן אע"ג דעד אחד נאמן.

והיינו מפני שהוא קרוב ולהרמב"ן אם ידוע שהוא אביו אפילו לרבי אינו נאמן ופלי ענין המיגו דמצי למימר שהוא רחוק ממנו ויהיה כעד אחד כמבואר באריכות בשט"מ שם והספיקו לזה הר"א והריטב"א כמ"ש בשט"מ שם בשם הר"א ה' דהמיגו דפרש"י לאו מיגו מעליא הוא מטעם שהקשו התוספות שם ד"ה שבידו על מיגו זה והכריחו להרמב"ן לזה מהסוגיא דפרק עשרה יוחסין וכמ"ש ג"כ המגיד בשמו פ"ך דהא"ב דין יו"ד ואע"ג שהתוספות לא פירשו פן ותירצו הסוגיא בענין אחר כמ"ש בתוספות ד"ה נאמן עכ"ז אין האב נאמן רק משום המיגו אלא דהמיגו הוא כדפרש"י ובאמת שעמד ע"ז הפנ"י שם דמ"ש מקל התורה דעד אחד נאמן באיסורין ולא שני לן בין קרוב לרחוק כו' ע"ש מה שתיירץ בשני תירוצים ואפשר לתרץ דכיון דיש דבר דמעליו לכהונה דצריך שני עדים דהיינו ליוחסין ע"כ גם לתרומה דנאמן עד אחד היינו רק עד פשר דחזי לאצטרופי לשני עדים ונגמא לזה עפ"מ"ש בתשב"ץ ח"א סי' ע' דאף להסמ"ג דפוסק כמ"ד המקדש בעד אחד חוששין לקדושתו היינו בעד פשר דייקא משום דחזי לאצטרופי משא"כ במקדש לפני נשים ע"ש וא"כ עכ"פ לפ"ז אפשר לכאורה לתרץ הקושיא, שהקשה השער המלך על הרמב"ם מהא דנשפית ופדיתיה דהאב גרע משאר עד אחד כיון שהוא קרוב לכן אינו נאמן לפוסק מההנהגה כמו שאינו נאמן להעלות בנו לכהונה אע"ג דעד אחד פשר נאמן ואע"ג דהתם נאמן משום מיגו הרי כתב הר"ן דגבי נשפית אין לו מיגו הובא בב"ש סי' ז' ס"ק ט"ו אף הרי בכתובות (דכ"ג ע"ב) פרש"י ד"ה הכי גרסינן דעד אחד דטומאה לאו פלוג הוא והתם מיירי ודאי אפילו בפנויה וא"כ הרי בהדיא דאין עד אחד נאמן לומר זונה היא זו ואפשר באמת הרמב"ם לא ס"ל פן שם ולכן כתב אפילו רק עד אחד מעיד שהיא שבויה ולא כתב הרבותא יותר אפילו עד אחד מעיד שהיא טמאה עיין בש"ע סי' ז' ס"ד מיהו הב"ש שם סק"ח פסק בפשיטות כפרש"י ואע"ג דשם היא מודה שנשפית ורוב עכומ"ז פרוצים בעריות אפ"ה אין העד אחד נאמן לאוסרה מכש"כ כשע"א אומר זונה היא זו מיהו הרמב"ם פט"ז מה"ס מיירי בשאינו יודעת להכחישו ורש"י מיירי במכחשת אף הריטב"א פירש אפילו בששותקת הדין פן וע"ש בגמרא (דכ"ו א') ג"כ ערער חד לאו פלוג היא: ח אף באמת תמיהני פי הנה ממקור הדין מהירושלמי דסוטה פרק מי שקינא ופ"ח דנזיר אשר משם מקור דברי הרמב"ם פט"ז מה"ס דהאיסור עצמו בעד אחד יוחזק משם גופא מבואר ומוכח דהיינו דוקא בשאר איסורין כמו חלב ונזירות אבל לפסול אשה מכהונה אין עד אחד נאמן דו"ל שם ממה דרבי מונא אמר פלוני פהנת זינתה ובא עליה בעלה והתריתי בו אינה לוקה נסתרה בפני שנים ואמר עד אחד אני ראיתיה שנטמאת ובא עליה בעלה פהנ התרו בו שנים לוקה.

עיקר עדותו לא בעד אחד הוא ופלי נסתרה בפני שנים היינו אחר שקינא לה כדמוכח בירושלמי שם פרק מי שקינא שהביא כ"ז לפשוט בעיא דרבי יוסי דמיירי בכה"ג וכ"כ בתוספות קה"ע שם שמדברי ר' מונא אלו הוא מקור דברי הרמב"ם ספ"א מהא"ב שכתב המקנא לאשתו ונסתרה ובא עד אחד והעיד שנטמאה ובא עליה בעלה פהנ אח"כ ה"ז לוקה עליה משום זונה אע"פ שעיקר העדות בעד אחד פבר הוחזקה בכזונה עכ"ל וכל מפרשי הרמב"ם לא כתבו מוצא מקום דין זה והדבר מבואר שהן דברי ר' מונא ועפ"ז

יִישָׁב קְוֹשֵׁיית הַה"מ ע"ש בקה"ע שְׁהָאֲרִיף בְּזַה הָרִי עכ"פ דְּהַרְמַב"ם פּוֹל דְּבָרֵי ר' מוֹנָא דְמִיָּרִי בְּקִינָא לֵה פְדִין וְאֵח"כ נִסְתַּרְהָ בְּפָנֵי שְׁנַיִם וְאֵח"כ בָּא עַד אֶחָד דְּטוֹמְאָה הָרִי מִשְׁמַע דְּלֵא מְצִינוּ שְׁתַּחֲוֹק זוּנָה ע"פ עֵדוּת עַד אֶחָד אֲלֵא דִיִּיקָא בְּקִינָא לֵה וְנִסְתַּרְהָ שְׁאֵז אֵח"כ עַד אֶחָד נְאָמְוּ בְּהָ בְּטוֹמְאָה מְדֹאֲרִיָּתָא וְלִכּוֹן הִתְחַזְקָה בְּזוּנָה עַל יָדוֹ מִשְׁא"כ עַד אֶחָד שְׁמַעִיד עַל סֵתָם אִשָּׁה שְׁלֵא קִינָא לֵה בְּעֵלָה וְנִסְתַּרְהָ וְדָאֵי מוֹכַח מִהִירוּשְׁלָמִי זֵו דְּאִינוּ נְאָמְוּ פְּלָל וְאֲפִילוּ הִיא פְּנוּיָה דָּאֵי אִיתָא דְּבִכְפּוּיָה נְאָמְוּ עַד אֶחָד לָמָּה לִיָּה לְהִירוּשְׁלָמִי לְצִיָּיר דִּין זֵה בְּקִינָא לֵה וְנִסְתַּרְהָ ע"פ שְׁנַיִם וְאֵח"כ בָּא עָלֶיהָ עַד אֶחָד דְּטוֹמְאָה ה"ל לְצִיָּירוּ בְּעַד אֶחָד דְּטוֹמְאָה לְבַד רַק שְׁמַעִיד עַל אִשָּׁה פְּנוּיָה שְׁזִינְתָה עִם מִי שְׁעֲשֹׂאָה זוּנָה וְאֵם בָּא עָלֶיהָ פִּהֵן אֵח"כ לֹוֹקָה וְהָיָה זֵה דוֹמָה לְהַדְיָנִים שְׁהוֹבָאוּ תְּחִלָּה שְׁם בְּחִלְב וְנִזְרִוּת דְּהִתְחַזְקָה הָאִסוּר ע"פ עַד אֶחָד לְבַד כְּהוֹבָא לְעִיל וּמְדוּעָה פְּאֵן שְׁיָנָה הָאֲנֹפֶן לֹוֹמֵר שְׁנִסְתַּרְהָ תְּחִלָּה ע"פ שְׁנַיִם וְהִינְנוּ אֲחֵר שְׁקִינָא לֵה בְּעֵלָה וְכַנ"ל א"ו מִשּׁוּם דַּל"כ אֵין עַד אֶחָד נְאָמְוּ עָלֶיהָ פְּלָל אֲפִילוּ לְפִנְסָלָה לְכַתְּחִלָּה מִהִפְקוּנָה וְא"כ אֵין דְּרָף לְהַבִּיא ע"ז הַדִּין שֵׁר"ל דְּכִשְׁהִתְחַזְקָה הָאִסוּר ע"פ עַד אֶחָד פְּדִין לֹוֹקָה ע"ז אֵח"כ פְּשִׁתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם וְרַק בְּשָׂאֵר אִסוּרִין דַּע"א נְאָמְוּ בְּהֵם שְׁיָיִף לְצִיָּיר כֵּן ע"כ הִתְחַזְקָה בְּפָנֵי שְׁנַיִם אֲחֵר הִקְיָנוּי שְׁאֵז עַד אֶחָד נְאָמְוּ עָלֶיהָ וְקַמ"ל דְּאֵז לֹוֹקָה בְּעֵלָה ע"י כְּשָׂבָא עָלֶיהָ בְּעֵלָה אֵח"כ וְהִתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם מִשְׁא"כ עַד אֶחָד לְבַד בְּלִי קְדִימַת הִקְיָנוּי וְהִסְתִּירָה אֵין נְאָמְוּ פְּלָל לְעֲשׂוּתָה זוּנָה וְזֵה הַפְּדָה מְדָבְרֵי הַרְמַב"ם פִּט"ז מַה"ס אָף עַדִּין אֵין מִהִירוּשְׁלָמִי רָאָה רַק לְשָׂאֵין עַד אֶחָד נְאָמְוּ לֹוֹמֵר זוּנָה הִיא זֵו מִשּׁוּם דְּאֵין עַד אֶחָד נְאָמְוּ לְפִנְסוֹל גְּבָרָא אֲבָל אֵין מִשְׁם רָאָה שְׁלֵא יְהִיָּה נְאָמְוּ לְאִסוּר כַּנ"ד ע"י שְׁאֹמֵר שְׁיֵשׁ אֲחִים לְבְּעֵלָה דְּהִנָּה הַמְּחַנָּה אֲפָרִים שְׁם כְּתַב וְנ"ל שׁוֹב רָאִיתִי דְּנִרְאָה שְׁאֵין אִסוּר כְּהוֹנָה חֲשׁוֹב עָרְוָה אֲפִילוּ לְאַחֵר שְׁנִשְׁאֵת לְכַהֵן כְּדְמוּכַח בְּפָרְק הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ דְּקַתְנֵי אִסוּר עָרְוָה אוּ מְפִסּוּלֵי כְּהוֹנָה (ר"ל מ"ש בְּמִשְׁנָה ר"פ וְכֵן הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת שְׁבִתּוּרָה אוּ פְּסוּלוֹת פְּגוּן אֲלִמְנָה לְכ"ג כו' וְהָיָה יְכוּל לְהַבִּיא ג"כ מִמִּשְׁנָה דְּפָרְק פִּיצַד דְּקַתְנֵי אִסוּר עָרְוָה וְאִסוּר מְצוּה וְאִסוּר קְדוּשָׁה) וְכֵן מוֹכַח בְּשִׁמְעֵתִין וּלפ"ז צ"ל הִיכִי מְדַמָּה שְׁמַעֲתִין הִהִיא דִּינָאֵי לְדָבָר שְׁבְּעָרְוָה.

וְאֵם אֵינוּ דְּבָר שְׁבְּעָרְוָה עַד אֶחָד נְאָמְוּ כֵּל הִיכָא דְּשִׁתִּיק אִם לֵא שְׁנִאֵמֵר דְּהִינְנוּ דִּיִּיקָא הִיכָא דְּמַעִיד עַל הַדְּבָר לְאִסוּרוֹ לְאַחֲרִים פְּגוּן חִלְב הוּא זֵה אוּ גְרוּשָׁה הִיא זֵו שְׁמַעִיד עַל הַדְּבָר פְּדִי שְׁלֵא יוֹכְלוּ אֲחֵרִים לְאִסְרוֹ אוּ לְבְּעוֹל אוֹתָהּ אֲבָל לְהַעִיד עַל הָאֲדָם פְּדִי לְפִנְסוֹלוֹ אֵין עַד אֶחָד נְאָמְוּ דְּלֵאכְשׁוּרֵי גְבָרָא אוּ לְפִנְסוֹלוֹ בְּעִינֵן שְׁנַיִם פִּינּוֹן שְׁאֵין זֵה מַעִיד לֹוֹמֵר זֵה הוּא דְּבָר הָאִסוּר.

וְעוֹד יֵשׁ לְחִלְקָה וְהוּא הַנְּכֹוֹן דְּכְשִׁמַּעִיד לֹוֹמֵר שְׁהוּא בְּן גְרוּשָׁה ה"ז בָּא לְהוֹצִיאֵו מִחֻזְקָתָהּ כְּהוֹנָה שְׁהִי הוּא מְחַזְקָה בְּהָ דְּאִסוּר לִישָׂא גְרוּשָׁה וּלְהַטְמָא לֵה וְזֵה בָּא לְהוֹצִיאֵו מִחֻזְקָתוֹ וְלְאַחֲתִיָּה מְפָהוֹנְתוֹ שְׁהוּא מְחַזְקָה בְּהָ עכ"ל וְעַל חִילּוּקוֹ הַשְּׁנַיִ קָשָׁה לְפָרֵשׁ יִי דִּינָאֵי לֵא הָיָה לוֹ חֻזְקָתָהּ כְּשִׁרוֹת וְאֵעִפ"כ אֵין עַד אֶחָד נְאָמְוּ עָלֵיו מִיָּהוּ זֵה יֵשׁ לִישָׁב דַּס"ל כַּמ"ש הַתּוֹסֵ' בַּפ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף כ"ו ע"ב) ד"ה אֲנִן דְּחֻזְקָתָהּ כְּשִׁרוֹת דְּהָאֵם ה"ל חֻזְקָה ג"כ לְגַבֵּי יַנְאִי אָף עכ"ז הָרִי הוּא עֲצָמוֹ הָעֵלָה שְׁם לְעִיל ס' יו"ד דְּהִתְחַזְקָה וְנ"ל הָעֵלָה דְּאֲפִילוּ בְּאַתְחַזְקָה אִסוּרָא עַד אֶחָד נְאָמְוּ לְהַתִּיר וְכַמ"כ בְּאַתְחַזְקָה הַתִּירָא וְאַתָּא עַד אֶחָד לְאִסוּר דְּנְאָמְוּ.

וא"כ מצד חזקה זו שמוחזק בכהונה אינו טעם מספיק שלא להאמין עד אחד את"ל דדמי לשאר איסורין פנין דאינו איסור ערוה אעכצ"ל דלפסול גברא לא דמי לשאר איסורין ובעינן ב' עדים אע"ג דאין פוסלו באיסור ערוה דלא יהא ממונו חמור מגופו דלגבי ממון אין עד אחד נאמן ולפסול גברא יהא עד אחד נאמן וזהו בכלל מ"ש לא יקום עד אחד באיש כו' וכמבואר בגמרא בהדיא פ' עשרה יוחסין (דף ע"ח ב') דלפסול את העובר בממזרות אע"ג דלית ליה חזקה דכשרות בעינן שני עדים דייקא אע"ג דפסול ממזר לבוא בקהל מבואר בהדיא פ"ק פיצד במשנה דהוא איסור קדושה לא איסור ערוה א"ו דלפסול גברא שאני ולכן אין עד אחד נאמן לומר זונה היא זו שהרי בזה פוסלה.

ואפילו לאחר לבעול אותה דלא כהמח"א שנמשך בפשיטות אחרי דברי הרמב"ם ונהרי הריטב"א חולק עליו וכן לפרש"י בכתובות (כ"ג ב') פנ"ל ובגרושה היא זו צ"ע דאין זה פסול הגוף ע"י עבירה א"כ שמא עד אחד נאמן אלא דא"כ אמאי לא אמר ר' מנא בירושלמי ע"א אמר גרושה היא אשה זו הפנויה ואם אח"כ בא עליה הפהן לוקה ונהריטב"א פתב בהדיא דאין עד אחד נאמן פהובא לעיל.

ונ"ד שאין העד פוסלה מצד העבירה כזונה וממזרת אלא שאומר שיש אחים לבעלה אף את"ל דאינו איסור ערוה מ"מ לא גרע מגרושה היא אשה זו דלהריטב"א אין עד אחד נאמן ואף להרמב"ם לא דמי גרושה שאינה פוסלה רק לכהונה לנ"ד שאוסרה לכל העולם ועוד דהא לכמה תנאים ואמוראים הוי כדבר שבפירושה ממש כמבואר בפ"ק האשה רבה (דצ"ב ע"ב) ובפ"ק דיבמות (דף י"ג ע"ב) ותו כמשנ"ת לעיל דהא גם בסתירה אין עד אחד נאמן מדאורייתא אע"ג דאין פאן עדות על איסור ערוה א"כ משמע דגם לפוסלה לבעלה אין עד אחד נאמן וכמ"כ ה"כא אין עד אחד נאמן לאוסרה לכל העולם אלא שיש לדחות דסתירה הוי אביזריה דזנות דא"א דהוי איסור ערוה: ט והנה במ"ש לחלק בין בן גרושה וחלוצה דפוסל גברא ע"י עבירה לכן בעינן שנים משא"כ כשפוסלה שלא ע"י עבירה כמו גרושה היא י"ל דעד אחד נאמן לכאורה יש ראיה לזה מהא דבעל מום פסולו ביחיד בקדושין (דס"ו ב') ולר"בא אין הטעם משום שלח ואחוי דא"כ אפילו במכחיש ליה יהיה נאמן כדאביי ומאחר דלר"בא אין הטעם משום שלח ואחוי ואעפ"כ פסולו ביחיד וא"כ מה בין זה לבן גרושה וכן חלוצה דפסולו בשנים דוקא אלא י"ל הטעם משום דבעל מום הוי פסול שלא ע"י עבירה משא"כ בן גרושה דפוסלו ע"י עבירה שאביו נשא חללה לכן בעינן שנים וא"כ לפ"ז בגרושה היא זו כשלא נשאת לכהן עדיין שהפסול שלא ע"י עבירה ג"כ י"ל דעד אחד נאמן מיהו מהמשנה דפ"ק האומר קדשתיה וגרשתיה פשהיא קטנה ונהרי היא גדולה דאינו נאמן לא משמע פן הגם שי"ל משום דקרוב הוא אף פנין פשהיתה קטנה הנה נאמן לגמרי כשני עדים גם עכשיו שהיא גדולה י"ל דלא גרע מעד אחד א"ו דגם עד אחד אינו נאמן ודומיא דנשבית ופדיתיה שגם עד אחד אינו נאמן ולכן י"ל הטעם לחלק בין בעל מום לבן גרושה דבעל מום ה"ל הפסול כמו בשאר איסורין משא"כ בן גרושה וכן חלוצה שפסולו ע"י אישות ה"ל כדבר שבפירושה ולכן בעינן שנים וכ"מ בפנ"י שם.

א"כ לפ"ז מוכח דלא כמ"ש המח"א דלפסול גברא א"א כ"א ע"י ב' עדים דלאו פלגא הוא כ"א הפל לפי ענין הפיסול דכשפוסלו ע"י מום פיסולו ביחיד ובבן גרושה דפיסולו ע"י דבר שבערוה פיסולו בשנים.

וא"כ מוכרח דגרושה היא אשה זו הגם שהפיסול לא ע"י עבירה בעיני שנים מיהו עכ"ז אין זה ראיה דהא לפסול גברא מעדות ע"י עבירה בעיני ג"כ שנים הגם שהעבירה אינה דבר שבערוה פלגל וכמבואר בח"מ סי' ל"ד ועיניו בפירק ערבי פסחים (דף קי"ג ע"ב) והרואה דבר ערוה בתבירו כו' וי"ל דבר ערוה לאו דוקא דה"ה שאר עבירה פדמשמע בהגמ"י רפ"ה מהלכות עדות והוא מלשון הסמ"ג בלאוין סי' רי"ג ועיניו בפירק מרובה (ד"ע עמוד ב') ובפירק חזקת (דנ"ו ע"ב) דצריף שני עדים להעיד על שיש לה שתי שערות ומשמע בנדה (פ"ו דמ"ח ע"ב) דגם לחליצה בעיניו פו ולכן לא סמכינן על נשים אלא פשיש חזקה דרבא דייקא: מיהו שם מבואר דנשים נאמנות להחמיר שפשיש דקדום תוה הפירק ומצאו שערות והם שומא אזי פי משתכחי אחר הפירק לא תחליץ וע"ש ברש"י ד"ה נשים בודקות ובתוס' ד"ה בשלמא וד"ה איבעית אימא וא"כ כמ"כ נאמין עד אחד להחמיר באומר יש אחים לבעלה ויש לחלק דהתם שאני דה"ל כמו שלח ואחוי וכ"כ בחידושי הרמב"ן שם דלת"ק בין להקל בין להחמיר נשים נאמנות בין לפני הפירק בין תוכו בין לאחריו וטעמא דמילתא משום דבמילתא דאיכא קמן ומצינו לגלויא מהימן כו' משום דמילתא קמן הוא לגלויא עכ"ל וכ"פ הרמב"ם פ"ב מהלכות אישות ה"ד ולכן אף לר' יהודה ור"ש דפליגי על ת"ק מ"מ נאמנות להחמיר מה"ט וכ"כ בתשו' הריב"ש סי' קנ"ה שאין כל מילתא דעבידא לאיגלויא בגדר אחד כו' עד וכן בבדיקת סימני נערה שנבדקת ע"פ נשים לפי שאפשר לבדוק ע"י נשים אחרות כו' ע"ש (ומוהרמ"ל בתשובה סי' קל"ט לא ראה חידושי הרמב"ן ולא תשובת הריב"ש הנ"ל כמ"ש בבית מאיר סי' קנ"ה ע"ש) וכ"כ בפרדכי פמ"ח סי' נ"ח דר"ת פסק שאפילו נשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות בבדיקה דאין לה פתב מוכיח גדול מזה דמילתא דעבידא לאיגלויא כו' הובא ב"י סי' קנ"ה אף בחידושי הרמב"ן משמע דאפילו היכא דלא שייף לומר דקמן הוא לגלויא עכ"ז נאמנות להחמיר שהרי פי' הרמב"ן דענין נאמנות הוא לומר גדולה היא שלא תמאן במקום שאנו צריכים לעדות גדלות שלה שאלמלא עדות זו ממאנת היא שפחזקת קטנה עומדת ואפילו בדקו עדים עכשיו ולא ראו בה שערות נאמנת אשה זו לומר הביאה אותן ואינה ממאנת שמא נשרו עכ"ל הרי אע"פ שפדקו עדים ולא ראו בה שערות נאמנת לומר שהיו בה שערות ונשרו ואין לומר משום דחזקה דרבא מסייעא לה.

דקא פירש זה על איבעית אימא רבי יהודה ותוה הפירק וא"כ ליכא חזקה דרבא וה"ה לר' שמעון אחר הפירק דלית ליה חזקה דרבא וכ"כ התוספות שם ד"ה איבעית אימא והרא"ש שם סי' ב' מיהו מהתוספות והרא"ש אין ראיה דמפירושים משמע דאמרה שיש שערות קודם שפדקוה אנשים ולא מצאו.

א"כ בשעת אמירתה היתה נאמנת להחמיר משום דבידינו גללות זה פנ"ל ואע"פ שאח"כ בדקו אנשים ולא מצאו הרי י"ל שנשרו בין בדיקת האשה לבדיקתן אבל בהרמב"ן משמע דגם אחר שפדקו האנשים ולא מצאו שערות נאמנת גם אז האשה להחמיר ולומר הביאה אותן מקודם ואינה ממאנת שמא נשרו וכן משמע ממ"ש בפ"י דנאמנת להחמיר

ולומר קטנה היא שלא תחלוץ ונ"ל א"נ שלא תאמר פשהיא עדיין לפני הפרק נאמנת דבחקוקת קטנה היא אבל לאחר שהביאה שתי שערות והיא בזמנה והחוקקה גדולה בפנינו שמה תאמר אינה נאמנת לומר קטנה היא שבתוך זמן היו בה קמ"ל עכ"ל וכן נראה מדברי התוספות סד"ה איבעית אימא וצ"ל לדבריהם הסוגיא דפרק מרובה (ד"ע) ודפרק חזקת (דנ"ו) הנ"ל דצריף שני עדים ונקא על שערות.

וצ"ל דמייירי לשעבר נאמנת אפילו אשה להחמיר להחמיר דייקא משא"כ התם מייירי בין להקל בין להחמיר: יא ועתה נבוא לחשבון הראיות שהביא מהרי"ט דעד אחד נאמן לאסור אף בדבר שבפערנה בדליפא חזקה מבנרת הא' מקדושין (ס"ג ב') בא אחד כו' וכ"כ הר"ן דעד א' כו' ואם נאמן להתיר כ"ש דנאמן לאסור.

הנה התם הטעם לרב משום אין אדם חוטא ולא לו ולרב אסי משום דמירתת וחזקה דאין אדם חוטא ולא לו היא חזקה גמורה פדאיתא פ"ק דב"מ (ד"ה ע"ב). וזהו דייקא כשמתיר האשה וכן פרש"י בקדושין דס"ד ע"ב) לענין אין לו אחים משא"כ כשאומר שיש לו אחים אין שייך חזקה זו דלאסור את המותר י"ל שאין זה אצלו חטא כ"כ ומ"ש בשם הר"ן ג"כ אינה ראיה די"ל דשאני התם דאפילו בלא העד כתב הרשב"א דאם פנסה אין מוציאין אותה מידו וכ"כ בחמ"ח סי' ל"ז ס"ק מ"ב ואע"ג הב"ש שם סק"נ בשם מהרי"ט כתב דלא כהחמ"ח אין דבריו מוכרחים.

גם בלא"ה הבית מאיר סי' ל"ז הקשה על הר"ן מדידיה אדידיה ממ"ש בגיטין פרק התקבל גבי מ"ש בגמרא (דס"ד א') האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה כו' אי מדינא הוא אסור בכל הנשים שבעולם האיה הוא מותר בעדות עד אחד ה"ל דבר שבפערנה ואינו פחות משנים אע"ג דלא אתחזק איסורא שהרי אפילו לאסור אמרו פן בפרק האומר דקדושין (דס"ו) עכ"ל ומ"ש עוד ראיה מפכ"ת דקדושין (דע"ג ב') שאלמלא בא עד זה המערער היינו סומכין על החיה כו' נאמנת עד אחד ומפיק ליה מחזקת הכשר שהיה בו עד עתה כו' התם אי מדלית נאמנות החיה היה הולך ספק ממזר והמל"מ פט"ו מהא"ב הי"א פתב דמדאורייתא ספק זה לחומרא אפילו גבי ספק ממזר משום דאיכבע איסורא ותדע דלכן נאמנת החיה לומר זה ממזר לעשותו ממזר ונדאי וכ"כ הר"ן לפי שהחזק פאן ממזר וכן פרש"י שם (דע"ג סע"ב) ד"ה אבל היכא אלא דהחיה נאמנת להכשיר ולכן עד אחד הוי ערער להסיר נאמנות החיה ונשאר באיסורו הראשון ואיה נביא מזה ראיה להאמין עד אחד במקום שבלא שום עדות היתה מותרת לשוק מחמת שני ספקות דשמה אין לו אחים או שמה יש לו בנים ונראה שגם מהרי"ט לא הביא ראיה משם רק להיכא שהחיה נמשך מצד אמירת הבעל שאמר מקודם שאין לו אחים ע"ש (דנ"ו ע"ג) קודם ד"ה ומצאתי וגם ע"ז אין ראיה דל"ד נאמנות החיה לנאמנות הבעל דנאמן משום מה לי לשקר דכעדים דמי לרבי בקדושין (ס"ד ב') ואין עד א' כלום נגד עדים.

ועוד גם בחיה לל"ק נאמנת החיה א"כ משם משמע דעד א' לאו כלום הוא ואע"ג דפקסו כל"ב היינו מטעם הנ"ל דבלא החיה והעד ה"ל ספיקא דאורייתא ממש עוד הביא מהרי"ט ראיה דאפילו במקום חזקת חוששים להחמיר בעד אחד מהמשנה ס"פ האשה שלום וחוששין לדבריה כו' ולפרש"י דפי' משום דשויתה אנפשה חד"א אין ראיה וגם לפי התוס' אין ראיה מדידה לעד אחד דהא לחד לישנא רפ"ג דכריתות אדם נאמן על עצמו

יותר ממאה עדים וְהַרְמַב"ן ריש גיטין תגרין אמאי לא גמרין דעד א' נאמן באיסורין אפילו בדאיתחוק איסורא מנדה דכתיב וְסַפְרָה לָהּ שְׂאֵפִילוּ פִּירְסָה נְדָה עִמוּ בְמַטָּה או שִׁילְדָה סוֹפְרַת לְעֶצְמָה כו' אלא שאני התם שמתוך שִׁנְאָמְנַת על עצמה נאמנת נמי לבעלה עכ"ל.

הרי עכ"פ פשיטא דלעצמה נאמנת יותר מעד אחד כ"א פשני עדים א"כ נהי דהקא לא נאמנת להקל דחיישינו דלמא רחמא ליה ליבם (ועיין פתובות (דף כ"ז ב') במשנה אין אדם מעיד על עצמו) מ"מ פיון דזהו ספיקא א"כ בלהחמיר ודאי דנאמנת על עצמה פשני עדים.

משא"כ לחוש לדברי עד אחד אין ראיה מכאן וְהַרְאָיָה שֶׁהֵבִיא מִפְּרָק הָאִשָּׁה רַבָּה (דצ"ג ע"ב) אלא לאו ש"מ חד כו' אינה ראיה כדפני' הט"ז בתשובתו שבאה"ע סי' קנ"ו דשם העד הוא בא להתייר ליבם זה ודאי יש לו פח דכל להתייר יש לו פח עכ"ל וע"ש באריכות ובה נדחה ג"כ ראיתו מהרמב"ם פ"ג מה' יבום דין ה' וגם ראיתו מהראב"ד שם לפי מ"ש בתשובת הרשב"א סי' רנ"ב יש לדחות מה"ט דהתם מתירה לשוק ואוסרה ליבם וְהַרְמַב"ן נאמן לגמרי אפילו להתייר כשאר א"א לכן גם להראב"ד חוששין לדבריו לאיסור מה"ט.

משא"כ בעד אחד שפא רק לאסור אין ראיה משם: יב ולכאורה יש ראיה דעד אחד אינו נאמן לאסור בדבר שבערנה נגד ס"ס מהא דפרש"י במשנה ריש פתובות יתברר הדבר כו' שפא יבואו עדים.

וע"ש בתוספות ד"ה שאם ובר"ן משמע דנוקא כשיבואו שני עדים תיאסר אבל ע"י עד אחד שיעיד שזינתה ברצון לא תיאסר וכ"מ ממ"ש התוס' סד"ה הנ"ל דהיינו בהתראה ובעדים דלא שכיח ור"ל משא"כ הקא אע"ג דחיישינו לזנות שביבואו עדים היינו בלא התראה וזה שכיח ואי איתא דהקא אפילו ע"א נאמן לא היו צריכים לטעם דהתראה לא שכיח כ"א דאפילו זנות בעדים בלא התראה לא שכיח משא"כ הקא דאפילו עד אחד מהימן וזה שכיח א"ו פשוט דאין עד אחד נאמן לאוסרה וכ"מ בגמרא (דף ט' ע"א) דאמרין ופתח פתוח פשני עדים דמי משמע דייקא כשהאיסור כמו ב' עדים ממש דהיינו בדליפא שני ספיקות אבל ע"י עד אחד אינה נאסרת כשיש שני ספיקות להקל מיהו י"ל התם שאני דשייך לומר לוקמא בחזקת היתר לבעלה כמ"ש התוס' (ד"ט ע"א) ד"ה ואיבעית אימא ועיין ב"ש סי' ז' סק"ח שעד אחד דטומאה אינו נאמן בשבויה כשאין עדים שנשבית אף שהיא מודה שנשבית והיינו ודאי אפילו בפנויה להשיאה לכהונה מיהו שאני התם דע"כ מייירי באומרת טהורה אני והריטב"א שפי' דמייירי בששותקת או בדליתה י"ל דהיינו כשהעד אשה ולא בעד פשר או הריטב"א לשיטתו בקדושין (ס"ו) או שבלא"ה שאני שבויה מאיסור יבום כדאיתא בהדיא בב"ב פי"ג (דף קל"ה ע"א) ומהא דפרק עשרה יוחסין (דע"ח ב') דאפילו עובר דלית ליה חזקה דכשרות לא מיפסל כשאומרים עליו ממזר הוא אלא בעדות גמורה ע' גמרא ורש"י שם יש קצת ראיה נגד מהרי"ט ומיהו יש לדחות דפסול גברא שאני כמ"ש לעיל או דשאני התם דבלא"ה ספק ממזר מדאורייתא שריא לכן אפילו חכמים לא חששו לעד אחד מיהו מהרמב"ם פט"ו מהא"ב הי"ב שאין האם והבועל נאמנים על השתוקי לומר שהוא ממזר ודאי.

אֵלָא הָרִי הוּא שְׂתוּקֵי כַּבְלָא אַמְיֶרְתָּה כַּמֶּשׁ"ש ה"ז הַיְלִוּד סְפֵק מְמִזְר כּו' וְזֶה הוּא הַנְּקֵרָא שְׂתוּקֵי וּכ"כ הַמַּגִּיד שֶׁם שְׂבָאוֹמְרֵת לְפִסּוּל נְבֻעֵלְתֵי הַנְּלָד שְׂתוּקֵי מְבֹנָאָר דְּאַמְיֶרְתָּה לְפִסּוּל נְבֻעֵלְתֵי וְאַמְיֶרֶת הַבּוּעֵל אֵין מוֹסִיפִין שׁוּם פִּיּוּסוּל עַל הַנְּלָד אַע"ג דְּבָלָאו אַמְיֶרְתָּם סְפֵק הוּא וּפִי' הַמַּגִּיד שֶׁם הַטַּעַם כִּינּוּן דְּמִדְּאוֹרֵינִי סְפֵק מְמִזְר מְוֹתֵר לְבּוֹא בְּקַהֲל וְאִם הִיָּה מְאַמְיֶנִים אוֹתָהּ וּמְתִירִים אוֹתוֹ בְּמִמְזֵרַת וְדֵאִית הִיִּינוּ מְקִילִים בְּשָׁל תּוֹרָה עַכ"ל וְהָר"ן בְּמִשְׁנֵה אֵינְהוּ שְׂתוּקֵי לֹא הַזְּפִיר הַטַּעַם שֶׁהִיִּינוּ מְקִילִים בְּשָׁל תּוֹרָה וּכְמוֹ שֶׁתָּמָה הַב"ש סִי' ד' סַעִי' כ"ו ס"ק ל"ט עַל הַמַּגִּיד דְּהָא סְפֵק מְמִזְר מְוֹתֵר מִדְּאוֹרֵינִיָּתָא בְּמִמְזֵרַת וְדֵאִית וְעֵינֵן בְּבֵית מְאִיר שֶׁם שְׂהָאֲרִיָּה בְּזֶה הָרִי עַכ"פ אֵינְהָ נְאַמְנַת לְפִסּוּל גַּם הַסְּפֵק.

א"כ ה"ה וּכְש"כ לְגַבֵּי שְׁנֵי סְפִיקוֹת דְּאִיסוּר יְבוּם דְּשָׂרְיָא מִדְּאוֹרֵינִיָּתָא וּמְדַרְבְּנָן שְׂאִין עַד אֶחָד נְאַמְן לְהַחְמִיר. מִיְהוּ מְשֻׁם אֵין מוֹכַח רַק דְּאִין לּוֹ נְאַמְנוֹת מְמַשׁ לְהִיּוֹת דְּבָרֵינוּ פְּנוּדָאִין אָבֵל מ"מ אֶפְשָׁר דְּפוּעֵל הוּא שְׂחֻשְׁשֵׁין לְדְּבָרֵינוּ אֵלָא דְּשֻׁם אֵין נַפ"מ מְחַשְׁשָׂא זֹו דְּבִלְא"ה שְׂתוּקֵי הוּא אָבֵל הִיָּכָא דִּישׁ נַפ"מ מְבֹנָאָר בְּהֶרְמַב"ם שֶׁם הִי"ד שְׂחֻשְׁשֵׁין לְדְּבָרֵיָּה ע"ש בַּמ"ש וַיִּרְאֶה לִי כּו' אֵלְמָא דְּגוֹרְמַת לְסְפֵק אַף כְּנֶגֶד הָרוּב שֶׁהָרִי יֵשׁ רוּב אֲנָשִׁים נֶגֶד אִישׁ פְּרָטִי זֶה.

וְאַפְשָׁר דְּלֹא קְאָמֵר הֶרְמַב"ם שְׂחֻשְׁשֵׁין רַק הֶתֵּם שְׂיֵהָ אִסוּר רַק בְּקִרְוּבוֹת אוֹתוֹ פְּלוּנֵי מִשְׂא"כ כַּשְׁעִי"ז יְהִי אִסוּר לְכָל הָעוֹלָם י"ל לָאו כָּל כְּמִינֵי וְזֶהוּ פְּעִין הַחֲזִילוּק שְׂבַבְמָרָא פ"ק דְּכֶתוּבוֹת (דָּף י"ד ע"א) גַּבֵּי וְהִכָּא נְמִי כְּדִיעֵבַד דְּמִיָּא לְפִי' הָר"ן שֶׁם דְּכִינּוּן דְּאֵלוּ פּוּסְלִין הָעוֹבֵר לְגַמְרֵי פְּסֻלִינָן לִיָּה וְאַפִּילוּ מְלַבָּא בְּקַהֲל לְגַבֵּי עוֹבֵר נְמִי כְּדִיעֵבַד דְּמִי עוֹזֵד יֵשׁ לְחֻלְק ע"ד מ"ש בְּפִסְקֵי מַהֲרַא"י סִי' ל"ז בְּטַעְמֵיהָ דְּהֶרְמַב"ם דְּחֻשְׁשֵׁין לְדְּבָרֵיָּה מְשׁוּם דְּבִלְא"ה אֵיכָּא רִיעוּתָא וְשׁוּר שְׂחֻוֹת לְפִנֵּינוּ פְּשִׁטָּא דְּדְּבָרֵי הָאִם לָאו מְקִלְתָּא נִינְהוּ לְגַמְרֵי עַכ"ל וְר"ל שׁוּר שְׂחֻוֹת דְּהָא ע"כ שְׂזִינְתָּה עִם אֶחָד וְעֵינֵן בַּש"ע סִי' ד' סַסַּעִי' כ"ו בַּהֲג"ה וּבַחמ"ח שֶׁם ס"ק כ"ז וְע' ש"ג ספ"ק דְּכֶתוּבוֹת מִשְׂא"כ הִכָּא גַּבֵּי חֲשָׁשָׂא דִּיבּוּם לִיכָּא רִיעוּתָא פְּזוּ דְּהָא י"ל שְׂלֵא הִיָּה לְהֵם עוֹד אַח כָּלֵל וַא"כ אֵין שׁוּר שְׂחֻוֹת לְפִנֵּינוּ וְלְכַאוּרָה מְתֻשׁוּבַת מַהֲרַי"ו סִי' ע"ד שְׂפֶתֶב וְקִרּוּב הַדְּבָר בְּעֵינֵי אֶפִּילוּ לֹא נְבִדְקָה אֶפִּילוּ הִכִּי הַבּוֹן כְּשֶׁר מְטַעַם סְפֵק סְפִיקָא כּו' וַאֲעַפ"כ אִם כְּשִׁבּוּדְקִין אוֹתָהּ אוֹמְרֵת שֶׁהוּא מְמִזְר הֵנִי סְפֵק מְמִזְר.

א"כ מוֹכַח כַּמַּהֲרַי"ט וַיֵּשׁ לְדַחוֹת מְשׁוּם דְּגַם בְּסְפֵק סְפִיקָא י"ל שֶׁהַנְּלָד אֵינּוּ כְּשֶׁר רַק שְׂתוּקֵי רַק שְׂפֶתֶב וְקִרּוּב הַדְּבָר בְּעֵינֵי כּו' הַלְּפָדָּה כְּשִׂאוֹמְרֵת שֶׁהוּא פְּסוּל לֹא סְמָד לְהַקְל וּבִלְא"ה הַקְּשָׁה הַב"ש סִי' ד' ס"ק מ"ג עַל מַהֲרַי"ו אַף אַת"ל דְּזִנְתָּה אַחַר הַגְּרוּשִׁין כּו' וְגַם מֵה שְׂתִירְץ הַב"ש צ"ע דַּמ"מ סְפֵק סְפִיקָא לֹא אֵלִים כְּרֹבָא דְּאִיתָא קָמֵן וְהָרִי אֶפִּילוּ מְמִזְר א' בְּעִיר וְרוּב הָעִיר כְּכֹלָם כְּשִׁירִין הַנְּלָד שְׂתוּקֵי וְהָרִי בַּכָּה"ג רְחוּק חֲשָׁשׁ הַמְּמִזְרוֹת יוֹתֵר מִבְּסְפֵק סְפִיקָא דַּמַּהֲרַי"ו.

וַא"כ מ"ט בְּסְפֵק סְפִיקָא הַנְּלָד כְּשֶׁר וְלֹא שְׂתוּקֵי אִם לֹא שְׂנְאַמְר דְּכָל שְׂיֵשׁ לְתִלוֹת שְׂזִינְתָּה אַחַר הַגְּרוּשִׁין לֹא חֵיִישִׁינָן לְזִנוּת דְּקוֹדֵם הַגְּרוּשִׁין וּמְשׁוּם חֲזַקַת כְּשִׁרוֹת וְע"ד מ"ש בְּתִשׁוּ' הָרִיב"ש סִי' תַּמ"ז שְׂאִין תּוֹלִין לְעוֹלָם בְּזִנוּת כָּל שְׂאֶפְשָׁר לְתִלוֹת בְּבַעֲלָהּ אֶפִּילוּ עַל צַד הַרְיָחוּק שְׂאִין חוֹשְׁדִין בְּכִשְׁרוֹת עַכ"ל וְאֵין הַנְּדוֹן דּוּמָה דְּשִׂאנֵי בְּהֵיא דְּהָרִיב"ש שְׂאֶפְשָׁר לְתִלוֹת בְּבַעֲלָהּ מְמַשׁ מִשְׂא"כ בְּנִדּוֹן דַּמַּהֲרַי"ו ע"כ זִינְתָּה אַף שְׂאִם קוֹדֵם הַגְּרוּשִׁין הֵנִי

זנות דא"א משא"כ אחר הגרושין דהוי פנויה מ"מ לא דמי ועוד דגם אם אחר הגרושין מסתמא היתה נדה דאין דרפן של פנויות לטבול בנוסתן: יג ועמ"ש לעיל שמשוגיא דכתובות (דכ"ג א') גבי עד אומר נתקדשה כו' מוכח קצת להחמיר בפשיש עד אחד וע' ב"ש סי' מ"ב ס"ק זי"ן מיהו הוא רק איסורא דלכתחלה ואם נשאת לא תצא ולפ"ד הרמב"ן ב"ן ש"ן שם משמע אף לכתחלה תנשא וכ"מ קצת בשט"מ שם בשם תר"י גם עפמש"ש בשם הרא"ה ובשם הריטב"א אף מה שנתראה לסמוך דעת הרא"ש והטוש"ע סי' קנ"ז ס"ו הוא ע"פ הירושלמי ר"פ בתרא דיבמות דאיתא שם ונ"ל בשם ר' יוחנן טעמון דרבנן (דאמרו היתה לה חמות אינה חוששת ולא חששו שמא ילדה חמותה) כי ישבו בנדאי ולא בספק (כי ישבו אחים יחדו כו' וכן אין לו לא תהי' אשת המת החוצה דוקא בידיעין בנדאי שישבו יחדיו אבל מספק אין חוששין) יצאה מליאה חוששת שהוא ספק אחד ספק זכר ספק נקבה מדבר תורה להחמיר ר' יהושע אומר אינה חוששת שהן שתי ספיקות ספק זכר ספק נקבה ספק בן קיימא ספק אינו בן קיימא שתי ספיקות מד"ת להקל עכ"ל ולכאו' צ"ל דהא מתחלה אמר כי ישבו בנדאי ולא בספק וא"כ איך אמרו אח"כ ביצתה מליאה משום דהוי ספק אחד מד"ת להחמיר הרי פאן גילתה התורה דהולכין בספיקו להקל דבעינן כי ישבו אחים בנדאי וכמ"ש בתוס' קה"ע שם דה"ל דומיא מ"ש בגמרא סוף קדושין גבי ממזר ממזר נדאי לא יבוא כו' אף החילוק פשוט דספק דיצתה מליאה שאני פיון שאין ריעותא לפנינו פיון שי"ל שלא נתעברה כלל בספק זה דייקא הקילה התורה אבל כשיצתה מליאה הרי יש פאן עובר נדאי ה"ל כשישיבת אחים ורק משום שהוא ספק זכר או נקבה וה"ל כשאר ספק דאורייתא וכה"ג איתא בחידושי הרמב"ן דכיון דמליאה יצאה בחזקת יבום היא עומדת וע' בני"י שם והנה בתוס' קה"ע שם הקשה על מ"ש בש"ס דילן הטעם דהיה לה חמות אינה חוששת משום דסיפא חזקה לשוק ורובא לשוק ע"ש (דקי"ט ריש ע"ב).

ונ"ל קצת קשה נחוש שמא ילדה כמה פעמים ובהא נדאי אינו שייך לומר דאזלינן בתר רובא דאדרבה רוב נשים כי ילדו תרי או תלתא זימני יולדת ביניהם זכר. מיהו לסוגיית הירושלמי לק"מ דהא מקרא נפקא דאינה חוששת עכ"ל הרי ס"ל בפשיטות דלהירושלמי אין לחוש אף אם היתה חמותה וחמיה במדה"י זמן רב בענין שיש לחוש לכמה ולדות עד דלא שייך כלל הטעם דרובא לשוק כ"א אדרבה דרובא ליבום ואפ"ה אמרינן כי ישבו אחים בנדאי ולא בספק פיון דליכא ריעותא לפנינו דומיא דיצתה מליאה וריעותא דה"ל רובא ליבום י"ל דאינה ריעותא כ"כ דאפילו את"ל שהיה זכר יש לספק שמא היה נפל או שמא מת ולכן ליכא רובא ממש ליבום והקילה התורה בספק זה א"כ לפ"ז כמ"כ י"ל נדאי להקל בספק הנמשך מפת עדות עד אחד דמאחר דעד א' אינו נאמן בזה מדאורייתא רק שחוששין לדבריו לפעמים א"כ לא תהיה חוששת זו גדולה מהך חוששת דרוב נשים מתעברות ויולדות וכשהיה זמן רב שיש לחוש לכמה ולדות דנדאי יש חוששת עצומה שמא יש פאן זכר ולא חיישינן לזה משום כי ישבו אחים בנדאי כתיב ולא בספק כ"ש דהגדת עד אחד דאינו רק ספק ג"כ אין לחוש לדבריו פיון דליכא ריעותא לפנינו דומיא דיצתה מליאה אף כ"ז לפי סוגית הירושלמי אכן ש"ס דילן משמע דלית ליה הך דרשא וכ"כ בתוס' קה"ע שם דבש"ס בבלי בפרקין משמע מפורש דלית ליה הך דרשא והיינו משום דאל"כ מאי פריף לר"מ ליחוש בהנה לה חמות למיעוטא דזכרים והוכרחו

לתרץ בכמה תירוצים אמאי לא תירצו שאני הקא דכתיב פי ישובו בודאי ולא בספק ומ"מ צ"ע דא"כ בענין שיש זמן שיש לחוש לעיבור ולידות דחמותה פמה ולדות זה אחר זה אמאי לא תיישנו ונאפילו לרבנו דלא תיישנו למיעוטא הא בכה"ג אין זה מיעוטא וע' בתה"ד ס"י שמ"ט והנה אזור ז"ל בפתשכותו המתחלת הנה ז"ל תשובת הרא"ש.

תירץ זה בשני אופנים הא' משום חזקה דהיינו דמייירי ביצוע שמתחלה לא היו אחין לבעלה לכן אף שיש לחוש שילדה גם זכר ונקבה לא תיישנו דמעמידין אותה על חזקה הב' דמייירי בכגון שאין לחוש אלא לולד אחד וכ' שהתירץ הב' נראה דחזק להרמב"ם ולכן אסברה לה ספ"ג הי"ז משום חזקה וגם זה צ"ע דהא פיון דחשבינו זה לרוב דרוב נשים מתעברות ויולדות והנ"י כ' בשם הריטב"א דמיעוט שאינו מתעברות גרוע הוא ובכלל מיעוטא דמפילות חשבינו ליה דלהו תרנוניהו מיעוט שלם וא"כ פשיש זמן לשני או שלשה ולדות זה אחר זה שיש לומר לפי טבע היולדות א' נקיבה והב' זכר א"כ ה"ל רובא ליבום ומיעוטא לשוק וא"כ מה יושיענו החזקה הא רובא וחזקה רובא עדיף.

מיהו יש לומר דבכה"ג יש לעשות ספק משמא מת אע"ג דלמיתה לא תיישנו מ"מ הקא שאני פיון דלא הנה להולד חזקה מעולם ועוד דמ"מ שמא גם הלידה שנייה היא נקיבה וגדולה מזו מצאתי בתשו' מהר"ר יהודא מינץ ס"י י"ד שעשה סניף משמא מת אע"ג שידוע שהי' לה יבם ע"ש ומיהו בנדון דלא אתחזק באחי במקום דירתו רק הספק נמשך מצד הגדת עד אחד י"ל גם לש"ס דילן הדין פן וכמ"ש הרא"ש והטור ועכ"פ בדיעבד נדאי אם נשאת לא תצא ואף באיש שבא ממרחק ויש ספק ספיקא יש פנים ג"כ לומר פן ודלא כמהרי"ט כמ"ש"ל.

ומ"ש מהרי"ט דמתחזקים מאיסור לאיסור הנה אזור ז"ל נ"ע הביא ראיה ברורה מהש"ס דיבמות (דקי"ט) דאמרינו רישא חזקה לשוק כו' אלמא דאין מחזקים מאיסור לאיסור ונחשוב חזקת היתר לשוק וטעמא דאבני רבא פ' ד' אחין (דל"א) נתבאר בתשו' דלעיל ומ"מ למעשה צ"ע בעד א' כשר אבל בשעה קרוב ופסול לעדות יש לסמוך להקל וכמשנ"ת ג"כ במ"א על המשנה דקדושין (ס"ד) שיש ראיה לזה מהמשנה זה אחי אינו נאמן שבפרק יש נוחלין לפי א' דשם היינו הרשב"ם שם (קל"ד ב') סד"ה הקא א"נ איקא למימר כו' וע' בתוי"ט שם וכן פירש רבינו ירוחם נכ"ה ח"ג וכו' מפני המשניות להרמב"ם שם דמסתמא גם האח אומר פן ושניהם אין נאמנים לאנסרה מוכח עד פסול עכ"פ אינו נאמן: סימן שי בדין אם עד אחד נאמן להעיד שיש אח לבעלה אם לא הוחזק באחין ואם העד אינו כשר וכמו אשה: הנה מקור הדין שבטוש"ע אה"ע סי' קנ"ז סעיף ו' דעד אחד אינו נאמן להעיד שיש אחין לבעלה הוא מתשובת הרא"ש פל"ג סי' ה' ומבואר שם שראייתו ע"ז הוא מהא דגיטין פרק הניזקין (דף נ"ד ע"ב) ת"ר הנה עושה עמו בטירות כו' דמשם מוכח דכל היכא דנתחזק היתרא ואמר עד אחד דאסורה אינו נאמן וה"נ פיון שיקאשה הזאת בחזקת שאין אחין לבעלה עומדת כו' יעו"ש שמשם עיקר ראיתו.

אבל מהא דהבעל אינו נאמן לאנסרה בדלא אתחזק לא באחי ולא בבני לא הביא ראיה לעד אחד כי בבעל י"ל דלצעורה קא מכוין כדפרש"י בקדושין (דף ס"ד סע"א) והרמב"ם רפ"ג מהלכות יבום ה"ב פתב שהרי זה מתכוין לאנסרה לאחר מותו עכ"ל לדבריו י"ל

דה"ל פאָמטלאַה שְׁנוּגַע קֶצֶת בְּדָבָר וְכֵן מִשְׁמַע ספ"ד דְּכִתְּוּבוֹת (דָּף נ"ד ע"א) דְּכָבוֹד הוּא לְבַעַל פְּשָׁאֲלִמְנוּתוֹ אֵין נִשְׂאֵת לְאַחַר ע"ש גְּבִי מַחְמַת פְּלוּנֵי בְּעֲלֵי כו' וְאֶפְשָׁר מִשְׁמַע קֶצֶת פֶּן עוֹד בַּב"מ פֶּרֶק הַפּוֹעֲלִים (דָּף פ"ד ב') גְּבִי שְׁלַח רַבִּי לְדַבֵּר בְּאַשְׁתּוֹ כו' וַאֲ"כ מִשּׁוּם הֵכִי הוּא דְּאִינוּ נֶאֱמָן לְאַסְנֹר וְה"ל פְּהַךְ דְּסוּף יְבָמוֹת (דָּף קכ"ב א') גְּבִי לֹא נִתְּפוּן אֶלָּא כו' שְׁלִכְהָ אִינוּ נֶאֱמָן לְאַסְנֹר אַף שְׁמַדִּינָא הִיָּה נֶאֱמָן כַּמ"ש בְּתַשׁוּ' הַרְשָׁבָא ס' קי"ח וְכ"כ בַּב"ש ס' קנ"ז סק"ז דְּלַפְרָש"י וְהָר"ן מִשְׁמַע דְּדוֹקָא הַבְּעַל אִינוּ נֶאֱמָן אֶבֶל אַם בָּא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי אֶחָיו חוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרֵיו וְכ"ש דְּעַד אֶחָד יְכוּל לְאַסְנֹר עַכ"ל וְאֵע"פ שְׁהָרָא"ש בְּתַשׁוּ' הַנ"ל וְדַאי פְּלִיג בְּזָה עַל רַש"י וְהָר"ן דְּהָאֵח אִינוּ נֶאֱמָן וְדַיִיק לֵה מְהַשְׁנָה דְּפֶרֶק י"ש נוֹחֲלִין (דָּף קל"ד) זֶה אֶחָי אִינוּ נֶאֱמָן וְר"ל דַּא"כ מְסַתְּמָא גַּם הָאֵח אֹמֵר שְׁהוּא אֶחָיו וְאֵע"פ"כ אִינוּ נֶאֱמָן וְס"ל בְּפִשְׁטוּת דַּה"ה לְעַנְיָן אִיסוּרָא וְכ"ד הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשָׁנִיּוֹת שָׁם וְכ"מ בְּרִי"ו נַכ"ה ח"ג גְּבִי אָמַר זֶה אֶחָי כו'.

אֲמַנָּם הַרְשָׁבָא"ם שָׁם (דַּקל"ד ב') ד"ה הֵכָא הֵבִיא ב' פִּירוּשִׁים בְּעַנְיָן זֶה אֶחָי וְלִפְּרִוּשָׁא קַמָּא לֹא מֵיִירֵי פֶלֶל בְּהִיתָר וְאִיסוּר וְכֵן פִּי' הַרְע"ו בְּפִי הַמְשָׁנִיּוֹת וּבְדַאי שְׁפֵן תּוֹפֵס הַפִּי' רַש"י בְּקַדוּשִׁין (דַּס"ד א') פְּנ"ל וְע' בְּתוּי"ט פִּי"נ שָׁם מְזָה אַף גַּם הָרָא"ש מִשְׁמַע בְּהִדְיָא בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל שְׁלֹא הוֹכִיחַ מְזָה לְדִין עַד אֶחָד מִשּׁוּם דְּשָׂאֲנִי הָאֵח שְׁלִדְבְּרֵיו הוּא פְּסוּל לֵה לְעַדוֹת שְׁהִיא זְקוּקָתוֹ וְע' בְּכִתְּוּבוֹת (דַּכ"ה ע"ב) דְּלְעַנְיָן תְּרוּמָה נֶאֱמָן ע"א כְּשֶׁר וְלֹא פְּסוּל וְגַם לְמ"ד הַמְקַדָּשׁ בְּעַד א' חוֹשְׁשִׁין לְקַדוּשִׁיו דְּנֹקָא ע"א כְּשֶׁר וְלֹא פְּסוּל וְכֵן מִשְׁמַע מַמ"ש הָרָא"ש שָׁם וְכ"ש אֶחָיָה כו' הָרִי דַּס"ל שְׂאִינוּ נֶאֱמָן בַּמַּכ"ש מְהַבְּעַל וְכ"ש אֶחָיו שְׁל הַבְּעַל שִׁי"ל בּו ג"כ דְּהֵי נּוּגַע בְּעַדוֹת כִּי עִי"ז יִתְּנוּ לוֹ יִרְוּשָׁה אוֹ שְׁיִתְּנוּ לוֹ עֲבוּר הַחֲלִיצָה אֲשֶׁר עַל פֶּן לֹא הוֹכִיחַ דִּין דְּעַד א' כְּשֶׁר אִינוּ נֶאֱמָן רַק מְסוּגִיָּא דְּגִיטִין הַנ"ל וְכִיּוֹן שְׁפֵן יֵשׁ בְּזָה צ"ע גְּדוּל וְעֲצוּם אַם לְסַמּוּךְ ע"ז דְּהָא בְּסוּגִיָּא דְּגִיטִין (דַּנ"ד ע"ב) הַנ"ל יֵשׁ ב' שִׁיטוֹת דְּרָף פֶּלֶל הָא' הִיא שְׁטַת ר"ת בְּתוֹסְפוֹת שָׁם דַּס"ל דְּעַד אֶחָד אִינוּ נֶאֱמָן לְאַסְנֹר אֶלָּא פְּשִׁינָה בְּיָדוֹ אוֹ פְּשִׁינָה שׁוֹתֵק וּמִשּׁוּם דְּשִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְּמִיָּא וְכ"ד ר"י בְּתוֹס' דְּקַדוּשִׁין (דָּף ס"ה סע"ב) וְכ"ד מֵהַר"ם בְּתַשׁוּ' הַרְשָׁבָא"א סִימָן תַּתל"ז שְׁמַשְׁם מְקוּר דִּין חִילוּקֵי י"ד דִּינִים בְּאִיסוּרֵין שְׁהִבִּיא הָרָא"ש פֶּרֶק הַנִּיזְקִין וְהַמְרַדְּכֵי פֶּרֶק הָאֲשָׁה רַבָּה אֲשֶׁר בְּדִין הַשְּׁנִי וּבְדִין י"ב מְבוֹאָר כַּמ"ש הָרָא"ש בְּתַשׁוּ' הַנ"ל שְׁפַדְבָּר דְּאַתְחִזֵּק הַתִּירָא אֵין ע"א נֶאֱמָן לְאַסְנֹר.

וְהַב' הִיא שְׁטַת הַרְשָׁבָא"א שָׁם שְׁלֹא נֶאֱמָרוּ דְּבָרִים הַלְלוּ אֶלָּא בְּפוֹעֵל כו' אֶבֶל עַד אֶחָד דְּעִלְמָא וְדַאי נֶאֱמָן וְכַתֵּב שְׁפֶל הַסּוּגִיָּא בְּפֶרֶק הָאוּמַר דְּקַדוּשִׁין (דַּס"ה סע"ב וְדַס"ו) מוֹכַחַת פֶּן וְכ' שַׁכ"ד הָרָאב"ד וְכ"כ עוֹד בְּקַדוּשִׁין (דַּס"ה ע"ב) בַּד"ה אָמַר אַבְיִי וּבִיבָמוֹת ר"פ הָאֲשָׁה רַבָּה ד"ה אֶלָּא לֹא מִשּׁוּם דְּאִישְׁתִּיק וְשָׁם סַד"ה וְלְעַנְיָן פֶּסֶק הַלְכָה הַעֲלָה שְׁאַפְּלוּ בְּדַאֲתַחְזוּק אִיסוּרָא ע"א נֶאֱמָן לְהַתִּיר לְחַד לִישְׁנָא דְּרַפ"ג דְּכָרִיתוֹת מִיְהוּ בִּיָּאָר בְּהִדְיָא בְּקַדוּשִׁין שָׁם דְּאָרְף לְפִי הַסְּבָרָא דְּבַאֲתַחְזוּק אִיסוּרָא אֵין ע"א נֶאֱמָן לְהַתִּיר עַכ"ז לְאַסְנֹר אֵת הַמְּוֹתָר ע"א נֶאֱמָן ע"ש.

וְהַשְּׁ"ף בִּי"ד ס' קכ"ז ס"ק ט"ז הֵבִיא פּוֹסְקִים רַבִּים וְעֲצוּמִים דַּס"ל פְּדַעַת הַרְשָׁבָא"א וְאַאזְמו"ר נ"ע כ' בְּתַשׁוּבָה הַמְתַּחֲלֵת עַל אוֹדוֹת הָאֲמַתְלָא שְׁפֵן תּוֹפֵס הַשְּׁ"ף עֵינְקָר וְכ"כ בַּכְּנֵה"ג בְּהַגְהַת הַטּוֹר שָׁם אוֹת י"ד בְּשֵׁם הַשְּׁ"ף.

וכ"ד המ"כ שְׁהִבִּיא הַב"י בִּי"ד סִי' קכ"ז שְׁהִבִּיא רְאִיָּה לְזֶה מִמ"ש בְּגִמְרָא פֶּרֶק הָאוֹמֵר דְּקִדּוּשֵׁין (דס"ו ע"ב) מְקוּנָה פְּסוּלוֹ בִּיחִיד וְהוּא בְּתוֹשׁוֹ מֵהֶר"מ ב"ב סִי' קנ"ו דְּלִרְבָּא דְּהִלְכָתָא פְּנוּתִיהָ מִשְׁמַע דְּאִין הִטְעַם מְשׁוּם שְׁלַח וְאִחוּי וְגַם אֲבִי לֹא הִנְצִירָהּ כ"א בְּמִכְחִישׁוֹ לְהַעֲד וְלֹא בְּשִׁתִּיק לִיהַּ וְכִינּוּן שְׁכֹן לְכָל הַנְּהָ פּוֹסְקִים הָאֵלּוּ אֲזָדָא לִיהַּ הַהִיְתֵר שְׁל תוֹשׁוֹ הֶרָא"ש פְּלָל נ"ב סִי' ה' דְּלַעֲיִל אֶפְיָלוֹ נֹאמֵר דְּמָה שְׁלֹא הִנְחֹזֵק בְּאַחִין כַּנְד"ז הִנְהוּ חֲזַקְתָּ הִיְתֵר מִמֶּשׁ עַד דְּנִקְ' אִתְחֹזֵק הִתִּירָא מ"מ הָא אִינְהוּ ס"ל דְּעַד אֶחָד נֶאֱמָן לְאַסְנֹר וְעַם הַיּוֹת שְׂאֵאזְמוּ"ר נ"ע בְּתוֹשׁוֹ הַנְּ"ל בְּסוֹפָה פְּתַב אָף אַעֲפ"כ כו' לֹא מְלֹאֲנִי לְבִי לְסִמְנָה ע"ד רִשְׁבָּ"א וְסִיעֵתוֹ לְחֹד כו' ע"ש מ"מ הִינְנוּ שְׂאִין לְסִמְנָה לְהַקֵּל נֶגְדַּ שְׁטַת הַתּוֹסְפוֹת ע"ש אֲבָל כַּמ"כ וְדָאֵי שְׂאִין לְסִמְנָה לְהַקֵּל ע"ד הַתּוֹס' נֶגְדַּ דְּעַת הֶרָשְׁבָּ"א וְסִיעֵתוֹ: וְאִם בְּאִנּוּ לּוֹמֵר מְשׁוּם דְּזִיקַת יָבוּם וְחִלְצָה ה"ל דְּבָר שְׁבַעְרָנָה וְאִין דְּבָר שְׁבַעְרָנָה פְּחוֹת מְשֻׁנִּים וְכ"מ בְּסֵה"ת סִי' קל"ג בְּשֵׁם רִי"ו גְּבִי עֲדוּת עַל הַשְּׁנִים שְׁל הַיָּבָם וּבְתוֹסְפוֹת דְּקִדּוּשֵׁין (דס"ד ע"ב) וּבְהֶרָא"ש שֵׁם סִי' ט' אָף בְּאַמַּת בְּתוֹשׁוֹ נ"ב חֵאָה"ע סִי' צ"ג פְּתַב וְז"ל וְדַע פִּי בְּכָל אֵלֶּה אֲפִתִּי אִין פְּאֵן דְּבָר שְׁבַעְרָנָה בְּבִירוֹר דְּאַנְן קִי"ל פְּשִׁמוּאֵל בִּיבְמוֹת (דצ"ב ע"א) דְּצָרִיכָה גִט מְסַפֵּק וְא"כ אִם קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין לֹאוּ דְּבָר שְׁבַעְרָנָה הוּא עַכ"ל וְע' בְּמִרְדְּכִי פֶּרֶק מְצַנֵּת חִלְצָה סס"י נ"ח פְּשִׁמוּאֵל כו' צָרִיכָה גִט מְסַפֵּק כו' מִשְׁמַע דְּלִמְ"ד א"צ גִּט לֹאוּ דְּבָר שְׁבַעְרָנָה הוּא א"כ אִיף גִּטְמֹנָה ע"ז לְקוֹלָא מֵאַחַר דְּהוּי סְפֵק וְסֵה"ת סִי' קל"ג לֹא פְּתַב דְּהוּי דְּבָר שְׁבַעְרָנָה רַק אֵלֶּה חֲמִיר שְׁצָרִיף שְׁנֵי עֲדִים עַל הַשְּׁנִים שְׁל הַיָּבָם וְלֹא לְהַקֵּל כַּבְּנ"ד וְיֵשׁ לְכַאוּרָה רְאִיָּה לְזֶה מְסוּגִיָּא פ"ו דְּנִדְּהָ (דמ"ח ע"ב) דְּנִשִּׁים נֶאֱמָנוֹת לְהַחְמִיר לְעַנְן חִלְצָה וְעַתּוֹ"ס שֵׁם סד"ה אִיבְעִית אִימָא דָּאֵי לֹאוּ הָאֲשָׁה כו' מוֹכַח דְּנֶאֱמָנוֹת לְהַחְמִיר אָף הֵיכָא דְּלֹא שְׁיִיף לּוֹמֵר דְּקָמֵן הִיא לְגִלּוּיָא וְכֵן מְבֹאָר בְּחִי הֶרָמְב"ן שֵׁם א"נ שְׁלֹא תֹאמֵר כו' אֲבָל לְאַחַר שְׁהִבִּיאָה שְׁתִּי שְׁעָרוֹת וְהִיא בְּזַמְנָה וְהַחְזִיקָה גְּדוּלָּה בְּפִנְיָהּ שְׁמָא תֹאמֵר אִינְהִנְאֶמְנָת לּוֹמֵר קִטְנָה הִיא שְׁבַתוּף זְמַן הִיּוּ בְּהָ קַמ"ל עַכ"ל יַעוּ"ש.

הַרִי אָף שְׁהַחְזִיקָה גְּדוּלָּה בְּפִנְיָהּ נֶאֱמָנָת אֲשָׁה לְהַחְמִיר לְעַנְן חִלְצָה וְזֶה לְכַאוּרָה נֶגְדַּ תוֹשׁוֹ הֶרָא"ש לְגַמְרֵי שְׁפִסְק דְּאַפִּי ע"א פֶּשֶׁר אִין נֶאֱמָן לְהַחְמִיר לְעַנְן אַחִין אִם לֹא שְׁנִדְּחוּק לְחַלֵּק דְּהֵכָא הוּא דְּחִשְׁשׁוֹ לְהַחְמִיר פִּינּוּן שְׁאַפְשֵׁר לְתַמְנָן ע"י שְׁיַמְתִּינוּ שְׁיִהִיו בְּהָ שְׁתִּי שְׁעָרוֹת אַחֲרוֹת.

מִשָּׂא"כ גְּבִי סְפִיקָא דְּאַחִין דָּאֵי אֶפְשֵׁר לְתַמְנָן אַא"כ תִּשְׁבַּע עֲגוּנָה לְעוֹלָם לֹא חִשְׁשׁוֹ וּכְדָרָה שְׁאַמְרוּ בַּ"ק דְּחֹלִין (דִּי"א סע"ב) וְדִלְמָא הֵיכָא דְּאַפְשֵׁר אֶפְשֵׁר הֵיכָא דְּלֹא אֶפְשֵׁר לֹא אֶפְשֵׁר וְע"ש בְּפֶרֶש"י א"נ קִטְן וְקִטְנָה דְּאַפְשֵׁר לָנוּ לְהַמְתִּין עַד שְׁיִגְדְּלוּ כו'.

הַרִי גַם לְעַנְן חִלְצָה אֶמְרִינּוּ חִילּוּק זֶה לְגַבִּי חִשְׁשָׂא דְּמִיעוּטָא לְרַבִּי מֵאִיר אַע"ג דַּר"מ חִיִּישׁ לְמִיעוּטָא א"כ כַּמ"כ יֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר לְעַנְן נֶאֱמָנוֹת נְשִׁים לְהַחְמִיר דְּהִינּוּ הֵתָם מְשׁוּם דְּאַפְשֵׁר לְהַמְתִּין עַד שְׁתַּגְדֵּל כו' וּמ"מ אֲפִתִּי נִשְׂאֵר הַקּוֹשְׁיָא פְּנ"ל מֵאַחַר דְּסַפֵּק דְּבָר שְׁבַעְרָנָה הוּא מְדוּעַ נְפִסְוּק לְהַקֵּל דָּאִין ע"א נֶאֱמָן: אָף מָה שְׁיֵשׁ לְצַדְד הוּא דְּהִנְהוּ הֶרִיטְב"א אַ כְּתַב בְּקִדּוּשֵׁין (דס"ו ע"א) סד"ה אִיבְעִיא לְהוּ.

וּבְמַעֲיַד עַל הָאֲשָׁה שְׁנִשְׁבִּית אוּ שְׁהִיא גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְפִנְסֵלָה מְהַפְּהוּנָה כְּדָר שְׁבַעְרָנָה הוּא עַכ"ל וּבְאַמַּת שְׁכֹן מִשְׁמַע בְּגִמְרָא שֵׁם מְעוּבָדָא דִּינָאֵי דָּאִין ע"א נֶאֱמָן לּוֹמֵר שְׁנִשְׁבִּית וְא"כ מִשְׁמַע שְׂאִין זֶה רַק פְּסוּלֵי פְּהוּנָה וְנִק' אִיסוּר קְדוּשָׁה וְלֹא אִיסוּר עֲרָנָה בִּיבְמוֹת

פָּרַק פִּיצָד (ד"ך ע"א) ור"פ הבע"י הַעֲרִיּוֹת שֶׁבַתּוֹרָה אוּ פְּסוּלוֹת כּו' ע"ש עכ"ז פִּינּוֹ דְּמִילֵי דְּאִישׁוֹת הוּא ה"ל לְעַנְנּוֹ זֶה פְּדָבָר שֶׁבַעֲרֹנָה דְּבַעֲיַנּוּ שְׁנֵי עֲדִים.

וְאַפְשָׁר הַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָא דִּילְפִינּוּ דְּבָר דְּבָר מִמָּמוֹן קָאֵי גַבֵּי אִיסוּר אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ שְׁשׁוּם נְאָמַר דְּבָר פִּי מְצָא בָּהּ עֲרֹנָת דְּבָר. וְהָרִי אִיסוּר עַל הַבַּעַל מִחֲמַת הַזְּנוּת הוּא אִיסוּר לָאוּ.

אע"ג שֶׁהַזְּנוּת עֲצָמוֹ אִיסוּר עֲרֹנָה הוּא. מ"מ הָרִי לְגַבֵּי אִיסוּרָה לְבַעֲלָהּ דְּהוּא אִיסוּר לָאוּ וְכֵן לְגַבֵּי קִינּוּי וּסְתִירָה ג"כ בַּעֲיַנּוּ שְׁנֵי עֲדִים דִּיִּיקָא וּא"כ לְדַעַת הָרִיטְבָּ"א ה"ה לְעַנְנּוֹ זִיקַת יְבוּם ה"ל פְּדָבָר שֶׁבַעֲרֹנָה.

וּבְמַעֲיָד עַל זֶה שֶׁבְּחֻזְקָת הַיִּתֵּר שֶׁאִיסוּרָה לְשׁוּק אֶפִּילוּ אַת"ל דְּקַדוּשֵׁי תוֹפְסִין בָּהּ כְּשֶׁאָר אִיסוּר לָאוּ וְדָאֵי לָא גִרְע מְאוּמָר גְּרוּשָׁה אוּ חֲלוּצָה הִיא לְפִנְסָלָה מִהַפְּהֻנָּה אֶלָּא שֶׁהַרְמַב"ם פִּט"ז מֵהַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין ה"ו גַּבֵּי אָמַר עַד אֶחָד כּו' גְּרוּשָׁה אוּ זֹנָה אִשָּׁה זֶה פְּלִיג ע"ד הָרִיטְבָּ"א וְכַבֵּר עֲמָדוֹ עָלָיו בַּעַל מַחְנֵה אֶפְרַיִם בְּהַלְכוֹת עֲדוּת ס'י י"ג וּבַעַל שְׁעַר הַמִּלֻּךְ פִּט"ז מֵה' סְנֵהֲדָרִין וְהַקְּשׁוּ עָלָיו מִסּוּגֵיָא דְּקַדוּשֵׁי (דס"ו) הַנֵּ"ל וְהַמַּחְנֵה אֶפְרַיִם תִּתְרַץ דְּבַקְדוּשֵׁי מִיָּרִי לְפִסּוּל גְּבָרָא ע"ז הוּא דְּבַעֲיַנּוּ שְׁנֵים מִשָּׂא"כ לְאִיסוּרֵי לְאַחֲרִים וּא"כ לִפ"ז הָכָא דְּאִינוּ פּוֹסְלָה י"ל לְהַרְמַב"ם ע"א נְאָמֵן דְּדָמִי לְדִין גְּרוּשָׁה הִיא אִשָּׁה זֶה לְפִנְסָלָה מִהַפְּהֻנָּה וּבַעַל שְׁעָה"מ הַקְּשָׁה עַל תִּתְרוּץ דְּהַמַּח"א מִהַמְּשָׁנָה פָּרַק הָאוּמָר דְּקַדוּשֵׁי (דס"ד ע"א).

קַדוּשֵׁי וְגַרְשֵׁי כְּשֶׁהִיא קְטָנָה וְהָרִי הִיא גְּדוּלָּה אִינוּ נְאָמֵן נְשִׁבִית וּפְדִיתָהּ כּו' וְע' בַּש"ע ס' ל"ז סכ"ו וְס'י ז' ס"ח וּמ"מ לְדְּבָרֵי הַב"ש ס'י ז' ס"ק ט"ו יֵשׁ לְתַרְץ קוֹשְׁיָתוֹ דְּהָאֵב בְּמָה שְׂאִינוּ נְאָמֵן גִּרְע מַעַד אֶחָד פְּשָׁר וְנְאָמַר דְּלְגַבֵּי גְרוּשָׁה הִיא אִשָּׁה זֶה בַּעֲיַנּוּ דִּיִּיקָא עַד א' פְּשָׁר עכ"פ אע"ג דְּבַשָּׂאֵר אִיסוּרִים דְּעַד א' נְאָמֵן בֵּין פְּסוּלִים בֵּין כְּשָׁרִים נְאָמֵנִים.

הָרִי מְצִינוּ דְּגַם לְעַנְנּוֹ תְּרוּמָה ע"א פְּשָׁר נְאָמֵן וְלֹא פְּסוּל כְּדַמְשָׁמַע בְּכַתּוּבּוֹת (דכ"ה סע"ב). וְע' פְּנִי שָׁם ד"ה וְרַבֵּי חֲזִיָּא שְׁעָמַד עַל זֶה מֵאֵי שְׁנָא מְפַל הָאִיסוּרִין וּמָה שְׁתִּירַץ אֵי מְשׁוּם מַעֲלָה כּו' אֵי מְשׁוּם דְּתְרוּמָה וּמַעֲשָׁר מִקְרִי אִיסוּרָא דְּאִית בֵּיהּ מָמוֹן כּו'.

וּכ"ש שְׂיֵשׁ לְתַרְץ כֵּן אַנְדוֹן זֶה דְּנָהִי שְׁעָנֵן גְּרוּשָׁה אוּ זְקוּקָה אִינוּ דְּבָר שֶׁבַעֲרֹנָה מְמַשׁ. מ"מ פִּינּוֹ דְּמִילֵי דְּאִישׁוֹת הוּא.

ע"כ קְרוּב אִינוּ נְאָמֵן כָּלֵל מִשָּׂא"כ שְׂאָר ע"א פְּשָׁר י"ל דְּנְאָמֵן לְהַחְמִיר וּמ"מ דוֹחֵק הוּא דָּאֵם אִיתָא דַּע"א נְאָמֵן מְדִינָא מְשׁוּם דְּאִינוּ פְּדָבָר שֶׁבַעֲרֹנָה מְדִינָא א"כ גַּם הָאֵב אִמְאֵי אִינוּ נְאָמֵן לְהַחְמִיר. וְלֹא דָּמִי לְהֵהִיא דְּתְרוּמָה דְּהֵתָם הָא דָּאִין הַקְּרוּב נְאָמֵן זֶהוּ חוּמְרָא וְלֹא קוּלָּא מִשָּׂא"כ הָא דְּקַדוּשֵׁי וְגַרְשֵׁי שְׂאִינוּ נְאָמֵן זֶהוּ קוּלָּא וְאִמְאֵי אֶלָּא מְזָה מְשָׁמַע קֶצֶת כְּדַעַת הָרִיטְבָּ"א דְּבַמַּעֲיָד עַל הָאִשָּׁה שְׂהִיא גְרוּשָׁה לְפִנְסָלָה מִהַפְּהֻנָּה הוּי פְּדָבָר שֶׁבַעֲרֹנָה וְלֹא כְּדִין שְׂאָר אִיסוּרִין שׁוּב מְצָאֵי מַעֲנֵן זֶה בְּסִדָּר אֵלִיָּהוּ לְהַגָּאוֹן מֵהַר"א אֶלְפָּאנְדְּרִי שְׁעַר ב' דָּף פ"א עַמּוּד שְׁנֵי ד"ה הֵן אָמַת דְּאַשְׁכַּחֵן לְרַש"י שָׁם גַּבֵּי שְׁתֵּי נְשִׁים שְׁנָשְׁבוּ כּו' שֶׁהָרָאָה מְקוּם בְּרִי"ו נְתִיב כ"ג וּבְמַגִּיד פִּי"ח דְּהַא"ב דִּין כ"א וּבַטוֹר ס'י ו' בְּשֵׁם הַרְמַב"ם וּמִסּוּגֵיָא דְּקַדוּשֵׁי (דס"ו) הַנֵּ"ל שִׁמְכ"ז מוֹכַח דְּגַם בְּבִיאָה שְׂאִינָה פּוֹסְלָת

אָלאַ לְכַהֲנָה אַמְרִינוּ אֵין דְּבַר שְׁבַעְרָה פְּחוֹת מְשָׁנִים עַכ"ד: וְגַם לְדַעַת הֶרְמֵב"ם פֶּט"ז מֵה"ס הַגָּ' לְהַרִי יֵשׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת לְהַקְלֵל שְׂאִין ע"א נֶאֱמָר.

הַא' דְּהָא עַכ"פּ גַּם לְשִׁמוּאֵל (דצ"ב ע"א) א"צ גֵּט רַק מְסַפֵּק. וְרַב וּר' יֵנְאִי וּר' יוֹחָנָן ס"ל דַּא"צ גֵּט א"כ לְדִידְהוּ ה"ל כְּדָבָר שְׁבַעְרָה מִמָּשׁ וְאֵע"ג דְּקִי"ל כְּשִׁמוּאֵל כַּמ"ש בַּש"ע ס' מ"ד ס"ז.

הַרִי גַם לְשִׁמוּאֵל ה"ל סְפֵק הַסְּפֵק הַב' פְּלוּגְתָא דַּר"ת וּר"י וְסִיעֵתָם עִם הֶרְמֵב"ן וְהַרְשָׁב"א וְסִיעֵתָם בְּהַרְשָׁב"א וְסִיעֵתָם (דף נ"ד ע"ב). דַּר"ת וּר"י וְסִיעֵתָם אַף אִם אֵין זֶה כְּדָבָר שְׁבַעְרָה כְּלָל י"ל דְּאֵין ע"א נֶאֱמָר לְאַסְנֵר פִּינוּן דְּאַתְחִזֵּק הַתִּירָא לְסַבְרַת תְּשׁוּ' הַרָא"ש כְּלָל נ"ב ס' ה' וְאֵע"ג דְּבַבְכוּרוֹת (דמ"ב ע"ב) גַּבִּי אֲשֶׁת טְוִמְטוּם חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבְמָת מוֹכַח דַּאֵע"ג דְּאִם תְּתִיבְבֵם יֵשׁ סְפֵק סְפִיקָא לְהַקְלֵל שְׂמָא נְקֵבָה הִיָּה הַטְוִמְטוּם וְאַת"ל זָכַר הִיָּה שְׂמָא לֹא הִיָּה סְרִיס וְעַכ"ז לֹא סְמִכִינוּ אַס"ס וְלֹא מְתִיבְמָת וְתִנָּא דְּאָמַר מְתִיבְמָת הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּלֹא חִיָּישׁ כְּלָל לְשְׂמָא הוּא סְרִיס וְאֵין זֶה בְּגִדְרָא סְפֵק כְּלָל וְא"כ נִימָא דַּה"נ לְהַתִּירָה לְשׁוּק לֹא נְסִמּוּף אַס"ס.

אַפְשָׁר לְחַלֵּק דְּלַעֲגָנָן בְּיוֹם דַּה"ל ס"ס דְּאֲשֶׁת אַח דְּהוּא אִיסוּר פְּרַת שָׁם הוּא דְּלֹא סְמִכִינוּ אַהֲרָה ס"ס: אַבְל לְגַבִּי הַיָּתֵר לְשׁוּק דְּהוּא אִיסוּר לֹאוּ יֵשׁ לְסִמּוּף עַל ס"ס: וְעוֹד דְּבַתְשׁוּ' מֵהַרִי"ט חִי"ד ס' א' תִּירָץ הַהִיא דְּבַכּוּרוֹת אֲלֵא שְׁהַמְרָדְכִי ס"פ הַחוֹלֵץ ס' כ"א הַבִּיא רָאָה מְזַה דְּלֹא כְּלָל ס"ס לְקוּלָא ע"ש וְעוֹד דְּבַאֲמַת אֵין ר"ל שְׁנִסְמוּף לְהַקְלֵל עַל הַשְּׁנֵי סְפִיקוֹת אֲלֵא פִינוּן דְּגַם לְהֶרְמֵב"ם יֵשׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת לְהַקְלֵל א"כ בַּכַּה"ג יֵשׁ לְסִמּוּף לְהַקְלֵל ע"ד הַרִיטְב"א דְּלַעֲיֵל פִּינוּן דְּבַלֵּא"ה הַקְשׁוּ ע"ד הֶרְמֵב"ם וְיִישְׁבוּ דְּבַרְיוּ בְּדוֹסַק וְיִוֹתֵר שְׂאֵנִי סוּמְף לְהַקְלֵל לְמַעֲשֵׂה הוּא ע"פ מ"ש כַּת"ר בְּתִשְׁבּוּתוֹ שִׁי"ל שְׂאוֹתוֹ הַעֵד הוּא פְּסוּל לְהַעֲיֵד דַּא"כ בַּכַּה"ג וְדַאי שְׂאֵין חוֹשְׁשִׁין לְדְּבַרְיוּ כְּלָל כְּדְמוּכַח מִהַמְשָׁנָה דְּקִדּוּשִׁין (דס"ד) הַגָּ' לְשְׁהָב אֵינוּ נֶאֱמָר עַל בַּתוֹ לְפִנְסָלָה כו' וְגַם מִמְשַׁנַּת זֶה אַחֵי דְּפִי"נ י"ל שְׁיֵשׁ רֵאִי לְזֶה לְחַד פִּירוּשָׁא פְּנ"ל: סִימָן שִׂיא מ"ש הַה"מ פ"ג מֵה"י הַלְכָה ב' וּמְתַבָּאָר בַּגְמ' ב"ב (קל"ה) דְּאֵין הַלְכָה כְּרַבִּי כְּבָר הַקְשָׁה הַלַּח"מ ע"ז דַּא"כ כַּר"נ נְמִי לֹא אֲתִיָּא דַּר"נ לֹא פְּלִיג רַק כְּשִׁחְזוּר בּוּ וְמֵה שְׁתִּירָץ דַּר"נ בְּמִוְחָזֵק לֵן דְּאִית לִיהּ אַחִים וְאָמַר אֵין לוֹ אַחִים אַף כְּשִׁלֵּא חְזוּר בּוּ אֵינוּ נֶאֱמָר זֶהוּ נֶגֶד מְשַׁמְעוֹת הַש"ס בְּקִדּוּשִׁין (ס"ד) דַּר"נ לֹא פְּלִיג רַק כְּשִׁחְזוּר בּוּ ע"כ צ"ל דְּלֹא דְּמִי כְּלָל מִוְחָזֵק דְּאִית לִי אַחֵי לִיָּצָא קוּל שְׁיֵשׁ עֲדִים דְּבְּמִוְחָזֵק לֵן גַּם לַר"נ נֶאֱמָר לְהַתִּיר ע"י אֵין לוֹ אַחִים וְיָצָא קוּל שְׁיֵשׁ עֲדִים שְׂאֵנִי אוּ י"ל דְּאַבְיִי ס"ל כַּמ"ד בַּעַל שְׂאֵמֵר גִּירְשִׁתִּי אֵת אֲשֶׁתִּי נֶאֱמָר וְאֵין קִי"ל דְּאֵינוּ נֶאֱמָר מִיָּהוּ אַבְיִי לֹא אָמַר רַק מְשׁוּם הוּאִיל וּבְיָדוֹ לְגַרְשָׁה.

וְהֶרְמֵב"ן ס"ל דְּלֹא קִי"ל כְּאַבְיִי מְשׁוּם דְּמִדְּמָה מִוְחָזֵק דְּאִית לִי אַחֵי לִיָּצָא קוּל שְׁיֵשׁ עֲדִים וְאֵינוּ מִוְכַרְח דְּרִשְׁבָּ"ם שָׁם בַּב"ב וְתוֹס' כָּאֵן לֹא ס"ל כֵּן וְהִנֵּה מִמִּימָרָא הַרְאִשׁוֹנָה שָׁם (דקל"ה ע"א) גַּבִּי א"ל אַבְיִי וְהָא כִּי אֲתָא רַב יִצְחָק יֵשׁ רֵאִי לְכַאֲוָרָה נֶגֶד אוֹקִימָתָא דְּאַבְיִי דְּכָאֵן דְּהָא שָׁם לֹא נִזְכַּר דְּאִיָּכָא עֲדִים בַּמִּדְה"י וְא"כ הַרִי לְאוֹקִימָתָא דְּאַבְיִי אַף בְּמִוְחָזֵק לֵן דְּאִית לִיהּ אַחֵי נֶאֱמָר לֹא אֵין לוֹ אַחִים וְא"כ לֹא הֶאֱמִינוּ לוֹ אַף רִשְׁבָּ"ם שָׁם נִתְפַּוּן לְתַרְץ הַקְּוִשָׁא דְּפִי וְהִיוּ לוֹ אַחִין וְלֹא בְּנִי ר"ל שְׁהִיָּדוּעַ בְּעֲדִים שְׁיֵשׁ לוֹ אַחִין.

וגם על שאין לו בנים לא היה ספק שקול כ"א מוחזק דאין לו בנים ושם (דקל"ד ע"ב) פ"ה ה"א אע"ג דמוחזק ליה באח בחזקה בעלמא בלא עדים בכה"ג נאמן לומר יש לו בנים נמצא אוקימתא (דדף קל"ד ע"ב) אתיא באוקימתא דאב"י דאומר דמוחזק לו באחים ולא מוחזק בבנים נאמן להתיר באומר יש לו בנים וה"ה באומר אין לי אחים וכדלקמן אלא בדקל"ה תחלת ע"א שאני שידוע בעדים שיש לו אחין אז אין הבעל נאמן להתיר ואפשר אם היה ספק שקול על בנים היה הבעל נאמן ושם מייירי דמוחזק שאין לו בנים כמ"ש רשב"ם והיו לו אחין ולא בנים והנה דעת הר"ן כמ"ש הטור סי' קנ"ז בשמו היה מוחזק שיש לו אחין ואמר שאין לי אחין שהוא נאמן להתירה וכ"כ הר"ן ג"כ.

וקצת קשה לי על הגמרא דב"ב (קל"ה ע"א) א"ל אב"י והא פ"י אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן בעל שאמר גירשתי את אשתי אינו נאמן דמהו הקנשיא דנהי שאינו נאמן לומר גירשתי את אשתי אף להבא זהו משום דאם איתא דגירשה קלא אית ליה אבל מ"מ יהא נאמן לומר שיש לו בן במיגו דהואיל ובגידו לגרשה כמ"ש בגמרא שם (דף קל"ד ע"ב) מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובגידו לגרשה וע"ש בתוספות ד"ה אצל ליה הואיל דרב יוסף דאע"ג דלענין גירשתי את אשתי אינו נאמן במיגו זו מ"מ לענין זה בני נאמן במיגו זו וא"כ אמאי א"נ בההו עובדא (דדף קל"ה ע"א) דאמר אתמיה חזיא לכהנא רבא.

שוב ראיתי בפ"י רשב"ם שם דמפרש דההוא עובדא מייירי לא שאומר שיש לו בנים דהא מוחזק לו בגניה דאין לו בנים ואיהו לא טעין יש לו בנים דניהמניה ע"י מיגו דמצי פטיר לה בגט הלכך הכי קאמר גירשתי את אשתי ונאמן הוא דאי בעי מגרש לה עכ"ל וע"ז מסיק הגמרא דאינו נאמן לומר גירשתי את אשתי וכן פירשו התוספות שם ד"ה חזיא לכהנא רבא וא"כ אדרבה מדברי הרשב"ם למדנו דאפילו ידוע בעדים שיש לו אחין ומוחזק דלית ליה בנים בחזקה בעלמא ולא בעדים עכ"ז אם אמר יש לי בן נאמן לפוטרה מן היבום והחליצה ע"י מיגו דמצי פטיר לה בגט רק עובדא זו מייירי דרצה לפוטרה מן היבום ע"י שאומר גירשתי את אשתי וזה הוי כמיגו במקום עדים וכן פ"י בקיצור פסקי הרא"ש פי"נ סי' מ"ם.

וכ"כ בב"י רס"י קנ"ב וצ"ע ג"מ"ש רבינו ירוחם בשם מורו ה"ר אברהם בן אשמעאל דאם יש עדים בודאי שיש לו אחים אינו נאמן פשאמר יש לי בנים אפילו לדברי רבי דע"כ לא אמר רבי אלא במקום חזקה אבל במקום עדים לא עכ"ל והרי מדברי רשב"ם מבואר להקפד וכנ"ל וא"ת דיפרש הרי"ו דמ"ש רשב"ם והיו לו אחין היינו רק שהי' מוחזק בן שיש לו אחים חזא דלשון והיו לו אחין משמע שידוע בן בבירור גמור ועוד דא"כ למה להו לרשב"ם ותוס' לומר דפוטרה מהיבום והחליצה ע"י, שאומר גירשתי את אשתי ולכן לא האמינו אותו היה לו לפוטרה ע"י אומר יש לו בנים.

א"ו מורה שידוע בעדים שיש לו אחים וגם מוחזק דאין לו בנים ואעפ"כ דנקא משום שפוטרה ע"י אומר גירשתי את אשתי אינו נאמן אבל אם פוטרה ע"י אומר יש לי בנים נאמן כדפי' רשב"ם להדיא.

וגם מדברי הרשב"ם אלו מוכרח דלא כהרמב"ם והרמב"ן דמוחזק שיש לו אחין ואמר אין לי אחין אינו נאמן דמ"ש ממוחזק שאין לו בנים ואמר יש לי בנים דנאמן אף כשידוע

נדאי שיש לו אחין א"כ כ"ש במוחזק שיש לו אחין ואין לו בנים (פשאין ידוע בעדים שצאין לו בנים) דנאמן פשאומר אין לי אחין והיינו פדעת הרנ"ה: סימן שיש בדין הזקוקה לנכס שהרחיק נדוד זה עשר שנים שלא נשמע ממנו מאומה והבעל היה בו נקב בגיד עד לחלל וגם אומרת שלא הי' בו פח כלל לקישוי ושהיא בתולה והיא לא הפירה זה בו תחלה קודם קדושין וע"כ יש מי שאומר להתיירה בלא חליצה לרב יהודא ס"פ אלמנה גיזונית (דף ק"א ע"ב) משום דה"ל מקח טעות בהקדושין ונשואין פדין איילונית שלא הפיר בה: הנה הר"ן בכתובות ס"פ אלמנה גיזונית במתניתן הממאנת כו' כ' ומיהו לא דמי לגמרי דאיילונית בשלא הפיר בה לא בעי גט כלל פדמוכח ברפ"ק דיבמות כו' ואילו אלמנה לכה"ג אפילו לא הפיר בה צריכה גט עכ"ל ולפע"ד דבריו מוכרחים בגמ' מאחר דרב הונא שם ס"ל דאפילו לא הפיר בה יש לה כתובה א"כ גם לרב יהודא דאמר אין לה כתובה י"ל כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא דלא להפליג הפלוגתא כ"כ ועוד דהתוספות (ד"ק ע"ב) בד"ה והאיילונית אין לה כתובה כתבו ואין לדייק הא גיטא בעיא כדפרישית פ"ק המדיר (דע"ב) עכ"ל והיינו ששם בד"ה על מנת משום שהכריחו מרפ"ק דיבמות דאיילונית א"צ גט תירצו דאע"פ שיש לדקדק מהמשנה דס"פ אלמנה גיזונית דצריכה גט מדקאמר אין לה כתובה ואית לן למידק כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא כדדייק בגמרא אמתניתן דהכא איפא למימר דמשום שנייה נקט אין לה כתובה לדקדק הא גיטא בעיא.

וא"כ רב יהודא ס"פ אלמנה גיזונית דאמר אחת זו ואחת זו כו' לא הפיר בה אין לה כתובה משמע הא גיטא בעיא וכן משמע מהברייתא שם פנסה בידיע ונמצא בידיע יש לה כתובה פנסה סתם אין לה כתובה.

משמע ג"כ כתובה הא דלא בעיא הא גיטא בעיא וכן מבואר בדברי רש"י פ"ב דקדושין (דף נ' ע"א) גבי פנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה ופרש"י אבל גיטא בעיא מדבריהם מספיקא בין דלא פריש דלמא דעתיה נמי אנדרנית עכ"ל וכן גבי פנסה סתם ונמצאו בה מומין וע' בכתובות פ"ק המדיר (דע"ג ע"ב) בקידושה סתם ופנסה סתם ונמצאו עליה נדר או מום לרבא צריכה גט מספק דאורייתא וכ' הרא"ש פ"ק המדיר שם סי' יו"ד וא"ת הא נמצאת איילונית אפילו גט אינה צריכה כו' וי"ל דשאני מום דאיילונית דעיקר דעתו של אדם הנושא אשה בשביל בנים הלכך הוי קדושי טעות אבל בשאר מומין צריכה גט אפילו קדושה סתם דמספקא לן אם אין אדם חפץ באשה נדרנית או בעלת מום ולכך צריכה גט מספק מדבריהם עכ"ל והתוס' פ' המדיר שם כתבו בלשון אחר וז"ל וצריך לחלק בין מום דאיילונית לשאר מומין והוא משום דהטעם של הרא"ש דאינה בת בנים אינו מספיק דהא יש עוד נשים שאינן ראויים לילד במשנה בסוטה פ"ק ארוסה (דכ"ד ע"א) איילונית וזקנה ושאני ראוייה לילד פרש"י ששמת כוס עיקרין וא"כ הנאמר שאם נשא אשה ששמת כוס של עיקרין או זקנה ערוך יותר מחמשים שנה שפבר פסק ממנה הנוסות כמה שנים ואינה ראוייה לילד שלא תצטרף גט אם לא הפיר בה.

זה נדאי לא רק איילונית שיש לה קלוקול מתולדתה שאינה ראוייה לילד ונק' דוכרניתא כאילו היא זכר ולא נקבה לכן הוא דא"צ גט על פן כ' התוס' וצריך לחלק בין מום

דאָיילונִית כו' מִשְׁמַע לֹא מִצַּד שְׂאִינָה רֵאוּיָה לִילֵד לְבַד וּרְאִיָה לְדַבֵּר דִּלְעַנְיָן יְבוּם וְחִלְיָצָה מְבוֹנָר בְּהֶרְמָב"ם פ"ו מה' יְבוּם דִּין ז' דִּזְקָנָה וְעֵקְרָה הָרִי הֵן פִּשְׁאָר כָּל הַיְבָמוֹת רָצָה חוֹלֵץ רָצָה מִיָּבֵם כו' מִשָּׂא"כ אֵיילונִית לֹא חוֹלֵצַת וְלֹא מְתִיבָמַת כו' הוֹאִיל וְאִינָה רֵאוּיָה לִילֵד מִתְחַלֵּת בְּרֵינְתָה הָרִי הִיא כְּמִין בְּפָנֵי עֲצָמוּ כו' וְגַם שְׂאִין לָהּ רְפוּאָה כָּלֵל פְּדִלְקָמָן: קִיְצוּר מ"ש הָר"ן דְּחִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן צְרִיכִים גִּט וּכ"מ בְּגִמְרָא.

וה"ה גְּבִי מוּמִין וְנִדְרִים וְלֹא דְמִי לְאֵיילונִית: וְעֵינִין בִּש"ע ס'י ל"ט ס"ה בְּכַנְסָה סָתָם וְנִמְצָאוּ בָּהּ מוּמִין ה"ז מְקוֹדֶשֶׁת מְסַפֵּק פְּרָבָא ע"ש בִּב"ש ס"ק ט"ז ור"ל לֹא כִמ"ש הָרָא"ש מְסַפֵּק מְדַבְרֵיהֶם כ"א סָפֵק מִמֶּשׁ כָּלֵל סָפֵק קְדוּשִׁין וְהִנֵּה מְוַכְרַח בְּגִמְרָא דְנִמְצָאוּ בָּהּ מוּמִין גֵּרַע מְחִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן דְּאִיתָא בְּגַמ' בְּכַתְּוּבוֹת שָׁם (דק"א סע"א) וְשִׁים שְׂאָמְרוּ חֲכָמִים אִין לָהּ פְּתוּבָה כְּגוֹן הַמְּמַאֲנַת וְחִבְרוּתִיהָ אִין לָהּ מְנָה וּמְאֵתִים אֲבָל תּוֹסֶפֶת יֵשׁ לָהּ וּפִי' וְחִבְרוּתִיהָ מְבוֹנָר בְּהָר"ן דְּהֵינּוּ חִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן.

וכן מְבוֹנָר בְּהָרִי"ף שָׁם וּבְהֶרְמָב"ם פכ"ד מה"א ה"ב וְאֵילוּ גְּבִי נִמְצָאוּ בָּהּ מוּמִין מְבוֹנָר בְּגִמְרָא וּפְרָש"י שָׁם (דק"א סע"א) דְּאֵפִי' תּוֹסְפוֹת אִין לָהּ. וּבִינָר הָר"ן שָׁם הִטְעַם דְּחִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן אֲפֹשֶׁר שְׂעִירָב עָלָיו הַמִּקְחָ אֶף שְׂיֵשׁ אִיסוּר בְּדַבֵּר מִשָּׂא"כ בְּמוּמִין וּבְנִדְרִים שְׂאִין אָדָם מְפִיִּיס בְּהֵן הִבִּיאוּ הַב"ש ס'י קט"ז סק"ג וּמֵאַחַר דְּנִמְצָאוּ בָּהּ מוּמִין גֵּרַע מְחִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן א"כ פִּינֵן שְׂאָפִילוּ בְּקִיְדוּשָׁה סָתָם וְנִמְצָאוּ בָּהּ מוּמִין מְקוֹדֶשֶׁת מְסַפֵּק כ"ש בְּחִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן וּכְדַבְרֵי הָר"ן אַע"פ שְׂאִין דְּבָרֵי צְרִיכִים חִיזוּק ח"ו:.

ואפ"ל דְּאֵף לְמ"ד בְּנִמְצָאוּ בָּהּ מוּמִין א"צ גִּט כ"א מְדַרְבְּנֵן אֲבָל בְּחִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן צְרִיכָה גִּט מְסַפֵּק דְּאוּרֵייתָא מִמֶּשׁ: וּמַעֲתָהּ בְּנִדּוֹן שְׁלֵנוּ שְׁנִשְׂאֵת לְאַחַד וְנִמְצָא אַח"כ שְׁהִיָּה בּוֹ נֶקֶב בְּגִיד עַד לְחֻלְלָה אֶף אִם הוּא פְּצוּעַ דְּפֵא אוֹ כְּרוּת שְׁפָכָה וְה"ל חִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן.

הָרִי הִיא צְרִיכָה גִּט וְאֲדַרְבָּה כ"ש הוּא מְדִין אֶלְמָנָה לְכַה"ג דְּגְבִי אִשָּׁה הַמְתַקְדֶּשֶׁת י"ל יוֹתֵר דְּאִין מְקַפְדַּת כ"כ כְּמוֹ אִישׁ הַמְקַדֵּשׁ פְּדִיאֵתָא בִּיבָמוֹת ס"פ הָאִשָּׁה שְׁלוּם (דק"י ח סע"ב) דְּשׁוּמְשָׂמָא גְּבָרָא כו' וְכֵן מְבוֹנָר בְּמִשְׁנָה ס"פ הַמְדִיר (דע"ז) הָאִישׁ שְׁנוּלְדוּ בּוֹ מוּמִין אִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וּמְנָה הוֹכִיחַ הָר"מ בְּמַרְדְּכֵי פֶרֶק הַמְדִיר ס'י ר"ג דְּהָאִשָּׁה יְכוּלָה לְסַבּוֹל יוֹתֵר מִן הָאִישׁ דְּהָא אִשָּׁה בְּכָל דְּהוּא נִיחָא לָהּ וּכ"כ שָׁם ס'י ר"א בְּשֵׁם רָאבִי"ה לְעַנְיָן נִכְפָּה אַע"ג דְּבִאִשָּׁה מוּם הוּי מִשָּׁם אִין רְאִיָּה לְהַחֲשִׁיבוּ מוּם לְגְבִי אִישׁ דְּאִשָּׁה בְּכָל דְּהוּ נִיחָא לָהּ.

וְעֵינִין בְּתִשׁוּ' מִהֶרְמ"ל ס"י א' וְכֵן בִּש"ע ס"י קי"ז סְעִיף י"א גְּבִי אִשָּׁה נִכְפִּית וּבְסִי קנ"ד ס"ה בְּהַג"ה מוּבָן פְּדַעַת הָר"מ וְרָאבִי"ה וּכִמ"ש בִּב"ש ס'י קי"ז ס"ק כ"ב וּבְסִי קנ"ד סק"ט. וְא"כ פִּינֵן אִם בְּחִיבֵי לְאוּיָן שְׂלֵא הַפִּיר בְּהֵן הָאִישׁ צְרִיכָה גִּט מִכ"ש וּק"ו בְּחִיבֵי לְאוּיָן דְּאִישׁ שְׂלֵא הַפִּירָה הָאִשָּׁה בְּהֵן.

וְעוֹד כִּי מַה שְׁנִיבָה הַגִּיד עַד הַחֻלְלָה פִּינֵן שְׂלֵא נִיבָה מְעַבְרָ לְעַבְרָ אִינוּ פְּסוּל כָּלֵל לִפ"ד הַתּוֹסְפוֹת פֶּרֶק הָעֶרֶל (דע"ה סע"ב). וְעֵינִין בִּב"ש ס'י ה' סק"ט שְׁהוּא מְחַלְקַת הַפּוֹסְקִים:

קיצור בקידוש וכן סתם ונמצאו בה מומין מקודשת מספק ומוכח בגמרא דנמצאו בה מומין גרע מחייבי לאוין שלא הכיר בהן.

וא"כ לכל הפחות בחייבי לאוין שלא הכיר בהן הוי ספק קדושין ועוד דאשה בכל דהו ניקחא לה משא"כ באיש. ועוד פי מה שניקב הגיד עד לחלל ה"ל פלוגתא דרבנן דלהתנספות אינו פסול כלל: ועוד דהח"מ סי' ל"ט ס"ה סק"ט גבי נמצאו בה מומין דמקודשת מספק כ' ונ"ל נראה דמייברי מיד פשוטא המום מקפיד ואינו חפץ בה.

אבל אם שותק פשוטע לו המום ולא התנה בתחלה אף דצנוח לבסוף הוי קדושי נדאי עכ"ל והספיק עמו הב"ש שם ס"ק ט"ז וכן משמע בתשו' מהרי"ק שרש ק"ז. והנה לכאורה יש להשיב עמ"ש משום שי"ל דאף שחייבי לאוין שלא הכיר בהן צריכים גט מספק ולא דמי לאיילונית מ"מ גבי סריס אדם או סריס חמה אפ"ל לכאורה דדמי לאיילונית דמוכח פרק הערל (דע"ט ע"ב) דסריס ואיילונית הם במדרגה אחת כמו שכתבנו שם במשנה הסריס לא חולץ ולא מייבם וכן איילונית לא חולצת ולא מתיבמת וכן הוא לענין יבום בהרמב"ם שם אף זהו סריס חמה שלא היתה לו שעת הפוך מעולם וענין בהרמב"ם פ"ד מה"א דין יו"ד לדברי המגיד ס"ל אף איילונית שלא הכיר בה צריכה גט וענין מזה בחידושי הרשב"א רפ"ק דיבמות סד"ה או שנמצאו איילונית שמוכן מדבריו ראיה לסברא זו מהא דאמרנו קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטנה שמה תמצא איילונית ועי' תוספות גיטין (דף מ"ו סע"ב) סד"ה המוציא אשתו גם בני"ש שם הובא ב' הסברות.

גם בלח"מ שם משמע דס"ל דקדושי סריס אדם וסריס חמה הוו קדושי תורה שיהי פתב ונ"ל ועוד שכתב בין סריס חמה בין סריס אדם ובין איילונית נראה דכי היכי דסריס חמה וסריס אדם הוו קדושי תורה ה"נ איילונית הוי קדושי תורה א"כ א"א דאיירי בלא הכיר עכ"ל.

ור"ל באיילונית שלא הכיר בה א"א דהו קדושי תורה אבל בסריס אדם וסריס חמה משמע לכאורה דבכל ענין הנה קדושי תורה אף שלא הכירה בהן וא"ת הלא סריס חמה לא היתה לו שעת הפוך מ"מ י"ל זהו לענין חליצה אבל לענין קדושין כיון שיש לו רפואה כמבואר במשנה שם לכן לא דמי כלל לאיילונית שאין לה רפואה כלל כמ"ש התוס' ריש יבמות סד"ה או שנמצאו איילונית כו'.

ובגיטין פרק השולח (דמ"ו ע"ב) ד"ה המוציא אשתו משום איילונית. א"כ מכל הלין נראה דלא דמי סריס חמה וסריס אדם לדין איילונית וגם גבי איילונית ס"ל לרש"י פרק השולח שם דאף אם לא הכיר בה פשוטא צריכה גט משום דאין אדם עבב"ז וכ"ש ה"א כו': ומה שאומרת שלא הי' לו גבורות אנשים צ"ע שהרי בהדיא מפורש במשנה פרק הערל פצוע דכא וכרות שפכה כו' נשיהן לא יאכלו הרי מפורש שאע"פ שהוא פצוע דכא וכרות שפכה יוכל לבוא עליה רק שאינו מוליד מדלא מנה ביה דורות והנה סריס חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה במשנה פרק הערל (דפ"א א') והיינו אפילו תרומה דאורייתא ואמרו בגמ' פשיטא מהו דתימא מוליד מאכיל שאינו מוליד אינו מאכיל קמ"ל עכ"ל מבואר דרק אינו מוליד אבל בר שכיבה הוא דאם אינו בר שכיבה א"כ טובא קמ"ל.

וכן פרש"י פֶּרֶק אַרוֹסָה (דכ"ו סע"א) וְסָרִיס בַּר שְׁכִיבָה הוּא דְלֵא פְּהַרְמָב"ם בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה שֵׁם שֶׁכ' וְאֵע"פ שְׁאִין לוֹ שְׁכִיבָה וְכֵן מוֹכַח עוֹד מִמִּתְנִיתִין דְּהַסְרִיס שְׁבֵא עַל יְבֻמָּתוֹ פְּסָלָה מִפְּנֵי שְׁבַעֲעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת בְּפֶרֶק הָעֶרֶל (דע"ט ע"ב) וְכֵן פֶּתַב מְהַרְשֵׁ"א בְּסוּטָה (דכ"ו ע"א) דְּסָרִיס בַּר שְׁכִיבָה הוּא וְאִיךָ שִׁמ"ש רִש"י בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה אִינוּ מְדַבְּרֵי רִש"י אֶלָּא גְלִיוֹן הוּא וְכֵן מְסִיק הַמַּל"מ פ"ב מַה' סוּטָה דִּין ו' וְא"כ כ"ש בְּסָרִיס אָדָם כְּגוֹן פְּצוּעַ דְּפֵא וְכ"מ עוֹד בִּיבְמוֹת פ' הַבַּע"י (דנ"ו סע"ב).

גְּבִי פְּצוּעַ דְּפֵא פֶּהוּן שְׁקֵדֵשׁ בֵּת יִשְׂרָאֵל (וּדנ"ז ע"א) וּבְפ' הָעֶרֶל (דע"ו סע"א) אֶבֶל הָאִי דְלָאוּ בַר אֹלוּדֵי כו' אֶבֶל שְׁכִיבָה אֵית לִיהּ. וְהָכֵא דְלֵא נִיָּקַב מַעְבָּר לַעְבָּר מִמָּשׁ שְׁלֵהֲתַנְסָפוֹת כְּשֶׁר עכ"פ י"ל וְדַאי הָיָה לוֹ גְבוּרוֹת אֲנָשִׁים וְעוֹד אִף בָּאִין לוֹ גְבוּרוֹת אֲנָשִׁים הָרִי בְּשָׂאָר כָּל אָדָם פְּשׁוּט דְּמִקְוֵדֶשֶׁת כַּמ"ש בְּתוֹסְפוֹת ס"פ הַבַּע"י (דס"ה ע"ב) וְע"כ שְׁאִין זֶה מִקַּח טְעוֹת פְּאִיִּלוֹנִית מִשׁוּם דִּישׁ לוֹ רְפוּאָה.

א"כ גַּם בַּנְד"ז י"ל כֵּן דְלַעֲנִין זֶה יֵשׁ לוֹ רְפוּאָה אִף דְּסָרִיס אָדָם אִין לוֹ רְפוּאָה הִיָּינוּ לְרְפוּאָתוֹ לְגַמְרֵי שְׁיֵהָי' רְאוּי לְהוֹלִיד אֶבֶל לַעֲנִין שְׁיֵהָי' לוֹ גְבוּרוֹת אֲנָשִׁים י"ל דְּשִׁפִּיר יֵשׁ לוֹ רְפוּאָה דְּהָא כָּל סָרִיס אָדָם מִשְׁמַע דִּישׁ לוֹ ג"א כו' פְּנ"ל א"כ רַק בְּאִישׁ זֶה הָיָה תוֹסְפֵת שְׁלֵא הָיָה לוֹ ג"א וְזֶה יָכוֹל לְהִתְרַפְּאוֹת וְכ"ז אִף אִם נֶאֱמִין לָהּ עַל זֶה אֶבֶל לַעֲנִין הַדִּין הָרִי גַם גְּבִי עַד א' בִּיבְמָה אִם נֶאֱמָן לְהִתְרַפְּאוֹת לְזֶר בְּאֶמְרוֹ שְׁנִיתָן לְבַעֲלָהּ בֵּן מִחֻלְקַת הַרְמָב"ם וְהִרְאָב"ד פ"ג מַה' יְבוּם דִּין ה' וְק"ו הַדְּבָרִים לְהֵאֱשֶׁה דְלכ"ע אִינָה נֶאֱמָנָת: קִיצוּר וְעוֹד מִטְעַם גְּבִי מוּמִין כְּשִׁשְׁתַּק כְּשִׁנּוּדַע לוֹ ה"ל מְחִילָה בַּחמ"ח ס"י ל"ט סק"ט וְאִין לוֹמַר דְּסָרִיס אָדָם גָּרַע מִשְׂאָר חִיבֵי לְאוּיִן מִשׁוּם דְלָאוּ בַר אֹלוּדֵי הוּא.

י"ל כֵּינֵן דְּבַר שְׁכִיבָה הוּא צָרִיךְ גַּט וְלֹא דְמִי לְאִיִּלוֹנִית אַע"ג דג"כ בֵּת שְׁכִיבָה הִיא דְמוּם דְּאִיִּלוֹנִית שְׁאִנִּי כַּמֶּש"ל ססע"י א'. דְּאִף סָרִיס חֲמָה ל"ד לְאִיִּלוֹנִית מִשׁוּם שְׁיֵשׁ לוֹ רְפוּאָה.

וְכ"ש סָרִיס אָדָם דְּחוֹלֵץ וּמְיִיבָם מִשׁוּם שְׁהֵיָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר וְעוֹד דְלַגְבֵי זָכָר שְׁמִצְנוּהָ עַל פו"ר ה"ל אִיִּלוֹנִית מוּם גְּדוֹל אֶבֶל לְגַבֵי אִשָּׁה שְׁאִינָה מְצֻנָּה עַל פו"ר לֹא הָיָה סָרִיס מוּם כ"כ אִף שְׁאִינוּ מוֹלִיד כֵּינֵן דְּבַר שְׁכִיבָה הוּא וְעוֹד דְּגַם בְּאִיִּלוֹנִית מִמָּשׁ לְהַרְמָב"ם צָרִיכָה גַט וְכֵן לְרִש"י כְּשִׁכְנָסָה וְכ"ש בַּנְד"ז שְׁהוּא רַק סָפֵק פְּצוּעַ דְּפֵא וּמַה שְׁאוּמְרַת שְׁלֵא הָיָה לוֹ גְבוּרַת אֲנָשִׁים כֵּינֵן כָּל פ"ד בַּר שְׁכִיבָה הוּא ה"ל כְּשָׂאָר אָדָם שְׁאִין לוֹ ג"א שְׁאִין זֶה מְבַטֵּל הַקְדוּשִׁין מִשׁוּם שְׁיֵשׁ לוֹ רְפוּאָה: ד וְהִנֵּה גְּבִי חִיבֵי עֲשֵׂה שְׁלֵא הַפִּיר בְּהֵן ס"ל לְהַרְמָב"ם פכ"ד מַה"א דִּין ד' שְׁיֵשׁ לָהֶם כְּתוּבָה וְלֹא כְּמוֹ חִיבֵי לְאוּיִן שְׁלֵא הַפִּיר בְּהֵן וְכ"ה ה"מ לְפִי שְׁלֵא מְצִינוּ חִילּוּק אֶלָּא בְּחִיבֵי לְאוּיִן שְׁאִיִּסוּרֵן חֲמוּר אֶבֶל חִיבֵי עֲשֵׂה שְׁאִיִּסוּרֵן קַל בְּכָל גְּוֹנָא יֵשׁ לָהֶן כְּתוּבָה עכ"ל וְאִפ"ל קִצְתָּ סְמָךְ לְדְבָרֵינוּ כֵּינֵן דְלַרְב הוּנָא אִף חִיבֵי לְאוּיִן שְׁלֵא הַפִּיר בְּהֵן ג"כ יֵשׁ לָהֶן כְּתוּבָה א"כ אַע"ג דְקִי"ל כְּרַב יְהוּדָא דְפְּלִיג עַלְיָה זֶהוּ בְּחִיבֵי לְאוּיִן אֶבֶל בְּחִיבֵי עֲשֵׂה י"ל דִּישׁ לָהֶן כְּתוּבָה עכ"ל וְלִפ"ז צ"ל דְּחִיבֵי עֲשֵׂה צָרִיכִין גַּט מְדְאוּרֵיִתָּא בְּוֹדַאי וְלֹא מְסַפֵּק כֵּינֵן דְּאִפִּי כְּתוּבָה יֵשׁ לָהֶן ה"ל אִשָּׁה גְמוּרָה דְּהָא מוֹכַח בְּפֶרֶק הַמְדִיר (ע"ג ב') הִיכָא דְצָרִיכָה גַט רַק מְסַפֵּק אִין לָהּ כְּתוּבָה דְּהִכִּי אָמַר רַבָּא שֵׁם גְּבִי מוּמִין וְנִדְרִים תִּנָּא סְפוּקֵי מְסַפְקָא לִיהּ גְּבִי מְמוּנָא לְקוּלָא

גבי איסורא לחומרא וא"כ גבי חייבי עשה אם לא היו צריכים גט רק מספק לא הנה להן פתובה.

ומדניש להן פתובה ע"כ דצריכה גט ונדאי וא"כ גם כאן שהוא פצוע דפא ספק ולהתוספות אינו פ"ד פלל פנין דלא ניקב הגיד רק לחללו ולא מעבר לעבר. א"כ ספק פצוע דפא נ' דאינו חמור מנדאי חייבי עשה שהרי י"א דכל ספק דאורייתא הוא לחומרא מדרבנן ולא מדאורייתא ואף לדברי האומרים דאסור מדאורייתא מ"מ י"ל לא חמור מחייבי עשה אף ק"ל על הרמב"ם דהא חלוצה שנויה בפרייתא יש מותרות (דפ"ה ע"א וע"ב) בהשנואה א' עם חייבי לאוין יעו"ש ושמ אמרינן חלוצה דרבנן וכ' הרי"ף שם ס"פ הנ"ל האי דאמרינן אלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש להן פתובה הנ"מ בשהפיר בה אבל אם לא הפיר בה יש לה תוספות אבל מנה ומאתים אין לה עכ"ל הרי גם חלוצה כשלא הפיר בה אין לה פתובה אע"פ שהיא מדרבנן ומדוע חייבי עשה יהיו קילי מאיסור חלוצה ואין לומר משום הולד ממנה חלל מדברי סופרים כמ"ש הרמב"ם פי"ט מהא"ב דין ח' דהא כמ"כ בכה"ג ששוא בעולה שהיא מחייבי עשה הולד חלל כמש"ש דין ג'.

וע' מזה בגמ' פ"ק הבע"י (ד"ס ע"א). וא"כ חייבי עשה חמירי שהולד חלל מדאורייתא ועכ"פ לא גריעי מחלוצה ובספק חלוצה לא גזרו וספק חייבי עשה הא ה"ל ספיקא דאורייתא: קיצור: לפ"ד הרמב"ם דחייבי עשה אע"פ שלא הפיר בהן יש להן פתובה א"כ צריכים גט מדאורייתא בנדאי.

וספק פצוע דפא לא חמור מחייבי עשה אף קשה על הרמב"ם מדין חלוצה דכ' הרי"ף כשלא הפיר בה אין לה פתובה וחלוצה דרבנן ולא חמירי מחייבי עשה: ה ולכאורה יש לתרץ משום דהב"ש רס"י קט"ז הקשה דחלוצה פנין שהיא מדרבנן הנה צריכה חיזוק כשניות שאין להם פתובה אפ"י הפיר בה.

וא"כ אין מזה ראי' לחייבי עשה אף הרי הרי"ף וקרא"ש וקטור לא ס"ל פן אלא משוים חלוצה דרבנן לחייבי לאוין והטעם פי' בחידושי הרשב"א ביבמות (דפ"ה) שם משום דחלוצה אינה צריכה חיזוק דכיון דחלוצה מגרושה מרבין לה הכי משמע להו לאינשי דחלוצה כגרושה ומיבדל בדילי מינה כגרושה עכ"ל ואעפ"כ בלא הפיר בה אין לה פתובה וא"כ כ"ש בחייבי עשה: והנה יש להקשות עמ"ש התוספות ריש יבמות דאילונית דמתניתין דס"פ אלמנה לא בעיא גיטא דומיא דמאנת דא"כ איך יש לה תוספת פתובה.

דאע"ג דפרש"י (דק"א סע"א) דמתנה זיהב לה משום חיבת ביאה היינו חיבת ביאה ע"ד שתהי' אשתו ולא חיבת ביאה של זנות דהא אמרינן ר"פ אע"פ לכתוב לא קמני אלא להוסיף דתוספות פתובה ה"ל כפתובה והתוס' ר"פ אע"פ (דנ"ד סע"ב) נתפוננו לתרץ זה ודבריהם צע"ג ולא דמי למאנת דהתם מעיקרא הוי קדושין ובשעת ביאה היו קדושין נשואין פדין לכן יש לה תוספות עיין מפתח].

סימן שיג מ"ש כת"ר דאע"ג שכתב הר"ן דאלמנה לכה"ג צריכה גט. אין ראיה לשאר חייבי לאוין כמו פצוע דפא דאלמנה לכה"ג שאני מן שארי חייבי לאוין דעליה רמיא לשאול אם היא אלמנה או לאו וקרא"ש לא הודיעתו משום דאימר לא ידעה דהוא כה"ג

ואימר לא ידעה מן האיסור וכיון דהוא לא שאל עליה סוברת דנתערב עליו המקח ונתרצה גם באיסור אלמנה וע"כ לא הודיעתו אבל בשאר חייבי לאוין דלא שכיחא כ"כ מי שעליו האיסור דחייבי לאוין מחוייב הוא להודיעו לחבירו המותר (פוננתו דאלמנה לכה"ג ה"ל כבשור בחלב דכל חד באנפי נפשיה שרי משא"כ פצוע דפא הקלוקול בו וא"כ ה"ה גרושה לכהן הדיוט) או באלמנה ששאל בפירוש עליה והיא פיתדה לו ואמרה שאינה אלמנה אף דלא היה תנאי מ"מ מקרי מקח טעות גמור (לא ידעתי אם פן הוא דהא אדרבה אמרינן שם (דק"א ע"ב) פנסה בחזקת שאינה פן ונמצאת פן אין לה פתובה ופרש"י בחזקת שאינה פן שהטעתו ואמרה לו לא נתקדשתי מעולם עכ"ל הרי גם בכה"ג רק אין לה פתובה אבל גט צריכה וכ"כ בהפלאה שם ד"ה לא תימא לכאורה קשה דאם התנה בפירוש שלא נתקדשה א"כ אפי' גיטא לא בעי וי"ל דרב הונא ס"ל קדשה ע"ת וכנסה סתם צריכה גט עכ"ד הרי כל שלא היה תנאי ממש אף שהיה מוטעה ממש וסבר דאינה אלמנה צריכה גט דנגמט קסבר הייתי שהיא פהנת ונהרי היא לניה כו' משנה פ"ג דקדושין ועי' בית מאיר הקשה מח"מ סי' ר"ל והוא משנה ו' פ"ה דבכורות וכן השוחט את הפרה ומכרה ונודע שהיא טריפה כו' וע"ש התירוץ ומזה מבואר דבכל חייבי לאוין הדין פן והטור רס"י קי"ו פלל כל חייבי לאוין בדין אחד אלמנה לכהן גדול כו' פצוע דפא).

וכמ"כ פתב הר"ן גבי הא דאית להו לאלמנה ולאילונית תוספות ע"ש דקכ"ה סע"ב דהתם פיון שהיא יודעת במומין כו' עלה דידה הנה רמי לגלויא אבל באלמנה לכה"ג וממזרת ונתינה לישראל כו' שאפשר שייערב עליו המקח כו'.

(מזה סתירה לדברי כת"ר דהרי מדמה ממזרת לאלמנה לכה"ג הרי חייבי לאוין שוין לאלמנה וגם מבואר אף שהיה מוטעה ממש הדין פן דיש להן תוספות וא"כ כ"ש דצריכה גט). (הרי"ף ביבמות ס"פ יש מותרת כ' בפ"י דחייבי לאוין שלא הפיר פגון גרושה לכהן וממזרת לישראל שלא הפיר בהן יש להן תוספות ושכ"ד הירושלמי והריטב"א והר"ן ועי' בהרא"ש פ' אלמנה בסופו בשם הראב"ד וא"א שיהיה תוספות אם לא שצריכה גט דאע"ג שבשביל חזבת ביאה כו' היינו ביאה דנשוא' לא ביאת פנויה אף ק' דהתוספות ריש יבמות פתבו דאילונית דמתניתן דס"פ אלמנה לא בעינא גיטא דומיא דממאנת וא"כ איהו יש לה תוס' פתובה בשלמא ממאנת מעיקרא הוי קדושין ע"כ יש לה תוספות אף שע"י המיאון עקרה הקדושין פיון דמ"מ היה קדושין יש לה תוספות אבל אילונית דהיה מקח טעות מעיקרא אם א"צ גט א"א שיהיה לה תוס' ע"כ התוספות ע"כ ס"ל פהחולקים על הרי"ף בהפלאה סד"ה א"ל רב הונא פתב דמשמע מכל הפוסקים דאפילו חייבי לאוין שלא הפיר בהן צריכין גט אפי' בקדושין לבד עכ"ל ור"ל כ"ש בנשואין ומ"ש דאם הגט מדרבנן יש להקל ביבמה ז"א דיבמה חרשת תוכיח שאסורה לעולם כו' החמ"ח רס"י קט"ז ס"ל אף חייבי פרישות יש להן תוס' פשלא הפיר בהן וצע"ג ושוב ראיתי הבי"מ השיג עליו ועי' ר"פ אע"פ ראי' לדבריו אף התוספות שם פתבו פשיטתם): ב עוד פתב השואל דאל"כ קשה הא דכתב הרמב"ם והר"ן באילונית וחייבי לאוין דלא הפיר בהם דדינם הפוך משאר נשים לענין נצ"ב ונכסי מלוג דנכסי מלוג אית להו בחזרה משום דלא היה פאן אישות גמורה וע"כ לא קנאם הבעל פלל ונכסי צ"ב קנאם הבעל מ"מ (בהר"ן דקכ"ו סע"א ד"ה אבל ממאנת ובהרמב"ם פכ"ד ה"ח הפך מכל הנשים מפני שאין שם

אישות גמורה וע"ש בכ"מ ובש"ע סי' קי"ו ססע"י א' וחמ"ח שם סק"ז וב"ש שם סק"ה) ובחזרה תלי בהא דמוציאה בגט וכינן דאינן צריכים גט והגט הוא רק לפנים בהם א"כ אינן חוזרים להם בהגט הנ"ל.

ואם נאמר דחייבי לאוין צריכים גט מדאורייתא בנדאי א"כ הוי אישות גמורה ואמאי אין להם נ"מ לבעליהן וביותר קשה על צ"ב אם נאמר דצריכים גט אמאי לא תפיק הגט עמו גם נצ"ב הנ"ל דהא גט גמור הוא אלא ודאי כנ"ל עכ"ד השואל (א"נ לי פלל דהרמב"ם פתב רק שאין פאן אישות גמורה וי"ל דהיינו שמוכרח להוציאה ועוד דאמרינן בירושלמי הביא הרי"ף שאפילו קודשה באלף אבד קודשיה ונהרי כ' הבי"ר ס"י נ' דקדושי טעות חוזרין הקדושין אע"כ דזה לא נק' קדושי טעות וא"כ משמע גם באילונית הנה קדושין וקשה): סימן שיד הנה מ"ש לדחות ראיתי מדברי הר"ן משום שי"ל דאלמנה לכה"ג שכיחא ושניא מן שאר חייבי לאוין דלא שכיחא כו' וכמו בנ"ד שהוא לאו דפצוע דכא אפ"ל שא"צ גט כי גם באלמנה י"ל שצריכה גט רק מדבריהם כו' הנה מצאתי בספר הפלאה ס"פ אלמנה ניונית דף ק"א סד"ה אמר ליה.

ונ"ל דמשמע מכל הפוסקים דאפילו חייבי לאוין שלא הפיר בהם צריכים גט אפילו בקדושין לבד וצ"ל דלא דמי לאילונית ועי' באה"ע סי' מ"ד וסי' קט"ז ועמ"ש בק"א ודו"ק עכ"ל הרי שפתיו ברור מללו דכל חייבי לאוין צריכים גט ושפן משמע מכל הפוסקים וגם משמע דאינו מדבריהם כ"א מספק דאורייתא פדעת רבא בפרק המדיר (דע"ג ע"ב).

כמ"ש בש"ע סי' ל"ט ס"ו ובב"ש שם ועוד באתי לדון ע"פ מ"ש הרמב"ם פכ"ד מה"א ה"ד שחייבי עשה יש להן פתובה אף שלא הפיר בהן וכ"פ בש"ע א"כ מוכרח לכאורה דצריכים גט מדאורייתא בנדאי ולא משום ספק דהא היכא שצריכים גט רק מספק ס"ל לרבא שם דאין לה פתובה והרמב"ם פ"ז מה"א ה"ח פוסק פרבא כמ"ש הה"מ שם.

והנה בנ"ד שניקב הגיד עד לחלל ולא הנה מן קולש לגמרי גלע"ד דנדאי לא חמור מחייבי עשה כמו שאציע לפני כת"ר האחד דהתוס' (דע"ו סע"ב) פתבו ונראה דנקב מן קולש בעינן כו' וכ"כ האגודה שם והב"ש סי' ה' סק"ט כ' שכ"ד הטור: וביש"ש פרק הערל סי' י"א חלק על התוספות ואין דבריו מוכרחים שהרי התוספות הביאו ראיה לדבריהם דהא מכשרינן פקולמוס וכמ"ז.

וא"כ ה"ל עכ"פ ספיקא דדינא וספק פ"ד י"ל לא חמור מנדאי דחייבי עשה ועוד שיש לצרף לזה דעת הרא"ם דניקב פשר לבוא בקהל הביאו הב"ש שם סס"ק ט' גם אולי ניקב ע"י חולי דיש דיעות שבכה"ג פשר לבוא בקהל כמש"ש בש"ע סעיף יו"ד אלא שי"ל דאף אם פשר לבוא בקהל לא גרע זה ממום, וע"ז ג"כ יש כמה טענות האחד דגבי מומין אפילו באשה צריכה גט מספק עכ"פ הב' הא אמרינן פרק המדיר (דע"ה סע"ב) ונחזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו והאי ראיה ונפייס הוא הרי היכא דראה ונפייס בטלה טענת המום אלא שי"ל זהו לענין ממון אבל לענין קדושין הרי י"ל שע"ד קדושין הראשונים בועל והם היו קדושי ספק ומיהו י"ל שחשוב ספק שפא בעל לשם קדושין אט"כ כדאמרינן כה"ג על המקדש במלנה ובעל פרק המדיר (דף ע"ד ע"א) וכן במקדש על תנאי ובעל ועי' בש"ע סי' ל"א ס"ט ובהג"ה ובחמ"ח וב"ש שם ונראה דאין צריך

בְּזֶה רְצוֹן הָאֱשֶׁה בְּפִירוּשׁ פִּי מֵאַחַר שְׁדָרִים כְּאִישׁ וְאֲשֶׁתוֹ זֶהוּ רְצוֹן שְׁלֵה כְּמוֹ בְּשִׁתִּיקָה דְשִׁעַת מִתָּן מְעוֹת עֵינָן בְּהֶרְמָב"ם ספ"ז מה"א וְהָרִי זֶה הַמְקַדֵּשׁ יוֹדֵעַ הֵיטֵב חֶסְרוֹנוֹ וּמוֹמוֹ מְנַקֵּב הַגִּיד לָכוֹן אִפ"ל כְּשֶׁחֲזַר וּבָעַל לְאַחַר שְׁנוּדָע לֵה מְכוּוֹן לְשֵׁם קְדוּשֵׁין וְסָפִיקָא מִיְהוּ הָרִי וְעֵינָן תְּשׁוּבַת מִיְמוֹנֵי דְסָפֵר נְשִׁים סִי י"ט וּא"כ ה"ל כְּמוֹ שְׁנֵי סָפִיקוֹת לְהַחְמִיר בְּהַקְדוּשֵׁין וּמִיְהוּ אִפ"ל כִּינּוּן דְהָרִי"ף פֶּרֶק הַמְדִיר ס"ל דְגַם הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה וּבָעַל א"צ גֵּט וְאֶמְרִינּוּ ע"ד קְדוּשֵׁין הֶרְאִישׁוּנִים בְּעַל אֶף דְלֹא קִי"ל פֶּן מ"מ הֵכָא גְבִי מוּם דְנִקְבַּב בְּגִיד כִּינּוּן מְדִינָא יֵשׁ סָפֵק קְדוּשֵׁין לֹא דְמִי לְמִלְוָה דְאִינְהּ מְקוֹדֶשֶׁת כָּלֵל וּא"כ הֵתָם י"ל שְׁמָא יוֹדֵעַ שֶׁהַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה וּבָעַל אִינְהּ מְקוֹדֶשֶׁת וְחֲזַר וּבוֹעֵל לְשֵׁם קְדוּשֵׁין אֲבָל הֵכָא גְבִי מוּם י"ל יוֹתֵר דַּע"ד קְדוּשֵׁין הֶרְאִישׁוּנִים בּוֹעֵל הַג' הָא רִש"י פֶּרֶק הַשּׁוֹלֵחַ (דמ"ו ע"ב) דְגַם אֵינְלוֹנִית שְׁלֵא הַפִּיר בְּהַ כְּשֶׁפְּנִסָּה צָרִיכָה גֵט מְשׁוּם דְאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת וְהִנֵּה הָרִא"ש פֶּרֶק הַמְדִיר סס"י י"א כְּתִב וְהָא דְקִי"ל דְאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת מְשַׁמֵּעַ מִתּוֹךְ פֶּרֶש"י וּמִתּוֹךְ דְבָרֵי הַתּוֹסֶפֶת דְקְדוּשֵׁין גְּמוּרִים הֵן וְאִם קְדֻשָּׁה אַחַר א"צ הֵימְנוּ גֵט שְׁנֵי וְכֵן מְסַתְבֵּר כו'.

וְרִאִיתִי מִן הַגְּדוֹלִים שְׁדַקְדָּקוֹ כו' שְׁצָרִיכָה גֵט לְהוֹצִיאָהּ מִן הַסָּפֵק עכ"ל. הָרִי לְפֶרֶש"י וְהָרִא"ש מְשַׁמֵּעַ אֶפִּילוֹ בְּאֵינְלוֹנִית שְׁלֵא הַפִּיר בְּהַ כְּשֶׁפְּנִסָּה צָרִיכָה גֵט מְדִאוּרֵינְיָתָא וְעִי בְּהֶרְמָב"ם פ"ד מה"א דִּין יו"ד מְחִמֵּר יוֹתֵר מְרִש"י דְאֶפְלִי אִם רַק נִתְקַדְּשָׁה צָרִיכָה גֵט וְכִתְבַּב הַמַּגִּיד שֶׁכ"ד ר"ת וּכ"כ בַּחֶה"ר מְשַׁמּוֹ רִישׁ יְבָמוֹת לָכוֹן אֶף לְהַתּוֹסְפוֹת וְסִיעָתָם הֵינּוּ בְּאֵינְלוֹנִית וְלֹא בַנְד"ז.

וּמָה שְׁהַעִיר כַּת"ר דְסָרִיס לָאוּ בַר שְׁכִיבָה הוּא ע"פ פֶּרֶש"י בְּמִשְׁנֵה ר"פ אַרוּסָה וּמְצִאתִי עוֹד שְׁפָן פִּי הֶרְמָב"ם בְּפִי הַמְשַׁנָּה פֶּרֶק אַרוּסָה שְׁמֵם אֲבָל שְׁמֵם (דכ"ו סע"א) כְּתִב רִש"י וְסָרִיס בַר שְׁכִיבָה הוּא וְכִתְבַּב מְהִרְשָׁ"א שְׁמֵם שְׁכֵן עֵינָר וּמ"ש רִש"י בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנָּה אִינוּ מְדַבְּרֵי רִש"י אֲלֵא גְלוּן הוּא וְכֵן מְסִיק הַמַּל"מ פ"ב מה' סוּטָה דִּין ו' וּכ"מ פֶּשֶׁט הַמְשַׁנָּה ס"פ הָעֶרֶל וְהַגְּמָרָא שְׁמֵם (דפ"א א') דְרַק אִינוּ מוֹלִיד וּכ"ש בַּנְד"ז שְׁרַק נִקְבַּב הַגִּיד כו' וְכַנ"ל אֶף הַטַּעֲנָה שְׁצָרִיךְ כַּת"ר עוֹד אוֹלֵי הַחֲלִיף זֶהוּ צ"ע: כִּי יֵשׁ אֵילָן גְּדוֹל לְסַמּוֹךְ ע"ז הוֹרָאוֹת מְהָר"י בִּי רַב שְׁהוּבָא בְּב"י סִי קַנ"ט וּכ"ד תְּשׁוּבַת מְהָר"י מִינְיָן סִי י"ב וּבַנְד"ז יֵשׁ לְצָרֶף קֶצֶת הַטַּעֲנָה הֶרְאִישׁוּנָה מְשׁוּם טַעֲנַת הַמוּם שְׁהִיָּה בְּבַעֲלָהּ כו' אֶף זֶהוּ כְּשֶׁנּוֹדֵעַ שְׁהַחֲלִיף מִשָּׂא"כ בַּנְד"ז: מ"ש שִׁי"ל [רִאִין] לְדִין זֶה מְדִין בְּסִי קַנ"ז ס"ד וּבַבֵּא"ט בְּשֵׁם הַרְד"ךְ אִם הִיָּה קָטָן יֵשׁ לְדַבֵּר מִזֶּה אַע"ג דְהָרִי רַבָּא דְתַלִּי בְּמַעֲשֶׂה עִי תוֹסְפוֹת יְבָמוֹת (קִי"ט א') ד"ה ר"מ דְגַם לְשִׁנּוּיָא הַב' י"ל דְדוּמָה לְזֶה מֵאַחַר שְׁיָדוּעַ כו' וְעִי תַה"ד רַכ"ג וּר"י מִינְיָן י"ב הַמְתִירִים סוּבְבִים עַל ג' דְרָכִים הָא דְלֹא נִקְרָא אַח וְע"ז חֲלָק הַתַּה"ד הַב' כְּפֶת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל וְע"ז ג"כ יֵשׁ לְהַשִּׁיב דְהַרְשֵׁב"א בַּת סִי אַקפ"ה וּבַת לְהַרְמָב"ן סִי קַכ"ה דְלֹא בְכ"מ אֶמְרִינּוּ אֶפְקַעִינָהּ מִיְהוּ הָרִי"ף חוֹלֵק וּבִשְׁט"מ פ"ק דְכְּתוּבוֹת דָּף ג' הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א שְׁהַקְשָׁה דְהָא גְבִי מִשָּׂא"ל ס' לֹא אֶמְרִינּוּ אֶפְקַעִינָהּ וְתִירֶץ רַק ע"י גֵּט אוֹ ע"א אֶמְרִינּוּ אֶפְקַעִינָהּ וּא"כ הֵכָא י"ל לִיכָא לְמִימַר אֶפְקַעִינָהּ וּאִפ"ל ע"ז חִילְקוּ בֵּין אִיסוּר א"א וּמַעֲשֶׂה וּבֵין אִיסוּר לָאוּ וְלֹא מַעֲשֶׂה וּר"ל דְבַכָּה"ג י"ל אֶפְקַעִינָהּ וְעִי תוֹסְפוֹת יְבָמוֹת (ק"י סע"א) נְסַתְפְּקוּ שְׁמָא שְׁמֵם מְצַד שְׁיֵשׁ פַּח בְּב"ד לְעַקּוֹר וּבַתּוֹסְפוֹת (דפ"ח סע"א) מְתַקְנַת חֲכָמִים וְאִין זֶה עֵקֶרֶת דְבַר מַה"ת כִּינּוּן שְׁדוּמָה הַדְבָר הַגּוֹן לְהַאֲמִין כו' (וְלֹא ס"ל אֶפְקַעִינָהּ) וּכ"כ (דפ"ט סע"ב) ד"ה כִּינּוּן דִּישׁ פַּח כו' לְעַקּוֹר כו' בְּדַבָּר

הדומה עכ"ל וע"ש אפילו במקום עשה באיסור לאו ה"נ י"ל ה"ל דבר הדומה משום דלענן רבית וכה"ג לא נקרא אחיה א"כ ה"ל דומה לעקור הזיקה שהיא איסור לאו א"כ זהו טעם א' הב' י"ל אע"ג דלא עקרוה הקא שאני דעכ"פ בכה"ג י"ל אפקעינהו וכמו דע"י עד א' אמרינן אפקעינהו משום דה"ל דבר הדומה וצ"ל הבעל פשקידש באמרו כדמו"י הנה בדעתו פן שאם יתרמי כה"ג נפקיעו ה"נ י"ל שהנה בדעתו שאם יתרמי כה"ג שהוא דבר הגון הדומה לעקור הזיקה מה"ת יאמרו אפקעינהו כו' ונוסף ע"ז שהבעל עשה שלא פהוגן שלא הודיעה מהמום הנקב בגיד כו' ונהג בה מנהג רמאות פעין תלנה וקדיש כו' ומ"מ באמת אין לסמוך ע"ז פלל וחלילה להקל: סימן שטו ביבמות פ"ק די"ב ע"ב) בענין בנים הרי הם פסימנים דמשמע דזהו גבי דידה ובשו"ת מ"ב סי' יו"ד הביא בשם [ס' פדוא"ה דהן לאיש הן לאשה]: ולכאורה תמוה דהא ר"פ בן סורר הוא פלוגתא דרב חסדא ס"ל דקטן מוליד ופליגא דרבה דס"ל דקטן אינו מוליד אלא דשם משמע דבי חזקיה תנא ס"ל כרבה.

וכן הא דרבי פרוספדאי אף התוספות שם הקשו ממ"ש בגמרא שם (דס"ט ע"ב) שדורות הראשונים הולידו לשמונה שנים ומה שתיקצו שאז הנה גם זמן הגדלות קודם י"ג שנה ניום אחד הוא דוחק.

כמ"ש בספר תו"ח שם ועוד דהא משמע שם בגמרא דגם בימי דוד הולידו לשמונה שנה דהיינו בת שבע בת אליעזר כו' ובימי דוד אימעות שני כמ"ש ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות כו' וכיון שכן ודאי הנה זמן הגדלות י"ג שנה ניום אחד וע"כ תירץ התו"ח שמה שדורות הראשונים הולידו לשמונה שנה זה הנה רק מיעוטא ולכן רבה ס"ל דהחזקה מכת רבא דקטן אינו מוליד כו' ובמד"ר באיכה ע"פ רבתי עם מבואר בהדיא שכן י"ב שנה מוליד ע"ש אשר קודם כו' שנה הנה רואה בנים לבניו וא"כ י"ח חדש ימי העיבור לשני עיבורים הוא מזה הסכום הרי לשנים עשר שנה היו מעבר אשתו כו' שוב ראיתי קושיא זו בפ"י סדר חליצה סט"ז אות כ"ז ומה שתיקצו שם דמוכח מהרמב"ם דקיי"ל כרבה דקטן אינו מוליד ולכן מדהוליד אמרינן דודאי הוא גדול זהו אינו מספיק רק כשאין השנים שלו ידוע אזי אמרינן כיון דהוליד מסתמא הוא גדול אבל אם ודאי הוא קטן לומר דאעפ"כ נחשב גדול משום דאמרינן בנים הרי הן פסימנים כמו לרב ספרא גבי דידה זה ודאי ליכא למימר דאדרבה כיון דקטן אינו מוליד וידוע שהוא קטן הרי י"ל צא וחזור על בניו מאין הם פדאמרינן כה"ג ביבמות פ"ק הערל (דף ע"ה) לענין ניקב א' מביציו דכיון דניקב אינו מוליד אמרינן צא וחזור כו' ולא דמי לאשה דע"כ אנו רואים שהולידה ע"כ ס"ל לרב ספרא דאף תוף י"ב שנה ה"ל פסימנים לאחר י"ב שנה משא"כ בקטן כיון שי"ל צא וחזור כו' אין הבנים מספיקים לעשותו גדול תוף הזמן אף אם השנים שלו אינו ידועים ויוכל להיות שפשהוליד הוא קרוב לכן י"ד שנה שפיר י"ל דלרבה פ"ק בס"ו מחזקינן ליה כגדול דכיון דעכ"פ החזקה שאין קטן מוליד לא חיישינן למיעוטא: פדאיתא פב"ת דיבמות (דקי"ט ע"א) דקטן וקטנה מייבמין ולא חיישינן בקטן שפא ימצא סריס וקטנה שפא תמצא איילונית כו' ע"ש בתוספות וגם אין לומר צא וחזור על בניו כו' דכיון דאפ"ל שהוא גדול לא מספקינן לומר צא וחזור כו' עי' תשובת הריב"ש סי' תס"ו בהא דרבא תוספאה ומ"מ י"ל שם החשש סריס ואיילונית הוא מיעוטא דלא שכיח אבל זה שהקטן יוליד י"ל כיון דבמד"ר משמע בפשיטות דמוליד וכ"ד רב חסדא

בגמ' ע"כ שפ"א יש לחוש לכתחלה ואפ"ל גם לרבה דקטן אינו מוליד מ"מ אם איננו
שהוליד לא אמרינן בנים הרי הן פסימנים דדוקא גבי אשה אמרינן פן פינו שלא מתה
מצער הלידה אמרינן דה"ל כגדולה אבל מצד העיבור לבד לא אמרינן פן לכן גבי איש
דהוא רק מפני העיבור לא שייך לומר פן: סימן שטז אשה שנשאת לבעלה י"ז כסליו
וילדה י"ב אב אחר מיתת בעלה והשנה היתה פשוטה היינו שנולד לערה שמונה חדשים
חסר חמשה ימים והולד נגמר שערו וצפורניו ומת מחולי ביום שלישי ללידתו אם אפ"ר
להתירה בלי חליצה פי היבם קטן: גרסינן ביבמות פ"ח (ד"פ סע"א) אמר ר' אבהו סימני
סריס ואיילונית וכן שמונה אין עושין בהן מעשה עד שיהיו בן עשרים ופרש"י סימני
סריס ואיילונית אין עושין בהן מעשה להחזיק בגדולים וסריסים עד שיהיו בן עשרים
ולא הביאו ומשנים עשר עד עשרים מצפים להם אם יביאו הרי הן קטנים עד עכשיו
ואם לא יביאו גדולים הם וכן שמונה שנולד לשמונה חדשים אין עושין בו מעשה
להחזיקו כן קיימא בשביל סימנים כלומר אע"פ שגמר סימנים שערו וצפורניו כשנולד
אפ"ה לא אמרינן בר קיימא הוא נדאי עד שיהיה בן עשרים שנה: קיצור.

(בן שמונה חדשים אע"פ שגמרו שערו וצפורניו ושהה שלשים יום אין מחזיקים אותו
בן קיימא עד שיהיה בן עשרים שנה). ופר"ד הש"ס וכן שמונה מי קא חיי והתניא בן
שמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה (ספנת
שניהם הבן והאם שלא ירבה חלב הדדין ותיאנס ותמות רש"י ובשבת (דקל"ה ע"א)
פרש"י מפני הסכנה מפני שחלב הרבה בדדיה ומביאה לידי חולי הנה שם פ"י דמפני
הסכנה קאי רק על האם אבל בספנת הבן לא איכפת לן כי הרי בלא"ה כמת הוא וחשוב
כאבן אבל פאן שפ"י דמפני הסכנה קאי ג"כ על הבן מוכרח דס"ל דנהי דע"פ רוב או
רובא דרובא הוי בחזקת מת מ"מ איכא מיעוטא דמיעוטא דחיי דאע"ג דהבריתא מייירי
בלא גמרו סימניו מ"מ הא יש פוסקים ס"ל דלרשב"ג כל ששהה שלשים יום אינו נפל
אף שלא גמרו סימניו כמ"ש בזה"ר פאן ואף לפמ"ש התוספות בשבת (דקל"ו סע"א)
דרשב"ג מייירי בגמרו סימניו אבל כשלא גמרו סימניו אינו חי אפ"ר אעפ"כ גם חיי
שעה שלו חשוב מפני הסכנה ולא גרע מצער בעלי חיים דהוי דאורייתא ועיין בש"ע
א"ח סי' ש"ל ס"ז וס"ח) הכא במאי עסקינן כשגמרו סימניו (פי' שערו וצפורניו והשתא
אפ"ר דחיי אליבא דרבי.

הריטב"א וכו"נ מדברי רש"י ד"ה טעמא דאליבא דרבי הוא) דתניא איזהו בן שמונה כל
שלא פלו לו חדשיו (פירש הריטב"א איזהו בן שמונה שאמרו עליו שהוא כאבן ונפל
גמור כל שלא פלו לו חדשיו פי' שידוע לנו בנדאי שנולד לשמונה חדשים כגון שבעל
ופירש ומילתא פסיקתא תני פל שהוא בן שמונה חשוב נפל ואפילו נגמרו סימניו ואפילו
שנה יותר משלשים יום מדלא פריש מידי) רבי אומר סימנין מוכיחין עליו שערו
וצפורניו שלא גמרו (כתב הריטב"א וזה הוכחה על הוכחה על שהוא נפל שאילו גמרו
סימניו אינו נפל ואינו נידון כן שמונה אלא אמרינן בן שבעה הוא דלשבעה חדשים
נגמרה צורתו אלא דאשתהי ליצא לאויר העולם עד שיהא בן שמונה) טעמא דלא גמרו
(בניחוחותא וסיומא דמלתא הוא רש"י) הא גמרו אמרינן בר שבעה הוא (ולשבעה נגמרה
צורתו אלא שנשתהא וחזר ואשמועינן רבי אבהו דאפילו לרבי לא מחזקינן ליה בבר
קיימא עד שיהא בן עשרים רש"י מבאר מדברי רש"י דרבי אבהו פרבי אמר למילתיה

דאילו לרבנו אין הדבר במציאות כלל דבן שמונה לא חיי וכן פ' הריטב"א (פדלעיל) ואשתהויי הוא דאשתהי אלא הא דעבד רבא תוספאה עובדא באשה שהלה בעלה למדינת הים ואשתהי עד תריסר ירחי שתא (שלא חזר וילדה אשתו לסוף שנתה) ואפשריה (רבא דקסבר משתהא הולד אחר גמר צורתו וזה נשתהא שלשה חדשים ולא אמרינו לאחר שהלה בעלה נתעברה מאחר) כמאן פרבי דאמר משתהא (פתי הריטב"א פלומר היכי עביד עובדא לקולא פרבי דהוי יחידא ולא חייש לדרבנו דלהוי ספק מיהת והתוספות ד"ה והא תניא הקשו על זה לפרש"י דרבי אבהו ג"כ בשטת רבי אמרה א"כ פי פריף ארבא תוספאה כמאן פרבי הנה ליה למפרף ארבי אבהו דקאי ביה והריטב"א תירץ דהקושיא הוא רק מפני שעבד עובדא.

ונה דוחק דהא ר' אבהו נמי אמר אין עושין בהן מעשה עד כו' משמע אח"כ עושין בהן מעשה ממש ולכן י"ל דארבי אבהו לק"מ דכיון דהצריף שיהי' בן עשרים שנה א"כ בכה"ג נדאי הדבר מסתבר טובא לסמוך על דברי רבי וכמו שהקשו הם ו"ל איף אפשר לומר בן שיהא גבור ואיש מלחמה ועושה עסקיו בשוק ונדון אותו בספק נפל ומה"טפי דברי רבי אבהו בע"א ולכן גם לפרש"י אין תקימה כלל אם בכה"ג פסק רבי אבהו פרבי עוד הקשו התוספות על פרש"י דא"כ רבא תוספאה אפילו פרבי לא אתיא דלא תשיב לרבי בר קיימא לומר דאשתהי אלא ע"י הוכחה יתירה שחי עשרים שנה ויש ליישב דקושיא זו הוא תירוץ אקושיא ראשונה והוא דרבא תוספאה לא ס"ל בהא פרבי אבהו.

אלא ס"ל דלרבי חשוב בר קיימא ע"י שנגמרו שערו וצפרניו וא"צ כלל שיהוי עשרים שנה משא"כ לרבי אבהו הוא דצריף לרבי הוכחה יתירה וע"כ מקשה הש"ס על רבא תוספאה כמאן פרבי ולא מקשה בן ארבי אבהו וכנ"ל לפ"ז יצא לנו דלשטת רש"י ג"כ רבי אבהו פליג אהא דרבא תוספאה או י"ל דלרבי אבהו אין עושין בהן מעשה לכתחלה קאמר.

והא דרבא תוספאה הוי פדיעבד דכה"ג אמרינו פ"ק דכתובות (דף י"ד ע"א). הלקה כר"ג כו' ואת לא מעביד עובדא כו' וה"נ פדיעבד דמי.

הרי פ' ואת לא מעביד עובדא היינו לכתחלה וכן פ' בחוסן ישועות אף זהו דוחק דהא רבי אבהו כלל יחד סימני סריס ואילונית עם בן שמונה ובסימני סריס ואילונית אפי' דיעבד אין עושין בהם מעשה עד שיהיו בני עשרים שנה) פיון דאיכא רבן שמעון בן גמליאל דאמר משתהי פרבים עבד דתניא רשב"ג אומר כל ששהה שלשים יום באדם (שחיה שלשים יום) אינו נפל ואפילו לא פלו לו חדשי עיבור דאימור לשבעה נגמרה צורתו ואשתהי עד שמיני להכי נקט באדם דאילו בבהמה קתני התם שמונה ימים שהה אין נפל) לפרש"י צ"ל רשב"ג אפילו לא נגמרו סימניו דאל"כ לא אתיא הא דרבא פרשב"ג דרשב"ג מצריף שני הוכחות היינו שגמרו סימניו ושיהוי שלשים יום ובהא דרבא ליכא רק הוכחה אחת דהיינו חזקת פשרות: קיצור: שטת רש"י דרבי אבהו ס"ל פרבי וס"ל דמ"מ צריף עשרים שנה ורבא תוספאה ס"ל דלרבי אין צריף עשרים שנה: ב והתוספות פירשו דר' אבהו ס"ל פרבנו דפליגי ארבי וארשב"ג וס"ל דבן שמונה אף שגמרו סימניו אינו יוצא מידי נפל אפילו בשהיה שלשים יום אלא דע"י שגמרו סימניו מחזיקים אותם בן קיימא אחר עשרים שנה וא"כ לפ"ז פיון דר' אבהו ס"ל דהלקה פרבנו

בזה ודלא פּרשׁב"ג לכן י"ל דקיי"ל בנה פּרפּנן אף דרב יהודה אמר שמואל שבת (דקל"ו ע"א) אמר דהלכתא פּרשׁב"ג קיי"ל פּנוניתא בפּלוגתא דרשׁב"ג ורפּנן שפּסתם וּלְדוֹת אַבְל בפּלוגתא דידהו בּבּן שמונה ודאי י"ל דקיי"ל פּרבי אבהו וכ"פ האגודה פּאן וּכְדִלְקֶמֶן סעיף ד' וכ"פ בפּסקי תוספות פּאן סי' קמ"ו וז"ל בּן שלשים (צ"ל שמונה) אסור בשבת לטלטלו אפילו גמרו סימניו דאין יוצא מתורת נפל אלא ע"י עשרים עכ"ל וסי' קמ"ז סתם וּלְדוֹת אֵין מוציאין מתורת נפל אלא בשלשים יום עכ"ל והרשב"א בּחידושיו בד"ה סימני סריס.

כ' אשר ר"ח והראב"ד פּירשו דבּרי רבי אבהו בּבּן שמונה לא להוציא מתורת נפל אלא לענן להחזיקו בגדול ע"י שתי שערות דבכל אדם הוא בּבּן י"ג שנה ויום אחד ובּבּן שמונה עד שיהא בּן עשרים שנה דשנת עשרים לכן שמונה פּשנת י"ג לשאר בּני אדם ואע"פ שהביא בינתיים אינן אלא שומא בעלמא מתוך שהוא חלוש ביותר אבל להוציא מדי נפל אפּשר אפילו לרבי אבהו אם שנה שלשים יום יוצא מדי נפל פּרשׁב"ג וכ' וכ"נ מדבּרי הרב אלפסי ו"ל דפּסק כר' אבהו וקיי"ל כדבּרי רשׁב"ג דפּסק שמואל פּנוניתא עכ"ד.

וכבר פּתבתי דבּאמת האגודה פּוסק רק פּרשׁב"ג בּחזא מהאי טעמא וצ"ע על פּירושו דהא בּן ח' שהביא סימני שו"צ וּשְׁהָה שלשים יום אמרינן דבּן שבועה הוא אלא דאשתיי א"כ אמאי לא יחשב גדול אחר יג"ש ויום א' דהא בּן שבועה נחשב גדול ביג"ש ויום אחד פּמו בּן תשעה: קיצור: התוספות פּירשו דרבי אבהו ס"ל פּרפּנן דפּליגי על רבי ועל רשׁב"ג לכן י"ל דקיי"ל פּרפּנן בּבּן שמונה אבל בסתם וּלְדוֹת קיי"ל פּרשׁב"ג משום דרב יהודה אמר שמואל פּסק פּנוניתא והרשב"א פּתב דר"ח והראב"ד פּירשו דבּרי רבי אבהו לענן להחזיקו בגדול בהבאת שתי שערות אחר זמן גדלותו דבסתם הוא לאחר י"ג שנה ויום אחד: ובּבּן שמונה עד שיהי' בּן עשרים שנה וצ"ע על פּי ר"ח והראב"ד וכבר נזכר לעיל סעיף א' פרש"י: ג והנה בשבת (דקל"ה ע"ב) תנא רשׁב"ג אומר פּל ששנה שלשים יום באדם אינו נפל כו' הא לא שנה ספיקא הוי מימיהל היכי מהלינן ליה ופרש"י שום קטן ביום השמיני בשבת דלמא נפל הוא כו' מבואר מדבּריו דבסתם וּלְדוֹת איירי אף שי"ל שהן בּני ט"ח רק שיש לספק שפּא הן בּני שמונה פּינון ששמשא אח"כ דהבירור שפּלו לו חדשיו היינו כדפרש"י ד"ה לא נצרכה שעברו ט"ח משמשא עד שילדתו ולא שמשא פּל ימי עיבורה וגם ע"כ מירי אף שנגמרו שערו וצפּרניו פּמו סתם וּלְדוֹת שפּלכו פרש"י שום קטן ועוד דאל"כ מהו מימיהל היכי מהלינן די"ל שביום השבת אין מוהלין אלא קטן שנגמרו שערו וצפּרניו וכ"מ מדבּרי התוספות שפּתבו מפּאן משמע דלא איירי רשׁב"ג בּבּן שמונה דוקא אלא בסתם וּלְדוֹת כו' דדייקינו מדקתני פּל ששנה דכל משמע לרבות סתם דוקא שנה כו' עכ"ל וסתם וּלְדוֹת היינו ודאי שנגמרו שו"צ וכ"מ עוד בגמרא פ"ה דנדה (דמ"ד ע"ב) אהא דתנן תינוק בּן יום א' כו' כמאן דלא פּרשׁב"ג דאמר פּל ששנה כו' הא לא שנה כו' ומאי קושיא לימא דמירי בסתם וּלְדוֹת שי"ל שהן בּני ט"ח וגם גמרו שו"צ: א"ו דגם בכה"ג פּליג רשׁב"ג שוב ראיתי שפּן הכריח מפּאן היש"ש ביבמות פּרק הערל בדבּרי רשׁב"ג וכ"כ התוספות בּנדה שם ד"ה דקים ליה.

וא"ת א"כ מ"ט דרשב"ג פיון דליפא ריעותא אמאי אינו מתאבל עליו דניזול אחר רוב וְלָדוֹת וְאֵי בְּגָמְרוּ שׁו"צ לֹא פְּלִיג רִשְׁבִּי"ג אֲלָא בְּלֹא גָמְרוּ שׁו"צ א"כ אֵין לֵהּ רִיעוּתָא גְדוּלָה מְזוּ וְכ"מ פֶּאן בְּשִׁבְתָּ (דקל"ו סע"א) א"ל קים ליה בגוניה שְׁכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁי מִשְׁמַע הָא לֹא קִים לִיה מִמֶּשׁ אַע"פ שְׁגָמְרוּ שׁו"צ סְפִיקָא הוּי לְרִשְׁבִּי"ג וְא"כ הָא דְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ לְקוּלָא כְּמוֹ שְׁמִשְׁמַע מְהָא דְאָמַר אִיבְעִיָא לְהוּ מִי פְּלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵיהּ דְרִשְׁבִּי"ג וּפּוֹשֵׁט דְפְּלִיגֵי מַעְגַל שְׁנוּלַד בִּיּו"ט כּו' מִשְׁמַע דַּר"ל דְלִקְוֵלָא פְּלִיגֵי רַבְּנָן וְכֵן הִכְרִיחַ מִזֵּה הֶרְשִׁבִּי"א פֶּרֶק הָעֶרֶל (ד"פ ע"ב).

וכו מוכרח בגמרא בהדיא ביבמות פֶּרֶק הַחֹלֵץ (דף ל"ז ע"א). אין לה לומר רק דפליגי בסתם וְלָדוֹת שְׁגָמְרוּ שׁו"צ פִּיּוֹן דְּלִית בְּהוֹן רִיעוּתָא וְגַם י"ל שֶׁהוּן בְּנֵי ט"ח אֲזַלְיָן בְּתַר רוב וְלָדוֹת דְּהֵם בְּנֵי קִיָּמָא כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּנִדָּה שָׁם וְכ"מ בְּתוֹסְפוֹת פ"ק דְּחֻלִּין (ד"י"ב ע"א) דְּהוֹצֵרְכוּ לִיתָן טַעַם לְרִשְׁבִּי"ג אַע"ג דְּרַבְּנָן אֵינָן נְפָלִים כּו' וְא"כ לְרַבְּנָן ה"ט מִשׁוּם דְּרַבְּנָן אֵינָן נְפָלִים וְזֵה לֹא שְׁיָיָד רַק בְּסַתֵּם וְלָדוֹת שְׁגָמְרוּ שׁו"צ וְעוֹד פִּיּוֹן דְּכָל מַה שְׁיִדְעָנוּ דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דְרִשְׁבִּי"ג הוּא מְדַאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל הִלְכָה פְּרִשְׁבִּי"ג הִלְכָה מְכָל דְפְּלִיגֵי א"כ דִּי כְּשִׁנְאָמַר דְפְּלִיגֵי בְּסַתֵּם וְלָדוֹת שְׁגָמְרוּ שׁו"צ דְרִשְׁבִּי"ג וְדַאי אֹמַר בְּהֵם ג"כ כֹּל שְׁלֵא שְׁהָה הוּי סְפִיקָא כְּנ"ל וְדִי כְּשִׁנְאָמַר דְרַבְּנָן פְּלִיגֵי בְּזֵה אֲבָל לֹמַר דְמְקִילֵי גַם בְּלֹא גָמְרוּ שׁו"צ כְּשִׁי"ל שְׁהוּן בְּנֵי ט'.

ע"ז אין שום ראיה. וגם אפוישי פלוגתא לא מפשינן וכ"כ הריב"ש בתשו' רס"י תמ"ו ולרבנן פיון דרוב נשים ולד מעליא ילדן אמרינן דבן תשעה הוא והוא דגמרו סימניו דאי לא גמרו הא איתרע ליה רובא דהא רוב היולדות ולד מעליא בסימניו גמורים יולדות אותן עכ"ל ועוד נראה כן מפלוגתא דהר"ר יונה והר"ן דחלה ומת דהר"ר מנחם ליה לפניהק ומת נאפילו לרבנן חשוב נפל והר"ן ה"כ דדונקא פניהק ומת דמוכחא מקלתא דאית ביה ריעותא אבל חלה ומת הרי הוא באכלו ארי דאפילו כן קיימא נמי יחלה וימות עכ"ל כ"כ בחידושי הרשב"א בשבת שם וכ"כ התוספות פ"ג דבכורות (דכ"א ע"א) דפניהק ומת ה"ל ריעותא וא"כ גם הר"ן ה"ט טעמו משום דחלה לא חשוב ריעותא אבל כשלא נגמרו שערן וצפרניו דה"ל ריעותא ונדאימובן גם מדבריו דלא פליגי רבנן עליה דרשב"ג בזה וכ"ש להר"ר דגם חלה ומת ה"ל ריעותא מכ"ש כשלא גמרו ש"צ.

ואין לומר דהר"ר יונה קאי על לא גמרו ש"צ דהא רשב"ג מייירי נדאי אף בגמרו ש"צ כמש"ל וע"ז אמרו דבפניהק ומת מזדו רבנן לרשב"ג ונחלקו ע"ז הר"ר יונה והר"ן ה"כ חלה ומת וכן מבואר בפירושי בדברי הרשב"א בחידושי פֶּרֶק הָעֶרֶל (ד"פ ע"ב) ונ"ל ואיכא למימר דת"ק ורשב"ג בתרתי פליגי בסתם תינוקות ובשגמרו סימניהם דבהא ת"ק לקולא ורשב"ג לחומרא משום דקסבר ת"ק פיון שגמרו סימניו מסתמא פלו לו חדשיו ואיכא למימר כן תשעה הוא ורשב"ג סבר לעולם אינו יוצא מידי נפל ואף בסימניו עד שידע שהוא כן תשעה נדאי או שישעה שלשים יום כו' וכדמוכח פ' המילה כו' מיקהל היכי מהלינן כו' משמע דבסתם תינוקות דגמרו סימניהם קא מתמהינן היכי מהלינן להו כו' עכ"ל רק הרמב"ן בחידושי פֶּרֶק הָעֶרֶל (ד"פ ע"ב) פ"י ללשון הראשון דלרבנן דרבי ורשב"ג כֹּל שְׁלֵא נֹדַע אִם בֶּן תִּשְׁעָה או בֶּן שְׁמוֹנָה וְלָד מְעַלְיָא הוּא שְׁרֹב מְעוֹבְרוֹת יוֹלָדוֹת וְלָד גָּמוּר וְאֵינָן מְפִילוֹת וְסִמְכִינָן אֵהָא רֹבָא בֵּין לְקוּלָא בֵּין לְחוּמְרָא וְאֵע"פ שְׁלֵא

גמרו סימניו וזה נגד הרשב"א והריב"ש ומשמעות התוספות דלרבנן לא אזלינן בתר רובא אלא בגמרו סימניו כנ"ל ולשון שני שפי' הרמב"ן דלרבנן כל שלא נודע אם בן תשעה או בן שמונה מטילין אותו לחומרא בין שגמרו סימניו בין שלא גמרו סימניו ומ"ש בגמרא פ'ק החולץ כיון דאיכא רבנן דפליגי עלי' דרשב"ג כו' מאן חכמים היינו רבי דאמר אם גמרו סימניו אע"פ שונדאי לא פלו לו חדושי וילד מעליא הוא והוא גורס במקום רבי.

רבי יוסי. ולשון זה הוא ג"כ ודאי נגד התוס' וסיעתם דפירשו דלרבנן ג"כ בסתם ולדות אף שהם ספק בן תשעה או בן שמונה כל שגמרו סימניו וילד מעליא הוא כו' גם בחידושי הריטב"א נמשך בזה אחר הרמב"ן וכלשונו הראשון ונ"ל בד"ה ומ"מ ורבנן פליגי בתרנוניהו דבן ח' ודאי לא מהני שהיה ולא גמר סימנים וכשהוא ספק בן תשעה ספק בן שמונה מכשירין בלא שהיה ואפילו בלא גמר סימנים עכ"ל וזה דוחק שיהי' הריחוק כ"כ מספק בן ח' לנדאי שבודאי לא יהי' מהני לא שהיה ולא גמרו שו"צ ובספק יהי' מהני בלא שהיה ובלא גמרו שו"צ דמהכ"ת הו' ואי משום רובא ה' איתרע לה רובא משום דלא גמרו שו"צ.

משא"כ לפירש התוספות והרשב"א וסיעתם דרבנן לא פליגי רק בשגמרו שו"צ אתי שפיר דאין הריחוק כ"כ וגם כי זה שגמרו שו"צ מחזק הספק דבן תשעה לומר שהוא בן תשעה כמ"ש הרשב"א.

ובהדיא אמרינן פ"ב דכתובות (דט"ז ע"ב) אע"ג דרוב נשים בתולות נישאות הואיל ורוב הנישאות בתולות יש להן קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא וכ"ה ביבמות (דל"ז ע"א) לענין רוב נשים יולדות לתשעה דכשלא הופר עוברת לשלשה חדשים איתרע לה רובא יעו"ש.

וה"נ אע"ג דרוב נשים יולדות לט' וילד מעליא ילדו מ"מ הרי רוב נשים היולדות לט' יולדות וילד שגמרו שו"צ וזו שילדה וילד שלא נגמרו שו"צ איתרע לה רובא וי"ל דבן שמונה הוא וטפי י"ל בבן שמונה שגמרו שו"צ דאשתהי מלומר בספק בן ט' שלא נגמרו שו"צ דהוא בן ט' ומאחר דלרבנן לא אמרינן בבן ח' דאשתהי אף שגמרו שו"צ ואף ששהה ג"כ למ"ד יום מדוע יאמרו בספק בן ט' שלא גמרו שו"צ ולא שהה דהוא בן ט' משום רובא דאיתרע איהו בבן שמונה לא יועיל שני הוכחות דגמרו ושהיה ובספק בן ח' יהיה מהני בלתי שום הוכחה אף דאיכא הוכחה להפך וגם לרבי הוא להפך דבגמרו סימניו אפילו הוא ודאי בן שמונה נחשב בן קיימא ובלא גמרו סימניו אפילו הוא ספק בן תשעה ספק בן שמונה נחשב נפל וא"כ לרבנן דפליגי ומחמרי טפי מרבי דבבן שמונה לא מהני מה שגמרו סימניו איהו נאמר דבספק בן תשעה ספק בן שמונה יקילו יותר ממנו מנלן זה: קיצור מדברי רש"י ותוספות מבואר דרשב"ג דמצריף דוקא שהיה שלשים יום אף בסתם ולדות שאפשר הן בני תשעה היינו אף בגמרו סימניהם וכן הכריח היש"ש מהש"ס נדה פ'ק יוצא דופן (מ"ד ב') וכ"מ מהתוספות בנדה שם וכ"מ בגמרא פ'ק וא"כ ה' דרבנן פליגי עליה לקולא היינו ג"כ בולדות שגמרו שו"צ וכ"כ הרשב"א בחידושי פ'ק הערל והריב"ש בתשו' סי' תמ"ו וכ"מ מפלוגתא דהר"ר"י והר"ן"ה רק הרמב"ן פ' דרבנן פליגי אף בלא גמרו שער וצפרניו ואחריו נמשך הריטב"א והוא דוחק: עוד

הכריחו התוספות בשבת שם מהש"ס פָּרַק הָעֶרֶל (ד"פ ע"ב) דאומר פִּינּוּן דְּאִיכָא רִשְׁבִּי"ג כו' מוכח דרַבְּנָן פְּלִיגִי עַל רִשְׁבִּי"ג ג"כ לְחֻמְרָא הֵינּוּ בְּבִן שְׁמוּנָה וְדַאי ס"ל דְּלֹא מְהַנִּי לִיה שְׁהֵינָה שְׁלִשִׁים יוֹם וְכֵן מִשְׁמַע בְּתוֹסְפֹתָא פִּט"ז וְהֵינּוּ אֶפִּילוּ גָּמְרוּ שׁו"צ.

מִיָּהוּ הַתּוֹסְפוֹת דִּיבְמוֹת (ד"פ ע"א) ס"ל דְּלַרְבָּנָן ג"כ בְּעֶשְׂרִים שָׁנָה יֵצֵא מִיַּדִּי סָפֵק כְּמוֹ לְרִשְׁבִּי"ג בְּשִׁלְשִׁים יוֹם וּבְאַגְוָדָה בִּיבְמוֹת פָּרַק הָעֶרֶל ס' פ"ח ס"ל דְּבִקְהָא לֹא קִי"ל כְּרִשְׁבִּי"ג וְז"ל רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּאָמַר מִשְׁתַּהֵי פִּר"י מִשְׁמַע לִיה לְתַלְמוּדָא דְּבִתְרִיתִי פְּלִיגִי רִשְׁבִּי"ג אִיגְרִי נְמִי בְּבִן שְׁמוּנָה דָּאִם שָׁהָה יֵצֵא מִתּוֹרַת גָּפֶל וּבִקְהָא לֹא קִי"ל פְּנוּתִיהּ וְאִיגְרִי נְמִי בְּסֵתָם וְלָדוֹת דָּאִין יוֹצֵאִין מִתּוֹרַת גָּפֶל אֶלְא בְּשִׁהֵי שְׁלִשִׁים יוֹם וּבִקְהָא פָּסֵק רַב רֵהוּדָה פְּנוּתִיהּ פָּרַק ר"א דְּמִילָה עכ"ל וְלַעֲיֵל מִינָהּ פִּי דְּאֶפִּילוּ ג"כ גָּמְרוּ סִמְנִי דְּאִינוּ יוֹצֵא מִתּוֹרַת גָּפֶל אֶלְא עַד עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהֵינּוּ כְּשֵׁהוּא וְדַאי בֶּן שְׁמוּנָה פְּגוּן שְׁבַעֲל וּפְיַרְשׁ יַעו"ש וְגַם יֵשׁ סְתִירָה מְדַבְּרִי שָׁם לַמ"ש בְּשַׁבַּת פִּר"א דְּמִילָה אֶבֶל בְּתוֹסְפוֹת בְּשַׁבַּת (דקל"ו סע"א) כְּתָבוּ וּפָסֵק בְּכּוֹלָא מְלִתָּא פְּנוּתִיהּ וְהִרָא"ש פִּר"א דְּמִילָה ס' זִינּוּ אֵהָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל הִלְכָה כְּרִשְׁבִּי"ג כְּתָב וּתְמִינִיהּ אֵהָא פִּיִּסְקָא דְּכַרְבָּנָן קִי"ל אֶפִּילוּ לְקוֹלָא דָּאִם אֲשֶׁת כַּהֵן הִיא אִינָה חוֹלְצָת כו' וּלְפִמ"ש דְּבִתְרִיתִי פְּלִיגִי וּבִתְרִיתִי פָּסֵק פְּנוּתִי לַק"מ וְכֵן מְבִנְאָר בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א פָּרַק הָעֶרֶל דְּבִתְרִיתִי קִי"ל כְּרִשְׁבִּי"ג וּמְחַלְוֹקָתָא זֹו תְלוּיָהּ בַּמִּש"ל סְעִיף ב' בְּהָא דְּרַבִּי אַבְהוּ דְּלִפְנֵי הַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת ס"ל לְרַבִּי אַבְהוּ כְּרַבְּנָן וְלֹא כְּרִשְׁבִּי"ג בְּבִן שְׁמוּנָה וְדַאי.

ע"כ פָּסֵק הָאֲגוּדָה בְּזָה כְּרַבִּי אַבְהוּ וּכְרַבְּנָן וְרַב בְּסֵתָם וְלָדוֹת פָּסְקוּ כְּרִשְׁבִּי"ג וּשְׁמוּאֵל מִשָּׂא"כ לִפִּי ר"ח וְהִרָאָב"ד דְּרַבִּי אַבְהוּ לֹא פְּלִיגִי עַל רִשְׁבִּי"ג ע"כ פָּסְקוּ בְּתִרְתִּי כְּרִשְׁבִּי"ג וּכְמ"ש לַעֲיֵל וּכְרַבְּנָנוּ יְרוּחָם נְתִיב א' חֲלָק א' אִיתָא ג"כ דַּר"ח פָּסֵק דְּבִן שְׁמוּנָה הָרִי הוּא כְּאָבִן וְאִסוּר לְטַלְטְלוּ אַע"פ שְׁגָמְרוּ סִמְנִי כַּת"ק דְּלֹא כְּרַבִּי וּכ"כ בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א בִּיבְמוֹת שָׁם וְז"ל וְג' מְחַלְוֹקָתָא בְּדַבְּרָת"ק דְּרַבִּי סָבֵר כֹּל שְׁלֹא כְּלוּ לוּ חֲדָשִׁי אַע"פ שְׁגָמְרוּ סִמְנִי שְׁעָרוּ וְצִפְרָנִי ה"ז גָּפֶל גָּמוֹר וְרִשְׁבִּי"ג סָבֵר אִם שָׁהָה שְׁלִשִׁים יוֹם נִפְיָק לִיה מִתּוֹרַת גָּפֶל וְאֲשַׁתְּהֵי הוּא דְּאֲשַׁתְּהֵי וְרַבִּי סָבֵר פִּינּוּן שְׁגָמְרוּ סִמְנִי הֵן מוֹכִיחִין עָלָיו וּמִיָּד נִפְיָק לִיה מִתּוֹרַת גָּפֶל וְהָכִי אִיתָא בְּתוֹסְפֹתָא שַׁבַּת פָּרַק אִין עוֹקְרִין בְּהֵמָה כו' עכ"ל וּבְדַבְּרֵי רִשְׁבִּי"ג כְּתָב שְׁנֵי סְבָרוֹת הָא' דְּרִשְׁבִּי"ג קָאִי דְּנֹקָא עַל גָּמְרוּ סִמְנִי דְּלַרְשֵׁב"ג פִּינּוּן שְׁגָמְרוּ סִמְנִי וְשָׁהָה שְׁלִשִׁים יוֹם נִפְיָק לִיה מִתּוֹרַת גָּפֶל פִּינּוּן דְּאִיכָא תְּרִיתִי לְטִיבוּתָא סִמְנִי וְשִׁהֵי שְׁלִשִׁים יוֹם וְרַבְּנָן סָבְרֵי שְׁלַעוּלָם אִינוּ מִשְׁתַּהֵי וְכֵן שְׁמוּנָה וְדַאי הוּא וְנִפְל גָּמוֹר הוּא כו' וְאַפְשָׁר נְמִי דְּרִשְׁבִּי"ג אַף בְּלֹא גָּמַר סִמְנִים נְמִי מְחַזְקִינָן לִיה בְּבִן קִיָּמָא אִילוּ שָׁהָה שְׁלִשִׁים יוֹם דְּאִיהוּ עֵיקַר טַעְמִיהּ לֹא תְּלִי אֶלְא בְּשִׁהֵי כו' עכ"ל וְהַתּוֹסְפוֹת בְּשַׁבַּת (דקל"ו סע"א) דְּחוּ סְבָרָא שְׁנֵיהּ שְׁכַתְּבֵי הַרְשֵׁב"א וְס"ל דְּרִשְׁבִּי"ג תְּרִיתִי בְּעֵי סִמְנִין וְשִׁהֵי שְׁלִשִׁים יוֹם וּכְדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א הַנֵּ"ל כֵּן בִּינְאָר הַרִיב"ש בְּתַשׁוּ' רס"י תמ"ו דַּעַת ת"ק וְרִשְׁבִּי"ג הִפֵּל כְּמ"ש הַרְשֵׁב"א גַּם הַרִיטְב"א בְּחִידוּשֵׁי שָׁם כ' וְרַבְּנָן פְּלִיגִי בְּתַרְוִיָּהוּ בְּבִן שְׁמוּנָה וְדַאי לֹא מְהַנִּי לִיה שְׁהֵינָה וְלֹא גָּמַר סִמְנִים רַק עוֹד כְּתָב הַרִיטְב"א וּכְשֵׁהוּא סָפֵק כֵּן תִּשְׁעָה סָפֵק כֵּן שְׁמוּנָה מְכַשִּׁירִין לִיה רַבְּנָן בְּלֹא שְׁהֵינָה וְאַפִּילוּ בְּלֹא גָּמַר סִמְנִים עכ"ל וְעַל זֶה חוֹלְקִים הַרְשֵׁב"א וְהַרִיב"ש וְשָׂא"פ וּכְמִש"ל סְעִי' ג': קִיצוֹר רַבְּנָן פְּלִיגִי עַל רִשְׁבִּי"ג גַּם לְחֻמְרָא בְּבִן שְׁמוּנָה וְדַאי וְאַפִּילוּ גָּמְרוּ סִמְנִי וְשָׁהָה וַיֵּשׁ פּוֹסְקִים כְּרַבְּנָן מִשׁוּם דְּרַבִּי אַבְהוּ ס"ל פְּנוּתִיהּ וַיֵּשׁ פּוֹסְקִים כְּרִשְׁבִּי"ג וּמ"מ לֹא כְּרַבִּי וְלַרְשֵׁב"ג י"א דְּבַעֲיָנָן תְּרִיתִי

גמר סימנים ונשה: ה והנה בגמרא שבת (קל"ו א') אהא דאמרין מימיהל היכי מהלינו ליה דנת"ל סעיף ג' דמיירי בסתם ולדות שגמרו שו"צ מתרץ רב אדא בר אהבה מולין אותו ממ"נ כו' ופריה ואלא הא דתניא ספק בן שבעה ספק בן שמונה אין מחללין עליו את השבת אמאי ניהלה ממנ"פ כו' והוא מהתוספתא בשבת פ"ק אין עוקרין בהמה ואח"כ אומר ואיזהו בן שמונה כל שלא פלו לו חדשיו רבי אומר כו'.

מבואר בפריקתא זו דדין ספק בן שבעה ספק בן שמונה שאין מחללין עליו את השבת אתיא עכ"פ גם לת"ק דאמר איזהו בן שמונה כל שלא פלו לו חדשיו אף שגמרו שערו וצפרניו הרי הוא כאבן.

וא"כ גם בספק בן שבעה ספק בן שמונה מיירי ג"כ כה"ג שגמרו שו"צ רק שלא פלו לו חדשיו: היינו שנולד לשמונה אלא שלא פירש וי"ל שנתעברה אח"כ והוא בן שבעה לכן הרי הוא כאבן כיון דיש ספק שמה הוא בן שמונה וא"כ אף שגמרו שו"צ יש ספק שקול שמה הוא נפל וא"ת מאי שנא מסתם ולדות דת"ק מיכל בהו יותר מרשב"ג וכנ"ל ס"ג והא ה"מ נמי הוא ספק בן תשעה ספק בן שמונה ומאי שנא ספק בן שבעה ספק בן שמונה מספק בן תשעה ספק בן שמונה וישנא וישנא כי מלבד דהתם יש שני צדדים שהוא בן קיימא היינו ספק בן תשעה.

ואת"ל ספק בן שמונה הרי י"ל עוד ספק בן שבעה לכן כיון דגמרו שו"צ הוא בְּחֻזְקָתָא בְּנֵי קַיִמָא אֲבָל הָכָא דְנָדָא אֵינוּ בְּנֵי תַשְׁעָה כ"א ספק בן שמונה ספק בן שבעה דהוא רק צד להקל כמו להחמיר אע"ג דגמרו שו"צ ה"ל ספק אף עוד זאת והוא העיקר דהא אמרינן ביבמות פ"ק החולץ (דף ל"ז ע"א) אמרינן רוב נשים ילדן לתשעה ומיעוט לשבעה כו' והנה טעמיה דת"ק דמקיל יותר מרשב"ג בסתם ולדות זהו משום דאזלינן בתר רובא ונפלים הוי מיעוטא לכן אזלינן בתר רובא כיון דליכא ריעותא ולכן בפניהק ומת דה"ל ריעותא לא אזלינן בתר רובא אף לרבנן וטעמא דרשב"ג הוא משום דחייש בנה למיעוטא דנפלים והתוס' פ"ג דבכורות (ד"כ סע"ב) נראה דמחמיר מדרבנן משום לעז ורק גבי יבמה ופ"ה דנדה (דמ"ד ע"ב) תירצו משום דנפלים הנה מיעוט דשכיח ודבר ההנה הוא ולכך החמירו חכמים עכ"ל נראה דמה שהיא דבר ההנה בנוהג העולם מוסיף חומרא לחוש למיעוטא וביבמות (דל"ו סע"ב) תירצו דחוששין במיעוט המצוי פנה כמו בנפל למשאל"ס כו' ובחולין (ד"ג ע"א) ורבנן לא חיישי למיעוטא אף בכה"ג ואזלינן בתר רובא ונפלים הנה מיעוטא דרוב נשים ולד מעליא ילדן כמ"ש התוס' ביבמות (דל"ו סע"ב) וא"כ זהו שייך פשיש לומר שהולד הוא בן תשעה דא"כ י"ל זה הולד הוא כמו מרוב נשים שילדות לתשעה.

א"כ י"ל בו ג"כ דהוא מן הרוב ולדות שהן בני קיימא משא"כ פשהולד ודאי אינו בן תשעה אלא ספק בן שמונה ספק בן שבעה א"כ כיון דעל פרחין הוא שאף אם הוא בן שבעה אינו מרוב דרוב נשים לתשעה ילדן אלא רק ממיעוטא ונשים שילדות לשבעה וכיון שכן יש לחוש שמה הוא ממיעוט נפלים והוא בן שמונה דלא דמי פשהספק הוא שמה הוא בן תשעה שאז יש רובא דרוב נשים יולדות לתשעה נגד המיעוטא דנפלים משא"כ ה"כא שנדאי אינו בן תשעה ליכא רק מיעוטא נגד מיעוטא היינו מיעוט נשים היולדות לשבעה נגד מיעוט נפלים וכ"ש לפמש"ל שספק בן תשעה ספק בן שמונה נוסף

עליו ג"כ ספק בן שבועה א"כ יש רובא ומיעוטא נגד חד מיעוטא דנפלים היינו רוב נשים היולדות לתשעה ומיעוט היולדות לשבועה נגד מיעוטא דנפלים בני שמונה לכן לא חיישי רבנן למיעוט זה וגם רשב"ג י"ל דעיקר חששא גבי יבמה דהוא קצת איסור ערוה אבל לענין מילה גם הוא מודה דלא חיישינו למיעוטא דנפלים נגד רובא ומיעוטא הנ"ל אבל בספק בן שמונה ספק בן שבועה ה"ל ספק שקול ומשום דגמרו שו"צ אין להקל דלא ס"ל פרבי פנ"ל.

ואין לומר דנהי דליפא רובא מצד הנשים דע"כ זו אינה מרוב נשים היולדות לתשעה ניזיל בטר רוב ולדות דהן בני קיימא: דזה אינו דהא איתרע לן רובא דהא דרוב ולדות הן בני קיימא זהו משום דרבנן ילדו לתשעה עד"מ ממאה ולדות יש שבועים נולדים לתשעה ויש ט"ו נולדים לשבועה ויש ט"ו נולדים לשמונה לכן אין לומר רוב ולדות הם בני קיימא אלא כשי"ל שנולד לתשעה אבל פשוטא אינו בן תשעה ליפא רובא ואדרבה אפ"ל מיעוט נפלים שכיח יותר ממיעוט בני קיימא דשבועה חדשים ולכן אתי שפיר הא דס"ל לת"ק דספק בן שבועה ספק בן שמונה אין מחללין עליו למולו בשבת אע"פ שגמרו שו"צ דנהי דליפא ביה ריעותא משו"צ עכ"ז י"ל שיהא בן שמונה כמו שי"ל שיהא בן שבועה דהא לדידיה בן שמונה אע"פ שגמרו שו"צ הרי הוא פאבן פנ"ל משא"כ כשי"ל שיהא בן תשעה וגם גמרו שו"צ וליפא ביה ריעותא אזלינן בטר רובא ולא חיישינו כלל למיעוטא דנפלים שוב ראיתי ג"כ בק"נ בשבת פי"ט ס"ק י"ד סברא זו לחלק בין סתם ולדות ובין ספק בן שמונה ספק בן שבועה מטעם הנ"ל דבסתם ולדות יש רובא להקל דרוב נשים ולד מעליא ילדו משא"כ בספק בן שמונה ספק בן שבועה יצתה מרוב הנשים שאין יולדות לשמונה או לשבועה ע"כ לא מהלינו מספיקא אלא שיהא ז"ל כתב בן על לא נגמרו סימניו משום דנמשך אחר הרא"ש והרמב"ם וס"ל בסתם נשים סמכינו ארובא אף שלא נגמרו סימניו וזה נגד רוב הפוסקים אבל עכ"פ בזה החילוק שבין סתם ולדות ובין ספק בן שמונה ספק בן שבועה ס"ל כמו שפכתתי: קיצור הא דספק בן שבועה ספק בן שמונה שאין מוהלין אותו בשבת אתיא אף לת"ק דס"ל סתם ולדות מוהלין בשבת ומיירי הפל בגמרו שו"צ והטעם דבסתם ולדות שי"ל שהן בני תשעה אזלינן בטר רובא דרוב ולדות שנגמרו שו"צ הן בני קיימא ובני תשעה הם.

משא"כ פשוטא אינו בן תשעה א"כ גם אם בן שבועה הוא ע"כ אינו מרוב נשים שיולדות לתשעה כ"א ממיעוטא שיולדות לשבועה. וא"כ י"ל ג"כ שפא הוא ממיעוט נפלים ובן שמונה הוא דמאי חזית ליזיל בטר מיעוטא דיולדות לשבועה ממיעוטא דנפלים.

משא"כ בסתם ולדות שיש בהן רובא נגד מיעוטא דנפלים ועוד בסתם ולדות איפא רובא ועוד מיעוטא הנוסף על רובא הפל להקל היינו רובא דרוב נשים יולדות לתשעה והן בני קיימא ומיעוטא שיולדות לשבועה ג"כ בני קיימא ונגד זה רק מיעוט נפלים ולכן מלין אותו בשבת לת"ק: ונאפשר לפי המסקנא גם רשב"ג לא פליג במילה לפמ"ש התוספות דבכורות דרשב"ג מחמיר לחוש למיעוטא מדרבנן י"ל שלא החמיר רק בחליצה ולהקל באבלות ולא לדחות מ"ע דמילה בזמנה וכ"מ יותר בתוספתא פ"ק דחולין (דף י"ב ע"א) סד"ה לרבי מאיר שפכתבו התם משום דלא יבא להקל בערוה כו' ולכך גם באבלות כו'.

י"ל במילה לא פליג אף בלא הממנ"פ כו' מיהו הנ"י פְּרַק הַעֲרַל שֵׁם כ' וְכָל שֶׁהוּא סָפַק בְּן תְּשׁוּעָה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה אַע"פ שֶׁגָּמְרוּ סִמְנָיו. לְרֵשֶׁב"ג סָפַק גַּפְּל הוּא תוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְהָיָה לָנוּ לֹדוֹת שְׁלֵא נִמּוֹל אוֹתוֹ בְּשַׁבַּת מְסַפִּיקָא אֲלֵא דְמִשְׁמַע דְּסַמְכִינָן כו' מִמָּה נִפְשָׁף בְּדָרְב אֲדָא בַר אֲהֵבָה עַכ"ל וְכ"כ הָרִיטְב"א שֵׁם וְכ"מ בְּחִידוּשֵׁי הָרִשְׁב"א שֵׁם.

וְהָיָה הָרַב אֶלְפִּסִּי ו"ל הֵבִיא בְּרִייתָא זוֹ בְּן שְׁבַעַה מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת בְּן שְׁמוֹנָה אֵין מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת וְכ"ה הָר"ן דְּס"ל דְּלֵא אֲמַרְיָנָן הַמַּמ"נ דְּרַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה וּמִתּוֹקְמָא בְּרִייתָא כְּפִשְׁטָא וְלֵא צְרִיף לְאוֹקְמָא אֲלֵיבָא דְרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר אָבֵל הַרְמַב"ם ו"ל פְּתַב בְּפ"א מֵה' מִילָה דְמוֹהֲלִין סְפִיקוֹת בְּשַׁבָּת וְכֵן מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם עַכ"ל וּמִיִּירֵהָר"ן בְּסְפִיקוֹת שֶׁגָּמְרוּ שׁו"צ מְדַכְתֵּב וְכֵן מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם וְכֵן הִכְרִיחַ הָרַב"י מְדַבְרֵי הָר"ן בִּי"ד ה' מִילָה סִס"י רַס"ו סִד"ה וְדַע שֶׁפְּתַב הָר"ן וְנ"ל וְעוֹד מְדַכְתֵּב שֶׁכֵּן מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם וְגָמְרוּ הוּא דְאִתְרַמֵּי בְּכָל יוֹם דְּלֵא גָמְרוּ לֵא מִתְרַמֵּי אֲלֵא פַעַם בְּיוֹבֵל וּמִשְׁמַע מְדַבְרֵיו דְּהִנְיָה מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם הָיָה דְּלֵא פְהָרִי"ף עַכ"ל.

הָרִי ס"ל לְהָר"ן דְּלֵהֲרִי"ף אֵין מוֹהֲלִין בְּשַׁבָּת סָפַק בְּן שְׁבַעַה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה אַע"פ שֶׁגָּמְרוּ שׁו"צ וְזָה אֲתֵי שְׁפִיר לְפַמ"ש וּמ"ש הָר"ן לְהַשִּׁיב ע"ז מֵהָא דְמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם בְּמַחְכ"ת אֵינָה תְּשׁוּבָה כָּלֵל עַל הָרִי"ף דְּמַעֲשִׂים שֶׁבְּכָל יוֹם הֵינּוּ סְתָם וְלָדוֹת שֶׁהֵם סָפַק בְּן תְּשׁוּעָה דְּזָה שִׁיְהִי נִדְאֵי לָאוּ בְּן תְּשׁוּעָה כ"א סָפַק בְּן שְׁבַעַה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה וְשִׁיְהִי נִגְמַר בְּסִמְנָיו ג"כ נִדְאֵי לֵא מִתְרַמֵּי רַק לְעֵתִים רְחוּקִים וְהוּא לֵא בָּא לְהַשִּׁיב עַל הָרִי"ף רַק מִמַּעֲשִׂים שֶׁבְּכָל יוֹם דְּהֵינּוּ סָפַק בְּן תְּשׁוּעָה וְע"ז נִדְאֵי יוֹדָה הָרִי"ף ג"כ דְּמוֹהֲלִין אוֹתוֹ לַת"ק דְּרֵשֶׁב"ג עַכ"פ וְלָכֵן לֵא פְתַב הָרִי"ף רַק סָפַק בְּן שְׁבַעַה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה דְּזָה נִדְאֵי אֵין מוֹהֲלִין אוֹתוֹ אַף לַת"ק דְּרֵשֶׁב"ג וְהָר"ן הַשְּׁנָה כָּל הַסְפִיקוֹת בְּהַשְׁנוּאָה א' הֵינּוּ שְׁמַדְמָה הַסָּפַק דְּבֵן שְׁבַעַה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה לְסָפַק בְּן תְּשׁוּעָה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה וּבְאֲמַת יֵשׁ לְחַלֵּק בִּינֵיהֶן טוֹבָא וְלָכֵן לֵא יִקְשֶׁה עַל הָרִי"ף כָּלֵל מִמַּעֲשִׂים שֶׁבְּכָל יוֹם וְכֵן מִשְׁמַע ג"כ מֵהַבְּרִייתָא עֲצָמָה דִּישׁ לְהַבִּין לְדַבְרֵי הָר"ן מְדוּעָה אָמַר סָפַק בְּן שְׁבַעַה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה הַל"ל סָפַק בְּן תְּשׁוּעָה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה דְּהָיָה רְבוּתָא טְפִי וּבְהַרְמַב"ן שֶׁנִּדְפַס מְחַדָּשׁ עַל שַׁבַּת הַגִּירְסָא בְּאֲמַת סָפַק בְּן תְּשׁוּעָה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה וְכ"ה בְּחִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א בִּיבְמוֹת (ד"פ) סִד"ה מ"מ ג' מְחַלְלֵת בְּדָבָר.

אָבֵל זָה נִגְדַּת גִּירְסַת הַש"ס שֶׁלָּנוּ וְהָרִי"ף וְהָרָא"ש וְהָר"ן וְחִידוּשֵׁי הָרִשְׁב"א בִּיבְמוֹת שֵׁם וְנִגְדַּת הַתּוֹסְפֹתָא וְא"כ לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא עֲצָמָה מוֹרָה דְּסָפַק בְּן תְּשׁוּעָה מוֹהֲלִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת וְהֵינּוּ סְתָם וְלָדוֹת שֶׁגָּמְרוּ שׁו"צ וְאֵעִפ"כ בְּכַה"ג כְּשֶׁנִּדְאֵי אֵינּוּ בְּן ט' כ"א סָפַק בְּן שְׁבַעַה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה אֵין מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת אַף שֶׁגָּמְרוּ שׁו"צ וּמָה שֶׁבְּגָמְרָא (דְּקַל"ו ע"א) מִקְּשָׁה מְסָפַק זָה עַל רַב אֲדָא דְּתִירָץ עַל מִילָה דְּסְתָם וְלָדוֹת הֵינּוּ מְשׁוּם דְּרַב אֲדָא תִּירָץ כֵּן עַל הַסְבָּרָא דְּסְתָם וְלָדוֹת לְרֵשֶׁב"ג דְּחִינֵישׁ לְמִיעוּטָא חִינֵישׁ בְּמִילָה ג"כ אַא"כ נוֹדַע שֶׁכָּלוּ לוֹ חִדְשֵׁי כּדִּפְרַש"י ד"ה לֵא נִצְרָכָה וְתִירָץ רַב אֲדָא דְּמִילָה אֵין נִקְרָא חִילוּל שַׁבַּת מְשׁוּם מִמְנ"פ וְא"כ לְפ"ז נִדְאֵי הַקְּוִשָׁיָא גַם עַל סָפַק בְּן שְׁבַעַה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה כְּשֶׁגָּמְרוּ שׁו"צ דְּשִׁיף בּוֹ ג"כ הַמְמַנ"פ אָבֵל לְפ"ד הָרִי"ף דְּלֵא קִי"ל הַמְמַנ"פ דְּרַב אֲדָא: א"כ הַבְּרִייתָא מוֹרָה נִדְאֵי דִישׁ לְחַלֵּק לְעַנְיָן מִילָה בֵּין סְתָם וְלָדוֹת לְסָפַק בְּן שְׁבַעַה סָפַק בְּן שְׁמוֹנָה אַף

שגמרו שו"צ פנ"ל ואתיא הברייתא כת"ק דרשב"ג עכ"פ וכ"מ פשט הברייתא דאיירי בגמרו שו"צ.

מדקאמר בן שבועה מחללין עליו את השבת ומאחר דהמילה נק' חילול שבת ממש ומכ"ש למאי דאוקימנא למכשירי מילה ואלקבא דר' אליעזר דארף לרב אדא זהו חילול שבת גמור שיש בו סקילה וכדפרש"י (דקל"ה ע"א).

והשתא אם איתא דלא גמרו שו"צ מדוע יחללו עליו את השבת ולא נדחה המילה מספיקא כמו דדחינו המילה בספיקא דבין השמשות וכה"ג הלא יש פאן ספק שקול פיון דעל פרוק אינו מרוב נשים דיולדות לתשעה כ"א ממיעוטא דיולדות לשבועה.

א"כ מאן לימא לה דהוא בן קיימא פיון דאיכא ריעותא שלא נגמר שו"צ י"ל יותר שהוא ממיעוט נפלים ואמאי דחינו שבתא מקמי מילת ספק שהרי אמרינו ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא ערלתו ספק (דקל"ה ע"א) ואין לה ספק גדול ועצום מזה מדלא נגמרו סימניו וגם אינו בן תשעה יש לספק בנפל דאפילו בסתם ולדות שהן בני תשע כ' הרשב"א והריב"ש דגם לת"ק דרשב"ג אין נחשבים לבני קיימא אא"כ גמרו שו"צ דאז אזלינו בתר רובא דרוב נשים ולד מעליא ילדו.

משא"כ בלא גמרו שו"צ איתרע ליה רובא מכ"ש וק"ו בכן שבועה דאינו מרובא כ"א ממיעוט נשים דילדו לשבועה ואם גם לא גמרו שו"צ היא איתרע ליה ממיעוטא זה דכן קיימא ורגלים לדבר שהוא ממיעוט נפלים ולפחות ספק שקול הוי ואיך יחללו עליו השבת באיסור סקילה ובפרט במכשירי מילה לרבי אליעזר.

אע"כ היא דכן שבועה שמחללים עליו את השבת מיירי בגמרו שו"צ ולכן אע"פ שהוא בן שבועה ייש לחוש שמא הוא מכן תשעה והוא נפל לא חיישינו לזה פיון דכן שבועה ג"כ מתקיים והיינו פיון שגמרו שו"צ וא"כ היא דספק בן שבועה ספק בן שמונה שאין מחללין מיירי ג"כ בגמרו שו"צ וכמו שהבין הר"ן מדברי הרי"ף פנ"ל וכן מצאתי ג"כ שפסק הראב"ן בשבת פ"א דמילה סי' שס"ט דס"ו ע"ד וז"ל ולד שנימול ספק לשבועה ספק לשמונה אינו נימול בשבת דת"ר ערלתו ודאי דוחה ואין ספק דוחה ואמרינו לאתויי הא דת"ר בן שבועה מחללין עליו את השבת וכן שמונה אין מחללין ספק בן שבועה ספק בן שמונה אין מחללין ואמאי נמהליה ממ"נ אם חי הוא כו' עד לא נצרכה אלא למכשירי מילה ואלקבא דר' אליעזר כו' ואהאי לא סמכינן דדיחוייא הוא ולא עיקר דאשיוניא לא נסמך בכל דוכתי אנו אמרינו אשיוניא ניקום ונסמך בתמיה עכ"ל מדקאמר סתם ולד שנימול ספק לשבועה ספק לשמונה אינו נימול בשבת מסתמא מיירי אף בגמרו שערו וצפרניו וליכא למימר דסמך עמ"ש בפרק הערל דגמרו סימניו אמרינו דכן שבועה הוא כמ"ש הב"י על הרי"ף.

דהא הראב"ן ביבמות שם פסק כרבי אבהו דאין סומכין לומר שהוא בן קיימא עד שיהי' בן עשרים שנה וכדפרש"י ואיך ימולו אותו לשמונה ימים א"ו הראב"ן מיירי בגמרו סימניו ואעפ"כ אין מלין ודלא כרבי דהא ת"ק ס"ל דכן שמונה אף שגמרו סימניו הרי הוא כאבן ואפילו שהיה שלשים יום כד' כל הפוסקים בפ"י דברי הת"ק ורשב"ג ג"כ אינו מיכל אלא ע"י שהיה שלשים יום ורבי אבהו מצריך עשרים שנה לפרש"י אף לרבי

ולפני התוספות לרבנן דרבי וא"כ רבי יחידא הוא בזה לכן לא קי"ל פנותי ולכן אין מוהלין אותו ואפילו ספק בן שבעה ספק בן שמונה אף שגמרו סימניו אין מוהלין אותו מה"ט דתנן ערלתו ודאי ולא ספק כו' פנ"ל: קיצור ואפ"ל לפי המסקנא גם רשב"ג לא פליג במילה.

אף הרשב"א והריטב"א והנ"י כ' דלרשב"ג אין מוהלין גם סתם ולדות בשבת רק משום הממנ"פ. והרי"ף השמיט הממנ"נ ופי' הר"ן דס"ל דאין מוהלין ספיקות בשבת והיינו אף שגמרו סימניו שו"צ בן ביאר דבריו הב"י וזה אמת בספק בן שבעה ספק בן שמונה וכ"ש בן שמונה ודאי אבל בסתם ולדות שי"ל שהן בני תשעה וגמרו שו"צ מהלינו להרי"ף בשבת וא"צ להממנ"פ וכמ"ל הטעם בסעיף שלפני זה ולא פה"ן שהשנה פל הספיקות וכ"מ מהברייתא עצמה דלא דמי ספק בן שבעה ספק בן שמונה לסתם ולדות והיינו לת"ק רק לרשב"ג השנה אותם המקשה ומהברייתא מוכרח דמיירי הפל בגמרו סימניהם שו"צ דאל"כ אפילו בן שבעה אין למולו מאחר דמיעוטא להקל ומיעוטא להחמיר וגם יש בו ריעותא גם בהראב"ן משמע פדעת הרי"ף וכדפרש"י: ז והנה הב"י בא"ח סי' של"א ובי"ד סי' רס"ו השיג על הר"ן שלא נזכר מ"ש ביבמות פרק הערל (ד"פ) דאוקמיה לההיא ברייתא בשלא גמרו סימניו אבל פל שגמרו שו"צ מוהלין אותו בשבת ואע"ג דלצאת לגמרי מתורת נפל לא סגי בגמרו שו"צ עד שישקה שלשים יום מ"מ לענין מילה סומכין ע"ז כו' ולענ"ד זה אינו מפמה טעמים חדא דשם לא העמידו פלל ברייתא זו בלא גמרו סימניו דאיהו אפשר לומר בן דהרי הת"ק ס"ל דבן שמונה היינו אפילו גמרו סימניו שערור וצפרניו ואפילו שהייה לא מהני ליה כמ"ל וכו' דאי דברייתא זו עיקרה אתי לת"ק כמו שיראה בתוספתא אלא דאתיא לרבי ג"כ אבל ודאי אתיא לת"ק ג"כ וא"כ א"א בשום אופן לומר דמיירי דוקא רק בלא גמרו סימניו שו"צ אלא התם בפרק הערל הכי אמרינו והכי גרסינו בגמרא הקא במאי עסקינו פשגמרו סימניו ר"ל רבי אבהו דשם בפרק הערל איירי בגמרו סימניו ובכה"ג חיי לרבי ולרבי בן שמונה היינו בלא גמרו סימניו אבל לת"ק דהוא רבנן ודאי איירי הברייתא גם בגמרו סימניו.

וא"כ לת"ק ודאי דאין מחללין עליו את השבת אף שגמרו סימניו ולמאן דלית ליה הממנ"נ פריה לרשב"ג אפילו אסתם ולדות שי"ל שהן בני תשע וגם גמרו שו"צ מיקהל היכי ממהלינו להו מאחר דלדידיה הוא ספק נפל עד שישקה שלשים יום וכמו שהכריחו בהדיא הרשב"א ביבמות שם והריטב"א דאנומרו מיקהל היכי מהלינו להו קאי על סתם תינוקת שגמרו סימניהם שו"צ וא"כ פינון אפילו בכה"ג הוצרכו לתירוץ משום הממנ"פ דרב אדא וכן למסקנא פירשו הרשב"א והריטב"א והנמק"י דלא מהלינו סתם תינוקת שהן ספק בני תשע ספק בני שמונה שגמרו שו"צ לרשב"ג דבעי קים ליה בגוני' שפלו לו ודנשיו לא מהלינו להו רק משום דסמכינו על הממנ"פ דרב אדא וכש"כ וק"ו לרשב"ג ולת"ק בתינוקת שודאי אינו בני תשעה רק ספק בן שבעה ספק בן שמונה אף שגמרו שו"צ א"א למולם בשבת אלא מצד הממנ"נ דר"א וזה הפך ממש מדברי הרב"י דס"ל דאפילו בספק דבן שבעה ובן שמונה שגמרו שו"צ ואפילו בן שמונה ודאי רק שגמרו שו"צ אין צריה להממנ"פ דרב אדא וע"כ אישתימטיה דברי הרשב"א והריטב"א והנ"י הנ"ל דאפילו בסתם ולדות ושגמרו שו"צ לא מהלינו לרשב"ג רק מצד הממנ"פ הנ"ל

ולמאן דלית ליה הממנ"פ א"א למולם בשבת לרשב"ג וכמ"ש עוד בחידושי הרשב"א בשבת שם סד"ה הא דאמר אב"י פתנאי וז"ל דלא קיי"ל בהא פרב אדא בר אהבה ודחיינה בעלמא היא ולא מהלינן לרשב"ג אלא מי שקים ליה בגוניה שכלו לו חדשיו וכ"כ ר"ח ז"ל דלית הלכתא פרב אדא בר אהבה דשנוייא בעלמא היא עכ"ל וק"ו לרשב"ג ג"כ בכו שמונה שגמרו שו"צ א"א למולם בשבת אם לא רק מצד הממנ"פ הנ"ל וק"ו בן בנו של ק"ו לת"ק ואף לרבי ס"ל להתוס' דיבמות (ד"פ ע"א) דאינו יוצא מידי נפל עד שישקה שלשים יום וכ"ד התוספות בשבת (דקל"ו ע"א) באמרם דא"כ הל"ל הלכה פרבי מבואר בהדיא דס"ל דגם לרבי צריף שהיה שלשים יום ורשב"ג ור' לא פליגי כלל בכו שמונה ושניהם ס"ל דבעינן גמר סימנים ושהיה שלשים יום יעו"ש ולפרש"י ביבמות ס"ל לר' אבהו דר' מחמיר יותר מרשב"ג ואינו יוצא מידי נפל לגמרי עד עשרים שנה.

א"כ לרשב"י ותוספות גם לרבי א"א למולו אף שגמרו סימניו רק מצד הממנ"פ דרב אדא גם הה"מ פ"א מה' יבום סוף הלכה ה' כ' וי"א דגם לרבי ספיקא הוי עכ"ל. ולכן להרי"ף שהשמיט הממנ"פ דרב אדא ולא ס"ל כלל ממנ"פ זה וכמש"ל בשם הראב"ן א"א למול ספיקות אלו בשבת אף שגמרו שו"צ וצדקו בזה דברי הר"ן רק הא דמשמע בגמרא דמוהלין סתם וקדושת כמ"ש ממהל היכי מהלינן להו היינו ע"כ רק בסתם וקדושת ש"ל שהו בני תשעה וגמרו שו"צ דבזה סמכינו על ת"ק ורבי למולם בשבת אף למאן דלית ליה הממנ"פ דרב אדא כי רק רשב"ג לבדו מחמיר בזה להצריף שהיה שלשים יום ועוד קשה דלשטת הב"י דהברייתא מירי בלא גמרו סימניו א"כ בן שבועה מחללין עליו את השבת אף שלא גמרו סימניו וזה רחוק מאד וכמ"ש לעיל בסעף שלפני זה ועיין בת"ש ב"ד סי' ט"ו ס"ק ט"ו וסי' י"ג ס"ק ט"ו בהא דבן ח' אף ששהה למ"ד יום ה"ל פלוגתא דרבננותא: קיצור הב"י השיג על הר"ן חנם כי בפרק הערל אמרו דשם איירי בגמרו סימניו בנדוקא דלרבי חיי וברייתא דאיזהו בן שמונה מירי לרבי בלא גמרו סימניו אבל לת"ק אתיא בין גמרו סימניו בין לא גמרו סימניו וכן לרשב"ג אין מוהלין אותו בשבת בלא הממנ"פ וגם לרבי יש דיעות דגמרו סימניו בן ח' אינו נדאי בר קיימא עד שישקה שלשים יום ע"כ א"א למולו למאן דלא ס"ל הממנ"פ דרב אדא וצדקו ד' הר"ן: ח גם ק"ל לסמוך אממנ"פ דאם חי הוא כו' אם מירי בלא גמרו שו"צ דאם חי הוא עכ"פ חלוש הוא ביותר שלא נגמרה ברייתו עדיין בשלמות ואסור למולו אף בחול וכ"ש בשבת א"ו מירי בגמרו שו"צ שאז אין ראיה שהוא חלוש: לכן שפיר י"ל הממנ"פ אם חי הוא וא"כ אינו ג"כ חלוש.

דהפ"ל אם חי הוא היינו שהוא בן שבועה וגם גמרו שו"צ א"כ אינו חלוש ג"כ ואם מת הוא היינו שהוא בן שמונה דאף שגמרו שו"צ חשוב מת. מיהו צ"ע לפי הראב"ד ביבמות (ד"פ) בהא דרבי אבהו דבן שמונה שגמרו שו"צ אע"פ שיצא מכלל נפל בשלשים יום אין מחזיקין אותו בגדול בכו"ג יום א' אלא דוקא כשהוא בן עשרים שנה מפני שהוא חלוש ביותר ור"ל אף שהוא בן ז' דאשתיה חלוש הוא ביותר כ"מ לכאורה הפ"א א"כ פנין שעכ"פ הוא חלוש ביותר אמאי לא ידחו מילתו עד שיתגדל וגם לתוספות שם דעד עשרים שנה אינו מתברר לרבנן אם אינו נפל וא"כ אף שגמרו שו"צ והוא נפל ויוכל להתקיים עשרים שנה איך יאמרו ע"ז ואם מת הוא ה"ל כמתהו בשור בעלמא הרי יכול לחיות עשרים שנה.

ואיך יקיל זה מההורג בעל חי שאין בו עצם שאינו מתקנים רק י"ב חדש דנדאי חייב משום חובל בשבת וכש"כ בזה שיוכל להתקנים י"ט שנה ואין לומר דאם יתקנים י"ט שנה חל עליו מצות מילה ומילתו דוחה שבת דזה דוחק מאחר שלא נקרא בן קיימא ועוד דא"כ יגדל הקושיא דיהי' אסור למולו אף בחול שהרי שמה הוא ולד שיוכל לחיות עד עשרים שנה ואולי ע"י המילה יחלוש פחו וימות לשעתו לכן נ' דלר' אבהו ודאי ליפא למימר הממנ"פ דרב אדא ובחידושי הרמב"ן שגדפסו מתדש על שבת בפרק ר"א דמילה נ' דמפרש הפל בגמרו סימניו וכן משמע מהירושלמי פרק נושאין על האנוסה שהביא הרמב"ן דהתם אומר סימנים מוכיחים עליו דהיינו שגמרו סימניו וע"ז שואל אילן תיננות ספיקות מהו לחלל עליו את השבת והביא הממנ"פ ודחו אותו וסיים הרמב"ן נמצא לדברינו שאפילו נולד לספק שמונה וגמרו סימניו אין מלין אותו בשבת אין לה נימול בשבת אלא דכלו לו חדשיו ולא כן דעת הגאונים והמחברים ז"ל עכ"ל ויש לומר שלא כן דעת הגאונים היינו פשיש לומר שהוא בן תשעה וגמרו שו"צ אזי מלין אותו דא"צ בזה להממנ"פ.

ועיין בת"ש בי"ד סי' ט"ו ס"ק י"ב די"ל דיעבד קיי"ל כרבנן דרשב"ג והלכה כרשב"ג היינו לכתחלה ע"ש ומילה אם נחמיר דבעינו כרשב"ג א"כ ידחה ענין מילה בשבת לגמרי דלקיות קים ליה בגויה שפלו לו חדשיו דהיינו בבעל ופירש זה לא יזדמן רק מעט מזער ולכן כדיעבד דמיא אבל בספק דבן ז' ספק בן ח' באמת אין מלין אותו בשבת אף שגמרו שו"צ בן י"ל לדעת הרמב"ן וכ"נ דעת הרי"ף והראב"ן ועיקר ודלא כהרב"י ואף שבהידושי הרשב"א ביבמות (ד"פ) סד"ה סימני סריס כתב ג"כ לפרש דעת הרב"י ולא לגמרי ז"ל ונהיה דספק בן שבעה ספק בן שמונה אין דוחין עליו את השבת בשלא גמרו סימניו הוא דכיון שלא גמרו סימניו והוא מסופק בכו שמונה סימניו מוכיחים עליו שלא פלו לו חדשיו אבל אם גמרו סימניו פיון דרוב נשים ולד מעליא ילדו וזה מסופק שמה בן שבעה הוא בכו קיימא מחזקין ליה לכ"ע חוץ מרשב"ג דתלי טעמא בשניהי שלשים יום עכ"ל הנה גם לדבריו בן שמונה ודאי לא מהני גמרו בי' סימניו לרבנן דלא כהרב"י וא"כ פיון דרבנן ורשב"ג שנים בזה איך יתיר למולו על סמך רבי דהוא יחידאה ומ"מ גם מ"ש בספק בן ז' מייירי בלא גמרו צע"ג מאחר שגם לדבריו הא דבן שמונה מייירי אף בגמרו סימניו וכן הא דבן ז' מחללין עליו מייירי ג"כ בגמרו סימניו מטעם שכתבתי דאם בן ז' הוא וכו' קיימא הוא מהמיעוט נשים דילדו לז' הוא וכשלא גמרו סימניו סימנים מוכיחים עליו שאינו ממיעוט דנפלים וא"כ אם ב' אלו דתוספתא רישא וסיפא מייירי בגמרו סימניו איך המציעתא דספק בן שבעה ספק בן שמונה יהיה איירי בלא גמרו סימניו ומה שהכריחו לזה הוא דאם רבנן פליגי אפילו בספק בן שמונה א"כ הנאמר דסתם בני אדם אינו בחזקת שאינו נפלים וכו' לפרש"י לרבי אבהו יעו"ש זהל"מ דסתם ולדות שהם ספק בני תשעה ספק בני שמונה הם בחזקת בני קיימא משא"כ ספק בן שמונה ספק בן שבעה כו' וסתם אנשים הם ודאי בני תשעה דרוב נשים לתשעה ילדו וכן מהמיעוט דילדו לשבעה יש דילדו לשבעה ממש ולא ספק בן שמונה כו' לכן רוב ולדות אין ספק עליהן וכיון דפשט הברייתא מורה דמייירי בולדות סתמי דנגמרו שו"צ וכן הבין הר"ן בהרי"ף וכן פי' הרמב"ן וכ"מ דעת הראב"ן אם כן נראה להחמיר וע' בהג"ה במל"מ פ"א מה' מילה מה שפי' דספק בן שבעה ספק

בן שמונה ר"ל ספק גמרו סימניו ספק לא גמרו סימניו כו' ודן ספק הוא בפרט לת"ק ולרשב"ג ודאי אין הפירוש פן שוב ראיתי מענינים אלו בספר בני אהובה להגאון מוה' יהונתן ז"ל פ"א מה' יבום דין ה' וראיתי שדחה פי' הרב"י בהרמב"ם פ"א מה' מילה וס"ל דאין מלין שום ולד אא"כ גמרו שו"צ דלא כהב"י וכן הבין הטו"ד סס"י רס"ו בהרמב"ם רק שהרב"י שם חלק עליו וגם בגמרו שו"צ אינו בחזקת בן קיימא ודאי אא"כ הוא ספק בן תשעה או בן ז' ודאי אבל ספק בן ז' ספק ח' וכ"ש בן ח' ודאי אף שגמרו סימניהם אינן רק ספק בני קיימא לרבי ולרשב"ג עד שיששהו שלשים יום ואין מלין אותן בשבת אלא מצד הממנ"פ דרב אדא וכ"ז לרבי ורשב"ג ולפ"ז להרי"ף וקראב"ן ור"ח דלא ס"ל ממנ"פ דרב אדא חזר הדין למה שפתי דאין מוהלין בשבת אלא סתם ולדות שיהו ספק בני תשעה ושגמרו שו"צ.

וה"ה ודאי בן תשעה ושגמרו שו"צ אבל ספק בן תשעה ספק בן שמונה שאף שגמרו שו"צ אינן ודאי בני קיימא גם לרבי ורשב"ג אין מוהלין אותן בשבת. וכ"ש לרבנן דרבי ורשב"ג דלדידהו פי' הבנ"א דהברייתא דבן שמונה וכו' מייירי אף בגמרו סימניהם הם ודאי בחזקת גפול ולא בספק יעו"ש: קיצור גם קשה לומר דהממנ"פ מייירי בלא גמרו סימניו דא"כ איך אם חי הוא שפיר מהלינן ליה הלא עכ"פ חלוש הוא ואסור למולו אפילו בחול מחשש סכ"נ כ"ש בשבת.

עוד יש להקשות על הממנ"נ אף אם מייירי בגמרו שו"צ איך יאמרו ואם מת הוא ה"ל כמחמתו בבשר פינן דאפשר להתקיים י"ט שנה לרבנן לפ"ד התוספות וגם על אם חי הוא מ"מ חלוש הוא לפ"ד ר' אבהו.

ע"כ ההכרח דר'. אבהו לית ליה זה הממנ"פ.

גם בחידושי הרמב"ן משמע הברייתא דשבת מייירי בגמרו סימניו ואף שפתי דושי הרשב"א ביבמות לא כ' פן. ובבני אהובה פי' ג"כ דברי הרמב"ם לענין מילה ג"כ הפל רק בגמרו סימניו דלא כהרב"י וכן הבין הטור ג"כ בהרמב"ם: ט ועכשיו נבאר השאלה לענין יבום באשה שנשאת לבעלה י"ז כסלו וילדה י"ב אב אחר מיתת בעלה ושהנה היתה פשוטה ולא מעוברת והולד הנה בריא ונגמר שו"צ וינק בטוב ומת מחולי יום שלישי ללידתו ונשארה זקוקה ליבם קטן שהוא בן ששה שנים וצידדו מעלתם משום דנגמרו שו"צ להרמב"ם ה"ל ולד מעליא משום דפוסק כרבי ואף לשא"פ דפוסקים כרבנן דרשב"ג ולד כרבי ולא סמכין על גמרו שו"צ אא"כ בסתם ולדות שי"ל שיהו בני תשעה חדשים אבל הכא אין פאן רק רכ"ח ימים שאינן אפילו שמונה חדשים עכ"ז יש לצרף דעת האומר דשיפורא גרים דא"כ יש פאן תשעה חדשים וגמרו שו"צ.

והנה לפמשנ"ת לעיל בנד"ז שהוא ספק בן שמונה ספק בן תשעה אין מוהלין אותו בשבת אף שגמרו שו"צ אם לא מצד הממנ"פ דרב אדא א"כ כמ"כ אין ע"ז שם סמך בהיתר בקמה לשוק דהא מצינו שהחמירו בזה יותר מבמילה בשבת דאילו סתם ולדות שגמרו שו"צ מוהלין אותן בשבת אף למאן דלית ליה הממנ"פ וביבמה כה"ג אין מותרת בלי חליצה עד שיששהו שלשים יום ואף להרמב"ם דפוסק כרבי מדין תורה מ"מ מבואר

מדבריו פ"א מה' יבום דין ה' דאין סומכין ע"ז פלל לענין יבום ולפ"ד הבני אהובה פ"א מה' יבום דין ה' גם להרמב"ם דפוסק פ"ב אינו בחזקת נדאי בן קנימא אף לרבי ע"י שגמרו שו"צ.

אלא בנולד נדאי לכן שבועה או בסתם ולדות שהן ספק בני תשעה בזה כשגמרו שו"צ חשוב בחזקת נדאי בן קנימא מדאורייתא ולא בכח שמונה אף שגמרו שו"צ ולא גם בספק בן שמונה ספק בן שבועה אף שגמרו שו"צ יעו"ש ולענין מילה סמכין בכה"ג על ממנ"פ דרב אדא לפ"ד הרמב"ם: ואין לומר דבנ"ד יש הוכחה דנדאי בן שבועה הוא פי היא טבלה לפתולים ולסתה ערב ח' טבת ונשאר משם עד הלידה י"ב אב ז' חדשים שלימים של שלשים יום ואין אשה מתעברת מביאה ראשונה א"כ נדאי לא נתעברה רק עד ח' טבת ונדאי בן שבועה וגמרו שו"צ הוא בחזקת נדאי בן קנימא לרבנן דרשב"ג ג"כ וכ"ש לרבי דאף דאין זה כמו פלו לו חדשיו שפוטרו לכתחלה מן היבום דזהו נדאי רק בכלו לו תשעה חדשים ולא בבן ז אף שפלו לו שבועה חדשים וגמרו שו"צ כמ"ש הבית מאיר בתשו' סי' יו"ד יעו"ש שדבריו נכונים וברורים מ"מ לענין דיעבד אם נשאת לכהן הנה הדין דלא תצא אבל לא כן בנד"ז י"ל דאינו פלל בן שבועה מתרי טעמי שהרי יש לחוש שבעל שני פעמים בליהה הראשונה אף דהאינדא התמירו שנותנים לו רק בעילת מצוה אין להחזיק זה שפנדאי לא בעל שני פעמים ולסמוך ע"ז להקל לפוטרה מן היבום שהרי יש לחוש שלא ידע הדין שאסור לבעול שני פעמים וגם אף את"ל שיידע הדין י"ל אם לא מצאה דם הקול לנפשיה פנין שיש אינה פוסקים מקילים בזה הגם דקיי"ל לא פנותיהו וא"א בשו"א לבנות סוד ע"ז וכ"מ בגמ' דיבמות (דף ל"ד סע"א) שבעלו וישנו ור"ל דמסתמא חוששין לזה שלכן תנו ומפרישין אותן ג"ח וכ"מ בהרמב"ם פי"א מה"ג דין כ"ג ובש"ע סי' י"ג ס"ח דגדולה צריכה להמתין ג"ח והיגו ע"כ משום שמה בעלו וישנו וגם ביש"ש פ"ג סי' י"ז פסק בן דמפרישין כו' ולא התנה והוא שבעלו וישנו ש"מ דמעצמינו אנו חוששין בן.

וגם אולי מיעכה באצבע וכ"ש דכל זה לא מהני פלל וכלל על לכתחלה כנ"ל ועוד דרש"י ביבמות ס"פ ד"א (דל"ד ע"ב) גבי תמר דאיבערה בביאה ראשונה משום דמיעכה באצבע פי' דעי"ז פתחה פתוח וה"ל כשתי ביאות א"כ בבגרות דפתחה פתוח הוא כדאיתא פ"ג דכתובות (דף ל"ו ע"ב).

וכ"כ הרמב"ם פי"א מה' אישות דין י"ב וא"כ אפ"ל דבוגרת מתעברת מביאה ראשונה מיהו רש"י בכתובות שם כ' ודומה לו פאילו פתח פתוח משמע מ"מ אינו פתוח לגמרי וצ"ע וכיון שכן בנד"ז י"ל גם בנשאת לכהן תצא דאנו לא סמכין באשת פהו אלא על רבנן והיגו בסתם ולדות שהן י"ל בני ט' דסמכין ארנבא עם גמר סימנים משא"כ הקא לרבנן הנה בחזקת ספק נפל היגו ספק בן שמונה ספק בן שבועה ולרשב"ג ג"כ י"ל ספק דאף דרשב"ג ס"ל שי"ל אשתיה.

מ"מ ספיקא הוי והרי בחד גוונא מחמיר רשב"ג טפי מרבנן ואינו מייל אלא בשעה אבל כשלא שיה עדיין י"ל שאינו מייל יותר מרבנן וה"ל ג"כ ספק שקול ממש ועוד דבגמרא משמע דלרשב"ג אפילו בסתם ולדות וגמרו שו"צ תצא אף באשת פהו רק דאנו סומכין על רבנן באשת פהו א"כ כ"ש וק"ו הקא דלרבנן ג"כ תצא כ"ש לרשב"ג.

רק לרבי לבד י"ל דה"ל בְּחֻזְקַת וְלֵד גְּמוּר מְדַאוּרֵייתָא וּלְרִשׁ"י וְתוֹסְפוֹת גַּם לְרַבֵּי סְפִיקָא הָוִי וּבְעֵינֵינוּ שְׁפוּרָא גָרַם ע' מְזֵה בַב"ש ס' ד' סע"א י"ד ס"ק י"ט וּבְסִי' קנ"ו ס"ד סק"ה. וּבְבֵית מְאִיר בְּתַשׁוּבוֹתָיו ס' יו"ד הָאָרִיף דָּאף לְמַ"ד שְׁפוּ"ג לֹא אֶמְרִינָן שְׁפוּרָא גָרַם בְּתַחֲלִיתוֹ וּבְעֵינֵינוּ שְׁמוּנָה חֲדָשִׁים שְׁלִמִים רַק בְּחֻזְקַת הַתְּשִׁיעֵי אֶמְרִינָן שְׁפוּרָא גָרַם וְאָף שְׁהַתוֹסְפוֹת בְּנִדְהָ פָּרַק בְּנו"כ (דל"ח) פ' דלריה"ו דס"ל שְׁפוּ"ג גַּם בְּחֻזְקַת הָרֵאשׁוֹן סְגִי בְּסוּף הַחֲדָשׁ כ' הַבֵּית מְאִיר דְרִיח"ו יְחִידָאָה הוּא וְלֹא עֶבְדִּינוּ כְּנוֹתִינָה וְעוֹד דְּגַם לְרִיח"ו נִחְלַק מֵהֲרִי"ט עֲלֵיהֶם דל"א שְׁפוּ"ג בְּתַחֲלַת הָעֵיבוֹר כְּמִבְּנֹאֵר בְּתַשׁוּ"מ מֵהֲרִי"ט חֵאָה"ע ס' ט"ו בד"ה תו אֵייתִי מֵר וּבְד"ה וְהָא דְכַתְּבוּ הַתוֹסְפוֹת וְהַשִּׁיגְעֵלֵיהֶם וְגַם הַבֵּית מְאִיר כ' דְרִשׁ"י אֵינוֹ מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי ר' יְהוּדָה כְּהַתוֹסְפוֹת וְנ"ל רִשׁ"י וְנ"ל אֵינוֹ מְפָרֵשׁ כָּלֵל כְּהַתוֹסְפוֹת אֲלֵא מְלִשְׁנוֹ מִשְׁמַע דְּשְׁפוּרָא גָרַם דְּקָאָמַר ר' יְהוּדָה לֹא הָוִי אֲלֵא כְּעֵין מְלִיצָה עַל הַתַּחֲלַת חֲדָשׁ הַתְּשִׁיעֵי כו' עכ"ל ור"ל דְּהֵינּוּ אַחַר שְׁמוּנָה חֲדָשִׁים שְׁלִמִים וְכִשְׁמַתְחִיל הַחֲדָשׁ הַתְּשִׁיעֵי הָוִי זְמַן לִידָה וְאָף שְׁהַגְדוּלִים שֶׁם חֲלָקוּ עַל הַבֵּית מְאִיר הָא הוּא אַח"כ סִיִּים עַל מִשְׁמַרְתֵּי אֶעֱמֹדָה וְגַם הָעֵצִי אֲרָזִים ס' ד' סע"ד ס"ק כ"ה חֲלַק עַל הַר"י מֵינֵץ וְהַרְמָ"א וּבִלְא"ה אֶפְיִלוּ אֵי הֵנָּה אֶמְרִינָן שְׁפוּ"ג בְּתַחֲלָה וְסוּף כ"ז לְעֵינֵינוּ דִּיעֲבַד דְּאֲשַׁת פֶּהוּ אֲבָל יָבָם קָטָן לְדִיעֲבַד דְּאֲשַׁת פֶּהוּ אֵין נִרְאָה כָּלֵל כְּמ"ש בְּתַשׁוּ"מ מִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב חֵאָה"ע ס' מִם דְּאֵינוֹ דוֹמָה כָּלֵל לְדִיעֲבַד שְׁפָכָר נִשְׂאָת לְכַהֵן יַעו"ש בְּאַרְיִכוֹת וְלַעֲנַ"ד רְאָיָה מִדִּין שְׁנִיִּים אוֹמְרִים מֵת וְשְׁנִיִּים אוֹמְרִים לֹא מֵת דְּלִכְתַּחֲלָה לֹא תִּנְשָׂא אָף שְׁאוּמְרַת כְּרִי לִי אָף שְׁזָהוּ עֵיגוֹן גְּמוּר וְלֹא מִשְׁוֹ זְמַן לְבַד וְדִיעֲבַד שְׁנִשְׂאָת לֹא תִצָּא כְּמִבְּנֹאֵר בַּש"ע ס' י"ז סְעִיף מ"ב מִתְלַמּוּד עָרוּף פ"ב דְּכַתְּנוּבוֹת וְעוֹד מְצָאֵתִי רְאָיָה מִמ"ש בְּפִסּוּק בַּמ"א ס' ג' אֵז תְּבוֹנָאָה שְׁתִּים נְשִׁים זוֹנוֹת כו' וּמִבְּנֹאֵר בַּש"ה ש' רַבָּה בְּתַחֲלָתוֹ וְרַבְּנָן אֶמְרִי יְבָמוֹת הִיוּ וּפ' בִּידֵי מִשֶּׁה שֶׁם בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי כָּלָה נְחֻמָּתָה הִיוּ שְׁחֻמָּתָה טוֹעֵנָת שְׁהִילָד הַחֲסִי זָהוּ בְּנָה זוֹקֵק אֵת כְּלָתָה לִיבוֹם וּמֵיִירֵי דְלִיכָא יָבָם אַחַר כֵּן פ' הִיִּדֵי מִשֶּׁה שְׁלַכְנָן אֶמְרָה הַכְּלָה גְּזוּרוֹ וְכו' דְּכַוֵּנָתָה שְׁעִי"ז מִמְנ"פ תְּפִטֵּר מִן הִיבוֹם יַעו"ש וְהַכְּלָה טוֹעֵנָת שְׁזָהוּ בְּנָה וְאֵינָה זְקוּקָה לִיבוֹם וְקָשָׁה הָא אָף לְדְבָרֵי חֻמּוֹתָה יְלָדָה הַכְּלָה וְלֵד שְׁלֵם כְּמוֹ שְׁלָה רַק שְׁמַת מְפִנֵי שְׁשִׁכְבָה עָלָיו וְה"ל כְּמוֹ אֲכָלוּ אָרִי וְא"כ יְהִי פוֹטֵר מִן הִיבוֹם לְרַבְּנָן דְּרִשְׁבָ"ג וְאִם יָבָם קָטָן ה"ל כְּדִיעֲבַד הָרִי הֵכָא הֵיבָם קָטָן מְאֹד וְהָרִי כְּדִיעֲבַד סְמִכִינוּ עַל רַבְּנָן וְאֵין לוֹמַר דְּמֵיִירֵי בְּלֹא גְּמָרוּ שו"צ דְּזָה אֵינוֹ בְּמִשְׁמַע דְּהַמְשַׁמְעוֹת דְּמֵיִירֵי בְּסַתְּם וְלָדוֹת כְּמַש"ש וְאֵלֵד וְכו' וְתִלָּד גַּם הָאֲשָׁה וְכו' וְעוֹד דַּא"כ מֵהוּ וְאֶתְבוֹנָן עָלָיו בְּבוֹקֵר וְהִנֵּה לֹא הִנֵּה בְּנֵי וְאִם הִילָד הַשְּׁנִי לֹא גְּמָרוּ שו"צ א"צ וְהַתְּבוֹנָנוֹת כו' וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּמֵיִירֵי שְׁשִׁנִּיהֶם לֹא גְּמָרוּ שו"צ דכ"ז אֵינוֹ בְּמִשְׁמַע כָּלֵל א"ו הָא דְלְדְבָרֵי חֻמּוֹתָה הַכְּלָה הִיא זְקוּקָה לְקַבֵּל חֲלִיצָה הוּא מִשׁוּם דְּלִכְתַּחֲלָה כָּל שְׁלֹא שְׁהָה שְׁלִשִׁים יוֹם הִיא זְקוּקָה לְחַלּוֹץ וְאֵין זֶה כָּלֵל כְּדִיעֲבַד אָף שְׁהֵיבָם קָטָן מְאֹד וְלָכֵן כֵּינֵן שְׁמַת תוֹף שְׁלִשִׁים יוֹם אָף שְׁאֲכָלוּ אָרִי הִיא זְקוּקָה וְתַמְתִּין י"ג שְׁנָה עַד שְׁתַּחֲלוֹץ מְזֵה מְבוֹאֵר דְּיָבָם קָטָן אֵינוֹ כְּדִיעֲבַד: קִיצוֹר בְּנִד"ז לְעֵינֵינוּ לְפִנְיֵנוּ לֹא מִן הַחֲלִיצָה מִשׁוּם דְּעַת הַרְמָב"ם וּמִשׁוּם שְׁפוּרָא גָרַם הִנֵּה כְּבָר נִת' דָּאף לְעֵינֵינוּ מִיִּלָּה לֹא סְמִכִינוּ ע"ז לְמוֹל סְפֵק בְּן שְׁבַעָה סְפֵק בְּן שְׁמוּנָה אָף שְׁגָמְרוּ שו"צ לְהַרִי"ף וְר"ח וְהַרְמָב"ן וְלִשְׂא"פ ג"כ אֵין סוֹמְכִין רַק מִשׁוּם הַמְּמַנ"פ דְּרַב אֲדָא.

וְלִפְטוֹר מִן הַחֲלִיצָה מִחְמִירִין יוֹתֵר דְּהָא הַרְמָב"ם אָף שְׁלַעֲנֵין מִיִּלָּה פּוֹסֵק כְּרַבֵּי. לְעֵינֵינוּ חֲלִיצָה לֹא סְמֵךְ עַל רַבֵּי וְלִהְבְּנֵי אֶהוּבָה גַּם לְהַרְמָב"ם דְּפּוֹסֵק כְּרַבֵּי עכ"ז בְּכַה"ג שְׁהוּא

ספק בן שבועה ספק בן שמונה אינו לגמרי בתוקף בן קיימא אף מדאורייתא ואין לסמוך
כאן על הוכחה דהוא נדאי בן שבועה לכן י"ל דאף בנשואת בדיעבד לכהן תצא דהא אנו
לא סמכינן בדיעבד אלא על רבנו והם לא אמרו אלא בסתם וקלות שי"ל שהם בני תשעה
ורשב"ג לא מיקל טפי מרבנו בלא שקה רק לרבי לבד י"ל דהנה בתוקף נלד גמור
מדאורייתא ולרש"י ותוס' גם לרבי ספיקא הוי ובענין שפוי"ג האריה הבית מאיר דלא
אמרינן שפוי"ג כ"א בסוף העיבור ולא בתחלתו גם לר' יהודה לפי פרש"י וגם כ' דגם
לריה"ו לא אמרינן בן וגם כ' הבית מאיר דר' יהודה יחידאה הוא ועוד דנד"ז נק' לכתחלה
ולא דמי לדיעבד שפכר נשאת (וע' בש"ע סי' קס"ד ס"ז וצ"ע בנשואת לישראל דהיינו
שפתחלוך ותשב תחת בעלה אם היבם קטן אם תמתין או לא ור"ל דא"צ להמתין זמן רב
כיון דכבר נשאת) ועוד ראיה ע"ז מהמד"ר ע"פ אז תבואנה שמים נשים זונות דמוכח
שאף שאריכה להמתין על יבם קטן זמן רב נק' לכתחלה ולא סמכינן בכה"ג על רבנו
דפליגי על רשב"ג: והנה לענין שפוא גרים יש להעיר ממ"ש התוס' בנדה ס"פ האשה
(דף ס"ד ע"א) ד"ה אתמר וז"ל כדאמר לעיל (דל"ט) דחזאי ריש ירחא וריש ירחא כו'
ואפילו שאחד מלא ואחד חסר ואין הימים שביין ראיה לראיה שוין מ"מ קביעות החדש
גורם ופי' דבריהם הרא"ש שם סי' כ"ה ואע"ג דאין הפלגות הראיות שוות שהרי סדר
החדשים אחד חסר ואחד מלא אפ"ה בשפוא תליא מילתא עכ"ל הביאו הש"ך בי"ד סי'
קפ"ט סעי' ו' ס"ק י"ג.

והרמב"ן בחידושי פירק האשה שם הביא בן בשם הראב"ד שפשם שהאשה קובעת ונסת
להפלגות שוות כף קובעת ונסת בימי החדש כו' והוא ז"ל תמה מאד ע"ז וכי הנסת מזל
יום גורם כו' שיהא שפוא גרים תמה הוא ולפי דעתי בענייני לא יפה פונונו כו' ע"ש
דס"ל שאין נוסת אלא להפלגות שוות והביא דבריו הרא"ה בבד"ה שער הנוסות
דקס"ט ע"ב שא"א שיהיו ענייני הנוסות נתלין בקדוש החדש שאין השופר שתוקעין בו
גורם כו' והוא ז"ל תירץ שזהו למולד הלבנה כו' הוא פועל בעולם כו' והסכים עמו
בחידושי הר"ן פירק האשה שם הרי הרמב"ן והרא"ה והר"ן ס"ל דא"א שיהי' שפוא
גרים אף לענין ראית דם נסת של האשה ויש קצת הוכחה לדבריהם מהא מכן חדש
תפדה דהיינו שלשים ואחד יום ולא אמרינן שיהי' שפוא גרים ובגולד בר"ח יהי' נפדה
לר"ח השני והמשמרת הבית שם חלק על הרמב"ן וכתב דנדאי שפוא גרים ואף לכאורה
אין ראיותיו מוכרחים דמ"ש מקטן בן תשע שנים ויום אחד.

הרי במשך תשע שנים וכן במשך ג' שנים יש בכל ג' שנים חדש מעובר כדי להשוות
שנת הלבנה לשנות החמה אין משם ראי' דסמכינן על שפוא גרים מיהו ממ"ש גמנו
ב"ד ועברו את החדש בתולותיה חזרין והוא בירושלמי ספ"ו דנדריים סוף הלכה ט' יש
ראיה דהשנה והחדשים נמנין בקביעות ב"ד אבל עכ"ז אף לדבריו ודעת התוס' והראב"ד
זהו רק שהחדש הוא כמו שהם נקבעים בב"ד ולכן גבי ונסות דחדש אזלינן בטרמי
החדש אבל לומר לענין עיבור ט' חדשים אין ראיה כל כף שיהיו החדשים חדשי הלבנה
דמאי שנא מהא דמכן חדש תפדה דהחדש נמנה שלשים יום ואף אם נאמר דלר' יהודה
הן חדשי הלבנה עכ"ז להוסיף עוד לומר דמקצת החדש הראשון הוא פכולו זהו לא
שמענו אף מהתוס' והרשב"א דהם לא נשתמשו בשפוא גרים רק שאע"פ שחדש אחד
מלא וחדש אחד חסר הפל נמנה חדש וגורם ראיות ונסת של האשה ויש בזה קצת טעם

פי האשה נמשלה ללבנה וכמו שבלבנה יש ימים שהיא במילואה וימים שהולכת וחסרה בכל חודש כך האשה בכל חודש יש לה ימים טהורים וימים טמאים ע"כ שפיר י"ל דהנסת שיהי אחר החודש.

אבל גבי עיבור הולד אין זה ראיה אף גם לו יהא דבעיבור הולד ג"כ אזלינן בטר חודשי הלבנה אבל לומר דמקצת החודש גורם בהריון בכל החודש הראשון עד"מ מי שנתעברה בר"ח ניסן ומי שנתעברה כ"ט בניסן יהיו זמן לידתם שנה בחודש הט' שהוא פסלו זהו ודאי נגד החוש והנסיון שפכל הנשים רופן פכולן זאת שנתעברה בר"ח ניסן תלד סוף פסלו או ר"ח טבת וזו שנתעברה כ"ט ניסן תלד סוף חודש טבת וא"כ נגד החוש הוא לומר בזה שפורה גרים ולא דמי פלל וכלל לנסתות דהתם עכ"פ יש חודש שלם בין ראיה לראיה רק שהחודש חסר יום א' וכיון שנקרא אזלינו חודש לכל דיני התורה ע"כ שפיר י"ל שכמ"כ ראית וסתה תלוי בימי החודש משא"כ בחודש העיבור שיהיה מחמת זה שינוי לחודש ממש או חצי חודש כנ"ל זהו נגד הנסיון והחוש ואין לזה הכרח בגמרא פלל לומר דמקצת החודש הראשון פכולו רק הא דשפורה גרים היינו כמו בנסתות להרשב"א דגם על ט"ו לחודש אמרינן שפורה גרים שתהא רואה בט"ו לחודש פינו שעבר חודש א' בין ראיה לראיה ומה שנקרא זה חודש אע"פ שאינו כ"א כ"ט יום זהו מחמת שפורה גרים אבל עכ"ז חודש ממש בעינו וה"נ פשנתעברה ט"ו ניסן פשהגיע ט"ו פסלו שפיראמרינן שפורה גרים שיהא זה נקרא תחלת חודש התשיעי ופירש שעבר עליה שמונה חדשים שלמים אף שאחד מלא ואחד חסר עכ"ז אמרינן שפורה גרים והרי עברו עליה שמונה שפורים שבהם ועל ידם עכשיו בט"ו פסלו נקרא שעברו שמונה חדשים שלמים לכן דוקא בהגיע לט"ו יום אחר שופר השמיני נשלם שמונה חדשים פדך שפאמרינן בנסתות שמשגגיע יום ט"ו ה"ל שפורה גרים אבל לא להוסיף דמקצת חודש הראשון פכולו: קיצור התוספות בנדה (דס"ד א') ס"ל לענין נסתות נקבע לימי החודש אף שאין ההפלות שוות דשפורה דר"ח גרים והרמב"ן נחלק ע"ז ואף להתוספות זהו שהחודש נחשב כמו שנקבע בב"ד משמע לדברי שניהם לא אמרינן שיהיה מקצת החודש הראשון פכולו וגם זהו נגד החוש שאשה שנתעברה בר"ח ניסן עם אשה שנתעברה בפעשרים בניסן יהיה נשלם זמן עיבורם בשנה: יא ועוד דהגע עצמה הלא בנקבות שאינן יהודית שאינן מונין לחודשי הלבנה ולא שיהי שפורה גרים ודאי אין סברא לומר שבהם יהיה שפורה גרים לענין הלידה ואיך נאמר שיהיה שינוי בהעיבור בין אינה יהודית ובין יהודית במשך העיבור במשך חצי חודש או קרוב לחודש זה ודאי אינו מתקבל דבשלמא בין חודשי הלבנה לחודשי החמה אשר במשך ט' חדשים יהיה השינוי ערך חמשה או ששה ימים אפ"ל שבאמת יש שינוי פן וג"ז, רחוק אבל לומר שיהיה עוד שינוי בענין מקצת חודש הראשון פכולו א"כ בהצטרף משך זה עם היתרון דחודשי החמה יוכל להיות ביותר מחודש אחד וזה החוש מכזיב ולענין זה נתעוררתי מדברי הכו"פ בה' נדה סי' קפ"ט סק"ז שעורר עד"ז וסיום דבריו שלענין חסרון יום אחד בחודש מלא וחודש חסר יש להעמיס סברת הרשב"א אבל בששינוי בשני ימים יש להתישב לדינא פי הוא נגד החוש והסברא עכ"ל ואם פתב פן על שני ימים ק"ו לומר מקצת החודש הראשון פכולו ויש להעיר משלשה חודשי ההבחנה שהם צ' יום לבד מיום שנתגרשה ומיום שנתארסה הרי חודשי

החמה בעיניו לענין הפרת העוֹבֵר עיניו בש"ע אה"ע רס"י י"ג וע"ש סעיף י"א לענין הנקה כ"ד חֲדָשִׁים הם חֲדָשֵׁי הַלְבָנָה.

ועיניו מזה בהגמ"ר דיבמות פֶּרֶק החולץ סי' קי"ד הביא ב' דיעות לענין חֲדָשֵׁי הַנְּקָה ועיניו בתה"ד סימן רי"ו ובב"י שם. עכ"פ גבי הבחנה מבואר בפ"י בגמרא פֶּרֶק החולץ (דמ"ג ע"א) דהם תשעים יום ופ"י בתה"ד שם משום דלענין עיבור מנינו חֲדָשִׁים שֶׁל שְׁלֹשִׁים יום ולולי דבְּרִיּוֹ הָיָה מְקוּם לְדַחֲוֹת דָּשָׁם לְהַכִּי בְּעֵינָיו תְּשַׁעִים יוֹם שְׁמָא לֹא נִקְלַט הַזָּרַע עַד יוֹם שְׁלִישִׁי וּא"כ ג' יָמִים לְקַלִּיטַת הַזָּרַע וּג' חֲדָשֵׁי הַלְבָנָה יִהְיֶה וְדַאי תְּשַׁעִים יוֹם וְעֵינָיו בְּרִיא"ז ב"ש"ג פ' החולץ אף זה אינו דהא במשנה שנינו עד שיהו להו שלשה חֲדָשִׁים וְע"ז פִּירְשׁוּ בְּגַמְרָא דְהוּא תְּשַׁעִים יוֹם וְכַמ"ש הַרְמַב"ם פ"א מה' גְּרוּשִׁין דִּין י"ח.

שֶׁהוּא חוּץ מִיּוֹם שְׁנֵתְגַרְשָׁה או שֶׁמֵּת בְּעֵלְהָ וְחוּץ מִיּוֹם שְׁנֵתְאָרְסָה בּוּ מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְמַצֵּד הַשְּׁלִשָּׁה חֲדָשִׁים עֲצָמָן בְּעֵינָיו תְּשַׁעִים יוֹם וְהֵינּוּ מִשׁוּם כֵּיּוֹן שֶׁהוּא חוּץ מִיּוֹם שְׁנֵתְגַרְשָׁה בּוּ הָרִי דִּי לְקַלִּיטָה ע"פ רוב שוב ראיתי מזה בתוספות פֶּרֶק החולץ (דל"ז ע"א) ד"ה רוב ועי' בספר חוֹסֵן יְשׁוּעוֹת שָׁם דְּרוּב נָשִׁים עוֹבְרִין נִיכָר לַצ"א יוֹם כּו' וְבְרִיא"ז ב"ש"ג שָׁם ס"פ החולץ ג' חֲדָשִׁים אֵלּוּ הֵם תְּשַׁעִים יוֹם כּו' וְהֵנָּה בְּמִשְׁנֵה שָׁם גָּבִי ג' חֲדָשִׁים מְבֹאָר דְּגַם ר' יְהוּדָה ס"ל כֵּן אֶלָּא דס"ל דְּהַנְּשׂוּאוֹת יִתְאָרְסוּ כּו' אֲבָל הַנְּשׂוּאוֹת שֶׁיִּנְשְׂאוּ צְרִיכִין ג' חֲדָשִׁים וּמִסְתַּמָּא הֵם תְּשַׁעִים יוֹם וְאִם אֵימָא דס"ל לְרִיחָה"ו שְׁפוּרָא גְרָמִים גַּם בְּתַחֲלַת עֵיבוּרָה א"כ אִם נִתְגַרְשָׁה סוּף הַחֲדָשׁ יִהְיֶה דִּי בְּפַחוֹת הַרְבֵּה מִתְּשַׁעִים יוֹם.

עד"מ אִם נִתְגַרְשָׁה כ"ה בְּחֲדָשׁ א"כ הָרִי כֵּיּוֹן שְׁיָמִים אֵלּוּ עוֹלִין לָהּ בְּחֲדָשׁ שְׁלָם א"כ אִף אִם לֹא תֵלֵד עַד עוֹד שְׁמוֹנֶה חֲדָשִׁים שְׁלִמִים עכ"ז יִהְיֶה עֵיבוּרָה שְׁמוֹנֶה חֲדָשִׁים וְרַק שְׁשָׁה יָמִים מִהַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁהֵם כָּל הַחֲדָשׁ וְא"כ שְׁלִישׁ עֵיבוּרָה יִהְיֶה שְׁמוֹנֶה יָמִים פַּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים וְעוֹד דָּאִף לְדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת פֶּרֶק בְּנו"כ (דל"ח סע"א) דְּלִרְיָה"ו אֶמְרִינָן שְׁפּו"ג בְּיַרְחֵי הַלֵּידָה בְּתַחֲלָה וְסוּף וְתוֹכֵל הָאִשָּׁה לְלֶדֶת בְּשַׁבְּעָה חֲדָשִׁים שְׁלִמִים שֶׁל הַלְבָנָה וְעוֹד ג' וד' יָמִים וְיִהְיֶה נִחְשָׁב כֵּן תְּשַׁעִים בְּנו"כ אִף לְדַבְרֵיהֶם הַחוּשׁ וְהַנְּסִיּוֹן יַעֲיֵד שֶׁהוּא וְדַאי מִיעוּטָא מְמַשׁ כְּמוֹ מִיעוּט נָשִׁים הַיּוֹלְדוֹת לְשַׁבְּעָה וְא"כ אִף בְּצִירוּף מִיעוּט הַיּוֹלְדוֹת לְשַׁבְּעָה ה"ל שְׁנֵי מִיעוּטִים וְלַעֲמֻתָן יֵשׁ רֹבֵא דְרוּב נָשִׁים מְמַשׁ יוֹלְדוֹת לְתַשַּׁעָה מְמַשׁ וְאִף לְמ"ד שְׁיּוֹלְדוֹת לְמִקְוֵטְעִין עכ"פ הֵינּוּ שְׁמוֹנֶה חֲדָשִׁים שְׁלִמִים וְעוֹד חֲצֵי חֲדָשׁ מִהַתְּשַׁעִי או שְׁבֹעַ עכ"פ כֶּף הוּא וְדַאי רוב נָשִׁים הַיּוֹלְדוֹת וְשְׁנֵי מִיעוּטִין הַנָּ"ל דִּיּוֹלְדוֹת לְשַׁבְּעָה וְלַתְּשַׁעָה דְּשְׁפוּרָא גְרָמִים הַנָּ"ל נִחְשָׁב רַק מִיעוּטָא נֶגֶד רוב זֶה וְנוֹסֵף ע"ז יֵשׁ מִיעוּט נְפִלִים.

א"כ אִין לְסַמְנָה ע"ז אִף דִּיעֲבַד לְרַבָּנָן דְּרַשְׁבֵּי"ג דְּהֵם לֹא אָמְרוּ רַק כְּשִׁישׁ רוב הַמְּסִיעַ הֵינּוּ רוב נָשִׁים יוֹלְדוֹת וְלָד קֵיִמָּא וְזֶה כְּשִׁי"ל שְׁיּוֹלְדוֹת לְתַשַּׁעָה חֲדָשִׁים מְמַשׁ או פִּלְגָא דְתַשַּׁעִי וְשְׁמוֹנֶה שְׁלִמִים מְמַשׁ אֲבָל אִם לֹא בְכַה"ג לִיכָא רֹבֵא לְהַקֵּל וְדַבְרֵי הָאֲגוּנָה בְּנִדָה פֶּרֶק בְּנו"כ יֵשׁ לְתַרְץ דְּשִׂא"ה כֵּיּוֹן שֶׁשְׁשָׁה שְׁלֹשִׁים יוֹם י"ל אִשְׁתַּהִי וְסַמְכִינָן אִמְיַעוּטָא שְׁלֹא לְחוּשׁ לְזָנוּת: קִיצוּר.

וְעוֹד דְּהָא אוֹתָן שְׂאִינָן מוֹנוֹת לְהַלְבָנָה וְדַאי לֹא שְׁיָיְדוּ בְּהוּ שְׁפוּרָא גְרָמִים וְאִיךָ תִּמְכֵן שְׁיִהְיֶה שְׁיִנוּי בְּמִשְׁפָּה הַעֵיבוּר בֵּין מוֹנוֹת לְלְבָנָה בְּעַרְףָה חֲדָשׁ גַּם רִאֲיָה מִחֲדָשֵׁי הַהַבְּחָנָה דְּג' חֲדָשִׁים הֵם תְּשַׁעִים יוֹם וְהוּא שְׁלִישׁ יָמֵי עֵיבוּרָה וְעִי"ג כ"פ"ק דְּנִדָה (ד"ח ע"ב) וְבִש"ע יו"ד סי'

קפ"ט סל"ג: ועוד דגם להתוספות דס"ל לריה"ו אַמְרִינָן שפּו"ג בַּתְּחִלָּה וּבְסוּף מ"מ וַדַּאי ה"ל רק מיִעוּטָא דְבָרֵי הָאֲגוּדָה יֵשׁ לְתַרְזֵי: יב וְאִין לְלַמּוּד קִצַּת קוֹלָא מ"ש בְּפִסְקֵי הַרְשָׁבָ"ץ בְּנֵדָה פ' יוֹצֵא דוֹפָן (דף מ"ד) אֲמַתְנִיתוּ וְהָרִי הוּא לְאַבְיו וּלְאִמּוּ כְּחֵתֵן שְׁלָם וְנ"ל וְכַתֵּב הָרָא"ה דְלַעֲנִין אַבְלוּת דְנוֹקָא בְּעֵינֵי שְׂהוּי לְמ"ד יוֹם אִם לֹא פְלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו אַבְל לְשָׂאָר מִיְלֵי פִינּוֹן שְׂגָמְרוּ סִמְנֵי שְׁעָרוֹ וְצַפְרָנְיוֹ לֹא בְּעֵינֵי שְׂהוּי וְצ"ע לְתַשְׁבּ"ץ עכ"ל וְנ"ל דְהָרָא"ה ס"ל פִּן מְשוּם דְבַגְמָרָא פְּרִיָּה גַבֵּי הָא דָאֵר"פ לַעֲנִין אַבְלוּת כְּמָאן דְלֹא פְרִשְׁבָ"ג מְשַׁמַּע לִיה לְהָרָא"ה דְבִשְׂא"ד גַּם לְרִשְׁבָ"ג לֹא בְּעֵינֵי שְׂהוּי אַבְל רִשְׁ"י פְּרִישׁ בְּהִדְיָא כְּמָאן פְּרִשְׁבָ"ג אַפְּלוּלָה מְתַנִּיתוּ קִיאֵי דְקָא חֲשִׁיב בְּן יוֹם אַחַד בְּן קַיִמָא וְכו' הָרִי קִיאֵי אַף עַל פּוֹטֵר מִן הֵיבּוּם וְשִׂא"ד.

וְלְהָרָא"ה צ"ל הָא מְבֹנָאָר בְּפִי בַּגְמָרָא בִּיבְמוֹת (דל"ז) דְלְרִשְׁבָ"ג צְרִיָּה שְׂהוּי לְמ"ד יוֹם וּבְנֵדַאי פְּנוּנַת הָרָא"ה בְּפִרְשׁ אִם לֹא פְלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו הֵיִינוּ שְׂאִינּוּ יְדוּעַ וַדַּאי שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו וּמְסַתְמָא מִיְיָרִי בְּסַתְּם וְלָדוֹת וְאֵעִי"כ קִשְׂיָא מְפָרַק הַחּוֹלֵץ וְצ"ל דְמְפָרַשׁ כְּמ"ש הָרִיטְבָ"א שְׁם וְכֵן הָרִשְׁבָ"א שְׁם דְשֵׁם מִיְיָרִי בְּלֹא נְגָמְרוּ שׁו"צ וְא"נ בְּבִין שְׂמוּנָה אֵע"פ שְׂגָמְרוּ שׁו"צ אַבְל בְּסַפְקָא בְּן תְּשַׁעָה סַפְקָא בְּן שְׂמוּנָה וְנִגְמְרוּ סִמְנֵי וְלָד מְעַלְיָא הוּא וְאִפִּילוּ לְכַתְּחִלָּה תְּנַשָּׂא אַבְל לְפִרְשׁ"י דְנֵדָה הַנ"ל וַדַּאי אִינּוּ בְּן וְכ"ד כָּל הַפּוֹסְקִים כְּמ"ש בְּתִשׁוּ הָרִיב"ש ס' תמ"ו גַּם הָרִשְׁבָ"א חֲזַר בּוּ בְּפָרַק הָעֶרְל כ"כ הַבֵּית מְאִיר ס' קנ"ו ס"ד וְנ"ל שֶׁהֵנָּה"י כְּתַב דְּבָרִים אֵלּוּ ע"פ דְּבָרֵי הָרִשְׁבָ"א פָּרַק הַחּוֹלֵץ אַבְל בְּפָרַק הָעֶרְל חֲזַר בּוּ וְדְבָרֵי הָרִיב"ש בְּרוּרִים עכ"ל וְכֵן רְאִיתִי בְּסִפְרֵי הַמְּכָרִיעַ ס' כ"ח הַשִּׁיג עַל הָרַמְבַּ"ם בְּמ"ש בְּפ"א מֵהַלְכוֹת גְּחִלוֹת דִּין י"ג אִפִּילוּ הִיָּה קִטְוִן בְּן יוֹמוֹ וְלֹא פְלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו כּו' עַד אֲלֵמָא לֹא מִיִּפְטָרָא יְבָמָה לְשׁוּק אֲלֵא בְּשָׂהָה שְׁלִשִׁים יוֹם אוֹ דְקִים לָן בְּגוּיָה דְכָלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו עכ"ל וְפִשׁוּט דְמִיְיָרִי וַדַּאי בְּסַתְּם וְלָדוֹת שְׂגָמְרוּ סִמְנֵיהֶם שְׁעָרוֹ וְצַפְרָנְיוֹ וְהֵנָּה בְּנֵד"ז שְׂהוּא סַפְקָא בְּן שְׂמוּנָה סַפְקָא בְּן שְׂבָעָה י"ל גַּם לְהָרִשְׁבָ"א דְפָרַק הַחּוֹלֵץ וְהֵנָּה"י שְׁם וְהָרָא"ה דְכָאֵן יוֹדוּ דְלַכְתְּחִלָּה עכ"פ לֹא תְנַשָּׂא דַע"כ לֹא קִאָמְרִי אֲלֵא בְּסַפְקָא בְּן תְּשַׁעָה סַפְקָא בְּן שְׂמוּנָה וְגָמְרוּ סִמְנֵי מְשׁוּם דְרַבְּנָא מְסִיעַ וְגַם גָּמְרוּ סִמְנֵי וְכִמּוֹ דְסַמְכִינּוּ ע"ז לַעֲנִין מִילָה אַף לְמָאן דְלֹא ס"ל הַמְּמַנ"פ דְרַב אֲדָא מְשִׂא"כ בְּסַפְקָא בְּן שְׂמוּנָה סַפְקָא בְּן שְׂבָעָה כְּנ"ל.

אַבְל הָעֵינָקֵר שְׁבַנְד"ז אַף דִּיעֵבַד תַּצָּא: קִיצוּר מ"ש בְּפִסְקֵי הָרִשְׁבָ"ץ פ"ה דְנֵדָה בְּשֵׁם הָרָא"ה הוּא נֶגֶד פִּרְשׁ"י שְׁם וְאֲזַלָּא כְּשִׁטַּת הַנְּמִי שְׂהוּא ע"פ דְּבָרֵי הָרִשְׁבָ"א פ' הַחּוֹלֵץ וְכַתֵּב הַבֵּית מְאִיר שְׁחֲזַר בּוּ בְּפָרַק הָעֶרְל גַּם בְּס' הַמְּכָרִיעַ ס' כ"ח הַשִּׁיג עַל הָרַמְבַּ"ם בַּה' מִילָה וְאֵף לְהָרָא"ה בְּנֵד"ז א"א לְהַתִּירָה לְכַתְּחִלָּה וְלִשְׂא"פ י"ל שְׂאִפִּילוּ נִשְׂאָת תַּצָּא: סִימָן שִׁיז בְּדָבָר הַשְּׂאֵלָה בְּאִשָּׁה שְׂנַשְׂאָת לְבַעֲלָה י"ז כְּסִלְיוֹ וְיִלְדָה י"ב אָב אַחַר מִיתַת בַּעֲלָה וְהַשְּׂנָה הִיָּתָה פְּשׁוּטָה לֹא מְעוֹבְרַת וְהִנְלֵד הִיָּה פְּרִיא וְנִגְמַר שׁו"צ וְיִנְק בְּטוֹב וּמַת מַחֲוִלֵי יוֹם שְׁלִישִׁי לְלִידְתוֹ וְנִשְׂאָרָה זְקוּקָה לִיָּבָם קִטְוִן שְׂהוּא בְּן שְׂשָׁה שָׁנִים וְצַדְדוֹ מְעַלְתָּם בְּדַרְדָּרָא אוּלַי יֵשׁ לוֹמַר מְשׁוּם דְנִגְמְרוּ שׁו"צ לְהָרַמְבַּ"ם ה"ל וְלָד מְעַלְיָא מְשׁוּם דְפּוֹסֵק פְּרַבֵּי וְאֵף לִשְׂא"פ דְפּוֹסְקִים פְּרַבְּנֵי דְרִשְׁבָ"ג וְלֹא פְרַבֵּי וְלֹא סַמְכִינּוּ עַל גָּמְרוּ שׁו"צ אֵא"כ בְּסַתְּם וְלָדוֹת שִׁי"ל שְׂהוּן בְּנֵי תְשַׁעָה חֲדָשִׁים אַבְל הִכָּא אִין כָּאֵן רַק רַכ"ח יָמִים שְׂאִינּוּ אִפִּי שְׂמוּנָה חֲדָשִׁים עכ"ז יֵשׁ לְצַרְף דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת בְּנֵדָה (דל"ח סע"א) לְמ"ד דְשְׂפּוּרָא גְרִים דֵּא"כ יֵשׁ כָּאֵן תְּשַׁעָה חֲדָשִׁים וְגָמְרוּ שׁו"צ זְהוּ תּוֹכֵן הַדְּבָרִים וְע"ז אֲשִׁיב בְּקִצְרָה כִּי מְאִחַר שְׁלַפְע"ד אִין לָהּ הִיָּתֵר עַד שְׂתַחֲלוּץ מֵהֵיבָם א"כ לְמָה לְהֶאֱרִיף וְאוּמַר כִּי לַעֲנִין לְכַתְּחִלָּה

אין שום דיעוה שיתנה מותרת בלי חליצה כמשי"ת לקמן אלא אף לענין דיעבד גמור יש לחוש טובא בנד"ז לפענ"ד.

פי מהסוגיא פי"ט דשבת (דקל"ו ע"א) מבואר הא דספק בן שבעה ספק בן שמונה שאין מלין אותו בשבת אפי' לת"ק דס"ל סתם וילדות מוהלין בשבת. ומיירי הכל בגמרו שו"צ כדמוכח מדברי הר"ן שם וכ"מ בהראב"ן שם וכן משמע בחידושי הרמב"ן לשבת שנגדפסו מחדש והטעם דבסתם וילדות ש"ל שיהו בני תשעה מוהלין בשבת משום דאזלינן בתר רובא דרוב וילדות שנגמרו שו"צ הם בני קיימא ובני תשעה הן משא"כ פשוטאי אינו בן תשעה א"כ גם אם בן שבעה הוא על פרחו אינו מרוב נשים שילדות לתשעה כדאיתא ביבמות פרק החולץ (דל"ז ע"א) כ"א ממיעוטא שילדות לשבעה וא"כ י"ל ג"כ שפא הוא ממיעוט נפלים וכן שמונה הוא דמאי חזית ליזל בתר מיעוטא דילדות לשבעה ממיעוטא דנפלים משא"כ בסתם וילדות שיש בהו רובא נגד מיעוטא דנפלים ועוד בסתם וילדות איכא רובא ועוד מיעוטא הנוסף על רובא הכל להקל היינו רובא דרוב נשים וילדות לתשעה והן בני קיימא ומיעוטא שילדות לשבעה ג"כ בני קיימא ונגד זה רק מיעוט נפלים ולכן מלין אותו בשבת לת"ק ואפ"ל לפי המסקנא גם רש"ב"ג לא פליג במילה אף הרש"ב"א והריטב"א והנ"י פתבו דלרש"ב"ג אין מוהלין גם סתם וילדות בשבת רק משום הממנ"פ.

והרי"ף השמיט הממנ"פ: ופי' הר"ן דס"ל דאין מוהלין ספיקות בשבת והיינו אף שגמרו סימניו שו"צ בן ביאר דבריו הב"י וזה אמת בספק בן שבעה ספק בן שמונה וכ"ש בן שמונה ודאי ומטעם הנ"ל אבל בסתם וילדות שיש לומר שיהו בני תשעה ונגמרו שו"צ מהלינן להרי"ף בשבת וא"צ להממ"נ משום דהרוב מסייע ולא פהר"ן ששהשנוה כל הספיקות בהשנואה אחת היינו שהשנוה סתם וילדות שגמרו שו"צ ש"ל שיהו בני תשעה שקורא אותם ג"כ ספיקות מדכתב וכן מצעים בכל יום כמ"ש הב"י והשנוה זה עם ספק בן שבעה ספק בן שמונה שגמרו שו"צ ולת"ק לא קרב זה אל זה כלל פנ"ל משום דבסתם וילדות יש רובא להקל משא"כ בספק בן שמונה ספק בן שבעה דליכא רובא להקל ונגמרו שו"צ אינו ראיה כלל לרבנן דרש"ב"ג כמבואר בתוספות ושאר מפרשים וכ"מ מהברייטא עצמה דלא דמי ספק בן שבעה ספק בן שמונה לסתם וילדות והיינו לת"ק רק לרש"ב"ג השנוה אותם המקשה ומהברייטא מוכרח דמיירי הכל בגמרו סימניהם שו"צ כמו שפירש הר"ן דאל"כ אפי' בן שבעה אין למולו ולחלל עליו השבת מאחר דרק מיעוטא להקל שיהי רוב נשים וילדות לתשעה רק מיעוטא דנשים וילדות לשבעה הוא להקל ויש נגד זה להחמיר מיעוטא דנפלים וגם יש בו ריעותא דלא גמרו שו"צ א"כ גרע מספק שקול מצד הריעותא ואיך יחללו עליו את השבת אם לא ס"ל הממנ"פ דרב אדא א"ו מיירי הכל בגמרו שו"צ כמו שפירש הר"ן ולא כמו שהשיג על פירושו הרב"י בא"ח סי' של"א ובי"ד סי' רס"ו וקושנייתו על הר"ן לומר שלא נזכר מה שכתב הר"ף בפרק הערל לפע"ד לא שכח הר"ן מ"ש בגמרא פרק הערל פי בפרק הערל אמרו בגמרא דשם איירי בגמרו סימניו בדווקא דלרבי חיי וברייטא דאיזהו בן שמונה מיירי לרבי בלא גמרו סימניו אבל לת"ק אפי' בין גמרו סימניו בין לא גמרו סימניו לעולם חשוב בן שמונה כמ"ש כל המפרשים וכן לרש"ב"ג אין מוהלין אותו בשבת אם לא מצד הממנ"פ וגם לרבי יש דיעות דגמרו סימניו בבן ח' אינו ודאי בר קיימא עד שישקה שלשים יום ע"כ א"א

למולו למאן דלא ס"ל הממנ"פ דרב אדא לכן נלע"ד שצדקו דברי הר"ן מה שמפרש הסוגיא בגמרו שו"צ וכן ראיתי בספר בני אהובה להגאון הכו"פ פ"א מה' יבום דין ה' שפירש פן דעת הרמב"ם דמיינרי הפל בגמרו שו"צ וכן הבין הטור יו"ד סימן רס"ו בדברי הרמב"ם דמיינרי בגמרו שו"צ ולפ"ז בנדון זה שהוא ספק בן שמונה ספק בן שבעה אין מוקלין אותו בשבת אף שגמרו שו"צ א"ל מצד הממנ"פ דרב אדא א"כ אין לסמוך על"ז בהיתר יבמה לשוק דהא מצינו שהחמירו בזה יותר מבמילה בשבת דאילו סתם ולדות שגמרו שו"צ מוקלין אותם בשבת אף למאן דלית ליה הממנ"פ היינו הרי"ף והראב"ן ור"ח וע"כ דסמכינן בזה על רבנן דרשב"ג בצירוף הממנ"פ ר"ל שהממנ"פ אינו מועיל מצד עצמו להקל לגמרי מחמתו לבד אבל צירוף מיהו הוי לסמוך על רבנן דרשב"ג וביבמה כה"ג דלא שייך ממ"נ אין מותרת בלי חליצה אם לא שקה שלשים יום ובענין שפורה גרים בבית מאיר בתשובותיו סי' יו"ד האריך דריה"ו דס"ל שפוג' יחידאה הוא ועוד דאף למ"ד שפוג' לא אמרינן שפוג' בתחלתו ובעינן שמונה חדשים שלמים רק בחודש התשיעי אמרינן שפורה גרים פן משמע מפרש"י שם ואף שהתוספות בנדה פ"ק בנו"כ (דל"ח) פ"א דלריה"ו דס"ל שפורה גרים גם בחודש הראשון סגי בסוף החודש.

מהרי"ט בתשובות חאה"ע סי' ט"ו בד"ה תו אייתי מר הביא דבריהם והשיג עליהם. ואף שהגדולים שם חלקו על הבית מאיר הוא אח"כ סיים על משמתי אעמודה וגם העצי ארזים סי' ד' סעיף י"ד ס"ק כ"ה חלק על הר"י מינץ ועל הרמ"א ועוד דאף לדברי התוס' דלריה"ו אמרינן שפורה גרים גם בתחלת העיבור ודאי זהו רק מיעוטא דמיעוטא שתלד אשה לשבעה חדשים שלמים עם ג' או ד' ימים והחוש והנפיון יעיד על"ז שרוב נשים היולדות הן לתשעה חדשים שלמים עם ג' או ד' ימים והחוש והנפיון יעיד על"ז שרוב נשים או פחות אבל עכ"פ אינן יולדות אלא אחר שמונה חדשים שלמים של שלשים יום או של חדשי הלבנה שיש מהן כ"ט יום אבל שמונה חדשים שלמים פאלו ושבויעיים או שבוע עכ"פ בחודש התשיעי כה"ג הוא ודאי רוב נשים היולדות אבל שתלד אשה רק אחר ז' חדשים שלמים בצירוף שפוג' זהו ודאי רק מיעוטא וגם עם צירוף המיעוט שיוולדות לשבעה ימים זה הפל מיעוטא נגד רוב היולדות שיוולדות לט' ויש ג"כ מיעוט נפלים להחמיר לכן בכה"ג י"ל דלא סמכינן אף בדיעבד פלל להקל דלא סמכו להקל בדיעבד אלא מטעם דרוב יולדות הן בני קיימא והיינו כשי"ל שיוולדות לתשעה ממש.

ולא כשאין לומר פן רק ע"י שפורה גרים דסוף סוף זהו מיעוטא לבד ולא רובא וזה אף לריה"ו דס"ל שפוג' ולפירוש התוס' כש"כ שגם להתוספות י"ל דאין הלכה כריה"ו פלל פמו שהאריך בזה הבית מאיר בתשובתו וגם האחרונים ס"ל דאף לריה"ו לא אמרינן שפוג' בתחלת החודש וכנראה מפרש"י וישוב דברי האגודה פ"ק בנות פותים מבואר בבית מאיר שם ואין להאריך וכיון שפן בנד"ז י"ל גם בנשאת לכהן תצא לפ"ד רוב הפוסקים דאנן לא סמכינן באשת פהן אלא על רבנן.

היינו בסתם ולדות שהן י"ל בני ט' דסמכינן ארובא עם גמר סימנים משא"כ הקא לרבנן הנה בחזקת ספק נפל היינו ספק בן שמונה ספק בן שבעה ולרשב"ג ג"כ י"ל ספק דאף דרשב"ג ס"ל שי"ל אשתהי מ"מ ספיקא הוי ונהרי בחד גוונא מחמיר רשב"ג טפי מרבנן ואינו מיכל אלא בשקה אבל כשלא שקה עדיין י"ל שאינו מיכל יותר מרבנן וה"ל ג"כ

ספק שקול ממש ועוד דבגמרא משמע דלרשב"ג אפי' בסתם ולדות וגמרו שו"צ תצא אף באשת פהו רק דאנו סומכין על רבנן באשת פהו א"כ כש"כ וק"ו הקא דלרבנן ג"כ תצא כ"ש לרשב"ג רק לרבי לבד י"ל דה"ל בחזקת ולד גמור מדאורייתא ולרשב"י ותוס' גם לרבי ספיקא הוי ובלא"ה אפי' אי הנה מסתם ולדות שי"ל שיהו בני תשעה ממש כ"ז לענן דיעבד דאשת פהו אבל לדמות יבם קטן לדיעבד דאשת פהו אין נראה כלל וכבר האריף בזה בתשו' משפנות יעקב חאה"ע סי' מ"ם שהשואל שם עלתה על דעתו סברא זו והוא האריף לסתור סברא זו מכל וכל ופסק בפשיטות דאינו דומה כלל לדיעבד שפבר נשאת לכהן יעו"ש ולענ"ד ראיה מדין שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דלכתחילה לא תנשא אף לאחד מעידיה ואף שאומרת ברי לי אף שזהו עיגון גמור מןחלט ולא משה זמן לבד ודיעבד שנשאת לאחד מעידיה לא תצא כמבואר בש"ע סי' י"ז סעיף מ"ב מתלמוד ערוך פ"ב דכתובות ומצאתי עוד ראיה ממ"ש בשיר השירים רבה בתחלתו בפסוק הראשון שיר השירים בענין מ"ש במלכים א' סי' ג' אז תבואנה שתי נשים זונות ורבנן אמרי יבמות היו וכתב הידי משה שהיו זקוקות ליבם והיו פלה ונחמותה כו' יעו"ש בדבריו וכתב שפן הוא בירושלמי וקשה הא אף לדברי חמותה שהילד התי הוא שלה והוא זקק את הפלה ליבום הרי פינון שהיא יבם קטן ואין אחר ע"ש בידי משה דלכן הספימה הפלה לפסק הראשון גזורו את הילד כו' שעי"ז ממנ"פ תהיה מותרת לשוק וכינון שפן שהיבם קטן תפטר הפלה שהרי היא ילדה ולד עכ"פ שלם רק שמת ביום השלישי מפני ששכבה עליו וא"כ ה"ל פאכלו ארי וא"כ אם יבם קטן פדיעבד דמי הרי פדיעבד באשת פהו.

סמכינו על רבנן. ואין לומר דמירי שלא גמרו שו"צ דזה אינו במשמע דא"כ מהו ואתבונן עליו בפוקר והנה לא הנה בני ואם לא גמרו שו"צ א"צ להתבוננות כו' ובלא"ה מירי נדאי בסתם ולדות שגמרו שו"צ אע"כ יבם קטן לא דמי כלל לדיעבד ולכן לדברי חמותה הפלה זקוקה ליבום ואף לסברת הנ"י פרק החולץ דבספק בן תשעה ספק בן שמונה וגמרו סימניו אף לכתחילה תנשא הנה פתב הבית מאיר סימן קנ"ו ס"ד שהנ"י פתב דברים אלו ע"פ דברי הרשב"א פרק החולץ אבל בפרק הערל חזר בו ודברי הריב"ש ברורים עכ"ל.

וכ"ד כל הפוסקים וא"כ אין שום סברא כלל לסמוך ע"ז כלל אף בסתם ולדות. כש"כ שגם להנ"י זהו בספק בן תשעה ומשום דרובא מסייע להקל וכמו דסמכינו ע"ז לענין מילה אף למאן דלא ס"ל הממנ"פ אבל בנד"ז שהיא ספק בן שמונה ספק בן שבעה וע"כ ממיעוטא הוא אין להקל אף לשטתו ולגבב עוד דשפורה גרים נדאי פשוט שאין לגבב כל הקולות יחד וכ"ש שרוב הפוסקים רובם פכולם ממש פליגי על שני הסברות ע"כ פשוט דאלכתחילה אין שום מקום וסברא להקל בנד"ז אף לפע"ד עיקר שבנד"ז אף פדיעבד גמור אין להקל כלל: סימן שיח נידון איש ששעה עם אשתו ראשונה ט"ו שנה ולא הנה לו בנים ממנה וגירשה ונשאת לאחר והי' לה בנים ממנו והוא נשא אשה שנייה ושעה עמה שתי שנים ומחצה עד שנתעברה ובעיבור הנה היתה חשודה שתשדוה שנתעברה מאיש אחר היינו מאיש אנ"ח שהנה דר בביתה ולכן הכריחו הב"ד שיגרש אותה כי האיש הנ"ל העיד שזינה עמה פעמים רבות וגם יש עוד עידי פיעור הרבה מהאשה עם האיש הנ"ל אח"כ נשא שלישית ודר עמה ג"כ ערוך ב' שנים ומחצה ולא

נתעברה ומת ויש לו אח אם אשתו הלז זקוקה ליבום ואין נפטרת ע"י הבן שיש לו מאשתו האמצעית פיון שהיא ספק אם הוא ממנו: פ"ו דיבמות (ס"ד א') נשא אשה וכו' ובגמרא שמה לא זכה להבנות ממנה ושם (ע"ב) אבל בדורות האחרונים כו' שתי שנים ומחצה כו' ליתניהו להני מילי כו' שני אין שלישי לא מתניתין מני רבי היא כו' נשואין ומלקיות פרבי ובנ"ד אף לרבי לא הוחזק לעקר ע"י הראשונה אף ששקה עמה ט"ו שנים וגם היא פשגירשה יש לה בנים עדיין י"ל שהוא לא זכה להבנות ממנה מיהו י"ל פיון ששקה עם השנייה קודם עיבור הספק ערוך שתי שנים ומחצה ולא נתעברה וגם עם השלישית שקה כמו כן ערוך זמן הנ"ל ולא נתעברה א"כ פיון דאיכא למ"ד שבדורות האחרונים מחזקינו ע"י שתי שנים ומחצה אף דלא קיי"ל כן י"ל פיון שעם הראשונה שקה ט"ו שנים ולא עוד אלא שפשגירשה הנה לה בנים א"כ מוכן דנדאי מיניה הנה המניעה ע"כ פיון שהוחזק אח"כ פעמים בשתי שנים ומחצה י"ל דה"ל כהוחזק לעקר פיון דאגלאי מילתא שהיא בת בנים א"כ ע"כ המניעה הנה ממנו אף שי"ל שזהו משום שלא זכה להבנות ממנה מ"מ טעם זה חלוש יותר ואם הספק שמה המניעה מהאשה ולא ממנו ע"י תוספות (דס"ה סע"א) ומיהו י"ל פיון דיש לו בנים כו' הרי בקל דוחים טעם זה וכיון שכן י"ל מה ששקה עם שתי נשים ערוך ה' שנים ולא נתעברו מספיק לדחות טעם זה ואולי יש לדמות להא דפב"ת דנדה (דס"ו ע"א) דאע"ג שהוחזקו רמ"ת עם בעל הראשון מותרת להנשא לשני משום דאין כל כו' וה"נ אף שלא נבנה מאשה זו י"ל שיבנה מאחרת אף שאשה הראשונה בת בנים מיהו שם בנדה (דס"ו) כתב סה"ת סי' ק"ז דאינה מותרת מטעם זה לבד דאין כל כו' כשנתברר שהדם מהמקור אף בתשובה אחת פתבתי דלפרש"י שם אין זה מוכרח והנה ביבמות דס"ה ע"א) בפרש"י ד"ה מתקיף לה רב פפא דמספיקא קא מגרשת לה וביאור דבריו בנמ"י בשם הריטב"א ונ"ל דהא על הספק גירשה ואדעתא דכל מילי גירשה דמשום חזקה בעלמא שעמדה מלדת אין כאן סימן גמור ואולי הוא לא זכה להבנות ממנה וכשגירשה סתם אפילו על דעת שאולי תלד גירשה ולפיכך אינו יכול שוב לקלקלה עכ"ל.

הרי ס"ל שאפילו הוחזקה חזקה גמורה גם לרשב"ג שנשאת לראשון ולשני ולשלישי ושהתה עם כל אחד עשרה שנים אין כאן סימן גמור שאינה ראויה לילד וחשוב רק ספק כאמרם דהא על הספק גירשה וכ"ד הרמב"ן שם וכ"כ הרשב"א שם ד"ה אי איהי שתקא ונ"ל דלא דמו להנהו דהתם שהיא סבור שמוציאה על הנדאי כי אשתכח שקרא מצי לקלקלה ולמימר אילו הייתי יודע שאין הדבר כן אפילו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה אבל ה"כא דאנו מפקינן לה מיניה ולא מן הנדאי אלא מן הספק דשמה פולם לא זכו להבנות הימנה אין הגט בטל לעולם דמעיקרא נמי על הספק הוא דאפקה עכ"ל וכיון שכן אפילו בכה"ג אינו נקרא רק ספק א"כ כשלא הוחזקה כלל אפילו לר' י"ל נדאי דאינו רק ספק קל ואפשר יש לנטות הספק יותר לצד הקולא ולא להוציא מכלל רוב בני אדם שראוים לילד עוד כתב שם הרשב"א ד"ה נשאת לשלישי ומדקתני נשאת למי שאין לו בנים תצא שלא בכחונה משמע הא למי שיש לו בנים אם רצה להוציא יתן פתובה וא"ת מ"ש מאיילונית כו' י"ל דכיון שזו אין טענתיה נדאי מי שיש לו בנים אינו יכול לטעון עליה טענת אבא מי שאין לו בנים אינו רוצה לעמוד בספיקתה ולקבטל הלכה עליה הראיה עכ"ל וכ"מ בש"ע סי' קנ"ד סי"ח ע"י ב"ש שם.

הרי מכ"ז משמע דאף פשהוקחקה אין זה רק ספק וא"כ בנד"ז שלא הוקחוק פלל גם
הקחקה דלרבי יש צ"ע אם חשוב ספק עקר גם פתב הרמב"ן במלחמות פרק הבע"י
שאפילו לדברי הבעל שהוא יורה פחץ יש לה פתובה שמא לא זכה להבנות ממנה ואע"פ
שזכה פבר להבנות מחברתה עכ"ל ועיין מזה בבית מאיר סי' קנ"ד ס"ו שהוא שלא
פדעת התוספות עכ"פ אף שהוא פון פנים תלינושלא זכה להבנות ממנה א"כ אין ראיה
ממה שהאשה שגירש יש לה פנים שהוא עקר די"ל שלא זכה להבנות ממנה פנ"ל:
קיצור.

(לכאורה י"ל פיון שהאשה שגירש אגלאי מילתא שהיא בת פנים והוא שהה עמה ט"ו
שנים ולא הוליד א"כ המניעה הנה ממנו ובצירוף השנים מועטות ששהה עם השלישית
ה"ל ספק עקר ויש לדחות דלפרש"י אפילו פשהוקחוק ג"פ עם ג' נשים אינו רק ספק עקר
וכ"ד פמה פוסקים א"כ לפ"ז בכה"ג יש לצדד טפי טובא): ב ולכן לכאורה יש לדמותו
לדין ארוס וארוסה דג"כ פרש"י ספ"ז דיבמות (דס"ט סע"ב) ד"ה דדיימא מעלמא.

דלא שינוי לומר פה רוב פעילות אחר הבעל דדוקא בנשואה אמרינו פן ולא בארוסה
והיינו נדאי אע"ג שבנדאי פא עליה הארוס ע"ש דבהכי מייירי שאף שנדאי הארוס פא
עליה עכ"ז פיון דדיימא ג"כ מעלמא לא אמרינו רוב פעילות אחר הבעל וה"נ אע"פ
שהיא נשואה אם דיימא מעלמא אע"פ שרוב פעילות אחר הבעל לא ה"ל בנה פשאר פני
דומה שהם פשרים מטעם דרוב פעילות אחר הבעל דשאני התם שפעילות של הבעל
ראויות להזריע אבל הקא דמספקינו ליה קצת בעקר א"כ אף שרוב פעילות שלו הם לא
חשיבי פלל פשאר רוב אבל עכ"ז לא חשיבי ללא פלום פיון שלא הוקחוק פלל עקר פיון
דלא שהה ממש עם אשה זו ג"כ עשר שנים ולא ילדה שאילו שהה הרי י"ל אגלאי מילתא
שרוב פעילותיו אינו פלום ואף גם זה אינו מוכרח (ובפרט ע"פ מ"ש לעיל מרש"י
והרשב"א והנ"י) אבל פיון דלא שהה עמה עשר שנים א"כ נדאי א"א לומר שאינו פלום
רק שמ"מ נראה דלא חשיבי פשאר רוב פעילות כ"א פמו ארוס וארוסה דג"כ לא חשוב
רוב משום דלאו אורחיה למיבעל פולי האי פלא חנפה והקא לא חשוב רוב מטעם אחר
ואעפ"כ ללישנא בתרא שם היכא דדיימא מיניה אע"ג דדיימי נמי מעלמא פתר דידיה
שדינו ליה וכ"פ בחי' הרשב"א פלישנא בתרא וכ"פ בתשובת הרשב"א ח"א סי' תר"י
דאפילו בשאר איש שאינו ארוס אם ידוע שבא על אשה א' מחזקינו הולד בבנו אע"ג
דדיימא נמי מעלמא ומוכח לה מדין המשנה שם פ"ז דיבמות פהו שבא על בת ישראל
כו' ילדה תאכל ע"ש וכ"ד הריב"ש בתשובה סס"י תמ"ז לפסוק פלישנא בתרא הרי
אע"ג דלא שינוי פלל טעם דרוב פעילות אחר הבעל פיון שאינה נשואה ולא ארוסה.

עכ"ז פיון שיידוע שבא עליה פעם א' תלינו הולד בו אע"ג שחשודה מאחרים וא"כ הקא
דהבעל דר עמה פדרה פל הארץ אף שנאמר דמשום דמספקינו ליה קצת בעקר לא חשיב
הרוב פלל פמו רוב עכ"ז י"ל פיון שיידוע שבא עליה שדינו ליה פתר דידיה אע"ג דדיימא
מאיש אחר פיון שהוא רק חשד והנה בתשובת הרא"ש פלל פ"ב סס"י א' פתב ופסק אבי
העזרי פלישנא בתרא משום דבפרק בתרא דקדושין (נף ע"ה ע"א) לא מיייתי אלא
לישנא בתרא והיינו דהתם מיייתי ארוסה שעברה שהוא לשון שבלישנא בתרא דאילו
בל"ק הלשון הפא על ארוסתו בבית חמיו אכן הנמ"י פתב בשם הריטב"א וה"מ בארוסה

או בא"א אָבֵל בַּפְּנוּיָה שְׂיִלְדָה וְאַמְרָה מִפְּלוּנֵי הוּא כו' וְאַפִּילוּ הֵיכָא דְבָא עָלֶיהָ וְדִימָא מִיְנֵיהָ כו' עכ"ל הֵנָּה מַה שְּׁמַחֲלֵק בֵּין פְּנוּיָה לְאַרוּסָה א"א לֹאמַר לל"ב הֵגַם דל"ב מִיְיָרֵי ג"כ בְּאַרוּסָה וְלֹא בַּפְּנוּיָה מ"מ הָרִי רָבָא פִּירֵשׁ דְּהוּא מְדִין הַמְּשֻׁנָּה פִּהֵן שְׂבָא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל דְּמִיְיָרֵי בַּפְּנוּיָה א"כ אַמְאֵי מַחֲלֵק הוּא בֵּין פְּנוּיָה לְאַרוּסָה וְהֶרְמַב"ם פִּט"ו מֵהֵא"ב דִּין י"ז י"ח פֶּסֶק כל"ק כ"כ הַמְּגִיד שָׁם מִיְהוּ אָף לל"ק נְאֻמְנַת הָאִשָּׁה לֹאמַר מִהָאָרוּס נִתְעַבְּרְתִּי וּא"כ הֵכָא הָרִי הָאִשָּׁה צְוֹנְחָה כְּכָרוּכֵיָא שְׂמַבְעֵלָה נִתְעַבְּרָה: קִיצוּר.

(לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַמּוּת נ"ד לְאַרוּסָה שְׂעֵיבְרָה דְּרוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל כְּלִישְׁנָא בְּתָרָא דְכִינּוּן שְׂהָאָרוּס יָדוּעַ שְׂבָא עָלֶיהָ שְׂדִינּוּ לִיה בְּתָרֵיהָ אַע"ג דְּלֹא שְׂיָיָה לֹאמַר רוּב בְּעֵילַת אַחַר הַבְּעַל וְאַף לְדַעַת הֶרְמַב"ם שְׂפּוֹסֵק כל"ק מ"מ כְּשִׂאוּמְרַת מִהָאָרוּס נִתְעַבְּרְתִּי נְאֻמְנַת וְהֵכָא צְוֹנְחָה כְּכָרוּכֵיָא שְׂהוּלְד מְבַעֲלָה: ג וּא"כ אִם נְדַמְיָה לְדִין אָרוּסָה שְׂעֵיבְרָה לְכָל הַדִּיעוּת הוּלְד בְּחֻזְקַת שָׁל אָבִיו וְכָשֵׁר.

וּפּוֹטֵר אִשְׁת אָבִיו הַשְּׁלִישִׁית מִן הַחֲלִיצָה אִם לֹא שְׂנְאָמַר דְּהֵכָא גְרַע מְאָרוּס: דְּהֵתָם לל"ב הַטַּעַם כִּינּוּן שְׂהָאָרוּס וְדָאֵי בָּא עָלֶיהָ אַע"ג דְּדִימָא וְחֲשׂוּדָה מְאָחֲרִים ה"ל כְּאִין סְפֵק מוֹצִיא מִיָּדֵי וְדָאֵי וּכ"מ בְּתִשׁוּ' הָרֵא"ש הַנ"ל בְּסוּפָה שְׂזָהוּ הַטַּעַם כַּמֶּש"ש כִּינּוּן שְׂהוּא מוֹדָה שְׂבָא עָלֶיהָ וְסְפֵק אִם אַחַר בָּא עָלֶיהָ שְׂדִינּוּ לִיה בְּתָר דִּידָהּ וְהַב"ח בְּסִי' ד' הֵבִיאוּ הַב"ש שָׁם סְעִיף כ"ח ס"ח ס"ק מ"ח ס"ל אֶפִּילוּ רַק בְּדִימָא מִהָאָרוּס וְלֹא דִימָא מְעַלְמָא דְלִישְׁנָא בְּתָרָא שְׂדִינּוּ לִיה בְּתָר דִּידָהּ וּכ"מ בְּב"ש דְּלִישְׁנָא בְּתָרָא הַדִּין כֵּן שְׂלֵא חֲלֵק עַל הַב"ח רַק מִשׁוּם דְּהֶרְמַב"ם וְטוֹר פּוֹסְקִים כל"ק אָבֵל הַבֵּית מְאִיר שָׁם חֲלֵק עַל הַב"ח שְׂאָף לְלִישְׁנָא בְּתָרָא אִין הַדִּין כְּדַבְּרֵיו אָבֵל הֵכָא לִיכָּא שׁוּם וְדָאֵי כִינּוּן שְׂאָנּוּ אוּמְרִים שְׂהַבְּעַל יֵשׁ לְסְפֵק עָלָיו שְׂהוּא עֶקֶר א"כ סְפֵק וְסְפֵק הוּא וְאִם הֵינּוּ יוֹדְעִים שְׂוַדָּאֵי זִינְתָה הֵיָה מְקוּם לֹאמַר דְּוַדָּאֵי בְּתָר הַמְּזוּנָה שְׂדִינּוּ לִיה דְּבִיאָתוּ וְדָאֵי רָאוּי לְהַנְרִיעַ מִשָּׂא"כ בִּיאַת הַבְּעַל ה"ל סְפֵק כִּינּוּן שְׂהוּא סְפֵק עֶקֶר וְלָכֵן גַּם עַכְשָׁיו שְׂאִין שְׂנֵי עֲדִים עַל הַזְּנוּת וְה"ל סְפֵק עכ"ז י"ל דְּסְפֵק וְסְפֵק הוּא וְאִי אֶפְשָׁר לְפּוֹטֵרָה מִחֲלִיצָה דְּהָא מְצִינּוּ לְכַעֲמִים שְׂחֲשָׁשׁוּ אֶפִּילוּ לְמִיעוּטָא וְהַצְרִיכוּ חֲלִיצָה כְּמוֹ בְּיִלְדָה אַחַר מִיתַת בְּעֵלָה וְלֹא נִשְׁתַּהֲהָ הוּלְד שְׂלִשִׁים יוֹם דְּצָרִיכָה חֲלִיצָה אַע"ג דְּרוּב נְשִׁים וְלָד מְעַלְיָא יִלְדָן וּכ"ש הֵכָא דְלִיכָּא רוּבָא מִמֶּשׁ לְהַקְל כְּמוֹ הֵתָם מִיְהוּ כְּבָר כְּתַבְתִּי שְׂאִינּוּ מְוַכְרַח כְּלָל [שְׂיָהֲהָ] כְּסְפֵק עֶקֶר וְאַף אַת"ל לְדוּנּוּ כְּסְפֵק עֶקֶר.

הָרִי בְּתִשׁוּבַת הָרִיב"ש סִי' תמ"ו כְּתַב דְּלֹא תְלִינּוּ לְעוֹלָם בְּזָנוּת כֹּל שְׂאֶפְשָׁר לְתַלוּת בְּבַעֲלָה וְהִבִּיא רָאִיָה לָזָה מְרַבָּא תוֹסְפָאָה דְּחֵלָה בְּבַעַל עַד שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ אַע"פ שְׂהוּא בְּתַכְלִית הַזְּרוּת בִּיבְמוֹת פֶּרֶק הָעֶרֶל (דָּף פ' ע"ב) וּכ"כ עוֹד סִי' תמ"ז וְנ"ל גַּם מַה שְּׂכַתְב כְּבוּדָה דְּאִשָּׁה שְׂנִשְׂאָת הַיּוֹם וּמַת בְּעֵלָה לְמַחֵר וְיִלְדָה לְשְׂמוּנָה וְשְׁנֵי יָמִים שְׂאִינָה מְוַתֵּרַת לִינְשָׂא דְתִלְינּוּ שְׂזִינְתָה כְּשִׂהִיא פְּנוּיָה דְּאַזְלִינּוּ בְּתָר רוּבָא וְחֻזְקָה לִיבּוּם שְׂאוּסְרִין אוּתָהּ וְלֹא תְלִינּוּ בְּכַר שְׂבַעָה וְאַשְׁתַּהִי דְּהוּי מִיעוּטָא חוּץ מְכַבּוּדָה דְּכָר זָה מְבֹאָר הַבִּיטוּל שְׂהָרִי לְרִשְׁבָּ"ג דְּקִי"ל כְּוַנְתָּה כֹּל שְׂשֻׁהָ הוּלְד שְׂלִשִׁים יוֹם שְׂיָצָא מְכָלֵל נֶפֶל מְוַתֵּרַת לִינְשָׂא וְאַפִּי' הֵיָה כֵּן שְׂמוּנָה וְדָאֵי כְּגוֹן שְׂנִשְׂאָת הַיּוֹם אוּ פִּירֵשׁ מִשׁוּם דְּאַמְרִינּוּ בַר שְׂבַעָה הוּא וְאַשְׁתַּהִי.

ולדבריה הנה לנו לחוש לזנות דקונדם שנשאת ולאוסרה משום רנבא וחזקה אלא שאין תולין לעולם בזנות כל שאפשר לתלות בבעלה על צד הרחוק שאין חושדין בכשרות ועוד דאשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר וזהו ברור עכ"ל ויש לעיין מעט בר שבעה ואשתהי חדש השמיני במהרי"ק שרש ק"ג.

א"כ לדבריו דהריב"ש י"ל שגם בנ"ד תולה בבעלה אף שהוא רחוק פיון דמ"מ אפשר הוא שהרי הוא עדיין לא הוחזק שלא שקה עם אשתו השנייה כ"א שני שנים וכן עם השלישית. ואנו קיי"ל דבעינן עשרה שנים לכן אפי' לרבי דס"ל בתרתי זימני הוי חזקה י"ל לא הוחזק כש"כ לרשב"ג דבעינן תלת זימני וכש"כ לפמ"ל בשם רש"י והרשב"א ושא"פ שאפילו הוחזק ודאי נקרא שאפשר לתלות בבעלה על צד הרחוק עכ"פ לכן אין תולין בזנות אף אפשר לחלק דמלבד דדעת התוספות פ"ד דנדה (דל"ח ע"א) דלא קיי"ל כרבא תוספאה בפרק הערל אלא אף להפוסקים שפסקו כרבא וכן פסק מהרי"ק שרש ק"ג.

מ"מ כתב מהר"מ בתשו' מיי' דשייכי לספר נשים סי' כ"ה. דכיון שיש עדים שראו בה דבר מכווער בהא ודאי לא אפשר רבא תוספאה א"כ ה"נ פיון שהאיש העיד שזינה עמה י"ל דלא תלינן באפשר בהבעל אף זה אינו דבתשו' מיי' שם משמע בהדיא בע"א דכיעור הנה מכשיר בנדון דרבא תוספאה כמש"ש הכא אי אפילו חד מינייהו מהימן כבי תרי לא מצי לאפוקה בע"כ אפומיה פיון שהיא אומרת שבעלה הניחה מעוברת ודלמא אשתהויי אשתהי מעובדא דרבא תוספאה בפרק הערל באשה שהלה בעלה למדנה"י ואפשרה עד י"ב חדש ואע"ג דאיכא עד א' שהלה בביתה בליל חג השבועות ומצא עובדי כוכבים ששחקו עמה וחקקה וגפופה בעד אחד של דבר מכווער לא מיתסרא אלא אחר קינוי וסתירה ואף אי מהימן כבי תרי דאסרינן לה אבעלה ה"מ בעד א' דטומאה עכ"ל.

ומשמע קצת אפילו בע"א דטומאה לא הנה אוסרה אף בכה"ג דרבא תוספאה מדכתב מהימן כבי תרי בע"א דטומאה משמע דסתם עד אחד דטומאה אינה אוסרה לבעלה אף בכה"ג. וכן משמע בב"י סוף הטור אה"ע ס"י קע"ח בשם תשובת הרשב"א דתלינן שילדה לששה חדשים.

ואיזו ימים היינו מששה בתמוז שפא הבעל עד עשרה בטבת אע"ג שהיה שם עדות ע"א שזינתה והרי רוב נשים לתשעה ילדו כדאיתא בפרק החולץ (דל"ז ע"א). נמצא תלה בהמיעוט אף שיש עד אחד המחזיק הרוב וצ"ל דלא דמי לעד אחד אחר קינוי וסתירה.

דשם שאני שהקינוי וסתירה חמירי מרנבא נגד מיעוטא שהרי מצד הקינוי וסתירה לבד אסירא גם בלתי העד דטומאה משא"כ הכא מצד הרנבא לא היתה נאסרת דהיינו הא דהכשיר רבא תוספאה א"כ גם מצד העד אחד הנוסף ע"ז לא פלום הוא וכיון שכן א"כ י"ל גם בנדון זה דאף שניחם שלתלות שנתעברה מבעלה הוי אפשר רחוק הלא ודאי לא רחוק יותר מעובדא דרבא תוספאה דהוא ענין דלא שכיח פלל וכלל ועכ"ז י"ל שאפילו כשנוסף ע"ז ע"א דטומאה אין פוסלין הולד פלל מיהו הרי בנד"ז יש ג"כ עידי כיעור כמו שפא בהשאלה שהעידו יהודים מאנ"ח שמצאו את היהודי המודה הנ"ל שהיה ישן בפקר השפם על מטת האשה ערום לבדו.

וכן העידו עוד אנשים שראו מלבושי היהודי המודה הנ"ל תלויים למעלה ממטתה ועוד שארי דברים מכווערים ובשש עידי פיעור אפילו בלא ע"א דטומאה פתב מהר"מ בקא נדאי לא אפשר רבא תוספאה ומה שהעיר מ"ץ א' לפקפק על עדות היהודים הנ"ל ע"ד שגזפר בח"מ סי' ל"ד סי"ז אין נראה כלל והדברים ק"ו ממ"ש בקריב"ש סי' י"א ועוד שגראה שקיו ג"כ אנשים שהעידו ע"ז זולת הגזפרים: קיצור את"ל שאינו דומה לארוס וארוסה שהטעם משום שאין ספק מוציא מידי נדאי.

והקא ספק וספק הוא. מ"מ יש לדמותו להא דרבא תוספאה שא"א לתלות בבטלה כ"א על צד הרחוק ואפ"ה אין תולין בזנות ואי משום שיש פאן עד א' שמעיד שזינה עמה י"ל עד א' אפילו דטומאה אינו כלום וראיה מתשו' הרשב"א בב"י ס"ס"י קע"ח ותשובת מיי' דשייכי לה' אישות סי' כ"ה מיהו הרי בנד"ז יש ג"כ עידי פיעור וכשיש עידי פיעור ג"כ בקא דרבא תוספאה אסורה): ד ועוד יש לפקפק דהא ר' אבהו ביבמות שם משמע לא ס"ל דאמרינן אשתהי אא"כ נעשה בן עשרים שנה.

וא"כ לר' אבהו א"א לפסוק כרבא תוספאה ואע"ג דרבא תוספאה פרשב"ג ובשבת פרק ר"א דמילה (דף קל"ו ע"א) פסק פרשב"ג וא"כ ממילא מוכרח דלא קיי"ל כר' אבהו. אף באגודה ביבמות פרק הערל סי' פ"ח פתב וז"ל רשב"ג דאמר משתהי כר"י משמע ליה לתלמודא דבתרתי פליגי רשב"ג אריי נמי בכו שמונה דאם שקה יוצא מתורת נפל ובקא לא קיי"ל פנותיה ואריי נמי בסתם ולדות דאין יוצאין מתורת נפל אלא בשלשים יום ובקא פסק רב יהודה פנותיה פרק ר"א דמילה עכ"ל וכ"נ דעת התוספות ביבמות שם (ד"פ סע"א) ובפסקי תוספות סימן קמ"ו קמ"ז אף מדברי התוספות בשבת (דקל"ו סע"א) שכתבו ופסק בכולא מילתא פנותיה דרשב"ג משמע אפי' בכו שמונה נדאי שגמרו סימניו פסק פנותיה דרשב"ג וא"כ זה דלא פרבי אבהו אף אפילו להתוספות דשבת י"ל עד פאן לא קאמר רשב"ג אשתהי אלא משום דאיכא שני הוכחות היינו שגמרו שערו וצפרניו וגם שקה שלשים יום אבל בלא גמרו שערו וצפרניו ס"ל להתוספות דלא מהני שלשים יום וא"כ לפ"ז י"ל שאין ראיה לדינו של רבא תוספאה דשם ליכא שני הוכחות פאלו דאי משום שאין חושדין בכשרות ה"ל רק הוכחה אחת ולכן כתבו התוספות בגדה (דכ"ז ודל"ח) דלא קיי"ל כרבא תוספאה והנה הרי"ף השמיט ג"כ הך דרבא תוספאה י"ל ג"כ דס"ל דלית הלכתא פנותי' אף א"א לומר דס"ל פהתוס' דשבת דא"כ האיך הביא הך דרבי אבהו לכן לכאורה י"ל כמ"ש הק"נ פרק הערל ס"ק י"ט דס"ל להרי"ף דלא קיי"ל כרב"ג אלא בסתם ולדות וכמש"ל בשם האגודה ועוד כ' שם טעם אחר וכ"כ בפרק ר"א דמילה ס"ק ד' הרי הרי"ף והתוספות הושוו דלא כרבא תוספאה אף לפי ר"ח שהביא בחידושי הרשב"א בפרק הערל שם בקא דרבי אבהו דאינו סותר להא דרשב"ג ע"ש.

לפ"ז י"ל דאיתא לדרבי אבהו ואיתא להא דרבא תוספאה והנה הבה"ג סוף ה' גיטין שהביאו הרא"ש פב"ת דקדושין סי' ז' לכאורה י"ל דלא ס"ל כרבא תוספאה דא"כ למה הוצרך לומר שבא ע"י שם כו' לימא כרבא תוספאה אף זה אינו דלכן יש להתיר אף אחר י"ב חדש אף בקרי"ף א"א לומר דלכן לא הביא דברי רבא תוספאה משום דס"ל כבה"ג דיש להקל יותר דזה אינו דהא לא הביא דברי בה"ג ועוד דהרא"ש שם כ' דאפילו

לבה"ג אם הבעל מודה שלא בא ע"י שם א"א להקל אא"כ פּרְבָא תּוֹסְפָאָה וא"כ ה"ל להביא הָא דְרָבָא.

ועיין בספר עצי ארזים סי' ד' סי"ד ס"ק כ"ו ושהאר"י אי קיי"ל פּרְבָא תּוֹסְפָאָה ופלפל בזה ולכן אף שמהר"מ בתשו' מי"י וקרא"ש וקרב"א וקרב"ם והטוש"ע פסקו הָא דְרָבָא תּוֹסְפָאָה י"ל כְּשֵׁישׁ עוד נוסף ע"ז עד אַחַד דְּטוֹמְאָה אין להקל אף שְׁעַד אַחַד לֹא פְלוּם הוא מ"מ פִּינּוֹן שבלא"ה גדולי הפוסקים חולקים על זה ע"כ בכה"ג אין להקל.

ועוד פִּינּוֹן שְׁנִיפְרִים הַדְּבָרִים אַמַּת ונתקבלו לאנשי עירכם עד שְׁהוּרוּ שְׁאֲסוּרָה לבעלה וגירשה מסתמא ראו בזה דְּבָרִים הַנִּיפְרִים וכמ"ש בתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' א' ע"ד ותרָא דלילה כי הגיד לה אַתְּ כָּל לְבוֹ כו' בְּשׁוֹפְטִים סי' י"ו י"ח וארז"ל בפ"ק דסוטה (ד"ט ע"ב) מְנָא יְדַעָה א"ר חַנִּין א"ר נִיפְרִין דְּבָרֵי אַמַּת.

ופרש"י מתקבלין ומינשבין ודבורים על אופניהם כו' וכ"ה ברבות נשא פ"ט (דרל"ב ע"א) א"ר חַנּוּן נִיפְרִים דְּבָרֵי אַמַּת אַמְנָם בְּתוֹשׁוֹ מְהַרִּיב"ל ח"ד סי' י"ט כ' ונ"ל ומה שיש להסתפק בנדון הזה הוא אם יצא קול דלא פסיק שזאת האשה היא פרוצה קודם דאשתיה י"ב חדש ויש עד פיעור ולא תרין אי מרעינו לחזקה ואמרין דתצא ודאי דאם יצא הקול אחר דאשתיה דמוכח מילתא משום דאשתיה מרנגין אחריה בכגון האי לא אמרינו דמרעינו לה לחזקה עכ"ל הובא באה"ט סי' ד' ס"ק י"ד א"כ בנ"ד שֶׁמְבֹאֵר בַּהֲשָׂאָה שָׂרָק מַחֲמַת שְׁנֵתְעַבְרָה רִינּוֹ אַחֲרֶיהָ י"ל דלא מרעינו לה לחזקה והוי הקול כמאן דליתא כ"א רק עד אַחַד.

מיהו הרי יש ג"כ עידי פיעור ואפשר הקול נמשך ויצא גם מהם: קיצור (ומ"מ פִּינּוֹן הַרִי"ף וְהַתּוֹסְפוֹת ס"ל דְּלֹא קִי"ל פּרְבָא תּוֹסְפָאָה א"כ אף שהש"ע פוסק פּרְבָא תּוֹסְפָאָה מ"מ בַּיֵּשׁ ג"כ עד אַחַד דְּטוֹמְאָה עם דְּבָרִים הַנִּיפְרִים אין להקל כש"כ שיש ג"כ עידי פיעור): ה מיהו לכמש"ל בשם רש"י וקרב"א שבנד"ז אינו מוכרח כלל לדונו פסק עקר א"כ נראה שאין לדמותו להָא דְּרָבָא תּוֹסְפָאָה דשם לתלות דאשתיה יב"ח הוא אֲפֻשָׁר רְחוּק מְאֹד אֲבָל כָּאֵן אִינוּ רְחוּק כ"כ וְלָכֵן אפ"ל שְׁאֲפִילוּ יֵשׁ ע"א דְּטוֹמְאָה וְגַם עִידי פִּיעוּר שְׁדִינּוֹן לִיהָ בְּתֵר הַבְּעַל וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר ע"ז מְסוּגֵיָא דְּסוּטָה פָּרָק אַרוּסָה (דכ"ז ע"א) אֲשֶׁה מְזוּנָה בְּנִיָּה כְּשֵׁרִין רֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבְּעַל בְּעֵי רַב עֲמָרָם הֵיטָה פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר (דאיכא למיחש דרוב בעילותיה משל אחרים מהו שיהיו בניה פשרים) מהו ונשאר בתיקו ופסק הרמב"ם פט"ו מהא"ב ה"ך וְאִם הֵיטָה פְּרוּצָה יוֹתֵר מְדַאי אֵף לְבְנֵיהָ חוֹשְׁשִׁין וְכ' הַמְגִיד שָׁפֵן עִיקֵר דְּאֲמַרִּינּוּ הֵתָם דְּאִיכְאֵלְמ"ד דְּנִדְאֵי חוֹשְׁשִׁין ור"ל דְּאֲמַרִּינּוּ שָׁם דְּלִמ"ד אֵין אֲשֶׁה מִתְעַבְרַת אֵלָא סְמוּךְ לוֹוֹסְתָה לֹא תִבְעֵי לָךְ דְּלֹא יִדַע בַּהּ וְלֹא מְנַטֵּר לָהּ.

ור"ל דלפ"ז נדאי חוששין. כי תיבועי לך אליבא מ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה וכינן שגם מ"ד זה נשאר בתיקו ולמ"ד הראשון נדאי חוששין לה ע"כ העיקר דחוששין לה זהו פוננת המגיד ובתשו' מהריב"ל ח"א קרוב לסוף חלק הנ"ל בתשו' המתחלת אשה אחת נשואה לכהן (דס"ח ע"א) פתב מסתברא לי דמאי דאמרין חוששין לבניה שהם ממזרים לאו שיהיה ספק ממזרים ממש ויהי' דינם כדין ספק ממזר שהוא אסור בבת ישראל הכשרה ובממזרת וגם פן לא יהיו ממזרין מדבריהן אלא הוי האי

חוששין דקאמר פּשָׁאָר חוששין שְׂבַתְלֵמוּד פֶּהֲיָא דְשִׁתִּי מְשַׁפְּחוֹת שְׂמַתְגָּרוֹת זו עִם זו בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ע"א) וּבִהְיָא דְכָל הַפּוֹסֵל פּוֹסֵל וְאָמַר שְׂמוּאֵל וּבְמוֹמוֹ פּוֹסֵל שָׁם (דָּף ע' ע"א) (וע' בטוש"ע סי' ב' ס"ב) וְשָׂמָא י"ל פֶּהֲיָא דְסַפ"ק דְּכַתְּנֻבוֹת דְּאָמְרִינָן הִלְכָה כַּר"נ וְאֶפִּילוּ בְּרוּב פְּסוּלִין אֶצְלָה וְאֵת לֹא תַעֲבִיד עוֹבְדָא עַד דְּאִיכָא רֹב פְּשָׁרִין אֶצְלָה וְהוּי דִּינָא הָכִי דְלַכְתַּחְלָה אִין מַתִּירִין לוֹ כּו' עכ"ל וְהִנֵּה בְּתָשׁוּ מֵהַרִּי"ו סִי' פ"ח הַתִּיר אֶלְמָנָה בְּלֹא חֲלִיצָה ע"י הַבַּת שְׂנֵשְׂאָר לְהַמַּת מְאֻשְׁתּוֹ הֶרְאֻשׁוֹנָה שְׁהִיתָה פְּרוּצָה כ' ג"כ שְׂאָף אִם הִיא פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר אִין לְחוּשׁ דְּלֹא בָּתוּ הִיתָה הַבַּת דַּמ"ש בְּגִמְרָא וּבְרַמְבַּ"ם שְׂאָם הִיתָה פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר חוּשְׁשִׁין אָף לְבְנֵיהּ הִינּוּ חֻשְׁשָׁא בְּעֵלְמָא לְכַתְּחֻלָּה דַּא"ל כ' ה"ל"ל זו סָפֵק מְמָזְרוֹת כְּדִנְקֻט הֶרַמְבַּ"ם לְעִיל מִיְגִיָּה בְּאַרוּסָה שְׁעֵיבְרָה כּו' אוֹ שְׂמָא לְכַהֵן אֲסוּרָה דְּנֻקָא כּו' עכ"ל וְהִנֵּה בַּמ"ש אוֹ שְׂמָא לְכַהֵן אֲסוּרָה מְבֹאָר בְּפִסְקֵי מֵהַרִּי"ו סִי' ל"ז שְׁדַחָה סְבָרָא זוּ בְּשִׁתִּי יָדִים אֲבָל מ"מ אִין סְתִירָה מִיְגִיָּה לְדַבְּרֵי סְבָרָא הֶרְאֻשׁוֹנָה דְּמֵהַרִּי"ו דְּהוּא רַק חֻשְׁשָׁא בְּעֵלְמָא שְׁכֹן דַּעַת מְהַרִּיב"ל פְּנ"ל וְאֶפְשָׁר קִצַּת רְאִיָּה לְדַבְּרֵיהֶם דְּהִנֵּה הַתּוֹס' בְּסוּטָה שָׁם ד"ה רֹב בְּעִילוֹת פְּתִיבוּ אֲבָל אִיכָא לְמַתְמָה לְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְּאָמַר בְּפָרָק אֶלְמָנָה לְכַה"ג בְּבָא עֲלֵיהּ פְּוִלֵי עֵלְמָא לֹא פְּלִיגֵי דְּבַתֵּר דִּידֵיהּ שְׁדִינָן וְהָא הָכָא דְּבַעַל קְבוּעַ אֶצְלָה כּו' וּלְדַבְּרֵי מֵהַרִּי"ו וּמְהַרִּיב"ל א"ש דְּהֵתָם הִינּוּ דִּינָא וְהָכָא הוּי רַק חֻשְׁשָׁא דְּלַכְתַּחְלָה.

אע"ג דְּהַתּוֹסְפוֹת קָאִי רַק עַל בַּת דּוּמָה לְשְׂמוּאֵל י"ל ה"ה לר' יוֹחָנָן בְּפְרוּצָה בְּיוֹתֵר דְּלְדִידִיָּה פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר ה"ל כְּבַת דּוּמָה לְשְׂמוּאֵל וְע' בְּתָשׁוּ מֵהַרְמ"פ סִי' ל"ג הוּבָא בַּש"ע סִי' ד' סט"ו בַּהֲג"ה וּבַט"ז. וּבַב"ש שָׁם וּבַעַצ"א וְע' בְּבֵית מְאִיר שָׁם שְׁכַתְּבַת טַעַם הַבַּה"ג שְׁהִבִּיא הֶרָא"ש פ"ח דב"ב סִי' כ"א דְּפִסְק בְּעֵינָא דְּפְרוּצָה בְּיוֹתֵר לְקוּלָא מְשׁוּם דְּסָפֵק מְמָזֵר דְּרַבְּנָן וְזֵה אִינוּ מְסַפִּיק לְתַרְץ טַעְמוֹ דְּהַמְגִיד דְּלְעִיל שְׁנַתָּן טַעַם עַל פִּסְק הֶרַמְבַּ"ם מְשׁוּם דְּאִיכָא לְמ"ד דְּנֻדְאֵי חוּשְׁשִׁין כּו' וְע"ז יֵשׁ לִישֵׁב פִּינּוֹן דְּאִיכָא לְמ"ד הִינּוּ רַבִּי אַמִּי בְּנֵדָה סַפ"ג (דל"א ע"ב).

וּמ"ד אִין אִשָּׁה מְתַעֲבֶרֶת אֶלְא סְמוּךְ לְטְבִילְתָּה זֵהוּ דַּעַת ר' יוֹחָנָן שְׁהוּא רַבּוּ דְּר' אַמִּי וּבְנֻדְאֵי הִלְכָה כַּר' יוֹחָנָן נֶגְדַר ר' אַמִּי גַם מ"ש טַעְמוֹ דְּבַה"ג מְשׁוּם דְּסָפֵק מְמָזֵר דְּרַבְּנָן ע"כ בְּסַפִּיקוֹ דְּסָפֵק זֵה פִּסְק לְקוּלָא ג"כ אִינוּ מְתַקְבֵּל דְּבַגְמ' פָּרָק בְּתָרָא דְּקִדּוּשֵׁין (דע"ג א') אָמַר רַבָּא ד"ת שְׁתוּקֵי פְּשָׁר כּו' עַד מַעְלָה עָשׂוּ בְּיוֹחָסִין הָרִי אֶפִּילוּ רַבָּא לֹא מְהַיָּי מְדַרְבְּנָן ה"ה שְׁנֵי סְפִיקוֹת וְע"ש בַּחַה"ר וּבַפְּנ"י אַעֲכַצ"ל טַעְמוֹ דְּבַה"ג דַּס"ל אָף לְמ"ד חוּשְׁשִׁין אִינוּ סָפֵק פְּלֵל כ"א חֻשְׁשָׁא ע"כ פִּינּוֹן שְׂנֵשְׂאָר בְּתִיקוֹ פִּסְק דְּאִין חוּשְׁשִׁין וְזֵה רְאִיָּה לְמֵהַרִּי"ו וּמְהַרִּיב"ל וְהִנֵּה עכ"ל דַּעַת הַבֵּית מְאִיר שָׁם דְּאָף אַת"ל הַפִּי כַּמ"ש מֵהַרִּי"ו דְּהוּי רַק חֻשְׁשָׁא לְכַתְּחֻלָּה מ"מ אִין לְכַתְּחֻלָּה יוֹתֵר מְזָה לְפִטוֹר אִשָּׁה בְּלֹא חֲלִיצָה בְּמִקּוּם דְּאֶפְשָׁר וְהַעֲלָה שְׂבַפְרוּצָה בְּיוֹתֵר יֵשׁ לְהַצְרִיף לְהַאֲלִמְנָה חֲלִיצָה לְכָל הַפּוֹסְקִים וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי מַמ"ש הֶר"ן סַפ"ק דְּכַתְּנֻבוֹת גְּבִי וְאֵת לֹא תַעֲבִיד עוֹבְדָא עַד דְּאִיכָא רֹב פְּשָׁרִין אֶצְלָה פִּינּוֹן דְּאִילוּ אַתָּה פּוֹסֵל הָעוֹבֵר מְשׁוּם סָפֵק מְמָזֵר אָף הוּא לְבוּ נֻקְפוּ וּפּוֹרֵשׁ מְמָנָה וְאֶפִּילוּ לְגַבִּי וְלָד נְמִי כְּדִיעֲבַד דְּמִי עכ"ל וְאָף אָנוּ נְאֻמַר שְׂאָם אַתָּה מְצַרִּיכָה חֲלִיצָה לְכַתְּחֻלָּה א"כ יִפְסְלוּ הֵבֵן מְשׁוּם סָפֵק מְמָזֵר וַא"כ אַתָּה פּוֹסְלוּ מְקַהֵל וְע' בַּחַמ"ח סִי' ד' ס"ק כ"ח דָּאִם לֹא הִיָּה יוֹרֵשׁ א"כ יֵשׁ עָלָיו לְעַז מְמָזֵר וּכְעֵין שַׁכ' הֶר"ן כּו' וְעוֹד דְּכַה"ג אִיתָא בַּש"ס פ"ב דִּיבְמוֹת (דָּף כ"ד ע"ב בַּד"א פְּשָׁאִין לָהּ בְּנִים אֲבָל יֵשׁ לָהּ בְּנִים (מִן הֶרְאֻשׁוֹן לֹא תַצָּא דְּכִי מְפָקִי לָהּ מַחְזַקִּיָּה לְקַלָּא קַמָּא וְעַבְדִּינָן לְהוּ מְמָזְרִים) לֹא תַצָּא.

ועד"ז פסק בש"ע סי' י"א ויש ליישב דברי הבית מאיר דהקא גבי פרוצה ביותר שאני
כיון דהרמב"ם והש"ע פסקו דחוששין לבניה משום ממזרות א"כ לא שייך לומר שייחיו
מלחלון האלמנה משום שע"ז יחושו על הבנים שהם ממזרים דהא באמת חוששין לכן
לכתחלה עכ"פ וא"כ יהיה לעזי ומה בכה: קיצור (שי"ל דנ"ד קיל מעובדא דרבא
תוספאה.

ויש ללמוד נ"ד מדין פרוצה ביותר דלמהרי"ו סי' פ"ח אין האלמנה צריכה חליצה וכן
משמע דעת מהריב"ל ח"א. והבית מאיר ס"ל דלכתחלה צריכה חליצה): ומעתה נבוא
לנ"ד דלכאורה יש לדמות נדון שלפנינו לדין הנ"ל דאם היתה פרוצה ביותר הגם דהיא
אינה נק' פלל פרוצה ביותר אף סתם פרוצה לכאורה נקראת כיון דאיפא עידי פיעור ועד
אחד על זנות וגם כיון שנתקבל הדבר כ"כ עד שהפל מרנגים אחריה ושהורו לגרשה
וגרשה בעלה חשוב ודאי דומה כנזכר בסי' ד' סט"ו וע' ב"ש שם ס"ק כ"א ובסי' ו' סעיף
ט"ז סק"ל ובחמ"ח שם ס"ק י"ד דהואיל והפל מרנגים אחריה כו' ועיין תוספות בפ"ד
דסוטה (דכ"ז ע"א) פי' דדומה היינו בקלא דפסיק דאי בקלא דלא פסיק א"כ אפי' פנס
יוציא לכאורה מפרשים דיש ג"כ עידי פיעור דאל"כ מדוע תצא ע"י קלא דלא פסיק לבד
בלי עידי פיעור וא"כ היכא דליפא עידי פיעור אף שיש קלא דלא פסיק אינו נק' דומה
פלל מיהו י"ל התוספות לשיטתיהו בפ"ב דיבמות (דכ"ד ע"ב) דבקלא דלא פסיק מפקינן
מהנטען בלא עידי פיעור ע' בהרא"ש שם ובלא"ה דברי התוס' דסוטה צ"ע מה הקשו
הא אפילו פנס יוציא ה"ז לא שייך רק בהנטען משא"כ ה"א דמייירי באינש דעלמא.

ויש ליישב שוב ראיתי מזה במהרי"ט חאה"ע סט"ו ובשבו"י ח"ב סי' קמ"א. מיהו בנ"ד
שיש ג"כ עידי פיעור י"ל שנקראת ג"כ פרוצה אבל עכ"ז י"ל שזו לא נקראת רק דומה
ולא פרוצה ביותר עכ"ז כיון שהבעל הוא קצת ספק עקר א"כ עכ"פ ה"ל ספק אם שייך
לומר הדין דרוב בעילות אחר הבעל כמו בשאר דומה.

או לא כיון שי"ל שבעילותיו אינן ראויות להזריע פלל וא"כ ה"ז ממש פדין פרוצה
ביותר דהתם הוי ג"כ ספק אם שייך לומר רוב בעילות אחר הבעל וכמו שהשיג הבית
מאיר והעצי ארזים על הט"ז סי' ד' דדקדק מדברי רש"י שפפרוזה ביותר רוב בעילות
מאחרים וע"ז השיגו הם דאין פוננת רש"י דנדאי רוב מאחרים אלא דיש למיחש שמה
הרוב מאחרים וי"ל ג"כ שרוב בעילות מהבעל וא"כ בנדון הלז ג"כ הרי יש קצת ספק
שהבעל הוא עקר וא"כ לפי ספק זה ליכא שום בעילה הראוי להזריע מהבעל ואף שיש
ספק שמה לגבי אשה זו אינו עקר א"כ את"ל שמידי ספיקא לא נפקא ה"ל פדין הנ"ל
ממש ועוד לפי עדות הד"כ וע"א דטונמאה שהיה אתה עמה בבית וזינה עמה פעמים רבות
א"כ לדבריו לא שייך פלל ר"ב אחר הבעל אדרבה י"ל להפך שרוב בעילות בעת ההוא
היה עם הנזואה והגם שהוא רק עד אחד מ"מ כיון שיש ג"כ עדות על דברי פיעור
שביניהם שפיר יש לדמותו לדין פרוצה ביותר ובפרט עם קצת ספק שעל הבעל.

ולכן י"ל הדין שחוששין על בנה לכתחלה ומפילא האלמנה צריכה חליצה כיון שזהו
לכתחלה ואף שע"ז יצא לעז על הבן מה בכה פנ"ל הרי באמת חוששין על הבן לכתחלה
עכ"פ ואף לפמ"ש בשם תשו' מהריב"ל ח"ד סי' י"ט שהקול אינו ענין כ"כ בנד"ז שהקול
נמשך רק מפני העיבור וגם מחמת זה נתנו אומן לדברי העד וכיון שע"פ הדין תולין

בבעלה אין הקול פלום מ"מ נשאר עכ"פ עד אחד דטומאה ועידי פיעור ועוד שהקול יצא
ג"כ מחמת העידי פיעור ועד א' דטומאה פנ"ל: קיצור.

(אע"ג ה"ל רק דומה לבד ולא פרוצה ביותר עכ"ז פינון שעל הבעל י"ל דה"ל ספק
עקר קצת א"כ יש להסתפק דלא שייך רוב בעילות אחר הבעל וה"ל פדין פרוצה ביותר
ועוד שאפשר בלאה"נ אין שייך פאן רוב בעילות אחר הבעל): אף קשה לי הסוגיות
הש"ס אהדדי מדוע ה"כא גבי פרוצה ביותר אע"ג דאין ברור שרוב בעילות מאחרים
חוששין על בניה משום ממזרות ומדוע בהא דרבא תוספאה אפשרי' לולד שנשתתה
שנים עשר חדש אע"ג דה"ל מיעוטא בלבד שישתתה י"ב חדש גם י"ל שהיא מיעוטא
דלא שכחא פלל כמו שלא נשמע פלל אפילו אחד מאלף עכשיו וצריף לחלק דשאני
התם דלא אתרעי חזקת האשה פלל ע"כ אוקמא אחזקת פשרות וצדקות שלא היה שום
זנות פלל וכלל וכמ"ש הריב"ש סי' תמ"ז וכ"כ הרא"ש פ"ק דכתובות סי' י"ח בשם
הר"י להאמינה על מיעוטא דאונס נגד רובא דרצון מה"ט דחזקת פשרות וטענת פרי
נאפילו להחולקים שם י"ל התם שאני דעכ"פ היה שם זנות אפילו לדבריה היינו אונס
וכיון שעכ"פ יצא הדבר משאר נשים שלא יאונה להם שום זנות ע"כ אתרעי חזקתה ולא
אזלינו בתר מיעוטא דאונס נגד רובא דרצון ולכן בהא דרבא תוספאה שהמיעוט הוא
שלא היה שום זנות פלל לכן אפשריה אבל ה"כא גבי פרוצה ביותר דאין לה חזקה
דכשרות ע"כ פינון דליכא רובא אין להקל פלל וא"כ בנדון שלפנינו י"ל ג"כ דכיון דהיה
עידי פיעור ועד אחד שזינתה והכל מרגנים אחריה וכנ"ל א"כ ליכא להעמידה אחזקת
צדקת וכנ"ל דזהו הנק' דומה: קיצור (צריף לחלק בין הא דרבא תוספאה דלא אתרעי
חזקת פשרות שלא ע"כ מהני אף מיעוטא להכשיר הולד ובין פרוצה ביותר דלא מהני
פלל מיעוטא נגד רובא ובנ"ד שיש עידי פיעור ועד א' דטומאה אפשר ג"כ אתרעי
חזקתה): ומ"מ להרמ"א ומהרמ"פ שבפרוזה ביותר ג"כ נאמנת לומר על בניה שהם
פשרים וכ"ד הב"ש והעצ"א א"כ בלא"ה לק"מ מהא דרבא תוספאה דשם מסתמא אמרה
שרק מבעלה נתעברה וא"כ בנ"ד נמי שטוענת שרק מבעלה נתעברה י"ל הולד פשר
לכ"ע וא"כ א"צ חליצה אף י"ל הא דנאמנת כשאומרת מבעלה נתעברה זהו פשאנה
מכחשת פלל שלא זינתה ורק שאומרת שזה ברור לה שמבעלה נתעברה שהרי מקור
הדין מהא דרבן גמליאל דבאומרת לכשר נבעלתי נאמנת והיינו לפי שאינה מכחשת
הבעילה וכמ"ש התוס' בגיטין פרק המגרש (דפ"ט ע"א) ד"ה בעולה דהיכא דאמרה לא
נבעלתי אינה נאמנת וא"כ ה"כא בפרוזה ביותר כשמכחשת ואומרת שלא זינתה פלל איך
תהא נאמנת אע"כ שאומרת שנידון הזנות תאמינו או לא תאמינו עכ"פ הבן הוא מבעלה
וא"כ ה"כא שאין שייך זה אא"כ תכחיש הזנות לגמרי י"ל אינה נאמנת.

מיהו גבי ארוסה שעיקרה בקדושין (ע"ה א') דבודקין את אמו ואמרה לכשר נבעלתי
דהיינו הארוס משמע דמכחשת הזנות לגמרי אע"ג דאוקמא רבא ביבמות (ד"ע ע"א)
ל"ב דמייירי בדיימי מעלמא והיא עכצ"ל שמכחשת ועכ"ז נאמנת אמנם בבית מאיר
סע"י ט"ו כ' ג"כ דנאמנות שלא היינו שאומרת אף שהקול אמת מ"מ ידוע לי ע"פ
חשבון ברור שעובר זה מבעלי הוא ממש כמו לכשר נבעלתי ברוב פסולים נאמנת כו'
וכן בארוסה שעיקרה ובדיימי מעלמא פ"ג כ"ה ג"כ כה"ג ודקדק פן מלשון הרמב"ם פדין
כ"ח: קיצור (הרמ"א ומהרמ"פ ס"ל אף בפרוזה ביותר כשאומרת מבעלי נתעברתי

נְאֻמָּנֹת לְהַכְשִׁיר הַנּוֹלָד וּמ"מ הַבַּיִת מְאִיר פְּתַח דְּוָהוּ דְּוָקָא כְּשִׁמְגָדַת עַל הָעוֹפֵר לֹא מִצַּד
שְׁמִכְתָּוֶשֶׁת הַזְּנוּת וּא"כ בּוֹנ"ד לֹא שְׁיִיף לֹמֵר (פֶּן): וּע"כ לְכַאוֹרָה י"ל הָאֵלְמָנָה צְרִיכָה
חֲלִיצָה וְהַנּוֹלָד כְּפֶשֶׁר וְעוֹד דְּלִגְבֵי הַנּוֹלָד ה"ל רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן דְּסַפֵּק מְזוּרָה גָּבֵא .

וּגַם מִשְׁפָּחָה שְׁנֻטְמָעָה נְטֻמָּעָה עַר"ן פֶּרֶק עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין אֲבָל לְגַבֵי חֲלִיצָה ה"ל חֲשֵׁשׁ
אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא וּבִלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְהַחְמִיר וְאִי מְשׁוּם שְׁעִי"ז יֵצֵא לְעַז כּו' יֵשׁ לֹמֵר בְּמִקּוֹם
שְׁיֵשׁ חֲשֵׁשׁ אִיסוּר אֵין חוֹשְׁשִׁין לְלַעֲז כּוּמ"ש אַאזְמו"ר בְּתִשׁוּ' דַּאֲמַטְשִׁי סְלָאוּ בְּשֵׁם הַב"ש
סִי' קכ"ה סק"י: ז וּמ"מ בּוֹנ"ד לְעַנְנָן לְהַכְשִׁיר הַנֶּעֶר לְבוֹא בְּקֹהֶל יֵשׁ פְּמָה טְעֻנוֹת הַא'
עַפְמִשׁ"ל אוֹת ה' דְּנִדּוֹן הִלְזוּ קִיל מְהֵא דְּרַבָּא תּוֹסְפָאָה וְשִׁישׁ לְלִמְדוֹ מִדִּין דְּסוּטָה (דָּף כ"ז)
דְּלַמְהֵרִי"ו וּמְהֵרִיב"ל מַה שְׁחוֹשְׁשִׁין לְבִנְיָה אֵינוֹ לְפִינְסָלָם דִּיעֵבֵד כ"א אֶלְכַתְּחִלָּה.

ב' שִׁי"ל דְּהֵכָא לֹא דְמִי מְמַשׁ לְנִדּוֹן הַנ"ל דְּהֵכָא מַה שְׁהִיא פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר הוּא רַק ע"פ
הָעֵד אֶחָד דְּטוֹנְמָאָה שְׁהִיָּה אִתָּה עֲמָה וְזִינָה עֲמָה פְּעֻמִּים רַבּוֹת אֲבָל ע"י הָעֵידי כִּיעוּר אֵין
שְׁיִיף כָּלֵל לְקִרוֹתָה פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר אִף שְׁהַכִּיעוּר הוּא פְּרִיצוֹת מ"מ אֵין זֶה עֲנָן כָּלֵל לְדִין
פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר הַנּו' בְּסוּטָה (דָּף כ"ז).

תַּדַּע דְּהֵתָם אֲמָרוּ לְמ"ד אֵין אִשָּׁה מִתְּעַבְּרַת אֶלָּא סְמוּךְ לְוִסְתָּה לֹא תִבְעִי לָךְ מִשְׁמַע קֶצֶת
דְּבִרּוּר שְׁהִיא מְזוּנָה וְכַעֲנִין שְׁאֲמָרוּ רַפ"ח דְּפִסְחִים גַּבֵי גוֹמֵר בֵּת דְּבָלִים שְׁהַפֵּל גּוֹמְרִים בָּהּ
כו' וְגַם ע"ז אָמַר שָׁם וְאֵין עִתָּה יוֹדַע אִם שְׁלָף הֵן אִם שָׁל אַחֲרִים הֵן.

ג' לְהַרְמ"א וּמְהֵרֵם"פ אִף בְּפְרוּצָה בְּיוֹתֵר נְאֻמָּנֹת לְהַכְשִׁיר הַנּוֹלָד אִף שְׁהַבַּיִת מְאִיר פִּי'
כַּע"א. מ"מ יֵשׁ לְצַרְף עכ"פ דְּעֵתָם לְסַנֵּיף בּוֹנ"ד אֲבָל לְעַנְנָן לְפִטוּר הָאֵלְמָנָה בְּלֹא חֲלִיצָה
דַּה"ל אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא וּבְמָה שְׁאֲפִשֵׁר לְתַמְנָן לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לֹמֵר שְׁיֵשׁ לְהַצְרִיכָה חֲלִיצָה
וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי פִט"ו דִּיבְמוֹת הַלְכָה ה' אֵהָא דְּאֲמָרוּ לָהּ שְׁנִים מֵת בַּעֲלָהּ
וְנִשְׂאָת וְאח"כ בָּא בַּעֲלָהּ.

דס"ל שְׁיִכּוּלָה לֹמֵר לוֹ אִישׁ אַחֵר הוּא וּקְלִסְתֵּר פְּנִיּוֹ דוּמָה לְהֵרָאוֹן דְּכִיּוֹן שְׁנִשְׂאָת בְּהִיתֵר
ע"פ שְׁנֵי עֵדִים שׁוֹב אֵינוֹ נְאֻמָּן לְאִסְרָה אַע"פ שְׁבָא בְּעֻצְמוֹ כִּיּוֹן שְׁיֵשׁ לֹמֵר דְּאַחֵר הוּא
וְנִדְמָה לְזֶה כ"ד הִירוּשְׁלָמִי אִף שְׁלִש"ס דִּילֵן בַּכָּה"ג תַּצָּא כּוּמ"ש ר"פ הָאִשָּׁה רַבָּה (דפ"ח
סע"א) אֵתָא גַּבְרָא וְקָאִי וְאֵתָא אֲמֵרַת דְּלֹא תַצָּא וּמ"מ אִף לְהִירוּשְׁלָמִי דס"ל דְּלֹא תַצָּא
אֲמָרוּ שָׁם אֵתָא עֲבֻדָּא קוּמִי דְרַבִּי אִימִי א"ל אֵין בְּרִי דְהִיא שְׁרִיָּא לָךְ אֶלָּא תְהֵא יוֹדַע
דְּבִנּוּהִי דְהִיא גַּבְרָא מְזוּיָרָא קוּמִי שְׁמִיָּא וְהוּא ר' זִירָא מְקַלֵּס לִיהָ דוּ מִקִּים מִילְתָּא עַל
בְּוִרְיָה עכ"ל הִרִי אִף בְּמִקּוֹם שְׁמִדִין תּוֹרָה מְוַתֵּר לְבַעֲלָהּ כִּיּוֹן שְׁלִפִי רְאוּת הַשְּׁכָל אִסוּרָה
הִיא הַגַּם שְׁאֵין פֶּחַ בְּאִוְמְדָנָא שְׁלָנוּ לְאִסְרָה נִגְדַּד דִּין הַתּוֹרָה עכ"ז אָמַר לִיהָ תְהֵא יוֹדַע כּו'
כֶּן בַּכָּה"ג אִף שְׁמִד"ת הַנּוֹלָד כְּפֶשֶׁר שְׁהַבַּעַל אֵינוֹ מְוַחֲזֵק עֲקָר כָּלֵל אִף שְׁשִׁיָּה עִם הֵרָאוֹן
ט"ו שְׁנִים וְגַם ע"א דְּטוֹנְמָאָה עִם עֵידי כִּיעוּר אֵינוֹ נְאֻמָּנִים בְּיֵשׁ לָהּ בְּנִים.

מ"מ כִּיּוֹן שְׁלִפִי רְאוּת עֵינֵי הָעוֹלָם הָאֲמִינוּ בְּדַבְרִים הַנִּיכְרִים לְהָעֵד שְׁזִינָה עֲמָה וְנִתְגַּרְשָׁה
מִבַּעֲלָהּ ע"כ יֵשׁ לְהָאֵלְמָנָה לְחוּשׁ לְנַפְשָׁה שְׁתַּחֲלוֹץ מֵהִיבָם שְׁלֹא תִהִי בְּאִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא
כָּל יְמֵי עִם הַבַּעַל שְׁתַּנְּשָׂא לוֹ.

וְאִף שְׁאֵין הַנִּדּוֹן שְׁלָנוּ דוּמָה מְמַשׁ לְעֻבְדָּא דִירוּשְׁלָמִי הַנ"ל דְּשָׁם נִיכְרַת לְעֵינֵי כָּל שְׁאִסוּרָה
עַד שְׁבַש"ס דִּילֵן אֲמָרוּ מִחֲכוּ עֲלֶיהָ דְרַב אֵתָא גַּבְרָא וְקָאִי כּו' מִשָּׂא"כ בּוֹנ"ד רַחוּק הַרְבֵּה

מעובדא הנ"ל מ"מ למדנו מזה הירושלמי דראוי להחמיר אף במקום שמוותרת מן הדין כשיש אומדנא כו' ועוד דהנה מציינו בגמרא ומשנה בשמעתא קמייתא דכתובות בתולה נשאת ליום הרביעי כו' שהכריחו התוספות שם סד"ה שאם היה דכדי שלא תשב עמו באיסור כל ימיו חשו לזנות אע"ג דלא שכיח עכ"ל וכו"כ התוספות פ"ב דגיטין (דף י"ז ע"ב) א"כ יש לה לחוש שלא תשב כל ימיה באיסור עם בעלה שתחלוץ מיבמה פיון דבידה הוא לחלוץ: קיצור דמיון לזה מירושלמי פב"ת דיבמות ומהתוס' רפ"ק דכתובות: ועוד דמציינו בכמה דוכתי דחשו רז"ל לע"א לכתחלה אף בדיני קדושין כדמוכח בסוגיא פ"ב דכתובות (דף כ"ג ע"א) גבי עד אומר נתקדשה כו' וכמ"ש הב"ש סי' מ"ב סס"ק זי"ן ואם עד אחד אומר בפניו ועוד א' נתקדשה ואותו פלוני אינו פאן כו' צריכים לחוש לדבריו ואם נשאת לא תצאפיון דליפא שני עדים עכ"ל ועיין בב"ש סי' מ"ז סק"ה להרמב"ן והרשב"א בע"א אומר נתקדשה אפי' עד אחד מכחישו שלא היו שום קדושין קלל לא תנשא פיון שהיא אינה יודעת פלום.

א"כ ה"נ אף אם נאמר דמה שהכחישה האשה את העד האומר שזינה עמה ה"ל כעד א' בהכחשה הנה זו האלמנה אינה יודעת עם מי האמת. א"כ לכתחלה לא תנשא בלי חליצה.

ואין לומר דאין לחוש לזה פיון אף שאם נדאי זינה עמה יש ספק שהנולד מבעלה י"ל אם נדאי זינה עמה כמה פעמים כמו שהעיד קרוב הדבר יותר לתלות הנולד בו דה"ל אין ספק מוציא מידי נדאי ועוד שנגד זה גם האשה האומרת שלא זינתה אינה חשוכה כעד א' המכחישו דהיא בעל דבר ולא עד ובתשו' מהרי"ט ח"א סי' פ"ב העיר כמה מקומות דעד אחד נאמן לחוש לדבריו אף בדבר שבפירוהו היכא דליפא חזקה מבןררת אף שבתשו' א' העירותי על דבריו שאינו מוכרחים כ"כ מ"מ פאן באיסור דלכתחלה יש לחוש לזה ואחד מהמקומות שייך קצת לנד"ז והוא מהש"ס דקדושין (ע"ג ב') נאמנת חיה לומר זה כהן כו' וזה ממזר כו' קרא עליה ערער אינה נאמנת כו' ערער חד כו' דליפא חזקה דכשרות חד גמי מהימן אע"ג דלא דמי להתם דמפלעדי החיה ה"ל ספק ממזר ממש משא"כ הכא דבלא העד היה הנולד פשר גמור מ"מ התם ג"כ פיון שהחיה נאמנת א"כ עצאתו פשר גמור ואעפ"כ ערעור דחד מהני פיון בלא החיה ליפא חזקת פשרות ועיין בש"ע ס"ד סל"ה מדין חיה וערער דחד ועיין במל"מ פט"ו מהא"ב דין ל"ב שדחה דברי הפרישה סי' ד' שפי' דקרא ערער היינו קודם שהחיה אומרת שהוא פשר אלא לעולם אינה נאמנת כל זמן דאיפא ערער.

וכ"כ הר"ן בפירוש נז"ל כל שבא עד אחד ומכחישה פ"י לאחר שהעידה אינה נאמנת עכ"ל והנה הר"ן שם כ' נז"ל ואע"ג דהימנוה רבנו ואמרי דכ"מ שהאמינה תורה עד א' הרי פאן שנים היינו כשהדבר בענין שראוי להאמין בו עד אחד במילתא דעבידא לאגלויי אבל הכא אין החיה נאמנת אלא מפני שעל הרוב אי אפשר בלאו הכי הלכך כל שבא עד אחד ומכחישה אפי' לאחר שהעידה אינה נאמנת עכ"ל נשמע דס"ל להר"ן שאפי' נתקבלה עדותה בב"ד דהא מה דכ"מ שהאמינה תורה ע"א הרי הוא פשנים זהו פשהתירוהו ב"ד ע"פ העד אחד וכמ"ש בספר מרה"צ סי' י"ז סל"ז שהשיג על הב"ש שפי' דברי התוס' דיבמות (קי"ז) בענין אחר ואפ"ה אף שנתקבל עדותה בב"ד מהני ערער דעד אחד משום דליפא חזקה דכשרות ובנ"ד אף דלא שייך לומר ליפא חזקה

דכשרות דנהו שיניך דוקא התם ע"ש בפרש"י משא"כ הכא שדרה עם בעלה מ"מ פ"ק דכתנבות (דף י"ג סע"ב) אמר ר' אליעזר אבל בפה לית לה חזקה דכשרות ולכאורה י"ל התם מפני שהיא פנויה ע"כ אין לבתה חזקה דכשרות משא"כ עובר של אשה שדרה עם בעלה ה"ל חזקת פשרות תיכף פשהוא בעיבור מיהו פב"ת דקדושין (דף ע"ח ב') אמרו עובר דלית ליה חזקה דכשרות מיהו אף בכה"ג אמרו שם דאפילו שניהם אומרים ממזר הוא אינו נאמניו הרי פינון שהוא בחזקת שהוא ממנו אין שניהם נאמנים לומר שאינו ממנו וכ"ש עד אחד.

ויש צ"ע בדברי הרמב"ם פ"ג מה' יבום ה"ד מי שזינה עם אשה בין פנויה בין אשת איש ונתעברה ואמר זה העובר ממני הוא ואע"פ שהיא מודה לו אע"פ שהוא בנו לענין ירושה ה"ז ספק לענין יבום פשם שזנתה עם זה פך זנתה עם אחר כו' עכ"ל וכו"פ בטוש"ע סי' קנ"ו ס"ט דבאשת איש האיה יתיה ספק לענין יבום והלא משנה שלמה שנינו ואפילו שניהם אומרים כו' ונהי דקיי"ל האב נאמן מ"מ אמו ודאי אינה נאמנת אף עם עוד עד אחד ואף דהרמב"ם מייירי שידענו שזינה עמה כמ"ש מי שזינה כו' מ"מ הא רוב בעילות אחר הבעל ועיין בהרמב"ם פט"ו מהא"ב דין י"ט ולכן מן הדין ודאי אין לפסולו בנ"ד אלא פינון דאשפחן דפעמים עד א' נאמן לפסול ע"כ פינון פאן פשנשא לא היה מוחזק שילד ע"כ פינון שהעד מעיד שזינה עמה יש לזו האלמנה לחוש לדבריו לענין שתחלוץ מהיבם.

ויקצת סמך לדבר מהרמב"ם פ"ג מה' יבום ה"ד פנ"ל וראיתי בתשו' הב"ח סי' מאה שפסק אנדון קרוב לזה דא"צ חליצה ושם היה המעשה אשה אחת יצא עליה קול לאחר נשואיה לבעלה השני וילדה בת לשבעה חדשים שהיא הרה לזנוגים ונתעברה מאחר וכשראתה שהיא הרה לזנוגים מיהרה ועשתה חתונה עם בעלה השני כדי לחפות על ניאופיה פן הוציאו דבה והאמת שזמן החתונה היה פן וראיה שהרי לשבעה חדשים נולדה והיתה גדולה פולד פן תשעה חדשים ואותו הקול יצא מפי אשה אחת משרתת בבית שלא היתה אויבת להם ולא מבקשת רעתם ומפי השמועה אמרו שגם הנואף התפאר כמה פעמים שהוא בא עליה ופסק שא"צ חליצה ושזו הבת הנ"ל הנולדה לשבעה חדשי פוטרת אמה מן החליצה הרי אע"ג דרוב נשים לתשעה ילדן לא חש פלל להרוב נגד חזקת פשרות דהאשה אף שיצא עליה קול ואף שגם הנואף הודה.

ולכאורה הוא כנ"ד דהחשש שעל הבעל שאינו ראוי להוליד י"ל לא חמור מדין מיעוטא לגבי רובא לתלות פנולדה לשבעה חדשים אף שהיתה גדולה פכן תשעה חדשים פנ"ל ומה שהנואף הודה בנ"ד גם שם היה פן ומבואר בתוה תשובתו שאף אם היה מודה בפני ב"ד אין לחוש אף שם יש לחלק דשם עיקר טעמו שהבעל השני הי' מחזיק הבת הנ"ל בביתו מפש שבעה שנים וגם צנה פן לפני מותו שתירש פל חלקו פנכסי אביו שהיה הוא פכור לכן תטול שני חלקים משא"כ בנ"ד אדרבה גירש את אשתו הרי האמין להקול ולהעד ועוד בנד"ז יש עידי פיעור ג"כ וגם ידוע שהיה אמה עמה בבית זמן רב לכן נראה שאין להתירה לכתחלה בלי חליצה.

ועיין בסי' קנ"ט ס"ב: ולענ"ד שתחלוץ רק בפני שלשה דיינים ולא יותר דהא א"צ חמשה רק לפרסומי מילתא ובנד"ז א"צ פרסום אדרבה ראוי לא לפרסם כ"כ שלא להיות

לעז גדול כל פה על הנלד: קיצור שמצינו באינהו מקומן שחוששין לע"א אף בעניני אישות היכא דליכא חזקה מבנררת והכא אין החזקה ברורה כ"כ פיון שמראים הדברים שהיה עקר ושהיה עידי פיעור עם הנואף: עוד על הנ"ל בענין הכשר הנלד שאין לחוש שמא נד"ז נקרא פרוצה ביותר מחמת שיש עדים שראו דברי פיעור ג' ארבעה פעמים ומסתמא נשתתה משה זמן.

וכיון שהאיש הנחשד היה מתאכסן בביתה א"כ יש לחוש שאין ר"ב מהבעל והנה בתשו' מהריב"ל דסוף ח"א נשאל ונ"ל על אשה אחת נשואה לכהן ובהיותה תחתיו יצא עליה קול זמן רב שהיתה מזנה עם פלוני קרובה את"כ יצא עליה קול שהיתה מזנה עם פועל אחד שהיה עושה מלאכת הצמר בביתה וגם זה נמשך זמן רב את"כ יצא עליה קול כי בהיותה בפפר בא עליה רועה נכרי אחד לאונסה עכ"ל וע"ז פתב בתשובה שם ואם לחוש אדם ולומר דזאת האשה היתה חשודה פעם ופעמיים ושלש ודמי לההיא דכתבנו מפרק ארוסה דאם היתה פרוצה ביותר דחוששין אף לבניה עכ"ל נ' מלשונו דהיינו משום שגנחשדה עם תלתא גברי דא"א לומר דגנחשדה רק על ג' ביאות דהא כ' שהיתה מזנה משמע שעם זה הנחשד היה הנחשד שזינתה עמו משה זמן.

וכן עם השני וא"כ לכאורה למה תלה במה שגנחשדה עם תרי ותלתא גברי אשר ע"כ אפטר לומר פיון שזהו רק חשד בלבד ואין שום עידי טומאה ע"כ מחמת החשד שיוצא עם אדם א' לא מחזקינן לה בפרוזה ביותר אלא ע"י תרי ותלתא גברי פיון על פרקו ראו ממנה דברי פיעור עם אנשי הנ"ל להכי הוזקה לפרוזה ביותר אבל נדאי אם היו עידי טומאה ממש על שנים ושלשה פעמי' אף עם איש אחד חשובה פרוצה ביותר.

ובתשו' מהרמ"פ סי' ל"ג לכאורה לא משמע פן שכ' גם אינו נראה שגדון זה יקרא פרוצה ביותר אף אם אמת הוא שגנאטה נופלת עמו במטה פעם אחת כו' ומה שהיתה מזנה עמו בעודה פנויה אינה כדי לחושבה פרוצה כשהיתה מקודשת עכ"ל מבואר הא אם ראו כמה פעמים דברי פיעור עמו ה"ל פרוצה ביותר י"ל שאני התם שידוע שבעודה פנויה היתה מזנה ממש עמו ע"כ בכה"ג ע"י איזו פעמי' דברי פיעור בהיותה מקודשת ה"ל פרוצה ביותר כו' ואעפ"כ משום פעם א' ואף שהוא פיעור גדול אין חשובה פרוצה ביותר.

ולכאורה מסוגיית הגמ' היה מקום לומר דבעיא דהיתה פרוצה ביותר מיירי שידוע שהיתה זונה ממש. דאז שייך הבעיא שמא אין רוב אחר הבעל דאם אין שום עידי טומאה כ"א רק ריבון פיון שעיקר הזנות הוא ספק עדיין וביאת הבעל נדאי.

מהכ"ת נימא שהספק מוציא כ"כ מידי נדאי עד שנאמר שמא ג"כ רוב בעילות מהזנות אלא משמע שהזנות אין בו שום ספק רק הספק על הרוב ואין לסתור זה דהא בעיא זו קאי על דומה. אלא שהיא פרוצה ביותר משאר דומה.

ודומה היינו ריבון שמדברים עליה זה אינו דאשכחן לשון דומה שקאי ג"כ על ביאה נדאית ס"פ אלמנה לכה"ג (דף עיין תחלת ע"א). אבל דיימא מיניה וכ' התוס' שבא עליה בנדאי כו' וכ"כ הרשב"א וש"פ וכן משמע בהירושלמי פ"ק דסוטה ה"ו שמואל אמר פורשין מן המזנה ואין פורשין מבתה ואתיא כ"י דמר ר' יוחנן אשת איש שזינתה הנלדות

לבעל מפני שרוב בעילות אחר הבעל עכ"ל הא קמן דרבי יוחנן מייירי אף בידוע שזנתה ואתא בעיא היתה פרוצה ביותר ולכאורה י"ל דפרוצה ביותר היינו כי הו' ששנינו רפ"ו דסוטה ר' יהושע אומר עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה אף ז"א דהתם מייירי אחר קינוי עכ"פ ובגמ' (דף ו' סע"ב) מייירי אחר קינוי וסתירה ועוד דהתוספות (דכ"ז ע"א) פתבו דדומה היינו פשישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה א"כ פרוצה ביותר היא יותר מזה ועיין בסוגיא רפ"ח דפסחים שהפל גומרים בה כו' ומשם ראיה לכאורה לדעת בה"ג שפסק בעיא דסוטה (דף כ"ז) לקולא שהרי אומר יש לי בנים ממנה מיהו לפ"ד מהרמ"פ דלעיל דס"ל דממה שהיתה זונה פשהיתה פנויה אין פדאי לתושבה פרוצה פשהיתה מקודשת אין ראיה משם וכ"כ במנחה בלולה בהושע שם שפשישאו התנהגה בצניעות אף א"כ לא יתיישב מש"ש ומה אתה שאשתך זונה כו' שהרי בעודו תחתיו לא זנתה וי"ל כיון שמ"מ מתחלה היתה זונה שייך לומר פו והנה אף שהתרגום יונתן תרגם הפסוק בענין אחר דאומר קח לה אשת זנונים היינו שיתבאר על יתבי קרתי טעותא וגם הראב"ע כ' חלילה חלילה שיצוה הש"י לקחת אשת זנונים כו' ע"ש עכ"ז מה שיש לשמוע לדינא מהסוגיא רפ"ח דפסחים י"ל יש לסמוך ע"ז.

אף אם הענין כדברי הת"י במעשה דהושע כיון שבגמ' נאמר סוגיא פזו עכ"פ אף מ"מ משום עידי פיעור לבד אף שראו ממנה איזו פעמים דברי פיעור ולא פעם אחד. עכ"ז אינו שייך שתקרא פרוצה ביותר שהרי בגמ' פ"ב דיבמות (כ"ד ב') אמרינן דמהבעל אין מוציאין אלא בעידי טומאה ולא בעידי פיעור: ולא חילקו אם ראו דברי פיעור פעם א' או ג' פעמים.

וכיון דאין מוציאין מהבעל בכה"ג לא מסתבר שיחושו לבניו ועוד דהא אדרבה אפילו מהנבטען דמוציאין ע"י עידי פיעור וקדל"פ עכ"ז ביש לה בנים מהבעל לא תצא מהנבטען משום לעז הבנים כדפרש"י א"כ כיון שחוששין שלא יצא לעז עליהם כ"ש שעכ"פ אין שום חשש עליהם וסתמא אמרו אפילו ראו ג' פעמים דברי פיעור פנ"ל ועיין בתשו' מהר"ם מלובלין סי' פ': סימן שיט וע"ד אשר שאל ממני שבנו הגדול מוהר"מ שי' בעותי קא מבעית בענין החליצה מפטפוטי ההמון יפה כ' מעל' אשר נפלאות זאת מאין להם הדברים הלא היא מצנה גדולה מתרי"ג מצות דאורייתא ובאמת הרי מקרא מלא פתיב שומר מצנה לא ידע דבר רע בקהלת סי' ח' וארז"ל בשבת (דס"ג ע"א) כל העושה מצנה פמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות שנגאמר שומר מצנה כו' ובמדרש רבה יתרו פ"ל מצות שהיא חייכם שנגאמר שומר מצנה כו' וכ"ה עוד במ"ר נשא פי"ד (דרנ"ט א' ג').

ועיין בב"י בא"ח סס"י תנ"ה בשם רבינו יהודה הקסיד והובא בש"ע שם סעי' א' בהג"ה אין לשפוך כו' דשומר מצנה כו' כמ"ש המ"א והט"ז שם. וכ"ש וק"ו לנד"ז ואפשר דפטפוטי ההמון נמשך רק ממדינות שנוהגין ג"כ ביבום וס"ל כמ"ד מצנת יבום קודמת וא"כ החולץ אינו מקיים המצנה כמאמרה.

אף באמת ג"ז אינו כלום דהא משנה אחרונה ס"ל דמצנת חליצה קודמת ספ"ק דבכורות וכן יש דעת פמה אמוראי' בגמ' בכמה מקומות ועיין בתוספות יבמות (דל"ט ע"ב) וכ"ד

הרבה גדולי הפוסקים א"כ ודאי דעבד פמר עביד נק' ג"כ מקינים המצנה פמאמרה וע' מד"ר פ' וישב פרשה פ"ז בדבר מצנה ממאנין שפאמר מאן יבמי.

וגם אפילו למ"ד מצות יבום קודמת כ' הב"י סי' קס"ה בשם תשו' הריב"ש סי' ש"ב דאם היבם הוא נשוי אשה לכ"ע מצות חליצה קודמת והובא בש"ע שם בהג"ה. וכ"ז במדינות שנוהגין ביבום ג"כ אבל בכל מדינות אלו שאין נוהגין פלל וכלל ביבום.

כ"א בחליצה משום דקיי"ל פאבא שאול ביבמות (דל"ט ע"ב) א"כ פשיטא שהחולץ זהו הנק' עושה מצנה פמאמרה ממש וא"כ פשיטא דשום מורא לא יעלה על ראשו ח"ו ויקבלו החוה"ש מאדה"ש ידידם הדש"ת מנחם: סימן שכ נידון שיש עד אחד שבעלה של זו התחיל להניח תפילין בכמו שלשה חדשים אחר שפארד הזוג זמ"ז ויש עדים שלא נתחברו עוד ומת הבעל אח"כ אם יש סברא להתייר לשוק עי"ז בלא חליצה כי היבם קטן בן שלשה שנים: הנה בתחלה י"ל במ"ש בסה"ת סי' קל"ג שמחזיקין אותו לגדול בשנים ע"י שהחזיק ע"י השכנים שהגיע לכלל שנים וכגון שהוא במקום לינתו וראייתו מהחזקה נדה בשכנותיה דבעלה לוקה עליה משום נדה דלכאורה יש קושיא עצומה ע"ז מהא דפ"ב דכתובות (דכ"ד כ"ה) דאין מעלין מתרומה ליוחסין אע"ג דתרומה עון מיתה ולא מחזיקין גרנות ולא מנשיאת פנים ומקריאת התורה ואע"ג דהתם לא שייך החששא שפא העלהו לתרומה ע"י אביו.

דאף לרבי דס"ל התם דהאב נאמן להאכילו בתרומה היינו משום מקו ופי' הרמב"ן דמירי בפאינו ידוע שהוא אביו. משא"כ בידוע שהוא אביו.

וגם ע"ז פליג ר' חייא וס"ל דאינו נאמן וכן ס"ל לריש לקיש ולפ"ד ריב"ם גם סתם משנה דקדושין (דע"ט) פליג ארבי ואין מעלין לתרומה אלא ע"ז א' פשר ואעפ"כ אין מעלין מתרומה ליוחסין מאחר דליוחסין בעינו שני עדים א"כ אין מעלין מתרומה דיש לחוש שהעלוהו לתרומה ע"פ עד אחד ואין מעלין מתרומה ליוחסין רק לר' יהודה דס"ל שאין מעלין לתרומה ע"פ עד אחד וכמ"ש התוס' שם (דכ"ד ע"ב) סד"ה ואיבצית אימא רבי יהודה ורבנן במעלין מתרומה ליוחסין קא מפלגי וכ"כ הר"ן שם.

וכ"כ המגיד רפ"ך מהא"ב דלמ"ד מעלין מתרומה ליוחסין ודאי בעינו תרי כו'. הרי מבואר שאין מעלין ליוחסין דבעינו שני עדים אלא מדבר שאין מעלין לו רק ע"פ שני עדים משא"כ מתרומה דסגי ע"פ עד א' אין מעלין ממנה ליוחסין משום ספיקא דשפא העלוהו לתרומה רק ע"פ עד א' אף שאפשר שהיו שני עדים ואף מתרומה דאורייתא אין מעלין ליוחסין לפ"ד הר"ן והתוס' והיש מפרשי' שהביא המגיד שם.

והרמב"ם דס"ל דמעלין ממנה היינו משום דס"ל שאין מעלין לתרומה דאורייתא ע"פ עד אחד כ"א ע"פ שני עדים. כללו של דבר שהסקמת כל הפוסקים שם דליוחסין פיון דבעינו ע"ז שני עדים אין מעלין אליה משום דבר שהחזיק לכהן שיש לחוש שהחזיק שם לזה שלא ע"פ שני עדים.

וכ"כ בשט"מ שם ומעתה מה שהחזיק ע"י השכנים שהגיע לכלל שנים הרי אין ע"ז שני עדים ממש כ"א הנה פחזקות הנ"ל דתרומה וחילוק גרנות וקריאת התורה שגם פן החזיק בכל העיר לכהן ואפ"ה אין מעלין מנה ליוחסין דאין לומר דהתם דוקא מירי בעיר שלא

נולד ביה דוזה אינו במשמע דהא אפילו הוה חזק שהוה בנו של פהו צריף עדים שאינו בן חללה ועתו"ס (כ"ד א') ד"ה אבל ובהר"ן ד"ה גרסינו עלה בגמרא וע' רמב"ם פ"ך הט"ו מי שפא כו' אבל אם כו' והיינו לתרומה דרבנו אבל לתרומה דאורייתא כ' הלכה ב' שהעידו לו שני עדים שהוה פהו בן פלוני הפהו הרי דלא סגי בן פלוני הפהו לבד אלא שגם הוא פהו והיינו שאינו בן חללה וכיון שכן אפילו הוה חזק בעיר לידתו שהוה פב"פ הפהו נדאי דאין מעלין עי"ז ליוחסין דארף את"ל שהוה פשני עדים על שהוה בן פלוני הפהו אפתי אין זה שני עדים שאינו בן חללה ועוד דגם על אביו אין זה רק חזקה שהוה חזק פהו וא"כ אפילו בעיר לידתו אין מעלין ליוחסין ע"י חזקה דתרומה וחילוק גרנות כו' מאחר שאין פאן שני עדים ממש שהוה נדאי פהו וליוחסין בעינו שני עדים ועיין ב"ש סי' ג' סק"ח גבי מיהו נראה לשטת הרמב"ם וכו' דלהרמב"ם נדאי הדין כמו שנת' וארף לפמש"ש בשם הרשב"א י"ל ג"כ פשעדים כותבין שאני דעדיף מחזקה וכ"מ בהר"ן לשטתם שהרי כ' דלהרמב"ם טעמא דמילתא משום שאפשר כו' כמו שהם מוחזקים מפלל דהרא"ה לא חייש לזה אלא ס"ל דאין עדים כותבי' אא"כ יודעים נדאי שהוה פהו וכ"כ הש"ך בח"מ סי' מ"ט ס"ק ט"ו דליוחסין לא סמכינן אחזקה ואע"ג דבקדושין (ד"פ ע"א) אמר רבי יוחנן דסמכינן על חזקה גם ליוחסין כפר כ' בסה"ת סי' קל"ג דחזקה דכרופין אחר האם שאני וכמבואר במהרי"ק שרש"פ"ז דהיא חזקה שפומכינן עליה גם לדיני נפשות משום דהיא חזקה עצומה שיש עמה מעשה גמור הנראה לעין שכן הוה והנה כ"ז אפילו בשטר שהוה לשון העדים.

וכ"ש חזקת השכנים לבד גרע טובא ולא עדיף מהחזק לתרומה ואין מקום לידתו פאן. דהא ה"נ י"ל חזקת השכני' ע"פ עד א' ונשים וכה"ג, וא"כ קשיא על הסה"ת ומה שהביא ראיה מהא דהחזקה נדה בשכנותי' בקדושין (ד"פ).

יש להשיב ע"ז מכמה טעמים האחד דהא הרמב"ם פט"ז מה' סנהדרין דין ה' כ' אין צריף שני עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בעד אחד מוחזק כו' והוה מפורש בירושלמי פ"ו דסוטה ה"ב וא"כ הא דהחזקה נדה בשכנותיה ארף דלא הנה פלל פשני עדים רק בעד אחד עכ"ז בעלה לוקה עליה וכן כ' מהרי"ק שרש"פ"ז דהא דהחזקה נדה בשכנותי' הנה חזקה פל שהוה ולא דמי לחזקה דכרופין אחריה ע"ש באריכות ועוד דשאני לענין נדה שהתורה האמינתה פדכתי' וספרה לה וכיון שלבשה בגדי נדות והחזיקה א"ע לנדה הרי יש פאן חזקה גמורה מה"ת ג"כ והשכנות נאמנות ע"ז פנ"ל בשם הרמב"ם ואיך יש ראי' מזה להקל ע"י חזקת השכנות לענין חליצה דבעינו שני עדים וכדמשמע בפ"ק יוצא דופן דאין סומכינן אפילו על בדיקת נשים לענין חליצה הגם שהיא מלתא דעבידא לאגליא וגם חזקת השכנים בענין השנים י"ל ע"פ נשים או עד א' שאינו נאמן פאן ול"ד לנדה שהיא נאמנת מן התורה ולכן צ"ל דסה"ת סמך אאיך טעמא שכתב שם ונ"ל ועוד כי רוב פעמים שערות אינן באות לפני הגעת שנים אי נמי ברייתא דאין האב נאמן מיירי דאין פאן שערות והאב מעיד שהגיעו לכלל שנים והביאו שערות ונשרו לקה אינו נאמן מיהו יקשה על זה דמשמע שהאב אינו פא להעיד על השערות כ"א על השנים עכ"ל וכיון דאיפא פאן רובא דמסייע לחזקה דשכנים ע"כ פסק דסגי ארף לחליצה וכדאמרין ספ"ב דכתובות (דכ"ח ע"א) פיון דרוב נשים בתולות נישאות גילויא מילתא בעלמא הוה והיינו דא"צ שני עדים גמורים יעו"ש וה"נ דכונתה ואעפ"כ

הָאָב אֵינוֹ נֶאֱמָן וְכִמוֹ דְּשֵׁם בְּכַתּוּבוֹת לֹא סָגִי בְּעַד א' יַעוֹ"ש וּלְפִי הָאִי נְמִי שְׁבַסָּה"ת י"ל
גַּם הָאָב נֶאֱמָן וְאִם שֶׁהַקְּשָׁה ע"ז י"ל פִּינּוֹן דְּחִלְיָצָה הָיָה סִפְקָא דְּבָר שֶׁבְּעָרְוָה וּמִסְפֵּק בְּעֵי שְׁנֵי
עֵדִים ע"כ יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְלֵי בְּכַה"ג וְתַדְעָה דְּהָא רִיא"ז בִּש"ג ס"פ עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין בַּד"ה וְכֵן
נֶאֱמָן הָאָב פְּלִיג עַל סָה"ת וְס"ל דְּהָאָב נֶאֱמָן לְחִלְיָצָה ע"כ י"ל דְּגַם לְסָה"ת לֹא בְּרִירָא
מִקְלָתָא לְהַחְמִיר בְּשֵׁישׁ שְׁעָרוֹת שְׁלֵא לְסַמְּרָה עַל הָאָב וְלָכֵן בְּחֻזְקָה שַׁע"י הַשְּׂכָנִים הִקְלִי
וְהִתִּיר אַע"ג דְּלֹא דְמִי חֻזְקָה זֶה לְשְׁנֵי עֵדִים מִמֶּשׁ וְעוּי"ל בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי הַסָּה"ת דְּהִנֵּה פֶל
מָה שֶׁפְּתַבְּנוּ שֶׁהַסְּפָמַת הַפּוֹסְקִים דְּלִכ"ע לְיוֹחֲסִין פִּינּוֹן דְּבַעֲיָנָן ע"ז שְׁנֵי עֵדִים ע"כ לֹא מְהִנֵּי
שׁוּם חֻזְקָה מִתְרוּמָה וְכַה"ג מָה שֶׁמְעַלִּין לְזֶה ע"י עַד אֶחָד זֶהוּ יִצָּא לְהֵם מִן הָאִיבְעִית אִימָא
ר' יְהוּדָה וְרַבְּנָן בְּמַעְלִין מִתְרוּמָה לְיוֹחֲסִין קָא מִיפְּלִגִי אָכֹן לְפִי שְׁיִנּוּיָא קָמָא שֶׁבְּגִמְרָא
דְּרִיבָּה"ו וְרַבְּנָן בְּחֻזְקָה דְּגוּמְלִין קָא מִיפְּלִגִי אָכֹל בְּלֹא חֻזְקָה דְּגוּמְלִין נֶאֱמָן עַד אֶחָד
וְאֵעִפ"כ ס"ל לר' יְהוּדָה דְּמַעְלִין מִתְרוּמָה לְיוֹחֲסִין פִּינּוֹן דְּתְרוּמָה עֲוֹן מִיתָה וְר"ל דַּא"כ
אִיפָּא רְאִיָּה וְחֻזְקָה מִצַּד אֶכִּילְתּוּ הַתְרוּמָה נּוֹסֵף עַל הָעַד אֶחָד דָּאֵם זֶר הוּא לֹא הִי אוֹכֵל
תְרוּמָה שְׁהִיא עֲוֹן מִיתָה.

כ"כ הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ שָׁם עַל הַתּוֹסֵף ד"ה וְאִיבְעִית אִימָא וְכ' עוֹד דְּסוֹגְיָא דְּשִׁמְעִיתִין מְהוּ
לְהַעֲלוֹת מְנַשִּׂיאת כְּפִים לְיוֹחֲסִין כּו' ה"מ תְרוּמָה דְּעֲוֹן מִיתָה כּו' מוֹכָחָא הָכִי וְאֶזְלָא
כְּשִׁינּוּיָא קָמָא עֵינָן עָלֵיו.

וּלפ"ז צ"ל אַע"ג דְּלְתְרוּמָה מַעְלִין ע"י עַד א' וְלְיוֹחֲסִין בְּעֵינָן שְׁנֵי עֵדִים אַעפ"כ זֶה הַחֻזְקָה
דְּתְרוּמָה פִּינּוֹן דְּעֲוֹן מִיתָה לֹא הִי אוֹכֵל בְּהַצְטָרָף אֶל הָעַד א' שֶׁהַעֲלָהּ לְתְרוּמָה הָיָה חֻזְקָה
גְּמוּרָה וּמְהִנֵּי כְּמוֹ שְׁנֵי עֵדִים וְעֵינָן קְרוּב לְזֶה בְּפִרְש"י (דכ"ו ע"ב) גְּבִי וְאוֹקְמִינָן אַחֲרֵיהּ
קָמְיָתָא דְּאַסְקִינָה ע"פ עַד א' ע"ש הַגַּם שְׁאִין רִיא' מִשָּׁם יִזְכַּר לְדָבָר וְלְכַאוּרָה יֵשׁ רִיא'
לְזֶה מִמ"ש בְּגִמְרָא שָׁם סוּף הַפְּרָק (דכ"ח ע"ב) בְּקָשׁוֹ לְהַעֲלוֹת עֶבֶד לְפָהֳנָה עַל פִּי חֻזָּא
בְּאַתְרָהּ דְּר' יוֹסִי וְאֶזְלָא וְאַסְקִיד בְּאַתְרָהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה וְנִהְרִי ר' אֱלִיעֶזֶר בְּר' יוֹסִי הִי עַד
אֶחָד וְאֵעִפ"כ רְצוֹ לְהַעֲלוֹת לְכַהֲנָה עַל פִּיו בְּמִקְוָמוֹ שֶׁל ר' יְהוּדָה עִם שְׁהִי מַעְלִין שָׁם
מִתְרוּמָה לְיוֹחֲסִין כְּמַש"ש בְּגִמְרָא.

וְעַכְצ"ל ע"י שֶׁהַעֲלָהּ לְתְרוּמָה עַל פִּיו מִמִּילָא הָיָה מַעְלִין אוֹתוֹ אַח"כ לְיוֹחֲסִין. וְלְפִי
הַסְּפָמַת הַפּוֹסְקִים הַנֶּז"ל דָּאִין מַעְלִין לְיוֹחֲסִין מִתְרוּמָה הִיכָא דְּמַעְלִין לָה ע"פ עַד אֶחָד
נְצֻטְרָה לְדַחֲוֹק וְלוֹמַר דְּר"א בְּר"י סְהָדָא אַחֲרֵינָא הָנָה בְּהַדְיָה.

דְּוָגְמַת דְּאַמְרִינָן כַּה"ג פ"ב דְּר"ה (דכ"ב ע"ב). אָכֹל זֶהוּ דְּחֻזְקָה דְּבִשְׁלָמָא הָתָם אַמְרִינָן
וְהָא דְּלֹא חֻזְקָה לְהִי מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּרַבִּי נְהוּרָאִי וּפְרַש"י שְׁהָרִי לֹא הוֹנֵכֵר ר' נְהוּרָאִי אֶלָּא
לְלַמּוּד מְמַנּוּ כּו' וְאִין כְּבוֹדוֹ כּו' ע"ש אָכֹל הִכָּא לְכַאוּרָה לֹא שְׁיָיָה לּוֹמַר הָכִי וְעוֹד דְּלִשׁוֹן
עַל פִּי מִשְׁמַע קִצַּת שְׁהִיָּה הוּא יְחִידִי וְעֵינָן בְּסִפְרָה הַפְּלָאָה סוּף פְּרָקִין שְׁפִי דְּחַד אַחֲרֵינָא
הָנָה בְּהַדְיָה מַעֲתָה י"ל דַּס"ל לְסָה"ת דְּכַמ"כ חֻזְקָה שֶׁהוֹחֲזֵק לְגְדוּל ע"י הַשְּׂכָנִים מְסִייעַ
לְעֻדוּתָם אַע"ג דְּלֹא שְׁיָיָה כָּאֵן פִּינּוֹן דְּעֲוֹן מִיתָה הָא גַּם לְעֵנָן נְשִׂיאת כְּפִים אַע"ג דְּלִיכָא
עֲוֹן מִיתָה אַמְרִינָן פִּינּוֹן דְּמִפְּרָסְמָא מִקְלָתָא לֹא הָנָה מְחַצִּיף נְפְשִׁיָּה וְאַע"ג דְּהַסְּפָמַת פֶּל
הַפּוֹסְקִים כְּשִׁינּוּיָא דְּאִיבְעִית אִימָא עכ"ז י"ל דְּהַסָּה"ת צִירָף זֶה ג"כ לְטַעְמִים דְּלַעֲלִיל
דְּבִלָּא"ה רֵיב פְּעַמִּים שְׁעָרוֹת אֵינָן בָּאִים לְפָנֵי הַשְּׂנִים וְשָׂאָר סְנִיפִים כְּנַז"ל.

ולפ"ז בנדון שלפנינו להחזיקו בלא הגיע לשנים ע"י שלא הניח תפילין עדיין אף את"ל שהוחזק פן גם ע"פ השכנים אף בעיר שנולד בה י"ל דלא הוי חזקה לכ"ע דכאן אינו רק מניעת דבר שאינו מניח תפילין ולא שינה פאן לומר שהוחזק פן ע"פ השכנים שלא ע"פ האב דבשלמא בהקף לענגן שהגיע לכלל שנים שפיר י"ל שהשכנים מחזיקים אותו לגדול שאומרים לצרפו לעשרה להתפלל או לברך בהמ"ז או לקרות בתורה וכה"ג וא"כ נעשה מעשה על פיהם.

משא"כ הקא מה שאינן מוחים בידו על שאינו מניח תפילין אין זה שום מעשה כ"א מניעת דבור ויש לומר דלא ידעי כל קף מזה או יתלו שהוא חולי מעיים ופטור מן התפילין פדאימא פרק כל הבשר וכה"ג כמא אמתלאות לכן אין פאן שום חזקה מהם על שלא הגיע לכלל שנים: סימן שכא הנה אפילו היו שני עדים על התחלת הנחת תפילין הנ"ל אינו פלום די"ל שרק ע"פ אביו לא הניח תפילין מקודם וברי אביו אינו נאמן לענגן חליצה דהוי דבר שבפירוה כמ"ש בסה"ת סי' קל"ג וז"ל ואפילו ראינו שעמד להתפלל והשלים לעשרה בבית הכנסת אין בקף פלום דשא ע"פ האב עשו פן שנאמנים לנדרים ולהקדישות עכ"ל וכ"פ רמ"א בש"ע סי' קס"ט סי' א בהג"ה ולא עוד אלא שאפילו לדברי ריא"ז בש"ג ס"פ עשרה יוחסין בד"ה וכן נאמן האב דפליג על סה"ת וס"ל שהאב נאמן לחליצה ג"כ י"ל דהקא שקבר נשאת והיא בחזקת א"א אינו נאמן לכ"ע והוי כמו למכות ועונשין וצ"ע וגם מהש"ס פ"ב דכתובות (דכ"ה סע"ב) ואינו נאמן להשיאו אשה מוכח בדברי סה"ת דלא כריא"ז.

אף אפילו הי' האב נאמן היינו פשהיה אומר פן בפירוש אבל בנד"ז שרק ע"י החזקה שלא הניח תפילין מקודם פאנו לעשותו קטן י"ל דלא עדיף מהא דאמרינו פ"ב דכתובות דאין מעלין מתרומה ומנשיאת פפים ליוחסין אע"ג דתרומה עון מיתה ונשיאות פפים ג"כ אם זר הוא עובר אעשה בנדים אפ"ה לא מחזיקין מזה ליוחסין כ"ש הקא מה שלא הניח תפילין מקודם זהו ביטול מ"ע בשוא"ת שאין מחזיקין מזה לגבי דבר שבפירוה דבעינן עדים.

גם על ענגן שלא חזרה אליו יש כמא זמנים שאין עליהם רק עד אהד. וע' בפרק חז"ה (דכ"ט סע"א) נאי טעין וכו' עכ"פ ע"א ודאי אינו נאמן בכתובות (כ"ד) מהו להעלות כו' עתו"ס סד"ה ואיבעית אימא וא"ת וכו' ולפע"ד קשה ע"ז ממש"ש סוף העמוד ואס"ד מעלין וכו' והתם ליכא ב' עדים אלא י"ל כמ"ש הרמב"ם פט"ז מה"ס האיסור עצמו בע"א יוחזק כמ"כ עד"ז פאן ועוד צ"ל פן לסה"ת סי' קל"ג דס"ל לחליצה בעינן ב' עדים והאב אינו נאמן ואעפ"כ ע"י חזקה דקריאת התורה שלא ע"פ האב מהני וקשה מ"ש הקא דאם הוחזק בכהן לאכילת תרומה ולנ"כ לא מהני ליוחסין אא"כ במקום שידוע שאין מעלין לתרומה ע"פ ע"א כמ"ש התוס' והר"ן והמגיד ובש"ט מ בשם הרמב"ן.

ועכצ"ל דסה"ת לא ס"ל פן אלא דחזקה גופא שהוחזק לאכול תרומה מצד עצמה מהני ועדיף מע"א לבד וכה"ג פרש"י (דכו"ו ע"ב) דגם חזקה שע"פ עד א' נק' חזקה וצריף ישוב לסה"ת האיבעית אימא דריה"ו ורפנן במעלין מתרומה ליוחסין קמיפלגי שמשם הוכיחו התוס' והמגיד פנ"ל וי"ל סה"ת לא ס"ל פה שנינויאי כ"א פשינויאי קמא וצ"ע שא"כ יש לומר דיש לחלק בין חזקה לכהן שהוא נגד הרוב דרובא ישראלים נינהו ובין

חזקה לשנים דהא ליכא רובא לנגד ואדרבה כ"א עומד שיבוא לשנים אף דחוק הוא דא"כ אמאי בעי סה"ת עדים על השנים וכיון דבעי עדים א"כ חזקה שאינה ע"פ עדים לא מהני לתוס' והר"ן הנ"ל.

מיהו אינו דחוק דטעמא דסה"ת משום דעל הרוב אין רגילין לבוא סימני קודם השנים. וגם י"ל חליצה ה"ל ספק דבר שבערונה אעכ"ל הטעם משום דעל הרוב כו' וכו' ל אכל הקא להקל באיסור א"א ממש דבעינן שני עדים ממש ודאי אין להקל ועוד הקא מיידי שיבאו לכאן ממקום אחר וא"כ גם לסה"ת ליכא חזקה שכינים רק ע"פ האב לבד וא"כ לכ"ע לא הוי חזקה: סימן שכב הנה ו"ל הגמ"ר פ"ק החולץ סימן ק"ו ועל מה שרש"י ז"ל הביא ראיה לאיסור דהא אם קידש קדושי קדושי הקשה הר"ם הא בסמ"ג פתב במצות לתת צדקה דהחליף לעבודת פוכבים להכעיס אין מצווין להחיותו פנעובדא דר' אמי בהשולח גט (דמ"ז ע"א) וש"י להלוות לו ברבית דלגבי נשף פתיב אהנה.

והא דאמרי' בסנהדרין אע"פ שחטא ישראל הוא היינו בדברים דלא פתיב בהו אהנה פגון גיטין וקדושינן ועוד הביא ראיה מר' שמשון דאוסר להלוות לו ברבית משום לפ"ע לא תתן מלשול ה"א מטעם אהנה לא אסר אלמא דלאו אחיו הוא וכ"ש החליף לעבודת פוכבים דהוי מומר לכל התורה כולה וגרע מומר לד"א להכעיס ומה שקדושי קדושינן זהו לחומרא בעלמא דה"נ אמרינן האומר ע"מ שאני צדיק גמור מקודשת חיישינן שמא הרהר תשובה בלבו ה"נ פשקידש חיישינן שמא הרהר תשובה אכל לענין יבום אין שייך טעם זה מפל אלה הנה נראה להתיר יבמה שנפלה לפני מומר בלא חליצה פ"ה פ"א רבינו חננאל עכ"ל.

ומ"ש אכל לענין יבום אין שייך טעם זה ר"ל דשם גבי קדושי חיישינן שמא בשעה שקידש הרהר תשובה בפ"ט שאמר ג"כ ע"מ שאני צדיק גמור אכל לענין יבום איך שייך לומר שבשעה שמת אחיו אז הרהר תשובה דלחוש לחששא כזה הוא רחוק מאד דאפילו בשאר ספיקות אוקמא אחזקת היתר כמו היתה לה חמות אינה חוששת מיהו יש הפרש בין ר"ש להר"ם דלהר"ש אפי' קדושינן שלו אינן קדושינן רק מחומרא בלבד משא"כ להר"ם לענין קדושינן וגיטין הרי הוא פישראל רק לענין יבום אין זוקק ליבום דלענין יבום פתיב פי ישובו אחים ומומר לעבודת פוכבים אינו אחיו פלל ומצאתי בבעה"ת שער מ"ו חלק א' סי' ה' דבאמת רש"י דסובר דזוקק ליבום ס"ל דגם לענין רבית נק' אחיה וז"ל באפילו לישראל מומר אין מלווין ברבית של תורה ולא ברבית של דבריהם וכן השיב ר"ש (היינו רש"י כמש"ש אח"כ ויש מי שדן כד' רש"י וכן המרדכי פ' אינהו נשף רס"י של"ה הביא פלשון זה וכראיה זו בשם רש"י) ז"ל וז"ל תשובתו נ' בעיני שאסור דלא נפיק מפלל אחיה שאע"פ שחטא ישראל הוא כו' והר"ר אלחנן התיר להלוותו ברבית וכן השיב ר"ת וכן הביא הרמב"ן ז"ל ראיה דכיון דהוא מן המורידין כו' אין נק' אחיה מדאמרינן פ' א"מ (דף כ"ו ע"ב) אני שונה כל אבידת אחיה לרבות את המומר לע' פוכבים ואת אמרת מורידין כו' אלמא כל מי שמורידין לאו אחיה הוא פלל וה"נ פתיב אחיה וכיון שבב"י בי"ד סי' קנ"ט פסק דלא חיישינן לדעת רש"י שם נגד כל הני רבנותא המתירים הנה מקום לומר דכמ"כ לענין יבום אינו נקרא אחיה וכן משמע

בְּהִדְיָא ג"כ ד' הַסְמָ"ג בּמ"ע ס' קס"ב שְׁכ' וַו"ל וְהָא דְאִמְרִינּוּ בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ד ע"א) אַע"פ שְׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא.

הֵינּוּ דוֹקָא לְעַנְנֵי דְבָרִים דְּלֹא פְתִיב בְּהוּ אַחְוָה כְּגוֹן לְעַנְנֵי קְדוּשָׁין וְגִיטִין עכ"ל מִיָּהוּ אֶפְשָׁר לְחַלֵּק דַּמְד' הַתּוֹס' פְּרָק אִין מַעְמִידִין שְׁם נִרְאָה דְּהִקְיָתָר מְשׁוּם דְּבִרְבִּית פְּתִיב וְחֵי אַחִיָּה עִמָּה וְכִינּוּ דְאִין אַתָּה מְצַנְוָה לְהַסְיִוְתוּ אִינְךָ מְצַנְוָה לְהַלְוִוְתוּ בְּלֹא רַבִּית דְּלֹא קְרִינָא בִּיָּה וְחֵי אַחִיָּה עִמָּה עכ"ל א"כ י"ל דְּלַעֲוֹלָם נִקְרָא אַחִיָּה אֲלֵא פִּינּוּ שְׂאִינְךָ מְצַנְוָה לְהַסְיִוְתוּ כו' וְכֵן מְשַׁמַּע בַּת' מִי"ל דְּשִׁיכִי לֵה' הַלְוִוְאָה רַס"י ל"ו וַו"ל אֲמַנְם הִקְיָתָר גְּמוּר הוּא לְהַלְוִוְתָם בְּרַבִּית פְּדֹאֲמֵרִי וְחֵי אַחִיָּה עִמָּה אַהֲדַר לִיָּה פִּי הִיכִי דְּנִיחֵי עִמָּה כו' עכ"ל מְזַה מְשַׁמַּע דִּי"ל דְּאִין הִקְיָתָר מְשׁוּם שְׂאִין נִק' אַחִיָּה אֲלֵא רַק מְשׁוּם שְׂאִין מְצַנְוִים לְהַסְיִוְתוּ רַק בְּסוֹף תְּשׁוּבָה הַנ"ל הִבִּיא ד' הַסְמָ"ג דְּלַעֲוִיל שְׂאִין נִקְרָא אַחִיָּה וְכ"כ בְּנִי"פ' אִיזְהוּ נְשִׁיָּה בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וַו"ל וְדַעַת הַרְמַב"ן וַו"ל נְמִי לְהַתִּיר דְּהָא בְּפ' אִין מַעְמִידִין קִי"ל לֹא מְקַרִי אַחִיָּה וְבִרְבִּית פְּתִיב אַחִיָּה עכ"ל וְבְמָר' פ' אִיזְהוּ נְשִׁיָּה ס' שְׁל"ה כ' לֹא קְרִינּוּ בִּי אַחִיָּה לְעַנְנֵי כו' עִי"ש וְלֹא קְרִינּוּ בִּיָּה וְחֵי אַחִיָּה עִמָּה מְשַׁמַּע ג"כ דְּלֹא לְכָל מְזִילִי לֹא נִקְרָא אַחִיָּה כָּלָל וְשׁוֹב אַתִּי לִידֵי שׁו"ת מִים עֲמֻקִּים לְהַרְא"ם וְרִאִיתִי שְׁם ס' ל"ב נְדַפְסָ תְּשׁוּבָה לְהַרְב ר' שְׁמַעוֹן נֶכְד' הַרְשֵׁב"ץ וְכַתְּבֵי וַו"ל וְאַפְּיִלוּ לַר"ת שְׁסוּבֵר שְׁמֻתָר לְהַלְוִוְתָ לּוּ בְּרַבִּית הֵינּוּ מְטַעַם כו' וְאִי אַתָּה מְצַנְוָה לְהַסְיִוְתוּ אֲבָל לֹא מְטַעַם שְׂאִינּוּ אַחִיָּה דְּכַתִּיב וְלֹאֲחִיָּה לֹא תִשְׁיָר אֲלֵא מְטַעַם דוֹחֵי אַחִיָּה עִמָּה וְזֶה אִי אַתָּה מְצַנְוָה לְהַסְיִוְתוּ אַע"פ שֶׁהוּא אַחִינּוּ כֵּן מִתְּבַרֵר מִלְשׁוֹן הַרְמַב"ן וַו"ל בְּפ' אִיזְהוּ נְשִׁיָּה וְכ"כ א"ז ה"ר יוֹנָה רִיד"ו מְשַׁטְרִי וַו"ל וְאֵא"ז הַר' שְׁמַעוֹן וַו"ל בְּתִשְׁבּוּתֵיהֶם עכ"ל הֵנָּה כ' בְּשֵׁם הַרְמַב"ן ג"כ כַּמ"ש בְּשֵׁם הַתּוֹס' אֲבָל מִלְשׁוֹן בַּעַה"ת בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וְמֵהַנ"י לֹא מְשַׁמַּע כֵּן וַע' בִּשְׁט"מ פֹּא"נ בְּסוֹף דַּע"א כ' בְּשֵׁם הַר"ש דִּי וַיְדַשׁ כַּמ"ש בְּס' מִים עֲמֻקִּים.

אַכֵּן בְּשֵׁם ס' הַחֲכָמָה לַר"ב ס' קנ"א כ' אֲבָל לְעַנְנֵי שְׂאֵר דְּבָרִים אִינּוּ בְּכָלֵל אַחִיָּה וְבַת' הַרְשֵׁב"א ח"א ס' קצ"ד כ' וְהָא לֹא אַחִינּוּ הוּא כו' אֲבָל לְגַבִּי טוֹנְמָאָה כו' וְבְכָלֵל בְּנִים הוּא כַּד' ר' מֵאִיר בְּשִׁלְהֵי פ"ק דְּקְדוּשָׁין (דל"ו ע"א) וְכ"כ שְׁם עוֹד בְּסִי' רַמ"ב וְכ"כ עוֹד בְּמִינוּחְסוֹת לְהַרְמַב"ן ס' רכ"ד בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וְהָאִי לֹא אַחִיָּה הוּא כו' קְדוּשָׁיו קְדוּשָׁין וְגִטוּ גַט עכ"ל וְחִלְצָה לֹא הִזְכִּיר כָּלָל וַע' בְּרִיא"ז בִּש"ג פ' אִין מַעְמִידִין וַע' בְּרִי"ו בְּמְשָׁרִים נ"ח ח"א מְשַׁמַּע מְדַבְּרִיו כַּד' תְּשׁוּ' מִים עֲמֻקִּים וְאִזְמו"ר נ"ע שְׁם סוֹף ה' רַבִּית סַעִיף ע"ז כ' שְׂאֵף שְׁהַמוּמָר לְעַבּוּדָת פּוֹכְבִים אִינּוּ נְחָשֵׁב אֲצִלְיָנוּ אַח אֲנּוּ נְחָשֵׁבִים אֲצִלוּ אַחִים וְמוֹנְזָהר הוּא שְׁלֵא לִיקַח מִפְּנּוּ נְשִׁיָּה עכ"ל א"כ אַף לַפ"ז י"ל לְעַנְנֵי יְבוּם אִינּוּ זוֹקֵק דְּלַגְבִּי יְבוּם בְּעִינֵי וְדֵאִי שְׁגָם הוּא יְהִי נְחָשֵׁב אַח אֲצִל הַפֶּת וְתַדַּע דְּהָא בְּגַמ' רַפ"ב (דִּי"ז ע"ב) אִמְרִינּוּ פְתַב רַחֲמֵנָא יַחְדּוּ הַמִּינוּחְדִּי בְּנַחְלָה וְאִי כ' רַחֲמֵנָא יַחְדּוּ הַ"א דְּמִינוּחְדִּי בְּאַפָּא וְאִמָּא צְרִיכָא עכ"ל אֲלֵמָא דְּהוּי סְבָרָא לִזְמַר שְׁצָרִיכִים שְׁיִהְיֶה אַחִים מְכָל צַד וְנִהֵי דְּבִאֲמַת דִּי כְּשֶׁהוּא אַחִיו מִן הָאֵב הֵינּוּ מְשׁוּם דְּיָלְפִי אַחִים אַחִים מְכַנִּי יַעֲקֹב מִשָּׂא"כ כְּשֶׁזֶה אִינּוּ נְחָשֵׁב לְהַפֶּת אַח כָּלָל וְדֵאִי אִין זוֹקֵק לְיְבוּם וְגְדוּלָה מְזוּ אִמְרוּ בִּירוּש' פַּב"ת דִּיבְמוֹת כִּי יִשְׁבוּ אַחִים בְּוֹדָאִי וְלֹא בְּסַפְקָ הֵן אֲמַת שְׁלַד' הַרְמַב"ם פ"ו מֵה' נַחְלוֹת דִּין י"ב דַּס"ל שְׁיִוְרֵשׁ אֶת קְרוּבֵי הַיִּשְׂרָאֵלִים כְּשֶׁהִי מְוַכְרַח דָּגָם אֲצִל הַפֶּת נִקְרָא אַח וְנִק' ג"כ אַחִים יַחְדּוּ הַמִּינוּחְדִּים בְּנַחְלָה אֲכֵן לַד' הַרְמַב"ן וְהַסְמָ"ג דְּלַעֲוִיל בְּשֵׁם הַרְא"ם דְּאִינּוּ נִקְרָא אַח כָּלָל י"ל שְׂאִין יוֹרֵשׁ אַחִיו מְדִינָא וְאִין פֹּאֵן אַחִים יַחְדּוּ הַמִּינוּחְדִּי בְּנַחְלָה וְהֵנָּה בְּתִשׁוּ'

רא"ש פלל י"ז סי' יו"ד כ' שר' יהודה הפהן כ' תשובה לר' משולם בן רבינו קלונימוס
שאין יורש אביו מדכתיב ונתתי לה וילרעה אחריה את ארץ כו' בפ' לה לה י"ז ח' והאי
אין זרעו מיוחס אחריו והרא"ש כ' ונ"ל דאסמכתא בעלמא הוא וקרא מיירי בדין פהונה
כו' עכ"ל ואפ"ל טעם ר' משולם ע"ד מ"ש ברבות אמור (פכ"ח קצ"ח ב') וילרעה אחריה
על מנת ואתה את בריתי תשמור מיהו ז"א דברבות נשא (פ"ט ד' רכ"ח ד') אמרו וילרעה
אחריה כו' לאותו זרע שיהיה מיוחס אחריה לו אפן את ארץ כו' אבל ממזרים שאינן
מיוחסין אחריה שאין נכרים אבות שלהן כו' ולא אפן לו חלק בארץ כו' עכ"ל ונהרי
קיי"ל דממזר יורש אחיו וכ"ש בן ממזר יורש אחיו פדאמרינו במתניתן פרק פיצד ואחיו
לכל דבר כו' ובנו לכל דבר כו' ואמרינו דהיינו ממזר ופירש לכ"ד היינו לירשו וכמ"ש
הרמב"ם פ"א מה' נחלות דין ז וגם ממזר זוקק ליבום ופוטר מן היבום וגם לענין ירושת
הארץ אי' במשנה סוף מס' מעשר שני מפאן אמרו ישראל וממזרים מתודים אבל לא
גרים ועבדים משוחררים שאין להם חלק בארץ משמע הא ממזרים יש להם חלק בארץ
אף המרדכי פ"ק דקדושין סי' תצ"ב פתב פסק מר רב צדק גאון דמומר לעבודת כוכבים
אין יורש אביו והא דפריה הקא בגמרא (י"ח ע"א) לר' יוחנן ודלמא ישראל מומר שאני
הכי פ"א דלמא ישראל מומר מוריש לבניו כו' וכ"פ ר"ח ולראב"י נ' פמו שמוריש את
בניו ה"נ יורש את אביו עכ"ל ואפשר דאף את"ל שירש את אביו אבל אחיו אין יורש
למ"ד שאין נקרא אח (ואפשר אף גם אביו אין יורש מה"ט שהרי נקרא בן נכר כמ"ש
לקמן ועוד דיעקב קרא לבניו אחיו ס"פ ויצא וכיון דאינו נקרא אח אינו נקרא בן).

ובהכי א"ש מה שיש להקשות על הגאונים דס"ל שאח מומר אינו זוקק ליבום דיש
להקשות דהא נדאי לענין לפטור מן היבום אם הניח בן אף שהוא מומר להכעיס בשעת
מימת האב נדאי דפוטר מן היבום וא"כ יהיה ג"כ זוקק ליבום מדאמרינו בגמרא (דכ"ב
סע"א) לענין ממזר פיון דלענין מיפטר נפטר מיזקק נמי זקיק דלענין מומר לעבודת
כוכבים יש לחלק דלענין מיפטר פוטר משום דמ"מ נקרא בן אבל מ"מ אין זוקק דלא
נקרא אח ועב"י בח"מ סי' רפ"ג שבתשובת רשב"א הובא ג"כ ד' ר' משולם בשם ר' האי
ועוד כי הנה סריס אין זוקק ליבום וחליצה פדתנן במשנה פ' הערל (דע"ט ע"ב) הסריס
לא חולץ ולא מייבם וכמ"ש רמב"ם רפ"ו ה"ב ואלו הן שאין להן זיקה פלל פגון סריס
חמה ואנדרוגינוס כו' ובתשובת בית אפרים סי' קל"ג כ' ונ"ל ומ"מ דבר ברור הוא דבן
סריס פוטר הרי אע"ג דמפטר פטיר מ"מ אין זוקק ליבום וע"כ צריה לחלק בינו לממזר
א"כ אפשר גם לגבי מומר לעבודת כוכבים י"ל בן ועלח"מ פ"א מה' יבום סוף דין ו' דוד
מספקא ליה כו' וצ"ע עכ"ל ולמ"ש אין זה קנושיא כ"כ ועוד יש לתרץ בטוב למש"ל
בשם ת' רשב"א ח"א סימן קצ"ד וסי' רמ"ב שכתב והאי לאו אחינו הוא כו' ומ"מ ס"ל
בכלל בנים הוא אף דקאי על בנים אתם להנ"ל אלתיכם י"ל כמ"כ נקראו בנים לגבי האב
דהא ג' שותפין באדם כו' אמטו להכי פוטר אשתו מן היבום משא"כ לענין זיקה דבאחנה
תלינהו רחמנא כי ישבו אחים כו' וכיון דלאו אחינו הוא אינו זוקק ליבום וחליצה ועוד
אפשר להביא קצת ראיה מהא דכתיב גבי פסח וכל בן נכר לא יאכל בו שמות י"ב מ"ג.

ואיתא בגמרא פסחים (צ"ו א') ויבמות (ד"ע סע"ב) דהיינו מומר לעבודת כוכבים הרי
שנקרא בן נכר. ואף שהוא מותר לאכול תרומה ומעשר מ"מ פיון שנקרא בן נכר א"כ
הקא לענין יבום דתליא בענין אחנה דכתיב כי ישבו אחים יחדיו י"ל דאינו נקרא אחים

וע"ע בפ"ט דשבת (פ"ז א') ויבמות (ס"א א') שיליף מזה ק"ו וברבות כי תשא אי' הק"ו ומה פסח שהוא קדשים קלים כו' ואפ"ש ה"נ י"ל דה"נ יש ק"ו דהא אשת אה הוא בכרת ואיהי ג"כ מונקרת אלא דכאן התירה התורה להקים לאחיו שם וכיון דזה בן נכר הוא נשאר עליה איסור פרת להתייבם לו כו' מיהו זה אינו פלוג כ"א ממה שנקרא בן נכר כנ"ל ועוד דהא דגרים א"צ חליצה הוא משום שלא נקרא אחיו ואף שהוא אחיו מהאם ערש"י יבמות (צ"ז סע"ב) ד"ה דאף על גב דתרונייהו וכ"ש הכא שנקרא בן נכר לגמרי: קיצור: (ר"ש הביא מרבית וא"כ י"ל רש"י לשטתו אגיל שם כמ"ש בשמו בעה"ת שמ"ו ח"א רס"י ה' והמרדכי פא"נ רס"י של"ה ובב"י י"ד סי' קנ"ט ובש"ע שם פסק דלא פריש"י ויש מגדולי הפוסקים שם הרמב"ן ור' שמעון דהטעם שפיון שעובד אלילים ומזלות אינו נקרא אחיה ויש ראיה לדבריהם שהרי התורה קראתו בן נכר פרישה בא י"ב מ"ג וכ"מ בסמ"ג במ"ע סי' קס"ב דאין נקרא אחיה לענין חליצה ועוד דבעינן יחדו היינו המיוחדים לנחלה ויש גדולי הראשונים שאינו יורש אף אביו ועכ"פ י"ל שאינו יורש אחיו.

ומ"מ נ' דפוטר מן היבום ואע"פ שאינו זוקק ולא פסקרת הלח"מ פ"א ה"ו): ב והנה הגאונים הראשונים דס"ל שאינו זוקק ליבום פהובא במרדכי ובתה"ד סי' רכ"ג ובתשובת מהר"י מיניץ סי' י"ב העתיק לשונם מא"ז גדול באנרף יותר נראה דלאו מה"ט לבד אתו עלה ותדע מדהקשו הגאונים האחרונים על דברי השיבה דמתא מחסא ותיקרו ונ"ל וכו"ת לא יבא עליה ולא תפטר בלא חליצה כי היכי דאמרינן בהדא בגמרא בפרק החולץ (דף מ"ז ע"ב) דאי הדר גר לסורו ישאל מומר לעכומ"ז קרינן ביה ואי קידש קדושיו קדושין אלמא פישאל חשיבא ליה ל"ד דהתם בינדים הוא דקעביד מומר לעבודת פוכבים מעשה ואיסור פרת הוא אבל הכא ממילא הוא ואיסור לאו ואיפא למיחש לעיגון עכ"ל ואי איתא מאי קושיא הא החילוק פשוט יותר עדש"כ הסמ"ג דלענין גיטין וקדושין לא פתיב אחנה לכן אמרינן אע"פ שחטא ישראל הוא משא"כ לענין יבום וחליצה דבאחים תליא מילתא אינו נקרא אחיו כנ"ל אעכ"ל דס"ל דאפי' לבד טעם זה יש לחלק וזה נוטה עדש"כ ר' שמעון ומה שקדושיו קדושין זהו לחומרא בעלמא כו' ע"כ ס"ל לחלק בזה בין איסור פרת לאיסור לאו דאין לחלק בכה"ג היכי שיש ספק דאורייתא ממש פדאיתא ביבמות (דקי"ט סע"א) וע"ז יש להקשות ממ"ש ספ"ק דיבמות (די"וסע"ב) חוששין לקדושין שפא מעשרת השבטים כו' בדוכתי דקביעי כו' פיון שאף אם הוא נדאי מהם אין פאן רק חומרא דרבנן אין לחוש כ"כ בספק דקבוע ובס' ג"פ סי' קכ"ג סק"ו הביא ד' הרמב"ם בפ"ד מה"א הט"ו ושמהרשד"ם חאה"ע סי' יו"ד פי' דס"ל דקדושין מומר לעבודת פכבים הם קדושי ספק ודייק לה מלשון וצריכה גט שפתיב הרמב"ם והוא ג"כ לשון רש"י פ"ד דיבמות (דמ"ז סע"ב) ובחז' הריטב"א שם פתיב ושמעין מינה דישאל מומר לעבודת פכבים פישאל נדון וקדושיו קדושין גמורים וה"ה דגטו גט אפי' לקדושין שקידש בגיותו עכ"ל (מלת בגיותו נ' שהוא ט"ס וצ"ל ביהדותו) מבואר דס"ל דקדושיו קדושין נדאי ומ"ש רש"י וצריכה גט היינו לומר שאסורה להבעל לו וקדושין הם רק להצריכה גט ואעפ"כ הם קדושין נדאים וכמו חייבי לאוין ועי' בקדושין (דנ"א ע"א) דקיי"ל כאביי דאפי' קדושין שאין מסורים לביאה מספק אחות אשה הוה קדושין ועי' בטור סי' מ"ד שהביא י"א שאין קדושיו קדושין וכתב

עליהם ולא נהירא ועב"י שם בשם העיטור ועבה"ט סי' מ"ד סק"ז שממ"ש הג"פ בשם רשד"ם משמע לא כמ"ש הוא ו"ל בשמו: והנה ממ"ש האז"ג בשם ת' הגאונים ואמר רב נחשון גאון דאם בשעה שקידש את האשה הנה אחיו מומר א"צ חליצה מהמומר אבל אם האב לא הנה מומר בשעה שקידש כ"א לאחר שניסת לו אית עלה זיקה דאורייתא משום דנשואים הראשונים מפילים וכתב האו"ז ולפר"ח שפסק מיתה מפלת אפילו הנה יהודי בשעת נשואי אחיו אם הנה מומר בשעת מיתת אחיו אין חולץ ולא מניבם שיהי מיתה מפלת ובשעת מיתה לא הנה יהודי עכ"ל.

וכן פירש בתה"ד סי' רכ"ג וז"ל מה שחלק מה דהנה מומר לעבודת פוכבים בשעת קדושי אחיו כתב הטעם ע"ז דסברי הנה גאונים נשואין הראשונים מפילים כו' עכ"ל. לפע"ד פונונו בזה עוד טוב טעם והוא מ"ש בתשובת הגאונים שאחריהם וז"ל פינו דבשעת קדושין הו"ל ישאל אמרי דזקוקה ליה דכל המקדש אדעתא דרבנו מקדש ואם ח"ו מתרמי מילתא תתקנים מצוה פדכתיבא ולהכי אמרי נשואין הראשונים מפילים אבל אם בשעת קדושין אותו יבם מומר לעבודת פוכבים הנה מי איכא למימר אדעתא דרבנו מקדש וקיימי רבנו ומתקני מלתא דאתי ביה לידי תקלה כו' עכ"ל נ' לומר שנתפוננו לצרף הטעם דכל המקדש כו' וכינון שבשעת קדושין הנה האב עובד פוכבים ודאי דעתיהו דרבנו הנה שאם אתרמי מילתא שתהא זקוקה לו לא תהא הזיקה פלום ותינו ע"י שיעקרו הקדושין למפרע דל"ד ליש מותרת לבעליהו באסורות ליבמיהו דזקוקות להו דהתם אף אם היבם ממזר מדוע יעקרו הקדושין הלא יתן לה חליצה משא"כ הכא שקרוב שתהא עגונה מחמת האב ע"כ ודאי דבר הגון הוא בכה"ג לעקור הקדושין למפרע דהכי אמרינו בהשולח (דל"ג א') שמפני תק"ע אמרו בטלו אין מבוטל משום כל דמקדש אדעתא דרבנו מקדש אבל אם בשעה שקידש ה"ל ישאל אין עולה פלל על לב ב"ד לומר ולהתנות שאם תהיה זקוקה למומר לא ינהה הקדושין קדושין וכדאמרינו כה"ג במי שאחזו (דע"ג א') גבי אכלו ארי אין לנו דאונסא דלא שכיח לא אסיק אדעתיה וכ"כ התוספות בהדיא ג"כ לענין כל המקדש אדעתא דרבנו מקדש ואפקעינהו כו' דמה"ט אמר רבא רפ"ק דכתובות בל"ק דאין אונס בגיטין משום צנועות כו' דמיעגנא וישבה כו' ומשום פרוצות כו' ועכ"ז העלו התוס' שם (ד"ג ע"א) סד"ה איכא דאמרי דאונס דל"ש פלל אפילו לל"ק דהכא יש אונס כו' דלא שייך התם לתקן משום צנועות כו' ע"ש אלמא בדבר דלא שכיח פלל ל"ש לתקן אף דשם כתבו הטעם משום דלא סברי צנועות כו' מ"מ י"ל עיקר הענין משום דאמלתא דלא שכיח לא שייך לתקן.

אלא שהרשב"א בתשובה סי' אלף קפ"ה כתב שלא בכ"מ אמרו אפקעינהו, כו' אלא היכא שאמרו אמרו והיכא דלא אמרו מנפשיין לא אמרינו. מיהו אין זה מוסכם דגבי מאיס עלי שתקנו רבנו סבוראי דכופין אותן פירש הטעם בתשובת הרא"ש פלל משום שהפקיעו הקדושין דלא כה"ד שכתב טעם אחר שא"א להעמידו כמ"ש במק"א.

והנה התם מפקיעים הקדושין משום טעם שמתחדש אח"כ א"כ גבי פשהאח המיר אח"כ ג"כ י"ל פן לדבריהם: ואף ששם חלקו עליהם דאין כופין אותו מ"מ התם איסור א"א והכא איסור לאו ועוד דעכ"פ טעם וסניף מיהו הוי להצטרף אל טעם דאין נקרא אחיו לענין הקמת זרע ולמ"ש הריטב"א בפרק פיצד ד"ל שלענין זה עצאום פעובד פוכבים

כו': קיצור (שהגאונים ס"ל אפי' ענין קדושין הוא חומרא וע"ז יש קושיא מיהו נראה שצירפו עוד משום פל דמקדש כו' ואפקעינהו כו' משא"כ אם פשקינדש לא הנה עובד פוכבים לא אמרי' פן ומ"מ דין דאפקעינהו צ"ע ממ"ש הרשב"א סי' א' קפ"ה): והנה בנדון הסברא דנשואין הראשונים מפילים הרי מבואר מהפוסקים בפ"ק (די"ג א') דקיי"ל כמתניתן דפ"ק וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו כו' א"כ מבואר דמיתה מפלת וכו' מוכרח ממתניתן דפ"ב"ש (דק"ח ב') המגרש את האשה והחזירה כו' והנה מהר"ם הביא ראיה להגאונים מסוגיא ספ"ט (דב"ק ק"י ב') פהובא במרדכי ובתשובת מיי' דשייכי לה' יבום סי' כ"ט ועמל"מ פ"ו מה' זכיי' בתשובתו שם שכ' ונראה דתיתי קשיא להו עליה דמהר"ם חדא מתחלת ד' התוספות דמן הנשואין לא שייכי אומדנא דמשום חיבת נשואין מקנייא נפשה בלתי שום תנאי ועוד קשיא עלי' דמהר"ם מסיום ד' התוספות דכל דאיכא דעת אחרת לא אמרי' אדעתא דהכי ומ"מ נראה דמהר"ם חולק ע"ז וס"ל דאף דאיכא דעת אחרת אמרי' אומדנא כו' עוד אפשר ליישב דעת מהר"ם דאיהו מודה גמי לסברת תוספות דבדאיכא דעת אחרת לא אזלינן בטר אומדנא אף הדיא דנפלה קמי יבם מומר לעבודת אלילים ומזלות דהאומדנא הוא גרוע מאד שיעבירנה על דת אז אמרי' דלא נתקדשה אלא אדעתא דהכי אף דאיכא דעתיה דבעל עכ"ל והרד"כ בית ט' האריף ג"כ לחזק סברת מהר"ם דאמרינן האומדנא אף מן הנשואין ועל קושיא הראשונה תי' שם חדר ז' דדוקא גבי מופה שחין אמרי' התוספות הכי משום דלאחר מיתת בעלה אפתי איכא לה טיבותא פורתא בהדיה אבל בנ"ד שאם ימות בעלה ותפול לפני המומר לעבודת פוכבים תתעגן כל ימיה ולא להוי לה מיניה אפי' טיבותא פורתא פשיטא דמשום חיבת חופה אינה מכנסת עצמה בספק פנה כו' ועל קושיא הב' השיב שם חדר ח' שאין כאן בעילת זנות הואיל ובחיי בעלה מיוסדת לו כו' וגם אסורה לאחרים כו' מחמת חזקה הבאה מרוב נשים מתעברות כו' ולא תהיה זקוקה ליבם כו' ולכן אין הבעל מקפיד ובחדר יו"ד כתב שלכן י"ל שהגמרא דס"פ הגוזל קמא (ק"י ב') מיירי אפילו פשנפלה מן הנשואין כו' ולפע"ד לענין קשיא השני' יש לצרף מ"ש בתשובת הגאונים הטענה דכל המקדש אדעתא כו' ומי איכא למימר קיימי רבנן ומתקני מלתא דאתי בה לידי תקלה דאף שלא נאמר דאפקעינהו לקדושין מיניה פדלעיל בשם הרשב"א עכ"פ י"ל דמספיק מה שאומר פדת משה וישיראל לשלא יעכב על האומדנא והתנאי שילה דאדעתא דהכי שאם תפול לפני העובד פוכבים לא יהיה הקדושין והנשואין פלום ע"ז ודאי אין מעכב מאחר שהוא מקדש אדעתא דרבנן ובנדאי דעת כל הישרים פן הוא ודוגמת דאמרינן גיחא ליה לחבר דליעבד איסורא קלילא כדי שלא יעשה ע"ה איסורא רבא ה"נ י"ל שלא יעכב זה הפקעת הקדושין דלאח"מ כדי שלא תשב אשתו עגונה עולמית כו' ואולי תצא לתרבות רעה ח"ו אבל על טעמו דהרד"כ שאין כאן בעילת זנות הואיל ובחיי בעלה מיוסדת לו קשה ממ"ש התוספות פרק המדיר (דע"ג סע"א) ד"ה בהדיא קאמר רב וז"ל אבל בהא דליכא בעילת זנות שהרי יש שם קדושין דרבנן אימא מודה ליה לשמואל עכ"ל אלמא דאעפ"כ לפי האמת אף דליכא בע"ז ס"ל לרב דבא עליה לשם קדושין דאורייתא א"כ כ"ש הקא י"ל ודאי חפץ שתהיה אשתו דוקא לא ע"ד מיוסדת לו לבד דליכא אפי' קדושין דרבנן ונדון תירוצו על קושיא הראשונה הנה לפי מ"ד אין תנאי בנשואין ר"פ בית שמאי וכ"מ דעת רמב"ם ספ"ז מה' אישות כמ"ש המגיד שם אבל כאן

כו' ונדאי גמר ובעל לשם קדושין וכ"ד השו"ע סי' ל"ח ססע"י ל"ו ובסי' ל"א ס"ט א"כ לכאורה גם פאן י"ל פן והרד"כ בית ט' חדר א' חילק בזה דהג"מ מילי פשהתנה בשעת קדושין ולא בשעת ביאה וחקפה אבל היכא שהתנה בשעת קדושין וחקפה או שאנו סהדי וכו' תנאו תנאה ואם לא נתקיים התנאי הקדושין בטלים עכ"ל ולשון אין תנאי בנשואין לא משמע כדבריו מיהו נגד זה הלא רב ושמואל ס"ל פרק המדיר שם בקדשה על תנאי וכנסה סתם שא"צ גט בטעות אשה א' גרידתא כו' ולפרש"י היינו אפי' בעל עיין תוספות (דע"ג א') ד"ה לא תימא (ודע"ד סע"א) ד"ה דברי הכל ורש"י שם ד"ה איתמר נמי כרבה כו' אלמא דרבה מייירי אפי' בעל ושמואל ס"ל אף בקדשה וכנסה סתם ונמצאו בה מומין או נדרי עינוי נפש ה"ל ספק קדושין לרבא ולרבה ור' חסדא א"צ גט מדבריהם דע"ג ב') והנה לר"פ (דע"ב סע"ב) ר' יוחנן מפרש המשנה פנסה סתם פשמואל ע"ש ברש"י ד"ה אסיפא.

וכ"כ התוס' שם בהדיא וסבר ר"פ פשמואל דמוקי סיפא בקדשה סתם וכנסה סתם עכ"ל וכ"מ שם בגמרא (דע"ד א') אמר ר' אחא בר יעקב אמר ר"י כו' משמע דס"ל פשמואל מיהו רש"י שם פירש דס"ל כרבה והיינו דגם רב מודה בכה"ג דהיינו בטעות אשה אחת גרידתא ועי' בתה"ד סס"י רכ"ג ויש נוהגים להתנות בכה"ג כו' דתנאי בפ"י מהני לגמרי כו' ע"ש ונסתפק רק משום דה"ל כמתנה עמ"ש בתורה כו' ולע"ד בתנאי ההוא יש להעיר ג"כ מדין תנאי ומעשה בדבר א' עכ"פ ס"ל דלא אמרי' אין תנאי בנשואין ושוב מצאתי בס' בני אהובה הל' יבום פ"א דין נא"ו שהעלה דמשום מתנה עמ"ש בתורה אין פאן כי אין פאן שום ביטול ד"ת רק שיש לחוש משום אין תנאי בנשואין ושמד' הב"ש סי' קנ"ז סק"ו נ' דמחלק בין תנאי דלשעבר דלא מהני ותנאי דלהבא מהני פ"ן שא"א בענין אחר בהא לא אמרי' אין אדם עושה בעילתו בע"ז איברא דסתמא דתלמודא בכמה דוכתי דאמר אין תנאי בנשואין משמע דאין שום תנאי בנשואין לא במה שעבר ולא במה שלהבא ולכך פאשר בא מעשה לדינו עילה מצאנו דישבעו שניהם שבועה חמורה בנק"ח שלא יבטלו לעולם התנאי הלזה עכ"ד ועי' מזה בתשובת מע"צ מסי' א' עד סי' ד' דהוא ס"ל דמהני תנאי בפ"י ורבו הגאון מהר"א ברודא לא ס"ל פן והוא השיג עליו נחזור לעניינינו למ"ד בקדשה על תנאי וכנסה סתם א"צ גט א"כ בנדון הלז דבקדושין ה"ל לפ"ד מהר"ם כמו קדשה על תנאי היינו שנתקדשה על תנאי שאם תפול לפני אחיו יהיו הקדושין בטלים אף אם הוי ככנסה סתם י"ל א"צ גט אף קשה אמהר"מ דאו' דמומר גרע ממנופה שחין ולענין גט לא סמכינן אזכ"י גט מבעלה מומר באה"ע סי' קמ"א ועוד מ"ש מהר"ם בתשובת מי"א סס"י כ"ט וה"ל פאילו התנתה כו' משמע שפירש הסוגיא ספ"ט דרבא קמא דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה דה"ל פאילו התנתה וא"כ קשה טובא מאי משני שם (דקי"א תחלת ע"א) דמינח ניהא לה כו' ופרש"י להתקדש לראשון שהוא שלם על ספק זה כו' הרי בתנאי שהתנתה שניהם יעלו ביניה שיהיה לה טן דו מן הראשון על תנאי שאם ימות ותשאיר לפני הפונה שחין לא יהיו הקדושין הראשונים פלום ומחמת תנאי זה לא תאבד פלל ענין הטן דו.

א"ו משמע תנאי לא שייך פאן כי אם פ"י אדעתא דהכי לא קדשה נפשה שהיו קדושי טעות ולא היתה רוצה להתקדש לו פלל כ"א למיתב ארמלו לכן ע"ז משני שאין זה קדושי טעות דמינח ניהא לה כו' ושוב ראיתי פן בתשובת מע"צ סי' ב' ד"ג ע"ג סד"ה

והנה כל האי וד"ד סע"א ונהנה לא נעלם מאתנו ד' הר"ם כו' דהוי פאילו התנה כו' וכ"מ בתשו' מהר"ם סי' תתרכ"ב אכן בסי' תקס"ד אשר שם הובא לשון הר"ם עצמו לא סינים כן כו' וסד"ה ונהנה כל האי טריא וא"ת כו' הרי תוכל למיתב טן דו ע"י תנאי כו' ותיירץ כ"ז ששתקה אינו מתורת תנאי עכ"ד: קיצור: מהר"ם הביא ראיה לד' הגאונים מב"ק (דק"י סע"ב) ובמל"מ פ"ו מה' זכיה שיש ב' קושיות אמהר"ם והרד"כ בית ט' הרגיש ב' קושיות הנ"ל ותיירצו שם חדר ז' ח' ואפשר לענין קושיא הב' משום דעת אחרת לא אמרי' אומדנא י"ל שע"ז מהני מה שאומר פדת משה וישאל ועל קושיא הא' דאין תנאי בנשואין עי' רד"כ שם חדר א'.

ורב ושמואל בהמדיר (דע"ג) ס"ל יש תנאי בנשואין אפי' קדשה על תנאי וכנסה סתם ובתה"ד סס"י רכ"ג תנאי מפורש בשעת נשואין ס"ל דמהני ועיין מזה במע"צ מסי' א' עד סס"י ד' ובבבני אהובה פ"א מה' יבום אף אין ראית מהר"ם מוכרח כלל מהסוגיא דב"ק לומר דה"ל פאילו התנה אלא התם י"ל משום דהוי קדושי טעות אבל שיהיה כמו תנאי א"א פיון ששתקה כ"כ בתשובת מעיל צדקה סי' ב': ד ובש"מ ספ"ט דב"ק משמע דחשיב ליה תנאי ממש ונ"ל אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מנפה שחין כו' וא"ת א"כ אם קנה אדם בהמה ומתה יחזור המקח דאדעתא דהכי לא זבין י"ל דלא פריף הכא אלא מתנאי שיוכל להתנות ולא יעכב אדם על ידו כמו מחטאת ואשם וכן מיבמה שנפלה לפני מנפה שחין מן האירוסין דאם היתה רוצה להתנות בשעת אירוסין שאם ימות קודם שישאנה שיהיו הקדושין בטלים הרי שלא תפול לפני אחיו מנפה שחין לא היה הבעל מעכב ע"י הלכף חשוב כאלו התנית אבל מן הנשואין נדאי לא היה הבעל שומע לה לעשות בעילותיו בע"ז וכן כל מקח שאדם קונה אם היה הלוקח בא להתנות שאם יתקלקל מקחו שיחזור המקח לא היה המוכר שומע לו הלכף לא ה"ל פאילו התנה הרא"ש ז"ל עכ"ל הרי מפרש מצד תנאי ואפ"ל בנ"ד פיון ששאלו ממנו אם אין לו אח והשיב שאין לו אח א"כ י"ל דהוי כמו אומדנא עם גילוי דעת המבואר בח"מ סי' ר"ז דהוי כמו תנאי כמו זבין אדעתא למיסק לא"י פ"ב דקדושין (דף מ"ט) וגם לא שייך כאן מ"ש המע"צ כ"ז ששתקה אינו מתורת תנאי דהא הכא לא שתקה כ"א גלתה דעתה שמקפדת על ענין אם יש לו אח.

וי"ל דאולי היתה מונעת א"ע מלהנשא או עכ"פ היתה מתנה עמו התנאי שאם תפול לפני המומר עובד אלילים ומזלות ליבום שלא תהא מקודשת. ונהנה בתשו' מע"צ בד"ה ועדיין חל עלינו כ' וז"ל ואף שהתוס' בהגוזל קמא כ' שמונ הנשואין לא קשיא להש"ס דתיפוק בלי חליצה דנשואין לא מפקא היינו מסתמא דנימא שיהי' פאילו התנה דבזה אמרינו פיון דאין אדם עושה בעילותיו זנות ומפקר כמ"ש וכיון שהוא לטובתו ג"כ אמרינו דה"ל להתנות ולפרש תנאה דלמא הבעל אינו מרנצה בכף ואולי ע"ד כן קדשה נפשה מדלא פירשה קמי נשואין עכ"ל וא"כ הכא הרי גילו צד האשה דעתם ששאלו נידון אם יש לו אחים אלא שפחדו ושקרו להם א"כ לא שייך לומר דה"ל להתנות ולפרש תנאה כו' וע' בפנ"י בב"ק שם שהעיר מזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י כו' וחילק משום דהכא גבי זיקה ה"ל מלתא דלא אסיק אדעתיה ולפ"ז ביבם מומר מכבד בשעת נשואי האח אין זה כ"כ מלתא דלא אסיק אדעתיה אלא ששייך הטענה דה"ל להתנות וע"ז יש להשיב דהא באמת שאלו פנ"ל אף צ"ע פיון שאין ע"ז רק ע"א ובפ' האשה רבה (דף צ"ג ע"ב)

משמע דאין ע"א נאמן ביבמה רק במלתא דעל"ג היינו במיתת הבעל ולא בכה"ג שמעיד על מה שהי' מכבד והראב"ד פ"ד מה' יבום ס"ל דאין ע"א נאמן אפי' לומר שניתן בן לבעלה דאינו מלדעל"ג ואף לרמב"ם שם י"ל דמ"מ זהו מלדעל"ג משא"כ בנד"ז שמעיד על דבור בעלמא י"ל לכ"ע אין ע"א נאמן ובתשו' בשמים ראש סי' שפ"ד כ' ואשר שאלת על יבם מומר אם זוקק לחליצה כו' ד' רש"י ז"ל ברוזים כו' ולא מצינו בשום מקום שהאשה אסורה להנשא למומר כו' עכ"ל אף נודע שתשו' אלו לאו דסמכא גינהו והמחבר בדה דברים מלבו ובפרט בתשו' זו מוכח שממנו יצא הדברים במ"ש ולא מצינו בשום מקום כו' אף ק"ק א"כ דנימא דלאו אחיו הוא א"כ לאנו התלויין באחנה דערנת אשת אביה לא תגלה נימא דלא שייך בה דהא לאו אחינו הוא וא"כ מומר שקידש אשה ומת ייש לו בנים נימא דהא לאו אשת אחיה היא ותהא מותרת לאחיו וזה נדאי אינו ועכצ"ל דמ"מ נק' אחיו וכמ"ש הלא אח עשו ליצקב ויש לחלק דהכא בעי' אחיו ע"ד להקים לאחיו שם בישראל ולכן סריס לא חולץ ולא מייבם (יבמות ע"ט סע"ב) וכמו"כ במומר לעפ"ם משא"כ לענן ערות אשת אביה מיהו ביבמות שם גבי סריס אדם פיון דהיתה לו שעת הפוך חולץ כו' א"כ ה"נ הרי היה לו שעה כ"ו קודם שהמיר אף שבשעת נשואיו של זה היה מומר דכונתו' בסריס ג"כ חולץ.

אף שהשעה כ"ו שלו לא היה רק קודם נשואי אחיו וצ"ע ליישב לד' הגאונים ואפ"ל ע"פ מ"ש ברבות סדר נח ר"פ ל"ב ור"פ ל"ח וכאלו הוא מת ואשתו מותרת וכו' ע"ש ואע"פ ששם אמרו שזה נק' היתר גילוי עריות והיינו משום דבאמת דוד לא הי' מורד ח"ו שהרי שמואל הנביא משחו עפ"י הקב"ה ואף את"ל דגם במורד אין הדין כן היינו לומר שהוא כאילו מת וזה א"א פיון עדיין חי הוא וכמו דטריפה אין מתירין אשתו אף שפ"כ למות עד שימות ממש כמ"ש בתוס' כב"ת דיבמות גבי מעשה דעס"י אבל במורד בממ"ה הקב"ה ילגבי היתר זקוקתו שפיר י"ל דה"ל כאילו אינו אחיו ואינו זקוקה לו כו': פלגן של דברים הצדדים שיש לצדד בזיקת יבם מומר לעבודת פוכבים הא' שי"ל דאינו נקרא אחיו ונק' בן נכר כמש"ל אות א' הב' משום דאמר בשעת קדושין פדת משה וישראל וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש והו"ל פענן אפקעינהו כו' כמ"ש אות ב' הג' משום מ"ש מהר"ם דה"ל כאילו התנתה כו' ומ"מ יש על כל צד תשובות על טענה א' י"ל דנק' אחיו ועל טענה הג' י"ל כל ששתקה אין פאן תנאי רק את"ל קדושי טעות וע"ז אמרו בגמרא דאין פאן קדושי טעות דטב למיתב כו' ועל טענה הב' ג"כ י"ל דלא אמרינן אפקעינהו אלא היכי דאמור רבנן בהדיא ולכן מחנרתא פדפסק מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' י"ח דה"ל ספיקא דדינא ובהצטרף לזה עוד ספק התיירא שאם ניסת לא תצא ואפ"ר אף לכתחלה יש להתיירא בב' ספיקות ועכנה"ג סי' קנ"ט בהגב"י אות י"ז שמהר"י בר"ר התיירא דיעבד בלא חליצה וכ"ד הרדב"ז דלא פהבנת מהרי"ט וכ"כ בד"מ שם סק"ג: והנה פ"ג דבכורות (דף כ' ע"ב) ס"ל לר' יהושע דחלב פוטר והביאו ע"ז בגמ' מהא דיצאה מליאה אין חוששת משמע דשיון הן ובתוס' שם ד"ה חלב פוטר יש סברא דרנבא דיצאה מליאה עדיף מהא דחלב פוטר משום דלגבי חלב פוטר י"ל שיש חזקה פנגד הרוב היינו שהיא בחזקת שלא ילדה עדיין א"כ לפ"ז לדברי רבים מהפוסקים דס"ל חלב פוטר י"ל כמו"כ יצאה מליאה אין חוששת כר' יהושע והרי הטיו"ד סי' שי"ו פתב בשם הרמב"ן והרא"ש דחלב פוטר וכ"ד הרמב"ם והרב"י בש"ע שם א"כ קשה לדידהו מדוע

פסקו דיצאה מליאה חוששת וצ"ל דס"ל כמ"ש התוס' שם אח"כ שי"ל דגבי חלב ליפא חזקה נגד רובא וגם ס"ל דרובא דחלב עדיף מרובא דיצתה מליאה.

מיהו עדיין אפ"ל אף שחוששת ביצאה מליאה דהלכה פרבנו מ"מ י"ל היינו בדאפשר שחוששת עד שיתברר מה ילדה תמותה. אבל היכי דלא אפשר כלל כבנ"ד י"ל דסמכי ארבי יהושע דכה"ג אמרי בהחולץ (ל"ז א') אע"ג דקיי"ל פרשב"ג מ"מ גבי אשת פהו פינו דלא אפשר סמכי ארבנו והינו משום דאיפא רובא להקל כמ"ש התוס' דבכורות שם סד"ה חלב פוטר הנ"ל וה"נ י"ל היכי דלא אפשר כלל סמכי אר' יהושע פינו דאיפא רובא להקל וא"כ לפ"ז את"ל דהא יש לחוש שפא מת בשני שנים אלו שלא נודע ממנו ה"ל פהא דמיעוט מפילות א"כ יש לצרף מיעוט זה אל הספק שפא אינו זוקק ליבום וה"ל רובא להקל ובחי' הרשב"א משמע קצת דמדמה שפא הפילה לשפא מת שז"ל וי"ל דבין בזו ובין בזו ר"י ור"ש דיבמות (דף ס"ז ע"א) חוששין בעלמא למיתה כדאיתא בגיטין פ' כל הגט (דף כ"ח סע"א) גבי המביא גט והניחו זמן או חולה וכינו שפן אף למפלת חוששין אלא דקמפלגי בחוששין למיעוט עכ"ל.

עוד מסיק הרשב"א ומסתברא לי לשפא תפיל חיישי' לשפא הפילה לא חיישי' וכדאסיקנא בפ' כל הגט שם (דף כ"ח ע"ב) שפא מת לא חיישינו שפא ימות תנאי היא וגבי תמות לשפא מת הוא פינו שהחזקה עוברת לפנינו ועבר עליה זמן לידתה לא חיישינו וה"ל כפולגא ופולגא והלכה לא תנשא עכ"ל א"כ לד' הרשב"א בנד"ז לר' יהושע הנה מקום להקל מאחר דר' יהושע חייש שפא הפילה דהינו שפא מת, ואעפ"כ להרשב"א ג"כ נדאי לא קיי"ל כר' יהושע בזה דלשפא מת לא חיישינו אבל קשה על הרשב"א דאי איתא דר' יהושע דחייש שפא הפילה חייש נמי לשפא מת א"כ איך אסיק רבא בגיטין שם דלשפא מת לא חיישי' ורק שפא ימות תנאי הוא הא ע"כ שפא מת נמי תנאי היא דהא ר' יהושע חייש שפא מת גם בספר חנוסן ישועות הקשה עליו מהסוגיא דב"ב בהמוכר פירות שהביאה הרשב"א עצמו גבי הא דאמר רב הולכין בממון אחר הרוב ופריף עליה משור שנגח את הפרה דלשפא הפילה נמי חיישי' עכ"ל ע"כ נלע"ד דשפא הפילה או שפא תפיל ל"ד כלל לשפא מת שאף למ"ד שפא מת לא חיישי' היינו באדם שנולד ויש לו חזקת חיים אבל גבי עובר אין לו עדיין חזקת חיים כ"כ כדמוכח מהמשנה ספ"ז דאהלות יצא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש אבל כ"ז שהוא במעי אמו עדיין אינו נק' נפש וכ"מ בספ"ק דעירובין (דף ז' ע"א) וכדאמרינו ג"כ בכתובות (דף י"ג ע"ב) איהי אית לה חזקה דכשרות בתה לית לה חזקה דכשרות ובקדושין דף ע"ג ע"ב ודע"ח ע"ב) וטעמא דרבנו דפליגי אר' יהושע י"ל דאינו רובא מעליא כ"כ מאחר דרק מיעוט מצטרף לפולגא וע"ש ביו"ד סי' שע"א סק"א בשם הרוקח סי' שס"ו לכאורה זהו כר' יהושע ועיין ס"ט סי' קפ"ז סקט"ו ומ"מ לשפא מת לזמן מרובה דדומה לשפא ימות י"ל דחוששת מיהו הני וה"ל כמו מיעוט עכ"פ ומ"מ לאבני בגיטין (כ"ח ע"א) דס"ל דר' יוסי ור"י חיישי' לשפא מת והתוס' פ"ב דקדושין (דף מ"ה ע"ב) והרא"ש שם ס"ל דקיי"ל פנותיהו נגד ר"מ א"כ לפ"ז הי' מקום לצרף המיעוטא דשפא מת לפולגא דאינו זוקק ליבום לדברי ר' יהושע ולומר דבמקום דלא אפשר כלל עבדינו כר' יהושע ומיהו לדינא נדאי קיי"ל פרבא נגד אבני דלשפא מת לא חיישינו כלל אף הנה בב"מ פ' המפקיד (דף ל"ט ע"ב) אמרינו דלמא שכיבא סבתא והקשו התוס' מהא

דגיטין (דף כ"ח) ה"ל ותירצו דגבי גט דוקא אמרי' בְּחֻזְקַת שְׁהוּא קִיָּים מְשׁוּם עֲגוּנָא כּו' אָבֵל הָכָא אֲדַרְבֵּה הִתְמִירוּ בְּנִכְסֵי יְתוּמִים לְהַחְזִיק הַסְּבִתָּא וּבִרְתָּה בְּמִתָּה כּו' וּכ"כ רִיטְב"א שֵׁם וְז"ל דְּהֵתֵם הוּא דְּעֵבְדִּינּוּ הָכִי מְשׁוּם תַּקְנֵתָא דְּעֲגוּנָא דְּאִשָּׁה וְתִיקוּן הַקְּרָבָן וְלֹאֲכֹל בְּתֵרוּמָה.

אָבֵל הָכָא חִיָּיְשִׁי דְּלָמָא שְׂכִיבָא דְּמֵאֵי תַקְנֵתָא אֵיכָא בְּמֵאֵי דְּמוֹקְמֵי מְמוּנָא בִּידָא דְּאֲחֻתָּא אֲדַרְבֵּה טְפִי אֵית לָן לְמִיחָשׁ דְּלָמָא שְׂכִיבָא וְלֹא נִוְקִים מְמוּנָא לְגַמְרֵי בִּידָא דְּאֲחֻתָּא פִּי יֵשׁ לְחוּשׁ לְתַקְנֵת הִיתוּמִים וְאִפְּי' חִשְׁשָׁא קִטְנָה עַכ"ל וּבְחִי' הַרְמְב"ן בְּגִיטִין (דף כ"ח ע"א) תִּירָץ ג"כ פְּעִין זֶה דְּשֵׁא"ה פִּינּוּ דְּאֲפֻשֶׁר לְתַמְנָן כּו' אָבֵל הָכָא מוֹקְמֵי לִיה אֲחֻזְקַתִּי מְשׁוּם דְּלֹא אֲפֻשֶׁר לְתַמְנָן לְגַמְרֵי וְלְחוּשׁ וְזֶה עֵיקָר עַכ"ל וּכ"כ בְּחִי' הַרִיטְב"א בְּגִיטִין שֵׁם וּכ"כ בְּתֵשׁוּ' הַרִיב"ש ס' ר"ט וְעוֹד יֵשׁ לְצַרְרָף דְּלָמָא לֹא אֲחִים מִן הָאָב הֵם הִיָּינוּ דְּלָמָא לֹא אָבִיו הוּא דְּבַפ"ק דְּחֻלִּין אֲמַרִּינוּ מְדַחֲצִיף פְּוִלֵי הָאֵי ש"מ מְמַזְר הוּא וְיִהְיֵי לְמִיעוּט שְׂמָא מֵת לְהִיּוֹת שְׁנִיָּהֶם פְּמִיעוּט דְּמַפִּילוֹת מִיהוּ ז"א דְּהָא גְּבִי מִיעוּט דְּמַפִּילוֹת כ' הַחֻסָּן יִשׁוּעוֹת הָאֵיכָא נְמִי מִיעוּטָא שְׂמָא אָף אִם זָכַר הוּא שְׂמָא יְהִיָּה סְרִיס חֲמָה דְּלֹא חוֹלֵץ וְלֹא מִיָּבֵם א"ו לְמִיעוּט דְּלֹא שְׂכִיבָא פְּלֵל לֹא חִיָּיְשִׁין לַכ"ע כְּמוֹ רֹב סוֹפְרֵי דְּדִינֵי מִיָּגְמֵר גְּמִירֵי דְּלֹא חִיָּיְשִׁין לְהַמִּיעוּט פְּלֵל רַפ"ק דְּגִיטִין כְּמוֹ"כ מִיעוּט דְּלָמָא לֹא אָבִיו הוּא אֵינוּ מְצַטְרַף פְּלֵל וּמ"מ אֲפֻשֶׁר לְצַרְרָף מַה שֵׁע"א מְעִיד שְׂבַעַת הַנְּשׂוֹאִין שְׂאֵלוּ צַד הָאִשָּׁה מְצַד הַבַּעַל אִם יֵשׁ לוֹ אֶחָ וְהֵם הַשִּׁיבּוּ שְׂאִין לוֹ אֶחָ וּמַש"ל אוֹת ד' מְשׁוּם ע"א אֵינוּ נֶאֱמָן אֲפֻשֶׁר לְצַד עַכְמ"ש הַמְרָדְכֵי פַמ"ח ס"ס"י נ"ט דְּהוּי סְפֵק אִם חֲשׂוֹב דְּבַר שְׂבַעְרָוּהָ לְכֹן בְּעִינּוּ ב' עֵדִים יְעוּיִין שֵׁם וּבַנ"ד דִּישׁ עוֹד סְפֵק שְׂמָא אֵינוּ זוֹקֵק לִיְבוּם פְּלֵל א"כ ה"ל ב' סְפִיקוֹת אִם חֲשׂוֹב דְּבַר שְׂבַעְרָוּהָ לְכֹן י"ל בְּכַה"ג ע"א נֶאֱמָן: וְנִידוֹן מ"ש לְעֵיל מְשׁוּם דְּאֲמַרִּינוּ כְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל לְכַאוּרָה קָשָׁה ע"ז מ"ש בְּמִשְׁנָה פ' חֲרַשׁ.

גְּבִי ב' אֲחִים א' חֲרַשׁ וּא' פִּקְחָא נְשׂוֹאִים לְב' אֲחִיּוֹת פִּקְחוֹת מֵת פִּקְחָא בַּעַל פִּקְחָת מַה יַּעֲשֶׂה חֲרַשׁ בַּעַל פִּקְחָת מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגִט וְאִשְׁתּוֹ אֲחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם אֲמַאי לֹא נִימָא דְּבַכָּה"ג אֲפֻקֵינָהּ לְקִדּוּשִׁין שְׁל חֲרַשׁ בַּעַל פִּקְחָת כְּדִי שְׂלֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוֹ אֲחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם.

הָרִי מוֹכַח דְּמְשׁוּם שְׂתֵּהָא זֹו עֲגוּנָה עוֹלָמִית לֹא אֲפֻקֵינּוּ לְקִדּוּשִׁין וּא"כ ה"נ בְּשִׁבִיל שְׂתֵּהָא זֹו הִזְקוּקָה לְמוֹמֵר עֲגוּנָה עוֹלָמִית לֹא נִפְקִיעַ הַקִּדּוּשִׁין וְנ' לִיָּשֵׁב דְּהִנֵּה בַּפ' הַשּׁוֹלֵחַ (ל"ג א') פִּרְש"י שְׂפִיקֵעוּ וְכו' ע"י גִּט פְּזָה מְבֹאָר דְּאֵינוּ מְפָקִיעֵי הַקִּדּוּשִׁין אֲלֵא בְּצִירוּף הַגִּט דְּוָקָא וּכ"כ בַּשֵּׁט"מ פ"ק דְּכְתוּבּוֹת וּמִיָּוֶשֶׁב בְּזֶה קוֹשְׁי' הַתּוֹס' בְּהַשּׁוֹלֵחַ שֵׁם א"כ יַחֲפָה עַל בַּת אֲחֻתּוֹ כּו' דִּי"ל הַקִּדּוּשִׁין אֵינוּ מְתַבְּטְלִי אֲלֵא אַחַר מַעֲשֵׂה הַגִּט וְאָף לְפִי הַתּוֹס' שֵׁם מ"מ דְּוָקָא ע"י הַגִּט מְפָקִיעֵי הַקִּדּוּשִׁין אֲלֵא דְּלִשְׁיטְתֵם נִפְקִיעִים הַקִּדּוּשִׁין לְמַפְרַע מְמַשׁ.

וּא"כ מַש"ה גְּבִי שְׁנֵי אֲחִים אֶחָד חֲרַשׁ וּא' פִּקְחָא דְּלִיכָא גִּט לֹא מְפָקֵעִין הַקִּדּוּשִׁין בְּכַדִּי וְלֹא דְּמִי לְהָא דִּיבְמוֹת פ' ב"ש (דק"י) דְּהֵתֵם שְׂאֵנִי דְּעֲשֶׂה בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשִׁין שְׂלֹא פְּהוֹגֵן כּו' וְלְכֹן הָכָא גְּבִי אֶחָ מוֹמֵר פִּינּוּ דִּישׁ טַעַם לְתַלוֹת בּוּ דְּאֵין לָהּ עֲשֶׂה שְׂלֹא פְּהוֹגֵן יוֹתֵר מִזֶּה ר"ל הָאֶחָ הַמוֹמֵר אָף שֶׁהַבַּעַל אֵין שְׂנִיָּד בּוּ עֲשֶׂה שְׂלֹא פְּהוֹגֵן מ"מ בְּכַה"ג שְׂפִיר שְׂנִיָּד הַפְּקֻעַת הַקִּדּוּשִׁין אָף בְּכַדִּי כְּמוֹ בְּהָא דִּיבְמוֹת (דק"י) כּו' וְגַם כְּמ"ש בְּחִי' הַרִיטְב"א פ"ב דִּיבְמוֹת גְּבִי מִי שְׂיֵשׁ לוֹ אֶחָ כּו' דְּמַלְתָּא דְּתַמְנִי הוּא לּוֹמֵר שְׂיֵהָא שְׂנִיָּד בְּכַה"ג לְהַקִּים לְאֲחִיו כּו' וְגַם יֵשׁ סְבָרָא לּוֹמֵר דְּנִק' אֵינוּ אֲחִיו ע"כ בְּכַה"ג שְׂיֵשׁ סְמָךְ לְדְבַר שְׂפִיר י"ל

דאָפּקעניגהו ודומה קצת למ"ש התוס' ר"פ האשה רבה (דפ"ח סע"א) ואין זה עקירת דבר מן התורה כו' שפדבר שיש קצת טעם וסמך כו' ולפרש"י היינו דבכה"ג אפּקעניגהו רבנו לקדושין מיני' וכ"כ בש"מ פ"ק דכתובות (דף ג' ע"א) בשם הרשב"א שזהו עיקר הטעם.

וביבמות שם (דף פ"ט סע"ב) בד"ה פיון דלא ירתי אלא משום שיש פח ביד חכמים כו' ע"ש וה"נ הדבר הגון לומר בכה"ג אפּקעניגהו כו' יותר מבכל אפּקעניגהו שפגמ' ול"ד לב' אחים א' חרש כו' מטעם ה"ל וגם דאיפא הקא ב' סניפים דלאו אחיו הוא ומשום התנאי כו' ומ"מ כ"ז פתבתי לפלפולא בעלמא ולמעשה לא הוריתי כלל היתר: סימן שכג ע"ד היבמה שצריכה לחלוץ מיבמה שיש בו חשש חרש ששומע פשמצונחים לו בקול רם ואינו מדבר רק איזו תיבות מהסידור שמתפללים יוכל לומר בלחש מאד כמו נשמת ברוך שאמר ושכרו מלמד ללמדו לדבר תיבות השניכים להחלוץ לומר לא חפצתי לקחתה: הנה מתחלה יש לחקור מהו טיבו של נער זה אם יש לו רק דין אדם פיון ששומע פשמצונחים לו בקול רם או יש לו דין חרש פיון שאינו מדבר וגם אינו שומע כלל כשאר אדם וגם משום שאנו רואים שהחרשת גרמה לו שאינו בן דעת כשאר אנשים ויש לו רק דעתא קלישתא כמו חרש: הנה פ"ק דתרומות מ"ב שנינו חרש שדברו בו חכמים בכל מקום שאינו לא שומע ולא מדבר (שקלים ו') וכ' הר"ש לאו כלל הוא דבריש חגיגה תני חרש ומדבר ולא שומע בכלל ובפירק מצות חליצה לענין חליצה עכ"ל.

ור"ל דתנו התם החרש שפחלץ וס"ל להר"ש דמדבר ואינו שומע ג"כ בכלל וזה פדעת הרמב"ן והריטב"א ביבמות פמ"ח שם. והי' לו להר"ש להוסיף עוד הא דתנו פ"ב דמגילה (דף י"ט) הפל פשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן וכ' התוס' שם (ע"ב) סתם חרש הוי אינו שומע ואינו מדבר אבל חרש דהקא מדבר הוא מדקרו המגילה ופקח הוא לכל דבריו חוץ מדבר זה שצריך שישמע לאזנו עכ"ל והוא מוכרח בגמ' שם ובפ"ק דברכות (דף ט"ו סע"א וע"ב) ואפ"ל דהר"ש כ"כ עפ"י הירושלמי והירושלמי פ"ק דמגילה אומר לית פאן חרש אשגרת לישנא הוא פהובא בב"י סי' תרפ"ט בשם התשב"ץ ונ"ל הרמב"ם בפ"י המשניות בפ"ק דתרומות שם.

חרש בלשוננו הוא שאינו שומע ורז"ל קוראים ג"כ לאדם חרש לפי שסבת האלמות היא החרשות יתחדש בעובר בקטן אמו ולא ישמע מה שמדברים לו וכבר נת' זה בספר השאלות הטבעיות וקרא לאדם בסבת האלמות חרש עכ"ל ובספר טורי אבן פ"ק דמגילה (דף ב' ע"ב) סד"ה תנינא להא דתנו רבנו פ"י דהא דקרו לאינו שומע ואינו מדבר בשם חרש אע"ג שהוא אינו מדבר נמי נהלא עיקר שם חרש אינו אלא באינו שומע לחוד מ"מ פניל לאינו שומע ואינו מדבר נמי בשם חרש משום דלפעמים חרשות גורם לו דאינו מדבר בנולד חרש וכמ"ש הרמב"ם שסיבת האלמות היא החרשת יתחדש לעובר בעודו בקטן אמו כו' עכ"ד והעמ"ס זה פן בפירוש הש"ס בחגיגה שם ובהיות פן שסיבת האלמות היא החרשות ע"כ אף שזה הנער אינו בלתי שומע כלל כ"א שומע פשמצונחים לו בקול רם מאד.

מ"מ פיון שעכ"פ נולד בלתי שומע כשאר בני אדם וגם חרשותו זה גרם לו אלמות גמורה יש להסתפק דנקרא חרש גמור ועוד פיון שענין חרש גמור היינו שאין לו דעת

כְּדַתְנֵנוּ רַפ"ק דְּעַרְכֵּינּוּ חֲשׂוֹ"ק גִּידְרֵינוּ וְנִעְרְכֵינוּ אָבֵל לֹא נוֹדְרֵינוּ וְלֹא מַעְרֵכֵינוּ מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם דַּעַת וְכֵן בְּמִשְׁנֵה פ"ב דְּגִיטֵין (דָּף כ"ג א') קָבֵל הַקָּטָן וְהַגְּדִיל חֲרַשׁ וְנִתְפַקֵּחַ כּו' עַד זֶה הַכָּלָל כָּל שְׁתַּחֲלֹתוֹ וְסוּפוֹ בְּדַעַת פֶּשֶׁר וְכֵן בְּגִמְרָא שֵׁם בְּשִׁלְמָא חֲש"ו דְּלֹאוּ בְּנֵי דִיעָה גִינְהוּ מְבוֹנָאָר דְּחֲרַשׁ הֵינּוּ מִפְּנֵי שְׂאִינוּ בְּן דִּיעָה וְכִדְאִיתָא בְּגִמְרָא רַפ"ק דְּחִגִּיגָה (דָּף ב' ע"ב) וְאָנוּ רוּאִים ג"כ בְּזֵה הַנַּעַר הָאֵלֶם שְׂאִינוּ בְּן דִּיעָה כָּלֵל יוֹתֵר מִקָּטָן.

וְאִין לֹו הֲבֵנָה נְכוּנָה כָּלֵל א"כ אַף שְׂשׂוּמַע בְּקוּל רַם מְאֹד אֶפְשָׁר לְדוּנֵנוּ בְּחֲרַשׁ פִּינּוּן שְׂשׂוּ בֹו עוֹד שְׂנֵי סִימְנֵין הַנְּמַשְׁכִּים מִן הַחֲרַשׁוֹת וְהוּא הָאֵלֶמּוֹת וְהַבְּלִתִּי דִיעָה: קִיצוּר מ"ש הַר"ש לֹאוּ כָּלֵל הוּא וְכֵן מְוַכְרַח מִהַמִּשְׁנָה פ"ב דְּמַגְלָה וְדַבְרֵי ר"ש מְבוֹנָאָר בִּירוּשְׁלַמִּי בְּתַרוּמוֹת שֵׁם וְרַפ"ק דְּחִגִּיגָה הַרְמַב"ם פְּתַב שְׁסִיבַת הָאֵלֶמּוֹת הִיא הַחֲרַשׁוֹת א"כ פִּינּוּן שְׂשׂוּה אֵלֶם וְגַם חֲסַר דִּיעָה אַעפ"י שְׂשׂוּמַע פְּשָׁמְצוֹנְחִים לֹו בְּקוּל רַם מְאֹד י"ל שְׂדִינוּ פְּחֲרַשׁ: ב' וְהֵנָּה בַפ"ק דְּחִגִּיגָה (דָּף ב' ע"א) אֶמְרִינוּ דְּלַעֲנִין הַקְּהֵל אֶת הָעָם דְּהֵינּוּ לְשִׁמּוֹעַ מַה שְׁהַמְּלִיךְ הָיָה קוּרָא כְּמִבְּנָאָר בְּמִשְׁנֵה ספ"ז דְּסוּטָה מְדַבֵּר וְאִינוּ שׂוּמַע אוֹ שׂוּמַע וְאִינוּ מְדַבֵּר פְּטוּרִין מְדַכְתִּי לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְלְמַעַן יִלְמְדוּ בַפ"ב וְיִלְךְ ל"א י"ב וְתַנְיָא לְמַעַן יִשְׁמְעוּ פֶּרֶט לְמְדַבֵּר וְאִינוּ שׂוּמַע וְלְמַעַן יִלְמְדוּ פֶּרֶט לְשׂוּמַע וְאִינוּ מְדַבֵּר וּלְפ"ז נִרְאָה דְּאַפִּי שׂוּמַע כְּשִׁמְצוֹנְחִין לֹו בְּקוּל רַם מְאֹד ג"כ פְּטוּר דְּהָא קַרִּיאַת הַמְּלִיכָה מְסַתְמָא הוּא בְּקוּל בִּינוּנֵי וְא"כ לֹא יִשְׁמַע וְלֹא שִׁינְיָה לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְכֵן בְּאֵלֶם אַע"פ שְׁלִמְדוּהוּ לְדַבֵּר אִיזָה תִּיבּוֹת פִּינּוּן שְׂשׂוּה יְכוּל לְדַבֵּר כָּל דִּיבּוּרִים א"א לֹו לְלַמּוֹד לְזוּלְתוֹ וְא"כ ג"כ פְּטוּר דְּזִיל בְּתַר טַעְמָא.

וְעוֹד דְּשֵׁם אִיתָא דְּאַפִּי חֲרַשׁ בְּאֶזְנוֹ אַחַת פְּטוּר מִשׁוּם דְּכַתִּיב בְּאֶזְנוֹהֶם מִשְׁמַע שְׂשׂוּמַע בְּשִׁמְיָא אֶזְנוֹ א"כ לְכַאוּרָה כ"ש כְּשִׁלְא יִשְׁמַע כָּלֵל הַקַּרִּיאָה מְחַמַּת שְׂאִינוּ שׂוּמַע אֶלָּא כְּשִׁמְצוֹנְחִים בְּקוּל רַם מְאֹד דְּגַרְע מְחַרַּשׁ בְּאֶזְנוֹ אַחַת שְׂבָאָזֵן הַשְּׂנֵי שׂוּמַע הַטִּיב.

א"כ לְפִי"ז יִצָּא לָנוּ דְּפִי חֲרַשׁ שְׂאִינוּ שׂוּמַע שְׂאִינוּ בְּדוּקָא שְׂאִינוּ שׂוּמַע כָּלֵל לְגִמְרֵי אֶלָּא כָּל שְׂאִינוּ שׂוּמַע אַא"כ ע"י צְוֹנְחָה בְּקוּל רַם מְאֹד נַק' ג"כ חֲרַשׁ לְעֲנִין הַקְּהֵל וּמְצַנּוֹת רְאָיָה דְּיִלְיָה מִהַקְּהֵל וְע' בְּמִשְׁנֵה פ"ג דְּפֶסְחִים (דָּף מ"ו ע"א) בְּצַק הַחֲרַשׁ וּבַה"מ פ"ה מַה חֲמֵץ דִּין שְׁהַחֲרַשׁ אִינוּ מְרַגִּישׁ כְּשִׁמְדַבְרֵין אֵלָיו כּו' וְכֵן לְעֲנִין הָא דְּתַנּוּן חֲרַשׁ הַמְּדַבֵּר וְאִינוּ שׂוּמַע לֹא יִתְרוֹם וּמְפָרַשׁ הַש"ס פ"ב דְּבִרְכוֹת (דָּף ט"ו ע"א) אִי כֹר' יוֹסִי דַס"ל לֹא הַשְּׂמִיעַ לְאֶזְנוֹ לֹא יִצָּא וְה'נ אִינוּ שׂוּמַע הַבְּרָכָה אִי כֹר' יְהוּדָה דַס"ל דְּדִיעֵבַד אַעפ"י שְׂשׂוּמַע לְאֶזְנוֹ יִצָּא מ"מ לְכַתְּחִלָּה צְרִיף שְׂשׂוּמַע לְאֶזְנוֹ וְלָכֵן לֹא יִתְרוֹם נִרְאָה דְּהוּא אַפִּי שׂוּמַע כְּשִׁמְצוֹנְחִין בְּקוּל רַם מְאֹד מ"מ פִּינּוּן שְׂשׂוּמַע לֹא יִצְוֹנַח הַבְּרָכָה כ"כ כ"א בְּקוּל בִּינוּנֵי וְלֹא יִשְׁמִיעַ לְאֶזְנוֹ לֹא יִתְרוֹם דְּהָא אֶזְנוֹ צְרִיכִים שְׂשׂוּמַע לְאֶזְנוֹ לְכַתְּחִלָּה עַכ"פ.

דְּאַפִּי בְּפִקְחָה גְמוּר בְּעֵינֵינוּ שְׂשׂוּמַע לְאֶזְנוֹ לֹר' יְהוּדָה לְכַתְּחִלָּה עַכ"פ וְלֹר' יוֹסִי אַפִּי דִיעֵבַד לֹא יִצָּא כְּשִׁלְא הַשְּׂמִיעַ לְאֶזְנוֹ מְכ"ש בְּחֲרַשׁ וְא"כ אַף כְּשִׁשְׂמַע כְּשִׁמְצוֹנְחִין לֹו בְּקוּל רַם לֹא יִתְרוֹם פִּינּוּן דְּלֹא יִצְוֹנַח כ"כ וְלֹא יִשְׁמִיעַ לְאֶזְנוֹ וְכֵן הָא דְּתַנּוּן פ"ב דְּמַגְלָה (דָּף י"ט ע"ב) דְּחֲרַשׁ הַמְּדַבֵּר וְאִינוּ שׂוּמַע פְּשָׁקוּרָא אֶת הַמַּגְלָה אִינוּ מוּצִיא אַחֲרֵים י"ח לֹר' יוֹסִי אַף דִיעֵבַד לֹא יִצָּא וְלֹר' יְהוּדָה דִיעֵבַד אִין לְכַתְּחִלָּה לֹא מִיִּירֵי וְדַאי ג"כ אַף שְׂשׂוּמַע כְּשִׁמְצוֹנְחִין לֹו בְּקוּל רַם כָּל שְׂאִינוּ שׂוּמַע בְּאֶזְנוֹ הַקַּרִּיאָה שְׁלֹו שְׁקוּרָא בְּקוּל בִּינוּנֵי הַדִּין כֵּן דְּהָא אַפִּי בְּפִקְחָה גְמוּר כְּשִׁלְא הַשְּׂמִיעַ לְאֶזְנוֹ הַדִּין כֵּן כְּנ"ל.

הגם שבתשו' שבו"י ח"ב סי' ל"ג כתב ליישב דעת הרי"ף והרמב"ם שפסקו בק"ש כר' יהודה ובענין מקרא מגילה פסקו פסחם מתניתן דפ"ב דמגילה דחרש המדבר ואינו שומע אפי' דיעבד אינו מוציא וכ' לחלק בין פקח שלא השמיע לאזניו דיצא דיעבד לריה"ו משום דכל הראוי לבילה כו' משא"כ בחרש שאינו שומע כלל.

ויצא לו מזה דכששומע פשמצונחין לו בקול רם מאד נק' ראוי לבילה ולכן יוצא אפי' לא השמיע לאזניו כלל וא"כ לדבריו פי' חרש שבמשנה פ"ק דתרומות ופ"ב דמגילה היינו דוקא פשאינו שומע כלל אף בקול רם מ"מ הרי הוא בעצמו הודה דישוב ותרוץ זה הוא נגד פשט הגמ' פ"ב דברכות (ט"ו) ופ"ב דמגילה (י"ט ע"ב) דמשנה פקח שלא השמיע לאזניו לחרש ומדמה הא דהקורא את שמע ולא השמיע לאזניו לדין חרש הקורא את המגלה ולא מחלקינן משום דראוי לבילה כו' וגם ראיתי באיזה פוסק דלא אמרינן ענין כל הראוי לבילה כו' רק היכא דאתמר בש"ס לא היכא דלא אתמר כעת אינו מוצא מקומו אבל ראיתי בן ברור וכינון שפן הכא דמשמע בהדיא דלענין לא השמיע לאזניו לא מפרישין כלל בין הראוי לבילה ובין לא ראוי.

א"כ אין לנו לומר כן ודלא כהשבו"י. ולפ"ז יצא לנו דפי' חרש הנאמר במשנה פ"ב דמגילה ופ"ק דתרומה היינו אפי' פשישמע אם מצונחין לו בקול רם מאד מ"מ אם לא השמיע לאזניו מה שיצטרך הוא בכלל חרש לענין זה: קיצור שיש להוכיח דחרש שגזפר בגמ' במדבר ואינו שומע היינו אפי' שומע פשמדברים לו בקול רם מאד.

מ"מ נק' מדבר ואינו שומע לענין מקרא מגילה ולענין תרומה ולענין הקהל ולענין ראיה ברגלים: והנה הרמב"ם ספ"ט מה' עדות דין י"א כו' וז"ל החרש פשוטה שאין דעתו נכונה (עמש"ל סוף אות א' מהמשנה פ"ק דערכין ופ"ב דגיטין) ואינו בן מצות ואחד חרש מדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר אעפ"י שראייתו ראיה מעולה ודעתו נכונה צריך להעיד בב"ד בפיו או שיהיה ראוי להעיד בפיו ויהיה ראוי לשמוע דברי הדיינים והאיום שמאיימין עליו כו' עכ"ל והנה דין שומע ואינו מדבר דפסול להעיד מבואר בגיטין פרק מש"א (דע"א א') משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפיה כתבם אכן דין מדבר ואינו שומע דפסול לא נזכר שם והכ"מ כתב שי"ל שהוא מדקתיב ושמעה קול אלה פרט למי שאינו יכול לשמוע עכ"ל והתנאים סי' ל"ה סעיף י"א סק"ז כתב דאיתא בתוספתא דשבועות פ"ג דיליף ליה ת"ק ושמע להוציא את החרש או ראה להוציא את הסומא או ידע להוציא את השוטה אם לא יגיד להוציא את האלם וא"כ ש"מ דחרש דפתח ביה היינו מדבר ואינו שומע ורע"ק יליף מדקתיב ודרשת וחקרת יצא חרש שאינו בכלל דרישה וחקירה כו' ע"ש והן הן דברי הרמב"ם דצירף דברי הת"ק לרע"ק יחד.

בחד פללא ולכך כתב שיעיד בפיו כו' ויהי' ראוי לשמוע דברי הדיינים ואיום שמאיימין עליהם והיינו דרישה וחקירה ופשוט עכ"ל התנאים ובלאה"נ מוכן דקאי על חרש המדבר ואינו שומע דאילו אינו מדבר ואינו שומע א"כ לא נפקא ליה מאו ידע שיהי' אין דעתו נכונה כמו השוטה וא"כ לפ"ז אף חרש שאינו שומע אא"כ מצונחין לו בקול רם ג"כ אפ"ל שאינו יכול לשמוע האיום והדרישה והחקירה של הדיינים דאטו יצונחו לו בקול רם ואין זה כבוד הדיינים מיהו י"ל דאינו כן דהא מאו ראה ממעטינן סומא ואעפ"כ דווקא סומא בשתי עיניו פסול להעיד הא באחד מעיניו כשר כמבואר בש"ע סי' ל"ה

סעיף י"ב והיינו דישנו בכלל או ראה וכמ"ש רש"י פ"ו דנדדה (ד"נ ע"א) כמו"כ י"ל כל ששומע אף בקושי ישנו בכלל ושמע.

ועי' עוד בתנאים שם סק"ו מ"ש שוטה וחרש יש להם דיעה ודבריו תמוהים ונגד המשנה דערבין הנ"ל דאומר בהדיא שאין להם דעת. ונגד הגמרא פ"ק דב"מ (ד"ח ע"א) דאומר בפירוש דחרש אינו בן דעת.

ועכ"פ נפקותא מדברי הרמב"ם הנ"ל מאחר דס"ל שפינון שאינו יכול לשמוע דברי הדיינים פסול לעדות כמ"כ פאן י"ל דחרש המדבר ואינו שומע לאו בר קריאה הוא פינון שאינו יכול לשמוע דברי היבמה ועי' עוד בהרמב"ם ר"פ כ"ט מה' מכירה מה שהשנה חרש המדבר ואינו שומע לחרש גמור והקשה עליו הכ"מ ובב"י בח"מ סי' רל"ה ססע"י י"ט וכתב לתרץ ועו"ל דכי תניא במדבר ואינו שומע שהוא פסקח היינו דנקא בשומע קצת וקרי ליה אינו שומע לפי שאינו שומע לגמרי כו' ע"ש ולפ"ז באינו שומע ואינו מדבר אעפ"י ששומע פשמצונחים לו בקול רם י"ל שדינו כחרש גמור והנתי"מ סי' רל"ה סק"כ הקשה שנה נגד תשובת הרא"ש המובא בטור שם סעיף ד' וע"כ דחה דברי הב"י ואין דבריו מוכרחים דמנ"ל דהרמב"ם יודה להרא"ש בפרט לפמש"ל אות ב' דמשמע לכאורה בכמה מקומות בגמרא דנקרא חרש כל שאינו שומע פדירה בנ"א אף שישמע אם מצונחים לו בקול רם פנ"ל וכן בפסוק לא תקלל חרש ודאי אף חרש פהנ"ל בכלל: קיצור.

דברי הרמב"ם ספ"ט מה' עדות בענין חרש המדבר ואינו שומע ויש להעיר מהם לענין אם חשוב בר קריאה גבי חליצה ור"פ כ"ט ממכירה לפירש הב"י והכ"מ מוכח דאפי' שומע בקול רם מאד נקרא חרש ולפי זה אם אינו מדבר חשוב חרש גמור בכה"ג: ד אמנם הרא"ש בתשובה פ"ה סי' י"ב וז"ל וישאלת מי שהוא חרש ונושא ונותן יפה ומבין פשמדברים עמו בקול רם אע"פ שדעתו אינה מיושבת עליו כ"כ אם יכול לעשות מחילה או למפוך או להקדיש דע כי כל מקום שהזכירו חרש אצל שוטה וקטן היינו שאינו מדבר ולא שומע פלל אבל אם שומע פשמדברים עמו בקול רם אינו חרש אלא שפכדו אוניו משמוע וקרי הוא כמי שאינו מדבר עכ"ל הביאו הטור ח"מ סי' רל"ה ס"ד וכתב הפרישה סי' רל"ה דמייירי אפי' באלם שאינו יכול לדבר מ"מ פינון ששומע פשמדברים עמו בקול רם קרי הוא פסקח עכ"ל והב"י הביא תשובה זו ג"כ באה"ע סי' קכ"א וגם הפר"ח שם סקט"ז פסק פן וכן הג"פ ס"ק ל"א ונהגה במי שהיה מתולדתו שומע ואינו מדבר ואח"כ פכדו אוניו משמוע פהנ"ל ודאי נכון פסק זה אף במי שבתולדתו פן יש צ"ע דהא עיקר ענין החרש הוא שאינו בן דיעה אלא שהסימנים שלו הוא שאינו מדבר ולא שומע וא"כ אם הוא לאו מדבר וגם לא שומע אא"כ בקול רם מאד אזי לכאורה תלוי בזה אם אנו רואים שהוא בן דיעה וכמ"ש בגמרא בפירק מי שאחזו (דע"א א') ואע"ג דחזינא ליה דחריר והיינו מ"ש בתשובת צ"צ סי' ע"ז בנדון החרש שנסאל עליו שאינו לא שומע ולא מדבר ואעפ"כ פקח גדול היה כו' ע"ש ופסק בפשיטות דחרש גמור הוא אזי י"ל שאם שומע אפי' רק פשמדברים עמו בקול רם מאד אינו נדון פחרש פלל אבל אם בלאו הכי נראה שאין בו דעת והוא פתי ביותרשאין לו הבנה אזי י"ל שנדון פחרש והטעם דהא בלא"ה אפי' בשומע ומדבר פסק הרמב"ם פ"ט מה' עדות

דין יו"ד הפתאים ביותר שאין מפירין דברים שפותרים זה את זה ולא יבינו עניני הדבר
פדרף שמבינין שאר עם הארץ כו' הרי אלו בכלל השוטים עכ"ל וכ"פ בשו"ע ח"מ סי'
ל"ה וא"כ אם הוא ג"כ לא מדבר ולא שומע אף רק ע"ד שפתב הרא"ש פינון שזהו
מתולדתו ונרמו לו החרשת שאינו ג"כ בן דיעה י"ל דלכ"ע נדון פחרש ומ"ש בתשו'
מהרי"ט חאה"ע סי' י"ו דהרמב"ם לא כתב פן רק לענין עדות לבד הנה הת"ש בי"ד סי'
א' סק"נ ס"ל דלכל מילי הנה פשוטה וכ"מ בפרישה סי' ל"ה ואף אם נימא כמהרי"ט
מ"מ פשהוא ג"כ חרש פהנ"ל י"ל שאזי נדון פחרש מאחר שאנו רואים שמסיבת
החרשות גרם לו שאינו בן דיעה והנה ביבמות פרק חרש (דקי"ג סע"א) מ"ט דר' אליעזר
כו' ע"ש וא"כ לרבנן צ"ל דחרש דעתא קלישתא (כלומר דעתו מועטת שאין מחודד
להבין פשאר בני אדם) וגם לא דעתא צילתא היא (שגם אותה קצת הדעת שיש לו
אינה צלולה ע"ש בפרש"י) וא"כ אם אנו רואין שדעתו קלישא ולא צילא אזי אף ששומע
בקול רם פינון שגם אינו מדבר י"ל נידון פחרש פינון דלהר"מ ב"ב בלא"ה נידון פשוטה
ואפשר שגם הרא"ש יודה בזה דבנדון שלו שאני שהיה נושא נותן יפה אעפ"י שאין
דעתו מנושבת עליו כ"כ מ"מ אין זה דעתא קלישתא ולא צילתא שהרי אנו רואים שהוא
צילתא מאחר שנושא נותן יפה רק שהיא קלישתא משא"כ פשאנו רואים שהיא דעתא
קלישתא ולא צילתא: קיצור דהרא"ש פסק דאלם אף שג"כ אינו שומע אא"כ מדברים
עמו בקול רם חשוב פפקח מיהו אפ"ל דכשהוא ג"כ פתי עד שאינו מבין דבר פדרף
שמבינין שאר עם הארץ י"ל דינו פחרש: ה ומעטה בנדון הנער הנה יש להסתפק אם
נדון פפקח לפי ששומע פשמדברים עמו בקול רם (וגם יש לו מבטא באיזו תיבות רק
שאנו מבטא גמור ולא אפי' פדרף עמקי שפה כ"א פמעט בלתי מדבר) ואינו שוטה גמור
פי הולך לקנות בשוק ויעשה שליחות לקנות לחם וכו' ג"כ י"ל לפי תשו' הרא"ש נדון
פפקח או דלמא פינון שאין לו דעת ודעתו קלישתא ולא צילתא כמו ששאלו ממנו אתמול
היה שבת אם רשאים לתפור והשיב ברמיזה הן וכן אם רשאים להדליק את הנר והשיב
הן.

ומה שמתפללים בשבת יכול להראות והוא שהראה נשמת כל חי בסידור והנראה שאינו
מבין דבר פדרף שמבינין שאר עם הארץ א"כ לדברי הרמב"ם הוא קרוב לענין הפתאים
ביותר ובצירוף חרשותו ואלמותו אף שאינו חרש גמור י"ל בצירוף כ"ז נדון פחרש
הינו פאינו בן דעת והנה מהרי"ט בתשו' הנ"ל בחאה"ע סי' מ"ו כ' ונ"ל מיהו דעתא
צילתא לא בעינו דהא חרש וקטן אע"ג דלית להו דעתא צילתא הוו פשרים לחליצה אי
לאו דממעט חרש משום שאינו בואמר ואמרה כו' עכ"ל וא"כ לדבריו אפי' נאמר דהוא
פדין חרש אין לפוסלו מלחלוץ מאחר שמצד שחרש אינו בן דעת לא איכפת לן ונחליצתו
היה פשרה פדברי מהרי"ט רק משום שאינו בואמר ואמרה.

והרי בנד"ז ישנו בואמר ואמרה שהרי למדוהו לומר לא חפצתי לקחתה והנה לכאורה
דברי מהרי"ט מוכרחים ע"פ מ"ש בגמרא הנה לכאורה בהשקפה ראשונה נראה ע"פ
מ"ש בגמ' ביבמות פמ"ח (דק"ד ע"ב) אמתניתין החרש שנוחלץ והחרשת שחלצה כו'
חליצתה פסולה דהטעם לא משום דלאו בני דיעה נינהו אלא אמרי דבי ר' ינאי לפי שאינו
בואמר ואמרה דמרייה מעפבא פשאין ראוי לביקה ביקלה מעפכת בו וכתבו התוס' מנ"ל
לר' ינאי האי טעמא דלמא משום דלאו בני דיעה נינהו כו' וי"ל שב"ד עומדין על גבן כו'

דה"נ אָמרינו פ"ב דְגִיטין כו' ע"ש וכ"כ התוספות פ"ב דְגִיטין (דכ"ב ע"ב) בד"ה וְהָא לָאוּ בְּנֵי דִיעָה נִינְהוּ גַבֵּי וּלְהִכִּי נָמִי בְּפָרְק מְצֻנָת חְלִיצָה מְמַעַט מְחֻלְצָה חֲרַשׁ וְחֲרִשְׁתָּ לְפִי שְׂאִינְוּ בְּנֵי קְרִיאָה כו' אָבָל מִטַּעַם דְּלָאוּ בְּנֵי פְּנוּנָה נִינְהוּ לָא פְּסִיל לְהוּ כו' וע"ש דָּאָר לְפִי מ"ש נְעוּד אֹמֵר רַבִּינוּ יִצְחָק כו' אָבָל לר' אֶלְעָזָר כו' מ"מ מוֹכַח דַּס"ל ג"כ בְּפִשְׁטוּת דְּלַעֲגֵנּוּ חְלִיצָה מְהֵנִי בְּחֲרַשׁ וְחֲרִשְׁתָּ לִּילֵי דְּלָאוּ בְּנֵי קְרִיאָה נִינְהוּ יַעוּ"ש.

וְהָא דְגַבֵּי גִט חֲרַשׁ פְּסוּל לר' אֶלְעָזָר אָרְף שְׂגָדוּל עוֹמֵד ע"ג הֵינְנוּ רַק מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה וְע' בְּב"י ס' קכ"ג וְהָר"ן שָׁם כ' ג"כ כַּמ"ש הַתּוֹס' וְלָכֵן אַע"ג דְּלַעֲגֵנּוּ פְּתִיבַת גִּט קוּי"ל בְּס' קכ"ג ס' א' דְּלָא מְהֵנִי כְּשִׁפְתָּבוּ חֲרַשׁ הַתּוֹרָף אָרְף שְׂגָדוּל עוֹמֵד ע"ג וּבַג"פ שָׁם סַס"א פְּסוּק דְּהוּי סָפֵק מְגוֹרְשָׁת אִין רְאִיָּה מְזָה לְסַתּוֹר סְבַרְתָּ הַתּוֹס' דְּבַחֲלִיצָה מְהֵנִי לִילֵי טַעַם דְּלָאוּ בְּנֵי קְרִיאָה נִינְהוּ אַע"ג דְּגִט עָדִיף מְחֻלְצָה מ"מ הֵתָם שְׂאִינֵי מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה וְאִין שְׁלִיחוֹת לְחֲרַשׁ אָבָל גַּבֵּי חְלִיצָתוֹ י"ל כְּהַתּוֹס' וְכֵן מְתַבָּאָר מַמ"ש הַג"פ שָׁם סַס"א.

וְא"כ זֶה כְּדַבְּרֵי מַהֲרִי"ט דְּמְשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי דִיעָה נִינְהוּ אִין לְפָסוּל רַק מְשׁוּם שְׂאִינְוּ בּוֹאֲמָר וְאִמְרָה. וְהָכָא פִּינּוּן שְׁלִמְדוּהוּ לֹמֵר מַה שְׂצָרִיף לֹמֵר א"כ לְמַאי נִיחּוּשׁ לָהּ.

אַרְף הֵנָּה אַע"פ שְׁכֵן דַּעַת הַתּוֹס' דְּמְשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי דִיעָה נִינְהוּ אִין נְפִסָּל הַחֲלִיצָה רַק לְפִי שְׂאִינְוּ בּוֹאֲמָר וְאִמְרָה לְכַד אָבָל אִין פֶּן דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הֵינְנוּ הֶרַמְבַּ"ם כְּהוֹבָא בַש"ע ס' קס"ט ססע"י מ"ג וּב"ש שָׁם סַס"ד דְּפָסוּל גַּם מְשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי דִיעָה נִינְהוּ וְכ"כ הַרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּ' ס' כ"ו בְּשָׁם רַבּוּ הַר"ר יוֹנָה וְהוֹבָאָה הַתְּשׁוּבָה בְּקִצְרָה בְּב"י בַּא"ח ס' ת"ס וְשָׁם פ' דַּמ"ש בַּגַּמ' הַטַּעַם מְשׁוּם שְׂאִינְוּ בּוֹאֲמָר וְאִמְרָה לְרַבּוּתָא נָמִי נִקְטִיָּה וְלַמְעוּטִיָּה נָמִי אֵלֶם וְאֵלֶם דְּאִילּוּ נִקְטַט טַעְמָא דְּאִינְוּ בְּנֵי דַּעָה הֵנָּה אִמְיָנָא דְּאֵלֶם וְאֵלֶם דְּבַנֵּי דִיעָה נִינְהוּ חְלִיצָתוֹ כְּשֶׁרָה קַמ"ל דְּפָסוּלָהּ.

וְכ"כ עוֹד בְּתַשׁוּ' ס' תַּקְצ"ג וְכ"כ בְּחִידוּשֵׁי בֵּיבְמוֹת פַּמ"ח (דַּק"ד ע"ב) בַּד"ה וְהָא אִמְרוּ דְּבִי ר' יֵנְאִי וְכ"כ עוֹד בְּחִידוּשֵׁי פ"ק דְּחֻלִּין (ד"י"ב ע"ב) וְתַדַּע דַּלְר' יֵנְאִי דְּמְפָרְשֵׁי טַעְמָא הֵתָם לְפִי שְׂאִינְוּ בּוֹאֲמָר וְאִמְרָה כו' ע"ש דְּמַסִּיק דְּגַם הַטַּעַם מְשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי דִיעָה נִינְהוּ שְׂרִיף שָׁם אֵלָא דַּר' יֵנְאִי מוֹסִיף עוֹד טַעַם כְּדִי לְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְּאִפִּי אֵלֶם וְאֵלֶם דְּבַנֵּי דִיעָה נִינְהוּ לָאוּ בְּנֵי חְלִיצָה נִינְהוּ וּבְחִידוּשֵׁי הֶרַמְבַּ"ן בֵּיבְמוֹת שָׁם מְתַחֲלָה תִּירָץ ע"ד שְׁטַת הַתּוֹס' וְאַח"כ הַעֲלָה דְּחֲרַשׁ וְחֲרִשְׁתָּ דְּכָאן מִיָּרִי בְּמַדְבְּרִים וְאִינְוּ שׁוּמְעִין מְדַלָּא קְתָנֵי שׁוּטָה בְּהַדְדִּיָּהוּ וּבְאֵמַת מְצִינוּ הִיכָא דְּתַנִּי חֲרַשׁ בְּהַדְדִּי שׁוּטָה וְקָטָן וְאַעפ"כ פִּירוּשׁוֹ חֲרַשׁ הַמְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוּמְעֵי וְהוּא בְּמַשְׁנָה פ"ב דְּמַגְלָה הַפֶּל כְּשֶׁרִים לְקָרוֹת אֵת הַמַּגְלָה חוּץ מְחֲרַשׁ שׁוּטָה וְקָטָן וְחֲרַשׁ שְׂיֹכַל לְקָרוֹת ע"כ הֵינְנוּ בְּמַדְבֵּר וְאִינוּ שׁוּמְעֵי וְכַדְאִמְרִינוּ פ"ב דְּבִרְכוֹת (דַּט"ו סַע"א) וְע' בַּש"ע ס' תַּרְפ"ט ס"ב וּבַט"ז וּבַמ"א שָׁם וְכ"כ הַתּוֹס' פ"ב דְּמַגְלָה (י"ט ב') מִיָּהוּ בִירוּשְׁלָמִי אִמְרִינוּ לִית פָּאן חֲרַשׁ אֲשַׁגְרַת לִישָׁן הוּא אָבָל בַּחִי הַרְשֵׁב"א בְּמַגְלָה שָׁם פִּירַשׁ הִירוּשְׁלָמִי ג"כ ע"ד הַש"ס שְׁלָנוּ דְּמִיָּרִי ג"כ בְּחֲרַשׁ הַמְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוּמְעֵי וְא"כ לַפ"ז כ"ש הָכָא גַבֵּי הַחֲרַשׁ שְׂנַחֲלִץ דִּי"ל דְּמִיָּרִי בְּמַדְבֵּר וְאִינוּ שׁוּמְעֵי וְאַעפ"כ קַס"ד לְפָנְסָלֵן מְשׁוּם שְׂאִינְוּ בְּנֵי דִיעָה לַעֲגֵנּוּ חְלִיצָה דַּאֲע"ג דְּכַפְקָחִין הֵן לְגַבֵּי מְצֻנָת מְשׁוּם דְּחֻלְצָה צָרִיף כְּפִנְיָה וּמְסַקְנָא מְשׁוּם שְׂאִינְוּ בּוֹאֲמָר וְאִמְרָה אָבָל חֲרַשׁ גְּמוּר פְּסוּל ג"כ מְשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי דִיעָה נִינְהוּ וְהַעֲלָה פֶּן עַפ"י הִירוּשְׁלָמִי רַפ"ק דְּתַרּוּמוֹת וְכ"כ הַרִיטְב"א בֵּיבְמוֹת שָׁם וְאַע"ג

דבֿפֿרֿק ב"ש דק"י ע"א) אִמְרִינֵן פֿקֶחַת וְאַח"כּ נִתְחַרְשָׁה לָא דִמְעַכְבָּא בֵּה קְרִינָה מִשְׁמַע לְכַאוּרָה אַעפ"י שְׁעַכְשָׁיו הִיא חֲרֶשֶׁת גְּמוּרָה עכ"ז אִין הֶעֱפֹיב רַק מַחְמַת קְרִינָה וְלֹא מִשּׁוּם דְּלֹאוּ בֵּת דַּעַת הִיא הֵנָּה תִּירֵץ הָרִיטְב"א שֵׁם וְנ"ל וְה"ה דִּיכּוּל לְמִימַר מְעַכְבָּא בֵּה דַעַת אֲלֵא דְנִקְיֵט קְרִינָה לְכָלְל אִפִּי הַמְדַבְּרַת וְאִינָה שׁוֹמַעַת אוֹ שׁוֹמַעַת וְאִינָה מְדַבְּרַת שְׂהִיא בֵּת דִּיעָה וְאִינָה בֵּת קְרִינָה שְׂאִינָה יְכוּלָה לְקַרְוֹא אוֹ לְשַׁמְנֵעַ דְּבָרֵי הֵיבָם עכ"ל וְנִמְצָא הֶרְמֵב"ן וְהֶרְר"י וְהָרִיטְב"א ס"ל דְּחֶרֶשׁ שְׂאִינֵי שׁוֹמַעַת וְאִינֵי מְדַבְּרַת חֲלִיצַתֵן פְּסוּלָה גַם מִטַּעַם דְּלֹאוּ בֵּן דַּעַת הוּא וְכַדַּעַת הֶרְמֵב"ם בְּזֵה וְכֵן הֶרְשֵׁב"א הִבִּיא סְבָרָא זֹו בְּחִידוּשָׁיו וּבִתְשׁוּבוֹתָיו וְגַם הִג"פ ס' קכ"ג סק"א כ' דְּגַבִּי פְתִיבַת גֵּט י"ל דְּלֶהֶרְמֵב"ם פְּסוּל פְּתִיבַת הַחֶרֶשׁ מֵה"ט יַעו"ש.

וּא"כ י"ל דְּהוּי סְפִיקָא דְּדִינָא אִם חֶרֶשׁ חֲלִיצַתוֹ פְּסוּלָה דְּאוּרִינְתָא גַם מֵה"ט דְּלֹאוּ בֵּן דִּיעָה הוּא. וְאַע"ג שְׁהַפּוֹסְקִים הִשְׁיִגוּ עַל הֶרְמֵב"ם דַּס"ל חֲלִיצַת חֶרֶשׁ אִינָה פְּלוּם כְּמִבְּנֵי בְּנֵי וּבְב"י ס' קס"ט וּבְש"ע סְעִיף י"ג וּבְב"ש שֵׁם סְקמ"ד זֵה אִינֵי סוּמְרָ לְפִסְקֵהָנָל דְּאַע"ג דְּחֲלִיצַתוֹ פְּסוּלָה מִשּׁוּם דְּלֹאוּ בֵּן דִּיעָה הוּא מ"מ י"ל דְּחֲלִיצָה פְּסוּלָה מִיְהוּ הוּי וְלֹא דְּמִי לְחֲלִיצַת קָטָן וְהָרִשָׁב"א יוֹכִיחַ דַּכ' בְּחִידוּשָׁיו חֲלִיצַת חֶרֶשׁ י"ל דְּפְסוּל ג"כ מִשּׁוּם לָאוּ בֵּן דִּיעָה הוּא וְאַעפ"כּ הִשְׁיִג עַל הֶרְמֵב"ם דַּס"ל שְׂאִינָה פּוֹסְלַת וּמ"מ כ"ז בְּחֶרֶשׁ גְּמוּרָ אֲבָל בְּנִד"ז פִּינֵן שִׁי"ל דְּאִין דִּינֵי פְּחֶרֶשׁ מִשּׁוּם שְׁשׁוֹמַעַת פְּשִׁמְדַבְּרִים עֲמוּ בְּקוּל רַם.

וְגַם מִצַּד דִּין הַפְּתָאִים אִינֵי מְוַכְרַח שְׁהִגִּיעַ לְדִין פְּתִי שְׂאִינֵי מִפִּיר דְּבָרִים הַסּוּתְרִים זֵה אֵת זֵה לְכַף י"ל דְּלְכָל הַפְּחוּת סְפֵק הוּי שְׂאִינֵי נִידוּן בְּחֶרֶשׁ וּבְשָׁנֵי סְפִיקוֹת כַּה"ג יֵשׁ לְהַכְשִׁיר חֲלִיצַתוֹ בְּמָקוֹם עֵיגוּן כְּזֵה שְׂאֵל"כ תִּשְׁבַּע עֵיגוּנָה לְעוֹלָם: קִיצוּר בְּעֵינֵי זֵה הַנַּעַר יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם דִּינֵי פְּחֶרֶשׁ אוֹ פְּפִקֶחַת וְכִינֵן דְּהַתוּס' סוּבְרִים שְׂאֵף בְּחֶרֶשׁ גְּמוּרָ אִין פּוֹסֵל מִשּׁוּם שְׂאִינֵי בֵּן דִּיעָה א"כ אִף שֶׁהֶרְר"י וְהָרִיטְב"א לֹא ס"ל כֵּן ה"ל פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנֹוֹתָא וְכִינֵן שִׁי"ל ג"כ יוֹתֵר שְׂאִינֵי חֶרֶשׁ פְּלָל יֵשׁ לְהַקְלִי: וְהֵנָּה בְּעֵינֵי פְּשִׁישׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת בְּהַתְּרַת יְבָמָה לְשׁוּק בֵּת' מֵהֶרְר"י חֲהֵ"ע ס' י"ח כ' לְהַתִּיר בְּלִתֵּי חֲלִיצָה לִפ"ז כ"ש בְּנ"ד שְׁשִׁישׁ חֲלִיצָה אֲלֵא שְׁשִׁישׁ חֶרֶשׁ אִם מְהִי חֲלִיצָה דְּכִינֵן שְׁשִׁישׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת גְּדוּלִים לְצַד הַקְּוֹלָא יֵשׁ לְהַתִּיר מִבְּנִדוּן דְּמֵהֶרְר"י הַנְּ"ל אִף אִף גַם לִפְמ"ש מֵהֶרְר"י שְׁשִׁישׁ ס"י י"ח דְּמֵהֶרְרִיב"ל נֹטָה לְהַחְמִיר אִף שְׁשִׁישׁ ס"ס מ"ש הַפְּרִדְכִי בִּיבְמוֹת פ' הַחוֹלֵץ ס' כ"א דְּבַכְמָה מְקוּמוֹת מְצִינֵי דְּאֲזִלִּין לְחוּמְרָא אִף בְּשִׁישׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת וְרֵאזִי לְכַאוּרָה לְהַחְמִיר מִמָּה שְׁהַחְמִירוּ בְּשַׁכ"מ הַמְּגַרֵּשׁ בְּמַהִיּוֹם אִם מֵת וְנִתְקַרַע הַגֵּט קוֹדֵם שְׁמַת מִשּׁוּם דְּחִיּוּשֵׁי לְהַחְמִיר ע"פ פֶּר"ת פֶּרֶק מִש"א אַע"ג דֶּתֶר"י וְרִי"ף וְהָרִיטְב"א פְּלִיגִי עַל פֶּר"ת וּלְפֶר"ת ג"כ יֵשׁ סְפֵק דְּהָא ר' יוֹסִי מְסַפְקָא לִיהָ כו' נִמְצָא יֵשׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת לְהַקְלִי וְהוּא אִיסוּר יְבָמָה לְשׁוּק וְאַעפ"כּ מִחְמִירִים וְהַמְּקִילִים הוּא מִטַּעַם אַחַר שְׁשִׁישׁ יֵשׁ שְׁלִשָׁה וְאַרְבָּעָה סְפִיקוֹת מִשּׁוּם דְּמְעַכְשָׁיו י"ל לֹא דְּמִי לְמַהִיּוֹם וְעוֹד טְעָמִים וְכַמ"ש בְּמ"א וְא"כ אִם הִיוּ אוֹמְרִים שְׁבִנְד"ז יֵשׁ רַק ס"ס לְהַקְלִי הִי קִשָּׁה קֶצֶת לְהַקְלִי וְלִכֵּן נִרְאָה שְׁפָאֶמֶת בְּנ"ד עֲדִיף מִס"ס דְּכָל סְפֵק בְּפ"ע ג"כ נֹטָה עֵיקְרוֹ אֵל הַקְּוֹלָא אִם הַסְּפֵק הֶרְאִשׁוֹן בְּהַפְּלוּגְתָא אִם חֲלִיצַת חֶרֶשׁ גְּמוּרָ פְּסוּלָה גַם מִשּׁוּם דְּלֹאוּ בֵּן דִּיעָה הוּא הֵנָּה מֵאַחַר שְׁהַתוּס' תּוֹפְסִים בְּפְשִׁיטוֹת דְּהַפְּסוּלָה רַק מִשּׁוּם שְׂאִינֵי בּוֹאֶמֶר וְאִמְרָה וְכֵן הִסְפִּים הָרִשָׁב"א בְּתִשׁוּ' ס"י כ"ו וְכ"מ פְּשָׁטָא דְּגַמ' פֶּמ"ח (דק"ד ע"ב) וּפְרֶק ב"ש (דק"י) כַּמִּש"ל אֲלֵא דֶּהֶרְר"י וְדַעֲמִיָּה נִדְּחָקוּ לְתַרְץ זֵה א"כ יֵשׁ לְתַפְּוֹס עֵיקְרָא יוֹתֵר דַּעַת הַתוּס': וְעוֹד נִלְע"ד רֵאזִי לְזֵה דְּהֵנָּה הַתוּסְפוֹת (דף ק"ד

ע"ב) בתוך קונשיקתם להכריח שיטתם פתבו ואמאי נמי אמרינו לקמן (דף ק"ה ע"ב) דקטנה חולצת בפעוטות וקטן נמי הנה חליץ אי לאו דאיש פתיב בפרשה פיון דלאו בני דיעה נינהו עכ"ל ור"ל דא"כ אף אם לא הנה פתוב איש בפרשה הנה חליצת קטן פסולה והרשב"א בחידושי פ"ק דחולין (די"ב) ובתשו' ס"י כ"ו פתב ליישב זה לשטת הר"ר יונה וז"ל ומה שאמרו שם ביבמות טעמא דקטן משום דאיש פתוב בפרשה לרבותא נקטה דאי משום פנונת בן דעת הוי אמינא דקטן כבן תשע כבן עשר שהווא בן דעת ויודע בטיב חליצה שתהא חליצתו פשרה פאותה שאמרו בגיטין הפעוטות מקחן וממכרן ממכר במטלטלין קמ"ל דלא דאיש פתיב בפרשה עכ"ל והנה גבי קטנה שנינו במשנה קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא .

חלצה חליצתה פשרה וכתבו הרשב"א והריטב"א בחידושיהם שפן עיקר הגירסא בספרי דוקני והיינו אפי' לר' מאיר דהא דמקשינו אשה לאיש הוא מדרבנן וא"כ קשה הא בעינו שתתפנון לחליצה ויותר קשה לר' יוסי דמכשיר לגמרי אף מדרבנן בחליצת קטנה הנאמר דר' יוסי ס"ל דא"צ פנונה שלא כלל הא ודאי לא אפטר וע' בספר חנוסן ישועות שם בפ"ק מ"ח ס"ל עיקר הפנונה יותר בהאשה מבאיש משום שפאמר וחלצה כו' אף שמה שהיקל בפנונת החלוץ אין דבריו נכונים מ"מ עכ"פ באשה ודאי צריף פנונה כמו באיש וא"כ אמאי חליצת קטנה פשרה אלא עכ"ל כמ"ש התוס' דשפיר נק' זה פנונה פיון ב"ד מלמדן אותם כו' וא"כ ממילא ה"ה בחרש נק' זה פנונה דחרש וקטן שניהם בחד דרגא אינון לענין פנונה ואם בענין הספק השני לדונו פחרש.

מצד הפתיות יש לדחות דמצד הפתיות אינו שייף לחרש. פי דין חרש מבואר רק כשאינו שומע ואינו מדבר.

והראיה שאעפ"י שהוא חכם גדול עכ"ז כשאינו שומע ואינו מדבר אין זה מציל כלל ודינו פחרש גמור כמ"ש בגמרא פ' מי שאחזו (דע"א ב') אע"ג דחזינא ליה דחריף וכמ"ש בתשו' צ"צ סי' ע"ז שאין לחלק בין החרשים וגדולה מזו מבואר בגמ' שם דאף חרש שיכול לדבר מתוך הכתב קי"ל דדינו פחרש וא"כ מוכרח דעיקר דין חרש בשמיעה ודיבור תליא א"כ ממילא להפך כששומע או מדבר אין לו דין חרש כלל אעפ"י שהוא פתי וחסר דיעה וכמו שאמרו כל מדות חכמים פן במ' סאה הוא טובל במ' סאה חסר קורטוב כו' וא"כ אין לחוש רק שפא מצד הפתיות דינו פשוטה ונה ודאי אין לחוש דהא מהרי"ט בתשו' הנ"ל כ' דהעיקר כהני פוסקים שהביא הב"י באה"ע סי' קי"ט וסי' קכ"א דרק באחד מהנה ד' דברים שבפ"ק דחגיגה (ד"ג סע"ב) הוא דנק' שוטה וכן האריף בזה בשו"ת זכרון יוסף חאה"ע סי' יו"ד ואדרבה מהירושלמי פ"ק דתרומות שהביאו התוס' פ"ק דחגיגה שם נראה לכאורה דע"כ לא אמר ר' יוחנן דאפי' באחת מהן נחשב שוטה אלא דוקא במאבד מה שנותנים לו לפי שאפילו שוטה שבשוטים אינו מאבד מה שנותנים לו אבל בשאר השלשה דברים בעינו פולהו גם לר' יוחנן והיינו מטעם קושיות התוס' בחגיגה שם ולא פתרוצם והנה מה שהביא הריב"ש סי' תס"ח מפ"ט דב"ב (דקנ"ג ע"ב) י"ל דזהו מאבד מה שנותנים לו פיון דמשחרר פולהו עבדיה כו' ע"ש וא"כ פיון דזה אין בו אפילו אחד מהנה ד' דברים א"כ אינו נחשב לשוטה לפ"ד רוב הפוסקים וגם להרמב"ם אינו מוכרח שיש לו דין שוטה אם משום שי"ל שלא הגיע למדרגת הפתאים שאינו

מפירין דברים הסותרים זה"ז פיון שיכול לקנות בשוק ולעשות שליחות ומלאכתו
מלאכת חגיטות עושה פשאר פועלי החיטים אם מטעם שכ' מהרי"ט בהרמב"ם ובנדאי
בפקח גמור היינו השומע ומדבר בטוב אם היה לו דעתא קלישתא ולא צילתא כזה לא
היה נידון פשוטה מטעמים האלו א"כ ה"נ גם בנער הלז אף שהוא קצת אלקם וחרש א"א
לדונו פשוטה ולא פחרש מאחר שאינו שינה לומר עליו שאינו לא שומע ולא מדבר ואינו
בדין חרש א"כ גם בדין שוטה אינו: וא"כ מבואר שהעיקר בכל ספק משני אלו הספיקות
להקל אף אם היה רק ספק אחד כ"ש בהצטרף שניהן יחד דיש להקל ואין לחוש עליו
מצד אינו בן דיעה פיון די"ל שהוא נחשב בן דיעה ואינו לא חרש ולא שוטה וגם אף
את"ל דדינו פחרש מהני פוננתו לעגנו חליצה לפ"ד התוספות שדבריהם נראים יותר: